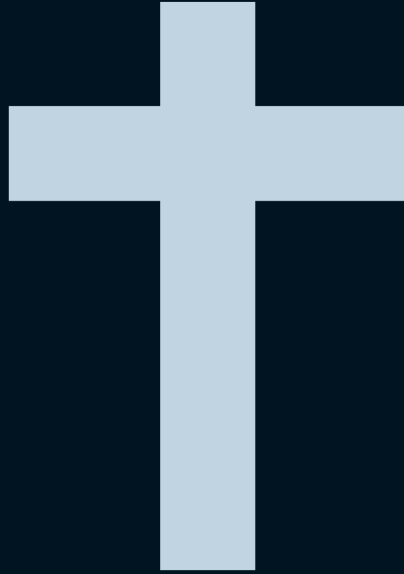

Ãcõrẽ Bedea

New Testament in Emberá, Northern (PM:emp:Emberá, Northern)

Ãcõrẽ Bedea

New Testament in Emberá, Northern (PM:emp:Emberá, Northern)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Emberá, Northern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Emberá, Northern

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
f9d422da-2e22-541c-afc9-8fe7130d391e

Contents

GENESI	1
EXODO	77
LEVITICO	140
NUMERO	152
DEUTERONOMIO	179
JOSUE	180
JUECE	202
1 SAMUEL	220
2 SAMUEL	254
1 REYE	261
2 REYE	277
1 CRONICA	291
2 CRONICA	295
ESDRA	298
NEHEMÍA	301
JOB	304
JONÁ	307
MATEO	310
MARCO	368
LUCA	405
JUAA	465
HECHO	512
ROMANO	566
1 CORINTO	590
2 CORINTO	612
GALATA	627
EPESO	636
PILIPO	644
COLOSA	650
1 TESALONICA	656
2 TESALONICA	661
1 TIMOTEO	664
2 TIMOTEO	671
TITO	676
PILEMOA	679
HEBREO	681
SANTIAGO	699
1 PEDRO	705
2 PEDRO	712
1 JUA	716
2 JUA	722
3 JUA	724
JUDA	726
APOCALIPSI	728

GENESI NAĀRĀEDABEMA BEDEA

Naļ cartara Moiseba ɓasia dadjirāba cawadamārēā sāwā Ācōrēba naļ ējūāra osida idjaba sāwā israelerāda idji puru bamārēā edasida. Israelerā Egipto druadeba ēdrɔpedadacarea Moiseba naļ cartara ɓasia.

Genesi trɔba jara ɓaa “naārāedabema.” Maļ bēra naļ cartade ɓɔ ɓaa Ācōrēba ne jūma odadebemada, ēberārāba naārā cadjirua ēpēpedadebemada, Ācōrēba dopapa zebidadebemada, ēberārāba naļ ējūā birapedadebemada, idjaba ēberārāba naārā Ācōrēa ewari iwīdīpedadebemada. Jūma maɔgɔra 1:1deba aba 11:26daa ɓɔ ɓaa.

Maļare ɓɔ ɓaa Ācōrēba Abrahaɔneba israelerā yōbidadebemada (11:27deba aba 50:26daa). Dji crīcha droma naļ Genesi cartadebemara Ācōrēba Abraha nāwā jarasia: “Badeba puru dromada mɔa yōbiya...Badeba mɔa naļ ējūāne bea purura jūma carebaya (12:2,3).” Wārāda naļ cartade ebuda ɓaa ēberārāba cadjiruada o panenamīna Ācōrēba jūmarā carebai carea jɔwa ɓasida. Naārā jarasia diaurura poyaida (3:15). Māwānacarea dopapa zeside Ācōrēba Noera idji ēberārā sida ēdrɔ edapeɔa ādjideba naļ ējūāra wayacusa birabisia (6:9deba aba 9:19daa). Māwānacarea Abraha jarasia idjideba jūma naļ ējūāne beara carebaida (12:2,3). Idjaba Joseɔba ēberārāra cābana carebasia jarrababa quīnirānamārēā (40:1deba aba 50:26daa).

Ācōrēba naļ ējūā oɔa

¹ Naārāeda Ācōrēba bajāda idjaba naļ ējūāda osia. ² Maļne naļ ējūāra mīa cawaiē ɓasia idjaba ne neē ɓasia. Pusa nābuada pāimaba pāisosa ūmasia. Maļne Ācōrē Jaureda pusa ɔrɔ domica ɓabadjia.*

³ Maļbe Ācōrēba jarasia:

-ɔnada.-

Ara maļda ɔnasia. ⁴ Maļ ɔnaara Ācōrēba bia unusia. Maļbe Ācōrēba ɔnaara pāima umebemada awara ɓasia. ⁵ ɔnaara trɔ ɓasia “āsa.” Pāimara trɔ ɓasia “diamasi.” Ācōrēba nabema ewaride māwā osia.†

⁶ Maļbe Ācōrēba jarasia:

-Baido ēsi dedaada ɓaya baido aba ɔtaa wāmārēā, aba edre ɓemārēā.-

⁷ Ara māwā jarabɔrɔba Ācōrēba maļ dedaara osia. Maļne baidora aba ɔtaa wāsia. Awa edre ɓesia. ⁸ Ācōrēba maļ dedaara trɔ ɓasia “bajā.” Umēbema ewaride māwā osia.

⁹ Maļbe Ācōrēba jarasia:

-Deda edrebema baidora jūma ābaa ūmedua ējūā pōāsada odjamārēā.-

Ara maļda ējūā pōāsada odjasia. ¹⁰ Maļra Ācōrēba bia unusia. Ējūā pōāsara Ācōrēba trɔ ɓasia “egoro.” Baido ābaa ūmenada trɔ ɓasia “pusa.”

¹¹⁻¹² Maļbe Ācōrēba jarasia:

-Egorode ne quīrātanoa tununada; chirua ta zaubari beada idjaba nejō bacuru sida. Jūma maļra ta zaudia ara ādji bea quīrāca tununamārēā.-

* **1:2** Domica ɓabadjia. Maļba jara ɓaa Ācōrē Jaureba naļ ējūāra waga ɓasida idjaba bia oi carea ɓasida. † **1:5** Ācōrēba nabema ewaride māwā osia. Hebreo beɔeade nāwā ɓɔ ɓaa: “Queupeɔa idjaba ɔnadrɔpeda nabema ewari ɓasia.”

Ara maŕda egorode ne quĩrãtanoa tunusidaa. Jũma chirua ta diabari beara idjaba bacuru nejõ zaubari bea sida ãdji ta bara tunusidaa ara ãdji bea quĩrãca tununamãrẽã. Maŕra ãcõrẽba bia unusia. ¹³ Ûbeabema ewaride mãwã osia.

¹⁴⁻¹⁵ Maŕbe ãcõrẽba jarasia:

-Urua beada bajãne beada dua naŕ ãjũã ãna bamãrẽã idjaba ãsara, diamasi ume quĩrã awara bamãrẽã. Maŕgaba cawabi baya ewarida, poda idjaba sãŕbe ewari dromada odida panãda.-

¹⁶ Ara mãwã jarabãrãba ãcõrẽba ãmãdauda ãsabema carea osia. Jedecoda diamasibema carea osia. Idjaba chĩdau sida ocuasias. ¹⁷⁻¹⁸ ãcõrẽba maŕra jũma bajãne bacuasias naŕ ãjũã ãna bamãrẽã, ãsa beseamãrẽã, diamasi ãna bamãrẽã, idjaba ãsara diamasi ume quĩrã awara bamãrẽã. Maŕra idjia bia unusia. ¹⁹ Quĩmãrẽbema ewaride mãwã osia.

²⁰ Maŕbe ãcõrẽba jarasia:

-Dojãne ne jũma zocai beada baraa baya. Idjaba ãtã wãbaribada sida baraa baya.-

²¹ Ara mãwã jarabãrãba ãcõrẽba beda waibãga beada ocuasias. Dojãne zocai beada quĩrãtanoa ocuasias. Idjaba i bara beada quĩrãtanoa ocuasias. Maŕra idjia bia unusia. ²² Maŕbe ãdjirãra nãwã bia jarasia:

-Zocãrã yõnada. Pusara, do sida biradada. Idjaba ãbana sida naŕ ãjũãne zocãrã yõnada.-

²³ ãcõrẽba juesumabema ewaride mãwã osia.

²⁴⁻²⁵ Maŕbe ãcõrẽba jarasia:

-Animarã quĩrãtanoa beada naŕ ãjũãne baraa baya: daupẽbada animarãda, ãdji jãne wãbada animarãda, mẽãbema animarã sida baraa baya.-

Ara mãwã jarabãrãba ãcõrẽba mẽãbema animarãda, daupẽbada animarãda, animarã ãdji jãne wãbada sida quĩrãtanoa ocuasias. Maŕra idjia bia unusia.

²⁶ Maŕbe ãcõrẽba jarasia:

-Jãŕbe eberãda odadrã dadji quĩrãca. Maŕ eberãba ãbana beada, animarã pusade beada, daupẽbada beada, mẽãbema beada, idjaba jũma ãdji jãne wãbada sida poya erobaya.-

²⁷ Ara mãwã jarabãrãba ãcõrẽba eberãda osia idji quĩrãca. Wãrãda idji quĩrãca osia. Dji umaquĩrã, dji wẽrã sida osia. ²⁸ Maŕbe ãcõrẽba ãdjira nãwã bia jarasia:

-Warra zocãrã ununada. Naŕ ãjũãra biradada idjaba jũma naŕ ãjũãne beara bãrã jãwaeda erobadada. Beda beara, ãbana beara, druabema animarã sida jũma poya erobadada.-

²⁹ Maŕ awara ãcõrẽba ãdjia jarasia:

-Acãdada, mã bãrã diaja jũma naŕ ãjũãne chirua ta bara beada, jũma bacuru nejõ ta bara bea sida. Maŕnebemada bãrãba jũma codida panãda. ³⁰ Idjaba animarã druabemaa, ãbana beaa, jũma animarã ãdji jãne wãbada beaa bida mã chiruara diaja codamãrẽã.-

Ara maŕda mãwã besia. ³¹ Maŕbe ãcõrẽba idjia odara jũma bio bia unusia. Seibema ewaride mãwã osia.

2

¹ Mãwã ãcõrẽba bajãra, naŕ ãjũã sida jũma pãrãsia. Jũma bajãne beara, naŕ ãjũãne bea sida pãrãsia. ² Sietebema ewaride jũma pãrã erobasia. Maŕ bẽrã sietebema ewaride ãnãũsia. ³ Jũma pãrãpeda ãnãũna bẽrã, sietebema ewarira dji biara bãda bãsia jũmarãba idjia bia beãea pananamãrẽã idjaba ãnãũ pananamãrẽã. ⁴ Mãwã ãcõrẽba bajãra, naŕ ãjũã sida jũma osia.

Ācōrēba naārābema ēberā oḁa

Ācōrēba naļ ējūā, bajā siḁa osi ewaride, ⁵⁻⁶ chiruada pōājārā siḁa neļ basía Ācōrēba naļ ējūāne waḁibiḁa cueda zebica baḁa bērā. Barib_{ΛΓΛ} egorodeba ātaa towaada odjabadjia naļ ējūā jūma beguea oi carea.* Idjaba ēberāda neļ basía ējūā oi carea. ⁷ Maļne Ācōrēba egoro poraḁeba ēberāda osia. Maļ ēberā quēb_{Λḁe} Ācōrēba jārāpuasia āyāba edamārēā. Māwā ēberāra zocai besia.

⁸ Māwānacarea Ācōrēba néu ējūāda āmāḁau odjabariare osia.† Maļ néu ējūāra Edeļ abadaa. Ācōrēba ēberā oḁara néu ējūāne b_Λsia. ⁹ Mama quīrātanoa bacuru bia queḁeada nejō bia zaubadada waribisia. Maļ ējūā ēsi úsia nejō zocai bai diabarida. Idjaba úsia nejō crīcha bia, crīcha cadjirua cawabibari siḁa.

¹⁰ Edeļ ējūāne doda b_Λsia maļ néu ējūāra jūma cūrāsa erobamārēā. Maļ dora dji taēḁaa quīmārē nērā basia. ¹¹ Do nērā b_Λra aba Pisoļ basía. Pisoļra Havila druade b_Λa. Havila druara oro bara b_Λa. ¹² Dji orora bio bia b_Λa. Idjaba ónice mōgara siḁa bara b_Λa. Bacuru ba tūāpa b_Λ bedelio abada siḁa bara b_Λa. ¹³ Dewarabema dora Gihoļ abadaa. Gihoļra Cus druade b_Λa. ¹⁴ Maļarebema dora Tigri abadaa.‡ Maļ dora Asiria puruḁeba āmāḁau odjabariare b_Λa. Jīrūarebema dora Euprate abadaa.

¹⁵ Maļne Ācōrēba ēberāra edapeḁa Edeļ néu ējūāne b_Λsia a_Λ bamārēā. ¹⁶ Maļbe Ācōrēba ēberā jara b_Λsia:

–Jūma naļ néu ējūāne bea nejōra b_Λa jōida b_Λa. ¹⁷ Barib_{ΛΓΛ} crīcha bia, crīcha cadjirua cawabibari nejōra jōcara b_Λa. Maļda jōsira ara maļ ewaride b_Λra wārāda beuya.–

¹⁸ Maļbe Ācōrēba jarasia:

–Bia b_Λēa ēberā iduba baida. Carebabari biada idji itea oya.–

¹⁹ Maļne Ācōrēba egorodeba jūma animarā druabemada, jūma ībana siḁa osia. Maļ animarā beara ēberāmaa enesia cārē trāḁa ādjiza b_Λcuai cawaya. Ara maļda ēberā Adaļba animarā beara trā b_Λcuasia. Animarā trāra ādjiza besia Adaļba trā b_Λcuada quīrāca. ²⁰ Māwā Adaļba ḁaupēbada animarāra, ībana bajāne wābaribadara, mēābema animarā siḁa jūma trā b_Λcuasia. Māwāmīna Adaļ itea carebabari biada waḁi neļ basía.

²¹ Maļ carea Ācōrēba Adaļra bio cāibisia. Adaļ cāi b_Λḁe Ācōrēba idji orro b_Λw_Λr_Λda aba edasia. Edapeḁa waya dji djarara cara b_Λsia. ²² Maļbe Ācōrēba Adaļ orro b_Λw_Λr_Λ edaḁara wērāda osia. Opeḁa Adaļmaa enesia. ²³ Maļne Adaļba jarasia:

¡Idib_{ΛΓΛ} naļra mā orroa! Idjidr_Λ wārāda mā djaradeba oḁaa.§

Mā trā b_Λya “wērā”, Ācōrēba idjira umaquīrāneba oḁa bērā.*

²⁴ Maļ carea umaquīrāba dji zezara, dji papa siḁa amepēḁa idji quima ume ābaa beya. Māwā cacua aba b_Λ quīrāca panania.

²⁵ Maļne Adaļra, dji wērā siḁa ācaḁa panasiḁaa barib_{ΛΓΛ} peradaca basía.

3*Adaļba dji wērā bida Ācōrē ŗā amapedada*

* **2:5-6** Egorodeba ātaa towaada odjabadjia. _Λca_Λamaarā maļ beḁeaba jara b_Λa: “Baidoda egorodeba āta zebadjia.” † **2:8** Āmāḁau odjabariare. Maļba jara b_Λa maļ ējūāra Israel druadeba āmāḁau odjabariare b_Λda wa Jordaļ doḁeba āmāḁau odjabariare b_Λda. ‡ **2:14** Tigri. Hebreo beḁeade “Hidekel” b_Λ b_Λa. § **2:23** Idjidr_Λ wārāda mā djaradeba oḁaa. Hebreo beḁeade nāwā b_Λ b_Λa: “Naļra b_Λw_Λr_Λ mā b_Λw_Λr_Λḁebemaa idjaba djara mā djaradebemaa.” * **2:23** Wērā. Hebreo beḁeade beḁea “wērā” idjaba beḁea “umaquīrā” abari quīrāca jīguabaria.

1 Jūma Ācōrēba ocuada animarā cāyābara damada crīcha cawaara ḥasia djārā cūrūgai carea. Mañ damaba wērāa jarasia:

–¿Ācōrēba wārāda jarasica jūma nañ néude bea nejōra bārāba jōcara panada?–

2 Wērāba panusia:

–Māwāéa. Nañ néudebema nejōra daiba jōnida panada. 3 Baribara bacuru néu ēsi nūmanebemada Ācōrēba jarasia: “Jālgā nejōra jōrānada idjaba jidarānada. Māwā odibara beudia.”–

4 Mañne damaba wērāa jarasia:

–Bārāra beudaéa. 5 Ātebāra mañ nejō jōbada ewaride bārāba abeda jūma cawadia biada, cadjirua sida. Māwā Ācōrē quīrāca crīcha cawa panania. Mañgāra idjia cawa ḥāa, mañ carea bārāa jōbi ama ḥāa.–

6 Mañne wērāba unusia bacuru néu ēsi nūma nejōra biya purea jira ḥada idjaba jōi biya quiruda. Ara mañda jō quīrāsia crīcha cawa ḥai carea. Mañbe ba edapeda jōsia. Jōpeda dji quimaa diasia. Mañne idjia bida jōsia. 7 Ara mañda ādjia umena abeda cawasidaa ādjira ācada panada.* Mañ carea higojō queduada ĩgudapeda jāsidaa.

8 Qewara cūrādrābāra de Ācōrēra néu ējūāne nībasia. Adañba dji wērā bida mañ ūrīsidade néude mīrūsidaa. 9 Mañ bērā Ācōrēba Adañra nāwā trāsia:

–¿Bāra sāma ḥā?–

10 Adañba panusia:

–Bā zebāra da ūrīsida ne wayaaba māra mīrūsia ācada ḥā bērā.–

11 Mañne Ācōrēba iwidisia:

–¿Caiba jarasi bāra ācada ḥada? ¿Bāa jōsica māa jōrāduada nejōra?–

12 Adañba panusia:

–Bāa māa wērā diadaba jōbisia.–

13 Mañ bērā Ācōrēba wērāa iwidisia:

–¿Bāa cārē cārēā jāwā osi?–

Wērāba panusia:

–Damaba māra cūrūgasia. Mañ bērā māa jōsia.–

14 Mañ bērā Ācōrēba damara nāwā biē jara ḥasia:

Bāa jāwā cūrūgada bērā, māa bāra daupēbada animarā idjaba mēābema animarā cāyābara biēara ḥāya.

Nāwā bāya: idiba ātaa bādji jāne nībaya idjaba ewariza bā itera egoro pora caita bāya aba beubāra daa.†

15 Idjaba māa bāra wērā ume dji quīrūda ḥāya. Idiba ātaa bā warrara wērā warra ume dji quīrū bāya.

Bāa wērā warrara jīrūgarronane caya. Baribara idjia bā borora berradagaya.‡

16 Mañne Ācōrēba wērāa jarasia:

Bā biogoa ḥāde māa bāra bia mīgabiya. Warra tobāra de puadeba toya.

Māwā bia mīga ḥaimīna bā quima ume ḥa quīrā bāya,§ baribara idjia bāra idji jāwāda erobāya.

17-18 Mañne Ācōrēba umaquīrāa jarasia:

Māa bāa jarasia jāñ nejōra jōrāmārēā. Māwāmīna bā wērā bedēada ĩjāsia.

Mañ bērā māa nañ ējūāra jūma biē ḥāya. Arada, jūīchichi sida odjacuaya.

Bāra bio bia mīga bāya bā néudebemada coi carea. Idjaba bāa chiruada co bāya.

* 3:7 Cawasidaa. Hebreo bedēade ḥā ḥāa: “Dau uruasidaa.” † 3:14 Bā itera egoro pora caita bāya. Hebreo bedēade ḥā ḥāa: “Egoro porada co nībaya.” ‡ 3:15 Romano 16:20; Apocalipsi 12:17. § 3:16 Bā quima ume ḥa quīrā bāya. Mañra hebreo bedēade ebuēda ḥāēa. Ḥarāmaarā jara ḥāa “bā quimara bā jāwāda erobā quīrā bāya.”

19 Ne coi carea traja bade ba dratude ja zowua numaya aba beubarda. Bala egoro poradebema. Mañ carea bala wayacusa egoro pora baya.

20 Adalba idji werara trã basia Eva, idjira juma dadi zocai bea papa berã.* 21 Mañbe Acõrẽba animarã edebema wuada opeã adjia jlbisia.

22 Mawãnacarea Acõrẽba jarasia:

-Nañ eberãba jãl nejõra jõna berã biada cadjirua sida juma cawa bala. Mawã dadi quirãca besia. Mañ berã zocai bai diabari nejõda idjia idu jõbidaã. Mañda jõsira beuca baya.-

23 Ara mañda Acõrẽba eberãra Edeñ néu ejũãnebemada ayã jãretasia ejũã o bamãrẽã. Acõrẽba idjira egorodeba osia. Mañ berã idjira basia egorode ne u bamãrẽã. 24 Acõrẽba eberãra ayã jãretapeã Edeñ néu ejũã ãmãdau odjabariare bajãnebema nezocarã i bara panãda basia. Idjaba basia djõbada neco urua bada, iduba pãrrãga tucua jira bada. Mañgarãba zocai bai diabari nejõra waga panesidaa ni abalba jõrãmãrẽã.

4

Caiãba idji djaba Abel beada

1 Mañbe Adalra dji quima Eva ume cãisia. Evara biogoa bepeã warra tosia. Mañne Evaba jarasia: “Mãa umaquirã warrada erobesia Acõrẽba carebaãda berã.” Mawã dji warrara trã basia Caiã.*

2 Mawãnacarea dji djaba Abelda tosia. Mañ Abelera oveja daupẽbari basia. Mañne Caiãra ne ubari basia.

3 Mawã panãne ewari aba Caiãba idji néudebemada Acõrẽa diasia. 4 Mañne Abelba oveja zaquerã dji naãrã topeãdada bepeã dji dragada Acõrẽa diasia. Acõrẽba Abelera idjia diada sida bia unusia.† 5 Baribãrã Caiãda idjia diaãda sida bia unue basia. Mañ carea Caiãra bio quirãsia. Abeãda quirã cadjirua nũmesia. 6 Mañ carea Acõrẽba Caiãa jarasia:

-¿Cãrẽ cãrẽã quirũ nũmã? ¿Cãrẽ cãrẽã quirã cadjirua nũmã? 7 Bala biada oibãrã ¿bala basriã baẽca?‡ Baribãrã bala biada oẽbãrã cadjirua jãwaeãda baya. Baribãrã bala cadjiruara poyaida bala.-

8 Ewari aba Caiãba idji djaba jarasia: “Ayã pãrrãde wãna.”§ Ara mañda wãsideã. Néude abaa nĩnane Caiãba Abelera adua bade beatasia. 9 Mañ berã Acõrẽba Caiãa iwidiãsia:

-¿Sãma ba ba djaba Abelera?-

Mañne Caiãba panusia:

-Cawaã. Mawãra ¿mãra idji acãbarica?-

10 Acõrẽba jarasia:

-¿Cãrẽ cãrẽã ba djabara jãwã beasi? Idji oa egorode erozoadaba jãgua jara bala mãa jipa cawa omãrẽã. 11 Ba djabada beãda berã mãa bala biẽ baya. Mãa bala idji oa erozoadamaãba ayã jãretaya. 12 Bala ejũã obãrãmĩna ba néura bia zauca baya. Bala nañ ejũãne ara jãwã pãrrãa nĩbaya. Anãũi sida neẽ baya.-

13 Caiãba Acõrẽa jarasia:

-Mã mãwã baira jũmawãyã zarea bala. Mãra mãa droaã. 14 Idi bala mãra nañ druadebemada ayã jãretabãrã. Ba quirãpita mãra wãcara baya. Idiãba ãtaã mãra nañ ejũãne pãrrãa nĩbaya druã aĩbema quirãca. Bariduaba mãra ununibãrã, beãdia.-

* 3:20 Hebreo bedeaãde Eva trãra zocai baãda abãrã quirãca jãguabaria. * 4:1 Hebreo bedeaãde Caiã trãba jara bala “erobeaã.” † 4:4 Hebreo 11:4; 1 Juaã 3:12. ‡ 4:7 ¿bãrã basriã baẽca? Mãra hebreo bedeaãde ebuda baãã. Acãrãmaãrã jara bala: “¿Mãa bala bia unueãca?” § 4:8 Ayã pãrrãde wãna. Griego bedeaãde mãwã ba bala. Hebreo bedeaãde neã.

¹⁵ Ācōrēba jarasia:

–Bariduaba b_Λda beaib_ΛΛ, m_Λa idjira b_Λ cāyābara auđuara cawa oya.–

Ma_Λ bē_Λrā Ācōrēba Cai_Λ cacuade sēyāda b_Λsia, bariduaba ma_Λ sēyāda un-
usidara Cai_Λra bearānamārēā. ¹⁶ Ara ma_Λda Cai_Λra Ācōrē quīrāpitabemada
āyā wāpe_Λda Nod druade bade wāsia. Ma_Λ Nod druara Ede_Λneba _Λmā_Λda_Λ
odjabariare b_ΛΛ.

Cai_Λneba yōpedada

¹⁷ Cai_Λra idji quima ume cāisia. Dji wērāra biogoa bēpe_Λda Enocoda tosia.
Ma_Λ Enoco toside Cai_Λba puruda o b_Λsia. Dji puru tr_Λra dji warra tr_Λ quīrāca
Enoco tr_Λ b_Λsia.

¹⁸ Enocora Irá zeza basía. Irára Mehujael zeza basía. Mehujaelera Metusael
zeza basía. Metusaelera Lame zeza basía. ¹⁹ Ma_Λ Lameba wērāda umé
erobasia. Abara Adá abadjidāa, dewarabemara Zila abadjidāa. ²⁰ Adāba
Jabalda tosia. Jabal_Λeba yōsidāa wua dede beabadada, animarā daupēbada_Λ
sida. ²¹ Dji djaba tr_Λra Jubal basía. Jubal_Λeba yōsidāa arpa zá cawa
beada idjaba chiru zá cawa bea sida. ²² Zilaba Tubal-Cai_Λda tosia. Idjia
broncedebemada idjaba jiorrodebema sida ne o cawa b_Λsia. Tubal-Cai_Λ
djabawērāra Naamá abadjidāa.

²³ Ewari aba Lameba idji quimarā Adáa, Zilaa bi_Λda jarasia:

Adá, Zila, m_Λ be_Λdeada ūrīnada. M_Λa ēberā cūdra b_Λda beasia idjia m_Λ djara
tu_Λda carea, m_Λ puo_Λda carea.

²⁴ Bariduaba Cai_Λda beaib_ΛΛ, Ācōrēba ma_Λg_Λra bio cawa oya. Barib_ΛΛ
bariduaba m_Λda dji cūdra carea beaib_ΛΛ Ācōrēba ma_Λ ēberāra auđuara
cawa oya.*

Ada_Λba, Eva bi_Λda dewara warra unupe_Λda

²⁵ Ma_Λ ewaride Ada_Λra wayacusa dji quima ume cāisia. Ma_Λbe dji quimaba
umaquīrā warrada tosia. Ma_Λne jarasia: “Cai_Λba Abel bea_Λcare_Λ Ācōrēba
m_Λa dewara warrada Abel cacuabari diasia.” Māwā dji warrara tr_Λ b_Λsia Se.†

²⁶ Ma_Λbe Seba warrada unusia. Dji tr_Λra b_Λsia Enó. Ma_Λ ewarideba _Λtāa
ēberārāba Ācōrēa ewari iwidib_Λdade idji tr_Λra “Jehová” a panesidaa.

5

Ada_Λneba yōpedada

¹ Nama b_Λ b_Λda Ada_Λneba yōpedadadebemada. Ācōrēba ēberārā oside ara
idji quīrāca osia. ² Dji umaquīrā, dji wērā sida osia. Ma_Λne Ācōrēba ādjira
yōnamārēā bia jara b_Λsia.* Ādji osi ewaride ādjira tr_Λ b_Λsia “ēberārā.”

³ Ada_Λ ciento treinta poa b_Λsida warrada unusia ara idji quīrāca b_Λda.
Idjira tr_Λ b_Λsia Se. ⁴ Se ununacarea Ada_Λra ochociento poa b_Λsia. Ma_Λne
warrarā, wērācaurā sida unusia. ⁵ Jūma ābaa Ada_Λba noveciento treinta poa
unusia. Māwā b_Λda jai_Λdasia.

⁶ Sera ciento cinco poa b_Λsida Enóda unusia. ⁷ Enó ununacarea Sera
ochociento siete poa b_Λsia. Ma_Λne warrarā, wērācaurā sida unusia. ⁸ Jūma
ābaa Seba noveciento doce poa unusia. Māwā b_Λda jai_Λdasia.

⁹ Enó noventa poa b_Λsida idji warra Caina_Λda unusia. ¹⁰ Caina_Λ un-
unacarea Enóra ochociento quince poa b_Λsia. Ma_Λne warrarā, wērācaurā

* **4:24** Bio cawa oya. Hebreo be_Λdeade nāwā b_Λ b_Λda: “Barima siete cawa oya.” Auđuara. Hebreo
be_Λdeade “Barima setenta y siete.” † **4:25** Hebreo be_Λdeade Se tr_Λba jara b_Λda “diada.” * **5:2** Genesi
1:28.

sida unusia. ¹¹ Jūma ābaa Enóba noveciento cinco poa unusia. Māwā ɓɓa jaidasia.

¹² Cainaɓ setenta poa ɓaside idji warra Majalaleelda unusia. ¹³ Majalaleel ununacarea Cainaɓra ochociento cuarenta poa ɓasia. Maɓne warrarā, wērācaurā sida unusia. ¹⁴ Jūma ābaa Cainaɓba noveciento die poa unusia. Māwā ɓɓa jaidasia.

¹⁵ Majalaleel sesenta y cinco poa ɓaside idji warra Jaréda unusia. ¹⁶ Jaré ununacarea Majalaleelera ochociento treinta poa ɓasia. Maɓne warrarā, wērācaurā sida unusia. ¹⁷ Jūma ābaa ochociento noventa y cinco poa unusia. Māwā ɓɓa jaidasia.

¹⁸ Jaré ciento sesenta y dos poa ɓaside idji warra Enocoda unusia. ¹⁹ Maɓ Enoco ununacarea Jaréra ochociento poa ɓasia. Maɓne warrarā, wērācaurā sida unusia. ²⁰ Jūma ābaa Jaréba noveciento sesenta y dos poa unusia. Māwā ɓɓa jaidasia.

²¹ Enoco sesenta y cinco poa ɓaside idji warra Matusaleɓda unusia. ²² Matusaleɓ ununacarea Enocora tresciento poa Ācōrē ume jipa nɓbasia. Maɓne warrarā, wērācaurā sida unusia. ²³ Jūma ābaa tresciento sesenta y cinco poa unusia. ²⁴ Enocora ewariza Ācōrē ume jipa nɓbasia. Māwā ɓɓe nɓbasia Ācōrēba zocai edeɓa bēra.

²⁵ Matusaleɓ ciento ochenta y siete poa ɓaside idji warra Lameda unusia. ²⁶ Maɓ Lame ununacarea Matusaleɓra seteciento ochenta y dos poa ɓasia. Maɓne warrarā, wērācaurā sida unusia. ²⁷ Jūma ābaa noveciento sesenta y nueve poa unusia. Māwā ɓɓa jaidasia.

²⁸ Lame ciento ochenta y dos poa ɓaside warrada unusia. ²⁹ Maɓne Lameba jarasia: “Ācōrēba naɓ ējūāra biē ɓasia. Maɓ bēra dadjirā jɓwaba ējūā o panɓra zarea ɓaa, baribɓra naɓ warrabɓra dadjirāra ɓnāūbiya.” Māwā dji warrara trɓ ɓasia Noé.†

³⁰ Maɓ Noé ununacarea Lamera quiniento noventa y cinco poa ɓasia. Maɓne warrarā, wērācaurā sida unusia. ³¹ Jūma ābaa seteciento setenta y siete poa unusia. Māwā ɓɓa jaidasia.

³² Noé quiniento poa ɓaside dji warrarā Seɓda, Caɓda, Jape sida unusia.

6

Ēberārāba cadjiruada ēpē panana

¹ Naɓ ējūāne ēberārā yōsidade caurāda unucuasidaa. ² Maɓbe Ācōrē wararāba maɓ awērārāra quīrāwārēā unusidaa. * Maɓ bēra ādjirāba awuabɓdada edasidaa.

³⁻⁴ Edapedadacarea warrarāda yōsidada. Maɓ warrarāra naɓ ējūāne draso waiɓaa warisidaa. Ādjirāra trɓ ɓaga ɓesia maɓ drōāenabema ewaride, no-coarebema ewaride bida. Ādjirā carea Ācōrēba jarasia: “Mā ēberārāa ɓyāba diasia zocai pananamārēā baribɓra djara bēra beudia. Poa ciento veintebe beudia.”†

⁵ Ācōrēba unusia ēberārāba jūma naɓ ējūāne cadjiruada jūmawāyā o panɓda. Unusia ādjia ababe cadjirua oɓidrɓ ewariza crīcha panɓda. ⁶ Maɓne Ācōrēra sopua ɓesia naɓ ējūāne ēberārā oɓa carea. Idjimaarā biara ɓacasia ādjira

† **5:29** Hebreo bedeade Noé trɓba jara ɓaa “ɓnāūya.” * **6:2** ɓɓaɓamaarā maɓ Ācōrē warrarāra bajānebema nezocarāa. Dewaramaarā Sedeba yōpedadarāda māwā panɓa. † **6:3-4** Mā ēberārāa ɓyāba diasia zocai pananamārēā baribɓra djara bēra beudia. ɓɓaɓamaarā maɓ bedeaba nāwā jara ɓaa: “Mā Jaurera ewariza ēberārā ume djō ɓaēa ādjirāra djara bēra.”

odaēbara. ⁷ Nāwā crīchasia: “Mā ēberārāda, animarāda, animarā ādji jāne wābadada, ībana siḁa jūma jōbiya. Mā ādjira odaēbara biara bacasia.”

⁸ Barib_{AR} Ācōrēba Noéda bia unusia.

Ācōrēba Noéa jāba droma baurude quīrāca b_A obida

⁹ Nama Noédebemada nēb_{AR} b_A.

Noéra ēberā jipa basia. Ācōrē ume jipa nībabadjia. Idji ewaridebemarā tāēna ababe idjidr_A jaradi neē basia. ¹⁰ Noéba warrarāda ūbea unusia: Se_A, Ca_A, idjaba Jape.

¹¹ Ma_Ane na_A ējūāne beara Ācōrē quīrāpita biē duanesiḁaa baridua cadjiruara jūmawāyā o bea bērā. ¹² Ācōrēba na_A ējūā ac_{AB}AR_Ade wārāda jūma biē b_{AD}a unusia jūma ēberārāba ne jūmane cadjirua o bea bērā. ¹³ Ma_A carea Ācōrēba Noéa jarasia:

–Mā na_A ējūāne zocai beara jūma jōbiya jūmawāyā cadjiruada o bea bērā. Idjaba na_A ējūā siḁa jūma ārīya. ¹⁴⁻¹⁶ Ma_A carea b_A jāba dromada bacuru biadebemada oduā.‡ Opeda cādorronaba soadua edaare, dajadaare biḁa. Ma_A jābara na_A wai_Bade oduā: dji drasoada setenta y cinco braza, dji jedeada doce braza, idjaba dji ā_Tada siete braza. Jāba dromara c_{AD}pō ūbea oduā. C_{AD}pōza zocārā t_Ajucuaḁa. Ma_Abe c_{AD}pō ā_Tarebemane dajadaa ac_{AB}adada oduā. Dji ā_Tara bicaca aba baida b_A dji āquidadeba edaa. Idjaba eḁa wābadada jāba droma orrode oduā.

¹⁷ Pārānacarea mā dopapada zebiya na_A ējūāra jūma ū wāmārēā. Māwā jūma zocai beara mā jōbiya. Animarā beara, ēberārā siḁa jūma quiniḁa. ¹⁸ Barib_{AR} mā_A b_A ume beḁe b_Aya bārā ēdr_A edai carea. B_{AD}a, b_A warrarāda, b_A quimada, b_A āīgurā siḁa jāba dromane badodia. ¹⁹ Idjaba jūma animarāda umé uméa, dji umaquīrāda dji wērāda jāba dromane eḁa wābiḁa b_A quīrāca zocai beaḁamārēā. ²⁰ Ībanada, dewara animarāda, animarā ādji jāne wābada siḁa umé uméa b_{AM}aa zedā b_A ādjirā zocai wagamārēā. ²¹ Idjaba codi careabemada j_{AR} pepeḁa wagadua bārāba ma_A animarā biḁa co panani carea.–

²² Ācōrēba jarada quīrāca Noéba jūma osia.

7

Dopapa zeda

¹ Māwānacarea Ācōrēba Noéa jarasia:

–Na_A ējūānebema ēberārā tāēna mā ababe b_{AD}r_A jipa unu b_A. Ma_A bērā b_{AR}a jūma b_A ēberārā siḁa jāba dromane eḁa wānada. ² Dji mā babue diaida b_A animarānebemada dji umaquīrārāda siete idjaba dji wērārāda siete edada, barib_{AR} animarā mā babue diacara pan_Anebemada aba dji umaquīrāda, aba dji wērāda edada. ³ Ara ma_A quīrāca ībanaza dji umaquīrārāda siete, dji wērārāda siete edada na_A ējūāne zocai beaḁamārēā. ⁴ Siete ewari badacarea mā cuarenta ewari āsa diamasi biḁa cueda zebiya. Ma_Aba mā na_A ējūāne zocai bea oḁara jūma jōbiya.–

⁵ Ara māda Noéba jūma osia Ācōrēba jarada quīrāca.

⁶ Noé seisciento poa baside dopapaba na_A ējūāra jūma ū wāsia. ⁷ Dopapa carea Noéra jāba dromane eḁa wāsia. Dji warrarāda, dji quimada, dji āīgurā siḁa eḁa wāsidaa. ⁸ Jāba dromane eḁa wāsidaa Ācōrēba babue diabada animarāda, Ācōrēba babue diacara pan_A animarā siḁa. Ībana beada, jūma ādji jāne

‡ **6:14-16** Bacuru bia. Hebreo beḁeade “gofer” b_A b_A. Barib_{AR} hebreo beḁeade cawa beaba ma_A gofer bacurura adua pan_A.

wābada animarā sida eda wāsidaa. ⁹Umé uméa dji umaquĩrāda dji wērārā sida jāba dromane eda wāsidaa Ācōrēba Noéa jarađa quĩrāca.

¹⁰Siete ewari badacarea dopapaba ējūāra ũ wāsia. ¹¹Noé seisciento poa baside ara maļ poade jedeco aba auđu diecisiete ewari bΛde ũ wāsia. Ara maļ ewaride pusa edrebema baidora λtaa bogadrΛ ze nūmesia, idjaba cue sida bio ze nūmesia. ¹²Naļ ējūāne cue ze nūmasia cuarenta ewari āsa, diamasi bida.

¹³Cue ze nūmeside Noéra idji warrarā Seļ, Caļ, idjaba Jape sida jāba dromane eda wāsidaa. Noé quimada, dji āĩgurā sida eda wāsidaa. ¹⁴Ādjirā ume quĩrātanoa animarā mēābemada, daupēbadada, ādji jāne wābadada, ĩbana sida jāba dromane eda wāsidaa. ¹⁵Animarā beara jūma umé uméa Noémaa zeseđapeda jāba dromane eda wāsidaa. ¹⁶Animarā beaza eda wāsidaa dji umaquĩrāda dji wērāda, Ācōrēba Noéa jarađa quĩrāca. Noé eda wānacarea Ācōrēba dji eda wābadara jūātrΛ nūmasia wagai carea.

¹⁷Cuarenta ewaride dopapaba jūma ũ wābΛrΛ basia. Λtaa ũ wābΛrΛde jāba dromara baido λrļ ũmesia. ¹⁸Dora ewariza λtaa ũ wāsia. WaibΛa ũ wāsia. Maļ bērā jāba dromara baido λrļ pΛrrΛga ũmesia. ¹⁹Māwā bΛde doba naļ ējūāra jūma ũ wāsia. Eya λtΛara bea sida jūma ũ wāsia. ²⁰Eyara jūma ũ nūmepeda wadi braza quĩmārē auđu ũ wāsia.

²¹Maļ bērā naļ ējūāne zocai beara jūma quinisidaa. ĩbana beada, daupēbada animarāda, mēābemada, jūma animarā ādji jāne wābada sida quinisidaa. Idjaba ēberārā sida jūma quinisidaa. ²²Jūma druabema λyābabada beara quinisidaa. ²³Wārāda jūma druabema zocai beara quinisidaa. Ēberārāda, animarāda, ādji jāne wābadada, ĩbana sida quinisidaa. Māwā Ācōrēba naļ ējūāne beadara jūma jōbisia. Maļne ababe panesidaa Noéda, idji ume jāba dromane eda wāpedađa sida. ²⁴Naļ ējūāra dopapaba ciento cincuenta ewari ũ nūmasia.

8

Dopapa wāna

¹⁻²Naļ ējūā ũ nūmaside Ācōrēba Noéra jūma animarā jāba dromane duanΛ sida quĩrādoae basia. Maļ bērā Ācōrēba nāūrāda jūma naļ ējūāne tΛbisia, pusa edrebema baidora tΛdrΛbisia, idjaba cue sida poabisia. ³⁻⁴Maļ bērā dora pīāca edaa erru wāsia. Cue zesi ewarideba ciento cincuenta ewari badacarea jāba dromara Ararat eyaida bΛ druade poa besia. Cue zesi poade sei jedeco auđu diecisiete ewari bΛde māwā poasia. ⁵BaribΛrΛ wadibida dora erru basia. Pīāca erru wāne diebema jedeco nabema ewaride waabema eya borora odjacuasia.

⁶Cuarenta ewari badacarea Noéba jāba dromane dajadaa acΛbada ođara ewasia. ⁷Ewapeda ĩbana ne mĩguia cobarida ēdrΛbisia egoro pōāsada unui cawaya.* Maļ ĩbanara wāpeda waa zeē basia, ātebΛrΛ pΛrrΛa wābari nĩbabadjia do errubΛrΛmisa. ⁸Māwā bΛde Noéba puchirāda wābisia dora errusi cawaya. ⁹Maļ puchirāra jāba dromanaa waya jēda zesia sāma bārīda unuē bērā. Maļbe Noéba puchirāra idji jΛwaba edapeda jāba dromane eda bΛsia.

¹⁰Siete ewari jļāpeda Noéba wayacusa puchirāra jāba dromaneba wābisia. ¹¹QueubΛrΛde puchirāra waya jēda zesia. Maļne dji quidađe olivo bacuru queduada enesia. Maļneba Noéba cawasia ējūā ũ nūmanara wārāda er-rubΛrΛda. ¹²Waya siete ewari jļāpeda Noéba wayacusa puchirāra wābisia. Maļne puchirāra waa Noémaa zeē basia.

* **8:7** ĩbana ne mĩguia cobarida. Cāpūrīā bedeađe bΛ bΛa “cuervo.” BaribΛrΛ dopeda jaraē bΛa. Idjaba āgoso sida jaraē bΛa ne mĩguiada cobarimīna.

13 Noé 601 poa baside nañ ejũãne dora jũma errusia. Ara mañ poade dji nabema jedecode nabema ewaride Noéba jába droma de ecarrara ogapetasia. Mañne ejũãra põãsa blda unusia. 14 Jedeco aba audu veintisiete ewari bade ejũãra wãrãda bio põãsa basia. 15 Mañbeba ãcõrẽba Noéa jarasia:

16 -Bãra, bã quima, bã warrarã, bã ãĩgurã sida jába dromaneba edradadua. 17 Idjaba edradadua jũma animarã bã ume duanãra: ãbanada, animarã daupẽbadada, animarã ãdji jáne wãbada sida jũma nañ ejũãne wãnapeda yõnamãrẽã.-

18 Ara mañda Noéra, dji quima, dji warrarã, dji ãĩgurã sida edradada. 19 Idjaba jába dromaneba edradada jũma animarã daupẽbadada, mẽãbemada, ãdji jáne wãbadada idjaba wãbaribada sida. 20 Mañbe Noéba mõgarada ãta pã buesia animarã ãcõrẽba babue diai carea. Mãwã opeda ãcõrẽba babue diaida bã animarãda, ãbana sida aba aba beacuasias. Beacuapeda mõgara ãta pã bueda ãrã ãcõrẽba babue diasias. 21 Mañ babue diadara ãcõrẽba bia unusias. Mañne jarasia:

-Idiba ãtaa mãna nañ ejũãra waa biẽ bãã, eberãrãba caibe edãba ãdji soðe cadjirua odidrad crĩcha beamina. Idjaba mãna jũma zocai beara waa quinibiẽa mãna oda quĩrãca. 22 Nañ ejũã bãmisa eberãrãra ne u panania, ne ewa panania. Ewari jãwãrããra, ewari cũrãsa sida baya. Doidaada, poa sida baya. ãsa, diamasi sida baya.-

9

ãcõrẽba Noé ume bedea blda

1 Mañbe ãcõrẽba Noéa, dji warrarãa bida nãwã bia jarasia:

-Warra zocãrã yõnadua. Nañ ejũãra jũma biraadua. 2 Jũma animarã nañ ejũãne beaba bãrãra wayadia. ãbanara, animarã druabemara, pusadebema sida jũma bãrã jãwãda beadia.

3 Mãna naẽna chiruada, nejõ sida codamãrẽã diasias.* Ara mañ quĩrãca idi mãna jũma animarã bea sida diadradã codamãrẽã. 4 Baribãra animarã oara cocara panã, oadeba jũmarãda zocai duanã bẽrã. 5 Eberãba wa animarãba eberãda beibãra, mãna cawa oya. 6 Mãna eberãra ara mãdji quĩrãca osias. Mañ carea bariduada mã beibãra, bãrã bororãba mañ eberãra beabidida panã.

7 Mãna bãrãa jaraya: warra zocãrã yõnadua. Nañ ejũãra jũma biraadua.-

8 Mañ awara ãcõrẽba Noéa, dji warrarãa bida nãwã jarasia:

9-10 -Ûrĩnadua, mãna bedeadã bãya bãrã ume, bãrãneba yõbdarã ume bida, jũma animarã bãrã ume jába dromaneba edradada ume bida. Animarã daupẽbada, mẽãbema, ãbana, jũma nañ ejũãne bea animarã ume mãna bedeadã bãya. 11 Mãna bedea bãbãra naãgã: nañ ejũãne zocai beara waa dopapaba jõbiẽa. Waa nañ ejũãra ã wãã nañ ejũãne bea quiniamãrẽã. Mãna bedea bãdara wãrãda mãwã baya.-

12-13 Mañ awara ãcõrẽba jarasia:

-Mãna bãrã ume, bãrãneba yõbdarã ume, animarã ume bida bedea bãdara jõca baya. Mañ carea mãna sãyãda jãrãrãne jira bãbãra cawãdamãrẽã mãna nañ ejũãne bea ume bedea bãdara wãrãda mãwã baida. Mañ sãyãra eumaa. 14 Mãna jãrãrã zebibãra mã eumara odjabari baya. 15 Maãgãdeba mãna quĩrãneba baya mãna bãrã ume animarã ume bida bedea bãdara. Waa dopapara wãbiẽa nañ ejũãne bea quinibi carea. 16 Euma jãrãrãne jira bã unubãra mãna quĩrãneba baya jũma nañ ejũãne zocai bea ume bedea bãdara. Mañra jõca

* 9:3 Genesi 1:29.

baya. ¹⁷ Wārāda eumaba quīrānebabi baya m̄la jūma naļ ējūāne zocai bea ume bedeā b̄ada. –

Ācōrēba Noéa māwā jarasia.

Noé warrarāba opeḏada

¹⁸ Noé warrarā jāba dromaneba ēdr̄apeḏadara Seļ, Caļ, idjaba Jape basía. Caļra Canaaļ zeza basía. ¹⁹ Noé warrarāra ūbea panasidaa, barib̄ra ādjideba yōpeḏadarāba naļ ējūāra wayacusa birasidaa.

²⁰ Maļbe Noéba peada opeḏa uvada úsia. ²¹ Ewari aba Noéba uva ba aseada do basia. Maļba idjira beu besia. Maļ bēra idji dejāne ācada tabasia. ²² Māwā tab̄de dji warra Caļda eḏa zesia. Caļra Canaaļ zeza basía. Maļne Caļba idji zeza ācada tab̄da unupeḏa idji djabarā dajadaare pan̄a jaraḏe wāsia. ²³ Maļ carea Seļba Jape biḏa borobada aba edasidaa. Maļ borobara ādji equiade b̄adapeḏa ādaunaa wāsidaa ādji zezamaa. Maļbe araa ac̄deā ē ādji zezara ānēbari b̄asidaa. Māwā ādji zeza cacuara ununaē basía.

²⁴ Noé quīrā baḏacarea cawasia idji warra tēābema Caļba oḏara. ²⁵ Maļ carea jarasia:

Caļ warra Canaaļra m̄la biē jara b̄ya. Canaaļra idji zeza djabarā nezoca eḏara b̄da baya.

²⁶ Māwā jaraḏacarea Noéba idji warrarā Seļra Jape siḏa nāwā bia jara b̄sia: M̄ Ācōrēba Seļra bia b̄ya. Canaaļra Seļ nezoca baya.

²⁷ Japera Ācōrēba dji dromada b̄ya. Idji djaba Seļ ume necai baya. Canaaļra idji nezoca baya.

²⁸ Dopapa wānacarea Noéra 350 poa basia. ²⁹ Māwā 950 poa b̄side jaidasia.

10

Noé warrarāneba yōpeḏada

¹ Dopapa wānacarea Noé warrarā Seļba, Caļba, Jape biḏa warrarāda unucasidaa. Nama b̄ b̄la ādjideba yōpeḏadebemada.

² Japeḏeba yōpeḏadara naļgarā basía: Gomer, Magog, Madai, Javaļ, Tubal, Mesec, Tiras siḏa. ³ Jape warra Gomerḏeba yōpeḏadara naļgarā basía: Asquenaz, Ripat, Togarmá siḏa. ⁴ Jape warra Javaļneba yōpeḏadara naļgarā basía: Elisá, Tarsi, Quitiļ, Rodaniļ siḏa.* ⁵ Javaļneba yōpeḏadara pusa icawa druā osidaa. Maļne jūma Jape warrarāba ādjirāza puruda osidaa idjaba ādji puruza ādji quīrāmera awara awara bedeā beasia.

⁶ Caļneba yōpeḏadara naļgarā basía: Cus, Mizraiļ, Put, Canaaļ siḏa. ⁷ Caļ warra Cusḏeba yōpeḏadara naļgarā basía: Sebá, Havila, Sabtá, Raamá, Sabteca siḏa. Raamāneba yōpeḏadara Chebá idjaba Dedaļ basía. ⁸ Cusba idjaba Nimroda unusia. Maļ Nimrora naļ ējūāne nabema ēberā dji droma basía. ⁹ Nimrora mēā wāi carea dji bia basía Ācōrēba māwā quīrāna bēra.† Maļ bēra ēberārāba jarabadjidaa: “Nimro quīrāca jāļ ēberāda mēā wāi carea dji bīaa, Ācōrēba māwā quīrā b̄ bēra.” ¹⁰ Idji j̄lwaeḏa eroḏasia puru dromarāda. Naārā Sinar druāde eroḏasia Babelda, Erecoda, Acada, Calne siḏa. ¹¹ Mamaḏba Asiria druāḏaa wāsia.‡ Mama puru osia Niniveda, Rehoboda, Cala siḏa. ¹² Idjaba Reseļ puru dromada osia Ninive idjaba Cala ēsi.

* **10:4** Rodaniļ. Hebreo bedeāde Dodaniļ b̄ b̄la. † **10:9** Ācōrēba māwā quīrāna bēra. Hebreo bedeāde b̄ b̄la: “Ācōrē quīrāpita.” ‡ **10:11** Mamaḏba Asiria druāḏaa wāsia. ΛCAGΛmaarā nāwā jara b̄la: “Ēberā Asur abadara mamaḏba wāsia.”

¹³ Cañ warra Mizraiñneba yōsidaa nałgārāda: Ludiñ, Anamiñ, Lehabiñ, Naptuhiñ, ¹⁴ Patrusiñ, Casluhiñ, Captoriñ sida. Captoriñneba pilisteorāda yōsidaa. §

¹⁵ Cañ warra Canaañba idji warra iwina Sidoñda unusia. Mañare unusia Het. ¹⁶ Idjaba Canaañneba yōsidaa jebuseorāda, amorreorāda, gergeseorāda, ¹⁷ heveorāda, araceorāda, sineorāda, ¹⁸ arvadeorāda, zemareorāda, hamateorāda sida. Canaañneba yōpedadaba puru zocārā o wāsidaa. ¹⁹ Naārā ādji druara basia Sidoñ purudeba aba Gaza purudea idjaba Guerar caita bida. Mañ awara ādji puru Sodomada, Gomorrada, Admada, Zeboiñda, Lasa sida ādji druada daucha icawa panasidaa. ²⁰ Jūma małgārāra Cañneba yōsidaa. Ādjirāza ādji ēberārāra erobeasia, ādji bedeara quirā awara beasia, ādji druara awara erobeasia, idjaba ādji puru sida awara erobeasia.

²¹ Señra Jape djaba dji nabema basia. Señ bida warrarāda unusia. Hebere warrarāda jūma Señneba yōsidaa. * ²² Señneba yōpedadara nałgārā basia: Elañ, Asur, Arpaxa, Lud, Arañ sida. ²³ Señ warra Arañneba yōpedadara nałgārā basia: Uz, Hul, Gueter, Mas sida. ²⁴ Señ warra Arpaxaba Salada unusia. Salara Hebere zeza basia. ²⁵ Hebereba warrarāda umé unusia. Ababemara trā basidaa Pele, idji ewaride ēberāra druaza āyā wābārāsida bēra. †

Pele djabara Joctañ basia. ²⁶ Joctañneba yōpedadara nałgārā basia: Almodad, Selep, Hazar-mavet, Jerá, ²⁷ Adorañ, Uzal, Dicla, ²⁸ Obal, Abimael, Sebá, ²⁹ Opir, Havila, Jobá sida. Jūma małgārāra Joctañ warrarā basia. ³⁰ Ādjirāba birasidaa Mesá purudeba Sepa ējūā eyaida bāda. Separa Mesádeba ĩmādaud odjabariare bā. ³¹ Jūma małgārāra Señneba yōpedadarā basia. Ādjirāza ādji ēberārāra erobeasia, ādji bedeara quirā awara beasia, ādji druara awara erobeasia, idjaba ādji puru sida awara erobeasia.

³² Jūma małgārāra Noé warrarāneba yōsidaa. Dopapa wānacarea ādjirāra āyā wābārādepeda ādjiza druada osidaa. Māwā jūma nañ ējūāne duanesidaa.

11

Babel puru opedada

¹ Ēberārā druaza wābārādi naēna jūmarāda abari bedeade bedeadadidaa. ² Ādjirāra arima pananaca basia. Mañba ĩmādaud odjabariare parrā nīnane Sinar ējūāne jūēne wāsidaa. Mañ ējūāne jewedada ununapeda mama panesidaa. ³ Ewari aba ābaa nāwā bedeadruasidaa: “Egoroda mōgara quirāca odapeda tādē bādadrā de odi carea.” Ara mañda egorora mōgara quirāca odapeda básidaa mōgarara neē bada bēra. Mañbe cādorronada edasidaa mañ mōgara quirāca odara caradi carea. ⁴ Mañbe jarasidaa:

–Jāñbe puruda odadrā. Idjaba de ĩtā drasoga bāda odia. Dji de borora abeda bajānaa tēūbidia. Māwā osidara dadjirāra trā bāga beadia idjaba ni abāba dadjirāra namabemada āyā memenebidaēa druaza wānamārēa.–

⁵ Ēberārāba puru idjaba de ĩtā drasoga bā o panāra Ācōrēba bajāneba acāde zesia. ⁶ Mañne Ācōrēba jarasia:

–Ādjirāra jūma ābaa duana idjaba abari bedeade bedeadada. Mañ bēra jāwā basidaa jāñ de drasoga bāra odi carea. Mañba bariduada o quirā panābārā poya odia. Dadjia māwā iduaribidaēa. ⁷ Biara bāa dadjira wānapeda ādji bedeara quirātanoa bedebidida ara āduba cawa ūrīnaē duanenamārēa.–

§ **10:14** Hebreo bedeade bā bāa pilisteorāra Casluhiñneba yōsidadā baribārā Jeremia 47:4de, Amos 9:7de bida jara bāa Captoriñneba yōsidadā. * **10:21** Ḳasarāmaarā Heberera dji naārābema hebreo basia. † **10:25** Āyā wābārāsidaa. Hebreo bedeade Pele trāba jara bāa: “Āyā wābārāpedada.” Ḳasarāmaarā mañ bedebada jara bāa “de uremiada wāsia” wa “purudebemada āi tāsidaa.”

8-9 Ara maŕda Ācōrēba jūma naŕ ějūāne ɓea ěberārāra quĩrātanoa beɗeabisia cawa ũrĩrānamārēā. Māwā dji puru trŕra ɓesia Babel.* Maŕ bērā ěberārāba puru o pananara idu ɓasidaa. Māwā Ācōrēba ādjirāra mamaŕba druaza wābŕŕbigasia.

Noé warra Seŕneba yōpedada

¹⁰ Nama ɓŕ ɓŕa Seŕneba yōpedadadebemada. Dopapa wānacarea poa umé ɓaɗe, Seŕ 100 poa ɓaside, dji warra Arpaxada unusia. ¹¹ Maŕ Arpaxa ununacarea Seŕra 500 poa ɓasia. Maŕne warrarā, wērācaurā sida unusia.

¹² Arpaxa 35 poa ɓaside dji warra Salada unusia. ¹³ Maŕ Sala ununacarea Arpaxara 403 poa ɓasia. Maŕne warrarā, wērācaurā sida unusia.

¹⁴ Sala 30 poa ɓaside dji warra Hebereda unusia. ¹⁵ Maŕ Hebere ununacarea Salara 403 poa ɓasia. Maŕne warrarā, wērācaurā sida unusia.

¹⁶ Hebere 34 poa ɓaside dji warra Peleda unusia. ¹⁷ Maŕ Pele ununacarea Heberera 430 poa ɓasia. Maŕne warrarā, wērācaurā sida unusia.

¹⁸ Pele 30 poa ɓaside dji warra Reúda unusia. ¹⁹ Maŕ Reú ununacarea Pelera 209 poa ɓasia. Maŕne warrarā, wērācaurā sida unusia.

²⁰ Reú 32 poa ɓaside dji warra Seruda unusia. ²¹ Maŕ Seru ununacarea Reúra 207 poa ɓasia. Maŕne warrarā, wērācaurā sida unusia.

²² Seru 30 poa ɓaside dji warra Nacoda unusia. ²³ Maŕ Naco ununacarea Serura 200 poa ɓasia. Maŕne warrarā, wērācaurā sida unusia.

²⁴ Naco 29 poa ɓaside dji warra Tareda unusia. ²⁵ Maŕ Tare ununacarea Nacora 119 poa ɓasia. Maŕne warrarā, wērācaurā sida unusia.

²⁶ Tare 70 poa ɓaside dji warrarā Abraŕda, dewarabema Nacoda, Haraŕ sida unusia.

Abraŕ zeza Tare ěberārānebema

²⁷ Nama ɓŕ ɓŕa Tareɗeba yōpedadadebemada. Tareba naŕ warrarāda unusia: Abraŕda, Nacoda, Haraŕ sida. Maŕ Haraŕra Lo zeza basía. ²⁸ Haraŕra idji topedada puru Ur abadaɗe Caldea druade dji zeza na jaidasia.

²⁹ Abraŕra Naco sida quima barasidaa. Nacoba Milcada edasia. Milcara Haraŕ cau basía, Isca djabawērā basía. Maŕne Abraŕba Saraida edasia. ³⁰ Maŕ Saraira warra neŕ ɓasia warra toca bērā.

³¹ Abraŕ zeza Tarera caldeorā puru Urɗeba ědrasia Canaaŕ druadaa wāi carea. Idji warra Abraŕda, idji wiuzaque Loda, idji āigu Sarai sida edesia. Baribŕŕ Haraŕ puruɗe jūēne wānapeda mama panesidaa. ³² Tare 205 poa ɓaside Haraŕ puruɗe jaidasia.

12

Ācōrēba Abraŕ trŕna

¹ Ewari aba Ācōrēba Abraŕa jarasia:

–Bŕ druara, ɓŕ ěberāra, ɓŕ zeza dedebemarā sida amepeda wādua. Mŕa druada ɓŕa acŕbiya mamaa wāmārēā. ² Bŕɗeba puru dromada mŕa yōbiya, ɓŕra bia ɓŕya, trŕ ɓŕga ɓŕya, idjaba ɓŕɗeba dewararāda bia duania. ³ Bŕ carebabŕdara mŕa carebaya. Bŕ biē obŕdara mŕa biē ɓŕya. Bŕɗeba mŕa naŕ ějūāne ɓea purura jūma carebaya.–

⁴ Ara maŕda Abraŕra wāsia Ācōrēba jarada quĩrāca. Lo sida idji ume wāsia. Haraŕ puruɗeba ědraside Abraŕra 75 poa ɓasia. ⁵ Abraŕba idji quima Saraida, idji tēābea Loda, ne jūma idjia eroɓŕ sida edesia. Idji nezocarā Haraŕne edada sida edesia. Haraŕneba ědrɗepeda wāsidaa. Wābŕɗade Canaaŕ druade jūesidaa. ⁶ Maŕ ewariɗe cananeorāda maŕ druade duanasidaa.

* **11:8-9** Babel trŕba jara ɓŕa “dji cawa ũrĩnaca.” Hebreorāba Babilonia purura Babel abadjidaa.

Abraãra Canaaã druade nĩne Siqueã purude jũene wãsia, Moré bacuru droma nũma. ⁷ Mama Ācõrera Abraãma odjapeda nãwã jarasia: “Mãa naã ëjũãra bãdeba yõbdarãa diaya.”

Maãbe Abraãba mõgarada ãta pã buesia ara maã Ācõrẽ idjima odjãdaa bia beðeai carea. ⁸ Mãwãnacarea Abraãra Beteldeba ãmãdau odjabariare ßa eyãdaa wãsia. Mama idji wua dera osia. Idji wua demaãba Betelera ãmãdau bæbariare basia. ãmãdau odjabariare Hai puruda basia. Idji wua de caita wayacusa mõgarada ãta pã buesia Ācõrẽa ewari iwidi carea. ⁹ Mamaãba Abraãra ãnãũ eda wãsia aba Negue abada ëjũãnaa.

Abraã Egipto druade bada

¹⁰ Maã ewaride jũma Canaaã druade jarrabada zesia. Maãne Abraãra Egiptodaã baðe wãsia codira abeða neë bẽrã. ¹¹ Egiptode jũebodode Abraãba dji quima Saraia jarasia:

–Bãra wãrãda wẽrã quĩrãwãrẽã ßa. ¹² Egiptodebemarãba ßa unubãdaðe jaradia: “Jããra idji quimaa.” Maã bẽrã mãra beadia. Baribãrã ßãra zocai ßãdia edaði carea. ¹³ Maãba mã quĩrã djuburia jaradua ßãra mã djabawẽrãda. Mãwãra mãra beadaða, ãtebãrã bãdeba mãra bia beya.–

¹⁴ Abraã jũenacarea Egiptodebemarãba unusidaa idji quima Saraira quĩrãwãrẽã ßãda. ¹⁵ Dji dromarã biða unusidaa Saraira wãrãda bio quĩrãwãrẽã ßãda. Maã bẽrã ãdjia Egiptodebema boroa Saraidebemada bia jarasidaa. Ara maãda ãdjia boroba Saraira idji deðaa edebisia.

¹⁶ Sarai carea Egiptodebema boroba Abraãra bia osia. Abraãa diacuasida ovejada, pacada, burroda, nezoca umaquĩrãda, nezoca wẽrãda, cameyo sida. ¹⁷ Baribãrã Abraã quima Sarai carea Ācõrẽba dji borora, idji de dromane panabada sida cacua bië ßãcuasia. ¹⁸⁻¹⁹ Maãneba dji boroba cawasia Saraira Abraã quimada. Maã bẽrã Abraãra trãbipeða jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽã mãra jaraë basi Saraira ßa quimada? ¿Cãrẽ cãrẽã ßa djabawẽrãana asi? Mãa ßa quimara berara edasia. ¿Cãrẽ cãrẽã mãra jãwã osi? Za ßa ßa quimara. Edapeða isabe wãdua.–

²⁰ Maã bẽrã dji boroba idji zarrarãa jarasia Abraãra idji quima ume ãyã edeðamãrẽã. Jũma ãdjia eropanã sida edebisia.

13

Lo Abraã umebemada awara wãna

¹ Mãwãnacarea Abraãra dji quima ume Egiptodeba jẽda wãsia Negue ëjũãnaa. Jũma idjia erobãra edesia. Idji tẽãbea Lo sida idji ume wãsia. ² Maãne Abraãba paratada, oro sida waiãba erobasia. Animarã sida zocãrã erobasia. ³ Maãbe Negueðeba jẽda ãnãũ eda wãsia idji wua de erobaðamaa, Betel puru idjãba Hai puru ësi. ⁴ Idjia mõgara ãta pã buedama jũepeða Ācõrẽa ewari iwidiisia.

⁵ Maãne Lora Abraã ume basia. Idjia biða ovejada, paca sida zocãrã erobasia. Wua deda zocãrã erobasia idji ëberãrã itea, idji nezocarã itea biða. ⁶ Baribãrã Abraãra Lo sida bio bara panã bẽrã ëjũãba araë basia. Maã carea abari ëjũãne ãbaa poya pananaë basia. ⁷ Maã awara Abraã animarã wagabadada Lo animarã wagabada ume ijarabadjidaa. Idjãba cananeorãda, perezeorã sida mama beasia. ⁸ Maã bẽrã Abraãba Loa jarasia:

–Dadjira abari ëberãrã bẽrã bia ßããa ijaradida; bia ßããa ßa animarã wagabadara mã animarã wagabada ume ijara pananida. ⁹ Maã bẽrã mãa beðea djuburiaya ßãra awara wãmãrẽã. Naã druade ëjũã baraa. Bãabãrã cawa ßãa sãmaa wãida. Bãda jãwa acãdaa wãibãrã, mãra jãwa arãdaa wãya. Bãda jãwa arãdaa wãibãrã, mãra jãwa acãdaa wãya.–

¹⁰ Mañe Loba Jordañ do jewedada jūma unusia aba Zoar purudaa. Mañ jewedade dji ějūāra bia basia Ācōrē néu bada quĩrāca idjaba Egipto drua quĩrāca. Mañ jewedara māwā basia Ācōrēba Sodoma puruda Gomorra puru sida babuei naēna. ¹¹⁻¹² Mañ bērā Loba Jordañ do jewedara jūma edasia. Mañbe ĩmādau odjabariare edaa wāsia. Abrañra Canaañ eyaida bΛ ějūāne besia. Māwā ādjira awara wāsidaa. Mañne Lora puru jewedade bea caita besia. Idji wua dera osia Sodoma puru caita. ¹³ Sodomanebemarāra dji cadjiruarā basia. Ādjirāba Ācōrē quĩrāpita cadjiruada awua obadjidaa.

¹⁴ Lo Abrañ umebemada awara wānacarea Ācōrēba Abrañ jarasia:

–Jāñbe bΛdji bΛmaΛba acΛdua jΛwa acΛdaa, jΛwa araĊaa, ĩmādau odjabaridaa idjaba ĩmādau baebaridaa bida. ¹⁵ Jūma nañ ějūāra mĭa bĭa, bΛdeba yōbΛdarāa bida diaya ewariza bārāne bamārēā. ¹⁶ Mĭa bΛ warrarāra zocārā yōbiya. Egoro pora poya juachadaca quĩrāca bΛ warrarā sida poya juachadaca baya. ¹⁷ Mĭa bĭa nañ ějūāra diai bērā dji drasoara dji jedea sida acΛde wādua.–

¹⁸ Ara mañda Abrañba idji wua dera ěrāpeda Mamre abada ějūāne bade wāsia. Mamre ějūāra bacuru dromaida bΛa idjaba Hebroñ puru caita bΛa. Mama Abrañba mōgarada ĩtΛ pā buesia Ācōrēa ewari iwidi carea.

14

Abrañba Lo ědrΛ edada

¹ Mañ ewaride Quedorlaóme abadada Elañ druadebema boro basia. Idjiare nañ bororāda panasidaa: Amrapel, Sinar ějūānebemada; Ario, Elasar purudebemada; idjaba Tidale, Goiñ druadebemada. ² Mañ Quedorlaómeare beara Berá abada ume djō panasidaa. Mañ Berára Sodoma purudebema boro basia. Idjiare nañ bororāda panasidaa: Birsa, Gomorra purudebemada; Sinabo, Admá purudebemada; Semebé, Zeboiñ purudebemada; idjaba Bela purudebema boro sida. Bela purura Zoar abadaa. ³ Mañgarāra Sidim jewedade jūma ābaa dji jΛresidaa Pusa Beuda abada icawa Quedorlaómeare bea ume djōni carea.

⁴ Mañ Quedorlaómeba Sodomanebema boroare panΛra idji jΛwaeda doce poa erobasia. BaribΛrΛ trecebema poade mañgarāba Quedorlaómera waa ĩjānaē basia. ⁵ Mañ carea poa catorcebemane Quedorlaómera idjiare panΛ bororā sida wāsidaa ādjirā ume djōni carea.

WābΛdade nañrā Astarot-carnaim purude jūēsidaa. Mama repairāda poyasidaa. MamaΛba Ham purudaa wānapeda zuzirāda poyasidaa. MamaΛba Quiriataim jewedade jūēne wānapeda emirāda poyasidaa. ⁶ Mañbe Seír eyade jūēnapeda horeorāda quena wāsidaa aba Parañ ějūā ewara bΛmaa. ⁷ Jēda zebΛdade En-mispat purude jūēsidaa. Mañ purura idjaba Cadé abadaa. Mama amalecitarāda poyadapeda jūma ādjia eropanΛra ārīsidaa. Amorreorāda ara mañ quĩrāca osidaa Hazon-tamar purude.

⁸⁻⁹ Quedorlaómeare panΛba mañ puru beara jūma poyadapeda Sidim jewedadaa wāsidaa. Mama Sodomanebema boroare panΛra ābaa dji jΛre panasidaa ādjirā ume djōni carea. Sodomanebema boroare panΛra nañgarā basia: Gomorradebema boroda, Admānebema boroda, Zeboiñnebema boroda, idjaba Beladebema boro sida. Bela purura Zoar abadaa. Mañ bororāra juesuma panasidaa. Mañne Elañnebema boro Quedorlaómeare panΛra nañgarā basia: Goiñnebema boro Tidaleda, Sinardebema boro Amrapelda, Elasardebema boro Ario sida. Ādjira quĩmārē panasidaa. ¹⁰ DjōbΛdade Quedorlaómeare panΛba poyasidaa. Mañ carea Sodomanebema boroare beara mĩrū wābΛrΛsidaa. Mañ Sidim jewedara egorodebema

cãdorrõna susuaída bãsia. Maã bẽrã mĩrũ wãbãdãde ãcãrã maã susuaẽ edã bãesídaa. Waabemarãra eyadaa mĩrũ wãsídaa.

¹¹⁻¹² Maãne Quedorlaómeare panãba Sodomanebema nebiada, cobada sida jũma jãrĩsídaa. Abarica osídaa Gomorraãde. Maãne Abraã tẽãbea Lora Sodomane baãa bẽrã Quedorlaómeare panãba jida edesídaa. Ne jũma jãrĩnapeda wãsídaa.

¹³ Mãwãnacarea mĩrũ wãna abãba Abraãa jũma nẽbãrãsia. Maã ewariẽde Abraã “hebreo” abadara bacuruída bã ãjũãne bãbadjia. Maã ãjũãra Mamre abadjídaa Mamrera djibari bẽrã. Idji djabarãra Escol idjaba Aner basía. Maãgã amorreorãra Abraãare panasídaa. ¹⁴ Maãne Abraãba ãrĩsia Quedorlaómeare panãba idji tẽãbeara jida eropanãda. Maã carea Abraãba idji dede tocuada mẽsrã beada 318 jãresia. Maãbe Quedorlaómeare panã caidũ epẽ wãsídaa Daã purudãa. ¹⁵ Mama diamasi Abraãba dji mẽsrã beara zocãrã awara awara wãbipeãa djõsídaa. Maãne Quedorlaómeare panãra poyãdapeãa dji mĩrũ wãbãda caidũ wãsídaa Hobã purudãa, Damasco wagaa. ¹⁶ Maãbe Quedorlaómeare panãba nebia jãrĩpedãdara Abraãba jũma jãrĩsia. Lode sida jãrĩsia. Maãne idji tẽãbea Lora, wẽrãrãda, dewara ãberãrã sida ãdrã edasia.

Melquisedéba Abraã bia jara bãda

¹⁷ Abraãba Quedorlaómera dji bororã idjiare djõ panã sida poyapeãa idji druadaa jẽda zesia. Savé jeweda “Ëberãrã Boro Jeweda” abadaãde wãbãrãde Sodomanebema boroda Abraã audiabariẽde zesia. ¹⁸ Mãwã bãde Saleãnebema boro Melquisedéda zesia.* Maã Melquisedéba paãda uva ba sida enesia. Melquisedéãrã ãcõrẽ dji Dromaara bã sacerdote basía. ¹⁹ Maãne idjia Abraãra nãwã bia jara bãsia:

Abraã, ãcõrẽ dji Dromaara bãba, bajã idjaba naã ãjũã odãba bãra carebaya.

²⁰ ãcõrẽ dji Dromaara bãra bio biya quirua. Idjia bã dji quĩrũrãra bãa poyabisia.

Maãne Abraãba ne jũma jãrĩnanebemada die juachabãrãza Melquisedéã abã dia wãsia.

²¹ Mãwãnacarea Sodomanebema boroba Abraãa jarasia:

–Mãã diadua mã ãberãrã ãdrã edadada. Baribãrã bãa nebia waya jãrĩnara edadua, mãre sida edadua.–

²²⁻²³ Maãne Abraãba Sodomanebema boroa jarasia:

–Edaãa. Mãã wãrã arada ãcõrẽ dji Dromaara bã, naã ãjũã idjaba bajã oda ume nãwã bedea bãsia: mãã bãrera edaãa. Ni mãrĩãra quiru sida edaãa. Bã jĩrũne jãbari jãcara sida edaãa. Mãwã edaãa bãa jararãmãrẽã mãra ne bara bãsida. ²⁴ Mã nezocarãba copedãda awara mãã waa quĩrĩãã. Baribãrã mãre djõ panana Anerba, Escolba, Mamre bida ara ãdjia quĩrĩããdada edaãã.–

15

ãcõrẽba Abraã ume bedea bãda

¹ Mãwãnacarea Abraãba cãimocara quĩrãca ãcõrẽba idjia nãwã bedebãrãda unusia:

–Abraã, wayarãdua. Mããra bã wagabaria. Mãã bãra auduara ne bara bãya.–

² Maãne Abraãba jarasia:

–Ay, ãcõrẽ, çcãrẽ cãrẽã mããra ne bara bãã? Mãã warra sida neã bãã. Mã beudãcarea mãã erobãra mã nezoca Elieze Damasco purudebemaba jũma edaya.–

³ Idjaba Abraãba jarasia:

* **14:18** Saleã purura idjaba Jerusaleã abadaa.

-Bla mġa warra unubiē bla bēra mġa erobara nezoca mġ dede todaba jūma edaya.-

⁴ Maġne Ācōrēba Abraġa jarasia:

-Eliezeba bla erobara edaēa, ātebala bla warra araba edaya.-

⁵ Maġbe dajadaa edepeda Ācōrēba jarasia:

-Bajānaa acdua, maġbe chīdauda jūma poya juachaibala, juachadua. Jāġ chīdau zocārā bla quīrāca badeba yōbdarā sida zocārā duanania.-

⁶ Abraġba Ācōrēra wārāda iġsiasia. Maġ carea Ācōrēba idjira jipa unusia.*

⁷ Maġbe Ācōrēba jarasia:

-Mġra Ācōrēa. Mġabala bala caldeorā puru Urdeba ēdra enesia naġ Canaaġ ējūāra diai carea.-

⁸ Maġne Abraġba jarasia:

-Mġ Boro Ācōrē, ġsāwā cawai mġa naġ ējūāra wārāda edaida?-

⁹ Ācōrēba panusia:

-Mġa nāwā unubiya naġ ējūāra diaida: enedua paca zaque poa ūbea bada, chiwatu poa ūbea bada, oveja umaquīrā poa ūbea bada, puchirāda, putuju sida.-

¹⁰ Ara maġda Abraġba maġ animarā beara jūma enesia. Enepeda, beapeda, ēsidra drapetapeda, orro aba dewara orro ume quīrā djica cobasia. Ībanara drapetaē basia. ¹¹ Maġne āgosora zesesisdaa animarā beada codi carea. Zesebdade Abraġba āyā ġarecuabadjia. ¹² Queubalade Abraġra bio cāi nūmesia. Cāi bade unusia bio pāisosa minijīchia nūmada. Maġ bēra bio ne wayasia. ¹³⁻¹⁵ Māwā bade Ācōrēba Abraġa jarasia:

-Bala drōā bedacarea necai waraga jaidapeda tabaridia. Baribala cawa badua badeba yōi purura djārā druade baida. Maġ druadebemarāba ādjirāra nezocarāda badepeda cuatrociento poa bia mġga eropanania.† Baribala ādjirā biē o panara mġa biē baya. Maġbe badeba yōi purura mamaaba ne bara ēdraya. ¹⁶ Maġ cuatrociento poa badacarea badeba yōi purura namaa jēda zeya. Maġ ewaride mġa amorreorā naġ ējūāne duanara cawa opeđa naġ ējūāra badeba yōi purua diaya. Bla zocai bla ewaride mġa ādjirāra cawa oēa ādjia cadjirua odida panara wađi jūma odaē panla bēra.-

¹⁷ Queudacarea pāima nūmesia. Māwā bade cawaēne cuguru waiġla cowa nūmada idjaba cādorrona ĩbīrā urua nūma sida odjadapeda dji animarā drapetada ēsi wāsidaa. ¹⁸ Ara maġba Ācōrēba Abraġ ume nāwā bedea basia:‡

-Wārāda mġa badeba yōi purua naġġla ējūāra diaya Egipto quīrāpe bla dodeba aba do waiġla Euprate abadaada. ¹⁹ Quenitarā, quenizirā, cadmoneorā, ²⁰ hititarā, perezeorā, repairā, ²¹ amorreorā, cananeorā, gergeseorā, jebuseorā ējūā sida mġa badeba yōbdarāa jūma diaya.-

16

Agaraba Ismael toda

¹ Abraġ quima Saraira warra toca basia, baribala Saraiba Egiptodebema nezocawērāda erobasia. Maġ nezocawērā trġra Agara abadjidaa. ² Ewari aba Saraiba Abraġa jarasia:

* **15:6** Hebreo bedeađe Abraġ trġba jara bla “zeza jipa bla.” † **15:13-15** Exodo 1:1-7; 12:40-41.

‡ **15:18** Maġ ewaride ēberāba dewara ume bedea balalade Abraġba oda quīrāca animarāda beabadjidaa. Beadapeda, drapetapeda, orro aba dewara orro ume quīrā djica cobabadjidaa. Maġbe dji bedea bla panla ēberārāra animarā ēsi wābadjidaa. Ēsi wābdade jarabadjidaa ādjia bedea balpedadara wārāda odida. Maġ awara jarabadjidaa abaaba maġ bedea baladara oēbala, beuida bada dji animarā beuda quīrāca. Jeremia 34:18-19.

-M̄ra Ācōrēba warra toca wērāda b̄da b̄rā, m̄a b̄a bedea djuburiaya m̄ nezocawērā ume cāimārēā. Āibērā m̄a warrada idjideba erobaisicada.-

Saraiba jaradara Abrāba ĩjāsia. ³ Ara māda Saraiba idji Egiptodebema nezocawērāra Abrāa quima quīrāca diasia warrada to diamārēā. Māwā osia ādji Canaāne die poa panasidade. ⁴ Ara māda Abrāra Agara ume cāisia. Māne Agarara biogoa besia. Mā cawadacarea Agaraba idji boro Saraira igara besia. ⁵ Mā b̄rā Saraiba Abrāa jarasia:

-B̄dr̄a bedeade b̄a Agaraba m̄ igara b̄a carea. M̄a b̄a idjira diasia quima quīrāca. Barib̄dr̄a idji biogoa b̄a cawasideba āta m̄ra igara b̄a. Ācōrēb̄dr̄a cawa b̄a caida bedeade b̄da: m̄da wa b̄da.-

⁶ Māne Abrāba Saraia jarasia:

-Acl̄dua, b̄a nezocawērāra b̄a j̄lwaeda b̄a. B̄djia quīrāca b̄a quīrāca odua.- Ara māda Saraiba dji nezocawērāra biē o besia. Mā carea dji nezocawērāra m̄rū wāsia. ⁷ Agara m̄rū wāne Ācōrē nezoca bajānebemaba idji acl̄de zesia.* Idjia Agarara unusia ējūā pōāsa ewaraga b̄de egorodeba baido āta bogadr̄a b̄ama. Mā baido āta bogadr̄a b̄ara Sur ējūānaa wābada ode b̄a.

⁸ Māne Ācōrē nezoca bajānebemaba Agaraa iwīdisia:

-Agara, Sarai nezocawērā, ¿b̄ra s̄maaba zeb̄dr̄a? ¿S̄maa wā?-

Agaraba panusia:

-M̄ra m̄ boro Sarai ume badada m̄rū wāa.-

⁹ Māne Ācōrē nezoca bajānebemaba jarasia:

-B̄a boro Saraimaa jēda wādua. Idji bedeara jūma ĩjā odua.-

¹⁰ Mā awara jarasia:

-M̄a b̄deba zocārā yōbiya. Māwā zocārā yōni b̄rā poya juachadaca baya.-

¹¹ Idjaba jarasia:

B̄a biogoa b̄ra umaquīrā warrada toya. Mā warrara tr̄ b̄dua Ismael, m̄a b̄a bia m̄ga b̄debemada ūrīna b̄rā.†

¹² Idjira ni abaa j̄lwaeda baēa. Jūmarā ume djō baya. Idjaba jūmarāda idji ume djō beadia. Idji ēberārānebemada jīga babari baya.‡

¹³ Agaraba cawasia Ācōrēdr̄a māwā bedea basida. Mā b̄rā Agaraba jarasia “M̄ unubari Ācōrēda m̄a unusia.” Mā carea Ācōrē tr̄ra nāwā jarasia: “B̄ra m̄ unubari Ācōrēa.” ¹⁴ Mā b̄rā dji egorodeba baido bogadr̄a b̄ra tr̄ b̄asia “baido bogadr̄a b̄a Ācōrē zocai b̄a m̄ unubaride.”§ Mā baidora Cadé puru idjaba Bered puru ēsi b̄a.

¹⁵ Agara jēda wāpeda umaquīrā warrada Abrāa to diasia. Abrāba Agara warrara tr̄ b̄asia Ismael. ¹⁶ Agaraba idji warra Ismael toside Abrāra 86 poa basia.

17

Ācōrēba Abrāra cacua wēāgobida

¹ Abrā 99 poa baside Ācōrēra idjima odjapeda nāwā jarasia:

-M̄ra ne jūma poya obari Ācōrēa. B̄ra m̄ quīrāpita jipa nībadua. ² M̄a b̄a ume bedea b̄dara wārāda oya. Māwā b̄deba zocārā yōbiya.-

³ Ara māda Abrāba Ācōrēra bio waya b̄a b̄rā chīrāborode cobepeda idji dratura egorodaa b̄aru tēū cobesia. Māne Ācōrēba jarasia:

* **16:7** Ācōrē nezoca bajānebema. Versículo 13de ebuḁa b̄a Ācōrēda māwā b̄da. † **16:11** Hebreo bedeade Ismael tr̄ba jara b̄a “Ācōrēba ūrībaria.” ‡ **16:12** Idji ēberārānebemada jīga babari baya. Mā bedeaba idjaba jara b̄a “idji ēberārā quīrāpe babari baya” wa “ara idji ēberārā ume biē baya.” Genesi 25:17-18. § **16:14** Hebreo bedeade mā baido bogadr̄a b̄ra Beer-Lajai-Roi tr̄badaa.

4 -M̄la b̄la ume bedea b̄l̄dara nālḡla: b̄l̄ra zoc̄ar̄a puru zeza baya. 5 Māl b̄er̄a b̄l̄ra waa Abrāl̄ adāēa. Idiba l̄taa b̄l̄ tr̄l̄ra Abrahāl̄ adia, m̄la b̄l̄ra zoc̄ar̄a puru zezada b̄l̄b̄l̄r̄l̄ b̄er̄a.* 6 M̄la b̄l̄deba zoc̄ar̄a ȳobiya; b̄l̄deba m̄la puruda zoc̄ar̄a ocuaya. Idjaba b̄l̄deba ēber̄ar̄a boror̄ada odjadia. 7 M̄la b̄l̄ ume, b̄l̄deba ȳob̄l̄da ume bida bedea b̄l̄dara nālḡla: m̄l̄ra ewariza b̄l̄ Āc̄or̄ēa idjaba ādjir̄a Āc̄or̄ē baya. M̄la b̄ar̄ara waga baya idjaba b̄ar̄aba m̄l̄ra ēp̄e panania. 8 Idjaba b̄l̄ b̄abari ējū̄ara b̄la, b̄l̄deba ȳob̄l̄dar̄a bida m̄la diaya. M̄la b̄ar̄a jūma Canaāl druara diaya ewariza b̄ar̄ane bam̄r̄ēa. Mālne m̄l̄dr̄l b̄ar̄a Āc̄or̄ē baya.-

9-10 Idjaba Āc̄or̄ēba Abrahāla jarasia:

-M̄la b̄l̄ ume bedea b̄l̄da b̄er̄a, b̄la ne oida b̄la. Idjaba idiba l̄taa b̄l̄ warrar̄aba, ādjideba ȳob̄l̄dar̄a bida abarica odida pan̄la. B̄ar̄aba n̄w̄a odida pan̄la: b̄ar̄a t̄ēnabema umaqūir̄ar̄a jūmar̄aba ādji cacuara w̄ēāḡodida pan̄la. 11 B̄ar̄a umaqūir̄a cacua w̄ēāḡodara m̄la b̄ar̄a ume bedea b̄l̄da s̄ȳa baya. 12-13 Idiba l̄taa umaqūir̄a warrada todib̄l̄r̄l̄, ocho ewari b̄l̄de idji cacuara w̄ēāḡodida pan̄la. Māl awara nezoca warrar̄a b̄ar̄a dede tob̄l̄dar̄ada idjaba āibema n̄doda nezocar̄a sida cacua w̄ēāḡodida pan̄la. M̄w̄a m̄la b̄ar̄a ume bedea b̄l̄da s̄ȳara ara b̄adji cacuade erobeada. M̄la bedea b̄l̄dara ewariza m̄w̄a baya. 14 Māl carea baridua umaqūir̄aba idji cacuada w̄ēāḡoēb̄l̄r̄l̄, māl ēber̄ara b̄ar̄anebemada āȳa b̄l̄dida pan̄la, m̄la b̄ar̄a ume bedea b̄l̄dara igara b̄l̄ b̄er̄a.-

15-16 Māl awara Āc̄or̄ēba Abrahāla jarasia:

-M̄la b̄l̄ quima Saraira n̄w̄a bia b̄l̄ya: idjideba m̄la b̄la warrada w̄ar̄ada diaya. Māl awara idjideba puruda zoc̄ar̄a ȳonia idjaba idjideba ēber̄ar̄a boror̄ada odjadia. Māl carea b̄l̄ quimara waa Sarai ar̄adua, āteb̄l̄r̄l̄ idji tr̄l̄ra Sara adua.-†

17 Mālbe Abrahāl̄ba Āc̄or̄era waya b̄l̄ b̄er̄a ch̄ir̄aborode cobepeda idji dratura egorode b̄arru t̄ēu cobesia. Barib̄l̄r̄l̄ ipidasia. Idji sode cr̄ichasia: “Ēber̄a cien poa b̄l̄ba ḡs̄aw̄a warrada oi? Sara noventa poa b̄l̄da ḡs̄aw̄a m̄w̄a biogoa bei?”

18 Mālne Abrahāl̄ba Ismaeldebemada cr̄ichasia. Māl b̄er̄a Abrahāl̄ba Āc̄or̄ēa jarasia:

-ḡIsmaelda b̄l̄ quir̄āpita bia b̄l̄bara bia b̄acasia!-

19 Mālne Āc̄or̄ēba panusia:

-M̄w̄aēa. B̄l̄ quima Sarab̄l̄r̄l̄ umaqūir̄a warrada b̄la to diaya. B̄la idji tr̄l̄ra b̄l̄dua Isa. M̄la b̄l̄ ume bedea b̄l̄dara j̄oca baya. Māl b̄er̄a māl bedeara idjaba Isa itea baya, idjideba ȳob̄l̄dar̄a itea bida. 20 Idjaba b̄l̄ warra Ismaeldebema jaradara m̄la ūr̄isia. M̄la idji sida bia b̄l̄ya. Māl b̄er̄a warra zoc̄ar̄a unubiya. M̄w̄a idjideba ēber̄ar̄a zoc̄ar̄a ȳonia. Idjia doce warra dji dromar̄ada unuya. M̄w̄a m̄la idjideba puru wai b̄l̄ada oya.‡ 21 Barib̄l̄r̄l̄ m̄la b̄l̄ ume bedea b̄l̄dara Isa itea baya. Idiba poa aba bab̄l̄r̄l̄de Isara Saraba b̄la to diaya.-

22 Āc̄or̄era Abrahāl̄ ume bedea b̄apeda w̄asia. 23 Ara māl ewaride Abrahāl̄ba idji warra Ismaelda, nezocar̄a idji dede topedadar̄ada, idjia n̄doda nezocar̄a sida tr̄lcuapeda Āc̄or̄ēba jarada quir̄āca jūmar̄ada cacua w̄ēāḡocuasía. 24 Abrahāl̄ra 99 poa basia idji cacua w̄ēāḡoside. 25 Dji warra Ismaelera trece poa basia idji cacua w̄ēāḡoside. 26 Abrahāl̄ cacua w̄ēāḡoside abari ewaride dji warra Ismael sida cacua w̄ēāḡosia. 27 Jūma umaqūir̄ar̄a idji

* 17:5 Hebreo bedea de Abrahāl̄ tr̄l̄ba jara b̄la “zoc̄ar̄a puru zeza.” Abrahāl̄ba jara b̄la “zeza jipa b̄l̄.” Genesis 15:6. † 17:15-16 Hebreo bedea de Sara tr̄l̄ba jara b̄la “ēber̄ar̄a boro cau.” ‡ 17:20 Genesis 25:16.

dede panabadada, nezocarã idji dede topedadada, ãibemarã nêdodarã sida abari ewaride cacua wêãgosidaa.

18

Ãcõrêba Abrahaãa warra diai jarada

¹ Abrahaã Mamre ëjũã bacuru dromaida bama basiê Ãcõrêra idjima nãwã odjasia: Abrahaãra idji wua dede eda wãbadama umatipa chũmasia.

² Acabaraêde ëberãda ùbea caita nũpanada unusia.* Maã ëberãrã unubaraêde araa pira wãsia audiabaride. Chĩrãborode cobepeda idji dratura egorodaa barru tẽũ cobesia. ³ Maãbe jarasia:

-Mã Boro, mã quĩrã djoburia wãyã wãrãdua. ⁴ Bamaa bia babara, mã baidoda enebiya bãrã jĩũ sagãdamãrẽã.† Maãbe bacuru edre ãnãũnida panã. ⁵ Mãmaa ze panã bẽrã mãã bãrã itea ne djubiya ne codapeda cacua abãdamãrẽã. Mãwãnacarea wãnida panã.-

Ãdjia panusidaa:

-Bia baa, odua ba jara ba quĩrãca.-

⁶ Ara mããda Abrahaãra idji dede isabe edaa wãpeda Saraa jarasia:

-Harinada cuarenta libra edapeda isabe barachiradua. Maãbe ãbucuada jari panã ëberãba codamãrẽã.-

⁷ Maãbe Abrahaãra idji pacamaa pira wãpeda paca zaque boreguea bada aba edapeda idji nezocaa diasia isabe beapeda omãrẽã. ⁸ Opeda Abrahaãba dji paca zaque djarara ãdjia cobisia. Idjaba paca jubada diasia. Paca jubadeba ne oda sida diasia.‡ Ãdji ne co panãne Abrahaãra bacuru edre nũmasia.

⁹ Mãwã panãne ãdjirãba iwidisidaa:

-¿Ba quĩma Sarara sãma ba?-

Abrahaãba panusia:

-Nama wua dede eda ba.-

¹⁰ Mãne ãdjirãnebema abãba jarasia:

-Za zeĩ poade mãra wayacusa ba acãde zeya. Mãne ba quimaba umaquĩrã warrada to erobaya.-

Mãwã bedea panãda Saraba Abrahaã ãcarraare ãdji dede edaa wãbadadeba jũma ùrĩ basia. ¹¹ Abrahaãra Sara sida drõãda panusidaa. Maã bẽrã Saraba idji jedeco unuca basia. ¹² Mãã carea Saraba nãwã crĩchasia: "Mãã jãwã djora baba, mã quĩma sida drõã baba ¿sãwã warrada odi?" Mãwã crĩchapeda iduba ipidasia.

¹³ Mãã bẽrã Ãcõrêba Abrahaãa jarasia:

-¿Cãrẽ cãrẽã Sarara ipidasia? ¿Cãrẽ cãrẽã crĩcha ba idji djora baba warrara poya toẽda? ¹⁴ ¿Mãã ne jũma poya o bããca? Mãã jarada quĩrãca za zeĩ poade mãra bamaa wayacusa zeya. Mãã ewaride Saraba umaquĩrã warrada to erobaya.-

¹⁵ Mããne Sara dauperabaraãba jarasia:

-Mããra ipidaẽ basia.-

Baribara Ãcõrêba jarasia:

-Mãwããã. Mãã cawa baã bãra ipidasida.-

Abrahaãba Sodoma puru carea Ãcõrêba bedea djoburiada

* **18:2** Ëberãda ùbea caita nũpanada. Abã Ãcõrẽ basia. Genesi 18:13. Umãbemara bajãnebema nezocarã basia. Genesi 19:1. † **18:4** Mãã ewaride ëberã bia edai carea de djibariba baidoda diabadjia idji jĩũ sagãdamãrẽã. ‡ **18:8** Paca jubadeba ne odara yogurt quĩrãca wa queso torro quĩrãca ba.

16 Mañbe mañ ëberãrã ùbea panΛra piradrΛdapeda Sodoma purudea wãbΛda basía. Abrahañra ãdji ume wãsia bia wãnaduada ai carea. 17-19 Mañne Æcõrẽba nãwã crĩchasia: “Abrahañneba yõbΛdara puru droma baya, idjaba idjideba m̃a jũma nañ ëjũãne ðea purura carebaya. M̃a idjira edasia idji warrarãa, ãdjirãneba yõbΛdarãa biða jaradiamãrẽã. Idjia ãdjirãa jaradiaya m̃a ode nĩbadamãrẽã idjaba jipa odamãrẽã. Mãwã odibΛrΛ m̃a Abrahañ ume beða ðΛdara jũma oya. Mañ bẽrã m̃a idjía jaraya m̃a Sodoma purura sãwã oida.” 20 Mañbe Æcõrẽba Abrahañra jarasia:

-M̃a ùrĩ ða Sodoma purudebemarãba, Gomorraðebemarã biða cadjiru-ada jũmawãyã o panΛda. 21 Mañ bẽrã m̃ra edaa wãya ãdjirãba wãrãda jũmawãyã cadjiruada o panΛ cawaya.-

22 Mañbe ãdjidebemada umé Sodomanaa wãsidaa, baribΛrΛ Abrahañra Æcõrẽ ume ðesia. 23 Abrahañra Æcõrẽ caitaara wãpeda jarasia:

-BΛa Sodomanebemarã cawa obΛrΛde, ¿ëberã jipa ðeada dji cadjiruarã ume ãbaa quinibica? 24 Jãñ purude ëberã jipa ðeada cincuenta panΛbΛrΛ, ¿bΛa ãdji purura jũma ãrĩca? BΛa mañ cincuenta ëberã jipa ðea carea ¿ãdji puru ãrĩ crĩcha ðΛra idu ðΛẽca? 25 BΛa ëberã jipa ðeara ëberã cadjiruarã ume ãbaa quinibicaa. BΛra jũma nañ ëjũãne ðea cawa obaria. Mãwãra ¿bΛa jipa cawa oẽca?-

26 Mañne Æcõrẽba panusia:

-M̃a Sodoma purude jipa ðeada cincuenta unuibΛrΛ, mañ cincuenta ëberãrã carea jãñ purura ãrĩẽa.-

27 Wayacusa Abrahañba jarasia:

-M̃ Boro, m̃ra ne wayaa neẽ ðΛ quĩrãca bΛ ume beða ðΛa. M̃ra ëberãda quirumĩna, egoro quĩrãca ðΛmĩna, tΛbΛ pora quĩrãca ðΛmĩna, m̃ra bΛ ume wadi idu beðeabidua. 28 Æĩbẽrã cincuenta jipa beðebemarãda bΛa juesuma unuẽsicada. Mañ juesuma unuẽ carea ¿ãdji purura jũma ãrĩca?-

Mañne Æcõrẽba panusia:

-M̃a jipa ðeada 45 unuibΛrΛ, ãdji purura ãrĩẽa.-

29 Abrahañba wayacusa jarasia:

-Æĩbẽrã cuarentabe unuẽsicada.-

Mañne Æcõrẽba jarasia:

-Jipa ðeada cuarenta panΛbΛrΛ, ãrĩẽa.-

30 Abrahañba jarasia:

-M̃ Boro, quĩrũrãdua m̃a bΛa waya iwidibΛrΛ carea. Æĩbẽrã treintabe panΛsicada.-

Mañne Æcõrẽba panusia:

-M̃a treinta unuibΛrΛ, ãrĩẽa.-

31 Abrahañba jarasia:

-M̃ Boro, m̃ra ne wayaa neẽ ðΛ quĩrãca bΛ ume beða ðΛa. Æĩbẽrã arima veintebe panΛsicada.-

Æcõrẽba panusia:

-Jipa ðeada veinte panΛbΛrΛ, ãrĩẽa.-

32 Abrahañba wayacusa jarasia:

-M̃ Boro, m̃a beðeada ababe jaraya. Quĩrũrãdua. M̃a mañ beðeara jarasira waa jaraẽa. Æĩbẽrã arima diebe panΛsicada.-

Mañne Æcõrẽba jarasia:

-Jipa ðeada die panΛbΛrΛ, ãrĩẽa.-

³³ Ācōrēra Abrahāñ ume māwā bedeapeða wāsia. Mañne Abrahāñra jēda wāsia idji bābarimaa.

19

Ācōrēba Sodoma, Gomorra sida ārīna

¹ Queubodode bajānebema nezoca umébemara Sodoma purude jūesidaa. Mañne Abrahāñ tēābea Lora dji puru eða wābadama chūmasia. Māwā bāde Loba mañ bajānebema nezocarāra unusia. Ara mañda ādji audiabariðe wāsia. Wayaadeba chīrāborode cobepeda idji dratura egoroðaa barru tēū cobesia.

² Mañbe Loba ādjía jarasia:

–Mā bororā, māa bārāa beðea djuburiaya nañ diamasi mā dede cāine zedamārēā. Mama bārā jīrūra saḡaðida panΛa. Nu diapeda wānadia bādji wābādamaa.–

Mañne bajānebema nezocarāba panusidaa:

–Māwāéā. Nañ diamasi दौरa puru jāne cāīnia.–

³ BaribΛra Loba mīā sē jara ðesia idji diguida wānamārēā. Mañ carea Lo ume wāsidaa. Jūēnacarea Loba djico biada osia idjaba pañ dji ēsābari neē bāda ocusia. Mañda cosidaa.

⁴ Waði cāini naēna jūma purudebema umaquīrārāba Lo dera jūrā edasidaa. Cūdrarāda, drōārā sida duanasidaa. ⁵ Mañbe ðajadaareba Loa bia iwiðisidaa:

–Nañ diamasi ēberā bΛmaa zepedaðara ¿sāma panΛ? ðajadaa enedia dairāra ādji ume cāini carea.–

⁶ Mañne Lora ðajadaa ādjirā ume beðeade wāpeða dji eða wābadara bio jūātrΛ nūmasia. ⁷ Mañbe jarasia:

–Achirā, māa bārāa beðea djuburiaya mañ cadjiruara orānamārēā.

⁸ BaribΛra māa caurā umaquīrā adua panΛda umé eroðΛa. Māa ādjira ðajada bΛya bādji quīrīā panΛ quīrāca oðamārēā. BaribΛra nañ ēberārāra mā diguida ze panΛ bēra māa wagaida bΛa. Mañ bēra ādjira biē orānadia.–

⁹ Mañne purudebemarāba jarasidaa:

–BΛra drua āiba dai purude baðe zesia. Mañba idira ¿dairāra jāwā quēā bΛca? ¡Āyā wādua! BΛda āyā wāébΛra, daiba ādji cāyābara bΛda cadjiruaara oðia.–

Ara mañda Lora chātaðepeda dji eða wābada ārīni carea panasidaa.

¹⁰ BaribΛra bajānebema nezocarā Lo diguida panΛba Lora ādji jΛwaba eða eðaðepeda dji eða wābadara jūātrΛ nūmasidaa. ¹¹ Ara mañda ādjia dji eða wābadama duanΛra jūma dauberreabisidaa, cūdrarāra drōārā sida. Mañne ādjirāra dji eða wābada jΛra panΛba sēsidaa.

¹² Mañbe bajānebema nezocarā Lo dede panΛba idjía jarasidaa:

–Nañ purude ¿bΛa ēberārāda dewara eroðΛca? BΛ warrarā, bΛ caurā, bΛ wigurā, idjaba jūma nañ purude eroðΛ sida namabemada āyā ededia.

¹³ Daiba nañ purura jūma ārīnia. Ācōrēba ūrī bΛa nañ purudebemarāba bio cadjirua obadada. Mañ bēra Ācōrēba दौरa diabuesia ādjirā cawa oðamārēā.–

¹⁴ Ara mañda Lora cūdra idji caurā ume beðea bia panΛrā aΛde wāpeða jarasia:

–Pirabaridapeda namabemada isabe āyā wānadia. Ācōrēba nañ purura ārīya.–

Māwāmīna cūdrarāba crīchasidaa Loba ijaramiada o bΛda.

¹⁵ AnadrΛbodode bajānebema nezocarāba Loa jarasidaa:

–BΛ quimada, bΛ caurā umé panΛ sida isabe āyā ededia daiba nañ puru ārībΛðade beurnamārēā.–

16 Māwāmīna Lora isabe wǎé bǎsia. Mañ bĕrǎ bajānebema nezocarāba idjida, idji quimada, idji caurǎ sida jɔwade jidadapeda puru dajadaa errebari edesidaa ēdrɔ bɔdi carea. Māwǎ Ācōrēba Lora idji ēberārǎ sida quīrǎ djuburiasia. 17 Puru dajada badacarea bajānebema nezocarāba Loa jarasidaa:*

–Ēdrɔ carea pira wādua. Jĕda acɔrādua idjaba ni maārī bida nañ jewedade nūmerādua. Beu amaaba eya baramaa wādua.–

18 Baribɔrɔ Loba jarasia:

–Māwǎéa, mɔ bororǎ. Mɔ quīrǎ djuburia jāɔ eyadaa wābirādua. 19 Bārāba mɔra bio quīrǎ djuburiasidaa purudebemada ēdrɔ enepedada bĕrǎ. Baribɔrɔ mɔra eya barama poya jūééa. Pīāca wābɔrɔde bārāba dji puru ārībɔdaba mɔra ota jidaisicada. Mañba mɔra beaya. 20 Nama caita puru zaqueda bɔa. ¿Mɔra maaaa mīrū wāida bɔca? Dji purura wārāda caibe quirua. ¿Bārāba maɔɔara ārīnaéame? Mɔra maaaa idu wābidadua beu amaaba.–

21 Mañne Ācōrē nezoca ababa jarasia:

–Mǎēteara bia bɔa. Bɔa jara bɔ quīrāca mɔra iduaribiya. Bɔa jara bɔ purura mɔra ārīéa. 22 Baribɔrɔ isabe wādua jāma jūéi carea. Mɔra ni cārē sida poya oĕa bɔ jāma jūéi naĕna.–

Loba mañ purura wārāda caibe quiruada ada bĕrǎ dji puru trɔra bǎsia Zoar.†

23 Lo Zoarde jūēbɔrɔbara ĩmādaura odjabɔrɔ basía. 24 Mañbebɔrɔ Ācōrēba azupre uruada Sodomane, Gomorrae bida bajāneba jurrubisia. 25 Mañba puru umé panɔra, mañ purude eda duanɔra, idjaba chirua mañ jewedade bɔ sida jūma bá wāsia. 26 Baribɔrɔ Lo quima caidu nība jĕda acɔsia. Ara mañda idjira abeĕa zarea tā ba nūmesia.

27 Nurĕma diapeda Abrahaɔra wāsia Ācōrē ume bedea badamaa. 28 Mamaɔba Sodomara, Gomorrara, jūma dji jeweĕa sida acɔsia. Mañne unusia dji ĕjūāra ĩta cowaga nūmɔda pea bada cowabari quīrāca.‡ 29 Ācōrēba puru mañ jewedade panɔra ārīnamīna Abrahaɔra quīrādoae bǎsia. Mañ carea Abrahaɔ tĕābea Lora Sodoma ārībɔrɔdebemada āyǎ ēdrɔ edesia.

Lo caurāba warrarǎ topedada

30 Māwānacarea Lora Zoar purude baida wayasia. Mañ carea idji caurǎ ume ĕjūā eyaida bɔmaa wāsia. Mama ādjira eya uriade panesidaa. 31 Ewari aba dji cau nabemaba dji tĕābemaa jarasia:

–Dadji zezara drōāda quirua. Mañ awara nama nañ ĕjūāne ni abaa umaquīrāda neĕa dadji edadamārĕā jūmarāda quima edabada quīrāca. 32 Mañ carea dadji zezaa uva ba aseada dobidia beu bĕmārĕā. Māwǎ osidara idji ume poya cāinia idji warrada eropanani carea.–

33 Ara mañ diamasi ādji zeza Loa uva ba aseara dobisidaa. Lora beu bepeda idji cau nabemada araa wāpeda idji ume cāisia. Baribɔrɔ Lora beu bɔ bĕrǎ cawaĕ basía idji caura cāi bapeda āyǎ wānada. 34 Nurĕma dji nabemaba dji tĕābemaa jarasia:

–Mɔra nuena diamasi dadji zeza ume cāisia. Nane bida uva ba aseada dobidia bɔ sida idji ume cāimārĕā. Māwǎ dadji zeza warrarāda eropania.–

35 Ara mañ diamasi uva ba aseara ādji zezaa dobisidaa. Mañbe dji tĕābemara idji ume cāisia. Baribɔrɔ Loba cawaĕ basía dji caura cāi bapeda āyǎ wānada.

36 Māwǎ Lo caura umena biogoa panesidaa ara ādji zezadada. 37 Mañbe dji

* 19:17 Bajānebema nezocarāba Loa jarasidaa. Griego bedede māwǎ bɔ bɔa. Hebreo bedede nāwǎ bɔa: “Idjia jarasia.” † 19:22 Hebreo bedede Zoar trɔba jara bɔa “caibe quiru.” ‡ 19:28 Pea bada cowa quīrāca. Hebreo bedede nāwǎ bɔ bɔa: “Egoro cada zareabibari tɔba urua cowabari quīrāca.”

nabemaba umaquĩrã warrada tosia. Dji trãra b̄asia Moab. § Moab abadaɗeba moabitarãda yõsidaa. ³⁸ Dji tẽãbema biɗa umaquĩrã warrada tosia. Dji trãra b̄asia Benamí. Benamíneba amonitarãda yõsidaa.*

20

Abrahaã Abimele ume

¹ Mãwãnacarea Abrahaãra idji baɗamaɓba Negue ẽjũãnaa wãpeɗa Guerar purude besia. Maã purura Cadé puru idjaba Sur ẽjũã ẽsi b̄aa. ² Mama baside Abrahaãba jarabadjia idji quima Sarara idji djabawẽrãda. Maã bẽrã Guerarɗebema boro Abimele abadaba Sarara idji deɗaa edebisia edai carea. ³ Mãwãmĩna diamasi Ācõrẽba Abimelea cãimocarade nãwã jarasia: “B̄ara beuya b̄aa edebiɗa wẽrãra quima bara b̄a bẽrã.”

⁴⁻⁵ Barib̄ara Abimelera wadi Sara ume cãĩe basia. Maã bẽrã idjia Ācõrẽa jarasia:

–Mã Boro, Abrahaãba m̄ãa jarasia jãlḡa wẽrãra idji djabawẽrãda. Dji wẽrã biɗa jarasia Abrahaãra idji djabada. Maã bẽrã m̄ãa crĩcha biadeba edai carea enebisia. M̄ãra bedeaɗe b̄ãe. ¿B̄aa nẽb̄ara neẽ b̄ada cawa oica?–

⁶ Maãne Ācõrẽba cãimocarade panusia:

–M̄ãa bio cawa b̄aa b̄aa crĩcha biadeba m̄ãwã osida. Maã bẽrã m̄ãa b̄ara m̄ã quĩrãpita idu cadjirua obiẽ basia. M̄ãa b̄ara maã wẽrã ume idu cãĩbiẽ basia. ⁷ Jãlbe idjira Abrahaãa jẽda diadua. Abrahaãra m̄ãneba bedeabaria. Idjia m̄ãa iwidida b̄aa b̄a beurãmãrẽã. Barib̄ara b̄aa jẽda diaẽb̄ara, b̄ara b̄a ẽberãrã sida abeɗa jũma quininia.–

⁸ Nurẽma diapeda Abimelera pirabaripeda idjiare dji droma beara jũma trãsia. Maãbe Ācõrẽba jaradara aɗjirãa jũma jarasia. Maã beɗeã ùrĩb̄adaɗe aɗjirãa bio dauperasidaa. ⁹ Mãwãnacarea Abimeleba Abrahaãra trãpeɗa jarasia:

–¿B̄aa m̄ãra, m̄ã druadebemarã sida Ācõrẽ quĩrãpita bedeaɗe b̄asia! M̄ã b̄ara biẽ oẽ basia. Barib̄ara b̄aa m̄ã ume osia mĩã oiẽ b̄ada. ¹⁰ B̄aa ¿cãrẽ crĩchadeba jãwã osi?–

¹¹ Maãne Abrahaãba panusia:

–M̄ãa crĩchasia namabemarãba Ācõrẽra wayadacada. Maã bẽrã crĩchasia m̄ãra beaɗida m̄ã quima edaɗi carea. ¹² Idjira wãrãda m̄ã djabawẽrãa m̄ã zeza cau bẽrã, barib̄ara m̄ã papa cauẽa. Maã bẽrã m̄ãa edasia. ¹³ Ācõrẽba m̄ãra m̄ã zeza diguidabemada aỹã wãbisiɗe m̄ãa m̄ã quimaa nãwã jarasia: “B̄aa wãrãda m̄ãda quĩrã b̄ab̄ara, dadji wãb̄adama ẽberãrãa jaradua m̄ãra b̄a djabada.”–

¹⁴ Maãbe Abimeleba Abrahaã quima Sarara jẽda diasia. Idjaba ovejada, pacada, nezoca umaquĩrãda, nezoca wẽrã sida zocãrã diacuasia.

¹⁵ Diacuapeɗa jarasia:

–Ac̄adua, m̄ã druara b̄aa. B̄adjia ẽjũã awuab̄ara maa baɗe wãdua.–

¹⁶ Maãne Abimeleba Saraa jarasia:

–M̄ãa b̄a djabamanaa parata torroda mil diasia b̄a ume beaba cawaɗamãrẽã b̄ara daunemaẽ basida. B̄ara bedeaɗe b̄ãe.–

¹⁷⁻¹⁸ Abimeleba Abrahaã quima Sara edai baside Ācõrẽba wẽrãrã Abimele dede panabadada idu biogoabigaẽ basia. Maã carea Abrahaãba Ācõrẽa iwidisia. Maãbe Ācõrẽba Abimele cacua biẽ baɗada biabisia. Maã awara dji quimada, nezocawẽrãrã sida biabisia warra ununamãrẽã.

§ 19:37 Hebreo bedeaɗe Moab trãba jara b̄aa “zezaɗeba.” * 19:38 Benamí trãba jara b̄aa “m̄ã ẽberãrã warra.” Hebreorãba amonitarãra “benijamon” abadjidaa.

21

Isa toda

¹ Māwānacarea Ācōrēba Sarara carebasia idjia wārāneba jarada quīrāca. ² Abrahaāra bio drōāda bāmīna Sarara biogoa bēpeda Ācōrēba jarada ewaride warrada tosia.* ³ Saraba warra todara Abrahaāba trā bāsia Isa.† ⁴ Idji warra Isa ocho ewari bāde Abrahaāba Isa cacuara wēāgosia Ācōrēba jara bāda quīrāca. ⁵ Abrahaāra cien poa basia idji warra Isa tosidade. ⁶ Maāne Saraba crīchasia: “Ācōrēba māra ipidabi bāa. Bariduaba mā warra todebebemada ūrīnibara mā carea bāsridaba ipidadia.” ⁷ Idjaba jarasia: “Ni abaaba crīchadaca basia māra warra toida. Abrahaāra drōāda bāmīna mā idjia warrada to diasia.”

Abrahaāba Ismael, Agara sida wābida

⁸ Ādji warra Isara warisia. Ju amaside Abrahaāba bāsrida ewari wai bāada osia. ⁹ Mama basia Ismael, Egiptodebema nezocawērā Agara warrada. Māwā bāde Saraba unusia Ismaelba idji warra Isara biē ipida jara bāda.‡ ¹⁰ Maā carea Saraba Abrahaāa jarasia:

–Jāā nezocawērāra, idji warra sida jaretadua. Bā beudacarea bāa erobādebemara jāā Ismaelba mā warra ume edaiē bāa.–

¹¹ Maā bedea ūrībāra de Abrahaāra bio sopua basia Ismael sida idji warra bērā. ¹² Maā carea Ācōrēba Abrahaāa jarasia:

–Bā warra Ismael carea, bā nezocawērā carea bida sopuarādua. Saraba jara bāra jūma odua, māa warrarā diai jaradara Isadebabāra zedi bērā. ¹³ Baribāra bā nezocawērā warradeba māa puru dromada yōbiya, idjira bā warra bērā.–

¹⁴ Nurēma diapededa Abrahaāra pirabarisia. Maābe baidoda animarā e odade tāpeda māa baidora paā sida Agaraa diasia. Agara equiade bāpeda dji warra Ismael sida diasia. Maābebāra ādjira wābisia. Maā wābāda de baridua nībasidaa Beersebā ējūā ewaraga bāde. ¹⁵ Māwā nīnane ādji baidora jōsia. Maā carea Agaraba idji warrara bacuru zaque edrecare beesia. ¹⁶ Nāwā crīchasia: “Māa unu quīrāē bāa mā warrara beubāra da.” Maā bērā tāma aride chūmane wāsia. Mama chūmane idji warrara jīgua jīā nūmesia.§

¹⁷ Māwā bāde Ācōrēba dji warrara jīā bāda ūrīsia. Maāne bajāneba Ācōrē nezocaba Agarada trā jarasia:

–Agara, ¿sāwāsī? Wayarādua. Ācōrēba bā warra jīā bāda ūrī bāa. ¹⁸ Piradrādua. Bā warrara piradrā edapeda sobiabidua. Māa idjideba puru dromada yōbiya.–

¹⁹ Maābe Ācōrēba Agaraa unubisia egorodeba baidoda ātaa bogadrā nūmada. Ara māda wāpeda animarā e odara bira tā edasia. Maābe Ismaelea dawasia.

²⁰ Ācōrēba Ismaelera carebabadjia. Maāba Ismaelera waripeda bio cha dra cawa basia idjaba ējūā pōāsa ewaraga bāde babadjia. ²¹ Maā ējūāra Paraā abadjidaa. Māwā bāde dji papaba Egiptodebema wērāda diasia idji quima bamārēā.

Abrahaāba Abimele ume bedea bāda

²² Maā ewaride Abimelera idji djōbadarā boro Picol ume wāsia Abrahaā ume bedeade. Abimeleba Abrahaāa jarasia:

* **21:2** Genesi 17:15-21. † **21:3** Hebreo bedeade Isa trāba jara bāa “ipidabāra.” Genesi 21:6; 18:10-15. ‡ **21:9** Ismaelba idji warra Isara biē ipida jara bāda. Griego bedeade māwā bā bāa. Hebreo bedeade jara bāa “Ismaelera jemene bāda” baribāra ebuda bāēa. § **21:16** Idji warrara jīgua jīā nūmesia. Griego bedeade māwā bā bāa. Hebreo bedeade jara bāa Agaradrā jīāsida.

-Bla ne jūma obaraza Ācōrēba bara carebabaria. ²³ Mañ carea mla quĩrĩa bla bla Ācōrē quĩrĩpita wārāneba jaraida bla mla, mñ warrarāra, ādjirāneba yōbādarā sida cūrūgaēda. Bara drua āibemamĩna mla bara bia o bla. Mañ bērā wārāneba jaradua bla bida mla idjaba mñ druadebemarā sida bia o baida.-

²⁴ Abrahałba panusia:

-Mla wārāneba jaraya bārāra bia o baida.-

²⁵ Mañ ewaride Abrahałba baido juebada uriada coro erobasia. Baribara małgara Abimele nezocarāba jārĩsidaa. Mañnebemada Abrahałba Abimelea jarasia. ²⁶ Mañne Abimeleba panusia:

-Mla adua bla caiba māwā osida. Idibe mla mañnebemada ūrĩbara, bla mla jaraē bada bērā.-

²⁷ Mañ ewaride ādji umērāba bedeā bāsidaa. Mañne Abrahałba ovejada, paca sida zocārā enepeda Abimelea diasia. ²⁸ Mañbe oveja wērāda siete awara bāsia. ²⁹ Mañ carea Abimeleba Abrahałba iwidisia:

-¿Cārē cārēā za panā oveja wērāra siete awara bāsia?-

³⁰ Abrahałba panusia:

-Nañ siete oveja mla diabarda bla edaibara, cawabiya mlabara mañ baido juebada uriara corosida.-

³¹ Umērāba bedeā bāpedada bērā mañ baido juebada uria trāra Beersebá besia.*

³² Beersebáde bedeā bāpedadacarea Abimelera idji djōbadarā boro Picol ume jēda wāsidaa ādji panabadamaa pilisteorā druade. ³³ Mañbe Beersebáde Abrahałba tamarisco bacuruda u bāsia. Mama Ācōrē beucā ewari iwidisia.

³⁴ Abrahałra pilisteorā druade dārā besia.

22

Abrahałba Ācōrē wārāda ĩjāna

¹ Māwānacarea Ācōrēba nāwā osia Abrahałba wārāda ĩjā bla cawaya. Idjia Abrahałra trā jarasia:

-¡Abrahał!-

Abrahałba panusia:

-¡Mla nama bla!-

² Mañne Ācōrēba jarasia:

-Ba warra Isa ababe quiruda bio quĩrĩa erobada edapeda wādua Moria druadaa. Mama mla bā eyada jaradiaya. Mañ eyade bla Isara mla babue diada.-

³ Ara mañda Abrahałra diapedada pirabaripeda idjia edeida bara burro ārā ĩcuasia. Tlāda bāasia idji warrara Ācōrēba babue diai carea. Mañbe idji warra Isara, nezocarā sida umé edesia Ācōrēba jarada eyadaa.

⁴ Ewari ūbea babarāde Abrahałba dji eyara tlāba unusia. ⁵ Mañne idji nezocarā jarasia:

-Nama panenadua. Burro sida eropanadua. Mla mñ warra ume awuá nocodaa wānia Ācōrēba bia bedeadī carea. Māwānacarea bārāmaa waya zedī.-

⁶ Mañbe Abrahałba dji tlāba edapeda idji warra Isa equiade cobasia. Necoda, tlādadu sida edasia. Mañbe umena ābaa wāsidaa Ācōrēba ne babue diadī carea. ⁷ Wādadade Isaba Abrahałba jarasia:

-¡Zeza!-

Abrahałba panusia:

-¿Cārē, warra?-

* **21:31** Hebreo bedeadē Beersebá trāba jara bla “wārā bedeā bāpedada” idjaba “siete panānebema.”

Isaba iwidiisia:

-Nama dadjia tɔbɔda, tɔbɔdau sida eropanɔa baribɔrɔ ʒsɔma bɔ oveja zaque Ācōrēa babue diadira?-

⁸ Abrahaɔba panusia:

-Warra, Ācōrēbɔrɔ oveja zaquera diaya babue diadi carea.-

Maɔbe nocodaa wāsidaa. ⁹ Ācōrēba jarada eyade jūēnapeda Abrahaɔba mōgarada pɔ buesia Ācōrēa babue diabadada oi carea. Maɔ ɔrɔ tɔbɔra cajērāpeda idji warra Isara cabɔrɔ jɔpeda tɔbɔ ɔrɔ cobɔsia. ¹⁰ Maɔbe Abrahaɔba necora jɔwade edasia idji warra beai carea. ¹¹ Baribɔrɔ Ācōrē nezocaba bajāneba trɔ jarasia:

-jAbrahaɔ, Abrahaɔ!-

Abrahaɔba panusia:

-Mɔra nama bɔa.-

¹² Maɔne bajānebema nezocaba jarasia:

-Bɔ warrara bearādua. Idjira ni maārɔ biē orādua. Bɔa idibɔrɔ mɔa cawabisia bɔa Ācōrēra wārāda waya bɔda, bɔ warra ababe quiruda Ācōrēa wāgaē diai bada bēra.-

¹³ Abrahaɔba jēda acɔbɔrɔde oveja umaquīrāda unusia. Maɔ oveja cachura bacuru zaque jɔwatede jūē nūmasia. Ara maɔda Abrahaɔra wāpeda maɔ ovejara jidasia. Maɔdrɔ Ācōrēa babue diasia idji warra cacuabari. ¹⁴ Maɔ carea Abrahaɔba dji eyara trɔ bɔsia “Ācōrēba diabaria.” Maɔ bēra hebreorāba waɔibida jarabadaa: “Ācōrēba idji eyade diabaria.”

¹⁵ Maɔne Ācōrē nezocaba wayacusa bajāneba Abrahaɔra trɔ jarasia. ¹⁶⁻¹⁷ Nāwā jarasia:

-Ācōrēba nāwā jara bɔa: “Bɔ warra ababe quiruda wāgaē diai bada bēra, ara mɔdji trɔneba mɔa wārāneba jarabɔrɔa bɔra careba baɔda. Mɔa bɔdeba zocārā yōbiya chɔdau zocārā panɔ quīrāca, pusa icawa ɔbɔ pichi zocārā baraa quīrāca. Maɔ awara bɔdeba yōbɔdaba ādji dji quīrū puru beara jārɔnia. ¹⁸ Bɔa mɔ bedeara ɔjā oɔa bēra mɔa bɔdeba yōbɔrɔdeba naɔ ējūāne bea purura jūma carebaya.”-

¹⁹ Māwānacarea Abrahaɔra jēda wāsia idji nezocarā amenamaa. Mamaɔba ābaa wāsidaa Beersebádaa. Mama Abrahaɔra bɔsia.

Abrahaɔ djaba Naco warrarā

²⁰ Māwānacarea Abrahaɔba ūrɔsia idji djaba Nacoba dji quima Milca ume warrarāda unusidada. ²¹ Dji nabema warrara Uz abadjidaa. Maɔare dji djaba Buzuda bɔsia. Buzuare Quemueda bɔsia. Quemuelera Araɔ zeza basía. ²² Idjaba Milcaba tosia Queseda, Hazoda, Pildáda, Jidlada, Betuel sida. ²³ Betuelera Rebeca zeza basía. Milcaba maɔ ocho warrarāra Abrahaɔ djaba Nacoa to diasia. ²⁴ Nacoba dewara wērāda Reuma abadada erobasia. Reumaba tosia Tebada, Gahaɔda, Tahada, Maacá sida.

23

Abrahaɔba Sara tɔbari carea ējūā nēdoɔa

¹ Abrahaɔ quima Sarara 127 poa bɔsia. ² Maɔne Arbá purude Canaaɔ druade jaidasia. Arbá purura idjaba Hebroɔ abadaa. Abrahaɔra Sara carea jīā bɔba sopua ewarira wagasia.

³ Māwā bɔde Abrahaɔra idji quima jaidadamaɔba hititarāmaa bedede wāsia. Ādjirāa nāwā jarasia:

⁴ -Mɔra drua āibema bēra bārā tāēna ējūā neē bɔa. Mɔa quīrīā bɔa bārāba mɔa ējūāda nēdobuedida mɔ quima tɔbari carea.-

⁵ Mañne hititarãba Abrahaãa panusidaa:

⁶ –Dai boro, ùrĩdua dai bedeara. Æcõrẽba b̄ara dairã tãena dji dromada b̄asia. Mañ b̄erã b̄a quimara t̄abaridua daiba coro eropan̄ uria dji biara b̄ade. Dairãba wãgadaẽa.–

⁷ Mañne Abrahaãra ãta nũmepeda quĩrã edaa b̄arrusia hititarã quĩrãpita bia quĩruada ai carea. ⁸ Mañbe jarasia:

–Bãrãmaa m̄a quimara nama t̄abarida wãrãda bia b̄ab̄ara, m̄a djuburia Zohar warra Eprōa ume bedeadadua. ⁹ Iwididadua b̄ewãrã joubada uria Macpela abadara m̄ãa n̄edobuemãrẽã. Mañ uriara idji ãjũã icawa b̄aa. Mañ uria carea m̄ãa diaya idjia iwidib̄ara quĩrãca. Mãwãra nañ druade ãjũãda erobaya m̄a ãberãrã t̄abari carea.–

¹⁰ Mañ Eprōra hitita basia. Idjira arima chũmasia. Mañne idji ãberãrã quĩrãpita, purude eda wãb̄darã quĩrãpita bida idjia Abrahaãa nãwã jĩgua jarasia:

¹¹ –Mãwãẽa, m̄a boro, ùrĩdua. M̄a ãberãrã quĩrãpita m̄ãa mañ ãjũãra dji uria sida bari diaya b̄a quima t̄abarimãrẽã.–

¹² Mañne Abrahaãra hititarã quĩrãpita waya quĩrã edaa b̄arrusia. ¹³ B̄arrupeã jũmarã quĩrãpita Eprōra nãwã jĩgua jarasia:

–M̄a quĩrã djuburia waya ùrĩdua. Dji ãjũãbari b̄aa parata iwidib̄ara quĩrãca m̄ãa diaya. M̄ãa jara b̄ara jãdua. Mãwãb̄ara m̄a quimara mañ ãjũãne t̄abariya.–

¹⁴ Eprōba panusia:

¹⁵ –M̄a boro, ùrĩdua. Dji ãjũãra n̄edobueida b̄aa cuatrociento parata torrobari, barib̄ara ¿dadjimaarã mañda parataca? B̄a quimara t̄abaridua.–

¹⁶ Eprōba jaradara Abrahaãba bia ùrĩa. Ara mañda hititarã quĩrãpita cuatrociento parata torroda juachapeã Eprōra jũma daucha diasia. ¹⁷⁻¹⁸ Mañ juachadara hititarãba, purude eda wãb̄darã bida unusidaa. Mãwã cawasidaa Abrahaãba Eprō ãjũã Macpela abadara n̄edosida. Mañ ãjũãra Mamreãba ãmãdau odjabariare b̄aa. Abrahaãba n̄eosia dji ãjũãra, dji joubada uriara, bacuru dji ãjũãne bea sida.

¹⁹ Mãwãnacarea Abrahaãba idji quima Sarara idjia n̄edoda uriade t̄abarisia. Mañ uriara ãjũã Macpela abadade b̄aa. Mañ ãjũãra Mamreãba ãmãdau odjabariare b̄aa. Mamrera idjaba Hebrōa abadaa. Hebrōra Canaañ druade b̄aa. ²⁰ Mãwã Macpela ãjũã, dji uria sida hititarãne badada Abrahaãba jũma edasia.

24

Abrahaã nezocaba Isa itea quima j̄araãda

¹ Abrahaãra bio drõãda basia idjaba Æcõrẽba idjira ne jũmane careba basia. ² Ewari abã Abrahaãba idji nezoca dji dromada tr̄ãsia. Abrahaãba ne erob̄ara mañ nezocaba jũma wagabadjia. Abrahaãba idjia jarasia:

–B̄a j̄awara m̄a bacara edre b̄adua m̄ãa wãrãneba jarai carea. ³ Mañbe bajãne idjaba nañ ãjũãne b̄a Æcõrẽ quĩrãpita m̄ãa jaradua b̄aa m̄a warra itea nañ Canaañ druadebema wãrãda j̄arãẽda. ⁴ Æteb̄ara wãdua m̄a baãa druadaa m̄a ãberãrãmaa. Wãrãneba jaradua mamabema wãrãda m̄a warra Isa itea eneida.–

⁵ Mañne dji nezocaba panusia:

–Barib̄ara dji wãrãda m̄a ume nañ druadaa ze quĩrãẽb̄ara ¿m̄ãa b̄a warrara b̄a baãa druadaa edeica?–

⁶ Abrahaãba panusia:

–j̄m̄a warrara jãmaa ederãdua! ⁷ Æcõrẽ bajãne b̄aba m̄ãra nama enesia m̄a zeza dedebemada, m̄a ãberãrã druadebemada. Æcõrẽba m̄ãa wãrãneba jarasia

idjia mǎ warrarãa naḷgḷa druada diaida. Ara maḷ Ācōrēba idji bajānebema nezocada bḷ na diabueya bḷa mǎ warra itea mamabema wērāda enemārēã.

⁸ Dji wērāda bḷ ume ze quĩrĩãéḃḷḷḷ, bḷara naḷ wārāneba jaradadebemada ēḃḷaya. Baribḷḷḷ mǎ warrara jāmaa ederādua.-

⁹ Ara maḷda dji nezocaba idji jḷwara Abrahaḷ ḃacara edre ḃḷasia. Maḷne wārāneba jarasia Abrahaḷba jaradara idjia oida. ¹⁰ Maḷbe dji nezocaba Abrahaḷ nebiadebemada quĩrātanoa pesia dji wērã ēberārãa diai carea. Idjaba Abrahaḷ cameyoda die edapeda Naco puruḃaa wāsia Mesopotamia druade.*

¹¹ Wāḃḷḷḷ de Naco puru caita baido juebada uria corodama jũene wāsia. Quewara jũena bērã dji nezocaba cameyora ḷnãũnamārēã egode chũmebigasia. Maḷne wērārãa baido jueḃe zesesdaa ādjia ewariza obada quĩrãca. ¹² Māwã ḃḷde dji nezocaba Ācōrēa jarasia:

-Mǎ Ācōrē, mǎ boro Abrahaḷ Ācōrē, mǎa bḷa bedea djoburiaya nane bḷa quĩrĩãneba mǎ boro Abrahaḷra quĩrã djoburiamārēã idjaba mǎ siḃa carebamārēã. ¹³ Mḷra naḷ baidoma ḃḷa. Naḷ puruḃebema awērãa namaa baido jueḃe zebadaa. ¹⁴ Mḷa aḃḷ awērãa jaraya: “Mǎ quĩrã djoburia bḷ zocora egode ḃḷpeda mḷa baidoda diadua.” Maḷne dji awērãba mḷa doduadã aibḷḷḷ, idjaba bḷ cameyoda biḃa baidora diayadã aibḷḷḷ, mḷa cawaya bḷa maḷ awērãra bḷ nezoca Isa itea erobḷada. Māwāḃḷḷ mḷa cawaya bḷa mǎ borora quĩrĩãneba careba ḃḷada.-

¹⁵ Wadi Ācōrēa iwidi ḃḷde unusia awērãda zebḷḷḷda. Idjia zocoda equiade erobḷasia. Maḷ awērãra Rebeca abadjidãa. Idjira Betuel cau basía. Betuelera Abrahaḷ djaba Naco warra basía. Betuel papara Milca basía. ¹⁶ Rebecara bio quĩrãwārēã basia idjaba wadi umaquĩrã adua basia. Idjira baido juebada uriama jũesia. Maḷbe idji zocode baidora tḷpeda diguidãa wāḃḷḷḷ basía. ¹⁷ Maḷne Abrahaḷ nezocara Rebecamaa pira wāpeda jarasia:

-Mǎ quĩrã djoburia, bḷ zocodebema baidoda mḷa maĩrĩ diadua.-

¹⁸ Maḷne Rebecaba jarasia:

-Dodua, mǎ boro.-

Ara maḷda idji zocora eḃa edapeda idji jḷwade erobḷde Abrahaḷ nezocaa doḃisia. ¹⁹ Doḃiḃacarea jarasia:

-Bḷ cameyo itea biḃa mḷa baidoda jueya ādjia do quĩrĩãḃḷda quĩrãca doḃamārēã.-

²⁰ Ara maḷda baido idji zocode ḃḷra animarãba doḃadade weasia. Weapeda ḃarima zocārã baidora juesia jũmarã cameyoba doḃamārēã.

²¹ Māwã jue ḃḷde Abrahaḷ nezocaba chupea aḃḷ ḃesia Ācōrēba maḷ awērãra Isa itea wārãda erobḷ cawaya.

²² Cameyo baido doḃedacarea dji nezocaba Rebeca pĩrũ oro oḃa bio nēḃḷa ḃḷda quēḃḷde jḷmārēã diasia. Idjaba mania oro oḃa nēḃḷa ḃeada bio zḷgḷa ḃeada umé diasia. ²³ Maḷne iwidi sia:

-¿Bḷara cai cau? Mǎ djoburia jaradua, ¿ḃḷ zeza dera bari ḃḷca dai cãini carea?-

²⁴ Rebecaba panusia:

-Mḷra Betuel cau. Betuelera Naco warraa. Idji papara Milca. ²⁵ Dai dera bari ḃḷa bārã cãinamārēã, idjaba bḷ cameyoba doḃamārēã baraa.-

²⁶ Maḷ carea dji nezocara chĩrãborode coḃepeda Ācōrēa bia bedesia. ²⁷ Nāwã jarasia:

* **24:10** Naco. Genesi 11:27-31; 22:20-24. Mesopotamia. Maḷ druara hebreo beḃeade Aram Najaraĩm abadaa. Genesi 25:20.

-Bia quirua Ācōrē, m̄ boro Abrahañ Ācōrē. B̄la m̄ boro Abrahañra quĩrã djuburiadeba wãrãda careba b̄la. M̄ra ode jipa enesia idji ēberãrãmaa.-

²⁸ Mañne Rebecara dji papa diguidaa pira wãsia. Jũepeda Abrahañ nezocaba jaradara jũma nēb̄ar̄asia. ²⁹⁻³⁰ Rebecaba djabada erob̄asia Labañ abadada. Mañ Labañba ũr̄isia idji djabawērãba nēb̄ar̄a b̄ada. Idjaba unusia idji djabawērãba p̄rũda quēb̄ade j̄ b̄ada, mania sida j̄awaza j̄ b̄ada. Mañ carea baido juebadamaa pira wãsia Abrahañ nezoca j̄ar̄ade. Jũēb̄ar̄ade unusia dji nezocara idji cameyo ume baido juebadama pan̄ada. ³¹ Mañne Labañba jarasia:

-Ācōrēba careba b̄a ēberã, m̄ diguidaa zedua. B̄ra ĩcãrē cãrēã puru dajada b̄a? M̄ dera b̄a b̄a cãimãrēã idjaba b̄a cameyo panani sida b̄a.-

³² Ara mañda dji nezocara Labañ diguidaa wãsia. Jũēnapeda Labañba cameyo ãr̄ã j̄ b̄adara jũma ēr̄acuapeda ne cobigasia. Mañ awara baidoda jue diasia Abrahañ nezoca ume zepedadara j̄r̄ũ s̄ar̄damãrēã.

³³ Mañbe Labañba ne codamãrēã diabisia barib̄ar̄a Abrahañ nezocaba jarasia:

-M̄ra poya ne coēa m̄a bedea enena jarai naēna.-

Labañba jarasia:

-Mãēteara jaradua.-

³⁴ Ara mañda dji nezocaba jarasia:

-M̄ra Abrahañ nezocaa. ³⁵ M̄ borora Ācōrēba bio careba b̄a b̄erã idjira bio ne bara b̄a. Ācōrēba idjia ovejada, pacada, parata torroda, oroda, nezoca umaquĩrãda, nezoca wērãda, cameyoda, burro sida zocãrã diasia. ³⁶ Mañ awara m̄ boro quima Sara djora b̄aba umaquĩrã warrada tosia. M̄ boroba erob̄ara mañ warraa jũma diasia.

³⁷ Idjaba m̄ boroba m̄a wãrãneba jarabisia. Idjia nãwã jarasia: "M̄ra nañ Canaañ druade babaria, barib̄ar̄a m̄ warra itea Canaañnebema wērãda j̄ar̄ar̄adua. ³⁸ Āteb̄ar̄a m̄ zeza druadaa wãdua. Mama wērã m̄ ēberãr̄anembemada m̄ warra itea j̄ar̄ade wãdua."

³⁹ Mañne m̄a jarasia: "Dji wērãda m̄ ume ze quĩrãēb̄ar̄a ĩm̄a sãwã oi?" ⁴⁰ M̄ boroba jarasia: "M̄ra Ācōrē ume ewariza n̄babaria. Ara mañ Ācōrēba idji bajãnebema nezocada b̄a ume diabueya b̄a wãb̄ar̄ama carebamãrēã. Mãwã b̄a wērã m̄ zeza basi ēberãr̄anembemada m̄ warra itea poya eneya. ⁴¹ M̄ ēberãr̄ama jũēnacarea ãdjirãba wērãda diaēb̄ar̄a, nañ wãrãneba jaradadebemada b̄ra ēdr̄aya."

⁴² Mañda idi m̄ra baido juebadama jũepeda Ācōrēa nãwã iwidisia: Ācōrē, m̄ boro Abrahañ Ācōrē, carebadua m̄a ode zedara bia odjamãrēã. ⁴³ M̄ra nañ baidoma b̄a. Awērãda baido jue zeb̄ar̄ade m̄a idjia jaraya: "M̄ quĩrã djuburia, b̄a zocodēbema baidoda maãr̄i diadua." ⁴⁴ Mañ awērãba m̄a doduada aib̄ar̄a, idjaba b̄a cameyoa biã baidora diayada aib̄ar̄a, m̄a cawaya b̄a mañ wērãra m̄ boro warra Isa itea erob̄ada.

⁴⁵ Wadi m̄ sode bedea b̄ade unusia Rebecaba idji zocora equiade eronãda. Idjira baido juebadamaa zepeda baidora juesia. Mañne m̄a idjia jarasia: "M̄ quĩrã djuburia baidoda diadua." ⁴⁶ Ara mañda zoco equiade erob̄adara edaa edapeda m̄a jarasia: "Dodua, idjaba b̄a cameyoa biã baidora diaya." Ara mañda m̄a dosia. Idjaba m̄ cameyoa biã idjia baidora dobigasia.

⁴⁷ Mañbe m̄a iwidisia: "ĩB̄ara cai cau?" Idjia panusia: "M̄ra Betuel caua. Betuelera Naco warraa. Idji papara Milcaa." Mañ carea m̄a p̄rũda idji quēb̄ade j̄ b̄asia. Mania sida idji j̄awade j̄ b̄asia. ⁴⁸ Mañbe m̄ra chĩrãborode

cobepeda Ācōrēa bia bedeasia. Mā boro Abrahañ Ācōrēa bia quiruada asia. Idjia māra bia enesia mā boro djaba āizaqueda idji warra itea edemārēã.

⁴⁹ Bārāba mā boroda wārāda quĩrã djuburiadeba carebadibara, māa jaradadua Rebecara mā ume diabuedida. Baribara diabuedaēbara jaradadua māa cawa crīchai carea.–

⁵⁰ Mā ũrīnapeda Labaaba Betuel bida panusidaa:

–Maāgara wārāda Ācōrēneba ze ba. Mā bēra daiba poya jaradaēa bia bada wa biē ba. ⁵¹ Rebecara nama ba quĩrāpita ba. Ededua idjira ba boro warra quima bamārēã Ācōrēba jaraēa quĩrāca.–

⁵² Mā bedea carea Abrahañ nezocara chīrāborode cobepeda Ācōrēa bia bedeasia. ⁵³ Maābe oro odada, parata odada, cacuaē jābada sida Rebeca diasia. Idjaba nebia nēba beada Rebeca djaba, dji papaa bida diasia.

⁵⁴ Maābebara dji nezocara, idji ume zepedada sida ne cosidaa. Ne codapeda cāisidaa. Nurēma pirābaripeda dji nezocaba jarasia:

–Māra idu wābidadua mā boromaa.–

⁵⁵ Baribara Rebeca djababa, dji papa bida panusidaa:

–Rebecara wadibida die ewari dai ume baída ba. Māwānacarea ba ume wāida ba.–

⁵⁶ Maāne dji nezocaba jarasia:

–Ācōrēba māa dji wērāda unubida bēra māra nama dārābirānadua. Māra idu wābidadua mā boromaa.–

⁵⁷ Baribara Rebeca djababa, dji papa bida panusidaa:

–Māwā baibara, Rebecara trānia cārēda jarai cawaya.–

⁵⁸ Ara māda Rebecara trānapeda iwīdisidaa:

–¿Bāra nañ ēberā ume nawena wāica?–

Maāne Rebecaba panusia:

–Māē, māra wāya.–

⁵⁹ Ara māda Rebecara idji wagabari wērā ume idu wābisidaa. Idjaba Abrahañ nezocara, idji ume zepedada sida idu wābisidaa. ⁶⁰ Maāne Rebeca djabarāba idjira nāwā bia jarasidaa:

Djabawērā, daiba quĩrā panā ba warrarāra zocārā unuida.

Idjaba quĩrā panā ba warrarāba ādji dji quĩrāda poyadida.

⁶¹ Maābe Rebecara idji nezocawērārā sida cameyo ārā chūmenapeda Abrahañ nezoca ume wāsidaa. Māwā Abrahañ nezocaba Rebecara edesia.

⁶² Maāmisa Abrahañ warra Isara Beer-Lajai-Roideba zedada Negue druade basia. ⁶³ Ewari aba quewara babaraē idjira drua pāra nībasia.† Maāne cameyoda zesebadada unusia. ⁶⁴⁻⁶⁵ Ara māne Rebeca cameyo ārā chūmāba Isara unusia. Mā bēra Rebecaba Abrahañ nezocaa iwīdisia:

–¿Cai awuá dadjirāmaa zebāra?–

Nezocaba panusia:

–Jāra mā boro Isaa.–

Mā bedea ũrīpeda Rebecara cameyodeba udaa badosia. Māwāpeda idji quĩrādarara quēba daucha wuaba bārasia, Isa quima baida bedea baēa bēra.

⁶⁶ Maāne Abrahañ nezocaba odara jūma Isaa nēbārasia. ⁶⁷ Ara māda Isaba Rebecara idji papa querasi wua demaa edesia. Māwā Isaba Rebecara edapeda bio quĩrā besia. Idjaba idji papa jaidada carea sopuara jōsia.

25

Abrahaaba Queturā ume warrarā ununa

† **24:63** Drua pāra nībasia. Hebreo bedeaē māra ebuda baēa. Naāgārā crīchada diaisicada: “Crīcha jarāde wāsia”, “Ācōrēa ewari iwīdide wāsia”, “aujāne wāsia”, “idji achirā ume nēbāraēde wāsia” wa “bacuru zaqueda ude wāsia.”

¹ Abrahaãra waya quima edasia. Dji wêrã trãra Queturá basía. ² Maã Queturába tosia Zimraã, Jocsaã, Medaã, Madiaã, Isbac, Súa sida. ³ Jocsaã warrarãra naãgarã basía: Sebá, Dedaã sida. Dedaãneba yõsidaa asureorã, letuseorã, leumeorã sida. ⁴ Madiaã warrarãra naãgarã basía: Epá, Eper, Hanoc, Abidá, Eldá sida. Jũma maãgarãda Queturádeba yõsidaa.

⁵⁻⁶ Abrahaã waði zocai ðãde Queturába toða warrarãa, Agaraba toða warraa bida Abrahaãba nebiada diacuasia. Maãbe ãdjirãra Isa ðãmaãba ãmãdau odjabariare tãma wãbigasia. Maãbeãra Abrahaãba idjia erobãra jũma Isaa diasia.

Abrahaã jaidada

⁷ Abrahaãra 175 poa basia. ⁸ Maãne bio drõãda quiruda waraga jaidasia. ⁹⁻¹⁰ Dji warrarã Isaba, Ismael bida idjira tãbarisidaa bêwãrã joubada uria Macpela abadade Sara tãbaripedadama. Maã uriara Mamre êjũãneba ãmãdau odjabariare ðãa. Dji êjũãra Abrahaãba hitita Zohar warra Eproãneda nãdosia.* ¹¹ Abrahaã jaidadacarea ãcõrãba dji warra Isara bia basia. Isara baido juebada uria caita babadjia. Dji baido juebada uriara Beer-Lajai-Roi abadjidãa.†

Ismaelãba yõpedadarã

¹² Nama ðã ðãa Ismaelãba yõpedadadãbemada. Maã Ismaelera Abrahaãba unusia Agarãdeba. Agarara Sara nezocawêrã Egiptodebema basía. ¹³ Ismael warrarã trãra naãgarã basía: dji iwinada Nebayo basía. Idjiare Cedar basía. Maãare Adbeel basía. Maãare Mibsaã basía. ¹⁴ Maãare Mismá basía. Maãare Dumá basía. Maãare Masá basía. ¹⁵ Maãare Hadar basía. Maãare Temá basía. Maãare Jetu basía. Maãare Napí basía. Dji jĩrũãrebemara Cedemá basía. ¹⁶ Maãgarã docera Ismael warrarã basía. ãdjirãneba puruda doce yõsidaa. ãdjira maã puru bororãda besia. Maã doce purura ara ãdji trãda ðãcuasidaa. Dji ëberãrã sida ara maã trãra eropanesidaa.‡

¹⁷ Ismaelera 137 poa baside jaidasia. ¹⁸ Idji warrarãba birasidaa Sur êjũãneba aba Havila êjũãnaa. Sur êjũãra Egipto drua caita ðãa. Havilara Asiria druadaa wãbada ode ðãa. ãdji ëberãrãnebemada jĩga panabadjidãa.§

Isa warrarã topedada

¹⁹ Nama ðã ðãa Isa warrarãnebemada. Isara Abrahaã warra basía. ²⁰ Isa cuarenta poa baside idji quima Rebecara edasia. Rebecara Betuel cau basía idjaba Labaã djabawêrã basía. ãdjirãra arameorã basía. Padan-Araã druadebemarã basía.

²¹ Isa quima Rebecara warra toca basía. Maã carea Isaba ãcõrã iwidisia Rebeca ðiogoamãrãã. Idjia iwididara ãcõrãba bia ãrãsia. Mãwã Rebecara mĩguisoda ðiogoã besia. ²² Maãne warrarãra idji ðiteda djõ panã bêrã idjia crĩchasia: “¿Sãwãerã mãra jãwã mĩga ðã?”* Maã carea ãcõrã iwidide wãsia. ²³ Maãne ãcõrãba panusia:

Bã ðiteda warrada umé djõ panã bêrã bãra jãwã ðãa. ãdjideba puruda umé odjadãa.

* **25:9-10** Genesi capítulo 23. † **25:11** Beer-Lajai-Roi. Hebreo bedede maã trãba jara ðãa: “Baido bogadrã ðã ãcõrã zocai ðã mã unubariãde.” Genesi 16:13-14. ‡ **25:16** Genesi 17:20. § **25:18** ãdji ëberãrãnebemada jĩga panabadjidãa. Maã bedẽaba idjaba jara ðãa “ãdji ëberãrã quĩrãpe panesidaa” wa “ara ãdji ëberãrã ume biẽ panesidaa.” Genesi 16:12. * **25:22** ¿Sãwãerã mãra jãwã mĩga ðã? Mãra hebreo bedede ebuã ðãã. Λαλαμαarã jara ðãa: “Mãra jãwã baibãrã, ¿cãrẽ cãrẽã zocai baì?” Dewararãmaarã jara ðãa: “Mãra ¿cãrẽ cãrẽã naã warrara jãwã iwidisi?”

Aba_Λda dewarabema cāyābara mēsrāra baya. Dji nabemada dji tēābema j_Λwaeda baya.

²⁴ Dji toi ewari jūēside Rebecaba umé tosia. ²⁵ Dji nabemara bio caraida basia. Idjira cara purea basia. Mañ carea dji tr_Λra b_Λsidaa Esaú.[†] ²⁶ Esaú tob_Λr_Λde dji tēābemaba idji jīrūgarronane jida to baesia. Mañ carea idjira tr_Λ b_Λsidaa Jacobo.[‡] Rebeca warra toside Isara sesenta poa basia.

Esaúba edaida bađara Jacoboa nēdobueda

²⁷ Mañ warrarāra warisidaa. Esaúra mēā wā cawa basia. Barib_Λr_Λ Jacobora diguida necai babadjia. ²⁸ Esaúba animarā beapeda dji zezaa cobibadjia. Mañ bērā Isaba Esaúra bio quīrīā basia. Mañne Rebecaba biara Jacoboda quīrīā basia.

²⁹ Ewari aba Jacobora ne dju basia. Mañne Esaúra mēā nībađada jarra jūēsia. ³⁰ Esaúba jarasia:

–M_Λ djuburia, b_Λa lenteja purea dju b_Λda m_Λa cobidua. M_Λra cacua _Λb_Λaē b_Λa, ne coē b_Λ bērā.–

Lenteja purea b_Λ carea Esaúra idjaba tr_Λ b_Λsidaa “Edo_Λ.”[§]

³¹ Mañne Jacoboba jarasia:

–B_Λra dji warra iwina bērā dadji zezaba erob_Λdebemada b_Λa wai_Λbara edaya. B_Λa edaida b_Λra za b_Λ lentejabari m_Λa nēdobuedua.–

³² Esaúba jarasia:

–M_Λra jarrababa beubođoa. M_Λda beuib_Λr_Λ, dadji zezade edaida b_Λra ¿sāwā edai?–

³³ Mañne Jacoboba jarasia:

–Naārā wārāneba jaradua b_Λa dadji zezade edaida b_Λra m_Λa diaida.–

Ara mañda Esaúba wārāneba jarasia. Māwā dji warra iwinaba edaida b_Λra Esaúba Jacoboa nēdobuesia. ³⁴ Mañbeb_Λr_Λ Jacoboba lentejara pañ sida Esaúa diasia. Esaúba copeda baido do bapeda wāsia. Māwā dji warra iwinaba edaida bađara Esaúba igarasia.

26

Isara Guerarde bada

¹ Mañ ewaride Isa druade jarrabada zesia Abrahañ ewaride zeda quīrāca.* Mañ carea Isara Guerar puruđaa wāsia pilisteorā boro Abimelemaa. ² Isa mama b_Λde Ācōrēra idjima zepeda jarasia:

–Egipto druadaa wārādua, āteb_Λr_Λ m_Λa jarab_Λr_Λ druade bedua. ³ B_Λra drua āibemamīna nama bedua. M_Λra b_Λ ume baya. M_Λa b_Λra carebaya: m_Λa b_Λa, b_Λ warrarāa biđa nañ druara diaya. Māwā m_Λa b_Λ zeza Abrahañā wārāneba jaradara oya. ⁴ M_Λa b_Λ warrarāra zocārā yōbiya bajāne chīđau zocārā pan_Λ quīrāca. M_Λa jūma nañ druara b_Λdeba yōb_Λdarāa diaya idjaba m_Λa b_Λdeba yōb_Λr_Λdeba nañ ējūāne bea purura jūma carebaya. ⁵ M_Λa māwā oya Abrahañba m_Λ beđeara jūma ĩjā oda bērā; m_Λa obidada, m_Λa jara b_Λedada, m_Λa jaradiadada, m_Λ ley sida idjia jūma ĩjā osia.–

⁶ Mañ bērā Isara Guerar purude besia. ⁷ Mañne Guerardebemarāba Isaa dji quima Rebecadebemada iwidisidaa, idjira quīrāwārēā b_Λ bērā. Mañ carea Isara ne wayasia. Iduba crīcha besia m_Λ quimaana aib_Λr_Λ, m_Λra

[†] **25:25** Esaúra tr_Λ jarabadaa Edo_Λ idjaba Seír. Hebreo bedede Edo_Λ tr_Λba jara b_Λa “purea b_Λ.” Seír tr_Λba jara b_Λa “caraida b_Λ.” Edo_Λba biara jara b_Λa Esaúdeba yōna puruda. Seírba biara jara b_Λa Esaúdeba yōpedadarā ējūāda. Genesi 36:9. [‡] **25:26** Jacobo tr_Λba jara b_Λa “jīrūgarrona.” Mañ awara cūrūgabariada ab_Λr_Λ quīrāca jīguabaria. Genesi 27:36. [§] **25:30** Hebreo bedede Edo_Λ tr_Λba jara b_Λa purea b_Λda. ^{*} **26:1** Genesi 12:10.

beadisicada edadi carea. Mañ carea ãdjia iwidibada de panubadjia: “Idjira mñ djabawērãa.”

⁸ Isa mama dārã ba de pilisteorã boro Abimeleba dajadaa acabadadeba unusia Isaba idji quima Rebecara yãga nũmada. ⁹ Mañ bēřã Abimeleba Isara trãbipeda jarasia:

–Jãñ wērãra wãrãda ba quimaa. ¿Cãrē cãrēã ba jarasi ba djabawērãda?–

Isaba panusia:

–Mñ crĩchasia bãrãba mñra beadida mñ quima edadi carea.–

¹⁰ Abimeleba jarasia:

–¿Cãrē cãrēã jãwã osi? Mñ purudebemarã abada ba quima ume cãinabara, babada daia mañ cadjiruara obicasia.–

¹¹ Mañ bēřã Abimeleba idji ēberãra jarasia:

–Bariduaba Isada mñ sēibada wa dji quimada mñ sēibada, mañ ēberãra beuida ba.–

¹² Mañ druade Isara ne úsia. Abari poade idjia waiba ewasia, Ācōrēba idjira ne jũmane careba bada bēřã. ¹³ Mãwã idjira bio bara besia. ¹⁴ Ovejada, pacada, nezocarã sida zocãrã erobesia. Mañ carea pilisteorãra idji ume biē panesidaa. ¹⁵ Idji zeza Abrahañ zocai baside Abrahañ nezocarãba baido juebada uriada corocuasidaa. Baribada pilisteorãra Isa ume biē panã bēřã mañ baido juebada uriara jũma egoroba ãnãcuasidaa. ¹⁶ Mañbe dji boro Abimeleba Isaa jarasia:

–Dai tãenabemada ãyã wãdua, bãra dairã cãyãbara dji dromaara bebada bēřã.–

¹⁷ Ara mañda Isara Guerar purude badada ãyã wãsia. Guerar jewedade jũpeda idji wua dera opeda mama besia. ¹⁸ Abrahañ wadi zocai baside idjia baido juebada uriada mama corobicuasida.† Idji beudacarea pilisteorãba mañ baido juebada uriara egoroba jũma ãnãcuasidaa. Baribada Isa mama ba de zeside waya corobicuapeda abari trãda bacuasida dji zezaba naēna badada.

¹⁹ Ewari aba Isa nezocarãba dji jewedade coro panasidaa. Coro panane baido ãtaa bogadrã bada unusidaa. ²⁰ Baribada mañ baido carea Guerardebema oveja wagabadada Isa oveja wagabada ume ijarasidaa. Guerardebemarãba jarasidaa:

–Nañ baidora dairãnea.–

Mañ carea ijarapedada bēřã Isaba baido juebada uriara trã basia Esec.‡

²¹ Mãwãnacarea Isa nezocarãba dewara baido juebada uriada corosidaa. Baribada mañ carea bida ijarasidaa. Mañ baido juebada uriara trã basia Sitna.§

²² Mañbe Isara mamabemada ãyã ba de wãsia. Mama dewara baido juebada uriada corosida. Mañ baido carea ijaradaē basia. Mañne Isaba jarasia:

–Arãbada Ācōrēba dadjirãra bia basia nañgã ējũãne ne bara paneni carea.–

Mãwã dji baido juebada uriara trã basia Rehobo.*

²³ Mamaaba Beersebãda wãsia. ²⁴ Mañ diamasi Ācōrēra Isama odjapeda nãwã jarasia:

Mñra ba zeza Abrahañba iñã bada Ācōrēra. Ne wayarãdua. Mñra ba ume ba.

Mñra bãra nãwã careba baya: ba warrarãra mñ zocãrã yōbiya mñ nezoca Abrahañra carebayada ada bēřã.

²⁵ Ācōrēda mama odjada bēřã Isaba mōgarada ãta pã buepeda idjia ewari iwidisia. Mañbe idji wua dera osia mama dārã bai carea. Idjaba idji nezocarãba mama baido juebada uriada corosidaa.

† 26:18 Genesi 21:25-31. ‡ 26:20 Hebreo bedede esec trãba jara ba: “Ijara panã.” § 26:21 Hebreo bedede Sitna trãba jara ba: “Dji quĩrũ panã.” * 26:22 Hebreo bedede Rehobo trãba jara ba: “Ējũã baraa.”

Isaba Abimele ume bedea bΛda

²⁶ Ewari aba Guerar purudebema boro Abimelera Isamaa zesia. Abimelera zesia idji crīcha diabari Ahuzat ume, idji djōbadarā boro Picol ume biða.

²⁷ Mañne Isaba Abimelea jarasia:

–Bārāba mñra unu ama panana bēřā, bārā tãēnabemada āyā jΛretasiðaa. Mañda ¿cārē cārēā mñmaa ze panΛ?–

²⁸⁻²⁹ Mañne ādjia panusiðaa:

–Daiba unu panΛΛ Ācōrēra bΛ ume bΛda. Mañ carea daiba crīcha panΛΛ bΛ ume necai panani carea bedeadā bΛēida. Daiba bΛra necai wābisidaa idjaba bΛ ume ababe biada osidaa. Mañ bēřā wārāneba nāwā bedea bΛēia: daiba bΛ miā sēnaē panΛ quīrāca bΛΛ biða दौरā miā sēēda. Wārāda Ācōrēba bΛra bio careba bΛΛ.–

³⁰ Mañ carea Isaba bΛsrida ne cobada waibΛada opeða ādjirāra ne codruasidaa. ³¹ Nurēma pirabaridapeða wārāneba bedea bΛsidaa necai panani carea. Mañbe Isaba ādjia bia wānaduæda asia. Ādjirā biða bia bēduæda adapeða wāsidaa.

³²⁻³³ Mañmisa Isa nezocarāba egoro coro panΛne baidoda unusidaa. Ununapeða Isamaa jaræde zesidaa. Idjia mañgΛ ewaride bedea bΛda carea mañ baido juebada uriara trĭ bΛsia Sebá.† Mañ carea mamabema purura wadibida Beersebá abadaa.

³⁴ Isa warra Esaú cuarenta poa baside Beerí cau Judida edasia. Mañ awara edasia Eloñ cau Basemá siða. Mañ Judira, Basemá siða hitita wērārā basía.

³⁵ Mañne ādji umena Isa ume Rebeca ume biða bia pananaca basía.

27*Isaba idji warrarā bia jara bΛda*

¹ Isara drōāda bΛ bēřā dauba unuca basía. Ewari aba idji warra nabema Esaúda trĭpeða jarasia:

–jWarra!–

Esaúba panusia:

–¿Cārē, zeza?–

² Mañne Isaba jarasia:

–AcΛdua, warra, mñra drōāda bΛΛ. Mñ beui ewarira adua bΛΛ. ³ Mañ carea mñ djuburia bΛ enedramada cha siða edapeða mēā wādua. ⁴ Ne beasira mñ itea djudua mñΛ awua cobari quīrāca. Mañda cobisira mñΛ bΛra bia jara bΛya mñ beui naēna.–

⁵ Isara idji warra Esaú ume bedea bΛda Rebecaba ūrī bΛsia. Mañbe Esaúra mēā wāsia dji zezaa cobī carea. ⁶ Esaú wānacarea Rebecaba idji warra Jacoboa jarasia:

–Warra, mñΛ ūrīsia bΛ zezara bΛ djaba Esaú ume bedea bΛda. BΛ zezaba Esaúra nāwā jarasia: ⁷ “Mēā ne beæde wāpeða mñ itea djudua. Mañ djicora copeða mñ beui naēna bΛda Ācōrē quīrāpita bia jara bΛya.”

⁸ Jāñbe, warra, mñΛ jarabΛrΛda odua. ⁹ Dadji animarā beamaa wāpeða chiwatu zaque boreguea panΛda umé enedua. Mañbe mñra bΛ zeza itea ne djuya idjia awua cobari quīrāca. ¹⁰ Mañda bΛΛ bΛ zezamaa edeya idjia comārēā. Māwā idji beui naēna bΛdrΛ bia jara bΛya.–

¹¹ Mañne Jacoboba dji papa Rebeca jarasia:

–Mñ djaba Esaúra caraiða bΛΛ, mañne mñra cara neē bΛΛ. ¹² Mñ zezaba mñda tāibΛrΛ, cawaya mñΛ idjira cūrūga bΛda. Mañda cawasira idjia mñra bia jara bΛēā, ātebΛrΛ biē jara bΛya.–

† **26:32-33** Hebreo bedeaðe Sebá trĭba jara bΛΛ: “Bedeā bΛpedada.” Genesi 21:30-31.

13 Mañne dji papaba panusia:

-Māwã biẽ jara ðasira mǎmaabara zeya. Warra, odua mǎa jara ða quĩrãca. Chiwatu zaquera isabe jarade wãdua.-

14 Ara mañda Jacobora wãpeda chiwatu zaquera enesia idji papamaa. Enepeda idji papaba djicoda osia Jacobo zezaba awua cobari quĩrãca.

15 Mañbe dji warra nabema Esaúba jãbari dji biara ðada Rebecaba enesia. Esaúba mañ jãbarira ãdji dede erobasia. Mañda Rebecaba Jacoboa jãbisia. 16 Mañ awara Jacobora cara neẽ ða bẽrã Rebecaba chiwatu zaquedada idji jawade, ãrãmaside bida caracuasía. Māwã osia dji zezaba Esaúdra crĩchamãrẽã. 17 Mañbe djico warra djudada pañ sida idji warra Jacoboa diasia dji zezamaa edemãrẽã.

18 Idji zezamaa wãpeda Jacoboba jarasia:

-jZeza!-

Isaba panusia:

-¿Cãrẽ, warra? Bara ¿caida māwã ða?-

19 Mañne Jacoboba idji zezaa jarasia:

-Mǎra ða warra nabema Esaúa. Mǎa osia ða jaraða quĩrãca. Ata chũmepeða ne codua. Mañbe mǎra bia jara ðadua.-

20 Isaba dji warraa iwidisia:

-Mǎ warra, ¿sãwã jãcua isabe ne beasi?-

Jacoboba panusia:

-Ba ume ða ãcõrẽba mǎa unubisia.-

21 Mañne Isaba jarasia:

-Warra, mǎ caita zedua. Mǎa idu tãbidua bara wãrãda mǎ warra Esaú cawaya.-

22 Ara mañda Jacobora dji zezaba tãmãrẽã caita wãsia. Mañne Isaba jarasia:

-Ba bedeara Jacobo bedeaca ða, baribara ða jawara Esaú jawaca ða.-

23-24 Isaba Jacobora cawaẽ basía idji jawara Esaú jawã quĩrãca caraida ða bẽrã. Isaba Jacobo bia jara ðabaraðe wayacusa iwidisia:

-¿Bara wãrãda mǎ warra Esaúca?-

Jacoboba panusia:

-Mãẽ, zeza. Mǎra Esaúa.-

25 Mañne dji zezaba jarasia:

-Warra, ða ne beadara diadua mǎa coi carea. Mañbe mǎa bara bia jara ðaya.-

Ara mañda Jacoboba diasia. Diadacarea Isaba cosia. Māwã ðade Jacoboba uva ba sida diasia. Mañgã sida Isaba dosia. 26 Mañbebara Isaba jarasia:

-Jãñbe warra, mǎ caita chũmepeða mǎ uridarraðe isõdua.-

27 Ara mañda Jacobora caita chũmepeða isõsia. Mañne Jacoboba jã basia Esaúba jãbarida. Isaba mañra ãpeda crĩchasia wãrãda Esaúda idji ume ðada. Mañ bẽrã idjia Jacobodra nãwã bia jara ðasia.

Mǎ warrara tũãpa ða ãcõrẽba bia zaubi ða ãjũã quĩrãca.

28 Mǎa quĩrã ða ãcõrẽba ða itea bajãneba cue zebi ðaida ða ubara bia zaumãrẽã.

Māwã ða trigora aduba zauya. Ba uva sida bia zauya.

29 Mǎa quĩrã ða puruda zocãrã ða jawadã beadida, druazabemada ða quĩrãpita wayaadãba chĩrãborode cobeadida.

Mǎa quĩrã ða bara ða djabarã boro baida, ða papa warrarãda ða quĩrãpita chĩrãborode cobeadida.

Mǎa quĩrã ða ða biẽ jarabaraðã biẽ beadida idjaba ða bia jarabaraðã bia beadida.

³⁰ Isaba mǎwǎ bia jara bΛđacarea Jacobora idji zeza ume bađada ēdrΛsia. Ara ēdrΛbΛrΛđe idji djaba Esaúra mēã wǎ bađada jũesia. ³¹ Idjia bida djicoda warra osia. Małda dji zezamaa edepeda jarasia:

-Zeza, młra ne beasia. Ata chũmepeda codua. Małbe młra bia jara bΛdua.-

³² Małne Isaba Esaúa jarasia:

-BΛra ¿caida mǎwǎ bΛ?-

Esaúba panusia:

-Młra bΛ warra iwina Esaúa.-

³³ Isaba mał ũrĩbΛrΛđe dauperapeda ure nũmesia. Małne jarasia:

-Mǎēteara ¿caida bΛ na ze basia? Idjia beađara młá diasia. Małda młã jũma cosia bΛ ze naēna. Młã idjira bia jara bΛsia. Mał bērǎ idjidrΛ bia baya.-

³⁴ Esaúba dji zeza beđea ũrĩsida abeđa bio sopuasia. Małne jĩã bΛba jĩgua jarasia:

-¿Zeza, mł sida bia jara bΛdua!-

³⁵ Małne dji zezaba panusia:

-BΛ djababa młra cūrũgade ze basia. Mǎwǎ młã bΛ bia jara bΛi bađara idjiabΛrΛ edasia.-

³⁶ Małne Esaúba jarasia:

-¿Bǎrǎba jǎł cūrũgabari Jacobora aride trł bΛsidaa!* ¿Idjia młra barima umé cūrũgabΛrΛ! Młã warra iwinaba edaida bađara idjia edasia. Jǎłbe idi bΛa mł bia jara bΛi bađara idjia jǎrĩsia.-

Małne Esaúba wayacusa iwidiisia:

-¿BΛa mł sida poya bia jara bΛēca?-

³⁷ Isaba panusia:

-Młã Jacobora bΛ boroda bΛsia. BΛ ēberǎrǎra, bΛđeba yōbΛda sida idji jΛwaeda bΛsia. Idjaba młã jara bΛsia idji trigora uva sida ađuba zaumǎrēã. Małba, warra, młã bΛa ¿cǎrēda poya diai?-

³⁸ Małne Esaúba dji zezaa bia iwidiisia:

-Zeza, bΛa ¿ababe idjidrΛ poya bia jara bΛica? ¿Ay, zeza, mł sida bia jara bΛdua!-

Mǎwǎ jara bΛđe Esaúra bio jĩã nũmasia.

³⁹ Mǎwǎ bΛđe dji zeza Isaba jarasia:

BΛra ējũã biadebemada, cue zebarimabemada jĩga baya.

⁴⁰ BΛra dewara ēberǎrǎ ume djō baya, idjaba bΛ djaba jΛwaeda baya.

BaribΛrΛ bΛa jĩã o ama bebΛrΛđe idji jΛwaeda bađada ēdrΛya.†

Rebecaba Jacoboa mĩrũ wǎduada ada

⁴¹ Ādji zeza Isaba Jacoboda bia jara bΛda bērǎ Esaúba Jacobora bio quĩrǎma besia. Mał carea nǎwǎ crĩchasia: “Mł zeza beuđacarea młã sopua ewarida wagaya. MałbebΛrΛ mł djaba Jacobora beaya.”

⁴² Esaúba oi crĩcha bΛra dji papa Rebecaba cawasia. Mał carea idji warra tēãbema Jacobora trłpeda jarasia:

-Ũrĩdua, bΛa oda carea bΛ djaba Esaúba bΛra bea quĩrĩã bΛa. ⁴³⁻⁴⁵ Idjia bΛda beaibΛrΛ, idji sida beađida panΛa. Mǎwǎra młã abari ewaride bǎrǎ umena aduaya. Mał carea, warra, młã jarabΛrΛda jĩã odua. Isabe Harał puruđaa mĩrũ wǎdua mł djaba Labałmaa. Jãma idji ume dǎrǎ bađua aba bΛ djaba quĩrũbi jōbΛrΛđaa. BΛa ođada idjia quĩrãdoasira młã bΛa beđeada diabueya waya zemǎrēã.-

⁴⁶ Jacobo wǎi naēna Rebecaba dji quima Isaa jarasia:

* **27:36** Hebreo beđeade Jacobo trłra cūrũgabariada abΛrΛ quĩrǎca jĩguabaria. Genesi 25:26. † **27:40** DǎrǎbΛrΛđe Esaú puru Edołba Jacobo puru Israelera igarasia. 1 Reye 11:14-25; 2 Reye 8:20.

-M̄ra sē ʙa Esau quima hititarã carea. Jacobo bida nā druadebema hitita wērãda edaibara, biara ʙa m̄ra beuida.-

28

¹ Māl bēra Isaba Jacobora trãpeda bia jara ʙasia. Idjaba nãwã jarasia: -Canaānebema wērãda edarãdua. ² Padan-Arāl druadaa wãdua ʙa zezadrõã Betuelmaa. Mama ʙa djabadrõã Labāl caurãnebemada āba edadua. ³ Æcõrē ne jũma poya o ʙaba ʙara careba ʙaya warra zocãrã unumãrēã. Mãwã ʙa ʙeaba puruda zocãrã yõnia. ⁴ Idjaba Æcõrēba Abrahāla diai jarada ējũãda idjia ʙãa, ʙa ʙeaba yõbãdarãa bida diaya.* Mãwã nā ējũãra bãrãne baya, ʙara nawena nama āibema quĩrãca ʙam̄na.-

⁵ Mãwã Isaba Jacobora wãbisia Padan-Arāl druadaa. Mālbe Jacobora wãsia idji djabadrõã Labāl dedaa. Māl Labālra Betuel warra basia. Betuelera arameo basia. Labālra Rebeca djaba basia. Rebecara Jacobo idjaba Esau papa basia.

Esaūba dewara quima edada

⁶ Jacobo wãi naēna idji zeza Isaba idjira bia jara ʙãpeda jarasia Canaānebema wērãda edarãmãrēã. Ætebãra wãbisia Padan-Arāl druadebema wērãda edamãrēã. Esaūba mālãra jũma unu ʙasia. ⁷ Māl awara unu ʙasia Jacoboba idji zeza bedeã, idji papa bedeã sida ījã opeãda Padan-Arāl druadaa wãsida. ⁸ Mālã ʙeaba Esaūba cawasia idji zezaba Canaānebema wērãrãra quĩrãcada. ⁹ Māl carea Esaūra wãsia Abrahāl warra Ismaelmaa. Ismaelera Esaū djabadrõã basia. Mālne Esaūba Ismael cau Majalada edasia. Majalara Nebayo djabawērã basia. Esaūba dewara quimarã pe erobãde māl wērã sida edasia.

Jacoboba Betel̄de cãimocarada

¹⁰ Mālne Jacobora Beersebãdeba Harāl purudaa wãsia. ¹¹ Wãbãra ʙe ota queusia. Mama mõgarada cobãsia idji borocau carea. Mālbe egode tabepeda cãisia. ¹² Cãi ʙãde cãimocarade unusia dume drasoga ʙada chũ nũmãda. Māl dumerã duãaba bajãnaa tẽũ nũmasia. Mālne Jacoboba unusia Æcõrē bajãnebema nezocarãda dumene ãtaã wã duããda idjaba edaa ze duããda. ¹³ Idjaba unusia Æcõrēda dume borode nũmãda. Mãwã ʙãde Æcõrēba jarasia:

-M̄ra ʙã zezadrõã Abrahāl Æcõrēã, ʙã zeza Isa Æcõrēã. ʙã cãi ʙã ējũãra m̄ã ʙãa, ʙã warrarãa bida diaya. ¹⁴ ʙã warrarãra zocãrã yõnia egoro pora quĩrãca. Ædjirãra wãbãra dia ãmãdau odjabariare, ãmãdau ʙebariare, jãwa araare, jãwa acãare bida. Idjaba ʙãdeba, ʙãdeba yõbãra ʙeaba bida m̄ã jũma nā ējũãne ʙea purura carebaya. ¹⁵ M̄ra ʙã ume ʙãa. M̄ã ʙãra wagaya ʙã wãbãraza, idjaba m̄ã ʙãra nā ējũãnaa waya eneya. ʙãra igaraēã, ãtebãra wãrãda m̄ã jara ʙããda jũma ʙã itea oya.-

¹⁶ Mālne Jacobora cãi ʙããda ãrãmãpeda nãwã crĩchasia: “Wãrãda Æcõrēra nama ʙãa, baribãra m̄ã adua ʙasia.” ¹⁷ Ne wayaãdeba jarasia: “iNama bio minijichia ʙãa! Æcõrē dera nama ʙãa, idjaba bajãnaa wãbada o sida nama ʙãa.”

¹⁸ Nurēma diapededã Jacobora pirabaripeda borocau erobãda mõgarara ãta nũmãsia sēyãda ʙamãrēã. Māl mõgara ãrã nedragada weasia Æcõrēra mama ʙã bēra. ¹⁹⁻²² Mama Jacoboba wãrãneba nãwã jarasia:

-Æcõrēda m̄ã ume wãibãra, m̄ã wãbãra ma wagaibãra, ne coi carea diaibãra, cacuãde jãbarida diaibãra, idjaba m̄ã zezamaa waya jẽda eneibãra, m̄ã idjidra ījã ʙaya. Māl carea nā mõgara sēyã ʙããra Æcõrē de baya.-

* 28:4 Genesi 17:4-8.

Māwā dji mama bΛ puru Luz abadara Jacoboba trΛ bΛsia Betel.† Idjabā Jacoboba Ācōrēa jarasia:

-BΛa mΛā die diabΛrΛza mΛa bΛa aba dia baya.-

29

Jacobo idji djabadrōāma jūēna

¹ Māwānacarea Jacobora nocoēaa wāsia. Wāne λmādaud odjabariarebema ēberārā druade jūēne wāsia. ² Mama baido juebada uria corodada unusia. Maλ caita ovejada zocārā panasidaa. Maλ ovejara ādji djibarirā ūbea panΛ caita awara awara λnāū duanasidaa. Djibarirāba maλ baidora ādji ovejaa jue diabadjidaa. Dji baido juebada uria λrΛ mōgara waiβΛada cobasia. ³ Ewariza oveja jūma enepedadacarea dji oveja wagabadaba maλ mōgarara āyā bΛbadjidaa ādji ovejaa baido jue diadi carea. Jue diapedadacarea wayacusa mōgarara dji uria λrΛ cobΛbadjidaa. ⁴ Maλne Jacoboba dji oveja wagabadaa iwīdisia:

-Djabarā, ¿bārāra sāmabema?-

Ādjia panusidaa:

-Daira Haraλ purudebema.-

⁵ Jacoboba iwīdisia:

-¿Bārāba Naco warra Labaλra unubadaca?-

Ādjia panusidaa:

-Māē, daiba unubadaa.-

⁶ Jacoboba waya iwīdisia:

-¿Idjira bia bΛca?-

Ādjia panusidaa:

-Idjira bia bΛa. AcΛdua, jari urua dji cau Raquelda. Idji zeza ovejada pe enebΛrΛa.-

⁷ Maλne Jacoboba jarasia:

-AcΛdadua, wadi āsa nūmΛ bērā animarāra cāine edediē panΛa. Ovejara baido dobigadapeđa waya pōājārā cobide edeēdua.-

⁸ Ādjirāba panusidaa:

-Wadibida poya baido dobidaēa. Daiba jλābadaa jūmarāba ādji ovejara enenamārēa. MaλbebΛrΛ mōgara baido juebada uria λrΛ cobΛra āyā bΛbadaa ovejara baido dobigaēi carea.-

⁹ Jacobo ādjirā ume bedea bΛde Raquelba idji zeza ovejara pe enesia. Idjira dji oveja wagabari basía. ¹⁰ Raquel zeza Labaλra Jacobo papa Rebeca ume dji djaba basía. Jacoboba Raquel, Labaλ oveja sida unuside baido juebada uriamaa wāpeđa dji mōgara uria λrΛ cobΛra āyā bΛsia. Āyā bΛpeđa idji djabadrōā Labaλ ovejara baido dobigasía. ¹¹ Maλne Jacobora bΛsrīdasía idji papa ēberārāma jūēna bērā. Maλ carea Raquel uridarrade isōpeđa jīāsía.

¹² Maλbe Jacoboba jarasia:

-Mλra bΛ zeza Labaλ tēābeaa. Mλ papa Rebecara bΛ apipia.-

Ara maλda Raquelera diguidaa pira wāsía idji zeza jarade. ¹³ Labaλba maλ ūrīpeđa pira wāsía idji djabawērā warra Jacobo audiabaride. Jacobo bΛmaa wāpeđa ojūē edapeđa uridarrade isōsia. Maλbe diguidaa edesia. Diguida jūēnapeda Jacoboba Labaλa idji sāvānanebemada jūma nēbΛrΛsia. ¹⁴ Maλne Labaλba Jacoboa jarasia:

-Wārāda bΛra mλ ēberārāa.-

Māwānacarea Jacobora Labaλ ume jedeco aba besía.

† 28:19-22 Hebreo bedede Betel trλba jara bΛa "Ācōrē de."

Jacoboba Labaã caurã edada

¹⁵ Jedeco aba baðacarea Labaãba Jacoboa jarasia:

-BΛra m̃ tēãbeamĩna m̃ itea bari trajaiẽ bΛa. M̃ãa jaradua jũmasãwã diaida bΛda bΛ trajubari.-

¹⁶ Labaãba cauda umé erobasia. Dji nabema trãda Lea basía. Raquelera dji tēãbema basía. ¹⁷ Leara mãcua quĩrãwãrẽãé basia. * BaribΛrΛ Raquelera bio quĩrãwãrẽã basia. ¹⁸ Maãne Jacoboba Raquelda bio quĩrĩã basia. Maã carea Labaãa jarasia:

-BΛ cau tēãbema Raquel edai carea m̃ra siete poa bΛ itea bari traja baya.-

¹⁹ Maãne Labaãba panusia:

-Biara bΛa m̃ caura bΛa diaida dewara ãberãa diai cãyãbara. Mãẽteara m̃ itea bari traja bẽdua.-

²⁰ Ara maãda Jacobora Raquel edai carea Labaã itea siete poa bari trajasia. Jacoboba Raquelera bio quĩrĩã bΛ bẽrã idjimaarã maã siete poara dãrãé basía.

²¹ Siete poa baðacarea Jacoboba Labaãa jarasia:

-Dadjia bΛpedada ewarira jũẽna bẽrã bΛ caura diadua m̃ quima bamãrẽã.-

²² Ara maãda Labaãba mamabemarãra jũma trãbigasia dji cau quima edabΛrΛ bΛsrĩdada oi carea. ²³⁻²⁴ BaribΛrΛ diamasi maã bΛsrĩda o panasidade Labaãba idji cau nabema Leada Jacoboa diasia. Idjaba idji nezocawẽrã Zilpa abadada Leaa diasia nezoca bara bamãrẽã. Maãne Jacoboba Leada mãwã bΛda adua basia, diamasi nũmΛ bẽrã. Ara maãda Jacobora Lea ume cãĩsia. ²⁵ Nurẽma Jacoboba unusia LeadrΛ idji cΛðade bΛda. Maã carea Labaãmaa wãpeda jarasia:

-¿Cãrẽ cãrẽã bΛa m̃ra jãwã osi? ¿M̃ra Raquel carea bΛ itea bari trajaẽ basica? ¿Cãrẽ cãrẽã m̃ra cũrũgasi?-

²⁶ Maãne Labaãba panusia:

-Nama dai druade dji nabemadrΛ na quima diabadaa. ²⁷ Lea edabΛrΛ bΛsrĩdara domia aba odua. Mãwãnacarea m̃a dewarabema sida diaya baribΛrΛ bΛra wayacusa siete poa idji carea m̃ itea bari trajaida bΛa.-

²⁸ Jacoboba bia bΛada asia. Maã bẽrã bΛsrĩdara domia aba osia. Mãbbe Labaãba idji cau Raquelera Jacoboa diasia dji quima bamãrẽã. ²⁹ Labaãba idji nezocawẽrã Bilha abadada idji cau Raquelea diasia nezoca bara bamãrẽã.

³⁰ Ara maãda Jacobora Raquel ume cãĩsia idjaba idjira Lea cãyãbara quĩrĩãra erobesia. Mãbbe Jacobora waði siete poa bari traja besia Labaã itea.

Jacoboba warrarã ununa

³¹ Maãne ãcõrẽba unusia Jacoboba Leara quĩrĩãé bΛda. Maã carea ãcõrẽba Leaa warrarãda diasia, baribΛrΛ Raquelera warra toca basía. ³² Leara biogoa bẽpeda umaquĩrã warrada tosia. Maãne crĩchasia: “M̃ mãga bΛra ãcõrẽba acasia. IdibΛrΛ m̃ quimaba m̃ra biara quĩrĩãya.” Mãwã dji warrara trã bΛsia Rubeã.†

³³ Leara wayacusa biogoa bẽpeda umaquĩrã warrada tosia. Maãne crĩchasia: “ãcõrẽba mãa naã warra sida diasia m̃ quimaba m̃ quĩrĩãé bΛ ãrĩna bẽrã.” Mãwã dji warrara trã bΛsia Simeoã.‡

³⁴ Wayacusa biogoa bẽpeda umaquĩrã warrada tosia. Maãne crĩchasia: “IdibΛrΛ m̃ quimara m̃ ume ãbaa baya, mãa idji warrada ãbea tobΛrΛ bẽrã.” Mãwã dji warrara trã bΛsia Levi.§

* **29:17** Leara mãcua quĩrãwãrẽãé basia. Hebreo bedeadẽ bΛ bΛa: “Lea daura ãbããé basia.” BaribΛrΛ mããba jara bΛra ebuda bΛãa. † **29:32** Hebreo bedeadẽ Rubeã trãba jara bΛa: “AcΛdua warrada jãwã quiru.” ‡ **29:33** Hebreo bedeadẽ Simeoã trãba jara bΛa: “ãrĩna.” § **29:34** Hebreo bedeadẽ Levi trãba jara bΛa: “ãbaa baida.”

35 Wayacusa biogoa bepeda umaquĩrã warrada tosia. Małne crĩchasia: “Nałne młã Ācõrẽa bia bedeaya.” Mãwã dji warrara trã ɓasia Juda.*
Małare Leara dārãsia warra toẽ ɓada.

30

1 Raquelera warra toca bẽrã idji djabawẽrã Lea ume sode biẽ besia. Mał carea Raquelba Jacoboa jarasia:

–Młra warra quĩrã ɓaa. Warrada unuẽɓaɾa, biara ɓaa młra beuida.–

2 Mał carea Jacobora Raquel ume quĩrũpeda jarasia:

–¿Mãwãra młda Ācõrẽca? Idjiabɾa ɓara warra idu unubiẽ ɓaa.–

3 Małbe Raquelba jarasia:

–Mł nezocawẽrã Bilhada ɓaa. Idji ume cãĩdua. Idjia warrada toibɾa, mał warrara młre baya. Mãwã młra Bilhadẽba warra erobaya.–

4 Ara małda Raquelba idji nezocawẽrã Bilhara Jacoboa quima quĩrãca diasia. Małbe Jacobora Bilha ume cãĩsia. 5 Bilhara biogoa bepeda umaquĩrã warrada tosia. 6 Małne Raquelba jarasia: “Młã iwidiɗara Ācõrẽba ũrĩsia. Idjia młã warra diadaba cawabi ɓaa młã jipa osida.” Mãwã dji warrara trã ɓasia Dał.*

7 Mãwãnacarea Raquel nezocawẽrã Bilhara wayacusa biogoa bepeda umaquĩrã warrada Jacoboa to diasia. 8 Raquelba jarasia: “Mł djabawẽrã ume bio djõ ɓade młã poyasia.” Mãwã dji warrara trã ɓasia Neptali.†

9 Mał ewaride Leaba crĩchasia waa warrara toẽda. Mał carea idji nezocawẽrã Zilpada Jacoboa quima quĩrãca diasia. 10 Mãwã Zilpaba umaquĩrã warrada Jacoboa to diasia. 11 Małne Leaba jarasia: “Młra boro biasia.” Mãwã dji warrara trã ɓasia Ga.‡

12 Mãwãnacarea Lea nezocawẽrã Zilpaba wayacusa umaquĩrã warrada Jacoboa to diasia. 13 Małne Leaba jarasia: “Młra bio ɓasrida ɓaa. Idibɾa wẽrãrãba jaradã młra ɓasrida ɓada.” Mãwã dji warrara trã ɓasia Aser.§

14 Trigo ewabada ewaride Jacobo warra iwina Rubełra trigo udamaa wãsia. Mama unusia mandragojõda.* Małra Rubełba ɓa edapeda idji papa Lea itea edesia. Lea djabawẽrã Raquelba mał unupeda Leaa jarasia:

–Mł quĩrã djuburia ɓa warraba mandragojõ enenanebemada młã diadua.–

15 Małne Leaba jarasia:

–¿Ya bia ɓãẽca ɓaa mł quima jãrĩnada? Mał awara ¿ɓaa mł warra mandragojõ sida jãrĩca?–

Raquelba panusia:

–Bɩ warra mandragojõda młã diasira nane diamasi Jacobora ɓa ume cãĩya.–

Raquelba jaradara Leaba bia ũrĩsia. 16 Mał bẽrã Jacobo quewara idji ẽjũãneba jũẽɓaɾde Leara idji audiabaride wãsia. Małbe jarasia:

–Nane diamasi ɓara mł ume cãĩya mł warra mandragojõra Raquelea diadabari.–

Mał diamasi Jacobora idji ume cãĩsia. 17 Leaba iwidiɗara Ācõrẽba ũrĩsia. Mãwã Leara waya biogoa bepeda umaquĩrã warrada tosia. Mał warrara idjia juesuma toda basia. 18 Małne Leaba jarasia: “Mł nezocawẽrãda mł

* 29:35 Hebreo bedeade Juda trãba jara ɓaa: “Bia bedeaida.” * 30:6 Hebreo bedeade Dał trãba jara ɓaa: “Cawabisia jipa odada.” † 30:8 Hebreo bedeade Neptali trãba jara ɓaa: “Djõ ɓa.” ‡ 30:11 Hebreo bedeade Ga trãba jara ɓaa: “Boro biasia.” § 30:13 Hebreo bedeade Aser trãba jara ɓaa: “ɓasrida ɓa.” * 30:14 Mał druade crĩchabadjidaa wẽrãba mandragojõda jõibɾa warra toida.

quimaa diadabari Ācōrēba m̄la nebiada diasia.” Māwā dji warrara tr̄l̄ ḅasia Isacar.†

¹⁹ Māwānacarea Leara wayacusa ḅiogoā ḅepeḁa umaquīrā warrada Jacoboa to diasia. Mañ warrara idjia sei toda basía. ²⁰ Leaba jarasia: “Ācōrēba m̄la nebiada diasia. M̄la sei umaquīrā warra toda ḅērā m̄l̄ quimaba m̄lra bia unuya.” Māwā dji warrara tr̄l̄ ḅasia Zabuloā.‡

²¹ Māwānacarea wērācauda tosia. Idjira tr̄l̄ ḅasia Dina.

²² Mañne Ācōrēba Raquelera quīrādoāē ḅasia. Raquelba iwididara idjia ūrīna ḅērā warrada idu unubisia. ²³ Mañ warra toside Raquelba jarasia: “M̄l̄ warra toca carea pera ḅaḁara Ācōrēba āyā ḅasia. ²⁴ M̄la quīrīā ḅla Ācōrēba warrada dewara diaida.” Māwā dji warrara tr̄l̄ ḅasia Jose.§

Jacobo Labaā ume dji cūrūgapedada

²⁵ Jose toḁacarea ewari aba Jacoboba dji zāwārē Labaā nāwā jarasia:

–M̄lra m̄l̄ druadaa idu wābidua. ²⁶ M̄l̄ quimarāda, m̄l̄ warrarā sida idu edebidua. M̄l̄ quimarā carea ḅla itea bari traja ḅasia. Mañ ḅērā m̄lra idu wābidua. ḅla cawa ḅla m̄lra ḅla itea bio trajasida.–

²⁷ Baribaḅḅ Labaāba jarasia:

–M̄l̄ quīrā djuburia m̄l̄ ume ḅedua. M̄la quīrācuita aḅla ḅlaḁeba cawa ḅla Ācōrēba m̄lra ḅlaḁeba careba ḅlaḁa.* ²⁸ M̄la jaradua ḅla traja ḅabari jūmasāwā quīrīā ḅlaḁa. Ara mañ quīrāca m̄la diaya.–

²⁹ Jacoboba jarasia:

–ḅla cawa ḅla m̄lra ḅla itea sāwā bia traja ḅlaḁa idjaba ḅla animarā quedearea sāwā panḁa. ³⁰ M̄l̄ zei naēna ḅla zocārāēbe eroḅasia. Baribaḅḅ m̄l̄ jūēnacarea zocārā yōsia Ācōrēba ḅlra careba ḅla ḅērā. Idiba āta m̄lra m̄ldji warrarā itea traja quīrīā ḅla.–

³¹⁻³² Mañne Labaāba iwidisia:

–¿ḅla waya nama traja ḅei carea paratada jūmasāwā iwidi ḅla?–

Jacoboba panusia:

–M̄la paratara iwidiē ḅla. M̄la ḅla ovejara wayacusa waga ḅeya m̄la jarabaḅḅda ījāibaḅḅ: nane m̄lra ḅla ovejamaa, chiwatumaa biḁa wāpeḁa dji gorogoroa quedeada, dji bagabaga quedeada, oveja zaque pāima quedeada sida awara ḅaya.† Jūma māwā ḅeara m̄la edaya nama traja ḅei carea. ³³ M̄l̄ animarā ḅla aḅlaḁe zebaḅḅde ababe chiwatu bagabaga ḅeada, gorogoroa ḅeada, idjaba oveja pāima ḅeada unuibḅḅ cawaya m̄la aride o ḅlaḁa. Baribaḅḅ māwā ḅeāḁa m̄l̄ animarā tāēna unuibḅḅ, ebuda ḅaya m̄la ḅlaḁa drḁasida.–

³⁴ Labaāba jarasia:

–Bia ḅla, odua ḅla jara ḅla quīrāca.–

³⁵ Baribaḅḅ ara mañ ewaride Jacoboba oveja, chiwatu sida awara ḅlaḁe wāi naēna Labaāba chiwatu dji umaquīrā bagabaga ḅeara, gorogoroa ḅeara, chiwatu wērārā bagabaga ḅeara, jījījīā ḅeara, toḁotodoa ḅeara idjaba oveja pāima ḅea sida chupea āyā ḅasia. Mañḅḅ animarāra Jacoboba edaida ḅaḁamīna Labaāba idji warrarāa diasia ara idji itea wagaḁamārēā. ³⁶ Mañbe ādjirāba Jacobo ḅlaḁaḁa āyā ewari ūbea edesidaa. Mañne Jacoboba waabema animarā idjia edaiē ḅlaḁa arima waga ḅesia.

³⁷ Mañbe Jacoboba animarā idji itea edai carea nāwā osia: bacuru jḁwate onoda ḅlá tu edasia. Álmoda, almendroda, castaño sida ḅlá tu edasia.

† **30:18** Hebreo beḁeade Isacar tr̄l̄ba jara ḅla: “Ne oḁabari nebia diai.” ‡ **30:20** Hebreo beḁeade Zabuloā tr̄l̄ba jara ḅla “nebia diaḁa” idjaba “bia unui.” § **30:24** Hebreo beḁeade Jose tr̄l̄ba jara ḅla “āyā ḅaya” idjaba “dewara diaya.” * **30:27** Quīrācuita aḅla ḅlaḁeba. Hebreo beḁeade mañba idjaba jara ḅla “daubaribaḅḅde.” † **30:31-32** Hebreo beḁeade mañ versículora ebuda ḅlaēa.

Maãra erruerrua jođacuasia. ³⁸ Maãbe bacuru erruerrua jođacuadara dji animarã baido dobadama ðacuasia. Mama animarãra warra obadjidaa. ³⁹ Ædjia maã bacuru quĩrãpita warra osidara, bagabaga, jĩjĩjĩã ðea sida tocuabadjidaa. ⁴⁰ Maãgã animarã quẽdeara Jacoboba awara ðã wãsia. Maã awara oveja warra o panãne Jacoboba dji oveja wẽrãa Labaã animarã patrupatrua ðeada, pãima ðea sida acãbibadjia. Maã ovejaba patrupatrua quẽdeada, pãima ðea sida toside ðẽrã Jacoboba awara ðã wãsia ara idji itea. Labaã animarã ume ãbaa ðãẽ basía.

⁴¹ Maã awara animarã boregueara ðeara warra obãdaza Jacoboba bacuru jođacuadara ãdji baido dobadama ðãbadjia maã bacuru ununamãrẽã. Mãwã dji boreguea ðeaba patrupatrua ðeada, bagabaga ðeada jĩjĩjĩã ðea sida tocuabadjidaa. ⁴² Baribãrã animarã caya quẽdea mamaa zebãdaã Jacoboba bacurura ðãca basía. Maã ðẽrã animarã caya quẽdeara Labaã itea ðesia, baribãrã dji boreguea ðeara Jacobo itea ðesia. ⁴³ Mãwã Jacobora ne barasia. Ovejada, chiwatuda, nezoca umaquĩrãda, nezoca wẽrãda, cameyoda, burro sida zocãrã eroðesia.

31

Jacobo idji druadaa mãrũ wãna

¹ Maã ewaride Labaã warrarãba Jacoboda nãwã biẽ jara panasidaa:

–Jacoboba jũma dai zezadeda edapeda bio ne bara ðesia.–

Mãwã jara panãda Jacoboba cawasia. ² Maã awara unubadjia Labaãra idji ume naãrã bia ðada quĩrãca ðãẽda. ³ Mãwã ðãde Æcõrẽba Jacoboa jarasia:

–Wãdua ðã djibarirã druadaa, ðã ãberãrãmaa. Mãra ðã ume ðaya.–

⁴ Maãbe Jacoboba idji quimarã Raquelda, Lea sida trãbisia idji oveja eroðãmaa zedamãrẽã. ⁵ Ædji jũẽpedadacarea Jacoboba jarasia:

–Mãã unu ðãã ðãrã zezara mã ume naãrã ðada quĩrãca ðãẽda, baribãrã mã zezaba jã ðã Æcõrẽda mã ume ðãã. ⁶ ðãrãba cawa panãã mãrã ðãrã zeza itea bio trajasida. ⁷ Baribãrã idjia mãrã cũrũgabadjia. Mãã edaida ðãã idjia ðarima zocãrã quĩrã awara obadjia. Wãrãda idjia mã ume biẽ o quĩrã ðesia. Baribãrã Æcõrẽba idu mãwã obiẽ basía. ⁸ Labaãba mã traja ðãbari jũma dji animarã gorogoroa ðeada edaida ðããda aside mamaãba ãtaã jũma ovejaba gorogoroa tobadjidaa. Idjaba dji patrupatrua ðeada mãã edaida ðããda aside mamaãba ãtaã jũma ovejaba patrupatrua tobadjidaa. ⁹ Mãwã Æcõrẽba ðãrã zeza animarãra jãrãsia mãã diai carea.

¹⁰ Maã ewaride animarã dji wẽrãrã põnõ ðeaside mãã cãimocarasia. Maã cãimocarade mãã unusia animarãra warra o ðeada. Dji umaquĩrãra ãcãrã gorogoroa ðesia, ãcãrã patrupatrua ðesia, idjaba ãcãrã bagabaga ðesia.

¹¹ Mãwã ðãde Æcõrẽba mãrã trãsia:* “¡Jacobó!” Mãã panusia: “Nama ðãã.”

¹²⁻¹³ Maãne idjia jarasia: “Mããra ðãã Betelde ununa Æcõrẽã.† Maã Betelde ðãã mõgara ãrã nedraga weadama ðãã wãrãneba jarasia mãã ðãã wagaibãrã, ðãã mããrã jã ðãida. Bio acãdua animarãra warra o ðeada. Dji umaquĩrãra jũma gorogoroa ðeaa, patrupatrua ðeaa, idjaba bagabaga ðeaa. Mãwã mãã ðãã careba ðãã Labaãba ðãã biẽ o ðã ðẽrã. Jããbe piradãpeda namaãba ðãã toã druadaa wãdua.”–

¹⁴ Maãne Raquelba Lea ðãda jarasidaa:

–Dai zezaba eroðãðebemada daia ni cãrẽ sida diaẽã. ¹⁵ Ætebãrã daira druã ãĩbema quĩrãca osia. Idjia daira nẽdobuesia. Maã awara dai nẽdobuedabari edadara jũma cobuesia. ¹⁶ Baribãrã Æcõrẽba dai zezadãra jãrãsia. Maãgãra

* **31:11** Æcõrẽ. Hebreo ðeãde ðã ðãã: “Æcõrẽ nezoca bajãnebema.” † **31:12-13** Genesi 28:18-22.

wārāda dadjidea idjaba dadji warrarānea. Mañ carea jūma Ācōrēba bía jara bΛ quĩrāca odua.-

¹⁷⁻¹⁹ Mañ ewaride Labaāra idji oveja cara tΛ bΛda tΛmΛ basia. Mañmisa Raquelera chupea idji zeza dede eda wāpeda dji zeza jΛwaba oda ācōrēda drΛasia. Mañbe Jacoboba idji warrarāra, idji quimarā sida cameyo ĩrĩ chūmΛsia. Ara mañda Canaañ druadaa wāsia idji zeza Isamaa. Jūma idjia Padan-Arañ druade edadara edesia. Dji animarā sida jΛre edesia. ²⁰ Jacoboba idji wāinebemada Labaāa jaraē basía. Māwā Jacoboba arameo Labaāra cūrūgasia. ²¹ Jacobora jūma idjia erobΛ bara mĩrū wāsia. WābΛrΛde Euprate do quĩrārā chāsia. Mañbe Gala eyaída bΛ druadaa wāsia.

Labāba Jacobo ēpēna

²² Ewari ũbea badacarea Labaāba cawasia Jacobora mĩrū wāsida. ²³ Mañ bērā Labaāba idji ēberārā edapeda Jacobo caidu ēpē wāsia. Siete ewari ēpē wābΛrΛde Labaāba Jacobora tΛmΛba unusia Gala eyaída bΛ druade. ²⁴⁻²⁵ Mañne Labaāra idji ēberārā sida ota cāisidaa. Mañ diamasi Ācōrēba arameo Labaāa cāimocaraē nāwā jarasia: “¡Labaā, ũrĩdua! ¡Jacobo ume quĩrū bedearādua!”

Nurēma Labaāra idji ēberārā ume Gala druade Jacobo bΛma jūēnapeda ādji wua dera ocuasidaa. ²⁶ Mañbe Labaāba Jacoboa jarasia:

-¿Cārē cārēā bΛa mĩra cūrūgasi? BΛa mĩ caurāra namaa enesia djōbadarāba ādjia poyapedadara jida edebada quĩrāca. ¿Cārē cārēā jāwā osi? ²⁷ BΛ wāira mĩa jaraē basía. ¿Cārē cārēā jāwā chupea wāsia? BΛa jaradabara mĩa bΛsrida ewarida ocasia. Trĩābiba, tōnōāba, arpa bida bΛsridada ocasidaa. ²⁸ Mañ awara bΛa mĩ wiuzaquērāra, mĩ caurā sida idu isōbiē basía. Crĩcha neē bΛ quĩrāca bΛa osia. ²⁹ Mĩa bārāra poya biē oida bΛa. Māwāmĩna idi diamasi bΛ zeza ume bΛ Ācōrēba mĩa jarasia: “¡Jacobo ume quĩrū bedearādua!” ³⁰ BΛra waya bΛ zezamaa wā quĩrĩā bΛbΛrΛ, bia bΛa. BaribΛrΛ ¿cārē cārēā bΛa mĩ jΛwaba oda ācōrēra drΛasi?-

³¹ Jacoboba panusia:

-Mĩ wāira jaraē basía bΛda waya bΛ bērā. Mĩa crĩchasia bΛa bΛ caurāda jārĩda. ³² Mĩa bΛ jΛwaba oda ācōrēra drΛaē basía. Baridua nama bΛba erobΛbΛrΛ, beuida bΛa. Jūmarā quĩrāpita jΛrΛdua mĩa bΛreda erobΛ cawaya. Mĩa erobΛbΛrΛ, edadua.-

Jacoboba adua basia Labaā jΛwaba oda ācōrēra Raquelba drΛa erobΛda.

³³ Ara mañda Labaāba Jacobo wua dede eda jΛrΛde wāsia. Mañare nezocawērārā wua dede eda jΛrΛde wāsia. Lea wua dede bida jΛrΛde wāsia. Māwāmĩna idji jΛwaba oda ācōrēra unuē basía. Mañ bērā Lea wua dedeba ēdrapeda Raquel wua deda wāsia. ³⁴ BaribΛrΛ eda wāi naēna Labaā jΛwaba oda ācōrēra Raquelba cameyo ĩrĩ chūmebada edrecare mērāsia. Mañbe maĩgΛ ĩrĩ chūmesia. Labaāba jūma dji dejāne jΛrΛdamĩna unuē basía. ³⁵ Mañne Raquelba jarasia:

-Zeza, quĩrūrādua mĩra bΛ quĩrāpita poya piradrΛē bērā. Mĩra jedeco unu bΛa.-

Labāba idji jΛwaba oda ācōrēra unuē badamĩna wadi jΛrΛ basia. ³⁶ Mañ carea Jacobora quĩrūpeda jarasia:

-¿Cārē cadjiruada oda bērā bΛa mĩra jācua ēpē bΛ? ³⁷ BΛa mĩ netatara abeda jūma ware acΛasia. Dai dede ¿bΛreda unusica? Mĩa drΛadada unusibΛrΛ, jūmarāa ebuda acΛbidua. Māwā ādjirāba poya cawa jaradía dadji umébemarā caida jipa bΛda.

³⁸ Mĩra veinte poa bΛ itea traja basia. Mañne bΛ ovejara, bΛ chiwatu sida warra ΛradΛgadaca basía. Mĩa bΛ oveja umaquĩrāda coida badamĩna ni

aba biða coë basía. ³⁹ Animarã cadrΛaba bΛ animarãda beasira, mΛa mañ animarã beuðara bΛmaa edeca basía cawabi carea. ÅtebΛrΛ mañbari ara mΛdji animarãnebemada bΛa aba diabadjia. Mañ awara ãsa wa diamasi biða bΛ animarãda drΛasidara bΛa mañbari mΛreda jēda diabibadjia.‡ ⁴⁰ Åsa mΛra beseaba bia mīga bΛbadjia. Diamasi jīsuaba mīga bΛ bēra poya cāica basía.

⁴¹ Veinte poa mΛra bΛ diguida basia. BΛ cau umé panΛ carea mΛra catorce poa bΛ itea bari trajasia. BΛ animarã carea mΛra sei poa bari trajasia, baribΛrΛ mΛ edaida bΛra bΛa barima zocãrã quĩrã awara obadjia. ⁴² Abrahañ Åcõrēda, mΛ zeza Isaba waya bΛ Åcõrēda mΛ ume badaẽbara, bΛa mΛra ne neë wābicasia. BaribΛrΛ Åcõrēba mΛ bia mīga bΛra, mΛ bio traja bΛ siða unusia. Mañ carea idi diamasi idjia bΛra quēãsia.-

Labañba Jacobo ume bedea bΛda

⁴³ Mañ ũrĩpeða Labañba Jacoboa jarasia:

-Nañ wērãrãda mΛ caurãa, nañ warrarãda mΛ wiuzaquerãa, za bea ovejara mΛrea. Za bΛa unu bΛra jūma mΛrea. Māwãmĩna mΛ caurãra, ãdjia topeðaða warrarã siða ¿mΛa sãwã oi?§ ⁴⁴ Jãlbe djõna amaaba dadjia bedeada bΛdia. Dadjia umérãba mõgarada boromea buedia dadjia bedea bΛpedaðara quĩrãneba panani carea.-

Jacoboba mañra bia bΛaða asia. ⁴⁵ Mañ carea mõgara wai bΛada edapeða ãta nūmΛsia. ⁴⁶ Mañbe Jacoboba idji ēberãrãa jarasia:

-Nañ mõgara jīgabe mõgarada boromea buedadua.-

Ara mañda jūmarãba mõgarara ābaa boromea buesidaa. Mañbe mañ mõgara boromea bue nūmΛma ne cosidaa. ⁴⁷⁻⁴⁸ Labañba jarasia:

-Idi nañ mõgara boromea bue nūmΛba cawabi bΛa dadjira bedea bΛsidada.-

Labañba mõgara boromea bue nūmΛra idji bedeade trΛ bΛsia Jegar Sahaduta. Jacoboba idji bedeade trΛ bΛsia Gala.*

⁴⁹⁻⁵⁰ Labañba idjaba jarasia:

-Dadjira awara wābΛdamĩna Åcõrēba dadji umena acΛ baya. BΛa mΛ caurãda biē oibΛrΛ wa mΛ caurã awara dewara wērãda edaibΛrΛ, ēberã nañ bedea bΛpedaða ũrĩnada arima bΛēmĩna Åcõrēba acΛ baya.-

Māwã mõgara boromea bue nūmΛra idjaba trΛ bΛsia Mizpa.†

⁵¹ Idjaba Labañba Jacoboa jarasia:

-AcΛdua za boromea nūmΛ mõgarada, za mõgara ãta nūmΛ siða. MΛa mañra dadji ēsi bΛbisia. ⁵² Nañ mõgarara sēyãda baya. Nañ mõgara auðu bΛra mΛ ume djõne zecara bΛa idjaba mΛ siða bΛ ume djõne wãcara bΛa. ⁵³ Dadjidebema abΛada nañ mõgara auðu djõne wāibΛrΛ, Åcõrē bΛ zezadrõã Abrahañ ume baða idjaba mΛ zezadrõã Naco ume baðaba cawa oya.‡ ¿Bia bΛca?-

Mañne Jacoboba idji zeza Isaba waya bΛ Åcõrē quĩrãpita Labañba wãrãneba jarasia “bia bΛa.” ⁵⁴ Māwãpeða Jacoboba Gala eyađe animarãda Åcõrēa babue diasia. Mañbe ēberãrãra trΛsia ne coðamãrēã. Ne coðapeða mañ eyađe cãisidaa.

⁵⁵ Nurēma diapedeða Labañra piradrΛpeða dji wiuzaquerã, dji caurã siða isõsia. Māwãpeða ãdjia bia wãnaduada apeða idji druadaa jēda wãsia.

‡ **31:39** Dji wagabariba adua bΛde animarãra beuibΛrΛ wa abΛba drΛadibΛrΛ, idjia djibaría mañ animarã cacuabari diaiē basia. Exodo 22:10-13. § **31:43** ¿MΛa sãwã oi? ΛcΛrΛmaarã Labañba iwidi bΛa: “MΛa ¿cãrē cãrēã biē ocasi?” * **31:47-48** Jegar Sahaduta trΛba, Gala trΛ biða jara panΛa: “Bede bΛpedaðadebema boromea.” † **31:49-50** Hebreo bedeade Mizpa trΛba jara bΛa “acabari.” ‡ **31:53** Åcõrē bΛ zezadrõã Abrahañ ume baða idjaba mΛ zezadrõã Naco ume baðaba cawa oya. Mañ bedeara idjaba nãwã traducida bΛa: “Åcõrē bΛ zezadrõã Abrahañ ume baðaba, mΛ zezadrõã Naco ume baða biða cawa odia.”

32

Jacoboba Esau wayada

¹ Mama_Λba Jacobora nocodaa wāsia. Wāb_Λr_Λde Ācōrē nezocarā bajānebemada idjima zesidaa. ² Ma_Λg_Λrā unub_Λr_Λde Jacoboba jarasia: “Ācōrē sordaorāda nama duan_Λ.” Ma_Λ carea mama tr_Λ b_Λsia Mahanai_Λ.*

³ Mama_Λba Jacoboba idji nezocarāda Seír druadaa diabuesia idji djaba Esaúmaa. Seír druara idjaba Edo_Λ abadaa. ⁴ Idji nezocarā diabuei naēna Jacoboba jarasia:

–M_Λ djaba Esaúa nāwā jarade wānadua: “Dai boro, b_Λ nezoca Jacoboba nāwā jarabisia: m_Λ wāna ewarideba ātaa m_Λra dadji djabadrōā Laba_Λma b_Λsia.

⁵ M_Λa pacada, burroda, ovejada, nezoca umaquīrāda, nezoca wērāda sida erob_Λa. M_Λa na_Λ beđeara diabueb_Λr_Λa m_Λ quīrā djuburia b_Λra m_Λ ume bia bamārēā.”–

Māwā jarapeda idji nezocarāra diabuesia. ⁶ Dji nezocarā Jacobomaa jēda zedapeda nāwā jarasidaa:

–Dairāra b_Λ djaba Esaúmaa wānapeda b_Λ beđeara jarasidaa. Ara nawena idjira b_Λmaa zeb_Λr_Λa. Ma_Λ awara idji ume ēberārāda cuatrociento zeb_Λdaa.–

⁷ Ma_Λ ūrīb_Λr_Λde Jacobora bio ne wayasia. Ma_Λba cawa crīchaē basia. Ma_Λ bēra idji ēberārāda ēsadra awara b_Λsia. Idji ovejada, pacada, cameyo sida ara ma_Λ quīrāca osia. ⁸ Nāwā crīcha b_Λsia: “Esaúda zepeda ababemada uraib_Λr_Λ, waabemada ēdr_Λdia.” ⁹ Ma_Λbe Jacoboba Ācōrēa iwidiisia:

–M_Λ zezadrōā Abrahā_Λ Ācōrē, m_Λ zeza Isa Ācōrē, m_Λ Boro, b_Λa m_Λa jarasia: “Wādua b_Λ djibarirā druadaa. M_Λa b_Λra ne jūmane carebaya.” ¹⁰ M_Λra ēberā biaē bēra b_Λa m_Λra quīrā djuburiaiē b_Λa. Barib_Λr_Λ b_Λa m_Λra wārāda careba b_Λa. Laba_Λmaa wāi carea na_Λ Jorda_Λ do chāsida m_Λ j_Λwade ababe bacuruda erob_Λasia. Barib_Λr_Λ idira m_Λa ēberārāra zocārā pe erob_Λ bēra दौरa puru umé pan_Λ quīrāca pan_Λa. ¹¹⁻¹² M_Λa waya b_Λa m_Λ djaba Esaúra zepeda m_Λda, m_Λ wērārāda, m_Λ warrarā sida quenaida. B_Λa jarasia m_Λra ne jūmane careba baida idjaba m_Λ warrarāra zocārā yōni bēra pusa īb_Λ quīrāca poya juachadaca baida. Wārāda māwā baib_Λr_Λ, m_Λ quīrā djuburia m_Λra ēdr_Λ edadua m_Λ djaba Esaú j_Λwadebemada.–

¹³ Ma_Λ diamasi Jacobora mama cāisia. Nurēma idjia animarā erob_Λdebemada j_Λr_Λ pesia idji djaba Esaúa diai carea: ¹⁴ chiwatu wērāda dosciento, dji umaquīrāda veinte, oveja wērāda dosciento, dji umaquīrāda veinte, ¹⁵ cameyo wērā warra bara beada treinta, paca wērāda cuarenta, dji umaquīrāda die, burro wērāda veinte, idjaba dji umaquīrāda die. ¹⁶ Māwā opeđa ma_Λ animarāra idji nezocarāa diasia. Ma_Λne ādjia jarasia:

–Bārāra m_Λ na wānadua. Chiwatura, ovejara, cameyora, paca sida awara awara pe ededadua.–

¹⁷ Ma_Λbe dji nocoare wāb_Λr_Λ nezocaa jarasia:

–M_Λ djaba Esaúba b_Λ unub_Λr_Λde b_Λa nāwā iwidiisicada: “¿B_Λra cai nezoca, sāmaa wā, na_Λ animarā edeb_Λr_Λara caide?” ¹⁸ Māwā iwidiisira nāwā panudua: “M_Λ boro Esaú, na_Λg_Λra b_Λ nezoca Jacoboba b_Λ itea diabueb_Λr_Λa. Idjira dai caidu zeb_Λr_Λa.”–

¹⁹ Jacoboba waabema nezoca dji animarā edeb_Λdarāa jarasia:

–Esaú unub_Λdade abarida jaradadua. ²⁰ Ma_Λ awara jaradadua: “B_Λ nezoca Jacobora dairā caidu zeb_Λr_Λa.”–

* **32:2** Hebreo beđeade Mahanai_Λ tr_Λba jara b_Λa “puru umé.” Jacoboba māwā tr_Λ b_Λsia idji ēberārāra, Ācōrē sordaorā sida mama pan_Λ bēra. Idjaba māwā tr_Λ b_Λsia mama idji ēberārāra ēsadra awara b_Λda bēra. Ma_Λnebemada b_Λ b_Λa versículo 7-10de.

Jacoboba crīchasia: “Māa jāwā diabuebΛrΛdeba Esaú quīrūbira tumabiya. Mañbe dji unubΛdade āībērā idjia māra bia edaisicada.” ²¹ Māwā Jacoboba Esaúa diaira na diabuesia baribΛrΛ mañ diamasi wađi arima cāisia.

Jacobo bajānebema ume djōna

²² Ara mañ diamasi Jacobora piradrΛpeda idji quima umena, idji nezocawērā umena, idji once warrarā sīda Jabó do ĩchitade chābigasia. ²³ Ādjirā chābigapeda jūma idjia eroβΛ sīda chābisīa. ²⁴ Māwā Jacobora iduba βesia. Mañne ēberāda idji ume djōsia aba λmāđau odjabΛrΛđaa. ²⁵ Djō panΛne mañ ēberāba cawasia Jacobora poyaēda. Mañ bērā Jacobo chīdeđe chīsia. Mañba Jacobo chīdera āi dogosia. ²⁶ Mañne dji ēberāba Jacoboa jarasia:

–Māra quenabarīdua. ΛnadrΛbΛrΛa.–

Jacoboba panusia:

–BΛa māda bia jara βΛēbΛrΛ, māa quenabariēa.–

²⁷ Mañbe dji ēberāba iwīdisīa:

–¿BΛra casa trābada?–

Jacoboba panusia:

–Māra Jacobo abadaa.–

²⁸ Mañne dji ēberāba jarasia:

–Waa bΛra Jacobo ađaēa. NamaΛba λtaa bΛ trāra Israel ađia, bΛra Ācōrē ume, ēberārā ume biđa djōna bērā.† Mañne bΛa poyasia.–

²⁹ Mañbe Jacoboba jarasia:

–Jāñbe mā djuburia bΛ trāra jaradua.–

Dji ēberāba panusia:

–¿Cārē cārē mā trāra iwīđi βΛ? Mā trāra māa bΛa jaraēa.–

Mama dji ēberāba Jacobora bia jara βΛsia.‡ ³⁰ Mañne Jacoboba jarasia: “Māđji dauba Ācōrē quīrāđarrada ununamīna māra wađi zocai βΛa.” Māwā mama trā βΛsia Penuel.§

³¹ Λmāđau odjabΛrΛde Jacobora mañ Penueldeba wāsia. BaribΛrΛ idji chīdera āi wāna bērā pīāca βΛcaeda wāsia. ³² Bajānebemaba Jacobora chīdeđe chīna bērā idibema ewarīde israelerāba chīdeđebema quēgura cođacaa.

33

Jacobo Esaú ume ibiapedada

¹ Jacoboba unusia Esaúra idji cuatrociento ēberārā ume zebΛrΛda. Mañ carea Jacoboba idji warrarāra ādjirā papa ume awara awara βΛsia. ² Dji nezocawērārā umé panΛda āđji warrarā ume nocoare βΛsia. Ādjirāare Leada idji warrarā ume βΛsia. Jīrūare Raquelda idji warra Jose ume βΛsia.

³ Mañbe Jacobora ādjirā na wāsia. Idji djaba waya βΛdeba chīrāborode cobepeda βarima siete egode βarru cobe eda wāsia aba idji djaba caita jūēbΛrΛđaa. ⁴ BaribΛrΛ Esaúra araa pira wāsia Jacobo audiabariđe. Ojūēpeda uridarrađe isōpeda āđji umena βΛsriđaba jīāsīđaa. ⁵ Māwā panΛne Esaúba Jacobo wērārāra, jūma idji warrarā sīda unupeđa iwīdisīa:

–Za panΛra ¿cai?–

Jacoboba panusia:

–Mā boro, naλgarāra mā warrarāa, Ācōrēba idji biadeba māa diadaa.–

⁶ Jacobo nezocawērārāra āđji warrarā ume Esaúmaa wānapeda wayaadeba egode chīrāborode βarru copanesīđaa. ⁷ Mañare Leada idji warrarā sīda

† **32:28** Hebreo bedeade Israel trāba jara βΛra ebuda βΛēa. ΛcΛrΛmaarā jara βΛa: “Ācōrēra djō βΛa.” Dewararāmaarā jara βΛa: “Īdjira Ācōrē ume djō βΛa.” ‡ **32:29** Bia jara βΛsia. Mañ bedeaba idjaba jara βΛa: “Jarasia bia wāmārēa.” § **32:30** Penuelera idjaba trā βΛa Peniel. Umērāba jara panΛa “Ācōrē quīrāđarra.”

wānapeda chīrāborode b̄arru copanesidaa. Jīrūare Joseda Raquel sida wānapeda chīrāborode b̄arru copanesidaa.

⁸ Maḷbe Esaúba iwīdisia:

–Mḷa animarā cābana ota unucuađara b̄la ¿cārē crīchadeba jāwā diabuesi?–

Jacoboba panusia:

–Mḷ boro, jāwā osia b̄ara mḷ ume bia b̄amārēā.–

⁹ Esaúba jarasia:

–Crīcharādua, djaba, mḷa ađuba erob̄laa. B̄adjidera wagadua.–

¹⁰ Jacoboba jarasia:

–Māwāéā. B̄ada mḷ ume bia b̄ab̄ara, mḷa dia b̄ara edadua. Mḷmaarā b̄a unub̄ara Ācōrē quīrādarra unub̄ara quīrāca b̄la, b̄la mḷra bia edada b̄erā.

¹¹ Mḷ quīrā djuburia, b̄a itea enenara edadua. Ācōrēba mḷra bio careba b̄a b̄erā ne jūmada erob̄laa.–

Jacoboba maḷra ara pichia jara b̄esia aba Esaúba edab̄ara.

¹² Maḷbe Esaúba jarasia:

–Wāna. Mḷra b̄a na nībaya.–

¹³ Jacoboba jarasia:

–Māwāéā, mḷ boro. B̄a unu b̄la mḷ warrarāra wadi caibe quedeada, idjaba mḷ ovejaba, mḷ paca biđa warra djiwīdi tođada erobeada. Isabe wānib̄ara jūmawāyā sēnia. Maḷba abari ewaride mḷ animarāra jūma quininia. ¹⁴ Maḷ b̄erā, mḷ boro, b̄ara mḷ na wādua. Mḷra pīāca caiđu wāya mḷ animarā, mḷ warrarā nībabada quīrāca. Maḷbe Seír druade b̄a b̄abarima dji ununia.–

¹⁵ Maḷne Esaúba jarasia:

–Mḷa ēberārā mḷ ume zepedada ameya b̄arā wagadamārēā.–

Jacoboba jarasia:

–Māwāéā, mḷ boro. B̄ara mḷ ume bia b̄eda b̄erā ¿cārēda waa iwīdi?–

¹⁶ Ara maḷ ewaride Esaúra Seír druadaa jēda wāsia. ¹⁷ Barib̄ara Jacobora Suco purudaa wāsia. Mama deda osia idjaba de zaquerāda idji animarā itea ocuasía. Maḷ carea mama tr̄ b̄asía Suco.*

¹⁸ Māwānacarea Jacobora Siqueḷ purudaa wāsia. Māwā Araḷ druade badada jēda zepeda Canaaḷ druade bia jūēsía. Siqueḷ puru quīrāpe idji wua dera osia.

¹⁹ Dji ējūāda Hamo warrarāne basía. Hamora Siqueḷ zeza basía. Jacoboba maḷ ējūāra nēdosía cien parata torrobari. Nēdopeđada idji wua dede mama b̄esia. ²⁰ Mama Jacoboba mōgarada ḷta pā buesia Ācōrēa bia bedei carea. Maḷ mōgara ḷta pā buedara tr̄ b̄asía El-Elohe-Israel.†

34

Jacobo warrarāba Siqueḷnebemarā cūrūgapedada

¹ Jacoboba Lea ume cauda aba eropanasidaa Dina abadada. Ewari aba Dinara maḷ druadebema awērārāmaa p̄ara wāsía. ² Maḷ druadebema borora Hamo abadidaa. Idjira heveo basía. Hamoba warrada erob̄asia Siqueḷ abadada. Maḷ Siqueḷba Dina unub̄ara awuasía. Maḷ b̄erā jidapeda idji ume cāsía. Māwā Dinara biē osia. ³ Barib̄ara idji sođe Siqueḷba Lea cau Dinara wārāda quīrā b̄a b̄erā ijara o b̄abadjia. ⁴ Maḷ ewaride Siqueḷba idji zeza Hamoa jarasia:

–Zeza, jāḷ wērāra mḷ itea iwīdide wādua.–

⁵⁻⁶ Ara maḷda Siqueḷ zeza Hamora Jacobo ume bedeade wāsía. Idji jūēi naēna Jacoboba ūrīsía Siqueḷba Dinara biē osida. Barib̄ara idji warrarāba idji

* **33:17** Hebreo bedeade Suco tr̄ba jara b̄la “de zaquerā.” † **33:20** El-Elohe-Israel. Maḷ tr̄ba jara b̄la “Ācōrēa Israel Ācōrēa” idjaba “Israel Ācōrēa dji b̄laa.”

animarāra ac_Λde wā pan_Λ bērā Jacobora chupea bēsia aba ādji zeb_Λda_Λaa.
⁷ Jūēsida_Λde ūrīsida_Λ Sique_Λba ādji djabawērāra biē osida. Ma_Λ carea sop-
 uasida_Λ. Bio quīrūsida_Λ Sique_Λba māwā israelerāda bio cadjirua oda bērā.
 Israelerāba ma_Λra abeda quīrīānaca_Λ.

⁸ Sique_Λ zeza Hamo jūēsida_Λde ādjia nāwā jarasia:

–Ma_Λ warra Sique_Λba bārā djabawērāda bio quīrīā b_Λaa. Ma_Λ quīrā djuburia,
 idjira m_Λ warraa dia_Λada_Λ. ⁹ Māwā bārāra dai ēberārā baya. Dairā caurā ume
 poya dji eda_Λdia, dairā sida bārā caurā ume poya dji eda_Λdia. ¹⁰ Nama dairā
 ume pananada_Λ. Na_Λ druara bārā itea b_Λaa. Na_Λ ējūāne bād_Λdia awuab_Λdama
 pananada_Λ. Ne nēdo_Λda pan_Λaa idjaba nēdobuedida pan_Λaa.* Ējūā sida
 nēdo_Λda pan_Λaa.–

¹¹ Ma_Λne Sique_Λba Dina zezaa, idji djabarā bida jarasia:

–Ma_Λ quīrā djuburia, jā_Λ wērāda m_Λā dia_Λada_Λ. Bārāba iwidib_Λdada m_Λā
 diaya. ¹² Bārāba idji carea waib_Λaa iwididib_Λra_Λ, m_Λā diaya. Barib_Λra_Λ m_Λ quīrā
 djuburia jā_Λ wērāra m_Λā dia_Λada_Λ.–

¹³⁻¹⁴ Sique_Λba Dinara biē oda bērā Jacobo warrarāba Sique_Λ zezaa, Sique_Λba
 bida sewadeba nāwā jarasida_Λ:

–Dai djabawērāra umaquīrā cacua wēāgoē b_Λaa poya dia_Λda_Λea. Māwā
 dia_Λdib_Λra_Λ, daimaarā cadjiruada o pan_Λaa. ¹⁵ Barib_Λra_Λ jūma bārā umaquīrārāda
 dai quīrāca cacua wēāgo_Λdib_Λra_Λ, dairāba idjira dia_Λdia. ¹⁶ Māwāb_Λra_Λ bārāra dai
 caurā ume poya dji eda_Λdia idjaba dairā sida bārā caurā ume poya dji eda_Λdia.
 Māwā dairāra bārā tāēna panania. Dadjirāra puru ababe beya. ¹⁷ Barib_Λra_Λ
 daiba jara pan_Λ quīrāca bārāda cacua wēāgo_Λdaēb_Λra_Λ, daiba dai djabawērāra
 namabemada āyā ede_Λdia.–

¹⁸ Ma_Λra Hamoba, idji warra Sique_Λ bida bia ūrīsida_Λ. ¹⁹ Ara ma_Λda
 Sique_Λra cacua wēāgosia Jacobo caura quīrīā b_Λ bērā.

Hamo ēberārā tāēna jūmarāba Sique_Λra biara waya panasida_Λ. ²⁰ Ma_Λ bērā
 idjira dji zeza Hamo ume purude e_Λda wābadamaa wānapeda purudebemarāa
 nāwā jarasida_Λ:

²¹ –Jacobora, idji warrarā sida ēberā biarāa. Ējūāra baraa ādjirā
 pananamārēā. Ma_Λ bērā ādjirāra dadjirā druade idu bebida_Λ. Idu ne nēdobida_Λ
 idjaba nēdobuebidia.† Dadjirāra ādjirā caurā ume poya dji eda_Λdia. Ādjirā sida
 dadjirā caurā ume poya dji eda_Λdia. ²² Barib_Λra_Λ dadjirāra ādjirā ume puru
 aba bei carea ādjirāba jara pan_Λaa jūma dadjirā umaquīrā cacuara wēāgo_Λdida
 pan_Λda ādjia obada quīrāca. ²³ Māwā odib_Λra_Λ ādjidera, ādji animarā erobe_Λ
 sida jūma dadjirāne baya. Dadjirāba ababe ma_Λ obi pan_Λda i_Λā odida pan_Λaa.
 Māwāra ādjirāra dadjirā ume panenia.–

²⁴ Hamoba, Sique_Λ bida jarapedadara jūma ma_Λ purude e_Λda wābadama
 pan_Λba i_Λāsida_Λ.‡ Ara ma_Λda jūmarāda cacua wēāgosida_Λ.

²⁵ Ewari ūbea bab_Λra_Λde ādjirā cacuara wa_Λdi bio pua panasida_Λ. Ma_Λne Dina
 djabarā Simeo_Λba, Levi bida ādji djōbada necora eda_Λdapeda Sique_Λ purude_Λ
 wāsida_Λ. Ādji quenane zeb_Λdara puruba adua b_Λsia. Ara ma_Λda Jacobo
 warrarā Simeo_Λba, Levi bida jūma dji umaquīrārāra quenasida_Λ. ²⁶ Hamora
 dji warra Sique_Λ sida necoba beasida_Λ. Ma_Λbe Dinara Sique_Λ dede badada
 eda_Λdapeda wāsida_Λ.

* **34:10** Ne nēdo_Λda pan_Λaa idjaba nēdobuedida pan_Λaa. Hebreo bedeade ma_Λba idjaba jara b_Λaa: “Na_Λ
 druade p_Λrr_Λaa_Λda pan_Λaa.” † **34:21** Idu ne nēdobida_Λ idjaba nēdobuebidia. Ma_Λ bedeaba idjaba jara
 b_Λaa: “Idu dadjirā druade p_Λrr_Λabi_Λdia.” ‡ **34:24** Jūma ma_Λ purude e_Λda wābadama pan_Λba. Hebreo
 bedeade nāwā b_Λ b_Λaa: “Ma_Λ purude e_Λda wābadadeba dajadaa wābadarā.” Ma_Λ c_Λr_Λhara ebuda b_Λēa.
 A_Λc_Λra_Λma_Λarā nāwā jara b_Λaa: “Jūma ma_Λ purudebema djō cawa beaba.”

27 Mañbe Jacobo warrarã waabemarã sida ãdji djabarãba beapedada ãberãrãmaa zedapeda deza edaa wãsidea. Mama ne jũma pesidaa. Mãwã osidaa Siqueãba ãdji djabawẽrã biẽ oda carea. 28 Siqueãnebema ovejada, pacada, burro sida pesidaa. Ne jũma purude beara, ãdji ãjũãne bea sida jũma pesidaa. 29 ãdji nebiada jũma pesidaa. ãdjia diguida erobeada sida jũma pedapeda ãdji warrarãda, wẽrãrã sida jũma jida edesidaa. 30 Mãwãnacarea Jacoboba Simeoã, Levia bida jarasia:

-Bãrãba biẽ opedada bẽrã mãra nẽbãrade ãsidea. Nañ druadebema cananeorãba, perezeorã bida mãra quĩrãma panesidaa. ãdjirãda bedea audapeda mã ume djõne zedibãrã, dadjira zocãrãẽbe panã bẽrã mãra jũma mã ãberãrã sida beadia.-

31 Mañne ãdjia panusidaa:

-¿Mãwãra idjia dai djabawẽrãra wẽrã audua quĩrãca oida basica?-

35

Ãcõrẽba Jacobo bia jara bãda

1 Mãwãnacarea ãcõrẽba Jacoboa jarasia:

-Piradrãpeda Betelãaa baãde wãdua, bã djaba Esaú wayaãdeba mĩrũ wãside mã bãma odjadamaa.* Mama mõgarada pã buedua mãa bia bedei carea.-

2 Ara maãda Jacoboba idji ãberãrãa, waabema idji ume duanãa bida jarasia:

-Bãrãba jãwaba oda ãcõrẽda eropanãbãrã, jũma batacuadadua. Mañbe cuidapeda cacuade jãbada tãtoãdada jãnadua ãcõrẽ quĩrãpita bia beadi carea.

3 Mañbebãrã Betelãaa wãnia. Mama mãa mõgarada pã bueya ãcõrẽa bia bedei carea. Mã nẽbãrade baside idjia mãra carebasia idjaba mã wãbãrãza mã ume babaria.-

4 Ara maãda jũma ãdji jãwaba oda ãcõrẽra Jacoboa diasidaa. ãdji cãwãrãde pĩrũ jã panã sida ãrãnapeda Jacoboa diasidaa.† Jũma maãgãra Jacoboba Siqueã puru caita bacuru droma nũmã edre jou ãsia. 5 Mãwãnacarea Jacobora, ãberãrã idji ume panã sida wãsidea. Wãbãdãde ãcõrẽba jũma mama bea purua ãdjirãra bio wayabisia. Mañ bẽrã ãdjirãba Jacobo ãberãrã biẽ odi carea caidu ãpẽnaẽ basia.

6 Canaã druade nĩne Jacobora jũma idji ãberãrã ume Luz purude jũesidaa. Luz purura idjaba Betel abadjidãa. 7 Mama Jacoboba mõgarada pã buesia ãcõrẽa bia bedei carea. Mañ mõgara pã buedara trã ãsia El-Betel, idji djaba carea mĩrũ wãside mama ãcõrẽra idjima odjada bẽrã.‡

8 Mañ Betelãde Deborãda jaidasia. Deborãra Jacobo papa Rebeca wagabari basia. Jacoboba Deborãra tãbarisia Betel caita, bacuru droma nũmã edre. Mañ bacurura trã ãsia Alon-Bacut.§

9-10 Jacobo Padan-Araã druadeba jẽda zesi ewaride ãcõrẽra idjima waya zesia. Mañ ewaride ãcõrẽba idjira nãwã bia jara ãsia:

-Bã trãra Jacobo abadaa baribãrã bãra waa Jacobo adaẽa.* ãtebãrã bã trãra Israel adia.-

Mãwã ãcõrẽba Jacobora trã ãsia Israel.

11 ãcõrẽba mãwã trã bãpeda jarasia:

* 35:1 Genesi 28:10-22. † 35:4 ãdjia crĩchabadjidãa mañ pĩrũba ãdjira wagabarida idjaba carebabarida. Mañ bẽrã ãdji cãwãrãde jãbadjidãa. ‡ 35:7 Hebreo bedeade El-Betel trãba jara bãa "Betel ãcõrẽ." § 35:8 Alon-Bacut trãba jara bãa: "Bacuru droma nũmã mã jããna." * 35:9-10 Genesi 32:28.

-M̄ra ne jūma poya ʙΛ Ācōrēa. Warrada zocārā yōdua. ʙΛdeba puruda zocārā yōnia. Idjaba ʙΛdeba ēberārā bororāda yōnia. ¹² M̄a naļ druara Abrahaļa, Isaa biða diasia. Idjaba m̄a ʙΛa, ʙΛdeba yōʙΛdarāa biða diaya.-

¹³ Māwāpeda Ācōrēra Jacobo ume bedea ʙaḍada wāsia. ¹⁴ Māwānacarea Jacoboba Ācōrē ume bedea ʙadama mōgarada ļta nūmasia. Maļ mōgara ļrļ uva ʙada, nedraga siða Ācōrēa wea diasia. ¹⁵ Maļne Jacoboba Ācōrē ume bedea ʙadama trļ ʙΛsia Betel.†

Raquel jaidada

¹⁶ Māwānacarea Beteldeba wāsidaa. Wadi Eprata purude jūēni naēna Jacobo quima Raquelera warra pua nūmesia. Poya tocara nūmΛ bēra bia mīga ʙasia. ¹⁷ Wetara pua nūmeʙΛrΛde dji warra careba tobibari wērāba Raquelea jarasia:

-Wayarādua, ʙΛa umaquīrā warrada tobΛrΛa.-

¹⁸ BaribΛrΛ Raquelera beubΛrΛ ʙasia. Wadi beui naēna idji warrara trļ ʙΛsia Benoní.‡ BaribΛrΛ Jacoboba trļ ʙΛsia Benjamiļ.§

¹⁹ Raquelera māwā jaidasia. Idjira tΛʙarisia Eprata purudaa wābada o icawa. Maļ Eprata purura Beleļ abadaa. ²⁰ Jacoboba dji quima tΛʙaridama mōgarada ļta nūmasia. Ieði ewaride maļ mōgarara wadibiða nūmΛa.

²¹ Jacobo, Israel abadara mamaΛba wāpeda idji wua dera Migdal-edar puru zaque wagaa osia. ²² Israel maļ druade ʙaside idji warra iwina Rubeļra idji zeza nezocawērā Bilha ume cāisia. Maļra Israelba cawapeda bio quīrūsia.*

Jacobo warrarā

Israel warrarāra doce panasiḍaa:

²³ Leaba toḍara naļgarā ʙasia: dji iwinada Rubeļ, idjiare Simeoļ, Levi, Juda, Isacar, Zabuloļ siða.

²⁴ Raquelba toḍara naļgarā ʙasia: Jose idjaba Benjamiļ.

²⁵ Raquel nezocawērā Bilhaba toḍara naļgarā ʙasia: Daļ idjaba Neptali.

²⁶ Lea nezocawērā Zilpaba toḍara naļgarā ʙasia: Ga idjaba Aser.

Jūma maļgarā ʙasia Jacobo warrarā Padan-Araļ druade topeḍada.

Isa jaidada

²⁷ Maļ ewaride Jacobora Mamre ējūānaa idji zeza Isa acΛde wāsia. Mamrera idjaba Arbá wa Hebroļ abadaa. Mama Abrahaļra, Isa siða panabadjiḍaa. ²⁸ Isara 180 poa ʙasia. ²⁹ Māwā idjira bio waraga jaidasia. Idji warrarā Esaúba, Jacobo biða tΛʙarisiḍaa.

36

Esaúdeba yōpedada

¹ Nama ʙÁ ʙΛa Esaúdeba yōpedaḍadebemada. Esaúra idjaba Edoļ abadjiḍaa. ² Esaúba quimada ūbea erobasia. Canaaļnebemada umé erobasia. Aba Adá abadjiḍaa. Adára hitita Eloļ cau ʙasia. Dewarabemara Aholibamá ʙasia. Aholibamára Aná cau ʙasia; Anára heveo Zibeoļ warra ʙasia. ³ Dewarabema quima Esaúba erobaḍara Ismael cau Basemá ʙasia. Basemára Nebayo djabawērā ʙasia. ⁴⁻⁵ Esaúra wadibiða Canaaļ druade ʙaside warrarāda unusia. Dji quima Adába Elipada tosia. Basemába Reuelda tosia. Aholibamába Jeúda, Jaalaļda, Core siða tosia.

† **35:15** Genesi 28:18. ‡ **35:18** Hebreo bedeaḍe Benoní trļba jara ʙΛa: “Warra m̄a bia mīga ʙΛdebema.” § **35:18** Benjamiļ trļba jara ʙΛa: “M̄ jΛwa araarebema warra.” Idji trļba naļgarā crīcha siða dia ʙΛa: “M̄ drōā ʙΛba ununa warra”, “m̄a erobΛ jūma edaida ʙΛ warra”, idjaba “boro biasi warra.” * **35:22** Bio quīrūsia. Griego bedeaḍe māwā ʙÁ ʙΛa. Hebreo bedeaḍe neēa. Genesi 49:3-4.

6-7 Mañne Esaúba idji djaba Jacobo biða animarãra, nebia siða zocãrã eropanasidaa. ãdjia animarãra zocãrã eropanã bẽrã dji ẽjũãba araẽ basía. Mañ bẽrã ãdjira poya ábaa pananaẽ basía. Mañ carea Esaúra Jacobo umebemada áyã wãsia dewara druade bai carea. Idji quimarãda, warrarãda, caurãda, ẽberãrã idji dede eroþãda, idji animarãda, idjia Canaañne edada siða jũma edesia. 8 Mãwã Esaú, Edoñ abadara Seír eyaída ðã druade besia.

9 Esaúdeba Edoñ puruda yõsia. Mañ edomitarãra Seír eyaída ðã druade duanabadjidaa. 10 Esaú warrarã trãra nañgãrã: Elipa idjaba Reuel. Esaú quima Adába Elipada tosia. Esaú quima Basemába Reuelda tosia. 11 Elipaba nañ warrarãda unusia: Temañ, Omar, Zepo, Gatañ, Quenaz siða. 12 Elipaba Timnada idji quima quĩrãca erobasia. Timnaba Amaleda tosia. Mañ warrarãra Adá wiuzaquera basía. 13 Mañne Reuelba nañ warrarãda unusia: Nahat, Zerá, Samá idjaba Miza. Mañ warrarãra Basemá wiuzaquera basía. 14 Esaú quima Aholibamáda Aná cau basía, Zibeoñ ãizaque basía. Aholibamába nañ warrarãda Esaúa to diasia: Jeú, Jaalañ, Core siða.

15-16 Esaúdeba yõna purudebema bororã trãda nama ðã ðã. Dji warra iwina Elipadeba yõna bororãda nañgãrã basía: Temañ, Omar, Zepo, Quenaz, Core, Gatañ, Amale siða. ãdjirãra Edoñ druade duanabadjidaa. Jũma ãdjirãda Esaú quima Adádeba yõsidaa. 17 Esaú warra Reueldeba yõpedada bororãda nañgãrã basía: Nahat, Zerá, Samá, Miza siða. ãdjirã siða Edoñ druade duanabadjidaa. Jũma ãdjirãda Esaú quima Basemáneba yõsidaa. 18 Esaú quima Aholibamáneba yõpedada bororãda nañgãrã basía: Jeú, Jaalañ, Core siða. Aholibamára Aná cau basía. 19 Mañ ẽberãrãra jũma Esaú, Edoñ abadaeba yõsidaa. ãdjirãra Edoñ druade ãdji ẽberãrã bororã basía.

20-21 Esaú Edoñ druadaa wã naẽna horeorãda mañ druade panabadjidaa. Mañ horeorãra Seírdeba yõsidaa. Seír warrarãra nañgãrã basía: Lotañ, Sobal, Zibeoñ, Aná, Disoñ, Ezer, Disañ siða. Mañgãrãra Edoñ druade horeorã bororã basía. 22 Seír warra Lotañba unusia Hori, Hemañ siða. Lotañ djabawẽrãra Timna basía. 23 Seír warra Sobalba unusia Alvañ, Manahat, Ebal, Sepo, Onañ siða. 24 Seír warra Zibeoñba Ajada idjaba Aná siða unusia. Mañ Anába idji zeza burrorã ẽjũã ewaraga ðãde ne cobì baside egorodeba baidoda ãta bogadrã ðãda unusia.* 25 Aná warrara Disoñ basía. Dji caura Aholibamá basía. 26 Disoñ warrarãra nañgãrã basía: Hemdañ, Esbañ, Itrañ, Querañ siða. 27 Seír warra Ezerba unusia Bilhañ, Zaavañ, Acañ siða. 28 Seír warra Disañba unusia Uz, Arañ siða.

29 Horeorã bororãra nañgãrã basía: Lotañ, Sobal, Zibeoñ, Aná, 30 Disoñ, Ezer, Disañ siða. Jũma mañgãrãra Seír druade ãdji ẽberãrã bororã basía.

31 Israelerãba ãdji boro eropanani naẽna Edoñ ẽberãrã bororãra nañgãrã basía: 32 Beor warra Belara Edoñ ẽberãrã boro basía. Idji purura Dinabá abadjidaa. 33 Bela beudacarea Zerá warra Jobáda dji boro basía. Jobára Bosra purudebema basía. 34 Jobá beudacarea Husañda dji boro basía. Husañra Temañ druadebema basía. 35 Husañ beudacarea Bedad warra Hadada dji boro basía. Hadaba madianitarãra Moab druade poyasia. Idji purura Avit abadjidaa. 36 Hada beudacarea Samlada dji boro basía. Samlara Masreca purudebema basía. 37 Samla beudacarea Saulda dji boro basía. Saulora dji do icawa ðã Rehobo purudebema basía.† 38 Saul beudacarea Baal-hanañda dji boro basía. Idjira Achor warra basía. 39 Baal-hanañ beudacarea Hadarda dji

* 36:24 Baidoda. Hebreo bedeade mañra ebuða ðãã. ÆCÆLmaarã jara ðã baido jãwãrããda. † 36:37 Dji do icawa ðã Rehobo. ÆCÆLmaarã Euprate dodebemada bedeã ðã.

boro basía. Idji purura Pau abadjiđaa. Hadar quimada Mehetabel abadjiđaa. Idjira Matred cau basía idjaba Mezaab aĩzaque basía.

⁴⁰⁻⁴³ Esaúdeba yõpedada bororãra nałgarã basía: Timna, Alva, Jetet, Aholibamá, Ela, Pinoł, Quenaz, Temał, Mibzar, Magdiel, Irał sida. Jūma małgarãra Edoł purudebema bororã basía. Mał bororãneba yõpedadarãba dji bororã trãra epēsidaa. Idjaba ādji beaza dji bororã trãda b̄lcuasidaa.

37

Jose idji djabarã ume

¹ Idji zeza Isa jaidadacarea Jacobora Canaał druade idji zeza badama besia. ² Nama nēb̄l̄r̄l̄ b̄la Jacobo warrarãba opedadebemada.

Jacobo warra Jose diecisiete poa baside idji djabarã ume oveja waga babadjia. Idji zezaba quima quĩrãca erōb̄l̄ wērãrã Bilhaba idjaba Zilpaba topedada ume Josera biara trajabadjia.* Diguıda wāb̄l̄r̄l̄de Joseba idji zezaa jarabadjia idji djabarãba cadjirua o pan̄l̄da. ³ Israelba Joseda waabema warrarã cãyãbara biara quĩrĩã basia Josera idji drõã b̄l̄de toside b̄erã. Mał carea Israelba Jose itea cacuade j̄lbada draso bio bia quiruda osia. ⁴ Jose djabarãba cawasidaa ādji zezaba Josera ādjirã cãyãbara biara quĩrĩã b̄l̄da. Mał carea idjira quĩrãma panesidaa. Idji ume bia bedeadaca basía.

⁵ Ewari aba Josera cãimocarasia. Nurẽma mał cãimocaradara idji djabarãa nēb̄l̄r̄l̄s̄ia. Mał carea ādjirãba idjira wetara quĩrãmasidaa. ⁶ Idjia nãwã jarasia:

-Ūrĩnada, m̄la cãimocaradada nēb̄l̄r̄l̄ya. ⁷ M̄la unusia dadjirãba dadji ējũãne trigoda t̄l̄dapeđa ābaa caj̄l̄ pan̄l̄da. Cawaẽne m̄la trigo caj̄l̄nara ĩta nũmesia. Małne b̄arãba caj̄l̄pedadara m̄re quĩrãpita edaa b̄arru copanesidaa.-

⁸ Mał carea Jose djabarãba quĩrũbideba nãwã jarasidaa:

-Mãwãra ħ̄b̄ara dai boroda beica? ħ̄Daira b̄l̄ j̄l̄waeda erōbaica?-

Joseba mał cãimocaradeba ādjirã boro baida nēb̄l̄r̄l̄da carea dji djabarãba idjira wetara quĩrãmasidaa.

⁹ Mãwãnacarea Josera wayacusa cãimocarasia. Mał cãimocarada sida idji djabarãa nēb̄l̄r̄l̄s̄ia. Nãwã jarasia:

-Ūrĩnada, m̄la waya cãimocarasia. Unusia ĩmãdauda, jeđecoda, idjaba once chĩdauda. Małgarãra ēberã quĩrãca m̄l̄ quĩrãpita chĩrãborode b̄arru copanesidaa.-

¹⁰ Joseba idji djabarãa nēb̄l̄r̄l̄dacarea dji zezaa bida nēb̄l̄r̄l̄s̄ia. Mał b̄erã idji zezaba idjira nãwã quēãsia:

-Mał cãimocaradeba b̄la ħ̄cãrẽda jara b̄l̄? Mãwãra ħ̄b̄l̄ papara, b̄l̄ djabarãra, m̄l̄ sida b̄l̄ quĩrãpita chĩrãborode b̄arru copanenica?-

¹¹ Mał carea dji djabarãra idji ume sođe biẽ panesidaa barib̄l̄r̄l̄ dji zezaba mał cãimocaradebemada bio crĩcha besia.

Jose djabarãba idji nēdobuepedada

¹² Ewari aba Jose djabarãba dji zeza ovejara Siqueł puru caita põãjãrã cobide edesidaa. ¹³ Małne Israelba Josea nãwã jarasia:

-Warra, b̄l̄ djabarãba Siqueł caita m̄l̄ ovejara waga pan̄l̄a. M̄la quĩrĩã b̄la b̄la ādjira ac̄l̄de wãida.-

Joseba panusia:

-Bia b̄la, m̄la ādjira ac̄l̄de wãya.-

¹⁴ Israelba jarasia:

* **37:2** Mał warrarã trãra unu pan̄l̄a Genesi 35:23-26de.

-BΛ djabarā, dadji animarā sida sāwā panΛ cawaya acΛde wādua. Maλbe mĀa jarade zedua.-

Māwā jarapeda Israelba Josera Hebroλ jewedadeba SiqueĀnaa wābisia. Wāne Josera SiqueĀne jūēsia. ¹⁵ Joseba idji djabarā jΛrΛ nĪne ēberāba idjira unupeda nāwā iwīdĪsia:

-¿Cārēda jΛrΛ bΛ?-

¹⁶ Joseba panusia:

-MĀ djabarāda jΛrΛ bΛa. Ādjirāba ovejada waga panΛa. ¿BΛa cawa bΛca sāma panΛda?-

¹⁷ Ēberāba panusia:

-Māē, ādjirāra nama duananapeda wābΛrΛsĪdaa. MĀa ūrĪsia DotaĀ ējūānaa wānĪana abΛdada.-

Ara maĀda Josera idji djabarā caidu wāsia. WābΛrΛde ādjirāra DotaĀ ējūāne unune wāsia. ¹⁸ Maλne ādjirāba Josera tΛmΛ uruda unusĪdaa. Jose ādji caita jūēi naēna ādjirāra beĀea ausĪdaa idji beadi carea. ¹⁹ Nāwā jarasĪdaa:

-AcΛdadua, cāĪmocarabarira jari bueábΛrΛa.† ²⁰ Idjira beadapeda baido juebada urĪade batabuedĪa. Maλbe dadji zezaa jaradĪa animarāba cobuesĪda. ¡Māwā osĪdara acΛĪa idjĪa cāĪmocaradara wārāda māwāi cawaya!-

²¹ Maλ beĀea ūrĪbΛrΛde ādji djaba RubeĀba Josera ādji jΛwadebemada ēdrΛ bΛĪda crĪchasia. Maλ carea nāwā jarasia:

-Beadaēa. ²² Idji oara erozoabĪdaēa. Za bΛ baido juebada urĪade batabuedĪa, baribΛrΛ beadaēa.-

RubeĀba māwā jarasia Josera ēdrΛ bΛpeda dji zezamaa wayacusa edeĪda crĪchada bĒrā. ²³ Jose idji djabarāma jūēsĪde ādjirāba idjira jĪdadapeda idji cacuade jĀ bΛ drasoa bio bia quiruda ērā edasĪdaa. ²⁴ Maλbe idjira baido juebada urĪade batabuesĪdaa. Dji urĪara pōāsa baido neē basia. ²⁵ Māwā odapeda ne co chūpanesĪdaa. Maλne ismaelerāda Gala druadeba zebΛdada unusĪdaa. Maλ ismaelerāba cameyoēde quera tūāpa beada Egipto druadea nēdobuede edebΛda basĪa. ²⁶ Maλne Judaba idji djabarāa jarasia:

-Dadji djabada beadapeda mĒrānibΛrΛ, maλba ¿cārē biada edadi? ²⁷ Idjira dadjirā djabaa. Maλ bĒrā idji beadi cāyābara biara bΛa jari uda ismaelerāa nēdobuedĪa.-

Juda djabarāba idji crĪchara bia ūrĪsĪdaa. ²⁸ Māwā panΛne maλ ismaelerā madianita abadara ādji caita zebΛda basĪa. Ādjirāra ne nēdodapeda nēdobuebadarā basĪa. Jose djabarāba idjira urĪade bΛda Ātaa errebarĪ edadapeda maλ ismaelerāa veinte parata torrobarĪ nēdobuesĪdaa. Ara maĀda ismaelerāba Josera Egiptodaa edesĪdaa.

²⁹ Māwānacarea RubeĀra āyā wā baĀada dji urĪamaa jĒda zesĪa. Maλne Josera eda unuē bĒrā sopuadeba idjĪa cacuade jĀ bΛra cōātasia. ³⁰ Maλbe idji djabarāmaa wāpeda jarasia:

-¡Warrara urĪade neēa! Jāλbe mĀa ¿sāwā oi?-

³¹ Maλ carea ādjirāba chiwatu zaqueda beadapeda Joseba cacuade drasoa jĀ baĀara dji oaba jūma tāūcuasĪdaa. ³² MaλgΛra ādji zezamaa diabuesĪdaa. Nāwā jarabisĪdaa: “Dairāba za bΛda unusĪdaa. ¿NaλgΛra bΛ warraba cacuade jĀ baĀaēca?”

³³ Jacoboba maλ unusĪde nāwā jarasia:

-Za bΛra mĀ warraba cacuade jĀ baĀaa. Animarāba idjira beapeda cobuesĪa.-

³⁴ Maλ bĒrā sopuadeba Jacoboba cacuade jĀ bΛra cōātapeda sopua careabema jĀbadada jĀsia. Maλbe dji warra carea sopua ewarĪda dārā wagasia.

† 37:19 CāĪmocarabari. Hebreo beĀeade bĀ bΛa “cāĪmocara djĪbarĪ.”

³⁵ Dji warrarāba, dji caurā biḁa obadjidaa sobiabidi carea, barib_{AR} idjia iduaribica basía. Nāwā jarabadjia:

–Mā sopuara quĩrādoāēa aba mā beub_{AR}ādaa.–

Māwā Jose carea aujĩāsia.

³⁶ Maāmisa madianitarāba Josera ēberā Potipa abadaa Egiptode nēdobuesidaa. Maā Potipara Egiptodebema boro wagabadarā dji droma basía.

38

Judaba idji āigu ume warrarā ununa

¹ Maā ewaride Judara idji djabarānebemada āyā wāsia. Adulaā purude ēberā Hira abadama baḁe wāsia. ² Mama Judaba cananeo Súa cauda unusia. Judaba Súa caura edapeḁa idji ume cāīsia. ³ Dji wērāra biogoa bepeḁa umaquĩrā warrada tosia. Judaba idjira trā ḁ_{AS}ia Ere. ⁴ Dji wērāra wayacusa biogoa bepeḁa umaquĩrā warrada tosia. Idjira trā ḁ_{AS}ia Onaā. ⁵ Wayacusa biogoa bepeḁa umaquĩrā warrada tosia. Idjira trā ḁ_{AS}ia Sela. Sela tosideade Judara Quezib purude basia.*

⁶ Juda warra iwina Ere cūdra baḁacarea Judaba idji itea wērāda j_{AR}asia. Maā wērāra Tamará abadjidaa. ⁷ Juda warra iwina Erera Ācōrē quĩrāpita dji cadjirua basía. Maā carea Ācōrēba idjira beubisia. ⁸ Māwānacarea Judaba idji warra Onaā jarasia:

–B_A djaba quima baḁara edadua dadjia obada quĩrāca.† Māwā b_{LA} b_A djaba basi itea warrada oya.–

⁹ Barib_{AR} Onaāba cawa basia maā warrara idjideada adaēda, āteb_{AR} idji djaba basideada adida. Maā carea dji wērā ume cāi ḁ_{AE} wagabadjia wērā biogoa berāmārēā.‡ Māwā idji djaba basi itea warra oē basía. ¹⁰ Idjia māwā o ḁ_{AD} Ācōrēba biē unusia. Maā bē_R Onaā siḁa beubisia.

¹¹ Māwānacarea Judaba idji āigu Tamarāa jarasia:

–Mā warra Sela warib_{AR}amisa quima edaē b_A zeza dede baḁe wādua. Sela drōā baḁacarea idjia b_{AR}a edaya.–

Ara maāda Tamarāa dji zeza dede baḁe wāsia. (Idji zezara Timnata purude ḁabadjia.) Barib_{AR} Judaba wārāda quĩrācāe basia Selaba Tamará edaida. Waya basia Sela siḁa dji djabarā quĩrāca beuida.

¹² Dārā baḁacarea Juda quimara beusia. Idji quimara Súa cau basía. Idji sopua jōnacarea Judara Timnata purudea wāsia idji oveja cara t_{AB}adamaa. Idji dji bia Hira Adulaā purudebemara idji ume wāsia. ¹³ Maāne Timnataḁebemarāba Tamarāa jarasidaa:

–B_A zāwārēra namaa zeb_{AR}aa idji oveja cara t_{AB}i carea.–

¹⁴ Maā ūrīside Tamarāba pēdrarāba j_{LB}ada j_L baḁara ērāpeḁa idji quĩrāra quēb_A daucha wuaba b_{AR}asia ni aba_{AB}ba cawarānamārēā. Maābe Enaiā purudea wāsia. Maā purura Timnataḁaa wābada o caita basia. Tamarāa dji purude eḁa wābadama chūmesia wērā auḁuaba obada quĩrāca. Idjia māwā osia Judara idji ume cāimārēā. Cawa basia Selara cūdra ḁ_{AM}ina Judaba idjia diaēda idji quima bamārēā.

¹⁵ Judaba Tamará unub_{AR}de wērā auḁuada crīchasia, idji quĩrāra wuaba b_{AR}á eroḁ_A bē_Rā. ¹⁶ Judaba adua basia idji āiguda māwā ḁ_{AD}da. Maā bē_Rā Tamarāmaa wāpeḁa jarasia:

* **38:5** Judara Quezib purude basia. Hebreo beḁeade māwā ḁ_{LA}. Griegode jara ḁ_{LA} Juda quimadr_A Quezib purude basida. † **38:8** Maā ewaride umaquĩrāda warra neē beusira, dji djababa idji itea warra oida basia dji pēdra ume. Deuteronomio 25:5-10. ‡ **38:9** Wagabadjia wērā biogoa berāmārēā. Hebreo beḁeade ḁ_A ḁ_{LA}: “Umaquĩrā ḁ_{AR}a dajada ḁatabuebadjia.”

-¿B̄ara m̄a ume c̄aĩca?-

Tamarába panusia:

-M̄lda b̄a ume c̄aĩb̄ara, ¿b̄aa m̄la c̄arēda diai?-

¹⁷ Judaba jarasia:

-M̄a animarānebema chiwatu zaqueda aba diabueya.-

Tamarába jarasia:

-Bia b̄aa, barib̄ara māa diabueb̄aramisa b̄aa nebia erob̄adebemada m̄a ume beedua cawai carea b̄aa w̄arāda diabueida.-

¹⁸ Judaba iwidisia:

-¿C̄arē nebiada m̄a b̄la diai?-

Māne Tamarába panusia:

-M̄a ume beedua b̄aa s̄eyā obarida dji j̄lcara bara, idjaba bacuru b̄a j̄lwade erob̄a sida.-

Ara mālda idjia iwididara Judaba diapeda idji ume c̄aĩsia. M̄awā Tamarába Juda warrada biogoa besia. ¹⁹ M̄awānacarea Tamarára diguida w̄asia. Idji quirā b̄ará erob̄a wuara ērāpeda wayacusa p̄drarāba j̄lbadara j̄lsia.

²⁰ Mābe Judaba idji dji bia Hira Adulānebemara diabuesia chiwatu zaquera w̄erā auduaa diamārēā. Diapeda Hiraba Juda nebia beedara wayacusa edaida basia. Barib̄ara Hiraba dji w̄erāra unuē basía. ²¹ Māa carea idjia mamabemarāa iwidisia:

-W̄erā audua nama Enaīl purudaa zebada o icawa chūmanara ¿s̄ama b̄a?-

Ādjirāba panusidaa:

-Nama w̄erā auduara ni aba bida neēa.-§

²² Mābe Hirara Judamaa j̄da zepeđa jarasia:

-J̄ā w̄erāra m̄a unuē basía. Arimabemarāba jarasidaa j̄ama w̄erā auduara ni aba bida neēda.-

²³ Māne Judaba jarasia:

-M̄a nebia beedara idjide baya. M̄a chiwatu zaquera idji itea diabuedam̄ina b̄a idjira unuē basía. Waa diabueēa j̄mabemarāba dadjira ipiđa jararānamārēā.-

²⁴ Jedeco ūbea bab̄arde Judaa n̄awā jarasidaa:

-B̄a āigu Tamarába auduada oda b̄erā biogoa besia.-

Māa carea Judaba j̄gua jarasia:

-j̄Purudeba dajadaa ededapeda bá beadadua!-

²⁵ Ara mālda Tamará edade w̄asidaa. Barib̄ara dajadaa edeb̄adade Tamarába dji z̄awārē Judaa n̄awā bedea diabuesia: “Nāa nebia djibariba m̄ara biogoa osia. Ac̄dua za b̄a s̄eyā obarida dji j̄lcara bara, idjaba za b̄a bacuru sida. ¿Caida djibari?”

²⁶ Judaba māa nebiara idjideda cawada b̄erā n̄awā jarasia:

-J̄ā w̄erāba odara m̄a oda c̄yābara jipaara b̄aa, m̄a warra Selara idjía diadaē b̄erā.-

Idjira ēdr̄a b̄apeda Judara idji ume waa c̄aĩé basía.

²⁷ Tamará warra toi ewaride cawasia m̄iguísoda toida. ²⁸ Tob̄arde j̄lwada na odjasia. Māne dji warra careba tobibari w̄erāba māa j̄lwade j̄lcara purruda j̄l b̄asia. Jarasia: “Za b̄ada na odjasia.” ²⁹ Barib̄ara j̄lwara waya eđa w̄asia. Māne dewarabemada na tosia. Dji careba tobibari w̄erāba jarasia: “B̄ara ¿s̄awāb̄ara na tosi?” M̄awā idjira tr̄a b̄asidaa Paré.* ³⁰ M̄awānacarea idji djaba, j̄lwade j̄lcara purru j̄l b̄ada tosia. Māa carea idjira tr̄a b̄asidaa Zará.†

§ 38:21 W̄erā audua. Canaā druade ĩc̄ara w̄erārāba ādji j̄lwaba oda ācōrē ēpē pan̄neba auduada obadjidaa. Mārā ācōrē ēpē beaba cr̄ichabadjidaa māneba cuera aride zeida, ādjia upedadara bia zauida, idjaba ādji animarā sida bia wariēda. * 38:29 Hebreo bedeade Paré tr̄aba jara b̄aa “ēdr̄aida.”

† 38:30 Hebreo bedeade Zará tr̄aba jara b̄aa “purea b̄a.”

39

Potipa quima carea Jose preso beda

¹ Ismaelerāba Josera Egipto druadaa nēdobuede edesidaa. Mama ēberā Potipa abadaba idjira nēdosia idji nezocada bamārēā. Potipara Egiptodebema basia. Idjira maļ druadebema boro wagabadarā dji droma basia.

² Ācōrēda Jose ume ɓa bēra idjia o ɓara jūma bia odjabadjia. Maļ carea idji boro dede traja ɓesia. ³ Joseba o ɓara Ācōrēba jūma bia odjabibadjia. Māwā Jose boro Potipaba cawasia Ācōrēra Jose ume ɓada. ⁴ Maļ bēra idjia Josera bia unupeḁa idji nezocarā boroda ɓasia. Idjaba jūma idjia erobara Jose jawaeda ɓasia. ⁵ Maļ ewarideba ɓtaa Ācōrēba Potipaba idji dede, idji ējūāne erobara sida Josedeba auḁuara waribisia. ⁶ Potipaba jūma idjideda Jose jawaeda ɓada bēra jūmawāyā crīchaca basia. Ababe idjia coidebemadrɔ crīchabadjia.*

Josera jūma quīrāwārēā ɓasia. ⁷ Maļ bēra Potipa quimaba idjira awua nūmesia. Ewari aba maļ wērāba Josea jarasia:

-Wānaa cāine.-

⁸ Maļne Joseba quīrāē bēra Potipa quimaa jarasia:

-Māra ɓa ume cāīēa. Mā boroba idjidera jūma mā jawaeda ɓasia. Maļ bēra idjia erobadebemada jūmawāyā crīcha ɓaca. ⁹ Naļ dede nezoca mā cāyābara dji dromaara ɓara neā. Mā boroba jūma naļ dede ɓara mā jawaeda ɓasia. Ababe ɓadrɔ mā jawaeda ɓaē ɓaa, idji quima bēra. Maļ cadjirua waiɓada mā ɔcārēā oi? jMāwā oibara Ācōrē quīrāpita cadjiruada oya!-

¹⁰ Potipa quimaba nurēmaza Josea jara ɓabadjia idji ume cāimārēā wa idji ume nēɓara bamārēā. Māwāmīna Joseba idji bedeara ijāca basia. ¹¹ Ewari aba Josera Potipa dede trajade wāsida ni aba nezocada neē basia. ¹² Maļne Joseba jā ɓara Potipa quimaba jida dogopeḁa nāwā jarasia:

-jMā ume cāīdua!-

Baribara Joseba jā ɓara wēātapeḁa dajadaa pira wāsia. Māwā idjia jā ɓadara dji wērā jawaeda ɓesia. ¹³ Dji wērāba unusia Josera pira wāɓaraḁa idjaba Joseba jā ɓadara idji jawaeda ɓada. ¹⁴ Maļ bēra idji dedebema nezocarāda trāpeḁa nāwā jarasia:

-Acḁadua, mā quimaba jā ɓa hebreora dadjirāmaa enesia. Baribara jā ēberāba dadjirāra biē oya ɓaa. Idjira nama zepeda mā ume cāi quīrā nūmasia. Maļ carea māra jīgua ɓasia. ¹⁵ Mā ɓiabarɔ carea idjira dajadaa mīrū pira wāsia. Acḁadua, idjia jā ɓadara nama ɓesia.-

¹⁶ Maļbe Joseba jā ɓadara dji wērāba wagasia aba idji quima Potipa diguidaa zebraḁaa. ¹⁷ Idji quima jūeside idjia abarida jarasia:

-Baa dadji itea enena hebreo nezocara nama zepeda māra biē o quīrā basia. ¹⁸ Baribara mā jīgua ɓiabarɔ carea idjira dajadaa mīrū pira wāsia. Acḁadua, idjia jā ɓadara nama ɓesia. ¹⁹ ɓa nezocaba māra jāwā osia.-

Idji quimaba jara ɓa ūrīside Potipara bio quīrūsia. ²⁰⁻²¹ Maļ carea Josera jidabipeḁa preso ɓabisia Egiptodebema boroba preso ɓabari dede.

Baribara Jose mama preso ɓaḁe biḁa Ācōrēra idji ume ɓasia. Idjira bio careba basia. Maļ carea dji preso ɓabada boroba Josera bia unusia. ²² Maļ bēra idjia preso ɓeara Jose jawaeda jūma ɓasia wagamārēā. Māwā jūma mama oida ɓara Josebara obibadjia. ²³ Joseba jūma bia o ɓa bēra dji preso ɓabada boroba idjia o ɓara quīrācuitaca basia. Māwā ɓasia Ācōrēra Jose ume ɓa bēra. Jūma Joseba o ɓara Ācōrēba bia odjabisia.

* **39:6** Ababe idjia coidebemadrɔ crīchabadjia. Josera Egiptodebemaē bēra Potipa itea ne djucara basia idjaba idji ume ne cocara basia. Acḁadua Genesi 43:32.

40

Cãimocara umé Joseba cawa jarada

¹⁻² Jose preso baside Egiptodebema boro itea umé traja panasidaa. Aþa uva þa jue diabada boro basía. Dewarabemada pañ obada boro basía. Mañ uméþemaba Egiptodebema borora bio quĩrũbisidaa. ³ Mañ carea dji boroba ãdjira idji wagabadarã boro dede preso þabisia. Josera mañ preso þabada dede basia. ⁴ Dji preso þabada boroba Josera þasia mañ uméþemara acþ þamãrẽã. Mama ãdjira dãrã preso panesidaa.

⁵ Ewari aba Egiptodebema boroa uva þa jue diabari badara, pañ obari bada sida abari diamasi cãimocarasidaa. Cãimocaraza ne jara awara þeasia. ⁶ Diapededa Jose ãdjimaa wãþarãde unusia ãdjira sopua panada. ⁷ Mañ carea Joseba ãdjía iwidisia:

-¿Cãrẽ cãrẽã bãrãra sopua panã?-

⁸ ãdjia panusidaa:

-Daiba idi cãimocarapedadara caiba cawa jaraida neþ bãrã jãwã sopua panã.-

Mañne Joseba jarasia:

-Aþa ãcõrẽþarã cãimocarara poya cawa jarabiya. Bãrãba cãimocarapedadara mña nẽþarãdada.-

⁹ Ara mañda uva þa jue diabada boro badaba idji cãimocarara Josea nẽþarãsia. Nãwã jarasia:

-Mña cãimocarade unusia uva jãcarada mñ caita nũmada. ¹⁰ Mañ uva jãcarara jãwate ùbea basia. Mañ jãcarara tucupeda, põnõpeda, bio zau nũmesia. ¹¹ Mañne nama dai druadebema boro tazada mñ jãwade erobasia. Mañ tazade mña uvada þarrajupeda dai boroa diasia.-

¹² Mañ jaradacarea Joseba nãwã jarasia:

-Þã cãimocaraba nañda jara þãã: uva jãwate ùbea þãã ununaba jara þãã ewari ùbea. ¹³ Ewari ùbeade Egiptodebema boroba þãã idji quĩrãpita trãya þãã naãrã o þada quĩrãca wayacusa o þamãrẽã. Mãwã þãã waya idjía uva þãã jue dia þaya þãã naẽna o þada quĩrãca. ¹⁴ Þãã bia þeþarãde mñ djuburia mñra quĩrãdoarãdua. Þãã boroa mñneþemada jaradua nañ dedeþemada ëdrã þããmãrẽã. ¹⁵ Mñra hebreorã druadeþemada jida enesidaa idjaba mña ni cãrẽ sida oẽ þããda nama preso eropanã.-

¹⁶ Pañ obada boro badaba ùrĩ basia Joseba mañ cãimocarara cawa jara þããda. Joseba cawa jaradara bia þada bãrã idjia jarasia:

-Mñ sida cãimocarasia. Mña unusia mñ boro ãrã jamara pañ bara þeada ùbea eronída. ¹⁷ Dji ãrãþemane pañ cũãda quĩrãtanoa erobasia nama dai druadebema boro itea. Baribãrãã cawaẽne mañ pañ cũãra ïbanaba co duanesidaa.-

¹⁸ Mãwã jaradacarea Joseba idjía jarasia:

-Þãã cãimocaraba nañda jara þããã: mañ jamara ùbea þããã ununaba jara þããã ewari ùbea. ¹⁹ Ewari ùbeade Egiptodebema boroba þããã idji quĩrãpita trãya. Baribãrãã þããã oþãã tubipeða bacuru cũmiane ãtã su jira þããþiya. Mañþe ãgosoba þãã djarara codia.-

²⁰ Ewari ùbea badacarea Egiptodebema boroba idji toda ewari þããsridada osia. Dji dromarã itea djicoda waibããã obisia. Mañne uva þa jue diabada boro badara, pañ obada boro bada sida idji quĩrãpita enebisia. ²¹ Mañþe uva þa jue diabada boro badara þãããã wayacusa idjia naãrã o þada quĩrãca o þamãrẽã. Mãwã idjia wayacusa uva þãããã Egiptodebema boroa jue dia þesia Joseba jarada quĩrãca. ²² Baribãrãã pañ obada boro badara bacuru cũmiane ãtã su jira

ħabisia Joseba jaraða quĩrãca. ²³ Uva ħa jue diabada borora bia ħedamĩna Josera abeda quĩrãdoasia.

41

Egiptodebema boroba cãimocarada Joseba cawa jarada

¹ Jose poa umé preso ħadacarea Egiptodebema borora cãimocarasia. Maħ cãimocarade unusia idjira Nilo do icawa nũmłada. ² Maħne siete paca biya boreguea queðeada doedałba odjadapeda põãjãrã co duanasidaa. ³ Ādji caidu dewara siete paca mititia caya beada doedałba odjasidaa. Maħ caya ħeara dji boreguea ħea caita do icawa nũpanesidaa. ⁴ Maħne dji mititia caya beaba dji biya boreguea queðeara cocuasidaa.

Maħne Egiptodebema borora ħrłmasia. ⁵ Baribłrł wayacusa cãipeða cãimocarade unusia trigo ħłwłrł abalaðe siete cłmł biya uga beada. ⁶ Maħbe unusia dewara trigo ħłwłrłðe siete cłmł ugaðe beada. Maħgłra nãũrã jłwłrłã ħmãdau odjabariareba tł nũmłba jãrãzaza ħeasia. ⁷ Maħne cłmł ugaðe beaba dji biya uga queðeara cocuasidaa.

Mãwã ħaðe Egiptodebema borora ħrłmasia. Maħne cawasia idjia ununara cãimocara basida. ⁸ Nurẽma diapeda idjia cãimocarada carea cawa crĩchaðe besia. Maħ ħẽrã Egiptodebema daubararãda, ne cawa ħea sida trłcuabipeða idjia cãimocaradara ãdjia nẽbłrłasia cawa jaradamãrẽã.* Mãwãmĩna ni abalba poya cawa jaradaðe basia.

⁹ Mãwã panłne uva ħa jue diabada boroba Egiptodebema boroa jarasia:

-Mł boro, młã biðe osia. Młã ne jaraida ħadara quĩrãdoa ħasia. Idibe quĩrãnebabłrłã. ¹⁰ Bł pał obada boro ume, mł ume biða quĩrũpeða दौरa preso ħabisia bł wagabadarã boro dede. ¹¹ Dai preso panasidaðe abari diamasi दौरa cãimocarasidaa. Cãimocaraza ne jara awara ħeasia. ¹² Maħne hebreo cũdrada dai ume ħasia. Maħ hebreora bł wagabada boro nezoca basia. Daiba cãimocarapedadara idjia nẽbłrłasidaa. Maħne idjia dai cãimocarara umena cawa jarasia. ¹³ Idjia daia jaraða quĩrãca wãrãda mãwãsia. Błã młra wayacusa ħasia młã naẽna bł itea o ħaða quĩrãca o ħamãrẽã. Maħne dewarabemara błã beabipeða bacuru cũmiane łtł su jira ħabisia.-

¹⁴ Maħ carea Egiptodebema boroba Josea trłbisia. Ara mãłda preso ħadada isabe ãdrł ħasidaa. Josea icara wẽpeða, buða tłpeða, bia djiopeða Egiptodebema boromaa wãsia. ¹⁵ Maħbe dji boroba Josea jarasia:

-Młra cãimocarasia, mãwãmĩna ni abalba poya cawa jaradaðe panłã. Baribłrł młã ũrłsia błã cãimocarara cawa jarabarida.-

¹⁶ Joseba jarasia:

-Mł boro, mãgłra mãdubã poya oẽa. Błã cãimocaradara Ācõrẽbłrł cawa jarabiya necai ħamãrẽã.-

¹⁷ Egiptodebema boroba Josea jarasia:

-Młã cãimocarasia młra Nilo do icawa nũmłada. ¹⁸ Maħne siete paca biya boreguea queðeada doedałba odjadapeda põãjãrã co duanasidaa. ¹⁹ Ādji caidu dewara siete paca mititia caya beada doedałba odjasidaa. Naħ Egipto druade młã unucãa paca jãcua mititia beada. ²⁰ Maħ paca mititia caya beaba dji naãrã odjapedada boreguea ħeara cocuasidaa. ²¹ Dji caya beaba dji boreguea queðeara cocuapedadamĩna ara mãwã bio caya panesidaa ãdji naãrã panana quĩrãca.

* **41:8** Daubara. Egiptoðe daubararãra ne cawa ħeasia. Bedea cawa ħeasia, ne ununacada obadjidaa, cacua biðe ħeara biabibadjidaa, dau ãsã ħeasia, idjaba egiptorãba ãcõrẽ quĩrãca ĩjãbada sacerdoterã basia. Abeda dji dromarãda ħeasia.

Mañne m̃ra ãrãmasia. ²² Baribara m̃ra waya cãimocarasia. Unusia trigo bawara abalde siete cama biya uga beada. ²³ Mañare unusia trigo bawaralde siete cama ugaẽ beada. Mañgara nãurã jãwãrãã ãmãdau odjabariareba ta nũmba jãrãzaza beasia. ²⁴ Mañne ugaẽ beaba dji uga quedeara jũma cosidaa. Mãa mañ cãimocaradara daubararãa jarasia. Mãwãmãna poya cawa jaradaẽ basia.-

²⁵ Mañne Joseba Egiptodebema boroa jarasia:

-Mã boro, mañ cãimocara umẽba abarida jara bla. ãcõrẽba sãwã oida bla unubisia. ²⁶ Dji siete paca bia quedeaba jara bla siete poa codidebema aduba eropananida. Dji siete trigo cama uga quedeaba bida abari quĩrãca jara bla siete poa codidebema aduba eropananida. ²⁷ Baribara dji siete paca mititia caya bea ãdji caidu odjapedadaba jara bla siete poa jarrabada zeida. Dji siete trigo cama ugaẽ beaba abarida jara bla. Mañ camara nãurã jãwãrãã ãmãdau odjabariareba ta nũmba jãrãzaza beasia. Mañba jara bla siete poa jarrabada zeida.

²⁸ Mã boro, ãcõrẽba bla unubisia idjia oida m̃a jara bla quĩrãca. ²⁹ Siete poa nañ Egipto druade codidebemara aduba eropania. ³⁰⁻³¹ Mañare siete poa nañ Egipto jarrabada zeya. Mañ jarrabara bio dãrãi bẽrã egiptorãba dji aduba eropana ewarira abeda quĩrãdoadia. Mañne codidebema nañ druade bara jõya. Dji aduba eropanananebemada ni maãrã bida neẽ baya. ³² Bla barima umẽ cãimocaradaba jara bla ãcõrẽba dãrãẽne wãrãda mãwã oida.

³³ Mañ bẽrã, m̃ boro, bla eberã crĩcha cawa bla jãrãpeda blida bla nañ Egipto druara acã bamãrẽã. ³⁴⁻³⁵ Mañare jũma nañ Egipto druade trigo wagabada bororãda bacuaidã bla. Siete poa aduba eropane eberãrãba ewabdadebemada mañ bororãba maãrã wagadida panã. Ë juesuma ewabdaza aba wagadida panã. Mãwã odida panã puru beaza. ãdjia wagapedadara babara cawa jaraya sãwã jedeida. ³⁶ Mãwã osira siete poa jarraba zebãrãde trigora waga eropania nañ Egipto druadebemarã quinirãnamãrẽã.-

Jose Egiptodebema boroare beda

³⁷ Mañ crĩchara Egiptodebema boroba, dji dromarã bida bio bia ãrĩsidaa. ³⁸ Dji boroba ãdjirãa jarasia:

-ãcõrẽ Jaureda nañ eberã ume bla. Dadjirãba dewara eberãda idji quĩrãca ununaẽa.-

³⁹ Ara mãda idjia Josea jarasia:

-ãcõrẽba bla mãra cawabisia. Ba quĩrãca crĩcha cawa bara neẽa. ⁴⁰ Mã carea m̃a bara dji dromarã boroda baya. Bla jarabara jũmarãba ãjã odia. Ababe mãdrã ba cãyãbara dji dromara baya. ⁴¹ Mã jũma nañ druadebemara ba jãwaeda babara.-

⁴² Mañne Egiptodebema boroba idji sãyã bara bla sortijada Jose jãwãde wãjũ bla Joseba dji boro trãneba jũma poya o bamãrẽã. Dji biara bla lino oda djioda, oro oda carena sida Josea jãbisia. ⁴³ Mãbe idji carretade badopeda Josea idjiare dewara carretade parã edesia. Wãbãdãde idji wagabadarãda Jose na wãbibadjia nãwã jãgua jaradãmãrẽã: “¡Chĩrãne cobeadãdua!”† Mãwã Egiptodebema boroba jũma Egipto druara Jose jãwaeda bla.

⁴⁴ Mãbe idjia Josea jarasia:

† **41:43** Chĩrãne cobeadãdua. Mañgara hebreo bedeã cawa beaba cawadaẽ panã. Acãmaarã egiptorã bedeã. Nañgarã crĩchada jaraisicada: “¡ãyã wãnadua dadjirã boro zebãrã bẽrã!” wa “¡dadjirã boro nezoca dromada zebãrã!” wa “¡Quĩrãcũta ãrĩnadua!”

-M̄ra jūmarā boroa, barib_{ΛΓΛ} jūma na_Λ druadebemarāra b_Λ j_Λwae_Δ beadia. Ādjirāba b_Λa iwidi_Δē ni cārē sida ocara pan_Λ.-

⁴⁵ Egiptodebema boroba Jose tr_Λra b_Λsia Zapnat-panea.‡ Ma_Λ awara wērā Asena abadada Josea diasia idji quima bamārēā. Ma_Λ Asenara Potipera cau basía. Potiperara O_Λ purude _Λmādaúa bia bedeabadarā sacerdote basía. Māwā Josera jūma Egipto druade dji dromada b_Λsia.

⁴⁶ Egiptodebema boroba Josera dji dromada b_Λsie idjira treinta poa b_Λsia. Josea dji boroma ba_Δada jūma Egipto druade p_{ΛΓΓΛ} wāsia. ⁴⁷ Ma_Λbe siete poa ne jūmada bia zauda bērā codidebemara aduba nūmasia. ⁴⁸ Ma_Λ siete poade Egipto druade ewapedada_Δebemada Joseba waga b_Λbisia. Puruza dji puru caita ewapedada_Δara ma_Λrī waga b_Λbisia. ⁴⁹ Māwā trigora waib_Λa waga b_Λsidaa. Pusa ĩb_Λ quīrāca ādjirāba waib_Λa waga eropanasidaa. Ma_Λ bērā juacha pananada idu b_Λsidaa.

⁵⁰ Jarraba ewari ze naēna Joseba idji quima Asena ume warrarāda umé unusia. Asena zeza Potiperara O_Λ purude _Λmādaúa bia bedeabadarā sacerdote basía. ⁵¹ Idji warra iwina toside Joseba nāwā crīchasia: “Ācōrēba jūma m_Λ bia mīga ba_Δara, m_Λ ēberārā sida quīrādoabisia.” Māwā idji warra iwīnara tr_Λ b_Λsia Manase.Š

⁵² Dewarabema warra toside Joseba nāwā crīchasia: “M_Λ biē ba_Δa druade Ācōrēba m_Λa warrarāra unubisia.” Māwā dji warrara tr_Λ b_Λsia Eprai_Λ.*

⁵³⁻⁵⁴ Siete poa Egipto druade aduba zau nūmana jōnacarea siete poa jarrabada zesia Joseba jarada quīrāca. Druaza jarrabara wāsia. Barib_{ΛΓΛ} egiptorāba codira eropanasidaa. ⁵⁵ Māwā b_Λde egiptorāba codi carea erobeada sida jōsia. Ma_Λ bērā ādji boromaa codira iwidi_Δde wāsidaa. Ādji boroba jūmarāa jarasia:

-Josemaa wānada. Idjia jarab_{ΛΓΛ} quīrāca odada.-

⁵⁶ Jarraba Egipto druade zeside Joseba trigo wagabada dera jūma ewabicuasias. Ma_Λbe trigora egiptorāa nēdobuebadjia, jarrabara wārāda jūma Egipto druade zeda bērā. ⁵⁷ Ma_Λ awara druazabemada Josemaa trigo nēdode zebadjidaa jarrabara jūma druaza wāna bērā.

42

Jose djabarāba trigo nēdode wāpedada

¹⁻² Ma_Λ ewaride Jose zeza Jacobora wadi Canaa_Λ druade babadjia. Jacoboba cawasia Egipto druade trigora baraada. Ma_Λ bērā idji warrarāa nāwā jarasia:

-M_Λa ūrīsia Egiptode trigora baraada. ¿Cārēda j_Λā pan_Λ? Jāmaa nēdode wānada dadjirāba codi carea. Māwā dadjirāra jarrababa beudaēa.-

³⁻⁴ Ara ma_Λda Jose djabarāra Egiptoda_Δ trigo nēdode wāsidaa. Jacoboba Jose djaba Benjami_Λra diabueē basía, wayada bērā Benjami_Λra beuida. Ma_Λ bērā Jose djabarāra diebe wāsidaa.

⁵ Israel warrarāra dewara ēberārā ume trigo nēdode wāsidaa, jūma Canaa_Λ druade jarrabara zeda bērā. ⁶ Ma_Λne Josera Egipto druade dji droma basía. Idjiab_{ΛΓΛ} jūma druazabemarāa trigora nēdobuebadjia. Māwā b_Λde Jose djabarāra jūesidaa. Jūēnapeda Jose quīrāpita waya_Δdeba egorode barru copanesidaa. ⁷⁻⁸ Joseba idji djabarā unuside cawasia ādjida māwā pan_Λda barib_{ΛΓΛ} adua b_Λ quīrāca b_Λsia. Idji djabarāba idjira cawadaē basía. Ma_Λne Josera ādji ume quīrū b_Λ quīrāca bedeasia. Iwidi_Δsia:

‡ **41:45** Zapnat-panea. Ma_Λ tr_Λba egiptorā bedeade jara b_Λa “Ācōrēra bedeabarā; idjira zocai b_Λa.”

Š **41:51** Hebreo bedeade Manase tr_Λba jara b_Λa “quīrādoabi.” * **41:52** Hebreo bedeade Eprai_Λ tr_Λba jara b_Λa “warra unubida.”

-Bārāra ¿sāmaaba zebada?-

Ādjia panusidaa:

-Canaaλ druadeba trigo nēdode ze panaa.-

⁹ Mañne Joseba quĩrānebasia ādjidebema cāimocaradada.* Mañ bēra jarasia:

-¿Bārāba dairā sāwā poyadi cawaya acade ze panaa!-

¹⁰⁻¹¹ Ādjia panusidaa:

-¿Māwāēa, dai boro! ¿Daira mañ carea nĩnaēa! Dai ba nezocarāra jipa beaa. Daira jūmaena abari zezadebemaa. Daiba trigodrā nēdode ze panaa.-

¹² Joseba jarasia:

-¿Sewaa! Bārāba dairā sāwā poyadi cawaya acade ze panaa.-

¹³ Ādjirāba panusidaa:

-Dai ba nezocarāra wārāda abari zezadebemaa. Daira doce djabarā panasidaa. Baribara dai djaba tēābemara dai zeza ume Canaaλ druade besia. Mañne aba nēbasia.-

¹⁴ Joseba jarasia:

-Māa jarađa quĩrāca ebuđa ba bārāba acade ze panada dairā sāwā poyadi cawaya. ¹⁵ Baribara māa acaya bārāba jara panara wārā cawaya. Dai Egiptodebema boro trāneba māa wārāneba jaraya bārāra namabemada ēdrādaēa aba bārā djaba tēābemada namaa zebarađa. ¹⁶ Bārānebemada aba wābidadua bārā djaba tēābemada enemārēa. Mañmisa waabemarāra nama preso panenia. Idjida zeibara, māa cawaya bārāba jara panara wārāda. Idjida zeēbara, dai Egiptodebema boro trāneba māa wārāneba jaraya bārāra bedeade pananida dairā sāwā poyadi cawaya acade ze panā carea.-

¹⁷ Ara mañda Joseba ādjira ewari ūbea preso basia. ¹⁸ Ewari ūbea babarađe Joseba ādjia jarasia:

-Māa Ācōrēra waya ba. Mañ bēra bārāba nāwā odibara, māa beabiēa. ¹⁹ Bārāda wārāda ēberā jipa beabara, nama bārānebemada aba preso beya. Mañne waabemara bārā diguidaa trigo diade wānadua bārā ēberārāba codamārēa. ²⁰ Baribara bārā djaba tēābemara enenadua. Māwā māa cawaya bārāba jara panara wārāda. Māwā ođāēbara, bārāra beuđa.-

Ādjirāba mañ bedeara ĩjāsidaa. ²¹ Māwā panane ādjiduba jara duanesidaa:

-Wārāda dadi djaba Joseda biē osidaa. Dadjirāba unusidaa idji biē orānamārēa dadjirāa bedea djuburia ba. Māwāmīna dadjirāba ĩjānaē basia. Mañ carea nama bia mīga panaa.-

²² Mañne Rubeāba jarasia:

-Mañ carea māa bārāa jarasia idjira biē orānamārēa, māwāmīna bārāba ĩjānaē basia.† Idji beapedada carea idibara Ācōrēba dadjira cawa obara.-

²³ Mañne Joseba egiptorā bedeade ādji ume bedea basia. Idjia jarabara dewaraba ādjia jarabadija hebreo bedeade. Mañ bēra adua panasidaa ādjia jara panara Joseba jūma ūrī ba. ²⁴ Ādjia biē opedadebema bedea panā ūrīside Joseba iduba āyā wāpeda ĩāsia. Māwā bapeda waya poya bedeasia. Mañbe ādji ume bedeade wāpeda Simeođa jidabisia preso bemārēa. Ara mañda ādjia acā panane Simeoāra jtabisia.

²⁵ Mañbe Joseba idji nezocarāa jarasia idji djabarāba trigo nēdopedadaba ādji sacora biracuadamārēa. Mañne ādji parata sida waya sacozā ba cuabisia. Mañ awara Joseba diabisia ode ne codamārēa. Ara mañda idji nezocarāba māwā osidaa. Baribara parata ādji sacozā bapedada Jose djabarāba adua panasidaa.

* 42:9 Genesi 37:4-9. † 42:22 Genesi 37:21-30.

26 Mañbe Jose djabarāba trigora ādji burro λrλ bΛcuadapeda wābΛrΛsidaa. 27 WābΛdade ota cānima jūēsidaa. Mañbe abaΛba idji burro ne cobi carea saco ewabΛrΛde idji paratara eda cobΛda unusia. 28 Dauperapeda idji djabarāa jarasia:

-Mñ paratara jēda diasidaa. Za mñ sacode eda cobΛa.-

Mañ carea jūmarāda dauperasidaa. Ne wayaaba ure duanΛne nāwā jarasidaa:

-¿Cārē cārēā Ācōrēba dadjira jāwā o bΛ?-

29 Canaañ druade ādji zeza Jacoboma jūēnapeda ādji Egipto druade sāwāpedadara jūma nēbΛrΛsidaa. Nāwā jarasidaa:

30 -Jāñ druadebema ēberā dji droma bΛba daia quīrūbideba nāwā jarasia: “Bārāba dairā sāwā poyadi cawaya acΛde zesidaa.” 31 BaribΛrΛ dairāba jarasidaa māwā ođi carea ze panΛēda, ātebΛrΛ ēberā jipa beada. 32 Idjaba jarasidaa dairāra abari zezadebemada doce djabarā panasidada. Jarasidaa abara nēbasida, abara dai zeza ume Canaañ druade bΛda. 33 Mañne jāñ dji dromaba dairāa jarasia:

“Nāwā cawaya bārāra ēberā jipa beada: bārā djabarānebemada aba mñ ume amenapeda trigora ededadua bārā ēberārā jarra quedeeaa cobidi carea. 34 Mañbe bārā djaba tēābemara mñmaa enenadua mñā cawai carea bārāra jipa beada. Māwā mñā cawaya bārāba wārāda acΛde zedaē panΛda dairā sāwā poyadi cawaya. Māwā osidara mñā bārā djabara jēda diaya. Idjaba nañ druade bārāba quīrīābΛdada poya nēdodā idjaba nēdobuedia.”-

35 Māwā nēbΛrΛapeda ādji saco ērācuabΛdade sacoza ādji paratara eda cobeada unusidaa. Mañ unubΛdade ādji zezara, ādjirā sida bio dauperasidaa.

36 Mañ carea ādji zeza Jacoboba jarasia:

-Bārāba mñra warra neē obΛdaa. Joseda idjaba Simeoñ sida neēa. Mañ awara Benjamiñ sida jāmaa ede quīrīā panΛa. Mañneba mñdrΛ bia sopua unu bΛa.-

37 Mañne Rubeñba jarasia:

-Zeza, mñā Benjamiñra waya bΛmaa eneya. EneēbΛrΛ, mñ warrarāda umē beida bΛa. Mñā idu Benjamiñra edebidua. Wārāda waya jēda eneya.-

38 Māwā jaradāmīna Jacoboba jarasia:

-Mñ warrara bārā ume diabueēa. Idji djaba arara beuda bēra aba idjidrΛ bΛa. Idjida ode beuibΛrΛ, bārāba mñra sopuaba beadia.-

43

Jose djabarāba Benjamiñ Egiptoda a edepedada

1 Māwā panΛne Canaañ druade jarrabara wetara zesia. 2 Mañne ādjia trigo Egipto druade nēdopedadara jūma cosidaa. Mañ bēra ādji zeza Jacoboba jarasia:

-Wayacusa Egiptoda a trigo nēdode wānadua.-

3 BaribΛrΛ Judaba panusia:

-Jāñ ēberāba daia ebuēda jarasia: “Bārāra mñmaa zecara panΛa, bārā djaba tēābemada enenaēbΛrΛ.” 4 Mañba, zeza, dai djaba tēābemara bΛa dai ume diabueibΛrΛ, दौरa trigo nēdode wānia. 5 BaribΛrΛ dai ume diabueēbΛrΛ, poya wānaēa jāñ ēberāba jarada bēra: “Bārāra mñmaa zecara panΛa, bārā djabada enenaēbΛrΛ.”-

6 Mañne Jacobo Israel abadaba iwidisia:

-Bārāba ¿cārē cārēā mañ ēberāa jarasida dewara djabada eropanΛda? Mañ jarapedadaba mñra biē osidaa.-

7 Ādjirāba panusidaa:

²⁶ Jose diguida jũēnacarea ādjirāba nebia enepedadara idjía diasidaa. Mañne wayaadeba idji quĩrāpita egode b̄arru copanesidaa. ²⁷ Joseba ādjía iwídisia sãwã pan_Λ cawaya. Mañ awara iwídisia:

-Bārã zezara ¿bia b̄_Λca? ¿Drõãra wadi b̄_Λca?-

²⁸ Ādjirāba panusidaa:

-Dairã zeza b_Λ nezocara bia b̄_Λa. Idjira wadi b̄_Λa.-

Mañne wayaadeba ādjira b̄arru copanesidaa.

²⁹ Joseba ac_Λb_Λr_Λde idji djaba ara Benjamiãda unupeđa nãwã jarasia:

-Bārã djaba tēãbema m̄ã jarapedadara ¿naãg_Λca?-

Mañbe Benjamiã jarasia:

-M̄ warra, Ācõrēba b_Λra carebaya.-

³⁰ Idji djaba arada ununa b̄erã Josera b̄_Λsridaba so borequeasia. Ara maãda dji edaara b_Λ dejãne iduba jãne wãsia. ³¹ Jã bapeđa so zareadacarea quĩrã s_Λg_Λpeđa waya ādjimaa zesia. Mañbe jarasia:

-Daiba codira enenadua.-

³² Ara maãda dji nezocarãba enesidaa. Joseba coira awara b̄_Λsidaa, dji djabarãba codi sida awara b̄_Λsidaa, idjaba Josema ne cobada egiptorãba codi sida awara b̄_Λsidaa. Mãwã osidaa egiptorãra hebreorã ume ābaa ne cocara pan_Λ b̄erã. Egiptorãmaarã maãra cadjiruaa. ³³ Mañne Joseba idji djabarãra chũmebisia dji nabemaneba aba dji tēãbemanaa. Mañ carea idji djabarãba cawa crĩchadaẽ pan_Λba abarica dji quĩrã ac_Λ duanesidaa. ³⁴ Mañne Jose itea diapedada djicodebemada ādjiza jedecabisia, barib_Λr_Λ Benjamiã waib_Λara diabisia. Mãwã jedecadapeđa ādjira Jose ume b̄_Λsrida ne codruasidaa.

44

Jose taza

¹ Mãwãnacarea Joseba idji nezocarã boroa jarasia:

-Naã ēberãrã sacora trigoba biracuadua. Ādji parata sida ādji sacozã eda b̄_Λc_Λadua. ² Mañbe m̄ taza parata odada dji tēãbema sacode trigo nẽdođa parata ume b̄_Λdua.-

Ara maãda dji nezocarã boroba Joseba jarada quĩrãca osia. ³ Nurẽma āsabodode Jose djabarãra ādji burrode idu wãbisidaa. ⁴ Ādjira purudeba wadi t_Λm_Λ wãẽ pan_Λne Joseba idji nezocarã boroa jarasia:

-Jãã ēberãrã caidũ wãdua. Jidade wãsira nãwã jaradua: “¿Cãrēneba m̄ boroba bãrãra biẽ oda b̄erã bãrãba jãwã idjira biẽ osida? ¿Cãrē cãrẽã bãrãba idji taza parata odara dr_Λasida? ⁵ Jãã taza de m̄ borora ne dobaria. Idjaba abari tazadeba ne cawaiẽ beara cawabaria. Bãrãba opedadara biẽ b̄_Λa.”-

⁶ Ara maãda caidũ wãsia. Jidade wãpeđa Joseba jarabidara jarasia. ⁷ Mañne dji djabarãba jarasidaa:

-¿Cãrē cãrẽã dadji boroba mãwã jara b̄_Λ? Dairãra ne dr_Λadacaa. ⁸ Ac_Λdua, parata dai sacode badada daiba ununapeđa Canaã druadeba jẽda enesidaa. Mãwã daiba jipa osidab_Λr_Λ ¿cãrē cãrẽã b_Λ boro paratara wa oro sida dr_Λadi? ⁹ B_Λa mã tazada dairã sacode unuib_Λr_Λ dji erob_Λara beuida b̄_Λa. Mañ awara dairãra b_Λ boro nezocarãda beadia.-

¹⁰ Mañne Jose nezocarã boroba jarasia:

-Bia b̄_Λa, mãẽteara bãrãba jara pan_Λ quĩrãca oya. Dji ne dr_Λadara m̄ nezoca baya, barib_Λr_Λ waabemara bedea neẽ beadia.-

¹¹ Ara maãda ādji sacora burrode jã beada ērãnapedã egode b̄_Λsidaa. Mañbe ādjiza ewacuasidaa. ¹² Ewacuapedadacarea Jose nezocarã boroba j_Λr_Λ wãsia dji nabema djaba sacodeba aba dji tēãbema sacodaa. Mañne tazara dji tēãbema Benjamiã sacode unusia. ¹³ Ara maãda sopuadeba dji djabarãba

cacuade jã panara cūētacuasiada. Maãbe ãdji sacora wayacusa ãdji burrode b̄acuadapeda jēda puruēda wāsidaa.

¹⁴ Jose wadi diguida b̄ade Judara dji djabarã sida idjima jūēsidaa. ãdjirãra ne wayaadeba idji quĩrãpita egode b̄arru copanesidaa. ¹⁵ Maãbe Joseba ãdjirãra jarasia:

–Bãrãba ¿cãrē cãrēã mã tazara jãwã dr̄asiada? ¿Bãrãba adua panaca ne cawaiē beada mãa cawabarida?–

¹⁶ Judaba panusia:

–Dai boro, ¿cãrēda jaradi? ¿Sãwã jaradi दौरا bedeade panēda? Jūma daiba biē opedada carea ãcõrēba cawa ob̄ara. Dairãra b̄a j̄awaēda panara. B̄a nezocarã badia, idjaba b̄a taza dr̄a erobaēda sida b̄a nezoca baya.–

¹⁷ Maãne Joseba jarasia:

–Mãa mãwã oēa. Dji taza dr̄a erobaēdadr̄a mã nezoca baya. Waabemara necai wãnadua bãrã zezamaa.–

¹⁸ Maãbe Judara Jose caita wãpeda jarasia:

–Mã boro, mã ume quĩrãrãdua. B̄ara Egiptodebema boro quĩrãca b̄amĩna mã quĩrã djuburia b̄a ume idu bedeabidua. ¹⁹ Dai naãrã zesidade b̄a iwidiisia दौरا zeza bara panaca cawaya idjaba djaba bara panaca cawaya. ²⁰ Maãne daiba panusidaa zeza dr̄õa quiruda eropanada idjaba djaba cūdra b̄ada aba eropanada. Mã warrara dai zezaba dr̄õa b̄ade unusia. Idji djaba arada beusia. ãdji papadebemara ababe idjidr̄a b̄a. Idjira dai zezaba bio quĩrã b̄a.

²¹ Idjaba b̄a daia jarasia, “Maã warrara enenadua mãa unui carea.”

²² Baribara daiba b̄a jarasidaa mã warrara dji zeza b̄amaaba ãyã wãcara b̄ada. ãyã wãibara dji zezara sopuaba beuyada asidaa. ²³ Maãne b̄a daia jarasia: “Bãrã djaba tēãbemada bãrã ume zeēb̄ara, bãrãra mãma wayacusa zecara panada.”

²⁴ Maãbe dairãra dai zezama jūēnapeda b̄a jaradara jūma nēb̄arasidaa.

²⁵ Dãrãb̄ara dai zezaba jarasia: “Waya trigo nēdode wãnadua.” ²⁶ Maãne dairãba idjã jarasidaa: “Dairãra poya wãnaēa. Ababe dai djaba tēãbemada dai ume wãibara wãnia. Idjida dai ume wãēb̄ara, jãã ēberãmaa wãcara panara.”

²⁷ Maãne mã zeza b̄a nezocaba daia jarasia: “Bãrãba cawa panara mã wērãba warra umébe mãa to diasida. ²⁸ Abara nēbasia. Mã ewarideba ãtaa waa unuē b̄a b̄erã mãmaarã animarãba beapeda cobuesia. ²⁹ Mã b̄erã idji djaba arada ededapeda beuibara, bãrãba mãra sopuaba beadia.”

³⁰⁻³¹ Dairã boro, dji cūdra carea dai zezara wadi b̄a. Mã b̄erã mãra dji cūdra neē mã zezamaa wãsira mãne idji warrada unuēb̄ara mã zezara beuya. Mãwã dai b̄a nezocarãba dai zeza dr̄õa b̄ara sopuaba beadia. ³² Mã b̄a nezocaba mã zezaa wãrãneba jarasia dji cūdrara waya eneida. Mã jarasia: “Zeza, mãa waya b̄amaa eneēb̄ara, b̄a quĩrãpita mãra bedeade baya aba mã beub̄ara.” ³³ Mã b̄erã mã b̄a bedeada djuburiaya dji cūdrabari mãdr̄a nama erobemãrēã b̄a nezoca bai carea. Mãne dji cūdrara idji djabarã ume idu wãbidua. ³⁴ ¿Sãwã mãda dji cūdra neē mã zezamaa wã? Mã zeza sopuaba biē b̄ada unu quĩrãē b̄a.–

45

Joseba ara idjida cawabida

¹⁻² Mã bedeada ũr̄ibara Joseba so borequea nūmesia. Waa poya droaē b̄erã jūma idji nezocarã arima beaa j̄igua jarasia:

–jūma dajadaa wãnadua!–

Ara maŕda wāsidaa. Ababe idji djabarāda idji ume panesidaa. Māwā panane Josera bio jīasia. Maŕ jībira idji nezocarā dajada panaba ūrīsidea. Maŕ awara idji jīananebemada Egiptodebema boro dede panabadarāba ūrīsidea. Jīanacarea Joseba idji djabarāa cawabisia idjida māwā bāda. ³ Nāwā jarasia:

-Māra Josea. ¿Mā zezara wadi bāca?-

Maŕne idji djabarāba poya panunaē basia bio dauperasida bēra. ⁴ Maŕ carea Joseba ādjia jarasia:

-Mā caita zedādua.-

Ara maŕda Jose caita wāsidaa. Maŕne Joseba ādjia jarasia:

-Māra bāra djaba Josea, bāra nēdobuepedāda Egiptoda ededamārēā.*

⁵ Baribara sopuarānādua. Bāra māra nēdobuepedāmīna jūmawāyā crīcharānādua. Ācōrēbāra māra nama bāra na diabuesia ēberārā beudidebemada ēdra edamārēā. ⁶ Poa umē babara jarraba zedāda. Idjaba wadi poa juesuma māwā baya. Maŕne poya ne udeā ni ewadeā. ⁷ Ācōrēba māra bāra na diabuesia bāra ēberārā na ējūāne jūma beurānamārēā. Māra nama bāra beudidebemada ēdra edamārēā. ⁸ Bāra māra nama diabuedā basia, ātebāra Ācōrēbāra māra diabuesia. Idjiabāra māra bāra Egiptodebema boroa crīcha diabarida bamārēā, idji dedebema boroda bamārēā, idjaba Egipto druade dji dromada bamārēā. ⁹ Jābe bāra isabe wānādua mā zezamaa. Idjia nāwā jaradādua:

“Bā warra Joseba nāwā jara bā: Ācōrēba māra Egiptodebema boroare bāra. Māma isabe zedā. Dārārādua. ¹⁰ Zepeda Goseā ējūāne beya. Māwā bāra, bā warrarā sida, bā wiuzāquerā sida mā caita duanania. Bā animarā beara, jūma bā erobā sida enedua. ¹¹ Mā bāra mama ne cobī baya, wadi poa juesuma jarrabara bai bēra. Māwā bāra, bā ēberārā, bā animarā sida jarrababa beudeā.”

¹² Bāra, mā djaba Benjamiā bida bādji dauba unu panā wārāda māda bāra ume māwā bedea bāda. ¹³ Mā zezā jaradādua māra na Egipto druade dji dromada. Bāra unupepēda sida jūma mā zezā jaradādua. Isabe wānapēda mā zezara namaa enenādua.-

¹⁴ Maŕbe idji djaba Benjamiā ume ojūēnapēda jīasidaa. ¹⁵ Māwānacarea Joseba waabema djabarāra uridarrāde isōcuapēda jīasia. Maŕbebāra idji djabarāra idji ume bedeasidaa.

¹⁶ Egiptodebema boro dede panabadaba ūrīsidea Jose djabarāra zesidada. Dji boroba, dji droma bea bida maŕnebemada bia crīchāsidaa. ¹⁷ Maŕ carea dji boroba Josea jarasia:

-Bā djabarā jaradua: “Bāra animarā āra ne ataubidapēda Canāā druadā wānādua. ¹⁸ Maŕbe bāra zezara, bāra ēberārā sida māma enenādua. Mā bāra Egipto druade ējūā biara bāda diaya. Bāra na druadebema dji biara bāda codia.” ¹⁹ Idjaba bā djabarā jaradua nama Egiptodeba carretada edecuadāmārēā ādji warrarā, ādji wērārā, bāra zeza sida enenamārēā. ²⁰ Maŕ awara jaradua ādjia erobeara becuadāmārēā, Egiptodebema ne biara bāda jūma ādjide bai bēra.-

²¹ Israel warrarāba māwā osidaa. Egiptodebema boroba jarada quīrāca Joseba ādjia carretara diacuasida. Ādjia ode codi sida diasida. ²² Ādjia cacuade jābada djiwidida aba aba diacuasida. Baribāra Benjamiā cacuade jābadada juesuma diasida. Parata torro sida tresciento diasida. ²³ Idji zeza itea Egiptodebema ne bia quepēda die burrode diabuesia. Maŕ awara die

* 45:4 Genesi 37:12-36.

burro wērāne trigoda, paḷda, idji zebΛΓΛde coi sida diabuesia. ²⁴ Maḷbe idji djabarāra wābigasia. Ādji wābΛdade Joseba ādjía jarasia:

–Ode ijararānada.–†

Jacoboba Jose zocai bΛda cawada

²⁵ Maḷbe Egiptodeba wānapeda Canaaḷ druade ādji zeza Jacoboma jūesidaa. ²⁶ Jūēnapeda ādjia Jacoboa jarasidaa Josera wadi zocai bΛda idjaba idjira Egiptodebema boroare bΛda. BaribΛΓΛ Jacoboba cawa crīchaē basía. MaḷgΛra ĩjāē basía. ²⁷ Maḷne ādjirāba Joseba jaradara jūma nēbΛΓΛsidaa. Maḷ awara Jacoboba unusia Joseba carreta diabuecuada idji ededamārēā. Maḷ unubΛΓΛde Jacobora sobiasia. ²⁸ Jacobo Israel abadaba jarasia:

–Ara naḷba bia bΛa. Mḷ warra Josera wārāda wadi zocai bΛa. Mḷ beui naēna idji acΛde wāya.–

46

¹ Ara maḷda Jacobo Israel abadara wāsia jūma idjia erobΛ bara. WābΛΓΛde Beersebáde jūesia. Mama idjia animarāda idji zeza Isaba ĩjā baēda Ācōrēa babue diacuasía. ² Maḷ diamasi Israelba cāimocara quīrāca ũrīsia Ācōrēa idji ume beēda bΛda. Ācōrēba trḷ jarasia:

–Jacobo, Jacobo.–

Jacoboba panusia:

–Mḷra nama bΛa.–

³ Ācōrēba jarasia:

–Mḷra bΛ zezaba ĩjā baēda Ācōrēa. Wayarādua Egiptodaa wāi carea. Jāma mḷa puru waiḷΛada bΛdeba yōbiya. ⁴ Mḷra bΛ ume Egiptodaa wāya. Maḷbe bΛdeba yōbΛdarāra jēda eneya. Idjaba bΛ beubΛΓΛde Josera arima baya.–

⁵ Ara maḷda Jacobora Beersebádeba wāsia. Egiptodebema boroba carreta diabuecuadae Jacobo warrarāba idjira, ādji warrarāra, ādji quimarā sida edesidaa. ⁶ Jacoboba idji warrarā bida ādji animarā beara idjaba jūma ādjia Canaaḷ druade edapedada sida Egiptodaa edesidaa. ⁷ Jacoboba idji warrarāra, idji caurāra, idji wiuzaquērāra, idji āīzaquērā sida Egiptodaa jūma edesia.

Jacobo ēberārā Egiptodaa wāpedada

⁸ Jacobo Israel abada warrarā Egiptodaa wāpedadara naḷgΛrā basía:

Jacobo warra iwina Rubeḷda wāsia. ⁹ Rubeḷba edesia idji warrarā Hanoc, Palú, Hezroḷ, Carmi sida.

¹⁰ Jacobo warra Simeoḷ sida wāsia. Simeoḷba edesia idji warrarā Jemuel, Jamiḷ, Ohad, Jaquiḷ, Zohar, Saul sida. Saulora cananeo wērāba toda basía.

¹¹ Jacobo warra Levi sida wāsia. Leviba edesia idji warrarā Gersoḷ, Coá, Merari sida.

¹² Jacobo warra Juda sida wāsia. Judaba edesia idji warrarā Sela, Paré, Zará sida. Idji warrarā Erera, Onaḷ sida Canaaḷ druade beusidaa. Paréba idji warrarā Hezroḷda, Hamul sida edesia.

¹³ Jacobo warra Isacar sida wāsia. Isacarba idji warrarā Tola, Puvá, Job, Simroḷ sida edesia.

¹⁴ Jacobo warra Zabuloḷ sida wāsia. Zabuloḷba idji warrarā Sereḷ, Eloḷ, Jahleel sida edesia.

† 45:24 ΛcΛΓΛba crīcha panΛa ādjira ijaradida Joseba Benjamiḷa waiḷΛara diaēda bērā. Idjaba ḷcΛΓΛba crīcha panΛa ādjira ijaradida Jose nēdobuepedada carea.

¹⁵ Mañ warrarã sei panΛra Leaba Jacoboa Arañ druade to diasia. Leaba Jacobo cau Dina sida tosia. Ædjideba yõpedadara 33 wāsidaa dji umaquĩrãrã, dji wẽrãrã ābaa.

¹⁶⁻¹⁸ Jacoboba Lea edaside dji zãwãrẽ Labaλba nezocawẽrã Zilpara Lea diasia. Zilpaba warrarãda Jacoboa to diasia. MaλgΛrã sida Egiptodaa wāsidaa Ædji warrarã bara. Jũma ābaa diecisei wāsidaa.

Ædji warra Gaba idji warrarã Zipioλ, Hagui, Ezboλ, Suni, Eri, Arodi, Areli sida edesia.

Ædji warra Aserba edesia idji warrarã Imna, Isúa, Isúi, Beria, dji cau Serã sida. Beria warrarãra Hebere idjaba Malquiel basía.

¹⁹ Jacobo quima Raquel warrarãra Jose idjaba Benjamiλ basía. ²⁰ Jose warrarã Egiptode topedadara Manase idjaba Epraiλ basía. Ædji papara Asena basía. Asena zezara Potipera basía. Idjira Oλ purude λmãdaúa bia bedeabadarã sacerdote basía. ²¹ Benjamiλ warrarãra naλgΛrã basía: Bela, Bequer, Asbel, Gera, Naamaλ, Ehi, Ros, Mupiλ, Hupiλ, idjaba Ard. ²² Jũma maλgΛrãra Raqueldẽba Jacobo ume yõsidaa. Jũma ābaa catorce wāsidaa.

²³⁻²⁵ Jacoboba Raquel edaside dji zãwãrẽ Labaλba nezocawẽrã Bilhara Raquelea diasia. Bilhaba warrarãda Jacoboa to diasia. MaλgΛrã sida Egiptodaa wāsidaa Ædji warrarã bara. Ædji warra Daλba idji warra Husiλ edesia. Ædji warra Neptaliba edesia idji warrarã Jahzeel, Guni, Jezer, Sileλ sida. Jũma ābaa siete wāsidaa.

²⁶ Jũma Jacobodẽba yõpedadarãra idji ume Egiptodaa wāsidaa. Idji Æigurã juachaẽ, jũma ābaa 66 wāsidaa. ²⁷ MaλgΛ awara Jose warrarã Egiptode topedadada umé panasidaa. Jũma ābaa Jacobo õberãrã Egiptode jũõpedadara setenta panasidaa.

Jacoboba waya Jose ununa

²⁸ Jacobo Israel abadaba Judada Josemaa na wābisia Ædjira Goseλ Æjũãne acΛde zemãrẽã. Maλmisa Ædjirãra Goseλ Æjũãne jũesidaa. ²⁹ Ædji jũesidade Joseba idji nezocaa jarasia idji carreta enemãrẽã. Ara maλda Goseλnaa idji zeza Israel audiabariide wāsia. Idji zeza unuside ojũõpeda dãrã jĩãsia. ³⁰ Mãwã bΛde Israelba Josea jarasia:

–Mλa bΛ quĩrãra unubΛrΛ bẽrã cawa bΛa bΛra wadi zocai bΛda. Jãλbe mλra necai beuya.–

Joseba idji djabarã Egiptodẽbema boromaa ededa

³¹ Maλbe Joseba idji djabarãa, jũma idji zeza õberãrãa bida jarasia:

–Egiptodẽbema boromaa mλa jarade wāya bãrãra jũesidada. Mλa idjia jaraya: “Mλ djabarãra, mλ zeza õberãrã Canaaλ druade duananara jũma mλmaa zesidaa. ³² Ædjirãra animarã wagabada bẽrã Ædji ovejada, paca sida enesidaa. Jũma Ædjirãba erobea sida enesidaa.” ³³⁻³⁴ Maλbe dji boroba bãrã trãpeda iwidibΛrΛde “¿Bãrãba cãrẽda obada?”, nãwã jaradada: “Daira warra edaλba animarã daupẽ cawa beaa, dai drõã naẽnabemarãba obadapedada quĩrãca.” Mãwã jarasidara dji boroba bãrãra jĩga Goseλ Æjũãne idu bẽbiya, egiptorãmaarã oveja wagabadara dji biaẽ bẽrã.–

47

¹ Ara maλda Josera Egiptodẽbema boro ume bedede wāsia. Idjia jarasia:

–Mλ zezara, mλ djabarã sida Canaaλ druadẽba zesidaa Ædji oveja bara, Ædji paca bara, jũma Ædjia eropanΛ bara. Ædjirãra Goseλ Æjũãne duanΛ.–

² Maλbe Joseba idji djabarãda juesuma Egiptodẽbema boro quĩrãpita edesia Ædjira cawamãrẽã. ³ Maλne dji boroba Jose djabarãa iwidisia:

-Bārāba ¿cārēda obada?-

Ādjirāba panusidaa:

-Dairāra oveja wagabadaa dai drōā naēnabemarāba obadapedada quīrāca.-

⁴ Maļ awara jarasidaa:

-Canaaļ druade jarrabara dji cābāyā b_ΛA. Idjaba dairā oveja itea pōājārā neēa. Maļ bērā dairāra naļ druade panane zesidaa. Dairāra b_Λ nezocarāa. Dai quīrā djuburia Goseļ ējūāne idu bebidua.-

⁵⁻⁶ Maļne Egiptodebema boroba Josea jarasia:

-Naļ Egipto druara b_Λ j_Λwaeda b_ΛA. B_Λ zezara, b_Λ djabarā sida ze pan_Λ bērā ādjia Goseļ ējūāda diadua. Māwā dji biara b_Λ ējūāne duanania. Idjaba āc_Λr_Λ b_Λ djabarānebemaba animarāda bio daupē cawa beab_Λr_Λ, ādjirāra m_Λ animarā wagabada bororāda b_Λc_Λuadua.-

⁷ Idjaba Joseba idji zeza Jacobora Egiptodebema boromaa edesia cawamārēā. Maļne Jacoboba dji boroa bia jarasia. ⁸ Dji boroba Jacoboa iwidisia:

-B_Λra ¿poa jūmasāwā b_Λ?-

⁹ Jacoboba panusia:

-M_Λra ciento treinta poa b_ΛA. Naļ ējūāne p_Λr_Λr_Λ b_Λde bio bia mīga b_ΛA. M_Λ drōāenabemarā jaidasidade m_Λ cāyābara drōāara panasidaa. M_Λra ādjirā quīrāca jācua dārā baēa.-

¹⁰ Maļbe Jacoboba Egiptodebema boroa wayacusa bia jarapeda dajadaa wāsia. ¹¹ Ara maļda dji boroba jarađa quīrāca Joseba idji zezaa, idji djabarāa biđa Egiptodebema ējūā biara b_Λda diasia. Nocoarebema ewaride maļ ējūāne Ramese puruda osidaa.* ¹² Idjaba Joseba idji zezaa, idji djabarāa, jūma ādji ēberārāa biđa codira dia babadjia ādjia cobada quīrāca.

Joseba druazabema ne cobigada

¹³ Druaza codira neē basia. Abeda jarrabara zareara nūm_Λ bērā ēberārāra Egiptode, Canaaļ druade biđa jarrababa quinibodo basia. ¹⁴ Maļ carea jūma egiptorāra, Canaaļnebemarā sida Josemaa trigo nēdode wābadjidaa. Joseba dji paratara jūma pepeda Egiptodebema boro dede wagabadjia. ¹⁵ Māwā pan_Λne egiptorā paratara, Canaaļnebemarāne sida jōsia. Maļ bērā egiptorāra wayacusa Josemaa zedapeda nāwā jarasidaa:

-Dairā paratara jōsia. Dairāa trigora diadua. Diaēb_Λr_Λ dairāra beudia.-

¹⁶ Joseba panusia:

-Bārā paratara jōsib_Λr_Λ, bārā animarāda enenadua. Maļbari m_Λa bārāa trigora diaya.-

¹⁷ Ara maļda ādji animarāra Josemaa enesidaa. Jūma maļ poade Joseba ādjirāa trigora diasia ādji cawayobari, ovejabari, chiwatubari, pacabari, burrobari biđa. ¹⁸ Maļ poa jōnacarea wayacusa Josemaa zedapeda nāwā jarasidaa:

-Dairā boro, b_ΛA cawa b_ΛA dai paratara jōsida, dai animarā sida jūma b_Λre basida. Dewara diadida waa neē pan_ΛA. Ababe dairādr_Λ, dai ējūā sida b_ΛA.

¹⁹ Dairāra idu beubirādua. Iduaribirādua dai ējūāra iduba tabeida. Dairāda, dai ējūā sida trigobari nēdodua. Māwā dairāra, dai ējūā sida Egiptodebema borode baya. Trigoda dairāa diadua udi carea. Māwā beudaēa idjaba dai ējūā sida iduba tabeēa.-

²⁰ Ara maļda Joseba egiptorā ējūāra jūma nēdosia Egiptodebema boro itea. Egiptorāba ādji ējūāra nēdobuesidaa jarrabara ādjirāma wetara nūm_Λ bērā. Māwā ādji ējūāra jūma dji borode basia. ²¹ Maļne jūma Egiptodebema

* 47:11 Exodo 1:11.

ēberārāra dji boro nezocarā basidaa.† 22 Joseba ababe λmādaúa bia bedeabada sacerdoterā ējūādrλ nēdoē basía, Egiptodebema boroba ādjirā codira diabadji bērā. Ādjirāba maλgλda cobadjida bērā ādji ējūāra nēdobuedaē basía.

23 Maλbe Joseba ēberārāa jarasia:

-Māa bārāra, bārā ējūā sida dadjirā boro itea nēdoda bērā māa trigoda diaya udamārēā. 24 Maλ ewabλdade ē juesumanebemada aba dadjirā boroo diadida panλa. Ē quīmārē bārāba edadia wayacusa udi carea idjaba bārāba, bārā deē panabadaba, bārā warrarā bida codamārēā.-

25 Maλne ādjirāba panusidaa:

-Bλa dairāra zocai bλasia. Dairāra quīrā djuburia bλa. Maλ bērā dairāra Egiptodebema boro nezocarā badia.-

26 Ara maλda Joseba leyda bλasia egiptorāba ewabλdade ē juesumanebemada aba Egiptodebema boroo diadida panλada. Wađibida Egipto druade māwā obadaa. Ababe λmādaúa bia bedeabada sacerdoterāba māwā diadaca, Egiptodebema boroba ādji ējūāra nēdodaē bērā.

Jacoboba Josea bedeā djuburiada

27 Maλ ewaride Jose ēberārā israelerā abadara Egipto druade duanesidaa. Goseλ ējūāra eropanesidaa. Ādjirāra zocārā yōsidaa. 28 Jose zeza Jacobora Egipto druade diecisiete poa basia. Maλne Jacobora 147 poa basia.

29 Jacobo Israel abadaba cawasia dārāéne idjira beuida. Maλ bērā idji warra Joseda trλbipeđa jarasia:

-Mā quīrā djuburia bλ jλwara mā bacara edre bλpeda wārāneba jaradua māa jarabλrλda quīrāneba bλa jūma oida. Māra naλ Egiptode tλbarirādua.

30 Ātebλrλ naλ Egiptodeba mā drōāenabemarā tλbaripedadamaa edepeđa māra mama tλbaridua.-

Joseba panusia:

-Māwā oya, zeza.-

31 Maλne Jacoboba jarasia:

-Māa wārāneba jaradua.-

Ara maλda Joseba wārāneba jarasia. Maλ bērā Jacobo Israel abadara idji cλdade chīrāborode barru cobesia.‡

48

Jacoboba Jose warrarā bia jara bλda

1 Māwānacarea Jose ēberārāba idjía jarasidaa idji zezara cacua biē bλda. Maλ carea Joseba idji warrarā Manase, Epraiλ sida idji zeza acλde edesia. 2 Maλne Jacoboa jarasidaa Joseza zesida. Maλ carea Jacobo Israel abadara λbλaē bλmīna idji cλdade λta chūmesia. 3 Maλne Josea jarasia:

-Canaaλ druade mā Luz purude baside ne jūma poya bλ Ācōrēra māma odjapeđa māra nāwā bia jara bλasia: 4 “Māa bλdeba ēberārā zocārā yōbiya. Idjaba bλdeba puruda zocārā yōbiya. Maλ awara māa bλ ēberārāa naλ Canaaλ druara diaya ewariza ādjide bamārēā.”*

5 Mā bλmaa zei naēna bλ warrarā Epraiλra, Manase sida naλ Egiptode tosidea. Ādjira Rubeλ quīrāca idjaba Simeoλ quīrāca mā warrarā araada aya.

6 Baribλrλ bλa dewara warrarāda unuibλrλ, ādjirāra mā warrarā araada aēa. Maλ bērā Canaaλ druade mā warrarā araba ējūā edabλda quīrāca ādjirāba

† 47:21 Maλne jūma Egiptodebema ēberārāra dji boro nezocarā basidaa. Griego bedeade māwā bλ bλa. Hebreo bedeade nāwā bλa: “Maλbe Joseba ēberārā jūma Egipto druade beara puru droma beadaa wābλrλbisia.” ‡ 47:31 Hebreo 11:21de jara bλa māwā osida Ācōrēa bia bedeai carea. * 48:4 Genesi 35:9-15.

edadaēa. ĀtebΛra Epraiλba, Manase bida edabΛda ējũānebemada ādjia edadida panΛa. ⁷ Mλ Padan-Araλ druadeba zebΛra de bΛ papa Raquelera Canaaλ druade jaidasia Eprata Beleλ abada caita. Mama mλa idjira tΛbarisia. Mλra idji carea bio sopua basia. Maλ carea mλa bΛ warra umébe marā mλreana abΛra.-

⁸ Jacobo Israel abadaba Jose warrarāra unupe da iwidisia:

-Za panΛra ¿cai?-

⁹ Joseba idji zezaa panusia:

-Mλ warrarāa, Ācōrēba mλa naλ Egiptode diadaa.-

Israelba jarasia:

-Mλ djuburia mλ caita zebidua ādjira bia jara bΛi carea.-

¹⁰ Israelera drōāda quiru bēra dau towa basia. Maλne Joseba idji warrarāra idji zeza caitaara edasia. Israelba ādjira bΛra edape da isōsia. ¹¹ Israelba Josea jarasia:

-Mλa crīcha basia bΛ quīrāra waa unuēda, baribΛra ¡Ācōrēba mλa bΛra bΛ warrarā sida unubisia!-

¹² Maλbe Joseba idji warrarā idji zeza hacarade chūpanΛda āyā basia. Āyā bΛpeda idji zeza quīrāpita chīrāborode bΛrru cobesia.

¹³ Joseba idji warrarāra wayacusa idji zeza quīrāpita caita basia. Epraiλra idji jΛwa araare basia idji zeza jΛwa acΛare bemārēā. Manasera idji jΛwa acΛare basia idji zeza jΛwa araare bemārēā. ¹⁴ BaribΛra Israelba idji jΛwara carusia. Epraiλra dji tēābemamīna Israelba idji jΛwa arada Epraiλ boro λrλ basia. Manasera dji iwinamīna Israelba idji jΛwa acΛada Manase boro λrλ basia. ¹⁵ Maλne Israelba Josea nāwā bia jara basia:

Mλ zezadrōā Abrahaλba idjaba mλ zeza Isa bida Ācōrēda ījā panasidaa. Mλ tosida ewarideba λtaa ara maλ Ācōrēba mλra waga babaria.

¹⁶ Idjia jūma mλ bia mīga bΛdebemada ēdra edabaria.† Maλga Ācōrēba naλ warrarāra carebaya.

Mλa quīrīā bΛa ādjideba naλ ējũāne zocārā yōnida. Māwā naλ warrarāneba mλ trΛra, mλ zezadrōā Abrahaλ trΛra, mλ zeza Isa trΛ sida jūmarāba quīrāneba panania.

¹⁷⁻¹⁸ Joseba unusia idji zeza jΛwa arara dji tēābema Epraiλ boro λrλ bΛda. Maλra Joseba biē unusia. Maλ carea idji zezaa jarasia:

-Zeza, jāwāēa. Za bΛdra mλ warra iwināa. Idji boro λrλbΛra bΛ jΛwa arara bΛdua.-

Māwā jarabΛra de idji zeza jΛwara Epraiλ borode bΛda jidape da Manase boro λrλ bΛ quīrīā basia. ¹⁹ BaribΛra idji zezaba māwā o quīrīāé basia. ĀtebΛra jarasia:

-Warra, mλa cawa bΛa mλ jΛwara cai λrλ basida. BΛ warra iwinaneba ēberārāda zocārā yōnia. Idjira dji dromada baya. BaribΛra dji djaba tēābemara idji cāyābara dji dromaara baya. Dji tēābema warrarāneba puruda zocārā yōnia.-

²⁰ Maλ ewaride Israelba Jose warra tēābema Epraiλra dji nabema Manase cāyābara dji dromaara basia. Maλne ādjira nāwā bia jara basia:

-Nocoarebema ewaride israelerāba bārā trΛneba nāwā dewaraa bia jaradia: “Ācōrēba Epraiλ, Manase sida bia o da quīrāca bΛ sida bia oya.”-

²¹ Māwāpeda Israelba Josea jarasia:

-Dārāéne mλra beuya. BaribΛra Ācōrēra bārā ume baya. Idjia bārāra bādjia drōāenabemarā druade da jēda edeya. ²² Mλa bΛa ējũāra auēuara diabΛra bΛ

† 48:16 Idjia. Hebreo bedeade bΛ bΛa “bajānebema nezoca.”

djabarã cãyãbara. Mãa b̄la Siqueã eyada diab̄r̄la.‡ Maã ãjũãra mãa jãr̄sia necoba cha biãa amorreorã ume djõ b̄ãdeba.-

49

Jacoboba idji warrarã sãwãni jarada

- 1-2 Maãbe Jacoboba jũma idji warrarã tr̄bigapeda jarasia:
-Mã warrarã, mã bedea ũr̄ne caita zedadua. Mãa jaraya nocoarebema ewaride bãrãra sãwãnida.
- 3 Rubeã, b̄ara mã warra iwinaa. Mã drõã badacarea b̄adr̄a naãrã unusia. Mã b̄ãlara b̄ãdeba unubi b̄ãa. B̄adr̄a biara wayabadaa. B̄ara dji dromaara b̄ãa.
- 4 Barib̄r̄a do zeb̄r̄ãde poyadaca quĩrãca b̄ãa ara b̄dji cacuara poyãe basía. B̄ara mã wẽrã ume cãisia.
- Mã cãdãde cadjiruada osia.* Maã carea b̄ara b̄ djabarãnebemada dji dromaara b̄ãã.
- 5 Simeoã, Levi, bãrãba abari cr̄ichada j̄r̄badaa. Bãrãra bedea ausidãa biẽ odi carea.
- 6 Quĩrũbideba bãrãba ãberãrãra quenasiãa.† Bãdji quĩrãã paca j̄rũ quẽgura necoba tãcuasiãa.
- Bãrããbaa dji j̄reb̄ãde mãra eda b̄ãã. Bãrãba cr̄icha pan̄ quĩrãca mãa oãa.
- 7 Bãrãra cadr̄a pan̄ bẽrã djãrãra jũmawãyã biẽ obadaa. Maã carea bio biẽ panania. Mãa bãrã ãberãrãra jũma israelerã tãena wãbiya.
- 8 Juda, b̄ã dji quĩrũrãda b̄ã j̄wãeda erobaya. B̄ã djabarãba wayaãdeba b̄ã quĩrãpita b̄arru copanenapeda bia jaradia.
- 9 Juda, b̄ãra imama quĩrãca b̄ãa. Imamara ne beapeda, ne copeãa jãwũãbaria. Maãbe egode chũmepeda ãnãũbaria.
- ¿Caiba idjira mã sãi? Ara mã quĩrãca b̄ãa ãberãrãra poyapeda ãnãũya, dewararãba wayadi bẽrã.
- 10 Ni abãba dji boro bacuru Juda j̄wãde b̄ãra jãrãnaã. Idjideba yõbãdarãba mã bacurura ewariza erobãdia.
- Maã bacuru djibari zeb̄r̄ãde jũmarãba idji bedeara jãã o duanania.‡
- 11 Juda ãberãrãra bio bara panania. ãdji uvara bio zaui bẽrã ãdji burro zaquera uva jãcarama jãnia jõnamãrãã.
- Uva b̄ã sãda bio barai bẽrã ãdjirãba quĩrãã pan̄bara ãdji wuara uva b̄ãde tãtocasiãa.
- 12 ãdjirã daura uva b̄ã cãyãbara purea pãimaara b̄ãdia. ãdjirã quidara totroa b̄ãdia paca juba quĩrãca.
- 13 Zabuloã, b̄ã ãberãrãda pusa icawa duanania. ãdji druãde barcora necai wibaridia. ãdji ãjũãra aba Sidoã druã daucha baya.
- 14 Isacar, b̄ãra burro quĩrãca zarea b̄ãa. Barib̄r̄a b̄ãa atau b̄ã edre tababaria.
- 15 B̄ã ãberãrãba ãjũã biada ãnãũni carea unubãdãde ãdjirãra nezocarãda duanania. Mããne edãa jũrã tãdia ne ataudi carea.
- 16 Daã, b̄ã purura jipa pe erobaya waabema israelerãba ãdji puru obada quĩrãca.
- 17 Daã, b̄ã ãberãrãra minijichia panania dama o icawa b̄ã quĩrãca.
- Damaba cawayora j̄rũne capeda dji cawayo ãrã chũmarã udu b̄ãbibaria.
- Abari quĩrãca b̄ã ãberãrãra zocãrãã pan̄mãna mẽsrã panania.
- 18 ¡Ay ãcõrẽ, mãã jãã b̄ãã b̄ãã mããra ãdr̄ã b̄ãmãrãã!
- 19 Ga, dewararãba b̄ã purura urãde zedimãna b̄ã ãberãrãba ãdjirãra poyãdia.

‡ 48:22 Mãa b̄ãã Siqueã eyada diab̄r̄la. Hebreo bedeadã mããra ebuda b̄ãã. * 49:4 Genesi 35:22.

† 49:6 Genesi 34:25-31. ‡ 49:10 Mãã bacuru djibari. Hebreo bedeadã jara b̄ãã "Silo." Mãã bedẽba jara b̄ãã ebuda b̄ãã.

- 20 Aser, b_Λ ēberārāba codira dji bia baya. Małda ēberārā bororāa cobigadia.
- 21 Neptali, b_Λ ēberārāra begui mēā nībabari quīrāca duan_{ΛΛ}. Ādji warrarāra quīrāwārēā quēdeaa.
- 22 Jose, b_Λra bacuru do icawa b_Λ quīrāca b_{ΛΛ}. Dji j_Λwatera bia zaubaria, mōgara puru auđu jūrā ca b_Λ cāyābara ł_Λara waribaria.
- 23 Cha dr_Λ cawa beaba b_Λra bariduaareba chaba dr_Λ panesidaa. B_Λra quīrāma panasidaa.
- 24 Barib_Λr_Λ b_Λ enedr_Λmara bio enat_Λ eronūmasia j_Λwa wēsa ādjimaa dr_Λi carea. B_{ΛΛ} ādjirāra poyasia m_Λ Ācōrē ne jūma poya b_Λba b_Λra carebađa bērā, dadji israelerā wagabari Ācōrēba b_Λra waga b_Λ bērā, dadji israelerā Ācōrē mōgara droma quīrāca b_Λba b_Λra jūātr_Λ ero_Λ b_Λ bērā.
- 25 B_Λ zezaba ĩjā b_Λ Ācōrēneba b_{ΛΛ} poyasia. Ara mał Ācōrēba b_Λra carebaya. Ācōrē ne jūma poya o b_Λba b_Λ ēberārā bajāneba cueda diaya. Idjaba nał ējūāne baidoda diaya. B_Λdeba yōb_Λda wērārāba, b_Λ animarā bea biđa warrarāda zocārā to beadia idjaba ju dawa beadia.
- 26 Jose, m_Λa b_Λra biara jara b_Λsia m_Λ djibarirāba m_Λ bia jara b_Λpedađa cāyābara. §
- Eya jōca quīrāca b_Λ bia jara b_Λđara jōca baya, b_Λ djabarā cāyābara b_Λdr_Λ Ācōrēba biara b_Λđa bērā.
- 27 Benjamił, b_Λra usa cadr_Λa quīrāca b_{ΛΛ}. Usa cadr_Λaba diapeda beađara copeđa dji adubađada quewara jeđecabaria. Ara mał quīrāca b_{ΛΛ} dji quīrūra poyapeda ādji nebiada jeđecaya.–
- 28 Māwā Jacoboba idji warrarāra bia jara b_Λsia. Ādjiza idjia aride jarasia. Idji warrarā doce pan_Λneba yōpedađara Israel puru doce panasidaa.

Jacobo jaidada

29-32 Małbe Jacoboba idji warrarāa jarasia:

–M_Λra beub_Λr_Λa. M_Λra t_Λbaridua m_Λ drōāenabemarā t_Λbaripedadama Macpela ējūā uriade. Macpelara Canaałne b_{ΛΛ} Mamređeba łmāđau odjabariare. Abrahałba mał ējūāra dji uria siđa hitita Eprołne bađada nēdosia idji quima t_Λbari carea.* Mama Abrahał siđa t_Λbarisidaa. M_Λ zeza Isara, dji quima Rebeca siđa mama t_Λbarisidaa. M_Λa Lea siđa mama t_Λbarisia.–

33 Jacoboba idji warrarāa māwā jarapeda idji c_Λđade wayacusa tabesia. Tabepeda jaidasia.

50

1 Małne Joseba idji zezara b_Λr_Λ edapeda jīā b_Λba isōsia. 2 Māwānacarea Joseba dji nēārā obadarāa idji zeza Israel cacuara p_Λr_Λbisia berawarāmārēā. Ara małda p_Λr_Λ panesidaa. 3 Cuarenta ewari māwā p_Λr_Λ panasidaa, jūma daucha oi carea dārābari bērā. Jūma ābaa egiptorāra setenta ewari Jacobo carea sopua ewarida wagasidaa. 4 Sopua ewari jōnacarea Joseba Egip-todebema boro deđe panabadaa jarasia:

–M_Λ djuburia, dadjirā boroa nāwā jaradua: 5 “M_Λ zezaba m_Λa wārāneba jarabisia idjira Canaał druade t_Λbariđe edemārēā. Idjia jarasia: ‘M_Λra beuya. Canaał druade m_Λa joubada uriada ero_Λ b_Λ. Mama m_Λra t_Λbaridua.’ Mał carea m_Λa beđa djuburiaya idu m_Λ zeza t_Λbariđe wābimārēā. T_Λbaripedա waya zeya.”–

§ 49:26 Hebreo beđeade mał versículora ebuđa b_Λēa. * 49:29-32 Genesi 23:1-20.

⁶ Ādjia Egiptodebema boroa māwā jarapedađacarea dji boroba Josea jara-sia:

-B_Λ zeza t_Λbaride wādua idjia b_Λa wārāneba jarabida quĩrāca.-

⁷ Ara mañda Josea idji zeza t_Λbaride wāsia. Idji ume wāb_Λr_Λsidaa jūma Egiptodebema boroare beada, dji boro ēberārānebema dji dromarāda, jūma Egipto druađebema dji dromarā sida. ⁸ Jose ēberārāda, idji djabarāda, idji zeza ēberārā sida jūma wāb_Λr_Λsidaa. Ādji warrarāda, ādji ovejada, ādji paca sida Gose_Λne amesidaa. ⁹ Carretađeba djōbadarāda idjaba cawayođeba djōbadarā sida Jose ume wāsidaa. Ēberārāra bio cābana wāsidaa.

¹⁰ Wāb_Λdade trigo tēūbada Atad abadama jūēsidaa. Ma_Λg_Λra Jorda_Λ dodeba _Λmāđau odjabariare b_Λa. Mama Josea waabemarā sida idji zeza Jacobo carea wayacusa aujĩāsidaa. Siete ewari bio ororoa aujĩāsidaa. ¹¹ Mamabema cananeorāba ādji bio ororoa aujĩā duan_Λra ũrĩsidaa. Ma_Λ bē_Λrā jarasidaa:

-Egiptorāda sopuaba bio jĩābi ororoa duan_Λa.-

Ma_Λ carea Atad ējūāra tr_Λ b_Λsidaa Abel-mizrai_Λ.*

¹² Jacobo warrarāba ādji zezaba jarada quĩrāca osidaa. ¹³ Idji cacuara edesidaa Canaa_Λ druadaa. Ma_Λbe Macpela joubada uriade t_Λbarisidaa. Dji ējūāra Mamređeba _Λmāđau odjabariare b_Λa. Abraha_Λba ma_Λ ējūāra, dji uria sida hitita Epro_Λne badada nēdosia idji ēberārā jaidab_Λdada t_Λbari carea. ¹⁴ Jacobo t_Λbaripedađacarea Josea, idji djabarā, waabemarā sida waya Egipto druadaa wāsidaa.

Joseba idji djabarā sobiabida

¹⁵ Ādji zezara beuđa bē_Λrā Jose djabarāba nāwā crīcha panesidaa: “Āibē_Λrā Joseba dadjirāra quĩrāma b_Λa. Ārāb_Λr_Λ dadjirāra biē oya idji biē opedađa carea.” ¹⁶⁻¹⁷ Ma_Λ bē_Λrā na_Λ beđeada Josemaa diabuesidaa: “Dadji zeza jaidai naēna daia jarasia b_Λa nāwā jaradāmārēā: ‘B_Λ djabarāba wārāda cadjirua opedađamīna m_Λ djuburia ma_Λra quĩrādoadua.’ Ma_Λ bē_Λrā dai djuburia, b_Λ biē opedađara quĩrādoadua. Daira dadji zeza Jacoboba ĩjā bađa Ācōrē nezocarāa.”

Ma_Λ ũrīb_Λr_Λde Josea jĩāsia.

¹⁸ Ma_Λbe Jose djabarāra idjima wāsidaa. Ne wayaadeba idji quĩrāpita chĩrāborode copanenapeđa jarasidaa:

-Daira b_Λ nezocarāa.-

¹⁹ Ma_Λne Joseba panusia:

-Wayarānada. M_Λra Ācōrēā bārā cawa oi carea. ²⁰ Bārāba m_Λra biē odida crīchasidaa barib_Λr_Λ ma_Λ biē opedađadeba Ācōrēba biada osia ma_Λneba zocārā ēberārāda jarrababa beuidibemada ēdr_Λ edai carea. Ma_Λg_Λra bārāba na_Λ ewaride unu pan_Λa. ²¹ Wayarānada. M_Λa bārāra careba baya. M_Λa dia baya bārāra, bārā warrarā sida ne codāmārēā.-

Māwā quĩrāneba jarada bē_Λrā Joseba ādjira sobiabisia.

Jose jaidada

²² Josea, idji zeza ēberārā sida Egiptode panesidaa. Josea ciento die poa basia. ²³ Beui naēna idji warra Eprai_Λ wiuzaqerāra, ādji warrarā sida unusia. Idjaba Manase wiuzaqerā sida unusia. Ādji zezara Maquir basia. Joseba ma_Λg_Λrāra idji bacarade edapeđa idji warrarā araada asia.

²⁴ Ewari aba Joseba idji djabarā jarasia:

-M_Λra dārāēne beuya, barib_Λr_Λ Ācōrēba bārāra carebaya. Idjia bārāra, bārāneba yōb_Λdarā sida na_Λ druadeba Canaa_Λ druadaa edeya. Ma_Λ druara idjia Abraha_Λ, Isaa, Jacobo bida wārāneba diai jarasia.-

* **50:11** Hebreo beđeade Abel-mizrai_Λ tr_Λba jara b_Λa: “Egiptorā aujĩapedada.”

²⁵ Mañne Joseba Israel ēberārāa jarasia:

-Wārāda Ācōrēba bārāra carebaya. Mañ ewaride bārāba mñ ʔΛWΛRΛra namaΛba Canaaλ druadaa tΛʔaride edeɗadua.-

MaλgΛra Joseba Israel ēberārāa wārāneba jarabisia.

²⁶ Jose ciento die poa ʔΛda Egipto druade jaidasia. Idji cacuara nēārāba pΛrΛsidaa ʔerawarāmārēā. PΛrΛɗapeɗa cajona biaɗe ʔΛsidaa.

EXODO

ĀCŌRĒBA ISRAELERĀ EGIPTODEBEMA ĒDRA BADA

Exodo trāba jara bāa “ēdrapedada.” Naā cartara māwā trā bāsidaa israelerāra Egipto druadeba ēdrapedadadabemada eda bā bā bēra. Zocārāmaara israelerāra Egiptodeba ēdrāsidaa 1445 poa Jesu todi naēna. Moiseba naā carta bādadeba cawabisia sāwā Ācōrēba israelerāra zocārēbe edapeda puru dromada idji itea osida.

Māwā oi carea Ācōrēba naārā israelerāra egiptorā jawaeda bia mīga pananada ēdra edasia. Maānebemada bā bā 1:1neba aba 15:21naa. Maāre Ācōrēba israelerāra ējūā pōāsa ewaraga bāde waga basia. Maānebemada bā bā 16:1neba aba 18:27daa. Maāre Ācōrēra israelerā ume bedea bāsia ādjirāra idji itea beadamārēā. Maā bēra idji leyra ādjirāra diasia idjaba ādjia jūma ījā odiada asidaa. Maāgara 19:1neba aba 24:18daa bā bā. Jīrūare Ācōrēba cawabisia sāwā israelerāra idjia bia bedeadida panada. Maā bēra idji wua deda obisia idjaba idji sacerdoterāda bābisia. Jūma maāgara bā bā 25:1neba aba 40:38daa.

Israelerā Egipto druade bia mīgapedada

¹ Israel warrarā idji ume ādji warrarā bara Egiptodaa bade wāpedadara naāgarā basia: ² Rubeā, Simeoā, Levi, Juda, ³ Isacar, Zabuloā, Benjamiā, ⁴ Daā, Neptali, Ga, Aser sida. ⁵ Israel warra Josera dārābāra basia Egiptode bada. Maā ewaride Jacobo Israel abadadeba yōpedadara Egiptode setentabe panasidaa.* ⁶ Māwā bāde Josera, idji djabarāra idjaba jūma idji daucha beada sida jaidasidaa. ⁷ Baribāra ādjirāza warrarā zocārā unubadjida bēra isabe yōnapeda bio cābana panasidaa. Maā bēra dji druara ādjirāba birasidaa.

⁸ Māwā bāde dewara ēberāda Egiptodebema boroda besia. Maāgāba Josedebemada adua bada bēra idji purua nāwā jarasia:

⁹ –iQuīrācuitadua! Jāā israelerāra dadjirā cāyābara cābanaara panā bēra ābāra panā. ¹⁰ Maā bēra crīcha cawadeba dadjirāba odia ādjirāra auduara yōrānamārēā. Māwā odaēbāra, dji quīrūda dadjirā ume djōbdade israelerāra ādjirāare djōnia. Māwāra naā druadebemada ēdrādia.–

¹¹ Maā carea egiptorāba israelerāa traju zareada ogo obidi carea dji bororāda bācuasidaa. Maāgarāba israelerāa Egiptodebema boro itea puruda umé obisidaa. Aba Pitoā, aba Ramese abadjidaa. Maā puru umé panāne dji boroba idji itea ewapedadara wagabadjia. ¹² Egiptorāba wetara mīgabibadjidamīna israelerāra auduara yō wāsidaa. Maā bēra egiptorāba israelerāra waya panasidaa. ¹³ Maā carea egiptorāba quīrā djuburia neē israelerāra wetara trajabibadjidaa. ¹⁴ Traju zarea obi panāneba israelerāra bio bia mīgabibadjidaa. Egoroda chiruādaa pueradapeda de obada mōgarara obibadjidaa. Idjaba jūma ādji ējūānebema trajuda obibadjidaa. Jūma maāgara ādjirāba quīrā djuburia neē israelerāa obibadjidaa.

¹⁵ Maā ewaride wērāda umé panasidaa, Siprada idjaba Pūada. Maāgarāba hebreo wērārāda careba warra tobibadjidaa.† Egiptodebema boroba ādjia jarasia:

¹⁶ –Bārāba hebreo wērāda careba warra tobibādade acādada dji cārēda tosi cawaya. Umaquīrā warrada toibāra, beadada. Wērācauda toibāra, idu bādada.–

* **1:5** Genesi 46:8-27. † **1:15** Israelerāra idjaba hebreorā abadaa. Māwā trā jarabadaa hebreo bedede beadebada bēra.

¹⁷ Baribara dji wērārā careba warra tobibadarāba Ācōrēda wayasidaa. Mañ bērā Egiptodebema boroba jarada quīrāca odaē basía, ātebāra umaquīrā warra zaquerāra zocai bābadjidāa. ¹⁸ Mañ carea Egiptodebema boroba ādjira trāpeda iwidisia:

–¿Cārēā bārāba jāwā o panā? ¿Cārēā umaquīrā warra zaquerāra zocai bā panā?–

¹⁹ Ādjirāba panusidaa:

–Hebreo wērārāra dai Egiptodebema wērārā quīrāca beaēa. Ādjirāra warra to bia bea bērā dai jūēbādabara ādji warrara to eropanabadaa.–

²⁰ Mañ bērā israelerāra wadibiāda auduara yō wāsidaa. Mañba bāara panesidaa. Ācōrēba dji wērārā careba warra tobibadarāra carebasia. ²¹ Idjida wayapedada bērā ādjía warrarāda zocārā unubisia.

²² Mañbe Egiptodebema boroba idji purua jarasia:

–Hebreorāba umaquīrā warrada tođibāra daidu bātaquadua, baribara wērācauda tođibāra zocai bāladua.–

2

Moise topedada

¹ Umaquīrā Levideba yōnaba wērāda edasia. Dji wērā sida Levideba yōna basía. ² Mañ wērāra biogoapeda umaquīrā warrada tosia. Mañ warrara quīrāwārēā ununa bērā jedeco ūbea mērā erobasia. ³ Baribara waa poya mērā erobaē bērā jamarada capeāda cādorronaba soasia. Mañbe idji warrara eā bāpeda Nilo do īchitade dojoro tāēna ūmasia. ⁴ Mañne dji warra zaque djabawērāba tāmāba acā basia idjira sāwāi cawaya. ⁵ Māwā bāde Egiptodebema boro cauda doēda cuide wāsia. Idji nezocawērāda doya pāra panasidaa. Mañne idjia unusia dji jamarara dojoro tāēna ūmada. Ara mañda idji nezocawērāa edade wābisia. ⁶ Enepeda Egiptodebema boro cauba dji jamara ewa acābāra warra zaqueda eā mīā djuburi jīā quiruda unusia. Mañne idjia jarasia:

–Nañra hebreo warra zaqueda jāwā quirua.–

⁷ Mañne dji warra zaque djabawērāra caita zepeda Egiptodebema boro caua jarasia:

–¿Bāmaarā bia bāca māa hebreo wērāda trāne wāida nañ warra bā itea daupēmārēā?–

⁸ Egiptodebema boro cauba jarasia:

–Bia bāa. Trāne wādua.–

Ara mañda wērācaura wāpeda dji papada enesia. ⁹ Mañbe Egiptodebema boro cauba dji warra papaa jarasia:

–Nañ warrara edepeda mñ itea daupēdua. Mañbari māa bāa ne diaya.–

Mañ bērā dji warra papaba edepeda daupēsia. ¹⁰ Dji warra dawara bedacarea dji papaba Egiptodebema boro caua diade wāsia. Mañbe Egiptodebema boro cauba mañ warrara idjide ara quīrāca erobesia. Dji warrara trā bāsia Moise, nāwā jarada bērā:

–Māa idjira doēda ūmada edasia.–

Moise Egiptodeba mīrū wāna

¹¹ Moise drōā badacarea ewari aba idji ēberārā hebreorāda acāde wāsia. Mañne unusia sāwā ādjirāra bia mīga traja panāda. Idjaba unusia Egiptodebemaba hebreoda aba u erobāda. ¹² Mañ carea idjia pāra acābāra ni abāda unuē bērā dji Egiptodebemara beatapeda ībāde joutasia. ¹³ Nurēma wayacusa araa wābāra unusia abarica hebreorāda umé djō panāda. Mañ carea dji djō jarāda iwidisia:

-¿Abarica hebreoda bΛa cārē cārēã jāwā puo bΛ?-

¹⁴ Dji djō jΛΓΛdaba panusia:

-¿Caiba bΛra dai boroda bΛsi? ¿Caiba bΛra dai cawa obarida bΛsi? ¿MΛ sīda bΛa beaida crīcha bΛca Egiptodebema beada quĩrãca?-

Mañ ũrĩbΛΓΛde Moisera dauperasia cawada bēřã idji mĩã beadara cawasiđada. ¹⁵ Egiptodebema boroba Moise mĩã beada cawasiđe idjira jidabisia beabi carea. BaribΛΓΛ jidadi naēna Moisera Egiptodeba Madiañ druadaa mĩrũ wāsia. Mama jũēpeda Moisera baido juebada uria coroda caita chūmesia. ¹⁶ Mañne wērārãda siete zesidaa. Mañ wērārãra Madiañnebema sacerdote caurã basía. Ādjirãra zesidaa animarãba baido dobadađe baido jueđapeda ādji zeza ovejara baido dobididi carea. ¹⁷ BaribΛΓΛ dewara oveja wagabadarãda zedapeda mañ wērārãra āyã jΛretasiđaa. Mañ carea Moisera araa wãpeda dji wērārãra carebapeda ādji ovejara baido dobigasia. ¹⁸ Māwānacarea dji wērārã wayacusa ādji zeza Reuelma jũēsidađe idjia iwidisia:

-¿Idi bārãra sãcua isabe zesida?-

¹⁹ Ādjirãba panusiđaa:

-Oveja wagabadaba dai āyã jΛretasiđade Egiptodebemaba दौर carebasia. Mañ awara baido juepeda dadjirã ovejara baido dobigasia.-

²⁰ Reuelba idji caurãa iwidisia:

-¿Mañ ēberãra sãma bΛ? ¿Cārē cārēã idjira beesida? Trãne wānadua ne code zemārēã.-

²¹ Māwā Moisera Reuel diguida besia. Mama bΛde Reuelba idji cau Seporãda Moisea diasia idji quima bamārēã.* ²² Māwā bΛde dji wērãba umaquĩrã warrada tosia. Moiseba mañ warra trãra bΛsia Gersoñ, nãwã jarada bēřã: “Nañ druade mãra drua āĩbemada jãwã bΛa.”

²³ Māwānacarea dārãbΛΓΛde Egiptodebema borora beusia. BaribΛΓΛ egip-torãba israelerãra wađi zoca eropanΛ bēřã āduba mĩã sopua bedeabadjidaa. Ādjirãba Ācōrēa quĩrã djuburiada iwidibadjidaa. Mañra Ācōrēba ũrĩsia.

²⁴ Idjaba mĩã sopua bedeã panΛ sīda ũrĩsia. Mañne idjia Abrahañ ume, Isa ume, idjaba Jacobo ume biđa ādji carebai carea bedeã bΛđara quĩrãdoãē basia.† ²⁵ Mañ bēřã israelerã bia mĩga panΛra acΛ bapeda carebai carea besia.

3

Ācōrēba Moise trãna

¹ Moise zãwãrē Reuel Jetro abadada Madiañnebemarã sacerdote basía. Moiseba idji ovejara wagabadjia. Ewari aba Moiseba dji ovejara dewara orroare ne cobide edesia. Mañne idjira ējũã pōãsa ewaraga bΛde Horeb eyade jũēne wāsia. Mañ eyara Ācōrē eya abadaa.* ² Mama Ācōrēba ara idjida unubisia bacuru zaquede uruga nũmΛda.† Moiseba unusia mañ bacurura eradra nũmΛmĩna baē bΛda. ³ Mañ carea crīchasia: “¿Cārēda jãwã uruga nũmΛ? Caitaara acΛde wãya sãwãērã jãwã baē bΛ cawaya.”

⁴ Ācōrēba Moise caitaara zebΛΓΛda unusiđe mañ bacuru zaque uruga nũmΛneba trã jarasia:

-Moise, Moise.-

Moiseba panusia:

-Mãra nama bΛa.-

⁵ Mañne Ācōrēba idjia jarasia:

* **2:21** Reuelera idjaba Jetro abadjidaa. Exodo 3:1; 18:1. † **2:24** Genesi 12:1-3; 15:13-16. * **3:1** Horeb eyara Ācōrē eya abadaa Ācōrēra mama odjada bēřã. Horeb eyara idjaba Sinai abadaa. † **3:2** Ācōrē. Hebreo bedeade bΛ bΛa “Ācōrē nezoca bajãnebema.”

-¡Caitaara zerãdua! Nama b̄ara m̄l quĩrãpita b̄a b̄erã b̄a jĩrũ jãne jã b̄ara ãrãdua.‡ 6 M̄lra b̄a zezaba ãjã baãa ãcõrẽa. Abrahaãba, Isaba, idjaba Jacoboba m̄lra ãjã panasidaa.-

Maãne Moiseba ãcõrẽa waya b̄a b̄erã idji quĩrãdarrara jũãtrãsia ãcõrẽ aca amaaba.

7 ãcõrẽba jarasia:

-M̄lra unu b̄aa m̄l purura Egipto druade bio bia mĩga b̄ada. Idjaba m̄lra ãrã b̄aa ãdjirãba quĩrã djuburiada iwiã panãda. Iwiã panãa m̄lra ãdjirãba dji traju obibada bororã jãwaedabemada ãdrã b̄amãrẽã. M̄lra cawa b̄aa ãdjirãba wãrãda bia mĩga panãda. 8 Maã b̄erã m̄lra ãdjirãba egiptorã jãwaeda panãnebemada ãdrã b̄a carea ze b̄aa. Egipto druadebemada ãdrã b̄apeda m̄lra dewara druadaa edeya. Maã druara bio bia b̄aa idjaba waibãa b̄aa. Maã druade baridua ne upedaãara bia zaubarã. § Mama cananeorãda, hititarãda, amorreorãda, perezeorãda, heveorãda, idjaba jebuseorã sida duanãa. 9 Israelerãba quĩrã djuburia iwiã panãra m̄lra ãrã b̄aa. Idjaba unu b̄aa egiptorãba ãdjirãba bia mĩga eropanãda. 10 Maã carea m̄lra b̄ara Egiptodebema boromaa diabueya. Idjã jaradua m̄l puru Israel ãdrã b̄amãrẽã. ãdrã b̄asira ãdjirãba Egiptodebemada ãyã pe ededua.-

11 Baribãrã Moiseba jarasia:

-¿Mãwãra m̄lra cai Egiptodebema boro quĩrãpita bedeaãe wã carea idjaba israelerãra Egiptodeba ãyã edei carea?-

12 Maãne ãcõrẽba panusia:

-Wãdua. M̄lra b̄a ume baya. M̄lra nãwã unubiya b̄ara wãrãda diabuesida. B̄aa israelerãra Egiptodebemada ãyã edepeda bãrãba naã eyaãe m̄lra bia bedeaãe zedia.-

13 Baribãrã Moiseba jarasia:

-Israelerãmaa wãpeda bãrã drõã naãnabemarãba ãjã panana ãcõrẽba m̄lra bãrãmaa diabuesidaã abãrããde ãdjirãba iwiãããã: “¿Idjira casa trãbada?” Maãne ¿m̄lra cãrẽda jarãã?-

14 ãcõrẽba panusia:

-M̄l trãra nãwã jarabadaa: “M̄lra m̄lra.” Maã b̄erã israelerãa jaradua: “Dadji ãcõrẽ ‘M̄lra m̄lra’ abadaba m̄lra bãrãmaa diabuesia.”-

15 Idjaba jarasia:

-Israelerãa jaradua: “Dadji ãcõrẽba m̄lra bãrãmaa diabuesia. Dadji drõã naãnabema Abrahaãba, Isaba, idjaba Jacobo bida idjira ãjã panasidaa.” M̄l trã Jehovã abadara ewariza baya. Maã trãneba ãberãrãba m̄lra cawa panania.*

16 Egiptodaã wãdua. Jãma jũẽpeda israelerã bororã ume bedeadua. ãdjirãa jaradua: “Dadji Boro ãcõrẽba m̄lra ara idjida unubisia. Dadji drõã naãnabema Abrahaãba, Isaba, idjaba Jacoboba idjira ãjã panasidaa. Idjira nãwã jarasia: m̄lra bãrã israelerãra aca b̄a b̄erã unu b̄aa egiptorãba bãrãra biẽ o panãda. 17 Idjira bãrãra Egiptoãe bia mĩga panãda ãdrã b̄apeda dewara druadaa edeyada asia. Maã druade baridua ne upedaãara bia zaubarã. Mama cananeorãda, hititarãda, amorreorãda, perezeorãda, heveorãda, idjaba jebuseorã sida duanãa.”

18 B̄aa jarabãrãra israelerã bororãba ãjãnia. Maãbe ãdjirãra b̄a ume ededua Egiptodebema boromaa. Bãrãba idjã jaradua: “Dai hebreorã ãcõrẽda

‡ 3:5 Idji jĩrũ jãne jã b̄ara ãrããda b̄asia acaãbi carea ãcõrẽa waya b̄ada. § 3:8 Hebreo bedeaãe nãwã bã b̄aa: “Maããã druade jubara, miare sida wea nũmãa.” * 3:15 Jehovã. Genesi 4:26. Hebreo bedeaãe bã b̄aa “YHWH.” Hebreorãba maã bedeara sãwã jĩguabarida adua panãa.

daima odjapeda jarasia idjía animarã babue diade wānamārēã. Mañ bërã dairãra êjũã põãsa ewaraga ðade ewari ũbea idu wābidua mǎwã odi carea.”

¹⁹ Baribãrã mǎa cawa ðaa Egiptodebema boroba israelerãra êdrã ðããda mǎa idjía mǎwã obiẽbãrã. ²⁰ Mañ bërã mǎ ðããada egiptorãa unubiya. Zocãrã ne ununaca waiðaa beada oya ãdjirãra cawa oi carea. Mǎwãbãrã Egiptodebema boroba israelerãra idu wãbiya.

²¹ Idjaba mǎa o ðã carea egiptorãba israelerãra bia ununi bërã ne diadia. Mǎwã israelerãra Egiptodeba êdrãðãdaã ara jãwã êdrãdaã. ²² Jũma israelerã wërãrãba ãdji caita panã egiptorãa parata odada, oro oda sida iwididida panã. Cacuaã jãbada sida ãdji warrarã itea, wërãcaurã itea biã iwididida panã. Ara mañ quĩrãca baridua Egiptodebema wërã mañ dede ðaa biã iwididida panã. Mǎwã israelerãba ne jũma bia Egiptodebemara edaãia.

4

¹ Baribãrã Moiseba jarasia:

–Israelerãba mǎa jarabãrãra ãjãnaã idjaba ũrĩ quĩrãnaã. ãdjirãba jaradia: “Ãcõrẽba ara idjida ðaa unubiẽ ðaa.”–

² Mañne Ãcõrẽba iwidisia:

–¿ðaa cãrẽda jãwãde erobã?–

Moiseba panusia:

–Bacuruda erobã.–

³ Ãcõrẽba jarasia:

–Egode ðaebidua.–

ðaebibãrãde bacurura dama ba dogosia. Mañ unuside Moiserã ãyã jãdrãsia. ⁴ Baribãrã Ãcõrẽba jarasia:

–Dji drude jidadua.–

Ara maãda Moiseba dji drude jidabãrãde waya bacuru basía.

⁵ Mañbe Ãcõrẽba Moisea jarasia:

–ðaa maãda osira israelerãba ãjãnia mǎa ara mãdjida ðaa unubisida. Cawãdia mǎra ãdji drõã naẽnabemarã Abrahãba, Isaba, idjaba Jacobo biã ãjã panana Ãcõrẽda.–

⁶ Mañ awara Ãcõrẽba jarasia:

–ðã jãwara ðaa jã ðã edre berajudua.–

Ara maãda Moiseba berajupeã eũta edabãrãde abeda idji jãwara aidaba bira basia.* ⁷ Ãcõrẽba jarasia:

–Wayacusa ðã jãwara ðaa jã ðã edre berajudua.–

Ara maãda Moiseba waya berajupeã eũta edabãrãde idji jãwara abeda bia basia. ⁸ Mañbe Ãcõrẽba jarasia:

–Dji nabema ne ununaca obãrãde israelerãba ðaa jara ðãda ãjãnaẽbãrã, dji umebema ne ununaca obãrãde ãjãnia. ⁹ Baribãrã mañ ne ununaca umé obãrãde ãdjirãba wadibida ðaa jara ðãda ãjãnaẽbãrã, nañ quĩrãca odua. Nilo dode baidoda jue edapeãa druã weatadua. Mañne mañ baidora oa baya.–

¹⁰ Ãcõrẽba mǎwã jarãdamĩna Moiseba idjía jarasia:

–¿Ay, mǎ Boro! Mǎra êberãrã quĩrãpita warrã bedeacaa. Mañra idibemaã. Bãra mǎ ume bedeã ðãmĩna mǎra ara mǎwã warrã bedeacaa. Mǎra êberãrã quĩrãpita cawa bedeacaa.–

¹¹ Baribãrã Ãcõrẽba jarasia:

–¿Caiba êberãrã itera osi? ¿Mãabãrã oẽ basica êberãrã quĩrãme cara beada, cãwãrã qui beada, dau bia beada, idjaba dauberrea ðea sida? Mǎra Ãcõrẽ

* **4:6** Hebreo bedeãde nãwã ðã ðaa: “Idji jãwara aidaba niewe quĩrãca basia.”

bērã mãwã oida ɓaa. ¹² Bɓa bedebabɓaɓa mɓa carebaya. Mɓa cawabiya ɓa cãrãda jaraida ɓada. Jãlbe Egiptoɗaa wãdua.-

¹³ Baribabɓa Moiseba panusia:

-jAy, mɓ Boro! Mɓ quĩrã djoburia dewara ẽberãda diabuedua.-

¹⁴ Maɓ carea Ɓcõrãra Moise ume quĩrũsia. Nãwã jarasia:

-jBɓa djaba Aaroɓ Levideba yõnada ɓãca?† Mɓa cawa ɓaa idjira bia bedebabarida. Idjira ɓa acãde zebabɓa. Bɓa unubabɓa idjira ɓasridaya. ¹⁵⁻¹⁶ Idjira Egiptoɗe ɓa cacuabari bedebaya. Mɓa jarabi ɓada ɓaa idjia jaraya. Maɓgɓa idjia purua jaraya. Mɓa bãrãra carebaya bia bedebamãrẽã idjaba cawabiya sãwãbɓa odida panɓa. Bɓa Ɓcõrẽ quĩrãca Aaroɓa bedea ɓaya idjaba idjira ɓãdeba bedea ɓaya. ¹⁷ Bɓa jɓwãde eroɓa bacurura ededua maɓgãdeba ne ununacada oi bẽrã.-

Moise jãda Egiptoɗaa wãna

¹⁸ Maɓbe Moiserã idji zãwãrẽ Jetro abadamaa wãpeda jarasia:

-Mɓra Egiptoɗaa wãya mɓ ẽberãrã acãde wadi zocai panɓ cawaya.-

Jetroba jarasia:

-Bia ɓaa. Necai wãdua.-

¹⁹ Moise wadi Madiaɓ druade ɓaside Ɓcõrãba idjia jarasia:

-Egiptoɗaa wãdua. Bɓa bea quĩrã pananara jũma beusidaa.-‡

²⁰ Maɓbe Moiseba dji quimada, dji warrarã sida burro ɓrɓ ɓapeda Egiptoɗaa wãsidea. Idji jɓwãde edesia Ɓcõrãba ne ununaca obi ɓãda bacurada.

²¹ Moise wãbabɓa Ɓcõrãba idjia jarasia:

-Egiptoɗe jũpeda jũma ne ununaca mɓa obi ɓada Egiptodebema boro quĩrãpita odua. Baribabɓa mɓa idjira so zarea ɓaya israelerã ẽdrɓ ɓãrãmãrẽã.

²² Mãwãnacarea Egiptodebema boroa jaradua: “Ɓcõrãba nãwã jara ɓaa: mɓa Israel purura mɓ umaquĩrã warra dji nabemaana abaria. ²³ Maɓ carea mɓa jara ɓaa: mɓ warrara ẽdrɓ ɓadua mɓa animarãda babue diade wãmãrẽã. Baribabɓa ɓaa jarasia ẽdrɓ ɓããda. Maɓ carea ɓa umaquĩrã warra dji nabemada beuya.”-

²⁴ Moise idji warrarã bara Egiptoɗaa wãɓadade ota cãsidea. Mama Ɓcõrãra ãdjimaa zesia. Maɓne idjia Moiserã beai basia. ²⁵⁻²⁶ Baribabɓa Moise quima Seporãba ãdji warra zaque cacuara neco mõgara odaba wẽãgosia. Maɓ e wẽãgodara Moise jĩrũ caita cobɓasia. Maɓ bẽrã Ɓcõrãba Moiserã beaẽ basia. Maɓ carea Seporãba Moisea jarasia:

-Wãrãda ɓara mɓ quima arada ɓesia warra zaque cacua wẽãgoɗa oãdeba zocai ɓãda bẽrã.-§

²⁷ Maɓ naẽna Ɓcõrãba Aaroɓa jarasia:

-Ëjũã põãsa ewaraga ɓãde Moise acãde wãdua.-

Ara maɓda Aaroɓra wãpeda Moiserã unusia Ɓcõrã eya abadama.* Unupeɗa ɓasridaba idji uridarraɗe isõsia. ²⁸ Maɓbe Moiseba Aaroɓa jũma nẽbabɓasia Ɓcõrãba Egiptoɗe jarabi ɓada idjaba ne ununaca obi ɓa sida.

²⁹ Egiptoɗe jũenapeda Moiserã Aaroɓ sida israelerã bororã ume ãbaa dji jɓresidaa. ³⁰ Maɓne Aaroɓba ãdjirãa nẽbabɓasia jũma Ɓcõrãba Moisea jaradada. Idjaba ne ununaca Ɓcõrãba obicuaɗara ãdjirã quĩrãpita osia.† ³¹ Maɓ bẽrã Aaroɓba jaradara iãsidea. Ɓcõrãba ãdji bia mĩga panɓa unupeɗa ãdjirã

† 4:14 Exodo 6:20. ‡ 4:19 Exodo 2:15. § 4:25-26 Seporãba jaradara ebuda ɓããa. Hebreo bedebade nãwã ɓã ɓaa: “Wãrãda oãdeba ɓara mɓ quima basia.” * 4:27 Exodo 3:1. Horeb eyara Ɓcõrã eya abadaa Ɓcõrãra mama odjaba bẽrã. Horeb eyara idjaba Sinai abadaa. † 4:30 Exodo 4:2-9.

carebai carea bΛda ijāsidaa. Mañ bēřã chīrãborode b̄arru copanenapeđa Ācōrēa bia bedeasidaa.

5

Moise Aaroñ sida Egiptodebema boro ume bedeapedada

¹ Māwānacarea Moiserã, Aaroñ sida Egiptodebema boromaa wānapeda jarasidaa:

-Israelerã Ācōrēba nāwã jara bΛa: “Mñ purura ējũã pōãsa ewaraga bΛde idu wābidua mĀa animarãda babue diadamārēã.”-

² Mañne Egiptodebema boroba panusia:

-¿Cai mañ Ācōrē māwã idjia israelerã idu wābiduada adara mĀa ijãi carea? MĀa idjira adua bΛa. Mañ bēřã mĀa bārã israelerãra idu wābiēã.-

³ Moiseba Aaroñ bida jarasidaa:

-Dai hebreorã Ācōrēda daima odjapeđa jarasia idji itea animarãda babue diađe wānamārēã. Mañ bēřã dairãra ējũã pōãsa ewaraga bΛde ewari ũbea idu wābidua māwã odi carea. Māwã odaēbΛrΛ, Ācōrēba dairãra cacua biē bΛpeda quinibiya wa necoba quenabiya.

⁴⁻⁵ BaribΛrΛ Egiptodebema boroba jarasia:

-jMoise, Aaroñ! Israelerãra zocãrã panΛa. ¿Cãrē cãrēã bārãba ãdjirã trajura obi ama panΛ? Bārã israelerãra jũma trajade wābΛrΛdadua.-

⁶ Ara mañ ewaride Egiptodebema boroba dji traju obibada bororãa, dji traja panΛ bororã israelerãa bida jarasia:

⁷ -Idiba Ātaa israelerãa chiruada waa diarãnadua. ĀdjirãbΛrΛ chiruara jΛrΛ pede wānapeda de obada mōgarara odida panΛa. ⁸ BaribΛrΛ wadibida ãdjia o panana quĩrãca obidada. Ni aba bida edaara odiē panΛa. Ādjirãra coida tabea bēřã nāwã jara panΛa: “Dairãra idu wābidua dai Ācōrēa animarãda babue diacuadi carea.” ⁹ Israelerãra wetara trajabidada bari bearãnamārēã. Māwã ãdjirãba Moise sewara ijãnaēã.-

¹⁰ Ara mañda dji traju obibada bororãra, dji traja panΛ bororã israelerã sida Egiptodebema boromaba ēdrΛdapeda israelerãa nāwã jarade wāsidaa:

-Egiptodebema boroba nāwã jara bΛa: “MĀa waa chiruara diabiēã de obada mōgara odamārēã. ¹¹ BãdjiabΛrΛ chiruara jΛrΛ pede wānida panΛa bãdjia jΛrΛbΛdamaa. BaribΛrΛ naãrã o panana quĩrãca odida panΛa. Ni aba bida edaara odiē panΛa.”-

¹² Mañ bēřã israelerãba jũma Egipto druade chiruara jΛrΛ pede wāsidaa.

¹³ Māwã dji traju obibada bororãba israelerãra wetara trajabisidaa. Nāwã jarasidaa:

-Ewariza daucha odada naēna chirua diabadjidade o panana quĩrãca.-

¹⁴ Idjaba dji traju obibada bororãba dji traja panΛ bororã israelerãda ubadjidada ãdjia bΛpedadamĩna. Dji traju obibada bororãba ãdjirãa iwidibadjidaa:

-¿Sāwãērã nuena, idi bida bārãba de obada mōgarara daucha odaē panΛ? Naēna bārãba ewariza daucha obadjidaa.-

¹⁵ Mañ bēřã dji traja panΛ bororã israelerãra Egiptodebema boromaa wānapeda nāwã jarasidaa:

-Dairã bΛ nezocarãra bΛa jãwã oiē bΛa. ¹⁶ Idira chiruada diađe panΛa, baribΛrΛ wadibida dji traju obibada bororãba de obada mōgarara abarica daucha obi panΛa. Māwã poya odaē panΛ carea ãdjirãba dairãra ubadaa. BaribΛrΛ dairãra bedeade panΛēã, ātebΛrΛ bΛa bΛcuada traju obibada bororãda bedeade panΛa.-

¹⁷ Mañne Egiptodebema boroba panusia:

-Bārāra coaida tabeaa. Mañ bēřā nāwā jara panΛa: “Dairāra wānia Ācōrēa animarāda babue diacuadi carea.”¹⁸ Wānadua bādji trajudaa. Daiba chiruara bārāa waa diadaēa. BaribΛrΛ bārāba de obada mōgarara naārā o panana quīrāca odida panΛa.-

¹⁹ Mañ ūrīsidade dji traja panΛ bororāba cawasidaa nēbΛrade panΛda.
²⁰ Ādjirā Egiptodebema boromaΛba ēdrΛbΛdade unusidaa Moiseba Aaroļ bida dajadaare ādji jļā panΛda. ²¹ Dji traja panΛ bororāba ādjia jarasidaa:

-Ācōrēba bārāra cawa oya. BārādrΛ bedeade panΛa dairāra Egiptodebema boro quīrāpita, dji dromarā quīrāpita bida biē panebΛda carea. IdibΛrΛ bārāba dairāra quenabidia.-

Moiseba Ācōrēa iwidida

²² Mañbe Moiseba Ācōrēa iwidisia:
-jMļ Boro! ¿Cārē cārēā bΛ purura biē o bΛ? ¿Cārē cārēā mļra diabuesi?
²³ Mļa Egiptodebema boro ume bΛ trļneba bedeadamīna, mañ ewarideba idjia Israel purura wetara biē o bΛa. Mañ awara bΛa ēdrΛ bΛyada adara wađibida oē bΛa.-

6

¹ Mañne Ācōrēba Moisea panusia:

-IdibΛrΛ bΛa unuya sāwā mļa Egiptodebema borora cawa oida. Mļ ΛbΛadeba cawa o bΛ carea idjia bārā israelerāra idu wābiya. Abeđa bārāra idji druadebemada āyā jΛrecuaya.-

² Idjaba Ācōrēba jarasia:

-Mļra Ācōrēa. ³ Mļa Abrahāla, Isaa, idjaba Jacoboa bida cawabisia mļra ne jūma poya obari Ācōrēda.* BaribΛrΛ mļ trļ Jehovahā abadada ādjirāa cawabiē basía. ⁴ Mļra ādjirā ume bedeā bΛsia Canaaļ druara ādjirāa diai carea.† Mama ādjirāra drua āibemarā quīrāca panasidaa. ⁵ BaribΛrΛ mļa ūrī bΛa israelerāra mīā sopua bedeā panΛda egiptorāba ādjira ōgo trajabi panΛ bēřā. Mañ awara mļa quīrādoāē bΛa ādji drōā naēnabemarā ume bedeā bΛđara.
⁶ Jāļbe israelerāa jaradua:

“Mļra Ācōrēa. Mļ ΛbΛadeba ne waibΛada oya egiptorā cawa oi carea. Māwā mļa bārāra Egiptode bia mīga traja panΛnebemada ēdrΛ bΛya. Egiptorā jΛwaēda panΛnebemada ēdrΛ bΛya. ⁷ Mļa bārāra mļ puru babiya. Mañne mļra bārā Ācōrē baya. Māwā bārāba cawađia mļdrΛ bārā Ācōrēda, mļa bārāra Egiptode bia mīga traja panΛnebemada ēdrΛ bΛđa bēřā. ⁸ Bārāra mļa diai jarada ējūānaa edeya. Mañ ējūāra mļa Abrahāla, Isaa, idjaba Jacoboa bida wārāneba diai jarasia. Mļra Ācōrē bēřā maļ ējūāra diaya bārāne bamārēā.”-

⁹ Jūma maļgΛra Moiseba israelerāa jarasia. Māwāmīna ijānaē basía. Ādjirāra sopua panasidaa Moiseba naēna jarada ijā panΛ carea wetara mīga traja panesida bēřā.

¹⁰ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

¹¹ -Egiptodebema boromaa wāpeda jaradua israelerāra idji druadebemada idu ēdrΛbimārēā.-

¹² BaribΛrΛ Moiseba Ācōrēa jarasia:

-Israelerāba mļ bedeada ijānaē panΛa. Mļra warrā bedeaca bēřā ¿Egiptodebema boroba mļ bedeara ijāica?-

¹³ Moiseba māwā jaradamīna Ācōrēba idjira Aaroļ sida israelerāmaa idjaba Egiptodebema boromaa diabuesia. Mañne jarasidaa Ācōrēba ādjira diabuesida israelerā Egiptodeba ēdrΛ ededamārēā.

* 6:3 Genesi 17:1. † 6:4 Genesi 17:8.

Moise idjaba Aaroñ drõã naẽnabemarã trã

¹⁴ Israeldeba yõpedadarã bororãda naãgarã basía: Rubeãra Israel warra iwina basía. Rubeã warrarãra naãgarã basía: Hanoc, Palú, Hezroã, idjaba Carmi. Maãgarãra Rubeãneba yõpedada bororã basía.

¹⁵ Simeoã warrarãra naãgarã basía: Jemuel, Jamiã, Ohad, Jaquiã, Zoha, idjaba Saul. Saulora cananeo wẽrãba toda basía. Maãgarãra Simeoãneba yõpedada bororã basía.

¹⁶ Levi jaidaside 137 poa basía. Levi warrarãra dji nabemaneba aba dji tẽãbemanaa naãgarã basía: Gersoã, Coá, idjaba Merari. ¹⁷ Gersoã warrarãra naãgarã basía: Libni idjaba Simei. ãdjira Gersoãneba yõpedada bororã basía.

¹⁸ Coá jaidaside 133 poa basía. Coá warrarãra naãgarã basía: Amraã, Izhar, Hebroã, idjaba Uziel. ¹⁹ Merari warrarãra naãgarã basía: Mahli idjaba Musi. Jũma maãgarãra Levi warrarã basía dji nabemaneba aba dji tẽãbemanaa ãdji warrarã bara.

²⁰ Amraãda idji apipi Jocabé ume dji edasidaa. Jocabéba warrada ume tosia. Aba Aaroñ basía, aba Moise basía. Amraã jaidaside 137 poa basía.

²¹ Izar warrarãra naãgarã basía: Core, Nepeg, idjaba Zicri.

²² Uziel warrarãra naãgarã basía: Misael, Elzapaã, idjaba Sitri.

²³ Aaroñra Elisabe ume dji edasidaa. Elisabera Aminadá cau basía, Naasoã djabawẽrã basía. Idjia warrada quĩmãrẽ tosia. ãdjirã trãra naãgarã basía: Nadá, Abiu, Eleaza, idjaba Itamar.

²⁴ Core warrarãra naãgarã basía: Asir, Elcana, idjaba Abiasá. Maã ùbears Coredeba yõpedada bororã basía.

²⁵ Aaroñ warra Eleazara Putiel cau ume dji edasidaa. Maã wẽrãba warrada tosia. Dji warrara trã basía Piné. Jũma maãgarãra Levideba yõpedada bororã basía.

²⁶ ãcõrẽba maã Aaroã, Moisea bida jarasia israelerã Egiptodeba ãdra ededamãrẽã sordaorã djõne wãbada quĩrãca. ²⁷ ãdjidra Egiptodebema boro ume bedeasidaa israelerã Egiptodeba ãdra ededi carea.

Moise Aaroñ sida ãcõrẽba edada

²⁸⁻²⁹ Egiptode ãcõrẽba Moisea jarasia:

-Mãra ãcõrẽa. Mãa bãa jarabara Egiptodebema boroa jũma jaradua.-

³⁰ Baribara Moiseba ãcõrẽa jarasia:

-Mãra warrã bedeacaa. ¿Mãa jarabara Egiptodebema boroba ùrãca?-

7

¹ Maãne ãcõrẽba Moisea jarasia:

-Ûrãdua. Mãa Egiptodebema boroa bara ãcõrẽ quĩrãca unubiya. Maãne ba djaba Aaroñra badeba bedeabarida baya. ² Mãa jarabi bada ba djaba Aaroã jũma jaradua. Maãgara idjia Egiptodebema boroa jaraya bãrã israelerãra idji druadeba idu ãdrãbimãrẽã. ³ Baribara mãa Egiptodebema borora so zarea baya. Maãbe Egiptode mãa ne ununacada zocãrã ocuaya cawabi carea mãdra dji dromaara bada. ⁴ Baribara bãrãba jara panara Egiptodebema boroba ãjãã. Maã bẽrã mã abadeba mãa ne ununaca waibaa beada oya egiptorã cawa oi carea. Mãwã mã puru Israelera Egipto druadeba ãdra edeya sordaorã djõne wãbada quĩrãca. ⁵ Mã abadeba mãa egiptorã cawa obara de idjaba israelerã Egiptodeba ãdra edebara de egiptorãba cawadia mãdra ãcõrẽda.-

⁶ Maãbe Moiseba Aaroñ bida osidaa ãcõrẽba jarada quĩrãca.

⁷ Egiptodebema boro ume bedeade wãside de Moiserã 80 poa basía. Aaroñra 83 poa basía.

Aaroã bacuru dama bada

⁸ Ācōrēba Moisea Aaroã bida jarasia:

⁹ -Egiptodebema boroba jaraya ne ununacada odamārēã bārāba jara panara ijāi carea. Ne ununacada odaduada abarade Aaroã jaradua idji bacurura dji boro quīrāpita egode bæbimārēã. Mañne bacurura dama ba dogoya.-

¹⁰ Ara mañda Moiserā Aaroã sida Egiptodebema boromaa wānapeda Ācōrēba jarada quīrāca osidaa. Aaroãba idji bacurura egode bæbisia Egiptodebema boro quīrāpita, Egiptodebema dji dromarā quīrāpita bida. Ara mañda bacurura dama ba dogosia. ¹¹ Baribararā Egiptodebema boroba idji druadebema ne cawa beada, daubararā sida trācuasia. Mañne ādjia bida necawaadeba Aaroãba oda quīrāca osidaa. ¹² Ādji bacurura egode bæbibadae dama bacuasidaa. Baribararā Aaroã bacuru dama badaba ādji bacuru dama bacuadara mīcuasia. ¹³ Māwā ununamīna Egiptodebema borora so zarea besia Ācōrēba jarada quīrāca. Mañ bēã Moiseba Aaroã bida jarapedadara ijāē basia.

Ācōrēba baido oa babida

¹⁴ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

-Egiptodebema borora so zarea bla. Mañ bēã israelerāra ēdrabueã. ¹⁵⁻¹⁶ Jāñbe nu diapeda Egiptodebema boro doeda wābarade idjima wādua. Dama bada bacurura ba jawade ededua. Do icawa Egiptodebema boro quīrāpita nūmepeda jaradua:

“Dai hebreorā Ācōrēba mārā bamaa diabuesia. Idjia nāwā jara bla: mā puru Israelera idu wābidua ējūã pōãsa ewaraga bādaa. Mama ādjirāba māa animarāda babue diadida panara. Māa māwā jara bamīna bla wadibida ijāē bla. ¹⁷ Mañ bēã Ācōrēba nāwā jara bla: naḡgdeba bla cawaya mādra Ācōrēda; Moiseba jawade erobā bacuruba māa Nilo dode tawebiya. Mañne dora abeda oa baya. ¹⁸ Mañba bedara jūma quininia. Dora abeda mīguia bai bēã, bārā egiptorāba baidora poya dodaã.”-

¹⁹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

-Aaroã jaradua ba bacuruda edamārēã. Idjia mañ bacuru ātaa wabarade jūma Egiptode bla baidora oa baya. Dora, do zaquera, amenera, baido juebada uriade bara, zoco waibade jue erobeara, jiadode jue erobea sida jūma oa baya.-

²⁰ Moiseba Aaroã bida Ācōrēba jarada quīrāca osidaa. Moise jawade bada bacuruda Aaroãba edapeda ātaa wasia. Ātaa wapeda Nilo dode tawesia Egiptodebema boro quīrāpita, Egiptodebema dji dromarā quīrāpita bida. Ara mañda dora oa basia. ²¹ Mañba bedara jūma quinisidaa. Dora mīguia beda bēã egiptorāba baidora poya dodaē basia. Abeda jūma Egipto druade baidora oa basia.

²² Baribararā Egiptodebema daubararāba ādji necawaadeba abarica baidora oa babisidaa. Mañ bēã Egiptodebema borora so zarea besia. Moiseba Aaroã ume jarapedadara idjia ijāē basia Ācōrēba jarada quīrāca. ²³ Mañ ne ununacara ununamīna ne crīchaē diguidaa wāsia. ²⁴ Mañbe egiptorāba do icawa corosidaa baido biada ununi carea. Māwā osidaa doedabema baidora poya dodaē bēã.

Ācōrēba baujā diabueda

²⁵ Ācōrēba Nilo do oa babidacarea siete ewari basia.

8

¹ Mañne Æcõrẽba Moisea jarasia:

-Egiptodebema boroa nãwã jarade wãdua: “Æcõrẽba nãwã jara b̂la: m̂ purura idu wãbidua m̂la animarã babue diadamãrẽã. ² Barib̂la b̂la m̂ puruda idu wãbiẽb̂la m̂la cawa oya. Jũma b̂la druara baujĩãba birabiya. ³ Nilo dora baujĩãba biraya. Mañne doedâba baujĩãra b̂la diguidaa wãb̂la. Mãwã b̂la cãibarima, b̂la cãdãde, dji dromarã dede, b̂la druadebemarã dede bida baujĩãra baraya. Baujĩãra bãrã paã ãbubadae, bãrã paã b̂lat̂badae bida baraya. ⁴ B̂la ãrã, dji dromarã ãrã, b̂la druadebemarã ãrã bida baujĩãra jãdr̂cua. ”-

⁵ Mañbe Æcõrẽba Moisea jarasia:

-Aaroã nãwã jaradua: “B̂la ĵwade erob̂la bacurura dojã ãrã, do zaque ãrã, amene ãrã, baido juebada uria ãrã bida ãtaa wadua. Mãwã baidodeba baujĩãda jũma Egipto druade odjacuaya.”-

⁶ Ara mañda Aaroãba idji bacurura Egiptodebema do ãrã wasia. Mañne baujĩãra doedâba odjacuadapeã jũma Egipto druara birasidaa. ⁷ Barib̂la Egiptodebema daubararãba ãdji necawaadeba abarica osidaa. Ædjirã bida baujĩãda doedâba Egipto druade odjabisidaa.

⁸ Mañbe Egiptodebema boroba Moiserã Aaroã sida tr̂bipeã ãdjia nãwã jarasia:

-Æcõrẽa iwididua naã baujĩãra m̂nebemada idjaba m̂ purudebemada ãyã wãbimãrẽã. Mañbeb̂la m̂la bãrã israelerãra idu wãbiya Æcõrẽa animarã babue diacuadamãrẽã.-

⁹ Moiseba panusia:

-Bia b̂la. Jaradua sãlbe b̂la quĩrã b̂la m̂la Æcõrẽa iwidida b̂la carea, dji dromarã carea, idjaba b̂la druadebemarã carea bida. ¿Sãlbe quĩrã b̂la m̂la Æcõrẽa iwidida naã baujĩãra b̂debemada, b̂la diguidabema sida jõbimãrẽã? Iwidisira ababe doedab̂la baujĩãra baraa baya.-

¹⁰ Egiptodebema boroba panusia:

-Nu iwididua.-

Moiseba jarasia:

-B̂la jara b̂la quĩrãca oya. Mãwã b̂la cawaya dewara ãcõrẽra neãda dai Boro Æcõrẽ quĩrãca. ¹¹ Nu b̂la diguida, dji dromarãma, b̂la druadebema eberãrãma bida baujĩãra neã baya. Baujĩãra ababe doedab̂la baraa baya.-

¹² Mañbe Moiserã Aaroã sida Egiptodebema boromâba eãdr̂sidaa. Nurẽma Moiseba Æcõrẽa iwidisia baujĩã Egiptodebema boromaa diabuedara jõbimãrẽã. ¹³ Ara mañda Æcõrẽba Moiseba iwidida quĩrãca osia. Baujĩãra egiptorã dede, uãda bida, ãdji eãjũãne bida jũma quinisidaa. ¹⁴ Mañbe egiptorãba baujĩã quininara ãbaa boromea bue nũm̂sidaa. Mañba Egipto druara jũma mĩguia nũmesia. ¹⁵ Egiptodebema boroba unusia baujĩãba waa mĩã sãnaẽ panãda. Mañ bẽrã idjira so zareapeã Moiseba Aaroã bida jarapeãdara ãjãẽ basia Æcõrẽba jarada quĩrãca.

Æcõrẽba pochĩdau diabueda

¹⁶ Mañbe Æcõrẽba Moisea jarasia:

-Aaroã jaradua idji ĵwade erob̂la bacuruda ãtaa wapeã egorodaa umãrẽã. Mañne egoro porara pochĩdau baya jũma Egipto druade.-

¹⁷ Ara mañda ãdjia mãwã osidaa. Aaroãba idji bacurura ãtaa wapeã egorodaa usia. Mañne egoro porara pochĩdau basia jũma Egipto druade. Abeda eberãrãra, animarã sida pochĩdauba ca eropanesidaa. ¹⁸ Mañbe

Egiptodebema daubararāba ādji necawaađeba abari quĩrāca pochĩdauda o quĩrĩsidaa.* Māwāmĩna poya odaē basía. Māwā panane ēberārāra, animarā sida pochĩdauba ca eropanasidaa. ¹⁹ Maļ bēra daubararāba Egiptodebema boroa jarasidaa:

–Moiseba Aaroļ ume pochĩdau opeđadara Ācōrē lħladeba osidaa.–

Māwā jarapeđadamĩna Egiptodebema borora so zarea besia. Idjia ĩjāé basía Moiseba Aaroļ bida jarapeđadara Ācōrēba jarađa quĩrāca.

Ācōrēba ĩganana diabueda

²⁰ Maļbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Nu diapedeđa piradrpeda Egiptodebema boro doeđa wābdrpede idjima wāpeda nāwā jaradua: “Ācōrēba nāwā jara ħa: mļ purura idu wābidua mļa animarāda babue diađamārēā. ²¹ Baribdr mļ puruda idu wābiēbdr, mļa ĩganana bama, dji dromarāma, bdr druađebemarāma bida quĩrātanoa diabueya. Maļ ĩganana jūma Egiptodebema dede, ādjirā wābdama bida powuaga nūmaya. ²²⁻²³ Baribdr maļ ewaride Goseļ druađe mļa māwā oēa. Mļ ēberārāda mama pan bēra ĩganana neē baya. Mļ purura bdr puru quĩrāca oēa. Maļba ħa cawaya mħabdr naļ druađe māwā o ħađa. Maļ ne ununacara nu oya.”–

²⁴ Nurēma Ācōrēba māwā osia. Egiptodebema boro dera, dji dromarā dera, idjaba jūma Egipto drua sida ĩganana quĩrātanoaba birasia. Ađeđa jūma Egipto druara biē nūmesia ĩganana.

²⁵ Maļbe Egiptodebema boroba Moiserā, Aaroļ sida trħbipedā nāwā jarasia:

–Bārā Ācōrēa animarāda babue diađe wānida panla ara naļ Egipto druađe.–

²⁶ Baribdr Moiseba panusia:

–Dairāba naļ Egipto druađe māwā poya odaēa, animarā dairāba Ācōrēa babue diađida panra bārā egiptorāba idu babue diabiđaca bēra. Maļ animarāda bārā quĩrāpita Ācōrēa babue diađibdr, ħbārāba dairāra mōgaraba tabari beadaēca? ²⁷ Maļ bēra dairāra ewari ũbea ējūā pōāsa ewaraga ħađe wānia. Mamabdr dai Ācōrēa animarāda babue diacuađia idjia jara ħa quĩrāca.–

²⁸ Maļbe Egiptodebema boroba jarasia:

–Māēteara bia ħa. Mļa bārāra ējūā pōāsa ewaraga ħađa idu wābiya bārā Ācōrēa animarāda babue diacuađamārēā. Baribdr bārāra tma wācara panla. Idjaba mļ carea bida Ācōrēa iwiđidua.–

²⁹ Moiseba jarasia:

–Mļra namaħba ēdrpeda Ācōrēa iwiđiya. Maļbe nu ĩganana neē baya bama, dji dromarāma, bdr druađebemarāma bida. Baribdr dairāra waa cūrūgarādua. Dairāra idu wābidua Ācōrēa animarāda babue diacuađamārēā.–

³⁰ Moiserā Egiptodebema boromaħba ēdrpeda Ācōrēa iwiđisia. ³¹ Ara maļđa Ācōrēba Moiseba iwiđida quĩrāca osia. Idjia ĩganana jōbisia Egiptodebema boroma, dji dromarāma, idjaba Egipto druađebemarāma bida. Ni aba bida beē basía. ³² Baribdr Egiptodebema borora wađibida so zarea beđa bēra israelerāra idu wābiē basía.

9

Ācōrēba animarā quinibida

* **8:18** Pochĩdauda o quĩrĩsidaa. Hebreo bedeade maļba idjaba jara ħa: “Pochĩdauda quena quĩrĩsidaa.”

1 Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Egiptodebema boroa nāwā jarade wādua: “Dai hebreorā Ācōrēba nāwā jara ðaa: mñ purura idu wābidua mña animarāda babue diaðamārēã. ²⁻³ Baribara ðaa dai israelerāda idu wābiēbara ãtebara nañ druade bebibara, Ācōrēba bārã animarāra idji ðbaðeba quinibiya. Bārã cawayoda, burroda, cameyoda, pacada, oveja sida quininia. ⁴ Baribara Ācōrēba animarā dai israelerāneda mawā oēa. Dai animarāra ni aba biða beuðaða egiptorā animarā quĩrāca. ⁵ Ācōrēba ewarida ðasia nañ Egiptode mawā oi carea. Nubara mawā oya.”–

⁶ Nurēma Ācōrēba mawā osia. Jūma egiptorā animarāra quinisidaa. Baribara israelerā animarāra ni aba biða beuðaðe basía. ⁷ Egiptodebema boroba ēberārāda israelerā animarā acðe diabuesia. Wānapeda unusidaa israelerā animarāra ni aba biða beuðaðe basida. Baribara Egiptodebema boroba mañda cawasimña so zarea ðesia. Mañ bēra israelerāra idu wābiē basía.

Ācōrēba cabla diabueda

⁸ Mañbe Ācōrēba Moisea, Aaroña biða jarasia:

–Jāñbe tala porada jawade edaðapeda Egiptodebema boro quĩrāpita ãtaa jāmāpodadua.* ⁹ Mañ tala porara jūma Egipto druade cowa nūmaya. Mañba Egipto druade ēberārāra animarā sida jūma cabla biracuaya.–

¹⁰ Ara mañda Moiseba Aaroñ ume tala porada edaðapeda Egiptodebema boromaa wāsidaa. Jūnapeda Moiseba tala porara idji quĩrāpita ãtaa jāmāposia. Ara mañda ēberārāra animarā sida jūma cabla biracuasia.

¹¹ Mañne Egiptodebema daubararāra Moise quĩrāpita poya wānaē basía ãdjirā sida waabemarā quĩrāca cabla jūma birapedada bēra. ¹² Baribara Ācōrēba Egiptodebema borora so zarea ðasia. Mañ bēra Moiseba Aaroñ biða jarapedadara ãjāē basía Ācōrēba jarada quĩrāca.

Ācōrēba hielu jurrubida

¹³ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Nu diapeda Egiptodebema boromaa wāpeda jaradua: “Dai hebreorā Ācōrēba nāwā jara ðaa: mñ purura idu wābidua mña animarāda babue diaðamārēã. ¹⁴ Baribara ðaa mawā oēbara mñ ðbaðeba bara, dji dromarāra, jūma ba druadebemarā sida wetara mĩgabiya. Mawā ðaa cawaya mña obari quĩrāca nañ ējūāne neēda. ¹⁵ Wārāda nañ naēna mñ ðbaðeba bara, ba druadebemarā sida jūma quinibida basia ni aba biða nañ ējūāne berāmārēã. ¹⁶ Baribara mña mawā oē ðaa. Mña bara zocai ðasia ba mĩgabi ðaðeba mñ ðbada unubi carea. Mawā mñra jūma nañ ējūāne trñ ðaga ðaya. ¹⁷ Baribara ðaa wadibida mñ puruda biē o ðaa. Wadibida ãdjirāra idu wābiē ðaa. ¹⁸ Mañ carea nu nañ horaca mña hielu waibada bajāneba jurrubiya. Egipto puru osida ewaridiba wadibida hielora mañ quĩrāca jurrucua. ¹⁹ Mañ bēra jūma bārã animarāda de edre ðabicuadua. Mawā oēbara hielu waibaa jurrubara quenaya. Baridua ēberārāda, animarā sida de edre beaðaēbara, hielu waibaa jurrubaba beaya.”–

²⁰ Ne wayaaba ãbara Egiptodebema dji dromarāba Ācōrēba jaradara ãjāsidaa. Mañ bēra ãdji nezocara, ãdji animarā sida de edre isabe ðacuasidaa.

²¹ Baribara ãbara Egiptodebema dji dromarāba Ācōrēba jaradara ãjānaē basía. Mañ bēra ãdji nezocara, ãdji animarā sida de edre ðacuadaē basía.

* **9:8** Tala pora. Hebreo beðeade jara ðaa egoro cada zareabariðebema tala porada.

²² Mañbe Ñcōrēba Moisea jarasia:

-Bλ jλwara bajānaa λtaa wadua. Mañne jūma Egipto druade hielora ēberārā λrλ, animarā λrλ, idjaba néude bida jurruzoaya.-

²³⁻²⁴ Ara mañda Moiseba idji bacurura bajānaa λtaa wasia. Mañne Ñcōrēba jūma Egipto druade hieloda jurrubisia. Aβeda baa bara βae nūmesia. Egipto puru osida ewarideba mañ quĩrāca wadibida ununaca basía. ²⁵ Mañ hielō waibλa jurrubλrλba Egipto druade jūma de edre beadaēra quenasia. Ēberārāda, animarāda, néu βea sida jūma quenasia. Bacuru sida jūma ārīsia. ²⁶ Aβabe Goseλ druade israelerā duanλmaa hielora jurruē basía.

²⁷ Mañbe Egiptodebema boroba Moiserā, Aaroλ sida trλbipeđa ādjía nāwā jarasia:

-Idibλrλ mλa cawasia biē o βλda. Ñcōrēbλrλ jipa o βλa. Mλda, mλ puru sida bedeađe panλa. ²⁸ Mañ bērā Ñcōrēa iwididadua nañ hielō jurru nūmλra, baa sida jōbimārēā. Mañbe mλa israelerāra idu wābiya. Waa ādjirāra Egiptode bebiēa.-

²⁹ Moiseba Egiptodebema boroa jarasia:

-Nañ purudeba ēdrλdacarea mλ jλwara umena λtaa wapeđa Ñcōrēa iwiđiya. Mañne hielō jurru nūmλra, baa sida jōya. Mañneba bλa cawaya Ñcōrēra nañ ējūā djibarida. ³⁰ Baribλrλ mλa cawa βλa dji dromarāba, bλa bida wadibida Ñcōrēra wayadaē panλa.-

³¹ (Egiptorāba u eropanana linoda pōnō βada bērā idjaba cebadada zau βada bērā hielō jurrubλrλba jūma ārīsia. ³² Baribλrλ ādjirāba u eropanana trigora, centeno sida wadi zauē βada bērā ārīē basía.)

³³ Mañbe Moiserā Egiptodebema boromaλba ēdrλpeđa puru dajadaa wāsia. Mama idji jλwara umena λtaa wapeđa Ñcōrēa iwidisia. Ara mañda hielō jurru nūmanara, baara, cue sida Egipto druade cābasia. ³⁴⁻³⁵ Mañ unuside Egiptodebema boroba wayacusa biē osia. Idjida, dji dromarā sida so zarea panena bērā israelerāra idu wābiē basía Ñcōrēba Moiseđeba jarađa quĩrāca.

10

Ñcōrēba adichichi diabueda

¹⁻² Mañbe Ñcōrēba Moisea jarasia:

-Mλa Egiptodebema borora, dji dromarā sida so zarea βasia ne un-acada ādjirā tāēna oi carea. Māwāra bārā warrarāa, bārā wiuzaquērāa bida nēbλrλđia sāwā mañ ne ununacadeba mλa unubisida egiptorāra siriē beada. Māwā bārāba cawadia mλdrλ Ñcōrēda. Jāλbe Egiptodebema boromaa jarađe wādua mλa adichichida zocārā idji druade baebida.-

³ Ara mañda Moiserā Aaroλ sida Egiptodebema boromaa wānapeda nāwā jarasidaa:

-Dai hebreorā Ñcōrēba nāwā jara βλa: “¿βλa sāλbeβλrλ mλra wayai? Mλ purura idu wābidua mλa animarāda babue diadamārēā. ⁴ Baribλrλ mλ puruda idu wābiēβλrλ, nu mλa adichichida bλ druade zocārā baebiya. ⁵ Mañne bλ druara adichichiba jūma biraya. Egorora aβeda poya ununaēa. Mañ adichichiba bārā néu hieloba ārīnaēra jūma codia. Bacuru quedua sida bārā ējūāne adichichiba jūma codia. ⁶ Bλ dera, dji dromarā dera, jūma waabema egiptorā de sida adichichiba biraya. Bārā drōā naēnabemarāba, bārā zeza bida ununaca basía adichichira nañ quĩrāca baebλrλda. Nañ druade jūpeđađa ewarideba wadibida nañ quĩrāca ununaca.”-

Moiseba Egiptodebema boroa māwā jarapeda wāsia. ⁷ Mañbe Egiptodebema dji dromarāba dji boroa jarasidaa:

-¿Bla wadibiða jáñ ēberāa idu dadjirāra mīā sēbi baica? Israelerāra idu wābidua ādji Ācōrēa animarāda babue diadamārēā. ¿Bla wadibiða adua bāca Egipto druara jūma ārībārada?-

⁸ Mañbe Egiptodebema boroba Moiserā Aaroñ siða wayacusa trābipeða nāwā jarasia:

-Bārā Ācōrēa animarāda babue diade wānida panā. ¿Baribārā bārāra jūmasāwā wāni?-

⁹ Moiseba panusia:

-Dairāra jūma wānia. Warra zaquerāra, drōārāra, dai warrarāra, dai caurā siða wānia. Dai animarā siða ededia. Dairāra jūma wānia Ācōrēa animarā babue diadi bēā.-

¹⁰⁻¹¹ Baribārā Egiptodebema boroba panusia:

-Māwāēā. Ebuða bla bārāba biē o quīrā panāda. Ācōrēba bārāra careba blaða a panā. Baribārā mā bārāra warrarā bara idu wābiēā. Ababe drōārāda wānida panā Ācōrēa animarāda babue diadi carea. ¿Mañdrā bārāba iwiði panāēca?-

Mañbe Egiptodebema boroba Moiserā Aaroñ siða idji quīrāpitabemada āyā jaretabisia.

¹² Ācōrēba Moisea jarasia:

-Bā jāwara nañ Egipto druade wadua adichichida zocārā baemārēā. Māwā jūma Egipto druara adichichiba biraya. Mañ adichichiba jūma chirua hieloba ārīnaēra codia.-

¹³ Ara mañda Moiseba idji jāwade erobā bacurura Egiptode wasia. Mañne Ācōrēba nāūrāda āmādaud odjabariareba tlbisia. Āsa, diamasi biða Egipto druade tā nūmasia. Mañ nāūrāba nurēma diapēda adichichida zocārā baebisia.

¹⁴⁻¹⁵ Mañne jūma Egipto druara adichichiba birasia. Abeda egorora poya ununaca basía. Mañ ewari naēna adichichira mañ quīrāca Egipto druade ununaca basía idjaba waa mañ quīrāca ununaēa. Hieloba ārīnaē chiruara, nejō bea siða adichichiba jūma cosidaa. Jūma Egipto druade chiruada, bacuru quedua siða abeda neē besia.

¹⁶ Mañbe Egiptodebema boroba Moiserā, Aaroñ siða isabe trābipeða nāwā jarasia:

-Idibārā bārā Ācōrē quīrāpita, bārā quīrāpita biða mā biē osia. ¹⁷ Mañ bēā mā bārāa bedea djuburiaya mā biē odada quīrādoadamārēā. Idjaba bārā Ācōrēa iwididada nañ adichichira mā druade jōbimārēā. Māwā odaēbārā dairāra jarrababa quininia.-

¹⁸ Ara mañda Moiserā Egiptodebema boromaaba ēdrāpēda Ācōrēa iwidisia.

¹⁹ Iwidibārāde Ācōrēba nāūrāda dji cābāyā āmādaud baebariareba tlbisia.* Mañ nāūrāba adichichira Pusa Purru abadaē jūma batabuesia. Abeda adichichira Egipto druade ni aba biða beē basía. ²⁰ Baribārā Ācōrēba Egiptodebema borora so zarea blaða bēā idjia israelerāra idu wābiē basía.

Ācōrēba ewari quibida

²¹ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

-Bā jāwara ātaa bajānaa wadua. Mañne ewarira qui dogoya. Jūma Egipto druade abeda pāisosoa nūmeya.-

²² Ara mañda Moiseba idji jāwara ātaa bajānaa wasia. Mañne ewarira qui dogopeða ewari ūbea Egipto druade bio pāisosoa nūmesia. ²³ Mañ ewari ūbeade

* **10:19** Ācōrēba nāūrāda dji cābāyā tlbisia āmādaud baebariareba. Hebreo beedeade nāwā בָּא בְּלֵא: “Ācōrēba nāūrā āmādaud odjabariareba tlbis bādara dji cābāyā āmādaud baebariareba tlbisia.”

ni abada idji diguidaaba poya ayã wãnaẽ basía. Ni ãdji caita bea sida poya ununaẽ basía. Baribara israelerã panama ãna basia.

²⁴ Maãbe Egiptodebema boroba Moiserã trãbipeda nãwã jarasia:

-Bãrãra bãdji warrarã bara wãnida panã ãcõrã animarãda babue diadi carea. Baribara bãrã animarãra amenida panã.-

²⁵ Moiseba panusia:

-Mãwãã. Bã dai animarãra idu edebida bã ãcãrã dai ãcõrã bea diadida panã bẽrã idjaba ãcãrã idjã babue diadida panã bẽrã.† ²⁶ Maã bẽrã dai animarã sida ededia. Ni aba bida amenaã. Dai animarãnebemada ãcãrã dai ãcõrã babue diadida panãmĩna ara nawena adua panã sãlgãdrã mãwã odida panãda. Araa jũpedadacarea cawadia.-

²⁷ Baribara ãcõrã Egiptodebema borora so zarea basia. Maã bẽrã Egiptodebema boroba israelerãra idu wãbiẽ basía. ²⁸ Maãne idjia Moisea jarasia:

-Mã quĩrãpitabemada ayã wãdua. Mãmaa waa zerãdua. Bãda mãmaa zeibara, mã bãra beaya.-

²⁹ Moiseba panusia:

-Bia bã. Mãra bãmaa waa zeã.-

11

Ãcõrãba dji nabema umaquĩrã warra beudi jarada

¹ Maãbe ãcõrãba Moisea jarasia:

-Mãã Egiptodebema borora, egiptorã sida wayacusa cawa oya. Mãwã cawa odacarea dji boroba bãrã israelerãra idu wãbiya. Abeda bãrãra idji druadebemada ayã jãrecuaya. ² Maã bẽrã israelerãa jaradua ãdjirã caita bea egiptorãa oro odada, parata oda sida iwididamãrã.-

³ ãcõrãba egiptorãa israelerãra bia unubisia. Dji dromarãba, waabema egiptorã bida Moiserã dji dromada cawasidaa.

⁴ Egiptodebema boromaaba ayã wã naẽna Moiseba idjã jarasia:

-Ãcõrãba nãwã jara bã: "Ariquẽtra mãra jũma Egipto druade pãrrãaya. ⁵ Maãne umaquĩrã warra dji nabemarãra jũma beudia. Egiptodebema boro umaquĩrã warra dji nabemara beuya. Dji edaara bã nezocawãrãba erobã umaquĩrã warra dji nabema sida beuya.* Idjaba animarã warra dji umaquĩrã naãrã toda sida jũma beudia. ⁶ Maãne jũma Egiptode sopua dromaba eberãrãra jãbi bãgadia. Maã ewari naẽna sopuara mã quĩrãca ununaca basía ni mã quĩrãca waa ununaã. ⁷ Baribara dai israelerã duanãma chupea nũmaya sopuadãẽ bẽrã. Usa sida berudãã ni cãrẽ sida sãwãnaẽ bẽrã."

Mãwã bãrã egiptorãba cawadia ãcõrãba dai israelerãra quĩrã awara obarida. ⁸ Mãwãbãrãde dji dromarãda mãmaa zedia. ãdjirãra mã quĩrãpita chĩrãborode copanenapeda jaradia: "Wãdua. Jũma israelerã sida pe ededia." Bãrãba mãwã jarabãdãdebãrã mãra wãya.-

Moiserã bio quĩrũ bãda Egiptodebema boromaaba ãdrasia.

⁹ Naẽna ãcõrãba Moisea jarãoasia:

-Egiptodebema boroba bãrãba jara panãra ãjãẽ baya. Mãwã mã ne ununacada Egiptode zocãrã ocuaya.-

¹⁰ Moiseba Aaroã bida mã ne ununaca beara Egiptodebema boro quĩrãpita ocusidaa. Baribara ãcõrãba idjira so zarea basia. Maã bẽrã Egiptodebema boroba israelerãra idji druadebemada idu ãdrãbiẽ basía.

† **10:25** Bã dai animarãra idu edebida bã ãcãrã dai ãcõrã bea diadida panã bẽrã. ãcãrãmaarã mã hebreo bedeaba jara bã: "Mãwãra çbãdji animarãnebemada diaica dai ãcõrã bea diadãmãrã?"

* **11:5** Dji edaara bã nezocawãrã. Hebreo bedeade bã bã: "Nezocawãrã yude ne bã çũmã."

12

Israelerã êdrãdi ewaride Ācōrēba obida

¹ Egiptode panasidade Ācōrēba Moisea, Aaroļa bida nãwã jarasia:

² –Idiba ĩtaa naļ jedecora bãrã israelerã itea dji nabema jedeco baya.*

³ Jũma israelerãa jaradadua: naļ jedecode die ewari jũēnacarea jũma de bara bea umaquĩrãrãba oveja zaqueda wa chiwatu zaqueda aba awara bãdida panãa ãdji dedebemarã itea. ⁴ Baribãrã ãcãrã dede zocãrãébe panã bẽrã maļ animarã djarara jũma poya codãea. Maļ bẽrã dji de djibariba idji caitabema de djibari ume animarãda aba awara bãdida panãa. Maļ animarã beabãda ewaride dji djarara ãdji dede bearãba cobada quĩrãca diaẽdia. ⁵ Maļ animarãra jũma bia bãida bãa, dji umaquĩrã bãida bãa, poa aba bãida bãa. ⁶ Maļ animarãra ewari quĩmãrẽ bio wagaẽdida panãa.

Catorcebema ewari queubãrãde jũma israelerãba maļ animarãra beadida panãa. ⁷ Beabãdade dji oada piadapedã maļ oaba ãdji dede edã wãbada icawa pãrãdida panãa. Ara maļ dede dji djarada codãia. ⁸ Maļ diamasi dji djarara bá codida panãa. Chirua aseada, paļ dji êsãbari neẽ bã sida codida panãa. ⁹ Dji djarara õgo õgoã codãcara panãa idjaba djudãda codãcara panãa. Ababe bãdãda codida panãa. Bãbãdade dji boro bara, dji jĩrũ bara, idjaba dji jãsira sãgãdapedã bitedã bãdapedã jũma bãdida panãa. ¹⁰ Dji djarara ni maĩrĩ bida wagadiẽ panãa nurẽma codi carea. Jũma codãebãrã nurẽma diapedã dji adubãdãra babuedida panãa. ¹¹ Maļ co panãne bãrã cacuãde jãbadãra jũma jã beãdida panãa, jĩrũne jãbadãra jã beãdida panãa, idjaba bãrã bardonãra jãwãde erobeadida panãa. Isabe ne codida panãa, Egiptodeba êdrãdida panã bẽrã. Maļ ewarira bãrãba trã bãdãia “Egiptodeba êdrãpedãda quĩrãnebabada ewari.”

¹² Maļ diamasi mãra jũma Egipto druãde pãrãrãaya. Maĩne mãa quinibiya jũma Egiptodebema umaquĩrã warra dji nabemarãda idjaba Egiptodebema animarã warra dji umaquĩrã naãrã toda sida. Mãwã mãa unubiya egiptorãba ãcōrẽ quĩrãca erobearã siriẽ beada. Mãdrã Ācōrẽa. ¹³ Baribãrã bãrãba pãrãpedãda oaba cawabiya bãrãra sããgã dede panãda. Maļ oa unubãrãde mãra wãyã wãya. Mãwã mãa Egiptodebema warrãrã quinibibãrãde bãrã umaquĩrã warra dji nabemarãda ni aba bida beudãea.

¹⁴ Idiba ĩtaa poãza bãrãba, bãrã warrãrãneba yõbãda bida ewari dromada mã itea odida panãa mãa maļ diamasi obãrãda quĩrãnebaẽdi carea. Maļ ewari dromada nãwã odida panãa: ¹⁵ siete ewari bãrãba paļ dji êsãbari neẽ bãda codida panãa. Maļ ewaride ni abãlba paļ êsãbarida idji diguidã erobãcara bãa. Maļ siete ewaride abãlba paļ êsãbari bara bãda coibãrã idjira ãyã jãretãbuedida panãa bãrã israelerã tãēnabemada. ¹⁶ Maļ siete ewari o panãne dji naãrãbema ewaride, dji jĩrũarebema ewaride bida jũma bãrã israelerãra ãbaã dji jãredida panãa mãa bia bedeadã carea. Maļ ewari umẽbẽmane ni abãlãda trajãcara panãa. Ababe poya ne djudida panãa maļ ewaride ne codi carea.

¹⁷ Bãrãba paļ dji êsãbari neẽ cobada ewarida o panãnida panãa, maļ ewaride mãa bãrãra Egiptodeba êdrã ededã bẽrã sordãorã djõne wãbada quĩrãca. Poã zebãrãza bãrãba, bãrã warrãrãneba yõbãda bida maļ ewari dromãra o panãnida panãa. ¹⁸ Poãza dji nabema jedecode siete ewari bãrãba paļ dji êsãbari neẽ bãda codida panãa. Maļ jedecode catorce ewari

* **12:2** Hebreorãba jedeco juachãbadãra dadjirãba juachãbada quĩrãca bããea. Jedeco zaque odjabãrãza aba dewarãbema odjabãrãdaãa jedeco aba abadaã. Maãza trã bara bãa. Ādjia jedeco juachãbada quĩrãca dji nabema jedecora marzode wa abrilde odjabãria. Exodo 12:5de maļ jedecora Abib abadaã. Nehemia 2:1de Nisaã abadaã.

queudadeba aba siete ewari queubΛrΛdaa bārāba māwā odida panΛa.† 19 Mañ siete ewaride bārāba pañ ěsābarida bārā diguida erobeacara panΛa. Baridua bārānebemaba, āibema bārā tāēna bΛ bida pañ ěsābarira coibΛrΛ, idjira āyā jΛretabuedida panΛa bārā tāēnabemada. 20 Mañ siete ewaride bārāba ni cārē sida codiē panΛa pañ ěsābari bara bΛda. Bādji wābΛdama ababe coēida panΛa pañ ěsābari neē beada.–

21 Ācōrēba māwā jaradacarea Moiseba Israeldebema dji bororāda trāpeda nāwā jarasia:

–Dji de bara bea umaquīrāba ādji dedebemarā itea oveja zaqueda wa chiwatu zaqueda edadapeda awara bΛdadua. Dji ewari jūpeda queubΛrΛde mañgΛ animarāra beadida panΛa. 22 BeabΛdade dji oara epedeco waibΛade piadida panΛa. Mañbe chirua hisopo abadada ābaa cajānapeda mañ oade begueadapeda bārā dede eda wābada icawa pΛrΛdadua. AnadrΛi naēna ni abaΛda idji dedeba ēdrΛiē bΛa. 23 Ācōrēba Egiptodebema umaquīrā warra dji nabemarāda quinibi carea pΛrrΛabΛrΛde mañ oa bārā dede eda wābada icawa pΛrΛdara unuya. Mañ bērā idjira wāyā wāya. Mañ oa unubΛrΛde dji beabarida bārā dede idu eda wābiēa bārā umaquīrā warra dji nabemarā quinibirāmārēa.

24 Idiba ātaa poaza bārāba, bārā warrarāneba yōbΛda bida mañ ewari dromada o pananida panΛa Ācōrēba jarada quīrāca. 25 Ācōrēba diai jarada ējūāne jūpedadacarea bārāba poaza mañ ewari dromara o pananida panΛa idjia jarada quīrāca. 26-27 Bārā warrarāba iwidibΛdade: “¿Cārē cārēā nañ ewari dromara jāwā o panΛ?”, bārāba panunida panΛa: “Nañ animarāra bea panΛa Ācōrēa bia bedeadī carea. Nañ ewaride quīrāneba panΛa Ācōrēba Egiptodebema umaquīrā warra dji nabemarā quinibiside dadjirā dedebemada wāyā wāsida dadji umaquīrā warra dji nabemarā beurānamārēa.”–

Moiseba māwā jaradacarea israelerāra chīrāborode barru copanenapeda Ācōrēa bia bedeasidaa. 28 Mañbe jūma osidaa Ācōrēba Moiseba Aaroā bida jarada quīrāca.

Ācōrēba Egiptodebema umaquīrā warrarā dji nabemarā quinibida

29 Mañ diamasi ariquētra Ācōrēba Egiptodebema umaquīrā warra dji nabemarāda jūma quinibisia.‡ Egiptodebema boro umaquīrā warra dji nabemada beusia. Preso bea umaquīrā warra dji nabemarā sida beusidaa. Idjaba jūma Egiptodebema animarā warra dji umaquīrā naārā toda sida beusidaa. 30 Diamasi Egiptodebema borora, dji dromarāra, jūma waabema egiptorā sida piraposidaa. Mañne deza jīābi bΛgasia ādji umaquīrā warra dji nabemara jūma quinisida bērā.

31 Ara mañ diamasi Egiptodebema boroba Moiserā Aaroā sida trābipedā nāwā jarasia:

–Bārā israelerāra isabe mΛ druadebemada āyā wābΛrΛdadua. Ācōrēa animarāda babue diade wānadua bārāba jara panΛ quīrāca. 32 Bārā animarā sida jūma ededadua bārāba jara panΛ quīrāca. Idjaba Ācōrēa iwidididua mΛ carebamārēa.–

33 Egiptorāba israelerāra ādji druadebemada isabe āyā wābi panasidaa nāwā crīcha panana bērā: “Israelerāda āyā wānaēbΛrΛ dairāra jūma quininia.”

34 Mañ bērā israelerāba ādji pañ odi carea bΛratΛpedadada epedecode bΛsidaa. Mañ bΛratΛpedadara ěsābari neē basia. Jūma mañgΛra wuade

† 12:18 Catorce ewari queudadeba aba siete ewari queubΛrΛdaa. Cāpūrā bedeade bΛ bΛa “el día catorce hasta el día veintiuno.” ‡ 12:29 Exodo 4:23.

ɓaradapeda equiade edadapeda edesidaa. ³⁵ Ĕdrɓɓadae israelerāba Moiseba jarada quĩrāca osidaa. Ādjirāba parata odada, oro odada, cacuadae jɓbada sida egiptorāa iwidisidaa. ³⁶ Ācōrēba egiptorāa israelerāra bia unubida bēra ne jūma israelerāba iwidipedadara ādjirāba diasidaa. Māwā ne jūma egiptorāba eropananada israelerāba edasidaa. §

Israelerā Egiptodeba Ĕdrɓpedada

³⁷ Egiptodeba Ĕdrɓsidae israelerāra Ramese purudeba Suco purudaa wāsidaa. Seisciento mil drōārāda jīrūba wāsidaa wērārā, warrarā sida juachadaē. ³⁸ Ādji animarā zocārā eropanɓa sida jūma edesidaa. Israelerā ume dewara ēberārā sida zocārā wāsidaa. ³⁹ Egiptorāba isabe wābisida bēra israelerāra poya ne djudaē basía ededi carea. Mañ bēra ādjia Egiptode ɓaratɓpedada pañ dji Ĕsābari neē ɓada ota ābusidaa.

⁴⁰ Egiptode israelerāra cuatrociento treinta poa panasidaa.* ⁴¹ Mañ cuatrociento treinta poa daucha jūēside israelerāra Ācōrē sordaorā quĩrāca Egipto druadeba jūma Ĕdrɓsidaa. ⁴² Mañ diamasi Ācōrēba israelerāra waga ɓasia Egiptodeba Ĕdrɓ edei carea. Mañ bēra poaza israelerāba, ādji warrarāneba yōɓada bida abari ewari quĩrāca diamasi idji itea wagadida panɓa.

Egiptodeba Ĕdrɓpedada quĩrānebabada ewari

⁴³ Ācōrēba Moisea Aaroɓa bida jarasia:

–Bārā Egiptodeba Ĕdrɓpedada quĩrānebadi carea ne cobadara nāwā odida panɓa. Ni abaɓ āibema israelerā tāēna ɓɓa mañ cobadara cocara ɓɓa. ⁴⁴ Baribɓɓa Israeldebema abaɓba āibemada idji nezoca bamārēā nēdoibɓɓa, mañ nezocara cacua wēāgosira ne cobadara coida ɓɓa. ⁴⁵ Baribɓɓa parata carea traja ɓɓa āibemaba mañ cobadara cocara ɓɓa. Idjaba baridua bārā tāēna ɓɓa āibemaba mañ cobadara cocara ɓɓa. ⁴⁶ Mañ ne cobadara bādji dede eda coɓida panɓa. Mañne dji djarada ni mañrī bida dajadaa edeɓacara panɓa. Idjaba dji ɓɓawɓɓa ɓɓawedɓacara panɓa. ⁴⁷ Jūma israelerāba mañ cobadara coɓida panɓa. ⁴⁸ Bārā tāēna ɓɓa āibemaba mañ ne cobadara co quĩrā ɓɓɓɓa, naārā idji cacuara wēāgoɓida ɓɓa. Idjaba jūma umaquĩrā idji ēberārā sida māwā odida panɓa. Mañbeɓɓa idjia mañ cobadara coida ɓɓa, israelerā quĩrāca ɓɓa bēra. Baribɓɓa cacua wēāgoē ɓɓa mañ cobadara cocara ɓɓa. ⁴⁹ Mañ ne cobadara bārā israelerāba, āibema bārā tāēna panɓa bida ara mɓa jara ɓɓa quĩrāca odida panɓa.–

⁵⁰ Israelerāba Ācōrēba Moisea Aaroɓa bida jarada quĩrāca jūma osidaa.

⁵¹ Ara mañ ewaride Ācōrēba israelerāra Egiptodeba jūma Ĕdrɓ edesia sordaorā djōne wābada quĩrāca.

13

Jūma umaquĩrā warra dji nabemarāda Ācōrēba diadida panɓa

¹ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Israelerāba ādji umaquĩrā warra dji nabemarāda, ādji animarā dji umaquĩrā naārā topedada sida mɓa jūma diadida panɓa. Jūma mañɓarā mɓrea.–

³ Mañbe Moiseba israelerāa jarasia:

–Nañ ewarira quĩrānebadadua Ācōrēba idji ɓɓadeba bārāra Egiptode nezoca beadada Ĕdrɓ edada bēra. Poaza ara nañ ewari quĩrāca bārāba pañ Ĕsābari bara ɓada cocara panɓa bārā Egiptodeba Ĕdrɓpedadara quĩrānebadi carea.

§ 12:36 Exodo 3:21-22. * 12:40 Genesi 15:13-15.

⁴ Idi nañ jedeco Abib abada de bārāra Egiptodeba ēdrΛbΛdaa. ⁵ Ācōrēba bārāra Canaañ druadaa edeya. Mañ druade baridua ne upedađara bia zaubaría. Mama cananeorāda, hititarāda, amorreorāda, heveorāda, idjaba jebuseorā sida duanΛa. BaribΛrΛ Ācōrēba bārā drōā naēnabemarāa wārāneba jarasia mañ druara bārāa diaida. Jāma jūēpedađacarea poaza nañ jedecode bārāba nañ quĩrāca odida panΛa bārā Egiptodeba ēdrΛpedađa ewarida quĩrānebađi carea. ⁶⁻⁷ Siete ewari bārāba pañ dji ēsābari neē bΛda codida panΛa. Mañ siete ewaride pañ ēsābarira ni mañrĩ bida bārā druade erobeadiē panΛa. Jĩrũarebema ewaride Ācōrēa bia beđeadi carea bārāra ābaa dji jΛredida panΛa. ⁸ Māwā o panΛane bārā warrarāa nāwā jaradida panΛa: “Dadjirāba nāwā o panΛa Ācōrēba dadji israelerāra Egiptodeba ēdrΛ edada quĩrānebađi carea.”

⁹ Nañ ewari obadara bārā jΛwade wa dratude sēyā quĩrāca bΛa. Mañba quĩrānebabi baya bārāba Ācōrē leyra jaradia pananida panΛa idji ΛbΛadeba dadji israelerāra Egiptodeba ēdrΛ edada bērā. ¹⁰ Mañ carea poaza ara nañ ewari quĩrāca bārāba mañ ewari dromada o pananida panΛa.

¹¹ Ācōrēba bārāra cananeorā druadaa edepeda mañ druara diaya idjia bārā drōā naēnabemarāa, bārāa bida wārāneba diaida jarada bērā. ¹² Jāma jūēpedađacarea bārāba jūma bārā umaquĩrā warra dji nabema tobΛdara, jūma bārā animarā dji nabema umaquĩrā tobΛda sida Ācōrēa diađida panΛa. Jūma mañgarāra Ācōrēnea. ¹³ Bārā burro warra dji nabema umaquĩrā tobΛrΛda Ācōrēnemĩna, bārāba mañ animarāra poya edadida panΛa. Edadi carea ovejada wa chiwatuda mañ burro cacuabari Ācōrēa babue diađida panΛa. BaribΛrΛ mañ burroda eda quĩrānaēbΛrΛ, bārāba otapuya beađida panΛa. Idjaba bārā umaquĩrā warra dji nabema tobΛdara Ācōrēne bērā, idji cacuabari ovejada wa chiwatuda Ācōrēa babue diađida panΛa mañ warrara zocai bēmarēā. ¹⁴ Idiba ĩtaa bārā warrarāba iwidibΛdade: “¿Cārē cārēā jāwā obada?”, bārāba nāwā panunida panΛa: “Jāwā obadaa Ācōrēba idji ΛbΛadeba dadjirāra Egiptode nezoca beađada ēdrΛ edada bērā. ¹⁵ Mañ ewaride Egiptodebema borora so zarea beđa bērā dadjirāra ēdrΛ bΛ quĩrāē basía. Mañ carea Ācōrēba jūma Egiptodebema umaquĩrā warra dji nabemarāda quinibisia. Egiptodebema animarā warra dji umaquĩrā naārā topedađa sida quinibisia. Mañ carea dadjirāba jūma animarā warra dji nabema umaquĩrā tobΛdara Ācōrēa babue diabadaa. BaribΛrΛ jūma dadjirā umaquĩrā warra dji nabema tobΛda cacuabari oveja zaqueda Ācōrēa babue diabadaa. ¹⁶ Māwā obadara dadji jΛwade wa dratude sēyā quĩrāca bΛa. Mañba quĩrānebabi bΛa Ācōrēba idji ΛbΛadeba dadjirāra Egiptodeba ēdrΛ edasida.”-

Jārārā ĩtΛba edaa draso a jira bada

¹⁷ Egiptodebema boroba israelerā idu wābisi de Ācōrēba ādjirāra dji caitaara bΛ óare edeē basía, mañ ora pilisteorā druade wā bΛ bērā. Ācōrēba nāwā crĩchasia: “Israelerā wābΛdade pilisteorāda ādji ume djōne zedibΛrΛ, Canaañ druadaa wāni crĩcha eropanana igaradepeda Egiptodea jēda wānia.” ¹⁸ Mañ carea Ācōrēba ādjirāra ējũā pōāsa ewaraga bΛde wā bΛ óare edesia. Mañ ora Pusa Purru abadađaa wā bΛa.*

Egiptodeba ēdrΛsidade israelerāra djōne wābΛda quĩrāca wāsidaa. ¹⁹ Mañne Moiseba Jose querasi bΛwΛrΛra edesia Canaañ druade tΛbari carea.

* **13:18** Pusa Purru. Mañ trΛra griego beđeadeba ze bΛa. Hebreo beđeade “Chiru Pusa” wa “Chiru Amene” bΛ bΛa.

Māwā osia Jose querasiba naēna israelerāa wārāneba jarabida bēra māwā odamārēā.† Jose querasiba nāwā jarasia:

–Wārāda Ācōrēba bārāra carebaya. Mañ ewaride bārāba mñ bawarara namaaba Canaał druadaa tabaride ededadua.–

²⁰ Egiptodeba ēdrasidade israelerāa naārā Suco purude jūēne wānapeda Etał purudaa wāsidaa. Mañ purura ējūā pōāsa ewaraga bā icawa bāa. Mama ādji wua dera ocuasidaa. ²¹ Israelerā wābadae Ācōrēra ādji na wābadjia cawadamārēā sāma wānida panada. Āsa idjira jārārā quīrāca ltaba edaa draso jira babadjia. Diamasi mañ jārārāra tlabā quīrāca uruga jira babadjia ānaane pananamārēā. Māwā āsa, diamasi bida israelerāa poya wānida panasidaa. ²² Mañ jārārā ltaba edaa draso jira bāra ādjirā umebemada āyā wāca basía. Āsa jārārā quīrāca basia. Diamasira tlabā quīrāca uruga jira babadjia.

14

Israelerā Pusa Purude chāpedada

¹ Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Israelerāa jaradua Pi-Ajiroada jēda wānamārēā. Jāma Migdol puru quīrāpe pusa icawa ādji wua dera Baal-Zepoł caita ocuadida panāa. ³ Māwāra Egiptodebema boroba crīchaya ējūā pōāsa ewaraga bāde bārā israelerāa nocodaa poya wānaē bēra baridua nīnada. ⁴ Mañne mña Egiptodebema borora so zarea bāya. Mañ bēra idjia bārāra caidu ēpēya. Baribara mña idjira, idji sordaorā sida poyaya mñdra dji dromaara bāda unubi carea. Māwā egiptorāba cawadia mñra Ācōrēda.–

Ara mañda israelerāa Ācōrēba jarada quīrāca jēda wāsidaa. ⁵ Mañ ewaride Egiptodebema boroa israelerā mīrū wāsidadada jarasidaa. Mañne idjia, dji dromarā bida israelerā idu wābipedadada jēda crīchasidaa. Nāwā jarasidaa: “¿Cārē cārēā jāwā israelerāa idu wābisida? Dadjirāba ōgo trajabibadara neē panesidaa.”

⁶ Ara mañda Egiptodebema boroba djōbada carretara cawayode jlbicuasias israelerā caidu wāi carea. Idjaba idji sordaorāra trābisias idji ume wānamārēā. ⁷ Carreta dji biara beada seisciento edesia. Mañ awara jūma dewara carreta sida pe edesia. Carretaza sordaorā boroda aba beasia. ⁸ Mañne Ācōrēba Egiptodebema borora so zarea bāsia israelerā caidu wāmārēā. Ācōrē lādeba israelerāa Egiptodeba ēdrapedamīna Egiptodebema borora idji sordaorā ume caidu wāsidaa.*

⁹ Jūma Egiptodebema sordaorāra israelerā caidu wāsidaa; cawayodeba djōbadarāda, carretaēba djōbadarāda, waabema sordaorā sida. Israelerāa pusa icawa Pi-Ajiro caita Baal-Zepoł quīrāpe unune wāsidaa. ¹⁰ Israelerāba Egiptodebema boro, idji sordaorā ume ādji caidu zebadada unusidade bio ne wayadapeda Ācōrēa quīrā djuburiada iwidi duanesidaa. ¹¹ Mañne ādjirāba Moisea jarasidaa:

–¿Bāa cārē cārēā jāwā osi? ¿Cārē cārēā Egiptodeba dairāra nama pe enesi? ¿Egiptode dairā joudi carea ējūāra neē basica? ¿Bāa dairāra nañ ējūā pōāsa ewaraga bāde beubi carea enesica? ¹² ¿Egiptode panasidade dairāba bāa egiptorā itea idu trajabiduada adaē basica? Nañ ējūā pōāsa ewaraga bāde beudi cāyābara biara bacasia egiptorā nezocarāda beadida.–

¹³ Baribara Moiseba ādjirāa jarasia:

† **13:19** Genesi 50:25; Josue 24:32. * **14:8** Ācōrē lādeba. Hebreo bedeade bā bāa: “Jāwa āta wa panane.” Acarāmaara mañ bedeaba jara bāa: “Ādjirāra sozarradeba ēdrasidaa.”

-Ne wayarānadia. Necai duananadia. Idi ununia sāvā Ācōrēba bārāra egiptorāba ēpē pananebemada ēdra bāida. Idiba ātaa bārāba naā egiptorā bārā caidu zebādara waa ununaēa. ¹⁴ Ācōrēra bārā carea djōya. Maā bēra necai pananida panāa.-

¹⁵ Maābe Ācōrēba Moisea jarasia:

-ǰBāa cārē cārēā wadibida māa quīrā djuburiada iwidi bā? Israelerā jaradia nocōdaa wānamārēā. ¹⁶ Bāa jāwade erobā bacurura pusadaa wadia oda pusa ēsi ewamārēā. Maā ode israelerāra pusa quīrārā chānia. ¹⁷⁻¹⁸ Maāne māa egiptorāra so zarea bāya bārā ēpēnamārēā. Maābe māa Egiptodebema borora, carretadeba djōbada sordaorāra, cawayodeba djōbada sordaorāra, waabema sordaorā sida jūma poyaya mādra dji dromaara bāda unubi carea. Māwā egiptorāba cawadia māra Ācōrēda.-

¹⁹⁻²⁰ Maābe Ācōrē bajānebema nezoca israelerā na nībadara ādjirā jēdaare besia. Māwā israelerā nocoare bada jārārā ātāba edaa drasoā jira bāra ādjirā jēdaare besia idjaba egiptorā nocoare besia. Diamasi maā jārārāba israelerāma āna erobasia baribāra egiptorāma pāisosoa erobasia. Maā bēra maā diamasi egiptorāra israelerāma poya jūnaē basia.

²¹ Moiseba idji jāwara pusadaa ātaa wasia. Ara maāda āmādaū odjabariareba Ācōrēba nāūrāda dji cābāyā tābisia. Maā diamasi nāūrāra tā nūmāda ānadrāsia. Maāba pusa ēsi oda ewasia. ²² Israelerāra maā o ewa jira bāde chāsidaa. Chābādaē pusara ādjirā jāwa araare idjaba ādjirā jāwa acāare bida ātāba edaa jūātra nūmā quīrāca nūmesia.

²³ Maābe jūma Egiptodebema boroba ededa cawayodeba djōbada sordaorāra, carretadeba djōbada sordaorāra, waabema sordaorā sida maā o ewa jira bāde israelerā caidu wāsidaa. ²⁴ Anadrābodode Ācōrēba egiptorāra dji jārārā ātāba edaa drasoā uruga jira bādeba acā basia. Maāne idjia ādjirāra cawadaē errunībabisia. ²⁵ Idjaba ādji carreta jīrūra ēcuabisia.† Egiptorāra nocōdaa poya wānaē bēra nāwā jara duanesidaa:

-jēda wānadrā! jIsraelerāra waa ēpēnaēa! jĀcōrēra ādjirāare dadjirā ume djō bāa!-

²⁶ Israelerā chāpedadacarea Ācōrēba Moisea jarasia:

-Bā jāwara pusadaa ātaa wadia Egiptodebema sordaorāra, carretadeba djōbada sordaorāra, cawayodeba djōbada sordaorā sida pusaba ānēbari edamārēā.-

²⁷ Ara maāda Moiseba idji jāwara pusadaa ātaa wasia. Anadrābāraē pusara wayacusa idji bada quīrāca dogosia. Maāne egiptorāra ēdraēi carea jēda piracuasidamīna pusaba ānēbari edasia. Māwā Ācōrēba ādjirāra pusade quinibisia. ²⁸ Pusa idji bada quīrāca ūmeside Egiptodebema boroba ededa carretadeba djōbada sordaorāra, cawayodeba djōbada sordaorā sida jūma ānēbari edasia. Abeda jūma israelerā caidu wāpedadara pusaba ānēbari edasia. Ni aba bida zocai beē basia. ²⁹ Baribāra israelerāra pusa ēsi o ewa jira bāde chāsidaa. Chāsidade pusara ādjirā jāwa araare, ādjirā jāwa acāare bida ātāba edaa jūātra nūmā quīrāca nūmesia.

³⁰ Maā ewaride Ācōrēba israelerāra egiptorāba ēpē panananebemada ēdra edasia. Maāne israelerāba unusidaa Egiptodebema quinipedadara pusa ībāde tabeada. ³¹ Israelerāba unusidaa sāvā Ācōrēba idji ābādeba egiptorāra poyasida. Maā bēra idjira wayasidaa. Idjia jara bāra, idji nezoca Moiseba jara bā sida ādjirāba jāsidaa.

† **14:25** Ādjirā carreta jīrūra ēcuabisia. Anadrāmaāra maā bedeaba jara bāa: “Ācōrēba ādjirā carretara jou nūmebisia.”

15

Moiseba trããna

- ¹ Maãbe Moiseba jũma israelerã bida Æcõrẽa nãwã trããsidãa:
Mãa Æcõrẽa trããya idjira dji dromaara ðada unubida bẽã.
Pusade ðatabueðara quĩrãca idjia Egiptodebema sordaorãda ãdji cawayo bara
pusade quinibisia.
- ² Æcõrẽba mãa ðada dia ðaa. Idji carea mãra trãã ðaa. Idjia mãra ãdra edasia.
Idjira mã Æcõrẽa. Mã idjia bia bedeaya.
Idjira mã zezaba ãã ðada Æcõrẽa. Idjira dji dromaara ðada aya.
- ³ Æcõrẽa djõ cawa ðaa. Idji trãra Jehovã abadaa.
- ⁴ Egiptodebema boro sordaorãda ãdji carreta bara Æcõrẽba jũma pusade
ðatacuasia.
Maã sordaorã bororã dji biara bea sida Pusa Purrude jũma nãðara quinisidaa.
- ⁵ Egiptorãra pusa nãbuaba ãnẽbari edasia. Ædjirãra mõgara quĩrãca pusa
nãbuade ta wãsidãa.
- ⁶ Æcõrẽ, ða ðawa arara bio ðaa ðaa. ða ðaðeaba dji quĩrãca jũma poyasia.
ða ðawa araba ãdjirãra berrachisia.
- ⁷ ða ðaa waiðaa ðaðeaba jũma ðamaa djõne zepedãdara poyasia.
ða quĩrãca ãdjirãra unubisia. Maãne jũma ãdjirãra chirua quĩrãca bá wãsia.
- ⁸ ða quẽðaa jãrãpuaðara pusa ãsi oda ewasia.
Maã o orroza pusara ðaa edaa jũãtra nũma quĩrãca nũmesia.
Pusajãne bida baidora mã o orroza ipi nũmesia.
- ⁹ Maãne dji quĩrãca crãchãsidãa:
“Israelerã caidu ãpẽnapeda jidãdia. Maãbe ne jũma ãdjia eropanãra jãrãnapeda
ðadjirãza jedecãdia.
Mãwã ne jũma ãdjirãba quĩrãca panãra eropanãnia.
ðadjirã necora ãũta edãðeaba ãdjirãra beacãdia.”
- ¹⁰ Baribãra ðaa nãũrã ðãbibãra dji quĩrãca pusaba jũma ãnẽbari edasia.
ðadjirãra mõgara quĩrãca pusa quĩrãca nũma ne ta wãsidãa.
- ¹¹ Æcõrẽ, ãberãrãba ãcõrẽ abada tãena dewarada neãa ða quĩrãca.
Ni abãada neãa ða cãyãbara dji dromaara ðada.
ðaa o ða carea jũmarãba ðara wayabadaa.
ðaa ne ununaca waiðaa beara obaria.
- ¹² ða ðara ðaa unubisia. Maãneba pusaba dji quĩrãca mãsia.*
- ¹³ ða quĩrãca jõcaðeaba dairã ðaa ãdra edada purura cawa edeya.
ða ðaðeaba dairãra ða ðabarima bia jũẽbiya.
- ¹⁴ Maã ãrãðade dewara puru beara ne wayaaba ure duanãnia.
Pilisteorãra sopua duanãnia.
- ¹⁵ Edoã druadebema bororãra bio ne waya duanãnia.
Moab druadebema mãsrã ðarãda ne wayaaba ure duanãnia.
Jũma Canaãnebemarãra sozãra panãna ne waya duanãnia.
- ¹⁶ Jũma mããgãra ãberãrãra bio ne waya duanãnia.
Æcõrẽ, ða ðaa carea ãdjirãra mõgara quĩrãca chupea panãnia ða purura wãyã
wãðara.
- ðadjirãra chupea panãnia ðaa edada purura wãyã wãðara.
- ¹⁷ Æcõrẽ, ða dairãra ða itea edada eyade panãnamãrãã edeya.
ðaa dairãra edeya ðaa dairã tãena ða carea edada ãjũãnaa.
Æcõrẽ, mãma ða de dromãra dairã tãena osia.
- ¹⁸ Æcõrẽra ewariza jũmarã boro baya.

* 15:12 Pusa. Hebreo bedeade jara ðaa “nã ãjũã.”

Mariaba trããna

¹⁹ Israelerãra pusa ãsi o ewa jira ðade chãsidade pusa quĩrãrẽ bia jũesidaa. Baribãrã Egiptodebema boroba ededa cawayodeba djõbada sordaorãba, carretadeba djõbada sordaorã bida israelerã caidu ãpẽsidade Æcõrẽba pusara ãdjirã ãrã ãnẽbari wãbisia.

²⁰ Maãne Aaroã djabawẽrã Mariada Æcõrẽneba bedeabari basía. Maã Mariaba, jũma Israeldebema wẽrãrã bida tõnõãda edadapeda ðasridaba cari duanasia. ²¹ Mariaba ãdjirãa nãwã trããsia:

Trããnadua Æcõrẽa, idjira dji dromaara ðada unubida bẽrã.

Idjia Egiptodebema sordaorãda ãdji cawayo bara pusade ðatacuasia.

Baido asea ðada

²² Pusa Purru abadaðeba Moiseba israelerãra ãjũã põãsa ewaraga ðade pe edesia. Maã ãjũã põãsa ewaraga ðara Sur abadaa. Ædjirãra ewari ãbea baido ununaẽ nĩbasidaa. ²³ Mãwã nĩnane baido ðama jũesidaa. Baribãrã maã baidora asea ða bẽrã poya dodaẽ basía. Maã carea maã baidora trã ðasidaa Marã.†

²⁴ Maãne ãdjirãba Moisea quĩrũbideba nãwã biẽ jarasidaa:

-¿Dadjirãba nama cãrẽda dodĩ?-

²⁵ Maã carea Moiseba Æcõrẽa quĩrã djuburiada iwidisia. Maãne Æcõrẽba Moisea bacuru tabãda unubisia. Maã bacuruda Moiseba baidode ðatabueside baido asea ðadara cũã besia.

Mama Æcõrẽba naã bedeada ðasia israelerãba ãjãni cawaya. ²⁶ Nãwã jarasia: “Mãra bãrã Æcõrẽa. Mãra jara ðada bãrãba quĩrãcuita ãrĩnibãrã, idjaba ne jũmane mã quĩrãpita jipa odibãrã, idjaba mã leyda jũma odibãrã, mã bãrãra cacua biẽ ðebiẽa egiptorã cacua biẽ ðebida quĩrãca. Mãra bãrã cacua biabibari Æcõrẽa.”

²⁷ Marãðeba israelerãra Eliã abadade jũene wãsidaa. Mama baido egorodeba ãtaa bogadrã ðada doce panasidaa. Idjaba uruta quĩrãca ðeada setenta panasidaa. Maã baido caita israelerãra duanesidaa.

16*Æcõrẽba manã diada*

¹ Egiptodeba ãdrãpedadacarea jedeco aba babãrãde israelerãra Eliã abadaðeba ãjũã põãsa ewaraga ða Siã abadaðaa wãsidaa. Siãra Eliã idjaba Sinai eya ãsi ðaa. ² Maã ãjũã põãsa ewaraga ðade codi neẽ ða bẽrã jũma israelerãba Moiserã, Aaroã sida biẽ jarasidaa. ³ Quĩrũbideba ãdjirãba Moisea, Aaroã bida nãwã jarasidaa:

-Biara ðacasia Æcõrẽba dairãra idu Egipto druade beubidabara. Jãma dairãra necai ne co duanabadjidaa. Nedjarada, paã sida aduba eropanasidaa. Baribãrã bãrãba dairãra naã ãjũã põãsa ewaraga ðamaa jarrababa quenani carea enesidaa.-

⁴ Maãne Æcõrẽba Moisea jarasia:

-Mãra cue bajãneba zebibari quĩrãca paãda bajãneba zebiya israelerãba codamãrẽã. Nãwã mã cawaya ãdjirãba jũma mã jara ðara ãjã pananida wa ãjã pananaẽda: diapedaza ãdjirãba ara maã ewaride codira jãrã pede wãnida panã. Ewari juesuma mãwã odida panã. ⁵ Baribãrã seibema ewaride diapedada jãrã pedida panã ara maã ewaride codira idjaba nurẽma codi sida.-

⁶⁻⁸ Maãbe Moiseba Aaroã ume israelerãa jarasidaa:

† 15:23 Hebreo bedeade Marã trãba jara ðaa: “Asea ða.”

-¿Daira māwāra cai, bārāba māwā daidrΛ biē jaradī carea? Bārāba daida biē jara panΛēa; ĀcōrēdrΛ biē jara panΛa. Idjia maļra ūrī bΛa. Maļ carea nane quewara idjia bārāa cawabiya idjiabΛrΛ bārāra Egiptodeba nama ēdrΛ enesida. Idjaba nu diapeda bārāba ununia idjia ne ununaca waibΛada obΛrΛda. Nane quewara idjia nedjarada diaya idjaba nu diapeda paļda ađuba diaya bārāra jāwūā ne codamārēā.-

⁹ Maļbe Moiseba Aaroļa jarasia:

-Israelerāba ne codi carea quīrūbideba biē jara panΛ bērā ādjirāa jaradua jūmaena Ācōrē quīrāpita ābaa dji jΛredida panΛda.-

¹⁰ Aaroļba israelerāa māwā jara bΛde jūmarāba ējūā pōāsa ewaraga bΛdaa acasidaa. Maļne jārārā ādji na jira bΛde Ācōrē quīrāwārēā dorrodorroda unusidaa. ¹¹ Maļbe Ācōrēba Moisea nāwā jarasia:

¹² -Mļa ūrī bΛa israelerāba quīrūbideba biē jara panΛda. Maļ bērā ādjirāa jaradua: “Nane queubode bārāba nedjarada codia. Nu diapeda paļda jāwūā codia. Maļneba cawadia mļra bārā Ācōrēda.”-

¹³ Quewara israelerā duanΛma pōrāba birasia. Maļ awara diapededa cūrāsaba ējūāra bēguea nūmesia. ¹⁴ Ējūā pōāsabΛrΛde nāūcha torroa quedeada odjacuapeda ecasia. ¹⁵ Maļ unusidade israelerāba cawaē panasidaa cārēda māwā bΛda. Maļ bērā ādjiduba iwidi duanasidaa:

-¿Jāļra cārē?-

Maļne Moiseba ādjirāa jarasia:

-Jāļra Ācōrēba dia bΛ paļa. Idjia dia bΛa dadjirāba codamārēā. ¹⁶ Ācōrēba nāwā obi bΛa: jāļ paļra dadjirāba dadji diguidabemarā itea jΛrΛ pedida panΛa ara dadjia ewari abaΛde cobada quīrāca. Ādjiza epedeco jūgurua aba ededida panΛa.-*

¹⁷⁻¹⁸ Ara maļda israelerāba ādji diguidabemarāba cobada quīrāca jΛrΛ pesidaa. ΛcΛrΛba waitabeara jΛrΛ pesidaa idjaba ĀcΛrΛba maārīara jΛrΛ pesidaa. Maļbe ādji diguidabemarā itea epedeco jūguruae zasidaa. Dji waitabeara jΛrΛ pedaba ađuba erobaē basía idjaba dji maārīara jΛrΛ pedaba cΛrebaē basía.

¹⁹ Maļbe Moiseba ādjirāa jarasia:

-Ni abaΛba nurēmabema carea wagaiē bΛa.-

²⁰ BaribΛrΛ Moiseba jaradara ĀcΛrΛba ĩjānaē basía. Ādjirāba waga bΛsidaa nurēma codi carea. BaribΛrΛ ādjia waga bΛpedadara oregueapeda qui barsia. ĩjānaē panΛ carea Moiserā ādjirā ume quīrūsia.

²¹ Nurēmaza maļ paļra jΛrΛ pebadjidaa ādji diguidabemarāba ewari abaΛde cobada quīrāca daucha. Diapededa jΛrΛ pebadjidaa besea jāwāļrāba maļ paļra dorrabaripeda nēbabadji bērā. ²² Seibema ewaride ādjirāba ewari umé carea jΛrΛ pesidaa. Ādji diguidabemarā itea epedeco jūgurua umé edasidaa. Maļbe israelerā bororāba Moisea jarade wāsidaa ādjia aride osidada. ²³ Maļne Moiseba ādjirāa jarasia:

-Ara maļ quīrāca Ācōrēba obi bΛa. Ācōrēba jarasia: “Nubema ewarira bārā ānāūbada ewaria. Mļ itea maļ ewarira bārāba wagađida panΛa. Λnāūbada ewaride bārāra ne djudiē panΛ bērā, nane odadua bārāba nu co quīrā panΛ quīrāca. Ne djudibΛrΛ nane ne djudadua. ĀbudibΛrΛ nane ābudadua. MaļgΛra nubema carea waga bΛdadua.”-

* **16:16** Epedeco jūgurua. Hebreo bedede jara bΛa “gomer.” Cāpūrīā bedede jara bΛa “litro umé.”

²⁴ Moiseba jaraða quĩrãca israelerãba jũma oðapeda waga ðasidaa nurẽma codi carea. Nurẽma mañ djico waga ðapedadara oregueaẽ basia idjaba qui neẽ basia. ²⁵ Mañne Moiseba israelerãa jarasia:

-Bãrãba waga ðapedada djicora idi codadua ãnãũbada ewari bẽrã. Nañ ewarira Æcõrẽ itea wagadida panãa. Mañ bẽrã idira Æcõrẽba dia ða paãra neẽ baya. ²⁶ Domiaza sei ewaride bãrãba paãra jãra pedida panãa. Baribãra sietebema ewaridera neẽ baya, Æcõrẽba mañ ewarira bãrã ãnãũnamãrẽã ðada bẽrã.-†

²⁷ Moiseba mãwã jaraðamĩna ãcãra mañ ãnãũbada ewaride Æcõrẽba dia ða paãra jãra pede wãsidea. Mãwãmĩna ununaẽ basía. ²⁸ Mañ carea Æcõrẽba Moisea jarasia:

-¿Aba sãlbe israelerãba mã jara ðara ãjãnaẽ panani? ²⁹ Bio cawadadua mãbãra bãrã ãnãũbada ewarida diasida. Mañ carea domiaza seibema ewaride paãra ewari umébema carea diabaria. Baribãra sietebema ewaride bãrãra diguida ãnãũnida panãa. Mañ ewaride mã dia ða paãra jãra pede wãniẽ panãa.-

³⁰ Mañ bẽrã israelerãra sietebema ewaride ãnãũbadjidaa.

³¹ Æcõrẽba dia ða paãra israelerãba trã ðasidaa “maná.” Culãdra ta quĩrãca pichia querasia. Torroa basia idjaba cũã basia urrajõnaa oða quĩrãca.

³² Mañbe Moiseba israelerãa jarasia:

-Æcõrẽba mãwã jarasia: “Manára epedeco jũgurua aba zadapeda waga ðadadua bãrã warrarãneba yõbdarãba ununamãrẽã. Mãwã ãdjirãba cawadã mã bãrã Egiptodeba ãdra eneside cãrẽda nañ ãjũã põãsa ewaraga ðade cobisida.”-

³³ Mañbe Moiseba Aaroã jarasia:

-Manára epedeco jũgurua aba zapeda zocode wagadua. Mãra Æcõrẽ quĩrãpita ðadua.‡ Jãma waga eropanania dadji warrarãneba yõbdarãba ununamãrẽã.-

³⁴ Ara mãda Aaroãba manáda zapeda waga ðasia Æcõrẽba Moisea jaraða quĩrãca. (Nocoarebema ewaride mã manára Æcõrẽ baurudede waga ðasidaa.)§

³⁵ Israelerãba manáda cuarenta poa cosidaa Canaañ druade jũẽbdamisa. Canaañ druade jũesidade manára waa codaẽ basía mã druadebemarãba upedadada baraada bẽrã.* ³⁶ (Ãdji epedeco jũgurua aba ãberã abãba ewari abãde cobari quĩrãca daucha poya ða.)†

17

Æcõrẽba mõgaradeba baido zebida

¹ Mañbe israelerãra ãjũã põãsa ewaraga ða Siã abadadeba jũma wãbãra sidea. Wãnane Æcõrẽba cawabibadjia sãma wãnida panãda idjaba sãma cãinida panãda. Mañne Repidiã abadama jũene wãsidea. Baribãra mama baidora neẽ basía doði carea. ² Mañ bẽrã ãdjirãba quĩrũbideba Moiseda biẽ jarasidaa:

-Bãra dairãa baidora diaida ða doði carea.-

Mañne Moiseba ãdjirãa jarasia:

-¿Cãrẽ cãrẽã jãwã mã biẽ bedea panã? ¿Æcõrẽba sãwã oi cawaya jãwã panãca?-

³ Baribãra israelerã opichia panã bẽrã quĩrũbideba Moisea jara duanasia:

† 16:26 Genesi 2:3. ‡ 16:33 Æcõrẽ quĩrãpita. Zocãrãmaarã mãlba jara ða: “Æcõrẽ baurude quĩrãpita.” § 16:34 Hebreo 9:4. * 16:35 Josue 5:12. † 16:36 Hebreo bedede, cãpũrãne bida mãwã ða ða: “Un gomer es la décima parte de un efa.”

-¿Cārē cārēā dairāra Egiptođeba ēdrΛ enesi? Dairāra, dai warrarāra, idjaba dai animarā sida opichiaba jūma quininia.-

⁴ Maļne Moiseba Ācōrēa quīrā djuburiada nāwā iwidisia:

-Mļa naļ ēberārāra ¿sāwā oi? Mļa isabe baidoda diaēbΛrΛ ādjirāba mļra mōgaraba tabari beadia.-

⁵ Ācōrēba panusia:

-Israelerā duanΛmaΛba nocōđaa wādua. Israelerā bororāda bΛ ume ededua. Idjaba bΛ bacuru Egiptođe Nilo dode tawedara bΛ jΛwade ededua.* Maļbe wānadua Horeb eyadaa. ⁶ Mama mōgara waiβΛa βΛda ununia. Mļra ara maļ mōgara λrΛ βaya bΛ carebai carea. BΛ bacuruba maļ mōgarara udua. Ara maļda baidora wea dogoya israelerāba dođamārēā.-

Ara maļda Moiseba israelerā bororā quīrāpita Ācōrēba jarada quīrāca osia. Maļne baidora wea dogosia jūma israelerāba dođamārēā.

⁷ Israelerā baido neē pananama Moiseba trΛ βasia Masá idjaba Meribá. Idjia trΛ βasia Meribá, israelerāba quīrūbiđeba biē bedeasida bērā. Idjaba trΛ βasia Masá, Ācōrēba sāwā oi cawaya israelerāba nāwā jarasida bērā:

-¿Ācōrēra dadjirā tāēna βaca wa neē?-

Amalecitarā ume djōpedāda

⁸ Israelerāra wadi Repidiļne panasidade amalecitarāda zedapeda ādjirā ume djōni carea panasidaa. ⁹ Maļ bērā Moiseba idji carebabari Josueda trΛpeda jarasia:

-ΛcΛrΛ umaquīrārāda jΛrΛ pedua nu amalecitarā ume djōne wāni carea. Maļne mļra eya zaque borode βaya. Ācōrēba ne ununaca obi βada bacuruda mļ jΛwade erobaya.-

¹⁰ Nurēma Josuera idjia jΛrΛ peda ēberārā sida amalecitarā ume djōne wāsidaa Moiseba jarada quīrāca. Maļmisa Moiserā, Aaroļra, Hur sida eya zaque borodaa wāsidaa. ¹¹ Mama Moiseba idji jΛwara λtaa wa nūmesia. Idji jΛwa λtaa wa nūmΛne israelerāba amalecitarāra poyabΛda basía. BaribΛrΛ idji jΛwara sēpeda edaa norrabaribΛrΛde amalecitarāba israelerāra poyabΛda basía. ¹² Maļne Moise jΛwara bio norrabari βΛ bērā Aaroļba Hur ume mōgara waiβΛada enesidaa Moiserā maļ λrΛ chūmemārēā. Maļbe Aaroļba Hur biđa idji jΛwara λtaa jira eropanesidaa, abΛΛba jΛwa acΛare, dewarabemaba jΛwa araare. Māwā Moiseba idji jΛwara λtaa jira erobasia aba λmāđau baebΛrΛđaa. ¹³ Maļne Josueba idjia edada ēberārā ume amalecitarāra poyasidaa.

¹⁴ Maļbe Ācōrēba Moisea jarasia:

-Bārāba amalecitarā poyapedadara cartade βΛdua israelerāba quīrādoarānamārēā. Idjaba Josuéa jaradua mļa amalecitarāra naļ ējūāne jūma jōbida.-†

¹⁵ Moiseba mōgarada λtΛ pā buesia Ācōrēba poyabiđada quīrānebadi carea. Maļ mōgara λtΛ pā buedara Moiseba trΛ βasia “Ācōrēba dadjirāa poyabibaria.”‡ ¹⁶ Moiseba nāwā jarasia:

-Amalecitarāra Ācōrē ume djōne zepedada bērā idiba λtaa Ācōrēra ādjirā ume djō βaya.-§

18

Jetropa Moise acΛde wāna

* **17:5** Exodo 7:20. † **17:14** 1 Samuel 15:2-8. ‡ **17:15** Ācōrēba dadjirāa poyabibaria. MaļgΛra hebreo bedeade Jehová-Nisi βΛ βΛa. Maļba jara βΛa “Ācōrēra dadjirā banderaa.” § **17:16** Amalecitarāra Ācōrē ume djōne zepedada bērā. Maļra hebreo bedeade ebuda βΛēa. ΛcΛrΛmaarā jara βΛa: “Ācōrē banderada λtaa wadua.”

¹ Moise zāwārē Jetro abadara Madiaλnebemarā sacerdote basía.* Jetroba ūrīsia sāwā Ācōrēba israelerāra Egiptodeba ēdrλ enesida. Idjaba ūrīsia sāwā Ācōrēba idji puru Israelera, Moise sīda carebasida.

² Naēna Moiseba idji quima Seporáda ādji warrarā sīda dji zezamaa diabuesia. Maλne Jetroba idji caura, dji warrarā umé panλ sīda idji dede bia edasia. ³ Idji warra nabema tosidade Moiseba jarasia: “Naλ druade mλra drua āibemada jāwā bλa.” Māwā dji warrara trλ bλasia Gersoλ.† ⁴ Dji tēābema tosidade Moiseba jarasia: “Mλ zezaba ījā bađa Ācōrēba mλra carebasia. Egiptodebema boroba beai bađada idjia mλra ēdrλ bλasia.” Māwā dji warrara trλ bλasia Elieze.‡

⁵⁻⁶ Ējūā pōāsa ewaraga bλde Moiserā israelerā ume Ācōrē eya caita duanasīdaa. § Maλne Moise zāwārē Jetroba idjīa naλ beđeada diabuesia: “Māda, bλ quimada, bλ warrarā sīda bλmaa wānia.”

Maλ beđeada diabuedacarea ādjirāra Moisemaa wāsīdaa. ⁷ Jūēbλdade Moiseba idji zāwārēra bio bλsrida audiabariđe wāsīa. Idji zāwārē quīrāpita quīrā edaa barrupeđa idji uridarrade isōsia. Maλne sāwā bλ cawaya dji iwididapeđa Moise wua dede eda wāsīdaa. ⁸ Maλbe Moiseba idji zāwārēra Ācōrēba israelerā itea odada jūma nēbλrλasia. Ācōrēba Egiptodebema boro, jūma egiptorā sīda cawa odadebemada, ādjirā ode zesīdade bia mīga panananebemada, idjaba Ācōrēba ādjirā ne jūmane carebadađebema sīda jūma nēbλrλasia.

⁹ Maλ ūrīpeđa Jetrorā bio bλsridasia Ācōrēba israelerāra ne jūmane carebađa bērā idjaba ādjirāra egiptorā jλwaedabemada ēdrλ edada bērā. ¹⁰ Jetroba nāwā jarasia:

–Bio biya quirua Ācōrēra, idjia bārā israelerāra egiptorā jλwaedabemada, ādjirā boro jλwaedabema sīda ēdrλ edada bērā. ¹¹ Idibλrλ mλa cawasia Ācōrēra dji dromaara bλda. Dewara ācōrēda idji quīrāca neēa. Māwā cawa bλa Ācōrēba israelerā biē o eropanarā poyasi bērā.–

¹² Māwā jarapeđa Moise zāwārē Jetroba Ācōrēa animarāda babue diasia. Dewara animarā sīda Ācōrēa bea diaside Aaroλra, jūma israelerā bororā sīda idji ume ābaa dji jλredapeđa Ācōrē quīrāpita maλ animarā djarara cosīdaa.

Moiseba israelerā bororā bλcuada

¹³ Nurēma Moiserā chūmesia israelerā nēbλra cawa oi carea. Diapedabemada aba queubλrλdaa israelerāra Moisea powua duanasīdaa ādji nēbλrada cawa omārēā. ¹⁴ Moise zāwārēba maλ unusīde idjīa jarasia:

–¿Cārē cārēā jāwā bλdubaλba naλ ēberārā nēbλrara cawa o bλ? Bλduba bλ bērā ādjirāra bλma λta powua duana diapedabemada aba queubλrλdaa.–

¹⁵ Moiseba idji zāwārēa panusia:

–Jāwā o bλa naλ ēberārāra mλmaa zebada bērā Ācōrēba obi bλra cawađi carea. ¹⁶ Ādjirā nēbλrade panebλdade mλmaa zebadaa cawa omārēā. Cawa obλrλde mλa ādjirāa Ācōrē leyda cawabibaria.–

¹⁷ Moise zāwārēba jarasia:

–Mλmaarā bλa o bλra bia bλēa. ¹⁸ Diapedaλba aba queubλrλdaa bλa cawa o bλ bērā sēya. Ēberārā bλmaa ze panλ sīda jūma sēnia. Bλa o bλra jūmawāyā bλa. Naλra bλdubaλba jūma poya oēa. ¹⁹ Maλ bērā mλ beđeada quīrācuīta ūrīdua. Mλa jarabλrλ quīrāca oibλrλ Ācōrēba bλra carebaya. Mλa jara bλra naλgλa:

* **18:1** Exodo 2:18-21de maλ Jetrorā Reuel abadaa. † **18:3** Hebreo beđeade Gersoλ trλba jara bλa “drua āibema.” ‡ **18:4** Hebreo beđeade Elieze trλba jara bλa “Ācōrēba carebabaria.” § **18:5-6** Ācōrē eyara Horeb abadaa. Maλ eyade Ācōrēra Moise ume naārā beđeasia. Exodo 3:1.

b_Λab_Λr_Λ na_Λ ēberārā nēb_Λrara Ācōrēa jaraida b_Λa idjia cawa omārēā. ²⁰ Ma_Λne Ācōrē leyda b_Λa ādjirāa jaradiaida b_Λa. Idjaba b_Λa ādjirāa cawabida b_Λa cārēda odida pan_Λda quīrāipa nībadamārēā.

²¹ Ma_Λ awara b_Λ carebadamārēā _Λc_Λr_Λ umaquīrā poya cawa odida beada edadua. Ma_Λg_Λrāba Ācōrēa waya beadida pan_Λa, bedea aba beadida pan_Λa, idjaba paratada awua beadiē pan_Λa. Māwā beadr_Λ b_Λdua israelerā bororāda beadamārēā. Mil ēberārā juachab_Λdaza dji boroda aba b_Λdua. Cien ēberārā juachab_Λdaza aba b_Λdua. Cincuenta ēberārā juachab_Λdaza aba b_Λdua. Idjaba die ēberārā juachab_Λdaza aba b_Λdua. ²² Ma_Λ bororāba ēberārā nēb_Λrara cawa odida pan_Λa. Baridua nēb_Λrada ādu_Λba poya cawa o_Λaēb_Λr_Λ, b_Λmaa zedida pan_Λa b_Λa cawa omārēā. Barib_Λr_Λ jūma nēb_Λra mācua zareaē beara ādu_Λba cawa odida pan_Λa. Ma_Λ bororāba careba cawa o pan_Λ bē_Λrā b_Λra jūmawāyā sē baēa. ²³ M_Λa jara b_Λra Ācōrēba obi b_Λa. Ma_Λ bē_Λrā b_Λa māwā oib_Λr_Λ na_Λ ēberārā cawa o b_Λdebemada biara _Λnāūya. Idjaba dji nēb_Λra_Λe pananara ādji dedaa necai wānia.-

²⁴ Moiseba idji zāwārēba jaradara jūma ījā osia. ²⁵ Idjia Israeldebema umaquīrā poya cawa odida beada edapeda israelerā bororāda b_Λc_Λusia. Mil ēberārā juachab_Λdaza dji boroda aba b_Λsia. Cien ēberārā juachab_Λdaza aba b_Λsia. Cincuenta ēberārā juachab_Λdaza aba b_Λsia. Idjaba die ēberārā juachab_Λdaza aba b_Λsia.

²⁶ Ma_Λ bororāba ēberārā nēb_Λrada cawa obadjidāa. Baridua nēb_Λrada ādu_Λba poya cawa o_Λaē paneb_Λdade Moisemaa wābadjidāa cawa omārēā. Barib_Λr_Λ jūma nēb_Λra mācua zareaē beara ma_Λ bororāba ādu_Λba cawa obadjidāa.

²⁷ Māwānacarea Moiseba bia wāduada apeda dji zāwārēra idji druadaa jēda wāsia.

19

Israelerā Sinai eya caita jūēpedada

¹⁻² Israelerāra Repidi_Λneba wāb_Λr_Λdapeda Sinai ējūā pōāsa ewaraga b_Λde jūēne wāsidaa. Jūēnapeda Sinai eya caita duanesidaa. Ādjirā Egiptodeba ēdr_Λpedadacarea jedeco uméne mama jūēsidaa.

³⁻⁴ Ma_Λbe Moiserā Sinai eyade _Λtaa wāsia Ācōrē ume bedelai carea. Ma_Λ eyade Ācōrēba idjira tr_Λpeda nāwā jarasia:

-Israelerā nāwā jaradua: “Bārā Jacobodeba yōpedadarāba unusidaa m_Λa sāwā egiptorāra cawa osida. Idjaba unusidaa sāwā m_Λa bārāra nama m_Λmaa bio waga enesida nejōb_Λba idji warrarāra waga enibabari quīrāca. ⁵⁻⁶ Idi m_Λa bārā ume bedeadā b_Λya. Ma_Λ bedeadā ījā o_Λib_Λr_Λ, m_Λa dewara puru bea cāyābara bārāda bio quīrāa erobaya. Jūma na_Λ ējūāne beara m_Λremīna m_Λa bārādr_Λ b_Λya m_Λ itea beadamārēā idjaba jūmarā itea sacerdoterāda beadamārēā.” B_Λa ma_Λda israelerā jarade wāida b_Λa.-

⁷ Ma_Λbe Moiserā Sinai eyadeba edaa wāsia israelerā duan_Λmaa. Jūēpeda dji bororāra tr_Λpeda ādjirāa ebu_Λda nēb_Λr_Λsia jūma Ācōrēba idjia jaradada.

⁸ Ma_Λne jūmarā israelerāba abari quīrāca panusidaa:

-Ācōrēba jara b_Λra dairāba jūma odia.-

Ara ma_Λda Moiserā Sinai eyade _Λtaa wāpeda Ācōrēa māwā panupedadara jarasia. ⁹ Ma_Λne Ācōrēba idjia jarasia:

-M_Λra j_Λrārā pāimane b_Λ ume bedeadē zeya israelerāba dadji bedeadadara ūrīnamārēā. Māwā ādjirāba jūma b_Λa jarab_Λr_Λra ījā panania.-

¹⁰⁻¹¹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

-Israelerãa jarade wãdua nu nurẽma ãdjia ac Δ duanane mãra Sinai eyadaa zeida. Maã bẽrã idi, nu bida ãdjirãba odida pan Δ maã ewaride mã itea bia duanani carea. Mã quĩrãpita duanani bẽrã wua tãtodada jã pananida pan Δ .
¹² Idjaba naã eya carra sãyãda auðu jũrã b Δ dua. Israelerãra maã sãyã b Δ deba edaa wãnacara pan Δ . ãdjirãa jaradua: “Naã eyade ãtaa bãrãra wãnacara pan Δ ni dji carraya bida wãnacara pan Δ . Bariduada wãib Δ r Δ wãrãda beuida b Δ .”
¹³ Bariduada maã sãyã b Δ deba edaa wãib Δ r Δ ni ab Δ ba idjira jidade wãcara b Δ , ãteb Δ r Δ mõgaraba tabari beadida pan Δ wa chaba dr Δ beadida pan Δ . Animarãda wa eberã sida edaa wãib Δ r Δ idjira beadida pan Δ . Ababe cachiru dãrã jĩguab Δ r Δ de bãrãra naã eya carra sãyã jũrã b Δ caita wãnida pan Δ .-

¹⁴ Maãbe Moiserã Sinai eyadeba edaa wãsia israelerãmaa. Jũẽpeda ãdjirãa jarasia:

-Bãrãba odida pan Δ nu nurẽma ãcõrẽ itea bia duanani carea.-

Ara maãda ãdji wuara tãtosidaa. ¹⁵ Idjaba Moiseba ãdjirãa jarasia:

-Nu nurẽmabema carea bãrãra bãdji quima ume quĩrãipa cãinida pan Δ .-

¹⁶ Ewari ùbeade diapeda baada bae nũmesia. Maãne jãrãrã pãimaba Sinai eyara ãnã eronũmesia idjaba cachiru quĩrãca dãrã jĩgua nũmesia. Maã carea jũma israelerãra dauperab Δ daba ure duanesidaa. ¹⁷ Maãbe Moiseba israelerãra ãdjirã duanama Δ ba Sinai eya carradaa edesia ãcõrẽra bedea b Δ da ùrĩnamãrẽã. ¹⁸ Sinai eyara cowaga nũmesia ãcõrẽra t Δ b Δ urua bara zeda bẽrã. Maã cowaara pea bada cowa quĩrãca nũmasia.* Idjaba jũma maã eyara minijichia ure nũmesia. ¹⁹ Maãne cachiru quĩrãca jĩguabarira jĩguara nũmesia. Moiseba ãcõrẽra bedeb Δ r Δ za ãcõrẽba panubadjia baa jĩguab Δ r Δ quĩrãca.

²⁰ ãcõrẽ Sinai eya borodaa zeside Moiserã trãsia ãtaa zemãrẽã. Ara maãda Moiserã ãtaa wãsia. ²¹ Maãne ãcõrẽba Moisea jarasia:

-Israelerãmaa edaa wãdua. ãdjirãa jaradua naã eya carra auðu jũrã b Δ sãyãneba edaa zecara pan Δ da mã ac Δ di carea. Mãwã odib Δ r Δ beudia.
²² Sacerdoterãba eberãrã carea mãa bedebadamĩna maã sãyãneba edaa zedacara pan Δ mã ac Δ di carea. ãdjirã bida odida pan Δ mã itea bia duanani carea. Mãwã odaẽb Δ r Δ mãa ãdjirãra quinibiya.-

²³ Moiseba ãcõrẽa jarasia:

-Israelerãra naã Sinai eyade ãtaa poya zedaãa, b Δ dairãa mãwã jara b Δ da bẽrã. B Δ naã eya carra auðu jũrã dairãa sãyãda b Δ bisia, naã eyara ababe b Δ itea bãmãrẽã.-

²⁴ ãcõrẽba idjia jarasia:

-Israelerãmaa edaa wãdua. Maãbe Aaroãda nama ãtaa enedua. Barib Δ r Δ sacerdoterãra, dewararã sida naã eya carra auðu jũrã b Δ sãyãneba edaa zedacara pan Δ ãtaa mãmaa zedi carea. Mãwã odib Δ r Δ mãa ãdjirãra quinibiya.-

²⁵ Ara maãda Moiserã edaa wãpeda israelerãa ãcõrẽba jaradara jũma nẽb Δ r Δ sia.

20

ãcõrẽba jã obi b Δ bedea die diada

¹ ãcõrẽba naãg Δ da jũma jarasia:

² -Mãra ãcõrẽa. Mãab Δ r Δ bãrãra Egiptode nezoca beadada ãdr Δ enesia. ³ Mã awara bãrãba bariduada ãcõrẽ quĩrãca erobearãnadua.

* **19:18** Pea bada cowa quĩrãca. Hebreo bedeadã nãwã b Δ b Δ : “Egoro cada zareabibari t Δ b Δ urua cowa bari quĩrãca.”

⁴ Baridua bajānebema za quĩrāca, naļ ģjũānebema za quĩrāca, doedabema za quĩrāca biða orānadua maļa iwidiði carea. ⁵ Baridua jλwaba oða quĩrāpita quĩrā edaa b̄arruðapeda maļa iwidiðirānadua idjaba bia bedearānadua. Mλdrλ Ācōrē bēra mļa quĩrīā b̄la bārāba ababe mλabλrλ iwidiðida idjaba bia bedeadida. Maļ bēra bārāba mλda igaradapeda cadjiruada o pananibλrλ, mļa bārāda, bārā warrarāda, bārā wiuzaquerāda, ādjirā warrarā siða cawa o baya. ⁶ Baribλrλ bārāba mλda quĩrīā panananibλrλ, idjaba mλ leyra ģjā o pananibλrλ, mļa bārāra, jũma bārā warrarāneba yōbλdarā siða ewariza quĩrīā baya.

⁷ Mλra bārā Ācōrēa. Mλ trλra bariduade trλ jararānadua. Abaλba mλ trλda bariduade trλ jaraibλrλ, mļa maļ ēberāra cawa oya.

⁸ Quĩrānebadadua λnāũbada ewarira mλ itea wagadi carea. ⁹ Bārāba odida panλra sei ewaride jũma odadua. ¹⁰ Sietebema ewarira λnāũbada ewaria. Maļ ewarira mλ itea wagadida panλa. Maļ ewaride bārāba ni cārē trajura oðacara panλa. Bārā warrarāba, bārā caurāba, bārā nezoca umaquĩrārāba, bārā nezoca wērārāba, bārā animarāba, āibemarā bārā tāēna bea biða ni cārē trajura oðacara panλa. ¹¹ Mļa bajāda, ģjũāda, pusada, jũma ādjide bea siða sei ewaride jũma opeða sietebema ewaride λnāũna bēra, maļ ewarira dji biara bλda bλsia idjaba mλ itea wagadamārēā bλsia.*

¹² Bārā zezara, bārā papa siða waya pananadua. Māwā bārāra dārā duanania mļa bārāa diai ģjũāne.

¹³ Mīā bearānadua.

¹⁴ Daunemarānadua.

¹⁵ Ne drλarānadua.

¹⁶ Djārāda sewadeba bedeade bλrānadua.

¹⁷ Djārā dera awuarānadua. Djārā quimara awuarānadua. Djārā nezoca umaquĩrāda, djārā nezoca wērāda, djārā pacada, burro siða awuarānadua. Abeda ne jũma djārāba erobλra awuarānadua.-

Israelerāba Ācōrē wayapedada

¹⁸ Israelerāba cachiru quĩrāca ģģua nũmλda, baa siða ūrīsiðaa. Idjaba Sinai eyade cowaga nũmλda unusiðaa. Maļne ne wayaaba ure duanλda tλmλ ģģa duanesiðaa. ¹⁹ Ādjirāba Moisea jarasiðaa:

-Dairāba quĩrīānaēa Ācōrēra dairā ume bedeaيدا. Idjida dairā ume bedeaibλrλ, beuðia. Bλabλrλ dairā bedeadua. Maļdrλ quĩrācuitta ūrīnia.-

²⁰ Moiseba panusia:

-Ne wayarānadua. Ācōrēra nāwā ze b̄la bārāba sāwā odi cawaya. Idjia quĩrīā b̄la bārāba idji wayaadeba cadjiruara o pananaēda.-

²¹ Maļbe Moiserā Sinai eyade λtaa wāsia jλrārā pāima cowaga nũmλne eða Ācōrē bλmaa. Baribλrλ israelerāra tλmλ ģģa duanesiðaa.

Ācōrēa animarā babue diabada

²² Maļne Ācōrēba Moisea jarasia:

-Israelerāa nāwā jaradua: “Bārā cλwλrλba ūrīsiðaa mļa bajāneba bārāa bedea bλda. ²³ Maļ bēra oro oðada idjaba parata oðada baridua za quĩrāca orānadua maļa iwidiði carea.

²⁴ Animarā babue diabada mλ itea odi carea egoroda λtλ boromea buedadua. Bārā ovejada, chiwatuda, paca siða beadapeda maļ λrλ mļa babue diadida panλa. Maļ awara mλ ume necai bai careabema animarāda maļ λrλ diadida panλa.† Mļa bārāa jarabλrλma ara maļ quĩrāca oðadua

* **20:11** Genesi 2:3. † **20:24** Levitico 3:1-17.

mãda bia jaradi carea. Mama mãra zeya bãrã carebai carea. ²⁵ Mã itea animarã babue diabada obãdade mōgarada ãta pã buedibãrã, mã mōgarara daucha chĩ orãnadua. Bãrãba mōgarada daucha chĩ odibãrã mã mōgarara mã quĩrãpita biẽ ðãã. ²⁶ Idjaba animarã babue diabadade ãtaa dumeneba wãrãnadua dewararãba bãrãra ãcada jira ðã quĩrãca unurãnamãrẽã.”-

21

Nezocadebema ley

¹ ãcõrẽba Moisea jarasia:

-Naã leyda israelerãa jaradua. ² Bariduaba abarica hebreoda idji nezoca bamãrẽã nẽdoibãrã, sei poabe idji nezoca baya. Siete poa jũenacarea mãl ãberãra nezoca baãda ãdrãya. Ëdrãbãrãde idjia ãdrãi careabema parata diaida baãara diaã. ³ Mã nezoca nẽdoside deu basibãrã, ãdrãbãrãde iduba ãdrãida ðãã. Quima bara basibãrã, ãdrãbãrãde dji quima bara ãdrãida ðãã. ⁴ Baribãrã dji nẽdoãda mã nezocada quima diaibãrã, mãne nezocaba warrarãda wa caurãda unuibãrã, ãdrãbãrãde iduba ãdrãida ðãã. Idji quimara, warrarã sida dji nẽdoãda idji itea jũma peida ðãã. ⁵ Baribãrã mã nezocaba dji quimada, dji warrarãda, idji nẽdoãda sida quĩrã ðãbãrã, ãdrã amaaba nãwã jaraida ðãã: “Mã quimada, mã warrarãda, mã nẽdoãda sida quĩrã ðã bẽrã mãra ãdrã quĩrãã ðãã.” ⁶ Mãne dji nẽdoãda idjira dji bororãmaa edeida ðãã jũmarãba cawãdamãrẽã mã nezocara ãdrã quĩrãã ðãã.* Mãlbe dji nezocara dede eda wãbada icawa edepeã dji nẽdoãda idji cãwãrãra cũmia ðãba uya suida ðãã. Mãlbe mã nezocara idji nẽdoãde baya abã jaidãbãrãdeã.

⁷ Bariduaba idji cauda nezoca bamãrẽã nẽdobueibãrã, mãl wẽrãcaura poya ãdrãã umaquĩrã nezoca ãdrãbari quĩrãca. ⁸ Dji nẽdoãda mãl wẽrãcaura edai carea nẽdosibãrã, baribãrã idjira biẽ unupeã edaãbãrã, idji ãdrãi careabema paratara idu diabida ðãã. Dji nẽdoãda mãl wẽrãra igarasimãna drua ãibemarãa nẽdobuecara ðãã.†

⁹ Dji nẽdoãda mãl wẽrãcauda idji warra quima bamãrẽã nẽdosibãrã, idji cau quĩrãca erobaida ðãã. ¹⁰ Dji nẽdoãda dewara wẽrãda edaibãrã, idjia naãrã erobaãara igaraiã ðãã. Idjia waãbida ne coi careabemada, wua sida dia baãda ðãã. Waãbida idji quima ara quĩrãca erobaida ðãã. ¹¹ Idjia ne coi careabemada, wua sida dia baãbãrã, idjaba idji quima araa quĩrãca erobaãbãrã, mãl wẽrãra ãdrãida ðãã idji ãdrãi careabema parata diaida baã diaã.

Djãrã biẽ obada careabema ley

¹² Bariduaba djãrã puo ðãde beaibãrã, idjira beãdida panãã. ¹³ Baribãrã mãl beai crãchaã ðãde abããba djãrãda beaibãrã, idjira beãdiã panãã ãcõrẽba mãlãra iduaribida bẽrã. Baribãrã djãrã beãdara mãlã jara ðãmaa wãida ðãã. Mama dewararãba idjira jidaãcara panãã beãdi carea.‡ ¹⁴ Baribãrã bariduaba mãl beai crãchaã erobãde djãrãda beaibãrã, idjira animarã babue diabadamaa mãrũ wãbãrã sida dji bororãba jidaãpeã beãdida panãã.

¹⁵ Bariduaba dji zezada dji papa sida puoibãrã, idjira beãdida panãã.

¹⁶ Bariduaba djãrãda nẽdobuei carea jidaibãrã, idjira beãdida panãã. Idjia jidaãda nẽdobuesibãrã wa waãbida jidaã erobãbãrã, idjira beãdida panãã.

¹⁷ Bariduaba dji zezada, dji papa sida biẽ jaraibãrã, idjira beãdida panãã.

* **21:6** Dji bororãmaa. Hebreo bedeãde jara ðãã “ãcõrẽ quĩrãpita.” † **21:8** Idjira baridua drua ãibemarãa nẽdobuecara ðãã. ãcãããã traduccioãne idjaba ðã ðãã: “Mãwã obãrãbara idjira cũrũgacasia.”

‡ **21:13** Josue 20:1-9.

18-19 Ijara panΛne abaΛba dewarabemada mōgaraba wa jΛwaba χībΛΓΛ, baribΛΓΛ beaēbΛΓΛ, idjira beadiē panΛa. Idjia puođara cΛeade beibΛΓΛ idjaba pirabaribΛΓΛde bardonaba wāida bΛbΛΓΛ, djārã puođaba idji cacua bia bemārēã diaida bΛa. Idji traju poya oē bΛ ewari sida jūma diaida bΛa.

20 Bariduaba idji nezoca wērãda wa nezoca umaquĩrãda bacuruba u erobΛde beaibΛΓΛ, idjira cawa odida panΛa. 21 BaribΛΓΛ ewari umé babΛΓΛde idji nezocara wadi zocai bΛbΛΓΛ, idjira cawa ođiē panΛa mañ nezocara idjide bērã.§

22 Umaquĩrã djō panΛne abaΛba wērã biogoa bΛda puopeđa warrada ΛradΛgaibΛΓΛ, baribΛΓΛ dji wērãda bia besira, dji puođaba diaida bΛa dji wērã quimaba bārã bororã biđa jara panΛ quĩrãca. 23 BaribΛΓΛ mañ wērãra beusira dji beađara abarica beađida panΛa. Dji wērãra bio cacua biē besira dji māvã ođara nāvã odida panΛa. 24 Dauda ārĩsira abarica dau ārĩnida panΛa. Quidada bΛasira abarica quida bΛatađida panΛa. JΛwada biē besira abarica jΛwa biē bΛađida panΛa. Jĩrũda biē besira abarica jĩrũ biē bΛađida panΛa. 25 Ōgo báticasira abarica báticasira panΛa. Djarada cōāsira abarica cōātadida panΛa. Idjaba parreba osira abarica parreba otadida panΛa.

26 Bariduaba idji nezoca wērã daude wa nezoca umaquĩrã daude χĩpeđa ārĩbΛΓΛ, mañ nezocara ēdrΛ bΛida bΛa idji dau ārĩna carea. 27 Idji nezoca wērã quidada wa nezoca umaquĩrã quidada bΛaibΛΓΛ, mañ nezocara ēdrΛ bΛida bΛa idji quida bΛađa carea.

Animarã nēbΛra carea Ācōrēba obi jarada

28 Pacaba umaquĩrãda wa wērãda cachuba su beaibΛΓΛ, mañ pacara mōgaraba tabari beađida panΛa. Beadapeđa dji djarada cocara panΛa. Mañne djibarira bedede baēa dji ēberã beuđa carea. 29 BaribΛΓΛ djibariba mañ pacara cadrΛa bΛda cawa bΛmĩna ērã erobaibΛΓΛ, idjira bedede baya mañ pacaba wērãda wa umaquĩrãda beaibΛΓΛ. Mañ pacara mōgaraba tabari beađida panΛa. Djibari sida beađida panΛa. 30 BaribΛΓΛ beabiđi cāyãbara dji beuđa ēberãrãba paratada iwididibΛΓΛ, paca djibariba beu amaaba dji bororãba jarabΛda quĩrãca diaida bΛa.

31 Ara mañ quĩrãca odida panΛa pacaba umaquĩrã warrada su beaibΛΓΛ wa wērãcauda su beaibΛΓΛ. 32 Pacaba djārã nezoca umaquĩrãda wa djārã nezoca wērãda cachuba su beaibΛΓΛ, mañ pacara mōgaraba tabari beađida panΛa. Mañ paca djibariba nezoca djibaría parata torroda treinta diaida bΛa.

33-34 Bariduaba baido juebada uria coroda ĀrΛ jūãtrΛ bΛda āyã bΛibΛΓΛ, wa baido juebada uria coropeđa ewa beibΛΓΛ, djārã pacada wa burroda mañ uriade eđa bæpeđa beuibΛΓΛ, dji uria ewa bΛeđaba djibariba iwididibΛΓΛ quĩrãca diaida bΛa. Mañne mañ animarã beudada idjide baya.

35 Pacaba djārã pacada beaibΛΓΛ, djibarirãba dji zocai bΛ pacada nēdobuedapeđa mañ paratara ādjiza ēsadra edađida panΛa. Dji paca beuđa sida ādjiza ēsadra edađida panΛa. 36 BaribΛΓΛ bariduaba idji pacada cadrΛa bΛda cawa bΛmĩna ērã erobaibΛΓΛ, mañne idji pacaba djārã pacada beaibΛΓΛ, idji pacada diaida bΛa dji paca beudabari. Mañne dji paca beudada idjide baya.

22

Ne drΛada jēda diaidebema ley

§ 21:21 ΛcΛΓΛmaarã mañ versículoba nāvã jara bΛa: “BaribΛΓΛ idji nezocara beuēbΛΓΛ idjaba ewari umé babΛΓΛde piradrΛibΛΓΛ, idjira cawa ođiē panΛa mañ nezocara idjide bērã.”

¹ Bariduaba pacada wa ovejada drΛapeda beaibΛΓΛ wa nēdobueibΛΓΛ, nañ quĩrãca oida ðΛΛ. Pacada drΛasira paca juesuma jēda diaida ðΛΛ. Ovejada drΛasira oveja quĩmãrē jēda diaida ðΛΛ.

² Bariduada diamasi ne drΛΛ ðΛde de djibariba beaibΛΓΛ, mĩã beada carea bedede ðãã. ³ BaribΛΓΛ ãsa de djibariba mañ ne drΛΛ ðΛda beaibΛΓΛ, mĩã beada carea bedede ðaya.

Bariduada ne drΛapeda jidadibΛΓΛ, idjia drΛadabari jēda diaida ðΛΛ. Jēda diai carea neñ ðΛbΛΓΛ, idjira nezoca bamãrēã nēdobuedida panΛΛ idjia drΛadabari jēda diadi carea.

⁴ Bariduaba pacada, burroda, wa ovejada drΛaibΛΓΛ, idji jidabΛdade mañ animarãda waði zocai erobΛbΛΓΛ, jēda diaida ðΛΛ. Mañ awara aba auðu diaida ðΛΛ.

⁵ Bariduaba idji ējũãne wa uva u erobΛma idji animarãda ne coðamãrēã ērãbueibΛΓΛ, baribΛΓΛ mañ animarãra djãrã ējũãne ne code wãnibΛΓΛ, djibarira bedede ðΛΛ. Mañ bēã dji ējũã djibaríã idji néudebema dji biara ðΛda diaida ðΛΛ.

⁶ Bariduaba idji ējũã babuebΛΓΛde djãrã néu ewadada wa ewaē ðΛ sída bá wãibΛΓΛ, dji báðaba jũma dji bá wãnabari diaida ðΛΛ.

⁷ AbΛba paratada wa ne bariduada djãrã dede waga erobΛde dewarΛba drΛaibΛΓΛ, dji ne drΛadara jidadapeda idjia drΛadada jēda diaida ðΛΛ. Mañ awara aba auðu diaida ðΛΛ. ⁸ BaribΛΓΛ dji ne drΛadada jidadaēbΛΓΛ, dji ne waga erobadara bãrã bororãmaa ededida panΛΛ. Mañbe ãdjia quĩrãcuita iwídidida panΛΛ idjia mañ ne waga erobadara drΛasi cawaya.

⁹ Paca carea, burro carea, oveja carea, cacuade jãbada carea, ne baridua adua ðada carea bída ijaradibΛΓΛ, ãdjira bãrã bororãmaa wãnida panΛΛ.* Mañne dji bororãba quĩrãcuita iwídidapeda cawa jaradia caida bedede ðΛda. Mañbe dji bedede ðΛba djibaríã ãdji ijara panΛ careabemada umé diaida ðΛΛ.

¹⁰⁻¹¹ Bariduaba burroda, pacada, ovejada, wa baridua animarã sída dewaraa wagabi ðΛde mañ animarãda beuibΛΓΛ, wa cawaēne iduba puaibΛΓΛ, wa ni abΛba ununaēne drΛadibΛΓΛ, dji animarã waga erobadaba Æcõrē quĩrãpita wãrãneba jaraida ðΛΛ mañ animarã drΛaē ðΛda. Mañ jaradara djibariba íjãida ðΛΛ. Mãwãra dji animarã waga erobadaba djibaríã mañ animarãbari diaiē ðΛΛ. ¹² BaribΛΓΛ idjia idu drΛabibΛΓΛ, mañ animarãbari djibaríã diaida ðΛΛ. ¹³ Idjia waga erobΛ animarãda mēãbema animarãba beaibΛΓΛ, dji beudara edeida ðΛΛ acΛbi carea mēãbema animarãba wãrãda beasida. Mãwãra mañ animarãbari djibaríã diaiē ðΛΛ.

¹⁴ Bariduaba trajabada animarãda iwídi edepeda djibari neñne mañ animarãra iduba puaibΛΓΛ wa beuibΛΓΛ, dji ededaba mañ animarãbari djibaríã diaida ðΛΛ. ¹⁵ BaribΛΓΛ mañ animarã puabΛΓΛde wa beubΛΓΛde djibarida aria ðaibΛΓΛ, dji animarã ededaba mañ animarãbari diaiē ðΛΛ. Idjaba mañ animarã edei carea paratada diasibΛΓΛ, mañ animarãda iduba puaibΛΓΛ wa beuibΛΓΛ, dji ededaba mañ animarãbari waa diaiē ðΛΛ.

Jipa odi careabema ley

¹⁶ Èberãba wērã umaquĩrã adua ðΛda cũrũgapeda idji ume cãibΛΓΛ, mañ wērãra dewara ume quima edai carea bedea ðΛē ðΛbΛΓΛ, mañ èberãba quima edai careabema paratara dji wērã zezaa diaida ðΛΛ idjaba dji wērãra edaida ðΛΛ. ¹⁷ BaribΛΓΛ dji wērã zezaba idji cauda mañ èberãa dia quĩrãéibΛΓΛ, dji èberãba mañ wērãra edaēmĩna quima edai careabema paratara diaida ðΛΛ.

¹⁸ Jũma jãibana wērãrãda beadida panΛΛ.

* **22:9** Bãrã bororãmaa. Hebreo bedede ðΛ ðΛΛ “Æcõrē quĩrãpita.”

19 Bariduaba animarãda oibΛΓΛ, idjira beaðida panΛa.

20 Bariduaba animarãda m̃la babue diai cãyãbara dewara ãcõrãa babue diaibΛΓΛ, idjira beaðida panΛa.

21 ãibema bãrã tãẽna beada biẽ orãnadua. Quĩrãnebadadua bãrã sida Egip-tode ãibemarã basida.

22 Pẽdra wẽrãra wa jẽrãmãrã sida biẽ orãnadua. 23 Bãrãba ãdjirã biẽ o panΛ carea m̃la quĩrã djuburiada iwididibΛΓΛ, ãdjia iwididibΛΓΛ panΛra m̃la ùrĩpeda carebaya. 24 M̃ quĩrũbiẽba iduaribiya dji quĩrũba djõne zedapeda bãrãra necoba beaðida. Mãwã bãrã quimara pẽdra badia idjaba bãrã warrarã sida jẽrãmãrã badia.

25 M̃ purudebema ne neẽ quiruba parata iwididara diadibΛΓΛ, idjia jẽda diabΛΓΛde auđu iwidirãnadua ãcΛΓΛba auđu jẽda diabibada quĩrãca. 26-27 Bariduaba parata iwididida wãrãda jẽda diaida cawabi carea idjia jĩsua carea jãbarida beibΛΓΛ, dji parata diadaba maãra erobeiẽ bΛa. Queui naẽna dji parata diadaba maãra diade wãida bΛa djibariba boro cãĩ carea waa neẽ bΛ bẽrã. Diade wãẽbΛΓΛ, djibariba jĩsua carea m̃la quĩrã djuburiada iwididibΛΓΛ, m̃la carebaya m̃ra quĩrã djuburiada bΛ bẽrã.

28 M̃da, bãrã bororã sida biẽ jararãnadua.

29 M̃la bΛda ewaride bãrã nẽu naãrã ewabΛdaðebemada, uva bæðebema sida ariðe diadadua.

Jũma bãrã umaquĩrã warra dji nabema tobΛΓΛda m̃la diadida panΛa.†

30 Paca umaquĩrã dji nabema tobΛΓΛda, oveja umaquĩrã dji nabema tobΛΓΛ sida bãrãba jũma m̃la bea diadida panΛa. Maã animarã zaquera dji papa ume siete ewaribe baya. Nurẽma ochobema ewaride m̃la bea diadida panΛa.

31 Bãrã israelerãra m̃ itea bia beaðida panΛa. Maã bẽrã baridua animarã mẽãbemaba beaðada bãrãba codacara panΛa. Maã djarara usaa diadadua codamãrẽã.

23

1 Djãrãda sewaðeba jararãnadua. Ëberã cadjirua oðara sewaðeba carebarãnadua dji cawa obari quĩrãpita. 2 Dewararãba cadjirua o duanΛne abarica orãnadua. Dji cawa obari quĩrãpita dewararãba dji cadjirua oðare sewaðeba beðea duanΛne abarica orãnadua. 3 Idjaba dji cawa obari quĩrãpita mĩã djuburi quiruare sewaðeba beðearãnadua.

4 BΛ dji quĩrũ paca aduadada wa burro aduadada unuibΛΓΛ, idjia diade wãdua. 5 Burroda ne zΛgΛaba bæ tabΛda unusira ara mãwã bẽrãdua. Djibarira bΛ ume dji quĩrũmĩna carebadua maã animarãra piradrΛmãrẽã.

6 Mĩã djuburi quiru cawa obΛdaðe ariðe oðida panΛa. 7 Sewaðeba djãrã jara panΛra ùrĩniẽ panΛa. Ëberã beðea neẽ bΛra beaðiẽ panΛa. Mãwã obΛΓΛra m̃ quĩrãpita beðeade beya. 8 Bariduaba paratada idjiare beðeamãrẽã diaibΛΓΛ, maã paratara edarãnadua. EdadibΛΓΛ dauberrea panΛ quĩrãca panenapeda jipa cawa oðãã. Mãwãra dji beðea neẽ bΛda beðeade bΛdia.

9 ãibema bãrã tãẽna beara biẽ orãnadua. Bãrãba cawa panΛa djãrã druade bΛde dadjira sãwã b̃abarida, bãrãra Egip-tode drua ãibemarã basi bẽrã.

Anãũbada poa

10 Sei poa bãrã ãjũãra odapeda ewaðida panΛa. 11 BaribΛΓΛ siete poa jũebΛΓΛde ãjũãra oðiẽ panΛa. Maã poade bãrãnebema ne neẽ queðeaa dji tunna pureabΛΓΛra idu ewabiðadua, idjaba ãdjia ewapedadaẽra idu bΛðadua

† 22:29 Exodo 13:11-15.

animarã mēābemarāba codamārēã. Ara maļ quĩrāca odadua bārã uvara, olivo sida.

Ānāūbada ewari

¹² Bārāra sei ewari trajadida panā. Baribara sietebema ewaride bārāra ānāūnida panā. Bārā pacada, burroda, nezocada, idjaba drua āibema bārā tāēna panā sida ānāūnida panā wayacusa ābādi carea.

¹³ Jūma mā jaraēada quĩrācuca odadua. Dewara ācōrēca beaa ni maārĩ bida iwĩdirānada.

Ewari droma ūbea Ācōrēba obi jaraēada

¹⁴ Poaza barima ūbea bārāba ewari dromada mā itea odida panā. ¹⁵ Naārã paļ ēsābari neē cobada ewarida odida panā. Bārāba siete ewari paļ ēsābari neē āda codida panā mā jaraēada quĩrāca. Maļra odadua mā jara āda ewari Abib jedecode, bārāra maļ jedecode Egiptodeba ēdrāpedada bēra. Maļ ewaride mā ne diai carea neē āra mā quĩrāpita wācara ā. ¹⁶ Maļ awara bārā néudebema naārã ewapedada carea āsrida ewarida odida panā.* Idjaba bārā néu jūma ewapedadacarea bida āsrida ewarida odida panā.† ¹⁷ Māra bārā Boroa. Poaza jūma umaquĩrārāba mā quĩrāpita maļ ūbeabema ewari dromara ode ze pananida panā.

¹⁸ Animarã mā babue diabadade dji oada paļ ēsābari bara ā ume babue diarānada. Idjaba ānadra naēna dji dragara jūma babuedida panā.

¹⁹ Bārā néu naārã ewabadadebemada dji biara ādra mā dedaa diaē zedada.

Chiwatu zaquera dji papa jubāde djurānada.

Ācōrēba bajānebema nezoca israelerā na wābida

²⁰ Ūrīnada. Mā nezoca bajānebemada bārā na wābiya bia waga edemārēã mā bārā itea eroā ējūāna. ²¹ Jūma idjia jara āra ijā odadua. Ijā odaēbara idjia bārāra quĩrā djuburiaēa, mā trāneba beēa ā bēra. ²² Baribara idjia jara āda quĩrācuca ijā odibara idjaba mā obi jaraēada jūma ijā odibara, bārā dji quĩrū ume māra dji quĩrū baya. Bārā ume djōne zebādade mādra ādjirā ume djōya. ²³ Mā nezoca bajānebemada bārā na wāya. Idjia bārāra edeya amorreorā, hititarā, perezeorā, cananeorā, heveorā, jebuseorā druāda. Maļrā ēberārā mā jūma jōbiya. ²⁴ Mama jūēbadade ādjirāba obada quĩrāca orānada. Ādji jāwaba ocuada ācōrē quĩrāpita quĩrā edaa barrudapeda iwĩdirānada ni bia beēarānada. Ādji jāwaba ocuada ācōrēra idjaba mā ācōrēa bia beēadi carea eropanā sida abeda jūma ārīnada.

²⁵ Ababe māābara bia beēadada. Maļne mā bārāra carebaya. Mā baidoda, codi sida diaya. Mā iduaribiēa bārāra cacua biē beadida. ²⁶ Bārā druade wērārā warra āradgadaēa. Wērārā warra todacara neē baya. Idjaba mā bārāra dārā zocai āya.

²⁷ Bārā wābadaza mā maļ druādebemārā ne wayabiya. Ādjirāba sāwā odida cawaē panania. Maļba bārā jūēbadade āyā mĩrū pirapodia. ²⁸ Mā heveorāra, hititarāra, cananeorā sida āyā pirapobiya nedāra ādjirā āyā pirapobibari quĩrāca. ²⁹ Baribara poa ābāde mā ādjirāra jūma āyā jāretaēa. Māwā obābara maļ druara ēberā neē bepeda mēābema animarāra jūmawāyā yōnapeda bārāra biē ocasida. ³⁰ Maļ carea mā maļ druādebemārā pīāca āyā jārecuaya. Maļne bārā yō wānane maļ ējūāra jūma edadia.

* **23:16** Levitico 23:15-21. † **23:16** Levitico 23:33-43.

³¹ M̄la b̄ar̄a dia b̄l ējūāra b̄la Pusa Purru abadadeba aba Pusa Mediterraneo abadadaa idjaba ējūā pōāsa ewaraga b̄ldeba aba Euprate dodaa.‡ M̄la b̄ar̄a carebaya jūma ēberārā maļ ējūāne panlra poyadapeda āyā j̄lrecuadamārēā. ³² Maļ ēberārā ume bedea b̄lgr̄anadua. Ādji ācōrēca beada b̄arā druade erobearānadua. ³³ Maļ ēberārāra b̄arā druade idu bebirānadua. Iduaribiðib̄lgr̄l ādjirāba b̄arā ādji ācōrēca beara ēpēbiðia. Māwā b̄arāba cadjiruara odapeda biē panania.-

24

Israelerāba Ācōrē ley jūma ĩjā odiada apedada

¹ Maļbe Ācōrēba Moisea jarasia:

-Aaroļda, Nadáda, Abiuda, idjaba setenta israelerā bororā sida b̄l ume naļ eyade ļtaa enedua. Ādjirāra t̄lml̄l chīrāborode b̄arru copanenapeda m̄la bia bedeadida panla. ² Ādjirāra m̄l caita zecara panla. Ababe b̄lgr̄l m̄l caita zeida b̄la. Maļ awara ni abaļda b̄l ume naļ eyade ļtaa zecara b̄la.-

³ Maļbe Moiserā israelerāmaa edaa zepeda Ācōrē leyra jūma nēb̄lgr̄l̄asia. Maļne jūma israelerāba abari quīrāca nāwā jarasiðaa:

-Dairāba Ācōrē leyra jūma ĩjā odia.-

⁴ Ara maļda Moiseba Ācōrē leyra jūma b̄l̄asia. Nurēma diapedeða pirabaripeða Moiseba animarā babue diabadada Sinai eya carra osia. Maļ awara animarā babue diabada caita idjia mōgara waiðl̄ada doce ļta nūm̄lcuasia. Maļ doce mōgaraba jara b̄la Israel warrarāneba doce puru yōpedadada. ⁵ Maļbe Moiseba cūdrarāda diabuesia paca zaquerāda Ācōrēa babue diacuadamārēā idjaba Ācōrē ume necai bai careabema paca zaquerāda bea diacuadamārēā. ⁶ Maļ paca zaque oa piapedadada ēsadra Moiseba epedecode wea edasia. Dji ēsadra beðada animarā babue diabada ļr̄l̄ jīāposia. ⁷ Maļbe Ācōrē leyra edapeda Moiseba israelerā quīrāpita jīgua lesia. Maļ ūrīnapeða israelerāba jarasiðaa:

-Ācōrē leyra dairāba jūma ĩjā odia.-

⁸ Maļbe Moiseba epedecode wea erob̄l oada edapeda israelerā ļr̄l̄ jīāpo b̄lde nāwā jarasia:

-Naļ oaba jara b̄la Ācōrēba dadjirā ume bedea b̄lðara dadjirāba, idjia biða jūma odida.-

⁹ Māwānacarea Moiserā, Aaroļra, Nadára, Abiura, idjaba setenta israelerā bororā sida Sinai eyade ļtaa wāsiðaa. ¹⁰ Maļne israelerā Ācōrēda unusiðaa. Idji jīrū edrera zapiro mōgara oda quīrāca basia. Bajā quīrāca ēsā pāwārā basia. ¹¹ Israelerā bororāba Ācōrēra unusiðamīna Ācōrēba ādjirāra beubiē basia. Ācōrē quīrāpita ne cosiðaa idjaba baido dosiðaa.

Moise Sinai eyade ļtaa wāna

¹² Māwānacarea Ācōrēba Moisea jarasia:

-Sinai eyade m̄lmaa ļtaa zepeda j̄lā bedua. M̄la mōgara pewedeða b̄l̄ada umé diaya. Maļ mōgarade m̄la ĩjā obi b̄l bedeada b̄l erob̄la israelerā jaradia bamārēā.-

¹³ Ara maļda Moiserā idji carebabari Josue ume Sinai eyade ļtaa wāsiðaa Ācōrē b̄lmaa.

¹⁴ Wāni naēna Moiseba israelerā bororā jarasia:

‡ 23:31 Pusa Mediterraneo. Hebreo bedeade jara b̄la "Pilisteorā Pusa."

-Nama pananadua aba dai zebadadaa. Aaroara, Hur sida bārã ume panania. Bariduaba nēbarada oibarã, ãdjimaa wānida panã maã nēbara cawa odamārēã.-

¹⁵ Moise Sinai eyade ãtaa wāsida jārārēba maã eyara ānã edasia. ¹⁶⁻¹⁷ Maãne Ācōrē quīrāwārēã dorrodorroara Sinai eya ãrã zesia. Dji jewedadeba israel-erāba Ācōrē quīrāwārēã dorrodorroara maã eya borode tabã eradrã nūmã quīrāca unusiãaa. Jārārēba Sinai eyara sei ewari ānã erobasia. Sietebema ewaride Ācōrēba maã jārārēneba Moiserã trāsia. ¹⁸ Ara maãda Moiserã eyade ãtaara wāsia jārārēne eãa. Mama besia cuarenta ewari āsa diamasi biãa.

25

Idji wua de odamārēã Ācōrēba diabida

¹ Maãne Ācōrēba Moisea jarasia:

² -Israelerãa jaradua jūma mã itea ne dia quīrã beaba bamaa enenida panãda ara ãdji soðeba dia quīrã panã quīrãca. ³ Ādjirãba diaðida panãra naãgãa: oroda, paratada, bronceda, ⁴ oveja cara nayãna pãwãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida. Maã awara diaðida panãa wua dji biara bã lino odada, wua chiwatu cara odada, ⁵ oveja e purea odada, animarã e biada,* acacia bacuruda, ⁶ olivo dragada ãbīrã coaði carea. Idjaba querada diaðida panãa olivo dragadaa pueradi carea. Maãba ne jūma Ācōrē iteabemada soaðida panãa. Maã awara diaðida panãa quera baði careabemada, ⁷ ónice mōgarada, dewara mōgara bia quedea sida sacerdote dji droma djioðe caraði carea.† ⁸ Jūma maãgãara pedapeda bārãba mã itea wua deda odida panãa mã bārã tãena bai carea. ⁹ Maã wua dera, dji eãa bea sida jūma mãa obi bã quīrãca daucha odida panãa.

Ācōrē baurude

¹⁰ Baurude acacia bacurudea odadua. Maã baurude drasoara bicaca umé ãrã ãsadra baida bãa. Dji joubãara bicaca aba ãrã ãsadra baida bãa. Dji ãtaara bicaca aba ãrã ãsadra baida bãa. ¹¹ Dji jãra, dajadaare biãa oro idji awa quīruba bãradadua. Iquidaza jūma pãrãga oroba tuca bãdadua. ¹² Idjaba pīrũ oroðeda quīmārē omoa odadua. Maã pīrũra baurude jīrũza cara bãdadua. Mãwã orroza pīrũra umé panania. ¹³ Idjaba acacia bacuruda umé biya eraðepeda oroba bãradadua. ¹⁴ Maã bacurura pīrũne eãa berajudadua baurude jira ededi carea. ¹⁵ Bacurura pīrũne eãa berajusidara waa eũtarãnadua. ¹⁶ Maã baurude mãa ãjã obi bã bedea mōgarade bã diaira waga bãdadua.

¹⁷ Maãbe oro idji awa quīruda pewedea badaa aride odadua baurude ãrã cobãði carea. Dji drasoara bicaca umé ãrã ãsadra baida bãa. Dji joubãara bicaca aba ãrã ãsadra baida bãa. ¹⁸⁻¹⁹ Idjaba oroda edaðepeda mã nezoca bajãnebema i bara bã za quīrãca umé toa chī odadua. Maãra bio cara bãdadua dji baurude ãrã cobãði carea opeðada ãrã. Quīrãza iquida aba bãdadua. Mãwã jūma maãgãara aba bã oãa quīrãca beya. ²⁰ Mã nezoca bajãnebema i bara bã za quīrãca panãra quīrã djica eãa barru bãdadua. Ādji iba dji baurude ãrã cobãði carea opeðadara jūãtrã eropanania. ²¹ Mãwã oðepeda dji baurude ãrã cobãdadua. Maã baurude mãa ãjã obi bã bedea mōgarade bã diaira waga bãdadua. ²² Mama mãra zeya bã ume bedei carea. Mã baurude ãrã bajãnebema nezoca i bara panã ãsi mãa israelerãa obi bãra cawabiya.

* **25:5** Animarã e biada. Hebreo bedeaðe ebuãa bããa cãrē animarã eãa jara bãda. † **25:7** Sacerdote dji droma djio. Hebreo bedeaðe bã bãa: "Sacerdoteba jãare jãida bã idjaba Ācōrēba quīrã bã cawabibari." Exodo 28:6-8, 15-30.

Ācōrē quīrāpita paļ bābada mesa

²³ Mesa acacia bacurūdeda odadua. Dji drasoara bicaca umé baida bāa. Dji joubāara bicaca aba baida bāa. Idjaba dji ātlara bicaca aba ārl̄ ēsadra baida bāa. ²⁴ Maļ mesara oro idji awa quiruba jūma bāradadua. Dji icawa orroza parraga oroba tuca bādadua. ²⁵ Mesa ārl̄ icawa bacuruda cara bādadua jūgurua bēmarēā. Maļ bacuru ātlara jawa jīwīnī quīmārē baida bāa. Maļ sida icawa parraga oroba tuca bādadua. ²⁶⁻²⁸ Maļbe pīrū orodēda quīmārē omoa odadua. Maļra mesa jīrūza cara bādadua dji jūgurua oda edrecarebe. Maļgāde eda bacuruda berajuđadua jira ededi carea. Maļra acacia bacuru oda baida bāa. Biya erapeđa oroba bāradadua. ²⁹ Idjaba oro idji awa quiruda edadapeđa epeđeco beada, epeđeco jūgurua beada, taza beada, zoco bea sida mesade bādi carea odadua. Taza beara, zoco bea sida mesade bādadua uva ba māa wea diaedi carea. ³⁰ Idjaba paļ mā quīrāpita baida bāra maļ mesade ewariza eropananadua.

Ībīrā bābada

³¹ Idjaba oro idji awa quiruda edadapeđa ībīrā bābadada toa chī odadua. Dji jīrūda, dji cacuada, dji gārl̄gārl̄ā nepōnō zaca beara, dji ībīrā bādi careabema sida abari oro idji awa quirudebemada baida bāa. ³² Maļ ībīrā bābada cacuara sei jawate erobaya. Orro abaare ūbea baya. Dewarabema orroare bida ūbea baya. ³³ Jawateza gārl̄gārl̄ā nepōnō zaca beada ūbea odida panā. ³⁴ Dji cacuade bida gārl̄gārl̄ā nepōnō zaca beada quīmārē odida panā. ³⁵ Dji jawate cara beaza aba odida panā. ³⁶ Dji gārl̄gārl̄ā nepōnō zaca beara, dji jawate beara, dji cacua sida abari oro idji awa quirudebemada toa chī odadua.

³⁷ Idjaba ībīrāda siete odadua. Maļgārā ībīrāra dji ībīrā bābada jawate quēbāza bādadua mā dejāra āna erobamārēā. ³⁸ Idjaba oro idji awa quiruda edadapeđa ībīrā quīrā tādada, ībīrā quīrā tādā āyā edebada epeđeco zaque sida odadua. ³⁹ Oro idji awa quiru ībīrā bābadara idjaba ne jūma idjidebema sida zabāde dji zāgāra 75 libra baida bāa. ⁴⁰ Jūma daucha odadua mā naā eyade unubida quīrāca.

26*Ācōrē wua de*

¹ Idjaba wua deda mā itea nāwā odadua. Dji biara bā lino wuada die edadapeđa maļ wuade eda mā nezoca bajānebema i bara bā zaca beada oveja cara nayāna pāwārā odaba, pursupursua odaba, purea oda bida biya cadadua. ² Maļ die lino wuara abari quīrāca beadida panā. Dji drasoara veintiocho bicaca beadida panā. Dji joubāara bicaca quīmārē beadida panā. ³ Maļ die wuadebemada juesuma edadapeđa ābaa cajudadua joubāa bēmarēā. Abari quīrāca ābaa cajudadua dewarabema juesuma panā sida. ⁴⁻⁵ Maļ wua joubāa cajudaza i orro abaare cincuenta cawāra cajudadua. Maļ cawāra wua pāwārā bāba odida panā. Dji cawāra daucha quīrā tēū cobādada. ⁶ Maļbe oroda edadapeđa wua jūebarida cincuenta odadua. Maļgāde cawāraza jūēcuaadua maļ umēbema wuara ababe bā quīrāca bēmarēā. Maļba mā dera ānēbari cobādada.

⁷ Maļbe wua chiwatu cara odada once edadapeđa draso joubāa cajudadua dji nabema wua ārl̄ ānēbari cobādi carea. ⁸ Maļ once wua chiwatu cara odara abari quīrāca beadida panā. Dji drasoara treinta bicaca beadida panā. Dji joubāara bicaca quīmārē beadida panā. ⁹ Maļ

‡ 25:33 Nepōnō. Hebreo bedēade jara bāa “almendro pōnō.” § 25:37 Mā dejāra āna erobamārēā. Hebreo bedēade bā bāa: “Nocoare āna bamārēā.”

once wuadebemada sei edadapeda ābaa cajudadua joub̄la bemārēā. Dewarabema juesuma sida abari quĩrāca cajudadua. Dji sei wua ābaa cajupedada nocoare b̄l wuara ēsadra ũta bedá cob̄dadua.

¹⁰ Mañ wua joub̄la cajudaza i orro abaare cincuenta cawara cajudadua. ¹¹ Idjaba bronceda edadapeda wua jũebarida cincuenta odadua. Mañḡde cawara jũecuadadua mañ umébema wuara ababe b̄l quĩrāca bemārēā. ¹²⁻¹³ Mañ chiwatu cara oda wuara dji edrebema wua cāyābara joub̄lara b̄l b̄rā idjaba drasoara b̄l b̄rā, m̄ de jēdaare drasoara jira b̄dadua. Idjaba orrozara bicaca aba audu jira b̄dadua m̄ dera bio añēbari bamārēā. ¹⁴ Mañbe oveja e purea odada ābaa cajudadua joub̄la drasoa bemārēā. Mañḡba chiwatu cara oda wua ũrā añēbari cob̄dadua. Mañ ũrā dewarabema animarā e biada joub̄la drasoa cajudapeda añēbari cob̄dadua.

¹⁵ Idjaba m̄ wua de carea acacia bacuruda aradadua mañba daucha ũta cat̄l p̄ni carea. Mañḡara dji wua cajudaba añēbariya. ¹⁶ Dji bacuru arada drasoara die bicaca beadida pan̄la. Dji joub̄lara bicaca aba ũrā ēsadra beadida pan̄la. ¹⁷ Dji edaa beira quidate bara odadua. Jũma m̄ wua de carea bacuru aradara m̄wā odadua. ¹⁸⁻²¹ M̄ wua de orroza veinte bacuru aradada ũta cat̄l p̄nida pan̄la. Mañ bacuru aradaza edre parata oda uria beada umé uméa b̄dadua dji quidatera mañne eda berajudi carea. M̄wā orroza cuarenta parata oda uria beara b̄dia mañ bacuru aradada daucha p̄ wāni carea.

²² M̄ wua de jēdaarebemara ũmādu baebariare beida b̄la. Mañare sei bacuru aradada ũta cat̄l p̄nida pan̄la. ²³ Mañ awara bacuru aradada umé iquidaza ũta cat̄l p̄nida pan̄la. ²⁴ Dji quēbara jũebari bara odadua ũt̄ba edaa ara cat̄l cobemārēā. Iquidaza m̄wā b̄ida b̄la. ²⁵ Jũma ābaa ocho bacuru aradada ũta cat̄l p̄nida pan̄la. Mañ bacuru aradaza edre parata oda uria beada umé uméa b̄dadua dji quidatera mañne eda berajudi carea. M̄wā jēdaarebema parata oda uria beara diecisei b̄dia.

²⁶⁻²⁷ Idjaba acacia bacuruda juesuma eradadua de orroza p̄rũ omoa beade berajudi carea. Jēdaare ũmādu baebariare b̄da acacia bacuruda juesuma p̄rũ omoa beade berajudadua m̄ wua dera zarea cobemārēā. ²⁸ Orroza dji ēsibema bacuru berajudara dji de draso daucha b̄ida b̄la. Dji jēdaare b̄l bacuru ēsi berajudara dji de jede daucha b̄ida b̄la. ²⁹ M̄ wua de carea bacuru aradara oroba jũma baracuadadua. Idjaba p̄rũ omoa beara orodeda odadua. Mañ p̄rũ beara bacuru aradadaa cara b̄dadua mañne eda bacuru eradara berajudi carea. Bacuru eradara oroba jũma baradadua. ³⁰ M̄ wua dera odadua m̄ na eyade unubida quĩrāca.

³¹ Idjaba wuada odadua m̄ dejāne eat̄l jira b̄di carea. Dji biara b̄l lino wuada edadapeda mañ wuade eda m̄ nezoca bajānebema i bara b̄l zaca beada oveja cara nayāna p̄wārā odaba, pursupursua odaba, purea oda b̄da biya cadadua. ³²⁻³³ Mañbe acacia bacuruda quĩmārē tēnapeda oroba baracuadadua. Mañ bacurura parata oda uria beade berajudadua m̄ dejāne ũta nūmeanamārēā. Bacuruza wua jũebari oro odada cara b̄dadua. Mañḡde wua capeadara eat̄l jira b̄dadua m̄ dejāra t̄aju bemārēā. M̄wā m̄ wua dera dejā umé erobaya. Dji nocoarebema dejāra “Ācōrē itea b̄l dejā” adia. Dji edaare b̄l dejāra “Ācōrē itea biara b̄l dejā” adia. M̄ baurudera dji m̄ itea biara b̄l dejāne b̄dadua. ³⁴ Mama dji oro pewedea badaa aride odapedadara baurude ũrā cob̄dadua. ³⁵ Idjaba wua eat̄l jira b̄l nocoare b̄l dejāne pañ b̄bada mesara j̄wa araare b̄dadua. J̄wa acare ib̄rā b̄badada dji mesa quĩrāpe b̄dadua.

36-37 Idjaba dji biara bΛ lino wuada edadapeda mañ wuade eda oveja cara nayãna pãwãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida caɗadua. Mañbe acacia bacuruda juesuma tēnapeda oroba bΛracuadadua. Mañ bacurura bronce oda uria beade berajudadua mñ wua dede eda wãbadamaa ãta nũmeanamãrẽã. Bacuruza wua jũebari oro odada cara bΛɗadua. MañgΛde wua caɗara dji eda wãbadade jũãtrΛ jira bΛɗadua.

27

Animarã babue diabada

¹ Idjaba animarã babue diabada acacia bacurudeda odadua. Dji drasoara bicaca juesuma baida bΛa. Dji joubΛa sida bicaca juesuma baida bΛa quĩrã quĩmãrẽena abarica bamãrẽã. Dji ãtΛara bicaca ũbea baida bΛa. ² Abari bacurude iquidaza cachu quĩrãca odapeda mañ animarã babue diabadara bronceba jũma bΛraɗadua. ³ Idjaba tΛbΛ pora ãyã cuabadada, tΛbΛ pora tãibadada, oa piabadada, warebada miãsuda, tΛbΛdau edebada sida jũma broncededa odadua. ⁴⁻⁵ Idjaba jΛrrΛjΛrrΛa broncededa odadua. Mañ jΛrrΛjΛrrΛara animarã babue diabadade dji ideba edaa ěsidra cara bΛɗadua.* Mañbe pĩrũ omoa broncededa quĩmãrẽ odapeda jΛrrΛjΛrrΛa bΛmaa animarã babue diabada iquidaza cara bΛɗadua. ⁶⁻⁷ Mañbe acacia bacuruda umé eradapeda bronceba bΛraɗadua. Mañ bacurura animarã babue diabada orroza pĩrũ beade berajudadua jira ededi carea. ⁸ Animarã babue diabadara wãyã uria baya bacuru Λrradadeda odi bẽrã. Ara mñ nañ eyade unubiɗa quĩrãca jũma daucha odadua.

Ãcõrẽ wua de auɗu jũrã bΛɗa

⁹⁻¹¹ Mñ wua dera auɗu jũrã bΛɗadua dji biara bΛ lino wuaba. Mañ auɗu jũrã bΛ orroza veinte bronce oda uria beada bΛɗapeda bacuru tēnara mañgΛde eda wẽãju nũmΛnadua. Mañ bacuru quẽbΛara parataba bΛraɗadua idjaba wua jũebari parata oda sida cara bΛɗadua. Lino wuara mañne eatΛ jũěcuadadua. Mñ wua de auɗu jũrã bΛ drasoara cien bicaca baya.

¹² Jẽdaare biɗa bronce oda uria beada die bΛɗapeda mañne bacuru tēnara eda wẽãju nũmΛnadua. Lino wuara mañgΛde eatΛ jũěcuadadua. Mñ wua de auɗu jũrã bΛ jẽdaarebemara cincuenta bicaca baya idjaba ãmãdau baebariare baida bΛa. ¹³ Dji nocoarebemara ãmãdau odjabariare baida bΛa. Mañ sida cincuenta bicaca baya. ¹⁴⁻¹⁵ Mañne dji eda wãbadara ěsidra baya. Dji eda wãbada jΛwa acΛare bronce oda uria beada ũbea bΛɗapeda bacuru tēnara mañne eda wẽãju nũmΛnadua. JΛwa araare biɗa abari quĩrãca odadua. Mañne lino wuara eatΛ jũěcuadadua. Dji eda wãbada orro abaare wuara quince bicaca baya idjaba dewarabema orroare biɗa quince bicaca baya. ¹⁶ Mñ wua de auɗu jũrã bΛde eda wãbadara veinte bicaca baya. Bronce oda uria beada quĩmãrẽ dji eda wãbadama bΛɗapeda bacuru tēnara wẽãju nũmΛnadua. Mañbe dji biara bΛ lino wuada edadapeda mañ wuade eda oveja cara nayãna pãwãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida caɗadua. Mañ wuaba dji eda wãbadara jũãtrΛ bΛɗadua.

¹⁷⁻¹⁸ Jũma mñ wua de auɗu jũrã bΛ bacuru tēnara bronce oda uria beade eda wẽãju nũmeania. Bacuru quẽbΛza parata oda wua jũebarida erobeadia idjaba parataba bΛrã beadia. Mañ bacurude eatΛ jũẽ bΛ lino wua joubΛara bicaca juesuma baya. Mñ wua de auɗu jũrã bΛ ějũã drasoara cien bicaca baya.

* 27:4-5 jΛrrΛjΛrrΛara...dji ideba edaa ěsidra cara bΛɗadua. Hebreo bedeadẽ mañra ebuɗa bΛěa. Ni abalba adua bΛa animarã babue diabadara sãwã basida.

Dji jedeara cincuenta bicaca baya. ¹⁹ Jūma m̄ wua de dajadaarebema sida bronze oda baya. Dji egorode cachidi careabema sida bronze oda baya.

Olivo draga ĩbĩrã coadi careabema

²⁰ Israelerãa jaradua olivo draga idji awa quiruda enenamãrẽã. Mañ dragara ĩbĩrãne weadia urua bamãrẽã. ²¹ Aarołba idji warrarã bida m̄ wua dede b̄ ĩbĩrãra quewaraza coadida pan̄a m̄ quĩrãpita urua bamãrẽã quewara edaaba aba ãnadr̄b̄r̄da.† Mañ ĩbĩrãra m̄ baurude quĩrãpe baya dji wua eat̄ jira b̄ nocoare. M̄a ĩbĩrã coabi b̄ leyra bãrã israelerãba, bãrã warrarãneba yõb̄darã bida ewariza ĩã o pananida pan̄a.

28

Sacerdoterã dji

¹ B̄ djaba Aarołra, idji warrarã Nadãra, Abiura, Eleazara, Itamar sida b̄maa tr̄cuadua m̄ sacerdoterã b̄mãrẽã. ²⁻³ B̄ djaba Aaroł itea djioda quĩrãwãrẽã obidua unubi carea idjidr̄a m̄ sacerdote dji dromaara b̄da. Mãwã israelerãba idjira waya panania. M̄a ãc̄r̄a necawaada diasia mañ djiora odamãrẽã. Ādjia mañ djiora obidua. ⁴ Naãḡda b̄ djaba Aaroł itea odida pan̄a: idjia cacuade wẽãju j̄ida b̄ torro b̄da, aba pãwãrã b̄da, idji jãare j̄ida b̄da, borode j̄ida b̄da, “m̄a quĩrã b̄ cawabibari” idji so ãr̄ j̄ida b̄da, c̄r̄a trãj̄bari sida. Aaroł warrarã itea bida djiora odadua. Mãwã Aarołra, idji warrarã sida m̄ sacerdoterãda beadia. ⁵ Oro b̄rachidada, lino wuada, oveja cara nayãna pãwãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida edadapeđa maãḡ djiora odida pan̄a.

⁶ Idji jãare j̄ida b̄ra dji biara b̄ lino wuaba odadua. Mañ wuade eda oro b̄rachidada, oveja cara nayãna pãwãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida biya cadida pan̄a. ⁷ Equiaza j̄bari bara baya. ⁸ Dji c̄r̄a trãj̄barida dji biara b̄ lino wuaba odadua. Mañ c̄r̄a trãj̄barira idji jãare j̄ida b̄ ume abaa cadida pan̄a aba b̄ quĩrãca bẽmãrẽã. Mañ c̄r̄a trãj̄baride eda oro b̄rachidada, lino nayãnada, oveja cara pãwãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida biya cadida pan̄a.

⁹⁻¹⁰ Idjaba mõgara ónice abadada umé edadapeđa mañ mõgarade Israel doce warrarã tr̄ra jaya b̄dadua dji nabemaneba aba dji tẽãbemanãa. Mõgara abaa de tr̄ra sei panania. Dewarabema mõgarade bida tr̄ra sei panania. ¹¹ Dji obariba s̄yã jaya corobari quĩrãca ãdji tr̄ra mañ umébema mõgarade biya jaya b̄dida pan̄a. Mañbe mõgarara oro odadaa cara b̄dadua. ¹² Mañ mõgarara Aarołba jãare j̄ida b̄ equiaza aba cajudada. Mañ mõgarade b̄ b̄ba Israel warrarãda quĩrãnebabiya. Mãwã Ācõrẽ quĩrãpita wãb̄r̄de Aarołba Israel warrarã tr̄ra idji equiade edeya ãdjirãnebema quĩrãnebabi carea.

¹³⁻¹⁴ Idjaba oro idji awa quiruba carenada umé cadadua. Dji quẽb̄ra Aarołba jãare j̄ida b̄ equiaza oro odadaa cara b̄dadua.

¹⁵ Idjaba “m̄a quĩrã b̄ cawabibarida” biya odadua Aarołba idji so ãr̄ j̄mãrẽã.* Maãḡra dji biara b̄ lino wuaba odadua. Mañ wuade eda oro b̄rachidada, oveja cara nayãna pãwãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida cadadua Aarołba jãare j̄ida b̄ capedada quĩrãca. ¹⁶ Mañ wua cadara ãsidra bedã capirudada ne wagabari quĩrãca bamãrẽã. Dji drasoara, dji joub̄a sida j̄awajã ewarama aba baida b̄a. ¹⁷ Mañ ãr̄ mõgara biya

† **27:21** M̄ wua dede. Hebreo bedeade b̄ b̄a “dji j̄rebada wua dede.” Mañ dera mãwã tr̄ jarabadjidãa mama Ācõrẽra Moise ume bedeadadji bẽrã. Israelerãra mañ dede abaa dji j̄redaca basia.

* **28:15** Exodo 28:30.

quedeada errecama quimārē cara bādadua.† Dji nabema errecade naḷga mōgarada bādadua: rubí, crisólito, esmeralda. 18 Umébema errecade bādadua: granate, zapiro, jade. 19 Ūbeabema errecade bādadua: jacinto, ágata, amatista. 20 Quimārēbema errecade bādadua: topacio, ónice, jaspe. Jūma maḷ mōgarara oro odadaa caradada. 21 Maḷ doce mōgaraba jara bā Israel warrarāneba doce puru yōpedadada. Mōgaraza sēyā quirāca ādji trāra aba aba jaya bādadua.

22 Idjaba oro idji awa quiruba carenada umé cadada “mā quirīā bā cawabibarira” Aaroḷba idji so ḷrā jāmārēā. 23 Pīrū orodeda umé odapeda “mā quirīā bā cawabibari” ḷrābema iquidaza cajudada. 24 Pīrūza carena oro cada quēbāra aba aba cara bādadua. 25 Dewarabema quēbāra cara bādadua umébema oro odadaa Aaroḷba jāare jāida bā equiaza. 26 Dewara pīrū orodeda umé odapeda “mā quirīā bā cawabibari” edaarebema iquidaza edrecare cajudada. 27 Dewara pīrū orodeda umé odapeda Aaroḷba jāare jāida bāde cajudada dji cārrā trājābari ḷtaarebe. 28 Jācara pāwārā odaba maḷ pīrūra ābaa jānada “mā quirīā bā cawabibari” edre panā pīrūnaa. Māwā “mā quirīā bā cawabibarira” Aaroḷ so ḷrā catā cobeya.

29 “Mā quirīā bā cawabibarira” Aaroḷba jā bāida bā mā wua dede eda wābāra. Māwā mā quirāpita bāde Israel warrarā trāra idji so ḷrā jā erobaya israelerānebemada quirānebabi carea. 30 “Mā quirīā bā cawabibaride” Uriā idjaba Tumiā abadada eda bādadua Aaroḷba idji so ḷrā jā erobamārēā. Māwā mā quirāpita wābāraza maḷ Uriā idjaba Tumiāneba Aaroḷba poya cawaya mā israelerā obi bāda.

31 Idjaba wua pāwārā bāda edadapeda Aaroḷba djio wēāju jāida bāda odada. 32 Maḷ wuara idji boro berajumārēā ēsidra uria odada. Maḷ uria ira bedatā cajudada cōārāmārēā. 33-34 Idjaba granadajō za quirāca cadada oveja cara nayāna pāwārā odaba, pursupursua odaba, purea oda bida. Maḷra Aaroḷba jāida bā pāwārā bā edubema ide mimizua pārrāga cajudada. Idjaba mimizua pārrāga cajudada pīrāchiru oro odada. Granadajō za quirāca cadada aba ide cajudapeda maḷare pīrāchiru oro odada aba cajudada. Jūma pārrāga māwā cajudada. 35 Maḷ djio pāwārā bāra Aaroḷba jā bāida bā mā wua dede ne ode wābāraza. Mā wua dede eda mā quirāpita wābāra. Maḷ edrābāraza pīrāchirura jīguādia. Māwā idjira beuēa.

36 Idjaba oroda pewedeā berrachidada. Maḷne naḷ bedeada jaya bādadua: “Abā Ācōrē itea bā.” 37 Maḷ oro pewedeā berrachidara Aaroḷba borode jāida bā dratuare jācara pāwārā bāba jā cobādadua. 38 Maḷra idji dratude jā bāida bā jūma israelerāba dia panāda mā bia edai carea. Idjaba israelerāba mā ne diabāda mā quirāpita biē odibāra, maḷ biē opedadara Aaroḷba edaya.

39 Idjaba Aaroḷba djio wēāju jāida bā torroa bāda dji biara bā linoba cadada. Cārrā trājābari sida biya cadada. Idji borode jāida bā sida dji biara bā lino wuaba cadada. 40 Aaroḷ warrarā itea bida djio torroa bāda, cārrā trājābarida, ādji borode jānida panā sida odada. Maḷ djio quirāwārēā bāda jā panāne israelerāba ādjirāra waya panania. 41 Bārāba jūma opedadacarea bā djaba Aaroḷa idji warrarā bida maḷ djiora jābidua. Jānapeda olivo dragada ādjirā boro ḷrā weadua unubi carea bā ādjirāra mā sacerdoterāda bābāra.

42 Ādjirāba edre jānida panāra lino wuādeda odada. Maḷra cārrādeba aba bācara daucha bāida bā. 43 Aaroḷba, idji warrarā bida maḷ edrebe-mara jānida panā mā wua dede eda wābāda idjaba mā animarā babue diabāda. Māwā jānābāra, ādjirāra beudā cadjiruada o panā bēra. Maḷ

† 28:17 Hebreo bedeade ebuā bācā cārē mōgarada jara bāda.

djio j̄lbi ʙΛ beɔeara Aaroʎba, idji warrarāba, idji warrarāneba yōbΛdarā biɔa ewariza j̄jā o pananida panΛa.

29

Sacerdoterā ʙΛmārēã Ācōrēba obi jarada

¹ Aaroʎra, idji warrarā sida m̄ sacerdoterāda ʙΛi carea ʙΛa nāwā oida ʙΛa: paca zaque dji umaquĩrāda aba, oveja dji umaquĩrāda umé edadua. Mañ animarāra dji biara ʙΛdrΛ beaɔida panΛa. ² Idjaba dji biara ʙΛ harina trigodeda edapeɔa paʎ ɛsābari neʃ beada quĩrā cacua ũbea odua; ʎcΛrΛ harina awa queɔeada, ʎcΛrΛ nedraga bara beada, idjaba ʎcΛrΛ nedragaba ʎrʎ pΛrΛɔada. ³ Mañ paʎra jamarade ʙΛpeɔa m̄ wua deɔaa ededua. Paca zaquera, oveja sida ededua. ⁴ Aaroʎra idji warrarā sida m̄ wua dede eɔa wābadamaa ededua.* Mama ādjirāra baidoba sΛgΛdua. ⁵ Mañbe Aaroʎba j̄mārēã opeɔadara idjía j̄lbidua. Idjia wēãju j̄lida ʙΛ torroa ʙΛda naārā j̄lbidua. Mañ ʎrʎ dji pāwārā ʙΛda j̄lbidua. Mañ ʎrʎ idji j̄ãare j̄lida ʙΛra j̄lbipeɔa cΛrrΛ trāj̄lbariba trāj̄l coʙΛdua. Mañbe idji so ʎrʎ “m̄ãa quĩrīã ʙΛ cawabibarida” j̄l coʙΛdua. ⁶ Idji borode j̄lida ʙΛra j̄lbipeɔa idji dratude j̄lida ʙΛ oro peweɔea oɔada j̄l coʙΛdua. ⁷ Mañbe Aaroʎ boro ʎrʎ olivo draga quera bara ʙΛda weadua sacerdote dji dromada ʙΛi carea. ⁸ Idjaba Aaroʎ warrarā sida trʎpeɔa ādjia j̄lnamārēã opeɔada torroa beada wēãju j̄lbidua. ⁹ Ādjia j̄l panΛra, Aaroʎba j̄l ʙΛ sida cΛrrΛ trāj̄lbariba trāj̄l coʙΛdua. Ādjia borode j̄lnida panΛ sida j̄lbidua. Māwā oida ʙΛa ādjirāra sacerdoterāda ʙΛbΛrΛɔe. ĀdjirādrΛ, ādji warrarāneba yōbΛdarā sida ewariza m̄ sacerdoterāda beaɔia.

¹⁰ Mañbe paca zaqueda m̄ wua dede eɔa wābada quĩrāpe enepeɔa Aaroʎba idji warrarā biɔa ādji jΛwara mañ paca zaque boro ʎrʎ ʙΛɔida panΛa. ¹¹ Mama paca zaquera m̄ quĩrāpita beadua. ¹² Mañbe dji oara piapeɔa ʙΛ jΛwa j̄wĩnīra maārī ʙegueapeɔa animarā babue diabada cachu quĩrāca beaɔe soadua. Māwā soapeɔa oa beɔara animarā babue diabada coʙΛ caita weadua. ¹³ Mañbe paca zaque ʙiteɔabemada edadua: dji tΛrida, nequimada, idjaba cotrua umena dji draga bara. Mañra jūma babuedua animarā babue diabadade. ¹⁴ Mañ paca zaque cacuara, dji era, dji ā sida āyā tΛmΛ edepeɔa jūma babuedua. Mañ animarāra māwā oida ʙΛa Aaroʎba idji warrarā biɔa cadjirua opeɔadara m̄ãa quĩrādoamārēã.

¹⁵ Māwānacarea uméɔbema oveja m̄ wua dede enenada aba edapeɔa Aaroʎba idji warrarā biɔa ādji jΛwara mañ oveja boro ʎrʎ ʙΛɔida panΛa. ¹⁶ Mañbe beabΛrΛɔe dji oara piadua. Mañ oaba j̄jāpodua animarā babue diabada ʎrʎ idjaba orrocawa biɔa. ¹⁷ Mañbe ovejara drapetapeɔa tΛcuadua. Dji j̄rūra, dji j̄l̄si sida sΛgΛpeɔa jūma ābaa buedua dji boro bara. ¹⁸ Mañbe animarā babue diabadade jūma m̄ãa babue diadua. Mañra m̄ãa bia unuya.†

¹⁹ Oveja beɔara edapeɔa Aaroʎba idji warrarā biɔa ādji jΛwara oveja boro ʎrʎ ʙΛɔida panΛa. ²⁰ Mañbe beabΛrΛɔe dji oara piapeɔa soadua Aaroʎ jΛwa araarebema cΛwΛrΛ ide, idji jΛwa araarebema jΛwapapeɔe, idjaba idji jΛwa araarebema j̄rūpapeɔe biɔa. Ara mañ quĩrāca idji warrarā sida odua. Oa beɔara animarā babue diabada orroza j̄jāpodua. ²¹ Mañ oa dji animarā babue diabadade j̄jāpeɔada maārī edapeɔa pueradua olivo draga quera bara ʙΛɔaa. MañgΛba Aaroʎ ʎrʎ, idji warrarā ʎrʎ, ādjia j̄l panΛ ʎrʎ biɔa j̄jāpodua. Māwā Aaroʎra, idji warrarāra, ādjia j̄l panΛ sida m̄ itea beaɔia. ²² Mañbe dji oveja

* **29:4** M̄ wua dede. Hebreo beɔeade ʙΛ ʙΛa “dji jΛrebada wua dede.” Mañ dera māwā trʎ jarabadjidaa mama Ācōrēra Moise ume beɔeabadji bērā. Mañ dede israelerāra ābaa dji jΛreɔaca basía.

† **29:18** Mañra m̄ãa bia unuya. Hebreo beɔeade nāwā ʙΛ ʙΛa: “Mañ babue diabΛrΛra bia ʎbaria.”

dragada, dji druda,‡ dji tarida, nequimada, cotruada umena dji draga bara, idjaba jawa araarebema chĩde sida edadua. (Bla mañ ovejara beaya Aaroõra, idji warrarã sida mñ sacerdoterãda b̄lcuai carea.)

²³ Idjaba mñ quĩrãpita enena jamarade b̄l pañ ãsãbari neẽ beada ũbea edadua; aba harina awa odada, aba nedraga bara odada, idjaba nedragaba ãrã p̄l̄r̄adada. ²⁴ Mañ pañra, dji oveja biteabema edadara, dji chĩde sida b̄l̄dua Aaroõ j̄lwade, idji warrarã j̄lwade bida. Jũma ãdji j̄lwade b̄l̄dara ãdjirãba ãtaa wadida pan̄la mñ̄a diadi carea. ²⁵ ãtaa wapedadacarea wayacusa edapeda jũma babuedua dji animarã babue diabadae oveja naãrã babueda ãrã. Mañ babue diab̄l̄l̄ara mñ̄a bia unuya. ²⁶ Mañbe oveja jã nocoarebema djarada b̄l j̄lwade edapeda ãtaa wadua mñ̄a diai carea. ãtaa wapeda mañ djarara b̄l̄re baya.

²⁷⁻²⁸ Idiba ãtaa bãrã israelerãba mñ̄a ume necai bai careabema oveja mñ̄a diade zeb̄l̄daza dji jã nocoarebema djarada, j̄l̄wa araarebema chĩde sida Aaroõba idji warrarã bida ãtaa wadapeda ãdji itea edadida pan̄la.

²⁹⁻³⁰ Aaroõ jaidadacarea idjideba yõb̄l̄darãba idjia j̄l̄ b̄adara eropanania. ãdjidebemada aba edadapeda mañra domia aba j̄l̄ b̄aida b̄la sacerdote dji droma bai carea. Mãwãnacarea mñ̄a wua dede Aaroõba obabada quĩrãca o b̄aida b̄la.

³¹ Aaroõra mñ̄a sacerdoteda b̄l̄b̄l̄r̄l̄de oveja jã nocoarebema djarada edapeda mñ̄a wua de audu jũrã b̄l̄de eda djudua. ³² Djupeda Aaroõba idji warrarã bida mañ oveja djarara, pañ jamarade beada sida codida pan̄la mñ̄a wua dede eda wãbada caita. ³³ Mañ djaradebemada, pañnebema sida mñ̄a babue diaya ãdjirãra mñ̄a itea b̄l̄i carea idjaba ãdjirãba cadjirua opedadara mñ̄a quĩrãdoamãrẽã. Mañ bẽrã ababe ãdjiab̄l̄l̄ mañ adubadara codida pan̄la. Mañra mñ̄a diada bẽrã dewara ãberãba cocara b̄la. ³⁴ Mañ oveja djara djudara, pañ sida jũma codaẽb̄l̄l̄ nurẽma diapededa dji adubadara jũma babuedida pan̄la. Dji adubadara cocara pan̄la mañ ovejara mñ̄a diapedada bẽrã.

³⁵ Domia aba mñ̄a jaraeda quĩrãca odua Aaroõra idji warrarã sida mñ̄a sacerdoterãda b̄l̄i carea. ³⁶⁻³⁷ Mañne ewariza paca zaque dji umaquĩrãda aba beapeda mñ̄a babue diadua Aaroõba idji warrarã bida cadjirua opedadara mñ̄a quĩrãdoamãrẽã idjaba animarã babue diabadara mñ̄a quĩrãpita bia b̄l̄mãrẽã. Ewariza animarã babue diabadara olivo draga quera bara b̄l̄ba soadua mñ̄a itea bia b̄l̄mãrẽã. Mãwã animarã babue diabadara mñ̄a itea bio bia bepeda bariduaba waraib̄l̄l̄ mañ sida mñ̄a itea beya.

Ewariza animarã babue diadi jaraeda

³⁸ Ewariza sacerdoterãba animarã babue diabadae oveja zaque poa aba beada umé babue diadida pan̄la. ³⁹ Diapededa aba babue diadida pan̄la, dewarabemara queub̄l̄r̄l̄de babue diadida pan̄la. ⁴⁰⁻⁴¹ Diapededa oveja babue diab̄l̄dadae dji biara b̄l̄ harinada epedeco jũgurua umé edadapeda olivo dragadaa boteya aba b̄l̄rat̄adapeda mañ sida mñ̄a babue diadida pan̄la. § Mañ awara animarã babue diabada ãrã uva bada boteya aba weadida pan̄la. Queub̄l̄r̄l̄de oveja babue diab̄l̄dadae ara mañ quĩrãca odida pan̄la. Mañra mñ̄a bia unuya.

⁴²⁻⁴³ Aaroõ warrarãneba yõb̄l̄darã bida ara mañ quĩrãca ovejara mñ̄a quĩrãpita babue diadida pan̄la mñ̄a wua dede eda wãbada quĩrãpe. Mama

‡ 29:22 Dji druda. Mañ bedeaba idjaba jara b̄la “dji animarã drude b̄l̄ dragada.” § 29:40-41 Epedeco jũgurua umé. Hebreo bedeade b̄l̄ b̄la “una décima de un efa.” Boteya aba. Hebreo bedeade b̄l̄ b̄la “un cuarto de hin.”

māra bārā israelerāmaa zepeda bΛ ume bedea baya. Mañne mλ quĩrāwārēã dorrodorroaba jūma mλ wua de auđu jūrā bΛde eda bΛra mλ itea erobaya. ⁴⁴ Māwā wua dera, animarā babue diabada sida mλ itea bia bΛya. Aarołra, idji warrarā sida mλ itea bia bΛya mλ sacerdoterāda beadamārēã. ⁴⁵ Māra bārā israelerā tāēna baya idjaba bārā Ācōrē baya. ⁴⁶ Mañne bārāba cawadĩa māra bārā Ācōrēda. Cawadĩa mλabΛrΛ bārāra Egiptodeba ēdrΛ enesida bārā tāēna bΛi carea. Māra bārā Ācōrēa.-

30

Quera bá diabada

¹ Idjaba Ācōrēba jarasia:

-Quera bá diabadada acacia bacurudeda odadua. ² Dji drasoara, joubΛa sida bicaca aba baida bΛa quĩrā quĩmārēena abarica bamārēã. Dji łtΛara bicaca umé baida bΛa. Iquidaza abari bacurude cachu quĩrāca odadua. ³ Oro idji awa quiruba jūma bΛradadua. Icawa pΛrrΛga oroba tuca bΛdadua. ⁴ Pĩrũ omoa bea orodeda quĩmārē odapeda orroza umé cara bΛdadua dji tuca bΛ edrecare. Mañ pĩrũne eda bacuruda berajudadua jira ededi carea. ⁵ Mañra acacia bacurudeda baida bΛa. Biya eradapeda oroba bΛradadua. ⁶ Quera bá diabadara mλ wua dede eda bΛdadua dji edaarebema wua eatΛ jira bΛ quĩrāpe. Mañ wua jēdaare mλ baurudeda dji łrł cobΛi bara baya. Mama māra bΛ ume bedea baya.

⁷ Diapedaza Aarołba ĩbĩrā acΛde zebΛrΛde quera bá diabadade querada bá diaida bΛa. ⁸ Qewaraza bida ĩbĩrā coade zebΛrΛde querada bá diaida bΛa. Ara mañ quĩrāca ewariza bārāba bārā warrarāneba yōbΛdarā bida querada mλ quĩrāpita bá dia pananida panΛa. ⁹ Quera bá diabadade baridua quera māa jaradaēra bá diarānadua. Idjaba animarāda, harina oda sida mañ łrł młā babue diarānadua. Uva ba sida mañ łrł młā wea diarānadua. ¹⁰ Quera bá diabadara mλ itea bio bia baida bΛa. Mañ bēřā poaza bΛrima aba Aarołba mañ quera bá diabada cachu quĩrāca beade oaba soaida bΛa mλ itea bia bamārēã. Mañ oara idjia edaida bΛa bārā israelerāba cadjirua opedada carea animarā beabΛrΛde. Idji warrarāneba yōbΛdarā bida ara mañ quĩrāca poaza o pananida panΛa.-*

Beuda amaaba israelerāba parata diadida panΛ

¹¹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

¹² -Israeldebema umaquĩrā juachabΛrΛde beuda amaaba jūma ādjirāba młā paratada diadida panΛa. Māwā ādjirā juachabΛrΛde quininaēa. ¹³ JuachabΛrΛde ādjirāza paratada sei gramo mλ dede zabada quĩrāca młā diadida panΛa.† ¹⁴ Jūma umaquĩrā veinte poadeba łtaa bea juachabΛrΛde mañ paratara młā diadida panΛa. ¹⁵ Dji parata bara bΛba sei gramo auđu diaiē bΛa idjaba dji parata neē quiruba sei gramo edaara diaiē bΛa. Ādjirā juachabΛrΛde beuda amaaba jūmarāba daucha diadida panΛa. ¹⁶ Ādjirāba diapedada paratara edapeda mλ wua dedebema parataba odida panΛra obidua. Mañ parataba młā quĩrānebabi baya bārā israelerāba małgΛra diasidada beuda amaaba.-

Ne sagΛbada

¹⁷ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

* **30:10** Levitico 16. † **30:13** Sei gramo. Hebreo bedede bΛ bΛa: "Siclo ēsidra. Siclora veinte geras."

18 –Ne sɔgɔbada epedeco waibɔada dji acɔ ɔɔdi bara broncededa oɔdua. Maɔra animarɔ babue diabada jɛdaare mɔ wua de caita ɔɔdadua. Maɔgɔde baidoda jue ũmɔnadua. 19-21 Aaroɔra idji warrarɔ sida mɔ wua dede eda wɔni naɛna wa animarɔ mɔa babue diadi naɛna adji jɔwara jirũ sida maɔ baidoba sɔgɔdida panɔa. Mɔwɔ adjirɔra beudaɛa. Maɔ sɔgɔbi jaradara Aaroɔba idji warrarɔneba yɔbɔdarɔ bida ewariza jɔa o pananida panɔa.–

Olivo draga quera bara ɔɔ Ācɔrɛ iteabema pɔrɔdi carea

22 Idjaba Ācɔrɛba Moisea jarasia:

23-24 –Naɔgɔ querada edadɔdua: mirra querada doce libra, canela querada sei libra, cɔlamo querada sei libra, casia querada doce libra. Maɔ quera zɔgɔara mɔ dede zabada quirɔca zadua. Maɔ awara olivo dragada galoɔ aba edadɔdua.‡ 25 Jũma maɔ querara olivo dragada pueradɔdua quera o cawa ɔɔba obari quirɔca. Maɔ olivo draga quera bara ɔɔba ne jũma mɔ iteabemara soadia. 26-28 Maɔgɔba mɔ wua deda soadia: mɔ baurudeda, pɔɔ ɔɔbada mesada, jũma maɔ mesade beada, ibirɔ ɔɔbadada, jũma maɔ ibirɔnebemada, quera bɔ diabada, animarɔ babue diabada, jũma maɔ animarɔ babue diabadebemada, idjaba ne sɔgɔbada epedeco waibɔada dji acɔ ɔɔbada bara. 29 Jũma maɔgɔra mɔ itea bio bia ɔɔi carea mɔwɔ soadida panɔa. Mɔwɔnacarea bariduaba waraibɔrɔ, maɔ sida mɔ itea beya.

30 Maɔ olivo draga quera bara ɔɔda Aaroɔ boro ɔrɔ, idji warrarɔ boro ɔrɔ bida weadia mɔ sacerdoterɔda beadamɔrɛɔ. 31 Israelerɔa nɔwɔ jaradia: “Naɔ ewarideba ɔta naɔ olivo draga quera bara ɔɔba ababe Ācɔrɛ iteabemadrɔ soadida panɔa, idji itea oda bɛrɔ. 32 Baridua ɛberɔ ɔrɔ weacara panɔa. Idjaba ni abaɔba naɔ olivo draga quera bara ɔɔ quirɔca ara idji itea oca ɔɔa. Naɔ olivo draga quera bara ɔɔra ababe mɔ itea ɔɔ bɛrɔ baridua quera quirɔca eroɔeadiɛ panɔa. 33 Bariduaba naɔ olivo draga quera bara ɔɔ quirɔca ara idji itea oibɔrɔ, idjira ayɔ jɔretabuedida panɔa bɔrɔ israelerɔ tɛnabemada. Idjaba baridua ɛberɔ ɔrɔ naɔ olivo draga quera bara ɔɔda weaibɔrɔ, dji weadara ayɔ jɔretabuedida panɔa.”–

Bai careabema quera

34-35 Idjaba Ācɔrɛba Moisea jarasia:

–Naɔgɔ querada edadɔdua: estacte querada, ɔmbar querada, gɔlbano querada, idjaba incienso quera idji awa quirɔda. Maɔ quera beara abari quirɔca edadapeɔa abaa pueradɔdua bai careabema quera oi carea, quera o cawa ɔɔba obari quirɔca. Abaa puerabɔdade tɔda eda ɔɔdadua maɔ querara mɔ itea bio bia bɛmɔrɛɔ. 36 Maɔbe maɔrɔ edadapeɔa nɔũcha ɔrɔbadɔdua. Maɔra bɔ nũmɔnida panɔa quera bɔ diabada ɔrɔ mɔ baurude quirɔpe. Mama mɔra ɔɔ ume bedea baya. Maɔ bai careabema querara ababe mɔ itea baya. 37 Ni abaɔba maɔ quera quirɔca ara idji itea oca ɔɔa. Maɔra ababe mɔ itea ɔɔ bɛrɔ, baridua bai careabema quera quirɔca eroɔeadiɛ panɔa. 38 Bariduaba maɔ quera quirɔca ara idji itea oibɔrɔ, maɔ ɛberɔ bɔrɔ israelerɔ tɛnabemada ayɔ jɔretabuedida panɔa.–

31

Ācɔrɛ wua de odi ɛberɔrɔ

1 Maɔbe Ācɔrɛba Moisea jarasia:

2 –Ūrɔdua. Mɔa Uri warra Bezalelda edasia mɔ wua de odi ɛberɔrɔ boroda bamɔrɛɔ. Idjira Judadeba yɔna Hur wiuzaquea. 3 Mɔ Jaureda, necawaada,

‡ 30:23-24 Doce libra. Hebreo beɔeade ɔɔ ɔɔa “quinientos siclos.” Galoɔ aba. Hebreo beɔeade ɔɔ ɔɔa “un hin.”

crīcha cawaada, idjaba ne o cawa bai crīcha sida m̄la idjía diasia. ⁴ M̄wã idjira biya ne o cawa b̄la orodebemada, paratadebemada, broncedebema sida. ⁵ Mōgara biya quedeadebemada o cawa b̄la idjaba cara cawa b̄la. Bacurudebema sida o cawa b̄la. Abeda ne jūmada o cawa b̄la. ⁶ Mañ awara m̄la Ahisamá warra Aholiáda edasia Bezaleel carebamārēã. Idjira Dañneba yōnaa. Jūma m̄l wua de odi ēberārãa m̄la necawaada diasia m̄la obi jarađara jūma ođamārēã.

⁷ Ādjirãba nađda ođida pan̄la: m̄l wua deda, m̄l baurudeda, mañ baurude ãrã cobeida, jūma m̄l wua dede beadi sida. ⁸⁻⁹ M̄l wua dede beadira nağ̄la: pañ b̄bada mesada, jūma mañ mesađe b̄aida, ãbĩrã b̄bada oro idji awa quiruda, jūma mañ ãbĩrãnebemada, quera bá diabadada, animarã babue diabadada, jūma mañ animarã babue diabadadebemada, ne sağ̄bada epeđeco waib̄la sida dji aç̄ b̄adi bara. ¹⁰ Idjaba Aarołba j̄ida b̄ara, idji warrarãba j̄nida pan̄l sida ādjirãba ođia. M̄wã Aarołra idji warrarã sida m̄l sacerdoterãda beadia. ¹¹ Mañ awara m̄l wua de o pan̄ba olivo draga quera bara b̄ada ođia m̄l iteabemada soadi carea. Idjaba m̄l dejãne quera badi careabemada ođia. Ādjirãba jūma mañğ̄ara m̄la jarađa quĩrãca daucha ođida pan̄la.-

Ānãubada ewari

¹² Idjaba Ācōrēba Moisea nãwã jarasia:

¹³ -Israelerãa nãwã jaradua: "Idiba ãtaa ãnãubada ewarida m̄l itea waga pananida pan̄la. Ānãubada ewari wagađira sēyã quĩrãca b̄aya b̄arã israelerãba b̄arã warrarãneba yōb̄darã bida cawađamārēã m̄la b̄arãra m̄l itea b̄asida. ¹⁴ Ānãubada ewarira waga pananida pan̄la mañ ewarira m̄l itea b̄ađa b̄erã. Bariduaba mañ ewarida m̄l itea wagaēb̄ara wa mañ ewaride trajuda oib̄ara, mañ ēberãra b̄arã tãēnabemada ãyã b̄ađapeda beadida pan̄la. ¹⁵ Sei ewari b̄arã trajura ođida pan̄la, barib̄ara sietebema ewaride ãnãūnida pan̄la. Mañ ewarira m̄l itea wagađida pan̄la. Bariduaba ãnãūbada ewaride trajuda oib̄ara, idjira beadida pan̄la. ¹⁶ B̄arã israelerãba, b̄arã warrarãneba yōb̄darã bida ãnãūbada ewarira waga pananida pan̄la. Mañra m̄wã b̄aya. ¹⁷ Ānãubada ewari wagađira sēyã quĩrãca b̄aya b̄arã israelerãba cawađamārēã m̄la b̄arãra m̄l itea b̄asida. M̄wã b̄aya m̄la sei ewaride bajãda, nañ ējũã sida jūma opeđa sietebema ewaride ãnãūna b̄erã."-

¹⁸ Ācōrēba Moisea Sinai eyađe mañra jūma jarapeda mōgara peweđa b̄ada umé diasia. Mañ mōgarade idjia ãjã obi b̄a beđeada b̄a diasia.

32

Paca zaque quĩrãca opeđada

¹ Moiserã Sinai eyađeba edaa zeč̄ b̄ada d̄arãb̄ara b̄erã israelerãra Aarołmaa wãnapeda nãwã jarasidaa:

-Jãñ Moiseba dairãra Egiptodeba ēdr̄a enesia, barib̄ara idji sãwãnada dairãba cawađađa. Mañ b̄erã dairã nocodaa edemārēã ãcōrēda odua.-

² Aarołba panusia:

-Bia b̄la. B̄arã wērãrãba, b̄arã warrarãba, b̄arã caurã bida pĩrũ oro ođada m̄la jūma ērã diadadua.-

³ Ara mañda ādjirãba pĩrũ oro ođara Aarołra jūma ērã diacuasidaa. ⁴ Aarołba mañ pĩrũra edapeda t̄b̄ađe dorrabaribisia. Mañ oro dorrabaridaba paca zaque quĩrãca osia. Mañ ununapeda israelerãba jarasidaa:

-Nañdr̄a dadjirã Egiptodeba ēdr̄a enena ãcōrēa.-

⁵ Mañ ũrĩpeda Aarołba animarã babue diabadada osia paca zaque j̄lwaba ođa caita. Mañbe israelerãa nãwã jarasia:

-Nu ewari dromada Ācōrē itea odia.-

⁶ Nurēma diapedēda israelerāra pirabaridapeda animarāda babue diacuasidaa idjaba Ācōrē ume necai bai careabema animarāda beacuasidaa. Maļbe chūpanapeda b̄sriēda ne co duanasidaa idjaba itua do duanasidaa. Māwānacarea pirabaridapeda ādji cacuaba o quīrīā b̄ada o duanasidaa.

⁷ Maļne Ācōrēba Moisea jarasia:

-Isabe edaa wādua b̄a ēberārā Egiptodeba enenaba cadjiruada o duana b̄ērā. ⁸ Ādjirāba dārāēne m̄leyra igaradapeda oroda dorrabaribidapeda paca zaque quīrāca osidaa. Maļḡā ādjirāba bia beēda pan̄a idjaba animarāda babue diacuadapeda jara pan̄a: "Naļdr̄a dadjirā Egiptodeba ēdr̄a enena Ācōrēa."-

⁹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

-M̄la unu b̄la naļ ēberārāra c̄awar̄a zarea b̄eada. ¹⁰ Ādjirā carea m̄la beēda djuburiarādua. M̄ quīrūbideba ādjirāra jūma quinibiya. Baribar̄a b̄deba m̄la puru waīb̄ada oya.-

¹¹ Māwāmīna Moiseba idji Ācōrēa beēda djuburiasia. Nāwā jarasia:

-Ay, Ācōrē, b̄a quīrūbideba b̄a puru Egiptodeba enenara māwā orādua. ¿B̄a b̄la waīb̄a b̄deba maļ purura Egiptodeba ēdr̄a enesiēca? ¹² Ādjirāda māwā quinibibar̄a egiptorāba jaradīa b̄a israelerāra ēdr̄a enesida biē oi carea. Jaradīa naļ eyadāa enesida quenai carea ni ab̄a ādjidebemada naļ ējūāne berāmārēā. ¿B̄a quīrīā b̄ca egiptorāba māwā jaradida? Maļ b̄ērā b̄a quīrūbira tumadua. B̄a puru quinibi crīcha erob̄ara quīrādoadua. ¹³ Quīrānebadua b̄a nezocarā Abrahā ume, Isa ume, idjaba Jacobo ume bida beēda b̄adada. B̄a ara b̄dji tr̄lneba ādjirāa wārāneba nāwā jarasia: "M̄la bārāneba ēberārā zocārā yōbiya chīdau zocārā bajāne pan̄a quīrāca.*" Idjaba jūma m̄la diai jarada druara m̄la bārāneba yōb̄darāa diaya ādjirāne bamārēā."-†

¹⁴ Moiseba jara b̄a carea Ācōrēba idji puru quinibi crīcha erob̄adara idu b̄asia.

¹⁵ Maļbe Moiserā Sinai eyadēba edaa zesia. Idji j̄awade mōgara pewedēda b̄ada umē enesia. Maļ mōgarade Ācōrēba iĵā obi b̄a beēada quīrā umena b̄a b̄asia. ¹⁶ Ācōrēbar̄a maļ umēbema mōgara pewedēda b̄ada osia; idjiabar̄a maļ mōgarade jaya b̄asia.

¹⁷ Maļ zeb̄adade Josueba israelerāra b̄aga nūm̄da ūrīsia. Maļne idjia Moisea jarasia:

-M̄la israelerā duan̄ama djō pan̄a quīrāca ūrī b̄la.-

¹⁸ Moiseba panusia:

-M̄la ūrī b̄ara dji quīrū poyab̄adade biabada quīrāca b̄āēa, ni dji quīrūba poyab̄adade biabada quīrāca b̄āēa. M̄la ūrī b̄a quīrāca ādjirāra b̄sriēda tr̄lā duan̄a.-

¹⁹ Moise israelerā duan̄a caita jūēside unusia ādjirāra cari duan̄a idjaba paca zaque ādji j̄awaba opedādada. Maļ carea bio quīrūpeda Ācōrēba diada mōgara pewedēda Sinai eya caradāa jīāwēsia. Maļ mōgarara jūma todozoasia. ²⁰ Ara maļda ādji j̄awaba opedāda paca zaquera edapeda t̄b̄ade dorrabaripeda ar̄abasia. Maļ porara doēda jīāposia ādjirāa dobi carea.

²¹ Maļbe Moiseba Aaroļa jarasia:

-¿Naļ ēberārāba b̄ara sāwā osida b̄a naļ cadjirua waīb̄ada ādjirāa obi carea?-

²² Aaroļba idji djabaa nāwā panusia:

* **32:13** Genesi 22:16; 26:3-4. † **32:13** Genesi 17:8.

-Ay, mǎ boro, mǎ ume quĩrũrãdua. Bɿa bio cawa bɿa naǎ ěberãrãba cadjiruadrɿ o quĩrĩãbadada. ²³ Ādjirãba mǎa jarasidaa: "Jãǎ Moiseba dairãra Egiptodeba ědrɿ enesia, baribɿrɿ idji sãwãnada dairãba cawadaĕa. Maǎ bĕrã dairã nocodaa edemãrĕã Ācõrĕda odua." ²⁴ Maǎ carea mǎa panusia: "Oro oda pĩrũ erobeaba mǎa ĕrã diadadua." Ara maǎda Ādjirãba ĕrã diacuasiĕaa. Maǎda mǎa tɿbɿde batabuepeĕa cawaĕne paca zaque quĩrãca bɿda odjasia.-

²⁵ Moiseba unusia israelerãba baridua quĩrã perada o duanɿda Aaroɿba iduaribiĕa bĕrã. Idjia cawasia maɿgɿ carea dji quĩrũba Ādjida ipiĕa jara duananida. ²⁶ Maǎ carea Moiserã Ādji duanɿma eĕa wãbada ode ĩta nũmepeĕa jarasia:

-Ācõrĕare panɿra mǎmaa zedadua.-

Ara maǎda jũma Levideba yõpeĕadadrɿ idjimaã wãsiĕaa. ²⁷ Maǎne Moiseba Ādjirãa jarasia:

-Dadji israelerã Ācõrĕba nãwã jara bɿa: "Bãdjiza bãrã djõbada necora edadapeĕa jĕda wãnadua israelerã duanɿmaa. Deza mǎ igara panɿra beade wãnadua. Bãrã djabarã siĕa, bãrã ume dji biarã siĕa, bãrã de caitabemarã siĕa beadadua."-

²⁸ Ara maǎda Levideba yõpeĕadarãba Moiseba jarada quĩrãca osidaa. Maǎ ewaride Ādjirãba israelerãda mil ũbea beasiĕaa.

²⁹ Maǎbe Moiseba jarasia:

-Bãrã warrarãra, bãrã djabarã siĕa beasiĕa bĕrã idira Ācõrĕ itea panesiĕaa. Ācõrĕba obiĕara ĩjãsiĕa bĕrã idira idjia bãrãra bia carebaya.-

³⁰ Nurĕma Moiseba israelerãa jarasia:

-Bãrãba cadjirua waiɿɿada osidaa. Maǎ bĕrã mǎra Sinai eyade ĩtaa Ācõrĕmaa wãya. Āibĕrã mǎa Ācõrĕa bãrãba cadjirua opeĕadara quĩrãdoabisicada.-

³¹ Ara maǎda Moiserã wayacusa Sinai eyade ĩtaa wãpeĕa Ācõrĕa nãwã beĕa djuburiasia:

-Wãrãda jãǎ ěberãrãba cadjirua waiɿɿada osidaa. Paca zaque orodeda osidaa Ādji Ācõrĕ bamãrĕã. ³² Mãwãmĩna mǎ quĩrã djuburia Ādjirãba cadjirua opeĕadara quĩrãdoadua. Baribɿrɿ poya quĩrãdoaeɿbɿrɿ, mǎ trɿ siĕa ãyã bɿdua bɿ ěberãrã trɿ bɿ erobɿdebemada.-

³³ Ācõrĕba Moisea panusia:

-Mǎa ababe cadjirua oĕa ĕberã trɿda ãyã bɿya. ³⁴ Jãǎbe wãdua. Jãǎ ěberãrãra ededua mǎa bɿa jarada druadaa. Mǎ nezoca bajãnebemara bãrã na wãya. Baribɿrɿ mǎa cawa oi ewaride Ādjirãra cawa oya cadjirua opeĕada carea.-

³⁵ Maǎbe Ācõrĕba israelerãra zocãrã quinibisia Aaroɿba jɿwaba oĕa paca zaquea bia beĕa duanana carea.

33

Ācõrĕba nocodaa wãnamãrĕã jarada

¹ Maǎbe Ācõrĕba Moisea jarasia:

-Namaɿba bɿra, ĕberãrã bɿa Egiptodeba ědrɿ enena ume wãnadua mǎa diai jarada druadaa. Maǎ druara mǎa Abrahaɿa, Isaa, Jacoboa biĕa wãrãneba jarasia Ādjideba yõbɿdarãa diaida.* ² Mǎ nezoca bajãnebemada bãrã na wãbiya cananeorãda, amorreorãda, hititarãda, perezeorãda, heveorãda, jebuseorã siĕa jũma ãyã jɿrecuai carea. ³ Maǎ druade baridua ne upedadara bia zaubarã. Baribɿrɿ mǎra bãrã ume wãĕa cɿwɿrɿ zarea bea carea quinibi amaaba.-

* **33:1** Genesi 28:13.

⁴ Mañ bedea ūrĩsidade israelerãra sopua duanesidaa. Mañ bẽrã ni abalaba djiora jãnaẽ basía. ⁵ Mãwã osidaa ãcõrẽba Moisea nãwã jarada bẽrã:

-Israelerãa nãwã jaradua: “Bãrãra cawara zarea beaa. Mãda bãrã ume maãrĩ bida wãibara, abeda jũma quinibiya. Jãlbe bãrã djiora jũma ãrcuadapeda mãla bãrãra sãwã oida cawa jaraya.”-

⁶ Mañ carea israelerãba ãdji djiora jũma ãrcuadapeda idu bãsidaa Horeb eya jewedade duanasidade.

Ãcõrẽ ume bedeabari de

⁷ Mañ ewaride Moiseba wua deda israelerã panamaaba jĩgabe obadjia. Mañ wua dera idjia trã bãsia “Ãcõrẽ ume bedeabari de.”† Bariduaba ãcõrẽa iwidi quĩrã bade israelerã panamaaba mañ dedaa wãbadjia. ⁸ Moise mañ dedaa wãbaraza israelerã jũmarãda ãdji wua dede eda wãbadade ãta piradrãpeda idjira eda wãbarada acã duanabadjidaa. ⁹ Moise eda wãnacarea israelerã na wãbari jãrãrã ãtãba edaa drasoã jira bãda mañ wua dedaa zepeda dji eda wãbada caita bebadjia. Mañne ãcõrẽra Moise ume bedeabadjia. ¹⁰ Israelerãba jãrãrã wua dede eda wãbada caita bebarada unusidade jũmarãda chĩrãborode copanapeda ãdji wua dede eda wãbadamaaba ãcõrẽa bia bedeabadjidaa. ¹¹ Mañne ãcõrẽra Moise ume jĩgua bedeabadjia ãberã umé nẽbara panã quĩrãca. Nẽbarãpedãcarea Moiserã jẽda zebadjia israelerã duanamaa. Baribara idji carebabari Josueda mañ wua dede bebadjia. Mañ cũdrara Nuã warra basía.

Moiseba ãcõrẽ quĩrãwãrẽã dorrodorroadã unũ carea iwĩdida

¹² Moiseba ãcõrẽa jarasia:

-Bãa mãã jara bãa naã ãberãrãra nocodaa edemãrẽã. Baribara bãa jaraẽ bãa caida diabueida mã carebamãrẽã. Idjaba bãa jara bãa mãra bio cawa bãda idjaba bio bia unũ bãda. ¹³ Wãrãda mãwã baibara, bãa oi crĩcha bãda mãã cawabidua. Mãwã mãã bãra biara cawaya idjaba bãa mãra bia unũ beya. Quĩrãnebadua naã ãberãrãra bãreda.-

¹⁴ ãcõrẽba panusia:

-Mãra bã ume wãya necai bãmãrẽã.-

¹⁵ Moiseba jarasia:

-Bãda jũmarã ume wãẽbara, namaaba ãyã wãbirãdua. ¹⁶ Bãda dairã ume wãẽbara, ¿dewarãrãba sãwã cawãdi mããda, bã puru sida bãa bia unũ bãda? ¿Sãwã cawãdi dairãra jũma naã ãjũãne bea puru cãyãbara awara panãda?-

¹⁷ ãcõrẽba panusia:

-Bãa jara bã quĩrãca mãã oya, bãra bia unũ bã bẽrã idjaba mãã bãra bio cawa bã bẽrã.-

¹⁸ Moiseba ãcõrẽa jarasia:

-Mã quĩrã djuburia bã quĩrãwãrẽã dorrodorroadã mãã ebuã unũbidua.-

¹⁹ ãcõrẽba panusia:

-Mã biada bãã jũma unũbiya. Mã trã sida bãã jaraya. Mãwã bãa cawaya mãã quĩrã djuburia quĩrã bã ãberãda quĩrã djuburiaida, idjaba mãã quĩrãneba careba quĩrã bã ãberãda quĩrãneba carebaida. ²⁰ Baribara mãã quĩrãdarrada bãa poya unũã. Bariduaba mãã unusira beuya.-

²¹ Mañne ãcõrẽba jarasia:

-Mã caita mõgarada bãa. Mã ãrã nũmedua. ²² Mã quĩrãwãrẽã dorrodorroadã bã caita wãyã wãbarãde mãã bãda mõgara uride bãpedã mãã jãwaba jũãtrãya.

† 33:7 ãcõrẽ ume bedeabari de. Mããgara ãcõrẽba obiãda wua deã.

23 Wāyā wānacarea mǎ jǎwa āyā edabǎrǎde bǎa mǎ ěcarradrǎ unuya baribǎrǎ mǎ quĩrǎdarrara unuĕa.-

34

Ācōrēba Moisea idji quĩrǎwǎrēã dorroorroa unubida

¹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

-Mōgarada umé pewedeá odua mǎa naārǎ o diada quĩrǎca.* Maǎ mōgarade mǎa mōgara naārǎ o diadae jaya bǎdara wayacusa jaya bǎya, dji naārǎbemara bǎa jūma todozoabida bērǎ.-

² Jūma opeđa nu diapedeđa Sinai eya boroda zedua mǎ quĩrǎpita bǎi carea.

³ Ni abǎlda bǎ ume zecara bǎa idjaba ni abǎlda eyade bǎcara bǎa. Ovejara paca sida eya carrađe ne codacara panǎ.-

⁴ Ara maǎda Moiseba mōgarada umé pewedeá osia Ācōrēba naārǎ o diada quĩrǎca. Nurēma diapedeđa Sinai eyade ĩtaa wǎsia Ācōrēba idjía jarađa quĩrǎca. Mōgara umé pewedeá ođada idji jǎwade edesia. ⁵ Maǎne Ācōrēra jǎrǎrǎne eđa zepeda Moise caita nūmesia. Mama idji trǎ Jehováda Moisea jarasia. ⁶ Idji wāyā wǎbǎrǎde Moisea nǎwǎ jarasia:

-Mǎra Ācōrēa. Mǎra Ācōrēa. Mǎra quĩrǎ djuburiaida bǎa idjaba quĩrǎneba carebaria. Mǎra baridua quĩrǎca. Mǎa ěberǎrǎ bio quĩrǎ bǎa idjaba bedeá abǎ bǎa. ⁷ Mǎ quĩrǎ jōcada zocǎrǎ ěberǎrǎa unubibaria. Ādjia cadjirua obadara, mǎ bedeá igarabadara idjaba ĩ obada sida mǎa quĩrǎdoabaria. Baribǎrǎ dji bedeáde bǎra mǎa cawa obaria. Dji zezaba cadjirua ođa carea idjida, idji warrarǎda, idji wiuzaquerǎda, Ādjirǎ warrarǎ sida cawa o bǎbaria.-

⁸ Ara maǎda Moiserá chĩrǎborode idji dratura egorode tēũ cobepeda Ācōrēa bia bedeasia. ⁹ Nǎwǎ jarasia:

-Mǎ Boro, bǎa mǎda bia unu bǎbǎrǎ, dairǎ ume wǎdua. Naǎ ěberǎrǎra cǎwǎrǎ zarea panǎmĩna dairǎba cadjirua opeđadara quĩrǎdoadua idjaba dairǎra edadua bǎ puru bamǎrēã.-

¹⁰ Ācōrēba panusia:

-Ūrǎdua. Mǎra bǎrǎ puru ume bedeá bǎya. Bǎrǎ quĩrǎpita mǎa ne ununacara o bǎya. Maǎ ne ununacara mǎa wadibida ni abǎ puru naǎ ějūã beáde oca. Mǎwǎ obǎrǎde ěberǎrǎ bǎ ume panǎba bǎrǎ israelerǎ carea o bǎda ununapeđa mǎ bǎlara waya panania.† ¹¹ Jūma mǎa idǎ jara bǎra ĩjǎ ođadua. Maǎne bǎrǎ quĩrǎpita mǎa amorreorǎda, cananeorǎda, hititarǎda, perezeorǎda, heveorǎda, jebuseorǎ sida jūma āyǎ jǎrecuaya. ¹² Quĩrǎcuitadadua. Bǎrǎ wǎbǎda druadebemarǎ ume bedeá bǎrǎnadua. Mǎwǎ odǎbǎrǎ cawaĕne bǎrǎ bida Ādji jǎwaba ođa Ācōrēa bia bedeádia. ¹³ Maǎ bērǎ Ādji animarǎ babue diabadara jūma Ārǎnadua. Idjaba Ādji Ācōrē mōgara ođada, Ādji Ācōrēwērǎ Aserǎ bacuru ođa sida jūma toapetacuadadua. ¹⁴ Dewara Ācōrēa bia bedeárnadua. Mǎa quĩrǎ bǎa bǎrǎba ababe mǎa bia bedeádia. Maǎ carea mǎ trǎra “Ācōrē jiwaida bǎ” abadaa.

¹⁵ Quĩrǎcuitadadua. Bǎrǎ wǎbǎda druadebemarǎ ume bedeá bǎrǎnadua. Mǎwǎ odǎbǎrǎ Ādjirǎba Ādji jǎwaba ođa Ācōrēa bia bedeáde wǎbǎdade idjaba animarǎ bea diáde wǎbǎdade bǎrǎa jarađia abarica ođamǎrēã. Maǎne bǎrǎ bida Ādji Ācōrēa animarǎ bea diapedeđa djarada codia. ¹⁶ Idjaba bǎrǎ warrarǎa maǎ druadebema wērǎrǎda idu edabǎdǎbǎrǎ, maǎ wērǎrǎba Ādji jǎwaba ođa Ācōrēa bia bedeábdade bǎrǎ warrarǎ bida maǎ jǎwaba ođa Ācōrēa bia bedeádia daunema panǎ quĩrǎca.

* **34:1** Exodo 32:16. † **34:10** ěberǎrǎ bǎ ume panǎba. Acǎrǎmaarǎ maǎ bedeába jara bǎa: “Puru bǎ caita beaba.”

17 JΛwaba obada ācōrēra orānadua.

Ewari droma Ācōrēba obi jarada

18 Paļ ēsābari neē cobada ewarida odadua. Bārāba siete ewari paļ ēsābari neē bΛda codida panΛa mĀa jarada quīrāca. MaĀra odadua mĀa jara bΛda ewari Abib jedecode, bārāra maļ jedecode Egiptodeba ēdrΛpedada bēra.

19 Jūma bārā umaquīrā warra dji nabemarā, bārā animarā dji umaquīrā naārā topedada sida mĀrea. 20 Bārā burro warra dji nabema umaquīrā tobΛrada mĀremīna bārāba maļ animarāda poya edadida panΛa. Edadi carea ovejada wa chiwatuda maļ burro cacuabari mĀa babue diadida panΛa. BaribΛra maļ burroda eda quīrīānaēbΛra, otapuya beadida panΛa. Idjaba bārā umaquīrā warra dji nabema tobΛdara mĀre bēra idji cacuabari ovejada wa chiwatuda mĀa babue diadida panΛa maļ warrara zocai bemārēa.

Maļ ewaride mĀa ne diai carea neē bΛra mĀ quīrāpita zecara bΛa.

21 Sei ewari bārā trajura odida panΛa, baribΛra sietebema ewaride ānāūnida panΛa. Bārā ējūā obΛdade, ewabΛdade bida sietebema ewaride ānāūnida panΛa.

22 Bārā néudebema naārā ewapedada carea bΛsrida ewarida odida panΛa trigo naārā ewabΛdade. Idjaba bārā néu jūma ewapedada carea bΛsrida ewarida odida panΛa.

23 MĀra Ācōrēa, bārā israelerā Boroa. Poaza bΛrima ūbea umaquīrārāra mĀ quīrāpita jūma zedida panΛa.‡

24 Bārā quīrāpita mĀa Canaaļ druadebemarāra jūma āyā jΛrecuaya idjaba bārāa druara wai bΛa diaya. Maļ bēra poaza bΛrima ūbea bārā mĀ quīrāpita wābΛdade ni abaΛba bārā ējūāra jārīne zedaēa.

25 Animarā mĀa babue diabΛdade dji oada paļ ēsābari bara bΛ ume babue diarānadua. Bārā Egiptodeba ēdrΛpedada quīrānebadi carea ne cobadara obΛdade oveja mĀa bea diapēdada djarara ni maārī bida wagaēiē panΛa nurēma carea.

26 Bārā néu naārā ewabΛdadebemada dji biara bΛdra mĀ dedaa diaē zedadua.

Chiwatu zaquera dji papa jubade djurānadua.–

Moise quīrādarra dorrodorroa beda

27 Maļbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–MĀa jaradara jūma bΛdua, maļneba mĀra bΛ ume idjaba israelerā ume bedea bΛbΛra bēra.–

28 Maļne Moiserā Ācōrē ume Sinai eyade bΛsia cuarenta ewari āsa diamasi bida. Idjira ne coē bΛsia idjaba baido sida doē bΛsia. Mōgara umé pewedeēa odade Ācōrēba ījā obi bΛ bedea die diadara jūma jaya bΛsia.§

29 Maļbe Moiserā Sinai eyadeba edaa zesia. Ācōrē ley mōgara umé pewedeēade jaya bΛ bΛda idji jΛwade enesia. Ācōrē ume bedea bada bēra idji quīrādarrara dorrodorroa bΛsia baribΛra maļnebemada adua bΛsia.

30 Moise quīrādarra dorrodorroa bΛda AaroĀba israelerā bida unusidade idji caita wānida wayasidaa. 31 BaribΛra Moiseba ādjirāra trĀcuasia. Ara maļda AaroĀra israelerā bororā sida wānapeda Moiserā ādjirā ume bedeasia.

32 Māwānacarea jūma israelerā sida idjima wāsidaa. Maļbe Ācōrēba Sinai eyade jaradara Moiseba ādjirāa jūma jarasia. 33 Ādjirāa jaradacarea Moiseba idji quīrādarrara quēbΛ daucha wuaba bΛrasia idji quīrādarra dorrodorroa

‡ 34:23 Exodo 23:17. § 34:28 ΛcaĀba crīcha panΛa Moiseba maļ bedeara jūma jaya bΛsida. BaribΛra 34:1de Ācōrēba jarasia idjiabΛra jūma jaya bΛida.

ɓɔda unurānamārēã. ³⁴ Baribɔɔɔ Ācōrē ume bedeabari dedaa wābɔɔɔza Ācōrē ume bedeã ɓɔde Moiseba mañ wuara ērābadjia. Mamaɔba ēdrɔɔɔcarea idjia israelerāã Ācōrēba obi jaradada jarabadjia. ³⁵ Mañne israelerāba unubadjidaa Moise quīrādarrara dorrodorroa nūmɔda. Jūma jaradacarea Moiseba idji quīrādarrara wayacusa quēbɔ daucha wuaba ɓɔrasia. Māwā ɓɔrá ɓesia aɓa wayacusa Ācōrē ume bedeade wābɔɔɔdaa.

35

Ānāūbada ewari

¹ Mañbe Moiseba israelerāra jūma trɔpeda nāwā jarasia:

-Nañda Ācōrēba bārāã obi ɓɔa. ² Sei ewari bārā trajura oɔida panɔa, baribɔɔɔ sietebema ewaride bārāã ñnāūnida panɔa. Mañ ewarira Ācōrē itea wagadida panɔa. Bariduaba ñnāūbada ewaride trajuda oibɔɔɔ, idjira beadida panɔa. ³ Ānāūbada ewaride bārā diguida tɔbɔ sida coadacarea panɔa.-

Ācōrē wua de oɔi careabema Moiseba enebida

⁴ Moiseba jūma israelerāã jarasia:

-Nañ sida Ācōrēba obi ɓɔa. ⁵ Bārāba erobeadebemada Ācōrēã diadadua. Soɔeba ne dia quīrīã beaba Ācōrēã nañgɔa diaɔida panɔa: oroda, paratada, bronceda, ⁶ oveja cara nayāna pāwārā oɔada, pursupursua oɔada, purea oɔa sida. Idjaba diaɔida panɔa wua dji biara ɓɔ lino oɔada, wua chiwatu cara oɔada, ⁷ oveja e purea oɔada, animarā e biada, acacia bacuruda, ⁸ olivo draga ībīrā coadi careabemada, querada olivo dragadaa pueradi carea. Mañ quera olivo dragadaa pueradara oɔa ne jūma Ācōrē iteabemada soadi carea. Idjaba quera badi careabemada, ⁹ ónice mōgarada, dewara mōgara bia queɔea sida diaɔida panɔa sacerdoteba jāare jñida ɓɔde, “Ācōrēba quīrīã ɓɔ cawabibaride” bida cajudi carea.

Ācōrē wua de carea Moiseba obida

¹⁰ Ne o cawa ɓearāra jūma zedapeda ne jūma Ācōrēba obi ɓɔda oɔadua.

¹¹ Ācōrē wua dedebema oɔida panɔara nañgɔa: de añēɓari coɓɔɔdi wuada, mañ ñrñ añēɓari coɓɔɔdi sida, wua jūebarida, bacuru ɔrradada, bacuru eradada orroza berajudi carea, bacuru tēnada, edrebema parata oɔa uria bea sida.

¹² Nañ sida oɔida panɔa: Ācōrē baurudeda dji jira ededi bacuru bara, mañ baurude ñrñ coɓeida, baurude nocoare eatɔ jira ɓai wuada, ¹³ Ācōrē quīrāpita pañ ɓɔbada mesada dji jira ededi bacuru bara, jūma mañ mesade ɓaida, pañ Ācōrē quīrāpita ɓai careabemada, ¹⁴ ībīrā ɓɔbadada, ībīrāda, jūma mañ ībīrānebemada, olivo dragada ībīrā coadi carea, ¹⁵ quera bá diabadada dji āyā jira ededi bacuru bara, quera badi careabemada, olivo draga quera bara ɓɔda jūma Ācōrē iteabema soadi carea, Ācōrē wua dede eɔa wābada eatɔ jūātrɔ ɓai wuara, ¹⁶ animarā babue diabadada dji jɔrrɔjɔrrɔa bronze oɔa bara idjaba dji jira ededi bacuru bara, jūma mañ animarā babue diabadadebemada, bronze oɔa ne sɔgɔbadada dji acɔ ɓɔdi bara, ¹⁷ Ācōrē wua de auɔu jūrā ɓɔ eatɔ jira ɓai wuada, mañ auɔu jūrā ɓai bacuru tēnada, bronze oɔa uria beada bacuru berajudi carea, dji auɔu jūrā ɓɔde eɔa wābada eatɔ jūātrɔ ɓai wuada, ¹⁸ jñcarada, dji egorode cachidi careabemada Ācōrē wua de, dji auɔu jūrā ɓai sida errebari jñni carea. ¹⁹ Idjaba Aaroɔba cacuaɔe jñida ɓɔda, idji warrarāba cacuaɔe jñnida panɔ sida oɔida panɔa ādjirāra sacerdoterāda ɓeadamārēã. Mañra ādjia jñnida panɔa Ācōrē wua dede ne oɔadaɔe.-

Israelerāba Ācōrē wua de carea enepedada

20 Moiseba māwā jarađacarea jūma israelerāra idji ume pananada wāb_{AR}Λsidaa. 21 Maļbe ādji sođeba wārāda dia quĩrĩā pan_Λba Ācōrē itea ne enesidaa idji wua de, maļ dede eda beadi sida ođi carea. Idjaba enesidaa Aaro_Λba cacuađe jāida b_Λ, idji warrarāba cacuađe jānida pan_Λ sida ođi carea. 22 Umaquĩrārāba, wērārā biđa ara ādji sođeba dia quĩrĩā pan_Λ quĩrāca quĩrātanoa djio oro ođada Ācōrēa diade zesidaa: carenada, chidichidida, j_Λwa jīwīnīne jābadada, dewara djio sida.* Jūmarāba oro ođara Ācōrēa diasidaa. 23 Maļ awara dji erobeaba oveja cara nayāna pāwārā ođada, pursupursua ođada, purea ođa sida diade zesidaa. Idjaba wua dji biara b_Λ lino ođada, wua chiwatu cara ođada, oveja e purea ođada, dewara animarā e bia sida diade zesidaa. 24 Maļ awara dji erobeaba paratada, bronze sida Ācōrēa diade zesidaa. Acacia bacuru erobeaba Ācōrē wua de ođi carea diade zesidaa. 25 Jūma wērārā ne ca cawa beaba oveja cara pāwārā ođada, pursupursua ođada, purea ođa sida nayānapeda diade zesidaa. Dji biara b_Λ lino wua sida cađapeda diade zesidaa. 26 Jūma wērārā ne ca cawa beaba sođeba careba quĩrĩā pan_Λneba chiwatu cara nayānapeda wuada osidaa Ācōrēa diadi carea. 27 Maļ awara israelerā bororāba ónice mōgarada, dewara mōgara biya queđe sida diade zesidaa sacerdoteba jāare jāida b_Λde, “Ācōrēba quĩrĩā b_Λ cawabibaride” biđa cajuđi carea. 28 Idjaba olivo dragada ibīrā coadi carea diade zesidaa. Quera sida diade zesidaa olivo dragadaa pueradapeda ne jūma Ācōrē iteabemada soadi carea. Quera badi careabema sida diade zesidaa. 29 Māwā jūma Israeldebema umaquĩrārāba wērārā biđa ara ādji sođeba dia quĩrĩā pan_Λ quĩrāca Ācōrēa diasidaa idji wua de, jūma maļ wua dedebema sida ođi carea Ācōrēba Moisedeba jarada quĩrāca.

Ācōrē wua de ođi ēberārā

30 Maļbe Moiseba israelerāa jarasia:

–Ūrīnadua. Ācōrēba Uri warra Bezalelda edasia idji wua de ođi ēberārā boro bamārēā. Idjira Judadeba yōna Hur wiuzaquea. 31 Ācōrēba idji Jaureda, necawaada, crīcha cawaada, idjaba ne o cawa bai sida Bezalelea diasia. 32 Māwā orodebemada, paratađebemada, broncedebema sida biya o cawa b_Λa. 33 Mōgara biya queđeadebemada o cawa b_Λa idjaba cara cawa b_Λa. Bacurudebema sida o cawa b_Λa. Abeda ne jūmada o cawa b_Λa. 34 Maļ awara Ācōrēba necawaara diasia jaradia bamārēā. Daļneba yōna Ahisamá warra Aholiáa biđa necawaara diasia jaradia bamārēā. 35 Maļ umébemarāa Ācōrēba ne o cawa bai crīchada diasia. Māwā ādjirāba dji biara b_Λ lino wuađe oveja cara nayāna pāwārā ođada, pursupursua ođada, purea ođa sida eda ca cawa pan_Λa. Abeda ne jūmada biya o cawa pan_Λa.

36

1 Maļ bērā Bezaleelba, Aholiáa, idjaba jūma ne o cawa bea biđa Ācōrē wua deda, maļ wua dedebema sida ođida pan_Λa. Ācōrēba jūma ādjirāa crīcha cawaada, ne o cawa bai crīcha sida diasia idjia obi jarađara biya ođamārēā.–

Israelerāba aduba diapedada

2 Maļbe Moiseba Bezalelda, Aholiáa, jūma ne o cawa bea sida trāsia Ācōrē wua dera ođamārēā. Ādjirāba Ācōrē wua dera careba o quĩrĩāsidaa. Maļne Ācōrēba ādjirāa ne o cawa bai crīchada diasia. 3 Israelerāba Ācōrē wua de ođamārēā enepedadara Moiseba ādjirāa jūma diasia. Barib_{AR}Λ israelerāba

* 35:22 Hebreo beđeade maļ versículora ebuđa b_Λēa.

wadibida ewariza Ācōrē de odamārēã diade zebadjidaa. ⁴ Mañ bērã jūma ne o cawa bearāba Ācōrē wua de o panara idu bɔɔpeda Moisemaa wāsidaa. ⁵ Idjia jarasidaa:

-Puruba jūmawāyã enebɔɔdaa Ācōrēba obi bɔɔ de pārāni carea.-

⁶ Mañ bērã Moiseba deza jaracuabisia umaquĩrārāba, wērārã bida Ācōrē wua de ođi careabemada waa diarānamārēã. Māwã israelerāa waa idu diabidaẽ basia. ⁷ Ādjia diapedađara adubasia Ācōrē wua de pārāni carea.

Ācōrē wua de opedada

⁸ Mañbe jūma ne o cawa beaba Ācōrē wua dera osidaa. Dji biara bɔɔ lino wuada die edadapeda mañ wuade eđa Ācōrē nezoca bajānebema i bara bɔɔ zaca beada oveja cara nayāna pāwārã odaba, pursupursua odaba, purea ođa bida biya casidaa. ⁹ Mañ die lino wuara abari quĩrāca beasia. Dji drasoara veintiocho bicaca beasia. Dji joubɔɔara bicaca quĩmārē beasia. ¹⁰ Mañ die wuadebemada juesuma edadapeda ābaa cajusidaa joubɔɔa bemārēã. Abari quĩrāca ābaa cajusidaa dewarabema juesuma panɔɔ sida. ¹¹⁻¹² Mañ wua joubɔɔa cajudaza i orro abaare cincuenta cɔwɔɔɔɔ cajusidaa. Mañ cɔwɔɔɔɔara wua pāwārã bɔɔba osidaa. Dji cɔwɔɔɔɔara daucha quĩrã tēũ cobɔɔsidaa. ¹³ Mañbe oroda edadapeda cincuenta wua jūebarida osidaa. Mañgɔɔde cɔwɔɔɔɔara jūẽcuasidaa mañ umébema wuara ababe bɔɔ quĩrāca bemārēã. Māwã osidaa Ācōrē dera añēbari cobɔɔdi carea.

¹⁴ Mañbe wua chiwatu cara odada once edadapeda draso joubɔɔa cajusidaa dji nabema wua ãrã añēbari cobɔɔdi carea. ¹⁵ Mañ once wua chiwatu cara odara abari quĩrāca beasia. Dji drasoara treinta bicaca beasia. Dji joubɔɔara bicaca quĩmārē beasia. ¹⁶ Mañ once wuadebemada sei edadapeda ābaa cajusidaa joubɔɔa bemārēã. Dewarabema juesuma sida abari quĩrāca cajusidaa. ¹⁷ Mañ wua joubɔɔa cajudaza i orro abaare cincuenta cɔwɔɔɔɔ cajusidaa. ¹⁸ Idjaba bronceda edadapeda wua jūebarida cincuenta osidaa. Mañgɔɔde cɔwɔɔɔɔara jūẽcuasidaa mañ umébema wuara ababe bɔɔ quĩrāca bemārēã. ¹⁹ Mañbe oveja e purea odada ābaa cajusidaa joubɔɔa draso bemārēã. Mañgɔɔara osidaa chiwatu cara ođa wua ãrã añēbari cobɔɔdi carea. Mañ ãrã dewarabema animarã e biada joubɔɔa draso cajusidaa añēbari cobɔɔdi carea.

²⁰ Idjaba Ācōrē wua de carea acacia bacuruda ɔɔrasidaa mañba daucha ãta catɔɔ pēni carea.* ²¹ Dji bacuru ɔɔrada drasoara die bicaca beasia. Dji joubɔɔara bicaca aba ãrã ēsidra beasia. ²² Dji edaa beira quidate bara osidaa. Jūma Ācōrē wua de carea bacuru ɔɔrada mǎwã osidaa. ²³⁻²⁶ Ācōrē wua de orroza veinte bacuru ɔɔrada ãta catɔɔ pēsidaa. Mañ bacuru ɔɔrada edre parata ođa uria beada umé uméa bɔɔsidaa dji quidatera mañne eđa berajudi carea. Māwã orroza cuarenta parata ođa uria beara bɔɔsidaa mañ bacuru ɔɔrada daucha pē wāni carea. ²⁷ Ācōrē wua de jēdaarebemara ãmǎdau baebariare bebadjia. Mañare sei bacuru ɔɔrada ãta catɔɔ pēsidaa. ²⁸ Mañ awara bacuru ɔɔrada umé iquidaza ãta catɔɔ pēsidaa. ²⁹ Dji quēbɔɔara jūebari bara osidaa ãtɔɔba edaa ara catɔɔ cobemārēã. Iquidaza mǎwã osidaa. ³⁰ Jūma ābaa ocho bacuru ɔɔrada ãta catɔɔ pēsidaa. Mañ bacuru ɔɔrada edre parata ođa uria beada umé uméa bɔɔsidaa dji quidatera mañne eđa berajudi carea. Māwã jēdaarebema parata ođa uria beara diecisei bɔɔsidaa.

³¹⁻³² Idjaba acacia bacuruda juesuma erasidaa de orroza pĩrũ omoa beade berajudi carea. Jēdaare ãmǎdau baebariare bida acacia bacuruda juesuma

* **36:20** Mañ bacuruba daucha ãta catɔɔ pēnapeda dji cajuda wuaba añēbari cobɔɔbadjidaa.

pĩrũ omoa beade berajusidaa Ācõrẽ wua dera zarea cobemãrẽã. ³³ Orroza dji ãsibema bacuru berajudara dji de draso daucha basia. Dji jẽdaare ßa bacuru ãsi berajudara dji de jedea daucha basia. ³⁴ Ācõrẽ wua de carea bacuru arradara oroba jũma b̄aracuasidaa. Idjaba pĩrũ omoa beara orodeda jũma osidaa. Mañ pĩrũra bacuru arradaadaa cara ßasidaa mañne eda bacuru eradara berajudi carea. Bacuru eradara oroba jũma b̄aracuasidaa.

³⁵ Idjaba wuada osidaa Ācõrẽ dejãne eat̄a jira ßadi carea. Dji biara ßa lino wuada edadapeda mañ wuade eda Ācõrẽ nezoca bajãnebema i bara ßa zaca beada oveja cara nayãna pãwãrã odaba, pursupursua odaba, purea oda bida biya casidaa. ³⁶ Mañbe acacia bacuruda quĩmãrẽ tẽnapeda oroba b̄aracuasidaa. Mañ bacurura parata oda uria beade berajusidaa Ācõrẽ dejãne ãta nũmeanamãrẽã. Bacuruza wua jũẽbari oro odada cara ßasidaa wua capedadara eat̄a jira ßadi carea.

³⁷⁻³⁸ Idjaba dji biara ßa lino wuada edadapeda mañ wuade eda oveja cara nayãna pãwãrã odada, pursupursua odada, purea oda sida biya casidaa. Mañbe acacia bacuruda juesuma tẽnapeda dji quẽb̄ade oroba b̄aracuasidaa. Mañ bacurura bronze oda uria beade berajusidaa Ācõrẽ wua dede eda wãbadamaa ãta nũmeanamãrẽã. Bacuruza wua jũẽbari oro odada cara ßasidaa wuara dji eda wãbada jũãtr̄a jira ßadi carea.

37

Bezaleelba Ācõrẽ baurude oda

¹ Bezaleelba baurude acacia bacurudeda osia. Dji drasoara bicaca umé ãrã ãsadra basia. Dji joub̄alara bicaca aba ãrã ãsadra basia. Dji ãtlara bicaca aba ãrã ãsadra basia. ² Dji jãra, dajadaare bida oro idji awa quiruba b̄arasia. Iquidaza jũma p̄arr̄aga oroba tuca ßasia. ³ Idjaba pĩrũ orodeda quĩmãrẽ omoa osia. Mañ pĩrũra baurude jĩrũza cara ßasia. Mãwã orroza pĩrũra umé cara ßasia. ⁴ Idjaba acacia bacuruda umé biya erapeda oroba b̄arasia. ⁵ Mañ bacurura pĩrũne eda beraju ßasia baurude jira ededi carea.

⁶ Mañbe Bezaleelba oro idji awa quiruda pewedea badaa aride osia baurude ãrã cob̄a carea. Dji drasoara bicaca umé ãrã ãsadra osia. Dji joub̄alara bicaca aba ãrã ãsadra osia. ⁷⁻⁸ Idjaba oroda edapeda Ācõrẽ nezoca bajãnebema i bara ßa za quĩrãca umé toa chĩ osia. Mañra dji baurude ãrã cob̄a carea oda ãrã bio cara ßasia. Quĩrãza iquida aba ßasia. Mãwã jũma mañḡara aba ßa oda quĩrãca besia. ⁹ Ācõrẽ nezoca bajãnebema i bara ßa za quĩrãca pan̄ara idjia quĩrã djica eda barru ßasia. Ādji iba dji baurude ãrã cob̄a carea odara jũãtr̄a eropanesidaa.

Bezaleelba Ācõrẽ quĩrãpita pañ b̄abada mesa oda

¹⁰ Idjaba Bezaleelba mesa acacia bacurudeda osia. Dji drasoara bicaca umé osia. Dji joub̄alara bicaca aba osia. Dji ãtlara bicaca aba ãrã ãsadra osia. ¹¹ Mañ mesara oro idji awa quiruba jũma b̄arasia. Dji icawa orroza p̄arr̄aga tuca ßasia. ¹² Mesa ãrã icawa bacuruda cara ßasia jũgurua bemãrẽã. Mañ bacuru ãtlara j̄awa jĩwĩnĩ quĩmãrẽ osia. Mañ sida icawa p̄arr̄aga oroba tuca ßasia. ¹³⁻¹⁴ Mañbe pĩrũ orodeda quĩmãrẽ omoa osia. Mañra mesa jĩrũza cara ßasia dji jũgurua oda edrecarebe. Mãwã ßasia mañne eda bacuruda berajudapeda mesa jira ededi carea. ¹⁵ Mañra acacia bacurudeda osia. Biya erapeda oroba b̄arasia. ¹⁶ Idjaba oro idji awa quiruda edapeda epedeco beada, epedeco jũgurua beada, taza beada, zoco bea sida osia mesade ßa carea. Taza beara, zoco bea sida osia uva bada Ācõrẽa diadi carea.

Bezaleelba ìbîrã bɔbada oða

¹⁷ Idjaba Bezaleelba oro idji awa quiruda edapeða ìbîrã bɔbadada toa chĩ osia. Dji jîrũda, dji cacuada, dji gɔrɔgɔrɔã nepõnõ zaca bea sida abari oro idji awa quirudebemada osia. ¹⁸ Mañ ìbîrã bɔbada cacuara sei jɔwate bara osia. Orro abaare ùbea osia. Dewarabema orroare bida ùbea osia. ¹⁹ Jɔwateza dji gɔrɔgɔrɔã nepõnõ zaca beada ùbea osia. ²⁰ Dji cacuade bida gɔrɔgɔrɔã nepõnõ zaca beada quimãrẽ osia. ²¹ Dji jɔwate cara beaza aba osia. ²² Dji gɔrɔgɔrɔã nepõnõ quirãca beara, dji jɔwate beara, dji cacua sida abari oro idji awa quirudebemada toa chĩ osia. ²³ Idjaba oro idji awa quiruda edapeða siete ìbîrãda, ìbîrã quirã tɔbadada, ìbîrã quirã tɔda ãyã edebada epeðeco zaque sida osia. ²⁴ Mañ ìbîrã bɔbada oro idji awa quiru odada idjaba ne jũma idjidebema sida ãbaa zasideðe dji zɔgɔara 75 libra basia.

Bezaleelba quera bá diabada oða

²⁵ Idjaba Bezaleelba quera bá diabada acacia bacurudeða osia. Dji drasoara, joubɔa sida bicaca aba osia quirã quimãrẽena abarica bamãrẽã. Dji ãtɔara bicaca umé osia. Iquidaza abari bacurude cachu quirãca osia. ²⁶ Oro idji awa quiruba jũma bɔrasia. Icawa pɔrrɔga oroba tuca basia. ²⁷ Pîrũ omoa bea orodeða quimãrẽ opeða orroza umé cara basia dji tuca bɔda edrecare. Mãwã cara basia mañne eða bacuruda berajudapeða quera bá diabada jira ededi carea. ²⁸ Mañra acacia bacurudeða osia. Biya erapeða oroba bɔrasia.

Olivo draga quera bara bɔ idjaba quera baði careabema

²⁹ Idjaba Bezaleelba olivo draga quera bara bɔda osia ne jũma ãcõrẽ itebemada soaði carea. Quera baði careabema sida osia. Mañgɔara jũma osia quera o cawa bɔba obari quirãca.

38*Animarã babue diabada bronze bɔrada*

¹ Idjaba Bezaleelba animarã babue diabada acacia bacurudeða osia. Dji drasoara bicaca juesuma osia. Dji joubɔa sida bicaca juesuma osia dji quirã quimãrẽena abarica bamãrẽã. Dji ãtɔara bicaca ùbea osia. ² Abari bacurude iquidaza cachu quirãca opeða mañ animarã babue diabada bronzeba jũma bɔrasia. ³ Idjaba tɔbɔ pora ãyã cuabadada, tɔbɔ pora tãibadada, oa piabadada, warebada mĩasuda, tɔbɔdau edebada sida jũma broncededa osia. Abeða ne jũma ãcõrẽa animarã babue diabadaebemada broncededa osia. ⁴ Idjaba jɔrrɔjɔrrɔa broncededa osia. Mañ jɔrrɔjɔrrɔara animarã babue diabada dji ideba edaa esidra cara basia. ⁵ Mañbe pîrũ omoa broncededa quimãrẽ odapeða jɔrrɔjɔrrɔa bɔmaa animarã babue diabada iquidaza cara basia mañne eða bacuruda berajupeða jira ededi carea. ⁶ Acacia bacuruda erapeða bronzeba bɔrasia. ⁷ Mañ bacurura animarã babue diabada orroza pîrũ beade berajusia jira ededi carea. Mañ animarã babue diabada wãyã uria basia. Bacuru ɔrraða basia.

Ne sɔgɔbada

⁸ Idjaba Bezaleelba ne sɔgɔbada epeðeco waibɔada dji acɔ bɔbada bara broncededa osia. ãcõrẽ wua dede eða wãbadama ne obada wërãrãba ãdji bronze oða quirã acɔbadara diasidaa mañra omãrẽã.*

ãcõrẽ wua de audu jũrã bɔda

* **38:8** ãcõrẽ wua dede eða wãbadama ne obada wërãrã. Hebreo bedeaðe jara bɔãa mañ wërãrãba obadaebemada.

9-11 Idjaba Bezaleelba Ācōrē wua dera auđu jūrā b̄asia dji biara b̄ lino wuaba. Mañ auđu jūrā b̄ orroza veinte bronze oda uria beada b̄acuapeda bacuru tēnara mañne eđa wēāju nūm̄asia. Mañ bacuru quēb̄ara parataba b̄arasia idjaba wua jūēbari parata oda sida cara b̄asia. Lino wuara mañne eat̄ jūēcuasia. Ācōrē wua de auđu jūrā b̄ drasoara cien bicaca b̄asia. ¹² Jēdaare biđa bronze oda uria beada die b̄acuapeda bacuru tēnara mañne eđa wēāju nūm̄asia. Mañ bacuru quēb̄ara parataba b̄arasia idjaba parata oda wua jūēbari sida cara b̄asia. Mañne wuara eat̄ jūēcuasia. Ācōrē wua de auđu jūrā b̄ jēdaarebemara cincuenta bicaca b̄asia idjaba ĩm̄ādau b̄aebariare b̄asia.

¹³ Dji nocoarebemara ĩm̄ādau odjabariare b̄asia. Mañ sida cincuenta bicaca b̄asia. ¹⁴⁻¹⁵ Mañne dji eđa wābadara ēsidra osia. Dji eđa wābada j̄lwa ac̄lare bronze oda uria beada ūbea b̄apeda bacuru tēnara mañne eđa wēāju nūm̄asia. J̄lwa araare biđa ab̄ari quīr̄aca osia. Mañne lino wuara eat̄ jūēcuasia. Dji eđa wābada orro ab̄aare wuara quince bicaca b̄asia idjaba dewarabema orroare biđa quince bicaca b̄asia.

¹⁶ Jūma Ācōrē wua de auđu jūrā b̄ara dji biara b̄ lino wua basía. ¹⁷ Dji bacuru tēnara Bezaleelba bronze oda uria beade eđa wēāju nūm̄asia. Bacuru quēb̄aza parataba b̄arasia idjaba parata oda wua jūēbarida cara b̄asia.

¹⁸⁻¹⁹ Idjaba Ācōrē wua de auđu jūrā b̄ade eđa wābadara osia. Bronze oda uria beada quīm̄arē dji eđa wābadama b̄apeda mañne eđa bacuru tēnara wēāju nūm̄asia. Mañ bacuru quēb̄ara parataba b̄arasia idjaba parata oda wua jūēbari sida cara b̄asia. Mañbe dji biara b̄ lino wuada edadapeda mañ wuade eđa oveja cara nayāna p̄wārā odada, pursupursua odada, purea oda sida biya casía. Mañ wuaba dji eđa wābadara jūātr̄a b̄asia. Mañ wua jūātr̄a jira b̄ drasoara veinte bicaca b̄asia. Dji joub̄ara bicaca juesuma b̄asia. Jūma Ācōrē wua de auđu jūrā b̄ eat̄ jira b̄ wuara ara mañ joub̄ade beasia. ²⁰ Jūma Ācōrē wua de egorode cachiđi careabemara, mañ de auđu jūrā b̄ egorode cachiđi careabema sida bronze oda basía.

Ācōrē wua de odi careabema z̄aḡa

²¹⁻²³ Uri warra Bezaleelba ne jūma Ācōrēba Moisea obi jaradara osia. Idjira Judadeba yōna Hur wiuzaque basía. Ahisamá warra Aholiába idjira careabadjia. Aholiára Dañneba yōna basía. Idjia ne jūmada biya o cawa basia idjaba dji biara b̄ lino wuade eđa oveja cara nayāna p̄wārā odada, pursupursua odada, purea oda sida ca cawa basia. Mañ de opedadacarea Ācōrē baurudeda eđa wagabadjidaa.

Israelerāba mañ wua de odi carea diapedadara levitarāba juachasidaa Moiseba jarada quīr̄aca. Dji juacha pan̄ borora sacerdote Aaroñ warra Itamar basía.

²⁴ Ādjia Ācōrēba diapedada oro z̄aḡara jūma ābaa 2,000 libra auđu basia Ācōrē dede zabada quīr̄aca. Mañḡaba Ācōrē wua dede orodebema oida badara jūma osidaa.

²⁵⁻²⁶ Israeldebema umaquīr̄arā veinte poadeba ĩtaa beada juachasidade 603,550 panasidaa. Juachasidade ādjirāza sei gramo paratada diasidaa Ācōrē dede zabada quīr̄aca. Jūma ābaa ādjia diapedada parata z̄aḡara 7,550 libra basia. ²⁷ Mañ paratadebemada 7,500 libra edapeda Bezaleelba parata oda uria beada 100 ocuasia mañne eđa Ācōrē wua de bacuru aradara ĩta wēāju p̄ei carea idjaba Ācōrē wua dejānebema bacuru tēnara ĩta wēāju nūm̄a carea. Mañ bacurude dji edaarebema wuara eat̄ jira b̄asia. Parata oda uria beaza dji z̄aḡara 75 libra basia. ²⁸ Parata oda uria bea odacarea israelerāba

diapedada parata adubadada 50 libra basia. Mañra edapeda wua jũebari beada ocuasía idjaba bacuru tēna quēb̄ara jũma b̄aracuasía.

²⁹ Israeler̄ba Ācōrēa diapedada bronze z̄aḡara jũma ābaa 5,300 libra basia. ³⁰⁻³¹ Mañ bronze edapeda Bezaleelba bronze oda uria beada ocuasía Ācōrē wua dede eda wābadama bacuru tēnara ĩta wēāju nũm̄ai carea, Ācōrē wua de auđu jũrā b̄a bacuru tēnara ĩta wēāju nũm̄ai carea, idjaba dji auđu jũrā b̄ade eda wābadama bacuru tēnara ĩta wēāju nũm̄ai carea. Idjaba mañ bronzeba idjia osia animarā babue diabadada dji j̄arr̄aj̄arr̄aa bara idjaba jũma mañ animarā babue diabadadebema sida. Idjaba mañ bronzeba idjia osia jũma Ācōrē wua dera egorodaa errebari cachidi careabemara, mañ de auđu jũrā b̄ara egorodaa errebari cachidi careabema sida.

39

Sacerdoterā dji

¹ Bezaleelba idji ume traja pan̄a biđa Aarołba cacuađe j̄iđa b̄ada osiđaa oveja cara nayāna pāwārā odaba, pursupursua odaba, purea oda biđa Ācōrēba Moisea jarada quĩrāca. Aarołba mañra j̄l̄badjia Ācōrē wua dede ne o b̄ade.

²⁻³ Aarołba jāare j̄iđa b̄ara dji biara b̄a lino wuaba osiđaa. Mañ wuađe eda ādjirāba oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida casiđaa. Idjaba oroda pewede berrachidapeda chōda t̄acuađapeda mañ oro sida dji wuađe eda biya casiđaa. ⁴ Equiaza j̄l̄bari bara osiđaa. ⁵ Idjaba c̄arr̄a trāj̄l̄barida dji biara b̄a lino wuaba osiđaa. Mañ c̄arr̄a trāj̄l̄barira idjia jāare j̄iđa b̄a ume ābaa casiđaa aba b̄a quĩrāca b̄emārēā. Mañ c̄arr̄a trāj̄l̄baride eda oro b̄arachidada, oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida casiđaa Ācōrēba Moisea jarada quĩrāca. ⁶ Idjaba ónice mōgarada umé edadapeda mañ mōgarade Israel doce warrarā tr̄l̄da sēyā quĩrāca jaya b̄asiđaa. Mañ mōgarara oro odade cara b̄asiđaa. ⁷ Mañ mōgarara Aarołba jāare j̄iđa b̄a equiaza aba cajusiđaa Ācōrēba Moisea jarada quĩrāca. Mañ mōgarade b̄adaba Israel doce warrarāda quĩrānebabibadjia.

⁸ Idjaba “Ācōrēba quĩrīā b̄a cawabibarida” Bezaleelba idji ume traja pan̄a biđa osiđaa Aarołba idji so ĩr̄l̄ j̄l̄ b̄amārēā. Mañḡara dji biara b̄a lino wuaba osiđaa. Mañ wuađe eda oro b̄arachidada, oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida biya casiđaa Aarołba jāare j̄iđa b̄ade capedada quĩrāca. ⁹ Mañ wua cadara ēsidra beđa capirusiđaa ne wagabada quĩrāca b̄amārēā. Māwā dji drasoara, joub̄aa sida j̄awajā ewarama aba basia. ¹⁰ Mañ ĩr̄l̄ mōgara biya quedeada errecama quĩmārē cara b̄acuasíđaa. Dji nabema errecade nałḡa mōgarada b̄asiđaa: rubí, crisólito, esmeralda. ¹¹ Umébema errecade b̄asiđaa: granate, zapiro, jade. ¹² Ūbeabema errecade b̄asiđaa: jacinto, ágata, amatista. ¹³ Quĩmārēbema errecade b̄asiđaa: topacio, ónice, jaspe. Jũma mañ mōgarara oro odadaa cara b̄asiđaa. ¹⁴ Mañ doce mōgaraba jara b̄aa Israel warrarāneba doce puru yōpedadada. Mōgaraza sēyā quĩrāca ādji tr̄ra aba aba jaya b̄asiđaa.

¹⁵ Idjaba oro idji awa quiruba carenada umé casíđaa “Ācōrēba quĩrīā b̄a cawabibarira” Aarołba idji so ĩr̄l̄ j̄l̄mārēā. ¹⁶ Pĩrũ orodeda umé odapeda “Ācōrēba quĩrīā b̄a cawabibari” ĩr̄l̄bema iquidaza cajusiđaa. ¹⁷ Pĩrũza carena oro cada quēb̄ara aba aba cara b̄asiđaa. ¹⁸ Dewarabema quēb̄ara cara b̄asiđaa umébema oro odadaa Aarołba jāare j̄iđa b̄a equiaza. ¹⁹ Dewara pĩrũ orodeda umé odapeda “Ācōrēba quĩrīā b̄a cawabibari” edaarebema iquidaza edrecare cajusiđaa. ²⁰ Dewara pĩrũ orodeda umé odapeda Aarołba jāare j̄iđa b̄ade

cajusidaa cARRA trājābari ātaarebe. ²¹ Jācara pāwārā odaba mañ pīrūra ābaa jāsidaa “Ācōrēba quīrīā ḅA cawabibari” edre panA pīrūnaa. Māwā “Ācōrēba quīrīā ḅA cawabibarira” Aaroā so ārā catA cobesia. Ādjirāba maāgara jūma osidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

²² Idjaba wua pāwārā ḅA da edadapeḅa Aaroāba djio wēāju jāida ḅA da osidaa. ²³ Mañ wuara ēsidra uria osidaa. Mañ uria ira beḅatA cajusidaa cōārāmārēā. ²⁴ Idjaba granadajō za quīrāca casidaa oveja cara nayāna pāwārā odaba, pursupursua odaba, purea oda bida. Mañra Aaroāba jāida ḅA pāwārā ḅA edubema ide mimizua pARRAga cajusidaa. ²⁵⁻²⁶ Idjaba oro idji awa quiruda edadapeḅa pīrāchiruda ocuasidaa. Mañ sida mimizua pARRAga cajusidaa Aaroāba jāida ḅA pāwārā ḅA ide. Granadajō za quīrāca caḅada aba mañ ide cajudapeḅa maāare pīrāchiruda aba cajusidaa. Jūma pARRAga māwā caju wāsidaa. Ācōrēba Moisea jarada quīrāca mañ djio pāwārā ḅARA osidaa Aaroāba jā ḅamārēā Ācōrē wua dede ne o ḅA de. ²⁷ Idjaba Aaroā itea, idji warrarā itea bida ādjia cacuaḅe jānida panA torroa beada dji biara ḅA lino wuaba osidaa. ²⁸ Idjaba ādji borode jānida panARA, ādjia edreare jānida panA sida dji biara ḅA lino wuaba osidaa.

²⁹ Idjaba ādji itea cARRA trājābarida dji biara ḅA lino wuaba osidaa. Mañ wuaḅe eḅa oveja cara nayāna pāwārā odada, pursupursua odada, purea oda sida casidaa. Jūma maāgara ādjirāba osidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

³⁰ Aaroā itea borobarida osidaa mañ jā ḅA de Ācōrē itea ḅamārēā. Oro idji awa quiruda peweḅe berrachi odapeḅa nañ beḅeada jaya ḅASidaa: “Aba Ācōrē itea ḅA.” ³¹ Mañbe jācara pāwārā ḅAba mañ oro peweḅe berrachi odara ādjirāba jā cobASidaa Aaroāba borode jāida ḅA de. Jūma maāgara osidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

³² Māwā israelerāba ne jūma Ācōrē wua de careabemada pārāsidaa. Maāgara jūma osidaa Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

Ācōrē wua de careabema Moisemaa edepeḅada

³³ Ācōrē wua de careabemara jūma pārānapeda Moisemaa edesidaa. Mañ de odi careabema wuara edesidaa. Idjaba jūma mañ de careabema sida edesidaa: wua jūēbarida, bacuru āraḅada, bacuru erada orroza berajudi careabemada, bacuru tēnada, bacuru tēna berajudi careabema sida. ³⁴⁻³⁵ Edesidaa Ācōrē wua de ānēbari ḅA di oveja e purea odada, mañ ārā ānēbari ḅA di animarā e biada, Ācōrē baurudeda dji jira edeḅi bacuru bara, mañ baurude ārā cobA di careabemada, baurude nocoare eatA jira bai wua sida. ³⁶ Idjaba pañ ḅA bada mesada, jūma mañ mesaḅe ḅaira, pañ Ācōrē quīrāpita bai careabema sida edesidaa. ³⁷ Ībīrā ḅA bada oro idji awa quiru odada, Ībīrā mañ ārā erreca ḅA di carea, jūma mañ Ībīrānebemada, idjaba olivo draga Ībīrā coadi careabema sida edesidaa. ³⁸ Quera bá diabada oro odada, quera baḅi careabemada, olivo draga quera bara ḅA da jūma Ācōrē iteabema soadi carea, Ācōrē wua dede eḅa wābadama eatA jūātrA bai wua sida edesidaa. ³⁹ Animarā babue diabada bronze ḅARAḅada, dji jARRAJARRA bronze odada, dji jira edeḅi bacuruda, jūma mañ animarā babue diabadaḅebema sida edesidaa. Idjaba ne sAGABadada dji acA ḅA di bara edesidaa. ⁴⁰ Ācōrē wua de auḅu jūrā ḅA i careabema wuada, dji bacuru tēnada, mañ bacuru berajudi careabemada, dji auḅu jūrā ḅA de eḅa wābadama eatA jūātrA bai wuada, dji egorode cachidi careabemara jācara bara edesidaa. Ne jūma Ācōrē wua de careabemada edesidaa. ⁴¹ Idjaba Aaroā djiora, idji warrarā djio sida

edesidaa ãdjira sacerdoterãda beadamãrẽã. Maã djiora jãnida panã Æcõrẽ wua dede ne ode wãbdade.

⁴² Jũma israelerãba opedadara Æcõrẽba Moisea obi jarada quĩrãca basia.
⁴³ Maãra Moiseba acãpeda unusia ãdjirãba jũma aride osidada Æcõrẽba jarada quĩrãca. Maã bẽrã ãdjirãra bia jarasia.

40

Moiseba Æcõrẽ wua de carawada

¹ Maãbe Æcõrẽba Moisea jarasia:

² –Poa djiwidide nabema jedecode dji nabema ewaride mã wua dera carawadada.* ³ Mã baurudeda maã dede edaara bã dejãne bãdadua. Maã baurude nocoare wuada eatã jira bãdadua. ⁴ Idjaba mesada eda enenapeda jũma maã mesade baida bãra ãrã bãdadua. Ìbĩrã bãbada sida eda enenapeda ìbĩrãra jãwateza bãcuadada.† ⁵ Quera babada oro odada mã wua dede eda bãdadua mã baurude quĩrãpe. Mãwã bãdapeda dji eda wãbadara wuaba eatã jũãtrã bãdadua. ⁶ Mã wua dede eda wãbada quĩrãpe animarã babue diabadara bãdadua. ⁷ Ne sãgãbadada bãdadua animarã babue diabada jẽdaare mã wua de caita. Maãgãde baidoda jue ãmãnadua. ⁸ Maãbe mã dera wuaba auðu jũrã bãdadua. Maã auðu jũrã bãde eda wãbadara wuaba eatã jũãtrã bãdadua.

⁹ Maãbe olivo draga quera bara bãra edapeda mã wua deda, jũma maã dede nũmea sida soadua mã itea bia bemãrẽã. ¹⁰ Animarã babue diabadada, jũma maã animarã babue diabadadebema sida soadua mã itea bio bia bemãrẽã. ¹¹ Ne sãgãbada sida dji acã bãdi bara soadua mã itea bemãrẽã.

¹² Maãbe Aaroãra idji warrarã sida mã wua dede eda wãbadamaa edepeda baidoba sãgãdua. ¹³ Sãgãdacarea djio Aaroã itea opedadara idjia jãbidua. Maãbe olivo draga quera bara bãda Aaroã boro ãrã weadua mã sacerdote dji dromada bemãrẽã. ¹⁴ Aaroã warrarãra caita zebipeda ãdjia jãnida panã torroa beada jãbidua. ¹⁵ Ædjirã boro ãrã olivo draga quera bara bãda weadua ara ãdji zeza boro ãrã weada quĩrãca. Mãwã ãdjirãra mã sacerdoterãda beadia. Olivo draga ãdjirã boro ãrã weabãrãba ãdjirãdrã, ãdjideba yõbdarã sida mã sacerdoterãda beadia.–

¹⁶ Ara maãda Moiseba jũma osia Æcõrẽba jarada quĩrãca. ¹⁷⁻¹⁸ Egiptodeba ãdrãpedadacarea poa aba babãrãde nabema jedecode dji nabema ewaride Moiseba Æcõrẽ wua dera carawabisia. Idjia parata oda uria beara erreca bãcuabisia. Maãgãde eda bacuru ãrrada quidatera berajucubisia maã bacurura ãta catã pẽni carea. Orroza bacuru eradara pĩrũ omoa beade berajucubisia maã dera zarea cobemãrẽã. Dji dejãnebema bacuru tẽnara, dji eda wãbadama bacuru tẽna sida ãta nũmãbisia. ¹⁹ Jũma maã ãrã idjia wuada umé ãnẽbari bãbisia. Maã ãrã animarã e odada umé ãnẽbari bãbisia Æcõrẽba idjia jarada quĩrãca.

²⁰ Æcõrẽba ãjã obi bã bedea mõgarade bã bãda Moiseba baurudede eda waga bãsia. Waga bãpeda maã baurude ãrã cobeira cobãsia. Bacuru eradara pĩrũ omoa beade eda beraju bãsia jira ededi carea. ²¹ Baurudera Æcõrẽ wua dede eda bãbisia. Bãdapeda wuada eatã jira bãbisia baurude jũãtrã erobamãrẽã Æcõrẽba idjia jarada quĩrãca.

²² Maã wua eatã jira bã nocoare Moiseba mesada Æcõrẽ wua dede jãwa araare bãbisia. ²³ Maã mesa ãrã paãda Æcõrẽ quĩrãpita bãsia Æcõrẽba idjia jarada quĩrãca.

* **40:2** Nota Exodo 12:2de bãda acãdua. † **40:4** Ìbĩrãra ãrã bãcuadada. Acãrãmaarã maã beadeaba jara bã: “Ìbĩrãra coacuaadada.”

²⁴ Ācōrē wua dede j_Λwa ac_Λare dji mesa quīrāpe Moiseba ībīrā b_Λbadara b_Λbisia. ²⁵ Maļ ībīrā b_Λbada j_Λwateza ībīrāda b_Λcuabisia Ācōrē quīrāpita coai carea Ācōrēba idjía jarada quīrāca.

²⁶ Ācōrē dejāne eat_Λ jira b_Λ wua nocoare Moiseba quera bá diabadada b_Λbisia. ²⁷ Maļ *ārā* querada bá diasia Ācōrēba idjía jarada quīrāca.

²⁸ Dji eða wābadara Moiseba wuaba eat_Λ jūātr_Λ b_Λbisia. ²⁹ Ācōrē wua dede eða wābada quīrāpe Moiseba animarā babue diabadara b_Λbisia. Maļ *ārā* animarāda, harina oða sida Ācōrēa babue diasia Ācōrēba idjía jarada quīrāca.

³⁰ Animarā babue diabada jēdaare Ācōrē wua de caita Moiseba ne s_Λg_Λbadada b_Λbisia. Maļg_Λde baidoda jue ūm_Λbisia. ³¹ Moiseba, Aaro_Λba, Aaro_Λ warrarā bida ādji j_Λwara, jīrū sida maļ baidoba s_Λg_Λbadjidāa. ³² Māwā s_Λg_Λbadjidāa Ācōrē wua dede eða wāb_Λdaza idjaba Ācōrēa animarā babue diab_Λdaza Ācōrēba Moisea jarada quīrāca.

³³ Moiseba Ācōrē wua dera, animarā babue diabada sida wuaba auðu jūrā b_Λbisia. Maļne eða wābadara wuaba eat_Λ jūātr_Λ b_Λbisia. Māwā Moiseba Ācōrē wua dera pārsia.

*Ācōrē wua de *ārā* jārārā beda*

³⁴⁻³⁵ Jūma pārnacarea jārārā *āt*_Λba eða jira b_Λba Ācōrē wua dera ānā edasia. Maļne Ācōrē quīrāwārēā dorrodorroda maļ dede eða wāsia. Maļba Moiserā eða poya wāé basía.

³⁶ Maļ ewarideba *ā*ta maļ jārārā Ācōrē wua de *ārā* b_Λda nocodaa wāb_Λr_Λde israelerā sida nocodaa wābadjidāa. ³⁷ Barib_Λr_Λ jārārā Ācōrē wua de *ārā* b_Λsira israelerā sida aria panebadjidāa aba jārārā wayacusa nocodaa wāb_Λr_Λdaa. ³⁸ Jūma israelerāba ac_Λ pan_Λ daide āsa Ācōrē jārārā idji wua de *ārā* b_Λbadjia. Diamasi t_Λb_Λ quīrāca uruga jira b_Λbadjia. Māwā basia ādjirā wāb_Λdaza.

LEVITICO

Israelerãra Egipto druadeba êdrasidaa 1445 poa Jesu todi naêna. Maãbe jedeco uméne Sinai êjũãne jũene wãsidea. Sinai eyade ãcõrêba naã Levitico cartada Moisea ßabisia (27:34). Naã cartade ãcõrêba Moisea jarasia sãwã sacerdoterãba odida panãda. Naã cartara Levitico abadaa israelerã sacerdoterãra Levideba yõpedada bêrã.

Dadji êberã bedeade naã Levitico cartadebemada ßá eropanãa israelerãba cadjirua opeada carea ãcõrêa diadida panananebemada. ãdjia diapedadada sacerdoterãba ãcõrêa babue diabadjidaa (1:1neba aba 6:7daa). Maãare ßá eropanãa ãcõrêba cadjirua quĩrãdoabari ewaride sãwã sacerdoterãba odida pananada (capítulo 16). Maãare ßá eropanãa sãwã israelerãba ãdji ewari droma ßeara odida pananada (capítulo 23). Jĩrũare ßá eropanãa sacerdoterãba ãbĩrã ãcõrê wua de coadida panananebemada idjaba êberãba ãcõrê biẽ jaraadebemada (capítulo 24).

Sãwã animarã ãcõrêa babue diaida ßadebema

¹ ãcõrêba idji wua dedeba Moisea jarasia:

² –Israelerãa nãwã jaradua: “Abaãba idji animarãnebemada ãcõrêa diaibãrã, pacada, ovejada, wa chiwatuda diaida ßãa.

³ Pacada babue diaibãrã, dji umaquĩrãdrã diaida ßãa. Maã pacara jũma bia ßaida ßãa. Maãra ãcõrê wua dede eda wãbadamaa edeida ßãa idjia diabãrãra ãcõrêba bia unumãrẽã. ⁴ Dji diabãrãba idji jãwara paca boro ãrã ßaida ßãa. Mãwã ãcõrêba maã pacara dji êberã cacuabari edaya idjia cadjirua oda quĩrãdoi carea. ⁵ Maãbe ãcõrê quĩrãpita pacara o ãrrãgo beaida ßãa. Maãne Aaroã warrarã sacerdoterãba dji oara piadapeda animarã babue diabada orroza jãpõdida panãa ãcõrê wua de quĩrãpe. ⁶ Dji diadaba pacara epapeda, drapetapeda tãcuaida ßãa. ⁷ Mãwã o ßãde sacerdote Aaroã warrarãba animarã babue diabada ãrã tãbãra uruga nũmãnida panãa. ⁸⁻⁹ Dji diadaba paca jãsira, dji jĩrũ sida baidoba sãgãida ßãa. Sãgãdacarea Aaroã warrarã sacerdoterãba maãgãra, dji animarã tãcuadara, dji borora, dji draga sida animarã babue diabada tãbã uruga nũmã ãrã ßãapeda jũma babue diadida panãa. Maã paca babue diabãrãra ãcõrêba bia unuya.*

¹⁰ Abããba idji animarãnebema ovejada wa chiwatuda ãcõrêa babue diaibãrã, dji umaquĩrãdrã diaida ßãa. Maã animarãra jũma bia ßaida ßãa. ¹¹ Maãra ãcõrê quĩrãpita animarã babue diabada jãwa araare o ãrrãgo beaida ßãa. Maãne Aaroã warrarã sacerdoterãba dji oara piadapeda animarã babue diabada orroza jãpõdida panãa. ¹²⁻¹³ Dji diadaba animarãra drapetapeda tãcuaida ßãa. Tãcuapeda dji jãsira, dji jĩrũ sida baidoba sãgãida ßãa. Maãgãra, dji animarã tãcuadara, dji borora, dji draga sida sacerdoteba animarã babue diabada tãbã uruga nũmã ãrã ßãapeda jũma babue diaida ßãa. Maã animarã babue diabãrãra ãcõrêba bia unuya.

¹⁴ Abããba ãbanada ãcõrêa babue diaibãrã, puchirãda wa putujuda diaida ßãa. ¹⁵ Sacerdoteba maã ãbanara animarã babue diabada edepeda otapuya beaida ßãa. Beapeda dji borora animarã babue diabada babueida ßãa. Dji oara animarã babue diabada orrode zowuabida ßãa. ¹⁶ Maãbe

* **1:8-9** Maã paca babue diabãrãra ãcõrêba bia unuya. Hebreo bedeade ßá ßãa: “Maã babue diabãdara ãcõrêba bia ãya.”

carabapeda, jēsapeda dji jāsida, dji cara sida animarā babue diabada orrocawa baidā bāa dji tabā pora bāmaa.† Dji tabā porara animarā babue diabada āmādaudjabariare bāa. 17 Maābe dji ide jidapeda ībanara drawe ewara cobāida bāa. Māwā cobāpeda animarā babue diabadade babue diaida bāa. Maā ībana babue diabāāā Ācōrēba bia unuya.”-

2

Néudebema sāwā Ācōrēa diadida panā

1 Abāba idji néudebema harina odada Ācōrēa diaibāā, dji biara bā hari-nada diaida bāa. Maā harina ārā nedragada weapeda incienso querada ārā cobāida bāa. 2 Maāra idjia Aaroā warrarā sacerdoterāmaa edeida bāa. Maā harinanebemada sacerdoteba jāwa baratāma abā edaida bāa nedraga bara idjāba jūma dji incienso quera bara. Maāāā animarā babue diabada ārā babue diaida bāa. Maā maāī babue diabāāādeba acābi bāa jūma maā harinara Ācōrēa dia bāda. Maā babue diabāāā Ācōrēba bia unuya. 3 Maā harinanebemada maāī Ācōrēa babue diaā bēā jūma dji bēda sida Ācōrē itea besia. Maā bēā abābe Aaroāba idji warrarā bīda arima codida panāa.

4 Abāba paā ābudada Ācōrēa diaibāā, dji biara bā harina odada diaida bāa. Maā paāra ēsābari neē bāida bāa. Nedraga bara oida bāa wa nedragaba ārā pāāida bāa. 5 Jiorro pewedeā odade paā ābudada diaā edeibāā, dji biara bā harina nedraga bara odada diaida bāa. Maāāā ēsābari neē bāida bāa. 6 Maā paāra jūma cōrācuapeda nedragada ārā weaida bāa, Ācōrēa diai bēā. 7 Paā cugurude ābudada diaā edeibāā, dji biara bā harina nedraga bara odada diaida bāa.

8 Maā paā ābudadebemada dji Ācōrēa diabāāba sacerdotemaa edeīda sacerdoteba animarā babue diabadamaā edeida bāa. 9 Maābe maāī edapeda maāāā animarā babue diabadade Ācōrēa babue diaida bāa. Maā maāī babue diabāāādeba acābi bāa jūma maā paāra Ācōrēa dia bāda. Maā paā babue diabāāā Ācōrēba bia unuya. 10 Maā paānebemada maāī Ācōrēa babue diaā bēā jūma dji bēda sida Ācōrē itea besia. Maā bēā abābe Aaroāba idji warrarā bīda arima codida panāa.

11 Bāā néudebemada Ācōrēa diabāāde paā ēsābari bara bāda diacara panāa, paā ēsābarida, urrajō sida Ācōrēa babue diacara panā bēā. 12 Bāāba naāā ewabāādebemada Ācōrēa diabāāde paā ēsābari bara, urrajō bara diaīda panāa. Baribāā animarā babue diabadade babue diacara panāa, Ācōrēba bia unūē bēā.

13 Jūma bāā néudebemada Ācōrēa diabāāde tā bara diaīda panāa. Tā neē bāra diacara panāa. Tāba cawabi bāa Ācōrēba bāā ume bēda bāāda jōēda. Maā bēā jūma Ācōrēa diabāā tā bara bāida bāa.

14 Bāāba naāā ewabāādebemada Ācōrēa diabāāde jututiadapeda tēūnada Ācōrēa diadida panāa. 15 Maā ārā nedragada weadapeda incienso querada ārā cobāīda panāa, Ācōrēa diai bēā. 16 Sacerdoteba maānebemada Ācōrēa babue diaida bāa dji nedraga bara idjāba jūma dji incienso quera bara. Maā maāī babue diabāāādeba acābi bāa jūma maā jututiāāā Ācōrēa dia bāda.

3

Ācōrē ume necai bai carea sāwā animarā diaida bā

† 1:16 Hebreo bēdeāde maā versīcūlora ebūda bāā.

¹ Aɓaɓba Ācōrē ume necai ɓai carea pacada diaibara, dji umaquĩrāda wa dji wērāda diaida ɓa. Mañ pacara jūma bia ɓaida ɓa. ² Dji dia ɓaba idji jawara paca boro ɓrɓ ɓapeɗa o arrāgo beaida ɓa Ācōrē wua dede eɗa wābada caita. Mañbe Aaroɓ warrarā sacerdoterāba dji oara animarā babue diabada ɓrɓ idjaba orroza biɗa jĩpoida pan. ³⁻⁴ Dji dia ɓaba dji tarida, bitedabema dragada, cotruada umena dji draga bara, nequima siɗa Aaroɓ warrarā diaida ɓa Ācōrēa babue diadamārēa. ⁵ Ādjirāba jūma maɓgara animarā babue diabadade Ācōrēa babue diadida pan animarā bá nūmacāda ɓrɓ.* Mañ babue diabarara Ācōrēba bia unuya.

⁶ Aɓaɓba Ācōrē ume necai ɓai carea ovejada wa chiwatuda diaibara, dji umaquĩrāda wa dji wērāda diaida ɓa. Mañra jūma bia ɓaida ɓa. ⁷ Ovejada diaibara, Ācōrē quĩrāpita edeida ɓa. ⁸ Idji jawara oveja boro ɓrɓ ɓapeɗa o arrāgo beaida ɓa Ācōrē wua de quĩrāpe. Mañbe Aaroɓ warrarāba dji oara animarā babue diabada ɓrɓ idjaba orroza biɗa jĩpoida pan. ⁹⁻¹⁰ Dji dia ɓaba dji dragada, dji dru carraya tɗada, dji tarida, cotrua umena dji draga bara, nequima siɗa sacerdoterā diaida ɓa Ācōrēa babue diadamārēa. ¹¹ Sacerdoteba jūma maɓgara animarā babue diabadade Ācōrēa babue diaida ɓa. Mañ babue diabarara Ācōrēa djico diabar quĩrāca ɓa.

¹² Ācōrē ume necai ɓai carea dia ɓaba chiwatuda diaibara, Ācōrē quĩrāpita edeida ɓa. ¹³ Mama idji jawara chiwatu boro ɓrɓ ɓapeɗa o arrāgo beaida ɓa Ācōrē wua de quĩrāpe. Mañbe Aaroɓ warrarāba dji oara animarā babue diabada ɓrɓ idjaba orroza biɗa jĩpoida pan. ¹⁴⁻¹⁵ Dji dia ɓaba dji tarida, cotruada umena dji draga bara, nequima siɗa sacerdotea diaida ɓa Ācōrēa babue diamārēa. ¹⁶ Mañbe sacerdoteba jūma maɓgara animarā babue diabadade Ācōrēa babue diaida ɓa. Mañ babue diabarara Ācōrēa djico diabar quĩrāca ɓa. Ācōrēba mañra bia unuya. Jūma dji dragada Ācōrēa babue diaida ɓa. ¹⁷ Idiba ɓtaa naɓ beɗeada jĩ odida pan: ɓārā wāɓɗaɗa ɓārāba, ɓārā warrarāneba yōɓɗarā biɗa animarā dragada, oa siɗa cocara pan.

4

Cadjirua oɗa carea cārēda Ācōrēa diaida ɓa

¹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

² -Israelerā nāwā jaradua: “Aɓaɓba cadjirua oi crīchaē ɓaɗe Ācōrē leyda āi oibara, mañ cadjirua oɗa carea nāwā oida ɓa:

³ Sacerdote dji dromaara ɓaba māwā cadjiruada oibara, puru siɗa Ācōrē quĩrāpita beɗeade ɓaya. Mañ cadjirua oɗa carea paca umaquĩrā zaqueda Ācōrēa babue diaida ɓa. Mañ pacara jūma bia ɓaida ɓa. ⁴ Mañra Ācōrē wua dede eɗa wābada quĩrāpe edepeɗa idji jawara paca boro ɓrɓ ɓapeɗa o arrāgo beaida ɓa Ācōrē quĩrāpita. ⁵ Mañbe dji oada mañrī edapeɗa Ācōrē wua dede eɗa edeida ɓa. ⁶ Mama eɗa idji jawa jĩwĩnira mañ oade ɓeguea edapeɗa ɓarima siete Ācōrē quĩrāpita jĩpoida ɓa wua eatɓ jira ɓa quĩrāpe. ⁷ Mañbe quera bá diabadade cachu quĩrāca ɓeara mañ oaba soaida ɓa Ācōrē quĩrāpita. Ācōrē wua deɗeɗa dajadaa zepeda dji eɗa wābada quĩrāpe paca oa ɓeɗara animarā babue diabada coɓa caita jūma weida ɓa. ⁸⁻⁹ Mañbe cadjirua oɗa carea paca beɗa bitedabema dragada jūma edaida ɓa: dji tarida, cotruada umena dji draga bara, nequima siɗa. ¹⁰ (Ācōrē ume necai

* **3:5** Ācōrē ume necai ɓai careabema animarā diai naēna dji dia ɓaba naārā Ācōrēa dewara animarāda jūma babue diaida ɓa. Capitulo 1ne mañneɓemada ɓa ɓa.

bai carea animarã draga edabari quĩrãca oida b̃a.) Edapeda jũma maḡara animarã babue diabadade Ācõrẽa babue diaida b̃a. 11-12 Pacadebema bedara israelerã duanamaaba jũma ãyã edeida b̃a: dji eda, dji djarada, dji boroda, dji jĩrũda, jũma bitedabemada, dji ã sida. Jũma maḡara edeida b̃a animarã babueda pora cuabadamaa. Maḡ pora ḡrḡ tḡbḡ cajẽrãpeda pacara jũma babueida b̃a.

13 Cadjirua oi crĩchaẽ b̃ade Israel puruba Ācõrẽ leyda ãi oibḡrḡ, cadjirua odara adua b̃amĩna Ācõrẽ quĩrãpita bedeade b̃aya. 14 Baribḡrḡ puruba cawasira, maḡ cadjirua carea paca umaquĩrã zaqueda Ācõrẽ wua demaa edeida b̃a babue diabi carea. 15 Maḡbe Ācõrẽ quĩrãpita israelerã bororãba ãdji jḡwara paca boro ḡrḡ b̃adapeda o ḡrḡgo beadida panḡa. 16 Maḡbe sacerdote dji dromaara b̃aba dji oada maĩrĩ Ācõrẽ wua dede eda edeida b̃a. 17 Mama eda idji jḡwa jĩwĩnĩra maḡ oade beguea edapeda barima siete Ācõrẽ quĩrãpita jĩãpoida b̃a wua eatḡ jira b̃a quĩrãpe. 18 Maḡbe Ācõrẽ quĩrãpita quera bá diabadade cachu quĩrãca beara maḡ oaba soaida b̃a. Ācõrẽ wua dedeba dajadaa zepeda dji eda wãbada quĩrãpe paca oa bedara animarã babue diabada cobḡ caita jũma weaida b̃a. 19 Maḡbe paca bitedabema dragada jũma edapeda animarã babue diabadade Ācõrẽa babue diaida b̃a. 20 Idjia oida b̃a ara idji cadjirua carea oda quĩrãca. Sacerdoteba m̃awã oida b̃a b̃arãba cadjirua opedada carea. M̃awãbḡrḡ Ācõrẽba maḡ cadjiruara quĩrãdoaya. 21 Maḡbe pacadebema bedara israelerã duanamaaba ãyã edepeda jũma babueida b̃a ara idji cadjirua carea beada paca ãyã edepeda jũma babueda quĩrãca. M̃awã oida b̃a maḡ pacara beada b̃erã Israel puruba cadjirua oda carea.

22 Cadjirua oi crĩchaẽ b̃ade b̃arã bororãnebemaba Ācõrẽ leyda ãi oibḡrḡ, cadjirua odara adua b̃amĩna Ācõrẽ quĩrãpita bedeade b̃aya. 23 Baribḡrḡ cadjirua odada cawasira, chiwatu dji umaquĩrãda edeida b̃a Ācõrẽ quĩrãpita babue diabi carea. Maḡ chiwatura jũma bia b̃aida b̃a. 24 Animarã babue diaedi careabema beabadama idji jḡwara chiwatu boro ḡrḡ b̃apeda Ācõrẽ quĩrãpita o ḡrḡgo beaida b̃a idjia cadjirua oda carea. 25 Maḡbe sacerdoteba maḡ cadjirua carea beada chiwatu oade idji jḡwa jĩwĩnĩra beguea edapeda animarã babue diabadade cachu quĩrãca beara soaida b̃a. Chiwatu oa bedara animarã babue diabada cobḡ caita jũma weaida b̃a. 26 Maḡbe jũma dji draga bitedabemada Ācõrẽa babue diaida b̃a Ācõrẽ ume necai bai careabema animarã dragada babue diabari quĩrãca.* Maḡara sacerdoteba oida b̃a b̃arã boroba cadjirua oda carea. M̃awãbḡrḡ Ācõrẽba maḡ cadjiruara quĩrãdoaya.

27 Cadjirua oi crĩchaẽ b̃ade b̃arãnebemaba Ācõrẽ leyda ãi oibḡrḡ, cadjirua odara adua b̃amĩna Ācõrẽ quĩrãpita bedeade b̃aya. 28 Baribḡrḡ cadjirua odada cawasira, chiwatu wẽrãda edeida b̃a Ācõrẽ quĩrãpita babue diabi carea. Maḡ chiwatura jũma bia b̃aida b̃a. 29 Animarã babue diaedi careabema beabadama idji jḡwara chiwatu boro ḡrḡ b̃apeda o ḡrḡgo beaida b̃a idjia cadjirua oda carea. 30 Maḡbe sacerdoteba chiwatu oade idji jḡwa jĩwĩnĩra beguea edapeda animarã babue diabadade cachu quĩrãca beara soaida b̃a. Chiwatu oa bedara animarã babue diabada cobḡ caita jũma weaida b̃a. 31 Maḡbe dji dragada jũma edaida b̃a Ācõrẽ ume necai bai careabema animarã draga edabari quĩrãca. Edapeda dji dragara animarã babue diabadade jũma babue diaida b̃a Ācõrẽba bia unumãrẽã. Maḡara sacerdoteba oida b̃a abaaba cadjirua oda carea. M̃awãbḡrḡ Ācõrẽba maḡ cadjiruara quĩrãdoaya.

* 4:26 Levitico capítulo 3.

³² Abaλba chiwatu cāyābara ovejada idjia cadjirua oða carea babue diabi quĩrã ðabara, oveja wērãda edeida ða. Mañ ovejara jũma bia ðaida ða. ³³ Animarã babue diadi careabema beabadama idji jawa oveja boro ãrã ðapeda o arrãgo beaida ða idjia cadjirua oða carea. ³⁴ Mañbe sacerdoteba mañ cadjirua carea oveja beada oade idji jawa jĩwĩra beguea edapeda animarã babue diabadaðe cachu quĩrãca beara soaida ða. Oveja oa ðedara animarã babue diabada coða caita jũma weaida ða. ³⁵ Mañbe dji dragada jũma edaida ða Ācõrẽ ume necai ðai careabema animarã draga edabari quĩrãca. Edapeda dji dragara Ācõrẽa jũma babue diaida ða animarã babue diabadaðe bá nũmãcãda animarã ãrã. Mañgãra idjia oida ða abalba cadjirua oða carea. Mãwãðara Ācõrẽba mañ cadjiruara quĩrãdoaya.

5

¹ Bãrã bororãba ēberã cawa obadaðe abalda trãnibara, mañgã ēberãba ununada wa ũrĩnada jaraðbara cadjiruada o ða. Mañ carea bedede ðaya. ² Bãrãba cocara panã animarã mẽãbemada, daupẽbadada, wa jāne wãbada beudada abalba waraibara, waradada adua ðamĩna mañ ēberãra Ācõrẽ quĩrãpita biẽ ðeda bẽrã bedede ða.* ³ Abalba Ācõrẽ quĩrãpita biẽ ða ēberãda waraibara wa mañ ēberãnebemada waraibara, mãwã waradara adua ðamĩna cawabaraðe bedede ðaya.† ⁴ Abalba quĩrãcuita crĩchaẽne bariduade oida wãrãneba jaraibara, mãwã jaradara quĩrãdoaimĩna cawabaraðe Ācõrẽ quĩrãpita bedede ðaya.

⁵ Mãwã ðea cadjirua oðaba idjia oðara jũmarãa ebuda jaraida ða. ⁶ Idjia cadjirua oða carea idji animarãnebema oveja wērãda wa chiwatu wērãda edeida ða Ācõrẽa babue diabi carea. Mañbe sacerdoteba mañgã animarã dragara Ācõrẽa babue diaida ða mañ ēberãba cadjirua oða carea.

⁷ Ne neẽ quiruba ovejada diai carea neẽ ðabara, puchirãda umé wa putujuda umé edeida ða. Aba Ācõrẽ quĩrãpita beabida ða idjia cadjirua oða carea idjaba aba Ācõrẽa jũma babue diabida ða. ⁸ Mañ umébema ĩbanara sacerdotemaa edepeda sacerdoteba aba otapuya beaida ða dji ededaba cadjirua oða carea. Otapuya beabaraðe abeda dji borora tãcara ða. ⁹ Mañ cadjirua carea ĩbana beada oara animarã babue diabada orro abaaare mãrĩ jĩãpoida ða. Oa ðedara animarã babue diabada coða caita jũma weaida ða. Mãwã oida ða dji ededaba cadjirua oða carea. ¹⁰ Mañbe sacerdoteba dewarabema ĩbanara jũma Ācõrẽa babue diaida ða Ācõrẽba obi jarada quĩrãca.‡ Jũma mañgãra idjia oida ða dji ededaba cadjirua oða carea. Mãwãðara Ācõrẽba mañ cadjiruara quĩrãdoaya.

¹¹ Baribara ne neẽ quiruba puchirãda umé wa putujuda umé diai carea neẽ ðabara, dji biara ða harinada epedeco jũgurua umé diaida ða idjia cadjirua oða carea.§ Mañ harinane nedragada, incienso quera sida ðacara ða cadjirua carea dia ða bẽrã. ¹² Mañ harinara sacerdotemaa edepeda sacerdoteba jawa baratama aba edapeda Ācõrẽa babue diaida ða animarã babue diabadaðe bá nũmãcãda ãrã. Mañ mãrĩ babue diabaraðeba acãbi ða harinara jũma Ācõrẽa dia ðada. Mañ harina diadara cadjirua carea diasia. ¹³ Sacerdoteba mãwã oida ða dji ededaba cadjirua oða carea. Mãwãðara Ācõrẽba mañ cadjiruara quĩrãdoaya. Harina ðedara sacerdote itea ðaya bãrã néudebema Ācõrẽa babue diabaraðe dji ðedara idji itea bebari quĩrãca.”-

* **5:2** Levitico capítulo 11. † **5:3** Levitico capítulo 12-15. ‡ **5:10** Levitico 1:14-17. § **5:11** Epedeco jũgurua umé. Hebreo bedede ða ða “décima parte de un efa.”

Bedede baba diaida ba

¹⁴ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

¹⁵ –Cadjirua oi crīchaē bade abalaba Ācōrēa diaida badebemada jūma diaēbaga, mañ cadjirua oda carea idji animarānebema oveja dji umaquīrāda Ācōrēa diaida ba. Mañ ovejara jūma bia baida ba. Dji nēbāara daucha baida ba idjia diaida ba quīrāca. Mañbari paratara diabagabara Ācōrē dede zabada quīrāca diaida bacasia. ¹⁶ Idjia Ācōrēa diaē bada diapeda sacerdotea mañ auđu diaida ba.* Mañbe idjia ovejara beapeda idji cadjirua carea sacerdoteba Ācōrēa babue diaya. Māwābaga Ācōrēba mañ cadjiruara quīrādoaya.

¹⁷ Abalaba Ācōrē leyda āi oibaga, āi odada adua bamīna Ācōrē quīrāpita mañ cadjirua carea bedede ba. ¹⁸ Cawabaga idji animarānebema oveja dji umaquīrāda sacerdotemaa edeida ba Ācōrēa babue diamārēā mañ cadjirua oda carea. Mañ ovejara jūma bia baida ba. Dji nēbāara daucha baida ba idjia diaida ba quīrāca. Ovejara beapeda idji cadjirua carea sacerdoteba Ācōrēa babue diaya. Māwā idjia adua bade cadjirua odara Ācōrēba quīrādoaya. ¹⁹ Mañ ēberāba Ācōrē leyda āi oda bēā bedede ba. Mañ bēā ovejara babue diaida ba.

6

¹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Abalaba idjia wagamārēā ne bedada sewadeba adua bada aibaga, wa idjia dradada draē bada aibaga, wa cūrūga badeba djārāneda jārībaga, Ācōrē quīrāpita cadjiruada o ba. ³ Mañ awara abalaba ne aduadada unpeda sewadeba unuē bada aibaga, wa baridua mañ quīrāca beada opeda mērāibaga, Ācōrē quīrāpita cadjiruada o ba. ⁴⁻⁵ Bariduaba mañ cadjirua quīrāca beada oibaga, Ācōrē quīrāpita bedede baya. Mañ bēā idjia dra erobara, wa cūrūga badeba jārī erobara, wa idjima beda sewadeba jēda diaē bāra, wa djārā ne aduada mērā erobara, wa baridua djārāne mērā erobā sīda djibarīa jēda diaida ba. Jēda diapeda mañ auđu diaida ba.* Māwā diaida ba idjia cadjirua oda carea oveja beabaga ewaride. ⁶ Mañne idji animarānebema oveja dji umaquīrāda sacerdotemaa edeida ba babue diamārēā idjia cadjirua oda carea. Mañ ovejara jūma bia baida ba. Dji nēbāara daucha baida ba idjia diaida ba quīrāca. ⁷ Idjia ovejara beapeda idji cadjirua carea sacerdoteba Ācōrē quīrāpita babue diaya. Māwābaga Ācōrēba mañ cadjiruara quīrādoaya.

10*Nadāba, Abiu bida cadjirua opedada*

¹ Aaroñ warrarā Nadāba, Abiu bida ādji quera babada epedecoda edadapeda tbadada quera sīda mañ epedecode basīdaa. Mañda Ācōrēba jarada awara idji quīrāpita básīdaa.* ² Mañ carea Ācōrēba tba uruada idji bamalaba eradrbisia. Mañ uruaba ādjira bá beasia. Māwā idji quīrāpita beusīdaa.

³ Mañbe Moiseba Aaroña jarasia:

–Nañra jāwāsia Ācōrēba jarada quīrāca opedadaē bēā. Ācōrēba nāwā jarasia:

* **5:16** Mañ auđu. Hebreo bedede bā ba “la quinta parte.” * **6:4-5** Mañ auđu. Hebreo bedede bā ba “la quinta parte.” * **10:1** Exodo 30:7-9de jara ba sāwā Ācōrē quīrāpita querada báida bada.

Mã caita zebΛdaba mλra waya pananida panΛa. MλdrΛ jūmarã quĩrãpita bia jaradida panΛa.

Maλda ũrĩpeda Aaroλra chupea ðesia. ⁴ Maλbe Moiseba Aaroλ djabadrõã Uziel warrarã Misaelda, Elzapaλ sida trλpeda jarasia:

–Zedadua. Bãrã ēberãrã beupedaðara Ācõrẽ wua de caitabemada puru jĩga ededadua.–

⁵ Ara maλda zedapeda Moiseba jarada quĩrãca dji beupedaðara ãdji djio jã panΛ bara puru jĩga edesidaa.

16

Ācõrẽba cadjirua quĩrãdoabari ewari

¹ Ācõrẽba jarada awara idji quĩrãpita quera babΛda carea Aaroλ warrarãra umé beusidaa. Beupedaðacarea Ācõrẽra Moise ume bedeasia. ² Nãwã jarasia:

–BΛ djaba Aaroλa jaradua mã dede wua eatΛ jira bΛ jēdaare mã itea biara bΛ dejãne baridua ewaride eda wãrãmãrẽã. Baridua ewaride eda wãsira beuya, mλra baurude λrλ jλrãrãne bΛ bẽrã. Ababe mã bΛda ewaride eda wãida bΛa.

³ Mã ewaride Aaroλba nãwã oida bΛa: idjia cadjirua oða carea paca dji umaquĩrã zaqueda eneida bΛa babue diai carea. Idjaba oveja dji umaquĩrãda eneida bΛa jūma babue diai carea. ⁴ Maλbe cuipeda idjia edre jλbari lino wua oðada jλida bΛa. Mã λrλ idjia jλbari lino wua oða torroa bΛda jλpeda cΛrrΛ trãjλbari lino oðaba trãjλ cobΛida bΛa. Idji borode jλbari lino oða sida jλida bΛa. MaλgΛra idjia jλida bΛa mã quĩrãpita ne obΛrΛde.

⁵ Mã awara israelerãba cadjirua opeðada carea idjia chiwatu dji umaquĩrãda umé diadida panΛa dji draga babue diamãrẽã. Idjaba oveja dji umaquĩrãda diadida panΛa jūma babue diamãrẽã. ⁶ Aaroλba cadjirua oða carea, idji ēberãrãba cadjirua opeðada carea bida paca umaquĩrã zaquera eneya babue diai carea. ⁷ Chiwatura umena mã quĩrãpita eneida bΛa mã wua dede eda wãbada caita. ⁸ Maλbe bãrãba cawadi carea jemenebada quĩrãca Aaroλba oya cawai carea sãλgΛ chiwatura mã itea ðaida idjaba sãλgΛda ējũã põasa ewaraga bΛde ērãbueida.* ⁹ Chiwatu mã itea ðedara Aaroλba babue diai carea bΛya israelerãba cadjirua opeðada carea. ¹⁰ Chiwatu ērãbuei carea ðedara Aaroλba mã quĩrãpita zocai erobaya israelerãba cadjirua opeðada ãyã edemãrẽã ējũã põasa ewaraga bΛdaa.

¹¹ Aaroλba paca zaquera o Λrrãgo beaida bΛa idjia cadjirua oða carea idjaba idji ēberãrãba cadjirua opeðada carea bida. ¹² Maλbe quera babada epeðecoda edapeda tΛbΛdau mã quĩrãpita bΛ animarã babue diabadabemaba biraida bΛa. Idjaba incienso quera dji Λrabadada jΛwa baratΛma umé edaida bΛa. Mãra jūma edeida bΛa mã dede wua eatΛ jira bΛ jēdaare. ¹³ Mama mã quĩrãpita querada tΛbΛdau λrλ cuaida bΛa cowa nūmemãrẽã. Mã cowaaba mã baurude λrλ cobΛra ãnã edaya. MãwãbΛrΛ Aaroλra beuẽa. ¹⁴ Maλbe paca oada edapeda idji jΛwa jĩwĩnĩba mãrĩ jĩãpoida bΛa baurude λrλ iquida. Idjaba baurude quĩrãpe egode ðarima siete jĩãpoida bΛa.

¹⁵ Maλbe dajadaa wãpeda chiwatu mã itea ðedara o Λrrãgo beaida bΛa israelerãba cadjirua opeðada carea. Chiwatu oara mã wua dede eatΛ jira bΛ jēdaare edepeda baurude λrλ, baurude quĩrãpe egode bida jĩãpoida bΛa idjia naãrã paca oa jĩãpoda quĩrãca. ¹⁶ Mã wua dera bãrã dji cadjirua obadarã

* **16:8** SãλgΛda ējũã põasa ewaraga bΛde ērãbueida. Hebreo bedeade jara bΛa “sãλgΛda Azazel carea diabueida.” Azazel trλba jara bΛra ebuða bΛẽa. NaλgΛrã crĩchada dia bΛa: chiwatu ējũã põasa ewaraga bΛde ērãbueida, ējũã chiwatu ērãbuebadada, wa jai põasa ewaraga bΛ ējũãne babarida.

tãena bΛ bēra Aaroλba māwã oaba jĩãpoida bΛa. Māwã mλ itea biara bΛ dejãda mλ quĩrãpita bia bΛya israelerãba cadjirua o panΛnebemada, mλ quĩrãpita biē panΛnebemada, idjaba mλ bedea ãjã odaē panΛnebema sida. Mλ itea bΛ dejãra ara maλ quĩrãca oida bΛa mλ quĩrãpita bia bēmarēã.

¹⁷ Aaroλba cadjirua carea mλ itea biara bΛ dejãne oa jĩãpode wãbΛrΛde aba ēdrΛbΛrΛdeaa ni abaΛda mλ wua dede bacara bΛa. Mama eda bΛde Aaroλba oara jĩãpoya idjia cadjirua oda carea, idji ēberãrãba cadjirua opeđada carea, idjaba israelerãba cadjirua opeđada carea biđa. ¹⁸ Mλ wua dedeba dajadaa zepeda mλ quĩrãpita bΛ animarã babue diabadamaa wãida bΛa bia bΛi carea. Idjia paca oara, chiwatu oa sida maãrĩ edapeda animarã babue diabadade cachu quĩrãca beara soaida bΛa. ¹⁹ Maλbe animarã babue diabada λrλ idji jΛwa jĩwĩnĩba oada b̃arima siete jĩãpoida bΛa animarã babue diabadara mλ quĩrãpita bia bΛi carea. Māwã oida bΛa animarã babue diabadara israelerã mλ quĩrãpita biē panΛneba biē bebari bēra.

²⁰ Mλ itea biara bΛ dejã, mλ itea bΛ dejã, animarã babue diabada sida mλ quĩrãpita bia bΛedacarea Aaroλba chiwatu wadĩ zocai erobΛra caita eneida bΛa. ²¹ Idji jΛwara chiwatu boro λrλ bΛpeda jũma israelerãba cadjirua opeđadara, mλ bedea ãjã odaē panana sida Aaroλba ebuda jaraida bΛa maλ cadjiruara chiwatu λrλ bΛi carea. Maλbe abaΛda bΛya chiwatura ējũã põãsa ewaraga bΛdaa edemãrēã. ²² Maλ chiwatuba jũma bãrã cadjiruara ãyã edeya ēberãrã neēmaa. Mama ējũã põãsa ewaraga bΛde dji ededaba chiwatura ērãbueida bΛa.

²³ Maλmisa Aaroλra mλ wua dede eda wãpeda idjia jλ bΛ lino wua odara ērãpeda mama ameida bΛa. Maλra idjia jλbaria mλ itea biara bΛ dejãne wãi carea. ²⁴ Maλbe arima cuipeđa idjia ewariza jλbarida jλida bΛa. Maλbe dajadaa wãpeda idjia enena ovejada, israelerãba diapedada oveja sida beapeda jũma babue diaida bΛa idjia cadjirua oda carea, israelerãba cadjirua opeđada carea biđa. ²⁵ Maλbe cadjirua carea paca, chiwatu sida beada dragada animarã babue diabadade jũma babueida bΛa.

²⁶ Chiwatu ējũã põãsa ewaraga bΛde ērãbuedara jēda zebΛrΛde cuida bΛa idjaba idjia cacuade jλ bΛra tãtoida bΛa. MaλbebΛrΛ bãrã duanΛmaa zeida bΛa.

²⁷ Bãrã cadjirua carea beada pacara, chiwatu sida israelerã duanΛmaλba ãyã edeida bΛa babuei carea. Dji era, dji djarara, dji ã sida jũma babueida bΛa. Aaroλba maλ animarã oara mλ itea biara bΛ dejãne jĩãposia. ²⁸ Eberã maλ animarã ãyã báde wã badara jēda zebΛrΛde cuida bΛa idjaba idjia cacuade jλ bΛra tãtoida bΛa. MaλbebΛrΛ bãrã duanΛmaa zeida bΛa.

²⁹ Idiba λtaa bãrã israelerãba naλ bedeada ãjã odida panΛa. Poaza si-etebema jedecode die ewari bΛde bãrãba ne codaca ewarida odida panΛa.† Maλ ewaride trajacara panΛa. Aĩbemarã bãrã tãena panΛ sida trajacara panΛa. ³⁰ Poaza maλ ewaride sacerdote dji dromaara bΛba mλa jarada quĩrãca oya bãrãba cadjirua opeđada carea. Māwã bãrãra mλ quĩrãpita bia beadia. ³¹ Maλ ewarira λnãũbada ewari dromaa. Maλne bãrãra ne codacara panΛa. Idiba λtaa poaza maλ ewaride māwã odida panΛa.

³² Sacerdote dji dromaara bΛ jaidabΛrΛde idji warra boro λrλ olivo dragada weadida panΛa idji zeza cacuabari bēmarēã. Maλ warraba israelerãba cadjirua opeđada carea oida bΛ quĩrãca oya. Maλ ewaride sacerdoteba lino wua oda jλida bΛra jλya. ³³ Maλne oa jĩãpo bΛdeba idjia mλ itea biara bΛ dejãda, mλ itea bΛ dejãda, animarã babue diabada sida bia bΛya. Idjaba

† 16:29 ΛcΛrΛmaarã israelerã ne codaca ewaride baido docara panasidaa, ãdji quima ume jipa cãnida panasidaa, ãdji jĩrũne jλbadada jΛcara panasidaa idjaba cuicara panasidaa.

sacerdoterāba cadjirua opeḁaḁa carea, jūma bārāba cadjirua opeḁaḁa carea bida idjia oida ḅa quĩrāca oya.

³⁴ Idiba ḁtaa mḁa naḁra ḁjā obi ḅa: poaza ḅarima aba sacerdote dji dro-maara ḅaba mḁa jarada quĩrāca oida ḅa jūma israelerāba cadjirua opeḁaḁa carea.

Maḁbe Ācōrēba Moisea jarada quĩrāca o panesidaa.

23

Ewari droma bea Ācōrēba obida

¹ Maḁbe Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Israelerāa jaradua mḁa naḁgḁ ewari droma beada poaza obi ḅada. Maḁ ewari beade bārāra ābaa dji jḁredida panḁa mḁa bia beadeadi carea.

Ānāūbada ewari

³ Sei ewari bārā trajura odida panḁa, baribḁḁ sietebema ewaride ḁnāūnida panḁa. Maḁ ewaride bārāra ni maārī bida trajadacara panḁa. Maḁ awara ābaa dji jḁredida panḁa mḁa bia beadeadi carea. Bārā panane wāḅḁdama bida ḁnāūbada ewarira mḁ itea wagadida panḁa.

Egiptodeba ēdrḁpedada quĩrānebabada ewari idjaba paḁ ēsābari neē ḅa cobada ewari

⁴ Mḁa naḁgḁ ewari droma beada poaza obi ḅa. Mḁa ḅada ewaride maḁ ewari beara bārāba odida panḁa. Maḁ ewaride ābaa dji jḁredida panḁa mḁa bia beadeadi carea.

⁵ Poaza dji naārābema jedecode catorce ewari queubḁḁde bārā Egiptodeba ēdrḁpedada quĩrānebabada ewarira odida panḁa mḁa bia beadeadi carea.*

⁶ Maḁbe abari jedecode quince ewarideba ḁtaa bārāba paḁ ēsābari neē ḅa cobada ewarira odida panḁa mḁa bia beadeadi carea.† Maḁne siete ewari bārāba paḁ ēsābari neē ḅada codida panḁa. ⁷ Dji naārābema ewaride bārāra ābaa dji jḁredida panḁa mḁa bia beadeadi carea. Maḁ ewaride bārāra trajadacara panḁa. ⁸ Maḁ siete ewaride animarāda mḁa ewariza babue diabiḁida panḁa. Jirūarebema ewaride bārāra wayacusa ābaa dji jḁredida panḁa mḁa bia beadeadi carea. Maḁ ewaride bida bārāra trajadacara panḁa.–

Néuḁebema naārā ewabḁda Ācōrēa diabada ewari

⁹ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

¹⁰ –Israelerāa nāwā jaradua: “Mḁa bārāa diai jarada ējūāne jūepedadacarea poaza bārā néu naārā ewabḁdaḁebemada jḁwa jāmātḁma aba sacerdotemaa edeḁida panḁa. ¹¹ Maḁra idjia mḁ quĩrāpita ḁtaa waida ḅa mḁa bārā bia unui carea. Māwā oida ḅa bārā Egiptodeba ēdrḁpedada quĩrānebabada ewari nurēma. ¹² Ara maḁ ewaride bārāba oveja poa aba ḅada mḁa babue diabiḁida panḁa. Maḁ ovejara jūma bia baída ḅa. ¹³ Maḁ awara dji biara ḅa harinada epeḁeco jūgurua umé nedragadaa bḁratḁpeda maḁnebema sida mḁa maārī babue diabiḁida panḁa.‡ Maḁ harina babue diabḁḁara mḁa bia unuya. Idjaba uva bada boteya aba animarā babue diabada ḁrḁ mḁa wea diabiḁida panḁa.§ ¹⁴ Poaza maḁgḁara mḁa diadi naēna maḁ poadebema ewabḁdara cocara panḁa. Djiwidi pureadara, dji jututiada sida cocara panḁa. Paḁ sida odapeḁa cocara panḁa. Idiba ḁtaa bārā panane wāḅḁdaza maḁ beḁeara ḁjā odida panḁa.

Néu naārā ewapeḁada carea ḅasrida obada ewari

* **23:5** Exodo 12:1-11. † **23:6** Exodo 12:14-20. ‡ **23:13** Epeḁeco jūgurua umé. Hebreo beḁeade ḅḁ ḅa “una décima de un efa.” § **23:13** Boteya aba. Hebreo beḁeade ḅḁ ḅa “un cuarto de hin.”

15 Bārã Egiptoðeba ãdrapedada quĩrãnebabada ewari nurẽma bārã néu naãrã ewabladadebemada m'la jawa jãmãtama aba diadapeda domia siete juachadida panaa. 16 Maã siete domia juachapedadacarea nurẽma cincuenta ewari baya. Maã ewaride bārã néu naãrã ewapedadadebemada m'la wayacusa diade zedida panaa.* 17 Nãwã odida panaa: bārã diguidaaba paãda umé enenida panaa m'la ãtaa wa diabidi carea. Maã paãra epedeco jũgurua umé dji biara ba harina ãsãbari bara oda baida ba. 18 Maã paã diabidade paca dji umaquĩrã zaqueda aba, oveja dji umaquĩrãda umé, idjaba oveja dji umaquĩrã zaquerã poa aba beada siete diadida panaa. Maã animarãra jũma bia beadida panaa. Maãgãra diadia sacerdoteba m'la jũma babue diamãrãã. Maãgãra animarã babue diabidade bārã néudebema harina odara m'la diabidida panaa, uva ba sida wea diabidida panaa. Maã babue diabididara m'la bia unuya.

19 Maãbe bārãba cadjirua opedada carea chiwatu dji umaquĩrãda aba beadapeda sacerdoteba babue diaida ba. Idjaba ãcõrã ume necai bai carea oveja zaquerã poa aba beada umé beadapeda sacerdoteba dji dragada babue diaida ba. 20 Maã umébema oveja zaque djarara, bārã néu naãrã ewapedadadebemada paã oda sida sacerdoteba m'la ãtaa wa diaida ba. Maãne jũma maãgãra m'la itea beya. Maã bërã sacerdoterãba jũma edadida panaa codi carea. 21 Ara maã ewaride bārãra ãbaa dji jaredida panaa m'la bia bedeadid carea. Maã ewaride trajadacara panaa. Idiba ãtaa bārã panane wãbladaza bārãba, bārã warrarãneba yõbdarã bida maã bedeara ãã odida panaa.

22 Bārã néu ewabladade jũma ewarãnadua. Icawa maãrã beadua. Dji bæeda sida jãrã perãnadua. Maãgãra beadua dji ne neẽ quedea itea idjaba ãibemarã bārã tãena panã itea. Mãra bārã ãcõrãã.”-

Cachiru zabada ewari

23 Idjaba ãcõrãba Moisea jarasia:

24-25 -Israelerãa nãwã jaradua: “Poaza sietebema jedecode dji nabema ewaride bārãba ãnãũbada ewarida wagadida panaa. Bārãra trajadacara panaa. Maã ewaride bārãba cachiruda zadapeda ãbaa dji jaredida panaa m'la bia bedeadid carea. Idjaba animarãda m'la babue diabidida panaa.”-

Ãcõrãba cadjirua quĩrãdoabari ewari

26 Idjaba ãcõrãba Moisea jarasia:

27 -Poaza sietebema jedecode die ewari baðe m'la cadjirua quĩrãdoabari ewarida bārãba odida panaa.† Maã ewaride bārãra ne codacara panaa, ãbaa dji jaredida panaa m'la bia bedeadid carea, idjaba animarãda m'la babue diabidida panaa. 28 Maã ewarira m'la cadjirua quĩrãdoabari ewari bërã bārãra trajadacara panaa. Maã ewaride sacerdoteba oya bārãba cadjirua opedadara m'la quĩrãdoamãrãã. 29 Maã ewaride bariduaba ne codaca ewarida oẽbãrã, idjira bārã tãenabemada ãyã jãretadida panaa. 30 Idjaba bariduaba trajuda maã ewaride oibãrã, maã ãberãra m'la beubiya. 31 Maã ewaride bārãra ni maãrã bida trajadacara panaa. Idiba ãtaa bārã panane wãbladaza bārãba, bārã warrarãneba yõbdarã bida maã bedeara ãã odida panaa. 32 Maã ewarira bārã ãnãũbada ewari dromaa. Maã ewaride bārãra ne codacara panaa. Maã ãnãũbada ewarira wagadida panaa poaza sietebema jedecode nueve ewari queudadeba aba nurẽma queubãrããã.-

Warrewarrebema de zaquede panabada ewari

* 23:16 Maã ewarira Nuevo Testamentoðe Pentecoste abadaa. † 23:27 Levitico 16:1-34.

³³ Idjaba Ācōrēba Moisea jarasia:

³⁴ –Israelerāa nāwā jaradua: “Poaza sietebema jedecode quince ewarideba ātaa siete ewari warrewarreabema de zaquede pananida pan_Λ m_Λā bia bedeadī carea. ³⁵ Dji nabema ewaride bārāra ābaa dji j_Λredida pan_Λ m_Λā bia bedeadī carea. Ma_Λ ewaride bārāra trajadacara pan_Λ. ³⁶ Ma_Λ siete ewaride animarāda m_Λā ewariza babue diabidida pan_Λ. Ma_Λ siete ewari jōnacarea nurēma bārāra wayacusa ābaa dji j_Λredida pan_Λ m_Λā bia bedeadī carea. Idjaba ma_Λ ewaride bārāba m_Λā animarāda babue diabidida pan_Λ. Ma_Λ ewarira m_Λ itea waga pan_Λ bē_Λrā bārāra trajadacara pan_Λ.

³⁷ Jūma m_Λā jarada ewari droma beara bārāba odida pan_Λ. Ma_Λ ewari beade bārāra ābaa dji j_Λredida pan_Λ m_Λā bia bedeadī carea idjaba m_Λā animarāda babue diabidī carea. Ewariza m_Λā jarada quīrāca bārāba animarā beada babue diabidida pan_Λ, bārā néu_Λdebemada diabidida pan_Λ, m_Λ ume necai beadi carea animarā beada babue diabidida pan_Λ, idjaba uva bada wea diabidida pan_Λ. ³⁸ Domiazabema ānāūbada ewari awara m_Λā jarada ewari droma beara bārāba odida pan_Λ. Bārāba ewariza m_Λā diaidida pan_Λ awara, sodeba m_Λā dia pan_Λ awara, m_Λā diadida jarapedada awara, m_Λā jarada ewari droma beade diabi b_Λra diadida pan_Λ.

³⁹ Bārā néu jūma ewapedadacarea siete ewari bārāra warrewarreabema de zaquede panabada ewarida odida pan_Λ m_Λā bia bedeadī carea. Ma_Λ ewarira odida pan_Λ poaza sietebema jedecode quince ewarideba ātaa. Dji nabema ewaride bārāba ānāūbada ewarida waga_Λida pan_Λ. Idjaba ma_Λ siete ewari jōnacarea nurēma bārāba ānāūbada ewarida waga_Λida pan_Λ. ⁴⁰ Dji nabema ewaride bārāba dji biara bea nejōda, uruta queduaca beada, bacuru j_Λwate quedua bara beada, do icawabema bacuru j_Λwate quedua bara bea sida edadida pan_Λ.[‡] Ma_Λbe siete ewari bārāra m_Λ quīrāpita b_Λsrida duananida pan_Λ. ⁴¹ Poaza sietebema jedecode bārāba ma_Λ ewari dromada siete ewari odida pan_Λ m_Λā bia bedeadī carea. Idiba ātaa bārāba, bārā warrarāneba yōb_Λdarā bida na_Λ be_Λeara ījā odida pan_Λ. ⁴² Ma_Λ siete ewari droma o pan_Λne jūma bārā israelerāa warrewarreabema de zaquede pananida pan_Λ. ⁴³ Māwā bārā warrarāneba yōb_Λdarāba cawadīa bārāra warrewarreabema de zaquede panabadjidada m_Λā bārāra Egiptodeba ēdra eneside. M_Λra bārā Ācōrēa.”–

⁴⁴ Ācōrēba māwā jaradacarea Moiseba israelerāa jarasia jūma Ācōrēba jarada ewari droma bea odamārēā.

24

Ācōrē wua dede ībīrā coadidebema

¹ Ācōrēba Moisea jarasia:

² –Israelerāa jaradua olivo draga idji awa quiruda b_Λmaa enenamārēā. Ma_Λ olivo dragaba m_Λ dede ībīrāra quewaraza coadīa. ³ M_Λ dede eat_Λ jira b_Λ wua nocoare Aaro_Λba ībīrāra quewaraza coa b_Λya urua bamārēā aba ānadr_Λb_Λr_Λd_Λaa. Idiba ātaa bārāneba yōb_Λdarāba na_Λ be_Λeara ījā odida pan_Λ. ⁴ Ībīrā b_Λbada oro idji awa quiru oda j_Λwateza ībīrāra m_Λ quīrāpita quewaraza coadīa pan_Λ.

Ācōrē quīrāpita b_Λbada pa_Λ

[‡] 23:40 Dji biara bea nejōda. Hebreo beade ebu_Λda b_Λēa cārēda jara b_Λda.

⁵ Dji biara ɓɔ harinada edadapɛda paɓra doce ābudadua. Paɓza harinara epedeco jūgurua umé ɓaida ɓɔɔ.* ⁶ Maɓ paɓra mesa oro idji awa quiru odade Ācōrē quĩrāpita errecama umé ɓɔɔɔɔɔ. Errecamaza sei paɓ ɓɔɔɔɔɔ. ⁷ Errecamaza orrocawa incienso quera idji awa quiruda cobɔɔɔɔɔ. Maɓ querara dji paɓ cacuabari Ācōrēa bá diaya. Maɓ quera bá diabɔɔɔɔɔɔɔ aɔɔɔɔɔɔɔɔ paɓra jūma Ācōrēa dia ɓɔɔɔ. ⁸ Anāũbada ewariza paɓ djiwidida Ācōrē quĩrāpita ɓɔɔɔɔɔɔɔɔ. Ācōrēra israelerā ume bedea ɓɔɔɔɔ ɓērā idiba ɔta māwā odida panɔɔ. ⁹ Maɓ paɓ cacuabari querara Ācōrēa bá diai ɓērā jūma maɓ paɓra Ācōrē itea ɓeya. Maɓ ɓērā ababe Aaroɔɔɔ, idji warrarā ɓida arima coɔɔɔɔɔɔɔ panɔɔ.–

Ēberāba Ācōrē biē jarada

¹⁰ Ēberāda ɓasia. Dji papara Israeldebema ɓasía baribɔɔɔɔ dji zezara Egip-todebema ɓasía. Ewari aba maɓ ēberāra israelerā tāēna pɔɔɔɔɔɔɔ wāsia. Pɔɔɔɔɔ nīne idjira ēberā Israeldebema ume djōsia. ¹¹ Djō panɔɔne idjia Ācōrēda biē jarasia. Maɓ carea israelerāba idjira Moisemaa edesidaa cawa omārēā. Maɓ ēberā papara Daɔneba yōna Dibri cau Selomí ɓasía. ¹² Maɓ ēberāra jida eropanesidaa aba Ācōrēba cawabibɔɔɔɔɔɔɔ sāwā odida panɔɔɔ. ¹³ Maɔne Ācōrēba Moisea jarasia:

¹⁴ –Jāɔ ēberā mɔ biē jaradara ɓārā duanɔɔɔɔɔɔɔ āyā ededadua. Jūma idjia mɔ biē jara ɓɔ ũrĩpedadaba ādji jɔwara idji boro ɔɔɔ ɓɔɔɔɔɔɔɔ aɔɔɔɔɔɔɔɔ carea wārāda bedeadɔ ɓɔɔɔ. Māwānacarea jūmarāba idjira mōgaraba tabari beadida panɔɔ. ¹⁵ Israelerāa nāwā jaradua: “Bariduaba mɔɔda biē jaraibɔɔɔ, idjira bedeadɔ ɓɔ ɓērā beuida ɓɔɔ. ¹⁶ Maɓ ɓērā jūma ɓārāba idjira mōgaraba tabari beadida panɔɔ. Mɔ biē jaradada Israeldebema baibɔɔɔɔ wa āɔbema baibɔɔɔɔ, idjira beadida panɔɔ.

¹⁷ Abaɔda mɔɔ beaibɔɔɔ, idji sida beadida panɔɔ. ¹⁸ Abaɔba djārā animarāda beaibɔɔɔ, maɓ animarā beadabari abarica animarāda djibaría diaida ɓɔɔ. ¹⁹ Abaɔba djārāda puoibɔɔɔ, ara idjia puoɔa quĩrāca idji sida puoɔɔɔɔɔ panɔɔ. ²⁰ Djārā ɓɔwɔɔɔɔɔ ɓɔɔsira, idji ɓɔwɔɔɔɔɔ sida ɓɔɔɔɔɔɔɔ panɔɔ. Djārā dauda ārĩsira, idji dau sida ārĩnida panɔɔ. Djārā quidada ɓɔɔsira, idji quidada sida ɓɔɔɔɔɔɔɔ panɔɔ. Ara idjia djārā puoɔa quĩrāca idji sida puoɔɔɔɔɔ panɔɔ. ²¹ Abaɔba djārā animarāda beaibɔɔɔ, maɓ animarā cacuabari abarica animarāda djibaría diaida ɓɔɔ. Baribɔɔɔ mɔɔ beaibɔɔɔ, idjira beadida panɔɔ. ²² Dji puoɔara Israeldebema baibɔɔɔɔ wa āɔbema baibɔɔɔɔ, abarica odida panɔɔ. Mɔɔra ɓārā Ācōrēa.”–

²³ Moiseba jūma maɔɔɔara israelerāa jarasia. Māwā jaradacarea ādjirāba dji Ācōrē biē jaradara āyā ededapɛda mōgaraba tabari beasidaa Ācōrēba Moisea jarada quĩrāca.

* **24:5** Epedeco jūgurua umé. Hebreo bedeadɔ ɓɔ ɓɔɔ “dos décimas de un efa.”

NUMERO

Israelerã Sinai ëjũãne jũepedadacarea ãcõrẽba Moisea israelerã dji umaquĩrãra jũma juachabisia. Juachabida bẽrã naã cartara Numero abadaa. Naã cartade bã bã ãcõrẽba israelerãra Sinai ëjũãneba Canaaã drua daucha pe ededadebemada. Zocãrãmaaraã naã cartara Moiseba bãsia 1405 poa Jesu todi naẽna.

ãcõrẽba Canaaã druara adjirãa diai jaradamĩna israelerãra isabe edeẽ basia idjia jaradara ãjãpedadaẽ bẽrã. ãtebãrã cuarenta poa ëjũã põãsa ewaraga bãde pãrãabisia. ãcõrẽ igaradarã quinipedadacarea idjia waabema israelerãa dewara puru beada poyabipeda Canaaã drua daucha jũebisia.

Dadji ëberã bedede Numero cartadebemada naãda bã eropanãa:

Capítulo 6: Nazareodebemada idjaba sacerdoterãba sãwã israelerã bia jara bãdiidebemada.

Capítulo 10-14; 16-17; 20-21: Israelerã Sinai ëjũãneba Moab druadaa wãpedadadebemada.

Capítulo 22-25; 27; 32: Israelerã jeweda Moab druade bãde panananebemada.

6

Nazareodebema

¹ ãcõrẽba Moisea jarasia:

² -Israelerãa nãwã jaradua: Umaquĩrãba wa wẽrãba ara idjida ãcõrẽ itea beyada aibãrã, maã ewarideba ãtaa idjira nazareo adia. ³ Maã bẽrã idjia uva ba aseada, baridua ba aseada, uva ba oregueada, baridua ba aseada oreguea odada, uva ba cũã sida docara bãa. Idjaba uvada, uva beseade paeãda sida cocara bãa. ⁴ Idji nazareo beyada ada ewarideba aba idji ëdrãi jarada ewaridaa ne jũma uva bara bãda cocara bãa. Uva tada, dji e sida cocara bãa.

⁵ Maã awara ãcõrẽ itea beyada ada ewarideba aba idji ëdrãi jarada ewaridaa idji budara tãcara bãa. Maã ewaride idjira ãcõrẽ itea bã bẽrã idji budara idu urea zebida bãa.

⁶ Idjaba ãcõrẽ itea beyada ada ewarideba aba idji ëdrãi jarada ewaridaa ëberã jaidada caita wãcara bãa. ⁷ Dji zezada, dji papada, dji djabada, dji djabawẽrã sida jaidasira dji bẽwãrã caita wãcara bãa ãcõrẽ quĩrãpita biẽ be amaaba. Maã ewaride idji budara ãcõrẽ itea urea eroã bẽrã ãcõrẽ quĩrãpita bia beida bãa. ⁸ ãcõrẽ itea beyada ada ewarideba aba idji ëdrãi jarada ewaridaa idjira ãcõrẽ itea bia baida bãa.

⁹ Cawaẽne ëberãda idji caita beuibãrã, idji buã ãcõrẽ itea urea eroãra ãcõrẽ quĩrãpita biẽ beya. Maã bẽrã idjira ãcõrẽ quĩrãpita wayacusa bia bei ewaride borobichia tãida bãa. Mãwã oya sietebema ewaride. ¹⁰ Nurẽma puchirãda wa putujuda umẽ sacerdotea diade wãida bãa ãcõrẽ wua dede eãda wãbadamaa. ¹¹ Maãbe sacerdoteba aba ãcõrẽa bea diaida bãa maã ëberãba cadjiruã oda carea. Dewarabemara ãcõrẽa jũma babue diaida bãa. Mãwã ãcõrẽba maã cadjiruãra quĩrãdoaya. Maã ëberãba cadjiruãda osia ëberã beuda caita bãda bẽrã. Maã ewarideba ãtaa idji budara ãcõrẽ itea idu urea zebida bãa. ¹² Maã ewaride oveja dji umaquĩrã poa aba bãda babue diabida bãa idji biẽ beãda carea. Maã ewarideba ãtaa idjira wayacusa ãcõrẽ itea beida bãa ara idjia naẽna ewari jara bãda quĩrãca. Naẽna idjia ãcõrẽ itea bei jarada ewari

o baside Ācōrē ume biē beḏa bērā, mañ ewarira juachaiē ḅḅa Ācōrē itea bei jarada ewari jūma daucha oi carea.

¹³ Ācōrē itea beyada ada ewari jōnacarea nazareoba nāwā oida ḅḅa: Ācōrē wua dede eḏa wābadamaa wāida ḅḅa. ¹⁴ Mama oveja dji umaquīrāda poa aba ḅḅa da sacerdotēa diaida ḅḅa Ācōrēa jūma babue diamārēā. Mañ ovejara jūma bia baída ḅḅa. Mañ awara idjia cadjirua oḏa carea oveja wērāda poa aba ḅḅa da sacerdotēa diaida ḅḅa dji dragara Ācōrēa babue diamārēā. Mañ oveja siḏa jūma bia baída ḅḅa. Idjaba Ācōrē ume necai bai carea oveja dji umaquīrāda sacerdotēa diaida ḅḅa dji dragara babue diamārēā. ¹⁵ Néuḏebema siḏa sacerdotēa diaida ḅḅa Ācōrēa diamārēā. Uva ba siḏa diaida ḅḅa Ācōrēa wea diamārēā. Mañ awara pañ ēsābari neē ḅḅa da jamara aba diaida ḅḅa. Mañ pañra quīrā cacua umé baída ḅḅa: aba dji biara ḅḅa harina nedraga bara oḏaa, dewarabemara nedragaba ḅḅa ḅḅa. ¹⁶ Sacerdotēba dji oveja wērā dragada Ācōrēa babue diaya nazareoba cadjirua oḏa carea. Oveja dji umaquīrāda Ācōrēa jūma babue diaya. ¹⁷ Mañare Ācōrē ume necai bai careabema oveja dragada babue diaya. Mañ babue diabḅḅa jamarade ḅḅa pañ ēsābari neē ḅḅa da, néuḏebema siḏa Ācōrēa diaya. Idjaba uva baḏa Ācōrēa wea diaya.

¹⁸ Mañbe Ācōrē wua dede eḏa wābada caita nazareora borobichia tḅḅa idji buḏa Ācōrē itea idu ureabi baḏara babueida ḅḅa Ācōrē ume necai bai careabema oveja djara dju panḅ tḅḅa.* ¹⁹ Borobichia tḅḅa carea sacerdotēba oveja jīrū nocoarebema djudada nazareo jḅḅa. Idjaba jamarade ḅḅa pañ ēsābari neē ḅḅa da umé edapeḏa mañ siḏa idji jḅḅa: aba nedraga bara oḏada idjaba aba nedragaba ḅḅa ḅḅa. ²⁰ Mañbe sacerdotēba jūma maḅḅa Ācōrē quīrāpita ḅḅa waída ḅḅa diai carea. Māwā jūma maḅḅa Ācōrē itea beḏa bērā sacerdotēba eḏaída ḅḅa. Mañ awara oveja jā nocoarebema djara Ācōrē quīrāpita ḅḅa waḏada, chīde ḅḅa waḏa siḏa idji itea beya.† Jūma māwā oḏacarea nazareo baḏaba uva baḏa doída ḅḅa.

²¹ Jūma maḅḅa Ācōrē ley nazareoḏebemaa. Ācōrē itea baḏada ēḅḅa mañ leyba jara ḅḅa quīrāca jūma diaida ḅḅa. Mañ awara idjia Ācōrē itea beyaḏa aḏa ewariḏe auḏu poya díayaḏa asibḅḅa, ēḅḅa idjia jaraḏa quīrāca jūma diaida ḅḅa.

Sacerdotēba sāwā israelerā bia jara ba

²² Ācōrēba Moisea jarasia:

²³ –Aaroḅa, idji warrarā bida jaradua nāwā israelerā bia jara baḏamārēā:

²⁴ Ācōrēba bārāra carebaya idjaba wagaya.

²⁵ Ācōrēba bārāra bia unu baya idjaba idji biadeba bia erobaya.‡

²⁶ Ācōrēba bārāra quīrā baya idjaba necai ḅḅa.§

²⁷ Aaroḅba, idji warrarā bida mañ trāneba israelerā māwā bia jara baḏibḅḅa, mā wārāda carebaya.–

10

Ācōrēba cachiru obida

¹ Ācōrēba Moisea jarasia:

* **6:18** Ācōrē ume necai bai careabema animarā dragada babue diapeḏa dji enenaba dji djarara arima djupeḏa cobadjia. Sacerdote bida mañ djaradebemada ara idji itea edabadjia. † **6:20** Exodo 29:27-28. ‡ **6:25** Bārāra bia unu baya. Hebreo bedeaḏe nāwā ḅḅa ḅḅa: “Ācōrēba idji quīrāḏarrara bārāmaa uruabiya.” § **6:26** Bārāra quīrā baya. Hebreo bedeaḏe ḅḅa ḅḅa: “Ācōrēba bārāare aḅḅa baya.”

2 –Paratada edadapeda cachiruda umé chĩ odadua. Mañ cachirura zadia puru ābaa tr̄ni carea idjaba nocodaa wābiēi carea. 3 Cachiru umena dārā jĩguab̄l̄l̄de puruda jūmaena b̄l̄ ume ābaa dji j̄l̄redida pan̄la m̄l̄ wua dede eda wābadama. 4 Cachiru aba dārā jĩguab̄l̄l̄de israelerā bororā awa b̄l̄ ume ābaa dji j̄l̄redida pan̄la. 5 Cachiru ara pichia jĩguab̄l̄l̄de israelerā āmādaudjabariare duan̄l̄ra nocodaa wānida pan̄la. 6 Wayacusa ara mañ quĩrāca jĩguab̄l̄l̄de israelerā j̄l̄wa ac̄l̄are duan̄l̄ra wānida pan̄la. Ara mañ quĩrāca jĩguab̄l̄l̄de israelerā j̄l̄wa araare duan̄l̄ra, āmādaudbaebariare duan̄l̄ sīda wānida pan̄la. 7 Israelerā ābaa dji j̄l̄redamārēē cachirura dārā zadadua. Nocodaa wānamārēē quĩrā awara zadadua.

8 Aaroñ warrarā sacerdoterāba mañ cachirura zadida pan̄la. Idiba ātaa ādjirāba, ādji warrarāneba yōb̄l̄darā bida māwā odida pan̄la. 9 Bārā druade jūēpedadacarea dji quĩrūda bārā ume djōne zesidara, bārā djōne wāb̄l̄dade cachirura zadadua. Māwā m̄l̄a bārāra quĩrādoāēa āteb̄l̄l̄ dji quĩrūnebemada ēdr̄l̄ edaya. 10 Mañ awara m̄l̄a jaraēa ewari droma bea b̄l̄sridaba ob̄l̄dade, jedeco djiwiēi ewari ob̄l̄dade bida cachirura zadadua. Animarā babue diab̄l̄dade, m̄l̄ ume necai bai careabema animarā beab̄l̄dade bida cachirura zadadua. Mañ zab̄l̄daba m̄l̄a bārānebemada quĩrānebabi baya. M̄l̄ra bārā Ācōrēa.

Israelerā Sinaideba nocodaa wāpedada

11 Israelerā Egiptodeba ēdr̄l̄pedadacarea poa aba ār̄l̄ jedeco umé veinte ewari b̄l̄de j̄l̄rārā Ācōrē wua de ār̄l̄ b̄adara nocodaa wāsia. 12 Ara mañda israelerāra Sinai ējūā pōāsa ewaraga b̄l̄deba mañ j̄l̄rārā caid̄u wāsidaa. Ānāū eda wāb̄l̄dade Parañ ējūā pōāsa ewaraga b̄l̄de jūēne wāsidaa. Mama j̄l̄rārāra jira besia.

13 Sinaideba ēdr̄l̄sidade israelerāra wāb̄l̄r̄sidaa Ācōrēba Moisea jaraēa quĩrāca. 14 Naārā Judadeba yōna puruda ādji bandera bara wāsia. Ādji borora Aminadā warra Naasoñ basía. 15 Ādjirā ume Isacardeba yōna puruda wāsia. Ādji borora Zuá warra Natanael basía. 16 Idjaba Zabuloñneba yōna puru sīda ādjirā ume wāsia. Ādji borora Heloñ warra Eliá basía. 17 Mañ ūbeaare Levi warra Gersoñneba yōpedadarāba, Levi warra Merarideba yōpedadarā bida Ācōrē wua deda jūma ēr̄acuadapeda edesidaa.

18 Ādjirāare Rubeñneba yōna puruda ādji bandera bara wāsia. Ādji borora Sedeu warra Elisu basía. 19 Ādjirā ume Simeoñneba yōna puruda wāsia. Ādji borora Zurisadai warra Selumiel basía. 20 Idjaba Gadeba yōna puru sīda ādjirā ume wāsia. Ādji borora Deuel warra Eliasa basía. 21 Mañ ūbeaare Levi warra Coádeba yōpedadarāba Ācōrē wua dede edabemada jūma edesidaa. Ādji cāñnima jūēb̄l̄dade Ācōrē wua de naēna edepedadaba mañ dera o eropanabadjidaa.

22 Ādjirāare Epraiñneba yōna puruda ādji bandera bara wāsia. Ādji borora Amiú warra Elisamá basía. 23 Ādjirā ume Manasedeba yōna puruda wāsia. Ādji borora Pidasu warra Gamaliel basía. 24 Idjaba Benjamiñneba yōna puru sīda ādjirā ume wāsia. Ādjirā borora Gedeoni warra Abidañ basía.

25 Jirūare Dañneba yōna puruda ādji bandera bara wāsia. Ādjirāra panasidaa dji quĩrūba ēpēsīdara mañ ēberārā ume djōni carea. Ādji borora Amisadai warra Ajjeze basía. 26 Ādjirā ume Aserdeba yōna puruda wāsia. Ādji borora Ocrañ warra Pagiēl basía. 27 Idjaba Neptalideba yōna puru sīda ādjirā ume wāsia. Ādji borora Enañ warra Ahira basía.

28 Israelerã nocođaa wãbΛdaza ara mañ quĩrãca wãbadjidãa.

Hobá ãdjirã ume wãmãrẽã Moiseba jarada

29 Israelerã Sinaideba êdrΛdi naẽna Moiserã Hobá ume bedeasia. Hobára Moise zãwãrẽ Reuel warra basía.* Madiañ druadebema basía. Moiseba Hobáa jarasia:

-Dairãra wãbΛrΛdia ãcõrẽba diai jarada druadaa. Dairã ume wãdua. ãcõrẽba dai israelerãa ne biada diayađa asia. Mañ bẽrã dairãba bía ne biada waibΛa diadia.-

30 Hobába panusia:

-Mñra wãéa. Mñ druadaa jẽda wãya mñ ãberãrãmaa.-

31 Mañne Moiseba jarasia:

-Mñ quĩrã djuburia jẽda wãrãdua. BΛa bio cawa bΛa sãma êjũã põãsa ewaraga bΛde dairãra cãinida panΛda. BΛa dairãra poya jipa pe edeya.† 32 BΛda dairã ume wãibΛrΛ, ne jũma bia ãcõrẽba dairãa diabΛrΛdebemada bía diadia.-

33 Mãwã bedeadacarea israelerãra Sinai eya ãcõrẽ eya abadađeba wãsidãa. Ewari ùbea nĩbasidãa. Mãwã nĩnane ãcõrẽ baurudera ãdjirã na eronĩbasidãa cawabimãrẽã sãma ãnãũnida. 34 ãsa israelerã nocođaa wãbΛdade ãcõrẽ jãrãrãra ãdjirã ãrã wãbadjia.

35 ãcõrẽ baurude nocođaa edebΛdaza Moiseba nãwã jarabadjia:

ãcõrẽ, na wãdua. BΛ ume dji quĩrũra ãyã jΛrecuadua. BΛ quĩrãnacara ãyã mĩrũ wãbicuadua.

36 ãcõrẽ baurude ãdji cãinima jũebibΛdade Moiseba nãwã jarabadjia:

ãcõrẽ, jẽda zedua dai israelerã zocãrã duanΛmaa.‡

11

ãcõrẽba tΛbΛ urua eradrΛbida

1 Mãwã nĩnane israelerãra ãdji bia mĩga panΛ carea ãcõrẽ quĩrãpita biẽ bedeã duanesidãa. Mañ ùrĩsiđe ãcõrẽra quĩrũpeda tΛbΛ uruada ãdjirãmaa eradrΛbisia. Mañ tΛbΛ uruaba puru iquidabema deda ãcΛrΛ bácuasia. 2 Mañ carea israelerãba Moisea quĩrã djuburiada iwidisidãa. Ara mañda Moiseba ãdjirã carea ãcõrẽba bedeã djuburiabΛrΛde tΛbΛ uruara quisia. 3 Mama trã bΛsidãa Taberá, ãcõrẽba tΛbΛ uruada ãdjirã tãẽna eradrΛbida bẽrã.*

ãcõrẽba põrã diabueda

4 ΛcΛrΛ ãibemarã israelerã ume nĩnaba ãdjia co panΛ awara dewara djicoda co quĩrã panasidãa.† Mañ bẽrã israelerã sida sode biẽ panenapeda nãwã jarasidãa:

-¡Ay, nedjarada cobΛdabara! 5 Dadjirãba quĩrãneba panΛa Egiptode bedada bari co panabadjidada. Idjaba pepinoda, nejõda, ceboyada, puerroda, recaõ sida co panabadjidãa. 6 BaribΛrΛ idira abari co panΛba sã panΛa. Ababe nañ manádrΛ co tapanΛa.-

7 Manára culádrΛ ta quĩrãca pichia querasia. Bedelio quĩrãca torroa cuaracuara basia.‡ 8-9 Diamasiza êjũã cũrãsaba beguea nũmebΛrΛde manára odjabadjia. Israelerãba manára jΛrΛ pedapeda birajubadjidãa wa yude Λrababadjidãa. MañgΛra djubadjidãa wa pañda obadjidãa. Dji warraara pañ olivo dragadaa odaca basia.

* 10:29 ΛcΛrΛmaarã Hobára Moise zãwãrẽ basía. † 10:31 BΛa dairãra poya jipa pe edeya. Hebreo bedeade bΛ bΛa: “BΛra dai dau baya.” ‡ 10:36 Dai israelerã zocãrã duanΛmaa. Hebreo bedeade mañra ebuđa bΛéa. * 11:3 Hebreo bedeade Taberá trãba jara bΛa “tΛbΛ urua.” † 11:4 ΛcΛrΛ ãibemarãra israelerã ume Egipto druadeba êdrΛsidãa. Exodo 12:38. ‡ 11:7 Bedeliora bacuru baa.

¹⁰ Mañne Moiseba ũrĩsia deza dji eda wãbadama israelerãra ãdjia co quĩrĩa panã carea jĩa panãda. Mañ carea ãcõrẽra ãdjirã ume bio quĩrũsia. Moise bida mañra biẽ unusia. ¹¹ Mañ carea Moiseba ãcõrẽa jarasia:

-Mñra bã nezocaa. Mañda ¿cãrẽ cãrẽã bãa mñra jãwã biẽ o bã? ¿Mña cãrẽda bã quĩrãpita biẽ oda bẽrã bãa jãwã nañ purura mñ jãwade bãsi? ¹² ¿Mñra ãdji papaca? ¿Mñabãrã ãdjirãra tocuasica? Mñwãra ¿cãrẽ cãrẽã jara bã ãdjirãra bãa ãdji drõã naẽnabemarãa diai jaraða druadaa edemãrẽã daupẽbariba warra jãwade bara edebari quĩrãca? ¹³ Nañ ãberãrã jĩa panãba mña jara panãa: “Dairãa nedjarada codi carea diadua.” Baribãrã mña ¿sãma nedjarada edai ãdjirãa diai carea? ¹⁴ Mñdubãbã nañ purura poya edeã. Mñwã edeira jũmawãya zarea bãa. ¹⁵ Bãa nañ puruda mñdubãbã edebibãrã biara bãa mñra beaida. Bãa wãrãda mñda bia unu bãbãrã, mñra beadua waa bia mĩgarãmãrẽã.-

¹⁶ ãcõrẽba panusia:

-Israelerã bororã bãa bio cawa bãda setenta edapeda mñ wua de caita ededua. Mama bã ume jãñnida panãa. ¹⁷ Mañne mñra mama edaa zepeda bã ume bedeaya. Mña bãa diada Jaureda ãdjirãa bida diaya nañ puruda careba ededãmãrẽã. Mñwã bãdubãbã nañ purura edeã.

¹⁸ Israelerãa jaradua nedjarada nu codi bẽrã nane ãdjirãba odida panãa nu mñ quĩrãpita bia duanani carea. § Mña ũrĩsia ãdjirã jĩa panãba nãwã jara panãda: “¡Ay, nedjarada cobãdabara! ¡Dadjirãra Egiptode biara duanabadjidãa!” Mñwã jara panã bẽrã mña ãdjirãa nedjarada diaya codãmãrẽã. ¹⁹⁻²⁰ Mañ nedjarara ãdjirãba ewari ababe, ewari umé, ewari juesuma, die ewari, veinte ewari bida codãã, ãtebãrã jedeco aba codia aba nedjaraba jaitabãdadaa.* Mñwã oya mñra bãrã ume bãmĩna. ãdjirãba mñda igaradapeda jĩa panãba mñ quĩrãpita nãwã jara panãa: “¿Dadjirãra cãrẽ cãrẽã Egiptodeba edrãsida?”-

²¹ Moiseba jarasia:

-Umaquĩrãrã awa mñ ume seisciento mil panãa. Mañda bãa jara bãa jedeco aba nedjarada dairãba codãmãrẽã diaida. ²² Dai ovejada, pacada jũma beabãda sida jũmarã itea araã. ¡Pusãdebema beda jũma beabãda sida araã!-

²³ ãcõrẽba Moisea jarasia:

-¿Mña jũma poya oẽca? Idi bãa unuya mña jaraðara poya oida wa poya oẽda.-

²⁴ ãcõrẽ ume bedea bãðara Moiseba israelerãa jarade wãsia. Mañne israelerã bororãda setenta edapeda ãcõrẽ wua de caita pe edesia. ²⁵ Mama ãcõrẽra jãrãrãne edaa zepeda Moise ume bedeasia. Idjia Moisea diada Jaureda mañ setenta israelerã bororãa bida diasia. Mañ Jaurera ãdjirãmaa zepeda cawaẽne ãcõrẽneba bedea duanesidaa. † Mñwãnacarea waa ara mañ quĩrãca bedeadaẽ basía.

²⁶ Mañne Moiseba setenta bororã edadãdebemada umé ãcõrẽ wua demaa wãnaẽ basía, ãtebãrã israelerã duanãma panesidaa. Abara Eldá basía. Dewarabemara Medá basía. ãcõrẽ wua demaa wãnaẽ badamĩna ãcõrẽba diada Jaurera ãdjia bida edasidaa. Mañ bẽrã ãdji sida cawaẽne ãcõrẽneba bedea panesidaa israelerã duanãma. ²⁷ Mañ carea cũdra aba Moisemaa pira wãpeda nãwã jarasia:

§ **11:18** ãcõrẽ quĩrãpita bia duanani carea ãdjirãra cuidapeda wua tãtoãdada jãñnida panasidaa. Idjaba ãdji quima ume jipa cãñnida panasidaa. * **11:19-20** Aba nedjaraba jaitabãdadaa. Hebreo bedeade bã bãa: “Aba ãdji quẽbãde odjabãrãdaa.” † **11:25** Hebreo bedeade ebuda bãã sãwã bedesidada. Zocãrãmaara ãdjia cawaããne ãcõrẽ bedeada mñã cawaiẽ jara duanesidaa waa dadjia ũrĩnaca bedeade bedea duanesidaa.

-¡Eldáda, Medá sída Ācōrēneba bedeā panΛa israelerā duanΛma!-

²⁸ Mañne Nuñ warra Josueba jarasia:

-Mñ boro Moise, ādjía idu māwā bedeabirādua.- (Josuera cūdra edaΛba Moise carebabari basía.)

²⁹ Moiseba jarasia:

-¿BΛa crīcha bΛca ababe mñabΛrΛ Ācōrē Jaurera erobaida bΛda? Mñmaarā bia bacasia Ācōrēba idji Jaureda jūmarāa diabΛrΛbara idjaba jūmarāda idjideba bedeabΛdabara.-

³⁰ Māwānacarea Moiserā, israelerā bororā sída jēda wāsídaa israelerā duanΛmaa.

³¹ Mañbe Ācōrēba nāūrāda pusaareba tΛbisía. Mañ nāūrāba pōrāda zocārā enesia israelerā duanΛmaa. Israelerā duanΛmaΛba ewari aba wāida bΛ quīrāca mañ pōrāra jeweda jārēbaribusi basía. Egorodeba dji łtΛara dadji bacara daucha basía. ³² Mañ ewaride āsa, diamasi, nurēma bída israelerāba pōrāra quenabadjídaa. Dji mañrāra beadaba ēda cincuenta birasia.‡ MañgΛra beseade pae duanasídaa ādjirā duanΛma.

³³ Mañ pōrā djara jūma codi naēna Ācōrēra ādjirā ume quīrūsía.§ Mañ bērā israelerāra zocārā quinibisía. ³⁴ Dji zocai panenaba maná awara co quīrīā pananara joucuasídaa. Mañ carea mañ ējūāra trΛ bΛsídaa Kibro-hataava.*

³⁵ Kibro-hataavadeba israelerāra Hazerođaa wānapeda mama duanasídaa.

12

Mariaba Aaroñ bída Moise biē jarapedada

¹ Mariaba, Aaroñ bída ādji djaba Moiseda biē jara panesídaa āībema wērā edada carea.* ² Ādjía nāwā jarasídaa:

-¿Ācōrēra ababe Moisedeba bedeabarica? ¿Dadjideba bída bedeacaca?-

Māwā bedeā panΛra Ācōrēba biē ūrīsía. (³ Jūma nañ ējūāne Moiserā dji dromaara hai crīchara neē basía.) ⁴ Ara mañda Ācōrēba Moisea, Aaroña, Mariaa bída jarasia:

-Bārā ūbea mñ wua demaa zedādua.-

Ara mañda wāsídaa. ⁵ Mañne Ācōrēra jΛrārā łtΛba edaa drasoā jira bΛde edaa zesía idji wua dede eda wābadamaa. Mama Aaroñra Maria sída caitaara trΛsía. Ara mañda caitaara wāsídaa. ⁶ Mañbe Ācōrēba ādjía jarasia:

-MñΛ jarabΛrΛda bio ūrīnādua. Mñneba bedeabadarā bārā tāēna bea ume mñra cāīmocaradeba idjaba cāīmocara quīrāca ne unubi bΛdeba bedeabaria. ⁷ BaribΛrΛ mñ nezoca Moise ume māwā bedeacaa. Jūma mñ ēberārā cāyābara idjiabΛrΛ mñra biara ĩjā bΛa.† ⁸ Idji ume mñra nēbΛrΛbaria. Ne jara bΛdeba idji ume bedeacaa. ĀtebΛrΛ ebuda jarabaria. Idjía mñra unubaria. Māwā bΛ bērā ¿bārāba cārē cārēā wayadaē basi mñ nezoca Moiserā biē jaradi carea?-

⁹ Ācōrēra ādji ume bio quīrūpeda wāsía. ¹⁰⁻¹¹ Ācōrē wua demaΛba jΛrārā łtaa wābΛrΛde Mariara aidaba bira nūmesía.‡ Mañ unuside Aaroñba Moisea nāwā bedeā djoburiasía:

‡ **11:32** Ēda cincuenta. Hebreo bedeade bΛ bΛa “diez homeres.” § **11:33** Ebuda bΛēa cārē cārēā Ācōrēra ādjirā ume quīrūsía. ΛcΛrΛmaarā israelerā jūmawāyā ne co panΛ carea quīrūsía idjaba dewararāmaarā ādjía biē bedeapedada carea quīrūsía. * **11:34** Hebreo bedeade mañ trΛba jara bΛa: “Nedjara awua panΛ carea beupeđada joubada ējūā.” * **12:1** Āībema wērā. Hebreo bedeade bΛ bΛa: “Cusita wērā.” Ebuda bΛēa mañ wērāra Seporā basída wa Moiseba dewarada edasída. † **12:7** IdjiabΛrΛ mñra biara ĩjā bΛa. ΛcΛrΛmaarā nāwā jara bΛa: “Mñ purura idjía díasía wagamārēā.”

‡ **12:10-11** Mariara aidaba bira nūmesía. Hebreo bedeade bΛ bΛa: “Mariara aidaba nieve quīrāca basía.”

-Mā boro, mā quĩrā djuburia daiba crĩchadaēne cadjirua opedađara quĩrādoada. ¹² Maria cacuara idu jūma āri ħebirādua warra ʌradʌgađa quĩrāca.-

¹³ Ara maļda Moiseba Maria carea Ācōrēa quĩrā djuburiada nāwā iwidisia:

-Ācōrē, mā quĩrā djuburia mā djabawērā Mariara biabidua.-

¹⁴ Ācōrēba panusia:

-Idji zezaba cawa obʌrʌde idji quĩrādarrade idođabara, ¿siete ewari puru jĩga ħʌdaē bacasidaca quĩrā peramārēā? § Ara mā quĩrāca bārāba idjira siete ewari puru jĩga ħʌdida panʌ. Māwānacarea poya jēda zeya.

¹⁵ Ara maļda israelerāba Mariara puru jĩga ħʌde wāsidaa siete ewari mama ħamārēā. Mā siete ewaride israelerāra nocođaa wānaē basía aba Maria jēda zebʌrʌdaa. ¹⁶ Zedacarea Hazerođeba Paraļ ējūā pōāsa ewaraga ħʌde jūēne wāsidaa.

13

Canaaļ drua acʌde wā panana

¹ Maļbe Ācōrēba Moisea jarasia:

² -ʌcʌrʌ umaquĩrārāda Canaaļ drua acʌde diabuedua. Mā druara mā israelerā diaya. Israeldeba yōna doce purudebemada aba aba edadua diabuei carea. Ādjira puru boroda ħeđida panʌ.-

³ Ara maļda Moiseba ʌcʌrʌ umaquĩrārāda Paraļ ējūā pōāsa ewaraga ħʌdeba Canaaļnaa diabuesia Ācōrēba jarada quĩrāca. Jūma ādjirāra israelerā bororā basía. ⁴ Ādjirāra naʌgrā basía: Rubeʌneba yōna purudebema Zacu warra Samuada, ⁵ Simeoʌneba yōna purudebema Hori warra Sapada, ⁶ Judadeba yōna purudebema Jepone warra Caleda, ⁷ Isacardeba yōna purudebema Jose warra Igalda, ⁸ Epraiʌneba yōna purudebema Nuʌ warra Oseada, ⁹ Benjamiʌneba yōna purudebema Rapu warra Paltida, ¹⁰ Zabuloʌneba yōna purudebema Sodi warra Gadielda, ¹¹ Jose warra Manasedeba yōna purudebema Susi warra Gadida, ¹² Daʌneba yōna purudebema Gemali warra Amielda, ¹³ Aserdeba yōna purudebema Micael warra Setuda, ¹⁴ Neptalideba yōna purudebema Vapsi warra Nahbida, ¹⁵ idjaba Gadeba yōna purudebema Maqui warra Geuelda. ¹⁶ Moiseba Canaaļ drua acʌde diabuedarā trʌra maʌgrā basía. (Nuʌ warra Oseara Moiseba trʌ ħʌsia Josue.)

¹⁷ Moiseba maļ ēberārā Canaaļ drua acʌde diabueside nāwā jarasia:

-Negue ējūā pōāsa ewaraga ħʌareba ējūā eyaida ħʌdaa wānadua.

¹⁸ Acʌdadua maļ druara sāwā ħʌda idjaba maļ druadebemarāra sāwā ħeada; mēsra ħeada wa mēsraē ħeada; zocārā panʌda wa zocārāē panʌda.

¹⁹ Acʌdadua ādji druara sāwā ħʌda; bia ħʌda wa biē ħʌda. Idjaba acʌdadua ādji purura sāwā ħeada; mōgaraba auđu jūrā ca ħeada wa ara jāwā ħeada.

²⁰ Acʌdadua dji ējūāda; ējūā biada wa ējūā biaēda, bacuru baraada wa neēda. ¡Sozarra ħeada! Idjaba maļ druadebema nejōda ʌcʌrʌ ħa enenadua.-

(Moiseba ādjirāra uva jara diabuesia.)

²¹ Ara maļda Canaaļ drua acʌde wāsidaa. Ādjirāba jūma acʌsidaa Ziʌ ējūā pōāsa ewaraga ħʌdeba aba Reho purudaa. (Reho purura Hamá drua caita ħʌa.) ²² Negue ējūā pōāsa ewaraga ħʌare wānapeda Hebroʌ purude jūēne wāsidaa. Mā purude Ahimaļda, Sesaida, Talmai sida panabadjidaa. Ādjira Anacadeba yōpedada basía.* (Ādji drōā naēnabemarāba Hebroʌ purura osidaa siete poa egiptorāba Zoaļ puru odi naēna.) ²³ Dji acʌde wā panʌra

§ 12:14 Abaʌba djārā quĩrādarrade idosira maļ ēberāra Ācōrē quĩrāpita biē besia. * 13:22 Anacadeba yōpedadara draso waiħaga ħesia.

jewedā Escol abadaē jūēne wāsidaa. Mama uva cΛmΛ droma bΛda aβa tΛ edasidaa. MaḷgΛra bacurude jḷnapeda ēberā uméba equiadeba edesidaa. Idjaba granadajōda, higojō sida ba edesidaa. ²⁴ Maḷ jewedara ādjirāba trḷ bΛsidaa Escol, uva cΛmΛ droma bΛda tΛ edapedada bēra.†

²⁵ Cuarenta ewari Canaaḷ druara jūma acΛ pananapeda jēda wāsidaa. ²⁶ Paraḷ ējūā pōāsa ewaraga bΛde Cadé abadama ādjirāra Moise ume, Aaroḷ ume, idjaba jūma israelerā ume ābaa dji jΛresidaa. Maḷne jūma ādjia unupedada nēbΛrΛdapeda Canaaḷ druadebema nejōda acΛbisidaa. ²⁷ Ādjirāba Moisea nāwā nēbΛrΛsidaa:

-BΛa wābida druade dairāra jūēsidaa. Wārāda maḷ druade baridua ne upedadara bia zaubaria. Maḷ druadebema nejōda acΛdua. ²⁸ BaribΛrΛ maḷ druade bea ēberārāra bio mēsrā beaa. Ādji purura waibΛa beaa idjaba mōgaraba auḍu jūrā ca beaa. Mama dairāba Anacadeba yōpedadarāda unusidaa. ²⁹ Ādjirā awara Negue ējūā pōāsa ewaraga bΛde amalecitarāda panabadaa. Ējūā eyaida bΛde hititarāda, jebuseorāda, amorreorā sida panabadaa. Pusaare, Jordaḷ doare bida cananeorāda panabadaa.-

³⁰ Maḷ bedea carea puru Moise quīrāpita bΛga nūmΛra Caleba chupeabisia. Maḷbe jarasia:

-jWāna! jMaḷ druara dadjirāba poya edadia! jMaḷ druade bea ēberārāra wārāda poyadia!-

³¹ BaribΛrΛ idji ume acΛde wā pananaba jarasidaa:

-jDadjirāra wānaēa! jMaḷ druade bea ēberārāra dadjirā cāyābara mēsrāra beaa!-

³² Maḷbe sewadeba ādjirāba israelerā jara panesidaa ādjia acΛde wā panana druara dji biaēda. Nāwā jarasidaa:

-Jāḷ druā daiba acΛde wā pananane ēberārāra dji quini nūmabaria.‡ Maḷ awara ēberārā daiba unupedadara jūma waibΛga beaa. ³³ Mama dairāba unusidaa Anacadeba yōpedada ēberārā drasoā waibΛga beada. Ādjirā acΛdabara dairāra djuburi quedeaa adichichi quīrāca. Idjaba ādjirāba dairāra ara maḷ quīrāca unusidaa.-

14

Israelerāba Ācōrē igarapedada

¹ Maḷ ūrīsidade israelerā jūmarāda bΛga nūmesia idjaba maḷ diamasi jīā panΛda ḷnadrΛsidaa. ² Puruba Moiseda, Aaroḷ sida biē jaradapeda ādjia nāwā jarasidaa:

-jDairāra Egiptode beupedadabara biara bacasia! jNaḷ ējūā pōāsa ewaraga bΛde bida beupedadabara biara bacasia! ³ jĀcōrēba cārē cārēā dairāra maḷ druadaa edebΛrΛ? jMama djō panΛne maḷ druadebemarāba dairāra quenanamārēā edebΛrΛca? jDai wērārāra, warrarā sida maḷ ēberārāba ara ādjirā itea jidadamārēā edebΛrΛca? jEgiptodaā jēda wānida biara bΛēca?-

⁴ Maḷbe ādjiduba jara duanesidaa:

-Aβa edadia dadjirā boro bamārēā. Maḷbe Egiptodaā jēda wānia.-

⁵ Maḷ ūrīsidade Moiserā, Aaroḷ sida jūma israelerā quīrāpita chīrāborode barru copanesidaa.* ⁶ Maḷne Nuḷ warra Josueba, Jepone warra Cale bida

† 13:24 Hebreo bedeaē Escol trḷba jara bΛa “cΛmΛ.” ‡ 13:32 Ēberārāra dji quini nūmabaria. Hebreo bedeaē nāwā bΛ bΛa: “Maḷ ējūāba dji panabadara mībaria.” ΛcΛrΛmaarā maḷba jara bΛa maḷ ējūāne ēberārā djō panΛneba dji quini nūmabarida. * 14:5 ΛcΛrΛmaarā ādjira chīrāborode barru copanesidaa Ācōrēa bedea djuburiadi carea idjaba ḷcΛrΛmaarā māwā osidaa puru jēda wārānamārēā bedea djuburiadi carea.

ãdjia cacuade jã panãda sopuaba cõãtasidaa. Maã umébmara Canaaã druã acãde wã panananebema basía. ⁷ ãdjia israelerãa jarasidaa:

-Dairãba acãde wã panana ëjũãra bio bia ßãa. ⁸ Maã druade baridua ne upedãdara bia zaubarìa. ãcõrẽba dadjirãda bia unu ßãbãrãã maã druadaa edepeda jũma diaya. ⁹ Maã bẽrã ãcõrẽra igararãnadua. Idjaba maã druadebemarãda wayarãnadua. Dadjirãba poyadã, ãdjirãra caiba carebai neẽ panã bẽrã. Baribãrãã ãcõrẽda dadjirã ume ßãa. Maã bẽrã ãdjirãra wayarãnadua.-

¹⁰ Mãwã jara pananamĩna puruba ãdjira mõgaraba tabari beadiada asidaa. Mãwã duãne cawaẽne ãdjirãba unusidaa ãcõrẽ quĩrãwãrẽã dorrodorroadã idji wua dede ãnaga dogoda. ¹¹ Maãne ãcõrẽba Moisea jarasia:

-jNaã ëberãrãba baridua carea mãra igarabadaa! jMãã ãdjirã tãẽna ne ununaca waißãã beada odãmĩna wadibida mãra ãjã amabadaa! ¹² Maã carea mãã ãdjirãra quinibiya. Baribãrãã ßãdeba mãã ãdjirã cãyãbara puru waißãara ßãda idjaba ßããara ßãda yõbiya.-

Moiseba israelerã carea ãcõrẽã bedea djuburiada

¹³⁻¹⁴ Moiseba ãcõrẽã jarasia:

-Bã ßããdeba naã ëberãrãra Egiptoẽba ëdrã enesia. Mããda ßãã ãdjirãda quinibibãrãã egiptorãba ãrĩnapeda Canaaã druadebemarãã nẽbãrããdia. Mã Boro, Canaaãnebemarãba naẽna ãrĩsidaa ßãra dairã ume ßããda, dairãma ebuãda odjasida, ßã jãrãrãda dairã ãrãã nĩbabarida, ãsa ßãra jãrãrãã ãtãba edaa drasoã jira ßãde dairã na wãbarida idjaba diamasi ara mãã jãrãrãda tãbãã quĩrãca erãdrã nũmabarida. ¹⁵ Bãã naã ëberãrãda jũma quinibibãrãã, ßãã o ßãã ãrĩpedãdaba nãwã jaraãdia: ¹⁶ “ãcõrẽba israelerãra idjia diai jaraãda ëjũãnaã poya edeẽ basía. Maã bẽrã ãdjirãra ëjũã põãsa ewaraga ßãde jũma quinibisia.”

¹⁷ Mã Boro, mãwã jararãnamãrẽã mãã quĩrãã djuburia ßãã ßããara unubidua ara ßãã jaraãda quĩrãca. ¹⁸ Bãã jarasia ßããra baridua quĩrãcada idjaba ëberãrãra bio quĩrãã ßããda. Maã awara jarasia ãdjia cadjirua obadara, ßãã bedea igarabada sida ßãã quĩrãdoabarida. Mãwãmĩna dji bedeade ßããra ßãã cawa obariada asia. Dji zezaba cadjirua oda carea idjida, idji warrarãda, idji wiuzaquerãda, ãdjirãã warrarãã sida cawa o ßãbariada asia.† ¹⁹ Maã bẽrã ßãã quĩrãã waißãã ßããdeba naã ëberãrãba cadjirua opedãdara quĩrãdoadaã ãdji Egiptoẽba ëdrãpedãda ewarideba aba ididaã ßãã quĩrãdoadaã quĩrãca.-

²⁰ ãcõrẽba jarasia:

-ãdjia cadjirua opedãdara mãã quĩrãdoasia ßãã bedea djuburiada bẽrã. ²¹ Mãwãmĩna mããra wãrãda zocai ßãã bẽrãã, idjaba wãrãda jũma naã ëjũãne dji dromaara ßãã bẽrãã, wãrãda nãwã cawa oya. ²²⁻²³ Naã ëberãrãã ni abaãda mãã ãdji drõã naẽnabemarãã diai jaraãda ëjũãne idu jũẽbiẽã. ãdjirãba mãã quĩrãwãrẽã dorrodorroadã unupedãdamĩna idjaba Egiptoẽ, ëjũãã põãsa ewaraga ßããde bida mãã ne ununaca o ßããda unupedãdamĩna mããra ãjãnaẽ basía. ãtebãrãã mãã poya oẽ quĩrãca ßããrima zocãrãã biẽ bedeasidaã.‡ Mããda igarapedãda bẽrãã ãdjirãã ni abaãda Canaaã druade jũẽnaẽã. ²⁴ Baribãrãã mãã nezoca Cale crĩcharã awara ßãã. Idjiabãrãã mããra ne jũmane bia ëpẽbaria. Maã bẽrãã idjia acãde wãã ßããda ëjũãne mãã idjira jũẽbiya. Idjia, idjideba yõbãdarãã bida mãã ëjũãra edadã. ²⁵ Baribãrãã nu bãrãra Pusa Purrudãã wãbada ode jẽda wãnadua ëjũãã põãsa ewaraga ßããdaã. Ara nawena amalecitarãda cananeorãã sida Canaaãã druã jewedãde duããã.-

²⁶ Idjaba ãcõrẽba Moisea, Aaroãã bida nãwã jarasia:

† 14:18 Exodo 34:6-7. ‡ 14:22-23 ßããrima zocãrãã. Hebreo bedeade jara ßãã “ããrima die.”

²⁷ –¿Aba sãlbe nañ puru cadjiruaba m̃ra biẽ jara panani? M̃ra ùrĩ ðla ãdjia m̃da biẽ jara panabadada. ²⁸ Mañ bẽrã ãdjirãa nãwã jaraðe wãnadua: “Ãcõrẽba nãwã jara ðla: m̃ra wãrãda zocai ðl bẽrã bãrãba jarapedada quĩrãca wãrãda oya. ²⁹ Jũma bãrã veinte poa auðu ðea m̃ra juachabidaba m̃da biẽ jarapedada bẽrã nañ ãjũã põãsa ewaraga ðlde beudã. ³⁰ Bãrãnebema ni abalda m̃ra wãrãneba bãrãa diai jarada ãjũãnaa jũene wãnaẽa. Ababe Jepone warra Caledra, Nuñ warra Josue sida mañ ãjũãne jũene wãnia. ³¹ Bãrãba jarasidaa mañ druadebemarãba bãrã warrarãra ara ãdji itea jida ededida. Baribara mañ drua bãrãba igarapedadara m̃ra bãrã warrarãa diaya. Mañbe ãdjirãra mañ druade bia panania. ³² Baribara bãrã dji drõãrãra nañ ãjũã põãsa ewaraga ðlde beudã. ³³ Bãrã warrarãra bãrã ume nañ ãjũã põãsa ewaraga ðlde cuarenta poa para nĩbadã oveja wagabari para nĩbabari quĩrãca. Bãrãba m̃ra igarapedada bẽrã, bãrã warrarãra bia mĩga panania aba bãrã jũma beubadaa. ³⁴ Canaañ drua aalde wã panana ãberãrãra cuarenta ewari mama panasida bẽrã, bãrãra cuarenta poa bia mĩga pananida panla m̃ igarapedada carea. Mãwã bãrãba cawadã m̃ quĩrũbira sãwãbara ðlãda.” ³⁵ M̃ra Ãcõrẽa. M̃ra jaraðara wãrãda oya. Nañ puru dji cadjiruada m̃ra cawa oya jũmarãba m̃da igarapedada bẽrã. Nañ ãjũã põãsa ewaraga ðlde beudã.–

³⁶⁻³⁷ Mañbe Moiseba Canaañ drua aalde diabuedarãra Ãcõrẽba cawaẽne quinibisia. Mãwã quinibisia Canaañ druadeba jẽda zedapeda israelerãa idjida biẽ jarabisida bẽrã idjaba sewadeba mañ ãjũãra biẽ tabada asida bẽrã. ³⁸ Canaañ drua aalde wã panananebemada umẽbe beudaẽ basia; Nuñ warra Josueda idjaba Jepone warra Cale sida.

Canaañ druadebemarãba israelerã poyapedada

³⁹ Moiseba jũma Ãcõrẽba jaraðara israelerãa jarasia. Mañ carea ãdjirãra sopuadeba bio jã duanesidaa. ⁴⁰ Mañ bẽrã nurẽma diapedada ãdjirãra piradrãpeda Canaañ druade eyaida ðlmaa wãni carea panasidaa. Nãwã jarasidaa:

–Dairãba cadjiruada osidaa mañ druara poya edadaẽana asidaa. Dairãra wãnia Ãcõrẽba diai jarada druadaa.–

⁴¹ Baribara Moiseba jarasia:

–¿Bãrãba cãrẽ cãrẽã Ãcõrẽba jaraðara ãjãnaẽ? Bãrãda Canaañ druadaa wãnibara, bia wãnaẽa. ⁴² Mama wãrãnadua. Ãcõrẽra bãrã ume wãẽ bẽrã dadjirã dji quĩrũba bãrãra quenania. ⁴³ Bãrãba Ãcõrẽra igarasida bẽrã idjira bãrã ume baẽa. Mañ bẽrã amalecitarã ume idjaba cananeorã ume djõbadaa ãdjirãba bãrãra quenania.–

⁴⁴ Mãwã jaraðamĩna israelerãba ãjãnaẽ basia. Canaañ druade eyaida ðlare wãsidaa. Baribara Moiserã wãẽ basia. Ãcõrẽ baurude sida israelerã wua de eropanama besia. ⁴⁵ Mañne eyade panla amalecitarãra, cananeorã sida israelerã ume djõne zesidaa. Israelerãra poyapeda ãdjirã caidu ãpẽ quena wãsidaa aba Hormã abadaa. §

16

Ëberã Core abadaba Moise, Aarõ sida igarada

¹⁻² Izar warrada Core abadjidaa. Idjira Levi warra Coãdeba yõna basia. Corera dewara ãberãrã ùbea panla ume beãea ausidaa Moise ãyã ðlãdi carea. Mañ ùbeabemara Rubeãneba yõpedada basia; aba Eliã warra Datañ basia, aba idji warra Abirañ basia, idjaba aba Pele warra Oñ basia. ãdjirãare israelerã

§ 14:45 Hebreo beãeade Hormã trãba jara ðla “jũma ãrãpedada.”

bororāda 250 panasidaa. Mañ bororāra dji biara beada puruba edada basía.
³ Jūma mañ ēberārāra Moiserama Aaroñmaa bida wānapeda nāwā jarasidaa:

–¡Aba idibe bārāra dairā boro badia! Purura jūmaena Ācōrēba idji itea edasia. Idjira dairā ume bida b̄la. Māwā b̄l b̄rē ħcārē cārēã jūma Ācōrē puru cāyābara bārāra dji dromaara pan̄lda crīcha pan̄?–

⁴ Mañ ūrīside Moiserama chīrāborode barru cobesia Ācōrēba beada djuburiai carea.* ⁵ Mañbe Corea, idjiare pan̄rāa bida jarasia:

–Nu diapeda Ācōrēba cawabiya caida idjideda idjaba caida edasida idji sacerdote bamārēã. Idjia edada ēberādr̄l idji caita idu wābiya. ⁶⁻⁷ Core, b̄la, b̄lare pan̄rā bida nāwā oedada: bādjiza quera babada epedecoda edadapeda nu t̄lb̄ladauda, quera badi careabema sida mañ epedecode b̄ladada. Mañda Ācōrē quīrāpita b̄lde wānadua. Mañne Ācōrēba cawabiya caida edasida idji sacerdote bamārēã. ¡Bārā levitarāra jūmawāyā beada pan̄la. Ya besia!–

⁸ Moiseba Corea idjaba jarasia:

–Bārā levitarā, ūrīnadua. ⁹ Dadji israelerā Ācōrēba bārādr̄l awara b̄lasia idji caita poya wānamārēã. Māwā israelerāba Ācōrēba animarā babue diae wāb̄ladade bārāb̄l̄r̄l ādjirāra carebabadaa idjaba dadjirā nocodaa wāb̄ladade Ācōrē wua dera edebadaa. ħAra mañba bia b̄l̄ca? ¹⁰ Core, Ācōrēba b̄l̄ra, waabema levitarā sida idji caita idu wābibaria māwā oedamārēã. Barib̄l̄r̄l bārāmaara mañḡl̄ra bia b̄l̄ea āteb̄l̄r̄l Ācōrē sacerdoterā ba quīrīã pan̄la. ¹¹ Mañ b̄rā b̄la, b̄lare bea bida Ācōrēra igara pan̄la. ħCārē cārēã Aaroñra biē jara pan̄? ħAaroñra bedede b̄l̄ca Ācōrēba idji sacerdote bamārēã b̄l̄da b̄rā?–

¹² Mañbe Moiseba Eliá warrarā Datañda, Abirañ sida tr̄lbisia. Barib̄l̄r̄l ādjia jarabisiadaa:

–Daira b̄l̄maa wānaēã. ¹³ B̄la daira drua biadeba ēdr̄l enesia. Mañ druadeb̄l̄r̄l baridua ne upedadara bia zaubaria. B̄la daira nañ ējūã pōãsa ewaraga b̄l̄de jūma quinibib̄l̄r̄l. Mañda ħb̄l̄ra wadibida dai boroda ba quīrīã b̄l̄ca? ¹⁴ B̄la drua biadaa edeyada asia. Mañ druade baridua ne upedadara bia zaubariada asia. Barib̄l̄r̄l b̄la daira mamaa edeē tab̄la. Ējūãda, uva bara b̄l̄ ējūã sida diaē tab̄la. ħB̄la wadibida daira cūrūga quīrīã b̄l̄ca?† Daira b̄l̄maa wānaēã.–

¹⁵ Māwā jara pan̄ carea Moiserama bio quīrūpeda Ācōrēba jarasia:

–Ādjia b̄l̄a diab̄dara bia unurādua. M̄l̄ra ādji boromīna ādji burroda, ni cārē sida ādjidera jārīē b̄la. M̄l̄a ādjira ni aba bida biē oē b̄la.–

¹⁶ Mañbe Moiseba Corea jarasia:

–Nu b̄l̄ra, b̄lare pan̄rā sida Ācōrē quīrāpita wānadua idji wua demaa. Aaroñ sida mama baya. ¹⁷ B̄lare pan̄ 250 ēberārāba ādji quera babada epedecora edadapeda querara coa nūm̄lanadua. Mañḡl̄ra Ācōrē wua demaa idji quīrāpita ededada. B̄la, Aaroñ bida bārā quera babada epedecora ededada.–

¹⁸ Nurēma ādjirāza quera babada epedecoda edadapeda t̄lb̄ladauda eđa b̄ladapeda querada coa nūm̄lasidaa. Ādjirāra, Moiserama, Aaroñ sida Ācōrē wua dede eđa wābadamaa zebisia Moise, Aaroñ sida āyā b̄l̄di carea. Cawaēne Ācōrē quīrāwārēã dorrodorroda ādjirā quīrāpita ãnaga dogosia. ²⁰ Mañne Ācōrēba Moise, Aaroñ bida jarasia:

* **16:4** Ḍc̄l̄ḡl̄maara Moiserama chīrāborode barru cobesia ne wayaaba. † **16:14** ħB̄la wadibida daira cūrūga quīrīã b̄l̄ca? Hebreo bedede b̄l̄ b̄la: “ħB̄la nañ ēberārā daura nūētaica?”

21 –Nañ ēberārā caitabemada āyā wānadua. Mñā ādjirāra abēda jūma quinibiya.–

22 Baribara Moiserā Aaroñ sida chīrāborode barru copanenapeda Ācōrēa nāwā beḏea djuburiasidaa:

–Ācōrē, bḏeba ēberārāra jūma zocai beaa. ¿Ababa cadjirua oda carea bara jūma nañ puru ume quīrū baica?–

23 Ācōrēba Moisea jarasia:

24 –Puruā jaradua Core wua de caitabemada, Datañ wua de caitabemada, idjaba Abirañ wua de caitabemada āyā wānamārē.–

25 Ara mañda Moiserā piradrāpeda Datañ bamaa idjaba Abirañmaa biḏa wāsia. Israelerā bororā sida Moise caidū wāsidaa. 26 Mañne Moiseba purua jarasia:

–Jāñ cadjirua obadarā wua de caitabemada āyā wānadua. Ādjia eropanabemada tārānadua. Tānibara bārā sida beḏia jūma ādjia cadjirua opeḏada carea.–

27 Ara mañda israelerāra Core wua de caitabemada, Datañ wua de caitabemada idjaba Abirañ wua de caitabemada āyā wāsidaa. Mañne Datañra, Abirañ sida ādji wua de dajada zedapeda ādji dede eḏa wābada caita lta nūmeasia. Ādji ume dji quimada, jūma ādji warrarā sida nūpanasidaa. 28 Mañne Moiseba jarasia:

–Nāwā bārāba cawadia ara mādjiā quīrā bḏeba bārā boroda beḏ basida, ātebara Ācōrēbara mñra bāsida: 29 nañ ēberārāda dadji beubada quīrāca beḏibara, bārāba cawadia Ācōrēba mñra bḏe basida bārā boro bamārē.– 30 Baribara Ācōrēba egoroda cawaēne yā dogobipeda ādjira, jūma ādjia eropana sida egoroba mībara, ādjirā zocai panane beḏarā jaure panabadamaa wānibara, bārāba cawadia ādjiabara Ācōrēda igarasidaa. Māwā cawadia, ēberārā mañ quīrāca beḏadada dadjirāba waḏibiḏa ununaca bēra.

31 Moiseba māwā jarabara de Datañ bamaaba aba Abirañ bamaa egorora yā dogosia. 32 Mañne egoroba ādjira, ādji ēberārāra, Corera, idji ēberārāra, idjaba jūma ādjia eropanana sida mñsia. 33 Ādjirā mīpeda egorora wayacusa araa cata dogosia. Māwā zocai panane mañ ēberārāra jūma ādjia eropanana sida beḏarā jaure panabadamaa wāsidaa. Israelerā tāēnabemada nēbasidaa.

34 Egoroba mībara de mañ ēberārā biabada carea ādjirā caita duanara āyā pira wāsidaa. Mañne nāwā biasidaa:

–jEgoroba dadjirā sida mīcuaya!–

35 Mañ awara Ācōrēba taba uruada idji bamaaba quera bá dia panā ēberārāmaa eradrabisia. Māwā eradrabara mañ 250 ēberārāra jūma bá quenasia.

36 Mañbe Ācōrēba Moisea jarasia:

37-38 –Sacerdote Aaroñ warra Elezaa jaradua quera babada epeḏecora taba cowa nūmanebemada jara pemārē.– Tabadau epeḏecode waḏi bara āyā tama peabueida ba. Mañ epeḏecode mñā querada bá diasida bēra epeḏecora mñ itea besia. Jāñ ēberārāba cadjiruada opeḏada bēra beusidaa. Mañ bēra ādji epeḏecora peweḏea berrachidapeda animarā babue diabadade cara bḏadua israelerāba quīrānebamārē baridua ēberāba querada mñā bá diacara bḏa.–

39 Ara mañda sacerdote Elezaba ēberārā taba bá beupeḏada quera babada epeḏecora jara pesia. Jara pepeda mañ epeḏeco bronco odara peweḏea berrachibisia animarā babue diabadade cara bai carea. 40 Mañra

cara ɓasia israelerāba quĩrānebadamārēã Aaroɓ idjaba idjideba yōɓɗarā awara ni abaɓba querada Ācōrēã bá diacara ɓɗa Ācōrēba Moisea jarada quĩrāca. Ādjirā awara bariduaba Ācōrēã querada bá diaibɓɓɓ, maɓ ēberā sida beuya, Core, idjiare panana sida beupeɗada quĩrāca.

⁴¹ Nurēma jūma israelerāba wayacusa Moiseda Aaroɓ sida nāwā biē jara duanesidaa:

-jBārāba Ācōrē ēberārāra beasidaa!-

⁴² Māwā biē jara panɓra Moisema, Aaroɓma biɗa powua nūmasia. Maɓne Ācōrē wua demaa acɓɓɗade cawaēne jārārāba dera ānā edapeɗa Ācōrē quĩrāwārēã dorrodorroadā ɓnaga dogosia. ⁴³ Ara maɗda Moiserā Aaroɓ sida Ācōrē wua de quĩrāpe wāsidaa. ⁴⁴ Maɓne Ācōrēba Moisea jarasia:

⁴⁵ -jNaɓ puru caitabemada āyā wānadia! jMɓa ādjirāra abeɗa jūma quinibiya!-

Ara maɗda Moiserā Aaroɓ sida chĩrāborode ɓarru copanesidaa. ⁴⁶ Moiseba Aaroɓa jarasia:

-ɓɓ quera babada epeɗecora isabe enedia. Animarā babue diabadade ɓɓ tɓɓɗaɗa eɗa ɓapeɗa incienso querada coa nūmɗua. Maɓbe israelerā duanɓmaa isabe wāpeɗa Ācōrēã diadia ādjirāba cadjirua opeɗadara quĩrādoamārēã. Ācōrēã bio quĩrū ɓɓ bēã ādjirāra quinibɗaa.-

⁴⁷ Ara maɗda Aaroɓba osia Moiseba jarada quĩrāca. Idji quera babada epeɗecora edapeɗa israelerā duanɓmaa pira wāsia. Jūēɓɓɓɓara israelerāra ɓɓɓ beucuadoasia. Maɓne idjia querada coa nūmɓsia ādjirāba cadjirua opeɗadara Ācōrēba quĩrādoamārēã. ⁴⁸ Idjira nūmesia dji quinipeɗada tabea, dji zocai panɓ ēsi. Māwā ādjirāra waa quininaē basia. ⁴⁹ Maɓ ewaride 14,700 ēberārāra quinisidaa Coreare beada naēna quinipeɗada juachadaē. ⁵⁰ Ēberārāra waa quininaē bēã Aaroɓra Moisemaa wāsia Ācōrē wua dede eɗa wābada caita.

17

Aaroɓ bacuru queda barada

¹ Maɓbe Ācōrēba Moisea jarasia:

² -Israelerāa jaradia bacuruda doce enenamārēã. Israeldeba yōna doce purudebema bororāba bacuruda aba aba diaɗida panɓa. Maɓ bacurude dji bororā trɗa ɓɗua. ³ Leviɗeba yōna puruba enena bacurude Aaroɓ trɗa ɓɗua. Israeldeba yōna puruza bacuru aba diaɗida panɓa ādji boro trɗa ɓɓmārēã. ⁴ Maɓ bacurura mɓ wua dede baurude quĩrāpe ɓɗua mɓ bārā ume bedeabarima. ⁵ Nu bacuru aba queda bara ɓaya. Maɓ bacuru djibarira mɓa edasia mɓ sacerdote bamārēã. Maɓ ununapeɗa israelerāba bārāda waa biē jaradaēa. Māwā mɓa ādjirāra chupeabiya.-

⁶ Moiseba israelerāa māwā jarasia. Ara maɗda Israeldeba yōna doce purudebema bororāba ādji bacuru cawacawa Moisea diaɗe zesidaa. Doce bacurura diasidaa. Aaroɓne sida diasia. ⁷ Moiseba maɓ bacurura Ācōrē wua dede baurude quĩrāpe ɓɓsia. ⁸ Nurēma Moise Ācōrē wua dede eɗa wāɓɓɗe unusia Leviɗeba yōna Aaroɓ bacurura pāwārā queda bara ɓɗa, pōnō bara ɓɗa, idjaba almendra tada zaupeɗa purea jira ɓɗa. ⁹ Moiseba bacurura Ācōrē wua dedeɗa dajada israelerāmaa jūma edesia. Israelerāba acɗapeɗa ādjide cawacawa edasidaa. ¹⁰ Maɓbe Ācōrēba Moisea jarasia:

-Aaroɓ bacurura wayacusa mɓ baurude quĩrāpe waga ɓɗua. Maɓ bacurura waga eropananiɗa panɓa mɓ igarabadarāba quĩrānebadamārēã mɓa

Aaroḷdrḷ, idjideba yōbḷdarā sida edasida mḷ sacerdoterā beadamārēā. Māwā ādjirāba mḷ biē jara panḷda bḷa chupeabiya quindirānamārēā.–

¹¹ Ara maḷda Moiseba jūma osia Ācōrēba idjía jarada quírāca. ¹² Maḷbe israelerāba Moisea jarasidaa:

–¡Dairāra beudia! ¡Abeda jūma quininia! ¡jūma nēbađia! ¹³ ¡Bariduada Ācōrē wua de caita wāibḷrḷ beuya! ¡Dairāra jūma quininia!–

20

Ācōrēba baido mōgarađeba weabida

¹ Poa djiwidide dji nabema jedecode israelerāra Cadé abadama jūēne wāsidaa.* Maḷ Cadéra Ziḷ ējūā pōāsa ewaraga bḷde bḷa. Mama Moise djabawērā Mariara jaidapeda ḷbarisidaa.

² Mama baido dođi carea neē basía. Maḷ bērá purura Moisemaa, Aaroḷmaa bida wāsidaa biē jaradi carea. ³ Quírūbideba Moisea nāwā jarasidaa:

–¡Ācōrēba dai djabarā quinibiside dairā sida quinipedadabara biara bacasia!† ⁴ ¿Bārāba cārē cārēā dairā, Ācōrē purura naḷ ējūā pōāsa ewaraga bḷdaa enesidaa? ¿Dairāra dai animarā sida nama beadamārēā enesidaca? ⁵ ¿Cārē cārēā Egiptodeba naḷ ējūā biē tabḷdaa enesida? ¡Nama poya ne ucara tabḷa! ¡Higojōda, uvada, granada jō sida neē tabḷa! ¡Baido sida neē tabḷa!–

⁶ Ara maḷda Moiserā Aaroḷ sida israelerā duanḷmaḷba Ācōrē wua dede eđa wābada caita wānapeda chīrāborode b̄arru copanesidaa Ācōrēa iwidiđi carea. Maḷne Ācōrē quírāwārēā dorrodorroadā āđji quírāpita ḷnaga dogosia.

⁷ Ācōrēba Moisea jarasia:

⁸ –Bḷ bacuruda edapeda bḷ djaba Aaroḷ ume purura ededadua awuá mōgara waibḷa bḷmaa. Ādjirā quírāpita maḷ mōgaraa bedeadua baidoda weamārēā. Ara māwā bedebḷrḷde baidora mōgarađeba wea dogoya. Māwā bḷa baidora weabiya israelerāba āđji animarā bida dodamārēā.–

⁹ Ara maḷda Moiseba idji bacurura Ācōrē wua dede bḷda edasia Ācōrēba jarada quírāca. ¹⁰ Idjia Aaroḷ ume purura ābaa jaresidaa Ācōrēba jarada mōgara quírāpe. Maḷne Moiseba israelerāa jarasia:

–¡Bārā cḷwḷrḷ zarea bea, ūrīnadua! ¿Bārāba ĩjānamārēā daiba bārā itea baidoda naḷ mōgarađeba weabiđida panḷca?–

¹¹ Māwā jarapeda Moiseba idji bacurura ḷtaa wapeda mōgarađaa b̄arima umé usía. Ara maḷda baidora wea dogopedā israelerāba āđji animarā bida dosidaa.

¹² Māwānacarea Ācōrēba Moisea Aaroḷa bida nāwā jarasia:

–Mḷ ĩjānaē panḷneba bārāba israelerā quírāpita cawabiđaē basía mḷra wārāda Ācōrēda. Maḷ bērá bārāra naḷ puru ume jūēne wānaēa mḷa diai jarada druadaa.–

¹³ Maḷ baido weabiđama trḷ bḷsidaa Meribá, israelerāra baido carea quírūbideba Ācōrē quírāpita biē bedepedada bērá.‡ Maḷ baido weabi bḷdeba Ācōrēba ādjirāa cawabisia idjira wārāda Ācōrēda.

Edoḷnebema boroba israelerā idji druade idu wābiē bada

¹⁴ Cadé abadađeba Moiseba ḷcḷrḷ ēberārāda Edoḷnebema boromaa nāwā jarade diabuesia:

* **20:1** Ebuđa bḷēa sāḷgḷa poa djiwidida jara bḷa. Zocārāmaara naḷ capítulode bḷ bḷa israelerāra cuarenta poa ējūā pōāsa ewaraga bḷde pḷrḷpedadacarea māwānada. † **20:3** Numero 16:23-33. ‡ **20:13** Hebreo bedeađe Meribá trḷba jara bḷa “quírūbideba biē bedeađi” wa “caicayađi.”

-Dai israelerãra bārã djabarãa. § Mañ bërã dairãra bΛ ume bedeade ze panΛa. BΛa bio cawa bΛa dairã bia mĩga panΛnebemada. ¹⁵ Dairã drõã naēnabemara Egiptodaa wānapeda mama dārã panasidaa. Mañne egiptorãba ādjirãra, dairã sida biē o eropanasidaa. ¹⁶ Mañ carea Ācõrẽa quĩrã djuburiada iwidisidaa. Mañra Ācõrẽba ũrĩpeda idji nezoca bajãnebemada aba diabuesia dairã Egiptodeba ēdraΛ enemãrẽã. Idira bΛ drua caita Cadé abada de panΛa. ¹⁷ Dai quĩrã djuburia, bΛ drua de idu wāyã wābidua. Bārã néude eda wānaēa, bārã uva ējũãne eda wānaēa, ni bārã baido juebada uriadebemada dodaēa. Ēberãrã Boro abada ode quĩrãipa wānia. BΛ drua de panΛne mañ odebemada jΛwa araare ni jΛwa acΛare bida āyã wānaēa.-

¹⁸ BaribΛrΛ Edoñnebemama boroba panusia:

-Bārãra mñ drua de wānacara panΛa. Mañda ĩjãnaēbΛrΛ dairãra bārãmaa djõne wānia.-

¹⁹ Dji iwidi de wā panΛba jarasidaa:

-Wārãda quĩrãipa ode wānia. Mañne dairãba wa dai animarãba bārã baidoda doēibΛrΛ, mañbari paratada diaēia. Ababe bΛ drua de wāyã wāna quĩrã panΛa. Ababe mañdrΛ iwidi panΛa.-

²⁰ BaribΛrΛ Edoñnebemama boroba wayacusa panusia:

-Bārãra mñ drua de wānacara panΛa.-

Ara mañda Edoñnebemama boroba sordaorã bio mēsãrã beara zocãrã israelerãmaa djõne edesia. ²¹ Edoñnebemama boroba idji drua de idu wābiē bërã israelerãra dewara óare wāsidaa.

Aaroñ jaidada

²² Cadé abada de baba Israel purura Hor eyadaa wāsidaa. ²³ Hor eyara Edoñ drua caita bΛa. Mama Ācõrẽba Moisea Aaroñba bida jarasia:

²⁴ -Nama Aaroñra jaidaya. Idjira mñ israelerãa diai jarada drua de eda wācara bΛa, Meribãde mñ baido weabidama bārãba mñ jaradara ĩjã odaē basi bërã. ²⁵ Moise, bΛ djaba Aaroñra idji warra Eleaza sida Hor eyade ĩtaa ededua. ²⁶ Mama Aaroñba jΛ bΛ djiora ērãpeda idji warra Eleazaa jΛbidua sacerdote dji dromada bemãrẽã. Mañbe Aaroñra mama jaidaya.-

²⁷ Ara mañda Moiseba jũma osia Ācõrẽba jarada quĩrãca. Jũma israelerãba acΛ panΛne Aaroñra, Eleaza sida Hor eyade ĩtaa edesia. ²⁸ Mama Aaroñba jΛ bΛ djiora jũma ērãpeda Moiseba Aaroñ warra Eleazaa jΛbisia. Mañbe Aaroñra eya borode jaidasia. Māwānacarea Moiserã Eleaza sida eyade baba edaa zesidaa. ²⁹ Israelerãba Aaroñ jaidada cawasida de idji carea jũmarãda jedeco aba jĩsidaa.

21

Israelerãba Arad purudebemama boro poyapedada

¹ Arad purudebemama borora cananeo basia. Negue ējũã põãsa ewaraga bΛra idji drua basia. Idjia ũrĩsia israelerãra Atariñnaa wābada ode zebadada. Mañ bërã idji sordaorãda israelerã ume djõne edesia. Djõ panΛne ādjirãba ĩcΛrΛ israelerãra jida edesidaa. ² Mañ bërã israelerãba Ācõrẽa wārãneba nãwã jarasidaa: “Dairãba nañ ēberãrã poyadamãrẽã bΛa carebaibΛrΛ, ādji purura jũma ārĩcuadepeda babuedia.”*

§ **20:14** Israelerãra Jacobode baba yõsidaa. Edoñnebemarãra Jacobo djaba Esaúde baba yõsidaa. Genesi 36:6-8. * **21:2** Hebreo bedeade nañ crĩchada dia bΛa: “Dji quĩrãra poyadepeda jũma idjia erobΛra Ācõrẽ itea beya. Mañ bërã jũma ārĩnapeda babuedia ni abababa ara idji itea edarãnamãrẽã.”

³ Israelerāba wārāneba jarapedadara Ācōrēba bia ūrīsia. Idjia carebasia ādjirāba mañ cananeorāda poyadamārēã. Israelerāba jūma quenanapeda ādji purura jūma ārīnapeda babuesidaa. Mañ bēřã mama trã ðasidaa Hormá.†

Moiseba bronze dama oda

⁴ Hor eyadeba israelerāra Pusa Purruđaa wābada óare wāsidaa Edoł drua auđu parragađi carea. Māwã wānane sē panesidaa. ⁵ Mañ carea Ācōrēda, Moise sida nāwã biē jara duanesidaa:

-¿Bla dairāra Egiptođeba ēdrã enesica naļ ējūã pōãsa ewaraga ðađe quin-inamārēã? Codira neēa. Baido sida neēa. Idjaba naļ maná warraē tabã co panaba sē panã.-

⁶ Maļgã carea Ācōrēba israelerāmaa dama dji arada zocārã diabuesia. Mañ damaba israelerāra cácuadapeda zocārã quinisidaa. ⁷ Mañ bēřã israelerāra Moisemaa wānapeda jarasidaa:

-Dairāba cadjiruada osidaa Ācōrēda, ðã sida biē jarasida bēřã. Dai quĩrã djuburia Ācōrēa iwididua naļ damara āyã wābicuamārēã.-

Ara mañda Moiseba ādjirã carea Ācōrēa bedea djuburiasia. ⁸ Mañne Ācōrēba Moisea jarasia:

-Bronceda dama quĩrãca aba opeđa bacuru eradađe łtã jira ðađua. Damaba abałda casira, mañ ēberāba bronze oda damada acãibãrã biaya.-

⁹ Ara mañda Moiseba bronceda dama quĩrãca opeđa bacuru eradađe łtã jira ðasia. Damaba aba cabãrãđe mañ ēberāba bronze oda damada acãsira biabadjia.

Israelerã Moab druade jūpedada

¹⁰ Mamałba wānapeda israelerāra Obot abadađe duanesidaa. ¹¹ Mamałba wānapeda Ije-Abariłne duanesidaa. Mañra Moab druadeba łmāđau odjabariare ējūã pōãsa ewaraga ðađe ðãã. ¹² Mamałba wānapeda Zared do jewedađe duanesidaa. ¹³ Mamałba wānapeda Arnoł do quĩrãrē duanesidaa ējūã pōãsa ewaraga ðađe. Mañ ējūãra amorreorã druade ðãã. Arnoł dora Moab drua idjaba amorreorã drua ēsi ðãã. ¹⁴⁻¹⁵ Mañ bēřã carta Ācōrē Djōna abadađe nāwã ðã ðãã:

Vaheb puru Supa druade ðãare, Arnoł do jãwateare bida wāyã wāsidaa.

Do zaque ðea caita Ar abadađaa wāsidaa Moab drua orrocawa.‡

¹⁶ Mamałba israelerāra baido juebada uria Beer abadađaa wāsidaa. Mama Ācōrēba Moisea nāwã jarasia:

-Purura ābaa jãredua. Mñã ādjirã baidoda diaya.-

¹⁷ Mañne israelerāra nāwã trãāsidaa:

Baido juebada uriara bogadrã ðađua. Mañ baido carea trããnia.

¹⁸ Dadjirã bororāba ādji bacuruba naļ baido juebada uriara corosidaa. Dji dromarāba ādji bardonaba corosidaa.

Mama ējūã pōãsa ewaraga ðađeba Matanánaa wāsidaa. ¹⁹ Mamałba Najaliđdaa wāsidaa. Mamałba Bamodaa wāsidaa. ²⁰ Mamałba jeweda Moab druade ðađe jūēne wānapeda Pisga eyađe duanesidaa. Pisga eyađeba Jesimoł ējūã pōãsa ewaraga ðãra unubaria.

Israelerāba amorreorã poyapedada

²¹ Mañbe israelerāba amorreorã boro Sehoł abadamaa łcãrã diabuesia nāwã jaradamārēã:

† 21:3 Hebreo bedeađe Hormá trãba jara ðãã “jūma ārīpedada.” ‡ 21:14-15 Hebreo bedeađe jūma mañ versicolora ebuđa ðãã.

22 –Dai quĩrã djoburia bΛ druade idu wãyã wãbidua. Dairãra bãrã néude eda wãnaẽa, bãrã uva êjũãne bida eda wãnaẽa, ni bãrã baido juebada uriadebemada dodaẽa. Êberãrã Boro abada ode quĩrãipa wãnia.–

23 BaribΛΓΛ Sehoλba israelerãra idji druade idu wãbiẽ basía. Idji sordaorãra jũma trλcuapeda êjũã põãsa ewaraga bΛde israelerãmaa wãnapeda Jahaza puru caita djõsidaa. 24 BaribΛΓΛ israelerãba ãdjirãra poyadapeda ãdji druara jãrĩsidaa Arnoλ dodeba aba Jabó dodaa amonitarã drua daucha. Amonitarãba ãdji druara bio waga eropanasidaa. 25 Israelerãba amorreorã puru beada jũma poyasidaa; dji puru droma Hesboλ abadara, puru zaquerã sida. Poyadapeda maλ purude panesidaa.

26 Amorreorã boro Sehoλra Hesboλ purude babadjia. Naẽna idjira moabitarã boro ume djõpeda ãdji druara jũma jãrĩsia aba Arnoλ do daucha.

27 Maλ carea nãwã jarabadaa:

¡Hesboλ purura wayacusa ode zedadua! Sehoλ purura idji baẽa quĩrãca bia oĩa.

28 Sehoλ sordaorãra Hesboλ purudeba wãsidaa. TΛbΛ urua eradrΛbΛΓΛ quĩrãca Sehoλ purudeba wãsidaa.

Maλne Ar puru Moab druade bΛra babuesidaa. Arnoλ do icawa eyade bea puru sida jũma babuesidaa. §

29 ¡Ay, moabitarã! ¡Bãrãra mĩã djoburi beaa! Bãrã ãcõrẽ Quemo êpẽbadara beusidaa.

Amorreorã boro Sehoλba bãrã warrarãra memenebisia. Bãrã caurãra jida edesia.

30 BaribΛΓΛ dadjirãba ãdjira jũma poyasidaa.* Hesboλ purudeba aba Diboλ purudaa jũma quenasidaa.

Nopa purudeba aba Medebá purudaa jũma ãrĩnapeda babuesidaa.

Israelerãba Basaλnebema boro Og poyapedada

31 Mãwã israelerãra amorreorã druade panesidaa. 32 Maλne Moiseba λCΛΓΛ diabuesia Jazer drua acΛdamãrẽã. Israelerãba puru maλ druade beara poyadapeda amorreorãra ãyã jΛretasidaa. Mama bida israelerãra panesidaa.

33 Mamaλba israelerãra Basaλnaa wãbada ode wãsidaa. Maλne Basaλnebema boro Og abadaba idji sordaorãda Edrei puru bΛmaa edesia israelerã ume djõni carea. 34 Mãwã panΛne Æcõrẽba Moisea jarasia:

–Ne wayarãdua. Mãa idjida, idji sordaorã sida bãrãa jũma poyabiya. Idji drua sida mãa bãrãa diaya. Bãrãba Hesboλne baẽa amorreorã boro Sehoλ beapedada quĩrãca idji sida beadadua.–

35 Ara maλda israelerãba Basaλnebema boro Og abadara, idji warrarãra, idji sordaorã sida jũma quenasidaa. Ni abaλda zocai bΛdaẽ basía. Maλbe idji druara jũma edasidaa.

22

Moabitarã boro Balába Balaaλ trλbida

1 Maλbe israelerãra Moab drua jeweda bΛmaa wãbΛrΛsidaa. Mama Jordaλ do caita duanesidaa. Wa quĩrãrẽ ãdjirã quĩrãpe Jerico puruda basia.

2-4 Maλ ewariẽde Zipor warra Baláda moabitarã boro basía. Maλ Balába cawasia israelerãba amorreorãda poyadapeda ãdji druara jãrĩsidadada. Idjira, jũma moabitarã sida bio ne waya duanesidaa israelerã cãbana panΛ bẽrã. Maλ carea moabitarãba Madiaλnebema dji dromarãa jarasidaa:

§ 21:28 Do icawa eyade bea puru. Hebreo bedeade maλra ebuða bΛẽa. * 21:30 Dadjirãba ãdjira jũma poyasidaa. Hebreo bedeade mãwã bΛ bΛa. Griego bedeade jara bΛa “ãdjia eropananara jũma ãrĩsidaa.”

-Nañ israelerãra cãbana panΛ bẽrã dadjirã druara jũma jãrĩnia pacaba chirua jũma cobari quĩrãca.-

⁵ Mañ bẽrã moabitarã boro Balába ḏḏḏḏ diabuesia Beor warra Balaañ trḏne. Mañ Balaañra Amav druade babadjia Petor purude. Petor purura Euprate do icawa basia.* Balába nãwã jarabisia: “Egiptodeba israelerãda mḏ druade cãbana duanane zesidaa. Ādjirãba mḏ druara abeda birasia. ⁶ Ādjirãra dairã cãyãbara ḏḏḏḏ panḏa. Mañ bẽrã Ādjirã biẽ jara ḏḏde zedua. Mãwã mḏa Ādjirãra poyapeda mḏ druadebemada ãyã ḏḏrecuaisicada. Mḏa cawa ḏḏa ḏḏa bariduada bia jara ḏḏḏḏḏḏ, maḏḏḏḏa bia bebaria. Idjaba bariduada biẽ jara ḏḏḏḏḏḏ, maḏḏḏḏa biẽ bebaria.”

⁷ Moab druadebema dji dromarãra, Madiañnebema dji dromarã sida Balaañmaa wãsidea. Paratada Balaañra diadi carea edesidaa israelerã biẽ jara ḏḏde zemãrẽã. Balaañma jũesidaa jũma Balába jarabidada nẽḏḏḏḏsidea.

⁸ Balaañba jarasia:

-Nama cãinadua. Nubḏḏḏḏ mḏa bãrãa jaraya Ācõrẽba mḏra idu wãbida wa idu wãbiẽda.-

Mãwã jarada bẽrã Moab druadebema dji dromarãra mama cãsidea.

⁹ Mañ diamasi Ācõrẽra Balaañma odjapeda nãwã iwidisia:

-¿Ēberãrã ḏḏ dede panḏra cairãda jãwã panḏ?

¹⁰ Balaañba Ācõrẽa panusia:

-Nañ ěberãrãra moabitarã boro Zipor warra Balába nãwã jaraḏamãrẽã diabuesia: ¹¹ “Egiptodeba ěberãrãda cãbana mḏ druade jũesidaa. Mḏ druara mañ ěberãrãba abeda birasia. Mañ carea Ādjirã biẽ jara ḏḏde zedua. Mãwã mḏa Ādjirãra poyapeda mḏ druadebemada poya ãyã ḏḏrecuaisicada.”-

¹² Ācõrẽba Balaañra jarasia:

-Nañ ěberãrã ume wãrãdua. Ādjia jara panḏ ěberãrãra biẽ jara ḏḏrãdua mḏa Ādjirãra careba ḏḏ bẽrã.-

¹³ Nurẽma Balaañra pirabaripeḏa Balába diabueda dji dromarãa nãwã jarasia:

-Bãrã druadaa jẽda wãnadua. Ācõrẽba mḏra bãrã ume idu wãbiẽa.-

¹⁴ Moab druadebema dji dromarãra jẽda Balámaa wãnapeda jarasidaa:

-Balaañra dairã ume ze quĩrãẽ basia.-

¹⁵ Mañ carea Balába wayacusa dewararãda Balaañmaa diabuesia. Maḏḏḏḏra dji naãrã wã panana cãyãbara dji dromaara beasia idjaba cãbanaara wãsidea. ¹⁶ Ādjirãra Balaañma jũenapeda jarasidaa:

-Zipor warra Balába nãwã jarabisia: “Mḏ quĩrã djuburia ḏḏra mḏmaa ze ama ḏarãdua. ¹⁷ Mḏa ḏḏa paratada waiḏḏa diaya. Idjaba jũma ḏḏa jarabḏḏḏḏ quĩrãca mḏa oya. Mañ bẽrã mḏ quĩrã djuburia nañ ěberãrãra biẽ jara ḏḏde zedua.”-

¹⁸ Baribḏḏḏḏ Balaañba panusia:

-Balába idji de parataba idjaba oroba bira cobḏda diabḏḏḏḏ sida mḏa ni cãrẽ sida oẽa mḏ Boro Ācõrẽba mãwã obiẽḏḏḏḏ. ¹⁹ Mḏ djuburia bãrã sida idi nama cãinadua. Nañ diamasi Ācõrẽba mḏa quĩrã awara jaraisicada.-

²⁰ Mañ diamasi Ācõrẽra Balaañma odjapeda nãwã jarasia:

-Nañ ěberãrãba ḏḏ ḏḏḏḏde ze panḏ bẽrã Ādjirã ume wãdua. Baribḏḏḏḏ ababe odua mḏa ḏḏa jarabḏḏḏḏ quĩrãca.-

Balaañ Balámaa wãna

* **22:5** Amav druade babadjia...Euprate do icawa basia. Hebreo bedeaḏe nãwã ḏḏ ḏḏa: “Petor purude babadjia. Mañra do icawa basia idji puru warrarã druade.”

²¹ Nurēma Balaañra pirabaripeda idji burro ãrã chūmebarira jãpeda Moab druadebema dji dromarã ume wãsia. ²² Balaañ nezocarãda umé idji ume wãsidaa. Idjira burro ãrã nĩbasia. Baribãrã idji wãbãrã carea ãcõrera bio quĩrũsia. Mañ bẽrã ãcõrẽ nezoca bajãnebemada idji nocodaa wãrãmãrẽã o ãsidra nũmesia. ²³ Djõbada necoda idji jãwade erobasia. Balaañ burroba idjira o ãsidra nũmãda unuside o ãyã wãsia. Mañ carea Balaañba idji burroba ubadjia wayacusa odaa wãmãrẽã. ²⁴ Nocodaa wãbãdãde uva ãjũãne jũesidã. Dji ora mañ ãjũã ãsi wãbadjia. Orroza ãjũãra mõgaraba auðu jũrã ca basia. Mama pẽsua wãbadjidãa mañ mõgaraba auðu jũrã ca ãã ãsi. Mañbe ãcõrẽ nezoca bajãnebemara wayacusa o ãsidra nũmesia Balaañ nocodaa wãrãmãrẽã. ²⁵ Balaañ burroba ãcõrẽ nezoca bajãnebema unuside dji mõgaraba auðu jũrã ca ããdaa catã ãra nĩbãde wãsia. Mañba Balaañ jũrãra catã ãrratã edesia. Mañ carea Balaañba idji burroba wayacusa u jidasia. ²⁶ Mañbe o pẽsua wãbadãde ãcõrẽ nezoca bajãnebemara ãdji nocoare nũmane wãsia. Mama poya ãyã wãé basia. ²⁷ Mama Balaañ burroba ãcõrẽ nezoca bajãnebema waya unuside abeda egode tabesia. Mañ carea Balaañra bio quĩrũpeda idji burroba bacuruba wayacusa u jidasia. ²⁸ Mañne ãcõrẽba Balaañ burroba bedeabisia. Dji burroba iwidisia:

-¿Mãa cãrẽda oda bẽrã ãã mãra jãwã ãarima ãbea usí?-

²⁹ Balaañba panusia:

-Jãwã o ãã ãã mãra mĩã sã ãã bẽrã. ¡Necoda mã jãwade erobãbara ara nawena ããra beatacasia!-

³⁰ Mañne burroba jarasia:

-Mãra ãã burroa. ãã mã edada ewarideba mã ãrã nĩbabaria. ãã bio cawa ãã naã naẽna mãra ãã ume jãwã nĩbaca basida.-

Balaañba jarasia:

-Wãrãda mãwã ãã.-

³¹ Mañbe ãcõrẽba idji nezoca bajãnebemara o ãsidra nũmãda Balaañra unusia. Djõbada neco idji jãwade erobã sida unusia. Mañne Balaañra chĩrãborode ãarru cobesia. ³² ãcõrẽ nezoca bajãnebemaba Balaañra jarasia:

-¿ãã cãrẽ cãrẽã ãã burroba ãarima ãbea usí? Mãããã ora jũãrã erobãã ãã nocodaa wãrãmãrẽã. ãã ode wãbãrãra mãã quĩrããã.† ³³ ãã burroba mãda ãarima ãbea unupeã mã caita zeã basia. Mã caita zedãbara mãã ããra beacasia baribãrã ãã burroba zocai ããcasia.-

³⁴ Balaañba panusia:

-Mãã cadjiruada osia. Adua basia ããdrã o ãsidra nũmãda mã nocodaa wãrãmãrẽã. ããmaarã mãda Balãmaa wãida biã ããããã, jãda wãya.-

³⁵ ãcõrẽ nezoca bajãnebemaba jarasia:

-Naã ãberãrã ume ããra wãida ãã, baribãrã ababe mãã jarabi ããdrã jaradua.-

Ara mañda Balaañra Balãba diabueda dji dromarã ume wãsia.

Balãba Balaañ audiabarida

³⁶ Balãba Balaañ zebãrã cawaside Ar purudaa audiabaride wãsia. Ar purura Arnoã do icawa ãã Moab drua daucha. ³⁷ Balaañ jũeside Balãba idjia jarasia:

-Mãã ãã naãrã trãbisiãde ¿cãrẽ cãrẽã isabe zeã basi? ¿Mãã paratada waiãã poya diaãda crãcha basica?-

³⁸ Balaañba panusia:

-ãã trãbueda bẽrã mãra nama ãã. Baribãrã mãã bariduada jaracara ãã. Ababe ãcõrẽba jarabi ããdrã jaraida ãã.-

† 22:32 ãã ode wãbãrãra mãã quĩrããã. Hebreo bedeadã maãra ebuãã ããã.

³⁹ Mañbe Balaañra Balá ume Quiriat-huzot puruđaa wāsidaa. ⁴⁰ Mama Balába pacada, oveja sida beapeda dji dragada Ācōrēa babue diasia. Dji djarada Balaaña, idji ume panΛ dji dromarāa biđa codamārēā diasia. ⁴¹ Nurēma diapedeđa Balába Balaañra eya Bamo-baal abadađe ātaa edesia. Mamañba israelerā caitaara panΛra unusia.

23

Balaañba israelerā bia jara ðada

¹ Balaañba Baláa jarasia:

–Nama animarā babue diabadada siete odua. Mañbe paca dji umaquĩrāda siete idjaba oveja dji umaquĩrāda siete enedua Ācōrēa babue diadi carea.–

² Ara mañda Balába osia Balaañba jarada quĩrāca. Animarā babue diabadaza ādji umérāba pacada aba idjaba ovejada aba Ācōrēa babue diasidaa.

³ Mañbe Balaañba jarasia:

–Nama jñādua ðla animarā Ācōrēa babue dia ðma. Mñra awuá wāya. Mama Ācōrēra mñma odjaisicada. Idjia mñā bedesira ðla jarade zeya.–

Māwā jarapeđa Balaañra eya zaque chirua neñ ðada wāsia. ⁴ Mama Ācōrēra idjimaa zesia. Balaañba idjía jarasia:

–Mñā animarā babue diabadara siete obisia. Mañza mñā paca zaqueda aba idjaba ovejada aba ðla babue diasia.–

⁵ Mañne Ācōrēba Balaaña cawabisia cārēda jaraida ðada. Cawabipeđa Balaaña jarasia jēda Balámaa jarade wāmārēā. ⁶ Ara mañda jēda wāsia. JūēbΛrΛđe Balaañba unusia Balára, jūma Moab druadebema dji dromarā sida Ācōrēa animarā babue dia panΛ caita duanΛda. ⁷ Mañbe Balaañra nāwā bedesia:

Moab druadebema boro Balába mñra Arañ druadeba zebisia. Λmāđau odjabariare ðla drua eyaiđa ðmañba mñra zebisia.

Idjia mñā jarasia: “Mñ quĩrā djuburia israelerā biē jara ðade zedua. Nañ Jacobođeba yōpedeđarāra biē o ðdua.”

⁸ Māwāmñna Ācōrēba bia jara ðada ēberārāda ¿mñā sāwā biē jara ðli? Ācōrēba bia o ðada ēberārāda ¿mñā sāwā biē o ðli?

⁹ Nañ eya mōgaraiđa ðdeba mñā israelerāra unu ðla. Nañ eya zaquedeđa mñā ādjirāra acΛ ðla.

Jāñ purura āduđa jñga panabaria. Cawa panΛa ādjirāra dewara puru quĩrāca panΛēda.

¹⁰ Jacobođeba yōpedeđarāra ĩbΛ quĩrāca zocārā panΛ bērā ni añañba ādjirāra poya juachadea. ¿Caiba israelerāra mañrĩ poya juachai?*

Jāñ ēberārā jipa bea beubΛdade biđa bia beadia. Mñ beubΛrΛđe ara ādji quĩrāca be quĩrā ðla.

¹¹ Balaañ māwā bedebΛrΛ carea Balába quĩrūbiđeba jarasia:

–¿Ñla cārēda jara ðla? Mñā ðra zebisia mñ ume dji quĩrūda biē jara ðmārēā. BaribΛrΛ ðla ādjirāra bia jara ðla.–

¹² Balaañba panusia:

–Māwāra ¿Ācōrēba jarabi ðra mñā jaracara ðca?–

¹³ Balába jarasia:

–Wāna. Dewara orroare wānia. Mamañba ðla israelerāra unuya jūma poya unuēmñna. Mamañba ādjirāra biē jara ðdua.–

* **23:10** Mañrĩ poya juachai. Hebreo bedeađe ðá ðla: “El número de la cuarta parte.”

14 Ara maλda Balába idjira Pisga eyade λtaa edesia Zopiλ ējũānaa. Mama Balába wayacusa animarã babue diabadada siete osia. Maλza paca dji umaquĩrãda aba idjaba oveja dji umaquĩrãda aba Ācõrẽa babue diasia.

15 Maλbe Balaaλba idjía jarasia:

-Nama jλãdua bla animarã Ācõrẽa babue dia bλmaa. Mλra awuá wãya Ācõrẽ ume bedesai carea.-

16 Mama Ācõrẽra Balaaλmaa zepeda cawabisia cãrẽda jaraida bλda. Cawabipeda Balaaλa jarasia jẽda Balámaa jarade wãmãrẽã. 17 Ara maλda Balaaλra jẽda wãsia. Jũebλrλde unusia Balára jũma Moab druadebema dji dromarã sida Ācõrẽa animarã babue dia panλ caita duanλda. Balába idjía iwidisia:

-¿Ācõrẽba cãrẽda jarasi?-

18 Maλne Balaaλra nãwã bedeasia:

Zipor warra Balá, mλa jara bλra bio quĩrãcuita ũrĩdua.

19 Ācõrẽra ēberã quĩrãca bλẽa. Idjira sewa ocaa. Idjía jaradada quĩrã awara ocaa.

Idjía jarabλrλra obaria. Idjía wãrãneba jaradara obaria.

20 Idjía mλa jarasia israelerã bia jara bλmãrẽã. Bia jara bλduada ada bẽrã mλa quĩrã awara jaracara bλa.

21 Ācõrẽba Jacobodeba yõpedadara idu bia mĩgabiẽa. Idjía israelerãra idu sopuabiẽa.†

Ācõrẽra ādjirã ume bλa. Maλ bẽrã bλsriẽa jara panλa idjira ādjirã boroda.

22 Ācõrẽba ādjirãra Egiptodeba ēdrλ enesia. Idjideba ādjirãra bio λbλa beaa, paca mẽã wariẽa quĩrãca.

23 Ni abaλba Jacobodeba yõpedadara poya ne ãi odaẽa. Ni abaλba israelerãra poya biẽ bλdaẽa.

Ēberãrãba nãwã jaradia: “Acλdua sãwã Ācõrẽba israelerãra bio careba bλda.”

24 Israelerãra imama quĩrãca panλa. Jarra bλde imamara λnãũcaa, ātebλrλ ne beapeda jũma cobaría. Dji oa sida jũma senebaría.

Ara maλ quĩrãca israelerãra λnãũnaẽa aba naλ druadebema ēberãrã jũma poyabλdadãa.

25 Balaaλ mãwã bedebλrλ carea Balába quĩrũbideba nãwã jarasia:

-jBla naλ ēberãrãda poya biẽ jara bλẽbλrλ chupeadua! jĀdjirãra waa bia jara bλrãdua!

26 Maλne Balaaλba panusia:

-¿Mλa ababe Ācõrẽba jarabidadrλ jaraida bλada asiẽca?

27 Maλbe Balába idjía jarasia:

-Wãna. Mλa bλra dewara orroare edeya. Āĩbẽrã mamabλrλ Ācõrẽba bλa israelerãra idu biẽ jarabiscada.-

28 Ara maλda Balába idjira Peor eya borodãa edesia. Mamaλba ējũã põãsa ewaraga bλra jũma unubaría. 29 Mama Balaaλba jarasia:

-Nama animarã babue diabadada siete odua. Paca dji umaquĩrãda siete idjaba oveja dji umaquĩrãda siete enedua Ācõrẽa babue diaẽi carea.-

30 Ara maλda Balába osia Balaaλba jaraẽa quĩrãca. Maλbe animarã babue diabadaza pacada aba idjaba ovejada aba Ācõrẽa babue diasia.

† 23:21 Ācõrẽba Jacobodeba yõpedadara idu bia mĩgabiẽa. Idjía israelerãra idu sopuabiẽa. Maλ bedeara idjaba nãwã traducida bλa: “Ācõrẽba unuẽ bλa Jacobodeba yõpedadarãba cadjirua obadada. Unuẽ bλa israelerãba ãi obadada.”

24

¹ Barib_ΛΛ Balaa_Λba cawasia idjia israelerã bia jara b_Λra Ācōrēba bia unu b_Λda. Ma_Λ bē_Λrã idjia naãrã o ba_Λda quĩrãca ãyã wãé basía Ācōrēba cãrēda jarabi cawaya. Āteb_ΛΛ ějũã pōãsa ewaraga b_Λdaa ac_Λ nũmesia. ² Ma_Λne unusia Israeldeba yōpeda_Λda doce puruda duan_Λda. Ādjirã ac_Λ nũm_Λne Ācōrē Jauredeba besia. ³ Ma_Λne nãwã bedeasia:

M_Λra Beor warra Balaa_Λ. M_Λã ěsã unu b_Λra. M_Λra nãwã bedea b_Λra.

⁴ M_Λã ũrĩ b_Λra Ācōrēba jara b_Λda. M_Λã ěsã unu b_Λra Ācōrē jũma poya b_Λba unubi b_Λda.

Idji quĩrãpita chĩrãborode cob_Λde m_Λ dauba ěsã unu b_Λra.

⁵ Israelerã, bãrã wua dera bio biya que_Λdaa. Jacobodeba yōpedadarã, bãrã purura bio biya quirua.

⁶ Israel purura waib_Λ b_Λra do zaque draso b_Λ quĩrãca.* Bio wari b_Λra néu do icawa u tab_Λ quĩrãca.

Bio biya b_Λra áloe bacuru Ācōrēba u_Λda quĩrãca idjaba ogo do icawa nũmea quĩrãca.

⁷ Ādjirãneba yōb_Λdarãba baidoda aduba eropanania. Ādji zocodeba baidoda wewezoaya.

Ādji boroba amalecitarã boro Agáda poyaya. Ādji boroba puruda zocãrã idji j_Λwaeda erobaya.

⁸ Ācōrēba israelerãra Egiptodeba ědr_Λ enesia. Idjideba Ādjirãra bio l_Λba beaa, paca mēã wari_Λda quĩrãca.

Ādji dji quĩrũra jũma poyadia imamaba animarã beapeda dji b_Λw_ΛΛara b_Λagapeda jũma cobari quĩrãca. Ādji dji quĩrũra chaba dr_Λ quenania.

⁹ Imamara egode chũmepe_Λda ãnãũbaria. ¿Caiba idjira mĩã sēi?

Ara ma_Λ quĩrãca Israel puruba ěberãrãra poyapeda ãnãũya, dewararãba wayadi bē_Λrã.

Jũma israelerã bia jara pan_Λ ěberãrãra Ācōrēba carebaya.† Barib_ΛΛ jũma Ādji bi_Λ jara pan_Λra Ācōrēba bi_Λ b_Λra.

¹⁰ Balaa_Λ mãwã bedeb_ΛΛ carea Balára idji ume bio quĩrũsia. Quĩrũbideba j_Λwa tawepeda jarasia:

–jM_Λã b_Λra zebisia m_Λ dji quĩrũra bi_Λ jara b_Λmãrēã! jMãwãmĩna b_Λrima ũbea Ādjirãra bia jara b_Λsia! ¹¹ jB_Λdji druadaa jēda wãdua! Ācōrēba b_Λra israelerãra idu bi_Λ jarabi_Λ bē_Λrã parata waib_Λ diaya_Λ adara m_Λã dia_Λca.

¹²⁻¹³ Balaa_Λba panusia:

–B_Λra m_Λmaa diabueda ěberãrãra m_Λã ebu_Λda nãwã jarasia: “Balába idji de parataba idjaba oroba bira cob_Λda diab_ΛΛ sida m_Λã ni cãrē sida o_Λca Ācōrēba mãwã obi_Λb_ΛΛ.” Ababe Ācōrēba jarabi b_Λdr_Λ jaraida b_Λada asia. ¹⁴ M_Λã druadaa jēda wãya. Barib_ΛΛ wãi naēna m_Λã jaraya israelerãba jĩrũrebema ewaride b_Λ purura sãwã odida.–

¹⁵ Ara ma_Λda Balaa_Λra nãwã bedeasia:

M_Λra Beor warra Balaa_Λ. M_Λã ěsã unu b_Λra. M_Λra nãwã bedea b_Λra.

¹⁶ Ācōrēba jara b_Λra m_Λã ũrĩ b_Λra. Ācōrē dji Dromaara b_Λ necawaada m_Λã erob_Λra.

Ācōrē jũma poya o b_Λba unubi b_Λra m_Λã ěsã unu b_Λra. Idji quĩrãpita chĩrãborode cob_Λde m_Λ dauba ěsã unu b_Λra.

¹⁷ Jĩrũrebema ewaride cãrēda sãwãida m_Λã ěsã unu b_Λra. M_Λã unu b_Λra ara nawenabema_Λca.

* **24:6** Israel purura waib_Λ baya do zaque draso b_Λ quĩrãca. Ma_Λ bedeara idjaba nãwã jaraida b_Λra: “Israel purura waib_Λ baya uruta ějũã waib_Λ ěsa tababari quĩrãca.” † **24:9** Genesi 12:3.

Jacobodeba dji dromada zeya chĩdau ebuda odjabari quĩrãca. Israeldeba dji boroda zeya.

Maãba moabitarã borora jũma berradagaya. Sédeba yõpedadarã sida jũma quenaya.

¹⁸ Idji dji quĩrũ Edoãnebemarãda poyaya. ãdji drua Seír abadara idji jãwaeda erobaya. Maãne Israel purura ãbãara wariya.

¹⁹ Jacobodeba yõna dji dromaba naã Ar purude panenara jũma quenaya.‡

²⁰ Mãwã bedeadacarea Balaaãba Amale purura êsã unupeda nãwã bedeasia: Amale purura dji dromaara bãa. Baribãrã ewari aba nẽbaya.

²¹ Mãwã bedeadacarea Balaaãba quenitarãda êsã unupeda nãwã bedeasia:§ Quenitarã, bãrã dera bio o eropanãa nejõbãba idji de mõgara eya ãtã bãde o erobã quĩrãca.

²² Mãwãmĩna bãrãra nẽbadia asiriarãba jũma ãyã jida edebãdade.

²³ Maã awara Balaaãra nãwã bedeasia:

Ay, ¿caida zocai bei ãcõrẽba jũma nãwã obãrãde?*

²⁴ Chipredeba barcoda zedã. Maã barcode zebãdaba Asiria druara, Hebere ãberãrã sida jũma poyadã.

Baribãrã jĩrũare maã barcode zepedãda sida nẽbadia.

²⁵ Mãwã jaradacarea Balaaãra idji druadaa jẽda wãsia. Balã sida idji ode jẽda wãsia.

25

Madianitarãba israelerãa cadjirua obida

¹ Israelerã Sitiãne duanasidãde ãcãrã umaquĩrãrãba moabitarã wẽrãrã ume cadjiruada o duanesidãa. ² Maã wẽrãrãba dji umaquĩrãrãra edobadjidãa moabitarãba ãdji ãcõrẽa animarã babue diabãdade. Maãne umaquĩrãrãra ne codapeda maã ãcõrẽ quĩrãpita chĩrãborode copanenapeda bia bedeadadjidãa. ³ Mãwã israelerãba moabitarã ãcõrẽ Baal-peor abadada ãpẽ panesidãa. Maã carea ãcõrẽra israelerã ume bio quĩrũpeda quinibibãrã basía. ⁴ Maãne ãcõrẽba Moisea jarasia:

–Jũma Baal-peor ãpẽ panã dji bororãda jidadapeda beadadua. Mã quĩrãpita ãsa ãdjirãra bacuru cãmiane ãtã su jira bãdadua jũmarãba acãdamãrẽã. Mãwãbãrã mã quĩrũbira bãrã israelerã ume bãda tumaya.–

⁵ Ara maãda Moiseba israelerã bororãa jarasia:

–Bãrã jãwaeda bẽarã dji Baal-peor ãpẽ bẽada jũma beadadua.–

⁶ Maãne Moiserã puru sida ãcõrẽ wua dede edã wãbada caita sopuaba jĩã duanasidãa. Moiseba acã bãde, puruba acã bãde bida Israeldebema abããba madianita wẽrãda diguidãa edesia.* ⁷ Maã unuside Eleaza warra Pinãra israelerã ãbaa dji jãre panãmaãba idji mĩãsu edãde wãsia. (Pinãra sacerdote Aaroã wiuzaque basía.) ⁸ Idji mĩãsura edapeda dji ãberã caidũ wãsia. Maã ãberã wua dede edã wãpeda dji umaquĩrãra dji wẽrã ume ãbaa bide su beasia. Mãwã beada bẽrã israelerã quini nũmanara waa quininaẽ basía.

⁹ Mãwãbãrãbãra 24,000 ãberãrãra quininoasidãa.

¹⁰ Maãbe ãcõrẽba Moisea jarasia:

¹¹ –Mãã quĩrãã bãã israelerãba ababe mãdrã ãpẽnida. Maã carea Baal-peor ãpẽsidãde mã quĩrũbideba ãdjirãra jũma quinibi basía. Baribãrã Eleaza warra Pinãba mã quĩrũbira tumabisia. Idjia odãdeba unubisia idjia bida quĩrãã bãda ãberãrãba ababe mãdrã ãpẽnida. Idjia oda carea mãã israelerãra jũma quinibiẽ

‡ 24:19 Naã Ar purude panenara. Hebreo bedeadã ababe jara bãã “purude panenara.” § 24:21

Quenitarãnebemada Jucec 4:11de bãã bãã. * 24:23 Hebreo bedeadã maã versicolorã ebuda bããã.

* 25:6 Diguidãa. Hebreo bedeadã bãã bãã: “Idji djabarãmaa.”

basía. (Pinéra sacerdote Aaroł wiuzaque basía.) ¹² Pinéa jaradua idjia ođa carea młra idji ume bedea ʘabʘarʘa idji ume necai bai carea. ¹³ Mła bedea ʘabʘarʘa jara ʘa idjira, idjideba yōʘdarā sida idiba łta mł sacerdoterāda beadida. Māwā obʘarʘa idjia quĩrĩ ʘa bērā ēberārāba ababe młdrʘ epēnida. Mł igara ʘada beada bērā israelerāba cadjirua opeđadara mła quĩrādoabisia.–

¹⁴ Ēberā madianita wērā ume ābaa beuđara Zimri abadjidaa. Idjira Salu warra basía. Simeołneba yōna puruđebema dji droma basía. ¹⁵ Dji madianita wērā trłra Cozbi abadjidaa. Idjira Zu cau basía. Zura Madiałnebema dji droma basía.

¹⁶ Małbe Ācōrēba Moisea jarasia:

¹⁷ –Madianitarāda quenane wānada. ¹⁸ Māwā ođadua ādjirāba bārāra quinibisida bērā. Cūrūga panʘneba bārā ādji ācōrē Baal-peor abadada epēbisida mła bārāra quinibimārē. Cozbiba ođa carea bida mła bārāra quinibʘarʘ basía. Baal-peor epē panʘ carea bārā quinibada baside Pinéba mał wērāra beasia.– (Cozbira Madiałnebema dji droma cau basía.)

27

Zelopeha querasi caurāba bedea djuburiapedada

¹ Wērārāda juesuma panasidaa: Maala, Noa, Hogla, Milca idjaba Tirsa. Ādji zeza querasira Zelopeha basía. Idjira Jose warra Manasedeba yōna basía. Heper warra basía idjaba Gala wiuzaque basía. Galara Maqui warra basía. Maquira Manase warra basía. ² Ewari aba Zelopeha querasi caurāra Ācōrē wua dede eđa wābadamaa wāsidaa. Mama Moise quĩrāpita, sacerdote Eleaza quĩrāpita, puru quĩrāpita bida nūpanapeđa nāwā jarasidaa:

³ –Dai zezara ējūā pōāsa ewaraga ʘađe jaidasia. Coreba, idjiare bea bida Ācōrē igarasidađe dai zezara beuē basía, ātebʘarʘ idjia cadjirua ođa carea jaidasia. Idjira umaquĩrā warra neē basia. ⁴ Daimaarā biē ʘa mał carea dai, idjideba yōʘdarāba ējūāda edadaēda.* Dai zeza djabarāba edabada ējūānebemada dairāa bida diađadua.–

⁵ Ādjia bedea djuburia panʘra Moiseba Ācōrēba jarasia. ⁶ Małne Ācōrēba panusia:

⁷ –Zelopeha caurāba aride jara panʘa. Ādji zeza djabarāba edabada ējūānebemada diađadua ādjideba yōʘdarāba erobeadamārē. ⁸ Israelerāa nāwā jaradua: “Abaada umaquĩrā warra neē jaidaibʘarʘ, idji ējūāra dji cau diađadua. ⁹ Baribʘarʘ idjia cau sida neē ʘabʘarʘ, ējūāra idji djabarāa diađadua. ¹⁰ Djabarā sida neē ʘabʘarʘ, ējūāra idji zeza djabarāa diađadua. ¹¹ Idji zeza bida djabarāda neē ʘabʘarʘ, idji ēberārānebema dji caitaara ʘa diađadua małgłde bamārē.” Israelerāba mał leyra epēnida panʘa mła bła jara ʘa quĩrāca.–

Moise cacuabari Josue bei jarada

¹² Małbe Ācōrēba Moisea jarasia:

–Abarił eyađe łta wādua. Mamałba mła israelerāa diai druara acʘdua. ¹³ Mał drua ununacarea bʘra jaidaya bʘ djaba Aaroł jaidađa quĩrāca.† ¹⁴ Māwā jaidaya bārāba Ził ējūā pōāsa ewaraga ʘađe mła jaradara łjā ođaē basi bērā. Mama israelerāba quĩrūbideba baido iwidisidađe bārāba ādjirāa młra wārāda Ācōrēda cawabidaē basía.–

* **27:4** Biē ʘa dai, idjideba yōʘdarāba ējūāda edadaēda. Hebreo bedeađe nāwā ʘa ʘa: “Biē ʘa idji trāda nēbaida idji ēberārānebemada.” † **27:13** Numero 20:22-29.

(Mañra mǎwǎsia Ziñ ějũǎ pǒǎsa ewaraga bǎde Cadé abadama. Mama Ācǒrēba mǒgaradeba baido weabidama trǎ bǎsidaa “Meribá.”)‡

15 Moiseba jarasia:

16 –Mǎ Boro Ācǒrē, bǎdeba jũmarǎda zocai beaa. Mañ bērǎ mǎ cacuabari aba bǎdua nañ puru boro bamǎrēǎ. 17 Mañ ěberǎra puru na nĩbaida bǎa bia pe enibai carea. Mǎwǎ bǎ purura oveja dji wagabari neě bǎ quĩrǎca baěa.

18-19 Ācǒrēba jarasia:

–Mǎěteara israelerǎ boro bamǎrēǎ Nuñ warra Josueda bǎdua. Idjia mǎ Jaureda erobǎa. § Idjira sacerdote Eleaza quĩrǎpita, puru quĩrǎpita bida ededua. Mama bǎ jǎwara idji boro ĩrǎ bǎdua acǎbi carea idjira ādji boroda bǎbǎrǎda. 20 Idjira bǎdua berara ne jũmane bǎa o bađa quĩrǎca poya o bamǎrēǎ. Mǎwǎ Israel puruba jũma idjia jarabǎrǎra ĩjǎ o panania. 21 Israelerǎ boro bedacarea Josuera sacerdote Eleazamaa wǎida bǎa mǎa quĩrǎ ĩbǎra cawai carea. Mǎ quĩrǎpita bǎde Eleazaba Uriñ abadađeba mǎa quĩrǎ ĩbǎra cawaya.* Mañbe idjia jarabǎrǎra Josueba, israelerǎ bida jũma ĩjǎ o pananida panǎ. †

22 Ara mañda Moiseba osia Ācǒrēba jarađa quĩrǎca. Josuera edesia sacerdote Eleaza quĩrǎpita, puru quĩrǎpita bida. 23 Mama idji jǎwara Josue boro ĩrǎ bǎsia acǎbi carea Josuera ādjirǎ boroda bǎbǎrǎda Ācǒrēba jarađa quĩrǎca.

32

Rubeñneba yǒpedadaba Gadeba yǒpedada bida ějũǎ edapedada

1 Rubeñneba yǒpedadaba, Gadeba yǒpedada bida pacada, oveja sida zocǎrǎ eropanasidaa. Ādjirǎba cawasidaa Jazer ějũǎra Gala ějũǎ sida animarǎ daupēni carea bia bǎda. 2 Mañ bērǎ Moisemaa, sacerdote Eleazamaa, israelerǎ dji dromarǎmaa bida wǎnapeda nǎwǎ jarasidaa:

3-4 –Ācǒrēba dadjirǎa nañ puru beada poyabisia: Atarot, Diboñ, Jazer, Nimra, Hesboñ, Eleale, Sebañ, Nebo, Beoñ sida. Mañ ějũǎra bio bia bǎa animarǎ daupēni carea. Dairǎba animarǎda zocǎrǎ eropanǎ. 5 Mañ bērǎ dai quĩrǎ djuburia mañ ějũǎra dairǎa diadadua. Dairǎra Jordañ do wa quĩrǎrǎ wǎbirǎnadua.–

6 Baribǎrǎ Moiseba panusia:

–Mǎwǎra dewararǎ nocodaa djǒne wǎbǎdađe ĳbǎrǎra nama panenica? 7 Bǎrǎda nama panesidara ĳdewararǎ sida Ācǒrēba diada ějũǎnaa wǎna ama panenaěca? 8 ĳAra mañ quĩrǎca bǎrǎ drǒǎ naě nabemarǎba osidaěca mǎa ādjirǎ Cadé-barneadeba Canaañ drua acǎde diabueside? 9 Jũma mañ drua pǎrǎa acǎpeda Escol jewedade jũene wǎsidaa. Baribǎrǎ jēda zedapeda ějũǎra biě tabǎada asidaa, purura Ācǒrēba dia bǎ ějũǎnaa wǎrǎnamǎrēǎ.* 10-11 Mañ carea Ācǒrēra ādjirǎ ume bio quĩrǎsia. Mañ ewaride idjia wǎrǎneba jarasia jũma Egiptodeba ědrǎpedadarǎ veinte poa ĩtaa beaba sodeba ĩjǎnaě bērǎ, idjia Abrahaxǎ, Isaa, Jacoboa bida diai jarađa ějũǎra ununaěda. 12 Ababe Jepone warra Calebǎrǎ idjaba Nuñ warra Josue bida sodeba ĩjǎ panǎ bērǎ mañ ějũǎra ununiana asia. (Jepone cenezeo basía.) 13 Mañ ewaride Ācǒrēra dadji israelerǎ ume bio quĩrǎna bērǎ, ějũǎ pǒǎsa ewaraga bǎde cuarenta poa pǎrǎabisia jũma mañ ěberǎrǎ Ācǒrē quĩrǎpita biě opedada beubǎdamisa. †

‡ 27:14 Exodo 20:1-13. § 27:18-19 Mǎ Jaureda erobǎa. Hebreo bedede jara bǎa idjira jaure bara bǎda. ᳚᳚᳚᳚᳚᳚ mañba nǎwǎ jara bǎa: “ěberǎrǎra bio biya pe eniba cawa bǎa.” * 27:21 Uriñ. Exodo 28:29-30. † 27:21 Josueba, israelerǎ bida jũma ĩjǎ o pananida panǎ. Hebreo bedede jara bǎa: “Josuera, israelerǎ sida nocodaa wǎnia idjaba jarabǎrǎde jēda zedia.” * 32:9 Numero 13:17-33. † 32:13 Numero 14:26-35.

³⁴ Mañ druade Gadeba yõpedadarãba nañ puru beada wayacusa osidaa: Diboñ, Atarot, Aroer, ³⁵ Atarot-sopañ, Jazer, Jogbeha, ³⁶ Bet-nimra idjaba Bet-Arañ. Jũma mañ puru beara mõgaraba audu jũrã casidaa. Idjaba corra beada ãdjirã animarã itea osidaa.

³⁷ Rubeñneba yõpedadarãba nañ puru beada wayacusa osidaa: Hesboñ, Eleale, Quiriataim, ³⁸ Nebo, Baal-meoñ, Sibmá sida. Mañ puru beara trã awara bñsidaa.

³⁹ Manase warra Maquideba yõpedadarãda Gala druadaa wãnapeda amorreorã mama beara poyadapeda ãyã jãretasidaa. ⁴⁰ Moiseba ãdjirãa mañ druara diada bẽrã mama panesidaa. ⁴¹ Manasedeba yõna Jaír sida wãpeda ãcãrã puru zaquerãda poyasia. Mañ puru beara idjia trã bñsia Havot-Jaír. ⁴² Ara mañ quĩrãca Nobá abadada wãpeda puru zaquerã Kenat druade beara poyasia. Mama idjia trã bñsia Nobá.

DEUTERONOMIO

34

Moise jaidada

¹ Mañbe Moab drua jewedadeba Moisera Pisga eyade ãtaa wãsia Nebo eya borodaa. Mañ eyara Jerico puru quĩrãpe ðaa. Mamaaba Æcõrẽba Moisea Canaañ druara jũma acabisia. Gala eñũãneba aba Dañ purudaa acabisia.

² Neptalideba yõpedadarãba edadi eñũãda, Epraiñneba yõpedadarãba edadi eñũãda, Manasedeba yõpedadarãba edadi eñũã sida jũma acabisia. Judadeba yõpedadarãba edadi eñũã sida jũma acabisia aba Pusa Mediterraneo daucha.*

³ Negue eñũãda, Jerico puru icawa ða jeweda sida jũma acabisia aba Zoar purudaa. Jerico purura idjaba Uruta Puru abadaa.

⁴ Mañbe Æcõrẽba Moisea jarasia:

-Mña Abrahaña, Isaa, Jacoboa bida wãrãneba jarasia jãñ druara ãdjirãneba yõbdarãa diaida.† Mña jãñ druara ðaa idu unubi ðaa, baribara ðaa jãmaa wããa.-‡

⁵ Mãwãnacarea Æcõrẽ nezoca Moisera Moab druade jaidasia Æcõrẽba jarada quĩrãca. ⁶ Idjira tãbarisia Moab druade ða jewedade Bet-peor caita. § Baribara idi bida idji tãbaridada ni abaaba adua panaa. ⁷ Moisera 120 poa ðada jaidasia. Jaidaside idjira dau towaẽ basia idjaba wadibida cacua ðaa basia.

⁸ Moise jaidadacarea Moab drua jewedade israelerãa jedeco aba idji carea jãã panasidaa ãdjia sopua ewari wagabada quĩrãca. ⁹ Mañbe Nuñ warra Josuera israelerã boroda basia. Moiseba idji jawara Josue ãrã ðada bẽrã Æcõrẽba cricha cawaada diasia. Jũma Josueba jarabara, jũma Æcõrẽba Moisedeba jarada sida israelerãba iãã o panesidaa.

¹⁰ Mañ ewarideba Moise quĩrãca Æcõrẽneba bedebarida waa neẽ basia. Æcõrẽra idji ume nebarabadjia. ¹¹ Mañ awara Æcõrẽba ne ununaca Egiptode obi jaradada Moiseba jũma ocuasida. Moisedeba Egiptodebema borora, dji dromarãra, jũma egiptorã sida cawa osia. ¹² Idjaba Æcõrẽ ðaa waibaa ðadeba Moiseba ne ununaca israelerã quĩrãpita ocuadara jũmarãba wayasidaa. Moise quĩrãca ni abaada neẽ basia.

* **34:2** Pusa Mediterraneo. Hebreo bedeade ða ðaa "ãmãdau baebariare pusa." † **34:4** Genesi 12:7; 26:3; 28:13. ‡ **34:4** Numero 20:7-12. § **34:6** Hebreo bedeade ebuda jaracaa caiba Moisera tãbarisida. Baribara hebreo bedea bio cawa beaba jarabadaa Æcõrẽba Moisera tãbarisida.

JOSUE

1405 poa Jesu toi naēna israelerāra Canaañ drua daucha jũene wāsidaa. Mañ ewaride Ācōrēba Josueda edasia Canaañ drua poyamārēā. Mañ bērā nañ cartara Josue abadaa. Cawadaē pan̄la caiba ḅasida. ḌcḌḌmaarā Josueba ḅasia baribḌḌḌ dewararāmaarā sacerdote Eleazaba wa idji warra Pinéba ḅasia.

Genesi 15:13-21de Ācōrēba Abrahaña jarasia Canaañ druara idjideba yōḅḌdarāa diaida. Nañ Josue carta ḅḌḌaba cawabisia Ācōrēba māwā diai jaradara wārāda jũma osida (Josue 5:10-12; 21:43-45; 24:11-13). BaribḌḌḌ idjaba cawabisia israelerāba Ācōrēda igaradibḌḌḌ bia pananaēda ātebḌḌḌ mañ druade nēbadida (Josue 23:1-16).

Dadji ēberā bedeade Josue cartadebemada nañda ḅḌ eropan̄la: Ācōrēba Josue israelerā pe edemārēā edadadebemada (1:1-9), israelerā Gala druade ējũā edapedadara waabemaare djō pan̄nebemada (1:10-18; 4:10-14; 22:1-8), Jerico puru chupea acḌde wāpedadada (2:1-24), Jordañ dode chāpedadada (3:1neba aba 4:18Ḍaa), puru Canaañ druade bea poyapedadadebemada (6:1neba aba 11:23Ḍaa), israelerā wayacusa Ācōrē ume bedea ḅḌpedadadebemada (5:1-10; 22:9neba aba 24:28Ḍaa) idjaba Josueba jĩrũare jaradada (23:1neba aba 24:28Ḍaa).

Ācōrēba Josue trāna

¹ Nuñ warra Josuera Ācōrē nezoca Moise carebabari basía. Moise jaidadacarea Ācōrēba Josuéa nāwā jarasia:

² –Mñ nezoca Moiserā jaidada bērā ḅḌ israelerāra ededua Jordañ do wa quĩrārē chānamārēā mñā diai jarada druadaa. ³ Mñā Moisea jarada quĩrāca bārā wāḅḌdaza jũma ējũāda bārāa diaya. ⁴ Mñā diai jarada druara ḅḌa ējũā pōāsa ewaraga ḅḌdeba aba Libano eyadaa idjaba Euprate dodeba aba pusa droma Mediterraneo abadadaa. Hititarā ējũāra jũma edadia. ⁵⁻⁶ Mñā bārā drōāenabemarāa mañ druara diai jarasia ewariza bārāne bamārēā. ḅḌabḌḌḌ purura edeya mañ ējũā edadamārēā. Mañ bērā ḅḅḌa ḅapeda sozarra ḅadua. Mñā ḅḌra ḅḌduba ameēa idjaba igaraēa. ḅḌ zocai ḅḌmisa ni abaḅba ḅḌra poyadaēa. Mñra ḅḌ ume ḅaya Moise ume ḅada quĩrāca. ⁷ Mañ bērā ḅḅḌa ḅapeda bio sozarra ḅadua. Mñ nezoca Moiseba ley ḅḌ amenara jũma ñjā o ḅadua. Ni maārĩ biḌa āi oēḅḌḌḌ ḅḌa obḌḌḌḌra jũma bia odjaya. ⁸ Mñ ley cartade ḅḌ ḅḌra jaradia ḅadua. Mañ leyra āsa, diamasi biḌa bio crīcha ḅadua jũma jipa oi carea. Māwā ḅḌa obḌḌḌḌra jũma bia odjaya. ⁹ Mñra ḅḌ Ācōrēa. ḅḌ wāḅḌḌḌza mñra ḅḌ ume ḅaya. Mañ bērā mñā ḅḌa wayacusa jaraya: ḅḅḌa ḅapeda sozarra ḅadua. Ne wayarādua. Jēda crīcharādua.–

Rubeñneba, GaḌeba, Manasedeba yōpedadaba carebaḌi jarapedada

¹⁰ Mañbe Josueba israelerā bororāa nāwā jarasia:

¹¹ –Deza israelerāa nāwā jarade wānadua: “Ewari ũbeade dadjirāra namaḅba wāḅḌḌḌdia. Codira ededadua. Jordañ do wa quĩrārē chānapeda dadji Ācōrēba diai jarada druara eda wānia.”–

¹² Mañne Josueba Rubeñneba, GaḌeba, idjaba ḅḅḌḌḌ Manasedeba yōpedadara nāwā jarasia:

13 -Ăcōrē nezoca Moiseba jaradara quĩrãnebadadua.* Idjia jarasia bārã Ācōrēba naļ druara diabłada necai duananamārēã. 14-15 Jãlbe bārã quimara, warrarãra, animarã sida nama amenadua naļ Jordaļ do orroare Moiseba diada ějũãne. Baribłł bārã mēsrã beaba djōni careabemada edadapeđa na chãnida panł. Chãnapedã dairãare djōnida panł aba dadji Ācōrēba dairãa diai jarada ějũã edabłada. Idjia bārã naļ ějũãne necai błda quĩrãca dairã sida maļ ějũãne necai błya. Mãwãnacarea bārãra namaa jēda zedida panł bārã ějũã Jordaļ dodeba łmãdau odjabariare błđaa, Ācōrē nezoca Moiseba naļ ějũãra bārãa diada bērã.-

16 Ādjirãba panusidãa:

-Błã jara błra dairãba jũma odia idjaba błã diabuebłłmaa wãnia. 17 Dairãba małra jũma łjã odia, Moise bedea łjã opeđada quĩrãca. Dairãba quĩrã panł Ācōrēra bł ume baida Moise ume bada quĩrãca. 18 Bł bedea igara błra, błã jara bł łjã oē błra beuida błã. Baribłł błra łbłã bapeđa sozarra badua.-

2

Israelerãba Jerico puru chupea acłde wãpedada

1 Małbe Nuł warra Josueba ěberãda umé trłpedã nãwã jarasia:

-Canaal druara acłde wãnadua. Sãwã bł cawaya Jerico puruda chupea acłdadua.-

Mãwã jarapedã Josueba Ādjira Sitił ějũãneba diabuesia. Wãbłdade Jericodẽ jũẽne wãsidãa. Mama wērã audua bł Rahá abada dede cãine wãsidãa.

2 Baribłł łcłłba Ādjira ununapedã Jericodẽbema boroa nãwã jaradẽ wãsidãa:

-Queubłłde israelerãda umé jũesidãa. Dadjirã drua acłde ze panłã sãwã poyadi cawaya.-

3-4 Mał carea Jericodẽbema boroba zarrarãda Rahãmaa diabuesia. Małmisa Rahãba israelerã umé panłra mĩrũbisia. Zarrarãra jũẽnapedã nãwã jarasidãa:

-Ĕberãrã bł diguidã jũẽpedadara isabe dajadaa zebidua. Dadjirã drua acłde ze panłã sãwã poyadi cawaya.-

Rahãba jarasia:

-Wãrãda mł dede ěberãrãra zesidãa, baribłł Ādjira sãmabemada młã adua basia. 5 Queubłłde purude eda wãbada jũãtrłdi naẽna Ādjira wãsidãa. Młã adua błã sãmaa wãsidãada. Baribłł bãrãda Ādji caidũ isabe wãnibłł jidađe wãniscada.-

6 Rahãba jaradara sewa basia. Idjia mał ěberãrãra idji de łrł edepedã lino cajłna pae eroł edrecare mĩrũbisia.

7 Rahãba mãwã jarada bērã zarrarãra israelerã caidũ wãsidãa jidađi carea. Puru dajadaa wãnapedã dewararãba purude eda wãbadara jũãtrłsidãa. Zarrarãra Jordaļ dođaa wãbada ode israelerã jłłde wãsidãa aba Jordaļ do chãbadamaa.

8 Israelerã cãini naẽna Rahãra idji de łrł wãpedã jarasia:

9 -Młã cawa błã Ācōrēba wãrãda naļ Canaal druara bārãa diaida. Mał bērã dairãba bārãra bio waya panł. Jũma naļ druadẽbemarãra bārã bio waya panłneba ure duanł. 10 Daiba cawa panł bārã Egiptodẽba ědrãsidãde Ācōrēba Pusa Purude oda ewasida bārã chãnamārēã.* Mał awara cawa panł bārãba amorreorã Jordaļ do quĩrãrē pananara poyadapedã Ādji bororã Sehołda, Og sida beasidãa.† 11 Mał cawasidãde dairãra bio ne waya

* 1:13 Numero 32:1-33. * 2:10 Exodo capítulo 14. † 2:10 Numero 21:21-35.

panesidaa. Sozarra bea sida ne wayasidaa bārã Ācōrēra dji wārã Ācōrē bēřã. Idjia bajãne, naļ ějũãne bida ne jũmada poya b̂a. ¹²⁻¹³ Maļ carea mļ quĩrã djuburia, Ācōrē tr̂neba bārãba wārãneba jaradadua mļ ěberãrãra carebadida mļa bārã carebada quĩrãca. Mļ djibarirãra, mļ djabarãra, mļ djabawērãrãra, jũma ãdji ěberãrã sida bearãnadua. ¡Daira zocai b̂adadua! Bārãba mãwã wārãneba jaradib̂r̂a, mļa ebuda cawabidadua.-

¹⁴ Ādjia panusidaa:

-Bia b̂a. Bārãnebemada beadib̂r̂a, dai sida beudida pan̂a. Barib̂r̂a daiba o pan̂ara b̂a djãrãa jaracara b̂a. Ācōrēba naļ drua dairãa diab̂r̂ade bārãra biaĕeba carebadia. Daiba jara pan̂a quĩrãca wãrãda odia.-

¹⁵ Rahá dera dji puru mōgaraba jũrã ca b̂ade eda basia. Maļ bēřã dajadaa aĉbadade idjia ĵcarada ĵ jira b̂asia ãdji ědr̂damãrēã. ¹⁶ Wãni naĕna Rahába nãwã jarasia:

-Ĕjũã eyaida b̂ada mĩrũ wãnadua zarrarãba unurãnamãrēã. Mama ewari ũbea mĩrũ pananadua aba bārã ĵr̂a pan̂ara jēda zeb̂adadaa. Maļbeb̂r̂a wãnadua b̂ãdji wãb̂adamaa.-

¹⁷ Ādjia nãwã jarasidaa:

-Daiba b̂ã wārãneba jarapedadara jũma odia. ¹⁸ Barib̂r̂a naļ druade djõne zeb̂adade b̂a dai ědr̂a b̂ada dajadaa aĉbadade naļ ĵcara purruda ĵ jira b̂ida b̂a. Idjaba b̂ djibarirãda, b̂ djabarãda, jũma b̂ ěberãrã sida nama b̂ diguida eneida b̂a. ¹⁹ Ab̂ada dajadaa wãib̂r̂a maļne daiba beadib̂r̂a, daira bedede pananaĕa. Barib̂r̂a nama b̂ diguida beada beadib̂r̂a, dai sida wãrãda beudida pan̂a. ²⁰ Maļ awara daiba o pan̂ada b̂a djãrãa jaraib̂r̂a, daiba b̂ã wārãneba jarapedadara odaĕa.-

²¹ Maļne Rahába jarasia:

-Bia b̂a, bārãba jara pan̂a quĩrãca odia.-

Maļbe ãdjira wãbisia. Wãpedadacarea Rahába ĵcara purrura dajadaa aĉbadade ĵ b̂asia.

²² Israelerã umé pan̂ara ějũã eyaida b̂ada wãnapeda ewari ũbea mĩrũ panasidaa. Maļmisa zarrarãba ãdjira o beaza ĵr̂a pan̂amĩna ununaĕ basia. Maļ bēřã wayacusa Jerico purudaa jēda wãsidaa. ²³ Maļbeb̂r̂a ějũã eyaida b̂ade mĩrũ pananara ědr̂asidaa. Jordaļ do chãnapeda wayacusa Nuļ warra Josue b̂ama jũesidaa. Ādji sãwãpedadara idjia jũma nēb̂r̂asidaa. ²⁴ Ādjia Josuēa nãwã jarasidaa:

-Wãrãda Ācōrēba jãļ Canaaļ druara dadjirãa diaya. Dadjirã carea ãdjirãra bio ne waya pan̂a.-

3

Jordaļ do chãpedada

¹ Nurēma diapededa Josuera israelerã ume Sitiãneba wãnapeda Jordaļ do icawa jũĕne wãsidaa. Barib̂r̂a chãni naĕna mama duanesidaa. ² Ewari ũbea badacarea dji bororãra deza wãsidaa. ³ Maļne jũmarãa nãwã jarasidaa:

-Dãrãĕne sacerdoterã Levideba yõpedadaba dadji Ācōrē baurudeda nocodaa ededia. Maļda unusidara caiĕu wãnadua. ⁴ Mãwã cawadia sãmaa wãnida pan̂ada, bārãra wadi naļ ode wãnaca bēřã. Barib̂r̂a Ācōrē baurude caita wãrãnadua; aba unuicha b̂ama b̂a nĩbaĕida pan̂a.-*

⁵ Maļ awara Josueba israelerã jarasia:

* **3:4** Ab̂a unuicha b̂ama b̂a. Hebreo bedede jara b̂a “2000 bicaca.”

-Nu Ācōrēba dadjirā quīrāpita ne ununacada oya. Mañ bēra idji quīrāpita bia duanani carea odadua.-†

⁶ Mañbe Josueba sacerdoterāa jarasia:

-Ācōrē baurude jira edadapeda puru na wānadua.-

Ara mañda sacerdoterāba baurudera jira edadapeda puru na wāsidaa.

⁷ Mañne Ācōrēba Josuéa jarasia:

-Idiba ŗtaa israelerā quīrāpita mñra bñra dji dromada bñya. Māwā ādjirāba cawadía mñra bñ ume bñda Moise ume bñda quīrāca. ⁸ Sacerdoterā mñ baurude edebñdarāa jaradua do icawa jñesidara doeda nñpanenamārēa.-

⁹ Ara mañda Josueba israelerāa nāwā jarasia:

-Dadji Ācōrēba jaradara ŗrñe zedadua. ¹⁰⁻¹¹ Ācōrē zocai bñra dadjirā tāēna bñra. Idjia jñma nañ ējñāra poya bñra. Idjiabñra cananeorāda, hititarāda, heveorāda, perezeorāda, gergeseorāda, amorreorāda, jebuseorā sida dadjirāa jñma poyabiya. Mañra bñrāba nāwā cawadía: sacerdoterāba Ācōrē baurudera Jordañ doce bñrā na ededia. ¹² Israeldeba yōna doce purudebemada aba aba edadadua. ¹³ Sacerdoterā Ācōrē baurude edebñdara doeda tñgabñdade oda ewa dogopeđa dora wārāga jñātrñ bñ quīrāca tuma nñbua ŗmeya. Ācōrē nañ ējñā jñma poya bñba māwā oya.-

¹⁴ Ara mañda israelerāba ādji wua dera bñradapeda wābñrañsidaa Jordañ do wa quīrārē chñni carea. Ādji na sacerdoterāba Ācōrē baurudera edesidaa. ¹⁵⁻¹⁶ Mañne Jordañ dora nñbua ŗmasia. Poaza māwā bñbaria cebada jara. Sacerdoterā doeda tñgabñdade oda do quīrārā ewa dogosia. Mañne dora wārāga jñātrñ bñ quīrāca tuma nñbua ŗmesia. Dji tumara Adam puruma jñesia Saretāñ caita. Bñrrea dora pñāsasia aba Pusa Beudadaa. Māwā bñde israelerāa Jordañ do chñnapeda Jerico puruare wāsidaa. ¹⁷ Israelerā chñbñdamisa sacerdoterāba Ācōrē baurudera doeda jira eronñpanasidaa. Mama nñpanesidaa aba jñmarāda pñāsade chñbñdadaa.

4

Jordañ doce mōgara edapedada

¹ Jñmarāda Jordañ do quīrārāa chñpedadacarea Ācōrēba Josuéa nāwā jarasia:

² -Israeldeba yōpedada doce purudebemada aba aba edadua. ³ Ādjirāa doeda wābidua sacerdoterāba mñ baurude jira eropanñmaa. Mamañba mōgarada doce enebidua bñrā cññimaa ededamārēa.-

⁴ Ara mañda Israeldeba yōpedada doce purudebema edadara Josueba trñcuasia. ⁵ Mañne nāwā jarasia:

-Bñrāra doeda wānadua dadji Ācōrē baurude jira eropanñmaa. Bñdjiza mōgarada aba equiade edadapeda enenadua dadji cññimaa ŗta boromea buedi carea. Israeldeba yōpedada puruza mōgarada aba eneida bñra. ⁶ Mañ mōgara ŗta boromea buedaba quīrānebabi bñya sñwā Ācōrēba dadjirāra carebasida. Nocoarebema ewaride bñrā warrarāba mañ mōgara unubñdade nāwā iwidididicada: “Nañ mōgarara ĵcārēñ jñwā ŗta boromea buesida?” ⁷ Māwā iwidididara nāwā panunadua: “Sacerdoterāba Ācōrē baurude Jordañ doce edesidade oda pñāsa ewasia. Nañ mōgarara ŗta boromea buesidaa dadji israelerāba ewariza quīrānebadamārēñ sñwā Ācōrēba dadjirāra carebasida.”-

⁸ Ara mañda israelerāba jñma osidaa Josueba jarada quīrāca. Doce mōgarara Jordañ doeda edasidaa. Israeldeba yōpedada puruza mōgarada aba edasidaa.

† 3:5 Exodo 19:10-15de jara bñra Ācōrē quīrāpita bia duanani carea israelerāa cuidapeda wua tātođada jñnida panasidaa. Mañ awara ādji quīma ume jipa cññida panasidaa.

Maãbe ãdjirã cãinimaa ededapeda jũma ãbaa buesidaa Æcõrẽba Josuãa jaraða quĩrãca. ⁹ Maã awara Josueba mõgarada doce jarã pepeda doeda ãta boromea buesia sacerdoterãba Æcõrẽ baurude jira eronũpanama. Maã mõgarara wadibida mama bue nũma.

¹⁰ Sacerdoterã Æcõrẽ baurude jira eropanãra Jordaã doeda nũpanasidaa aba Æcõrẽba Josuãa jaradara puruba jũma obadaada. Moiseba Josuãa naẽna jaraða quĩrãca puruba jũma osia. Purura isabe chãsidea. ¹¹ Jũmarã chãpedadacarea sacerdoterã Æcõrẽ baurude jira eropanãra chãnapeda wayacusa puru na wãsidea. ¹² Maã awara Rubeãneba, Gadeba, idjaba ãcãra Manasedeba yõpedada mẽsrã beara chãnapeda waabema israelerã na wãsidea Moiseba ãdjirãa jaraða quĩrãca. ¹³ Maã mẽsrã beara cuarenta mil panasidaca ãla. Ædjia Æcõrẽ quĩrãpita jarapedada quĩrãca Jerico jewedada wãsidea djõni carea. ¹⁴ Maã ewaride Æcõrẽba Josuera israelerã quĩrãpita dji dromada ãsia. Mamaãba ãta ewariza israelerãba Josuera waya panesidaa Moise waya panana quĩrãca.

¹⁵ Jũmarã chãpedadacarea Æcõrẽba Josuãa nãwã jarasia:

¹⁶ –Sacerdoterã mã baurude jira eropanãra jaradua drua zedamãrẽã.–

¹⁷ Ara maãda Josueba sacerdoterãa jarasia Jordaã doðeba drua zedamãrẽã.

¹⁸ Maãne sacerdoterã Æcõrẽ baurude jira eropanãra drua zesidaa. Æjũã põãsa ta gabada dora wayacusa wea dogopeda nãbua ãmesia idji baða quĩrãca.

¹⁹ Poa djiwidi nabema jedecode die ewaride israelerãra Jordaã do chãnapeda Gilgal abadada wãbasidaa. Gilgalera Jericoðeba ãmãdau odjabariare ãla. ²⁰ Mama doce mõgara Jordaã doðeba edepedada Josueba ãta boromea buesia. ²¹ Maãne idjia israelerãa nãwã jarasia:

–Nocoarebema ewaride bãrã warrarãba nãwã iwididiscada: “Naã mõgarara çcãrẽã ãta boromea buesida?” ²² Mãwã iwidisidara nãwã panunadua: “Dairãba mãwã osidaa quĩrãnebaði carea dadji israelerãra Jordaã dojã põãsade chãsidea. ²³ Dadji Æcõrẽba dora jũãtra erobasia dadji israelerã dojã põãsade jũma chãbãdamisa. Ara maã quĩrãca Pusa Purruðe oda ewasia pusajã põãsade chãnamãrẽã. ²⁴ Dadji Æcõrẽba mãwã osia bãrãba idjira ewariza waya pananamãrẽã idjaba jũma naã Æjũãnebemarãba cawãdamãrẽã idjira bio ãla ãla.”–

5

Israelerã Gilgalde panana

¹ Maã ewaride ãcãra amorreorãda Jordaã doðeba ãmãdau baebariare panasidaa. Cananeorãda pusa Mediterraneo abadaare panasidaa. Ædji bororãba ãrãsidea Æcõrẽba Jordaã dora põãsabisida israelerã chãnamãrẽã. Maãba bio ne wayadapeda israelerã ume djõni crãchara neẽ panesidaa. ² Maã ewaride Æcõrẽba Josuãa jarasia:

–Mõgarada edapeda neco zaqueda ocuadua. Maãba wayacusa israelerã dji umaquĩrãda jũma cacua wẽãgobicuadua.–

³ Ara maãda Aralot eya zaquede Josueba mõgarada edapeda neco zaquera ocuapeda jũma israelerãra cacua wẽãgobicuasias.*

⁴⁻⁵ Josueba mãwã osia israelerã Egiptodeba ãdrapedadacarea Æjũã põãsa ewaraga ãde nãnane umaquĩrã warra topedadara cacua wẽãgoẽ beada bãrã. Jũma mẽsrã bea Egiptodeba ãdrapedadara cacua wẽãgo beasia baribãra Æjũã põãsa ewaraga ãde quinisidaa. ⁶ Æcõrẽba ãdjirãa nãwã jarasia: “Mãa bãrã

* 5:3 Hebreo bedede Aralot trãba jara ãla: “Umaquĩrã cacua wẽãgopedada e.”

drõã naẽnabemarãa wãrãneba jarasia Canaañ druada diaida. Mañ druade baridua ne upedadara bia zaubarìa.” Barib_ΛΛ_Λ ãcõrẽba jaradara ãdjirãba ïjã odaẽ basía. Mañ carea idjia wãrãneba jarasia ãdjirãba mañ ëjũãra edadaẽda. Mãwã jarada bẽrã ãdjirãra cuarenta poa ëjũã põãsa ewaraga b_Λde p_Λrr_ΛΛa nĩbabadjidãa. Mãwã nĩnane jũma dji mẽsrã bea Egiptodeba ëdr_Λpedadara quinisidãa. ⁷ ãdjirã cacuabari ãcõrẽba ãdji warrarãa Canaañ druara diayada asia. Barib_ΛΛ_Λ ãdjirãra cacua wẽãgoẽ beasia ode nĩnane topedada bẽrã. Mañ carea Josueba ãdjirãra cacua wẽãgobicuasía. ⁸ Jũma cacua wẽãgopedadacarea diguidã duanesidãa aba ãdji cacua anib_Λdadãa. ⁹ ãcõrẽba Josuãa jarasia:

-Egiptode nezoca panasidade bãrãra mĩã pera panasidãa barib_ΛΛ_Λ idi bãrã cacua wẽãgosidã bẽrã mañ mĩã perara m_Λa ãyã b_Λsía.-

Mañ bẽrã mañ ëjũãra wadibidã Gilgal abadaa.†

¹⁰ Israelerãra Gilgalde duanesidãa. ãdji jũẽpedada jedecode ewari catorcedde quewara Egiptodeba ëdr_Λpedada quĩrãnebada ewarida osidãa mama Jerico caita b_Λ jewedade. ¹¹ Nurẽma Canaañ ëjũãne zau b_Λda co panesidãa. Pañ ësãbari neẽ b_Λda odapeda cosidãa. Cebada jututiada sidãa cosidãa. ¹² Mama_Λba ãtaa manãra waa odjaẽ basía israelerãba codamãrẽã. Mañ poade Canaañ ëjũãne zau b_Λda co panesidãa.

ãcõrẽ sordaorã boro zeda

¹³ Mama Jerico caita b_Λde ewari aba Josueba ëberãda neco jũẽ nũm_Λda unusia. Mañ ëberã caita wãpeda iwidadisía:

-¿B_Λra daiare b_Λca wa dai dji quĩrũare b_Λ?-

¹⁴ Ëberãba nãwã panusia:

-M_Λra ni abalare b_Λẽa. M_Λra ãcõrẽ sordaorã boro bẽrã ze b_Λa.-

Mañ ùriside Josuera idji waya b_Λdeba chĩrãborode barru cobepeda iwidadisía:

-M_Λ Boro, m_Λra b_Λ nezocaa. ¿Cãrẽda obi quĩrĩã b_Λ?-

¹⁵ Mañne ãcõrẽ sordaorã boroba jarasia:

-B_Λra ãcõrẽ quĩrãpita b_Λ bẽrã b_Λ jĩrũne j_Λ b_Λra ërãdua.-

Ara mañda Josueba ïjã osia.

6

Israelerãba Jerico puru poyapedada

¹ Jericodẽbemarãba israelerã wayaaba ãdji purude eda wãbadara bio jũãtr_Λ eropanasidãa. Mañba ni abalada purudeba ëdr_Λdaca basía, ni eda zedaca basía. ² Mañne ãcõrẽba Josuãa jarasia:

-Ûrĩdua. M_Λa Jerico puruda, dji boroda, sordaorã sidã bãrãa poyabiya.

³ Bãrã sordaorãra ewariza b_Λrima aba Jerico auđu p_Λrr_Λgãdadua. Sei ewari mãwã odadua. ⁴ Mañne sacerdoterãba m_Λ baurudera eronĩbadida pan_Λa.

Dewara siete sacerdoterãda ãdji na nĩbadida pan_Λa. ãdjirãza cachiru oveja cachu odada ededida pan_Λa. Sietebema ewaride bãrãra b_Λrima siete Jerico auđu p_Λrr_Λgãdadua. Mañne jũma mañ cachiru eropan_Λba jĩgua zadida pan_Λa.

⁵ Cachiru dãrã jĩguab_Λdade bãrãra jĩgua biadadua. Mañne Jerico auđu jũrã ca b_Λra iduba todogozoaya. Mañne bãrãra daucha pirapodapeda purude eda djõne wãb_Λr_Λdadua.-

⁶ Ara mañda Nu_Λ warra Josueba israelerã sacerdoterãra jũma trãcuapeã jarasia:

-ãcõrẽ baurudera Jerico puru auđu p_Λrr_Λga ededadua. Idjaba bãrãnebemada siete edadapeda baurude nocoare cachiru bara nĩbadadua.-

† 5:9 Hebreo bedede Gilgal trãba jara b_Λa: “Barabari ãyã b_Λi.”

7 Mañbe sordaorãa nãwã jarasia:

-Bãrã sida wãnapeda Jerico puru auðu parragaðadua. Acara sordaorã djõni careabema bara ãcõrẽ baurude na nãbaðadua.-

8 Josueba jaraðara jũma ãjã osidaa.* Sacerdoterã siete panara ãcõrẽ baurude nocoare nãbasidaa ãdji cachiru zá panada. 9 ãdjirã nocoare acara sordaorãda djõni careabema bara nãbasidaa. Waabema sordaorãra ãcõrẽ baurude caidu errubusibasia. Mãwã nĩnane sacerdoterãba ãdji cachirura zá jõnaca basia. 10 Baribara Josueba sordaorãa nãwã jarasia:

-Biarãnadua. Ni maãrĩ bida bedearãnadua. Chupea pananadua aba mã jarabaraðaa. Mã bãrãa jarabaraðe biadadua.-

11 Mañ ewaride Josueba ãcõrẽ baurudera barima aba Jerico puru auðu parraga edebisia. Mãwã odapeda wayacusa ãdji cãbadamaa zesidaa.

12 Nurẽma diapededa Josuera piradrpeda sacerdoterãa ãcõrẽ baurudera wayacusa Jerico puru auðu parraga edebisia. 13 Sacerdoterã siete panara ãcõrẽ baurude nocoare nãbasidaa. ãdjiza cachirura zá nãbasidaa. ãdjirã nocoare acara sordaorãra djõni careabema bara nãbasidaa. Waabema sordaorãra ãcõrẽ baurude caidu errubusibasia. Mãwã nĩnane sacerdoterãba ãdji cachirura zá jõnaca basia. 14 Mañ umébema ewaride ãdjirãra wayacusa barima aba Jerico puru auðu parragaðapeda ãdji cãbadamaa jẽda zesidaa. Sei ewari mãwã osidaa.

15 Sietebema ewaride ãdjirãra diapededa piradrpeda Jerico puru auðu parragasidaa naãrã opedada quĩraca. Baribara mã ewaride barima siete parragasidaa. 16 Barima siete parragaðedacarea cachirura dãrã jĩgua zasidaa. Mãne Josueba jĩgua jarasia:

-jbiadadua! ãcõrẽba nañ Jerico purura dadjirãa poyabibara. 17 Jũmarãda quenapeda purura, ne jũma purude ba sida babuedadua ãcõrẽba idji itea mãwã obi ba bẽrã. Ababe wẽrã audua ba Rahadra, idji dede panã sida zocai baðadua dadjia wãrãneba mãwã odida jarapedada bẽrã. Nañ puru sãwã poyadi cawaya mã diabueda eberãrãda idjia mẽrãsia. 18 Baribara bãrãra bio quĩracuitadadua. Purude ne bia beara ni cãrẽ sida edarãnadua, ãcõrẽba idji itea ne jũmada babuedaduada ada bẽrã. Bãrãba ãjãnaẽbara, dadji purura bedede baðapeda ãcõrẽba quinibiya. 19 Paratada, oroda, bronce odada, jiorro oda sida jũma ãcõrẽa diadida panã. Mãdra ãcõrẽa diada wagabadaðe baðida panã.-

20 Sacerdoterãba ãdji cachiru dãrã jĩgua zasidade jũmarãda jĩgua biasidaa. Mãne Jerico puru auðu jũrã ca bara iduba toðogozoasia. Ara mãda israelerãra daucha djõne pirapodapeda purura poyasidaa. 21 Mañ purudebema umaquĩrãrãda, wẽrãrãda, warrarãda, drõãrã sida necoba jũma quenasidaa. ãdji pacada, ovejada, burro sida jũma quenasidaa. 22 Mãne Josueba Canaañ druã acade diabueda eberãrãa nãwã jarasia:

-Wẽrã audua ba Rahã diguida wãnapeda idjira, idji dede duanã sida eðra enenadua. Bãrãba idjia wãrãneba jarapedadara ode wãnadua.-

23 Ara mãda Rahã diguida wãnapeda dji zezada, dji papada, dji djabarãda, dji djabawẽrãda, jũma ãdji eberãrã sida dajadaa enesidaa. Mãbe israelerã duanãmaaba jĩga baðe wãsidea. 24 Mãmisa waabema israelerãba Jerico purura abeda jũma babuesidaa. Baribara paratada, oroda, bronce odada, jiorro oda sida ãcõrẽa diada wagabadaðe basidaa. 25 Josueba wẽrã audua ba

* 6:8 Josueba jaraðara jũma ãjã osidaa. Hebreo bedea acara cartade nãwã ba ba: "Josueba mãwã jaraðacarea."

Rahára, idji ēberārã sida zocai ðasia, mañ wērãba idjia Jerico chupea acãde diabuedara mērãna bērã. Rahá ēberārãra wadibiða israelerã tãena panãa.

²⁶ Mãwãnacarea Josueba wãrãneba nãwã jarasia:

Abaãba nañ Jerico puru wayacusa oi carea jãwa ðaibãrã, mañ ēberãra Æcõrẽba biẽ ðãya.

Dji mõgara jũrã ca baða wayacusa obãrãde idji warra iwinada beuya.

Dji eða wãbada pãrãbãrãde idji warra tẽãbemada beuya.

Mãwã idji warrarãra jũma quinia.†

²⁷ Æcõrẽra Josue ume ðasia. Mañ bērã Josuera jũma mañ druade trã ðãga ðesia.

7

Acañ ne drãda

¹ Judãdeba yõna ēberãda aba ðasia Acañ abadada. Idjira Carmi warra basía. Carmira Zabdi warra basía. Zabdira Zerã warra basía. Jericoðe Æcõrẽba israelerãa ne jũma babuedaduãda adamĩna Acañba iñãé ãcãrã mērã edasia. Mãwã oða bērã israelerãra Æcõrẽ quĩrãpita bedede panesidaa. Æcõrẽra ãdjirã ume bio quĩrũna bērã nañda mãwãsia.

² Jericoðeba Josueba ēberãrãda Hai puru acãde diabuesia. Hai purura Beteldeba ãmãdau odjabariare Bet-Aveñ caita ðasia.* Josueba diabuedarãra wãnapeda Hai purura quĩrãcuita acãsidaa sãwã poyãdi cawaya. ³ Mañbe wayacusa jẽda zedãpeda Josueã nãwã jarasidaa:

-Haidebema sordaorãra zocãrãẽbe panãa. Dadjirãba mil umẽba wa mil ùbeaba ãdjirãra poyãdida panãa. Mañ bērã dadjirã sordaorãra jũma dia-buerãdua.-

⁴ Mañba Josueba sordaorãra mil ùbeabe diabuesia Hai purudebemarã ume djõnamãrẽã. Baribãrã Haiðebemarãba poyãpeda israelerãra mĩrũ wãsidaa.

⁵ Mañne Haiðebemarãba purude eða wãbadamaãba israelerãra epẽ wãsidaa eya edaa tuca jira ðãdaa.† Eða wãbãdãde israelerãra 36 beasidaa. Mañ carea israelerãra ne wayãpeda abeda djõni crĩchara neẽ panesidaa.‡

⁶ Josuera, israelerã bororã sida bio sopuasidaa. Mañ carea ãdjia jã panãra jũma cõãtãpeda ãdji boro ãrã egoro porada cuasidaa. Mañbe Æcõrẽ baurude caita chĩrãborõde ðarru copanesidaa aba queuboðõdaa. ⁷ Mãwã panãne Josueba Æcõrẽa nãwã jarasia:

-¡Ay, dai Boro Æcõrẽ! ¿Cãrẽ cãrẽã dairãra Jordañ do quĩrãrã chãbisi? ¿Dairãra amorreorã jãwaeda ðã carea enesica? ¿Ãdjirãba dairã quenanamãrẽã enesica? ¡Jordañ do quĩrãrẽ panenabara biãra ðacasia! ⁸ ¡Ay, mã Boro! Haiðebemarã wayãdeba dai israelerãra jẽda pira zesidaa. Mañba mãra bedea jaure neẽ ðãa. ⁹ Cananeorãba waabemarã bida mãra ùrĩnia. Mãnda cawasidãra ãdjirãra dairã ume djõne zedia. Mañne dairãda jũrã edãpeda abeda jũma quenãnibãrã, ¿baã sãwã cawabi ðãra wãrãda Æcõrẽda?-

¹⁰ Mañne Æcõrẽba jarasia:

-¿Cãrẽ cãrẽã sopuaba ðãra egode cobã? ¡Pirãdrãdua! ¹¹ Bãrã israelerãba cadjiruada osidaa. Mãã jarãdãra bãrãba iñã oðãẽ basía.§ Mãã Jericoðebema nebiãra edarãnaduãda adamĩna edasidaa. Mãwã mãreda drããpeda diguidã mērã eropanãa. Mañne sewãdeba edããẽ panãana a panãa. ¹² Mañ carea

† 6:26 Josueba jarãdãra wãrãda mãwãsia. Acãdua 1 Rey 16:34. * 7:2 Hebreo bedede Bet-aveñ trãba jara ðãa “cadjirua obada de.” † 7:5 Eya edaa tuca jira ðãdaa. Hebreo bedede “Sebarim” ðã ðãa. Mañba idjãba jara ðãa “mõgara edãbadama.” ‡ 7:5 Abeda djõni crĩchara neẽ panesidaa. Hebreo bedede ðã ðãa: “Baido quĩrãca panesidaa.” § 7:11 Mãã jarãdãra. Hebreo bedede ðã ðãa: “Mã bãrã ume bedea ðãdãra.”

bārã israelerãba dji quĩrũra waa poyadaãa. Djõnibãrã bārãdrã mĩrũ pirapodia. Bārãra bedede panã bẽrã mĩa jũma quenabiya. Bārãba mẽrã eropanãda isabe jũma babuedaẽbãrã, mãra bārã ume waa baãa. ¹³ Jãlbe purua nãwã jarade wãdua: “Nu ãcõrẽ quĩrãpita dji jãredida panã bẽrã idji itea bia panani carea odida panãra nane odadua.*” Dadji israelerã ãcõrẽba nãwã jara bãa: mĩa Jericodẽbema jũma babuedaduada adamĩna bārã israelerãba ãcãrã edadapeda mẽrã eropanãa. Bārãba maãgãra ãyã edadapeda jũma babuedaẽbãrã, bārã dji quĩrũra poyadaãa.”

¹⁴ Nu mã quĩrãpita jũmarãda zedida panãa. Maãne mĩa cawabiya Israel doce purudẽbemada aba bedede bãda. Maã purura caitaara zepeda mĩa cawabiya cai drõã basideba yõpedadarãda bedede panãda. Maãgãrãra caitaara zedapeda mĩa cawabiya abã drõãda idji õberãrã sida bedede panãda. ãdjidẽbema umaquĩrãrãda caitaara zedida panãa. ¹⁵ Zebãdade mĩa cawabiya caida bedede bãda. Maãba Jericodẽbema babueida badada mẽrã erobãa. Waabema israelerã tãena cadjirua oda bẽrã idjaba mĩa jaradara ãjã odaẽ bẽrã idjida, idji õberãrã sida beadadua. Maãbe ãdjira, ãdjia eropanã sida jũma babuedadua.-

Acaã bedede bãda ãcõrẽba cawabida

¹⁶ Nurẽma diapededa Josuera piradrãpeda israelerãra ãbaa jãresia. Maãne ãcõrẽba cawabisia Judadẽba yõna puruda bedede bãda. ¹⁷ Maãbe ãdji drõã basideba yõpedadarã caitaara zebãdade ãcõrẽba cawabisia Zerãdeba yõpedadarãda bedede panãda. Zerãdeba yõpedadarã caitaara zebãdade ãcõrẽba cawabisia Zabdi õberãrãda bedede panãda. ¹⁸ Zabdidẽbema umaquĩrãrã aba aba zebãdade ãcõrẽba cawabisia Carmi warra Acaãda bedede bãda. Acaãra Zabdi wiuzaque basia. Zabdira Zerã warra basia. ãdjira Judadẽba yõna purudẽbema basia.

¹⁹ Maãne Josueba jarasia:

-Acaã, dadji israelerã ãcõrẽ quĩrãpita jũma bãa odada wãrãda jaradua.† Ni maãrĩ bida mẽrãrãdua.-

²⁰ Acaãba panusia:

-Wãrãda mĩa dadji israelerã ãcõrẽ quĩrãpita nãwã cadjiruada osia. ²¹ Jericodẽ djõ panasidãde mĩa wua biya quiruda Babilonia druadẽ capedadada, paratada libra juesuma, idjaba oroda libra aba audu unusia.‡ Jũma maãgãra awuada bẽrã edapeda mã wua dejãne jou bãsia. Dji paratara edrecare bãsia.-

²² Ara maãda Josueba õberãrãda diabuesia acãde wãnamãrẽã. Acaã wua dedaa pira wãnapeda Acaãba jarada quĩrãca jũma unusidãa. Dji paratara edrecare basia. ²³ Jũma edadapeda ãcõrẽ quĩrãpita cobãsidãa Josueba israelerã bida ununamãrẽã. ²⁴ Maãbe Josueba, waabema israelerã ume Acaãra Acor jogaãda edesidãa. Idjia drãa erobada sida edesidãa: wua Babiloniane caãda, paratada, oro sida. Maã awara idji warrarãda, idji caurãda, idji pacada, idji burroda, idji ovejada, idji wua de sida edesidãa. Idjia erobadara abeda jũma edesidãa. ²⁵ Maãne Josueba Acaãra nãwã quẽãsia:

-¿Bãa cãrẽ cãrẽã daira nẽbrãde bãsi? ¡Bãa nẽbrã odara ãcõrẽba ara bãdji ãrã bãbiya!-

* **7:13** ãcõrẽ quĩrãpita bia duanani carea ãdjirãra cuidapeda wua tãtodada jãnida panasidãa. Idjaba ãdji quima ume jipa cãinida panasidãa. † **7:19** ãcõrẽ quĩrãpita jũma bãa odada wãrãda jaradua. Hebreo bedede nãwã bã bãa: “ãcõrẽra dji dromaara bãda jaradua. Idjia bia bedeadua.” ‡ **7:21** Paratada libra juesuma. Hebreo bedede bã bãa: “Doscientos siclos de plata.” Oroda libra aba audu. Hebreo bedede bã bãa: “Oro barrada dji zãgãra cincuenta siclos.”

Māwā jaradacarea israelerāba Acaġra idji ēberārā sida mōgaraba tabari beadapeda jūma babuesidaa. Jūma idjia erobada sida babuesidaa. ²⁶ Maġbe ādji ġrġ mōgarada boromea buesidaa. Maġra wadibiġa boromea nūmġa. Maġ jogoara wadibiġa Acor abadaa. § Israelerāba māwā opedada bēra Ācōrē quīrūbira tumasia.

8

Israelerāba Haidebemarā poyapedada

¹ Maġbe Ācōrēba Josuéa nāwā jarasia:

-Bġ sordaorāda jūma trġcuapeda waya Haidebemarā ume djōne wānadua. Ne wayarādua. Jēda crīcharādua. Mġa Haidebemarāda, ādji boro sida bġa poyabiya. Ādji ējūāra, ādji puru sida bġ jġwaeda bġya. ² Bārāba Jericodēbemarā quenapedada quīrāca Haidebemarāra, ādji boro sida quenanadua. Baribġrġ ādjia erobeara, ādji animarā sida bārāba edadida panġa. Bārāra puru jēdaare wānapeda ādjia adua panġne quenane wānadua.-

³ Ara maġda Josuera jūma idji sordaorā sida Haidebemarā ume djōne wāsidaa. Josueba sordaorā bio mēsra beada treinta mil awara bġpeda diamasi Hai purudaa na diabuesia. ⁴ Diabuei naēna nāwā jarasia:

-Bio ūrīnadua. Bārāra Hai puru wagaa wānapeda mīrūnadua. Jēda Haidaa djōne zedi carea pananadua. ⁵⁻⁶ Maġmisa waabemara mġ ume wānia puru quīrāpe. Maġne Haidebemarā dairā ume djōne zebġdade sewada dairāra jēda pira wānia naārā mīrū wāpedada quīrāca. Māwā unubġdade ādjia crīchadīa wayacusa ādji waya panġneba mīrū wābġdada. Maġ bēra dairāra ēpēnia. ⁷ Ādjirāba dai ēpēbġdade bārāra mīrū pananada purude eġa wānapeda poyadadua, Ācōrēba bārāa poyabi bēra. ⁸ Purura poyadapeda jūma babuedadua dadji Ācōrēba jarada quīrāca. Mġa jara bġra oġadua.-

⁹ Māwā jarapeda Josueba dji treinta mil panġra Hai purudaa diabuesia. Ādjirāra puru wagaa wānapeda ġmādau baebariare Betel yagaa mīrūsidaa. Maġmisa Josuera waabema sordaorā panġma cāisia.

¹⁰ Nurēma diapēda piradrġpeda Josueba idji sordaorāra ābaa jġrepeda Haidaa wāsidaa. Josuera israelerā bororā ume sordaorā na nībasidaa. ¹¹ Jūma sordaorā idji ume panġra Hai quīrāpe jūēnapeda mama panesidaa. Puru quīrāpe jewedada basia. ¹² Maġne Josueba idji sordaorānebemada cinco mil edapeda Hai puru wagaa ġmādau baebariare Betel yagaa mīrūbisia. Māwā osia Haidebemarāba adua panġne ādjirā ume djōne zedamārēā. ¹³ Māwā Hai wagaa mīrū panġne waabemada Hai quīrāpe panesidaa. Maġ diamasi Josuera idji sordaorā ume dji jeweda ēsi jūēne wāsidaa.

¹⁴ Diapedēda Haidebema boroba unusia israelerāra djōne zebġdada. Maġ bēra idji sordaorāda isabe edesia Arabā ējūāare israelerā ume djōni carea.* Baribġrġ Haidebema boroba adua basia idji puru wagabe dewara israelerāra mīrū panġda. ¹⁵ Josueba Haidebemarā zebġda unubġrġde ne wayabġda quīrāca idji sordaorāra ējūā pōāsa ewaraga bġdaa wābada óare pira wābisia. ¹⁶⁻¹⁷ Maġ bēra Haidebema boroba jūma idji sordaorāra trġcuasia israelerā ēpēnamārēā. Jūma Beteldebema sida israelerā caidu wābġrġsidaa Haiare djō panġ bēra. Ni abaġ sordaoda purude beē basia. Māwā ēpē panġne ādjirā purudeba tġmġ wāsidaa. Maġ awara isabe wāpedada bēra dji puru eġa wābadara jūātrġdāē basia.

¹⁸ Maġne Ācōrēba Josuéa jarasia:

§ 7:26 Hebreo beēdeġe Acor trġba jara bġa “nēbġra.” * 8:14 Arabā ējūāra Jordaġ doare bġa.

-Hai purura m̄a b̄r̄a poyabib_{ARLA}. Mañ b̄r̄a b_Λ m̄āsura puru_Δaa λ_{TA}aa wadua.-

Ara mañda Josueba idji m̄āsura Hai puru_Δaa λ_{TA}aa wasia. ¹⁹ M̄awā ob_{ARL}Δē dji puru wagabe m̄r̄ū pananara isabe puru_Δe eda w̄asidaa. Poyadape_Δ ara mañda babuesidaa.

²⁰⁻²¹ Josueba idji sordaorā bida Hai purura cowaga n̄m_Δda unusidaa. Mañba cawasidaa dji m̄r̄ū pananaba purura poyadape_Δ babueb_Δdada. Mañ carea ādjirā waya jēda pirasidaa Haidebemarā ume djōni carea. Haidebema sordaorāba ādji puru_Δaa jēda ac_Δb_Δdade cowaga n̄m_Δda unusidaa. Idjaba unusidaa israelerā m̄r̄ū pira w̄apedadara waya jēda ādjirā ume djōne zeb_Δdada. Mañ b̄r̄a neē basia s̄amaa ēdr_Δdida. ²² M̄awā pan_Δne dji puru poyapedadara Haidebema sordaorā caidu zesidaa. M̄awā israelerāba Haidebemarāba jūrā edadape_Δ quenasidaa. Ni aba_Δda idu m̄r̄ū w̄abidaē basia ni zocai b_Δdaē basia. ²³ Ababe Haidebema borodr_Δ zocai jidape_Δ Josuema edesidaa.

²⁴ Israelerāba Haidebemarā ādjirā caidu zepedadara ādji ējūāne idjaba ējūā pōāsa ewaraga b_Λare necoba quenanape_Δ wayacusa Haīdaa w̄asidaa dji wadi zocai beara beadi carea. ²⁵⁻²⁶ Josueba sordaorāba jaradoasia djōnamārēā aba Haidebemarā jūma beab_Δdadaa.† Mañ ewaride Haidebema umaquīrārāda wērārā sida doce mil quenasidaa. ²⁷ Mañbe israelerāba Haidebema animarāba, puru_Δe b_Λ nebia sida ādjirā itea jūma edasidaa Ācōrēba Josuéa jarada quīrāca. ²⁸ M̄awānacarea Josueba Hai purura jūma babuesia. Ni cārē sida beē basia. Wadibida ni cārē sida neē b_Λ Hai puru b_Δdama. ²⁹ Mañbe Josueba Haidebema borora beape_Δ bacuru cūmiane λ_{TA} su jira b_Δbisia aba queub_{ARL}Δdaa. Queudacarea edaa edadape_Δ Hai puru_Δe eda w̄abadama tab_Δsidaa. Mañbe idji λ_{TR}λ mōgarada boromea buesidaa. Mañ mōgarara wadibida boromea n̄m_Δaa.

Josueba Ācōrē ley jīgua leda

³⁰ M̄awānacarea Josueba Ebal eyade mōgarada λ_{TA} pā buesia animarā israelerā Ācōrēba babue diai carea. ³¹ Josueba mañra osia Ācōrē nezoca Moiseba israelerāba jarada quīrāca. Ācōrē ley Moiseba cartade b_Δdaba nāwā jara b_Λa: “Animarā babue diabada ob_Δdade mōgarada λ_{TA} pā buedib_{ARL}Δ, mañ mōgarara daucha chī orānadaa.”‡ Mañ mōgara pā bueda λ_{TR}λ israelerāba λ_{CL}Δ animarāda Ācōrēba jūma babue diasidaa. Idjaba Ācōrē ume necai beadi carea animarā dragada Ācōrēba babue diasidaa. ³² Mama Josueba israelerā quīrāpita Ācōrē ley Moiseba b_Δdara mōgarade jaya b_Δsia.§

³³ Mañne israelerā ēsi levitarā dji sacerdoterāba Ācōrē baurudera equiade eronūpanasidaa. Israelerāba, āibemarā ādjirā tāēna panabada sida arima panasidaa. Dji bororāba, dji dromarāba, dji cawa obadarā sida panasidaa. Guerizim eya orroare ādjirā ēsidra panasidaa, idjaba Ebal eya orroare ēsidra panasidaa. Ācōrē nezoca Moiseba naēna jaradoasia m̄awā odamārēā. M̄awā jarasia sacerdoterāba israelerā bia jara b_Δdamārēā. ³⁴ M̄awā pan_Δne Josueba israelerā quīrāpita Ācōrē ley cartade b_Δdada jūma jīgua lesia. Idjia lesia israelerāba mañ leyda ijā odib_{ARL}Δ Ācōrēba careba baida barib_{ARL}Δ ijānaēb_{ARL}Δ Ācōrēba biē b_Δida.* ³⁵ Moiseba b_Δdara Josueba israelerā dji umaquīrārā, wērārā, warrarā, drua āibema ādjirā tāēna pan_Δ quīrāpita jūma jīgua lesia.

† **8:25-26** Josueba sordaorāba jaradoasia djōnamārēā. Hebreo bedede nāwā b_Δ b_Λa: “Josueba idji m̄āsura puru_Δaa λ_{TA}aa wa nūmesia.” ‡ **8:31** Exodo 20:25. § **8:32** Deuteronomio 27:1-8. * **8:34** Deuteronomio 27:9deba aba 28:68daa.

9

Gabaoñebema ume bedea bΛpedada

¹ Mañ ewaride hititarāda, amorreorāda, cananeorāda, perezorāda, heveorāda, jebuseorā sida Canaañ druade panabadjidaa. Jordañ dodeba ãmādau baebariare jewedade, eyade bida ãCARΛ panabadjidaa, idjaba jūma Mediterraneo pusa orroare ãCARΛ panabadjidaa aba Libanona. Ādji bororāba ũrīsidea israelerāba Jericora, Hai sida poyasidada. ² Mañ carea jūma ābaa bedea ausidaa Josue ume idjaba israelerā ume djōne wāni carea. ³ BaribΛRΛ heveorā Gabaoñebemada mañ bororā ume bedea audaē basía. Ādjia bida ũrīsidea Josueba Jericodēbemarāra, Haidebemarā sida jūma quenabisida. ⁴⁻⁵ Mañba crīchasidea israelerāra cūrūgaidida ādji quenarānamārēē. Mañ carea ãCARΛ edasidaa israelerāmaa wānamārēē. Ādjia edapedadaba cacuade jĭbada soresorea beada jĭsidea. Ādjia jĭrūne jĭbada sida capirudaida beada jĭsidea. Mañbe Josuemaa wābΛRΛsidea. Ādji netata edebadara soresorea beada burro ãrĭ edesidaa. Uva ba tΛbada animarā e odara capirudaida beada, pañ zarea ārīna sida edesidaa. ⁶ Gilgal ējūāne Josue bΛma jūēnapeda Josuéa waabema israelerāa bida nāwā jarasidaa:

-Daira drua tΛmΛba zebΛdaa. Quĩrīã panΛa bārāra dai ume bedea bΛdida necai duanani carea.-

⁷ Mañne israelerāba nāwā jarasidaa:

-Āibērā bārāra dairā caita panΛda jāwā panΛsicada. Māwāra ¿sāwā bārā ume bedea bΛdi?-*

⁸ Gabaoñebemarāba nāwā panusidaa:

-Daira bārā nezocarāa.-

Mañne Josueba nāwā iwidisia:

-¿Bārāra cairāda jāwā panΛ? ¿SāmaΛba ze panΛ?-

⁹ Ādjia panusidaa:

-Daira drua āiba tΛmΛba ze panΛa bārā Ācōrēra trĭ bΛga bΛ bērā. Daiba ũrīsidea idjia sāwā Egiptode osida. ¹⁰ Idjaba ũrīsidea sāwā Jordañ quĩrārēbema amorreo bororāda poyasida. Naārā Sehoñ, Hesboñ purudēbemada poyasia. Mañare Og, Basañ druadēbema Astarot purude bađa sida poyasia.† ¹¹ Mañ bērā dai bororāba, dai druadēbemarā bida nāwā jarasidaa: “Ota codira edadapeda israelerāmaa wānadia. Ādjirāa jaradadia dadjirāra ādji nezocarā bērā necai beadi carea ādjirā ume bedea bΛ quĩrīã panΛda.” ¹² AcΛdadua, dai zesida ewaride nañ pañra wadibida jĭwĭrĭã beasia baribΛRΛ idira zareacuapeda jūma ārīcuasia. ¹³ Idjaba za panΛ uva ba tΛbada animarā e oda sida enesidade wadibida djiwidida beasia. BaribΛRΛ jūma dji sore bacuasía. Daiba cacuade jĭbadara, jĭrūne jĭ panΛ sida dji sore bacuasía.-

¹⁴ Gabaoñebemarāba pañ enepedadara israelerāba ãCARΛ cosidaa. Māwā cawabisidaa Gabaoñebemarā ume bedea bΛdida. BaribΛRΛ māwā odi naēna Ācōrēa iwididaē basía. ¹⁵ Mañne Josuera Gabaoñebemarā ume bedea bΛsia necai panani carea. Wārāneba jarasia ādjirāra beadaēda. Waabema israelerā bororā bida abarida wārāneba jarasidaa.

¹⁶ Ewari ũbea badacarea israelerāba cawasidaa Gabaoñebemarāba ādjirāra cūrūgasidada. Cawasidaa tΛmΛba zedaē basida, ātebΛRΛ ādjirā caita panabadada. ¹⁷ Ara mañda israelerāra ādjirā caidu wāsidaa. Ewari ũbea babΛRΛde ādji puru beadaa jūēne wāsidaa. (Ādji purura naĭgarā basía: Gabaoñ araa, Capira, Beerot idjaba Quiriat-jeariã.) ¹⁸ BaribΛRΛ israelerāba Gabaoñebemarāra beadaē basía, Ācōrē trĭneba dji bororāba wārāneba

* **9:7** Exodo 23:31-33. † **9:10** Numero 21:21-35.

jarapedada bĕrĕ ĩdjirĕra beadaĕda. Maĭ carea israelerĕba ara ĩdji bororĕda biĕ jara panesidaa. ¹⁹ Baribara dji bororĕba nĕwĕ jarasidaa:

-Dadji israelerĕ Ācĕrĕ trĕneba naĭ Gabaoĭnebemarĕ ume bedea ħasidaa. Maĭ bĕrĕ ĩdjirĕra beadacara panara. ²⁰ Ātebarara zocai ħadia. Dadjirĕba wĕrĕneba jarapedadara ĩjĕ odaĕbarara Ācĕrĕda dadjirĕ ume quĭrĕya.-

²¹ Maĭba israelerĕ bororĕba jarasidaa Gabaoĭnebemarĕ zocai ħadamĕrĕĕ. Baribara ĩdjirĕra ħasidaa israelerĕ itea tĕba ħalĕ pananamĕrĕĕ idjaba baido jue pananamĕrĕĕ. Mĕwĕ israelerĕ bororĕba wĕrĕneba jarapedadara osidaa.

²² Josueba Gabaoĭnebemarĕra trĕbipeba nĕwĕ jarasia:

-Bĕrĕba ĩcĕrĕ cĕrĕĕ dairĕra cĕrĕgasida? ĩCĕrĕ cĕrĕĕ tĕmba ze panana asida? ĩBĕrĕra dairĕ caita panabadaa! ²³ Bĕrĕba dairĕda cĕrĕgapedada bĕrĕ dai Ācĕrĕba bĕrĕra biĕ erobaya. Idiba ĩta bĕrĕra dai nezocarĕda panania. Dai Ācĕrĕ de itea tĕba ħalĕ panania idjaba baido jue panania.-

²⁴ Ādjia Josuĕa nĕwĕ panusidaa:

-Ne wayaadeba dairĕba mĕwĕ osidaa. Cawasidaa bĕrĕ Ācĕrĕba idji nezoca Moisea jarasida dai drua bĕrĕa jĕma diamĕrĕĕ idjaba dairĕ jĕma quenamĕrĕĕ. Maĭ bĕrĕ crĭchasidaa bĕrĕba dairĕra jĕma quenanida. ²⁵ Dairĕra bĕrĕ jĕwaĕda panara. Ba jipa oida crĭcha ħa quĭrĕca odua.-

²⁶ Mĕwĕ jarapedada bĕrĕ Josueba israelerĕa Gabaoĭnebemarĕra idu beabiĕ basia. ²⁷ Baribara ĩdjirĕra ħasia israelerĕ itea tĕba ħalĕ pananamĕrĕĕ idjaba baido jue pananamĕrĕĕ. Ācĕrĕa animarĕ babue diabada itea bida mĕwĕ o panesidaa. Wadibida mĕwĕ obadaa Ācĕrĕba idji de obidama.

10

Israelerĕba amorreorĕ poyapedada

¹ Maĭ ewaride Adonisedĕda Jerusaleĭnebema boro basia. Adonisedĕba ũrĭsia Josueba Haidebemarĕra poyapeda purura jĕma babuepeda dji borora beasida Jericode oda quĭrĕca. Maĭ awara ũrĭsia Gabaoĭnebemarĕda israelerĕ ume necai panani carea bedea ħadapeda ĩdjirĕare panesidada. ² Maĭba idjira bio ne waya besia, Gabaoĭra Hai puru cĕyĕbara waibara bada bĕrĕ. Dji bororĕ panabada puru quĭrĕca basia. Maĭ awara Gabaoĭnebema sordaorĕra bio mĕsrĕ beasia. ³ Maĭ bĕrĕ Jerusaleĭnebema boro Adonisedĕba bedea diabuesia Hebroĭnebema boro Hohaĭmaa, Jarmudebema boro Pireaĭmaa, Laquidebema boro Japiamaa, idjaba Egloĭnebema boro Debiramaa bida. ⁴ Nĕwĕ jarabisia:

-Mĭ carebaĕde zeddua. Gabaoĭnebemarĕ ume djĕne wĕnia. Ādjira Josue ume idjaba israelerĕ ume necai panani carea bedea ħasidaa.-

⁵ Ara maĭda amorreorĕ bororĕ juesuma panara jĕma ĩdji sordaorĕ ume ĕbaa wĕnapeda Gabaoĭ purura jĕrĕ edasidaa uradi carea. Jerusaleĭnebema, Hebroĭnebema, Jarmudebema, Laquidebema idjaba Egloĭnebema sida wĕsidaa. ⁶ Maĭ unusidaĕ Gabaoĭnebemarĕba Gilgalĕda Josue ħamaa nĕwĕ jarabisidaa:

-Eyadebema amorreo bororĕra jĕma ĕbaa dairĕ ume djĕne zesidaa. Dairĕra bĕrĕ nezocarĕ bĕrĕ daduba djĕbirĕnadua. ĩIsabe dairĕ carebaĕde zeddua!-

⁷ Ara maĭda Josuera, idji sordaorĕ bio mĕsrĕ beada, waabema sordaorĕ sida Gilgalĕba ĩdjimaa wĕbarasidaa. ⁸ Maĭne Ācĕrĕba Josuĕa nĕwĕ jarasia:

-Amorreorĕra wayarĕdua. Mĕa bĕrĕa ĩdjirĕra poyabiya. Djĕbadaĕ ĩdjirĕ ni abaĕba droadaĕa.-

⁹ Gilgalĕba jĕma maĭ diamasi nĕbaĕpeda Josuera idji sordaorĕ ume araa jĕĕnapeda amorreorĕba adua panane urasidaa. ¹⁰ Israelerĕba urabadaĕ

Ācōrēba amorreorāra ne wayabipeḁa memenesidaa. Māwā israelerāba ādjirāra Gabaoḽ druade zocārā quenasidaa. Amorreorā ḽtaa Bet-horoḽnaa mīrū wābḁdade israelerāba caidu quena wāsidaa aba Azecá puruḁaa idjaba Maquedá puruḁaa bida. ¹¹ Amorreorā Bet-horoḽneba edaa Azecádaa mīrū wābḁdade Ācōrēba hieḽo waibḁlada cue quīrāca ādjirā ḽrḽ jurrubisia. Israelerāba necoba quenapeḁada cāyābara maḽgḁba zocārāara quenasia.

¹² Ācōrēba israelerāa amorreorā poyabida ewaride Josueba israelerā quīrāpita nāwā jīgua jarasia:

Ācōrē, ḽmādaura Gabaoḽ ējūāne ipi cobḁdua; jedeco sida Ajaloḽ jewedeḁe ipi cobḁdua.

¹³ Ara maḽda ḽmādaura, jedeco sida ipi copanesidaa aba israelerāba ādjirā dji quīrū jūma quenabḁdadaa.

Maḽgḁra Jaserba idji cartade jūma ḁasia.* Josueba māwā jarabḁgḁde ḽmādaura umatipa cobḁda berara ewari aba baeē ḁasia. ¹⁴ Josueba Ācōrēa iwidiḁara ne ununaca droma basía. Maḽ naēna ēberāba ne ununaca droma iwidiḁara Ācōrēba ḽjā oca basía. Idjaba maḽ ewarideba ḽtaa ḽjā oē ḁaa. Baribḁra maḽ ewaride Ācōrēba ḽjā osia israelerāare djō ḁa bēra.

¹⁵ Māwānacarea Josuera israelerā sida wayacusa Gilgaldāa ādji cāibadamaa wāsidaa. ¹⁶ Maḽmisa amorreo bororā juesuma panḁra Maquedá puru caita uriade mīrūsidāa. ¹⁷ Baribḁra mama mīrū panḁda ununapeḁa ḽcḁraḁba Josuéa jarade wāsidaa. ¹⁸ Maḽne Josueba idji sordaorāa nāwā jarasia:

-Mōgara waibḁlada ḁrabari edeḁapeḁa uriara jūātra nūmanadua. Maḽbe ḽcḁraḁba mama jḽā panenadua ādjirā ēḁraḽnamārēā. ¹⁹ Waabemarāba dji quīrūra ēpēnapeda jēdaareba quena wānadua ādji purude jūērānamārēā. Dadji Ācōrēba bārāa ādjirāra jūma poyabibḁra.-

²⁰ Māwā Josueba israelerā ume amorreorāra berara jūma quenasidaa. Zocārāēbe ādji puru mōgaraba jūrā ca beade jūēnapeda mīrū panesidaa.

²¹ Maḽne israelerā ni abaḁda beudaē basía. Jūmaena bia jēda zesidaa Maquedá puruḁaa Josue ḁamaa. Maḽ bēra jūmarāba wayasidaa israelerā biē odi carea.

²² Maḽne Josueba idji sordaorāa jarasia:

-Isabe mōgara uria jūātra ḁara āyā ḁeḁadua. Maḽbe dji bororā juesuma panḁra dajadaa mḽmaa enenadua.-

²³ Ara maḽda dji bororā juesuma panḁra dajadaa enesidaa: Jerusaleḽnebema boro, Hebroḽnebema boro, Jarmudebema boro, Laquidebema boro, Egloḽnebema boro sida. ²⁴ Maḽ bororā Josuemaa enenapeḁa Josueba idji sordaorāra jūma trḁpeḁa sordaorā bororā idji ume panḁa nāwā jarasia:

-Nama zedapeḁa jīrūba ādji ochirude tḁga eronūpananadua.-

Ara maḽda zedapeḁa ochirude tḁga eronūpanesidaa. ²⁵ Maḽne Josueba israelerāa jarasia:

-Za dadjirāba obḁda quīrāca Ācōrēba jūma dadjirā dji quīrū sida oya. Ne wayarānadua. Ni maārī bida jēda crīcharānadua. Ḃḁa beḁapeḁa sozarra beḁadua.-

²⁶ Māwā jarapeḁa Josueba dji bororā juesuma panḁra beasia. Beapeḁa ādjira bacuru cūmiane su jira ḁacuabisia. Māwā jira panesidaa aba queubḁraḁdaa. ²⁷ Queubodode Josueba ādjira edaa edabipeḁa ādji mīrū panana uriade ḁatacuabisia. Maḽbe mōgara waibḁra beaba dji uriara jūātra nūmasidaa. Maḽ mōgarara wadibida mama beaa.

Israelerāba puru bea poyapeḁada

* **10:13** Hebreo bedeade Jaser trḁba jara ḁaa: “Jipa Ḃḁ.” Idji cartara idi neēa.

²⁸ Mañ ewaride Josueba idji sordaorã ume Maquedá purura poyadapeda jũma babuesidaa. Mamabemarãda necoba jũma quenasidaa. Ni abaada zocai bãdaẽ basía. Josueba Maquedádebema borora beasia Jericodebema boro beada quĩrãca.

²⁹ Mamaaba Josuera idji sordaorã ume Libna purudaa djõne wãsidea. ³⁰ Æcõrẽba Libna purura, dji boro sida israelerãa poyabipeda Josueba jũma quenabisia. Ni abaada zocai bãẽ basía. Dji boro sida beasia Jericodebema boro beada quĩrãca.

³¹ Mamaaba Josueba idji sordaorã ume Laqui purura jũrã edadapeda araa djõne wãsidea. ³² Ewari umé babarãde Æcõrẽba israelerãa Laquidebemarãa poyabisia. Ædjirã sida necoba jũma quenasidaa Libnanebemarã quenapedada quĩrãca. ³³ Mañne Guezerdebema boro Horaãra idji sordaorã ume Laquidebemarã carebade wãsidea. Baribarã Josueba idjira, idji sordaorã sida poyapeda Ædjirãra jũma quenabisia. Ni abaada zocai bãẽ basía.

³⁴ Mamaaba Josuera idji sordaorã ume wãbarãsidea Egloã purudaa. Purura jũrã edadapeda araa djõne wãsidea. ³⁵ Ara mañ ewaride Josue sordaorãba poyadapeda necoba jũma quenasidaa Laquide opedada quĩrãca.

³⁶ Egloãneba Josuera idji sordaorã ume Hebroã purudaa djõne wãsidea. ³⁷ Poyadapeda necoba jũma quenasidaa. Dji borora, puru caita bea eberãrã sida quenasidaa. Ni abaada zocai bãdaẽ basía. Egloãne opedada quĩrãca Hebroãnebemarãa quenapeda purura jũma babuesidaa.

³⁸ Mamaaba Josuera israelerã ume Debir purudaa djõne wãsidea. ³⁹ Poyadapeda dji borora, puru caita bea eberãrã sida necoba jũma quenasidaa. Ni abaada zocai bãdaẽ basía. Hebroãnebemarã, Libnanebemarã, idjaba mañ purudebema bororã opedada quĩrãca jũma quenasidaa.

⁴⁰ Mãwã Josueba mañ ejuãne beadarãra jũma poyasia. Eyade beadada, Negue ejuãne beadada, jewedade beadada, eya carrade beadada, dji puru bororã sida jũma poyapeda quenasia israelerã Æcõrẽba jarada quĩrãca. Ni abaada zocai bãẽ basía. ⁴¹ Josueba jũmarãda poyasia Cadé-barneadeba aba Gazadaa idjaba Goseãneba aba Gabaoãnaa.† ⁴² Dãrãẽne Josueba jũma mañ ejuãne bea puru bororãda poyapeda Ædji ejuãra edasia Æcõrẽra israelerãare djõna bẽrã.

⁴³ Mãwãnacarea Josuera idji sordaorã ume Gilgaldaa jẽda wãsidea.

11

Josueba Jabiãre bea poyada

¹ Mañ ewaride Jabiã abadada Hazor purudebema boro basía. Mañ Jabiãba ùrĩsia Josueba zocãrã poyasida. Mañ carea dewara puru bororãmaa bededada diabuecuasia israelerã ume djõne wãni carea. Mañ bedeara diabuesia Madoã purudebema boro Jobámaa, Simroã purudebema boromaa, Acsap purudebema boromaa, ² dji wãrãga eyaida bã ejuãne bea bororãmaa, Cineret amene caita bea bororãmaa,* Dor puru caita bea bororãmaa, ãmãdau bæbariare bã jewedade bea bororãmaa, ³ ãmãdau odjabariare bea cananeorã bororãmaa, ãmãdau bæbariare bea cananeorã bororãmaa, amorreorã bororãmaa, hititarã bororãmaa, perezeorã bororãmaa, eyaida bã ejuãne bea

† **10:41** Mañ Goseã purura Canaã druade bãa. Jose ewaride israelerãa dewara Goseã ejuãne panesidaa Egipto druade. Genesi 46:31neba aba 47:6daa. * **11:2** Mañ Cineret amenera idjaba trã jarabadaa Quinãret, Galilea, Genesare idjaba Tiberia.

jebuseorã bororãmaa, Hermoã eya carrađe bea heveorã bororãmaa idjaba Mizpa jewedade bea bororãmaa bida.

⁴ Maã bororãba cawayodeba djõbadarãda, carretadeba djõbadarãda, waabema sordaorã sida jūma djõne edesidaa. Bio cãbana wãsidea. Pusa ĩbΛ quĩrãca ãdjirãra poya juachadaca basía. ⁵ Maã bororãra israelerã ume djõni carea ãbaa wãnapeda Meroã do zaquede duanesidaa. ⁶ Maãne Æcõrẽba Josuéa jarasia:

-Ædjirãra wayarãdua. Nu ara naã hora quĩrãca mãa bãrãa ãdjirãra jūma quenabiya. Maãne ãdji cawayo jĩrũ quẽgura jūma tãcuadadua idjaba ãdji djõbada carretara jūma bácuadadua.-

⁷ Maãbe Josueba idji sordaorã ume Meroã do zaquede cawaẽne urade wãsidea. ⁸ Æcõrẽba israelerãa ãdjirãra poyabisia. Maãne israelerãba ĩcãrã ĕpẽsidea aba Misrepot doada idjaba Sidoã puru caita. Maã awara ĩcãrã ĕpẽsidea aba Mizpa ĕjũãnaa. Abeda jūma quenasidea. Ni abaãda zocai bãdaẽ basía. ⁹ Æcõrẽba jarada quĩrãca Josueba jūma osia. Ædji cawayo jĩrũ quẽgura jūma tãcuasia idjaba ãdji djõbada carretara jūma bácuasia.

¹⁰ Maãbe Josue idji sordaorã ume jẽda zebãdade Hazor purudaa djõne wãsidea. Poyadapeda Josueba dji borora beasia. (Hazordebema borora dewararã cãyãbara dji dromaara basia.) ¹¹ Mama jūmarãda necoba quenasidea. Ni abaãda zocai bãdaẽ basía. Puru sida jūma babuesidaa. ¹² Israelerã ume djõpedada bororãra Josueba necoba jūma beasia. Maã bororã puru beara poyapeda jūma babuesia Æcõrẽ nezoca Moiseba jarada quĩrãca. ¹³ Israelerãba puru eya zaquede beara jūma babuedaẽ basía. Josueba ababe Hazordrã babuesia. ¹⁴ Baribãrã puruza jūmarãda necoba quenasidea. Ni abaãda zocai bãdaẽ basía. Ædji animarãra, ne bia quede sida ãdji itea jūma edasidea. ¹⁵ Æcõrẽba Moisea jaradara Moiseba Josuéa jūma jarasia. Maãra Josueba jūma daucha osia.

¹⁶ Josueba poyapeda ĕjũãda jūma edasia: Negue ĕjũãda, maãare bã eyaida bã ĕjũãda, Goseã ĕjũãda, ãmãdau bæbariare bã jewedada, Jordaã do jewedada, idjaba eyaida bã ĕjũã Israel abadada dji jeweda sida. ¹⁷ Jūma edasia Halac eyadeba aba Baal-ga purudaa. Halac eyara Seír druade bã. Baal-ga purura Libano ĕjũãne bãa Hermoã eya carrađe. Puruza dji borora Josueba jidapeda jūma beasia. ¹⁸ Idjira maã bororã ume dãrã djõsia. ¹⁹ Ababe heveorã Gabaoãnebemada israelerã ume necai panani carea bede bãsidea. Waabema purura israelerãba poyasidea. ²⁰ Wãrãda Æcõrẽbãrã maã purudebemarãra so zarea bãsia israelerã ume djõne wãnamãrẽã. Mãwã quĩrã djuburia neẽ israelerãba ãdjirãra jūma quenasidea Æcõrẽba Moisea jarada quĩrãca.†

²¹ Maã ewaride Josueba anaquitarã ĕjũã eyaida bãde pananara poyapeda jūma quenasia. Hebroã purude beadada, Debir purude beadada, Anab purude beada sida quenapeda ãdji purura jūma babuesia. Mãwã Juda ĕjũã eyaida bãde, waabema israelerã ĕjũã eyaida bãde bida anaquitarãra jūma quenasia. ²² Anaquitarã ni abaãda Israel druade zocai beẽ basía.‡ Ababe Gaza purude, Gat purude, Asdo purude bida panasidea.

²³ Mãwã Josueba jūma maã druara edasia Æcõrẽba Moisea jarada quĩrãca. Dji ĕjũãra Josueba israelerãa jūma jedecasia. Israeldeba yõpedada puruza ĕjũãda diasia ãdjirãne bamãrẽã. Maãbe israelerãra ãdji druade necai duanasidea.

† 11:20 Deuteronomio 7:16. ‡ 11:22 Numero 13:33. Anaquitarãra Anacadeba yõpedarã basía. Ædjirãra drasoã waibãga beasia.

20

Mírübada puru

¹ Ācōrēba Josuéa nāwā jarasia:

² –Israelerāa jaradua mírübada puruda ḅacuadamārēā mĭa Moisedeba bārāa jarada quīrāca.* ³ Mīā beai crīchaē ḅāde abaḅba djārāda beaibḅḅ, dji beuda ēberārāba idji beadi naēna maḅ purudaa mīrū wāida ḅḅa. ⁴ Mama jūēpeda eda wāi naēna purude eda wābadama dji bororāa jūma nēbḅḅida ḅḅa sāvāsida. Dji bororāba cawasidara maḅ ēberāba jara ḅḅara wārāda, idjira purude idu eda wābidapeda jaradida panḅa sāma ḅeida ḅḅada. ⁵ Maḅne dji beuda ēberārāba idjida beadi carea maḅ purude iwidide wānibḅḅ, dji bororāba idjira diacara panḅa mīā beai crīchaē ḅāde beada bērā idjaba quīrūbideba mīā beadaē bērā. ⁶ Baribḅḅ idjira mamaḅba āyā wācara ḅḅa aba dji cawa obadarāba jūmarā quīrāpita wārāda bedede ḅḅēana abḅdadaa. Maḅ awara āyā wācara ḅḅa aba sacerdote dji dromaara ḅḅada jaidabḅḅdaa. Māwānacarea wayacusa idji purude ḅāde wāida ḅḅa.–

⁷ Māwā jaraḅa bērā israelerāba mírübada puruda ḅacuasidaa. Neptali ējūā eyaida ḅāde Quedé puruda ḅasidaa. Maḅ purura Galilea druade ḅḅa. Epraiḅ ējūā eyaida ḅāde Siqueḅ puruda ḅasidaa. Juda ējūā eyaida ḅāde Quiriatarbā puruda ḅasidaa. Maḅ purura idjaba Hebḅḅ abadaa. ⁸ Jordaḅ quīrārē Jericodeba ḅmāḅau odjabariare mírübada puruda ūbea ḅasidaa. Rubeḅ ējūāne eya boro jewedeḅe Beser puruda ḅasidaa. Maḅ purura ējūā pōāsa ewaraga ḅāde ḅḅa. Ga ējūāne Ramo puruda ḅasidaa. Maḅ purura Gala druade ḅḅa. Manase ējūāne Golaḅ puruda ḅasidaa. Maḅ purura Basaḅ druade ḅḅa. ⁹ Maḅ mírübada puruda ḅacuasidaa israelerā, drua āḅbema ādjirā tāēna panḅ sida poya mīrūnamārēā. Mīā beai crīchaē ḅāde abaḅba djārāda beasira mama mīrū baida ḅasia aba dji cawa obadarāba puru quīrāpita wārāda bedea neē ḅḅada abḅdadaa.

22

Galade ējūā edapedadarā jēda wāpedada

¹ Māwānacarea Josueba Rubeḅneba yōpedadada, Gadeba yōpedadada, idjaba ḅḅḅḅ Manasedeba yōpedada sida trḅcuasia. ² Ādjirāa nāwā jarasia:

–Ācōrē nezoca Moiseba obi jaraḅara bārāba jūma ḅjā osidaa. Mĭa jaraḅa sida jūma ḅjā osidaa. ³ Dairāa bārā djabarā bērā, bārāra dairāare dārā djōsidaa. Idi bida wadi māwā panḅa. Dadji Ācōrēba obi jaraḅara jūma osidaa. ⁴ Dadji Ācōrēba jarada quīrāca dairā, bārā djabarāra naḅ ējūāne necai ḅasia. Jāḅbe bārāra jēda diguida wānada Ācōrē nezoca Moiseba Jordaḅ do quīrārē ējūā diaḅamaa. ⁵ Baribḅḅ Ācōrē nezoca Moiseba ley diaḅara quīrācuita jūma ḅjā oḅadua. Maḅ leyba nāwā jara ḅḅa: dadji Ācōrēra quīrānada. Idji quīrāpita jipa nībaḅadua. Idjia obi ḅḅara ḅjā oḅadua. Ewariza idjira ēpēnada. Jūma bārā soḅeba, jūma bārā jaureḅeba bida idjia jara ḅḅara oḅadua.–

⁶⁻⁸ Māwā jarapeda Josueba ādjirāra nāwā bia jara ḅasia:

–Jāḅbe bārā diguida jēda wānada. Bārā dji quīrū nebiara edapedada bērā idibḅḅ bio ne bara panesidaa. Animarāda, oroda, paratada, bronceda, jiorroda, cacuae jḅbada sida zocārā edasidaa. Maḅra bārā djabarāa jedecaḅadua.–

Māwā jarapeda Josueba ādjirāra wābisia. Ara maḅda jēda ādji druadaa diguida wāsidaa. (Naēna Moiseba Basaḅ druara ḅḅḅḅ Manasedeba yōpedadarāa diasia. Māwānacarea Josueba waabema Manasedeba

* 20:2 Numero 35:9-29.

yõpedadarãa Jordaã dodeba ãmãdau bæbariare ʘl ẽjũãda diasia ãdji djabarã israelerã tãena.)

Mõgara ãtl pã buepedada

⁹ Rubeãneba yõpedadara, Gadeba yõpedadara idjaba ãcãrã Manasedeba yõpedada sida waabema israelerã ume Canaaã druade pananada Silo purudeba ãdji drua Galadaa jẽda wãbãrãsidaa. Gala druara ãdjirãba naẽna edasidaa ãcõrẽba Moisedeba jarada quĩrãca. ¹⁰ Gala druadaa wãbãdãde Jordaã dode jũene wãsidaa.* Mama Canaaã orroare Jordaã do icawa mõgarada waibãa ãtl pã buesidaa animarã babue diabada quĩrãca. ¹¹ Mãwã opedadara waabema israelerãba ãrĩsidaa. ¹² Mãba ãdjirãba crĩchasidaa Galade panãba ãcõrẽra igarasidada. Mã carea Silo purude jũma ãbaa dji jãresidaa Galade panã ume djõne wãni carea.

¹³ Baribãrã djõne wãni naẽna sacerdote Eleza warra Piné abadada Gala druadaa na diabuesidaa Rubeãneba yõpedadarã ume, Gadeba yõpedadarã ume, idjaba mama panã Manasedeba yõpedadarã ume bedeamãrẽã. ¹⁴ Piné ume israelerã bororãda die diabuesidaa. ãdjira dji dromarãda beasia. Israeldeba yõpedada puruzabemada aba aba diabuesidaa. ¹⁵ Mãgãrãra Galadaa wãsidaa Rubeãneba yõpedadarã ume, Gadeba yõpedadarã ume, idjaba mama panã Manasedeba yõpedadarã ume bedeadamãrẽã. Jũenapeda nãwã jarasidaa:

¹⁶ –Daira ãcõrẽ puru trãneba nãwã bedeadãdaa. ¿Bãrãba cãrẽ cãrẽã dadji israelerã ãcõrẽra igarasida? ¿Cãrẽ cãrẽã dadji ãcõrẽ ẽpẽ pananada idu ʘãdãpeda mõgarara ãtl pã buesida dewara ãcõrẽa animarã babue diadi carea? ¿Cãrẽ cãrẽã idjia jara ʘãra ãjã odaẽ basi? ¹⁷ Dadji israelerãba Peor abadade jũmawãyã cãdjiruada osida bẽrã zocãrã quinisidaa.† Mã cãdjirua opedada carea wãdibida bia mĩga panãa.‡ ¿Ara mãba bia ʘãcãca? ¹⁸ Mãwãra ¿bãrãba wayacusa ãcõrẽra igarãdica? Idi bãrãba mãwã odibãrã, nu ãcõrẽra wayacusa jũma dadji israelerã ume bio quĩrũya.

¹⁹ Bãrãmaa naã Gala ẽjũãda ãcõrẽ quĩrãpita biẽ ʘãbãrã, idji wua de obida druadaa zedãpeda dairã tãena ẽjũãra edadãdua. Baribãrã ãcõrẽba jaradara igararãnadua. Daiba jara panã sida igararãnadua.§ Dadjirãba ãcõrẽ wua de caita animarã babue diabadada aba eropanãa. Mã bẽrã dewarada orãnadua. ²⁰ Quĩrãnebadãdua Jericode ãcõrẽba ne jũma babuedãduada adamĩna Zerã warra Acaãba ãjãẽ ãcãrã mẽrã edasida. Mã carea ãcõrẽra jũma dadji israelerã ume bio quĩrũsia. Acaãba cãdjirua oda carea idji awa beuẽ basia ãtebãrã dewararã sida beusidaa.–

²¹ Mãne Rubeãneba yõpedadaba, Gadeba yõpedadaba idjaba mama panã Manasedeba yõpedada bida israelerã bororãa nãwã panusidaa:

²² –ãcõrẽ dji dromaara ʘãba cawa ʘãa daiba ãjã oẽ panãneba ni idji igara panãneba mãwã odaẽ basida. Mãra jũma Israel puru bida cawãdida panãa. Dairãba ãcõrẽ igaradi carea mãwã osidabãrã, wa ãjã oẽ panãneba mãwã osidabãrã, dairãra jũma quenãnadua. ²³ Dairãba ãcõrẽ igaradi carea mã mõgarada ãtl pã buesidabãrã idjia cawa oya. Mã awara dewara ãcõrẽa animarã jũma babue diadi carea osidabãrã, nõudebema babue diadi carea

* **22:10** Jordaã dode. ãcãrãmaarã mãba jara ʘãa “Guelilot, Jordaã do icawa ʘãma.” † **22:17** Numero 25:1-9. ‡ **22:17** Mã cãdjirua opedada carea wãdibida bia mĩga panãa. Hebreo bedeadã nãwã ʘã ʘãa: “Mã cãdjirua opedadara wãdibida jũma sãgãdãẽ panãa.” ãcãrãmaarã mãba jara ʘãa ãcãrã israelerãba wãdibida mã cãdjiruara opanasidada. § **22:19** Daiba jara panã sida igararãnadua. Hebreo bedeadã mãba idjaba jara ʘãa: “Dairãra bãrã ume bedeadã ʘãrãnadua.”

osidabara, waa mañ ãcõrẽ ume necai beadi carea animarã draga babue diadi carea osidabara, ãcõrẽba cawa oya.

²⁴ Wārãda dairãba mañ mōgarara ãta pã buesidaa bārã warrarãba dai warrarã igararãnamārẽã. Crĩchasiidaa ewari aba bārã warrarãba dai warrarã nãwã jaradiscada: “Bārãra dai israelerã ãcõrẽ eberãrãã. ²⁵ Dai ãcõrẽba Jordaã dora dadjirã ãsi basia bārã Rubeãneba yõpedadara, Gadeba yõpedada sida awara beadamārẽã. Maãba bārãra ãcõrẽ eberãrãã.” Bārã warrarãba mãwã jarasidara dai warrarã ãcõrẽra igarabidã.

²⁶ Mañ carea dairãba mōgarara ãta pã buesidaa. Dewara ãcõrẽa animarã jũma babue diadi carea oãã basia, ni dewara sida babue diadi carea oãã basia. ²⁷ ãtebãra jãwã osidaa bārãba, dairãba, dadji warrarã bida quĩrãnebadamārẽã dairã bida ãcõrẽ de ãma animarãda babue diadida panãda, dewara sida babuedida panãda, idjaba ãcõrẽ ume necai beadi carea animarã dragada babue diadida panãda. Mãwãra nocoarebema ewaride bārã warrarãba dai warrarã nãwã poya jaradaã: “Bārãra ãcõrẽ eberãrãã.”

²⁸ Dairãba crĩchasiidaa abãba dairãa wa dai warrarã bida mãwã jaradibãra dairãba nãwã poya panunida: “Acãdua, dai drõãrãba za panã mōgara ãcõrẽa animarã babue diabada quĩrãca ãda ãta pã buesidaa. Baribãra animarã ãcõrẽa babue diadi carea oãã basida. ãtebãra mãra osidaa bārãba, dairã bida quĩrãnebadamārẽã jũma dadjirãra ãcõrẽ eberãrãda.” ²⁹ Dairãba ãcõrẽ igaradira ni mãrã bida crĩchadãca. Idji epẽ panãda idu ãdaã. Ababe idji wua de ãma animarãda jũma babue diadia, nẽdebemada babue diadia, dewara sida babue diadia. Dewara animarã babue diabadada oããã.

³⁰⁻³¹ Rubeãneba yõpedadaba, Gadeba yõpedadaba, idjaba mama panã Manasedeba yõpedada bida jarapedadara sacerdote Eleaza warra Pinẽba, israelerã bororã die panã bida bia ãrisidaa. Maãne Pinẽba ãdjirã nãwã jarasia:

-Idi cawa panã ãcõrẽra dadjirã ume ãda. Bārãba ãcõrẽra igaradaẽ panã bẽra idjia dadji israelerãra cawa oãã.-

³² Mãwã bedepedadacarea sacerdote Eleaza warra Pinẽra, israelerã bororã sida jẽda Canaaã druadaa wãsidea. Maãbe Rubeãneba yõpedadaba, Gadeba yõpedada bida Gala druade jarapedadara ãdjirãba israelerãa jũma nẽbãra sidea. ³³ Mãra israelerãba bia ãrĩnapeda ãcõrẽa bia bedesidaa. Mamaãba ãta Rubeãneba yõpedadarã ume idjaba Gadeba yõpedadarã ume djõnida waa bededaã basia. ãdji eãã jũma ãrĩni sida waa bededaã basia.

³⁴ Rubeãneba yõpedadaba Gadeba yõpedada ume mōgara ãta pã buepedadara nãwã trã basidaa: “Za panã mōgara ãta pã buepedadaba bārãa, dairãa bida quĩrãnebabi ãda dadjirã Borora ãcõrẽda.”

23

Josueba israelerãa bededa

¹ Israelerã dji quĩrũ ume djõ pananada ãcõrẽba necai ãdadacarea dãrãbãra de Josuera drõãda besia. ² Mãne idjia israelerã dji drõãrãda, dji bororãda, dji cawa obadarãda, dji dromarã sida jũma trãbipeda nãwã jarasia:

-Mãra drõãda ã bẽrã dãrã droãã. ³ Bārãba unusidaa sãwã dadjirã Boro ãcõrẽra dadjirãare djõsida. Idjia carebasia naã druade bea purura poyadamārẽã. ⁴ Mãwãnacarea mãã ãdji eããra dadji Israeldeba yõpedada puru doce panãa jũma jedecasia. Mañ awara dadjirãba wadi edadaã panã eãã sida mãã jarasia sãwã jedecadida panãda. Jordaã dodeba aba ãmãdau baebariare ã Pusa Droma Mediterraneo abadada mãã jarasia sãwã eããra jedecadida

panΛda. ⁵ Dadjji Boro Ācōrēba maļ ējūāne bea ēberārāra bārā quīrāpitabemada jūma āyā jΛrecuaya. Māwā bārāba ādji ējūā sida jūma edadīa idjia jarađa quīrāca.

⁶ Quīrācuīta beađadua. Ācōrē ley Moiseba cartade bΛđara jūma ģjā o pananadua. Ni maārī biđa āi orānadua. ⁷ Ēberārā wađi naļ druade bea ume ābaa beaānadua. Ādji ācōrē beara ēpērānadua. Maļrā quīrāpita chīrāborode copanenapeđa bia beđearānadua idjaba iwidirānadua. Wārāneba jarađibΛrΛ ādji trΛneba māwā orānadua. ⁸ Ewariza aba dadjirā ĀcōrēdrΛ ģjā pananadua idi ģjā panΛ quīrāca. ⁹ Dadjji Ācōrēba puru droma mēsra beada bārā quīrāpitabemada āyā jΛretacuasia. Aba idi biđa ni abaΛba bārāra droađeđe panΛa. ¹⁰ Dadjirānebema abaΛba ādjirā mil panΛra āyā mīrū pirabibaria Ācōrēra dadjirāare djō bΛ bēra idjia jarađa quīrāca. ¹¹ Maļ bēra quīrācuīta beađadua. Dadjji Ācōrēra bio quīrānadua. ¹²⁻¹³ Idjira igararānadua. Maļ awara naļ druadebemarā wađi dadjirā tāēna bea ume ābaa beaānadua. Bārāba ādji caurāda edađibΛrΛ wa bārā caurāda ādjirāa diađibΛrΛ, bio cawađadua dadjji Ācōrēba ādjirāra bārā quīrāpitabemada waa āyā jΛretaēda. ĀtebΛrΛ jΛcaraba animarā jidabada quīrāca ādjirāba bārāra biē bΛđia. Soaba bārā ēcarrade ubΛda quīrāca wa ΛrΛ bārā daude bΛ quīrāca ādjirāneba bārāra bio mīga panania aba naļ ējūā bio bia bΛ Ācōrēba diađade bārā jūma quinibΛdadaa.

¹⁴ Dārāēne mΛra beuya. Māwāmīna bārāba sođeba, jauređeba biđa cawa panΛa dadjji Ācōrēba dadjirā itea oyada adara wārāda jūma osida. Ni maārī biđa āi oē basía. ¹⁵ Dadjji Ācōrēba dadjirā itea ne bia oyada adara wārāda osimīna idjida igaradibΛrΛ idjia dadjirā biē bΛi jarađa sida wārāda oya.* Māwā naļ ējūā bio bia bΛ idjia diađade dadjirāra jūma quinibiya. ¹⁶ Ācōrēba dadjirā ume beđea bΛđada bārāba ģjā odaēbΛrΛ, dewara ācōrē beada ēpēnapeda ādji quīrāpita chīrāborode copanenibΛrΛ, dadjji Ācōrēra bārā ume bio quīrūya. Maļba bārāra dārāēne naļ ējūā bio bia bΛ idjia diađade jūma quininia.-

24

Beui naēna Josueba israelerāa jarađa

¹ Josueba Siqueļ purude israelerāra jūma ābaa jΛresia. Maļne dji drōārāda, dji bororāda, dji cawa obadarāda, dji dromarā sida caita trΛcuapeđa Ācōrē quīrāpita nūpanesidaa. ² Maļbe Josueba purua nāwā jarasia:

-Dadjji Ācōrēba nāwā jara bΛa: “Bārā drōā naēnabemarā Euprate do quīrārē panabadjidađe jΛwaba ođa ācōrērāda ēpēbadjidaa. Tareba māwā obadjia. Abrahaļba, Naco biđa Tarera ādji zeza basía. ³ BaribΛrΛ mΛa Abrahaļda Euprate do quīrārēba enepeđa naļ Canaaļ druade pΛrrΛabisia. Idjideba mΛa ēberārāda zocārā yōbisia. MΛa idji warra Isada unubisia. ⁴ MΛa Isaa warrada umē unubisia: Jacobo idjaba Esaú. Esaúa Seír eyaıda bΛ druada diasia. Maļne Jacobora idji warrarā sida Egiptode panane wāsidaa.* ⁵ Māwānacarea mΛa Moiseda Aaroļ sida Egiptodađa diabuesia bārā ēdrΛ enenamārēā. MΛa egiptorāra bia mīgabipeđa bārāra ēdrΛ enesia. ⁶ Egiptodeba ēdrΛ enebΛrΛde Pusa Purru icawa jūēsidaa. Maļne Egiptodebema carreteđeba djōbadarāba, cawayodeba djōbadarā biđa bārāra ēpēsidaa aba Pusa Purruđaa. ⁷ Maļne bārāba quīrā djuburiada iwididapeđa mΛa bārā jēdaare jΛrārā pāimada jira bΛsia egiptorā nocoare. Egiptorāba Pusa Purruđe bārā ēpēsidađe mΛa pusaa

* **23:15** Deuteronomio 28:15-68. * **24:4** Genesi 46:8đeba aba 47:12đaa.

ādjrāra ānēbari edabisia.† Māa egiptorā cawa odara bārāba bio cawa panΛa bārā drōārāba unupedaāda bēra.

Māwānacarea bārāra ējūā pōāsa ewaraga bΛde bio dārā pΛrrΛa nībasidaa. 8 Māwā nīnane māa bārāra Jordaā dodeba āmādaū odjabariare panΛ amorreorāmaa edesia. Maāne ādjirāra bārā ume djōsidaa. BaribΛrΛ māa bārāa ādjirāra poyabisia. Bārā djōsidaē māa ādjirāra quenabipeda bārāba ādji ējūāra jūma edasidaa. 9 Māwānacarea moabitarā boro Zipor warra Balāda bārā israelerā ume djō quīrā bāsia. Maāne idjia Beor warra Balaaāda trābisia bārā biē jara bΛmārēā. 10 BaribΛrΛ māa Balaaāa idu māwā obiē basia. ĀtebΛrΛ idjia bārāra bārima zocārā bia jara bΛsia.‡ Māwā idjia biē jara bΛi badādebemada māa bārāra ēdrΛ edasia.

11 MamaΛba Jordaā do chānapeda bārāra Jerico caita jūēne wāsidaa. Maāne Jericodēbemarāra bārā ume djōsidaa baribΛrΛ māa bārāa poyabisia. Ara maā quīrāca māa amorreorāda, perezeorāda, cananeorāda, hititarāda, gerge-seorāda, heveorāda, jebuseorā sida bārāa jūma poyabisia. 12 Bārāba chaba idjaba necoba ādjirāra poyadaē basia. ĀtebΛrΛ bārā djōne wāsidaē māabΛrΛ ādjirāra ne wayabipeda mīrū wābΛrΛsidaa nedΛrrΛba orrabΛrΛ quīrāca. Ara maā quīrāca māa naēna osia amorreo bororā umé pananara.§ 13 Māa ādji ējūāra néu bara, puru sida bārāa jūma diasia. Māwā uva, olivo sida bārāba upedaādaēda cobadaa. Idjaba bārāba opeadaē puru beade panabadaa.”-

14 Maā awara Josueba nāwā jarasia:

-Ācōrēba māwā oda bēra idjira wayadadua. Ewariza sodeba idjira ijā pananadua. JΛwaba oda ācōrē bea dadji drōā naēnabemaba Euprate do quīrārē ēpē pananada idjaba Egiptode ēpē panana sida jūma bātaquadua. Ababe dadjirā ĀcōrēdrΛ ēpēnadua. 15 BaribΛrΛ bārāba dadji Ācōrēda ēpē quīrānaēbΛrΛ, idi jaradadua sālgΛda ēpēnida: dadji drōā naēnabemaba Euprate do quīrārē ēpē pananada wa naā druade amorreorāba ēpē panΛda. BaribΛrΛ māa, mā quimaba, mā warrarā bida ĀcōrēdrΛ ēpēnia.-

16 Josueba māwā jaradacarea israelerāba nāwā panusidaa:

-Dairā bida ĀcōrēdrΛ ēpēnia. Idjira ni maārī bida igaradaēa dewara ācōrē ēpēni carea. 17 Dadji ĀcōrēbΛrΛ dadjirāra, dadji drōārā sida Egiptode nezocarā pananada ēdrΛ enesia. IdjiabΛrΛ dadjirā quīrāpita ne ununaca dromada ocuasias. Dadjirā Egiptodeba zesidaē idjiabΛrΛ ode, djārā druaza bida waga basia. 18 IdjiabΛrΛ jūmarāda dadjirā quīrāpitabemada āyā jΛretacuasias. Amorreorā naā druade panana sida āyā jΛretacuasias. Maā bēra dairā bida idjidrΛ ēpēnia. IdjidrΛ dai Ācōrēa.-

19 Maāne Josueba nāwā jarasia:

-Bārāba Ācōrēra poya ēpēnaēa. Dewarada idji quīrāca neēa. Idjia quīrā bΛa bārāba ababe idjidrΛ quīrānida. Maā bēra idjia jara bΛda ijā odaēbΛrΛ idjaba cadjiruada odibΛrΛ idjia maāra quīrādoaēa. 20 Bārāba Ācōrēda igaradapeda dewara ācōrē beada ēpēnibΛrΛ, idjia bārāra biē bΛya. Māwā bārā careba badada idjia quinibiya.-

21 Maāne puruba jarasia:

-Dairāba dewara ācōrē beara ēpēnaēa; ababe ĀcōrēdrΛ ēpēnia.-

22 Josueba wayacusa jarasia:

-Bārāne bΛa. Bārāba wārāneba jarabΛdaa ĀcōrēdrΛ ēpēnida.-

Ādjirāba jarasidaa:

-Māē, māwā wārāneba jarabΛdaa.-

† 24:7 Exodo 14:15-30. ‡ 24:10 Numero 22:1neba aba 24:25daa. § 24:12 Numero 21:21-35. Abaridebemada bedeasia versículo 8de.

²³ Mañne Josueba jarasia:

-Māwā baibara bārā jawaba oda ãcõrē beara isabe batacuadapeda sodeba dadji israelerã ãcõrēda epēnada.-

²⁴ Puruba panusia:

-Dadji ãcõrēdra epēnia; ababe idjia jara badra ñjã odia.-

²⁵ Mañ ewaride Siqueñ purude Josuera israelerã ume bedea basidaa aba ãcõrēdra epēnida. Mañbe idjia leyda basia ãdjirãba ñjã odamãrēã. ²⁶ Mañgãra Josueba ãcõrē ley cartade basia. Mañbe mōgara waiabada ñta nūmasia encina bacuru edre ãcõrē wua de caita. ²⁷ Mañne jūma israelerãa nãwã jarasia:

-Za ba mōgarara babara bārãba ãcõrē epēniana apedadara quĩrãnebamãrēã. Bārãba ãcõrēda igaradibara nañ mōgaraba jūmarãa cawabiya bārãba sewada osidada.-

²⁸ Māwã jarapeda Josueba purura ãdjia edapedada ejũãza wãbisia.

Josue, Eleaza sida jaidapedada

²⁹ Māwãnacarea Nuñ warra Josue ãcõrē nezocara 110 poa baside jaidasia.

³⁰ Timnat-sera abadade idjia edada ejũãne israelerãba idjira tãbarisidaa. Mañ ejũãra Epraiñ eyaida ba druade ba Gaa eya caita. ³¹ Josue zocai baside israelerãba ãcõrēra epē panasidaa. Idji jaidadacarea dji bororã idji ume panana zocai panasidade bida epē panasidaa. Mañ bororãba jūma unusidaa ãcõrēba israelerã itea odada.

³² Israelerãba Jose querasi bawara Egiptodeba enepedadara Siqueñne tãbarisidaa.* Dji ejũãra Jacoboba Hamo warrarãa cien parata torrobari nēdosia. Hamora Siqueñ zeza basia. Mañ ejũãra Josedeba yōpedadarãba edasidaa.

³³ Aaroñ warra Eleaza sida jaidasia. Idjira Epraiñ eyaida ba druade tãbarisidaa idji warra Pinéba eya zaque edadade.

* 24:32 Genesi 50:25; Exodo 13:19.

JUECE ISRAELERÃ ĒDRA BĀBADARÃ

Josue jaidadacarea israelerāba Ācōrēra igaradapeda dewara ācōrē beada ēpēbadjidāa. Māwā obadaza Ācōrēba ādjirāra dewara puru jawaeda bābadjia. Israelerā jūmawāyā mīga panane Ācōrēa quīrā djoburiada iwidi badjidāa. Maļ bērā idjia ēberāda bābadjia ādjirā ēdra bāmārēā. Israelerāra 300 poa auđu māwā panasidāa aba Samuel ewaridāa. Maļ ewaride Israel druade dji boroda neļ basía. Jūmarāba ādjia quīrā badjada obadjidāa (Jucece 21:25).

Naļ cartara Jucece abadaa. Dadjirāba edauđe crīchabadaa Jucece bedeaba jara bāda cawa obadarāda. Baribara hebreo bedeade maļ bedeaba biara jara bāa ēdra bābadarāda. Maļ carea ēberā bedeade naļ cartara trā bāsidaa “Israelerā ēdra bābadarā.”

Adua panā caiba naļ cartara bāsida. Āibērā Samuelba wa Nataļba wa Gaba bāsiscada (1 Cronica 29:29). Dji bādaba cawabisia sāwā Ācōrēba israelerāra ādji dji quīrū jawaedabemada ēdra bābadjida. Idjaba cawabisia israelerāba Ācōrēra igaradibara biē pananida.

Dadji ēberā bedeade Jucece cartadebemada naļda bā eropanā: israelerāba Ācōrē igarapedadebemada (2:1-23), Deborāba, Baraco biēda cananeorā poyapedadebemada (4:1-24), Gedeoļba madianitarā poyadedebemada (6:1neba aba 7:25daa), Jepteba amonitarā poyadedebemada (10:1neba aba 12:15daa), idjaba Sansoļba pilisteorā poyadedebemada (13:1neba aba 16:31daa).

2

Ācōrē nezoca bajānebemaba Boquiļne jarada

¹ Ācōrē nezoca bajānebemada Gilgaldeba Boquiļnaa wāpeda israelerāa nāwā jarasia:

–Māla bārāra Egipto druadeba ēdra edapeda māla diai jarada ējūānaa enesia. Māla bārā drōāenabemarāa nāwā jarasia: “Māla bārā ume bedeā bādara āyā bāēa. ² Baribara naļ druade bearā ume bedeā bārānada. Mōgara ādji ācōrē bea itea ātrā pā buepedada corapetacuadada.” Māwā jaradamīna bārāba ijānaē basía. ĶCārē cārēā māwā odaē basi? ³ Bārāba ijānaē bērā māla jaraya: puru naļ druade bearā māla waa bārā quīrāpitabemada āyā jaretaēa. Ātebāra soaba bārā ēcarrade ubāda quīrāca ādjirāneba bārāra bia mīga panania. Maļ awara bārāba ādji ācōrē bea ēpēnapeda bio biē panenia.–

⁴ Ācōrē nezoca bajānebemaba māwā jaraside jūma israelerāra jīgua jīā duanesidāa. ⁵ Maļ bērā mama trā bāsidaa Boquiļ.* Idjaba mama animarāda Ācōrēa babue diasidāa.

Josue jaidada

⁶ Josueba israelerā wābicide ādjia edapedada ējūāza wāsidaa.† ⁷ Josue zocai baside israelerāba Ācōrēra ēpē panasidāa. Idji jaidadacarea dji bororā idji ume panana zocai panasidade biēda ādjirāba ēpē panasidāa. Maļ bororāba jūma unusidāa Ācōrēba israelerā itea odada.

⁸ Nuļ warra Josue Ācōrē nezocara 110 poa bāsida jaidasia. ⁹ Timnatsera abadaide idjia edada ējūāne israelerāba idjira tbarisidāa. Maļ ējūāra

* 2:5 Hebreo bedeade Boquiļ trāba jara bāa “jīābadarā.” † 2:6 Josue 24:1-28.

Epraiļ eyaida ʙΛ druade ʙΛA Gaa eya caita. ¹⁰ Josue ewaridebemarā jūma jaidapedadacarea ādjideba yōpedadarāba Ācōrēra, idjia israelerā itea o ʙada sida quīrādoasidaa.

Israelerāba Ācōrē igarapedada

¹¹ Māwānacarea israelerāba Ācōrē quīrāpita cadjiruada osidaa. JΛwaba oda ācōrē Baal abadada ēpēsidaa. ¹² Ācōrēba ādji drōā naēnabemarāra Egiptodeba ēdrΛ edadamīna idjira igarapeda ādji caita ʙearā ācōrēda ēpēsidaa. Māwā Ācōrēra quīrūbisidaa. ¹³ Ādjirāba Ācōrēra igarapeda Baal abadada, Astarte abada sida ēpēsidaa. ¹⁴ Maļ carea Ācōrēra israelerā ume bio quīrūsia. Maļba idjia ne drΛabadarāa ādjia erobeara idu jārībisia. Idjaba ādji dji quīrūa ādjirāra idu poyabisia. DjōʙΛdade israelerāba waa poyadaē basía. ¹⁵ Djōne wāʙΛdaza Ācōrēra dji quīrūare djōʙadjia. Maļ ʙērā israelerāba poyadaca basía Ācōrēba naēna jarada quīrāca. Māwā bia mīga duanabadjidaa.

Ācōrēba ēdrΛ ʙΛbadarā diada

¹⁶ Māwā bia mīga panΛne Ācōrēba ĩCΛrΛ ēberārāda ʙΛbadjia israelerāra ne drΛabadarā jΛwaedabemada ēdrΛ ʙΛdamārēā. ¹⁷ BaribΛrΛ israelerāba maļ ēdrΛ ʙΛbadarā beđeara ĩjānaca basía. ĀtebΛrΛ dārāéne Ācōrēra wayacusa igarapeda dewara ācōrē beada ēpēnapeda bia beđeabadjidaa. Ācōrēba obi jaradara ādji drōā naēnabemaba ĩjā o pananamīna ādjirāba ĩjā odaē basía. ¹⁸ Dji quīrūba ādjirā biē o panΛne bia mīga panΛ ʙērā āduba mīā sopua beđeabadjidaa. Ācōrēba maļ ũrīʙΛrΛza ādjirāra quīrā djuburiapeda aba ʙΛbadjia ādjirā dji quīrū jΛwaedabemada ēdrΛ ʙΛmārēā. Ācōrēra maļ ēberā ume ʙΛ ʙērā idji zocai ʙΛmisa israelerāra dji quīrū jΛwaedabemada ēdrΛ ʙΛbadjia. ¹⁹ BaribΛrΛ dji ēdrΛ ʙΛbari jaidadacarea israelerāba wayacusa dewara ācōrē beada ēpēnapeda bia beđeabadjidaa. Maļ cadjirua obΛdaza ādji djibarirāba opeada cāyābara auđuara obadjidaa. CΛwΛrΛ zareadeba ādjia cadjirua obadara igaradaca basía. ²⁰ Maļ carea Ācōrēra israelerā ume bio quīrūpeda nāwā jarasia:

–Mļa israelerā drōā naēnabemarā ume beđea ʙΛdara naļ ēberārāba igarasidaa. Mļa jaradara ĩjānaca. ²¹ Maļ ʙērā puru ʙea Josueba poyadaēra mļa israelerā quīrāpitabemada ni aba biđa āyā jΛretaēa.–

²² Ācōrēba maļ puru ʙeara Canaaļ druade idu ʙebisia israelerāba idjida ēpēni cawaya ādji drōā naēnabemaba ēpēpedada quīrāca. ²³ Josue ewaride Ācōrēba maļ puru ʙeara āyā jΛretaē basía. Idjia Josuéa poyabiē basía, ātebΛrΛ Canaaļ druade idu ʙebisia.

4

Deborāba Baraco ume Sisarā poyapedada

¹ Ehud jaidadacarea israelerāba wayacusa Ācōrē quīrāpita cadjiruada o panesidaa. ² Maļ carea Ācōrēba ādjirāra cananeorā boro Jabiļ jΛwaeda ʙasia. Jabiļra Hazor purude ʙabadjia. Jabiļ sordaorā borora Sisarā basía. Maļ Sisarāra Haroset-goĩne ʙabadjia. ³ Jabiļba djōʙada carreta jiorro ođada noveciento erobasia. Veinte poa israelerāra quīrā djuburia neē bio bia mīga erobasia. Maļne israelerāba Ācōrēa quīrā djuburiada iwidišidaa.

⁴ Maļ ewaride Deborāda israelerā cawa obari basía. Idjira Ācōrēneba beđeabadjia. Lapidot quima basía. ⁵ Maļ Deborāra Epraiļ eyaida ʙΛ druade ʙabadjia Ramá puru idjaba Betel puru ēsi. Israelerā nēʙΛrade panΛne

idjima wābadjidā cawa omārēā. Cawa obarade Deborāra urutaca ḅa edre chūmabadjia. Mañ bēra mañ bacurura Deborá Uruta trā ḅasidaa.

⁶ Ewarí aba Deborába Abinoañ warra Baracoda trābisía. Idjira Neptali druade Quedé purude ḅabadjia. Baraco zedacarea Deborába nāwā jarasia:

–Dadji israelerā Ācōrēba bāla nāwā jara ḅa: “Sordaorā Neptalidebemada Zabuloñnebema sída die mil ededua Tabor eyadaa. ⁷ Mā Jabiñ sordaorā boro Sisaráda ḅa ume djōne wābiya. Dji carretadeba djōbadarāda, waabema sordaorā sída eneya Quisoñ do zaquedaa. Baribarā māla bāla ādjirāra poyabiya.”–

⁸ Mañne Baracoba Deboráa jarasia:

–Bada mā ume wāibarā māra wāya. Bada wāēbarā mā sída wāēa.–

⁹ Deborába jarasia:

–Bia ḅa, māēteara māra ḅa ume wāya. Baribarā Sisará poyadacarea bara trā ḅagaēa, Ācōrēba Sisarára wērāa poyabi bēra.–

Ara mañda Deborára Baraco ume Quedes purudaa wāsía. ¹⁰ Mama Baracoba sordaorā Zabuloñnebemada, Neptalidebemema sída die mil ābaa jarepeda Tabor eyadaa edesia. Deborá sída idji ume wāsía.

¹¹ Mañ ewaride quenita Hebere abadada Quedes puru caita ḅabadjia. Naēna idjira waabema quenitarā ume ḅadada Zaanaim jewedade idji wua dera o erobasia.* Mañ Heberera Moise zāwārē Hobádeba yōna basía.†

¹² Mañne Sisarába ūrísía Abinoañ warra Baracora idji sordaorā ume Tabor eyadaa wāsídada.‡ ¹³ Mañ carea idji jiorro oda djōbada carreta noveciento panada, idji sordaorā sída ābaa jarepeda Haroset-goñneba Quisoñ do zaquedaa wāsídada.

¹⁴ Mañbe Deborába Baracoa jarasia:

–Ādjirā ume isabe djōne wānadua! ¡leibarā Ācōrēba bāla Sisarára poyabiya! ¡Ācōrēra ḅa na wābarā!–

Ara mañda Baracora idji sordaorā die mil pan ume Tabor eyadeba edaa djōne wāsídada. ¹⁵ Djōne wābdade Ācōrēba Sisarára, carretadeba djōbadarāra, waabema sordaorā sída bio ne wayabisía. Mañ bēra Baracoba idji sordaorā ume necoba zocārā quenasídaa. Baribarā Sisarára idji carretadeba udu jādrapeda mīrū pira wāsía. ¹⁶ Mañne Baracoba Sisará carretadeba djōbadarāra, waabema sordaorā sída ēpēsídada aba Haroset-goñnaa. Māwā Sisará sordaorāra jūma quenasídaa. Ni aba bida zocai beē basía.

¹⁷⁻¹⁸ Mañ ewaride Hazordebema boro Jabiñra quenita Hebere ēberārā ume necai basía. Mañ carea Sisarára ādjimaa mīrū wāsía. Jūeside wērā Jael abadaba idjira audiabaride wāsía. Mañ wērāra Hebere quima basía. Jaelba nāwā jarasia:

–Mā boro, diguidaa zedua. Ne wayarādua.–

Ara mañda Sisarára Jael wua dede edaa wāpeda tabesia. Mañne Jaelba idjira borobaba ānēbari ḅasía. ¹⁹ Sisarába jarasia:

–Mā quīrā djuburia baidoda diadua. Māra opichia ḅa.–

Jaelba paca jubada animarā e odade ta erobasia. Māra ewapeda paca jubara diasía. Mañbe Sisarára wayacusa ānēbari ḅasía.

²⁰ Sisarába jarasia:

–Wua dede eda wābadama chūmedua. Bariduada zepeda nāwā iwidibarā: “¿caida nama ḅa?”, jaradua ēberā neēda.–

* **4:11** Zaanaim jeweda. Mañ bedeaba idjaba jara ḅa “Zaanaim encina bacuru droma.” † **4:11** Moise zāwārē Hobá. Numero 10:29de jara ḅa Hobára Moise zāwārē Reuel warra basía. ‡ **4:12** Abinoañ warra. Ḃarā traduccioñne mañ bedeara neēa.

²¹ Sisarára sē ɓɓ bērā bio cāi ɓesia. Maɓbe Hebere quima Jaelba wua de egoroɗaa cachibada bacuru cūmiada, dji cachibada siɗa edasia. Jaelera chu-pea eɗa wāpeɗa maɓ bacuruba Sisará borora egoroɗaa wāyā cachi nūmasia. Māwā Sisarára beasia.

²² Baracoba Sisará jɓɓɓ ɓɓɗe Jael purude jūesia. Maɓne Jaelba idji audiabaride wāpeɗa nāwā jarasia:

-Zedua, ɓɓɓ jɓɓɓ ɓɓɓa mɓa acɓbiya.-

Ara maɓda Baracora Jael wua dede eɗa wāpeɗa Sisarára beu tabɓda unusia. Jaelba cachida bacurura waɗi Sisará borode su nūmasia.

²³ Maɓ ewaride Ācōrēba israelerā quīrāpita cananeorā boro Jabiɓra māwā poyasia. ²⁴ Mamaɓba ɓtaɓ israelerāra cananeorā boro Jabiɓ ume djōbɓdaza poyabadjidaa aba idji beabɓdaɗaa.

6

Ācōrēba Gedeoɓ trāna

¹ Māwānacarea israelerāba wayacusa Ācōrē quīrāpita cadjiruada o panesidaa. Maɓ carea Ācōrēba ādjirāra siete poa madianitarā jɓwaɗeɗa ɓasia.

² Madianitarāba ādjirāra bio bia mīga eropanɓ bērā eyaɗaa wānapeda uria beaɗe, joga beaɗe, ɓtaɓ dji quīrū poya wācara ɓamaa biɗa mīrū panesidaa.

³ Israelerāba u eropanɓra madianitarāba, amalecitarāba, idjaba ɓmāɗau odjabariarebemarā biɗa jārīcuade zebadjidaa.

⁴ Ādjirā israelerā ējūāne panɓne israelerāba u eropanɓra jūma ārībadjidaa aba Gaza ējūānaa. Maɓ bērā israelerāba codi carea ni cārē siɗa neē panasidaa. Ovejada, pacada, burro siɗa neē panasidaa.

⁵ Madianitarāra, waabemarā siɗa ādji wua de bara idjaba ādji animarā bara israelerā druadaa zedapeɗa ne jūma ārī wābadjidaa adichichi zocārāba néu jūma cobada quīrāca. Ādjirāra ādji cameyo siɗa zocārā panɓ bērā poya juachaɗaca basía. ⁶ Madianitarāba ne jūma jārīcuabadjida bērā israelerāra ne neē panasidaa. Maɓ carea israelerāba Ācōrēa quīrā djuburiada iwidiɗidaa.

⁷⁻⁸ Māwā quīrā djuburiada iwidi panɓ bērā Ācōrēba idjideba bedeabarida aba ādjirāmaa diabuesia. Maɓ ēberāba ādjirāa nāwā jarasia:

-Dadji israelerā Ācōrēba nāwā jara ɓɓa: “Mɓa bārāra Egiptode nezoca pananada ēɗɓ enesia. ⁹ Egiptorā jɓwaɗeɗabemada, jūma bārā biē o eroɓea jɓwaɗeɗabema siɗa mɓa bārāra ēɗɓ ɓasia. Mɓa ādjirāra bārā quīrāpitabemada jūma āyā jɓretapeɗa ādjirā druara bārāa diasia. ¹⁰ Idira bārāra amorreorā druada beaɗe panabadaa, baribɓɓɓ mɓa bārāa jarasia ādjirā ācōrē beada ēpērānamārēā. Ababe mɓ, bārā Ācōrēɗɓ ēpēnida panɓana asia. Baribɓɓɓ mɓa jaradara ɓjānaca.”-

¹¹ Maɓ ewaride Ācōrē nezoca bajānebemada zepeda Opra puru caita encina bacuru edre chūmesia.* Maɓ bacuru djibarira Abiezedeba yōna Joasa basía. Mama caita Joasa warra Gedeoɓba trigoda uva biwadɓgabada uriade mērā ezoa ɓasia madianitarāba unurānamārēā. ¹² Ācōrē nezoca bajānebemara Gedeoɓma odjaside nāwā jarasia:

-Ēberā mēsɓɓ ɓɓ idjaba sozarra ɓɓ, Ācōrēra ɓɓ ume ɓɓa.-

¹³ Maɓne Gedeoɓba nāwā jarasia:

-Mɓ boro, Ācōrēda wārāda dadjirā ume ɓɓɓɓɓ, ɓsāwā jācua mīga panɓ? Ācōrēba dadjirāra madianitarā jɓwaɗeɗa ɓasia. Dadji drōārāba nēɓɓɓsiɗaa

* **6:11** Ācōrē nezoca bajānebema. Versículo 14ɗe jara ɓɓa maɓra Ācōrē basida.

Ācōrēba ne ununaca o b̄aḏeba dadjirāra Egiptode nezoca pananada ēdra edasida. Maḏda ḡsāḷbe waya ne ununacara dadjirā itea oi?–

14 Maḷne Ācōrēba Gedeoḷ acḷpeda nāwā jarasia:

–Bḷ ḷb̄aḏeba israelerāra madianitarā jḷwaedabemada ēdra b̄aḏua. ḡMḷabḷḡḷ b̄ara wābi b̄aḷca?–

15 Baribḷḡḷ Gedeoḷba panusia:

–Mḷ boro, ḡmḷa sāwā dadji israelerāra ēdra b̄aḷi? Mḷ ēberārāra jūma Manasedebema dji ne nečara quedea. Maḷ awara mḷra mḷ ēberārānebema dji eḏaara quirua.–

16 Ācōrēba jarasia:

–Mḷra bḷ ume b̄ai b̄ērā bḷa madianitarāra poyaya ēberā aḷa poyabḷḷa quīrāca.–

17 Maḷne Gedeoḷba jarasia:

–Bḷa wārāda mḷda bia unu b̄abḷḷḷ, cawabidua bḷdrḷ wārāda mḷ ume beḏea b̄aḏa. **18** Mḷa bḷ itea ne enepeda bḷ quīrāpita bḷya. Mḷ quīrā djuburia āyā wārādua maḷ enebḷḷḷmisa.–

Ācōrēba panusia:

–Mḷa jḷāya aḷa bḷ zebḷḷḷḷda.–

19 Ara maḷda Gedeoḷra wāpeda chiwatu zaqueda beapeda djusia. Idjaba harinada veintidos libra edapeda paḷ dji ēsābari neē b̄aḏa ocuasía.† Jūma wiḏacarea nedjarara jamarade bḷpeda dji b̄ara cugurude jue edapeda encina bacuruḏaa jūma edesia. **20** Maḷne Ācōrē nezoca bajānebemaba Gedeoḷa jarasia nedjarara, paḷ sida mōgara ḷrḷ cobḷpeda dji b̄ara jūma ḷrḷ weamārēā. Ara maḷda Gedeoḷba māwā osia. **21** Maḷbe Ācōrē nezoca bajānebemaba nedjarara, paḷ dji ēsābari neē bḷ sida bacuru quēbḷa warasia. Ara maḷne mōgaradeba tḷbḷda eradḷpeda nedjarara, paḷ sida jūma bá wāsía. Māwābḷḷḷde Ācōrē nezoca bajānebema sida nēbasía.

22 Maḷne Gedeoḷba cawasia idjia Ācōrē nezoca bajānebemada unusida. Maḷ carea jarasia:

–jAy, mḷ Boro Ācōrē! Idibḷḷḷ mḷra beuya bḷ nezoca bajānebema quīrāda ununa b̄ērā.–

23 Baribḷḷḷ Ācōrēba jarasia:

–Bḷra beuēa. Ne wayarādua. Necai b̄aḏua.–

24 Mama Gedeoḷba mōgarada ḷtḷ pā buesia Ācōrēda idji ume beḏeada b̄ērā. Maḷ mōgara ḷtḷ pā buedara trḷ b̄asía “Ācōrēba necai b̄ai diabari.”‡ Maḷ mōgara ḷtḷ pā buedara wadibiḏa Opra purude bḷa Abiezedeba yōpedadarā ējūāne.

25 Ara maḷ diamasi Ācōrēba Gedeoḷa nāwā jarasia:

–Bḷ zeza paca dji umēbemada siete poa b̄aḏa edadua.§ Maḷba bḷ zezaba mōgara Baal quīrāca oda ḷta nūmḷcārīda errebari coratadua. Maḷ orrocawa bḷ bacuru Aserá quīrāca oda nūmḷcārī sida coratadua. **26** Maḷbe naḷ eya borode mōgarada ḷtḷ pā buedua animarā mḷa babue diai carea. Maḷ mōgara pā bueda ḷrḷ bacuru Aserá quīrāca oḏara cajērāpeda bḷ zeza paca dji umēbemara beapeda mḷa babue diadua.–

27 Ara maḷda Gedeoḷba idji nezocarāda die trḷpeda Ācōrēba jarada quīrāca diamasi osia. Āsa oē basía idji zeza ēberārāda, purudebemarā sida waya b̄aḏa b̄ērā.

† **6:19** Veintidos libra. Hebreo beḏeade jara bḷa “efa.” ‡ **6:24** Ācōrēba necai b̄ai diabari. Hebreo beḏeade Jehová-salom bḷ bḷa. § **6:25** Paca dji umēbemada siete poa b̄aḏa. Hebreo beḏeade māra ebuda bḷā.

²⁸ Nurēma purudebemarā piradr_Λβ_Λdade unusidaa mōgara Baal quīrāca ođara tab_Λda idjaba bacuru Aserá quīrāca ođa mama bađa sida neđda. Mañ awara unusidaa aba_Λba Gedeo_Λ zeza paca dji umébémarā mōgara _Λt_Λ pā bueda _Λr_Λ babuesida.

²⁹ Mañne ādjiza dji iwiđi duanesidaa:

-¿Caiba jāwā osi?-

Jūmarā iwididapeda cawasidaa Gedeo_Λba māwā osida. Mañ carea Gedeo_Λ zeza Joasamaa wānapeda jarasidaa:

³⁰ -B_Λ warrara dajadaa zebidua. Mōgara Baal quīrāca ođara idjaba bacuru Aserá quīrāca ođa mama bađa sida coracuasía. Mañ carea dairāba idjira beadia.-

³¹ Mañne Joasaba idji ume quīrū pan_Λa nāwā jarasia:

-¿Māwāra bārāba Baalda carebađica? ¿Idjiare djōnica? M_Λa jaraya bariduba Baalera carebaib_Λr_Λ _Λnadr_Λi naēna beuida b_Λa. Baalda wārāda ācōrēb_Λr_Λ, idjidr_Λ idji mōgara coratada ume djōida b_Λa.-

³² Gedeo_Λba mōgara Baal quīrāca ođara coratada bērā mañ ewarideba _Λt_Λa idjira tr_Λ jarasidaa Jerobaal.*

Ācōrēba jarada wārā arada Gedeo_Λa cawabida

³³ Mañ ewaride madianitarāda, amalecitarāda, _Λmāđau odjabariarebemarā sida jūma ābaa dji j_Λređapeda Jorda_Λ do chānapeda Jezreel jewedade duanesidaa.

³⁴ Mañne Ācōrē Jaurera Gedeo_Λmaa zesia. Mañ bērā Gedeo_Λba oveja cachuda jīgua zásia Abiezedeba yōna purura ābaa j_Λrei carea. ³⁵ Mañbe idjia beđeada diabuesia Manaseđeba, Aserđeba, Zabulo_Λneba, idjaba Nep_Λtalideba yōpedadarā zedamārēā. Jūmarā zedapeda Gedeo_Λ careba djōni carea panesidaa.

³⁶ Mañne Gedeo_Λba Ācōrēa nāwā jarasia:

-B_Λa jarasia m_Λneba dai israelerāra ēdr_Λ b_Λida. ³⁷ M_Λa cawa quīrā b_Λa b_Λa jaradara wārāda. Daiba trigo c_Λrad_Λgabadama m_Λa oveja cara mōda b_Λda egode b_Λya. Nurēma mañ oveja carada bēguea baib_Λr_Λ mañne egorora pōāsa baib_Λr_Λ, m_Λa cawaya wārāda m_Λneba dai israelerāra ēdr_Λ b_Λida, b_Λa jarađa quīrāca.-

³⁸ Gedeo_Λba jarađa quīrāca māwāsia. Nurēma piradr_Λpeda oveja carara tapuyab_Λr_Λde baidoda taza aba piasia. ³⁹ Barib_Λr_Λ Gedeo_Λba Ācōrēa jarasia:

-M_Λa jāwā mīā sē b_Λmīna m_Λ djuburia quīrūrādua. Waya cawabidua b_Λa jaradara wārāda. Nañ diamasi ējūāra bēgueabidua barib_Λr_Λ oveja carara pōāsa b_Λdua.-

⁴⁰ Mañ diamasi Ācōrēba māwā osia. Nurēma ējūāra jūma bēguea basia, mañne oveja carara pōāsa basia.

7

Gedeo_Λba madianitarā poyada

¹ Nurēma diapedeđa Gedeo_Λ, Jerobaal abadara idji ume pan_Λ sida pirabariđapeda Harod baido _Λt_Λa bogadr_Λ b_Λmaa wāsidaa. Mama madianitarā ume djōni carea panesidaa. Madianitarāra ādjirā quīrāpe duanasidaa Jezreel jewedade Moré eya caita.

² Mañbe Ācōrēba Gedeo_Λa jarasia:

-B_Λa sordaorāra jūmawāyā erob_Λa. M_Λa bārā israelerā zocārā pan_Λa madianitarāda idu poyabib_Λr_Λ, bārāba jarađia ara bādji _Λb_Λadeba poyasidada.

* **6:32** Hebreo beđeade Jerobaal tr_Λba jara b_Λa: “Baaldr_Λ djōida b_Λa.”

³ Mañ carea bΛ sordaorãa jaradua abΛda ne waya bΛbΛrΛ, nañ Gala eyadeba diguidaa wãida bΛda.-*

Gedeoλba mãwã jarabΛrΛde veintidos mil jêda wãsidaa. Mañne die mil panesidaa. ⁴ Mañbe ãcõrêba jarasia:

-Wadibida jũmawãyã zocãrã panΛa. Do zaquedaa baido dodamãrêã ede-
dua. Mama mΛa cawabiya cairãda djõne wãnida panΛda. MΛa nañ ëberãda bΛ
ume wãyana aibΛrΛ, idjira wãida bΛa. Wãéana aibΛrΛ wãie bΛa.-

⁵ Ara mañda Gedeoλba idji sordaorãra edesia baido dodamãrêã. Mãwã
panΛne ãcõrêba Gedeoλa nãwã jarasia:

-ΛcΛrΛba baidora ãdji jΛwa jãne jue edadapeda usa quĩrãca sene do panΛa.
Waabemaba chĩrãborode copanenapeda baidora do panΛa. ãdji jΛwa jãneba
do nũpanΛra awara bΛdua.-

⁶ Dji jΛwa jãneba do nũpanΛra tresciento panasidaa. Waabemaba
chĩrãborodeba baidora do panasidaa. ⁷ Mañbe ãcõrêba Gedeoλa jarasia:

-Mañ tresciento panΛba mΛa bΛa madianitarãra poyabiya. Mãwã mΛa
bãrã israelerãra ëdrΛ bΛya. Waabema sordaorãa jaradua ãdji diguidaa
wãnamãrêã.-

⁸ Ara mañda Gedeoλba ãdjirãa jarasia diguidaa wãnamãrêã baribΛrΛ ãdjia
codi careabemada, oveja cachu sida amebisia. ãdjirã wãpedadacarea Gedeoλ
sordaorãra trescientobe panesidaa. Mañne madianitarãra edaa Jezreel
jewedade duanasidaa.

⁹ Diamasi ãcõrêba Gedeoλa nãwã jarasia:

-Pirabaridapeda madianitarã ume djõne wãnadua. MΛa bΛa ãdjirãra poy-
abiya. ¹⁰ BaribΛrΛ bΛa ãdjirã ume djõne wãi carea waya bΛbΛrΛ, naãrã ãdjirã
duanΛmaa bΛ nezoca Purá ume edaa wãdua. ¹¹ Mañbe ãdjirãba jara panΛda
ũrĩdua. Mañba bΛra sozarrara ðeya ãdjirã ume djõi carea.-

Ara mañda Gedeoλra idji nezoca Purá ume edaa wãsia madianitarã panΛ
caita. ¹² Mañne Jezreel jewedara bira nũmasia madianitarãba, amalecitarãba,
ãmãdau odjabariarebemarã biãda. ãdjirãra cãbana panasidaa adichichi néu
code zebada quĩrãca. ãdji cameyora poya juachadaca basía ïbΛ pusa icawa
bΛ quĩrãca.

¹³ Gedeoλ madianitarã duanΛma jũeside ùrĩsia ëberãda umé beëea panΛda.
AbΛba nẽbΛrΛ basia idjia cãimocarade ununada. Nãwã jarasia:

-Mñ cãimocarade unusia cebada pañ borococoa oãada nama dadjirã
duanΛmaa bΛrabari zebΛrΛda. Mañba wua dedaa tabaride zebΛrΛba corata-
sia.-

¹⁴ Mañne dewarabemaba jarasia:

-MañgΛba jara bΛa jãñ Israeldebema Joasa warra Gedeoλda idji neco bara
djõne zebΛrΛda. Wãrãda ãcõrêba idjía dadji madianitarãra dadjirãare panΛ
sida jũma poyabiya.-

¹⁵ Gedeoλba mañ cãimocarara, dji cawa jarada sida ùrĩpeda ãcõrêa bia
bedeasia. Mañbe israelerã sordaorã panΛmaa jêda wãpeda jarasia:

-ãcõrêba dadjirãa jãñ madianitarãra poyabiya. ¡Ara nawena pirabaridadua
djõne wãni carea!-

¹⁶ Mañbe Gedeoλba idji sordaorã tresciento panΛda awara awara bΛsia.
Idjia cien edasia, dewara boro umé panΛa ãdjiza cien diasia. Mañbe oveja
cachuda, zoco sida jũmarãa jedecasia. Cãdorrõna ïbĩrãda mañ zocode eda
bΛbicuasias ebuda ãnarãmãrêã. ¹⁷⁻¹⁸ Mañbe ãdjirãa jarasia:

* **7:3** Nañ Gala eya. Hebreo beëeade mañra ebuda bΛëa.

-Naãrã dadjirãba madianitarãra jũrã edadia. Mãda acãdadua. Mãda ãdjirã duanã wagabe jũësira mã obãrã quĩrãca oãdadua. Mã, mã ume wãbãda biã cachura jĩgua zabãdade bãrã biã zadadua. Mãbe nãwã biãdadua: “¡Ãcõrẽ trãneba, Gedeoã trãne biã djõbãdaa!”-

¹⁹ Mãbe Gedeoãra idji sordaorã cien panã ume madianitarã panã wa-gaa jũësidã. Dãrãé basia madianitarãba ãdji ariquẽtra wagabadarãda bãcuapedãdã. Mãne Gedeoãba idji ume panã biã cachura jĩgua zasidã. Zoco ãdji jãwãde eropanã sida abeda bogatasidã. ²⁰ Ara mãne dji bororã umé panãba ãdji sordaorã biã cachura zasidã. ãdji zoco sida bogatasidã. Mãbe dji ãbirãda ãdji jãwa acãare edasidã. Cachura ãdji jãwa araare eropanasidã. Mãne nãwã biasidã:

-¡Ãcõrẽ trãneba, Gedeoã trãne biã djõbãdaa!-

²¹⁻²² Mãne israelerã tresciento panãba cachura ãdji duanãma zá panesidã. ãdjirãba madianitarãra jũrã eropanãna bãrã madianitarãra biãdãpedã mãrũ piraposidã. Mãne Ãcõrẽba madianitarãra ara ãdjiduba necoba djõbigasia. Mãwã panãne madianitarãra Zereraãda wãbada ode Bet-sita purudã mãrũ wãsidã. Idjãba Abel-mehola purudã Tabat caitã mãrũ wãsidã. ²³ Mãne Gedeoãba israelerã Neptalidebemada, Aserdebemada, jũma Manasedebema sida trãbigasia madianitarã ëpẽnamãrẽã. ²⁴ Gedeoãba bedẽada Epraiã eyaidã bã ëjũãnaa diabuesia Epraiãnebemarã djõne zedãpedã madianitarã Jordaã dode idu chãbirãnamãrẽã. Ara mããda Epraiãnebemarãra edã zedãpedã Bet-barãde, Jordaã jewẽdade biã do chãbadama jãsidã. ²⁵ Mãwã panãne madianita bororãda umé jidasidã, Oreb idjãba Zeeb.† Oreb abadãra beasidã eyã ara jira bãma. Mãma trã bãsidã “Oreb eyã ara jira bã.” Zeeb abadãra beasidã uva biwadãgabada uriãde. Mãma trã bãsidã “Zeeb uva biwadãgabada.” Israelerãba waabema madianitarã ëpẽpedãdacarea ãdjia Oreb borora, Zeeb boro sida bãã tudãpedã Jordaã do quĩrãrẽ Gedeoãmaa edesidã.

10

Tola idjãba Jaír

¹ Abimele jaidãdacarea Puvã warra Tola abadãba israelerãra dji quĩrũ jãwaedãbemada ëdrã bãbadjia. Idjira Dodo wiuzaque basia. Isacarẽba yõna basia. Epraiã eyaidã bã ëjũãne Samir purude bãbadjia. ² Tolãba israelerãra 23 poã ëdrã bãbadjia. Jaidãside Samir purude tãbarisidã.

³ Tola jaidãdacarea Jaír Gala druãdebemada 22 poã israelerã ëdrã bãbari basia. ⁴ Idjia warrarãda treinta erobasia. Mããgrãra treinta burro ãrã nãbãbadjideã. Gala druãde treinta puru ãdjirã jãwãda eropanasidã. Mã puru beara waãbida Jaír puru abadaã. ⁵ Jaír jaidãside Camoã purude tãbarisidã.

Amonitarãba israelerã biẽ eropanãna

⁶ Mã ewaride israelerãba wayacusa Ãcõrẽ quĩrãpita cadjiruada o panesidã. Baal abadãda, Astarte abada sida ëpẽsidã. Idjãba Siriãdebemarã, Sidoãnebemarã, moabitarã, amonitarã idjãba pilisteorã ãcõrẽ beada ëpẽsidã. Ãcõrẽra abeda igarasidã. ⁷ Mã carea Ãcõrẽra bio quĩrũpedã israelerãra pilisteorã idjãba amonitarã jãwãda bãsia. ⁸ Mã ewaride pilisteorãba, amonitarã biã israelerã Gala ëjũãne beada

† **7:25** Hebreo bedẽade Oreb trãba jara bãã “Ãgoso.” Zeeb trãba jara bãã “Mẽãbema Usa.”

poyadapeda dieciocho poa biẽ o panasidaa. Gala ẽjũãra amorreorã ẽjũã bada basia. Jordaã dođeba ãmãdau odjabariare ɓla.

⁹ Maãbe amonitarãra Jordaã do chãsidea Judadebemarã ume, Benjamiãnebemarã ume, idjaba Epraiãnebemarã ume djõni carea. Mãwã jũma israelerãra bio bia mĩga duanabadjidaa. ¹⁰ Mãwã panãne israelerãba ãcõrẽa quĩrã djuburiada nãwã iwidišidaa:

-Dai ãcõrẽ, ɓa quĩrãpita dairãba cadjirua waiɓãada osidaa. ɓara igaradapeda Baalda ẽpẽšidaa.-

¹¹⁻¹² ãcõrẽba panusia:

-Egiptorãba, amorreorãba, amonitarãba, pilisteorãba, Sidoãnebemarãba, amalecitarãba, madianitarã bida bãrã biẽ obãdaza bãrãba quĩrã djuburia iwidiɓãdade mãa bãrãra ẽdrã ɓãbadjia.* ¹³ Mãwã ođamĩna bãrãba mãra igaradapeda dewara ãcõrẽ beada ẽpẽšidaa. Maã bãrã mãa bãrãra waa ẽdrã ɓãẽa. ¹⁴ ¡Bãdjia ẽpẽbada ãcõrẽ bea quĩrã djuburiada iwidiide wãnadua! ¡ãdjirãɓãrã bãrã bia mĩga panãnebemada ẽdrã ɓãdisicada!-

¹⁵ Maãne israelerãba ãcõrẽa jarasidaa:

-Daiba wãrãda cadjiruada osidaa. ɓa dairã cawa o quĩrã ɓa quĩrãca odua, baribãrã ¡dai quĩrã djuburia nawena ẽdrã ɓãdua!-

¹⁶ Maãne dewara ãcõrẽ beara israelerãba ɓatacuadapeda ãcõrẽra wayacusa ẽpẽšidaa. Israelerã bia mĩga panã bãrã ãcõrẽba waa droaẽ basia.

¹⁷ Maã ewaride amonitarãra Gala ẽjũãne dji jãresidaa israelerã ume djõni carea. Maãne Galadebema israelerãra Mizpa purude dji jãresidaa. ¹⁸ Mãwã panãne ãdjirãba, dji bororã bida ãdjiza iwidišidaa:

-¿Caida naãrã amonitarã ume djõne wãi?-

Maãbe nãwã bedea ɓãšidaa:

-Djõbãdade dji nocoare ɓebãrãda jũma dadji Galadebemarã boro baya.-

11

Jepteba amonitarã poyada

¹ Maã ewaride Jepteda Gala ẽjũãne babadjia. Idjira bio mẽsrã basia idjaba sozarra basia. Dji zezara Gala abadjidaa. Galaba wẽrã auđuua ume Jeptera unusia. ² Gala quima bida warrarãda tosia. Maã warrarã waripedadacarea Jeptea jarasidaa ãdji zezaba erobãdebemada edaẽda, dewara wẽrãba toda bãrã. Mãwã jaradapeda Jeptera ãyã jãretasidaa. ³ Maã carea idji djabarã ume ɓadada Tob ẽjũãne ɓade wãsia. Mama ẽberãrã cadjirua beada pepeda ãdjia quĩrãɓãdada ode wãbadjidaa.

⁴ Maãmisa amonitarãra Mizpa purudaa zesidaa Galadebema israelerã ume djõni carea. ⁵ Maã carea Galadebema israelerã bororãra Tob ẽjũãnaa Jepte trãne wãšidaa. ⁶ Dji bororãba idjia nãwã jarasidaa:

-Amonitarãra dairã ume djõne zesida bãrã daiba quĩrã panã ɓara dai ume wãpeda dai sordaorã boro baida.-

⁷ Dji bororã tãẽna idji djabarãda panã bãrã Jepteba nãwã jarasia:

-¿Bãrãba mãra quĩrãma panasidaẽca? ¿Mã zeza dedebemada ãyã jãretadaẽ basica? Bãrãra minijichide panã bãrã ¿mãra jãwã jãrãde ze panãca?-

⁸ Maãne dji bororãba nãwã jarasidaa:

-Mãẽ, maã carea dairãba ɓara jãrãde ze panã. Quĩrã panã ɓara dairãare amonitarã ume djõne wãida. Wãsira ɓara dai Galadebema israelerã boro baya.-

⁹ Jepteba jarasia:

* **10:11-12** Madianitarã. Griego bedeađe mãwã ɓã ɓla. Hebreo bedeađe “Maoã” ɓã ɓla.

-Bārāba m̄ra jēda amonitarā ume djōne ededapeda Ācōrēba m̄la ādjirāda poyabib_{ΛΛ}, ¿wārāda m̄ra bārā boroda b_Λedica?-

¹⁰ Dji bororāba panusidaa:

-Māē, dairāba Ācōrē quīrāpita jarab_Λdaa b_Λa jara b_Λra wārāda odida.-

¹¹ Ara ma_Λda Jeptera ādjirā ume wāpeda Galadebema israelerāba idjira b_Λsidaa ādji sordaorā boroda idjaba puru boroda. Ma_Λbe Mizpa purude Jepteba dji bororāa jaradara waya Ācōrē quīrāpita jarasia.

¹² Māwānacarea Jepteba _ΛC_ΛΛ diabuesia amonitarā boroa nāwā iwididamārēā:

-B_Λra ¿cārē cārēā dairā ume quīrū b_Λ? ¿Cārē cārēā dai druade djōne ze b_Λ?-

¹³ Amonitarā boroba Jepteba diabuedarāa nāwā panusia:

-Bārā israelerā Egiptodeba zesidade dai druara jārīsidaa Arno_Λ dodeba aba Jabó do_Λaa. Jūma Jorda_Λ do icawa b_Λ ējūā _Λmā_Λau odjabariare b_Λra jārīsidaa. Bārāba ma_Λ ējūāda biadeba jēda diadib_ΛΛ bārā ume djōnaēa.-

¹⁴⁻¹⁵ Ma_Λbe Jepteba dewararāda diabuesia amonitarā boroa nāwā jaradamārēā:

-Jepteba nāwā jara b_Λa: “Dai israelerāba bārā amonitarā druara ni moabitarā drua sida jārīnaē basía. ¹⁶ Dai israelerā Egiptodeba ēdr_Λsidade naārā ējūā pōāsa ewaraga b_Λde Pusa Purru_Λdaa wāsidaa. Mama_Λba Cadé purude jūēne wāsidaa. ¹⁷ Ma_Λne dai israelerā bororāba _ΛC_ΛΛ diabuesidaa Edo_Λ druadebema boromaa. Idjía iwidisidaa dai israelerā idji druade wāyā wābimārēā. Barib_ΛΛ idjia iduaribiē basía.* Moab druadebema boroa bida abarida iwidisidaa. Barib_ΛΛ idjia bida iduaribiē basía. Ma_Λ bē_Λ dai israelerāra Cadéde duanesidaa. ¹⁸ Ma_Λbe ējūā pōāsa ewaraga b_Λde Edo_Λ drua au_Λ idjaba Moab drua au_Λ p_Λrr_Λga wānapeda Arno_Λ do icawa jūēne wāsidaa. Mama Moab drua quīrāpe _Λmā_Λau odjabariare duanesidaa barib_ΛΛ do chānaē basía, wa quīrārē moabitarā drua bē_Λ.†

¹⁹ Ma_Λbe dai israelerā bororāba _ΛC_ΛΛ Hesbo_Λ puru_Λdaa diabuesidaa amorreorā boro Seho_Λmaa. Idjía bida iwidisidaa dai israelerāra idji druade idu wāyā wābimārēā dai druadaa. ²⁰ Barib_ΛΛ dai israelerāba iwidipedadara Seho_Λba sewada crīchada bē_Λ idji druade idu wāyā wābiē basía. Ma_Λ awara idji sordaorāda jūma ābaa j_Λrepeda Jahaza puru caita zedapeda dai israelerā ume djōsidaa.

²¹ Barib_ΛΛ dai israelerā Ācōrēba Seho_Λra, idji sordaorā sida jūma poyabisia. Ma_Λbe dai israelerāba ma_Λ druade bea amorreorā ējūāra jūma edasidaa.‡

²² Arno_Λ dodeba aba Jabó do_Λaa idjaba ējūā pōāsa ewaraga b_Λdeba aba Jorda_Λ do_Λaa ādji ējūāra jūma edasidaa. ²³ Dai israelerā Ācōrēba amorreorāra āyā j_Λretapeda ma_Λ ējūāra dairā, idji purua dia_Λ bē_Λ ¿b_Λra cai māwā jārī carea? ²⁴ ¿B_Λ ācōrē Quemoba b_Λa dia_Λ b_Λreēca? Abari quīrāca dai Ācōrēba dairā dia_Λ daidea. ²⁵ ¿B_Λa moabitarā boro bada Zipor warra Baláda quīrāneba b_Λca? Na_Λ ējūā carea idjira dairā ume ijaraē basía ni djōne zeē basía.§ ¿B_Λra Balá cāyābara dji dromaara b_Λca?

²⁶ Dai israelerāra Hesbo_Λ purude, Aroer purude, ma_Λ caita bea puru zaquede, idjaba Arno_Λ do icawa bea purude bida tresciento poa pan_Λa. Dairāra na_Λ druade dārāb_Λdaa. Bārāba ¿cārē cārēā _Λrāb_ΛΛ na_Λ druara iwidī pan_Λ? ²⁷ Mā_Λ b_Λra biē oē b_Λa. B_Λr_Λ dairā ume djō quīrā b_Λ bē_Λ biē o b_Λa. Ācōrē dadji cawa obariba idi cawabiya cairāba jipa o pan_Λda: dai israelerāba wa bārā amonitarāba.”-

²⁸ Jepteba māwā jarabidamīna amonitarā boroba ījāē basía.

* **11:17** Numero 20:14-21. † **11:18** Numero 21:10-15. ‡ **11:21** Numero 21:21-30. § **11:25** Numero 22:1-6.

²⁹ Mañe Ācōrē Jaurera Jeptemaa zesia. Mañ bēra Jeptera Gala ējūāne, Manasedeba yōpedadarā ējūāne bida jūma parrasia sordaorā jare carea. Sordaorā ābaa jarepeda Gala druade bā Mizpa purude jūesia. Mamaaba amonitarā ume djōne wāsia. ³⁰⁻³¹ Māwā bāde Jepteba Ācōrēa wārāneba nāwā jarasia:

–Bā amonitarāda māa poyabibara, diguidaa wābārade naārā mā audiabaride zēbāda mā bāa babue diaya.–

³² Māwā jarapeda amonitarā ume djōne wāsia. Mañe Ācōrēba idjia poyabisia. ³³ Jepteba amonitarāra zocārā quenasia. Aroer purudeba aba Minit purudaa idjaba Abel-queramiñ purudaa bida veinte puru poyasia. Māwā amonitarāra israelerā jawaeda panesidaa.

Jepteba idji cau Ācōrēa diada

³⁴ Māwānacarea Jeptera Mizpa purudaa jēda wāsia. Diguidaa jūēbārade idji cauba audiabarisia. Tōnōā zā bāde cari basia. Jepteba dewara cauda ni warra sida neē basia. Aba idjidra erobasia. ³⁵ Idji cau unubārade Jeptera bio sopuasias. Mañ carea idjia cacuade jā bāda cūētaquapeda idji caua nāwā jarasia:

–jAy, cau, bā māra bio sopuabibara! Māa Ācōrēa wārāneba diai jarađara diaida bā.–

³⁶ Dji cauba nāwā jarasia:

–Zeza, bā Ācōrēa iwidida quīrāca idjia amonitarā bā dji quīrūra poyabisia. Mañ bēra bā idjia wārāneba jarađara odua. Māra Ācōrēa babue diadua. ³⁷ Baribara mā quīrā djuburia jedeco umé māra eyade idu parrāde wābidua. Mā dji biarā ume jīāne wāya māra quima edaē beui bēra.–

³⁸ Jepteba panusia:

–Bā bā. Wādua.–

Idjira jedeco umé idu wābisias. Mañe idji biarā ume eyade jīā nībasidaa, quima edaē beui bēra.

³⁹ Māwānacarea idjira Jeptemaa jēda zesia. Mañbe Jepteba Ācōrēa wārāneba jarađara osia. Māwā idji caura umaquīrā adua bāda jaidasia. ⁴⁰ Mañ carea Israeldebema awērārāba poaza ewarī quīmārē Galadebema Jepte cau carea jīābadaa.

12

Jepteba Epraiñebemara poyada

¹ Jepteba amonitarā poyadacarea Epraiñebema sordaorāda dji jaredapeda Jordañ do chānapeda Sapoñ puruare Jepte bāmaa wāsidaa.* Quīrūbideba Jeptea nāwā iwidisidaa:

–¿Cārē cārē bāduba amonitarā ume djōne wāsi? ¿Cārē cārē dairāra trāē basi bā ume wānamārē? Māwā oda bēra dairāba bāra, bā de sida jūma babuedia.–

² Mañe Jepteba ādjirā nāwā panusia:

–Māra, mā ēberārā sida amonitarā ume djō panasidaa. Mañe bārāra trābisias baribara bārāba carebade zedaē basia. ³ Carebade zedaē bēra māra beadi adua amonitarā ume djōne wāsida Ācōrēba mā ādjirāra poyabisias. Mañda bārāra ¿cārē cārē mā ume djōne ze panā?–

⁴ Mañe Epraiñebemara ādjira nāwā biē jarasidaa:

–Bārā Galade beara dadi Epraiñeba yōpedamīna dairāra igarapeda bādjia o quīrā panāda obadaa. Dai Epraiñeba yōpedada tāēna idjaba Manasedeba yōpedada tāēna panabadamīna bārāra awara quīrāca panabadaa.–†

* **12:1** Sapoñ trāba jara bāa “norte.” † **12:4** Hebreo bedeadē mañ versículora ebuēda bāēa.

Māwā jara panΛ carea Jepteba Galadebema sordaorāda ābaa jΛrepeda Epraiĭnebemarā ume djōne wānapeda zocārā quenasidaa. ⁵⁻⁶ Maĭne Galadebemarāba Jordaĭ do chābadama jĭāsidaa. Mama Epraiĭnebemarāra chānida panasidaa jēda ādji druadaa mīrū wāni carea. AbaΛba chāi carea iwidibΛrΛde Galadebemarāba iwidibadjidaa:

-¿BΛra Epraiĭnebemaca?-

Maĭne Epraiĭnebemaba māwāéana asira Galadebemarāba jarabadjidaa:

-“Chibolet” adua.-‡

Epraiĭnebemarāba maĭ beđeara poya aride jarađaca basía. Biara “Sibolet” abadjidaa. Maĭne abaΛba Sibolet asira Galadebemarāba cawabadjidaa idjira Epraiĭnebemada. Maĭ bērā jidađapeda ara mama Jordaĭ do icawa beabadjidaa. Maĭ ewaride Epraiĭnebemarāra 42 mil beasidaa.

⁷ Jepteba sei poa israelerāra dji quīrū jΛwaedabemada ēdrΛ bΛbadjia. Jaidadacarea Gala druade idji purude tΛbarisidaa. §

Ibzaĭ, Eloĭ, Abdoĭ

⁸ Jepte jaidadacarea Ibzaĭ Beleĭnebemada israelerā ēdrΛ bΛbari basía. ⁹ Maĭ Ibzaĭba warrarāda treinta, caurā sida treinta erobasia. Idji caurāda dewara purudebemarāa quima diasia. Idji warrarā itea dewara purudebema wērārāda treinta enesia ādji quimada beadamārēā. Ibzaĭra siete poa israelerā ēdrΛ bΛbari basía. ¹⁰ Jaidaside Beleĭ purude tΛbarisidaa.

¹¹ Ibzaĭ jaidadacarea Eloĭda die poa israelerā ēdrΛ bΛbari basía. Maĭ Eloĭra Zabuloĭneba yōna basía. ¹² Jaidaside Ajaloĭ purude tΛbarisidaa Zabuloĭneba yōpedadarā ējūāne.

¹³ Eloĭ jaidadacarea Hilel warra Abdoĭda israelerā ēdrΛ bΛbari basía. Maĭ Abdoĭra Piratoĭ purudebema basía. ¹⁴ Idjia warrarāda cuarenta idjaba wiuzaquerāda treinta erobasia. Ādjirāra setenta burro ĭrĭ nĭbabadjidaa. Abdoĭra ocho poa israelerā ēdrΛ bΛbari basía. ¹⁵ Hilel warra Abdoĭ jaidaside Piratoĭ purude tΛbarisidaa Epraiĭneba yōpedadarā ējūā eyaida bΛde. Naēna amalecitarāda maĭ ējūāne panabadjidaa.

13

Sansoĭ topedada

¹ Māwānacarea israelerāba wayacusa Ācōrē quīrāpita cadjiruada o panesidaa. Maĭ carea Ācōrēba ādjirāra cuarenta poa pilisteorā jΛwaeda bΛsia.

² Maĭ ewaride Zora purude ēberāda bΛbadjia Manoa abadada. Idjira Daĭneba yōna basía. Idji quimada warra toca bērā warra neĕ basia. ³ Ewari aba Ācōrē nezoca bajānebemada maĭ wērāma odjapeda nāwā jarasia:*

-Mĭa cawa bΛa bΛra warra toca bērā warra neĕ bΛda. BaribΛrΛ bΛra biogoa bepeda umaquīrā warrada toya. ⁴⁻⁵ Maĭ warrara bΛ biteda bΛ ewarideba ĭtaa Ācōrē itea baya. Maĭ bērā uva ba aseada, dewara itua sida dorādua. Maĭ awara Ācōrēba idu cobicara corādua. BΛ warrara nazareo bai bērā idji buđara tΛcara bΛa. † Idjia jΛwa bΛya bārā israelerāra pilisteorā jΛwaedabemada ēdrΛ bΛi carea.-

⁶ Maĭbe dji wērāra idji quima Manoamaa wāpeda nāwā jarasia:

-Ēberā Ācōrēba diabuedada mĭmaa zesia. Idjira bajānebema nezoca quīrāca ununa bērā mĭa wayasia. Idjira sāmabemada, idji trĭ sida mĭa iwidieĕ basía.

‡ **12:5-6** Chibolet. Maĭ beđeaba jara bΛa “do jiradrΛ.” § **12:7** Gala druade idji purude. Hebreo beđeade nāwā bΛ bΛa: “Gala druade bea purude.” * **13:3** Ācōrē nezoca bajānebema. Versículo 8-9de jara bΛa mĭra Ācōrē basida. † **13:4-5** Numero 6:1-21.

Idjia m̃la jaraẽ basía. ⁷ BaribΛrΛ idjia jarasia m̃ra ðiogoa ðepeda warrada toida. Mañ warrara m̃ ðiteda ðΛ ewarideba aba idji beubΛrΛdaa Æcõrẽ itea ðayada asia. Idjira nazareo bai ðērã m̃la uva ða aseada, dewara itua sida docara ðΛada asia. Mañ awara Æcõrẽba idu cobicada m̃la cocara ðΛada asia.–

⁸ Mañne Manoaba Æcõrẽa nãwã iwidiisia:

–Dai Æcõrẽ, m̃ djuburia ðΛa diabueda ãberãda wayacusa daimaa diabueda jaradiamãrẽã m̃ quimaba toi warrara sãwã daupẽnida panΛda.–

⁹ Manoaba iwidiidara Æcõrẽba bia ùrĩsia. Mañ ðērã bajãnebema nezocara dji wērãmaa waya zesia. Mañne wērãra néude ðasia. BaribΛrΛ idji quima Manoara neẽ basía. ¹⁰ Mañ ðērã dji wērãra idji quimamaa pira wãpeda nãwã jarasia:

–jM̃la ãberã sãlbede ununara waya zesia!–

¹¹ Mañ carea Manoara piradrΛpeda idji quima ume wãsia. Dji ãberã ðΛma jũepeda nãwã jarasia:

–Sãlbede m̃ quima ume bede ðadara ¿ðΛ basica?–

Dji ãberãba panusia:

–Mãẽ. M̃ basía.–

¹² Mañne Manoaba nãwã iwidiisia:

–ðΛa jarada quĩrãca m̃ quimaba warrada tosira, daiba idjira ¿sãwã daupẽnida panΛ? ¿Idjira sãwã eropanida panΛ?–

¹³ Bajãnebema nezocaba panusia:

–M̃la jarada quĩrãca ðΛ quimaba jũma ïjã oida ðΛa. ¹⁴ Uvara cocara ðΛa. Uva ða aseada, dewara itua sida docara ðΛa. Mañ awara Æcõrẽba idu cobicara ni maãrĩ bida cocara ðΛa. M̃la jaradara idjia jũma ïjã oida ðΛa.–

¹⁵ Manoaba bajãnebema nezocaa nãwã jarasia:

–Dai djuburia wadi wãrãdua. Chiwatu zaqueda beadapeda ðΛ itea djudia.–

¹⁶ Bajãnebema nezocaba panusia:

–M̃ ðebΛrΛ sida ðãrã djicora coẽa. BaribΛrΛ ðãrãba quĩrã panΛðrΛ, mañ chiwatu zaquera Æcõrẽa babue diadadua.–

Manoaba bajãnebema nezocada mãwã ðΛda wadi cawaẽ ðasia.

¹⁷ Mañne Manoaba Æcõrẽ nezoca bajãnebemaa jarasia:

–ðΛ trãra daia jaradua. Mãwã ðΛa jarada quĩrãca dai warra toðacarea ðΛra bia jaradia.–

¹⁸ BaribΛrΛ bajãnebema nezocaba jarasia:

–ðΛa ¿cãrẽ cãrẽã m̃ trãra cawa quĩrã ðΛ? M̃ trãra jũmawãyã bia quirua. Æberãrãba poya cawadaẽa.–

¹⁹ Manoaba chiwatu zaquera beapeda néudebema sida edapeda umena mõgara ãrã cobΛpeda Æcõrẽa jũma babue diasia. Mañne Manoaba idji quima bida acΛ panΛne Æcõrẽba ne ununacada nãwã osia: ²⁰ Manoaba babue diadara waibΛa eradrΛ nũmΛne Æcõrẽ nezoca bajãnebemara mañ uruadeba bajãnaa wãsia. Manoaba idji quima bida mañ ununapeda Æcõrẽ wayaadeba chĩrãborode copanenapeda ãdji dratura egoroẽda tẽũ copanesidaa. ²¹ Æcõrẽ nezoca bajãnebemara Manoama, dji quimama bida waa odjaẽ basía. Mañ ðērã Manoaba cawasia dji ãberãra wãrãda Æcõrẽ nezoca bajãnebemada mãwã basida. ²² Mañne idji quimaa nãwã jarasia:

–Æcõrẽda unupedada ðērã dadjira beudia.–

²³ BaribΛrΛ dji quimaba jarasia:

–Mãwãẽa. Æcõrẽba dadjida bea quĩrã ðadabara dadjia chiwatu idjaba néudebema babue diapedadara bia edaẽ bacasia. Mañ awara idjia ne ununaca odara unubiẽ bacasia ni dadji warra ununinebemada jaraẽ bacasia.–

²⁴ Māwānacarea dji wērāba warrada tosia. Mañ warrara trā ḅasia Sansoñ. Sansoñ waribara ḅe Ācōrēba idjira careba ḅasia. ²⁵ Mañ ewaride Sansoñra Dañneba yōpedadarā purude ḅabadjia Zora puru idjaba Estaol puru ēsi. Mama Ācōrē Jaureba unubibadjia idjira Sansoñ ume ḅada.

14

Sansoñba quima edai bada

¹ Ewari aba Sansoñra pilisteorā puru Timnatadaa wāsia. Mama pilisteo wērāda unupeḅa awuasias. ² Jēda diguidaa wāpeḅa idji djibarirāa nāwā jarasia: –Mā Timnata purude pilisteo wērāda unusia. Mā djuburia, idji djibarirāa idjira iwidiḅadua mā edai carea.–

³ Mañne Sansoñ djibarirāba jarasidaa: –¿Cārē cārē pilisteo wērāda eda quīrā ḅa? Pilisteorāra cacua wēāgoḅ tabeaa. ¿Dadji Dañneba yōpedadarā idjaba waabema israelerā tāēna wērā biada neēca?–

Sansoñba panusia:

–Mā jā wērāda awua ḅaa. Idjira mā itea iwidiḅadua.–

⁴ Idji djibarirāba adua panasidaa Ācōrēbara Sansoñ māwā crīchabisida. Māwā osia Sansoñra pilisteorā ume djōne wāmārēā. Mañ ewaride israelerā pilisteorā jawaeḅa panasidaa.

⁵ Mañbe Sansoñ djibarirāra Timnata puruḅa wāsidaa. Idji sida ādji caiḅu wāsia. Sansoñ Timnatadebema uva ējūāne jūēbara imamaba idjira orrasia.

⁶ Ara māda Ācōrē Jaureḅeba Sansoñra bio juerza barapeḅa ara idji jawaba imamara beasia chiwatu zaque beabara quīrāca. Māwā beḅamīna idji djibarirāa jaraē basia. ⁷ Mañbe Timnate jūēpeḅa dji wērā ume bedeasia. Mañ wērāra bio awuasias.

⁸ Dārēbara Sansoñra wayacusa Timnatadaa wāsia mā wērā edai carea. Puru caita jūēbara imama beḅada acḅe wāsia. Mañne imama ḅawara urrajō daraḅa powua nūmasia idjaba urrajōda eda ḅasia. ⁹ Mañ urrajōra idji jawaba tue edapeḅa jō wāsia. Idji djibarirā unuside urrajōra diasia. Mañne ādjia jōsidaa. Baribara Sansoñba jaraē basia imama beḅa ḅawara edasida.

¹⁰ Sansoñ zezara dji wērā ḅamaa wāsia. Mama Sansoñba ḅasrida ne cobada waibada osia cūdrarāba quima edabada obada quīrāca. ¹¹ Pilisteorāba Sansoñ unusidade ādji dji biarāda treinta edasidaa idji ume pananamārēā.*

¹² Sansoñba mā treinta panā nāwā jarasia:

–Mā bārāa mīādjiruda jaraya. Siete ewari nañ ḅasrida cobada ewari o panane bārāba mā mīādjiruda cawa jaradibara, mā bārāza lino oḅa djioda aba idjaba ḅasrida oḅi careabema djio sida aba diaya. ¹³ Baribara cawa jaradaḅara, bārāza mā lino oḅa djioda aba idjaba ḅasrida oḅi careabema djio sida aba diadida panā.–

Ādjia jarasidaa:

–Bia ḅaa. Jaradua.–

¹⁴ Mañne Sansoñba nāwā jarasia:

–Mīādjiru, mīādjiru, mīādjiru. Dadji cobarideba coḅida edasia. Dji mēsrāra ḅadeba cūāda edasia. Mañgāra ¿cārē?–

Ewari ūbeḅe pilisteorā treinta panāba mīādjirura cawa jaradaē basia.

¹⁵ Mañ carea quīmārēbema ewaride Sansoñba edai wērā nāwā jarasidaa:†

* **14:11** Pilisteorāba Sansoñ unusidade. Hebreo beḅeḅe māwā ḅā ḅaa. Griegode nāwā ḅaa: “Pilisteorāba Sansoñra waya panā bēā.” † **14:15** Quīmārēbema ewaride. Griegode beḅeḅe māwā ḅā ḅaa. Hebreo beḅeḅe nāwā ḅaa: “Sieteḅema ewaride.”

-¿Bārāba dairāra trāsīdaca dairāneda jāriñi carea? Jāl mīādjiruba jara b̄ara b̄adi quimaa iwīdidua. Māwā oēb̄ara daiba b̄ara, b̄a ēberārā sīda babuedia.-

¹⁶ Ara maāda dji wērāra Sansoāmaa wāpeda jīā b̄aba nāwā jarasia:

-¡B̄aa m̄ara quīrīāé b̄aa! Jāl mīādjiru m̄l ēberārāa jarađara b̄aa m̄la jaraē b̄aa cārēda jara b̄ada. ¡B̄aa m̄ara quīrāma b̄aa!-

Sansoāba panusia:

-M̄la b̄la ¿cārēā jarai? M̄l djibarirāa bīda jaraē b̄aa.-

¹⁷ Barib̄ara dji wērāra maā b̄asrīda cobada ewari siete pan̄ne jīābadjia. Barīdua mīā sē b̄a b̄erā sietebema ewarīde Sansoāba idjīa jarasia. Ara maāda wērāba pilistorā treinta pan̄la jarasia mīādjiruba jara b̄ada.

¹⁸ Sietebema ewarīde queui naēna pilistorāra Sansoāmaa wānapeda mīādjirura arīde nāwā jarasīdaa:

-Urrajō cāyābara ¿cārēda cūāara b̄a? Imama cāyābara ¿cārēda mēs̄rāra b̄a?-

Maāne Sansoāba jarasia:

-Bārāra m̄l wērā ume bedepedadaēbara poya panunaē bacasia.-‡

¹⁹ Maāne Ācōrē Jauredēba Sansoāra bio juerza barapēda pilistorā puru Ascaloānaa wāsia. Mamabemarāda treinta beapēda ādjia cacuade j̄badara edapēda mīādjiru arīde jarapēdađarāa diasia. Māwānacarea bio quīrū b̄ada idji zeza dedaa jēda wāsia. ²⁰ Maā b̄erā idji quima bai bađa zezaba dji caura Sansoā ume bađa ēberāa diasia. §

15

¹ Māwānacarea trigo jara Sansoāba idji quima bai bađara ac̄de wāsia. Idjīa diai carea chiwatu zaqueda edesia. Jūēpeda dji zāwārē bai bađaa jarasia:

-M̄l wērā cāibarimaa ac̄de wāya.-

Barib̄ara dji wērā zezaba idu wābiē basía. ² Idjia jarasia:

-M̄la crīchasia b̄aa m̄l caura abēda igarasida. Maā carea b̄a ume bađa ēberāa idjira diasia. M̄l cau tēābemara biara quirua. Idjidra dji nabema cacuabari edadua.-

³ Maā carea Sansoāba jarasia:

-¡Bārāba māwā opedada b̄erā m̄la b̄arā pilistorā biē ob̄arađe bedēde baēa!-

⁴ Maābe Sansoāba usa pāda tresciento jidacuasía. Maāra umé uméa ābaa dji drude j̄cuapēda cādorrona ībīrāda ādji drude j̄cuasia. ⁵ Maābe ībīrāra coacuapēda usa pāra pilistorā néude buecuasia. Maāba ādji trigora jūma bá wāsia, dji ewapēdađada, dji ewadaē pan̄l sīda. Maā awara ādji uva ējūāra, olivo ējūā sīda jūma bá wāsia.

⁶ Maā carea pilistorāba jūmarāa iwīdisīdaa caiba māwā osi cawaya. Maāne cawasīdaa Sansoāba māwā osida idji zāwārē bai bađaba idji caura Sansoā diai cāyābara Sansoā ume bađa ēberāa diađa b̄erā. Maā carea pilistorāba dji wērāra, dji zeza sīda bá beasīdaa. ⁷ Maāne Sansoāba jarasia:

-Bārāba māwā opedada b̄erā m̄la wārāneba jaraya ānāūé bārāra biē o baída aba m̄la quīrīāb̄ara quīrāca ob̄arađaa.-

⁸ Māwā jarapēda quīrūbīdeba pilistorāra zocārā quenasia. Maābe Sansoāra Etam eya ara jira bađaa wāsia. Mama urīde b̄esia.

Sansoāba burro beuda quīdatra b̄a pilistorā quenana

⁹ Sansoā mama b̄ade pilistorāra Juda druadaa zedapēda ējūā Lehi abada caita duanesīdaa.* ¹⁰ Maāne Judadebemarāba ādjirāa nāwā iwīdisīdaa:

‡ **14:18** Hebreo bedēde nāwā b̄l b̄aa: “M̄l paca ume ējūāda ođāēbara mīādjirura cawadaē bacasīdaa.”

§ **14:20** Sansoā ume bađa ēberāa. Hebreo bedēde maāra ebuda b̄aēa. * **15:9** Hebreo bedēde Lehi trāba jara b̄aa “quīdatra.”

-¿Cārē cārēã dairã ume djõne ze panΛ?-

Pilisteorãba panusidaa:

-Sansoõda jidade ze panΛa dairãra biẽ oda bẽrã.-

¹¹ Maõ carea Judadebemarãra Etam eya Λra jira bΛdaa tres mil wãsidaa. Sansoõ babari uriama jũenapeða idjía nãwã jarasidaa:

-BΛa ¿cārē cārēã dadjirãra nẽbΛrade bΛsi? ¿Adua bΛca dadjirãra pilisteorã jΛwaeda panΛda?-

Sansoõba panusia:

-Ãdjirãba mΛda biẽ opedada bẽrã mΛa ãdjira ara maõ quĩrãca osia.-

¹² Maõne Judadebemarãba jarasidaa:

-Dairãra ze panΛa bΛra pilisteorãa jida diadi carea.-

Maõne Sansoõba jarasia:

-Naãrã wãrãneba jaradadua bãrãba mΛra beadaẽda.-

¹³ Judadebemarãba jarasidaa:

-BΛra beadaẽa. Ababe bΛ jΛwara jΛnapeda pilisteorãa jida diadia.-

Ara maõda jΛcara djiwidi umeba Sansoõra jΛnapeda idji babari uriadeba jida edesidaa. ¹⁴ Eõjũã Lehi abadade jũebΛdade pilisteorãra bΛsrida bΛga duanda idjimaa zesidaa. BaribΛrΛ Æcõrẽ Jauredeba Sansoõra bio juerza barapeda idji jΛwa jã baða jΛcarada tΛcuasia lino nayãna bá wãna quĩrãca.

¹⁵ Maõne burro beuda quidatrΛda unupeða edasia. Maõba pilisteorãda mil quenasia. ¹⁶ Quenapeða nãwã jarasia:

MΛa burro quidatrΛba ãdjira boromea bue nũmΛsia.

Burro quidatrΛba mΛa õberãrãda mil quenasia.

¹⁷ Mãwã jarapeda Sansoõba quidatrΛra batabuesia. Mama trΛ bΛsidaa Ramat-Lehi.†

¹⁸ Sansoõra bio opichia nũmΛ bẽrã Æcõrẽa quĩrã djuburiada nãwã iwidisia:

-BΛa mΛ, bΛ nezocaa ãdjirãra poyabisia. Maõda ¿mΛra opichiaba idu beubica? ¿Opichiaba cacua norrabaripeda mΛra pilisteorã idu jidabica?-

¹⁹ Maõne Æcõrẽba uriaẽba baidoda ãtaa bogadrΛbisia. Sansoõba dopedã cacua bΛasia. Maõ baido Lehide ãtaa bogadrΛ bΛra trΛ bΛsidaa En-hacore.‡ Maõra wadi Lehide bΛa. ²⁰ Israelerã pilisteorã jΛwaeda panasidade Sansoõra veinte poa ãdji õdrΛ bΛbari basía.

16

Sansoõ Gaza purude bada

¹ Ewari aba Sansoõra pilisteorã puru Gazadaa wãsia. Mama wẽrã auðuada unupeða idji ume cãine wãsia. ² Maõne Gazadebemarãba cawasidaa Sansoõra mama bΛda. Maõ carea diamasi purura jũrã edadapeda dji purude eða wãbada caita mĩrũnapeda chupea jãã panesidaa. Ædjia nãwã crĩchasedaa:

-Nu diapeda idji wãbΛrΛde jidadapeda beadia.-

³ BaribΛrΛ Sansoõra ariquẽtrabe cãisia. PiradrΛpeda dji purude eða wãbadada, dji jĩrũ egorode jou nũmΛ siða õũta edasia. MaõgΛra dji bacuru caru nũmΛ siða jũma idji equiade jira edapeda tΛmΛ Hebroõ puru quĩrãpe bΛ eyadaa edesia.

Sansoõ Dalila ume bada

⁴ Mãwãnacarea Sansoõba dewara wẽrãda awuasia. Maõ wẽrã Dalila abadara Sorec jewedade babadjia. ⁵ Ewari aba pilisteorã bororãra Dalilamaa wãnapeda nãwã jarasidaa:

† **15:17** Hebreo bedeade Ramat-Lehi trãba jara bΛa “burro quidatrΛ eya zaque.” ‡ **15:19** Hebreo bedeade En-hacore trãba jara bΛa: “Quĩrã djuburia iwidida baido ãtaa bogadrΛ bΛ.”

-Daiba quĩrĩã panΛa bΛa Sansoõra cūrũgaida jaramãrẽã idji juerzara cãrẽneba ze bΛda idjaba sãwã idjira poyadida. Mãwã idjira jãnapeda dai jΛwaeda eropania. BΛa mãwã osira daiza bΛa parata torroda mil cien diadia.-

⁶ Maã carea Dalilaba Sansoõra nãwã iwidisia:

-Mã djuburia, jaradua bΛ juerzara ¿cãrẽneba ze bΛ? ¿BΛra sãwã jãnida panΛ poya ãdrΛrãmãrẽã?-

⁷ Sansoõba sewadeba panusia:

-Siete enedrΛma jãcara djiwidiba mãda jãnibΛrΛ, mãra juerza neẽ beya. Baridua ãberãca beya.-

⁸ Maã bẽrã pilisteorãba Dalilamaa enedrΛma jãcara djiwidida siete edesidaa. Maãba Dalilaba Sansoõra jãsia. ⁹ ΛcΛrΛ pilisteorãda idji dede mãrũ panΛ bẽrã Dalilaba jĩgua jarasia:

-¡Sansoõ, pilisteorãba bΛra jidaãde zebΛdaa!-

Ara mãda Sansoõba jãcarara tΛcuasia oveja cara nayãna bá wãna quĩrãca. Maã bẽrã pilisteorãba waðibida cawadaẽ basía idji juerzara cãrẽneba ze bΛda.

¹⁰ Mãwãnacarea Dalilaba Sansoõra jarasia:

-¡BΛa mãra cūrũgasia! BΛa sewada osia. Mã quĩrã djuburia, wãrãda jaradua sãwã bΛra jãnida poya ãdrΛrãmãrẽã.-

¹¹ Sansoõba waya sewadeba jarasia:

-Mãra jãcara nayãna djiwidiba jãnibΛrΛ juerza neẽ beya. Baridua ãberãca beya.-

¹² Ara mãda Dalilaba jãcara nayãna djiwidi beaba Sansoõra jãsia. Mãne pilisteorãda idji dede mãrũ panΛ bẽrã Dalilaba jĩgua jarasia:

-¡Sansoõ, pilisteorãba bΛra jidaãde zebΛdaa!-

Ara mãda Sansoõba jãcara omoa nayãnara tΛcuasia jãcara chõda quiru quĩrãca.

¹³ Mãwãnacarea Dalilaba jarasia:

-¡BΛa mãra waya cūrũgasia! BΛra sewaida bΛa. Mã wãrãda jaradua sãwã bΛra jãnida poya ãdrΛrãmãrẽã.-

Sansoõba waya sewadeba jarasia:

-Mã buã cada siete panΛda wua cabadaãde wua ume ãbaa capeã dji bacurudaa bio jã nũmasira mãra juerza neẽ beya. [Mãra baridua ãberãca beya.-

Ara mãda Dalilaba Sansoõra cãibisia. Mãbe idji buã siete cadaãra wua cabadaãde wua ume ãbaa casía.]* ¹⁴ Mãbe bacurudaa bio jã nũmΛpeda jĩgua jarasia:

-¡Sansoõ, pilisteorãba bΛra jidaãde zebΛdaa!-

Sansoõra cãĩ baãda piradrΛpeda wua cabadara dji bacuru sida idji buãba ãũta edasia. ¹⁵ Mãwãnacarea Dalilaba jarasia:

-BΛa mãra quĩrĩã bΛada abaria. Mãwãmĩna mãã sewa obaria. BΛarima ãbea mãra cūrũgabΛrΛa. Waðibida jaraẽ bΛa bΛ juerzara cãrẽneba ze bΛda.-

¹⁶ Dalilaba ewariza ara pichia iwidibadjia. Mãwã mãã sã bΛ bẽrã Sansoõra sãpeda beu quĩrĩã nũmesia. ¹⁷ Mã carea idji juerzara cãrẽneba ze bΛda wãrãda jarasia:

-Mãra nazareo bẽrã mã buãdara tΛãcaã. Mã papa bitedaΛba mãra Æcõrẽ itea besia. Mã buãdada tΛðibΛrΛ mãra juerza neẽ beya. Baridua ãberãca beya.-

¹⁸ Dalilaba cawasia Sansoõba jaraãdara wãrãda. Mã bẽrã pilisteorã bororã nãwã jarabisia:

-Wayacusa zedãdua. Sansoõba idji juerzadebemada mãã wãrãda jarasia.-

* **16:13** Bedea corchetede bΛra griego bedeaãde bΛ bΛa. Hebreo bedeaãde neãa.

Ara maãda pilisteorãra Dalilamaa zesidaa parata diaedi carea. ¹⁹ Maãbe Sansoã boro idji baccara de bade Dalilaba Sansoãra cãibisia. Maãne aba trãsia Sansoã buda cada siete panãra tamãrẽã. Mãwã Dalilaba Sansoãra biẽ osia. Juerza bara badada Sansoãra juerza neẽ besia.† ²⁰ Maãbe Dalilaba jãgua jarasia:

–jSansoã, pilisteorãba bãra jida de zebãdaa!–

Ara maãda Sansoãra ãrãmapeda edrãida crãchasia naẽna edrãbari bada quãrãca. Baribãrã adua basia ãcõrẽra idji ume badada ayã wãside.

²¹ Maãbe pilisteorãba idjira jidapeda idji daura nuẽtapeda Gaza purudaa edesidaa. Mama bronca oda carena omoaba jãnapeda preso basidaa. Maãne trigora yude babibadjiãa. ²² Baribãrã idji budara waya ureabãrã basia.

Sansoã beuda

²³ Sansoãra preso jidapedada bẽrã pilisteorã bororãda dji jãresidaa ãdji ãcõrẽ Dagoã ne babue diacuadi carea idjaba basrida odi carea. Mãwã o panãne nãwã trãsideãa:

Dadji ãcõrẽ Dagoãba dadjã dji quãrũ Sansoãra poyabisia.

²⁴ Puruba Sansoã unusida de ãdjirã bida ãdji ãcõrẽ Dagoã nãwã trãsideãa:

Dadji ãcõrẽ Dagoãba dadjã dji quãrũ Sansoãra poyabisia.

Dadji nẽu ãrãbarira, dadji eberãrã beabarira poyabisia.

²⁵ ãdjirãra bio basrida duanã bẽrã Sansoã carea ipida quãrãã panasidaa. Maã bẽrã iwãsideãa Sansoã enenamãrẽã. Ara maãda preso bãbada dedeba enenapeda idji carea bio ipidasidaa. Maãne ãdji ãcõrẽ Dagoã de droma de jãrũ umẽ panã esi nũmasidaa. ²⁶ Cũdraba Sansoãra jãwade errebari edebadjiãa. Maãne Sansoãba cũdraa nãwã jarasia:

–Mãra de jãrũ caita ededia. Maãnaa chũ nũme quãrãã bãa.–

Ara maãda cũdraba idjira de jãrũ caita edesia. ²⁷ Maã dede pilisteorã bororãda jũma panasidaa. Umaquãrãba, wẽrãrã bida dera bira nũmasia. Maã awara dejã ãtãra bade pilisteorãra tres mil panasidaa. ãdjirã bida Sansoã acã panãne ipida panasidaa.

²⁸ Maãne Sansoãba ãcõrẽra nãwã iwãdisia:

–Mã Boro ãcõrẽ, mã djuburia mã iwãdi bãra ãrãdua. Waya bãrima aba mãra juerza bara bãdua mã pilisteorã quenai carea mã daura nuẽtapedada bẽrã.–

²⁹⁻³⁰ Maãbe idji jãwaba tã jãrasia dji esibema de jãrũ umẽ panãda. Maã de jãrũba dji de borora eronũmasia. Maãne idji jãwaba de jãrũra umena tãpeda nãwã biasia:

–jMãra pilisteorã ume beuya!–

Maãbe jũma idji juerzaba chãbaribãrã de pilisteorã ãcõrẽ Dagoã de dromara ãdji bororã ãrã, dewararã ãrã bida todogozoasia. Sansoã sida beusia. Mãwã idji beusi ewaride Sansoãba pilisteorãra auduara quenasia idji zocai baside quenana cãyãbara.

³¹ Mãwãnacarea idji djabarãba, jũma idji zeza eberãrã bida idjira edade wãsideãa. Maãbe jẽda ededapeda tãbarisidaa idji zeza Manoa tãbaripedada uria de Zora puru idjaba Estaol puru esi. Sansoãra veinte poa israelerã edrã bãbari basia.

† 16:19 Hebreo bedede mã versãcula ebuã bãã.

1 SAMUEL NABEMA CARTA SAMUEL

Naãrã carta 1 Samuel abadara, 2 Samuel abada sida carta abalãde basia. Maã cartara Samuel trã b̄asidaa Ācōrēneba bedeabari Samueldebemada b̄ã b̄ã b̄rã. Barib̄arã carta b̄arama umé pan̄ane b̄apedada b̄rã tēãbe trãda umé b̄asidaa: 1 Samuel idjaba 2 Samuel. Naãgara nabema carta Samuel abadaa. Samuelera israelerã ēdr̄ã b̄abari dji j̄rũarebema basía. Ācōrēba idjía Saulda, Davi sida israelerã boroda b̄abisia.

Ni abal̄ba adua b̄ã caiba naã cartara b̄asida barib̄arã dji b̄adaba cawa basia Israel druadebemarãda Juda druadebemarã ume awara wãsidada. 1 Samuel 27:6de maãra ebuda b̄ã.

Dadji ēberã bedeade 1 Samuel cartadebemada naãda b̄ã eropan̄a: Samuel topedadebemada (1:1neba aba 2:10daa), Samuel sacerdote Eli ume waridadebemada (2:11deba aba 4:1naa), Ācōrē baurude pilistorã j̄awade badadebemada (4:2deba aba 7:1naa), Ācōrēba Saulora israelerã boroda b̄abidadebemada (8:1neba aba 12:25daa), Ācōrēba Saul igaradebemada (13:1-15; 15:1-35), Ācōrēba Davira dji dromada b̄adadebemada (16:1neba aba 17:58daa), Saulora Davi ume dji quĩrũ badadebemada (18:1neba aba 19:24daa, 21:1neba aba 22:23daa; 26:1neba aba 28:2daa), Saul beudadebemada (28:3-25; 31:1-13).

Ebuda b̄ã Saulora edaara wãb̄ar̄amisa Davira dji dromaara b̄eb̄ar̄ã basía. Mãwã Judadeba yõpedadarãra dji dromaara panesidaa Genesi 49:10de b̄ã b̄ã quĩrãca.

Ācōrēba Anaa warra diada

¹ Ēberãda basia Elcana abadada. Elcanara Jerohaã warra basía. Jerohaãra Elihú warra basía. Elihúra Tohu warra basía. Tohura Zup warra basía. Zup ēberãrãra Epraiãneba yõpedadarã basía. Maã Elcanara Ramá purude Epraiã ējũã eyaida b̄ãde babadjia.* ² Elcanaba quimada umé erobasia. Aba Ana abadjidã. Dewarabemara Penina abadjidã. Peninaba warrarãda erobasia barib̄ar̄ã Anara warra unuca basía.

³ Poaza Elcanara idji purudeba Silodaa wãbadjia jũma poya b̄ã Ācōrēã bia bedeai carea idjaba animarã babue diai carea. Maã ewaride Elida, idji warrarã Opnida idjaba Pinéda Ācōrē sacerdoterã basía. ⁴ Elcanaba Ācōrēã animarã draga babue diab̄ar̄ãza nedjarada idji quima Peninaa, idji warrarãã bida diabadjia. ⁵ Barib̄ar̄ã idji quima Anaa nedjara dji biara b̄ãda diabadjia.† Ācōrēba Anara warra unubicamĩna Elcanaba idjira bio quĩrĩã basia. ⁶ Ācōrēba Anara warra unubica bada b̄rã Peninaba idjira baridua mĩã sēbadjia sopua bamãrãã.

⁷ Poaza Ācōrē dedaa wãb̄adade Peninaba Anara mĩã sēbadjia. Maã carea Anara jĩã b̄ãba ne coca basía. ⁸ Barib̄ar̄ã dji quima Elcanaba jarabadjia:

–Ana, ¿cãrē cãrãã jĩã b̄ã? ¿Cãrãã b̄ara jãwã ne coẽ babari? ¿Cãrãã sopua b̄ã? ¿B̄amaarã m̄ã quĩrĩãra biara b̄ãẽca die warrarã erobai cãyãbara?–

⁹ Ewari aba Silode ne copeadacarea Anara piradr̄apeda Ācōrē dedaa wãsia. Maãne sacerdote Elida dji eda wãbada caita chũmasia. ¹⁰ Mama Anara bio sopuaba jĩã b̄ãda Ācōrēã bedeã basia. ¹¹ Idjia wãrãneba nãwã jarasia:

* **1:1** Ramá purura hebreo bedeade Ramataiã abadaa. Nuevo Testamento de Arimatea abadaa.

† **1:5** Ne djara dji biara b̄ãda. Maãra hebreo bedeade ebuda b̄ãã. Āar̄amaarã jara b̄ãã “audi diabadjia.”

-Ne jūma poya ɓɓ Ǻcōrē, mǻ sopua carea ɓɓ mǻda quĩrǻ djuburiaibɓɓ mǻda warrada diadua. Mǻwǻ diasira mǻa maǻ warrara ɓɓa diaya idji zocai ɓɓmisa ɓɓa quĩrǻ ɓɓa o ɓamǻrēǻ. Maǻne idji buɗara tɓca baya.-‡

12-13 Anara dǻrǻ Ǻcōrēa beɗea djuburiasia. Chupea beɗea ɓasia, jĩgua beɗeaǻ ɓasia. Maǻne Eliba idji i doudowa ɓɓa unu ɓasia. Baribɓɓ idjia beɗea ɓɓa ũrǻé bērǻ Eliba crĩchasia idjira beu chũmɓa. 14 Maǻ bērǻ Eliba jarasia:

-¿Aɓa sǻǻbe ɓɓa jǻwǻ beu chũmai? ;Waa itua dorǻdua!-

15 Anaba jarasia:

-Mǻra beu ɓɓǻ. Uva ɓa aseada, ni dewara itua siɗa doǻ ɓɓa. Ǻteɓɓɓ bio sopua ɓɓ bērǻ soɗeba Ǻcōrēa quĩrǻ djuburiada iwidi ɓasia. 16 Crĩcharǻdua mǻra wērǻ cadjiruada. Bio sopua ɓɓ bērǻ Ǻcōrēa mǻwǻ iwidi ɓasia.-

17 Maǻne Eliba jarasia:

-Mǻēteara necai wǻdua. Mǻa quĩrǻ ɓɓa dadji israelerǻ Ǻcōrēba ɓɓa iwidiɗara diada.-

18 Anaba jarasia:

-Bia ɓɓa.-§

Mǻwǻpeɗa Anara jēda idji ēberǻrǻ panɓmaa wǻsia. Jũēpeɗa ne cosia. Waa sopuaǻ ɓasia.

19 Nurēma diapedeɗa Ǻcōrēa bia beɗeadapeɗa Ramǻnaa ādji dedaa wǻsiɗaa. Elcanara idji quima Ana ume cǻisia. Maǻne Ǻcōrēba Anara carebasia. 20 Mǻwǻ Anara ɓiogo ɓesia. Idji warra toi ewari jũēside umaquĩrǻ warrada tosia. Maǻne jarasia: “Mǻa Ǻcōrēa idjida iwidiɗia.” Mǻwǻ dji warrara trǻ ɓɓasia Samuel.

21 Mǻwǻnacarea Elcanaba poaza obari quĩrǻca jūma idji ēberǻrǻ ume Siloɗa wǻsia Ǻcōrēa animarǻ babue diai carea idjaba Ǻcōrēa diayaɗa aɗara jūma diai carea. 22 Baribɓɓ Anara wǻé ɓasia. Idji quimaa nǻwǻ jarasia:

-Mǻra wǻéa aɓa mǻ warra ju amabɓɓɗaa. Ju amasira mǻa idjira Ǻcōrē quĩrǻpita ɓɓa wǻya. Maǻbe idjira mama ɓeya.-

23 Maǻ carea dji quima Elcanaba jarasia:

-ɓɓa o quĩrǻ ɓɓa quĩrǻca oɗua. ɓeɗua aɓa ɓɓa warra ju amabɓɓɗaa. Ǻcōrēba ɓɓa carebaya ɓɓa oi jaraɗara omǻrēǻ.-

Maǻ bērǻ Anara wǻé ɓasia aɓa dji warra ju amabɓɓɗaa.

24 Warra ju amanacarea waɗi caibe quiruɗe Anaba idjira Siloɗe Ǻcōrē deɗaa edesia. Maǻne paca zaque poa ũbea ɓɓa, harinada veintidos libra, idjaba animarǻ e oɗaɗe uva ɓaɗa tɓ edesia.* 25 Paca zaque Ǻcōrēa babue diaɗapeɗa dji warra zaquera Elimaa edesia. 26 Maǻne Anaba Elia jarasia:

-Mǻ boro, ¿ɓɓa quĩrǻneba ɓɓa wērǻ nama ɓɓa caita Ǻcōrēa beɗea ɓaɗara? Wǻrǻneba jaraya: mǻra maǻ wērǻa. 27 Mǻa Ǻcōrēa warrada iwidi ɓasia. Maǻbe mǻa iwidiɗa quĩrǻca idjia naǻ warrada mǻa diasia. 28 Maǻ carea mǻ warrada Ǻcōrēa diaɗe ze ɓɓa. Idji zocai ɓɓmisa Ǻcōrē itea ɓaya.-

Maǻne Ǻcōrēa bia beɗeasia.†

2

Anaba Ǻcōrēa trǻǻna

‡ 1:11 Anaba jara ɓasia idji warrara nazareo baida aɓa beubɓɓɗaa. Numero 6:1-5. § 1:18 Bia ɓɓa. Hebreo beɗeade jara ɓɓa: “Mǻa quĩrǻ ɓɓa ɓɓa mǻra bia unu baida.” * 1:24 Paca zaqueda poa ũbea ɓɓa. Hebreo beɗeade ɓɓa cartade nǻwǻ ɓɓa: “Paca zaqueda ũbea.” Veintidos libra. Hebreo beɗeade ɓɓa ɓɓa “efa.” † 1:28 Hebreo beɗeade ebuɗa ɓɓa caiba Ǻcōrēa bia beɗeasida.

- 1 Mañbe Anaba Æcõrëa nãwã bedeasia:
 Æcõrë, bΛ carea mλra sodeba wãrãda bΛsrida bΛa. BΛabΛrΛ mλa ΛbΛada dia bΛa.
 Mλ dji quĩrũ quĩrãpita ipidaya bΛa mλra ãdrΛ bΛãda bërã. Wãrãda mλra bio bΛsrida bΛa.
- 2 Æcõrë, ni abΛada bΛ quĩrãca neëa. Dai Æcõrë, ni abΛba दौरa poya wagacaa bΛa wagabari quĩrãca. Dewara Æcõrëda bΛ quĩrãca neëa.
- 3 Æcõrëba ne jũmada cawa bΛa. IdjiabΛrΛ dadjia o panΛra cawa obaria. Mañ bërã ni abΛada dji droma quĩrãca bedeiã bΛa. Ni maãrĩ bida mãwã bedeiã bΛa.
- 4 IdjiabΛrΛ ãberã mësra beara poyabaria baribΛrΛ dji ΛbΛaë quedeaa ΛbΛada diabaria.*
- 5 Ne bara beadara idira ne codi carea djãrã itea traja panΛa, baribΛrΛ ne neë beadaba idira aduba eropanΛa.
 Wërã warra toca badaba warrarãda siete tosia.
 BaribΛrΛ warra zocãrã todaba waa warra toëa.
- 6 ÆcõrëbΛrΛ zocai baira, beui sida diabaria. Idjia ãberãra beudarã panabadama bΛbaria idjaba ãrëbabibaria.
- 7 ÆcõrëbΛrΛ ne neë beada, ne bara bea sida bΛbaria.
 Dji droma beara edaara bΛbaria idjaba dji edaara beada dji dromada bΛbaria.
- 8 Æcõrëba nañ ãjũãra oãa bërã idjidrΛ djibaria. Idjideba ne jũmada bΛa.
 Mañ bërã ne neë quirura dji dromada poya bΛya.
 Ne batabuebadama bΛbarira dji bororã dede dji dromada poya bΛya.
- 9 Æcõrëba idji ãã beara wagabaria baribΛrΛ dji cadjiruarãda beudarã panabadama pãĩmane bΛbaria.
 Ni abΛba ara idji ΛbΛãdeba poyacaa.
- 10 Æcõrëba idji dji quĩrũra jũma poyaya. Bajãneba baa bæbΛrΛ quĩrãca ãdjirãra bio cawa oya.
 Æcõrëba jũma nañ ãjũãne beara cawa oya. Idjia bΛãda boroa ΛbΛada diaya. Idjia edada borora dji dromaara bΛya.
- 11 Mãwãnacarea Elcanara Ramá puruãa jëda wãsia. BaribΛrΛ idji warra zaquera sacerdote Eli ume besia Æcõrë dede carebamãrëã.

Eli warrarãba cadjirua o panana

- 12 Eli warrarãra dji cadjiruarã basía. Æcõrëda wayadaca basía.
- 13 Sacerdoterãba odida panΛ quĩrãca oãaca basía.† ÆtebΛrΛ nãwã obadjidaa: abΛba Æcõrëa animarã dragada babue diabipeda dji djara dju bΛde sacerdote nezocaba mããsu quida ãbea erobΛra enebadjia. 14 Mañba nedjara dju nũmΛra supeã idjia jira edadara edebadjia sacerdoteba comãrëã. Israelerãba Silode Æcõrëa animarã draga babue diabΛdaza mãwã obadjidaa.
- 15 Mañ awara dji draga babue diai naëna sacerdote nezocara zepeda dji draga babue diabi bΛa nãwã jarabadjia:
 –Ne djarara diadua sacerdoteba bá comãrëã. Idjia nedjara djudada quĩrããã, ãtebΛrΛ dji õgoada quĩrãã bΛa.–
- 16 Mañne ãberãba dji dragada naãrã babue diadida panΛana aibΛrΛ, dji nezocaba panubadjia:
 –Mãwããã. Ara nawena diadua. MãwããbΛrΛ mãã jãrĩ edaya.–

* 2:4 Æberã mësra beara poyabaria. Hebreo bedeade nãwã bΛ bΛa: “Æberã mësra beara enedramara bΛabaria.” † 2:13 Levitico 7:28-36.

17 Māwā Eli warrarāba cadjirua o panara Ācōrē quīrāpita bio biē basia. Israelerāba animarā Ācōrēa babue diabudara ādjia siriē unubadjidaa.

18 Māwā panane Samuelba Ācōrē dede careba bābadjia. Idjia sacerdote djio lino wua ođara jābadjia. 19 Poaza dji papaba idjia cacuade jāmārēā obadjia. Maāra diade wābadjia dji quima ume poaza animarā babue diade wābādade. 20 Maāne Eliba Elcanara dji quima sīda nāwā bia jara bābadjia:

-Elcana, Ācōrēba bāa dewara warrarāda ba quima Ana ume unubiya idjia warra naārā iwīdīdada Ācōrēa diada bērā.-

Māwānacarea Elcanara idji quima ume jēda digūdaa wābadjidaa. 21 Maābe Ācōrēba Anara carebabadjia. Māwā Anaba umaquīrā warrada ūbea idjaba wērācaurāda ume tosia. Maāmisa Samuelera Ācōrē quīrāpita bāda warisia.

22 Maā ewarīde Elira bio drōāda basia. Idjia ūrīsia idji warrarāba israelerāra biē o panada. [Maā awara ūrīsia ādjirāra wērārā Ācōrē wua dede eđa wābadama ne obadarā ume mīā comā panabadada.]‡ 23-24 Maā carea idji warrarāa nāwā jarasia:

-Mā warrarā, bārāba cadjirua o panara jūmarāba jara panā. Wārāda Ācōrē puruba jara bāra bio cadjirua bāa. ¿Cārē cārēā māwā o panā? 25 Abāaba djārāda biē oibāra, Ācōrēba maā ēberāra poya carebaya dewarabema ume bia bemārēā. Baribāra abāaba Ācōrēda biē oibāra ¿caiba idjira carebai?-

Māwāmīna Eli warrarāba ādji zezaba jaradara ījānaē basia. Ācōrēba ādjira māwā erobasia beudida quīrīāna bērā.

26 Maāmisa Samuelera wari basia. Ācōrēba, ēberārā bīda idjira bia unūdaa. 27 Maā ewarīde Ācōrēneba bedebabarida aba Elimaa zepeda nāwā jarasia:

-Ācōrēba nāwā jara bāa:

“Bārā drōā naēnabemarā Egiptodebema boro jāwāeda panasīdade mā ādjirāa ara mānebemada ebuđa cawabisia. 28 Maāne mā jūma israelerānebemada Aaroādra idjaba bārā, idjīdeba yōbādarā sīda edasia mā sacerdoterāda beadamārēā. Māwā bārāba animarāda mā babue diabadaa, incienso querada bā diabadaa, idjaba mā quīrāpita sacerdote djiora jābadaa. Maā awara mā bārā drōā naēnabemarā jarasia israelerāba animarā draga mā babue diabadae bārā sacerdoterāba dji djarādebemada edadida panada codi carea. 29 ¿Bārāba cārē cārēā mā animarā babue diabi jaradara, dewara diabi jarada sīda siriē unubada? ¿Cārē cārēā ba warrarāra mā cāyābara biara quīrīā bā? Mā puru israelerāba animarā draga babue diabadae dji biara ba nedjara co pananeba ba warrarāra boreguea panā.”

30 Dadji israelerā Ācōrēba naēna jarasia ba dedebemarāra, jūma ba ēberārā sīda ewariza idji sacerdoterāda beadida. Baribāra idira nāwā jara bāa:

“Mā bārāra waa mā sacerdoterā idu babiēa. Ātebāra mā bia jara panada mā bia bāya idjaba mā igara panara mā biē bāya. 31 Mā bārā cawa oi ewarira jūēbāra. Maāne ba dedebema drōāē beara, ba ēberārā drōāē bea sīda mā jūma quinibiya. Ni abāda waraga beudaēa. 32 Maā ewarīde mā israelerāra bia o baya baribāra ba ēberārānebema ni abāda waraga beudaēa. Maā bērā ewariza bārāra sobiē panania idjaba sopua panania. 33 Mā ba ēberārānebemada aba idu sacerdote babiya. Māwāmīna idjira sobiē baya idjaba sopua baya. Maāne waabema bādeba yōbādarāra drōā bādaēne

‡ 2:22 Bedea corchetede bāra carta dji drōāara beade neēa. § 2:32 Bārāra sobiē panania idjaba sopua panania. Hebreo bedeaēde māra ebuđa bāēa.

beudia.* 34 Naλgλba cawabiya mλa jaradara wārāda māwāida: bλ warrarā Opnira, Piné sida abari ewaride beudia.

35 Māwānacarea mλa dewarada baya mλ sacerdote bamārēā. Mλa quīrīā bλ quīrāca idjia jūma aride o baya. Idjideba yōbλdarāda mλa baya ewariza mλ sacerdoterāda beadamārēā. Mλa israelerā boro bλi ewarideba λtaa ādjira ewariza māwā beadia. 36 Maλ ewaride bλ ēberārānebema wađi zocai beara āđi quīrāpita zedapeda quīrā djoburiada iwidiđia paratada, cođi sida maārī diađamārēā. Maλ awara ne cođi carea iwidiđia sacerdoterā nezocarāda bλdamārēā.”-

3

Ācōrēba Samuel trλna

1 Cūdra Samuelba Ācōrē quīrāpita Elira carebabadjia. Maλ ewaride Ācōrēra ēberārā ume ara cadrλa bedeaca basia. Mācua cāimocara quīrāca ne unubica basia. 2 Elira dau towa bλ bērā bia unuca basia. Ewari aba idji cλđade cāi basia. 3 Maλne Samuelera Ācōrē wua dede cāi basia. Mama Ācōrē baurudeda basia idjaba ībīrāra wađi urua nūmasia. 4 Māwā bλde Ācōrēba Samuelera trλ jarasia:

-¡Samuel!-

Samuelba panusia:

-Nama bλa.-

5 Ara maλda Eli cāi bλmaa pira wāpeda nāwā jarasia:

-Nama bλa. ¿Cārē cārēā trλ bλ?-

Eliba panusia:

-Bλra trλē bλa. Cāine wādua.-

Samuelera jēda wāpeda idji cλđade tabesia. 6 Maλne Ācōrēba idjira waya trλ jarasia:

-¡Samuel!-

Ara maλda Samuelera piradrλpeda Eli bλmaa wāsia. Maλne jarasia:

-Nama bλa. ¿Cārē cārēā trλ bλ?-

Eliba panusia:

-Warra, bλra trλē bλa. Cāine wādua.-

7 Samuelba Ācōrē sāwā bedeabarida adua basia Ācōrēra wađi idji ume bedeaca bada bērā. 8 Maλbe Ācōrēba waya Samuelera trλ jarasia. Ara maλda Samuelera piradrλpeda Elimaa wāsia. Maλne jarasia:

-¿Cārē cārēā trλ bλ?-

Maλnebλrλ Eliba cawasia Ācōrēbλrλ Samuelera trλ jara bλda. 9 Maλ bērā idjia Samuelea jarasia:

-Cāine wādua. Baribλrλ Ācōrēba bλra waya trλ jaraibλrλ idjia nāwā panudua: “Bedeada mλ Boro, mλa ūrī bλa.”-

Maλ bērā Samuelera jēda wāpeda idji cλđade tabesia. 10 Maλne Ācōrēra wayacusa zepeda Samuelera trλ jarasia naēna oda quīrāca:

-¡Samuel! ¡Samuel!-

Samuelba panusia:

-Bedeada mλ Boro, mλa ūrī bλa.-

11 Ācōrēba jarasia:

-Dārāéne mλa bārā israelerāra λcλrλ bio cawa oya. Maλ ūrībλdara bio dau-peradia. 12 Maλ ewaride mλa Eli, idji ēberārā sida cawa oi jaradara jūma oya. 13 Idji warrarāba mλ quīrāpita cadjirua obadara bio cawa bλmīna idu obi bλa. Maλ carea mλa jarasia idji ēberārāra ewariza cawa o baida. 14 Mλa wārāneba

* 2:33 Hebreo bedeade maλ versículora ebuđa bλēa. Eliđeba yōna sacerdoterā beupedađada 1 Samuel 22:6-23de bλ bλa.

Eli ēberārāa jarasia ādjia cadjirua obadara ni maārī bida quīrādoāēda. Animarāra m̄la babue diacuabada sida waḍibida m̄la quīrādoāēa. Ne diabada sida m̄la quīrādoāēa.–

15 Ācōrē bedeadacarea Samuelera idji cadede cāi ḥesia. Diapeda ārāmapeda Ācōrē dede eda wābadara ewa nūmasia. Baribara Samuelba cāimocara quīrāca ūrīnada Elia jara quīrāē basía. Waya ḥasia māwā jaraida.

16 Baribara Eliba Samuelera trāsia:

–jWarra, Samuel!–

Samuelba panusia:

–Nama ḥa.–

17 Maāne Eliba iwidisia:

–ĶĀcōrēba ḥla cārēda jarasi? Idjia jaraḍara ni maārī bida mērārādua. ĶĀcōrēba ḥara bio cawa oya idjia jaraḍada m̄la jūma jaraēḥara!–

18 Maā carea Samuelba Elia jūma jarasia. Ni maārī bida mērāē basía. Maāne Eliba sopuaba nāwā jarasia:

–Idjira Ācōrē bēra idjia quīrā ḥa quīrāca oida ḥa.–

19 Samuel waribara Ācōrēra idji ume ḥasia. Idjia Samueldeba jaraḍara jūma obadjia. 20 Maā bēra jūma israelerāba Daā eyadeba aba Beersebá jewedadaa cawasidaa Samuelera wārāda Ācōrēneba bedebarida. 21 Maā ewaride Ācōrēra Silode Samuelma odjapeda idji bedeara cawabadjia.

4

1 Maāra Samuelba jūma israelerāa jarabadjia.

Pilistorāba Ācōrē baurude edapedada

Maā ewaride pilistorāra israelerā ume djōni carea Apec purude ābaa dji jaresidaa. Maā bēra israelerāra ādjirāmaa djōne wānapeda Ebenezer caita duanesidaa. 2 Djōsidade pilistorāba israelerāra mil quīmārē quenapeda poyasidaa.

3 Israeldebema sordaorā jēda zebada unusidade dji bororāba ādjiza iwidisidaa:*

–ĶCārē cārēā idi Ācōrēba pilistorāa idu poyabisi? Ācōrē baurudera Silode edade wāna dadjirā tāēna ḥamārēā. Māwā Ācōrēba dadjirāra dji quīrū jawaedabemada ēdra ḥaya.–

4 Maā carea sordaorāba ḥara Silodaa diabuesidaa Ācōrē baurude enenamārēā. Maā baurude ārā Ācōrē jūma poya ḥara bajānebema nezocarā zaca i bara panā ēsi ḥabadjia. Eli warrarā Opnira, Piné sida Ācōrē baurude enebadarā ume zesidaa.† 5 Ācōrē baurude israelerā sordaorā duanama jūēbisidade jūmarāda ḥasrida jīgua biasidaa. Maāba egorora uresia. 6 Maā ḥaga duanara pilistorāba ūrīnapeda ādjiza iwidisidaa:

–ĶCārē cārēā hebreorāra jācua ḥaga duanā?–

Maāne cawasidaa Ācōrē baurudera israelerā duanama enesidada. 7 Maā carea bio ne waya panāneba jarasidaa:

–ĶĀdji Ācōrēra ādjirā duanama jūēsia! ĶAy, dadjirāra mīā djuburi panā! Waḍibida ni abaḥba ādji ācōrēra dadjirā ume djōne enenaca basía. 8 ĶAy, dadjirāra mīā djuburi panā! ĶCaiba dadjirāra jāā ācōrē ḥaḥba ḥea jawaedabemada ēdra ḥai? Ara maā ācōrē ḥeaba egiptorāra ējūā pōāsa ewaraga ḥade ne quīrātanoaneba quinibisidaa. 9 Maā carea Ķdadjirāra sozara ḥeadadra! ĶMēsra

* 4:3 Dji bororā. Hebreo bedede nāwā ḥa ḥa: “Israelerā dji drōārā.” † 4:4 Exodo 25:17-22.

djõnadr_Λ hebreorã j_Λwaeda bæda amaaba, ãdjirãra dadjirã j_Λwaeda panana quĩrãca!-

¹⁰ Ma_Λbe pilisteorãra waya djõne wãnapeda israelerãra poyasidaa. Mãwã poyab_Λda carea israelerãra ãdji dedaa mĩrũ wãb_Λr_Λsidaa. Pilisteorãba zocãrã quenasidaa. Israeldebema sordaorã jĩrũba djõne wãbadara treinta mil quenasidaa. ¹¹ Ma_Λbe pilisteorãba ãcõrẽ baurudera edasidaa. Ma_Λ awara Eli warrarã Opnira, Piné sida beasidaa.

¹² Benjami_Λneba yõnada aba ãdji djõ duan_Λma_Λba pira wãpeda abari ewaride Silode jũene wãsia. Sopusaba idjia cacua_Λe j_Λ b_Λra jũma cõãcuapeda egoro sida idji boro ãrã cua erobasia. ¹³⁻¹⁵ Ma_Λne Elira idji buguede óare chũmasia quĩrãcuiteda bai carea. Idjira 98 poa b_Λ bẽrã dau towa basia. Barib_Λr_Λ ãcõrẽ baurude carea jũmawãyã crĩcha b_Λ bẽrã mãwã quĩrãcuiteda basia. Ma_Λne dji eberã mĩrũ wãnara purude jũepeda israelerã sordaorã sãwãpedadada jũma nẽb_Λr_Λsia. Ma_Λ ãrĩnapeda sopusaba purura b_Λga duanesia. Mãwã b_Λga duan_Λ ãrĩb_Λr_Λde Eliba iwidisia:

-¿Cãrẽ cãrẽã eberãrãra jãcua b_Λga duan_Λ?-

Ma_Λne dji eberã mĩrũ wãnaba israelerã sordaorã sãwãpedadada Elia jarade wãsia. ¹⁶ Idjia Elia nãwã jarasia:

-Dadji israelerã djõ duan_Λma_Λba mãra mĩrũ zesia.-

Eliba iwidisia:

-Warra ¿sãwãsi?-

¹⁷ Dji jarade zeda eberãba nãwã panusia:

-Pilisteorãba poyab_Λda carea dadji israelerãra mĩrũsidaa. ãdjirãba zocãrã quenasidaa. B_Λ warrarã Opnira, Piné sida beasidaa. Ma_Λ awara ãcõrẽ baurudera pilisteorãba edasidaa.-

¹⁸ ãcõrẽ baurudedebema ãrĩb_Λr_Λde Elira purude eda wãbada orrocawa jẽdaa basia. Idjira drõãda b_Λ bẽrã idjaba bio boreguea b_Λ bẽrã, bæb_Λr_Λde idji ãrãm_Λsira b_Λapeda beusia. Elira cuarenta poa israelerã ãdr_Λ b_Λbari basia.

¹⁹ Ma_Λ ewaride Eli ãĩguda biogoa basia, warra toi carea basia. Idjira Piné quima basia. Ma_Λne idjia ãrĩsia pilisteorãba ãcõrẽ baurudera edasidada, idji quimara beasidada, idjaba dji zãwãrẽ sida jaidasida. Ma_Λ ãrĩb_Λr_Λba cawaẽne warra puapeda tosia. Barib_Λr_Λ warra puara droaẽ basia. ²⁰ Beub_Λr_Λde idji carebab_Λda wẽrãrãba idjia nãwã jarasidaa:

-Necai badua. B_Λa umaquĩrã warrada tosia.-

Mãwã jarapedadamĩna idjira quĩrã cawaẽ nũm_Λ bẽrã ni cãrẽ sida panuẽ basia. ²¹⁻²² ãteb_Λr_Λ nãwã jarasia:

-ãcõrẽra dadji israelerã tãẽna badada neã, idji baurudera dewaraba edapedada bẽrã.-

Mãwã jarasia idji zãwãrẽ Elida, dji quima Piné sida beupedada bẽrã idjaba ãcõrẽ baurudera dewaraba edapedada bẽrã. ãcõrẽra dadji israelerã tãẽna badada neãana ada bẽrã idji warrara trã b_Λsia Icabod.-

5

Pilisteorãba ãcõrẽ baurude eropanana

¹ Pilisteorãba ãcõrẽ baurudera Ebenezerdeba ãdji puru Asdodaa edesidaa.

² Ma_Λbe ãdji ãcõrẽ Dagoã dede ededapeda idji caita cob_Λsidaa.

³ Nurẽma diapededa Asdodebemarã Dagoã dede eda wãb_Λdade ãdji j_Λwaba oda ãcõrẽ Dagoãra egode barru tab_Λda unusidaa ãcõrẽ baurude quĩrãpita. Mãda idji b_Λbarima ãdjia waya ãta nũm_Λsidaa. ⁴ Nurẽma diapeda Dagoã deda wãb_Λdade wayacusa unusidaa Dagoãra ãcõrẽ baurude

quĩrãpita egode b̃arru tab̃ada. Dji borora j̃awa sida umena dede eða wãbadama b̃alá tapanasidaa. Dji cacua awa tab̃asia. ⁵ Mañ ewarideba ãtaa Dagoñ sacerdoterãda, dewara eberãrã sida Dagoñ dede eða wãb̃adaðe dji boro, j̃awa sida tapananama jedad̃gabadaa.

⁶ Mañ ewaride ãcõrẽba Asdo purura, mañ puru caita bea sida bio biẽ b̃asia. ãdji cacuaðe zarega odjacuabisia. ⁷ Mañ carea ãdjirãba nãwã jarasidaa:

-Israelerã ãcõrẽ baurudera dadjirã tãena eropananiẽ paña. Idjia dadjirãda, Dagoñ sida bio biẽ o b̃aa.-

⁸ Mañ carea pilistorãba jũma dji bororãra tr̃bidapeda nãwã iwidisidaa:

-Israelerã ãcõrẽ baurudera ¿sãwã odi?-

Dji bororãba panusidaa:

-Gat puruðaa ededadua.-

Ara mañda Gat puruðaa edesidaa. ⁹ Edepedadacarea ãcõrẽba mañ puru sida bio biẽ b̃asia. Jũmarã cacuaðe zarega odjacuabisia. Drõãrãda warrarã sida mãwã osia. Mañba purura bio ne wayasidaa.

¹⁰ Mañ bẽrã pilistorãba ãcõrẽ baurudera Ecroñ puruðaa edesidaa. Barib̃ara jũeb̃adaðe mañ puruðebemarãba ãcõrẽ baurudera ununapeda nãwã bia jarasidaa:

-j̃Israelerã ãcõrẽ baurudera dadjirã quenani carea namaa eneb̃adaa!-

¹¹ ãcõrẽba mañ purura bio biẽ b̃ada bẽrã zocãrã quinib̃ada basia. Mañba purura bio ne wayasia. Pilistorãba ãdji bororãa wayacusa tr̃bidapeda nãwã jarasidaa:

-Israelerã ãcõrẽ baurudera ãdjirãmaa jẽda ededadua. Mãwã odaẽb̃ara dadjirãra jũma quenaya.-

¹² Jũma dji zocai bea cacuaðe zarega odjacuada bẽrã ãdji ãcõrẽ bea quĩrã djuburiada iwiði duanasidaa.

6

Pilistorãba ãcõrẽ baurude jẽda diabuedada

¹ Pilistorãba ãcõrẽ baurudera ãdji druade siete jedeco eropanasidaa. ² Mañbe Dagoñ sacerdoterãda, dau eẽsã unubadarã sida ãbaa tr̃cuadapeda iwidisidaa:

-¿ãcõrẽ baurudera sãwã odi? Daia jaradadua sãwã waya idji badamaa diabuedida.-

³ ãdjirãba panusidaa:

-Bãrãba israelerã ãcõrẽ baurudera jẽda diabuedib̃ara ara jãwã diabuerãnadua. ãteb̃ara ãcõrẽa ne diabuedida paña bãrãba idji baurude nama eropanana carea. Mãwãb̃ara bãrãba cawadã cãrẽ cãrẽã ãcõrẽba bãrãra bio biẽ o b̃ada. Mañ awara cacua biacuadã.-

⁴⁻⁵ Pilistorãba iwidisidaa:

-Mãẽteara ¿cãrẽda idjia diabuedi?-

ãdjirãba panusidaa:

-Bãrã bororãra juesuma paña bẽrã nãwã odida paña: oroda edadapeda bãrã cacuaðe zarega odjacuada quĩrãca juesuma odadua. Mañ awara dadji druã ãrĩ b̃a churi quĩrãca juesuma odadua. Mañg̃ara israelerã ãcõrẽa diabuedadua bãrãra, bãrã bororã sida bia mĩga paña bẽrã. Mãwã bãrãba unubidia idjida waya pañada. ãibẽrã idjia dadjirãra, dadji ãcõrẽ beada, idjaba dadji eũã sida waa biẽ oẽsicaða. ⁶ ¿Cãrẽ cãrẽã bãrãra egiptorã ãdji boro sida

so zarea panana quĩrãca so zarea panΛ? Ācõrẽ baurudera jẽda diabuedadua. Ācõrẽba egiptorã bio cawa oside ¿adjirãba israelerãra idu wãbisidaẽca?

⁷ Mañ bẽrã carreta djiwidida obidadua. Idjaba paca warra bara panΛda umé edadadua. Mañ pacara wadi carreta errebaridacada beadida panΛa. Ādjira carretadaa jã nũmanadua baribΛrΛ dji warrara ādji ume idu wãbirãnadua; ātebΛrΛ corrade bΛdadua. ⁸ Mañbe Ācõrẽ baurudera carretade cobΛdadua. Mañ orrocawa dewara baurudeda cobΛdadua. Mañne eda bãrãba oro ocuadara bΛdadua. Mañra Ācõrẽa diabuedadua idji baurude eropanana carea. MañbebΛrΛ paca carretara idu edebidadua.

⁹ BaribΛrΛ naŕgΛda quĩrãcuitadadua: pacaba carretara israelerã puru Bet-semedaa ededibΛrΛ, wãrãda Ācõrẽba dadjirãra biẽ erobasia. Mamaa ededaẽbΛrΛ dadjirãba cawadia idjia dadjirãra jãwã oẽ b̄asida; ātebΛrΛ ara jãwã biẽ panesidaa.–

¹⁰ Ara mañda mãwã osidaa. Paca warra bara panΛda umé edadapeða carretadaa jãsidaa. Dji warrara corrade b̄asidaa. ¹¹ Mañbe Ācõrẽ baurudera carretade cobΛdapeða dewara baurudeda orrocawa b̄asidaa. Mañne eda churi oro ocuadara, ādji cacuade zarega odjacuada quĩrãca oda sida b̄asidaa. ¹² Paca quenabuesidade jipa Bet-semenaa b̄ia wãsidaa, ni maãrĩ bida o ãyã wãnaẽ basia. Mañne pilistorã dji droma b̄eara caidũ acΛde wãsidaa aba Bet-seme daucha.

¹³ Mañ ewaride israelerã Bet-semedebemaba ādji trigoda jewedade ewa duanasia. Mañne cawaẽne pacaba dji carretara Ācõrẽ baurude bara errebari enebΛdada unusidaa. Mañ carea bio b̄asridasidaa. ¹⁴⁻¹⁵ Dji carreta Bet-seme druade jũeside pacara nũpanesidaa eberã Josue abada ějũãne, mõgara waiβΛa cobΛ caita. Mama levitarãba Ācõrẽ baurudera, oro ocuada bara bΛ baurude sida edadapeða mañ mõgara waiβΛa ŕrΛ cobΛsidaa. Mañne eberãrãba carretara ěgawedapeða tΛbΛda cajẽrãsidaa. Mañbe pacara, dewara animarã sida Ācõrẽa babue diasidaa. ¹⁶ Pilistorã bororã juesuma panΛba mañda ununapeða Ecroŕnaa jẽda wãsidaa.

¹⁷ Pilistorãba ādji cacuade zarega odjacuada quĩrãca orodeda odapeða Ācõrẽ baurude eropanana carea Asdo puruba, Gaza puruba, Ascaloŕ puruba, Gat puruba, Ecroŕ puru bida Ācõrẽa aba aba diasidaa. ¹⁸ Mañ awara pilistorã boro juesuma panΛba dewara puru beada ādjirã jΛwaeda eropanasidaa. Puruza churi quĩrãca oro odada aba diasidaa. ΛcΛrΛ purura mõgaraba jũrã ca b̄asia idjaba ŕcΛrΛ ara jãwã b̄asia. Mañ purura b̄asia pilisteo druadeba aba mõgara waiβΛa cobΛma. Mañ mõgarara wadibida Josue Bet-Semedebema ějũãne bΛa israelerãba Ācõrẽ baurudera ŕrΛ cobΛpedadama.

¹⁹ Ācõrẽba israelerã Bet-semedebemara setenta quinibisia idji baurudede eda acΛpedada carea.* Mañne purura bio jĩãsia Ācõrẽba zocãrã quinibida bẽrã. ²⁰ Mañ carea jarasidaa:

–Ācõrẽra jipa bΛ bẽrã ¿caida idji quĩrãpita poya b̄ai? Nañ baurudera ãyã diabuedida panΛa baribΛrΛ ¿cairãmaa diabuedi?–

²¹ Mañ carea Quiriat-jeariŕ purudaa ŕcΛrΛ diabuesidaa nãwã jaradamãrẽã:

–Pilistorãba Ācõrẽ baurudera waya jẽda diabuesidaa. Mañ bẽrã jΛrΛde zedadua.–

* **6:19** Setenta. Hebreo bedeadẽ ŕcΛrΛ cartade nãwã b̄Λ b̄aa: “Ēberãrãra setenta, eberãrãra cincuenta mil.”

7

¹ Ara mañda Quiriat-jeariñnebemarã zedapeda Æcõrẽ baurudera edesidaa. Mañbe eya zaquede Abinadã dede Ædapeda Abinadã warra Eleazada edasidaa waga Æamãrẽã.

8

Israelerãba ãdjirã boro Æã quĩrã panana

¹⁻² Samuelba warrada umé erobasia. Dji nabemara Joel abadjidaa. Dewarabemara Abías abadjidaa. Samuel drõã Æedacarea idji warrarãra israelerã nẽbãra cawa obadarãda Æasia. Ædjia Beersebã purude cawa obadjidaa. ³ Baribãrã Samuel warrarãra idji quĩrãca jipa nĩbadaca basía. Ætebãrã biara parata awua panasidaa. Æbãba paratada diasira mañ Æberãare panebadjidaa. Mañ Æbãrã jipa cawa odaca basía. ⁴ Mañ carea Israeldebema dji dromarãda Æbaa dji jãredapeda Ramã purudaa Samuel ume bedeade wãsidaa. ⁵ Samuelea nãwã jarasidaa:

-Bãra drõãda Æesia idjaba Æã warrarãra Æã quĩrãca jipa nĩbadacaa. Mañ Æbãrã aba Æãdua dadjirã boroda Æemãrẽã dewara druade erobeã quĩrãca.-

⁶ Mãwã jarabãdara Samuelba biẽ Ærĩna Æbãrã Æcõrẽã iwidiãia sãwã oida Æã cawaya. ⁷ Mañne Æcõrẽba nãwã panusia:

-Ædjirãba jara panãra jũma odua. Mãwã jara panãneba Æãda igara panãã. Mãdrã igara panãã. Quĩrãã panãã mãra Ædji boro baida. ⁸ Mãã Ædjirã Egiptodeba Ædrã edadadeba Ætaa abarida obadaa. Ædjia ara cadrãã mãra igarabadaa dewara Æcõrẽ Æeada Æpẽni carea. Ara mañ quĩrãca Æãda o panãã. ⁹ Mañ carea Ædjirãba jara panã quĩrãca aba Æãdua Ædjirã boroda Æemãrẽã. Baribãrã mañ naẽna Ædjirãã ebuã jaradua mañ boroba sãwã o Æaida.-

¹⁰ Jũma Æcõrẽba jaradara Samuelba dji boro iwidiã panãrãã nãwã jarasia:

¹¹ -Bãrãba aba bãrã boroda Æãdibãrãã, idjia nãwã oya: bãrã warrarã cũdra Æeara zocaya. Idjia Æcãrãã Æãcuaya carretadeba idjaba cawayodeba djõnamãrẽã. Dewararãda idji carreta nocoare pira wãbicuaya Æberãrã odebemada Æyã jãrecuãdamãrẽã. ¹² Æcãrãã Æãcuaya mil sordaorã bororãda Æeãdamãrẽã idjaba Æcãrãã Æãcuaya cincuenta sordaorã bororãda Æeãdamãrẽã. Æcãrãã Æãcuaya idji Æjũã odãdamãrẽã idjaba nãu ewãdamãrẽã. Mañ awara Æcãrãã Æãcuaya carretadebema idjaba djõi careabema odãdamãrẽã.

¹³ Mañ awara bãrã cau awẽrã Æeara zocaya. Ædjirãã Æãcuaya quera odãdamãrẽã, ne djudãdamãrẽã, idjaba pañ Æbudãdamãrẽã.

¹⁴ Idjaba bãrã Æjũã dji biara Æeara, bãrã uva Æjũã dji biara Æeara, bãrã olivo Æjũã sida edapeda idjiare Æearãã diacuaya. ¹⁵ Mañ awara bãrãba trigo ewabãdãdebemada, uva ewabãdãdebema sida edaya. Bãrãba Æ die ewabãdãza idjia aba edapeda idjiare Æearãã diacuaya. ¹⁶ Mañ awara bãrã nezocarã dji umaquĩrãda, dji wẽrã sida idji itea edaya. Bãrã pacara, burro sida dji biara Æeada idji itea edaya.* ¹⁷ Mañ awara bãrã ovejãdebemada, bãrã chiwatudebema sida edaya. Bãrãba die juachãbãdãza idjia aba edaya. Mañ awara ara bãdjida idji nezocarãda Æeãdia. ¹⁸ Mañ ewaride bãrã boroba mãwã o Æã carea Æcõrẽã quĩrã djuburiada iwidiãia baribãrãã idjia bãrã Æeãeara Ærĩãã.-

¹⁹ Samuelba mãwã jaradãmãna israelerãba ni mãrĩ bida Æjãnaã basía. Ætebãrãã nãwã jarasidaa:

* **8:16** Bãrã paca. Griego bedeade mãwã Æã Æãã. Hebreode Æã Æãã "bãrã cũdrãã."

-Ījānaēa. Dairāba quīrīā pan_Λ a_βa dadjirā boro baida. ²⁰ Māwā dewara drua beaba ādji boro eropan_Λ quīrāca dadjirā biēa eropanania. Ma_Λ boroba dadjirāra pe erobaya. Idjaba djōne wāb_Λdade idjidr_Λ nocoare wāya.-

²¹ Ma_Λ ūrīpeda Samuelba ādji bedeara jūma Ācōrēa jarasia. ²² Ma_Λne Ācōrēba panusia:

-Ādjirāba jara pan_Λ quīrāca odua. A_βa b_Λdua ādjirā boro bamārēā.-

Ma_Λ bērā Samuelba israelerā boroda a_βa b_Λyada apeda jūmarāda ādji puruza wābisia.

9

Samuel Saul ume dji unupedada

¹ Benjami_Λneba yōna Quis abadada basia. Idjira Abiel warra basia. Abiel-era Zero warra basia. Zerora Becorá warra basia. Becorára Apía warra basia. Apíara Benjami_Λneba yōna basia. Ma_Λ ēberā Quis abadara dji droma basia.

² Idjia warra cūdrada erobasia Saul abadada. Saulora jūma israelerā cāyābara quīrāwārēāra basia idjaba drasoara basia.

³ Ewari a_βa Saul zeza Quis burroda _Λc_Λr_Λ nēbasidaa. Ma_Λ carea idji warra Sauloa nāwā jarasia:

-Dadji burrorra j_Λr_Λdē wādua. Nezocada a_βa ededua.-

⁴ Ara ma_Λda Saulba Eprai_Λ eyaida b_Λ ējūāne, Salisade, Saali_Λne, Benjami_Λ ējūāne biēa j_Λr_Λ nībasia. Māwāmīna unuē basia. ⁵ Zup ējūāne jūēsidade Saulba idji nezocaa jarasia:

-Jēda wāna. Na_Λbara m_Λ zezara idji burro carea sopua b_Λēa āteb_Λr_Λ dadji carea sopua b_Λa.-

⁶ Dji nezocaba panusia:

-Na_Λ purude Ācōrēneba bedebarida b_Λa. Jūmarāba idjira waya pan_Λa. Jūma idjia jarab_Λr_Λara wārāda māwābaria. Idjimaa wāna. Idjia poya jaraisicada sāma burrorra j_Λr_Λdē wānida pan_Λda.-

⁷ Saulba panusia:

-Māēteara wāna. Barib_Λr_Λ _Λcārēda idji itea ededi? Dadjia enepedada pa_Λra jōsia. Ni cārē sida neē pan_Λa idjia diadē carea.-

⁸ Dji nezocaba panusia:

-Māna nama parata torroda a_βa erob_Λa.* Ma_Λg_Λra idjia diadēa jaramārēā sāma burrorra j_Λr_Λdē wānida pan_Λda.-

⁹⁻¹⁰ Saulba jarasia:

-Bia b_Λa. Wāna.-

Ara ma_Λda Saulora idji nezoca ume purudaa Ācōrēneba bedebarimaa wāsidaa. (Ma_Λ ewaride israelerāba Ācōrēneba bedebarira dau ēsā unubarida jarabadjidaa. Ma_Λ bērā a_βa_Λba Ācōrēa iwidi quīrīā b_Λdē jarabadjia: “Dau ēsā unubarida ac_Λdē wāna.”) ¹¹ Jūēbodode eyade _Λtaa nībasidaa. Ma_Λne awērārā baido jue_Λdē wāb_Λdada unusidaa. Ādjia ma_Λ awērārā nāwā iwīdisidaa:

-Dji dau ēsā unubarira _Λna_Λ purude b_Λca?-

¹² Awērārāba nāwā panusidaa:

-Māē, nocoare b_Λa. Isabe wānadia. Iēi puruba eya borode animarāda Ācōrēa babue diadi bērā idjira zesia. ¹³ Purude jūēsidadara idjira isabe j_Λr_Λd_Λdua. Māwāēb_Λr_Λ idjira eya borodaa ne code wāya. Idjiab_Λr_Λ animarā Ācōrēa babue diapedadada bia jara b_Λida b_Λa ēberārāba codi naēna. Isabe wānib_Λr_Λ idjira ununia.-

* **9:8** Parata torroda a_βa. Hebreo bedede nāwā b_Λ b_Λa “un cuarto de siclo.”

14 Ara maãda ãdjira puruðaa ãtaa wãsidaa. Jũebãdade Samuelera eya borodaa wãbãrãda ãdji ume quĩrãdjusia.

15 Nurẽmaena Saul jũei naẽna ãcõrẽba Samuelea naãgãda cawabisia:

16 –Nu ara naã horaca mãa Benjamiã ãjũãnebemada aba bãmaa diabueya. Idjidrã bãdua mã puru Israel boro bamãrẽã. Idjiabãrã bãrãra pilisteorã jãwaedabemada ãdrã bãya. Mãa unu bãa mã purura bio bia mĩga bãda. Idjaba mãa ãrĩ bãa ãdjirãba quĩrã djuburiada iwidi panãda.–

17 Samuelba Saul unuside ãcõrẽba idjia jarasia:

–Jãã ãberãdrã mãa bãa nuena jara basia. Idjiabãrã mã purura pe erobaya.–

18 Purude eda wãbadama Saulora Samuel caita wãpeda jarasia:

–Mã djuburia mãa jaradua dji dau ãsã unubari dera sãma bãda.–

19 Samuelba jarasia:

–Dau ãsã unubarira mãa. Eya borodaa mã na wãdua. Mãa quĩrãã bãa idi bãra mã ume ne coida. Nu diapeda bãa iwidiãrãda mãa jaraya. Mãwãnacarea mãa bãra idu wãbiya. 20 Burro ewari ãbea adua panã carea sopuarãdua. Bã ãberãrãba unusidãa. Maã awara jũma israelerãba quĩrãã panãa bãda, bã zezadeba yõbãdarã sida ãdjirã boroda beadida.–†

21 Saulba panusia:

–Baribãrã mãra Benjamiãneba yõnada jãwã bãa. Dai purura Israeldeba yõpedada doce purudebemada dji caibeara bãa. Maã awara Benjamiãneba yõpedadãdebemada mã ãberãrãra dji edaara bea. Maãda çcãrẽ cãrẽã bãa mãa mãwã jara bã?–

22 Maãbe Samuelba Saulora, idji nezoca sida eya borode bã dedaa edepeda ãberãrã treinta panã tãena chũmebisia dji dromaara bea chũmebadama.

23 Maãbe Samuelba ne djubarã nãwã jarasia:

–Ne djara mãa bãa awara bãbidara enedua.–

24 Ara maãda ne djubariba chĩdeebema djarada enesia Saulba comãrẽã. Maãne Samuelba jarasia:

–Codua. Mãa purua ãbaa ne codi jaraside naãgãra bã itea awara bãbisia.–

Ara maãda Saulora Samuel ume ne cosia. 25 Mãwãnacarea ãdjira eya borodeba puruðaa edaa zedapeda Samuel dede dji ãtaarebema dejãne Saul itea cãdada osidãa. 26 Mama Saulora cãisia.‡

Nurẽma Samuelba Saul maã ãtaarebema dejãne bãda trãpeda jarasia:

–Pirabaridua, wãida bãa.–

Ara maãda Saulora piradrãpeda Samuel ume dajadaa wãsidãa.

27 Purudeba wãbãdãde Samuelba Sauloa jarasia:

–Bã nezocaa jaradua na wãmãrẽã baribãrã bãra wadi wãrãdua. ãcõrẽba jarabi bãra mãa bãa jaraida bãa.–

Ara maãda Saul nezocara na wãsia.

10

Samuelba Saul israelerã boroda bãda

1 Maãbe Samuelba nedragada edapeda Saul boro ãrã weasia. Uridarraðe isõpeda nãwã jarasia:

–ãcõrẽba idi bãra bãbãrãa idji puru Israel boroda bamãrẽã. [Bãabãrã naã purura pe erobaya idjaba ãdjirã dji quĩrũnebemada ãdrã bãya. Nãwã

† 9:20 Jũma israelerãba quĩrãã panãa bãda, bã zezadeba yõbãdarã sida ãdjirã boroda beadida. Hebreo bedeadẽ nãwã bã bãa: “Jũma israelerã ne biada çbãa, bã zezadeba yõbãdarã bida edadaẽca?” ‡ 9:26 Dji ãtaarebema dejãne Saul itea cãdada osidãa. Mama Saulora cãisia. Griego bedeadẽ mãwã bã bãa. Hebreo bedeadẽ nãwã bãa: “Samuelera Saul ume bedeasia dji ãtaarebema dejãne. Nurẽma ãsabodode ãrãmasidãa.”

bΛa cawaya Ācōrēba wārāda bΛra israelerā boroda bΛsida.]* 2 NamaΛba bΛ wābΛrΛde Benjamiĭneba yōpedadarā ējūāne Selsa purude ēberāda umé unuya. Ādjira Isa quima Raquel tΛbaripedada caita panania. Ādjia bΛa nāwā jaradā: “BΛa burro jΛrΛ badara unusidāa. Maĭ bērā burro carea bΛ zezara sopuaē bΛa, ātebΛrΛ bārā carea sopua bΛa. Idjia iwidi bΛa sāwā bΛra unuida.”

3 Maĭ awara Tabor ējūāne bacuru wai bΛama jūēbΛrΛde ēberāda ūbea unuya. Ādjira Beteldāa wābΛdaa Ācōrēa ne diadi carea. AbaΛba chiwatuda ūbea erobaya. AbaΛba paĭda ūbea erobaya. Dewarabemaba uva bada animarā e odade erobaya. 4 Ādjia bΛa bedeadapeda paĭda umé diadā. Maĭra edadua.

5 MamaΛba bΛra Guibea purudāa wāya pilistorā sordaorā panabadama.† Purude jūēbodode Ācōrēneba bedeadadarāda eya borodeba edāa zebΛdada unuya. Ādjirāra Ācōrēneba bedea panania.‡ Ādji nocoare ēberārāba tōnōāda, chiruda, arpa sida zá nĭbadā.

6 Maĭ unubΛrΛde Ācōrē Jaurera bΛmaa zeya. Maĭ bērā bΛ sida ādjirā quīrāca Ācōrēneba bedeyaya. MamaΛba ĭtaa bΛra awara beya. 7 Mĭa jaradā jūma māwānacarea bΛa o quīrābΛrΛda odua, Ācōrēra bΛ ume bai bērā. 8 Maĭ bērā Gilgaldaa na wāpeda mĭra jĭādua. Domia abaΛde mĭra bΛma jūeya. Maĭbe Ācōrēa animarāda jūma babue diadā idjaba idji ume necai bai careabema animarā dragada babue diadā. Māwānacarea mĭa jaraya bΛa cārēda oida bΛda.-

9 Saul SamuelmaΛba wābΛrΛde Ācōrēba idji crĭchara awara bΛsia. Ara maĭ ewaride Samuelba jaradara jūma māwāsia. 10 Maĭ bērā Saul idji nezoca ume Guibeade jūēsidade Ācōrēneba bedeadadarāda zebΛdada unusidāa. Ara maĭda Ācōrē Jaurera Saulmaa zesia. Maĭba Saul sida ādjirā quīrāca Ācōrēneba bedea besia. 11 BaribΛrΛ Saul unubadarāba idjira Ācōrēneba bedea bΛda unusidade ara ādjidu bΛa jarasidāa:

-¿Cārēda sāwāsi Quis warra Saulora jāwā nūmΛra? ¿Idji sida Ācōrēneba bedeararica?-

12 Mamabema abaΛba jarasia:

-¿Ādjirā zezara cai?-§

Maĭ carea abaΛba ne oca badada cawaēne o bΛibΛrΛ israelerāba nāwā jarabadaa: “¿Saul sida Ācōrēneba bedeararica?”

13 Māwānacarea Saulora idji diguida jūēsia.* 14 Maĭne idji djabadrōāba idjĭa, dji nezocaa biĭda nāwā iwidiſia:

-Bārāra ¿sāma panasida?-

Saulba panusia:

-Dai burroda jΛrΛ panasidāa. BaribΛrΛ ununaē bērā Samuelmaa bedeadē wāsidaa.-

15 Idji djabadrōāba iwidiſia:

-¿Samuelba cārēda jarasi? Mĭ djuburia idjĭa jaradara jūma nēbΛrΛdua.-

16 Saulba jarasia:

-Idjĭa daia ebuda jarasia bārāba burrorā unusidada.-

BaribΛrΛ Saulba jaraē basĭa Samuelba idjĭa israelerā boro bai jaradara.

* 10:1 Bedea corchetede bΛra griego bedeadē bΛ bΛa. Hebreo bedeadē neēa. † 10:5 Hebreo bedeadē Guibea trĭba jara bΛa “Ācōrē eya.” ‡ 10:5 Ācōrēneba bedea panania. Hebreo bedeadē ebuda bΛēa sāwā bedeadē. Zocārāmaarā ādjĭa Ācōrē bedeadā mĭa cawaiē jara panasidāa waa dadjĭa ūrĭnaca bedeadē bedea panasidāa. § 10:12 Hebreo bedeadē maĭra ebuda bΛēa. ΛcΛrΛmaarā ēberāba Saulora biē jara bΛa. * 10:13 Idji diguidāa jūēsia. Griego bedeadē māwā bΛ bΛa. Hebreode bΛ bΛa: “Eya borode jūēsia.”

¹⁷ Māwānacarea Samuelba Mizpa purude israelerāra Ācōrē quīrāpita ābaa jΛresia. ¹⁸ Maļbe jarasia:

-Dadji israelerā Ācōrēba nāwā jara bΛa: “Mļa bārāra Egiptodeba ēdrΛ enesia. Ādji jΛwaedabemada idjaba jūma dewara puruba bārā biē o panΛnebemada ēdrΛ edasia.” ¹⁹ Ācōrēba bārāra bia mīga panΛnebemada idjaba sopuadebemada ēdrΛ edabarimīna naļ ewaride idjira igara panΛa. Maļ carea jara panΛa: “Aba bΛdua dadji boroda bamārēā.” Maļ bēra aba bΛdia. Bārā doce purura Ācōrē quīrāpita zedapeđa idjia cawabiya sālgΛ purudebemada dji boro baida. Maļbe maļ purudebema ēberārāra idji quīrāpita zedapeđa idjia cawabiya caida dji boro baida.-

²⁰ Maļbe Samuelba israelerā doce puruda Ācōrē quīrāpita jūma trΛcuapeđa Ācōrēba cawabisia dji borora Benjamiĭneba yōna purudebema baida.

²¹ Māwānacarea Samuelba Benjamiĭ purudebemarāra caitaara zebisia. Maļne Ācōrēba cawabisia dji borora Matrideba yōpedadadebema baida. Maļ ēberārānebemada Ācōrēba cawabisia Quis warra SauldrΛ edasida israelerā boroda bamārēā. Maļ bēra Saulora jΛrΛsidaa baribΛrΛ ununaē basía. ²² Maļ carea wayacusa Ācōrēa iwidisidaa Saulora zesi cawaya. Maļne Ācōrēba jarasia Saulora bΛmīna netatade mīrū bΛda. ²³ Ara maļda idjira jΛrΛde pira wānapeda puru quīrāpita enesidaa. Maļne puruba unusidaa idjira jūmarā cāyābara drasoara bΛda. ²⁴ Samuelba purua jarasia:

-Ācōrēba naļ ēberāda edasia bārā boro bamārēā. Dadjirā tāēna dewarada idji quīrāca neēa.-

Ara maļda puruba nāwā bia jarasia:

-jBia bΛa dadjirā boroda!-†

²⁵ Ara maļda Samuelba purua jarasia ādji boroba cārēda o baida bΛda. Maļra jūma cartade bΛsia. Maļbe dji cartara Ācōrē dede idji quīrāpita waga bΛsia. Māwānacarea Samuelba jūmarāda ādji deza wābicuasía.

²⁶ Saul sida idji puru Guibeadaa wāsía. Idji ume ĭcΛrΛ ēberā sozarra beada wāsidaa Ācōrēba ādjirā sođe bΛda bēra idjiare pananamārēā. ²⁷ BaribΛrΛ ĭcΛrΛ ēberā cadjiruarāba Saulora siriē bΛda ununa bēra idji itea nebiada diadaē basía. Maļ awara nāwā jarasidaa:

-Jāļ ēberāba dadjirāra ħsāwā ēdrΛ bΛi?-

BaribΛrΛ Saulba ādjia jara panΛra quīrācuitaē basía. ĀtebΛrΛ chupea besía.

11

Saulba amonitarā poyada

¹ Māwānacarea amonitarā boro Nahasada idji sordaorā ume Gala druađe wānapeda Jabe puruda jūrā edasidaa urađi carea. BaribΛrΛ maļ purudebemarāba Nahasaa jarasidaa:

-Dai ume beđe bΛdua ābaa necai panani carea. Maļbe dairāra bΛ nezocarāda beađia.-

² Amonitarā boro Nahasaba panusia:

-Mļa bārā ume beđe bΛya ābaa necai panani carea. BaribΛrΛ māwā ođi naēna jūmarāba jΛwa araarebema dauda mļa idu nuētabiđida panΛa. Māwā dewara puru quīrāpita mļa jūma bārā israelerāra quīrā perabiya.-

³ Jabeđebema bororāba nāwā panusidaa:

-Daia domia aba diadua jūma israelerāmaa beđe diabuedi carea. Maļne ni abaΛba daida carebađe zedaēbΛrΛ, दौरa bΛ jΛwaeda panenia.-

† 10:24 Hebreo beđeade bΛ bΛa: “Dadjirā borora zocai badua.”

4 Jabeđebemarāba diabuepedadara Guibea purude Saul babarima jūēsidaa. Mama Nahasaba jaradara purua jūma nēbΛΓΛsidaa. Mañ carea jūmarāda jīābi bΛga nūmesia. 5 Māwā panΛne Saulora idji paca bara idji ējūāneba zepeda nāwā iwidiſia:

–¿Sāwāsida? ¿Cārē cārēā jācua jīā duanΛ?–

Mañne puruba Sauloa Jabeđebemarāba jarapedadara jūma nēbΛΓΛsidaa. 6 Saulba mañ ūrīside Ācōrē Jauredeba besia. Nahasaba israelerā biē oi jarada carea Saulora bio quīrūſia. 7 Ara mañda pacada umé beasia. Drapetapeda tΛcuasia. Dji tΛcuadara Israel puru beaza diabuecuasia. Dji edepedadaba puruza nāwā jarasidaa:

–Bariduada Sauloare idjaba Samueleare djōne wānaēbΛΓΛ, idji pacara ara nañ paca quīrāca beadia.–

Ēberārā mañ ūrīpedadara Ācōrēba bio ne wayabisia. Mañ bērā abari crīchada edadapeda djōne wāsidaa. 8 Saulba ādjirāra Beze purude jΛresia. Ādji juachasiē Judabebemada treinta mil panasidaa, waabema israelerāda tresciento mil panasidaa. 9 Mañbe Jabeđebemaba diabuepedadarāa Saulba nāwā jarasia:

–Jabeđebemarāa jaradadua nu umatipa bai naēna dairāba ādjirāra ēdrΛ bΛdīda.–

Ara mañda ēberārā Jabeđebemaba diabuepedadara jēda wānapeda Saulba jaradara purua jarasidaa. Mañ ūrīside Jabeđebemarāra bio bΛsrīdasidaa. 10 Mañne ādjirāba amonitarā boro Nahasaa sewadeba jarasidaa:

–Nu dairāra bΛ jΛwaeda panenia. Mañne dairāra bΛa quīrīā bΛ quīrāca odua.–

11 BaribΛΓΛ nurēma Saulba idji sordaorāda cābana awara awara bΛsia. Idjia zocārā edasia idjaba dewara boro umé panΛa ādjiza abari quīrāca diasia. Waēi pāīmaena amonitarāra uraē wānapeda quena panasidaa aba umatipa babΛrΛdaa. Dji zocai panenara memenesidaa. Ni aba biē ābaa panenaē basía.

12 Mañne israelerāba Samuelea jarasidaa:

–¿CairābΛΓΛ Saulora dadjirā boro baida quīrīāē panasida? Dairāa jaradadua beadi carea.–

13 BaribΛΓΛ Saulba jarasia:

–Māwāēa. Idi ni abaΛda beadaēa Ācōrēba dadji israelerāra ēdrΛ edada bērā.–

14 Mañbe Samuelba purua jarasia:

–Gilgaldaa wāna. JāmabΛΓΛ Saulora dadjirā boroda wayacusa jara bΛdia.–

15 Ara mañda jūma israelerāra Gilgaldaa wānapeda Ācōrē quīrāpita Saulora bΛsidaa ādjirā boroda bamārēā. Mañbe Ācōrē ume necai beadi careabema animarā dragada babue diadapeda purura Saul sida ābaa bio bΛsrīda ne cosidaa.

12

Samuelba israelerā Saul jΛwaeda bΛda

1 Māwānacarea Samuelba jūma israelerāa nāwā jarasia:

–Bārāba jarapedadara mΛa jūma osia. MΛa aba bΛsia bārā boroda bamārēā.

2 Idira idjiabΛΓΛ bārāra pe erobaya. MΛra drōāda bΛ bērā boro torroa bΛa. MΛ warrarā drōā bea sida bārā ume panΛa. MΛ cūdra edaΛba aba idi ewarīdaa bārāra pe erobasia. 3 MΛra bārā quīrāpita bΛa. MΛa djārā pacada, burro sida jārīca basía idjaba sewadeba djārāra biē jaraca basía ni biē oca basía. MΛra paratabari ni abaΛare baca basía. BaribΛΓΛ mΛa cadjiruada osibΛΓΛ, bārāba

Ācōrē quīrāpita, dadjirā boro idjia edada quīrāpita bida jaradadua. Biē o badeba djārāneda edasibara mla jūma jēda diaya.–

⁴ Puruba panusia:

–Bla dairāra sewadeba biē jaraca basia ni biē oca basia. Djārāneda jārīca basia.–

⁵ Samuelba jarasia:

–Ācōrēba, dadjirā boro idjia edada bida ūrīsidāa bārāba mla bedeade balēana a panada.–

Puruba panusia:

–Māē, māwā bla.–

⁶ Małbe Samuelba jarasia:

–Ācōrēbāra Moiseda, Aaroł sida edapeda dadji drōā naēnabemarāra Egiptodeba ēdra enesia. ⁷ Mał bērā quīrācuīta ūrīnadua. Bārāba Ācōrē awara aba bārā boroda bamārēā balbisidāde biē osidāa. Małgāra Ācōrē quīrāpita mla bārā ebuda cawabiya. Ācōrēba bārāra, bārā drōā naēnabemarā sida bio carebasia. ⁸ Jacobo Egiptode bade wānacarea egiptorāba idjideba yōpedadarāda biē osidāa. Mał bērā ādjirāba Ācōrēa quīrā djuburiada iwididapeda idjia Moiseda Aaroł sida ādjirāmaa diabuesia. Małbe Moiseba Aaroł ume bārā drōā naēnabemarāra Egiptodeba ēdra enesidāa nał ējūāne pananamārēā.

⁹ Baribara dārāēne ādjirāba Ācōrēra igarasidāa. Mał carea idjia Hazordebema sordaorā boro Sisarāa ādjirāra idu poyabisia. Mał awara pilistorāa, Moab druadebema boroa bida ādjirāra idu poyabisia.* ¹⁰ Māwā panane israelerāba Ācōrēa nāwā quīrā djuburiada iwidisidāa: “Dairāba cadjiruada osidāa. Bāra igaradapeda Baalda, Astarte sida ēpēsīdāa. Baribara bla dairāra dji quīrū jawaedabemada ēdra balibara, bādra ēpē panania.” ¹¹ Mał carea Ācōrēba Gedeoł Jerobaal abadada, Baracoda, Jepteda idjaba mla sida diabuesia bārā dji quīrūnebemada ēdra bamārēā. Māwā bārāra necai panebadjidāa.

¹² Baribara amonitarā boro Nahasada bārā ume djōne zebāda cawasidāde bārāba mla nāwā jarasidāa: “Aba bādua dadjirā boroda bamārēā.” Ācōrēra dadjirā boromīna bārāba māwā jarasidāa. ¹³ Idi bārāba edapedada borora nama bla. Bārāba iwidipedadara Ācōrēba diasia. ¹⁴ Baribara Ācōrēra waya pananadua. Idjia jara bāra ijā odadua. Ni maārī bida igararānadua. Bārāba, bārā boro bida idjida wārāda ēpēnibara, bia duania. ¹⁵ Baribara idjia jara bāda ijānaēbāra idjaba igaradibara, idjia cawa oya bārā drōā naēnabemarā cawa oda quīrāca.†

¹⁶ Acladua. Bārāba ununia Ācōrēba bārā quīrāpita ne ununacada obāda. ¹⁷ Ara nawena trigo jara nūma bērā cue zecaa. Baribara mla Ācōrēa iwidīya cue zebimārēā idjaba baa sida baebimārēā. Małneba bārāba cawāda Ācōrē quīrāpita cadjiruada osidāda idji awara aba bārā boroda bamārēā iwidisidāde.–

¹⁸ Ara małda Samuelba Ācōrēa iwidisia. Małne Ācōrēba cuera zebisia. Baa sida bae nūmebisia. Mał unubāde puruba Ācōrēda, Samuel sida bio wayasidāa. ¹⁹ Mał carea jūmarāba Samuelea jarasidāa:

–Dairā, bla nezocarā beurānamārēā Ācōrēa iwidīdua. Dairāba naēna cadjirua opedada awara wayacusa cadjiruada osidāa Ācōrē awara aba dairā boroda bamārēā iwidisidāde.–

²⁰ Samuelba jarasia:

* **12:9** Sisarā. Juece 4:1-3. Pilistorā, moabitarā. Juece 10:6-7. † **12:15** Bārā drōā naēnabemarā cawa oda quīrāca. Hebreo bedeade māwā bl bla. Griegode nāwā bla: “Bārā boro sida cawa oya.”

-Ne wayarānadua. Wārāda bārāba bio cadjiruada osidaa. Jālbe Ācōrēba waa igararānadua. Wārāda soḏeba idjira ēpēnadua. ²¹ JΛwaba oda ācōrē beada ēpērānadua. MaḷgΛrāba bārāra poya carebadaēa ni poya ēdrΛ bΛḏaēa, wārā ācōrēē bērā. ²² BaribΛrΛ Ācōrēba quīrīāna bērā bārāra edasia idji puru bamārēā. Maḷ bērā idjia bārāra igaraēa ni abaΛba idjida biē jararānamārēā. ²³ Mḷa bārā carea iwidi baya. Māwā oēbΛrΛ Ācōrē quīrāpita cadjiruada o baya. Maḷ awara mḷa wadibida jaradia baya sāwā jipa nībadida panΛda. ²⁴ Bārāba unusidaa Ācōrēba bārā itea ne waiḃΛada o bΛda. Maḷ bērā aba idjidrΛ wayadadua. Soḏeba idjida ēpēnadua. ²⁵ BaribΛrΛ cadjiruada o pananibΛrΛ, Ācōrēba bārāra, bārā boro sida āyā baya.-

13

Pilisteorā ume djōpedada

¹ Saul 30 poa ḃaside israelerā boroda ḃesia. Idjira 42 poa ādji boro basía.*

² Saulba sordaorāda mil ũbea edasia. Mil umé idji ume panasidaa Micmá purude Betel eyaida bΛ ējūāne. Mil aba idji warra Jonataḷ ume panasidaa Guibea purude Benjamiḷneba yōpedadarā ējūāne. Saulba waabema sordaorāra ādji diguida jūma wābisía. ³ Guebá purude Jonataḷra pilisteorā sordaorā duanabadamaa wāpeda ādjirāra quenasía.† Maḷda pilisteorāba cawasidaa. Maḷ carea Saulba jūma Israel druade cachirura zabisía jūmarāda djōne zedamārēā. Maḷne nāwā jarabisía: “Hebreorā, ũrīnadua.” ⁴ Naḷ bedeada ādjirāba ũrīsidaa: “Saulba pilisteorāra quenasía. Maḷ carea pilisteorāba dadji israelerāra quīrāma panΛa.” Ara maḷda israelerāra Gilgal puruḏaa wāsidaa Sauloare djōni carea.

⁵ Maḷmisa pilisteorāra dji jΛresidaa israelerā ume djōni carea. Djōbada carretada treinta mil idjaba cawayoḏeba djōbada sordaorāda sei mil edesidaa.‡ Waabema sordaorā edepedadara bio cābana panΛ bērā poya juachadaē basía. Ādjirāra Micmānaa wānapeda Bet-aveḷneba ḷmāḏau odjabariare duanesidaa.

⁶ Israelerāba cawasidaa ādjirāra minijīchiaḏe panΛda, pilisteorāra ādji cāyābara zocārāra panΛ bērā. Maḷ carea uria ḃeade, jogaḃa ḃeade, mōgara waiḃΛa cobeade, idjaba baido juebada uria baido neē ḃeade bida mīrūcuasidaa. ⁷ Idjaba Jordaḷ do quīrārē ḷcΛrΛ mīrūcuasidaa Gadeba yōpedadarā duanΛma Gala druade. BaribΛrΛ Saulora Gilgalde ḃesia. Idji ume panΛ sordaorāra bio ne wayaaba cacua ure duanasidaa.

⁸ Samuelba jarada quīrāca Saulba domia aba idjira jḷā ḃesia.§ Māwāmīna Samuelera wadibida Gilgalde jūēē ḃesia. Maḷne Saul sordaorāra memenebΛda basía. ⁹ Maḷ carea Saulba jarasia:

-Animarāda jūma babue diaḏi carea enenadua. Animarā Ācōrē ume necai beaḏi careabema sida enenadua dji dragada babue diaḏi carea.-

Maḷbe Saulba animarāra Ācōrēba jūma babue diasía. ¹⁰ Ara māwā odacarea Samuelera jūēsía. Ara maḷda Saulba idjira audiabaride wāsía. ¹¹ Maḷne Samuelba jarasia:

-¿Cārē cārēā bΛa jāwā animarāra Ācōrēba babue diasí?-

Saulba panusia:

-Mḷa jāwā osía mḷ sordaorāra memenebΛda bērā idjaba bΛa jarada ewaride bΛra zeē bada bērā. Maḷ awara pilisteorāra Micmāne jΛre duanΛa dadjirā ume djōni carea. ¹² Mḷa crīchasia nama Gilgalde ādjirāra dadjirā ume

* **13:1** Hebreo bedeade maḷ versícolora ebuḏa bΛēa. † **13:3** Guebá. ḷcΛrΛamaarā Guebára Guibea purua. ‡ **13:5** Treinta mil. ḷcΛrΛ cartade tres mil bḷ bΛa. § **13:8** 1 Samuel 10:8.

isabe djõne zedida. Maãne mãa wadibida Ācõrẽa diaẽ basia carebamãrẽã. Maã carea mãwã ocara badamĩna mãa animarãda babue diasia.-

¹³ Baribara Samuelba panusia:

-Bla crĩcha neẽ bla quĩrãca jãwã osia. Ācõrẽba jaraðara bla ijãẽ basia. Ijãnabara idjia bada, badeba yõbdarã sida ewariza israelerã bororãda bacasia. ¹⁴ Baribara idjia jaraðara ijãnaẽ bẽrã bara dãrã israelerã boro baẽa. Ācõrẽba dewara eberãda baya idji puru boroda bamãrẽã. Maã eberãba oya Ācõrẽba quĩrãca bla quĩrãca.-

¹⁵ Ara maãda Samuelera Gilgaldeba Guibea puruðaa wãsia Benjamiãneba yõpedarã ejuãne. Maãbe Saulba sordaorã wadi idji ume panada juachasia. Jũma abaa seisciento panasidaa.

15

Ācõrẽba Saul igarada

¹ Ewari aba Samuelba Sauloa jarasia:

-Ācõrẽba mãra diabuesia bara idji puru Israel boroda bamãrẽã. Maã bẽrã Ācõrẽba jara bara quĩrãcuita urĩdua. ² Ācõrẽ ne jũma poya bla nãwã jara bla: "Mãa amalecitarãda cawa oya israelerã biẽ opedada carea. Israelerã Egiptodeba edrasidade amalecitarãba adjirãra idu wãya wãbidaẽ basia.*

³ Maã carea adjirãra jũma quenane wãnadua. Adjirãba ne erobeia sida jũma babuedadua. Ni maãrĩ bida adjirãra quĩrã djuburiarãnadua. Umaquĩrãrãda, wẽrãrãda, warrarãda, djiwidi topedada sida jũma quenamadua. Adji pacada, ovejada, cameyoda, burro sida jũma quenamadua."-

⁴ Ara maãda Saulba idji sordaorãra Telaiã purude abaa jarepeda juachasia. Maãne Judadebemada die mil panasidaa. Waabema sordaorãda dosciento mil panasidaa. ⁵ Maãbe Saulora idji sordaorã ume Amale puruðaa wãsidea. Puru caita jũnapeda do zaque orrocawa mĩrũsidea cawaẽne urade wãni carea. ⁶ Maãne Saulba quenitarãa nãwã jarasia:†

-Dairãba amalecitarãra jũma quenania. Maã bẽrã adjirã tãenabemada isabe ayã wãnadua. Dairãba bãrãra bea quĩrãẽ panla, dai drõã naenabemarã Egiptodeba edrasidade bãrãba carebapedada bẽrã.-

Ara maãda quenitarãra amalecitarã tãenabemada ayã wãsidea. ⁷ Mãwãnacarea Saulba idji sordaorã ume amalecitarãra quenane wãsidea Haviladeba aba Sur ejuãnaa. Sur ejuãra Egiptodeba amãdau odjabariare bla. ⁸ Amalecitarãra necoba jũma quenasidea. Baribara adjirã boro Agã abadada jidasidaa. ⁹ Ācõrẽba jũma quenamaduaada adamĩna idjaba adjia erobeia sida babuedaduaada adamĩna Saulba idji sordaorã bida mãwã oðãẽ basia. Amalecitarã boro Agãra beadaẽ basia. Idjaba dji biara bea ovejada, pacada, paca zaque boreguea beada, oveja zaque sida beadaẽ basia. Maã awara jũma ne bia beada babuedaẽ basia. Ababe dji mãcuaẽ beada idjaba siriẽ beada babuesidaa.

¹⁰ Mãwãnacarea Ācõrẽba Samuelea nãwã jarasia:

¹¹ -Mãra sopua bla Saul carea. Idjira bãrã boroda bledamĩna idjia mãra igarasia. Mãa jaraðara ijã oẽ basia.-

Maã urĩna carea Samuelera biẽ besia. Jũma maã diamasi Ācõrẽa bedea basia. ¹² Nurẽma diapedada pirabaripeba Saulora jarepeda wãsia. Maãne acarãba jarasidea Saulora Carmel puruðaa wãpeda mõgara waiblada ita nũmasida amalecitarã poyadada quĩrãnebabi carea. Mamaaba idjira jẽda Gilgaldaa wãsiada asidaa. ¹³ Samuel Saul bla jũside Saulba nãwã jarasia:

* **15:2** Exodo 17:8-16. † **15:6** Juece 1:16-18.

-Ăcōrēba b_Λra carebaya. Idjia jaradara m_Λa jūma ĩjā osia.-

¹⁴ Samuelba panusia:

-Māwā baib_Λra ħm_Λa sāwā ovejara, paca sida bia duan_Λda ũrī b_Λ?-

¹⁵ Saulba jarasia:

-M_Λ sordaorāba amalecitarāneda jārīnapeda enesidaa. Dji biara bea ovejara, paca sida zocai b_Λsidaa b_Λ Ācōrēa babue diadi carea. Barib_Λra waabemada dairāba jūma quenasidaa.-

¹⁶ Ma_Λne Samuelba Sauloa jarasia:

-Chupea ũrīdua. Ācōrēba idi diamasi jaradada m_Λa jaraya.-

Saulba panusia:

-Māēteara jaradua.-

¹⁷ Samuelba jarasia:

-Naēna b_Λra dji dromaēda crīcha ba_Λdamīna ħidira b_Λra Israeldeba doce puru yōpedadarā boroēca?‡ ħĂcōrēba b_Λra dadji israelerā boroda b_Λē basica?

¹⁸ Ācōrēba b_Λa ebu_Λda jarasia jā_Λ cadjirua obada amalecitarā ume djōmārēā aba jūma quenab_Λra_Λdaa. ¹⁹ Ma_Λda ħcārē cārēā idjia jaradara ĩjā oē basi? ħCārē cārēā ādjirā ne bia beara babueē basi? ħCārē cārēā edacuasi? Māwā odara Ācōrē quīrāpita cadjirua basía.-

²⁰ Saulba panusia:

-ĭMāwāēa, m_Λa Ācōrēba jaradara ĩjāsia! Idjia jarada quīrāca m_Λra amalecitarā ume djōne wāsia. Ādjirāra quenape_Λda ādjirā boro Agāra nama enesia. ²¹ M_Λ sordaorāb_Λra dji biara bea pacara, oveja sida quenanaē basía. Āteb_Λra nama Gilgalde enesidaa b_Λ Ācōrēa babue diadi carea.-

²² Ma_Λne Samuelba jarasia:

Animarā babue diadi cāyābara Ācōrēba biara quīrīā b_Λa idji bedeara ĩjā pananida.

Oveja draga babue diadi cāyābara biara b_Λa idjia jara b_Λra ĩjā odida.

²³ Ācōrēba jara b_Λ igara b_Λba daubara quīrāca bio cadjiruada o b_Λa.

C_Λw_Λra zarea b_Λba j_Λwaba oda ācōrē ēpē b_Λ quīrāca bio cadjiruada o b_Λa.

B_Λa Ācōrēba jaradara igarada bē_Λrā idjia b_Λra israelerā boro ba_Λda igarasia.

²⁴ Saulba Samuelea jarasia:

-M_Λa cadjiruada osia. Ācōrēba jaradara, b_Λa jarada sida m_Λa ĩjā oē basía. M_Λ sordaorāda wayada bē_Λrā ādjia o quīrīā pan_Λda idu obisia. ²⁵ Barib_Λra m_Λ quīrā djuburia m_Λ cadjiruara quīrādoada. Sordaorā pan_Λmaa wāna m_Λa Ācōrēa bia bedei carea.-

²⁶ Samuelba panusia:

-M_Λra b_Λ ume wāēa. B_Λa Ācōrēba jaradara igarada bē_Λrā idjia b_Λra israelerā boro ba_Λda igarasia.-

²⁷ Māwā jarape_Λda Samuelera wāb_Λra basía. Ma_Λne Saulba idjia cacua_Λde j_Λ b_Λ ide jidab_Λra_Λde ma_Λrī cōā edasia.

²⁸ Samuelba idjía jarasia:

-B_Λa m_Λ wua cōā edada quīrāca Ācōrēba b_Λ israelerā boro ba_Λda idi jārīpe_Λda dewara ēberā diasia. Ma_Λ ēberāra b_Λ cāyābara biara b_Λa. ²⁹ Israel Ācōrē dji Droma b_Λra sewa ocaa idjaba bedea aba b_Λa. Ma_Λ bē_Λrā idjia oyada adara quīrā awara ocaa ēberāba obada quīrāca.-

³⁰ Saulba jarasia:

‡ 15:17 1 Samuel 9:21.

-M̄la w̄arāda cadjiruada osia. Barib_{ΛΓΛ} m̄l quĩrā djuburia israelerā quĩrāpita, dji nocorā quĩrāpita bida m̄lra quĩrā perabirādua. Sordaorā pan_Λmaa wāna m̄la Ācōrēa bia bedesai carea.-

³¹ Mālbe Samuelera Saul ume sordaorā pan_Λmaa wānapeda Saulba Ācōrēa bia bedesia. ³² Māwānacarea Samuelba jarasia:

-Amalecitarā boro Agára namaa enenadua.-

Samuelmaa eneb_Λdade Agára necai basia beadaēda crīcha bada bēra.

³³ Barib_{ΛΓΛ} Samuelba idjía jarasia:

-B_Λa necoba zocārā beapeda wērārāda warra neē b_Λsia. Ara māl quĩrāca m̄la b_Λ papa sida warra neē b_Λya.-

Māwā jarapeda Gilgalde Ācōrē quĩrāpita Samuelba idjira necoba beatapeda pichipichia t_Λcuasia.

³⁴ Māwānacarea Samuelera idji puru Ramánaa wāsia. Saulora idji puru Guibeadaa wāsia. ³⁵ Mama_Λba l̄taa Samuelba waa Saulora ac_Λde wāé basia. Barib_{ΛΓΛ} Ācōrēba Saulora israelerā boro badada igarada bēra Samuelera idji carea bio sopua basia.

16

Samuelba Davi israelerā boroda b_Λda

¹ Ācōrēba Samuelea jarasia:

-¿B_Λra aba sālbe Saul carea sopua bai? M̄la idjira israelerā boro badada igarasia. M̄la quĩrā b_Λa b_Λra Beleñnaa wāida ēberā Jesé abadamaa.* Idji war-
radebemada m̄la aba b_Λya israelerā boroda bamārēā. Māl carea nedragada cachude t_Λ edapeda idjima wādua.-

² Samuelba Ācōrēa jarasia:

-Barib_{ΛΓΛ} m̄lda wāib_{ΛΓΛ}, Saulba cawasira m̄lra beaya.-

Ācōrēba panusia:

-Māēteara paca zaqueda ededua. Bariduaba iwidib_{ΛΓΛ} jaradua b_Λa animarāda Ācōrēa babue diade ze b_Λda. ³ B_Λa animarā babue diade wāb_{ΛΓΛ}de Jeséra edodua b_Λ ume wāmārēā. Mālne m̄la cawabiya b_Λa sāwā oida b_Λda. M̄la jarab_{ΛΓΛ} ēberāda b_Λdua israelerā boroda bamārēā. Mālne nedragara idji boro l̄r_Λ weadua.-

⁴ Ācōrēba jarada quĩrāca Samuelba osia. Beleñne jūēsida mamabema nocorāba ne wayaaba idjira audiabaridapeda nāwā iwidisidaa:

-¿B_Λra necai zeb_{ΛΓΛ}ca?-

⁵ Samuelba panusia:

-Māē, m̄la nāl paca zaqueda Ācōrēa babue diade ze b_Λa. Māl carea Ācōrē quĩrāpita bia duanani carea o_Λadua. Māwānacarea animarāda babue diade wānia.-

Mālbe Samuelba Jeséra idji warrarā sida Ācōrē quĩrāpita bia b_Λpeda edosia idji ume animarā babue diade wānamārēā. ⁶ Ādji jūēsidade Samuelba Jesé warra Eliáda unupeda nāwā crīchasia:

-Wārāda nāl_{dr} Ācōrēba edasia israelerā boroda bamārēā.-

⁷ Barib_{ΛΓΛ} Ācōrēba idjía jarasia:

-Ababe dji drasoada, quĩrāwārēā sida ac_Λrādua. Ēberāba mālra ac_Λbaria. Barib_{ΛΓΛ} m̄lara sodr_Λ ac_Λbaria. Nāl ēberāda m̄la edaē b_Λa israelerā boroda bamārēā.-

⁸ Mālbe Jeséba idji warra Abinadáda Samuel quĩrāpita tr̄s_Λsia. Barib_{ΛΓΛ} Samuelba jarasia:

* **16:1** Jesé. _Λc_Λ cartade Jeséra Isaí abadaa.

-Naãg_Λ sida ãcõrẽba edaẽ b_Λa.-

⁹ Maãbe Jeséba idji warra Samáda Samuel quĩrãpita trãsia. Barib_Λr_Λ Samuelba jarasia:

-Naãg_Λ sida ãcõrẽba edaẽ b_Λa.-

¹⁰ Jeséba siete warrarãra Samuel quĩrãpita trãsia. Barib_Λr_Λ Samuelba jarasia ãcõrẽba ni aba_Λ ãdjidebemada edaẽ b_Λada israelerã boroda bamãrẽã.

¹¹ Maãne Samuelba iwidisia:

-B_Λa çwaa warrarã neẽ b_Λca?-

Jeséba panusia:

-Dji jĩrũarebemada neẽa ovejada waga b_Λ bẽrã.-

Maã carea Samuelba jarasia:

-Idjira j_Λr_Λbidua. Idji jũẽi naẽna ne codaẽa.-

¹² Ara maãda Jeséba idjira j_Λr_Λbisia. Maã warrara quĩrãwãrẽã basia idjaba cacua dowa basia. Idjira dau biya querasia. Maãne ãcõrẽba Samuelea jarasia:

-Naãdr_Λ mãa edasia. Maã bẽrã idji boro ãrã nedragara weadua israelerã boroda bamãrẽã.-

¹³ Ara maãda Samuelba nedragara edapeã dji djabarã quĩrãpita maã warra ãrã weasia israelerã boroda bamãrẽã. Maã ewarideba ãtaa ãcõrẽ Jaurera maã warra Davi ume babadjia. Mãwãnacarea Samuelera ãdjima baãada idji puru Ramánaa wãsia.

Davi Saul itea traja beãa

¹⁴ Maã ewaride ãcõrẽ Jaurera Saul ume baãada ãyã wãsia. Maãne ãcõrẽba jaida idjimaa idu zebisia ewariza mãã sã bamãrẽã. ¹⁵ Maã carea Sauloare beaba idjia jarasidaa:

-Dai djuburia ãrãdua: ãcõrẽba b_Λr_Λ jaia idu mãã sãbi b_Λa. ¹⁶ Maã carea dai boro, dairãa arpa zá cawa b_Λada j_Λr_Λbidua. Mãwãra jaiba mãã sãb_Λr_Λde mãã ãberãba arpara zaya b_Λ necai bemãrẽã.-

¹⁷ Saulba jarasia:

-Mãẽteara arpa bio zá cawa b_Λada j_Λr_Λde wãnapeda mãmaa enenadua.-

¹⁸ Maãne idjiare bea aba_Λba nãwã jarasia:

-Mãa Beleãnebema Jesé warrada aba unusia. Mãã ãberãba arpara bio zá cawa b_Λa. Idjira quĩrãwãrẽã b_Λa, sozarra b_Λa, bio mãsrã b_Λa, idjaba crĩcha cawaaãbeba bedeabaria. Mãã awara ãcõrẽra idji ume b_Λa.-

¹⁹ Ara maãda Saulba Jesémaa ãcãrã nãwã jaraãde diabuesia:

-Dadjirã boro Saulba nãwã jara b_Λa: b_Λ warra Davi, dji oveja wagabarida mãmaa diabuedua.-

²⁰ Ara maãda Jeséba idji warra Davira Saulmaa diabuesia. Mãã awara paãda, uva ba animarã e oããde b_Λ sida burro ãrã jãcuapeda diabuesia. Chiwatu zaque sida aba diabuesia.

²¹ Davira jũẽpeda Saul itea traja besia. Saulba Davira bio quĩrãã basia. Mãã bẽrã idjira b_Λsia idji djõi careabemada eronĩbamãrẽã. ²² Saulba Davira bio bia unu b_Λ bẽrã bedeada Jesémaa diabuesia Davira idji ume idu bebimãrẽã.

²³ Jaiba Saul mãã sãb_Λr_Λde Daviba arpada zabadjia. Mãwã zá b_Λde Saulora necai bebadjia jaira ãyã wãbadji bẽrã.

17

Davi Goliã ume djõna

¹ Maã ewaride pilisteo sordaorãda Soco purude Judadeba yõpedadarã ãjũãne ãbaa dji jãredapeã Epes-damiã abadaãde duanesidaa. Mãã ãjũãra Soco puru idjaba Azecã puru ãsi basia. ² Maãne Saulora israelerã sordaorã ume

Ela do caita bΛ jewedade dji jΛresidaa. Mama chāwē duanasidaa pilisteorā ume djōni carea. ³ Pilisteorāra eya abΛde duanasidaa. Mañne israelerāra dewara eyade panasidaa. Jewedada ādjirā ēsi basia.

⁴ Mañne pilisteorā duanΛmaΛba ēberā bio mēsrā bΛda jewedadaa zesia. Mañ ēberāra Goliá abadjidaa. Goliára Gat purudebema basía. Idji drasoara sei bicaca auđu basia. ⁵ Idji borode ne zarea bronze odada jΛ bΛbadjia. Idji jāare bronze cadaba jūātrΛ jΛ bΛbadjia. Dji zΛgΛara cien libra auđu basia.* ⁶ Idji jīrū epanane bronze odaba jūātrΛ jΛ bΛbadjia. Mañ awara mīāsu zaque bronze odada ēcarrade awa bΛbadjia.† ⁷ Idji mīāsu waibΛada bio omoa basia. Dji quidara jiorro oda basía. Dji quida zΛgΛara quince libra basica bΛa.‡ Idji djōi careabema eronībabarida idji nocoare nībasia. ⁸ Goliára jewedade nūmepeda israelerā sordaorā nāwā biasia:

–¿Cārē cārēā jāwā chāwē duanΛ? Māra pilisteoa. Jūma bārāra Sauloare djōbadaa. Māduba pilisteorā carea djōya. Mañ bēra ēberāda aba edadadua bārā carea mā ume djōne zemārēā. ⁹ Idjia māda poya beaibΛrΛ jūma dairāra bārā nezocarāda panenia. BaribΛrΛ māa idjida beasira bārāra dai nezocarāda panenia. ¹⁰ Idi māa bārā israelerāa orra bedea bΛa: ēberāda aba namaa diabuedadua mā ume djōmārēā.–

¹¹ Mañ ūrībΛdade Saulora, idji sordaorā sida bio ne wayasidaa. Abeda sāwā odida cawa crīchadaē basía.

¹² Davira Jesé warra basía. Jeséra Epratadeba yōna basía. Juda druade Beleñ purude bΛbadjia. Saul israelerā boro baside Jeséra bio drōāda basia. Idjia warrarāda ocho erobasia. ¹³ Idji warrarā drōāara panada ūbea Sauloare djō panasidaa. Dji nabemara Eliá basía. Idjiarebemara Abinadá basía. Mañarebemara Samá basía. ¹⁴ Mañ ūbeabema warrarāra Sauloare djō panasidaa. Davira Jesé warra dji jīrūarebema basía. ¹⁵ Davira Saul bΛmaa wāpeda jēda Beleñnaa zebadjia idji zeza oveja waga bai carea.

¹⁶ Mañmisa pilisteo Goliába diapeda, quewara bida israelerāa orra bedeabadjia. Cuarenta ewari māwā osia.

¹⁷ Ewari aba Jeséba idji warra Davia jarasia:

–Warra, bΛ djabarā itea nañ die pañda, nañ trigo jututiada sida ē aba ededua.§ ¹⁸ Mañ awara sordaorā boro itea nañ die quesoda ededua. Mañbe bΛ djabarā sāwā panada iwidipeđa ādjía jaradua ne diabuedamārēā. Mañneba māa cawaya ādjira bia panada.

¹⁹ Mañmisa Saulora, Davi djabarāra, waabema sordaorā sida Ela jewedade pilisteorā ume djōni carea panasidaa.

²⁰ Diapedeđa Daviba idji ovejara dewara ume beesia wagamārēā. Mañbe idji zezaba jaradara edapeđa wāsia. Davi jūēne wāsīde israelerā sordaorāra djōne wābΛda bēra bΛga duanasidaa. ²¹ Mañne israelerāra pilisteorā chāwē duanΛ quīrāpe chāwē duanesidaa. ²² Daviba ededara ne wagabari jΛwade amepeda idji djabarā chāwē duanΛmaa pira wāsia ādji sāwā panada iwidī carea. ²³ Ādji ume bedea bΛde Gat purudebema mēsrā bΛ Goliára pilisteorā chāwē duanΛmaΛba jewedadaa zepeda israelerāa orra bedeasia idjia obari quīrāca. MañgΛara Daviba jūma ūrīsia.

²⁴ Israelerāba Goliá unubΛdade bio ne wayadapeđa jēda pirasidaa. ²⁵ Ādjiduba jarasidaa:

–¿Bārāba jāñ ēberāra unusidaca? Idjia dadjirāa orra bedeade zebaria. Bariduaba jāñ pilisteoda beaibΛrΛ dadji boroba mañ ēberāra ne bara bΛya.

* **17:5** Cien libra auđu. Hebreo bedeade bΛ bΛa “cinco mil siclos.” † **17:6** Mīāsu zaque. ΛcΛrΛmaarā mañgΛara neco basía. ‡ **17:7** Hebreo bedeade bΛ bΛa “seiscientos siclos.” § **17:17** Ē aba. Hebreo bedeade bΛ bΛa “efa.”

Idji cau sida diaya. Mañ awara idjia parata diabi bΛra dji zeza ēberārāa waa diabiēa.–

²⁶ Daviba idji caita duanΛ ēberārāa nāwā iwidiisia:

–Jāñ pilisteo cacua wēāgoē tabΛra ζcai jāwā Ācōrē zocai bΛ sordaorāda orra bedei carea? Jāwā dadji israelerā biē jara bΛda ababa beaibΛΛ, ζcārēda idjía diadi?–

²⁷ Ādjia naēna jarapedadara wayacusa jarasidaa. ²⁸ Davi djaba dji nabema Eliába ūrīsia Davira dewararā ume nēbΛrΛ bΛda. Mañ carea quīrūpeda Davia nāwā jarasia:

–ζCārē cārē zesi? ζJāñ oveja zocārēēbe tabΛda ējūā pōāsa ewaraga bΛde āduba beesica? Mā cawa bΛa bΛra sāwā bΛda. BΛra namaa ze bΛa ababe dairā djō duanΛda acΛi carea.–

²⁹ Daviba panusia:

–Mā ζcārē cadjiruada osi? ζAbabe iwidi bΛēca?–

³⁰ Ara mañda idji djaba caitabemada āyā wāsia. Mañbe dewara ēberārāa Goliá beaidebemada iwidi side ādjia bida abarida panusidaa. ³¹ Daviba māwā iwidi bΛda ūrīside ācΛrΛba Saulmaa jarade wāsidaa. Mañ carea Saulba idjira trābisia. ³² Mañbe Daviba Sauloa jarasia:

–Mā boro, ni ababa jāñ pilisteora wayaiē bΛa. Mā, bΛ nezocara idji ume djōne wāya.–

³³ Saulba panusia:

–BΛduba jāñ pilisteo ume poya djōne wāēa. AcΛdua bΛra wadi cūdrada bΛda. Mañne idjira drōāda bΛa. Idjira cūdra edaba djō babaria.–

³⁴⁻³⁵ Daviba panusia:

–Mā boro, mā zeza oveja waga bΛde imamada wa wida zepeda ovejada ca edesira māra caidu wāpeda idjia ca erobΛra jāribaria. Idjaba mañ animarāba māda orraibΛrΛ idji quidatrΛde jidapeda u jidabaria aba beabΛrΛdaa. ³⁶ Wida imama sida māwā obaria. Mā jāñ pilisteo cacua wēāgoē tabΛra ara mañ quīrāca oya, Ācōrē zocai bΛ sordaorāda orra bedea bΛ bērā. ³⁷ Ācōrēba māra imama jΛwadebemada idjaba wi jΛwadebemada ēdrΛ edasia. Ara mañ Ācōrēba māra jāñ pilisteo jΛwadebemada ēdrΛ edaya.–

Mañne Saulba idjía jarasia:

–Māēteara wādua. Ācōrēra bΛ ume baya.–

³⁸ Ara mañda Saulba idjia djōi careabema jΛbarida Davia jΛbisia. Ne zarea bronze odada Davi boroēde jΛbipeda jā jūātrΛbari sida Davia jΛbisia. ³⁹ Mañbe Daviba Saul necoda cΛrrΛde jΛpeda arima pΛrrΛa zasia. BaribΛrΛ jΛca bērā poya wāē basía. Daviba Sauloa jarasia:

–Nañra jΛca bērā māra poya wāēa.–

Ara mañda Daviba jūma ērācuasia. ⁴⁰ Mañbe idjia eronībbari bacurura edapeda do zaquedaa wāpeda mōgara borogoa quedada juesuma idji buchacade pe edasia. Mōgara tabaribarida idji jΛwade edapeda pilisteo Goliá ume djōne wāsia.

⁴¹ Mañne Goliára Davimaa pīāca zebΛrΛ basía. Idji djōi careabema eronībbari idji nocoare nībasia. ⁴² Goliába bio acΛbΛrΛde unusia Davira cūdra quīrāwārēā bΛda idjaba cacua dowa bΛda. Mañ bērā siriē bΛ quīrāca unusia. ⁴³ Mañ carea nāwā jarasia:

–ζCārē cārē jāwā bacuru catΛ zebΛrΛ? ζMāwāra māra usaca?–

Mañne idji ācōrē bea trāneba Davira biē jarasia. ⁴⁴ Mañ awara nāwā jarasia:

–Zedua, mā bΛ djarara diaya āgosoba, mēābema animarā bida codamārēā.–

⁴⁵ BaribΛrΛ Daviba panusia:

-B̄ara m̄ ume djõne ze b̄la neco bara, m̄ãsu bara, idjaba m̄ãsu zaque bara, barib̄r̄a m̄ra b̄ ume djõne ze b̄la ãcõrẽ ne jũma poya b̄ tr̄ãneba. Idjira dai israelerã sordaorã ãcõrẽa. B̄la idj̄iab̄r̄a orra bedeasia. ⁴⁶ Idi ara maã ãcõrẽba b̄ara m̄ã poyabiya. M̄ã b̄ara beapeda ob̄lá tutaya. B̄ djarara, waabema pilisteorã djara sida m̄ã diaya ãgosoba, m̄ẽãbema animarã bida codamãrẽã. M̄ãwã jũmarãba cawadia wãrã ãcõrẽda dai israelerã tãẽna b̄ada. ⁴⁷ Maã awara nama duan̄ba cawadia ãcõrẽba ãdr̄a edacada necoba ni m̄ãsuba. Nama ãcõrẽdr̄a djõya. Maã b̄rã idjia b̄ãrãra dairãa poyabiya.-

⁴⁸ Maãne Goliãra Davi beai carea caitaara wãb̄r̄a basia. Ara maãda Davira idji ume djõne pira wãsia. ⁴⁹ Idji j̄awara buchacade berajupeãa m̄õgarada edapeãa Goliãmaa tabarisia. Maã m̄õgarara pilisteo dratude jou dogosia. Maãba Goliãra b̄arrubari bæasia. ⁵⁰ M̄ãwã Daviba m̄õgara tabaribariba Goliãra poyasia. Neco neẽ idjira beasia. ⁵¹ Davira Goliã tab̄amaa pira dogopeãa Goliã necoda ãũta edasia. Maãba abeãa beatapeãa ob̄lá tutasia.

Waabema pilisteorãba ãdjidebema m̄ẽsrãara b̄ara beu tab̄ada ununapeãa memenesidaa. ⁵² Ara maãda Judãdebema sordaorãra, waabema Israel sordaorã sida djõni carea b̄aga duanenapeãa araa pira wãsidea. Maãbe caidu quena wãsidea Saaraã purudeba aba Gat purudeãa idjaba Ecroã purude eãa wãbada daucha. Maã ora abeãa jũma bira basia pilisteorã beapeãadaba.

⁵³ M̄ãwã ãpẽ wãpeãadacarea israelerã jẽda zeb̄ade pilisteorãba ne bepeãadara jũma edacuasidea. ⁵⁴ Maãne Daviba Goliã borora edapeãa Jerusaleã purudeãa edesia. Barib̄r̄a Goliãba djõi careabema erobãdara idji wua dede wagasia.

⁵⁵ Maã naẽna Saulba Davira Goliã ume djõne wãb̄r̄ada unuside idji sordaorã boro Abne abadaa nãwã iwidisia:

-Abne, jãã warra zezara ¿cai?-

⁵⁶ Abneba panusia:

-Ay, m̄ boro, m̄ã wãrãda adua b̄la.-

Maã carea Saulba idjia jarasia:

-Mãẽteara iwidide wãdua idji zezara cai cawaya.-

⁵⁷ Daviba Goliã beapeãa jẽda zeb̄ade Goliã borora j̄awade erobasia. Abneba idjira unupeãa Saulmaa edesia. ⁵⁸ Maãne Saulba iwidisia:

-Warra, ¿b̄ zezara cai?

Daviba panusia:

-M̄ra b̄ nezoca Beleãnebema Jesé warra.-

18

Jonataã Davi ume dji bia

¹ Saul ume bedeãadacarea Davira Saul warra Jonataã ume dji biada panesidaa. Jonataãba Davira quĩrã basia ara idji quĩrã b̄ quĩrãca. ² Maã ewaride Saulba Davira idji ume bebisia. Waa idji zeza ume b̄amãrẽã idu wãbiẽ basia. ³ Jonataãba Davira quĩrã basia ara idji quĩrã b̄ quĩrãca. Maã b̄rã bedeãa b̄asidaa dji biada paneni carea. ⁴ Jonataãba idji djiora Davia ãrã diasia. Maã awara idji djõbada necoda, enedr̄mada, c̄rr̄a trãjãbadada, cacuade jãbari sida diasia.

⁵ Saulba Davi djõne diabueb̄r̄aza Daviba poyabadjia. Maã carea Saulba idjira idji sordaorã boro dji dromada b̄asia. Maãra jũma Saul sordaorãba, idjiare bea bida bia unusidaa.

Davi trã b̄aga b̄ carea Saul so ãrãna

6 Daviba pilisteo Goliá beadacarea israelerã sordaorãra jêda ädji puruza wãsidãa. Israelerã puruza jũene wãbãdade wërãrãba Saulora audiabaribadjidãa. Maãne ðasriðaba trããbadjidãa, caribadjidãa, idjaba tõnõãda, dewara sida zabadjidãa.* 7 Mãwã cari panãne nãwã trããbadjidãa: Saulba ëberãda mil beasia baribãrã Daviba die mil beasia.

8 Maã ùrĩside Saulora so ãrĩsia. Maã carea quĩrũbideba jarasia:

–Ädjirãba jara panã Daviba ëberãda die mil beasida maãne mãa milbe beasida. ¡Cawaëne idjira ädjirã boroda ðãdia!–

9 Mamaãba ãtaa Saulba Davira quĩrãcuíta ðabadjia.

10 Nurẽma Æcõrẽba jaida Saulmaa idu zebisia. Maã jaiba idjira quĩrã cawaë nũmebisia idji de dromane. Maãne Daviba Saul carebai carea idji arpara zá basia idjia obari quĩrãca. Saulba mĩãsuda idji jãwãde erobasia. 11 Cawaëne Saulba maã mĩãsuba araa tẽũtasia. Idjia crĩchasia Davira dedãa su jidaida. Baribãrã Daviba ðarima umé aubesia su bearãmãrẽã.

12 Saulba cawa basia Æcõrẽra idji ume baðada äyã wãsida baribãrã Davi ume ðãda. Maã bẽrã idjia Davira waya basia. 13 Maã ewaride Davira mil sordaorã boroda ðasia idji caita ðarãmãrẽã. Djõne wãbãdaza Daviba sordaorãda edepeda bia enebadjia. 14 Æcõrẽra idji ume ðã bẽrã ne jũmane bia wãbadjia. 15 Davira ne jũmane bia wã bẽrã Saulba waya basia. 16 Baribãrã jũma Judãdebemarãba, waabema israelerã biða Davira bio quĩrã panasidãa djõne wãbãdaza ädjirãra edepeda bia enebadjia bẽrã.

17 Ewari abã Saulba Davia jarasia:

–Mã cau dji nabema Merãda bãa diaya ðã quima bamãrẽã. Mãa ababe quĩrã ðãa ðãra mã itea sozarra djõ baida Æcõrẽba djõbibãrãde.–

Baribãrã Saulba wãrãda nãwã crĩcha basia: “Mãa Davi beai cãyãbara biara ðãa pilisteorãba beadida.”

18 Maãne Daviba panusia:

–Baribãrã mãra dji dromaëa ðã wigu bai carea. Mã ëberãrã sida dadji Israel druãde dji dromarãëã.–

19 Saulba Davia idji cau Merãra diai jaraðamĩna dji ewari jũeside diaë basia. Ætebãrã ëberã Adriel abadaa diasia. Adrielerã Mehola purudebema basia. 20 Maãne Saulba dewara cau Mical abadada erobasia. Maã wërãba Davira quĩrã basia. Saulba cawapeda ðasriðasia. 21 Nãwã crĩchasia: “Mã cau Micalera Davia diaya. Maãbe idjideba mãa Davira pilisteorã jãwãde bæbiya.” Maã carea Saulba wayacusa Davia jarasia:

–Idibãrã wãrãda ðãra mã wigu baya.–

22 Maã ewaride Saulba idjiare beaa nãwã jarasia:

–Bãduã Davi ume bedebãdade jaraðadua mãa idjira bio quĩrã ðãda idjaba bãrã biða idjira bia unu panãda. Maã bẽrã mã caura edaduaã adadua.–

23 Sauloare beaba Davia mãwã jarasidãa. Baribãrã Daviba panusia:

–Mãra ne neë quirua idjaba dji dromaëa. ¿Ara jãwã quiruda dadjirã boro wigu baida ðãca?–

24 Sauloare beara wãnapeda Daviba jaraðara Sauloa jũma nẽbãrãsidãa.

25 Baribãrã Saulba crĩcha basia Davira pilisteorãa beabida. Maã bẽrã jarasia:

–Davia jaraðadua mã cau carea paratara iwidië ðãda. Mãa ababe quĩrã ðãa idjia pilisteorã umaquĩrã cacua wẽãgoða eda cien eneida. Idjia jaraðadua pilisteorãba dadjirã bië opedada carea mãa ädjirãra abari quĩrãca bië o quĩrã ðãda.–

* 18:6 Dewara sida. Hebreo bedeadã maãra ebuða ðããa.

26-27 Sauloare beaba Davia maãra jarasidaa. Maã beðeara Daviba bia ùrĩsia dji boro Saul cauda eda quĩrĩã bada bẽrã. Saulba jarada ewari naẽna Davira idji sordaorã ume wãnapeda dosciento pilisteorãra quenasiðaa.† Daviba maã umaquĩrãra cacua wẽãgocuapeda dji era Saulmaa edesia idji cau edai carea. Ara maãda Saulba idji cau Micalera diasia Davi quima bamãrẽã.

28 Maãne Saulba wãrãda cawasia Æcõrẽra Davi ume ðada idjaba idji cau Micalba Davira bio quĩrĩã ðada. 29 Maã carea biara wayasia. Maãne Davi ume dji quĩrũda besia aba beubãrãdaa. 30 Maã awara pilisteorã ãdjirã ume djõne zebãdaza Daviba dewara sordaorã bororã cãyãbara auðuara poyabadjia. Maã bẽrã idjira trã ðaga besia.

19

Saulba Davi beai bada

1-2 Saulba idji warra Jonataãa, idjiare beaa bida jarasia Davira beadamãrẽã. Baribãrã Jonataãba Davira bio quĩrĩã ða bẽrã maãgãðebemada idjia jũma nẽbãrãsia. Nãwã jarasia:

-Mã zeza Saulba ðara bea quĩrĩã ðaa. Maã bẽrã quĩrãcuita ðadua. Nu diapeda puru dajada mĩrũ ðedua. 3 Maãne mã zeza ume pãrãrãde wãnia ða mĩrũ ða caita. Mã ðaðebemada idji ume beðeaya. Idjia oi crĩcha ðada cawasira mãã bãa jaraya.-

4 Nurẽma Jonataãba Daviðebemada idji zezaa nãwã bia jarasia:

-Mã boro, ða nezoca Davira biẽ orãdua. Aãdua, idjia ðara ni cãrẽ cadjirua sida oẽ ðaa ãtebãrã bio careba ðaa. 5 Idji beadi adua Goliãra beasia. Maã ewaride Æcõrẽba pilisteorãra jũma dadji israelerãa poyabisia. Maã unuside ðara bio ðãsridasia. Baribãrã idi ¿cãrẽ cãrẽã idjira biẽ o quĩrĩã ða? Idjia ni cãrẽ cadjiruada oẽ ðaa ðaa idjira beai carea.-

6 Jonataãba jara ða ùrĩbãrãde Saulba panusia:

-Warra, Æcõrẽ quĩrãpita wãrãneba jaraya: mãã Davira beabiẽa.-

7 Saul wãnacarea Jonataãba Davira trãpeda idji zeza ume beðeada jũma nẽbãrãsia. Maãbe Jonataãba Davira Saulmaa edepeda Davira Saul ume besia naẽna bada quĩrãca.

8 Maã ewaride israelerãra wayacusa pilisteorã ume djõsidaa. Davira djõne wãpeda zocãrã quenabãrã carea pilisteorãra memenesidaa. 9 Baribãrã Æcõrẽba jaira waya Saulmaa idu zebisia. Saulora mããsu catã chũmasia Daviba arpa zá ðaðe. 10 Cawaẽne Saulba Davira mããsuba su jidai basia baribãrã Daviba bera aubuesia. Maã bẽrã mããsura deðaa su nũmane wãsia. Ara mãã diamasi Davira mĩrũ wãsia.

11 Maã bẽrã Saulba sordaorãda Davi deðaa diabuesia aã pananamãrẽã idjaba nurẽma diapeda Davi beadamãrẽã. Baribãrã idji quima Micalba Davia nãwã jarasia:

-Bãda naã diamasi mĩrũ wãẽbãrã nu ðara beadia.-

12 Maã bẽrã dji dajadaa aãbadadeba Micalba Davira jãcaradeba uðaa ðapeda Davira mĩrũ wãsia. 13 Maãbe Micalba jãwaba oda ãcõrẽ waibãada Davi cãðade ðasia. Maã boroare chiwatu carada ðapeda borobaba ãnẽbari cobãsia.* 14 Diapeda Saulba sordaorãa Davi jidabaside Micalba jarasia idjira cacua biẽ ða bẽrã cãðade ðada. 15 Sordaorãra Saulmaa jẽda wãnapeda maãra nẽbãrãsidaa. Baribãrã Saulba ãdjira wayacusa Davi jidade wãbisia. Nãwã jarasia:

-jãðade ða sida idjira jidaðapeda mããma enenadua beai carea!-

† 18:26-27 Doscientos pilisteorã. 2 Samuel 3:14de jara ðaa Daviba cien beasida. Aãrãmaarã Micalba dji jãwaba oda ãcõrẽra Daviba cacuade jãbariba jã ðasia.

* 19:13

¹⁶ Ara mañda sordaorãba Davira jidade wãsidaa. Idji dede eda wãnapeda idji cãdade jãwaba oda ãcõrẽda chiwatu cara bara tabãda unusidaa. ¹⁷ Mañ carea Saulba idji cau Micallea jarasia:

-¿Cãrẽ cãrẽã mãra jãwã cõrũgasi? ¿Cãrẽ cãrẽã mã dji quĩrũra mĩrũ wãmãrẽã carebasi?-

Micalba panusia:

-Idjia jarasia carebaẽbãra mãra beaida.-

¹⁸ Davi mĩrũ wãside Ramá purudaa Samuel acãde wãsia. Mama Daviba jũma nẽbãraasia sãwã Saulba idjira osida. Mañbe Davira, Samuel sida Nayo abadaada panane wãsidaa. ¹⁹ Baribãra ãcãraaba Sauloa jarasidaa Davira Nayode bãda Ramá puru caita. ²⁰ Ara mañda Saulba sordaorãda Davi jidade diabuesia. ãdjirã jũesidade ãcõrẽneba bedeabadarãda unusidaa ãcõrẽneba bedeã duanãda.† Samuelera ãdji nocoare basia. Mañne cawaẽne ãcõrẽ Jaurera Saulba diabuedarãmaa zesia. Mañbe ãdjirã sida ãcõrẽneba bedeã duanesidaa.

²¹ Saulba mañ cawaside dewara sordaorãda diabuesia. Jũesidade maãgarã sida ãcõrẽneba bedeã duanesidaa. Mañ bẽrã Saulba dewararãda diabuesia. Baribãra maãgarã sida ãcõrẽneba bedeã duanesidaa. ²² Mañ carea ara idjida Ramá purudaa Davi jidade wãsia. Secú abadaãde baido juebada uriama jũeside iwidisia Davida idjaba Samuelda sãma panã cawaya. Mañne eberãrãba jarasidaa ãdjira Nayode panãda Ramá puru caita. ²³ Mañ bẽrã Saulora Nayodaa wãsia. Wãbãraãde ãcõrẽ Jaurera idjimaa zepeda idji sida ãcõrẽneba bedeã besia. Mãwã bedeã wãbãraãda Nayode jũesia Ramá puru caita. ²⁴ Mama idjia jã bãra ãrãpeda Samuel quĩrãpita ãsa diamasi bida ãcõrẽneba bedeã basia. Mañ carea abãba ne oca badãda cawaẽne o beibãra israelerãba nãwã jarabadaa:

-Saul sida ¿ãcõrẽneba bedeabarica?-

21

Davi mĩrũ wãna

¹ Mañ ewaride Davira Nobo purudaa sacerdote Ahimele acãde wãsia. Baribãra Ahimeleba Davira iduba zebãraãda unuside dauperasia. Audiabãripeda nãwã iwidisia:

-¿Sãwã jãwã bãduba nĩ?

² Daviba sewadeba panusia:

-Dadjirã boro Saulba mãa ne obi bãa. Baribãra ni abãa maãgãdebemada cawabirãduada asia. Mãa jaraãdama mã sordaorã ume dji ununia. ³ Mẽrã, ¿cãrẽda erobã coi carea? Paãda juesuma wa ne baridua bãa erobã sida mãa diadua.-

⁴ Mañne sacerdoteba panusia:

-Mãa paã erobãra baridua paãã. ãtebãra ãcõrẽ quĩrãpita bãda paãda erobãa.* Bã ume panã sordaorãda idi wẽrãrã ume cãinaẽ panãbãra mañ paãra mãa diaya.-

⁵ Daviba panusia:

-Ni abããda wẽrã ume cãinaẽ panãa. Dai djõne wãbãdaza ãcõrẽ quĩrãpita bia beadida panãa. Idi biara mãwã panãa dadjirã boro Saulba diabueda bẽrã.-

⁶ Mañne sacerdoteba Davia paã ãcõrẽ quĩrãpita badãra diasia dewarada neẽ badã bẽrã. Mañ paãra erobãsia paã djiwidida ãcõrẽ quĩrãpita bãda bẽrã.

† **19:20** ãcõrẽneba bedeã duanãda. Hebreo bedeãde ebuda bããã sãwã bedeasidada. Zocãrãmaãrã ãdjia ãcõrẽ bedeãda mãã cawaiẽ jara duanasidaa waa dadjia ãrĩnaca bedeãde bedeã duanasidaa. * **21:4** Levitico 24:5-9.

7 Mañ ewariđe Saul nezoca Doé abadada Ācōrē quĩrāpita ne oi carea mama basia. Idjira Edoñnebema basía. Saul oveja wagabadarã boro basía. 8 Mañne Daviba sacerdote Ahimelea jarasia:

–¿Bla djōbada necoda wa mĩāsuda nama neē bāca? Dadjirã boro Saulba isabe zebida bērã mñ necoda, dewara djōi careabema sida eneē basía.–

9 Ahimeleba panusia:

–Bla Ela jewedade beada pilisteo Goliá neco badada nama erobla. Dai sacerdote djio waga erobla jēdaare wuaba bārã bla.† Quĩrã bābārã, edadua. Mñ dewarada neē bla.–

Daviba jarasia:

–Jã cãyãbara biara bāra neēa. Mñ diadua.–

10 Ara mañ ewariđe Davira Saul carea pilisteorã puru Gat abadada mĩrũ wāsia dji boro Aquisi abadamaa. 11 Mañne Aquisiare beaba jarasidaa:

–¿Jari bāra Davi, Israeldebema boroēca?‡ Wērã cari duane idjidebemada nãwã trãsidaa:

Saulba ēberãda mil beasia baribārã Daviba die mil beasia.

12 Ādjia mãwã jarapedada carea Daviba bio crīcha nūmesia. Bio waya basia Gat purudebema boro Aquisiba idjira beabida. 13 Mañ carea ādji quĩrāpita quĩrãé bā quĩrãca babadjia. Dji dede eda wābadade idji bichiwiiba orrecuabadjia idjaba idobara idji icarade zowuabibadjia. 14 Mañne Aquisiba idjiare beaa nãwã jarasia:

–Jã ēberãra quĩrãé tabla! ¿Cãrē cãrēã idjira mñ quĩrāpita enesida? 15 ¿Idjira nama enesidaca mñ quĩrāpita quĩrã cawaē bamãrēã? Bãrãmaarã ¿quĩrãé beara nama neēca? Jã ēberãra mñ dedebemada āyã ededadua!–

22

1 Mamaaba Davira Adulañ puru caita eya uriade mĩrũ bađe wāsia. Davi djabarãba, dji zezaba, jũma dji zeza ēberãrã bida idjira mama bada ũrīsidade idji ume panane wāsidaa. 2 Mañ awara jũma ēberãrã bia mĩga beada, ne diai bara beada, sođe biē bea sida idjima wāsidaa. Mañne Davira ādjirã boroda besia. Jũma ābaa cuatrociento panasidaca bla. 3 Mamaaba Davira Mizpa purudaa wāsia Moab druade. Idjia Moab druadebema boroa nãwã jarasia:

–Mñ djuburia, mñ zezada mñ papa sida nama idu bebidua aba Ācōrēba sãwã oida mñ cawabibārãda.–

4 Mañbe Daviba djibarirãra Moab druadebema boromaa edepeda amesia. Ādjirãra mama panesidaa Davi eyade mĩrũ bamisa. 5 Mañne Ācōrēneba bedeabari Ga abadaba Davia nãwã jarasia:

–Waa nañ eyade mĩrũrãdua. Jēda Juda druada wãdua.–

Ara mañda Davira Haret oida wāsia.

Saulba sacerdoterã quenana

6 Ewari aba Saulora Guibea purude eya zaquede chūmasia tamarisco bacuru edre. Idji jwade mĩāsuda erobasia. Jũma idjiare beara idji ume panasidaa. Mañne ācārã idjima zedapeda jarasidaa Davida, idji ume panrã sida unusidada. 7 Saulba idjiare beaa nãwã jarasia:

–Ũrĩnadua, bãrãra mñ quĩrãca Benjamiñneba yōpedadarãa. Baribārã Judadeba yōna Jesé warra Davira dadji israelerã boroda beibārã, ¿idjia bãrãa ējũada, uva ējũa sida diaica? ¿Idjia bãrãra idji sordaorã bororãda bāica?*

† 21:9 Sacerdote djio. Hebreo bedeade bā bla “efod.” Mañ versículode ebuđa blã cãrēnebemada bedeada bla. ‡ 21:11 Davi, Israeldebema boro. Hebreo bedeade bā bla “Davi, nañ ējũañebema boro.”

* 22:7 Hebreo bedeade nãwã bā bla: “¿Idjia bãrãra mil bororãda idjaba cien bororãda bāica?”

⁸ Māwāmīna bārāra bedea ausidaca b̄la m̄ āyā b̄l̄di carea. Ni ab̄al̄ba m̄l̄a jaradaē basía m̄ warra Jonatāl̄ra Jesé warra Davi ume bedea b̄l̄sidada. Ni ab̄al̄ba m̄l̄da crīchadacaa. Idira m̄l̄are bāda Daviba m̄l̄ra beai carea b̄la m̄l̄ warra Jonatāl̄ba m̄wā crīchabida b̄ērā. Barib̄l̄r̄l̄ bārāba māl̄nebemada m̄l̄a jaradaē basía.–

⁹ Māl̄ne Edōl̄nebema Doé ādji tāēna b̄l̄ba nāwā jarasia:

–M̄l̄a Jesé warra Davira Nobo purude unusia. Idjira Ahitob warra Ahimele ume bedea basia. ¹⁰ Ahimeleba Ācōrēa iwidisia Daviba s̄wā oida b̄l̄ cawaya. Māl̄ awara djōbada neco pilisteo Goliáde bādada, coi careabema sida diasia.–

¹¹⁻¹² Ara māl̄da Saulba Ahitob warra Ahimelera, idji zeza ēberārā sida jūma tr̄l̄bisia. Ādjirāra Nobo purude Ācōrē sacerdoterā basía. Ādjirā Saulma jūēsidade Saulba Ahimelea jarasia:

–Ahitob warra, m̄l̄a jarab̄l̄r̄l̄ra ūrīdua.–

Ahimeleba panusia:

–Jaradua, m̄l̄ boro.–

¹³ Māl̄ne Saulba iwidisia:

–ĶCārē cārēā b̄l̄ra Jesé warra Davi ume m̄l̄ beadi carea bedea ausida? M̄l̄a cawa b̄la b̄la pāl̄da, djōbada neco sida idjía diasida. Māl̄ awara b̄la Ācōrēa iwidisia Daviba s̄wā oida b̄l̄ cawaya. Māl̄ b̄ērā idira idjia m̄l̄ra beai carea b̄la.–

¹⁴ Ahimeleba panusia:

–Māwāēa. M̄l̄ boro, jūma b̄l̄are bea cāyābara Davira b̄l̄ ume jipaara b̄la. ĶIdjira b̄l̄ wiguēca? ĶB̄l̄ wagabada sordaorā boroēca?† ĶJūma b̄l̄ diguidabemarāba idjira waya panl̄ēca? ¹⁵ Idibeb̄l̄r̄l̄ m̄l̄a Ācōrēa iwidī b̄l̄ēa idjia s̄wā oida b̄l̄ cawaya. Māl̄ b̄ērā m̄l̄ boro, jararādua m̄l̄ra m̄l̄ ēberārā sida bedeadē panl̄da. Wārāda m̄l̄, b̄l̄ nezocaba cārē sida adua b̄la nāl̄ nēb̄l̄radebemada.–

¹⁶ Barib̄l̄r̄l̄ Saulba ĩjānaē b̄ērā nāwā jarasia:

–Ahimele, b̄l̄ra, b̄l̄ zeza ēberārā sida m̄l̄a jūma beabiya.–

¹⁷ Ara māl̄da Saulba idji wagabada sordaorāa nāwā jarasia:

–ĶĀcōrē sacerdoterāra jūma quenadua! Ādjirā sida Daviare duanl̄a. Ādjia cawasidāa Davira m̄l̄rū nīda barib̄l̄r̄l̄ m̄l̄a jaradaē basía.–

Barib̄l̄r̄l̄ idji wagabada sordaorāba Ācōrē sacerdoterāra bea quīrīānaē basía. ¹⁸ Māl̄ carea Saulba Edōl̄nebema Doéa jarasia:

–ĶB̄l̄ab̄l̄r̄l̄ Ācōrē sacerdoterāra quenadua!–

Ara māl̄da Doéba ādjirāra quenasia. Māl̄ ewaride 85 sacerdoterāda ādji djio j̄l̄ beada quenasia. ¹⁹ Māl̄ awara sacerdoterā puru Nobodaa wāpeda umaquīrārāda, wērārāda, warrarāda, djiwidi toda queēda sida necoba jūma quenasia. Pacada, burroda, oveja sida quenasia.

²⁰ Barib̄l̄r̄l̄ Doéba quenab̄l̄r̄l̄de Ahimele warra Abiatada Davi b̄l̄maa m̄l̄rū wāsia.‡ ²¹ Māl̄ne idjia Davia nēb̄l̄r̄l̄asia s̄wā Saulba Ācōrē sacerdoterāra quenabisida. ²² Daviba idjía jarasia:

–M̄l̄ Nobo purude baside Edōl̄nebema Doé sida mama basia. M̄l̄a cawa basia idjira Saulmaa wāpeda m̄l̄ jāma bādara jaraida. Māl̄ b̄ērā m̄l̄dr̄l̄ bedeadē b̄la b̄l̄ zeza ēberārā jūma quenana carea. ²³ M̄l̄ ume bedua. Ne wayarādua. Abari ēberāba m̄l̄da, b̄l̄ sida bea quīrīā b̄la. M̄l̄ ume besira idjia b̄l̄ra beaēa.–

† **22:14** Ἀσαρῶμαρᾶ μαλ̄ bedeaba jara b̄la: “ĶB̄l̄a jarab̄l̄r̄l̄ra isabe ocaca?” ‡ **22:20** Ahimele warra Abiatada. Hebreo bedeadē b̄l̄ b̄la: “Ahitob warra Ahimele warra Abiatada.”

26

Daviba Saul bea ama bada

¹ Mañ ewaride Zip purudebemarāda Guibeadaa wānapeda Sauloa nāwā jarasidaa:

-Davira Haquila eya zaquede ējūā pōāsa ewaraga ḅ quīrāpe mīrū ḅḅ.-*

² Ara mañda Saulba dji biara bea Israeldebema sordaorāda mil ūbea edapeda Zip ējūā pōāsa ewaraga ḅḅdaa Davi jḅḅde wāsidaa. ³ Mañne Haquila eya zaquede o icawa cāisidaa. Mañ eya zaquera ējūā pōāsa ewaraga ḅ quīrāpe ḅḅ.

Mañne Davira ējūā pōāsa ewaraga ḅḅde basia. Idjia cawasia Saulba idjira jidade zebḅḅda. ⁴ Mañ bēḅā ḅḅḅḅ diabuesia Saulora idji sordaorā sida sāma panḅda cawai carea. Ādjirā jēda zesidade jarasidaa wārāda Saulda jūēsida. ⁵ Mañbe Davira Saul idji sordaorā ume panḅmaa chupea wāpeda quīrācuita acḅḅḅ Saulda, Ner warra Abne sida sāma cāi panḅ cawaya. Mañ Abnera Saul sordaorā boro basia. Daviba unusia Saulora idji sordaorā ēsi cāi ḅḅda. ⁶ Davira jēda wāpeda hititadebema Ahimele ume idjaba Seruyā warra Abisai ume bedeasia. Abisaira Joā djaba basia. Daviba ādjia iwīdisia:

-¿Caida mñ ume Saul cāi ḅḅmaa wāi?

Abisaiba panusia:

-Mñda ḅḅ ume wāya.-

⁷ Mañ diamasi Davira Abisai ume Saul sordaorā panḅmaa wāsidaa. Jūēsidade unusidaa Saulora cāi ḅḅda. Idji boro nocoare mīāsuda egorode su nūmasia. Mañne Abneda, idji sordaorā sida Saul cāi ḅḅ orrocawa cāi panasidaa. ⁸ Mañ carea Abisaiba Davia jarasia:

-Idi Ācōrēba ḅḅ dji quīrūra ḅḅ jḅwade ḅḅḅḅḅḅ. Saulora mñā idu beabidua. Ara idji mīāsuda idjira egorodaa su jidaya. ḅarima aḅa subḅḅḅḅḅḅ beaya.-

⁹ Baribḅḅ Daviba jarasia:

-Idjira bearādua. Ācōrēba ḅḅda boroda beasira idjia cawa oya. ¹⁰ Ācōrē quīrāpita mñā jaraya ababe idjiabḅḅḅ Saulora beubida ḅḅḅ. Āībēḅā ewari aḅa idjia Saulora ara jāwā beubiya wa dji quīrū ume djō ḅḅde beubiya. ¹¹ Idjiabḅḅḅ Saulora dadjirā boroda ḅḅda bēḅā mñā Saulora beaēa. Baribḅḅḅ idji jiadoda, mīāsū sida idji boro nocoare beada edadapeda isabe wānia.-

¹² Ara mañda Daviba mīāsuda, jiado sida Saul boro nocoare beada edadapeda wāsidaa. Ādjia opedadara ni aḅḅḅḅḅ ununaē basia ni ūrīnaē basia. Ni aḅḅḅḅḅ ḅḅḅḅḅ basia Ācōrēba jūmarāda bio cāibigada bēḅā. ¹³ Mañbe Davira dewarabema eya zaque boroḅḅḅ wāsia. Mama idjira Saul sordaorā panḅ quīrāpe tḅḅḅ aride besia. ¹⁴ Mañne Daviba Saul sordaorā boro Abneda trḅ jarasia:

-¡Abne! ¿Ūrī ḅḅca?-

Abneba panusia:

-¿Caida jāwā dadjirā boro Sauloa bia ḅḅ?-

¹⁵ Daviba jarasia:

-¿ḅḅḅḅḅ Israel druade dji mēsḅḅḅḅḅ ḅḅḅca? Mañda ¿cārē cārēā dadjirā boro Saulora wagaē ḅḅ? Idi ēberāda bārā cāi duanḅḅḅḅḅ wāpeda dadjirā borora beida basia. ¹⁶ ḅḅḅ cadjiruada osia. ḅḅḅ dadjirā borora wagaē basia. Ācōrē quīrāpita mñā jaraya: Ācōrēba ḅḅda borora bārāba wagapedadaē bēḅā, ḅḅda ḅḅ sordaorā sida jūma beudida panḅḅ. Saul mīāsuda, jiado sida idji boro nocoare beadada jḅḅḅḅḅḅḅ unui cawaya.-

¹⁷ Saulba cawasia Davida māwā bedeā ḅḅḅḅ. Mañ bēḅā jarasia:

* **26:1** Ējūā pōāsa ewaraga ḅḅ. Hebreo bedeade ḅḅ ḅḅḅ “Jesimoḅ.”

-Mā warra Davi, ¿bada jāwā bedea bāca?-

Daviba panusia:

-Māē, mā boro. Māda māwā bedea bāa. ¹⁸ Bāa ¿cārē cārēā mā, bā nezocada biē oi carea ēpē bā? ¿Cārēneba māa bāra biē osi? ¿Cārē cadjiruada osi?

¹⁹ Mā boro, mā djuburia māa jarabāra ūrīdua. Ācōrēba bāda mā ume quīrūbisibāra māa idjīa animarāda babue diaya bā quīrūbira tumabimārēā. Baribāra ēberārāba bāda mā ume quīrūbisidabāra, Ācōrēba ādjirāra biē bāya. Ādjirāba māra Ācōrēba diada druadebemada āyā jarētabāda quīrāca nama mīrū zebisīdaa. Nāwā jarabādaca bāa: āyā wādua dewara ācōrē bea ēpēmārēā. ²⁰ Nama Ācōrēba diada drua āi māra bearādua. Māra usa tā quīrāca bāaē bā bērā ¿bāa cārē cārēā māra beai carea jarā bā? ¡Eyade suērru beai carea jarā bā quīrāca māra ēpē bāa!-

²¹ Mañ carea Saulba panusia:

-Mā warra Davi, māa cadjiruada osia. Ēberā crīcha neē bā quīrāca māa bio āi o basia. Mā ume jēda wāna. Idi bāa māra beadaē bērā māa bāra waa biē oēa.-

²² Daviba panusia:

-Mā boro, bā mīāsura nama bāa. Sordaoda aba diabuedua edade zemārēā. ²³ Ācōrēba ēberāza ne biada diaya ādjia jipa o panā carea idjāba wārāda ījā o panā carea. Idi Ācōrēba bāra mā jawade bāsia. Baribāra māa bāra beaē basia, idjiabāra bāra dai boroda bāda bērā. ²⁴ Māa Ācōrēa iwīdi bāa māda zocai bāmārēā, māa idi bāra zocai bāda quīrāca. Idjāba iwīdi bāa māra jūma bia mīga bādebemada ēdra bāmārēā.-

²⁵ Saulba panusia:

-Ācōrēba bāra carebaya, mā warra Davi. Wārāda bāa ne waiābāda o bāya. Bāa obāra jūma bia odjaya.-

Mañbe Davira āyā wāpeda Saulora jēda idji druadaa wāsia.

27

Davi pilistorāma bada

¹ Māwānacarea Daviba nāwā crīchasia: “Ewari aba Saulba māra beaya. Biara bāa māra pilistorā druadaa mīrū wāida. Māwāra Saulba māra beai carea nā Israel druade waa jarāēa. Mama idjia māra poya jidaēa.”

² Ara mañda Davira, seisciento sordaorā idji ume panā sida pilistorā puru Gat abadadaa wāsīdaa. Mañ puru borora Maó warra Aquisi basia.

³ Mañne Davira, idji sordaorā sida ādji ēberārā bara Aquisi caita Gat purude panesīdaa. Daviba quimada umé erobasia. Aba Ahinoañ basia. Ahinoañra Jezreel purudebema basia. Dewarabemara Abigail basia. Abigailera Carmel purudebema basia. Idjira Nabal pēdra wērā basia. ⁴ Saulba ūrīsia Davira Gat puruādaa mīrū wāsīda. Mañ bērā Davi beai carea waa jarāē basia.

⁵ Ewari aba Daviba Aquisia nāwā jarasia:

-Bāa māda bia unu bābāra, bā druade puru zaqueda aba māa diadua dai panani carea. Mā, bā nezocara bā puru dromane baiē bāa.-

⁶ Ara mañ ewarīde Aquisiba Sicla puruda Davia diasia. Mamaāba ātaa mañ purura Juda druadebema bororāba eropanesīdaa. ⁷ Davira poa aba auđu jedeco quīmārē pilistorā druade basia. ⁸ Mama panāne Davira idji sordaorā ume gesuritarāmaa, gezritarāmaa, idjāba amalecitarāmaa bīda ne jārīcuade wābadjīdaa. Mañ ēberārāra Telaiñ purudeba Sur ējūāare aba Egipto drua daucha panabadjīdaa.* ⁹ Ne jārīcuade wābādaē Daviba idji sordaorā

* **27:8** Telaiñ purudeba. Acāraamaarā mañba jara bāa: “Drōā naēnabema ewarīdeba ātaa.”

ume umaquĩrãrãda, wẽrãrã sida jũma quenabadjidãa. Ni abãada zocai ðãda basía. Baribãrã ovejada, pacada, burroda, cameyoda, cacuade jãbada sida jũma edacuadapeda Aquisimaa jẽda wãbadjidãa. ¹⁰ Maãne Aquisiba nãwã iwidibadjia:

-Idi bãrãra ¿sãma ne jãrĩcuade wã panasida?-

Maãne Daviba sewadeba nãwã panubadjia:

-Negue êjũãne Juda druade Jerameeldeba yõpedadarãba eropananada, quenitarãba eropananã sida jãrĩcuade wã panasidaa.-

¹¹ Ne jãrĩcuade wãbãrãde Daviba umaquĩrãrãda, wẽrãrã sida jũma quenabadjia. Ni abãada zocai ðãca basía. Idjia nãwã crĩchasia: “Abãada zocai ðãsira maãne idjira Gat purudãa zeibãrã Aquisia jaraisicada mãa odãda.” Davi pilisteorã druade baside mãwã o ðabadjia. ¹² Maã carea pilisteorã boro Aquisiba crĩchasia Davira idjiare ðãda. Idjia jarasia: “Daviba o ðã carea idji puru Israelba idjira quĩrãma panãa. Maã bãrã idjira ewariza mãare ðaya.”

28

Saul daubara wẽrãmaa wãna

¹ Maã ewaride pilisteorãda dji jãresidãa israelerã ume djõni carea. Maãne pilisteorã boro Aquisiba Davia nãwã jarasia:

-Bãa bio cawa ðãa ðãra, ðã sordaorã sida mãare djõne wãnida panãda.-

² Daviba jarasia:

-Bia ðãa, ðãa unuya sãwã mã, ðã nezocara djõbarida.-

Aquisiba jarasia:

-Mãwã baibãrã, ðãra mã wagabarida ðãya abã ðã beubãrãdãa.-

³ Maã naẽna Saulba jũma daubararãda Israel druadebemada ãyã jãrecuasìa.* Maã awara Samuelera jaidasia.† Israelerãra idji carea jãsidãa. Idji puru Ramãne tãbarisidãa.

⁴ Pilisteo sordaorãra ãbaa dji jãredapeda Suneã purude duanesidãa. Maãne Saulba idji sordaorãra ãbaa jãrepeda Guilboa eyade duanesidãa. ⁵ Baribãrã pilisteo sordaorã unuside Saulora ne wayaaba cacua urea nũmesìa. ⁶ Maã carea Saulba ãcõrẽa iwidisia sãwã oida ðã cawaya. Baribãrã ãcõrẽba cãimocaradeba ni Uriã abadadeba biã cawabiẽ basía.‡ Maã awara ãcõrẽneba bedeabadarãba poya cawabidãẽ basía. ⁷ Maã carea Saulba idjiare ðeaa nãwã jarasia:

-Bẽwãrã jaure ume bedeabari daubara wẽrãda jãrãdãdua, mãã idjidẽba cawai carea sãwã oida ðãda.-

Maãne idjiare beaba panusidãa:

-Endor purude daubara wẽrãda ðãa.-

⁸ Ara mããda Saulora quĩrã awara djiosìa ni abããba idjira cawarãnamãrẽã. Maãbe idjiare ðeada umẽ edapeda diamasi mãã wẽrãmaa wãsia. Idjia daubara wẽrãa nãwã jarasia:

-Mãã djuburìa mãã jarabãrã bẽwãrã jaureda zebidua idji ume bedeai carea.-

⁹ Baribãrã daubara wẽrãba panusia:

-¿Cãrẽ cãrẽã ðãa mãã mãwã obi ðã? ¿Saulba odãra ðãa adua ðãca? Idjia daubararãda naã Israel druadebemada jũma ãyã jãrecuasìa. ¿Saulba mãã beamãrẽã ðãa mãwã obi ðãca?-

¹⁰ Maãne Saulba ãcõrẽ quĩrãpita wãrãneba nãwã jarasia:

-Mãã ãcõrẽ trãneba jaraya naã obãrã carea ðãra biẽ odãẽda.-

¹¹ Maã carea daubara wẽrãba iwidisia:

-Mãẽteara ¿ðãa cai jaureda zebi quĩrã ðã?-

* 28:3 Deuteronomio 18:9-14. † 28:3 1 Samuel 25:1. ‡ 28:6 Uriã. Exodo 28:30.

Saulba panusia:

-Samuel jaureda zebidua.-

¹² Ara mañda daubara wērāba Samuel jaureda trāsia. Samuel jaure unside miādua biapeda Sauloa jarasia:

-Bla ¿cārē cārēā māra cūrūgasi? ¡B!ra Saulda jāwā bla!-

¹³ Saulba panusia:

-Ne wayarādua. Bla unu b!da m!a jaradua.-

Daubara wērāba panusia:

-Jaureda egorodeba !taa zeb!rada unu bla.-§

¹⁴ Saulba iwidisia:

-Idjira ¿cai zaca b!?-

Daubara wērāba panusia:

-Idjira drōāda bla. Idjia cacuade j! b!ra drasoā bla.-

Mañne Saulba cawasia Samuel jaureda māwā b!da. Mañ carea idjira chīrāborode b!rru cobesia. ¹⁵ Mañne Samuel jaureba idjia iwidisia:

-¿Cārē cārēā bla m!ra mīā sē b!? ¿Cārē cārēā namaa zebisi?-

Saulba panusia:

-B!ra namaa zebisia m!a sāwā oida b!da cawa crīchaē b! bērā. Pilisteorāra m! ume djōne zesidaa. Mañne Ācōrēba m!ra igara bla. M!a sāwā oida b! iwidib!rade idjia cāimocaradeba cawabicaa. Mañ awara idjideba bedeabadarāba poya cawabidaēa. Mañ carea b!da tr! bla m!a sāwā oida b!da cawabimārēā.-

¹⁶ Samuel jaureba panusia:

-¿Cārē cārēā m!a iwidi b!? Ācōrēba b!da igarapeda b! ume dji quīrūda besia. ¹⁷ Idjia b!ra osia m!neba jaraēa quīrāca. Idjia b! israelerā boro badada jārīpeda b! ume baēa Davia diasia. ¹⁸ Idjia jaraēara bla i!ā oē basía. Bla amalecitarāra jūma quenaē basía idji quīrūbideba obida quīrāca.* Mañ bērā idi b!ra jāwā o bla. ¹⁹ Mañ awara Ācōrēba b!da, israelerā sida pilisteorāa poyabiya. Nu b!ra, b! warrarā sida m! ume beudarā panabadama panania.-

²⁰ Samuel jaureba jaraēa carea Saulora bio ne wayapeda egode baesia. Idjira cacua norrabari basia ewari aba āsa diamasi bida ne coē baēa bērā.

²¹ Daubara wērā Saul caita wāpeda unusia idjira ne wayaaba cacua urea nūm!da. Mañne jarasia:

-M!, b! nezocaba b! beēara i!āsia. M! beadi adua bla jaraēara m!a jūma osia. ²² M! djuburia ūrīdua. M!a b!a pa!da ma!rī diaya comārēā. Māwā b!ra waya cacua !b!aya nocodaā wāmārēā.-

²³ Barib!ra Saulba coēana asia. Mañ bērā daubara wērāba, Sauloare bea bida jara panesidaa ne comārēā. Māwā jara pan! carea Saulba ne coyada asia. Egode tabaēada c!dāde !ta chūmesia. ²⁴ Daubara wērāba paca zaque boreguea b!da idji de caita erobasia. Mañ pacara beapeda djusia. Idjaba harinada b!rat!peda pa! dji ēsābari neē b!da ābusia. ²⁵ Mañra Sauloa, idjiare bea bida diasia codamārēā. Ara mañ diamasi ne copedadacarea Saulora idjiare bea sida jēda wāsidaa.

31

Pilisteorāba Saul beapedada

¹ Pilisteorāda israelerā ume djōne wānapeda Guilboa eyade israelerā zocārā quenasidaa. Mañ bērā israelerāra memenesidaa. ² Pilisteorāba Saulora, idji warrarā sida caidu ēpēsidaa. Mañne Saul warrarā Jonata!da, Abinadāda,

§ 28:13 Jaure. Hebreo bedeade b! bla "ācōrē beada." * 28:18 1 Samuel 15:3-28.

Malquisúa sida beasídaa. ³ Mañbe Saul bama auđuara djõsídaa. Eneđramaba djõbadaba idjima cha drapa Saulora sucuasídaa.* ⁴ Mañ carea idji djõi careabema eronĩbabaría nãwã jarasia:

-Ba necora eũtapeda mãra su beadua. Mãwã oera jãñ pilistorã cacua wẽãgoẽ tabeaba mãra jidađapeda bio pua unubidia. Mãwã odapeda mãra necoba su beadia.-

Baribara Saul djõi careabema eronĩbabariba Saul beaira wayasia. Mañ carea Saulba idji necoda ãta nũmapeda ãrã ãesia iduba beui carea. ⁵ Saul djõi careabema eronĩbabariba mañ unuside Saul caita abari quĩrãca idji neco ãrã su ãesia iduba beui carea. ⁶ Mãwã abari ewaride Saulora, idji warrarãda ũbea, idji djõi careabema eronĩbabarida, idjiare bearã sida jũma beusídaa.

⁷ Israelerã Guilboa quĩrãpe ba jewede panabadaba, Jordaã do quĩrãrẽ panabada bida ũrĩsídaa pilistorãba poyadapeda Israeldebema sordaorãda memenesídaa. Idjaba ũrĩsídaa Saulora idji warrarã sida beasídaa. Mañ carea mañ israelerãra ãdji purudebemada ãyã mĩrũ wãcuasídaa. Mañbe pilistorãra zedapeda mañ puru beade panesídaa.

⁸ Nurẽma pilistorãba israelerã quenapedadamaa wãnapeda ãdjia nebia erođadara jũma jara pe wãsídaa. Mañne Saulda idji ũbeabema warrarã sida Guilboa eyade beu tapanada unusídaa. ⁹ Saulora obã tutadapeda idjia djõi carea erođadara edasídaa. Mañbe ãcãra ãdji druadaa diabuesídaa Saul beudebemada waabema pilistorãa jaradamãrẽã. Mañ beđeara ãdji jawaba oda ãcõrẽ bea dede, puru quĩrãpita bida jarasídaa. ¹⁰ Mañbe pilistorãba ne jũma Saulba djõi carea erođadara ãdji jawaba oda ãcõrẽ Astarte dede eđa básiada. Idji cacuara ãta jira básiada israelerã puru Bet-saã mõgaraba auđu jũrã ca bađe.

¹¹ Gala druade israelerã Jabe purudebemaba ũrĩsídaa sãwã pilistorãba Saul cacuara osídaa. ¹² Ara maãda dji sozarra beaba Saul cacuara edade wãsídaa. Jũma mañ diamasi wãbãdade Bet-saã purude jũesídaa. Mañbe Saul cacuara, dji warrarã cacua sida edaa edadapeda jẽda Jabeđaa enesídaa. Mama ãdji cacuara babuesídaa. ¹³ Mãwãnacarea ãdji bawãrada edadapeda Jabeđe bacuru edre jou básiada. Mañbe domia aba ne cođe basía.

* **31:3** Cha drapa Saulora sucuasídaa. Hebreo beedeade mãwã bã bãa. Griegođe nãwã bãa: "Saulora bio ne waya besia."

-B̄ara nama eda poya zeēa. Dauberrea beaba, j̄rū biē bea biēa naļ puruda poya wagadia b̄arā eda zerānamārēā.-

⁷ Barib̄ar̄a Daviba Jerusalēra poyapeda maļ purude sordaorā panabada Sioļ abada siēa poyasia. Iēira Sioļra Davi puru abadaa.

⁸ Israelerāba jebuseorā poyadi naēna Daviba jarasia:

-Jebuseorāda poya quīrīā b̄ab̄ar̄a, Sioļ purude eda baido weamārēā opedada uriadeba wāida b̄a.† Māwāb̄ar̄a j̄ā dauberrea beamanada, j̄rū biē beamana siēa beadia. Ādjirāra m̄a quīrāma b̄a.-

Daviba māwā jarada b̄erā idira ab̄ab̄a djārāda quīrāma b̄ab̄ar̄a nāwā jarabaria: “Dauberrea beada, j̄rū biē bea siēa dadi boro de dromane eda wānacara pan̄a.”‡

⁹ Maļbe Davira Sioļne beasia. Sioļra tr̄ b̄asid̄a Davi puru. Dji puru mōgaraba auēu j̄rā ca b̄ara Daviba waīb̄ara osia idjaba Milo abadaēba eda dji jogoa beara egoroba daucha p̄rī wāsia.§ ¹⁰ Ācōrē ne jūma poya b̄ada idji ume b̄a b̄erā Davira ewariza dji dromaara beasia.

¹¹ Maļ ewaride Tiro druadebema boro Hiraļ abadaba ģ̄ar̄a Davimaa diabuesia idji ume dji bia bai carea. Maļ awara bacuru de obadarāda, mōgara de obadarāda, dji biara b̄a bacuru siēa diabuesia. Ādjirāba Davi itea de dromada osid̄a. ¹² Maļneba Daviba cawasia Ācōrēba idjira wārāda israelerā boroda b̄asida. Maļ awara cawasia Ācōrēba idji puru Israelda quīrīā b̄a b̄erā idjira careba b̄ada israelerā bia pe erobamārēā.

Davi warrarā Jerusalēne topedada

¹³ Hebroļneba wānacarea Jerusalēne Daviba quimada zocārā edasia. Dewara wērārā siēa zocārā erobasia. Ādjirāba warrarāda, caurā siēa Davia to diasid̄a. ¹⁴ Daviba naļ warrarāda Jerusalēne unusia: Samūa, Sobab, Nataļ, Salomoļ, ¹⁵ Ibhar, Elisua, Nepeg, Japia, ¹⁶ Elisamá, Eliadá, idjaba Elipelet.

7

Daviba Ācōrē de droma oi crīcha bada

¹ Ācōrēba israelerā boro Davira dji quīrū ume necai b̄asia. Maļ awara Davira idji de dromane beasia. ² Ewari ab̄a Daviba Ācōrēneba beēabari Nataļa nāwā jarasia:

-Ac̄dua. M̄ de dromara dji biara b̄a bacuru oēaa barib̄ar̄a Ācōrē baurudera wua dede b̄a.* Maļ carea m̄a Ācōrē itea de dromada o quīrīā b̄a.-

³ Nataļba panusia:

-Ācōrēra b̄a ume b̄a b̄erā b̄a crīcha b̄ara jūma odua.-

⁴ Barib̄ar̄a maļ diamasi Ācōrēba Nataļa nāwā jarasia:

⁵ -M̄ nezoca Davia nāwā jarade wādua: “Ācōrēba nāwā jara b̄a: b̄a m̄ itea de dromada oiē b̄a. ⁶ M̄a b̄arā israelerā Egiptodeba ēdr̄a enena ewarideba m̄ra de arade b̄aca. Āteb̄ar̄a b̄arā wāb̄adaza m̄ wua deda ededapeēa maļne eda babaria. ⁷ M̄ b̄arā drōā naēnabemarā ume nībasid̄e m̄ puru Israel pe eronībapedadarā jaraca basia m̄ itea dji biara b̄a bacuru deda oēamārēā.”

⁸ Maļ carea Nataļ, m̄ nezoca Davia nāwā jaradua: “Ācōrē jūma poya b̄aba nāwā jara b̄a: m̄a b̄ara oveja wagabari badada edasia m̄ puru Israel boroda bamārēā. ⁹ B̄a wāb̄ar̄aza m̄ra b̄a ume basia. M̄a b̄a dji quīrūda

† 5:8 Sioļ purude eda baido eda weamārēā opedada uriadeba. Maļra hebreo beēade ebuda b̄aēa. Ādjirāra m̄a quīrāma b̄a. Ḳ̄ar̄amaarā maļgaba jara b̄a: “Ādjirāba m̄ra quīrāma pan̄a.” ‡ 5:8 De droma. Maļba jara b̄a Ācōrē de dromada wa israelerā boro de dromada. § 5:9 Hebreo beēade ebuda b̄aēa cārēda o panasid̄ada. * 7:2 Dji biara b̄a bacuru. Hebreo beēade b̄a b̄a “cedro” barib̄ar̄a ogoēa.

poyabisia, idjaba m̄la b̄ara tr̄l b̄aga b̄asia nāl ējũāne dewara tr̄l b̄aga bea quĩr̄aca. ¹⁰⁻¹¹ Māl awara m̄la ējũāda m̄l puru Israel itea edasia ewariza mama beadam̄rēā. Ni abaλba ādjir̄ara mamaλba āyā b̄adaēa.† Ēber̄a cadjiruar̄aba ādjir̄ara waa biē odaēa m̄la ādji ēdr̄λ b̄λbadar̄a diabuesi ewaride biē o panana quĩr̄aca. Idira m̄la b̄ara dji quĩr̄ũ ume necai b̄aya.

Māl awara m̄la jaraya idiba λtaa b̄ledeba yōb̄λdara israeler̄a boroda b̄aya. ¹² Māl b̄er̄a b̄λ jaidadacarea m̄la b̄λ warrada aba b̄aya dji boroda bam̄rēā. M̄la idjira carebaya m̄l purura bia pe erobam̄rēā. ¹³ Idjiab̄ar̄λ m̄l itea de dromada oya. Idjideba m̄la israeler̄a boroda jũma yōbigaya. ¹⁴ M̄lra idji zeza baya mālne idjira m̄l warra baya. Idjia cadjiruada osira m̄la uya dji zezaba idji warra soaba ubari quĩr̄aca. ¹⁵ Barib̄ar̄λ m̄la idjira quĩr̄iā baya. Idjira igaraēa Saul igarada quĩr̄aca. M̄la Saulora igarasia b̄λda dji boroda b̄λi carea. ¹⁶ M̄la b̄ledeba yōb̄λdara idu jōbiēa. Idiba λtaa m̄la ādjir̄ara israeler̄a boroda b̄aya.”-

¹⁷ Ācōrēba cawabidara Nataλba Davia jũma nēb̄ar̄λsia.

¹⁸ Mālbe Daviba Ācōrē quĩr̄apita nāwā jarasia:

-M̄l Boro Ācōrē, m̄lra dji dromaēa. M̄l ēber̄ar̄a sida dji dromar̄ēā. ¿Cārē cārēā m̄lra israeler̄a boroda b̄λsi? ¹⁹ Māl awara b̄λa jara b̄λa m̄l, b̄λ nezocadeba yōb̄λdara ewariza israeler̄a boroda beadida. ¿Caiba b̄λ quĩr̄aca bia obari?‡ ²⁰ M̄l Boro Ācōrē, b̄λa m̄l cr̄içhara cawa b̄λa. Māl b̄er̄a za quiru nezocaba ¿cārēda poya jarai? ²¹ B̄λa māl biara oyada ada b̄er̄a idjaba o quĩr̄iāna b̄er̄a wār̄ada jũma opeda za quir̄úa cawabisia. ²² M̄l Boro Ācōrē, b̄λra dji dromaara b̄λa. B̄λ quĩr̄aca dewara neēa. Dair̄aba ũr̄ib̄adjidaa wār̄ā ācōrēda b̄λ awara neēda. ²³ Māl awara b̄λ puru Israel quĩr̄aca nāl ējũāne dewara puruda neēa. Ācōrē, b̄λa dair̄ara Egiptoдебemada ēdr̄λ edasia b̄λ puruda bam̄rēā. Māwā b̄λra tr̄l b̄λgasia. Ne ununaca waiλba bea o b̄ledeba b̄λa dewara ēber̄ar̄ada, ādji ācōrē bea sida dair̄a quĩr̄apita āyā j̄arecuasia. ²⁴ B̄λa dai israeler̄ara b̄λsia ewariza b̄λ puruda bam̄rēā. Mālne b̄λra dai Ācōrēda besia.

²⁵ Ācōrē, b̄λa za quiru nezoca itea idjaba m̄l warrar̄a itea idiba λtaa oi jaradara wār̄ada odua. ²⁶ Māwā ewariza b̄λra dji dromaana adia. Māl awara nāwā jarad̄ia: “Ācōrē jũma poya b̄λra dai israeler̄a Ācōrēa.” Mālne b̄λa m̄lra, m̄l warrar̄a sida waga erobadua ewariza israeler̄a boroda beadam̄rēā. ²⁷ Ācōrē ne jũma poya b̄λ, dai israeler̄a Ācōrē, b̄λab̄ar̄λ cawabisia m̄lra, m̄l warrar̄a sida ewariza israeler̄a boroda beadida. Māl carea m̄lra b̄λ nezocam̄na ne wayaa neē nāwā bedea b̄λa.

²⁸ M̄l Boro Ācōrē, b̄λra wār̄ada Ācōrēa. B̄λra bedea aba b̄λa. B̄λa za quiru nezocaa māl ne biara oi jarasia. ²⁹ Māl carea m̄lra, m̄l warrar̄a sida careba badua ewariza b̄λ quĩr̄apita bia panani carea. B̄λa jarada quĩr̄aca oya. B̄λa carebayada ada b̄er̄a wār̄ada ewariza bia panania.-

11

Davi daunemana

¹ Poade nāl ējũānebema boror̄aba ādji sordaor̄ada djōne edebadjidaa. Mālne Daviba jũma idji sordaor̄ada, ādji boro Joáda, idjiare bea sida amonitar̄a ume djōne diabuesia. Amonitar̄ada zocār̄a quenanapeda ādji puru Rabáda jūr̄ā edasidaa. Māwā djō pan̄λmisa Davira Jerusaleāne basia.

† **7:10-11** Mamaλba āyā b̄adaēa. Hebreo bedeadē b̄λ b̄λa: “Mama waa ure duananaēa.” ‡ **7:19** ¿Caiba b̄λ quĩr̄aca bia obari? Hebreo bedeadē mālra ebuda b̄λēa.

2-4 Ewari aba quewara Davira cã edapeða piradrasia. Maãbe idji de ãrã wãsia. Mamaaba edaa acabara de wërã biya quiruda unusia. Maã wërãra idji jedeco ununa carea cui basia ãcõrẽ quĩrãpita bia bai carea.* Daviba ãcara diabuesia idjira caida cawai carea. Jẽda zedapeða Davia jarasidaa Eliaã cau Betsabẽda mãwã bada. Idji quimara Uría abadjidaa. Maã Uríara hititarãnebema basia. Maãbe Daviba ãcara diabuesia Betsabẽra idjimaã enenamãrẽã. Betsabẽra idjimaã zepeða abaa cãisidaa. Mãwãnacarea diguidaã wãsia.

5 Betsabẽra biogoa beda bẽrã Davia cawabisia. 6 Maã carea Daviba idji sordaorã boro Joãmaa bedẽada diabuesia hititadẽbema Uría abadara idjimaã zebimãrẽã. Ara mãda Joãba Uríara diabuesia. 7 Uría jũeside Daviba idjia iwidisia Joára, idji sordaorã sida sãwã panã cawaya. Idjaba iwidisia ãdjirã djõ panãne sãwã wãnada. 8 Mãwã nẽbarãdapeða Daviba Uríaa jarasia diguidaã ãnãũne wãmãrẽã.† Uría Davi dedeba wãnacarea Daviba djico dji biara bada Uríamaã diabuesia comãrẽã. 9 Baribara Uríara idji diguidaã wãẽ basia. ãtebãra Davi wagabada sordaorã cãibadama Davi dede eda wãbada caita cãisia. 10 Daviba ãrãsia Uríara diguidaã wãẽ basida. Maã carea trãpeða nãwã iwidisia:

-Ba tamaba zedada ¿sãwãẽrã diguidaã wãẽ basi?-

11 Maãne Uríaba panusia:

-ãcõrẽ baurudera, Judadẽbema sordaorãra, waabema israelerã sordaorã sida ãdji wua de zaquede cã panãa. Mã boro Joára, idjiare bea sida puru tamã cã panãa. Maã bẽrã biẽ ba mãra diguidaã wãpeða ne coida idjaba mã quima ume cãida. Mã boro, wãrãneba mã jaraya: mãwã oẽa.-

12 Maãne Daviba idjia jarasia:

-Idi bida nama bedua. Nubara jẽda djõne wãbiya.-

Daviba mãwã jarada bẽrã Uríara Jerusaleãne besia. 13 Maãne Daviba idjira ne code trãbisia. Ne co panãne Daviba itua dawapeða Uríara beu nũmesia. Queudacarea Uríara dajadaã Davi wagabada sordaorãmaa cãine wãsia. Diguidaã wãẽ basia.

14 Uríara idji quima ume cãinaẽ bẽrã nurẽma Daviba cartada Joá itea basia. Maã cartara Uría ume diabuesia. 15 Dji cartade nãwã ba basia: “Dadjirã dji quĩrũ mẽsrãara bea djõ panãma Uríara djõbidua. Maãbe iduba ametadãdua beadãmãrẽã.”

16 Joãba idji sordaorã ume amonitarã purura jũrã eropanasidaã uracadi carea. Maã bẽrã idjia cawa basia sãma amonitarã dji mẽsrãara beara djõ panãda. Uríara mama djõbisia. 17 Mãwã bade amonitarãra Joá sordaorã ume djõni carea ãdji purudeba dajadaã zedapeða Davi sordaorãda ãcara beasidaã. Hititadẽbema Uría abada sida beasidaã.

18 Maãbe Joãba ãdji djõ panãnebemada aba Davia jũma jarade diabuesia. 19 Wã naẽna nãwã jarasia:

-Dadjì djõ panãnebemara dadjirã boro Davia jũma nẽbarãdua.

20 Dadjidẽbemada ãcara beasidada ãrãbarãde idjira quĩrũpeða ãibẽrã nãwã jaraisicada: “Bãrã djõ panãne ¿cãrẽ cãrẽã dji puru auðu jũrã ca ba caita wãsida? ¿Mamaaba ãdjirãba ne bariduaba tabaribadada adua panasidaca?

21 ¿Quĩrãdoasidaca sãwã wẽrãba Jerobaal warra Abimelera Tebé purude beasida? Dji puru auðu jũrã ca badeba yu waibãada Abimele ãrã bæbisia.‡ Mãda bãrãra ¿cãrẽ cãrẽã dji puru auðu jũrã ca ba caita wãsida?” Dadjì boro

* 11:2-4 Levítico 15:19-24. † 11:8 ãnãũne wãmãrẽã. Hebreo bedẽade ba ba: “Jĩrũ sãgãde wãmãrẽã.”

‡ 11:21 Jucee 9:50-54.

Davida māwā quĩrũibara nāwā jaradua: “Mā boro, ba sordao hititadebema Uría sida beasidaa.”–

²² Ara maāda Joába diabuedaba jarade wāsia. Davima jũēpeda Joába jarabidada jũma nēbarasia. § ²³ Nāwā jarasia:

–Amonitarāra ādji purudeba dajadaa djōne zedapeda दौरa poyabada basia. Baribara daiba ādjirāra jēda ādji purude eda wābadamaa mĩrũ wābisidaa. ²⁴ Maāne cha drabadaba dji puru auđu jũrā ca badeba daimaa drapanesidaa. Maāba ba sordaorāra ācāra beasidaa. Hititadebema Uría abada sida beasidaa.–

²⁵ Maā ũrĩpeda Daviba dji jarade zedaa nāwā jarasia:

–Joāa jaradua jũmawāyā crīcharāmārēā. Djō panane ācāra beubadaa. Baribara jaradua jāā puru ume wetara djōnamārēā aba poyabadaa. Maā bedebaba idjira sobiaya.–

²⁶ Uría beapedada cawaside dji quimaba sopua ewarida wagasia. ²⁷ Idji sopua ewari jōnacarea Daviba idji dedaa enebipeda edasia. Maābe wērāba Davi warrada tosia. Baribara Daviba odara Ācōrēba biē unusia.

12

Nataāba Davi quēāna

¹ Māwānacarea Ācōrēba Nataāda Davimaa wābisia. Jũēpeda Davia nāwā nēbarasia:

–Puru abade ēberāda umé panasidaa. ² Aba ne bara basia. Idjia ovejada, paca sida zocārā erobasia. Dewarabemara ne neē querasia. ³ Idjia nēdoda oveja wērā zaqueda ababe erobasia. Maā oveja zaquera daupēsia. Ovejara dji ēberā ume idjaba idji warrarā ume ābaa warisia. Dji ēberāba coi carea erobadebemada ovejaa cobibadjia. Idji tazade baidoda dobibadjia. Idjaba ovejara idji caita cāibadjia. ¡Maā ēberāba dji oveja zaquera idji cau quĩrāca bio quĩrā basia! ⁴ Ewari aba ēberāda dji ne bara bamaa zesia. Ne bara baba maā ēberā ne cobida crīchasia baribara idji animarānebemada bea quĩrāē basia. Ātebāra ne neē quiru oveja zaqueda jāĩpeda beasia. Maābe djusia idjima zedaba comārēā.–

⁵ Maā ũrĩbarade ēberāba oveja zaque jāĩna carea Davira bio quĩrũpeda Nataāna nāwā jarasia:

–¡Ācōrē quĩrāpita wārāneba māa jaraya: māwā oda ēberāra beuida ba! ⁶ Ne neē quirura quĩrā djuburiadaē bēra dji oveja zaque nēbara barima quĩmārē jēda diaida ba.–

⁷ Maāne Nataāba Davia jarasia:

–¡Bādra jāā ēberā! Maā carea dadji israelerā Ācōrēba nāwā jara ba: “Māa bāra basia israelerā boroda bamārēā. Idjaba Saulba bea quĩrā badadebemada ēdra basia. ⁸ Maā awara māa Saul israelerā boro badada jāĩpeda bāa diasia. Idji wērārā sida diasia. Māa bāra Judadebemarā, waabema israelerā boroda basia. Māa bāa diadada carebaedabara auđuara diacasia. ⁹⁻¹⁰ Ba ¿cārē cārēā mā bedeara igarasi? ¿Cārē cārēā osi māa cadjirua unu bada? Bāra mīā beasia. Ba hititadebema Uría abadada amonitarāa beabisia. Maābe idji quimara edasia. Ba māra māwā igarada bēra idiba ātaā bārā djōbadade ba warrarāra ādjideba yōbdarā sida ācāra beudia.

§ **11:22** Griego bedede idjaba nāwā bā ba: “Maāne Davira Joā ume quĩrũpeda dji jarade wānaa nāwā jarasia: Bārā djōsidade ¿cārē cārēā dji puru jũrā ca ba caita wāsida? ¿Mamaāba ādjirāba ne bariduaba tabaribadada adua panasidaca? ¿Quĩrādoasidaca sāwā wērāba Jerobaal warra Abimelera Tebé purude beasida? Dji puru auđu jũrā ca badeba yu waibada Abimele ārā beabisia. Maāda bārāra ¿cārē cārēā dji puru auđu jũrā ca ba caita wāsida?”

¹¹ M̄la n̄wā jaraya: b̄l ēberārānebema ab̄al̄ba b̄lra biē oya. B̄l quīrāpita m̄la b̄l wērārāda jāripēda ab̄al̄a diaya. Mañ ēberāra israelerā quīrāpita b̄l wērārā ume cāiya. ¹² B̄la cadjirua odara mērā osia barib̄lra mañ ēberā b̄l wērārā ume cāib̄lra de m̄la jūma israelerāa unubiya.”–

¹³ Daviba Nataā jarasia:

–Wārāda m̄la Ācōrē quīrāpita cadjiruada osia.–

Nataāba panusia:

–B̄la cadjirua odara Ācōrēba quīrādoaya. Mañ b̄rā b̄lra beuēa. ¹⁴ Barib̄lra b̄la Ācōrē quīrāpita bio cadjirua oda b̄rā b̄l warra zaqueda jaidaya.–*

¹⁵ Nataā diguidaa wānacarea Uría quimaba Davia to diaēda warrara Ācōrēba bio cacua biē b̄lasia. ¹⁶ Mañne Daviba idji warra carea Ācōrēba bedea djuburiasia. Ne coē basia idjaba egode cāibadjia. ¹⁷ Dji dromarā idji dede panabadaba jarabadjidaa piradr̄mārēā. Māwāmīna ijāca basia. Idjaba ādjirā ume ne co quīrāca basia.

¹⁸ Māwā b̄l de siete ewaride dji warrara jaidasia. Mañne dji dromarāba Davia jaradida waya panasidaa. Nāwā crīcha panasidaa:

–Idji warra wadi zocai baside sobiamārēā idji ume bedeadadjidamīna dadji bedeara ijāca basia. Mañda ḡsāwāb̄lra idjia jaradi dji warrara jaidasida? Sopusaba ara iduba biē oisicada.–

¹⁹ Daviba unusia dji dromarāra ādjiduba bedea panada. Maḡḡdeba cawasia idji warrara jaidasida. Mañ b̄rā iwīdisia:

–ḡMā warrara jaidasica?–

Ādjia panusidaa:

–Māē, jaidasia.–

²⁰ Ara mañda Davira egodeba piradr̄peda cuide wāsia. Cuipeda querada pāpeda djiopeda Ācōrē dede eda wāsia bia bedei carea. Māwānacarea diguidaa wāpeda jarasia idjira ne cobidamārēā. Mañbe ne cosia. ²¹ Ne co b̄l de dji dromarāba iwīdisidaa:

–Dai boro, ḡcārēā jāwā o b̄l? B̄l warra wadi zocai baside b̄lra ne coca basia idjaba idji carea jā b̄badjia. Barib̄lra b̄l warra jaidadacarea j̄b̄lra piradr̄peda ne co b̄la!–

²² Daviba panusia:

–Mā warra zocai baside m̄lra ne coē jā basia. Mā crīcha basia āib̄rā Ācōrēba m̄lra quīrā djuburiapeda mā warrara zocai b̄lasicada. ²³ Barib̄lra jaidada b̄rā m̄la idjira poya waya zocai b̄lēa. Mañda ḡcārē cārēā ne coē bai? Mā idjira unune wāya barib̄lra idjira m̄lma waa zeēa.–

Salomō toda

²⁴ Idji warra jaidada carea Daviba idji quima Betsabéra sobiabipeda idji ume cāisia. Betsabéra biogoa bēpeda warrada tosia. Mañ warrara Daviba tr̄l b̄lasia Salomō.† Ācōrēba mañ warrara bio quīrāsia. ²⁵ Bio quīrāna b̄rā idjideba bedebari Nataāra Davimaa diabuesia. Idjia jarabisia mañ warrara Jedidía tr̄l b̄lmārēā.‡

Daviba Rabá puru poyada

²⁶ Mañmisa Joára idji sordaorā bara amonitarā ume Rabá purude djō panasidaa. Mañne purura poyabada basia. ²⁷ Mañ b̄rā idjia ḡcārā Davimaa nāwā jarade diabuesia: “M̄lra Rabá puru ume djōpeda ādji baido juebadara

* **12:14** B̄la Ācōrē quīrāpita bio cadjirua oda b̄rā. Hebreo bedea ḡcārā cartade nāwā b̄l b̄la: “B̄la Ācōrē dji quīrā idjidebemada biē bedebida b̄rā.” † **12:24** Hebreo bedeadē ebuda b̄lēa caiba dji warrara tr̄l basida. ḡcārāmaarā Betsabéra tr̄l basia. ‡ **12:25** Hebreo bedeadē Jedidía tr̄lba jara b̄la: “Ācōrēba quīrā b̄l.”

mã jawaeda erobla. ²⁸ Waabema sordaorãda isabe enepeda purura jũrã edadada. Mãwã bababla purura poyaya. Bada zeëbala, mã poyapeda purura mã trãda blaia.”

²⁹ Ara mãda Daviba idji sordaorãda jũma jaresia. Mãbe Rabá purudaa djõne edepeda poyasia. ³⁰ Daviba Rabá purudebema boro nepe oro odada edasia. Dji zagara 75 libra basia. § Mõgara nẽbla biya quedeada mã nepedaa cara basia. Mãra Davi boro ãrã jira basidaa. Mã awara Daviba Rabá purudebema ne bia quedeada zocãrã edasia. ³¹ Rabádebemarãra Daviba jidapeda õgo trajabisia. Acara bacuruda arrabisia, acara egoroẽ corobisia, acara zagaraba bacuruda tutabisia, idjaba acara de obada mõgarada obisia.* Amonitarã puruza Daviba mãwã obisia. Mãwãnacarea Davira jũma idji sordaorã ume jẽda Jerusaleãnaa wãsidea.

§ **12:30** 75 libra. Hebreo bedeade bala “talento aba.” Rabá purudebema boro. Hebreo bedeade bala “Milcõ.” Acaramaarã Milcõra ãdji jawaba oda acõrẽ basia. * **12:31** De obada mõgarada obisia. Hebreo bedeade ebuã bala cãrẽda obisida.

1 REYE NABEMA CARTA REYE

10

Sabá druadebema boroba Salomoā acade wāna

¹ Wērāda Sabá druadebema boro basía. Mañ wērāba ūrīsia Salomoāra Ācōrēneba trā bāga bāda. Mañ carea idjia Salomoā ne cawaiē beada iwidiē wāsia poya panui cawaya. ² Idji ume zocārā wāsidaa. Cameyo zocārāne quera beada, mōgara biya quēdea nēbāa bea sida edesia. Idjaba oroda waiḅāa edesia. Jerusaleāne jūēpeda Salomoā ume bedēade wāsia. Mañne idjia iwidi quīrīā bādara jūma iwidiisia. ³ Idjia iwidiidara Salomoāba jūma aride panusia. Idjia poya panuēra neē basía. ⁴⁻⁵ Māwā Sabádebema boro wērāba cawasia Salomoāra wārāda bio ne cawa bāda. Mañ awara Salomoā de dromada, idjia coi carea erobāda, idjiare bea chūmebadada, idji nezocarāda ādji djio bara, idji nezocarā dji dromarāda, idjia Ācōrē de dromane animarā babue diabari sida unupeḅa cawa crīchaē basía.* ⁶ Mañne idjia Salomoā nāwā jarasia:

-Bā necawaadebemada, bāa odadebema sida mā druade ūrīsia. Idibāra cawasia māra wārāda. ⁷ Zei naēna mā ījāē basia. Baribāra ara mādji dauba ununa bērā ījāsia. Wārāda bādebema jarapedadara ni ēsidra bida māa jaradāē basía. Māa ūrīna cāyābara bāra ne cawaara bāa idjaba baraara bāa. ⁸ jBā ēberārāra bio bāsrīda beadida panāa!† Bāare bea sida bio bāsrīda beadida panāa ewariza bā quīrāpita panāne bā necawaada ūrī panā bērā. ⁹ Bā Ācōrēra bio bia bāa. Idjia bāra bia unupeḅa israelerā boroda bāsia. Idjia israelerā ewariza bio quīrīā bā bērā, bāda ādjirā boroda bāsia bia pe erobāmārēā idjaba jipa cawa o bāmārēā.-

¹⁰ Sabádebema boro wērāba Salomoā oroda nueve mil libra diasia.‡ Mañ awara quera quīrātanoa beada, mōgara biya quēdea nēbāa bea sida zocārā diasia. Mañ wērāba Salomoā quera waiḅāa diada quīrāca ni abābā Israel druadaa enenaca.

¹¹⁻¹³ Mañbe Israeldebema boro Salomoāba erobādebemada Sabádebema boro wērāa waiḅāa diasia. Mañ awara ne jūma mā wērāba iwidiida sida diasia. Mañbe Sabádebema boro wērāra, idji ume zepedadarā sida idji druadaa jēda wāsidaa.

Salomoā ne bara bada

Tiro purudebema boro Hiraāba barcoda zocārā erobasia. Mañ barcoba oroda, sándalo bacuruda, idjaba mōgara biya quēdea nēbāa bea sida Opir druadeba Israel druadaa waiḅāa enebadjīdaa. Mañ sándalo bacuruba Salomoāba dumene ātaa jida wābadada Ācōrē de dromane, idji de dromane bida obisia. Mañ awara arpada, salterio sida dji zá cawa bea itea obisia. Sándalo bacuru mā ewarīde waiḅāa enena quīrāca mā naēna ni māare bida enenaca. ¹⁴ Poaza Salomoāba oroda cincuenta mil libra edabadjia.§ ¹⁵ Mañ awara Arabia druadebema bororāa, Israeldebema dji dromarāa bida oroda diabibadjia. Ne nēdobuebadarāa bida oroda diabibadjia Israel druade ne nēdobuedāmārēā.

* **10:4-5** Idjiare bea chūmebadada. Hebreo bedēade māra ebuḅa bāēa. ḌCARḌmaarā jara bāa: “Idjiare bea panabadada.” † **10:8** Bā ēberārāra. Hebreo bedēade māwā bā bāa. Griego bedēade, dewara carta drōāne bida “bā quimarāra” bā bāa. ‡ **10:10** Nueve mil libra. Hebreo bedēade bā bāa “120 talentos.” § **10:14** Cincuenta mil libra. Hebreo bedēade bā bāa “666 talentos.”

16 Israeldebema boro Salomoŕba djõi careabema jũãtrabada waibla beada dosciento berrachi obisia. Maŕza quince libra oro oda basía.* 17 Idjaba dji caibeada tresciento berrachi obisia. Maŕza libra ũbea auðu oro oda basía.† Jũma maŕ djõi careabema jũãtrabadara idji de dromane waga basía. Maŕ dera trã jarabadjidaa “Libanonebema oi.”‡

18-19 Maŕ awara Salomoŕba bugue waiblada jawa tãcabari bara obisia. Maŕra elepante quida oda basía. Maŕ buguera oro idji awa quiruba jũma basía. Dji ecarrã chũ chũmebarira borogoa basía. Jawa acare, jawa araare bida orrocawa imama zaca beada panasidaa. Buguede chũmene wãi carea dumeda basía. Maŕ dumerã sei quida basía. 20 Dume quidade iquidaza imama zaca panada beasia. Mãwã imama zaca beara doce panasidaa. Maŕ bugue quĩrãca ni abã dewara druadebema boro itea oðaca basía.

21 Salomoŕ taza beara, epeðeco bea sida oro idji awa quiru oda basía. Maŕgãra idji de droma “Libanonebema oi” abadade erobasia. Parata oðara neẽ basía. Salomoŕ ewaride parata oðara israelerãmaarã mãcuaẽ basía oroda barcode waibla enebadji bẽrã.

22 Salomoŕba ne nẽdobada barcoda pe erobasia.§ Maŕ barcorã Tiro purdebema boro Hiraŕ barco bea ume ne nẽdode wãbadjidaa. Poã ũbeade barima abã jẽda zebadjidaa. Maŕne oroda, paratada, elepante quidada, yarrecã beada, idjaba ibana biya quẽdea sida enebadjidaa.

23 Israeldebema boro Salomoŕra baraara basía idjaba ne cawara basía jũma naŕ ejuãnebema bororã cãyãbara. 24 Jũma naŕ ejuãnebemarãba Salomoŕra acãde ze quĩrãã panasidaa Acõrẽba idjã diada necawaada ũrĩni carea. 25 Poã zebãraza dji acãde ze panãba Salomoŕ itea ne enebadjidaa: oro oðada, parata oðada, wua biya quẽdeada, djõi careabemada, quera tũãpa beada, cawayoda, mula sida.

Salomoŕba cawayo, carreta sida nẽdoda

26 Salomoŕba djõbada carretada, cawayo sida zocãrã edasia. Carretara 1,400 edasia idjaba cawayoda doce mil edasia. Maŕgãra idji sorãdaorã panabada puruza idjaba Jerusaleŕne idji babarima bida bacuasía. 27 Salomoŕ dji boro baside paratada Jerusaleŕne aduba erobasia mõgara quĩrãca. Idjaba dji biara ba bacuru Libanonebema enenada aduba erobasia mẽãbema higojõ eya carrade bara quĩrãca.* 28 Salomoŕ itea ne nẽdobadarãba Egiptoẽ idjaba Ciliciaẽ cawayoda nẽdobadjidaa.† 29 Cawayo abã cuatro libra paratabari nẽdobadjidaa. Egiptoẽ carreta abã quince libra paratabari nẽdobadjidaa. Maŕbe ãdjirãba hititarã bororã, Siriãdebema bororã bida cawayoda, carreta sida nẽdobuebadjidaa.

11

Salomoŕba Acõrẽ igarada

1 Salomoŕba ãibema wẽrãrãda zocãrã awuasía. Maŕ bẽrã idji quima Egiptodebema boro cau awara zocãrã edasia: wẽrãrã Moab druadebemada, Amoŕ druadebemada, Edoŕ druadebemada, Sidoŕ druadebemada, idjaba hititarãnebema sida. 2 Naẽna Acõrẽba israelerã jarasia jũma maŕ eberãrã ume mã cãĩniẽ panada. Maŕ eberãrã ume mã cãĩnibãã ãdji jawaba oda acõrẽ

* 10:16 Quince libra. Hebreo bedeade baŕ baŕ “seiscientos siclos.” † 10:17 Libra ũbea auðu. Hebreo bedeade baŕ baŕ “tres minas.” ‡ 10:17 Salomoŕ de dromarã mãwã trã jarabadjidaa Libanonebema bacuru oda bẽrã. § 10:22 Ne nẽdobada barco. Hebreo bedeade baŕ baŕ “Tarsidebema barco.”

* 10:27 Dji biara ba bacuru. Hebreo bedeade baŕ baŕ “cedro” baribããã ogoẽ. † 10:28 Egiptoẽ. Acãããããããã Musriẽ nẽdobadjidaa. Musri druara Cilicia drua caita baŕ.

beada ēpēniana asia.* Ācōrēba māwā jarađamīna Salomołba maļ wērārā awuapeda edacuasía. ³ Dji dromarā cauda seteciento edasia. Dewara wērārā sida tresciento erobasia. Maļ wērārā carea Salomołba Ācōrēra igrasia. ⁴ Idji drōā beđacarea dji quimarāba ādji ācōrē beada ēpēbisídaa. Māwā Salomołba sodeba Ācōrēra ēpēē basía idji zeza Daviba ēpē bađa quĩrāca. ⁵ Idjia Sidołnebema jłwaba oda ācōrēwērā Astarteda ēpēsía. Maļ awara amonitarā jłwaba oda ācōrē Milcołda ēpēsía. Milcołra Ācōrēba abeđa quĩrĩčaa. ⁶ Māwā Salomołba Ācōrē quĩrāpita cadjiruada o besía. Idjia Ācōrēra ne jūmane ēpēē basía idji zeza Daviba ēpē bađa quĩrāca.

⁷ Jerusaleñneba łmāđau odjabariare ɓa eya borode Salomołba de zaqueda osía moabitarā jłwaba oda ācōrē Quemoa bia beđeadi carea idjaba amonitarā jłwaba oda ācōrē Moloc abadaa bia beđeadi carea. Quemora, Moloc sida Ācōrēba abeđa quĩrĩčaa. ⁸ Ara maļ quĩrāca jūma idji āibema quimarā itea Salomołba de zaqueda ocuasía ādji ācōrē beaa querada bá diađamārēā idjaba animarāda babue diađamārēā.

⁹⁻¹⁰ Naēna israelerā Ācōrēra ɓarima umé Salomołma odjapeda jarasia āibemarā ācōrē beada ēpērāmārēā. Māwāmīna Salomołba ĩjāé basía. Sodeba Ācōrēra ēpēē bađa bērā Ācōrēra idji ume quĩrūsía. ¹¹ Maļ carea Salomołba nāwā jarasia:

–Ba jāwā o ɓa bērā idjaba młā obi jarađara igrada bērā, młā naļ druwa ɓa jłwaeđa ɓađa jārĩpeda aba ɓare ɓāa diaya. ¹² Ba zeza Davi querasi carea młā māwā oēa ɓa wađi zocai ɓađe. Āteɓara ɓa warra jłwaedabemada młā naļ druara jārĩya. ¹³ Baribara jūma naļ druara idji jłwaedabemada jārĩēa. Judadeba yōpedadarā druara idji jłwaeđa beya mł nezoca Davi querasi carea idjaba mł de droma ɓamārēā edada puru Jerusaleñ carea.–

Jeroboał Egiptodaa mĩrũ wāna

²⁶ Nabat warra Jeroboałda Salomołare dji droma basía. Idjira Epraiñneba yōna basía. Seređa puruđebema basía. Dji papa Zeruada pēdra wērā basía. Maļ Jeroboałba Israeldebema boro Salomołra āyā ɓa quĩrĩā basía. ²⁷ Małra nāwā basía: Salomołba Jerusaleñe idji zeza Davi ɓasi puru mōgaraba auđu jūrā ca ɓara daucha obi ɓasia idjaba Milo abadaare dji jogoara egoroba daucha pārĩbi basía.† ²⁸ Małne cūdra Jeroboałda mama traja ɓasia. Idjira bio ɓɓa ɓasia.‡ Salomołba idjira zoquea ɓađa ununa bērā jūma Joseđeba yōpedadarā traja panɓ boroda ɓasia.

²⁹ Ewari aba Jeroboałra Jerusaleñneba āyā wāɓara basía. Małne Ācōrēneba beđeabari Ahíada ode unusía. Maļ Ahíara Silodebema basía. Idjia cacuađe jł ɓara djiwiđi basía. Dji unusiđade āduɓa panasiđaa. ³⁰ Małne Ahíaba djiwiđi jł ɓara ērāpeda pichía cōācuasía doce jūēmārēā. ³¹ Małbe Jeroboałba nāwā jarasia:

–Naļ wua cōācuadara die edadua. Israelerā Ācōrēba nāwā jara ɓa: “Israeldeba yōpedada doce puruda Salomoł jłwaeđa panɓa. Baribara maļ doce puruđebemada młā die jārĩpeda ɓa jłwaeđa ɓaya. ³² Małbe ababe Judadeba yōna puruđra Salomoł jłwaeđa beya. Maļ purura idji jłwaeđa beya mł nezoca Davi querasi carea idjaba mł edada puru Jerusaleñ carea. Młā jūma Israel druade Jerusaleñ puruđra edasia mł de dromada ɓārā tēna ɓamārēā. ³³ Młā jara ɓa quĩrāca oya Salomołba młra igrapeda Sidołnebema ācōrē

* **11:2** Exodo 34:16. † **11:27** Hebreo beđeade ebuđa ɓāēa cārēda o panasiđada. ‡ **11:28** Bio ɓɓa basía. Hebreo beđeade ebuđa ɓāēa sāvā basida. Hebreode abari beđeaba jara ɓa: bio mēsra ɓađa, bio ne bara ɓađa, bio ne o cawa ɓađa, idjaba bio dji droma ɓađa.

Astartea, moabitarã äcõrë Quemoa, amonitarã äcõrë Milcoãa biða bia beða b̃a b̃erã. Salomoãba o b̃ara m̃a quĩrãpita biẽ b̃a. Idjira m̃a ode jipa nĩbacaa idjaba m̃a leyda ãjãé b̃a idji zeza Daviba ãjã baða quĩrãca.

³⁴ Mãwãmĩna idji zocai b̃amisa m̃a israelerãra idji j̃awaedabemada jãrĩéa, äteb̃ara idjira wadi ädjirã boroda baya m̃a edada nezoca Davi querasi carea. Davi querasib̃ara jũma m̃a obi jaraðara ãjã obadjia. ³⁵ Barib̃ara Salomoã warra israelerã boroda beb̃araðe m̃a Israeldeba doce puru yõpeðadabemada die jãrĩya b̃a j̃awaeda b̃a carea. ³⁶ Maãbe ababe Judadeba yõna purudr̃a Salomoã warra j̃awaeda beya. Mãwã oya m̃a nezoca Davideba yõb̃araðebemada aba Jerusaleãne dji boroda bamãrẽã poa zeb̃araða. Mãa Jerusaleã puruda edasia m̃a de dromada bãrã täena bamãrẽã. ³⁷ Barib̃ara m̃a b̃ara israelerã boroda baya. Maãneb̃ara b̃a quĩrã b̃ara jũma b̃a j̃awaeda baya. ³⁸ Jũma m̃a jara b̃ada ãjã odua. M̃a ode jipa nĩbadua. M̃a quĩrãpita jipa o b̃ada. Idjaba m̃a nezoca Davi querasiba ãjã o b̃ada quĩrãca jũma m̃a obi b̃ada ãjã odua. Mãwã osira m̃ara b̃a ume baya. Mãa israelerãra b̃a j̃awaeda baya. Maãbe Davideba yõb̃araðã dji boroda b̃abari quĩrãca m̃a b̃ara, b̃adeba yõb̃araðã sida poa zeb̃araða israelerã boroda baya. ³⁹ Salomoãba cadjirua oda carea m̃a Davideba yõb̃araðara bia mĩgabiya. Barib̃ara poa zeb̃araða mãwã baéa.”-

⁴⁰ Salomoãba maãnebema ùrĩside Jerboaãra beai basía. Maã carea Jerboaãra Egiptodebema boro Sisámaa mĩrũ wãsia. Mama besia aba Salomoã jaidab̃araðaa.

Salomoã jaidada

⁴¹ Ne jũma Salomoãba oda naã cartade b̃alé b̃ara, idji necawaðebema sida dewara cartade b̃a b̃a. Maã carta trãra Salomoãba oðadebema abadaa. §

⁴² Salomoãba jũma israelerãra cuarenta poa pe erobasia. Maãne idjira Jerusaleãne b̃abadjia. ⁴³ Jaidadacarea idji zeza Davi querasi purude t̃abarisidaa. Maãbe idji cacuabari idji warra Roboaãda Israeldebema boroda besia.

12

Israel drua umé beða

¹ Jũma israelerãra Siqueã purudaa wãsidaa Roboaãda ädjirã boroda b̃adi carea. Maã b̃erã Roboaã sida wãsia. ² Nabat warra Jerboaãba maã ùrĩside waðibida Egiptode basia. Idjira mama b̃abadjia Israeldebema boro Salomoã carea mĩrũ wãna b̃erã. ³ Maãne israelerãba idjira trãbisidaa. Zedacarea idjira jũma israelerã sida Roboaãmaa wãnapeda nãwã jarasidaa:

⁴ -B̃a zeza Salomoãba dairãra jũmawãyã mĩgabisia. Maã b̃erã dairãba iwidi paña b̃a idji quĩrãca waa orãmarẽã. Paratada waib̃a diabiẽb̃ara idjaba jũmawãyã trajabiẽb̃ara dairãra b̃are panenia.-

⁵ Roboaãba panusia:

-Diguidaa wãnadua. Ewari ùbeade wayacusa zeb̃adade m̃a sãwã oida jaraya.-

Ara maãda ädjirãra wãsidaa.

⁶ Maãbe Roboaãba idji zeza Salomoãre panana drõãrãa iwidiisia:

-Bãrãmaarã puruba iwidi b̃ara çmã sãwã panui?-

⁷ Ädjirãba panusidaa:

-Idi b̃ada ädjirã nezoca quĩrãca beib̃ara, idjaba ädjia iwidi pañada bia b̃ada aib̃ara, ädjirãra ewariza b̃are panenia.-

§ 11:41 Idi maã carta Salomoãba oðadebemara neãa.

⁸ Barib_ΛΛ ma_Λ drōārāba jarapedadara Roboa_Λba ijāé basía, āteb_ΛΛ cūdra idjiare bearāa abarida iwidiisia. Ma_Λ cūdrarāra idji daucha waripedada basía.

⁹ Idjia nāwā iwidiisia:

–Bārāmaara puruba iwidi b_Λra ħm_Λ sāwā panui? M_Λa iwidi pan_Λa m_Λ zezaba ādjirā bia mīgabida quīrāca orāmārēā.–

¹⁰ Cūdrarā idji daucha waripedadaba panusidaa:

–B_Λ zezaba ādjirā bia mīgabida quīrāca orāmārēā iwidi pan_Λ bē_Λ ādjirā nāwā jaradua: “M_Λ zezaba o ba_Λa cāyābara m_Λa wetara oya.* ¹¹ M_Λ zezaba bārāra bio mīgabisia, barib_ΛΛ m_Λa wetara oya. M_Λ zezaba bārāra soaba ubibadjia, barib_ΛΛ m_Λa bārāra soa quida bara b_Λba ubiya.”–†

¹² Ewari ūbeade Jeroboa_Λra, jūma israelerā sida ādji boro Roboa_Λmaa wayacusa wāsidaa idjia jarada quīrāca. ¹³ Ma_Λne drōārāba jarapedadara ijānaē bē_Λ Roboa_Λra israelerā ume idarra bedeasia. ¹⁴ Idjiare bea cūdrarāba jarapedada quīrāca nāwā jarasia:

–M_Λ zezaba bārāra bio mīgabisia, barib_ΛΛ m_Λa wetara oya. M_Λ zezaba bārāra soaba ubibadjia, barib_ΛΛ m_Λa bārāra soa quida bara b_Λba bārāra ubiya.–

¹⁵ Puruba iwidiidara Roboa_Λba ijāé basía Ācōrēba māwā quīrāna bē_Λ. Idjia Silo purudebema Ahíadeba Nabat warra Jeroboa_Λra jaradara jūma māwābisia.

¹⁶ Israelerāba ādji boro Roboa_Λba ijāéda cawasidade idjia nāwā jarasidaa: Dairāra Davideba yōpedadaēa.

Jesé warra Daviba erobadadebemada edadaēa.

Israelerā, idiguidaa wānadr_Λ!

Davideba zeda Roboa_Λ, jara b_Λdji puruda ac_Λ badua!

Ara ma_Λda israelerāra diguidaa wāb_ΛΛsidaa. ¹⁷ Barib_ΛΛ israelerā Juda druadebema purude beara Roboa_Λba wadi pe erobesia.

¹⁸ Roboa_Λba traju ōgo obibari boro Adora_Λda israelerā dji awara wāpedadamaa edesia. Barib_ΛΛ idjira mōgaraba tabari beasidaa. Ma_Λ carea ne wayaaba Roboa_Λra idji carrete isabe badope_Λda Jerusale_Λnaa wāsia. ¹⁹ Ma_Λbe israelerā Davi ēberā_Λare pananada awara panesidaa. Idi bida ara māwā pan_Λa.

²⁰ Dji awara wāpedada israelerāba Jeroboa_Λ Egiptodeba jēda zesida cawasidade idjira tr_Λnape_Λda ādjirā boroda b_Λsidaa. Ādjirānebema ni ab_ΛΛda Davideba zeda boroare beē basía. Ababe Judadeba yōna purudr_Λ idjiare besia.

²¹ Salomo_Λ warra Roboa_Λra Jerusale_Λne jūēpeda Judadebema idjaba Benjami_Λnebema dji mēsrāra bea sordaorāda jūma j_Λresia awara wāpedada israelerā ume djōne wānamārēā. 180 mil j_Λresia. Idjia crīcha basia poyasidara jūma israelerāra wayacusa idji j_Λwaeda erobaida. ²² Barib_ΛΛ Ācōrēba idjideba bedeabari Semaya abadaa nāwā jarasia:

²³ –Juda druadebema boro Salomo_Λ warra Roboa_Λ, Judadebemarāa, Benjami_Λnebemarāa, waabema israelerā ādji tāēna bea bida nāwā jaradua:

²⁴ “Ācōrēba nāwā jara b_Λa: bārā djabarā israelerā ume djōne wārānadua. M_Λab_ΛΛ ādjirāra awara wābisia. Ma_Λ bē_Λ jūmarāda diguidaa wānadua.”–

Ara ma_Λda Ācōrēba jaradara jūmarāba ijāsidaa. Ādjirāra diguidaa wāsidaa Ācōrēba jarada quīrāca.

Jeroboa_Λba israelerāa j_Λwaba oda ācōrē ēpēbida

* **12:10** Hebreo bedeade nāwā בָּא בָּא: “M_Λ j_Λwa jīwīnīra m_Λ zeza c_Λr_Λ cāyābara omoaara b_Λa.”

† **12:11** Soa quida bara b_Λ. Hebreo bedeade “drusōrē” בָּא בָּא.

²⁵ Epraiļ eyaida ɓɓ druade Jeroboal̄ba Siqueļ puruda biara opeɗa mama babadjia. Mamaɓba wāpeɗa Penuel puru siɗa biara osia. ²⁶ Maļ ewaride Jeroboal̄ba crīchasia: “Israelerāra wayacusa Davideba zeda boroare wāniscada. ²⁷ Ādjirāba Ācōrēa animarāda babue diaɗi carea Jerusaleλne Ācōrē de dro-manaa wānibɓɓ, wayacusa Juda druadebema boro Roboaļare panenia. Maļbe mλra beaɗapeɗa idjidrɓ ẽpēnia.”

²⁸ Maļ carea idjiare ɓeaa iwidisia sāwā oida ɓɓ cawaya. Maļbe ādjia jarapeɗaɗa quĩrāca idjia paca zaque orodeɗa umé obisia. Opeɗaɗacarea israelerāa nāwā jarasia:

–Bārā israelerāra ara cadrɓa Jerusaleλnaa wāniē panɓa animarāda Ācōrēa babue diaɗi carea. Naļ paca zaquerāda bārā ācōrēa. Ādjiabɓɓ bārāra Egiptoɗeba ẽdrɓ enesidaa.–

²⁹ Maļ oro oɗa paca zaquera Jeroboal̄ba Betel purude aɓa ɓasia, dewarabemada Daļ purude ɓasia. ³⁰ Maļba israelerāba cadjiruada o panesidaa. Ādjirāra Betel puruɗaa idjaba Daļ puruɗaa wābadjidaa paca zaquea bia beɗeɗi carea.‡ ³¹ Maļ umébema puru caita ɓea eya boroɗe Jeroboal̄ba deda paca zaquerā itea obisia. Maļbe idjia bariduada levitaré siɗa ɓasia paca zaque sacerdoterāda beaɗamārēā. ³²⁻³³ Eya boro Betel puru caita ɓaɗe maļ sacerdoterāra ɓasia animarāda oro oɗa paca zaquea babue diaɗamārēā. Maļ awara ara idji crīchadeba ochobema jedecode quince ewaride ewari dromada Betel purude obisia Juda druade sietebema jedecode obada quĩrāca. Maļne idjiabɓɓ incienso querada oro oɗa paca zaquea bá diasia. Mamaɓba λtaa idjia ɓaɗa ewari dromara israelerāba poaza obadjidaa.

14

Ācōrēba Jeroboal̄ āyā ɓɓ Ahíaba jarada

¹ Maļ ewaride Jeroboal̄ warra Abíada bio cacua biē ɓesia. ² Maļ carea Jeroboal̄ba idji quimaa nāwā jarasia:

–Quĩrā awara djiodua ni aɓaɓba ɓara mλ quimada cawarānamārēā. Maļbe Silo puruɗaa wādua. Ācōrēneba beɗeabari Ahíada mama ɓaa. Idjiabɓɓ mλra naļ druadebema boroda ɓayaɗa asia.* ³ Idji itea paλda die, paļ poquea ɓaɗa, idjaba urrajōda zoco zaque aɓa edeɗa. Idjía iwidide wādua ɗadji warrara sāwāi cawaya.–

⁴ Ara maλda Jeroboal̄ba jarada quĩrāca idji quimaba osia. Quĩrā awara djiopeɗa Silo puruɗaa wāsia. Maļne Ahía dede jūesia.

Ahíaba bia unuca basía. Drōɗa ɓɓ bēraɗa dau towa ɓasia. ⁵ Baribɓɓ naēna Ācōrēba idjía nāwā jarasia:

–Jeroboal̄ quimada ɓamaa zebɓɓa idji warra bio cacua biē ɓaɗebemada iwidide carea. Quĩrā awara djio ɓaɗa jūeya idjira cawarānamārēā. Idjía jaradua mλa jarabɓɓ quĩrāca.–

⁶ Ahíaba Jeroboal̄ quima idji dede jūebɓɓa ӯrside nāwā jarasia:

–Jeroboal̄ quima, eɗa zedua. ¿Cārē cārēā jāwā quĩrā awara djio ɓɓ? ¿Mλa ɓara cawarānamārēā jāwā ɓaca? Ācōrēba mλa jarabi ɓɓ carea ɓara sopuaya. ⁷ ɓɓ quima Jeroboal̄a nāwā jarade wādua: “Israelerā Ācōrēba nāwā jara ɓaa: mλ puru Israelde mλa ɓadrɓ eɗapeɗa ādjirā boroda ɓasia. ⁸ Mλa israelerā Davideba yōɓaɗa boro jɓwaedabemada jāripɗa ɓɓ jɓwaedaa ɓasia. Baribɓɓ ɓaa oē ɓaa mλ nezoca Daviba o ɓaɗa quĩrāca. Jūma mλa jaradara idjia ijā

‡ **12:30** Betel puru. Maļra griego beɗeade ɓɓ ɓaa. Hebreo beɗeade neēa. * **14:2** 1 Reye 11:29-31.

obadjia. Sodeba m̄ra ēpēbadjia. Jūma idjia o b̄adara m̄l quīrāpita jipa b̄asia. ⁹ Barib_Δ_Δ jūma dji bororā b_Δ naēna beada cāyābara b_Δ cadjiruada wetara o b_Δ. M̄da igarapeḁa b_Δ itea j_Δwaba oḁa ācōrē orodeḁa obicuasias. Maḁba m̄ra bio quīrūbisias.

¹⁰ Maḁ carea m̄la Jeroboaḁ ēberārāra biē b_Δya. Idji ēberārānebema dji umaquīrāda m̄la jūma quinibiya: nezoca beada, nezocāē bea siḁa. M̄la idji ēberārāra abeḁa jūma jōbiya ācaca āyā batabueb_Δ_Δ quīrāca. ¹¹ Idji ēberārā purude beub_Δdara usaba jūma coḁia. Idjaba puru jīga beub_Δdara āgosoba jūma coḁia. M̄la māwā jara b_Δ b̄erā wārāda māwāya.

¹² Jāḁbe diguidaa wādua. B_Δ purude jūēb_Δ_Δde b_Δ warrara beuya. ¹³ Jūma israelerāba idji carea aujīā pan_Δne t_Δbaridias. Jūma Jeroboaḁ ēberārānebemada ababe idjidr_Δ t_Δbaridias m̄la ababe idjidr_Δ bia unu b_Δ b̄erā. ¹⁴ M̄la dewarada b_Δya Israeldebema boroda b̄amārēā. Maḁba jūma Jeroboaḁ ēberārāra quenaya. Maḁra dārāēne māwāya.†

¹⁵ Māwānacarea m̄la israelerāra cawa oya. Doba cha urebari quīrāca ādjirāra necai beadaēa. Chirua ēūta edapeḁa āyā batabueb_Δ_Δ quīrāca m̄la israelerāra naḁ druā bia quiru ādji drōā naēnabemarā diaḁḁebemada Euprate do waga t_Δm_Δ edeya. Mama ādjirāra djārā druaza beaḁia. Māwā cawa oya ādjirāba ācōrēwērā Aserāda ādji j_Δwaba opeḁaḁa b̄erā. Maḁba m̄ra bio quīrūbisidaa. ¹⁶ M̄la ādjirāra waa carebaēa ādji boro Jeroboaḁba cadjirua oḁa carea idjaba purua cadjirua obida carea.”-

¹⁷ Maḁbe Jeroboaḁ quimara Tirsa puruḁaa jēda wāsias. Diguida jūēb_Δ_Δde idji warrara jaidasias. ¹⁸ Jūma israelerāba idji carea aujīā duanane t_Δbarisidaa. Ācōrēba idji nezoca Ahīaḁeba jarada quīrāca. Ahīara Ācōrēneba beḁebari basias.

¹⁹ Jūma Israeldebema boro Jeroboaḁba oḁa naḁ cartade b_Δē b_Δra, idji djōne wā b̄adaḁebemada, idjaba sāwā israelerāra pe erobadaḁebema siḁa dewara cartade b_Δ b_Δ. Maḁ carta tr̄ra “Israeldebema bororāba opeḁaḁa” abadaa. ²⁰ Jeroboaḁba 22 poa israelerāra pe erobasias. Maḁbe jaidasias. Idji cacuari idji warra Nadāda Israeldebema boroda b̄esia.

Juda druadebema boro Roboaḁba oḁa

²¹ Salomoḁ warra Roboaḁ 41 poa b_Δde Juda druadebema boroda b̄esia. Idjia 17 poa Juda druadebemarāra pe erobasias. Jerusaleḁne b̄abadjia. (Jūma israelerā puru tāēna Ācōrēba Jerusaleḁda edasia idji de dromada ādjirā tāēna b̄amārēā.) Roboaḁ papa Naamā abadada amonita wērā basias.

²² Roboaḁ dji boro baside Juda druadebemarāba Ācōrē quīrāpita cadjiruada o panesidaa. Māwā ādji drōā naēnabemarāba opeḁaḁa cāyābara ādjirāba Ācōrēra wetara quīrūbisidaa. ²³ Eya boroza, jūma bacuru wai_Δba nūmea edre bida ādjirāba j_Δwaba oḁa ācōrēda b_Δcuasidaa bia beḁeadi carea. Mōgara wai_Δada ḁta nūm_Δcuasidaa idjaba ādji j_Δwaba oḁa ācōrē Aserāda ḁta nūm_Δcuasidaa. ²⁴ Maḁ awara Juda druade j_Δwaba oḁa ācōrē beama umaquīrārāda baridua ume cāibadjidaa. Abeḁa jūma cadjirua Ācōrēba quīrācada Juda druadebemarāba o panesidaa dewara puru beaba naēna opeḁaḁa quīrāca. Maḁ puru b̄eara Ācōrēba israelerā quīrāpita jūma āyā j_Δrecuasias.

²⁵ Poa juesuma Roboaḁ Juda druadebema boroda beḁacarea Egip-todebema boro Sisāda Jerusaleḁnaa djōne wāsias. ²⁶ Poyapeḁa nebias Ācōrē de dromane beada, Roboaḁ de dromane bea siḁa jūma jāḁ edesia. Salomoḁba oro oḁa djōi careabema jūātr_Δbada siḁa jūma jāḁ edesia. ²⁷ Maḁ carea Juda

† 14:14 Maḁra dārāēne māwāya. Hebreo beḁeade maḁra ebuḁa b_Δēa.

druadebema boro Roboaλba broncededa obicuasias. Maλgλra idji wagabada bororāa diacuasia. Ādjirāba idji de dromane eða wābadara wagabadjidaa. ²⁸ Roboaλ Ācōrē de dromanaa wābλrλza idji wagabadarāba maλ djōi careabema jūātrλbadara jλwade edebadjidaa. Roboaλ jēda zedacarea maλ jūātrλbadara ādji duanabada dede waga bλbadjidaa.

²⁹ Jūma Roboaλba oða naλ cartade bλē bλra, idjia Juda druadebemarā pe erobadadebema sida dewara cartade bλ bλa. Maλ carta trλra “Juda druadebema bororāba opeðada” abadaa. ³⁰ Roboaλ ewaride idji druadebemarāra Jeroboaλ druadebemarā ume ara cadrλa djōbadjidaa. ³¹ Roboaλ jaidaside Davi puru abadade tλbarisidaa idji drōā naēnabemarā tλbaripeðadama. Roboaλ cacuabari idji warra Abiaλda Juda druadebema boroda besia.‡ (Roboaλ papa Naamá abadada amonita wērā basia.)

1 Reye 16:29-34

16

Israel druadebema boro Acabo

²⁹ Asa 38 poa Juda druadebema boroda beðacarea Omri warra Acaboda Israel druadebema boroda besia. Maλ Acaboba israelerāra 22 poa pe erobasia. Idjira Samaria purude babadjia. ³⁰ Jūma idji naēna beaða bororā cāyābara idjia Ācōrē quīrāpita wetara cadjiruada osia. ³¹ Idjimaarā Nabat warra Jeroboaλba cadjirua oða quīrāca o baira bia basia. Maλ awara Sidoλnebema boro Et-baal cau Jezabelda edapeða Sidoλnebema jλwaba oða ācōrē Baalda ēpēsia. ³² Samaria purude Baal deda opeða animarā babue diabadada Baal itea osia. ³³ Maλ awara Acaboba ācōrēwērā Aserāda aba osia. Māwā jūma idji naēna beaða bororā cāyābara idjia israelerā Ācōrēra wetara quīrūbisia.

³⁴ Acabo ewaride ēberā Betel purudebema Hiel abadada basia. Maλ Hielba Jerico purura wayacusa osia. Baribλrλ dji mōgara jūrā ca baða obλrλde idji warra iwina Abiraλda beusia. Dji eða wābada pārābλrλde idji warra tēābema Seguda beusia. Ācōrēba Nuλ warra Josueðeba jaraða quīrāca māwāsia.*

17

Elíaba ewari poi jaraða

¹ Maλ ewaride Ācōrēneba beðeabari Elíada basia. Idjira Gala druade Tisbé purudebema basia. Maλ Elíaba Israeldebema boro Acaboa nāwā jarasia:

–Mλra israelerā zocai bλ Ācōrē nezocaa. Idji quīrāpita wārāneba jaraya idiba λtaa poa zocārā cue zeða ni diamasi biða begueaēða aba mλa jarabλrλdaa.–

² Maλbe Ācōrēba Elíaa jarasia:

³ –Namaλba āyā wādua. Querit do zaquede mīrū baðe wādua. Maλra Jordaλ doðeba λmāðau odjabariare bλa. ⁴ Maλ do zaque baidoda bλa do baya. Idjaba mλa jarasia ībanaba djicoda bλ itea ededamārēā.–*

⁵ Ara maλda Ācōrēba jaraða quīrāca Elíaba osia. Jordaλ doðeba λmāðau odjabariare bλ Querit do zaquede baðe wāsia. ⁶ Maλne diapedaza, quewaraza biða ībanaba paλda, nedjara sida idji itea edebadjidaa. Do zaque baidora do babadjia. ⁷ Baribλrλ maλ druade cue zeē bλ bērā do zaquera poasia.

Elía Sarepta purudebema pēdra wērāma baða

⁸ Maλbe Ācōrēba Elíaa nāwā jarasia:

‡ **14:31** Abiaλ. λcλrλ cartade Abías bλ bλa. * **16:34** Josue 6:26. * **17:4** Ībana. Hebreo beðeade jara bλa “cuervos” baribλrλ maλra dopeða.

9 –Nama_Λba Sido_Λ druadaa wāpe_Λda Sarepta purude be_Λdua. M_Λla jā_Λmabema pē_Λdra wēr_Λā jarasia b_Λra ne cobimārē_Λā.–

10 Ara ma_Λda Elíara Sarepta puru_Λdaa wā_Λsia. Ma_Λ purude e_Λda wā_Λbadama jū_Λēb_Λr_Λde unusia pē_Λdra wēr_Λāba t_Λb_Λda j_Λr_Λ pe b_Λda. Ma_Λ pē_Λdra wēr_Λāra tr_Λpē_Λda nā_Λwā jarasia:

–M_Λ quī_Λrā d_Λjuburia m_Λ itea baidoda enedua doi carea.–

11 Ma_Λ pē_Λdra wēr_Λā baido jue_Λde wā_Λb_Λr_Λde Elíaba wayacusa tr_Λpē_Λda jarasia:

–Idjaba m_Λ quī_Λrā d_Λjuburia pa_Λda ma_Λrī m_Λ itea enedua.–

12 Pē_Λdra wēr_Λāba panusia:

–B_Λ Ācōrē zocai b_Λ quī_Λrāpita wārāneba jaraya: m_Λra pa_Λ neē b_Λla. Ababe cugurude harinada j_Λwa barat_Λma aba erob_Λla idjaba zocode nedragada ma_Λrī erob_Λla. Ma_Λ carea m_Λla t_Λb_Λda ma_Λrī j_Λr_Λ pe b_Λla diguidā edepē_Λda ma_Λ harinara m_Λ itea idjaba m_Λ warra itea bi_Λda ābui carea. Ma_Λda codape_Λda daira jarrababa be_Λudia.–

13 Elíaba panusia:

–Ne wayarādua. B_Λla jarada quī_Λrāca ode wā_Λdua. Barib_Λr_Λ na_Λrā b_Λla erob_Λla harinaba m_Λ itea pa_Λ zaqueda aba ābu enedua. Ma_Λbe b_Λ itea idjaba b_Λ warra itea bi_Λda ābudua. 14 Māwā odua israelerā Ācōrēba nā_Λwā jara b_Λ bērā: “B_Λla harina cugurude erob_Λra, nedraga zocode erob_Λla si_Λda jō_Λéa aba Ācōrēba wayacusa na_Λ druade cue zebib_Λr_Λdaa.”–

15 Ara ma_Λda Elíaba jarada quī_Λrāca pē_Λdra wēr_Λāba ode wā_Λsia. Copedadacarea wadibi_Λda harinara besia Elíaba, pē_Λdra wēr_Λāba, d_Λi warra bi_Λda ewariza codamārē_Λā.† 16 Ācōrēba Elíadeba jarada quī_Λrāca harina cugurude b_Λra, nedraga zocode b_Λla si_Λda jō_Λé basía.

17 Ewari aba pē_Λdra wēr_Λā warrara cacua biē besia. Ara ma_Λba jū_Λācāyā nū_Λmepe_Λda jaidasia. 18 Ma_Λ carea pē_Λdra wēr_Λāba Elíaa jarasia:

–Ācōrēneba bedeabari, ¿cārē cārēā m_Λra mīā sēne zesi?‡ ¿M_Λ warra beumārēā m_Λla cadjirua odara Ācōrēa quī_Λrānebabide zesica?–

19 Elíaba panusia:

–B_Λla warrara m_Λla diadua.–

Ara ma_Λda warrara pē_Λdra wēr_Λā b_Λcarade b_Λda Elíaba bara edape_Λda ā_Λtaarebema dejāne id_Λi cāi b_Λabarimaa edesia. Mama id_Λi c_Λde b_Λsia.

20 Ma_Λbe Elíaba Ācōrēa nā_Λwā be_Λda d_Λjuburiasia:

–M_Λ Boro Ācōrē, na_Λ pē_Λdra wēr_Λāba m_Λra id_Λi diguidā bia erob_Λla. ¿B_Λla cārē cārēā id_Λjira sopua unubi b_Λ? ¿Cārē cārēā id_Λi warrara jaidabisi?–

21 Ara ma_Λda Elíara b_Λrima ūbea warra jaidada ā_Λr_Λ b_Λr_Λbari cobesia. Māwā o b_Λde Ācōrēa nā_Λwā be_Λda d_Λjuburiasia:

–M_Λ Boro Ācōrē, m_Λ quī_Λrā d_Λjuburia, na_Λ warrara ā_Λrēbabidua.–

22 Elíaba be_Λda d_Λjuburiadada Ācōrēba bia ūrīna bērā warrara ā_Λrēbabisia.

23 Ara ma_Λda Elíaba warrara e_Λda d_Λi papamaa di_Λde wā_Λsia. Diab_Λr_Λde nā_Λwā jarasia:

–Ac_Λdua, b_Λla warrara zocai b_Λla.–

24 Ma_Λne d_Λi papaba Elíaa jarasia:

–Idib_Λr_Λ m_Λla cawasia b_Λra wārāda Ācōrēneba bedeabarida idjaba b_Λla jara b_Λra wārāda Ācōrēneba ze b_Λda.–

18

Elíaba Acabo ac_Λde wāna

† 17:15 D_Λi warra. Ma_Λ bedeaba idjaba jara b_Λla “pē_Λdra wēr_Λā ēberā.” ‡ 17:18 Ācōrēneba bedeabari. Hebreo bedeade b_Λ b_Λla “Ācōrē ēberā.”

¹ Poa ũbea cue zeñ ðasia. Mañbe Ācōrēba Elíaa nāwā jarasia:

-Israel boro Acaboda acade wādua. Mañbeba idji druade mña cue ze-biya.-

² Ara mañda Elíara Acabo acade wāsia. Mañ ewaride Samaria druade jarrabara wetara nūmasia. ³ Mañ carea Acaboba idji dedebema boro Abdíada trāsia. (Mañ Abdíaba Ācōrēra bio waya ðasia. ⁴ Mañ carea Acabo quima Jezabelba Ācōrēneba bedeabadarā quenabisiðe Abdíaba ādjirānebemada cien edapeða eya uria umé panane mīrūbicuasía. Uriaza cincuenta mīrūbicuapeða baidoda, coði sida diasía.) ⁵ Acaboba Abdíaa nāwā jarasia:

-Dadji druade do zaqueza idjaba baido ãtaa bogadr ðeaza wānia. Chiruada ununicada dadji cawayoba, mula biða codamārēã. Māwā dadji animarāra jūma quininaēã.-

⁶ Ādjiza jarasidaa sāma wānida. Acabora o abaare wāsia. Abdíara dewara óare wāsia. ⁷ Ode ñine Abdíara Elía ume quīrādjusidaa. Abdíaba Elíada jāwā ðada cawasiðe idji quīrāpita chīrāborode ðarru cobepeda nāwā jarasia:

-Mñ boro Elía, ¿bada jāwā ðaca?

⁸ Elíaba panusia:

-Māē, mñda jāwā ðaa. B ða boro Acaboa jarade wādua mñra nama ðada.-

⁹ Mañne Abdíaba panusia:

-¿Mña cārē cadjiruada oda bērã ðaa Acaboa māwā jarade wābi ða? Māwā jarade wāibara idjia mñra beaya. ¹⁰ B Ācōrē zocai ða quīrāpita mña wārāneba jaraya: mñ boro Acaboba druaza ðara jarabibadjia. Baribara jūmarāba jarabadjidaa ðara ādjirā druade neēda. Mañne Acaboba ādjirā wārāneba jarabibadjia ðara wārāda ādjirā druade neēda. ¹¹ Mañda ¿ba nama ðada mñ boro Acaboa jarade wābi ðaca? ¹² Mñ wānacarea Ācōrē Jaureba ðara mña adua ðamaa edeiscada. B ða nama ðada Acaboa jarasira mañne idjia ðada unune zeñbana, mñra beaya. Quīrānebadua warra eðaba mña Ācōrēra bio waya ðada. ¹³ ¿Mña oðara bña jaradaē panaca? Acabo quima Jezabelba Ācōrēneba bedeabadarā quenabisiðe mña eya uria umé panane ādjirānebemada cien mīrūbicuasía. Uriaza cincuenta mīrūbicuapeða baidoda, coði sida ādjirā diasía. ¹⁴ Mañda ¿ba nama ðada mñ boro Acaboa jarade wābi ðaca? Māwā jarade wāibara, idjia mñra beaya.-

¹⁵ Baribara Elíaba panusia:

-Mñra Ācōrē jūma poya ða nezocaa. Idji quīrāpita wārāneba jaraya: idi mñra Acabo ume bedeaya.-

¹⁶ Ara mañda Abdíaba Acabora jarade wāsia. Acabo unupeða jarasia Elíara sāma unuida ðada. Ara mañda Acaboba Elíara acade wāsia. ¹⁷ Acaboba Elía unusiðe nāwā jarasia:

-Israelerā mīgabibari, ¿ðara nama ðaca?-

¹⁸ Elíaba panusia:

-Mña israelerāra mīgabiē ðaa. Ātebana baabana, b ðeberārã biða israelerāra bia mīgabi panaa. Ācōrēba obi jaradara bārãba igarapeða Baalda ēpē panaa. ¹⁹ Jāñbe israelerāra jūma trābidua Carmelo eyade ābaa dji jaradi carea. Idjaba Baaldeba bedeabadarā 450 panada trābidua. Ādjirā awara Aserádeba bedeabadarā 400 panada sida trābidua. B quima Jezabelba jūma ādjirāra ne cobibaria.-

Elíaba wārã Ācōrē cawabida

²⁰ Mañbe Acaboba israelerāra Carmelo eyadaa jūma trābicuasía. Baaldeba bedeabadarā sida mama ābaa dji jarasidaa. ²¹ Mañne Elíara jūmarā quīrāpita piradrpeða nāwā jarasia:

-¿Aba sãlbe crīcha umé eropanani? Baalda wārã Ācōrē baibΛrΛ, idjidrΛ ĕpēnadua. BaribΛrΛ Ācōrēda dji wārã araa baibΛrΛ, idjidrΛ ĕpēnadua.-

BaribΛrΛ ĕberārãba ni cārē sida jaradaē basía. ²² Mañne Elíaba jarasia:

-Ācōrēneba bedeabarira ababe m̃drΛ besia. Mañne Baaldeba bedeabadarãda 450 panΛa. ²³ Paca zaque dji umaquĩrãda umé dairãa diaɗadua. Baaldeba bedeabadarãba aba edaɗapeɗa beaɗia. TΛcuapeɗa tΛbΛ ĩrĩ bΛɗia Baalea babue diaɗi carea. BaribΛrΛ tΛbΛra coaɗaēa. Dewarabema paca zaquera m̃a bida beapeɗa, tΛcuapeɗa, tΛbΛ ĩrĩ bΛya Ācōrēa babue diai carea. M̃a bida tΛbΛra coaēa. ²⁴ Mañne Baaldeba bedeabadarãba iwidiɗia Baalba ādji tΛbΛra jidabimārēã. M̃a bida Ācōrēa iwidiya m̃ tΛbΛra jidabimārēã. Dji tΛbΛ jidabibΛrΛdrΛ dji wārã Ācōrēa.-

Mañne jūmarãba bia bΛada asidaa. ²⁵ Elíaba Baaldeba bedeabadarãa nãwã jarasia:

-Bãrãra zocãrã panΛ bẽrã bãrãbΛrΛ paca zaqueda naãrã edaɗadua. Beapeɗa, tΛcuapeɗa, tΛbΛ ĩrĩ bΛɗadua Baalea babue diaɗi carea. BaribΛrΛ tΛbΛra coarãnadua. Mañbe Baalea iwidiɗadua bãrã tΛbΛra jidabimārēã.-

²⁶ Ara mañda israelerãba paca zaque diapedadara ādjirãba edasidaa. Beapeɗa, tΛcuapeɗa, tΛbΛ ĩrĩ bΛsidaa Baalea babue diaɗi carea. Mañbe diapeɗaΛba aba umatipa ādjirãba Baalea iwidi panesidaa ādji tΛbΛra jidabimārēã. Nãwã jarasidaa: “Baal, dairã beɗeara panudua.” BaribΛrΛ panuē basía. Chupea nūmasia. Mañbe ādjia animarã babue diaɗi carea opeɗaɗa icawa carisidaa.

²⁷ Umatipa babΛrΛde Elíaba ādjirãa nãwã ipida jarasia:

-Wetara biadadua. ¿Idjira bãrã ācōrēēca? Ne crīcha bΛba ũrīē bΛsicada. Āibẽrã doeda wã bΛsicada wa āyã wã bΛsicada. Āibẽrã cãĩ bΛ bẽrã ĩrĩmanida panΛsicada.-

²⁸ Mañ carea ādjirãba wetara Baalea bia iwidi duanesidaa. Necoba, mĩãsu bida ara ādjiduba cōcuasidaa ādjia Baal itea obada quĩrãca. Mañba ādjirãra oa purega duanesidaa. ²⁹ Umatipa eɗaΛba aba quewara ādjirã cari duanΛne Baalea bia iwidi panesidaa. BaribΛrΛ quewara israelerãba Ācōrēa animarã babue diabada horaca waɗibida Baalba panuē basia ni ũrīē basia.* Chupea basia. ³⁰ Mañbe Elíaba israelerãa nãwã jarasia:

-M̃maa zedadua.-

Ara mañda caita wãsidaa. Mañne Elíaba mōgara ĩtΛ pã bue baɗada waya bia osia paca zaqueda Ācōrēa babue diai carea. ³¹⁻³² Mōgarada doce eɗapeɗa dji animarã babue diabada bia osia. (Mañ doce mōgaraba jara bΛa Jacobodeba yōpeɗaɗa puru doce panΛda. Ācōrēba Jacobora trĩ bΛsia Israel.) Elíaba mañ animarã babue diabada icawa pΛrrΛa corosia. Mañ corodaɗe baidoda galoĩ ũbea auɗu poyaida basia.† ³³ Mañbe tΛbΛra cajērãpeɗa paca zaquera beasia. TΛcuapeɗa tΛbΛ ĩrĩ cobΛsia. ³⁴ Mañne Elíaba jarasia:

-Baidoda zoco quĩmārē jue enenadua. Mañ baidora paca tΛcuada ĩrĩ weaɗadua. TΛbΛra jūma bẽguea oɗadua.-

Mãwã opeɗaɗacarea Elíaba jarasia:

-Wayacusa ara mañ quĩrãca oɗadua.-

Ara mañda mãwã osidaa. Elíaba wayacusa jarasia ara mañ quĩrãca oɗamārēã. Ara mañda wayacusa mãwã osidaa. ³⁵ Mãwã o panΛne baidora āyã wea nūmesia. Aɗeɗa dji animarã babue diabada icawa pΛrrΛa corodaɗa baidoba bira ũmesia.

* **18:29** Israelerãba Ācōrēa animarã babue diabada hora. Exodo 29:38-41. † **18:31-32** Baidoda galoĩ ũbea auɗu. Hebreo beɗeade bΛ bΛa “dos seah de grano.”

³⁶ Quewara israelerāba Ācōrēa animarā babue diabada horaca Elíara animarā babue diabada caita wāpeda Ācōrēa nāwā iwídisia: “Ācōrē, bΛdrΛ Abrahā, Isa, idjaba Israel Ācōrēa. Iēi unubidua bΛra wārāda israelerā Ācōrēda idjaba mΛra bΛ nezocada. Unubidua bΛabΛrΛ mΛa nāwā obi bΛda. ³⁷ MΛ bedeara panudua, Ācōrē, mΛ bedeara panudua. Māwā naļ ēberārāba cawadía bΛdrΛ wārā Ācōrēda idjaba bΛabΛrΛ nāwā obi bΛda ādjirāba wayacusa ijānamārēā.”

³⁸ Māwā iwídi bΛde Ācōrēba tΛbΛ uruada bajāneba dji animarā babue diabada λrλ baebisia. Maļba dji animarā tΛcuadara, tΛbΛra, mōgarara, egoro sída jūma bá wāsia. Dji icawa corodade baido ūmana sída tΛbΛ jλwλrλāba jūma pōāsasia.

³⁹ Maļ unusidade israelerāra chīrāborode barru copanenapeda nāwā jīgua jarasidaa:

-Naļ ĀcōrēdrΛ dji wārā araa. Naļ ĀcōrēdrΛ dji wārā araa.-

⁴⁰ Maļbe Elíaba ādjirāa jarasia:

-Baaldeba bedebadarāda jūma jidadadua. Ni abaada idu mīrū wābirānadua.-

Ara maļda israelerāba ādjirāra jidacuadapeda Elíaba Quisoļ do zaquedaa edebisia. Mama idjia jūma quenasia.

Elíaba Ācōrēa iwídiida cue zebimārēā

⁴¹ Maļbe Elíaba Acaboa nāwā jarasia:

-Ne code wādua. MΛa cue droma zebΛrΛda ūrī bΛa.-

⁴² Ara maļda Acabora ne code wāsia. BaribΛrΛ Elíara Carmelo eyade λtaa wāsia. Mama chīrāborode cobepeda dratura egorodaa tēū cobesia. ⁴³ Maļbe Elíaba idji nezocaa nāwā jarasia:

-Λtaara wāpeda pusaada acΛdua.-

Ara maļda idji nezocara λtaara wāpeda pusaada acΛsia. Jēda zepeda Elíaa jarasia:

-Ni cārē sída unuē basía.-

Elíaba wayacusa jarasia acΛde wāmārēā. Ara maļ quīrāca b̄arima siete māwā osia. ⁴⁴ B̄arima siete wābΛrΛde Elía nezocaba jēda zepeda nāwā jarasia:

-MΛa unusia jλrārā maārī jΛwajā quīrāca quiruda pusaareba zebΛrΛda.-

Elíaba jarasia:

-Acaboa jarade wādua idji carreteade badopeda isabe diguidaa wāmārēā. Isabe wāébΛrΛ cueba poya wāéa.-

⁴⁵ Acaboba maļ ūrīside idji carreteade badopeda Jezreel purudaa wāsia. Māwā bΛde ewarira pāimaga bueasia. Nāūrā bara zesia. Maļne cuera dji cābāyā ze nūmesia. ⁴⁶ Ācōrēba Elíaa idji λbΛada diada bērā Elíaba cacuađe jλ bΛra bio trājļpeda Acabo na pira wāsia Jezreel purudaa.

19

Elía Horeb eyadaa mīrū wāna

¹ Elíaba odada, Baaldeba bedebadarā necoba quenana sída Acaboba idji quima Jezabelea jūma nēbΛrΛsia. ² Maļ carea Jezabelba aba Elíamaa nāwā jarade diabuesia: “Jezabelba idji ācōrē bea quīrāpita wārāneba jara bΛa nu naļ horaca bai naēna bΛra beaida bΛa Baaldeba bedebadarā quenana quīrāca.”*

³ Maļ ūrīside Elíara dauperapeda mīrū wāsia. Wāne Juda druade Beersebá purude jūēne wāsia. Mama Elíaba idji nezocara beesia. ⁴ Maļbe idjira ējūā

* **19:2** Griego bedeađe idjaba nāwā bΛ bΛa: “BΛda ElíabΛrΛ, mΛra Jezabelea.”

põasa ewaraga bΛde ewari aba wāsia. Mama bacuru zaque edre chũmepeda nāwā crīchasia: “Biara bΛa beuida.” Mañ bēra idjia Ācōrēa jarasia:

–Ācōrē, waaēa. Mñra beadua. Mñ drōā naēnabemarā beupedada cāyābara mñra biara bΛēa.–

⁵ Māwā jarapeda Elíara bacuru zaque edre cāi cobesia. Māwā bΛde Ācōrē nezoca bajānebemada idjima zepeda ĩrĭmatasia. Mañbe jarasia:

–PiradrΛpeda ne codua.–

⁶ Elíaba acΛbΛrΛde idji boro nocoare pañ tΛbΛde ābudada idjaba zocode baidoda unusia. Ne copeda, baido sida dopedu wayacusa cāi cobesia.

⁷ Ācōrē nezoca bajānebemada idjima wayacusa zepeda ĩrĭmatasia. Mañbe jarasia:

–PiradrΛpeda ne codua. BΛra tΛmΛ wāida bΛa.–

⁸ Ara mañda Elíara piradrΛpeda ne cosia, baido sida dosia. Māwā ne codaba cacua ΛbΛapeda cuarenta ewari, āsa, diamasi bida ode nībasia aba Horeb eyade jūēbΛrΛdaa. Mañ eyara Ācōrē eya abadaa. ⁹ Jūēna diamasi Elíara eya uridae cāine wāsia.

Mañne Ācōrēba idjia nāwā jarasia:

–Elía, ¿cārēda nama o bΛ?–

¹⁰ Elíaba panusia:

–Ācōrē jūma poya bΛ, mñra zoquea basia bΛa quĩrĩā bΛra oi carea. BaribΛrΛ bΛa israelerā ume bedea bΛdada ādjirāba igarasidaa. Mañne bΛ itea oda animarā babue diabadara jūma ārĩsidaa. Mañ awara bΛdeba bedebadarāda necoba jūma quenasidaa. Ababe mñdrΛ bΛa baribΛrΛ mñ sida beadi carea jΛrΛ panΛa.–

¹¹ Mañne Ācōrēba Elíaa jarasia:

–Dajadaa mñ quĩrāpita nañ eyade nūmane zedua, mñra wāyā wābΛrΛ bēra.–

Ara mañda Ācōrē na nāūrāda dji cābāyā tΛsia. Mañ nāūrāba eyara Λracuasias. Mōgara sida todozoasia. BaribΛrΛ Ācōrēda māwā baē basía. Nāūrā wānacarea de uremiada wāsia. BaribΛrΛ Ācōrēda māwā baē basía. ¹² De uremia wānacarea tΛbΛ uruada eradra nūmesia. BaribΛrΛ Ācōrēda māwā baē basía. TΛbΛ urua quidacarea Elíaba nāūrāda pīāca sĭga nūmāda ũrĩsia. ¹³ Mañ ũrībΛrΛde Elíaba jΛ bΛba idji quĩrādarrara jūātrΛsia. Mañbe dajadaa wāpeda eya uria caita nūmesia. Mañne bedeadu ũrĩsia. Mañba nāwā jarasia:

–Elía, ¿cārēda nama o bΛ?–

¹⁴ Elíaba panusia:

–Ācōrē jūma poya bΛ, mñra zoquea basia bΛa quĩrĩā bΛra oi carea. BaribΛrΛ bΛa israelerā ume bedea bΛdada ādjirāba igarasidaa. Mañne bΛ itea oda animarā babue diabadara jūma ārĩsidaa. Mañ awara bΛdeba bedebadarāda necoba jūma quenasidaa. Ababe mñdrΛ bΛa, baribΛrΛ mñ sida beadi carea jΛrΛ panΛa.–

¹⁵ Ācōrēba Elíaa jarasia:

–Jēda ējūā pōasa ewaraga bΛare Damasco purudaa wādua. Mama jūēpeda nedragada Hazael boro ĩrĭ weadua Siriadebema boroda bΛi carea. ¹⁶ Mañ awara Nimsi wiuzaque Jehúmaa wāpeda nedragada idji boro ĩrĭ weadua Israeldebema boroda bΛi carea. Idjaba Abel-mehola purudebema Sapa warra Eliseomaa wāpeda nedragada idji boro ĩrĭ weadua bΛ cacuabari mñneba bedebabarida bΛi carea. ¹⁷ Mañbe Israel druade mñ igara panΛra Hazaelba necoba zocārā quenaya. Idjia quenanaēra Jehúba necoba quenaya. Jehúba quenanaēra Eliseoba quenaya. ¹⁸ BaribΛrΛ Israel druade mñā ēberārāra siete mil waga erobΛa. Ādjirāra Baal quĩrāpita chĩrāborode bΛrru cobeadaca ni idjira isōnaca.–

Elíaba Eliseo trãna

¹⁹ Maãbe Elíara Horeb eyadeba wãsia. Wãne Sapa warra Eliseoda, once ëberãrã idji ume ëjũã o panã sida unusia. ãdjirãza pacada umé uméa ábaa jã eropanasidaa. Maã pacaba bacuru cãmia ßãda egorode errebari eronĩbasidaa egorora bogajudapeða ne udi carea. Elíara Eliseo caita wãpeða idjia cacuade jã ßãra Eliseo ãrã wẽã cobãsia acãbi carea Eliseora idji cacuabari ãcõrẽneba bedeabari baida. Maãbe wãsia. ²⁰ Ara maãda Eliseoba idji pacara amepeda Elía caidu pira wãsia. Jidapeða nãwã jarasia:

-ßã ume wã naẽna idu mã djibarirãda isõne wãbidua. Maãbeßãrã mãra ßã ume wãya.-

Elíaba jarasia:

-Wãdua. Mãa ßãra wãbi ama ßãã.-

²¹ Ara maãda Eliseora jẽda wãsia. Jũpeða idji umébema pacara beapeða dji pacaba errebari ßada bacuruda ßãá tucuapeða tãßã cajẽrãsia. Maãne dji paca djarara djupeða idji ëberãrãra ne cobigasia. Mãwãnacarea idjira Elía caidu wãpeða Elía carebabarida ßesia.

21*Acaboba Nabó ëjũã jãrĩna*

¹ Dãrã ßadacarea naãda mãwãsia. Jezreel purudebema Nabó abadaba uva ëjũãda Israeldebema boro Acabo de droma caita erobãsia.* ² Maã carea Acaboba Nabóa nãwã jarasia:

-ßã uva ëjũãda mã de caita ßã bẽrã mãa nẽdobuedua. Jãma ne u quĩrã ßã. Maã ëjũãbari mãa dewara uva ëjũã biara ßãda diaya. Ëjũã cãyãbara paratada quĩrã ßãßãrã dji ëjũã nẽßã ßã quĩrãca diaya.-

³ Baribãrã Nabóba panusia:

-Wãrãneba jaraya: mã zeza ßasiba mãa diada ëjũãra nẽdobueã.-

⁴ Jezreeldebema Nabóba mãwã jarada bẽrã Acabora sopuapeða quĩrũquĩrũa diguidã wãsia. Diguída jũpeða idji cãde quĩã ãyã tabesia idjaba ne co quĩrãé basia.

⁵ Mãwã ßãde Acabo quima Jezabelera idjima zepeda iwidisia:

-¿ßãra cãrẽ cãrẽã sopua ßã? ¿Cãrẽã ne co ama ßã?-

⁶ Acaboba panusia:

-Mãra Jezreeldebema Nabó ume bedeasia. Mãa iwidisia idji uva ëjũãra mãa nẽdobuemãrẽã. Parata cãyãbara dewara ëjũãda quĩrã ßãßãrã mãa diayada asia. Baribãrã idji ëjũãra nẽdobueãana asia.-

⁷ Maãne Acabo quima Jezabelba jarasia:

-¿Mãwãra ßãra Israeldebema boroẽca? Sopua ßarãdua. Piradrãpeða ne codua. Mãa Jezreeldebema Nabó uva ëjũãra ßãã jãrĩ diaya.-

⁸ Ara maãda Jezabelba Acabo trãneba cartada ßãcuapeða Acabo sãyãda ßãsia. Mãra Nabó purudebema bororãmaa, dji dromarãmaa biã diabuesia.

⁹ Maã cartade idjia nãwã ßãsia:

“Jũmarãa jaraãdua ne codaca ewarida odamãrẽã. Maã ewaride ábaa dji jãredapeða Nabóra ëberãrã nocoare chũmebidua. ¹⁰ Idjaba ëberã cadjiruada umé idji caita chũmebidua sewadeba jaraãdamãrẽã idjia ãcõrẽda, Israeldebema boro sida biẽ jarasida. Maãbe Nabóra puru jãga ededapeða mõgaraba tabari beadua.”

* **21:1** Israeldebema boro Acabo. Hebreo bedeade ßã ßã “Samariãdebema boro Acabo.” Mãwã jara ßã Acabora Samaria purude biara ßabadji bẽrã.

11 Jezabelba mañ cartade b̄lda quĩrãca Jezreel purudebema bororãba, dji dromarã bida jũma osidaa. 12 ãdjirãba jũmarãa jarasidaa ne codaca ewarida odamãrẽã. Mañbe Nabóra eberãrã nocoare chũmebisidaa. 13 Eberã cadjiruada umé zebidapeda Nabó caita chũmebisidaa. Mañ umé bemaba jũmarã quĩrãpita sewadeba jarasidaa Nabóba ãcõrẽda, Israeldebema boro sida biẽ jarasida. Ara mañda eberãrãba Nabóra puru jĩga ededapeda mõgaraba tabari beasidaa. 14 Mãwãnacarea Jezreel purudebema bororãba Jezabelea jarabisidaa Nabóra mõgaraba tabari beasidada.

15 Nabó mõgaraba tabari beapedada ùrĩside Jezabelba idji quima Acaboba nãwã jarasia:

–Jezreel purudebema Nabóra beasidaa. Mañ bẽrã idjia uva eñjũã nẽdobue quĩrãẽ b̄adara edadua.–

16 Acaboba Nabó beapedada ùrĩside ara mañda Jezreel purudaa Nabó uva eñjũã edai carea wãsia. 17 Mañmisa ãcõrẽba Tisbé purudebema Elíaa nãwã jarasia:

18 –Israeldebema boro Acabo Samariade b̄abarira ac̄de wãdua. Idjia Nabó basi uva eñjũãra edai carea wãsia. Ara nawena mama b̄la. 19 Idjia jaradua: “ãcõrẽba nãwã jara b̄la: b̄la Nabóra beapeda idji eñjũãra edasia. Mañ carea usaba Nabó oa senepeadama b̄la oa sida senenia.”–

20 Elía Acaboma jũẽside Acaboba idjia jarasia:

–Mã dji quĩrũ, ¿b̄la mãra ac̄de ze b̄lca?–

Elíaba panusia:

–Mãẽ, b̄lara ac̄de ze b̄la. B̄la ãcõrẽ quĩrãpita jũmawãyã cadjiruada o b̄la.

21 Mañ carea ãcõrẽba b̄lara bio cawa oya. Israel druade jũma b̄la eberãrã dji umaquĩrãda quenabiya: nezoca beada, nezocaẽ bea sida. Abeda jũma b̄ldeba yõb̄darãda idjia jõbiya. 22 Idjia Nabat warra Jeroboañ eberãrã jõbida quĩrãca idjaba Ahía warra Baasa eberãrã jõbida quĩrãca b̄la eberãrã sida jõbiya. B̄la cadjirua o b̄ldeba idjira bio quĩrũbisia. B̄la israelerãa bida cadjiruada obisia. 23 Mañ awara b̄la quima Jezabeldebemada ãcõrẽba nãwã jara b̄la: Jezreel puru caita idjira beadapeda usaba codia.† 24 Jũma b̄la eberãrã purude beub̄dara usaba codia. B̄la eberãrã puru jĩga beub̄dara ãgosoba codia.

(25 ãcõrẽ quĩrãpita jũmawãyã cadjirua obarida Acabo quĩrãca neẽa, Acabo quima Jezabelba mãwã cadjiruada obida bẽrã. 26 Wãrãda Acaboba jũmawãyã cadjiruada o b̄badjia. J̄lwaba oda ãcõrẽ beada eẽpẽbadjia amorreorãba naẽna eẽpẽ panana quĩrãca. Mañ amorreorãra ãcõrẽba israelerã quĩrãpitabemada ãyã j̄lretasia.)

27 Acaboba mañ ùrĩside idjia cacuade j̄l b̄lara sopuaba cõãtasia. Mañbe sopua carea j̄lbadara j̄lpeãda cãĩbadjia. Mañ awara ne codaca ewarida obadjia idjaba sopua b̄badjia. 28 Mañ carea ãcõrẽba Tisbédebema Elíaa nãwã jarasia:

29 –¿B̄la unu b̄lca sãwã Acaboba sopua b̄lda idjia cadjirua oda carea? Mañ bẽrã idji zocai b̄lamisa mãra idji eberãrãra jõbiẽa, ãteb̄lra idji warra Israeldebema boroda beãcarea idji eberãrãra jõbiya.–

22

Acabo beapedada

1 Siriadebemara israelerã ume djõnaẽ panãda poa ùbea bab̄lra basía.
2 Mañne Juda druadebema boro Josapada Israeldebema boro Acabo ac̄de wãsia.

† 21:23 Jezreel puru caita. Hebreo bedeaãe ãc̄lra cartade nãwã b̄l b̄la: “Jezreel puru mõgaraba auãu jũrã ca b̄la caita.”

³ Māwā b̄ade Israeldebema boro Acaboba idjiare beaa nāwā jarasia:
 –Bārāba cawa pan̄a Gala druade Ramo purura dadjirāne basida. Barib̄ara
 Siriadebemarāba jārīpedadeba ḵtaa dadjirāba ni cārē sida odaē pan̄a ādji
 boro j̄awaedabemada ēdra edadi carea.–

⁴ Maḵ bēra Acaboba Josapaa nāwā iwidisia:

–¿B̄ara m̄are Gala druade djōne wāica Ramo ēdra edadi carea?–
 Josapaba panusia:

–M̄da, m̄ sordaorāda, m̄ cawayodeba djōbadarā sida b̄a ume wānia.–

²⁹ Maḵbe Israeldebema boro Acaboda, Juda druadebema boro Josapa sida
 Gala druade Ramo purudaa djōne wāsidaa. ³⁰ Wāb̄adae Acaboba Josapaa
 nāwā jarasia:

–Djōb̄adae m̄ra quīrā awara djio b̄aya ni ab̄aba cawarānamārēā m̄ra dji
 boroda. Barib̄ara b̄a b̄adi djiora j̄ b̄ada.–

Ara maḵda Israeldebema boro Acabora quīrā awara djiopeda djōne wāsia.

³¹ Siriadebema boroba carretadeba djōbada bororāda ³² erobasia. Djōb̄adae
 ādjirāa jarasia baridua ume djōrānamārēā, āteb̄ara ababe Israeldebema boro
 Acabo ume djōnamārēā. ³² Carretadeba djōbada bororāba Josapa unusidae
 idji djio carea crīchasiada idjira Israeldebema boro Acaboda. Maḵ carea idji-
 maa djōne wāsidaa. Barib̄ara Josapara biasia idji sordaorāba carebadamārēā.

³³ Māwā biab̄ade Siriadebema carretadeba djōbada bororāba cawasiada
 idjira Israeldebema boro Acaboēda. Maḵ bēra idu b̄asidaa. ³⁴ Maḵne
 Siriadebema sordaoba chada baridua dr̄asia. Maḵ chaba Acaboda suē
 wāsia idji jāare j̄ b̄a jūātr̄abari ewara b̄ama. Ara maḵda Israeldebema boro
 Acaboba idji carreta edeb̄ara nāwā jarasia:

–Jēda ededua. Naḵ djō pan̄anebemada m̄ra āyā ededua. Chaba m̄ra dra
 ataubisidaa.–

³⁵ Maḵ ewaride israelerāra Siriadebemarā ume dārā djōsidaa. Djō pan̄ne
 Israeldebema boro Acaboba idji carretade ḵta ac̄a nūmasia. Acabora dji
 cāb̄yā oa ze nūma bēra idji carreta jāra oaba purega nūmesia. Qewara
 Acabora beusia. ³⁶ Am̄dau baeb̄ade israelerāba nāwā biasidaa:

–¡Waa djōnaē! ¡Dadi druaza, puruza bida wānia!–

³⁷ Māwā Israeldebema boro Acabora beusia. Idjira Samariadaa ededapeda
 t̄b̄arisidaa. ³⁸ Maḵbe Samaria caita baido ūm̄maa idji carretara saḡade
 edesidaa. Mama wērārā auēuada cuibadjiada. Maḵne usaba Acabo oara
 sene duanesidaa Ācōrēba Elíadeba jarada quīrāca.*

³⁹ Jūma Acaboba oda naḵ cartade b̄āē b̄ara, idjia israelerā pe
 erobadadebemada, idji de droma elepante quidaba bio djio b̄adada, puru
 bea idjia oda sida dewara cartade b̄ā b̄a. Maḵ carta tr̄ra “Israeldebema
 bororāba opedaē” abadaa. ⁴⁰ Acabo beudacarea idji warra Ocozída idji
 cacuabari Israeldebema boroda besia.

* 22:38 1 Reye 21:19.

2 REYE UMÉBEMA CARTA REYE

2

Ăcōrēba Elía bajānaa ededa

¹ Ācōrēba Elía nāūrā jūrēbarib_ΛΛba bajānaa edei carea baside Elíara, Eliseo sida Gilgaldeba wāb_Λda basía. ² Mañne Elíaba Eliseoa nāwā jarasia:

-Nama bedua. Ācōrēba mñra Betel puruđaa wābi b_Λa.-

Barib_ΛΛ Eliseoba panusia:

-Ăcōrē zocai b_Λ quĩrāpita, b_Λ quĩrāpita bida wārāneba jaraya: b_Λduba wābiēa.-

Ara mañda Betel puruđaa wāsidaa. ³ Jūēb_Λdade Ācōrēneba bedeabadarā Beteldebemada Eliseomaa zedapeđa nāwā iwidisidaa:

-¿B_Λa cawa b_Λca idi Ācōrēba b_Λ boro Elíara edeida?-

Eliseoba panusia:

-Māē, cawa b_Λa. Chupea pananadua.-

⁴ Mañbe Elíaba Eliseoa jarasia:

-Eliseo, nama bedua. Ācōrēba mñra Jerico puruđaa wābi b_Λa.-

Eliseoba panusia:

-Ăcōrē zocai b_Λ quĩrāpita, b_Λ quĩrāpita bida wārāneba jaraya: b_Λduba wābiēa.-

Ara mañda Jerico puruđaa wāsidaa. ⁵ Jūēb_Λdade Ācōrēneba bedeabadarā Jericoddebemada Eliseomaa zedapeđa iwidisidaa:

-¿B_Λa cawa b_Λca idi Ācōrēba b_Λ boro Elíara edeida?-

Eliseoba panusia:

-Māē, cawa b_Λa. Chupea pananadua.-

⁶ Mañbe Elíaba Eliseoa jarasia:

-Nama bedua. Ācōrēba mñra Jordañ dođaa wābi b_Λa.-

Eliseoba panusia:

-Ăcōrē zocai b_Λ quĩrāpita, b_Λ quĩrāpita bida wārāneba jaraya: b_Λduba wābiēa.-

Ara mañda wāsidaa. ⁷ Ādji caidu Ācōrēneba bedeabadarāda cincuenta wāsidaa. T_Λm_Λba ādjirāba ac_Λ duanasidaa Elíada, Eliseo sida Jordañ do icawa nūpan_Λda. ⁸ Māwā pan_Λne Elíaba cacuade j_Λ b_Λra ērāpeđa bedat_Λ edasia. Mañba dođe tawesia. Taweb_ΛΛ_Λde oda ewa dogosia. Elíara, Eliseo sida mañ ode Jordañ do chāsidaa. ⁹ Chānapeda Elíaba Eliseoa jarasia:

-Ăcōrēba mñ edei naēna ¿b_Λa cārēda quĩrīā b_Λ mñ b_Λ itea oida?-

Eliseoba panusia:

-Mñ quĩrā djoburia b_Λa erob_Λ jauredeba poya obarira dewararā cāyābara mñ_Λa auđuara diadua.-*

¹⁰ Elíaba jarasia:

-B_Λa iwidí b_Λra zarea b_Λa. Barib_ΛΛ Ācōrēba mñ edeb_ΛΛda unuib_ΛΛ, b_Λa iwidídara edaya. Unuēb_ΛΛ edaēa.-

¹¹ Ādji nēb_ΛΛ nñnane cawaēne t_Λb_Λ uruada cawayo carreta bara b_Λ quĩrāca b_Λda zesia. Mañra ādji ēsi dogosia jīga wānamārēā. Mañbe nāūrā

* **2:9** Dewararā cāyābara mñ_Λa auđuara diadua. Hebreo bedeade b_Λ b_Λa “doble porción.” Mañba jara b_Λa idjira Elía cacuabari Ācōrēneba bedeabari dji droma baida.

jūrēbaribΛrΛba Elíara bajānaa edesia. ¹² Māwā unubΛrΛde Eliseoba Elíaa bia jarasia:

-¡Zeza, zeza! Carretadeba djōbadarā idjaba cawayodeba djōbadarā quĩrāca bΛa israelerāra bio careba basía.-†

Mañne Eliseoba cacuade jΛ bΛra sopuaba ěsidra cōātasía. Elíara waa unuē basía.

¹³ Elía ĩtaa wāside idjia cacuade jΛ badara egode ěrā baesia. MaġΛra Eliseoba edapeda jēda Jordaġ dodaa wāpeda do icawa nūmesía. ¹⁴ Mañne Elíaba cacuade jΛ badaba dode tawesía. TawebΛrΛde nāwā jġgua jarasia:

-¿Elía Ācōrēra sāma bΛ?-

Ara mañne oda ewa dogosía. Mañ ode Eliseora chāsía. ¹⁵ Idji chābΛrΛda Ācōrēneba bedeabadarā Jericodebemaba acΛ duanasídaa. Mañ bērā jarasídaa:

-Elíaba erobaċa jaureda Eliseoba edasía.-

Ara maġda ādjirāra Eliseomaa wānapeda idji quĩrāpita chĩrāborode barru copanesídaa. ¹⁶ Mañbe jarasídaa:

-Dairāra bΛ nezocarāa. Dairā tāēna cacua ΛbΛa beada cincuenta panΛa. Ādjirāa bΛ boro Elíara jΛrΛde wābidua. Āībērā Ācōrē Jaureba idjira ĩtaa edepeda eyade wa jewedeċe bΛsisicada.-

BaribΛrΛ Eliseoba panusía:

-Māwāěa. Ādjirāra diabuerānada.-

¹⁷ Māwā jaraċamīna ādjirāba ĩcΛrΛ diabuedi carea mīā sē panesídaa. Mañ carea Eliseora perapeda ādjirāa jarasia ĩcΛrΛ diabuedamārēā. Ara maġda ādjirāba cincuenta diabuesídaa. Mañ ěberārāba Elíara ewari ũbea jΛrΛsídaa. Māwāmīna ununaē basía. ¹⁸ Mañbe Jericoċaa Eliseo bΛmaa jēda zesídaa. Eliseoba ādjirāa jarasia:

-¿Māa jarasiēca bādji quĩrīābe jΛrΛde wānida?-

Eliseoba baido biē bada bia bΛċa

¹⁹ Jericodebemarāba Eliseoa nāwā jarasídaa:

-Dairā boro, bΛa cawa bΛa naġ purura bio bia bΛċa. BaribΛrΛ baidoda biē bΛ bērā dai ějūā sida biē bΛa.-

²⁰ Mañ carea Eliseoba jarasia:

-Epedeco djiwidide tāda mġmaa enenada.-

Ara maġda edesídaa. ²¹ MaġΛra idjia baido ĩtaa bogadrΛ bΛmaa edepeda mañ baidode eda peatasía. Mañne jarasia:

-Ācōrēba nāwā jara bΛa: mġa naġ baidora bia bΛbΛrΛ bērā naġ baidoba ni abΛċa waa beudaēa. Bārā ějūā sida bia zau baya.-

²² Mañ ewarideba ĩtaa mañ baidora bia besía Eliseoba jaraċa quĩrāca.

Eliseo ipida jarapedada

²³ Jericodeba Eliseora Betel puruċaa wāsía. Ode nīne ĩcΛrΛ cūdrarāda Betel puruċeba idjimaa wānapeda nāwā ipida jara duanesídaa:

-Boro uru, āyā wādua. Boro uru, āyā wādua.-

²⁴ Mañ carea Eliseoba ādjirāmaa acΛpeda Ācōrē trġneba biē jara bΛsía. Ara maġda wi umé panΛba cūdrarāra orraċapeda 42 beasídaa. ²⁵ Mañbe Eliseora Carmelo eyadaa wāpeda jēda Samaria puruċaa wāsía.

4

Eliseoba pēdra wērā carebada

† 2:12 Hebreo bedeade nāwā bΛ bΛa: “Mġ zeza, mġ zeza, Israeldebema carretadeba djōbadarāa idjaba cawayodeba djōbadarāa.”

¹ Pēdra wērāda ḅasia. Idji quimara Ācōrēneba bedeabari basía. Mañ pēdra wērāba Eliseoa jarasia:

-Mñ quima querasira ḅa nezoca basía. ḅa cawa ḅa idjia Ācōrēra bio waya ḅasida. Baribara idji jaidaside paratada diai bara ḅasia. Mañda jēda diaē ḅa bēra idi mañ parata djibariba mñ warrarāda umena edade zeya idji nezocarāda beadamārēã.-

² Mañne Eliseoba idjía iwídisia:

-¿Mñ ḅara sāvā carebai? Mñ jaradua: ¿cārēda diguida eroḅa nēdobuei carea?-

Pēdra wērāba panusia:

-Nēdobuei carea mñ diguida ni cārē sida neñ quirua. Ababe zoco zaquede nedragada mañ eroquirua.-

³ Mañne Eliseoba jarasia:

-ḅa de caita ḅea ēberārāmaa wāpeda zoco ne neñ beada zocārā iwídidua. ⁴ Edapeda ḅara, ḅa warrarā sida diguida wānapeda ḅa dede eda wābadara jūātrada. Mañbe ḅa eroḅa nedragara mañ zoco beade bira weadua. Birasira āyā ḅa wānadua.-

⁵ Ara mañda pēdra wērāra wāsia. Zocoda zocārā iwípeda idjira, idji warrarā sida diguida wānapeda dji eda wābadara jūātrāsida. Mañbe dji warrarāba mañ zoco ḅeara aba aba dji papamaa edesida nedragaba bira tucumārēã. ⁶ Jūma bira tucacarea pēdra wērāba idji warraa jarasia dewara zocoda enemārēã. Baribara warraba jarasia zocora waa neēda. Ara mañda nedraga idji zocode eroḅara waa piaē basía.

⁷ Pēdra wērāba Ācōrēneba bedeabari Eliseomaa jarade wāsia. Mañne Eliseoba jarasia:

-Mañ nedragara nēdobuede wādua. Nēdobueda ḅa quima querasiba parata diaida badara diadua. Dji parata bedaba ḅara, ḅa warrarā sida necai panania.-

Eliseoba warra ārēbabida

⁸ Ewari aba Eliseora Suneñ purudaa wāsia. Mama wērā parata bara ḅaba idjía jarasia ne code zemārēã. Mañ carea Suneñnaa wābaraza Eliseora mañ wērāma ne cobadja. ⁹ Mañ wērāba idji quimaa jarasia:

-Mñ cawa ḅa jāñ ēberā dadjimaa ne code zebarira wārāda Ācōrēneba bedeabarida. ¹⁰ Mañ bēra dadi de ārā de zaqueda idji itea odia. Mañne eda clada, mesada, bugueda, ĩbīra sida ḅadia idji zebara de mama cāimārēã.-

¹¹ Māwā opedacarea ewari aba Eliseora jūpeda de zaquede cāine wāsia.

¹² Mama Eliseoba idji nezoca Guiezia nāwā jarasia:

-Nañ de djibari wērāda trāne wādua.-

Ara mañda Guieziba trāne wāpeda wērāra idjimaa zesia. ¹³ Mañbe Eliseoba Guiezia jarasia:

-Idjía jaradua: “ḅa dai itea bio bia osia. ¿Daiba ḅa itea cārēda odi? ¿ḅa quīrā ḅaca daira ḅare Israelēbema boro ume wa idji sordaorā boro ume beadada?”-

Wērāba panusia:

-Mñ ni cārē sida quīrāēã. Mñ ēberārā tāēna ḅa bēra necai ḅabaria.-

¹⁴ Mañne Eliseoba idji nezoca Guiezia iwídisia:

-¿Idji itea cārēda odi?-

Guieziba panusia:

-Cawaēã, baribara idjira warra neñ ḅa idjaba idji quimara drōada quirua.-

¹⁵ Mañne Eliseoba jarasia:

-Idjira wayacusa trãne wãdua.-

Ara maãda Guieziba trãne wãsia. Wërãra zepeda de zaquede eda wãbada caita nũmesia. ¹⁶ Maãbe Eliseoba idjia jarasia:

-Za uru poade ara naã jedecode bla warrada topeda bara erobaya.-

Wërãba panusia:

-Mãwã jararãdua, mã boro. ãcõrẽneba bedeabari, mãra cõrũgarãdua.-*

¹⁷ Eliseoba jaraãa quĩrãca dewarabema poade wërãra biogoa bepeda warra tosia. ¹⁸ Maã warra wariãacarea ewari aba dji zezamaa wãsia. Dji zezaba dewararã ume néuda ewa panasidaa. ¹⁹ Cawaẽne warrara nãwã bia nũmesia:

-¡Aguidii, mã borora pua nũmãa! ¡Mã borora pua nũmãa!-

Maã carea dji zezaba idji nezocaa jarasia:

-Mã warrara dji papamaa ededua.-

²⁰ Ara maãda idji nezocaba dji warrara bara edapeda dji papamaa edesia. Maãbe dji papaba warrara bacarade erobasia aba umatipa. Maãne warrara jaidasia. ²¹ Ara maãda dji papaba idjira ãtaa Eliseo de zaquedaa edepeda Eliseo caãade bãsia. Maãbe ãdrãpeda dji eda wãbadara jũãtrãsia. ²² Idji quimada trãpeda nãwã jarasia:

-Mã djuburia burroda aba idjaba nezocada aba mãmaa diabuedua. Mãra isabe Eliseomaa wãya. Jũepeda ara maãda jẽda zeya.-

²³ Dji quimaba iwidisia:

-¿Bãra cãrẽ cãrẽã idi idjimaa wãbãrã? ãnãũbada ewariẽa ni jedeco djiwidiẽa idji ume ãbaa ãcõrẽa iwididi carea.-

Wërãba panusia:

-Jũmawãyã crĩcharãdua.-

²⁴ Maãbe wërãba idji chũmeira burro ãrã jãbipeda dji nezocaa nãwã jarasia:

-Isabe wãnia. Mãa jaraẽbãrã ni mããrĩ biãa ãnãũnaẽa.-

²⁵ Ara maãda wãnapeda Carmelo eyade Eliseo bãma jũesidaa. Eliseoba tãmãba ãdji zebãdada unuside idji nezoca Guiezia jarasia:

-Acãdua, Suneã purudebema wërãra zebãrã. ²⁶ Idji audiabariãde pira wãdua. Iwididua idjida, dji quimada, dji warra sida bia panã cawaya.-

Ara maãda idji nezocara pira wãsia. Maãne wërãba panusia:

-Daira jũmaena bia panãa.-

²⁷ Eyade Eliseo bãma jũeside wërãba Eliseo jĩrũne jida cobesia bedeã djuburiai carea. Maã bẽrã Guiezira araa dogosia wërã ãyã bãi carea. Baribãrã Eliseoba jarasia:

-Idu bãdua. Naã wërãra bio sopua bãa. Baribãrã ãcõrẽba mãã cawabiẽ bãa cãrẽ cãrẽã jãwã sopua bãda.-

²⁸ Maãne wërãba jarasia:

-Mã boro, mãra sopua bãa mã warrada jaidada bẽrã. ¿Mãã warrada bãa iwidisica? ¿Mãã jarasiẽca mãra cõrũgarãmãrẽã?-

²⁹ Ara maãda Eliseoba Guiezia jarasia:

-Bãa cacuade jã bãra bio trãjã cobãpeda naã wërã dedaa isabe wãdua. Mã bacuruda ededua. Isabe wãida bã bẽrã ãberãda unusira bedearãdua. ãberãba bãa bedeãibãrã, panurãdua. Naã wërã dede jũepeda mã bacurura idji warra quĩrãdarra ãrã cobãdua.-

³⁰ Maãne dji warra papaba Eliseoa jarasia:

-ãcõrẽ zocai bã quĩrãpita, bã quĩrãpita biãa wãrãneba jaraya: bãda wãẽbãrã, mã sida wãẽa.-

* **4:16** ãcõrẽneba bedeabari. Hebreo bedeade bã bãa "ãcõrẽ ãberã."

Mañ bërã Eliseora idji ume wãsia. ³¹ Guiezira ãdji na wãsia. Jũẽpeda Eliseo bacurura dji warra quĩrãdarra ãrã cobãsia. Mãwãmĩna cãrẽ sida sãwãẽ basia. Ara mañda Guiezi jẽda wãbãrãde Eliseora ota unusia. Mañne Guieziba nãwã jarasia:

-Warrara ãrẽbaẽ basia.-

³² Eliseo jũẽside dji warra jaidãdara idji cãdãde urraju nũmasia. ³³ Ara mañda iduba eda wãpeda dji eda wãbadara jũãtrã nũmasia. Mañbe ãcõrẽa iwidiisia. ³⁴ Iwidipeda idji cãdãde dji warra ãrã barrubari cobesia. Idji iteda dji warra itema basia. Idji dauda dji warra dauma basia. Idjaba idji jãwada dji warra jãwa ãrã basia. Mãwã cobãde warra jaidãdara jãwãrããsia. ³⁵ Mañbe Eliseora piradrãpeda arima pãrrãa nĩbapeda wayacusa dji warra ãrã barrubari cobesia. Mañne warrara barima siete jaisapeda dau ogasia.†

³⁶ Eliseoba Guiezira trãpeda nãwã jarasia:

-Dji warra papara trãne wãdua.-

Ara mañda trãne wãsia. Dji papa zeside Eliseoba jarasia:

-Bã warrara edadua.-

³⁷ Ara mañda dji papara eda wãpeda Eliseo jĩrũ caita chĩrãborõde barru cobesia. Mañbe idji warrara edapeda ãdrãsia.

Eliseoba ãberãrã ne cobida

³⁸ Ewari aba Eliseora Gilgaldaa wãsia. Mañ druade jarrabada baraasia. Mama Eliseora ãcõrẽneba bedeabadarã ume ãbaa dji jãre panãne idji nezocaa nãwã jarasia:

-Cuguru waibãade ãcõrẽneba bedeabadarã itea ne djudua.-

³⁹ Mañne cobada chiruada abãba mẽã jãrãde wãsia. Jãrã bãde jãcara zau bãda unusia. Mañ tada idjia cacuade jã bãde pe edapeda jẽda wãsia. Mañgãra pichia toacuapeda dji cuguru waibãa dju nũmãne eda basia. Baribãrã idjia adua basia mañgãra codacada. ⁴⁰ Wiãacarea mañ djicora jedecasia. Baribãrã cobãdade ãdjirãba bia jarasidaa:

-jãcõrẽneba bedeabari Eliseo, nañ djicora dadji beabari bara bãa!-

Mañ carea ãdjirãba codãẽ basia. ⁴¹ Eliseoba jarasia:

-Harinada maãrĩ enenadua.-

Eliseoba mañ harinara dji cuguru waibãade eda bãpeda nãwã jarasia:

-Idibãrã jedecadadua codi carea.-

Cobãdade mañ djicora dadji beabari neẽ basia.

⁴² Mãwãnacarea Baal-salisa purudeba ãberãda Eliseomaa zesia. Mañ ãberãba idji nẽu naãrã ewadãdebemada Eliseo itea enesia. Pañ cebada odada veinte, trigo djiwidi ewada sida cãmãne enesia. Mañbe Eliseoba idji nezocaa jarasia:

-Nañda ãcõrẽneba bedeabadarãa cobidua.-

⁴³ Idji nezocaba jarasia:

-Nañ maãrĩ quiruba ¿mã sãwã cien ãberãrãda ne cobi?-

Eliseoba panusia:

-Nañda ãcõrẽneba bedeabadarãa cobidua. ãcõrẽba nãwã jara bãa: “ãdjirãba codapeda adubaya.”-

⁴⁴ Mãwã jaraãa bërã Eliseo nezocaba mañra jedecasia mañ cien ãberãrãba codamãrẽã. Codapeda adubasia ãcõrẽba jaraãa quĩrãca.

5

Eliseoba Naamañ biabida

† 4:35 Barima siete jaisapeda. ãcãmãmaarã mañ bedeaba jara bãa: “Barima siete dji warra ãrã barrubari cobesia.”

¹ Ëberã Naamaã abadada ðasia. Idjira Siriadebema sordaorã boro basía. Æcõrẽba careba ðaldeba ädji dji quĩrũra poyada bẽrã Siriadebema boroba idjira dewararã cãyãbara biara unubadjia. Idjira bio sozarra ðasia, baribãra aida bara ðasia.

² Naẽna Siriadebema sordaorãba Israel druade ne biada jãrĩne wãbadjidaa. Maãne wẽrã zaqueda jẽda jida edesidaa. Maã wẽrãcaura Naamaã quima nezocada ðesia. ³ Ewari aba wẽrãcauba idji boro Naamaã quimaa nãwã jarasia:

–Æcõrẽneba bedeabari Eliseoda Samaria purude ðaa. Mã boro Naamaãra idjimaa wãbãrãbara, idji aidara anicasia.–

⁴ Maã wẽrãcau Israeldebemaba jaradada Naamaãba Siriadebema boroa jarade wãsia. ⁵ Maãne Siriadebema boroba jarasia:

–Bia ðaa. Wãdua. Mãa cartada Israeldebema boro itea bã ume diabueya.–

Ara maãda Naamaãra wãsia. Idjia paratada 750 libra, oroda 150 libra, idjaba cacuade jãbadada 10 edesia. ⁶ Carta Israeldebema boro itea ededade nãwã ðã ðasia: “Mãa naã cartara mã nezoca Naamaã ume bãa diabuebãra. Mãa quĩrã ðaa ðaa idji aidara anibida.”

⁷ Israeldebema boroba maã carta acãside idjia cacuade jã ðara sopuaba cõãtapeda nãwã jarasia:

–Mãwãra çmãra Æcõrẽca naã ëberã biabi carea? Mãra Æcõrẽca ëberãra zocai ðai carea idjaba beubi carea. Mãwãmĩna Siriadebema boroba naã ëberãra mãmaa diabuesia idji aidara anibimãrẽã. Idjira mã ume djõbi jãra ðaa.–

⁸ Æcõrẽneba bedeabari Eliseoba ùrĩa Israeldebema boroba cacuade jã ðara sopuaba cõãtasida. Maã carea Eliseoba ëberãda idjimaa nãwã jarade diabuesia:

–çCãrẽ cãrẽã ðaa cacuade jã ðara cõãtasi? Jãã ëberãra mãmaa diabuedua. Mãa biabiya. Mãwã idjia cawaya wãrãda Israel druade Æcõrẽneba bedeabarida aba ðada.–

⁹ Ara maãda Naamaãra cawayo carreta bara ðade Eliseomaa wãpeda dji dede eda wãbada dajadaare jũesia. ¹⁰ Eliseoba ëberãda dajadaa nãwã jarade diabuesia: “Jordaã dode cuide wãdua. ðarima siete cuibãrãde bã cacuara biapeda Æcõrẽ quĩrãpita bia ðeya.”

¹¹ Maã ùrĩpeda Naamaãra bio quĩrũ wãsia. Idjia jarasia:

–Mãa crĩa ðasia Eliseoba mãra dajadaa acãde zepeda idji Æcõrẽa iwidida idjaba idji jãwara mã aida ãrã jãrẽwẽida animãrẽã. ¹² Jũma Israel druade bea do cãyãbara Damasco druade Abaná doda, Parpar do sida biara panãa. Ababe cuibãrãba biaida ðãbãrã, biara ðaa jãma cuide wãida.–

Mãwã jarapeda bio quĩrũ wãsia. ¹³ Maãne Naamaã nezocarãda idji caita wãnapeda nãwã jarasidaa:

–Dai boro,* jãã Æcõrẽneba bedeabariba obi jaradara zarea ðadabara ðaa ocasia. Idjia ababe jara ðaa bã biamãrẽã Jordaã dode cuida ðada. çBãa mãwã oiẽ ðaca?–

¹⁴ Mãwã jarapedada bẽrã Naamaãra Jordaã dodaa wãpeda ðarima siete cuisia Æcõrẽneba bedeabari Eliseoba jarada quĩrãca. Ara maãda biapeda idji cacuara cũdra quĩrãca dowa ðesia. Æcõrẽ quĩrãpita bia ðesia.

¹⁵ Naamaãra idji ume panã sida jẽda Eliseomaa wãnapeda Naamaãba idji quĩrãpita nãwã jarasia:

–Idibãra cawasia wãrã Æcõrẽda ababe naã Israel druade ðada. Mã djuburia, mãa ne diabãrãra edadua.–

¹⁶ Baribãra Eliseoba jarasia:

* 5:13 Dai boro. Hebreo bedeade ðã ðaa “mã zeza.”

-Ăcōrē zocai ɓa quĩrāpita wārāneba jaraya: ɓa dia ɓara edaēa.-

Naamaɓba mīa sē jara ɓamīna Eliseoba edaē basía. ¹⁷ Mañne Naamaɓba jarasia:

-Māēteara mɓ boro, mɓ djuburia nañ druadebema egoroda mɓ druadaa idu edebidua. Burro uméba poyadi daucha mɓa ede quĩrīã ɓa. Māwāra mɓ druade mɓa bārā Ācōrēa animarāda, dewara sida poya babue diaya. Dewara ācōrē ɓeaa mɓa waa ne babue diaēa. ¹⁸ Baribɓɓ mɓa Ācōrēa bedeada djuburiaya nañ cadjirua obɓɓɓe quĩrādoamārēa: mɓ druadebema boroda idji ācōrē Rimoɓ de dromane eda wāɓɓɓe ɓae amaaba mɓ jɓwade jida wābaria. Mañne idjira Rimoɓ quĩrāpita chĩrāborode cobebɓɓe mɓ sida māwā cobaida ɓa. Mɓa Ācōrēa bedeada djuburiaya mañ cadjirua quĩrādoamārēa.-

¹⁹⁻²⁰ Eliseoba panusia:

-Necai wādua.-

Ara maɓda Naamaɓra wāsia. Wadi tɓtɓ wāé ɓaɓe Ācōrēneba bedeabari Eliseo nezoca Guieziba nāwā crīchasia: “Mɓ boroba Siriadebema Naamaɓra idu necai wābisía. Idjia enenara ni cārē sida edaē basía. Ācōrē zocai ɓa quĩrāpita wārāneba jaraya: Naamaɓ caidu pira wāya ne edai carea.”

²¹ Ara maɓda Guiezira Naamaɓ caidu wāsia. Naamaɓba idji pira zebɓɓa unuside carretaɓe uɓa ɓadopeɓa nāwā iwidiisia:

-¿Cārēda sāwāsi?-

²² Guieziba panusia:

-Ni cārē sida sāwānaē panɓa. Baribɓɓ mɓ boroba nāwā jara ɓa: “Aretewa Ācōrēneba bedeabada cūdrarāda umé Epraiɓ eyaida ɓa ējūāneba jūēsidaa. Mɓ djuburia paratada 75 libra idjaba cacuaɓe jɓɓa sida umé diadua.”-†

²³ Naamaɓba panusia:

-Bia ɓa. Baribɓɓ paratada 150 libra edadua.-‡

Māwā jara ɓasia ɓa Guieziba edabɓɓɓa. Mañbe Naamaɓba saco uméne paratada 150 libra eda ɓabisía. Cacuaɓe jɓɓa sida umé diasía. Mañbe nezocada umé edapeɓa jūma mañgɓa Guiezi na edebisia. ²⁴ Eya zaquede jūēnaɓe Naamaɓ nezocarāba edepeɓaɓa Guieziba edasia. Diguída waga ɓaɓe Naamaɓ nezocarāra jēda wābisía. ²⁵ Mañbe eda wāpeɓa idji boro Eliseo quĩrāpita nūmesía. Mañne Eliseoba idjía iwidiisia:

-Guiezi, ɓara ¿sāma ɓasi?-

Guieziba panusia:

-Mɓ, ɓa nezocara āyā wāé ɓa.-

²⁶ Baribɓɓ Eliseoba jarasia:

-Jāñ ēberā idji carretaɓe uɓa ɓadopeɓa ɓa audiabarisiɓe mɓ sora ɓa ume ɓasia. Idi Ācōrēba ne ununacada oɓa bēra biē ɓa paratada, cacuaɓe jɓɓada, olivo ējūāda, uva ējūāda, ovejada, pacada, nezocarāda, nezoca wērārā sida edaida. ²⁷ Mañ carea aidaba Naamaɓ jida ɓaɓa quĩrāca idiba ɓta ɓaɓa, ɓaɓe yōɓaɓa sida aidaba ɓaɓa.

Mamaɓba ēɓɓɓɓe Guiezira aidaba bira nūmesía.§

6

Eliseoba zagara dojāneba ɓta umane zebida

¹ Ewari ɓa Ācōrēneba bedeabadarāba Eliseoa nāwā jarasiɓa:

† 5:22 75 libra. Hebreo bedeade ɓa ɓa “talento ɓa.” ‡ 5:23 150 libra. Hebreo bedeade ɓa ɓa “talento umé.” § 5:27 Aidaba bira nūmesía. Hebreo bedeade ɓa ɓa: “Aidaba nieve quĩrāca ɓasia.”

-Dadjirã panΛ dera jũmawãyã caibe quirua. ² ¿Dairãra Jordaã doḏaa wãnida panΛca? Mama daiza bacuruda tutaḏapeda de waibΛada oḏia ābaa panani carea.-

Eliseoba panusia:

-Bia bΛa. Wãnadua.-

³ Maãne abaΛba Eliseoa jarasia:

-¿Dai, bΛ nezocarã ume wãéca? Dai djuburia wãna.-

Eliseoba panusia:

-Bia bΛa. Mã sída wãya.-

⁴ Ara maãda ādjirãra Jordaã doḏaa wãnapeda bacuruda tuta panasíḏaa.

⁵ Mãwã panΛne zagarada aba daíḏu bæḏe wãsia. Dji zagara eroḏadaba Eliseoa jĩgua jarasia:

-¡Mã boro, jãã zagarara djãrãne basía!-

⁶ Ācõrẽneba beḏeabari Eliseoba nãwã iwidisia:

-¿Sãma daíḏu bæḏe wãsí?-

Dji zagara eroḏadaba acΛbisía sãma bæḏe wãsida. Eliseoba bacuru za-
queda bΛá eḏapeda araa batabuesía. Ara maãda zagarara dojãneba łtaa
ũmane zesía. ⁷ Maãne Eliseoba jarasia:

-Jidadua.-

Ara maãda dji zagara eroḏadaba jidasía.

9

Jehú Israelḏebema boro beḏa

¹ Ewari aba Eliseoba Ācõrẽneba beḏeabarida aba trãpeda nãwã jarasia:

-BΛa cacuaḏe jã bΛara bio trãjã coḏΛpeda Gala druaḏe Ramo puruḏaa isabe wãdua. Naã zoco zaquḏe nedragada ededua. ² Mama jũḗpeda Josapa warra, Nimsi wiuzaque Jehúda acΛḏe wãdua.* Idjira dewararã ume bΛda āyã trãpeda dewara dejãare ededua. ³ Maãbe naã zoco zaquḏe bΛ nedragara idji boro łrã weadua. WeabΛrΛḏe jaradua: “Ācõrẽba nãwã jara bΛa: mãa bΛara Israelḏebema boroda bΛbΛrΛa.” Mãwã opeḏa dji dede eḏa wãbadara ewapeḏa isabe pira wãdua. Ni maãrĩ biḏa dãrãrãdua.-

⁴ Ara maãda Ācõrẽneba beḏeabari cũdrara Gala druaḏe Ramo puruḏaa wãsia. ⁵ Mama jũḗside Israelḏebema sordao bororãda ābaa dji jΛre duanΛda unupeḏa nãwã jarasia:

-Mã boro, mãa bΛa ne jaraida eroḏa.-

Maãne Jehúba iwidisia:

-¿Caía beḏea bΛ?-

Cũdraba panusia:

-Mãa bΛa beḏea bΛa, mã boro.-

⁶ Maãbe Jehúra piradrΛpeda cũdra ume dewara dejãare wãsia. Mama panΛne cũdraba nedraga Jehú boro łrã weabΛrΛḏe nãwã jarasia:

-Israelerã Ācõrẽba nãwã jara bΛa: mãa bΛara mã puru Israelḏebema boroda bΛbΛrΛa. ⁷ BΛ boro basí Acabo ēberãrãra jũma quenadua. Idji quima Jezabelba mã nezocarã, mãneba beḏeabadarã sída quenabiḏa carea mãa bΛḏeba cawa oya.† ⁸ Acabo ēberãrãra jũma quiniña. Ādjirã dji umaquĩrãra mãa abeḏa jũma jõbiya: nezoca beada, nezocaē bea sída. ⁹ Mãa Nabat warra Jeroboãl ēberãrã jõbiḏa quĩrãca idjaba Ahía warra Baasa ēberãrã jõbiḏa quĩrãca Acabo ēberãrã sída jõbiya. ¹⁰ Maã awara Jezabel sída beḏapeḏa Jezreel puru caita usaba coḏia. Idjira jouḏaḏa.-‡

* **9:2** Josapa. MaãgΛ Josapara Juda druaḏebema boro Josapaḗ basía. † **9:7** 1 Reye 18:4. ‡ **9:10** 1 Reye 21:22-23.

Cūdraba māwā jarapeda dji dede eda wābadara ewapeda pira wāsia. ¹¹ Jehú wayacusa sordao bororā duanama jūēbΛrΛde abaΛba iwidiſia:

–Mērā, jāñ cūdra quĩrāē bΛra ¿cārē cārēā ze basi? ¿Cārēda sāwāsi?–

Jehúba panusia:

–Bārāba cawa panΛa jāñgΛca beara sāwā bedeabadada.–

¹² Mañne ādjirāba jarasiċaa:

–BΛa sewada o bΛa. Idjia jaradara dairāa nēbΛrΛdua.–

Jehúba panusia:

–Idjia mġa jarasia: “Ācōrēba nāwā jara bΛa: mġa bΛra Israeldebema boroda bΛbΛrΛa.”–

¹³ Mañ ũrĩnapeda ādjirāba cacuade jġ panΛra dume quidaċe isabe tōcuasiċaa Jehúra mañ ġrġ nĩbamārēā. § Mañbe cachiru zadapeda jĩgua jarasiċaa:

–jJehúra dadjirā boroa!–

Jezabel beuda

³⁰ Māwānacarea Jehúra Jezreel puruċaa wāsia. Jezabelba Jehú zebΛrΛda ũrĩside idji daura soacuasida idjaba idji buċara biya erusia. Mañbe dajadaa acΛbadadeba eċaa acΛ nūmesia. ³¹ Jehú dji purude eda wābadama jūēside Jezabelba idjia jarasia:

–Mērā, Zimri quĩrāca bΛ, bΛ boro beaċa.–*

³² Mañne Jehúba ġtaa dji dajadaa acΛbadamaa acΛpeda jĩgua jarasia:

–¿Jāma eda caida mġare bΛ?–

Ara mañda nezoca dji droma bea umé wa ũbea panΛba eċaa Jehúmaa acΛsiċaa. ³³ Mañne Jehúba ādjirāa jarasia:

–jJezabelera uċu batabuedadua!–

Ara mañda idjira uċu batabuesiċaa. Mañne cawayoba idji ġrġ tΛgabΛdaċe idji oaba cawayora, puru auċu jūrā ca bΛ siċa tāũcuasia. ³⁴ Mañbe Jehúra Jezabel dede eda ne codē wāsia. Ne codacarea nāwā jarasia:

–Jāñ wērā cadjiruara joude wānadia. Idjira Sidoġnebema boro cau bērā jouċia.–

³⁵ BaribΛrΛ jouċi carea wāsiċade ababe dji boroda, dji jΛwada, dji jĩrū siċa unusiċaa. ³⁶ Ādjirāba Jehúra jarade wāsiċaa. Mañne Jehúba jarasia:

–Ācōrēba jarada quĩrāca māwāsia. Tisbédebema Elíaċeba Ācōrēba jarasia: Jezreel puru caita Jezabelera beaċapeda usaba codia. † ³⁷ Idji cacua ārĩcuadara ācaca quĩrāca Jezreel ējūāne tabeaċia. Māwā ni abaΛba poya jaradaċa: naġgΛra Jezabel basiċa.–

2 Reye 10:17-31

10

Jehúba Baal ěpē bea quenana

¹⁷ Jehúra Samaria puruċaa wāpeda Acabo ēberārā wadi panΛda jūma quenania. Ādjirāra abeda jūma jōbisia Ācōrēba Elíaċeba jarada quĩrāca. ¹⁸ Mañbe Samariadebemarāda jūma ābaa jΛrepeda nāwā jarasia:

–Acabo basiċa Baalera ěpēbadjia. BaribΛrΛ mġa biara ěpēya. ¹⁹ Mañ bērā Baalċeba bedeabadarāda, idji ěpēbadada, idji sacerdoterā siċa jūma trġnadua. Ni abaΛda āyā becara bΛa. Mġa ewari dromada oya Baalea animarā babue diadi carea. Mañ bērā abaΛda zeēbΛrΛ, beaċia.–

Jehúba Baal ěpēbadara jūma quenai carea cūrūga bΛċeba māwā jarasia.

²⁰ Mañbe jarasia:

§ 9:13 Dume quida. Mañra hebreo bedeade ebuda bΛċa. ΛcΛrΛmaarā jara bΛa “bugue droma.”

* 9:31 1 Reye 16:8-20. † 9:36 1 Reye 21:23.

-Ewarida bɔɔdadua ābaa dji jɔredapɛda Baalea bia bedɛadi carea.-

Ara maɔda ewarida bɔsɔdaa. ²¹ Jehúba jūma Israel druade jarabisia Baal ēpēbadara maɔ ewaride zedamārēã. Maɔne ādjirāra jūma zesɔdaa. Ni aba bida āyā beē basía. Maɔ bērā Baal de dromara pēsua cobesia. ²² Māwā panane Jehúba Baal ēpēbadarā dji wagabaría nāwā jarasia:

-Jūmarā ādji djiora diacuadua jɔnamārēã.-

Ara maɔda ādjirāra diacuasia. ²³ Maɔbe Jehúra, Recab warra Jonadá sɔda Baal de dromane eda wānapɛda Jehúba Baal ēpēbadarā nāwā jarasia:

-Quĩrācuitadua. Ni aba ɔ Ācōrē ēpēbarira bārā ume baiē bɔa. Ababe Baal ēpēbadarɔ nama pananida panɔ.-

²⁴ Maɔbe Baal ēpēbadaba animarāda, dewara sɔda Baalea babue diacuabɔda basía. Māwā panane ochenta sordaorāba dajadaare jɔã panasɔdaa Jehúba jarada quĩrāca. Maɔ sordaorā nāwā jarasia:

-Baal ēpēbadarāda mɔa bārā jɔwade bɔya. Ādjirāra jūma quenadua. Bārāba aba idu mĩrũ wābidibɔɔ, dji idu mĩrũ wābidara beadia.-

²⁵ Baal ēpēbadarāba animarā babue diapɛdadacarea Jehúba idji sordaorā, ādji bororā bida nāwā jarasia:

-Eda quenane wānadua. Ni abaɔda idu mĩrũ wābirānadua.-

Ara maɔda sordaorāba, ādji bororā bida necoba quenane wāsɔdaa. Ādjia quenapɛdadara dajadaa bɔtacuadapɛda Baal de dromane edaara bɔ dejānaa wāsɔdaa. ²⁶ Mamaɔba jɔwaba oda Baalera dajadaa pe enenapɛda jūma babuesɔdaa. ²⁷ Mōgara oda Baalera jūma toapɛcuadapɛda idji de droma sɔda jūma ārɔsɔdaa. Maɔbe āgabada deda mama ocuasɔdaa. Idi bida māwā bɔa.

²⁸ Māwā Jehúba Baal ēpēbadara Israel druade jūma jōbisia. ²⁹ Baribɔɔ Nabat warra Jeroboalɔba cadjirua odara Jehúba igaraē basía. Oro oda paca zaquea idu bia bedɛabisia. Maɔ paca zaquera Betel purude idjaba Daɔ purude bida wadi eropanasɔdaa. Naēna maɔneba Jeroboalɔba israelerā cadjiruada obisia.*

³⁰ Ācōrēba Jehúa nāwā jarasia:

-Mɔa quĩrā bɛda quĩrāca bɔa Acabo ēberārāra jūma quenana bērā mɔ quĩrāpita bia osia. Maɔ bērā bɔ beudacarea bɔ warrada Israeldebema boroda beya. Maɔare idji warrada, idji wiuzaqueda, dji wiuzaque warra sɔda Israeldebema boroda beadia.-

³¹ Baribɔɔ Jehúba israelerā Ācōrē leyra sodeba quĩrācuita oē basía. Maɔ awara naēna Jeroboalɔba israelerā cadjirua obidara Jehúba igaraē basía.

2 Reye 13:14-21

13

Eliseoba jĩũare cawabida

¹⁴ Eliseora cacua biē bɛpɛda jaidabɔɔ basía. Māwā bɔde Israeldebema boro Joasaba idjira acɔde wāsia. Idji carea jĩã bɔde Joasaba nāwā jarasia:

-Zeza, zeza, carretaɛba djōbadarā idjaba cawayodeba djōbadarā quĩrāca bɔa israelerā bio carebabaria.-*

¹⁵ Eliseoba idjía jarasia:

-Enedrɔmada cha bara namaa enedua.-

Ara maɔda Joasaba edesia. ¹⁶ Maɔne Eliseoba nāwā jarasia:

-Enedrɔmara jidadua.-

Joasaba jidabɔɔde Eliseoba idji jɔwara Israeldebema boro Joasa jɔwa ɔrɔ bɔsɔa. ¹⁷ Maɔne jarasia:

* **10:29** 1 Reye 12:26-30. * **13:14** Hebreo bedɛade nāwā bɔ bɔa: “Mɔ zeza, mɔ zeza, Israeldebema carretaɛba djōbadarā idjaba cawayodeba djōbadarā.”

-Amãdau odjabariare dajadaa ac Δ badada ewadua.-
 Joasaba ewadacarea Eliseoba idjía jarasia:
 -Chada aba dajadaa dr Δ tadua.-
 Ara maãda Joasaba dajadaa dr Δ tasia. Maãne Eliseoba jarasia:
 -Jãã chaba jara β Δ A: Siriadebemarãra ãcõrẽba bãrãa poyabiya. Apec ëjũãne bãrãba quenania.-
¹⁸ Maãbe Eliseoba jarasia:
 -Chara pedua.-
 Ara maãda Israeldebema boro Joasaba pesia. Maãne Eliseoba jarasia:
 -Jãã chaba dejãda ucuadua.-
 Ara maãda Joasaba ßarima ùbea upeda waa uẽ basía. ¹⁹ Maã carea ãcõrẽ nezoca Eliseora idji ume bio quĩrũpeda jarasia:
 -B Δ a dejãra ßarima juesuma wa ßarima sei udabara, bãrãba Siriadebemarãra poyadapeda jũma quenacasidaa. Barib Δ r Δ ßarima ùbeabe uða bẽrã ßarima ùbeabe poyadia.-

Eliseo jaidada

²⁰ Eliseora jaidapeda t Δ ßarisidaa. Poaza moabitarãba Israel druađe ne jãrĩcuade wãbadjidaa. ²¹ Ewari aba ãc Δ r Δ israelerãba ëberã jaidadada joude edeb Δ ada basía. Maãne unusidaa moabitarãba ne jãrĩcuade zeb Δ dada. Isabe mĩrũni carea bẽwãrãra Eliseo t Δ baripedadade eda ß Δ tasidaa. Dji bẽwãrãba Eliseo ß Δ w Δ r Δ waraside ãrẽbapeda piradr Δ sia.

17

Asiriarãba israelerã poyapedada

¹ Acá doce poa Juda druađebema boroda ßeđacarea Ela warra Oseara Israel druađebema boroda ßesia. Idjira Samaria puruđe ßabadjia. Nueve poa israelerãra pe erobasia. ² Oseaba ãcõrẽ quĩrãpita cadjiruada obadjia. Barib Δ r Δ Israeldebema bororã idji naẽna ßeđaba opedađa quĩrãca mãcua oca basía.

³ Osea Israeldebema boroda ßaside Asiriadebema boro Salmanasada idji sordaorã bara israelerã ume djõne zesidaa. Poyadapeda Salmanasaba Oseara idji j Δ waeda erobesia. Maã bẽrã Oseaba Salmanasaa paratada poaza diabadjia. ⁴ Mãwã ß Δ đe Oseaba Egiptodebema boro So abadamaa ãc Δ r Δ diabuesia idji carebađe zemãrẽã. Maã awara Salmanasaba parata poaza diabi ßađada waa diaẽ basía. Mãwã Salmanasaba cawasia Oseara idji j Δ waedabemada ëdr Δ i carea crĩcha j Δ r Δ ß Δ ada. Maã carea idjia Oseara jidabipeda preso ß Δ bisia. ⁵ Asiriadebema boro Salmanasara idji sordaorã sida Israel druađaa wãnapeda Samaria purura poa ùbea auđu jũrã eropanasidaa. ⁶ Osea nueve poa Israeldebema boroda ßeđacarea Asiriadebema boroba Samaria purura poyasia. Maãbe israelerãra Asiriadaa jida edepeda Halah druađe, Gozaã druađe Habor do caita, idjaba medorã puru ßeaza ß Δ bicuasiasia.

⁷ Maãra jũma mãwãsia israelerãba ãdji ãcõrẽ quĩrãpita cadjiruada o panana bẽrã. ãcõrẽba ãdjirãra Egiptodebema boro j Δ waedabemada ëdr Δ ß Δ damĩna idjaba mama Δ ba ëdr Δ enenamĩna dewara ãcõrẽ beada ëpẽbadjidaa. ⁸ Dewara puru ßeaba cadjirua o pan Δ carea ãcõrẽba israelerã quĩrãpitabemada ãyã j Δ retasia. Mãwãmĩna israelerãba abari cadjiruada o panesidaa. Maã awara Israeldebema bororãba cadjirua obibadara israelerãba ëpẽsidaa. ⁹ Idjaba ãcõrẽ quĩrãpita oiẽ beada mẽrã obadjidaa.* ãdji puru caita ßea eya borode de

* **17:9** ãcõrẽ quĩrãpita oiẽ beada mẽrã obadjidaa. Maãra hebreo beđeade ebuda ß Δ ã. Δ c Δ r Δ maarã jara β Δ A: "ãcõrẽnebemada biẽ beđeabadjidaa."

zaqueda ocuasidaa dewara ãcõrẽ beaa bia bedeadı carea. Puru zaque beaza idjaba puru waiβΛa mōgaraba auđu jūrã ca beaza mãwã ocuasidaa. ¹⁰ Eya boroza idjaba jũma bacuru waiβΛa nũmea edre ãdjirãba jΛwaba oda ãcõrẽ beada βΛcuasidaa. Mōgara waiβΛada idjaba jΛwaba oda ãcõrẽ Aserá sida λta nũmΛcuasidaa. ¹¹ Eya boroza incienso querada ãdji jΛwaba oda ãcõrẽ bá diabadjidaa dewara purudebemarãba naẽna opeɗada quĩrãca. Maλ puru beara ãcõrẽba israelerã quĩrãpitabemada ãyã jΛretasia. Israelerãba cadjirua o panΛ carea ãcõrẽra ãdjirã ume bio quĩrũsia. ¹² Idjia jarasia jΛwaba oda ãcõrẽra êpẽnacara panΛda. Mãwãmĩna israelerãba êpẽsidaa. ¹³ ãcõrẽba Juda druadaa, Israel druadaa bida idjideba bedebadarãda diabuesia. ãdjirãneba israelerã nãwã jarasia:

-Mã leyda bãrã drõã naẽnabemarãa jũma diasia idjaba mλneba bedebadadeba bãrãa bida diasia. ãdjirãra mλ nezocarãa. Jãλbe bãrãba cadjirua obadara igaradapeɗa mλ leyra jũma ijã oɗadua.-

¹⁴ BaribΛrΛ israelerãba ijã odaẽ basía, ãtebΛrΛ ãdji drõã naẽnabemarã quĩrãca cΛwΛrΛ zarea panesidaa. ãcõrẽra ijãnaẽ basía. ¹⁵ ãcõrẽba obi jaradara, ãdji drõã naẽnabemarã ume bedea βΛda sida igarasidaa. Maλ awara ãcõrẽba cawa oi jaradara ijãnaẽ basía. jΛwaba oda ãcõrẽ siriẽ beada êpẽ panΛ bẽrã ãdjirã sida siriẽ panesidaa. ãdji caita bea puruba cadjirua obadara ãcõrẽba orãnaduada adamĩna o panesidaa. ¹⁶ ãcõrẽba obi jaradara israelerãba jũma igarasidaa. Maλ bẽrã paca zaque zaca βΛda umé osidaa bia bedeadı carea. Idjaba bacuruda ãcõrẽwẽrã Aserá quĩrãca ocuasidaa bia bedeadı carea. Chĩdaúa, jedecoa, λmãdaúa bida bia bedebadjidaa. Idjaba Baalea bia bedebadjidaa. ¹⁷ Maλ awara ãdji warrarãda, wẽrãcaurã sida jΛwaba oda ãcõrẽba babue diabadjidaa. Dau êsã ununi carea obadjidaa. Idjaba daubarada êpẽbadjidaa. ãcõrẽ quĩrãpita jũmawãyã cadjirua o panΛ carea idjira bio quĩrũsia.

¹⁸ ãcõrẽra israelerã ume bio quĩrũna bẽrã idji quĩrãpitabemada ãyã jΛretasia. Ababe Juda druadebemarãdrΛ ãdji druade panesidaa. ¹⁹ BaribΛrΛ Juda druadebemarã bida ãcõrẽba obi jaradara ijã odaẽ basía, ãtebΛrΛ Israel druadebemarãba cadjirua opeɗada quĩrãca o panesidaa. ²⁰ Maλ carea ãcõrẽba israelerãra abeda jũma igarasia. ãdjirãra bia mĩgabisia idjaba dewara druadebemarãa poyabipeɗa idji quĩrãpitabemada ãyã jΛretasia.

²¹ Naẽna ãcõrẽba israelerãa ãdji boro Davideba zedada igarabisia. Maλbe ãdjirãba Nabat warra Jeroboaλda ãdji boroda βΛsidaa. Maλ Jeroboaλba cadjirua waiβΛada israelerãa obisia. Idjia ãcõrẽra igarabisia.† ²² Jeroboaλba cadjirua o βadara israelerãba o panesidaa. Ni maãrĩ bida igaradaẽ basía. ²³ Mãwã cadjirua o panasidaa aba ãcõrẽba idji quĩrãpitabemada ãyã jΛretabΛrΛdaa. Idjideba bedebadarã idji nezocarãneba mãwã oyada asia. Maλ bẽrã asiriarãba israelerãra ãdji druadaa jida edesidaa. Wadibida mama panΛa.

²⁴ Maλbe israelerã pananama Asiriadebema boroba Babilonianebe-marãda, Cutadebemarãda, Avadebemarãda, Hamánebe-marãda, idjaba Saporvaiλnebe-marã sida βΛcuasia. Maλ ëberãrãra Samaria purude, dewara puru beade bida panesidaa.

2 Reye 24:8-25:12

24

Babilonarãba Juda druadebemarã poyapeɗada

† 17:21 1 Reye 12:26-30.

8 Joaquiã 18 poa baside Juda druadebema boroda besia. Jedeco ũbea Juda druadebemarã pe erobasia. Idjira Jerusaleãne babadjia. Idji papara Jerusaleãnebema Elnataã cau Nehusta basía. 9 Joaquiãba ãcõrẽ quĩrãpita cadjiruada o babadjia idji zeza basiba o baãa quĩrãca.

10 Maã ewaride Babiloniane bema boro Nabucodonosó sordaorãda Jerusaleãnebemarã ume djõne wãnapeda purura auðu jũrã eropanesidaa. 11 Mãwã auðu jũrã eropanãne Nabucodonosóra jũesia. 12 Maãne Juda druadebema boro Joaquiãba, dji papaba, idjiare beaba, idji sordao bororãba, dji dromarã biãa jarasidaa Nabucodonosó jãwaeda panenida. Nabucodonosó ocho poa idji druadebema boroda beãacarea Juda druadebema boro Joaquiãra preso jidasia.

13 Maãbe ãcõrẽba jaraãa quĩrãca Nabucodonosóba ne bia queãea ãcõrẽ de dromane beãada jũma pe edesia. Ne bia queãea Juda druadebema boro de dromane beãa siãa jũma pe edesia. Idjaba Israeldebema boro Salomoãba ãcõrẽ de dromane oro ocuãda siãa toapecuapeda pe edesia. 14 Maã awara Nabucodonosóba Jerusaleãnebemarãda idji druãdaa jida edesia: dji dromarãda, sordaorãda, ne o cawa beãa, jiorroba ne o cawa bea siãa. Jũma ãbaa die mil jida edesia. Ababe dji ne neẽ queãeãdrã Juda druade panesidaa. 15 Nabucodonosóba Juda druadebema boro Joaquiãda, idji papada, idji quimarãda, idjiare beãa, dji dromarã siãa Babilonianaa jida edesia. 16 Sordaorãda siete mil, ne o cawa beãa idjaba jiorroba ne o cawa beãa mil jida edesia. Dji mẽsrã beara Babilonianaa jũma jida edesia. 17 Maãbe Nabucodonosóba Joaquiã djabadrõã Mataniãda Juda druadebema boroda basia. Maã Mataniãra trã basia Sedequía.

18 Sedequía 21 poa baside Juda druadebema boroda besia. Idjira Jerusaleãne babadjia. Once poa Judadebemarãda pe erobasia. Idji papara Libna purudebema Jeremia cau Hamutal basía. 19 Sedequíaba ãcõrẽ quĩrãpita cadjiruada o babadjia idji djaba Joaciãba o baãa quĩrãca. 20 Maã carea ãcõrẽra Jerusaleãnebemarã ume idjaba Juda druadebemarã ume bio quĩrũsia. Maã bẽrã ãdjirãra idji quĩrãpitabemada ãyã jãretasia.

Nabucodonosóba Jerusaleã babueda

Maã ewaride Sedequíaba Babilonia druadebema borora igarasia.

25

1 Maã carea nueve poa Sedequía Judadebema boroda beãacarea diebema jedecode ewari dieãe Babiloniane bema boro Nabucodonosóra idji sordaorã bara Jerusaleãnebemarã ume djõne wãsidãa. Maãne poa umé Jerusaleãra auðu jũrã eropanesidaa. Puru dajadaare acãbadada ãtã drasoã ocuasidaa.*

2 Once poa Sedequía Juda druadebema boroda beãacarea babiloniarãba wadibiãa Jerusaleã purura auðu jũrã eropanesidaa. 3 Ara maã poãde quĩmãrẽbema jedecode ewari nueveãe Jerusaleã purude coãira ni cãrẽ siãa neẽ basía. Maãba jũmarãda jarra duanasidaa.

4 Mãwã panãne puru auðu jũrã ca bãra uyapetasidaa. Babiloniarãba purura auðu jũrã eropanãmĩna Juda druadebema boro Sedequíara, idji sordaorã siãa diamasi mĩrũ wãsidãa. Dji boro néu caita bã eãa wãbadaare eãrasidaa. Mama puru auðu jũrã ca bãra umé panasidaa. Maãne Arabããda wãbada ode pira wãbãrasidaa. 5 Maã cawasidaãe Babiloniane bema sordaorãda Sedequía caiãu wãsidãa. Idjira Jerico puru caita bã jewedaãe

* 25:1 Acãbadada ãtã drasoã ocuasidaa. Ebuãa bããa cãrẽda osidaãa.

jidade wāsidaa. Mañne Sedequía sordaorãba idjira amenapeđa memenesidaa. ⁶ Babiloniarãba Sedequíara jidađapeđa Ribla puruđaa edesidaa. Mama Babiloniane bema boroba idjira cawa osia. ⁷ Sedequíaba açl ðađe Nabucodonosóba idji warrarãda quenabisia. Jũma quenanapeđa Sedequía daura umena nuětabisia. Mañbe bronze ođa carenaba jãnapeđa Babilonia druđaa jida edesidaa.

⁸ Nabucodonosó 19 poa Babiloniane bema boroda ðeđacarea jedeco juesumane ewari sietede idji sordaorã boro Nabuzaradaãda Jerusaleã puruđaa wāsia. ⁹ Mañne Ācōrē de dromada, Juda druđe bema boro de dromada, idjaba de Jerusaleãne ðea siđa jũma bácuasia. Dji droma ðeaba eropanana deda abeđa jũma bácuasia. ¹⁰ Mañbe idjia Babiloniane bema sordaorã Jerusaleã puru auđu jũrã ca ðara jũma ãrĩbisia. ¹¹ Mañbe Nabuzaradaãba ēberãrã Jerusaleãne wađi panãda, Nabucodonosóare panãana apeđadarãda, dewara ēberãrã siđa Babilonia druđaa jũma jida edesia. ¹² Ababe dji ne neē queđeadrã amesia ējũã o ðeđamãrēã idjaba uva ējũãda wagađamãrēã.

1 CRONICA NABEMA CARTA CRONICA

21

Daviba Israeldebema sordaorã juachabida

¹ Mañ ewaride diauruba israelerãra biẽ osia. Idjia Davia crĩchabisia Israeldebema sordaorãra juachaida. ² Mañ bẽrã Daviba Joáa, waabema sordao bororãa bida nãwã jarasia:

-Jũma Israel druade umaquĩrã djõ cawa bẽada juachade wãnadua Beersebã purudeba aba Dañ purudaa. Juachadapeđa młã jarade zedadua cawai carea jũmasãwã panłda.-

³ Baribłłł Joába jarasia:

-Mł boro, ¡Ăcõrẽba idji puru Israelda b̄arima cien auđu yõbibłłł bio bia baya! ¿Jũma ãdjirãra błare panłẽca? ¿Cãrẽ cãrẽã błã mãwã juachabi bł? ¿Cãrẽã dadji israelerãra nẽbłrade bł quĩrã bł?-

⁴ Joába mãwã jaradamĩna Daviba wadibida juachabisia. Ara małda Joába jũma Israel druade juachade wãpeda jẽda Jerusalełnaa zesia. ⁵ Małbe Davia jarasia Juda druade 470 mil sordaorãda panłda idjaba waabema israelerã druade miyoł auđu cien mil panłda. ⁶ Baribłłł Joába Levideba yõpedadara, Benjamiłneba yõpedadarã sida juachaẽ basía, Daviba juachabi jaradara bia ũrĩnaẽ bẽrã.

⁷ Ăcõrẽ bida Daviba juachabidara bia unuẽ basía. Mañ carea israelerãra cawa osia. ⁸ Mañ bẽrã Daviba Ăcõrẽa nãwã jarasia:

-Wãrãda młã sordaorã juachabidara cadjirua basía. Baribłłł mł quĩrã djuburia mañ cadjirua ođara quĩrãdoadua. Młã wãrãda crĩcha neẽ bł quĩrãca osia.-

⁹ Mañ ewaride Ga abadaba Davia Ăcõrẽneba beđeabadjia. Ăcõrẽba Gaa nãwã jarasia:

¹⁰ -Davimaa wãpeda jaradua młã cawa oida. Młã cawa oi crĩchada ũbea erođłã. Małgłđebemada idjia aba edaida błã.-

¹¹ Ara małda Gara Davimaa wãpeda nãwã jarasia:

-Ăcõrẽba nãwã jara błã: "Młã cãrẽneba cawa oida błabłłł jaraida błã. Nałnebemada aba edadua: ¹² poa ũbea jarraba zeida, jedeco ũbea dji quĩrũba bãrãra poya pananida, wa ewari ũbea Ăcõrẽba bãrãra cacua biẽ błida. Mañ ewari ũbeade bajãnebema nezocaba jũma Israel druade eberãrãda quinibiya." Małgłđebemada aba edadua młã Ăcõrẽa jarai carea.-

¹³ Małne Daviba Gaa panusia:

-¡Młra nẽbłara dromane błã! Baribłłł Ăcõrẽra quĩrã djuburiaida bł bẽrã, biara błã młra idji jłwade baeida eberãrã jłwade baei cãyãbara.-

¹⁴ Daviba mãwã jarada bẽrã Ăcõrẽba israelerãra cacua biẽ błasia. Małne setenta mil quinisidaa. ¹⁵ Małbe Ăcõrẽba bajãnebema nezocada Jerusalełnebemarã quenane diabuesia. Mãwã quena błda Ăcõrẽba acł basia. Małne sopuapeda waa quenabiẽ basía. Bajãnebema nezocaa nãwã jarasia:

-¡Þesia! ¡Waa quenarãdua!-

Mãwã jaraside bajãnebema nezocara jebuseo Ornałba trigo cłłłbarima basia. ¹⁶ Daviba łtaa acłbłłłde unusia bajãnebema nezocara łtł jira błda. Djõbada necoda idji jłwade erođasia. Mañ necora Jerusaleł purudaa wa

nūmasia. Mañ unubara de Davira, idjiare bea dji dromarã sida chĩrãborode barru copanesidaa. Ādjirãba sopua careabema jãbadara jã panasidaa.

¹⁷ Mañbe Daviba Ācõrẽa nãwã jarasia:

-Mñabara sordaorãra juachabisia. Mñabara mañ cadjiruara osia. Nañ bedea neẽ quedeaba ¿cãrẽ cadjiruada osida?* Mñ Boro Ācõrẽ, mñ quĩrã djuburia mñra, mñ eberãrã sida cawa odua. Waa ba puruda quinibirãdua.-

¹⁸ Mañne Ācõrẽ nezoca bajãnebemaba Gaa nãwã jarasia:

-Davira jaradua jebuseo Ornañba trigo carabarima animarã babue diabadada mñ itea omãrẽã.-

¹⁹ Ara mañda Gaba Ācõrẽ trãneba jaradara Daviba ode wãsia. ²⁰ Ornañba trigo carã ba de jẽda acarpeda bajãnebema nezocara unusia. Idji warrarã quĩmãrẽ panã bida ununapeda mĩrũsidaa. ²¹ Davi Ornañma jũebarã de Ornañba idjira unusia. Mañ bẽrã idji trigo carabarimaaba Davimaa wãpeda chĩrãborode barru cobesia. ²² Mañne Daviba Ornañba jarasia:

-Ba trigo carabari eñjũãra mña nẽdobuedua animarã babue diabadada Ācõrẽ itea oi carea. Mña mãwã oibara dai israelerãra waa quininaẽa. Dji eñjũã nẽbara mña jũma diaya.-

²³ Ornañba panusia:

-Mñ boro, ara jãwã bari edadua. Mañbe ba quĩrã ba quĩrãca odua. Mña pacada diaya Ācõrẽa babue diamãrẽã. Mañ awara tabã carea dji trigo carabari bacuruda diaya. Trigo sida diaya Ācõrẽa babue diamãrẽã. Mañgara mña jũma bari diaya.-

²⁴ Baribara israelerã boro Daviba panusia:

-Mñwãẽa. Mña bari edaẽa ãtebara dji nẽbara daucha diaya. Mña bareda Ācõrẽa diai carea bari edaẽa. Animarã bari edadara mña Ācõrẽa babue diaẽa.-

²⁵ Mañ bẽrã Daviba Ornañ eñjũãbari oroda quince libra diasia.† ²⁶ Mama Daviba animarã babue diabadada Ācõrẽ itea osia. Mañbe Ācõrẽa animarãda jũma babue diacuasias idjaba Ācõrẽ ume necai bai carea animarã dragada babue diacuasias. Mañne Ācõrẽa quĩrã djuburiada iwidisia. Ācõrẽba mñra bia ãrĩna bẽrã bajãneba tabã uruada animarã babue diabada ãrã baebisia. ²⁷ Mañbe Ācõrẽba bajãnebema nezocaa jarasia idji djõbari necoda wagamãrẽã. ²⁸ Mañ unubara de Daviba cawasia Ācõrẽba idji bedeara ãrĩsida. Mañ carea jebuseo Ornañba trigo carã badama animarãda Ācõrẽa babue diacuasias. ²⁹ Mañ ewaride Ācõrẽ wua de Moiseba eñjũã põãsa ewaraga ba de odara, animarã babue diabada sida Gabaoñ puru caita ba eyade panasidaa. ³⁰ Baribara Daviba Ācõrẽa iwidĩ carea mmaa poya wãẽ basia. Ācõrẽ nezocara idji djõbada neco bara ununa bẽrã mmaa wãida bio waya basia.

22

¹ Mañbe Daviba jarasia:

-Nañ eyade dadjirã Boro Ācõrẽ de dromada, dadji israelerãba animarã babue diabada sida odia.-

Ācõrẽ de droma oi carea Daviba jarãpeda

² Daviba ãibemarã Israel druade panabadada ãbaa jarebisias. Mañbe Ācõrẽ de droma oi carea ãcarã ba cuasias mõgara toawedamãrẽã. ³ Mañ awara jiorroda waiãba jarã pesia dji eda wãbadara cachidi carea idjaba jira ba di carea.

* **21:17** Nañ bedea neẽ quedeã. Hebreo bedea de ba ba "nañ oveja." † **21:25** Quince libra. Hebreo bedea de ba ba "seiscientos siclos."

Bronce sida jΛΓΛ pesia. WaibΛa edada bĕrā dji zΛgΛara poya zadaĕ basía. 4 Maĕ awara dji biara bΛ bacuru Libano druaĕebemada waibΛa jΛΓΛ pesia.* Maĕra poya juachadaĕ basía Sidoĕ puruĕebemarāba, Tiro puruĕebemarā bida zocārā enepedaĕda bĕrā.† 5 Daviba māwā jΛΓΛ pesia nāwā crīcha bāĕa bĕrā:

–Mā warra Salomoĕra waĕibida cūdrada bΛ bĕrā dera o adua bΛa. BaribΛΓΛ Ācōrĕ de dromara dji waibΛara bΛda idjaba dji biara quiruda baida bΛa jūma naĕ ĕjūāne trĕ bΛga bamārĕā. Maĕ bĕrā mā warra Salomoĕba poya omārĕā mā jūma jΛΓΛ peya.–

Maĕ carea Davi jaidai naĕna jūma jΛΓΛ pesia. 6 Maĕ ewaride Daviba idji warra Salomoĕra trĕpeda jarasia israelerā Ācōrĕ de dromada omārĕā. 7 Nāwā jarasia:

–Warra, mā Boro Ācōrĕ itea māa de dromada oida crīcha basia. 8 BaribΛΓΛ idjia māa nāwā jarasia: “BΛra dewara puru bea ume barima zocārā djōpeda ĕberārāda quenasia. Mā quīrāpita naĕ ĕjūāne zocārā quenana bĕrā bΛa mā itea de dromara oca ra bΛa. 9 BaribΛΓΛ bΛa warrada djō quīrācada unuya. Mā idjira jūma idji dji quīrū ume necai bΛya. Maĕ bĕrā idji trĕra Salomoĕ adia.‡ Idjira israelerā boroda bΛmisa māa israelerāra jūma necai bΛya. 10 IdjiabΛΓΛ mā itea de dromada oya. Idjira mā warra baya maĕne māra idji Zeza baya. Idji ewarideba ĕtaa māa idjida, idjideba yōbΛdarā sida israelerā bororāda bΛya.”

11 Maĕ bĕrā warra, māa quīrā bΛa Ācōrĕra bΛ ume baida idji de dromara omārĕā idjia jarada quīrāca. 12 Idjaba māa quīrā bΛa Ācōrĕba necawaada, crīcha cawaa sida bΛa diaida. Māwā bΛa israelerā pe erobΛĕ idji leyra jūma aride ĭjā oya. 13 Ācōrĕba Moisedeba israelerāa ley diaĕara bΛa quīrācuita o baibΛΓΛ bΛa obΛΓΛra jūma bia odjaya. ΛbΛa bapeda sozarra bĕdua. Ne wayarādua. Jĕda crīcharādua.

14 Māa bio traja bΛĕba oroda 7 miyoĕ 500 mil libra idjaba paratada 75 miyoĕ libra jΛΓΛ pesia bΛa Ācōrĕ de dromada omārĕā. Bronceda, jiorro sida waibΛa jΛΓΛ pesia. Dji zΛgΛara dadjia poya zadaĕa. Maĕ awara mōgara toawedaĕda, bacuru Λrrada sida jΛΓΛ pesia, baribΛΓΛ maĕ auĕu bΛa jΛΓΛ peida bΛa.

15 BΛa ne o cawa beada zocārā erobΛa: mōgara toawe cawa beada, mōgara de o cawa beada, bacuru de o cawa bea sida. 16 Maĕ awara orodebema ne o cawa beada, paratadebema ne o cawa beada, broncedebema ne o cawa beada, jiorrodebema ne o cawa bea sida zocārā erobΛa. Jāĕbe jΛwa bΛdua Ācōrĕ de dromara oi carea. Ācōrĕra bΛ ume baya.–

17 Maĕbe Daviba Israeldebema dji droma bea jarasia idji warrara carebadamārĕā. 18 Nāwā jarasia:

–Dadji Ācōrĕra bārā ume bΛa. Ara maĕ Ācōrĕba bārāra necai bΛsia dewara puru beara mā jΛwaĕda bΛda bĕrā. Jūma ādjirāra Ācōrĕ jΛwaĕda panΛa idjaba dadji israelerā jΛwaĕda panΛa. 19 Maĕ bĕrā soĕba, jaureĕba bida bārā Ācōrĕra jΛΓΛĕadua. JΛwa bΛĕadua idji de droma odi carea. Opedaĕacarea idji baurudera, ne jūma idji dede baida bΛ sida eda bΛĕadua.–

1 Cronica 29:26-28

29

Davi jaidada

* 22:4 Dji biara bΛ bacuru. Hebreo beĕeade bΛ bΛa “cedro” baribΛΓΛ ogoĕa. † 22:4 Sidoĕ purura, Tiro puru sida Libano druaĕe panΛa. ‡ 22:9 Hebreo beĕeade Salomoĕ trĕba jara bΛa “necai.”

²⁶ Jesé warra Daviba jūma israelerāra pe eroþasia. ²⁷ Jūma ābaa cuarenta poa israelerā boroda þasia. Siete poa Hebroāne þasia.* Maābe 33 poa Jerusaleāne þasia. ²⁸ Davira bio waraga jaidasia. Bio ne bara þasia idjaba trā þaga þasia. Idji cacuabari idji warra Salomoāda israelerā boroda þesia.

* **29:27** Davira siete poa Hebroāne þaside Judadebema israelerā boro basía. 2 Samuel 5:4-5.

2 CRONICA UMÉBEMA CARTA CRONICA

Salomoŕba necawaa Ācōrēa iwidida

¹ Davi warra Salomoŕba israelerāra bia pe erobesia Ācōrēra idji ume bΛ bērā idjaba bio dji dromada bΛda bērā. ² Ewari aba Salomoŕba israelerāra jūma trŕcuasia: idji sordaorā bororāda, nēbΛra cawa obadarāda, dji dromarāda, dji drōārā sida.* ³ Jūēpedadacarea Salomoŕra jūma ādjirā sida Gabaoŕ puru caita bΛ eyadaa wāsidaa Ācōrē wua deda mama bΛ bērā. Maŕ wua dera Ācōrē nezoca Moiseba ējūā pōāsa ewaraga bΛde obida basía. ⁴ BaribΛrΛ Salomoŕ ewaride Ācōrē baurudera maŕ dede baē basía, Daviba Quiriat-jeariŕ purudeba Jerusaleŕ purudaa ededa bērā. Mama idjia obida wua dede eda waga bΛsia. ⁵ BaribΛrΛ animarā babue diabada bronze oēda wadibiēda Ācōrē wua de quīrāpe basia Gabaoŕ puru caita. Maŕra Uri warra Bezaleelba oēda basía.† Bezaleelera Hur wiuzaque basía. Salomoŕra, idjia trŕcuada ēberārā sida maaaa wāsidaa Ācōrēa iwididi carea. ⁶ Mama Ācōrē wua de quīrāpe Salomoŕra animarā babue diabada bronze oēda caita wāpeda Ācōrēa animarāda mil babue diacuasia.

⁷ Maŕ diamasi Ācōrēra Salomoŕma odjapeda nāwā jarasia:

–BΛa quīrīā bΛda mŕa iwididua.–

⁸ Salomoŕba panusia:

–BΛa mŕ zeza Davira quīrīāneba bio carebabadjia. Maŕbe bΛa mŕra idji cacuabari israelerā boroda bΛsia. ⁹ Mŕ Boro Ācōrē, bΛa mŕ zeza Davia jarada quīrāca odua. BΛa mŕra israelerā boroda bΛsia. BaribΛrΛ ādjirāra zocārā panΛa ībΛ quīrāca. ¹⁰ Maŕ bērā necawaada, crīcha cawaa sida mŕa diadua israelerāra bia pe erobai carea. BΛa carebaēbΛrΛ ni abΛba bΛ ēberārā zocārā panΛra poya bia pe erobaēa.–

¹¹⁻¹² Maŕne Ācōrēba jarasia:

–Mŕa bΛra mŕ ēberārā boroda bΛsia. Maŕne bΛa ababe necawaada, crīcha cawaa sida iwidisia ādjirā bia pe erobai carea. Sodēba maŕda quīrīā bΛ bērā mŕa necawaada, crīcha cawaa sida bΛa diaya. Maŕ awara bΛa parata wai bΛada, ne jūma erobaida, bio dji droma baida, dārā zocai bai sida iwididaēmīna mŕa diaya. Maŕ awara bΛ dji quīrūda beudamārēē iwididaēmīna mŕa bΛra ādjidebemada wagaya. BΛa erobai quīrāca ni abΛ boro bΛ naēna badaba neē basia idjaba ni abΛ boro bΛare zebΛrΛ bida erobaēa.–

¹³ Maŕbe Gabaoŕ puru caita bΛ eyadeba Ācōrē wua de bΛmaΛba Salomoŕra Jerusaleŕnaa jēda wāpeda jūma israelerāra pe erobesia.

Salomoŕba cawayo, carreta sida jΛrΛ pedā

¹⁴ Salomoŕba djōbada carretada, cawayo sida zocārā edasia.‡ Carretara 1,400 edasia idjaba cawayoda doce mil edasia. MaŕgΛra idji sordaorā panabada puruza idjaba Jerusaleŕne idji babarimaa bida bΛcuasia. ¹⁵ Salomoŕ dji boro baside oroda, parata sida Jerusaleŕne aduba erobasia mōgara quīrāca. Idjaba dji biara bΛ bacuru Libanonebema enenada aduba erobasia mēābema higojō eya carrade bara quīrāca.§ ¹⁶ Salomoŕ itea ne

* **1:2** Idji sordaorā bororāda. Hebreo bedēade nāwā bΛ bΛa: “Mil sordaorā bororāda idjaba cien sordaorā bororāda.” † **1:5** Exodo 38:1-7. ‡ **1:14** Cawayo. ΛcΛrΛmaarā idjia cawayodeba djōbadarāda jΛrΛ pesia. § **1:15** Dji biara bΛ bacuru. Hebreo bedēade bΛ bΛa “cedro” baribΛrΛ ogoēa.

nēdobadarāba Egiptode idjaba Ciliciade cawayoda nēdobadjidaa.* 17 Cawayo aba cuatro libra paratabari nēdobadjidaa. Egiptode carreta aba quince libra paratabari nēdobadjidaa. Mañbe ādjirāba hititarā bororāa, Siriadebema bororāa bida cawayoda, carreta sida nēdobuebadjidaa.

2

Salomoñba Ācōrē de droma obida

1 Mañbe Salomoñba idji de dromada, Ācōrē de droma sida obisia. 2 Mañ bērā ēberārāda setenta mil edasia mañ de odi careabemada wađamārēā. Idjaba ochenta mil edasia eyade mōgara toawedamārēā. Mañ awara 3,600 ðasia dji traja panΛ bororāda beđamārēā.

3

1 Mañbe Salomoñba Ācōrē de dromada Jerusaleñne oi carea jΛwa ðasia. Mañ dera Moria eyade obisia jebuseo Ornañba trigo caΛΛbari bađama. Idji zeza Daviba Ācōrē de droma oi carea mañ ējūāra edasia mama Ācōrēra idjima odjada bērā. 2 Poa quīmārē Salomoñ israelerā boroda beđacarea uméþbema jedecode ewari uméne jΛwa ðasia.

5

Ācōrē baurude Salomoñba enebida

1 Ācōrē de droma Salomoñba obida pārāpedađacarea jūma idji zeza Daviba Ācōrē itea diadara mañ deđaa enebisia: oroda, paratada, dewara nebida sida. Jūma mañgΛra Ācōrē itea diada wagabadade ðΛbisida.

2 Mañbe Salomoñba Israeldebema dji dromarāda, nēþΛra cawa obadarāda, dji drōārā sida Jerusaleñnaa jūma trΛcuasia Ācōrē baurude Sioñne ðΛda Ācōrē de dromanaa edeđamārēā. (Sioñ purura idjaba Davi puru abadaa.*)

3 Israeldebema dji umaquīrāra Salomoñ ðΛmaa jūma zesidaa ādji warrewar-reabema de zaquede panabada ewari obada jedecode.† 4 Israeldebema dji dromarā jūma jūþeþeđacarea levitarāba Ācōrē baurudera edade wāsidāa. 5 Mañne ādjirāba, sacerdoterā bida baurudera, Ācōrē wua dera jūma mañ deđe ðΛ sida Ācōrē de dromanaa edesidaa.

6 Mañne Ācōrē baurude quīrāþe Israeldebema boro Salomoñba, jūma israelerā idji ume dji jΛre duanΛ bida ovejada, paca sida Ācōrēba babue diacuasidaa. Ādjia babue diapedada animarāra zocārā panana bērā poya juachadaē basía.

7 Mañbe sacerdoterāba Ācōrē baurudera idji de dromane dji edaara ðΛ deþānaa edesidaa. Mañ deþāra “Ācōrē itea biara ðΛ deþā” abadjidaa. Mama baurudera bajānebema nezoca zaca panΛ i edre ðΛsidāa.‡ 8 Mañ bajānebema nezoca zaca panΛra i pae panΛ quīrāca nūpanasidaa. Māwā ādji ira baurude dji jira edebada bacuru bara ħrħ panasidaa. 9 Baurude jira edebada bacurura drasoa ðΛ bērā dji quēþΛra Ācōrē itea ðΛ deþāreba unubadjidaa. BaribΛrΛ Ācōrē de droma dajadaareba mañ bacuru quēþΛra ununaca basía. Wadibiđa mañ bacurura mama panΛa. 10 Uméþbema mōgara peweđea Moiseba ðΛdada baurude eđa panasidaa. Waa neþ basía. Israelerā Egiptodeba ēdrΛpede Horeb eyade panasidade Ācōrēba ādjirā ume beđea ðΛpeda mañ mōgarara diasia.

* 1:16 Egiptode. ΛcaΛΛamaarā Musride nēdobadjidaa. Musri druara Cilicia drua caita ðΛa. * 5:2 2 Samuel 5:6-9. † 5:3 Levitico 23:33-43. ‡ 5:7 Bajānebema nezoca. Hebreo beđeade “Querubiñ” ðΛ ðΛa. MañgΛrāra bajānebema nezoca i bara beaa.

¹¹ Baurudera Ācōrē de dromane eða þadapeda sacerdoterāra Ācōrē itea þa dejāneba dajadaa wāsidaa. Jūma ādjirā mama duanþba naēna osidaa ara ādjida Ācōrē quīrāpita bia beadi carea. ΛcΛrþba māwā osidaa ādjia Ācōrē dede ne oði careabema ewariēmīna. ¹² Mañne trāþbi zá cawa panþ leuitarā Asára, Hemaþra, Jedutuþra, ādji warrarāra, jūma ādji ēberāra síða animarā babue diabada λmāðau odjabariare λta duanasidaa. Dji biara þa lino wua odada jþ panasidaa. Trāþbida zá panasidaa címbaloba, arpaba, idjaba salterioba. Ādjirā ume 120 sacerdoterāba cachiruda zá panasidaa. ¹³ Cachiru zá panþne dewararāda trāþ duanasidaa jūmarāba ābaa Ācōrēa bia beadeadi carea idjaba bia þaða adi carea. Cachiru zá panþne, címbalo zá panþne, dewarabema zá panþne biða dji trāþ duanþba Ācōrēda nāwā bia jarasidaa: Ācōrēra bio biya quirua. Idjia ewariza dadjirāra quīrþ þa. Māwā panþne cawaēne Ācōrē de dromane eða jþrāþba towaga nūmesia. ¹⁴ Mañne sacerdoterāba Ācōrē de dromane obadara poya oðaðe basía Ācōrē quīrāwārēþ dorrodorroda idji de dromane eða þa þērþ.

ESDRA

Ciroba judiorã jêda Jerusaleãnaa wãbiada

¹ Persia druadebema boro Giroba babiloniarã poyadacarea Ācōrēba Jeremianeba jarada quĩrãca osia.* Ara mañ poade Giro sode ðasia idji de dromada wayacusa omãrēã. Mañda Giroba cartade ðapeða jũma drua idji jãwaeda beaa jarabisia. Nãwã ðasia:

² Persiadebema boro Giroba nãwã jara ðaa: Ācōrē bajãne ðaba jũma nañ êjũãne bea druada mñ jãwaeda ðasia. Mañ awara mñra ðasia idji de dromada Juda druade Jerusaleã purude omãrēã. ³ Mañ bẽrã jũma Ācōrē êberãrãda Juda druadaa wãnida panã Jerusaleã purude israelerã Ācōrē de dromada odi carea. Mañne Ācōrēba carebaya. ⁴ Idjaba ãdji caita panã êberãrãba dji wãbdarãa paratada, oroda, baridua nebiada, animarã bea sida diadida panã. Mañ awara ãdjirãba soðeba dia quĩrã panã quĩrãca diadida panã Ācōrē de dromada Jerusaleãne oðamãrēã.

Judiorã Jerusaleãnaa jêda wãpedada

⁵ Mañbe Judadeba yõpedada bororãda, Benjamiãneba yõpedada bororãda, levitarãda, sacerdoterãda, dewararã sida Jerusaleãnaa Ācōrē de droma ode wãni carea panasidaa Ācōrēba mañ crĩchara ãdjirã sode ðada bẽrã. ⁶ Mañne jũma ãdji caita panã êberãrãba oroda, paratada, netatada, animarãda, nebia nẽbãa bea sida diacuasidaa. Mañ awara soðeba dia quĩrã panã quĩrãca ne diasidaa.

⁷ Mañne Persiadebema boro Giroba Ācōrē de dromane baðada diabisia. Naẽna Babilonianebeba boro Nabucodonosoba maãgãra Jerusaleãneba enepeda idji ãcōrē dede ðasia. ⁸ Baribãra Persiadebema boro Giroba idji parata wagabari Mitridate abadaa jũma diabisia. Mitridateba juachapeða Juda druadebema boro Sesbasãa jũma diasia. ⁹ Idjia diadara naãgã basia: epeðeco jũguruu oro oðada 30; epeðeco jũguruu parata oðada 1000; neco za-queda 29; ¹⁰ taza oro oðada 30; taza parata oðada 410; dewara nebiada 1000. ¹¹ Jũma ãbaa oro oðara, parata oda sida 5400 basia. Sesbasãra, babiloniarãba jida edepedarã sida Jerusaleãnaa jêda wãsidade jũma maãgãra edesidaa.

3

Animarã babue diabada wayacusa opeðada

¹ Juda druade jũenapeda israelerãra ãdji puruza panesidaa. Mãwãnacarea sietebema jedecode jũmarãda Jerusaleãne ãbaa dji jãresidaa. ² Mañne Josadã warra Jesúaba, waabema sacerdoterãba, Salatiel warra Zorobabelba, idji êberãrã bida jãwa ðasidaa animarã babue diabadada odi carea. Mãwã osidaa israelerã Ācōrēa animarãda babue diadi carea idji nezoca Moiseba diada leyde ðã ðã quĩrãca. ³ Ādji caita bea êberãrãra waya panãmĩna dji animarã babue diabadara naãrã baðama osidaa.* Oðapeda animarãda diapeda, quewara bida Ācōrēa babue dia panesidaa. ⁴ Idjaba Ācōrē leyde ðã ðã quĩrãca warrewarreabema de zaquede panabada ewarida osidaa.† Mañne idji leyde ðã ðã quĩrãca ewariza animarãda idjia babue diasidaa.

* **1:1** Jeremia 25:9-11; 29:10-11. * **3:3** Waya panãmĩna. Hebreo bedede maãba idjaba jara ðaa: “Waya panã bẽrã.” † **3:4** Levitico 23:33-36.

⁵ Mamaλba λtaa ãdjirãba animarã babue diaðida panλ quĩrãca babue dia-badjidaa: ewarizabemada, jedeco djiwididebemada, idjaba Ñcõrẽba obi bλ ewari droma ðeazabemada. Maλ awara ãdji soðeba dia quĩrã panλ sida Ñcõrẽa babue diabadjidaa. ⁶ Ñdjirãba Ñcõrẽ de droma odi carea waði jλwa bλðaẽmĩna sietebema jedecode nabema ewaride animarãda Ñcõrẽa babue dia panesidaa.

Ñcõrẽ de droma wayacusa opedada

⁷ Maλbe israelerãba mõgara de o cawa ðearãa, bacuru de o cawa ðearãa bida paratada diasidaa Ñcõrẽ de droma oðamãrẽã. Idjaba Sidoλnebemarãa, Tiroðebemarãa bida uva ðada, coði careabemada, nedraga sida diasidaa dji biara bλ bacuruda Libanoneba Jope puruðaa pusaare enenamãrẽã.‡ Persiadebema boro Ciroma maλ bacurura enebisia.

⁸ Israelerã Jerusaleλne jũepedadacarea dewarabema poaðe umébema jedecode Salatiel warra Zorobabelba, Josadá warra Jesúaba, waabema sacerdoterãba, levitarãba, jũma Babilonianeba Jerusaleλnaa zepedadarã bida jλwa ðasidaa Ñcõrẽ de dromara odi carea. Maλne levitarã veinte poa λtaa beada ðasidaa Ñcõrẽ de droma o panλ bororãda ðeðamãrẽã. ⁹ Naλgλrãda ðasidaa: Jesúada, idji warrarãda, idji djabarã sida; Hodavíadeba yõna Cadmielada, idji warrarã sida;§ Henadadeba yõpedada eberãrãda, ãdji warrarãda, ãdji djabarã sida. Ñdjirãra jũmaena levitarã basía.

¹⁰ Ñcõrẽ de droma o panλba dji edrebema mõgara jũma ðapedadacarea sacerdoterãra djioðapeða cachiru bara araa wãsidea Ñcõrẽa bia jara trãni carea Israeldebema boro basi Daviba obi jarada quĩrãca.* Asádeba yõpedada levitarã sida címbalo bara araa wãsidea. ¹¹ Maλbe nãwã trã duanesidaa Ñcõrẽa bia beðeadi carea idjaba bia bλada adi carea:

Ñcõrẽra bio biya quirua.

Idjia dai israelerãra ewariza bio quĩrã bλa.

Ñcõrẽ de droma edrebema mõgarara ðapedada bẽrã jũmarãba Ñcõrẽa bia jara duanada bλga duanasidaa. ¹² Zocãrã sacerdoterã dji drõãrãba, levitarãba, dewara bororã bida Ñcõrẽ de droma naãrã ðadada unusidaa. Maλ bẽrã edrebema mõgara djiwidi ðapedada unusidade jã duanesidaa. Baribλrλ dewararãda ðasridaba bia duanesidaa. ¹³ Mãwã bλga duanλ bẽrã ni abaλba poya cawaẽ basía jã duanada wa ðasridaba bia duanada. Maλ bλgaara tλmλba ùrĩsidea.

Esdra 6:15-22

6

Ñcõrẽ de droma pãrãpedada

¹⁵ Darío sei poa Persiadebema boroda beðacarea Adar jedecode ewari ùbeaðe israelerãba Ñcõrẽ de dromara pãrãsidea.* ¹⁶ Pãrãpedadacarea jũma dji Babilonianeba zepedada israelerãba, sacerdoterãba, levitarã bida Ñcõrẽ de dromara ðasrida jλrasidaa. ¹⁷ Jλrasidade paca zaque dji umaquĩrãda cien, oveja dji umaquĩrãda dosciento, idjaba oveja zaquerãda cuatrociento Ñcõrẽa babue diasidaa. Maλ awara ãdjia cadjirua opedada carea chiwatu dji umaquĩrãda doce babue diasidaa.† Israeldeba doce puru yõpedada carea aba aba babue diasidaa. ¹⁸ Maλbe Moise cartade bλ bλ quĩrãca Jerusaleλne

‡ **3:7** Dji biara bλ bacuru. Hebreo beðeade bλ bλa “cedro” baribλrλ ogoẽa. § **3:9** Hodavía. λcλrλamaarã maλba jara bλa “Juda.” * **3:10** 1 Cronica 25:1. * **6:15** Dadjirãba jedeco juachabada quĩrãca maλ Adar jedecora febreroðe wa marzoðe ðaebaria. † **6:17** Levitico capítulo 3.

sacerdoterāba Ācōrē de dromane trajadida panΛ ewarida ādjide cawacawa bΛsidaa. Levitarā bida trajadida panΛ ewarida ādjide cawacawa bΛsidaa.

¹⁹ Mañbe Babilonianeba jēda zepedada israelerāba dewarabema poade dji nabema jedecode ewari catorcede ādji Egiptodeba ēdrΛpedada quĩrānebabada ewarida osidaa.‡ ²⁰ Naārā sacerdoterāba, levitarā bida Ācōrē quĩrāpita bia duanani carea jūma osidaa. Mañ bēřā levitarāba animarā mañ ewari dromane beadida panΛra beasidaa jūma Babilonianeba jēda zepedadarā itea, ādji djabarā sacerdoterā itea idjaba ara ādjirā itea bida. ²¹ Mañbe jūma Babilonianeba jēda zepedada israelerāba mañ ewaride cobadara cosidaa. Dewararā bida cosidaa, ādji caita bea puruba cadjirua obadara igaradapeđa israelerā Ācōrēda ēpē panena bēřā. ²² Siete ewari pañ ēsābari neē cobada ewarida bΛsrida osidaa. Ācōrēba ādjirāra bio bΛsridabisia. Idjia Persiadebema boroa ādjirāda bia unubida bēřā dji boroba israelerā Ācōrē de dromada careba osia.§

‡ **6:19** Levitico 23:4-8. § **6:22** Persiadebema boro. Hebreo bedeade בָּלָא “Asiriadebema boro.” Māwā jara בָּלָא Persiadebema boroba Asiria druada idji jΛwaeda erobada bēřā.

NEHEMIA

Nehemiaba Ācōrēa iwidiida

¹ Nañ cartara Hacalía warra Nehemiaba bΛdaa.

Artajerje veinte poa Persiadebema boroda beḁacarea Quisleu jedecode m̄ra Susa puru dromane basia.* ² Māwā bΛde m̄ djaba Hananida dewararā ume Juda druadeba zesidaa. M̄la ādjirāa judiorā Babilonianebe jēda wāpedadebemada idjaba Jerusaleñ purudebema sida iwidiisia. ³ Ādjirāba m̄la nāwā jarasidaa:

–Judiorā Babilonianebe jēda wāpedadara bia m̄ga panΛa idjaba quīrā pera panΛa. Jerusaleñ puru auḁu jūrā ca baḁara waḁibiḁa ārī bΛa. Dji purude eḁa wābada sida bá wāna bērā neḁa.–

⁴ Mañ ūrīside m̄ra chūmepeda jīasia. Sopusaba dārā ne codaca ewarida osia idjaba Ācōrē bajāne bΛa iwidi basia. ⁵ Nāwā iwidiisia:

–Ācōrē bajāne bΛ, bΛra dji dromaara bΛa. BΛdrΛ wayaḁida panΛa. BΛ quīrā bea ume, bΛ beḁea ījā bea ume beḁea bΛḁara bΛa quīrāneba jūma obaria. ⁶ M̄ra bΛ nezoca bērā m̄ djuburia ūrīdua m̄la āsa diamasi biḁa bΛ nezocarā Israeldebema carea iwidi bΛda. M̄la ebuda jaraya: dai israelerāba bΛ quīrāpita cadjiruada osidaa. M̄la, m̄ zeza ēberārā biḁa bΛ quīrāpita cadjiruada osidaa. ⁷ Dairāba wārāda bΛ quīrāpita jūmawāyā cadjiruada osidaa. BΛ nezoca Moiseba diḁa leyda ījā oḁaē basía.

⁸ BaribΛrΛ bΛ nezoca Moisea jaraḁara quīrānebadua. BΛa nāwā jarasia: “Bārā israelerāba ījānaēbΛrΛ, m̄la bārāra drua beaza jΛrecuaya. ⁹ BaribΛrΛ bārāba m̄da wayacusa ēpēnibΛrΛ idjaba m̄la jaraḁada ījā oḁibΛrΛ, mamaΛba wayacusa m̄la edaḁa puruḁaa eneya bārā tāēna bai carea. Bārā tΛmΛ āyā jΛrecuabΛrΛ sida m̄la pe eneya.”†

¹⁰ Dairāra bΛ nezocarāa idjaba bΛ purua. BΛ ΛbΛa waibΛaḁeba dairāra ēdrΛ edasia. ¹¹ Ācōrē, m̄ djuburia za quiru nezocaba iwidi bΛda idjaba bΛ nezoca waabemarāba iwidi panΛ sida ūrīdua. Dairāba bΛra bio waya panΛa. M̄ djuburia idi m̄ boromaa wābΛrΛde carebadua. M̄la idjía iwidi bΛrΛda bia ūrībidua.–

Mañ ewaride m̄ra Persiadebema boro uva ba jue diabari basía.

2

Nehemia Jerusaleñnaa wāna

¹ Artajerje veinte poa Persiadebema boroda beḁacarea Nisañ jedecode m̄la uva baḁa idjimaa edesia.* Mañne idjía m̄ra sopua bΛda unusia. Mañ naēna m̄ra māwā unuca basía. ² Mañ bērā idjía m̄la iwidiisia:

–¿Cārē cārēā bΛra sopua bΛ? Cacia bia bΛ bērā mañ carea sopua bΛēa. ¿Ne crīcha bΛba jāwā bΛca?–

Idjía māwā iwidiida bērā m̄ra bio ne wayasia. ³ Mañne m̄la idjía jarasia:

–M̄ boro, ¡m̄la quīrā bΛa bΛra dārā zocai baḁa! M̄ djibarirā tΛbaripeḁaḁa puruda jūma ārī bΛa. Dji purude eḁa wābada sida bá wāna bērā neḁa. Maḁa ¿m̄ra sāwā sopua baē?–

⁴ Mañne Persiadebema boroba m̄la iwidiisia:

–Māēteara ¿m̄la sāwā carebai?–

* **1:1** Dadjirāba jedeco juachabada quīrāca mañ Quisleu jedecora noviembrede wa diciembrede baebaria. † **1:9** Deuteronomio 30:1-4. * **2:1** Dadjirāba jedeco juachabada quīrāca mañ Nisañ jedecora marzoḁe wa abrilde baebaria.

Ara maŕda soĊeba mŕa bajŕne ʙl Ācōrēa carebamārēã iwidiŕia. ⁵ Maŕbe mŕa Persiadebema boroa nŕwŕ panusia:

–Bamaa bia ʙlʙlʔl idjaba mŕda bia unu ʙlʙlʔl, mŕra Juda druadaa mŕ djibarirŕ tŕbaripeĊada puruĊaa diabuedua maŕ purura wayacusa oi carea.–

⁶ Maŕne idji quima arima chŭmŕne Persiadebema boroba mŕa iwidiŕia:

–¿Bŕara ewari jŭmasŕwŕ mama ʙai? ¿Sŕŕbe jēda zeŕ?–

Persiadebema boroba mŕ wŕira bia unusia. Maŕ bērŕ mŕa ewarida ʙŕsia.

⁷ Maŕne mŕa Persiadebema boroa jarasia:

–Bamaa bia ʙlʙlʔl, mŕa cartada Euprate do quŕrŕrēbema bororŕ itea ʙl diadua. Maŕ cartade ʙldua ŕdjirŕba mŕra idu Juda druadaa bia wŕbidamŕrēã.

⁸ Maŕ awara cartada oi wagabari Asŕ itea mŕa ʙl diadua. Maŕ cartade ʙldua bacuruda mŕa diamŕrēã. Maŕ bacuruba mŕ deda, dji eĊa wŕbada Ācōrē de droma caita ʙea ŕida oya. Maŕ awara dji puru auĊu mōgaraba jŭrŕ ca ʙl obŕŕde bacurura erobaida ʙla.–

Ācōrēba idji biadeba mŕra carebada bērŕ mŕa iwidiĊara Persiadebema boroba jŭma osia.

⁹ Mŕ wŕside Persiadebema boroba sordao bororŕda, cawayoĊeba djōbadarŕ ŕida ŕcŕŕl diabuesia. Euprate do quŕrŕrēbema bororŕma jŭsidaĊe mŕa Persiadebema boroba ʙlĊa cartara ŕdjirŕa diasia. ¹⁰ Baribŕŕl Horoŕl puruĊebema Sanbalŕba, Amoŕnebema dji droma Tobŕa biĊa ŕrŕsidaa mŕra israelerŕ carebaĊe zesida. Maŕ carea ŕdji soĊe bio biē panesidaa.

Jerusaleŕ auĊu jŭrŕ ca ʙada wayacusa opeĊada

¹¹⁻¹² Jerusaleŕne jŭēnacarea ewari ũbeaĊe diamasi pirabaripeĊa mŕra Jerusaleŕ auĊu jŭrŕ ca ʙadaĊa acŕde wŕsia. Baribŕŕl mŕa ni abaŕa jaraē basŕa Ācōrēba mŕ soĊe Jerusaleŕne oi crŕchabi ʙlĊa. Wŕbŕŕde ēberŕda zocŕrŕēbe mŕ ume edesia. Ababe mŕĊrŕl animarŕ ŕrŕ wŕsia. Waabemarŕda animarŕ ŕrŕ wŕnaē basŕa. ¹³ Maŕ diamasi mŕra puruĊe eĊa wŕbada JeweĊa abadaare ēĊrŕsia. Mamaŕba baido egoroĊeba bogadrŕ ʙl Dama abadaare wŕpeĊa puruĊe eĊa wŕbada Tŕbŕl Pora abadama jŭēne wŕsia. Wŕne mŕa Jerusaleŕ puru auĊu jŭrŕ ca ʙada jŭma ŕrŕ ʙlĊa acŕ basia. Dji puruĊe eĊa wŕbada bŕ wŕna ŕida jŭma acŕsia. ¹⁴ Mamaŕba puruĊe eĊa wŕbada “Baido egoroĊeba bogadrŕ ʙl” abadaare wŕsia. Dji Boro Amene abadama jŭēne wŕside mōgara waibŕada tabea bērŕ mŕ animarŕra poya nocoĊaa wŕē basŕa. ¹⁵ Maŕ bērŕ waĊi diamasi nŭmŕne jeweĊaareba mŕa Jerusaleŕ auĊu jŭrŕ ca ʙadara acŕ wŕsia. Jŭma pŕrŕŕa acŕpeĊa puruĊe eĊa wŕbada JeweĊa abadama jŭesia. Mama wayacusa puruĊe eĊa wŕsia.

¹⁶ Jerusaleŕnebema bororŕba adua panasidaa mŕra sŕma wŕsida, ni cŕrēda ode wŕsida. Mŕa judiorŕa, sacerdoterŕa, dji dromarŕa, dji bororŕa, dji traju odi ēberŕrŕa biĊa waĊibiĊa jaraē basia cŕrēda ode ze ʙlĊa. ¹⁷ Maŕbe mŕa ŕdjirŕa jarasia:

–Bŕrŕba unu panŕa dadjirŕra bia mŕga panŕda. Dadji puru Jerusaleŕra jŭma ŕrŕ ʙla idjaba dji eĊa wŕbada ŕida bŕ wŕna bērŕ neŕa. Jŕŕbe puru auĊu jŭrŕ ca ʙadara wayacusa odia waa quŕrŕ perada amaaba.–

¹⁸ Maŕ awara mŕa ŕdjirŕa nēbŕŕŕsia sŕwŕ Ācōrēba idji biadeba mŕra carebasida, Persiadebema boroba mŕa jarada ŕida. Maŕne ŕdjirŕa jarasidaa:

–Mŕēteara wayacusa odia.–

Ara maŕda ŕdjirŕba jŕwa ʙlŕsidaa. ¹⁹ Baribŕŕl Horoŕl puruĊebema Sanbalŕba, Amoŕnebema dji droma Tobŕaba, Arabiadebema Gesem biĊa maŕ ŕrŕsidaĊe dairŕra nŕwŕ biē ipida jarasidaa:

–¿Cŕrēda odida crŕcha panŕ? ¿Mŕwŕra Persiadebema borora igaraĊica?–

²⁰ M̃a nãwã panusia:

-Ăcõrẽ bajãne ɓɓa dairãra carebaya jũma pãrãni carea. Dai, idji nezocarãba puru auɗu jũrã ca ɓaɗara wayacusa oɗia. Bãrãra Jerusaleɓnebema bororãéa. Naã purura bãrãneéa. Bãrãra nama pananaca basía.-

Nehemia 6:15-16

6

¹⁵ Maãbe Elul jedecode ewari 25de Jerusaleɓ puru mõgaraba auɗu jũrã ca ɓara jũma pãrãsiɗaa.* Pãrãni carea 52 ewari trajasiɗaa.

¹⁶ Dairã caita ɓea druadebema dji quĩrũrãba maã ùrĩsiɗaɗe bio ne wayasiɗaa idjaba quĩrã perasiɗaa. Ādjirãba cawasiɗaa dai Ācõrẽba care-basiɗa maã traju pãrãni carea.

* **6:15** Elul jedeco. Dadjirãba jedeco juachabada quĩrãca maã Elul jedecora agostode wa septiembrede baebaria.

JOB

¹ Ēberā Jo abadada Uz druade ģasias. Maļ Jora ne jūmane jipa ģasias idjaba jaradi neġ ģasias. Idjias Ācōrēra bio waya ģasias idjaba cadjiruas sida quīrīāca ģasias. ² Joba siete warrarāda eroģasias. Wērācaurāda ūbea eroģasias. ³ Siete mil ovejada, mil ūbea cameyoda, mil pacada, burro sida quiniento eroģasias.* Idjaba nezocarāda zocārā eroģasias. Jūma Jordaļ do āmādaud odjabariare ģearā cāyābara idjira ne baraara ģasias.

⁴ Idjias warrarāba ādji deza ģasrisida ābaa ne codi ewarida obadjidaa. Māwā obadaude ādji ūbeabema djabawērāra trābadjidaa ādjirā ume ābaa ne codamārēā. ⁵ Maļbe ādji ģasrisida ābaa ne codi ewari jōnacarea ādji zeza Joba ādjirāra trābadjias Ācōrē quīrāpita bia ģali carea. Nāwā obadjias: diapedeġa pirabaripeġa idjias warrarā carea animarāda aba aba Ācōrēa babue diabadjias. Idjias crīġa ģasias: “Āībērā mļ warrarāba cadjiruada osidada wa ādji sodeba Ācōrēra biġ jarasidada.”

⁶ Ewari aba Ācōrē nezocarā bajānebemada idjias quīrāpita zesidaa.† Diauru sida ādjirā ume zesias.‡ ⁷ Maļne Ācōrēba diaurua iwidisias:

–ġĢara sāmaġba ze ģā?–

Diauruba panusias:

–Ģā oġa ējūāne pġrrġa nībaġada ze ģā.–

⁸ Ācōrēba diaurua iwidisias:

–Ģā mļ nezoca Jora ġsāwā unu ģā? Mļā oġa ējūāne dewarada idjias quīrāca neġa. Idjira ne jūmane jipa ģā idjaba biġ jaradi neġ ģā. Idjias mļra bio waya ģā idjaba cadjiruara quīrīāca.–

⁹ Maļne diauruba jarasias:

–Idjira ni cārē sida sāwāca ģērā māwā ģāra waya ģā. ¹⁰ Ģā idjira, idjias ēberārā, jūma idjias eroģā sida bio waga eroģā auġu jūrā eroģā quīrāca. Idjias o ģāra ģā jūma bia odjabis ģā. Māwā idjias animarā ģeara zocārā eroģā. ¹¹ Baribġġā ģā jūma idjias eroģāda jārīġġā, idjias ģāda biġ jaraya ara ģādjias quīrāpita.–

¹² Maļne Ācōrēba diaurua jarasias:

–Māēteara māwā oġa. Jūma idjias eroģāra ģā ġāwaeġa ģā. Baribġġā idjira biġ ocara ģā.–

Ācōrēba māwā jaradacarea diaurura Ācōrē quīrāpitabemada āyā wāsias.

¹³ Ewari aba Jo warrarāba, wērācaurā bida ādji djaba nabema dede ģasrisida ābaa ne codi ewarida o panasidaa. ¹⁴ Maļne ēberāda Jo dede jūġeġa nāwā jarasias:

–Dairāra ģā pacaba ģā ējūāne traja panasidaa. Ģā burrorā dairā caita ne co duanasidaa. ¹⁵ Maļne cawaēne sabeorāda ne drāde zedapeġa ģā nezocarāda jūma quenapeġa ģā animarā ģeara jūma drā edesidaa. Ababe mļdrā ēdrāsias ģā jarade zei carea.–

¹⁶ Maļba wadi jūma nēġġāēne dewara nezocada jūēsias. Maļba jarasias:

–Bajāneba baada dġis cābāyā ģaesias. Maļ baaba ģā ovejara, ģā oveja wagabadarā sida jūma quenasias. Ababe mļdrā ēdrāsias ģā jarade zei carea.–

¹⁷ Maļba wadi jūma nēġġāēne dewara nezocada jūēsias. Maļba jarasias:

* **1:3** Mil paca. Hebreo bedeaġe jara ģā quiniento pacada eroģasida umé uméa ābaa ġā panāda. Maļba jara ģā jūma ābaa mil eroģasida. † **1:6** Ācōrē nezocarā bajānebema. Hebreo bedeaġe ģā ģā “Ācōrē warrarā.” ‡ **1:6** Diauru. Hebreo bedeaġe ģā ģā “Satana.” Satana trāba jara ģā: “Dġārā biġ jarabari.”

-Caldeorāda o ũbeaareba ne drΛde zesidaa. MaļgΛrāba bΛ nezocarāda jūma quenanapeda bΛ cameyora jūma drΛa edesidaa. Ababe mΛdrΛ ēdrΛsia bΛa jarade zeī carea.-

¹⁸ Maļba wadi jūma nēbΛrΛēne dewara nezocada jūēsia. Maļba jarasia:

-BΛ warrarāba, bΛ caurā biēda bΛsriēda ābaa ne codi ewarida bΛ warra nabema dede o panasidaa. ¹⁹ Māwā panΛne cawaēne ējūā pōāsa ewaraga bΛareba nāūrāda dji cābāyā puāsia. Maļ nāūrāba dera bΛ warrarā ģrġ cora edesia. Maļba ādjirāra jūma quenasia. Ababe mΛdrΛ ēdrΛsia bΛa jarade zeī carea.-

²⁰ Jūma maļ ũrīnacarea Jora piradrΛpeda sopuaba idjia cacuade jġ bΛra cūētatasia idjaba borobichia tΛsia. Maļbe chīrāborode bΛrru cobepeda Ācōrēa bia bedesia. ²¹ Nāwā jarasia:

-Mġra ara jāwā tosidāa. Ara jāwā beuya. Ācōrēba mġa ne diasia. Idjaba maļ diađara idjia jārīsia.

BaribΛrΛ Ācōrēa bia jaraya.-

²² Jūma māwānamīna Jaba cadjiruada oē basia. Idjia jaraē basia Ācōrēba biē o bΛda.

2

¹ Māwānacarea ewari aba Ācōrē nezocarā bajānebemada wayacusa idji quīrāpita zesidaa. Diauru sida ādjirā ume zesia. ² Maļne Ācōrēba diaurua iwidisia:

-ĶBΛra sāmaΛba ze bΛ?-

Diauruba panusia:

-BΛa ođa ējūāne jūma pΛrΛa nībađada ze bΛa.-

³ Maļne Ācōrēba diaurua iwidisia:

-BΛa mġ nezoca Jora Ķsāwā unu bΛ? Mġa ođa ējūāne dewarada idji quīrāca neēa. Idjira ne jūmane jipa bΛa idjaba biē jarađi neē bΛa. Mġra bio waya bΛa idjaba cadjiruara quīrīāca. Ni cārē cadjiruada oē bΛmīna bΛa mġa jūma idjia erobađara jārībisia. Māwāmīna idjira wadibiēda jipa bΛbaria.-

⁴ Maļne diauruba jarasia:

-Idjira cacua bia bΛde jipa baya.* Ēberāba beu amaaba idjia erobΛra jūma diaya. ⁵ Maļ bērā Jora puadeba cacua biē bΛdua. MaļnebΛrΛ idjia bΛda biē jaraya ara bΛdji quīrāpita.-

⁶ Ācōrēba diaurua jarasia:

-Māēteara māwā odua. Idjira bΛ jΛwaēda bΛa. BaribΛrΛ idjira beacara bΛa.-

⁷ Ācōrēba māwā jaradacarea diaurura idji quīrāpitabemada āyā wāsia. Wāpeda idjia Jora chāđaba bio pua bΛsia. ⁸ Maļne Jora ne babuebadamaa dji pora ģrġ chūmane wāsia. Mama zoco ārīnaba idji chāđara cΛrΛbadjia.

⁹ Māwā bΛde dji quimaba jarasia:

-ĶBΛra wadibiēda jipa ba quīrīā bΛca? ĶĀcōrēda biē jarapeda beudua!-

¹⁰ Jaba panusia:

-Wērā crīcha neē bΛ quīrāca bedearādua. Ācōrēba ne biada diabΛrΛde dadjia bia edabadaa. Ara maļ quīrāca Ācōrēba idu bia mġgabibΛrΛde Ķmaļ sida bia edađiē panΛca?-

Jūma māwānamīna Jaba Ācōrēra biē jaraē basia.

¹¹ Jaba idji dji biarāda ũbea erobasia: Elipa, Temaļ druadebemaa; Bildá, Súa druadebemaa; idjaba Zopar, Naamat druadebemaa. Ādjia ũrīsidāa Jora ne jūmane biē bΛda. Maļ bērā bedea ausidaa Jomaa wānapeda sobiabiđi

* **2:4** Idjira cacua bia bΛde jipa baya. Hebreo bedeađe bġ bΛa: "Eda ebari."

carea idjaba idji ume ābaa panani carea. ¹² Jūēbada tamba Jora unusidaa. Baribara chādaba idji cacuada jūma bira ba bēra idjida māwā ba cawadaē basia. Mañ carea ādjira jīgua jīā panesidaa. Mañne ādjia cacuada jā panara sopuaba cōātasidaa idjaba ādji boro āra egoro porada cuasidaa. ¹³ Mañbe Jo caita siete ewari egode chūpanesidaa āsa, diamasi bida. Baribara ni abaada idji ume bedeaē basia. Unusidaa idjira bio pua ba.

Job 42:12-17

42

¹² Jūma māwānacarea jīrūare Ācōrēba Jóa idjia naāra erobada cāyābara auuara diasia. Māwā Joba catorce mil ovejada, sei mil cameyoda, mil umé pacada, mil burro sida erobesia.* ¹³ Siete warrarāda idjaba wērācaurāda ūbea unusia.† ¹⁴ Dji nabema caura trā basia Jemima. Mañarebemada trā basia Cesia. Jīrūarebemada trā basia Keren-hapuc. ¹⁵ Jūma nañ ējūāne wērāra biya queada Jo caurā quīrāca neē basia. Joba erobādebemada idji warrarāda jedecaside idji caurā bida abarica diasia.

¹⁶ Jūma māwānacarea Jora ciento cuarenta poa basia. Mañne unusia idji warrarāda, idji wiuzaquerāda, idji wiuzaquerā warrarāda, ādjirā warrarāda sida. ¹⁷ Māwā bio waraga jaidabarisia.

* **42:12** Mil umé pacada. Hebreo bedeaē jara ba idjia 1000 pacada erobasida, umé uméa ābaa jā panada. Mañba jara ba jūma ābaa idjia 2000 erobasida. † **42:13** Siete warrarāda. Λαλα cartade ba ba “catorce warrarāda.”

JONÁ

Joná Ācōrēnebemada mīrū wāna

¹ Ēberāda basia Joná abadada. Maļ Jonára Amitai warra basía.* Ewari aba Ācōrēba Jonáa jarasia:

² –Mļa quīrīā bļa bļara Ninive puru dromanaa wāida. Mļa unu bļa maļ purudebemarāba jūmawāyā cadjiruada o panāda. Maļ bērā ādjirāa jaradua mļa cawa oida.–

³ Baribārlā Ācōrēba jara bļ ĩjā o amaaba Jonára Ācōrēnebemada mīrū wāsia. Wāne barco wibaribada puru Jope abadama jūēsia. Mama barcoda unusia Tarsi druadaa wāi carea bāda.† Parata diapeda barcode badosia Ācōrēnebemada tāmā mīrū wāi carea.

⁴ Baribārlā mācua tāmā wānaēne Ācōrēba nāūrāda dji cābāyā puábisia. Maļba pusara quīrū nūmepeda baidora barcode eda wā nūmesia. Barcora tođogzoaica nūmesia.

⁵ Maļ bērā barco edebādarāba ne wayaaba ādjiza ādji ācōrēa beđea djuburia duanesidaa. Maļ awara barcora wēsaara ūmemārēā ādji netatara jūma daiđu batacuasidaa. Maļmisa Jonára barcode eda wāpeda bio cāi basia. ⁶ Baribārlā barcodebema boroba Jonára cāi bāda unune wāsia. Maļne jarasia:

–Bļara ĩcārē cārēā jāwā cāi tabā? ĩPirabaripeda bādji Ācōrēa iwidiđua! Idjia careba quīrīāibārlā āībērā dadjirāra ēdrā bāisicada.–

⁷ Joná ĩta zedacarea barco edebādarāba ādjiza jara duanesidaa:

–Ne jemenenadrā cawađi carea caideba jāwā naļ minijīchiade panāda.–

Ara maļda ne jemenesidaa cawađi carea. Maļne cawasidaa Jonādrā beđeade bāda. ⁸ Maļ carea ādjia jarasidaa:

–Daia jaradua bļa cārēda osida jāwā dadjirāra naļ minijīchiade panesidara. ĩBļa cārēda obari? ĩSāmałba zebārlā? ĩBļara sāmabema? ĩSāļgā ēberārānebema?–

⁹ Jonāba panusia:

–Mļra hebreoda jāwā bļa. Mļa bajānebema Ācōrēa bia beđeabaria. Idjia pusara, naļ ējūā siđa osia.–

¹⁰ Maļ awara jarasia idjira Ācōrēnebemada mīrū wābārlāda. Maļ cawasidaade ādjirāra bio ne wayasidaa. Maļ carea ādjia iwidiđisidaa:

–ĩBļa cārē cārēā jāwā osi?–

¹¹ Maļmisa pusara auđuara quīrūbārlā bērā ādjia iwidiđisidaa:

–ĩJāļbe bļara sāwā ođi pusa quīrūbira tumabiđi carea?–

¹² Jonāba panusia:

–Mļra daiđu batabledadua. Māwābārlā pusara tumaya. Mļa cawa bļa mādrā beđeade bāda naļ pusa jācua quīrū nūmā carea.–

¹³ Baribārlā barco edebādarāba auđuara wisidaa doyya wāni carea. Māwāmīna poyadaē basia, pusara wetara quīrūna bērā. ¹⁴ Maļ carea Ācōrēa nāwā iwidiđisidaa:

–Ācōrē, naļ ēberā beabāda carea दौरa beubirāđua. Idjida beđe ne bāda beađibārlā, दौरa beđeade bārlāđua. Wārāda bābārlā ara bādjia crīcha bā quīrāca o bļa.–

* 1:1 2 Reye 14:25. † 1:3 Hebreorāmaarā maļ Tarsira dji tāmāara bā drua basia.

¹⁵ Māwā jaradapeda Jonára daidu batabuesidaa. Ara mañda pusara tuma-
sia. ¹⁶ Mañ unusidade barco edebΛdarāba Ācōrē wayaadeba animarāda babue
diasidaa. Mañ awara wārāneba jarasidaa idjira ēpēnida.

¹⁷ Mañne Ācōrēba beda waibΛada diabuesia Joná mīmārēã. Mañ beda biteda
Jonára ewari ūbea basia.

2

Jonába Ācōrēa iwidida

- ¹ Mañne Jonába beda bitedaΛba Ācōrēa nāwā iwidisia:
² Mā biē beside māa beḏea djuburiasia, mā Boro Ācōrē, mañne bla mā
beḏeara panusia.
Mā beubodoba māa beḏea djuburiasia, mañne bla mā beḏeara ūrīsia.
³ Bla māra pusa nābuaḏe batabuebisia. Mañne pusaba māra abeḏa jūma ānā
edasia. Bla pusa bogozoa bΛ diabuedara mā ḥrḥ wāsia.
⁴ Mañ bērā crīchasia bla māra igarapeda bΛ quīrāpitabemada āyā bāsida. Māa
crīchasia bΛ de droma biya quiruda waa unuēda.*
⁵ Pusaba māra jūma ānā erobasia. Abeḏa māra pusajāne basia. Mañne
pusajānebema chiruara mā borode bΛracuasia.
⁶ Abeḏa māra eḏu pusajāne ta wāsia. MamaΛba māra waa ēdrΛēda crīchasia.
BaribΛrΛ mā Boro Ācōrē, bla mañ beuidebemada māra ēdrΛ edasia.
⁷ Beubodo baside māa bΛra quīrānebasia. Mañne bΛ de droma bia quirudeba
bla ūrīsia māa beḏea djuburia bΛda.
⁸ JΛwaba oḏa ācōrē ΛbΛaē bea ēpēbadarāba bΛa careba bΛra igarabadaa.
⁹ BaribΛrΛ māa bio bia bΛada abΛrΛde animarāda bΛa babue dia baya.
Mañ awara bΛ ume beḏea bΛḏara māa jūma daucha o baya. Mā Boro Ācōrē,
ababe bΛabΛrΛ māra poya ēdrΛ bΛya.
¹⁰ Mañne Ācōrēba beḏaa Jonára pusa icawa webisia.

3

Ninive puruba ĩjāna

- ¹ Ācōrēra wayacusa Joná ume beḏeasia. Nāwā jarasia:
² –Ninive puru dromanaa wādua. Māa bΛa jarabΛrΛda ādjirāa jaradua.–
³ Ara mañda Jonára Niniveḏaa wāsia Ācōrēba jarada quīrāca. Mañ Ninivera
puru droma basía. Mañ bērā puru jūma pΛrrΛai carea ewari ūbea edebadja.
⁴ Jonára purude eḏaa wāpeda nabema ewaride pΛrrΛa nībasia.* Nāwā jīgua
jara nībasia:
–jCuarenta ewari babΛrΛde Ācōrēba nañ Ninive purura jūma ārīya!–
⁵ Māwā bΛde Niniveḏebemarāba, drōārāba, warrarā biḏa Ācōrē beḏeara
ĩjāsidaa. Mañ carea ne coḏaca ewarida osidaa. Idjaba sopua careabema
jΛbadara jΛsidaa.
⁶ Niniveḏebema boroba māra cawasia. Mañ carea idji bugue biya
quirudebemada pirabaripeda idji djio biya queḏeara ērāpeda sopua care-
abema jΛbarida jΛsia. Mañbe ne babueḏa pora ḥrḥ chūmesia idji cadjirua oḏa
carea sopua bΛda acΛbi carea. ⁷ Mañne dji boroba, idjiare dji droma beārā
biḏa nāwā jarasidaa jūma idji purudebemarāba ĩjā oḏamārēã:

* **2:4** Māa crīchasia bΛ de droma biya quiruda waa unuēda. Griego beḏeade māwā bΛ bla. Hebreo
beḏeade nāwā bΛa: “Māwāmīna māa crīchasia bΛ de droma biya quiruda wayacusa unuida.” * **3:4**
Nabema ewaride pΛrrΛa nībasia. Mañ beḏeaba idjaba jara bΛa: “Ewari aba pΛrrΛa nībasia.”

-Jūmarāba ne cođaca ewarida ođadua. Idjaba ni cārē sida dorānadua. Maļ awara bārā pacada, bārā oveja sida ne cobirānadua. Baido sida dawarānadua. ⁸ Maļ awara sopua careabema jļbadada jļnadua. Idjaba sopua careabema wuada bādji animarā ̄r̄ ̄acuađadua. Maļbe Ācōrēa wārā arada sođeba quīrā djuburia iwidiđadua. Maļ awara bārāba cadjirua obadara igarađadua. Idjaba bārāba djārā biē obadara idu ̄adadua. ⁹ Māwā o pan̄neba Ācōrēba dadjirāra cawa oēsicada āteb̄r̄ idji quīrūbira tumabiđisicada. Māwāra dadjirāra quininaēsicada.-

¹⁰ Ninivedebemarāba māwā o pan̄ra Ācōrēba unusia. Idjaba sāwā ādji cadjiruara idu ̄asidada unusia. Maļ carea idjia cawa oi jarađara oē basía.

4

Ācōrēba Ninive quīrā djuburiada

¹ Ācōrēba māwā quīrā djuburiadara Jonāba abeđa biē unusia. Maļ bērā bio quīrūsia. ² Idjia Ācōrēa nāwā jarasia:

-Mļ Boro Ācōrē, wađibida mļ druade ̄aside ̄m̄la jaraē basica ara maļ quīrāca māwāida? Maļ carea mļra Tarsi druadaa mīrū wā quīrīāsia. Mļa bio cawa ̄la ̄l biadeba ēberārāra carebabarida. B̄ra quīrā djuburiaiđa ̄la. Isabe quīrūcaa. B̄ quīrīāra bio waīla ̄l bērā ēberārāba cadjiruada idu ̄asidara ̄la ādjirāra cawa oi jarađara quīrādoabaria. ³ Maļ carea mļ Boro Ācōrē, mļa b̄la quīrā djuburia iwidiya abeđa mļra beamārēā. Zocai bei cāyābara biara ̄la mļra beuida.-

⁴ Barib̄r̄ Ācōrēba jarasia:

-̄B̄maarā bia ̄la ̄l jāwā quīrū ̄ra?-

⁵ Maļbe Jonāra puru dajadaa wāpeđa ̄m̄dau odjabariare de zaqueda osia. Maļ de zaque edre chūmepeda jļā ̄esia Ninive purura sāwāi cawaya. ⁶ Māwā ̄de Ācōrēba Jonā caita jļcara quedua joūla ̄da tunubipeđa waribisia.* Maļ jļcarara Jonā chūm̄ ̄r̄ ̄r̄á wāna bērā Jonāra cūrāsade necai ̄esia. Idjira capipia ̄esia maļ jļcara carea.

⁷ Barib̄r̄ nurēma diapeda Ācōrēba caragada diabuesia maļ jļcara comārēā. Maļba jļcarara beusia. ⁸ Besea odjadacarea Ācōrēba ̄m̄dau odjabariareba nāūrā jļw̄r̄āda puábisia. Maļne beseaba Jonāra bá nūmesia. Māwā ̄de Jonāra cacua norrabari nūmesia. Maļ carea idjira wetara beu quīrīāsia. Nāwā jarasia:

-Zocai bei cāyābara biara ̄la mļra beuida.-

⁹ Barib̄r̄ Ācōrēba idjia iwidijsia:

-̄Naļ jļcara beuđa carea bia ̄la ̄l jāwā quīrū ̄ra?-

Jonāba panusia:

-Māē. Wārāda mļmaarā bia ̄la jāwā quīrū ̄aira. Mļra quīrūbideba abeđa beu quīrīā ̄la.-

¹⁰ Maļ carea Ācōrēba idjia jarasia:

-Jļcara ̄l caita tununara ̄la uē basía idjaba waribiē basía. Diamasi tunupeđa nurēma diamasi beusia. Barib̄r̄ maļ jļcara beuđa carea ̄ra sopua ̄la. ¹¹ B̄da maļ jļcara carea sopua ̄b̄r̄, ̄Ninive puru droma cawa oida ̄ada carea auđuara sopua ̄peda mļa quīrā djuburiaiē basica? Wārāda jļā puruđe cadjirua o pan̄ adua ̄eada 120 mil auđu pan̄a.† Maļ awara animarā sida baraa.-

* **4:6** Wārāda cawadaē pan̄a cārē quedua basida, hebreo beđe cawa ̄e bida cawadaē pan̄ bērā.

† **4:11** Cadjirua o pan̄ adua ̄e. Maļ beđeara idjaba nāwā traducida ̄la: “Warrarā adua queđe.” Hebreo beđeade nāwā ̄l ̄la: “J̄wa arara idjaba j̄wa ac̄ra cawaē ̄e.”

MATEO BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA MATEOBA BΛDA

Jesu ume nĩbabari Mateoba naĩ cartara bΛsia. Mateora idjaba Levi abadaa. Mateoba Romanebema boro itea parata jΛrΛ pe bΛside Jesuba idjira trΛsia (9:9-13). ΛcarΛmaarā Mateoba Marco cartada edapeɗa judiorā itea ebudaara bΛsia cawaɗamārēā Jesura ādjirā boroda idjaba Ācōrēba ādjirā ēdrΛ edabari diai jaradada.

Naārā bΛsia Jesucritora Abrahañneba, Davideba zedadebemada (1:1-18), Jesu toɗadebemada (1:19ɗeba aba 2:23ɗaa), Juañba Jesu borocuedadebemada (3:1-17), idjaba diauruba Jesu mĩā sēnanebemada (4:1-11).

Mañare bΛ bΛa Jesuba Galilea amene droma caita oɗadebemada (4:12ɗeba aba 14:12ɗaa). Eɗa bΛ bΛa idjia eyade jaradiadada (5:1neba aba 7:29ɗaa), idjia ne ununaca ocuaɗada (8:1neba aba 9:38ɗaa), idjia edaɗarā doce diabuedada (10:1-42), idjaba ne jara bΛɗeba jaradiadada (11:1neba aba 14:12ɗaa).

Mañare bΛ bΛa Jesuba Galilea drua āĩ pΛrɿΛa jaradia baɗadebemada (14:13ɗeba aba 17:21naa) idjaba Galileadeba Jerusaleñnaa wābΛrΛɗe jaradia baɗadebemada (17:22ɗeba aba 20:34ɗaa).

Jĩrũare bΛ bΛa Jesura Jerusaleñne māwānanebemada (21:1neba aba 28:20ɗaa). Eɗa bΛ bΛa Jesuba saduceorā, pariseorā, dewararā siɗa biē jaradada (capítulo 21–23), Ācōrēba cawa oiɗebemada (capítulo 24–25), Jesu crude beupeɗa ĩrēbaɗada (26:1neba aba 28:15ɗaa) idjaba idji ĩjā bearā puru beaza diabuedada (28:16-20).

Jesucrito ēberārā drōāenabemarā

Luca 3:23-38

¹ Naĩ cartara Jesucritodebema. Jesucritora dadji drōāenabemarā Abrahañneba idjaba Davideba nāwā zesia.* ² Abrahañba warra Isada unusia. Mañbe Isadeba Jacoboda yōsia. Jacobodeba Judada, idji djabarā siɗa yōsiɗaa. ³ Judadeba Paréda, Zará siɗa yōsiɗaa. Ādji papara Tamará basía. Parédeba Esroñda yōsia. Esroñneba Arañda yōsia. ⁴ Arañneba Aminadáda yōsia. Aminadádeba Naasoñda yōsia. Naasoñneba Salmoñda yōsia. ⁵ Salmoñneba Booda yōsia. Boo papara Rahá basía. Boodeba Obéda yōsia. Obé papara Rut basía. Obédeba Jeséda yōsia. ⁶ Mañbe Jesédeba dadji israelerā boro Davira yōsia.

Davideba Salomoñda yōsia. Salomoñ papara naēna Uríaba erobasia.† ⁷ Mañbe Salomoñneba Roboañda yōsia. Roboañneba Abíada yōsia. Abíadeba Asada yōsia. ⁸ Asadeba Josapada yōsia. Josapadeba Jorañda yōsia. Jorañneba Uzíada yōsia. ⁹ Uzíadeba Jotañda yōsia. Jotañneba Acáda yōsia. Acádeba Ezequiada yōsia. ¹⁰ Ezequiadeba Manaseda yōsia. Manasedeba Amoñda yōsia. Amoñneba Josíada yōsia. ¹¹ Josíadeba Jeconiada, idji djabarā siɗa yōsiɗaa.‡ Mañ ewariɗe Babilonianebeba israelerā poyapeɗa ādji druadaa jida edesiɗaa.§

¹² Babilonia druade panenacarea Jeconianeba Salatielɗa yōsia. Salatielɗe Zorobabelɗa yōsia. ¹³ Zorobabelɗe Abiuda yōsia. Abiudeba Eliaquiñda yōsia. Eliaquiñneba Azoda yōsia. ¹⁴ Azodeba Sadoda yōsia.

* **1:1** Genesi 12:1-3; 2 Samuel 7:16. † **1:6** 2 Samuel 11; 12. ‡ **1:11** Mañ Jeconiara idjaba Joaquiñ abadaa. § **1:11** 2 Reye 24:8-16.

Sadodeba Aquiñda yōsia. Aquiñneba Eliuda yōsia. ¹⁵ Eliudeba Eleazada yōsia. Eleazadeba Matañda yōsia. Matañneba Jacoboda yōsia. ¹⁶ Jacobodeba Josedada yōsia. Jose quimara Maria basía. Idjaba Mariaba Jesuda tosia. Ara mañ Jesura Ācōrēba diai jarada ēdrΛ edabari abadaa.

¹⁷ Māwā Abrahañneba aba Davidaa catorce drōāenabemarāda panasidaa. Davi ewarideba aba Babilonia druadaa jida edepedadeba catorce drōāenabemarāda panasidaa. Idjaba Babilonia druadaa jida edepedadeba aba Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarada zedaa catorce drōāenabemarāda panasidaa.

Jesucrito toda

Luca 2:1-7

¹⁸ Jesucrito todara nāwā basia: dji papa Mariara Jose ume dji edadi carea bedea bia panasidaa. BaribΛΛ dji edadi naēna Mariara Ācōrē Jauredeba biogoa basia. ¹⁹ Dji quima Josera ēberā jipa basia. Mañ bērā Mariara jūmarā quīrāpita biē jara amaaba chupea igara quīrā basia. ²⁰ Māwā crīcha bΛde bajānebema nezocada cāimocaradeba Josemaa zepeda nāwā jarasia:

–Jose, Davideba zeda, Maria edaira wayarādua, idjira Ācōrē JauredebabΛΛ biogoa bΛ bērā. ²¹ Mariaba warrada toya. Mañ warraba idji purura ādji cadjiruadebemada ēdrΛ edaya. Mañ bērā idjira trΛ bΛdua Jesu.–

²² Jūma mañgΛra māwāsia Ācōrēba naēna jarada quīrāca. Idjideba bedebariba nāwā jarasia:

²³ Wērā umaquīrā adua bΛda biogoa bepeda warrada toya.

Ēberārāba dji warrara Emanuel adia.*

(Mañ trΛba jara bΛa “Ācōrēra dadjirā ume bΛda.”)

²⁴ Mañne Josera cāimocara nūmanada ĩrĩmapeda Ācōrē nezoca bajānebemaba jarada quīrāca osia. Mariara edasia. ²⁵ BaribΛΛ ābaa cāinaca basía aba mañ warra iwina tobΛrΛdaa.† Todacarea Joseba idjira trΛ bΛsia Jesu.

2

Chīdaudeba cawa jarabadaba Jesu acΛde zepedada

¹ Jesu Beleñ purude Judea druade tosideade Herode dji Droma abadada dji boro basía.* Mañ ewaride ĩcΛrΛ ēberārāda ĩmādaud odjabariare bΛ druadeba Jerusaleñ purude jūesidaa. MañgΛrāba chīdaud acΛ panΛneba ne cawabadjidaa.

² Mañne ādjia iwidisidaa:

–Nañ druade judiorā boro bai warrada tosia. Idjira ¿sāma bΛ? Daiba ĩmādaud odjabariare bΛ druadeba chīdaud idjidebemada unusidaa.‡ Nama ze panΛa idjía bia bedeadadi carea.–

³ Mañ ũrīside Herodera biē besia abaΛda idji cacuabari bei bērā. Idjaba Herodeba sāwā oida cawadaē panΛ bērā jūma Jerusaleñnebemarā sida biē panesidaa. ⁴ Mañne Herodeba jūma sacerdote bororāda, judiorā ley jaradi-abada sida trΛcuapeba iwidisia:

–Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradara ¿sāmabΛrΛ toida bΛ?–‡

⁵ Ādjirāba panusidaa:

* **1:23** Isaía 7:14. † **1:25** Iwina. Griego bedede ĩcΛrΛ cartade mañra neēa. * **2:1** MañgΛ Herodera “dji Droma” abadjidaa. Idjira ababe nama Mateo 2:1-22de, Luca 1:5de bida odja bΛa. Waabema bororā Herode abadada idjideba yōsidaa. † **2:2** Numero 24:17. ‡ **2:4** Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarada. Mañra griego bedede “Crito” bΛ bΛa. Critora trΛēa. Jara bΛa “Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda bΛdada.” Arameo bedede jarabadaa “Mesías.”

-Beleñ purude nañ Judea druade toida ða. Mañnebemada Æcõrẽneba bedeabariba nãwã jarasia:

⁶ Beleñ purura Judadebema puru droma bea tãena dji edaara ða. Mañ purudeba dji boroda aba zeya.

Mañ boroba mñ puru Israelera bia pe erobaya.-§

⁷ Mañbe Herodeba chĩdaudeba cawa jarabadarãra mẽrã trãcuasia. Dji warra toda ewari cawai carea ãdjia iwidiisia dji chĩdaua sãlbeba odjasida. Mañne dji ewarira jarasidaa. ⁸ Ædjira Beleñnaa wãbibãrãde Herodeba jarasia:

-Jãma wãnapeda dji warra zaquera bio quĩrãcuia iwidi wãnadua. Unusidara mña jarade zedadua mñ sida idjima bia bedede wã carea.-

⁹⁻¹⁰ Herodeba mãwã jaradacarea ãdjira wãsidaa. Mañbe chĩdau ãmãdau odjabariare unupedada wayacusa unusidaa. Unusidade bio ðãsridasidaa. Dji chĩdaua ãdji na wãsia aba dji warra zaque ðama piqui nũmebãrãdaa.

¹¹ Dede eda wãbãdade warra zaquera dji papa Maria ume ðada unusidaa. Ara mãda chĩrãborode copanapeda warra zaquea bia bedeasidaa. Mañbe ãdjiza baurudeda ewadapeda warra zaquea oroda, incienso querada, mirra quera sida diasidaa. ¹² Mãwãnacarea Æcõrẽba ãdjirãa cãimocaradeba cawabisia Herodema jẽda wãrãnamãrẽã. Mañ bẽrã dewara óareba ãdji druadaa wãsidaa.

Egipto druadaa mñrũ wãpedada

¹³ Ædji wãpedadacarea Æcõrẽ nezoca bajãnebemada cãimocaradeba zepeda Josea jarasia:

-Herodeba ða warra zaquera jãrã ða beai carea. Mañba piradrãpeda ða warra zaquera, dji papa sida edapeda Egipto druadaa wãnadua. Mama bedua aba mña jarabãrãdaa.-

¹⁴ Ara mãda Josea diamasi piradrãpeda warra zaquera, dji papa sida edapeda Egiptodaa edesia. ¹⁵ Ædjira mama panesidaa aba Herode beubãrãdaa. Mãgãra mãwãsia Æcõrẽba jarada quĩrãca. Idjideba bedeabariba nãwã jarasia: "Mña mñ warrara trãsia Egiptodeba zemãrẽã."*

Herodeba Beleñnebema warrarã quenabida

¹⁶ Herodeba cawasia chĩdaudeba cawa jarabadarãba idjira cũrũgasidada. Mañ carea bio quĩrũpeda Beleñnebema warra zaquerã poa umẽneba edaa quedada jũma quenabisia. Ara caitabema sida quenabisia. Mãwã osia chĩdaudeba cawa jarabadarãba chĩdau unupedada ewarira idjia jarapedada bẽrã. ¹⁷ Mãwã jũmarãda sopusidaa Æcõrẽneba bedeabari Jeremiaba jarada quĩrãca. Nãwã jarasia:

¹⁸ Ramá purude ãrĩsidaa aega jĩã ðada, sopua jĩã ðada, idjaba aujĩã ðada. Raquelera idji warrarã carea jĩã ðada mãwã basia.

Idji sobiabidira quĩrãẽ basia idji warrarã neẽ beda bẽrã.†

Jose Egiptodeba jẽda zeda

¹⁹ Herode beuside Josea wadi Egiptode basia. Mañne bajãnebema nezocada idjima cãimocaradeba zesia. ²⁰ Mañ nezocaba idjia jarasia:

-ða warra zaque bea quĩrã beadara beusidaa. Mañ bẽrã piradrãpeda warra zaquera, dji papa sida wayacusa Israeldaa ededua.-

²¹ Ara mãda Josea piradrãpeda idji warra zaquera dji papa sida Israeldaa edesia. ²² Baribãrã Joseba ãrĩsia Arquelaoda idji zeza Herode cacuabari Judea druadebema boroda besida. Mañ carea mama mãwã wayasia. Baribãrã Æcõrẽba idjia cãimocaradeba jarada bẽrã Galilea druadaa wãsia. ²³ Mama puru

§ 2:6 Miquea 5:2. * 2:15 Osea 11:1. † 2:18 Jeremia 31:15.

Nazare abadađe b̄esia. Maḷgḷara m̄aw̄asia Ācōrēneba bedeabadarāba n̄aw̄a jarapedada quīrāca: “Idjira Nazaredebemaana adia.”‡

3

Borocuebari Juaḷnebema

Marco 1:1-8; Luca 3:1-9, 15-17; Juaḷ 1:19-28

¹ M̄aw̄nacarea Borocuebari Juaḷba Judeade ējūā pōāsa ewaraga b̄ađe jara-dia b̄esia. ² N̄aw̄a jarabadjia:

–Ācōrēra zebḷḷa jūmarā Boro bai carea.* Maḷ carea b̄ārāba cadjirua obadara igaradapeda idjima zedadua.–

³ Maḷ Juaḷnebemada Ācōrēneba bedeabari Isaíaba jarasia:

Ēberāda ējūā pōāsa ewaraga b̄ađe jīgua bedeā b̄a:

Ora jaridadua dadjirā Boro bia edadamārēā. Ora idji itea jipa jaridadua.†

⁴ Juaḷba jḷbarira cameyo cara oḷa basía. Idjia jḷ b̄a trājḷbarira animarā e oḷa basía. Idjia adichichida cobadjia idjaba urrajōda jōbadjia. ⁵ Maḷne ēberārā Jerusaleḷnebemarāda, jūma Judea druadebemarāda, idjaba jūma Jordaḷ do caita b̄earā sida Juaḷmaa w̄abadjidaa. ⁶ Ādjia cadjirua opedadada idji quīrāpita ebuda jarabadjidaa. Maḷbe Juaḷba ādjirāra Jordaḷ dode borocuebadjia. ⁷ M̄aw̄a b̄ađe ḷcḷḷa judiorā ley jaradiabadada zesidaa Juaḷba borocuemārēā. ḷcḷḷara pariseorā basía; ḷcḷḷara saduceorā basía. Baribḷḷa Juaḷba ādjirā unubḷḷađe jarasia:

–Dama ēberārā, ḷcaiba jarasi b̄ārāra Ācōrē quīrūbidebemada poya mīrūnida?

⁸ B̄ārāba o panḷneba unubidada w̄ārāda Ācōrēmaa zesidada. ⁹ Crīcharānadua Abrahaḷ warrarā b̄ērā Ācōrēba cawa oḷda. M̄a b̄ārā ebuda jaraya: Ācōrēba quīrāibḷḷa, za tabea mōgarara Abrahaḷ warrarā babicuaya. ¹⁰ Maḷ awara m̄a jaraya: Ācōrēba zagarada eroḷa bacuru tutacuai carea. Jūma bacuru bia zaudacara tutacuapeda tḷbḷađe batacuaya. Ara maḷ quīrāca Ācōrēba cadjirua obadarāda cawa oya.

¹¹ M̄a b̄ārāra baidoba borocueya Ācōrēmaa zesidada cawabi carea. Baribḷḷa m̄ caidu zebḷḷada m̄ cāyābara dji dromaara b̄a. Maḷ b̄ērā idjia jīrūne jḷ b̄a ērāi carea m̄ra bia b̄aḷa. Idjiabḷḷa Ācōrē Jaureda diaya.‡ Baribḷḷa ijānaēbḷḷa cawa oya. § ¹² Ezoai careabemara idji jḷwade eroḷa porara dji ta umebemada āyā b̄ai carea. Maḷbe dji tara wagaya baribḷḷa dji porara tḷbḷa uruade babueya.–

Juaḷba Jesu borocueda

Marco 1:9-11; Luca 3:21-22

¹³ Maḷ ewaride Jesura Galilea druadeba Jordaḷ doḷdaa zesia Juaḷba idjira borocuemārēā. ¹⁴ Baribḷḷa Juaḷba borocue amaaba jarasia:

–Bḷabḷḷa m̄ra borocueida b̄a. ḷCārē cārēā bḷra m̄maa ze b̄a?–

¹⁵ Maḷne Jesuba panusia:

–Nawena b̄a obari quīrāca odua. Biara b̄a dadjia jūma jipa oḷida Ācōrēba obi b̄a quīrāca.–

Ara maḷda Juaḷba ijāsia. ¹⁶ Jesura borocuepeda doḷdaḷba drua w̄abḷḷađe cawaḷne bajāda ewasia. Maḷne Jesuba Ācōrē Jaurera puchirā quīrāca idji

‡ **2:23** Idjira Nazaredebemaana adia. Nazare trḷra hebreo bedeade “nezer” jarabadaa. Maḷ bedeaba jara b̄a “bacuru tucuda.” Isaía 4:2-6; 11:1-5; Jeremia 23:5-6; 33:14-18; Zacaria 3:8-10; 6:9-13. * **3:2** Daniel 2:44. † **3:3** Isaía 40:3. ‡ **3:11** Ācōrē Jaureda diaya. Griego bedeade n̄aw̄a b̄a b̄a: “Ācōrē Jaureba borocueya.” § **3:11** Cawa oya. Griego bedeade n̄aw̄a b̄a b̄a: “Uruaba borocueya.”

ãrã zebΛrΛda unusia. ¹⁷ Maã awara Æcõrẽ bajãneba eda bedebΛrΛda ùrĩsidaa. Nãwã jarasia:

-NaãdrΛ mΛ Warra quĩrĩã bΛa. Mãra idji carea bio bΛsrida bΛa.-*

4

Diauruba Jesu miã sēna

Marco 1:12-13; Luca 4:1-13

¹ Mãwãnacarea Æcõrẽ Jaureba Jesura ëjũã põãsa ewaraga bΛdaa edesia. Maãbe diauruba idjira miã sēsia Æcõrẽra igarabi carea. ² Jesura cuarenta ewari ãsa, diamasi bida ne coẽ bada bẽrã jarra besia. ³ Mãwã bΛde miã sēbarira zesia. Idjia jarasia:

-BΛda wãrãda Æcõrẽ WarrabΛrΛ, jaradua za tabea mõgaraa paã bamãrẽã.-

⁴ BaribΛrΛ Jesuba panusia:

-Æcõrẽ Bedeade nãwã bΛ bΛa: ababe ne co bΛdeba ëberãra zocai baëa, ãtebΛrΛ jũma Æcõrẽba jara bΛ ïã bΛdeba zocai baya.-*

⁵ Mãwãnacarea diauruba Jesura Jerusaleã, Æcõrẽ itea bΛ purudaa edesia. Mama Æcõrẽ de droma boro ãtΛara bΛmaa edesia. ⁶ Maãbe diauruba jarasia:

-BΛda wãrãda Æcõrẽ WarrabΛrΛ, namaΛba udu jãdrΛdua. Æcõrẽ Bedeade nãwã bΛ bΛa:

Æcõrẽba idji bajãnebema nezocarãda diabueya bΛ carebamãrẽã.

BΛra ãdji jΛwaede edaedia bΛ jĩrũra mõgaraba puarãmãrẽã.†

⁷ Maãne Jesuba diaurua jarasia:

-Æcõrẽ Bedeade idjaba jara bΛa: “Bariduada orãdua bãrã Boro Æcõrẽba carebai cawaya.”-‡

⁸ Mãwãnacarea diauruba Jesura eya ãtΛ bΛde edesia. MamaΛba Jesua jũma naã ëjũãne bea puruda, puruza ne bia quedea sida acΛbisia. ⁹ Maãbe diauruba jarasia:

-BΛda chĩrãborode cobepeda mΛa bia bedeaibΛrΛ, naãgΛra jũma mΛa bΛa diaya bΛ jΛwaeda erobamãrẽã.-

¹⁰ Maãne Jesuba diaurua jarasia:

-Satana, ãyã wãdua. Æcõrẽ Bedeade nãwã bΛ bΛa: “BΛ Boro ÆcõrẽabΛrΛ bia bedeadua. Aba idjidrΛ ïã badua.”-§

¹¹ Ara maãda diaurura Jesu caitabemada ãyã wãsia. Maãne Æcõrẽ nezoca bajãnebemarãda Jesumaa zedapeda idjira ne cobisidaa.

Jesuba jaradia beda

Marco 1:14-15; Luca 4:14-15

¹² Borocuebari Juaã preso bΛ ùrĩside Jesura jẽda Galilea druadaa wãsia.

¹³ BaribΛrΛ Nazare purude beẽ basía, ãtebΛrΛ Capernauã purude baede wãsia. Maã purura amene droma icawa bΛa. Neptalideba yõpedada israelerã ëjũãne bΛa idjaba Zabuloãneba yõpedadarã ëjũã caita bΛa. ¹⁴ MaãgΛra mãwãsia Æcõrẽneba bedebari Isaiãba bΛda quĩrãca. Nãwã bΛsia:

¹⁵ Bãrã Zabuloã idjaba Neptali ëjũãne bearã, judiorãé Galileade bearã, amene dromanaa wãbada o caita bearã, Jordaã do icawa bearã:

¹⁶ Bãrãra pãĩmane duanasidaa Æcõrẽ adua panana bẽrã.

BaribΛrΛ idira ãnaane duana Æcõrẽnebemada cawa panΛ bẽrã.

Bãrãra zocai panãmĩna beuda quĩrãca duanabadjidaa.

* **3:17** Isaía 42:1-4. * **4:4** Deuteronomio 8:3. † **4:6** Salmo 91:11,12. ‡ **4:7** Deuteronomio 6:16.

§ **4:10** Deuteronomio 6:13. Satana. Maã trãra hebreo bedeadeba ze bΛa.

Baribara idira amādaud odjabara quirāca Ācōrēba ara idjidebemada bārā cawabi ba.*

¹⁷ Mañ ewarideba ltaā Jesuba nāwā jara nībasia:

–Ācōrēra bārā Boro bai carea zebara.† Mañ carea bārāba cadjirua obadara igaradapeda idjimaā zedadua.–

Jesuba beda baribadarā trāna

Marco 1:16-20; Luca 5:1-11

¹⁸ Jesura Galilea amene droma icawa nīne ēberāda umé unusia. Abara Simoñ basía, Pedro abadada. Dewarabemara dji djaba Andre basía. Mañ ēberārāra beda beabadarā basía. Ādjira doeda beda bari panasidaa. ¹⁹ Jesuba ādjía jarasia:

–Mā ume zedadua. Bārāba beda baribada quirāca mā bārā jaradiaya ēberārāda māmaa enenamārē.–

²⁰ Ara māda ādji beda baribadara amenapeda Jesu ume wāsidaa.

²¹ Nocoāda wābāra Jesuba dewara ēberāda umé unusia. Abara Zebedeo warra Santiago basía. Dewarabemara dji djaba Juañ basía. Ādji zeza ume jābade beda baribada cōā beada ca panasidaa. Mañbe Jesuba ādjira trāsia idji ume wānamārē. ²² Ara māda ādji jābara, ādji zeza sida amenapeda Jesu ume wāsidaa.

Jesu Galilea druade parāda

Luca 6:17-19

²³ Jesura jūma Galilea druade parāda wāsia. Judiorā dji jarebada deza jaradiabadjia Ācōrēra ādji Boro bai carea zebara. Mañ beāda bia jaradiade wābāra jūma ēberārā cacua biē beada biabicuasias. ²⁴ Mañ bēra idjira jūma Siria druade trā bagasia. Mañ carea ēberārāba jūma quirātanoaneba cacua biē beada, cacua pua bara beada, jai bara beada, wawa beada, baradrā bea sida idjimaā enebadjidaa. Jesuba ādjirāra jūma biabibadjia. ²⁵ Mañ carea zocārā Galileadebemarāda, Decapoli druadebemarāda, Jerusaleñebemarāda, Judeadebemarāda, Jordañ do quirārēbemarā sida Jesu caidu wāsidaa.

5

Dadji bia beadi Jesuba jarada

Luca 6:20-23

¹ Ēberārā zocārā unuside Jesura eyade ltaā wāpeda chūmesia. Mañne idji ume nībabadarāda idjimaā zesidaa. ² Mañbe Jesuba nāwā jaradiasia:

³ Bārāba ara bāduba dji biaēda cawa panabara, bio bia panā Bajāne Bāba pe eroā bēra.

⁴ Bārāda sopua beabara, bio bia panā Ācōrēba mañ sopuara jōbi bēra.

⁵ Bārāba dji dromada beadi carea jārādeābāra, bio bia panā Ācōrēba bārā jūma nañ ējūāra diai bēra.

⁶ Wārāda sodeba jipa o quirā beadibara, bio bia panā bārāba quirā beara Ācōrēba diai bēra.

⁷ Bārāda quirā djuburiaya beadibara, bio bia panā Ācōrēba quirā djuburiā bēra.

⁸ Bārāra sodeba ababe Ācōrē itea beabara bio bia panā Ācōrēra ununi bēra.

⁹ Bārāba jūmarāda ābaa necai beadamārē o beabara, bio bia panā Ācōrē warrarāna adi bēra.

¹⁰ Bārā jipa bea carea dewarārāba biē odibara, bārāra bio bia panā Bajāne Bāba pe eroā bēra.

* 4:16 Isaías 9:1-2. † 4:17 Daniel 2:44.

11 Bārāda m̄l carea biē jaradibΛΓΛ, biē odibΛΓΛ, idjaba quīrātanoa sewadeba biē jaradibΛΓΛ, bio bia panΛa.

12 Bio capipia beadadua, bārāba nebia waiβΛada bajāne eropanΛ bērā.

Drōāenabema ewariēde biēda Ācōrēneba bedeabadarāda ara māl quīrāca biē odi carea ēpēsidaa.

Tā idjaba λnaa

Marco 9:49-50; Luca 14:34-35

13 Bārāra nāl ējūāne tā quīrāca panΛa.* BaribΛΓΛ tā cΛyada jōibΛΓΛ ζsāwā wayacusa cΛya bei? Abeda biē beya. Biara βΛa dajadaa batabuedida λrλ tΛgadāmārēā. 14 Bārāra λnaa quīrāca beaa, nāl ējūāne beaba bārāneba Ācōrēnebamada unu panΛ bērā. Puru eyade βΛda ζsāwā mērāni? 15 Ni abaΛba ībīrāda coadapeda epedeco droma edre βΛdaca. ĀtebΛΓΛ λtΛ dji βΛbadade nūmΛbadaa jūma dji dejāne beara λnaane beadāmārēā. 16 Ara māl quīrāca ēberārā quīrāpita biada o pananadua ādjirāba dadji Zeza bajāne βΛa bia bedeadamārēā.

Ācōrēba Moisea diada ley jūma odidebema

17 Crīcharānada m̄lra zesida Ācōrēba Moisea diada leyda, Ācōrēneba bedeabadarāba βΛpedada sīda āyā βΛi carea. M̄lra māl carea zeē basía, ātebΛΓΛ zesia ādjia jara panΛda jūma arīde oi carea. 18 Wārā arada m̄lra jaraya: nāl ējūā, bajā sīda wadi βΛmisa māl leydebemara ni maārī biēda jōēa aba leyba jara βΛra jūma māwāβΛΓΛdaa.† 19 Māl bērā bariduaba māl leydebema dji edaara βΛ sīda ījā oēbΛΓΛ, idjaba dewararāa abarica ījā orānamārēā jaradiaibΛΓΛ, idjira Ācōrē purude dji edaara quiruda βaya. BaribΛΓΛ leyra ījā o baibΛΓΛ, idjaba māwā odāmārēā dewararāa jaradiaibΛΓΛ, maλΓra Ācōrē purude dji dromada βaya. 20 Wārā arada m̄lra jaraya: judiorā ley jaradia-badaba o panΛ cāyābara idjaba pariseorāba o panΛ cāyābara bārāba jipaara odaēbΛΓΛ, Bajāne βΛba pe eroβaēa.

Jesuba quīrūbiēbema jaradiaada

Luca 12:57-59

21 Bārāba cawa panΛa dadji drōāenaΛba nāwā jarabadada: “Mīā bearādua.”‡ Idjaba “mīā beaibΛΓΛ bārā bororāba cawa odia.”§ 22 BaribΛΓΛ m̄lra jaraya: bariduada djārā ume quīrūibΛΓΛ Ācōrēba cawa oya. Bariduaba djārāda crīcha neē tabΛada aibΛΓΛ bārā bororāba cawa odia.* Idjaba bariduaba djārāda biē jaraibΛΓΛ, Ācōrēba tΛβΛ uruadāa wābiya.

23 Māl bērā βΛ djabada βΛ ume quīrū βΛda quīrānebaibΛΓΛ, βΛa animarā Ācōrēa babue diade wānamīna babue diarādua. 24 ĀtebΛΓΛ dji babue diabada caita amepeda βΛ djaba ume ibiade wādua. MaλbeβΛΓΛ jēda zepeda βΛ animarāra Ācōrēa babue diadua.

25 βΛa oda carea βΛ dji quīrūba βΛra dji cawa obarimaa edeibΛΓΛ, wadi ode wāβΛdade jūma odua ibiadi carea. Māwā oēbΛΓΛ, idjia βΛra dji cawa obari jΛwade βΛya. Maλbe dji cawa obariba βΛra dji zarraa jidabiya preso βΛmārēā.

26 Wārā arada m̄lra jaraya: βΛra jāmabemada ēdrāēa aba βΛa diaida βΛ parata jūma diabΛΓΛdaa.

Daunemabadadebema

* 5:13 Tā quīrāca panΛa. Maλba jara βΛca βΛa “bārāra nāl ējūāne panΛa ēberārā bia duananamārēā” wa “bārāba nāl ējūānebemarā Ācōrē crīchada jaradiaada.” 2 Corinto 4:20. † 5:18 Ni maārī biēda. Griego bedeade nāwā βΛ βΛa: “Caraga aba biēda idjaba letra aba biēda.” ‡ 5:21 Exodo 20:13. § 5:21 Deuteronomio 17:8. * 5:22 Bārā bororā. Griego bedeade “Sanedrín” βΛ βΛa. Maλgade eda duanasidaa judiorā bororā dji dromarāda.

²⁷ Bārāba cawa pan̄a nāwā jarabadada: “Daunemarādua.”† ²⁸ Barib̄ar̄a m̄a bārā jaraya: bariduaba wērāda ac̄peda awuaib̄ar̄a abeda mañ wērā ume idji sođeba daunemasia.

²⁹ Mañ bēra b̄a j̄awa araarebema dauba b̄a cadjiruada obib̄ar̄a, mañ cadjirua o amaaba b̄a daura ēūtapeda batabuedua. B̄a cacuadebema aba aduaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Mañda biara b̄a Ācōrēba jūma b̄a cacuada t̄b̄a uruade batabuei cāyābara. ³⁰ Idjaba b̄a j̄awa araarebemaba b̄a cadjiruada obib̄ar̄a, mañ cadjirua o amaaba b̄a j̄awara b̄a tutapeda batabuedua. B̄a cacuadebema aba aduaimīna ewariza Ācōrē ume baya. Mañda biara b̄a Ācōrēba jūma b̄a cacuada t̄b̄a uruade batabuei cāyābara.

Miã amabadadebema

Mateo 19:9; Marco 10:11-12; Luca 16:18

³¹ Idjaba nāwā jarabadaa: “Bariduaba idji wērāda amaib̄ar̄a, dji wērā carta miã amainebemada diada b̄a.”‡ ³² Barib̄ar̄a m̄a jaraya bariduaba idji wērāda dewara ume b̄aēda amaib̄ar̄a, mañḡara dji wērā daunemabib̄ar̄a carea bedede baya. Idjaba idji wērā amanada dewaraba edaib̄ar̄a, dji edab̄ar̄a umaquīrā sida daunema b̄a.

Ācōrē quīrāpita wārāda ne oi jaraiđebema

³³ Bārāba cawa pan̄a dadji drōāenāba nāwā jarabadada: “B̄a Ācōrē quīrāpita wārāda ne oya aib̄ar̄a jūma oida b̄a.”§ ³⁴ Barib̄ar̄a m̄a jaraya: ni aba tr̄neba wārāda ne oyada arānada. Bajā tr̄neba wārāda ne oyada arānada, bajā Ācōrē bugue quīrāca b̄a bēra. ³⁵ Nañ ējū tr̄neba wārāda ne oyada arānada, nañ ējū Ācōrē j̄rū b̄bari quīrāca b̄a bēra. Idjaba Jerusale tr̄neba wārāda ne oyada arānada, Jerusalēra dadjirā Boro Ācōrē puru bēra. ³⁶ Idjaba ara b̄adji tr̄neba wārāda ne oyada arādua, b̄a budara aba bida poya torroa oē bēra idjaba poya pāima oē bēra. ³⁷ Bārāba ne ođiada adib̄ar̄a, ođada. Idjaba ođāana adib̄ar̄a, orānada. Mañ auđu baridua tr̄neba wārāda ne oida jarab̄ar̄a cadjiruadeba ze b̄a.

B̄a biē ođa droaiđebema

Luca 6:29-30

³⁸ Bārāba cawa pan̄a nāwā jarabadada: “Abāba djārā dauda ār̄sira dji māwā ođara abarica dau ār̄nida pan̄a.* Quidada b̄asira dji māwā ođara abarica quida b̄ađida pan̄a.” ³⁹ Barib̄ar̄a m̄a jaraya: b̄da biē osidara chupea droada. Bariduaba b̄ara uridarra dji j̄awa araarebemane uib̄ar̄a, dewarabemaare bida idu ubidua. ⁴⁰ B̄a j̄bari jārī carea bariduaba b̄da dji cawa obarimaa edeib̄ar̄a, idjia jārī quīrā b̄ara, dewarabema sida idu jārībidua. ⁴¹ Zarraba b̄a ne z̄ḡada t̄m̄a aride edebib̄ar̄a, idjia jarađa auđu ededua. ⁴² Bariduaba b̄a ne iwidib̄ar̄a diadua. Bariduaba b̄a ne iwidib̄ar̄a jēda diayada aib̄ar̄a, idjia iwidī b̄ara wāgarādua.

Dadji dji quīrū quīrāida b̄ađebema

Luca 6:27-28, 32-36

⁴³ Bārāba cawa pan̄a nāwā jarabadada: “B̄a dji biara quīrādua, barib̄ar̄a b̄a ume dji quīrūra quīrāmadua.”† ⁴⁴ Barib̄ar̄a m̄a jaraya: bārā dji quīrūra quīrānada. Bārā biē jarab̄adara bia jarađadua; bārā quīrāma pan̄ara bia ođadua.‡ Ācōrēa iwidīdadua ādjirā carebamārē. ⁴⁵ Māwā ebuda baya

† 5:27 Exodo 20:14. ‡ 5:31 Deuteronomio 24:1. § 5:33 Deuteronomio 23:21-23. * 5:38 Levitico 24:20. † 5:43 B̄a dji biara quīrādua. Mañḡara Levitico 19:18de b̄a, barib̄ar̄a āc̄ar̄a mañ auđu dadji dji quīrū quīrāmanida pan̄a jaradiasidaa. ‡ 5:44 Bārā biē jarab̄adara bia jarađadua; bārā quīrāma pan̄ara bia ođadua. Griego bedede āc̄ar̄a cartade mañra neēa.

bārã Zeza bajãne ð̃ba warrarãda. Dadji Zezaba ãmãdaura ëberã cadjiruarã carea, dji biarã carea biða odjabibaria. Ëberã jipa beaë carea, dji jipa bea carea biða cuera zebibaria. ⁴⁶ Barib̃̃̃ bārãba ababe bārã dji biarãdr̃̃ quĩrĩã pananib̃̃̃, çcãrẽ nebiada ãcõrẽba diai? Romanebema boro itea parata j̃̃̃ pebadarã biða maã quĩrãca obadaa. ⁴⁷ Bārãba ababe djabarãa “mẽrã” adib̃̃̃, çcãrẽ biada o pañ̃? Dji ãcõrẽ adua bea biða mãwã obadaa. ⁴⁸ Maã bẽrã jũmarãda quĩrĩã beadadua bārã Zeza bajãne ð̃ba jũmarã quĩrĩã ð̃ba quĩrãca.

6

Ne neë quedeaa diadidebema

¹ Bārãba ne biada o pañ̃ne quĩrãcuitadadua. Dewararãba bia ununamãrẽã orãnadua. Mãwã odib̃̃̃, bārã Zeza bajãne ð̃ba idji nebiadibemada diaëa. ² B̃̃̃ ne neë quedeaa ne diab̃̃̃de dji biaca beaba obada quĩrãca orãdua. ãdjia ne diab̃̃̃de cachiruda zabibadaa judiorã dji j̃̃̃rebada dede, purude biða jũmarãba ãdjidebemada bia bedeadamãrẽã. Wãrã arada mã jaraya: ëberãrãba ãdjidebemada bia bedeadida quĩrĩã pañ̃ bẽrã ababe maãdr̃̃ edadia. ãcõrẽneba ni cãrẽ sida edadaëa. ³⁻⁴ B̃̃̃ ne neë quedeaa ne diab̃̃̃de jĩgua jararãdua. Ni ab̃̃̃a nẽb̃̃̃rãdua. B̃̃̃ chupea bia o ð̃̃̃a b̃̃̃ Zeza ãcõrẽba unubaria. Idjiab̃̃̃ b̃̃̃a nebiada diaya.*

ãcõrẽa iwidibadadebema *Luca 11:2-4*

⁵ B̃̃̃ ãcõrẽa iwidib̃̃̃de dji biaca beaba obada quĩrãca orãdua. ãdjirãba judiorã dji j̃̃̃rebada dede, purude biða ëberãrãba bia ununamãrẽã ãta nũpanenapeda ãcõrẽa iwidibadaa. Wãrã arada mã jaraya: ëberãrãba ãdji bia ununida quĩrĩã pañ̃ bẽrã ababe maãdr̃̃ edadia. ãcõrẽneba ni cãrẽ sida edadaëa. ⁶ B̃̃̃ ãcõrẽa iwidib̃̃̃de b̃̃̃ dede eda wãdua. Dji eda wãbadara jũãtr̃̃peda b̃̃̃duba b̃̃̃ Zeza ãcõrẽa iwididua. B̃̃̃ chupea bia o ð̃̃̃a b̃̃̃ Zeza ãcõrẽba unubaria. Idjiab̃̃̃ b̃̃̃a nebiada diaya.

⁷⁻⁸ B̃̃̃ ãcõrẽa iwidib̃̃̃de ãcõrẽ adua beaba obada quĩrãca orãdua. ãdjirãba abarida ð̃̃̃rima zocãrã jarabadaa crĩcha pañ̃ bẽrã dãrã iwidib̃̃̃de ãcõrẽba biara ãrĩda. Barib̃̃̃ bārã Zeza ãcõrẽa iwididi naëna idjia cawa ð̃̃̃a bārãba cãrẽda quĩrĩã pañ̃da. ⁹ Maã carea ãcõrẽa nãwã iwididadua: Dairã Zeza bajãne ð̃̃̃, jũmarãba ð̃̃̃a wayadida pañ̃a.

¹⁰ Daiba quĩrĩã pañ̃a ð̃̃̃a jũmarã Boro bai carea isabe zeida.

Quĩrĩã pañ̃a ð̃̃̃a quĩrĩã ð̃̃̃a naã ëjũãnebemarãba odida, bajãnebemarãba obada quĩrãca.

¹¹ Codira ewariza daia diadua.

¹² Dairãba cadjirua opedadara quĩrãdoadua, dairã bië obadara daiba quĩrãdoabada quĩrãca.

¹³ Dairãra cadjiruade idu ð̃̃̃ebirãdua, ãteb̃̃̃ cadjiruadebemada ëdr̃̃ ð̃̃̃dua.† [B̃̃̃a jũmarãda poya ð̃̃̃a, ð̃̃̃a dji ãð̃̃̃a ð̃̃̃a idjaba ewariza dji dro-maara ð̃̃̃a.]‡

¹⁴ Djãrãba bārã bië opedadada quĩrãdoadib̃̃̃, bārãba bië opedadara bārã Zeza bajãne ð̃̃̃a quĩrãdoaya. ¹⁵ Barib̃̃̃ djãrãba bārã bië opedadada quĩrãdoadaëb̃̃̃, bārãba bië opedadara bārã Zeza bajãne ð̃̃̃a quĩrãdoaëa.

Ne codaca ewari odidebema

* **6:3-4** Diaya. ãcãrã cartade versículo 3-4,6,18de maã awara jara ð̃̃̃a “ebuda diaya.” † **6:13** Cadjiruadebemada. Maã bedeeba idjaba jara ð̃̃̃a diauruda. ‡ **6:13** Griego bedeeade zocãrã cartade bedea corchetede ð̃̃̃a neëa.

¹⁶ Bārāba ne codaca ewari obada de sopua bea quĩrāca bearnadua dji biaca beaba obada quĩrāca. Ādjirāra māwā panabadaa jūmarāba cawadāmārēã ne codaca ewarida o panada. Wārā arada mā jaraya: ēberārāba ādji bia jaradida quĩrā pan bērā ababe maādrā edadia. Ācōrēneba ni cārē sida edadaēa. ¹⁷ Baribara bla ne codaca ewari o bade ba borora queraba pādua, quĩrā sida sagādua. ¹⁸ Māwāra ēberārāba cawadaēa bla ne codaca ewarida o bada. Ababe ba Zeza Ācōrēbara cawaya. Bla chupea bia o bara ba Zeza Ācōrēba unubaria. Idjiabara bla nebiada diaya.

Nebia bajāne erobaidebema

Luca 12:33-34

¹⁹ Naā ējūāne nebia erobeadi carea jarānādua. Naā ējūānebemara mōgosiabaria, chimiaba ārībaria, idjaba ne drabadara eda wānapeda drabadaa. ²⁰⁻²¹ Bārāmaarā dji biara bara sodeba awuabadaa. Maā bērā Ācōrēba quĩrā bādrā ēpēnādua nebiada bajānebara erobeadi carea. Jāma chimiaba ārīca, nebiara mōgosiaca, idjaba ne drabadara poya eda wānaca.

Dadji dau ībīrā quĩrāca badebema

Luca 11:34-36

²² Dadji daura ībīrā quĩrāca bla. Maā bērā ba dauda bia bābara ānaane nībaya. ²³ Baribara ba dauda cadjirua bābara, ne cadjirua de nīda unuē baya. Ara maā quĩrāca bla jipa o bada crīcha bara cadjiruabara, bara wārāda pāīmane nīa.

Poya umé ēpēnaēa

Luca 16:13

²⁴ Ababa poya idji boroda umé erobaēa. Umé erobābara aba biara quĩrāya. Aba ēpēya, maāne dewarabemara igaraya. Ara maā quĩrāca ne bara bai awua baba poya Ācōrēda ēpēēa.

Ācōrēba idjiderā wagabaria

Luca 12:22-31

²⁵ Maā carea mā jaraya: bārā sāwā beadida jūmawāyā crīcharānādua. Codī careabemada, dodī careabemada, idjaba jāni careabema sida jūmawāyā crīcharānādua. ¿Dadji zocai baida djico cāyābara biara bāca? ¿Dadjida dadjia cacua de jābada cāyābara biara bāca? ²⁶ Acādua, ībanara ne uāca, ne ewāca idjaba ne wagāca. Baribara bārā Zeza bajāne baba ne cobibaria. ¿Ācōrēmaarā bārāra ībana cāyābara biara beāca? ²⁷ ¿Caida jūmawāyā crīcha baba dārāra zocai bai? ²⁸ ¿Cārē cārē bārāba jāninebemada jūmawāyā crīchabada? Acādua nepōnōda sāwā waribarida. Nepōnōra trajaca idjaba wuara caaca. ²⁹ Baribara mā jaraya: dadji drōāenabema boro Salomōra bio ne bara badamīna nepōnō quĩrāca quĩrāwārēã djioa basía.* ³⁰ Idi chirua mēã unubadara nurēma babuebadamīna Ācōrēba wadibida pōnōbibaria. Maā bērā ¿idjia biara bārāba jānamārēã diaēca? Maāra ¿sāwāērā poya ījānāē?

³¹ Maā bērā codī careabemada, dodī careabemada, wa jāni careabema sida jūmawāyā crīcharānādua. ³² Ācōrē adua beaba maāgabemada crīchabadaa, baribara bārā Zeza bajāne baba cawa bla bārāba cārēda erobeadi panada. ³³ Maā bērā naārā Ācōrēra bārā Boroda bādua. Quĩrācuīta panādua idjia obi bara odi carea. Māwā bārāba neē panara idjia jūma diaya. ³⁴ Nubemada jūmawāyā crīcharānādua, nu bida Ācōrēba bārāra waga erobai bērā. Ewariza ne crīchaira baraya.

§ 6:27 Maā versículoba idjaba jara bla “¿Cai bārānebamaba jūmawāyā crīcha baba drasoara wari?”

* 6:29 Salomō. 1 Rey 10:4-7, 23-25.

7

Djārã biẽ jarabadãdebema
Luca 6:37-38, 41-42

¹ Djārãra biẽ jararãnadua Ācõrẽba bãrã biẽ jararãmãrẽã. ² Bãrãba djārã biẽ jarabãda quĩrãca Ācõrẽba bãrãra biẽ jaraya. ³ ¿Cãrẽ cãrẽã nejarra djārã daude ßãda acãbada? ¿Sãwãẽrã bacuru waißãa bãdji daude ßãda acãdaca? ⁴ Bacuru waißãa bãdji daude ßãda ununaẽ panãbãrã ¿sãwã djãrãa nãwã jaradi? “Nejarra ßã daude ßãra mãã aubariya.” ⁵ ;Bãrãba jarabada quĩrãca odãca! Naãrã bacuru waißãa bãdji daude ßãda aubaridãdua. Mãwã poya ununia nejarra djārã daude ßãra aubaridã carea. Ara maã quĩrãca ßãa cadjirua o ßãra naãrã idu ßãdua. Maãbebãrã djārãra poya carebaya.

⁶ Ācõrẽ iteabemada usaa diarãnadua bãrã carãmãrẽã. Bãrã neta nẽbãa quẽdeada chinaa diarãnadua ãrã tãgarãmãrẽã.*

Ācõrẽa iwidibadãdebema
Luca 11:9-13; 6:31

⁷ Bãrãba neẽ panãra Ācõrẽa iwidã pananadua; maãne idjia bãrãa diaya. Idjia diamãrẽã jãrã pananadua; maãne ununia. Dede edã wãbadamaãba trãnadua; maãne dji edã wãbadara ewaya diai carea. ⁸ Dji iwidã ßãba edaya. Dji jãrã ßãba unuya. Dji trã ßã itea dede edã wãbadara ewaya ne diai carea. ⁹ Warraba paã iwidibãrãde ¿dji zezaba mõgarada diaica? ¹⁰ Warraba beda iwidibãrãde ¿dji zezaba damada diaica? ¹¹ Bãrã dji cadjirua ßeaba bãrã warrarãa ne biada dia cawa panãbãrã, ¿bãrã Zeza bajãne ßãba dji iwidã panãa ne biada diaẽca? ¹² Bãrãba quĩrãã panãa djãrãba ne jũmane bãrãra bia odida. Ara maã quĩrãca djãrãra bia odadua. Ācõrẽba Moisea diada leyda idjaba Ācõrẽneba bedeabadarãba ßãpedãda sida ara maã crĩchãdeba ze ßãa.

Edã wãbada pẽsua ßã
Luca 13:24

¹³⁻¹⁴ Bãrãra dji edã wãbada pẽsua ßãde wãnadua. Tãbã uruade edã wãbadara jedea ßãa. Dji o sida jedea ßã bãrã wãicha ßãa. Mama zocãrã edã wãbadaa. Baribãrã Ācõrẽ ume ewariza zocai ßãi carea dji edã wãbadara pẽsua ßãa. Dji ode wãcara ßã bãrã zarea ßãa wãi carea. Maã ora zocãrãba ununacaa.

Bacurura dji nejõneba cawabadaa
Luca 6:43-44

¹⁵ Quĩrãcuita ßeadadua. Ācãrãba sewãdeba Ācõrẽneba bedeã panãana abadaa. Ādjirãba dji biarã quĩrãca jaradiabadaa baribãrã mãwã panãa ãberãrãba Ācõrẽ bedeã igarãdamãrẽã. ¹⁶⁻¹⁷ Ādjia o panãneba bãrãba cawãdia dji wãrã arada wa dji wãrãẽda. Bacuru biaba nejõ biada zaubarã baribãrã bacuru cadjiruaba nejõ cadjiruada zaubarã. ¿ãrãba uvada zaubarica? ¿Wa jũĩchichiba higojõda zaubarica? ¹⁸ Bacuru biaba nejõ cadjiruada zaucaa idjaba bacuru cadjiruaba nejõ biada zaucaa. ¹⁹ Bacuru bia zaucara tutãdãpedã babuebadaa. ²⁰ Ara maã quĩrãca bãrãba Ācõrẽneba bedeabadarãda dji wãrã arada wa dji wãrãẽda cawãdia ãdjirãba o panãneba.

Jesu trãneba ne o ßearã ãcãrã idjiderãẽã
Luca 13:25-27

²¹ Ĕberãrãba mãrã ãdji boroada abadamãna jũmarãda Ācõrẽ purude ßeãdãã. Ababe mã Zeza bajãne ßãba quĩrãã ßã o ßeadrã idji purude panania. ²² Idjia

* **7:6** Maã versícubã nãwã jara ßãca ßãa: “Ācãrãba Ācõrẽ bedeãda ãrã quĩrãnacãbãrã, ãdjirãa waa jaradiarãnadua. Jaradiãdibãrã bãrãra biẽ odãa.”

cawa oi ewaride zocārāba m̄la jaradia: “Dai Boro, dai Boro, दौरा b̄leba bedeasidaa, b̄ tr̄neba jairāda āyā j̄retasidaa, idjaba b̄ tr̄neba ne ununaca waib̄lada osidaa.”²³ Mālne m̄la ebuda jaraya: “Cadjirua obadarā, āyā wānadua. M̄la bārāra unucāa.”

De uménebema

Marco 1:22; Luca 6:47-49

²⁴ Māl carea bariduaba m̄l bedeada ūrīpeda ījā oib̄lra, nāl quīrāca b̄aya: ēberā crīcha cawa b̄lba idji dera mōgara ār̄l osia. ²⁵ Mālne cue ze nūmesia, nāūrāra dji cābāyā puá nūmesia, do sida ze nūmesia, barib̄lra idji dera cora wāé basía mōgara ār̄l oda b̄rā. ²⁶ Barib̄lra m̄l bedea ūrīpeda ījā oēb̄lra, nāl quīrāca b̄aya: ēberā crīcha neē b̄lba idji dera īb̄le osia. ²⁷ Mālne cue ze nūmesia, nāūrāra dji cābāyā puá nūmesia, do sida ze nūmesia. Mālba idji dera cora wāpeda abeda jūma ār̄sia.-

²⁸ Jesuba jūma jaradiaēacarea ēberārāba cawa crīchadaē basía. ²⁹ Judiorā ley jaradiabadarā quīrāca jaradiaē basía. Āteb̄lra bio cawa b̄leba ebuda jaradia basia.

8

Jesuba aida bara b̄l biabida

Marco 1:40-45; Luca 5:12-16

¹ Jesu eyadeba edaa zeside ēberārāra zocārā idji caidu wāsidaa. ² Māwā b̄le ēberā aida bara b̄lada Jesumaa zesia.* Chīrāborode cobepeda nāwā bedea djuburiasia:

-M̄l Boro, b̄la quīrīā b̄l b̄lra, m̄lra poya biabida b̄la.-

³ Mālne Jesuba j̄lwa ār̄l b̄l b̄lra jarasia:

-Māwā o quīrīā b̄la. ¡Biadua!-

Ara māl da aida bara b̄l b̄lra biasia. ⁴ Jesuba idjía jarasia:

-B̄l biadara ni ab̄la jararādua. Āteb̄lra sacerdotemaa wādua b̄lra biasida unumārēā. Jā̄lbe Moiseba jaraēa quīrāca ne diacuadua.† Māwā ēberārāba cawaēia b̄lra wārāda biasida.-

Jesuba sordaorā boro nezoca biabida

Luca 7:1-10

⁵ Mālbe Jesura Capernaūl purudaa wāsia. Jūēside Romanebema sordaorā boroda idjimaā zesia. Mālḡlba nāwā bedea djuburiasia:

⁶ -M̄l Boro, m̄l nezocada diguīda bio cacua pua b̄l b̄rā c̄lde b̄lradra b̄la.-

⁷ Mālne Jesuba jarasia:

-Idji biabi carea wāya.-

⁸ Barib̄lra sordaorā boroba jarasia:

-M̄l Boro, m̄lra ēberā biaēa b̄lra m̄l dede eda wāmārēā. Barib̄lra m̄l nezoca biamārēā b̄la namālba jaraib̄lra, idjira biaya. ⁹ Ara māl quīrāca m̄l boroba jara b̄lra m̄lā ījāida b̄la. Idjaba m̄lā jara b̄lra sordaorā m̄l j̄lwaēda beaba ījānida pan̄la; m̄lā ab̄la zeduada aib̄lra zebaria; wāduaēda aib̄lra, wābaria; idjaba m̄l nezocaa nāwā oduada aib̄lra ara māl da idjia obaria.-

¹⁰ Māl ūrīside Jesuba bia crīchasia. Mālne idji ēpē pan̄rā jarasia:

-Wārā arada bārā jaraya: nāl ēberā bio ījā b̄l quīrāca israelerā tāēna ni ab̄a bida unucāa. ¹¹ M̄lā bārā jaraya: āmādu odjabariareba idjaba āmādu baebariareba drua āibemarāda zocārā zedīa. Mālḡlra dadi drōēnabemarā

* **8:2** Aidara Jesu ewaride wārāda sāwā basida dadjirāba cawadaē pan̄la. Barib̄lra judiorāmaarā ab̄a Ācōrēb̄lra poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Māl awara ab̄a aidaba jidasira āyā b̄de wāida basia (Levitico 13:45-46). † **8:4** Levitico 14:1-32.

Abrahaã ume, Isa ume, Jacobo ume bida Æcõrẽ purude ne co chũpanenia.
¹² BaribΛΓΛ Æcõrẽba ãberãrã naãrã pe eroβα quĩrĩã bæda pãimanaa ãyã
 jΛrecuaya. Mama aujĩã panania idjaba puaba quida ìchia panania.–

¹³ Maãbe Jesuba sordaorã boroa jarasia:

–Diguidaa wãdua. ΒΛΛ ìjã βΛ quĩrãca mãa oya.–

Sordaorã boro nezocara ara maãda biasia.

Jesuba Simoã Pedro pãcõrẽ biabida

Marco 1:29-34; Luca 4:38-41

¹⁴ Maãbe Jesura Pedro dedaa wãsia. Eda wãside unusia Pedro pãcõrẽda
 cΛwamiaba cΛdãde βΛda. ¹⁵ Maã wẽrã jΛwara Jesuba tãsia. Ara maãda
 cΛwamiara dugusia. PiradrΛpeda ãdjira ne cobisia.

¹⁶ Queudacarea ãberãrãba zocãrã jai bara bæda Jesumaa enesidãa. Maãne
 Jesuba ara jarabΛrΛba dji jaira jũma ãyã jΛrecuasias. Idjaba cacua biẽ beara
 jũma biabicuasias. ¹⁷ Mãwãsia Æcõrẽneba bedeabari Isaíaba jaraða quĩrãca.
 Nãwã jarasia: “Dadjirãra cacua biẽ beaside idjia biabisia, idjaba pua beaside
 idjia jõbisias.”‡

Jesu ãpẽ quĩrĩã panana

Luca 9:57-62

¹⁸ Jesuba ãberãrãda zocãrã idji caita powua nũmΛda unusia. Maã carea idji
 ume nĩbabadarãa amene wa quĩrãrẽ chãniana asia. ¹⁹ BaribΛΓΛ wãni naẽna
 judiorã ley jaradiabarida Jesumaa zesias. Maã ãberãba jarasia:

–Jaradiabari, βΛ wãbΛrΛza mãra βΛ ume wãya.–

²⁰ Jesuba idjia jarasia:

–Usa pãra de bara βΛa, ìbana sida de bara βΛa, baribΛΓΛ mã, Naã Djara
 Edãdara sãma cãi sida neẽ βΛa.–

²¹ Maãne aba idji ume nĩba jarasia:

–Mã Boro, βΛ ume wãi naẽna idu mã zezada tΛbaribidua.–§

²² Jesuba idjia jarasia:

–Mã ume zedua. Beu beara beudãrãra tΛbaridida panΛa.–*

Jesuba amene bogozoa tumabida

Marco 4:35-41; Luca 8:22-25

²³ Maãbe Jesura jãbaðe badopeda idji ume nĩbabadarã sida wãsidãa. ²⁴ Mãwã
 panΛne nãurãda dji cãbãyã puá nũmepeda baido bogozoara jãbaðe eda wã
 nũmesia. Maãne Jesura cãi basia. ²⁵ Maã carea idji ume nĩbabadarãba
 ãrãmanapeda nãwã jarasidãa:

–jDai Boro, carebadua! jDadjirãra bærrubodãda!–

²⁶ Maãne Jesuba jarasia:

–Bãrãra ¿sãwãẽrã ne waya panΛ? Bãrãba Æcõrẽra ìjãnaẽca βΛa.–

PiradrΛpeda Jesuba nãurãra, baido bogozoa sida quẽãsia.† Ara maãda jũma
 tuma nũmesia. ²⁷ Maãne ãdjirãba cawa crĩchãdaẽ basia. Nãwã jarasidãa:

–NaãgΛra ¿caida jãwã βΛ? Nãurãba, baido bogozoa bida idji bedeara
 ìjãbadaa.–

Jesuba jai zocãrã ãyã jΛretada

Marco 5:1-20; Luca 8:26-39

‡ **8:17** Isaía 53:4. § **8:21** ΛcΛΓΛmaarã maã ãberãba nãwã jara βΛa: “ΒΛ ume wãi naẽna, mãa jããida
 βΛa aba mã zeza jaidabΛrΛdaa.” * **8:22** Beu beara beudãrãra tΛbaridida panΛa. Jesuba beuda
 tΛbarididebemada jara βΛãa. ÅtebΛrΛ ara ãdjia o quĩrã panΛ quĩrãca o bæda quẽã βΛa. † **8:26** Baido
 bogozoa. Griego bedeade “pusa” βΛ βΛa. Griegoðe pusa, amene sida abari bedeaa. Galilea amenera
 baido cũãa.

²⁸ Mañbe amene droma quĩrãrẽ chãnapeda Gadara druade jũesidaa. Mañne ãberã umé jai bara panãda beudarã tãbaribada uriadeba Jesumaa zesidaa. Mañ ãberãra bio minijĩchia panã bẽrã ni abãda mamaare wãnaca basía.

²⁹ Mañne Jesua jĩgua bia jarasidaa:

– ¡Ãcõrẽ Warra!‡ ¿Cãrẽ cãrẽã दौरã mĩã sã ßã? ¿Dai ewari jũei naẽna ßãa cawa ode ze ßãca?–

³⁰ Tãmã aride chinada ne co duanasidaa. ³¹ Mañ bẽrã dji jairãba Jesua nãwã bedea djuburiasidaa:

– ßãa dairãda ãyã jãretaibãrã, jari duanã china cacuade idu eda wãbidua.–

³² Mañne Jesuba jarasia:

– Wãbãrãdãdua.–

Ara mañda jairãra mañ ãberãrã cacuadebemada ãdrãdãpeda china cacuade eda wãbãrãsidaa. Mañba chinara pirapodãpeda perawadeba daidu tẽũcuasidaa. Mãwã jũma nãbãrã quinisidaa. ³³ Mañ china waga pananara daupera pira wãsidaa. ãdji purude jũenãpeda ãberãrã jai bara beada sãwãpedadada jũma nãbãrãsidaa. ³⁴ Mañ carea jũma dji purudebemarãra Jesu ßãmaa zesidaa. Ununãpeda Jesua bedea djuburiasidaa ãdji druadebemada ãyã wãmãrẽã.

9

Jesuba ãberã cacua beu ßã biabida

Marco 2:1-12; Luca 5:17-26

¹ Jesura jãbaãde badõpeda wayacusa amene droma quĩrãrã chãpeda idji babari purude jũesia. ² Mama ãberã cacua beu ßãda idji cãdãde Jesumaa enesidaa. Jesuba unusia mañ ãberã enepedãdaba wãrãda jãã panãda idjia dji cacua beu ßãra poya biabida. Mañ carea Jesuba dji cacua beu ßãa jarasia:

– Sobiãdua, cũdra. ßãa cadjirua odãra mãã quĩrãdoasia.–

³ Mama judiorã ley jaradiabadarãda ãcãrã panasidaa. Mañgãrãba crĩchãsidãa: “Idjira Ãcõrẽ quĩrãpita biẽ bedea ßãa.” ⁴ Baribãrã ãdjia crĩcha panãra Jesuba cawasia. Mañ carea jarasia:

– Bãrãba ¿cãrẽ cãrẽã jãwã biẽ crĩcha panã? * ⁵ Bãrãmaãrã ¿sããgãda zareaara ßã? ¿Cadjirua odãra quĩrãdoayada aida wa nañ ãberã cacua beu ßãra piradrãbipeda nĩbabida? ⁶ Ãcõrẽba mã, Nañ Djara Edãdãra ßãsia nañ ãjũãne duanãba cadjirua obadãra quĩrãdoamãrẽã. Mañra bãrãã unubiya.–

Ara mañda dji cacua beu ßãã nãwã jarasia:

– Piradrãdua. ßã cãdãra edãpeda diguidãa wãdua.–

⁷ Ara mañda dji cacua beu ßãdãra pirãbaripeda diguidãa wãsia. ⁸ Mañ unusidãde dji arima beara ne wayasidaa.† Baribãrã Ãcõrẽã bia bedẽasidaa idji ãßãada diãda bẽrã ãberãba cacua biẽ beara biabimãrẽã.

Jesuba Mateo trãna

Marco 2:13-17; Luca 5:27-32

⁹ Jesu mamaãba wãbãrãdã ãberã Mateo abadãda unusia. Mañ ãberãra Romanebema boro itea parata diabada dede chũmasia. Jesuba Mateoa jarasia:

– Mã ume zedua.–

Ara mañda Mateora piradrãpeda Jesu ume wãsia.

¹⁰ Mãwãnacarea Jesura Mateo dede ne co ßãsia. Jesu ume nĩbãbadãrãda, Romanebema boro itea parata jãrãã pebadãrãda, judiorã ley igara bea sida

‡ **8:29** Ãcõrẽ Warra. Griego bedẽade ãcãrã cartãde ßãã ßãã: “Ãcõrẽ Warra Jesu.” * **9:4** Griego bedẽade ãcãrã cartãde idjãba ßãã ßãã “bãrã soãde.” † **9:8** Ne wayasidaa. Griego bedẽade ãcãrã cartãde ßãã ßãã: “Cawa crĩchãdãã basía.”

Jesu ume ne co duanasidaa. † 11 ΛCΛΓΛ pariseorāba maλΓΛra unusidaa. Maλ carea Jesu ume nībabadarāa iwidisidaa:

–Bārāa jaradiabarira ζcārē cārēā Romanebema boro itea parata jΛΓΛ pe-badarā ume, dewara cadjirua obadarā ume bida ne co chūmΛ?–

12 Ādjia māwā iwidibΛdada Jesuba ūrīpeda jarasia:

–Cacua bia beaba nēārā diabarira jΛΓΛdācaa. Dji cacua biē beabΛΛ jΛΓΛbadaa. 13 Naλ bedeaba cārēda jara bΛda cawade wānadua: “Animarā babue diadi cāyābara mλa quīrīā bΛa bārāba djārā quīrā djuburiadida.” § Mλra jipa bea trλi carea zeē bΛa, ātebΛΓΛ cadjirua obadarāda trλ bΛa Ācōrēmaa zedamārēā.–*

Ne codaca ewaridebema

Marco 2:18-22; Luca 5:33-39

14 Māwānacarea Borocuebari Juaλ ume nībabadarāda Jesumaa zedapeda iwidisidaa:

–Daiba, pariseorā bida ara cadrΛa ne codaca ewarira obadaa, baribΛΓΛ bΛ ume nībabadarāba ζsāwāērā odaca?–

15 Jesuba ādjia jarasia:

–Umaquīrāba wērā edabΛΓΛde ζcaida sopua bai? Maλ umaquīrāra wadibida idjia edodarā ume bΛmisa bΛsrida panania. BaribΛΓΛ ewari aba dewara ēberārāba idjira āyā ededia. MaλbebΛΓΛ idjia edodarāba ne codaca ewarira odia.

16 Dadjirāba jλbada dji sore cōā bΛmaa wua djiwidida cajudācaa. Māwā odibΛΓΛ djiwididi cajuda errebaribΛΓΛba dji wua sorera waibΛara cōāya. 17 Idjaba ni abaΛba uva ba djiwidira animarā e oda dji sorede tΛdācaa. Māwā odibΛΓΛ aseabΛΓΛde animarā e oda dji sorera cōāya. Maλbe uva bΛra, animarā e oda sida aduaya. Maλ carea uva ba djiwidira animarā e oda djiwidide tΛdida panΛa. Māwā umena dārā droadia.–†

Jesuba wērācau biabida

Marco 5:21-43; Luca 8:40-56

18 Jesuba māwā jaradia bΛde judio dji dromada zesia. Maλ ēberāra Jesu quīrāpita barru cobepeda jarasia:

–Mλ caura aretewa jaidabarisia. BaribΛΓΛ bΛda wāsira bΛ jΛwada idji λrλ bΛibΛΓΛ λrēbaya.–

19 Jesura piradrΛpeda maλ ēberā ume wāsia. Idji ume nībabadarā sida wāsidaa. 20-21 Ādjirā tāēna wērā doce poa oamiaba jida bΛda nībasia. Maλ wērāba nāwā crīchasia: “Mλa idjia jλ bΛda tāibΛΓΛ mλra biaya.” Maλ bērā Jesu jēdaareba wāpeda idjia jλ bΛ ide tāsia. 22 Jesuba jēda acΛbΛΓΛde wērā unupeda nāwā jarasia:

–Cau, bΛsridadua. Wārāda biaida ijāna bērā bΛra biasia.–

Ara maλda wērāra bia besia.

23 Jesu judio dji droma dede jūēside chiru zabadarāda idjaba aujīābadarā sida unusia. † 24 Jesuba ādjia jarasia:

–Āyā wānadua. Wērācaura jaidaē bΛa, ātebΛΓΛ cāi bΛa.–

Maλ carea ēberārāba idjimaa acΛdapeda ipidasidaa. 25 BaribΛΓΛ ēberārāra āyā jΛretacuapeda Jesura dede eda wāsia. Maλbe wērācau jΛwade jidapeda pirabaribisia. 26 Jesuba odadebemada jūma maλ druade ūrīsidea.

† 9:10 Judiorā ley igara bea. Griego bedeade “cadjirua obadarā” bΛ bΛa. § 9:13 Osea 6:6.

* 9:13 Ācōrēmaa zedamārēā. Griego bedeade λCΛΓΛ cartade maλra neēa. † 9:17 MaλgΛdeba Jesuba cawabisia idji bedeara ādjirā drōāenabema crīcha ume ābaa jaradiacada. † 9:23 Israelerāba chiru zabadarāda, aujīābadarā sida paratada diabadjidaa careba aujīāne zedamārēā.

Jesuba dauberrea bea biabida

²⁷ Jesu mamaꝯba wāside dauberrea beada umé idji caidu bia zesidaa. Mañ ēberārāba jĩgua jarasidaa:

–Jesu, Davideba zeda, दौरा quĩrā djuburiadua!–

²⁸ Jesu diguidaa jũeside mañ dauberrea panꝯra idjima zesidaa. Mañbe Jesuba ādjía iwidiisia:

–¿Bārāba wārāda ĩjā panꝯca mñā bārāra poya biabida?–

Ādjia panusidaa:

–Māē, dai Boro.–

²⁹ Mañbe Jesuba ādji daude tāpeda jarasia:

–Bārāba ĩjā panꝯ quĩrāca mñā oya.–

³⁰ Ara mañda ādji daura biasidaa. Mañbe Jesuba bio jara bꝯsia mañnebemada ni abꝯala nēbꝯꝯꝯrānamārēã. ³¹ Baribꝯꝯꝯ dedeba ēdrꝯꝯꝯpeda Jesuba ādji ume odada jũma mañ druade jara wāsidea.

³² Ara dauberrea panana ēdrꝯꝯꝯdade dewararāba ēberā quĩrāme cara bꝯ jai bara bꝯda enesidaa. ³³ Jesuba mañ jai jꝯretadacarea ēberā quĩrāme cara badara bedesia. Ēberārā mama duanꝯba cawa crĩchadaē basía. Nāwā jarasidaa:

–Israel druade wadibida nañ quĩrāca ununaca basía.–

³⁴ Baribꝯꝯꝯ pariseorāba jara duanasidaa:

–Jāñ Jesuba jaira āyā jꝯretabaria, jairā boro Beelzebúba mañ ꝯbꝯada diaða bērā.–

Néu waibꝯa waraga bꝯra ¿cairāba ewadi?

³⁵ Māwānacarea Jesura puru waibꝯa beaza, puru zaque beaza pꝯꝯꝯ wāsia. Judiorā dji jꝯrebada deza jarabadjia Ācōrēra ādji Boro bai carea zebꝯꝯꝯda. Mañ beða bia jaradia nĩne jũma cacua biē beara, cacua pua bea sida biabicusasia. ³⁶ Idjia ēberārā cābana unuside mñā djuburi unusia. Ne jũmane bia mĩga beasia idjaba āduba beasia. Oveja dji wagabari neē queða quĩrāca panasidaa. § ³⁷ Mañne idji ume nĩbabadarāa nāwā jarasia:

–Wārāda nañ ēberārāra néu waibꝯa waraga tabꝯ quĩrāca beaa. Baribꝯꝯꝯ dji ewabadarāda zocārāébe panꝯa. ³⁸ Mañ bērā Néu Djibaría iwidiidada ewabadarāda idji néumaa diabuemārēã.–

10*Jesuba doce diabuedarā*

Marco 3:13-19; 6:7-13; Luca 6:12-16; 9:1-6

¹ Jesuba idji ume nĩbabadarā doce panꝯra ābaa trꝯsia. Mañbe ādjirāa ꝯbꝯada diasia jaida āyā jꝯretadamārēã, idjaba cacua biē beada, cacua pua bea sida biabidamārēã. ² Jesuba diabuedarā doce panꝯra nañgꝯrā basía: Simoñ, Pedro abadada; dji djaba Andre; Zebedeo warrarā Santiago idjaba Juañ; ³ Pelipe; Bartolomé; Tomás; Romanebema boro itea parata jꝯꝯ pebari baða Mateo; Alpeo warra Santiago; Tadeo;* ⁴ idjaba Simoñ Cananeo.† Idjaba basia Juda Iscariote, Jesu jidabidada. ⁵ Mañ doce ēberārāra Jesuba wābigasia. Baribꝯꝯꝯ wāni naēna idjia jarasia:

–Judiorāémaa, Samaria puru beæde bida wārānada. ⁶ Ātebꝯꝯꝯ judiorāmaa, israelerā oveja aduá bea quĩrāca panꝯmaa wānada. ⁷ Bārā wābꝯdaza jaradada Ācōrēra jũesida jũmarā Boro bai carea. ⁸ Mañ bērā cacua biē beara

§ 9:36 Numero 27:15-17. * 10:3 Tadeo. Griego bedede ãꝯꝯꝯ cartade mañ trꝯ cāyābara bꝯ bꝯa “Lebeo, Tadeo abada.” Mañ Tadeora Santiago warra Judaca bꝯa. † 10:4 Simoñ Cananeo. Luca 6:15de “Simoñ Zelote” bꝯ bꝯa.

biabidadua, beupeḁadara ḁrēbabidadua, aida bara beara biabidadua, jaira āyā jaḁretadada. Māwā oḁamārēā māa bārāa ḁḁada bari diabara. Maḁ bērā ēberārāa bari carebadada. ⁹⁻¹⁰ Bārāba o panabari Ācōrēba ne diaya. Maḁ carea orora, parata torra ni maārī bida ederānadua. Bārā wāḁadaḁe buchacara ederānadua. Bārāba jḁ panā awa edeḁadua. Jīrūne jḁbadara, bardona sida ederānadua.

¹¹ Bārā puru waibade wa puru zaqueḁe jūebadade bārā bia edai ēberāda jaḁadada. Maḁ ēberā dede pananadua aba purudeba ēḁḁadada. ¹² Maḁ dede eda wāḁadade Ācōrē trāneba dji ēberārāa jaradada necai pananamārēā. ¹³ Maḁ dedebemārāba bārāda bia edaḁibara, necai panania. Baribara bia edaḁebara, necai pananaēa. ¹⁴ Ababa bārāda bia edaēbara, wa bārā bedada ūrī quīrāēbara, mamaaba ēḁadada. Ādji dedeba wa purudeba ēḁadade egoro pora bārā jīrūne bara jārāpetadada. ¹⁵ Wārā arada māa jaraya: Ācōrēba cawa oi ewaride Sodoma, Gomorra puru cāyābara maḁ purura wetara cawa oya.‡

Jesu ĩjā bea mīgadidebema

Marco 13:9-13; Luca 21:12-19

¹⁶ Māa bārāa ēberā cadjirua tāēna diabuebara. Ādjirāba bārāa biē odia usa cadraba oveja orrabari quīrāca. Maḁ carea ādjirā tāēna panane dama quīrāca crīcha cawaḁeba nībadada, baribara puchirā quīrāca ḁmḁmḁrā beadada. ¹⁷ Ēberārā tāēna quīrācuḁa beadada. Ādjirāba bārāa dji bororāma jida edeḁapeḁa dji jaḁrebada dede u jidadia. ¹⁸ Mā ĩjā panā carea bārāa dji dromarā quīrāpita, dji bororā quīrāpita bida edeḁa. Maḁne bārāba ādjirā quīrāpita, judiorāē quīrāpita bida mḁnebemada bedeḁa. ¹⁹ Bārā jida edebadade sopuarānadua sāwā bedeḁa. Dji bororā quīrāpita panane Ācōrēba cawabiya cārēda jaradida panada. ²⁰ Maḁ bedebadade bārā crīchadeba bedeḁaēa, ātebara bārā Zeza Jaureda bārāneba bedeaya.

²¹ Ababa ara idji djabada beabiya mā ĩjā ba carea. Dewaraba idji warrada beabiya idjaba warrarāda ādji djibarirā ume biē panapeḁa beabidā. ²² Jūmarāba bārāa quīrāmania mā ĩjā panā carea. Baribara bārāba maḁ ewari zareḁe mā ĩjā panada idu baḁaēbara, Ācōrēba ēḁa edaya. ²³ Puru abade ēberārāba bārāda biē oḁi carea ēpēnibara, dewara puruda mīrū wānadua. Wārāda māa jaraya: bārā Israeldebema puru beaza jūma pḁrḁadi naēna mā, Naḁ Djara Edadara zeya.

²⁴⁻²⁵ Ne cawa quīrāa bara dji jaradiabari cāyābara ne cawaara baēa. Baribara dji jaradiabari quīrāca baibara, bia ba. Nezoca sida idji boro cāyābara auḁuara baēa. Baribara idji boro quīrāca baibara, bia ba. Māra jairā boro Beelzebú a panabara, bārāa ara maḁ quīrāca jaradia. §

¿Caida wayadida panā?

Luca 12:1-9

²⁶ Ēberārāda wayarānadua. Ne jūma ebuḁa baēra mērā beēa. Dadjia cawaḁe panara Ācōrēba ebuḁa cawabiya. ²⁷ Māa bārāa pāime jara bara ḁnaane jaradada. Māa bārā cawara caita jaradara de ḁrāba jīgua jaradada. ²⁸ Ēberārāda wayarānadua. Ādjia naḁ cacuada poya beadia baribara dadji jaureda poya beadaēa. Ātebara naḁ cacua, dadji jaure taba uruḁe babueida baḁra wayadada. ²⁹ ĩbana zaqueda umē nēdoḁi carea parata pichida aba diabada. Baribara bārā Zeza bajāne baaba iduaribiebara, ni abaa ibanada

‡ **10:15** Sodoma, Gomorra puru. Genesi 19:1-29. § **10:24-25** Griego bedede nāwā ba ba: “De djibarida jairā boro Beelzebú a panabara, idji ēberārāa ara maḁ quīrāca jaradia.”

beuêa. ³⁰ Mañ awara Æcõrêba cawa ðla bārãba buðara jũmasãwã eropanlda. ³¹ Æcõrêba bārãra ïbana zocãrã panl cãyãbara biara waga ðl bẽrã ne wayadiẽ panla.

Jesu carea quĩrã peraiẽ ðl

Luca 12:8-9

³² Aðalba eberãrã quĩrãpita mlda ïjã ðlada aiblrl, mñ Zeza bajãne ðl quĩrãpita mla idjira mlreana aya. ³³ Ara mañ quĩrãca aðalba eberãrã quĩrãpita mlda adua ðlada aiblrl, mla biða mñ Zeza bajãne ðl quĩrãpita idjira adua ðlada aya.

¿Caida biara quĩrãnida panl?

Luca 12:51-53; 14:26-27

³⁴ Crĩcharãnadua mlra nañ ejuãnaa zesida eberãrã ãbaa necai ðli carea. Mlra mañ carea zeẽ ðla, ãteblrl ze ðla eberãrãda ãbaa bia panarãnamãrẽã. ³⁵ Mlra zesia warrada dji zeza ume biẽ ðli carea, cauda dji papa ume biẽ ðli carea, idjaba ãĩguda dji pãcõrẽ ume biẽ ðli carea. ³⁶ Bārãba mñ ïjã panl carea ara bãdji diguida dji quĩrũda beadia.* ³⁷ Aðalba dji zezada wa dji papada mñ cãyãbara biara quĩrã ðl bblrl, maĩgãra mñ ume poya nĩbaẽa. Aðalba dji warrada wa dji cauda mñ cãyãbara biara quĩrã ðl bblrl, maĩgãra mñ ume poya nĩbaẽa. ³⁸ Bia mĩgai carea ðl eblrl, poya mñ ume nĩbaẽa. ³⁹ Aðalda nañ ejuãne bia beiblrl, jĩrũare bia baẽa. Bariblrl aðalda mñ carea beuiblrl Æcõrẽ ume ewariza zocai ðaya.

Æcõrẽneba nebia edadidebema

Marco 9:41

⁴⁰ Bārã bia edablrlba mlda bia edablrla. Mñ bia edablrlba mñ Diabuedada bia edablrla. ⁴¹ Aðalba Æcõrẽneba bedebarida cawapeða bia edaiblrl, Æcõrẽba idjideba bedebarĩa nebia diabari quĩrãca mañ eberãa diaya. Eberã jipa ðlda aðalba cawapeða bia edaiblrl, Æcõrẽba eberã jipa ðla nebia diabari quĩrãca mañ eberãa diaya. ⁴² Mla jaraya: aðalba mñ ume nĩbabadarã dji edaara beara sida cawapeða baido cũrãsada diaiblrl, Æcõrẽba wãrãda mañ eberãa nebiada diaya.-

11

¹ Jesuba idji ume nĩbabadarã doce panla mãwã jaradacarea mamaðba puruza jaradiaðe wãsia.

Jesuba Borocuebari Juañnebema jarada

Luca 7:18-35

² Borocuebari Juañ preso baside ùrĩa Æcõrẽba eðrl edabari diai jaradaba o ðdeebemada. Mañ carea idji ume nĩbabadarãda umé diabuesia Jesua nãwã iwididamãrẽã:

³ -¿Blra dji zeida baðaca, wa dewarada jãñnida panl?-

⁴ Jesuba ãdjia nãwã panusia:

-Bārãba unu panlda idjaba ùrĩ panlda Juaña jarade wãnadua. ⁵ Dauberrea beadaba unu panla, jĩrũ biẽ beadara bia nĩnaa, aida bara beadara biasidaa, clwãrl qui beadaba ùrĩ panla, idjaba beupedaðara lrẽbacuasidaa. Mañ awara ne neẽ quedeaba beða bia Æcõrẽba carebaidebemada ùrĩ panla.*

⁶ Mñ igaraẽ ïjã ðlra bio bia ðaya.-

⁷ Juañba diabuedarã wãpedadacarea Jesuba arima duanla Juañnebemada beðesia:

* **10:36** Miquea 7:6. * **11:5** Isaía 26:19; 35:5-6; 61:1-3.

-Ējũã põãsa ewaraga b̂adaa b̂arãba Juañ aĉade wãsidade ¿cãrẽda ununida cr̂ichasida? ¿Nãũrãba cha ureurea eronũm̂ada ununida cr̂ichasidaca? ⁸ Mãwã cr̂ichadaẽ basía. Mañda ¿cãrẽda ununida cr̂ichasida? ¿Ēberã bio djio b̂ada ununida cr̂ichasidaca? Mãwãéa; dji bio djio beara ěberãrã bororã deẽ panabadaa. ⁹ Mañda ¿cãrẽda ununida cr̂ichasida? ¿Ãcõrẽneba bedeabarida ununida cr̂ichasidaca? Mãẽ, Ãcõrẽneba bedeabarida aĉade wãsidaa. Juañra Ãcõrẽneba bedeabari dji dromaa. ¹⁰ Idjidebemada Ãcõrẽ Bedeade nãwã b̂a b̂a:

Bedea jarabarida m̂a b̂a na diabueya b̂a o jarimãrẽã.†

¹¹ M̂a wãrã arada jaraya: nañ ějũãne ni abaada Juañ cãyãbara dji dromaara b̂ãã.‡ Barib̂arã Ãcõrẽ purudebema dji edaara quiruda idji cãyãbara dji dromaara b̂a.

¹² Borocuebari Juañba jaradia beadaẽba ãtaa Ãcõrẽ purudebemarãra bia m̂iga pan̂a. Ēberã cadjiruarãba ãdjira biẽ o quĩrã pan̂a.§ ¹³ Ãcõrẽneba bedeabadarãba, Moise biãda Ãcõrẽba ěberãrã pe erobaidebemada bedeabadjidaa aba Borocuebari Juañ ewaridaa. ¹⁴ Ādjia jarasidaa Elía quĩrãca b̂ada aba naãrã zeida. Bãrãba cawa quĩrã pan̂ab̂arã, Juañra mañ ěberã zeida badaa.* ¹⁵ Dji cawarã bara b̂aba quĩrãcuia ũrĩdua.

¹⁶ Idibema ěberãrãnebemada m̂a ¿sãwã jarai? Purude warrarã jemene pan̂ane nãwã ijarabada quĩrãca pan̂a:

¹⁷ Daiba chiru zasidade b̂arãra caridaẽ basía.

Sopuadebema trãbi trãsidade b̂arãra jãããẽ basía.

¹⁸ Idibemarãra ara mañ quĩrãca pan̂a. Borocuebari Juañba ne coca ewarida obadjia idjaba ne aseada doca basía. Mãwãm̂ina ěberãrãba jarabadjidaa idjira jai bara b̂ada. ¹⁹ Mañbe m̂l, Nañ Djara Edadaẽba ne jũmada cobaria idjaba ne jũmada dobaria. Barib̂arã ãdjirãba jarabadaa m̂ra ne coya b̂ada, itua awua b̂ada. Mañ awara jarabadaa m̂ra cadjirua obadarã ume, Romanebema boro itea parata jarã pebadarã ume biãda n̂babarida. Barib̂arã cawa pan̂a Ãcõrẽ necawaara jipa b̂ada idji jã pan̂aba jipa obada bẽrã.-

Jesuba idji jãẽ bea puru quẽãna

Luca 10:13-15

²⁰ Mañbe Jesuba ãcarã puruda quẽãsia. Mañgarã purude idjia ne ununacada biara odam̂ina ãdjia cadjiruada igaradaẽ basía. ²¹ Nãwã jarasia:

-¿Coraziãnebemarãra, Betsaidadebemarã sida m̂ia djuburi beaa Ãcõrẽba cawa oi bẽrã! M̂a ne ununaca bãrã tãẽna odara Tirode, Sidoãne biãda odabara, mañ purudebemarãba isabe cadjiruada igaradapeãda Ãcõrẽda jãcasidaa.† Mañ carea sopuadebema jãbadara jãcasidaa idjaba t̂b̂a porade chũpanecasidaa. ²² Barib̂arã m̂a bãrã jaraya: Ãcõrẽba jũmarã cawa oi ewaride Tirodebemarã idjaba Sidoãnebemarã cãyãbara bãrãra wetara cawa oya.

²³ ¿Capernauãnebemarãra bajãnaa wãnica? ¡Wãnaẽa! ¡Ãcõrẽba bãrãra beudarã panabadamaa batabueya!‡ M̂a ne ununaca bãrã tãẽna odara Sodoma purude odabara, jã purura wadibiãda bacasia.§ ²⁴ Barib̂arã m̂a

† **11:10** Malaquia 3:1. ‡ **11:11** Nañ ějũãne ni abaada. Griego bedeade nãwã b̂a b̂a: “Wẽrãrãba topeadadebemada.” § **11:12** Griego bedeade mañ versículora ebuda b̂ãã. Aĉarãmaarã nãwã jara b̂a: “Borocuebari Juañba jaradia beadaẽba ãtaa Ãcõrẽ purudebemarãra nocodaa wãbadaa. Wãrãda ěberãrãba ne jũmada o pan̂a Ãcõrẽ purudebemarãra beadi carea.” * **11:14** Malaquia 4:5. † **11:21** Ãcõrẽba Tiora, Sidoã sida cawa osia. Amos 1:9-10. ‡ **11:23** Beudarã panabadamaa. Griego bedeade b̂a b̂a “Hades.” § **11:23** Sodoma. Mañ purura, Gomorra sida Ãcõrẽba cawa osia. Genesi 18:16deba aba 19:29daa.

jaraya: Ācōrēba jūmarā cawa oi ewaride Sodomanebemarā cāyābara bārāra wetara cawa oya.–

Jesu t̃jā bea ḥnāūnibema

Luca 10:21-22

²⁵ Mañ ewaride Jesuba jarasia:

–Zeza, bḥra bajānebema Boroa idjaba nañ ējūānebema Boroa. Bḥa ne adua bea mḥa jaradiadara cawabida bērā mḥa bḥra bia jaraya. Ne cawa bea bḥa cawabiē basia. ²⁶ Māē, Zeza, bḥa māwā o quīrīasia.

²⁷ Mḥ Zezaba mḥa ara idjidebemada jūma cawabisia. Ni abaḥba adua panḥa mḥ, dji Warrara sāwā bḥda; aba mḥ Zezabḥḥ cawa bḥa. Ara mañ quīrāca ni abaḥba adua panḥa mḥ Zezara sāwā bḥda; ababe mḥ, dji Warrabḥḥ cawa bḥa. Mḥa abaḥa mḥ Zezada cawabisira, mañ ēberā bida cawaya.

²⁸ Ne jūmaneba sē panḥbḥḥ, mḥmaa zedadua. Mḥa bārāra ḥnāūbiya.* ²⁹ Idu mḥa jipa pe edebidua. Mḥneba cawa wānadua. Mḥa jūma droabaria idjaba soḥeba djārā cāyābara dji dromaara bḥda crīchacaa. Mḥmaa zedibḥḥ bārāra wārāda ḥnāūnia. ³⁰ Mḥa jaradia bḥra zareaē bḥa. Mḥa obi bḥ sīda oicha bḥa.–

12

Jesura ḥnāūbada ewari djibaria

Marco 2:23-28; Luca 6:1-5

¹ Ḥnāūbada ewaride Jesura ējūā trigo udade nībasia. Mañne idji ume nībabadarā jarra panḥ bērā trigora tḥ edadapeda co nībasīdaa. ² Ādjia māwā o panḥra ḥcḥḥḥ pariseorāba ununapeda Jesua jarasīdaa:

–Bḥ ume nībabadarāba ḥnāūbada ewaride ocara panḥda jāwā o panḥa.–*

³⁻⁴ Mañne Jesuba ādjia jarasia:

–¿Bārāba Ācōrē Bedeara acḥḥacaca? Davi, idji ume nībabadarā sīda jarra panasīdade ¿sāwā osīda?† Davira Ācōrē dede eda wāpeda Ācōrē quīrāpita bāda paḥda edasia.‡ Mañ paḥra ¿ababe sacerdoterāba codida panasīdaēca? Baribḥḥ Daviba copeḥa idji ume nībabadarāa diasia. ⁵ Mañ awara Ācōrēba Moisea diada leyde jara bḥa sacerdoterāra ḥnāūbada ewaride Ācōrē de dromane ne odida panḥda.§ Māwāmīna ḥnāūbada ewaridebema ley igara panḥ carea bedede panḥēa. ¿Bārāba maḥḥḥ sīda acḥḥacaca? ⁶ Mḥa jaraya: Ācōrē de droma cāyābara dji dromaara bḥda nama bḥa. ⁷ Ācōrē Bedede nāwā jara bḥa: “Animarā babue diadi cāyābara mḥa biara quīrīā bḥa bārāba djārā quīrā djuburia pananida.”* Mañ bedeba jara bḥda bārāba cawa pananabara, za bedea neē beada biē jaradaē bacasia. ⁸ Mḥ, Nañ Djara Edadara ḥnāūbada ewari djibaria.–

Jesuba ḥnāūbada ewaride ēberā biabida

Marco 3:1-6; Luca 6:6-11

⁹ Jesura mamaḥba judiorā dji jḥrebada dedaa wāsia. ¹⁰ Mama ēberā jḥwa beu bḥda basia. Mañne ḥcḥḥḥḥ Jesura biē jara quīrīā panasīdaa ḥnāūbada ewari ley igara bḥ carea. Mañ bērā idjia iwidisīdaa:

–¿Bia bḥca cacua biē bḥda ḥnāūbada ewaride biabida?–

¹¹ Jesuba panusia:

* **11:28** Ne jūmaneba sē panḥa. Judiorā ley jaradiabadaba ne zḥḥḥḥḥ ataubi panḥ quīrāca ēberārāa ne zareada obibadjīdaa. Mateo 23:4. * **12:2** Exodo 34:21; Deuteronomio 23:25. † **12:3-4** 1 Samuel 21:1-6. ‡ **12:3-4** Exodo 35:12-13; Levitico 24:5-9. § **12:5** Numero 28:9-10; Ezequiel 46:4-5. * **12:7** Osea 6:6.

–Bārã ovejada ãnãũbada ewaride uriađe ɓaesira ʒɔwaba êdrɔ edaẽca? ʒCaiba mãwã oê? ¹² ʒËberãda oveja cãyãbara biara ɓãẽca? Maã bẽrã bia ɓaa ãnãũbada ewaride bia oida.–

¹³ Maãbe dji ʒɔwaba beu ɓãaa jarasia:

–Jɔwara jiradua.–

Mãwã jirabɔrɔde idji ʒɔwara abeda biasia dewarabema ʒɔwaba quĩrãca. ¹⁴ Ara maãda pariseorãra êdrɔdepeda wãsidaa. Maãbe Jesu beadi carea crĩcha ʒɔrɔsidaa.

Ãcõrẽba nezoca edada

¹⁵ Jesuba maãnebema cawaside ãyã wãsia. Zocãrã ëberãrãda idji caiđu wãsidaa. Maãne Jesuba dji cacua biẽ ɓeara jũma biabicuasiasia. ¹⁶ Idjia ãdjirã bio jara ɓasia idjidebemada ebuđa ʒararãnamãrẽã. ¹⁷ Maãɔara mãwãsia ãcõrẽneba bedeabari Isaĩaba ʒarada quĩrãca. ¹⁸ Nãwã jarasia:

Naãɔara mã edada nezocaa. Mã idjira quĩrã ɓaa. Idji carea mãra wãrãda bio ɓɔsrida ɓaa.

Mã Jaurera idjia diaya. Idjia puru ɓeaza mã ʒipa oidebemada ʒaraya.

¹⁹ Idjira ijaraẽa idjaba quĩrũbiẽbeba biaẽa. Maã bẽrã ni abaaɓa idji bedeabɔrɔda purude ãrĩnaẽa.

²⁰ Cha cõrãicha quirura idjia cõrãtaẽa. Ìbĩrã mãrĩ urua quirura idjia quiaẽa.

Ara maã quĩrãca dji ɔɓaaẽ ɓeara ʒipa o ɓaya abã ne jũmane poyabɔrɔda.

²¹ Maãne puru ɓeaza idjira ʒãnia êdrɔ edamãrẽã.†

Jesu biẽ ʒarapedada

Marco 3:20-30; Luca 11:14-23; 12:10; 6:43-45

²² Maãbe ãɔrɔaba ʒai bara ɓa ëberãda Jesumaa edesidaa. Maã ëberãra dauberrea ɓasia idjaba quĩrãme cara ɓasia. Jesuba idjira biabisia bedeãmãrẽã idjaba unu ɓemãrẽã. ²³ Jũmarãba cawa crĩchadaẽ bẽrã iwidisidaa:

–Davideba zeida ɓara ʒnaãɔ Jesuca?–

²⁴ Baribɔrɔ ãdjirãba mãwã ʒara panɔra pariseorãba ãrĩsidaa. Maãɔrãba ʒarasiidaa:

–Jãẽ ëberãba ʒaira ãyã ʒɔretabaria, ʒairã boro Beelzebúba maã ɔɓada diađa bẽrã.–

²⁵ Baribɔrɔ ãdjia crĩcha panɔra Jesuba cawađa bẽrã jarasia:

–Abari druadebemarãda ara ãdjiduba djõ pananibɔrɔ, ãduba dji quiniñia. Abari purude wa abari dede dji ëberãrãda ara ãdjiduba djõ pananibɔrɔ, dãrã pananaẽa. ²⁶ Ara maã quĩrãca Satanaba ara idji ʒaia ãyã ʒɔretaibɔrɔ, ara idji ume djõ ɓaa. ʒSãwã idjia poya ɓara dãrã erobai? ²⁷ Bãrãmaãrã mã Beelzebúdeba ʒairãda ãyã ʒɔreta ɓaa. Mãwãra bãrã êpẽ ɓeaba ʒcaideba ʒaira ãyã ʒɔretabada? ãdjirãba cawabidã bãrãba ã crĩcha panɔda. ²⁸ Baribɔrɔ mã ãcõrẽ ʒauredeba ʒairãda ãyã ʒɔreta ɓɔɔrɔ, ãcõrẽba unubi ɓaa idjira jũsida bãrã Boro ʒai carea. ²⁹ Ëberã mẽsrã ɓara naãrã ʒã chũmnaẽbɔrɔ, ʒsãwã idji dede eđa ne drãde wãni? Abã mãwã ʒã chũmsidara poya idji nebiada drãdiida panɔa.‡ ³⁰ Abãda mãre ɓãẽbɔrɔ mã ume dji quĩrũa. Abãba mã ume ëberãrãda ãcõrẽmaa eneẽbɔrɔ ãyã ʒɔrecuabaria.

³¹ Maã carea mã bãrã ʒaraya: ëberãrãba cadjirua obadara, biẽ bedeabada sida ãcõrẽba jũma quĩrãdoaya. Baribɔrɔ abaaɓa ãcõrẽ ʒaureba oɔda diauruba ʒãwã osiada aibɔrɔ, ãcõrẽba mãra quĩrãdoãa. ³² Abãba mã, Naã Djara Edada biẽ ʒarabɔrɔ ãcõrẽba mãra quĩrãdoaya. Baribɔrɔ abaaɓa ãcõrẽ

† 12:21 Isaĩa 42:1-4. ‡ 12:29 Maã versículode Jesuba ʒara ɓaa ëberã mẽsrã ɓa ʒã chũmɔ quĩrãca idjia diauruba poyabaria ʒaira ʒɔretacuã carea.

Jaureda biẽ jaraib_{ΛΓΛ}, Ācōrēba małra quĩrãdoã. Nał ewaride, ewari ze nũm_{ΛZA} quĩrãdoãẽ baya.

³³ Nejõ biada zauib_{ΛΓΛ} cawa pan_{ΛA} bacuru biada. Barib_{ΛΓΛ} dji biaẽda zauib_{ΛΓΛ} cawa pan_{ΛA} bacuru cadjiruada. Nejõza idji zau b_Λdeba cawa pan_{ΛA}. ³⁴ ¡Dama ēberārā! ¿Bārā dji cadjiruarāba sāvā ne biada bedeadĩ? Ēberāba idji sode crĩcha b_Λ quĩrãca bedebaria. ³⁵ Ēberā biaba idji sode ne bia erob_Λdeba ne biada jarabaria. Barib_{ΛΓΛ} ēberā cadjiruaba idji sode ne cadjirua erob_Λdeba ne cadjiruada jarabaria. ³⁶⁻³⁷ B_{ΛA} ne biada jaraib_{ΛΓΛ} Ācōrēba b_{ΛRA} bia b_{ΛYA}. Barib_{ΛΓΛ} ne biaẽda jaraib_{ΛΓΛ} cawa oya. M_{ΛA} bārāa jaraya: Ācōrēba cawa oi ewaride jũmarāba idjía jaradida pan_{ΛA} cārẽ cārẽã ādji bedeadeba djārā crĩcha ārĩsidada.

Jesuba Jonánebema jarada

Marco 8:12; Luca 11:29-32

³⁸ Māwānacarea łCAR_Λ judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā bida Jesua jarasidaa:

-Jaradiabari, dairāba quĩrĩã pan_{ΛA} b_{ΛA} ne ununacada oida. Māwāra cawadĩa b_{ΛRA} bajāneba ze b_{ΛDA}.-

³⁹ Barib_{ΛΓΛ} Jesuba jarasia:

-Bārā dji cadjiruarāba Ācōrēra ĩjā ama pan_{ΛA}. Bārāba m_{ΛRA} bajāneba ze b_{ΛDA} cawadĩ carea quĩrĩã pan_{ΛA} m_{ΛA} ne ununacada oida. Barib_{ΛΓΛ} m_{ΛA} ne ununacada oẽa. Bārāba ababe Ācōrēneba bedebari Joná māwāna quĩrãca ununia. ⁴⁰ Jonára beda droma biteda ewari ũbea āsa, diamasi bida bada quĩrãca m_Λ, Nał Djara Edadara ewari ũbea āsa, diamasi bida egorode baya.Š ⁴¹ Mał awara Ācōrēba jũmarā cawa oi ewaride Ninive purudebemarāda piradr_Λdapeda bārāra biẽ jaradĩa. Jonába Ācōrēba cawa oyada aside ādjia cadjirua obadara igarasidaa.* Barib_{ΛΓΛ} Joná cāyābara dji dromaara b_{ΛDA} nama b_{ΛM}ĩna bārāba ĩjānaẽ pan_{ΛA}. ⁴² Mał awara Salomoł ewaride Sabá druadebema borora wērā basía. Idjira drua t_{ΛM}łba zesia Salomoł necawaa ũrĩ carea.† Barib_{ΛΓΛ} nał ewaride Salomoł cāyābara dji dromaara b_{ΛDA} nama b_{ΛM}ĩna bārāba ĩjānaẽ pan_{ΛA}. Mał carea Ācōrēba cawa oi ewaride mał wērāba pirabaripeda bārāra biẽ jaraya.-

Jai jēda zeda

Luca 11:24-26

⁴³ Ēberā cacuadebemada ēdr_Λdacarea jaira ējũã pōãsa ewaraga b_{ΛDE} łnāũi carea j_{ΛR}ł babaria barib_{ΛΓΛ} sāma łnāũida unucaa.‡ ⁴⁴ Mał bērā idjiduba nāwā jarabaria: “M_Λdji badamaa jēda wāya.” Jũeb_Λłde mał ēberā sora de bari b_Λ quĩrãca unubaria. Bia ima nũm_{ΛDA} idjaba ne jũma bia nũmeada unubaria. ⁴⁵ Małbe siete jai idji cāyābara cadjiruaara beada mał ēberāmaa enepeda dji ēberā sode eda panebadaa. Mał bērā dji ēberāra idji naārā bada cāyābara wetara biẽ bebaria. Ara mał quĩrãca m_Λ ĩjāẽ pan_Λ carea bārā, dji cadjiruarāda naẽna panana cāyābara biẽara panania.-

Jesu ēberārā idjima zepedada

Marco 3:31-35; Luca 8:19-21

⁴⁶ Jesuba wadibida ēberārāa bedea b_{ΛDE} dji papa, dji djabarā sida dajada pan_{ΛDA} idji ume bedea quĩrĩã panasidaa. ⁴⁷ Ab_Λba Jesua jarasia:

-B_Λ papada, b_Λ djabarā sida dajadaare pan_{ΛA}. Ādjira b_Λ ume bedea quĩrĩã pan_{ΛA}.-

Š 12:40 Joná 1:17. * 12:41 Joná 3:5-10. † 12:42 1 Reye 10:1-13. ‡ 12:43 Israelerāba jarabadjidaa jairāra ējũã pōãsa ewaraga b_{ΛDE} beabadada. Isaía 34:14.

⁴⁸ BaribΛΓΛ Jesuba mañ ēberāa jarasia:

–BΛmaarā ¿cairāda mñ papa idjaba mñ djabarā?

⁴⁹ Mañbe idji ume nībabadarāmaa jΛwa supeda jarasia:

–NañgΛrāda mñ papaa idjaba mñ djabarā. ⁵⁰ Mñ Zeza bajāne bΛba quīrīā bΛ o beadrΛ mñ djabaa, mñ djabawērāa, idjaba mñ papaa.–

13

Pea podadebema ne jara bΛ

Marco 4:1-9; Luca 8:4-8

¹ Ara mañ ewaride Jesura dedeba ēdrΛpeda amene droma icawa chūmane wāsia. ² Mañne ēberārāda zocārā idjima powua nūmesia. Mañ bērā jābade badopeđa chūmesia. Ēberārāra ībΛde do icawa duanesidaa. ³ Mañbe Jesuba ādjirāa ne quīrātanoa ne jara bΛdeba nāwā jaradisia.

–Ēberāda ne pode wāsia. ⁴ Māwā po nīne λcΛΓΛ tara ode bæcuasia. Mañne ībanada zesedapeđa mīcuasidaa. ⁵ ΛcΛΓΛ tara ējūā mōgaraida bΛde bæcuasia. Dji egorora nāūcha bΛ bērā mañ tara isabe tunusia. ⁶ Māwāmīna besea jΛwΛrΛāba purrubasia bio carra jidaē bada bērā. ⁷ Idjaba λcΛΓΛ tara ējūā ΛrΛida bΛde bæcuasia. Mama bæcuadara jΛcara ΛrΛ bara bΛba bΛrā quenasia. ⁸ BaribΛΓΛ λcΛΓΛ tara ējūā biađe bæcuasia. MañgΛra bio zausia. ΛcΛΓΛ cΛmΛba ara aride diasia, dewaraba waitabeara diasia, waabemaba waiβΛara diasia.* ⁹ Dji cΛwΛrΛ bara bΛba quīrācuīta ūrīdua.–

Jesuba ¿cārē cārēā ne jara bΛdeba jaradiasi?

Marco 4:10-12; Luca 8:9-10

¹⁰ Mañbe Jesu ume nībabadarāba idji caita zedapeđa iwidisidaa:

–¿Cārē cārēā ēberārāa ne jara bΛdeba jaradiabari?–

¹¹ Jesuba panusia:

–Ācōrēba ēberārā pe erobΛdebemada jūmarāa cawabiē bΛmīna bārāa cawabi bΛa. ¹² AbaΛba wārāda cawaibΛrΛ, Ācōrēba auđuara cawabiya. BaribΛΓΛ adua bΛba cawa bΛda crīchaibΛrΛ idjia crīcha bΛ sida Ācōrēba jārīya. ¹³ Mañ carea mñā ādjirāa ne jara bΛdeba jaradiabaria. Mñā o bΛra ādjirāba unu panΛmīna cawađaē panΛa, idjaba mñā jara bΛra ūrī panΛmīna cawađaē panΛa. ¹⁴ Ācōrēneba bedeabari Isaíaba jaradara wārāa:

Nañ ēberārāba ūrī panΛmīna cawađaēa. Bio unu panΛmīna cawađaēa.

¹⁵ Ādjirāba sođeba poya cawađaēa, ūrī quīrīānaēa idjaba unu quīrīānaēa.

Māwā beadaēbara ādjirāba unucasidaa, ūrīcasidaa idjaba sođeba cawacasiadaa.

Mañbe mñmaa zedapeđa mñā ādjirāra biabicasia.†

¹⁶ BaribΛΓΛ bārāra bio bia panΛa. Bārāba unu panΛra, ūrī panΛ sida cawa panΛa. ¹⁷ Wārā arada mñā jaraya: bārāba unu panΛra zocārā Ācōrēneba bedeabadarāba, ēberārā jipa bea bida unu quīrīā panasidaa baribΛΓΛ ununaē basía. Idjaba bārāba ūrī panΛra ūrī quīrīā pananamīna ūrīnaē basía.–

Pea podadebema Jesuba cawa jarađa

Marco 4:13-20; Luca 8:11-15

¹⁸ Pea podadebema ne jara bΛdeba jaradara nañgΛa. Ūrīnadia. ¹⁹ Ta ode podaba nañda jara bΛa: Ācōrēba ēberārā pe erobΛdebemada abaΛba ūrīpeda cawaēbΛrΛ, diauruba mañ beđe idji sođe jūēnara quīrādoabibaria. ²⁰ Ta mōgaraida bΛ ējūāne podaba nañda jara bΛa: λcΛΓΛ ēberārāba Ācōrē beđeara

* **13:8** Griego bedeade nāwā bΛa: “ΛcΛΓΛ cΛmΛba treinta diasia, dewaraba sesenta diasia, waabemaba cien diasia.” † **13:15** Isaía 6:9-10.

ũrĩnapeda bio ðasriða edabadaa. ²¹ BaribΛΓΛ bio carra jidaē ðea bēra dārã droadaca. Ewari zarea zebΛΓΛde wa Ācōrē bedea ĩjã panΛ carea ēberārãba biē obadade ādjia ĩjã panΛra igarabadaa. ²² Ta ējũã ΛΓΛida ðΛde podaba nałda jara ðΛa: ĀcΛΓΛ ēberārãba Ācōrē bedeara ũrĩbadaa, baribΛΓΛ ādjirã sãwã bia beadidebemada jũmawãyã crĩchabadaa. Ne jũmada erobeadibΛΓΛ, ðasriða beadida crĩchabadaa. Jũma mał crĩchaba bedea ādji sode ðeðara ðΛrã beabaria. Mał bēra ādjira waridaca. ²³ BaribΛΓΛ ta ējũã biade podaba nałda jara ðΛa: ĀcΛΓΛba Ācōrē bedeara bia ũrĩnapeda ĩjãbadaa. Małbe ĀcΛΓΛba ne biada ara aride obadaa, ĀcΛΓΛba waitabeara obadaa, idjaba ĀcΛΓΛba waiðΛara obadaa.‡

Trigo ējũãne chirua cadjirua uda

²⁴ Małbe Jesuba dewara ne jara ðΛdeba jarasia:

–Bajãne ðΛba ēberārã pe erobΛra nał quĩrãca ðΛa. Ēberãda ðasia. Mał ēberãba idji ējũãne trigo ta dji biada úsia. ²⁵ BaribΛΓΛ idji nezocarã cãĩ panasidade idji ume dji quĩrũda zepeda chirua cadjiruada trigo uðade úsia. Małbe wãsia. ²⁶ Mãwãnacarea dji trigora odjapeda ēãpetasia. Chirua cadjirua sida odjasia. ²⁷ Dji nezocarãba djibarĩa iwidiðe wãsidea: “Dai boro, ðΛ ējũãne trigo biada usibΛΓΛ ¿jãł chirua cadjiruara sãwã odjasi?” ²⁸ Djibariba panusia: “Mãł ume dji quĩrũba mãwã osia.” Małne dji nezocarãba idjĩa iwidiðide: “Mãēteara ¿quĩrĩã ðΛca dairãba ēũcuade wãnida?” ²⁹ Djibariba panusia: “Mãwã orãnadua. Mãwã odibΛΓΛ trigoda chirua cadjirua ume ābaa ēũcuadia. ³⁰ Biara ðΛa idu ābaa waribiðida aba ewabΛdadaa. Mał ewaride mãł dji ewabΛdarãa jaraya: naãrã chirua cadjiruada jΛΓΛ pedapeda cajΛnadua babuedi carea. BaribΛΓΛ trigora mãł ne wagabada dede waga ðΛdadua.”–

Mostaza tadebema ne jara ðΛ

Marco 4:30-32; Luca 13:18-19

³¹ Wayacusa Jesuba ne jara ðΛdeba jarasia:

–Bajãne ðΛba ēberārã pe erobΛra nał quĩrãca ðΛa. Ēberãba mostaza tada idji ējũãne úsia. ³² Mał mostaza tara jũma dadjia ubada cãyãbara djubibiara quirua. BaribΛΓΛ dewara néu ðea cãyãbara waiðΛara waribaria aba bacuru babΛrΛdaa. Mał bēra ĩbanara dji jΛwatede de ocuade zebadaa.–

Pał ēsãbaridebema ne jara ðΛ

Luca 13:20-21

³³ Idjaba Jesuba dewara ne jara ðΛdeba jarasia:

–Bajãne ðΛba ēberārã pe erobΛra pał ēsãbari quĩrãca ðΛa. Mał pał ēsãbari wērãba mãrĩ edapeda harina waiðΛade abuesia. Małbe bio puerapeda chũmΛsia aba jũma ēsãbΛrΛdaa.–

Jesu ne jara ðΛdeba bedeada

Marco 4:33-34

³⁴ Jũma małgΛra Jesuba ēberārãa ne jara ðΛdeba jaradisia. Ababe ne jara ðΛdeba ādjirãa bedeadadja. ³⁵ Ācōrēneba bedeariba jarada quĩrãca wãrãda mãwãsia:

Mãł ne jara ðΛdeba bedeaya. Ācōrēba nał ējũã odadeba łtaa cawabiē ðadada mãł jaraya. §

Chirua cadjirua néude waridada Jesuba cawa jarada

³⁶ Małbe Jesura ēberārã ume ðadada diguidaa wãsia. Idji ume nĩbabadara zedapeda iwidiðide:

–Chirua cadjirua uðadebemada dairãa cawa jaradua.–

‡ **13:23** Griego bedeeðe nãwã ðΛ ðΛa: “ΛcΛΓΛba treinta zaubadaa, ĀcΛΓΛba sesenta zaubadaa, idjaba ĀcΛΓΛba cien zaubadaa.” § **13:35** Salmo 78:2.

³⁷ Jesuba jarasia:

-Dji ta bia ubarira mǎ, Naǎ Djara Edadaa. ³⁸ Peara naǎ ějũãa. Dji ta biara Ācõrẽba pe erobǎa ěberãrãa. Chirua cadjiruara diauru ěpẽ panǎrãa. ³⁹ Dji quĩrũ, maǎ chirua cadjirua uðara diaurua. Dji néu ewađi ewariba jara bǎa naǎ ějũã jõi ewarida. Dji néu ewađira Ācõrẽ bajãnebema nezocarãa. ⁴⁰ Chirua cadjirua ěūtacuadapeda babuebada quĩrãca naǎ ějũã jõbǎrǎde mǎwãya. ⁴¹ Mǎ, Naǎ Djara Edadaa bajãnebema nezocarãda diabueya cadjirua obadarãda, cadjirua obibadarã sida mǎ puru tãenabemada jǎrǎ pedamãrẽã. ⁴² Maǎgǎrãra tǎbǎ uruade batacuadãia. Mama aujĩã panania idjaba puaba quida ĩchia panania. ⁴³ Baribǎrǎ dji jipa beada ãdjirã Zeza purude ǎmãdau quĩrãca dorrodorroa beadia. Dji cǎwǎrǎ bara bǎba quĩrãcuita ũrĩdua.

Ějũã nẽdoda idjaba perla nẽdoda

⁴⁴ Bajãne Bǎba ěberãrã pe erobǎra parata egorode mẽrã bǎda quĩrãca bǎa. Maǎ paratara ěberãba unupeda arima mẽrã basia. Maǎbe bǎsrida wãpeda jũma idjia erobǎra nẽdobuepeda dji ějũãda nẽdosia.

⁴⁵ Maǎ awara Bajãne Bǎba ěberãrã pe erobǎra naǎ quĩrãca bǎa. Ěberãda basia. Maǎ ěberãba perla neta dji biada nẽdoi carea jǎrǎ babadjia. ⁴⁶ Mǎwã bǎde aba bio biya quiru nẽbǎa bǎda unusia. Ara maǎda idjia erobǎra jũma nẽdobuepeda maǎ netara nẽdosia.

Ātarrayadebema

⁴⁷ Bajãne Bǎba ěberãrã pe erobǎra ātarraya quĩrãca bǎa. Ātarraya baribǎdađe beda quĩrãtanoa jidabadaa. ⁴⁸ Biradacarea ĩbǎdaa errebari edebadaa. Maǎbe chũpanenapeda beda biada jamarade jǎrǎ pebadaa. Dji cadjiruada batacuabadaa. ⁴⁹ Ara maǎ quĩrãca naǎ ějũã jõbǎrǎde mǎwãya. Ācõrẽ bajãnebema nezocarãda zedapeda ěberã cadjiruarãda dji jipa bea tãenabemada ãyã bǎdia. ⁵⁰ Maǎbe tǎbǎ uruade batacuadãia. Mama aujĩã panania idjaba puaba quida ĩchia panania.-

Nebia djiwidi idjaba dji drõã

⁵¹ Maǎbe Jesuba iwidisia:

-Mǎa jarađara ¿bãrãba jũma cawasidaca?-

Ādjia panusidaa:

-Mǎẽ, dai Boro.-

⁵² Maǎne Jesuba jarasia:

-Bajãne Bǎba ěberãrã pe erobǎdebemada judiorã ley jaradiabariba cawasira de djibari quĩrãca baya. Idjia waga erobǎdebemada nebia djiwidida, dji drõã sida acǎbibaria.-

Jesu Nazarede bada

Marco 6:1-6; Luca 4:16-30

⁵³ Mǎwã ne jara bǎdeba jaradiadacarea Jesura ãyã wãsia. ⁵⁴ Maǎbe idji purude jũesia. Ewari aba judiorã dji jǎrebada dede jaradia basia. Dji ũrĩ duanǎba cawa crĩchadaẽ bẽrã nãwã jarasidaa:

-Naǎgǎba ¿sãmaareba jǎǎ crĩcha cawaara edasi? ¿Sãwã ne ununacada poya oi? ⁵⁵ ¿Idjira dadji purudebema de obari warraẽca? Idji papara ¿Mariaẽca? Idji djabarãra ¿Santiago, Jose, Simoǎ idjaba Judaẽca? ⁵⁶ Jũma idji djabawẽrãrã sida ¿dadjirã tãena panǎẽca? Mǎwã baibǎrǎ, ¿idjia sãma jãcua cawasi?-

⁵⁷ Ādjirãba Jesura ĩjã quĩrĩãnaẽ basia. Maǎ bẽrã Jesuba jarasia:

-Ācõrẽneba bedeabarida djãrã druade wayabadaa, baribǎrǎ ara idji druadebemarãba wayadaca. Idji dede panabada bida wayadaca.-

⁵⁸ Ādjirāba ĩjānaē bērā Jesuba mama ne ununacada zocārāébe osia.

14

Herodeba Jesudebema ũrīna

Marco 6:14-29; Luca 9:7-9

¹ Mañ ewaride Herodera Galilea druadebema boro basía.* Mañ Herodeba ũrīsia Jesura trā bāga bāda. ² Mañ carea idjiare beaa jarasia:

–ĭMāmaarā Borocuebari Juañ ĩrēbadada jāwā bāa! Mañ bērā jūma ne ununacara poya o bāa.–

³⁻⁴ Herodeba māwā jarasia Juañra beabida bērā. Mañgāra nāwā basia: Herodeba ara idji djaba Pelipe quima Herodía abadada edasia. Baribāra Juañba idjía jarabadjia: “Bā djaba quimada erobacara bāa.”† Mañ carea Herodeba Juañra jidapeda preso bābada dede carenaba ĩā basia. ⁵ Juañra beabi quĩrīā basia baribāra puruda waya bāda bērā poya oē basia. Puruba crīcha basia Juañra Ācōrēneba bedeabarida.

⁶ Herode toda ewari bāsrida o panane Herodía cauda jūmarā quĩrāpita bairasia. Mañba Herodera bio bāsridasia. ⁷ Mañ carea mañ awērā wārāneba jarasia ne baridua idjia iwidibāra daida. ⁸ Mañne dji papaba idji caua nāwā iwidibisia:

–Māa epedecode Borocuebari Juañ boroda diadua.–

⁹ Māwā iwidiside Herodera sopuasia. Baribāra jūma idji ume ne co duana quĩrāpita wārāneba jarada bērā Herodía cauba iwididara obisia. ¹⁰ Ara māda Juañra preso bābada dede bāda obāá tabisia. ¹¹ Juañ borora epedecode enenapeda Herodía caua diasidāa. Mañbe dji cauba dji papaa diasia. ¹² Māwānacarea Juañ ume nībapedadaba idji cacuara edadapeda tbarisidāa. Mañbe Jesua jarade wāsīdāa.

Jesuba mil juesuma audu ne cobigada

Marco 6:30-44; Luca 9:10-17; Juañ 6:1-14

¹³ Jesuba Juañ jaidada ũrīside iduba jābade ēberā neēmaa wābāra basia. Baribāra ēberārāba idji sāmaa wābārada cawasidade puruzabemada ĩrūba araa wāsīdāa. ¹⁴ Jesura jābadeba drua badobāra mañ ēberārā zocārā duanda unusia. Ādjirāra mīā djuburi ununa bērā dji cacua biē quēdeada biabicuasiasia. ¹⁵ Queubodo bērā idji ume nībabadarāra idjīmaa wānapeda jarasīdāa:

–Nama ēberāra caita neēa. Mañ awara queubāra. Ēberārā jaradua puru beade codira nēdode wānamārēā.–

¹⁶ Mañne Jesuba idji ume nībabadarā jarasia:

–Ādjirāra wāniē panāa. Bārābāra ne cobīdādua.–

¹⁷ Baribāra ādjia jarasīdāa:

–Daiba paāda juesumabe idjaba bedada umébe eropanā.–

¹⁸ Jesuba jarasia:

–Māmaa enenadua, māēteara.–

¹⁹ Mañbe ēberārā jarasia pōājārāne chūpanenamārēā. Mañ pañ juesuma panāra, beda umé panā sīda idji jāwāde edapeda bajānaa acāpeda Ācōrēa bia jarasia. Mañbe paāra cōrācuapeda idji ume nībabadarā diasia jedecadāmārēā.

²⁰ Jūmarāda ne codapeda jāwūāsīdāa. Dji adubadada jāra pesidade doce jamara birasīdāa. ²¹ Mama ne copedadara dji umaquĩrā awa mil juesuma panasīdaca bāa, wērārāda warrārā sīda juachadaē.

* **14:1** Herode. Mañ Herodera Antipa trā jarabadjīdāa. Ācōrē Bedeade odja bāa Marco 6:14-28de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de bīda. Idji zezara “Herode dji Droma” abadjīdāa (Mateo 2:1-23).

† **14:3-4** Levitico 18:16.

*Jesu do ãrã nĩbada**Marco 6:45-52; Juaã 6:16-21*

²² Mãwãnacarea Jesuba idji ume nĩbabadarãra jãbade badobisia idji na quĩrãrã chãnamãrẽã. Maãne idjira besia eberãrã diguídaa wãbigai carea. ²³ Jũmarãda wãbigapeda iduba eyadaa Ãcõrẽa iwíidide wãsia. Queuside iduba basia. ²⁴ Maãmisa Jesu ume nĩbabadarãra do quẽsidra panasidaa. Maãne nãũrãda ãdji nocoareba puá nũmã bẽrã baido bogozoaba jãbara jirawe eronũmesia.

²⁵ Ãsabodode Jesura do ãrã nĩda ãdjimaa wãsia. ²⁶ Baribãrã idji ume nĩbabadarãba maã unusidaade bio dauperasidaa. Ne wayaaba ãdjirãra biasidaa:

-jBẽwãrãda jãwã nãa!-

²⁷ Ara maãda Jesuba jarasia:

-jSozarra beadadua! Mãda jãwã bãa. jNe wayarãnadua!-

²⁸ Maãne Pedroba idjía jarasia:

-Mã Boro, wãrãda bãda jãwã bãbãrã, mãra do ãrã bãmaa wãbidua.-

²⁹ Ara maãda Jesuba jarasia:

-jZedua!-

Ara maãda Pedrora jãbadeba doeda badopeãda Jesumaa do ãrã wãbãrã basia.

³⁰ Baribãrã Pedroba nãũrã dji cãbãyã puá bã unuside dauperasia. Maãne ta dogo bẽrã biasia:

-jMã Boro, carebadua!-

³¹ Ara maãda Jesuba jãwade jidapeda jarasia:

-Ache, ¿cãrẽ cãrẽã ãjãé basi mãa bãra do ãrã poya nĩbabida?-

³² Jãbade badosidade nãũrãra cãbasia. ³³ Mãbe jũma jãbade panãra Jesu quĩrãpita chĩrãborode copanenapeda idjía bia bedeasidaa:

-jBãra wãrãda Ãcõrẽ Warraa!-

*Jesuba Genesare druade cacua biẽ bea biabida**Marco 6:53-56*

³⁴ Chã wãnada Genesare druade jũesidaa. ³⁵ Mamabema eberãrãba Jesura cawasidaa. Maã carea jũma ãdji druade jarabisidaa Jesura jũesida. Mãbe eberãrãba jũma dji cacua biẽ beara idjimaa enesidaa. ³⁶ ãdjirãba idjía beãda djuburiasidaa ababe idjía cacuaãde jã bã ida tãbimãrẽã. Jesuba idu tãbida bẽrã jũmaena biacuasidaa.

15

*Jãwa sãgãbadadebema**Marco 7:1-23*

¹ Mãwãnacarea ãcãrã pariseorãda, judiorã ley jaradiabada sida Jerusaleã purudeba Jesumaa zedapeda iwíidisidaa:

² -Bã ume nĩbabadarãra jãwa sãgããde ne cobadaa. ¿Cãrẽ cãrẽã dadji drõãenabemaba jaradiapedadara igara panã?-*

³ Maãne Jesuba panusia:

-Bãrã bida ¿cãrẽ cãrẽã ara bãdjia obadadeba Ãcõrẽba obi bã beãeara igarabada? ⁴ Idjia nãwã jarasia: "Bã zezada, bã papa sida waya pananadua."† Naã sida jarasia: "Bariduaba idji zezada, idji papa sida biẽ jaraibãrã, idjira beadida panã."‡ ⁵⁻⁶ Baribãrã bãrãba dji zeza wa dji papa careba amaaba nãwã jarabadaa: "Jũma mãa erobãra Ãcõrẽa diaãda bẽrã mãa bãra poya

* **15:2** Levítico 22:4-8de jara bãa sacerdoterãra cuidida panãnebemada, baribãrã Jesu ewaride pariseorãba jaradiabadjidaa jũmarãba jãwa sãgããdida panãda drõãenabemarãba jarapedada quĩrãca.

† **15:4** Exodo 20:12. ‡ **15:4** Exodo 21:17.

carebaēa.” Māwā bārā drōā naēnabemaba jaradiapedada ēpē panΛneba Ācōrē bedeara igarabadaa. ⁷ Bārā dji biaca bearā, Ācōrēneba bedebari Isaíaba bārānebemada aride bΛsia. Nāwā jarasia:

⁸ Naļ puruba mĀa bia bedebaria, baribΛrΛ wārāda ādji sodeba mĀma crīchadacaa.

⁹ Ādji quĩrĩābe mĀa bia bedebadaa. MĀ beĊea cāyābara ēberā crīchadrΛ jaradiabadaa.Š

¹⁰ Maļbe Jesuba ēberārā arima duanΛra trĀpeda nāwā jarasia:

–MĀ bedeara ũrĩnadua cawaĊamārēā. ¹¹ Dadjia cobadaba Ācōrē quĩrāpita mititia bΛcaa. ĀtebΛrΛ iteĊeba ze bΛbΛrΛ dadjira Ācōrē quĩrāpita mititia bΛbaria.–

¹² Māwānacarea Jesu ume nĩbabadarāra caita zedapeda jarasidaa:

–¿BΛa cawa bΛca pariseorāra soĊe biē duanΛda bΛa jāļ beĊea jarada carea?–

¹³ Jesuba panusia:

–MĀ Zeza bajāne bΛba udaēra jūma ēūta bΛacuaya. ¹⁴ Maļ bērā pariseorā carea crīcharānadua. Ādjirāra dauberrea bea quĩrāca panΛa. Ādji ēpēbΛda sida dauberrea bea quĩrāca panΛa. Dauberrea bΛba dewara dauberrea bΛda eronĩbaibΛrΛ umena uriaĊe baĊdia.–

¹⁵ Maļne Pedroba Jesua jarasia:

–Dadjia cobadaĊebema bΛa jaradiaĊada dairāa cawa jaradua.–

¹⁶ Jesuba iwidisia:

–¿Bārā biĊa waĊi adua panΛca? ¹⁷ ¿Dadjia cobadara biteĊa wāpeda dajadaa ēdrΛbarida cawaĊaē panΛca? ¹⁸ BaribΛrΛ ēberā iteĊeba dajadaa ze bΛda sodeba ze bΛa. MaļgΛba ēberāra Ācōrē quĩrāpita mititia bΛbaria. ¹⁹ Crīcha Ċadjiruada, mĩā beaĊa, daunemaida, auĊua baida, ne drΛaida, sewa o baida, Ċjārā biē jarai sida sodeba ze bΛa. ²⁰ Jūma maļgΛba ēberāra Ācōrē quĩrāpita mititia bΛbaria, baribΛrΛ jΛwa sΛgΛē ne cobΛrΛba dadjira mititia bΛcaa.–

Jesuba cananeo wērācau biabida

Marco 7:24-30

²¹ Jesura mamaΛba Tiro druade idjaba Sidoļ druade pΛrrΛa wāsia. ²² Maļne cananeo wērā maļ druadebemada Jesu nĩmaa zesia. Maļ wērāba nāwā jģgua beĊea nūmesia:

–jMĀ Boro, DaviĊeba zĊa, mĀra quĩrā djuburiadua! MĀ cauda jaiba bio bia mģga erobΛa.–

²³ BaribΛrΛ Jesuba panuē basía. Maļne idji ume nĩbabadarāra caita wānapĊda idjía nāwā beĊea djuburiasidaa:

–Jāļ wērāra dadjirā Ċaidu bia nĩa. Idjía jaradua āyā wāmārēā.–

²⁴ Wērāra cananeo bērā Jesuba idjía jarasia:

–Ācōrēba mĀra IsraelĊebema dji adua beamaa diabuesia.–

²⁵ Maļne wērāra Jesu quĩrāpita chĩrāborode cobĊepĊda jarasia:

–MĀ Boro, jcarebadua!–

²⁶ Jesuba panusia:

–Biē bΛa warrarāba co panΛda jārĩda usaa diai carea.–

²⁷ Maļne wērāba jarasia:

–BΛa jara bΛra wārāa, mĀ Boro, baribΛrΛ usaba djibari mesa edre djico jurrzoaĊada cobaria.–

²⁸ Jesuba jarasia:

–Wērā, bΛa wārāda ĩjā bΛa mĀa bΛ cauda poya biabida. Maļ bērā bΛa quĩrĩā bΛ quĩrāca mĀa oya.–

Ara maļda dji caura biasia.

*Jesuba cuatro mil ēberārā ne cobida**Marco 8:1-10*

²⁹ Mamaλba Jesura amene droma Galileadaa wāsia. Eyade λtλ wāpeda mama chūmesia. ³⁰ Maλbe ēberārā zocārā idji bλmaa zesesisdaa. Ādjirāba jīrū biē beada, dauberrea beada, quīrāme cara beada, jλwa biē beada, quīrātanoa cacua biē bea sida zocārā enesidaa. Maλgrāra Jesu caita bλsidaa. Maλbe Jesuba jūma biabicuasida. ³¹ Ēberā arima duanλba unusidaa dji quīrāme cara beadara bedea panλda, dji jλwa biē beadara bia panλda, jīrū biē beadara bia nīnada, idjaba dauberrea beadaba unu panλda. Jūmarāba cawa crīchadaē bērā israelerā Ācōrēa bia bedesidaa.

³² Māwā panλne Jesuba idji ume nībabadarāra trλpeda jarasia:

-Mā naλ ēberārāra mīā djuburi unu bλa. Mā ume duanλda ewari ūbea babλrλa. Ādjia codi carea eropananara jōsia. Mā ādjirāra ne codaē diguidaa wābigaēa ota cacua norrabarirānamārēā.-

³³ Baribλrλ idji ume nībabadarāba iwīdisidaa:

-Nama ēberārā neēma ζsāma codira edaēi zocārā nūmλ itea?-

³⁴ Maλne Jesuba iwīdisia:

-ζBārāba paλda jūmasāwā eropanλ?-

Ādjia panusidaa:

-Sietebe eropanλa, idjaba beda zaqueda zocārāēbe eropanλa.-

³⁵ Maλbe Jesuba ēberārāra jūma egode chūmebisida. ³⁶ Maλ siete paλra, beda sida idji jλwade edapeda Ācōrēa bia bλada asia. Māwāpeda bedara paλ sida cōrācuapeada idji ume nībabadarāa diasia jedecadamārēā. Ara maλda jedecasidaa. ³⁷ Jūmarāba codapeda jāwūācuasidaa. Dji adubada jλrλ pesidade siete jamara birasidaa. ³⁸ Mama ne copedadara dji umaquīrā awa mil quīmārē panasidaca bλa, wērārāda warrarā sida juachadaē. ³⁹ Maλbe ēberārā wābigapeda Jesura jābade badopeda Magadaλ druadaa wāsia.*

16*Pariseorāba Jesua ne ununaca obi panana**Marco 8:11-13; Luca 12:54-56*

¹ Māwānacarea λcλrλ pariseorāda, saduceorā sida Jesumaa zesesisdaa. Idjira Ācōrēneba zeē bλda unubidida crīchasisidaa. Maλ carea idjia iwīdisidaa ne ununacada omārēā. ² Maλne Jesuba panusia:

-Queubλrλde λmādau baebariare bajāda purea nūmλbλrλ, bārāba jarabadaa nurēma ewari biaida. ³ Idjaba diapeda λmādau odjabariare bajāra purea nūmλbλrλ idjaba towa nūmλbλrλ, bārāba jarabadaa ewari cadjiruaida. Bārā dji biaca bearāba ewari quīrāra cawa panλmīna Ācōrēba naλ ewaride o bλra cawadaca. ⁴ Bārā dji cadjiruarāba Ācōrēra ījā ama panλa. Māra bajāneba ze bλda cawaēi carea quīrā panλa mā ne ununacada oida. Baribλrλ mā ne ununacada oēa. Bārāba ababe Ācōrēneba bedebari Jonā māwāna quīrāca ununia.*

Maλbe Jesura ādjirā amepeda wāsia.

*Pariseorā harina ēsābibari**Marco 8:14-21*

⁵ Amene droma chānapeda Jesu ume nībabadarāba cawasidaa paλda quīrādoasidada. ⁶ Maλne Jesuba jarasia:

-Pariseorā harina ēsābibarida, saduceorāne sida quīrācuitadada.-

* **15:39** Magadaλ. Griego bedeeade λcλrλ cartade “Magdala” bλ bλa. * **16:4** Jonā māwāna. Jonā 3:3-9; Mateo 12:38-41.

⁷ Jesu ume nĩbabadarãra ãduba nãwã bedeasidaa:

–Idjia mãwã jarasia dadjirãba paãda enepedadaẽ bẽrã.–

⁸ Jesuba cawa ßasia cãrẽnebemada bedea panãda. Maã carea jarasia:

–¿Cãrẽ cãrẽã paãra neẽana a panã? Bãrãba Æcõrẽra Ìjãnaẽca ßãa. ⁹ ¿Mãa odara bãrãba unusidamĩna cawadaẽ basica? ¿Quĩrãdoasidaca paã jue-sumaneba mãa ãberãrãra mil juesuma ne cobidada?† ¿Quĩrãdoasidaca bãrãba dji adubada jãrã pesidade jamara jũmasãwã birasidada? ¹⁰ ¿Idjaba quĩrãdoasidaca paã siete panãneba mãa ãberãrãra mil quĩmãrẽ ne cobidada?‡ ¿Quĩrãdoasidaca bãrãba dji adubada jãrã pesidade jamara jũmasãwã birasidada? ¹¹ ¿Sãwãẽrã cawadaẽ mãa paãnebemada bedeaẽ ßãda? Mãa jarasia pariseorã harina ãsãbibarida, saduceorãne sida quĩrãcuitadamãrẽã.–

¹² Maãbeãrã cawasidaa Jesuba harina ãsãbibaridebemada jaraẽ ßasida, ãteãrã pariseorãba, saduceorãba jaradiabadãebemada quĩrãcuitadamãrẽã jara ßasia.

Pedroba Jesudebema jarada

Marco 8:27-30; Luca 9:18-21

¹³ Mãwãnacarea Jesura idji ume nĩbabadarã sida Cesarea-Pilipo druade jũene wãsidã. Maãne Jesuba ãdjia iwidisia:

–Mã, Naã Djara Edadãra ¿ẽberãrãba caida crĩcha panã?–

¹⁴ Ædjirãba jarasidaa:

–Æcãrãba jara panãa ßãra Borocuebari Juaãda. Dewararãba jara panãa ßãra Elãda. Dewararãba jara panãa ßãra Jeremiada wa Æcõrẽneba bedẽabarida.–

¹⁵ Maãne Jesuba iwidisia:

–Baribãrã bãrãba mãra ¿caida crĩcha panã?–

¹⁶ Simoã Pedroba panusia:

–ßãra Æcõrẽba ãdrã edabari diai jaradãa, Æcõrẽ zocai ßã Warraa.–

¹⁷ Jesuba jarasia:

–ßãra bio bia ßãa, Simoã, Jonã warra. Ni abãã ãberãba bãa mããrã cawabidaẽ basia, ãteãrã mã Zeza bajãne ßãba cawabisia. ¹⁸ Mãa jaraya: ßãra Pedroa. Mãa naã mõgara ãrã mã puruda oya.§ Ni beu bida mã purura poyaẽa. ¹⁹ Purudebema yave diabãrã quĩrãca mã ßãra Æcõrẽba pe eroãdebemãrã tãena dji dromada ßãya.* Bãa naã ãjũãne iduaribiẽra Æcõrẽ bajãne ßã bida iduaribiẽa. Idjaba ßã naã ãjũãne iduaribi ßãra Æcõrẽ bajãne ßã bida iduaribiya.–

²⁰ Maãbe Jesuba idji ume nĩbabadarãã bio jara ßasia ni abãã jararãnamãrẽã idjira Æcõrẽba ãdrã edabari diai jaradãda.

Jesuba idji beãdidebema jarada

Marco 8:31-9:1; Luca 9:22-27

²¹ Maã ewarideba ãtaã Jesuba idji ume nĩbabadarãã jarabadjia idjira Jerusaleãne bia mĩgaida ßãda. Nãwã jarasia:

–Mãra purudebema bororã jãwaeda, sacerdote bororã jãwaeda, judiorã ley jaradiabadarã jãwaeda bida bia mĩgaya. Mãra beãbidia baribãrã ewari ãbeade ãrẽbaya.–

²² Mãwã jarada carea Pedroba Jesura jĩgabe edepeda quẽã ßã quĩrãca jarasia:

† **16:9** Mateo 14:17-21. ‡ **16:10** Mateo 15:34-38. § **16:18** Pedro. Pedro trãba griego bedẽade mõgarada jara ßãa. Naã mõgara. Pedro trãba mõgara jara ßã bẽrã Æcãrããmarã Jesuba naã mõgaraada abããdeba Pedroda jara ßãa. Dewararãmarã jara ßãa Pedroba versículo 16de jaradãda. Idjaba Æcãrããmarã Jesuda jara ßãa (1 Corinto 3:11; 10:4; 1 Pedro 2:6-8). * **16:19** Jesu ewaride purudebema yave eroãra dji droma basia.

-M̄ Boro, m̄wā bedearādua. Ācōrēba b̄ra idu m̄wābiēa.-

²³ Barib̄ra Jesuba jēda ac̄peda Pedroa jarasia:

-Satana, m̄ caitabemada āyā wādua. M̄a oida b̄ra b̄a obi ama b̄a. B̄a Ācōrē quīrāca crīchaē b̄a. Āteb̄ra ēberā quīrāca crīcha b̄a.-

²⁴ Mābe Jesuba idji ume n̄babadarāa jarasia:

-Ab̄ba m̄da ēpē quīrā b̄b̄ra, idjia o quīrā b̄ra igarapeda bia m̄gai carea b̄aida b̄a.† Mābe m̄ra ēpēida b̄a. ²⁵ Ab̄ba nā ējūāne bia b̄aida j̄ra b̄aib̄ra, j̄rūare bia b̄aēa. Barib̄ra ab̄da m̄ carea beuib̄ra, Ācōrē ume ewariza zocai b̄aya. ²⁶ Ēberāda nā ējūāne ne jūma erob̄de beuib̄ra, ¿idjia erob̄ba carebaica? Beu amaaba idjia erob̄debemada ¿jūmasāwā poya diai? ²⁷ Wārāda m̄, Nā Djara Edadara bajānebema nezocarā ume zeya m̄ Zeza b̄adeba cawa oi carea. Māne bia opedadara m̄a bia b̄aya idjaba cadjirua opedadara biē b̄aya. ²⁸ M̄a wārāda jaraya: Āc̄ra nama pan̄ beudi naēna ebuda ununia m̄, Nā Djara Edadara jūmarā Boro bai carea zeb̄ra.-‡

17

Jesu quīrā awara nūmena

Marco 9:2-13; Luca 9:28-36

¹ Sei ewari badacarea Jesuba Pedroa, Santiagoda, dji djaba Juā s̄da āduba eya Āta b̄maa edesia. ² Mama ādji quīrāpita Jesura quīrā awara nūmesia. Idji quīrāra Ām̄dau quīrāca dorrodorrea nūmesia. Idjia j̄ b̄ s̄da Ānaa quīrāca totroa nūmesia. ³ Cawaēne ādjia unusidāa Moiseda Elía s̄da Jesu ume bedea pan̄da. ⁴ Mā carea Pedroa Jesua jarasia:

-Dai Boro, bia b̄a दौरa nama pan̄da. B̄a quīrā b̄b̄ra daiba de zaqueda ūbea odia, aba b̄ itea, aba Moise itea, idjaba aba Elía itea.-

⁵ Pedro m̄wā bedea b̄de j̄rārā erad̄ra b̄da ādji Ār̄ zesia. Mā j̄rārāba ādji ānā edaside nā bedeada j̄gua ūr̄sidāa:

-Nāḡra m̄ Warra bio quīrā b̄a. M̄ra idji carea b̄srida b̄a. Idjia jara b̄ra ūr̄nadua.*

⁶ Mā ūr̄sidade ne wayaaba egode b̄arrubari tapanesidāa. ⁷ M̄wā b̄de Jesura zepeda ādjira tāsia. Mābe jarasia:

-Piradr̄adua. Ne wayarānadua.-

⁸ Ādjia wayacusa ac̄b̄dade Jesura iduba nūm̄da unusidāa.

⁹ Eyadeba edaa zesidade Jesuba ādjia nāwā jara b̄sia:

-Bārāba unupedadara ni ab̄a jararānadua aba m̄, Nā Djara Edadā Ār̄bab̄ra.-

¹⁰ Māne ādjia Jesua iwidisidāa:

-M̄wāra judiorā ley jaradiabadaba ¿cārē cārē jarabada Elíada naārā zeida b̄da?-

¹¹ Jesuba panusia:

-Wārāda Elíara naārā zeida b̄a ne jūmada bia b̄li carea.† ¹² Barib̄ra m̄a jaraya Elíara zesida. M̄wām̄na ni ab̄ba idjira cawaēa basía. Āteb̄ra ēberārāba o quīrā panana quīrāca idjira osidāa.‡ Ara mā quīrāca m̄, Nā Djara Edadara ādji j̄waeda bia m̄gaya.-

¹³ Māne Jesu ume n̄babadarāba cawasidāa idjia Borocuebari Juānebemada bedea b̄sida.§

† **16:24** Bia m̄gai carea b̄aida b̄a. Griego bedeade nāwā b̄ b̄a: "Idji crura atau edeida b̄a." ‡ **16:28** Daniel 7:13-14. Ununia m̄, Nā Djara Edadara jūmarā Boro bai carea zeb̄ra. Ebuda b̄aēa cārēda ununida. Ac̄ra maārā jara b̄a Jesu quīrā awara nūmeinebemada ununida. Dewararāmaārā jara b̄a Jesu Ār̄baidebemada, idji bajānaa wāinebemada, wa Ācōrē Jaure zeidebemada ununida. * **17:5** Deuteronomio 18:15; Isaías 42:1. † **17:11** Malaquias 3:1; 4:5-6. ‡ **17:12** Marco 6:14-29. § **17:13** Mateo 11:14.

Jesuba warra jai bara bΛ biabida
Marco 9:14-29; Luca 9:37-43

¹⁴ Ādji eyadeba edaa zesidade ēberārāda zocārā ābaa duanasidaa. Maļne ēberāda Jesumaa zesia. Maļ ēberāra Jesu quīrāpita chīrāborode cobepeda jarasia:

¹⁵ –Mā Boro, mā warrada quīrā djoburiadua. Idjira ara pichia wawabaria, maļba bia baca. Edaude tΛbΛde baebaria idjaba edaude doeda baebaria.

¹⁶ Mā idjira bΛ ume nībabadarāmaa enesia, māwāmīna poya biabidaē basia.–

¹⁷ Jesuba jarasia:

–ĵBārāba Ācōrēra ĵjānacaa! ĵBārāra dji cadjiruarāa! Bārāba ĵjānamārēā ĵaba sāļbe mā droai? Warrara namaa enenadua.–

¹⁸ Jesuba jai quēā ĵaretaside warra cacuadebemada ēdrΛsia. Ara maļda warrara biasia.

¹⁹ Māwānacarea Jesu ume nībabadarāra idjimaa wānapeda āduba iwīdisidaa:

–ĵSāwāērā dairāba jāļ jaira poya āyā ĵaretadaē basi?–

²⁰ Jesuba panusia:

–Bārāba mācua Ācōrēra ĵjānaē panΛ bērā poyadaē basia. Wārāda mā jaraya: mostaza ta maārī quiru quīrāca bārāba maārī ĵjā panΛbara, naļ eyaa namabemada āyā baē wāduada acasidaa, maļne eyara āyā baē wācasia. Māwā ĵjā panΛbara bārāba poya odaēra neē bacasia. ²¹ BaribΛrΛ jai naļca bea āyā ĵaretadi carea Ācōrēra iwīdidida panΛa idjaba ne codaca ewarida odida panΛa.–*

Jesuba waya idji beadidebema jarada
Marco 9:30-32; Luca 9:43-45

²² Galilea druade ābaa panasidade Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Dārāéne mā, Naļ Djara Edadara abaΛba ēberārāa ĵidabiya. ²³ Ādjirāba māra beadia, baribΛrΛ ewari ūbeade māra ĵrēbaya.–

Maļ carea ādjirāra bio sopuasidaa.

Jesuba parata Ācōrē de droma carea diada

²⁴ Jesu, idji ume nībabadarā sīda Capernauļ purudaa zesidade Ācōrē de droma carea parata ĵΛrΛ pebadarāda Pedromaa wāsidaa. Ādjirāba iwīdisidaa:

–ĵBārāa Jaradiabariba Ācōrē de droma carea paratara diabarica?–†

²⁵ Pedroba panusia:

–Māē, diabarīa.–

Pedro idji dede eda wāsīde Jesuda naārā bedeasia. Nāwā iwīdisia:

–BΛa ĵsāwā crīcha bΛ, Simoļ? ĵCairāba paratara naļ ējūāne bea bororāa diaēdida panΛ? ĵAra ādji ēberārāba wa āĵbemarāba diaēdida panΛ?–

²⁶ Pedroba panusia:

–Āĵbemarāba diaēdida panΛa.–

Jesuba idjīa jarasia:

–Māē. Dji boro ēberārāba diaēcaaa. ²⁷ Dadjira dadjī Boro Ācōrē ēberārāa, baribΛrΛ mā paratara diaēa ēberārāba biē crīcharānamārēā. Maļ bērā doeda beda wade wādua. Dji naārā mībΛrΛ itede acΛsira paratada unuya. Maļ paratara edapeda mā carea, bΛ carea biēa diadua.–

* **17:21** Griego beadeade ΛCARΛ cartade mā versīculora neēa. † **17:24** Judiorā dji umaquīrā veinte poa āta beaba poaza mā paratara diaēdida panasidaa Ācōrē de droma bia eropanani carea. Ewari umé trajadabari edadada diaēdida panasidaa. Exodo 30:13-16; 38:25-26; 2 Cronica 24:9-14; Nehemia 10:32.

18

Caida dji dromaara bΛ

Marco 9:33-48; Luca 9:46-48; 17:1-2

¹ Mañ ewaride Jesu ume nĩbabadarãra idji caita zedapeda nãwã iwidiisidaa:

–Bajãne BΛba pe erobΛdebemarãda ¿caida dji dromaara bΛ?–

² Mañne Jesuba warra zaqueda trλpeda ãdjirã ãsi nũmΛsia. ³ Nãwã jarasia:

–Wãrã arada mΛa jaraya: bãrãba crĩcha panΛra ãyã bΛdapeda warrarã quĩrãca beadaẽbΛrΛ, Bajãne BΛba pe erobaẽa. ⁴ BaribΛrΛ abΛda nañ warra zaque quĩrãca dewararã cãyãbara edaara beibΛrΛ, Bajãne BΛba pe erobΛdebemarãda dji dromaara baya. ⁵ Bariduaba mΛ ãjã bΛdeba warrarãda bia edaibΛrΛ, mΛda bia edabΛrΛa.

⁶ Bariduaba mΛ ãjã bea dji dromaẽ quedeada cadjiruade baebibΛrΛ, ãcõrẽba mañ ãberãra bio cawa oya. Mañ cawa oira bio zarea bai bẽrã biara bΛa mañ ãberã ochirude yu waibΛada jΛnapeda pusade batabuedida nãbΛrΛ beumãrẽã.* ⁷ ¡Mĩã djuburi beaa nañ ãjũãnebemarãra! Cadjirua obibarira nañ ãjũãne baraa. Mañra baraya baribΛrΛ djãrãa ne cadjirua obibari ãberãda bio mĩã djuburi bΛa.

⁸ Mañ carea bΛ jΛwaba wa bΛ jĩrũba bΛa cadjiruada obibΛrΛ, mañ cadjirua o amaaba bΛá tutapeda ãyã batabuedua. BΛa jΛwa ababe wa jĩrũ ababe erobaimĩna ewariza ãcõrẽ ume baya. Mañda biara bΛa ãcõrẽba bΛra jΛwa umé wa jĩrũ umé erobΛda tΛbΛ urua quicamaa batabuei cãyãbara. ⁹ Idjaba bΛ dauba bΛa cadjiruada obibΛrΛ, mañ cadjirua o amaaba ãũtapeda ãyã batabuedua. Dau ababe erobaimĩna ewariza ãcõrẽ ume baya. Mañda biara bΛa ãcõrẽba bΛra dau umé erobΛda tΛbΛ uruade batabuei cãyãbara.

Oveja aduadadebema ne jara bΛ

Luca 15:3-7

¹⁰ Warra zaquerãra igararãnadua. MΛa jaraya: bajãnebema nezocarã mΛ Zeza quĩrãpita duanΛba ãdjirãra wagabadaa. ¹¹ Wãrãda mΛ, Nañ Djara Edadaba dji aduá beada ãdrΛ edai carea zesia.†

¹² Bãrãba ¿sãwã crĩchadi? ãberãba cien oveja erobΛdebemada aba aduabΛrΛ ¿dji 99 panΛra eyade amepeda dji aduadada jΛrΛde wãéca? ¹³ MΛa wãrã arada jaraya: ãberãba idji ovejada unusira dji 99 aduã bea cãyãbara mañ oveja carea bΛsrídaara baya. ¹⁴ Ara mañ quĩrãca bãrã Zeza bajãne bΛba quĩrããã ni abΛΛ warra zaquera aduaida.

BΛ djababa cadjiruada osira sãwã oida bΛ

Luca 17:3

¹⁵ BΛ djababa bΛda biẽ oibΛrΛ, idjima wãpeda bãduba panΛne ibiadeba quẽãdua. Idjia bΛ bedeada ãjãsira bãrãra ibiadia. ¹⁶ BaribΛrΛ bΛ bedeara ãjãẽbΛrΛ, ãberãda aba wa umé idjima ededua. Mañrãba jaraãia jũma bΛa jara bΛra wãrãda.‡ ¹⁷ ãdjia jarabΛdara idjia ãrĩ quĩrããẽbΛrΛ, ãcõrẽ ãjã beara jũma abaa trλpeda ãdjirãa mañnebemada jaradua. BaribΛrΛ ãcõrẽ ãjã beaba jarabΛdara ãrĩ quĩrããẽbΛrΛ, idjira ãcõrẽ adua bΛ quĩrãca wa Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebari quĩrãca igaradua. ¹⁸ Wãrã arada mΛa jaraya: bãrãba nañ ãjũãne iduaribidaẽra ãcõrẽ bajãne bΛ bida iduaribiã. Idjaba bãrãba nañ ãjũãne iduaribi panΛra ãcõrẽ bajãne bΛ bida iduaribiya.

* **18:6** Yu waibΛa. Griego bedeade “burro yu” bΛ bΛa. † **18:11** Griego bedeade zocãrã cartade mañ versículora neã. ‡ **18:16** Deuteronomio 19:15; 1 Timoteo 5:19. Mañrãba. Griego bedeade bΛ bΛa: “ãberã umé wa ãbea panΛba.”

19-20 Naĩda mĩa jaraya: mĩ ĩjã panɔda umé wa ũbea ābaa dji jɔre panɔne mĩ sida mama baya. Maĩ bẽrã bãrãnebemada umé naĩ ĩjũãne mĩ Zezaa iwidiidi carea bedeã audibɔrɔ, bãrãba iwidiɔɔdara mĩ Zeza bajãne bɔba oya.–

Cadjirua quĩrãdoãẽ badadebema ne jara bɔ

21 Maĩbe Jesu caita zepeda Pedroba iwidiisia:

–Mĩ Boro, mĩ djababa mĩ biẽ obɔrɔde ĩbarima jũmasãwã quĩrãdoaida bɔ? ĩbarima siete bia bɔca?–

22 Jesuba panusia:

–Mĩa jaraya: barima sietebe mãwã oiẽ bɔa ãtebɔrɔ 77 oida bɔa.Š

23 Bajãne bɔba ĩberãrã pe erobɔra naĩ quĩrãca bɔa: ĩberãrã boroda basia. Ewari aba mã boroba quĩrã basia idjiare beaba idjia parata diaɔara jẽda diaɔida. 24 Mãwã bɔde aba enesidaa. Maĩ ĩberãba dji boroa paratada waibɔa jẽda diaɔida basia. 25 Maĩne idjia cãrẽba jẽda diaɔida neẽ basia. Maĩ bẽrã dji boroba idji parata edai carea mã ĩberãda, dji quimada, dji warrarã sida nẽdobuei basia djãrã nezocada beaɔamãrẽã. Jũma mã ĩberãba erobɔ sida nẽdobuei basia. 26 Maĩne ĩberãra chĩrãborode cobepeda dji boroa nãwã bedeã djuburiasia: “Mĩ boro, mĩ quĩrã djuburia jããdua. Mĩa bɔa jũma jẽda diaya.” 27 Maĩne quĩrã djuburiaɔeba dji boroba jũma dji ĩberãba diaɔida baɔara quĩrãdoapeɔa idjira ĩdrɔ basia.

28 Maĩbe ĩberãra wãsia. Wãbɔrɔde idji boroare bɔda aba unusia. Maĩgɔba idjia paratada mãrĩ jẽda diaɔida basia. Maĩra osãga jidapeɔa jarasia: “Mĩa diaɔida bɔra diaɔua.” 29 Dewarabemaba idji quĩrãpita chĩrãborode cobepeda jarasia: “Mĩ quĩrã djuburia jããdua. Mĩa bɔa jũma jẽda diaya.” 30 Baribɔrɔ quĩrã djuburiaẽ basia, ãtebɔrɔ preso bɔbisia aba idjia diaɔida baɔara jũma diabɔrɔɔdaa.

31 Dji boroare beaba mãra unusidaa. Maĩ carea bio sopuasidaa. Wãnapeda dji boroa jũma nẽbɔrɔsidaa. 32 Dji boroba mã ĩberãra idji quĩrãpita trãpeɔa nãwã jarasia: “ĩbɔra nezoca cadjiruaa! Bɔa bedeã djuburiaside bɔa jẽda diaɔida baɔara ĩmĩa jũma quĩrãdoasiẽca? 33 Maĩda ĩcãrẽ cãrẽã dewarabemara quĩrã djuburiaẽ basi?” 34 Dji borora bio quĩrũ bɔ bẽrã mã ĩberãra preso biẽ obadarã jɔwaeda bɔsia aba idjia jẽda diaɔida baɔara jũma diabɔrɔɔdaa.–

35 Maĩbe Jesuba jarasia:

–Ara mã quĩrãca bãrã djabarãba biẽ opedaɔada bãrãba soɔeba quĩrãdoadaẽbɔrɔ, mĩ Zeza bajãne bɔba jũma bãrãra biẽ bɔya.–

19

Jesuba mĩa amaira biẽ bɔada aɔa

Marco 10:1-12; Luca 16:18

1 Mãwã jaraɔacarea Jesura Galilea druadeba Judea druadaa wãsia Jordaĩ do quĩrãare. 2 Zocãrã ĩberãrãba idjira ĩpẽsidaa. Mama dji cacua biẽ queɔeara jũma biabisia. 3 Mãwã bɔde ãcɔrɔ pariseorãda zesidaa idjira biẽ bedeabiɔi cawaya. Maĩgɔrãba iwidiisidaa:

–ĩUmaquĩrãba dji quimada baridua carea amaida bɔca?–

4 Jesuba panusia:

–ĩBãrãba Ācõrẽ Bedeade acɔacaca? Naĩ ĩjũã oside Ācõrẽba umaquĩrãda, wẽrã sida osia.* 5 Idjaba jarasia: “Maĩ carea umaquĩrãba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ābaa beya. Mãwã cacua aba bɔ quĩrãca

Š 18:22 77. Griego bedeade “setenta veces siete” bɔ bɔa. Jesuba jara bɔa dadji biẽ obɔdara jũma quĩrãdoaidida panɔda. * 19:4 Genesi 1:27.

panania.”† 6 Ādjira umé panlĕa, ātebΛrΛ cacua aba bΛ quĩrĕca panΛa. Maļ bĕrĕ Ācōrĕba ābaa bΛdara dji amanacara panΛa.–

7 Maļ carea ādjirĕba iwĩdisĩdaa:

–Māwĕra Moiseba ĳcĕrĕ cĕrĕ ĕasi abaΛba idji wĕrĕa carta mĩā amainebe-mada diaibΛrΛ amaida bΛda?–‡

8 Jesuba panusia:

–Bĕrĕra cΛwΛrΛ zarea bea bĕrĕ Moiseba māwĕ iduaribisia. BaribΛrΛ Ācōrĕba naļ ĕjũā oside māwĕ quĩrĕĕ basia. 9 Mĕa jaraya: bariduaba idji wĕrĕ daunemaĕ bΛda amapeda dewara wĕrĕda edaibΛrΛ, maļ umaquĩrĕra daunema bΛa. [Idjia amana wĕrĕda dewara umaquĩrĕba edaibΛrΛ maļ umaquĩrĕ sida daunema bΛa.]–§

10 Maļne Jesu ume nĩbabadarĕba idjĕa jarasĩdaa:

–Māwĕ baibΛrΛ, biara bΛa quima edaĕda.–

11 Maļ carea Jesuba jarasia:

–Jũmarĕba quima edaĕ crĕchara poya droadaĕa. Ababe Ācōrĕba maļ crĕchada diaibΛrΛ poya deu baya. 12 ΛcΛrΛba poya warra ođaca māwĕ topedada bĕrĕ. ΛcΛrΛ māwĕ bea warra orĕnamĕrĕ ĕgo opedada bĕrĕ. Idjaba ĕcΛrΛba quima edaira crĕchadaca biara ādji Boro Bajĕne BΛ itea ne ođi carea.* Bĕrĕda poya deu beađibΛrΛ, māwĕ beađadua.–

Jesuba warra zaquerĕ bia jara bΛda

Marco 10:13-16; Luca 18:15-17

13 Maļbe ĕberĕrĕba warra zaquerĕda Jesumaa enesĩdaa idji jΛwara ādjirĕ ĕrĕ bΛpeda Ācōrĕa iwĩdimĕrĕ. BaribΛrΛ Jesu ume nĩbabadarĕba djibarirĕda quĕĕsĩdaa. 14 Maļ carea Jesuba jarasia:

–Idu warra zaquerĕra mĕmaa zebĩdadua, Bajĕne BΛba pe erobΛdebemara ādjirĕ quĩrĕca panΛ bĕrĕ.–

15 Maļbe idji jΛwara warra zaquerĕ ĕrĕ bΛpeda wĕsia.

Parata bara bΛ Jesu ume bedeadu

Marco 10:17-31; Luca 18:18-30

16 Ewari aba cũdrada Jesumaa zesia. Maļ cũdraba iwĩdisia:

–Jaradiabari, Ācōrĕ ume ewariza zocai bai carea ĳmĕa cĕrĕ biada oida bΛ?–†

17 Jesuba panusia:

–ĳCĕrĕ cĕrĕ mĕa biadebemada iwĩdi bΛ?‡ Ni abaΛda dji biaĕa, ababe ĀcōrĕdrΛ dji bĕaa. BΛda Ācōrĕ ume ewariza zocai ba quĩrĕ bΛbΛrΛ, idjia obi bΛ bedeadu ĩjĕ odu.–

18-19 Idjia iwĩdisia:

–ĳSĕĕgΛda?–

Jesuba jarasia:

–Mĩā bearĕdua, daunemarĕdua, ne drΛarĕdua, sewadeba djĕrĕra biĕ jararĕdua, bΛ zezara, bΛ papa sida wayadua,§ idjaba djĕrĕra quĩrĕdua ara bΛdji quĩrĕ bΛ quĩrĕca.–*

20 Cũdraba jarasia:

–Jũma maĕgΛra ĩjĕ o bΛa.† Mĕa ĳwadi cĕrĕda oĕ bΛ?–

21 Maļne Jesuba idjĕa jarasia:

† 19:5 Genesi 2:24. ‡ 19:7 Deuteronomio 24:1-4. § 19:9 Griego bedeadu ĕcΛrΛ cartade bedea corchetede bΛra neĕa. * 19:12 1 Corinto 7:1-9. † 19:16 Griego bedeadu ĕcΛrΛ cartade “Jaradiabari Bia” bΛ bΛa. ‡ 19:17 BΛa ĳcĕrĕ cĕrĕ mĕa biadebemada iwĩdi bΛ? Griego bedeadu ĕcΛrΛ cartade nĕwĕ bΛ bΛa: “ĳCĕrĕ cĕrĕ mĕra dji biaada a bΛ?” § 19:18-19 Exodo 20:12-16. * 19:18-19 Levitico 19:18. † 19:20 Jũma maĕgΛra ĩjĕ o bΛa. Griego bedeadu ĕcΛrΛ cartade idjaba “cũdra edaΛba” bΛ bΛa.

-Bada wārāda jipa ba quĩrĩã ßabara, ßa erobara jũma nēdobuede wāpeda dji paratara ne neẽ quedeaa diadua. Māwā nebiada bajāne erobaya. Mañbe mñ ume nĩbade zedua.-

²² Cũdraba mañ ũrĩpeda sopua ßesia bio bara ßa bērã. Ara mañda wāsia.
²³ Mañne Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

-Wārāda bio zarea ßa eberã ne bara ßaba Ācōrēra idji Boroda ßa carea.

²⁴ Wayacusa mñ jaraya: parata bara ßaba Ācōrēra idji Boroda ßa cāyābara cameyoda āguja uride eða wāichaara ßa.-

²⁵ Mañne idji ume nĩbabadarãba cawa crĩchadaẽ basia. Ācōrēba ne bara ßeara bia pe erobada crĩcha panasidaa. Ādjirãba iwidisidaa:

-Māwāra Ācōrēba ¿caidrã edrã edai?-

²⁶ Jesuba ādjirã acãpeda jarasia:

-Ēberãba māwā poya ocaa baribara Ācōrēmaarã oicha ßa.-

²⁷ Mañne Pedroba Jesua jarasia:

-Ba ěpēni carea daiba ne jũmada amesidaa. ¿Māẽteara cārēda edadi?-

²⁸ Jesuba panusia:

-Wārã arada mñ jaraya: Ācōrēba ne jũma djiwidi oi ewaride mñ, Nañ Djara Edadara mñ bugue biya quirude chũmeya. Mañne bārã mñ ume nĩnara doce buguede chũpanenia Israeldeba yōpedada doce purudebema bororãda ßeadi bērã. ²⁹ Mñ carea bariduaba idji deda, djabarãda, djabawērãrãda, zezada, papada, quimada, warrarãda, ějũda ameibara, idjia amena cāyābara cien edaya idjaba Ācōrē ume ewariza zocai ßaya.† ³⁰ Māwā dji jĩrũarebemada dji nabemarãda ßeadia, dji nabemarãda dji jĩrũarebemada ßeadia.

20

Uva néudebema ne jara ßa

¹ Ācōrēba eberãrã pe erobara nañ quĩrãca ßa. Néu djibarida ßesia. Ewari aba diapededa eberãrãda idji uva néude trajadamãrã jara de wāsia. ² Acãra eberãrã ume bedea ßasia ewari abaa carea paratada diaida. Mañbe ādjirãra idji uva néudaa trajade wãbisia.

³ Amãdau ãra babara de djibarira wayacusa purudaa wāsia. Mama eberãrã bari beada dewara unusia. ⁴ Ādjirãa jarasia: “Bārã sida mñ néude trajade wãnadua. Mañbari mñ paratada aride diaya.” Ara mañda wāsidaa. ⁵ Umatipa idjaba amãdau buyadacarea djibariba abarica osia. ⁶ Mañbe amãdau baebode wayacusa purudaa wāsia. Ēberãrã bari beada dewara unupeda iwidisia: “¿Cārē cārēã idi trajadaẽ pan?” ⁷ Ādjirãba panusidaa: “Ni ababa daia trajada dia daẽ pan bērã.” Mañne idjia jarasia: “Bārã sida mñ néudaa trajade wãnadua. Mañbari mñ paratada aride diaya.”*

⁸ Queubode djibariba trajudebema boroa jarasia: “Dji traja panara trãcuapeda ādji trajapedadabari paratada diadua. Dji jĩrũare zepedadarã naãrã diadua. Naãrã zepedadarã jĩrũare diadua.” ⁹ Amãdau baebode trajade wã pananara dji boromaa zesidaa. Mañne ādjiza ewari aba daucha trajada quĩrãca edasidaa. ¹⁰ Mañ bērã dji naãrã trajade wã panana zesidade crĩchasidaa parata waibara edadida baribara abarica edasidaa. ¹¹ Mañ carea néu djibari ume biẽ duanesidaa. ¹² Nãwã jarasidaa: “Jã jĩrũare zepedadara hora ababe trajasidaa, baribara ßa dairã dia da quĩrãca ādjirãa bida diasia. Dairãra beseade ewari daucha trajasidaa.” ¹³ Baribara néu djibariba abaa

† 19:29 Quima. Griego bedede acãra cartade mañra neña.

* 20:7 Mañbari mñ paratada aride diaya.

† Griego bedede acãra cartade mañra neña.

jarasia: “Ache, m̄a b̄ara jipa o b̄a. ¿B̄ara m̄ ume beɗea b̄asiēca ewari ababema parata carea trajaida? ¹⁴ B̄a paratara edapeɗa w̄aɗua. M̄a b̄a diaɗa quĩr̄a dji jĩr̄ũare traja pananaa dia quĩr̄iã b̄a. ¹⁵ ¿B̄amaarã m̄ paratara m̄djia o quĩr̄iã b̄a quĩr̄a oiē b̄a? M̄ra ēberã bia b̄erã ¿b̄ara biē n̄m̄ca?”

¹⁶ Ara mañ quĩr̄a dji jĩr̄ũarebemada dji nabemarãda beaɗia, dji nabemarãda dji jĩr̄ũarebemada beaɗia.-†

Jesuba idji beaɗidebema waya jarada

Marco 10:32-34; Luca 18:31-34

¹⁷ Jesu Jerusaleñnaa w̄ab̄ar̄aɗe zocãrã ēberãrãda idji ume w̄asiɗaa. Mañne idji ume n̄babadarã doce pan̄aɗa j̄igabe edepeɗa ãdjirãa jarasia:

¹⁸ -Ūr̄inaɗua, dadjirãa Jerusaleñnaa w̄ab̄aɗaa. Jãma ab̄aɗa m̄, Nañ Djara Edaɗara jidabiya sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadarã biɗa cawa oɗamãrẽã. ãdjirãba jaradia m̄ra beuida b̄aɗa. ¹⁹ Mañbe m̄ra judiorãeã diaɗia. Mañgarãba m̄ra ipiɗa biē jarapeɗa, uɗapeɗa crude cachieɗia. Barib̄ar̄a ewari ũbeaɗe m̄ra ãrẽbaya.-

Zebedeo warrarãba iwidipeɗaɗa

Marco 10:35-45

²⁰ M̄wãnacarea Zebedeo quimada, idji warrarã siɗa Jesumaa zesidaa. Mañ w̄erãba Jesua beɗea djuburiai carea idji quĩr̄apita chĩr̄aboroɗe cobesia.

²¹ Mañne Jesuba iwidisia:

-B̄a ¿cãrẽda quĩr̄iã b̄a?-

Idjia panusia:

-B̄a jũmarã boroda beb̄ar̄aɗe za m̄ warrarã umé pan̄aɗa aba b̄a j̄awa araare, aba b̄a j̄awa ac̄are b̄aɗua.-

²² Mañne Jesuba jarasia:

-Bãrãba adua pan̄a cãrẽda iwidi pan̄aɗa. M̄ra bio bia m̄gaya. ¿Bãrã siɗa ara mañ quĩr̄a bia m̄gaɗi carea pan̄aɗa?-‡

ãdjia panusidaa:

-Mãe, bia m̄gaɗi carea pan̄a.-

²³ Mañne Jesuba jarasia:

-Bãrã siɗa wãrãda m̄ quĩr̄a bia m̄gaɗia. § Barib̄ar̄a m̄ j̄awa araare, m̄ j̄awa ac̄are chũpananida m̄a poya diaeã. M̄ Zezab̄ar̄a mama chũpananida ero b̄a.-

²⁴ Santiagoba, Juañ ume iwidipeɗaɗa waabema die pan̄aɗa ũr̄isidaɗe ãdji ume quĩr̄usidaa. ²⁵ Mañne Jesuba ãdjirã tr̄cuapeɗa jarasia:

-Bãrãba cawa pan̄a nañ ējũãnebema bororãba ãdji ēberãrãra jũmawãyã zocabadada. ãdjirãba unubibadaa ãdjia jarab̄aɗara jũmarãba ãjã oɗida pan̄aɗa.

²⁶ Barib̄ar̄a bãrãra m̄wã beaɗiē pan̄a. Bãrãnebemada dji dromada b̄a quĩr̄iã b̄ab̄ar̄a waabemarã nezocada b̄aɗa b̄a. ²⁷ Dji dromaara b̄a quĩr̄iã b̄ara jũmarã cãyãbara eɗaara b̄aɗa b̄a. ²⁸ Mañ quĩr̄a m̄, Nañ Djara Edaɗara zeē b̄a ēberãrã m̄ nezocarãda beaɗamãrẽã. Åteb̄ar̄a ze b̄a ēberãrã nezocada b̄a carea. M̄wã m̄ra beuya zocãrã ēberãrãda eɗr̄a b̄a carea.-

Jesuba dauberrea bea umé biabida

Marco 10:46-52; Luca 18:35-43

† **20:16** Griego beɗeaɗe ãc̄ar̄a cartade idjaba b̄a b̄a: “ãc̄orẽba zocãrã tr̄ b̄a, m̄wãm̄ina zocãrãeɗe edaya.” ‡ **20:22** Griego beɗeaɗe nãwã b̄a b̄a: “¿Bãrãra m̄ borocuedi quĩr̄a borocuedica? ¿M̄a doida b̄ara bãrã biɗa poya doɗica?” § **20:23** Jesuba jarada quĩr̄a wãrãda m̄wãsia. Hecho 12:1-3; Apocalipsi 1:9.

²⁹ Jerico purudeba ēdrāsidade Jesu caidu ēberārāda zocārā wāsidaa. ³⁰ Māwā wānane dauberrea panada umé o icawa chūpanasidaa. Jesu ādji caita wābrada ūrīsidade nāwā biasidaa:

–jDai Boro, Davideba zeda, दौरा quĩrā djuburiadua!–

³¹ Mañne ēberārāba ādjira chupeadamārēã quēāsidaa, baribara ādjia wetara biasidaa:

–jDai Boro, Davideba zeda, दौरा quĩrā djuburiadua!–

³² Mañbe Jesura nūmesia. Ādjira trāpeda iwidisia:

–¿Cārēda quĩrā panā māa oida?–

³³ Ādjia jarasidaa:

–Dai Boro, quĩrā panā dai dauba unu beida.–

³⁴ Jesuba ādjira mīã djuburi ununa bēã ādji daura tāsia. Ara mañda unu panenapeda Jesu ume wāsidaa.

21

Jesu Jerusaleñe jũēna

Marco 11:1-11; Luca 19:28-40; Juañ 12:12-19

¹ Jerusaleñ caita jũēbadae Betpague purude Olivo eya carra jũesidaa. Mañne Jesuba idji ume nĩbabadarāda umé purudaa diabuesia. ² Ādjia nāwā jarasia:

–Dadjirā quĩrāpe ba purudaa wānada. Ara jũēbadae burro wērā warra bara bada jã nūmada ununia. Ēã edadapeda umena māmaa enenada. ³ Abaaba bārāã cārē cārēã māwā o panada iwidibara, nāwā jaraadua: “Dadjia Boroba quĩrā ba. Baribara nane jēda diabueya.”–

⁴ Mañgāra māwāsia Ācōrēneba bedeabariba jaraada quĩrāca. Nāwā jarasia:

⁵ Sioñ purudebemarāã nāwā jaraadua:

Acadua, bārā boroda burro ãrã bārāmaa zebara.

Dji droma quĩrāca zeã ba. Burro zaque ãrã zebara.*

⁶ Ara mañda Jesu ume nĩbabadarā umé panara wānapeda Jesuba jaraada quĩrāca osidaa. ⁷ Burro wērāra, dji warra sida Jesumaa edadapeda ādjia cacuade jã panara burro ãrã basidaa. Mañbe Jesura ãrã chūmesia Jerusaleñ purudaa wāi carea. ⁸ Ēberārā cābana cuabusiba Jesu bia edadi carea ādjia cacuade jã panara ode tōcua wāsidaa. Dewararāba bacuru jawate quedua bara beada ba tucadapeda ode bacua wāsidaa. ⁹ Mañne zocārā ēberārā idji na nĩnaba, caidu zebada bida nāwā ba ga duanasidaa:

jBio bia quirua Davideba zedara!

jBio bia ba Ācōrē trāneba zebara!† jBio bia quirua Bajāne Bāra!

¹⁰ Jesu Jerusaleñe jũeside purura ba ga duanesia. Nāwā iwidibadidaa:

–Idjira ¿caida jāwā ba?–

¹¹ Iwidibadaza Jesu ume zepedarāba panubadidaa:

–Jāñgāra Jesua, Ācōrēneba bedeabaria. Idjira Nazare purudebema, Galilea druadebema.–

Jesuba ne nēdobuebadarā ãyã jarecuada

Marco 11:15-19; Luca 19:45-48; Juañ 2:13-22

¹² Māwānacarea Jesura Ācōrē de dromanaa wāsia. Mama dajada Ācōrēã diaedi careabema nēdobuebadarāda unusia. Ne nēdo bea sida zocārā duanasidaa. Idjaba ãcāra ba Ācōrē de dromane diaida ba paratara dji druã ãiba zebadarāã nēba nēdobuebadidaa ãibema paratara diacara panana

* **21:5** Zacaria 9:9. † **21:9** Salmo 118:25-26. Bio bia quirua. Arameo bedeade jarabadaa “Hosana.”

bērã. Mãwã duanane Jesuba ãdjirãra jũma ãyã jãretacuasia.‡ Dji parata nêdobuebadarã mesa beada, puchirã nêdobuebadarã bugue sida jũma coracuasia. ¹³ ãdjirãra nãwã jarasia:

-Ãcõrẽ Bedeade nãwã bã bã: “Mã dera dji iwidibada de adia.” Baribãra bãrãba “ne drãabadarã mĩrũbada uria” quĩrãca eropanã.-§

¹⁴ Jesu ãcõrẽ de droma dajada básiðe dauberrea beada, jĩrũ biẽ bea sida idjima zesesidaa. Mãne ãdjirãra biabicusasia. ¹⁵ Baribãra Jesuba mama ne ununaca o bãda sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabadarã bida biẽ unusidaa.* Mãwã duanane warrarãba Jesua nãwã jĩgua jara panasidaa: “¡Bio bia quirua Davideba zedara!” Mã ãrĩbãdãde sacerdote bororãda, judiorã ley jaradiabadarã sida quĩrũsidaa. ¹⁶ ãdjirãba Jesua nãwã jarasidaa:

-¿Mãwãra naã warrarãba jara duanãda bã bia ãrĩ bãca?-

Jesuba panusia:

-Mãẽ. ¿Bãrãba naã bedeara acãdacaca?

Bã warrarãda, ju do queda sida bãsia bã bia bedeadamãrẽã.-†

¹⁷ Mãbe Jesuba ãdjirã amepeda Jerusaleãneba Betanianaa cãine wãsia.

Higojõ purruba nũmena

Marco 11:12-14, 20-26

¹⁸ Nurẽma diapeda Jesura wayacusa Jerusaleãnaa wãsia. Wãbãra de jarra nũmesia. ¹⁹ Mãne higojõda o caita unusia. Baribãra araa jũsidede queda awa nũmãda unusia.‡ Mã carea higojõda jarasia:

-¡Bãra waa zauẽ baya!-

Ara mãda higojõra purrubasia. ²⁰ Jesu ume nĩbabadarãba mã unusidaðe cawa crĩchadaẽ bẽrã iwidisidaa:

-¿Sãwãerã jãã higojõra abeda purrubasi?-

²¹ Jesuba panusia:

-Wãrã arada mã jaraya: bãrãba iwidẽ panãra ãcõrẽba wãrãda oida jãñibãra, idjaba poya oẽda crĩchadaẽbãra, mã jãã higojõ oẽda cãyãbara waibãra odia. Bãrãba za bã eyaa namaãba pusade tẽũne wãduada adibãra, bãrãba jarabãda quĩrãca mãwãya. ²² Bãrãba ãcõrẽa iwidibãdara wãrãda edadida jãñibãra, edadia.-

¿Cai trãneba Jesuba jaradia bã?

Marco 11:27-33; Luca 20:1-8

²³ Jesura waya ãcõrẽ de droma caita jũepeda jaradia besia. Mãwã bãde sacerdote bororãda, judiorã dji dromarã sida idjima zesidaa. ãdjirãba idjia iwidisidaa:

-Bã nama o bãra ¿caiba obi bã?--§

²⁴ Jesuba panusia:

-Mã bida bãrã iwidia. Bãrãba panusidara mã jaraya caiba mã mãwã obi bãda. ²⁵ ¿Caiba Juaãra diabuesi borocuemãrẽã?* ¿Ëberãba wa Bajãne Bãba?-

‡ **21:12** Zacaria 14:21. § **21:13** Mã dera dji iwidibada de adia. Isaia 56:7. Ne drãabadarã mĩrũbada uria. Jeremia 7:11. * **21:15** 2 Samuel 5:8 carea judiorãba jarabadjidaa dauberrea beada, jĩrũ biẽ bea sida ãcõrẽ de dromanaa wãcara panãda. † **21:16** Salmo 8:2. ‡ **21:19** Israel druade higojõ dji ca zaqueda marzo jedecode, abrilde bida codida panã. Dji ca zaquera ununibãra cawabadaa junione mããrĩ zauida idjaba agostodeba abã octubreda waibãra zauida. Baribãra Jesuba queda awa ununa bẽrã cawasia jũma mã poade higojõra zauẽda. § **21:23** Bã nama o bãra. Mãgãba jara bãca bã Jesuba ne nêdobuebadarã ãyã jãrecuadada. Baribãra ãibẽrã jara bã sãwã Jesura Jerusaleãne jũenada, idjia dauberrea bea, jĩrũ biẽ bea sida ãcõrẽ de droma caita biabidada, wa purua jaradia bãda. * **21:25** Mateo 3:1-12; Juaã 1:6-28.

Mañne ara ädjiduba jara duanesidaa:

-Bajãne Ðaba diabuesidaa adibara, idjia jaraya: “Mañda çcãrẽ cãrẽã ijãnaẽ basi?” ²⁶ Baribara çsãwã jaradi ëberãba diabuesida?-

Ädjia mãwã jara panasidaa purura waya panã bërã. Purumaarã Juaãra Äcõrẽneba bedeabari basía. ²⁷ Mañ bërã Jesua jarasidaa:

-Daiba adua panã.-

Mañne Jesuba jarasia:

-Mãẽteara mãã biãã bãrãã jaraẽa caiba mãã jãwã obi ðãã.-

Warra umé panãnebema

²⁸ Mãwã duane Jesuba sacerdote bororãã, judiorã dji dromarãã biãã jarasia:

-Bãrãba nañ ne jara ðãdebemada çsãwã crĩcha panã? Ëberãda basia. Mañ ëberãba warrada umé erobasia. Ewari aba dji nabemaa nãwã jarasia: “Warra, nane mã nãude trajade wãdua.” ²⁹ Mañne dji warraba panusia: “Mãra wãã!” Baribara jãda crĩchapeda trajade wãsia. ³⁰ Idjaba dewarabemaa dji zezaba abarida jarasia. Mañne dji warraba panusia: “Bia ðãã, zeza, mãra wãya,” baribara wãẽ basía. ³¹ Mããba bãrãmaarã çsããgãba dji zezaba quĩrãã badara ijã osi?-

Ädjirãba panusidaa:

-Dji nabemaba.-

Mañne Jesuba ädjirãã jarasia:

-Mãẽ. Baribara wãrã arada mãã jaraya: Romanebema boro itea parata jara pebadarãda, wërãã auãua ðea sida bãrã cãyãbara Äcõrẽ purudebemarãda beãdia. ³² Bãrã jipa nĩbadamãrẽã Juaãba jaradiade zesia, mãwãmĩna ijãnaẽ basía. Baribara Romanebema boro itea parata jara pebadarãba, wërãã auãua ðea biãã ijãsidea. Idjaba bãrãba mããra unusidamĩna ijãni carea jãda crĩchadaẽ basía.-

Djãrã néu acãbadadebema ne jara ðã

Marco 12:1-12; Luca 20:9-19

³³ Ürĩnãdua. Dewarãdeba ne jaraya. Ëberãda basia. Ewari aba mãã ëberãba uvada upeda idji néura mõgaraba auãu jũrã casía. Uva ða piabari sida osia. Idjaba ðeda ãã osia mamaãba jũma acã carea. Mããbe idji néura ãããã ëberãã jãwaeda basia. Ädjirã ume beãea basia néu zaubarãde jũmasãwã idjia diãdida panãda. Mãwã beãea ðãpeda djibarira dewara druãdaã wãsia. ³⁴ Mããbe uva jara baboãde djibariba idji nezocarãda diabuesia néudebema idjia diãdida panãra edade wãnamãrẽã. ³⁵ Mañne dji néu acã panãba idji nezocarãra jidacuasidaa. Aba puosidaa, aba beasidaa, idjaba aba mõgaraba tabari jãretasidaa. ³⁶ Mãwãnacarea djibariba dewara nezocarãda diabuesia. Mããgãrãra dji naãrã wãpedada cãyãbara cãbanaara panasidaa, baribara néu acã panãba ädjirãã sida abari quĩrãca biẽ osidaa.

³⁷ Jĩrũare djibariba idji warrada ädjirãmaa diabuesia. Nãwã crĩchasia: “Mã warradrã wayadia.” ³⁸ Baribara ädjirãba mãã warra unusidade ara ädjiduba jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erobãra jũma edaya. ¡Idjira beatãdia! Mãwããããã dji ëjũãra dadjirã itea beya.” ³⁹ Ara mããda warrara jidãdãpeda néu ãã ededãpeda beasidaa. ⁴⁰ Jããbe djibari zebãããde idji néu acã panãra çsãwã obã?-

⁴¹ Mañne sacerdote bororãba, judiorã dji dromarãã biãã nãwã panusidaa:

-Idjia quĩrã djuburia neẽ mãã ëberãã cadjiruarãra beãpeda dewara ëberããã ume beãea ðããã idji néu acããdamãrẽã. Mããgãã ëberãããã idji néudebema diãdida panãra uva jara diãdia.-

42-43 Mañne Jesuba ãdjía jarasia:

-Ãcõrêba bārã cāyābara dewararāda pe erobeya. Maḷgārābārā idjia quĩrĩã b̄ara odia. Bārāba ¿Ãcõrê Bedeade ac̄eacaca? Nāwã jara b̄a:

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara b̄ada besia.

Dadjirã Boroba māwã oda b̄erã dadjirãmaarã bio biya quirua.†

44 Bariduada maḷ mōgara ḷrḷ baeibārā abeda jūma b̄agazoaya, idjaba maḷ mōgarada ab̄aḷ ḷrḷ baeibārā dji ēberāra pepedea tabeya.‡

45 Sacerdote bororāba, pariseorã bida maḷ ne jaradara ũrĩside cawasidea Jesuba ãdjidebemada bedeã b̄ada. 46 Maḷ carea ãdjirãba Jesura jida quĩrĩã panasidea. Baribārā puruda waya panḷ b̄erã idu b̄asidea. Puruba cr̄icha basia Jesura ãcõrēneba bedeabarida.

22

Ne cobada waib̄adeba ne jara b̄a

Luca 14:15-24

1 Jesuba wayacusa sacerdote bororã, judiorã dji dromarã bida dewara ne jara b̄adeba jarasia:

2 -Ãcõrêba ēberārã pe erob̄ara naḷ quĩrãca b̄a: ēberārã boroda basia. Idji warrada quima edabārā b̄erã b̄asriã ne cobada waib̄ada obisia. 3 Idji nezocarãda wābisida idjia j̄aredarã tr̄ānamārẽã. Baribārā ze quĩrĩãnaẽ basia.

4 Maḷbe dewara nezocarã wābibārāde nāwã jarasia: “M̄a j̄aredarã jaradadua pacada, dewara animarã boreguea bea sida beapeda codira jūma o erob̄ada. ãdjirã jaradadua jūma wi nūmḷ b̄erã m̄ warra quima edabārā carea b̄asriã ne codimaa zedamārẽã.” 5 Baribārā idjia j̄aredarãba ḷjãnaẽ basia. Ab̄ada idji ējūã ac̄e wāsia. Dewarada idji ne nēdobuebarimaa wāsia. 6 Ḷcārāba dji boro nezocarãra jidadapeda puodapeda beasidea. 7 Maḷ carea dji borora bio quĩrũsia. Idji sordaorãda wābigapeda maḷ m̄ã beapedadara quenanapeda ãdji purura babuseda.

8 Māwānacarea dji boroba idji nezocarã jarasia: “M̄ warra quima edabārā carea b̄asriã codira jūma wisia baribārā m̄a j̄aredarãra nama panani carea bia pananaẽ basia. 9 Maḷ carea dewara ēberārãda o beaza j̄arāde wānadua. Bārãba unub̄adarã jaradadua m̄ warra quima edabārā carea b̄asriã ne codimaa zedamārẽã.” 10 Ara maḷda idji nezocarãra o beaza wāsida. Ëberārã dji biarãda, dji cadjiruarã sida zocãrã j̄arasidea. Māwã de dromara ēberārãba bira nūmesia.

11 Dji boroba j̄arebidarã ac̄e wāsida ēberãda ab̄a unusia djio quima edab̄ada ewaride j̄badara j̄lẽ b̄ada. 12 Dji boroba maḷ ēberã iwĩdisia: “Ache, b̄ara ¿sāwã nama eda ze b̄a djio j̄lẽ b̄ada?” Dji ēberãra chupea besia. 13 Mañne dji boroba idji nezocarã jarasia: “Naḷ ēberã j̄wara, j̄rũ sida cab̄aradapeda dajadaa p̄ĩmane b̄atabuedadua. Mama beara aujĩã panania idjaba puaba quida ḷchia panania.” 14 ãcõrêba zocãrã tr̄ b̄a, māwām̄ina zocãrãẽbe edaya.-

¿Romanebema boro itea parata j̄arā peb̄adade diadida panaca?

Marco 12:13-17; Luca 20:20-26

15 Māwānacarea pariseorãra bedeã ausidaa Jesu biẽ bedeabidi carea. 16 Maḷ carea pariseorãba ãdji ume n̄ibadarãda, Herodeare bea sida Jesumaa dibuseda. Maḷgārãba Jesua jarasidea:

-Jaradiabari, daiba cawa panḷa b̄ara ēberã jipa b̄ada. B̄a wārã bedeã ãcõrê odebemada jūmarã jaradiabaria. Ni ab̄ada biara unuca b̄erã ni

† 21:42-43 Salmo 118:22-23. ‡ 21:44 Griego bedeade Ḷcārā cartade maḷ versículora neã. Mōgara. Ac̄dua Isaía 8:14-15; Daniel 2:34-35, 44-45.

ababba bía awara crīchabidacaa. ¹⁷ Māēteara naḷgḷdebemada sāwā crīcha bāda dairāa jaradua. Romanebema boro itea parata jḷḷḷ pebḷdaza ḷdadji judiorāba diadida bia bḷca wa biē bḷ?–

¹⁸ Idji biē odi carea māwā panḷra Jesuba cawa basia. Maḷ bēḷā jarasia:

–Bārā dji biaca bēarā, ḷcārē cārēā mḷra biē bedeabi quīrīā panḷ? ¹⁹ Parata pichi dadjia diabadada aba acḷbidadua.–

Ara maḷda parata pichida aba acḷbisidāa.* ²⁰ Jesuba acḷpeda iwīdisia:

–ḷCai quīrādarrada naḷ paratade bḷ? ḷCai trḷda bḷ?–

²¹ Ādjia panusidāa:

–Romanebema borodēda.–

Maḷbe Jesuba jarasia:

–Māwā baibḷḷḷ Romanebema borodēra Romanebema boroa diaḷadua, idjaba Ācōrēnera Ācōrēa diaḷadua.–

²² Maḷ ūrībḷdade cawa crīchadaē basía. Ara maḷda āyā wāsīdāa.

Beudarā ḷrēbaḷdebema Jesuba jarada

Marco 12:18-27; Luca 20:27-40

²³ Ara maḷ ewarīde ḷcḷḷḷ saduceorāda Jesumaa zesīdāa. Saduceorāba jarabadaa beupēḷadara ḷrēbaḷdacada.† Maḷ bēḷā Jesua nāwā jarasīdāa:

²⁴ –Jaradiabari, Moiseba jarasia ēberāda warra neē bḷde jaidaiḷḷḷ, idji djababa dji pēdra wērāra edaida bḷda dji djaba jaidāda itea warra unui carea.‡ ²⁵ Ewari aba dairā tāēna siete djabarāda panasīdāa. Dji nabemada quīma edasia baribḷḷḷ warra neē jaidāda bēḷā idjiarebemaba dji pēdra wērāra edasia. ²⁶ Baribḷḷḷ maḷ sīda warra neē jaidasia. Idjaba dji ūbeabema sīda abari quīrāca māwāsīa. Jūma maḷ siete panḷra abarīca māwāsīdāa.

²⁷ Māwānacarea dji wērā sīda jaidasia. ²⁸ Maḷ siete djabarāba abari wērāda edasīdāa. Māwāra ḷrēbaḷdi ewarīde ḷsāḷgḷba idjira erobei?–

²⁹ Maḷ carea Jesuba panusia:

–Bārāba Ācōrē Bedeada, idji ḷbḷa sīda adua panḷ bēḷā āi crīcha panḷa.

³⁰ Ūrīnadua. ḷrēbaḷdi ewarīde ēberāra quīma edadaēa ni quīma diaḷaēa, āteḷḷḷ Ācōrē bajānebema nezocarā quīrāca beadīa. ³¹ Ācōrēba beupēḷadarā ḷrēbaḷdebema jaradara ḷbārāba acḷḷacaca? ³² Nāwā jarasia: “Mḷra Abrahāḷ Ācōrēa, Isa Ācōrēa, idjaba Jacobo Ācōrēa.”§ Idjira beu bea Ācōrēēa, āteḷḷḷ zocai bea Ācōrēa.–

³³ Jesuba māwā jaradia bḷ ūrībḷdade ēberārāba cawa crīchadaē basía.

Ācōrēba obi bḷ bedeada dji dromaara bḷ

Marco 12:28-34

³⁴ Pariseorāba cawasīdāa Jesuba saduceorāra chupeabisīda. Maḷ carea ādjirāra ābaa dji jḷredapeḷa Jesumaa wāsīdāa. ³⁵ Aba judiorā ley jaradiabari basía.* Maḷgḷba Jesu biē bedeabi carea nāwā iwīdisia:

³⁶ –Jaradiabari, Ācōrēba obi bḷ bedeadebemara ḷsāḷgḷda dji dromaara bḷ?–

³⁷⁻³⁸ Jesuba nāwā panusia:

–Dji naārābema bedeaba nāwā jara bḷa: “Jūma bḷ soḷeba, jūma bḷ jau-redeba, idjaba jūma bḷ crīchadeba bḷ Boro Ācōrēa quīrīādua.”† Ācōrēba obi bḷ bedeadebemara maḷdrḷ dji dromaara bḷa. ³⁹ Idjaba maḷare bḷda abari quīrāca bḷa. Maḷgḷba nāwā jara bḷa: “Djārāra quīrīādua ara bḷdji quīrīā bḷ quīrāca.”‡ ⁴⁰ Maḷ crīcha droma umé panḷda dadjirāba ḷjā odīḷḷḷ, jūma

* **22:19** Parata pichi. Griego bedeade “denario” bḷ bḷa. † **22:23** Hecho 23:8. ‡ **22:24** Deuteronomio 25:5-10. § **22:32** Exodo 3:6. * **22:35** Judiorā ley jaradiabari basía. Maḷra griego bedeade ḷcḷḷḷ cartade neēa. † **22:37-38** Deuteronomio 6:4-5. ‡ **22:39** Levitico 19:18.

Ãcõrêba Moisea diada leyra idjaba Ãcõrêneba bedebadarãba b̂apedada sida odia.

Ãcõrêba êdr̂ edabari diai jaradara ¿cai warra?

Marco 12:35-37; Luca 20:41-44

⁴¹ Pariseorã wadi arima duane Jesuba ãdjirãa iwidisia:

⁴² –Bãrãmaarã Ãcõrêba êdr̂ edabari diai jaradara ¿caideba zeí?–

Ãdjirãba panusidaa:

–Davideba zeya.–

⁴³ Maãne Jesuba iwidisia:

–Mãwã baib̂r̂, Daviba ¿sãwãêrã Ãcõrê Jauredeba idjira m̂ Boroada asi? Daviba nãwã jarasia:

⁴⁴ Dadjirã Boroa m̂ boroa jarasia: m̂ ĵwa araare chũmedua aba b̂ ume dji quĩrũrã m̂a b̂ ĵwaeda b̂b̂r̂daa. §

⁴⁵ Ãcõrêba êdr̂ edabari diai jaradada Daviba m̂ Boroada asib̂r̂, ¿sãwã Davi warra bai?–

⁴⁶ Maãne ni ab̂aba Jesua poya panunaẽ basía. Idjaba maã ewarideba ãtaa idjía iwididira wayasidaa.

23

Jesuba pariseorã biẽ jarada

Marco 12:38-40; Luca 11:37-54; 20:45-47

¹ Mãwãnacarea Jesuba idji ume nĩbabadarãa, dewara eberãrãa bida nãwã jarasia:

² –Judiorã ley jaradiabadaba, pariseorã bida Moiseba jaradia badara jaradiabadaa. ³ Maã bẽrã ãdjirãba jarabadara jũma ãjã odadua. Barib̂r̂ ãdjirãba ara ãdjia jaradia pan̂ quĩrãca odacaa. Maã bẽrã ãdjirãba o pan̂ quĩrãca orãnadua. ⁴ ãdjirãba eberãrãa bedea zareada ãjã obibadaa ne ẑĝa ataubi pan̂ quĩrãca. Barib̂r̂ aride ãjã odamãrẽã ni maãrĩ bida carebadacaa.

⁵ ãdjirãba ne jũmada obadaa dewararãba bia ununamãrẽã. Ãcõrê bedea cartade badara buchaca zaquede eda b̂apeda ãdji dratude, ĵwapotode bida ĵbadaa. Barib̂r̂ dji buchacara joub̂a obadaa dewararãba bia ununamãrẽã. Idjaba maã carea ãdjia ĵbada ide jizojizoa drasoã beada cajudapeda ĵbadaa.* ⁶ ãbaa ne cob̂ade ãdjira dji dromarã chũmebadade chũme quĩrãbadaa. Judiorã dji ĵrebada dede bida ara maã quĩrãca obadaa. ⁷ Idjaba purude nĩnane quĩrãbadaa eberãrãba ãdjía wayaadeba “Mẽrã, Jaradiabari” adida.

⁸ Barib̂r̂ bãrãa jũmaena djabarã bẽrã idjaba Jaradiabarida aba eropan̂ bẽrã quĩrãniẽ pan̂a eberãrãba bãrãa “Jaradiabari” adida.† ⁹ Maã awara naã dudabema ni ab̂a “dai zeza” arãnadua, Zezada aba bajãne eropan̂ bẽrã. ¹⁰ Idjaba quĩrãrãnadua eberãrãba bãrãa “dai boro” adida, bãrã Borora ab̂r̂ b̂ bẽrã. Idjira Ãcõrêba êdr̂ edabari diai jaradaa. ¹¹ Bãrãnebemada dji dromaara b̂ra waabemarã nezocada baida b̂a. ¹² Bariduada dji dromaara ba quĩrã b̂b̂r̂ Ãcõrêba edaara b̂ya. Ab̂aba ara idjida edaara b̂ib̂r̂ Ãcõrêba dji dromaara b̂ya.

¹³ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca bearã, mã djuburi pan̂a Ãcõrêba cawa oi bẽrã! Bãrãba eberãrãa Ãcõrêba pe erob̂debemada idu

§ 22:44 Salmo 110:1. * 23:5 Deuteronomio 6:6-9; Numero 15:37-41. † 23:8 Jaradiabarida aba eropan̂a. Griego bedede ãĉ cartade maãare b̂ b̂a: “Idjira Critoa.”

cawabidacaa. Quĩrĩãnaẽ panΛ idjia bãrãra pe erobaida idjaba dewararãba mãwã quĩrĩã panΛ sida bãrãba iduaribidacaa.

¹⁴ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca ðearã, mã djoburi panΛ Æcõrẽba cawa oi bãrã! Pẽdra wẽrãrãba erobeara jũma jãrĩbadamĩna dji biarãda crĩchabidi carea jũmarã quĩrãpita dãrã Æcõrẽa iwidibadaa. Mã carea Æcõrẽba bãrãra biara cawa oya.‡

¹⁵ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca ðearã, mã djoburi panΛ Æcõrẽba cawa oi bãrã! Naĩ ãjũãne, pusade bida pΛrrΛabadaa bãrãba jaradia nĩnada abΛΛa ãjãbidi carea. BaribΛrΛ mã ãjãbΛrΛra bãrã cãyãbara biẽara ðepeda wetara tΛbΛ uruade baida bΛa.

¹⁶ ¡Bãrãra mã djoburi panΛ Æcõrẽba cawa oi bãrã! Dauberrea ðea quĩrãca panΛ. ¿Sãwã purura jipa pe ededi? Nãwã ãĩ jaradiabadaa: bariduaba Æcõrẽ de droma trãneba wãrãda ne oida jaraibΛrΛ, mãwã oẽ sida cadjiruaẽana abadaa. BaribΛrΛ Æcõrẽ dede bΛ oro trãneba ne oida jaraibΛrΛ, wãrãda oida bΛada abadaa. ¹⁷ ¡Bãrãra crĩcha neẽ ðeaa! ¡Dauberrea ðea quĩrãca panΛ! ¿Sããda biara bΛ? ¿Æcõrẽ de dromada dji oro cãyãbara biara bΛẽca? Mã orora Æcõrẽ itea bia bΛa ababe Æcõrẽ dede bΛ bãrã.

¹⁸ Bãrãba naĩ sida jarabadaa: “Bariduaba animarã babue diabada trãneba wãrãda ne oida jaraibΛrΛ, mãwã oẽ sida cadjiruaẽa. BaribΛrΛ dji animarã trãneba ne oida jaraibΛrΛ, wãrãda oida bΛa.” ¹⁹ ¡Bãrãra crĩcha neẽ ðeaa! ¡Dauberrea ðea quĩrãca panΛ!§ ¿Sããda biara bΛ? ¿Ne babue diabadada dji animarã cãyãbara biara bΛẽca? Mã animarãra Æcõrẽ itea bia bΛa ababe ne babue diabada ãrã bΛ bãrã.

²⁰ Ûrĩnadia: abΛbΛ ne babue diabada trãneba wãrãda ne oida jaraibΛrΛ, ababe mã trãneba mãwã oida jaraẽ bΛa. ÆtebΛrΛ mã ãrã bΛ animarã trãneba mãwã oida jara bΛa. ²¹ Mã awara abΛbΛ Æcõrẽ de droma trãneba wãrãda ne oida jaraibΛrΛ, ababe mã trãneba mãwã oida jaraẽ bΛa. ÆtebΛrΛ Æcõrẽ mã dede bΛ trãneba mãwã oida jara bΛa. ²² Mã awara abΛbΛ bajã trãneba wãrãda ne oida jaraibΛrΛ, Æcõrẽ bugue trãneba mãwã oida jara bΛa idjaba Æcõrẽ mama chũmΛ trãneba wãrãda ne oida jara bΛa.

²³⁻²⁴ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca ðearã, mã djoburi panΛ Æcõrẽba cawa oi bãrã! Burrumia sãbada quĩrãca Æcõrẽ leyde mããrĩara bΛda quĩrãcuia obadaa. Menta queduada, anĩ tada, comino sida die ewabΛdaza abΛ Æcõrẽa diabadada. BaribΛrΛ cameyo mĩbuebΛda quĩrãca Æcõrẽ leyde dji dromaara bΛda odacaa. Djãrã ume jipa odacaa, quĩrã djoburiadacaa, idjaba Æcõrẽra ãjãnacao. Bãrãba idjia ne diabΛda awara ¿cãrẽ cãrẽ mã sida odaẽ panΛ? ¡Dauberrea ðea quĩrãca panΛ! ¿Sãwã purura jipa pe ededi?

²⁵ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca ðearã, mã djoburi panΛ Æcõrẽba cawa oi bãrã! Bãrãba tazara, epedeco sida ãrãbemada quĩrãcuia sΛgΛbadaa, baribΛrΛ eda mititia bΛa. Ara mã quĩrãca bãrã soẽ ne jũmada ara bãdji itea eda quĩrãbadaa idjaba ne drΛabadaa. ²⁶ ¡Pariseo dauberre! Naãrã tazara, epedeco sida eda sΛgΛdua; mãwãbΛrΛ ãrãbema sida bia sΛgΛ baya.*

²⁷ ¡Bãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca ðearã, mã djoburi panΛ Æcõrẽba cawa oi bãrã! Bãrãra beudarã tΛbaripeãda ãrã totroa nũmΛ

‡ 23:14 Griego bedeade ãcΛrΛ cartade mã versĩculora neã. § 23:19 Bãrãra crĩcha neẽ ðeaa. Griego bedeade ãcΛrΛ cartade mãra neã. * 23:26 Epedeco sida. Griego bedeade ãcΛrΛ cartade mãra neã.

quĩrãca beaa. Maãgłara dajadaare bia quirua, baribłrł edaare beudarã błwłrłba, ne jũma mititiaba bira bła. ²⁸ Ara maã quĩrãca bãrãra ěberã daumaarã jipa beaca panła, baribłrł wãrãda bãrãba jaradiabadara odacaa. Bãrã sora ne jũma cadjiruaba bira beaa.

²⁹ ĩBãrã pariseorã, judiorã ley jaradiabadarã, dji biaca bearã, mĩã djuburi panła Ācõrẽba cawa oi bẽrã! Ācõrẽneba bedeabadarã tłbaripedadama bãrãba łrłbemada bia quiruda obadaa. Dewara jipa bearã tłbaripedadama bida ara maã quĩrãca obadaa. ³⁰ Maãne bãrãba jarabadaa: “Dadji drõãenabema ewaride pananabara, Ācõrẽneba bedeabadarãda careba beadaẽ bacasia.”

³¹ Mãwã bãrãba jara panła Ācõrẽneba bedeabadarã quenapedadarãneba yõsidada. Bãrãra ara ãdjirã quĩrãca beaa. ³² ĩMaã bẽrã bãrã drõãenabemaba opedadaẽra jũma odadua!

³³ ĩBãrãra dama quĩrãca beaa! Ācõrẽba bãrãra wãrãda tłbł uruade biẽ błya. ³⁴ Młã Ācõrẽneba bedeabadarãda, crĩcha cawa beada, Ācõrẽ ley jaradiabada sida bãrãmaa diabueya. Baribłrł bãrãba łcłrł beadia idjaba łcłrł crude cachi jira błdia. Dewararãda bãrã dji jłrebada dede soaba udia idjaba biẽ odi carea puruza ěpẽnia. ³⁵ Maã bẽrã jũma ěberã jipa bea naãrẽedałba beapedada carea Ācõrẽba bãrãra cawa oya: Abel jipa bł beapedada carea, Berequĩa warra Zacaria beapedada carea idjaba jũma dewararã beapedada carea bida. Zacariara Ācõrẽ de dajadaare dji animarã babue diabada caita beasidaa.† ³⁶ Wãrã arada młã jaraya: jũma maã ěberãrã beapedada carea Ācõrẽba idibema ěberãrãra cawa oya.–

Jesu Jerusaleĩ carea sopuada

Luca 13:34-35

³⁷ ĩJerusaleĩ, Jerusaleĩ, bãrãba Ācõrẽneba bedeabadarãda beabadaa! ĩĀcõrẽba diabuedarã sida mõgaraba tabari beabadaa!‡ Młã ãarima zocãrã bãrãra ãbaa pe eda quĩrã basia eterre wẽrãba idji warrarã i edre edabari quĩrãca. Mãwãmĩna bãrãba quĩrãnaẽ basia. ³⁸ Maã carea Ācõrẽra waa bãrã ume baẽa.§ ³⁹ Młã bãrãa jaraya: ara idiba młra waa ununaẽa aba mł bia edabłdadaa. Maã ewaride nãwã jaradia: “ĩBio bia błã Ācõrẽ trłneba zebłrłra!”–*

24

Ācõrẽ de droma jũma ãrĩni Jesuba jarada

Marco 13:1-23; Luca 21:5-24

¹ Jesura Ācõrẽ de droma dajadaare badada wãbłrł basia. Maãne idji ume nĩbabadarãda idji caita zedapeda jarasidaa:

–Acłdua Ācõrẽ de dromara, caita bea de sida sãwã bia quedada.–

² Maãne Jesuba ãdjirãa jarasia:

–Mãẽ, bãrãba unu panłara bia quedaaa. Baribłrł wãrã arada młã jaraya: naã mõgara capedadara jũma todogozoaya.–

³ Jesu Olivo eyade chũmaside idji ume nĩbabadarãra idjimaa wãnapeda ãduba nãwã iwidisidaa:

–Dairãa jaradua, Ācõrẽ de dromara ĩsãłbe todogozoai? ĩCãrẽneba cawadi błra zebododa? Idjaba ĩcãrẽneba cawadi naã ewarira jõbłrłda?–

⁴ Jesuba panusia:

† **23:35** Abel. Genesi 4:3-8. Zacaria. Maãgł Zacaria zezara wãrãda Joyadã basia. 2 Cronica 24:20-22.

Berequĩa warra Zacaria. Zacaria 1:1. ‡ **23:37** 1 Reye 9:10; Jeremia 2:30. § **23:38** Jeremia 22:5.

* **23:39** Salmo 118:26.

-Quĩrãcuíta beadaɗua ni abaɓba cūrũgarãnamãrẽã. ⁵ Zocãrãba jaradĩa ãdjidrã Ācõrẽba ãdrã edabari diai jaradada. Mãwã ãberãrãda zocãrã cūrũgadĩa.

⁶ Bãrãba ũrĩnia abaɓ puruda dewara ume djõ duanɗa idjaba drua ãyã bida mãwã duanɗa. Baribãrã ne wayarãnadua. Maãgãra jũma mãwãida ba. Baribãrã naã ewarira wadi jõã. ⁷ Abaɓ puruda dewara puru ume djõnia. Abaɓ druadebema boroda dewara druadebema boro ume djõnia.* Zocãrã druade jarrabada baraya idjaba de uremiada baraya. ⁸ Baribãrã mã naãrã mĩgabɗara mãrĩ baya wẽrã warra pua za ba quĩrãca.

⁹ Mã ewaride ãberãrãba bãrã zarrarã jida diadĩa biẽ odapeda beadamãrẽã. Mã ãjã panɗ carea jũmarãba bãrã quĩrãmania. ¹⁰ Mã carea zocãrãba mã ãjã panɗara igaradĩa. Mãne dji jidabiɗia idjaba dji quĩrãmania. ¹¹ Ācõrẽneba bedeabada dji wãrãẽ beada zedĩa. Maãgãrãba ãberãrã zocãrã cūrũgadĩa. ¹² Cadjiruara auɗuara yõbãrã bẽrã zocãrãba djãrã quĩrã pananara igaradĩa. ¹³ Baribãrã bãrãba mã ewari zareaɗe mã ãjã panɗa igaradãẽbãrã, Ācõrẽba ãdrã edaya idji ume ewariza zocai panani carea. ¹⁴ Mãne beada bia Ācõrẽba pe erobãdebemada jũma naã ãjũãne jaradĩa puru beaza ũrĩnamãrẽã. Mãwãnacareabãrã naã ewarira jõya.

¹⁵⁻¹⁶ Ācõrẽneba bedeabari Danielba cartade basia Ācõrẽ de dromane eɗa dji biara ba deãne Ācõrẽba quĩrãcada abaɓba baɗida.† (Dji carta acɗ baɓba cãrẽ jara baɗa cawaida ba.) Bãrãba mã unubɗade Judea druade beara eyadaa mĩrũ wãnida panɗa. ¹⁷ Ëberã idji de ãrã bãra idji dede eɗa wãĩẽ ba ne edai carea. ¹⁸ Dji peade baɓba idjia ãrã jãbarira jẽda eɗade wãĩẽ ba. ¹⁹ Mã ewaride wẽrãrã biogoa beara, warra ju dawa erobeã sida bio mã djuburi beadĩa. ²⁰ Ācõrẽa iwididɗa cue jara wa ãnãubada ewaride mĩrũ wãna amaaba. ²¹ Mã ewaride ãberãrã bio bia mĩgadĩa. Ācõrẽba naã ãjũã odadeba ãtaã ãberãrã mã quĩrãca bia mĩgadacaã idjaba mãwãnacareã waa ara mã quĩrãca mĩgadaã. ²² Mã ewarira dãrãya. Ācõrẽba jũma daucha bia mĩgabibara, ni abãɗa ãdrãdãẽ bacasia. Baribãrã Ācõrẽba eɗada ãberãrã carea jũma daucha bia mĩgabiã.

²³⁻²⁴ Mã ewaride ãcãrãba sewadeba jaradĩa ãdjira Ācõrẽba ãdrã edabari diai jaradada. Idjaba ãcãrãba sewadeba jaradĩa ãdjira Ācõrẽneba bedeabarida. Maãgãrãba ne ununaca waiɓa beada odia ãberãrã cūrũgaɗi carea. Ācõrẽba eɗadarã sida poya cūrũgaɗibara, ãdjirã sida cūrũgacasiɗa. Mã bẽrã abaɓba bãrã jaraibãrã, “Acɗadua, Ācõrẽba ãdrã edabari diai jaradara nama ba,” mãra ãjãrãnadua. Dewarãba idjira jarima baɗa aibãrã, mã sida ãjãrãnadua. ²⁵ Jũma mãgãra mã bãrã jarasia mãwãĩ naãna.

²⁶ Mã bẽrã abaɓba bãrã jaraibãrã: “Ūrĩnadua, Ācõrẽba ãdrã edabari diai jaradara ãjũã põãsa ewaraga baɗe ba,” jãmaa wãrãnadua. Dewarãba jaraibãrã: “Acɗadua, idjira nama dede eɗa ba,” mãra ãjãrãnadua. ²⁷ Naã Djara Eɗada zebãrã jũmarãba ebuda ununia ãmãdau odjabariareba ãmãdau baebariɗa baa purewa eɗabãrã ebuda unubada quĩrãca. ²⁸ Jũmarãba cawa panɗa ãgoso powua nũmãma ne beɗara tabɗa. Ara mã quĩrãca mã zebãrã jũmarãba ununia.-

* **24:7** Griego beɗade ãcãrã cartade idjaba nãwã ba ba: “Cacua biẽ baɗa quĩrãtanoã odjacuadĩa.”

† **24:15-16** Daniel 9:27; 11:31; 12:11. Griego Antioco Epipaneba Ācõrẽ de dromara mititia basia 168 poa Jesu toɗi naãna. Baribãrã Jesuba jarasia mã Antiocoba oɗa quĩrãca wayacua mãwãida. ãcãrãmaãrã Jesuba jaradara wãrãda mãwãsia romanorãba Jerusaleã puruda, Ācõrẽ de droma sida poa 70de jũma ãrĩsidaɗe. ãcãrãmaãrã jara ba cadjiruadebema ãberãba mãwã oya (2 Tesalonica 2:3-10). Idjaba ãcãrãmaãrã Jesuba jaradara jĩrũarebema ewaride mãwãya.

*Nañ Djara Edada zeidebema**Marco 13:24-37; Luca 21:25-33; 17:26-30, 34-36*

²⁹ Ëberārã bio bia mĩga pananacarea ara mañda ãmãdaura pãĩmaya. Jedeco sida ãnaẽa. Chĩdaura bajãneba bæcuadia. Jũma bajãne beara quĩrã awara beya.† ³⁰ Mañne bajãne ne ununia. Mañgara mã, Nañ Djara Edada zebãrãdebemaa. Mañ unubãdaẽ jũma nañ ëjũãne bea purura ne wayaadeba jĩãnia.§ Mãra jãrãrãne ãbãa bara zebãrãda idjaba quĩrãwãrẽã dorrodorrea bãda ununia.* ³¹ Mañne cachiru jĩguabãrãde mãa bajãnebema nezocarãda druã beaza wãbiya ãcõrẽba edadarãda ãbaa jãredamãrẽã.

³² Higojõneba ne jarabãrãda cawadãdua. Dji jãwãtera tucu nũmepeda queda barabaria. Mañneba jũmarãba cawa panãa dãrãẽne poara zeida. ³³ Ara mañ quĩrãca mãa jarada unubãdaẽ cawadãdua mã zeĩ ewarira jũẽbododa. ³⁴ Mãa bãrãa wãrãda jaraya: nañ ewaridebema ëberãrã beudi naẽna mãra jũma mãwãya. ³⁵ Bajãra jõya, nañ ëjũã sida jõya, baribãrã mãa jaradara wãrãda mãwãya.

³⁶ Baribãrã ni abãaba mañ ewarira sããbe mãwãida cawadaẽa. ãcõrẽ bajãnebema nezocarã bida adua panãa. Mã, Nañ Djara Edada bida adua bãa.† Abãbe mã Zezabãrã cawa bãa. ³⁷ Nañ Djara Edada zeĩ ewarira Noé ewaride bada quĩrãca baya.‡ ³⁸ Dopapa zeĩ naẽna ëberãrãra ne co duanabadjia, mãĩ cãĩ duanabadjia, dji caurãra quima diacua duanabadjia. Mãwã duanabadjia abã Noé jãba dromane badobãrãdaa. ³⁹ ãdjirãba dopapa zeidebemada cawadaca basia. Baribãrã wãrãda zeside ãdjirãra jũma nãbãrã quinisidaa.§ Ara dopapa cawaẽne zeida quĩrãca mã, Nañ Djara Edadara cawaẽne zeya. ⁴⁰ Mañ ewaride ëberãda umé ãdji ëjũãne traja panãne mã, Nañ Djara Edadaba abã edeya baribãrã dewarabemara beya. ⁴¹ Wẽrãrãda umé abari yude ne ba panãne mã, Nañ Djara Edadaba abã edeya baribãrã dewarabemara beya.

⁴² Mañ carea dau ãbãa beadãdua. Bãrã Borora sããbe zeida adua panãa. ⁴³ Nañda cawadãdua: de djibariba ne drãabarira sããbe zeida cawa bãbara, cãĩẽ bacasia ni cãrẽ sida drãabi amaaba. ⁴⁴ Ara mañ quĩrãca bãrã bida jãã beadãdua. Bãrãba mã, Nañ Djara Edada zeĩda crĩcha panãne zeya.

*Nezoca umé panãneba ne jara bã**Luca 12:41-48*

⁴⁵ Nezoca crĩcha cawa bãba jipa obari quĩrãca beadãdua. Idji boroba waabema nezocarãda idji jãwãeda bãsia aride ne cobĩ bamãrẽã. ⁴⁶ Nezocaba mãwã o bãda idji boroba unune zeibãrã, idjira bio bia baya. ⁴⁷ Wãrã arada mãa jaraya: dji boroba jũma idjia erobãra mañ nezoca jãwãeda bãya. ⁴⁸ Baribãrã mañ nezocara dji cãdjirua baibãrã, idji soãe mã boro zeira dãrãyana aya. ⁴⁹ Mañne waabema nezocarãra biẽ o baya idjaba beu nĩbabadarã ume ne co bepeda itua do baya. ⁵⁰ Abeda idji boro zeida jããẽ baya. Mãwã bãde idji borora cawaẽne zeya. ⁵¹ Mañbe dji boroba bio cawa opeãa dji biaca bearã ume biẽ bãya. Mama jũmarãda aujãã panania idjaba puaba quida ãchia panania.

25*Die awẽrãrãnebema ne jara bã*

‡ 24:29 Isaia 13:9-10; 34:4; Ezequiel 32:7; Joel 2:10-11; 3:15. § 24:30 Zacaria 12:10. * 24:30 Daniel 7:13-14. † 24:36 Mã, Nañ Djara Edada bida adua bãa. Mãra griego bedeaãe ãcãrã cartade neãa. ‡ 24:37 Genesi 6:5-8. § 24:39 Genesi 7:6-24.

1 Bajãne Ðaba ëberãrã pe erobara naã quĩrãca baya: awẽrãrãda die panasidaa. Ædjiza ïbĩrãda edadapeda quima edaya Ða umaquĩrãda audiabaride wãsidea. 2 Maã awẽrãra juesuma crĩcha cawa panasidaa. Baribarara juesuma crĩcha neẽ panasidaa. 3 Dji crĩcha neẽ panaba ãdji ïbĩrãra edesidaa baribarara olivo dragada ededaẽ basia dãrã coa erobeadi carea. 4 Maãne dji crĩcha cawa panaba ãdji ïbĩrãra edesidaa, idjaba olivo draga sida aued edesidaa. 5 Dji quima edaya Ða umaquĩrãra dãrãna bẽrã jumarãda daupeadapeda cãsidea.

6 Maãne ariquẽtra bedeeda jĩgua ùrĩsidea: “¡Dji quima edaya Ða umaquĩrãra zebara! ¡Idjira audiabaride wãnadua!” 7 Ara maãda juma maã awẽrãra piradrãsidea ãdji ïbĩrã biara uruabidi carea. 8 Maãne dji crĩcha neẽ panaba dji crĩcha cawa panaba jarasidaa: “Dai ïbĩrãra quicuabododa. Bãrã olivo dragadebemada diadadua.” 9 Baribarara dji crĩcha cawa panaba panusidaa: “Daiba bãrãa diadibara ni abara itea araẽa. Biara Ða bãrã itea nẽdode wãnida.” 10 Ara maãda olivo dragara nẽdode wãsidea. Maãmisa dji quima edaya Ða umaquĩrãra jũesia. Maãbe dji crĩcha cawa panara idji ume dji Ðasrida o panamaa eda wãsidea. Ara maãda nezocaba eda wãbadara jũãtra Ðasia.

11 Mãwãnacarea dji olivo draga nẽdode wã pananara jẽda zedapeda jarasidaa: “Dai boro, dai boro, दौरa idu eda wãbidua.” 12 Baribarara dji quima edabara umaquĩrãba jarasia: “Wãrã arada mãa jaraya: mãa bãrãra unucaa.”–

13 Maãbe Jesuba jarasia:

–Maã carea bãrãra dau Ða beadadua. Mã, Naã Djara Edada zeie warira, dji hora sida adua panaba.*

Paratadeba ne jara Ða

Luca 19:11-27

14 Bajãne Ðaba ëberãrã pe erobara naã quĩrãca Ða: ëberãda dewara druadaa wãie carea Ðasia. Maã carea idji nezocarãda trãcuapeda idji paratara ãdjiza diasia ne o pananeba waribidamãrã. 15 Ædjiza poya waribidida crĩchada quĩrãca diasia. Abara paratada mil juesuma diasia. Dewarabemaa mil umé diasia. Dewaraa mil aba diasia. Maãbebara wãsia.

16 Dji mil juesuma edadara maã parata waribi carea trajade wãsia. Mãwã idjia dewara mil juesuma edasia. 17 Ara maã quĩrãca dji mil umé edadaba dewara mil umé edasia. 18 Baribarara dji mil aba edadaba maã paratara egorode jou Ðasia.

19 Dãrãbarãde ãdji borora jẽda zesia. Maãbe idjia parata amenanebemada idji nezocarãa iwidisia. 20 Dji mil juesuma edadara zepeda dewara mil juesuma enepeda jarasia: “Mã boro, Ða mil juesuma diadadeba mãa dewara mil juesuma enesia.” 21 Dji boroba jarasia: “Bia Ða, nezoca bia, Ða jipa obaria. Mãa maãrã diadara Ða ariede oda bẽrã mãa waibara Ða jãwaeda Ðaya. Eda zedua mã ume Ðasrida panani carea.”

22 Maãbe dji mil umé edadara zepeda jarasia: “Mã boro, Ða mil umé diadadeba mãa dewara mil umé enesia.” 23 Dji boroba jarasia: “Bia Ða, nezoca bia, Ða jipa obaria. Mãa maãrã diadara Ða ariede oda bẽrã mãa Ða waibara Ða jãwaeda Ðaya. Eda zedua mã ume Ðasrida panani carea.”

24 Baribarara dji mil aba edadara zepeda jarasia: “Mã boro, mãa cawa Ða Ða djãrãra quĩrã djuburiacada parata edaie carea. Maã awara djãrãba upedadara ewabaria. 25 Maã carea mãra ne wayasia. Ða parata aduabue amaaba egorode jou Ðasia. Baribarara nama erobara.” 26 Maãne dji boroba jarasia: “¡Nezoca cadjirua, Ðara djuburia tabara! Ða wãrãda cawa Ðasia mãa djãrãneda

* 25:13 Naã Djara Edada zeie. Maãra griego bedeede ãcãra cartade neãa.

edabarida idjaba djārāba upedadara ewabarida. ²⁷ Mañ bērā b̄la m̄ paratara dji parata wagabada dede b̄lida basia. Māwā odabara m̄ zeb̄ar̄de m̄ parata edab̄ar̄ awara dji eabada sida edacasia.”

²⁸ Mañbe dji boroba jarasia: “Idjia parata mil aba erob̄ara jārīnapeda dji die mil erob̄a diadadua. ²⁹ M̄la diada audu abal̄ba eneib̄ar̄ m̄la mañ ēberā auduara diaya. Barib̄ar̄ m̄la diada audu eneēb̄ar̄, m̄la mañ diada sida jūma jārīya. ³⁰ Jāñ nezoca djuburia tab̄ara dajada pāīmane batabuedadua. Mama beara aujīa panania idjaba puaba quida ichia panania.”

Jūmarā cawa oidebema

³¹ M̄, Nañ Djara Edadara jūma bajānebema nezocarā ume ab̄la bara zeb̄ar̄de, m̄ bugue quīrāwārēā b̄de chūmeya cawa oi carea. ³² Mañne druazabema ēberārāda m̄ quīrāpita zedia. Mañgarā m̄la awara awara b̄aya oveja wagabariba idji ovejara chiwatu ume ābaa pananada awara b̄bari quīrāca. ³³ Dji oveja quīrāca beada m̄ j̄wa araare b̄aya. Dji chiwatu quīrāca beada m̄ j̄wa ac̄are b̄aya. ³⁴ Mañbe m̄, dji Boroba j̄wa araare duanrāa nāwā jaraya:

“Bārā, m̄ Zezaba bia b̄acuadarā, zedadua. Idji purude bia pananadua. Nañ ējūā oda ewarideba l̄taa mañ purura bārā itea o b̄acārīa. ³⁵⁻³⁶ M̄ jarra baside bārāba ne cobisida; m̄ opichia baside baido dawasida; m̄ra drua āibema quīrāca p̄rr̄a nībaside bārā dede bia edasida; m̄la cacuade j̄i carea neē baside m̄la diasida; m̄ cacua biē baside ac̄de zesida; idjaba m̄ra preso baside ac̄de zesida.”

³⁷ Mañne dji jipa beaba iwididia: “Dai Boro, ¿sāñbe b̄ara jarra basi? ¿sāñbe daiba b̄ara ne cobisida? ¿sāñbe b̄ara opichia basi? ¿sāñbe daiba b̄ara baido dawasida? ³⁸ ¿sāñbe b̄ara drua āibema quīrāca p̄rr̄a nībasi? ¿sāñbe dai dede b̄ara bia edasida? ¿sāñbe daiba b̄a cacuade j̄mārēā diasida? ³⁹ ¿sāñbe b̄ara cacua biē b̄de wa preso b̄de daiba ac̄de wāsida?”

⁴⁰ Mañne m̄la panuya: “Wārā arada m̄la jaraya: bārāba m̄ djabarā dji edaara quedeada carebasidade m̄da carebasida.”

⁴¹ Mañbe m̄ j̄wa ac̄are duanrāa jaraya: “Bārā, Ācōrēba biē b̄darā, m̄ caitabemada āyā wānadua t̄b̄a urua quicadaa. Mañgara Ācōrēba coa b̄asia diauruda, idji nezocarā sida cawa oi carea. ⁴²⁻⁴³ M̄ jarra baside bārāba ne cobidaē basia; m̄ opichia baside baido dawadaē basia; drua āibema quīrāca p̄rr̄a nībaside bia edadaē basia; m̄la cacuade j̄i carea neē baside bārāba diadaē basia; m̄ cacua biē baside, preso baside bida bārāba m̄ra ac̄de zedaē basia.”

⁴⁴ Mañne ādjirāba iwididia: “Dai Boro, daiba b̄ara jarra b̄da, opichia b̄da, drua āibema quīrāca p̄rr̄a nīda, cacuade j̄i carea neē b̄da, cacua biē b̄da, wa preso b̄da ununaca basia. ¿sāñbe b̄ara carebadaē basi?”

⁴⁵ Mañne m̄la panuya: “Wārā arada m̄la jaraya: bārāba dji edaara quedeada carebadaē baside m̄da carebadaē basia.” ⁴⁶ Mañbe Ācōrēba ādjirāra t̄b̄a urua quicadaa b̄atacuaya, barib̄ar̄ dji jipa beara idji ume ewariza zocai beadamārēā edeya.–

26

Jesu beadi carea crīcha j̄ra panana

Marco 14:1-2; Luca 22:1-2; Juañ 11:45-53

¹ Jūma mañ jaradiadacarea Jesuba idji ume nībabadarā jarasia:

² –Bārāba cawa pan̄a ewari umé bab̄ar̄de Egiptodeba ēdr̄pedada quīrānebabada ewarida odida.* Mañne ab̄al̄ba m̄, Nañ Djara Edadara jid-

* **26:2** Exodo 12:1-27.

abiya cruđe cachi beadamãrẽã.-

³ Maãmisa sacerdote bororãda, judiorã ley jaradiabadarãda, judiorã dji dromarã sida Caipá de dromane ábaa dji jarasiãaa. Maã Caipára sacerdote dji dromaara basia. ⁴ Maãne bedea ausiãaa Jesura chupea jidadapeda beabidi carea. ⁵ Barib_{ΛΓΛ} jarasiãaa:

-Ewari dromane jidadaẽa eberãrã quĩrũbucarãnamãrẽã.-

*Wẽrãba nardo quera Jesu boro ãrã weada
Marco 14:3-9; Juaã 12:1-8*

⁶ Maã ewaride Jesura Betania puruđe Simoã aida bara bađa dede basia. ⁷ Maãne wẽrãda idjima zesia. Maã wẽrãba boteya alabastro mōgara odada enesia.† Boteyara quera bio nẽb_Λ b_Λba bira basia. Jesu ne co chũm_Λne wẽrãba maã querara idji boro ãrã weabuesia. ⁸ Jesu ume nĩbabadarãba maã unub_Λdade quĩrũsiãaa. Nãwã jarasiãaa:

-¿Cãrẽ cãrẽã jãwã weatasi? ⁹ Nẽdobuedabara paratada waib_Λ edacasia. Maãba ne neẽ quẽdeara carebacasia.-

¹⁰ Barib_{ΛΓΛ} Jesuba maãda ũrĩna bẽrã jarasia:

-¿Cãrẽ cãrẽã idjira quẽã pan_Λ? Idjia mã jãwã odara bia basia. ¹¹ Ne neẽ quẽdeara ewariza bãrã tãẽna panania, barib_{ΛΓΛ} mãra bãrã ume ewariza baẽa. ¹² Dãrãẽne mãra beupeda t_Λbaridã. Naã wẽrãba mãra maã carea queraba pãsia. ¹³ Wãrã arada mãa jaraya: jũma naã ejuãne bedea bia mãnebema jaradiab_Λdama naã wẽrãba odara nẽb_{ΛΓΛ}ẽia idji sida quĩrãnebadamãrẽã.-

*Judaba Jesu jidabi carea crĩchada
Marco 14:10-11; Luca 22:3-6*

¹⁴ Juda Iscariote abadada Jesuba doce edadadẽbema basia. Maã Judara sacerdote bororãmaa wãsia. ¹⁵ Idjia nãwã iwidisia:

-Mãa bãrãa Jesuda jida diaib_{ΛΓΛ}, ¿bãrãba mãa cãrẽda diadi?-

Maãne ãdjirãba parata torroda treinta diasidãa.‡ ¹⁶ Mama_Λba ãtaa Judaba jar_Λbadjia sãwã Jesura jidabida.

*Jesuba doce edadarã ume ne codã
Marco 14:12-25; Luca 22:7-23; Juaã 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26*

¹⁷ Paã eẽsãbari neẽ b_Λ cobada ewarida jũesia. Domia aba mãwã cobadjidãa. Dji nabema ewaride Jesu ume nĩbabadarãba idjima wãnapeda iwidisiãaa:

-¿B_Λ sãma quĩrĩã b_Λ daiba Egiptodeba eãr_Λpedada quĩrãnebadi carea cobadara b_Λ itea odida?-

¹⁸ Jesuba panusia:

-Jerusaleãne dadjia unubada eberãmaa wãnadia. Idjia nãwã jaradadia: “Dadjirãa Jaradiabariba jara b_Λ idji ewarira caita b_Λda. Idjia, idji ume nĩbabadarã bida Egiptodeba eãr_Λpedada quĩrãnebadi carea cobadara b_Λ dede codia.”-

¹⁹ Ara maãda Jesuba jarada quĩrãca idji ume nĩbabadarãba Egiptodeba eãr_Λpedada quĩrãnebadi carea cobadara osidãa.

²⁰ Queudacarea Jesura, idji ume nĩbabadarã doce pan_Λ ume mesa icawa chũmesia. ²¹ Ne co pan_Λne idjia jarasia:

-Wãrã arada mãa jaraya: aba bãrãnebemaba mãra jidabiya.-

²² Maã carea ãdjira bio sopua panesiãaa. Ara maãda aba aba idjia iwidisiãaa:

-Mã Boro, ¿mãa mãwã oica?-

²³ Idjia panusia:

† 26:7 Alabastro. Maãgara mōgara cuaracuara b_Λa. Mãcua zareaẽ b_Λ bẽrã ne obadaa. Judiorãba alabastro Egipto druadeba enebadjidãa. Jũma alabastro odara nẽb_Λ b_Λa. ‡ 26:15 Zacaria 11:12; Exodo 21:32.

-M̃ ume abari epedecode ne co b̃aba m̃ra jidabiya. § 24 Wārāda m̃, Nã Djara Edadara beuida b̃aa Ācōrē Bedeade b̃l̃ b̃a quĩrāca.* ĩBarib̃ra m̃ jidabi ēberāra bio miā djuburi b̃aa! Idjira topedadaēbara biara bacasia.-

25 Mãne Juda, Jesu jidabiya b̃aba iwidisia:

-Jaradiabari, ĩm̃aa m̃wā oica?-

Jesuba panusia:

-M̃ē, b̃aa m̃wā jara b̃aa.-

26 Wadi ne co duanane Jesuba pãda j̃wade edapeda Ācōrēa bia jarasia. Mãbe cōrācuapeda idji ume ñbabadarāa diab̃ra de jarasia:

-Edadadua. Coadua. Nãg̃ra m̃ cacuaa.-

27 M̃wānacarea uva b̃a tazade b̃ada edapeda Ācōrēa bia b̃ada asia. Mãbe ādjirāa diab̃ra de jarasia:

-Jūmarāba doadua. 28 Nãg̃ra m̃ oaa. M̃ oa erozoab̃ra b̃a Ācōrēba bedeade djiwidida b̃ab̃ra zocārā ēberārāba cadjirua opedadada quĩrādoai carea.†

29 M̃aa jaraya: m̃aa uva b̃ara waa doēa aba m̃ Zezaba jūma idji ēberārā pe erobeb̃ra daa. Mãbeb̃ra m̃aa b̃arā ume uva b̃ada wayacusa doya.-‡

Pedroba Jesu igaraēana ada

Marco 14:26-31; Luca 22:31-34; Juã 13:36-38

30 Mãbe Ācōrē Bedeadebemada tr̃ānapeda Olivo eyadaa wāsidaa. §

31 Mãne Jesuba ādjia jarasia:

-Nã diamasi jūma b̃arāba m̃ra igaradia. Ācōrē Bedeade ñwā b̃l̃ b̃aa: “M̃aa oveja wagabarira beab̃ra de dji ovejara jārāzoadia.”* 32 Barib̃ra m̃ra ārēbapeda b̃arā na wāya Galilea druadaa.-

33 Mãne Pedroba Jesua jarasia:

-Jūmarāba b̃ra igaradim̃na m̃ab̃ra igaraē b̃aya.-

34 Jesuba Pedroa jarasia:

-Wārā arada m̃aa jaraya: ara nã diamasi eterre berui naēna b̃aa b̃arima ũbea m̃ra unucaada aya.-

35 Barib̃ra Pedroba jarasia:

-M̃ beab̃ada sida b̃ra igaraēa.-

Waabemarā bida abarica jarasidaa.

Jesu Getsemanine Ācōrēa iwidida

Marco 14:32-42; Luca 22:39-46

36 Jesura idji ume ñbabadarāa sida Getsemani abadama jūēne wāsidaa. Mama Jesuba ādjirāa jarasia:

-M̃ awuá Ācōrēa iwidide wāb̃ra misa nama chūpanenadua.-

37 Mãbe Zebedeo warrarā umé panada, Pedro sida j̃ga edesia. Idji s̃wāinebemada jūmawāyā cr̃cha b̃a b̃erā bio sopua besia. 38 Mãne ādjia jarasia:

-M̃ra sopuaba beub̃ra quĩrāca b̃aa. Nama panenadua. M̃ daucha zocai pananadua.-

39 Jesura wagabe wāpeda idji dratura ējūānaa tēū cobepeda Ācōrēa iwidisia:

-M̃ Zeza, b̃aa quĩrā awara oida b̃ab̃ra m̃ra idu bia m̃gabirādua. Barib̃ra m̃aa quĩrā b̃a cāyābara b̃aa quĩrā b̃a quĩrāca odua.-

§ 26:23 Salmo 41:9. * 26:24 Salmo 22; Salmo 118:22; Isaía 52:13deba aba 53:12daa. † 26:28 Bedeade djiwidide. Jeremia 31:31-34. Ācōrēa naārā israelerā ume bedeade b̃asia (Exodo 24:6-8). Djiwidide. Griego bedeade ἄρα cartade mãra neēa. ‡ 26:29 Uva b̃ada wayacusa doya. Griego bedeade mãba idjaba jara b̃aa: “Uva b̃a djiwidida doya.” § 26:30 Mã ewari dromane judiorāba ne codi naēna Salmo 113deba aba 114daa tr̃ābadjidaa. Ne copeadacarea Salmo 115deba aba 118daa tr̃ābadjidaa.

* 26:31 Zacaria 13:7.

⁴⁰ Mañbe Jesu idji ume nĩbabadarã ũbea panΛmaa jēda zebΛrΛde unusia ādjira cãĩ panΛda. Pedroa jarasia:

–¿BΛra mΛ daucha ni hora aba bida poya zocai baēca? ⁴¹ Bārãra dau ΛbΛa beadadua. Ācōrēa iwidiɔdadua mΛ igarada amaaba. MΛa cawa bΛa bārãba biada o quĩrĩã panΛda. Māwāmĩna nañ djarade ΛbΛaē panΛa.–

⁴² Mañbe Jesura wayacusa wāpeda Ācōrēa iwidiɔsia:

–MΛ Zeza, mΛda bia mĩgaida bΛbΛrΛ, bΛa quĩrĩã bΛ quĩrãca mĩgaya.–

⁴³ Idji ume nĩbabadarãmaa jēda zebΛrΛde cãĩ panΛda unusia. Ādji daura daupeaba oga cara nũpanasidaa. ⁴⁴ Ādjira waya amepeda wāsia. Ācōrēa ara abarida iwidiɔsia. ⁴⁵ Mañbe idji ume nĩbabadarãmaa jēda zepeda jarasia:

–Bārãra ¿wadibida cãĩ panΛca? MΛ ewarira jũēsia. MΛ, Nañ Djara Edadara ēberã cadjiruarã jΛwade bebΛrΛa. ⁴⁶ PiradrΛdadua. Wānia. AcΛdadua, jari urua mΛ jidabira.–

Jesu jidapedada

Marco 14:43-50; Luca 22:47-53; Juañ 18:2-11

⁴⁷ Jesu wadi bedea bΛde Judada zesia. Mañ Judara Jesuba doce edadadebema basía. Zocãrã ēberãrãda neco bara, bacuru bara idji ume zesidaa. Ādjirãra sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida diabuepedadarã basía. ⁴⁸ Dji jidabiya bΛba ādjía jaraɔoasia sãwã oida Jesuda cawaɔamãrēã. Nãwã jarasia:

–MΛa uridarrade isōbΛrΛda Jesua. Idjida jidadadua.–

⁴⁹ Mañne Judara Jesu caita wāpeda jarasia:

–¡Mērã, Jaradiabari!–

Mãwã jarapeda Jesura uridarrade isōsia. ⁵⁰ Jesuba idjía jarasia:

–Ache, bΛa ode ze bΛra odua.–†

Ara mañda dewararãda caita zedapeda Jesura jidasidaa. ⁵¹ Mañne Jesu ume nĩbabari abababa idji djōbada necoda ēũta edapeda sacerdote dji droma nezoca cΛwΛrΛda tatasia. ⁵² Mañbe dji cΛwΛrΛ tataɔaa Jesuba jarasia:

–BΛdji necora wagadua. Necoba djōbadara necoba beudia. ⁵³ MΛ Zezaa iwidiɔbΛrΛ ara mañda idjia bajãnebema nezocarãda cãbana diabueya. ¿BΛa mañra adua bΛca? ⁵⁴ BaribΛrΛ mãwã obΛrΛbara idji Bedeade mΛnebema bΛ bΛra ¿sãwãcasi?–

⁵⁵ Mañbe Jesuba dewararãa iwidiɔsia:

–Bārãba ¿cãrē cãrēã neco bara, bacuru bara mΛra jãwã jidade ze panΛ? ¿Mãwãra mΛra ēberã minijĩchiaca? MΛa ewariza Ācōrē de droma dajada bārãa jaradia chũmabadjia. ¿Cãrē cãrēã mΛra mama jũmarã daide jidadãē basi? ⁵⁶ BaribΛrΛ jũma nañgΛra o panΛa Ācōrēneba bedebadarãba bΛpedada mãwãmãrēã.–

Mãwã bΛde Jesu ume nĩbabadarãba idjira beesidaa. Jũmarãda mĩrũ wãbΛrΛsidaa.

Jesu dji dromarã quĩrãpita bada

Marco 14:53-65; Luca 22:54-55, 63-71; Juañ 18:12-24

⁵⁷ Mañbe Jesu jidapedadarãba idjira sacerdote dji droma Caipámaa edesidaa. Mañ Caipá dede judiorã ley jaradiabadarãda, judiorã dji dromarã ume ābaa dji jΛre duanasia. ⁵⁸ Mañne Pedroba Jesu tΛmΛba ēpē nĩda sacerdote dji droma dema jũēsia. Dji de auɔu jũrã ca bΛde eda wāpeda Ācōrē de dromanebema zarrarã ume ābaa chũmesia Jesu sãwã oɔi cawai carea.

† 26:50 BΛa ode ze bΛra odua. Mañ bedebaba idjaba jara bΛa: “¿Cãrēda ode ze bΛ?”

⁵⁹ Mañne sacerdote bororāba, jūma judiorā dji dromarā biḁa ēberārāda jarasidaa sewadeba Jesura biē jaradamārēā. Idjira nēbrade bḁdapeḁa beabidida crīchasiḁaa. ⁶⁰ Zocārāba Jesura sewadeba biē jarade zesidamīna idjidebema biē jaradida neē basiā. Māwā duanane ēberāda umé zesidaa. ⁶¹ Maḁgarāba jarasidaa:

–Nañ ēberāba jarasia: “Māa Ācōrē de dromara ārīda bḁa, baribḁḁ ewari ūbeade wayacusa o cobḁida bḁa.”–†

⁶² Mañne sacerdote dji dromaara bḁba ḁta nūmepeda Jesua iwidisia:

–Naḁgarāba bḁra biē jara panḁa. Ādjia jara panḁra ḁwārāca? ḁBḁa ni cārē siḁa panuēca?–

⁶³ Baribḁḁ Jesura chupea bḁsia. § Māwā bḁde sacerdote dji dromaara bḁba idjia jarasia:

–Ācōrē zocai bḁ quīrāpita daia wārāda jaradua. ḁBḁra Ācōrēba ēḁḁ edabari diai jaradaca? ḁBḁra Ācōrē Warraca?–

⁶⁴ Jesuba panusia:

–Māē, bḁa māwā jara bḁa. Mañ awara mā jaraya: idiba ḁtaa bārāba mḁ, Nañ Djara Edadara ununia Ācōrē ne jūma poya bḁ jḁwa araare chūmḁda idjaba jārārāne zebḁḁḁda.*

⁶⁵ Mañne sacerdote dji dromaara bḁ quīrūbḁḁba idjia jḁ bḁra cōātapeḁa dewararā jarasia:

–jḁwā idjia Ācōrēda biē jara bḁa! ḁCārē cārēā dewarada jarḁḁi idji biē jaramārēā? Bārāba ūrisidaa idjia Ācōrēda biē jarabḁḁḁda. ⁶⁶ Jāḁbe bārāmaarā ḁidjira sāwā oḁi?–

Ādjirāba panusidaa:

–Idjira bedeade bḁa. Mañ carea beadida panḁa.–†

⁶⁷ Mañbe ḁḁḁba Jesu quīrāne idosidaa idjaba chīsidaa. Dewararāba idjira quīrāne usidaa. ‡ ⁶⁸ Uḁapeḁa jarasidaa:

–jḁḁa Ācōrēba ēḁḁ edabari diai jaradā baibḁḁ, Ācōrēneba bedeada! jDaia jaradua caibḁḁ bḁra usida!–

Pedroba Jesu unucaada aḁa

Marco 14:66-72; Luca 22:56-62; Juañ 18:15-18, 25-27

⁶⁹ Pedro mañ de droma duḁa chūmḁne nezocawērāda idjimaa zesia. Mañ wērāba jarasia:

–Bḁra Jesu Galileadebema ume nībasia.–

⁷⁰ Baribḁḁ Pedroba jūmarā quīrāpita mērāsia. Nāwā jarasia:

–Māa adua bḁa bḁa cārēda jara bḁda.–

⁷¹ Mañbe Pedrora de jūrā ca bḁde dji ēḁḁbadamaa wāsia. Mañne dewara nezocawērāba idjira unupeḁa arima duanḁrā jarasia:

–Za bḁda Jesu Nazaredebema ume nībasia.–

⁷² Baribḁḁ Pedroba wayacusa mērāsia:

–Māa wārāneba jaraya: jāḁ ēberāra unuca.–

⁷³ Dārāēne arima duanḁba Pedromaa wānapeda jarasidaa:

–Wārāda bḁra jāḁ Jesu ume nībasia. Bḁa poya mērāēa, Galileadebema quīrāca bedeabari bēr.–

⁷⁴ Pedroba jarasia:

–jMāa sewada jaraibḁḁ Ācōrēba cawa oya! Wārāneba jaraya: mā jāḁ ēberāra unuca.–

‡ **26:61** Juañ 2:19. § **26:63** Isaía 53:7. * **26:64** Salmo 110:1; Daniel 7:13-14. † **26:66** Levitico 24:15-16. ‡ **26:67** Isaía 50:6.

Ara māvā jarabΛrΛde eterrera berusia. ⁷⁵ Mañne Pedroba quĩrānebasia Jesuba nāvā jarađara: “Eterre berui naēna bΛa ħarima ũbea mĀra unucaada aya.”§ Mañbe Pedrora dajadaa wāpeđa bio sopuaba jĩāsia.

27

Juda beuda

Hecho 1:18-19

¹ Āsabodode jūma sacerdote bororāda judiorā dji dromarā ume ābaa beđea ausidaa Jesu beabidi carea. ² Mañbe idjira ēberā Poncio Pilato abadamaa jΛwa jĀ edesidaa. Mañ Pilatoro Romanebema boroba Judea druadebema boroda ħΛsia.*

³ Mañne Judaba cawasia Jesura beađida. IdjiabΛrΛ jidabiđa bēřā bio sopuasia. Ara mañda idjia treinta parata edađara sacerdote bororāmaa, judiorā dji dromarāmaa biđa jēda diade wāsia. ⁴ Ādjirāa jarasia:

–MĀa ēberā beđea než ħΛda jidabiđa bēřā cadjiruada osia.–

Mañne ādjirāba jarasidaa:

–¿Dairāmaarā mañda sāvāi? MañgΛra bΛde ħΛa.–

⁵ Mañbe Judaba dji paratara Ācōrē de dromane eđa cuabuesia. Puru dajadaa wāpeđa iduđa ojĀ beusia. ⁶ Juda wānacarea sacerdote bororāba mañ paratara jΛrΛ peđapeđa jarasidaa:

–Nañ paratara Ācōrēa diapedada parata ume ħΛcara panΛa, mañba ēberā beabiđa bēřā.–

⁷ Mañ carea beđea audapeđa mañ parataba ējūāda nēdosidaa drua āĩbemarā joubadada eropanani carea. Mañ ējūāra Zoco Cabari Ējūā abadjidaa.

⁸ BaribΛrΛ mamaΛba Ātaa Oa Ējūā abadaa. ⁹ Mañra māvāsia Ācōrēneba beđeabari Jeremiaba jarađa quĩrāca. Nāvā jarasia: “Ādjirāba treinta paratara edasidaa. Mañ nēbΛara israelerāba idji carea ħΛsidaa. ¹⁰ Mañ parataba ādjirāba zoco cabari ējūāda nēdosidaa Ācōrēba mĀa jarađa quĩrāca.”†

Jesu Pilato quĩrāpita bađa

Marco 15:1-5; Luca 23:1-5; Juañ 18:28-38

¹¹ Mañne Jesura Pilato quĩrāpita nūmasia. Pilatoba idjia iwidisia:

–¿BΛda wārāda judiorā boroca?–

Jesuba panusia:

–Māē, bΛa māvā jara ħΛa.–

¹² Mañne sacerdote bororāba, judiorā dji dromarā biđa Jesura biē jarasidaa baribΛrΛ idjia panuē basía. ¹³ Mañ bēřā Pilatoba Jesua iwidisia:

–Ādjirāba bΛra ne jūmaneba biē jara duanΛa. ¿Mañra ũrĩé ħΛca?–

¹⁴ BaribΛrΛ Jesuba ni beđea aba biđa panuē basía.‡ Mañ carea Pilatoba cawa crĩchaē ħesia.

Jesu beađi carea jarapedada

Marco 15:6-20; Luca 23:13-25; Juañ 18:38-19:16

¹⁵ Poaza judiorāba mañ ewari droma o panΛne Pilatoba preso beada aba ēdrΛ ħΛbadjia. Puruba jarabΛrΛda idjia ēdrΛ ħΛbadjia. ¹⁶ Mañ ewaride romanorāba aba preso eropanasidaa Barrabá abadada. Mañ Barrabára trĀ ħΛga

§ 26:75 Mateo 26:34. * 27:2 Pilato. Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatoro Judea druadebema boroda ħΛsia. Dji boroda ħasia poa 26deba aba 36đaa. Judiorā bororāba Jesura Pilatoma edesidaa ādjia preso beara beacara panΛ bēřā. Aba romanorāba māvā ođida panasidaa. † 27:10 Jeremia 18:1-3; 19:1-4; 32:6-7; Zacaria 11:12-13. ‡ 27:14 Ni beđea aba biđa panuē basía. Isaía 53:7.

basia. 17-18 Pilatoba cawa basia judiorã dji dromarãda Jesu ume biẽ duana bẽrã idjira jida diasidada. Mañ carea dji ẽberãrã powua nũmãa iwidisia:

-¿Caida bãrãba quĩrĩã panã mã ẽdrã bãida: Barrabáda wa Jesu, ãcõrẽba ẽdrã edabari diai jaradamanada?–§

19 Pilatorã ẽberãrã cawa obari buguede chũmãne dji quimaba nañ bedeada idjimaã diabuesia: “Jãã ẽberã jipa bãra ẽdrã bãdua. Idi idjidebema cãimocarada bẽrã mãra bio ne waya bãa.”

20 Mañne sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida dji powua nũmã ẽberãrã nãwã jarasidaa: “Pilatoa jaradadua Barrabáda ẽdrã bãpeda Jesuda beamãrẽã.” 21 Mãwã panãne Pilatoba dji powua nũmãa iwidisia:

-Nañ umébmada ¿sããgãda mã ẽdrã bãida quĩrĩã panã?–

Ãdjirãba Barrabáda ẽdrã bãduada asidaa.

22 Pilatoba iwidisia:

-Mãwã baibãrã mã ¿sãwã oi Jesu, ãcõrẽba ẽdrã edabari diai jaradamanada?–

Jũmarãba jarasidaa:

-¿Crude cachi beabidua!–

23 Pilatoba iwidisia:

-¿Cãrẽ cãrẽã mãwã oi? Idjia ¿cãrẽ cadjiruada osi?–

Mãwã bedea bãde ãdjirãba wetara bãga jara duanasidaa:

-¿Crude cachi beabidua!–

24 Mãwã panãne Pilatoba cawasia ẽberãrãba idji bedeara ãjãnaẽda. Mañ awara unusia ẽberãrãra wetara quĩrũbucabãdada. Mañbe baidoba idji jãwara jũmarã quĩrãpita sãgãbãrãde jarasia:

-Nañ ẽberã jipa bã beabãda carea mãra bedeade bãẽã.* Mañgãra ara bãdjide bãa.–

25 Mañne jũmarãba panusidaa:

-¿Mãẽteara daida, dai warrarã sida idji beabãda carea bedeade panania!–

26 Mañbe Pilatoba Barrabáda ẽdrã basia. Baribãrã idji sordaorãa jarasia Jesuda soaba uãpeda crude cachi beadamãrẽã.

27 Ara mãda Pilato sordaorãba Jesura de droma Pretorio abadaãa edesidaa. Mama waabema sordaorã trãnapeda idjira jũrã edasidaa.

28 Mañbe Jesuba cacuade jã bãra ẽrãnapeda cacua ãrã jãbada purea bãda jãbisidaa. 29 Borobari ãrã cadada idji borode wẽãju basidaa idjaba idji jãwa araare bacuruda diasidaa. Mañbe idji quĩrãpita chĩrãborode copanenapeda ipida jarasidaa:

-¿Bio bia bãa, judiorã boro!–

30 Mañbe dau idobadjidaa idjaba bacuru idji jãwãde bãda jãrãnapeda borode ubadjidaa.† 31 Idjira ipida biẽ jaradapeda ãdjia jãbipedadara wẽãsidaa. Mañbe idjia jã bãdada wayacusa jãbidapeda crude cachi beadi carea edesidaa.

Jesu crude cachi bãpedada

Marco 15:21-32; Luca 23:26-43; Juañ 19:17-27

32 Mamaãba wãside sordaorãba ẽberã Simoã abadada unusidaa. Idjira Cirene purudebema basia. ãdjirãba mã Simoãa Jesu cruda ataubisidaa.

33 Wãbãdada ẽjũã Golgota abadama jũesidaa. Golgota trãba jara bãa Boro Bãwãrã. 34 Mama ãdjirãba uva bã asea hiel abadadaa pueradada Jesua diasidaa pua droamãrẽã, baribãrã do zapeda quĩrãẽ basia.‡

§ 27:17-18 Griego bedeade ãcãrã cartade Barrabá cãyãbara “Jesu Barrabá” bã bãa. * 27:24 Jipa bã. Mañra griego bedeade ãcãrã cartade neã. † 27:30 Isaia 50:6. ‡ 27:34 Salmo 69:21.

³⁵ Maľbe sordaorĕba Jesura crude cachi ɓasidaa. Mĕwĕnacarea ne jemenesidaa Jesuba cacuadae jĕ ɓadara sĕwĕ jedecadi cawaya. [Mĕwĕ osidaa Ācĕrĕneba bedeabariba jaradara mĕwĕmĕrĕĕ. Nĕwĕ jarasia: “Mĕa cacuadae jĕ ɓadara ĕdjiza jedecasiĕaa. Mĕa cacuadae jĕ ɓada carea ĕdjirĕra ne jemenesidaa sĕwĕ jedecadi cawaya.”]§ ³⁶ Maľbe chĕpanenapeda jĕĕ panesidaa ni abaľba Jesu carebade zerĕnamĕrĕĕ.

³⁷ Jesu boro nocoare bedeada cachi jira ɓasidaa cawabidi carea idjira cĕrĕ carea beabĕdada. Nĕwĕ ɓĕ ɓasia: “Naľgĕra Jesua, judiorĕ boroa.” ³⁸ Idjaba ne drĕabadada umĕ Jesu caita crude cachi jira ɓasidaa, aba idji jĕwa araare, aba idji jĕwa acĕare. ³⁹ Maľne ľcĕrĕ ĕberĕrĕda caita wĕnapeda boro ľrĕta ľrĕtĕdapeda Jesua nĕwĕ biĕ bedeabadjidaa.*

⁴⁰ –Ba Ācĕrĕ de dromara ĕrĕpeda ewari ũbeade wayacusa poya oibĕrĕ, jara ɓaduba ĕdrĕdua! Baĕ Ācĕrĕ Warrabĕrĕ, jĕĕ crudeba uĕaa zedua.–

⁴¹ Ara maľ quĕrĕca sacerdote bororĕba, judiorĕ ley jaradiabadarĕba, judiorĕ dji dromarĕ ɓida Jesura ipiĕa biĕ jarabadjidaa:

⁴² –Idjia dewararĕda carebasia, baribĕrĕ ara iduba poya ĕdrĕĕa.† Idjia Israeldebema Borobĕrĕ, nawena jĕĕ crudeba uĕaa zeida ɓa. Mĕwĕbĕrĕ ĩjĕnia. ⁴³ Idjia crĕcha ɓa Ācĕrĕra idji ume ɓa. ĕIdjira Ācĕrĕ Warraada aĕ basica? Mĕĕteara Ācĕrĕba idjira wĕrĕda quĕrĕ ɓabĕrĕ, ara nawena ĕdrĕ ɓida ɓa.–‡

⁴⁴ Idjaba ne drĕabada idji caita crude cachipedada ɓida ara maľ quĕrĕca biĕ jarasidaa.

Jesu crude beuda

Marco 15:33-41; Luca 23:44-49; Juaĕ 19:28-30

⁴⁵ Umatipa ľmĕdaura quisia.§ Maľba naľ ĕjĕra hora ũbea jĕma pĕima nĕmasia. ⁴⁶ Hora ũbea ɓadacarea Jesuba jĕgua jarasia:

–ĕEli, Eli, lama sabactani?–

Maľ arameo bedeaba jara ɓa: “Mĕ Ācĕrĕ, mĕ Ācĕrĕ ĕcĕrĕ cĕrĕĕ mĕduba ɓesi?”*

⁴⁷ Maľ bedeaba ũrĕbĕdade ľcĕrĕ mama caita duanĕba jarasidaa:

–Idjia Elĕda trĕ ɓa.–

⁴⁸ Ara maľda aba isabe pira wĕpeda uva ɓa oregueada mĕda quirude dodoba edasia. Bacurude jĕpeda Jesua diasia domĕrĕĕ.† ⁴⁹ Baribĕrĕ dewararĕba jarasidaa:

–Jĕĕdua, acĕĕ Elĕba ĕdrĕ edade zei cawaya.–

⁵⁰ Mĕwĕ ɓaĕ Jesura wayacusa jĕgua ɓasia. Maľbebĕrĕ jaidasia. ⁵¹ Ara mĕwĕbĕrĕde Ācĕrĕ de dromane eĕa wua eatĕ jira ɓaĕ ĕsidra ľtĕba eĕaa cĕĕ dogosia. Idjaba de uremiada wĕsia.‡ Maľba mĕgarara dracuasia. ⁵² Bĕwĕrĕ uriara ewacuasia. Maľne Ācĕrĕ ĩjĕ ɓe beupeĕadada zocĕrĕ ľrĕbacuasidaa. ⁵³ Ādji ɓeada uriadeba ĕdrĕcuasidaa. Jesu ľrĕɓadacarea Ācĕrĕ itea ɓa puru Jerusaleĕnaa wĕsidaa. Mama zocĕrĕba ĕdjirĕra unusidaa.

⁵⁴ Romanebema sordaorĕ boroba, idji sordaorĕ ɓida Jesura jĕĕ panasidaa ni abaľba carebarĕnamĕrĕĕ. Baribĕrĕ de uremiaba mĕwĕcuabĕrĕ unusidade bio dauperadapeda jarasidaa:

–Wĕrĕda naľ ĕberĕra Ācĕrĕ Warra basĕ.–

§ 27:35 Salmo 22:18. Griego bedeade ľcĕrĕ cartade bedeaba corchetede ɓara neĕa. * 27:39 Salmo 22:7; 109:25. † 27:42 Carebasia. Griego bedeade ɓĕ ɓa “ĕdrĕ edasia.” ‡ 27:43 Salmo 22:8.

§ 27:45 Amos 8:9-10. * 27:46 Salmo 22:1. † 27:48 Salmo 69:21. ‡ 27:51 Wua eatĕ jira ɓa. Exodo 26:31-33; Hebreo 9:1-15. De uremiada wĕsia. Amos 8:8-10.

⁵⁵ Mañne zocārā wērārāba tΛmΛba acΛ duanasidaa. Jesu Galileadeba zeside idji careba nībasidaa. ⁵⁶ Ādjirā tāēna Maria Magdalenada, Zebedeo quima sida panasidaa. Dewarabema Maria sida basia. MaḷgΛ Mariara Santiagoba, Jose bida ādji papa basia.

Jesu tΛbaripedada

Marco 15:42-47; Luca 23:50-56; Juañ 19:38-42

⁵⁷ Queubodode ēberā parata bara bΛ Jose abadada zesia. Mañ Josera Arimatea purudebema basia. § Idji sida Jesu ume nībabadjia. ⁵⁸ Idjira Pilatoma wāpeda Jesu cacuada iwīdisia tΛbari carea. Mañbe Pilatoba diabisia. ⁵⁹ Ara mañda Joseba Jesura edapeda boroba mititiaē bΛba bΛrā bΛsia. ⁶⁰ Mañbe mōjē uria djiwidi corodaē eda bΛsia. Dji uriara mañ Josede basia. Mañbe mōgara waibΛba uriara jūātrΛ bΛpeda wāsia. ⁶¹ Jesu tΛbarisidade Maria Magdalenara, dewarabema Maria sida arima chūpanasidaa.

Pilatoba sordaorāa Jesu tΛbarida jΛābida

⁶² Nurēma ḷnāūbada ewari basia. Mañne sacerdote bororāda, pariseorā sida ābaa Pilatoma wānapeda jarasidaa:

⁶³ –Dai boro, daiba quīrāneba panΛa jāḷ ēberā sewaida bΛ wadi zocai baside nāwā jarasida: “Mḷra ewari ūbeade ḷrēbaya.” ⁶⁴ Mañ carea idji tΛbaridara ewari ūbea bio jΛābidua idji ume nībabadarāba diamasi zedapeda idjira ederānamārēā. MāwābΛrΛ ādjirāba purua poya jaradaēa idjira beu baḷada ḷrēbasida. Ādjia ḷrēbasida adibΛrΛ, idjia naārā sewa oda cāyābara maḷgΛ sewadeba purura biara cūrūga eropanania.–

⁶⁵ Pilatoba ādjirāa jarasia:

–Za duanΛ sordaorāda idji tΛbaridamaa ededapeda bio jΛābidua.–

⁶⁶ Ara mañda sordaorāba dji uria jūātrΛ bΛ mōgara ḷrḷ sēyāda bΛsidaa abΛba ewasira cawadi carea. Mañbe jΛā panesidaa.

28

Jesu ḷrēbada

Marco 16:1-8; Luca 24:1-12; Juañ 20:1-10

¹ ḷnāūbada ewari jōnacarea nabema ewari domiane bema ara ḷnadrΛbΛrΛde Maria Magdalenada, dewarabema Maria sida Jesu tΛbaripedadamaa acΛde wāsidaa. ² Mañne cawaēne de uremiada dji cābāyā uresia. Ācōrē nezocada bajāneba zepeda uria jūātrΛ cobΛ mōgarara āyā bΛpeda mañ ḷrḷ chūmesia. ³ Idji quīrāra baa purewa edabari quīrāca urua basia. Idji cacuaē jḷ bΛra bio totroa basia. ⁴ Idjida bio wayadaērā sordaorāra ure nūpanapeda abeda beuda quīrāca tapanesidaa. ⁵ BaribΛrΛ bajānebema nezocaba wērārāa jarasia:

–Ne wayarānada. Mḷa cawa bΛa bārāba Jesu crude cachipedadada jΛrΛ panΛda. ⁶ Idjira nama bΛēa. Wārāda ḷrēbasia idjia jarada quīrāca.* Idji tΛbaripedadamaa acΛde zedada. ⁷ Jāḷbe isabe wānapeda idji ume nībapedadarāa nāwā jaradada: “Idjira beu baḷada ḷrēbasia. Idjira bārā na wāya Galilea druadaa. Jāma idjira ununia.” Mañda mḷa bārāa jarade zesia.–

⁸⁻⁹ Ara mañda wērārāra Jesu tΛbaripedada uriadeba ne waya panΛmīna bio bΛsrida pira wāsidaa. Jesu ume nībapedadarāa jarade wābΛdade Jesuda odjapeda –jMērā!– asia. Mañbe wērārāra idjimaa zedapeda jirūne bΛrΛdapeda idjia bia bedesidaa. ¹⁰ Māwā panΛne Jesuba jarasia:

–Ne wayarānada. Djabarāa jarade wānada Galilea druadaa wānamārēā. Jāma ādjirāba mḷra ununia.–

§ 27:57 Arimatea. Hebreo bedede mañ purura Ramá wa Ramataiḷ trḷ jarabadjidaa. 1 Samuel 1:1.

* 28:6 Mateo 16:21; 17:23; 20:19.

Sordaorãba jarapedada

¹¹ Wërãrã wãbΛdamisa ãcΛrΛ sordaorã Jesu tΛbaripedadama jãã pananada purudaa wãsidaa. ãdjia unupedadada sacerdote bororãa jũma nẽbΛrΛsidaa.

¹² Maã carea sacerdote bororãda, judiorã dji dromarã ume ãbaa dji jΛresidaa. Bedea audapeða sordaorãa paratada waibΛa diasidaa. ¹³ DiabΛdade nãwã jarasidaa:

-Bariduaba iwidibΛrΛ, jaradadua bãrã cãĩ duanΛmisa Jesu ume nĩbabadarãda diamasi zedapeða idji cacuara drΛa edesidada. ¹⁴ Pilatoba bãrã cãĩsidada ũrĩbΛrΛ, dairãda idji ume bãrãare bedeadia nẽbΛrade bearãnamãrẽã.-

¹⁵ Maãbe sordaorãba paratara edadapeða jarasidaa Jesu ume nĩbapedadaba idji cacuara drΛa edesidada. Judiorãba idi biða mãwã jarabadaa.

Jesuba edadarãa idjida unubiða

Marco 16:14-18; Luca 24:36-49; Juaã 20:19-23

¹⁶ Mãwãnacarea Jesu ume nĩbabadarã once panΛda Galilea druadãa wãsidaa Jesuba jarada eyadãa. ¹⁷ Idji unusidãde idjia bia bedesidãa baribΛrΛ ãcΛrΛba mãcua ãjãnaẽ basia. ¹⁸ Maãne Jesura ãdjirã caita zepeda jarasia:

-Ãcõrẽba mãa ΛbΛada diasia bajãne, naã ëjũãne biða ne jũmada poya erobãmãrẽã.† ¹⁹ Maã carea jũma puru beaza wãnapeda jaradiadadua mãda ëpẽnamãrẽã. ãdjirãra dji Zeza trãneba, dji Warra trãneba, ãcõrẽ Jaure trãneba borocuedadua. ²⁰ ãdjirãa jaradiadadua mãa bãrãa jaradada jũma ãjã oðãmãrẽã. Maãne mãra bãrã ume ewariza ßaya aba naã ewari jõbΛrΛdãa.-

† 28:18 Daniel 7:13-14.

MARCO BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA MARCOBA BΛDA

Nañ cartara Marcoba bΛsia. Idjira judio Jerusaleñnebema basica bΛa. Dji papaba deda Jerusaleñne erobasia (Hecho 12:12). Marcora Bernabe ume dji djabawarra basía (Colosa 4:10). Pauloda carebabadjia (2 Timoteo 4:11). Pauloba Bernabe biða Jesudebemada naãrã jaradiade wãsiadae Marcora edesidaa (Hecho 12:25deba aba 13:13daa). Hecho cartade Marco trãra Juañ Marco bΛ bΛa.

1 Pedro 5:13de Pedroba Marcora mñ warraada asia. Mañ bẽrã zocãrãmaarã Pedroba Jesudebemada nẽbΛrΛ baðada Marcoba cartade bΛsia. Mateoba, Luca biða ãdjiza cartada bΛdi naẽna Marcoba bΛsica bΛa. Roma purude Pedro ume baside djabarã judiorãe itea griego bedeade bΛsia.

Marcoba naãrã bΛsia Juañba Jesu borocueðadebemada (1:1-11) idjaba diauruba Jesu mñ sãnanebemada (1:12-13). Mañare bΛ bΛa Jesuba Galilea druade o baðadebemada (1:14deba aba 9:50daa) idjaba Galileadeba Jerusaleñnaa wãbΛrΛde jaradia baðadebemada (10:1-52). Eða bΛ bΛa Jesuba ne ununaca o baðadebemada idjaba Æcõrẽba eberãrã pe erobΛðebema jaradia baðada. Jĩrũare bΛ bΛa Jesura Jerusaleñne mãwãnanebemada (11:1neba aba 16:20daa).

Nañ cartade ebuða bΛa Jesura judiomĩna ÆcΛrΛ judiorãe ba biara ãjãbadjidada idjira Æcõrẽba eðrΛ edabari diai jaradada (7:24-30; 15:33-39). Jesura nañ eñjũãnaa zeẽ basía dji dromada bai carea ãtebΛrΛ bia mĩga bai carea (8:31; 10:42-45). Dadjirã itea nañ crĩchada wai bΛa bΛa: “Ababba mñda eẽpẽ quĩrĩã bΛbΛrΛ, idjia o quĩrĩã bΛra igarapeda bia mĩgai carea baída bΛa. Mañbe mñra eẽpeída bΛa.” (Marco 8:34)

Borocuebari Juañnebema

Mateo 3:1-12; Luca 3:1-9, 15-17; Juañ 1:19-28

1-2 Mña bedea bia Æcõrẽ Warra Jesucritodebemada bΛya. Naãrã Æcõrẽneba bedeabari Isaía ba nãwã bΛsia:

Bedeja jarabarida mña bΛ na diabueya bΛ o jarimãrẽã.*

3 Eberãda eñjũã põãsa ewaraga bΛde jĩgua bedea bΛa:

Ora jaridadua dadjirã Boro bia edaðamãrẽã.

Ora idji itea jipa jaridadua.†

4 Ara mañ quĩrãca Borocuebari Juañda eñjũã põãsa ewaraga bΛde eberãrã jaradia besia ãdji cadjiruara igaradapeda Æcõrẽmaa zedaðamãrẽã. Idjia jara-sia mãwã osidara Æcõrẽba ãdji cadjiruara quĩrãdoaida. Mañbe borocueðida panΛana abadja. 5 Mañne eberãrã Jerusaleñnebemarãda, jũma Judea druadebemarã sida Juañmaa wãbadjidada. Ædjia cadjirua opedaðada idji quĩrãpita ebuða jarabadjidada. Mañbe Juañba ãdjirãra Jordañ doðe borocuebadja.

6 Juañba jãbarira cameyo cara oda basía. Idjia jã bΛ trãjãbarira animarã e oda basía. Idjia aðichichida cobadja idjaba urrajõda jõbadja. 7 Mañne nãwã jaradiabadja:

–Mñ caidũ aba zeya. Idjira mñ cãyãbara dji dromaara bΛa. Mañ bẽrã idjia jĩrũne jã bΛ eãrã carea mñra bia bΛẽa. 8 Wãrãda mña bãrãra baidoba borocuesia baribΛrΛ idjiabΛrΛ Æcõrẽ Jaureda diaya.–‡

* 1:1-2 Malaquia 3:1. † 1:3 Isaía 40:3. ‡ 1:8 Æcõrẽ Jaureda diaya. Griego bedeade nãwã bΛ bΛa: “Æcõrẽ Jaureba borocueya.”

*Juałba Jesu borocueda**Mateo 3:13-17; Luca 3:21-22*

⁹ Mał ewaride Jesura Nazare purudeba Juał bama wāsia. Nazare purura Galilea druade baa. Jesu wāsida Juałba idjira Jordał dode borocuesia. ¹⁰ Jesura doedaaba drua wabarade unusia bajada ewabarada. Małne Ācōrē Jaurera puchirā quīrāca idji łrā zebarada unusia. ¹¹ Ācōrēba bajāneba edaa nāwā bedeasia:

–Bāra mł Warra quīrā bāa. Bā carea młra bio bāsrīda baa.–§

*Diauruba Jesu mīā sēna**Mateo 4:1-11; Luca 4:1-13*

¹² Mamaaba Ācōrē Jaureba Jesura ējūā pōāsa ewaraga bādaa edesia. ¹³ Mama Jesura animarā cadjirua bea tāēna cuarenta ewari basia. Satanaba idjira mīā sēsia Ācōrēda igarabi carea. Idjaba Ācōrē bajānebema nezocarāba idjira ne cobisīdaa.

*Jesuba jaradia beda**Mateo 4:12-17; Luca 4:14-15*

¹⁴ Borocuebari Juał preso bedacarea Jesura Galilea druadaa wāpeda bedea bia Ācōrēnebemada jaradiabadjia.* ¹⁵ Nāwā jarabadjia:

–Ewarira jūēsia. Ācōrēra bārā Boro bai carea zebara.† Bārāba cadjirua obadara igaradapeda mał bedea biada łjānada.–

*Jesuba beda bāribadarā trāna**Mateo 4:18-22; Luca 5:1-11*

¹⁶ Jesura Galilea amene droma icawa nīne Simoāda, dji djaba Andre sīda unusia. Mał ēberārā beda beabadarā basia. Ādjira doeda beda bari panasīdaa. ¹⁷ Māwā panane Jesuba ādjia jarasia:

–Mł ume zedada. Bārāba beda bāribada quīrāca młā bārā jaradiaya ēberārāda młmaa enenamārēā.–

¹⁸ Ara maāda ādji beda bāribadara amenapeda Jesu ume wāsīdaa.

¹⁹ Nocoāda wabarade Jesuba Santiagoda, dji djaba Juał sīda unusia. Ādjira Zebedeo warrarā basia. Ādjia jābade beda bāribada cōā beada ca panasīdaa. ²⁰ Małne Jesuba ādji sīda trāsia idji ume wānamārēā. Ara maāda Santiagoba, Juał bīda ādji zeza Zebedeora idji nezocarā ume jābade amenapeda Jesu ume wāsīdaa.

*Jesuba jai āyā jaretada**Luca 4:31-37*

²¹ Ādjirāra Capernauł purūdaa wāsīdaa. Małbe łnāūbada ewaride Jesura judiorā dji jarebada deāda wāpeda Ācōrē beadedada jaradia besia. ²² Jaradia bāde jūmarāba cawa crīchadaē basia. Judiorā ley jaradiabadarā quīrāca jaradiaē basia. Ātebāra bio cawa bādeba ebuā jaradia basia. ²³ Māwā panane jai bara bā ēberāda cawaēne nāwā jīgua bedeasia:

²⁴ –Jesu Nazaredebema! ĶCārē cārēā दौरā mīā sē bā? ĶDai biē bāi carea zesica? Młā cawa bāa bāra caida: ĶBāra Ācōrēba diabuedaa!–

²⁵ Jesuba dji jaiā nāwā jarasia:

–Chupeadua. Idji cacuadebemada ēdrādua.–

²⁶ Ara maāda jaiba dji ēberārā wawabipeda, dji cābāyā biapeda āyā wāsia. ²⁷ Mał bērā jūma dji arima duanārāba cawa crīchadaē basia. Āduba beadedrua duanesīdaa:

§ 1:11 Isaiā 42:1. * 1:14 Bedea bia Ācōrēnebema. Griego beedeade λcala cartade bā baa: “Bedeā bia Ācōrēba pe eroādebema.” † 1:15 Daniel 2:44.

-¡Ache! Jesuba jaradia b̄ara awara b̄la. Bio cawa b̄deba ebuḁa jaradia-baria. Idjia jarab̄ara jairā biḁa ĩjā obadaa.-

²⁸ Mañ carea jūma Galilea druade dārāéne Jesura tr̄ b̄aga besia.

Jesuba Simoñ Pedro p̄cōrē biabida

Mateo 8:14-17; Luca 4:38-41

²⁹ Judiorā dji j̄rebada dedeba ēdr̄dapeda Jesura, Santiagora, Juañ siḁa Simoñ dedaa wāsidaa. Simoñ djaba Andre siḁa mama b̄abadjia. ³⁰ Mañne ādjia Jesua jarasidaa Simoñ p̄cōrēda c̄wamiaba c̄daḁe b̄ada. ³¹ Jesura idji b̄amaa wāsia. Idji j̄wade jidapeda piradr̄ b̄asia. Ara mañda c̄wamiara dugusia. Mañbe Simoñ p̄cōrēba ādjira ne cobisia.

³² Queudacarea ēberārāba cacua biē beada, jai bara bea siḁa Jesumaa enesidaa. ³³ Purura dji dede eḁa wābadama powua nūmesia. ³⁴ Mañne Jesuba cacua biē beara zocārā biabisia idjaba jairā siḁa zocārā āyā j̄recuasía. Jairāba idjida cawa panana b̄ērā Jesuba chupeabibadjia.

Galileade jaradia n̄bada

Luca 4:42-44

³⁵ Jesura āsabodode piradr̄asia. Wadi p̄āmaena ēberā neēmaa Ācōrēa iwidide wāsia. ³⁶ Mañ carea Simoñba, idji ume pan̄ biḁa Jesura j̄ra panasidaa. ³⁷ Idji unusidaḁe jarasidaa:

-Jūmarāba b̄ara j̄ra duanaa.-

³⁸ Mañne Jesuba jarasia:

-Dewara puru beḁaa wānia m̄a j̄ma biḁa jaradiaida b̄ b̄ērā. M̄ra mañ carea zesía.-

³⁹ M̄wā jūma Galilea druade p̄arra wāsia. Judiorā dji j̄rebada deza jaradiabadjia. Idji w̄b̄ara jaira āyā j̄recuabadjia.

Jesuba aida bara b̄a biabida

Mateo 8:1-4; Luca 5:12-16

⁴⁰ M̄wā b̄de ēberā aida bara b̄ada Jesumaa zesía.‡ Mañ ēberāra ch̄r̄aborode cobepeda n̄wā beḁa djuburiasia:

-B̄a quīr̄ā b̄ab̄ra, m̄ra poya biabida b̄la.-

⁴¹ Jesuba m̄ā djuburi ununa b̄ērā idji j̄wada ĩr̄ b̄ab̄raḁe jarasia:

-M̄wā o quīr̄ā b̄la. ¡Biadua!-

⁴² Jesu ara m̄wā bedeab̄raḁe ēberāra biasia. Dji aidara abeda n̄basia.

⁴³⁻⁴⁴ Mañne Jesuba idjía bio jarasia:

-B̄a biadara ni ab̄ala jararādua. Āteb̄ra sacerdotemaa w̄dua b̄ara biasida unumārēā. J̄lbe Ācōrē quīr̄āpita bia bei carea Moiseba jarada quīr̄āca ne diacuadua.§ M̄wā ēberārāba cawad̄a b̄ara w̄r̄ada biasida.-

M̄wā jarapeda Jesuba idjira w̄bisía. ⁴⁵ Barib̄ra dji ēberāba Jesuba idji biabidaḁemada jūmarāa n̄b̄ra wāsia. Mañ carea Jesura ni ab̄a purude ebuda n̄baca basía. Āteb̄ra j̄ga n̄babadjia ēberārā beḁacamaa. Barib̄ra ēberārā puruzabemada idjima w̄badjidaa.

2

Jesuba ēberā cacua beu b̄a biabida

Mateo 9:1-8; Luca 5:17-26

¹⁻² Dārāé b̄de Jesura wayacusa Capernauñ purudaa wāsia. Idjira diguid̄a b̄ada cawasidaḁe ēberārāda zocārā idjima powua nūmesia. Dera, dji eḁa

‡ **1:40** Aidara Jesu ewaride w̄r̄ada s̄wā basida dadjirāba cawadaḁe pan̄a. Barib̄ra judiorāmaarā ab̄a Ācōrēb̄ra poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Mañ awara ab̄a aidaba jidasira āyā b̄de w̄ida basia (Levitico 13:45-46). § **1:43-44** Levitico 14:1-32.

wābada sida pēsua nūmesia. Mañne Jesuba Ācōrē Bedeara jaradia basia. ³Māwā bade ēberāda quīmārē zesidaa. Mañrāba ēberā cacua beu bāda Jesumaa ede quīrīā panasidaa. ⁴Baribara pēsua nūma bērā poya ededaē basia. Mañ carea de larā uria odapeda dji cacua beu bāra dji cādaēba edaa basidaa. ⁵Jesuba unusia ādjia wārāda iā panāda dji cacua beu bāra poya biabida. Mañ carea Jesuba dji cacua beu bāa jarasia:

–Cūdra, bāa cadjirua odara māa quīrādoasia.–

⁶Mañne judiorā ley jaradiabadarāda ācāra arima chūpanasidaa. Mañgarāba crīchāsidaa: ⁷“¿Cārē cārēā jāwā beēda bā? ¿Ācōrē quīrāpita biē beēda bāa! Aba Ācōrēbā ēberāba cadjirua odara poya quīrādoaya.”

⁸Ādjia māwā crīcha duanāra Jesuba idji sode abeda cawasia.* Mañ bērā ādjia jarasia:

–¿Cārē cārēā jāwā crīcha panā? ⁹Bārāmaarā ¿sālgāda zareaara bā? ¿Cadjirua odara quīrādoayada aida wa nañ ēberā cacua beu bāra piradrābipeđa idji cāda edabipeđa nībabida? ¹⁰Ācōrēba mā, Nañ Djara Edadara basia nañ ējūāne duanāba cadjirua obadara quīrādoamārēā. Mañra bārāa unubiya.–

Ara mañda dji cacua beu bāa nāwā jarasia:

¹¹–Piradrādua. Bā cāda edapeda diguida wādua.–

¹²Ara mañda dji cacua beu badara pirabaripeđa idji cāda edapeda jūmarā quīrāpita ēdra wāsia. Mañ carea jūmarāba cawa crīchadaē basia idjaba Ācōrēa bia beēda duanesidaa. Nāwā jarasidaa:

–¿Nañ quīrāca dadjirāba ununaca basia!–

Jesuba Levi trāna

Mateo 9:9-13; Luca 5:27-32

¹³Māwānacarea Jesura wayacusa Galilea amene dromanaa wāsia. Mañne ēberārāda zocārā idjimaa wāsidaa. Idjia ādjirāa jaradiasia. ¹⁴Wābārade Jesuba Alpeo warra Levida unusia. Mañ Levira Romanebema boro itea parata diabada dede chūmasia. Jesuba idjia jarasia:

–Mā ume zedua.–

Ara mañda Levira piradrāpeda Jesu ume wāsia.

¹⁵Māwānacarea Jesura Levi dede ne co basia. Zocārāba Jesura ēpēbāda bērā ādjirā sida ne co chūmeasia: Jesu ume nībabadarāda, Romanebema boro itea parata jara pebadarāda, judiorā ley igara bea sida panasidaa.†

¹⁶Māwā panane judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā bida unusidaa Jesura Romanebema boro itea parata jara pebadarā ume, judiorā ley igara bea ume bida ne co bāda. Mañ carea pariseorāba Jesu ume nībabadarāa iwidisidaa:

–Bārāa jaradiabarira ¿cārē cārēā cadjirua obadarā ume, parata jara pebadarā ume bida ne co bā?–

¹⁷Mañ ūrīpeda Jesuba jarasia:

–Cacua bia beaba nēārā diabarira jara dāca. Dji cacua biē beabara jara bada. Māra jipa bea trāi carea zeē bāa, ātebāra cadjirua obadarāda trā bāa Ācōrēmaa zedamārēā.–

Ne codaca ewaridebema

Mateo 9:14-17; Luca 5:33-34

¹⁸Mañ ewaride Borocuebari Juañ ume nībabadarāba, pariseorā bida ne codaca ewarida o panasidaa. Māwā panane dewararāda Jesumaa zedapeda iwidisidaa:

–Borocuebari Juañ ume nībabadarāba, pariseorā bida ne codaca ewarira obadaa. Baribara bā ume nībabadarāba ¿sāwāērā odaca?–

* **2:8** Sode. Griego bedede bā bāa: “Jaurede.” † **2:15** Judiorā ley igara bea. Griego bedede “cadjirua obadarā” bā bāa.

¹⁹ Jesuba panusia:

-Umaquĩrãba wẽrã edabarãde ¿caiba ne codaca ewarida oi? Mañ umaquĩrãra wadibida idjia edodarã ume ðamisa ne codaca ewarira odaẽa. ²⁰ Baribarã ewari aba dewara ãberãrãba idjira ãyã ededia. Mañ ewaridebarã idjia edodarãba ne codaca ewarira oẽia.

²¹ Dadjirãba cacuade jãbada dji sore cõã ðamaa wua djiwidida cajudacaa. Mãwã odibarã djiwidi cajuda errebaribarãba dji wua sorera waibarã cõãya. ²² Idjaba ni abarãba uva ða djiwidira animarã e oda dji sorede tãdaca. Mãwã odibarã aseabarãde animarã e oda dji sorera cõãya. Mañbe uva ðara, animarã e oda sida aduaya. Mañ carea uva ða djiwidira animarã e oda djiwidide tãdida panãa.-‡

Jesura ãnãũbada ewari djibaria

Mateo 12:1-8; Luca 6:1-5

²³ ãnãũbada ewaride Jesura ãjũã trigo udade nĩbasia. Mañne idji ume nĩbabadarãba trigora tã eda nĩbasidaa. ²⁴ Mañ carea pariseorã ãdji caidũ zebãdaba Jesua jarasidaa:

-¡Acãdua! Bã ume nĩbabadarãba ¿cãrẽ cãrẽã ãnãũbada ewaride ocara panãda o panã?-

²⁵ Jesuba ãdjia jarasia:

-Ewari aba Daviba, idji ume nĩbabadarã bida codira neẽ panasidaa. Jarra panasidade ¿sãwã osida?§ ²⁶ Abiata sacerdote dji droma ðaside Davira ãcõrẽ dede eda wãpeda ãcõrẽ quĩrãpita ðada paãda edasia.* Mañ paãra ¿ababe sacerdoterãba codida panasidaẽca? Baribarã Daviba copeãda idji ume nĩbabadarãa diasia.-

²⁷ Mañbe Jesuba ãdjia jarasia:

-ãcõrẽba ãberãra oẽ basia ãnãũbada ewari wagadamãrẽã ãtebarã ãnãũbada ewarira ðasia ãberãrã ãnãũnamãrẽã. ²⁸ Mã, Nañ Djara Edadara ãnãũbada ewari djibaria.-

3

Jesuba ãnãũbada ewaride ãberã biabida

Mateo 12:9-14; Luca 6:6-11

¹ Wayacusa Jesura judiorã dji jãrebada dedaa wãsia. Mama ãberã jãwa beu ðada ðasia. ² Acãrãba Jesura acã panasidaa ãnãũbada ewaride mañ ãberã biabi cawaya. Biabisira biẽ jaradida crĩcha panasidaa. ³ Mañne Jesuba ãberã jãwa beu ðãa jarasia:

-Piradrãpeda ãsi nũmane zedua.-

⁴ Mañbe Jesuba ãdjia iwidisia:

-¿ãnãũbada ewaride cãrẽda odida panã? ¿Biada wa cadjiruada? ¿Djãrã carebaida wa idu beubida?-

Baribarã ãdjirãra chupea panesidaa. ⁵ Mañne Jesura sopuasã cãwãrã zarea bea ðerã. Quĩrũbideba ãdjirã acãbarãde dji jãwa beu ðãa jarasia:

-Jãwara jiradua.-

Mãwã jirabarãde idji jãwara abeda biasia. ⁶ Ara maãda pariseorãra ãdrãdapeda Herodeare ðearãmaa wãsidãa. ãdjirã ume Jesu beadi carea crĩcha jãrãsidãa.

Galilea amene droma icawa duanana

‡ 2:22 Maãgãdeba Jesuba cawabisia idji ðedeara ãdji drõãenabema crĩcha ume ãbaa jaradiacada.

§ 2:25 1 Samuel 21:1-6. * 2:26 Levitico 24:5-9.

7 Maãbe Jesura idji ume nĩbabadarã sida Galilea amene dromanaa wãsidaa. Mama Galilea druadebemarãda zocãrã idji caidu nĩbasidaa.*

8 Jesuba ne ununacada o ðada dewararã bida ùrĩsidaa. Maã carea Judea druadebemarãda, Jerusaleã purudebemarãda, Idumea druadebemarãda, Jordaã do wa quĩrãrẽbemarãda, Tiro druadebemarãda, Sidoã druadebemarã sida Jesu ðamaa wãsidaa. 9-10 Idjia cacua biẽ ðeada biabi ðada bẽrã ãberãrãba idji tãni carea powuabadjidãa. Idjira pẽsua eropananãnamãrẽã Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia jãbada enenamãrẽã.

11 Ëberã jai bara ðeaba Jesu unubãda ðe idji quĩrãpita chĩrãborode copanepeda jaiba ne wayaadeba jĩgua jarabadjidãa:

–jBara Æcõrẽ Warraa!–

12 Baribãrã Jesuba jairãa bio jarabadjia idjidebemada ebuða jararãnamãrẽã.

Jesuba ãberã doce edada

Mateo 10:1-4; Luca 6:12-16

13-14 Mãwãnacarea Jesura eyadaa wãpeda idjia quĩrããbãrãda idjima trãsia. Ædjirã zesidade idjia doce edasia idji ume nĩbadamãrẽã idjaba idji bedeã jara nĩbadamãrẽã. Maãgarãra Jesuba trã ðasia “mãa diabuedarã.”† 15 Jesuba Ædjirãa ðada diasia cacua biẽ ðeaba biabidãmãrẽã idjaba jai sida ãyã jãretãdamãrẽã. 16 Aãa Simoã basia.‡ Jesuba idjira trã ðasia Pedro. 17 Maã awara Zebedeo warra Santiagoda, dji djaba Juaã sida edasia. Maã umẽbemara Jesuba trã ðasia Boanengerã. Maã trãba jara ðaa “baa warrarã.” 18 Naãgarã sida edasia: Andre, Pelipe, Bartolomé, Mateo, Tomá, Alpeo warra Santiago, Tadeo, idjaba Simoã Cananeo.§ 19 Jesuba Juda Iscariote sida edasia. Maãgarãba idjira jidabisia.

Jesu biẽ jarapedada

Mateo 12:22-32; Luca 11:14-23; 12:10

20 Jesu diguidãa zeside ãberãrãda zocãrã powuasidãa. Maãba Jesura, idji ume nĩbabadã sida poya ne codãẽ basia. 21 Jesu djabarãba cawadapedã idjira edade wãsidãa. Ædjia crĩcha panasidãa idjira quĩrãẽ ðesida. 22 Baribãrã judiorã ley jaradiabadarã Jerusaleã purudeba zepedãdaba jarasidãa:

–Jãã Jesura jairã boro Beelzebúdeba ða bẽrã jãwã ðaa. Idjia jaira ãyã jãretãbaria Beelzebúba maã ðada diada bẽrã.–

23 Maã ùrĩpedã Jesuba Ædjirã trãpedã ne jara ðadeba bedeasia. Nãwã jarasia: –¿Sãwã Satanaba ara idjida ãyã jãretã? 24 Abari druadebemarãda ara Ædjiduba djõ pananibãrã dãrã pananaẽa. 25 Idjaba abari dede ðeada djõ pananibãrã dãrã pananaẽa. 26 Ara maã quĩrãca Satanada ara idji jairã ume djõpedã awara wãibãrã ¿sãwã idjia poya ðara dãrã erobã? Abedã jõya.

27 Ëberã mẽsrã ðada naãrã jã chũmãnaẽbãrã, ¿sãwã idji dede edã ne drãade wãni? Jã chũmãnãdrã poya idji nebiara drãadãia.

28 Wãrã arada mãã bãrãa jaraya: ãberãrãba cadjirua obadara, biẽ bedeabada sida Æcõrẽba jũma poya quĩrãdoaya. 29 Baribãrã abããba Æcõrẽ Jaureba odãda diauruba jãwã osiada aibãrã, Æcõrẽba mããra quĩrãdoãẽa. Maã ãberãra ewariza bedeade baya.–

30 Jesuba mãwã jarasia idjira jai bara ðada apedãda bẽrã.

* 3:7 Griego bedeade Æcarã cartade idjaba ðã ðaa “Judeadebemarã sida.” † 3:13-14 Maãgarãra Jesuba trã ðasia “mãa diabuedarã.” Griego bedeade Æcarã cartade mããra neã. ‡ 3:16 Griego bedeade Æcarã cartade idjaba nãwã ðã ðaa: “Naãgarã doce panãda edasia.” § 3:18 Simoã Cananeo. Luca 6:15de “Simoã Zelote” ðã ðaa.

*Jesu ēberārā idjima zepedada**Mateo 12:46-50; Marcó 3:21; Luca 8:19-21*

³¹ Mañne Jesu djabarāda, dji papa sida jūēnapeda Jesura dajadaareba trābisidaa. ³² Mañbe ēberārā Jesuare chūmeaba idjia jarasidaa:

–BΛ papara, bΛ djabarā sida dajadaare panΛa. * Ādjia bΛra jΛra panΛa.–

³³ BaribΛra Jesuba jarasia:

–Bārāmaarā ¿cairāda mΛ papa idjaba mΛ djabarā?–

³⁴ Idji caita chūmeada acΛpeda jarasia:

–NałgΛrāda mΛ papaa idjaba mΛ djabarāa. ³⁵ Ācōrēba quīrīā bΛ o bēadrΛ mΛ djabaa, mΛ djabawērāa, idjaba mΛ papaa.–

4*Pea pođadebema ne jara bΛ**Mateo 13:1-9; Luca 8:4-8*

¹ Wayacusa Jesuba Ācōrē beđeara amene droma icawa jaradia besia. Mañne ēberārāda zocārā idjima powua nūmesia. Mañ bērā jāba doeda ūmΛne badopeđa chūmesia. Ēberārāra do icawa duanesidaa. ² Mañbe Jesuba ne quīrātanoa ne jara bΛđeba jaradiasia. Nāwā jarasia:

³ –jŪrīnadua! Ēberāda ne pode wāsia. ⁴ Māwā po nīne łCΛra tara ode baecuasias. Mañne ībanada zesedapeda mīcuasidaa. ⁵ łCΛra tara ējūā mōgaraida bΛde baecuasias. Dji egorora nāūcha bΛ bērā mañ tara isabe tunusia. ⁶ Māwāmīna besea jΛwΛrāba purrubasia bio carra jidaē bađa bērā. ⁷ Idjaba łCΛra tara ējūā Λraida bΛde baecuasias. Mama baecuadara jΛcara Λra bara bΛba bΛrá quenasia. Mañba poya zauđaē basía. ⁸ BaribΛra łCΛra tara ējūā biade baecuasias. MałgΛra bio zausias. łCΛra camΛba ara aride diasias, dewaraba waitabearea diasias, waabemaba waibΛara diasias.–*

⁹ Mañbe Jesuba jarasia:

–Dji cΛwΛra bara bΛba quīrācuīta ūrīdua.–

*Jesuba ¿cārē cārēā ne jara bΛđeba jaradiasi?**Mateo 13:10-17; Luca 8:9-10*

¹⁰ Ēberārā wāpedadacarea Jesu ume nībabadarā doce panΛba, dewara idjiare chūmea biđa iwīdisidaa idjia ne jara bΛđeba jaradiadadebemada. ¹¹⁻¹² Jesuba panusia:

–Ācōrēba ēberārā pe erobΛdebemada jūmarāa cawabiē bΛmīna bārāa cawabi bΛa. BaribΛra dewararāa mΛa ne jara bΛđeba beđe bΛa ādjirāba acΛ panΛmīna unurānamārēā, idjaba ūrī panΛmīna cawarānamārēā. Māwā beđaēbara Ācōrēmaa zedapeda ādjia cadjirua obadara quīrādoacias.–†

*Pea pođadebema Jesuba cawa jarada**Mateo 13:18-23; Luca 8:11-15*

¹³ Mañne Jesuba ādjia jarasia:

–¿Bārāba pea pođadebema ne jara bΛđeba jaradara cawadaēca? Māwāra dewarada jaraibΛra ¿sāwā cawadi? ¹⁴ Ūrīnadua. Pea pobarira Ācōrē beđe jarabari quīrāca bΛa. ¹⁵ Ta ode baedaba nałda jara bΛa: łCΛra ēberārāba Ācōrē beđeada ūrībadaa. BaribΛra Satanada zepeda mañ beđeada ādji sode jūēnara quīrādoabibaria. ¹⁶ Ta mōgaraida bΛ ējūāne pođaba nałda jara bΛa: łCΛra ēberārāba Ācōrē beđeada ūrīnapeda bio bΛsrida edabadaa. ¹⁷ BaribΛra bio carra

* **3:32** Griego beđeade łCΛra cartade idjaba “bΛ djabawērārā” bΛ bΛa. * **4:8** Griego beđeade nāwā bΛa: “łCΛra camΛba treinta diasias, dewaraba sesenta diasias, waabemaba cien diasias.” † **4:11-12** Isaía 6:9-10.

jidaē bea bērā dārā droadacaa. Ewari zarea zebΛΓΛde wa Ācōrē bedea ījā panΛ carea ēberārāba biē obΛdade ādjia ījā panΛra igarabadaa. ¹⁸ Ta ējūā ΛΓΛida bΛde podaba naĻda jara bΛa: ĀcΛΓΛ ēberārāba Ācōrē bedeara ūrībadaa. ¹⁹ BaribΛΓΛ ādjirā sāwā bia beadiēbemada jūmawāyā crīchabadaa idjaba ne jūmada awuabadaa. Crīchabadaa ne jūmada erobeadibΛΓΛ, bΛsrida beadida. Jūma maĻ crīchaba bedea ādji sode bedara bΛrā beabaria. MaĻ bērā ādjira waridacaa. ²⁰ BaribΛΓΛ ta ējūā biade podaba naĻda jara bΛa: ĀcΛΓΛba Ācōrē bedeara bia ūrīnapeda ījābadaa. MaĻbe ĀcΛΓΛba ne biada ara aride obadaa, ĀcΛΓΛba waitabeara obadaa, idjaba ĀcΛΓΛba waiibΛara obadaa.-‡

Ībīrānebema ne jara bΛ

Mateo 5:15; Luca 8:16-18

²¹ Jesuba dewara ne jara bΛdeba jarasia:

-Dadjirāba ībīrāra coadapeda ζepedeco droma edre bΛbadaca? Mērā nūmΛnacaa, ātebΛΓΛ ātΛ dji bΛbadade nūmΛbadaa. § ²² Ara maĻ quīrāca ne jūma ebuda bΛēra mērā beēa. Dadjia cawadaē panΛra Ācōrēba ebuda cawabiya.

²³ Dji cΛwΛΓΛ bara bΛba quīrācuīta ūrīdua.-

²⁴ MaĻ awara Jesuba jarasia:

-MĻa jaradia bΛra quīrācuītaadua. Bārāba cawadi carea bio quīrācuītaibΛΓΛ Ācōrēba bārāa auđuara cawabiya. ²⁵ AbaΛba wārāda cawaibΛΓΛ, Ācōrēba auđuara cawabiya. BaribΛΓΛ adua bΛba cawa bΛda crīchaibΛΓΛ, idjia crīcha bΛ sida Ācōrēba jāriya.-

Néu sāwā waribaridebema ne jara bΛ

²⁶ Jesuba idjaba jarasia:

-Ācōrēba ēberārā pe erobΛra abaΛba ne ta poda quīrāca bΛa. ²⁷ Diamasi dji ēberā cāi bΛmisa idjaba āsa zocai bΛmisa dji tara quīda buyapeda waribaria. Dji podaba cārēba waribi bΛda cawacamīna māwābaria. ²⁸ Egorode ara iduba tunubaria. Naārā dji bΛwΛΓΛada odjabaria. MaĻbe dji cΛmΛda zebaria. Idjaba dji cΛmΛba dji tada diabaria. ²⁹ MaĻbebΛΓΛ dji tara waragabaria. Dji ewarira jūēna bērā ēberāba necoba ewabaria.-

Mostaza tadebema ne jara bΛ

Mateo 13:31-32, 34-35; Luca 13:18-19

³⁰ Idjaba Jesuba jarasia:

-Ācōrēba ēberārā pe erobΛra ζcārē quīrāca bΛ? ζSāĻgΛ ne jara bΛdeba mĻa cawa jarai? ³¹ Mostaza ta quīrāca bΛa. MaĻ mostaza tara jūma dadjia ubada cāyābara djubibiara quirua. ³² BaribΛΓΛ uđacarea dewara néu bea cāyābara waiibΛara waribaria. Dji jΛwΛtera waiibΛa jedeguezooabaria. MaĻ bērā ībanara dji jΛwΛtede cūrādrΛ bΛma de ocuade zebadaa.-

³³ Māwā ne jara bΛdeba Jesuba jaradiabadjia ēberārāba poya cawadida panΛ quīrāca. ³⁴ Ababe ne jara bΛdeba ādjirāa bedeadadjia. BaribΛΓΛ idji ume nībabadarā āduba panΛne jūma cawa jarabadjia.

Jesuba nāūrā, amene droma sida tumabiđa

Mateo 8:23-27; Luca 8:22-25

³⁵ MaĻ ewaride queubođode Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

-jWa quīrārē wānadrΛ!-

³⁶ Ara maĻda ādjia ēberārā arima duanΛra amenapeda Jesura ara idji bΛ jābade quīrārā edesidaa. Dewara jāba sida ādji daucha wāsidaa. ³⁷ Māwā

‡ 4:20 Griego bedeadē nāwā bΛ bΛa: “ĀcΛΓΛba treinta zaubadaa, ĀcΛΓΛba sesenta zaubadaa, idjaba ĀcΛΓΛba cien zaubadaa.” § 4:21 Mērā nūmΛnacaa. Griego bedeadē nāwā bΛ bΛa: “CΛda edre bΛđacaa.”

pan Λ ne nãurãda dji cãbãyã puá nũmesia. Ma $\tilde{\Lambda}$ bẽrã baido bogozoara jãbade e Λ wã nũmesia. Jãbara biru bæbo Λ do basía. ³⁸ Ma $\tilde{\Lambda}$ ne Jesura jãba ãdauare borocau cãi bæsia. Ma $\tilde{\Lambda}$ carea idji ume nĩbabadarãba $\tilde{\Lambda}$ r $\tilde{\Lambda}$ manapeda nãwã jarasidaa:

-Jaradiabari, ζ Λ maarã dadjirã barru Λ da bia Λ ca?-

³⁹ Ma $\tilde{\Lambda}$ be Jesura $\tilde{\Lambda}$ ta nũmepe Λ da nãurãra, baido bogozoa sida nãwã quẽãsia:

- ζ Chupeadua! ζ Ipi Λ dua!-

Ara ma $\tilde{\Lambda}$ da nãurãra ipi bæsia. Jũma tuma nũmesia. ⁴⁰ Mãwã Λ de Jesuba ãdjirãa jarasia:

-Bãrãra ζ sãwãẽrã ne waya pan Λ ? ζ Cãrẽ cãrẽã $\tilde{\Lambda}$ cõrẽra $\tilde{\Lambda}$ jãnaẽ pan Λ ?-

⁴¹ Barib Λ r Λ Jesuba o Λ da carea ãdjirãra bio ne wayasidaa. Ma $\tilde{\Lambda}$ bẽrã ãdu Λ ba iwididrua duanesidaa:

-Na $\tilde{\Lambda}$ g Λ ra ζ caida jãwã Λ ? Nãurãba, baido bogozoa bida idji bedeara $\tilde{\Lambda}$ jãbadaa.-

5

Jesuba jai zocãrã ãyã j Λ retada

Mateo 8:28-34; Luca 8:26-39

¹ Ma $\tilde{\Lambda}$ be amene droma chãnapeda Gerasa druade jũesidaa.* ² Jesura jãbadeba drua Λ adoside cawaẽne ãberã jai bara Λ da idjima zesia. ³ Ma $\tilde{\Lambda}$ ãberãra beudarã t Λ baribada uriade Λ badjia. Ni a Λ ba idjira poyadaca basía, carenaba j Λ b Λ da sida. ⁴ $\tilde{\Lambda}$ arima zocãrã idjira carenaba jĩrũ j Λ badjidamĩna, j Λ wa sida j Λ badjidamĩna abeda jũma t Λ cuabadjia. Idjira ni a Λ ba poyadaca basía. ⁵ Diamasi, ãsa bida idjira bẽwãrã t Λ baribada uriade, eyade bida bia nĩbabadjia. Idjaba ara idji cacuara mõgaraba puobadjia. ⁶⁻⁷ Idjia t Λ m Λ ba Jesu unuside pira zesia. Jesu quĩrãpita chĩrãborode cobepeda jĩgua jarasia:

- $\tilde{\Lambda}$ cõrẽ dji Dromaara Λ Warra, Jesu, ζ cãrẽ cãrẽã m $\tilde{\Lambda}$ ra mĩã sã Λ ? ζ $\tilde{\Lambda}$ cõrẽ quĩrãpita wãrãneba jaradua Λ m $\tilde{\Lambda}$ ra biẽ Λ ẽda!-

⁸ Mãwã bedesia Jesuba idjia nãwã jara bada bẽrã:

- ζ Jai, na $\tilde{\Lambda}$ ãberã cacuadebemada ãyã wãdua!-

⁹ Ma $\tilde{\Lambda}$ be Jesuba dji jai iwidisia:

- ζ Λ ra casa trã jarabada?-

Dji jaiba panusia:

-Mã trãra Cãbana abadaa, dairãra cãbana pan Λ bẽrã.-

¹⁰ Ma $\tilde{\Lambda}$ ne jaiba Jesua bedea djuburiasia ma $\tilde{\Lambda}$ druadebemada ãyã j Λ retarãmãrẽã. ¹¹ Mãwã pan Λ ne ara caita Λ eyade chinada zocãrã ne co duanasidaa. ¹² Ma $\tilde{\Lambda}$ carea dji jairãba Jesua nãwã bedea djuburiasidaa:

-Dairãra jã $\tilde{\Lambda}$ g Λ rã china cacuade idu e Λ wãbidua.-

¹³ Ma $\tilde{\Lambda}$ ne Jesuba iduaribisia. Ara ma $\tilde{\Lambda}$ da jairãra ãberã cacuadebemada ãdr Λ cuadape Λ da china cacuade e Λ wã Λ r Λ sidaa. Barib Λ r Λ e Λ wãnapeda chinara pirapodape Λ da perawadeba daidu tẽũcuasidaa. Mama abeda jũma nã Λ r Λ quinisidaa. Ma $\tilde{\Lambda}$ g Λ rã chinara mil umé panasidaa Λ .

¹⁴ Ma $\tilde{\Lambda}$ carea dji china a Λ pananara purudaa pira wãsidaa. $\tilde{\Lambda}$ dji purudebemarãa, dji puru caita bearãa bida jai bara badadebemada jũma nẽ Λ r Λ sidaa. Ma $\tilde{\Lambda}$ carea purudebemarãba a Λ de zesesidaa. ¹⁵⁻¹⁶ Jesu Λ ma jũẽ Λ dade unusidaa jai zocãrã erobadara Jesu caita chũm Λ da. Quĩrã Λ pe Λ da cacuade j Λ badara jã bæsia. Ma $\tilde{\Lambda}$ unupe Λ adaba dewararãa nẽ Λ r Λ sidaa jai bara badara sãwãsida. China sãwãpedada sida nẽ Λ r Λ sidaa. Jũmarãda bio

* **5:1** Gerasa. Griego bedea Λ de $\tilde{\Lambda}$ c Λ r Λ cartade "Gadara" wa "Gergasa" Λ Λ .

ne waya duanesidaa. ¹⁷ Mañ carea ãdjirãba Jesua beæea djuburiasidaa ãdji druadebemada ãyã wãmãrẽã.

¹⁸ Jesu jãbaæe ðadoside dji jai bara ðadaba beæea djuburiasia idji ume wãí carea. ¹⁹ Baribara Jesuba idu wãbiẽ basía. Ætebãra jarasia:

–Diguida wãpeða ba ãberãra jaradua Æcõrẽba ba ume ne waibãa oðada. Ædjía nẽbãra dua sãwã idjia bara bio quĩrã djuburiasida.–

²⁰ Ara mañda jai erobaðara wãpeða jũma Decapoli druade nẽbãra badjia Jesuba idji ume ne waibãa oðada. Mañ bẽrã jũmarãba cawa crĩchadaẽ basía.

Jesuba wẽrãcau biabida

Mateo 9:18-26; Luca 8:40-56

²¹ Jesu jẽda jãbaæe amene droma quĩrãrã chãnacarea ãberãrã zocãrã idji ðamaa zesidaa. Mañ carea Jesura ðo icawa ðesia. ²²⁻²³ Mãwã ðaæe ãberã Jairo abadada zesia. Mañ Jairoa judiorã dji jãrebada dede dji boro basía. Mañne Jairoa Jesu caita jũẽpeða idji jĩrũ caita ðarru cobepeda nãwã beæea djuburiasia:

–Mã cauda jũãcãyã nũma. Ba jãwara idji ãrã ðaæe zedua biamãrẽã.–

²⁴ Ara mañda Jesura Jairo ume wãsia. Æberãrã zocãrã Jesu ume wãbãda bẽrã pẽsua nĩbasia. ²⁵ Mãne ãberãrã tãena wẽrã doce poa oamiaba jida ðada nĩbasia. ²⁶ Mañ wẽrãba nẽãrã diabadarãa idji paratara jũma diaðoaðamĩna biaẽ basía. Zocãrã nẽãrã diabadarãba idjira bia mĩgabisidaa baribara wetara wãsia. ²⁷⁻²⁸ Mãne Jesuðebemada beæea panãda ãrĩpeða ãberãrã tãena Jesu jẽdaare caita wãsia. Nãwã crĩchasia: “Idji cacuaæe jã ðada tãibara, mãra biaya.” Ara mañda Jesu cacuaæe jã bara chupea tãsia. ²⁹ Tãbãraæe idji oara taðrasia. Mãwã cawasia idji cacua biẽ ðaðara biasida. ³⁰ Baribara Jesuba cawasia idji ðbaæeba abãda biasida. Mañ bẽrã jẽda açãpeða iwidisia:

–Mã cacuaæe jã bara çcaiba tãsi?–

³¹ Mãne idji ume nĩbabadarãba jarasidaa:

–çSãwã iwidí ba caiba bara tãsida? Ba unu ba ãberãrãba bara pẽsua eropanãda.–

³² Mãwã jarabãdamĩna Jesuba jũmarãda pãrrãga açãsia idji tãnada cawai carea. ³³ Mãwã ðaæe wẽrãra ne wayaaba ure nũmasia Jesuðeba biadada cawa ba bẽrã. Mãbe Jesumaa zepeda idji quĩrãpita ðarru cobepeda jarasia:

–Mãbãra wãrãda bara tãsia.–

³⁴ Mã carea Jesuba idjía jarasia:

–Cau, wãrãda biaida ããna bẽrã bara biasia. Necai wãdua. Ba waa bia mĩgaẽã.–

³⁵ Jesu wadi beæea ðaæe Jairo dedeba ãcãra zedãpeða idjía jarasidaa:

–Ba caura jaidasia. çCãrẽã jaradiabarira mã sãi?–

³⁶ Mãwã jarabãðara Jesuba quĩrãcuitaẽ basía. Ætebãra Jairoa jarasia:

–Ne wayarãdua. Soðeba ããdua.–

³⁷ Mãbe Jesuba Pedroa, Santiagoda, Santiago djaba Juañ sida Jairo dedaa edesia. Waabemara idu wãbiẽ basía. ³⁸ Jairo dema jũẽbãdaæe Jesuba ãrĩsia ãberãrãra baãga aujĩã duanãda. ³⁹ Eða wãpeða Jesuba dji aujĩã duanãa jarasia:

–çCãrẽ cãrẽã jãcua aujĩã duanã? Jãã wẽrãcaura beuẽ ba, ãtebãra cãã ba.–

⁴⁰ Mã carea ãberãrãba idjimaã açãpeða ipidasidaa. Baribara Jesuba jũmarãda ðajadaa wãbisia. Mãbe idji ume nĩbabadarãda ãbea, dji wẽrãcau zezada, dji papa sida eða edesia wẽrãcau ðãpeðadamaa. ⁴¹ Wẽrãcau jãwãæe jidãpeða Jesuba jarasia:

–Talita cumi.– (Mã arameo beðeaba nãwã jara ba: “Cau zaque, mã ba ða jaraya: pirãbaridua.”)

⁴² Ara maŕda wērãcaura pirabaripeđa nĩbade wãsia. Idjira doce poa basia. Maŕgãdebemada jũmarãba cawa crĩchadaẽ basía. ⁴³ Baribãrã Jesuba ãdjía bio jarasia ni abãla jararãnamãrẽã. Idjaba jarasia wērãcaura ne cobidamãrẽã.

6

Jesu Nazarede bada

Mateo 13:53-58; Luca 4:16-30

¹ Mamaŕba Jesura idji puruđaa wãsia. Idji ume nĩbabadarã sida wãsidaa. ² Anãũbada ewariđe Jesuba judiorã dji jãrebada dede Ācõrẽ bedeara jaradia basia. Maŕne zocãrã ũrĩ duanãba cawa crĩchadaẽ basía. Nãwã jara duanasidaa:

–Idjia ¿sãmaareba jãŕ crĩcha cawaara edasi? ¿Caiba idjía necawaada diasia? ¿Sãwã ne ununacada poya oi? ³ ¿Idjira de obariẽca? ¿Maria warrada jãwã bãẽca? ¿Idji djabarãra Santiago, Jose, Juda idjaba Simoŕẽca? ¿Idji djabawērãrã sida dadjirã tãena panãẽca?–

Ādjirãba Jesura ĩjã quĩrĩãnaẽ basía. ⁴ Maŕ bẽrã Jesuba jarasia:

–Ācõrẽneba bedebarida djãrã druade wayabadaa, baribãrã ara idji druadebemarãba wayadacaa. Idji puruba, idji dede panabada biđa wayadacaa.–

⁵ Mama Jesuba ne ununacara poya oẽ basía. Ababe idji jãwara ãcãrã cacua biẽ bea ãrã bãbãrãde biabisia. ⁶ Idji purudebemarãba ĩjãnaẽ bada bẽrã Jesuba cawa crĩchaẽ besia.

Jesuba doce edadarã diabueda

Mateo 10:5-15; Luca 9:1-6

Jesuba puru zaque beaza jaradia wãsia. ⁷ Mãwãnacarea idjia doce edadarãra abaa trãsia. Ādjirãa bãlada diasia jaida ayã jãretadamãrẽã. Maŕbe puru zaque beaza umé uméa diabuesia. ⁸ Ādji wãni naẽna jarasia wãbãdade ni cãrẽ sida ederãnamãrẽã. Ode codida, buchacada, parata sida edediẽ panãana asia. Bardona awa ededida panãda jarasia. ⁹ Idjaba jarasia zapato jãnida panãda baribãrã ãdjia cacuade jã panã awa ededida panãda. ¹⁰ Maŕ awara jarasia:

–Bãrã baridua purude jũebãdade abaa dede bade wãnibãrã maŕ dede pananadua abã purudeba ĩdrãbãdadaa. ¹¹ Abaa puruba bãrãda bia edaẽbãrã, ãdjia bãrã bedeada ũrĩ quĩrĩãnaẽbãrã, mamaŕba ĩdrãdada. ĩdrãbãdade egoro pora bãrã jĩrũ jãne bãra jãrãpetadadua. Maŕba cawabiya ãdjia Ācõrẽ igara panã carea idjia cawa oida.–*

¹² Ara maŕda Jesu ume nĩbabadarãra wãsidaa. Wãbãdaza ĩberãrãa jarabadjidãa ãdji cadjiruara igaradapeda Ācõrẽmaa zedamãrẽã. ¹³ Maŕ awara jaira zocãrã ĩberãrã cacuadebemada ayã jãrecuasidãa idjaba zocãrã cacua biẽ beara olivo dragaba pãrãbãdade biabibadjidãa.†

Herodeba Jesudebema ũrĩna

Mateo 14:1-12; Luca 9:7-9

¹⁴ Herodeda Galilea druadebema boro basía.‡ Maŕ Herodeba Jesura trã bãga bãda ũrĩsia. Ācãrãba Jesudebemada nãwã jarabadjidãa:

* **6:11** Griego bedeadẽ ãcãrã cartade naŕ sida bã bãa: “Wãrã arada mãa jaraya: Ācõrẽba cawa oi ewariđe Sodoma, Gomorra puru cãyãbara maŕ purura wetara cawa oya.” Genesi 18:16deba abã 19:29đaa. † **6:13** Jesu ume nĩbabadarãba cacua biẽ beara olivo dragaba pãrãdaẽ basía biabidĩ carea. Ātebãrã mãwã pãrãbãdade cawabisidãa Ācõrẽba ĩberãrã biabi bãda (Santiago 5:14-15). Edãude olivo dragaba pãrãdaẽne cacua biẽ beara biabisidãa (Hecho 3:1-10; 5:12-16; 9:32-35; 19:11-12). ‡ **6:14** Herode. Maŕ Herodera Antipa trã jarabadjidãa. Ācõrẽ Bedeadẽ odja bãa Mateo 14:1-10de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de biđa. Idji zezara “Herode dji Droma” abadjidãa (Mateo 2:1-23).

-Borocuebari Juałda łrēbasia. Mał bērā jūma ne ununacara poya o ɓaa.-§
 15 Dewararāba jarasidaa Jesura Ācōrēneba bedeabari Elíada. Dewararāba jarasidaa:

-Idjira Ācōrēneba bedeabaria dadji drōāenabema ewaride beada quĩrāca.-

16 Baribɔɔ Herodeba māwā ũrĩpeđa jarasia:

-Małgɔɔ Juał. Młā idjira oɓá tɔ beabisia baribɔɔ beudada łrēbasia.-

17-18 Herodeba Juał beabiđara nāwā ɓasia: Herodeba ara idji djaba Pelipe quimada edasia. Mał wērāra Herodía abadjidaa. Herodeba idji āyōrēra edada bērā Juałba jarabadjia: “Bɔ djaba quimada erobacara ɓaa.”* Mał carea Herodeba Juałra jidabipeđa preso ɓɔbada dede carenaba jł ɓasia.

19 Mał awara Herodíaba Juałra quĩrāma ɓasia. Idjira beabi quĩrā ɓasia māwāmīna poya oē ɓasia. 20 Dji boro Herodeba Juałra waya ɓasia idjaba cawa ɓasia Juałra ēberā jipa ɓada, Ācōrē itea ɓada. Mał carea Juałra idu biē obica ɓasia. Herodeba Juał beđeara bia ũrĩbadjia baribɔɔ cawa crīchaē ɓesia.

21 Ewari aba Herodíaba cawasia sāwā Juałra beabida. Nāwā ɓasia: dji boro Herode toda ewari jūēside ne cobada waiɓɔada obisia. Idjiare bea dji dromarāda, dji djōbada bororāda, Galilea druadebema dji droma bea sida trɔbicusasia idji ume ne codamārēā. 22 Māwā ne co duanane Herodía cauda eđa zepeda jūmarā quĩrāpita bairasia. Małba Herodera, idji ume ne co duanane sida bio ɓasridasidaa. Herodeba mał awērā jarasia:

-Bɔdjia quĩrāɓɔɔda młā iwididua. Ara małda młā ɓɔa diaya.-

23 Idjia wārāneba jarasia:

-Bɔ młā iwidibɔɔda młā jūma diaya. Młā poya erobɔ sida ēsidra diaya.-

24 Małne Herodía caura dajadaa wāpeđa idji papaa nāwā iwidisia:

-Młā ¿cārēda iwidí?-

Małne dji papaba panusia:

-Borocuebari Juał boroda iwididua.-

25 Dji caura Herodema isabe jēda wāpeđa nāwā jarasia:

-Młā quĩrā ɓaa ara nawena ɓaa Borocuebari Juał boroda młā epedecode diaida.-

26 Māwā iwidiside Herodera bio sopuasia. Baribɔɔ idji ume ne co duanane quĩrāpita wārāneba jarada bērā awērāba iwidida quĩrāca o quĩrāsia. 27 Ara małda Herodeba zarrada wābisia Juał borora enemārēā. 28 Mał zarrara preso ɓɔbadamaa wāpeđa Juałra oɓá tɔsia. Idji borora epedecode enepeđa Herodía caua diasia. Małbe dji cauba dji papaa diasia.

29 Juał ume nĩbapedadaba mał ũrĩsidae Juał cacuara jɔɔde wānapeda tɔbaride edesidaa.

Jesuba mil juesuma auđu ne cobigada

Mateo 14:13-21; Luca 9:10-17; Juał 6:1-4

30 Māwānacarea Jesuba diabuedarāra idji ume ābaa dji jɔresidaa. Ādjia opeđadara, jaradiapeđada sida Jesua jūma nēɓɔɔ panasidaa. 31 Māwā panane ēberārāra zocārā zesesdaa. Ādjirā careba panɔba poya ne codaē ɓasia. Mał bērā Jesuba jarasia:

-Wānadrɔ ēberā neēmaa łnāūni carea.-

32 Ara małda āduba jābade wāsidaa ēberā neēmaa. 33 Baribɔɔ zocārāba ādji wāɓɔdara unusidaa. Małne cawasidaa cairāda māwā wānada. Mał bērā puruzabemarāda ādji wāɓɔdamaa jĩrūba wānapeda ādji na jūēsidea. 34 Jesura jābadeba drua ɓadobɔɔde mał ēberārā zocārā duanada unusia. Oveja dji

§ 6:14 Griego bedeade ɔɔɔ cartade ɓá ɓaa Herodeɔɔ māwā jarasida. * 6:17-18 Levítico 18:16.

wagabari neẽ queẽda quĩrãca panΛ bẽrã Jesuba ãdjirãra miã djuburi unusia. Mañ carea ãdjirãa jaradia besia.

³⁵ Queubodode Jesu ume nĩbabadarãra idjimaa zedapeda jarasidaa:

-Nama eberãra caita neẽa. Mañ awara queubΛΓΛΛ. ³⁶ Eberãrãa jaradua de beamaa wa puru beadaa codira nẽdode wãnamãrẽã. Ni cãrẽ sida neẽ panΛΛ.-

†

³⁷ BaribΛΓΛ Jesuba jarasia:

-BãrãbΛΓΛ ne cobidada.-

Mañne ãdjia jarasidaa:

-¿Cãrẽda daiba cobidi? ¿BΛΛ quĩrãa bΛca daiba jũma nañ eberãrã itea pañ nẽdode wãnida? AbΛda berara poa abã trajaida bΛa mañ parata edai carea.-

³⁸ Mañne Jesuba iwidisia:

-¿Dadjirãba pañda jũmasãwã eropanΛ? AcΛde wãnadua.-

Ara mañda wãsidea. AcΛdapeda ãdjia jarade zesidaa:

-Pañda juesumabe idjaba bedada umẽbe eropanΛ.-

³⁹ Mañbe Jesuba jũmarãa jarasia põãjãrã pãwãrãne awara awara chũpanenamãrẽã. ⁴⁰ Ara mañda ãcΛΓΛ cien, ãcΛΓΛ cincuenta awara awara chũpanesidaa. ⁴¹ Jesuba pañ juesuma panΛra, beda umẽ panΛ sida idji jΛwade edapeda bajãnaa acΛpeda ãcõrẽa bia jarasia. Mañbe pañra cõrãcuapeda idji ume nĩbabadarãa diasia jedecadamãrẽã. Beda umẽbema sida jedecadamãrẽã diasia. ⁴² Mañbe jũmarãda ne codapeda jãwũãsidea. ⁴³ Pañ adubadara, beda adubada sida jΛΓΛ pesidade doce jamara birasidaa. ⁴⁴ Mama ne copedadara dji umaquĩrã awa mil juesuma panasidaa.

Jesu do ãrã nĩbada

Mateo 14:22-27; Juañ 6:16-21

⁴⁵ Mãwãnacarea Jesuba idji ume nĩbabadarãra jãbade badobisia idji na quĩrãrã chãnapeda Betsaidã purudaa wãnamãrẽã. Mañne idjira besia eberãrã diguida wãbigai carea. ⁴⁶ Jũmarãda wãbigapeda eyadaa ãcõrẽa iwidiide wãsia. ⁴⁷ Queuside Jesu ume nĩbabadarãra jãbade do quẽsidra panasidaa. Mañne Jesura drua iduba basia. ⁴⁸ Idjia unusia ãdjira dowiba poya wãnaẽ panΛda nãurãda ãdji nocoareba puã nũmΛ bẽrã. ãsabodode Jesura do ãrã nĩda ãdjirã caita wãyã wãbΛΓΛ basia. ⁴⁹⁻⁵⁰ Mañne jũmarãba idjira do ãrã nĩda unusidaa. BaribΛΓΛ bẽwãrãda mãwã bΛda crĩchasidea. Mañ carea bio dauperadapeda ne wayaaba biasidaa. Ara mañda Jesuba jarasia:

-¡Sozarra beadada! Mãda jãwã bΛa. ¡Ne wayarãnadua!-

⁵¹ Jesu jãbade badoside nãurãra cãbasia. Mañ bẽrã bio ne wayasidaa idjaba cawa crĩchadaẽ panesidaa. ⁵² Jesuba pañ mañrã bΛdeba eberãrãra zocãrã ne cobigadamĩna ãdjia wadibida idjidebemada cawadaẽ panasidaa. Abeda poya cawadaẽ basia.

Jesuba Genesare druade cacua biẽ bea biabida

Mateo 14:34-36

⁵³ Chã wãnada Genesare druade jũenapeda doya wibarisidaa. ⁵⁴ Jãbadeba drua badosidade mamabemarãba abeda Jesura cawasidaa. ⁵⁵ Mañ carea puruza pira wãsidea ãdji cacua biẽ beara Jesumaa ededamãrẽã. Eberãrãba Jesura sãma bΛda ãrĩsidara dji cacua biẽ beara cΛdade araa edebadjidaa. ⁵⁶ Idji wãbΛΓΛza eberãrãba cacua biẽ quedeara ode bΛbadjidaa. Puru zaquede, puru beade, puru ãi bida mãwã obadjidaa. Mañne Jesua beada djuburiabadjidaa idjia cacuade jΛ bΛ ida tãbimãrẽã. Idji tãbΛdara jũmaena biacuabadjidaa.

† **6:36** Ni cãrẽ sida neẽ panΛΛ. Griego beadeade ãcΛΓΛ cartade mañra neẽa.

7

*JΛwa sΛgΛbadadebema**Mateo 15:1-20*

¹ Ewari aba pariseorāda, judiorā ley jaradiabadarā sida Jerusaleā purudeba Jesumaa zesidaa. ² Mañ ēberārāba unusidaa ḁcΛrΛ Jesu ume nībabadarāda jΛwa sΛgΛdaē ne co panΛda. Drōāenabemaba jΛwa sΛgΛbadadebema jaradiapedada quīrāca odaē panΛ bērā ādjira biē jarasidaa.* (³ Pariseorāba, waabema judiorā bida jΛwara b̄arima zocārā sΛgΛbadaa drōāenabemaba jaradiapedada quīrāca.† Māwā sΛgΛdaēbΛrΛ ne codacaa. ⁴ Idjaba ne nēdobuebadamaΛba diguida zedapeda drōāenabemaba jaradiapedada quīrāca sΛgΛdaēbΛrΛ, ne codacaa. Mañ awara ādji sāūda, zocoda, cuguruda, cΛda sida quīrācuīta sΛgΛbadaa.‡ Ne zocārā quīrācuīta obadaa drōāenabemaba jaradiapedada ēpēni carea.) ⁵ Mañne pariseorāba, judiorā ley jaradiabadarā bida Jesua iwidisidaa:

-BΛ ume nībabadarāba jΛwa mititia ne cobadaa. ¿Cārē cārēā dadji drōāenabemaba jaradiapedadara odaca?-

⁶ Jesuba panusia:

-Bārā dji biaca b̄earā, Ācōrēneba bedeabari Isaiāba bārānebemada nāwā aride bΛsia:

Nañ puruba m̄āa bia bedeabaria, baribΛrΛ wārāda ādji soḁeba m̄ma crīchadacaa.

⁷ Ādji quīrābe m̄āa bia bedeabadaa.

M̄l bedeā cāyābara ēberā crīchadrΛ jaradiabadaa.§

⁸ Ara mañ quīrāca Ācōrēba obi bΛ bedeāra bārāba amabadaa drōāenabemarāba jaradiapedada ēpēni carea.-*

⁹ Mañ awara Jesuba jarasia:

-Ara bārāba obadaḁeba Ācōrēba obi bΛ bedeāra igarabadaa. ¹⁰ Moiseba nāwā jarasia: “BΛ zezada, bΛ papa sida wayadua.”† Nañ sida jarasia: “Bariduaba idji zezada wa idji papada biē jaraibΛrΛ, maḁgΛra beuida bΛa.”‡

¹¹⁻¹² BaribΛrΛ bārāba dji zeza wa dji papa careba amaaba ababe naḁda jarabadaa: “Jūma m̄a erobΛra Ācōrēa diada bērā m̄a bΛra poya carebaēa.”§ ¹³ Māwā bārā drōā naēnabemaba jaradiapedada ēpē panΛneba Ācōrē bedeāra igarabadaa. Bārāba ne zocārā mañ quīrāca obadaa.-

¹⁴ Mañbe Jesuba ēberārā arima duanΛra jūma tr̄Λpeda nāwā jarasia:

-Jūmarāba m̄l bedeāra ūrīnadia cawadamarēā. ¹⁵ Dadjia cobadaba Ācōrē quīrāpita mititia bΛcaa. ĀtebΛrΛ soḁeba ze bΛbΛrΛ dadjira mititia bΛbaria.

¹⁶ Dji cΛwΛrΛ bara bΛba quīrācuīta ūrīdua.-*

¹⁷ Mañbe Jesuba ēberārā arima duanΛra amepeda diguida wāsia. Mama idji ume nībabadarāba dadji mititia bΛbaridebemada iwidisidaa. ¹⁸⁻¹⁹ Mañne Jesuba jarasia:

-¿Bārā bida waḁi adua panΛca? Ūrīnadia: dadjia cobadaba Ācōrē quīrāpita mititia bΛcaa, dadji soḁe eḁa wāē bΛ bērā. ĀtebΛrΛ b̄iteḁa wāpeda dajadaa ēdrΛbaria.-

* **7:2** Ādjira biē jarasidaa. Griego bedeade ḁcΛrΛ cartade maḁra neēa. † **7:3** Levitico 22:4-8ḁe sacerdoterā cuidida panΛnebemada bΛ bΛa, baribΛrΛ Jesu ewaride pariseorāba jarabadjidaa jūmarāba māwā oḁida panΛda. ‡ **7:4** CΛda. Mañba jaraē bΛa borobada ātebΛrΛ ādji ne coḁi carea chūmebadada. Griego bedeade ḁcΛrΛ cartade maḁra neēa. § **7:7** Isaiā 29:13. * **7:8** Griego bedeade ḁcΛrΛ cartade idjaba nāwā bΛ bΛa: “Bārāba zocoda, sāū sida quīrācuīta sΛgΛbadaa. Bārāba ne zocārā mañ quīrāca obadaa.” † **7:10** Exodo 20:12. ‡ **7:10** Exodo 21:17. § **7:11-12** M̄a erobΛra Ācōrēa diada. Griego bedeade bΛ bΛa: “NaḁgΛra Corbaḁa.” * **7:16** Griego bedeade ḁcΛrΛ cartade mañ versīcolora neēa.

Mãwã jara ðaðeba Jesuba cawabisia ne jũma codira bia ðaða. ²⁰ Maãbeðara jarasia:

-Edaðba ze ðaðba ãberãra Æcõrẽ quĩrãpita mititia ðaðbaria. ²¹⁻²² Crĩcha cadjiruada, daunemaida, auðua ðaida, mĩã beaida, ne drãaida, jũma erobã quĩrĩã ðaida, ne cadjirua o ðaida, djãrã cũrũgaida, peraẽ oida, djãrãba erobã carea biẽ ðaida, ãcarraare biẽ bedeaida, djãrã cãyãbara biara ðaða crĩchaida, idjaba crĩcha neẽ ðaca o ðai sida ãberã sodeba zebaria. ²³ Jũma maã cadjirua edaðba ze ðaðba ãberãra Æcõrẽ quĩrãpita mititia ðaðbaria.-

Jesuba wẽrãcau biabida

Mateo 15:21-28

²⁴ Jesura mamaðba Tiro druaðaa wãpeda aðaa ãberã dede besia.† Idji sãma ðaða ni aðaa cawabi quĩrĩãé basia. Mãwãmĩna cawasidaa. ²⁵ Maã druaðe wẽrãda basia. Idji caura jai bara basia. Maã wẽrãba Jesudebema ãrĩside idji ðamaa wãpeda idji jĩrũ caita chĩrãborode cobesia. ²⁶ Maãne bedeada djuburiasia Jesuba jaira idji cau cacuadebemada ãyã jãretamãrẽã. Baribara wẽrãra judioẽ basia.‡ Siropencia druadebema basia. ²⁷ Maã carea Jesuba idjia jarasia:

-Warrarãda na idu ne cobida ðaa. Biẽ ðaa warrarãba co panada jãrĩda usaa diai carea.-

²⁸ Maãne wẽrãba panusia:

-Ba jara ðara wãrãa, mã Boro, baribara warrarãba djico jurrusoabidada usaba mesa edre cobaria.-

²⁹ Maã ãrĩpeda Jesuba jarasia:

-Ba mãwã bia panuna bẽrã necai diguidaa wãdua. Ba cau cacuade baada jaira ãyã wãsia.-

³⁰ Wẽrã idji dede jũside idji caura cadade necai ðaða unusia. Dji jaira wãrãda ãyã wãsia.

Jesuba ãberã cawara qui ða biabida

Mateo 15:29-31

³¹ Jesura Tiro druade baada jẽda wãsia. Sidoã druade jũene wãpeda Decapoli druareba Galilea amene dromanaa wãsia. ³² Mama ãberãrãba cawara qui ðaða Jesumaa enesidaa. Maã ãberãra idjaba quĩrãme cara basia. Ædjirãba Jesua bedeada djuburiasidaa idji jãwara maã ãberã ãrã ðapeda biabimãrẽã. ³³ Ara mãda Jesuba cawara qui ðara jĩga edesia. Maãbe idji jãwa jĩwĩnĩra dji ãberã cawara uriaza berajusia. Mãwã opeada ara idji jãwa quẽbãde idesia. Æberã quĩrãmene ibaba mãrĩ wara edasia. ³⁴ Maãbe bajãnaa aapeda ãyãba drasoã ãyãbapeda arameo bedeade jarasia: “jãpata!” Maã bedeada jara ðaa “ogadrãdua.” ³⁵ Ara mãda ãberã cawara ogadrãpeda bia ãrĩ besia. Idji quĩrãmera biada bẽrã bia bedeada besia.

³⁶ Jesuba Ædjirãa jarasia mãnebemada ni aðaa jararãnamãrẽã. Mãwãmĩna wetara nẽbarãbadjidaa. ³⁷ Dji arima panaba bio cawa crĩchadaẽ panesidaa. Nãwã jarasidaa:

-Jesuba ne jũmada bia o ðaa. Cawara qui beara ãrĩbibaria, quĩrãme cara beara bedeabibaria.-

8

Jesuba mil quĩmãrẽ ãberãrã ne cobida

Mateo 15:32-39

† 7:24 Tiro. Griego bedeade ãcara cartade mã awara “idjaba Sidoã” ða ðaa. ‡ 7:26 Judioẽ. Griego bedeade ða ðaa “griego.”

¹ Mañ ewaride wayacusa ëberãrã Jesuma zocãrã powuasidaa. Ædjirãba codira neñ panasidaa. Mañ bërã Jesuba idji ume nïbabadarã trãpeda jarasia:

² –Mãa nañ ëberãrã mĩa djuburi unu ðaa. Mñ ume duanda ewari ùbea babarã. Ædjia codi carea eropananara jõsia. ³ Mãa Ædjirãba ne codaë diguidaa wãbigaibã, ota cacua norrabaridia. Æcãrã wãrãda tãmba ze panãa.–

⁴ Idji ume nïbabadarãba iwidisidaa:

–Nama ëberã neñma çsãma jãñ ëberãrã itea codira edadi?–

⁵ Mañne Jesuba iwidisia:

–çBãrãba pañda jũmasãwã eropanã?–

Ædjia panusidaa:

–Sietebe.–

⁶ Mañbe Jesuba ëberãrã jũma egode chũmebicuasidaa. Mañ siete pañra idji jãwade edapeda Æcõrãbia ðaa asia. Mañbe pañra cõrãcuapeda idji ume nïbabadarã diasia jedecadãmãrã. Ara mañda jedecasisidaa. ⁷ Idjaba ðeda zaqueda zocãrãëbe eropanasidaa. Jesuba mañ carea Æcõrãbia jarapeda ëberãrã jedecabisidaa. ⁸ Ara mañda jũmarãba codapeda jãwũãcuasidaa. Dji adubada jãrã pesidãde siete jamara birasidaa. ⁹ Mama ne copedadara mil quimãrã duanasidaca ðaa. Mãwãnacarea Jesuba ëberãrã wãbigasidaa. ¹⁰ Mañbe idjira, idji ume nïbabadarã sida jãbade ðadodapeda Dalmanuta druadãa wãsidãa.

Pariseorãba Jesua ne ununaca obi panana

Mateo 16:1-4; Luca 12:54-56

¹¹ Mañ ewaride pariseorãda zedapeda Jesu ume ijara panasidaa. Ædjia cawa quĩrã panasidaa idjira wãrãda bajãneba ze ða cawaya. Mañ bërã Ædjia Jesua iwidisidaa ne ununacada omãrã. ¹² Ædjia mãwã mĩa sã panã bërã Jesura ãyãba drasoã ãyãbapeda jarasia:

–Idibema ëberãrãba çcãrã cãrãã ne ununacada unu quĩrã panã? Wãrã arada mã jaraya: mãra Æcõrãneba ze ðada cawadãmãrã mã ne ununacada oãa.–

¹³ Mãwã jarapeda pariseorãra amesia. Jesura idji ume nïbabadarã sida jãbade ðadosidaa wayacusa amene droma quĩrã chãni carea.

Pariseorã harina ësãbibari

Mateo 16:5-12

¹⁴ Mañ chã wãbdãde Jesu ume nïbabadarãba cawasidaa pañda quĩrãdoasidãda. Jãbade pañda ababe eropanasidaa. ¹⁵ Mañne Jesuba jarasia:

–Pariseorã harina ësãbibarida, Herodee sida quĩrãcuitadãdua.–

¹⁶ Jesu ume nïbabadarãra ãduba nãwã bedeasidaa:

–Idjia mãwã jarasia dadjirãba pañda enepedãdãë bërã.–

¹⁷ Jesuba cawa ðasia cãrãnebemada bedea panãda. Mañ carea jarasia:

–çCãrã cãrãã pañra neñana a panã? çMãa odara bãrãba unusidãmãna cawadãë basica? çAbedã poya cawadãëca? çAdua panãca mãra caida?

¹⁸ çBãrãra dau bara ðeamãna ununacaca? çCãwãrã bara ðeamãna ùrãnacaca? Mãa odara çquĩrãdoasidãca? ¹⁹ Mãa pañ juesumaneba ëberãrã mil juesuma ne cobigadãcarea bãrãba dji adubada jãrã pesidãde çjamara jũmasãwã birasida?–

Ædjirãba panusidaa:

–Doce.–

²⁰ Jesuba jarasia:

–Idjaba mã siete pañba ëberãrã mil quimãrã ne cobigadãcarea bãrãba dji adubada jãrã pesidãde çjamara jũmasãwã birasida?–

Ædjirãba panusidaa:

–Siete.–

21 Mañbe Jesuba ãdjirãa iwidisia:
-¿Sãwãerã bãrãba wadibida cawadaẽ?-

Jesuba ãberã dauberrea b̄a biabida

22 Betsaidã purude jũesidade ãc̄ar̄aba ãberã dauberrea b̄ada Jesuma enepeda bedea djuburiasidaa biabimãrẽã. 23 Jesuba mañ dauberrea b̄ara j̄awade jidapeda puru ãyã edesia. Mañbe dji ãberã daude idosia. Idji j̄awara ãr̄ã b̄apeda iwidisia unub̄ar̄a cawaya. 24 Mañne ãberãba ac̄apeda jarasia:

-Mãa ãberãrãda unu b̄aa barib̄ar̄a bacuru quĩrãca nĩnada unu b̄aa.-

25 Jesuba wayacusa idji j̄awara ãberã dau ãr̄ã b̄asia. Mañne ãberãba bio unu b̄esia idji daura biada bẽrã. T̄am̄a ne jũmada ãsã unu b̄esia. 26 Jesuba idjia nãwã jarasia:

-Diguidãa wãb̄ar̄ade purude eda wãrãdua. Mãa ođara ni ab̄aa jararãdua.*

Pedroba Jesudebema jarada

Mateo 16:13-20; Luca 9:18-21

27 Mãwãnacarea Jesura idji ume nĩbabadarã sida Cesarea-Pilipo druide puru zaque b̄eza p̄ar̄ade wãsidaa. Ode nĩnane Jesuba idji ume nĩbabadarã iwidisia:

-Ëberãrãba m̄ra ¿caida crĩcha pan̄a?-

28 ãdjirãba panusidaa:

-Ãc̄ar̄aba jara pan̄a b̄ara Borocuebari Juañda. Dewararãba jara pan̄a b̄ara Elíada. Dewararãba jara pan̄a b̄ara ãc̄õrẽneba bedebarida.-

29 Mañne Jesuba iwidisia:

-Barib̄ar̄a bãrãba m̄ra ¿caida crĩcha pan̄a?-

Pedroba panusia:

-B̄ara ãc̄õrẽba ãdr̄a edabari diai jaradaa.-†

30 Jesuba ãdjirãa bio jara b̄asia mañḡara ni ab̄aa jararãnamãrẽã.

Jesuba idji beadidebema jarada

Mateo 16:21-28; Luca 9:22-27

31 Mamaaba ãtaa Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarabadjia idjira bia mĩgaida b̄ada. Nãwã jarasia:

-Purudebema bororãba, sacerdote bororãba, judiorã ley jaradiabada bida m̄, Nañ Djara Edadada igarapeda beabidia. Barib̄ar̄a m̄ra ewari ãbeade ãrẽbaya.-

32 Jesuba mañḡara ebuđa jarasia. Mañ carea Pedroba idjira jĩgabe edepeda quẽã b̄a quĩrãca mãwã bedearãduada asia. 33 Barib̄ar̄a Jesuba jẽda idji ume nĩbabadarãmaa ac̄ab̄ar̄ade Pedrora nãwã quẽãsia:

-Satana, m̄ caitabemada ãyã wãdua. B̄aa ãc̄õrẽ quĩrãca crĩchaẽ b̄aa. ãteb̄ar̄a ãberã quĩrãca crĩcha b̄aa.-

34 Jesuba idji ume nĩbabadarãra, dewararã sida tr̄apeda jarasia:

-Ab̄aa m̄da ãpẽ quĩrã b̄ab̄ar̄a, idjia o quĩrã b̄ara igarapeda bia mĩgai carea b̄aida b̄aa.‡ Mañbe m̄ra ãpẽida b̄aa. 35 Ab̄aa nañ ãjũãne bia b̄aida j̄ar̄a baib̄ar̄a, jĩrũare bia b̄aẽa. Barib̄ar̄a ab̄ada m̄ carea beuib̄ar̄a wa bedea bia m̄nebema jara b̄a carea beuib̄ar̄a, ãc̄õrẽ ume ewariza zocai baya. 36 Ëberãda nañ ãjũãne ne jũma erob̄ade beuib̄ar̄a, ¿idjia erob̄aba carebaica? 37 Beu amaaba idjia erob̄adebemada ¿jũmasãwã poya diai? 38 Ab̄aa nañ ãjũãne

* **8:26** Mãa ođara ni ab̄aa jararãdua. Griego bedeadẽ ãc̄ar̄a cartade mãra neã. † **8:29** ãc̄õrẽba ãdr̄a edabari diai jaradada. Mãra griego bedeadẽ “Crito” b̄ã b̄aa. Critora tr̄ãã. Jara b̄aa “ãc̄õrẽba ãdr̄a edabari diai jaradada” wa “ãc̄õrẽba dadjirã Boroda b̄adada.” Arameo bedeadẽ jarabadaa “Mesías.” ‡ **8:34** Bia mĩgai carea b̄aida b̄aa. Griego bedeadẽ nãwã b̄ã b̄aa: “Idji crura atau edeida b̄aa.”

cadjirua o ðea tãena m̃ra, m̃ bedea sida adua ðada aibara, m̃, Nañ Djara Edada ða bara zebarede mañ ëberãra adua ðada aya. Mañ ewaride m̃ Zeza Æcõrẽ ða bara idjaba idji bajãnebema nezocarã ða bara zeya.-

9

¹ Idjaba Jesuba jarasia:

-M̃a wãrãda jaraya: Æara nama pan beudi naena ebuda ununia Æcõrẽba m̃, jũmarã Boro ðara ða bara zebarede.*

Jesu quĩrã awara nũmena
Mateo 17:1-13; Luca 9:28-36

² Sei ewari badacarea Jesuba Pedroda, Santiagoda, Juañ sida ãduba eya Æta ðamaa edesia. Mama ãdji quĩrãpita Jesura quĩrã awara nũmesia. ³ Idjia cacuade jã ðara bio totroa ðesia. Nañ ëjũãnebemaba tãtobada sida mañ quĩrãca poya totroa oðaða. ⁴ Mañne ãdjia unusidaa Elíada, Moise sida Jesu ume bedea panada. ⁵ Mañ carea Pedroba Jesua jarasia:

-Jaradiabari, bia ða दौरا nama panada. Daiba de zaqueda ùbea oðia; aba ða itea, aba Moise itea, idjaba aba Elía itea.-

⁶ Pedrora mãwã bedeasia ni cãrẽ sida cawaẽ bẽrã. Ædjira wãrãda dauperasidaa. ⁷ Mãwã ðade jãrãrãda ãdji Æra zesia. Mañ jãrãrãneba nañ bedeada jĩgua ùrĩsidaa:

-Naãgara m̃ Warraa. Idjira mãa bio quĩrã ða. Idjia jara ðara ùrĩnada.-

⁸ Wayacusa acãbade waabemarãda ununaẽ basía. Ababe Jesudra ãdjirã ume basia.

⁹ Mañbe eyadeba edaa zebade Jesuba ãdjia bio jara ðasia eyade unpedadara ni abala jararãnamãrẽã aba Nañ Djara Edada Ærẽbabareda.

¹⁰ Maãgara ara ãdji crĩchade eropanesidaa. Ædjiduba mañ Ærẽbaidebemada iwididruabadjidaa. ¹¹ Mañbe Jesua iwidisidaa:

-Mãwãra judiorã ley jaradiabadarãba ¿cãrẽ cãrẽã jarabada Elíada naãrã zeida ðada?-

¹² Jesuba panusia:

-Wãrãda Elíara naãrã zeida ða ne jũmada bia ða carea.† Baribara ¿cãrẽ cãrẽã Æcõrẽ Bedeade ða ða Nañ Djara Edadara bia mĩgaida ðada idjaba ëberãrãba igaradida? ¹³ M̃a bãrãa jaraya: Elíara wãrãda zesia.‡ Mãwãmĩna Æcõrẽ Bedeade ða ða quĩrãca ëberãrãba o quĩrã pananara idji ume osidaa.§

Jesuba warra jai bara ða biabida
Mateo 17:14-21; Luca 9:37-43

¹⁴ Jesura, Pedrora, Santiagora, Juañ sida waabema Jesu ume nĩbabadarã duanamaa zesidaa. Mañne unusidaa zocãrã ëberãrãda ãdjirãma powua nũmada. Æara judiorã ley jaradiabadarãda ãdjirã ume caicaya duanasidaa.

¹⁵ Jesu unusidade jũmarãba bio cawa crĩchadaẽ basía. Ara mãda idjima pira wãnapeda audiabarisidaa. ¹⁶ Jesuba ãdjirãa iwidisia:

-¿Cãrẽ cãrẽã caicaya duana?-

¹⁷ Mañ powua nũmaneba abalpa panusia:

-Jaradiabari, m̃ warrada enesia ða biabimãrẽã. Idjira jai bara ða. Mañ jaiba idjira quĩrãme cara erõa. ¹⁸ Jaiba jidabarede bæbibaria, yeða

* **9:1** Ununia Æcõrẽba m̃, jũmarã Boro ðara ða bara zebarede. Ebuda ða cãrẽda ununida. Æaramaara jara ða Jesu quĩrã awara nũmeinebemada ununida. Dewararãmaara jara ða Jesu Ærẽbaidebemada, idji bajãnaa wãinebemada, wa Æcõrẽ Jaure zeidebemada ununida. † **9:12** Malaquia 3:1; 4:5-6. ‡ **9:13** Mateo 11:14; 17:11-12; Luca 1:16-17. § **9:13** Marco 6:14-29.

cõpepeabibaria, quida cARRAbibaria, idjaba cacua ABAA tabABaria. MAA bA ume nĩbabadarãa jarasia jãã jaira ãyã jAREtadaãrẽã. Mãwãmĩna poyadaẽ basía.-

¹⁹ Jesuba jarasia:

-jBãrãba ãCõrẽra ãjãnacaã! ãjãnamãrẽã çaba sããbe mAA droai? Warrara namaã enenadua.-

²⁰ Ara maãda warrara Jesumaa edesidaã. Dji jaiba Jesu unubARAdẽ warrara wawabisia. Warrara egode bæpeða bARabari tabesia, idjaba iteðaã cõpepea tabesia. ²¹ Jesuba dji zezaa iwidisia:

-çDãrãbARACA jãwã BARA?-

Dji zezaba panusia:

-Caibe eðaABA jãwã BAA. ²² Jaiba idjira bea quĩrãã BAA. Bãrima zocãrã idjira tABAdẽ bæbibaria idjaba eðaude doeda bæbibaria. Daira quĩrã djuburiadua. Poya carebaibARAA, carebadua.-

²³ Maãne Jesuba jarasia:

-BAA çsãwã mAA poya carebaibARAA a BAA? BAA ãjãida BAA mAA poya carebaida. Mãwã ãjãBARAA itea ãCõrẽba ne jũmada oida BAA.-

²⁴ Ara maãda dji zezaba jĩgua jarasia:

-MAA ãjã BAA baribARAA carebadua biara ãjãi carea.-

²⁵ Jesuba ëberãrãda araa powuabARAdã ununa bẽrã dji jaira nãwã quẽãsia:

-Quĩrãme carabibari jai, cAWARAA quibibari jai, mAA bAA jaraya: naã warra cacuadebemada ãyã wãdua. Waa idji cacuade eða zerãdua.-

²⁶ Ara maãda dji jaira biapeda wayacusa warrara biara wawabisia. Maãbe idji cacuadebemada ëdrasia baribARAA warrara abeda beuda quĩrãca tabesia. Maã bẽrã dji arima duanABA jara duanesidaã:

-jAy, jãã warrara jaidabarisia!-

²⁷ BaribARAA Jesuba warra jAWade jidapeda piradrAbisia. Maãne warrara ãta nũmesia. ²⁸ Jesura diguidaã wãnacarea idji ume nĩbabadarãba ãduba iwidisidaã:

-çSãwãẽrã dairãba jãã jaira poya ãyã jAREtadaẽ basi?-

²⁹ Jesuba panusia:

-Jai naãca bea ãyã jAREtadi carea ãCõrẽa iwididida panAA idjaba ne codaca ewarida oẽida panAA.-*

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Mateo 17:22-23; Luca 9:44-45

³⁰⁻³¹ MamaABA Galilea druade pARRAA wãsidãã. Jesuba idji ume nĩbabadarãa jaradia BAA bẽrã sãma panAda ni abãAA cawabi quĩrããẽ basia. Maãne ãdjirãa jarasia:

-Mã, Naã Djara Edadara abãABA ëberãrãa jidabiya. ãdjirãba mãra beadia, baribARAA ewari ãbeade mãra ãrẽbaya.-

³² Mãwã jaradara idji ume nĩbabadarãba poya cawadaẽ basia. Idjãa iwididida waya panasidaã.

çCaida dji dromaara bA?

Mateo 10:42; 18:1-9; Luca 9:46-50; 17:1-2

³³ Maãbe Capernauã puruããã jẽda zesidaã. Diguidaã panenacarea Jesuba iwidisia:

-çCãrẽ cãrẽã ode caicaya zesida?-

³⁴ ãdjirãra chupea panesidaã wãrãda caicaya zepedaã bẽrã. ãdjirãra ijara panasidaã caida dji dromaara bai cawaya. ³⁵ Maãbe Jesura chũmepeda idjãa edada doce panARA caitaara trãpeda jarasia:

* **9:29** Idjaba ne codaca ewarida oẽida panAA. Griego bedeaẽ ãCARAA cartade maãra neãa.

-Aba da dji dromaara ba quĩrĩa ba bala, jumarã cãyãbara edaara ba da ba. Waabemarã nezocada ba da ba.-

³⁶ Maã carea warra zaqueda edapeda adjirã esi nũmsia. Maãbe idji jawade bara edapeda jarasia:

³⁷ -Aba ba mã ijã ba deba warrarãda bia edaibala, mãda bia edabala. Mã bia edabala ababe mãda edabala, atebala mã Diabueda sida bia edabala.-

³⁸ Maãne Juaãba Jesua jarasia:

-Jaradiabari, daiba unusidaa eberãba ba trãneba jaida ãyã jawecua ba da. Baribala idjira dadjirã ume nĩe bẽrã daiba jarasidaa waa mãwã orãmãrẽ.-

³⁹ Maãne Jesuba jarasia:

-Mãwã orãndua. Mã trãneba ne ununaca o ba ba mãnebemada poya biẽ bedeaã. ⁴⁰ Dadjirã ume dji quĩrũera dadjirãare ba. ⁴¹ Wãrã arada mã jaraya: bãrãra mãre bẽrã bariduaba bãrã baidoda dawaibala, ãcõrẽba wãrãda mã eberã nebiada diaya.

⁴² Bariduaba mã ijã ba dji dromaẽ quedeada cadjiruade baebibala, ãcõrẽba mã eberãra bio cawa oya. Maã cawa oira bio zarea bai bẽrã, biara ba mã eberã ochirude yuda jãnapeda pusade batabuedida. ⁴³⁻⁴⁴ Ba jawaba ba cadjiruada obibala, mã cadjirua o amaaba ba tutadua. Ba jawaba ababe erobaimina ewariza ãcõrẽ ume ba. Maãda biara ba jawaba umẽ erobada taba urua quicamaa wã cãyãbara.† ⁴⁵⁻⁴⁶ Ara mã quĩrãca ba jĩrũba ba cadjiruada obibala, mã cadjirua o amaaba ba tutadua. Ba jĩrũ ababe erobaimina ewariza ãcõrẽ ume ba. Maãda biara ba ãcõrẽba bala jĩrũ umẽ erobada taba urua quicamaa batabuei cãyãbara.‡ ⁴⁷ Idjaba ba dauba ba cadjiruada obibala, mã cadjirua o amaaba eũtadua. Ba dau ababe erobaimina ewariza ãcõrẽ ume ba. Maãda biara ba ãcõrẽba bala dau umẽ erobada taba urua quicamaa batabuei cãyãbara. ⁴⁸ Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradra nũma sida quicaa.§

⁴⁹ Dadjirãra bia mĩga panãneba ãcõrẽ itea bia beadia.* ⁵⁰ Tãda bia ba baribala cãyada jõibala ¿sãwã wayacusa cãya bei? Maã bẽrã ãcõrẽ itea bia beadadua.† Idjaba abaa necai beadadua.-

10

Jesuba mã amaira biẽ ba da da

Mateo 19:1-12; Luca 16:18

¹ Maãbe Jesura Capernauã purudeba Judea druadaa wãsia Jordaã do quĩrãare. Eberãrã zocãrã wayacusa idjimaa zesidãde idjia obari quĩrãca adjirãa jaradia besia. ² Mãwã ba de acala pariseorãda zesidaa. Idji biẽ bedeabidi carea mãwã iwidisidaa:

-¿Umaquĩrãba dji quimada amaida bia ba ca?-

³ Jesuba panusia:

-¿Moiseba cãrẽda ba si?-

⁴ Pariseorãba panusidaa:

-Moiseba iduaribisia. Idjia jarasia ababa idji wẽrã carta mã amainebemada diaibala amaida ba da.*

† **9:43-44** Griego bedea de acala cartade idjaba mãwã ba ba: "Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradra nũma sida quicaa." ‡ **9:45-46** Griego bedea de acala cartade idjaba mãwã ba ba: "Mama qui beudacada baraa, idjaba dji eradra nũma sida quicaa." § **9:48** Isaías 66:24. * **9:49** Mã versículora abeda ebuda baã. Griego bedea de ba ba: "Jumarãda taba uruaba cãya beadia." † **9:50** Mã bẽrã ãcõrẽ itea beadadua. Mãra griego bedea de ebuda baã. Mãwã ba ba: "Tãda ara bãdjide eda erobeadadua." * **10:4** Deuteronomio 24:1-4.

⁵ Maãne Jesuba jarasia:

–Moiseba maã bedeara ðasia båråra çawarå zarea bea bårå. ⁶ Baribarå naã ejũã oside Åcõrẽba umaquĩråda, wårå sida osia.† ⁷ Maã carea umaquĩråba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume åbaa bebaria. ⁸ Måwå cacua aba ða quĩråca panåa.‡ Ådjira umé panåå, åtebarå aba ða quĩråca panåa. ⁹ Maã bårå Åcõrẽba åbaa ðåðara dji amanacara panåa.–

¹⁰ Waya diguidaa wåpedadacarea Jesu ume nĩbabadaråba idjia abari quĩråca iwidisidaa. ¹¹ Maãne Jesuba panusia:

–Baridua umaquĩråba idji quimada amapeda dewara wåråda edaibarå, maã umaquĩråra daunema ðåa. ¹² Idjaba wåråba idji quimada amapeda dewara umaquĩråda edaibarå, maã wåråra daunema ðåa.–

Jesuba warra zaquerå bia jara ðåda

Mateo 19:13-15; Luca 18:15-17

¹³ Maãne õberåråba warra zaqueråda Jesuma enesidaa idji jawada årå ðapeda bia jara ðmårå. Baribarå Jesu ume nĩbabadaråba dji warrarå enebåðara quẽåsidaa. ¹⁴ Ådjia måwå obåðara Jesuba bio biẽ ununa bårå nåwå jarasia:

–Idu warra zaqueråra måmaa zebiddua, Åcõrẽba pe erobåðebemara ådjirå quĩråca panå bårå. ¹⁵ Wårå arada måa jaraya: warra zaqueba idji zeza õpẽbari quĩråca abåba Åcõrẽda õpẽẽbarå, maã õberåra Åcõrẽba pe erobåðebema baåa.–

¹⁶ Måwå jarapeda Jesuba warra zaqueråra jawade bara edapeda idji jawara årå ðapeda bia jara ðåcuasia.

Parata bara ða Jesu ume bedeada

Mateo 19:16-30; Luca 18:18-30

¹⁷ Jesu mamaåba wåbaråde õberåda idjima pira zesia. Maã õberåra Jesu quĩråpita çĩråborode cobepeda iwidisia:

–Jaradiabari bia, Åcõrẽ ume ewariza zocai ðai carea çmåa çårẽda oida ða?–

¹⁸ Jesuba panusia:

–çCårẽ çårẽ måra dji biaada a ða? Ni abåada dji biaåa, ababe Åcõrẽdrå dji biala. ¹⁹ Båa cawa ðåa Åcõrẽba obi ða bedeara: mĩå bearådua, daunemarådua, ne dråarådua, sewadeba djåråra biẽ jararådua, djårå çürugarådua, ða zezara, ða papa sida wayadua.–

²⁰ Maãne õberåba jarasia:

–Jaradiabari, çudra edåba måa jũma maågarå ijå o ðåa.–

²¹ Maãne Jesuba õberåra quĩråneba açapeda jarasia:

–Waði ðåa ne aba oida ðåa. Båa erobåra jũma nẽdobuede wåpeda dji paratara ne neẽ queðeaa diadua. Måwå nebiada bajåne erobaya. Maãbe må ume nĩbade zedua.–§

²² Dji õberåba maã õrĩpeda sopua ðesia bio bara ða bårå. Ara maåda wåsia.

²³ Maãne Jesuba paråga açapeda idji ume nĩbabadaråa jarasia:

–Wåråda bio zarea ðåa õberå ne bara ðåba Åcõrẽra idji Boroda ðai carea.–

²⁴ Idji ume nĩbabadaråba cawa crĩçadaẽ basia. Åcõrẽba ne bara beara bia pe erobåda crĩçha panasidaa. Maã carea Jesuba wayacusa jarasia:

–Djabarå, wåråda bio zarea ðåa õberå ne bara ðåba Åcõrẽra idji Boroda ðai carea. ²⁵ Parata bara ðåba Åcõrẽra idji Boroda ðai çåyåbara cameyoda åguja uriaðe eda wåiçhara ðåa.–

† **10:6** Genesi 1:27; 5:2. ‡ **10:8** Genesi 2:24. § **10:21** Griego bedeade åçarå cartaðe idjaba nåwå ðå ðåa: “Bara bia mĩgai carea ðåbarå.”

26 Idji ume nībabadarāba wetara cawa crīchadaē basía. Mañne āduba iwīdidruasiḏaa:

–Māwāra Ācōrēba ¿caidrā ēdrā edai?–

27 Jesuba ādjirā acλpeda jarasia:

–Ēberāba māwā poya ocaa baribλrλ Ācōrēba poya oida bλa. Ācōrēmaarā ne jūmada oiċha bλa.–

28 Mañne Pedroba Jesua jarasia:

–Bλ ēpēni carea daiba ne jūmada amesiḏaa.–

29-30 Jesuba jarasia:

–Wārā arada m̃a jaraya: m̃a carea idjaba bedea bia m̃anebema carea abaλba idji deda, djabarāda, djabawērārāda, zezada, papada, quimada, warrarāda, ējūāda ameibλrλ, idjia amena cāyābara nañ ewaride cien edaya: deda, djabarāda, djabawērārāda, papada, warrarāda idjaba ējūā sīda. Ēberārāba idjira biē odi carea ēpēnia baribλrλ jīrūarebema ewaride Ācōrē ume ewariza zocai baya. 31 Māwā dji jīrūarebemada dji nabemarāda beadia, dji nabemarāda dji jīrūarebemada beadia.–

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Mateo 20:17-19; Luca 18:31-34

32 Jerusaleñnaa wāsīdaē Jesura nocoare nībasia. Mama wābλda carea idjia doce edadarāba cawa crīchadaē panasiḏaa. Jūma idji caidū wābλdarā sīda ne waya panasiḏaa. Māwā duanane Jesuba wayacusa idjia edada doce panara jīgabe edesia. Mañbe idji sāwāinebemada jarasia:

33 –Ūrīnada, dadjirāra Jerusaleñnaa wābλdaa. Jāma abaλba m̃, Nañ Djara Edadara jidabiya sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā biḏa cawa odamārēā. Ādjirāba m̃ra beuida bλda jaraḏapeda judiorāéa diadía.

34 Mañgrāba m̃ra ipīda biē jaraḏapeda, idoḏapeda, uḏapeda beadia. Baribλrλ ewari ūbeade m̃ra ãrēbaya.–

Zebedeo warrarāba iwīdipeḏada

Mateo 20:20-28

35 Zebedeo warrarā Santiagoda, Juañ sīda Jesumaa zedapeda jarasiḏaa:

–Jaradiabari, daiba quĩrā panλa bλa oida ara daiba iwīdibλda quĩrāca.–

36 Jesuba iwīḏisia:

–¿Cārēda quĩrā panλ m̃a bārā itea oida?–

37 Ādjia panusiḏaa:

–Bλra jūmarā boroda bebλrλde daida aba bλ jλwa araare, aba bλ jλwa acλare idu chūmebidua.–*

38 Mañne Jesuba ādjía jarasia:

–Bārāba adua panλa cārēda iwīḏi panλda. M̃ra bio bia mīgaya. ¿Bārā sīda ara mañ quĩrāca bia mīgadi carea panλca?–†

39 Ādjia panusiḏaa:

–Māē, bia mīgadi carea panλa.–

Mañne Jesuba jarasia:

–Bārā sīda wārāda m̃ quĩrāca bia mīgadia.‡ 40 Baribλrλ m̃ jλwa araare, m̃ jλwa acλare chūpananida m̃a poya diaēa. Ācōrēbλrλ mama chūpananida erobλa.–

41 Mañne Santiagoba, Juañ biḏa iwīdibλdada waabema die panλba ūrīsiḏaa. Mañ carea ādji ume quĩrūsiḏaa. 42 Baribλrλ Jesuba ādjirā trλpeda jarasia:

* 10:37 Jūmarā boroda bebλrλde. Griego beedeade βλ bλa: “Bλ bia quirude.” † 10:38 Griego beedeade nāwā βλ bλa: “¿Bārāra m̃ borocuedi quĩrāca borocuedica? ¿M̃a doida bλra bārā biḏa poya doḏica?”

‡ 10:39 Jesuba jaraḏa quĩrāca wārāda māwāsia. Hecho 12:1-3; Apocalipsi 1:9.

-Bārāba cawa panΛa naļ ējūānebema bororāba ādji ēberārāra jūmawāyā zocabadada. Ādjirāba unubibadaa ādjia jarabΛdara jūmarāba ījā odida panΛda. ⁴³ BaribΛrΛ bārāra māwā beadiē panΛa. Bārānebemada dji dromada ba quīrīā bΛbΛrΛ waabemarā nezocada baida bΛa. ⁴⁴ Dji dromaara ba quīrīā bΛra jūmarā cāyābara edaara baida bΛa. ⁴⁵ Maļ quīrāca mļ, Naļ Djara Edadara zeē bΛa ēberārā mļ nezocarāda beadamārēā. ĀtebΛrΛ ze bΛa ēberārā nezocada bai carea. Māwā mļra beuya zocārā ēberārāda ēdrΛ bΛi carea.-

Jesuba ēberā dauberrea bΛ biabida

Mateo 20:29-34; Luca 18:35-43

⁴⁶ Jesura, idji ume nībabadara, dewararā zocārā panΛ siēda Jerico puruēde jūēne wāsidaa. ĒdrΛbΛdade ēberā dauberrea bΛda o icawa parata iwidi bΛda chūmasia. Maļ ēberāra Timeo warra Bartimeo basía. ⁴⁷ Bartimeoba ūrīsia Jesu Nazaredebemara mama wābΛrΛda. Maļ carea bia jarasia:

-jJesu, Davideba zeda, mļra quīrā djuburiadua!-

⁴⁸ Maļne zocārāba idjira chupeamārēā quēāsidaa baribΛrΛ idjia wetara biasia:

-jJesu, Davideba zeda, mļra quīrā djuburiadua!-

⁴⁹ Maļ ūrīside Jesura nūmesia. Nāwā jarasia:

-Idjira trānadua.-

Maļne ācΛrΛba dauberrea bΛra trānapeda jarasidaa:

-Sobiadua. PiradrΛdua. Jesuba bΛra trā bΛa.-

⁵⁰ Ara maļda Bartimeoba idjia ārā jā badara ērāpeda isabe piradrΛpeda Jesumaa wāsia. ⁵¹ Maļne Jesuba idjia iwidiisia:

-¿Cārēda quīrīā bΛ mļa oida?-

Dji dauberrea bΛba jarasia:

-Jaradiabari, mļ dauba unuida quīrīā bΛa.-

⁵² Maļne Jesuba jarasia:

-Wādua. BΛa ījāna bērā biasia.-

Ara maļda dauberrea badaba unu besia. Maļbe Jesu ume ābaa ode wāsia.

11

Jesu Jerusaleāne jūēna

Mateo 21:1-11; Luca 19:28-40; Juaļ 12:12-19

¹ Jerusaleā puruēde jūēbodo baside Betpague puru caita, Betania puru caita bida duanasidaa Olivo eya carrade. Maļbe Jesuba idji ume nībabadarāda umē diabuesia. ² Ādjia nāwā jarasia:

-Dadjirā quīrāpe bΛ puruēdaa wānadua. JūēbΛdade bārāba burro zaqueda ununia. Maļ burro zaque ārā wadi ni abaΛda wānaca. Ērā edadapeda enenadua. ³ AbaΛba bārā cārē cārēā jāwā o panΛda iwidi bΛrΛ jaradadua: "Dadjī Boroba quīrīā bΛa baribΛrΛ nane jēda diabueya."-

⁴ Ode wābΛdade burrorā dede eda wābada caita jā nūmΛda unusidaa. Ara maļda ērā edasidaa. ⁵ ΛcΛrΛ arima duanΛba iwidiisia:

-¿Cārēda o panΛ? ¿Cārē cārēā jā burredā ērā panΛ?-

⁶ Jesuba jarada quīrāca panusidade dji arima duanΛba idu edebisidaa.

⁷ Maļbe burro zaquera Jesumaa ededapeda ādji cacuade jā panΛra burro ārā bΛsidaa. MaļbebΛrΛ Jerusaleā puruēdaa wāi carea Jesura ārā chūmesia.

⁸ Zocārāba Jesu bia edadi carea ādjia cacuade jā panΛda ode tōcua wāsidaa. Dewararāba bacuru jΛwate quedua bara beada bΛá tudapeda o icawa bΛcua wāsidaa. ⁹ Māwā obΛdade idji na nīnaba, caidu zebΛda bida jģua jara duanasidaa:

¡Bio bia quirua! ¡Bio bia b̄la dadji Ācōrē tr̄lneba zeb̄l̄l̄ra!*

¹⁰ ¡Bio bia b̄la dadji dr̄ōēnabema Davideba zedara! ¡Dadjirā Boro bai carea zeb̄l̄l̄ra!

¡Bio bia quirua Bajāne B̄l̄ra!

¹¹ Jesu Jerusalēne jūēside Ācōrē de dromanaa wāsia. Jūma ac̄l b̄apeda queub̄l̄l̄ b̄ērā idjia doce edadarā ume Betania puruđaa jēda wāsidaa.

Jesuba higojō bacuru biē jara b̄l̄da

Mateo 21:18-19

¹² Nurēma Betania puruđeba wāb̄l̄dade Jesura jarra nūmesia. ¹³ Mālne higojō quedua bara b̄l̄da t̄l̄m̄l̄ba unusia. Higojō jaraēmīna Jesuba ac̄l̄de wāsia dji ca zaqueda odja b̄l̄ cawaya. Araa jūēb̄l̄l̄de quedua awa nūm̄l̄da unusia.† ¹⁴ Mālne Jesuba higojōa jarasia:

–¡Ni ab̄al̄ba b̄l̄ nejōra waa jōnaēa!–

Māl bedeara idji ume n̄ibabadarāba ūr̄sidaa.

Jesuba ne nēdobuebadarā āyā j̄l̄recuada

Mateo 21:12-17; Luca 19:45-48; Juā 2:13-22

¹⁵ Jesura Jerusalēne wayacusa jūēpeda Ācōrē de dromanaa wāsia. Mama dajada Ācōrēa diađi careabema nēdobuebadarāda unusia. Ne nēdo b̄ea sida zocārā duanasidaa. Idjaba l̄c̄l̄l̄ba Ācōrē de dromane diaida b̄l̄ paratara dji drua āība zeb̄l̄darāa nēb̄la nēdobuebadjidaa āībema paratara diacara panana b̄ērā. Māwā duane Jesuba ādjirāra jūma āyā j̄l̄retacuasía. Dji parata nēdobuebadarā mesa b̄eada, puchirā nēdobuebadarā bugue sida jūma coracuasía. ¹⁶ Māl awara ni cārē sida Ācōrē de droma caita idu enebiē basía. ¹⁷ Ādjirāa nāwā jaradíasia:

–Ācōrē Bedeade nāwā b̄l̄ b̄la: “M̄l dera jūma puru b̄ea itea dji iwidibada de adía.” Barib̄l̄l̄ bārāba “ne dr̄l̄abadarā m̄r̄ubada uria” quīr̄aca eropan̄la.–‡

¹⁸ Māl bedea ūr̄sidade sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabada bida Jesura wayasidaa idjia jaradia b̄l̄ra jūmarāba bia ūr̄i pan̄l b̄ērā. Mamāl̄ba ātaa cr̄icha j̄l̄l̄ panesidaa beadi carea. ¹⁹ Queub̄l̄l̄de Jesura idji ume n̄ibabadarā ume Jerusalēneba ēdr̄sidaa.

Higojō purruba nūmena

Mateo 21:20-22

²⁰ Nurēma diapeda Jesura idji ume n̄ibabadarā sida wayacusa Jerusalēnaa wāsidaa. Wāb̄l̄dade unusidaa higo bacurura dji carrade eda purruba nūm̄l̄da. ²¹ Mālne Jesuba jarađara Pedroba quīr̄ānebasía. Māl carea jarasia:

–Jaradiabari, ac̄l̄dua. B̄la biē jara b̄l̄da higojōra purruba nūmesia.–

²² Jesuba jarasia:

–Bārāba Ācōrēra ījānida pan̄la. ²³ Wārā arada m̄la jaraya: bariduaba za b̄l̄ eyaa namāl̄ba pusade tēūne wāduada aib̄l̄l̄, idjia jarab̄l̄l̄ quīr̄aca māwāya. Barib̄l̄l̄ idji sođe cr̄ichaiē b̄la idjia jarab̄l̄l̄ra māwāēda, āteb̄l̄l̄ wārāda māwāida ījāida b̄la. ²⁴ Māl carea m̄la bārāa jaraya: jūma bārāba Ācōrēa iwidib̄l̄dara wārāda edadida ījānib̄l̄l̄, edadía. ²⁵ Idjaba bārāba Ācōrēa iwidī pan̄lne baridua ēberā ume biē pan̄l̄b̄l̄l̄, māl ēberāba biē odara naārā quīr̄adoadua. Māwāb̄l̄l̄ bārāba biē opedadara bārā Zeza bajāne b̄l̄ba

* **11:9** Salmo 118:25-26. Bio bia quirua. Arameo bedeade “Hosana” jarabadaa. † **11:13** Israel druede higojō dji ca zaqueda marzo jedecode, abrilde bida cođida pan̄la. Dji ca zaquera ununib̄l̄l̄ cawabadaa junione maārī zauida idjaba agostodeba aba octubređaa waīb̄la zauida. Barib̄l̄l̄ Jesuba quedua awa ununa b̄ērā cawasia jūma māl poade higojōra zauēda. ‡ **11:17** M̄l dera jūma puru b̄ea itea dji iwidibada de adía. Isaía 56:7. Ne dr̄l̄abadarā m̄r̄ubada uria. Jeremia 7:11.

quĩrãdoaya. ²⁶ DewaraꞤba biẽ odada quĩrãdoadaẽbꞤꞤꞤ, bãrãba biẽ opedaðara bãrã Zeza bajãne ðꞤba quĩrãdoaeã.-§

¿Cai trãneba Jesuba jaradia ðꞤ?

Mateo 21:23-27; Luca 20:1-8

²⁷ Maãbe ãdjira wayacusa JerusaleꞤne jũesidaa. Jesura ãcõrẽ de droma caita nĩne, sacerdote bororãda, judiorã ley jaradiabadada, judiorã dji dromarã sida idjima zesidaa. ²⁸ ãdjirãba iwidisidaa:

-BꞤa nama o ðꞤꞤꞤ ¿caiba obi ðꞤ?-

²⁹ Jesuba panusia:

-MꞤa bida bãrãa iwidia. Bãrãba panusidara mꞤa jaraya caiba mꞤa nãwã obi ðꞤda. ³⁰ ¿Caiba JuaꞤra diabuesi borocuemãrẽã? ¿Ëberãba wa Bajãne ðꞤba? Panunadua.-

³¹ Maãne ara ãdjiduba jara duanesidaa:

-Bajãne ðꞤba diabuesida adibꞤꞤꞤ, idjia jaraya: “Maãda ¿cãrẽ cãrẽã ïjãnaẽ basi?” ³² BaribꞤꞤꞤ ¿sãwã jaradi ãberãba diabuesida?-

ãdjia mãwã jara panasidaa purura waya panꞤ bẽrã. Purumaarã JuaꞤra wãrãda ãcõrẽneba bedeabari basia. ³³ Maã bẽrã Jesua jarasidaa:

-Daiba adua panꞤa.-

Maãne Jesuba jarasia:

-Mãẽteara mꞤa bida bãrãa jaraẽa caiba mꞤa jãwã obi ðꞤda.-

12

Djãrã néu acꞤbadadebema ne jara ðꞤ

Mateo 21:33-46; Luca 20:9-19

¹ Maãne Jesuba ne jara ðꞤdeba ãdjirãa jarasia:

-Ëberãda basia. Ewari aba maã ãberãba uvada upeda idji néura mõgaraba auðu jũrã casia. Uva ða piabari sida osia. Idjaba deda ãtꞤ osia mamaꞤba jũma acꞤ carea. Maãbe idji néura ãcꞤꞤ ãberãrã jꞤwaeda ðꞤsia. ãdjirã ume bedeã ðꞤsia néu zaubꞤꞤde jũmasãwã idjia diadida panꞤda. Mãwã bedeã ðꞤpeda djibarira dewara druaðaa wãsia.

² Uva jara djibariba nezocada aba diabuesia néudebema idjia diadida panꞤra edade wãmãrẽã. ³ BaribꞤꞤꞤ néu acꞤ panꞤba dji nezocara jidadapeda puosidaa. Maãbe jẽda jꞤretabuesidaa ni cãrẽ sida diadaẽ.

⁴ Mãwãnacarea djibariba dewara nezocada diabuesia idjia diadida panꞤra diadamãrẽã. BaribꞤꞤꞤ maã nezocara boroma usidaa.* Maãbe wayadaẽ quẽãsidaa. ⁵ Mãwãnacarea djibariba dewarada diabuesia baribꞤꞤꞤ maã nezocara beasidaa. Mãwãnacarea dewara nezocarãda zocãrã diabuesia. BaribꞤꞤꞤ ãcꞤꞤꞤ puosidaa, dewararãda beasidaa.

⁶ Djibariba wadibida aba erobasia diabuei carea; maãgꞤra idji warra bio quĩrã ðꞤ basia. Idjia crĩchasia: “Mã warradrꞤ wayadia.” Ara maãda diabuesia.

⁷ BaribꞤꞤꞤ néu acꞤ panꞤba dji warra jũebꞤꞤꞤda unusidaa ãduba jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erobꞤra jũma edaya. ¡Djira beatadia! MãwãbꞤꞤꞤ dji ãjũãra dadjirã itea beya.”

⁸ Ara maãda warrara jidadapeda beasidaa. Maãbe néu ãi ðatabuesidaa.

⁹ Maã carea néu djibariba ¿sãwã obá? Araa wãpeda ãdjirã jũma quenapeda idji néura dewararãa acꞤbiya. ¹⁰ Bãrãba ¿ãcõrẽ Bedeade acꞤðacaca? Nãwã jara ðꞤa:

§ 11:26 Griego bedeade ãcꞤꞤꞤ cartade maã versicolora neã. * 12:4 Maã nezocara boroma usidaa. Griego bedeade ãcꞤꞤꞤ cartade nãwã ðꞤ ðꞤa: “Mõgara ðatabadade maã nezocara borode diasidaa.”

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara bΛda besia.

¹¹ Dadjirā Boroba māwā oda bērā dadjirāmaarā bio biya quirua.†

¹² Sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadaba, judiorā dji dromarā bida cawasidaa Jesuba maļ jara bΛdeba ādjirāda biē jarasida. Maļ carea Jesura jida quīrā panasidaa. BaribΛΛΛ puruda waya panΛ bērā idjira idu bΛdapeða āyā wāsidaa.

¿Romanebema boro itea parata jΛΛΛ pebΛdade diadida panΛca?

Mateo 22:15-22; Luca 20:20-26

¹³ Māwānacarea pariseorāba, Herodeare bea bida Jesumaa ḷcΛΛΛ dia-buesidaa idjía biē bedeabidi carea. ¹⁴ Jūēnapeda jarasidaa:

–Jaradiabari, daiba cawa panΛa bΛra ēberā jipa bΛda. Ni abaΛda biara unuca bērā ni abaΛba bΛa awara crīchabidacaa. ĀtebΛΛΛ bΛa wārā bedeā Ācōrē odebemada jūmarāa jaradiabaria. Maļda Romanebema boro itea parata jΛΛΛ pebΛdaza ¿dadji judiorāba diadida bia bΛca wa biē bΛ? ¿Diadida panΛca wa diacara panΛ?–

¹⁵ Jesuba cawa basia dji biarā quīrāca ze panΛda. Maļ bērā jarasia:

–Bārāba ¿cārē cārēā mΛra biē bedeabi quīrā panΛ? Parata pichida enenadua mΛa acΛi carea.–

¹⁶ Ara maļda enesidaa. Maļne Jesuba iwidisia:

–¿Cai quīrādarrada naļ paratade bΛ? ¿Cai trΛda bΛ?–

Ādjia panusidaa:

–Romanebema borodeda.–

¹⁷ Maļne Jesuba jarasia:

–Māwā baibΛΛΛ Romanebema borodera Romanebema boroa diadadua, idjaba Ācōrēnera Ācōrēa diadadua.–

Ādjirāba Jesu carea cawa crīchadaē basía.

Beudarā ḷrēbadidebema Jesuba jarada

Mateo 22:23-33; Luca 20:27-40

¹⁸ Māwā panΛne ḷcΛΛΛ saduceorāda Jesumaa zesidaa. Saduceorāba jarabadaa beupedadara ḷrēbadacada. Maļ bērā Jesua nāwā jarasidaa:

¹⁹ –Jaradiabari, Moiseba dadjirā itea bΛsia ēberāda warra neē bΛde jaidaiBΛΛ, idji djababa dji pēdra wērāra edaida bΛda dji djaba jaidada itea warra unui carea.‡ ²⁰ Ewari aba siete djabarāda panasidaa. Dji nabemada quima edasia baribΛΛΛ warra neē jaidasia. ²¹ Idjiarebemaba dji pēdra wērāra edasia baribΛΛΛ idji sida warra neē jaidasia. Ūbeabema sida abari quīrāca māwāsia. ²² Jūma maļ siete panΛra warra neē jaidasidaa. Māwānacarea dji wērā sida jaidasia. ²³ Maļ siete djabarāba abari wērāda edasidaa. Māwāra ḷrēbadi ewaride ¿sāḷgΛba idjira erobei?–

²⁴ Maļ carea Jesuba panusia:

–Bārāba Ācōrē Bedeada, idji ΛbΛa sida adua panΛ bērā āi crīcha panΛa.

²⁵ Ūrīnadua. Beupedadarā ḷrēbadi ewaride ēberāra quima edadaēa ni quima diadaēa, ātebΛΛΛ Ācōrē bajānebema nezocarā quīrāca beadia. ²⁶ ¿Bārāba beupedadarā ḷrēbadidebemada Moise cartade acΛdacaca? Ācōrēba bacuru zaque uruga nūmΛneba Moisea jarasia: “MΛra Abrahā Ācōrēa, Isa Ācōrēa, idjaba Jacobo Ācōrēa.”§ ²⁷ Idjira beu bea Ācōrēa ātebΛΛΛ zocai bea Ācōrēa! Bārāba abeda āi crīcha panΛa.–

Ācōrēba obi bΛ bedeā dji dromaara bΛ

Mateo 22:34-40

† 12:11 Salmo 118:22-23. ‡ 12:19 Deuteronomio 25:5. § 12:26 Exodo 3:2-6.

28 Māwā beċea pan_Λne judiorā ley jaradiabarida Jesu caita zesia. Maļ jaradiabariba ūrīsia Jesuba saduceorāa bia panunada. Maļ carea iwidisia:

–Ācōrēba obi _Λ beċeadebemara ζsā_Λg_Λda dji dromaara _Λ?–

29 Jesuba panusia:

–Ācōrēba obi _Λ beċeadebema dji dromaara _Λra na_Λg_Λa: “Ūrīn_Λdua, israel-erā. Dadjirā Boro Ācōrēra abab_Λr_Λ _Λa. 30 Jūma _Λ soċeba, jūma _Λ jaureċeba, jūma _Λ crīchadeba, idjaba jūma _Λ _Λbe_Λadeba _Λ Boro Ācōrēra quīrīādua.”* Ācōrēba obi _Λ beċeadebemara ma_Λdr_Λ dji dromaara _Λa. 31 Idjaba ma_Λare _Λada abari quīrāca _Λa. Ma_Λg_Λa nāwā jara _Λa: “Djārāra quīrīādua ara b_Λdji quīrīā _Λ quīrāca.”† Maļ umēbema beċea cāyābara dji dromaara beada neċa.–

32 Maļne judiorā ley jaradiabariba jarasia:

–Bia _Λa, Jaradiabari, _Λa jara _Λ quīrāca Ācōrēra abab_Λr_Λ _Λa, dewarada neċa. 33 Dadjirāba wārāda Ācōrēra jūma dadji soċeba, jūma dadji crīchadeba, jūma dadji jaureċeba, jūma dadji _Λbe_Λadeba biċa quīrīānida pan_Λa. Idjaba djārāra ara dadji quīrīā _Λ quīrāca quīrīānida pan_Λa. Ma_Λg_Λa zocārā animarā Ācōrēa babue diai cāyābara biara _Λa.–

34 Judiorā ley jaradiabariba ma_Λg_Λa crīcha cawaadeba jarada bērā Jesuba jarasia:

–B_Λra Ācōrēba pe ero_Λbe_Λdebemada baida boċoa.–

Māwānacarea dewararāba Jesua iwididida wayasidaa.

Ācōrēba ēdr_Λ edabari diai jaradara ζcai warra?

Mateo 22:41-46; Luca 20:41-44

35 Jesuba Ācōrē de droma dajada jaradia baside ēberārāa nāwā iwidisia:

–Judiorā ley jaradiabadaba ζsāwāērā jara pan_Λ Ācōrēba ēdr_Λ edabari diai jaradara Davi warrada? 36 Ara maļ Daviba Ācōrē Jaureċeba nāwā jarasia: Dadjirā Boroba m_Λ boroa jarasia: m_Λ j_Λwa araare chūmedua aba _Λ ume dji quīrūrā m_Λa _Λ j_Λwaeda _Λab_Λr_Λdaa.‡

37 Ācōrēba ēdr_Λ edabari diai jaradada Daviba m_Λ Boroada asib_Λr_Λ, ζsāwā Davi warra bai?–

Jesuba māwā jaradia _Λada zocārā ēberārāba bia ūrī duanasidaa.

Jesuba pariseorā biē jarada

Mateo 23:1-36; Luca 11:37-54; 20:45-47

38 Jesuba wadi jaradia _Λde nāwā jarasia:

–Judiorā ley jaradiabadarā ume quīrācu_Λta be_Λada_Λdua. Ādjirāba djio nē_Λa beada j_Λ awua bea. Maļ awara puruċe nīnane quīrīābadaa ēberārāba wayaadeba “mērā” adida. 39 Judiorā dji j_Λrebada deċe ādjira dji dromarā chūmebadae chūme quīrīābadaa; ābaa ne cob_Λadae biċa ara maļ quīrāca obadaa. 40 Barib_Λr_Λ pēdra wērārāba eroqueċeada sewadeba jārīnape_Λ jūmarā quīrāpita Ācōrēa dārā iwidibadaa ādjira jipa beada crīchadamarēā. Maļ carea Ācōrēba dewararā cāyābara ādjirāra wetara cawa oya.–

Pēdra wērā ne neē quiruba Ācōrēa parata diada

Luca 21:1-4

41 Ācōrē de droma carea parata _Λbada quīrāpe chūmaside Jesuba unusia ēberārāba paratada eċa _Λ duan_Λda. Zocārā ne bara beaba paratada wai_Λa eċa _Λ panasidaa. 42 Maļne pēdra wērā parata neē quiruda zepeda parata eċaara quiruda umēbe eċa _Λsia. 43 Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

* **12:30** Deuteronomio 6:4-5. Dadjirā Boro Ācōrēra abab_Λr_Λ _Λa. Ma_Λg_Λa idjaba jara _Λa: “Aba Ācōrēdr_Λ dadjirā Boroa.” † **12:31** Levitico 19:18. ‡ **12:36** Salmo 110:1.

-M̄la wārāda bārāa jaraya: jāl pēdra wērā ne neē quiruba auḍuara diasia jūmarāba diapedada cāyābara. ⁴⁴ Ādjirāba dji adubadadr̄ eda ḅasidaa baribar̄a wērā ne neē quiruba ne coi carea erobadada jūma diasia.-

13

Ācōrē de droma jūma ārīni Jesuba jarada

Mateo 10:16-25; 24:1-28; Luca 17:22-24; 21:5-24

¹ Jesura Ācōrē de droma dajadaare ḅadada wāb̄ar̄a baside idji ume nībabariba jarasia:

-Jaradiabari, jac̄dua naļ mōgarara sāwā waib̄aa ḅeada idjaba naļ de sida sāwā quīrāwārēā quedeada!-

² Maļne Jesuba jarasia:

-Māē, ḅaa unu ḅ̄ara waib̄aa ḅeaa. Baribar̄a wārā arada m̄la jaraya: naļ mōgara capeḅadara jūma toḍogozoaya.-

³ Maļbe Olivo eyadaa wāsidaa. Dji eyara Ācōrē de droma quīrāpe ḅaa. Jesu mama chūmaside Pedroba, Santiagoba, Juaḅba, Andre bida āduba idjia iwidisidaa:

⁴ -Dairāa jaradua: Ācōrē de dromara ḅsāḅbe toḍogozoai? ḅCārēneba cawadi maļ ewarira caita ḅ̄ada?-

⁵ Maļne Jesuba jarasia:

-Quīrācuīta ḅeadadua ni aḅaḅba cūrūgarānamārēā. ⁶ Zocārāba jarad̄ia ādjidr̄a Ācōrēba ēdr̄a edabari diai jarad̄ada. Māwā ēberārāda zocārā cūrūgad̄ia. ⁷ Bārāba ūrīnia aḅaḅ puruda dewara ume djō duan̄ada idjaba drua āyā bida māwā duan̄ada. Baribar̄a ne wayarānadua. Maḅḡara jūma māwāida ḅaa. Baribar̄a naļ ewarira wadi jōēa. ⁸ Aḅaḅ puruda dewara puru ume djōnia. Aḅaḅ druadebema boroda dewara druadebema boro ume djōnia. De uremiada druaza wāya, idjaba zocārā druade jarrabada baraya. Baribar̄a maļ naārā mīgab̄adara maārī ḅaya wērā warra pua za ḅa quīrāca.

⁹ Quīrācuīta ḅeadadua. Bārāra jidabidapeda dji j̄rebada deḅaa edeḅapeḅa bia uḅia. M̄l ijā pan̄a carea ādjirāba bārāra dji dromarā quīrāpita, dji bororā quīrāpita bida ededia. Maļneḅar̄a bārāba m̄l beḅeara ādjirā quīrāpita jarad̄ia.

¹⁰ Wārāda beḅea bia m̄lneḅemada jūma puruza jarad̄ida pan̄aa. ¹¹ Ēberārāba bārāra jida edeḅadaḅe sopuarānadua sāwā beḅead̄ida. Maļneḅemada crīcharānadua. Aḅabe jarad̄adua Ācōrēba jarabibar̄ada. Ara bādji crīchaḅeba beḅeadaēa, āteḅar̄a Ācōrē Jauredr̄a bārāneba beḅeaya. ¹² Aḅaḅba ara idji djabada beabiya. Dji zezaba idji warrada beabiya idjaba warrarāra ādji djibarirā ume biē panenapeḅa beabid̄ia. ¹³ M̄l ijā pan̄a carea jūmarāba bārāra quīrāmania. Baribar̄a maļ ewari zareade m̄l ijā pan̄ada igaradaēḅar̄a, Ācōrēba ēdr̄a edaya idji ume ewariza zocai panani carea.

¹⁴ Ācōrēba quīrācada idji ḅaiē ḅama bārāba unub̄adaḅe jūma Judea druade ḅeara eyadaa mīrū wānida pan̄aa. * (Dji carta ac̄ ḅ̄aba cārē jara ḅ̄ada cawaida ḅaa.) ¹⁵ Maļne ēberā idji de ḅr̄l ḅ̄ara idji dede eda wāiē ḅaa ne edai carea. ¹⁶ Dji peade ḅ̄aba idjia ḅr̄l j̄lbarira jēda edade wāiē ḅaa. ¹⁷ Maļ ewaride wērārā biogoa ḅeara, warra ju dawa eroḅea sida bio mīā djuburi ḅeada. ¹⁸ Ācōrēa

* **13:14** Ācōrēba quīrāca. Griego beḅeade ḅc̄ar̄a cartade naļ sida ḅ̄a ḅaa: “Ācōrēneba beḅeabari Danielba jarada” (Daniel 9:27; 11:31; 12:11). Griego Antioco Epipaneba Ācōrē de dromara mititia ḅasia 168 poa Jesu toḅi naēna. Baribar̄a Jesuba jarasia maļ Antiocoba oḅa quīrāca wayacusa māwāida. ḅc̄ar̄amaarā Jesuba jarad̄ara wārāda māwāsia romanorāba Jerusaleḅ puruda, Ācōrē de droma sida poa 70ḅe jūma ārīside. ḅc̄ar̄amaarā jara ḅaa cadjiruadebema ēberāba māwā oya (2 Tesalonica 2:3-10). Idjaba ḅc̄ar̄amaarā Jesuba jarad̄ara j̄rūarebema ewaride māwāya.

iwididada cue jara mīrū wāna amaaba. ¹⁹ Mañ ewaride ēberārā bio bia mīgadia. Ācōrēba nañ ējūā odadeba λtaa ēberārā mañ quīrāca bia mīgacaa idjaba māwānacarea waa ara mañ quīrāca mīgacaa. ²⁰ Mañ ewarira dārāya. Dadjirā Boroba jūma daucha bia mīgabibara, ni abada ēdrādaē bacasia. Baribara Ācōrēba jūma daucha bia mīgabiēa idjia edada ēberārā carea.

²¹⁻²² Mañ ewaride λcaraaba sewadeba jaradia ādjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada. Idjaba λcaraaba sewadeba jaradia ādjira Ācōrēneba bedeabarida. Mañgarāba ne ununaca waiba beada odia ēberārā cūrūgaēi carea. Ācōrēba edadarā sida poya cūrūgaēibara, ādjirā sida cūrūgacasiāa. Mañ bēra ababa bārā jarabara, “Acadada, Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara nama ba,” mañra ijāranada. Dewaraba idjira jarima bada aibara, mañ sida ijāranada. ²³ Quīrācuīta beadada. Jūma mā bārā jarasia māwāi naēna.

Nañ Djara Edada zeidebema

Mateo 24:29-44; Luca 21:25-36

²⁴ Ēberārā bio bia mīga pananacarea λmādaura pāimaya. Jedeco sida λnaēa. ²⁵ Chīdaura bajāneba baecuadia. Jūma bajāne beara quīrā awara beya. ²⁶ Mañgarā ewaride mñ, Nañ Djara Edadara jārārāne ababa bara zebara idjaba quīrāwārēā dorrodorrea bada ununia.† ²⁷ Mañne mā bajānebema nezocarāda drua beaza wābiya Ācōrēba edadarāda ābaa jaredamārēā.

²⁸ Higojōneba ne jarabara cawadada. Dji jwatera tucu nūmepeda queda barabaria. Mañneba jūmarāba cawa panā dārāēne poara zeida. ²⁹ Ara mañ quīrāca mā jarada unubada cawadada mā zeī ewarira jūebododa. ³⁰ Mā bārā wārāda jaraya: nañ ewaridebema ēberārā beudi naēna mañra jūma māwāya. ³¹ Bajāra jōya, nañ ējūā sida jōya, baribara mā jaradara wārāda māwāya.

³² Baribara ni ababa mañ ewarira sābe māwāida cawadaēa. Ācōrē nezoca bajāne bea bida adua panā. Mñ, Nañ Djara Edada bida adua ba. Ababe mā Zebara cawa ba.

³³ Quīrācuīta beadada. Dau ababa beadada idjaba Ācōrēa iwidi beadada. Bārāba dji ewari sābe zeida adua panā. ³⁴ Mañ ewari zebara nañ quīrāca baya: ēberāda dewara druaēa wābāde dji nezocarāda idji de wagaēamārēā amesia. Ādjiza ne odamārēā basia. Dji eda wābada acbarā jarasia quīrācuīta ac bāmārēā. ³⁵⁻³⁶ Ara mañ quīrāca bārā bida adua panā bārā De Djibarira sābe waya zeida: queubāde, ariquētra, eterre berubāde wa diapeda. Mañ bēra dau ababa beadada, mā cawaēne zebāde bārā cāi duanda unurāmārēā. ³⁷ Mā bārā jara bāra jūmarā jarabara: dau ababa beadada.–

14

Jesu beadi carea crīcha jara panana

Mateo 26:1-5; Luca 22:1-2; Juañ 11:45-53

¹ Ewari umé babāde judiorāba Egiptodeba ēdrapedada quīrānebabada ewarida odi basía. Mañ ewari dromane pañ ēsābari neē bada cobadaa. Mañne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā ume crīcha jara panasiāa Jesura chupea jidapeda beabidi carea. ² Baribara jarasiāa:

–Ewari dromane jidadaēa ēberārā quīrūbucarānamārēā.–

Wērāba nardo quera Jesu boro λrā weada

Mateo 26:6-13; Juañ 12:1-8

† 13:26 Daniel 7:13-14.

³ Mañ ewaride Jesura Betania purude Simoñ aida bara bada dede basia. Ne co chũmane wērāda idjima zesia. Mañ wērāba boteya alabastro mōgara odada enesia. Boteyara nardo quera idji awa baba bira basia. Mañ nardo querara bio nēbala basia. Mañne wērāba dji boteya ochiruda bapada querara Jesu boro arā weasia. ⁴ Mañ carea ἀγαθαριμα duanada quirūnapada aduba jarasidaa:

–¿Cārē cārē jāñ querara weatasi? ⁵ Nēdobuedabara poa aba trajabapade edabari quirāca edacasia. Mañ parataba ne neē quedebara carebacasia.–

Mañ wērāra bia quēsidāa. ⁶ Baribapap Jesuba jarasia:

–Idu bapada. ¿Cārē cārē idjira quē panap? Idjia mñ jāwā odara bia basia. ⁷ Ne neē quedebara ewariza bārā tāēna panania; bārāba quirābapade poya adjirāra carebadida panap. Baribapap mñra bārā ume ewariza baēa. ⁸ Nañ wērāba aride osia. Dārēne mñra beupada taparidida. Idjia mñra mañ carea queraba pāsia. ⁹ Wārā arada mñ jaraya: jūma nañ ējūne bedeā bia mñnebema jaradiapadama nañ wērāba odara nēbapadida idji sida quirānebamārē.–

Judaba Jesu jidabi carea crīchada

Mateo 26:14-16; Luca 22:3-6

¹⁰ Juda Iscarioteda Jesuba doce edadabemaba basia. Mañ Judara sacerdote bororāma wāsia Jesu jidabi carea. ¹¹ Mañ urisidade adjirāra bapadapada Judaa paratada diadida asidāa. Ara mañda Judaba japadajia sāvā Jesura jidabida.

Jesuba doce edadarā ume ne coda

Mateo 26:17-29; Luca 22:7-23; Juañ 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

¹² Pañ ēsābari neē bap cobada ewarida jūesia. Domia aba māwā cobadidāa. Dji nabema ewaride judiorāba Egiptodeba ēdrapadada quirānebadi carea oveja zaqueda beadapada cobadaa. Mañne Jesu ume nībabadarāba idjia iwidididāa:

–¿Bap sāmā quirā bap daiba Egiptodeba ēdrapadada quirānebadi carea cobadara ode wānida?–

¹³ Mañne Jesuba idji ume nībabadarāda umé trapada nāvā jarasia:

–Jerusaleñ purudāa wānada. Jāma bārāba ununia umaquirāba zocoda eronida. Idji caiēdu wānada. ¹⁴ Idji eda wābapapma dji de djibarā jaradada: “Dadjirā Jaradiabariba nañda iwidibisia: mñ, mñ ume nībabadarā bida Egiptodeba ēdrapadada quirānebadi carea cobadara ¿sāmā codi?” ¹⁵ Mañ de djibariba ātaarebema dejā wāpada jūma biya o nūmāda apbiya. Mama ne cobadara dadjirā itea odada.–

¹⁶ Ara mañda Jesu ume nībabadara Jerusaleñ purudāa umé wāsidaa. Wāpade Jesuba adjia jarada quirāca unusidaa. Mañbe Egiptodeba ēdrapadada quirānebadi carea cobadara osidaa.

¹⁷ Queudacarea Jesura, idjia edada doce panap ume jūesidaa. ¹⁸ Ne co chũpanane Jesuba jarasia:

–Wārā arada mñ jaraya: aba mñ ume ne co baba mñra jidabiya.–

¹⁹ Mañ carea adjira sopua panesidaa. Ara mañda aba aba Jesua iwidididāa:

–¿Mñ māwā oica?–

²⁰ Jesuba jarasia:

–Aba bārā docedebemaba jidabiya. Idjia bida abari epedecode pañda su co bap. ²¹ Wārāda mñ, Nañ Djara Edadara beuida bap Acōrē Bedeade

ɓ́ ɓ́a quĩrãca.* ĵBaribɔɔɔ mɔ̃ jidabi ēberãra bio mĩã djuburi ɓ́a! Idjira topedadaẽbara biara ɓ́acasia.–

²² Wadi ne co duane Jesuba paɔda jɔwade edapeda Ācõrẽa bia jarasia. Maɔbe cõrãcuapeda ãdjía diabɔɔɔde nãwã jarasia:

–Coɔɔdua. Naɔɔɔara mɔ̃ cacuaa.–

²³ Maɔbe uva ɓ́ada edapeda Ācõrẽa bia ɓ́ada asia. Maɔ uva ɓ́ara ãdjirãza diasia. Jũmarãba dosidaa. ²⁴ Maɔne Jesuba jarasia:

–Naɔɔɔara mɔ̃ oa erozoabɔɔɔa. Mɔ̃ oadeba Ācõrẽba zocãrã ume bedea djiwidida ɓ́abɔɔɔa.† ²⁵ Wãrã arada mɔ̃a jaraya: uva ɓ́ara waa doẽa aba Ācõrẽba jũma idji ēberãrã pe erobebɔɔɔdaa. Maɔbebɔɔɔ mɔ̃a bãrã ume uva ɓ́ada wayacusa doya.–‡

Pedroba Jesu igaraẽana ada

Mateo 26:30-35; Luca 22:31-34; Juañ 13:36-38

²⁶ Maɔbe Ācõrẽ Bedeadebemada trããnapeda Olivo eyadaa wãsidaa. § ²⁷ Wãbɔɔɔde Jesuba jarasia:

–Naɔ diamasi jũma bãrãba mɔ̃ra igaradia. Ācõrẽ Bedeade nãwã ɓ́́ ɓ́a: “Mɔ̃a oveja wagabarira beabɔɔɔde dji ovejara jãrãzoada.”* ²⁸ Baribɔɔɔ mɔ̃ra ãrẽbapeda bãrã na wãya Galilea druadaa.–

²⁹ Maɔne Pedroba Jesua jarasia:

–Jũmarãba ɓ́ara igaradimĩna mɔ̃a igaraẽa.–

³⁰ Jesuba Pedroa jarasia:

–Wãrã arada mɔ̃a jaraya: nane diamasi eterre ɓ́arima umé berui naẽna ɓ́a ɓ́arima ũbea mɔ̃ra unucaada aya.–

³¹ Baribɔɔɔ Pedroba wetara jarasia:

–Mɔ̃ beabɔɔda sida ɓ́ara igaraẽa.–

Jũmarãba abarica jarasidaa.

Jesuba Getsemanine Ācõrẽa iwidida

Mateo 26:36-46; Luca 22:39-46

³² Maɔbe Getsemani abadama jũene wãsidaa. Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

–Mɔ̃a Ācõrẽa iwidibɔɔɔmisa nama chũpanenadua.–

³³ Maɔbe Pedroa, Santiagoda, Juañ sida jĩga edesia. Idji sãwãinebemada jũmawãya crĩcha ɓ́́ bẽrã Jesura bio sopua ɓ́esia. ³⁴ Maɔne jarasia:

–Mɔ̃ra sopuaba beubɔɔɔ quĩrãca ɓ́a. Nama panenadua. Mɔ̃ daucha zocai pananadua.–

³⁵ Maɔbe Jesura wagabe wãpeda ɓ́arru cobepeda Ācõrẽa iwidisia quĩrã awara oi cawaya. ³⁶ Nãwã jarasia:

–Zeza, ɓ́a ne jũmada poya oida ɓ́a. Mɔ̃ra idu bia mĩgabirãdua. Baribɔɔɔ mɔ̃a quĩrĩã ɓ́́ quĩrãca orãdua. Odua ɓ́abɔɔɔ quĩrĩã ɓ́́ quĩrãca.–

³⁷ Jesu jẽda zebɔɔɔde unusia ãdjira cãĩ panada. Pedroa jarasia:

–Simoɔ, ɓ́ara ĵcãrẽ cãrẽã cãĩ ɓ́a? ĵNi hora aba biɔa poya zocai ɓ́aẽca?

³⁸ Bãrãra dau ɓ́a ɓ́adadua. Ācõrẽa iwididadua mɔ̃ igarada amaaba. Mɔ̃a cawa ɓ́a bãrãba biada o quĩrĩã panada. Mãwãmĩna naɔ djaraɔde ɓ́aãẽ panaa.–

* **14:21** Salmo 22; Salmo 118:22; Isaía 52:15deba aba 53:12daa. † **14:24** Bedea djiwididi. Jeremia 31:31-34. Ācõrẽra naãrã israelerã ume bedea ɓ́asia (Exodo 24:6-8). ‡ **14:25** Uva ɓ́ada wayacusa doya. Griego bedeade maɔba idjaba jara ɓ́a: “Uva ɓ́a djiwidida doya.” § **14:26** Maɔ ewari dromane ne codi naẽna Salmo 113deba aba 114daa trããbadjidada. Ne copedadacarea Salmo 115deba aba 118daa trããbadjidada. * **14:27** Zacaria 13:7.

³⁹ Jesura wayacusa wāpeḁa idjia naārā iwidiḁara Ācōrēa iwidiḁisia. ⁴⁰ Maḁbe idji ume nībabadarāmaa zebΛrΛḁe wayacusa cāi panΛda unusia. Ādji daura daupeaba oga cara nūpanasiḁaa. Maḁne cawadaē basía Jesua sāwā jaradiḁa.

⁴¹ Barima ūbea māwā ādjimaa zebΛrΛḁe Jesuba jarasia:

–Bārāra ¿wadibiḁa cāi panΛca? ¡Waaēa! Mā ewarira jūēsia. Mā, Naḁ Djara Edadara ēberā cadjiruarā jΛwade bebΛrΛa. ⁴² PiradrΛḁadua. Wānia. Jari urua mā jidabira.–

Jesu jidapeḁada

Mateo 26:47-56; Luca 22:47-53; Juaḁ 18:2-11

⁴³ Jesu waḁi bedea ḁΛḁe Judada zesia. Maḁ Judara Jesuba doce edadadebema basía. Zocārā ēberārāda neco bara, bacuru bara idji ume zesiḁaa. Ādjirāra sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarāba, dji dromarā biḁa diabuepedadarā basía. ⁴⁴ Dji jidabiya ḁΛba ādjía jaraḁoasia sāwā oida Jesuda cawadāmārēā. Nāwā jarasia:

–Mā uridarrade isōbΛrΛda Jesua. Idjida jidapeḁa bio jΛ edeḁadua.–

⁴⁵ Maḁbe Judara Jesu caita wāpeḁa jarasia:

–¡Jaradiabari, Jaradiabari!–

Māwā jarapeḁa Jesura uridarrade isōsia. ⁴⁶ Ara maḁda idji ume zepedadaba Jesura jidasidaa. ⁴⁷ Maḁ carea Jesu ume nībabari abaΛba idji djōbada necoda ēūta edapeḁa sacerdote dji droma nezoca cΛwΛrΛda tΛtasia.

⁴⁸ Maḁne Jesuba ādjirāa jarasia:

–Bārāra ¿cārē cārēā neco bara, bacuru bara māra jāwā jidade ze panΛ? ¿Māwāra māra ēberā minijichiaca? ⁴⁹ Mā ewariza Ācōrē de droma dajada bārāa jaradia basia. ¿Cārē cārēā māra mama jūmarā daide jidadaē basi? BaribΛrΛ nāwā o panΛa Ācōrē Bedeade ḁΛ ḁΛra māwāida ḁΛ bērā.–†

⁵⁰ Māwā ḁΛḁe Jesu ume nībabadarāba idjira beesidaa. Jūmarāda mīrū wābΛrΛsidaa. ⁵¹ BaribΛrΛ cūdra abaΛda Jesu caidu wāsia. Maḁ cūdrara borobaba ānēbari nībasia. Māwā ḁΛḁe idji siḁa jidasidaa. ⁵² BaribΛrΛ idjia borobara wēātapeḁa ācada mīrū pira wāsia.

Jesu dji dromarā quīrāpita bada

Mateo 26:57-68; Luca 22:54-71; Juaḁ 18:12-24

⁵³ Maḁbe Jesura sacerdote dji dromaara ḁΛma jida edesidaa. Mama jūma sacerdote bororāda, judiorā dji dromarāda, judiorā ley jaradiabadarā siḁa ābaa dji jΛre duanasidaa. ⁵⁴ Maḁne Pedroba Jesu tΛmΛba ēpē nīda sacerdote dji droma dema jūēsia. Dji de auḁu jūrā ca ḁΛḁe eḁa Pedrora Ācōrē de dromanebema zarrarā ume tΛbΛ cā chūmesia.

⁵⁵ Maḁne sacerdote bororāba, jūma dji dromarā biḁa ēberārāda jΛrΛsidaa Jesudebemada biē jaradāmārēā. Idjira nēbΛrade ḁΛḁapeḁa beabidiḁa crīchasiḁaa. Māwāmīna Jesu biē jaradiḁa neē basia. ⁵⁶ Zocārāba sewadeba Jesura biē jarasiḁaa, baribΛrΛ ādjia jarapeḁadara abari quīrāca baē basía. ⁵⁷ Māwā panΛne ācΛrΛba piradrΛḁapeḁa sewadeba jarasiḁaa:

⁵⁸ –Daiḁa ūrīsidaa idjia nāwā jarabΛrΛda: “Ēberārāba opeḁada Ācōrē de dromada mā ārīya, baribΛrΛ ewari ūbea babΛrΛḁe mā dewarada oya ēberārāba odaēda.”–‡

⁵⁹ Māwāmīna ādjiza maḁnebema jarapeḁadara quīrā awara basia. ⁶⁰ Maḁbe sacerdote dji dromaara ḁΛra ēsi nūmepedā Jesua iwidiḁisia:

–NaḁgΛrāba ḁΛra biē jara panΛa. Ādjia jara panΛra ¿wārāca? ¿BΛa ni cārē siḁa panuēca?–

† 14:49 Isaía 53:12. ‡ 14:58 Juaḁ 2:19-22.

⁶¹ Jesura chupea b̄esia. Panuē basía. Māwā b̄ade sacerdote dji dromaara b̄aba wayacusa Jesua iwidisia:

–¿B̄ara Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaca? ¿B̄ara dadjia bia jarabada Ācōrē Warraca?–

⁶² Jesuba panusia:

–Māē, m̄la. Bārāba m̄l, Nañ Djara Edadara ununia Ācōrē ne jūma poya b̄a j̄awa araare chūm̄ada idjaba j̄r̄ārāne zeb̄ada.–§

⁶³ Mañne sacerdote dji dromaara b̄a quīr̄ub̄ada idjia j̄l b̄ara cō̄tapeda jarasia:

–¿Cārē cārēā dewarada j̄l̄adi idji biē jaramārēā? ⁶⁴ ¿Bārāba ūr̄isidaa idjia Ācōrēda biē jara b̄ada! J̄ābe bārāmaarā ¿idjira sāwā odi?–

Mañne jūmarāba jarasidaa Jesura bedede b̄a carea beadida panada.

⁶⁵ Mañbe Ācōrēba Jesura dau idosidaa idjaba idji quīr̄a b̄radapeđa ch̄ibadjidaa. Ch̄inapeđa jarabadjidaa:

–¿Ācōrēneba jaradua caiba b̄ara ch̄isida!–

Māwā duan̄ne Ācōrē de dromanebema zarrarāba Jesura jidapeđa puobadjidaa.

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:69-75; Luca 22:56-62; Juañ 18:15-18, 25-29

⁶⁶ Pedro mañ de droma dūda b̄aside sacerdote droma nezocawērāda aba zesia. ⁶⁷ Mañ wērāba idjira t̄ba cā chūm̄ada unusia. Ac̄a nūmepeda jarasia:

–B̄ara Jesu Nazaredebema ume n̄basia.–

⁶⁸ Mañne Pedroba nāwā mērāsia:

–M̄la j̄ā ēberāra unuca. M̄la adua b̄a b̄a cārēda jara b̄ada.–

Māwā jarapeđa Pedrora de auđu jūrā ca b̄ade dji ēdr̄abadamaa wāsia. Mañne eterreda berusia.* ⁶⁹ Wayacusa nezocawērāba Pedrora unupeđa dji arima duan̄rāa jarasia:

–Za b̄ada ādjidebema.–

⁷⁰ Pedroba māwā ūr̄ipeđa wayacusa mērāsia. Dārāēne arima duan̄ba wayacusa Pedroa jarasidaa:

–Wārāda b̄ara ādjidebema. B̄ara Galileadebemada jāwā b̄la. Ādji quīr̄aca bedebaria.–†

⁷¹ Pedroba jarasia:

–¿M̄la sewada jaraib̄ara Ācōrēba cawa oya! Wārāneba jaraya: bārāba jara pan̄ ēberāra m̄la unuca.–

⁷² Māwā b̄ade eterreda wayacusa berusia. Ara mañne Pedroba quīr̄ānebasia Jesuba jaradara: “Eterreda b̄arima umé berui naēna b̄a b̄arima ūbea m̄la unucaada aya.”‡ Pedroba mañnebema cr̄ichab̄ade dārā j̄āsia.

15

Jesu Pilato quīr̄apita edepedada

Mateo 27:1-2, 11-14; Luca 23:1-5; Juañ 18:28-38

¹ Āsabodode sacerdote bororāra, judiorā dji dromarāra, judiorā ley jaradi-abada sida ābaa bedea ausidaa Jesura Pilatoma ededi carea.* Ara mañda Jesura j̄awa j̄l edesidaa. ² Pilatoba Jesua iwidisia:

§ **14:62** Salmo 110:1; Daniel 7:13-14. * **14:68** Mañne eterreda berusia. Griego bedede Ācōrēba cartade mañra neña. † **14:70** Ādji quīr̄aca bedebaria. Griego bedede Ācōrēba cartade mañra neña.

‡ **14:72** Marco 14:27-31. * **15:1** Pilato. Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatorā Judea dr̄uadebema boroda b̄asia. Dji boroda b̄asia poa 26deba aba 36daa. Judiorā bororāba Jesura Pilatoma edesidaa ādjia preso b̄earā beacara pan̄ b̄erā. Aba romanorāba māwā odida panasidaa.

-¿Bada wārāda judiorā boroca?-

Jesuba panusia:

-Māē, bā māwā jara bāa.-

³ Mañne sacerdote bororāba ne zocārāneba Jesura biē jarasidaa. ⁴ Mañ bērā Pilatoba waya Jesua iwidisia:

-Ūrīdua, ādjirāba bāra ne jūmaneba biē jara duanā. ¿Bā panuēca?-

⁵ Baribāra Jesuba mañ sida panuē basía. Mañ bērā Pilatoba cawa crīchaē besia.

Jesu beadi carea jarapedada

Mateo 27:15-31; Luca 23:13-25; Juañ 18:38-19:16

⁶ Poaza judiorāba mañ ewari droma o panane Pilatoba preso beada aba ēdra bābadjia. Ādjirāba iwidibādada ēdra bābadjia. ⁷ Mañne ēberā Barrabá abadada basia. Mañ Barrabára idjiare bearā sida puru quīrūbigasidade mīā beasidaa. Mañ bērā preso panasidaa. ⁸ Mañne zocārā judiorāda Pilatoma zedapeda iwidi duanesidaa idjia poaza obarida omārēā. ⁹⁻¹⁰ Pilatoba cawa basia sacerdote bororāda Jesu ume biē duanā bērā idjira jida diasidada. Mañ carea dji ēberārā powua nūmā iwidisia:

-¿Bārāba quīrīā panāca māa za bā judiorā borora ēdra bāida?-

¹¹ Mañne sacerdote bororāba dji powua nūmā nāwā jarasidaa: “Pilatoa jaradada Barrabádra ēdra bāmārēā.” ¹² Mañ carea Pilatoba wayacusa ādjirāba iwidisia:

-Māwāra bārāba judiorā boro abadara ¿māa sāwā oi?-

¹³ Mañne ādjirāba jīgua jara duanesidaa:

-¿Crude cachi beabidua!-

¹⁴ Pilatoba iwidisia:

-¿Cārē cārēā māwā oi? ¿Idjia cārē cadjiruada osi?-

Māwā bedea bāde ādjirāba wetara bāga jara duanasidaa:

-¿Crude cachi beabidua!-

¹⁵ Pilatora ēberārā ume biē be amaaba Barrabádra ēdra bāsia. Baribāra Jesura soaba ubipeđa sordaorā diasia crude cachi beadamārēā.

¹⁶ Ara mañda sordaorāba Jesura ādji de droma Pretorio abadade edesidaa. Mama waabema sordaorāda trāsidaa. ¹⁷ Mañbe djio pursupursua bāda Jesua jābisidaa. Borobari āra cadada idji borode wēāju bāsidaa.

¹⁸ Mañbe jīgua jara duanesidaa:

-¿Bio bia bāa, judiorā boro!-

¹⁹ Idji borode bacuruba ubadjidaa idjaba dau idobadjidaa. Chīrāborode copanesidaa idjira wārāda bio waya panā quīrāca. ²⁰ Idjira ipida biē jaradapeda mañ pursupursua bā jābipeđadara wēāsidaa. Wēānapeda idjia jā badada wayacusa jābisidaa. Mañbe crude cachi beadi carea edesidaa.

Jesu crude cachi bāpedada

Mateo 27:32-44; Luca 23:26-43; Juañ 19:17-27

²¹ Jesu puru dajadaa edesidade ēberā Simoñ abadada Jerusaleñnaa zebāra basía. Alejandro Rupo bida mañ Simoñra ādji zeza basía.† Idjira Cirene purudebema basía. Sordaorāba idjia Jesu crura ataubisidaa.

²² Māwā Jesura ējūā Golgota abadamaa edesidaa. Golgota trāba jara bāa Boro Bawāra. ²³ Mama uva ba asea mirrada puerađada Jesua diasidaa pua droamārēā. Baribāra Jesuba doē basía. ²⁴ Mañbe crude cachi bāsidaa. Māwānacarea ne jemenesidaa Jesuba cacuađe jā badara sāwā jedecađi cawaya.

† 15:21 Romano 16:13.

²⁵ Jesu crude cachi b̄asidade λ̄mādaυ λ̄tλ b̄asia. ²⁶ Maλne bedeada cachi jira b̄asidaa cawabidi carea idjira cārē cārēā beab̄adada. Nāwā b̄á b̄asia: “Judiorā Boro.” ²⁷ Idjaba ne dr̄ab̄adada umé Jesu caita crude cachi jira b̄asidaa, aba idji j̄lwa araare, aba idji j̄lwa ac̄lare. ²⁸ Māwāsia Ācōrē cartade jara b̄a quīrāca. Nāwā jara b̄la: “Idjira ēberā cadjirua quīrāca beasidaa.”‡

²⁹⁻³⁰ Maλne λ̄c̄l̄l̄ ēberārāda caita wānapeda boro λ̄rātλ λ̄rātλdapeda Jesua nāwā biē bedeabadjidaa:

–Ājāā, b̄la Ācōrē de dromara ārīpeda ewari ūbeade wayacusa poya oib̄l̄l̄, jara b̄aduba ēdr̄adua! j̄jāā crudeba uđaa zedua!–

³¹ Ab̄ari quīrāca sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida Jesura ipida biē jarab̄adade nāwā jarabadjidaa:

–Idjia dewararāda carebasia, barib̄l̄l̄ ara iduba poya ēdr̄āē. § ³² Māwāra ĵidjira Ācōrēba ēdr̄l̄ edabari diai jaradaca? ĵIdjira Israeldebema boroca? Jāā crudeba uđaa zeida b̄la dairāba cawadapeda ĵjāni carea.–

Maλne Jesu caita crude cachipedada bida ab̄ari quīrāca biē jarasidaa.

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Luca 23:44-49; Juaλ 19:28-30

³³ Umatipa λ̄mādaυa quisia.* Maλba naλ ējūāra hora ūbea jūma pāima nūmasia. ³⁴ Hora ūbea bađacarea Jesuba j̄igua jarasia:

–Eloi, Eloi, ĵlama sabactani?–

Maλ arameo bedeaba jara b̄la: “Mλ Ācōrē, mλ Ācōrē, ĵcārē cārēā m̄duba beesi?”

³⁵ Maλ bedeā ūrīb̄adade λ̄c̄l̄l̄ mama caita duan̄ba jarasidaa:

–Ūrīnadua, idjia Elíada tr̄λ b̄la.–

³⁶ Ara maλda aba pira wāpeda uva b̄a oregueada mōda quirude dodoba edasia. Bacurude j̄lpeda Jesua diasia domārēā. Maλbe dji ēberāba jarasia:

–Jlānadua; ac̄l̄l̄ Elíaba idjira uđaa b̄l̄de zei cawaya.–

³⁷ Maλne Jesura mīādua biapeda ĵyādr̄asia. ³⁸ Ara māwāb̄l̄l̄de Ācōrē de dro- mane eđa wua eatλ jira b̄l̄da ēsidra λ̄tλba eđaa cōā dogosia. † ³⁹ Romanebema sordaorā boro Jesu quīrāpita b̄l̄ba idji māwā beub̄l̄l̄ unuside jarasia:

–Wārāda naλ ēberāra Ācōrē Warra basía.–

⁴⁰ Maλne λ̄c̄l̄l̄ wērārāba t̄l̄m̄ba ac̄l̄ duanasidaa. Ādjirā tāēna Maria Magdalenada, Salomé sida panasidaa. Dewarabema Maria sida b̄asia. Santiago Tēābema abadaba, Jose bida maλḡl̄ Mariara ādji papa basía. ⁴¹ Jesu Galileade baside maλ wērārāra idji ume nībasidaa idjaba careba panasidaa. Arima dewara wērārāda baraasia Jesu ume Jerusaleλnaa wāpedadada.

Jesu t̄l̄baripedada

Mateo 27:57-61; Luca 23:50-56; Juaλ 19:38-42

⁴²⁻⁴³ Nurēma λ̄n̄āubada ewari basía. Maλ ewari carea judiorāra ne o panasidaa. Queubodode Jose Arimatea purudebemada Pilatoma wāsia. Maλ Josera judiorā bororānebema basía. Jūmarāba idjira bio bia unubadjidaa. Idjia j̄lā b̄abadjia Ācōrēba jūmarāda pe erobamārēā. Ne waya neē Pilatoma wāpeda Jesu cacuada iwīdisia t̄l̄bari carea. ⁴⁴ Maλne Pilatoba cawa crīchaē basía sāvā Jesura isabe beusida. Maλ carea sordaorā boroda tr̄l̄peda iwīdisia Jesura wārāda beusi cawaya. ⁴⁵ Sordaorā boroba wārāda beusida ada b̄ērā Pilatoba Josea Jesu cacuara idu edebisia. ⁴⁶ Joseba borobada nēdopedā Jesu cacuara crudebemada uđaa b̄l̄peda maλ borobaba b̄l̄rā b̄lasia. Maλbe mōjē

‡ **15:28** Isaía 53:12. Griego bedeade λ̄c̄l̄l̄ cartade versículo 28 neēa. § **15:31** Carebasia. Griego bedeade b̄á b̄la “ēdr̄l̄ edasia.” * **15:33** Amos 8:9-10. † **15:38** Exodo 26:31-33; Hebreo 9:1-15.

uria corodade eda b̄apeda mōgara waib̄aba uriara jūātr̄a b̄asia. ⁴⁷ Maria Magdalenaba, Jose papa Maria bida ac̄a panasidaa Jesu cacuara mama b̄ab̄adada.‡

16

Jesu lr̄ebada Ācōrē nezocaba jarada
Mateo 28:1-10; Luca 24:1-12; Juañ 20:1-10

¹ Anãubada ewari jōnacarea Maria Magdalenaba, Santiago papa Mariaba, Salomé bida querada nēdosidaa Jesu cacuara p̄ar̄adi carea. ² Nabema ewari domianebemane diapeda ara ãmãdau odjab̄ar̄ade ādjira Jesu t̄baripedadamaa wāsidaa. ³ Mañne nãwã jara nĩbasidaa:

-Dadjira eda wāni carea çjãl mōgara waib̄aba uria jūātr̄a b̄ara caiba āyã b̄ali?-

⁴ Barib̄ar̄a araa ac̄ab̄adade unusidaa mōgara waib̄abara orrocawa cob̄ada. ⁵ Ara mañda uriade eda wāsidaa. Eda wãb̄adade cūdrada unusidaa. Idjia draso jã b̄ara totroa querasia. Ādji j̄awa araare chūmasia. Idji carea wērārãra dauperasidaa. ⁶ Mañ cūdraba ādjia jarasia:

-Dauperarãndua. Bãrãba Jesu Nazaredebemada crude cachipedadada j̄ar̄a pan̄a. Idjira lr̄ebasia. Idji b̄apedadamaa ac̄adua. Nama b̄lã. ⁷ Jãlbe idji ume nĩbapedadarãmaa wãndua. Pedroa, waabemarãa bida jaradadua Jesura ādji na Galilea druadaa wãbar̄ada. Jãma idjira ununia idjia naēna jarada quĩrãca.*

⁸ Mañne daupera pan̄aba cacua ure nũpanasidaa. Ara mañda wērārãra Jesu cacua t̄baripedada uriadeba pira wāsidaa. Ne waya pan̄a b̄erã ni abaa bedeadaẽ basia.†

Jesuba Maria Magdalena ara idjida unubida
Juañ 20:11-18

⁹ Jesura diapededa nabema ewari domianebemane lr̄ebapeda naãrã Maria Magdalena unubisia. Mañ wērãnebemada Jesuba naēna jairãda siete āyã j̄arecuasia. ¹⁰⁻¹¹ Mañbe Mariara Jesu ume nĩbapedadarãmaa wãsia. Idji jũsiede ādjirãra wadi sopuaba jã panasidaa. Mãwã pan̄ane Mariaba ādjirãa jarasia Jesura zocai b̄ada unusida. Mãwã ũr̄ib̄adamĩna ãjãnaẽ basia.

Jesuba dewara umé pan̄a ara idjida unubida
Luca 24:13-35

¹² Mãwãnacarea Jesu ume nĩbapedadarãda umé puru dajada nĩbasidaa. Mañgarãa Jesuba ara idjida quĩrã awara unubisia. ¹³ Ādjira jēda wãnapeda waabemarãa jarasidaa. Mãwãmĩna wadibida ãjãnaẽ basia.

Jesuba edadarã ara idjida unubida
Mateo 28:16-20; Luca 24:36-44; Juañ 20:19-23

¹⁴ Mãwãnacarea Jesuba edadarã once pan̄a ne co chũpanasidade ara idjida unubisia. Ādji c̄awar̄a zareadeba ãjãnaẽ panana carea quẽãsia. Idji lr̄ebada unupedadaba ādjirãa jarasidamĩna ãjãnaẽ panasidaa.

¹⁵ Mañbe Jesuba ādjirãa jarasia:

-Drua beaza wãnapeda bedea bia m̄nebemada jũmarãa jaradadua. ¹⁶ Mañ bedeada ãjãsidara idjaba borocuesidara Ācōrēba ēdr̄a edaya. Barib̄ar̄a mañ bedea ãjãera idjia cawa oya. ¹⁷ M̄ ãjã beaba nañḡada odia Ācōrē l̄b̄a eropan̄ada unubidi carea: m̄ tr̄ãneba jairãda āyã j̄aretadia idjaba adua pan̄a bedeade bedeadia. ¹⁸ Dama arada ādji j̄awaba jidadia. Nãrã dadji beabarida

‡ 15:47 Jose. Mañḡa Josera Arimateadebemaẽa, ãtebar̄a Santiago Tẽãbema abada ume dji djaba basia. Marco 15:40; 16:1. * 16:7 Marco 14:28. † 16:8 Griego bedeade ãcar̄a cartade Marcoba b̄adara namabe b̄a. Versículo 9deba aba 20daa neãa.

dodib_{ΛΓΛ} ma_Λba biē oēa. Idjaba cacua biē beara ādji j_Λwa ĩr_Λ ĩ_Λ b_Λb_Λda_Λe biacu_Λdia.-

Jesu bajānaa wāna

Luca 24:50-53

¹⁹ Māwā jaradacarea dadjirā Boro Jesura Ācōrēba ĩtaa bajānaa edesia. Mama Ācōrē j_Λwa araare chūmesia. ²⁰ Ma_Λbe Jesuba edadarāba idji bedeara ādji wāb_Λdaza jarasidaa. Dadjirā Boroba ādjirāra carebasia. Ne ununaca obi b_Λdeba cawabisia ādjia jara pan_Λra wārā arada.

LUCA BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA LUCABA BΛDA

Nañ cartara Lucaba bΛsia. Idjira griego basica bΛa. Colosa 4:14de, Pilemoñ 24de bida jara bΛa Lucara Paulo ume nībasida. Mateoba, Marco bida ādjiza carta Jesucritodebema bΛpedadacarea Lucaba nañ cartara bΛsia.

Lucaba nañ cartara ēberā dji droma Teopilo itea bΛsia cawamārēā Jesudebema idjía jaradiapedadara wārāda (1:1-4). Lucaba waabemarā cāyābara ebudaara bΛsia Borocuebari Juañ topedadadebemada (1:5-80), Jesu topedadadebema sida (2:1-52). Mañare bΛ bΛa Juañba Jesu borocuedadebemada (3:1-22), Jesu drōā naēnabemarā trāda (3:23-38), idjaba diauruba Jesu mīā sē badadebemada (4:1-13). Mañare bΛ bΛa Jesuba Galilea druade jaradia nībadadebemada (4:14deba aba 9:50daa) idjaba Jerusaleñnaa wābΛrΛde jaradia badadebemada (9:51neba aba 19:27daa).

Jīrūare bΛ bΛa Jesu Jerusaleñne māwānanebemada: Jerusaleñ puru carea jīānada, crude beapedadada, ārēbadada, idjaba idji ījā bearā quīrāpita bajānaa wānada (19:28deba aba 24:53daa).

Lucaba ebuda bΛsia Ācōrēba cawa oidebemada (2:25-35; 19:37-44; 21:20-24) idjaba cadjirua obadarā idjimaa jēda zebΛdarāda ēdrΛ edaidebemada (1:67-80; 15:1-32; 19:1-10). BΛrima zocārā bΛsia cadjirua obadarā Jesuba quīrā djuburiadada: judiorāda, judiorāēda, Samariadebemarāda, ne neē quedeada, Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebadarā sida.

Luca cartade ebuda bΛa wērārā sida Jesuare panasidada. BΛ bΛa Elisabedebemada (1:5-66), Mariadebemada (1:26deba aba 2:52daa), Ananebemada (2:36-38), idjaba Jesu carebabadarānebemada (8:1-3). Mañ awara wērārāba idji ārēbadadebemada naārā cawasidaa (24:1-12).

Lucaba Teopiloa bΛ diabueda

¹ Ācōrēba dadjirā tāēna oēdadebemada zocārāba bΛ quīrīāsidaa. ² Jūma mañ oda unupedadaba nēbΛrΛsidaa idjaba jaradiasidaa. Dji carta bΛpedadaba mañda bΛsidaa. ³ BΛ dji droma bΛ Teopilo, mΛa bida jūma mañ māwānada bio quīrācuīta iwīdīda bērā, mΛmaarā bia bΛa bΛ itea arīde bΛ diabueida. ⁴ Māwā bΛa cawaya bΛa jaradiapedadara wārāda.

Borocuebari Juañ todi cawabida

⁵ Herode Judea druadebema boro basīde sacerdote Zacariada basia.* Mañ Zacariara sacerdoterā idji ume trajabada sida Abíarā abadjīdaa.† Dji quīma Elisabera Aaroñ ēberārāneba yōna basía. ⁶ Ādjira umena Ācōrē quīrāpita jīpa panasidaa. Ācōrēba obi jaradara jūma ījā o panΛ bērā biē jaradi neē panasidaa. ⁷ BarībΛrΛ Elisabera warra toca bada bērā warra neē panasidaa. Mañ awara bio drōāda panasidaa.

⁸ Māwā panΛne Zacaria Ācōrē de dromane trajai ewarida jūēsia. Mañ bērā idjira, waabema sacerdoterā idji ume trajabada sida Ācōrē quīrāpita traja panasidaa. ⁹ Mañne sacerdoterāba obada quīrāca ne jemenesidaa caiba Ācōrē de dromane eda incienso querada bá diaīda bΛ cawaya. Mañne Zacaria trāda odjasia.

* **1:5** Herode. Mañ Herodera “dji Droma” abadaa. † **1:5** Abía. 1 Cronica 24:10.

¹⁰ Incienso quera bá diai horada jũena bẽrã Zacariara eda wãsia.‡ Maãne puruba dajadaare ãcõrẽa iwidi panasidaa. ¹¹ Mãwã ðade bajãnebema nezocada quera bá diabada jawa araare odjasia. ¹² Idji unuside Zacariara bio dauperapeda abeda cawa crĩchaẽ basía. ¹³ Baribara bajãnebema nezocaba jarasia:

-Ne wayarãdua. Baa ãcõrẽa iwidi badara idjia ùrĩsia. Ba quima Elisabeba warrada toya. Idji trãra ðadua Juaã. ¹⁴⁻¹⁵ Maã warra carea zocãrã ðasridadia. Idjira ãcõrẽ quĩrãpita dji droma bai bẽrã ba sida bio ðasrida baya. Uva ba aseada, itua sida doca baya. Biteda bebãra ewarideba ãcõrẽ Jaurera idji ume baya.§ ¹⁶ Idjia zocãrã israelerã ãcõrẽmaa jẽda zebiya. ¹⁷ Elíaba erobada jaureda, ðba sida ba warraba erobaya. Maãneba idjira dadjirã Boro na wãya dji zezada ãdji warrarã ume ibiabi carea.* Maã awara ijãnaẽ bea sida carebaya jipa beaba crĩchabada quĩrãca crĩchadamãrẽã. Mãwã carebaya puruba dadjirã Borora bia edadamãrẽã.-

¹⁸ Maãne Zacariaba bajãnebema nezocaa iwidiisia:

-¿Mãa sãwã cawai baa jara ðara wãrãda? Mãra bio drõãda ðaa. Mã quima sida djorada ðaa.-

¹⁹ Bajãnebema nezocaba Zacaria jarasia:

-Mãra Gabriel, ãcõrẽ nezocaa. Idjia mãra ðamaa diabuesia mã beãda biada jaramãrẽã. ²⁰ Mãa jara ðara ãcõrẽba ðada ewaride wãrãda mãwãya. Baribara ijãnaẽ bẽrã ðara quĩrãme cara beya aba ba quima warra tobãrãda.-

²¹ Maãmisa eberãrãba dajada jãã panasidaa. ãdjia cawadaẽ panasidaa sãwãerã Zacariara jãcua eda dãrãrãda. ²² Mãwã ðade idjira dajadaa zesia baribara poya beãdaẽ basía. Quĩrãme cara beãda bẽrã ababe sãyãneba beãda basia. Maãba eberãrãba cawasidaa ãcõrẽba idjia ne unubisida.

²³ Idji ãcõrẽ de dromane trajai ewari jõnacarea Zacariara diguida wãsia. ²⁴ Mãwãnacarea idji quima Elisabera biogoa besia. Maã bẽrã Elisabera jedeco juesuma diguida besia. Nãwã crĩchasia: ²⁵ “ãcõrẽba mãra carebasia biogoa bemãrẽã. Jãwã bia odaba mã quĩrã perara ãyã ðasia. Eberãrãba mãra waa biẽ jaradaẽa.”

Bajãnebema nezocaba Mariaa jarada

²⁶⁻²⁷ Elisabe sei jedeco biogoa bedacarea ãcõrẽba bajãnebema nezoca Gabrielda Galilea druade Nazare purudaa diabuesia awẽrã umaquĩrã adua ða Mariamaa. Maã Mariara Jose ume dji edadi carea beãda bia panasidaa. Josera Davideba zeda basía. ²⁸ Bajãnebema nezocara Mariama jũepeda nãwã jarasia:

-jMẽrã! ãcõrẽba ðara bia erobaa.† Idjira ba ume ðaa.-

²⁹ Maã beãda ùrĩside Mariaba abeda cawa crĩchaẽ basía cãrẽ cãrẽã bajãnebema nezocara mãwã beãda ðada. ³⁰ Maãne bajãnebema nezocaba idjia jarasia:

-Maria, ne wayarãdua; ãcõrẽba ðara careba ðaa. ³¹ Maã bẽrã ðara biogoa bepeda warrada toya. Maã warra trãra ðadua Jesu.‡ ³² Idjira dji droma baya idjaba ãcõrẽ dji dromaara ðaba idji Warraada aya. ãcõrẽba idjira israelerã boroda ðaya idji drõãenabema Davi baãda quĩrãca. ³³ Idjira Jacobodeba yõpedadarã boroda baya. Ewariza ãdjirãra pe erobaya.-§

‡ **1:10** Incienso querada bá diaida ða. Exodo 30:34-38. § **1:14-15** Numero 6:1-5; Jucee 13:2-5.

* **1:17** Malaquia 4:5-6. † **1:28** ãcõrẽba ðara bia erobaa. Griego beãdaẽ ðara cartade nãwã ða ðaa: “ãcõrẽba ðada dewara wẽrãrã cãyãbara biara erobaa.” ‡ **1:31** Mateo 1:21. § **1:33** 2 Samuel 7:8,16.

³⁴ Mañne Mariaba bajãnebema nezocaa iwidisia:

–Mãra umaquĩrã adua b̂ada çsãwã biogoa bei?–

³⁵ Bajãnebema nezocaba panusia:

–Ãcõrẽ Jaurera b̂amaa zepeda idji ʌb̂ara b̂a ume b̂aya. Mañ b̂erã idjia dia b̂a warra b̂a tob̂ar̂ada Ãcõrẽba idji Warraada aya. ³⁶ B̂a apipi Elisabe sida warra toya.* Djorada b̂amĩna idjaba warra tocaada abadamĩna sei jedeco b̂a biogoa b̂ada. ³⁷ Ãcõrẽba poya oera neẽa.–

³⁸ Mariaba panusia:

–Mãra Ãcõrẽ nezocaa. Bia b̂a b̂a jarada quĩrãca idjia oida.–

Mañbe bajãnebema nezocara idji quĩrãpitabemada wãsia.

Mariaba Elisabe aĉde wãna

³⁹ Mãwãnacarea Mariara isabe Elisabe puruãaa wãsia. Mañ purura Judea drua eyaida b̂ade b̂a. ⁴⁰ Mama Zacaria dede eda wãpeda Elisabea jarasia:

–jMẽrã!–

⁴¹ Elisabeba Maria bedea ũrĩb̂ar̂ade idji warra b̂iteda quirura domicasia. Ara maãda Elisabera Ãcõrẽ Jauredeba b̂esia. ⁴² Mañne Mariaa nãwã jĩgua jarasia:

–B̂ara wãrãda dewara wẽrãrã cãyãbara Ãcõrẽba biara careba b̂a. B̂a warra sida Ãcõrẽba bio bia b̂aya. ⁴³ çMãra cai m̂a Boro papaba jãwã aĉde ze b̂ara? ⁴⁴ Ara b̂a bedea ũrĩb̂ar̂ade warra m̂a b̂iteda b̂ara b̂asridaba domicasia. ⁴⁵ Ãcõrẽba jaradara wãrãda mãwãida jãna b̂erã b̂ara bio bia b̂a.–

⁴⁶ Mañne Mariaba jarasia:

Sodeba m̂a jaraya: Ãcõrẽra dji dromaa.†

⁴⁷ Ãcõrẽ m̂a edr̂a edabari ume m̂ra bio b̂asrida b̂a.

⁴⁸⁻⁴⁹ Idjia za quiru nezocara bia erob̂a.

Idiba ʌtaa jũmarãba jaradia Ãcõrẽ jũma poya b̂aba m̂ra bio careba b̂ada, m̂a itea ne waîada o b̂a b̂erã.

ĵaba idjidr̂a Ãcõrẽa! ⁵⁰ Mañ b̂erã idji waya b̂eara ewariza quĩrã djuburia b̂aya.

⁵¹ Ãcõrẽba idji ʌb̂adeba ne waîada ocuasias.

Ara ãdjiduba dji dromada crĩcha b̂eara idjia memenebisias.

⁵² Dji droma b̂eada ãyã b̂acuapeda dji edaara quedeada dji dromada b̂acuasias.

⁵³ Dji ne neẽ quedeaa ne jũma biada diasias, barib̂ar̂a dji ne bara b̂eara ĵawa bari ãyã wãbicuasias.

⁵⁴⁻⁵⁵ Idji nezoca Israel purura carebasias. Idjia Abrahãra, idjideba yõb̂darã sida ewariza quĩrã djuburiaya dadji drõã naẽnabemarãa jarada quĩrãca.

⁵⁶ Mariara Elisabe dede jedeco ũbea b̂apeda diguidaa wãsia.

Borocuebari Juaã toda

⁵⁷ Idji ewari jũside Elisabera warra tosia. ⁵⁸ Idji caita panabadaba, idji eberãrã bida mañ ũrĩside idji ume b̂asridasidaa Ãcõrẽba bio quĩrã djuburiada b̂erã.

⁵⁹ Warra todacarea ocho ewari b̂ade ãbaa dji ĵaresidaa warra cacuara wẽãgoði carea.‡ Mañne ʌĉar̂aba idji zeza tr̂a Zacariada b̂a quĩrã panasidaa.

⁶⁰ Barib̂ar̂a dji papaba jarasia:

–Mãwã tr̂a b̂adaẽa, ãteb̂ar̂a idji tr̂ra b̂adia Juaã.–

⁶¹ ãdjirãba jarasidaa:

–çCãrẽã mañ tr̂ra b̂adi? Bãrã eberãrã tãena mañ tr̂ra neẽa.–

* **1:36** B̂a apipi. Griego bedeadẽ maãra ebuãa b̂ãa. † **1:46** 1 Samuel 2:1-10; Salmo 113:5-9. ‡ **1:59** Genesi 17:10-12.

⁶² Mañbe dji zeza Zacariaa sēyāneba iwīdisidaa cārē trāda bál quĩrĩã bΛ cawaya. ⁶³ Mañ carea Zacariaba bacuru pewedeada enebisia. MañgΛde nāwã bΛsia: “Idji trāra bΛdia Juañ.”

Mañ unusidade jūmarāba cawa crīchadaē basía. ⁶⁴ Ara mañne Zacariara quĩrāme cara bađada waya beđeasia. Ara mañda idjia Ācōrēa bia beđeasia.

⁶⁵ Jūma ādji caita panabadaba mañnebema ūrīsidade Ācōrē waya panΛba jūma Judea drua eyaida bΛde nēbΛrΛbadjidaa. ⁶⁶ Jūma mañ ūrīpedadaba jarabadjidaa: “Māwã baibΛrΛ, mañgΛ warrara dji droma baya.” Māwã jarasidaa Ācōrē bΛlara dji warra ume bΛ bērã.

⁶⁷ Zacariara Ācōrē Jauredeba bepeđa nāwã beđeasia:

⁶⁸ ĩsraelerã Ācōrēra bio bia bΛa, idji ēberārãra ēdrΛ edai carea ze bΛ bērã!

⁶⁹ Idji nezoca Davideba zedada diabuebΛrΛa dadji ĒdrΛ Edabarida bamārēã. §

⁷⁰ Naēna Ācōrēba idjideba beđeabadarãa mañnebemada jarabisia.

⁷¹ Idjia jarabisia jūma dadjirã dji quĩrũnebemada, dadjirã quĩrãma panΛnebema sida ēdrΛ edaida.

⁷² Māwã oya dadji drōã naēnabemarãa quĩrã djuburiyada ada bērã idjaba ādjirã ume beđe bΛđada jūma oyada ada bērã.

⁷³⁻⁷⁴ Idjia dadji drōãenabema Abrahañã jarasia dadjirã dji quĩrũ jΛwaedabemada ēdrΛ bΛida.

Māwã ne wayaa neē dadjirãba idjira poya ēpē panania.

⁷⁵ Dadjirã zocai panΛmisa idji quĩrãpita biya, jīpa nībađia.

⁷⁶ Mañbe Zacariaba idji warradebemada nāwã jarasia:

Warra, bΛra Ācōrē dji dromaara bΛdeba beđeabariada adia. BΛra dadjirã Boro na wāya idji o jari carea.*

⁷⁷ BΛa israelerãa cawabiya sãwã Ācōrēba ādji cadjiruara quĩrãdoapeđa ēdrΛ edaida.

⁷⁸ Ācōrē quĩrĩãra bio waibΛa bΛa. Dadji ĒdrΛ Edabarira bajãneba zeya ãmãdau odjabari quĩrãca.

⁷⁹ Mañba dji pãĩmane beaa, dji beuđi waya beaa biđa Ācōrēra cawabiya.

Idjaba dadjirãa cawabiya sãwã idji ume necai pananida.

⁸⁰ Dji warrara warisia idjaba Ācōrē Jauredeba zarea besia. Drōã badacarea ējũã pōãsa ewaraga bΛde bađe wãsia. Mama bΛbadjia aba jūmarã quĩrãpita beđeabΛrΛ ewaridaa.

2

Jesu toda ewari

Mateo 1:18-25

¹ Mañ ewaride Romanebema boro Cesar Augustoba idji jΛwaeda beara jūma juachabisia.* Mañ bērã jarasia puru ãĩ beara ādji puruđaa wānamārēã.

² Mañ ēberārã juachabidara idjia naārã obida basía. Mañ ewaride Cirenioda Siria druade dji boro basía. ³ Mañne jūmarãda juachadamārēã ādji puruza wãsidaa.

⁴ Mañ ewaride Josera Galilea druade Nazare puruđe bΛbadjia. Idjira Davideba zeda bērã Judea druade Beleñ puruđaa wãsia. Beleñra Davi topeđada puru basía. ⁵ Ādji juachadamārēã idji quima bai Maria ume wãsia. Mañ ewaride Mariara biogoa basia. ⁶ Beleñne panΛne Maria warra toi ewarira jũesia. ⁷ Cãibada de bari bΛra neē bērã idji warra iwina tođara wuaba bΛrapeđa animarã ne cobadađe coquirusia.

§ **1:69** 2 Samuel 7:12-13; Salmo 132:17. * **1:76** Malaquia 3:1. * **2:1** Idjia māwã obisia puru beaza idji itea paratara aride jΛrΛ peđi carea.

Bajãnebema nezoca oveja wagabadarãma odjada

⁸ Mañ diamasi oveja wagabadarãba ãdji ovejara Beleñ caita waga panasidaa. ⁹ Cawaẽne bajãnebema nezocada ãdjima odjasia. Mañne ãcõrẽ quĩrãwãrẽã dorrodorroaba ãdjima bio ãnaga nũmesia. Mañ carea oveja wagabadara bio dauperasidaa. ¹⁰ Baribãrã bajãnebema nezocaba ãdjia jarasia:

-Ne wayarãnadua. Mãa bedea biada bãrãa jarade ze ããa. Mañ bedea carea jũmarãda ãsridadia. ¹¹ Idi Davi topedada puru Beleñne bãrã ãdrã edabarida tosidea. Idjira Critoa, dadjirã Boroa.† ¹² Naãgãdeba bãrãba cawadia mãa jarabãrãra wãrãda: bãrãba mañ warra zaquera wuaba ãrãã ããda animarã ne cobadade ununia.-

¹³ Ara mãwã jarabãrãde bajãnebema nezocarãda zocãrã odjasidaa. Jũma ãdjirãba ãcõrẽã mãwã bia bedeasidaa:

¹⁴ ¡ãcõrẽ ããã bajãne ããra bio bia quirua! ¡ẽberãrã ãcõrẽba bia unu ããra mã ãjũãne necai beadia!‡

¹⁵ Mañbe bajãnebema nezocarãra bajãnaa wãsidea. Ara mããda oveja wagabadarãba jarasidaa:

-Mãẽteara dadjirã Boroa cawabidara Beleñnaa acãde wãnia.-

¹⁶ Ara mããda wãbãrãsidea. Jũesidade Mariada, Joseda, dji warra zaque sida unusidaa. Warra zaquera animarã ne cobadade basia. ¹⁷ Mañ unupedãdacarea bajãnebema nezocaba warrãdebema jarãdara ãdjia jũmarãã nẽbãrãsidea. ¹⁸ Oveja wagabadaba jara panã ãrãsidea jũmarãba cawa crĩchadaẽ panesidaa. ¹⁹ Baribãrã dji papa Mariaba mããgãdebemada idji sode jũma quĩrãcuia crĩcha ãbadjia. ²⁰ Oveja wagabadarã jẽda wãbãdãde ãdjia unupedãda carea idjaba ãrĩpedãda carea ãcõrẽã bia bedeasidaa. Bajãnebema nezocaba jarãda quĩrãca wãrãda jũma mãwãsia.

Jesu ãcõrẽ de dromanaa edepedada

²¹ Warra todãcarea ocho ewari ããde dji warra cacuara wẽãgosidaa. Mañne idji trãra ãsidea Jesu, dji papa ãbiogoai mãna bajãnebema nezocaba jarãda quĩrãca.

²² Warra toda carea dji papaba wagaida ãã ewarira wagasia ãcõrẽba Moisea diãda leyde ãã ãã quĩrãca.§ Mañ ewari jõnacarea idjia dji zeza ume warra zaquera Jerusaleñnaa edesidaa ãcõrẽ quĩrãpita ããdi carea. ²³ Mãwã osidaa ãcõrẽ leyde mãwã ãã ãã bãrã: “Jũma warra iwinara ãcõrẽã diãdida panãa.”* ²⁴ Mañ awara ãcõrẽ quĩrãpita bia ãei carea dji papaba puchirãda babue diabisia ãcõrẽ leyde mãwã ãã ãã bãrã: “Puchirãda wa putujuda umẽ diaida ããa.”†

²⁵ Mañ ewaride ãberã Simeoã abadada Jerusaleñne basia. Mañ Simeoãra jipa basia idjaba ãcõrẽba jara ããra quĩrãcuia ãjã obadjia. Idjia jãã basia ãcõrẽba Israel puru sobiabi ewarida.‡ ãcõrẽ Jaurera idji ume basia. ²⁶ Mãna ãcõrẽ Jaurera idjia cawabisia idji jaidã mãna ãcõrẽba ãdrã edabari diai jarãdara unuida. ²⁷ ãcõrẽ leyde ãã ãã quĩrãca odi carea djibarirãba Jesura ãcõrẽ de dromanaa edesidade ãcõrẽ Jaurera Simeoãra arã wãbisia. ²⁸ Simeoãba dji warra unuside bara edapedã ãcõrẽã mãwã bia jarasia:

† **2:11** Crito. Mããgara trãã, ãtebãrã griego bedea. Arameo bedeadã jarabadaa “Mesías.” Jara ãã “ãcõrẽba ãdrã edabari diai jarãdaa” wa “ãcõrẽba dadjirã Boroa ãmãrẽã ããda.” ‡ **2:14** ¡ẽberãrã ãcõrẽba bia unu ããra mã ãjũãne necai beadia! Griego bedeadã mããra ebuã ããã. § **2:22** Levitico 12:1-8. * **2:23** Warra iwina. Exodo 13:2. † **2:24** Levitico 12:6-8. ‡ **2:25** Isãã 40:1-5; 49:13-16; 57:18-19; 61:1-3.

29 Mā Boro, jāḷbebaḡḡ bḷ nezocara idu necai beubidua bḷa jaraḑa quĩrāca oḑa bēḗ.

30 Bḷa ēdrḷ edabari diai jaraḑara mḷa unubisia.

31 Bḷa idjira bḷasia jūma puru beaba ununamārēā. §

32 Idjira ḷnaa quĩrāca baya judiorāēba bḷēdebemada cawaḑamārēā.

Idji carea bḷ puru Israelera bia jaraḑa.*

33 Simeoḷba ādji warradebema jara bḷ ūḗsidade Jesu djibarirāba cawa crīchadaē basía. 34 Maḷne Simeoḷba ādjira bia jara bḷpeḑa Mariaa nāwā jarasia:

–Ācōrēba naḷ warrara diasia israelerā zocārā bia bḷmārēā idjaba zocārā biē bḷmārēā. Cawabiya idjira Ācōrēneba ze bḷda, māwāmīna idjira biē jaraḑa.

35 Māwā zocārāba ādji soḑe mērā erobeara unubidia. Idjaba bḷra bio sopua baya mīasuba subḷda quĩrāca.–

36 Arima Ācōrēneba bedeabari Ana abadada basia. Idjira Aserdeba yōna Panuel cau basía. Idjira djorada basia. Awērā quiruda quima edapeḑa siete poa bḷde pēdra basía. 37 Idji pēdra beḑara 84 poa basia. † Ewariza āsa, diamasi bida Ācōrē de dromanaa wābadjia Ācōrēa bia jarai carea, ne coḑaca ewari oi carea idjaba Ācōrēa iwidī carea. 38 Maḷ djorara Jesu djibarirā caita wāpeḑa Ācōrēa bia bedeasia. Maḷbe Ācōrēba Jerusaleḷ puru ēdrḷ edai ewari jḷā bea dji warra zaquēdebemada bedeasia. ‡

39 Ācōrē leyde bḷ bḷ quĩrāca jūma opeḑadacarea Josea, Maria sida Galilea druade ādji puru Nazareḑaa jēda wāsidaa. 40 Dji warrara cacua ḷbḷa warisia. Idjira bio ne cawasia idjaba Ācōrēba ne jūmane idjira carebadjia.

Jesu Ācōrē de dromane bada

41 Poaza Jesu djibarirāra Jerusaleḷnaa wābadjidaa judiorā Egiptodeba ēdrḷpeḑada quĩrānebabada ewari oḑi carea. § 42 Jesu doce poa baside ādjira wāsidaa maḷ ewari droma baḑi carea jūma judiorāba obada quĩrāca. Jesu sida ādji ume wāsia. 43 Maḷ ewari droma jōnacarea ādjira jēda wāsidaa. Baribḷḷḷ ādji warra Jesura Jerusaleḷne besia. Maḷra ādjia adua panasidaa. 44-45 Crīcha panasidaa Jesura ēberārā tāēna nīda. Māwā ewari aba nībasidaa. Qewara idji jḷḷḷsidade ādji ēberārā tāēna ununaē basía. Ara maḷda jēda Jerusaleḷnaa Jesu jḷḷḷde wāsidaa.

46 Ewari ūbea babḷḷḷde idjira unusidaa Ācōrē de droma dajadaare judiorā ley jaradiabadarā tāēna chūmḷda. Ādjia jaradia panḷra ūḗ basia idjaba ādjia iwidibadjia. 47 Maḷne ādjia iwidibḷḷḷde idjia aride panubadjia. Jūma idji ūḗ panḷba cawa crīchadaē panasidaa necawaḑeba panu bḷ bēḗ. 48 Djibarirāba idji unusidade cawa crīchadaē basía. Dji papaba idjia iwidisia:

–Warra, ḑbḷa cārē cārēā jāwā osi? ḑCārē cārēā nama besi? Bio sopua panḷba mḷa, bḷ zeza bida bḷra jḷḷḷ panasidaa.–

49 Jesuba panusia:

–Bārāba ḑcārē cārēā mḷra jḷḷḷ panasida? ḑMā Zeza dede baida bḷda adua panḷca?–

50 Baribḷḷḷ Jesuba jaraḑara djibarirāba cawaḑaē basía. 51 Maḷbe Jesura ādji ume Nazareḑaa wāsia. Ādjia jarabḷḷḷara idjia jūma iḷā obadjia. Jūma Jerusaleḷne māwānara dji papaba bio quĩrācuiteda crīcha bḷbadjia. 52 Jesura

§ 2:31 Isaía 40:5; 52:10. * 2:32 Isaía 42:6; 46:13; 49:6. † 2:37 Idji pēdra beḑara 84 poa basia. Griego bedeade ebuḑa bḷēa. ḷcḷḷḷmaarā jara bḷa Anara 84 poa basida. ‡ 2:38 Isaía 52:10. § 2:41 Exodo 12:1-27.

cacua ʌʌa warisia idjaba ewariza ne cawaara wāsia. Ācōrēba, ēberārā biɗa idjira bia unusiɗaa.

3

Borocuebari Juaʌnebema

Mateo 3:1-12; Marco 1:1-8; Juaʌ 1:19-28

¹ Tiberio Cesar quince poa Romanebema boro ʌʌɗe Poncio Pilatoda Judea druade dji boro basía. Herodeda Galilea druade dji boro basía.* Dji djaba Pelipeda Traconite druade idjaba Iturrea druade dji boro basía.† Lisaniada Abilene druade dji boro basía. ² Anáda idjaba Caipáda sacerdote dji dromarā basía.‡

Maʌ ewaride ējũā pōāsa ewaraga ʌʌɗe Ācōrēba Zacaria warra Juaʌa bedeasia. ³ Maʌ bērā Juaʌra jūma Jordaʌ do caita ʌearāa jarade wāsia ādji cadjiruara igaradapeɗa Ācōrēmaa zedamārēā. Idjia jaradisia māwā osiɗara Ācōrēba ādji cadjiruara quĩrādoaida. Dji iʌjāʌɗara idjia doeɗa borocuebadjia.

⁴ Jūma maʌgʌra māwāsia Ācōrēneba bedeabari Isaíaba naēna ʌʌɗa quĩrāca:

Ēberāda ējũā pōāsa ewaraga ʌʌɗe jĩgua bedea ʌʌa:

Ora jariɗadua dadjirā Boro bia edadamārēā. Ora idji itea jipa jariɗadua.

⁵ Jogoā ʌeara jūma daucha ocuaya. Eya ʌʌa ʌeara, eya jewedeā ʌea siɗa daucha ocuaya.

O jūrēā ʌeara jipa jariya, o biē ʌeara jūma biya ocuaya.

⁶ Māwā jūmarāba ununia sāwā Ācōrēba ēɗra edabarida.§

⁷ Zocārā ēberārāda zebadjidaa Juaʌba borocuemārēā. Baribʌʌa Juaʌba ʌʌʌʌa jarabadjia:

–Dama ēberārā, ¿caiba jarasi bārāra Ācōrē quĩrūbiɗebemada poya mĩrūnida?

⁸ Bārāba o panʌneba unubidada wārāda Ācōrēmaa zesidada. Crīcharānada Abrahaʌ warrarā bērā Ācōrēba cawa oɗa. Mʌa bārāa ebuda jaraya: Ācōrēba quĩrīʌibʌʌa za tabea mōgarara Abrahaʌ warrarā babicuaya. ⁹ Maʌ awara mʌa jaraya Ācōrēba zagarada erobʌa bacuru tutacuai carea. Jūma bacuru bia zaudacara tutacuapeɗa tʌʌɗe ʌatacuaya. Ara maʌ quĩrāca Ācōrēba cadjirua obadarāda cawa oya.–

¹⁰ Maʌ carea ēberārāba idjía iwidibadjidaa:

–Māēteara daiba ¿cārēda oɗida panʌ?–

¹¹ Juaʌba panusia:

–Cacuade jʌbada umé erobʌaba dji neē quirúa aba diaida ʌʌa. Dji coi erobʌaba dji coi neē quirúa diaida ʌʌa.–

¹² Māwā ʌʌɗe Romanebema boro itea parata jʌʌa pebadarāda borocuedi carea zesidaa. Maʌbe ādjia iwidisidaa:

–Jaradiabari, dairāba ¿cārēda oɗida panʌ?–

¹³ Juaʌba ādjía jarasia:

–Bārāba parata jʌʌa peɗida panʌ auɗu diabirānada.–

¹⁴ Maʌne sordaorā arima duanʌba Juaʌa iwidisidaa:

–Dairāba ¿cārēda oɗida panʌ?–

Juaʌba panusia:

* **3:1** Maʌ Herodera Antipa trʌ jarabadjidaa. Idjidebemada bedea ʌʌa Mateo 14:1-10ɗe, Marco 6:14-28ɗe, Luca 3:19ɗe, 9:7-9ɗe, 13:31-33ɗe, 23:6-12ɗe. † **3:1** Maʌgʌ Pelipeɗebemada aba naʌ versículoɗe ʌʌ ʌʌa. Dewarabema Pelipera Herode-Pelipe abadada unubadaa Mateo 14:3ɗe, Marco 6:17ɗe, idjaba Luca 3:19ɗe. Herode dji Droma abadara ādji zeza basía. Antipa ume dji djabarā basía. ‡ **3:2** Caipára Aná wigu basía. Anára sacerdote dromada basia poa 6ɗeɗa aba 15ɗaa. Caipára sacerdote dromada basia poa 18ɗeɗa aba 36ɗaa. § **3:6** Isaía 40:3-5.

-Bārã trajubari parata dia panΛneba necai beadadua. Waraga panΛneba djārã paratara jārīrānadua idjaba sewadeba djārã biē jararānadua.-

¹⁵ Arima duanΛba maļ ūrīsidade bio quīrācuīta duanesidaa cārēda sāvāi cawaya. Ara āduba nāvā crīcha panasidaa: “¿Juaļra Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaca?”

¹⁶ BaribΛra Juaļba jūmarāa jarasia:

-Wārāda mļa bārāra baidoba borocue ΛΛa. BaribΛra mļ cāyābara dji dromaara ΛΛda zeya. Idjia jīrūne jΛ ΛΛ ērāi carea mļra bia ΛΛēa. IdjiabΛra Ācōrē Jaureda diaya.* BaribΛra ĩjānaēbΛra cawa oya.† ¹⁷ Ezoai careabemara idji jΛwade erobΛa porara dji ta umebemada āyā ΛΛi carea. Maļbe dji tara wagaya baribΛra dji porara tΛbΛ uruade babueya.-

¹⁸ Ara maļ quīrāca ne quīrātanoaneba Juaļba bedea bia dadji ēdraēdebemada jaradia bapeda jarabadjia ĩjānamārēā. ¹⁹ BaribΛra Juaļba Galileadebema boro Herodera quēābadjia idjia wērā erobΛ Herodía carea. Maļ Herodíara ara Herode djaba Pelipe quīma basía. Maļ awara Juaļba idjira quēābadjia ne jūma cadjirua o ΛΛ carea. ²⁰ Herodeba maļ cadjirua o ΛΛ awara naļgΛ cadjirua sida osia: Juaļra preso ΛΛbisia idji quēā ΛΛ carea.‡

Juaļba Jesu borocueda

Mateo 3:13-17; Marco 1:9-11

²¹ Juaļba ēberārā borocuecua baside Jesu sida borocuesia. Maļne Jesuba Ācōrēa bedebΛraēde bajāda ewasia. ²² Ewapeda Ācōrē Jaureda bajāneba puchirā quīrāca idji ĩrĩ zesia. Maļne Ācōrēba bajāneba edaa nāvā bedeasia:

-BΛra mļ Warra quīrā ΛΛa. BΛ carea mļra bio ΛΛsrida ΛΛa.-§

Jesu drōā naēnabemarā trā

Mateo 1:1-17

²³ Jesuba jaradia baside treinta poa basica ΛΛa. Ēberārāba idjira Jose warrada crīcha panasidaa. Josera Eli warra basía, ²⁴ Elira Matá warra basía, Matára Levi warra basía, Levira Melqui warra basía, Melquira Janai warra basía, Janaira Jose warra basía. ²⁵ Josera Matatía warra basía, Matatíara Amó warra basía, Amóra Nahuļ warra basía, Nahuļra Esli warra basía, Esliira Nagai warra basía. ²⁶ Nagaira Máha warra basía, Máhara Matatía warra basía, Matatíara Semei warra basía, Semeira Jose warra basía, Josera Juda warra basía. ²⁷ Judara Johanaļ warra basía, Johanaļra Resa warra basía, Resara Zorobabel warra basía, Zorobabelera Salatiel warra basía, Salatielera Neri warra basía. ²⁸ Nerira Melqui warra basía, Melquira Adi warra basía, Adira Cosaļ warra basía, Cosaļra Elmodaļ warra basía, Elmodaļra Ere warra basía. ²⁹ Erera Josue warra basía, Josuera Elieze warra basía, Eliezera Joriļ warra basía, Joriļra Matá warra basía. ³⁰ Matára Levi warra basía, Levira Simeoļ warra basía, Simeoļra Juda warra basía, Judara Jose warra basía, Josera Jonaļ warra basía, Jonaļra Eliaquiļ warra basía. ³¹ Eliaquiļra Melea warra basía, Meleara Mainaļ warra basía, Mainaļra Matata warra basía, Matatara Nataļ warra basía, Nataļra Davi warra basía.

³² Davira Jesé warra basía, Jeséra Obé warra basía, Obéra Boo warra basía, Boora Salmoļ warra basía, Salmoļra Naasoļ warra basía. ³³ Naasoļra Aminadá warra basía, Aminadára Araļ warra basía, Araļra Esroļ warra basía, Esroļra Paré warra basía, Paréra Juda warra basía. ³⁴ Judara Jacobo warra basía, Jacobora Isa warra basía, Isara Abrahaļ warra basía, Abrahaļra Tare

* **3:16** Ācōrē Jaureda diaya. Griego bedede ΛΛ ΛΛa: “Ācōrē Jaureba borocueya.” † **3:16** Cawa oya. Griego bedede ΛΛ ΛΛa: “Uruaba borocueya.” ‡ **3:20** Mateo 14:1-10; Marco 6:14-28. § **3:22** BΛ carea mļra bio ΛΛsrida ΛΛa. Griego bedede maļba idjaba jara ΛΛa: “Mļa ΛΛda jΛra edasia.”

warra basía, Tarera Naco warra basía, Nacora Seru warra basía. ³⁵ Serura Ragau warra basía, Ragaura Pele warra basía, Pelera Hebere warra basía, Heberera Sala warra basía. ³⁶ Salara Cainaã warra basía, Cainaãra Arpaxa warra basía, Arpaxara Seã warra basía, Seãra Noé warra basía, Noéra Lame warra basía. ³⁷ Lamera Matusaleã warra basía, Matusaleãra Enoco warra basía, Enocora Jaré warra basía, Jaréra Majalaleel warra basía, Majalaleelera Cainaã warra basía. ³⁸ Cainaãra Enó warra basía, Enóra Se warra basía, Sera Adaã warra basía, Adaãra Ācōrē warra basía.

4

Diauruba Jesu mĩã sē bada *Mateo 4:1-11; Marco 1:12-13*

¹ Jesura Ācōrē Jauredeba b̄ada Jordaã dodeba jēda wāsia. Maãne Ācōrē Jaureba idjira ējũã pōãsa ewaraga b̄ada edesia. ² Cuarenta ewari mama basia. Maãne diauruba idjira mĩã sē basia Ācōrēda igarabi carea. Maã ewaride Jesuba ni cārē sida coē b̄a b̄erã jarra basia. ³ Māwã b̄ade diauruba Jesua nãwã jarasia:

-B̄ada wārãda Ācōrē warrab̄aã, naã mōgarada paã babidua.-

⁴ Jesuba panusia:

-Ācōrē Bedeade nãwã b̄a b̄a: ababe ne co b̄adeba ēberãra zocai baëa, [ãteb̄aã jũma Ācōrēba jara b̄a ãã b̄adeba zocai baya].-*

⁵ Māwãnacarea diauruba Jesura eya ãta b̄ade edesia. Mamaãba naã ējũãne bea puruda jũma ac̄bitasia. ⁶ Maãne diauruba jarasia:

-Naã ējũãne bea purura, maã purude ne bia bea sida jũma b̄a j̄awaeã b̄aya. Mãre b̄erã m̄ã dia quĩrãb̄aã diaida b̄a. ⁷ Mã quĩrãpita chĩrãborode cobepeda m̄ã bia bedeaib̄aã m̄ã jũma diaya.-

⁸ Barib̄aã Jesuba jarasia:

-Satana, ãyã wãdua.† Ācōrē cartade nãwã b̄a b̄a: “Aba b̄arã Boro Ācōrēab̄aã bia bedeadada. Idjia jara b̄adrã ãã o pananadua.”-‡

⁹⁻¹⁰ Māwãnacarea diauruba Jesura Jerusaleãnaa edesia Ācōrē de droma boro ãtara b̄amaa. Maãbe jarasia:

-B̄ada wārãda Ācōrē warrab̄aã, namaãba uðu jãdrãdua. Ācōrē cartade nãwã b̄a b̄a:

Ācōrēba idji nezocarãda b̄amaa diabueya carebadamãrēã.

¹¹ B̄ara ãdji j̄awade edadia b̄a jĩrũra mōgaraba puarãmãrēã.§

¹² Barib̄aã Jesuba jarasia:

-Idji bedeade naã sida b̄a b̄a: “Bariduada orãnadua b̄arã Boro Ācōrēba carebai cawaya.”-*

¹³ Māwã mĩã sē b̄apeda diaurura Jesu caitabemada ãyã wāsia aba dewara ewaridaa.

Jesuba jaradia beda *Mateo 4:12-17; Marco 1:14-15*

¹⁴ Māwãnacarea Jesura Ācōrē Jaure b̄adeba b̄ada Galilea druadaa jēda wāsia. Jũma maã druade idjira bio trã b̄agasia. ¹⁵ Judiorã dji j̄rebada deza idjia Ācōrē bedeara jaradia b̄abadjia. Maã b̄erã jũmarãba idjira bia jarabadjidaa.

* **4:4** Deuteronomio 8:3. Griego bedeade ãcaã cartade bedea corchetede b̄ara neëa. † **4:8** Satana, ãyã wãdua. Griego bedeade ãcaã cartade maãra neëa. ‡ **4:8** Deuteronomio 6:13. § **4:11** Salmo 91:11,12. * **4:12** Deuteronomio 6:16.

*Jesu Nazarede bada**Mateo 13:53-58; Marco 6:1-6*

¹⁶ Māwānacarea Jesura idji warida puru Nazaredaa wāsia. Anāūbada ewaride idjia obari quĩrāca judiorā dji jarebada dede eda wāsia. Mañbe idjira piradrasia Ācōrē Bedeada nocoare lei carea. ¹⁷ Mañne Ācōrēneba bedeabari Isaía cartada idjía diasidaa. Mañra ewara edapeđa nañ bedeada jarepeđa jĩgua lesia:

¹⁸⁻¹⁹ Ācōrē Jaurera mñ ume bla. Idjia mñra edasia dji ne neě quedeaa jaramārēã Ācōrēba ādjirāra carebaida.

Idjia mñra diabuesia sopua beada sobiabicuamārēã,† jida edepedadarã ēdrãdida jaramārēã,

dauberrea beaa unubimārēã, djārã jawaeda mĩga beara bia bācuamārēã,

idjaba jaramārēã Ācōrēba ēdra edai ewarira jūēsida.‡

²⁰ Ledacarea cartara bārapeđa dji wagabaría diasia. Mañbe chūmesia jaradiai carea. Jūmarāba idjira acā duanasidaa. ²¹ Mañne Jesuba jarasia:

–Mañ bedeaba jara bāra idi bārã quĩrāpita māwābāra.–

²² Jūmarāba idjidebemada bia bedeasidaa. Idjia bia jaradia bla carea cawa crĩchadaē basía. Ara ādjiduba jara duanasidaa: “¿Idjira Jose warrada jāwã bāēca?”

²³ Jesuba jarasia:

–Bārāba nañ bedeada mña jaradia: “Nēārã diabari, ara bādjida biabidua. Bla Capernauñne odara daiba ũrísidaa. Nama bla purude bida abarica odua.”–

²⁴ Mañ awara jarasia:

–Mña bārāa wārāda jaraya: ni abā Ācōrēneba bedeabarida ara idji druade bia edadaca. ²⁵ Quĩrānebadua, Elía basi ewaride Israel druade pēdra wērārāra zocārã panasidaa. Mañ ewaride poa ũbea ēsidra cue zeě bada bērã jarrabada zesia. ²⁶ Baribāra Ācōrēba Elíara ni abā pēdra wērã Israeldebema carebade wābiē basía. Ātebāra pēdra wērã Sidoñ druade Sarepta purude bāmaa wābisía.§ ²⁷ Ara mañ quĩrāca Eliseo basi ewaride aida bara beada Israel druade zocārã panasidaa baribāra ādjirānebema ni abāda idjia biabiē basía. Ātebāra Siria druadebema Naamañda biabisía.–*

²⁸ Mañ ũrísidade jūma dji jarebada dede duanāra quĩrūbucasidaa. ²⁹ Ara mañda Jesura puru dajadaa errebari ededapeđa eya edaa tuca jira bāde batabuedi carea edesidaa. ³⁰ Baribāra Jesura ara ādji daiđu necai wāsia.

*Jesuba ēberã jai bara bla biabida**Marco 1:21-28*

³¹ Māwānacarea Jesura Galilea druade Capernauñ purudaa wāsia. Anāūbada ewaride idjia jaradia basia. ³² Bio cawa bādeba ebuđa jaradia bla bērã jūmarāba cawa crĩchadaē basía. ³³ Judiorā dji jarebada dede ēberã jai bara bāda basia. Cawaēne idjia jĩgua jarasia:

³⁴ –¡Jesu Nazaredebema! ¿Cārē cārēã दौरा mñã sē bla? ¿Dai biē bli carea zesica? Mña cawa bla bāra caida: ¡Bāra Ācōrēba diabuedaa!–

³⁵ Mañ carea Jesuba idjía jarasia:

–Chupeadua. Idji cacuadebemada ēdrãdua.–

Ara mañda jaiba ēberāra egode baebipeđa ēdrasia. Baribāra mañ ēberāra ni cārē sida biē oē basía. ³⁶ Mañ unusidade jūmarāba cawa crĩchadaē basía. Ādjiza iwiđi duanesidaa:

† **4:18-19** Sopua beada sobiabicuamārēã. Griego bedeade ἄκατα cartade mañra neña. ‡ **4:18-19** Isaía 61:1-2; 58:6. § **4:26** 1 Rey 17:1-16. * **4:27** 2 Rey 5:1-14.

–Idji bedeaba ¿sāwā jāwā o bΛ? Idjia jarabΛΓΛra jairāba ĩjābadaa. Idjira ΛbΛa bΛ bēřā bedeabΛΓΛde jaira ēdrΛcuabadaa.–

³⁷ Mañ bēřā idjira puru caita beaza bio trΛ bΛgasia.

Jesuba SimoΛ Pedro pācōrē biabida

Mateo 8:14-15; Marco 1:29-31

³⁸ Judiorā dji jΛrebada dedeba ēdrΛpeda Jesura SimoΛ dedaa wāsia. Mama SimoΛ pācōrēda bio cΛwa nūmasia. Mañ carea Jesua bedeada djuburiasidaa biabimārēā. ³⁹ Jesuba edaa acΛpeda dji cΛwamiara quēāsia. Ara mañda cΛwamiara dugusia. Mañbe wērāra piradrΛpeda ādjira ne cobisia.

Jesuba zocārā biabicuada

Mateo 8:16-17; Marco 1:32-34

⁴⁰ QueubΛΓΛde zocārā quīrātanoa cacua biē beada Jesumaa enesidaa. Jesuba idji jΛwara ādjirā ĩrΛ bΛpeda biabicuasias. ⁴¹ Ara mañ quīrāca zocārā jairāda ēberārā cacuadebemada ēdrΛbicuasias. ĒdrΛbΛdade nāwā bia jarasidaa: “¡BΛra wārāda Ācōrē warraa!” Ādjia cawa panasidaa idjira Ācōrēba diai jarada ēdrΛ edabarida. Mañ carea Jesuba ādjira quēābadjia chupeadamārēā.

Galileade jaradia nībada

Marco 1:35-39

⁴² Diapededa Jesura puru dajadaa wāsia ēberā neēmaa. BaribΛΓΛ ēberārāba idjira jΛΓΛ panasidaa. Unusidade jarasidaa ādji purude bemārēā. ⁴³ BaribΛΓΛ Jesuba ādjia jarasia:

–Māa dewara puru beade jaradiaida bΛa Ācōrēra zebΛΓΛda ādji Boro bai carea. Mañ bedeada bia jaramārēā Ācōrēba mΛra diabuesia.–

⁴⁴ Mañ bēřā Jesuba judiorā druade dji jΛrebada deza jaradia wāsia.†

5

Beda quenapedada

Mateo 4:18-22; Marco 1:16-20

¹ Ewari aba Jesura amene droma Genesare abada icawa basia.* Mañne Ācōrē bedeada jaradia bΛ ũrīni carea ēberārāra zocārā idjima powua duanasidaa. ² Arima do icawa jābada umé ũ panasidaa. Mañ jāba djibarirāba ādji beda jidabadada caita sΛgΛ panasidaa. ³ Mañne Jesura SimoΛ Pedro jābade badopeda jarasia quēsaarabe edemārēā. Mañbe jābade chūmepeda jūma arima duanΛrāa jaradia besia. ⁴ Jaradiadacarea Jesuba SimoΛa jarasia:

–Jāñbe bΛ jābara do quēsaara edepeda beda bariadua.–

⁵ BaribΛΓΛ SimoΛba panusia:

–Jaradiabari, दौरa diamasi beda bari panΛda ĩnadrΛsidaa. Māwāmīna ni cārē sida jidadaē basia. BaribΛΓΛ bΛa māwā jara bΛ bēřā ĩjāya.–

⁶ Ara mañda ādjira beda b̄arisidaa. Bio zocārā jidabΛda bēřā dji beda jidabadara cōābΛΓΛ basia. ⁷ Mañ carea dewara jābade beada jΛwaba trΛsidaa carebade zedamārēā. Zedapeda jābara umena bedaba birasidaa. Mañba biru baebododa basia. ⁸⁻¹⁰ SimoΛ Pedroba idji ume panΛ bida beda zocārā jidapedada unusidade cawa crīchadaē basia. Idji ume panΛra Santiago idjaba Juañ basia. Ādjira Zebedeo warrarā basia. Mañne SimoΛra Jesu caita wāpeda chīrāborode cobepeda jarasia:

† 4:44 Judiorā druada. Griego bedeade ĩcΛΓΛ cartade Judea druada wa Galilea druada bΛ bΛa. * 5:1 Genesare amenera idjaba Galilea abadaa.

–Mā Boro, biara b̄la b̄ra mā caitabemada āyā wāida, māra cadjirua obari bērā.–

Jesuba Simoāa jarasia:

–Dauperarādua, idiba ātaa b̄ra mā itea ēberā enebarida b̄eya.–

¹¹ Ādjirāba jābara doyaa enenapeda jūma amesidaa. Maābe Jesu ume wāsidaa.

Jesuba aida bara b̄a biabida

Mateo 8:1-4; Marco 1:40-44

¹² Ewari aba Jesura purude basia. Maāne ēberā aidaba jūma bira b̄ada jūēsia.† Maā ēberāba Jesu unuside idji quīrāpita chīrāborode b̄arru cobepeda nāwā quīrā djuburiada iwidisia:

–Mā Boro, b̄la quīrā b̄ab̄ra, māra poya biabida b̄la.–

¹³ Maāne Jesuba j̄awa ārā b̄ab̄ra de jarasia:

–Māwā o quīrā b̄la. ¡Biadua!–

Ara maāda aidara anisia. ¹⁴ Maāne Jesuba idjia jarasia:

–B̄a biadara ni ab̄la jararādua. Āteb̄ra sacerdotema wādua b̄ra biasida unumārēā. Jāābe Ācōrē quīrāpita bia bei carea Moiseba jarada quīrāca ne diacuadua.‡ Māwā ēberārāba cawadā b̄ra wārāda biasida.–

¹⁵ Barib̄ra Jesura trā b̄agaara wāsia. Maā bērā ēberārāra zocārā zebadjidaa idjia jaradia b̄a ūrīni carea. Cacula biē beara zebadjidaa biabicuamārēā.

¹⁶ Barib̄ra Jesura edaude ēberā neēmaa wābadjia Ācōrēa bedēai carea.

Jesuba ēberā cacua beu b̄a biabida

Mateo 9:1-8; Marco 2:1-12

¹⁷ Ewari aba Jesuba jaradia b̄ade pariseorāda, judiorā ley jaradiabadarā sida arima duanasidaa. Ādjirāra Galilea druadeba, Judea druadeba idjaba Jerusaleā purudeba zepedada basia. Maāne Ācōrē ab̄adeba Jesuba cacua biē beara biabibadjia. ¹⁸ Māwā b̄ade āc̄ra ēberā cacua beu b̄ada idji c̄dade enenapeda eda ede quīrā panasidaa Jesu quīrāpita b̄adi carea. ¹⁹ Barib̄ra ēberārā cābana nūma bērā poya Jesuma jūēbidaē basia. Maā carea ādjirāba dji cacua beu b̄ra de ārā edesidaa. Maābe de ārābemada ogađapeda dji cacua beu b̄ra dji c̄dadeba edaa b̄asidaa. Ēberārā ēsi Jesu quīrāpita b̄asidaa. ²⁰ Jesuba unusia ādjia wārāda ijā panada idjia cacua beu b̄ra poya biabida. Maā carea dji cacua beu b̄a nāwā jarasia:

–Ache, b̄la cadjirua odara mā quīrādoasia.–

²¹ Maā ūrīsidade arima duana pariseorāba, judiorā ley jaradiabadarā bida nāwā crīchāsidaa:

“Idjira ¿caida crīcha b̄a? ¿Cārē cārēā māwā Ācōrē quīrāpita biē bedea b̄a? Aba Ācōrēb̄ra ēberāba cadjirua odara poya quīrādoaya.”

²² Barib̄ra Jesuba ādjia crīcha panara cawada bērā nāwā iwidisia:

–¿Cārē cārēā bārā sođe jāwā crīcha panā? ²³ Bārāmaarā ¿sāāgāda zareaara b̄a? ¿Cadjirua odara quīrādoayada aida wa naā ēberā cacua beu b̄ra piradr̄bipeda nībabida? ²⁴ Ācōrēba mā, Naā Djara Edadara b̄asia naā ējūāne duana b̄a cadjirua obadara quīrādoamārēā. Maāra bārā unubiya.–

Ara maāda dji cacua beu b̄a nāwā jarasia:

–Piradr̄dua. B̄a c̄dara edapeda diguidaa wādua.–

²⁵ Ara māwā jarab̄ra de cacua beu b̄adara pirabaripeda idji c̄dara edapeda jūmarā quīrāpita nībade wāsia. Maābe Ācōrēra bio bia jara b̄ada

† **5:12** Aidara Jesu ewaride wārāda sāwā basida dadjirāba cawadaē panā. Barib̄ra judiorāmaarā aba Ācōrēb̄ra poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Maā awara aba aidaba jidasira āyā bade wāida basia (Levitico 13:45-46). ‡ **5:14** Levitico 14:1-32.

diguidaa wāsia. ²⁶ Mañ unusidade jūmarāba cawa crīchadaē basía. Mañ bēřā Ācōrēra bio bia jarasidaa. Ācōrē wayaadeba jarasidaa:

–jidi wārāda ne ununaca waibada unusidaa!–

Jesuba Levi trāna

Mateo 9:9-13; Marco 2:13-17

²⁷ Māwānacarea Jesu wābada parata Romanebema boro itea jara pebarida unusia. Idji trāra Levi abadjidaa. Mañ ēberāra parata diabada dede chūmasia. Jesuba unupeđa jarasia:

–Mā ume zedua.–

²⁸ Ara mañda Levira piradrpeda idjia o badara amepeda Jesu ume wāsia.

²⁹ Mañbe Jesu carea Leviba idji dede ne codi waibada osia. Zocārā Romanebema boro itea parata jara pebadarāda, dewara ēberārā sida ādji ume ne co panasidaa. ³⁰ Mañ unusidade judiorā ley jaradiabadarāba, pariseorā bida Jesu ume nībabadarā nāwā biē jarasidaa:

–¿Cārē cārē parata jara pebadarā ume idjaba dewara cadjirua obadarā ume bida ābaa ne co pan?–

³¹ Jesuba ādjía jarasia:

–Cacua bia beaba nēārā diabarira jaradaca. Ababe cacua biē beabada jara bada. ³² Māra jipa bea trāi carea zeē ba, ātebada cadjirua obadarāda trā ba Ācōrēmaa zedamārē.–

Ne codaca ewaridebema

Mateo 9:14-17; Marco 2:18-22

³³ Acaraba Jesua jarasidaa:

–Borocuebari Juañ ume nībabadarāba Ācōrēa iwidibada ara cadrā ne codaca ewarira obadaa. Ara mañ quīrāca pariseorā ēpēbadarā bida obadaa. Baribada ume nībabadarāba ¿sāwāērā odaca?–

³⁴ Jesuba ādjía jarasia:

–Māwāra wērā edabada ba srida ewari o bade ¿idjia edodarā ne codaca ewarida obica? ³⁵ Baribada ewari aba dewara ēberārāba idjira āyā ededia. Mañ ewaridebada idjia edodarāba ne codaca ewarira odia.–

³⁶ Mañ awara Jesuba ādjía ne jara badeba nāwā jarasia:

–Ni abada wua djiwidida tadepeda wua sorede capirudaca. Māwā odibada wua djiwidira ārīya. Mañ awara dji wua djiwidi tādara dji sore ume bia beēa. ³⁷ Idjaba ni abada uva ba djiwidira animarā e oda dji sorede tadaca. Māwā odibada aseabada animarā e oda dji sorera cōāya. Mañbe uva bara, animarā e oda sida aduaya. ³⁸ Mañ carea uva ba djiwidira animarā e oda djiwidide tādida panā. Māwā umena dārā droadia. ³⁹ Idjaba uva ba asea dji drōā dobada djiwidira do quīrāca. Ātebada jarabaria: “Uva ba dji drōāra djiwidi cāyābara biara ba.”–

6

Jesura ānāūbada ewari djibaria

Mateo 12:1-8; Marco 2:23-28

¹ Anāūbada ewaride Jesura idji ume nībabadarā sida ējūā trigo udade nībasidaa. Mama nīnane Jesu ume nībabadarāba trigora ta edadepeda jawaba caratadepeda co nībasidaa.*

² Acarā pariseorāba mañ unusidade iwidisidaa:

–¿Bārāba cārē cārē ānāūbada ewaride ocara panada o pan?–

³ Jesuba panusia:

* 6:1 Deuteronomio 23:24-25.

-¿Bārāba Ācōrē Bedeara acΛdacaca? Davi, idji ume nībabadarā sida jarra panasidade ¿sāwā osida?† ⁴ Davira Ācōrē dede eda wāpeda Ācōrē quīrāpita bada paḷda edasia. Maḷ paḷra ¿ababe sacerdoterāba codida panasidaēca? BaribΛΓΛ Daviba copeda idji ume nībabadarāa diasia.-

⁵ Idjaba Jesuba jarasia:

-Mḷ, Naḷ Djara Edadara ḷnāūbada ewari djibaria.-

Jesuba ḷnāūbada ewaride ēberā biabida

Mateo 12:9-14; Marco 3:1-6

⁶ Dewara ḷnāūbada ewaride Jesura judiorā dji jΛrebada dedaa wāpeda jaradia ḷasia. Mama ēberā jΛwa ara beu ḷada ḷasia. ⁷ Judiorā ley jaradi-abadarāda, pariseorā sida panasidaa. Ādjia Jesura acΛ panasidaa ḷnāūbada ewaride ēberā jΛwa beu ḷada biabi cawaya. Biabisira biē jaraēda crīcha panasidaa. ⁸ BaribΛΓΛ ādjia crīcha panΛra Jesuba cawa bada bēra dji ēberā jΛwa beu ḷa nāwā jarasia:

-PiradrΛpeda ēsi nūmane zedua.-

Ara maḷda dji ēberāra piradrΛpeda ēsi nūmane wāsia. ⁹ Maḷbe Jesuba ādjia jarasia:

-Mḷa bārāa iwidiya: ḷnāūbada ewaride ¿cārēda odida panΛ? ¿Biada wa cadjiruada? ¿Djārā carebaida wa idu beubida?-

¹⁰ Maḷbe arima panΛra acΛpeda dji ēberāa nāwā jarasia:

-JΛwa jiradua.-

Māwā jirabΛΓΛde idji jΛwara biasia. ¹¹ Maḷ carea arima panΛra bio quīrūnapeda ādjiduba iwidi duanesidaa Jesura sāwā odi cawaya.

Jesuba ēberā doce edada

Mateo 10:1-4; Marco 3:13-19

¹² Ewari aba Jesura eyadaa wāsia. Mama Ācōrēa iwidi ḷada ḷnadrasia. ¹³ Āsa badacarea idji ēpē beara ābaa trḷcuapeda doce edasia. Maḷ doce edadara idjia trḷ ḷasia “mḷa diabuedarā.”‡ ¹⁴ Ādji trḷra naḷgḷa: Simoḷ (Jesuba idjira trḷ ḷasia Pedro), dji djaba Andre, Santiago,§ Juaḷ, Pelipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, Alpeo warra, Santiago, Simoḷ Zelote abada, ¹⁶ Santiago djaba Juda, idjaba Juda Íscariote. Jīrūare maḷgḷba Jesura jidabisia.

Jesuba cābana duanā jaradiada

Mateo 4:23-25

¹⁷ Maḷbe Jesura idjia edadarā ume eyadeba edaa zesidaa. Jewedade idji ēpē bea zocārā panΛ ume idjaba ēberārā cābana zebΛda ume ḷesia. Maḷ ēberārāra Judea druadeba, Jerusaleḷneba, pusa icawabema puru Tirodeba idjaba Sidoḷneba zesesisidaa Jesuba jaradia ḷ ḷrīni carea idjaba cacua biē beara biabicuamārēā. ¹⁸ Maḷ awara Jesuba jai beara ēberārā cacuadebemada āyā jΛrecuasida. ¹⁹ Jūma dji cacua biē beaba idjira tā quīrīā panasidaa Ācōrē ḷḷadeba biabi ḷ bēra.

Dadji bia beadi Jesuba jarada

Mateo 5:3-12

²⁰ Jesuba idji ēpē bea acΛpeda nāwā jarasia:

Bio bia beadia bārā dji ne neē panΛra Ācōrēba bārāra pe erobḷ bēra.

²¹ Bio bia beadia jarra beara Ācōrēba jāwūābi bēra.*

† **6:3** 1 Samuel 21:1-6. ‡ **6:13** Mḷa diabuedarā. Cāpūrīā bedeede jara ḷa “apóstoles.” § **6:14** Maḷ Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrīā bedeede Santiago trḷra zesida “San Jacobo” isabe jarabΛΓΛdeba. * **6:21** Jeremia 31:25. Bio bia beadia jarra beara Ācōrēba jāwūābi bēra. Maḷba naḷ crīcha sida dia ḷa: “Bio bia beadia sodeba Ācōrē cawa quīrīā beara, Ācōrēba cawabi bēra.”

Bio bia beadia sopuaba jĩã beara Ācōrēba b̄asridabi bērã.†

²² Bio bia beadia ēberāba m̄ã, Nā Djara Edada carea bārã quĩrãmab̄adade, igarab̄adade idjaba biē jarab̄adade.

²³ Bārã biē ob̄adade bio capipiadadua, bārāba nebia waīb̄ada bajãne eropanani bērã.‡

Ādji drōã naēnabemarāba Ācōrēneba bedeabadarāra ara māã quĩrāca biē obad-
jidaa.

²⁴ Barib̄ar̄ã m̄ã djuburi beadia bārã dji ne bara beara.

Bārāba eropan̄neba necai pan̄ã bērã nocoarebema ewaride necai pananaēa.

²⁵ M̄ã djuburi beadia bio ne co pan̄neba jãwũã beara, nocoarebema ewaride jarra panani bērã.

M̄ã djuburi beadia ara nawena ipida beara nocoarebema ewaride jĩãni bērã idjaba sopuadi bērã.

²⁶ M̄ã djuburi beadia ēberārāba bārāda bia jaradib̄ar̄ã.

Bārã drōã naēnabemarāba ēberārã Ācōrē tr̄ãneba sewa jaradia beara bia jarabadjidaa.

Dadji dji quĩrũrã quĩrĩãnida pan̄ã

Mateo 5:38-42, 44

²⁷ Barib̄ar̄ã m̄ã jara b̄ã ũrĩ pan̄ã jaraya: bārã dji quĩrũra quĩrĩãnadua. Bārã quĩrãmã pan̄ãra bia oadadua. ²⁸ Bārã biē jarabadara bia jaradadua. Bārã biē obada carea Ācōrēã iwididadua ādjirāra carebamārēã. ²⁹ Ab̄ãba b̄ãda uridarrade uib̄ar̄ã, dewarabema uridarrade idu ubidua. Ab̄ãba b̄ã cacuaē jã b̄ãdebemada ab̄ã jārĩb̄ar̄ã, dewarabema b̄ã jã b̄ã s̄ida idu edebidua. ³⁰ Ab̄ãba b̄ã ne iwidib̄ar̄ã, wāgarãdua. Māã awara b̄ã erob̄ãdebemada ab̄ãba jārĩsira iwidirãdua jēda diamārēã. ³¹ Bārāba quĩrĩã pan̄ã djārāba bārāra bia oadida. Ara māã quĩrāca bārāba djārāra bia oadadua.

³² Ab̄abe bārã dji biarãdr̄ã quĩrĩã pan̄ãb̄ar̄ã, ¿caiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarã biēã ādji dji biarāra quĩrĩãbadaa. ³³ Māã awara ab̄abe bārã dji biarãdr̄ã bia odib̄ar̄ã, ¿caiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarã biēã ara māã quĩrāca obadaa. ³⁴ Māã awara bārāba ab̄abe dji poya jēda diadida bea diadib̄ar̄ã ¿caiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarã biēã ara māã quĩrāca obadaa ādjia diapedadara waya jēda edadida cr̄icha pan̄ã bērã.

³⁵ Māã carea bārã dji quĩrũra quĩrĩãnadua. Ādjirāra bia oadadua. Ādjirã ne diadadua. Barib̄ar̄ã diab̄adaē ādjirãneba edadida cr̄icharãnadua. M̄ãwãb̄ar̄ã bārāba Ācōrēneba edadira bio waīb̄ã b̄ãya idjaba unubidia wārāda bārāra Ācōrē dji dromaara b̄ã warrarāda. Idjia cadjirua obadarāda, idjia bia b̄ãadã adaca s̄ida idji biadēba carebabaria. ³⁶ Ara māã quĩrāca bārāba quĩrã djuburia beadida pan̄ã bārã Zeza bajãne b̄ãba quĩrã djuburiabari quĩrāca.

Djārã biē jarabadadēbema

Mateo 7:1-5

³⁷ Djārāra biē jararãnadua Ācōrēba bārã biē jararãmārēã. Ni ab̄ãda bedeade b̄ãadã arãnadua, Ācōrēba bārāda bedeade beada arãmārēã. Bārã biē opedadara quĩrãdoadadua. M̄ãwã bārāba biē opedadara Ācōrēba quĩrãdoaya.

³⁸ Djārã ne diadadua. M̄ãwãb̄ar̄ã Ācōrēba bārã bio aduba diaya ē bio birapeda cuguzoa b̄ã quĩrāca. Idjia diaya bārāba djārã diabada quĩrāca.–

³⁹ Māã awara Jesuba jarasia:

–¿Dauberrea b̄ãba dewara dauberrea b̄ãda poya eronĩbaica? ¿Eronĩbaib̄ar̄ã, ādjira umena uriadē b̄ãadãca? ⁴⁰ Ne cawa quĩrĩã b̄ãra dji jaradiabari

† 6:21 Salmo 126:5-6; Isaía 57:18; 61:2-3; Apocalipsi 7:16-17. ‡ 6:23 2 Cronica 36:16.

cāyābara ne cawaara ɓaɓa. Baribaɓa idjia bio cawaɗacarea dji jaradiabari quĩrāca beya.

⁴¹ Bārāba ɗcārē cārēã nejarra djārā daude ɓada acɓbada? ɗSāwāērā bacuru waiɓa bādji daude ɓada acɓdaca? ⁴² Bacuru waiɓa bādji daude ɓada ununaē panɓaɓa ɗSāwā djārā nāwā jaradi? “Nejarra ɓa daude ɓara māa aubariya.” ɗBārāba jarabada quĩrāca oɗaca! Naārā bacuru waiɓa bādji daude ɓada aubaridada. Māwā poya ununia nejarra djārā daude ɓara aubaridi carea. Ara maɓ quĩrāca ɓa cadjirua o ɓara naārā idu ɓada. Maɓbeɓa djārā carebaida ɓa.-

Bacurura dji nejōneba cawabadaa

Mateo 7:15-20; 12:34-35

⁴³ Bacuru cadjiruaba nejō biada zaucaa. Ara maɓ quĩrāca bacuru biaba nejō cadjiruada zaucaa. ⁴⁴ Bacurura dji nejōneba cawabadaa. ɓaɓa bara ɓaɓa higojōda zaucaa. Idjaba jūichichiba uvada zaucaa. ⁴⁵ Ara maɓ quĩrāca ēberā biaba idji soɗe ne bia eroɓaɗe ne biada jarabaria. Baribaɓa ēberā cadjiruaba idji soɗe ne cadjirua eroɓaɗe ne cadjiruada jarabaria. Ēberāba idji soɗe crīcha ɓa quĩrāca beɗeabaria.

De uménebema

Mateo 7:24-27

⁴⁶ Māa jara ɓara bārāba oɗaca. Maɓda ɗcārē cārēã māra bārā boroaɗa abada? ⁴⁷ Māmaa zebraɓa mā beɗeada ũrīpeɗa ĩjā oibaɓa māa jaraya idjira cai quĩrāca ɓada. ⁴⁸ Idjira ēberāba de obaɓa quĩrāca ɓa. Maɓ ēberāba bio eɗu corosia aba mōgara zarea unubaɓa. Maɓ ɓa de jīrūra u nūmasia. Maɓ dera bio zarea nūma bēra do waiɓa zebraɗe cora edeē basía. ⁴⁹ Baribaɓa mā beɗeada ũrīpeɗa ĩjāera naɓ quĩrāca ɓa. Ēberāba deda osia baribaɓa de jīrūra eɗu uē basía. Maɓ bēra do waiɓa zebraɗe idji dera cora wāsia. Aɗeɗa jūma ārīsia.-

7

Jesuba sordaorā boro nezoca biabiɗa

Mateo 8:5-13

¹ Jesuba ēberārā māwā jaradacarea Capernaŭnaa wāsia. ² Mama sordaorā boroda basia. Idjia nezoca bio quĩrā ɓada eroɓasia. Baribaɓa maɓ nezocara cacua biē ɓa bēra jūacāyā nūmasia. ³ Dji sordaorā boroba Jesuɗebema ũrīside ɓaɓa judiorā dji dromarāda Jesumaa diabuesia idji nezoca biabiɗe zemārēã. ⁴ Ādjirāra wānapeda nāwā beɗe djoburiasidaa:

-Jāɓ sordaorā borora ēberā biao. Maɓ bēra bia ɓa ɓa carebaida. ⁵ Idjia dadji judiorāra bio quĩrā ɓa bēra dadjirā dji jarebada deda o diasia.-

⁶ Māwā jarapeɗada bēra Jesura ādji ume sordaorā boro deda wāsia. Baribaɓa de caita jūeɓada sordaorā boroba idji dji biarāda Jesua nāwā jarade diabuesia:

-Mā Boro, māra dji biaē bēra, biara ɓa ɓa mā dede eɗa zeɗa. ⁷ Maɓ carea māra ɓamaa wāē basía. Baribaɓa mā nezoca biamārēã ɓa jāmaɓa jaraibaɓa biaya. ⁸ Mā boroba jara ɓara māa ĩjāida ɓa. Idjaba māa jara ɓara sordaorā mā jawaɗe beaba ĩjānida panɓa; māa abaɓa zeduada aibaɓa zebaria; wāɗuɗe aibaɓa, wābaria; idjaba mā nezocaa nāwā oduada aibaɓa ara maɓda idjia obaria.-

⁹ Maɓ ũrīside Jesuba idjidebemada bia crīchasia. Maɓ carea idji ēpē panɓa acɓpeɗa jarasia:

-Māa jaraya: naɓ ēberāba bio ĩjā ɓa quĩrāca israelerā tāēna ni aba biɗa unucaa.-

¹⁰ Sordaorã boroba diabuedarã jêda wãsidade unusidaa nezoca cacua biê badara biasida.

Jesuba pëdra wërã warra biabida

¹¹ Mãwãnacarea Jesura, idji ume nĩbabadarã sida Naiã purudea wãsidaa. ãdjirã ume ëberãrãba zocãrã wãsidaa. ¹² Jesu dji purude eda wãbada caita jũeside unusia ëberãrãba cũdra jaidadada tãbaride edebadada. Dji papara pëdra wërã basía. Ababe maã warrada erobasia. Dji pëdra wërã ume ëberãrãba cãbana duanasidaa. ¹³ Jesuba dji pëdra wërã mĩã djuburi unupeãa nãwã jarasia:

–Waa jĩãrãdua.–

¹⁴ Maãbe caita wãpeãa dji bẽwãrã edebada bacuruda tãsia. Maã carea dji edebadarãra nũpanesidaa. Maãne Jesuba jarasia:

–Cũdra, mãa bãa jaraya, piradrãdua.–

¹⁵ Ara maãda dji beu badara piradrãpeãa bedeasia. Maãbe Jesuba idjira dji papaa diasia. ¹⁶ Maã carea dji arima duanãra bio dauperasidaa. Jũmarãba ãcõrãra nãwã bia jarasidaa:

–Wãrãda ãcõrãneba bedeabari dji dromada dadjirã tãena jũesia. ãcõrãba idji purura carebade ze bãa.–

¹⁷ Maã bẽrã Jesura jũma Judea druaãde idjaba mama caita bea purude bida trã bãgasia.

Jesuba Borocuebari Juaãnebema jarada

Mateo 11:2-19

¹⁸⁻¹⁹ Juaã ume nĩbapedadaba Jesuba oãara Juaãa jũma nẽbãrãsidaa. Maã carea Juaãba umé trãpeãa Jesua nãwã iwidide wãbisia: “¿Bãra dji zeida badaca, wa dewarada jããnida panã?”

²⁰ Ara maãda Jesumaa wãnapẽãa iwidisidaa:

–Borocuebari Juaãba dairã bãmaa diabuesia. Idjia nãwã iwidibisia: “¿Bãra dji zeida badaca, wa dewarada jããnida panã?”–

²¹ Ara maã ewaride Jesuba cacua biê beada, jai bara beada, dauberrea bea sida zocãrã biabicua basia. ²² Maã bẽrã Jesuba ãdjia nãwã panusia:

–Bãrãba unu panãda idjaba ãrã panãda Juaãa jarade wãnadua: dauberrea beadaba unu panãa, jãrũ biê beadara bia nãnaa, aida bara beadara biasidaa, cãwãrã qui beadaba ãrã panãa, idjaba beupẽãadara ãrãbacuasidaa. Maã awara ne neẽ quẽdeaba bedeãa bia ãcõrãba carebaidebemada ãrã panãa.*

²³ Mã igaraẽ jã bãra bio bia baya.–

²⁴ Juaãba diabuedarã wãpedadacarea Jesuba arima duanãa Juaãnebemada nãwã jarasia:

–Ëjũã põãsa ewaraga bãdaa bãrãba Juaã acãde wãsidade ¿cãrãda ununida crĩchãside? ¿Nãũrãba cha ureurea eronũmãda ununida crĩchãsideaca?† ²⁵ Mãwã crĩchãdaẽ basía. Maãda ¿cãrãda ununida crĩchãsideaca? ¿Ëberã bio djio bãda ununida crĩchãsideaca? Mãwãã; dji bio djio bea, jũma nebia erobeara dji bororã de dromane panabadaa. ²⁶ Maãda ¿cãrãda ununida crĩchãsideaca? ¿ãcõrãneba bedeabarida ununida crĩchãsideaca? Mãẽ, ãcõrãneba bedeabarida acãde wãsidaa. Juaãra ãcõrãneba bedeabari dji dromaa. ²⁷ Idjidebemada ãcõrã Bedeade nãwã bã bãa: Bedeã jarabarida mãa bã na diabueya bã o jarimãrẽã.‡

* **7:22** Isaía 29:18-19; 35:5-6; 26:19. † **7:24** Nãũrãba cha ureurea eronũmãda. Maãba jara bãa “ëberã peramiaida bãda.” ‡ **7:27** Malaquia 3:1.

²⁸ M̄la jaraya: nā ējũāne ni abaλda Juāl cāyābara dji dromaara Ɂ̄a. § Baribaλra Ācōrē purudebema dji edaara quiruda idji cāyābara dji dromaara Ɂ̄a.*

²⁹ Jesuba jara Ɂ̄a ūrīsidade ēberārāba, Romanebema boro itea parata jλra pebadarā bida jarasidaa Ācōrēba o Ɂ̄a jipa Ɂ̄a, Juālba ādjirāra borocueḁa bērā. ³⁰ Baribaλra pariseorāba, judiorā ley jaradiabadarā bida Ācōrēba ādji itea o quīrīā baḁara igarasidaa. Māl carea Juālba ādjirāra borocueḁ basía.

³¹ Dadjirā Boro Jesuba idjaba jarasia:

–Idibema ēberārāra ḁcārē quīrāca panλ? ³² Purude warrarā jemene panλne nāwā ijarabada quīrāca panλa:

Daiba chiru zasidade bārāra caridaḁ basía.

Sopuaḁebema trābi trāsidade bārāra jīānaḁ basía.

³³ Bārāra ara māl quīrāca panλa. Juāl zeside bariduada coca basía idjaba uva Ɂ̄a aseada doca basía. Mālne bārāba jarasidaa idjira jai bara Ɂ̄a. ³⁴ Mālbe m̄l, Nāl Djara Edaḁara ze Ɂ̄a. M̄la ne jūmada cobaria idjaba ne jūmada dobaria. Mālne bārāba jarabadaa m̄lra ne coya Ɂ̄a idjaba itua awua Ɂ̄a. Māl awara jarabadaa m̄lra cadjirua obadarā ume, Romanebema boro itea parata jλra pebadarā ume bida nībabarida. ³⁵ Baribaλra cawa panλa Ācōrē necawaara jipa Ɂ̄a idji iḁ panλba jipa obada bērā.–

Pariseo Simōl dede Jesu ne coda

³⁶ Pariseoda basia. Māl pariseoba Jesura edosia idjima ne code wāmārēā. Ara mālḁa Jesura wāpeda ne co chūmesia. ³⁷ Māl purude wērā bio cadjirua obarida basia. Māl wērāba Jesu pariseo dede ne co Ɂ̄a cawaside alabastro mōgara oḁade querada enesia. † ³⁸ Jesu caita cobepeda jīā Ɂ̄a idji daubaba Jesu jīrūra sλgλsia. Mālbe idji buḁaba jarepeda Jesu jīrūra isōpeda idjia quera enenaba pλrλsia.

³⁹ Māl unuside Jesu edoda pariseoba nāwā crīchasia: “Nāl ēberāda wārāda Ācōrēneba bedeabari baḁabara cawacasia cadjirua obari wērāba jāwā o Ɂ̄a.”

⁴⁰ Māl carea Jesuba nāwā jarasia:

–Simōl, m̄la b̄la ne jara quīrīā Ɂ̄a.–

Simōlba jarasia:

–Māḁteara jaradua, Jaradiabari.–

Jesuba jarasia:

⁴¹ –Ēberāda umé panasidaa. Ādjia ēberā bara Ɂ̄a diai bara panasidaa. Abaλba quiniento ewari trajabaλraḁe edabari quīrāca diaida basia. ‡ Dewarabemaba cincuenta ewari trajabaλraḁe edabari quīrāca diaida basia.

⁴² Baribaλra ādjia poya diaḁaḁa cawaḁa bērā, dji bara Ɂ̄a ēberāba ādjia diaḁida panλra quīrādoasia. M̄la b̄la iwidiya: ḁsāḁgλba dji bara Ɂ̄a ēberāra biara quīrīāi?–

⁴³ Simōlba panusia:

–M̄lmaarā dji auḁuara diaida baḁaba biara quīrīāya.–

Jesuba jarasia:

–B̄la aride panusia.–

⁴⁴ Mālbe wērāmaa aλpeda Simōla jarasia:

§ 7:28 Nāl ējũāne ni abaλda. Griego bedeade nāwā Ɂ̄a Ɂ̄a: “Wērārāba topedadebemada.” * 7:28 Λαλαμαarā Jesuba versículo 29, 30 sida jarasia. † 7:37 Alabastro mōgarara cuaracuara Ɂ̄a. Mācua zareaḁ Ɂ̄a bērā ne obadaa. Judiorāba alabastrora Egipto druadeba enebadjidaa. Jūma alabastro oḁara nēb̄la Ɂ̄a. ‡ 7:41 Quiniento ewari trajabaλraḁe edabari quīrāca. Griego bedeade Ɂ̄a Ɂ̄a “quinientos denarios.”

-¿Blaa nañ wērāra unu bΛca? BΛ dede jūēside mñ jīrū sΛgΛmārēã bΛa baidoda diaē basía, baribΛrΛ nañ wērāba ara idji daubaba mñ jīrūra sΛgΛpeda idji budaba pōãsa jareasia. ⁴⁵ Mñ jūēside bia edai carea bΛa isōé basía, baribΛrΛ nañ wērāba mñ jīrūra isō jōé bΛa. ⁴⁶ Mñ bia edai carea bΛa mñ boro ãrã olivo dragara weaē basía, baribΛrΛ nañ wērāba mñ jīrūra queraba pΛrΛsia. ⁴⁷ Mañ bērã mñ nãwã jaraya: idjia cadjirua zocārã oðara mñ jūma quĩrãdoasia. Mañ carea idjia mñra bio quĩrã bΛa. BaribΛrΛ abΛba mãcua cadjirua oðãda mñ quĩrãdoabΛrΛ mañba mñra mãcua quĩrã baēa.-

⁴⁸ Mañbe idjia wērāa jarasia:

-BΛa cadjirua oðara mñ jūma quĩrãdoasia.-

⁴⁹ BaribΛrΛ dewararã arima ne co chūmeaba nãwã jara duanesidaa:

-Nañra ¿caida crĩcha bΛ? ¿Mãwãra dewaraba cadjirua oðara idjia poya quĩrãdoaida bΛca?-

⁵⁰ Mañne Jesuba wērāa jarasia:

-BΛa mñra ïjãna bērã cadjiruadebemada ēdrΛsia. Necai wãdua.-

8

Wērārãba Jesu careba panana

¹ Mãwãnacarea Jesura puru waibΛa beaza idjaba puru zaque beaza wãsia. Mañne jarabadjia Ācōrēra ãdji Boro bai carea zebΛrΛda. Mañ bedea bia jaradia nĩne idjia doce edadarãda idji ume nĩbabadjidaa. ² Mañ awara wērārãda idji ume nĩbabadjidaa. Mañ wērārã ãcΛrΛ cacua biē beadada Jesuba biabisia idjaba ãcΛrΛ jai bara beadada Jesuba dji jaira ãyã jΛretasia. Aba Maria Magdalena basía.* Jesuba idji cacuadebemada jairãda siete ãyã jΛretasia. ³ Cuza quima Juana sida basia. Cuzaba Herode dedebemada jūma cawa obadjia.† Susana sida basia. Mañ awara dewara wērārãda zocārã panasidaa. Ādjirãba Jesu carebaði carea ne diabadjidaa.

Pea poðadebema ne jara bΛ

Mateo 13:1-9; Marco 4:1-9

⁴ Zocārã ēberārã puruzabemada Jesumaa zesidaa. Mañne ne jara bΛdeba Jesuba ãdjirãa nãwã jaradiasia:

⁵ -Ēberãda idji ējũãne ne poðe wãsia. Mãwã po nĩne ãcΛrΛ tara ode bæcuasia. Mañ bērã ēberārãba ãrã tΛgasidaa idjaba ïbanaba mĩcuasidaa. ⁶ ΛcΛrΛ tara mōgara ãrã egoro nãũcha bΛde bæcuasia. Tununacarea mãcua baido neē bΛ bērã jūma purrubasia. ⁷ ΛcΛrΛ tara ējũã rΛida bΛde bæcuasia. Tununacarea jãcara rΛ bara bΛba bΛrá quenasia. ⁸ BaribΛrΛ ãcΛrΛ tara ējũã biae bæcuasia. Mañ tara bia waridapeda bio zausidaa.-‡

Mãwã jarapeda Jesuba jĩgua jarasia:

-Dji cΛwΛrΛ bara bΛba quĩrãcuita ũrĩdua.-

Pea poðadebema Jesuba cawa jarada

Mateo 13:10-23; Marco 4:10-20

⁹ Mañ carea Jesu ume nĩbabadarãba idjia iwidisidaa:

-BΛa mãwã ne jara bΛdeba jaradiadaba ¿cārēda jara bΛ?-

¹⁰ Jesuba panusia:

-Ācōrēba ēberārã pe erobΛdebemada jūmarãa cawabiē bΛmñna bārãa cawabi bΛa. BaribΛrΛ dewararãa mñ ne jara bΛdeba bedea bΛa Ācōrē cartade jara bΛra mãwãmārēã. Nãwã jara bΛa:

* **8:2** Maria Magdalenara Magdala purudebema bērã mãwã trã jarabadjidaa. † **8:3** Mañ Herodera Antipa trã jarabadjidaa. ‡ **8:8** Bio zausidaa. Griego bedead bΛ bΛa: “Ta aba quiruba cien tada diasia.”

Naã ēberārāba ũrĩ panamĩna cawadaēa. Unu panamĩna cawadaēa. §

11 Māa ne jara badeba jaradara naãgla: dji tara Ācōrē bedea. 12 Ta ode baedaba naãda jara bla: ãcãrã ēberārāba Ācōrē bedea ũrĩnapeda diauruba maã bedea adji sođe jũenara quĩrãdoabibaria ĩjãrãnamãrẽã. Mãwã adjirãra cadjiruadebemada ēdrãdaca. 13 Ta mōgara ãrã egoro nãũcha bade baedaba naãda jara bla: ãcãrã ēberārāba Ācōrē bedea bio bãsrĩda edabadaa baribãrã bio carra jidadaca bẽrã sođeba ĩjãnaca. Maã bẽrã dãrãéne bia mĩgabãdade idu bãbadaa. 14 Ta ējũã arãida bade baedaba naãda jara bla: ãcãrã ēberārāba Ācōrē bedea ũrĩnapeda naã ējũãne sãwã bia beadida, ne jũma eroheadida, sãwã bãsrĩdadi sida biara crĩchabadaa. Maã bẽrã adjia ũrĩpedadara igaradapeda waridaca. 15 Baribãrã ta ējũã biade baedaba naãda jara bla: so jĩpa beaba idjaba crĩcha bia beaba Ācōrē bedea ũrĩnapeda wãrãda ĩjãbadaa. Adjia ĩjã panãra idu bãdaca bẽrã ne biada obadaa.

Ībĩrãnebema ne jara bã

Mateo 5:14-15; Marco 4:21-25

16 Ni abãba ĩbĩrãda coadapeda mẽrã nũmanaca wa epedeco droma edre bãdaca. * Ātebãrã ãta dji ĩbĩrã bãbadade nũmãbadaa dji dede eda zebãdarãba ãnaa ununamãrẽã. 17 Ara maã quĩrãca ne jũma ebuda bãẽra mẽrã beẽa. Dadjia cawadaẽ panãra Ācōrẽba ebuda cawabiya. 18 Maã bẽrã bio quĩrãcuita ũrĩ pananadua. Abãba wãrãda cawaibãrã, Ācōrẽba auũuara cawabiya. Baribãrã adua bãba cawa bãda crĩchaibãrã idjia crĩcha bã sida Ācōrẽba jãrĩya.

Jesu ēberãrã idjimaã zepedãda

Mateo 12:46-50; Marco 3:31-35

19 Ewari abã Jesu papaba, idji djabarã bida idjira acãde wãsidã. Baribãrã poya arã jũenaẽ basĩa ēberãrãda zocãrã duanã bẽrã. 20 Maã careã ãcãrãba idjia jarasidã:

-Bã papara, bã djabarã sida dajadaare panã. Adjia bã acãde ze panã.-

21 Jesuba jarasia:

-Ācōrẽ bedea ũrĩnapeda ĩjã beada mã papã idjaba mã djabarã.-

Jesuba amene bogozoara tumabida

Mateo 8:23-27; Marco 4:35-41

22 Ewari abã Jesuba idji ume nĩbabadarãã nãwã jarasia:

-Amene wa quĩrãrẽ wãnadã.-

Ara maãda jãbade badodapeda wãsidã. 23 Chãbãdade Jesura cãĩ basĩa. Mãwã bade nãũrãda dji cãbãyã puã nũmesia. Maã bẽrã jãbara baidoba biru bæboðosia. Abeda minijĩchiade panasidã. 24 Maã careã Jesura ãrãmanapeda nãwã jarasidã:

-jãradiabari, jãradiabari, dadjirãra bãrrubododã!-

Jesura pirãbaripeda nãũrãã, baido bogozoa bida jarasia tumanamãrẽã. Ara maãda jũma tuma nũmesia. 25 Maãbe idji ume nĩbabadarãã nãwã jarasia:

-Bãrãba ĩjã panãra ¿sãwãsi?-

Baribãrã idji ume nĩbabadarãba ne wayaaba cawa crĩchadaẽ basĩa. Ara adjiduba iwĩdĩ duanesidã:

-¿Naãgãra caida jãwã bã? Idji bedea nãũrãba, baido bogozoa bida ĩjãbadaa.-†

§ 8:10 Isaia 6:9. * 8:16 Mẽrã nũmanaca. Griego bedea bã bla: "Cãda edre bãdaca." † 8:25 Salmo 107:28-30.

Jesuba jai zocārã ãyã j̄aretada
Mateo 8:28-34; Marco 5:1-20

²⁶ Amene chãnapeda Gerasa druade jũesidaa.‡ Gerasara Galilea amene wa quĩrãrẽ ðaa. ²⁷ Jesu drua ðadob̄ar̄ade ēberã mañ purudebemada idjima zesia. Mañ ēberãra jai bara ðada dārãbar̄a basía. Idjia cacuade ni cãrẽ sida j̄ca basía. Dede bida baca basía, ātebar̄a beudarã t̄baribada uriaðe ðabadjia. ²⁸ Idjia Jesu unuside biasia. Mañbe Jesu quĩrãpita chĩrãborode cobepeda j̄gua jarasia:

–Jesu, Ācõrẽ dji Dromaara ða Warra, çcãrẽ cãrẽã m̄ra mĩã sã ða? ¡M̄ djuburia m̄ra biẽ ðarãdua!–

²⁹ Jaiba mãwã jarasia Jesuba mañ ēberã cacuadebemada ēdr̄amãrẽã jaraða bẽrã. Dārãbar̄a basía mañ jaiba ēberãra biẽ o erob̄ada. Dewararãba dji ēberãra carenaba j̄napeda quĩrãcuia wagabadjidamĩna carenara tucuapeda ēberã neẽmaa jaiba edebadja. ³⁰ Mañne Jesuba idjia iwidisia:

–¿Bara casa tr̄ jarabada?–

Idjia panusia:

–M̄ra Cãbana abadaa.–§

Idjia mãwã jarasia ādjira ēberã cacuade bio cãbana pan̄a bẽrã. ³¹ Mañne ādjia Jesua beða djuburiasidaa uria dau care ðadaa diabuerãmãrẽã.* ³² Mãwã pan̄ne ādji caita eya zaquede chinada zocārã ne co duanasidaa. Mañ carea jairãba Jesua beða djuburiasidaa mañ china cacuade idu eða wãbimãrẽã. Mañne Jesuba iduaribisia. ³³ Ara mãda jairãra ēberã cacuadebemada ēdr̄adepeda china cacuade eða wãcuasidaa. Mañbe cawaẽne chinara pira-podapeda perawadeba daidu tẽũcuadapeda nãbar̄a quinisidaa.

³⁴ Mañ unusidade dji china waga pananara daupera pira wãsidaa. Ādjia unupedaðara purude beaa, puru j̄ga beaa bida nẽbar̄asidaa. ³⁵ Ēberãrãba acade zesidade dji ēberã jai zocārã erob̄adara Jesu caita chũmada unusidaa. Quĩrã ðapeda cacuade j̄badara j̄ basia. Mañ carea ēberãrãra dauperasidaa. ³⁶ Dji unupedaðaba nẽbar̄asidaa sãwãbar̄a idjira biasida. ³⁷ Mãba jũma Gerasadebemarãra ne wayadapeda Jesua beða djuburiasidaa ādji druadebemada ãyã wãmãrẽã. Ara mãda Jesura wayacusa jãbade ðadopeda Galileadaa wãsia. ³⁸ Wã naẽna ēberã jai bara ðadaba Jesua beða djuburiasia idji ume wã carea. Barib̄ar̄a Jesuba nãwã jarasia:

³⁹ –Diguida wãpeda jũmarãa jaradua Ācõrẽba ða ume ne waib̄aa oðada.–

Ara mãda ēberãra idji puruðaa wãsia. Mama jũmarãa nẽbar̄asia Jesuba idji ume ne waib̄aa oðada.

Jesuba wẽrãcau ãrẽbabida
Mateo 9:18-26; Marco 5:21-43

⁴⁰ Galilea druade ēberãrã cãbana pan̄ba Jesura jãã panasidaa. Idji jũeside ādjirãba bio capipia edasidaa. ⁴¹⁻⁴² Mañne ēberã Jairo abadada idjima zesia. Mañ Jairoa judiorã dji j̄rebada dede dji boro basía. Idjia cauda ababe erob̄asia doce poa ðada. Mañ wẽrãcaura jũãcãyã nũmasia. Jairoa Jesu j̄rũ caita cobepeda beða djuburiasia idji diguida wãmãrẽã.

Ara mãda Jesura wãsia barib̄ar̄a wãbar̄ade ēberãrãba idjira pẽsua eropanasidaa. ⁴³ Ādjirã tãena wẽrã doce poa oamiaba jida ðada nĩbasia. Mañ wẽrãba nẽãrã diabadarãa idji paratara jũma diaðoasia,† barib̄ar̄a ni

‡ **8:26** Gerasa. Griego beedeade Ḅar̄a cartade “Gadara” ða ðaa. § **8:30** Cãbana. Griego beedeade “Legioñ” ða ðaa. Mãba jara ðaa sei mil sordaorãda. * **8:31** Uria dau care ðadaa. Griego beedeade ða ðaa “abismo.” Mama Ācõrẽba jairãra cawa o ðacãrã. Apocalipsi 9:1-3; 20:1-3. † **8:43** Mã wẽrãba nẽãrã diabadarãa idji paratara jũma diaðoasia. Griego beedeade Ḅar̄a cartade mãra neẽa.

abaaba poya biabidaẽ basía. ⁴⁴ Wẽrãra jẽdaareba zepeda Jesuba cacuade jã ba ide maãrĩ tãsia. Ara maãda oara poasia. ⁴⁵ Maãne Jesuba iwidiisia:

-¿Caiba mãra tãsi?-

Jũmarãba panusidaa tãnaẽ panãda. Maã carea Pedroba jarasia:

-Jaradiabari, eberãrãba bara pẽsua eropanãa. ¿Sãwã ba iwidi ba caiba bara tãsida?-

⁴⁶ Baribãra Jesuba jarasia:

-Abaaba mãra tãsia. Mãa cawa ba mã abãdeba idjira biasida.-

⁴⁷ Wẽrãba odara poya mẽrãẽda cawada bẽrã ne wayaaba ure nũmãda wãpeda Jesu jĩrũ caita chĩrãborode cobesia. Maãbe jũmarã quĩrãpita idjia jarasia cãrẽ cãrẽã Jesura tãsida idjaba ara maãba biasida. ⁴⁸ Maãne Jesuba jarasia:

-Cau, wãrãda biaida ãjãna bẽrã bara biasia. Necai wãdua.-

⁴⁹ Wadi mama bedea panãne Jairo dedeba aba zepeda Jairoa nãwã jarasia:

-Ba caura jaidasia. Jaradiabarira waa mã sãrãdua.-

⁵⁰ Maã ãrĩside Jesuba jarasia:

-Ne wayarãdua. Ba soãeba ãjãibãra, idjira ãrẽbaya.-

⁵¹ Jairo dede jũẽpeda Jesuba Pedroda, Santiagoda, § Juaãda, dji wẽrãcau zezada, dji papa sida eda edesia. Waa dewarada eda wãbiẽ basía. ⁵² Maãne eberãrãda dji wẽrãcau carea aujã duanasidaa. Maã carea Jesuba jarasia:

-Jãrãnadua, naã wẽrãcaura beuẽ ba, ãtebãra cã ba.-

⁵³ Maã carea eberãrãba Jesumaa acãdapeda ipidasidaa, wẽrãcaura wãrãda beusida cawa panana bẽrã. ⁵⁴ Baribãra Jesuba dji wẽrãcau jawade jidapeda jarasia:

-¡Cau zaque, pirabaridua!-

⁵⁵ Mãwã jarabãra de wẽrãcaura ãrẽbapeda pirabarisia. Maãbe Jesuba jarasia wẽrãcaura ne cobidamãrẽã. ⁵⁶ Maã unusidade djibarirãba cawa crĩchadaẽ basía. Baribãra Jesuba ãdjia jarasia ni abãba jararãnamãrẽã.

9

Jesuba idji ume nĩbabadarã diabueda

Mateo 10:5-15; Marco 6:7-13

¹ Jesuba idji ume nĩbabadarã doce panãra ãbaa trãpeda abãada diasia jaida ãyã jawretadamãrẽã idjaba cacua biẽ bea sida biabidamãrẽã. ² Maãbe ãdjia jarasia:

-Ãcõrãra dji Boro bai carea zebãra jarade wãnãdua idjaba cacua biẽ beada biabidãdua.-

³ Wãni naẽna Jesuba ãdjirã jarasia:

-Bãrã wãbãdade ni cãrẽ sida ederãnãdua. Bardonada, buchacada, codida, parata sida ederãnãdua. Cacua de jã panã awa ededãdua.

⁴ Djãrã purude jũẽnapeda abaaba bãrãda bia edasira mã dedebemada ãyã wãrãnãdua aba purudeba eãrãbãdadeã. ⁵ Baribãra puruba bãrãda bia edaẽbãra mamaaba eãrãdãdua. Eãrãbãdade egoro pora bãrã jĩrũne bara jãrãpetadãdua. Maãba cawabiya ãdjia ãcõrẽ igara panã carea idjia cawa oida.-

⁶ Ara maãda wãnapeda puru beaza jarasidaa ãcõrãra ãdjia Boro bai carea zebãra. Maã bedea bia jaradia panãne cacua biẽ beada biabicuabãdjidaa.

Herodeba Jesudebema ãrĩna

Mateo 14:1-12; Marco 6:14-29

‡ 8:45 ¿Sãwã ba iwidi ba caiba bara tãsida? Griego bedea de zocãra cartade mãra neã. § 8:51 Maã Santiagoda trã jarabadaa Jacobo.

⁷ Herodeda Galilea druadebema boro basía. Mañ Herodeba jūma Jesuba o bāda ūrīsia.* Idjia cawa crīchaē basia ḷcḷḷba nāwā jara panḷ bērā:

–Borocuebari Juaḷda ḷrēbasia.–

⁸ Mañne dewararāba jara panasidaa:

–Elíada waya dadjirā tāēna zesia.–

Dewararāba jara panasidaa:

–Ācōrēneba bedeabari naēna badada ḷrēbasia.–

⁹ Mañ carea Herodeba jarasia:

–Mā Borocuebari Juaḷra obḷá tḷ beabisia. Māēteara za jara panḷra ¿caida māwā bḷ?–

Mañ carea Jesura unu quīrīā basia.

Jesuba mil juesuma auḍu ne cobigada

Mateo 14:13-21; Marco 6:30-44; Juaḷ 6:1-14

¹⁰ Jesuba diabuedarā jēda zesidaē adjia opeḍadada jūma nēbḷḷsidaa. Māwānacarea Jesuba ādjirāra Betsaidá puru caita ēberā neēmaa edesia.

¹¹ Baribḷḷ ēberārāba idjira mama bāda cawadapeḍa araa wābḷḷsidaa.

Mañne Jesuba ādjirāra bia edapeḍa jaradia besia Ācōrēra adji Boro bai carea zebḷḷada. Mañ beḍea bia jaradia bḷde dji cacua biē quēdeara biabicuasiasia.

¹² Queubḷḷde Jesuba doce edadarāra idjimaa wānapēḍa jarasidaa:

–Ēberārāa jaradua puru beamaa idjaba de beamaa wānamārēā. Mamabḷḷ poya cāinia idjaba codida nēdodia. Namara ne neēa.–

¹³ Jesuba jarasia:

–Bārābḷḷ ne cobidadua.–

Baribḷḷ ādjirāba panusidaa:

–Dairāba ne nēdode wānaēbḷḷ, naḷ ēberārā cābana panḷra poya ne cobidaēa. Paḷda juesumabe idjaba bedada umébe eropanḷa.–

¹⁴ Mama panḷra umaquīrā awa mil juesuma panasidaca bḷa. Mañ bērā Jesuba idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Ādjirāa jaradadua cincuenta awara awara egode chūpanenamārēā.–

¹⁵ Idji ume nībabadarāba idjia jarada quīrāca osidaa. Ēberārāra jūma chūpanesidaa. ¹⁶ Jesuba paḷ juesuma panḷra, beḍa umé panḷ sida idji jḷwade edapeḍa bajānaa acḷpeḍa Ācōrēa bia jarasia. Mañbe cōrācuapeḍa idji ume nībabadarāa jarasia jedecadamarēā. ¹⁷ Jūmarāda ne codapeḍa jāwūāsidaa. Dji adubadada jḷḷḷ pesidaē doce jamara birasidaa.

Pedroba Jesudebema jarada

Mateo 16:13-28; Marco 8:27-9:1

¹⁸ Ewari aba Jesura ēberārānebemada āyā wāpeḍa Ācōrēa iwidi basia. Idji ume nībabadarāda arima panasidaa. Ācōrēa iwidiḍacarea Jesuba ādjia nāwā iwidiḍasia:

–¿Ēberārāba māra caiada a panḷ?–

¹⁹ Ādjirāba panusidaa:

–ḷcḷḷba jara panḷa bḷra Borocuebari Juaḷda. Dewararāba jara panḷa bḷra Elíada. Dewararāba jara panḷa bḷra naēnabema Ācōrēneba bedeabari badada ḷrēbapeḍa jāwā bḷda.–

²⁰ Mañne idjia waya iwidiḍasia:

–Bārāba māra ¿caida crīcha panḷ?–

Pedroba panusia:

–Bḷra Ācōrēba ēdrḷ edabari diai jaradaa.–

²¹ Jesuba bio jara bḷasia māḷḷara ni abala jararānamārēā.

* **9:7** Mañ Herodera Antipa trḷ jarabadjidaa.

22 Mañ awara jarasia:

–Mañ, Nañ Djara Edadara bio bia mĩgaida ɓɓa. Purudebema bororāba, sacerdote bororāba, dadji judiorā ley jaradiabadarā bida mĩra igaradapeda beabid̩a. Baribɓɓa mĩra ewari ũbeade ɓrēbaya.–

23 Jesuba jūmarāa jarasia:

–Aɓaɓba mĩda ēpē quĩrĩa ɓɓɓɓa, idjia o quĩrĩa ɓɓara igarapeda ewariza bia mĩgai carea ɓaida ɓɓa.† Mañbe mĩra ēpēida ɓɓa. 24 Aɓaɓba nañ ējūāne bia ɓaida jɓɓa ɓaibɓɓa, jĩrūare bia ɓaēa. Baribɓɓa aɓaɓda mĩ carea beuibɓɓa Ācōrē ume ewariza zocai baya. 25 Bio crĩchadadua: ēberāda nañ ējūāne ne jūma erobɓɓe beupeda tɓɓa uruad̩a wāibɓɓa, ¿idjia erobadaba carebaica? 26 Aɓaɓba mĩra, mĩ beɓe sida adua ɓɓada aibɓɓa, mĩ, Nañ Djara Edada ɓɓaɓa bara zebɓɓe mañ ēberāra adua ɓɓada aya. Mañ ewaride mĩ Zeza Ācōrē ɓɓaɓa bara idjaba idji bajānebema nezocarā ɓɓaɓa bara zeya. 27 Mĩa wārāda jaraya: ɓɓɓa nama panɓa beud̩i naēna Ācōrēba mĩra jūmarā Boro ɓɓadada ebuda ununia.–‡

Jesu quĩrā awara nūmena
Mateo 17:1-8; Marco 9:2-8

28 Māwā jaradacarea ocho ewari ɓɓe Jesura eyade ɓtaa Ācōrēa iwidide wāsia. Pedroda, Juañda, Santiago sida edesia. 29 Mama Jesuba Ācōrēa iwid̩i ɓɓe idji quĩrādarrara dorrodorrea nūmesia. Idjia cacuade jɓ ɓɓ sida totroaba dorrodorrea nūmesia. 30 Cawaēne ēberāda umé odjadapeda Jesu ume bedesid̩a. Aɓa Moise basía. Dewarabemara Elía basía. 31 Ādji sida Ācōrē quĩrāwārēāneba dorrodorrea panasid̩a. Ādjia beɓe panasid̩a Jesu Jerusaleñe beadidebemada.§

32 Māwā ɓɓe Pedrora dewararā sida bio daupea panasid̩amĩna cāinaē basía. Mañne Jesura dorrodorrea ɓɓda idjaba ēberā umé idji caita panɓa sida unusid̩a. 33 Mañ ēberārā Jesu ume pananada wāɓɓade Pedroba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, bio bia ɓɓa daira nama panɓda. De zaqueda ũbea od̩a: aɓa ɓɓ itea, aɓa Moise itea idjaba aɓa Elía itea.–

Pedrora māwā beɓesia ni cārē sida cawaē bēra. 34 Māwā ɓɓe jɓrārāda ed̩a zepeda ādjirāra ānēbari edasia. Mañ carea ādjira bio ne wayasid̩a. 35 Ara māwāɓɓɓe beɓeada jɓrārāne ũr̩sid̩a. Mañba nāwā jarasia:

–Nañdr̩a mĩ Warraa. Mĩa idjira edasia. Idjia jara ɓɓara ũr̩nada.–*

36 Mañ beɓe chuɓeɓadacarea Jesura iduba nūmɓda unusid̩a. Ādjia un-
upedaɓara dār̩sid̩a ni aɓaɓa nēɓɓɓe panɓda.

Jesuba warra jai bara ɓɓ biabida
Mateo 17:14-21; Marco 9:14-29

37 Nurēma eyadeba ed̩a zesid̩ade ēberārā zocārāba Jesura acɓde zesid̩a. 38 Mañne aɓaɓa nāwā jĩgua jarasia:

–Jaradiabari, mĩ djuburia mĩ warrada acɓdua. Mĩra waa warra neē ɓɓa.

39 Idjira jai bara ɓɓa. Mañba cawaēne idjira ɓiabibaria, wawabibaria, idjaba yed̩a cōpepea nūmebibaria. Idjia mĩ warrara idu ɓɓca. 40 Mĩa ɓɓ ume nĩbabadarāa jarasia jaira āyā jɓretad̩amārēā, māwāmĩna poyadaē basía.–

† 9:23 Bia mĩgai carea ɓaida ɓɓa. Griego beɓeade nāwā ɓɓ ɓɓa: “Idji crura atau edeida ɓɓa.” ‡ 9:27 Ebuda ununia Ācōrēba mĩra jūmarā Boro ɓɓadada. Ebuda ɓɓe cārēda ununida. ɓɓɓa mañ jara ɓɓa Jesu quĩrā awara nūmeinebemada ununida. Dewararāmañ jara ɓɓa Jesu ɓrēbaidebemada, idji bajāna wāinebemada, wa Ācōrē Jaure zeidebemada ununida. § 9:31 Jesu Jerusaleñ beadidebemada. Griego beɓeade ɓɓ ɓɓa: “Jesu wāinebemada.” * 9:35 Isaia 42:1. Idjira edasia. Griego beɓeade ɓɓɓa cartade nāwā ɓɓ ɓɓa: “Idjira bio quĩrā ɓɓa.”

⁴¹ Mañ carea Jesuba panusia:

–¡Bãrãba Æcõrëra ïjänacaa! ¡Bãrãra dji cadjiruarãa! Bãrãba ïjänamãrëã ¿aba sãñbe mña droai? BΛ warrara namaa enedua.–

⁴² Warrara Jesumaa wãbΛΓΛde jaiba egode bæbipeda biara wawabisia. BaribΛΓΛ Jesuba jaira ãyã jΛretasia. Warrara biabipeda dji zezaa diasia.

⁴³ Æcõrë ΛbΛdeba mãwãna unusidae jũmarãba cawa crĩchadaẽ basía.

Jesuba waya idji beuidebema jarada

Mateo 17:22-23; Marco 9:30-32

Idjia o bΛ carea ëberãrãba wadibiða bio crĩcha duanΛne Jesuba idji ume nĩbabadarãa jarasia:

⁴⁴ –Mña bãrãa jarabΛΓΛra bio quĩrãcuita ùrĩnadua. Mñ, Nañ Djara Edadara abΛba ëberãrãa jidabiya.–

⁴⁵ BaribΛΓΛ ãdjirãba cawadaẽ basía cãrë cãrëã Jesura mãwã bedebΛΓΛda. Æcõrëba wadibiða ãdjirãa cawabiẽ basia. Mañne ãdjia Jesua iwidiðida waya panasidaa.

¿Caida dji dromaara bai?

Mateo 18:1-5; Marco 9:33-37

⁴⁶ Mãwã panΛne ara ãdjiduba bedea duanesidaa caida dji dromaara bai cawaya. ⁴⁷ BaribΛΓΛ Jesuba mãra cawada bãrã warra zaqueda edapeda idji caita nũmΛsia. ⁴⁸ Mañne mãwã jarasia:

–Bariduaba mã ïjã bΛdeba warrarãda bia edaibΛΓΛ, mãda bia edabΛΓΛa. Idjaba mã bia edabΛΓΛba mã Diabuedada bia edabΛΓΛa. Bãrãnebema dji edaara quirura Æcõrë quĩrãpita dji dromaara bΛa.–

Dadjirã dji quĩrũera dadjirãare bΛa

Marco 9:38-40

⁴⁹ Mãbe Juañba mãwã jarasia:

–Jaradiabari, daiba ëberãda unusidaa bΛ trãneba jaida ãyã jΛreta bΛda. BaribΛΓΛ dadjirã ume nĩbaca bãrã daiba idjía jarasidaa waa mãwã orãmãrëã.–

⁵⁰ Jesuba jarasia:

–Bãrãba mãwã jaradiẽ panasidaa. Dadjirã dji quĩrũera dadjirãare bΛa.–

Jesuba Juañ, Santiago sida quẽãna

⁵¹ Jesu bajãnaa wãi ewari jũëboðoside wãrãda Jerusaleñnaa wãida crĩchapeda wãsia. ⁵² WãbΛΓΛde ãcΛΓΛda Samaria druadaa na diabuesia. Puru zaquede jũenapeda sãma cãĩnida jΛΓΛsidaa. ⁵³ BaribΛΓΛ mãñ purudebemarãba cawasidaa Jesura Jerusaleñnaa wãbΛΓΛda. Mãñ carea idjira bia edadaẽ basía.

⁵⁴ Mãñ bãrã Juañba, Santiago biða Jesua jarasidaa:

–Dai Boro, Elíaba oda quĩrãca ¿Æcõrëa iwidiðica tΛbΛ urua bajãneba dia-buebΛΓΛba ãdjirãra jũma quenamãrëã?–†

⁵⁵ Jesuba ãdji acΛpeda quẽãsia. [Mãwã jarasia:

–Bãrãra ¿cãrë cãrëã mãwã bedea panΛ?‡ ⁵⁶ Mñ, Nañ Djara Edadara zeẽ bΛa ëberãrã biẽ bΛi carea ãtebΛΓΛ ze bΛa ëdrΛ edai carea.–]§

Mañbe dewara puruðaa wãsidaa.

Jesu ëpëni carea zarea bΛa

Mateo 8:19-22

⁵⁷ Ode wãbΛðade abΛba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, bΛ wãbΛΓΛza mãra bΛ ume wãya.–

⁵⁸ Jesuba jarasia:

† 9:54 2 Rey 1:9-16. Elíaba oda quĩrãca. Griego bedede ãcΛΓΛ cartade mãra neã. ‡ 9:55 Griego bedede bΛ bΛa: “Bãrãba ¿cãrë jauredaba mãwã jara panΛ?” § 9:56 Griego bedede ãcΛΓΛ cartade bedea corchetede bΛra neã.

-Usa pãra de bara bΛa, ïbana sida de bara bΛa, baribΛΓΛ mΛ, NaΛ Djara Edadara sãma cãĩ sida neĕ bΛa.-

⁵⁹ MaΛne Jesuba dewara ĕberãa jarasia:

-MΛ ume zedua.-

Dji ĕberãba panusia:

-MΛ Boro, bΛ ume wãĩ naĕna idu mΛ zezada tΛbaribidua.-*

⁶⁰ Jesuba idjĩa jarasia:

-Beu bearãba beudarãra tΛbaridida panΛa. BaribΛΓΛ bΛa ĕberãrãa jarade wãdua Ācõrẽra ādji Boro bai carea zebΛΓΛda.-

⁶¹ MaΛne dewaraba Jesua jarasia:

-MΛ sida bΛ caidũ wãya, baribΛΓΛ naãrã mΛ ĕberãrãmaa jarade wãida bΛa.-

⁶² Jesuba panusia:

-AbΛda trajade wãpeda waya jĕda crĩchaibΛΓΛ, idjira bia bΛĕa Ācõrẽ purude trajai carea.-

10

Jesuba setenta ĕberãrã diabueda

¹ Mãwãnacarea dadji Boro Jesuba idji ĕpĕ beada setenta edasia Ācõrẽ bedea jarade wãnamãrẽã.* Idji wãida bΛ puruza umé uméa wãbisia. ² Ādjirãa nãwã jarasia:

-Zocãrãba mΛ bedeara ïjãni carea panΛa. MaΛ ĕberãrãra néu waiibΛa waraga tabΛ quĩrãca beaa. BaribΛΓΛ dji ewabadarãda zocãrãĕbe panΛa. MaΛ bĕrã Néu Djibarĩa iwididada ewabadarãda idji néumaa diabuemãrẽã.

³ ¡Wãnadua! Mãa bãrãra ĕberã cadjirua tãĕna diabuebΛΓΛa. Ādjirãba bãrãra biĕ odia usa cadrΛaba oveja zaque orrabari quĩrãca. ⁴ WãbΛdade buchacada, parata sida ederãnadua. Bãrãba jĩrũne jΛbadara dewara ederãnadua. Wãnane ni abΛ ume ode bedearãnadua.

⁵ Dede eda wãbΛdade maΛ dedebemarãa nãwã jaradada: “Ācõrẽneba necai pananada.” ⁶ MaΛ dedebemarãba bãrãda necai edadibΛΓΛ, bãrãba bedepedada quĩrãca ādjirãra necai panania. Necai edadaĕbΛΓΛ, ādjirãra necai pananaĕa. ⁷ Bãrãra necai edadibΛΓΛ, maΛ dede panenada. Deza cãĩrãnadua. Bãrãba o panΛbari ne edadida panΛ bĕrã mama panΛmisa ādjia diabΛdara codada.

⁸ Purude jũebΛdade ĕberãrãba bãrãda bia edadibΛΓΛ, ādjia bãrãa diabΛdara codada. ⁹ MaΛ awara dji cacua biĕ beara biabicuadada. Ādjĩa nãwã jaradada: “Ācõrẽra bãrã Boro bai carea zebΛΓΛa.”

¹⁰ BaribΛΓΛ purude jũebΛdade ĕberãrãba bãrãda bia edadaĕbΛΓΛ, ādjĩa nãwã jaradada: ¹¹ “NaΛ purudebema pora dai jĩrũnebemada bãrã quĩrãpita jãrãpetabΛdaa unubidi carea Ācõrẽba cawa oida. Bio cawadada Ācõrẽra dji Boro bai carea zebΛΓΛda.” ¹² MaΛ bĕrã mΛa jaraya: Ācõrẽba cawa oi ewariĕ idjia maΛ purura wetara cawa oya Sodomanebema ĕberãrã cawa oi cãyãbara.†

Jesuba idji ïjãĕ bea puru quĕãna

Mateo 11:20-24

¹³ ¡CoraziΛnebemarãra, Betsaidadebemarã sida mĩã djoburi beaa Ācõrẽba cawa oi bĕrã! Mãa ne ununaca bãrã tãĕna odara Tirode, SidoΛne bida odabara, maΛ purudebemarãba isabe cadjiruada igaradapeda Ācõrẽda ïjãcasidaa. MaΛ carea tΛbΛ porade chũpanecasidaa idjaba sopusdebema

* **9:59** Idu mΛ zezada tΛbaribidua. MaΛba griego bedede naΛ crĩcha sida dia bΛa: “Mãa jΛãida bΛa abΛ mΛ zeza jaidabΛΓΛdaa.” * **10:1** Setenta. Griego bedede ΛcΛΓΛ cartade bΛ bΛa “setenta y dos.”

† **10:12** Genesi 18:16deba abΛ 19:29daa.

jɫbadara jɫcasidaa. ¹⁴ Maɫ bĕrã Ācōrĕba cawa oi ewaride Tirodebemarã idjaba Sidoɫnebemarã cãyãbara bãrãra wetara cawa oya.

¹⁵ ¿Capernauɫnebemarãra bajãnaa wãnica? ¡Wãnaĕa! ¡Ācōrĕba bãrãra beudarã panabadamaa ðatabueya!-‡

¹⁶ Maɫbe idji ume nĭbabadarãa jarasia:

-Bãrã bedea ĩjã ðɫba mɫ bedeada ĩjã ðɫa. Bãrã igara ðɫba mɫda igara ðɫa. Idjaba mɫ igara ðɫba mɫ Diabuedada igara ðɫa.-

Jesuba setenta diabueda jĕda zepedada

¹⁷ Jesuba setenta diabuedara jĕda bio ðɫsrida zesidaa. § Maɫbe ãdjia Jesua nãwã jarasidaa:

-¡Dai Boro, ðɫ trɫneba jairã äyã jɫretabɫdade ãdjirãba ĩjãbadaa!-

¹⁸ Maɫ carea Jesuba ãdjia jarasia:

-Mãĕ, mɫa unu ðasia diaurura bajãneba baa purepurea quĩrãca ðaebɫɫda.

¹⁹ Mɫa bãrãa ɫðɫada diasia diauru poyadãmãrĕã idjaba dama ɫrɫ, drusōrĕ ɫrɫ bida poya tɫgadãmãrĕã. Ni cãrĕ bida bãrãra poya biĕ oĕa. ²⁰ Baribɫɫ ababe ðɫsridadiĕ panɫa bãrãba jairã äyã jɫretabɫdade ãdjia ĩjãbada bĕrã, ãtebɫɫ biara ðɫsridadida panɫa Ācōrĕba bãrã trɫrã bajãne ðɫ erobɫ bĕrã.

Jesu ðɫsridada

Mateo 11:25-27; 13:16-17

²¹ Mãwã bedea panɫne Jesura Ācōrĕ Jauredeba bio ðɫsrida nũmesia. Maɫ bĕrã Ācōrĕa nãwã jarasia:

-Zeza, ðɫra bajãnebema Boroa idjaba naɫ ĕjũãnebema Boroa. Bɫa ne adua beaa mɫa jaradiadara cawabida bĕrã mɫa ðɫra bia jaraya. Ne cawa beaa ðɫa cawabiĕ basia. Mãĕ, Zeza, ðɫa mãwã o quĩrãsia.

²² Mɫ Zezaba mɫa ara idjidebemada jũma cawabisia. Ni abɫɫba adua panɫa mɫ, dji Warrara sãwã ðɫda; abɫ mɫ Zezabɫɫ cawa ðɫa. Ara maɫ quĩrãca ni abɫɫba adua panɫa mɫ Zezara sãwã ðɫda; ababe mɫ, dji Warrabɫɫ cawa ðɫa. Mɫa abɫa mɫ Zezada cawabisira, maɫ ĕberã bida cawaya.-

²³ Maɫbe idji ume nĭbabadarãra awara edepeða nãwã jarasia:

-Bãrãra bio bia panɫa mɫa o ðɫda unu panɫ bĕrã. Dewaraba unusira maɫ ĕberã sida bio bia ðaya. ²⁴ Wãrãda zocãrã Ācōrĕneba bedebadarãba, ĕberãrã bororã bida bãrãba unu panɫda unu quĩrã panasidaa, baribɫɫ ununaĕ basia. Idjaba bãrãba ũrĩ panɫra ũrĩ quĩrã pananamĩna ũrĩnaĕ basia.-

Samariadebema ĕberã bia

²⁵ Ewari aba Jesu wãrãda ne cawa ðɫ cawaya judiorã ley jaradiabarida piradrɫpeda nãwã iwidisia:

-Jaradiabari, ¿mɫa cãrĕda oida ðɫ Ācōrĕ ume ewariza zocai ðai carea?-

²⁶ Jesuba panusia:

-Ācōrĕ leyde ¿cãrĕda ðɫ ðɫ? ¿Bɫmaarã cãrĕda jara ðɫ?-

²⁷ Judiorã ley jaradiabariba panusia:

-Jũma ðɫ soðeba, jũma ðɫ jauredeba, jũma ðɫ ɫðɫadeba idjaba jũma ðɫ crĩchadeba ðɫ Boro Ācōrĕra quĩrãdua.* Idjaba djãrãra quĩrãdua ara ðɫdji quĩrã ðɫ quĩrãca.-†

²⁸ Maɫne Jesuba jarasia:

-Bɫa aride panusia. Maɫ quĩrãca ðɫa osira ewariza Ācōrĕ ume zocai ðaya.-

‡ **10:15** Beudarã panabadamaa. Griego bedede ðɫ ðɫa “Hades.” § **10:17** Setenta. Griego bedede ɫɫɫ cartade ðɫ ðɫa “setenta y dos.” * **10:27** Deuteronomio 6:5. † **10:27** Levitico 19:18.

²⁹ Barib_{ΛΓΛ} judiorā ley jaradiabariba ara idjida jipa _Λda unubi quĩrĩasia. Mañ carea Jesua iwidisia:

–Barib_{ΛΓΛ} djārā a _Λde ¿caida jara _Λ?–

³⁰ Jesuba panusia:

–Ewari aba ēberāda Jerusale_Λneba Jerico_Δaa wāsia. Wāb_{ΛΓΛ}de ne dr_Λabadarāba idjira jidadapeda bio puodapeda beuda quĩrāca tab_Λsidaa. Idjia erobadara jūma jārĩnapeda wāsidaa.

³¹ Māwā _Λde sacerdoteda abari ode zesia. Dji ēberāra tab_Λda ununamĩna wāyā wāsia. ³² Ara mañ quĩrāca Levideba yōnada mañ ode zesia.‡ Idjia bida ēberā tab_Λda ununamĩna wāyā wāsia. ³³ Mañare ēberā Samariadebemada mañ ode zesia. Dji ēberā tab_Λ unuside sopuasias. ³⁴ Araa wāpeda dji ēberā cacua cōādr_Λcuapedadara olivo dragaba, uva ba bida soapeda wuaba b_Λrasia. Mañbe idji burro _Λr_Λ _Λpeda cāibada dedaa edesia. Mama dji ēberāra biara carebasia.

³⁵ Nurēma Samariadebemaba de djibaría paratada diapeda nāwā jarasia: “Idjira bio carebadua.‡ Za māa diada parataba araēb_{ΛΓΛ}, b_Λ parataba carebadua. M_Λ jēda zeb_{ΛΓΛ}de b_Λ parata _Λđara māa jūma jēda diaya.”–

³⁶ Māwā nēb_{ΛΓΛ}peda Jesuba iwidisia:

–Ēberā ũbeabemaba dji ne dr_Λabadaba puopedadara unusidaa. B_Λmaarā ¿s_Λā_Λg_Λba idjira quĩrĩasi?–

³⁷ Mañne judiorā ley jaradiabariba panusia:

–Dji quĩrā djuburiađaba.–

Jesuba idjía jarasia:

–Ara mañ quĩrāca djārāra quĩrĩādua.–

Jesu Marta dedaa wāna

³⁸ Noco_Δaa wāb_Λda_Δe puru zaquede jūēsidaa. Mama wērā Marta abadada babadjia. Mañ Martaba Jesura idji dede bia edasia. ³⁹ Martaba djabawērāda erobasia Maria abadada. Mariara Jesu jīrū caita chūmasia idjia jaradia _Λ ũrī carea. ⁴⁰ Māwā _Λde Martara j_Λwa tāb_Λra _Λ bērā sobiē besia. Jesu caita wāpeda jarasia:

–Jaradiabari ¿b_Λmaarā bia _Λca m_Λ djabawērāba m_Λra carebaē _Λda? Idjía jaradua m_Λ carebamārē.–

⁴¹ Jesuba jarasia:

–Marta, Marta, b_Λa ne zocārā oida _Λ carea jūmawāyā crīcha _Λaa. ⁴² Barib_{ΛΓΛ} ¿Ācōrē bedea ũrīda biara _Λēca? Mañg_Λda Mariaba o _Λaa. Ni aba_Λba idjía mañra ocara _Λada adaē.–

11

Ācōrēa iwidididebema *Mateo 6:9-15; 7:7-11*

¹ Ewari aba Jesuba Ācōrēa iwidi basia. Māwānacarea idji ume nĩbabari aba_Λba nāwā iwidisia:

–Dai Boro, daiba Ācōrēa aride iwidi carea jaradiadua Jua_Λba idji ume nĩbabadarāa jaradiada quĩrāca.–

² Jesuba jarasia:

–Bārāba Ācōrēa iwidi b_Λdade nāwā bedeadadua:
Dai Zeza bajāne _Λ, jūmarāba b_Λra wayadida pan_Λa.*

‡ **10:32** Levideba yōpedadaba Ācōrē de dromane carebabadjidaa. § **10:35** Paratada. Griego bedede b_Λ _Λaa “dos denarios.” * **11:2** Bajāne _Λ. Griego bedede _Λc_Λg_Λ cartade mañra neēa.

Daiba quĩrĩã panΛa bΛra jũmarã Boro bai carea isabe zeida. [Idjaba quĩrĩã panΛa nañ ãjũãnebemarãba bΛa quĩrĩã bΛra odida bajãnebemarãba obada quĩrãca.]†

³ Codira ewariza daia diadua.

⁴ Daiba cadjirua opedadara quĩrãdoadua djãrãba dai biẽ opedadara quĩrãdoabada quĩrãca.

Daira idu cadjiruade bæbirãdua, ãtebΛrΛ cadjiruadebemada ãdrΛ bΛdua.‡

⁵ Idjaba Jesuba nãwã jarasia:

–Ãibẽrã bãrãnebemaba ariquẽtra dji biamaa wãpeda nãwã jaraisicada: “Ache, mãa paλda ũbea diadua. ⁶ Nañ diamasi abΛda cawaẽne mã dede jũesia baribΛrΛ ne cobi carea mãa neẽ bΛa.” ⁷ Mañne dji eda bΛba nãwã panuisicada: “Ache, miã sãrãdua. Mã dede eda wãbadara jũãtrΛ erobΛa. Daira jũma cΛdade duanΛa, mã warrarãra cã duanΛa. Mañ bẽrã mãa ni cãrẽ sida poya diaẽa.” ⁸ Mãa jaraya: idjia paλra diaẽa bΛ ume dji bia bẽrã, ãtebΛrΛ diaya bΛa miã sã bΛ bẽrã.

⁹ Mãa jaraya: ara mañ quĩrãca ãcõrẽa iwiði pananadua; mañne idjia bãrãa diaya. Idjia diamãrẽã jΛrΛ pananadua; mañne ununia. Dede eda wãbadamaΛba trãnadua; mañne dji eda wãbadara ewaya diai carea. ¹⁰ Dji iwiði bΛba edaya. Dji jΛrΛ bΛba unuya. Dji trã bΛ itea dede eda wãbadara ewaya ne diai carea.

¹¹ Warraba pañ iwiðibΛrΛde ¿dji zezaba mõgarada diaica?§ Warraba beda iwiðibΛrΛde ¿dji zezaba damada diaica? ¹² Warraba ne ãmλda iwiðibΛrΛde ¿dji zezaba drusõrẽda diaica? ¹³ Bãrã dji cadjiruarãba bãrã warrarãa ne biada dia cawa panΛbΛrΛ, ¿bãrã Zeza bajãne bΛba idji Jaureda dji iwiði panΛa diaẽca?–

Jesu biẽ jarapedada

Mateo 12:22-30; Marco 3:20-27

¹⁴ Ewari aba Jesuba jaida ãyã jΛretasia. Mañ jaiba ãberãda quĩrãme cara erobasia. Jai ãdrΛdacarea dji ãberãra bedeasia. Mañ unusidade ãberãrãba cawa crĩchadaẽ panesidaa. ¹⁵ BaribΛrΛ ãcΛrΛba jarasidaa:

–Jãñ Jesuba jaira ãyã jΛretabaria, jairã boro Beelzebúba mañ ΛbΛada diaða bẽrã.–

¹⁶ Mañne Jesu ãcõrẽneba ze bΛ cawaya dewararãba idjia iwiðisidaa ne ununacada omãrẽã. ¹⁷ BaribΛrΛ Jesuba ãdji crĩchara cawa beda bẽrã nãwã jarasia:

–Abari druadebemarãda ara ãdjiduba djõ pananibΛrΛ, ãduba dji quininia. Ara mañ quĩrãca abari dede beada djõ pananibΛrΛ dãrã pananaẽa. ¹⁸ Bãrãba jara panΛa mãa jaira Beelzebú ΛbΛadeba ãyã jΛretabarida. Mañ carea mãa bãrãa iwiðiya: Satanada ara idji jairã ume djõ baibΛrΛ ¿sãwã idjia poya bΛra dãrã erobai?

¹⁹ Bãrãmaarã mãa Beelzebúdeba jairãda ãyã jΛreta bΛa. Mãwãra bãrã ãpẽ beaba ¿caideba jaira ãyã jΛretabada? ãdjirãba cawabiðia bãrãba ãi crĩcha panΛda. ²⁰ BaribΛrΛ ãcõrẽ ΛbΛadeba mãa jairãda ãyã jΛreta bΛbΛrΛ, ãcõrẽba bãrãa unubi bΛa idjira jũesida bãrã Boro bai carea.

²¹ Ëberã mẽsrã bΛba djõbada necoba bio waga erobΛbΛrΛ, idjia erobΛra ni abΛba poya drΛadaẽa. ²² BaribΛrΛ idji cãyãbara ãberã ΛbΛara bΛda zepeda idjira poyaibΛrΛ, idji djõbada necora jãrĩya. Mañbe jũma idjia erobadara jãrĩpeda dji biarã ume jedecaya.

† 11:2 Griego bedede ãcΛrΛ cartade bedea corchetede bΛra neẽa. ‡ 11:4 ãtebΛrΛ cadjiruadebemada ãdrΛ bΛdua. Griego bedede ãcΛrΛ cartade mañra neẽa. § 11:11 ¿Pañ iwiðibΛrΛde...mõgarada diaica? Griego bedede ãcΛrΛ cartade mañra neẽa.

²³ M̄lare b̄l̄era m̄l ume dji quĩr̄ua. M̄l ume ēber̄ar̄a careba j̄l̄r̄l peē b̄l̄ba dji j̄l̄r̄l pedara ēj̄zoabibaria.

Jai jēda zeda

Mateo 12:43-45

²⁴ Ēber̄a cacuađebemada ēdr̄l̄đacarea jaira ēj̄ũã p̄õãsa ewaraga b̄l̄đe ãnãũi carea j̄l̄r̄l b̄abaria. Unuē b̄er̄ã idjiduba nãwã jarabaria: “M̄l̄dji b̄adamaa jēda wãya.” ²⁵ Jũēb̄l̄r̄l̄đe māl ēber̄ã sora de bia ima b̄l̄ quĩr̄ãca unubaria. Ne jũma bia nũmeada unubaria. ²⁶ Mālbe siete jai idji cãyãbara cadjiruara b̄eada māl ēber̄ãmaa enepeda dji ēber̄ã sođe eda panebadaa. Māl b̄er̄ã dji ēber̄ãra idji naãr̄ã b̄ada cãyãbara wetara biē bebaria.–

¿Cairãda wãrãda bia bea?

²⁷ Jesuba mãwã jara b̄l̄đe wēr̄ã ēber̄ar̄ã tãēna b̄l̄ba j̄gua jarasia:

–j̄b̄l̄ tođa idjaba ju dawada wēr̄ãra bio bia b̄l̄a!–

²⁸ Barib̄l̄r̄l̄ Jesuba jarasia:

–Māl cãyãbara Ācõr̄ē beđea ũr̄ĩnapeda j̄jã obadarãda biara beaa.–

Jesuba Jonãnebema jarada

Mateo 12:38-42; Marco 8:12

²⁹ Ēber̄ar̄ã zocãr̄ã idjima zeb̄l̄da unuside Jesuba jarasia:

–Idibema ēber̄ãr̄ãra dji cadjiruãra. Bãr̄ãba m̄l̄ra bajãneba ze b̄l̄da cawadi carea quĩr̄ã pan̄l̄a m̄l̄a ne ununacada oida. Barib̄l̄r̄l̄ m̄l̄a ne ununacada oēa. Bãr̄ãba ababe Jonã mãwãna quĩr̄ãca ununia. ³⁰ Jonã mãwãnaba Ninivedebema ēber̄ãr̄ãra cawabisia idjira Ācõr̄ēneba ze b̄l̄da.* M̄l, Nāl Djara Edađara ara māl quĩr̄ãca mãwãya idibemar̄ãba cawadamãr̄ēã Ācõr̄ēneba ze b̄l̄da.

³¹ Salomōl ewaride Sabã druadebema borora wēr̄ã basía. Idjira drua t̄l̄m̄l̄ba zesia Salomōl necawaa ũr̄ĩ carea.† Barib̄l̄r̄l̄ nāl ewaride Salomōl cãyãbara dji dromaara b̄l̄da nama b̄l̄m̄ĩna bãr̄ãba j̄jãnaē pan̄l̄a. Māl carea Ācõr̄ēba cawa oi ewaride māl wēr̄ãba pirabaripeda bãr̄ãra biē jaraya. ³² Ācõr̄ēba cawa oi ewaride Ninivedebemar̄ã sida pirabaridapeda idibemar̄ãra biē jaradia.‡ Jonãba jarada ũr̄ĩsiedade ãdjir̄ãba cadjiruada igaradapeda Ācõr̄ēmaa zesidaa. Barib̄l̄r̄l̄ bãr̄ãba nama aba eropan̄l̄a Jonã cãyãbara dji dromaara b̄l̄da. Mãwãm̄ĩna j̄jãnãca.

Daura dadji cacuađebema ibĩrã

Mateo 5:15; 6:22-23

³³ Ni abal̄ba ibĩrãda coadapeda mēr̄ã nũm̄l̄nãca wa epedeco droma edre b̄l̄đaca. Āteb̄l̄r̄l̄l̄ ãt̄l̄ dji ibĩrã b̄l̄badade nũm̄l̄badaa dji deđe eda zeb̄l̄darãba ãnaa ununamãr̄ēã. ³⁴ B̄l̄ daura ibĩrã quĩr̄ãca b̄l̄a. Māl b̄er̄ã b̄l̄ dauda bia b̄l̄b̄l̄r̄l̄, ãnaane b̄l̄a. Barib̄l̄r̄l̄ b̄l̄ dauda biē b̄l̄b̄l̄r̄l̄, pãĩmane b̄l̄a. ³⁵ Māl carea bio quĩr̄ãcuita b̄adua. B̄l̄a ãnaa quĩr̄ãca cr̄ĩcha b̄l̄ra pãĩmanebemasicada. ³⁶ Barib̄l̄r̄l̄ b̄l̄da wãrãda ãnaane b̄l̄b̄l̄r̄l̄, pãĩmane ni maãr̄ĩ b̄ida b̄l̄ēb̄l̄r̄l̄, wãrã beđeara ebuda cawaya ibĩrãba bio ãna erob̄l̄ quĩr̄ãca.–

Jesuba pariseorã biē jarada

Mateo 23:1-36; Marco 12:38-40; Luca 20:45-47

³⁷ Jesuba mãwã jaradacarea pariseo abal̄ba idjira edosia idji ume ne code wãmãr̄ēã. Ara māl̄da Jesura māl ēber̄ã deđaa wãpeda ne coi carea chũmesia.

³⁸ Barib̄l̄r̄l̄ Jesu ne coi naēna j̄l̄wa s̄l̄ḡl̄ē basía ãdjia obada quĩr̄ãca. Māl unuside pariseoba cawa cr̄ĩchaē basía. ³⁹ Mālne Jesuba idjia jarasia:

* **11:30** Jonã 3:3-4. † **11:31** 1 Reye 10:1-13. ‡ **11:32** Jonã 3:1-10.

-Bārā pariseorāba tazara, epeḏeco sida ḷrḷbemada quĩrācuíta sḷgḷbadaa, baribḷrḷ bārā sode ne jūmada awuabadaa idjaba cadjirua sida crīchabadaa. ⁴⁰ Bārāra crīcha neē panḷ quĩrāca panabaria. ¿Dji ḷrḷbema oḏaba dadji so sida oē basica? ⁴¹ Sobiadeba ne neē quedearāa bārāba eropanḷnebemada diaḏadua. Māwābḷrḷ wārāda bārāra bia sḷgḷ beaḏia.

⁴² ¡Bārā pariseorā mīā djoburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba menta queduada, ruda queduada, idjaba néuḏebema sida die ewabḷdaza aba Ācōrēa diabadaa. Māwāmīna djārā ume jipa oḏaca idjaba Ācōrēra quĩrānacaa. Bārāba Ācōrēa ne diabḷda awara ¿cārē cārēā maḷ sida oḏaē panḷ?

⁴³ ¡Bārā pariseorā mīā djoburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāra judiorā dji jḷrebada deḏe ḏdjira dji dromarā chūmebadade chūme quĩrābadaa. Maḷ awara puruḏe nīnane quĩrābadaa ēberārāba wayaḏeba “mērā” aḏida.

⁴⁴ ¡Mīā djoburi beaa Ācōrēba bārāra cawa oi bērā! Bārāra bēwārā joupeḏaḏa ējūā quĩrāca beaa. Š Dji boromeada neē bērā dji ḷrḷ wā duanḷba adua panḷa bēwārāda tḷga panḷda. Ara maḷ quĩrāca bārāba obadara ēberārāba ēpēbadaa baribḷrḷ ḏdjia adua panḷa maḷneba cadjirua obḷdada.-

⁴⁵ Maḷne judiorā ley jaradiabari abaḷba Jesua jarasia:

-Jaradiabari, māwā jarabḷrḷde dairā sida biē jara bḷa.-

⁴⁶ Maḷ carea Jesuba idjía jarasia:

-¡Judiorā ley jaradiabadarā, bārāra mīā djoburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba ne poya oḏiē beada ēberārāa obibadaa. Baribḷrḷ māwā oḏamārēā bārāba ni maārī biḏa carebaḏaca.

⁴⁷⁻⁴⁸ ¡Bārāra mīā djoburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārā drōā naēnabemarāba Ācōrēneba beḏeabadarāda beasidaa. Maḷbe ḏdji tḷbaripeḏaḏama bārāba ḷrḷbemada bia quiruda obadaa. Māwā o panḷneba unubibadaa bārā drōā naēnabemarāba opeḏaḏada bia unubadada.

⁴⁹ Maḷ carea Ācōrēba idji necawaḏeba nāwā jarasia: “Mḷneba beḏeabadarāda idjaba mḷa diabueḏarā sida bārā israelerāmaa wābiya. Maḷne ḷcḷrḷ beaḏia idjaba dewararāda biē oḏi carea ēpēnia.” ⁵⁰⁻⁵¹ Ācōrēba idibema ēberārāra cawa oya bārā drōā naēnabemarāba jūma idjideba beḏeabadarā beapeḏaḏa carea. Māē, mḷa jaraya: naḷ ējūā oḏaḏeba ḷtaa beapeḏaḏarā carea Ācōrēba bārāra cawa oya; Abel beapeḏaḏa carea, Zacaria beapeḏaḏa carea idjaba jūma dewararā beapeḏaḏa carea biḏa. Zacariara Ācōrē de dajadaare dji animarā babue diabada caita beasidaa.*

⁵² ¡Judiorā ley jaradiabadarā, bārāra mīā djoburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba ēberārāa Ācōrēra idu wārāda cawabiḏaca. Bārāba adua panḷa Ācōrēra wārāda sāwābḷrḷ bḷda. Maḷ awara dewararāba cawa quĩrā panḷ sida bārāba idu cawabiḏaca.-

⁵³ Jesu ēdrḷḏacarea pariseorāba, judiorā ley jaradiabada biḏa caicayadeba Jesua auḏuara zarea beada iwidi panesidaa. ⁵⁴ ḏdjia quĩrā panasidaa Jesuba āi panuida idji biē jaradi carea.

12

Pariseorāba biē obadaḏebema

¹ Māwā panḷne ēberāra bio zocārā ābaa powua nūmesia. Bio pēsua nūmḷ bērā djārāra tḷ chāb̄ari duanasidaa. Maḷne Jesuba naārā idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

Š **11:44** Griego beḏeade ḷcḷrḷ cartade maḷ versículode naḷ sida bḷ bḷa: “Pariseorā, dadjirā ley jaradiabadarā, bārā dji biaca beārā.” * **11:50-51** Abel. Genesi 4:3-10. Zacaria. 2 Cronica 24:17-25.

-Pariseorā harina ēsābibarida quīrācuitadadua. Ādjirāra dji biaca beaa. ² Ne jūma mērā odara Ācōrēba cawabiya. Dadjia cawadaē panara mērā beēa. ³ Bārāba pāimane jarapedadara ēberārāba ānaane jūma ūrīnia. Bārā diguida djārā cawara caita jarapedada sida abalaba de arāba jīgua jaraya jūmarāba cawadamārēā.-

¿Caida wayadida panā?
Mateo 10:26-31

⁴ Mā dji biarā, māla bārāa jaraya: naļ cacua beabadarāda wayarānadua, ādjia beapedadacarea waa poya odaē bēra. ⁵ Māla bārāa jaraya caidrā wārāda wayadida panāda. Bārāba wayadida panā naļ cacua beapeda poya dadji jaure taba uruadāa diabueida bādrā. Māla wārāda jaraya idjidrā wayadida panā.

⁶ Ībana zaqueda juesuma nēdođi carea parata pichida umé diabadaa. Baribara Ācōrēba ĩbanara jūma wagabaria. ⁷ Maļ awara Ācōrēba cawa bala bārāba budara jūmasāwā eropanāda. Ācōrēba bārāra ĩbana zocārā panā cāyābara biara waga ba bēra ne wayadiē panā.

Jesu carea quīrā peraiē bala
Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸ Māla naļda jaraya: abalaba ēberārā quīrāpita māda ĩjā bāda aibara, Ācōrē nezocarā bajānebema quīrāpita mā, Naļ Djara Edadaba idjira māreana aya. ⁹ Ara maļ quīrāca abalaba ēberārā quīrāpita māda adua bāda aibara, Ācōrē nezocarā bajānebema quīrāpita māla idjira adua bāda aya.

¹⁰ Abalaba mā, Naļ Djara Edadada biē jaraibara, Ācōrēba maļra quīrādoaya. Baribara abalaba Ācōrē Jaureda biē jaraibara Ācōrēba maļra quīrādoeā.

¹¹ Bārāda mā ĩjā panā carea judiorā dji jarebada deāa, wa dji cawa obadarā quīrāpita, wa dji bororāmaa cawa ode ededibara, sopuarānadua sāwā bedeadida. ¹² Cawa obadade Ācōrē Jaurebāra bārāa cawabiya cārēda jaradida panāda.-

Ne bara baldebema ne jara ba

¹³ Maļne ēberārā tāēna bala nāwā jarasia:

-Jaradiabari, mā djabaa jaradua dai zezadeba edadada māla bida di-amārēā.-

¹⁴ Baribara Jesuba idjā jarasia:

-Ache, ¿caiba māra bala bārā nēbāra cawa omārēā?-

¹⁵ Maļne idjia jūmarāa jarasia:

-jQuīrācuita beadadua! Paratada awua bearānadua. Parata bara baldeba dadjira zocai baca.-

¹⁶ Maļne Jesuba ne jara baldeba nāwā jaradisia:

-Ēberāda basia bio ne bara bāda. Maļ ēberāba ne udara bio zausia. ¹⁷ Maļ carea nāwā crīchasia: “¿Māla sāwā oi? Naļgāra wagai carea neē bala.” ¹⁸ Maļbe crīchasia: “Nāwā oya. Māla ewada wagabari dera ēgapetapeda waibāra oya. Mama eāda ne jūma māla erobāra wagaya. ¹⁹ Māwānacarea ara mādjiduba jaraya: māla waga erobāra poa zocārā droaya. Jābe bio necai baya. Mādjia quīrā bāda co baya idjāba bāsrīda baya.”

²⁰ Baribara Ācōrēba idjā jarasia:

-jBāra crīcha neē tabā! Ara naļ diamasi bāra beuya. Maļbe bala waga erobāra ¿cai itea bei?” ²¹ Abalaba naļ ējūānebemada auđuara edaida crīcha bābāra, baribara Ācōrēnebemada mācua crīchaē bābāra, maļ quīrāca māwāya.-

Ăcōrēba idjideră wagabaria

Mateo 6:25-34

²² Mañ carea Jesuba idji ume nĭbabadarăa jarasia:

-Bără săwă beadida, codi careabemada, cacuade jłni careabema sida jŭmawăyă crĭcharănadua. ²³ Dadji zocai baida djico căyăbara biara bĭa. Dadjida dadji cacuade jłbada căyăbara biara bĭa. ²⁴ Acĭdadua, ĭbanara ne udacaa idjaba ewadacaa. Ne wagabada de sida odacaa. Baribĭrĭ Ćcōrēba ādjira ne cobibaria. ĆBărăra ĭbana căyăbara biara beaēca? ²⁵ Jŭmawăyă crĭcha bĭdeba ni abaĭda dărăara zocai baēa.* ²⁶ Dărăara zocai baēbĭrĭ, Ćcărē cărēā codira, cacuade jłbada sida jŭmawăyă crĭchabada?

²⁷ Acĭdadua nepōnōda săwă waribarida. Nepōnōra trajacaa idjaba wuara cacaa. Baribĭrĭ mĭa jaraya: dadji drōāenabema boro Salomōra bio ne bara badamĭna nepōnō quĭrăca quĭrăwărēā djioca basĭa.† ²⁸ ĭdi chirua mēā unubadara nurēma babuebadamĭna Ćcōrēba wadibida pōnōbibaria. Mañ bĕră Ćdjia biara bărăba jłnamărēā diaēca? Małgĭra Ćsăwăēră poya ĭjănaē? ²⁹ Mañ carea ababe codi careabemada, dodi careabema sida jĭrĭrĭnadua. Jŭmawăyă crĭcharănadua. ³⁰ Jŭma małgĭra nał ĕjŭānebemarăba jĭrĭrĭbadaa, baribĭrĭ bără Zeza Ćcōrēba cawa bĭa bărăba cărēda erobeadida panĭda. ³¹ Mañ bĕră Ćcōrēra bără Boroda bĭdadua. Mañne idjia jŭma małgĭra diaya.-

Nebia bajăne erobaidebema

Mateo 6:19-21

³² Bărăra căbana panĭmĭna ne waya bĕarănadua. Ćcōrēba quĭrĭăna bĕră bărăra bia pe erobesia. ³³ Mañ carea bărăba erobeadebemada nĕdobuedapeda ne neē quedeaa diaĭdadua. Nebiada bajăne erobeadi careabĭrĭ jĭrĭrĭdadua. Bajănebemara jōcaa. Chimia bida cocaa. Ne drĭabadară bida poya drĭadacaa. ³⁴ Bărămaară dji biara bĭra sodĕba awuabadaa.

Nezoca biadebema

³⁵⁻³⁶ Nezoca bia quĭrăca Ćcōrēba jara bĭra ĭjă odi carea beadadua.‡ Nezoca biaba ĭbĭrăda coa erobabaria idji boro zebĭrĭde bia edai carea. Quima edabĭda bĭsrĭdaa o panĭmaĭba zepĕda dji boroba trĭbĭrĭde nezoca biaba ara małda dede eda wăbadara ewaya. ³⁷ Nezocaba jĭă bĭda dji boroba unune zeibĭrĭ, wărăda mał nezocara bio bia baya. Mĭa wărăda jaraya: ara małda idji borora nezoca quĭrăca djiopedă idji nezocara ne cobarima chumebiya ne cobĭ carea. ³⁸ Nezoca biaba ariquĕtra, āsabodode bida dji borora jĭăya. Dji boroba idji jĭă bĭda unune zeibĭrĭ mał nezocara bio bia baya.

³⁹ Nałda cawadadua: de djibariba ne drĭabarira săłbe zeida cawa bĭbara, căĭē bacasia ni cărē sida drĭabi amaaba. ⁴⁰ Ara mał quĭrăca bără bida jĭă beadadua. Bărăba mĭ, Nał Djara Edada zeĕda crĭcha panĭne zeya.-

Nezoca umé panĭneba ne jara bĭ

Mateo 24:45-51

⁴¹ Pedroba Jesua iwidisia:

-Dai Boro, Ćmałgĭra bĭa dairăa jara bĭca, wa jŭmarăa jara bĭ?-

⁴² Jesuba panusia:

-Nezocaba crĭcha cawaadeba jipa o bĭbĭrĭ, de djibariba idji dede bea nezocarăra mał nezoca jĭwaedă bĭya ādjia codira arĭde diamărēā. ⁴³ Nezocaba măwă o bĭda idji boroba unune zeibĭrĭ, idjira bio bia baya. ⁴⁴ Mĭa wărăda jaraya: dji boroba jŭma idjia erobĭra mał nezoca jĭwaedă bĭya.

* **12:25** Dărăara zocai baēa. Ćcĭrĭmaară małba jara bĭa “drasoara warĭdaēa.” † **12:27** 1 Reye 10:4-7, 23-25. ‡ **12:35-36** ĭjă odi carea beadadua. Griego bedeadĕ năwă bĭ bĭa: “Ćrĭrĭra bio trăjĭ cobĭdadua.”

⁴⁵ BaribΛΓΛ mañ nezocaba idji sođe mñ boro zeira dārāyana aibΛΓΛ, waabema nezocarāda, nezoca wērārā sida biē o ðeya, ðΛsrida ne cobada ewarida o ðeya idjaba ituaba beu nībaya. ⁴⁶ Abeda idji boro zeida jñāé ðaya. Māwā ðΛde idji borora cawaēne zeya. Mañ nezocara bio cawa opeða dji ïjānaca ume biē ðaya.

⁴⁷ Nezocaba idji boroba obi ðΛra cawa ðΛda oēbΛΓΛ, dji boroba mañ nezocara dji cābāyā uya. ⁴⁸ BaribΛΓΛ nezocaba adua ðΛdeba dji boroba jara ðΛ āñ osira mañ nezocara mācua uēa. Wārāda Ācōrēba ĀCΛΓΛ waiðΛa dia ðΛa idji itea oðamārēā. Dji waiðΛara edaðarāba idji itea waiðΛara oðida panΛa.–

Jesu carea nēðΛra odjaidebema

Mateo 10:34-36

⁴⁹ Mñra zesia nañ ējūā cawa oi carea.Š Ara nawena māwā obΛrΛbara bio bia ðacasia. ⁵⁰ BaribΛΓΛ naārā mñra bio bia mīgaida ðΛa.* Mañ carea bio sopua ðabaria aba mañ ewari jūēbΛrΛdaa. ⁵¹ ¿Mñā ēberārā ābaa necai ðΛi carea zesida crīcha panΛca? Mñā jaraya mañ carea zeē ðΛa, ātebΛrΛ ze ðΛa ēberārāda ābaa bia panarānamārēā. ⁵² NamaΛba Ātaa abari dedebemada mñ carea dji quīrūda ðeaðia. Juesuma panΛne umébemada dewara ūbea panΛ ume dji quīrūda ðeaðia. ⁵³ Dji zezada dji warra ume dji quīrūda ðeaðia. Dji warrada dji zeza ume dji quīrūda ðeaðia. Dji papada dji cau ume dji quīrūda ðeaðia, dji cauda dji papa ume dji quīrūda ðeaðia. Dji pācōrēda dji āñgu ume dji quīrūda ðeaðia. Idjaba dji āñgura dji pācōrē ume dji quīrūda ðeaðia.

Ewari sāwā ðaida cawa jarabada

Mateo 5:25-26; 16:1-4; Marco 8:11-13

⁵⁴ Mañ awara Jesuba ēberārā nāwā jarasia:

–Bārāba jārārā pāimada Āmādau ðaebariare unubΛdade jarabadaa cuera zeida. Mañne wārāda cuera zebaria. ⁵⁵ BaribΛΓΛ nāūrāda ējūā pōāsa ewaraga ðΛareba puāsira jarabadaa ewarira bio jñwñrñā ðaida.† Mañne ewarira wārāda jñwñrñābaria. ⁵⁶ Bārā dji biaca ðearāba ewari quīrāra cawa panΛmīna Ācōrēba nañ ewaride o ðΛra cawaðaca.

⁵⁷ Bārāba ¿sāwāērā poya cawaðaca cārēda jipa ðΛda? ⁵⁸ BΛ dji quīrūba ðΛda ēberārā cawa obarimaa edeibΛrΛ, wābΛdade jūma odua ibiaði carea. Māwā oēbΛrΛ idjia ðΛra dji cawa obari jΛwade ðaya. Mañbe dji cawa obariba ðΛra dji zarraa jidabiya preso ðΛmārēā. ⁵⁹ Mñā jaraya: ðΛra jāmabemada ēdrāēa aba ðΛa diaida ðΛ parata jūma diabΛrΛdaa.–

13

Ācōrēmaa zedaēbΛrΛ beudia

¹ Māwā panΛne ēberārāba Jesua jarasidaa ĀCΛΓΛ Galileadebemarāba animarā Ācōrēa babue dia panΛne Pilatoba ādjirāra quenabisida. ² Mañ carea Jesuba jarasia:

–Mañ ēberārāra bia mīga beupeðada bērā ¿bārāba crīcha panΛca ādjia wetara cadjiruara obadjidada waabema Galileadebemarāba obada cāyābara? ³ Mñā jaraya: māwāēa. BaribΛΓΛ bārāba cadjirua obadara igaraðapeda Ācōrēmaa zedaēbΛrΛ bārā sida beudia. ⁴ Siloede de Āta drasoa ðΛda dieciocho ēberārā ñrñ ðaeseide jūma beusidaa. Māwā beupeðada bērā ¿bārāba crīcha panΛca ādjia wetara cadjiruara obadjidada waabema Jerusaleñne ðeaba obada cāyābara?

Š **12:49** Griego bedeaðe nāwā ðΛ ðΛa: “Mñra zesia tΛbΛ uruada nañ ējūānaa ðatabuei carea.” * **12:50** Mñra bio bia mīgaida ðΛa. Griego bedeaðe nāwā ðΛ ðΛa: “Mñra waði borocueida ðΛa.” † **12:55** Ējūā pōāsa ewaraga ðΛareba. Griego bedeaðe ðΛ ðΛa: “Surðeba.”

⁵ Māa jaraya: māwāéa. BaribΛrΛ bārāba cadjirua obadara igaradapeða Ācōrēmaa zedaēbΛrΛ, bārā sida beudia.-

Higojō zaucadebema ne jara bΛ

⁶ Małbe ne jara bΛdeba Jesuba ādjirāa nāwā jaradiasia:

-Ēberāba idji néude higojō bacuruda erobasia. Ewari aba mał bacuru zau bΛ cawaya acΛde wāsia baribΛrΛ zauē bΛsia. ⁷ Mał carea djibariba idji néu wagabaría nāwā jarasia: “Nał bacuru zau bΛ cawaya nałba poa ūbea acΛde ze bΛa baribΛrΛ zaucaa. Mał bērā biara bΛa tutabueida. ¿Cārē cārē bacuru zaucada erobai?”

⁸ BaribΛrΛ dji néu wagabariba jarasia: “Mł boro, biara bΛa poa aba jłānida. Māa dji carrade egorora bogajupeða ne bΛya. Āībērā małba zauisicada. ⁹ Za zei poade zausira idu bΛya. ZauēbΛrΛ tutabueya.”-

Ānāūbada ewaride Jesuba wērā biabida

¹⁰ Ānāūbada ewaride Jesuba judiorā dji jΛrebada dede jaradia bΛsia. ¹¹ Mama wērāda bΛsia. Mał wērāra dieciocho poa jaiba ejūrēa erobasia. Mał bērā poya jipa jīrūca basía. ¹² Jesuba idji unuside caita trΛpeða nāwā jarasia:

-Wērā, bΛ cacua biē bΛdebemada biadua.-

¹³ Māwā jarapeða Jesuba idji jΛwara łrł bΛsia. Ara małda wērāra jipa łta nūmepeda Ācōrēa bia jarasia. ¹⁴ BaribΛrΛ Jesuba ānāūbada ewaride biabida bērā dji jΛrebada dedebema borora quīrūsia. Małne jūmarāa nāwā jarasia:

-Ānāūbada ewari awara sei ewarida eropanΛa trajaēi carea. MałgΛ ewaridebΛrΛ zedadua bārāra biabidamārēa. BaribΛrΛ ānāūbada ewaridera zerānadua.-

¹⁵ Mał carea Jesuba jarasia:

-¿Bārāba jaradiabada quīrāca odacaa! ¿Ānāūbada ewaride bārā pacada wa burroda ērānapeda baido dođe ededacaca? ¹⁶ Māwā baibΛrΛ ¿biē bΛca nał wērāra, diauruba dieciocho poa biē erobadadebemada ānāūbada ewaride biabida? ¿Idji sida Abrahāneba yōnaēca?-

¹⁷ Jesuba mał jaraside idji biē jara panΛra bio perasidaa, baribΛrΛ idjia ne bia o bΛ carea purura bio bΛsriēda panasidaa.

Mostaza tadebema ne jara bΛ

Mateo 13:31-32; Marco 4:30-32

¹⁸ Małbe Jesuba jarasia:

-Ācōrēba ēberārā pe erobΛra ¿cārē quīrāca bΛ? ¹⁹ Mostaza ta quīrāca bΛa. Ēberāba mał tada idji ējūāne úsia. Tunupeða warisia aba bacuru waitabe nūmebΛrΛdaa. Mał bērā ĩbanara dji jΛwatede de ocuade zesidaa.-

Pał ēsābaridebema ne jara bΛ

Mateo 13:33

²⁰ Mał awara jarasia:

-Ācōrēba ēberārā pe erobΛra ¿cārē quīrāca bΛ? ²¹ Pał ēsābari quīrāca bΛa. Mał pał ēsābarira wērāba maārī edapeða harina waibΛade abuesia. Małbe bio puerapeða chūmasia aba jūma ēsābΛrΛdaa.-

Eða wābada pēsua bΛ

Mateo 7:13-14, 21-23

²² Jerusaleānaa wābΛrΛde Jesuba puru waibΛade, puru zaquede bida jaradiasia. ²³ Małne abałba idjía iwidisia:

-Mł Boro, ¿Ācōrēba zocārēēbe ēdrΛ edaica?-

Jesuba panusia:

²⁴ –Ne jūma odadua dji eda wābada pēsua bΛde eda wāni carea. Wārāda eda wāni carea beara zocārā panΛa baribΛrΛ poya jūma eda wānaēa. ²⁵ De djibariba dji eda wābadara jūātrΛ nūmΛnacarea dji dajada panΛba ewamārēē nāwā trΛ jaradīa: “Dai boro, dai boro, ewadua.” BaribΛrΛ de djibariba panuya: “Māa bārāra unucāa idjaba sāmabemada adua bΛa.” ²⁶ Dji dajada panΛba nāwā jaradīa: “Dairāra bΛ ume ābaa ne cosīdaa, idjaba bΛa dai purude jaradīa nībasīde arima panasīdaa.” ²⁷ Maāne idjīa bārāa jaraya: “Māa bārāra unucāa idjaba sāmabemada adua bΛa. Cadjirua obadarā, āyā wānadua.”

²⁸ Bārā dji dajada beara aujīā panania idjaba puaba quīda īchia panania. Abrahaāda, Isada, Jacoboda idjaba Ācōrēneba bedeabadarā sīda Ācōrē purude ununia, baribΛrΛ bārāda Ācōrēba idu edāa wābīēa. ²⁹ Maā ewarīde drua āībemarāda āmādaū odjabariareba, āmādaū baebariareba, jΛwa acΛareba, jΛwa araēeba bīda zedīa. MaāgΛrāra Ācōrē purude ne co chūpanenia. ³⁰ Maāne dji jīrūarebemada dji nabemarāda beadīa, dji nabemarāda dji jīrūarebemada beadīa.–*

Jesu Jerusaleā carea sopuada

Mateo 23:37-39

³¹ Maā ewarīde ācΛrΛ pariseorāda zedapeda Jesua jarasīdaa:

–Namabemada isabe wādua. Herodeba bΛra bea quīrīā bΛa.–†

³² Maāne Jesuba ādjīa jarasia:

–Jāā ēberā usa pā quīrāca bΛa nāwā jarade wānadua:‡ “Nane, nu bīda māa cacua biē beara, jai bara bea sīda biabicuaya. Māa oīda bΛra ewarī ūbeade jūma o erobaya.” ³³ BaribΛrΛ idī, nu, nu nurēma bīda ode nībaya Jerusaleāne jūēi carea. Ācōrēneba bedeabadarāda Jerusaleāne beabada bērā mama wāida bΛa.

³⁴ ¡Jerusaleā, Jerusaleā, bārāba Ācōrēneba bedeabadarāda beabadaa! ¡Ācōrēba diabuedarā sīda mōgaraba tabari beabadaa! Māa bārīma zocārā bārāra ābaa pe eda quīrīā basīa eterre wērāba idji warrarā i edre edabari quīrāca. Māwāmīna bārāba quīrīānaē basīa. ³⁵ Maā carea Ācōrēra waa bārā ume baēa. Bārāba māra waa unūnaēa aba mā bia edabadaā. Maā ewarīde nāwā jaradīa: “¡Bio bia bΛa dadjī Ācōrē trΛneba zebΛrΛra!”–

14

Jesuba ēberā ogoro bΛ biabīda

¹ Anāūbada ewarīde Jesura pariseo dji droma dede ne code wāsīa. Maāne dewara pariseorāba bio acΛ panasīdaa idjīa biē oi cawaya. ² Jesu caita ēberā ogoro bΛda basīa. ³ Jesuba judiorā ley jaradiabadarāa, pariseorāa bīda nāwā iwīdīsia:

–¿Bārāmaa bia bΛca anāūbada ewarīde cacua biē beara biabīda?–

⁴ BaribΛrΛ ādjirāba ni cārē sīda jaraēāē basīa. Maā carea Jesuba dji cacua biē bΛra jidapeda biabīpeda digūīdaa wābīsia. ⁵ Maābe Jesuba ādjīa jarasia:

–Anāūbada ewarīde bārā warrada wa pacada baido juebada urīade bæsīra ¿ara maāda errebarī ēdrΛ edaēāēca?–*

⁶ BaribΛrΛ ādjirāba ni cārē sīda panūnaē basīa.

Edaara baidebema

* **13:30** Dji jīrūarebema abΛrΛde judiorāēda jara bΛa. Dji nabemarā abΛrΛde judiorāda jara bΛa.

† **13:31** Maā Herodera Antipa trΛ jarabadjīdaa. ‡ **13:32** Jāā ēberā usa pā quīrāca bΛa. Crīchada ūbea dia bΛa: ēberā crīcha cawa bΛda, ēberā cadrΛa bΛda, wa ēberā siriē bΛda. * **14:5** Warra. Griego bedeade ācΛrΛ cartade “burro” bΛ bΛa.

⁷ Jesuba unusia ne code zepedadarāda bugue dji droma bea careabemane chūmebada. Mañ carea Jesuba ne jara badeba ādjia nāwā jarasia:

⁸ –Ēberāba quima edabade bāa bāsrida ne code wāmārēā jaraibara, dji droma chūmebadama chūmerādua. Āibērā bā cāyābara dji dromaara bada jūēisicada. ⁹ Māwāra djibariba bāa jaraya: “Āyā wādua. Za bā ēberāda nama chūmeya.” Māwā obade bāra bio quirā peraya dji edaara bea ume chūmei bērā.

¹⁰ Mañ bērā bada edodibara dji edaara beamā chūmedua. Māwāra bā edodaba unubade nocodaa trāpeda jaraya: “Zedua, nama dji dromarā ume chūmedua.” Māwā bā edodaba jūma dji chūmea quirāpita bāra dji dromada unubiya. ¹¹ Bariduada dji dromaara bā quirā bābāra Ācōrēba edaara bāya. Abāba ara idjida edaara bāibāra Ācōrēba dji dromaara bāya.–

¹² Mañbe Jesuba idji edodaa nāwā jarasia:

–Bāa ēberārā ne code trābade bā dji biarāda, bā djabarāda, bā ēberārā sida trārādua. Ne bara bea bā caita panabada sida trārādua. Ādjirāda trāibara dewara ewaride ādjia ēberārā trābade bā sida trānia. Māwā bāa odabari ne edaya. ¹³ Mañ bērā bāa ēberārā trābade biara dji ne neē beada, dji nācanāca beada, jirū biē beada, dauberrea bea sida trācuadua. ¹⁴ Māwābāra wārāda bāra bio bia bāya. Ādjia ni cārē sida bāa poya diaē bērā, dji jipa bea ārēbabada ewaride Ācōrēba bāa nebiada diaya.–

Ne cobada waibadeba ne jara bā

Mateo 22:1-10

¹⁵ Jesu ume chūpanāba mañ ūrīsidade abāba jarasia:

–Ācōrē purude ne cobada ēberāra bio bia beadia.–

¹⁶ Mañ carea Jesuba idjia jarasia:

–Ewari aba ēberāba ābaa ne codi waibada obara bērā zocārā jarasia ābaa ne codida. ¹⁷ Djico wibode djibariba idji nezocaa nāwā jarade wābisia: “Zedua, djicora wisia.”

¹⁸ Baribāra ēberārāba wāna amaaba jarasidaa jāwa tābāra panāda. Abāba jarasia: “Aretewa māa ējūāda nēdosia. Mañda acade wāida bā bērā poya wāēa. Mā djuburia mañ carea biē crīcharādua.” ¹⁹ Dewaraba jarasia: “Māa aretewa pacada die nēdoda bērā poya wāēa. Mañ pacada acade wābāra wārāda bia bea cawaya. Mā djuburia mañ carea biē crīcharādua.” ²⁰ Mañne dewaraba jarasia: “Māra aretewa quima edada bērā poya wāēa.”

²¹ Dji nezocara jēda wāpeda ādjia jarapedara de djibarīa jarasia. Mañ carea djibarira bio quirūpeda idji nezocaa jarasia: “Purudaa isabe wādua. Mañbe dji ne neē beada, dji jirū biē beada, dji dauberrea beada, dji nācanāca bea sida jūma zebicuadua.”

²² Dji nezocaba māwā odacarea jarasia: “Bāa jarada quirāca māa osia, māwāmīna waēi dera bari cobāa.”

²³ Mañ carea de djibariba idji nezocaa waya jarasia: “Puru jīga o beaza wādua. Ēberārāda unusira isabe zebicuadua mā dera bio bira cobemārēā. ²⁴ Māa jaraya: māa naārā trācuadarāba māa waibāa djubidara ni maārī bida codaēa.”–

Jesu ēpēira zarea bāa

Mateo 10:37-38

²⁵ Ēberārāda Jesu caidu zocārā nībabadjidaa. Mañ carea Jesuba ādjimaa acāpeda nāwā jarasia:

²⁶ –Abāba māda ēpē quirā bābāra, naārā bio crīchaida bāa. Idji djibarirāda, quimada, warrarāda, djabarāda, djabawērārāda, wa idji zocai baida mā

cāyābara biara quĩrĩã ðabara, poya m̃ ume nĩbaẽa. ²⁷ Bia mĩga ðai carea ðaẽbara, poya m̃ ume nĩbaẽa.†

²⁸ Aðaba de waibada o quĩrĩã ðabara, naãrã quĩrãcuita crĩchaida ða idjia eroða parataba jũma pãrãi cawaya. ²⁹ Aĩbẽrã de jĩrũ joudacarea cawaisicada poya pãrãẽda. Dewararãba mañ ununapeda nãwã ipida jaradia: ³⁰ “¿Jãã acheba aña poya oi quĩrãca nañ dera jãwã jawa osica?”

³¹ Aða druadebema boroba sordaorãda die mil eroðabara, mañne dewara druadebema boroda veinte mil sordaorã bara idji ume djõne zeibara, djõni naẽna ¿idjia quĩrãcuita crĩchaẽca poyai cawaya? ³² Idjia poyaẽda cawasira dewarabema wadi tamã ða de ¿ãcãra diabueẽca idji ume bedeade wãnamãrẽã?

³³ Ara mañ quĩrãca m̃ ãpẽni naẽna bãrãba bio crĩchadapeda ne jũma igaradi carea ðeadaẽbara m̃ ume poya nĩbaãẽa.

Tãda caya jõibara

Mateo 5:13; Marco 9:50

³⁴ Wãrãda tãra bio bia ða, baribara caya jõibara ¿sãwã wayacusa caya ðei? ³⁵ Mañ tãra egorode jĩãpoi carea ni animarã ãcaca ãrã ðai carea aãda biẽ ða. Biara ða ðatabuedida. ¿Dji cawara bara ða quĩrãcuita ãrdua!-

15

Oveja aduadadebema ne jara ða

Mateo 18:10-14

¹ Ewari aña Romanebema boro itea parata jara pebadarãda, cadjirua obadarã sida Jesuba jaradia ða ãrĩni carea zesidaa. ² Mañ carea pariseorãba, judiorã ley jaradiabadarã biãda idjira nãwã biẽ jarasidaa:

-Idjia cadjirua obadarãda bia edapeda ãdji ume ne cobaria.-

³ Mañ carea Jesuba ãdjia ne jara ða ðeba nãwã jarasia:

⁴ -Aðaba cien oveja eroðadebemada aña aduaibara ¿sãwã oi? ¿Dji 99 panara ãjũã ewaraga ða ðe amepeda dji aduadada jara ðe wãẽca aña unubaraãda? ⁵⁻⁶ Unusira idji equiade edapeda bio ðasridaa diguida edeya. Mañbe idji dji biarãra, idji caita panabadarã sida trãcuapeda jaraya: “Bãrãra m̃ ume ðasridadua. M̃ oveja aduadara unusia.”

⁷ Ara mañ quĩrãca m̃ã bãrãa jaraya: 99 jipa ðea carea bajãnebemarãra ðasridabadamãna, biara ðasridabadaa ãberã aña cadjirua obarida ãcõrẽmaa zebara ðe.-

Parata torro aduada

⁸ Wẽrãba parata torro die eroðadebemada aña aduaibara, ¿ĩbĩrã coapeda idji dera bio imaẽca aña dji parata unubaraãda? ⁹ Unusira idji dji biarãra, idji caita panabadarã sida trãcuapeda jaraya: “Zedada, m̃ ume ðasridadua. M̃ parata aduadara unusia.” ¹⁰ M̃ã jaraya ara mañ quĩrãca cadjirua obarida aña ãcõrẽmaa zebara ðe ãcõrẽra bajãnebema nezocarã ume bio ðasridabadaa.

Warra cadjiruade nĩbaãdebebema ne jara ða

¹¹ Mañ awara Jesuba jarasia:

-Ëberãda ðasia. Mañ ãberãba warrada umẽ eroðasia. ¹² Ewari aña dji tããbemaba dji zezaa jarasia: “Zeza, ða eroðadebema m̃ã edaida ðara m̃ã diadua.” Mañ carea dji zezaba eroðara ãdjiza diasia. ¹³ Dãrãẽne dji tããbemaba edadara jũma nẽdobuepeda tamã dewara druadaa wãsia. Mama ne jũma cadjiruada o ðesia aña dji parata jõbaraãda.

† 14:27 M̃ carea bia mĩga ðai carea ðaẽbara. Griego bedeade nãwã ðã ða: “Aðaba idji crura atau edeẽbara.”

¹⁴ Ni cārē sida neē bedacarea mañ druade jarraba waibada zesia. Mañ bērā warrara bio jarra babadjia. ¹⁵ Mañ carea idjira mañ druadebema ne bara bā ēberāmaa traju jarade wāsia. Mañgaba chinada idjia wagabisia. ¹⁶ Bio jarra bađa bērā chinaba co pannebemada idjia biđa co quĩrā babadjia. Māwāmīna ni ababa idjia diadaca basía ne comārēā.

¹⁷ Mañbe cawasia biē oda bērā māwā bāda. Mañne ara idjiduba jarasia: “Mā zeza itea trajabadarāra bio ne cobadaa mañne māra nama jarrababa beubodoa. ¹⁸ Biara bāa ara nawena idjimaā wāida. Jūēnacarea māa idjia jaraya: Zeza, wārāda māa Ācōrē quĩrāpita, bā quĩrāpita biđa cadjiruada osia. ¹⁹ Mañ bērā biara bāa māra waa bā warraada aēda. Ātebāra māra bā nezocada bādua.” ²⁰ Ara mañda dji zezamaā wāsia.

Dji zezaba idjira tamā zebāda unusia. Mīā djuburi unupeđa idjimaā pira wāsia. Idjira bārapēda uridarrađe isōsia. ²¹ Mañne dji warraba jarasia: “Zeza, wārāda māa Ācōrē quĩrāpita, bā quĩrāpita biđa cadjiruada osia. Mañ bērā biara bāa māra waa bā warraada aēda.” ²² Baribāra dji zezaba idji nezocarāa jarasia:

“Djio biyaara quiruda edadapeđa idjia jābidadua. Idji jawade sortijada jābidadua. Mañ awara jĩrūne jābada sida jābidadua. ²³⁻²⁴ Mañbe paca zaque boreguea bāda beadadua ne codi carea. jāsridada odia! Mā warrara beu badada ārēbasia; adua badada dadjirāba waya unusidaa.” Mañbe bio bāsrida duanesidaa.

²⁵ Mañne dji djaba nabemara traja badada diguidaa zebāra basía. De caita jūēbārađe ūrīsia chiru zá panāda idjaba cari duanāda. ²⁶ Mañ carea nezoca aba trāpeda iwidisia cārē cārēā māwā o panā cawaya. ²⁷ Dji nezocaba jarasia: “Bā zezaba paca zaque boreguea bāda beabisia bā djabada jēda bia zēda bērā.”

²⁸ Mañ ūrīside quĩrūpeda dji dede eđa wā quĩrīāē basía. Māwā bāde dji zezara idjimaā wāpeda beđe djuburiasia eđa wāmārēā. ²⁹ Mañne dji warra nabemaba dji zezaa jarasia: “Ewari ze nūmāza māra bā itea bio trajabaria. Bāa jarabāra jūma o babaria. Māwāmīna wađibida bāa chiwatu zaqueda aba biđa māa diacaa mā dji biarā ume ābaa bāsrida ne codi carea. ³⁰ Baribāra bādji warraba bā paratara wērārā audua bea ume jūma cosia. Mañbe bāmaa zebārađe bāa idji itea paca zaque boreguea bāda beabisia ābaa bāsrida ne codi carea.”

³¹ Mañne dji zezaba jarasia: “Warra, bāra ewariza mā ume babaria. Jūma māa erobāra bārea. ³² Baribāra bia bāa bā djaba waya dadjimaā zebāra carea bāsridada odida. Idjira beu badada ārēbasia; adua badada dadjirāba waya unusidaa.”-

16

Parata cawa obaridebema ne jara bā

¹ Jesuba idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

-Ēberā bio bara bāba nezoca dji dromada erobasia. Mañne ācāra bā dji boroa jarasidaa mañ nezocaba idji paratara āi o bāda. ² Mañ carea dji boroba idjira trāpeda nāwā quēāsia: “Bāa mā parata āi o bāra māa ūrīsia. Bāa sāwā ođara cartade acābidua. Māa bāra batabueya.”

³ Mañ ūrīside nezocaba ara idjiduba jarasia: “Mā boroba māra batabuebāra. jāñbe māa sāwā oi? Māra traju zarea oi carea ābāāē bāa; mañ awara bio pera baya djārāa ne iwidī carea. ⁴ Māa cawa bāa sāwā oida mā wāi naēna. Māwāra dewararāba māra ādji dede bia edadia.”

⁵ Ara mañda idji boroa diadi bara beada aba aba tr̄cuasia. Dji naãrãbema iwidiisia: “¿B̄la jũmasãwã m̄ boroa diaida b̄la?” ⁶ Mañba panusia: “M̄la olivo dragada mil galoñ diaida b̄la.”* Mañne nezocaba jarasia: “Mãẽteara isabe chũmepeda b̄la cartade b̄la b̄lara quĩrã awara odua. B̄ldua b̄la quinientobe diaida b̄lada.”

⁷ Mañbe dewaraa iwidiisia: “¿B̄la jũmasãwã diaida b̄la?” Mañba panusia: “M̄la trigoda cien ã diaida b̄la.”† Nezocaba jarasia: “B̄la cartade b̄la b̄lara quĩrã awara odua. B̄ldua b̄la ochentabe diaida b̄lada.”

⁸ Nezoca cadjiruaba mãwã oda carea dji boroba jarasia idjira cr̄icha cawa b̄lada. Wãrãda Æcõrẽ eberãrã cãyãbara nañ eñũãnebemarãba ne edadi carea ãdji abaricarã ume biara cr̄icha cawaadeba obadaa.‡ ⁹ Ara mañ quĩrãca m̄la bãrãa jaraya: nañ eñũãnebema parataba zocãrã eberãrãda carebadadua. Mãwã bãrã dji biarãda zocãrã eropanania. Mañbe bãrã beub̄lidade bajãne bia edadia.§

¹⁰ Abaaba maãrĩ erob̄lada bia o cawa b̄lab̄l̄l̄, waib̄la erob̄l sida bia o cawa baya. Idjaba maãrĩ erob̄lada bia ocab̄l̄l̄, waib̄la erob̄l sida bia oca baya.

¹¹ Ara mañ quĩrãca bãrãba nañ eñũãnebema nebiada jipa odaeb̄l̄l̄ ¿Æcõrẽba bajãnebema nebiada bãrãa diaica? ¹² Idjaba Æcõrẽba nañ eñũãne diadada bãrãba jipa odaeb̄l̄l̄ ¿idjia bãrã itea bajãne erob̄lara diaica?*

¹³ Ni aba nezocaba poya idji boroda umé erobaẽa. Umé erob̄lab̄l̄l̄ aba biara quĩrãya. Aba epẽya mañne dewarabemara igaraya. Ara mañ quĩrãca ne bara bai awua b̄ba poya Æcõrẽda epẽẽa.–

¹⁴ Jesuba jara b̄lara pariseorãba jũma ùrĩ duanasidaa. Ædjirãra parata awua bea bẽrã isudapeda ipidasidaa. ¹⁵ Mañne Jesuba ãdjirãa jarasia:

–Bãrãra dewararã quĩrãpita eberã bia quĩrãca panabadaa. Barib̄l̄l̄ Æcõrẽba cawa b̄la bãrãra wãrãda sãwã beada. Eberãrãba bia unubadara Æcõrẽba bia unucaa.

Æcõrẽ purudebema

¹⁶ Juañ zeĩ naẽna Æcõrẽba Moisea diada leyda, Æcõrẽneba bedeabadarãba b̄lpedada sida dadjirãba eropanasidaa. Mamaaba ãtaa daiba bedeã bia Æcõrẽ purudebemada jaradia pan̄la. Wãrãda eberãrãba ne jũmada o pan̄la Æcõrẽ purudebemarãda beadi carea. ¹⁷ Barib̄l̄l̄ Æcõrẽba diada leyra ni maãrĩ biã jõẽa. Bajãda idjaba nañ eñũã sida jõichaara b̄la.

Jesuba mã amaira biẽ b̄lada ada

Mateo 19:1-12; Marco 10:1-12

¹⁸ Eberãba idji quimada amapeda dewara wẽrãda edaib̄l̄l̄l̄ daunema b̄la. Idjia amana wẽrãda dewara umaquĩrãba edaib̄l̄l̄l̄ mañ umaquĩrã sida daunema b̄la.

Lazaro idjaba eberã bio bara bada

¹⁹ Eberãda basia bio bara b̄lada. Idjira ewariza wua pursupursuaba idjaba dji biara b̄l lino cadaba djiobadjia. Mañ awara ne cobada dromada ewariza obadjia. Mañ eberãra nañ eñũãne bio bia basia. ²⁰ Mañne eberã ne neẽ quiru Lazaro abadada basia. Lazarora ne bara b̄l dede eda wãbadama egode babadjia. Idjira bio chãdaida basia. ²¹ Idjia ne bara b̄l ne cobadaadeba jurrudada co quĩrã babadjia. Mañne usaba zedapeda idji chãdara senebadjidaa.

* **16:6** Mil galoñ. Griego bedeade b̄l b̄la “cien barril.” Mañ jẽda diai carea mil ewari trajaida basia.

† **16:7** Cien ã. Mañ jẽda diai carea 2500 ewari trajaida basia. ‡ **16:8** Æcõrẽ eberãrã. Griego bedeade b̄l b̄la “ãnaanebema warrarã.” § **16:9** Bãrã beub̄lidade. Griego bedeade b̄l b̄la: “Bãrã parata jõb̄l̄l̄de.”

Bajãne bia edadia. Mañba ãibẽrã jara b̄la: “Æcõrẽba bãrãra bajãne bia edaya.” * **16:12** Griego bedeade nãwã b̄l b̄la: “Bãrãba djãrãnedã aride odaeb̄l̄l̄, ¿caiba bãrãa ne diai?”

22 Māwā panane dji ne neē queradara jaidasia. Ara mañda bajānebema nezocarāba idjira Abrahañ bamaa edesidaa. Māwānacarea dji ne bara bala sida jaidasia. Mañbe idjira tlabarisidaa.

23 Taba uruade bia mīga bade ne bara badaba Abrahañda, Lazaro ume ābaa panada tamba unusia.† 24 Mañ carea jigua jarasia: “Zeza Abrahañ, mñ quĩrā djuburia Lazarora diabuedua. Idji jawa jiwĩnĩra baidoba begueapeđa mñ quĩrāme begueade zebidua. Nañ taba uruade mñra bio bia mīga bala.” 25 Baribara Abrahañba panusia: “Poya diabueña. Warra, quĩrānebadua bala zocai baside ne jūmane bia basida, baribara Lazarora biē basia. Idira Lazarora necai bala, mañne bala bio bia mīga bala. 26 Mañ awara uria dau care bada dadjirā ēsi bala. Mañ bērā bamaa wā quĩrāñ bea sida poya wānaña. Idjaba jamba ni abada poya daimaa zedaña.”

27-28 Mañne ne bara badaba jarasia: “Zeza Abrahañ, mñēteara mñ quĩrā djuburia Lazarora mñ zeza diguidaa diabuedua mñ djabarā juesuma panala jaramārēñ nama sāvā bada. Mñ quĩrāñēñ bala ādjirā sida nama bia mīgade zedida.” 29 Baribara Abrahañba idjia jarasia: “Ācōrēba Moisea diada leyda, Ācōrēneba bedeabadarāba bapedada sida ādjirāba eropanala. Mañdra ĩjānida panala.” 30 Mañne dji ēberāba panusia: “Zeza Abrahañ, mañgala carea ĩjānaña. Baribara abala beudada ĩrēbapeda ādjimaa jarade wāibara, ādjia cadjiruara igaradapeda ĩjānia.” 31 Baribara Abrahañba jarasia: “Ācōrēba Moisea diada leyra, Ācōrēneba bedeabadarāba bapedada sida ĩjānaēbara, beuda ĩrēbadaba jarabara sida ĩjānaña.”-

17

Ācōrēba cadjirua obadarā cawa oya
Mateo 18:6-7, 21-22; Marco 9:42

1 Jesuba idji ume nĩbabadarā jarasia:

-Ēberā cadjiruade baebibadara baraa. Mañra ewariza māwā baya baribara ne cadjirua obibari ēberāda mñ djuburi bala. 2 Bariduaba dji dromaē quedeada cadjiruade baebibara, Ācōrēba mañ ēberāra bio cawa oya. Mañ cawa oira bio zarea bai bērā biara bala mañ ēberā ochirude yuda jnapeđa pusade batabuedida.

3 Mañ bērā quĩrācuita beadua. Bala djababa bada biē oibara, idjira quēñdua. Idjia biē odada igaraibara mañ odara quĩrādoadua. 4 Abari ewaride idjia bala barima siete biē oibara, mañbe barima siete bamaa wāpeda mñ biē odara quĩrādoadua aibara, idjia odara quĩrādoadua.-

Daia biara ĩjābidua

5 Mañne Jesuba edadarāba idjia jarasidaa:

-Daira carebadua biara ĩjāni carea.-

6 Jesuba jarasia:

-Mostaza ta djuburi quiru quĩrāca bārāba mañrĩ bida ĩjā panabara, za bala bacurua bala carrara ēūtapeda pusade bade wāduada abada ara mañda bacuruba bārā bedeara ĩjācasia.

Nezocaba oida bala

7 Bala nezocada ējūñe traja bapeda wa oveja waga bapeda zedacarea bala idjia jaraica “chūmedua ne comārēñ”? 8 Māwā jaraña. Ātebara jaraya: “Ara nawena ne djudua. Mañbe djiopedu mñmaa enedua coi carea. Mañbebara bala ne coida bala.” 9 Bala jaradara bala nezocaba oda bērā bala idjia bia bala

† 16:23 Taba urua. Griego bedeadu bala bala “Hades.”

aica? Māwā oēa idjia oida ɸadr ɸa bēra. ¹⁰ Ara maļ quīrāca bārāba odida panra jūma osidara nāwā jaradida panra: “Daira dji nezoca edaara quedeaa; ababe daiba odida panadr ɸa osidaa.”-

Die ēberārā aida bara beada

¹¹ Māwānacarea Jesura Galileadeba Jerusaleānaa wāsia. Wābrade Samaria druade jūēne wāsia. ¹² Puru zaquede jūēbrade die ēberā aida bara beada idjima zesidaa. Baribr ɸa caita jūēnaē basia. ¹³ Jesua nāwā jīgua biasidaa:

-jJaradiabari, Jesu, dairāra quīrā djuburiadua!-

¹⁴ Jesuba ādji unuside nāwā jarasia:

-Sacerdoterāmaa wānadua bārā biapedadara acdamārēā.-*

Ara maāda ādjira wābrāsidaa. Wābdade abeda biacuāsidaa. ¹⁵ Maļ unuside aba Ācōrēa jīgua bia bedea ɸada Jesumaa jēda zesia. ¹⁶ Egode barru cobepeda Jesua bio bia ɸada asia idji biabida carea. Maļ ēberāra Samariadebema basia. ¹⁷ Jesuba idjia iwidisidaa:

-jDji biapedadara die panlēca? Waabema nuevera ĳsāma panra? ¹⁸ Naļ judioē awara ĳni abaada Ācōrēa bia bedede jēda zeē basica?-

¹⁹ Maļne Jesuba dji ēberāra jarasia:

-Pirabaripeda necai wādua. Ba wārāda iĳāna bēra biasia.-†

Ācōrē jūmarā Boro baidebema

Mateo 24:23-28, 36-41

²⁰ Pariseorāba Jesua iwidisidaa:

-jĀcōrē jūmarā Boro ɸebrada sālbe ununi?-

Maļne Jesuba panusia:

-Ācōrē jūmarā boro ɸebrade ni cārē sida ununaēa. ²¹ Maļ bēra poya jaradaēa: “Dadjirā Borora nama ɸa” wa “awuā ɸa.” Ātebr Ācōrēa ēberārā sodebr dji boroda bebaria.-‡

²² Maļbe Jesuba idji ume nībabadarā nāwā jarasia:

-Ewari zareada zeya. Maļ ewaride bārāba mļ, Naļ Djara Edadara maārī bida unu quīrānia, baribr ununaēa. ²³ Maļne ācāba jaradia idjira nama ɸada wa awuā ɸada. Baribr acde wārānadua. Ādjira ēpērānadua. ²⁴ Baa purewa edabrade jūma naļ ējūāra ānabaria. Ara maļ quīrāca mļ, Naļ Djara Edada zembrade jūmarāba ununia. ²⁵ Baribr maļ ewari jūēi naēna mļra bio bia mīgaida ɸa. Idjaba idibema ēberārāba mļra igaradida panra.

²⁶ Naļ Djara Edada zei ewarira Noé ewaride bada quīrāca baya. ²⁷ Maļ ewaride ēberārāra ne co duanabadjia, mīā cāi duanabadjia, idjaba dji caurāra quima diacua duanabadjia. Māwā duanabadjia aba Noé jāba dromane badobrāda. Māwānacarea dopapada zepeda ēberārāra jūma nābr quinisidaa.*

²⁸ Lo ewaride bida ara maļ quīrāca basia. Ēberārāra ne co duanabadjia, ne nēdo duanabadjia, ne nēdobue duanabadjia, de o duanabadjia idjaba ne u duanabadjia. ²⁹ Baribr Lo Sodomaneba ēdrādacarea bajāneba tɸa uruada cue quīrāca zesia.† Maļgāba dji ēberārāra jūma bá quenasia.‡

³⁰ Mļ, Naļ Djara Edada zembr ewaride ara maļ quīrāca māwāya. ³¹ Maļ ewaride dji de ārā ɸara idji dede eda wāiē ɸa ne edai carea. Dji peade

* **17:14** Levitico 14:1-32. † **17:19** Biasia. Griego bedede maļ bedeba idjaba jara ɸa “ēdrasia.”

‡ **17:21** Ēberārā sodebr. Griego bedede maļba idjaba jara ɸa “bārā tāēnabr.” § **17:24** Naļ Djara Edadara zembrade. Griego bedede ācāba cartade ababe ɸā ɸa “Naļ Djara Edadara.” * **17:27** Genesis 6:5-17; 7:6-24. † **17:29** Tɸa urua. Griego bedede ɸā ɸa: “Tɸa urua, azupre bara.” ‡ **17:29** Genesis 18:20deba aba 19:25daa.

ɓara diguidaa ne jarɓe waiẽ ɓaa. ³² Lo quima sãwãnada quĩrãnebaɗadua. ³³ Bariduaba naĩ ẽjũãne bia bai carea jarɓ ɓabɓarɓ aduaya. Baribɓarɓ ne jũmada aduabɓarɓ, ãcõrẽ ume ewariza zocai baya.

³⁴ Mãa jaraya: maĩ ewaride abari cɗade umé panania.* Maĩne ãcõrẽba aba edeya baribɓarɓ dewarabemara beeya. ³⁵ Wẽrãrãda umé ne ba panania. Maĩne ãcõrẽba aba edeya baribɓarɓ dewarabemara beeya. ³⁶ Ẽberãda umé ãdji néude panania. Maĩne ãcõrẽba aba edeya baribɓarɓ dewarabemara beeya.–†

³⁷ ãdjirãba Jesua iwidisidaa:

–¿Maĩgarɓa sãma mãwã?–

Jesuba panusia:

–Jũmarãba cawa panɓa ãgoso powua nũmɓma ne beudara tabɗa. Ara mã quĩrãca jũmarãba cawaɗia.–

18

Pẽdra wẽrãba mã sãna

¹ Jesuba ne jara ɓaɗeba jaradisia ãcõrẽa sãnaẽ iwididida panɗa. ² Nãwã jarasia:

–Purude cawa obarida basia. Idjia ãcõrẽda, ẽberã sida wayaca basía. ³ Ara mã purude pẽdra wẽrãda basia. Maĩgarɓa dewara ume nẽɓara bara basia. Mã bẽrã ewariza wãbadjia cawa obariba carebamãrẽã. ⁴⁻⁵ Baribɓarɓ wãbɓarɓa cawa obariba idjia jara ɓara uĩrĩãca basía. Mãwãmĩna jũmawãya mã sã ɓa bẽrã ara idjiduba jarasia: “Mãa ãcõrẽda, ẽberã sida wayacaa. Baribɓarɓ naĩ wẽrãra baridua ze ɓa bẽrã mã sãbi naẽna idjia iwididida ɓara oya.”–

⁶ Mãbe Jesuba jarasia:

–Bãrãba dji cawa obari jipaẽ ɓaba jaradara uĩrsidaa. ⁷ ãcõrẽba edaɗarãba diamasi ãsa biɗa quĩrã djoburia iwididida panɗane ¿idjia jipa o ɓaɗeba carebaẽca? ¿Dãrãica panui carea? ⁸ Mãa jaraya: wãrãda dãrãẽne ãcõrẽba carebaya. Baribɓarɓ mã, Naĩ Djara Edada zebɓarɗe ¿naĩ ẽjũãne wadi mã beɗea ãjã panɗa unune zeica?–

Pariseo idjaba Romanebema boro itea parata jarɓ pebari

⁹ ɓarɓarɓa ara ãdjidrɓ jipaara beada crĩcha panasidaa. Mã carea dewararãda igarabadjidaa. Jesuba ãdjirãa ne jara ɓaɗeba nãwã jarasia:

¹⁰ –Ẽberãda umé ãcõrẽ de dromanaa ewari iwididida wãsidaa. Aɓa pariseo basía. Dewarabemara Romanebema boro itea parata jarɓ pebari basía. ¹¹ Pariseo ãta nũmɓa ara idjidibemada nãwã jarasia: “ãcõrẽ, mã ɓãa bia jaraya mãra dewararã quĩrãca ɓaca bẽrã. ãdjira ne drɓabadaa, cadjirua obadaa, daunemabadaa. Idjaba mãra jari ɓa Romanebema boro itea parata jarɓ pebari quĩrãca ɓaẽã. ¹² Domiaza ɓarima umé ne codaca ewarida obaria, idjaba die edabɓarɓa mã ɓãa aba diabaria.”

¹³ Mãne Romanebema boro itea parata jarɓ pebarira jĩga nũmasia. Baribɓarɓ bajãnaa acɗẽ basía. ãteɓarɓa sopuadeba idji so ãrã upeda jarasia: “ãcõrẽ, mãra quĩrã djoburiada. Mã jũmawãya cadjiruada obaria.”

¹⁴ Mã bãrãa jaraya: pariseo cãyãbara mã ẽberãra diguidaa wãside ãcõrẽ quĩrãpita jipa basia. Bariduada dji dromaara ba quĩrã ɓabɓarɓ ãcõrẽba edaara ɓaya. Aɓaɓa ara idjida edaara ɓabɓarɓ ãcõrẽba dji dromaara ɓaya.–

§ 17:32 Genesi 19:26. * 17:34 Mã ewaride. Griego beɗeade “diamasi” ɓã ɓaa. † 17:36 Griego beɗeade ɓarɓa cartade versículo 36 neã.

Jesuba warra zaquerã bia jara bΛda
Mateo 19:13-15; Marco 10:13-16

¹⁵ Mañne λCΛΓΛba ädji warra zaquerãda Jesuma enesidaa idji jΛwada ãrã bΛpeda bia jara bΛmãrẽã. Jesu ume nĩbabadarãba mañ unusidade djibarirãda quẽãsidea. ¹⁶ BaribΛΓΛ Jesuba warrarãra trãcuapeda idji ume nĩbabadarãa jarasia:

-Idu warra zaquerãra mãmaa zebidadua, Æcõrẽba pe erobΛdebemara ädjirã quĩrãca panΛ bẽrã. ¹⁷ Mãa wãrãda jaraya: warra zaqueba idji zeza ëpẽbari quĩrãca abΛΛba Æcõrẽda ëpẽbΛΓΛ, mañ ëberãra Æcõrẽba pe erobaëa.-

Parata bara bΛ Jesu ume bedeada
Mateo 19:16-30; Marco 10:17-31

¹⁸ Æberã dji droma bΛba Jesua iwidisia:

-Jaradiabari bia, Æcõrẽ ume ewariza zocai bai carea ¿mãa cãrẽda oida bΛ?-

¹⁹ Jesuba idjía jarasia:

-¿Cãrẽ cãrẽã mãra dji biaada a bΛ? Ni abΛΛda dji biaëa, ababe ÆcõrẽdrΛ dji biao. ²⁰ BΛa cawa bΛa Æcõrẽba obi bΛ bedeara. Nãwã jara bΛa: daunemarãdua, mĩã bearãdua, ne drΛarãdua, sewadeba djãrãra bië jararãdua, bΛ zezara bΛ papa sida wayadua.-*

²¹ Dji ëberãba panusia:

-Cũdra edaΛba mãa jũma maλΓΛra o bΛa.-

²² Mañ ùrĩpeda Jesuba idjía jarasia:

-Wadi bΛa ne aba oida bΛa: bΛa ne erobΛra jũma nẽdobuepeda dji paratara ne neë quedeaa diadua. Mãwã nebiada bajãne erobaya. Mañbe mã ume nĩbade zedua.-

²³ Mañ ùrĩside dji ëberãra bio sopuasia bio bara bΛ bẽrã. ²⁴ Jesuba idjira mãwã bΛda unuside nãwã jarasia:†

-Wãrãda bio zarea bΛa ëberã ne bara bΛba Æcõrẽra idji Boroda bΛi carea.

²⁵ Ne bara bΛba Æcõrẽra idji Boroda bΛi cãyãbara cameyoda ãguja uriaëe eda wãichaara bΛa.-

²⁶ Mañ ùrĩpedadaba iwidisidaa:

-Mãwãra Æcõrẽba ¿caidrΛ ëdrΛ edai?-

²⁷ Jesuba panusia:

-Ëberãba poya ocara Æcõrẽmaarã oicha bΛa.-

²⁸ Mañne Pedroba jarasia:

-BΛ ëpẽni carea daiba ne jũmada amesidaa.-

²⁹⁻³⁰ Jesuba ädjía jarasia:

-Mãa wãrãda jaraya: abΛΛba Æcõrẽda idji Boro bΛi carea idji deda, djibarirãda, djabarãda, quimada, warrarã sida ameibΛΓΛ, idjia amena cãyãbara nañ ewaride bio auðuara edaya. Idjaba jĩrũarebema ewaride Æcõrẽ ume ewariza zocai baya.-

Jesuba idji beadidebema waya jaraäa
Mateo 20:17-19; Marco 10:32-34

³¹ Jesuba doce edadarãra awara edepeda jarasia:

-Æcõrẽneba bedebadarãba mã, Nañ Djara Edadadebemada cartade bΛsidea. Dadjirã Jerusaleñne jũëbΛdade ädjia bΛpedadara jũma mãwãya.

³² ΛCΛΓΛba mãra judiorãëa jida diadia. Mãra ipida bië jaraëia idjaba mã

* **18:20** Exodo 20:12-16. † **18:24** Idjira mãwã bΛda. Griego bedeade λCΛΓΛ cartade mãra neëa. Idjaba λCΛΓΛ cartade bΛ bΛa: "Idjira sopua bΛa."

quĩrãdarrara idodia.‡ 33 Maĩbe mĩra udapeda beadia. Baribara ewari ũbeade mĩra lrẽbaya.–

34 Maĩgãdebemada ãdjirãba ni maĩrĩ bida cawadaẽ basía. ãdjia cawa crĩchadaẽ bẽrã adua panasidaa idjia cãrẽda jara b̃ada.

Jesuba dauberrea b̃a biabida

Mateo 20:29-34; Marco 10:46-52

35 Jesu Jerico puru caita jũeb̃arãde eberã dauberrea b̃ada o icawa parata iwidĩ b̃ada chũmasia. 36 Idjia eberãrã b̃aga zeb̃adada ũrĩside iwidĩsia cãrẽ cãrẽã mãwã duañda. 37 Maĩne ãcãrãba jarasidaa:

–Jesu Nazaredebemada zeb̃arã bẽrã b̃aga duaña.–

38 Maĩ carea dauberrea b̃ara jĩgua biasia:

–jJesu, Davideba zeda, mĩra quĩrã djuburiadua!–

39 Idjira Jesu nocoare wãb̃adarãba queẽsidaa chupeamãrẽã. Baribara jĩguara biasia:

–jDavideba zeda, mãda quĩrã djuburiadua!–

40 Maĩ ũrĩside Jesura nũmesia. Maĩbe dauberrea b̃ara caita enebipeđa iwidĩsia:

41 –jCãrẽda quĩrã b̃a mã oida?–

Dauberrea b̃aba panusia:

–Mã Boro, mã dauba unuida quĩrã b̃a.–

42 Jesuba jarasia:

–Unu bedua. B̃a ãjãna bẽrã biasia.–

43 Ara mãda unu bẽpeda Jesu caĩdu nĩbađe wãsia. Idjia ãcõrẽra bio bia jara nĩbasia. Maĩ unupedaarã bida ãcõrẽra bia jara panesidaa.

19

Zaqueoba Jesu ununa

1 Jesura Jerico purude jũẽpeda wãyã wãb̃arã basía. 2 Mama eberã Zaqueo abadada basia. Maĩ Zaqueora Romanebema boro itea parata j̃arã pebadarã boro basía. Bio ne bara basia. 3 Idjia Jesura unu quĩrã basia. Baribara eberã maĩrĩ quiru bẽrã eberãrã powua nũm̃aba poya unue basia. 4 Maĩ bẽrã Jesu wãb̃arã na pira wãpeda sicomoro bacurude ãta wãsia. 5 Mãwã b̃ade Jesura arima jũesia. Maĩbe ãtaa acãpeda jarasia:

–Zaqueo, isabe edaa zedua. Idi mĩra b̃a dede cãĩne wãya.–

6 Ara mãda Zaqueora b̃asrida edaa zepeda Jesura idji dedaa edesia. 7 Maĩ ununapeda jũmarãba Jesudebemada nãwã biẽ bedea duanesidaa:

–Jãã Jesura eberã cãdjirua obari dede cãĩne wãsia.–

8 Idji dede Zaqueora Jesu quĩrãpita nũmepeda jarasia:

–Mã Boro, ne neẽ quedearã mã ero b̃adebemada eẽsãra diaya. Maĩ awara sewadeba djãrãnedã auđu edãdãbari mã b̃arima quĩmãrẽ jẽda diaya.–

9 Jesuba idjia jarasia:

–Idi ãcõrẽba b̃ara, b̃a eberãrã sida eãra edasia, Abrahãba ãjãna quĩrãca b̃a ãjã b̃a bẽrã.* 10 Wãrãda mã, Naã Djara Edãdãba dji adua bẽada eãra edai carea j̃arãde zesia.–

Paratadeba ne jara b̃a

Mateo 25:14-30

‡ 18:32 Isaía 50:6; 53:5. * 19:9 Abrahãba ãjãna quĩrãca b̃a ãjã b̃a bẽrã. Griego bedeadẽ b̃a b̃a: “B̃ara Abrahã warra bẽrã.”

¹¹ Jesura Jerusaleã caita b̄a b̄erã dji arima duan̄ba cr̄icha panasidaa ara mañ ewaride Æcõrẽra ãdjirã Boro bai carea zeida. Jesuba jara b̄ara ùrĩ pan̄a b̄erã ne jara b̄adeba nãwã jarasia:

¹² –Èberã dji dromada t̄m̄a dewara druadaa wãsia jũmarã boroba idjira ara idji druadebema boroda b̄amãrẽã. Idjia cr̄ichasia mãwãnacarea jẽda zeida. ¹³ Wãi naẽna idji nezocarãda die tr̄xpeda paratada waīb̄aa ãdjiza diasia.† Mañne jarasia: “M̄a neẽmisa nañ paratara waribidada.” ¹⁴ Barib̄ara idji druadebemarãba idjira bio quĩrãma pan̄a b̄erã, èberãrãda diabuesidaa jũmarã boroa nãwã jaradamãrẽã: “Daiba quĩrãẽ pan̄a idjira dai boro baida.”

¹⁵ Mãwãmĩna dji boroda b̄esia. Jẽda zedacarea idji nezocarãra tr̄xcuasida idjia parata diađara waribisida cawaya. ¹⁶ Mañne aba na zepeda jarasia: “M̄a boro, b̄aa parata diađara mãa b̄arima die auđu waribisia.” ¹⁷ Mañ carea dji boroba jarasia: “Bia b̄aa, nezoca bia. Mãa mãrĩ diađara b̄aa aride ođa b̄erã mãa b̄a j̄awaeda die puruda b̄aya.” ¹⁸ Dewara nezocada zepeda jarasia: “M̄a boro, b̄aa parata diađara mãa b̄arima juesuma auđu waribisia.” ¹⁹ Mañ carea dji boroba jarasia: “Mãa puruda juesuma b̄a j̄awaeda b̄aya.”

²⁰ Mañbe dewara nezocada zepeda jarasia: “M̄a boro, b̄aa parata diađara nama b̄aa. Mãa wuade b̄arã waga erobasia. ²¹ Mãwã osia b̄ara waya b̄a b̄erã. Mãa cawa b̄aa b̄aa quĩrã djuburiacada djãrãneda edai carea. Mañ awara djãrãba upedađara ewabaria.”

²²⁻²³ Mañ carea dji boroba jarasia: “Nezoca cadjirua, ara b̄adjia jara b̄adeba ebuda b̄aa mãa jaradara oẽ basida. B̄aa mãra mãwã b̄ada bio cawa b̄asib̄ara çcãrẽ cãrẽã parata wagabada dede mã paratara b̄ade wãẽ basi? Mãwã ođabara mã paratara dji eabada sida edacasia.”

²⁴ Mañbe dji boroba dji arima duan̄a jarasia: “Idjia erob̄ara jãrĩnapeda dji die erob̄aa diađada.” ²⁵ Ædjirãba jarasidaa: “Barib̄ara, dai boro, idjia die erob̄aa.” ²⁶ Dji boroba jarasia: “Mãa jaraya: dji aride obarĩa mã auđuara diaya, barib̄ara dji aride ocaa mã mãrĩ diađa sida jãrĩya.

²⁷ Mañ awara mã ãdji boro baida quĩrãẽ pananara enenapeda mã quĩrãpita quenanaada.”–

Jesu Jerusaleãne jũẽna

Mateo 21:1-11; Marco 11:1-11; Juañ 12:12-19

²⁸ Mãwã jaradacarea Jesura nocodaa Jerusaleãnaa wãsia. ²⁹ Wãb̄arađe Betpague puru idjaba Betania puru caita Olivo eyade jũesia. Mañbe idji ume nĩbabadarãda umẽ puruđaa diabuesia. ³⁰ Ædjĩa nãwã jarasia:

–Puru quĩrãpe b̄adaa wãnada. Jũeb̄adađe b̄arãba burro zaqueda ununia. Mañ burro zaque ãrã wadi ni ab̄ada wãnacaa. Ærã edadapeda enenada. ³¹ Mañne ab̄aba b̄arãa cãrẽ cãrẽã jãwã ãrã pan̄a iwidib̄ara jaradada: “Dadji Boroba quĩrã b̄aa.”–

³² Ara mãda wãnapeda Jesuba ãdjĩa jarada quĩrãca unusidaa. ³³ Burro ãrã pan̄ane djibariba ãdjĩa iwidisia:

–çCãrẽ cãrẽã mã burrorã jãwã ãrã pan̄a?–

³⁴ Ædjirãba panusidaa:

–Dadjirã Boroba idjima edebisia.–

³⁵ Ara mãda burrorã Jesumaa ededapeda ãdjia cacuade j̄ã pan̄ara burro ãrã b̄asidaa. Mañbe Jesura ãrã chũmanapeda edesidaa. ³⁶ Jesu wãb̄ara nocoare èberãrãba cacuade j̄ã pan̄ara t̄ocua wãsidaa idji bia edadi carea. ³⁷ Jesu Olivo eyadeba edaa wãi carea b̄ade jũma idji ume nĩnaba Æcõrẽa jĩgua

† **19:13** Paratada waīb̄aa. Griego bedede b̄ã b̄aa “diez minas.” Mina aba edai carea cien ewari trajaida basia.

bia bedeā duanesidaa. Bio b̄asrida panasidaa Jesuba ne ununacada ādji quĩrāpita o b̄ada b̄ērā. ³⁸ Ādjirāba jara duanasidaa:

¡Bio bia b̄aa jūmarā Boro Ācōrē tr̄l̄neba zeb̄arara!‡

¡Jā̄l̄bebarā dadjirāra Ācōrē ume necai duania! ¡Bajāne B̄ara dji Dromaara b̄aa!

³⁹ Mañ carea ĩcarā pariseorā arima duanaba Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, ¡b̄a ume n̄ibabadarāra chupeabidua!–

⁴⁰ Baribarā Jesuba ādjía jarasia:

–M̄la wārāda b̄ārāa jaraya ādjirāda chupeadibarā mōgarada b̄agađia.–

⁴¹ Jesu nocođaa wābarāde Jerusaleñ puruda unusia. Mañ puru carea jĩasia.

⁴² Mañne jarasia:

–¡B̄aa cawabarābara naġ̄a ewaride caideba b̄ara necai b̄aida! Baribarā dau b̄arā b̄a quĩrāca b̄a b̄ērā b̄aa maġ̄ara poya cawaēa. ⁴³ Mañ b̄ērā ewari aba b̄a dji quĩrāra b̄a ume djōne zed̄ia. B̄ara jūrā edadapeđa b̄a icawa mōgarara egoro sida boromea bued̄ia ni ab̄aada ēdr̄āñamārēā. ⁴⁴ B̄a egode baebib̄adade jūma b̄a ēberārāra quenania. § Ādjirāba ni ab̄a mōgarara dewara mōgara ĩr̄l̄ bedaēa. Māwā odia Ācōrēba ēdr̄a edamārēā diabued̄ara b̄aa cawadaē b̄ērā.–

Jesuba ne nēdobuebadarā āyā j̄arecuada

Mateo 21:12-17; Marco 11:15-19; Juañ 2:13-22

⁴⁵ Jesu Ācōrē de droma dajadaare jūēbarāde Ācōrēa diadi careabema nēdobuebadarāda unusia. Ne nēdo bea sida zocārā duanasidaa. Jesuba jūma ādjirāra āyā j̄aretacuas̄ia. Nāwā jarasia:

⁴⁶ –Ācōrē Bedeade nāwā b̄a b̄aa: “M̄l̄ dera dji iwidibada dea.” Baribarā b̄ārāba “ne dr̄abadarā m̄r̄ubada uria” quĩrāca eropan̄a.–*

⁴⁷ Jesuba ewariza Ācōrē de droma dajada jaradia b̄abadjia. Mañne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarāba, ēberārā dji droma bea bida idjira bea quĩrā panasidaa. ⁴⁸ Baribarā poya beadaē basía jūmarāba idji bedeara ewariza ūr̄i pan̄a b̄ērā.

20

¿Cai tr̄l̄neba Jesuba jaradia b̄a?

Mateo 21:23-27; Marco 11:27-33

¹ Ewari aba Jesuba Ācōrē de droma dajada ēberārāa bedeā bia Ācōrē ādjirā Boro baidebemada jaradia basia. Mañne sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarāda, judiorā dji dromarā sida zesidaa. ² Ādjirāba Jesua nāwā iwidisidaa:

–Daia jaradua, b̄aa nama o b̄ara ¿caiba obi b̄a?–*

³ Jesuba ādjía jarasia:

–M̄la bida b̄ārāa iwidiya. Panunadua. ⁴ ¿Caiba Juañra diabuesi borocuemārēā? ¿Ēberāba wa Bajāne B̄aba?–

⁵ Mañne ara ādjiduba jara duanesidaa:

–Bajāne B̄aba diabuesiada adibarā idjia jaraya: “Mañda ¿cārē cārēā ĩjānaē basi?” ⁶ Baribarā ēberāba diabuesiada adibarā, puruba dadjirāra mōgaraba tabari beadia. Purumaarā Juañra Ācōrēneba bedeabari basía.–

⁷ Mañ b̄ērā ādjirāba nāwā panusidaa:

–Daiba adua pan̄a caiba diabuesida.–

‡ 19:38 Salmo 118:26. § 19:44 Jeremia 29:3-4. * 19:46 M̄l̄ dera dji iwidibada dea. Isaía 56:7. Ne dr̄abadarā m̄r̄ubada uria. Jeremia 7:11. * 20:2 B̄aa o b̄ara. Mañba jara b̄aa Jesuba ne nēdobuebadarā āyā j̄arecuada, cacua biē bea biabidada, idjaba purua jaradia b̄ada.

⁸ Mañ carea Jesuba jarasia:

–Măēteara mña bida bārāa jaraēa caiba mña jāwā obi bāda.–

Djārā néu acabadadebema ne jara bā

Mateo 21:33-44; Marco 12:1-11

⁹ Māwānacarea Jesuba ēberārāa ne jara bādeba nāwā jarasia:

–Ēberāda bāsia. Mañ ēberāba uvada idji ējūāne úsia. Mañbe idji néura āCARA ēberārā jAWAEDA bASIA. Ādjirā ume bedea bASIA néu zaubarade jūmasāwā idjía diadida panāda. Mañbe TAMMA wāpeda mama dārāsia. ¹⁰ Uva jara idji nezocada aba diabuesia néudebema idjía diadida panARA edade wāmārēā. BaribARA néu acA panABA dji nezocara puodapeda jēda jAREtabuesidaa ni cārē sida diadaē. ¹¹ Mañ carea dewara nezocada diabuesia. BaribARA maġGA sida puodapeda biē jaradapeda jēda jAREtabuesidaa ni cārē sida diadaē. ¹² Mañ carea dewarada diabuesia, baribARA maġGA sida bio puodapeda āyā jAREtabuesidaa.

¹³ Mañ carea néu djibariba ara idjiduba jarasia: “Ĵāñbe mña sāwā oi? Mñ warra bio quĩrñ bāda ādjimaa diabueya; āībērā idjidra wayadisicada.”

¹⁴ Māwāmīna idji néu acA panABA dji warra unubadade jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba erobARA jūma edaya. Ĵdjira beatadia! MāwāBARA dji ējūāra dadjirā itea beya.” ¹⁵ Ara mañda dji warrara néu āi ededapeda beasidaa.

Bārāmaarā néu djibariba ĵsāwā obā? ¹⁶ Araa wāpeda ādjirā jūma quenapeda idji néura dewararāa acabiya.–

Dji arima beaba mañ ūrīsidade jarasidaa:

–Biara bAA Ācōrēba maġARA idu māwābiēda.–

¹⁷ BaribARA Jesuba ādjimaa acapeda jarasia:

–Măēteara ĵcārē cārēā Ācōrē Bedeade nāwā bA bA?

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara bāda besia.†

¹⁸ Bariduada mañ mōgara ĀRĀ baeibARA abeda jūma bAġAZOaya, idjaba mañ mōgarada abAA ĀRĀ baeibARA dji ēberāra pepedea tabeya.–‡

¹⁹ Sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida cawasidaa Jesuba mañ jara bādeba ādjirāda biē jarasida. Jesura jida quĩrñ panasidaa baribARA puruda waya panasidaa.

ĴRomanebema boro itea parata jARA pebadae diadida panACA?

Mateo 22:15-22; Marco 12:13-17

²⁰⁻²¹ Mañbe judiorā dji dromarāba āCARA diabuesidaa Jesuda quĩrñcuita acādamārēā. MaġARāba Jesu biē bedeabarada ūrīsidaa ara mañda jidapeda ādji druadebema boro jAWADE diadida crīcha panasidaa. Ēberā biarā quĩrñca wānapeda Jesua nāwā iwīdisidaa:

–Jaradiabari, daiba cawa panAA bAA jipa jaradiabarida. BARA ni abalare bacada, āteBARA wārā bedea Ācōrē odebemada jūmarāa jaradiabarida.

²² Măēteara daia jaradua, Romanebema boro itea parata jARA pebadaza ĵdadji judiorāba diadida bia bACA wa biē bA?–

²³ BaribARA Jesuba cawa bāsia idjira nēBARADE bADI carea māwā panāda. Mañ bērā jarasia:

–[ĴBārāba cārē cārēā mñra biē bedeabi quĩrñ panA?][§] ²⁴ Mña parata pichida aba acabiēdua. ĴCai quĩrñdarrada nañ parataē bA? ĴCai trāda bA?–

Ādjirāba panusidaa:

–Romanebema boroēda.–

²⁵ Mañ carea Jesuba ādjía jarasia:

† **20:17** Salmo 118:22. ‡ **20:18** Isaía 8:13-15. § **20:23** Griego bedeade āCARA cartade bedea corcheteē bARA neēa.

-Māwā baibΛΓΛ Romanebema boroðera Romanebema boroa diaðadua, idjaba Ācōrēnera Ācōrēa diaðadua.-

²⁶ Ādjirāba Jesura jūmarā quīrāpita poya biē bedeabidaē basía. ĀtebΛΓΛ idjia jarada carea bio cawa crīchadaē bērā abeda chupea duanesidaa.

Beudarā ĩrēbaðidebema Jesuba jarada

Mateo 22:23-33; Marco 12:18-27

²⁷ Māwā panΛne ĩcΛΓΛ saduceorāda idjima zesiðaa. Saduceorāba ĩjānaca beupedaðara ĩrēbaðida. Ma ĩ bērā Jesua nāwā iwidiðidaa:

²⁸ -Jaradiabari, Moiseba dadjirā itea bΛsia ēberāda warra neē bΛde jaiðabΛΓΛ, idji djababa dji pēdra wērāra edaida bΛda dji djaba jaiðada itea warra unui carea.* ²⁹ Ewari aba djabarāda siete panasidaa. Dji nabe-mada quima edasia, baribΛΓΛ warra neē jaiðasia. ³⁰ Ma ĩ carea dji djaba idjiarebemaba dji pēdra wērāra edasia baribΛΓΛ idji sida warra neē jaiðasia. ³¹ Ma ĩ carea dji ũbeabemaba edasia baribΛΓΛ idji sida warra neē jaiðasia. Jūma dji djabarāba ma ĩ wērāra edasiðaa baribΛΓΛ warra neē jaiðasiðaa. ³² Māwānacarea dji wērā sida jaiðasia. ³³ Ma ĩ siete djabarāba abari wērāda edasiðaa. Māwāra ĩrēbaði ewaride ¿sāwΛba idjira erobei?-

³⁴ Ma ĩ carea Jesuba panusia:

-Na ĩ ējūāne ēberāra quima edabadaa idjaba quima diacuabadaa. ³⁵⁻³⁶ BaribΛΓΛ ēberārā Ācōrēba bia unu bΛda ĩrēbaðia. Ma ĩne ādjirāra quima edadaēa ni quima diadaēa. Waa beudaēa. Ādjirāra Ācōrē bajānebema nezocarā quīrāca beaðia. ĩrēbapeðada bērā Ācōrē warrarāa. ³⁷ Ma ĩ awara Moiseba bacuru zaque uruga nūmΛnebemada cartade bΛside cawabisia beudarāra ĩrēbaðida. Idjia Ācōrēra nāwā trĩ jarasia: Abraha ĩ Ācōrē, Isa Ācōrē, idjaba Jacobo Ācōrē.† ³⁸ Idjira beu bea Ācōrēēa ātebΛΓΛ zocai bea Ācōrēa. Ācōrēmaarā jūmarāda zocai beaa.-

³⁹ Ma ĩ carea ĩcΛΓΛ judiorā ley jaradiabadaba Jesua jarasiðaa:

-BΛa aride panusia, Jaradiabari.-

⁴⁰ Jesuba jūma bia panuna bērā dewararāba iwidiðida wayasiðaa.

Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradara ¿cai warra?

Mateo 22:41-46; Marco 12:35-37

⁴¹ Ma ĩbe Jesuba ādjia iwidiðia:

-¿Sāwāērā ēberārāba jara panΛ Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradara Davi warrada? ⁴²⁻⁴³ Daviba Salmo cartade nāwā jarasia:

Dadjirā Boroa mĩ boroa jarasia: mĩ jΛwa araare chūmedua aba bΛ ume dji quīrūrā mĩa bΛ jΛwaeda bΛbΛrΛðaa.‡

⁴⁴ Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada Daviba mĩ Boroada asibΛrΛ, ¿sāwā Davi warra bai?-

Jesuba judiorā ley jaradiabadarā biē jarada

Mateo 23:1-36; Marco 12:38-40; Luca 11:37-54

⁴⁵ Jūmarāba ũrĩ duanΛne Jesuba idji ume nĩbabadarāa jarasia:

⁴⁶ -Judiorā ley jaradiabadadebemada quīrācuiteda beaðadua. Ādjirāba djio nēbΛa beada jĩ awua beaa. Ma ĩ awara purude nĩnane quīrĩābadaa ēberārāba wayaadeba “mērā” aðida. Judiorā dji jΛrebada dede ādjira dji dromarā chūmebadae chūme quīrĩābadaa; ābaa ne cobΛdade biða ara ma ĩ quīrāca obadaa. ⁴⁷ Pēdra wērārāba erobeara jūma jārĩbadamĩna dji biarāda crīchabidi

* 20:28 Deuteronomio 25:5-10. † 20:37 Exodo 3:2-6. ‡ 20:42-43 Salmo 110:1.

carea jūmarā quīrāpita dārā Ācōrēa iwidibadaa. Mañ carea Ācōrēba ādjirāra biara cawa oya.–

21

Pēdra wērāba Ācōrēa ne diada

Marco 12:41-44

¹ Māwā b̄ade Jesuba unusia ne bara beaba Ācōrē de dromane ne dia pan̄ada.

² Mañne unusia pēdra wērā ne neē quiruba parata edaara quiruda umé diab̄ada.* ³ Mañ carea Jesuba jarasia:

–M̄la wārāda bārāa jaraya: jāñ pēdra wērā ne neē quiruba auduara diasia jūmarāba diapēda cāyābara. ⁴ Ādjirāba dji adubadadr̄ diasidaa, barib̄ada wērā ne neē quiruba ne coi carea erobada jūma diasia.–

Ācōrē de droma jūma ārīni Jesuba jarada

Mateo 24:1-28; Marco 13:1-23

⁵ Ac̄ada jara duanasidaa Ācōrē de dromara mōgara biya quedeaba o cob̄adada idjaba ēberārāba Ācōrē itea nebia edepedada biya cob̄adada. Māwā pan̄ne Jesuba ādjia jarasia:

⁶ –Bārāba nama unu pan̄ara ewari aba jūma ārīnia. Nañ mōgara capedada jūma todogozoaya.–

⁷ Mañ bēra ādjia Jesua nāwā iwidisidaa:

–Jaradiabari, Ācōrē de dromara ¿sā̄be todogozoi? ¿Cārēneba cawaēi mañ ewarira caita b̄ada?–

⁸ Jesuba panusia:

–Quīrācuīta beadaua ni ab̄aba cūrūgarānamārēā. Zocārāba jaradia ādjidra Ācōrēba ēdra edabari diai jarada. Mañ awara dji ewarira bio caita b̄ada adia. Māwāmīna ādjirāra ēpērānada. ⁹ Bārāba ūrīnia puruda dewara puru ume djō duanda idjaba ara ādjiduba djō duanda, barib̄ada dauperarānada. Mañḡara jūma māwāida b̄aa. Barib̄ada jīrūrebema ewarira ara mañda jūēēa.–

¹⁰ Mañ awara Jesuba jarasia:

–Ab̄a puruda dewara puru ume djōnia; ab̄a druadebema borora dewara druadebema boro ume djōnia. ¹¹ De uremia minijichiada baraya, puru zocārāne jarrabada zeya, idjaba cacua biē b̄aida quīrātanoa odjacuadia. Mañ awara bajāne ununaca bada ununia. Mañba ēberārāra bio ne wayadia.

¹² Barib̄ada mañ naēna bārāra biē odi carea ēpēnia. Ac̄ada jidadepeda judiorā dji j̄rebada dede ededia. Mañbe cawa odapeda preso b̄abid̄ia. Idjaba m̄l̄ ijā pan̄ carea bārāra dji dromarā quīrāpita, dji bororā quīrāpita biē ededia. ¹³ Mañne bārāba m̄nebemada ādjirā quīrāpita jaradia. ¹⁴ Barib̄ada crīcharānada mañ ewaride dji bororā cārēda jaradida bārā bedede pan̄ēda cawabid̄i carea. ¹⁵ M̄lab̄ada bārāra crīcha cawaada diaya bedea cawadamārēā. Mañ bēra bārāba jarabada bārā quīrāma pan̄ba ni cārē sida poya biē jaradaēa.

¹⁶ Ara bārā zezaba, bārā djabarāba, bārā ēberārāba, bārā ume dji biarā biē bārāra jida diadia. Māwā bārāra ac̄ada quenabid̄ia. ¹⁷ M̄l̄ ijā pan̄ carea jūmarāba bārāra quīrāmania. ¹⁸ Barib̄ada bārā jaurera m̄la ewariza bio waga erobaya.† ¹⁹ Mañ ewari zareade bārāba m̄l̄ ijā pan̄ada igaradaēb̄ada, ewariza Ācōrē ume zocai panania.

²⁰ Bārāba ununia sordaorāba Jerusaleñ purura jūrābdada. Mañ unubada cawaēia dji puru jūma ārīni ewarira jūēsida. ²¹ Mañne Judea druade beara

* **21:2** Parata edaara quiruda umé. Griego bedede b̄a b̄aa “lepta umé.” † **21:18** M̄la bārā jaurera ewariza bio waga erobaya. Griego bedede b̄a b̄aa: “Bārā budara ni ab̄ada aduaēa.”

eyadaa isabe wānadua, Jerusaleāne beara ēdradadua, dji puru caita beara purudaa wārānadua. ²² Mañ ewaride Ācōrēba idji purura cawa oya.‡ Idji cartade bapedadara jūma māwāya. ²³ Mañ ewaride wērārā biogoa beara, warra ju dawa erobeā sīda bio mīā djuburi beadia. Jūmarāda bia mīgadīa Ācōrēba nañ purura cawa obara bēra. ²⁴ Λcara necoba quenania, λcara drua beaza jīda edecuada. Mañne judiorāēba Jerusaleāra ādji jawaedā eropanania aba Ācōrēba bāda ewarīdaa.§

Nañ Djara Edada zeidebema

Mateo 24:29-35, 42-44; Marco 13:24-37

²⁵ Bārāba λmādaura, jedecora, chīdau sīda quīrā awara ununia. Mañgaba unubiya ewari minijīchiada zebara.* Mañ carea nañ ējūāne ēberārāra bio dauperadia. Ādjirāba cawa crīchadaēa pusa quīrū bāba dji cābāyā jīgua nūma bēra. ²⁶ Bajāne bea quīrā awara bebaredē ēberārāra bio dauperadia. Nañ ējūāra minijīchia nūmada unu panā bēra abeda λyāba neē baecuada. ²⁷ Mañnebara mñ, Nañ Djara Edada jārārāne abā bara zebara idjaba quīrāwārēā dorrodorrea bāda ununia.† ²⁸ Mañ unubadade bāsrīdadadua, bārā ēdradi ewarira λrā bā bēra.–

²⁹ Mañbe Jesuba ne jara bādeba nāwā jarasia:

–Higojōda wa barīdua bacuruda bio quīrācuīta acdadua. ³⁰ Bacuru itucu nūmebaredē bārāba cawabadaa dārāēne poara zeida. ³¹ Ara mañ quīrāca bārāba jūma mañ unubadade cawadia Ācōrē jūmarā Boro bai ewarira caita bāda.

³² Mñā bārāa wārāda jaraya: nañ ewarīdebema ēberārā beudi naēna mañra jūma māwāya. ³³ Bajāra jōya, nañ ējūā sīda jōya baribara mñā jaradara wārāda māwāya.

³⁴⁻³⁵ Quīrācuīta beadedua Ācōrēra quīrādoada amaaba. Beu nībarānadua idjaba nañ djaraba o quīrā bāra orānadua. Nañ ējūānebemada jūmawāyā crīcharānadua. Quīrācuīta beadaēbāra, mañ ewariba bārāra jīdaya animarā jīdabada dji animarā λrā cawaēne baebāri quīrāca. Mañ ewarira jūmarā λrā cawaēne zeya. ³⁶ Mañ carea bio quīrācuīta beadedua. Ācōrēa ewariza iwidī pananadua mañ ewari minijīchiadebemada ēdradi carea idjaba mñ, Nañ Djara Edada quīrāpita peradi neē panani carea.–

³⁷ Jesuba Ācōrē de droma dajada āsa jaradia bapeda diamasi Olivo eyadaa wābadjia. ³⁸ Mañ bēra diapēda ēberārāra Ācōrē de dromanaa wābadjīdaa Jesuba jaradia bā ūrīni carea.

22

Jesu beadi carea crīcha jara panana

Mateo 26:1-5, 14-16; Marco 14:1-2, 10-11; Juañ 11:45-53

¹ Pañ ēsābari neē cobada ewarira caita basia. Mañ ewarira judiorā Egip-toēba ēdrapedada quīrānebabada ewari abadaa. ² Mañne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bīda Jesu beadi carea crīcha jara panasīdaa. Baribara puruda waya panā bēra ebuā o quīrāē panasīdaa.

³ Māwā bāde diauruba Juda Iscariote crīchara poyasia. Mañ Judara Jesuba doce edadebema basia. ⁴ Judara sacerdote bororāmaa, Ācōrē de droma zarrarā dji bororāmaa bīda wāsia. Ādjirāa jarasia sāwābāra Jesura jīdabida. ⁵ Mañ ūrīside adjirāra bio bāsrīdadapeda idjīa paratada diadiada asīdaa.

‡ 21:22 Daniel 9:25-27; Osea 9:7. § 21:24 Isaía 63:18. * 21:25 Isaía 13:9-10. † 21:27 Daniel 7:13-14.

⁶ Bia ɓaada apeɗa Judara wāsia. Maɓbe idjia jɗɗaɗɗa eberārā neene Jesura jidabi carea.

Jesuba doce edadarā ume ne coda

Mateo 26:17-29; Marco 14:12-25; Juañ 13:21-30; 1 Corinto 11:23-26

⁷ Paɓ ɛsābari neɛ ɓa cobada ewarira jūɛsia. Maɓ ewaride judiorā Egiptodeba ɛdrɗapeɗada quĩrānebaɗi carea oveja zaqueda beaɗapeɗa cobadaa.*

⁸ Maɓ carea Jesuba Pedroda, Juañ sida diabuesia maɓ cobadara ādji itea ode wānamārēa. Nāwā jarasia:

-Dadji judiorā Egiptodeba ɛdrɗapeɗada quĩrānebaɗi carea cobadara jūma ode wānadaa.-

⁹ Maɓne ādjia iwidisiɗaa:

-¿ɓa sāma quĩrā ɓa daiba maɗgɗa ode wānida?-

¹⁰ Jesuba panusia:

-Purude eda wāɓɗade bārāba ununia umaquĩrāba zocoda eronīda. Idji caidū wānada idji wāɓɗa dedaa. ¹¹ Maɓ de djibaría nāwā jaradada: "Dadjirā Jaradiabariba naɗda iwidibisia: mɗa, mɗ ume nĩbabadarā biɗa Egiptodeba ɛdrɗapeɗada quĩrānebaɗi carea cobadara ¿sāma codi?" ¹² Maɓne idjia ātaarebema dejā waɓɗada jūma biya o nūmɗa acɓbiya. Mama oɗadaa.-

¹³ Wāɓɗade Jesuba ādjia jarada quĩrāca unusiɗaa. Ara maɗda Egiptodeba ɛdrɗapeɗada quĩrānebaɗi carea cobadara osiɗaa. ¹⁴ Ne codi bēra Jesura, idjia diabuedarā sida mesa icawa chūpanesiɗaa. ¹⁵ Maɓne ādjia jarasia:

-Mɗ bio bia mĩgai naēna mɗa wārāda naɗ cobadara bārā ume ābaa co quĩrā basia. ¹⁶ Mɗa bārā wārāda jaraya: naɗ codaba waa coɗa aba Ācōrēba jūma idji eberārā pe eroɓɓɗaɗa. Naɗ cobadaba jara ɓa jūma māwānacarea wayacusa coya.-

¹⁷ Maɓbe tazada idji jɗwade edapeɗa Ācōrēba bia jarapeɗa nāwā jarasia:

-Naɗra doɗadaa. ¹⁸ Mɗa jaraya: uva ɓara waa doɗa aba Ācōrēba jūma idji eberārā pe eroɓɓɗaɗa.-

¹⁹ Maɓbe paɗda idji jɗwade edapeɗa Ācōrēba bia ɓaada asia. Cōrācuapeɗa ādjia diabɗaɗe nāwā jarasia:

-Naɗra mɗ cacuaa, bārā carea diabɗaɗa. Codadaa. Mɗ quĩrānebaɗi carea ara naɗ quĩrāca o pananadaa.-

²⁰ Ara maɗ quĩrāca ne copeɗadacarea tazara idji jɗwade edapeɗa jarasia:

-Naɗ tazeɗ ɓara mɗ oa bārā carea erozoabɗaɗa. Mɗ oadeba Ācōrēba bārā ume beɗe djiwidida ɓaɓɗaɗa.† ²¹ Baribɗa mɗ jidabira nama mɗ ume ne co ɓa.‡ ²² Wārāda mɗ, Naɗ Djara Edaɗara bia mĩgaida ɓa Ācōrēba jarada quĩrāca, jbaribɗa mɗ jidabi eberāra bio mĩā djuburi ɓa!-

²³ Maɓ carea idji ume nĩbabadarāba ara ādjiduba iwididuanesiɗaa caibɗa Jesura māwā oida.

¿Caida dji dromaara ɓa?

Mateo 20:25-28; Marco 10:42-45

²⁴ Māwā panane ara ādjiduba iwididuanesia caida dji dromaara ɓa cawaya.

²⁵⁻²⁶ Maɓ carea Jesuba ādjia jarasia:

-Ni abaɓa idjira dji dromaara ɓaɗa crĩchaiɛ ɓa. Naɗ ɛjūānebema bororāba ādji eberārāra jūmawāyā zocabadaa idjaba ādji purura carebabariada abadaa. Baribɗa bārāra māwā beadiɛ panaa. Dji drōāra ɓara dji cūdraara ɓa quĩrāca baida ɓa. Dji borora nezoca quĩrāca baida ɓa. ²⁷ Eberāmarā ¿caida dji dromaara ɓa: dji mesade ne coi carea chūmebarida wa dji ne cobibarida? ¿Dji

* **22:7** Exodo 12:1-28. † **22:20** Exodo 24:5-8; Jeremia 31:31-34. ‡ **22:21** Salmo 41:9.

mesade chũmebarida dji dromaara b̄ãca? Barib̄ã m̄ra dji dromada b̄ãm̄ina nama b̄ãrã tãena nezoca quĩrãca b̄ãa.

²⁸ M̄ã bia m̄iga baside b̄ãrãba m̄ã ume jũma droasidaa. ²⁹ Maã b̄ẽrã m̄ã Zezaba m̄ã b̄ãda quĩrãca m̄ã b̄ãrãra dji bororãda b̄ãcuaya. ³⁰ M̄ã purude b̄ãrãra m̄ã ume ne coãia. B̄ãrãra Israeldeba yõpedada doce purudebema bororãda beadi b̄ẽrã bugue biya queeade chũpanania.-

Pedroba Jesu igaraẽana ada

Mateo 26:31-35; Marco 14:27-31; Juaã 13:36-38

³¹ Maã awara Jesuba jarasia:

-Simoã, Simoã, diauruba ãcõrẽa iwidisia b̄ãrã m̄ã s̄ẽ b̄ãdeba m̄ã ãjã panãra igarabi carea. ³² Barib̄ã m̄ã ãcõrẽa iwidisia b̄ã ãjã b̄ãra igararãmãrẽã. M̄ãwãm̄ina igaraya. Barib̄ã b̄ã j̄eda crĩchapeã b̄ã djabarãra carebadua biara ãjãnamãrẽã.-

³³ Maã carea Pedroba Jesua nãwã panusia:

-M̄ã Boro, m̄ãra b̄ã ume ababe preso wãida crĩcha b̄ãẽa; ãteb̄ã b̄ã ume beuida crĩcha b̄ãa.-

³⁴ Jesuba idjia jarasia:

-M̄ã jaraya, Pedro, ara naã diamasi eterre berui naẽna b̄ã b̄arima ãbea m̄ãra unucaãda aya.-

Ewari zarea jũeb̄ãra

³⁵ Maãbe Jesuba ãdjia jarasia:

-M̄ã b̄ãrã parata neẽ, buchaca neẽ idjaba jĩrũne jãbada neẽ diabueside ¿ne care b̄aesidaca?-§

ãdjirãba panusidaa:

-Ni cãrẽ sida care b̄aeẽ basia.-

³⁶ Maã carea idjia jarasia:

-Barib̄ã m̄ã jaraya: idira parata erob̄ãb̄ãra ededua. Buchaca bara b̄ãb̄ãra maã sida ededua. Djõbada neco neẽ b̄ãba idjia cacuade jãbarira n̄dobuepeda abã n̄dodua. ³⁷ M̄ã jaraya: ãcõrẽneba bedeabariba m̄ãnebema b̄ãdara wãrãda m̄ãwãida b̄ãa. Nãwã b̄ãsia: ara idjida ãberã cadjirua quĩrãca idu beabisia.* M̄ãnebema b̄ãpedadara wãrãda jũma m̄ãwãya.-

³⁸ Maã carea ãdjirãba jarasidaa:

-Dai Boro, nama djõbada necoda umé eropanãa.-

Jesuba jarasia:

-B̄esia. Waa bedearãnada.-

Jesuba Olivo eyade ãcõrẽa iwidida

Mateo 26:36-46; Marco 14:32-42

³⁹ Maãbe Jesura wayacusa Olivo eyadaa wãsia idjia obari quĩrãca. Idji ume n̄babadarã sida wãsidea. ⁴⁰ Araa jũesidade Jesuba ãdjia jarasia:

-ãcõrẽa iwididada m̄ã igaraã amaaba.-

⁴¹ Maãbe Jesura mõgara tabarida b̄ã tãmãane wãsia. Chĩrãborode cobepeda ãcõrẽa nãwã iwidisia:

⁴² -Zeza, b̄ãmaa bia b̄ãb̄ãra, m̄ãra idu bia m̄igabirãdua. Barib̄ã m̄ã quĩrãca b̄ã quĩrãca orãdua, ãteb̄ã b̄ã quĩrãca b̄ã quĩrãca odua.-

[⁴³ M̄ãwã b̄ãde bajãnebema nezocaba b̄ãlada idjia diade zesia. ⁴⁴ Jesura bio sopua b̄ã b̄ẽrã ãcõrẽa wetara iwidi basia. Maãne idji jãlara oa quĩrãca egorodaa erozoasia.]†

§ 22:35 Luca 10:1-20. * 22:37 Isaia 53:12. † 22:44 Griego bedeade zocãrã cartade maã umẽbema versìculora neãa.

⁴⁵ Jesuba Ācōrēa iwidi bapēda jēda wāsia. Mañne idji ume nībabadarāra sopuaba cāi panΛda unusia. ⁴⁶ Mañ carea ādjía jarasia:

-¿Cārē cārēā bārāra cāi panΛ? Pirabaridapēda Ācōrēa iwidadua mā igarāda amaaba.-

Jesu jidapedada

Mateo 26:47-56; Marco 14:43-50; Juañ 18:2-11

⁴⁷ Wadi Jesu bedea bΛde ēberārāda zocārā jūēcuaśidaa. Judada ādji nocoare basia. Idjira Jesuba doce edadādebema basía. Jesu uridarrāde isōi carea caita wāsia. ⁴⁸ Mañne Jesuba idjía jarasia:

-Juda, isōbΛrΛdeba ¿mā, Nañ Djara Edadara bΛa jida diaica?-

⁴⁹ Jesu ume nīnaba cawasidaa idjira jidadida. Mañ carea nāwā iwidadida:

-Dai Boro, ¿necoba djōnica?-

⁵⁰ Ara māwābΛrΛde abΛba sacerdote dji droma nezoca cΛwΛrΛ jΛwa araarebemada tΛtasia. ⁵¹ Mañ carea Jesuba jarasia:

-¡Djōrānada! ¡idu bΛdadua!-

Ara mañda dji ēberā cΛwΛrΛra tāpēda anibisia. ⁵² Mañbe Jesuba sacerdote bororāa, Ācōrē de dromanebema zarrarāa, dji droma bea zepedadarāa bida nāwā jarasia:

-Bārāba ¿cārē cārēā neco bara, bacuru bara mΛra jāwā jidade ze panΛ? ¿Māwāra mΛra ēberā minijīchiaca? ⁵³ Ewariza mΛra Ācōrē de droma dajada bārā tāēna bādamīna jidadaca basía. BaribΛrΛ ara nawena Ācōrēba diaurua idu poyabi bΛa. Māwā bārāba o quīrīā panΛra o panΛa.-

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:57-58, 69-75; Marco 14:53-54, 66-72; Juañ 18:12-18, 25-27

⁵⁴ Jesura jidadapēda sacerdote dji droma dedaa edesidaa. Pedroba tΛmΛba ēpē nībasia. ⁵⁵ Mañne ācΛrΛba de dūda tΛbΛda coadapēda caita chūpanesidaa. Pedro sīda ādjirā tāēna chūmesia. ⁵⁶ Māwā bΛde nezocawērā abΛba Pedrora tΛbΛ cā chūmΛda unupeđa bio acΛ nūmesia. Mañne jarasia:

-Za bΛra Jesu ume nībabadjia.-

⁵⁷ BaribΛrΛ Pedroba nāwā mērāsia:

-BΛa jara bΛ ēberāra māa unuca.-

⁵⁸ Dārāēne dewaraba Pedrora unupeđa nāwā jarasia:

-BΛra ādjidebemada jāwā bΛa.-

Mañ carea Pedroba jarasia:

-Ache, māwāēa.-

⁵⁹ Māwānacarea dewaraba jarasia:

-Wārāda za bΛra Jesu ume nībabadjia. Idjira Galileadēbemada jāwā bΛa.-

⁶⁰ BaribΛrΛ Pedroba panusia:

-Ache, māa adua bΛa bΛa cārēda jara bΛda.-

Pedro wadibida bedea bΛde eterrera berusia. ⁶¹ Ara māwābΛrΛde Jesuba Pedrora jēdaa pΛrΛga acΛsia. Mañne Pedroba quīrānebasia Jesuba idjía jaradara: eterre berui naēna bΛa bΛarima ūbea mΛra unucaada aya.‡ ⁶² Ara mañda Pedrora āyā wāpēda bio sopuaba jīāsia.

Jesu biē opedada

Mateo 26:67-68; Marco 14:65

⁶³ Mañne Jesu jida eropanΛ ēberārāba idjira ipīda biē jarabadjidaa idjaba puobadjidaa. ⁶⁴ Jesura quīrā bΛradapēda ubadjidaa. Mañne nāwā jarabadjidaa:

‡ 22:61 Luca 22:34.

-;Ăcōrēneba bedeadua! ;Daia jaradua caibΛΓΛ bΛra usida!-

⁶⁵ Mañ awara ne quĩrātanoa jara panΛneba Jesura biē jarabadjidaa.

Jesu dji dromarã quĩrãpita bada

Mateo 26:59-66; Marco 14:55-64; Juañ 18:19-24

⁶⁶ Āsa badacarea purudebema dji dromarãda ābaa dji jΛresidaa. Sacerdote bororãda, judiorã ley jaradiabadarã sida duanasidaa. Mañbe Jesura ādjirã quĩrãpita enebisidaa. Idjia nãwã jarasidaa:

⁶⁷ -Dairãa jaradua: ;bΛra Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaca?-

Jesuba panusia:

-Mñã bārãa jarabΛΓΛ sida ĩjãnaēa. ⁶⁸ Mañ awara mñã bārãa cārē cārēã ĩjãnaē panΛda iwidibΛΓΛ panunaēa. Idjaba mñra ēdrΛ bΛdaēa. § ⁶⁹ BaribΛΓΛ idiba ātaa mñ, Nañ Djara Edadara Ācōrē ne jūma poya bΛ jΛwa araare chūmaya.-*

⁷⁰ Mañ carea jūmarãba iwidisidaa:

-Mãwã baibΛΓΛ ;bΛra Ācōrē Warraca?-†

Jesuba panusia:

-Mãē, bārãba mãwã jara panΛa.-

⁷¹ Mañne ādjirãba jarasidaa:

-;Dadjirãba waa cārēda jΛrΛdi? ;Ara idji iteba jara bΛēca idjira Ācōrē Warrada?-

23

Jesu Pilato quĩrãpita bada

Mateo 27:1-2, 11-14; Marco 15:1-5; Juañ 18:28-38

¹ Ara mañda jūma dji dromarã ābaa dji jΛre panΛra piradrΛdapeda Jesura Pilatoma edesidaa.* ² Mañbe Jesura Pilato quĩrãpita nãwã biē jara duanesidaa:

-Dairãba ũrĩside nañ ēberãba dai purura quĩrũbiga bΛda. Romanebema boro itea parata jΛrΛ pebΛdade idjia diabi ama bΛa. Mañ awara jara bΛa idjira Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada. Mañba idjira jūmarã boroada a bΛa.-

³ Mañ carea Pilatoba Jesua iwidisia:

-;BΛda wārãda judiorã boroca?-

Jesuba panusia:

-Mãē, bΛa mãwã jara bΛa.-

⁴ Mañbe Pilatoba sacerdote bororãa, ēberãrã arima duanãa biēda jarasia:

-Mñã unuē bΛa nañ ēberãra bedeadē bΛda.-

⁵ BaribΛΓΛ wetara jara duanesidaa:

-Idjia jaradia bΛdeba dai judiorãa quĩrũbiga bΛa. Nañã Galilea druade mãwã osia idjaba nañ purude biēda mãwã o bΛa.-

Jesu Herodema edepedada

⁶ Mañ ũrĩside Pilatoba ādjia iwidisia Jesura Galiledebema cawaya.

⁷ Mamabemada cawaside Jesura Herodema diabuesia cawa omãrēã.† Herodera Galileade dji boro basia baribΛΓΛ mañ ewariēde Jerusaleñ purude basia.

⁸ Jesura trã bΛga bΛ bērã dārãbΛrΛ basia Herodeba idjira unu quĩrã bΛda. Mañ bērã Jesu unuside bio bΛsridasia. Idjia unu quĩrã basia Jesuba ne ununacada obΛrΛda. ⁹ Herodeba Jesua quĩrātanoa iwidisia, baribΛΓΛ Jesuba

§ **22:68** Idjaba mñra ēdrΛ bΛdaēa. Griego bedeadē ΛCΛΓΛ cartade mañra neēa. * **22:69** Salmo

110:1; Daniel 7:13-14. † **22:70** Salmo 2:6-7. * **23:1** Romanorã boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druadebema boroda basia. Dji boroda basia poa 26deba aba 36 babΛrΛdaa. Judiorã bororãba Jesura Pilatoma edesidaa ādjia preso bearã beacara panΛ bērã. Aba romanorãba mãwã cawa odida panasidaa. † **23:7** Mañ Herodera Antipa trã jarabadjidaa.

ni cārē sida panuē basía. ¹⁰ Sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarā sida arima panasidaa. Ādjia Jesura bio biē jara panasidaa. ¹¹ Māwā panane Herodeba idji sordaorā bida Jesuda ipida biē jara duanasidaa. Djio biya quiruda Jesua j̄lbidapeda idji carea ipida duanasidaa. Māwānacarea Herodeba idjira Pilatoma jēda diabuesia. ¹² Mañ ewariēba ātaa Pilatora Herode ume dji quīrū badada dji biada panesidaa.

Jesu beadi carea jarapedada

Mateo 27:15-26; Marco 15:6-15; Juañ 18:39-19:16

¹³ Mañbe Pilatoba puru bororāda, sacerdote bororāda, puru sida ābaa tr̄cuasia. ¹⁴ Ādjirā nāwā jarasia:

–Bārāba m̄maa nañ ēberāra enesidaa jaradi carea idjia purura quīrūbiga b̄ada; barib̄ara bārā quīr̄pita bio iwidiđamīna bedede b̄ada unuēa. ¹⁵ Herode bida idjira bedede b̄āda ununa b̄erā m̄maa jēda diabuesia. Mañ b̄erā ebuda b̄a idjira beadiē panada. ¹⁶ Ababe soaba ubipeda ēdr̄a b̄aya.–

¹⁷ Poaza mañ ewariē Pilatoba preso beada aba ēdr̄a b̄abadjia. † ¹⁸ Barib̄ara jūma dji powua nūma ēberārāba nāwā bia jarasidaa:

–j̄ālḡara beabidua! ¡Barrabádr̄a ēdr̄a b̄adua!–

¹⁹ Mañ Barrabára preso basia puru quīrūbigada carea idjaba mīā beada carea. ²⁰ Pilatoba Jesuda ēdr̄a b̄a quīr̄ā b̄a b̄erā purua waya bedeasia.

²¹ Māwāmīna waya j̄gua bia jarasidaa:

–j̄Crude cachi beabidua, crude cachi beabidua!–

²² Mañne Pilatoba waya ādjia jarasia:

–j̄Barib̄ara nañ ēberāba cārē cadjiruada osi? Idjia cadjiruara oē b̄a beadi carea. Mañ b̄erā soaba ubipeda ēdr̄a b̄aya.–

²³ Barib̄ara ādjirā wadibida j̄gua bia duanasidaa Jesu crude cachi beabimārēā. Mañ awara sacerdote bororāba ara mañ quīr̄ca j̄gua jara duanasidaa aba Pilatoba j̄j̄ab̄ada. § ²⁴ Mañ b̄erā Pilatoba ādjirāba jara pan quīr̄ca osia. ²⁵ Barrabāba purura quīrūbigadamīna idjaba mīā beadamīna Pilatoba idjira ēdr̄a b̄asia ēberārāb̄ara iwidipedada b̄erā. Mañbe ādjia quīr̄ā pan quīr̄ca Jesura obisia.

Jesu crude cachi b̄apedada

Mateo 27:32-44; Marco 15:21-32; Juañ 19:17-27

²⁶ Jesu crude cachi carea edesidade Cirenenebema Simoñda puruđaa zeb̄ara basía. Jesuba cru eronibadara mañ Simoña ataubapeda idji caiđu edebisidaa.

²⁷ Ādji caiđu ēberārāda bio cābana wāb̄ada basía. Mañne āc̄ara wērārāda Jesu carea j̄ā panasidaa. ²⁸ Jesuba ādjimaa ac̄apeda jarasia:

–Jerusaleñnebema wērārā, m̄ carea j̄ārānada; āteb̄ara ara b̄adji carea, bārā warrarā carea bida j̄ānada. ²⁹ Ewari aba ēberārāba jaradia: “Bio bia beaa wērārā warra todacara idjaba ju dawadacara.” ³⁰ Mañne eyaa nāwā jaradia: “Dai ār̄ā baedua.” Dewara eyaa jaradia: “Daira ānā nūmadua.”*

³¹ Ēberārāba m̄, bacuru onoa quīr̄ca b̄ada beadib̄ara, † bacuru pō quīr̄ca beara j̄sāwāni?–‡

³² Jesu ume crude beadi carea ēberā cadjiruarāda umé edesidaa. ³³ Ējūā Boro b̄awara abadama jūesidade Jesura crude cachi jira b̄asidaa. Dji ēberā

‡ **23:17** Griego bedede zocārā cartade mañ versículora neēa. § **23:23** Sacerdote bororāba. Griego bedede āc̄ara cartade māra neēa. * **23:30** Osea 10:8. † **23:31** Ācōrēba ēdr̄a edabari diai jaradara eđaude “bacuru tucuda” abadjidaa. Isaía 4:2-6; 11:1-5; Jeremia 23:5-6; 33:14-18; Zacaria 3:8-10; 6:9-13. ‡ **23:31** Ezequiel 15:1-8.

cadjiruarã sída crude cachi jira b̄asídaa, āba Jesu j̄awa araare, āba idji j̄awa ac̄lare. ³⁴ [Mañne Jesuba jarasia:

-Zeza, ãdjia o pan̄ara quĩrãdoada. ãdjia adua pan̄a cãrẽda o pan̄ada.-]§

Mañ awara sordaorãra ne jemenesídaa Jesuba cacuada j̄ã b̄adara sãwã jedecadi cawaya.*

³⁵ Jũma mālḡara eberãrãba ac̄l duanasídaa. Mañne dji bororãba idjira ipída biẽ jara duanesídaa:

-Dewararãda carebasia.† ãcõrẽba idjida dadjirã êdr̄a edamãrẽã b̄asib̄ar̄a, ¿jara iduba poya êdr̄ãca?-

³⁶⁻³⁷ Mañ awara sordaorã arima duan̄ba Jesura ipída biẽ jarabadjídaa. ãdjia Jesua uva b̄a oregueada diade wãnapeda jarabadjídaa:

-B̄ada wãrãda judiorã borob̄ar̄a, ara b̄aduba êdr̄adua.-

³⁸ Jesu boro nocoare bedeada cachi jira b̄asídaa cawabidi carea idjira cãrẽ carea beab̄adada. [Griego bedeade, latiã bedeade, hebreode bida] nãwã b̄a basia: “Nālḡara judiorã boroa.”‡

³⁹ Mañne eberã āba cadjirua oda carea crude cachipedadaba Jesura nãwã biẽ jarabadjia:

-B̄ada wãrãda ãcõrẽba êdr̄a edabari diai jaraab̄ar̄a, b̄aduba êdr̄apeda dai sída êdr̄a b̄adua.-

⁴⁰ Barib̄ar̄a dewarabemaba idjira nãwã quẽãsia:

-¿B̄a sída cawa o pan̄am̄ina wadibida ãcõrẽra wayaẽca? ⁴¹ Wãrãda dadjira nama jira pananida pan̄a cadjiruada opeada b̄erã. Barib̄ar̄a za b̄ã eberãba ¿cãrẽ cadjiruada osi?-

⁴² Mañbe idjia Jesua nãwã jarasia:

-B̄a jũmarã boroda beb̄ar̄ade m̄ara quĩrãnebadua.-

⁴³ Mañ carea Jesuba idjia jarasia:

-M̄a wãrãda jaraya: b̄ara nane m̄a ume bajãne baya.-§

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Marco 15:33-41; Juañ 19:28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Umatipa ãmãdaura quisia. Mañba nañ ejuãra hora ãbea jũma pãima nũmasia. ãcõrẽ de dromane eada wua eat̄a jira b̄ara êsidra cõã dogosia.* ⁴⁶ Ara mañne Jesuba jĩgua jarasia:

-Zeza, m̄a jaurera b̄a j̄wade b̄ab̄ar̄a.-†

Mãwã jarapeda ãyãdr̄asia.

⁴⁷ Mañ unuside sordaorã boro arima b̄aba ãcõrẽra nãwã bia jarasia:

-Wãrãda nañ eberãra jipa basia.-

⁴⁸ Jesu crude beab̄ada ac̄lde wãpedadaba jũma mãwãnara ununapeda sopuadeba ãdji so ãr̄ã u duan̄ada jẽda wãsídaa. ⁴⁹ Mãwã duan̄ne jũma Jesu unubadarãba, wẽrãrã Galileadeba idji caidũ nĩbapedadarã bida t̄am̄ba ac̄l panasídaa.

Jesu t̄abaripedada

Mateo 27:57-61; Marco 15:42-47; Juañ 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Eberã Jose abadada basia. Idjira Arimatea puru Judea druadebema basia. Eberã bia basia idjaba jipa basia. ãcõrẽra jũmarã Boroda bemãrẽã jãã basia. Idjira judiorã dji bororãnebema basia barib̄ar̄a bedeada ausidade bia

§ **23:34** Griego bedeade ãc̄ar̄a cartade bedeada corchetede b̄ara neãa. * **23:34** Salmo 22:18.

† **23:35** Carebasia. Griego bedeade b̄ã b̄a: “Êdr̄a edasia.” ‡ **23:38** Griego bedeade ãc̄ar̄a cartade bedeada corchetede b̄ara neãa. § **23:43** Bajã. Griego bedeade b̄ã b̄a “paraíso.” Mama jipa b̄ea jaidapedadarãra bia duan̄a.

* **23:44-45** Exodo 26:31-33. † **23:46** Salmo 31:5.

h̄ada aē basía. Ādjia opedadara biē unusia. ⁵² Mañ Josera Pilatoma wāpeda Jesu cacuada iwidiisia t̄bari carea. ⁵³ Mañbe Jesura edaa edapeda borobaba b̄rapeda mōjē uria corodade eda h̄asia. Mañ uria corodade ni aba h̄ bēwārāda wadi h̄adaca basía.

⁵⁴ Anāubada ewarira ĩr̄ h̄ b̄ b̄rā judiorāba mañ ewari carea ne jūmada o eropananida panasidaa.

⁵⁵ Ac̄ra wērārā Jesu ume Galileadeba zepedadada Jose caiđu wāsidaa. Jūenapeda mōjē corodara unusidaa. Idjaba unusidaa Jesura eda h̄abdada.

⁵⁶ Mama h̄ba jēda wānapeda ādjirāba bēwārā p̄r̄bada querada osidaa. Nurēma anāūsidaa Ācōrē leyba jara h̄ quĩrāca.‡

24

Jesu ĩrēbada

Mateo 28:1-10; Marco 16:1-8; Juañ 20:1-10

¹ Nabema ewari domianebemane wērārāra diapedada Jesu t̄baripedadamaa wāsidaa. Ādjia bēwārā p̄r̄bada quera opedadara edesidaa. [Ādji ume dewara wērārā sida wāsidaa.]* ² Barib̄ra mōgara wai h̄a dji uria jūātr̄ hadara orrocawa cob̄ada unune wāsidaa. ³ Dji uriaēde eda wābdade dadjirā Boro Jesu beudara ununaē basía. ⁴ Mañ carea ādjia abeda cawa cr̄chaē basía. Cawaēne ādji caita ēberāda umé odjasidaa. Mañ ēberāba cacuade j̄ pan̄ra dorrodorrea basia. ⁵ Mañ carea wērārāra bio dauperabdaba edaa h̄arrusidaa. Mañne dji ēberārāba ādjia jarasidaa:

–¿Cārē cārēā bārāba zocai h̄ada beudarā tāēna j̄ra pan̄? ⁶ Idjira nama h̄ēa ĩrēbada b̄rā.† Wadi Galileade panasidade idjia bārā jarađara quĩrānebadua. ⁷ Idjia nāwā jarasia: “Ac̄ra h̄a m̄, Nañ Djara Edadara ēberā cadjiruarā jida diadida pan̄a. M̄ra crude beadia, barib̄ra ewari ūbeade ĩrēbaya.”–‡

⁸ Mañne h̄ra ādjirāba quĩrānebasidaa Jesuba māwā jaradada. ⁹ Ara mañda wērārā jēda wānapeda Jesuba edadarā once pan̄a, waabemarāa bida ādjia unupedadara nēbarasidaa. ¹⁰ Maria Magdalenaba, Juanaba, Santiago papa Mariaba, dewara wērārā ādji ume pan̄ bida Jesuba edadarā māwā nēbarasidaa. ¹¹ Barib̄ra wērārāba jara pan̄ra cr̄cha neē h̄ca hada b̄rā ādjirāba ĩjanaē basía. ¹² Māwām̄na Pedrorā ara mañda Jesu t̄baripedadamaa pira wāsia. Dji uriaēde eda ac̄side ababe dji bēwārā b̄rā hada wuada unusia. Mañ carea cawa cr̄chaē diguida wāsia.

Emaú purudaa wābada ode n̄bapedada

Marco 16:12-13

¹³ Ara mañ ewaride Jesu ĩjā beadada umé Emaú puru zaquedaa wābdada basía. Mañ purura Jerusaleñeba m̄gaē h̄a.§ ¹⁴ Ādjia jūma Jesu māwānebemada beđa n̄basidaa. ¹⁵ Māwā beđa n̄nane Jesura caita zepeda ādji ume n̄basia. ¹⁶ Barib̄ra Jesuda māwā h̄ada Ācōrēba ādjia idu cawabiē basía. ¹⁷ Mañne Jesuba ādjia iwidiisia:

–¿Bārāba cārēda jara n̄na?–

Mañ ūr̄sidade n̄panesidaa. Ebuđa basia bio sopua pan̄a.* ¹⁸ Aba Cleopa abadaba panusia:

‡ **23:56** Exodo 20:10. * **24:1** Griego beedeade ĩc̄ra cartade beđa corchetede h̄ra neēa. † **24:6** Idjira nama h̄ēa ĩrēbada b̄rā. Griego beedeade ĩc̄ra cartade mañra neēa. ‡ **24:7** Luca 9:22; 18:31-33.

§ **24:13** M̄gaē h̄a. Griego beedeade h̄ h̄a “sesenta estadia.” Mañ t̄m̄ra once kilómetro quĩrāca h̄a.

* **24:17** Mañ ūr̄sidade n̄panesidaa. Ebuđa basia bio sopua pan̄a. Griego beedeade ĩc̄ra cartade h̄ h̄a: “¿Cārē cārēā sopua pan̄?”

-Zocārã Jerusaleãne jũepedadebemaba ¿ababe b_Λab_Λr_Λ adua b_Λca naã ewaride sãwãnada?-

¹⁹ Jesuba ãdjía iwídisia:

-¿Cãrẽnebemada jara pan_Λ?-

Ãdjia panusídaa:

-Jesu Nazaredebemada jara pan_Λa. Idjia odadeba idjaba jaradadeba cawabisia idjira Ãcõrẽneba bedebarida. Ãcõrẽba, puru bida idjira bia unusídaa. ²⁰ Barib_Λr_Λ puru bororãba, sacerdote bororã bida idjira crude cachi beabisídaa. ²¹ Daiba crĩchasiáda idjiab_Λr_Λ dadji Israel purura biẽ b_Λdebemada êdr_Λ b_Λida. Mãwãmĩna idji beapedadara idiba ewari ùbea b_Λa.

²² Barib_Λr_Λ ãc_Λr_Λ wẽrãrã dai tãẽnabemaba jarapedada carea दौरa wẽtara cawa crĩchadaẽ panesídaa. Ãdjira idi diapededa idji t_Λbaripedadamaa wãsídaa. ²³ Dji bẽwãrãra ununaẽ bẽrã daimaa jarade zesídaa ãdjia bajãnebema nezocarãda unusídaa. Mãg_Λrãba ãdjía jarasídamanaa Jesura ãrẽbasida. ²⁴ Mã carea ãc_Λr_Λ dairãnebemaba ac_Λde wãsídaa. Idji t_Λbaripedadama ara wẽrãrãba jarapedada quĩrãca unusídaa. Barib_Λr_Λ idjida ununaẽ basía.-

²⁵ Mã carea Jesuba ãdjía jarasia:

-jũma Ãcõrẽneba bedebadarãba jarapedadara bãrãba ãjãna ama pan_Λa! jBãrãra crĩcha neẽ pan_Λa! ²⁶ ¿Ãcõrẽba êdr_Λ edabari diai jaradara dji Dromada bei naẽna bia mĩgaida básiẽca?-†

²⁷ Mãbe Ãcõrẽ cartade idjidebema b_Λpedadada jũma cawa jarasia. Moiseba b_Λedada, Ãcõrẽneba bedebadarãba b_Λpedada sída jũma cawa jarasia.

²⁸ Mãwã nĩnane ãdji wãb_Λda purude jũesídaa. Mãne Jesura nocódaa wãb_Λr_Λ basía. ²⁹ Barib_Λr_Λ ãdjirã ume bemãrẽã nãwã bio bedea djuburiasídaa:

-Ewarira queubodo bẽrã wãrãdua. Dai ume bedua.-

Mã bẽrã ãdji ume besia. ³⁰ Ne cob_Λdade Jesuba paãda edapeda Ãcõrẽba bia jarasia. Cõrãcuapeda ãdjía diasia. ³¹ Mãneb_Λr_Λ Ãcõrẽba ãdjía idu cawabisia Jesuda mãwã b_Λda. Barib_Λr_Λ Jesura ara mãda nẽbasia. ³² Mãne ãdjidubã nãwã jarasídaa:

-Idjia Ãcõrẽ bedea cawa jara nĩbaside ¿dadjira bio b_Λsriãda pananaẽ basica?-

³³ Ara mãda ãdjira jẽda Jerusaleãnaa wãsídaa. Mãne Jesuba edadarã once pan_Λra dewararã ume ãbaa dji j_Λre pan_Λda unune wãsídaa. ³⁴ Mãg_Λrãba nãwã jara panasídaa:

-jJesura wãrãda ãrẽbasia! Simoãa ara idjida unubisia.-

³⁵ Ara mãda ãdjia bida nẽb_Λr_Λsídaa ode sãwãpedadada. Ãdjia jarasídaa:

-Jesuba paã cõrãcuaside daiba cawasídaa idjida mãwã b_Λda.-

Jesuba edadarãa ara idjida unubida

Mateo 28:16-20; Marco 16:14-18; Juaã 20:19-23

³⁶ Waðibida mãg_Λdebema bedea duane Jesuda ãdji ãsi odjasia. [Mãbe ãdjirãa jarasia:

-jNecai pananadua!-]‡

³⁷ Mã unusídade ãdjirãra bio dauperasídaa, bẽwãrãda mãwã b_Λda crĩchasiãda bẽrã. ³⁸ Barib_Λr_Λ Jesuba ãdjía jarasia:

-¿Cãrẽ cãrẽã bãrãra daupera pan_Λ? ¿Cãrẽ cãrẽã ãjãnaẽ pan_Λ mãra ãrẽbasida?

³⁹ Mã j_Λwara, mã jĩrũ sída ac_Λdadua. Mãda jãwã b_Λa. Mãra tãnadua. Jaurera djara neẽ b_Λa, mãne ac_Λdadua: mãra djara bara b_Λa.-

† 24:26 Isaías 53:7-12. ‡ 24:36 Griego bedede ãc_Λr_Λ cartade bedea corchetede b_Λra neẽa.

⁴⁰ Māwā jarapeḁa idji jΛwara, jīrū sida acΛbisia. § ⁴¹ Māwāmīna ḁsridaba ādjia wadi poya ijānaē basía. Ādjia abeda cawa crīchadaē basía. Mañ carea Jesuba ādjía nāwā iwidisia:

–¿Bārāba codira neē panΛca?–

⁴² Mañ carea ādjirāba Jesua beda badada diasidaa. Urrajō sida diasidaa.*

⁴³ Ara mañda ādji quīrāpita cosia.

⁴⁴ Māwānacarea ādjía jarasia:

–Mñ wadi bārā ume ḁside jara ḁbadjia mñnebema naēna ḁpedadara jūma māwāida ḁlda. Mañra Moiseba ḁsia, Ācōrēneba bedeabadarāba ḁsidaa, idjaba Salmo cartade bida ḁΛ ḁla.–

⁴⁵ Mañbe Jesuba ādji crīchara ewasia Ācōrē bedeā cawadāmārēā. ⁴⁶ Nāwā jarasia:

–Ācōrē cartade nāwā ḁΛ ḁla: Ācōrēba ēdra edabari diai jaradara bia mīgaida ḁla. Beudacarea ewari ūbeade λrēbaya. ⁴⁷ Mañbe idji trñneba idji ijā beaba ēberārāa jaradia cadjiruada igaradapeḁa Ācōrēmaa zedamārēā. Māwāḁra Ācōrēba ādji cadjiruara quīrādoaya. MañgΛra naārā Jerusaleñ purude jaradapeḁa jūma puru beaza jarade wānia. ⁴⁸ Ara bādji dauba mñ māwānara jūma unusidaa. ⁴⁹ Wārāda mñā bārāmaa mñ Zezaba diai jaradada diabueya. Mañra idji Jaurea. Mañ bērā bārāra nama Jerusaleñne pananadua aḁa idji Λḁla bajāneba zeida ḁΛ edabΛdaa.–

Jesu bajānaa wāna

Marco 16:19-20

⁵⁰ Māwānacarea Jesuba ādjirāra Jerusaleñ puru dajadaa Betania caita pe edesia. Mañbe idji jΛwara λtaa wapeḁa ādjirāra bia jarasia Ācōrēba careba bamārēā. ⁵¹ Māwā bedeā ḁde Ācōrēba idjira bajānaa edesia. † ⁵² Ādjirāba Jesua bia bedeā pananapeḁa bio ḁsridaa Jerusaleñnaa jēda wāsidaa. ⁵³ MamaΛba λtaa ādjirāra ewariza Ācōrē de droma dajadaare wābadjidāa Ācōrēa bia bedeadi carea. ‡

§ **24:40** Griego bedeade λcΛΓΛ cartade mañ versícolora neēa. bedeade zocārā cartade mañra neēa. † **24:51** Hecho 1:9-11. ‡ **24:53** Griego bedeade λcΛΓΛ cartade mañare ḁΛ ḁla: “Amén.”

* **24:42** Urrajō sida diasidaa. Griego

JUAΛ

BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA JUAΛBA BΛDA

Jesu ume nĩbaða Juaλba naλ cartada bΛsia. Poa 80are Epeso purude baside bΛsia. BaribΛΓΛ cartade jaraē bΛa idjia bΛdada. ΛCΛΓΛmaarā naλ cartade Juaλba ara idjida “Jesuba bio quĩrĩā bΛ” trλ jarabadjia (21:20-24).

Juaλba naλ cartara djabarā itea bΛsia cawaðamārēā ādjia Jesudebema ĩjāpedaðara wārāda. Idjaba jūmarā itea bΛsia Jesura wārāda Ācōrē Warrada ĩjānamārēā. Maλ crĩcha dromara Juaλba bΛsia 20:31ne: “Jūma naλΓara bΛsia bārāba Jesura Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaraðada, Ācōrē Warrada ĩjānamārēā. Māwā ĩjānibΛΓΛ idjideba zocai bai arada eroðeaðia.”

Naλ cartade Juaλba ebuda cawabisia Jesura wārāda Ācōrēneba zesida. MaλΓara naārā cawabisia ēberārāba jara panΛneba (1:1-51). Maλare cawabisia Jesuba ne ununaca siete o bΛðeba (2:1neba aba 11:44ðaa). Maλare Juaλba bΛsia Jesu beui carea bΛðebemada (11:45ðeba aba 17:26ðaa), idji igara beaba jidaðpeda crude beapedaðaðebemada (18:1neba aba 19:42ðaa) idjaba idji ĩjā beaba idji λrēbaða unupedaðaðebemada (20:1neba aba 21:25ðaa).

Naλ cartade Jesuba ebudaara jaradisia Ācōrē Jaureðebemada (3:1-8; 6:63; 7:37-39; 14:15-29; 15:26ðeba aba 16:15ðaa, 20:19-23). Maλ awara ebuda bedeā bΛa Ācōrēba idji Warra quĩrĩā bΛðebemada (5:19-21; 10:17-18; 17:1-26) idjaba sāwā idji ĩjā beara quĩrĩā bΛda (3:16-17; 11:33-37; 13:1neba aba 17:26ðaa).

Jesucritora Bedea abadaa

¹ Naārāeda “Bedeā” abadada basia.* Maλ Bedea abadara Ācōrē ume ābaa basia. Wārāda Ācōrēda māwā basia. ² Idjira naārāeda Ācōrē ume basia. ³ Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia. Idji neē Ācōrēba ni cārē sida oē basia.† ⁴ Bedea abadaba zocai bai arada dia bΛa. Maλ zocai bai arara λnaa quĩrāca bΛa, maλneba Ācōrēba ēberārāa idjidebemada cawabi bΛ bērā. ⁵ Ācōrēba cawabi bΛra pāĩmane urua eradrΛ bΛ quĩrāca bΛa. Maλ uruara pāĩmaba poya quiaēa.‡

⁶⁻⁷ Ēberāda basia Borocuebari Juaλ abadada.§ Ācōrēba idjira diabuesia λnaanebemada bedeāmārēā, jūmarāba ĩjānamārēā. ⁸ Juaλra maλ λnaaē basia, ātebΛΓΛ maλ λnaanebemada bedeabadjia. ⁹ Naλ ējūāne zeida baðadrΛ maλ λnaa dji ara basia. Idjira jūmarā itea urua bΛa.*

¹⁰ MaλΓΛ λnaara naλ ējūāne basia. Ācōrēba idjideba naλ ējūāra oðamĩna naλ ējūānebemarāba idjira cawaðāē basia. ¹¹ Bajāneba idji druaðebemarāmaa zesia. Māwāmĩna idjira bia edaðāē basia. ¹² BaribΛΓΛ idji bia edapedaðarāba idjira ĩjāsidaa. Maλ bērā idjia ādjirāra bΛsia Ācōrē warrarāda beaðamārēā. ¹³ Ādjira Ācōrē warrarā baðāē basia ādji papaba toðaðeba wa ādji djibarirāneba. ĀtebΛΓΛ ĀcōrēbΛΓΛ idji warrarāda bΛsia.

¹⁴ Bedea abadara naλ djara edapeda dadjirā tāēna nĩbabadjia. Idji biadeba dadjirāra bio carebasia. Idjia dadjirāa ebuda cawabisia Ācōrēra wārāda sāwā

* **1:1** Maλ versículoðe Juaλba Jesucritora Bedeada trλ jarasia. Ara maλ quĩrāca Jesucritora Bedeada trλ jarasia Apocalipsi 19:13ðe. † **1:3** Proverbio 8:22-31. ΛCΛΓΛ judiorāba jarabadjidaa Bedea abadara Ācōrē necawaada. AcΛdua 1 Corinto 1:30. ‡ **1:5** Maλ uruara pāĩmaba poya quiaēa. Griego bedeade maλba idjaba jara bΛa: “Maλ uruara pāĩmaba poya cawaēa.” § **1:6-7** Griego bedeade ababe “Juaλ” bΛ bΛa. * **1:9** Isaía 49:5-6.

ɓada. Maɓne dairāba unusidaa idjira dji droma ɓada, dadjirā Zeza Warrada māwā ɓa bēra. ¹⁵ Borocuebari Juaɓba idjidebemada nāwā jīgua jarabadjia:

–Mā na ẽberānebemada nāwā jara ɓabadjia: “Mā caidu zebraɾa mā cāyābara dji dromaara ɓa, idjira mā naēna ɓada bēra.”–

¹⁶⁻¹⁷ Ācōrēba naēna idji leyda Moisedeba dadjirā diasia, baribara Jesu-critodeba dadjirā cawabisia idjira wārāda sāwā ɓada idjaba idji biadeba dadjirā bio careba ɓada. Wārāda idji bia waibara ɓadeba jūma dadjirā barima zocārā careba ɓa. ¹⁸ Ni abaɓba Ācōrēra ununaca.† Baribara dji Warra ababe ɓara Ācōrē bēra idjaba dji Zeza ume ābaa ɓa bēra, dadjirā cawabisia Ācōrēra wārāda sāwā ɓada.‡

Borocuebari Juaɓnebema

Mateo 3:11-12; Marco 1:7-8; Luca 3:15-17

¹⁹⁻²⁰ Judiorā dji dromarāba Jerusaleɓneba sacerdoterāda, levitarā sida Juaɓmaa diabuesidaa. Maɓaraɓba Juaɓa iwidiidaa:

–ɓara cai? ɓara Ācōrēba ẽdra edabari diai jaraɗaca?–

Maɓne idjia ebuɗa jarasia:

–Māra Ācōrēba ẽdra edabari diai jaraɗaɗa.–§

²¹ Ādjirāba wayacusa iwidiidaa:

–ɓara cai? ɓara Eliaɗa?–*

Idjia panusia:

–Māra Eliaɗa.–

Ādjirāba waya iwidiidaa:

–ɓara ɓara Ācōrēneba bedebari dji droma ɓa zeida ɓadaɗa?–†

Idjia panusia:

–Māra maɓaraɗa.–

²² Maɓ carea ādjirāba iwidiidaa:

–ɓara cai? Dai diabuepedarāba ɓadebemada jaraɗe wānida panā. Ara ɓadjebemada daia ɓaraɗa jarai?–

²³ Maɓne Juaɓba panusia:

–Ācōrēneba bedebari Isaiaba nāwā jarasia: “Ējūā pōāsa ewaraga ɓade abaɓba naɗda jara ɓa: Dadji Boro ora jipa jaridaɗa.”‡ Māra maɓ ẽberā.–

²⁴ Juaɓmaa diabuepedarāba ɓara pariseorā basia.§ ²⁵ Maɓaraɓba idjia iwidiidaa:

–ɓada Ācōrēba ẽdra edabari diai jaraɗaɗaɓara, idjaba Eliaɗaɓara, idjaba Ācōrēneba bedebari dji dromaɗara, ɓara trāneba ɓa ẽberārāra jāwā borocueɗa ɓa?–

²⁶⁻²⁷ Juaɓba nāwā panusia:

–Māra baidoba borocuebaria. Baribara mā caidu zeida ɓara bāra tāna ɓamīna bārāba idjira adua panā. Idjira mā cāyābara dji dromaara ɓa bēra, idjia jirūne jā ɓa ẽraɗi carea māra bia ɓara.–

²⁸ Jūma maɓara māwāsia ẽjūā Betania abadama, Jordaɓ do waa quirāre amāɗau odjabariare Juaɓba borocue ɓada.*

† **1:18** Exodo 33:18-20. ‡ **1:18** Dji Warra ababe ɓara. Griego bedede ɓara cartade ɓa ɓa: “Ācōrē ababe ɓara.” Ācōrē bēra idjaba. Griego bedede ɓara cartade māra neɗa. § **1:19-20** Ācōrēba ẽdra edabari diai jaraɗada. Māra griego bedede “Crito” ɓa ɓa. Critora trāɗa. Jara ɓa “Ācōrēba ẽdra edabari diai jaraɗada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda ɓadaɗa.” Arameo bedede jarabadaa “Mesías.”

* **1:21** Malaquia 4:5-6. † **1:21** Deuteronomio 18:15-19. ‡ **1:23** Isaiá 40:3. § **1:24** Griego bedede māra idjaba nāwā ɓa ɓa: “Juaɓmaa diabuepedarāra pariseorāba diabuesidaa.” * **1:28** Maɓ Betaniara dji Jerusaleɓ caita ɓa puruɗa. ɓaraɓmaara Juaɓba Betaniada ɓara Batanea drua trāda ai ɓaraɗaɗa. Idjaba ɓara cartade “Betábara” ɓa ɓa.

Jesura Ācōrē Oveja Zaquea

²⁹ Mañ nurēma Juaλba Jesuda idjima a zebΛrΛda unusia. Mañne idjia jarasia: –jAcΛdadua! JāλdrΛ Ācōrē oveja zaquea. Idjideba Ācōrēba nañ ējūñebemarāba cadjirua obadara quĩrādoaya.† ³⁰ Idjidebemada mλa naēna jarasia: “Mλ caidu zebΛrΛra mλ cāyābara dji dromaara bΛa, idjira mλ naēna bada bērā.” ³¹ Naēna mλa adua bΛsia Jesuda māwā bΛda. BaribΛrΛ mλa baidoba borocue bΛa israelerāba cawađamārēā caida Ācōrēba diabuedada.–
³² Idjaba jarasia:

–Mλa unusia Ācōrē Jaurera bajāneba puchirā quĩrāca zepeda Jesu ume bebΛrΛda. ³³ Mλa adua bΛsia idjira dji dromaara bΛda. BaribΛrΛ mλa borocuemārēā Ācōrēba diabueside nāwā jarasia: “BΛa unuya mλ Jaurera abaΛ ēberā λrλ zepeda idji ume bebΛrΛda. UnubΛrΛde bΛa cawaya mañ ēberābΛrΛ mλ Jaurera dia beida.”‡ ³⁴ Mλa maλgΛra unusia. Mañ carea mλa jara bΛa idjira wārāda Ācōrē Warrada.–

Jesu ume nĩbabadarā dji nañrābemarā

Mateo 4:18-22; Marco 1:16-20; Luca 5:2-11

³⁵ Mañ nurēma Borocuebari Juaλra wayacusa arima bΛsia. Idjaba idji ume nĩbabadarāda umé panasidaa. ³⁶ Mañne Juaλba Jesura caita wābΛrΛda unupeđa jarasia:

–jAcΛdadua! Jari bΛdrΛ Ācōrē Oveja zaquea.–

³⁷ Mañ ũrĩnapeda Juaλ ume nĩbabadarā umébemara Jesu caidu wāsidaa. ³⁸ Jesuba jēda acΛbΛrΛde idji caidu zebΛdada unusia. Mañne iwidisia: –Bārāba ¿cārēda quĩrā panΛ?–

Ādjia jarasidaa:

–Rabi, bΛra ¿sāma bΛbari?– (Mañ bedea Rabiba jara bΛa “Jaradiabari.”)

³⁹ Jesuba panusia:

–AcΛde zedadua.–

Ara mañda wānapeda unusidaa sāma bΛbarida. Mañ ewaride idji ume panesidaa quewara babΛrΛ bērā.

⁴⁰ Juaλba jarađa ũrĩnapeda Jesu caidu wāpedadara umé panasidaa. Aba Simoλ Pedro djaba Andre basía. ⁴¹ Andrera Jesuma bapeda nañrā idji djaba Simoλda jΛrΛde wāsia. Unupeđa jarasia:

–Daiba unusidaa Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađada.–§

⁴² Mañbe Andreba Simoλra Jesumaa edesia. Jūēpedadacarea Jesuba Simoλmaa acΛpeda jarasia:

–BΛra Joná warra Simoλa, baribΛrΛ idiba λtaa bΛra Cepa adia.–* (Mañ trλ Cepara idjaba Pedro abadaa.)

Jesuba Pelipe, Natanael sida trλna

⁴³ Nurēma Jesuba Galilea druadāda wāida crĩchasia. Mañ bērā Pelipeda jΛrΛsia. Unupeđa jarasia:

–Mλa quĩrā bΛa bΛra mλ ume nĩbaida.–

⁴⁴ Mañ Pelipera Betsaidá purudebema basía. Andrera idjaba Pedro sida mamabema basía. ⁴⁵ Mañne Pelipeba Natanaelda jΛrΛde wāsia. Unupeđa jarasia:

† **1:29** Levítico 16:20-22. ‡ **1:33** Mλ Jaurera dia beida. Griego bedede “mλ Jauredēba borocue beida” bΛ bΛa. Ezequiel 36:25-27; Isaía 11:1-2; Joel 2:28-29. § **1:41** Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađada. Mañra griego bedede “Crito” bΛ bΛa. Critora trλēa. Jara bΛa “Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarađada” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda bΛdada.” Arameo bedede jarabadaa “Mesías.” * **1:42** Joná. Griego bedede mañ trλra Juaλ abadaa. Cepa, Pedro. MaλgΛrā trλba jarabadaa “mōgara.”

-Moiseba bΛda leyde jara bΛ ēberāda daiba unusidaa. Ācōrēneba bedebadarāba idjidebemada bΛsidaa. Idjira Jose warra Jesu Nazaredebemaa.-

⁴⁶ Natanaelba Pelipea jarasia:

-¿Māwāra dadjirā bia duananira Nazaredeba zeica?-

Pelipeba jarasia:

-Wāna acΛde.-

⁴⁷ Jesuba Natanael idjima zebΛrΛ unuside jarasia:

-¡AcΛdadua! NaλdrΛ wārāda israelerā dji araa. Djārāra cūrūgacaa.-

⁴⁸ Natanaelba Jesura unuca bada bērā iwidisia:

-BΛa mλnebemada ¿sāwā cawa bΛ?-

Jesuba panusia:

-Pelipeba bΛ jarΛde wāi naēna mλa cawa basia bΛra higojō bacuru edrecare bΛda.-

⁴⁹ Maλ carea Natanaelba jarasia:

-Jaradiabari, bΛra wārāda Ācōrē Warraa. BΛra dadjī israelerā Boroa.-

⁵⁰ Maλne Jesuba jarasia:

-Mλa bΛra higojō bacuru edrecare bΛda cawasiada a bΛ carea ¿bΛa māwā crīcha bΛca? Maλ cāyābara ne ununaca waibΛara beada zocārā unuya.-

⁵¹ Maλbe Jesuba jarasia:

-Wārā arada mλa jaraya: bārāba bajāra ewa nūmΛda ununia. Idjaba ununia bajānebema nezocarāra mλ, Naλ Djara Edada bΛmaa udaa zedapeda λtaa wā duanΛda.-†

2

Jesuba baidoda uva ba babisia

¹ Ewari ūbea badacarea ēberāda dji edasidaa Caná purude Galilea druade. Maλ carea bΛsrida ewarida o panasidaa. Jesu papada mama basia. ² Jesura, idji ume nībabadarā sida maλ quima edabΛrΛ bΛsrida o panΛmaa jarasidaa wānamārēā. ³ Māwā panΛne uva bΛra jōna bērā dji papaba Jesua jarasia:

-Uva bΛra jōsia.-

⁴ Maλne Jesuba jarasia:

-Papa, ¿cārē cārēā bΛa mλa maλgΛra jara bΛ? Mλ ewarira wadi jūēé bΛa.-*

⁵ BaribΛrΛ Jesu papaba dji jede panΛa jarasia:

-Idjia jarabΛrΛra jūma odadua.-

⁶ Maλne sei zoco waibΛa mōgara odada arima panasidaa. Judiorāba maλ zocodeba baidoda juebadjidaa ne sΛgΛdapeda Ācōrē quīrāpita bia beadi carea. Zocoza veinte wa treinta galoλ poya beasia.† ⁷ Maλne Jesuba uva ba jede panΛa jarasia:

-Za bea zocoda baidoba biradadua.-

Ara maλda bira tΛ nūmΛsidaa. ⁸ Maλbe Jesuba jarasia:

-Jāλbe maārī jueapeda uva ba jede panΛ boromaa ededadua.-

Ara maλda māwā osidaa. ⁹ Maλbe uva ba jede panΛ boroba maλ baido badada do zasia. Wārāda uva bada dosia, baribΛrΛ idjia adua basia sāma juesidada. Ababe dji jede panΛbΛrΛ cawa panasidaa. Uva ba jede panΛ boroba dji umaquīrā quima edaya bΛda trλpeda jarasia:

† **1:51** Genesi 28:12. * **2:4** Mλ ewari. ΛcΛrΛmaarā Jesuba jara basia idji beadidebemada. Dewararāmaarā Jesuba jara basia idjira Ācōrēba diai jarada ebuda cawabi ewaridebemada. Idjaba λcΛrΛmaarā jara bΛa Jesuba uva ba diaidebemada wa idjia ne ununaca oi ewaridebemada. † **2:6** Veinte wa treinta galoλ. ΛcΛrΛ traduccioλne bΛsidaa ochenta wa cien litro. Griego bedede bΛ bΛa “metreta umé wa ūbea.”

¹⁰ –Jūmarāba naārā uva ɓa biara ɓΛda jedebadaa. Jīrūare quīrā pΛrrΛa duanenacarea uva ɓa mācuaē ɓΛda jedebadaa. BaribΛrΛ ɓΛa uva ɓa dji biara ɓΛ mērā erobadada ɔrābΛrΛ jedebibΛrΛa.–

¹¹ Maλ ne ununaca naārā odara Jesuba Caná purude Galilea druade osia. MaλgΛdeba idjira dji Dromada unubisia. Māwā idji ume nībabadarāba idjira wārāda ījāsidaa.

¹² Māwānacarea Jesura Capernauλ puruɗaa wāsia. Idji papada, idji djabarāda, idji ume nībabadarā sīda idji ume ābaa wāsidaa. Mama dārā pananaē basía.

Jesuba ne nēdobuebadarā āyā jΛrecuada

Mateo 21:12-13; Marco 11:15-18; Luca 19:45-46

¹³ Judiorā Egiptodeba ēdrΛpedaɗa quīrānebabada ewarida caita ɓasia.‡ Maλ bērā Jesura Jerusaleλnaa wāsia. ¹⁴ Mama Ācōrē de droma dajada unusia Ācōrēa babue diadi careabemada nēdobue panΛda. Pacada, ovejada, puchirā sīda nēdobue panasidaa. Idjaba λcΛrΛba Ācōrē de dromane diida ɓΛ paratara dji drua āība zebΛdarāa nēɓΛa nēdobuebadjidaa āībema paratara diacara panana bērā. ¹⁵ Maλ carea Jesuba jλcarada soa quīrāca osia. Maλba Ācōrē de dajada duanΛra, ādji ovejada, ādji paca sīda jūma āyā jΛretacuasia. Dji parata nēdobuebada mesa coretacuabΛrΛde ādji paratara egode cua dogosia. ¹⁶ Māwā obΛrΛde idjia puchirā nēdobuebadarāa jarasia:

–Jūma naλgΛra āyā edeɗadua. Mλ Zeza dera ne nēdobuebada deda orānada.–

¹⁷ Maλne idji ume nībabadarāba quīrānebasidaa Ācōrē Bedeade nāwā ɓΛ ɓΛda: “ɓΛ de dromara mλa bio quīrīā ɓΛ bērā mλra beuya.”§

¹⁸ Māwā ɓΛde judiorā dji dromarāda arima panasidaa. MaλgΛrāba Jesua jarasidaa:

–Dairāa unubidua Ācōrēba ɓΛa jāwā obi ɓΛda.–

¹⁹ Jesuba panusia:

–Naλ de dromada ārīnibΛrΛ, mλa ewari ūbeade wayacusa oya.–

²⁰ Maλne judiorā dji dromarāba jarasidaa:

–Naλ Ācōrē de dromara 46 poa edesia jūma pārāni carea.* Maλda ɓΛa λsāwā ewari ūbeade jūma oyaɗa a ɓΛ?–

²¹ Jesuba naλ de dromaana aside ara idjidebemada bedea ɓasia. ²² Idji ɔrēbaɗacarea idji ume nībabadarāba quīrānebasidaa idjia māwā jaraɗada. Maλbe ādjirāba Ācōrē Bedeade ɓΛ ɓΛra, Jesuba jaraɗa sīda wārāda ījāsidaa.

Jesuba ēberārā sāwā ɓea cawada

²³ Judiorā Egiptodeba ēdrΛpedaɗa quīrānebabada ewaride Jesura Jerusaleλne ɓasia. Maλne zocārā ne ununacada osia. Maλ carea zocārāba idjira ījāsidaa. ²⁴ BaribΛrΛ Jesuba jūmarā crīchada cawa ɓΛ bērā ījāé basía ādjia wārāda ījā panΛda. ²⁵ Jūmarā soda cawa ɓΛ bērā ni aɓaΛba idjia ēberārā sāwā beada jaraɗiē panasidaa.

3

Jesu Nicodemo ume bedeada

¹ Pariseoda ɓasia Nicodemo abadada. Idjira judio dji droma basía. ² Maλ Nicodemora diamasi Jesumaa wāsia. Maλbe Jesua jarasia:

‡ **2:13** Exodo 12:1-27. § **2:17** Salmo 69:9. Griego bedeade ɓΛ ɓΛa: “ɓΛ de dromara mλa bio quīrīā ɓΛ bērā mλra babueya.” * **2:20** Ācōrē de droma pārānada cuarenta y sei poa edesia baribΛrΛ waiɓΛara o panana bērā pārānaca basía.

-Jaradiabari, dairāba cawa panΛa bΛra Ācōrēba diabueḑada. BΛa o bΛ ne ununacara ni abaΛ ēberāba poya oēa Ācōrēda idji ume bΛēbΛrΛ.-

³ Jesuba idjía jarasia:

-Wārā arada mĀa bĀa jaraya: ēberāda wayacusa todaēbΛrΛ Ācōrē puruḑebema baēa.-*

⁴ MaĀ carea Nicodemoba idjía iwidisia:

-¿Sāwā dadji drōā bΛda wayacusa todi? Māēteara ¿dadji papa biteda wāida bΛca wayacusa toḑamārēā?-

⁵ Jesuba panusia:

-Wārāda mĀa bĀa jaraya: baidoḑeba, Ācōrē Jaureḑeba biḑa todaēbΛrΛ, Ācōrē puruḑebema baēa.† ⁶ Dadji papaba toḑara naĀ djaradeba zedaa, baribΛrΛ wayacusa toḑara Ācōrē Jaureḑeba toḑaa. ⁷ MĀa wayacusa toḑida panΛana aḑa carea jūmawāyā crīcharādua. ⁸ Nāūrāra bariduaareba puábaria. Dji jīguara ūrībarimīna cawacaa sāmaareba zeida idjaba sāmaa wāida. Ara maĀ quīrāca bΛa Ācōrē Jaureḑeba toḑara. Ācōrē Jaurera ununacamīna cawa panΛa ēberā sode sāwā o bΛda.-

⁹ Nicodemoba jarasia:

-Ācōrē Jaureba ¿sāwā maĀra māwā oi?-

¹⁰ Jesuba panusia:

-BΛra Israelḑebemarāa Ācōrē beḑea jaradiabari dji dromamīna ¿maĀda adua bΛca? ¹¹ Wārā arada mĀa bĀa jaraya: daiba cawa panΛnebemada, unu panΛnebema siḑa beḑea panΛa baribΛrΛ daiba beḑea panΛra bārāba ĩjānaca. ¹² MĀa naĀ ējūāne unubadadebema jara bΛda bārāba ĩjānacabΛrΛ, bajānebemada jaraibΛrΛ ¿sāwā ĩjāni?

¹³ Ni abaΛda bajānaa wānaca maĀ cawai carea. Ababe mĀ, NaĀ Djara Edaḑaba maĀra cawa bΛa, bajāneba zeda bērā.‡ ¹⁴⁻¹⁵ Moiseba ējūā pōāsa ewaraga bΛḑe dama Āta jira bΛda quīrāca,§ mĀ, NaĀ Djara Edaḑara Āta jira bΛḑia mĀ ĩjābΛdara Ācōrē ume ewariza zocai beḑamārēā.-*

¹⁶ Wārāda Ācōrēba ēberārā bio quīrā bΛ bērā idji Warra aba bΛda naĀ ējūānaa diabuesia jūma idji ĩjābΛdara aduarānamārēā, ātebΛrΛ idji ume ewariza zocai beḑamārēā. ¹⁷ Ācōrēba idji Warrara naĀ ējūānaa diabueē basía ēberārā beḑeade bΛmārēā ātebΛrΛ diabuesia ēdrΛ edamārēā. ¹⁸ Ācōrēba idji Warra ĩjā bΛra beḑeade bΛaḑa aēa. BaribΛrΛ idji Warra ĩjāē bΛra Ācōrēba beḑeade bΛaḑa abaria, idji Warra aba bΛda igara bΛ bērā.

¹⁹ Ācōrēba naĀ ējūānebemarāra beḑeade panΛana abaria naĀ carea: Ānaara naĀ ējūāne zesia jūmarāba sāwā nībaḑida panΛda ununamārēā. BaribΛrΛ ēberārāba obadara cadjirua bērā pāīmadrΛ biara quīrīāsíḑaa. ²⁰ Jūma cadjirua obadaba Ānaara quīrīānaca. Ānaanaa zedacaa ādjia cadjirua o panΛra cawarānamārēā. ²¹ BaribΛrΛ jūma wārā ēpē beara Ānaanaa ze panΛa ādjia Ācōrēba quīrīā bΛ quīrāca obadada jūmarāba cawadāmārēā.

Borocuebari JuaĀba Jesuḑebema beḑeada

²² Māwānacarea Jesura idji ume nībabadarā siḑa Judea druadāa wāsíḑaa. Mama panasíḑade idji ĩjābΛdara borocuebadjia. ²³ MaĀmisa JuaĀba borocue badjia EnoĀne Salim puru caita. Mama baidoda egoroḑeba Ātaa bogadrΛ

* **3:3** Wayacusa toēbΛrΛ. Griego beḑeade maĀba idjaba jara bΛa: “Bajāneba toēbΛrΛ.” † **3:5** ΛcΛΓamaarā maĀ beḑeaba nāwā jara bΛa: “Ācōrē Jaureba ēberā sΛgΛpeḑa wayacusa tobiēbΛrΛ, maĀ ēberāra Ācōrē puruḑebema baēa.” ‡ **3:13** Griego beḑeade ΛcΛΓΛ cartade idjaba bĀ bΛa: “Idjira bajāne bΛ bērā.” § **3:14-15** Numero 21:4-9. * **3:14-15** Griego beḑeade ΛcΛΓΛ cartade idjaba bĀ bΛa: “Beuḑapeḑa aduarānamārēā.”

nūmabadjia. Ēberārāra idjima wābadjidāa, maļne idjia borocuebadjia. (²⁴MaļgΛra māwāsia Juaļ preso jidadi naēna.) ²⁵Maļ ewaride λCΛΓΛ Juaļ ume nībabadarāda dewara judio ume caicayasidaa Ācōrē quīrāpita bia beadi carea ne sΛgΛbadadebema carea.† ²⁶Māwānacarea Juaļmaa wānapeda jarasidaa:

–Jaradiabari, bΛ ume Jordaļ quīrārē bađaba ēberārāra borocue bΛa. Idjidebemada bΛa bedeasia. Jūmarāda idjima wā duanΛa.–

²⁷Maļ carea Juaļba jarasia:

–Ācōrēba iduaribiēbΛΓΛ, ni abaΛba ēberārāra zocārā jΛΓΛ peēa. ²⁸Bārāba mΛa jaradara ūrīsidāa. MΛa jarasia mΛra Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaēda. Idjaba jarasia mΛra Ācōrēba idji na diabuesida ēberārāba cawađamārēā mΛ caidu zeidebemada. ²⁹Quima edabΛdade dji wērā edabΛΓΛ umaquīrāda dji dromaa. Idji ume dji biada arima bebaria idjia jarabΛΓΛra ĩjā oi carea. BaribΛΓΛ bΛsriđa bΛa idji bedeada ūrī bΛ bērā. Ara maļ quīrāca mΛa ūrī bΛa mΛ dji biaba ēberārāra jΛre bΛda. Maļ carea mΛra bio bΛsriđa bΛa. ³⁰Idjida dji dromaara baida bΛa. MΛra edaara baida bΛa.–

Ataarebema ēberā

³¹Ataareba ze bΛra jūmarā cāyābara dji dromaara bΛa. Naļ ējūāne beara naļ ējūānebema bērā aba namabemadrΛ bedeabadaa. Maļ bērā bajāneba ze bΛra jūmarā cāyābara dji dromaara bΛa. ³²IdjiabΛΓΛ bedea bΛa bajāne ununanebemada, ūrīnanebema siđa. Māwāmīna idjia bedea bΛra naļ ējūānebemarā ni abaΛba ĩjānacaa. ³³BaribΛΓΛ idji bedea ĩjā bΛba cawa bΛa Ācōrēba jara bΛra wārāda. ³⁴Ācōrēba diabueđaba Ācōrē bedeada jarabaria, Ācōrēba idji Jaureda idji ume bemārēā diada bērā. ³⁵Dadji Zeza Ācōrēba idji Warrara quīrā bΛa; maļ bērā ne jūmada diasia idji jΛwaeda erobamārēā. ³⁶Idji Warra ĩjā bΛra Ācōrē ume ewariza zocai baya, baribΛΓΛ dji Warra igara bΛra Ācōrē ume ewariza zocai baēa. Ara nawena Ācōrēba idjira cawa o bΛcārīa.

4

Jesu Samariadebema wērā ume bedeada

¹Maļ ewaride pariseorāba ūrīsidāa Jesuba Juaļ cāyābara ēberārā zocārāara erobΛda idjaba borocue bΛda. (²Wārāda Jesuba ēberārāra borocueē basía. Idji ume nībabadarābΛΓΛ borocuebadjidāa.) ³Pariseorāba maļ ūrīpedađada Jesuba cawađa bērā Judea druade bađada Galilea druadaa wayacusa wāsia.

⁴BaribΛΓΛ Galileadaa wāi carea Samaria druade wāida basia. ⁵WābΛΓΛde Samariade bΛ puru Sicar abadama jūēne wāsia. Maļ purura Jacoboba idji warra Josea diada ējūā caita bΛa.* ⁶Mama baido juebada uriada basia Jacobo queraside bađada. Umatipa babođode Jesura ode nība sē basia. Maļ bērā maļ baido juebada uria caita chūmesia. ⁷⁻⁸Jesu ume nībabadarāra puruđaa wānoasidaa codi carea ne nēdođe. Māwā bΛde wērā Samariadebemada baido jueđe zesia. Jesuba maļ wērāa jarasia:

–MΛa baidoda diadua.–

⁹Maļne wērāba Jesua jarasia:

–MΛra Samariadebema wērāa. ¿Cārē cārēā judioba mΛa baidoda iwidi bΛ?–
Idjia māwā jarasia judiorāba Samariadebemarā quīrīānaca bērā.†

¹⁰Jesuba panusia:

† **3:25** Dewara judio. Griego bedeade λCΛΓΛ cartade bΛ bΛa “judiorā.” * **4:5** Genesi 33:18-20; 48:21-22; Josue 24:32. † **4:9** Judiorāba Samariadebemarā quīrīānaca bērā. Griego bedeade maļba idjaba nāwā jara bΛa: “Judiorāra Samariadebema epedeCODE ne codaca bērā.”

-Ăcōrēba dia bΛda bΛa cawabΛrΛbara idjaba za baido iwidi bΛda caida cawabΛrΛbara, bΛa mĀa baidoda iwidicasia. MaĀbe mĀa baido zocai bai djiwidi diabarida diacasia.-

¹¹ Wērāba jarasia:

-BΛa ĵcārēba baido juei? NaĀ baidora edu bΛa. MaĀ zocai bai djiwidi diabari baidora ĵbΛa sāma juei? ¹² Dairā drōā naēnabema Jacoboba naĀ baidora dairā itea amesia. NaĀgΛdebemada idjia do babadjia. Idji warrarāba, idji animarā bida dobadjidaa. ĵMāwāra bΛra Jacobo cāyābara dji dromaara bΛca?-

¹³ Jesuba panusia:

-Bariduaba za bΛ baidoda doibΛrΛ, wayacusa opichiaya. ¹⁴ BaribΛrΛ mĀa dia bΛ baido doibΛrΛra waa opichiaēa. Idjira Ăcōrē ume ewariza zocai baya, mĀa dia bΛ baidora idjide ewariza bogadrΛ bΛ quīrāca bai bērā.-

¹⁵ MaĀne wērāba jarasia:

-Māēteara maĀ baidora mĀa diadua waa opichiarāmārēā, idjaba waa nama baido juede ze amaaba.-

¹⁶ MaĀ carea Jesuba jarasia:

-BΛ quimada trĀne wāpeĀa namaa zedadua.-

¹⁷ Wērāba jarasia:

-MĀra quima neē bΛa.-

Jesuba jarasia:

-BΛa jara bΛra wārāa. BΛra quima neē bΛa. ¹⁸ Wārāda bΛa quima juesuma edabΛrΛa. Idjaba bΛa naĀ ewaride erobΛra bΛ quimaēa. BΛa jara bΛra wārāa.-

¹⁹ MaĀ carea wērāba jarasia:

-MĀmaarā bΛra Ăcōrēneba bedeabarida jāwā bΛa. ²⁰ Dai drōā naēnabemarāba naĀ eyade Ăcōrēa bia bedeabadjidaa,‡ baribΛrΛ bārā judiorāba jarabadaa JerusaleĀnebΛrΛ idjia bia bedeadaida panΛda. ĵSāmbΛrΛ wānida panΛ Ăcōrēa bia bedeadi carea?-

²¹ Jesuba panusia:

-MĀa jara bΛra ĩjādua. Ewari aba naĀ eyade idjaba JerusaleĀne bida dadji Zeza Ăcōrēa bia bedeade wānaēa. ²² Bārā Samariadebemarāba Ăcōrēa bia bedeabadamīna idjira adua panΛa. BaribΛrΛ dai judiorāba idjira cawa panΛa, judiorāneba Ăcōrēba sāwā ēberārā ēdrΛ edabarida cawabi bΛ bērā.‡ ²³ BaribΛrΛ ewari jūēida baĀara jūēsia. Idira dadji Zezaba quīrīā bΛa ēberārāba ādji beamalba bia bedeadaida idji JaureĀeba idjaba wārāda cawa panΛneba. Aba māwābΛrΛ idjia aride bia bedeadia. ²⁴ Ăcōrēra jaurea. MaĀ bērā ēberārāba idjia bia beĀea quīrīā panΛbΛrΛ māwā oĀida panΛa idji JaureĀeba idjaba wārāda cawa panΛneba.-

²⁵ Wērāba jarasia:

-MĀa cawa bΛa Ăcōrēba ēdrΛ edabari diai jaraĀara wārāda zeida.* Idji zebΛrΛde dadjirāa ne jūmada cawabiya.-

²⁶ MaĀ bērā Jesuba jarasia:

-MĀ, bΛ ume beĀea bΛda idjia.-

²⁷ Māwā bΛde Jesu ume nībabadarāra puruĀeba jĀda zesidaa. Ādjirāba cawa crīchadaē panesidaa Jesura wērā ume beĀea bΛda unune zepedada bērā. BaribΛrΛ ni abaΛba Jesua iwidiĀaē basīa cārēda quīrīā basida wa cārēā wērā

‡ **4:20** Samariadebemarāba Guerizim eyade Ăcōrēa bia bedeabadjidaa. Josuera, idji ume panΛ sida mama Ăcōrēa bia bedeasidaa (Josue 8:30-35). Ebal eyara Guerizim quīrāpe bΛa. § **4:22** Isaía 2:2-3.

* **4:25** Ăcōrēba ēdrΛ edabari diai jaraĀa. Griego bedeade “Crito” bĀ bΛa. Arameo bedeade jarabadaa “Mesías.” Critora idjaba Mesīara trĀēa, ātebΛrΛ jara panΛa “Ăcōrēba ēdrΛ edabari diai jaraĀa” wa “Ăcōrēba dadjirā Boroda bΛda.”

ume bedeā bāsida. ²⁸ Maļbe wērāba idji zocora amepeda puruđaa wāsia. Jūēpeda ēberārā jarasia:

²⁹ –Mļa ununa ēberāda acΛde wānadra. Idjia mļa jarasia jūma mļa naēna ođada. Mļa crīcha bΛa idjira Ācōrēba ēdra edabari diai jaradada.–

³⁰ Ara maļda ēberārā puruđeba wābΛraΛsidaa Jesu bΛmaa. ³¹ Maļmisa Jesu ume nībabadarāba idjia bedeā djuburia panasidaa ne comārēā.

³² BaribΛra Jesuba jarasia:

–Ne coēa, mļa coi carea erobΛra bārāba adua panΛa.–

³³ Idji ume nībabadarāba ādjiduĥa jara duanesia:

–AbΛba idjira ne cobisisicada.–

³⁴ Maļ bērā Jesuba ādjirā jarasia:

–Mļ Diabuedaba obi bΛra jūma o bΛde ne co bΛ quīrāca bΛa. ³⁵ Bārāba jarabadaa: “Wadi jedeco quīmārē bΛa néu ewadi carea.” BaribΛra mļa jaraya: acΛdadua, ēberārā mļmaa zebΛdara néu purea taĥa quīrāca panΛa. Ācōrē bedeara ara nawena ĩjāni carea beaa. ³⁶ Néu ewadi ewarira jūesia. Néu ewabΛda quīrāca bārāra trajadia ēberārāba mļda ĩjānamārēā. Māwā ādjirāra Ācōrē ume ewariza zocai panania. Néu ewabariba edabΛraΛ carea bΛsridabaribia. Ara maļ quīrāca bārāra bΛsridadia ēberārāba mļ ĩjābΛda carea. Maļ bērā dji néu ewabarira dji ubari ume bΛsrida panania.

³⁷ Dadjia jarabadara wārāa: “AbΛda ne uida bΛa idjaba abΛba ewaida bΛa.” ³⁸ Ara maļ quīrāca mļa bārāra diabuesia dewararāba upedadada ewadamārēā. Ādjia upedadada bārāba bia ewa panΛa.–

³⁹ Zocārā Samariadebemarā maļ puruđe panabadaba Jesura ĩjāsidaa, wērāba nāwā jarada bērā: “Idjia mļa jarasia jūma mļa naēna ođara.”

⁴⁰ Samariadebemarāra Jesumaa zedapeda bedeā djuburiasidaa ādji ume bemārēā. Maļbe Jesura ādji puruđe ewari umé besia. ⁴¹ Idjia jaradia bΛde ādjirā awara zocārāba ĩjāsidaa. ⁴² Ādjirāba wērāa jarasidaa:

–Dairāba ababe bΛa jarada carea ĩjā panΛēa, ātebΛraΛ ĩjā panΛa idjia jaradia bΛda ũrīpedada bērā. Dairāba cawasidaa idjira wārāda jūmarā ēdra edabarida.–†

Jesuba Galileade warra biabida

⁴³ Samariade ewari umé bapeda Jesura Galilea druadaa wāsia. ⁴⁴ Maļ naēna idjia jaradoasia Ācōrēneba bedeabarira ara idji druadebemarāba wayadacada.‡ ⁴⁵ Jesu Jerusaleĥne bāsida Galileadebemarā sida duanasidaa Egiptođeba ēdrapeđada quīrānebabada ewari badi carea. Mama Jesuba ne ununaca o bΛda unusidaa. Maļ carea idji Galileade jūesida ādjirāba bia edasidaa.

⁴⁶ Galilea druade bΛde Jesura wayacusa Caná puruđaa wāsia idjia naēna baido uva ba babidamaa.Š Maļmisa Capernauļ puruđe basia dji boroare trajabari dji dromada. Maļ ēberā warrada bio cacua biē basia. ⁴⁷ Maļne idjia ũrīsia Jesura Judeadeba Galilea druadaa zesida. Ara maļda Caná puruđaa wāsia Jesu bΛmaa. Jūēpeda bedeā djuburiasia idji warra jūācāyā nūmΛda biabide wāmārēā. ⁴⁸ Jesuba idjia jarasia:

–Bārāba ne ununacada ununaēbΛraΛ mļa jara bΛra ĩjānaēa.–

⁴⁹ BaribΛraΛ dji ēberāba jarasia:

–Mļ Boro, mļ warra jaidai naēna isabe wāna.–

⁵⁰ Jesuba jarasia:

–Diguidaa wādua. BΛ warrara biasia.–

† 4:42 Jūmarā ēdra edabarida. Griego bedeađe ĥcΛraΛ cartade idjaba bΛ bΛa “Crito.” ‡ 4:44 Mateo 13:57; Marco 6:4; Luca 4:24. Š 4:46 Juaĥ 2:1-11.

Dji ēberāba ĩjāna bērā ara maĭda wāsia. ⁵¹ Diguidāa jūēbΛrΛde idji nezo-carāba audiabariđapeda jarasidaa:

–BΛ warrara biasia.–

⁵² Maĭne idjia iwidisia:

–¿Sāĭbe māwā biasi?

Ādjia panusidaa:

–Nuena ĩmāđau buyadacarea dji cΛwamiara dugusia.–

⁵³ Maĭne dji zezaba cawasia ara maĭ hora quĩrāca Jesuba bΛ warrara biasiada asida. Maĭba idjia, jūma idji ēberārā biđa Jesura ĩjāsidaa. ⁵⁴ Jesura Judeadeba Galileadaa jēda zebΛrΛza ne ununacada o babadjia. MaĭgΛ ne ununaca ođara dji umébema ne ununaca ođa basía.

5

Jesuba ĩnāũbada ewaride cacua biē bΛ biabida

¹ Māwānacarea judiorāba Jerusaleĭ purude ewari dromada osidaa. Maĭ bērā Jesura maaaa wāsia. ² Jerusaleĭ purude cuibadada bΛa judiorāba coropedadada. Maĭ cuibadara dji purude eđa wābada Oveja abada caita bΛa. Hebreo bedeade Betzatá abadaa.* Dji baido caita de zaqueda juesuma panΛa. ³ Mama egode cacua biē beada, dauberrea beada, ĩrū biē beada, bΛradrΛ bea sida zocārā baraasia. [Ādjirāba domimiada jĭā panabadjidaa. ⁴ Eđauđe bajānebema nezocada maĭ baido domimia ode zebadjia. Māwā obΛrΛde dji naārā maĭ baidode eđa wābΛrΛda idji cacua biē bađara biabadjia.]† ⁵ Maĭne ēberāda basia 38 poa cacua biē bΛda. ⁶ Jesuba maĭ ēberā egode tabΛ unuside cawasia idjira mama dārābΛrΛda. Maĭ bērā idjia iwidisia:

–¿BΛra bia quĩrĭā bΛca?–

⁷ Maĭne dji cacua biē bΛba panusia:

–Māē mĭ Boro, baribΛrΛ mĭa neē bΛa caiba mĭra doeđa bΛida domimiabΛrΛde. Mĭ eđa wāya bΛmisa dewarada mĭ na eđa wābaria.–

⁸ Jesuba jarasia:

–PiradrΛdua. BΛ cΛđara edapeda nĭbade wādua.–

⁹ Ara maĭda dji ēberāra biasia. Idji cΛđara edapeda nĭbade wāsia. BaribΛrΛ maĭ ewaridera ĩnāũbada ewari basía. ¹⁰ Maĭ bērā judiorā dji dromarāba ēberā cacua biadaa jarasidaa:

–Idira ĩnāũbada ewari bērā bΛ cΛđara edecara bΛa.–

¹¹ Maĭne idjia panusia:

–BaribΛrΛ mĭ biabidaba jarasia: “BΛ cΛđara edapeda wādua.”

¹² Ādjirāba iwidisidaa:

–¿Caiba bĭa māwā bΛ cΛđara edapeda wāduada asi?–

¹³ BaribΛrΛ idji cacua biabida trĭra adua basia. Jesura ēberārā zocārā nūmΛ tāēna bađada āya wāna bērā idjia poya jaraē basía.

¹⁴ Māwānacarea Jesuba idjira Ācōrē de droma dajada unusia. Maĭbe jarasia:

–Bio ũrĭdua: bΛra biada bērā waa cadjiruara orādua bΛ biē bađa cāyābara biēara bērāmārēā.–

¹⁵ Māwānacarea dji ēberāra judiorā dji dromarāmaa wāpeda jarasia idji biabidara Jesuda. ¹⁶ MamaΛba ĭtaa judiorā dji dromarāba Jesura bio biē jara panesidaa maĭ ēberāra ĩnāũbada ewaride biabida bērā.‡ ¹⁷ BaribΛrΛ Jesuba ādjirāa jarasia:

* **5:2** Betzatá. Griego bedeade zocārā cartade “Betesda” wa “Betsaidá” bĭ bΛa. † **5:4** Griego bedeade ĭcΛrΛ cartade bedea corchetede bΛra neēa. ‡ **5:16** Griego bedeade ĭcΛrΛ cartade idjaba bĭ bΛa: “Bea quĩrĭā panasidaa.”

-M̃ Zeza Ācōrēba wadibida λnāũé ēberārāra careba ɓa idjaba m̃a bida λnāũé careba ɓa.-

¹⁸ Jesuba māwā Ācōrēra idji Zezaada aside judiorā dji dromarāba wārāda idjira bea quĩrĩā panesidaa. Idjia λnāũbada ewaride oca panada oda awara jarasia ara idjida Ācōrēda.

Ācōrēba ɓa idji Warraa dia ɓadebema

¹⁹ Maɓbe Jesuba ādjía jarasia:

-M̃a wārā bedeada bārāa jaraya: m̃, Ācōrē Warraba ara m̃duba cārē sida poya oēa. Baribara m̃a unu ɓa m̃ Zezaba o ɓa. Jūma m̃ Zezaba o ɓara m̃a bida o ɓa. ²⁰ M̃ Zezaba m̃ra quĩrĩā ɓa. Maɓ bēra jūma idjia o ɓara m̃a unubibaria. Maɓ awara idjia nañ ne ununaca oda cāyābara ne waiɓara ɓa unubiya. Maɓ carea bārāba cawa crīchadaē duanenia. ²¹ M̃ Zezaba beudarā λrēbabipeda zocai ɓbari quĩrāca m̃a zocai ɓaira m̃a dia quĩrĩābara diabaria. ²² Maɓ awara m̃ Zezaba ni abaada cawa oēa. Ātebara m̃ra ɓasia jūmarāda cawa omārēā. ²³ Māwā jūmarāba m̃ Zeza waya pan quĩrāca m̃ sida wayadia. M̃ wayaē ɓba m̃ Zeza sida wayaē ɓa, m̃ Zezaba m̃ra nañ ējūānaa diabueda bēra.

²⁴ Wārā arada m̃a jaraya: bariduaba m̃ bedeada ũrīpeda m̃ Diabuedada ĩjāibara, maɓ ēberāra idji ume ewariza zocai ɓaya. Ācōrēba idjira biē ɓāēa. Wārāda maɓ ēberāra beu ɓadada zocai ɓaya. ²⁵ Wārā arada m̃a jaraya: ewari zeida ɓadara jūesia. Namaɓa λtaa beuda quĩrāca beaba m̃, Ācōrē Warra bedeada ũrīnia. M̃ ĩjāɓadaba zocai ɓai arada edadia. ²⁶ M̃ Zezara zocai ɓai djibaria. M̃a maɓ zocai ɓaira diabaria idjia m̃a diada bēra. ²⁷ Maɓ awara m̃ra ɓasia jūmarāda cawa omārēā, m̃ra Nañ Djara Edada bēra. ²⁸ M̃a jara ɓa carea cawa crīchadaē ɓearānada. Wārāda ewari aba jūmarā beudarāba m̃, Nañ Djara Edada beɓara ũrīnia. ²⁹ Maɓne jūmarāda λrēbaēa. Ne bia o ɓadara λrēbaēa Ācōrē ume ewariza zocai ɓadi carea, baribara cadjirua o ɓadara λrēbaēa m̃a biē ɓamārēā.

³⁰ Ara m̃duba cārē sida poya oēa. M̃a ēberāra cawa obaria m̃ Zezaba jarabara quĩrāca. M̃a jipa cawa obaria. M̃a quĩrĩā ɓa quĩrāca oca ātebara m̃ Zeza, m̃ Diabuedaba quĩrĩā ɓa quĩrāca obaria.

¿Cairāda Jesuare bedeabada?

³¹ M̃a jara ɓara wārāmīna ara m̃djidebemada beɓa ɓa bēra bārāmaarā wārāēca ɓa.* ³² Baribara m̃ Zezara m̃are beɓa ɓa. M̃a cawa ɓa idjia jara ɓara wārāda. ³³ Maɓ awara bārāba ēberārāda Borocuebari Juaλmaa diabuesidaa m̃nebemada iwididamārēā. Maɓne idjia jaradara wārā basía.†

³⁴ M̃a jarāē ɓa ēberāda m̃are beɓamārēā. Baribara Juaλba m̃nebema jaradara m̃a bida bārāa jara ɓa ēdrādamārēā. ³⁵ Juaλra ĩbīrā urua quĩrāca basia. Bārāra idji λnaane ɓsrida panasidaa idjira bārā ume dārā ɓadaēmīna.

³⁶ Baribara Juaλba jarada cāyābara naλgāda m̃are biara beɓa ɓa. M̃ Zezaba obi ɓada m̃a jūma o ɓa bēra cawabi ɓa m̃ Zezaba m̃ra wārāda diabuesida. ³⁷ Wārāda m̃ Zeza, m̃ Diabuedara m̃are beɓa ɓa. Baribara bārāba idji beɓara ũrīnaca‡ idjaba idjira ununaca. ³⁸ Idjaba idji beɓara bārā soɓe neē ɓea,* m̃, idjia Diabuedara ĩjānaca bēra. ³⁹ Bārāba Ācōrē Beɓara quĩrācuīta acɓadaa crīcha pan bēra maλgāɓa Ācōrē ume ewariza zocai ɓadida. Maɓ cartaba m̃nebemadrā beɓa ɓa. ⁴⁰ Māwāmīna bārāra m̃maa ze quĩrānaca zocai ɓai edadi carea.

§ 5:27 Daniel 7:13-14. * 5:31 Deuteronomio 19:15. † 5:33 Juaλ 1:19-34. ‡ 5:37 Exodo 33:11.

§ 5:37 Exodo 19:9. * 5:38 Josue 1:8-9.

⁴¹ M̄la jΛΓΛē ɓΛa bārāba m̄ra bia ununamārēā. ⁴² Maļ awara m̄la bārāra cawa ɓΛa. Cawa ɓΛa bārāba Ācōrēra quĩrĩānacada. ⁴³ M̄ra m̄ Zeza tr̄neba ze ɓΛa, baribΛΓΛ bārāba m̄ra bia edadaē panΛa. Maļne dewarada ara idji tr̄neba zeibΛΓΛ, maļgΛra bārāba bia edabadaa. ⁴⁴ Bārāba aɓabe quĩrĩā panΛa dewararāba bārāra bia ununida. Ācōrē aɓa ɓΛba bārāda bia unuida jΛΓΛdaēbΛΓΛ ¿sāwā idjida ĩjāni?

⁴⁵ Crīcharānada m̄ Zeza quĩrāpita m̄la bārāra biē jaraida. Bārāba Moiseɓa bia pananida j̄lā panΛa. BaribΛΓΛ ara maļ Moiseba bārāra m̄ Zeza quĩrāpita biē jaraya. ⁴⁶ Bārāba Moiseba jaradada wārāda ĩjā pananabara m̄ra ĩjācasidaa, Moiseba m̄nebemada Ācōrē Bedeade ɓΛda bēra.† ⁴⁷ BaribΛΓΛ Moiseba ɓΛda sida ĩjānaēbΛΓΛ ¿sāwā m̄ bedeada ĩjāni?–

6

Jesuba mil juesuma auđu ne cobigada

Mateo 14:13-21; Marco 6:30-44; Luca 9:10-17

¹ Māwānacarea Jesura Galilea amene droma wa quĩrārā wāsia. Maļ amene dromara idjaba Tiberia abadaa.* ² Jesuba ne ununaca o ɓΛdeba cacua biē ɓeara biabicusia. Zocārā ēberārāba maļra unu panana bēra idji caidu wāsidaa. ³ Maļbe Jesura idji ume nībabadarā ume eya zaquedaa wānapeda egode chūpanesidaa. ⁴ Maļ ewaride judiorā Egiptodeba ēdrΛpedada quĩrānebabada ewarida caita ɓasia. ⁵⁻⁶ Maļne Jesuba unusia ēberārā zocārā idjimaa zebΛdada. Jesuba bio cawa ɓasia cārēda oida baribΛΓΛ Pelipea iwidisia:

–Paļra ¿sāma nēdođi jūma naļgΛrā ēberārā ne cobidi carea?–

Jesuba māwā iwidisia Pelipeba casa panui cawaya. ⁷ Pelipeba panusia:

–Ēberā dosciento ewari trajada parataba paļ nēdobΛda sida araēa ādjirāza maļrī cobidi carea.–

⁸ Maļne Simoļ Pedro djaba Andreda ɓasia. Idjira Jesu ume nībabari basía. Maļ Andreba jarasia:

⁹ –Warra nama ɓΛba cebada ođa paļda juesuma erobΛa idjaba bedada umé erobΛa. BaribΛΓΛ jācua ēberārā zocārā duanΛ itea maļda ¿sāwāi?–

¹⁰ Mama pōājārā ida ɓasia. Maļ bēra Jesuba jarasia:

–Jūmarāa jaradada pōājārāne chūpanenamārēā.–

Ara maļda egode chūpanesidaa. Ādjirāra dji umaquĩrā awa mil juesuma panasidaca ɓΛa. ¹¹ Jesuba paļra jΛwade edapeda Ācōrēa bia ɓΛada asia. Maļbe idji ume nībabadarāa jarasia ēberārāa jedecadamārēā. ɓeda sida ara maļ quĩrāca osia jūmarāba aduba cođamārēā. ¹² Jūmarāda jāwūā ne copedadacarea Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

–Dji adubadara jūma jΛΓΛ pedada ni maļrī bida ārĩrāmārēā.–

¹³ Ara maļda jΛΓΛ pesidaa. Doce jamara birasidaa maļ paļ cebada ođa juesumanebema adubadaba. ¹⁴ Jesuba māwā ođadeba cawabisia idjira Ācōrēneba ze ɓΛda. Ēberārāba maļ ununapeda jarasidaa:

–Wārāda naļgΛra Ācōrēneba bedeabari dji droma, dji naļ ējūāne zeida badaa.–†

¹⁵ BaribΛΓΛ Jesuba cawasia ēberārāba idjira ogo ededida ādjirā boroda ɓΛđi carea. Maļ carea wayacusa iduba eyade ĩtaa wāsia.

† **5:46** Deuteronomio 18:15-19. Wārāda jūma Ācōrē drōāenabema cartade ɓΛ ɓΛra Jesudebema. * **6:1** Galilea. Maļ amene dromara Antiguo Testamentođe “Quinéret” wa “Cineret” tr̄ jarabadjidaa. Luca 5:1đe jara ɓΛa “Genesare.” † **6:14** Deuteronomio 18:15-18.

*Jesu do ãrã nĩbada**Mateo 14:22-27; Marco 6:45-52*

16 Queudacarea Jesu ume nĩbabadarãra doeda amene dromanaa wãsidaa. 17 Jãbade badosidade Jesura ãdjimaa wadibida jũéé basia. Baribãrã waa quĩrãrã chã wãsidaa Capernauãne jũëni carea. Mãwã ðãde bio pãisosoa nũmesia. 18 Maãne nãũrãda dji cãbãyã puá nũmã bẽrã amene dromara bogozoa nũmesia. 19 Do quẽsidra wãbãdada unusidãa Jesura do ãrã nĩda.† ãdjimaa zebãrã bẽrã ne wayasidãa. 20 Baribãrã Jesuba jarasia:

–Mãda jãwã ðã. Ne wayarãnadua.–

21 Maãne idjira jãbade ðãsrãda edasidãa. Ara maãda ãdji wãbãdama jũësidãa.§

Jesura zocai bai diabari paãa

22 Maã nurẽma ëberãrã waa quĩrãrẽ duanenaba quĩrãnebasidãa jãbada ababe basida. Cawa panasidãa maã jãbade Jesu ume nĩbabadarãra wãsidada. Idjaba cawa panasidãa Jesura ãdjirã ume wãé basida. 23 Maãne dewara jãbada Tiberia purudeba jũëcuasia Jesuba ãcõrẽa bia ðãada apeãa ëberãrãa paã cobigadama. 24 Mãwã ðãde ëberãrãba cawasidãa Jesura, idji ume nĩbabadarã sida mama panãda. Maã carea ãdjirãra maã jãbade badocuadapeãa Capernauãnaa Jesu jarãde wãsidãa. 25 Jesu amene droma quĩrãrẽ unusidade iwidisidãa:

–Jaradiabari, ðãra ¿sããbe nama jũësi?–

26 Jesuba panusia:

–Wãrã arada mãa jaraya: bãrãba cawadaë panãa mãa ne ununaca odaba cawabi ðãda. Mãra ababe jarã panãa jãã paã copedaãdaba jãwũãpedada bẽrã.

27 Trajarãnadua paã ðerawabarida edadi carea. ãtebãrã trajadaãdua paã ãcõrẽ ume ewariza zocai bai diabarida edadi carea. Maãgara mã, Naã Djara Edadaã diaya. Dadjì Zeza ãcõrẽba mãra maã carea ðãsia.–

28 Maã bẽrã ãdjirãba iwidisidãa:

–Dairãba ¿cãrẽda odida panã ãcõrẽ traju odi carea?–

29 Jesuba panusia:

–ãcõrẽba obi ðã trajura naãgãa: mã, idjia Diabueãda ãjãnida panã.–

30-31 Maã carea ãdjirãba Jesua iwidisidãa:

–¿Þãa dairãa cãrẽda unubi ðã bedea ãjãnamãrẽã? Dadjirã drõã naënabemaba ëjũã põãsa ewaraga ðãde manãda cosidãa. ãcõrẽ Bedeade jara ðãa: “Idjia bajãnebema paãda diasia ãdjirãba codamãrẽã.”* ¿Þãa cãrẽda oi?–

32 Maãne Jesuba panusia:

–Wãrã arada mãa jaraya, maã bajãnebema paãra Moiseba diaë basia. Mã Zezabãrã diasia. Maã awara bajãnebema paã dji arada ëberãrãa dia ðãa. 33 Maã paã bajãneba zedaba zocai bai arada dia ðãa.–

34 ãdjirãba jarasidãa:

–Dai Boro, maã paãra dairãa ewariza dia ðãdua.–

35 Jesuba jarasia:

–Mãdrã maã paãa. Mãabãrã zocai bai arada diabarãa. Maã bẽrã mãmaa zebãrãra waa jarra ðããa. Mã ãjã ðãra waa opichia ðããa. 36 Baribãrã mãa jarada quĩrãca, mãa ne ununaca odada bãrãba unusidamãna ãjãnaë panãa.

37 Mã Zezaba mãa dia ðã ëberãrãra mã ãjãne zedia. Mãmaa zebãdara mãa

† **6:19** Maã amene dji jedeara die kilómetro ðãa. Maãgãba jara ðãa cinco wa sei kilómetro wi wãbãda basida. § **6:21** Maã versícolora griego bedeade idjaba jara ðãa: “Maãne idjira jãbade eda quĩrã panãne ãdji wãbãdama jũësidãa.” * **6:30-31** Exodo 16:4,15; Salmo 78:24; Nehemia 9:15.

ãya jaretaëa. ³⁸ Måra bajåneba zeë ðla måa quĩrĩa ðlda oi carea. Åtebåra zesia må Diabuedaba quĩrĩa ðlda oi carea. ³⁹ Må Diabuedaba quĩrĩa ðla idjia måa diaðaråra ni aba bida aduaëda. Quĩrĩa ðla naå ewari jõnacarea måa jũma ådjiråra årëbabida. ⁴⁰ Må Zezaba wåråda quĩrĩa ðla ëberåråba måra idji Warrada cawadapeda ijånida idji ume ewariza zocai beaðamårëã. Måwåbåra måa ådjiråra naå ewari jõnacarea årëbabiya.-

⁴¹ Jesuba jaradoasia “bajåneba zeda paåra måa.” Maå carea judiorå arima beaba idjidebemada bië bedesidaa. ⁴² Nåwå jarasidaa:

-¿Naågara Jesu, Jose warraëca? Dji zeza, dji papa sida dadjiråba unubadaa. ¿Cårë cårëã idjira bajåneba zesiada a ðla?-

⁴³ Måwå panåne Jesuba jarasia:

-Waa bië bedearånadua. ⁴⁴ Ni abåba poya måra ijåëa må Zeza, må Diabuedaba idjida måmaa eneëbåra. Baribåra må Zezaba eneibåra naå ewari jõnacarea maå ëberåra måa årëbabiya ewariza zocai bamårëã. ⁴⁵ Åcõrëneba bedebadarå cartade nåwå jara ðla: “Åcõrëbåra jũmaråa jaradiaya.”† Måwå bariduaba må Zeza bedea urĩpeda idjideba cawapeda må ijåne zeya.

⁴⁶ Maågåba jaraë ðla abåba dadji Zezara unusida. Ababe måbåra Åcõrëra unubaria idjimaåba zeda bërå. ⁴⁷ Wårå arada måa jaraya: ëberåba måda ijåibåra Åcõrë ume ewariza zocai baida erobaya. ⁴⁸ Måra paå zocai bai araa. ⁴⁹ Bårå drõã naënabemaråba ëjũã põåsa ewaraga ðde manå co pananara ababe djico basía. Co pananamĩna beusidaa. ⁵⁰ Baribåra bariduaba naå paå bajåneba zedada coibåra beuëa. ⁵¹ Paå zocai bai arara måa. Bariduaba maå paåda coibåra ewariza zocai baya. Måa dia ðla paåra må djaraa. Maågara måa diaya ëberåråba zocai bai arada erobeaðamårëã.-

⁵² Måwå ðde judiorå ådjiduba quĩrũquĩrũ duanåba jara duanesidaa:

-¿Såwå idji djarada dadjiråa cobì?-

⁵³ Maåne Jesuba jarasia:

-Wårå arada måa jaraya: båråba må djarada codaëbåra, må oa sida dodaëbåra, zocai bai arada edadaëa. ⁵⁴⁻⁵⁵ Må djarara cobada dji wårå araa. Må oara dobada dji wårå araa. Maå bërå må djara co ðla, må oa do ðla Åcõrë ume ewariza zocai baira erobåa. Naå ewari jõnacarea måa maå ëberåra årëbabiya.

⁵⁶ Må djara co ðla, må oa do ðla må ume ðla idjaba måra idji ume ðla. ⁵⁷ Må Zeza, må Diabuedaba zocai baida diai carea erobåa. Måra idjideba zocai ðla. Ara maå quĩrãca må djara co ðla måneba zocai bai arada erobåa. ⁵⁸ Måra paå bajåneba zeda dji araa. Bårå drõã naënabemaråba manåra cobadjidamĩna jũma beusidaa. Baribåra måra manå quĩrãca ðlåa. Naå paå co ðla ewariza zocai baya.-

⁵⁹ Jesuba jũma maågara Capernauåne jaradisia judiorå dji jarebada dede.

Jesu bededebeba Åcõrë ume ewariza zocai pananinebema

⁶⁰ Maå jaradia ðla urĩside zocårå Jesu ëpë beaba jarasidaa:

-Idjia jaradara zarea ðla. ¿Caiba poya ijåi?-

⁶¹ Jesuba cawasia idjia jaradiada carea ådjiråra måwå bië bedea panåda. Maå bërå jarasia:

-Måa jaradiadara ¿båråmaa zarea ðlaca? ⁶² Måwå baibåra båråba ¿såwå crĩchadi må, Naå Djara Edadara åtaa naëna badamaa wåbåra unusidara?

⁶³ Åcõrë Jaurebåra zocai bai arara diabaria. Naå djaraba diacaa. Måa båråa

† 6:45 Isaía 54:13.

jaradia b̄ara Ācōrē Jaureba zocai bai ara dia b̄adebema. ⁶⁴ Barib̄ara ḥ̄c̄ara b̄arāba wadibida m̄ bedeara ij̄anaē pan̄a.-

Jesuba māwā jarasia idjia naēnaeda cawa b̄ada b̄erā cairāba idji bedeara ij̄anaēda idjaba caib̄ara idjira jidabida.

⁶⁵ Mañne Jesuba jarasia:

-Mañ carea m̄a jarasia: m̄ Zezaba ēberāda m̄maa eneēb̄ara, mañ ēberāba poya m̄ra ij̄āēa.-

⁶⁶ Mañ carea zocārā Jesu ēpē pananarāba idjira igarasidaa. Waa idji ume n̄badaē basía. ⁶⁷ Mañ b̄erā Jesuba idjia doce edadarāa jarasia:

-¿B̄arā sida w̄ab̄ara d̄ica?-

⁶⁸ Simoñ Pedroba panusia:

-Dai Boro, daida ¿caimaa w̄ani? Aba b̄ab̄ara dairāa jaradiabaria Ācōrē ume ewariza zocai beadamārēa. ⁶⁹ Dairāba b̄a bedeara w̄arāda ij̄a pan̄a, idjaba dairāba w̄arāda cawa pan̄a b̄ara Ācōrēba diabueda jipa b̄ada.-

⁷⁰ Jesuba jarasia:

-B̄arā doce pan̄ara m̄a edasia m̄ ume n̄badamārēa. Barib̄ara b̄arānebemada aba diaurudea.-

⁷¹ Jesuba Juda, Simoñ Iscariote warradebemada bedea basia. Idjia j̄r̄uare Jesura jidabisia idji ume n̄babadarā doce pan̄anebemam̄na.

7

Jesu djabarāba idji ij̄anaē panana

¹ M̄wānacarea Jesura Galilea druade p̄ara n̄basia. Judea druadaa w̄a qūir̄āē basía judiorā bororāba idjira bea qūir̄ā panana b̄erā. ² Mañne judiorā de zaquede warrewarrea panabada ewarira caita basia.* ³ Mañ b̄erā Jesu djabarāba idjia jarasidaa:

-Biara b̄a b̄ara Judeadaa w̄aida b̄a ēpē bea j̄amabemarā bida b̄a obarira ununamārēa. ⁴ Tr̄a b̄aga ba qūir̄ā b̄aba ne o b̄ara m̄erā ocaa. B̄a ne ununacada o b̄a b̄erā ebuda odua j̄umarāba cawadamārēa.-

⁵ Jesu djabarāba māwā jarasidaa ādjia bida idjira Ācōrēba diabuedada ij̄anaē pan̄a b̄erā. ⁶ Mañne Jesuba ādjia jarasia:

-M̄ w̄a ewarira wadibida j̄uēē b̄a barib̄ara b̄arāba baridua ewaride w̄anida pan̄a. ⁷ Nañ ēj̄uānebemarāba b̄arāba qūir̄ama pan̄āēa. M̄dra qūir̄ama pan̄a, ādjirāba cadjirua obadada m̄a ebuda jara b̄a b̄erā. ⁸ W̄anadua mañ ewari droma o pan̄amaa. M̄ra wadi w̄āēa m̄ w̄a ewarira j̄uēē b̄a b̄erā.-

⁹ M̄wā jarapeda Galilea druade besia.

De zaquede warrewarrea panabada ewari o pan̄amaa Jesu w̄ana

¹⁰ Jesu djabarāba mañ ewari droma o pan̄amaa w̄asidaa. M̄wānacarea Jesura w̄asia. Barib̄ara ebuda w̄āē basía ēberārāba cawarānamārēa. ¹¹ Judiorā bororāba idjira j̄ara panasidaa. Ādjirāba iwidibadjidaa:

-¿J̄āñ Jesura s̄ama b̄a?-

¹² Mañne zocārā arima duan̄ba Jesudebemada iwidra bedea duanasidaa. Ḥ̄c̄ara jarabadjidaa: “Idjira ēberā b̄iaa,” barib̄ara dewararāba jarabadjidaa: “M̄w̄āēa; idjira sewaida b̄a.” ¹³ Barib̄ara judiorā bororāda waya pan̄a b̄erā ni ab̄a Jesudebemada j̄gua bedeadaca basía.

¹⁴ Mañ ewari droma ēsidra obadade Jesura Ācōrē de dromanaa w̄apeda dajadaare jaradia besia.† ¹⁵ M̄wā b̄ade judiorā bororāba cawa cr̄ichadaē basía. N̄wā j̄gua jarasidaa:

* **7:2** Levitico 23:33-43. † **7:14** Mañ ewari dromara ocho ewari obadjidaa.

-Ni abalaba nañ ēberāa jaradiadaē badamīna ¿sāwā jācua cawa bΛ?-

¹⁶ Mañne Jesuba ādjía jarasia:

-Mā jaradia bΛra māreēa, ātebΛrΛ mΛ Diabuedadea. ¹⁷ Ācōrēba quīrīā bΛda bariduaba oi carea bΛbΛrΛ, mañ ēberāba ebuda cawaya ara mΛdji crīchadeba bedeaē bΛda. ĀtebΛrΛ idjia cawaya mā jaradia bΛra Ācōrēneda. ¹⁸ Bariduada ara idji crīchadeba bedea bΛbΛrΛ māwā o bΛa ēberārāba idjidebemada bia bedeadamārēā. BaribΛrΛ abalaba quīrīā bΛbΛrΛ dewararāba idji diabuedadebemada bia bedeadida, wārā bedeadarabaria; sewa ocaa.

¹⁹ Moiseba Ācōrē leyra bārāa diasia. BaribΛrΛ bārāba mañ leyra ĩjānaca. Mañ careabΛrΛ bārāba mΛra bea quīrīā panΛa.-

²⁰ Mañne ēberārāba iwīdisīdaa:

-¿Caiba bΛra bea quīrīā bΛ? ¿Jai bΛ cacuaēde bΛba māwā crīchabi bΛca?-

²¹ Jesuba panusia:

-Mā ānāūbada ewarīde ne ununaca aba oda carea bārāba cawa crīchadaē basīa.† ²² BaribΛrΛ bārā sīda ānāūbada ewarīde ne obadaa. Umaquīrā cacuara wēāgobadaa Moiseba bΛda quīrāca. (Wārāda māwā odira Moisedeba zeē basīa, ātebΛrΛ bārā drōā naēnabemaneba zesīa.)§ ²³ Ācōrēba Moisea diada ley ĩjā odi carea bārāba ānāūbada ewarīde bīda warra zaque cacuara wēāgobadaa. Mañda bārāra ¿cārē cārēā mΛ ume quīrū panΛ ānāūbada ewarīde ēberā biabīda carea? ²⁴ Bārāba unu panΛ carea biē bedearānada, ātebΛrΛ wārā arada cawadapeda jīpa bedeadada.-

¿Jesura Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaca?

²⁵ Jesuba Jerusaleñne jaradia basīde mañ purudebemarāba jara panasīdaa:

-¿Idjiēca beadi carea jΛrΛ panΛra? ²⁶ AcΛdadua, idjira nama ebuda bedea bΛa. BaribΛrΛ ni abalaba idjía ni cārē sīda jaradaē panΛa. Māēteara dadjirā bororāba crīcha panΛsīcada idjira Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada.*

²⁷ BaribΛrΛ dadjirāba cawa panΛa idjira sāmabemada. Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarada zebΛrΛde ni abalaba cawadaēa idjira sāmalba zebΛrΛda.-†

²⁸ Mañne Jesuba Ācōrē de droma dajada jaradia bΛde jīgua jarasia:

-Wārāda bārāba mΛra unubadaa idjaba cawa panΛa sāma bΛbarīda. BaribΛrΛ mΛra ara mΛdjideba zeē bΛa, ātebΛrΛ mΛra ze bΛa wārā jarabarīdeba. Bārāba idjira cawadaē panΛa. ²⁹ Mā idjira cawa bΛa idjideba zeda bērā. Idjia mΛra diabuesīa.-

³⁰ Mañ carea ādjirāba Jesura jīda quīrīā panasīdaa, baribΛrΛ ni abalaba jīdadaē basīa idji ewarīra jūēē bada bērā. ³¹ Mañne zocārāba idjira ĩjāsīdaa. Ādjirāba jarasīdaa:

-Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarada zebΛrΛde ¿nañ ēberāba o bΛ cāyābara ne ununaca waiβΛara bΛda oīca?-

Pariseorāba Jesu jīdadi carea panana

³² Pariseorāba cawasīdaa ēberārāba Jesudebemada iwīdrΛa bedea duanΛda. Mañ carea ādjirāba, sacerdote bororā bīda Ācōrē de dromanebema zarrarāda diabuesīdaa Jesu jīdade wānamārēā. ³³ Māwā panΛne Jesuba ēberārāa jarasia:

-MΛra bārā ume dārā baēa. Jāwā bapeda mΛ Diabuedamaa wāya. ³⁴ Bārāba mΛra jΛrΛdīa māwāmīna ununaēa. MΛ wābΛrΛmaa bārāra poya wānaēa.-

³⁵ Mañ carea judiorā arīma beaba ara āduβa jara duanasīdaa:

‡ 7:21 Juañ 5:1-9. § 7:22 Genesis 17:10-27. * 7:26 Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jarada. Griego bedeaēde bΛ bΛa "Crito." † 7:27 ΛcΛrΛ judiorāba jarabadjīdaa Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradara ni abalaba cawadaēda aba idjia Israel ēdrΛ edabΛrΛdaa.

-¿Sāmaa wāi bērā dadjirāba idjira waa ununaē? ¿Griegorā druađaa wāica judiorā jāma beaa jaradiai carea? ³⁶ ¿Cārē cārēā idjia māwā jara ʙΛ: “Bārāba m̄ra jaradia māwāmīna ununaēa”? Idjaba ¿cārēā jara ʙΛ “m̄ wābΛrΛmaa bārāra poya wānaēa”?-

Baido zocai bai ara diabaridebema

³⁷ Maλ ewari droma o panΛne dji jīrūarebema ewarira dji dromaara basia. Jesura jīrūarebema ewaride λta nūmepeda jīgua jarasia:

-Bariduada opichia ʙΛbΛrΛ m̄maa zedua, maλbe baido zocai bai aradebemada dodua. ³⁸ Ācōrē Bedeade jara ʙΛa bariduaba m̄da ījāibΛrΛ zocai bai arara idjideba do quīrāca dewararāmaa wea jira beya ādjia bida edadamārēā.-‡

³⁹ Jesuba maλgΛdeba cawabisia idji ījābΛdaba Ācōrē Jaurera edadida. Maλ ewaride Ācōrē Jaurera wadi zeē basia Jesura wadibida bajānaa wāē ʙada bērā.

Ēberārāba Jesudebema wariwaria bedea duanana

⁴⁰ Maλ bedea ūrīsidade arima duanΛrāba jarasidaa:

-Wārāda naλ ēberāra Ācōrēneba bedeabari dji droma zeida ʙadaa.-§

⁴¹ Idjaba λcΛrΛba jarasidaa:

-Idjira Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaa.-

BaribΛrΛ dewararāba jarasidaa:

-Māwāēa. Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradara Galileadeba zeēa. ⁴² ¿Ācōrē Bedeade jara ʙΛēca idjira Davideba zeida? ¿Davi puru Beleλneba zeēca?-*

⁴³⁻⁴⁴ Māwā Jesudebemada wariwaria bedea duanΛne λcΛrΛba idjira jida quīrā panasidaa, baribΛrΛ ni abaλba jidadaē basía.

Judiorā bororāba Jesu ījānaē panana

⁴⁵ Ācōrē de dromanebema zarrarāra jēda wāsidaa pariseorā, sacerdote bororā ume ābaa duanΛmaa. BaribΛrΛ Jesura jidadaē basía. Maλ bērā ādjirāba zarrarāa iwidisidaa:

-¿Cārē cārēā idjira enenaē basi?-

⁴⁶ Maλne zarrarāba panusidaa:

-Ni abaλ ēberāda jāλ ēberā bedeabari quīrāca bedeacaa.-

⁴⁷ Maλ carea pariseorāba jarasidaa:

-¿Māēteara idjia bārā sida cūrūgasica? ⁴⁸ Dai pariseorāba, dewara dji droma bea bida ni abaλba idjira ījānaē panΛa. ⁴⁹ Idji ījā beaba Ācōrē leyra adua tabeaa. Ācōrēba ādjira cawa oya.-

⁵⁰ Maλne Nicodemoda ādjirā ume basia. Idjira Jesumaa naēna diamasi bedeade wā ʙada basía.† MaλgΛba ādjirāa jarasia:

⁵¹ -BaribΛrΛ ¿dadjirā leyba jara ʙΛca baridua ēberāda cawa odida panΛda idji bedea ūrīni naēna? ¿Idjia odada naārā cawadida panΛēca?-

⁵² Ādjirāba panusidaa:

-¿Māwāra ʙΛra Galileadebemaca? Ācōrē Bedeara bio acΛbari badua. Maλne ʙΛa cawaya ni abaλ Ācōrēneba bedeabarida Galileadeba zeēda.-‡

[⁵³ Māwā duananapeda jūmarāda ādji deza wābΛrΛsidaa.§

‡ **7:38** Isaía 44:3; 55:1-4; 58:1; Joel 3:18; Zacaria 13:1. § **7:40** Juaλ 1:21; 6:14; Deuteronomio 18:15-19.

* **7:42** Davi. 2 Samuel 7:12; Salmo 89:3-4; 132:11-12. Beleλ. Miquea 5:2. † **7:50** Juaλ 3:1-12. ‡ **7:52** Pariseorāba āi jarasidaa. 2 Rey 14:25de jara ʙΛa Jonára Gat-heferdebemada. Maλ purura Nazare caita basia Galilea druađe. § **7:53** Griego bedeade zocārā cartade versículo 7:53deba aba 8:11daa neēa. ΛcΛrΛ cartade Luca 21:38are odja ʙΛa.

8

Wērā daunemana Jesumaa edepedada

¹ Maλbe Jesura Olivo eyadaa wāsia. ² Nurēma diapeda wayacusa Ācōrē de droma dajadaa wāsia. Mama ɓΛde ēberārā zocārā idjima zesesidaa. Egode chūmepeda ādjirāa jaradia besia.

³⁻⁴ Māwā duanΛne judiorā ley jaradiabadaba, pariseorā bida wērā daunema ɓΛ jidapedadada enesidaa. Maλ wērāra arima duanΛ ēsi ɓΛdapeda Jesua jarasidaa:

-Jaradiabari, naλ wērāra daiba jidasidaa abaΛ ume daunema ɓΛda.

⁵ Dadjirā leyde Moiseba nāwā bea wērārāda mōgaraba tabari beabisia.*
¿BΛmaarā bia ɓΛca māwā odida?-

⁶ Ādjirāba māwā jarasidaa Jesuba sāwā panui cawaya. Idjida biē jaradida crīchasiadaa. Maλne Jesura edaa ɓarru chūmepeda idji jΛwa jīwīnība egorode ɓΛ besia. ⁷ BaribΛrΛ ādjirāba mīā sē iwidi panΛ bērā piradrΛpeda jarasia:

-Dji cadjirua ocaba naλ wērāra mōgaraba tabarida ɓΛa.-†

⁸ Māwā jarapeda Jesura wayacusa edaa ɓarru chūmepeda egorode ɓΛ besia.

⁹ Jesuba jarada ūrīsidade ara maλda aba aba wābΛrΛ nūmesia.‡ Naārā drōārāda āyā wāsidaa. Maλbe cūdrarā sida wābΛrΛsidaa. Jesura maλ wērā ume iduba besia. ¹⁰ Jesu λta nūmebΛrΛde wērāra iduba nūmΛda unusia. § Maλbe iwidiisia:

-BΛ biē jara duananara ¿sāma panΛ?* ¿Caiba ɓΛra biē ɓΛi?-

¹¹ Wērāba panusia:

-Ni abaΛba, mλ Boro.-

Jesuba jarasia:

-Mλa bida ɓΛra biē ɓΛēa. Wādua, baribΛrΛ waa cadjiruara orādua.-]

Jesu naλ ējūānebemarā itea λnaa

¹² Māwānacarea Jesuba ēberārāa wayacusa jarasia:

-Mλra naλ ējūānebemarā itea λnaa quīrāca ɓΛa. Bariduaba mλda ēpēibΛrΛ pāīmane nībaēa, ātebΛrΛ λnaane ɓΛ bērā zocai ɓai arada erobaya.-

¹³ Maλne pariseorāba Jesua jarasidaa:

-BΛa ara ɓΛdjidebemada bedeā ɓΛ bērā maλba jaraē ɓΛa ɓΛa jara ɓΛra wārāda.-

¹⁴ Jesuba jarasia:

-Ara mλdjidebemada bedeā ɓΛmīna mλa jara ɓΛra wārā araa. Mλa cawa ɓΛa mλra sāmaΛba zesida idjaba sāmaa waya wāida. BaribΛrΛ bārāba maλra adua panΛa.† ¹⁵ Bārāba naλ ējūānebema crīchadeba mλra acΛ panΛa. Mλa ni abaΛda māwā acΛcaa. ¹⁶ Mλa djārā sāwā beada acΛpeda jaraibΛrΛ, mλa jara ɓΛra wārā araa, mλdubaΛba māwā jaraē ɓΛ bērā. ĀtebΛrΛ mλ Zeza, mλ Diabuedaba mλ ume māwā jara ɓΛa. ¹⁷ Bārā leyde jara ɓΛa ēberā uméba abari bedeada jaradibΛrΛ ādjia jara panΛra wārāda.‡ ¹⁸ Ara maλ quīrāca ara mλdjidebemada bedeā ɓΛa, idjaba mλ Zeza, mλ Diabuedara mλare bedeā ɓΛa.-

¹⁹ Maλne ādjirāba Jesua iwidiisidaa:

-Māēteara ɓΛ Zezara ¿sāma ɓΛ?-

Jesuba panusia:

-Bārāba mλra adua panΛa idjaba mλ Zeza sida adua panΛa. Bārāba mλda wārāda cawabΛdabara, mλ Zeza sida cawacasidaa.-

* **8:5** Idjaba jara ɓΛa dji umaquīrā sida beuida ɓΛda. Levitico 20:10; Deuteronomio 22:22. † **8:7** Deuteronomio 17:6-7. ‡ **8:9** Griego bedeade λcΛrΛ cartade naλ sida ɓΛ ɓΛa: “Ādji sođe cawa panasidaa jipaē beada.” § **8:10** Wērā iduba nūmΛda unusia. Griego bedeade λcΛrΛ cartade maλra neēa.

* **8:10** BΛ biē jara duananara. Griego bedeade λcΛrΛ cartade maλra neēa. † **8:14** Juaλ 7:27-29. ‡ **8:17** Deuteronomio 17:6; 19:15.

²⁰ Jesuba Ācōrē de droma dajada, parata Ācōrēa diabadama jaradia baside jūma maḷgara jarasia. Baribara ni abaaba idjira jidadaē basia idji ewarira wadi jūē bada bēra.

Mā wābaramaa bārāra poya wānaēa

²¹ Maabe Jesuba jarasia:

–Māra wāya. Wānacarea bārāba māra jaradia baribara ununaēa. Bārāba māda ijānaē bēra cadjiruade beudia. Wārāda mā wābaramaa bārāra poya wānaēa.–

²² Maā bēra judiorā bororāda ādjiduba bedeā duanasidaa:

–Māēteara ḡiduba beuica? ḡidjia maā carea jara bāca: “Mā wābaramaa bārāra poya wānaēa?”–

²³ Maāne Jesuba jarasia:

–Bārāra naā ējūānebemaa baribara māra bajānebemaa. Māra naā ējūānebemaēa. ²⁴ Maā carea mā jarasia bārāra cadjiruade beudida. Bārāba Māra Māda ijānaē bēra cadjiruade beudia.–§

²⁵ Maā carea ādjirāba iwidididaa:

–ḡbara cai?–

Jesuba panusia:

–Dārābāra mā bārā jara bāda.* ²⁶ Mā ne zocārāneba bārāra bedeade beada aida bā. Baribara mā Diabuedabara cawa bā. Idji bedeāra wārā ara. Mā idjideba ūrī bāda naā ējūānebemarā jarabaria.–

²⁷ Baribara ādjirāba cawadaē basia Jesuba idji Zezadebemada bedeā bāda.

²⁸ Maā carea idjia jarasia:

–Bārāba mā, Naā Djara Edadara crude cachibada cawadia Māra Māda. Cawadia mā ni maārī bida ara mādjia quīrīā bā quīrāca oca basida. Idjaba cawadia māra bedeā basida mā Zezaba jaradiada quīrāca. ²⁹ Mā Diabuedara mā ume bā. Mā Zezaba māduba amecaa mā ewariza idjia quīrīā bāda o babari bēra.–

³⁰ Jesuba maḷgādebema bedeā baside zocārāba idjira ijāsidaa.

Abrahaā warrarā dji ara

³¹ Maabe Jesuba judiorā idji ijābādarā jarasia:

–Bārāba mā bedeada ijā pananibara, wārāda mā ume nībabadarā beadia.

³² Māneba bārāba Ācōrēra wārāda cawadia. Maāba bārāra djārā nezoca beadada ēdra bāya.–

³³ Ādjirāba jarasidaa:

–Baribara dairāra Abrahaāneba yōpedada bēra djārā nezocarāēa. ḡsāwā bā dairāra ēdra bāyada a bā?–

³⁴ Jesuba panusia:

–Wārā arada mā jaraya: cadjirua o beara cadjirua nezocarā. ³⁵ Nezocara idji boro ēberārāēa, baribara dji boro warrara idji zeza ume ewariza babaria.†

³⁶ Maā bēra Ācōrē Warraba bārāra nezoca beadada ēdra bālibara, wārāda ewariza Ācōrē ēberārāda beadia. ³⁷ Mā cawa bā bārāra Abrahaāneba yōpedadada, baribara bārāba māra bea quīrīā panā mā bedeāra ijānaē panā bēra. ³⁸ Mā jara bā jūma mā Zezaba mā jaradiadada. Maāne bārāba ijā o panā bārā zezadeba ūrīpedadada.–

³⁹ Ādjirāba panusidaa:

§ 8:24 Māra Māda. Maḷgādeba Jesuba jara basia idjira Ācōrēda. Exodo 3:13-14. * 8:25 Dārābāra mā bārā jara bāda. Griego bedeade māra ebuā bāēa. Ḳcāmaarā jara bā: “Mā bārā ḡcārēda cawa jaraida bā?” wa “Māra ḡcārē cārēā bārā ume bedeāda bā?” † 8:35 Genesi 21:9-13.

-Dai drõãenabema zezara Abrahaãa.-

Baribãrã Jesuba jarasia:

-Bãrãra Abrahaã warrarã dji ara badabara idjia oda quĩrãca ocasidaa.

⁴⁰ Mãa bãrãa wãrã bedeada jara ðãa Æcõrẽba mãa cawabida quĩrãca. Mãwãmĩna bãrãba mãra bea quĩrãã panãa. ¿Abrahaãba mãwã osica? ⁴¹ Bãrãba bãdji zezaba obari quĩrãca obadaa.-

Maãne ãdjirãba jarasidaa:

-¿Baribãrã dairãra wẽrã deu ðãba todaẽa! Dairãba Zezada ababe eropanãa.

Idjira Æcõrẽa.-

⁴² Jesuba jarasia:

-Æcõrẽda bãrã Zezabara, bãrãba mãra wãrãda quĩrãcasidaa, Æcõrẽneba zepeda nama ðã bãrã. Mãra ara mãdjideba zeẽ basia. Idjiabãrã diabuesia.

⁴³ Mãa jara ðãra ¿sãwãẽrã bãrãba cawadaẽ panã? Bãrãba cawadaẽ panãa, mã bedeada ùrĩ quĩrããnaca bãrã. ⁴⁴ Bãrã zezara diaurua. Maã bãrã idjia quĩrãã ðãdrã bãrãba o quĩrãã panãa. Idjira naãrẽdaãba mãã beabaria. Wãrãneba baca idjaba wãrã bedeara jaracaa. Sewa obaria sewaida ðã bãrã idjaba sewa zeza bãrã. ⁴⁵ Mãa wãrã bedeada jara ðãa. Maã bãrã bãrãba mã bedeara ãããnaca. ⁴⁶ Mãa cadjiruada o ðãããrã ¿cãrẽ cadjiruada o ðã? ¿Cai bãrãnebemaba poya jarai? Mãa wãrã bedeada jara ðãããrã, ¿cãrẽ cãrẽã mã bedeara ããããẽ panã? ⁴⁷ Æcõrẽ ããã ðããã idji bedeara ããã obaria baribãrã bãrãra Æcõrẽ warrarãẽ bãrã idji bedeara ããã odacaa.-

Abrahaã bai naẽna Mãra Mãa

⁴⁸ Maãbe judiorãba Jesua jarasidaa:

-Bãra Samariadebemada jãwã tabãa idjaba jai bara ðãa. ¿Dairãba aride jara panãẽca?-

⁴⁹ Maãne Jesuba jarasia:

-Mãra jai neẽ ðãa. Mã Zezadebemada bia bedeabaria. Baribãrã bãrãba mãnebemada bia bedeadacaa. ⁵⁰ Mãa jãrãẽ ðãa ãberãrãba mãnebemada bia bedeadamãrẽã. Baribãrã abããba quĩrãã ðãa ãberãrãba mãnebemada bia bedeadida. Idjiabãrã cawa obaria. ⁵¹ Wãrã arada mãã jaraya, mã bedea ããã o ðãra beuca baya.-

⁵² Maãne judiorãba Jesua jarasidaa:

-Idibãrã dairãba cawabãdaa bãra jai bara ðãda. Abrahaãra beusia. Jũma Æcõrẽneba bedeadadarã sida beusidaa, baribãrã ðãa jara ðãa: "Mã bedea ããã o ðãra beuca baya." ⁵³ Mãwãra ¿bãra dai drõã naẽnabema Abrahaã cãããbara dji dromaara ðãca? Idjira beusia, idjaba jũma Æcõrẽneba bedeadadarã sida beusidaa. Bãra ¿caida crĩcha ðã?-

⁵⁴ Jesuba panusia:

-Ara mãdjidebemada bia bedeaibãrã mããba jaraẽ ðãa mãra dji biada. Baribãrã mã Zezaba mãnebemada bia bedea ðãa. Bãrãba idjira bãrã Æcõrẽana a panãa. ⁵⁵ Baribãrã idjira adua panãa. Maãne mãã idjira cawa ðãa. Idjida adua ðããda adabara mãra bãrã quĩrãca sewaida ðãcasia. Baribãrã mãã idjira cawa ðã bãrã idji bedeada ããã o ðãa. ⁵⁶ Bãrã drõã naẽnabema Abrahaãra ðãsrĩdasia mã naã ããããnaa zebãrã ewarira unuida cawa ðãda bãrã. Wãrãda unupeda bio ðãsrĩda besia.-

⁵⁷ Maãne judiorãba Jesua jarasidaa:

-Bãra waãibida cincuenta poa ðããã. ¿Sãwã ðããã Abrahaãra unusiãda a ðã?-

⁵⁸ Jesuba panusia:

-Mãã wãrã arada jaraya: Abrahaã bai naẽnaãba Mãra Mãã.-‡

⁵⁹ Jesuba māwā jarada carea judiorāba mōgarada edasidaa idji tabari beadi carea. § BaribΛΓΛ Jesura mīrūpeda Ācōrē de dajadabemada āyā wāsia.*

9

Jesuba ēberā dauberrea topedada biabida

¹ WābΛΓΛde Jesuba unusia ēberā dauberrea topedadada. ² Mañne Jesu ume nībabadarāba iwīdisidaa:

-Jaradiabari, ¿caiba cadjirua odadeba nañ ēberāra jāwā dauberrea tosidea? ¿Idji djibarirāba cadjirua opedadeba, wa idjia cadjirua odadeba?-

³ Jesuba panusia:

-Cadjirua opedadeba jāwā todaē basía. Idjira dauberrea tosidea idjideba Ācōrēba ne obΛΓΛda jūmarāba ununamārēā. ⁴ Mañ bērā wadi āsa bΛde eda mΛ Diabuedaba obi bΛra mΛa oida bΛa. Queudacarea ni abaΛda poya trajadacaa. ⁵ BaribΛΓΛ nañ ējūāne bΛde mΛra ēberāra itea ānaa quīrāca bΛa ādjirāba sāwā nībadida cawadāmārēā.-

⁶ Māwā jarapeda Jesura egorode idotasia. Mañba egorora susua osia. Mañ egoro susuaba dji dauberrea bΛ dauza pΛΓΛsia. ⁷ Mañbe Jesuba idjia jarasia:

-Cuibada Siloe abadamaa sΛgΛde wādua.- (Mañ trΛba jara bΛa “diabueda.”)*

Ara mañda dauberrea bΛra wāpeda idji daura sΛgΛpeda unu besia. Mañbe diguida wāsia. ⁸ Idji de caita beabariba idjaba idji dauberrea bΛ unupedadaba jara duanasidaa:

-¿NañgΛēca ode chūmepeda ne iwidi babadara?-

⁹ ΛcΛΓΛba idjida asidaa. Dewararāba idji quīrāca bΛmīna idjiēana asidaa. BaribΛΓΛ dji dauberrea badaba jarasia:

-Wārāda mΛa.-

¹⁰ Mañne idjia iwīdisidaa:

-¿Sāwā bΛa unu besi?-

¹¹ Idjia panusia:

-Ēberā Jesu abadaba egoroda susua opeda mΛ dauza pΛΓΛsia. Mañbe idjia jarasia: “Cuibada Siloe abadamaa sΛgΛde wādua.” Wāpeda mΛ dau sΛgΛbΛΓΛde unu besia.-

¹² Mañne ādjirāba iwīdisidaa:

-MañgΛ ēberāra ¿sāma bΛ?-

Idjia panusia:

-MΛa adua bΛa.-

Pariseorāba dauberrea badaa bio iwīdipedada

¹³⁻¹⁴ Jesuba egoro susua opeda dauberrea bΛ biabida ewarira ānāūbada ewari basía. Mañ carea dauberrea badara ācΛΓΛba pariseorāmaa edesidaa.

¹⁵ Mañbe pariseorā bida mañ ēberā iwīdisidaa sāwābΛΓΛ unu besida. Mañne idjia jarasia:

-Idjia egoroda susua opeda mΛ dauza pΛΓΛsia. Mañbe mΛa baidode sΛgΛbΛΓΛde unu besia.-

¹⁶ ΛcΛΓΛ pariseorāba jarasidaa:

-Mañ ēberāra Ācōrēneba zeē bΛa, ānāūbada ewarida wayaca bērā.-

BaribΛΓΛ dewararāba jarasidaa:

-¿Sāwā cadjirua obari ēberāba mañ ne ununacada poya osi?-

Māwā wariwaria bedea duanasidaa. ¹⁷ Māwā duananapeda wayacusa dji dauberrea badaa iwīdisidaa:

-Mañ ēberā, bΛ dau biabidara bΛmaarā ¿caida māwā bΛ?

§ 8:59 Levitico 24:14. * 8:59 Griego bedede ācΛΓΛ cartade bΛ bΛa: “Jesura ara ādji daide necai ēdra wāsia.” * 9:7 Genesi 49:10; Isaia 8:5-8.

Dauberrea baɗaba panusia:

–M̃maara idjira Ācōrēneba bedeabaria.–

18 Judiorā dji bororāba ijānaē panasidaa maļ ēberāra naēna dauberrea basida. Maļ carea idji djibarirāda tr̃bisidaa. 19 Maļbe ādjia iwidišidaa:

–¿Naļgara bārā warra dauberrea topeɗadaca? ¿Sāwā idira idjia unu b̃?–

20 Ādjia panusidaa:

–Daiba cawa paña naļgara dai warra dauberrea topeɗadada. 21 Baribara adua paña sāwā idira unu besida, idjaba adua paña caiba idjira biabisida. Idjira drōā bēra idjia iwidiɗadua.–

22 Idji djibarirāba māwā jarasidaa judiorā bororāra waya paña bēra. Wārāda maļ judiorāba jaraɗoasidaa ēberāra Jesura Ācōrēba ēdra edabari diai jaraɗaada acara paña. Ababa māwā jarasira dji bororāba idjira judiorā dji jarebada dedebemada āyā jaretaɗaada asidaa. 23 Maļ carea djibarirāba jarasidaa: “Idjira drōā bēra idjia iwidiɗadua.”

24 Maļ bēra judiorā bororāba dauberrea baɗara wayacusa tr̃napeda jarasidaa:

–Ācōrē quĩrāpita daia wārā bedeadeba jāļ ēberānebemada jaradua.† Dairāba cawa paña idjira cadjirua obarida.–

25 Dauberrea baɗaba jarasia:

–M̃a adua b̃a idjia cadjirua obarida wa ocada. Ababe cawa b̃a m̃ra dauberrea basida baribara idira unu b̃a.–

26 Maļne ādjirāba wayacusa idjia iwidišidaa:

–Idjia ¿sāwā osi? ¿Cārēda osi b̃a dau biabi carea?–

27 Idjia panusia:

–M̃a bārā jarasia baribara ijā quĩrānaē basia. Maļda ¿cārē cārē wayacusa ũrī quĩrā paña? ¿Bārā sida idji ume ñba quĩrā paña?–

28 Maļ carea ādjirāba idjira nāwā quēšidaa:

–B̃dra jāļ ēberā ume ña, baribara dairāra Moise leydeba ñbabadaa.

29 Dairāba cawa paña Ācōrēba Moisea bedeasida,‡ baribara jāļ ēberāra sāmabemada adua paña.–

30 Maļne dauberrea baɗaba jarasia:

–¿Sāwāērā bārāba jara paña adua paña idjira sāmabemada? ¿Idjia m̃a daura biabiē basica? 31 Dadjirāba cawa paña cadjirua obadaba iwidiɗadara Ācōrēba bia ũrīcada. Maļ awara cawa paña bariduaba Ācōrēda waya babara idjaba idjia quĩrā b̃a o babara, maļgaba iwidiɗabara Ācōrēba bia ũrībarida.Š

32 Naārā eɗaba aba idibema ewaridaa ¿bārāba ũrībadjidaa ēberā dauberrea toɗada biabiɗadada? 33 Naļ ēberāda Ācōrēneba zedaēbara ni cārē sida poya oē bacasia.–

34 Maļne parisorāba idjira quēšidaa:

–B̃a topeɗadeba āta cadjirua obaria. ¿Sāwā dairā ne jaradai?–

Maļ carea idjira judiorā dji jarebada dedebemada āyā jaretaɗaada.

Dji wārāda dauberrea bea

35 Jesuba ũrīsia dauberrea baɗara āyā jaretaɗadada. Maļ carea idjira jareɗe wāsia. Unupeɗa iwidišia:

–¿B̃a Naļ Djara Eɗara wārāda ijā b̃a?–*

36 Idjia jarasia:

–M̃ boro, jaradua idjira caida m̃a wārāda ijāi carea.–

† 9:24 Griego bedeade b̃a b̃a: “Ācōrēba bia bedeada.” ‡ 9:29 Exodo 33:11. § 9:31 Salmo 66:18; Proverbio 15:29. * 9:35 Naļ Djara Eɗa. Griego bedeade abara cartaɗe b̃a b̃a “Ācōrē Warra.”

37 Jesuba panusia:

–Bla idjira unu bla. Ml, bl ume bedea blda idjia.–

38 Ara maŕda Jesu quĩrãpita chĩrãborode cobepeda jarasia:

–Ml Boro, mlã ãjã bla.–

39 Maŕne Jesuba jarasia:

–Mlra naŕ ãjũãnaa zesia ãberãrã cawa oi carea. Mãwã dji dauberrea bea quĩrãca beaba ununia idjaba dji unu panana a panara dauberrea bea quĩrãca panenia.–

40 Acara pariseorã Jesu caita duanaba maŕ bedea ũrĩside iwidisidaa:

–Bla çcãrẽ cãrẽã mãwã jara bl? çDairãra dauberrea beaca?–

41 Jesuba panusia:

–Bãrãda wãrãda dauberrea beadabara, cadjirua obada carea bedede pananaẽ bacasia. Baribara bãrãba unu panana a panã bẽrã bedede panã.–

10

Oveja wagabari dji bia

1 Maŕ ewaride Jesuba jarasia:

–Mlã wãrã arada jaraya: bariduada oveja corrađe eda wãbadade eda wãẽbala, ãtebala ãyã areba eda wãibala, maŕgaba ovejara drabararia idjaba biẽ obaria. 2 Baribara dji corrađe eda wãbadama eda wãbaridra oveja wagabari araa. 3 Maŕ iteabala corra wagabariba dji eda wãbadara ewabaria. Ovejaba ãdji wagabari bedeara cawa panã. ãdjiza trãcuapeđa dajadaa edebaria.* 4 Jũma dajadaa edepeda ãdji na wãbaria. Ovejara idji caidũ wãbadaa idji bedeara cawa panã bẽrã. 5 Baribara ãdjia ununacara ãpẽnacaa, ãtebala mĩrũbadaa idji bedeada adua panã bẽrã.–

6 Jesura ne jara badeba mãwã bedeasia baribara judiorãba cawadaẽ basia cãrẽda jara blda. 7 Maŕ bẽrã Jesuba nãwã jarasia:

–Mlã wãrã arada jaraya, oveja eda wãbadara mlã. 8 Ml zei naẽna zocãrã ne drabadarã quĩrãca zebadjidaa idjaba purura biẽ obadjidaa. Baribara ãdjirã bedeara ãcõrẽ ãpẽ beaba ãjãnaẽ basia.†

9 Eda wãbadara mlã. Mlneba eda wãbarara minijichidebemada ãdraya. Bio necai baya idjia neẽ blara ãcõrẽba jũma diai bẽrã.‡ 10 Ne drabarira zebaria oveja drai carea, beai carea idjaba aduabi carea. Baribara mlra zesia ãberãrãba zocai bai arada aduba erobeamãrẽã.

11 Mlra oveja wagabari dji biala. Oveja wagabari biara idji oveja carea beuida bla. 12 Baribara abalaba parata carea ovejada waga baibala, usa cadrã zebalde ovejara amecuapeđa mĩrũ wãya. Ovejara idjideẽ bẽrã wãrãda wagacaa. Maŕne usa cadrãba oveja aba ca edabalde dewararãda jãrãzoabadaa. 13 Maŕ ãberãra mĩrũ wãbaria ababe parata careabala ovejara wagabari bẽrã. Idjia oveja bia pananamãrẽã crĩchacaa.

14 Mlra oveja wagabari dji biala. Mldjiderãra cawa bla oveja wagabariba idji oveja cawa bl quĩrãca. Idjaba mlreba mlra cawa panã. 15 Ara maŕ quĩrãca ml Zezaba mlra cawa bla idjaba mlã ml Zezara cawa bla. Mlra mldji oveja carea beuida bla. 16 Mlã erobla dewara oveja naŕ corrađe beaẽda.§ Maŕgãrã sida mlã eda eneya. ãdjirãba ml bedeara ãjãnia. Mãwã jũmarãda abaa panania. Maŕne ãdjirã wagabarira aba baya.

* 10:3 Ezequiel 34:11-31. † 10:8 ãcõrẽ ãpẽ beaba. Griego bedede bl bla “ovejaba.” ‡ 10:9 Griego bedede nãwã bl bla: “Idjira eda wãya, dajadaa wãya idjaba pãjãrãda unuya.” § 10:16 Mlã erobla dewara oveja naŕ corrađe beaẽda. Maŕ bededeaba Jesuba jara basia judiorãẽ bida idjida ãjãnia.

¹⁷ M̄l Zezaba m̄lra quĩrĩã ðla, ara m̄ldjida idu beabi bẽrã. Mālbe wayacusa zocai beya. ¹⁸ M̄la iduaribiẽb̄lra ni abal̄ba m̄lra poya beadaẽa, barib̄lra m̄lra beuya m̄wã quĩrĩã ðl bẽrã. M̄lra beupeða poya ãrẽbaya. M̄l Zezaba m̄la m̄wã obisia.–

¹⁹ Māl bedea ũrĩb̄l dade judiorã wayacusa wariwaria bedea duanasidaa. ²⁰ Zocãrãba jarasidaa:

–Jãlẽberãra jai bara ðla. Idjira quĩrãẽ ðla. ¿Cãrẽ cãrẽã idji bedeada ũrĩni?–

²¹ Barib̄lra dewararãba jarasidaa:

–Idjia jara ðlra jai bara ðl bedeaẽa. ¿Jaiba dauberrea beara biabibarica?–

Judiorãba Jesu igarapedada

²² Māl ewaride judiorãba Jerusalēne ewari dromada o panasidaa. ãdjirãba quĩrãneba panasidaa ãcõrẽ de dromara idji quĩrãpita biẽ badada waya bia ðlpedadada. Māl ewari dromara dji cãrãsaara ðl jedecode obad-jidaa.* ²³ ãcõrẽ de droma mõgaraba auðu jũrã ca ðl edaare Jesura nĩbasia. Idji nĩbadama Salomõ abadaa. ²⁴ M̄wã ðlde ãcãlra judiorãba Jesura auðu jũrã edadapeða iwidiisidaa:

–Aba ¿sãlbe ðla dairã crĩchara cawaẽ pe erobai? B̄lde ãcõrẽba ãdr̄ edabari diai jaradab̄lra, dairã ebuda jaradua.–

²⁵ Jesuba panusia:

–M̄la bãrãa jarasia barib̄lra ãjãnaẽ duanaa. Jũma m̄l Zeza trãneba o ðlba m̄lnebemada ebuda cawabi ðla. ²⁶ Barib̄lra bãrãba ãjãnaca, m̄l ovejarãẽ bẽrã. ²⁷ M̄l ovejarãba m̄l bedeara cawa panla. M̄la ãdjirãra cawa ðla. Māl bẽrã ãdjirãba m̄lra ãpẽbadaa. ²⁸ M̄la ãdjirã ãcõrẽ ume ewariza zocai baida dia ðla. Māl carea ãdjirãra aduadaẽa idjaba ni abal̄ba ãdjirãra m̄l j̄lwadebemada poya jãrĩnaẽa. ²⁹ M̄l Zezaba ãdjirãra m̄la diasia. Idjira jũmarã cãyãbara dji dromaara ðla.† Ni abal̄ba ãdjirãra m̄l Zeza j̄lwadebemada poya jãrĩnaẽa. ³⁰ M̄lra m̄l Zeza ume abarida m̄wã ðla.–

³¹ Māl carea arima bea judiorãba wayacusa mõgarada edasidaa idji tabari beadi carea. ³² Mālne Jesuba jarasia:

–M̄l Zezadeba ne zocãrã biada bãrãa unubisia. ¿Sãlḡl ne bia oda carea m̄lra mõgaraba tabari beadi?–

³³ Judiorãba panusidaa:

–Dairãba ðlra mõgaraba tabaridaẽa ne bia o ðl carea, ãteb̄lra tabaridia ðl nāl djarade ðlba ara b̄ldjida ãcõrẽana a ðl carea. Mālba ðla ãcõrẽra biẽ jara ðla.–‡

³⁴ Jesuba jarasia:

–Bãrã leyde nãwã ðl ðla: “M̄la jarasia bãrãra ãcõrẽrãda.”§ ³⁵ Dadjirãba cawa panla ãcõrẽ Bedeara ewariza wãrãda. ãcõrẽba mālẽberãra bedeaside jarasia: “Bãrãra ãcõrẽrãda.” ³⁶ Mālne m̄la ababe idji Warraada a ðla ãcõrẽba m̄lra ara idji itea ðlde bẽrã idjaba nāl ãjũãnaa diabueda bẽrã. ¿Bãrãba māl carea jara panla m̄la idjidebemada biẽ bedeasida? ³⁷ M̄l Zezaba o ðlde m̄la oẽ ðlba, m̄l bedeara ãjãnadua. ³⁸ Barib̄lra idjia o ðlde m̄la o ðlba, m̄la jara ðl carea bãrãba ãjãnaẽ panlãmĩna m̄la o ðl carea ãjãnadua. M̄wã bãrãba wãrãda cawadia m̄l Zezara m̄l ume ðlde idjaba m̄lra m̄l Zeza ume ðlde.–

* **10:22** Judiorãba māl ewari Janucã abadada poa zeb̄lra obadaa diciembre jedecode. Quĩrãnebabadaa Juda Macabeo abadaba ãcõrẽ de dromara waya bia ðldeada. Mālḡlra m̄wãsia poa 164de Jesu todi naẽna. Māl naẽna griego Antioco Epipane abadaba ãcõrẽ de dromara biẽ basia. † **10:29** Mālra griego bedeade ebuda ðla. ãcãlra maãrã nãwã jara ðla: “M̄l Zezaba m̄la diaðara ne jũma cãyãbara dji dromaara ðla.” ‡ **10:33** Levitico 24:14-16. § **10:34** Salmo 82:6.

³⁹ Mañne ãdjirãba wayacusa Jesura jida quĩrĩã panasidaa, baribΛΓΛ ãdra wãsia.

⁴⁰ Mãwãnacarea Jesura wayacusa Jordaã do quĩrãrã wãsia Borocuebari Juaãba naãrã ãberãrã borocue ãadamaa.* Jesura mama ãesia. ⁴¹ Mãwã ãade zocãrã ãberãrãda idjima wãbadjidaa. ãduãa nãwã jarabadjidaa:

-Juaãba ne ununacada oẽ basía baribΛΓΛ jũma idjia naã Jesudebema jaradara wãrã araa.-

⁴² Mama zocãrãba Jesura ãjãsidea.

11

Lazaro jaidada

¹⁻² Mañ ewaride ãberã Lazaro abadada jũãcãyã nũmasia. Mañ Lazarora Betaniane bema basía. Abari purude idji djabawãrãrã Mariada, Marta sida panasidaa. MaãgΛ Mariaba dadjirã Boro jĩrũne querada weapeda idji budaba põãsa jareda basía.* ³ Mañne Lazaro djabawãrãrãba Jesua beãeada dia-buesidaa:

-Dai Boro, bΛ dji biara jũãcãyã nũmΛa.-

⁴ Mañ beãe ãrĩside Jesuba jarasia:

-Lazarora beuẽa, baribΛΓΛ jũãcãyã nũmΛa ãberãrãba cawadamãrẽã ãcõrẽra idji Warra sida dji dromarãda.-

⁵ Jesuba Lazarora, dji djabawãrãrã sida bio quĩrĩã ãesia. ⁶ BaribΛΓΛ Lazaro bio jũãcãyã ãada cawadacarea wadi ewari umé ãesia idji ãadama.

⁷ Mãwãnacarea idji ume nĩbabadarãa nãwã jarasia:

-WãnadrΛ wayacusa Judeadaa.-

⁸ Mañ bẽrã idji ume nĩbabadarãba jarasidaa:

-Jaradiabari, dãrãẽ ãΛa Judeadebemarãba bΛra mõgaraba tabari bea quĩrĩã pananada. ¿BΛra wayacusa jãmaa wãica?-

⁹ Jesuba jarasia:

-¿Ewarira doce hora ããca? ãsa nĩra tenedrΛcaa, idjia ãnaa naã ãjũãne ãada unu ãΛ bẽrã. ¹⁰ BaribΛΓΛ diamasi nĩra tenedrΛbaria, ãnaa neẽ ãΛ bẽrã.-

¹¹ Mãwã jaradacarea Jesuba jarasia:

-Dadjirã dji bia Lazarora cãĩ ãΛa baribΛΓΛ mãa idjira ãrãmane wãya.-

¹² Mañne Jesu ume nĩbabadarãba idjia jarasidaa:

-Dai Boro, idjira cãĩ ãΛbΛΓΛ biabΛΓΛa.-

¹³ Jesuba mañ jaradãeba Lazaro beudadebemada beãe ãesia, baribΛΓΛ idji ume nĩbabadarãba crĩchasiãa Lazaro cãĩ ããdebemada beãe ãada.

¹⁴ Maãbe Jesuba ebuãa jarasia:

-Lazarora jaidasia. ¹⁵ Arima ãadaẽ bẽrã mãra ãsrida ãΛa maãneba bãrãba mãra biara ãjãni bẽrã. Waya idjima wãnadrΛ.-

¹⁶ Mañne Tomás, Mĩguiso abadada ãesia.† MaãgΛba Jesu ume nĩbabadarãa waabemarãa jarasia:

-Judeadaa wãnadrΛ dadjirã sida beãdamãrẽã.-

Beudarã Jesuba ãrẽbabidebema

¹⁷ Betania purude jũẽside Jesuba cawasia Lazaro tΛbaripedadara ewari quĩmãrẽ ãada. ¹⁸ Betaniara Jerusaleãneba mãcua tΛmΛẽ ãesia.‡ ¹⁹ Mañ bẽrã zocãrã judiorãda zesidaa Marta, Maria sobiabide ãdji djaba jaidada carea. ²⁰ Mãwã panΛne Martaba cawasia Jesura jũẽbΛΓΛda. Ara mãda idji

* **10:40** Juaã 1:28. * **11:1-2** Juaã 12:3. † **11:16** Mĩguiso. Griego trã Dídimoba jara ãΛa mĩguisoda.

‡ **11:18** TΛmΛẽ basia. Griego beãeãe ãΛ ãΛa “quinze estadia.” Mãra kilómetro ãbeaca ãΛa.

audiabaride wāsia. Mañne Mariara diguida besia. ²¹ Martaba Jesu unuside idjia jarasia:

-Mñ Boro, bada nama badabara mñ djabara jaidaẽ bacasia. ²² Baribara mña cawa baa juma baa Ācõrẽa iwidibara idjia oida.-

²³ Jesuba idjia jarasia:

-Ba djabara ãrẽbaya.-

²⁴ Mañne Martaba jarasia:

-Mãe, mña cawa baa idjira jirũarebema ewaride ãrẽbaida beudarã ãrẽbabadae.-§

²⁵ Jesuba jarasia:

-Mñdrã beudarã ãrẽbabibaria idjaba zocai bai diabaria. Bariduaba mñda ãjãibara, nañ djarade beubarã sida ewariza Ācõrẽ ume zocai baya. ²⁶ Mñ ãjã baa mñneba zocai ba bẽrã ewariza zocai baya. ¿Baa maãgara ãjã baa?-

²⁷ Mañne Martaba panusia:

-Mãe mñ Boro, mña ãjã baa baa Ācõrẽ Warrada, Ācõrẽba edra edabari diai jaradada, nañ ejuãne zeida badada.-

Jesu Lazaro carea jãna

²⁸ Mãwã jaradacarea Martara wāsia idji djabawẽrãmaa. Mañbe iwidra jarasia:

-Dji Jaradiabarira nama baa. Idjia baa ne jara quĩrã baa.-

²⁹ Mañ ãrẽpeda Mariara piradrãpeda Jesu bama isabe wāsia. ³⁰ Jesura purude eda wãe basia. Wadibida Martaba idji ununama basia. ³¹ Mañne judiorã Maria sobiabiã carea idji diguida panaba unusida idjira isabe piradrãpeda dajadaa wãbãrãda. Mañ carea idji caidu wãbãdaba jarasidaa:

-Idjira Lazaro tãbaripedaãmaa jãne wãbãrã.-

³² Mariara Jesu bama jũesia ara idji unubãrãda idji jirũ caita barru cobesia. Mañne jarasia:

-Mñ Boro, bada nama badabara, mñ djabara jaidaẽ bacasia.-

³³ Jesuba Maria jãgua jãbãrãda idjaba judiorã idji ume zepeda sida jãbãdada unuside ãdjirã carea bio sopua nũmepeda jãgua ãgasia.* ³⁴ Mañbe iwidisia:

-Idjira ¿sãma tãbarisida?-

ãdjirãba panusidaa:

-Dai Boro, acãde wãna.-

³⁵ Jesura jãsia. ³⁶ Mãwã bãde judiorã arima duanãba jarasidaa:

-Acãdadua idjia sãcua Lazarora quĩrã basida.-

³⁷ Baribara ãcãrã ãdjirãnebemaba jarasidaa:

-Dauberrea ba biabidaba ¿sãwãẽrã poya carebaẽ basi Lazaro beurãmãrã?-

Jesuba Lazaro ãrẽbabida

³⁸ Jesura wayacusa jãgua ãgasia. Mañbe Lazaro tãbaripedaãmaa jũesia. Maãgara eya uria basia. Dji eda wãbadara mõgaraba jũãrã basia. ³⁹ Mañne Jesuba jarasia:

-Jãñ mõgarara ãyã bãdadua.-

Marta, dji jaidada djabawẽrãba Jesua jarasia:

-Mñ Boro, idji jaidada ewari quĩmãrẽ ba bẽrã cõbusia cadjirua baa.-

⁴⁰ Baribara Jesuba jarasia:

§ 11:24 Isaiã 26:19; Daniel 12:1-3. * 11:33 ãdjirã carea. Acãrãmaãrã Jesura sopuasã ãdjirãba jãnaẽ basi bẽrã idjia Lazarora ãrẽbabida. Dewarãmaãrã Jesura sopuasã nañ ejuãne eberãrã beubada, cacua biẽ beabada, idjaba cadjirua obada bẽrã.

-¿Māa jaraē basica b_Λa wārāda ījāib_Λr_Λ, Ācōrēra dji droma b_Λda unuida?-

⁴¹ Māwā b_Λde ēberārāba mōgarara āyā b_Λsidaa. Mañbe Jesuba λtaa ac_Λpeda jarasia:

-Zeza, māa b_Λa bia jaraya māa iwididara ūrīna bērā. ⁴² Māa cawa b_Λa b_Λa mā bedeara ūrī b_Λbarida, barib_Λr_Λ māa mañg_Λra jarasia nañg_Λrā ēberārāba cawadamārēā b_Λab_Λr_Λ māra diabuesida.-

⁴³ Māwā jaradacarea Jesuba jīgua tr_Λ jarasia:

-¡Lazaro, dajadaa zedua!-

⁴⁴ Ara mañda Lazaro beu b_Λadada dajadaa zesia. Idji j_Λwara, idji jīrū sida wadi wuaba b_Λr_Λ b_Λesia. Idjaba idji quīrāra wuaba ānēb_Λari b_Λsia. Mañne Jesuba jarasia:

-Ērān_Λdua bia t_Λgamārēā.-

Judiorā bororāba Jesu beadi carea bedea aupe_Λdada

Mateo 26:1-5; Marco 14:1-2; Luca 22:1-2

⁴⁵ Zocārā judiorā Maria ac_Λde wāpedadaba unusidaa Jesuba odara. Mañ bērā ādjirāba ījāsidaa. ⁴⁶ Λc_Λr_Λra pariseorāmaa wāsidaa Jesuba oda jarade. ⁴⁷ Mañ carea pariseorāra, sacerdote bororā sida jūma judiorā dji dromarā ume ābaa dji j_Λresidaa. Nāwā jarasidaa:

-Dadjirāba ¿sāwā odi? Mañ ēberāba ne ununacada zocārā o b_Λa. ⁴⁸ Idjida idu b_Λadib_Λr_Λ jūmarāba crīchadīa idjira dadjirā boroda. Idjida ēpēnib_Λr_Λ romanorāra zedapeda dadji Ācōrē de dromara babuedīa idjaba jūma dadji judiorā sida quenania.-

⁴⁹ Mama aba b_Λsia Caipá abadada. Idjira mañ poade dji dromaara b_Λ sacerdote basia. Mañ Caipába jarasia:

-¡Bārāra crīcha neē pan_Λa! ⁵⁰ Romanorāba jūma dadjirā beadi cāyābara biara b_Λa ēberā aba dadji judiorā carea beuida.-

⁵¹ Caipába ara idji crīchadeba māwā jaraē basia. Āteb_Λr_Λ idjira mañ poade dji dromaara b_Λ sacerdote bērā Ācōrēb_Λr_Λ idjīa jarabisia Jesura jūma judiorā carea beuida b_Λda. ⁵² Barib_Λr_Λ ababe judiorā carea beuē basia, āteb_Λr_Λ beusia jūma Ācōrē warrarā nañ ējūāne beara puru aba b_Λi carea.† ⁵³ Judiorā dji dromarāba bedea b_Λsidaa mama_Λba λtaa crīcha j_Λr_Λdīda Jesu beadi carea.

⁵⁴ Mañ bērā Jesura judiorā tāēna ebuēda nībaca basia, āteb_Λr_Λ Judeadebemada āyā wāsia. Epraiñ purude idji ume nībabadarā ume b_Λde wāsia. Mañ purura ējūā pōāsa ewaraga b_Λ caita b_Λa.‡

⁵⁵ Judiorā Egiptoēba ēdr_Λpedada quīrānebabada ewarira caita basia. Mañra ewari droma bērā puruzabemarāda Jerusaleñnaa wāsidaa ādjia obada quīrāca o pan_Λneba Ācōrē quīrāpita bia beadi carea.§ ⁵⁶ Mañ ewaride ēberārāba Jesura j_Λr_Λ nībasidaa. Ācōrē de droma dajada ābaa duan_Λne iwidibadjidaa:

-Bārāmaarā ¿idjira nañ ewari droma obadade zebá?-

⁵⁷ Barib_Λr_Λ sacerdote bororāba pariseorā bīda jarasidaa bariduaba Jesuda jūēsida cawasidara jaraida b_Λda idji jidadamārēā.

† **11:52** Isaía 11:12; Jeremia 23:3; Miquea 2:12. ‡ **11:54** Epraiñ purura Jerusaleñneba ewari aba basia. § **11:55** Ewari droma odi naēna judiorāra Ācōrē quīrāpita bia beadida panasidaa. Aba_Λba ēberā beudada tāib_Λr_Λ wa waraib_Λr_Λ, siete ewari Ācōrē quīrāpita biē bebadjia. Mañ carea ne oida basia: ac_Λdua Numero 19:16-22; 2 Cronica 30:13-21. Māwā oēb_Λr_Λ ewari dromara ocara basia. Jesu ewaride judiorāba jaradiabadjidaa judiorā Israel drua āi beara Ācōrē quīrāpita biē beada. Mañ carea Jerusaleñ purudaa zedapeda siete ewari dārābadjidaa Ācōrē quīrāpita bia panani carea.

12

Mariaba quera Jesu jĩrũ ãrã weada

Mateo 26:6-13; Marco 14:3-9

¹ Egiptodeba ēdr̄apedada quĩrãnebabada ewari jũēi carea wadi sei ewari b̄ade Jesura Betania purudaa wãsia Lazaro babarimaa. Maã Lazarora Jesuba ãrēbabida basía. ² Jesura zeda bẽrã quewarabema codira waib̄aa osidaa. Martaba codi careabemara jedeca basía. Maãne Lazaro sida Jesu ume ne co basia. ³ Mãwã pan̄ne Mariaba nardo quera idji awa quiruda, nēb̄aa b̄ada taza umé enepeda Jesu jĩrũne weasia.* Maãbe idji budaba põãsa jaresia. Maã queraba dji dera jũma tũãpa nũmesia. ⁴ Maãne Jesu ume nĩbabarida aba basia Juda Iscariote abadada. Judaba Jesura jidabi basía. Maã Judaba jarasia:

⁵ –¿Cãrē cãrēã jãã querara nēdobueẽ basi? Nēdobuedabara poa aba tr̄ajab̄ade edabari quĩrãca edacasia. Maãba ne neẽ quedeera carebacasia.–

⁶ Barib̄ar̄a idjia mãwã jaraẽ basía ne neẽ quedeada cr̄icha b̄a bẽrã, ãteb̄ar̄a mãwã jarasia ne dr̄abari bẽrã. ãdji parata wagabada buchacara idjia erobabadjia barib̄ar̄a mãnebemada dr̄abadjia. ⁷ Maãne Jesuba jarasia:

–Naã wẽrãa mãwã jararãdua. Idjia naã querara waga erobasia mã t̄abaridi ewari carea.† ⁸ Ne neẽ quedeera ewariza bãrã tãena panania, barib̄ar̄a mãra bãrã ume ewariza baẽa.–

Judiorã bororãba Lazaro beadi carea bedea aupedada

⁹ Zocãrã judiorãba cawasidaa Jesura Betaniane b̄ada. Maã bẽrã idji ac̄ade wãsidaa. Maã awara Lazaro, Jesuba ãrēbabida sida ac̄ade wãsidaa. ¹⁰⁻¹¹ Lazaro ãrēbada carea judiorã zocãrãba sacerdote bororãra igaradapeda Jesuda ãjãsidaa. Maã carea sacerdote bororãra bedea ausidaa Lazaro sida beadi carea.

Jerusaleãnebemarãba Jesu audiabaripedada

Mateo 21:1-11; Marco 11:1-11; Luca 19:28-40

¹² Nurẽma zocãrã ēberãrã ewari droma odi carea Jerusaleãnaa zepedadaba cawasidaa Jesura Jerusaleãne jũēb̄ar̄ada. ¹³ Maã carea ãdjirãba uruta quedua quĩrãca beada t̄adapeda idjira audiabaride wãsidaa. Nãwã jĩgua jarasidaa:

–¡Bio biya quirua!‡ ¡Bio bia b̄aa dadjirã ãcõrẽ tr̄ãneba zeb̄ar̄a! ¡Bia quirua Israeldebema Borora!–

¹⁴ Maãne Jesuba burro zaqueda unupeđa ãrã chũmesia. Mãwãsia ãcõrẽ Bedeade jara b̄a quĩrãca:

¹⁵ Wayarãnadua, Sioã eyade b̄earã. Ac̄dadua, bãrã Borora burro zaque ãrã zeb̄ar̄a.§

¹⁶ Jesu ume nĩbabadarãba mãra unu pan̄mĩna cawadaẽ panasidaa. Barib̄ar̄a Jesu ãrēbapeda bajãnaa wãnacareab̄ar̄a cawasidaa ãcõrẽ Bedeade idjidebema naẽna b̄adada jũma wãrãda mãwãsida.

¹⁷ Jesuba Lazaro beu b̄adada tr̄apeda ãrēbabiside zocãrã ēberãrãda arima duanasidaa. Mãwãnacarea ãdjia unupedadada nēb̄ar̄abadjidaa. ¹⁸ Jesuba mã ne ununaca odara zocãrãba ãr̄sidaa. Maã bẽrã idji audiabaride wãsidaa.

¹⁹ Maãne parisorãba ara ãdjiduba jara duanasia:

–¡Ac̄dadua! Jũmarãda idji caidũ wãb̄adaa. Maã bẽrã dadjirãba o quĩrã pan̄ra poya odaẽa.–

Jesuba idji beadi jarada

* **12:3** Taza umé. Libra aba wa medio litro wa tresciento gramo. † **12:7** Idjia naã querara waga erobasia mã t̄abaridi ewari carea. Griego bedeade mãra ebuđa b̄aẽa. ‡ **12:13** ¡Bio bia quirua! Mããrã arameo bedeade jarabadaa “Hosana.” § **12:15** Jerusaleã purura Sioã eyade b̄aa. Zacaria 9:9; Isaia 40:9-10; Sofonias 3:14-17.

20 Mañ ewari droma o panane λcλrλ griegorāda Ācōrēba bia bedeadī carea Jerusaleñne jūēsīdaa. 21 Mañgλrāra Pelipe, Jesu ume nībabarīmaa wāsīdaa. Mañ Pelipera Galileade bλ puru Betsaidadebema basía. Ādjia Pelipea jarasīdaa:

-Dairāba Jesura unu quīrīā panλa.-

22 Mañ carea Pelipeba Andréa jarade wāsia. Mañbe ādjia Jesua jarasīdaa. 23 Mañne Jesuba jarasia:

-Ewarira jūēsīa. Ācōrēba mλ, Nañ Djara Edadara dji Dromada bλya. 24 Mλa wārā arada jaraya: beuda quīrāca trigo tada joudeāēbλrλ, ara māwā abari tada babaria. Baribλrλ joudebλrλ mañ tara tunupeđa bio zaubaria. 25 Ara mañ quīrāca Ācōrē cāyābara nañ djarade zocai baida biara jλrλ bλba mañ zocai baira aduaya. Baribλrλ nañ djarade zocai bai jλrλi cāyābara mλda ēpēibλrλ Ācōrē ume ewariza zocai baya. 26 Bariduada mλ nezoca ba quīrīā bλbλrλ, mλ ume nībaida bλa. Mλ wābλrλmaa mλ nezoca sīda wāya. Bariduada mλ nezocabλrλ, mλ Zezaba idjira dji dromada bλya.

27 Wārāda mλra bio sopua bλa. ¿Mλa cārēda jarai? ¿Mλa jaraica “Zeza, mλ bia mīgaidebemada ēdrλ bλdua”? Māwā jaraēa mλra mañ carea zeda bērā.

28 Ātebλrλ jaraya: Zeza, mañgλdeba jūmarāa cawabīdua bλra dji Dromaara bλda.-

Ara māwābλrλde ēberārā arima duanλba bedeadā bajānaa ūrīsīdaa. Mañ bedeaba jarasia:

-Mλa naēna cawabīsia mλra dji Dromaara bλda idjaba wayacusa cawabīya.-

29 Mañ bedea ūrīsīdade λcλrλba jarasīdaa baada jururuasīda. Dewararāba jarasīdaa:

-Bajānebema nezocaba Jesua bedeasia.-

30 Mañne Jesuba jarasia:

-Mañ bedeara mλ iteaē basía. Biara bārā itea basía. 31 Arābλrλ Ācōrēba cawabīya nañ ējūānebemarāra bedeade duanλda. Arābλrλ diauru, nañ ējūānebema borora Ācōrēba poyaya. 32 Mλ λtλ jira bλbλdade mλa jūmarāda eneya mλ ijānamārēā.-

33 Māwā jarasia idjira crude cachi beadīda cawabī carea. 34 Ēberārā mama duanλba Jesua jarasīdaa:

-Ācōrēba Moisea diada leydeba dairāba cawa panλa Ācōrēba ēdrλ edabari diai jaradara beuca baida.* Bλa ¿sāwā jara bλ Nañ Djara Edadara crude cachīdīda? Nañ Djara Edadara ¿cai?-

35 Jesuba jarasia:

-Nañ λnaara bārā ume dārā baēa. Mañ carea λnaane nībaadua idji bārā ume bλmīsa cawadaēne pāīmane beada amaaba. Pāīmane nība adua bλa sāmaa wāda. 36 λnaa bārā tāēna eropanane mañ λnaara ijānadia λnaanebema ēberārāda beadi carea.-

Mañ bedea jaradacarea Jesura ara māda wāpeđa mīrūsīa.

Judiorāba wadībīda Jesu ijānaē duanana

37 Jesuba ne ununacada zocārā ēberārā quīrāpita ođamīna ādjirāba wadībīda ijānaē panasīdaa. 38 Ācōrēneba bedebarī Isaiāba jarada quīrāca wārāda māwāsīa. Nāwā jarasia:

Dai Boro, ¿daiba jarapedadara caiba ijāsī?

Ācōrēba idji λbλara ¿caia cawabīsī?†

39 Mañ bērā ādjirāba poya ijānaē basía, Isaiāba jarada quīrāca:

* 12:34 Isaiā 9:7; Ezequiel 37:25; Salmo 72:17; Salmo 89:35-37. † 12:38 Isaiā 53:1.

⁴⁰ M̃la ãdjirãra dauberrea ðea quĩrãca ðasia idjaba so zarea ðasia ãdji dauba unu panΛmĩna cawarãnamãrẽã idjaba ũrĩ panΛmĩna sodeba cawarãnamãrẽã.

Mãwã panΛ bẽrã m̃maa zedaca m̃la biabimãrẽã.‡

⁴¹ Isaíaba idji cartade mãwã ðasia Jesura dji Dromada ðeida unupeða mañnebemada bedeada bẽrã. §

⁴² Isaíaba mãwã ðΛdamĩna zocãrã judiorãba, judiorã dji dromarã bida Jesura ãjãsidãa baribΛrΛ ebuda jaradaẽ basía. Waya panasidãa pariseorãba ãdjirãra judiorã dji jΛrebada dedebemada ãyã jΛretadida. ⁴³ ãcõrẽba ãdjida bia jarai cãyãbara mañ judiorãba biara quĩrĩã panasidãa ãberãrãba bia jaradida.

ãcõrẽba Jesu bedeadeba ãberãrã cawa oya

⁴⁴ Mañbe Jesuba jĩgua jarasia:

–M̃ ãjã ðaba m̃ Diabueda sida ãjã ðaa. ⁴⁵ M̃ unu ðaba m̃ Diabueda sida unu ðaa. ⁴⁶ M̃ra nañ ãjũãnaa ãnaa quĩrãca ze ðaa m̃ ãjãbdara pãĩmane ðearãnamãrẽã. ⁴⁷ Aðaba m̃ bedeada ũrĩpeða ãjãẽbΛrΛ, m̃la idjira biẽ ðãã, m̃ra nañ ãjũãne ðea biẽ ðai carea zeẽ ðã bẽrã. M̃ra nañ ãjũãne ðea ãdrΛ edai careabΛrΛ zesia. ⁴⁸ BaribΛrΛ m̃ igara ðara, m̃ bedea bia edaẽ ðara ãcõrẽbΛrΛ cawa oya. Jĩrũarebema ewaride ãcõrẽba cawabiya idjira bedeade ðada m̃la jarada bedeara ãjãnaẽ bẽrã. ⁴⁹ M̃ra ara m̃djideba bedea ðãã. M̃ Zeza, m̃ namaa diabuedaba m̃la jarasia cãrẽda jaraida ðada idjaba sãwã mañ bedeara jaraida ðã sida. ⁵⁰ M̃la cawa ðaa idjia mañ bedeara jarabi ðada ãberãrã idji ume ewariza zocai duananamãrẽã. Mañ carea m̃ Zezaba m̃la jarada quĩrãca m̃la bedea ðaa.–

13

Jesuba idji ume nĩbabadarã jĩrũ sΛgΛda

¹ Egiptodeba ãdrΛpedada quĩrãnebabada ewari bai naẽna Jesuba cawa ðasia idji ewarira jũebΛrΛda. Cawasia nañ ãjũãra amepeda idji Zezamaa wãida. Jesuba jũma idjiderã nañ ãjũãne ðeara bio quĩrĩã ðada bẽrã idjia mañ quĩrĩãra unubisia aba idji beubΛrΛ ewaridãa.

² Qewara pãĩmabΛrΛde ne co panasidãa. BaribΛrΛ mañ naẽna diauruba Simoñ warra Juda Iscariote soðe crĩchada diaðoasia Jesu jidabimãrẽã.

³ Jesuba cawa ðasia idji Zezaba ne jũmada idji jΛwade ðasida, idjaba cawa ðasia idjira ãcõrẽmaλba zepeda waya ãcõrẽmaa wãida. ⁴ BaribΛrΛ Jesuba osia nezocaba obari quĩrãca. ãdjirãra qewara ne co panΛne pirabaripeða idjia ãrã jã ðabarida ãrãsia. Mañbe cacua jarebadada edapeða cΛrrΛ ðarã jãsia.

⁵ Epedeco jũguruade baidoda jue edapeða idji ume nĩbabadarã jĩrũra sΛgΛsia. ãdjiza sΛgΛpeða ãdji jĩrũra cacua jarebadaba põãsa jaresia.

⁶ Jesuba Simoñ Pedro jĩrũ sΛgΛbΛrΛde Pedroba jarasia:

–M̃ Boro, ¿ba m̃ jĩrũda sΛgΛica?–

⁷ Jesuba panusia:

–M̃la o ðara ðaa nawena cawaẽ ðaa baribΛrΛ nocoare ebuda cawaya.–

⁸ BaribΛrΛ Pedroba jarasia:

–M̃ jĩrũra ðaa sΛgΛcara ðaa.–

Jesuba jarasia:

–M̃la ðã jĩrũda sΛgΛẽbΛrΛ, ðara m̃reẽa.–

⁹ Mañ bẽrã Simoñ Pedroba jarasia:

–Mãwã baibΛrΛ, m̃ Boro, m̃ jĩrũ awa sΛgΛrãdua, jãtebΛrΛ m̃ jΛwara, m̃ boro sida sΛgΛdua!–

‡ 12:40 Isaía 6:10. § 12:41 Isaía 6:1-5.

¹⁰ Mañ carea Jesuba jarasia:

–Ēberã cuidacarea ababe idji jĩrũ awa sɔgɔida bɔa idji cacuara jũma bia sɔgɔ bɔ bẽrã. Bãrãra jũmaena sɔgɔ beaa, mãwãmĩna aba nama bɔa sɔgɔẽ bɔda.–

¹¹ Jesuba cawa basia caiba idjira jidabida. Mañ carea jarasia: “Aba nama bɔa sɔgɔẽ bɔda.”

¹² Ādjirã jĩrũ sɔgɔcuadacarea Jesuba wayacusa idjia ãrã jã babarira jãsia. Mañbe ne cobadama wayacusa chũmepeɗa jarasia:

–¿Cawasidaca cãrẽã mãa bãrã jĩrũra sɔgɔsida? ¹³ Bãrãba mãra Jaradiabariaeɗa abadaa idjaba bãrã Boroaɗa abadaa. Wãrãda aride jara panɔa, mãwã bɔ bẽrã.

¹⁴ Mañba mã, bãrã Boroa idjaba Jaradiabariba nezoca quĩrãca bãrã jĩrũra sɔgɔeɗa bẽrã bãrã biɗa nezoca quĩrãca bãdjiza jĩrũ sɔgɔeɗa panɔa. ¹⁵ Mã jãwã unubisia bãdjiza dji carebadamãrẽã. ¹⁶ Mã wãrã arada jaraya: ni aba nezocada idji boro cãyãbara auɗuara bɔẽa. Diabueɗara idji diabueɗa cãyãbara auɗuara bɔẽa. Nezocaba obari quĩrãca mã oɗa bẽrã, bãrã biɗa abari quĩrãca oɗida panɔa. ¹⁷ ¿Cawasidaca? Mãwã ãjã oɗibɔrɔ wãrãda bia panania.

¹⁸ Mã jaraẽ bɔa jũma bãrãra bia beaɗida, mã edaɗarã sãwã beada cawa bɔ bẽrã. Ācõrẽ Bedeade bɔ bɔ quĩrãca wãrãda mãwãmãrẽã mã jarabɔrɔa: “Aba mã ume ne co baɗada mã ume dji quĩrũda besia.”* ¹⁹ Mã ara nawena mãgɔra jarabɔrɔa waɗi mãwãĩ naẽna, wãrãda mãwãbɔrɔeɗe bãrãba Mãra Mãda ãjanamãrẽã.† ²⁰ Wãrã arada mã jaraya: mã diabuebɔrɔaɗa abalɔa bia edaibɔrɔ mãda bia edabɔrɔa. Idjaba mã bia edabɔrɔa mã Diabueɗara bia edabɔrɔa.–

Jesuba Judadebema jarada

Mateo 26:20-25; Marco 14:17-21; Luca 22:21-23

²¹ Mãwã jarapeɗa Jesura bio sopua besia. Mãwã bɔde ebuda jarasia:

–Wãrã arada mã jaraya: aba bãrãnebemaba mãra jidabiya.–

²² Idji ume nĩbabadarãra abarica dji aɔɔ duanesiɗaa Jesuba jaraɗara cawadaẽ baɗa bẽrã. ²³ Mañne aba basia Jesuare chũmɔda.‡ Mañgɔba ara idjida “Jesuba bio quĩrã bɔ” abadjia. ²⁴ Simoã Pedroba idjia boroa jarasia caidebemada beɗe bɔda Jesua iwiɗimãrẽã. ²⁵ Mañbe Jesuare chũmɔba iwiɗisia:

–Dai Boro, ¿caiba bɔra jidabi?–

²⁶ Jesuba panusia:

–Mã paɗda sõberapeɗa abalɔa diaya. Mañ ãberãra idjia.–

Ara mãɗa paɗra sõberapeɗa Jesuba Simoã Iscariote warra Judaa diasia.

²⁷ Judaba mã coɗacarea Satana jɔwaeɗa besia. Mañne Jesuba Judaa jarasia: –Bɔa oya bɔra isabe oɗa.–

²⁸ Baribɔrɔ ne co duanɔba ni abalɔa cawadaẽ basia Jesuba cãrẽ cãrẽã mãwã jarasida. ²⁹ Judaba ãdji parata wagabada buchacara erobabadjia. Mañ bẽrã ãcɔrɔba crĩchasiɗaa Jesuba dji ewari droma careabemada nẽdomãrẽã jarasida wa parata neẽ queɗeaa diabi bɔda. ³⁰ Judaba paɗra copeɗa ara mãɗa ɗajadaa wãsia. Mãra pãimanacarea basia.

Jesuba obi bɔ beɗe djiwiɗi

³¹ Juda wãnacarea Jesuba jarasia:

–Arãbɔrɔ Ācõrẽba unubiya mã, Nañ Djara Edaɗara dji dromada. Mañ awara mãneba Ācõrẽba unubiya ara idjida dji dromada. ³² Mã, Nañ Djara Edaɗa

* **13:18** Salmo 41:9. † **13:19** Isaia 43:10. ‡ **13:23** Jesuare chũmɔda. Griego beɗeade bɔ bɔa: “Jesumaa tũrĩ chũta bɔda.” Judiorã Egiptodeba ãɗrapedeɗa quĩrãnebada ewaride mãwã ne cobadjia. “Jesuba bio quĩrã bɔ” abadjia. Juañba ara idjida mãwã jarabadjia.

Ãcõrëra dji dromada unubibΛΓΛ, Ãcõrëba m̃ra abarica dji dromada unubiya. Idjia dārãéne mãra unubiya. ³³ Bārãra m̃ dji biarã bërã m̃a jaraya: m̃ra bārã ume dārã bæã. § M̃a judiorã bororãa jaraða quĩrãca nawena bārãa jaraya: bārãba m̃ra jΛΓΛdia, mãwãmĩna m̃ wãbΛΓΛmaa poya wãnaëa.*

³⁴ M̃a obi bΛ bedea djiwidida bārãa jaraya: bārãra bio dji quĩrĩã beadadua. † M̃a bārã bio quĩrĩã bΛ quĩrãca bārã sida abarica dji quĩrĩãnadua. ³⁵ Bārãda mãwã dji quĩrĩã pananibΛΓΛ, jũmarãba cawadia bārãra m̃ ume nĩbabadarãda.–

Pedroba Jesu igaraëana ada

Mateo 26:31-35; Marco 14:27-31; Luca 22:31-34

³⁶ Simoã Pedroba Jesua iwidisia:

–Dai Boro, ¿bΛra sãmaa wãĩ?–

Mãne Jesuba panusia:

–M̃ wãbΛΓΛmaa bΛra nawena poya wãëa, baribΛΓΛ tẽãbe m̃ caidũ wãya.–

³⁷ Pedroba iwidisia:

–Dai Boro, ¿sãwãërã m̃ra bΛ ume poya wãé? M̃ra bΛ carea beuida bΛa.–

³⁸ Mãne Jesuba jarasia:

–¿BΛra m̃ carea wãrãda beuida bΛca? Wãrã arada m̃a jaraya: eterre berui naëna bΛa b̃arima ũbea jaraya m̃ra unucada.

14

Jesuba idjideba dadjirã Zezamaa wãni jaraða

¹ Sopua b̃earãnadua. Ãcõrëba aride o bΛda wãrãda ãjãnadua. Idjaba m̃a aride o bΛ sida wãrãda ãjãnadua. ² M̃ Zeza b̃abarima dadjirã duananira baraa. M̃ra m̃amaa wãya bārã beadima bia oi carea. Mãwãëbara m̃a jaraë bacasia. ³ M̃ra bārã beadima bia ode wãya. Mãbe wayacusa zeya bārã edei carea m̃ ume beadamãrëã. ⁴ Bārãba cawa panΛa m̃ra sãmaa wãida. Dji o sida cawa panΛa.–

⁵ BaribΛΓΛ Tomába jarasia:

–Dai Boro, adua panΛa bΛra sãmaa wãida. ¿Sãwã mã ora cawadi?–

⁶ Mãne Jesuba jarasia:

–Mã ora m̃ã. M̃neba Ãcõrëra wãrãda cawa panΛa idjaba zocai b̃ai arada eropanΛa. M̃neba wãnaëbΛΓΛ ni abΛda m̃ Zezamaa poya jũënaëa. ⁷ Bārãba m̃da wãrãda cawa panΛbΛΓΛ, m̃ Zeza sida cawa panΛa.* IdibΛΓΛ bārãba idjira cawa panΛa unũ panΛ bërã.–

⁸ Mãne Pelipeba idjia jarasia:

–Dai Boro, dadji Zezara daia unubidua. Ara mãba bia bΛa.–

⁹ Mã carea Jesuba jarasia:

–Pelipe, m̃ra dãrãbΛΓΛa bārã ume bΛda. BΛa m̃ra ¿wãdibida cawaë bΛca? M̃ unũ bΛba m̃ Zeza sida unũ bΛa. BΛa ¿sãwã jara bΛ “dadjì Zezara daia unubidua”? ¹⁰ ¿BΛa ãjãé bΛca m̃ra m̃ Zeza ume äbaa bΛda idjaba m̃ Zezara m̃ ume äbaa bΛda? M̃a bedea bΛra ara mãdjideba bedeacaa. ÄtebΛΓΛ m̃ Zeza m̃ ume äbaa bΛra m̃neba bedea bΛa. Wãrãda m̃neba ne jũmada idjia obaria. ¹¹ ãjãnadua m̃ra m̃ Zeza ume äbaa bΛda idjaba m̃ Zezara m̃ ume äbaa bΛda. M̃a mãwã jara bΛ carea bārãba ãjãnaë panΛbΛΓΛ, m̃a o bΛ carea ãjãnadua.

§ **13:33** M̃ dji biarã. Griego bedeaðe bΛ bΛa “m̃ warra zaquerã.” * **13:33** Juaã 7:33; 8:21. † **13:34** M̃a obi bΛ bedea djiwididi. Ãcõrëba obi bΛ bedea dji drõada Levitico 19:18ðe, Deuteronomio 6:5ðe unubadaa. * **14:7** Bārãba m̃ra wãrãda cawa panΛbΛΓΛ, m̃ Zeza sida cawa panΛa. Griego bedeaðe ãcΛΓΛ cartade bΛ bΛa: “Bārãba m̃ra wãrãda cawa pananabara, m̃ Zeza sida cawacasidaa.”

¹² Wārā arada m̄la jaraya: bariduaba m̄lda ĩjā b̄abara, m̄la o b̄ara idjia bida oya. Wārāda m̄la o b̄a cāyābara idjia auđuara oya, m̄ra m̄ Zezamaa wāi b̄ērā. ¹³ Bārāba m̄lda ĩjā pan̄a b̄ērā m̄ tr̄neba iwidib̄adara m̄la jūma oya. Māwā m̄neba ebuda b̄aya m̄ Zezara dji dromada. ¹⁴ Wārāda bārāba m̄lda ĩjā pan̄a b̄ērā jūma m̄ tr̄neba iwidib̄adara m̄la oya.

Jesuba Ācōrē Jaure diai jarada

¹⁵ Bārāba m̄lda wārāda quĩrĩā pan̄abara, m̄ bedeara ĩjā o panania.† ¹⁶ Mā b̄ērā m̄ Zezāa iwidīya bārā Carebabarida diabuemārēā. Maḡara bārā ume ewariza b̄aya. ¹⁷ Idjira Ācōrē Jaurea. Idjia Ācōrēra wārāda cawabibaria. Naḡ ĩjūānebemarāba idjira poya edadaēa, ununaca b̄ērā idjaba adua pan̄a b̄ērā. Maḡne bārāb̄ara idjira cawa pan̄a, bārā ume b̄a b̄ērā idjaba bārā sođe bai b̄ērā.‡

¹⁸ M̄la bārāra jērāmārā quĩrāca ameēa. M̄ra wayacusa bārāmaa zeya. ¹⁹ Dārāēne naḡ ĩjūānebemarāba m̄ra waa ununaēa baribara bārāba m̄ra ununia. M̄la zocai bai arada erob̄a b̄ērā, bārā bida zocai bai arada erobeadia. ²⁰ M̄ zedacarea bārāba cawadia m̄ra m̄ Zeza ume ābaa b̄ada, bārāra m̄ ume ābaa pan̄ada, idjaba m̄ra bārā ume ābaa b̄ada. ²¹ M̄ bedea ũrĩpeda ĩjā o b̄aba m̄ra quĩrĩā b̄a. Ab̄aba m̄lda quĩrĩā b̄abara, m̄ Zezaba idjira quĩrĩā b̄aya. M̄la bida idjira quĩrĩā b̄aya, idjaba ara m̄lda idjia unubiya.-

²² Maḡbe dewara Juda, Iscarioteēba Jesua iwidisia:

-Dai Boro, ḡsāwā b̄ara dairāa unubi baribara naḡ ĩjūānebemarāa unubiē?-

²³ Jesuba panusia:

-M̄ quĩrĩā b̄aba m̄ bedeara ĩjā o b̄aya. M̄ Zezaba idjira quĩrĩā b̄aya. Maḡbe दौर idjimaa zedia idji ume ābaa panani carea. ²⁴ M̄ quĩrĩāē b̄aba m̄ bedeara ĩjā ocaa. Bārāba ũrĩ pan̄a bedeara m̄reēa, āteb̄ara m̄ Zeza, m̄ Diabuedadea.

²⁵ Maḡara m̄la bārāa jara b̄a wadibida bārā ume b̄a b̄ērā. ²⁶ Baribara m̄ Zezaba m̄ tr̄neba idji Jaureda diabueya bārā Carebabarida bamārēā. Ācōrē Jaureba ne jūmada bārāa jaradiaya. Idjia bārāa jūma m̄la jaradara quĩrānebabiya.

²⁷ M̄la necai baida bārā sođe ameya. M̄la dia b̄a necai baira naḡ ĩjūānebemarāba poya diadacaa. Maḡ b̄ērā jūmawāyā sopuarānada. Ne wayarānada. ²⁸ M̄la bārāa jarasia m̄ra wāb̄ada idjaba waya bārā ume bađe zeida.§ Bārāba m̄lda wārāda quĩrĩā pan̄abara b̄asridacasiđaa m̄ Zezamaa wāyana ada carea. M̄ Zezara m̄ cāyābara dji dromaara b̄a b̄ērā m̄ra wayacusa b̄aya m̄dji naārā bađamaa. ²⁹ M̄la maḡara jara b̄a wadi māwāi naēna, wārāda māwāb̄ade bārāba ĩjānamārēā.

³⁰ M̄ra bārā ume dārā bedeaēa, naḡ ĩjūānebema borora zebara b̄ērā. Idjia m̄ra poyaēmīna beabiya. ³¹ Māwā m̄ Zezaba obi b̄ada m̄la ĩjā oya. Maḡadeba naḡ ĩjūānebemarāba cawadia m̄la m̄ Zezara bio quĩrĩā b̄ada.

Piradr̄ada. Wānadr̄a.-

15

Jesura uva j̄cara dji araa

¹ Jesuba jarasia:

† 14:15 ĩjā o panania. Griego bedeađe ḡcaga cartade b̄a b̄a: “ĩjā o pananada.” ‡ 14:17 Bārā sođe bai b̄ērā. Griego bedeađe ḡcaga cartade b̄a b̄a: “Bārā sođe b̄a b̄ērā.” § 14:28 Juaḡ 14:3,18.

–M̄ra uva j̄cara dji araa.* M̄ Zezara djibaria. ² M̄ j̄wate zaudacara idjia j̄ma t̄cuaya, barib̄r̄ dji zaubada j̄watera qūr̄cuita t̄cuabaria biara zaudam̄r̄ē. ³ M̄ bedeada īj̄ pan̄ b̄r̄ b̄r̄ra j̄wate qūr̄cuita t̄cuada qūr̄ca biya beaa.† ⁴ M̄ ume ābaa beadadua m̄ b̄r̄ ume ābaa b̄ qūr̄ca. J̄carade caraē b̄ j̄watera ara iduba zaucaa. Ara mā qūr̄ca b̄r̄da m̄ ume beadaēb̄r̄ zaudaēa.

⁵ M̄ra uva j̄cara dji araa. B̄r̄ra m̄ j̄waterā. M̄ ume ābaa beara bio zaubadaa, m̄ra b̄r̄ ume ābaa b̄ b̄r̄. B̄r̄ba m̄ neē ni c̄r̄e sida Ācōr̄e itea poya odaēa. ⁶ M̄ ume ābaa b̄r̄ra m̄ Zezaba āȳa batabueya j̄wate zauca qūr̄ca. Mā j̄wate purrubadacarea dadjia ābaa buedapeda babuebadaa.

⁷ B̄r̄da m̄ ume ābaa beadib̄r̄, m̄ bedeada īj̄ o pananib̄r̄, iwididada j̄ma b̄r̄ba qūr̄b̄dada. Māne m̄a diaya. ⁸ B̄r̄da bia zaudib̄r̄ unubidia w̄r̄da m̄ ume n̄babadarāda m̄w̄ beada. M̄w̄ unubidia m̄ Zezara dji dromada.

⁹ M̄a b̄r̄ra qūr̄ī b̄a m̄ Zezaba m̄ qūr̄ī b̄ qūr̄ca. Mā b̄r̄ m̄ qūr̄īneba pananadua. ¹⁰ M̄a obi b̄ bedeada īj̄ odib̄r̄, w̄r̄da m̄ qūr̄īneba panania. Ara mā qūr̄ca m̄ Zezaba obi b̄ bedea īj̄ o b̄ b̄r̄ idji qūr̄īneba b̄baria. ¹¹ J̄ma māḡra m̄a jara b̄a b̄r̄ra m̄ ume bio b̄s̄rīda beadam̄r̄ē.

¹² M̄a obi b̄ bedeara nāḡa: b̄r̄ra dji qūr̄īnadua m̄a b̄r̄ qūr̄ī b̄ qūr̄ca. ¹³ Ēberāda idji dji bia carebai carea beuib̄r̄, ni ab̄ba mā c̄ȳbara poya biara qūr̄īra erobaēa. ¹⁴ M̄a obi b̄ bedeada b̄r̄ba īj̄ odib̄r̄ b̄r̄ra m̄ dji biarā. ¹⁵ M̄a b̄r̄ra waa m̄ nezocada aēa. Nezocaba idji boroba oi cr̄cha b̄ra adua b̄a. M̄a b̄r̄ra m̄ dji biarāna aya. M̄a b̄r̄a cawabisia ne j̄ma m̄ Zezadeba ūr̄nada. ¹⁶ B̄r̄ba m̄ra edadaē basia. M̄ab̄r̄ b̄r̄ra edasia. M̄a b̄r̄ra b̄sia w̄napeda bia zaudam̄r̄ē, idjaba mā zaubadara d̄r̄ droam̄r̄ē. M̄a b̄r̄ra edada b̄r̄ m̄ Zezaba j̄ma b̄r̄ba m̄ tr̄neba iwidib̄dara diaya. ¹⁷ Waya m̄a b̄r̄a jaraya: abarica dji qūr̄īnadua.

Nā ēj̄ūānebemarāba Jesu īj̄ beara qūr̄mabadaa

¹⁸ Nā ēj̄ūānebemarāba b̄r̄da qūr̄ma pan̄b̄r̄, cawaadua ādjirāba nār̄ m̄da qūr̄masidada. ¹⁹ B̄r̄da nā ēj̄ūānebema badabara ādjirāba b̄r̄ra qūr̄īcasidaa ādjirānebema b̄r̄. Barib̄r̄ m̄a b̄r̄ra nā ēj̄ūānebemada edasia ādjirā awara beadam̄r̄ē. Mā b̄r̄ b̄r̄ra qūr̄mabadaa. ²⁰ Qūr̄nebadua m̄a nā jaradara: “Ni ab̄a nezocada idji boro c̄ȳbara auduara b̄ēa.”‡ Māḡba jara b̄a ēberārāba m̄ bedeada īj̄ o pan̄b̄r̄, b̄r̄ bedea sida īj̄ odia. Barib̄r̄ ādjirāba m̄da biē odi carea ēp̄ pan̄b̄r̄, b̄r̄ sida biē odi carea ēp̄nia. ²¹ B̄r̄ra m̄ carea biē odia ādjia m̄ Diabuedara adua pan̄ b̄r̄.

²² M̄a ādjirāa jaradiade zedaēbara ādjia cadjirua opedada carea bedeade beadaē bacasia. Barib̄r̄ m̄ bedeada ūr̄pedada b̄r̄ poya jaradaēa adua panasidada ādjia o pan̄ra cadjiruada. ²³ Ab̄ba m̄da qūr̄ma b̄b̄r̄, m̄ Zeza sida qūr̄ma b̄a. ²⁴ M̄a ādjirā qūr̄pita ne ununacada odaēbara, ādjirāba cadjirua o pan̄ carea bedeade beadaē bacasia. Barib̄r̄ m̄a odara ādjirāba unusidam̄ina m̄ra, m̄ Zeza sida qūr̄ma pan̄a. ²⁵ M̄w̄ duan̄a ara ādjirā leyde jara b̄ qūr̄ca. N̄w̄ jara b̄a: “M̄ra bedea neē b̄da qūr̄masidaa.”§

* **15:1** Antiguo Testamento de jara b̄a Ācōr̄eba Israelera uva j̄cara qūr̄ca usida, m̄w̄m̄ina idjia qūr̄ī b̄da qūr̄ca ādjirāba odaē basia. Ac̄adua Salmo 80:8-16; Isaia 5:1-7; Jeremia 2:21; Ezequiel 15:1-8; 19:10-14; Osea 10:1. Barib̄r̄ nā Juā 15:1 de jara b̄a Jesuba o b̄da Ācōr̄eba qūr̄ī b̄ qūr̄ca. Mā carea jara b̄a “uva j̄cara dji ara.” † **15:3** Juā 13:10. ‡ **15:20** Juā 13:16. § **15:25** Salmo 35:19; 69:4.

²⁶ Ācōrē Jaure bārā Carebabarira zeya. Idjia wārā beđeada jarabaria. Māa idjira mλ Zezamaaba diabuebarade idjia mλnebemada bārāa beđeaya.
²⁷ Bārā bida mλnebemada beđeada, bārāra naārēdaaba mλ ume panλ bērā.

16

¹ Māa jūma maλgara bārāa jara bλa mλ ĩjā panλra igararānamārēā.
² Judiorāba bārāra ādjirā dji jλrebada dedebemada āyā jλrecuadia. Maλ awara bārā beadi ewarira zeya. Bārā beabλdade ādjirāba crīchadia Ācōrēba quīrīā bλda o panλda. ³ Māwā odia mλ Zezada, mλ sida adua panλ bērā.
⁴ Baribλra mλa jūma maλgara bārāa jarabλra, maλ ewari jūēbλrade mλa jaradara quīrānebadapeda sozarra beadamārēā.

Ācōrē Jaureba o bλdebema

Māa bārā bia mīgadidebemada naēna jaraē basía bārā ume bāda bērā.
⁵ Baribλra mλra mλ Diabuedamaa wāya. Māwāmīna ni abaλ bārānebemaba mλa iwīdīdāē panλa “bλra λsāma wāi?” ⁶ Ātebλra bārāra sopua panλa mλra wāyana ada bērā. ⁷ Māa wārā arada jaraya: bārā itea biara bλa mλra wāida. Māda wāēbλra bārā Carebabarida zeēa. Baribλra mλda wāibλra idjira diabueya.

⁸ Ācōrē Jaure zebλrade naλ ējūānebemarāa cawabiya caida cadjirua obarida, caida jipa bλda, idjaba caida beđeade bλda. Cawabiya ādjirāba jūma maλgλdebemada āi crīcha panλda. ⁹ Ācōrē Jaureba ādjirāa cawabiya mλ beđeā ĩjānaca bērā cadjirua obadada. ¹⁰ Cawabiya mλra jipa bλda mλ Zezamaa wāna bērā. Maλne bārāba mλra waa ununaēa. ¹¹ Idjaba Ācōrē Jaureba cawabiya naλ ējūānebemarāa wārāda beđeade panλda, Ācōrēba naλ ējūānebema borora beđeade bλada ada bērā.*

¹² Māa wadībīda ne zocārā bārāa jara quīrīā bλa. Maλra bārāba nawena jūma poya cawadaēa. ¹³ Baribλra Ācōrē Jaureba wārā beđeera cawabibari bērā idji zebλrade bārāa jaradiaya wārā beđeā Ācōrēneba ze bλda jūma cawadamārēā. Idjira ara idji crīchadeba beđeāēa, ātebλra jūma mλneba ūrībλrada jaraya. Idjia bārāa cawabiya nocoarebema ewariēde cārēda sāwāida. ¹⁴ Cawabiya mλra dji dromada, mλ beđeā ūrīpeda jūma bārāa jaradiāi bērā. ¹⁵ Jūma mλ Zezadera mλrea. Maλ carea mλa jarasia Ācōrē Jaureba mλ beđeā ūrīpeda bārāa jaradiāida.

Bārāra sopua pananapeda bλsridadia

¹⁶ Dārāēne bārāba mλra ununaēa, baribλra māwānacarea wayacusa dārāēne mλra ununia.-†

¹⁷ Maλne λcλra idji ume nībabadarāba ara ādjiduba iwīdī duanasīdaa:
 -Idjia dadjirāa “dārāēne bārāba mλra ununaēa, baribλra māwānacarea wayacusa dārāēne mλra ununiana” a bλba λcārēda jara bλ? Idji Zezamaa wāyana a bλba λcārēda jara bλ? ¹⁸ Maλ beđeā “dārāēne” a bλba λcārēda jara bλ? Dadjirāba cawadaē panλa cārēnebemada beđeā bλda.-

¹⁹ Jesuba cawasia ādjia maλgλdebemada iwīdī quīrīā panλda. Maλ carea jarasia:

-Māa bārāa jarasia dārāēne mλra ununaēda idjaba māwānacarea dārāēne mλra wayacusa ununida. λMaλgλdebemada ara bāduba iwīdī duanāēca?
²⁰ Wārā arada mλa jaraya: bārāra sopuaba jīānia baribλra naλ ējūānebemarāa bλsridadia. Bārāra sopuaba jīānimīna maλ sopuara jōpeda bλsridadia.

* **16:11** Juaλ 7:21-24; 8:42-47; 12:31. † **16:16** Griego beđeade λcλra cartade bλ bλa: “Mλdji Zezamaa wāi bērā.”

²¹ Wārāda wērā warra tobΛrΛde pua bΛa idji ewarira jūēna bērā. BaribΛrΛ warra todacarea mañ puara quĩrādoabaria idji warra carea bΛsrīda bΛ bērā.

²² Ara mañ quĩrāca bārāra ara nawena sopua panΛa, baribΛrΛ mΛra wayacusa bārā acΛde zeya. Mañbe bārāra bΛsrīdadia. Ni abaΛba mañ bΛsrīdara poya jōbiēa.

²³ MañgΛ ewaride bārāba ni cārē sida mΛa waa iwidīdaēa. Wārā arada mΛa jaraya: bārāba mΛ Zezaa mΛ trΛneba iwidībΛdara idjia diaya. ²⁴ Bārāba wađibīda dadi Zezaa ni cārē sida mΛ trΛneba iwidīdaē panΛa. BaribΛrΛ mΛwā iwidīdībΛrΛ edadia. MΛwā bārāra bio bΛsrīda beadia.

²⁵ MΛa ne jara bΛdeba mañgΛra bārāa jarasia, baribΛrΛ ewari aba mΛra waa ne jara bΛdeba bedeaēa. ĀtebΛrΛ mΛ Zezadebemada ebuda jaraya. ²⁶⁻²⁷ Mañ ewaride bārāba mΛ trΛneba Ācōrēa iwidīdia. MΛra bārābari Ācōrēa bedeaēa, mΛ Zezaba bārāra quĩrīā bΛ bērā. Idjia bārāra quĩrīā bΛa, mΛda quĩrīā panΛ bērā idjaba mΛra Ācōrēneba zedada ĩjā panΛ bērā.

²⁸ MΛ ZezamaΛba nañ ējūānaa zesia. BaribΛrΛ mΛa nañ ējūāra ameya mΛ Zezamaa wayacusa wāi carea.-

²⁹ Mañbe idji ume nībabadarāba jarasīdaa:

-ArābΛrΛ bΛa jara bΛra daima ebuda bΛa. Ne jara bΛdeba bedea bΛēa.

³⁰ ArābΛrΛ dairāba cawabΛdaa bΛa ne jūmada cawa bΛda. Daiba iwidīdi naēna bΛa sΛwā panuida cawa bΛa. Mañneba dairāba cawa panΛa bΛra Ācōrēneba zesīda.-

³¹ Jesuba jarasia:

-ĴArābΛrΛ bārāba wārāda ĩjābΛdaca? ³² Ewari jūēida bađada jūēbΛrΛa. Bārāra jūma aba aba memenenapeđa mΛduba amenia.‡ BaribΛrΛ mΛduba baēa mΛ Zezada mΛ ume bΛ bērā. ³³ Jūma mañgΛra mΛa bārāa jarasia mΛneba necai beadamārēā. Nañ ējūāne bia mīga beadia, baribΛrΛ ne wayarānada: nañ ējūānebema cadjiruada mΛa poyasia.-

17

Jesuba ara idji carea Ācōrēa iwidīda

¹ Jesuba mΛwā jaradacarea bajānaa acΛpeđa jarasia:

-Zeza, mΛ ewarira jūēsia. BΛ Warrara dji dromada unubidua bΛ Warraba bΛra wārāda dji dromada unubimārēā. ² BΛa jūma ēberārāra mΛ jΛwaeda bΛasia. MañgΛrānebemada bΛa mΛa ĀcΛrΛ diasia. MΛa ādjirāa ewariza zocai baida diasia. ³ Ewariza zocai beaba cawa panΛa bΛra wārā Ācōrē aba bΛda. Idjaba za bΛa diabueda Jesucritoda cawa panΛa. ⁴ BΛa mΛa nañ ējūāne obīdara mΛa jūma osia. MΛwā cawabisia bΛra dji dromada. ⁵ Mañ carea Zeza, mΛra bΛ quĩrāpita dji dromada bΛdua bΛ ume nañ ējūā oi naēna dji dromada bađa quĩrāca.

Jesuba idji ume nībabadarā carea Ācōrēa iwidīda

⁶ BΛa mΛa ēberārā nañ ējūāne beada ĀcΛrΛ diasia. MΛa jūma ādjirāa bΛra cawabisia. Ādjirāra bΛrea, baribΛrΛ bΛa mΛa diasia bΛ beđeada jaradīamārēā. Ādjia ĩjā o panΛa. ⁷ Mañba cawa panΛa jūma mΛa erobΛra bΛdeba ze bΛda. ⁸ BΛa mΛa jaradara mΛa ādjirāa jaradīasia. Ādjirāba wārāda mañ beđeara ĩjāsīdaa. Mañ bērā cawa panΛa wārāda mΛra bΛmaΛba zesīda. Wārāda ĩjā panΛa bΛa mΛra diabuesīda.

⁹ MΛa bΛa iwidīya ādjirā carebamārēā. MΛa bΛa iwidīē bΛa nañ ējūānebemarā carea. ĀtebΛrΛ bΛa mΛa diadarā careabΛrΛ iwidī bΛa, ādjirāra

‡ 16:32 Zacaria 13:7.

bΛre bērā. ¹⁰ Jūma mλrera bΛrea idjaba jūma bΛrera mλrea. Ādjirāba o panΛneba mλra dji dromada unubi panΛa.

¹¹ Mλra naλ ējūāne baēa baribΛrΛ ādjirāra wadibida naλ ējūāne panania. Zeza, bΛra bio biya quirua. Mλra bΛmaa wābΛrΛ bērā bΛ ΛbΛadeba ādjirāra bio wagadua. BΛa mλa maλ ΛbΛara diasia.* Māwā ādjirāra cacua aba bΛ quīrāca beadia, dadji cacua aba panΛ quīrāca. ¹² BΛ ΛbΛadeba mλa jūma bΛa diadarāra naλ ējūāne waga erobasia. Ādjirānebemarā ni abaΛda aduadeē basía. Ababe dji aduaida badadrΛ aduasias bΛ bedeaba jara bΛ quīrāca wārāda māwāmārēā.†

¹³ ArābΛrΛ mλra bΛmaa wāya. BaribΛrΛ wadibida naλ ējūāne bΛde jūma maλgΛra jarabΛrΛa. Māwā mλ bΛ ume bΛsrīda bΛ quīrāca ādjirā sīda bio bΛsrīda panania. ¹⁴ BΛa jaradara mλa ādjirāa jaradiasia. BaribΛrΛ naλ ējūānebemarāba ādjirāra quīrāma panΛa mλ quīrāca naλ ējūānebemarāē bērā. ¹⁵ Mλa bΛa iwīdiē bΛa ādjirāra naλ ējūānebemada āyā edemārēā, ātebΛrΛ iwīdi bΛa cadjiruadebemada waga bamārēā.‡ ¹⁶ Ādjirāra naλ ējūānebemaēa mλ naλ ējūānebemaē quīrāca. ¹⁷ BΛ bedeaba bΛra wārāda cawabi bΛa. Maλba ādjirāra aba bΛ itea bia bΛdua. ¹⁸ BΛa mλ naλ ējūānebemarā tāēna diabueda quīrāca mλa ādjirāra naλ ējūānebemarā tāēna diabuebΛrΛa. ¹⁹ Ādjirā carea ara mλdjida aba bΛ itea bia bΛbΛrΛa, ādjirā sīda aba bΛ itea bia beadamārēā bΛ wārāda cawa panΛneba.

Jesuba jūma idji ijābΛda carea Ācōrēa iwīdida

²⁰ Mλa ababe ādjirā carea iwīdiē bΛa. ĀtebΛrΛ ādjirāba mλ bedeja jarabΛade mλ ijābΛda carea bīda iwīdi bΛa. ²¹ Zeza, bΛra mλ ume bΛ bērā idjaba mλda bΛ ume bΛ bērā mλa iwīdi bΛa ādjirā sīda dadji ume cacua aba bΛ quīrāca beadamārēā. Māwā naλ ējūāne beaba ijānia bΛa mλra diabuesida. ²² BΛa mλra edasia dadjira ābaa pananamārēā. Māwā mλra dji dromada bΛasia. Ara maλ quīrāca mλa ādjirāra dji dromada bΛasia dadji ume cacua aba bΛ quīrāca pananamārēā. ²³ Mλra ādjirā ume bΛ bērā idjaba bΛra mλ ume bΛ bērā dadjirāra jūma ābaa cacua aba bΛ quīrāca panania. Māwā naλ ējūāne beaba cawadia bΛa mλra diabuesida idjaba cawadia bΛa ādjirāra quīrā bΛda mλ quīrā bΛ quīrāca.

²⁴ Zeza, bΛa naλ ējūā oi naēnaΛba mλra quīrā bΛa. Maλ bērā bajāne mλra dji dromada bΛasia. Mλa quīrā bΛa jūma bΛa mλa diadarāra mama mλ ume ābaa beadida bΛa mλ dji dromada bΛdara ununamārēā. ²⁵ Zeza, bΛra jipa bΛa. Naλ ējūānebemarāba bΛra adua panΛa, baribΛrΛ mλa bΛra cawa bΛa. Idjaba za bea bīda cawa panΛa bΛa mλra namaa diabuesida. ²⁶ Mλa ādjirāa bΛra cawabisia. Maλ awara wadibida auđuara cawabi baya bΛa mλ quīrā bΛ quīrāca ādjirā sīda dji quīrā pananamārēā idjaba mλra ādjirā sode eropananamārēā.-

18

Jesu jidapedada

Mateo 26:47-56; Marco 14:43-50; Luca 22:47-53

¹ Jūma maλgΛ jaradacarea Jesura idji ume nībabadarā sīda Cedroλ do zaque waa quīrārē wāsīdaa. Arima néuda basia. Jesura idji ume nībabadarā sīda maaaa wāsīdaa. ² Juda, Jesu jidabiya bΛba maλ néura cawa basia, Jesura idji ume nībabadarā ume mama bΛrima zocārā dji jΛrebadjīda bērā. ³ Maλ bērā Judaba zocārā romano sordaorāda, Ācōrē de dromanebema zarrarā sīda maλ

* **17:11** Ādjirāra bio wagadua bΛ ΛbΛadeba. BΛa mλa maλ ΛbΛara diasia. Griego bedede ΛcΛrΛ cartade nāwā jara bΛa: “Jūma bΛa mλa diadarāra bio wagadua bΛ ΛbΛadeba.” † **17:12** Salmo 41:9; 55:12-15.

‡ **17:15** Cadjiruadebemada. Zocārāmarā maλgΛba jara bΛa diauruda.

néuɗaa pe edesia. Ādjirāra sacerdoterā bororāba, pariseorā biɗa Juda ume diabuesiɗaa. Ādjirāba ĩbīrāda idjaba mīāsu siɗa eropanasidaa. ⁴Mañne Jesuba jūma sāwāida cawa ɓΛ bērā ādjimaa wāpeɗa iwidisia:

-Bārāba ¿caida jΛrΛ panΛ?-

⁵ Ādjirāba panusidaa:

-Jesu Nazaredebemada.-

Jesuba jarasia:

-Māɗa idjīa.-

Mañne Juda, Jesu jidabiya ɓΛra ādjirā ume basia. ⁶ Jesuba māɗa idjīaɗa abΛrΛɗe ādjirāra jēda ΛradrΛbΛɗade ɓaecuasidaa. ⁷ Mañbe Jesuba wayacusa iwidisia:

-¿Caida jΛrΛ panΛ?-

Ādjirāba wayacusa panusidaa:

-Jesu Nazaredebemada.-

⁸ Mañne Jesuba jarasia:

-Māɗa idjīaɗa asia. Māɗa jΛrΛ panΛbΛrΛ, za duanΛ ēberārāra idu wābiɗadua.-

⁹ Māwā jarasia idjia naēna jarada bērā: “Zeza, ɓΛa māa diaɗara ni aba biɗa aduadaēa.”* Idjia jarada quīrāca wārāda māwāsia. ¹⁰ Mañne Simoñ Pedroba djōbada necoda erobasia. Maɗda ēūta edapeɗa sacerdote dji droma nezoca cΛwΛrΛ jΛwa araarebemada tatasia. Mañ nezoca trāra Malco abadaa. ¹¹ Mañ carea Jesuba Pedroa jarasia:

-BΛdji necora wagadua. BΛmaarā ¿mā Zezaba mā mīgayada aɗara māa droaida ɓΛēca?-

Jesu Anámaa jida edepedada

Mateo 26:57-58; Marco 14:53-54; Luca 22:54

¹² Mañbe romano sordaorāba Jesura jidaɗapeɗa jΛwa jāsidaa. Ādji borora, Ācōrē de dromanebema zarrarā siɗa arima panasidaa. ¹³ Jesura naārā ēberā Aná demaa edesidaa. Anára Caipá zāwārē basía. Mañ poaɗe Caipára sacerdote dji droma basía.† ¹⁴ Ara mañ Caipába judiorāa jaradoasia biara ɓΛda ēberā aba jūmarā carea beuida.‡

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:69-70; Marco 14:66-68; Luca 22:55-57

¹⁵ Mañne Jesu ume nībabadarā Simoñ Pedroda idjaba dewarada Jesu caiɗu wāsidaa. Simoñ Pedro ume wānara sacerdote dji dromaba unubadjia. Mañ bērā idjira Jesu caiɗu eɗa wāsia sacerdote dji droma de duɗaa. ¹⁶ BaribΛrΛ Pedrora eɗa wābada dajadaare ɓesia. Mañ bērā idji ume wāna, sacerdote dji dromaba unubarira dajadaa wāsia. Dji eɗa wābada wagabari wērā ume beɗapeɗa Pedrora eɗa edesia. ¹⁷ Mañ wērāba Pedroa iwidisia:

-¿BΛ siɗa Jesu ume nībabariēca?-

Pedroba panusia:

-Māēa.-

¹⁸ Mañne sacerdote dji droma nezocarāba, Ācōrē de dromanebema zarrarā biɗa tΛbΛda coa nūmΛsidaa cūrāsa nūmΛ bērā. Coaɗapeɗa tΛbΛ cā duanasidaa. Mañne Pedrora ādjirā ume tΛbΛ cā nūmasia.

Anába Jesua bio iwidida

Mateo 26:59-66; Marco 14:55-64; Luca 22:66-71

* **18:9** Juañ 6:39. † **18:13** Caipára 18 poa sacerdote dji boro basía, poa 18ɗeba aba 36ɗaa. ‡ **18:14** Juañ 11:50.

19 Maλbe sacerdote dji dromaba Jesua bio iwidisia idji ume nĩbabadarānebemada, idjia jaradia baɗadebema sida. 20 Maλne Jesuba panusia:

-Māra naλ ějũānebemarā quĩrāpita ebuɗa beɗea basia. Māa jaradia basia dadjirā dji jΛrebada deza idjaba Ācōrē de droma dajada, jũma dadji judiorā ābaa dji jΛrebadama. Ni maārĩ bida chupea jaraē basía. 21 ¿Cārē cārēã m'la iwidi bΛ? Māwā oiē bΛa. ĀtebΛrΛ mλ beɗea ũrĩpeɗadarāa iwidida bΛa. ĀdjirābΛrΛ cawa panΛa m'la jaradiadara.-

22 Jesuba māwā jarabΛrΛde zarra idji caita nũmΛba jΛwajāba Jesu quĩrāɗarrade upeda jarasia:

-¿BΛa sacerdote dji dromada wayaē bΛca?-

23 Jesuba panusia:

-M'la biē jarasibΛrΛ, jaradua m'la cārēneba biē jarasida. BaribΛrΛ bia jarasibΛrΛ, bΛa ¿cārē cārēã māra usí?-

24 Maλbe Anába Jesura jΛwa jλ bΛda Caipámaa diabuesia, idjira sacerdote dji dromaara bΛ bēra.

Pedroba waya Jesu unucaada ada

Mateo 26:71-75; Marco 14:69-72; Luca 22:58-62

25 Pedrora waɗibida λta nũmasia tΛbΛ cā bΛda. Maλne ěberārāba idjia iwidisidaa:

-¿BΛ sida jālgΛ ěberā ume nĩbabariēca?-

Pedroba mērā jarasia:

-M'lēa.-

26 Maλne sacerdote droma nezoca abaΛba Pedroa iwidisia:

-¿M'la bΛra idji ume néude unué basica?-

Maλ nezocara Pedroba cΛwΛrΛ tΛtada ume dji ěberārā basía. 27 Pedroba wayacusa mērāsia. Ara māwā jarabΛrΛde eterrera berusia. §

Jesu Pilato quĩrāpita baɗa

28 Maλbe diapedeɗa Jesura Caipá dedeba romanorā boro de dajadaa edesidaa. Jesu edepeɗada judiorāra maλ de Pretorio abadade eɗa wānaē basía ādjirāmaarā eɗa wāsidaa Ācōrē quĩrāpita biē panani bēra. Idji quĩrāpita bia ba quĩrā panasidaa Egiptodeba ēdrΛpedada quĩrānebabada codi carea.*

29 Maλ bēra Pilatoda ādjirāmaa dajadaa wāpeda iwidisia:†

-Naλ ěberā, bārāba biē jara panΛba ¿cārē cadjiruada osi?-

30 Ādjirāba panusidaa:

-NaλgΛba cadjiruada oɗaēbara dairāba idjira bΛmaa enenaē bacasia.-

31 Maλ carea Pilatoba ādjirāa jarasia:

-BārābΛrΛ idjira edeɗapeɗa cawa oɗadua ara bāɗji leyba jara bΛ quĩrāca.-

Maλne judiorāba jarasidaa:

-Daiba djārāra beabidacara panΛa. BārābΛrΛ beabidida panΛa.-

32 MaλgΛra wārāda māwāsia Jesuba jarada quĩrāca. Idjia jarasia sāwā beuida bΛda.‡ 33 Maλbe Pilatora wayacusa dede eɗa wāsia. Jesura eɗa edebipeɗa iwidisia:

-¿BΛda wārāda judiorā boroca?-§

34 Jesuba panusia:

§ 18:27 Juaλ 13:38. * 18:28 Judiorāba jarabadjidaa abaΛda judiorāē dede eɗaa wāsira Ācōrē quĩrāpita biē beida. AcΛdua Numero 9:9-11. † 18:29 Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druadebema boroda basia. Dji boroda basia poa 26ɗeba aba 36 babΛrΛɗaa. Judiorā bororāba Jesura Pilatoma a edesidaa ādjia preso beara beacara panΛ bēra. Aba romanorāba māwā cawa oɗida panasidaa. ‡ 18:32 Juaλ 3:14; 8:28; 12:32. § 18:33 Luca 23:2ɗe jara bΛa judiorā bororāba Pilatoa maλnebemada jarasidada.

-¿MaλgΛra bΛa iwidi bΛca bio cawai carea, wa iwidi bΛ dewararāba bΛa mλnebemada māwā jarasida bērā?-

³⁵ Maλ carea Pilatoba jarasia:

-¿Māwāra mλda judioca? BΛ purubΛrΛ, sacerdote bororābΛrΛ bΛra mλmaa enesidaa. ¿BΛa cārēda osi ādjirāba māwā ođamārēā?-

³⁶ Jesuba panusia:

-Mλra ēberārā boromīna mλ purura naλ ējūānebemaēa. Naλ ējūānebema badabara mλ purura djōcasidaa judiorāba mλ jidarānamārēā. BaribΛrΛ mλ purura naλ ējūānebemaēa.-

³⁷ Maλ bērā Pilatoba jarasia:

-¿Māēteara wārāda bΛra ēberārā boroca?-

Jesuba panusia:

-Māē, bΛa māwā jara quīrīā bΛbΛrΛ, mλra ēberārā Boroa. BaribΛrΛ mλra naλ ējūānaa zesia wārā bedeada jaradiai carea.* Jūma wārāare beaba mλ bedeara ijābadaa.-

³⁸ Maλne Pilatoba iwidiisia:

-¿Cārēda wārā?-

Jesu beadi carea jarapedada

Mateo 27:15-31; Marco 15:6-20; Luca 23:13-25

Māwā jaradacarea Pilatora wayacusa dajadaa judiorāmaa wāpeda jarasia:

-Mλa unuēa naλ ēberāba cārē cadjiruada osida. ³⁹ BaribΛrΛ dai romanorāba poaza bārā itea obada quīrāca odia. Bārā Egiptodeba ēdrΛpedada quīrānebabada ewari bērā mλa preso bΛda aba ēdrΛ bΛya, bārāba jarabΛdada. ¿Bārāba quīrīā panΛca mλa za bΛ judiorā boroda ēdrΛ bΛida?-

⁴⁰ Maλne ādjirāba jīgua jarasidaa:

-JāλgΛēa. ¡BarrabádrΛ ēdrΛ bΛdua!-

Maλ Barrabára mīā beabada boro basía.†

19

¹ Maλbe Pilatoba Jesura soaba ubisia. ² Māwā bΛde romano sordaorāba borobarī ΛrΛ cađada Jesu borode jλ bΛsidaa, idjaba cacua λrλ jλbada pursupursua bΛda jλbisidaa. ³ Maλbe Jesu caita zedapeda ipida jarasidaa:

-¡Bio bia bΛa, judiorā boro!-

Māwā jaradapeda jΛwajāba idji quīrādarrađe ubadjidaa.

⁴ Maλbe Pilatora wayacusa dajada judiorāmaa wāpeda jarasia:

-Ūrīnadua. Mλa ēberāra dajadaa eneya bārā quīrāpita. Mλmaarā idjia cadjiruada oē basía.-

⁵ Jesu dajadaa enebΛdade ΛrΛ cađa borobarida idjaba cacuade jλbada pursupursua bΛda jλ basia. Maλne Pilatoba jarasia:

-Za bΛa dji ēberāra.*

⁶ BaribΛrΛ Jesu unubΛdade sacerdote bororāba, Ācōrē de dromanebema zarrarā bida jīgua jarasidaa:

-¡Idjira crude cachi beabidua! ¡Crude cachi beabidua!-

Maλne Pilatoba jarasia:

-¡BārābΛrΛ ededapeda crude cachi beadadua! Mλmaarā idjia cadjiruada oē basía.-

* **18:37** Naλ ējūānaa zesia. Griego bedeade nāwā bλ bΛa: “Mλra naλ ējūāne todapeda zesia.” † **18:40** ΛcΛrΛ versioλne jara bΛa Barrabára ne drΛabari basida. BaribΛrΛ Marco 15:7-8de nāwā jara bΛa: “Maλ Barrabára idjia rebema sida romanorā ume djōsidaa. Maλne mīā quenapedada bērā idjira preso basia.”

* **19:5** Pilatoba Jesura dajadaa eneside acΛbi quīrīā basica bΛa Jesura ēberā minijīchiaēda. BaribΛrΛ Juaλba “ēberā” bΛbΛrΛde jara bΛca bΛa Jesura Naλ Djara Edađada. AcΛdua Juaλ 1:1; 1:14.

⁷ Mañne judiorãba panusidaa:

-Dairãba leyda eropanãa. Mañ leyde jara ða quĩrãca idjira beuida ða ara idjida Ācõrẽ Warraada a ða bẽrã.-†

⁸ Mañ bedeã ũrĩside Pilatora bio ne wayasia. ⁹ Mañbe idji de dromane eãa wayacusa wãpeda Jesua iwidisia:

-¿Bãra sãmabema?-

Baribãra Jesuba panuẽ basía. ¹⁰ Mãwã ðaede Pilatoba jarasia:

-¿Bãa panuẽca? ¿Adua ðaca mãã bãra poya crude cachi beabida idjaba poya ãdra ðaida ðada?-

¹¹ Mañne Jesuba panusia:

-Ācõrẽba ðada ðaããẽbara ða mãra ni cãrẽ sida oẽ bacasia. Mã ða jãwãde diapedadaba mãwã o quĩrãã panana bẽrã ða cãyãbara cadjiruada auãuara osidaa.-

¹² Mañ ũrĩside Pilatoba crĩcha ðesia Jesura sãwã ãdra ðaida. Baribãra judiorãba wetara jĩgua jarasidaa:

-Bãa jãã ãberãda ãdra ðãibãra bãra romanorã boro ume dji biaẽa. Bariduaba ara idjida dji boroada aibãra, mãã ãberãra romanorã boro ume dji quĩrãã.-

¹³ Pilatoba mãgãda ũrĩna bẽrã Jesura ðajadaa enebisia. Mañbe idji ábugueãe chũmesia dejã “mõgara dowã oãa” abadama. Hebreo bedeade Gabata abadaa. ¹⁴ Judiorã Egiptodeba ãdrapeadaã quĩrãnebabada ewarira nurẽma bẽrã ãdjirãra ne o panasidaa. Umatipa babodeã Pilatoba judiorã jarasia:

-Acãdadua. Bãrã Borora nama ðaã.-

¹⁵ Baribãra ãdjirãba jĩgua jarasidaa:

-¿Beabidua! ¿Beabidua! ¿Crude cachi beabidua!-

Mañ careã Pilatoba jarasia:

-¿Mãwãra mãã bãrã Boroda crude cachi beabica?-

Mañne sacerdote bororãba panusidaa:

-¿Dairãba dewara borora neẽ panãa! ¿Ababe romanorã borodra dairã boroa!-‡

¹⁶ Mañbe Pilatoba Jesura romano sordaorãa diasia crude cachi beadãmãrẽã. Ara mããda idjira edesidaa.

Jesu crude cachipeadaã

Mateo 27:32-44; Marco 15:21-32; Luca 23:26-43

¹⁷ Jesuba idji cruda atapeãa sordaorãba idjira edesidaa ãjũã Boro Bãwãra abadamaã. Hebreo bedeade Golgota abadaa. § ¹⁸ Mama ãdjirãba Jesura crude cachisidaa. Idjaba idji caita ãberãda umẽ crude cachisidaa, aba Jesu jãwa araare, aba jãwa acãare. ¹⁹ Mañ awara Pilatoba bedeã ðãdada Jesu boro nocoare jira ðãbisia. Nãwã ðãsia: “Jesu Nazaredebema, judiorã Boro.” ²⁰ Mãã bedeãra ðãsia hebreo bedeade, latiãã bedeade, idjaba griegode bida.* Zocãrã judiorãba mãã bedeãra unusidaa, Jesu crude cachipeadaã puru caita ða bẽrã. ²¹ Judiorã sacerdote bororãba mãã bedeã unusidade Pilatoã jarasidaa:

-Bãrãdua “Judiorã Boro.” Ātebãra ðãdua: “Naã ãberãba jarasia idjira judiorã boroda.”-

²² Baribãra Pilatoba jarasia:

-Mãã ðãdara ara mãwã ðeya.-

† **19:7** Levitico 24:15-16. ‡ **19:15** Ācõrẽ Bedeade jara ðaã israelerã boro arara aba Ācõrẽda mãwã ðada. Acãdua Juece 8:23; 1 Samuel 8:7. § **19:17** Hebreo. Idi ewaride mãã bedeãra arameo trã jarabadaa. * **19:20** Latiãã bedeãra romanorãba bedeãbadjidaã. Hebreo bedeãra judiorãba bedeãbadjidaã. Griego bedeãra berara jũma druazabemaba mããrĩ cawa beasia. Griegode bedeãbadjidaã druaza ne nẽdobueãĩ careã.

23 Romano sordaorāba Jesu crude cachipeḏadacarea idjia cacuaḏe jλ baḏada edaḏapeḏa dji λrλbemara quīmārē cōānapeda ādjiza edasidaa.† Idjia dewara jλ baḏa sida edasidaa. Maλgλra quīrā tēū cajuda neē basia, ātebλrλ λtλba eda cada basía. 24 Maλne sordaorāba ādjiduba jarasidaa:

-Naλgλra cōānaēa. Biara bλa naλ carea ne jemenenida caiba edai cawaya.-

Maλgλra māwāsia Ācōrē Bedeade naēnaena bλeḏa quīrāca: “Mλa cacuaḏe jλ baḏara ādjiza jedecasidaa; mλa jλ baḏa edadi carea jemenesidaa.”‡ Wārāda sordaorāba māwā osidaa.

25 Jesu crude jira bλ caita Jesu papada, dji papa djabawērāda, Cleopa quima Mariada, Maria Magdalena sida panasidaa. 26 Jesuba idji papa unusiḏe idjaba unusia idji ume nībabari “idjia bio quīrā bλ” abadada. Idjira arima nūmasia. Maλne Jesuba idji papaa jarasia:

-Papa, za bλda bλ warraa.-

27 Maλbe idji ume nībabaría jarasia:

-Za bλda bλ papaa.-

Maλ ewariḏeba λtaa Jesu papara Jesu ume nībabari deḏe babadjia.

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Marco 15:33-41; Luca 23:44-49

28 Māwā jaradacarea Jesuba cawasia jūma idjia oida baḏara osida. Maλne jarasia:

-Mλra opichia nūmλa.-

Maλgλra jarasia Ācōrē Bedeade jara bλ quīrāca.§

29 Maλne arima zocoda uva ba oregueaba bira nūmasia. λcλrλba maλ uva ba oregueaba mōda quiruda bēguea edasidaa. Mōda quirura hisopo bacuru jλwateḏe jλnapeda Jesu iteḏe tēū nūmλsidaa. 30 Jesuba maλ uva ba oregueara dopeḏa jarasia:

-Mλa oida baḏara jūma osia.-

Maλbe idji boro eḏaa jabaripeḏa jaiḏasia.

Jesu orrode mīasuba suda

31 Judiorā Egiptodeba ēḏrλpeḏada quīrānebabada ewarira nurēma bērā ne o panasidaa. Maλ ewari dromara λnāūbada ewari bērā ādjirāba quīrāē panasidaa ēberāra crude jira beaḏida. Maλ bērā Pilatoa jarasidaa crude cachi beara jīrū bλapetacuabimārēā isabe beuḏapeḏa ādji cacuara mamabemada āyā bλḏamārēā. 32 Maλ carea sordaorāra wānapeda Jesu ume crude cachi panλra aba naārā jīrū bλapetasidaa. Ara maλ quīrāca dewarabema ēberā jīrū sida bλapetasidaa. 33 Baribλrλ Jesuma jūēsidaḏe unusidaa idjira beuḏoasida. Maλ bērā idji jīrūra bλapetadaē basía.

34 Māwā bλeḏe sordaoba Jesu orrode mīasuba susia wārāda beusi cawaya. Ara maλda oara, ba sida erozoasia. 35 Naλ carta bλeḏaba wārāda maλra unusia. Idjia jara bλra wārāa.* Idjia cawa bλa wārā beḏeada jara bλda bārā biḏa soḏeba ijanamārēā. 36 Jūma maλgλra wārāda māwāsia Ācōrē Bedeade bλ bλ quīrāca. Nāwā bλ bλa: “Idji bλwλrλra ni aba biḏa bλaḏaēa.”† 37 Idjaba Ācōrē Bedeade naλ sida bλ bλa: “Ādjia supedaḏara acλḏia.”‡

† 19:23 Romano sordaorāba Jesu crude cachipeḏadacarea idjia cacuaḏe jλ baḏada edaḏapeḏa dji λrλbemara quīmārē cōānapeda ādjiza edasidaa. Maλ beḏeada idjaba nāwā traducida bλa: “Jesu crude cachipeḏadacarea romano sordaorā quīmārē panλba idjia jλ baḏara ādjiza abarica edasidaa.” ‡ 19:24 Salmo 22:18. § 19:28 Salmo 22:15; 69:21. * 19:35 Juaλba jara bλa Jesura beuda bērā wārāda ēberā basida. Juaλ ḏrōā basiḏe λcλrλba jarabadjidaa Jesura ēberā quīrāca basida baribλrλ naλ djarada eḏaē basida. † 19:36 Exodo 12:46; Numero 9:12; Salmo 34:20. ‡ 19:37 Zacaria 12:10.

*Jesu tΛbaripedada**Mateo 27:57-61; Marco 15:42-47; Luca 23:50-56*

³⁸ Jūma māwānacarea judio Jose abadada Pilatoma wāsia. Mañ Josera Ari-mateadebema basía. Idjira Jesu ume nībabari basía, baribΛΛ ni abala jaraca basía dewara judiorāda waya bΛ bēřā. Idjia Jesu cacuara Pilatoa iwidiſia tΛbaride edei carea. Mañ bēřā Pilatoba idu edebisia. Ara mañda Joseba Jesu cacuara edade wāpeda tΛbaride edesia. ³⁹ Mañ awara Nicodemo,§ naēna Jesuma diamasi bedede ze bađaba pora mirra quera áloe ume pueradada enesia. Mañ zΛgΛara 34 kilo bΛſica bΛa.* ⁴⁰ Ādjia Jesu cacua edađapeda mañ pora mirra quera áloe ume pueradada wua torrode posiđaa. Pođapeda idji cacuara mañ wua torroba bΛřá bΛſidaa judiorāba tΛbaride naēna obada quīřaca. ⁴¹ Jesu crude cachipedada caita néuda basia. Mañ néude beuđa tΛbaribada uriada basia mōjē coroda djiwidida. Mama beuđara wađibiđa bΛđaca basía. ⁴² Mañ uriara caita bΛ bēřā idjaba judiorā ānāubada ewarira jūēbođo bēřā Jesura mama tΛbarisidaa.

20*Jesu ĩrēbada**Mateo 28:1-10; Marco 16:1-8; Luca 24:1-12*

¹ Nabema ewari domianebemane Maria Magdalenara diapedeđa wađi pāimaena Jesu tΛbaripedadamaa wāsia. JūēbΛΛde unusia mōgara waibΛa uria jūātrΛ bađara orrocawa cobΛda. ² Mañ carea pira wāsia Simoñ Pedromaa. Jesu ume nībabari “Jesuba bio quīřā bΛ” abadara mama basia. Jūēpeda jarasia:

-Dadjirā Borora idji tΛbaripedadamaΛba āyā edesidaa. Daiba adua panΛa sāmaa edesidada.-

³ Mañbe Jesu ume nībapedadarā Pedroda idjaba dewarada Jesu tΛbaripedadamaa wāsidaa. ⁴ Umena pira wāsidaa, baribΛΛ dewarabemara Pedro cāyābara isabeara pira wāna bēřā Jesu tΛbaripedadama naārā jūēsia. ⁵ Jūēpeda eđa acΛi carea eđaa bΛrrusia. Mañne wua Jesu cacua bΛřá bađara arima tabΛda unusia, baribΛΛ eđa wāé basía. ⁶ Simoñ Pedrora idji jīřūare jūēpeda uriade eđa wāsia. Idjia biđa unusia Jesu cacua bΛřá bađa wuara arima tabΛda. ⁷ Mañ awara unusia wua Jesu boro ānēbari bađada. BaribΛΛ mañgΛara dewarabema wua ume ābaa baē basía, ātebΛΛ jīga beđá cobasia. ⁸ Mañbe naārā jūēna siđa eđaa wāsia. Wua māwā tabΛra unuside wārāda ĩjāsia Jesura ĩrēbasida. ⁹ BaribΛΛ ādjia wađibiđa bio cawadaē panasidaa Ācōrē Bedede Jesu ĩrēbaida bΛdebemada bΛ bΛda.* ¹⁰ Mañbe Jesu ume nībapedadarāra ādji pananamaa jēda wāsidaa.

*Jesuba Maria Magdalena ara idjida unubiđa**Marco 16:9-11*

¹¹ Mañmisa Mariara uria icawa jīā basia. Māwā jīā bΛba eđaa bΛrrusia eđa acΛi carea. ¹² Mañne bajānebema nezocarā cacuađe jΛbada torroa jΛ panΛda umé eđa unusia. Aba Jesu bađa boro nocoare chūmasia. Dewarabemada idji jīrū bađaaare chūmasia. ¹³ Ādjia iwidiſidaa:

-Wērā, ¿cārē cārēā jīā bΛ?-

Mañne idjia panusia:

§ 19:39 Juañ 3:1-15. * 19:39 34 kilo. Griego bedede bΛ bΛa dji zΛgΛara cien litrada. Mañba jara bΛa 75 libra. Mirrara, áloe siđa bacuru tūāpa panΛa. Dji querara pora basía. * 20:9 Ācōrē Bedede bΛ bΛda. ΛcΛΛmaarā Juañba jara bΛa Salmo 16:8-11; Isaía 53:11-12; Osea 6:1-2; Joná 1:17; Levítico 23:11. BaribΛΛ dewararāmaarā Juañba jara bΛa jūma Antiguo Testamentoda.

-M̄l Boro Jesuda edesid̄aa. M̄la adua b̄la s̄maa edesid̄ada.-

¹⁴ Ara m̄w̄a jarab̄r̄de Mariara āȳa p̄r̄wasia. Mālne Jesuda unusia barib̄r̄ cawaē basía Jesuda m̄w̄a b̄da. ¹⁵ Jesuba idjía iwídisia:

-W̄er̄a, ¿c̄r̄ē c̄r̄ēā j̄iā b̄l? ¿Caida j̄r̄l b̄l?-

Mariaba cr̄ichasia néu wagabarida m̄w̄a b̄da. Māl b̄er̄a jarasia:

-B̄la Jesu cacuada āȳa edesib̄r̄, m̄la jaradua s̄ma b̄sida m̄la āȳa t̄baride edei carea.-

¹⁶ Mālne Jesuba tr̄l jarasia:

-¡Maria!-

Mariaba araa ac̄p̄da -¡Raboni!- asia. (Mālra hebreo bedede jara b̄la “Jaradiabari.”)

¹⁷ Jesuba jarasia:

-M̄lra b̄r̄r̄dua m̄l Zezamaa wadi w̄é b̄l b̄er̄a. J̄l̄be m̄l djabar̄maa w̄p̄da jaradua m̄l Zezamaa w̄b̄r̄da. Idjira b̄r̄a Zezaa. M̄l Āc̄r̄eā idjaba b̄r̄a Āc̄r̄eā.-

¹⁸ Ara māl̄da Maria Magdalenara Jesu ume n̄babadar̄maa w̄p̄da jarasia:

-M̄la dadjir̄a Boroda unusia.-

Māl awara Jesuba jaradara j̄uma n̄b̄r̄asia.

Jesuba edadar̄a ara idjida unubida

Mateo 28:16-20; Marco 16:14-18; Luca 24:36-49

¹⁹ Mālḡl ewarira nabema ewari domianebema basía. Queud̄acarea Jesu ume n̄babadar̄a dede eda ābaa dji j̄r̄e panasid̄aa. Dewarar̄a judior̄da waya pan̄l b̄er̄a dji eda w̄badara bio j̄ū̄tr̄l n̄m̄sidaa. Mālne Jesura cawaēne eda odjasia. Ādjir̄a ēsi n̄m̄p̄da jarasia:

-¡M̄er̄a! ¡Necai duananadua!-†

²⁰ Māl jarap̄da idji j̄wada, idji orro sida ādjir̄a ac̄bisía. Dadjir̄a Boro unub̄da carea b̄sr̄idasid̄aa. ²¹ Mālbe Jesuba wayacusa ādjir̄a jarasia:

-Necai duananadua. M̄l Zezaba m̄l nāl ēj̄ū̄naa diabueda qūr̄ca m̄la b̄r̄da puru beaza diabueya.-

²² M̄w̄a jarap̄da ādjir̄amaa j̄r̄puasia.‡ J̄r̄puap̄da jarasia:

-Āc̄r̄e Jaurera edad̄dua.‡ ²³ Ēber̄aba cadjirua od̄da b̄r̄ba Āc̄r̄e Jaur̄eaba qūr̄doad̄b̄r̄, mālba jara b̄la Āc̄r̄eaba māl cadjiruara qūr̄doasida. Idjaba ēber̄aba cadjirua od̄da b̄r̄ba Āc̄r̄e Jaurēaba qūr̄doad̄ēb̄r̄ mālba jara b̄la Āc̄r̄eaba māl cadjiruara qūr̄doad̄ē b̄da.-

Jesuba Tom̄a ara idjida unubida

²⁴ Tom̄ara Jesuba edada doce pan̄nebema basía. Idji ĩȳgada tr̄lra M̄guiso abadjid̄aa.* Jesu odjaside idjira waabemar̄a ume baē basía. ²⁵ Māl b̄er̄a idjía jarasid̄aa:

-Dair̄aba dadjir̄a Borora unusid̄aa.-

Barib̄r̄ Tom̄aba jarasia:

-M̄ldji dauba idji j̄wa clavoba cachip̄dad̄ada unuēb̄r̄, idjaba m̄l j̄wa j̄w̄n̄da dji clavo cachi bāde berajuēb̄r̄, idjaba m̄l j̄wada idji orrode berajuēb̄r̄, idji ĩr̄ēbadara m̄la ĩj̄éa.-

²⁶ Ocho ewari bad̄acarea Jesu ume n̄babadar̄a wayacusa dede eda ābaa dji j̄r̄e duanasia. Mālne Tom̄a sida basia. M̄w̄a pan̄ne dji eda w̄badara bio j̄ū̄tr̄l n̄m̄m̄na Jesura cawaēne odjasia. Ādjir̄a ēsi n̄m̄p̄da Jesuba jarasia:

-¡M̄er̄a! ¡Necai duananadua!-

† **20:19** ¡Necai duananadua! Judior̄aba m̄w̄a saludabadaa. ‡ **20:22** Genesis 2:7; Ezequiel 37:1-14. § **20:22** Āc̄r̄e Jaure edap̄dad̄ebemada ac̄dua Hecho 1:4-8; 2:1-4. * **20:24** M̄guiso. Griego bedede Dídim̄o b̄l b̄la.

27 Māwā jarapeḁa Tomáa jarasia:

-BΛ jΛwa jīwīñīra nama berajudua, mΛ jΛwaza acΛdua, idjaba bΛ jΛwara mΛ orrode berajudua. Waa ījāé barādua, ātebΛrΛ ījādua mΛra wārāda lrēbasida.-

28 Mañne Tomáa jarasia:

-jMΛ Boro! jMΛ Ācōrē!-

29 Māwā bΛde Jesuba idjía jarasia:

-BΛa mΛra unubΛrΛ bērā ījābΛrΛa. jBaribΛrΛ ēberārāba mΛra ununaēmīna ījānibΛrΛ, bio bia beadia!-

Nañ carta ꝑcārē cārēā bΛsi?

30 Jesuba dewara ne ununacada idji ume nībabadarā quīrāpita zocārā osia, baribΛrΛ jūma maḅgΛra nañ cartade bΛēa. 31 BaribΛrΛ jūma naḅgΛra bΛsia bārāba Jesura Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada, Ācōrē Warrada ījānamārēā. Māwā ījānibΛrΛ idjideba zocai bai arada erobeadia.

21

Jesuba idji ume nībabadarā siete panΛrāa idji unubida

1 Māwānacarea Jesuba ara idjida wayacusa idji ume nībabadarāa unubisia Tiberia amene droma icawa.* Nāwā basía: 2 mañ ewariēde ābaa panasidāa Simoñ Pedroda, Tomá idji īyāgaēda trΛra “Mīguiso” abadada, Natanael Galileade bΛ puru Canánebemada, Zebedeo warrarāda, idjaba dewararāda umé. 3 Māwā panΛne Simoñ Pedroba jarasia:

-MΛra beda beade wāya.-

Mañne ādjirāba jarasidāa:

-Dairā sida bΛ ume wānia.-

Ara mañda jābade badodapeḁa wāsidaa. Māwāmīna mañ diamasi bedara jidadaē basía. 4 Diapedeḁa Jesuda ībΛde nūmasia baribΛrΛ ādjia unusidamīna adua panasidāa Jesuda māwā bΛda. 5 Māwā bΛde Jesuba ādjirāa jīgua iwidiisia:

-Warrarā, ꝑbedara jidasidaca?-

Ādjia panusidāa:

-Jidadaē basía.-

6 Jesuba jarasia:

-Māēteara jΛwa araare baribuedadua. Mañne jidadia.-

Ara mañda idjia jaradaare baribuesidāa. Mañne ātarrayara poya er-rebaridaē basía bedara zocārā jidapedada bērā. 7 Mama basia Jesu ume nībabari “Jesuba bio quīrīā bΛ” abadada. MaḅgΛba Pedroa jarasia:

-jJāḅgΛra dadjirā Boroa!-

Simoñ Pedrora cacua egoda basia. Mañ ēberāra dadjirā Boroda ūrīside ara mañda idjia cacuaēde jΛbarira jΛpeḁa daiḁu tēū dogosia. 8 BaribΛrΛ waabemarāra doya ariēde panΛ bērā ātarrayara bedaba bira bΛda jābadeba ībΛdaa errebari edesidāa. Doya jūēni carea dji tΛmΛara cien metro basica bΛa. 9 Drua badocuasidāde tΛbΛda urua bΛda unusidāa. Beda bá bΛda idjaba pañ ābuda sida unusidāa. 10 Jesuba jarasia:

-Bārāba beda jidapedadada ĀcΛrΛ enenadua.-

11 Ara mañda Simoñ Pedrora jābadaa wāpeḁa ātarrayara ībΛdaa errebari enesia. Ātarrayara beda waibΛa beaba bira basia. 153 juachasidāa. BaribΛrΛ zocārā jidasidamīna dji ātarrayara cōāē basía. 12 Mañbe Jesuba jarasia:

-Ne code zeḁadua.-

* 21:1 Tiberia amenera idjaba Galilea abadaa.

Mañne ādjirāba wayasidaa idjira caida iwidiidi carea. Cawasidaa idjira dadjirā Boroda. ¹³ Māwā panane Jesuba pañra edapeða ādjirāa diasia. Bēda sida diasia.

¹⁴ Mañba ðarima ũbea babarā basía Jesu ãrēbaðacarea ara idjida idji ume nĩbabadarāa unubibarāda.

Jesuba Pedro waya edada

¹⁵ Ne copeðadacarea Jesuba Simoñ Pedroa iwidiisia:

-Simoñ, Joná warra, ¿bala mñra biara quĩrĩã ðaca za ðeaba mñ quĩrĩã panã cāyābara?–†

Pedroba panusia:

-Māẽ mñ Boro, ðala cawa ðala mñã ðara quĩrĩã ðada.–

Jesuba jarasia:

-Mñ ãjã ðeaba bio waga ðadua oveja zaquerã wagabari quĩrĩãca.–

¹⁶ Jesuba wayacusa Pedroa iwidiisia:

-Simoñ, Joná warra, ¿mñra quĩrĩã ðaca?–

Pedroba panusia:

-Māẽ mñ Boro, ðala cawa ðala mñã ðara quĩrĩã ðada.–

Jesuba jarasia:

-Mñ ãjã ðeaba bio waga ðadua oveja zaquerã wagabari quĩrĩãca.–

¹⁷ Jesuba wayacusa iwidiisia:

-Simoñ, Joná warra, ¿mñra quĩrĩã ðaca?–

Mañgaba ðarima ũbea iwidiibarā basía. Pedrora sopua nũmesia, Jesuba ðarima ũbea aþarida iwidiida bērã. Mañbe idjia jarasia:

-Mñ Boro, ðala ne jũmada cawa ðala. Bala cawa ðala mñã ðara quĩrĩã ðada.–

Jesuba jarasia:

-Mñ ãjã ðeaba bio waga ðadua oveja zaquerã wagabari quĩrĩãca. ¹⁸ Wãrã arada jaraya: cũdraeda ðaduba djiobadja ðadji wã quĩrĩãðarāmaa wãĩ carea. Baribarā ða drõã ðeðacarea dewararãba ða jãwara jiradapeða õgo djioðia. Mañbe edeðia ða wã quĩrĩãẽ ðamaa.–‡

¹⁹ Mañ jara ðaðeba Jesuba cawabisia Pedrora sãwã beuida, idji beubarðeba ēberãrãba cawaðamãrẽã Ācõrẽra dji dromada. Māwã jarapeða Jesuba Pedroa jarasia:

-jMñ ume nĩbadua!–

Jesu, idjia bio quĩrĩã ða ume

²⁰ Pedroba jēda acãpeða Jesu ume nĩbabari “Jesuba bio quĩrĩã ða” abadara caidu zebarāda unusia. Mañgara Jesu caita chũmasia Egiptodeba ēdrãpedada quĩrãnebabada cobada cosidaðe. Idjia iwidiisia: “Dai Boro, ¿caiba ðara jidabi?”§ ²¹ Pedroba mañga ēberã unupeða Jesua iwidiisia:

-Mñ Boro, za zebarāra ¿sãwã ðai?–

²² Jesuba panusia:

-Mñã quĩrĩã ðabarā idjira zocai ðaida aþa mñ waya zebarāðaa ¿bala mañda sãwãĩ? Mñã quĩrĩã ðala ðara mñ ume nĩbaida.–

²³ Māwã jarada carea zocãrã djabarãba crĩchasiðaa Jesuba bio quĩrĩã ða abadara beuēda. Baribarā Jesuba jaraẽ basía idjira beuēda. Ātebarā jarasia: “Mñã quĩrĩã ðabarā idjira zocai ðaida aþa mñ waya zebarāðaa, ¿bala mañda sãwãĩ?”

²⁴ Ara mañ Jesu ume nĩ ðaðaba mañnebemada jara ðala idjaba nañ cartade nãwã ðabarā. Dadjirãba cawa panã idjia jara ðara wãrãda.

† **21:15** Acãrãmaarã Jesuba nãwã iwidi ðala: “¿bala mñra biara quĩrĩã ðaca ne jũma cāyābara?” ‡ **21:18** Mañgaba jara ðala Pedro jidapeða beaðidebemada. § **21:20** Juañ 13:25.

Jesuba maã auðu ne zocãrã oða

²⁵ Waði baraa Jesuba ocuaðara. BaribΛrΛ jũma maãgΛda cartade aba aba
bΛbΛdabara, mãmaarã maã carta bΛcuaðara naã duða araẽ bacasia.

HECHO JESUBA DIABUEDARĀBA OPEĐADA

Nañ cartara Lucaba ḅasia. Idjira griego basica ḅaa. Colosa 4:14de, Pilemoñ 24de bida jara ḅaa mañ Lucara Paulo ume nībasida. Mañgara ebudaara ḅaa ara nañ Hecho 16:10-17de, 20:5deba aba 21:18daa, idjaba 27:1neba aba 28:16daa. ΛCΛΓΛmaarā 60 poa Jesucrito todacarea Lucaba nañ cartara ḅasia.

Bedeā bia Jesucritoḅebema ēberā dji droma Teopilo itea ḅadacarea Lucaba nañ carta sida Teopilo itea ḅasia Jesuba diabuedarāba opeḅadadebemada cawamārēā. Dji crīcha dromara 1:8de ḅaa. Dadjī Boro Jesuba nāwā jarasia: “Ācōrē Jaure bārā ume ḅade zebΛrΛde bārāba idji Λḅada edadia. Mañba bārāba Jerusaleñne, jūma Judea druade, Samaria druade, drua tΛmΛara ḅeade bida mñnebemada beḅeadia.”

Dji naārābema capítuloḅe (1:1-26) eḅa ḅá ḅaa Jesuba Ācōrē Jaure diai jaradada, Jesu bajānaa wānada, idjaba Matía Juda Iscariote cacuabari Jesuba diabuedada beḅadebemada.

Mañare ḅá ḅaa Jesuba diabuedarāba Jerusaleñne beḅeā bia idjidebema jarapeḅadada (2:1deba aba 8:3daa). Eḅa ḅá ḅaa Ācōrē Jaure ādjimaa zedada, Pedroba Ācōrē de droma caita jaradiadada, Jesuḅerā sāwā ābaa pananada, idjaba judiorāba Estebañ beapeḅadadebemada.

Mañare ḅá ḅaa Jesuba diabuedarāba Judea druade, Samaria druade bida beḅeā bia idjidebema jarapeḅadada (8:4deba aba 9:43daa). Eḅa ḅá ḅaa Ācōrē Jaure Samariadebema djabarāmaa zedada, Pelipeba nezoca droma Etiopiadebemaa jaradiadada idjaba Sauloba Jesucrito ĩjānanebemada.

Īrūare ḅá ḅaa Jesuba diabuedarāba beḅeā bia idjidebema judiorāēa jarapeḅadada. Eḅa ḅá ḅaa Ācōrē Jaure judiorāēmaa zedada (10:1deba aba 11:18daa), Pedro Herode jΛwaeda ēdrΛdada (11:19deba aba 12:25daa), Paulo Jesu beḅeā jarade wāna dji naārābemada (13:1deba aba 14:28daa), djabarā dji dromarā Jerusaleñne dji jΛrepeḅadada (15:1-35), Paulo Jesu beḅeā jarade wāna dji umēbemada (15:36deba aba 18:22daa), dji ūbeabemada (18:23deba aba 20:38daa), idjaba Paulo Romanaa preso edepeḅadada (21:1deba aba 28:31naa).

Jesuba Ācōrē Jaure diai jarada

¹⁻² Teopilo, naārā mñ cartade ḅΛ itea jūma ḅá diabuesia Jesuba o ḅadadebemada, idjia jaradia ḅada sida aba Ācōrēba bajānaa edebΛrΛdaa. Wadi bajānaa wāi naēna idjia diabuei carea edadarāa Ācōrē Jaureḅeā jaradisia cārēda odida panΛda.

³ Jesu beudacarea ādjirāa ara idjida ḅarima zocārā unubisia cawaḅamārēā idjira wārāda ĩrēbasida. Cuarenta ewari māwā osia. Mañne ādjirāa jaradiabadjia sāwā Ācōrēba idji ĩjā ḅeara bia pe erobΛda. ⁴ Ewari aba Jesu ādjirā ume baside nāwā jarasia:

–Jerusaleñ puruḅeā āyā wārānada. Nama jΛānada aba dadjirā Zezaba idji Jaure diai jarada diabΛrΛdaa.* Mañnebemada mñ bārāa naēna jarasia. ⁵ Wārāda Juañba ēberārāra baidoba borocuesia, baribΛrΛ dārāēne Ācōrēba idji Jaureḅa bārāa diaya.–†

⁶ Mañbe Jesu ume ābaa duanΛba idjia iwidiḅidaa:

* **1:4** Luca 24:49; Juañ 14:26-27; Isaía 32:14-15; Joel 2:28-32. † **1:5** Idji Jaureḅa bārāa diaya. Griego beḅeade nāwā ḅá ḅaa: “Ācōrēba bārāra idji Jaureba borocueya.”

-Dai Boro, ¿idibara baa dadi Israel purura djara jawaedabemada edra bapada dji boroda beica?-

⁷ Jesuba panusia:

-Mawai ewarira baraba cawadiẽ panaa. Ababe mal Zezabara cawa baa mal ewarira bada berã. ⁸ Baribara Acõrẽ Jaure barã ume bade zebarede baraba idji bapada edadia. Malba baraba Jerusaleãne, juma Judea druade, Samaria druade, drua tamara beade bida malnebemada bededia.-

⁹ Jesuba mawã jaradacarea jumaraba aca duane lta jira wasia. Malne jarãba idjira ana edada berã waa unuaẽ basia. ¹⁰ Wadibida Jesu lta wãnamaa aca duane cawãne adjira caita eberãda umẽ odjasidaa. Adjia cacuade jl panara totroa basia. ¹¹ Mal eberãba nawã jarasidaa:

-Achira Galiledebema, ¿cãrẽ cãrẽã bajãnaa aca panã? Jesu barã ume bada bajãna wãnara wayacusa zeya idji bajãna wãna quirãca.-‡

Matía edapedada

¹² Malbe Jesuba diabuedarãra Olivo eyadeba Jerusaleãnaa jeda wãsidã. Mal eyara Jerusaleã caita baa. Dji tamara judiorã nãubada ewaride wãbada quirãca baa. ¹³ Jerusaleãne jũenapada ltarebema dejãne adji cãbadamaa wãsidã. Adjira nalgarã basia: Pedro, Juaã, Santiago, Andre, Pelipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alpeo warra Santiago, Simoã Celote, idjaba Santiago warra Juda. § ¹⁴ Juma adjira Jesu djabarã ume, idji papa Maria ume, dewara wãrãra ume bida abaa dji jarebadjidaa Acõrẽa iwidiã carea.

¹⁵ Mawã duane ewari aba Pedrora djabarã esi lta nũmesia bedei carea. Adjira ciento veinte panasidaca baa. Malne jarasia:

¹⁶ -Djabarã, naẽnaeda Acõrẽ Jaureba Judaba oidebemada Davia babisia.* Acõrẽ Bedeade ba ba quirãca wãrãda mawãida bada berã Judaba eberãda pe edesia Jesu jidãamãrẽã. ¹⁷ Judara dadjira quirãca Jesuba edada basia. Dadjira obadara idjia bida o babadja.-

(¹⁸ Judaba Jesu jidabida carea paratada edasia. Mal parataba ejũãda nãdosia. Baribara ara mal ejũãne Judara quirã edaa boroare baesia. Idji bira jẽsapada idji jsira juma edrasia. ¹⁹ Juma Jerusaleãnebemarãba mal cawasidã dji ejũãra trã basidaa Aceldama. Mal trãra adji bedeade jara baa Oa Ejuã.) † ²⁰ Malne Pedrora jarasia:

-Judara mawãsia Salmo cartade ba ba quirãca:
Idji dera deduma beya. Ni abada mama beadaẽa. ‡
Idjaba jara baa:

Idjia o badara dewaraba o beya. §

²¹⁻²² Mal berã idji cacuabari barãnebemada aba dairã ume beida baa eberãra jarai carea Jesura wãrãda lrẽbasida. Mal eberãra dadjira ume baida baa Juaãba dadi Boro Jesu borocuedadeba aba Acõrẽba Jesu bajãnaa ededa ewaridaa.-

²³ Malne eberãda umẽ basidaa adjidebemada aba edadi carea. Aba Jose basia. Idjira Barsabã wa Justo abadaa. Dewarabemara Matía basia.

²⁴⁻²⁵ Malbe jumaraba Acõrẽa nawã iwidiãsidã:

-Dai Boro, Judara baa diabuedada baesia. Idjia oida baa igarasia idji baida bama wã carea. Jumaraba sode cricha panara baa cawa baa. Mal berã dairã cawabidua nalga eberã umẽbemarã sãlgada edabarda baa diabuedaba obadara omãrẽã.-

‡ **1:11** Apocalipsi 1:7. § **1:13** Santiago warra. Griego bedeade lcarã cartade ba ba "Santiago djaba."

* **1:16** Salmo 41:9. † **1:19** Mateo 27:3-10. ‡ **1:20** Salmo 69:25. § **1:20** Salmo 109:8.

²⁶ Mañbe ne jemenesidaa caida bei cawaya. Mañne MatíadrΛ besia. Ara mañda idjira Jesuba diabuedarã once panΛ ume ãbaa besia.

2

Ãcõrẽ Jaure zeda

¹ Mãwãnacarea Pentecoste ewarida jũesia. Mañne Jesu ñã beara jũma ãbaa dji jΛre duanasidaa.* ² Mãwã panΛne cawaẽne ùrĩsidaa bajãnaa jĩgua nũmΛda nãũrã dji cãbãyã puá nũmΛ quĩrãca. Dji dede jũmarãba mañ jĩguara ùrĩsidaa. ³ Ara mãwãbΛrΛde tΛbΛ uruada unusidaa. Mañ tΛbΛ uruara ãdji boroza mãrĩ uruasia. ⁴ Mañne Ãcõrẽ Jauredeba panesidaa.† Ara mañda ãdjia ùrĩnaca bedeade bedea duanesia Ãcõrẽ Jaureba bedeabida quĩrãca.

⁵ Pentecoste ewari bẽrã judiorã druazabema Ãcõrẽ waya beada Jerusaleñne duanasidaa. ⁶ ãdjirãba mañ jĩgua ùrĩsidaade acΛde wãsidaa. Mañne ùrĩsidaa Jesu ñã beaba ãdji bedeaza bedea duanΛda. Mañ bẽrã cawa crĩchadaẽ basía. ⁷ Mãwã panΛne jarasidaa:

-¿Za bedea duanΛra jũma Galileadebemaẽca? ⁸ ¿sãwã dadjirãba ùrĩ panΛ ara dadji bedeaza bedea duanΛda? ⁹ Dadjirã tãẽna Partiadebemada, Mediadebemada, Elañnebemada, Mesopotamiadebemada, Judeadebemada, Capadociadebemada, Pontodebemada, Asiaadebemada, ¹⁰ Prigiadebemada, Panpiliadebemada, Egiptodebemada, Romanebemada, ãcΛrΛ Libia druade Cirene puru caita beabada sida nama duanΛa. Dadji judiorã arada, judiorã crĩcha epẽbada sida nama panΛa. ¹¹ Idjaba eberãrã Cretadebemada, Arabiaadebemada sida nama panΛa. jũmarãba ara dadji bedeaza ùrĩ panΛa Ãcõrẽba waibΛa odadebemada bedea duanΛda!-

¹² Mañ carea jũmarãba cawa crĩchadaẽ bẽrã nãwã jara duanesidaa:

-Nañ eberãrãra ¿sãwã jãwã bedea duanΛ?-

¹³ Mañne dewararãba ipida jara duanasidaa:

-Ãdjirãra ituaba beu duanΛa.-

Pedroba Jerusaleñne jaradiada

¹⁴ Mañne Pedrora dewara once ume ãbaa bΛda piradrΛpeda jĩgua jarasia: -Achirã judiorã, jũma Jerusaleñne beabari bida nañda cawaadua; mãra jarabΛrΛra quĩrãcuíta ùrĩnada. ¹⁵ Bãrãba crĩcha panΛa dairãra ituaba beu duanΛda baribΛrΛ mãwãẽa. jWadibida diapeda nũmΛa! ¹⁶ ãtebΛrΛ dai mãwã bedea duanΛnebemada Ãcõrẽneba bedeabari Joelba nãwã bΛsia:

¹⁷ Ãcõrẽba nãwã jara bΛa:

Jĩrũarebema ewaride mΛ Jaurera jũma eberãrãa diaya.

Mãwã bãrã warrarãra, bãrã caurã sida mãneba bedeadia.

Mãra cũdrarãa cãimocara quĩrãca ne unubiya. Drõãrãa bida cãimocarde ne unubiya.

¹⁸ Mañ ewaride mΛ Jaurera mΛ nezocarãa diaya, wẽrãa, umaquĩrãa bida. Mañne ãdjirãra mãneba bedeadia.

¹⁹ Mañ ewaride ne ununacada bajãne unubicuaya. Nañ eñũãne bida unubicuaya.

Oada, uruada, nãrĩ cowa sida unubicuaya.

²⁰ Ãcõrẽba cawa oi ewari jũei naẽna ãmãdaura quiya. Jedeco sida oa baya. Mañ ewarira ewari droma baya.

²¹ BaribΛrΛ dadjirã Boroa quĩrã djuburia iwidibΛdara idjia jũma eδrΛ edaya.‡

* **2:1** Pentecoste ewarira naẽna “néu naãrã ewapedada carea bΛsrida obada ewari” abadjidaa. Levitico 23:15-21. † **2:4** Hecho 1:8. ‡ **2:21** Joel 2:28-32.

22 Achirã Israeldebema, nañ bedeara ùrĩnadia: Æcõrẽba Jesu Nazaredebemaa ne ununaça waibãa beada bãrã tãena obicuasía. Mãwã o bãdeba Jesuba cawabisía Æcõrẽra idji ume bãda. Maãgãra bãrãba bio cawa panãa. 23 Æcõrẽba naëna crĩcha baða quĩrãca abããa idu Jesura bãrã jãwaeda bãbisía. Maãbe bãrãba ëberãrã cadjiruarãa crude cachi beabisídaa. Æcõrẽba cawa basía mãra jũma mãwãida. 24 Jesura bia mĩga beusía. Baribãrã Æcõrẽba idjira ãrëbabída bãrã beuba poya erobeë basía.

25 Dadji boro Daviba idjidebemada nãwã jarasía:

Mãa unusia dadji Borora ewariza mã ume bãda.

Idjira mã jãwa araare bã bãrã ne wayaa neë bãa.

26 Maã carea mã sora bãsrída bãa; mãra bio bãsrída trãã bãa.

Mãa cawa bãa idjia mãra ãrëbabída. Maã bãrã beuimĩna necai bãa.

27 Mãa cawa bãa bãa mãra beudarã jaure panabadama ameëda.

Mã, bã nezoca jipa bãra idu berawabiëa.

28 Bãa cawabisía mãra wayacusa zocai baida,§ idjaba bãra mã ume bã bãrã mãra bio bãsrída biya.*

29 Mã djabarã judiorã, mãa ebuða jaraya: dadjirã drõãenabema Davi beudacarea idjira tãbarisídaa. Idji tãbaripedadara dadjirãba waðibída unubadaa. 30 Davira Æcõrẽneba bedebari basía. Maã bãrã cawa basía Æcõrẽba wãrãneba jarasída idjideba yõbãrãda aba idji cacuabari israelerã boroda baida.† 31 Mãwãida cawa baða bãrã idjia bedeasía Æcõrẽba ëdrã edabari diai jarada ãrëbaiðebemada.‡ Idjia jarasía Æcõrẽba ëdrã edabarira beudarã jaure panabadama ameëda idjaba idji cacuara berawabiëda.

32 Daviba jarada quĩrãca Æcõrẽba Jesura beu baðada ãrëbabisía. Jũma dairãba mããgãra unusídaa. 33 Dadji Zeza Æcõrẽba idji jãwa araare Jesura dji dromada basía. Maãbe idji Jaure diai jaradada Jesua diasía idjiderãa diamãrëã. Jesuba mã Jaurera wãrãda dairãa diasía. Bãrãba unu panãra, ùrĩ panã sída idji Jaureba mãwã obi bãa.

34-35 Dadjirãba cawa panãa Davira ara idjidebemada bedeaë basída bajãne dji dromada beë baða bãrã. Ætebãrã idjia nãwã jarasía:

Dadjirã Boroba mã boroa jarasía: mã jãwa araare chũmedua aba bã ume dji quĩrãrã mã bã jãwaeda bãbãrãdaa.§

36 Maã carea jũma israelerã, wãrãda cawadadua: Jesu, bãrãba crude cachibipedadara Æcõrẽba jũmarã Boroda basía. Idjidrã dadji ëdrã edabari diai jaradaa.-*

37 Maã ùrísíde jũmarãda bio sopuasídaa. Maã carea ãdjirãba Pedroa, Jesuba diabueda dewararãa bída iwíðisídaa:

-Djabarã, ¿ëdrãdi carea cãrëda odída panã?-

38 Maãne Pedroba panusia:

-Cadjiruada igaradapeda Æcõrẽmaa zedadua. Jesucrito trãneba borocuedadua. Maãne bãrãba cadjirua opedadara Æcõrẽba quĩrãdoapeda idji Jaureda bãrãa diaya. 39 Æcõrẽba idji Jaure diai jaradara bãrã itea bãa, bãrã warrarã itea bãa, ëberãrã tãmã beabadarã itea bída bãa.† Jũma dadji Boro Æcõrẽba trã bã ëberãrã itea bãa.-

40 Pedrora dãrã bedeasía ãdjirãba ãjãnamãrëã. Nãwã jara basía:

§ 2:28 Wayacusa zocai baida. Griego bedeade bã bãa “o zocai baiðebemada.” * 2:28 Salmo 16:8-11.

† 2:30 2 Samuel 7:12-13; Salmo 89:3-4; Salmo 132:11-12. ‡ 2:31 Æcõrẽba ëdrã edabari diai jarada.

Maãba jara bãa “Crito.” § 2:34-35 Salmo 110:1; Luca 20:41-44. * 2:36 Ædrã edabari diai jarada.

Maãba jara bãa “Crito.” † 2:39 Ezequiel 36:23-28.

-¡Ăcōrēba idibema ēberā cadjiruarā cawa oidebemada ēdrΛdadua!-‡

⁴¹ Zocārā ēberārāba idji bedeara ĩĵānapeda borocuesidaa. Mañ ewaride Jesu ĩĵapedadada mil ũbea panasidaca bΛa.

⁴² Jesuba diabuedarāba jaradia panΛra ādjirāba bio ēpēbadjidaa. Ābaa bia duanabadjidaa. Jesu quĩrānebađi carea cobada sida cobadjidaa. § Idjaba Ācōrēa iwidi panabadjidaa.

Jesu ĩĵā beaba o panananebema

⁴³ Jesuba diabuedarāba ne ununacada zocārā obadjidaa. Mañ carea jūmarāba Ācōrēra bio wayasidaa. ⁴⁴⁻⁴⁵ Jūma Jesu ĩĵā beara ābaa bia duanabadjidaa. ΛcΛrΛba ādji ējūāda, nebia sida nēdobuedapeda djaba aba ne neē bebΛrΛde paratara diabadjidaa. Māwā ādjia erobeaba dji carebabadjidaa. ⁴⁶ Ewariza Ācōrē de droma dajadaare ābaa dji jΛrebadjidaa idjaba djabarā deza sobiadeba bΛsrida ābaa ne cobadjidaa. ⁴⁷ Ādjirāba Ācōrēa bia bedeadadjidaa. Idjaba dewararāba ādjirāra bia unubadjidaa. Mañne dadji Boroba ewariza ēberārāra ēdrΛ edabadjia. Māwā Ācōrēneba ādjirāra yō wāsidaa.

3

Pedroba ēberā ĵrū biē bΛ biabida

¹ Ewari aba ĩmāđau ĩtΛeda judiorāba Ācōrēa iwidi bada horade Pedrora Juañ sida Ācōrē de dromanaa wāsidaa. ² Mañne Ācōrē de dromane eda wābada Quĩrāwārēā bΛ abadade ēberā ĵrū biē topedadada basia. Ēberārāba idjira ewariza maaaa edebadjidaa dji edaa wābΛdarāa parata iwidi mārēā. ³ Idjia Pedro, Juañ sida eda wābΛdada unuside paratada iwidi sia. ⁴ Pedroba, Juañ bida idjimaa acΛsidaa. Mañne Pedroba jarasia:

-Daimaa acΛdua.-

⁵ Idjia ne diadida crīchada bērā ādjimaa acΛsia. ⁶ BaribΛrΛ Pedroba jarasia:

-Māa paratada, oro sida neē bΛa, baribΛrΛ māa erobΛda bΛa diaya: ¡Jesucrito Nazaredebema trΛneba piradrΛpeda nībade wādua!-

⁷ Mañne Pedroba dji ēberā jΛwa araare jidapeda piradrΛ edasia. PiradrΛbΛrΛde dji ēberā ĵrūra, idji cōrācōrā sida biasia. ⁸ Ara mađda ĩtΛ jΛdrΛpeda taibade wāsia. JΛdrΛ jΛdrΛ nīne Ācōrēa bia bedea bΛda ādji ume Ācōrē de dromane eda wāsia. ⁹ Jūmarāba idjira Ācōrēa bia bedea nīda unusidaa. ¹⁰ Mañ unusidade cawa crīchadaē basia. Ādjirāba cawasidaa idjira ewariza Ācōrē de dromane eda wābada Quĩrāwārēā bΛ abadama parata iwidi chūmabadjida.

Pedroba Ācōrē de droma dajadaare ĵĵua jaradiada

¹¹ Ēberā ĵrū biē bađaba Pedrora, Juañ sida quenabarica basia. Ādjira Ācōrē de droma mōgaraba auđu ĵrū ca bΛ edaare panasidaa. Ādji pananamaa Salomoñ abadaa. Jūmarāba cawa crīchadaē bērā ādjimaa pira wāsidaa. ¹² Pedroba mañ unuside jarasia:

-Achirā Israeldebema, ¿cārē cārēā cawa crīchadaē panΛ? ¿Cārē cārēā daida acΛ panΛ? ¿Crīcha panΛca dai bΛadeba wa दौरa Ācōrē quĩrāpita jipa panΛ bērā nañ ēberāra biabisidada? ¡Māwāéa! ¹³ Ācōrē dadjirā drōāenabema Abrahañ ume, Isa ume, idjaba Jacobo ume bađaba idji nezoca Jesura dji

‡ 2:40 Ezequiel 11:19-21; 18:30-32. § 2:42 Jesu quĩrānebađi carea cobada sida cobadjidaa. Griego bedede bΛ bΛa “pañ cōrācuadapeda cosidaa.” Luca 22:19-20; Hecho 20:7; 1 Corinto 11:23-26.

Dromada ɓasia.* Bārāba idjira Pilatoo jida diasidaa beamārēā. Pilatoba idjira ēdrɔ ɓɔl quĩrĩā badamĩna bārāba igarasidaa. ¹⁴ Bārāba Ācōrē Nezoca Jipa ɓara igaradapeda mĩā sē iwidi panasidaa Pilatoba mĩā beadada ēdrɔ ɓɔl mārēā.†
¹⁵ Māwā bārāba dadji Zocai ɓai Diabarida beasidaa. Baribarɔl Ācōrēba idjira beu badada ɓrēbabisia. Maɓ ɓrēbadara daiba unusidaa. ¹⁶ Ara maɓ Jesu ɓɔlaba naɓ ēberā bārāba unubadara biasia. Daiba ɓjā panɔa Jesuba cacua biē beara biabibarida. Māwā ɓjā panɔneba naɓ ēberāra wārāda biasia. Maɓra bārāba ebuda unu panɔa.

¹⁷ Mɓ djabarā judiorā, mɓa cawa ɓɔa bārāba, bārā bororā bida Jesura beasidaa idjira Ācōrēba diai jaraɔa ēdrɔ edabarida cawadaē basi bērā.
¹⁸ Baribarɔl maɓgɔdeba Ācōrēba naēna jaraɔara jūma māwābisia. Idjideba bedeabadarāneba jarasia idjia ēdrɔ edabari diai jaraɔara bia mĩgapeda beuida.‡
¹⁹ Jāɓe bārāba cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedadua. Māwā osidara bārāba cadjirua opedadara Ācōrēba quĩrādoapeda sobiabiya. ²⁰ Idjia Jesura diabueya naēnaena bārā Boroda ɓɔda bērā. ²¹ Nawena Jesucritora bajāne ɓɔa aba Ācōrēba ne jūmada wayacusa bia obɔrɔɔa. Ācōrēba drōāenabema ewaride idjideba bedeabadarāneba wārāda māwā oyada asia.

²² Moiseba dadji drōāenabemarā nāwā jarasia: “Dadji Boro Ācōrēba mɓ diabueda quĩrāca idjideba bedeabarida aba bārāmaa diabueya. Maɓ ēberāra ara bārā purudebema baya. Idjia jarabɔrɔra jūma ɓjānada. ²³ Idjia jara ɓɔda abɔɔba ɓjāéɓɔl, Ācōrēba maɓ ēberāra idji purudebemada āyā ɓɔya.”§
²⁴ Maɓ awara Samuel ewarideba ɓtaa jūma Ācōrēneba bedeabadarāba naɓ ewaridebemada bedeasidaa. ²⁵ Ācōrēba ādjirāneba bedadara idi wārāda unu panɔa.

Maɓ awara Ācōrēba bārā drōāenabemarā ume bededa ɓasia. Idjia Abrahāna nāwā jarasia: “Mɓa ɓɔdeba yōbɔrɔdeba naɓ ējūāne bea purura jūma carebaya.”* Maɓ bedea ɓɔdara bārāba idi wārāda unu panɔa. ²⁶ Ācōrēba idji nezoca Jesura edapeda naārā bārāmaa diabuesia carebamārēā.† Bādjiza careba ɓɔa bārāba cadjirua obadara igaradamarēā.–

4

Pedro, Juaɓ sida judiorā bororāmaa jida edepedada

¹ Pedro, Juaɓ sida ēberārā ume wadi bedea panɔne sacerdoterāda, Ācōrē de dromanebema zarrarā boroda, saduceorā sida ādjimaa zesidaa. ² Maɓne Pedroba Juaɓ bida ēberārāa jaradia panasidaa Jesu ɓrēbada quĩrāca ēberārā sida ɓrēbadida. Maɓ carea dji bororāra quĩrūsidaa. ³ Pedrora, Juaɓ sida jidadapeda queubodo bērā aba nurēma preso ɓasidaa. ⁴ Baribarɔl Pedroba jaradia bada ɓrĩ panana zocārāba Jesura ɓjāsidaa. Maɓrā bara Jesu ɓjā beara dji umaquĩrārā awa mil juesuma panasidaca ɓɔa.

⁵ Nurēma judiorā dji bororāda, dji drōārāda, ādji ley jaradiabadarā sida Jerusaleɓne ābaa dji jɔresidaa. ⁶ Sacerdote dji droma Anāda arima ɓasia. Idjaba idji ēberārāda zocārā panasidaa: Caipāda, Juaɓda, Alejandroda, dewararā sida.* ⁷ Maɓne ādjirāba Pedrora Juaɓ sida enebisidaa. Ādjirā quĩrāpita nūmɔnapeda nāwā iwidisidaa:†

* **3:13** Nezoca. Maɓ bedeaba idjaba jara ɓɔa “Warra.” † **3:14** Marco 15:6-15. ‡ **3:18** Salmo 22:7-8; 69:17-21; Zacaria 12:10; Isaia 52:13deba aba 53:12ɔa. Ēdrɔ edabari diai jaraɔa. Maɓba jara ɓɔa “Crito.” § **3:23** Deuteronomio 18:15-19. * **3:25** Genesi 22:18; 26:4. † **3:26** Nezoca. Maɓ bedeaba idjaba jara ɓɔa “Warra.” * **4:6** Maɓ ewaride Caipāra sacerdote dji droma basia baribarɔl idji zāwārē Anāra maɓ naēna sacerdote dji droma bada bērā idjira wadibida māwā trɔ jarabadjidaa. † **4:7** Luca 12:11-12.

-Jãl ēberã jĩrũ biē ðadara bãrãba ¿cai λðλadeba biabisida? ¿Cai trãneba jãwã osida?-

⁸ Mañne Pedroba Æcõrē Jauredeba nãwã panusia:

-Dadji purudebema bororã, Israeldebema drõãrã dji dromarã: ⁹ idi bãrãba दौरा cawa obλdaa ēberã jĩrũ biē ðada carebapeðada carea. Iwidi panλa idjira sãwã biasida. ¹⁰ Mãẽteara daiba ebuda panunia bãrãba, jũma israelerã bida bio cawadamãrẽã. Naλgλ ēberã bãrã quĩrãpita nũmλra Jesucrito Nazaredebema λðλadeba biasia.† Mañ Jesucritora bãrãba crude cachi beasidaa, baribλrλ Æcõrēba idjira λrēbabisia. ¹¹ Æcõrē cartade ðλ ðλa: “De obadaba mõgara igarapeðadara dji biara ðada ðesia.”§ Jesura mañ mõgara quĩrãca ðλa. Bãrã dji de obada quĩrãca panλba idjira igarasidaa. Baribλrλ Æcõrēba idjira dji biara ðada ðasia. ¹² Aða idjiabλrλ dadjirãra poya ēdrλ edaya. Idji awara Æcõrēba ni abaλda nañ ējũãne ðãẽ basía ēberãrã ēdrλ edamãrẽã.-

¹³ Dji bororãba Pedro, Juañ sida ne wayaa neẽ bedeã panλda unusidae cawa crĩchadaẽ basía. Ædjirãba cawa panasidaa Pedrora Juañ sida mãcua carta cawa panλẽda. Mañ awara cawasidaa Ædjira Jesu ume nĩbabadjidada. ¹⁴ Baribλrλ dji ēberã biadara Ædji ume nũmλ bãrã Ædjira poya biē jaradaẽ basía. ¹⁵ Mañne dji bororãba Pedro, Juaña bida jarasidaa dajadaa jããne wãnamãrẽã. Mañbe ara Ædjiduba bedeasidaa. ¹⁶ Nãwã jarasidaa:

-Jãl ēberãrãra ¿sãwã odi? Ædjia mañ ne ununaca odapedadara jũma Jerusaleñebemarãba cawa panλa. Dadjia poya sewaada adaẽa. ¹⁷ Baribλrλ mañnebemada dewararãa idu cawabida amaaba jãl Jesuare panλrãa waragadia idji trãneba waa bedearãnamãrẽã.-

¹⁸ Ara mañda Pedrora Juañ sida waya trãnapeda ebuda jarasidaa ni maãrĩ bida Jesudebemada bedearãnamãrẽã idjaba jaradiarãnamãrẽã. ¹⁹ Baribλrλ Pedroba, Juañ bida jarasidaa:

-Bio crĩchadaua. ¿Biara ðλca Æcõrēda iñãnida wa bãrãba jara panλda iñãnida? Daimarã biara ðλa Æcõrēdrλ iñãnida. ²⁰ Daiba unupeðadada, ùrĩpeðada sida jaradia panania. Poya chupeadaẽa.-

²¹ Mañbe dji bororãba wetara waragadapeda Pedrora Juañ sida ēdrλ ðasidaa. Puruda waya panλ bãrã cawadaẽ basía sãwã cawa oẽida. Dji ēberã biada carea jũmarãda Æcõrēa bia bedeã duanasidaa. ²² Mañ ēberã ne ununacadeba biadara cuarenta poa audu basia.

Jesu iñã beaba sozarrada iwidipeðada

²³ Pedrora Juañ sida preso pananada ēdrλdapeda waabema Jesu iñã bea ãbaa duanλmaa wãsidaa. Mañbe sacerdote bororãba, drõãrã dji dromarã bida Ædjia jarapeðadada jũma nẽbλrλsidaa. ²⁴ Mañ ùrĩsidae jũma ãbaa Æcõrēa iwidisidaa:

-Dai Boro jũma poya ðλ, bλabλrλ bajãra, nañ ējũãra, pusara, jũma Ædjide nũmλ sida osia. ²⁵ Bλ Jauredeba bλ nezoca Davia nãwã jarabisia.*

¿Cãrē cãrẽã judiorãẽ puru ðeara quĩrũ duanλ? ¿Cãrē cãrẽã puru ðeara Ædji quĩrãbe bedeã au panλ djõni carea?

²⁶ Druazabema bororãda dji dromarã ume ãbaa dji jλresidaa dadji Æcõrē ume, idjia ðãda Boro ume bida djõni carea.†

† 4:10 Jesucrito Nazaredebema λðλadeba. Griego bedeade “Jesucrito Nazaredebema trãneba” ðλ ðλa.

§ 4:11 Salmo 118:22; Luca 20:9-19. * 4:25 Bλ Jauredeba. Griego bedeade λcλrλ cartade mañra neẽa. Bλ nezoca Davi. Griego bedeade λcλrλ cartade idjaba “dai drõãenabema” ðλ ðλa. † 4:26 Salmo 2:1-2. Idjia dadjirã Boroda ðãda. Mañgλba jara ðλa “idji Crito.”

27-28 Ara mañ quĩrãca nañ purude Herodeda, Poncio Pilatoda, judiorãeda, dadji Israel puru sida dji jaradapeda bedea ausidaa bΛ nezoca jipa bΛ Jesu beadi carea.‡ BΛa idjira dadjirã Boroda bΛdamĩna ãdjia mãwã osidaa bΛa naena crĩcha baada quĩrãca. BΛra bio bΛbΛa bΛ bẽrã naena bΛsia ãdjia mãwã odamãrẽã.

²⁹ Dai Boro, acΛdua sãwã ãdjirãba dairãra waraga panΛda. Sozarrada dairã bΛ nezocarãa diadua bΛ bedeara ne wayaa neẽ jaradi carea. ³⁰ BΛ bΛa sida diadua cacua biẽ beara biabidi carea idjaba bΛ nezoca jipa bΛ Jesu trãneba ne ununacada odi carea.–

³¹ Æcõrẽa iwidipedadacarea ãdji duanΛ dera uresia. Mañne jũmarãda Æcõrẽ Jauredeba duanesidaa. Mañba Æcõrẽ bedeara ne wayaa neẽ jara duanesidaa.

Ananía Sapira sida beupedada

³² Mañ ewaride Jesu ãjã beara abari crĩchadeba, abari sodeba ãbaa bia duanasidaa. Ni ababba jaradaca basía idjia ne erobΛra ababe idjideda, ãtebΛrΛ ãdjia erobeaba dji carebabadjidaa. ³³ Jesuba diabuedarãba Æcõrẽ bΛadeba dadji Boro Jesu ãrẽbadadebemada ebuda jaradiabadjidaa. Idjaba Æcõrẽba idji biadeba djabarãra bio carebabadjia. § ³⁴⁻³⁵ Mañ bẽrã ãdjirã tãena ne neẽ beara neẽ basía. Æjũã erobeaba ãdji Æjũãra nẽdobuebadjidaa idjaba de erobeaba ãdji dera nẽdobuebadjidaa. Nẽdobuedapeda dji paratara Jesuba diabuedarãmaa edebadjidaa cawa jedecadamãrẽã. Djaba aba ne neẽ bebΛrΛde parata diabadjidaa.

³⁶ Mañne Æberã Jose abadada ãdjirã ume basia. Jesuba diabuedarãba idjira trã bΛsidaa Bernabe. (Bernabe trãba jara bΛa “Sobiabibari Warra.”) Idjira Levideba yõna basía. Chipre druade tosidea. ³⁷ Mañ Bernabe Æjũãda nẽdobuepeda dji paratara Jesuba diabuedarãba cawa jedecadamãrẽã edesia.

5

¹ Idjaba Æberã Ananía abadada basia.* Idji quimara Sapira abadjidaa. Ædjia bida Æjũãda nẽdobuesidaa. ² BaribΛrΛ Ananíara dji quima ume bedea audapeda dji paratara jũma diaẽ basía. Mãwãmĩna Jesuba diabuedarãba cawa jedecadamãrẽã diabΛrΛde jũma diabΛrΛada asia. ³ Mañne Pedroba jarasia:

–Ananía, bΛa ¿cãrẽ cãrẽã diaurura bΛ sode idu eda wãbisi? BΛa Æcõrẽ Jaurea sewada o bΛa. BΛ Æjũã nẽdobuedadebema paratara ãcΛrΛ mẽrã erobΛa. ⁴ Jã Æjũãra ¿bareẽ basica? Nẽdobuepeda dji parata sida ¿bareẽ basica? Jũma dia quĩrãẽ basibΛrΛ ¿cãrẽ cãrẽã jãwã bΛ sode sewa oida crĩchasi? BΛa Æberãa sewa oẽ basía, ãtebΛrΛ Æcõrẽa sewa osia.–

⁵ Mañ ãrĩside Ananíara abeda beu baesia. Mañnebema ãrĩpedadara bio ne wayasidaa. ⁶ Mañbe ãcΛrΛ cũdrarãba dji bẽwãrãra wuaba bΛradapeda tΛbaride edesidaa.

⁷ Dãrãẽne Ananía quima Sapirada jũesia.† Idjia Ananía sãwãnada adua basia. ⁸ Pedroba idjia iwidisia:

–Mãa jaradua ¿bãrã Æjũãra nẽdobuesidaca bΛ quimaba parata enena quĩrãca?–

Sapiraba panusia:

–Mãẽ, jãlgΛ nẽbΛade nẽdobuesidaa.–

‡ **4:27-28** Herode. Mañ Herodera Antipa trã jarabadjidaa. Nezoca. Mañ bedeaba idjaba jara bΛa “Warra.” § **4:33** Æcõrẽba idji biadeba djabarãra bio carebabadjia. Mañ bedeaba idjaba jara bΛa “jũma Æberãrãba Jesu ãjã beara wayabadjidaa.” * **5:1** Mañ Ananíara ababe nañ capítulo 5de odja bΛa. Capítulo 9de, 22de bida dewara Ananíanebemada bΛ bΛa. Idjaba capítulo 23de dewara Ananíanebemada bΛ bΛa. † **5:7** Dãrãẽne. Griego bedede bΛ bΛa: “Hora ùbea babΛrΛde.”

⁹ Mañ bërã Pedroba jarasia:

–Bãrãra ¿cãrẽ cãrẽã sewa odi carea bedea ausida dadji Boro Jaureba sãwã oi cawaya? ¡ACΛdua! BΛ quima tΛbaride wã pananada awuá zebΛdaa. Ara nawena bΛ sida tΛbaride edediã.–

¹⁰ Ara mañ jarabΛrΛde idjira Pedro jĩrũ caita beu ßaesia. Cũdrarã eða jũebΛdade unusidaa idjira beu tabΛda. Mañne dajadaa ededapeda dji quima caita tΛbarisidaa. ¹¹ Mañ carea djabarãra, jũma mañnebema ùrĩpedada sida ne wayasidaa.

Jesu ïjã beaba ëberãrã zocãrã biabipedada

¹² Mañ ewaride Jesuba diabuedarãba ne ununacada zocãrã ocuabadjidaa. Mãwã cawabisidaa Æcõrẽra ãdjirã ume bΛda. Abari crĩchadeba jũma djabarãda Æcõrẽ de droma mõgaraba auðu jũrã ca bΛ edaare ãbaa dji jΛrebadjidaa. Dji jΛre pananama Salomoñ abadaa. ¹³ Djabarã awara ne wayaaba ni abaΛda ãdjirã ume pananaẽ basía, baribΛrΛ zocãrãba ãdjirãnebemada bia bedea duanasidaa. ¹⁴ Mañne zocãrã umaquĩrãrãba wërãrã bida dadji Borora ïjãsidea. Mãwã idji ïjã beara yõ wãsidea. ¹⁵ Jesuba diabuedarãba ne ununacada zocãrã o panΛ bërã ëberãrãba cacua biẽ beada o icawa cΛdade wa jueporode bΛbadjidaa Pedro wãyã wãbΛrΛde idji cacua jaureba waramãrẽã. ¹⁶ Zocãrã ëberãrã Jerusaleñ caita bea purudebema bida cacua biẽ beada, jai bara bea sida ãdjimaa edebadjidaa. Mañbe jũmarãda biacuabadjidaa.

Bajãnebema nezocaba Jesuba diabuedarã ëdrΛ bΛda

¹⁷ Jesuba diabuedarãmaa zocãrã wã panΛ carea sacerdote dji dromada, jũma saduceorã idjiare bea sida sode biẽ duanesidaa. ¹⁸ Mañ carea Jesuba diabuedarãra jidaðapeda preso bΛcuasidaa. ¹⁹ BaribΛrΛ ara mañ diamasi dadjirã Boro nezoca bajãnebemaba dji eða wãbadara ewapeda ãdjirãra ëdrΛ ßasia. Mañbe jarasia:

²⁰ –Æcõrẽ de dromanaa wãnapeda ëberãrãa dadji zocai ßai djiwididebemada jaradada.–

²¹ Ædjia ùrĩpedadara ïjãsidea. Nurẽma diapeda Æcõrẽ de dromanaa wãnapeda jaradia panesidaa. Mañmisa sacerdote dji dromaba, idji ume duanΛ bida jũma Israeldebema drõãrã dji dromarãda trãsidea ãbaa dji jΛredi carea. Mañne Æcõrẽ de dromanebema zarrarãda preso bΛbada dedaa wãbisidaa Jesuba diabuedarã jΛrΛde wãnamãrẽã. ²² BaribΛrΛ zarrarãra preso bΛbada dede jũesidade ãdjirãra ununaẽ basía. Mañ bërã jẽda jarade wãsidea. ²³ Zarrarãba dji dromarãa nãwã jarasidaa:

–Dairãba preso bΛbada dera bio jũãtrΛ bΛda idjaba zarrarãda dji eða wãbadaza panΛda unusidaa, baribΛrΛ ewa acΛbΛdade ni abaΛda ununaẽ basía.–

²⁴ Mañ ùrĩsidea Æcõrẽ de dromanebema zarrarã boroba, sacerdoterã bororã bida cawa crĩchadaẽ basía idjaba cawadaẽ basía mamaΛba ãtaa cãrẽda sãwãida.† ²⁵ Mãwã duanΛne ëberãda eða zepeda jarasia:

–¡Bãrãba preso bΛpedadarãba Æcõrẽ de droma dajada jaradia panΛa!–

²⁶ Mañ ùrĩsidea Æcõrẽ de dromanebema zarrarãra, ãdji boro sida Jesuba diabuedarã jΛrΛde wãsidea. BaribΛrΛ enebΛdade biẽ odaẽ basía. Wayasidaa puruba ãdjida mõgaraba tabari beadida. ²⁷ Enenapeda dji jΛre duanΛ quĩrãpita nũmasidaa. Mañbe sacerdote dji dromaba ãdjirãa jarasia:

† 5:24 Sacerdoterã bororã. Griego bedeaðe ÆcΛrΛ cartade nañ sida bΛ ßaa: “Sacerdote dji droma.”

²⁸ –Naēna dairāba bio jarasidaa bārāba jāā ēberā trāneba waa jaradi-aranamārēā. BaribΛΛΛ bārāba jūma Jerusaleānebemarāa jaradia panΛΛ. Maā awara jāā ēberā beapedada carea daidrΛ bedeade bΛ quīrīā panΛΛ.–

²⁹ Maāne Pedroba, Jesuba diabuedarā waabemarā bida panusidaa:

–Ēberārāba jara panΛ cāyābara Ācōrēba jara bΛdrΛ ĩjānida panΛΛ. ³⁰ Bārāba Jesura crude cachi beasidaa.Š BaribΛΛΛ bārāba beapedadara dadji drōā naēnabemarā Ācōrēba ārēbabisia. ³¹ Ācōrēba Jesura dadjirā Boroda bamārēā idji jΛwa araare bΛsia. Idjaba dadji ĒdrΛ Edabarida bΛsia. Idjideba israelerāba cadjiruara igaradapeda waya Ācōrēmaa poya zedia. Māwāra ādjirāba cadjirua opedadara Ācōrēba quīrādoaya. ³² MaāgΛdebemada dairāba ebuda jarabadaa. Ācōrē Jaure bida abarida jarabaria. Ācōrēba idji Jaurera idji ĩjābadarāa diabaria.–

³³ Maā ūrīsidade dji dromarāra bio quīrūsidaa. Maāba Jesuba diabuedarāra bea quīrīā panesidaa. ³⁴ Maāne pariseo Gamaliel abadada basia. Maā Gamalielera judiorā ley jaradiabari dji droma basia. Jūmarāba idjira bio waya panasidaa. Gamalielera piradrΛpeda Jesuba diabuedarāra dajadaa edebisia.

³⁵ Maābe dji dromarāa jarasia:

–Achirā Israeldebema, bārāba maā ēberārā sāwā odidebemada bio crīchadadua. ³⁶ Ēberā Teudā sāwānada quīrānebadadua. Maāra dārāé bΛΛ. Maā ēberāba ara idjida dji dromaana abadjia. Maā bēā cuatrociento ēberārāba idjira ēpēsidaa. BaribΛΛΛ romanorāba idji beasidade jūma idji ume nībapedadara memenesidaa. Maābe jūma idjia oi crīcha badara jōsia. ³⁷ Māwānacarea Romanebema boroba jūmarāda juachabisia. Maā ewaride ēberā Juda Galileadebemada basia. Maā Judaba ēberārāra zocārā idji ume eronībasia. BaribΛΛΛ romanorāba idji beasidade jūma idji ume nībapedadara memenesidaa. ³⁸ Maā carea māa jaraya: naāgΛ ēberārāra idu bΛdadua. Ādjirāra biē orānadua. Ādjia o panΛra, ādjia oi crīcha panΛ sida ara ādji crīchadeba ze bΛbΛrΛ, dārāéne jūma jōya. ³⁹ BaribΛΛΛ Ācōrēba obi bΛbΛrΛ, bārāba poyadaēa. Maā bēā quīrācuīta beadadua Ācōrē ume djōna amaaba.–

Gamalielba jaradara jūmarāba ĩjāsidaa. ⁴⁰ Maābe Jesuba diabuedarāra wayacusa edaa trāsidaa. Soaba ubidapeda ādjirāa jarasidaa waa Jesu trāneba ēberārāa bedearānamārēā. Maābe ēdrΛ bΛsidaa. ⁴¹ Ara maāda Jesuba diabuedarāra dji dromarā ābaa jΛre panΛmaΛba bΛsrida wāsidaa. Cawasidaa Ācōrēba ādjirāra bia unusida, Jesu ĩjā panΛ carea idu bia mīgabida bēā. ⁴² Ācōrē de droma dajadaare, ēberārā deza bida ādjirāba ewariza chupeadaē Jesucritodebemada jaradiabadjidaa. Ebuda jarabadjidaa Jesura Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada.

6

Djabarā carebabadarā siete edapedada

¹ Maā ewaride Jesu ĩjā beara auđuara yō wāsidaa. Maāne griego bedeade bedeadadaba hebreo bedeade bedeadadara biē jara panesidaa. Jarasidaa djabarāba pēdra wērārā ewariza carebabadade ādji pēdra wērārāda carebadacada. ² Maā carea Jesuba diabueda doce panΛba jūma Jesu ĩjā beara ābaa jΛredapeda nāwā jarasidaa:

–Bia bΛēa dairāba Ācōrē bedea jaradia panΛra idu bΛdida ababe pēdra wērārā carebadi carea.* ³ Maā bēā djabarā, bārānebema siete ēberārā jipa

Š 5:30 Deuteronomio 21:22-23. * 6:2 Pēdra wērārā carebadi carea. Griego bedeade bΛ bΛa: “Djārā ne cobigadi carea” wa “parata cawa jedecadi carea.”

beada edadadua. Ādjira Ācōrē Jauredeba beadida panla idjaba crīcha cawa beadida panla. Maḷgarāra dairāba bḷdia pēdra wērārā, dewararā sida carebadamārēā. ⁴ Māwā osidara dairāba poya biara Ācōrēa iwidi panania idjaba idji bedeara jaradia panania.–

⁵ Ādjia jarapedadara jūmarāba bia ūrīsidāa. Maḷ bērā Estebaḷda edasidāa. Maḷ Estebaḷba Jesura bio ijā basia; Ācōrē Jauredeba basia. Idji awara Pelipeda, Procoroda, Nicanorda, Timoḷda, Parmenada, idjaba Nicolás Antioquía purudebemada edasidāa.† Maḷ Nicolás griego basía baribḷra judio quīrāca ḷbadjia. ⁶ Djabarāba maḷgarāra Jesuba diabuedarāmaa edesidāa. Maḷbe Jesuba diabuedarāba Ācōrēa iwidi bḷdade jḷwada ādjirā ḷrḷ bḷsidāa Ācōrēba quīrā bḷda oḷamārēā.

⁷ Maḷne djabarāba bedea dadji Boro Jesudebemada auḷuara jarasidāa.‡ Māwā Jesu ijā beara Jerusaleḷne auḷuara yōsidāa. Maḷ awara zocārā sacerdoterā bida ijāsidaa.

Estebaḷ dji bororāmaa edepedada

⁸ Ācōrēba idji biadeba Estebaḷra bio careba basia. Idji ḷḷara Estebaḷ diasia ne ununaca waiḷada ēberārā tāēna o ḷamārēā. ⁹ Maḷne ḷcḷra judiorā Cirene druadebemada idjaba Alejandría purudebemada panasidāa. Ādjirā dji jḷrebada dera “Nezoca Ēdrapedadarā” abadjidāa. Dewara judiorā Cilicia druadebemada idjaba Asia druadebema sida panasidāa. Jūma maḷ judiorāra Estebaḷ ume caicaya duanesidāa. ¹⁰ Baribḷra ādjirāba Estebaḷra poyadaē basía, idjira Ācōrē Jaure necawaaḷeba beḷeabadji bērā. ¹¹ Maḷ carea ādjirāba ḷcḷra ēberārā paratada diasidāa nāwā sewa oḷamārēā:

–Daiba ūrīsidāa jāḷ ēberāba Moisedebemada, Ācōrēnebema sida biē bedea bḷda.–

¹² Māwā ādjirāba puruda, judio dji dromarāda, judiorā ley jaradiabada sida quīrūbigasidāa. Maḷ carea Estebaḷra jidadapeda judiorā dji bororā ābaa jḷre duanḷmaa edesidāa. ¹³ Maḷne sewa jaradāmārēā ḷcḷra ēberāda mamaa edesidāa. Maḷgarāba nāwā jarasidāa:

–Jāḷ ēberāba Ācōrē de dromanebemada, dadjirā leydebema sida biē bedea ḷbararia. ¹⁴ Idjia jarasia Jesu Nazaredebemaba Ācōrē de dromara ārīda idjaba Moiseba jaradia ḷadara quīrā awara oida. Idjira māwā bedea bḷda daiba ūrīsidāa.–

¹⁵ Jūma dji bororā mama chūmeaba Estebaḷ acḷbḷdade unusidāa idji quīrāra bajānebema nezoca quīrādarra quīrāca bḷda.

7

Estebaḷba Moise, Ācōrē sida biē jaracaada ada

¹ Maḷne sacerdote dji dromaba Estebaḷa iwidi sia:

–ĴĀdjia jara panḷra wārāca?–

² Estebaḷba nāwā panusia:

–Mḷ djabarā judiorā, mḷ bororā, mḷ djuburia mḷ beḷeada ūrīnada. Dadji drōā naēnabema Abrahāḷ waḷi Mesopotamia druade ḷaside Haraḷ purude baḷe wāi naēna Ācōrē dji Droma ḷara idjima odjasia. ³ Ācōrēba idjia jarasia: “Bḷ druara, bḷ ēberāra sida amepeda wādua. Mḷa druada bḷa acḷbiya mama wāmārēā.”* ⁴ Ara maḷda Abrahāḷra caldeorā druadebemada ēdrapeda

† **6:5** Maḷ Pelipeḷebemada unubadaa Hecho 8:4-13, 26-40ḷe, 21:8-9ḷe bida. Idjira Jesuba diabuedaē basía. Idjira biara trḷ jarabadjidāa “Griego Pelipe” wa “Pelipe, beḷeada bia jarabari.” ‡ **6:7** Beḷeada dadji Boro Jesudebema. Griego beḷeada bḷ bḷa “Ācōrē beḷeada.” * **7:3** Genesi 12:1.

Haraãne bæde wãsia. Abrahaã zeza jaidadacarea Æcõrẽba Abrahaãra idi dadjirã duanλ druadaa enesia.† ⁵ Baribλγλ Æcõrẽba Abrahaãa naã druade ãjũãra ni maãrĩ bida diaẽ basía. Ætebλγλ wãrãneba jarasia idjía, idjideba yõbλdarãa bida naã druara diaida.‡ Æcõrẽba mãwã jarasia Abrahaãba waði warra neẽ baside. ⁶ Idjaba Æcõrẽba Abrahaãa jarasia idjideba yõbλγλ purura djãrã druade bæida, mama djãrã nezocarãda bæaðida, idjaba mãã ëberãrãba ãdjirãra cuatrociento poa biẽ eropananida. ⁷ Baribλγλ Æcõrẽba Abrahaãa mãwã jarasia: “Ædjirã zoca eropanλ purura mãã cawa oya. Mãwãnacarea bλ purura ëdrλpeda naã druade mãã bia bedeadia.”§

⁸ Mãbbe Æcõrẽba Abrahaãa jarasia jũma idjideba yõbλdarãda cacua wẽãgoðida panλda Æcõrẽneda cawabidi carea.* Mãã bẽrã idji warra Isa toðacarea ocho ewari bæde dji warrara cacua wẽãgosia.† Isaba idji warra Jacobora abari quĩrãca osia. Jacoboba idji doce warrarã sida abari quĩrãca osia.

⁹ Mãwãnacarea Jacobo warrarãba ãdji djaba Jose ume biẽ panλneba idjira nẽdobuesidaa Egipto druade nezocada bamãrẽã.‡ Baribλγλ mama Æcõrẽra idji ume basia. ¹⁰ Mãã bẽrã jũma idji bia mãga bædebemada Æcõrẽba ëdrλ bæsia. Idjía necawaada diasia Egiptodebema boroba bia unumãrẽã. Mãã bẽrã dji boroba Jose ra idjiarebemada bæsia. Mãwã Egiptora idjaba dji boro ëberãrã sida Jose jλwaeda panesidaa.§

¹¹ Mãã ewaride Egipto druade, Canaaã druade bida jarrabada zesia. Mããba jũmarãda bia mãga duanasia. Mãã bẽrã Jacobo warrarãba trigoda nẽdo quĩrãã pananamĩna ununaẽ basía. ¹² Mããne Jacoboba ùrĩsia Egipto druade trigora barada. Mãã carea idji warrarãra maaaa trigo nẽdode diabuesia.* Mããra ãdji naãrã wãpedada basía. ¹³ Wayacusa wãsidade Joseba idji djabarãa cawabisia idjira ãdji djabada.† Mãwã Egiptodebema boroba Jose ëberãrãra cawasia. ¹⁴ Mãbbe Joseba idji zeza Jacobora, jũma idji ëberãrã sida idji bæma enebisia. Ædjirãra 75 panasidaa.‡ ¹⁵ Mãwã Jacobora Egipto druade jũesia. Mama dãrã bæpeda jaidasia.§ Idji warrarã sida mama jaidasidaa. ¹⁶ Mãbbe ãdjira Siqueã purudaa edesidaa. Mama beuda tλbaribada uriaide bæsidaa. Mãã uriara Abrahaãba Hamo warrarãa nẽdoda basía.*

Estebaãba Moise bia jarada

¹⁷ Æcõrẽba Abrahaã ume bedea bædara dãrãéne oida basia. Mãã ewaride israelerãra Egipto druade isabe yõbλda bẽrã zocãrã panasidaa. ¹⁸ Baribλγλ dewarada Egiptodebema boroda bæsia. Mããgλba Josedebemada adua basia. ¹⁹ Mãã carea dadji purura cũrũgapeda bio biẽ osia. Ædji warrarã djiwidi toðara õgo igarabisia beudamãrẽã.†

† **7:4** Genesi 11:31neba aba 12:9daa. ‡ **7:5** Genesi 12:7; 13:15; 15:17-18; 17:8. § **7:7** Genesi 15:13-16. * **7:8** Genesi 17:4-14. Mããgλdeba Estebaãba jara bæsia israelerãba ãdjirã de droma neẽ pananamĩna ãdjirãra Æcõrẽ puru basida. † **7:8** Genesi 21:3-4. ‡ **7:9** Genesi 37:26-28. Mããgλdeba Estebaãba jara bæã Æcõrẽba Jose ra israelerã carebai carea diabuedamĩna ãdjirãba idjira igarasidada. Ara mãã quĩrãca Jesuda, Æcõrẽneba bedeadarã sida igarasidaa. § **7:10** Genesi 41:37-46. * **7:12** Genesi 42:1-3. † **7:13** Genesi 45:1-16. ‡ **7:14** Genesi 45:9deba aba 47:12daa. Genesi 46:27de hebreo cartade jara bæã Jacobo ëberãrãra 70 duanada. Baribλγλ traduccioã drõã griego bedeadade bæde jara bæã 75 duanada. Estebaãba griego cartadeba nẽbλγλ bæã. § **7:15** Genesi 49:33. * **7:16** Wãrãda Hamo warrarã ãjũãra Jacobobλγλ nẽdosia. Mãã ãjũãra Siqueã purude basia (Genesi 33:19). Abrahaãba beuda tλbaribada uria Hebroã caita bæda nẽdosia. (Genesi 23:15-18). Jacobora mãã uriaide tλbarisidaa (Genesi 50:13). Jose ra Siqueãne tλbarisidaa (Josue 24:32). † **7:19** Exodo 1:8-22.

20 Mañ ewaride Moiserá tosidaa. Idjira bio quĩrãwãrẽã querasia.‡ Djibarirãba ãdji dede jedeco ùbea waga eropanasidaa. 21 Baribãrã dji warra zaque ãyã ßasidade Egiptodebema boro cauba unupeda idji warra ara quĩrãca daupesia.‡ 22 Mãwã ßãde Egiptodebema ne cawa ßeaba Moisea ãdji crĩcha cawaara jũma jaradasidaa. Mãwã idjira crĩcha cawaadeba bedeabadjia idjaba ne waibãlada obadjia.

23 Moise cuarenta poa baside idji ãberãrã israelerã acãde wãida crĩchasia. 24 Wãbãrãde unusia Egiptodebemaba Israeldebemada aba biẽ o ßãda. Mã carea Moiseba Israeldebemara carebade wãsia. Mãne idjia Egiptodebemara beasia Israeldebema biẽ o ßã carea. 25 Moiseba crĩchasia israelerãba cawadida idjideba Æcõrẽba ãdjirãra êdrã ßãida. Baribãrã ãdjirãba cawadaẽ basia. 26 Nurẽma Moiseba unusia israelerãda umé djõ panãda. Ædji ibiadãmãrẽã nãwã jarasia: “¡Bãrãra abari purudebemaa! ¿Cãrẽ cãrẽã jãwã djõ panã?” 27 Baribãrã dji puo ßadaba Moiserá tã chãtapeda jarasia: “¿Caiba ßãra dai boroda ßãsi? ¿Caiba ßãra dai cawa obarida ßãsi? 28 ¿Mã sida bea quĩrãca ßãca Egiptodebema nuena beada quĩrãca?” 29 Mã ùrĩside Moiserá mĩrũ wãsia.* Mãbe Madiaã druade druã ãĩbema quĩrãca ßabadjia. Madiaãne ßãde warrada umé unusia.

30 Cuarenta poa badacarea ewari aba Moiserá ãjũã põãsa ewaraga ßãde Sinai eya caitã basia. Mãne bajãnebema nezocada bacuru zaque uruga nũmãne idjima odjia.† 31 Moiseba mã unuside cawa crĩchaẽ basia. Mã carea caitaara wãsia biara acã carea. Mãne Æcõrẽ bedeabãrãda ùrĩsia. 32 Æcõrẽba idjia nãwã jarasia: “Mãra ßã drõã naẽnabemarãba ãjã panana Æcõrẽba. Abrahaãba, Isaba, Jacobo bida mãra ãjã panasidaa.”‡ Mã ùrĩside Moiserá ne wayaaba ure nũmesia. Mãba araa acãida waya basia. 33 Mãne dadji Boroba Moisea jarasia: “Nã eyade ßãra mã quĩrãpita ßã bẽrã ßã jĩrũne jã ßãra ãrãdua. 34 Mãã unu ßãã mã purura Egipto druade bio bia mĩga ßãda. Idjaba mãã ùrĩ ßãã ãduã mãã sopua bedeã panãda. Mã bẽrã mãra ze ßãã ãdjirã êdrã ßãã carea. Mãã ßãra Egiptodãa diabueya.”§

Judiorãba Moise igarapedada Estebaãba jarada

35 Israelerãba Moiserá igarasidaa. Idjia nãwã jarasidaa: “¿Caiba ßãra dai boroda ßãsi? ¿Caiba ßãra dai cawa obarida ßãsi?”* Baribãrã ara mã Moiserá Æcõrẽba Egiptodãa diabuesia israelerã boroda ßãmãrẽã idjaba ãdjirãra mamaãba êdrã edamãrẽã. Moiseba bajãnebema nezoca bacuru zaque uruga nũmãne odjida ßããadeba mãwã osia. 36 Moiseba zocãrã ne ununaca o ßãdeba dadji drõã naẽnabemarãra Egiptodebemada êdrã enesia. Pusa Purrude ne ununacada osia bia chãni carea. Idjaba cuarenta poa ãjũã põãsa ewaraga ßãde bida ne ununacada obadjia.† 37 Ara mã Moiseba israelerã jarasia: “Dadji Boro Æcõrẽba mã diabueda quĩrãca idjideba bedeabarida aba bãrãmaa diabueya. Mã ãberãra bãrã purudebema baya. Idjia jarabãrãra ãjãnadua.”‡ 38 Idjaba Moiserá ãjũã põãsa ewaraga ßãde jũma israelerã ume basia. Mama Sinai eyade idjira bajãnebema nezoca ume bedeasia. Bedea dadji sãwã beadida panãnebemada edapeda dadji drõã naẽnabemarã jarasia.

‡ 7:20 Bio quĩrãwãrẽã querasia. Mãgãba idjaba jara ßãã “Æcõrẽba idjira bio bia unusia.” § 7:21 Exodo 2:1-9. * 7:29 Exodo 2:11-21. † 7:30 Bajãnebema nezoca. Antiguo Testamento de Æcõrẽ odjabãrãde edaude ßã ßãã “bajãnebema nezoca.” Versículo 31-34de ebuã ßãã Æcõrẽdrã bedeã ßãã. ‡ 7:32 Exodo 3:1-6. Sinai eyara idjaba Horeb abadaa. § 7:34 Exodo 3:7-10. * 7:35 Mãgãdeba Estebaãba jara basia israelerãba Moise igarapedada quĩrãca Jesuda, Æcõrẽneba bedeabadarã sida igarasidaa. † 7:36 Exodo 7:3; 14:21-22; Numero 14:32-33. ‡ 7:37 Deuteronomio 18:15,18. Idjia jarabãrãda ãjãnadua. Mããra griego bedeade ãcãã cartade neãa.

³⁹ Barib_{ARL} Moiseba jaradara dadi drōã naēnabemarāba ijã quĩrĩanaē basia, āteb_{ARL} idjira igarasidaa. Egipto druadaa jēda wã quĩrĩã panasidaa. § ⁴⁰ Moise eyade baside ādjirāba Aaro_{LA} jarasidaa: “Jãl Moiseba dairāra Egiptodeba ēdra enesia. Barib_{ARL} idji sãwānada cawadaēa. Mañ bēra dairā nocoda edemārēã ācōrēda odua.”* ⁴¹ Ara mañda ādjirāba paca zaque zaca b_{LA} osidaa. Mañg_{LA} animarāda babue diasidaa. Mañne ādji j_{AW}aba opedada carea b_{AS}rida ewarida osidaa. † ⁴² Mañ carea Ācōrēba ādjirāra igarapeda dewara ācōrēda idu ēpēbisia. Mañne ādjirāba bajāne unubadarāa bia beēda panesidaa. Mañnebemada Ācōrēneba beēdeabadarā cartade nãwã b_L b_{LA}: Israelerā, bārā cuarenta poa ējũã pōāsa ewaraga b_{LE}de duanasidade ¿animarāda m_{LA} babue diabadjidaca?

⁴³ ¡Mãwãéa! Āteb_{ARL} ācōrē Moloc abada wua deda jira edebadjidaa idjaba bārā ācōrē Repa_L abada chĩdau zaca oda sida edebadjidaa.

Mañra ara bādji j_{AW}aba osidaa ādjia bia beēdeadi carea. Mañ carea m_{LA} bārāra Babilonia drua wagaa j_{ARE}taya. ‡

Esteba_{LB} Ācōrē de dromanebema jarada

⁴⁴ Ējũã pōāsa ewaraga b_{LE}de dadi drōãenabemarāba Ācōrē wua deda eronĩbadjidada. Mañ wua deba cawabisia Ācōrēra ādjirā ume b_{LA}da. Ācōrēba Moisea wua dera obisia idjia unubida quĩrāca. ⁴⁵ Mãwānacarea ādjideba yōpedadarāba wua dera eropanasidaa. Josue ādji boro baside wua dera nañ druadaa enesidaa. Mañ ewaride dewara puru nañ druade beada Ācōrēba dadi drōãenabemarā quĩrāpita āyã j_{ARE}cuasia. Mãwã nañ druara jũma jārīsidaa. § Ācōrē wua dera Davi ewaride wadibida nañ druade basia. ⁴⁶ Jacobo Ācōrēba Davira bia unusia. Daviba Ācōrēa iwidisia idji itea de biada oi carea.* ⁴⁷ Mañ dera idji warra Salomo_{LB}a osia. † ⁴⁸ Barib_{ARL} Ācōrē dji Dromaara b_{LA}ra j_{AW}aba oda dede b_{ACA}a. Ācōrēneba beēdeabariba cartade nãwã b_{AS}ia:

⁴⁹ M_L chũmebarira bajāa. Nañ ējũāra m_L jĩrũ b_{LA}baria.

Bārāba ¿cārē deda m_L itea odi? ¿Sāma m_{LA}ra ãnãūbidi?

⁵⁰ ¿M_{LA} ara m_{LD}ji j_{AW}aba ne jũmada osiēca? ‡

Judiorāba Ācōrē ijānaca Esteba_{LB} jarada

⁵¹ ¡Bārāra c_{AW}ar_{LA} zarea tabeaa! ¡Soēba ijānaca! § Ācōrē beēdeara ũrĩ quĩrĩanaca. Ācōrē Jaureba jara b_{LA}ra bārāba ewariza igarabadaa. Ara bādji drōãenabemarā quĩrāca pan_{LA}. ⁵² Ādjirāba Ācōrēneba beēdeabadarāda biē odi carea jũma ēpēsidaa. Ēberā Jipa b_L zeĩ jarapedadarā sida beabadjidada.* Ara mañ quĩrāca bārāba mañg_{LA} Ēberā Jipa b_{LA}ra jidadapeda beasidaa. ⁵³ Ācōrēba idji leyra bajānebema nezocarāneba bārāa diadamĩna ¡bārāba ijã odaca!-

⁵⁴ Mañ beēda ũrīsidade judiorā bororāra Esteba_L ume bio quĩrũb_{LD}daba ādji quidara c_{ARR}abisidaa. ⁵⁵ Mãwã duane Esteba_{LR}a Ācōrē Jauredeba basia. Bajānaa a_{CL}b_{AR}le Ācōrē quĩrāwārēã dorrodorroadada idjaba Jesura Ācōrē j_{AW}a araare nũm_{LD}ada unusia. ⁵⁶ Mañne Esteba_{LB}a nãwã jarasia:

§ 7:39 Egipto druadaa jēda wã quĩrĩã panasidaa. Griego beēdeade mañba idjaba jara b_{LA}: “Egiptorā ācōrēda ēpē quĩrĩã panesidaa.” * 7:40 Exodo 32:1. † 7:41 Exodo 32:2-6. ‡ 7:43 Amos 5:25-27.

§ 7:45 Josue 21:43-45. * 7:46 2 Samuel 7:1-16. † 7:47 2 Cronica 3:1-2. ‡ 7:50 Isaia 66:1-2. Esteba_{LB}a jara b_{LA} Ācōrē de dromanebemada biē jarada carea beēda neē b_{LA}da. Davib_{ARL} de dromada obi quĩrĩã basia Ācōrē itea. Ēberārāb_{ARL} Ācōrēra dede eda wagaya pan_{LA}. § 7:51 Soēba ijānaca. Griego beēdeade “so wēãgoē tabea” b_L b_{LA}. * 7:52 Isaia 53:11; Jeremia 23:5; 33:15.

-¡Acɫɫadua! ¡Mɫa bajāra ewa nūmɫda unu ɬɫa! ¡Naɫ Djara Edadara Ācōrē jɫwa araare nūmɫda unu ɬɫa!-†

⁵⁷ Maɫ ūrīsidade ādjirāra dji cābāyā bia duanenapeda ādji cɫwɫɫara jɫwaba jūātrɫsidaa. Maɫne jūmarāba Estebaɫra orra edasidaa. ⁵⁸ Puru āyā ededapeda mōgaraba tabari jidasidaa. Idji naārā biē jarapedadaba ādjia ɫrɫ jɫbadara ērānapeda cūdra caita ɬɫcuasidaa wagamārēā. Maɫ cūdrara Saulo abadjidaa.

⁵⁹ Mōgaraba tabari eropanane Estebaɫba Ācōrēa nāwā iwīdisia:

-Mɫ Boro Jesu, mɫ jaurera edadua.-

⁶⁰ Maɫbe chīrāborode cobepeda jīgua jarasia:

-Mɫ Boro, naɫgɫ ēberārāra bedede ɬɫrādua naɫ cadjirua o panɫ carea.-

Māwā bedepeda jaidasia.

8

¹⁻² Maɫbe ɫcɫɫa Ācōrē waya beaba Estebaɫra tɫbarisidaa. Idji carea jīābi ɬɫga duanesia. Maɫne Estebaɫ beapedadara Sauloba bia unusia.

Jesu ijā bea mīrū wāpedada

Maɫ ewaride ēberārāba Jerusaleɫne Jesu ijā beara bio biē o panesidaa. Maɫ carea Jesu ijā beara jūma Judea druadaa idjaba Samaria druadaa mīrū wāsidaa. Jesuba diabuedarādrɫ Jerusaleɫne panesidaa. ³ Maɫne Sauloba Jesu ijā beara biē obadjia waa ijārānamārēā. Deza wāpeda umaquīrāra, wērārā sida jidacuapeda preso ɬɫbadamaa errebari edebadjia.

Pelipe Samaria druadaa wāna

⁴ Baribɫɫɫ Jerusaleɫneba mīrū wāpedadaba ādji wābɫdaza bedea bia Jesucritodebemada jarabadjidaa. ⁵ Pelipera Samaria druade puru abaɫdaa wāsia.* Mama jaradiabadjia Jesura Ācōrēba ēdrɫ edabari diai jaradada. ⁶ Pelipeba jara ɬɫda ūrīsidade idjaba ne ununaca o ɬɫda unusidade jūmarāba quīrācuīta ūrī duanabadjidaa. ⁷ Zocārā ēberārā jai bara beada biacuasidaa. Maɫ jairāra ādji cacuadebemada bia ēdrɫcuabadjidaa. Idjaba zocārā ɬɫradrɫ beada, jīrū biē bea sida biacuabadjidaa. ⁸ Maɫ carea maɫ purudebemarāra bio ɬɫsrida duanasidaa.

⁹ Jāibana Simoɫ abadada mama ɬasia. Ara idjida dji dromada crīchabida bērā Samariadebemarāra cūrūga erobasia.† ¹⁰ Idjia jarabɫɫɫa ēberārā dji edaara beaba, dji dromaara bea bida quīrācuīta ūrībadjidaa. Jūmarāba jarabadjidaa idjira Ācōrē ɫɬɫa Droma abadada. ¹¹ Ēberārāba maɫ jāibanara bio epē panasidaa idjia o ɬɫdeba dārā cūrūga erobaɫa bērā.

¹² Baribɫɫɫ Pelipeba bedea bia Jesucritodebemada idjaba Ācōrēba idji ēberārā bia pe erobɫdebemada ādjirāra jaradia ɬabadjia. Maɫne zocārā umaquīrārāba, wērārā bida ijānapeda borocuesidaa. ¹³ Simoɫ bida ijāsia. Maɫbe borocuepeda Pelipe ume nībade wāsia. Pelipeba ne ununaca waiɬɫa o ɬɫda Simoɫba unubɫɫɫe cawa crīchaē ɬesia.

¹⁴ Maɫne Jesuba diabuedarā Jerusaleɫne beaba ūrīsidaa Samariadebemarāba Ācōrē bedeara ijāsidaa. Maɫ carea Pedroda Juaɫ sida ādjirāmaa diabuesidaa. ¹⁵ Jūēnapeda Ācōrēa iwīdisidaa ādjirāba Ācōrē Jaureda edadamārēā. ¹⁶ Māwā osidaa Ācōrē Jaurera wadibida maɫ djabarāmaa zeē bada bērā. Ababe dadi Boro Jesu trɫneba borocuesidaa. ¹⁷ Pedroba Juaɫ bida Ācōrēa iwīdibɫdade ādji jɫwara djabarā ɫrɫ ɬɫsidaa. Ara maɫda Ācōrē Jaurera edasidaa.

† **7:56** Estebaɫba maɫ bededebeba jarasia Jesura Ācōrēda. Marco 14:62. * **8:5** Hecho 6:5. † **8:9** Griego bededebe maɫ versícubla idjaba jara ɬɫa: “Maɫ Simoɫba o ɬɫ carea Samariadebemarāba bio cawa crīchaē ɬasia. Maɫne ara idjida dji dromada jarabadjia.”

18 Mañne Simoñba unusia Jesuba diabuedarāba ādji jλwa djabarā λrλ bλbλdade djabarāba Ācōrē Jaurera edasidada. Mañ unuside ādjia parata diayada asia abari quīrāca poya oi carea. 19 Nāwā jarasia:

–Jāñ λbλada mλa diaadua, mλa bida mλ jλwa baridua λrλ bλbλdade Ācōrē Jaure edamārēā.–

20 Baribλrλ Pedroba jarasia:

–¿Māwāra bλa crīcha bλca Ācōrēba bari dia bλra nēdobadada? ;bλdji parata ume tλbλ uruadaa wādua! 21 Bλ sora Ācōrē quīrāpita jipaē bλ bērā naλ trajura dairā ume o cara bλa. 22 Mañ crīcha cadjiruara igaradua. Ācōrēa quīrā djuburiada iwīdidua. Āibērā mañ crīcha cadjirua bλ sode bλra idjia quīrādoaisicada. 23 Mλa unu bλa bλra daiba o panλ carea bio sobiē bλda. Cadjiruaba bλra preso erobλa.–

24 Mañne Simoñba jarasia:

–Mλ carea dadjirā Boroa iwīdidadua bārāba jarapedadara māwārāmārēā.–

25 Pedroba Juañ bida bedeada dadjirā Boro Jesudebemada jaradapeda Jerusaleñnaa jēda wāsīdaa. Wābλdade Samaria druade zocārā puru beade mañ bedeada biara jara wāsīdaa.

Pelipe Etiopíadebema ume bedeada

26 Māwānacarea dadji Boro nezoca bajānebemada aba Pelipemaa zepeda nāwā jarasia:

–¿Piradrλdua! Jerusaleñneba Gaza puruadaa wābada odaa wādua.– (Mañ ora ējūā pōāsa ewaraga bλde wā bλa.)‡

27 Ara mañda Pelipera wāsia. Ode nīne ēberā Etiopía druadebemada unusia. Mañ ēberāra Etiopíadebema boro nezoca droma basía.‡ Dji borora wērā basía.* Mañ nezocaba dji boro paratara jūma wagabadjia. Idjira Jerusaleñnaa wā basia Ācōrēa bia bedeada carea. 28 Idji druadaa jēda wābλrλde idji carretaēde Ācōrēneba bedeabari Isaía cartada acλ chūmasia.

29 Māwā bλde Ācōrē Jaureba Pelipea jarasia: “Jari bλ carreta caita nībade wādua.” 30 Ara mañda araa pira wāpeda ūrīsia dji nezocaba Isaía cartada jīgua le chūmada. Mañne Pelipeba iwīdisia:

–¿Bλa le bλra cawa bλca?–

31 Idjia panusia:

–Ni abalaba jaradiaēbλrλ mλa ¿sāwā cawai?–

Mañne idjia Pelipea jarasia badopeda idji caita chūmemārēā. 32 Idjia Ācōrē Bedeade le badara naλgλ basía:

Oveja beabadamaa edebada quīrāca idjira beade edesīdaa.

Dji cara tλbarima bλde oveja chupea babari quīrāca chupea besia.

33 Idji carea ipīdadapeda jipa cawa odaē basía. Beapedada bērā ¿caiba idji warrarānebemada poya nēbλrλi?†

34 Mañbe Etiopíadebema nezoca dromaba Pelipea iwīdisia:

–Ācōrēneba bedeabariba nama ¿caidebemada bλsi? ¿Ara idjidebemada bλsica wa dewaradebemada bλsi? Mλ djuburia jaradua.–

35 Ara mañda Pelipeba mañ bedeadeba bedeada bia Jesudebemada jaradia besia. 36 Māwā panλne baido bλma jūēne wāsīdaa. Mañne nezoca dromaba jarasia:

‡ 8:26 Mañ ora ējūā pōāsa ewaraga bλde wā bλa. Griego bedeade mañra ebuda bλēa. Āibērā jara bλsica “Mañ ode naλ ewarīde wānacaa” wa “Gaza puru drōāne ēberārāra beadacaa.” § 8:27 Nezoca droma. Cāpūrīā bedeade bλ bλa “eunuco.” Mañba jara bλa idjira cārāta ja basida wērā nezoca bērā.

* 8:27 Dji borora wērā basía. Idjira “ādji Candace” abadjidāa. † 8:33 Isaía 53:7-8.

-Acl̄dua. Nama baidoda b̄la. M̄lra ¿borocueiē b̄lca?-

[³⁷ Pelipeba jarasia:

-Bla Jesura Ācōrē Warrada wārāda sođeba ĩjā b̄l̄b̄l̄l̄, borocueida b̄la.-
Małne nezoca dromaba panusia:

-M̄la wārāda ĩjā b̄la Jesucritora Ācōrē Warrada.-]‡

³⁸ Ara małda idji carretara nūmebisia. Ādji umena doedaa wānapeda Pelipeba idjira borocuesia. ³⁹ Drua zeb̄dade dadjirā Boro Jaureba Pelipera āyā edesia. Nezoca dromaba idjira waa unuē basía, barib̄l̄l̄ ođe b̄l̄sriđa wāsia. ⁴⁰ Małne Pelipera Azoto purude odjasia. Małbe puruza beđea bia Jesudebemada jara wāsia aba Cesarea purude jūēb̄l̄l̄l̄daa.§

9

Sauloba Jesu ĩjāna

¹⁻² Mał ewariđe Sauloba wadibida dadjirā Boro ĩjā beara quenai carea waraga b̄badjia. Sacerdote dji droma b̄l̄maa wāpeda iwidisia cartada b̄l̄cua diamārēā. Mał cartara Damasco purude judiorā dji j̄l̄rebada deza edeida crīcha basia. Cartade b̄l̄ basia ādjirā tāēna Jesu Ođe nīna umaquīrārāda, wērārā sida jidapeda Jerusaleānaa jūma edeida b̄l̄da. ³ Mał cartara edapeda wāsia. Ođe nīne Damasco caita jūēb̄l̄l̄l̄de cawaēne bajāneba uruada j̄l̄rā tēūsia. ⁴ Małba Saulora egode b̄aebisia. Małne beđeada ūrīsia. Mał beđeaba jarasia:

-Saulo, Saulo, ¿cārē cārēā m̄lra biē oi carea ēpē b̄l̄?-

⁵ Małne Sauloba iwidisia:

-M̄l̄ boro, ¿b̄l̄ra cai?-

Dji beđeaba panusia:

-M̄lra Jesua. Bla biē oi carea ēpē b̄l̄ra m̄l̄a. Ara b̄l̄duba puab̄l̄l̄l̄ cūmia ĩr̄l̄ t̄agab̄l̄l̄ quīrāca.* ⁶ Jāłbe piradr̄l̄peda Damasco puruđaa wādua.† Jāma ab̄al̄ba jaraya b̄la cārēda oida b̄l̄da.-

⁷ Saulo ume wāb̄l̄dara bio dauperasidaa. Ādjirāba beđeara ūrīsidadmīna ni ab̄al̄da ununaē basía. ⁸ Saulora egode tabapeda piradr̄l̄asia, barib̄l̄l̄ dau ogab̄l̄l̄de poya unuē basía. Małbe idji ume wāb̄l̄daba idji j̄l̄wade jidapeda Damascođaa edesidaa. ⁹ Mama idjia ewari ūbea unuē basia, ne coē basia, idjaba baido doē basia.

¹⁰ Damascođe ēberā Ananíaba abadada basia. Mał Ananíaba Jesucritora ĩjā basia.‡ Cāimocara quīrāca idjia unusia dadjirā Boroaba nāwā jarab̄l̄l̄l̄da:

-jAnaníal!-

Idjia panusia:

-M̄lra nama b̄la, m̄l̄ Boro.-

¹¹ Dadjirā Boroaba jarasia:

-Piradr̄l̄peda Juda dedaa wādua. Mał dera O Jipa B̄l̄ abadađe b̄la. Jūēsira jaradua b̄la ēberā Saulo Tarsođebemada acl̄de ze b̄l̄da. Ara nawena idjia Ācōrēa iwid̄i b̄la. ¹² Idjia cāimocara quīrāca unusia umaquīrā Ananíaba abadada idjima zepeda idji ĩr̄l̄ j̄l̄wa b̄l̄b̄l̄l̄l̄da idji dauba wayacusa unumārēā.-

¹³ Małne Ananíaba jarasia:

‡ **8:37** Griego beđeade zocārā cartade mał versículora neēa. § **8:40** Mał Azoto purura Antiguo Testamentode “Asdo” b̄l̄ b̄la. Pilisteorā puru basía. 1 Samuel 5:1-6. Pelipera Azotođeaba Cesarea puruđaa wāi carea noventa kilómetro j̄r̄ūba wāida basia Mediterraneo pusa icawa. * **9:5** Ara b̄l̄duba puab̄l̄l̄l̄ cūmia ĩr̄l̄ t̄agab̄l̄l̄ quīrāca. Griego beđeade zocārā cartade małra neēa. † **9:6** Acl̄l̄ versiołne versículo 6 nocoare nałgada b̄l̄ b̄la: “Małbe ne wayaaba cacua ure nūmada Sauloba jarasia: M̄l̄ Boro, b̄la ¿cārēda quīrāca b̄l̄ m̄l̄a oida? Małne Dadji Boroaba jarasia.” Barib̄l̄l̄ małgara griego beđeade neēa. ‡ **9:10** Małga Ananíara nał capítulo 9de, capítulo 22de bida odja b̄la. Capítulo 5de dewara Ananíanebemada b̄l̄ b̄la. Idjaba capítulo 23de dewara Ananíanebemada b̄l̄ b̄la.

-M̃ Boro, m̃a jãl̃ ēberãnebemada ũrĩ b̃a. Zocãrãba jarabadaa Jerusalẽne idjia b̃a ēberãrãra bio biẽ o b̃ada. ¹⁴ Mã awara sacerdote bororã tr̃neba nã purudaa ze b̃a b̃a ĩjã beara jũma jida edei carea.-

¹⁵ Barib̃a dadi Boro jarasia:

-Wãdua. M̃a idjira edasia m̃nebemada judiorãea, ãdjirã bororãa, idjaba israelerãa bida bedeamãrẽã. ¹⁶ M̃a idjia cawabiya sãwã bia m̃iga b̃aida b̃ada m̃nebemada bedei carea.-

¹⁷ Ara mãda Ananiãra Saulo b̃ama wãsia. Dji dede eda wãpeda idji j̃awara Saulo ãrã b̃apeda jarasia:

-Djaba Saulo, dadi Boro Jesu b̃ama ode odjadaba m̃ra zebisia wayacusa b̃a dauba unumãrẽã idjaba ãcõrẽ Jauredeba bemãrẽã.-

¹⁸ Ara mãda Saulo daudeba beda e quĩrãca beada jurrusia. Mãne wayacusa unu besia. Mãbe piradr̃apeda borocuesia. ¹⁹ Mãbeb̃a ne copeã cacua l̃basia.

Saulo Damasco purude bada

Saulora Damascoẽ Jesu ĩjã bea ume dãrãsia. ²⁰ Mãne judiorã dji j̃arebada deza idjia jaradia besia Jesura wãrãda ãcõrẽ Warrada. ²¹ Jũma mã ũrĩb̃adaba cawa cr̃ichadaẽ basia. ãdjirãba nãwã iwidi duanasidaa:

-¿Nãgãca Jerusalẽne Jesu ĩjã beara jõbi quĩrã b̃adara? ¿Nama ze b̃ãca ãdjirãra sacerdote bororãmaa preso edei carea?-

²² Barib̃a Sauloba ewariza ebudaara cawabibadjia Jesura wãrãda ãcõrẽba ẽdr̃a edabari diai jaradada. Mãba Damascoebema judiorãba cawa cr̃ichadaẽ panesidaa.

Saulo m̃rũ wãna

²³ Ewari zocãrã badacarea judiorã Damascoebemara Saulo beadi carea bedea ausidaa. ²⁴ Mã carea ãsa, diamasi bida dji purude eda wãbadama jãl̃a panasidaa. Barib̃a ãdjia cr̃icha pañra Sauloba cawasia. ²⁵ Mã bẽrã diamasi Jesu ĩjã beaba Saulora ẽ waib̃ade b̃adapeda dji puru m̃õgaraba auẽu jũrã ca b̃adeba uãa puru dajada ar̃abari b̃asidaa.

Saulo Jerusalẽnaa wãna

²⁶ Saulo jẽda Jerusalẽnaa wãside Jesu ĩjã bea ume be quĩrã basia.̃ Barib̃a idjira waya panasidaa. ãdjirãba ĩjãnaẽ panasidaa idjia wãrãda Jesura ĩjã b̃ada. ²⁷ Barib̃a Bernabeba Saulora edesia Jesuba diabuedarãmaa. Mãbe idjia nẽb̃asia sãwã Sauloba dadi Borora ode unusida, dadi Borora idji ume bedeadada, idjaba sãwã Sauloba Damascoẽ Jesudebemada ne wayaa neẽ bedeadadjida. ²⁸ Mãwã Saulora ãdjirã ume besia. Mãne Jerusalẽne Jesudebemada ne wayaa neẽ bedea nĩbabadjia. ²⁹ Judiorã dji griego bedeadẽ bedeadarã ume Jesudebemada bedeadadjia barib̃a idjira bea quĩrã panasidaa. ³⁰ Djabarãba mã cawasidade Saulora Cesarea purudaa edesidaa. Mamãba idji puru Tarsodaã diabuesidaa.

³¹ Mãwãnacarea Judea druade, Galilea druade, Samaria druade bida djabarãra necai duanasidaa. ãcõrẽ Jauredeba biara ĩjãsidea, dadjirã Boro waya pañneba nĩbasidaa idjaba ãcõrẽ Jaure l̃b̃adeba yõ wãsidea.

Èberã Enea abada biada

³² Mã ewaride Pedrorã ãcõrẽ ēberãrã ac̃a nĩbabadjia. Ewari aba Lida purude beada ac̃ade wãsia. ³³ Mamã ēberã Enea abadada unusia. Mã ēberãra b̃aradr̃a b̃a bẽrã ocho poa cãdade basia. ³⁴ Mãne Pedroba jarasia:

̃ 9:26 Saulora Jerusalẽnaa jẽda wã naẽna poa ũbea dãrãsia. Galata 1:17-19.

-Enea, Jesucritoba b̄ara biabisia. ¡Piradr̄dua! B̄a c̄adara b̄edadua.-

Ara māda Eneara piradr̄asia. ³⁵ Lida purude, Sarōl̄ ējũãne bida jũmarãba dji biadara unusidaa. Māl̄ carea dadjirã Borora ãjãsidaa.

Dorca ãrẽbada

³⁶ Māl̄ ewaride Jesu ãjã b̄a wẽrã Tabita abadada Jope purude basia. Griego bedede idji tr̄ra Dorca abadjidaa.* Māl̄ djabawẽrãba ne biada o b̄abadjia. Ne neẽ quedeera bio carebadjia. ³⁷ Ewari aba Dorcara cacua biẽ b̄epeda jaidasia. Māl̄be idjira s̄aḡadapeda ãtaarebema dejãne urraju b̄asidaa. ³⁸ Jope purura Lida caita basia. Jesu ãjã beaba ãr̄isidaa Pedrora Lidade b̄ada. Māl̄ carea ēberãda umẽ idjima diabuesidaa nãwã bedea djuburiadamãrẽã: "Daimaa isabe zedua."

³⁹ Ara māda Pedrora ãdji ume wãsia. Jũesidade idjira dji bẽwãrã b̄amaa edesidaa. Mama jũma pẽdra wẽrãrãda jã duanasidaa. ãdjia Pedroa Dorcaba wua cajudada ac̄abisidaa. ⁴⁰ Māl̄ne Pedroba jũmarãda dajadaa wãbisia. Chĩrãborode cobepeda ãcõrẽa iwidisia Dorca ãrẽbabimãrẽã. Iwidipeda dji bẽwãrãmaa ac̄ab̄ar̄de jarasia:

-Tabita, ¡piradr̄dua!-

Ara māda idjira dau ogasia. Pedro unub̄ar̄de ãta chũmesia. ⁴¹ Pedroba idjira j̄awade jidapeda ãta nũmebisia. Māl̄be djabarãra, pẽdra wẽrãrã sida tr̄cuapeda Dorca ãrẽbadada ac̄abisia. ⁴² Jũma Jope purude māl̄nebemada cawasidaa. Mãwã zocãrãba dadjirã Borora ãjãsidaa. ⁴³ Māl̄be Pedrora Jopede dãrãsia ēberã Simōl̄ abadama. Māl̄ Simōl̄ba animarã eda biya obadjia.

10

Bajãnebema nezocaba Cornelioa bedeada

¹ Cesarea purude Cornelioba basia. Idjira Italia druadebema sordaorã boro basia. ² Māl̄ Cornelioba idji ēberãrã sida jũma jipa beasia. ãcõrẽa waya panasidaa. Cornelioba judiorã carebai carea paratada waīb̄a diabadjia idjaba ãcõrẽa iwidide b̄abadjia. ³ Ewari aba quewara ãmãdau ãt̄leda Cornelioba cãimocara quĩrãca bajãnebema nezocada idjima zeb̄ar̄da ebuã unusia. Māl̄ba jarasia:

-¡Cornelio!-

⁴ Cornelioba bajãnebema nezocara bio ac̄apeda ne wayaaba iwidisia:

-¿Cãrẽ, m̄l̄ boro?-

Māl̄ne bajãnebema nezocaba jarasia:

-B̄a ãcõrẽa iwidide b̄ara, ne neẽ quedeera careba b̄a sida idjia bia unu b̄a idjia ne babue diabar̄ quĩrãca. ⁵ Māl̄ bẽrã Jope purudaa ēberãrãda diabuedua Simōl̄ Pedro abada j̄ar̄de wãnamãrẽã. ⁶ Idjira pusa icawa dewarabema Simōl̄ dji animarã e biya obari dede b̄a.-*

⁷ Bajãnebema nezocara idji ume bedea b̄apeda wãsia. Wãnacarea Cornelioba idji nezocada umẽ idjaba sordaoda aba tr̄sia. Māl̄ sordaoba Cornelioba carebadjia idjaba ãcõrẽa waya basia. ⁸ Cornelioba ununara ãdjia jũma nẽb̄ar̄peda Jopeada diabuesia.

Pedroba cãimocara quĩrãca ununa

⁹ Nurẽma ãdji ode nĩnane umatipa babodode Jope puru caita jũeb̄ada basia. Māl̄misa Pedrora ãtaarebema dejãne ãcõrẽa iwidide wãsia. ¹⁰⁻¹¹ Jarra nũma bẽrã ne co quĩrãca basia. Ne dju pan̄misa Pedroba cãimocara quĩrãca unusia

* **9:36** Tabita, Dorca. Māl̄garã tr̄l̄ba jara pan̄a "begui." * **10:6** Griego bedede ãc̄ar̄ cartade nāl̄ sida b̄a b̄a: "Māl̄ Simōl̄ Pedroba b̄a jaraya sãwã oida b̄ada."

bajāra ewabΛrΛda. Bajāneba boroba waibΛa quĩrāca bΛda edaa zebΛrΛda unusia. Mañ borobara iquidaza jΛcaraba jΛ basia. ¹² Borobade eda quĩrātanoa animarā jĩrũ quĩmārē beada, ādji jāne wābadada, ĩbana sida beasia. (ΛcΛrΛ animarāra judiorāba codacara panasidaa.) ¹³ Māwā bΛde Pedroba bedeada ũrĩsia. Mañ bedeaba jarasia:

-Pedro, piradrΛdua. Beapeda codua.-

¹⁴ BaribΛrΛ Pedroba jarasia:

-Mā coēa, mñ Boro. Daiba codacara panΛda wa bΛ quĩrāpita mititia bΛda mñ cocaa.-†

¹⁵ Dji bedeaba wayacusa jarasia:

-Bārāba codamārēã Ācōrēba bia bΛdara mititia bΛaēda arādua.-‡

¹⁶ Māwā bedeabΛrΛda Pedroba b̄arima ũbea ũrĩsia. Mañbe borobara wayacusa bajānaa wāsia. ¹⁷ Mañ ununa carea Pedroba abēda cawa crĩchaē besia. Wadibiēda mañgΛba cārē jara bΛda crĩcha bΛmisa Cornelioba diabuedarāba Simoñ dera iwidi wānapēda dji eda wābadama jũēsidaa. ¹⁸ Ādjirāba jĩgua iwidiēda Simoñ Pedro abadara mañ dede bΛ cawaya.

¹⁹ Pedroba ununara wadi crĩcha bΛde Ācōrē Jareba idjía jarasia: “Ēberārā ũbea panΛba bΛra jΛrΛ panΛa. ²⁰ PiradrΛpeda duēda wādua. Ādji ume wāida biē crĩcharādua. Mñ ādjira zebisia.”

²¹ Ara mañda Pedrora edaa wāsia Cornelioba diabuedarāmaa. Idjia jarasia:

-Bārāba mñdrΛ jΛrΛ panΛa. ¿Cārēma ze panΛ?-

²² Ādjirāba panusidaa:

-Daira sordaorā boro Cornelioba diabuesia. Idjira ēberā jipa bΛa idjaba Ācōrēra waya bΛa. Jūma judiorāba idjidebemada bia crĩcha panΛa. Ācōrē nezoca bajānebemaba idjía bΛra idji dede trābisia bΛ bedea ũrĩ carea.-

²³ Mañbe Pedroba dede eda wābisia. Mañ diamasi Pedro ume panesidaa. Nurēma Pedrora pirab̄aripēda ādjirā ume wāsia. Idjaba ĩcΛrΛ djabarā Jopedebemada ādjirā ume wāsidaa.

Pedro Cornelio ume bedeada

²⁴ Mañ nurēma Cesareade jũēsidaa. Cornelioba idji ēberārāda, idji dji biarā sida ābaa trāna b̄erā idji dede jāã panasidaa. ²⁵ Pedro dji de caita jũēsiede Cornelioba araa audiab̄aride wāsia. Pedro quĩrāpita egode b̄arru cobepēda bia bedeasia. ²⁶ BaribΛrΛ piradrΛmārēã Pedroba nāwā jarasia:

-jPiradrΛdua! Mñra ēberāda jāwā bΛa.-

²⁷ Pedrora Cornelio ume bedea bΛda eda wāsia. Mama ēberārā zocārā duanΛda unusia. ²⁸ Mañbe Pedroba jarasia:

-Bārāba cawa panΛa dai judiorāra judiorāē ume nĩbacara panΛda idjaba judiorāē dede eda wācara panΛda. BaribΛrΛ Ācōrēba mñ cawabisia ni abaΛda jaraiē bΛda Ācōrē quĩrāpita biē bΛda wa idji quĩrāpita mititia bΛda. ²⁹ Mañ b̄erā mñ nama zemārēã jarade wāsiede ara mañda ne jaraē zesia. Jāñbe mñ cawa quĩrā bΛa cārē cārēã mñra trāsidada.-

³⁰ Mañne Cornelioba jarasia:

-Ewari quĩmārē bΛa ara nañ horaca mñ ne codaca ewarida o basia. Quewara ĩmādau ĩtΛeda Ācōrēa iwidi bΛde ēberāda mñ quĩrāpita nūmΛda unusia. Idjia cacuade jΛ bΛra dorrodorrea basia. ³¹ Mañ ēberāba mñ jarasia: “Cornelio, bΛa iwidi b̄adara Ācōrēba bia ũrĩsia. Idjia quĩrādoāē bΛa bΛa ne neē quedeara carebabarida. ³² Mañbe ēberārāda Jopedaa diabuedua Simoñ Pedro abadada jΛrΛde wānamārēã. Idjira pusa icawa dewarabema Simoñ

† 10:14 Levitico 11:1-32. ‡ 10:15 Marco 7:13-19.

dji animarã e biya obari dede ðΛΛ. Mañ Simoñ Pedrora jũesira idjia bΛa bedeaya.”§

³³ Ara mañda mΛa bΛra jΛrΛbisia. Bio bia ðΛΛ bΛra namaa zeda bẽrã. Nawena jũma dairãra nama Æcõrẽ quĩrãpita duanΛa dadjirã Boroba bΛa jarabi ðΛda ùrĩni carea.–*

³⁴ Mañne Pedroba jarasia:

–ΛrãbΛrΛ mΛa cawabΛrΛa wãrãda Æcõrẽba ni abaΛda quĩrã awara ocada.†

³⁵ ÆtebΛrΛ puruzabema idji wayaaba jipa o beada bia unubaria. ³⁶ Æcõrẽba beada bia Jesucritoðeba idji ume ibiadidebemada israelerãa diabuesia. Mañ Jesucritora jũmarã Boroa. ³⁷ Bãrãba cawa panΛa jũma judiorã druade Jesudebemada nẽbΛrΛbadada. Naãrã Galileade JuaΛba jaradia basia eberãrã borocuedamãrẽã. ³⁸ Mañ ewaride Æcõrẽba idji Jaureda, idji lðΛa sida Jesu Nazaredebemaa diasia.‡ Æcõrẽra idji ume ðΛ bẽrã Jesuba ne biada o nĩbasia idjaba eberãrã diauruba biẽ erobΛra jũma biabibadjia. ³⁹ Judiorã druade, Jerusaleñ purude bida Jesuba oðara daiba jũma unusidaa. Idjia ne biada oðamĩna judiorãba crude cachi beasidaa.

⁴⁰ Ara mañ Jesuda Æcõrẽba ewari ùbeade ãrẽbabipeða ãcΛrΛa unubisia.

⁴¹ Æcõrẽba jũmarãa unubiẽ basia baribΛrΛ dairãa unubisia mañ carea edaða bẽrã. Idji ãrẽbaðacarea dairãra idji ume ne cosidaa idjaba baido dosidaa.

⁴² Jesuba dairãra diabuesia jũma eberãrãa nãwã jaradãmãrẽã: Æcõrẽba idjira basia zocai beara, beupeðada sida jipa cawa omãrẽã. ⁴³ Jũma Æcõrẽneba bedeabadarãba mañnebemada bedeasidaa. Ædjirãba cawabisidaa bariduaba Jesuda ïjãibΛrΛ, mañ eberãba cadjirua o ðaðara Æcõrẽba idjideba quĩrãdoaida.–

Æcõrẽ Jaure judiorãẽmaa zeda

⁴⁴ Pedro waðibida beada ðΛde jũma idji ùrĩ duanΛmaa Æcõrẽ Jaureda zesia.

⁴⁵⁻⁴⁶ Mañne dewara bedeade beada duanesidaa idjaba Æcõrẽa bia beada duanesidaa. Judiorã Jesu ïjã bea Pedro ume zepedaðaba mañ ùrĩsidade cawa crĩchadaẽ basia Æcõrẽba idji Jaureda judiorãẽa bida diada bẽrã. ⁴⁷ Mañne Pedroba jarasia:

–NañgΛ eberãrãba Æcõrẽ Jaurera edasidaa dadjirãba edapeðada quĩrãca. ¿Ædjirãra borocuediẽ panΛca?–

⁴⁸ Mañbe Pedroba Ædjirãra Jesucrito trãneba borocuebisia. Mãwãnacarea Ædjirãba beada djuburiasidaa idjira Ædjirã ume dãrã ðamãrẽã.

11

Pedroba djabarã Jerusaleñnebemarãa bedeada

¹ Mãwãnacarea Jesuba diabuedarãba, dewara djabarã Judea druade bea bida ùrĩsidaa judiorãẽba Æcõrẽ beðeara ïjãsidada. ² Mañ carea Pedro Jerusaleñnaa wãside ãcΛrΛ djabarã judiorãba idjira biẽ jarasidaa. ³ Nãwã jarasidaa:

–¿Cãrẽ cãrẽã bΛra judiorãẽ dede eda wãpeða Ædji ume ne co basi?–

⁴ Mañne Pedroba idji mãwãnada Ædjirãa jũma nẽbΛrΛsia.

⁵ –Jope purude baside mΛa Æcõrẽa iwidi basia. Mañne cãimocara quĩrãca boroba waiðΛa quĩrãca ðΛda unusia. Mañra iquidaza jãcaraba jΛ ðΛda bajãneba edaa zepeda mΛma jũesia. ⁶ MΛa bio acΛsia cãrẽda eda ðΛ cawaya.

§ 10:32 Mañ Simoñ Pedro jũesira idjia bΛa bedeaya. Mañra griego bedeade ãcΛrΛ cartade neẽa.

* 10:33 Dadjirã Boro. Griego bedeade ãcΛrΛ cartade “Æcõrẽ” ðΛ ðΛa. † 10:34 Deuteronomio 10:16-17.

‡ 10:38 Luca 3:2-22.

Mañne daupëbada animarāda, mēābema animarāda, ādji jāne wābadada, ĩbana ðea sida unusia. ⁷ Māwā ðade bedeada ũrĭsia. Mañ bedeaba mĭa jarasia: “Pedro, piradrada. Beapeda codua.” ⁸ Baribarada mĭa jarasia: “Mĭa coða, mĭ Boro. Dairāba cocara panada wa ða quĭrāpita mititia ðada mĭa cocaa.” ⁹ Mañne bajāneba bedeaba mĭa jarasia: “Bārāba codamārēā Ācōrēba bia ðadara mititia ðada arādua.” ¹⁰ Māwā bedeabarada mĭa ðarima ũbea ũrĭsia. Mañbe borobara wayacusa bajānaa wāsia.

¹¹ Māwā ðade ēberāda ũbea mĭ ða dede jūēsidaa. Ādji boroba Cesarea purudeba mĭmaa diabuesia. ¹² Ācōrē Jaureba mĭra ādji ume biē crĭchaē wābisia. Cesareade jūēnapeda dairāra ādji boro dede edaa wāsidaa. Nañ sei djabarāda mĭ ume panasidaa. ¹³ Mañ ēberāba daia nēbarasia bajānebema nezocada idji dede nūmada unusida. Mañgaba idjĭa jarasia: “Jope purudaa ēberārāda diabuedua Simoñ Pedro abadada jarade wānamārēā. ¹⁴ Idjĭa jaraya sāwābarada Ācōrēba ðara, ða dedebemara sida ēdra edaida.”

¹⁵ Mĭa mañnebema bedea nūmane Ācōrē Jaurera ādjirāmaa zesia dadjirāmaa naārā zeda quĭrāca.* ¹⁶ Mañne dadjirā Boroba jaradara mĭa quĭrānebasia: “Wārāda Juaĭba ēberārāra baidoba borocuesia, baribarada Ācōrēba bārāa idji Jaureda diaya.”† ¹⁷ Dadji Boro Jesucritoda ĩjā panada bēra Ācōrēba dadjirāa idji Jaureda diasia. Idji Jaureda ādjirāa bida diada bēra ĩmĭa sāwā idjĭa odadebemada biē jarai?–

¹⁸ Jerusaleñnebema djabarāba mañ ũrĭsidade waa biē jaradaē basia, ātebarada Ācōrēa nāwā bia bedeasidaa:

–ĭWārāda Ācōrēba judiorāē sida carebasia ādji cadjiruara igaradapeda idjĭamaa zedamārēā! ĩMāwā ewariza idji ume zocai panania!–

Djabarā Antioquía purudebema

¹⁹ Estebañ beapedadacarea ēberārāba Jesu ĩjā ðea biē odi carea ēpēsidaa. Mañ bēra zocārā djabarāra Jerusaleñneba mĭrū wābarasidaa. Acarara Penicia druadaa, Chipre morroadaa idjaba Antioquía purudaa bida wāsidaa. Ādji wābdaza bedea Jesudebemada ababe judiorāa jarabadjĭada. ²⁰ Māwā panane acara Jesu ĩjā ðea Chipredebemada, Cirene purudebema sida Antioquíade ðade wāsidaa. Mañgarāba griegorāa bida bedea bia dadji Boro Jesudebemada jara panasidaa. ²¹ Dadji Boroba idji ðadadeba ādjirāra carebasia. Mañba ādjĭa jara panara zocārāba ĩjāsidaa. Ādjĭa naēna ēpē pananada igaradapeda dadjirā Borora ĩjāsidaa.

²² Djabarā Jerusaleñnebemaba mañ cawasidade Bernabeda Antioquíadaa diabuesidaa. ²³⁻²⁴ Mañ Bernabera ēberā jĭpa basia. Jesura bio ĩjā basia; Ācōrē Jauredeba basia. Bernabe Antioquíade jūēside unusia Ācōrēba idji biadeba djabarāra careba ðada. Mañ carea idjĭa bio ðasridasia. Mañne idjĭa jūmarāa jarabadjĭa dadji Borora sodeba wārāda ēpēnamārēā. Māwā ðade zocārāba dadjirā Borora ĩjāsidaa.

²⁵ Māwānacarea Bernabera Tarso purudaa Saulo jarade wāsia. Unupeda Antioquíadaa edesia. ²⁶ Mama djabarā ume poa aba dji jarabadjĭada. Ādjĭa zocārā ēberārāa Jesucritodebemada jaradiabadjĭada. Mañ Antioquíade ēberārāba Jesu ĩjā ðeara “cristiano” abadjĭada. Mamabarada mañ trāra naārā odjasia.

²⁷ Mañ ewaride Ācōrēneba bedeabadarāda Jerusaleñneba Antioquíadaa wāsidaa. ²⁸ Aba Agabo abadada ĩta nūmepeda Ācōrē Jauredeba jarasia

* **11:15** Hecho 2:1-4. † **11:16** Ācōrēba bārāa idji Jaureda diaya. Griego bedeade nāwā ða ða: “Ācōrēba bārāa idji Jaureba borocueya.” Luca 3:16.

jūma naļ ējūāne jarrabada zeida. Maļ jarrabara wārāda zesia Claudio Romanebema boro baside.‡ 29 Maļ carea Jesu iĵā bea Antioquíade duanara bedea ausidaa paratada djabarā Judea druade bea itea diabuedi carea. Ādjiza poya diabada quīrāca diadiada asidaa. 30 Maļ parata jara pepedadacarea Bernabeda Saulo sida edasidaa djabarā bororāmaa ededamārēā.

12

Pedro preso badada cawaēne ēdrada

1 Maļ ewaride dewara Herodeda jūma judiorā druadebema boroda besia.* Maļ Herodeba djabarāda lara jidabipeđa biē obisia. 2 Juaļ djaba Santiagoda necoba beabisia.† 3 Herodeba unusia judiorāra maļ carea basridasidaa. Maļ bēra Pedro sida jidabisia. Māwā osia paļ ēsābari neē ba cobada ewaride.‡ 4 Pedrora jidabipeđa preso labisia. Maļbe sordaorāda diecisei edapeđa quīmārē quīmārē Pedrora bio wagabisia. Herodeba crīcha basia Pedrora jūmarā quīrāpita cawa oida judiorā Egiptodeba ēdrapedeđa quīrānebabada ewari jōnacarea. 5 Pedrora preso labada dede jida eropanmisa djabarāba Ācōrēa bio iwiđi panasidaa idji carebamārēā.

6 Herodeba cawa oi ewari jūēbođo diamasi Pedrora sordaorā umé panā ēsi cāi basia. Carena uméba jā basia. Preso labada dede eđa wābadama dewara sordaorāda nūpanasidaa. 7 Māwā bađe cawaēne dadjirā Boro nezoca bajānebemada Pedromaa zesia. Maļba preso labada dera eđa āna nūmesia. Bajānebema nezocaba Pedro orrođe tāpeđa lramatasia. Maļne jarasia:

–Isabe piradrada.–

Cawaēne Pedro jawađe carena jā bāra ērā baesidaa. 8 Maļbe bajānebema nezocaba jarasia:

–Ba cacuađe jā bāra bio trājādua. Jīrūne jābari sida jādua.–

Pedroba māwā odacarea bajānebema nezocaba jarasia:

–Ba lra jābari sida jāpeđa mā caidū zedua.–

9 Ara maļda Pedrora bajānebema nezoca caidū wāsia, baribara idjia adua basia bajānebema nezocaba o bāra wārāda māwā bađa. Cāimocarada crīcha basia. 10 Māwā bađe sordaorā dji eđaare panā caita wāyā wāsidaa. Maļare dewararā caita wāyā wānapēđa dji dajada wābada jiorro ođama jūēsidaa. Jūēbadađe maļ jiorro ođara iduba ewa dogosia. Ara maļda ēdrasidaa. Mīgāē wābadađe bajānebema nezocara Pedro ume bađađa nēbasia.

11 Maļbebara Pedroba cawasia wārāda ēdrasida. Idjiduba jarasia: “Arābāra mā cawasia dadji Boroba wārāda bajānebema nezocada diabuepeđa māra Herode jawaedabemada ēdra basida. Judiorāba biē o quīrā panananebemada wārāda ēdra basia.”

12 Pedroba wārāda ēdrasida cawaside Juaļ Marco papa Maria dedea wāsia. Maria dede zocārā djabarāba Ācōrēa iwiđi panāda ābaa dji jare panasidaa.

13 Maļne Pedroba dajadaareba trā bađe nezocawērā Rode abadaba acāđe wāsia caiba trā ba cawaya. 14 Rodeba Pedro bedeara cawasia. Maļ bēra basridasia baribara eđa wābadara ewaē basia. Ātebara eđa pira wāpeđa djabarā jarasia Pedrora dajada bađa. 15 Maļne jūmarāba Rodea jarasidaa:

–Bāra quīrāē nūma.–

‡ 11:28 Maļ Claudiara Romanebema boro basia poa 41neba aba 54daa. Poa 46de Judea druade jarrabada dji cābāyā zesia. * 12:1 Maļ Herodera “Agripa dji nārābema” abadaa. Ababe naļ Hecho capítulo 12de odja ba. Herode dji Droma wiuzaque basia. Judiorā druadebema boro basia poa 41neba aba 44daa. Idji warra sida Agripa trā jarabadjidaa. Maļga Agripara odja ba Hecho 25:13deba aba 26:32daa. † 12:2 Marco 10:35-40. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. ‡ 12:3 Exodo 12:1-27.

BaribΛΓΛ idjia wārāana asia. Mañne ādjirāba jarasiċaa:

–Māēteara idji bajānebema nezocada māwā ƆΛΛ.–Š

¹⁶ Māwā panΛne Pedroba dajadaareba mīā sē trΛ Ɔasia. Ewasidaċe ādjirāba unusiċaa wārāda Pedroda māwā ƆΛda. AƆeċa cawa crīchadaē basía.

¹⁷ BaribΛΓΛ Pedroba jΛwaba jarasia chupeadamarēā. Mañbe jūma nēbΛΓΛsia sāwābΛΓΛ dadji Boroba idjira preso Ɔaċada ēdrΛ edasida. Jūma nēbΛΓΛpeċa jarasia:

–Jūma mañgΛra Santiagoa, waabema djabarāa biċa jaradadua.–*

Mañbe Pedrora mamaΛba āyā wāsia.

¹⁸ ΛnadrΛside sordaorāba cawadaē basía Pedrora sāmaa wāsida. AƆeċa cawa crīchadaē basía idjaba ne wayasiċaa. ¹⁹ Herodeba idjira jΛΓΛbisía, baribΛΓΛ sordaorāba ununaē basía. Herodeba ādjirāa mañgΛdebemada bio iwidipeċa jūma quenabisía. Māwānacarea Herodera judiorā druadeba Cesaarea puruċaa wāpeċa mama dārāsia.

Herode beuda

²⁰ Mañ ewariċe Herodera Tirodebemará ume, Sidoñnebemará ume biċa quīrū Ɔasia. BaribΛΓΛ mañgΛrāba cobadara Herode druade edabadjiċaa. Mañ carea ādjirāra beċea audapeċa ābaa wāsidaċa idji ume ibiadi carea. Naārā Blasto abadamaa wāsidaċa. Mañ Blastora Herodeare dji droma basía. Mañne ādjia jara panΛra Blastoa ĩjābiċapeċa idjiċeċa Herodea beċea djuburiasidaċa ibiadi carea.

²¹ Herodeba ƆΛda ewariċe djio bia quiruda jΛpeċa idji buguede chūmesía. Mañbe ādjirā quīrāpita beċeasía. ²² Māwā ƆΛċe ādjirāba jģua jarabadjiċaa:

–ĩZa beċea ƆΛra ēberāéa, ātebΛΓΛ Āċōrēa!–

²³ BaribΛΓΛ Herodeba Āċōrēa bia beċeadaduċa aē basía. Ara mañne dadjirā Boro nezoca bajānebemaba idjira cacua biē Ɔasia. Mañbe idjira quiba co beasía.

²⁴ Mañmisa djabarāba beċea dadji Boro Jesudebemada tΛmΛara jaradia wāsidaċa.† Mañne zocārāba ĩjābΛda bērā yō wāsidaċa.

²⁵ Bernabeċa, Saulo biċa Jerusaleñne parata djabarā itea diapedadacarea jēda wāsidaċa. Juañ Marco abadada edesidaċa.

13

Āċōrē Jaureba Saulo, Bernabe sida trāna

¹ Djabarā Antioquía purudebema tāēna Āċōrēneba beċeabadada, Critodebema jaradiabada sida beasía. Bernabeda, Sauloda, Lucio Cirenenebemada idjaba Simoñda Ɔasia. Simoñ trΛ ĩyāgadara “Dji Pāima” abadjiċaa. Manaeñ sida Ɔasia. Idjira Galilea druadebema boro Herode ume ābaa warisía.*

² Ewari aba djabarāba ne coċaca ewari o panΛne dadjirā Boroa bia beċea panasiċaa. Māwā panΛne Āċōrē Jaureba ādjirāa jarasia:

–Bernabeda, Saulo sida mΛa trāsía. Mañ bērā ādjida ƆΛċadua mΛa obi ƆΛra odamārēā.–

³ Ādjia ne coċaca ewari odapeċa Āċōrēa iwidibΛdade ādji jΛwara Bernabe ĩrΛ, Saulo ĩrΛ biċa Ɔasiċaa. Mañbe ādjira diabuesidaċa dadjirā Boroba obi ƆΛra ode wānamārēā.

Š 12:15 ΛċΛΓΛ judiorāba crīchasiċaa jūmarāba ara ādji bajānebema nezocada eroƆeċa. Mañ nezocara ara dji ēberā za quīrāca ƆΛda crīchasiċaa. * 12:17 Mañ Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrīā beċeade Santiago trΛra zesía “San Jacobo” isabe jarabΛΓΛdeba. Carta Santiago abadara mañ Santiagoba Ɔasia. † 12:24 Beċea dadji Boro Jesudebema. Griego beċeade ƆΛ ƆΛa “Āċōrē beċea.” * 13:1 Galilea druadebema boro Herode. MañgΛ Herodera Antipa trΛ jarabadjiċaa.

Saulo, Bernabe sida Chipre druadaa wãpedada

⁴ Ædjira Æcõrẽ Jaureba diabueda bẽrã Seleucia puruɖaa wãsidaa. Mama λba barcode Chipre morroɖaa wãsidaa. ⁵ Salamina puruɖe jũenapeda judiorã dji jλrebada deza Æcõrẽ beɖeara jaradiasidaa. Ædji carebai carea Juaλ Marcoda ædji ume nĩbasia.†

⁶ Jũma maλ morro dromane pλrrλabλɖade Papo puruɖe jũene wãsidaa. Mama judio Barjesu abadada unusidaa. Maλ Barjesura jãibana basia. Sewaɖeba jarabadjia Æcõrẽneba beɖebarida. ⁷ Idjira Chipreɖebema boro Sergio Paulo abadama babadjia. Maλ Sergio Paulora crĩcha cawa basia. Ewari aba idjia Bernabera, Saulo sida trλbisia Æcõrẽ beɖeada ũrĩ quĩrĩã baɖa bẽrã. ⁸ Baribλrλ ædjia jaradia panλne jãibana Barjesuba sewaaɖa abadjia dji boroba Æcõrẽ beɖeara ijãrãmãrẽã. (Barjesu trλra griego beɖeade Elimá abadaa.) ⁹ Maλne Saulora Æcõrẽ Jaureɖeba basia. (Saulora idjaba Paulo abadaa.) Pauloba Elimámaa bio acλ nũmepeɖa nãwã jarasia:

¹⁰ –jβara sewaiɖa βλa! jβλ sora cadjiruaba bira βλa! Diauru warra, jβλa ne jũma jipa βλa quĩrĩãcaa! ¿Cãrẽ cãrẽã ara pichia Æcõrẽ wãrã beɖeara sewaaɖa a βλ? ¹¹ Jãλbe dai Boroba idji λβλaɖeba βλra cawa oya. Nawena βλra dauberrea beya. Dãrã λmãɖaura unuẽ βaya.–

Ara maλda jãibanaba towa pãisosoa βλa unupeɖa dauberrea besia. Maλbe beɖea djuburiasia bariduaba idji jλwade jidaɖapeɖa careba edeɖamãrẽã. ¹² Sergio Pauloba maλ unuside ædjia dadjirã Boroɖebema jaradia panλra bio bia ũrĩna bẽrã ijãsia.

Pisidia druadaa wãpedada

¹³ Paulora idji ume nĩna sida Papo puruɖeba Panpilia druadaa barcode wãsidaa. Mama Pergue puruɖe jũesidaa. Baribλrλ Juaλ Marcoba ædjira amepeɖa Jerusaleñnaa jẽda wãsia.‡

¹⁴ Pergueɖeba dewara Antioquia puruɖaa wãsidaa. Maλ Antioquiara Pisidia druade βλa. Mama λnãũbada ewariɖe judiorã dji jλrebada deɖe eɖa wãnapeda chũpanesidaa. ¹⁵ Maλbe dji bororãba Æcõrẽ leyɖebemada idjaba Æcõrẽneba beɖeabadaba βλpedaɖaɖebema sida jĩgua lesidaa. Maλbe abaλda Paulo, Bernabe chũpanλmaa nãwã jarade wãbisidaa:

–Djabarã, bãrãba dai carebaɖi carea beɖeada eropanλβλrλ, jaradaɖua.–

¹⁶ Maλne Paulora piradrλpeɖa jλwaba jarasia jũmarãda chupeɖamãrẽã. Maλbe jarasia:

–Achirã Israelɖebema idjaba judiorãe Æcõrẽ waya bearã, ũrĩnada: ¹⁷ Israel Æcõrẽba dadji drõã naẽnabemarãda edasia. Ædjirã Egipto druade aĩbemarã quĩrãca panasidaɖe Æcõrẽba puru dromada yõbisia. Maλbe idji λβλaba ædjirãra Egipto druadeɖemada eɖrλ enesia.§ ¹⁸ Mãwãnacarea ædjirãba ejuã põãsa ewaraga βλde biẽ obλdara Æcõrẽba cuarenta poa droa basia.* ¹⁹ Maλbe Canaaλ druade Æcõrẽba siete puru poyabipeda ædji ejuãda dadji drõã naẽnabemarãa diasia.† ²⁰ Egiptoda wãpedaɖaɖeaba aba ædji ejuã edabλdaɖaa 450 poa basia.‡

Mãwãnacarea Æcõrẽba idji purua ædji eɖrλ βλbadarãda diabadjia aba Æcõrẽneba beɖebari Samuel ewaridaa.§ ²¹ Maλ ewariɖe ædjirãba Æcõrẽa

† **13:5** Griego beɖeade “Juaλ” βλ βλa. Idjira Bernabe eberãrãnebema basia. Colosa 4:10. ‡ **13:13** Maλ Juaλ Marco jẽda wãnara Pauloba biẽ unusia. Hecho 15:38. § **13:17** Exodo 1:7; 12:51. * **13:18** Droa basia. Griego beɖeade λcλrλ cartade βλ βλa “waga basia.” Numero 14:34. † **13:19** Josue 11:15-23. ‡ **13:20** Griego beɖeade maλba idjaba jara βλa: “Maλbe 450 poa Æcõrẽba idji purua ædji eɖrλ βλbadarãda diabadjia.” § **13:20** Jucee 2:16-19.

bedea djuburiasidaa ēberā aba ādjirā boroda bΛmārēā. Mañ carea Ācōrēba Quis warra Saulda bΛsia.* Mañ Saulora Benjamiñneba yōna basía. Cuarenta poa israelerā boroda bΛsia. ²² BaribΛrΛ Ācōrēba Saulora āyā bΛpeda Davida bΛsia ādjirā boroda bΛmārēā. Davidebemada Ācōrēba nāwā jarasia: “Mā Jesé warra Davida bia unu bΛa. Mā obi quĩrĩā bΛra idjia jūma oya.”†

²³ Mañbe Ācōrēba naēna jarada quĩrāca osia. Idjia Davideba yōpedadadebemada aba bΛsia israelerā ĒdrΛ Edabarida bΛmārēā.‡ Mañ ēberāra Jesua. ²⁴ Mañ Jesu zei naēna Juañba jūma israelerāa jaradia bΛsia ādji cadjirua igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā. Māwā obΛdara idjia doeda borocuebadjia. ²⁵ Idji beui ewari caita bΛside Juañba jarasia: “Bārāba mΛra ¿caida crĩcha panΛ? MΛra Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradaēa.§ BaribΛrΛ mΛ caidu zebΛrΛda mΛ cāyābara dji dromaara bΛa. Idjia jĩrũne jΛ bΛ ērāi carea mΛra bia bΛēa.”*

²⁶ Achirā Abrahañneba yōpedadarā, judiorāē Ācōrē waya bΛe, Ācōrēba dadjirāa mañ bedea dadji ēdrΛ edaidebemada diabuesia.† ²⁷ Jerusaleñnebamaba, ādji bororā bida Jesura dadji ĒdrΛ Edabarida cawadaē basía. Ācōrēneba bedeadadaba bΛpedadara ñnāñbada ewariza jĩgua lebadamĩna idjidebema bΛpedadada cawadaē basía. ĀtebΛrΛ Jesu beabisidade mañ bedeaba jara bΛra wārāda osidaa. ²⁸ Ni cārē cadjirua odara ununaēmĩna ādjirāba Pilatoa jarasidaa beamārēā. ²⁹ Ācōrē cartade idji beadidebema bΛpedada jūma māwānacarea idjira crudebemada udaa bΛdapeda tΛbarisidaa. ³⁰ BaribΛrΛ Ācōrēba idjira ãrēbabisia. ³¹ Māwānacarea Jesuba idji ume Galileadeba Jerusaleñnaa wāpedadarāa ara idjida bΛrima zocārā unubisia. Idi mañ ēberārāba idjidebemada jūma israelerāa bedea panΛa.

³²⁻³³ Ara mañ quĩrāca daiba nañ bedea biada jara panΛa: Ācōrēra dadji drōā naēnabemarā ume bedea bΛsia idjaba dadjirā, ādjirāneba yōpedadarā ewaride mañ bedea bΛdara jūma osia. Jesura ãrēbabisia salmo umébemane bΛ bΛ quĩrāca.‡ Nāwā jara bΛa: “BΛra mΛ Warraa. Idi bΛra mΛ Warraada abΛrΛa.”§ ³⁴ Ācōrēba Jesura beu badada ãrēbabisia waa beurāmārēā. Mañnebemada idji cartade nāwā jarasia: “Mā Davia carebai jaradara bārā ume wārāda oya.”* ³⁵ Mañ carea dewara salmone nañda jara bΛa: “Mā, bΛ nezoca jipa bΛra bΛa idu bΛrawabiēa.”† ³⁶ Davi zocai bΛside Ācōrēba idjideba osia idjia quĩrĩā bada quĩrāca. Mañbe Davira jaidapeda tΛbarisidaa idji drōāenabemarā tΛbaripedadama. Mañne idjira bΛrawasia. ³⁷ BaribΛrΛ Ācōrēba ãrēbabitara bΛrawaē basía.

³⁸⁻³⁹ Mañ bēra djabarā, nañgΛda cawadadua: bārāba cadjirua obadara Ācōrēba Jesudeba quĩrādoaya. Moise ley ĩjā o panΛ carea Ācōrēba bārāra jipa panΛana acaa. BaribΛrΛ jūma Jesu ĩjābΛdara Ācōrēba jipa panΛana abaria. MañdrΛ bārāa jara panΛa. ⁴⁰ Quĩrācuiteda bΛside Ācōrēneba bedeadadaba bΛpedadada bārā ume māwārāmārēā. Nāwā bΛsidaa:

⁴¹ Ācōrēba jara bΛ igara bearā, ¡acΛdadua! ¡Dauperadua! ¡Beudadua! Mā bārā ewaride ne minijĩchiada oya. Mañra abΛba bārāa jarabΛrΛ sida ĩjānaēa.‡

* **13:21** 1 Samuel 8:1-9; 10:23-25. † **13:22** 1 Samuel 13:14; Salmo 89:20; Isaía 44:28. ‡ **13:23** 2 Samuel 7:12-16; Salmo 132:11-13,17. § **13:25** Juañ 1:20. * **13:25** Luca 3:16. † **13:26** Dadjirāa. Griego bedeadē ãrΛrΛ cartade bΛ bΛa: “Bārāa.” ‡ **13:32-33** ãrēbabisia. Mañ bedeaba idjaba jara bΛa Ācōrēba idji Warrara nañ djara edamārēā jaradadebemada. § **13:32-33** Griego bedeadē bΛ bΛa “idi mΛra bΛ zeza basía.” Salmo 2:7. Mañ salmoba bedea bΛa Ācōrēba idji Warrara israelerā Boroda bΛdadebemada. * **13:34** Isaía 55:3. † **13:35** Salmo 16:10. ‡ **13:41** Habacuc 1:5.

⁴² Paulo, Bernabe sida judiorā dji jarebada dedeba ēdrabladade ēberārāba bedea djuburiasidaa dewarabema lnāūbada ewaride bida mañnebemada bedeadamārēā. ⁴³ Dji jare panana wāsidade zocārā judiorāba, judiorā crīcha ēpēbada bida Paulora, Bernabe sida ēpēsidaa. Ādjia mañ ēberārā bio jarasidaa Ācōrēba idji biadeba ādjirā careba bāda ijā pananamārēā.

⁴⁴ Dewarabema lnāūbada ewaride purura berara jūma ābaa dji jaresidaa Ācōrē bedea ūrīni carea. ⁴⁵ Baribarā judiorā bororāba ēberārā cābana un-
usidade sode biē duanesidaa. Pauloba jaradia bāde ādjirāba sewaada abad-
jidaa idjaba Paulodebemada biē bedeadadjidaa. ⁴⁶ Mañne Pauloba, Bernabe
bida ne wayaa neē ādjirāa jarasidaa:

–Wārāda daiba bārāa Ācōrē bedeara naārā jaradida panasidaa. Baribarā bārāba igara panā bērā idjaba bārāmaarā ewariza Ācōrē ume zocai baida biē bā bērā, daiba judiorāēa jarade wānia. ⁴⁷ Daiba māwā odamārēā dadjirā Boroba nāwā jarasia:

Māa bāra lnaa quīrāca bāsia judiorāēba mñnebemada cawadamārēā.

Bāa jūma nañ ējūāne bearāa cawabiya māa ēdra edaidebemada.*

⁴⁸ Judiorāēba mañ ūrīside bāsrīdasidaa. Ara mañda dadjirā Boro bedeadebemada bia bedeasidaa. Mañne Ācōrēba ewariza idji ume zocai beadi carea bādarāba ijāsidaa. ⁴⁹ Mañbe dadjirā Boro bedeara jūma mañ druade jarasidaa.

⁵⁰ Baribarā judiorāba Ācōrē waya bea wērārā dji dromarāa, umaquīrā dji dromarāa bida jarasidaa Paulo, Bernabe sida biē odamārēā. Māwā ādji purudebemada āyā jaretasidaa. ⁵¹ Mañne Pauloba Bernabe bida purudebema pora ādji jirūnebemada jārāpetasidaa unubidi carea Ācōrēba cawa oida. Mañbe Iconio purūdaa wāsidaa. ⁵² Baribarā Jesu ijā bea mañ Antioquíade panāra bio bāsrīda panasidaa idjaba Ācōrē Jauredeba panasidaa.

14

Iconio purude panana

¹ Iconio purude ādjia obada quīrāca Paulora Bernabe sida judiorā dji jarebada dede edaa wāsidaa. Ādjia jaradia panā carea zocārā judiorāba griegorā bida Jesura ijāsidaa. ² Baribarā judiorā Jesu ijāē beaba judiorāēa djabarānebemada biē crīchabisidaa. ³ Māwāmīna Paulora Bernabe sida mama dārā panasidaa. Dadjirā Boroba careba bāda sodeba ijā panā bērā id-
jidebemada ne wayaa neē jaradiabadjidaa. Mañne dadjirā Boroba ādjia
bāada diasia ne ununacada odamārēā. Māwā cawabisia idji biadebema
ādjia jaradia panāra wārāda. ⁴ Baribarā mañ purudebemarāba awara awara
crīcha beasia. Acarā Pauloare, Bernabeare bida panasidaa, mañne acarā
judiorāare panasidaa. ⁵ Mañne judiorāda, judiorāē sida dji purudebema
bororā ume bedea ausidaa Paulo, Bernabe sida mōgaraba tabari beadi carea.
⁶ Baribarā Pauloba, Bernabe bida mañ cawasidade Licaonia druadaa mīrū
wāsidaa. Listra purūdaa, Derbe purūdaa bida wāsidaa. Jūma mañ Licaonia
druade parrāa wāsidaa. ⁷ Mama ādjia bedea bia Jesudebemada jarabadjidaa.

Listra purude panana

⁸ Listra purude ēberā jirū biē bāda bāsia. Māwā topedada bērā poya nībaca basía. ⁹ Mañ ēberāba ūrī chūmasia Pauloba Jesudebema bedea bāda. Pauloba

§ 13:42 Ēberārāba. Griego bedeadē acarā cartade bā bāa “judiorāē beaba.” * 13:47 Isaía 49:6.

idjima aca bala de cawasia idjia wārāda iĵā bāda Jesuba idjira poya biabida.

¹⁰ Mañ bēra Pauloba idjia jĵgua jarasia:

–iPiradrādua! iĵta nūmedua!–

Ara mañda idjira āta jādrāpeđa nībade wāsia. ¹¹ Pauloba ođa unusiđade mañ purudebemarāba licaonia bedede jĵgua jara duanesiđaa:

–iĀcōrēda umé dadjirāmaa ēberā quīrāca edaa zesiđaa!–

¹² Ādjirāba jarasiđaa Bernabera ādji ācōrē droma Zeuda idjaba Paulora ādji ācōrē Hermeda, idjira dji beđeja jarabari bēra.*

¹³ Listra puru quīrāpe ādji ācōrē Zeu de dromada basia. Mamaaba Zeu sacerdoteba pacada, nepōnō sida dji purude eda wābadamaa enesia. Idjia, puru ume Pauloa, Bernabea bida mañ pacara babue dia quīrā panasiđaa.

¹⁴ Baribala Jesuba diabueđa Bernabea, Paulo bida mañ cawasiđade ādjia cacuade jā panara cōacuadapeđa ēberārā tāēna pira wānapēđa nāwā jĵgua jarasiđaa:

¹⁵ –Achirā, ĵcārē cārēā jāwā o panā? Daira ācōrēēa. Daira ēberāa, bārā quīrāca. Bārāa jarade ze panā naā ācōrē siriē beada igaradapeđa Ācōrē zocai bādrā iĵānamārēā. Mañgā Ācōrēba bajāda, ējūāda, pusada, ne jūma ādjide nūma sida osia. ¹⁶ Naēna Ācōrēba idji adua bea purua ara ādjia o quīrā panā idu obibadjia. ¹⁷ Māwāmīna ewariza bia o bādeba idjia cawabi bāa idjira wārāda bāda. Idjia bajāneba cueda zebibaria idjaba néuda zaubibaria. Māwā idjia dadjirā jāwūā ne cobibaria idjaba sode bāsrīdabibaria.–

¹⁸ Pauloba Bernabe bida māwā jara panasiđamīna mañ ēberārāba berara ādjia pacara babue diasiđaa.

¹⁹ Listrade panane ācala judiorā Antioquía purudebemada, Iconio purudebema sida jūesiđaa.† Ādjirāba Listradebemarāa Paulodebemada biē crīchasiđaa. Mañ carea jūmarāba Paulora mōgaraba tabari jīđasiđaa. Idjira beusida crīchasiđā bēra errebari ededapeđa puru dajada batabuesiđaa.‡

²⁰ Mañbe Jesu iĵā beaba Paulora jūrānapēđa aca panasiđaa. Māwā panane idjira piradrāsia. Piradrāpeđa jēda puruđaa wāsia. Nurēma Bernabe ume Derbe puruđaa wāsīđaa.

Siria druade bā Antioquíađaa jēda wāna

²¹ Derbe purude Pauloba, Bernabe bida beđeja bia Jesudebema jarasiđade zocārāba iĵsiđaa. Māwānacarea Listra puruđaa, Iconio puruđaa, Pisidia druade bā Antioquíađaa bida jēda wāsīđaa. ²² Puruza djabarāra carebabadjīđaa Jesuda biara iĵānamārēā. Ādjia Jesu iĵā panara igararānamārēā nāwā jarabadjīđaa: “Ācōrēda dadjirā Boroda bādibala naā ējūāne bio bia mīgadiā.”

²³ Puruza djabarā tāēna ācala bāsiđaa dji bororāda beđamārēā. Mañbe Ācōrēa iwīdīdapeđa, ne codaca ewarida odapeđa dadjirā Boro iĵā panara idji jāwade bāsiđaa.

²⁴ Māwānacarea Pisidia druadeba Panpilia druade jūēne wāsīđaa. ²⁵ Ācōrē beđeja Pergue purude jaradiadapeđa Atalia puruđaa wāsīđaa. ²⁶ Mamaaba barcode Siria druade bā Antioquíađaa jēda wāsīđaa ādjia ode wāpedadara jūma opedada bēra. Mañgā purudeba djabarāba ādjira naārā diabuesiđaa Ācōrēba quīrā bāra odamārēā idjaba Ācōrē jāwade bāsiđaa idji biadeba carebamārēā. ²⁷ Jūēnapēđa djabarā ume ābaa dji jāresiđaa. Mañne nēbārsiđaa

* **14:12** Zeu, Herme. Latiā bedede ādji ācōrē Zeura Júpiter abadaa. Ādji ācōrē Hermera Mercurio abadaa. Griegorā crīchade mañ Hermera ādji ācōrē bea carea dji beđeja jarabari basia. † **14:19** Mañ Antioquíaara Pisidia druade bāa. Hecho 13:44-51de. Iconio. Hecho 14:1-6de. ‡ **14:19** 2 Corinto 11:25.

jūma Ācōrēba ādjideba oēda. Jarasidaa sāwā Ācōrēba osida judiorāé bida Jesura ĩjānamārēā. ²⁸ Mama Jesu ĩjā bea ume dārā panesidaa.

15

Jesu ĩjā bea Jerusaleāne dji jarepedada

¹ Mañ ewaride ḗcḗrḗ Judea druadebemarāda Antioquía puruēdaa wāsidaa. Mama ādjia djabarā judiorāéa jaradia panesidaa Moiseba ḅḗda quĩrāca umaquĩrā cacuada wēāgoēḅḗrḗ, Ācōrēba ēdrḗ edaēda.*

² Mañ carea Paulora, Bernabe sida ādjirā ume bio caicayasidaa. Mañbe djabarāba Pauloda, Bernabeda, dewararā sida Jerusaleānaa diabuesidaa mañnebemada Jesuba diabueḅarā ume, djabarā bororā ume bida ābaa beḅeadamārēā.

³ Djabarā Antioquíadebemaba diabuesidade ādjirāra Penicia druade, Samaria druade bida pḗrrḗa nĩbasidaa. Puruza nēḅḗrḗsidaa sāwā judiorāéba ādji crĩcha drōāra igaradapeḅa Jesuda ĩjāsidaa. Mañ beḅea ũrĩsidae jūma djabarāra ḅḗsridasidaa.

⁴ Jerusaleāne jūēsidade Jesuba diabueḅarāba, djabarāba, dji bororā bida ādjirāra bia edasidaa. Mañne Pauloba, Bernabe bida jūma Ācōrēba ādjideba judiorāé tāēna oēda nēḅḗrḗsidaa. ⁵ Baribḗrḗ ḗcḗrḗ pariseorā Jesu ĩjā beaba ḗta nūpanenapeḅa jarasidaa:

-Jūma djabarā judiorāéra cacua wēāgoēḅida panḗa. Ādjirāa jaradiadida panḗa Ācōrēba Moisea diada leyra ĩjā oēdamārēā.-

⁶ Mañnebemada beḅeadi carea Jesuba diabueḅarāra djabarā bororā ume ābaa dji jḗresidaa. ⁷ Dārā beḅeabḗdade Pedrora piradrḗpeḅa jarasia:

-Djabarā, ḅārāba cawa panḗa ḅārā tāēna Ācōrēba mḗda naārā edasida judiorāéa jaradiamārēā.† Mañne dārāḅḗrḗa judiorāéba beḅea bia Jesudebemada ũrĩnapeḅa ĩjāsidaa. ⁸ Ācōrēba jūmarā sora cawa ḅḗa. Mañ judiorāéba ĩjāsidade Ācōrēba cawabisia ādjirāra bia edasida. Idji Jaurera ādjirāra diasia dadjirāra naēna diada quĩrāca.‡ ⁹ Ācōrēba dadjirāra ādjirā ume quĩrā awara oē basía. Ādjia ĩjāsidade ādji sora sagḗsia. ¹⁰ Bārāba ¿cārē cārēā Ācōrēba cawabidara igara panḗ? ¿Idjia sāwā oi cawaya mḗwā panḗca? ¿Cārē cārēā dadjirāba, dadji drōāenabemarā bida poya oēāē badada ādjirāra obi quĩrā panḗ? ¹¹ Dadjirāba ĩjā panḗa dadji Boro Jesuba idji biadēba dadjirāra, ādjirā sida ēdrḗ edasida.-

¹² Mañne Bernabeba Paulo bida nēḅḗrḗsidaa Ācōrēba ne ununacada ādjideba judiorāé tāēna osida. Mañba cawabisia idjira ādji ume ḅḗda. Mañne jūmarāba chupea ũrĩ duanasidaa. ¹³ Mañ nēḅḗrḗpeḅadacarea Santiagoba jarasia:§

-Djabarā, mḗ beḅeara ũrĩnada. ¹⁴ Simoḗba dadjirāra nēḅḗrḗsia Ācōrēba judiorāé crĩcha ḅḗḅeba ādjirāra edasida idji puruḅebemada beḅadamārēā.

¹⁵ Simoḗba jaraḅara Ācōrēneba beḅeabadaba ḅḗpeḅada quĩrāca ḅḗa. Nḗwā ḅḗ ḅḗa:

¹⁶ Mḗwānacarea mḗra wayacusa zeya Davi jḗwaēda ḅada ārĩ ḅḗda bia oi carea. Daviba pe erobaḅara wayacusa mḗa bia ḅḗya.

¹⁷ Mḗwā waabema ēberārāba, judiorāé mḗa edadarāba mḗra jḗrḗḅia.

* **15:1** Genesis 17:12. † **15:7** Hecho 10:1-43. ‡ **15:8** Hecho 10:44-47. § **15:13** Mañ Santiagora Jesu djabaa. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūrĩā beḅeade Santiago trḗra zesia “San Jacobo” isabe jarabḗrḗḅeba. Carta Santiago abadara mañ Santiagoba ḅḗsia.

18 Dadjirã Boroba mãwã jara ʙʌa. Idjia drõã naẽnaʌba jũma maʎgʌra ebuɔa cawabi ʙʌa.*

19 Maʎ carea mãmaara dadjirãba judiorãé Ācõrẽ ijãbʌdara mã sẽnĩẽ panʌa jũma dadji judiorã ley ijã odamãrẽã. 20 Baribʌrʌ cartade ʙʌɔida panʌa jʌwaba oɔa ãcõrẽa nedjara diaɔara codiẽ panʌda, auɔua nĩbadiẽ panʌda, animarã otrãjʌ beaɔara codiẽ panʌda, idjaba oa sida codiẽ panʌda. 21 Mãwã odiẽ panʌa dadji drõã naẽnabema ewarideba Ācõrẽba Moisea diaɔa leyra puruza jaradiabada bẽrã. Anãũbada ewariza maʎ leyra dadji judiorã dji jʌrebada deza jĩgua lebadaa.–

22 Maʎ crĩchara Jesuba diabuedarãba, djabarã bororãba, jũma djabarã biɔa bia ũrĩsidaa. Maʎ bẽrã ʌcʌrʌ edasidaa Paulo ume idjaba Bernabe ume Antioquiadaa wãnamãrẽã. Silada, Juda Barsabá abada sida edasidaa. Ādjira djabarã tãena dji dromarã basía. 23 Ādjirã ume cartada nãwã ʙʌ diabuesidaa:

Jesuba diabuedarãba, djabarã bororãba, jũma djabarã biɔa naʎ cartara ʙʌbʌdaa djabarã judiorãé Antioquia puruɔebema itea, Siria druadebema itea, Cilicia druadebema itea biɔa. Dairãba quĩrĩã panʌa bãrãra bia pananida. 24 Dairãba ũrĩsidaa ʌcʌrʌ eberãrãda namaʌba bãrãmaa wãnapeda ãdjia jaradia panʌ carea bãrãra bio sopusadapeda abeda cawa crĩchadaẽ panesidada.† Baribʌrʌ maʎ eberãrãra dairãba diabuedaẽ basía.

25 Maʎ carea ábaa dji jʌredapeda jũmarãba crĩchasiɔa ʌcʌrʌ djabarãda edadapeda bãrãmaa diabuedida. Ādjira dadjia quĩrĩã panʌ djaba Bernabe ume, Paulo ume biɔa wãnia. 26 Minijichiaɔe panʌne biɔa Bernabeba, Paulo ume dadjirã Boro Jesucritoba quĩrĩã ʙʌda o panabaria. 27 Dairãba Judada, Sila sida diabuebʌdaa. Maʎ djabarãba daiba naʎ cartade ʙʌbʌda quĩrãca jaradia.

28 Ācõrẽ Jauremaara, dairãmaa biɔa bia ʙʌa jũma dai judiorã leyra bãrãa õgo ijã obidaɔda. Ababe naʎgʌda ijã obidia: 29 jʌwaba oɔa ãcõrẽa nedjara diaɔara codiẽ panʌa, oa sida codiẽ panʌa, animarã otrãjʌ beaɔara codiẽ panʌa, idjaba auɔua nĩbadiẽ panʌa. Jũma maʎgʌda ijã osiɔara bia panania. Waaẽa. Bia beaɔadua.

30 Maʎbe ãdjia diabuepedadarãra Antioquia puruɔa wãsiɔa. Jũenapeda jũma djabarãda ábaa trãnapeda maʎ cartara diasidaa. 31 Djabarãba maʎ cartara jĩgua ledapeda bio ʙʌsridasidaa ãdjirã crĩchara biabiɔa bẽrã. 32 Judara, Sila sida Ācõrẽneba beɔeabadarã basía. Maʎ bẽrã ne zocãrã jarasiɔa djabarãba biara ijãnamãrẽã idjaba zarea pananamãrẽã. 33 Judara, Sila sida mama dãrã pananapeda djabarãba ãdji diabuepedadamaa jẽda bia wãbisiɔa. [34 Baribʌrʌ Silaba crĩchasia biara ʙʌda Antioquiaɔe beida.]‡

35 Maʎne Paulora Bernabe sida Antioquiaɔe panesidaa. Ādjia, zocãrã djabarã biɔa dadji Boro beɔeara jaradia panasiɔa idjaba beɔea bia Jesuɔebemada ebuɔa jarabadjidaa.

Paulo Bernabe umebemada awara wãna

36 Dãrãbʌrʌɔe Pauloba Bernabea jarasia:

–Puruza dadji Boro beɔea jaradia pananamaa wayacusa wãnaa djabarã sãwã duanʌ cawaɔi carea.–

37 Maʎne Bernabeba Juaʎ Marcoda ãdji ume ede quĩrĩã ʙʌasia. 38 Naãrã wãsiɔaɔe maʎ Juaʎ Marcoba Panpilia druade ãdjira amepeda jẽda wãsia.§

* 15:18 Amos 9:11-12. † 15:24 Griego beɔeade ʌcʌrʌ cartade naʎ sida ʙʌ ʙʌa: “Ādjia jaradia panʌa bãrãra cacua wẽãgoɔida panʌda idjaba judiorã ley jũma oɔida panʌda Ācõrẽba eɔrʌ edamãrẽã.” Hecho 15:1,5. ‡ 15:34 Griego beɔeade ʌcʌrʌ cartade maʎ versicolora neẽa. § 15:38 Hecho 13:13.

Ādji ume nocodaa jaradiae wāé basía. Mañ carea Paulomaarā biē basia Juañ Marcora wayacusa edeida. ³⁹ Paulora Bernabe ume mañ carea caicayadapeda awara wāsidaa. Bernabeba Marcora edapeda barcode Chipre druadaa wāsidaa. ⁴⁰ Mañne Pauloba Silada edasia idji ume wāmārēã. Djabarāba ādjira dadji Boro jΛwade basidaa idji biadeba carebamārēã. ⁴¹ MañbebaΛrΛ wāsidaa. Siria druade, Cilicia druade bida pΛrrΛabΛdade puruza djabarāra carebadjidāa dadji Borora biara ijānamārēã.

16

Timoteo Paulo ume nībada

¹ Mañne ādjira Derbe purudaa wāsidaa. MamaΛba Litra purudaa wāsidaa.* Mama Jesu ijā bΛ Timoteo abadada basia. Timoteo papara judio basía; Jesuda ijā basia. Idji zezara griego basía. ² Djabarā Listradebemaba, Iconio purudebema bida mañ Timoteodebemada bia jarabadjidāa. ³ Mañne Pauloba Timoteora ede quīrīã basia. BaribΛrΛ jūmarāba cawa panasidaa Timoteo zezara griegoda. Mañ carea Pauloba Timoteora cacua wēãgosia judiorā mañ druade beaba idjidebemada biē crīcharānamārēã. MañbebaΛrΛ wāsidaa. ⁴ Ādji wābΛda puruza jarasidaa Jesuba diabuedarāba, djabarā bororā Jerusaleñne beaba cartade bΛpedadara djabarāba ijā o pananamārēã.† ⁵ Māwā djabarāba dadji Borora biara ijāsidaa idjaba ewariza cābanaara yō wāsidaa.

Pauloba Macedoniane bema ēberā ununa

⁶ Pauloda idji ume nīna sida Prigia druade, Galacia druade bida pΛrrΛa wāsidaa Ācōrē Jaureba bedea Jesudebemara Asia druade idu jarabidaē bēã. ⁷ Misia druade jūēne wāsidade crīchāsidaa Bitinia druadaa wānida, baribΛrΛ Jesu Jaureba maaa bida idu wābiē basía.‡ ⁸ Mañ bēã Misia druade wāyā wānapeda Troa purudaa jūēne wāsidaa. ⁹ Diamasi Pauloba cāimocara quīrāca unusia ēberā Macedonia druadebemada āta nūmΛda. Mañ ēberāba Pauloa nāwā bedea djuburiasia: “Macedonianaa dairā carebade zedua.” ¹⁰ Pauloba mañda ununa bēã daiba cawasidaa Ācōrēba दौरa trΛ basida bedea bia Jesudebemada Macedoniaebemarāa jarađamārēã. Ara mañda wāni carea panesidaa.

¹¹ Troadeba jipa wānapeda Samotracia morrode wibarisidaa. Nurēma Neápoli purude jūēsidaa. ¹² MamaΛba Pilipo purudaa jīrūba wānapeda mama dārāsidaa. Mañ purura Macedonia druade puru droma basía. Romanorāda mama panabadjidāa. ¹³ Anāūbada ewaride दौरa puru dajadaa wānapeda doedaa wāsidaa. Crīchāsidaa mama judiorāba Ācōrēa iwidibadada. WābΛdade wērārāda ābaa dji jΛre duanΛda unusidaa. Egode chūpanenapeda daiba ādjirāa bedesidaa. ¹⁴ Mañ wērārānebemada aba Lidia abadjidāa. Idjira Tiatira purudebema basía. Wua pursupursuada nēdobuebadjia. Mañ judioē wērāba Ācōrēra waya basia. Dadji Boroba idji sode tāna bēã Pauloba bedea bΛra Lidiaba quīrācuīta ūrīpeda ijāsia. ¹⁵ Lidia, jūma idji dedebemarā sida borocuesidade dairāa bedea djuburiasia idji dede panenamārēã. Nāwā jarasia:

–Bārāmaa mΛa wārāda dadjirā Boroda ijāsibΛrΛ, mΛ dede panane zedua.–
Māwā दौरa idji dede panebisia.

¹⁶ Ewari aba Ācōrēa iwidibadamaa wābΛdade daiba nezocawērā jai bara bΛda unusidaa. Mañ wērāba dji jaiđeba jarabadjia cārēda sāwāida. Mañneba

* **16:1** Paulora Bernabe ume naēna mañ umébema purudaa wāsia. Hecho 14:6-23. † **16:4** Hecho 15:23-29. ‡ **16:7** Jesu Jaure. Griego bedeađe ΛcΛrΛ cartade bΛ bΛa “Ācōrē Jaure” wa ababe “Jaure.”

idji bororāba bio parata edabadjidāa. ¹⁷ Mañ wērāra Paulo caiðu, dai caiðu bida zebΛrΛde ara pichia jīgua jarabadjia:

-¡Nañ ēberārāra Ācōrē dji Dromaara bΛ nezocarāa! Ādjia bārāa jara panΛa sāvā mañ Ācōrēba ēdrΛ edabarida.-

¹⁸ Idjia ewari zocārā māwā jīgua jara nīmi bērā Paulora sēsia. Idjimaacapeða dji jaia jarasia:

-Mā Jesucrito trāneba bΛa jaraya: nañ wērānebemada āyā wādua.-

Ara mañda dji jaira ēdrΛsia.

¹⁹ Mañne nezocawērā bororāba cawasidaa idjideba waa parata edadaēda. Mañ carea Paulora, Sila sida jidaapeða puru bororāmaa edesidaa. ²⁰ Dji cawa obadarā quīrāpita nūmΛnapeda jarasidaa:

-Za panΛ judiorāba dadjirā purura quīrūbiga panΛa. ²¹ Dadji romanorāba ocarā panΛda ādjia jaradia panΛa.-

²² Mañne jūma dji arima duanΛba Paulora, Sila sida orra edasidaa. Māwā duanΛne dji cawa obadarāba ādjia cacuade jΛ panΛra wēābidapeða bacuruba ubisidaa. ²³ Bio udapeða preso bΛsidaa. Dji preso bea wagabaría jarasidaa bio wagamārēa. ²⁴ Ara mañda preso bea wagabariba Paulora Sila sida preso bΛbada dede eduara bΛde bΛpeda ādji jīrūra chicharode catΛ nūmΛsia.

²⁵ Ariquētra babΛrΛde Pauloba Sila bida Ācōrēa iwidi panasidaa idjaba idjia trāñ panasidaa. Mañda waabema preso beaba ūrī panasidaa. ²⁶ Cawaēne de uremiada wāsia. MañgΛba preso bΛbada dera dji cābāyā uresia. Jūma eda wābadara ewacuasida. Preso bea jΛ bΛ carena sida jūma ērā bæcuasida. ²⁷ Mañne preso bea wagabarira ārāmasia. Eda wābada ewa nūmea unuside crīchasia preso beara jūma mīrū wābΛrΛsideda. Mañ carea idji necoda ēūta edasia iduba beui carea. ²⁸ BaribΛrΛ Pauloba jīgua jarasia:

-BΛduba beurādua. Dairāra jūma nama duanΛa.-

²⁹ Mañbe preso bea wagabariba ībīrāda enebipeða Paulo, Sila panΛmaa isabe edaa wāsia. Ne wayaaba cacua ure nūmΛba ādji jīrū caita barru cobesia.

³⁰ Mañbe ādjira dajadaare edepeða iwīdisia:

-Achirā, māa ¿cārēda oida bΛ Ācōrēba māra ēdrΛ edamārēa?-

³¹ Ādjia panusidaa:

-BΛa, bΛ ēberārā bida dadji Boro Jesucritoda ījānibΛrΛ, idjia bārāra ēdrΛ edaya.-

³² Mañbe dadji Boro beđeara idjía, jūma idji dedebemarāa bida jarasidaa.

³³ Ara mañ diamasi preso bea wagabariba ādji djara cōāpedadara sΛgΛsia. Māwānacarea idjira, jūma idji dedebemarā sida borocuesidaa. ³⁴ Paulora, Sila sida idji dedaa edepeða ne cobisia. Ācōrē ījāpedada bērā idjira, idji dedebemarā sida bio bΛsriedasidaa.

³⁵ Nurēma dji cawa obadaba zarrarāda preso wagabarimaa nāwā jarade diabuesidaa:

-Paulora, Sila sida ēdrΛ bΛdua.-

³⁶ Mañbe preso bea wagabariba Pauloa jarasia:

-Dji cawa obadaba bārāra ēdrΛ bΛbisidaa. Mañba necai wānadua.-

³⁷ BaribΛrΛ Pauloba dji zarrarāa jarasia:

-Daira romanorā bērā baridua carea preso bΛcara panasidaa. BaribΛrΛ ādjia daia bio iwīdidaē jūmarā quīrāpita ubidapeða preso bΛsidaa. Mañda ¿daira chupea ēdrΛ bΛbidica? ¡Māwāéa! ¡ĀdjidrΛ zedida panΛa dai ēdrΛ bΛdi carea!-

³⁸ Pauloba jaradara zarrarāba dji cawa obadarāa jarade wāsidaa. Idjaba jarasidaa Paulora, Sila sida romanorāda. Mañ ūrīsidade dji cawa obadarāra

ne wayasidaa. ³⁹ Ara mañda ãdjimaa wãnapeda quĩrã djuburia iwidiŕisidaa ãdjia opedadara quĩrãdoadamãrẽã. Mañbe êdra ðapeda bedea djuburi-asidaa purudebemada ãyã wãnamãrẽã. ⁴⁰ Paulo, Sila sida preso panana êdrapedadacarea Lidia dedaa wãŕisidaa. Djabarã ume dji jaredapeda ãdjirã ume bedeasia dadji Borora biara ãjanamãrẽã. Mañbebra wãŕisidaa.

17

Tesalonica purude quĩrũbucapedada

¹ Paulora, Silara, ãdji ume nĩna sida Anpipoli purude, Apolonia purude bida wãyã wãnapeda Tesalonica purude jũene wãŕisidaa. Mama judiorã dji jarebada deda basia. ² Pauloba obari quĩrãca judiorã ume dji jarede wãŕisidaa. Domia ũbea ãnãũbada ewariza ãdjirã ume bedea babadjia. ³ ãcõrẽ Bedeadeba idjia ebuda jaradiabadjia ãcõrẽba êdra edabari diai jaradara bia mĩga baida basida, idjaba beupeda ãrẽbaida basida. Mañ awara nãwã jarabadjia:

-Mã bãrãa jara ða Jesura wãrãda ãcõrẽba êdra edabari diai jaradaa.-

⁴ ãcãra judiorãba maãgara ãjanapeda Paulo ume, Sila ume bida ãbaa panesidaa. Idjaba zocãrã griegorã ãcõrẽ waya beaba, ãcãra wẽrãrã dji dromarã bida ãjãŕisidaa. ⁵ Baribra judiorã Jesu ãjãẽ beara sode biẽ duanesidaa. Mañ carea eberã cadjiruarãda zocãrã jaredapeda purura quĩrũbigade wãŕisidaa. Pirapopedada Jasoñ dede eda wãŕisidaa Pauloda, Sila sida jidapeda jũmarã quĩrãpita nũmãni carea. ⁶ Baribra ãdjira mañ dede ununaẽ basia. Mañ carea Jasoñda, ãcãra djabarã sida jidapeda dji purudebema bororãmaa errebari edesidaa. Jũmarãba bia jarasidaa:

-Ëberãrã jũma nañ eãjũãne nẽbra o panãba abari quĩrãca nama ode zesidaa.

⁷ Mañ awara za ða Jasoñba ãdjirãra idji dede bia edasia. Jũma ãdjirãba dadji romanorã boroba obi bra igara panãa.* Jesumanada dadjirã boroada abadaa.-

⁸ Mañ ũrĩsidade purura, ãdjirã bororã sida quĩrũbucasidaa. ⁹ Mãwã duanãne dji bororãba Jasoña, waabemarãa bida jarasidaa êdraedi carea paratada diaida panãda. Diapedadacarea idu wãbisidaa.

Paulo, Sila ume Bereade panana

¹⁰ Ara mañ diamasi djabarãba Paulora, Sila sida Berea purudaa diabuesidaa. Jũenapeda judiorã dji jarebada dedaa wãŕisidaa. ¹¹ Bereadebema judiorãra Tesalonicebemarã quĩrãca pananaẽ basia. ãtebra Jesudebemara ũrĩ quĩrã panasidaa. Ewariza ãcõrẽ Bedeara bio quĩrãcuita acãbadjidaa ãdjia jara panãra wãrã cawaya.† ¹² Mañba zocãrã judiorãba Jesura ãjãŕisidaa. Idjaba zocãrã griego wẽrãrã dji dromarãba, umaquĩrãrã dji dromarã bida ãjãŕisidaa.

¹³ Mañmisa judiorã Tesalonicebemaba cawasidaa Pauloba ãcõrẽ bedeara Berea purude jaradia ðada. Mañ carea wãnapeda mamabemarã sida quĩrũbigasidaa Paulo biẽ odamãrẽã. ¹⁴ Ara mañda djabarãba Paulora pusadaa diabuesidaa. Baribra Silara, Timoteo sida Bereade panesidaa. ¹⁵ Paulo edepedadaba idjira Atena purudaa diade wãŕisidaa. Mañbe Pauloba ãdjirã ume bedeada diabuesia Silara, Timoteo sida idjimaa isabe zedamãrẽã. Ara mañda djabarãra jẽda wãŕisidaa.

Paulo Atena purude bada

* **17:7** Romanorãba ãdjirã borora Cesar abadjidaa. Mañ ewaride Claudio abadada ãdjirã boro basia. Mañ Claudiara dji boroda basia poa 41deba aba 54daa. † **17:11** ãdjia ãcõrẽ carta drõara acãbadjidaa. Mañ ewaride ãcõrẽ carta djiwidira wadibida neẽ basia.

16 Pauloba Sila, Timoteo sida Atena purude jã ðade unusia maã purura jawaba oda ãcõrëba bira ðada. Maã bërã idji sode bië besia. 17 Mãwã ðade Paulora judiorã dji jawabada dede ãdjirã ume, judiorãé ãcõrë waya bea ume bida Jesudebemada bedea ðabadjia. Maã awara purude ewariza ëberãrã duanama bedea ðabadjia. 18 Æcãrã ëberãrã epicúreo crïcha ëpë ðada, estoico crïcha ëpë bea sida mama panasidaa.† Maã ëberãrã Paulo ume bedea panane Æcãrãba ara ãdjiduba iwidi duanasidaa:

–Jã ëberã nëbãrã awua ðaba çcãrënebemada bedea ða?–

Dewararãba panusidaa:

–Ãibemarãba ëpë bea ãcõrënebemada jaradia ðaca ða.–

Mãwã jarasidaa Pauloba bedea bia Jesudebemada idjaba dadji ãrëbãðidebemada jaradia ðada bërã.§ 19-20 Mãwã panane Paulora Areópago eyadaa edesidaa ãdji dji jawabada demaa. Maãbe jarasidaa:

–Bã jaradia ðara dairãmaarã crïcha djiwidia. Maãra dairãba wadi ùrïnaca. Maã bërã cawa quĩrã panã cãrëda jara ðada. çBã dairãa jaradiaëca?–

21 Jũma Atenanebemarãba, drua ãibemarã mama bea bida ababe crïcha djiwidi ùrïpëðadada nëbãrãbada bërã mãwã iwidisidaa. 22 Maãne Paulora ãdjirã ësi Areópago eyade ãta nũmepëda jarasia:

–Achirã Atenanebema, mã unu ða bãrãba zocãrã ãcõrëda bio ëpëðadada.

23 Purude pãrrã nĩne mã unusia bãrãba ãdjirãa bia bedeadã carea opëðadada. Mõgara oda abãde naã bedeadã ðã basia: “Ãcõrë dadjia adua panã itea oda.” Bãrãba adua panã ãcõrëa bia bedeadada. Ara mã ãcõrënebemada mã bãrãa jaraya. 24 Maã ãcõrëba naã ëjũãra, naã ëjũãne nũma sida jũma osia. Idjira bajãnebema Boroa idjaba naã ëjũãnebema Boroa. Idjira ëberãba oda dede ðaca.* 25 Bia bai carea iwidicaa ëberãba idji itea ne omãrëã.† Idjiabãrã jũma dadjirãa dia ða zocai beãdamãrëã, ãyãbãdamãrëã, idjaba ne jũma dadjia erobaida ðara erobeadamãrëã.

26 Idjia ëberã abãðeba puruda zocãrã yõbisã jũma naã ëjũãne beãdamãrëã. Idjia ðasia mãgãrã purura aba sãlbe beãðida idjaba sãma beãðida. 27 Mãwã osia ëberãrãba idjira jawãdamãrëã. Mãwãra tãnaca jawãðada quĩrãca ãibërã ununisicada. Wãrãda ãcõrëra tãma ðã, ãtebãrã dadjirãza caita ða. 28 Idjideba dadjirãra zocai beaa, nĩbabadaa, idjaba panabadaa. Maã bërã Æcãrã bãrãnebemaba jarasidaa: “Dadjirãra idji warrarã.”‡

29 Dadjirãda ãcõrë warrarãbãrã, crïchãðe panã ãcõrëra oro odada, parata odada, wa mõgara odada, mãgãra ëberãba ara idji crïchãðeba oda bërã.

30 Ëberãrãba ãcõrë adua beãðeba mãwã opëðadara idjia naëna iduaribisã. Baribãrã idira jara ða jũma druzabemaba cadjirua igarãðepëda idjida ãjãnamãrëã. 31 Mãwã quĩrã ða idjia ðada ewaride jũma naã ëjũãnebemarã jipa cawa oi bërã. Maã awara aba edasia mãwã omãrëã. Idjaba mã ëberãra cawabisia beu ðadada ãrëbabida bërã.–

32 Maã beu ðada ãrëbabidãðebema ùrĩsidaa Æcãrãra ipidasidaa. Baribãrã dewararãba jarasidaa:

–Dewara ewaride ða mãnebema bedea ðada waya ùrĩnia.–

‡ 17:18 Griego Epicuro abadara basia 300 poa Jesu todi naëna. Maã Epicuroba jaradiabadjia ëberãrãba ababe ðãsridã baidra wa necai baidra jawãðida panãda. Idji ëpë beada epicúreorã abadjidaa. ãdjirãba crïchãsidã ãdji ãcõrë beaba ëberãrãda crïchãðacada. Maãne estoicorãba griego Zeno abadara ëpëðadjidaa. ãdjirãba jaradiabadjidaa naã djaraba o quĩrã ðada igarãðida panãda, crïcha cawaara wãnida panãda, idjaba ne jũmada odida panãda dewararãba carebaðe. § 17:18 Maã griegorãba crïchãsidaca ða ãcõrë dji umaquĩrãda basida Jesu abadada mãne ãcõrë dji wërãda basida Ærëba abadada. * 17:24 1 Rey 8:27; Hecho 7:48-50. † 17:25 Salmo 50:9-12. ‡ 17:28 Griego Arato abadaba ãdji ãcõrë Zeudebemada mãwã ðasia.

³³ Mañbe Paulora ãdjirã ume baðada wãsia. ³⁴ ΛCΛRΛ dji jΛre pananaba Paulo beðeara ãjãsidãa. Aða Dionisio basía. Idjira mañ Areópogoma dji jΛrebadaðebema basía. Idjaba wërã Damari abadaba, dewararã biða ãjãsidãa.

18

Paulo Corinto purude bada

¹ Mãwãnacarea Paulora Atena purudeba Corinto puruðaa wãsia. ²⁻³ Mama judio Aquila abadada unusia. Mañ Aquilara Ponto druadebema basía.* Dji quima Priscila ume Italia druadeba jũepedaðada dãrãé basia. Italiadeba êdrΛsidãa Romanebema boro Claudioba jũma judiorã Romane beara ãyã wãbida bërã.† Corintode Paulora ãdjimaa wãsia ãdji quĩrãca wua deda o cawa ðΛ bërã. Mañbe ãdji ume besia ãbaa trajai carea. ⁴ Λnãubada ewariza Paulora judiorã dji jΛrebada dede beðea babadjia judiorãba, griegorã biða Jesura ãjãnamãrã.

⁵ Mãwã ðΛde Silara, Timoteo sida Macedonia druadeba jũesidãa. Mamaλba λtaa Pauloba ewariza Æcõrẽ beðeada jaradia babadjia. Idjia judiorãa jarabadjia Jesura wãrãda Æcõrẽba êdrΛ edabari diai jaradada. ⁶ BaribΛrΛ idjia jara ðΛra ãdjirãba igarasidãa. Idjaba idjidebemada bié beðeabadjidaa. Mañ carea Pauloba cacuaðe jã ðΛra jãrãpetapeða jarasia:

-Bãrãba mañ beðea igara panΛ carea Æcõrẽba cawa obΛrΛde mãra beðeade baéa. MañgΛra ara bãdjide ðΛa. Namaλba λtaa mãra judiorãémaa wãya.-

⁷ Ara mañda judiorã dji jΛrebada dede jaradia baðada Ticio Justo dede jaradiade wãsia. Mañ ëberãba Æcõrẽra waya basia. Idji dera judiorã dji jΛrebada de orrocawa basia.‡ ⁸ Judiorã dji jΛrebada dedebema borora Crispo abadjidaa.§ Mañ Crispoba, jũma idji ëberãrã biða dadji Borora ãjãsidãa. Mañ awara zocãrã Corintodebemarãba ùrĩsidãa Pauloba Jesudebema jaradia ðΛda. ãjãnapeda borocuesidãa.

⁹ Ewari aða diamasi Pauloba cãimocara quĩrãca unusia dadji Boroba idjia nãwã jarabΛrΛda: “Ne wayarãdua. Jaradia baðua. Chupearãdua. ¹⁰ Mãra ðΛ ume ðΛa. Ni aðaλba ðΛra poya bié odaéa, mãa ëberãrã zocãrã nañ purude eroðΛ bërã.” ¹¹ Mañ bërã Pauloba poa aða esidra Æcõrẽ beðeara mama jaradia besia.

¹² Galioñ abada Acaya druadebema boroda beside judiorãra beðea ausidãa Paulo bié odi carea.* Idjira mañ Galioñmaa jida edesidãa. ¹³ Ædjirãba jarasidãa:

-Za ðΛba ëberãrãa jara ðΛa Æcõrẽra wayaðida panΛda baribΛrΛ dadji romanorã leyba jara ðΛ quĩrãca jaradiacaa.-

¹⁴ Paulo beðeabΛrΛ baside Galioñba judiorãa jarasia:

-Nañ ëberãba bié odabara wa cadjirua dromada odabara mãa bãrã beðeara sêé ùrĩcasia. ¹⁵ BaribΛrΛ bãrãba aþabe beðea carea, bãrã Æcõrẽ trã carea, bãrã ley carea biða ijara panΛa. Mañ bërã ara bãduða cawa odadua. Mãa mañgΛðebemada cawa oi carea ðΛéa.-

* **18:2-3** Ponto druara idjaba Bitinia abadjidaa. Hecho 16:7. † **18:2-3** Claudioba mãwã osia poa 49de. ‡ **18:7** Ticio Justo. Griego beðeade zocãrã cartade ababe “Justo” ðΛ ðΛa. ΛCΛRΛba crĩcha panΛa mañ Justora Pauloba “Gayo” trã jarabadjida. Romano 16:23; 1 Corinto 1:14. § **18:8** Mañ Crispodebemada Pauloba ðΛsia 1 Corinto 1:14de. * **18:12** Mañ Galioñra Acayaðebema boroda besia poa 51de.

¹⁶ Māwā jarapeda āyā jΛrecuasía. ¹⁷ Mañne jūmarāba judiorā dji jΛrebada dedebema boro Sosteneda jidadapeda ara mama puosidaa.† BaribΛra Galiołba mañ carea crīchaē basía.

Paulo jēda Antioquíadaa wāna

¹⁸ Paulora Corinto purude dārā basía. Mañne djabarā ābaa jΛrepeda wāyana asia. Barcode badoi naēna Paulora Cencrea purude borobichia tΛbisía Ācōrē itea ne oi jaradara jūma oda bērā.‡ MañbebΛra Siria druadaa wāsía. Aquilara dji quima Priscila sida idji ume wāsidaa. ¹⁹ WābΛdade Epeso purude jūēsidaa. Mama Paulora Aquila, Priscila ume bađada awara wāsía. Mañne judiorā dji jΛrebada dedaa wāpeda judiorā ume Jesudebemada bedeasia. ²⁰ Ādjirāba idjía beđea djuburiasidaa mama dārā bēmārēā, baribΛra be quīrīāē basía. ²¹ ĀtebΛra wābΛrade nāwā jarasia:

–Ācōrēba quīrīāsira māra waya bārā acΛde zeya.–§

Mañbe barcode badopeda Epesodeba wāsía. ²² Cesarea purude jūēpeda Paulora Jerusaleānaa djabarā acΛde wāsía. MamaΛba Antioquía purudaa wāsía.

Apolo Epesodaa zeda

²³ Paulo mama dārā bađacarea Galacia druade, Prigia druade bida pΛrrΛa wāsía. Puruza Jesu ĩjā beaa jaradisia biara ĩjānamārēā. ²⁴ Mañmisa judio Apolo abadada Epeso purude jūēsía. Mañ Apolora Alejandría purudebema basía. Idjira bia bedeabadjia idjaba Ācōrē carta sida bio cawa basía. ²⁵ Apoloba dadji Boro Jesu Ora dewaradeba cawasia. Jesudebemada bio bΛsrida bedeabadjia idjaba aride jaradia babadjia. BaribΛra borocueidebemada ababe Juałba jaradia bađadrΛ cawa basía.* ²⁶ Mañne Apoloba judiorā dji jΛrebada dede ne wayaa neē jaradia basía. Idjia jaradia bΛra Aquilaba, Priscila bida ũrīsidaa. Mañ carea idjira āyā ededapeda Ācōrē Odebemada biara jaradisiaa.

²⁷ Māwānacarea Apolora Acaya druadaa wā quīrīā basía. Mañ carea djabarā Epesodebemaba idjira wāida bio bia bΛada asidaa. Cartada bΛsidaa Jesu ĩjā beaba idjira mama bia edadamārēā. Acayade jūēsīde Apoloba djabarā Ācōrē biadeba Jesu ĩjāpedadada bio carebasía. ²⁸ Idjia jaradia bΛde judiorāba sewaađa abΛdaza jūmarā quīrāpita ebuđa cawabibadjia ādjia Jesudebemada āi crīcha panΛda. Ācōrē Bedeadeba cawabibadjia Jesura wārāda Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaradada.

19

Paulo Epesode bada

¹ Apolo Corintode bΛmisa Paulora ējūā eyaiđa bΛde wāyā wāpeda Epeso purude jūēsía. Mama Jesu ĩjā beada ĩcΛraΛ unusía. ² Idjia mañ djabarāba iwidisia:

–Bārāba Jesu ĩjāsidade ¿Ācōrē Jaurera edasīđaca?

Ādjirāba panusidaa:

–Dairāba wadibīda Ācōrē Jauredebemada ũrīnacaa.–

³ Mañne Pauloba iwidisia:

–Māēteara ¿sāwā borocuesīda?–

Ādjirāba panusidaa:

† **18:17** Jūmarāba. Griego bedede zocārā cartade bΛ bΛa: “Griegorāba.” ‡ **18:18** Numero 6:1-21.

§ **18:21** Griego bedede ĩcΛraΛ cartade nał sida bΛ bΛa: “Māra Jerusaleāne ewari droma zebΛra bāde wāida bΛa.” * **18:25** Marco 1:1-8.

-Juałba jarada quĩrāca borocuesidaa.-

⁴ Małne Pauloba jarasia:

-Juałba jarabadjia ēberārāba cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā. Māwā osidara idjia borocuebadjia. Mał awara jarabadjia aba idji caiđu zebłłada ĩñanamārēā. Małgłara Jesu basía.*

⁵ Mał ũrĩside dadji Boro Jesu trłneba borocuesidaa. ⁶ Małbe Pauloba idji jłwa ādji łrł błside Ācōrē Jaurera ādjirāmaa zesia. Małne dewara bedeade bedeasidaa idjaba Ācōrēneba bedeasidaa. ⁷ Jūma ābaa ādjira doce panasidaca błā.

⁸ Jedeco ũbea Paulora judiorā dji jłrebada dedaa wā bābadjia. Mama ne wayaa neē judiorā ume bedea bābadjia Ācōrēra ādji Boroda błdamārēā.

⁹ Baribłłā łcłłara cłwłara zareacuadapeda ĩñānē basía. Ēberārā quĩrāpita Jesu Odebemada biē bedebadjidaa. Mał carea Paulora ādji ume bādada āyā wāsia. Idjia Jesu ĩjā beara jaradiabada dedaa edesia. Mał dera Tiranone basía. Mama ewariza Pauloba jaradia besia. ¹⁰ Poa umé māwā osia. Māwā jūma Asia druađebema judiorāba, judiorāé bida dadji Boro Jesudebemada ũrĩsidea.

Esceva warrarā sāwāpedada

¹¹ Ācōrēba zocārā ne ununaca waibłada Paulodeba obadjia. ¹² Pauloba baridua wua tānada ēberārāba cacua biē beamaa edebadjidaa. Małba dji cacua biē beara biabibadjidaa idjaba jairā sida ēberārā cacuađebemada āyā jłretabadjidaa.

¹³ Mał ewaride łcłłara judiorāba jai āyā jłrecua panłda płrrłā nĩbabadjidaa. Małne dadji Boro Jesu trłneba jaira ēberārā cacuađebemada āyā jłreta quĩrĩsidea. Nāwā jarasidaa: “Pauloba jaradia bł Jesu trłneba młā jaraya: āyā wādua.”

¹⁴ Māwā o panłra judio Esceva warrarā basía. Ādjira siete panasidaa. Escevara sacerdote bororānebema basía.† ¹⁵ Ewari aba jai āyā jłreta panłne jaiaba małgłrā siete ēberārā jarasia:

-Jesura młā cawa błā. Paulo sida młā cawa błā. Baribłłā bārāra ¿cai?-

¹⁶ Małbe ēberā jai bara błba ādjira orra edapeda jūma poyacuasía. Bio puocuađa bērā ādjirā cacuara jūma cōācuasía. Małbe dji jai bara bł dedeba ācada pira wāsidaa. ¹⁷ Jūma Epesode bea judiorāba, griegorā bida mał cawasidade ne wayasidaa. Małne dadji Boro Jesu trłnebemada bia bedeasidaa.

¹⁸ Mał ewaride zocārāba Jesura ĩjāsidaa. Małbe zedapeda ebuda jarasidaa ādjia jaiđeba o pananada. ¹⁹ Łcłłaba ādji carta jaiđebemada enenapeda jūmarā quĩrāpita babuesidaa. Jūma małgłrā carta nēbłade basía.‡ ²⁰ Māwā Ācōrēba idji łbładeba oda carea dadji Boro Jesudebema bedeara tłmłara trł błgasia. Małne Jesu ĩjā beara yō wāsidaa.

²¹ Māwānacarea Pauloba idji sodeba crĩchasia Macedonia druađe, Acaya druađe bida płrrłapeda Jerusaleł puruđaa wāida. Idjaba jarasia: “Jerusalełne bapeda młra Roma puruđaa wāida błā.” ²² Mał bērā idji carebabadarā Timoteoda, Erasto sida Macedonia druađaa na diabuesia baribłłā idjira Asia druađe besia.

Epesode quĩrūbucapedada

* **19:4** Jesu. Griego bedeade łcłłā cartade “Crito” bł błā. † **19:14** Zocārāmaarā mał Escevaba jai āyā jłretabłłade ara idjira sacerdote dji dromaana abadjia paratada edai carea. ‡ **19:19** Cincuenta mil parata torro edai careara ēberāba cincuenta mil ewari trajaida błā.

²³ Ara mañ ewaride Jesu O carea ēberārāda cābana quīrūbucasiḁaa. ²⁴ Mañgara nāwā basía: ēberā Demetrio abadada basía. Mañ ēberāra parataḁebema ne obari basía. Deda ādji ācōrēwērā Artemisa de droma quīrāca djuburi ocuabadjia. § Mañ o ḁaḁeba Demetrioba, idji ume ne obadarā bida parata waibaa edabadjidaa. ²⁵ Demetrioba mañ ēberārāra, dewarabema ne obadarā sida ābaa dji jaresia. Mañbe nāwā jarasia:

-Achirā, bārāba cawa panaa dadjirāba nañ de zaque o pananeba parata waibaa edabadada. ²⁶ Baribara bārāba unu panaa idjaba ūrī panaa jāñ Pauloba jawaba oda ācōrēra dji wārēēana abarida. Idjia nañ Epesode idjaba berara jūma Asia druade bida māwā jara nīa. Mañ bērā zocārā ēberārāba Artemisara igarabadaa. ²⁷ Mañba dadjirāba nēdobue panara ēberārāba biē ununicada. Artemisa de droma sida waa trā ḁaga ḁaēsicaḁa. Māwāra Asia druade, jūma nañ ējūāne bida Artemisa ēpē panaba waa dji dromada crīchadaēa.-

²⁸ Mañ bedea ūrīsidade bio quīrūnapeda bia jara duanesidaa:

-jBio bia ḁaa Artemisa Epesodebemara!-

²⁹ Māwā duane jūma puruḁebemārāra cawa crīchadaē piraposidaa. Mañne ḁcaraḁa Paulo ume nībabadada umé jidadapeda puru dji jarebadadaa edesidaa: aba Gayo basía, ababemara Aristarco basía. Ādjira Macedonia druadebema basía. ³⁰ Paulora mama ēberārā ume bedeade wā quīrīā basia, baribara Jesu iñā ḁeba iduaribidaē basía. ³¹ Mañ awara ḁcara Asiadebema bororāba Pauloa bedeada diabuesidaa. Idji ume dji biarā bērā bedea djuburisasiḁaa dji jarebadadaa wārāmārēa. ³² Mañmisa ābaa dji jare panama jūmarāba cawa crīchadaē bērā ḁaga nūmesia. Jūmarāda quīrā awara bia duanasidaa. Zocārāba adua panasidaa cārē cārēā ābaa dji jare duanaḁa.

³³ Māwā duane ḁcaraḁa judio Alejandra edasidaa puru quīrāpita bedeamārēa. Māwā osidaa dewara judiorāba idjira nocodaa chābari edepedaḁa bērā. Mañne Alejandra jūmarāda jawaba chupeabisia. Idjia jara quīrīā basia judiorāra bedeade panāēda.* ³⁴ Baribara idjira judioda cawasidade jūmarāba nāwā dārā bia jarasidaa:†

-jBio bia ḁaa Artemisa Epesodebemara!-

³⁵ Mañbe Epesodebema carta ḁabariba ēberārā powua nūmara chu-peabipeḁa jarasia:

-Achirā Epesodebema, jūmarāba cawa panaa ācōrēwērā Artemisa de dromara, idji zaca ḁa bajāneba ḁaēda sida dadji puruḁe wagabadada. ³⁶ Ni ababa mañgara poya sewaaḁa aḁaēa. Mañ bērā biara ḁaa chupeadida. Bio crīchadaēne ni cārē sida orānada. ³⁷ Nañ ēberārāba dadjirā ācōrēwērā de dromane ne draḁaḁaē panamīna wa idjidebemada biē bedeadaē panamīna bārāba namaa enesidaa. ³⁸ Demetrioba idji ume ne obadarā bida djārāda jara quīrīā panabara, nēbara cawa obadarā quīrāpita wānida panaa. ³⁹ Bārāba dewara nēbarada jara quīrīā panabara, dji bororāba puru ābaa jare panane jaradaḁa. Ādjiabara cawa jaradia. ⁴⁰ Idi quīrūbucapedaḁa carea romanorāba jaradisicaḁa dadjirāba ādji leyra igara panada. Ādjia cārē cārēā māwā osidaaḁa aḁibara, ni cārē sida poya panunaēa.-

⁴¹ Māwā jarapeḁa dji carta ḁabariba jūmarāda wābigasia.‡

§ **19:24** Latīā bedeade Artemisara Diana trā jarabadjidaa. Griegorāba jarabadjidaa Artemisara biogoa beidebema idjaba warra toidebema ācōrēda. * **19:33** Griego bedeade mañ versícolura ebuda ḁaēa. † **19:34** Dārā. Griego bedeade ḁá ḁaa “hora umé.” ‡ **19:41** ḁcara cartade versículo 41ne ḁaḁara versículo 40ḁe ḁaa. Mañne versículo 41ra neēa.

20

Paulo Macedonianaa, Greciadaa bida wāna

¹ Māwā quĩrũ duananacarea Pauloba Jesu ñjā beara tr̄cuapeḁa ādjirā ume beḁeasia dadjirā Borora biara ñjānamārēã. Mañbe wāyaana apeḁa ojũēcuapeḁa Macedonia druadaa wāsia.* ² Jũma mañ druade ραττα nĩbaside djabarāda carebadjia dadjirā Borora biara ñjānamārēã.† Mañbeβαγα Grecia druade jũēsia. ³ Mama jedeco ũbea ḁasia. Paulo Siria druadaa barcode wāi baside cawasia judiorāba idji biē odi carea beḁea ausidada. Mañ carea Macedonia druareba wāsia. ⁴ Pirro warra Sopater Berea puruḁebemada, Segundo idjaba Aristarco Tesalonica puruḁebemada, Gayo Derbe puruḁebemada, Tiquico idjaba Tropimo Asia druadebemada, Timoteo sida idji ume Asia druadaa wāsidaa.‡ ⁵ Mañ djabarāra dai na wānapeda Troa puruḁe jļã panasidaa. ⁶ Pañ ēsābari neē ḁa cobada ewari badacarea dairā Pilipo puruḁeba barcode wāsidaa. Ewari juesumane ādji ume Troade dji unusidaa. Mama siete ewari panesidaa.

Troa puruḁe duanana

⁷ Mañbe nabema ewari domiane Jesu ñjā bea ume ābaa dji jļresidaa Jesu quĩrānebaḁi carea cobadara codi carea.§ Mañne Pauloba jaradia basia. Nurēma wāida ḁa bēra waḁi ariquētra beḁea basia. ⁸ Dairāra ātaarebema dejāne ābaa dji jļre panasidaa. Ībĩrāda zocārã coa nũmeasia. ⁹ Mañne cũdra Eutico abadada dajadaa aḁbadade chũmasia. Paulora dārã beḁea ḁa bēra mañ cũdrara daupeaba cāi dogosia. Māwā ḁaḁe dejã ũbeaḁeba uḁu wāsia. Idjira jaidadada ēberārāba bara edasidaa. ¹⁰ Paulora uḁaa zepeda dji cũdra ārļ ḁarru cobepeda βαγαasia. Mañne jarasia:

-Dauperarānada. Idjira zocai ḁa.-

¹¹ Paulora wayacusa dede eḁa wāpeḁa Jesu quĩrānebaḁi carea cobadada ādjirā ume cosia. Mañbe waḁibida beḁea ḁaḁe ānadrapeḁa wāsia. ¹² Dji cũdrara diguidaa zocai edesidaa. Mañ carea jũmarāda ḁasrida duanesidaa.

Troadeba Mileto puruḁaa wāpeḁada

¹³ Paulora Asoļ puruḁaa óare wã quĩrĩasia. Baribaγαα dairā barcode na wābisia. Mama idjira ḁadoyada asia. Daira ara maļda wāsidaa. ¹⁴ Asoļne Paulo ume dji ununapeḁa barcode ḁadosia. Mañbe Mitilené puruḁaa wāsidaa. ¹⁵ Mamaḁa wānapeda nurēma Quío morro quĩrāpe jũene wāsidaa. Nurēma Samo puruḁe wibarisidaa. Mañbe Trogiliode wibaridapeḁa nurēma Mileto puruḁe jũesidaa.* ¹⁶ Paulora Asia druade dārã ḁa amaaba Epeso puruḁe wibariē wāyã wāsia. Idjira isabe Jerusaleñne jũe quĩrĩã basia. Idjia crĩchasia poya jũēibaγαα Pentecoste ewaride mama ḁaida.

Pauloba djabarã Epesodebemarã beḁeada

¹⁷ Mileto puruḁe ḁaḁe Pauloba Epesodebema djabarã wagabadada tr̄l̄bisia. ¹⁸ Idjima jũesidade Pauloba jarasia:

-Bārāba cawa paḁa mļ naļ Asia druade jũēnaneba aba wābaḁadaa sãwã bārã tãena nĩbadjida. ¹⁹ Mļra dji dromada crĩchaē dadjirā Boroba quĩrĩã ḁara o ḁasia. Eḁaḁe jĩã ḁabadjia idjaba judiorāba mļra biē o quĩrĩã panana bēra bia mĩga ḁabadjia. ²⁰ Māwāmĩna mļa jũmarã quĩrāpita, bārã deza

* **20:1** Ojũēcuapeḁa. Griego beḁeade zocārã cartade maļra neēa. † **20:2** Paulora poa aba ēsadra Macedonia druade basia. Mañne carta 2 Corinto abadada ḁaḁasia. ‡ **20:4** Asia druadaa. Griego beḁeade ḁαγαα cartade maļra neēa. § **20:7** Jesu quĩrānebaḁi carea cobadada codi carea. Griego beḁeade ḁα ḁaḁa “pañ cõrãcuapeḁa cosidaa.” Luca 22:19-20; Hecho 2:42; 1 Corinto 11:23-26. * **20:15** Trogiliode wibaridapeḁa. Griego beḁeade zocārã cartade maļra neēa.

bida bārã carebai carea jaradia ðabadjia. Ni maãrĩ bida jaradia ama ðaca basía. ²¹ Judiorãa, judiorãéa bida m̃la jarasia cadjirua obadara igaradapeda Ācõrẽmaa zedamãrẽa idjaba dadjirã Boro Jesucritora ĩjãnamãrẽa.

²² Jãlbe Ācõrẽ Jaureba m̃ra wãbi ða bẽrã Jerusaleñnaa wãya.† Baribãra m̃la adua ða jãma cãrẽda sãwãida. ²³ Ababe cawa ða Ācõrẽ Jaureba m̃la puruza ebuda jarabarida m̃ra bia m̃ga ðaida idjaba preso ðaida. ²⁴ Baribãra mañnebemada m̃la jũmawãya crĩchacaa, m̃ bia ðaira jãrã ða bẽrã. Ababe dadjirã Boro Jesuba m̃la obi ðara pãrã quĩrĩã ða. Mañ bẽrã bedea bia Ācõrẽba idji biadeba careba ðadebemada m̃la jara ðaya.

²⁵ Ācõrẽba idji eberãrã bia pe erodadebemada m̃la bãrãa jara ðabadjia. Baribãra idi cawa ða bãrãba m̃ra waa ununaẽda. ²⁶⁻²⁷ M̃la ne wayaa neẽ Ācõrẽba bãrã itea o quĩrĩã ða jũma ebuda jara ðabadjia. Mañ carea idi m̃la jaraya: abãda aduaibãra, m̃ra bedea ða.

²⁸ Ācõrẽba idji Warra oadeba eberãrãra idji itea edasia.‡ Ācõrẽ Jaureba bãrãra ðacãrãa djabarãra waga pananamãrẽa. Mañ bẽrã ara bãduba bio quĩrãcuia beadadua idjaba Ācõrẽ warrarã sida jũma waga pananadua. ²⁹ M̃la cawa ða m̃ wãnacarea eberã cadjiruarãda usa cadrãa quĩrãca bãrã tãena zedida djabarã jũma ãrĩni carea. ³⁰ Ara bãdjidebemarã bida sewada jardiadia Jesu ĩjã ðearãba epeñnamãrẽa. ³¹ Mañ carea quĩrãcuia beadadua. Quĩrãnebadadua m̃la poa ũbea ãsa, diamasi bida jã ða bãdjiza sãwã nĩbadida panãda jaradia basida.

³² Jãlbe djabarã, m̃la bãrãra Ācõrẽ jãwade ðaya. Idji biadeba dadjirã careba ðadebema bedeara quĩrãnebadadua. Idji biadeba ðãda diabaria bãrãba biara ĩjãnamãrẽa. Idjia diai jaradara idji biadeba bãrãba edadia. Jũma idji itea bia ðadãrãba mañra edadia.

³³ M̃la djãrã paratada, oroda, cacuade jãbari sida ara m̃dji itea awuaẽ basía. ³⁴ Bãrãba bio cawa panãa ara m̃dji jãwaba trajasida m̃la erodada ðara edai carea idjaba m̃ ume nĩnaa diai carea. ³⁵ Jũma m̃la odadeba bãrãa cawabisia ðãa traja panãneba dji poya trajadãe quẽdeada carebadida panãda. Quĩrãnebadida panãa dadjirã Boro Jesuba nãwã jarasida: “Djãrãa ne dia ðara Ācõrẽ quĩrãpita biara ða djãrãneba ne eda ða cãyãbara.”-

³⁶ Mãwã jaradacarea Paulora chĩrãborode cobepeda jũma ãdjirã ume Ācõrẽa iwĩdisia. ³⁷ Mañbe bia wãbidi carea jũmarã bio jã panãba Paulora ojũenapeda isõsidaa. ³⁸ Bio sopuasidaa waa ununaẽana ada bẽrã. Mañbe idjira barcodaa diae wãsidaa.

21

Jerusaleñnaa wãpedada

¹ Mañ djabarã amenapeda dairãra barcode Cos morrodaa jipa wãsidaa. Nurẽma Roda morrodaa wãnapeda Patará purude jũene wãsidaa. ² Mañ Patarãde barco Penicia druadaa jipa wãi carea ðada unusidaa. Mañgãde badodapeda wãsidaa. ³ Wãbãdade Chipre morro dromada jãwa acãare unusidaa baribãra Siria druadaa wãyã wãsidaa. Barcodebemarãba ne ameni carea Tiro purude wibarisidaa.

⁴ Mama dairãba Jesu ĩjã beada unupedada bẽrã ãdjirã ume siete ewari panesidaa. Mañne ãdjirãba Ācõrẽ Jauredeba Paulo jarasidaa Jerusaleñnaa wãrãmãrẽa. ⁵ Mañ siete ewari badacarea dairãra wãsidaa. Jũma djabarãra,

† **20:22** Ācõrẽ Jaureba m̃ra wãbi ða bẽrã. Griego bedea m̃la idjaba jara ða: “M̃ jaurede wãida ðada cawa ða bẽrã.” ‡ **20:28** Ācõrẽba idji Warra oadeba. Griego bedea ãcãra cartade ða ða: “Dadjirã Boro ara idji oadeba.”

ãdji quimarã, ãdji warrarã sida dairã ume puru dajadaa wãsidaa. Mama pusa ìbãde chĩrãborode duanapeda ãcõrã iwídisídaa. ⁶ Maãbe wãniana adapeda barcode badosídaa. Maãne ãdjirãra diguídaa wãsidaa.

⁷ Maãbe Tirodeba barcode wãnapeda Tolemaida purude jũesídaa. Mama djabarã acãde wãnapeda ãdjirã ume ewari aba panesídaa. ⁸ Nurẽma wãnapeda Cesarea puru dromane jũesídaa. Mama Pelipe dede panesídaa. Maã Pelipera bedea bia Jesudebema jarabari basía. Djabarã carebadamãrẽã siete edapedadãdebema basía.* ⁹ Idjia caurãda wadi quima edadacada quĩmãrẽ erobasia. Maã wẽrãrãra ãcõrẽneba bedeadarã basía.

¹⁰ Mama dãrã panãne ãcõrẽneba bedebari Agaboda Judea druadeba zesia. ¹¹ Dairã acãde zeside Paulo bi trãjãbarida edasia. Maãba ara idji jĩrũra, jãwa sida jãpeda nãwã jarasia:

-ãcõrẽ Jaureba nãwã jara ðãa: naã bi trãjãbari djibarida judiorãba Jerusaleãne nãwã jãnia. Maãbe judiorãã jida diaãia.-

¹² Maã ùrĩsidade dairãba, djabarã Cesareadãbema bida Paulo bedea djuburiasídaa Jerusaleãnaa wãrãmãrẽã. ¹³ Baribãrã Pauloba jarasia:

-¿Cãrẽ cãrẽã jãã panã? ¿Cãrẽã mãra jãwã sopuabi panã? Ababe mã jãnamãrẽã ðãã, ãtebãrã Mã Boro Jesu bedea carea Jerusaleãne beui carea ðãã.-

¹⁴ Maãne dairãba idjía jara panesídaa wãrãmãrẽã baribãrã idji crĩchara poyadaẽ basía. Maã bẽrã waa maãnebemada bedeadãẽ basía. ãtebãrã jarasídaa:

-Mãwã baibãrã, dadjirã Boroba quĩrãã ðãã quĩrãca oya.-

¹⁵ Maãbe wãni carea jũma odapeda Jerusaleãnaa wãsidaa. ¹⁶ Æcãrã Jesu ãjã bea Cesareadãbemada dairã ume wãsidaa. ãdjia ëberã Mnasol abadamaa ededapeda dairãra idji dede panesídaa. Idjira Chipredãbema basía. Jesu ãjãnada dãrãbãrã basía.

Paulo Jerusaleãne Santiago ume bedeadã

¹⁷ Jerusaleãne jũesidade djabarãba dairãra bio ðãsrída edasídaa. ¹⁸ Nurẽma Paulora dairã ume Santiago acãde wãsidaa.† Djabarã bororã sida jũma mama duanasídaa. ¹⁹ Maãbe Pauloba “mẽrã djabarã” apeda ãcõrẽba idjideba judiorããma odada jũma daucha nẽbãrãsia. ²⁰ Maã ùrĩsidade djabarãba ãcõrẽba bia bedeasídaa. Maãbe ãdjia Paulo jarasídaa:

-Djaba, ðãã cawa ðãã judiorã bio zocãrãba Jesura ãjã panãda. ãcõrẽba Moisea diaã ley sida ãdjirãba bio ëpẽbadaa. ²¹ Baribãrã ãdjirãba ðãdebemada sewada ùrĩsídaa. Æcãrãba ãdjirãã jarasídaa ðãã jũma judiorã griego tããna bẽarãã Moiserã igarabi ðããda, ãdji warrarãra cacua wẽãgobicada, idjaba waabema dadji judiorãba obada sida obicada. ²² ¿sãwã odi maãra sewada cawadãmãrẽã? Bã jũãnara dãrããne cawadãia. Maãbe wãrãda ðãã biẽ odi carea powuadã.‡

²³ Maã carea daimarã ðãã nãwã oida ðãã: dairã tããna djabarãda quĩmãrẽ panã. ãdjia ãcõrẽ quĩrãpita ne oi jarapedãdãra jũma obãdaa. ²⁴ Maã djabarãra ãcõrẽ de dromanaa ededua. Mama ãcõrẽ quĩrãpita bia beadi carea odãdua. ãdjia ãcõrẽ diaãida panãra ðããbãrã diaãdua. Mãwãra ãdjira poya borobichia tããia cawabidi carea ãdjia ne oi jarapedãdãra jũma osídaa.§

* **21:8** Hecho 6:1-6; 8:1-13, 26-40. † **21:18** Maã Santiagora Jesu djabaa. Santiago idjaba Jacobo abadaa. Cãpũrãã bedeadã Santiago trãra zesia “San Jacobo” isabe jarabãrãdeba. Carta Santiago abadara maã Santiagoba ðããsia. ‡ **21:22** Maãbe wãrãda ðãã biẽ odi carea powuadã. Griego bedeadã Æcãrãã cartadã maãra neã. § **21:24** Numero 6:13-20.

Małba jūmarāba cawadia badebema jara panara sewada, idjaba cawadia bara wārāda jipa nībabarida Moise leyba jara ba quīrāca. ²⁵ Baribara judiorāe Jesu ija beaba odida panara daiba cawa jaradapeda cartade basidaa: ādjirāba nedjara jawaba oda ācōrēa diadada codiē panā, oa sida codiē panā, animarā otrājā beada sida codiē panā, idjaba audua nībadiē panā.-*

²⁶ Nurēma Pauloba, maļ ēberārā bida jawa osidaa Ācōrē quīrāpita bia beadi carea. Maļne Ācōrē de dromanaa wānapeda jarasidaa cārē ewaride Ācōrē quīrāpita bia pananida. Maļ ewaride ādjiza Ācōrēa animarāda babue diadida panasidaa.

Judiorāba Paulo jidapedada

²⁷ Baribara siete ewari jūebarā baside ācāra judiorā Asia druadebemada Ācōrē de droma dajada panasidaa. Maļ judiorāba Paulo unusidade jūma ēberārā arima duanara quīrūbigadapeda Paulora jidasidaa. ²⁸ Maļne jīgua jara panasidaa:

-įIsraelerā, dairāra carebadua! Naļga ēberāba druaza jaradia ba dadi israelerā, dadjirā leyra idjaba Ācōrē de droma sida biē tabeada. įMaļ awara griegorāda Ācōrē de droma caita edesia!† įNaļ de ababe Ācōrē itea bada biē basia!-

²⁹ Ādjirāba māwā jarasidaa Tropimo Epesodebemada Paulo ume purude nīda unupedada bērā. Crīchāsidaa Pauloba Tropimora Ācōrē de droma caita ede basida.

³⁰ Maļne jūma Jerusaleñebemārā quīrūnapeda piraposidaa. Acāra Paulora jidapeda Ācōrē de droma dajadaa errebari edesidaa. Maļbe eda wābadara jūma jūātracuāsidaa. ³¹ Paulo bea quīrā panamisa ababa romano sordaorā boro dji dromaa jarade wāsia jūma Jerusaleñe duanara quīrūbucāsidaa. ³² Ara maļda idji sordaorāda, ādji bororā sida trāpeda ēberārā quīrūbuca duanamaa pira wāsidaa. Judiorāba ādjirā zebada unusidade Paulo puo pananada idu basidaa. ³³ Sordaorā boro dji droma araa jūēside Paulora jidapeda carena umēba jā habisia. Maļbe ēberārā powua nūmā iwīdisia Paulora caida idjaba cārēda osi cawaya. ³⁴ Maļne jūmarāda quīrā awara bia duanasidaa. Baribara sordaorā boro dji dromaba cawa ūrīca basia ēberārā bio bağa duanā bērā. Maļ carea Paulora sordaorā duanabadamaa edebisia. ³⁵ Dji dumema jūēside mamaaba sordaorāba Paulora jira edesidaa, judiorāra bio quīrū duanā bērā. ³⁶ Ādjirāba sordaorā caidu jīgua jarabadjidaa:

-įIdjira beatadua!-

Pauloba judiorā powua duanā jarada

³⁷ Sordaorāba Paulo ādjirā duanabada dede eda edebada Pauloba ādjirā boro dji dromaa griego bedeadeba iwīdisia:

-įBia ba māra ba ume bedeaida?-

Dji dromaba panusia:

-įBa griego bedeara cawa ba? ³⁸ įBa Egiptodebema, ēberārā sālbedā quīrūbigadada? įMīā beabadarāda ējūā pōāsa ewaraga bada mil quīmārē pe edesiēca?-

³⁹ Maļne Pauloba jarasia:

-Māwāēā, māra judioa. Cilicia druadebema. Tarso puru dromane tosidea. Mā quīrā djuburia puru quīrāpita idu bedebidua.-

* **21:25** Hecho 15:28-29. † **21:28** Judiorāra Ācōrē de droma caita wānida panasidaa baribara griegorāra jīgabe panenida panasidaa.

⁴⁰ Dji dromaba idu bedeabisia. Małbe Paulo dumene łta nũmłba idji jłwaba ēberārāra chupeabisia. Chupeasidade hebreo bedeade bedeasia.

22

¹ Paulo ba jarasia:

–Mł djabarā, mł bororā, ũrĩnada. Ara młdjidebemada jaraya.–

² Idjira hebreode bede ba λada ũrĩsida bērā ādjirāra chupea duanesidaa. Małne Paulo ba jarasia:

³ –Młra judioa. Cilicia druade Tarso purude tosidea. Baribλλ młra nama Jerusalełne warisia. Jaradiabari Gamalielba młła jũma dadji drōā naēnabemarā leyba jara bλra bio jaradisia.* Młla Ācōrēra bio ēpē babadjia bārāba ēpēbada quĩrāca. ⁴ Małba O Djiwidi ĩjā beada biē oi carea młla ēpēbadjia. Umaquĩrārāda, wērārā sida preso bλcuabisia. Idjaba λcλλ beabisia. ⁵ Maλλara sacerdote dji dromaba, jũma judio drōārā dji dromarā bida cawa panλa. Ādjia młła cartada diasidaa judiorā Damascodebemaba cawadamārēā O Djiwidi ēpē beara młla jidaida bλda. Małba młra Damascođaa wāsia ādjirā nał Jerusalełnaa jida enepeda dji bororāba cawa odamārēā.

⁶ Baribλλ Damascode jũebođode umatipa basica bλa. Małne cawaēne bajāneba uruada młma jłrā tēũsia. ⁷ Mł egode baeside bedeada ũrĩsia. Mał bedeaba młła jarasia: “Saulo, Saulo, ¿cārē cārēā młra biē oi carea ēpē bλ?” ⁸ Młla iwidiisia: “Mł boro, ¿bλra cai?” Idjia panusia: “Młra Jesu Nazaredebemaa. Bλa biē oi carea ēpē bλra młła.” ⁹ Mł ume nĩnaba mał urua unusidade dauperasidaa, baribλλ mł ume bedeabλλra ũrĩnaē basia.† ¹⁰ Małne młla iwidiisia: “Mł Boro, ¿bλa cārēda quĩrā bλ młla oida?” Dadji Boroba panusia: “Piradrλpeda Damascođaa wādua. Młla jāma jaraya cārēda oida bλda.” ¹¹ Mał urua jłrā tēũbλλba młra dauberreasia. Mał bērā mł ume nĩnaba mł jłwade jidadapeda Damascođaa edesidaa.

¹² Mama ēberā Ananía abadada basia. Mał Ananíaba Ācōrēda waya bλ bērā dadjirā leyra bio ĩjā o basia. Jũma judiorā Damascodebemaba idjidebemada bia bedeabadjidaa. ¹³ Mał Ananíaba młra acλde wāsia. Caita wāpeda jarasia: “Djaba Saulo, wayacusa bλ dauba unu bedua.” Ara małda mł daura biapeda idjira unusia. ¹⁴ Małbe Ananíaba jarasia: “Ācōrē dadji drōā naēnabema ume badaba bλra edasia idjia quĩrā bλda cawamārēā, dji Jipa Bλda unumārēā, idjaba idji bedeabλλda ũrĩmārēā. ¹⁵ Jũma bλa ununada, ũrĩna sida jũmarāa jaraya. ¹⁶ ¡Waa jłārādua! Piradrλpeda borocuedua. Idjia iwidiidua. Bλa cadjirua ođara idjia jũma quĩrādoaya.”

¹⁷⁻¹⁸ Māwānacarea młra jēda Jerusalełnaa zesia. Ewari aba Ācōrē de dromanaa wāpeda idjia iwidi basia. Małne młla cāimocara quĩrāca dadji Boroda unusia. Idjia młła jarasia: “Jerusalełneba isabe āyā wādua. Bλa młnebema jara bλra namabemarāba ĩjānaēa.” ¹⁹ ĩjānida crĩcha bađa bērā młla nāwā jarasia: “Mł Boro, ādjirāba bio cawa panλa naēna młra judiorā dji jλrebada deza wāpeda bλ ĩjā beara jidapeda puobadjida idjaba preso bλbadjida. ²⁰ Bλdebema bede ba λ carea Estebał beasidade mł sida arima basia. Idji beabλdada młla bia unusia. Mał awara ādjia λrł jłbadara młla waga basia.” ²¹ Baribλλ dadji Boroba młła jarasia: “Wādua. Młla bλra tλmλ judiorāēmaa diabueya.”–

Romanorāba Paulo soaba uđia panana

* **22:3** Hecho 5:34-39. † **22:9** Dauperasidaa. Zocārā carta griego bedeade beade mał bedeara neēa.

22 Pauloba jara b̄ara judior̄aba chupea ūr̄i duanasidaa. Barib̄ar̄a Ācōrēba idjira judior̄aēmaa diabueyada aside j̄igua jara duanesidaa:

-j̄jāā ēber̄ara zocai bacara b̄aa! j̄Beadadua!-

23 Māwā bia duan̄ane ādjia ār̄ā j̄l̄badara quīr̄ūbideba j̄ār̄ape duanesia idjaba egoro porara ātaa j̄ām̄aposidaa. 24 Maā b̄ēr̄a sordaor̄a boro dji dromaba jarasia Paulora sordaor̄a duanabada dede eda ededapeđa soaba udamār̄ēā. Māwā obisia Pauloba jaramār̄ēā cār̄ē cār̄ēā judior̄ara idji ume quīr̄ū duan̄ada.

25 Barib̄ar̄a idji udi carea j̄l̄badade Pauloba sordaor̄a boro arima b̄āa jarasia:

-j̄Bār̄aba romanoda uēida pan̄aca idji cawa oēi naēna?-

26 Maā ūr̄iside sordaor̄a borora dji dromamaa wāpeđa jarasia:

-j̄Baa cawa b̄aca cār̄ēda ob̄ar̄ada? Jāā ēber̄ara romanoa.-

27 Maābe sordaor̄a boro dji dromara Paulomaa wāpeđa iwidisia:

-j̄Wār̄ada b̄ara romanoca?-

Pauloba panusia:

-Māē, m̄āra romanoa.-

28 Sordaor̄a boro dji dromaba jarasia:

-Romano bai carea m̄āa paratada wai b̄aa diasia.-

Pauloba jarasia:

-M̄āra todadeba romanoa.-

29 Ara maāda Paulo udi carea pananaba idu b̄asidaa. Sordaor̄a boro dji dromaba Paulora romanoda cawaside bio ne wayasia romanoda ubi carea j̄l̄bida b̄ēr̄a.

Paulo judio dji droma b̄ear̄a quīr̄āpita b̄ada

30 Nurēma sordaor̄a boro dji dromaba wadibida cawa quīr̄ā b̄asia cār̄ē cār̄ēā judior̄aba Paulora biē jara panasidada. Maā carea idjira carenaba j̄l̄ badada ēr̄a b̄asia.‡ Maābe sacerdote boror̄ada, j̄ūma judior̄a dji dromar̄a sida ābaa j̄aresia. Maāne Paulora enepeđa ādjir̄a quīr̄āpita b̄asia.

23

1 Pauloba judior̄a dji dromar̄āmaa ac̄apeđa jarasia:

-Mā djabar̄a, m̄āra necai b̄aa cawa b̄a b̄ēr̄a idi bida Ācōrē quīr̄āpita bia n̄ida.-

2 Maāne sacerdote dji droma Anan̄iaba Paulo caita pan̄āa jarasia idji itede udamār̄ēā. * 3 Maā carea Pauloba Anan̄iāa jarasia:

-j̄Bada Ācōrēba uya! j̄Baa jaradiabari quīr̄āca ocaa!† B̄ara j̄āma ch̄ūm̄aa Ācōrē leydeba m̄āra cawa oi carea barib̄ar̄a j̄m̄ā ubi b̄adeba ara maā leyda igara b̄aa!-

4 Maāne caita duan̄aba Paulo jarasidaa:

-Sacerdote dji droma Ācōrēba b̄adada j̄b̄aa j̄āwā quēāica?-

5 Pauloba jarasia:

-Djabar̄a, m̄āa adua b̄asia idjira sacerdote dji dromada. Cawadabara m̄āa māwā jaraē bacasia, Ācōrē Bedeade n̄awā b̄ā b̄a b̄ēr̄a: “Bār̄a borora biē jarar̄anadua.”‡

6 Māwā b̄ade Pauloba cawasia dji dromar̄ā āc̄ar̄a saduceor̄ada, āc̄ar̄a pariseor̄ada. Maā carea ādjir̄ā j̄igua jarasia:

‡ 22:30 Carenaba j̄l̄ badada. Griego bedede āc̄ar̄a cartade māra neēa. * 23:2 Maā Anan̄iāa sacerdoter̄a boro basia poa 47deba aba 59daa. Idjira bio cadjirua basia. Judioda māwā b̄am̄ina judior̄aba idjira beasidaa poa 66de. Capítulo 5de dewara Anan̄iānebemada b̄ā b̄aa. Idjaba capítulo 9de, 22de bida dewara Anan̄iānebemada b̄ā b̄aa. † 23:3 j̄Baa jaradiabari quīr̄āca ocaa! Griego bedede n̄awā b̄ā b̄aa: “B̄ara de totroa soada quīr̄āca b̄aa.” Mateo 23:27-28; Ezequiel 13:10-16. ‡ 23:5 Exodo 22:28.

-Djabarã, m̃ra pariseoa. M̃ drõã naẽnabemarã sida pariseorã basía. Maã bẽrã ìjã ßla beudarãra ãrẽbadida. Maã carea ãcãrãba m̃ra cawa oda quĩrã panã.-

⁷ Paulo ba m̃wã jarada carea pariseorãra saduceorã ume caicayaðapeda awara awara crĩcha duanesidaa. (⁸ Saduceorãba jarabadaa beudarãra ãrẽbadacada, bajãnebema nezocarã neẽda, jaure sida neẽda. Baribãrã pariseorãba jũma maãgãra ìjã panã.) ⁹ Caicaya duanã bẽrã ßãga duanesidaa. Judiorã ley jaradiabada dji pariseorãba piradrãðapeda jĩgua jarasidaa:

-Dairãba unu panã naã ãberãra bedeade ßãẽda. Ábẽrã jaureda wa bajãnebema nezocada idji ume bedeasisicada. M̃wã baibãrã çsãwã Ácõrẽ ume djõni?-§

¹⁰ Ádjirãra wetara caicaya duanã bẽrã sordaorã boro dji dromaba waya basia Paulora tã eubari beaðida. Maã bẽrã sordaorãda wãbisia Paulora ádji tãẽnabemada jãrĩnapeda sordaorã duanabada dede eda edeðamãrẽã.

¹¹ Maã diamasi dadji Borora Paulomaa zepeda nãwã jarasia: “Paulo, sobiada. M̃nebema nama Jerusaleãne bedeada quĩrãca Roma purude bida bedeada ßã.”

Judiorãba Paulo beaðia panãna

¹² Nurẽma judiorãda ãcãrã bedeada ausidaa Paulo beaði carea. Maã ãberãrãba wãrãneba bedeada ßãsidaa ne codaẽda idjaba baido dodaẽda aba Paulo beaðadaa. ¹³ Dji bedeada ßãpedadara cuarenta auðu panasidaa. ¹⁴ Ádjirãra sacerdote bororãmaa, judiorã dji dromarãmaa bida wãnapeda jarasidaa:

-Dairãba wãrãneba bedeada ßãsidaa ne codaẽda idjaba baido dodaẽda aba jãã Paulo beaðadaa. ¹⁵ Maã bẽrã nãwã odadua. Bãrãba, jũma dji bororã bida sordaorã boro dji dromaa iwididada nu Paulora wayacusa bãrãmaa enebimãrẽã. Jaradadua bãrãba idjidebemada quĩrãcuiara iwidĩ quĩrã panãda. Eneðade nama jũei naẽna dairãba idjira beaðia.-

¹⁶ Baribãrã Paulo djabawẽrã warrada arima basia. Maã cũdraba ádjia jara panãra ãrĩpeda sordaorã duanabadamaa Pauloa jarade wãsia. ¹⁷ Maã carea Paulo ba sordao boroda aba trãpeda jarasia:

-Naã cũdrada dji dromaara ßãmaa ededua. Idjia ne jara quĩrã ßã.-

¹⁸ Ara maãda cũdrara sordaorã boro dji dromamaa edepeda jarasia:

-Paulo, dji preso ßãba m̃ra trãpeda jarasia naã cũdrada ßãmaa enemãrẽã. Idjia bãa ne jara quĩrã ßã.-

¹⁹ Maãbe sordaorã boro dji dromaba cũdra jãwade jidapeda áyã edesia. Maãbe iwidisia:

-¿Cãrẽda m̃ã jara quĩrã ßã?-

²⁰ Maãne cũdraba jarasia:

-Judiorãra bedeada ausidaa nãwã odi carea: ádjia bãa bedeada djuburiadã Pauloda nu dji dromarã ábaa dji jãre panãmaa edebimãrẽã. Jaradã idjidebemada quĩrãcuiara iwidĩ quĩrã panãda. ²¹ Baribãrã ádji bedeada ãrãrãdua. Paulo beaði carea o caita cuarenta auðu mĩrũ panã. Ádjirãba wãrãneba bedeada ßãsidaa ne codaẽda idjaba baido dodaẽda aba Paulo beaðadaa. Ara nawena idji beaði carea panã. Ababe jãã panã ßã Paulo edebimãrẽã.-

²² Maãbe sordaorã boro dji dromaba cũdraa jarasia:

-Bãa m̃ã jaradãra ni abãã jararãdua.-

M̃wã jarapeda wãbisia.

Romanorãba Paulo Cesareadaa edepedada

§ 23:9 M̃wã baibãrã çsãwã Ácõrẽ ume djõni? Griego bedeade ãcãrã cartade maãra neã.

²³ Mañbe sordaorã boro dji dromaba idjiare beada umé trãpeda jarasia:
–Dosciento sordaorãda, setenta sordaorã cawayode wãbadada idjaba do-
sciento sordaorã mĩãsu catã beada edadapeda Cesarea puruđaa diamasi
wãnadua.* ²⁴ Mañ awara cawayoda Paulo itea edadadua nañ Judea
druadebema boro Pelimaa bia ededi carea.–†

²⁵ Sordaorã boro dji dromaba cartada nãwã bã diabuesia:

²⁶ Mã, Claudio Lisiaba nañ cartara bãbãrã mã boro dji droma Peli itea.
Mãa quĩrĩã bãa bãra bia baida.

²⁷ Judiorãba nañ ëberãra jidadapeda beadi basía. Baribãrã mãa cawasia
idjira romanoda. Mañ bẽrã sordaorã ume wãpeda judiorã jãwaedabemada
ẽdrã edasia. ²⁸ Mãa cawa quĩrĩã basia cãrẽ cãrẽã idjira biẽ jara panãda.
Mañ bẽrã idjira edesia judio dji dromarã ãbaa dji jãre panãmaa. ²⁹ Mañne
mãa cawasia ababe ãdji ley carea idjira biẽ jara panãda. Baribãrã idjia
cadjiruada oẽ bã bẽrã beadiẽ panãa ni preso bãdiẽ panãa. ³⁰ Mãwãnacarea
mãa cawasia judiorãra bedea ausidada idji beadi carea. Ara mãda idjira
bãmaa diabuesia. Idjaba mãa ãdjirãa jarasia idjida biẽ jara quĩrĩã panãbãrã
bã quĩrãpita jarađe wãnida panãda.

Bia bãdua.‡

³¹ Ara mãda sordaorãba ãdji boroba jarađara osidaa. Diamasi Paulora
Antipatri puruđaa edesidaa. ³² Nurẽma sordaorã jĩrũba wãbadara ãdji duan-
abada deđaa jẽda wãsidaa. Mañne cawayode wãbadaba Paulora Cesareadaa
edesidaa. ³³ Cesareade jũesidađe sordaorãba cartara dji boroa diasidaa.
Idjaba Paulo sida idjimaa edesidaa. ³⁴⁻³⁵ Mañ carta acãpeda dji boroba Paulo
iwiđisia sãmabema cawaya. Paulora Ciliciadebemada cawaside nãwã jarasia:

–Bã biẽ jara panãda zesidara mãa ãdjira, bã sida ùrĩa.–

Mañbe idjia sordaorãa jarasia Paulora Herodeba obida de dromane wa-
gadãmãrẽã.§

24

Paulo Peli quĩrãpita bedeada

¹ Ewari juesuma badacarea sacerdote dji droma Ananíara ãcãrã judiorã
dji dromarã ume Cesareade jũesidaa. ãdjiare bedebari Tertuloda edesidaa.
Mañne Peli quĩrãpita Paulodebemada biẽ jarasidaa. ² Peliba Paulo enebiside
mañ Tertuloba Paulodebemada biẽ jara nũmesia. Nãwã jarasia:

–Dji droma Peli, bã dai boro beda ewarideba nañ druade dãrã necai panãa.
Idjaba bã crĩcha cawaadeba ne zocãrãda o bãa dairãra biara duananamãrẽã.

³ Bãa o bã carea dai beaza ne jũmane bia bãada abadaa. ⁴ Baribãrã dãrã mĩã
sẽ amaaba mãa bãa bedea djuburiaya bã biadeba dai bedeara ùrĩmãrẽã.

⁵ Dairãba cawa panãa nañ ëberãba nẽbãrada o babarida. Idjia jũma nañ
ẽjũãne judiorãra quĩrũbiga bãbaria. Idjira dji nazareno ãjã bearã boroa.

⁶ Mañ awara idjia ãcõrẽ de dromara biẽ bã quĩrĩãsia. Mañ carea daiba idjira
jidasidaa. [Dai leydeba cawa odi basía. ⁷ Mãwãmĩna sordaorã boro Lisiaba
idjira dai jãwaedabemada jãrĩsia. ⁸ Mañ awara jarasia nañ ëberã biẽ jara
panãra bãmaa zedida panãda.]* Bãa idjia bio iwiđibãrã cawaya jũma daiba
jara panãra wãrãda.–

⁹ Judiorã mama duanã bida jũma mã bedeara wãrãana asidaa.

* **23:23** Diamasi. Griego bedeađe bã bãa “diamasi a la nueve.” † **23:24** Mañ Pelira Judeadebema
boro basía poa 52deba aba 60đaa. Cesarea puruđe bãbadjia. ‡ **23:30** Bia bãdua. Griego bedeađe
ãcãrã cartade mããra neẽa. § **23:34-35** Mañ Herodera “Herode dji Droma” abadjidaa. Idjiabãrã warra
zaquerãra Beleã puruđe quenabisia. Mateo 2:13-18. * **24:8** Griego bedeađe ãcãrã cartade bedea
corcheteđe bãra neẽa.

10 Mañbe dji boroba jɔwaba Pauloa jarasia bedeamārēã. Ara mañda Pauloba jarasia:

–Mña cawa ɔla ɔla poa zocārã nañ druadebemada cawa obarida. Mañ bērã mñra ara mñdjidebemada ɔsrida bedeaya. 11 Doce ewari ɔla mñra Ācōrēa bia bedeai carea Jerusaleñne jūēnada. ɔla bariduaa iwidibɔɔɔ cawaya mañra wārãda. 12 Za mñ biē jara panɔba mñra ununaē basía djārã ume caicaya nūmɔda wa ēberārã quĩrūbiga ɔɔda. Ācōrē de dromane, judiorã dji jɔrebada dede, ni purude biɔda mña mñwã o ɔɔda ununaē basía. 13 Nañ ēberārãba poya cawabiɔdaēa ãdjia jara panɔra wārãda. 14 Baribɔɔɔ ebuda jaraya mña dai drōã naēnabemarã Ācōrēda ñjã ɔɔda. Mñra O Djiwidi abadaɔebemaa. Ādjirãba jarabadaa mañ O Djiwidira abeɔda ãi ɔɔda baribɔɔɔ mña Ācōrē leyra, Ācōrēneba bedeabadaba ɔɔpedaɔda sida jūma ñjã ɔla. 15 Mña cawa ɔla beudaɔara Ācōrēba jūma ñrēbabida: dji jipa beada, dji cadjiruarã sida.† Za mñ biē jara panɔ biɔda mañra cawa panɔa. 16 Mañ carea mña ne jūmada obaria Ācōrē quĩrãpita, ēberārã quĩrãpita biɔda jipa nĩbai carea.

17 Mñ Jerusaleñneba ãyã wñnara poa zocārã ɔla. Mama nĩbapeɔda mñ purudebemarã dji ne neē quedeɔ itea paratada diade zesia. Idjaba Ācōrēa animarãda babue diade zesia. 18-19 Mañda Ācōrē de dromane o ɔsasia. Mamaa wñside idji quĩrãpita bia ɔsasia. Mañne ɔɔɔɔ judiorã Asiadebemaba mñra unusiɔda, baribɔɔɔ ēberã powua nĩbaē basía idjaba ēberārãba quĩrūbigaē basía. Mñ unupeɔdaɔda mñda biē jara quĩrã panɔbɔɔɔ, ãdjidɔɔ ɔɔ quĩrãpita zedida panɔa. 20 Mñwãēbɔɔɔ za duanɔba jaraɔida panɔa cārē cadjiruada unusiɔda dji dromarã quĩrãpita mñ edesiɔde. 21 Ababe poya jaraɔia mña nñwã jĩgua jarasida: idi bārãba mñra biē jara panɔa beudaɔara ñrēbaɔida ñjã ɔla carea.–‡

22 Peliba O Djiwididebemada bio cawa ɔsasia. Baribɔɔɔ ara mañda Paulora cawa oē basía. Ātebɔɔɔ jarasia:

–Sordaorã boro Lisia zebɔɔɔde mña bārã nēbɔɔɔra cawa oya.–

23 Mañbe idjia sordaorã boroa Paulora wagabisia, baribɔɔɔ jarasia Pauloba o quĩrã ɔɔra idu obimārēã. Idjaba iduaribisia Paulo ume dji biarãba idjira carebaɔde zedamārēã.

24 Mñwñnacarea Pelira dji quima Drusila ume wayacusa zesia. Mañ wērãra judio basía.§ Mañne Peliba Paulora trñsia idjia Jesucrito ñjñinebema beɔda ɔɔda ũrĩ carea. 25 Mñwã ɔɔde Pauloba dadji jipa nĩbaidebemada, cacua jipa erobaidebemada, Ācōrēba cawa oi ewari zeidebema sida bedeasia. Peliba mañgɔdebeba ũrĩside ne wayapeɔda nñwã jarasia:

–Jãñbe wãdua. Mñ bari ɔɔde wayacusa ɔɔra trñya.–

26 Peliba crĩcha ɔsasia Pauloba idjia paratada diada ēdrɔ ɔɔmārēã. Mañ carea ara cadrɔa Paulora trñbadjia idji ume bedeai carea. 27 Poa umé baɔacarea Pelira dji boro baɔada ēdrɔasia. Mañbe Porcio Pestoda dji boroda ɔsasia. Baribɔɔɔ Peli ēdrɔside judiorã ume bia be quĩrã ɔsasia. Mañ carea Paulora preso ɔesasia.

25

Paulo Pesto quĩrãpita baɔda

1 Dji boro beɔacarea Pestora Cesarea purude jūesia. Ewari ũbea ɔapeɔda Jerusaleñnaa wñsia.* 2-3 Mama sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã biɔda Pestoa Pauloda biē jarasiɔda. Ādjirãba Pestoa beɔda djuburiasiɔda Paulora

† 24:15 Daniel 12:2. ‡ 24:21 Hecho 23:6. § 24:24 Mañ Drusilara Herode Agripa Nabema cau basía. Dji djabara Agripa Umébeba basía. Hecho 25:13. * 25:1 Mañ Pestora Judeadebema boro basía poa 60deba aba 62daa.

Jerusaleñnaa enebimārēã. Māwã jarasidaa Paulora ota cawaēne beadida crīcha panΛ bērã. ⁴ BaribΛrΛ Pestoba panusia:

-Paulora Cesareade preso bΛa. Māra dārãēne mamaa wāya. ⁵ Mañ bērã bārã dji dromaara beara mñ ume Cesareadaa wānida panΛa. Mañ ēberãba baridua cadjiruada osibΛrΛ, mamabΛrΛ bārãba jaradida panΛa.-

⁶ Pestora Jerusaleñne ocho wa die ewari basica bΛa. MañbebΛrΛ Cesareadaa wāsia. Nurēma cawa obada dede chūmepeda Paulora enebisia. ⁷ Paulo enesidade judiorã Jerusaleñneba zepedadaba idjira jūrã edasidaa. Mañne jarasidaa idjia cadjirua dromada zocārã osida, baribΛrΛ poya cawabidaē basia ādjia jara panΛra wārãda. ⁸ Mañne Paulora ara idjiare bedeasia:

-Māra ni abaΛ cadjiruada oē bΛa. Judiorã leyra igaraē bΛa, Ācōrē de dromara biē bΛē basia idjaba Romanebema boro sida igaraē bΛa.-

⁹ BaribΛrΛ Pestora judiorã ume bia be quĩrĩã bΛ bērã Paulo a iwidiisia:

-¿BΛra Jerusaleñnaa wã quĩrĩã bΛca mñ jãma cawa omārēã?-

¹⁰ Mañne Pauloba panusia:

-Māra nama Romanebema boroba bΛda cawa obari quĩrãpita bΛa. NamabΛrΛ bΛa mñra cawa oida bΛa. BΛa bio cawa bΛa mñ judiorãra biē oē bΛda. ¹¹ Mñra cadjiruada osibΛrΛ, bΛa mñra beaida bΛa. Mñra beacara bΛada aēa. BaribΛrΛ nañ ēberãrãba mñ biē jara panΛra wārãē bērã ni abaΛba mñra ādji jΛwade bΛcara bΛa. Mañ bērã mñra quĩrĩã bΛa Romanebema borobΛrΛ mñra cawa oida.-

¹² Mañne Pestora idjia crīcha diabadarã ume bedeapeda Paulo a jarasia:

-BΛa quĩrĩã bΛa Romanebema boroba bΛra cawa oida. Māwã baibΛrΛ, idjima a diabueya.-

Pesto Agripa ume bedeada

¹³ Māwānacarea judiorã boro Agripada idji djabawērã Berenice ume Cesareadaa Pesto acΛde wāsidaa.† ¹⁴ Ādjira mama dārã panΛ bērã Pestoba Agripaa Paulodebemada nāwã jarasia:

-Peliba aba preso amenada nama bΛa. ¹⁵ Mñ Jerusaleñnaa wã baside sacerdote bororãba, judiorã dji dromarã bida mañ ēberãnebemada biē bedeapeda jarasidaa idjira beamārēã. ¹⁶ Mñra ādjirãa jarasia abaΛda idji biē jara bea quĩrãpita ara idjiare poya bedeaeΛbΛrΛ, romanorãba beadacada. ¹⁷ Mañ carea judiorãra namaa zesidaa. Ādji jūēpedada nurēma mñra cawa obada dede chūmepeda mañ ēberãra enebisia. ¹⁸ BaribΛrΛ idji biē jara panΛba jaradaē basia idjia cadjiruara osida mñra crīcha bΛda quĩrãca. ¹⁹ ĀtebΛrΛ idjira biē jara panasidaa ādjia ĩjã panΛ awara jaradia bΛ carea idjaba ēberã Jesu abada carea. MañgΛra beudamĩna Pauloba jara bΛa zocai bΛda. ²⁰ Mñra cawaē besia sãwã oida. Mañ carea mñra Paulo a iwidiisia Jerusaleñnaa wã quĩrĩã bΛ cawaya mama cawa oi carea. ²¹ BaribΛrΛ idjia quĩrĩã basia Romanebema borobΛrΛ idjira cawa oida. Mañ bērã mñra idjira nama preso bΛbisia aba dji boromaa diabuebΛrΛdaa.-

²² Mañne Agripaba Pesto a jarasia:

-Mñra mañ ēberã bedeada ũrĩ quĩrĩã bΛa.-

Pestoba jarasia:

-NubΛrΛ bΛa ũrĩya.-

Paulo Agripa quĩrãpita bedeada

† **25:13** Agripa. Mañ ēberãra Herode Agripa dji Nabema abada warra basia. Hecho 12:1-23. Berenice. Mañ wērãra Pesto quima Drusila djabawērã basia. Hecho 24:24.

²³ Nurēma Agripa para Berenice ume eða wāsida ebuða basia ādjira dji dromarāda. Mañne sordaorā bororāda, purudebema dji dromarā sida eða errubusibasiāda. Mañbe Pestoba Paulora enebisia. ²⁴ Pestoba jarasia:

–Judiorā boro Agripa idjaba jūma ēberārā nama dai ume ābaa dji jare duana, za ba ēberā bārā quīrāpita bāra jūma judiorāba Jerusaleñe, nañ Cesareade bida biē jara pana. Ādjirāba mla bia jara panasiāda idjira beamārē. ²⁵ Baribara mla maara ni cārē cadjiruara oē ba idji beadi carea. Mañne idjia iwidisia Romanebema boroba cawa omārē. Mañ bēra mla idjira Romanaa diabuei carea ba. ²⁶⁻²⁷ Idjia cadjirua odara dadjirā boroba cawamārē mla cartade ebuða ba ida ba. Baribara cārēda ba ida neē ba. Mla maara ni cārē sida ba ebāra crīcha neē ba quīrāca diabueya. Mañ carea idjira bārā quīrāpita enebisia. Judiorā boro Agripa, mla quīrā ba ba abara biara ūrīda. Māwā bārāba idjia bio iwidipeada carea mla dadjirā boro itea idjia cadjirua odada poya cawa ba sicada.–

26

¹ Mañbe Agripa para Pauloa jarasia:

–Ara badjiare idu bedeabiya.–

Ara mañda Paulora jawa wapeða bedeasia:

² –Mla boro Agripa, mla ba srida ba idi ba quīrāpita ara mādjiare bedeai bēra. Mla cawabiya judiorāba biē jara panamīna mla bedeade ba ēda.

³ Ba bio cawa ba dadji judiorāra sāwā beabarida idjaba cārē cārē caicayabadada. Mañ bēra bedeada djuburiaya mla bedeara sē ūrīmārē.

⁴ Jūma judiorāba cawa pana mla cūdraeda sāwā basida mla druade idjaba Jerusaleñe bida. ⁵ Ādjirāba cawa pana mla pariseoda. Bariduaba mañda ba quīrāpita jara quīrā ba ara jaraida ba. Ba cawa ba judiorā ley ijā oē carea pariseorāba quīrācuītaara obadada.

⁶ Baribara Ācōrēba dadji drōā naē nabemara diai jaradada jā ba carea idira ādjirāba mla biē jara pana. ⁷⁻⁸ Wārāda jūma Israel doce warrarāneba yōpedadarāba ijā pana Ācōrēba dadjirāra lrēbabida. Mañ carea dadjirāba āsa, diamasi bida Ācōrēba bia bedeabada. Mla boro Agripa, mañ ijā ba carea dewara judiorāba mla biē jara pana.–

Mañne Pauloba judiorā mama bearā jarasia:

–Ācōrēba dadjirāra lrēbabida ijā panabara ¿cārē cārē ijānaē pan idjia beu badada aba lrēbabisida?–

Māwā jarapeða Agripa nēbāra:

⁹ –Mla naēna crīcha basia ne jūmada oida ba ēberārāba Jesu Nazaredebemara ijārānamārē. ¹⁰ Mla Jerusaleñe wārāda māwā osia. Sacerdote bororāba ādji trāneba mla idu Jesu ijā beara zocārā preso ba bisida. Idjaba mañ ēberārā beabisida mla bida bia ba ada asia.*

¹¹ Judiorā dji jarebada deza mla ādjirāra cawa obibadja. Barima zocārā ādjirā Jesu debemada ogo biē bedeabisia. Mla ādjirā ume bio quīrū ba bēra druā āibema purude bida biē oi carea ēpēbadja.

¹² Ewari aba sacerdote bororāba mla Damasco puruāda diabuesida ādji trāneba Jesu ijā beara preso jidacuamārē. ¹³ Baribara, mla boro, umatipa ode nīne uruada amāda cāyābara dorrodorroara ba unusia. Mañ uruaba mla, mla ume nīna sida bajāneba jā tēusia. ¹⁴ Jūma dairāra egode baesida. Mañne mla bedeada ūrsia. Mañ bedeaba mla hebreode nāwā jarasia: “Saulo, Saulo, ¿cārē cārē mla biē oi carea ēpē ba? Ara baduba puabara cūmia lrā tabara quīrāca.” ¹⁵ Mañne mla iwidisia: “Mla boro, ¿ba ara cai?” Mla Boro

* **26:10** Hecho 8:1-3.

panusia: “Māra Jesua. BΛa biē oi carea ēpē bΛra mĀa. ¹⁶ BaribΛrΛ piradrΛdua. Ara mĀda bĀa unubisia mĀ nezocada bΛi carea. BΛa ununada idjaba mĀa unubi sida bedeaida bΛa.† ¹⁷⁻¹⁸ MĀa bΛra bΛ ēberārā jΛwadebemada idjaba judiorāē jΛwadebemada ēdrΛ edaya. MĀa bΛra judiorāēmaa diabueya mĀ wārā bedeara cawadamārēā.‡ MaĀ bērā pāĩmane duananada ĩnaane nĩbaēia. Diauru jΛwaeabemada ēdrΛdapeĀa Ācōrēmaa zedia. MĀ ĩjābΛda carea ādjia cadjirua opeĀadara Ācōrēba quĩrādoaya. Idjaba Ācōrēba ādjirāra bΛya idjia edada puruĀebemarāda beadamārēā.”

¹⁹ MĀ boro Agripa, Jesuba maĀ ewaride mĀa jaraĀara jūma ĩjā osia. § ²⁰ MĀa naārā Damasco puruĀebemarāa jarasia ādjia cadjirua obadara igarādapeĀa Ācōrēmaa zedamārēā. Māwānacarea JerusaleĀ puruĀe, jūma Judea druade, idjaba judiorāēma bida abarida jarasia. Jūmarāa jarasia bia o panΛneba unubidida panΛda ādjia cadjirua opeĀadara wārāda igarasidada. ²¹ MaĀ careabΛrΛ judiorāba mĀra Ācōrē de dromane jidapeĀa bea quĩrāsidaa. ²² BaribΛrΛ Ācōrēba maĀ ewarideba ĩtaa careba bΛ bērā mĀa dji dromarāa, dji dromarāēa bida wadibida JesuĀebemada bedeā bΛa. Ācōrēneba bedeabadaba, Moise bida cārēda sāwāida jarasidaa. MaĀdrΛ mĀa jara bΛa. ²³ Ādjirāba jarabadjidaa Ācōrēba ēdrΛ edabari diai jaraĀara bia mĩgaida basida idjaba beuĀarānebemada naārā ĩrēbaida basida ĩnaa dadjirā ēdrΛdidebemada judiorāa, judiorāēa bida jarai carea.-*

²⁴ PauloĀa māwā idjiare bedeā bΛde Pestoba jĩgua jarasia:

-Paulo, bΛra quĩrāē bΛa. BΛa jūmawāyā carta cawa bΛdeba quĩrāē besia.-

²⁵ BaribΛrΛ PauloĀa jarasia:

-Dji droma Pesto, mĀra dji quĩrā bīaa. MĀa jara bΛra wārā bērā aride bΛa.

²⁶ MĀ boro Agripaba maĀnebemada cawa bΛa. MaĀ bērā mĀra idji quĩrāpita ne wayaa neē bedeā bΛa. MĀmaarā idjia Jesu māwānara jūma cawa bΛa jūmarāba ebuda nēbΛrΛbada bērā. ²⁷ MĀ boro Agripa, Ācōrēneba bedeabadaba maĀnebema bΛpeĀadara ¿bΛa ĩjā bΛca? MĀa cawa bΛa bΛa ĩjā bΛda.-

²⁸ Agripaba PauloĀa jarasia:

-¿BΛa ara naĀda mĀa Critora ĩjābica?-†

²⁹ PauloĀa jarasia:

-MĀa Ācōrēa iwiĀi bΛa dārāēne wa dārābΛrΛde bida bΛra idjaba jūma za mĀ bedeā ũrī duanΛ sida mĀ quĩrāca beadamārēā, baribΛrΛ naĀ carena neē.-

³⁰ Māwā jaraĀacarea Agripara, Pestora, Berenicera, jūma mama chūmea sida piradrΛsidaa. ³¹ Dajadaa wānapeda ādjirāza jara duanasidaa:

-JāĀ ēberāba cadjirua oē bΛa idji beĀi carea wa preso bΛĀi carea.-

³² MaĀne Agripaba Pestoa jarasia:

-Romanebema boroba cawa omārēā naĀ ēberāba iwididaēbara, bΛa idjira poya ēdrΛ bΛcasia.-

27

Paulo Roma puruĀaa wāna

¹ MaĀ ewaride dji boroba jarasia dairāra Italia druādaa wānida panΛda. MaĀ bērā Paulora, dewara preso bea sida Julio jΛwaeĀa bΛsia. MaĀ Juliora sordaorā Augusto abadaĀebema dji boro basia. ² MaĀbe dairāra barco

† **26:16** BΛa ununada. Griego bedeade ḱcΛrΛ cartade bĀ bΛa: “BΛa mĀneba ununada.” ‡ **26:17-18** MĀ wārā bedeara cawadamārēā. Griego bedeade bĀ bΛa: “Ādjirā daura ogaĀamārēā.” § **26:19** Jesuba maĀ ewaride mĀa jaraĀara. Griego bedeade bĀ bΛa: “Cāimocara quĩrāca ununara.” * **26:23** Isaia 42:6-7; 49:6. † **26:28** Griego bedeade māĀba idjaba jara bΛa: “BΛa mĀa berara crīchabisia Crito ēberā baida.”

Adramitio purudebemane badodapeda wāsidaa. Mañ barcora Asia druađe puruza wābΛΓΛ basía. Djaba Aristarco Macedonia druađebemada dairã ume wāsia. Idjira Tesalonica purudebema basía.

³ Nurēma Sidoñ purude wibarisidaa. Mañne Julioba biadeba Paulora idji biarāmaa idu wābisía idjia neē bΛra diadamārēã. ⁴ Mañbe Sidoñneba wānane nāūrāra minijīchia puá nūmΛ bēřã Chipre morro idjaba Asia ēsi wāsidaa. ⁵ Cilicia drua quīrāpe idjaba Panpilia quīrāpe auđu tΔapeda Liciadebema puru Mirade wibarisidaa.

⁶ Mama sordaorã boroba dewara barco Alejandría purudebemada unusia. Mañ barcora Italia druadaa wābΛΓΛ basía. Daira idji ume mañ barcode badodapeda wāsidaa. ⁷ Ewari zocārã nāūrã carea piāca wāsidaa. Gnido quīrāpe jūēne wāni carea bia mīgasidaa. Wađi nāūrāra minijīchia puá nūmΛ bēřã Creta morro icawa pΛrraga wāsidaa Salmoñ amia quīrāpe. ⁸ Pusa icawa bia mīga wābΛdada Lasea puru caita Necai Wibaribada abadama jūēne wāsidaa.

⁹ Bio dārābΛda bēřã judiorã ne codaca ewari dromada wāsia. Mañ ewariđeba ĩtaa pusade wāida minijīchia bābaria.* Mañ carea Pauloba dji bororã jarasia nocodaa wārānamārēã. ¹⁰ Nāwã jarasia:

–Achirã, mĩa cawa bΛa nawena wānibΛΓΛ minijīchiade wānida. Barcora āřya. Bārāba edebΛda sida jūma aduadia.† Mañ awara dadjirã sida zocārã quininia.–

¹¹ BaribΛΓΛ sordaorã boroba Paulo bedeã cāyābara barco djibari bedeada, barco peratΛbari bedeã sida ĩjāsia. ¹² Doiđaađe panani carea mañ Necai Wibaribadara biē basia. Mañ bēřã zocārāba crīchāsidaa biara bΛda Penice puruđaa wānida aba doiđaa jōbΛΓΛđaa. Mañ puru sida Creta morrođe bΛa. Mama nāūrāra mācua puáca bēřã pusara tuma bābaria.‡

Nāūrã cadjiruaba barco āyã ededa

¹³ Mañne nāūrāda jΛwa acΛareba aride puá nūmesia. Mañ carea ĩmāđau bāebariare bia wānida crīchāsidaa. Ancla jira edadapeda Creta icawa wāsidaa. ¹⁴ BaribΛΓΛ dārāēne nāūrã cadjirua Euroclidoñ abadada jΛwa araareba dji cābāyã tΛ nūmesia. ¹⁵ Mañba barcora āyã edesia. Barco quēbΛra poya araa bΛđae bēřã nāūrāra idu edebisidaa. ¹⁶ Morro zaque Claua abada ābudecare wāsidađe nāūrāra maārĩ tumasia.§ Mañne jāba zaque āđauare ũmΛda barcode eđa poya bΛđae pananapeda eđa bΛsidaa. ¹⁷ Jāba zaque eđa bΛpedadacarea barcora sogaba bio bΛrasidaa āřrāmārēã. Mañne waya panasidaa Sirte ĩbΛde pođe wānida. Mañ carea barcode wua ĩtΛ jira bΛbadada eđaa bΛdapeda idu nāūrāra edebisidaa.* ¹⁸ Nurēma nāūrāra wađibida dji cābāyã puá nūmasia. Mañ carea barcode traja panΛba netata edebΛdada daiđu bācuasidaa barcora wēsaara ũmemārēã. ¹⁹ Nāūrāra wađibida dji cābāyã puá nūmΛ bēřã, ewari ũbeade ara āđji jΛwaba netata barcodebema dji zΛgΛa beada daiđu bācuasidaa. ²⁰ Māwã panΛne ewari zocārã ĩmāđau, chīđau sida ununaē panasidaa. Mañ ewari cadjiruade wađi panΛ bēřã dairāba crīchāsidaa ēđrΛđaeđa.

* **27:9** Mañ ewari dromara Ācōrēba cadjirua quīrādoai ewaria. Levitico 16:1-34; 23:26-32. Poa zebΛΓAZA septiembre jedecode bābaria. Septiembređe, octubređe biđa pusade wāida minijīchiaara bΛa. Idjaba noviembredeba aba febrerođaa wānaca basía, jūmawāyã minijīchia bΛ bēřã. † **27:10** Mañ barco Alejandríađebemane trigoda wai bΛa edebadjiđaa Romanaa. ‡ **27:12** Mama nāūrāra mācua puáca bēřã pusara tuma bābaria. Griego bedeade bΛ bΛa “mama bΛba ĩmāđau bāebariare unubadaa.” ΛcΛΓΛ traduccioñne ĩmāđau bāebariare cāyābara “ĩmāđau odjabariare” bΛ bΛa. § **27:16** Mañ Claudara idjaba Cauda trĩ jarabadaa. * **27:17** Barcode wua ĩtaa jira bΛbadada. Griego bedeade mañra ebuda bΛēa.

²¹ Zocārā ewari ne coḁaē duanasidaa. Mañ bēra Paulora dji borora ēsi nūmepeda jarasia:

-Achirā, mā bārā jarasia Cretadeba wārānamārēā. Mā bedeada ijāpedadabara nañ minijichiade duananaē bacasia idjaba ne aduadē bacasia. ²² Baribara sopuarānada. Nañ barcora jūma ārīmīna ni abada beudaēa. ²³ Māra Ācōrēnea. Idjida ijā ba. Idi diamasi ara mañ Ācōrēba idji nezoca bajānebemada māmaa diabuesia. ²⁴ Mañgaba mā jarasia: “Ne wayarādua, Paulo. Bara Romanebema boro quīrāpita beḁeida ba. Ba carea Ācōrēba jūmarā nañ barcode wābdara idu quinibiēa.” ²⁵ Mañ carea, achirā, sopuarānada. Mā ijā ba Ācōrēba oida idji nezoca bajānebemaba mā jaraḁa quīrāca. ²⁶ Baribara baridua morrode poade wānida panā.-

Barco ārīna

²⁷ Domia umé babaraḁe diamasi wadi nūrāra dji cābāyā puá nūmasia. Mañba Adria pusade awacārī basidaa. Ariquētra babaraḁe barcode trajabadaba crīchasiḁa ējūā caita jūēbdada. ²⁸ Pusa nābuada zasiḁade veinte braza basia. Wagabe wābdade wayacusa zasiḁa. Mañne quince braza basia. ²⁹ Mōgarada tēūne wāni wayaaba anclada quīmārē barco ādauare batabuesidaa. Mañbe bio daupera duanaba isabe ānadrāida quīrā panasiḁa.† ³⁰ Māwā panane barcode trajabadara barcodeba chupea ēdrāida crīchasiḁa. Mañ bēra jāba zaquera doeda baḁasiḁa ancla nocoarebemada doeda baḁada quīrāca. ³¹ Baribara Pauloba sordaorā boroa, idji sordaorā bida jarasia:

-Jālgārāda barcode panenaēbaraḁe bārāra poya ēdrādaēa.-

³² Mañ carea sordaorāba jāba zaque jā ba jācarara tasiḁa. Ara mañda jāba zaquera pusaba edesia.

³³ Āsabode Pauloba jūmarāda ne coḁamārēā jarasia:

-Dadji sāwānida adua panā bēra domia umé bārāra ne coḁaē panā. ³⁴ Mā beḁa djuburiaya ne coḁamārēā. Māwā cacua baḁa beḁa poya ēdrādi carea. Ni abada cārē sida sāwānaēa.-‡

³⁵ Māwā jarapeda Pauloba pañda jawade edapeda jūmarā quīrāpita Ācōrēba bia baḁa asia. Mañbe cōrācuapeda cosia. ³⁶ Mañ unubade jūmarāda sobiaḁapeda ne cosidaa. ³⁷ Dairāra barcode 276 panasiḁa.§ ³⁸ Ādjirā jāwūānapeda trigoda pusade batabuasiḁa barcora wēsaara ūmemārēā.

³⁹ Anadrāsida ēdjirāba ējūāda unusidaa baribaraḁe cawadaē basia sāma panāda. Mañ ējūāne jogaḁa basia ība bara baḁa. Crīchasiḁa poyadibaraḁe, barcora mama poabidida. ⁴⁰ Mañ bēra ancla jācarara tatabuapeda pusade jūma amesiḁa. Idjaba barco bia ededi carea dji peratbari jā baḁada ērāsiḁa. Mañbe nocoarebema wua āta jira baḁadara eubarisiḁa nūrāba ībaḁa edemārēā. ⁴¹ Baribaraḁe barco quēbara īchitade poa nūmepeda poya nocoda wāē basia. Māwā baḁe pusaba jāwē nūmba barco ādaura ārī wāsia.

⁴² Mañne sordaorāba preso beara beḁida crīchasiḁa doya ū wānapeda mīrū wārānamārēā. ⁴³ Baribaraḁe sordaorā boroa Paulora ēdrā ba quīrā basia. Mañ bēra idu quenabiē basia, ātebaraḁe jūma dji ūbi cawa beḁa naārā daiḁu tēūbicuasia doya wānamārēā. ⁴⁴ Waabemara bacurude wa barcode ne beḁa āra wābisia. Māwā jūmarāda drua bia jūesiḁa.

† 27:29 Isabe ānadrāida quīrā panasiḁa. Griego beḁeade mañ beḁeaba idjaba jara ba ādji ācōrēā iwidiḁada isabe ānadrāmārēā. ‡ 27:34 Ni abada cārē sida sāwānaēa. Griego beḁeade baḁa: “Bārā budara ni aba bida aduaēa.” § 27:37 276. Griego beḁeade ācala cartaḁe 76 ba ba.

28

Malta morrode duanana

¹ Drua jūēpedadacarea dairāba cawasidaa maļ morrora Malta abadada. ² Mamabemarāba dairāra bio bia edasidaa. Cue ze nūmΛ bērā idjaba cūrāsa nūmΛ bērā ādjirāba tΛbΛda cajērānapeda coa nūmΛsidaa. Maļbe dairāa jarasidaa tΛbΛ cāne zedamārēā. ³ Pauloba bacuru pōāsada jΛrΛ pepeda tΛbΛ uruadaa batakua basia. Maļne jΛwΛrΛā carea dama arada ēdrΛsia. Maļba Paulo jΛwade ca jira besia. ⁴ Maļ damaba Paulo jΛwade ca jira bΛ unusidae morrodebemarāba ara ādjiduba jara duanesia: “jāļ ēberāra mīā beadaa! Pusadeba ēdrΛdamīna dadji ācōrēwērā Jipa Cawa Obari abadaba idjira idu zocai babiēa.”

⁵ Maļne Pauloba damara tΛbΛdaa jīāpetatasia. Idjira cārē sida sāwāé basia. ⁶ Jūmarāba acΛ duanasia Paulora ogoroi cawaya wa cawaēne beui cawaya, baribΛrΛ māwā dārā acΛ panΛne Paulora ni maārī bida biē beē basia. Maļ bērā ādjirāba dewara crīchada edadapeda jarasidaa Paulora ācōrēda.

⁷ Maļ morrode dji borora Publio abadjidaa. Maļ Publioba dairā duanΛ caita ējūāda erobasia. Idjia dairāra idji dede ewari ūbea bio bia edasia. ⁸ Māwā panΛne Publio zezara amine bΛ bērā idjaba cΛwa nūmΛ bērā cΛdade basia. Maļne Pauloba idjira acΛde wāsia. Ācōrēa iwidipeda idji jΛwara ΛrΛ bΛpeda biabisia. ⁹ Maļ carea dewararā cacua biē beada zedapeda Pauloba biabisia. ¹⁰ Maļ ēberārāba dairāra dji dromarā quīrāca bia osidaa. Wayacusa barcode badosidade daiba neē pananara ādjirāba jūma diasidaa.

Romane jūēpedada

¹¹ Malta morrode dewara barco Alejandriādebemada basia. Doidaa bērā maļ barcora āyā wāé basia. Jedeco ūbea badacarea dairāra maļ barcode wāsidaa. Dji barco quēbΛde ādji ācōrē zaca beada umé o erobasia: aba Cāstor abadaa, dewarabemara Polu abadaa.* ¹² WābΛdade Siracusa purude wibarisidaa. Ewari ūbea mama panasidaa. ¹³ MamaΛba pusa icawa wānane Regio purude wibarisidaa. Nurēma wānane nāūrāra ādauareba tΛ nūmΛ bērā ewari uméne Puteoli purude jūēsidaa. ¹⁴ Mama dairāba djabarāda ΛcΛrΛ unusidaa. Ādjirāba dairāa jarasidaa ādji ume domia aba pananamārēā.

MamaΛba Roma puruāda jīrūba wāsidaa. ¹⁵ Djabarā Romanebemaba dai wābΛda ūrīsidade audiabaride zesidaa. ΛcΛrΛda Apio puruāda zesidaa idjaba ΛcΛrΛda Tres Taberna puruāda zesidaa. Pauloba ādjirā unuside Ācōrēa bia bedeasia. Ādjirā carea bΛsrīdasia. ¹⁶ Romane jūēpedadacarea sordaorā boroba preso beara idji boroa diasia.† Idjia Paulora iduba bebisia. Sordaoda ababe bΛsia idji waga bāmārēā.

Pauloba Romane bea judiorā jarada

¹⁷ Ewari ūbea badacarea Pauloba judiorā dji droma bea Romanebemada trābisia. Jūma ābaa dji jΛresidade Pauloba jarasia:

-Djabarā, mΛra JerusaleĀneba preso enesidaa. Judiorāra biē oē basia. Idjaba dadji drōā naēnabemaba obada sida biē bedeaē basia. Māwāmīna judiorāba mΛra jidadapeda romanorā jΛwaeda bΛsidaa. ¹⁸ Romanorāba mΛa bio iwidisidade cawasidaa mΛra beacara panΛda cadjirua oē bΛ bērā. Maļne mΛra ēdrΛ bΛ quīrīā panasidaa. ¹⁹ BaribΛrΛ judiorāba maļgΛra bia ūrīnaē basia. Maļ carea mΛa iwidisia Romanebema boroba mΛra cawa omārēā.

* **28:11** ΛcΛrΛ traduccioĀne “Dioscuros” bΛ bΛa. Maļba jara bΛa maļ umébema ācōrēda mīguiso basida. Maļ ewaride ēberārāba ādji ācōrēda barco quēbΛde obadjidaa. † **28:16** Preso beara idji boroa diasia. Griego bedeaē ΛcΛrΛ cartaēde mΛra neēa.

M̃a m̃awā osia ēdr̃a carea. M̃ purura dji boro quĩr̃apita biē jara quĩr̃iāēa.
²⁰ Mã b̃er̃ā m̃a b̃ar̃āra unu quĩr̃iā b̃asia b̃ar̃ā ume bedeai carea. Ācōr̃ēba ēdr̃a edabari diai jarađara jūma israeler̃āba j̃l̃ā paña.‡ Idji carea m̃ra ñawā carenaba j̃l̃ b̃a.–

²¹ Mãne ādjir̃āba jarasidaa:

–Judeadebemar̃āba dair̃āa b̃ađebema cartada diabuedaē paña. Dadji djabar̃ā judior̃ā ni abãada j̃mãba zeē b̃a b̃ađebema biē jarai carea.
²² Barib̃ar̃a dair̃āba cawa paña jūma druaza mã cr̃icha djiwididebemada biē bedeā paña. Mã carea ũr̃i quĩr̃iā paña b̃a s̃awā cr̃icha b̃a.–

²³ Mãne ādjir̃āba ewarida b̃asidaa. Mã ewari jūēside ēber̃ār̃āda zoc̃ār̃ā Paulo b̃amaa zesidaa. Diapedãba aba quewara Pauloba bedeā b̃asia Ācōr̃ēba ēber̃ār̃ā pe erob̃ađebemada. Ācōr̃ēba Moisea diada leydeba, Ācōr̃ēneba bedeabadaba b̃apedadađeba biēa jaradia b̃asia Jesuda ĩj̃nam̃ār̃ēa.

²⁴ Pauloba jarađara ācar̃aba ĩj̃sidaa, barib̃ar̃a ācar̃aba ĩj̃naē basía. ²⁵ Mã b̃er̃ā caicayadapeda w̃abar̃ab̃ada basía. Mãne Pauloba ñawā jarasia:

–Ācōr̃ē Jaureba b̃ar̃ā dr̃ōāenabemar̃āa w̃ar̃ā bedeada Ācōr̃ēneba bedeabari Isaíadeba ñawā jarasia:

²⁶ Nã purua ñawā jarade w̃adua:

B̃ar̃āba ũr̃i pañam̃ina cawadaēa. Bio unu pañam̃ina cawadaēa.

²⁷ Ādjir̃āba sođeba poya cawadaēa, ũr̃i quĩr̃iānaēa idjaba unu quĩr̃iānaēa.

M̃awā beadaēbara ādjir̃āba unucasidaa, ũr̃icasidaa idjaba sođeba cawacasidaa.

Mãbe m̃ ĩj̃napeda m̃a ādjir̃āra biabicasia. §

²⁸ J̃l̃be cawadadua: Ācōr̃ēba dadji ēdr̃a edaidebema jara beara judior̃āēmaa diabueya. Ādjir̃āb̃ar̃a bia ũr̃inia.–

²⁹ Pauloba m̃awā jaraside judior̃āra ādũba caicaya duañada āyā w̃abar̃asidaa.*

³⁰ M̃awānacarea Paulora poa umé Romane b̃asia. Idji b̃a debari paratada djibar̃ía diabadjia. Idji ac̃ađe w̃ab̃adara jūma bia edabadjia. ³¹ Idjia bedeabadjia Ācōr̃ēba ēber̃ār̃ā pe erob̃ađebemada idjaba dadji Boro Jesu-critodebemada ebuđa jaradiabadjia. Mãne ni abãba m̃iā s̃enaca basía.

‡ **28:20** Griego bedeade mãba idjaba jara b̃a: “M̃a ĩj̃a b̃a beudar̃āra ār̃ēbadida jūma israeler̃āba ĩj̃a paña quĩr̃āca.” Hecho 23:6; 24:15; 26:6-8. § **28:27** Isaía 6:9-10. * **28:29** Griego bedeade ācar̃a cartade mã versículora neēa.

ROMANO CARTA PAULOBA ʘΛΔA DJABARĀ ROMANE BEMA ITEA

Poa 56are Pauloba nañ cartada djabarā Roma purudebema itea ʘAsia. Roma purudea wǎé ʘada bĕrā cartara ʘasia idjidebemada cawadamārĕā. Jerusaleñnaa wāi naĕna Corinto purudeba diabuesica ʘA (Hecho 20:1-3).

Roma purude djabarā judiorāda, judiorāé sida baraasia. Judiorāba Ācōrĕba Moisea diada leyra ĕpĕ panabadjidāa baribAΓA judiorāéba ĕpĕnaca basía. Mañ bĕrā Pauloba nañ crĭcha dromada Romano 1:16-17de ʘAsia: “Mĕra peracaa bedea bia Jesucritodebemada jaradiai carea, mañ bedea ĭjāʘadara Ācōrĕba idji AʘAdeba jūma ĕdrA edabari bĕrā; judiorāda, judiorāé sida. Mañ bedea biadeba Ācōrĕba cawabi ʘA sǎwā ĕberārāra jipa unubarida. Jesucritoda ĭjāsira māwā unubarida.”

Pauloba naārā ʘAsia judiorāba, judiorāé biada cadjirua obada carea Ācōrĕba cawa oida (1:18deba aba 3:20daa). Mañare ʘAsia Ācōrĕba idji biadeba Jesucrito ĭjāʘadarā jipa unu ʘAdebemada (3:21neba aba 5:21naa). Mañare ʘAsia Ācōrĕba Jesucrito ĭjā ʘeara idji Jauredeba ara idji itea bia ʘAbarida (6:1neba aba 8:39daa). Mañare ʘAsia zocārā judiorāba Jesucritora ĭjānaĕ panA mĭna ewari aba ĭjānida (9:1neba aba 11:36daa). Mañare ʘAsia sǎwā dadjirāra jipa nĭbaadida panA (12:1neba aba 15:13daa). Jĭrūare ʘAsia España druadaa wāi naĕna djabarā Romanebemada acAde wā quĭrĭā ʘA (15:14-28). Pauloba jĭrūare ʘA 16:1-27de ʘA.

Nañ cartade Pauloba naārā ʘA

¹ Mĕra Pauloa, Jesucrito nezocaa. Ācōrĕba mĕra edasia Jesucritoba diabuedada ʘamārĕā idjaba ʘasia bedea bia Ācōrĕnebemada jaradiade wāmārĕā.

² Mañ bedea biara Ācōrĕba naĕnaeda diai jarasia. Idjideba bedebadarāba mañra Idji Bedeade ʘAsidaa. ³⁻⁴ Mañ bedea biara idji Warradebema. Idji Warra dadjirā Boro Jesucritora nañ djarade Israeldĕbema boro Davideba zedaa. BaribAΓA idji beu ʘadada ĕrĕbaside Ācōrĕ Jaureba unubisia Ācōrĕ Warra AʘA ʘA.

⁵ Jesucritodeba Ācōrĕba mĕra ʘasia idjia diabuedada ʘamārĕā. Idji biadeba māwā ʘasia jūma druazabemaba Jesucritoda ĭjānamārĕā, idji bedeada ĭjā odamārĕā, idjaba idjida bia jaradamārĕā. ⁶ Bārā sida Ācōrĕba trĕsia Jesucrito itea ʘadamārĕā.

⁷ Mĕa nañ cartara ʘAʘAΓA jūma Romanebema djabarā itea. Ācōrĕba bārāra quĭrĭā ʘA idjaba trĕsia idji ĕberārāda ʘadamārĕā. Mĕa quĭrĭā ʘA dadjirā Zeza Ācōrĕba dadjirā Boro Jesucrito ume ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai ʘai sida dia pananida.

Paulo Romanaa wā quĭrĭā ʘA

⁸ Naārā mĕa jaraya: Jesucritodeba mĕa jūma bārā carea Ācōrĕa bia ʘAada abaria bārāba Jesucrito ĭjā panAnebemada druazabemaba bedea panA bĕrā.

⁹ Ācōrĕba quĭrĭā ʘAra jūma mĕ sodeba o ʘA bedea bia idji Warradebemada jaradia ʘA bĕrā. Idjia cawa ʘA mĕa iwidibAΓAza bārā carea iwidibarida.

¹⁰ Mĕa iwidibaria idjia quĭrĭā ʘAʘAΓA mĕra idu bārā acAde wābimārĕā.

¹¹ Wārāda mĕa bārāra unu quĭrĭā ʘA Ācōrĕ Jauredeba carebai carea. Māwā

bārāra zarea beadia. ¹² M̄la quĩrĩã ðla dadjirãba abarica Crito ïjã pananeba dji careba pananida zarea panani carea.

¹³ Djabarã, m̄la quĩrĩã ðla bārãba cawadida wãrãda barima zocãrã bārãmaa wãida crĩcha babarida. Baribara wadibida poya wãé ðla. Bārãmaa wã quĩrĩã ðla m̄la jaradia ðadeba jãmabemarãba Jesucritoda ïjãnamãrẽã dewara druadebemarãba ïjãpedada quĩrãca. ¹⁴⁻¹⁵ M̄la bedeã bia Jesucritodebemada jũmarãa jaradiaida ðla. Ne cawa beaa, ne adua quedea, carta cawa beaa, carta adua beaa bida jaradiaida ðla.* Mañ carea bārã Romanebemarãa bida jaradiade wã quĩrĩã ðla.

¹⁶ M̄ra peracaã bedeã bia Jesucritodebemada jaradai carea, mañ bedeã ïjãbdara Æcõrẽba idji ðadeba jũma edra edabari bẽrã; judiorãda, judiorãé sida.† ¹⁷ Mañ bedeã biadeba Æcõrẽba cawabi ðla sãwã eberãrãra jipa unubarida. Jesucritoda ïjãsira mãwã unubarica. Æcõrẽ Bedeade mãwã ðl ðla: Æcõrẽ quĩrãpita jipa ðra idji ïjã ðadeba zocai baya.‡

Èberãrã Æcõrẽ quĩrãpita bedeade pananebema

¹⁸ Æcõrẽba bajãneba cawabi ðla cadjirua o beara, jipaé bea sida idji quĩrũbideba jũma cawa oida. Ædjia cadjirua o pananeba wãrã bedeãra idu cawabidacaã. ¹⁹ Æcõrẽnebema poya cawaida ðra ãdjirãba bio cawa panã, idjia cawabi ðl bẽrã. ²⁰ Nañ èjũã odadeba ãtaã Æcõrẽ ununacadebemada èberãrãba ebuda unubadaã. Idjia oda aç pananeba cawa panã idjira Æcõrẽda idjaba ewariza ne jũma poya o ðda. Mañ carea cadjirua o beãra poya jaradaã Æcõrẽ adua panã bẽrã bedeade panãda. ²¹ Ædjirãba Æcõrẽra cawa panasidãmĩna idjia bia bedeadaé basia idjaba bia ðda adaé basia. Ætebãra crĩcha neé bea quĩrãca crĩcha panesidaã. Mãwã ãdji crĩchara bié bepeda pãĩmane panesidaã. ²² Ædjirãba crĩcha cawa beada asidãmĩna crĩcha neé beasia. ²³ Æcõrẽ beuca bia quiruda igarasidaã. Mañbe dadji beuida ðl zaca ðda odapeda mãgãla bia bedeã panesidaã. Ìbana za quĩrãca, animarã jĩrũ quĩmãrẽ bea za quĩrãca, idjaba jãne wãbada animarã za quĩrãca odapeda mãgãla bia bedeã panesidaã.

²⁴ Mañ carea Æcõrẽba iduaribisia ãdji soba cadjirua o quĩrĩã ðda odamãrẽã. Mañ bẽrã ãdjirãba mãã perada o panesidaã. ²⁵ Wãrã Æcõrẽda igarapeda sewadra èpẽ panesidaã. Æcõrẽba ne jũmada odãmĩna idji cãyãbara idjia odadra èpẽ panesidaã idjaba bia bedeã panesidaã. Baribara dadjirãba ababe Æcõrẽbara ewariza bia bedeadaida panã. Bia ðla mãwã baida.§

²⁶ Ædjirãba sewada èpẽpedada bẽrã Æcõrẽba iduaribisia mãã perada odamãrẽã. Wẽrãra umaquĩrã ume baida ðda idu ðapeda abarica wẽrã ume panesidaã. ²⁷ Ara mañ quĩrãca umaquĩrãra wẽrã ume baida ðda idu ðapeda abarica umaquĩrãda dji awuapeda mãã perada o panesidaã. Mañ cadjirua o panã carea Æcõrẽba ãdjirãra cawa oya idjia cawa oida ðl quĩrãca.

²⁸ Ædjirãba Æcõrẽra igarapedada bẽrã idjia iduaribisia crĩcha cadjiruada èpẽnapeda mãã oié beada o pananamãrẽã. ²⁹ Ne jũma cadjiruada obadaã. Mãã peraida ðda obadaã, ne jũma awuabadaã, djãrãra bié obadaã, djãrãba eroðla carea bié crĩchabadaã, mãã beabadaã, caicayabadaã, djãrã cũrũgabadaã, djãrã bié jarabadaã, idjaba nẽbra obadaã. ³⁰ Djãrã ècarraare bié bedeabadaã,

* **1:14-15** Ne cawa bea, ne adua quedea. Griego bedeade ðl ðla “griegerãa idjaba aibemarãa.” † **1:16** Judiorãda, judiorãé sida. Griego bedeade mãwã ðl ðla: “Naãrã judiorãda, mããre judiorãé sida.”

‡ **1:17** Habacuc 2:4. § **1:25** Bia ðla mãwã baida. Griego bedeade ðl ðla: “Amén.”

Ãcõrëra quĩrãmabadaa, idjaba djãrã quĩrãpita biẽ bedẽabadaa. Ãdjirãra dji biara beada abadaa idjaba dji dromaana abadaa. Djãrã biẽ odi carea jarabadaa. Ãdji djibari bedeara ãjãnaca. ³¹ Cawara zarea beaa. Ãdjia bedea bapadadara odaca. Quĩrã neẽ beaa, ãdji biẽ odara quĩrãdoadaca idjaba djãrãra quĩrã djuburiadaca.* ³² Ãdjirãba bio cawa panla Ãcõrëba mãwã o beara bio cawa oida.† Baribara ara mãwã o nãnaa idjaba dewararãba abari quĩrãca cadjirua obadae bia crĩchabadaa.

2

Ãcõrëba cawa oidebema

¹ Maãba ni abalaba crĩchaiẽ bla Ãcõrë quĩrãpita bedẽade balẽda. Dji jipaara o bada a ba bida mãwã crĩchaiẽ bla. Djãrãba cadjirua o bada jarabalãde ara idjida jara bla, idjia bida abari quĩrãca obari bẽrã. ² Dadjirãba cawa panla jũma cadjirua o beara Ãcõrëba jipa cawa obarida. ³ Maã bẽrã djãrãba cadjirua o bada abalaba jaraibara, baribara abarica o balbara, idjia crĩchaiẽ bla Ãcõrëba cawa oẽda. ⁴ Mãwã crĩcha balba igara bla Ãcõrëba quĩrã djuburia baldebemada, jũma droa baldebemada, idjaba cadjirua oda isabe cawa ocaddebemada. Idjia adua bla Ãcõrëba mãwã bio quĩrã djuburia bada cadjiruada igarapẽda idjimaa zemãrẽã.

⁵ Baribara cawara zarea ba bẽrã idjia cadjiruada igaraca Ãcõrëmaa ze amaaba. Maã carea Ãcõrëba cawa oi ewaride idji quĩrũbideba wetara cawa oya. Maã ewaride Ãcõrëba unubiya sãwã jũmarãda jipa cawa oida. ⁶ Idjia jũmarãda diaya ãdjia opẽda quĩrãca. ⁷ Alalaba biada o panla Ãcõrëba ãdjida bia unumãrẽã, bia jaramãrẽã, idjaba ewariza idji ume zocai bamãrẽã. Maã eberãrãra Ãcõrëba wãrãda balya ewariza idji ume zocai pananamãrẽã. ⁸ Baribara alalaba crĩcha biẽ baldeba djãrã cãyãbara biara beadi carea jarabadaa. Maã bẽrã wãrã bedeara ãjã quĩrãnaca idjaba cadjiruada obadaa. Maã eberãrãra Ãcõrëba idji quĩrũbideba bio cawa oya. ⁹ Idjia cawa obalãde jũma cadjirua o beara bia mĩga beadia idjaba sopua beadia. Judiorãda, judiorãẽ sida mãwã beadia.* ¹⁰ Baribara jũma bia o beara Ãcõrëba bia unuya, bia jaraya, idjaba necai balya. Judiorãda, judiorãẽ sida mãwã oya. ¹¹ Ãcõrëba eberãrãra jũmaena abari quĩrãca jipa cawa oya.

¹² Ãcõrëba Moisea diada ley adua beaba cadjiruara obada bẽrã mã leyra adua panãmĩna Ãcõrëba cawa oya. Idjaba mã ley cawa beaba cadjiruara obada bẽrã Ãcõrëba ara mã leydeba cawa oya. ¹³ Ley urĩ panãneba eberãrãra Ãcõrë quĩrãpita jipa beaẽa, aẽtebala ãjã o panãneba Ãcõrë quĩrãpita jipa beaa. ¹⁴ Judiorãẽba mã leyra adua panãmĩna ãdji crĩchadeba mã leyba jara ba quĩrãca edaude obadaa. Mãwã unubibadaa biada, cadjirua sida cawa panãda. ¹⁵ Ara ãdjia o panãneba unubi panla mã leyba jara bala sodeba cawa panãda. Ãdji crĩchade cawa panla biada wa cadjiruada o panãda, bedẽade panãda wa bedẽade panãda. ¹⁶ Jũmarãba ãdji sode mẽrã eropanãra Ãcõrëba cawa oi ewaride Jesucritoẽba cawa oya. Mãwãya bedea bia mã jaradia balba jara ba quĩrãca.

Ãcõrëba Moisea diada leydeba judiorãra jipa beadaẽa

* **1:31** Ãdji biẽ odara quĩrãdoadaca. Griego bedẽade ebuda balẽa. † **1:32** Ãcõrëba mãwã o beara bio cawa oida. Griego bedẽade mãwã balã: “Ãcõrëba jara balcãrã mãwã o beara beudida panãda.” * **2:9** Judiorãda, judiorãẽ sida. Griego bedẽade mãwã balã: “Naãrã judiorãda, mãlare judiorãẽ sida.”

17 Bārā judiorāba dji biarāana abadaa. Ācōrēra biara cawa panΛana abadaa. Crīcha panΛa ēdrΛdida Ācōrēba Moisea diada leyra cawa panΛ bēra. 18 Maļ leyra eropanΛ bēra cawa panΛa Ācōrēba cārēda quīrīā bΛda idjaba cārēda jipa bΛda. 19 Bārāba crīcha panΛa Ācōrē adua bearāa poya bia jaradia pananida dauberrea bea jipa edebΛda quīrāca, pāimane bea λnaanaa edebΛda quīrāca. 20 Ācōrēba Moisea diada leyra eropanΛ bēra crīcha panΛa jūma necawaada eropanΛda idjaba wārā bedeada sīda cawa panΛda. Maļ bēra crīcha panΛa crīcha neļ bearāa, wadi bio adua bearāa biēda poya jaradia pananida. 21 Bārāba dewararāa jaradia panΛbΛrΛ, ¿cārē cārēā ara bāduba jaradiadaē? Bārāba jaradiabadaa ne drΛacara bΛda. BaribΛrΛ bārāra ne drΛabadaa. 22 Bārāba jaradiabadaa daunemacara bΛda. BaribΛrΛ bārāra daunemabadaa. Bārāba quīrīānaca jΛwaba oēda ācōrēa bia bedeada. BaribΛrΛ jΛwaba oēda ācōrē dedebema nebiada drΛabadaa. 23 Ācōrēba Moisea diada leyra bārāba bio cawa panΛana abadaa. BaribΛrΛ maļ leyba jara bΛ ijānaē panΛ bēra, bārā carea dewararāba Ācōrēnebemaēda biē bedeabadaa. 24 Maļ carea Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa: “Judiorāēba Ācōrēra biē jarabadaa bārāba biē obada carea.”†

25 Ācōrēba Moisea diada leyda bārāba ijā osidara, bārā cacua wēāgoēda bia bΛa Ācōrē ēberārā bēra. BaribΛrΛ maļ leyra ijā oēdaēbΛrΛ, bārāra Ācōrē quīrāpita cacua wēāgoē bea quīrāca panΛa.‡ 26 Maļne judioēba maļ leyra ijā o bΛbΛrΛ, cacua wēāgoē bΛmīna Ācōrē quīrāpita cacua wēāgo bΛ quīrāca bΛa. 27 Bārā judiorāra cacua wēāgoēbadaa unubidi carea Ācōrē ēberārāda. Idjaba Ācōrēba Moisea diada leyda cawa panΛa. BaribΛrΛ maļ leyra ijā oēdaē panΛa. Maļ bēra cacua wēāgoē bΛba maļ leyda ijā oibΛrΛ, cawabiya bārāra judiorāmīna bedeade panΛda. 28 Judio arara ababe naļ djaradeba māwā bΛēa. Idjaba cacua wēāgoēda arara naļ djaradebemaēa.§ 29 ĀtebΛrΛ soēda jipa bΛra Ācōrēmaarā judio araa. Soēda jipa bΛdara Ācōrēmaarā cacua wēāgoēda araa. Ācōrē Jaureba māwā jipa bΛbaria.* Ācōrēba Moisea diada ley ēpē bΛdeba jipa baēa. Soēda jipa bΛra ēberārāba bia jaraēacamīna Ācōrēba bia jarabaria.

3

1 Māra māwā jara bΛ bēra bārāba crīcha panΛsicada judiora Ācōrē quīrāpita mācuaē bΛda. Crīcha panΛsicada cacua wēāgo bΛ sīda mācuaē bΛda. 2 Māwāēa. Ne zocārāneba judiorāra dji biarāa. Naārā māra jaraya māwā panΛda Ācōrēba idji bedeara ādjirāa diada bēra. 3 Māwāmīna λcΛrΛ ādjirānebemaba idji bedeara ijānaē basīa. ¿MaļgΛ carea Ācōrēba oi jaraēara oēca? 4 Māwāēa. Ācōrēba oi jaraēara wārāda jūma oya. Ēberārāra jūmaena sewaida beamīna Ācōrēra bedeada bΛa. Idji Bedeade nāwā bΛ bΛa:

BΛ bedeabΛrΛde jūmarāba cawaēia bΛa jara bΛra jipa bΛda; abaΛba bΛ biē jarabΛrΛde bΛa cawabiya bΛra jipa bΛda.*

5 Māra bedeaya ēberārā bedeabada quīrāca. ΛcΛrΛba jarabadaa cadjirua o panΛne Ācōrēra jipa bΛda ebuda unubibadada. Maļne Ācōrēba cawa oibΛrΛ, idjira jipa bΛēana abadaa. ¿Dji māwā jara panΛa cārēda jaraēi? ¿Jaraēica Ācōrēra jipa bΛēda cadjirua o beara cawa oi bēra? 6 jWārāda māwāēa! Ācōrēda jipa bΛēbara, ¿sāwā naļ ējūānebemarāra jipa cawa ocasi? 7 ΛcΛrΛba jarabadaa sewa o panΛneba Ācōrēra sewa ocada ebuda unubibadada. Crīchabadaa ādjia

† 2:24 Isaía 52:5; Ezequiel 36:20-23. ‡ 2:25 Cacua wēāgoē bea. Maļba jara bΛa: “Ācōrē ēberārāēa.”

§ 2:28 Judio araa idjaba cacua wēāgoēda araa. Maļba jara bΛa: “Ācōrē ēberārāa.” * 2:29 Jeremia

4:4; Ezequiel 36:26-27. * 3:4 Salmo 51:4.

sewa o panΛ carea ēberārāba Ācōrēa auđuara bia bedeadida. Maļ bērā ādjimaarā Ācōrēba cawa oiē ɓΛa. ⁸ Māwāra ¿dadjirāba auđuara cadjiruada ođida panΛca ēberārāba Ācōrēa auđuara bia bedeadamārēā? ΛcΛrΛba ādji crīcha cadjiruadeba jarabadaa daiba māwā jaradia panΛda. Māwā jara beara Ācōrēba wārāda biē ɓΛida ɓΛa.

Ēberā jipa ɓΛra neēa

⁹ Maļ bērā ¿cārēda jaradi? ¿Jaradica dai judiorāda dewararā cāyābara biara beada? ¡Māwāéa! Māna naļ cartade cawabisia judiorāba, judiorāé biēda cadjiruara obadada. ¹⁰ MaļgΛdebemada Ācōrē Bedeade nāwā ɓΛ ɓΛa: Ēberā jipa ɓΛra ni aba biēda neēa.

¹¹ Ni abaΛba adua ɓΛa cārēda jipa ɓΛda. Ni abaΛba Ācōrēra jΛrΛca.

¹² Jūmarāba Ācōrēra igarasidaa. Jūmarāda Ācōrē quīrāpita biē panesidaa.

Ni abaΛba biada ocaa. Bia o ɓΛra ni aba biēda neēa.†

¹³ Ādjia cadjirua bedeadadara beuda uria ewa nūmΛ quīrāca ɓΛa. Ādji iteba sewada obadaa.‡

Ādjia jara panΛneba djārāra biē obadaa damaba cabΛrΛ quīrāca.§

¹⁴ Djārā quīrāma panΛneba ādji iteba biē jarabadaa.*

¹⁵ Baridua carea mīā beabadaa.

¹⁶ Ādji wābΛdaza djārā bia pananada ārīnapeda bia mīgabibadaa.

¹⁷ Djārā ume necai beadirā adua panΛa.†

¹⁸ Ni maārī biēda Ācōrēra wayadacaa.‡

¹⁹ Maļ beēa Ācōrē leyde ɓΛra dji ley ēpē bearāa jara ɓΛa. Māwā ni abaΛba poya jaradaēa cadjirua neē ɓΛda. Maļ leydeba cawa panΛa jūma naļ ējūānebemarāra Ācōrē quīrāpita bedeade panΛda. ²⁰ Wārāda Ācōrēba Moisea diaēda ley ījā o ɓΛdeba ni abaΛda Ācōrē quīrāpita jipa ɓaēa. Maļ leyba cawabi ɓΛa dadjia cadjiruada obadada.

Ācōrēba Jesucritodeba ēberārā jipa unubaria

²¹ BaribΛrΛ idira Ācōrēba cawabisia maļ ley odaēne sāwā ēberārāra jipa unubarida. Ācōrēba Moisea diaēda leyde idjaba Ācōrēneba bedeadadarāba ɓΛpedada cartade biēda maļnebemada ɓΛ ɓΛa. ²² AbaΛba Jesucritoda ījāsira Ācōrēba idjira jipa unubaria. Jesu ījābΛdara idjia jūma māwā jipa unubaria. Ni abaΛda quīrā awara unucaa. ²³ Wārāda jūmarāba cadjiruada obadaa. Maļ bērā Ācōrē biya quirudebemada āi beaa. ²⁴ BaribΛrΛ Ācōrēba ni cārē sida obiēne idji biadeba ēberāra jipa unubaria. Māwā unubaria Jesucritoba idji beudadeba cadjiruadebemada ēdrΛ ɓΛda bērā. ²⁵ Ācōrēba Jesucritora ɓasia cadjirua carea beumārēā. Dadjirā carea idji oara erozoasia. Maļ ījābΛdade Ācōrēba dadji cadjiruara quīrādoabaria. Jesucrito dadjirā cadjirua carea beudaba cawabi ɓΛa Ācōrēba jipa cawa obarida. Crito zei naēna cadjirua opedadara Ācōrēba jūma droa ɓΛdeba cawa oē ɓasia. ²⁶ BaribΛrΛ idira Jesucritodeba Ācōrēba cadjiruara jūma jipa cawa obaria. Maļ bērā Ācōrēba Jesu ījābΛdara jūma jipa unubaria. Māwā ebuda ɓΛa Ācōrēra ne jūmane jipa ɓΛda.

²⁷ Maļ bērā ¿cārēā ara dadjidebemada bia bedeadī? Poya bia bedeadāēa. ¿Sāwāērā? Poya bia bedeadāēa, Ācōrēba Moisea diaēda ley ījā o panΛneba idji quīrāpita jipa panΛē bērā, ātebΛrΛ Jesu ījā panΛneba dadjirāra idji quīrāpita jipa panΛa. ²⁸ Dadjirāba jaradia panΛa Jesuda ījā panΛ bērā Ācōrēba dadjirāra

† 3:12 Salmo 14:1-3. ‡ 3:13 Salmo 5:9. § 3:13 Salmo 140:3. * 3:14 Salmo 10:7. † 3:17 Isaia 59:7-8. ‡ 3:18 Salmo 36:1.

jipa unubarida. Ācōrēba Moisea diada ley ijā o pananeba dadjirāra idji quīrāpita jipa beadaca.

²⁹⁻³⁰ ĶĀcōrēra ababe judiorā Ācōrēca? ĶIdjira judiorāē Ācōrēca? Wārāda Ācōrēra ababara bā bēra idjaba judiorāē Ācōrēca. Idjia jūma Jesu ijābdara jipa unubaria. Cacula wēāgo beaba, cacua wēāgoē bea bida Jesuda ijāsīdara jipa unubaria. ³¹ Jesuda ijā panā bēra ĶĀcōrēba Moisea diada leyra igara panaca? Māwāēa, ātebāra maļ leyba jara bāra obadaa.

4

Abrahaļba Ācōrē ijāna

¹ ĶCārēda jarađi drōā naēnabema Abrahaļnebemada? ĶSāwā Ācōrēba jipa unusi? ² Abrahaļba ne bia o bādeba Ācōrē quīrāpita jipa badabara, ara idjidebemada poya bia bedecasia. Baribara wārā arada ni cārē sida oē basía Ācōrē quīrāpita bia beđei carea. ³ Ācōrē Bedeade nāwā jara bā: “Abrahaļba Ācōrēra ijāsia. Maļ carea Ācōrēba idjira jipa unusia.”* ⁴ Abaļba trajuda oibara, idjia edabara bari edaēa, ātebāra idji trajubari dji boroba diaya. ⁵ Baribara Ācōrē quīrāpita jipa bai carea ne oē bāba Ācōrēda ijāibara, Ācōrēba maļ ēberāra jipa unuya. Cadjirua o beaba Ācōrēda ijāsīdara Ācōrēba jipa unubaria. ⁶ Ara maļ quīrāca Daviba jarasia: Ācōrē quīrāpita jipa bai carea ne oē bāra Ācōrēba jipa unusira bio bia baya. ⁷ Nāwā jarasia:

Ēberārāba Ācōrē ley ijā odaē pananada idjaba cadjirua opedadada Ācōrēba quīrādoasira bio bia panania.

⁸ Ēberāba cadjirua oda carea Ācōrēba bedeade bāēana aibara, maļ ēberāra bio bia baya.†

⁹ Maļba Ķababe cacua wēāgo beadra bio bia pananica? ĶCacula wēāgoē bea sida bio bia pananaēca? Daiba jarasīdaa Abrahaļba Ācōrēra ijāna bēra Ācōrēba idjira jipa unusida. ¹⁰ Baribara ĶĀcōrēba idjira sāļbe jipa unusi? ĶJipa unusica idji cacua wēāgodacarea wa wēāgoi naēna? Wārāda idji cacua wēāgoi naēna Ācōrēba idjira jipa unusia. ¹¹ Abrahaļba Ācōrēra ijāna bēra, cacua wēāgoē badamīna Ācōrēba idjira jipa unusia. Maļ cawabi carea Abrahaļba jīrūare idji cacuara wēāgosia.‡ Cacua wēāgoē beaba Ācōrēda ijānibara, Abrahaļra ādjirā zezaa, abari quīrāca ijā pananeba Ācōrēba jipa unu bā bēra. ¹² Idjaba Abrahaļba idji cacua wēāgoi naēna ijā bađa quīrāca cacua wēāgo beaba ijānibara Abrahaļra ādjirā zezaa.

¹³ Ācōrēba Abrahaļa, idjideba zedi ēberārāra bida naļ ējūāra diayada asia. Baribara māwā jaraē basía Abrahaļba idji leyda ijā oda bēra. Ātebāra māwā jarasia Abrahaļra jipa ununa bēra. Māwā jipa unusia Abrahaļba idjida ijāna bēra. ¹⁴ Ācōrēba Moisea diada ley ijā o beaba Ācōrēba diai jarađara edababara, dadji quīrābe Critora ijā panacasīdaa idjaba Ācōrēba diai jarađara edadaē bacasia. ¹⁵ Maļ leydeba Ācōrēba cawa oya. Wārāda leyda neē badabara, dadjirāra maļ ley igarabada carea bedeade pananaē bacasia.

¹⁶ Ācōrēba diai jarađara dadjirāba edađia idjida ijā panā bēra. Ācōrēba idji biađeba maļra bari dia bā. Maļ bēra jūma Abrahaļ ēberārāba maļra wārāda edađia. Ācōrēba Moisea diada leydeba panāba Ācōrēda ijā panabara maļra edađia. Baribara ababe ādjabara edadaēa, ātebāra judiorāē bida Abrahaļ quīrāca Ācōrēda ijānibara edađia. Māwā Abrahaļra jūma dadjirā, dji Ācōrē ijā

* 4:3 Genesi 15:6. † 4:8 Salmo 32:1-2. ‡ 4:11 Genesi capítulo 17.

bea zezaa. ¹⁷ Ācōrē Bedeade nāwā ʙá ʙʌa: “Māa ʙʌra ʙʌsia zocārā puru bea zezada ʙamārēā.”§ Wārāda Ācōrē quīrāpita Abrahaʌra jūma dadjirā, dji Ācōrē ijā bea zezaa. Ācōrēba beupeadaara ʌrēbabibaria idjaba ne neñebemada obaria. Ara maʌ Ācōrēda Abrahaʌba ijā ʙasia.

¹⁸ Ācōrēba nāwā jarasia: “ʙʌdeba yōʙʌdarāda zocārā duanania.”* Abrahaʌba poya warra unuēda cawa ʙʌmīna ijāsia Ācōrēba warra unubida idjia jarada quīrāca. Māwā ijā ʙʌdeba zocārā puru bea zezada ʙesia Ācōrēba jarada quīrāca. ¹⁹ Warra unui carea jūmawāyā drōāda ʙʌmīna Abrahaʌba maʌgʌra wadibida bio ijā ʙasia. Idjira berara cien poa ʙasia. Idji quima Sara sida warra tocada cawa ʙʌmīna Abrahaʌba wadibida bio ijā ʙasia. ²⁰ Idjia ni maārī bida crīchaē ʙasia Ācōrēba diai jaradara diaēda. Āteʙʌʌa soḁeba wārāda bio ijā ʙasia idjaba Ācōrēba bia bedeabadjia. ²¹ Idjia cawa ʙasia Ācōrēba oi jaradara wārāda jūma poya oida. ²² Abrahaʌba māwā ijāna bērā Ācōrēba jipa unusia.† ²³ Ācōrē Bedeade māwā ʙá ʙʌa. Baribʌʌa maʌ bedeara ababe idjidebemada bedea ʙʌēa. ²⁴ Āteʙʌʌa dadjirānebema sida bedea ʙʌa, dadjirāba ijā panʌneba Ācōrēba jipa unu ʙʌ bērā. Ācōrēba dadji Boro Jesura beu ʙadada ʌrēbabisia. Ara maʌ Ācōrēda dadjirāba ijā panʌa. ²⁵ Idjia Jesura ʙasia dadjirā cadjirua carea beumārēā. Maʌbe beu ʙadada ʌrēbabisia dadjirāra idji quīrāpita jipa ʙʌi carea.

5

Jesudeba dadjirāra Ācōrē ume necai duanʌa

¹ Jesucritoda ijā panʌ bērā Ācōrēba dadjirāra jipa unu ʙʌa. Maʌ bērā dadjirā Boro Jesucritodeba Ācōrē ume necai duanʌa. ² Maʌ awara Jesucrito ijā panʌ bērā Ācōrēba idji biadeba dadjirāra ewariza carebabaria. Idjaba ʙʌsrida panʌa cawa panʌ bērā Ācōrē biya quirudebemada edadida. ³ Maʌ awara dadjirā bia mīga panʌne ʙʌsrida panabadaa cawa panʌ bērā maʌgʌdeba biara droa cawadida. ⁴ Maʌ droa panʌneba cawa panʌa Ācōrēba dadjirāra bia unu ʙʌda. Maʌgʌdeba cawa panʌa Ācōrē bia quirudebemada edadida. ⁵ Maʌra sewaēa, āteʙʌʌa wārāda edadīa. Māwā cawa panʌa Ācōrēba idji Jaurēda dadjirāra diada bērā. Idji Jauredeba dadjirā soḁe cawabi ʙʌa dadjirāra wārāda bio quīrīā ʙʌda.

⁶ Dadjirā cadjiruadebemada poya ēdrʌdaē panasidade Ācōrēba ʙʌda ewaride Critora dadjirā dji cadjiruara carea beusia. ⁷ Zarea ʙʌa ēberā jipa ʙʌ carea abaʌba ara idjida idu beabida. Āibērā ēberā bia carea abaʌba ara idjida idu beabiscada. ⁸ Baribʌʌa Ācōrēba dadjirāra bio quīrīā ʙʌda unubisia wadi cadjiruade panʌne Critora dadjirā carea beuda bērā. ⁹ Crito oa erozoadeba Ācōrēba dadjirāra jipa unu ʙʌa. Maʌ bērā Critodeba dadjirāra Ācōrēba cawa oidebemada wārāda ēdrʌdīa. ¹⁰ Dadjirā wadibida Ācōrē ume dji quīrūda ʙeaside idji Warra beudebeba dadjirāra idji ume bia ʙasia. Māwā dadjirāra wārāda ēdrʌdīa Critora zocai ʙʌ bērā. ¹¹ Maʌ awara dadjirā Boro Jesucritodeba Ācōrē ume bia panʌ bērā idjideba Ācōrē ume ʙʌsrida panʌa.

Adaʌ idjaba Crito

¹² Ēberā abaʌdeba cadjiruara naʌ ējūāne zesia. Idjaba maʌ cadjiruadeba dadji beudira zesia. Jūmarāba cadjiruada obada bērā beubadaa. ¹³ Ācōrēba Moisea idji ley diai naēna ēberārāba naʌ ējūāne cadjiruara obadjidaa.

§ 4:17 Genesi 17:5. * 4:18 Genesi 15:5. † 4:22 Genesi 15:6.

Barib_{ΛΓΛ} mañ ley neẽ baða bẽrã jaraca basía eberãba cadjirua o pan_Λ carea bedeade pan_Λda. ¹⁴ Mãwãmĩna Adañ ewarideba aba Moise ewaridãa eberãrãda beusidãa cadjiruara obadjida bẽrã. Barib_{ΛΓΛ} Adañba cadjirua oða quĩrãca oðaẽ basía. Adañba igarasia ãcõrẽba idjía ebuða jaraðara barib_{ΛΓΛ} ãdjirãba mãwã oðaẽ basía.

Adañneba jũmarãda biẽ panena quĩrãca dji zeida baðadeba jũmarãda poya bia panesidãa.* ¹⁵⁻¹⁶ Wãrãda eberã aba_Λba cadjirua oða carea jũmarãda beusidãa. Barib_{ΛΓΛ} eberã aba_Λdeba ãcõrẽba idji biadeba zocai baída bari diasia jũmarãda zocai beadamãrẽã.† Jesucritoba idji biadeba dadjirã itea oðara Adañba cadjirua oðadeba zeda cãyãbara _Λba_Λara ba. Mañ bẽrã ãcõrẽba bari dia ba_Λra Adañba cadjirua oðadeba zeda quĩrãca baẽa. Mañ awara Adañba cadjirua ababe oða carea ãcõrẽba cawa opeða jũmarãda bedeade pan_Λana asia. Barib_{ΛΓΛ} eberãrãba cadjiruada zocãrã opeðadamĩna ãcõrẽba ni cãrẽ sida obiẽne idji biadeba ãdjirãra jipa unubaria. ¹⁷ Wãrãda eberã aba_Λba cadjirua oðadeba jũmarãda beubadaa. Barib_{ΛΓΛ} dewara eberãda ba, Jesucritoda. Idjideba ãcõrẽba ni cãrẽ sida obiẽne eberãrãra jipa unubaria. Idji biadeba bio carebabaria. ãcõrẽba mãwã erobãra Jesucritodeba ewariza idji ume zocai panania.

¹⁸ Wãrãda eberã aba_Λba cadjirua oða carea ãcõrẽba cawa opeða jũmarãda bedeade pan_Λana asia. Idjaba eberã aba_Λba jipa oða carea ãcõrẽba jũmarãda poya jipa unuya ewariza idji ume zocai pananamãrẽã. ¹⁹ Wãrãda eberã aba_Λba ãcõrẽba jaraðara ãjã oðaẽ bẽrã zocãrã eberãra dji cadjiruara panesidãa. Idjaba eberã aba_Λba jũma ãjã oða bẽrã zocãrã eberãra ãcõrẽba jipa unuya.

²⁰ ãcõrẽba Moisea idji leyra diasia eberãrãba cawadamãrẽã cadjiruara zocãrã obadada. Barib_{ΛΓΛ} eberãrãba cadjiruara biara osidade ãcõrẽba idji biadeba biara quĩrã djuburiasia. ²¹ Wãrãda eberãrãba cadjiruada obada bẽrã beubadaa. Barib_{ΛΓΛ} ãcõrẽba idji biadeba eberãrãra jipa unubaria dadjirã Boro Jesucritodeba ewariza idji ume zocai pananamãrẽã.

6

Cadjiruadebema eðrãpedada

¹ ¿Mañnebemada sãwã crĩcha pan_Λ? ¿Dadjirãra wadibida cadjiruade nĩbaðica ãcõrẽba idji biadeba biara quĩrã djuburiamãrẽã? ² ¿Wãrãda mãwã odiẽ pan_Λ! Dadjirãra cadjiruadebemada beusidãa. Mañ bẽrã ¿sãwã cadjiruade nĩbaði? ³⁻⁴ Bãrãba cawa pan_Λ borocuesidade unubisidada Crito ume abaa pan_Λda. Mãwã unubisidãa idji ume beusidada idjaba jousidada. Mañbe dadjirã Zeza ãcõrẽba idji _Λba_Λ wai_Λba baðeba Crito ãrẽbabida quĩrãca dadjirã sida ãrẽbabisia zocai bai djiwidide nĩbadamãrẽã.

⁵ Dadjirãra Crito ume beusida bẽrã idji ãrẽbada quĩrãca zocai bai djiwidide nĩbaðia. ⁶ Dadjirãba cawa pan_Λ dadji crĩcha drõãra beusida Crito ume crude cachida quĩrãca. Mãwãba_{ΛΓΛ} dadjirã crĩcha drõãba nañ cacuaba cadjirua o quĩrã baða waa poya obiẽa. Dadjirãra waa cadjirua nezocarãeã. ⁷ Wãrãda aba_Λda Crito ume abaa beusib_{ΛΓΛ}, cadjiruadebemada eðrãsia.*

⁸ Dadjirãra Crito ume abaa beupedaða bẽrã ãjã pan_Λ idji ume zocai pananida. ⁹ Dadjirãba cawa pan_Λ Critora beu baðada ãrẽbada bẽrã waa

* **5:14** Griego bedeade nãwã ba_Λ ba: “Adañra dji zeida baða quĩrãca basia.” † **5:15-16** Jũmarã. Griego bedeade ba_Λ ba “zocãrã.” * **6:7** Cadjiruadebemada eðrãsia. Griego bedeade mañba idjaba jara ba: “Cadjirua o baðebemada ãcõrẽba jipa ba_Λsia.”

beuêda. Beuba idjira waa poyaêa. ¹⁰ Crito ðarima aba beudaba jũma cadjiruada poyasia. Idjira waa beuêa ãtebɔɾɔɔ ãcõrê itea zocai ɓɔɔ. ¹¹ Ara maɓ quĩrãca cawadida panɔɔ bãrãra cadjiruadebemada beusidada idjaba dadjirã Boro Jesudeba ãcõrê itea zocai panɔɔda.

¹² Maɓ bẽrã cadjiruara idu bãrã boro babirãnadua. Mãwã bãrã cacua beuida ɓɔɔba cadjirua o quĩrã ɓɔɔda odaêa. ¹³ Bãrã cacuaa idu cadjiruara obirãnadua. ãtebɔɾɔɔ ara bãdjida ãcõrêa diadadua. Bãrãra cadjiruade beu pananada ãcõrê itea zocai panesidaa. Maɓ bẽrã bãrã cacuada ãcõrêa diadadua jipa odi carea. ¹⁴ ãcõrêba idji biadeba bãrãra êdrɔɔ ɓɔɔda bẽrã idjaba ãcõrêba Moisea diada leydeba panɔɔê bẽrã, cadjiruara bãrã boroda ɓaiê ɓɔɔ.

Jipa odidebema

¹⁵ ¿Maɓnebemada sãwã crĩcha panɔɔ? ãcõrêba idji biadeba dadjirãra êdrɔɔ edada bẽrã idjaba dadjirãra Moisea diada leydeba panɔɔê bẽrã ¿cadjiruada odida panɔɔca? ¡Mãwãêa! ¹⁶ Bãrãba cawa panɔɔ ara bãdjida djãrã nezocada beadi carea diadibɔɾɔɔ, dji boroba jarabɔɾɔɔra jũma ãjã odida panɔɔ. Ara maɓ quĩrãca bãrãba cadjiruara bãrã boroda ɓɔɔdibɔɾɔɔ, cadjiruara odapeda beudia. Baribɔɾɔɔ ãcõrêda bãrã boroda ɓɔɔdibɔɾɔɔ, idji bedea ãjã obɔɔdade jipa nĩbaadia. ¹⁷ Naêna bãrãra cadjirua nezocarã basía. Baribɔɾɔɔ jũma ãcõrênebema jaradiapedadara soðeba ãjã o panɔɔ bẽrã mãa ãcõrêa bia ɓɔɔada abaria. ¹⁸ Bãrãra cadjiruadebemada êdrɔɔpeda ãcõrê nezocarãda panesidaa jipa odi carea.

¹⁹ Mãa mãwã nezocadebemada bedea ɓɔɔ naɓ crĩchada jaradiai carea. Ara bãdjideba cawadida zarea ɓɔɔ bẽrã mãwã jaradia ɓɔɔ. Wãrãda naêna bãrãba ara bãdjida ɓɔɔsidaa cadjirua nezocada beadi carea. Mãwã bãrãba mã peraidebemada, jũma cadjirua sida ewariza wetara o panabadjidaa. Baribɔɾɔɔ idira ãcõrê nezocarã bẽrã ara bãdjida ɓɔɔdadua jipa odi carea. Mãwãbɔɾɔɔ ãcõrê itea bia beadia. ²⁰ Bãrãra cadjirua nezocarã baside jipa odida crĩchadaca basía. ²¹ Baribɔɾɔɔ cadjirua o panɔɔneba ¿cãrê biada edasida? ¿Mãwã o panana carea idira quĩrã pera panɔɔêca? Cadjirua o panɔɔ carea êberãrãra beudia. ²² Idira bãrãra cadjiruadebemada êdrɔɔpedada bẽrã ãcõrê nezocada panesidaa. Mãwã bãrãra ãcõrê itea bia panesidaa. Maɓ bẽrã idji ume ewariza zocai panania. ²³ Wãrãda cadjirua o panɔɔ carea êberãrãra beudia. Baribɔɾɔɔ dadjirã Boro Jesucritodeba ãcõrêba ewariza zocai ɓaida bari dia ɓɔɔ.

7

Mĩã amacara panɔɔ leydeba Pauloba jaradiada

¹ Djabarã, ãcõrêba Moisea diada leyra cawa panɔɔ bẽrã maɓ leydeba mã bãrãa beðeaya. Bãrãba cawa panɔɔ ababe zocai panɔɔnebɔɾɔɔ dadjirãra maɓ leydeba panɔɔda. ²⁻³ Naɓ quĩrãca ɓɔɔ. Maɓ leyba jara ɓɔɔ wẽrã quima bara ɓɔɔra idji quima zocai ɓɔɔde idji ume ɓaida ɓɔɔda. Idji quima wadi zocai ɓɔɔde maɓ wẽrãba dewara umaquĩrãda edaibɔɾɔɔ, leyba jara ɓɔɔ wẽrãra daunemasida. Baribɔɾɔɔ idji quimada beusira wẽrãra idji quima ume ɓaida ɓɔɔ leydebemada êdrɔɔasia. Maɓne idjia dewara umaquĩrãda edaibɔɾɔɔ, daunemaê ɓɔɔ.

⁴ Djabarã, ara maɓ quĩrãca Crito beudadeba bãrãra ãcõrêba Moisea diada leydebemada beusidaa. Mãwã dewaradeba poya panania. Idira bãrãra Crito dji ãrẽbaðadea. Idjideba panɔɔ bẽrã ãcõrê itea poya bia odia. ⁵ Dadjirãra naɓ djaraba o quĩrã ɓɔɔdeba nĩbasidaa ãcõrêba Moisea diada leyba jara ɓɔɔ carea wetara cadjiruada o quĩrãsidaa. Maɓne cadjirua o panɔɔ carea beuidada

panasidaa.* 6 Baribara Ācōrēba Moisea diada leydeba pananada dadjirāra ēdrasidaa. Mañ leydebemada beusida bēra idira Ācōrēra idji Jauredeba ēpēnia. Waa crīchadaēa Moiseba bāda leydeba ēpēnida.

Cadjirua o quīrīā bādebema

7 ĶMañnebemada sāwā crīcha panā? ĶĀcōrēba Moisea diada leyra cadjiruaca? ĶMāwāēa! Mañ ley neē bađabara māa adua bācasia cārēda cadjiruada. Mañ leyba djārānera awuarāduada adaēbara, māa djārāne awuaira cadjiruada adua bācasia.† 8 Baribara awuarāduada ada bēra cadjirua o quīrīā bādeba māa ne jūmada wetara awuasia. Wārāda Ācōrēba Moisea diada ley neē bađabara wetara cadjiruara o quīrīāē bācasia.‡ 9 Naēna mañ ley adua bāsīde māra necai bābadjia. Baribara cawāsīde māa cadjiruada o quīrīāsia. Mañbe cadjirua carea beuida bāsia. 10 Mañ ley Ķjā o bādeba māra Ācōrē ume ewariza zocai bāida bāsia. Baribara oca bēra mañ leyba cawabīsia māra beuida bāda. 11 Mañ leyba jara bā carea māa cadjiruada wetara o quīrīāsia. Mañbe cadjiruaba māra cūrūgasia crīchamārēa mañ leydeba jipa bāida. Baribara Ķjā oca bēra beuida bāsia.

12 Wārāda mañ leyra Ācōrēnea. Mañ leyba jara bāra jūma bio bia bāa, jipa bāa, idjaba arīde bāa. 13 Māwāra Ķley bia bāba māra beubīca? ĶMāwāēa! Ātebāra cadjirua o bā carea māra māwā beuida bāsia. Māa cadjirua o bā carea mañ ley bia bāba jara bāa māra beuida bāda. Māwā ebuđa bāa cadjiruara sāwābāra bāda. Māa cadjirua o bāra wārāda bio cadjirua bāa.

14 Dadjirāba cawa panāa Ācōrēba Moisea diada leyra Ācōrē Jauredeba zesida. Baribara māra nañ djarađe bāa. Māra cadjiruaba nēdođa quīrāca bāa idji nezocada bāmārēa. 15 Māa adua bāa cārē cārēa jāwā obarīda. Māa ne bia o quīrīā bāra ocaa, ātebāra māa cadjirua o quīrīāē bāda obarīa. 16 Baribara māa cadjirua o bāra o quīrīāē bā bēra ebuđa bāa Ācōrēba Moisea diada leyra māa bia unu bāda. 17 Mañ bēra ara mādjia quīrīā bādeba cadjiruara o bāēa, ātebāra cadjirua mā sođe bāba māwā obībarīa. 18 Māa cawa bāa mā sođera biada neēda. Biara jaraibāra, māra nañ djarađe bā bēra ara mādjia quīrīā bādeba biada poya ocaa. Māa biada o quīrīā bāmīna poya ocaa. 19 Wārāda māa bia o quīrīā bāra ocaa, ātebāra cadjirua o quīrīāē bāda obarīa. 20 Māa cadjirua o quīrīāē bāda o bāmīna, ara mādjia quīrīā bādeba māwā o bāēa. Ātebāra cadjirua mā sođe bāba māwā obī bāa.

21 Mañ bēra nañda cawa bāa: māa biada o quīrīā bāmīna cadjirua mā sođe bāba cadjiruada obībarīa. 22 Wārāda māa sođeba Ācōrē leyra bio bia unu bāa. 23 Māwāmīna dewara crīcha sīda mā sođe bāa. Mañgāba mā preso ero bā quīrāca māa cadjiruada obībarīa. Māa bia o quīrīā bāra mañ crīchaba idu obī quīrīāca ne bia oi crīcha ume djō bā quīrāca.

24 ĶMāra mīā djuburī bāa! ĶCaiba māra ēdra bāi nañ cacua beuida bāba cadjirua o quīrīā bādebemada? 25 Ababe Ācōrēbāra dadjirā Boro Jesucritodeba māra ēdra bāya. Mañ carea māa idjīa bia bāada aya. Wārāda mā crīchade Ācōrē leyra Ķjā o quīrīā bāa, baribara nañ djarađe bā bēra cadjirua mā sođe bāba cadjiruada obībarīa.

* 7:5 Beuidā panasīdaa. Griego beđeade nāwā bā bāa: “Beudīra zau panasīdaa.” † 7:7 Exodo 20:17. ‡ 7:8 Wārāda Ācōrēba Moisea diada ley neē bađabara wetara cadjiruara o quīrīāē bācasia. Griego beđeade nāwā bā bāa: “Ley neēne cadjiruara beusīa.”

8

Ācōrē Jauredeba nībadidebema

¹⁻² Idira dadjirāra Jesucrito ume pan_Λ bērā ni maārī bida bedeade pan_Λēa.* Ācōrē Jaureba dadjirāa zocai ɓai djiwidida Jesucritoɓeɓa diasia. Dadjirāa cadjiruadebemada idjaba beuɓidebemada ēdr_Λ ɓ_Λsia. ³ Ācōrēba Moisea diada leyba dadjirāa cadjiruadebemada poya ēdr_Λ ɓ_Λē basía. Na_Λ djaraba o quĩrĩā ɓ_Λdeba nīnaba ma_Λ ley ĩjā oɓi cāyābara cadjiruada obadaa. Barib_Λr_Λ Ācōrēba idji Warrada diabuesia dadjirā dji cadjiruarā quĩrāca ɓamārēā. Ma_Λne idji Warrara dadjirā cadjirua carea beusia. Māwā Ācōrēba idji Warraɓeɓa dadjirāra cadjiruadebemada ēdr_Λ ɓ_Λsia. ⁴ Idjia māwā osia dadjirāba poya jipa oɓamārēā idji leyba jara ɓ_Λ quĩrāca. Idira dadjirāra poya jipa nībaɓia na_Λ djaraba o quĩrĩā ɓ_Λdeba nīnaē bērā, āteɓ_Λr_Λ Ācōrē Jauredeba nīna bērā.

⁵ Na_Λ djaraba o quĩrĩā ɓ_Λdeba nīnaba aɓabe na_Λ djaraba cadjirua o quĩrĩā ɓ_Λdr_Λ crīchabadaa. Barib_Λr_Λ Ācōrē Jauredeba nīnaba Ācōrē Jaureba quĩrĩā ɓ_Λdr_Λ crīchabadaa. ⁶ Na_Λ djaraba o quĩrĩā ɓ_Λda aɓa_Λba crīcha ɓaib_Λr_Λ beuya. Barib_Λr_Λ Ācōrē Jaureba quĩrĩā ɓ_Λda crīcha ɓaib_Λr_Λ necai ɓaya idjaba ewariza Ācōrē ume zocai ɓaya. ⁷ Aɓa_Λba na_Λ djaraba o quĩrĩā ɓ_Λda crīcha ɓaib_Λr_Λ, Ācōrē ume dji quĩrūa. Ācōrē leyra ĩjā o quĩrĩāéa, ni poya ĩjā oéa. ⁸ Na_Λ djaraba o quĩrĩā ɓ_Λdeba nīnara Ācōrēba bia unuca.

⁹ Barib_Λr_Λ Ācōrē Jaureda wārāda bārā soɓe ɓ_Λb_Λr_Λ, idjideba nīnaa. Na_Λ djaraba o quĩrĩā ɓ_Λdeba nīnaéa. Wārāda Crito Jaure neē ɓ_Λra Critoɓeɓa. ¹⁰ Barib_Λr_Λ Critoda bārā soɓe ɓ_Λb_Λr_Λ, bārā jaurera zocai ɓ_Λa Ācōrēba bārāra jipa unu ɓ_Λ bērā. Māwāmīna bārāba cadjirua o panana carea na_Λ djarade beudia. ¹¹ Barib_Λr_Λ idji Jaureda bārā soɓe ɓ_Λ bērā, idjideba bārā cacua beuida ɓ_Λra ĩrēɓabiya Jesu ĩrēɓabida quĩrāca.

¹² Djabarā, dadjirāra wārāda Ācōrē Jauredeba nībaɓida pan_Λa. Na_Λ djaraba o quĩrĩā ɓ_Λdeba nībaɓiē pan_Λa. ¹³ Bārāda na_Λ djaraba o quĩrĩā ɓ_Λdeba nībaɓiɓ_Λr_Λ beudia. Barib_Λr_Λ na_Λ djaraba cadjirua o quĩrĩā ɓ_Λda Ācōrē Jauredeba igaraɓiɓ_Λr_Λ, ewariza Ācōrē ume zocai panania. ¹⁴ Jūma Ācōrē Jauredeba nīnara Ācōrē warrarāa. ¹⁵ Bārāba Ācōrē Jaure edasidade nezocada ɓ_Λē basía. Āteɓ_Λr_Λ ɓ_Λsia Ācōrē warrarāda ɓeaɓamārēā. Idjideba ne wayaɓacaa āteɓ_Λr_Λ Ācōrēa “m_Λ Zeza” abadaa. ¹⁶ Dadjirā soɓe Ācōrē Jaureba cawabi ɓ_Λa wārāda Ācōrē warrarāda. ¹⁷ Idji warrarā bērā Crito ume ābaa idjia eroɓ_Λdeɓemada edaɓia. Dadjirāda wārāda Crito bia mīgaɓa quĩrāca bia mīga pananib_Λr_Λ, Ācōrēba Crito ume ābaa bio bia ɓ_Λya.

Bajāne bia pananinebema

¹⁸ Dadjirā na_Λ ewariɓe bia mīga pan_Λneɓemada m_Λa mācua crīchacaa, nocoarebema ewariɓe Ācōrēba dadjirāra bia ɓ_Λi bērā. ¹⁹ Ne jūma Ācōrēba ocuaɓaba quĩrĩā ɓ_Λa idji warrarā bia paneɓaɓada isabe unubida. ²⁰⁻²¹ Naēna ne jūma Ācōrēba bia ocuaɓara biē ɓesia. Barib_Λr_Λ iduba māwā biē ɓeē basía, āteɓ_Λr_Λ Ācōrēba biē ɓ_Λsia. Māwāmīna ne jūma biē ɓeɓaba j_Λā ɓ_Λa Ācōrēba idji warrarā bia ɓ_Λi quĩrāca bia ɓ_Λmārēā. Ma_Λbe waa ɓerawaéa.

²² Dadjirāba cawa pan_Λa wērāba warra toɓ_Λr_Λɓeɓe pua carea isabe to quĩrĩābarida. Ara ma_Λ quĩrāca ne jūma Ācōrēba ocuaɓara puadeba ɓeaca ɓ_Λa. Ma_Λ carea isabe bia ɓe quĩrĩā ɓ_Λa. Ācōrēba ocuaɓa biē ɓeɓa ewariɓeɓa

* **8:1-2** Griego bedeade _Λc_Λr_Λ cartade na_Λ siɓa ɓ_Λ ɓ_Λa: “Ādjirāra na_Λ cacuaba cadjirua o quĩrĩā ɓ_Λdeba nīnaē bērā, āteɓ_Λr_Λ Ācōrē Jauredeba nīna bērā.”

aba ididaa mǎwǎ ɓɓa. ²³ Maɓ awara Ācōrēba dadjirā cacuara bia ɓɓmārēã jǎã panɓmisa dadjirā sida puadeba panɓa. Idji warrarā edabɓɓɓe mǎwǎ oya. Idji Jaureda dadjirā naārā diasia wārāda idji warrarāda cawadamārēã. ²⁴ Ācōrēba dadjirāra ēdrɓ edada bērā maɓɓara jǎã panɓa. Dadjia jǎã panɓara wadibiɓa neē panɓa. Eropanɓbara ¿cārē cārēã jǎã panacasida? ¿Caiba idjia eroɓɓ edai carea jǎã bai? ²⁵ Baribɓɓ dadjirāba jǎã panɓara wadibiɓa neē panɓ bērā jūma droa panɓneba cawa panɓa wārāda edadida.

²⁶ Maɓ awara ara dadjiduba ɓɓaē panɓ bērā Ācōrē Jaureba dadjirāra careba ɓɓa. Wārāda adua panɓa sǎwǎ Ācōrēa aride iwididida. Baribɓɓ Ācōrē Jaureba dadjia poya jaradaca bedeadeba dadjirā carea Ācōrēa iwidibaria. ²⁷ Maɓne Ācōrē dadji so acɓbariba idji Jaureba iwidɓ ɓɓara cawa ɓɓa, idjia quĩrǎ ɓɓ quĩrǎca idjiderǎ carea iwidibari bērā.

Ācōrēba ne jūmaneba carebabaria

²⁸ Ācōrēba crĩcha ɓada quĩrǎca idji quĩrǎ ɓeada trǎsia. Dadjirāba cawa panɓa maɓɓarǎ itea Ācōrēba ne jūmaneba biada obarida. ²⁹ Idjia naēnaeda cawa ɓasia cairāda idjiderǎ baida. Ādjirāra ɓasia idji Warra Jesu quĩrǎca ɓeadamārēã. Mǎwǎ idji Warra Jesura djabarǎ zocārǎ panɓnebemada dji nabemaa. ³⁰ Ācōrēba idji Warra Jesu quĩrǎca ɓeadamārēã naēnaeda ɓɓɓara idjimaa trǎcuasida. Idjia trǎcuadara jipa unusia. Idjia jipa ununarǎa idji biya quirudebemada diaya.

³¹ ¿MaɓɓɓeDEMADA sǎwǎ crĩcha panɓ? Ācōrēra dadjirāare ɓɓ bērǎ ¿caiba dadjirāra poyai? ³² Wārāda Ācōrēba idji Warra arada wǎgaē basía āteɓɓɓ jūma dadjirā carea idu beabisia. Maɓ bērǎ ¿idjia dadjirāra ne jūma biada Crito ume ābaa diaēca? ³³ ¿Caiba Ācōrēa idjia edadarāda poya biē jarai? Ācōrēba dadjirāra jipa unubaria. ³⁴ ¿Caiba dadjirāra bedeade panɓana adi? Ni abaɓba mǎwǎ jaradaēa Jesucitora dadjirā carea beuda bērǎ. Idjira beu ɓadada ɓrēbasia. Idira Ācōrē jɓwa araare ɓɓa. Mama dadjirā carea Ācōrēa beɓe djuburia ɓɓa. ³⁵ ¿Caiba dadjirāra Crito quĩrǎnebemada poya āyǎ ɓai? Ewari zarea zebɓɓɓe, bia mĩga panɓne, ēberārǎba dadjirā biē odi carea ēpē panɓne, jarraba zebɓɓɓe, cacuaɓe jǎni carea neē panɓne, minijĩchiade panɓne, ēberārǎba bea quĩrǎ panɓne ni abaɓba dadjirāra Crito quĩrǎnebemada poya āyǎ ɓaēa. ³⁶ Ācōrē Bedeade nǎwǎ ɓɓ ɓɓa: Ewariza ɓɓ carea daira bea quĩrǎ panɓa. Oveja beabɓda quĩrǎca ɓeadiɓa crĩcha panɓa.†

³⁷ Baribɓɓ Critoba dadjirāra quĩrǎ ɓɓa. Idjideba jūma maɓɓara dadjirāba poyabadaa. ³⁸⁻³⁹ Maɓ carea mǎa cawa ɓɓa dadjirāda beudibɓɓ wa zocai pananibɓɓ, Ācōrē quĩrǎnebemada jĩga pananaēda. Naɓ ewaride, nubema ewaride biɓa jĩga pananaēa. Idjaba bajānebema nezocarǎba, jairǎba, dji droma beaba, naɓ dedaade ɓɓara beaba, naɓ dedaade jewedaara beaba, ni cārē Ācōrēba oɓadebema biɓa dadjirāra idji quĩrǎnebemada poya āyǎ ɓadaēa.‡ Ara maɓ quĩrǎra dadjirā Boro Jesucitodeba unubisia.

9

Ācōrēba israelerǎ edada

¹ Mǎra Critode bērǎ wārǎ bedeada jaraya. Sewa oēa. Ācōrē Jaureba mǎ soɓe naɓ bedeara wārǎ arada cawabi ɓɓa. ²⁻³ Naɓda jaraya: mǎ ēberārǎ judiorǎ carea ewariza bio sopua ɓabaria. Ādjirāra Ācōrē ume biē

† 8:36 Salmo 44:22. ‡ 8:38-39 Jairǎ. Griego bedeade nǎwǎ ɓɓ ɓɓa: “Dji dromarǎba, jūma poya beaba.”

panΛnebemada poya bia ʘlibara, mλda ādjirā cacuabari Critoḁebemada jīga ʘecasia. ⁴ Ādjirāra Israelḁebemaa. Ācōrēba ādjirāra naārā edasia idji warrarāda ʘeadamārēā.* Idji quīrāwārēā dorrodorroadā ādjirāa unubisia.† Ādji drōā naēnabemarā ume bedea ʘasia.‡ Idji ley sida Moisedeba ādjirāa diasia. Ādjirāa cawabisia idji dede cārēda oḁida panΛda idjaba jūma idjia diai jaraḁara ādjirā itea ʘasia. ⁵ Ādji drōā naēnabemarāra dji dromarāda ʘesia. Ādjirāneba Critora naλ djarade zesia. IdjidrΛ jūmarā Ācōrēa. IdjīabΛrΛ dadjirāba ewariza bia bedeadida panΛa. Bia ʘΛa māwā ʘaيدا.

⁶ Mλa jaraē ʘΛa Ācōrēba israelerā itea oyada adara oē ʘΛda. ĀtebΛrΛ mλa jara ʘΛa jūma Israelḁeba yōpedaḁara Ācōrē quīrāpita israelerāēda. ⁷ Idjaba jūma Abrahaλneba yōpedaḁara Ācōrē quīrāpita Abrahaλ warrarā araēa. Ācōrēba Abrahaλa nāwā jarasia: “Mλa warrarā diai jaraḁara ʘΛ warra Isadeba zedia.”§ ⁸ Maλ bedeaba dadjirāa cawabi ʘΛa jūma Abrahaλneba naλ djarade topedaḁara Ācōrē warrarāēda. Ācōrēba diai jaraḁa warrarādrΛ Abrahaλ warrarā araa. ⁹ Ācōrēba Abrahaλa diai jaraḁa bedeara naλgΛa: “Za zei poade ara naλ ewari quīrāca mλra wayacusa zeya. Maλne Saraba warrada to erobaya.”*

¹⁰⁻¹² Maλ awara Ācōrēba cawabisia idjia eda quīrīā ʘΛda edabarida. Idjaba cawabisia ni abaΛda edacada ādjia o panΛra bia unu ʘΛ bērā ātebΛrΛ edabaria idjia trλna bērā. Nāwā cawabisia: Rebecaba mīguisoda tosia. Dji zezara dadji drōā naēnabema Isa basía. BaribΛrΛ maλ warrarā toḁi naēna idjaba biada ni cadjiruada oḁi naēna Ācōrēba Rebecaa jarasia: “Dji nabemada dji tēābema jΛwaeda ʘaya.”† ¹³ Maλ carea Ācōrē Bedeade nāwā ʘΛ ʘΛa: “Mλa Jacoboda quīrīasia, maλne Esaúra unu amasia.”‡

¹⁴ ¿Maλnebemada sāwā crīcha panΛ? ¿Ācōrēba jipa ocada crīcha panΛca? ¡Māwāéa! ¹⁵ Ācōrēba Moisea nāwā jarasia: Mλa quīrā djuburia quīrīā ʘΛ ēberāda quīrā djuburiaya idjaba mλa quīrīāneba careba quīrīā ʘΛ ēberāda quīrīāneba carebaya.§

¹⁶ Wārāda Ācōrēba edabΛrΛ ēberāra edacaa maλ ēberāba o ʘΛda bia unu ʘΛ bērā ni dji ēberāba māwā quīrīā ʘΛ bērā. ĀtebΛrΛ idjia quīrā djuburia quīrīā ʘΛdrΛ edabaria. ¹⁷ Ācōrē Bedeade idjia Egiptodebema boroa jaraḁada nāwā ʘΛ ʘΛa: Mλa ʘΛra dji boroda ʘasia ʘΛ mīgabi ʘΛḁeba mλ ΛʘΛada unubi carea. Māwā mλra jūma naλ ējūāne trλ ʘΛga ʘaya.*

¹⁸ Maλba cawabi ʘΛa Ācōrēba abaΛda quīrā djuburia quīrīā ʘΛbΛrΛ māwā obarida idjaba abaΛda cΛwΛrΛ zarea ʘΛ quīrīā ʘΛbΛrΛ māwā ʘΛbarida.

¹⁹ Maλ bedea carea abaλba nāwā jaraisicada: “Ācōrēba māwā obari bērā ¿cārē cārēā dadjirāra bedeade panΛana a ʘΛ? ¿Idjia dadjirā ʘΛda quīrāca panΛēca?” ²⁰ BaribΛrΛ dji māwā bedea ʘΛra ¿cai māwā Ācōrēa bedelai carea? Zocoba dji caḁaa jaraida ʘΛca: “ʘΛa ¿cārē cārēā mλra jāwā osi?” ²¹ ¿Dji egoro cabariba o quīrīā ʘΛ quīrāca oiē ʘΛca? ¿Abari egoroba zoco ewari droma careabemada, baridua ewari careabema sida oida ʘΛēca?

²² Ara maλ quīrāca Ācōrēba o quīrīānada osia. Ēberārāba cadjirua o panΛ carea Ācōrēba idji quīrūbideba idjaba idji ΛʘΛadeba cawa opeḁa tabΛ uruade ʘatabueida ʘasia. BaribΛrΛ ādjia cadjirua o panΛra jūma droasia.

* 9:4 Exodo 4:22. † 9:4 Exodo 40:34-35. ‡ 9:4 Genesi 12:1-3. § 9:7 Genesi 21:12. * 9:9 Genesi 18:10,14. † 9:10-12 Genesi 25:23. ‡ 9:13 Malaquia 1:2-3. § 9:15 Exodo 33:19. * 9:17 Exodo 9:16.

23 Māwā droasia idji biya quiru waiβΛΛΛ bΛdebemada idjia quĩrā djuburia bΛ ēberārā cawabi carea. Ādjirāra idjia naēna edasia idji bia quirudebemada erobeadamārēā. 24 Dadjirāra maλ ēberārānebemaa. ΛCΛΓΛ judiorāa idjaba λCΛΓΛΛ judiorāēā. BaribΛΓΛ Ācōrēba jūma dadjirāra trāsia. 25 Ācōrēba jaradada Osea cartade nāwā bΛ bΛΛ:

Mλ puruē bađada mλ puruāda aya. Mλa quĩrāē bađa puruda mλa quĩrā bΛ puruāda aya.†

26 Idjaba nāwā bΛ bΛΛ:

Mλa jarasia bārāra mλ ēberārāēda.

Māwā jaradama mλa bārāra mλ warrarāana aya.‡

27-28 Idjaba Isaíaba israelerānebemada nāwā jarasia:

Israelerāra zocārā panΛΛ pusa íbΛ quĩrāca. Māwāmīna ādjirāra zocārāēbe ēdrΛēdia dadjirā Boro Ācōrēba naλ ējūāne bēara isabe jūma cawa oi bērā.§

29 Idjaba maλ naēna Isaíaba nāwā jarasia:

Dadjirā Boro jūma poya bΛba dadji israelerāra λCΛΓΛ zocai bΛđaēbara, Sodomanebemarā, Gomorrađebemarā quĩrāca ni aba biđa neē bacasia.*

Judiorāba Crito ĩjānaē panΛnebema

30 ¿Maλba cārēda jara bΛ? Judiorāēba jΛΓΛđaca basía Ācōrē quĩrāpita jipa beadi carea. BaribΛΓΛ Critora ĩjāpedada bērā Ācōrēba ādjirāra jipa unusia. 31 Maλne israelerāba Ācōrē quĩrāpita jipa beadi carea leyđeba jΛΓΛ pananamīna Ācōrēba jipa unuē basía. 32 ¿Cārē cārēā ādjirāra jipa unuē basi? Jipa unuē basía Crito ĩjāni cāyābara ādjia o panΛneba idji quĩrāpita jipa beadi carea jΛΓΛ panana bērā.† Wārāda ādjirāba Critora ĩjānaē basía mōgarade tēnedrΛbΛda quĩrāca. 33 Ācōrē Bedeade maλnebemada nāwā bΛ bΛΛ:

Ūrīnadua. Mλa Sioλ purude de oi careabema mōgarada bΛbΛΓΛΛ.‡

Maλ mōgarade ēberārāra tēnedrΛđapeda baedia. BaribΛΓΛ idji ĩjā bΛba idji quĩrābe ĩjā baēa.§

10

1 Djabarā, mλa sođeba quĩrā bΛΛ Ācōrēba israelerāra ēdrΛ edaida. Maλ carea mλa Ācōrēa iwidi bābaria. 2 Mλa jaraya ādjirāba Ācōrēra wārāda ēpē quĩrā panΛda. Māwāmīna Ācōrēba quĩrā bΛdebemada āĩ crīcha panΛa. 3 Ācōrēba sāwā ēberārā jipa unubarida ādjirāba cawadāca. Maλda igaradapeda ara ādjia o panΛneba jΛΓΛ panΛa Ācōrē quĩrāpita jipa beadi carea. 4 BaribΛΓΛ Crito ĩjābΛdara Ācōrēba jipa unubaria. Maλ bērā ley ĩjā o panΛneba jipa beadi carea waa jΛΓΛđiē panΛa.

5 Moiseba bΛsia sāwā ēberārāra Ācōrēba diada leyđeba poya jipa beadida. Nāwā bΛsia: “Ēberāba naλ leyba jara bΛra ĩjā o baibΛΓΛ, zocai baya.”*

6 BaribΛΓΛ Crito ĩjābΛΓΛda Ācōrēba jipa unubaria. Maλ ēberāba jarabaria: “BΛ sođe crīcharādua abaΛda bajānaa wāida bΛda Crito naλ duđaa zebi carea.

7 Crīcharādua abaΛda beuđarā panabadamaa wāida bΛda Crito λrēbabi carea.”

8 BaribΛΓΛ Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛΛ: “BΛ Ācōrē bedeara cawaicha bΛΛ.† BΛ

† 9:25 Osea 2:23. ‡ 9:26 Osea 1:10. § 9:27-28 Isaía 10:22,23. * 9:29 Isaía 1:9. † 9:32 Ādjia o panΛneba. Griego bedeade λCΛΓΛ cartade nāwā bΛ bΛΛ: “Ācōrēba Moisea diada ley ĩjā o panΛneba.”

‡ 9:33 Sioλ purura idjaba Jerusaleλ abadaa. § 9:33 Idji quĩrābe ĩjā baēa. Griego bedeade bΛ bΛΛ: “Peraēa.” Isaía 28:16; 1 Pedro 2:6. * 10:5 Levitico 18:5. † 10:8 BΛ Ācōrē bedeara cawaicha bΛΛ. Griego bedeade nāwā bΛ bΛΛ: “Idji bedeara bΛ caita bΛΛ.”

iteba idji bedeara jaraida bΛa idjaba bΛ sodeba ijāida bΛa.”‡ Idji bedeara daiba nāwā jaradia panΛa jūmarāba ijānamārēā: ⁹ bΛ iteba Jesura jūmarā Boroada aibΛrΛ, idjaba Ācōrēba idjira lrēbabisida bΛ sodeba ijāibΛrΛ, Ācōrēba ēdrΛ edaya. ¹⁰ Wārāda abaΛba sodeba ijāibΛrΛ, Ācōrēba jipa unuya. Iteba Jesura jūmarā Boroada aibΛrΛ Ācōrēba ēdrΛ edaya.

¹¹ Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa: “Idji ijā bΛba idji quīrīābe ijā baēa.”§ ¹² Ācōrēra jūmarā Boro bērā judiorāra, judiorāé sida abarica obaria. Idjía quīrā djuburia iwidibΛdara bio carebaria. ¹³ Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa: “Dadjirā Boro Ācōrēa quīrā djuburia iwidibΛdara jūma ēdrΛ edaya.”*

¹⁴ BaribΛrΛ ēberārāba wađi dadjirā Boro Jesucrito ijānaē panΛne ¿sāwā idjía quīrā djuburiada iwididi? Idjidebemada wađi ūrīnaē panΛne ¿sāwā ijāni? Idjaba ni abaΛba ādjía jaradiade wāébΛrΛ ¿sāwā idjidebemada ūrīni? ¹⁵ Ācōrēba ni abaΛda diabueēbΛrΛ, ¿sāwā jaradiade wāni? Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa: “Bedeā bia jarade zebΛdara bio bia beaa.”†

¹⁶ BaribΛrΛ jūma judiorāba bedea bia Critodebemada ijānaē basía. Isaía cartade nāwā bΛ bΛa: “Mā Boro, daiba jarapedadara ¿caiba ijāsi?”‡ ¹⁷ Wārāda ēberārāba Critodebemada naārā ūrīnida panΛa poya ijāni carea.§ ¹⁸ BaribΛrΛ mΛa iwidiya: ¿Judiorāba maļ bedeara ūrīnaē basica? Wārāda ūrīsidāa. Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa: Idjidebemada jūma naļ ējūāne jarasidaa. Maļ bedeara tΛmΛeda jara wāsidaa.*

¹⁹ MΛa wayacusa iwidiya: ¿judiorāba maļ bedeara cawadaca basica? Māē, cawasidaa judiorāēba cawapedada quīrāca. Maļ carea Moiseba Ācōrēneba judiorāa naārā jarasia:

MΛa edadaē puru careba bΛdeba mΛa bārāra jiwaiida bΛya mΛda quīrīānamārēā.

Mā adua bađa puru careba bΛdeba mΛa bārāra quīrūbigaya mΛda quīrīānamārēā.†

²⁰ Idjaba Isaíaba Ācōrēneba ne wayaa neē nāwā jarasia: Mā jΛrΛdaē pananaba mΛra unusidaa. Mānebema iwididaē pananarāa ara mΛdjidebemada cawabisia.‡

²¹ BaribΛrΛ israelerānebemada Isaíaba Ācōrēneba nāwā jarasia: Ewariza mΛa jΛwa wabadjia ēberārā cΛwΛrΛ zarea bea, mā ijāé beara mΛmaa zedamārēā.§

11

ΛcΛrΛ judiorāba Crito ijāpedada

¹ Maļ carea mΛa naļda iwidiya: ¿Ācōrēba israelerā idji ēberārāda igarasica? ¡Māwāéa! MΛda israelerānebema, Abrahaļ ēberārānebema, Benjamiļneba yōnaa. ² Ācōrēba naēna israelerāra edasia idji puruda bamārēā. Maļ bērā ādjirāra igaraē bΛa. Bārāba Ācōrē Bedeade Elíadebema bΛdada cawa panΛa. Elíaba Ācōrēba israelerāra nāwā biē jarasia. ³ “Mā Boro, bΛdeba bedeadarāda jūma quenasidaa idjaba bΛa animarā babue diabadada jūma ārīsidāa. Ababe

‡ **10:8** Deuteronomio 30:14. § **10:11** Idji quīrīābe ijā baēa. Griego bedeade bΛ bΛa: “Peraēa.” Isaía 28:16; 1 Pedro 2:6. * **10:13** Joel 2:32. † **10:15** Griego bedeade nāwā bΛ bΛa: “Bedeā bia jarade zebΛda jīrūra bio bia quedea.” Isaía 52:7. Griego bedeade ΛcΛrΛ cartade bΛ bΛa: “Necai bai bedea jarade zebΛdara.” ‡ **10:16** Isaía 53:1. § **10:17** Critodebema. Griego bedeade ΛcΛrΛ cartade bΛ bΛa “Ācōrē Bedea.” * **10:18** Salmo 19:4. † **10:19** Deuteronomio 32:21. ‡ **10:20** Isaía 65:1. § **10:21** Isaía 65:2.

mãdr̃a b̃la, barib̃ra m̃l s̃ida beadi carea j̃ra paña.”* 4 Mañne Ācōrēba nāwā panusia: “M̃la siete mil ēberārāda m̃l itea waga erob̃la. Ādjirāra Baal quīrāpita chīrāborode b̃rru cobeadaca.”† 5 Ara mañ quīrāca nañ ewaride bida Ācōrēba idji biadeba dai judiorāda zocārēbe edasia idjiderāda beadamārēã. 6 Māwā Ācōrēba idji biadeba edasib̃ra, daiba o paña carea edaē basía. Daiba o paña carea edadabara, māwāra idji biadeba edaē bacasia.

7 ¿Mañnebemada sāwā crīcha paña? Israelerāba Ācōrē quīrāpita jipa beadi carea j̃ra pananamīna jipa beadaē basía. Barib̃ra israelerā zocārē pañaba ijāsidaa, Ācōrēba edada b̃rã. Ādjirāda Ācōrēba jipa unusia. Waabemarāba ijā quīrānaē basía. 8 Ācōrē Bedeade nāwā b̃l b̃la:

Ācōrēba ādjirā crīchara b̃lasia poya cawarānamārēã, ādji dauba ununara poya cawarānamārēã,
idjaba ādji cawarāba ūrīnara poya cawarānamārēã. Ādjirāra wadibida ara māwā paña.‡

9 Idjaba judiorā boro Daviba mañgebemada Ācōrēa jarasia:

Ādjirā bia ne cobada carea idu crīchabidua b̃la cawa oēda.

Māwā āduba cūrūgadia animarā jidabadade edaa baebada quīrāca. Mañne ādjirāra cawa odua.

10 Ādjirāra dauberrea bea quīrāca b̃ldua ādjia unu pañara cawarānamārēã. Idjaba ewariza bia mīgabidua.§

Ācōrēba judiorāē ēdra edada

11 Nañda m̃la iwidiya: ¿judiorāba Critora igarasida b̃rã abeda waa Ācōrē ume poya bia beadaēca?* ¡Māwāē! Āteb̃ra Crito igarapedada b̃rã Ācōrēba judiorāēda ēdra edabaria. Māwā judiorāra jiwaida beadapeda idjida quīrānia. 12 Judiorāba Crito igarapedada b̃rã ādjirā cāyābara Ācōrēba jūma nañ ējūānebema judiorāéra bio careba b̃la. Mañ b̃rã judiorā wayacusa Ācōrē ume bia panebada ewaride ¿Ācōrēba jūmarāda biara carebaēca?

13 M̃la judiorāēa ne jaraya. Ācōrēba m̃ra bārāmaa diabuesia jaradia bamārēã. Mañda m̃la jūma jipa o quīrā b̃la. 14 M̃la judiorāēa jaradia b̃ldeba quīrā b̃la m̃l ēberārā judiorā bida mañ bedeara ūrī quīrānida jiwaida paña quīrāca. Māwā Ācōrēba ādjirāra ãc̃ra ēdra edaya. 15 Ācōrēba judiorāra igarada b̃rã ãc̃ra nañ ējūānebemarāra idji ume bia b̃lasia. Mañ b̃rã Ācōrēba judiorā wayacusa bia edab̃ra de ¿cārēda sāwāi? Ādjirā s̃ida beudarā quīrāca pananada Ācōrē ume zocai beadia.

16 Trigo nañrā ewab̃dade pañda ocuadapeda mañ pañnebemada Ācōrēa aba diaēb̃ra, waabema pañ s̃ida Ācōrēnea. Ara mañ quīrāca jūma judiorāra Ācōrēnea, ādji drōã naēnabemarāda idjide bada b̃rã. Idjaba bacuru carrada bia b̃lbar̃ra, dji j̃wate s̃ida bia beaa. Ara mañ quīrāca jūma judiorāra Ācōrēnea, ādji drōã naēnabemarāda idjide bada b̃rã.

17 Ñc̃ra judiorāra Ācōrēnebemada jīga panesidaa olivo bacuru j̃wate tētacuada quīrāca. Bārã judiorāéra Ācōrē neē panasidaa olivo bacuru iduba mēã warida quīrāca. Barib̃ra ãc̃ra bārã judiorāéra ãc̃ra judiorā cacuari Ācōrē ēberārāda panesidaa iduba mēã warida olivo bacuru j̃wate dji

* 11:3 1 Rey 19:10,14. † 11:4 1 Rey 19:18. ‡ 11:8 Isaías 29:10. § 11:10 Bia mīgabidua. Griego bedeade nāwā b̃l b̃la: “Ādji ēcarrara jūrēã b̃ldua.” Salmo 69:22-23. * 11:11 Griego bedeade nāwā b̃l b̃la: “¿Judiorāra tēnedradapeda abeda baesidaca?”

tētacuadade cara ḅacuada quĩrāca. Māwā idira Ācōrēba bārā sida careba ḅa judiorā careba ḅada quĩrāca.† 18 Baribara crīcharānada bārā judiorāera judiorā cāyābara Ācōrē quĩrāpita biara ḅada. Quĩrānebadada bārāra dji carraḅeba zocai panada. Dji carrara bārāneba zocai ḅāēa.

19 Āibērā bārā judiorāēba crīchadisicada Ācōrēba judiorāra igarasida bārāda ādjirā cacuabari edai carea. 20 Wārāda māwā ḅa. Baribara Ācōrēba ādjirāra igarasia Critoda ijāpedadaē bērā. Maḅbe bārāda edasia Critoda ijāpedadaē bērā. Maḅ carea bārāra judiorā cāyābara biara ḅada crīcharānada, ātebāra Ācōrēra waya pananada. 21 Judiorāba ijānaē panā carea Ācōrēba ādjirāra igarasia bacuru jḅwate tētacuabara quĩrāca. Ara maḅ quĩrāca bārā judiorāēba ijānaēbāra, Ācōrēba bārā sida igaraya.

22 Bio crīchadada sāwā Ācōrēba idji biadeba carebabarida idjaba sāwā cawa obarida. Judiorāba ijāpedadaē bērā Ācōrēba cawa opeḅa ādjirāra igarasia. Maḅne bārā judiorāera idji biadeba careba ḅa idjaba careba ḅaya. Baribara maḅneba pananida panā. Bārāba ijā pananaēbāra, Ācōrēba bārā sida cawa opeḅa igaraya bacuru jḅwate tētacuabara quĩrāca. 23 Idjaba judiorā Crito ijānaē pananaba ijānibāra, Ācōrēba ādjirāra wayacusa bia edaya dji jḅwate tētaḅade wayacusa cara ḅabara quĩrāca. Idji ḅadeba māwā poya oya. 24 Wārāda bārā judiorāera olivo bacuru iduba mēā warida quĩrāca panasidaa. Ācōrēba maḅ bacurudebemada tētacuapeḅa olivo bacuru uḅade cara ḅacuasia. Māwā ḅaiē ḅamīna Ācōrēba osia. Maḅ bērā ¿judiorāra wayacusa poya edaēca dji uḅa bacuru jḅwata wayacusa cara ḅacuabara quĩrāca?

Ācōrēba jūma israelerā ēdra edaidebema

25 Djabarā, mā quĩrā ḅa Ācōrēba naēna cawabiē ḅada bārāba cawāḅida. Māwā judiorā cāyābara biara ḅada crīchadaēa. Ācōrēba naēna cawabiē ḅada naḅra: zocārā judiorāda cḅwara zarea panasidaa idjaba cḅwara zarea panenia aba jūma dji Crito ijānida panā judiorāēba ijāḅadaa. 26 Māwānacarea Israel purura Ācōrēba jūma ēdra edaya. Ācōrē Bedeade nāwā ḅā ḅa:

Dadjirā Ēdra Edabarira Sioḅ puruḅeba zeya.‡

Idjia Jacoboḅeba yōpedadarāba cadjirua opeḅadara jūma quĩrādoaya.

27 Mā ādjirā ume beḅe ḅada oya. Ādjia cadjirua opeḅadara quĩrādoaya.§

28 Judiorāba beḅe bia Jesuḅebemada igara panā bērā Ācōrē ume dji quĩrā. Maḅ bērā bārā judiorāera Ācōrē ēberārāda poya beḅia. Baribara Ācōrēba ādjirā drōā naēnabemarāra edada bērā waḅibida quĩrā ḅa. 29 Wārāda Ācōrēba diadara jārīca. Idjia trānara igaraca. 30 Bārā judiorāēba naēna Ācōrēra ijānaca basía. Baribara judiorāba ijānaē panā bērā idira Ācōrēba bārāra quĩrā djuburia ḅa. 31 Ādjirāba idira ijānaca nocoarebema ewaride Ācōrēba quĩrā djuburiamārēā bārā judiorāē quĩrā djuburia ḅa quĩrāca. 32 Wārāda Ācōrēba iduaribisia jūmarāda cḅwara zarea beḅamārēā. Māwā jūmarāda quĩrā djuburiaya.

33 Ācōrēra bio ne cawa ḅa idjaba crīcha cawa ḅa.

Idjia oi crīcha ḅara ni abāba poya cawadaēa. Idjia o ḅa sida poya cawadaēa.

34 ¿Caiba Ācōrē crīchara cawa ḅa? ¿Caiba idjia crīchada jaradiabari?

† 11:17 Ācōrēba bārā sida careba ḅa judiorā careba ḅada quĩrāca. Griego beḅeade nāwā ḅā ḅa: “Bārā sida bacuru ḅa dji carraḅeba ze ḅadeba bia panā.” ‡ 11:26 Sioḅ purura idjaba Jerusaleḅ abadaa.

§ 11:27 Isaía 59:20-21; 27:9.

³⁵ ¿Caiba Ācōrēa ne diasi jēda diamārēā?

³⁶ ĀcōrēbΛΓΛ ne jūmada osia. Ne jūmada idjideba bΛΛ idjaba idji itea bΛΛ. Dadjirāba ewariza idjia bia bedeadida panΛΛ. Bia bΛΛ māwā baida.

12

Ācōrē itea beadadua

¹ Maλba djabarā, Ācōrēba bārāra quīrā djuburiada bērā, mλa bārāa bedea djuburiaya ara bādjida Ācōrēa diadamārēā. Idji itea bia beadadua bārāra bia unumārēā. Māwā bārāba wārāda idji itea bia odia. ² Naλ ējūānebemarāba quīrā panΛ quīrāca nībarānada, ātebΛΓΛ crīcha djiwidi Ācōrēba dia bΛdeba jipa nībadadua. Māwā Ācōrēba quīrā bΛra bārāba cawadā. Jūma idjia quīrā bΛra bia bΛΛ, jipa bΛΛ, idjaba idjia bia unu bΛΛ.

³ Ācōrēba idji biadeba mλra bΛsia idji itea ne o bamārēā. Maλ bērā mλa bārāa naλda jaraya: ni abaλba crīchaiē bΛΛ ara idjida dji dromaara bΛda. Bārāba Critora ījāpedada bērā Ācōrēba bādjiza awara awara diasia ne odamārēā. Maλ bērā idjia diada quīrāca bādjia o panΛnebemada jipa crīchadadua. ⁴ Dadji cacuara aba bΛmīna dadji cacuade zocārā eropanΛ, jΛwada, jīrūda, boroda, ne jūmaa. BaribΛΓΛ dadji cacuade beaba abarida odāca. ⁵ Ara maλ quīrāca dadjirāra zocārā panΛmīna, Crito ume panΛ bērā cacua aba bΛ quīrāca panΛΛ. Māwā dadjirā jūmarāda cacua abaλde ābaa panΛΛ.

⁶ Ācōrēba idji biadeba dadjirāza ne odamārēā awara awara diasia. Idjia λcΛrΛΛ diasia idjideba bedeadamārēā. Māwā diasibΛΓΛ, ādjia wārāda ījā panΛneba māwā bedeadida panΛΛ. ⁷ Idjia λcΛrΛΛ diasia djārā carebadamārēā. Māwā diasibΛΓΛ, djārāra carebadida panΛΛ. Idjia λcΛrΛΛ diasia idji bedeadā jaradiadamārēā. Māwā diasibΛΓΛ, idji bedeara jaradiadida panΛΛ. ⁸ Idjia λcΛrΛΛ diasia djabarā careba panΛneba biara ījānamārēā. Māwā diasibΛΓΛ, djabarāra carebadida panΛΛ biara ījānamārēā. λcΛrΛΛ diasia ne dia panΛneba djārā carebadamārēā. Māwā diasibΛΓΛ, sobiadeba diadida panΛΛ. λcΛrΛΛ diasia djabarā boroda beadamārēā. Māwā diasibΛΓΛ, quīrācuīta jipa o beadida panΛΛ. Idjaba λcΛrΛΛ diasia djārā quīrā djuburiadamārēā. Māwā diasibΛΓΛ, bΛsrīdadeba quīrā djuburiadida panΛΛ.

⁹ Sođeba dji quīrā beadadua. Jūma cadjiruara igaradadua. BiadrΛ ēpēnadua. ¹⁰ Wārā quīrāneba dji quīrā beadadua. Crīcha biadeba dji waya beadadua idjaba djārāda biara crīchadadua. ¹¹ Coa bearānadua, ātebΛΓΛ zoquea beadadua. Dadjirā Boro Jesuba quīrā bΛra sođeba jūma odadua. ¹² Ācōrēneba ne edadida cawa panΛ bērā bΛsrīda beadadua. Bia mīga panΛne droadadua. Ewariza Ācōrēa iwīdidadua. ¹³ Ācōrē ēberārā dji ne neē quedeara carebadadua. Bārā dede zebΛdara bia edadadua.

¹⁴ Bārā biē odi carea ēpē bearāa bia jaradadua. Wārāda biyabΛΓΛ jaradadua. Biē beadida jararānadua. ¹⁵ BΛsrīda bea ume bΛsrīda beadadua. Sopua bea ume sopua beadadua. ¹⁶ Jūmarā ume bia beadadua. Djārā cāyābara biara beada crīcharānadua, ātebΛΓΛ mīā djuburi quedea ume bia beadadua. Crīcharānadua bārāba djārā cāyābara biara cawa panΛda.

¹⁷ Abaλba bārāda biē oibΛΓΛ, abari quīrāca orānadua. Jūmarā quīrāpita biada odadua. ¹⁸ Bārāareba jΛrΛdadua jūmarā ume necai panani carea. ¹⁹ Djabarā, abaλba bārāda biē osira abarica biē orānadua. ĀtebΛΓΛ iduaribidadua Ācōrēba cawa omārēā. Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛΛ: “MλabΛΓΛ cadjirua o beara cawa oya. MλabΛΓΛ cawa oya ādjia cadjirua opedada quīrāca.”* ²⁰ Idjaba Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛΛ: “BΛ dji quīrūda jarra bΛde ne cobidua. Opichia bΛde

* 12:19 Deuteronomio 32:35.

baido diadua. Māwā oibΛΓΛ, idjira bio peraya.”† 21 AbaΛba bārāda biē o baibΛΓΛ abarica orānadua. ĀtebΛΓΛ bia ođadua idjira perapeđa idjia biē o bΛra idu bΛmārēā.‡

13

Dji bororā jΛwaeda beadadua

1 Jūmarāda naļ ējūānebema bororā jΛwaeda beadida panΛa Ācōrēba bΛda bērā. Neēa Ācōrēba bΛdaēra. 2 Maļ bērā naļ ējūānebema bororā igara bΛba Ācōrēba bΛdada igara bΛa. Dji māwā igara beara ādji boroba cawa oya. 3 Wārāda jipa o beaba ādji boroba cawa oida wayadāca, ātebΛΓΛ cadjirua o beabΛΓΛ wayabadaa. Maļ bērā bārā bororā ume ne wayaa neē ba quīrīā panΛbΛΓΛ, biada ođadua ādjia bia ununamārēā. 4 Wārāda bārā bororāra Ācōrēba idji nezocarā quīrāca bΛsia bārāda carebadamārēā. BaribΛΓΛ bārāba cadjiruada odibΛΓΛ, ādjida wayadadua wārāda bio cawa odida panΛ bērā.* Ādjira Ācōrē nezocarā quīrāca panΛa cadjirua o beara cawa odi carea. 5 Maļ bērā bārāra naļ ējūānebema bororā jΛwaeda beadida panΛa cawa orānamārēā. Maļ awara ādjirā jΛwaeda beadida panΛa, cawa panΛ bērā māwā baira jipa bΛda. 6 Maļ carea bārāba parata diaēdida panΛra bārā bororāa diabadaa. Jūma dadjirā druara ādjide bΛ bērā idjaba ādjirāra Ācōrē nezocarā quīrāca panΛ bērā, bārāba maļ paratara diaēdida panΛa.

7 Jūmarāa diadadua bārāba ādjiza diaēdida panΛ quīrāca. Bārā bororāa parata diaēdida panΛra diaēdada. Bārāba wayadida panΛra wayadadua. Bārāba bia jaradida panΛra bia jaradadua.

8 Bārāba diai bara panΛbΛΓΛ, jēda diaēde bearānadua. Ababe dji quīrīā beadadua. Djārā quīrīā bΛba jūma Ācōrēba Moisea diada leyra ijā o bΛa. 9 Maļ leyba jara bΛa: “Daunemarādua, mīā bearādua, ne drΛarādua, djārāba erobΛra awuarādua.”† Maļra idjaba jūma maļ leyba jara bΛ sida naļ crīcha abaΛba jūma jara bΛa: “Djārāra quīrīādua ara bΛdji quīrīā bΛ quīrāca.”‡ 10 Quīrīā erobΛba djārāra biē ocaa. Djārā quīrīā bΛde jūma Ācōrēba Moisea diada leyra ijā o bΛa.

11 Jūma maļgΛra o pananadua cawa panΛ bērā naļ ewarira sāwā bΛda. Λrāmanadua. Waa cāi bearānadua. Dadjirā naļ ējūā cadjiruadebema ēdrādi ewarira caitaara bΛa dadjia naārā ijāpedada cāyābara. 12 Naļ ewari cadjiruara jōbođoa diamasi nūmanada ānadΛbođo quīrāca. Maļ bērā dadjirāba cadjiruada idu bΛdapeđa biada odida panΛa. Māwā dadjirāra cadjiruadebemada jūma jūātrΛ beadia sordaoba jūātrΛbariba idji cacua jūātrΛ erobΛ quīrāca. 13 Dadjirāra quīrāipa nībaēdida panΛa āsa nībabada quīrāca. BΛsrida obadaē beu nībaēiē panΛa, auđuada o nībaēiē panΛa, caicaya beadiē panΛa, idjaba djārāba erobΛ carea biē crīchadiē panΛa. 14 ĀtebΛΓΛ dadjirā Boro Jesucrito nībaēa quīrāca nībadadua. Naļ djaraba cadjirua o quīrīā bΛra iduaribirānadua.

14

Djabarā biē jaradiē panΛ

† 12:20 Bio peraya. Griego beedeade nāwā bΛ bΛa: “TΛbΛdauda idji boro ārā bΛya.” Proverbio 25:21-22.

‡ 12:21 Griego beedeade nāwā bΛ bΛa: “Cadjirūa idu poyabirādua, ātebΛΓΛ bΛa bia o bΛdeba cadjiruara poyadua.” * 13:4 Wārāda bio cawa odida panΛ. Griego beedeade nāwā bΛ bΛa: “Necora idji quīrīābe erobāca.” † 13:9 Exodo 20:13-15,17. ‡ 13:9 Levitico 19:18.

¹ Djaba abalaba dadjia Jesucrito ijã pananebemada wadi bio adua balbaral, idjira bia edadadua. Baribalral idjia adua baldebema carea idji ume caicayarãnadua. ² Mla naãda jara bla: laral djabarãba cawa panla ne jũmada codida panla. Baribalral laral djabarãba dadjia Jesucrito ijã pananebemada wadi bio adua panla bẽrã cricha panla ababe neudebemada codida panla. ³ Baribalral ne jũma cobariba ne jũma cocada igaraiẽ bla. Idjaba ne jũma cocaba ne jũma cobarida biẽ jaraiẽ bla, umena Acõrẽba edada bẽrã. ⁴ Balra cai mãwã djãrã nezocada biẽ jarai carea? Idji borobaral jaraya bia o bada wa biẽ o bada. Baribalral dadjirã Boro Acõrẽba jaraya jũma idji nezocarãba bia o panla, idji baladeba careba bal bẽrã bia o pananamãrẽã.

⁵ Idjaba laral djabarãba cricha panla laral ewarira ewari dromada. Laral djabarãba cricha panla ewarira jũmaena abarida. Baribalral adjiza soðeba cricha panla quĩrãca odida panla. ⁶ Ewari droma waga balba dadjirã Boro Acõrẽ itea mãwã o bla.* Ne jũma cobariba mãwã cobarida dadjirã Boro Acõrẽra waya bal bẽrã. Mã carea ne cobaralde idjia Acõrẽa bia bada abaria. Idjaba ne jũma cocaba mãwã cocoa dadjirã Boro Acõrẽra waya bal bẽrã. Mã carea ne cobaralde idjia bida Acõrẽa bia bada abaria.

⁷ Ni abalada ara idji itea zocai balẽa. Idjaba ni abalada ara idji itea beuẽa. ⁸ Zocai panane dadjirã Boro Acõrẽ itea zocai panla. Idjaba beusidara dadjirã Boro Acõrẽ itea beudia. Mãwã zocai panane wa beubadade bida dadjirã Boro Acõrẽnea.

⁹ Critora beusia beudarã Boro bai carea. Idjaba lrẽbasia zocai bea Boro bai carea. ¹⁰ Mã bẽrã çcãrẽ cãrẽã bal djabada biẽ jara bla? Çcãrẽ cãrẽã idjira igara bla? Jũma dadjirãra Acõrẽ quĩrãpita panania dadjiza opedadara cawa omãrẽã.†

¹¹ Acõrẽ Bedeade nãwã bal bla:

Dadjirã Boroba nãwã jara bla: mãra wãrãda zocai bal bẽrã wãrãneba jaraya jũmarãda

mã quĩrãpita chirãborode cobeadida mãla bia bedeadida carea.

Idjaba jũmarãba jaradia mãra Acõrẽda.‡

¹² Wãrãda dadjiza opedadara Acõrẽa jũma jaradia. ¹³ Mã bẽrã djãrãba o bal carea waa biẽ bedeadidẽ panla. Atebalral soðeba nãwã crichadida panla: dadjia o pananeba djaba abalada cadjiruade baebidibral, biara bla odaẽda. ¹⁴ Mãra dadjirã Boro Jesucrito ume bal bẽrã wãrãda cawa bla ni abal djicoda cadjirua balẽda. Baribalral abalaba baridua djico coida cadjiruada crichaibral, mãgara cocara bla. ¹⁵ Bla co baldeba bal djabada idji soðe biẽ beibral, bala quĩrãneba nĩãa. Bla co baldeba bal djaba crichara arĩrãdua Critora idji carea beuda bẽrã. ¹⁶ Bãrãba o panara biada cawa panla. Baribalral djãrãba mãda biẽ jaradibral, orãnadua biẽ bedearãnamãrẽã. ¹⁷ Acõrẽba pe erobaldebemarãa jaracaa cãrẽda codida panla idjaba cãrẽda dodida panla. Atebalral quĩrãã bla adjirãba idji Jauredeba jipa o pananida, necai pananida, idjaba balãriãda pananida. ¹⁸ Crito mãwã epẽ beara Acõrẽba bia unu bla. Eberãrã bida bia unubadaa.

¹⁹ Mã carea jaradida panla djabarã ume necai beadi carea. Mãwã dji careba panania biara ijãni carea. ²⁰ Bãrãba co pananeba Acõrẽba djãrã soðe odara arĩrãnadua. Wãrãda Acõrẽ quĩrãpita jũma djicora bia bla. Baribalral biẽ bla dadjia co pananeba dewaralda cadjiruade baebidida. ²¹ Biara bla

* **14:6** Griego bedeade laral cartade naã sida bal bla: "Ewari droma wagaẽ balba mãwã o bla dadjirã Boro Acõrẽ itea." † **14:10** Acõrẽ. Griego bedeade laral cartade "Crito" bal bla. ‡ **14:11** Isaía 45:23.

nedjara coēda, uva ɓa doēda, wa ni cārē sida oēda ɓa djabara cadjiruade ɓaebi amaaba.

²² ɓa ne jūmada coida ɓada crīcha ɓabara, wa ne jūmada cocara ɓada crīcha ɓabara, ababe ɓabara Ācōrē ume ɓa crīchara cawaida ɓa. ɓa crīcha ɓa quīrāca djārāa ōgo crīchabirādua. Wārāda dadjia o pan carea dadji sođe biē crīchadaēbara, bio ɓasrida panania. ²³ Baribara abaaba nāwā crīchaisicada: “Āībērā naḡara cocara ɓa.” Dji māwā crīcha ɓaba maḡda coibara, idji sođe biē ɓeya, biē o ɓada crīcha ɓa bērā. Wārāda abaaba o bara āībērā jipa ɓēda crīchaibara, cadjiruada o ɓa.

15

Djārāra carebaɗadua bia pananamārē

¹ Dadjia ijā ɓadebema bio cawa ɓeaba mācua adua quēdeara carebaɗida pan. Ababe dadjia quīrā panada oēiē pan. ² Ātebara djārāba quīrā panara oēida pan adjida bia ɓeadaamārē idjaba biara ijānamārē. ³ Wārāda Crito bida ara idjia quīrā bara oē basia, ātebara Ācōrē Bedeade ɓa ɓa quīrāca māwāsia. Nāwā ɓa ɓa: “Ācōrē, ādjirāba ɓa biē jarasidade mā sida biē jarasidaa.”* ⁴ Ne jūma Ācōrē Bedeade ɓara dadjirā jaradiai carea ɓa. Dadjirāra sobiabibaria idjaba carebabaria jūma droadaamārē. Māwā dadjirāba wārāda cawa pan Ācōrē ume ewariza bia pananida. ⁵ Ācōrēba dadjirāra sobiabibaria idjaba carebabaria jūma droadaamārē. Mā quīrā ɓa ara mā Ācōrēba bārāra careba ɓaida abarica crīchaamārē Jesucritoba quīrā ɓa quīrāca. ⁶ Māwā bārāba dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēa ābaa bia beɗe panania.

Beɗe bia Critoɗebema judiorā itea bida ɓa

⁷ Critoba bārā bia edada quīrāca dji bia edadadua. Mā unubadae ēberārāba Ācōrēa bia beɗeada. ⁸ Mā jaraya: Critora zesia dai judiorā carebai carea. Māwā Ācōrēba judiorā drōā naēnabemarā ume beɗe ɓara Jesucritoba osia. Māba unubisia Ācōrēa wārāda beɗe aba ɓa. ⁹ Idjaba Critora zesia judiorāēba Ācōrēa bia beɗeadaamārē ādjirāra quīrā djuburiada bērā. Mānebemada Ācōrē Bedeade nāwā ɓa ɓa: Mā ɓada judiorāē tāēna bia jaraya. Mā ɓa bia jara trāya.†

¹⁰ Idjaba nāwā ɓa ɓa:

Bārā judiorāē, Ācōrē puru ume ɓasridadadua.‡

¹¹ Idjaba nāwā ɓa ɓa:

Jūma bārā judiorāē, dadjirā Boro Ācōrēa bia beɗeadaadua.

Jūma puru ɓe, idjia bia beɗeadaadua.§

¹² Idjaba Isaíaba idji cartade nāwā ɓasia:

Jeséɗeaba aba zeya.* Maḡara jūma puru ɓe Boroda ɓeya.

Israelerāēba idjira ijānia ne jūma bia ādjia jā panara diamārē.†

¹³ Ne jūma bia dadjia jā panara Ācōrēba diaya. Bārāba idjida ijā pan bērā mā quīrā ɓa idjia bārāra bio ɓasridabida idjaba necai ɓaida. Māwā Ācōrē Jaure ɓaɗeaba bārāba biara cawadia ne jūma bia dadjia jā panara wārāda edada.

Pauloba judiorāēa jaradiabaria

* **15:3** Salmo 69:9. † **15:9** Daviba māwā ɓasia Salmo 18:49de. ‡ **15:10** Deuteronomio 32:43. § **15:11** Salmo 117:1. * **15:12** Jesé. Jeséra judiorā boro Davi zeza basia. ɓara cartade Jeséra Isaí abadaa. † **15:12** Isaía 11:10.

¹⁴ Djabarã, m̄la cawa ʙla bārãba biada wārãda o panʎda idjaba bio cawa panʎ bërã poya dji jaradiadida. ¹⁵⁻¹⁶ Māwām̄ina naʎ cartade m̄la ʎcʎcʎ cr̄ichada ebuda ʙʎsia bārãba quĩrãdoarãnamārẽã. Māwã ʙʎsia ʎcõrẽba idji biadeba m̄lra ʙʎda bërã judiorãé tãena Jesucrito nezocada ʙamārẽã. Maʎ bërã bedea bia ʎcõrẽnebemada ʎdjirãa jaradia ʙla. ʎjãsidara sacerdoteba animarã babue diabʎcʎ quĩrãca m̄la ʎdjirãra ʎcõrẽa dia ʙla bia unumārẽã. Maʎne ʎcõrẽ Jaureba ʎdjirãra ʎcõrẽ itea bia ʙʎya.

¹⁷ Jesucrito ume ʙʎ bërã m̄la ʎcõrẽ itea o ʙʎ carea bio ʙʎsrida ʙla. ¹⁸⁻¹⁹ Baribʎcʎ ara m̄ʎdjidebemada ni maārĩ bida bia bedeaẽa. Ababe Critoba m̄lneba odaðebemada bia bedeaya. Wārãda m̄lneba Critoba carebasia judiorãéba ʎcõrẽra ʎjãnamārẽã. M̄la jaradia ʙʎdeba, o ʙʎdeba, ne ununaca o ʙʎdeba bida m̄wã carebasia. M̄la ʎcõrẽ Jaure ʎʙʎadeba jũma maʎgʎra osia. Jerusaleʎneba aba Ilirico druadaa bedea bia Critodebemada m̄la jũma jaradiaida ʙadama jaradisia. ²⁰ Wārãda bedea bia Critodebemada m̄la jaradia quĩrã ʙla waði ũrĩnacama. Dewaraʎba jaradia ʙʎma m̄la jaradia quĩrãéa. ²¹ Māwã m̄la ʎcõrẽ Bedeade ʙʎ ʙʎ quĩrãca o ʙla. Nāwã ʙʎ ʙla: Idjidebema jaradaca badama ẽberãrãba ũrĩnia. Idjidebema ũrĩnaca badaba cawaðia.‡

Paulo Romanaa wãida cr̄ichada

²² Maʎ carea ʙarima zocãrã m̄lra bārãmaa wã quĩrã ʙʎm̄ina poya wãé ʙla. ²³⁻²⁴ Baribʎcʎ namara jũma jaradiaida bërã ara nama caitara neẽa sãma Critodebema jaradiaida. Maʎba m̄lra España druadaa wãida cr̄icha ʙla. Wãbʎcʎde bārãma wiʙariya. Māwã cr̄icha ʙla dārãbʎcʎ bërã bārã acʎde wã quĩrã ʙla. Bārã ume dārã ʙʎsridaðacarea ʎibërã bārãba poya carebaðisicada m̄l bia wãmārẽã. ²⁵ Baribʎcʎ ara nawena m̄lra Jerusaleʎnaa wãya paratada ʎcõrẽ ẽberãrã diai carea. ²⁶ Maʎ paratara djabarã Macedonia druadebemarãba, Acaya druadebemarã bida ʙʎsrida jʎcʎ pesidaa ʎcõrẽ ẽberãrã Jerusaleʎnebema dji ne neẽ queðeara carebaði carea. ²⁷ Maʎ djabarã judiorãéba ʙʎsrida maʎ paratara djabarã judiorã itea jʎcʎ pesidaa. Wārãda m̄wã odida panasidaa judiorã diai bara panʎ quĩrãca. Judiorãéba ne jũma bia ʎcõrẽnebemada judiorãneba edasida bërã, djabarã judiorãa ne bia naʎ ẽjũãnebemada diadida panʎa. ²⁸ Maʎ parata djabarã Jerusaleʎnebemarãa diaðacarea m̄lra España druadaa wãya. Wãbʎcʎde bārãma wiʙariya. ²⁹ M̄la cawa ʙla bārãma jũebʎcʎde Critoba dadjirãra bio carebaida.§

³⁰ Djabarã, ʎcõrẽ Jauredeba dadjirãra dji quĩrã panʎa. Maʎ bërã dadjirã Boro Jesucritodeba m̄la bārãa bedea djuburiaya m̄l careba ʎcõrẽa iwidiðamārẽã. ³¹ Idjã iwidiðadua Judea druadebema Jesu ʎjãé ʙeaba m̄lra biẽ orãnamārẽã. Idjaba iwidiðadua m̄la parata ʎcõrẽ ẽberãrã Jerusaleʎnebema itea edebʎcʎra bia edaðamārẽã. ³² Māwãnacarea ʎcõrẽba quĩrãibʎcʎ, m̄lra bārãmaa ʙʎsrida wãya idjaba bārã tãena bia ʎnãũ ʙaya. ³³ M̄la quĩrã ʙla ʎcõrẽ dadji necai ʙai diabarira jũma bārã ume ʙaida. Bia ʙla m̄wã ʙaida.

16

Pauloba naʎ cartade jĩrũare ʙʎda

‡ 15:21 Isaía 52:15. § 15:29 Critoba. Griego bedeade ʎcʎcʎ cartade ʙʎ ʙla: “Bedeã bia Critodebemaba.”

¹ M̄a b̄ar̄a dadjir̄a djabawēr̄a Pebeda bia jaraya. Idjira Cencrea purude djabar̄a carebabar̄a.* ² Dadjir̄a Boro tr̄aneba bia edadadua Ācōr̄e ēberār̄aba odida pan̄ quir̄aca. Idjia ēberār̄ada zocār̄a carebasia. M̄a sida bio carebasia. Māl b̄er̄a ne jūmaneba idjira carebadadua.

³ Djabawēr̄a Priscilaa, djaba Aquilaa bida jaradadua m̄a quir̄iã ðada ãdjira bia pananida. Ādjia m̄ quir̄aca abarica Jesucrito trajura o pan̄a. ⁴ Ādjira m̄ carebaēi carea minij̄chiaēe panasidaa. M̄a, jūma djabar̄a judior̄aē bida ãdjia bia ðada abadaa. ⁵ Idjaba djabar̄a ãdji dede dji jaradadar̄a jaradadua m̄a quir̄iã ðada ãdjir̄ara bia duananida. M̄ djaba bio quir̄iã ða Epenetoe abari quir̄aca jaradadua. Acaya druaēe idjiab̄ar̄a naēr̄a Jesucritora ij̄asia. ⁶ Djabawēr̄a Mariaa jaradadua m̄a quir̄iã ðada idjira bia baida. Idjia b̄ar̄a bio careba ða. ⁷ M̄ djabar̄a judior̄a Andronicoa, Juniaa bida abari quir̄aca jaradadua. Ādjira m̄ ume ābaa preso panasidaa. Ādjidēbemada Jesuba diabuedar̄aba bia cr̄icha pan̄a. M̄a Crito ij̄ai naēna ãdjia ij̄asidaa.

⁸ M̄ djaba Ampliatoa jaradadua m̄a quir̄iã ðada idjira bia baida. Dadjir̄a Boro Jesucritodeba idjira bio quir̄iã ða. ⁹ Djaba Urbanoa jaradadua m̄a quir̄iã ðada idjira bia baida. Idjia dai ume ābaa Jesucritodebemada jaradia ða. Djaba Estaquía bida abarica jaradadua. Idji sida m̄a quir̄iã ða. ¹⁰ Djaba Apelea jaradadua m̄a quir̄iã ðada idjira bia baida. Idjia unubisia Critora w̄ar̄ada ij̄a ða. Jūma Aristobulo ēberār̄aba bida abari quir̄aca jaradadua. ¹¹ M̄ djaba judio Herodiōa jaradadua m̄a quir̄iã ðada idjira bia baida. Narciso ēberār̄a dadjir̄a Boro ij̄a beaa jaradadua m̄a quir̄iã ðada ãdjir̄ara bia duananida. ¹² Djabawēr̄a Tripenea, Triposaa bida jaradadua m̄a quir̄iã ðada ãdjira bia pananida. Ādjia dadjir̄a Boro itea bia o pan̄a. Idjaba djabawēr̄a Persid̄aa abarica jaradadua. Idjia bida dadjir̄a Boro itea bia o ða. ¹³ Djaba Rupo dadjir̄a Boroba edadaa, idji papaa bida jaradadua m̄a quir̄iã ðada ãdjira bia pananida. Idji papara m̄ papaca ða. ¹⁴ Djaba Asincritoa, Plegontea, Hermaa, Patrob̄aa, Hermea, idjaba djabar̄a ãdjir̄a ume duan̄a bida jaradadua m̄a quir̄iã ðada ãdjir̄ara bia duananida. ¹⁵ Idjaba djaba Pilologoa, Juliaa, Olimpaa, Nereóa, idji djabawēr̄aa, idjaba jūma Ācōr̄e ēberār̄a ãdjir̄a ume duan̄a bida jaradadua m̄a quir̄iã ðada ãdjir̄ara bia duananida. ¹⁶ W̄ar̄a quir̄iãneba dji bia edadadua.† Jūma Crito ēberār̄aba quir̄iã pan̄a b̄ar̄a bia duananida.

¹⁷ Djabar̄a, m̄a b̄ar̄a bedea djuburiaya quir̄acuita beadamār̄eã. Ac̄ar̄aba djabar̄aa awara awara cr̄ichabibadaa. B̄ar̄aba w̄ar̄a bedea cawapedadara ãdjir̄aba quir̄a awara jaradiabadaa. Māl ēberār̄a ume ābaa bearanadua. ¹⁸ Ādjir̄aba dadjir̄a Boro Jesucritoba quir̄iã ðara o pan̄eã, ãteb̄ar̄a ãdjia quir̄iã pan̄dr̄a o pan̄a. Ādji bedea biya quir̄udeba dji cūr̄ugaicha beara cūr̄ugabadaa.

¹⁹ Jūmar̄aba cawa pan̄a b̄ar̄aba Ācōr̄e bedeara w̄ar̄ada ij̄a o pan̄da. Māl carea m̄ra ðasrida ða. W̄ar̄ada m̄a quir̄iã ða b̄ar̄aba biada o cawadida idjaba cadjiruada odaēda. ²⁰ Ācōr̄e dadji necai bai diabariba d̄ar̄aēne diaurura poyapeda b̄ar̄a jawaed̄a ðaya.‡ M̄a quir̄iã ða dadjir̄a Boro Jesucritoba idji biadēba b̄ar̄a careba baida.

²¹ Djaba Timoteo m̄ ume ābaa jaradia ðaba quir̄iã ða b̄ar̄a bia duananida. Idjaba m̄ djabar̄a judior̄a Lucioba, Jasōba, Sosipatero bida quir̄iã pan̄a b̄ar̄a bia duananida.

* **16:1** Djabar̄a carebabar̄a. Griego bedeaēe ða ða “diacono.” Pebera w̄er̄a basía. Māl carea c̄ap̄ur̄iã bedeaēe “diaconisa” jarabadaa. † **16:16** W̄ar̄a quir̄iãneba dji bia edadadua. Griego bedeaēe n̄aw̄a ða ða: “Isō bia quir̄udeba dji bia edadadua.” ‡ **16:20** Diaurura poyapeda b̄ar̄a jawaed̄a ðaya. Griego bedeaēe n̄aw̄a ða ða: “Diaurura b̄ar̄a j̄ir̄u edre berradagaya.”

²² M̃ra Tercioa. Paulo ba m̃a nañ cartara b̃bi b̃a. Dadjirã Boro Jesucritodeba m̃a quĩrĩã b̃a b̃rãra bia duananida.

²³ Djaba Gayo bida quĩrĩã b̃a b̃rãra bia duananida. M̃ra idji dede b̃a. Djabarã jũmarãda idji dede ābaa dji j̃rebadaa. Nañ purudebema parata wagabari Erastoba, djaba Cuarto bida quĩrĩã paña b̃rãra bia duananida.

²⁴ M̃a quĩrĩã b̃a dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba b̃rãra careba b̃aida.

Pauloba Ācõrẽa bia jarada

²⁵⁻²⁶ M̃a bede ba Jesucritodebemada jaradia b̃baria. Ara mañ bedede ba Ācõrẽba b̃rãra poya carebaya zarea b̃adamãrẽã. Mañ bedeara Ācõrẽba naẽna cawabiẽ basia barib̃̃ idira cawabisia. Idjideba bedeadarãba mañra cartade b̃sidaa. Ācõrẽ beucaba m̃wã b̃bisia druazabemarãba ũrĩnapeda Jesucritoda ĩñnamãrẽã. Ācõrẽa bia bedeadida paña. ²⁷ Idjira ab̃ab̃̃ b̃a. Ne jũmada cawa b̃a. Jesucritodeba dadjirãba ewariza idjia bia bedeadida paña. Bia b̃a m̃wã b̃aida.

1 CORINTO NABEMA CARTA PAULOBA BΛDΛ DJABARĀ CORINTO PURUDEBEMA ITEA

Pauloba naļ cartada djabarā Corinto purudebema itea bΛsia. Poa 55are Epeso purudeba diabuesia.

Pauloba Corinto purude bedeā bia Jesucritodebemada naārā jaradisia (Hecho 18:1-17). Judiorā dji jΛrebada dede jaradia bΛ bērā λCΛΓΛ judiorāba ījāsidaa. Dewara judiorāba Paulo āyā jΛretapeđadacarea dewara dede jaradia besia. Māwā bΛde λCΛΓΛ griegorā biđa ījāsidaa. Paulora Corintode poa aba ēsidra basia.

Corintora puru droma basia. Ēberārāda seisciento mil auđu duanasidaca bΛa. Maļ awara ādjirā ācōrē bea deda zocārā eropanasidaa. BaribΛΓΛ maļ ācōrē bea ēpēni carea auđuada obadjidaa. ΛCΛΓΛba Jesucrito ījāpeđadamīna wadibida auđuā nībabadjidaa. Djabarā tāēna dewara nēbΛra sida baraasia.

Naārā Pauloba ādjirāra quēāsia ijara duanΛ carea (1:1neba aba 4:21naa). Maļare bΛsia auđuā nībarānamārēā (5:1neba aba 6:20đaa). Maļare djabarāba cartadeba iwidipeđadada panusia. Capítulo 7de quima edaēidebema iwidipeđadada panusia. Capítulo 8deba aba 11đaa panusia ādjia jΛwaba ođa ācōrē carea sāwā ođida panΛda. Capítulo 12deba aba 14đaa Ācōrē Jaureba obi bΛdebemada panusia.

Corintode λCΛΓΛba dadji λrēbadidebemada āi crīcha panana bērā Pauloba capítulo 15de maļnebemada bΛsia. Capítulo 16de bΛsia sāwā parata jΛre peđida panΛda idjaba ādjirā acΛde wāida.

Naļ cartade Pauloba naārā bΛda

¹ MΛra Pauloa. Ācōrēba quīrīāna bērā mΛra trΛsia Jesucritoba diabuedada bamārēā. Dadjirā djaba Sosteneda mΛ ume bΛa. ² MΛa naļ cartara bΛbΛΓΛΛ Ācōrē ēberārā Corinto purudebema itea. Jesucritodeba Ācōrēba bārāra edasia idji itea bia beadamārēā. Ara maļ quīrāca idjia druaza jūma dadjirā Boro Jesucrito iwidibadara edasia. Idjira ādjirā Boroa idjaba dadjirā Boroa. ³ Daiba quīrīā panΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biđa ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai baira dia pananida.

Pauloba djabarā carea Ācōrēba bia bΛada ada

⁴ Bārāra Jesucrito ume panΛ bērā Ācōrēba idji biadeba careba bΛa. Maļ bērā mΛa Ācōrēba iwidibΛΓΛza bārā carea bia bΛada abaria. ⁵ Jesucrito ume panΛ bērā Ācōrēba bārāra jūma diasia bia ođamārēā. Idji beđeara poya cawa jaradia panania idjaba idjidebemada poya bio cawa panania. ⁶ Jūma Ācōrēba bārāra diađaba unubi bΛa Crito bedeā daiba jaradipeđadara wārā arada. ⁷ Bārāba dadjirā Boro Jesucrito ununi carea jΛā panΛmisa Ācōrēba idji Jauredeba dia bΛra jūma eropana. ⁸ Maļba Ācōrēba bārāra zarea erobaya aba naļ ewari jōbΛΓΛđaa. Māwāra dadjirā Boro Jesucritoba cawa ode zebΛΓΛde bārāra biē jaradi neē beadia. ⁹ Ācōrēra bedeā aba bΛa. Idjia bārāra trΛsia idji Warra dadjirā Boro Jesucrito ume ābaa beadamārēā.

Djabarā crīcha awara awara panΛnebema

¹⁰ Djabarā, dadjirā Boro Jesucritodeba mΛa bārāra bedeā djuburiaya ābaa bia duananamārēā. Crīcha awara awara duananiē panΛa, ātebΛΓΛ crīcha abaļdeba ābaa bia duananida panΛa. ¹¹ Djabarā, mΛa ūrīna carea māwā

jara ɓɓa. Djabawērā Cloe ēberārāba m̄la jarasidaa bārāra ijara duanabarida. ¹² Ebuɗa jaraibɓɓa, ɓɓaɓɓa bārānebemaba jarabadaa: “M̄ra Paulodea.” Dewararāba jarabadaa: “M̄ra Apolodea.” Dewararāba jarabadaa: “M̄ra Pedrodea.”* Idjaba dewararāba jarabadaa: “M̄ra Critodea.” ¹³ M̄wāra ¿Citora zocārā ɓɓa? ¿M̄da bārā carea crude cachisidaca? ¿Bārāra m̄ trāneba borocuesidaca?

¹⁴ M̄la ni abaɓ bārānebemada borocuedaē bērā ɓɓsrida ɓɓa. M̄la ababe djaba Crispoda, Gayo sida borocuesia. ¹⁵ M̄wā ni abaɓba poya jaradaēa m̄ trāneba borocuesidada. ¹⁶ Idjaba m̄la djaba Estepana ēberārā sida borocuesia. Ādjirā awara dewarada borocuesibɓɓa m̄la quīrānebaēa. ¹⁷ Critoba m̄ra diabueē basía ēberārā borocue ɓamārēā, ātebɓɓa diabuesia beɗea bia idjidebemada jaradiamārēā. Baribɓɓa naɓ duɗabema necawaadeba m̄la jaradiaē ɓɓa Crito crude beudada ara idji quīrīābe beuda quīrāca berāmārēā.

Citora Ācōrē necawaa idjaba Ācōrē ɓɓa

¹⁸ Tɓɓa uruɗa wāni ēberārāmaarā Crito crude beudadebema beɗeara siriē ɓɓa. Baribɓɓa dadjirā, dji Ācōrēba ēɗɓ edaɗarāba cawa panɓa maɓ beɗeaba Ācōrē ɓɓara cawabi ɓɓa. ¹⁹ Ācōrē Beɗeade nāwā ɓɓa: Ne cawa bea necawaada m̄la siriē ɓɓa unubiya. Crīcha cawa bea crīchara biē tabɓda cawabiya.†

²⁰ Wārāda Ācōrēba naɓ ējūānebema necawaara siriē ɓɓa cawabisia. Jāɓbe ¿ne cawa beara sāwāsida? ¿Judiorā ley jaradiabadara sāwāsida? ¿Naɓ ewaride necawaadeba beɗeabadara sāwāsida? ²¹ Ācōrēba idji necawaadeba odaba idjida cawabi ɓɓa. Baribɓɓa naɓ ējūānebemarāba ara ādji necawaadeba idjira cawaɗaca.‡ Ādjirāmaarā daiba jaradia panɓa siriē ɓɓamīna Ācōrēmaarā bia basia maɓneba jūma idji ijāɓɗara ēɗɓ edaɗa.

²² Crito ijāni carea judiorāba ne ununacada unu quīrīābadaa. Judiorāēba naɓ ējūānebema necawaada jɓɓɓadaa. ²³ Baribɓɓa daiba Crito crude beudada jaradia panɓa. Maɓ beɗeara judiorāba bia ūrīnaca. Idjaba judiorāēba maɓ beɗeara siriē ɓɓa crīchabadaa. ²⁴ Baribɓɓa Ācōrēba ɓɓa judiorāda, ɓɓa judiorāē sida trāsia Critodeba ēɗɓ edai carea. Maɓjɓɓa cawa panɓa Ācōrēba Critodeba idji ɓɓaɗa, necawaa sida unubisida. ²⁵ Ēberārāmaarā Citora crude beuda bērā Ācōrēra ne cawa ɓɓa, ɓɓaē ɓɓa. Baribɓɓa ne adua ɓɓa quīrāca ɓɓamīna Ācōrēra jūma naɓ ējūānebemarā cāyābara ne cawaara ɓɓa. Idjaba Ācōrēra ɓɓaē ɓɓa ɓɓamīna jūma naɓ ējūānebemarā cāyābara ɓɓara ɓɓa.

²⁶ Djabarā, crīchadua Ācōrēba bārā edasida sāwā beasida. Ēberāmaarā zocārā bārānebemada ne cawa beadaē basía, dji dromada beadaē basía, dji droma beadeba toɗaē basía. ²⁷ Maɓ bērā naɓ ējūānebema ne cawa beamaarā bārāra ne adua queɗeaa. Baribɓɓa ādjirāba ne adua queɗeaa abadara Ācōrēba edasia. M̄wā naɓ ējūānebema ne cawa beara perabibaria. Ara maɓ quīrāca naɓ ējūānebema ɓɓa beamaarā bārāra ɓɓaē bea. Baribɓɓa ādjirāba ɓɓaē bea abadara Ācōrēba edasia. M̄wā naɓ ējūānebema ɓɓa beara perabibaria. ²⁸ Naɓ ējūānebemarāba dji edaara queɗeaa abadara, ādjia igarabada sida Ācōrēba edasia. M̄wā dji dromaē beara edasia dji droma bea edaara ɓɓa carea. ²⁹ Maɓ bērā ni abaɓba ara idjidebemada Ācōrē quīrāpita poya bia beɗeadaēa. ³⁰ Baribɓɓa Ācōrēba bārāra Jesucrito ume ābaa ɓɓasia. M̄wā

* **1:12** Pedro. Griego beɗeade “Cepa” ɓɓa. † **1:19** Isaías 29:14. ‡ **1:21** Ācōrēba idji necawaadeba odaba idjida cawabi ɓɓa. Baribɓɓa naɓ ējūānebemarāba ara ādji necawaadeba idjira cawaɗaca. Griego beɗeade maɓba idjaba nāwā jara ɓɓa: “Ācōrēba idji necawaadeba ɓɓasia ēberārāba naɓ ējūānebema necawaadeba idjira poya cawarānamārēā.”

Critodeba Ācōrēba idji necawaada dadjirāa cawabisia. Idjia dadjirāra jipa ḅasia, ara idji itea bia ḅasia, idjaba cadjiruadebemada ēdrḅ edasia. ³¹ Mañ bērā Ācōrē Bedeade ḅḅ quīrāca dadjia odida panḅa. Nāwā ḅḅ ḅḅa: “Abaḅda bia bedeaiḅḅḅ, dadji Borodebemada bia bedeaida ḅḅa.”§

2

Crito crude beudadebema Pauloba jaradiada

¹ Djabarā, mḅa Ācōrēnebemada bārāmaa jaradiae wāsīde bedeā bia quirudeba ni mḅ necawaadeba jaradiaē basía. ² Bārā tāēna ḅaside mḅa ababe Jesucritodebemada, idji crude beapedadada cawabi quīrīā basia. ³ Mañne mḅra ḅḅaē ḅḅda crīchasia. Idjaba poya bia jaradiaēda crīcha ḅada bērā ne wayaaba cacua ure nūmabadjia. ⁴ Mḅa Jesudebema nēḅḅḅ ḅaside idjaba jaradia ḅaside mḅ necawaadeba māwā oē basía bārāba ījānamārēā. Āteḅḅḅ jaradia ḅḅde Ācōrē Jaureba idji ḅḅadeba cawabisia mañ beḅeara wārā arada. ⁵ Māwā bārāba nañ ējūānebema necawaadeba Jesucritora ījānaē basía, āteḅḅḅ Ācōrē ḅḅadeba ījāsīdaa.

Ācōrēba naēna cawabiē ḅadara idji Jauredeba cawabida

⁶ Māwāmīna daiba necawaada Ācōrē bio ījā ḅea jaradia panḅa. Mañ necawaara nañ ējūānebemaēa, nañ ējūānebema bororā necawaēa. Ādjirāra dārā pananaēa. ⁷ Daiba Ācōrē necawaa naēna cawabiē ḅadada jaradia panḅa. Nañ ējūā oi naēna Ācōrēba mañ necawaadeba ne oida ḅasia dadjirāra idji ume ābaa bia beadamārēā. ⁸ Nañ ējūānebema bororā ni abaḅba mañ necawaara cawadaē basía. Cawa pananabara dadjirā Boro biya quirura crude beadaē bacasia. ⁹ Baribḅḅḅ cawadaē basía Ācōrē Bedeade ḅḅ ḅḅ quīrāca. Nāwā ḅḅ ḅḅa: Ācōrēba idji quīrīā ḅea itea bia o eroḅḅra ni abaḅba wadi ununacaa, cḅwḅḅḅba ūrīnacaa, ni cawa crīchadacaa.*

¹⁰ Jūma maḅḅḅra Ācōrēba idji Jauredeba dadjirāa cawabisia. Idji Jaureba ne jūmada cawa ḅḅa. Ācōrē crīcha sīda jūma cawa ḅḅa. ¹¹ ¿Ēberā crīchara caiba cawa ḅḅ? Ara idjidubabḅḅḅ cawa ḅḅa. Ara mañ quīrāca ni abaḅba Ācōrē crīchara poya cawadaēa. Ababe Ācōrē Jaureḅḅḅ cawa ḅḅa. ¹² Dadjirāba nañ ējūānebema crīchada edadaē basía, āteḅḅḅ Ācōrē Jauredrḅ edasiēda jūma Ācōrēba idji biadeba diaḅada cawadamārēā. ¹³ Ara maḅḅḅdebemada daiba bedeā panḅa. Baribḅḅḅ daiba nañ ējūānebema necawaadeba bedeā panḅa, āteḅḅḅ Ācōrē Jaureba daia jaradia ḅḅ quīrāca bedeā panḅa. Māwā Ācōrē Jaureba cawabi ḅḅra daiba jaradia panḅa idjia beḅeabi ḅḅ quīrāca.†

¹⁴ Baribḅḅḅ Ācōrē Jaureba cawabi ḅḅra Ācōrē Jaure neē ḅḅba cawa quīrīācaa, idjimaarā siriē ḅḅ bērā. Idjaba poya cawacaa, ababe Ācōrē Jauredeba cawaida ḅḅ bērā. ¹⁵ Ācōrē Jaure neē ḅḅba Ācōrē Jaure eroḅḅ crīchara poya cawaēa. Baribḅḅḅ Ācōrē Jaure eroḅḅba Ācōrēnebemada poya bio cawaya. ¹⁶ Ācōrē Bedeade nāwā ḅḅ ḅḅa: “¿Caiba dadjirā Boro crīchara cawa ḅḅ? ¿Caiba idjia jaradiāi?”‡ Baribḅḅḅ dadjirāba Crito crīchada eropanḅa.

3

Pauloba, Apolo bida Ācōrē traju opedada

§ 1:31 Jeremia 9:24. * 2:9 Isaía 64:4; 52:15. † 2:13 Idjia beḅeabi ḅḅ quīrāca. Griego beḅeade idjaba jara ḅḅa: “Ācōrē Jaure eroḅearā.” ‡ 2:16 Isaía 40:13.

¹ Djabarã, m̃a b̃arãa jaradiaside Ācōrē Jauredeba ñbabadarãa jaradia ɓa quĩrãca poya jaradiaē basía. Ātebɓɓa nã ẽjũãnebemarãa, Crito ìjãna djiwidi bearãa jaradiaida ɓa quĩrãca jaradiasia. ² M̃a Critodebema zareaē ɓada jaradiasia warra zaquerãa juba dobi ɓa quĩrãca. Djico cobi ɓa quĩrãca zareara ɓada jaradiaē basía, b̃arãba poya cawadaē basi b̃erã. Idjaba wadibiɗa poya cawadaēa. ³ B̃arãa wadibiɗa nã djaraba o quĩrã ɓadeba ñnaa: djãrãba erobɓa carea biē cr̃ichabadaa idjaba caicayabadaa. M̃awã bea b̃erã ebuda ɓa wadibiɗa nã djaraba o quĩrã ɓadeba ñnada nã ẽjũãnebemarã quĩrãca. ⁴ Abaɓba jarabaria: “M̃ara Paulodea.” Dewaraba jarabaria: “M̃ara Apolodea.” B̃arãba m̃awã jarabada b̃erã nã ẽjũãnebemarã quĩrãca ɓeaa.

⁵ Baribɓɓa ¿Paulora cai? ¿Apolora cai? Ababe दौरa Ācōrē nezocaa. Daideba b̃arãba dadjirã Borora ìjãsidaa. Ācōrēba daiza obida quĩrãca osidaa. ⁶ Ne ubɓɓa quĩrãca m̃a b̃arãa Jesudebemada naãrã jaradiasia. Maãbe m̃a uɗa cuebɓɓa quĩrãca Apoloba Ācōrē bedeara biara jaradiasia. Baribɓɓa Ācōrēbɓɓa carebasia b̃arãba ìjãnamãrẽã m̃a uɗa waribibɓɓa quĩrãca. ⁷ Maã b̃erã ne ubarira dji dromaēa. Cuebari sida dji dromaēa. Ācōrēdrɓa dji dromaa. Idjiabɓɓa néura waribibaria. ⁸ Ne ubarira, cuebari sida Ācōrē quĩrãpita abaria. Idjia dadjiza ne biada diaya dadjia o ɓada quĩrãca. ⁹ M̃a Apolo ume abarica Ācōrē trajura o panɓa. B̃arãa Ācōrē néua.

Maã awara b̃arãa Ācōrēba de quĩrãca o ɓa. ¹⁰ M̃ara de obari bia quĩrãca ɓa. Ācōrēba idji biaɗeɓa m̃a diadaba de j̃rũda bio edu jousia. Dewararãba carawabadaa. Baribɓɓa dadjiza quĩrãcuita ɓaida ɓa sãwã idji trajura o ɓada. ¹¹ De j̃rũra edu jouda b̃erã ni abaɓba dewara de j̃rũda poya ɓadaēa. Jesucritoda dji de j̃rũa. ¹² Maãne ãcɓɓa Ācōrē bedeara aride jaradiabadaa de bia o panɓa quĩrãca. Ādjia o panɓa oro, parata, mōgara bia queɗeã ar̃ica quĩrãca ɓaya. Baribɓɓa ãcɓɓa Ācōrē bedeara aride jaradiadacaa de biē o panɓa quĩrãca. Ādjia o panɓa bacuru, quedua, chaba oda de quĩrãca ɓaya. ¹³ Critoba cawa oi ewaride dadjiza oɗara tɓɓa uruaba acɓa zaya droai cawaya. Maãba ebuda cawabiya dadjia oɗara sãwã ɓasida. ¹⁴ Dadjia oɗaba maã tɓɓa uruada droasira Critoba dji o ɓada ne biada diaya. ¹⁵ Baribɓɓa dadjia oɗara bá wãsira dji o ɓadaba ni cãrẽ bia sida edaēa. Idjira ẽdr̃im̃ina de babɓɓa ẽdr̃ɓɓa quĩrãca ẽdr̃aya.

¹⁶ ¿Adua panɓa Ācōrē Jaurera b̃arã sode ɓada? ¿Adua panɓa b̃arãa Ācōrē deda? ¹⁷ Bariduaba Ācōrē dera ar̃ibɓɓa, maãgɓa ẽberãa Ācōrēba bio cawa oya idji dera ababe idji itea ɓa b̃erã. Idji dera b̃arãa.

¹⁸ Ara b̃adjiduba c̃urũgarãnada. Nã ẽjũãnebema necawaada wãrãda ɓa. Abaɓba maã quĩrãca ne cawa ɓada cr̃icha ɓabɓɓa, waa m̃awã cr̃ichaiē ɓa. Ātebɓɓa wãrã necawaara erobai carea nã ẽjũãnebemarã quĩrãpita ne adua ɓa quĩrãca ɓaida ɓa. ¹⁹ Nã ẽjũãnebema necawaara Ācōrēmaarã siriē ɓa. Ācōrē Bedeade nãwã ɓa ɓa: “Ācōrēba nã ẽjũãne ne cawa beara ara ãdji necawaadeba cawabibaria ne cawa panɓeɗa.”* ²⁰ Idjaba nãwã ɓa ɓa: “Ācōrēba cawa ɓa nã ẽjũãne ne cawa ɓeã cr̃ichara siriē ɓada.”† ²¹ Maã carea cr̃icharãnada abaɓ ẽberã ẽpẽ panɓneba dewararã cãyãbara biara ɓeada. Ācōrēneba b̃arãba ne jũmada eropanɓa bia ɓeadi carea. ²² B̃arãba m̃a, Apoloda, Pedro sida eropanɓa. Jũma nã ẽjũãne ɓa sida eropanɓa. Ara nawenabema, nubema sida eropanɓa. Dadjirãra zocai pananibɓɓa wa beudibɓɓa

* 3:19 Job 5:13. † 3:20 Salmo 94:11.

Ācōrēneba ne jūmada eropanania bia beadi carea. ²³ Jūma bārāra Critoderāa. Idjaba Critora Ācōrēnea.

4

Jesucrito nezocarā

¹ Bārāba crīchadida panāa दौरा Crito nezocarāda. Ācōrēba दौरा ḅasia idjidebema cawabiē ḅadada ebuḅa jaradiadamārēā. ² Wārāda nezocaba idji boroba obi ḅara jūma jipa o ḅaida ḅaa dji boroba bia unumārēā. ³ Mañ bērā bārāba wa baridua ēberāba mñnebema biē jarabadaḅe mācua crīchacaa. Idjaba ara mñdjiduba jaraēa mñā o ḅara sāwā ḅada. ⁴ Mñā ni maārī biḅa āi oē ḅada cawa ḅamñna mañba jaraē ḅaa mñā jūma jipa osida. Dadjirā Borobara cawa jaraya. ⁵ Mañ carea idjia cawa oi ewari naēna dadjia jaradiē panāa idji traju o ḅaba jipa o ḅada wa jipa oē ḅada. Dadjirā Boro zebaraḅe dadjia soḅe crīcha ḅadada, ne jūma dadjī soḅe mērā ḅeḅada ebuḅa cawabiya. Mañ ewariḅe Ācōrēbāra dadjirāza bia jaraya dadjia bia opeḅada quīrāca.

⁶ Djabarā, mñnebemada Apolodebema sida ḅasia bārā carebai carea. Daideba cawadida panāa Ācōrē Bedeade ḅā ḅa auḅu crīchadiē panāda.* Māwāra bārāba ni abaḅa dewara cāyābara biara ḅada crīchadaēa. ⁷ ¿Caiba bara dewara cāyābara biara ḅasi? Ācōrēba diada awara ¿ḅaa cārēda erobā? Baa Ācōrēneba ne jūmada edasibara, ¿cārē cārēā ara ḅaduba edada quīrāca beḅea ḅā?

⁸ Ācōrēneba eda quīrā pananara bārāba jūma eropanana abadaa. Ācōrēba dia bara aduba eropanana abadaa. Dai neē ḅaduḅa Ācōrē quīrāpita dji dromarāda panesidada crīcha panāa. Baribara māwāēa. Bārāra wārāda dji dromarāda panenabara bia ḅacasia. Māwāra dai sida bārā ume ābaa dji dromarāda panecasidaa. ⁹ Baribara mñā crīcha ḅaa dairā dji Jesucritoba diabuedarāda Ācōrēba jūmarā cāyābara edaara ḅasida. Dairāra dji cawa obariba jūmarā quīrāpita beḅe edebara quīrāca panāa. Ēberārāba, bajānebema nezocarāba, jūmarāba aḅa duanāa beudi cawaya. ¹⁰ Ēberārāmaara दौरा Crito carea ne adua beaa idjaba ḅḅaē beaa. Baribara bārāra Crito ume panā bērā dji ne cawara beḅa abadaa idjaba dji ḅḅa beḅa abadaa. Ēberārāba bārānebemada bia beḅea panāa, baribara दौरा igara panāa. ¹¹ Wadi ara nañ ewariḅe daiba jarrabada droa panāa, opichiada droa panāa, idjaba soresorea quedada jñni carea eropanāa. Dai de arada neē panāa idjaba ēberārāba दौरा biē obadaa. ¹² दौरा ḅnāūnaē traja panāa ne eropanani carea. Ēberārāba daia biē beḅeabadaḅe daiba ādjia bia beḅeabadaa. Dai biē obadaḅe droabadaa. ¹³ Sewadeba dai biē jarabadaḅe beḅea biadeba panubadaa. Wadi ara nañ ewariḅe ēberārāba दौरा ne ḅatabueda quīrāca unubadaa, ne mititia quīrāca unubadaa.

¹⁴ Mñā mañgara ḅāē ḅaa bārā perabi carea. Ātebāra mñ warrarā quīrāca bārāra quīrā ḅa bērā māwā ḅā ḅaa jipa crīchabi carea. ¹⁵ Bārāba Critodebema jaradiabadarāda zocārā eropanabara wadi zezada aba eropanacasiḅa.† Mñneba bārāba beḅea bia Jesucritodebema ijāpedada bērā idjideba mñra bārā zezaa. ¹⁶ Mañ carea mñā bārā beḅea djuburiaya mñ nībari quīrāca nīḅadamārēā. ¹⁷ Mañ bērā Timoteoda bārāma diabuebāra. Idjira dadjirā Boro ume jipa nībaria. Dadjirā Boroḅe mñ warraca ḅaa. Mñā idjira bio

* **4:6** Ācōrē Bedeade ḅā ḅa auḅu crīchadiē panāda. Griego beḅeade mañra ebuḅa ḅāēa. † **4:15** Zocārā. Griego beḅeade ḅā ḅaa “10 mil.”

quĩrĩã ɓɓa. Idjia bārãa quĩrãnebabiya m̃ra Jesucrito ume sãwã jipa nĩda. M̃a m̃awã nĩbaira Jesucrito ēberãrã beaza jaradia ɓɓa.

¹⁸ ʌɓɓɓa bārãnebemada dji dromarã quĩrãca nĩnaa, crĩcha panɓ bẽrã m̃ra bārãmaa wãéda. ¹⁹ Baribɓɓa dadjirã Boroba quĩrãibɓɓa, m̃ra bārãmaa isabe wãya. Mañne dji dromaana abadaba jara panɓ awa ũrĩne wãéa, ãtebɓɓa acɓde wãya ãdjia wãrãda ʌcõrẽ ʌɓɓada eropanɓ cawaya. ²⁰ ʌcõrẽba pe erobɓdebeamarãba ara jãwã idjidebemada bedeadaca, ãtebɓɓa idji ʌɓɓadeba jipa obadaa. ²¹ Mañda ¿bārãba sãwã quĩrĩã panɓ? ¿Quĩrĩã panɓca m̃a quẽãne wãida wa quĩrãneba, ibiadeba wãida?‡

5

Djababa cadjirua o ɓɓ iduaribipedada

¹ ʌberãrãba jara panɓa bārã tãẽna abaɓda daunemaya ɓɓda. Jara panɓa maɓba dji papacauda erobɓda. Wãrãda Jesucrito ïjãé bea biɓa mañ cadjiruara oɓaca. ² M̃awãm̃ina bārãba wadibiɓa jara panɓa dewararã cãyãbara biara beada. Baribɓɓa ¿mañ cadjirua carea bio sopua beadiɓa panɓéca? ¿Mañ cadjirua o ɓɓara bārã umebemada ãyã ɓadiɓa panasidaéca? ³ M̃ra bārã ume ɓɓẽm̃ina crĩchadeba bārã ume ãbaa ɓɓa. Mañ carea bārã ume ɓɓ quĩrãca mañ cadjirua o ɓɓ ẽberãra dadjirã Boro Jesu trãneba cawa osia. ⁴ Bārã ãbaa dji jɓrebɓdade m̃ra crĩchadeba bārã ume ɓaya. Idjaba dadjirã Boro Jesuba ʌɓɓada bārãa diaya mañ ẽberãra jipa cawa oɓamãrẽã. ⁵ Idjira ãyã ɓadiɓa panɓa diauruba bia m̃igabimãrẽã. M̃awãra nañ djaraba cadjirua o quĩrĩã ɓɓda igaraya. Idjaba ʌcõrẽba cawa oi ewaride idjira ẽdrɓ edaya.

⁶ Ara bãdjida dewararã cãyãbara biara beada abadaa. Baribɓɓa m̃awã jaraira bié ɓɓa. ¿Bārãba adua panɓca harina ẽsãbibari mañrĩ ɓɓba harinara jũma ẽsãbibarida? Ara mañ quĩrãca cadjirua mañrĩ ɓɓba jũmarãda ãrĩbaria. ⁷ Mañ bẽrã harina ẽsãbibari drõã ãyã batabueɓda quĩrãca mañ cadjirua o ɓɓara bārã tãẽnabemada ãyã ɓadadua.* M̃awã bārãra cadjirua neé beadia harina djiwidi ɓɓratɓda ẽsãbari neé ɓɓ quĩrãca. Bārãra mañ quĩrãca beaa, Critora dadjirã cadjirua carea beuda bẽrã. Idjira dadjirã ẽdrɓ edai carea beapedada oveja basia.† ⁸ Dadjirãba cadjiruadebema ẽdrɓpedadara quĩrãnebabada bẽrã crĩcha biaɓeba, wãrãneba nĩbadiɓa panɓa.‡ M̃awã nĩbaira pañ ẽsãbari neé ɓɓ quĩrãca ɓɓa. Djãrã quĩrãma ɓɓdeba idjaba bié o ɓɓdeba waa nĩbadié panɓa. M̃awã nĩbaira harina ẽsãbibari drõã quĩrãca ɓɓa.

⁹ Naẽna m̃a cartade ɓasia bārãra dji auɓua bea ume ãbaa beadié panɓda. ¹⁰ Baribɓɓa mañba jaraé ɓɓa nañ ẽjũãnebema auɓua bea ume, parata awua bea ume, ne drɓabada ume, idjaba jɓwaba oɓa ãcõrẽ ẽpẽbada ume beadié panɓda. ʌdjirã ume pana quĩrãnaéɓɓa, nañ ẽjũãnebemada ẽdrɓdeɓda panɓa. ¹¹ ʌtebɓɓa m̃a bārã itea ɓasia bariduaba ara idjida djabaada aibɓɓa, baribɓɓa auɓuada o nĩbaibɓɓa, parata awua ɓaibɓɓa, jɓwaba oɓa ãcõrẽ ẽpẽ ɓaibɓɓa, sewadeba djãrãda bié jara ɓaibɓɓa, beu nĩbaibɓɓa, wa ne drɓa ɓaibɓɓa, mañgɓ ẽberã ume ãbaa beadié panɓda idjaba ãbaa ne codié panɓda. ¹²⁻¹³ ʌcõrẽ ïjãé beara cawa oi carea m̃ra ɓɓã. ʌcõrẽɓɓa idji ïjãé beara cawa oya. Baribɓɓa bārã tãẽna beara bārãba cawa oɓida panɓa. ʌcõrẽ Bedeade ɓɓ ɓɓa: “Cadjirua o ɓɓara bārã tãẽnabemada ãyã ɓadadua.”§

‡ 4:21 Quẽãne wãida. Griego bedeade ɓɓ ɓɓa “soa bara wãida.” * 5:7 Exodo 12:15. † 5:7 Exodo 12:3-13; Juañ 1:29. ‡ 5:8 Dadjirãba cadjiruadebema ẽdrɓpedadara quĩrãnebabada. Griego bedeade ɓɓ ɓɓa: “Ewari droma obada.” § 5:12-13 Deuteronomio 17:7.

6

Djabarāba ara ādji nēbāra cawa odidebema

1 Bārā ijarabada de ħcārē cārēã Ācōrē adua bea cawa obadamaa jarade wābada? ħBiara bāēca Ācōrē ēberārāba cawa odida? 2 ħBārāba adua panaca Jesu zebāra de Ācōrē ēberārāba naļ ējūāne beara cawa odida? Bārāba naļ ējūāne beara cawa odi bērā ħsāwāērā nēbāra maārī quedeada poya cawa odaē? 3 ħAdua panaca dadjirāba bajānebema nezocarā sīda cawa odida? Māwā bā bērā ħnaļ ewarīde nēbāra bārā tāēna beara poya cawa odaēca? 4 Bārāda ijaradibāra, ħcārē cārēã Ācōrē adua beamaa wābadaa cawa odamārēã? 5 Mā maāgara jara bāa bārā peradamārēã. ħBārā tāēna crīcha cawa bāra ni aba bīda neēca djabarā ijara panara ibiabi carea? 6 Baribāra djabada djaba ume ijaradapeđa naļ ējūānebema cawa obadarāmaa wābadaa. Māwā odīra wārāda bio biē bāa Ācōrē ħjāē bea quīrāpita ijarabada bērā.

7 Wārāda ācāra bārānebemada ijarabada bērā unubi panāa jīpa nībadacada. ħBiara bāēca bā biē odara droaida cawa obadamaa edei cāyābara? ħBiara bāēca bāa erobāra bā djabaa idu drābīda cawa obadamaa edei cāyābara? 8 Baribāra bārāba ēberārāra biē obadaa idjaba ne drābadaa. Wārāda bio biē o panāa ara bārā djabarāda māwā obada bērā.

9-10 ħBārāba adua panaca cadjīrua obadara Ācōrē purude beadaēda? Ara bādjiduba cūrūgarānada. Auđua nībabadara, jāwaba oda ācōrē ēpē beara, daunemabadara, umaquīrā wērā quīrāca beabadara, umaquīrāda abari umaquīrā ume beabadara, ne drābadara, parata awua beara, beu nībabadara, sewadeba djārā biē jarabadara, djārā cūrūgabada sīda Ācōrē purude beadaēca. 11 Acāra bārāra naēna māwā beasia. Baribāra bārāba cadjīrua opeđadara Ācōrēba sāgasia, idjī itea bia bāsia, idjaba jīpa unusia dadjīrā Boro Jesucritodeba idjaba idjī Jauredeba.

Djabarāba auđuada odiē panāa

12 Acāra bā jarabadaa: “Crito ħjā bā bērā māa quīrā bā quīrāca jūma oida bāa.” Baribāra māa jaraya māa quīrā bāda jūma oida bāmīna, jūma māa o quīrā bāba māra carebaca. Maļ bērā jūma māa o quīrā bāa iduaribiēa. 13 Idjaba ācāra bā jarabadaa: “Djicora dadjī bī itea bāa, idjaba dadjī bīra djico itea bāa.” Baribāra māa jaraya māwā bāmīna Ācōrēba umena jōbiya. Dadjī cacuara bāēa auđua o bāmārēã, ātebāra dadjīrā Boro Ācōrē itea bāa. Idjaba dadjīrā Boro Ācōrēra dadjī cacua wagai carea bāa. 14 Ācōrēba idjī ābādeba dadjīrā Boro Jesura beu bađada ārēbabīsia. Ara maļ quīrāca idjī ābādeba dadjīrā sīda ārēbabīya.

15 ħBārāba adua panaca bārā cacuara Critodeba? Māwāra ħmāa Critodeba wērā auđua ume bāica? Wārāda māwā oira biē bāa. 16 ħBārāba adua panaca wērā auđua ume bāra maļ wērā ume cacua aba bā quīrāca bāda? Ācōrē Bedeade nāwā jara bāa: “Ādjīra cacua aba bā quīrāca panania.”† 17 Baribāra dadjīrā Boro Crito ume ābaa bāra idjī ume jaure aba bā quīrāca panāa.

18 Ni maārī bīda auđua nībarānada. Dewara cadjīruada oibāra, maāgāba dadjī cacuara ārēã. Baribāra auđuada oibāra, dadjī cacuada biē beya. 19 ħBārāba adua panaca bārā cacuara Ācōrē Jaure deda? Ācōrēba idjī Jaurera bārāa diasia. Idjīra bārā sode bāa. Bārāra ara bārāneēa ātebāra Ācōrēna. 20 Ācōrēba bārāra nēbāa nēdosia. Ācōrēne bērā bārā cacuade, jaurede bīda quīrāipa beađada.‡

* 6:4 Griego beadeade maļ versīcūlora ebuđa bāēa. † 6:16 Genesi 2:24. ‡ 6:20 Jaure. Griego beadeade ācāra cartade maāra neēa.

7

Quima edabadadebema

¹ Jãlbeba bārãba cartadeba iwidi pedadada mla panuya. Wãrãda biara bla umaquĩrãba wẽrã edaẽda.* ² Baribala bārã tãena audua obadara bara bẽrã umaquĩrãba idji quimada erobaida bla, idjaba wẽrãba idji quimada erobaida bla. ³ Umaquĩrãda idji quima ume cãida bla. Wẽrã sida idji quima ume cãida bla. ⁴ Wẽrãra ara idji cacua djibariẽa, ãtebala dji quimadrã djibaria. Ara maã quĩrãca umaquĩrãra ara idji cacua djibariẽa, ãtebala idji quimadrã djibaria. ⁵ Bārã cacuara bārã quimaa wãgarãnadua. Baribala bārãba ãbaa cãinaẽda beãea audibala, mãwã pananira bia bla. Baribala dãrã mãwã pananiẽ panala idjaba ababe ãcõrẽa iwidiã carea mãwã pananida panala. Mãwãnacarea wayacusa ãbaa cãinida panala bārã cacuaba quĩrãã blara droadaẽne diauruba audua obirãmãrẽã. ⁶ Mla jaraya: bārãba mãwã o quĩrãã panabala, bia bla. Baribala mla õgo obiẽa. ⁷ Mlmaarã jũmarãda mla quĩrãca poya deu beadibara bia bacasia. Baribala ãcõrẽba dadjiza diasia sãwã baida. ãcõrẽba ãcala dia bla poya deu beadamãrẽã. Idjaba ãcala dia bla quima edadamãrẽã.

⁸ Mla deu bearãa, pẽdrarãa biãda jaraya: biara bla mla quĩrãca quima neẽ beadida. ⁹ Baribala bārã cacuaba quĩrãã blada poya droadaẽbala, quima edadida panala. Bārã cacuaba quĩrãã bladebemada jũmawãyã crĩcha hai cãyãbara biara bla quima edadida.

¹⁰ Quima bara bearãa mla naãda jaraya. Naã beãeara mla rẽã, ãtebala dadjirã Borodea.† Wẽrãba idji quimara amaiẽ bla. ¹¹ Baribala idji quimara amaibala, dewara umaquĩrãda edaiẽ bla. ãtebala deu baida bla wa dji quima ume waya beãeaida bla. Abari quĩrãca umaquĩrãba idji quimara amaiẽ bla.

¹² Waabema djabarãa mla naãda jaraya. Naãlara dadjirã Boro Jesuba jaradiadaã: djababa wẽrã Jesu ãjãẽ blada erobabala, idjaba maã wẽrãra idji ume ba quĩrãã balala, maã djababa idjira amaiẽ bla. ¹³ Djabawẽrãba quima Jesu ãjãẽ blada erobabala, idjaba maã umaquĩrãba idjida ama quĩrãẽbala, maã djabawẽrãba idjira amaiẽ bla. ¹⁴ Maã umaquĩrãã Jesu ãjãẽ blara ãcõrẽ itea besia idji quimaba ãjãã bẽrã. Abari quĩrãca wẽrã Jesu ãjãẽ blara ãcõrẽ itea besia idji quimaba ãjãã bẽrã. Mãwãẽbara bārã warrarãra ãcõrẽ itea beãdaẽ bacasia. Baribala djibarirãra ãcõrẽ itea panala bẽrã ãdjirã sida ãcõrẽ itea panala. ¹⁵ Jesu ãjãẽ bala idji quimada ama quĩrãã balala, amaida bla. Mãwã djabada wa djabawẽrãda mãã amaiẽ bla leydebemada ãdraya. ãcõrẽba dadjirãra necai beadamãrẽã trãsia. ¹⁶ Djabawẽrã, bla adua bla. ãĩbẽrã bla quimaba bladeba Jesura ãjãisicada ãcõrẽba ãdrã edamãrẽã. Djaba, bla biãda adua bla. ãĩbẽrã bla quimaba bladeba Jesura ãjãisicada ãcõrẽba ãdrã edamãrẽã.

¹⁷⁻¹⁸ ãcõrẽba dadjirã trãside ara dadji panana quĩrãca beadida panala. Cacua wẽãgo basibala ara mãwã baida bla. Cacua wẽãgoẽ basibala ara mãwã baida bla. Dadjirãza beadida panala dadjirã Boro ãcõrẽba blada quĩrãca. Mla ãcõrẽ ãberãrã beaza mãwã jaradia bla. ¹⁹ Cacua wẽãgo baida biara blãã. Cacua wẽãgoẽ hai sida biara blãã. ãcõrẽba obi blara ãjãã o baida biara bla. ²⁰ ãcõrẽba dadjirã trãside ara dadji panana quĩrãca beadida panala. ²¹ ãcõrẽba bla trãside nezocada basibala, jũmawãyã sopua barãdua. Baribala bla nezoca bladebemada poya ãdrãibala, mãwã odua. ²² Nezoca ãcõrẽba trãnara dadjirã

* **7:1** Biara bla umaquĩrãba wẽrã edaẽda. Griego beãeãde nãwã blã bla: “Bia bla umaquĩrãba wẽrã tãẽda.” † **7:10** Luca 16:18.

Boro Critoba cadjiruaдебemada ēdrΛ bΛsia idji itea ne o bамārēā. Maļne nezocaē Ācōrēba trĭnara Crito nezocaa. ²³ Ācōrēba bārāra nēbΛa nēdosia. Maļ carea djārā nezocada bearānada. ²⁴ Djabarā, Ācōrēba dadjirā trĭside ara dadji panana quīrāca beadida panΛa. Maļne ara dadji panΛ quīrāca Ācōrē quīrāpita jipa nībaēda panΛa.

²⁵ Maļ awara quima wadi edaēacadebemada mĭa jaraya. Dadjirā Boro Jesucritoba maļgΛdebemada jaradiaē bērā mĭa crīcha bΛda jaraya. Bārāba cawa panΛa dadjirā Boroba mĭra quīrā djuburiada bērā mĭa wārāda jarabarida. ²⁶ Nāwā jaraya: mĭmaarā naļ ewaride bia mĭga panΛ bērā dadji umaquīrā deu beara ara dadji bΛ quīrāca beadida panΛa. ²⁷ BaribΛrΛ quima erobΛbΛrΛ, bΛ quima amaida crīcharādua. Quima neē bΛbΛrΛ, quima edaida crīcharādua. ²⁸ BaribΛrΛ quima edaibΛrΛ cadjiruaēa. Wērāda quima edaibΛrΛ cadjiruaēa. BaribΛrΛ quima edabΛrΛra naļ ējūāne bia mĭga baya. Bārā māwā bia mĭga pananida mĭa quīrāē bΛa.

²⁹ Djabarā, mĭa naļgΛda jara quīrā bΛa: naļ ewarira jōboēa. Maļ carea djabarā quima erobeaba ādjia Ācōrē ēpē panΛra igaradiē panΛa ādji quima ume beadi carea. ĀtebΛrΛ quima neē bΛba ēpēida bΛ quīrāca ēpēnida panΛa. ³⁰ Ara maļ quīrāca djabarā sopua beara sopuaē bΛ quīrāca beadida panΛa Ācōrēda bio ēpēni carea. BΛsrida beara bΛsridaē bΛ quīrāca beadida panΛa. Ne nēdoēda idjia nēdoēdara ewariza erobaida crīcha baiē bΛa. ³¹ Naļ ējūā dadjia unu panΛra jūma jōboēo bērā ne bara beaba ne neē bΛ quīrāca crīcha beadida panΛa.

³² Mĭa quīrā bΛa bārāba naļ ējūānebemada jūmawāyā crīchadaēda. Umaquīrā quima neē bΛba biara crīcha bΛbaria dadjirā Boroba quīrā bΛda oi carea. Dadjirā Borora bΛsridabi quīrā bΛa. ³³ BaribΛrΛ umaquīrā quima erobΛba naļ ējūāne idji quima bia erobaida biara crīcha bΛbaria. Idji quimada bΛsridabi quīrā bΛa. ³⁴ Māwā quima bara bΛba crīchada umē erobΛbaria. † Abari quīrāca wērā quima erobΛba naļ ējūāne idji quima bia erobaida biara crīcha bΛbaria. Idji quimada bΛsridabi quīrā bΛa. BaribΛrΛ wērā quima neē bΛba dadjirā Borodebemada biara crīcha bΛbaria. Naļ cacuaē, jaurede bida idji itea bia bΛ quīrā bΛa.

³⁵ MaļgΛra mĭa jaraē bΛa bārāba quīrā panΛ quīrāca bearānamārēā ātebΛrΛ bia beadāmārēā. Mĭa ababe quīrā bΛa bārāra quīrāpa beadida idjaba jūma bārā sodeba dadjirā Boroba quīrā bΛda oēida.

³⁶ AbaΛ djabada awērā djora ume dji edaēi carea bedeā bia panΛbΛrΛ, dji edaēi naēna poya droaēda crīchaibΛrΛ idjaba isabe eda quīrāibΛrΛ, edaida bΛa. Maļra cadjiruaēa. ³⁷ BaribΛrΛ djabada dji edaēi carea bedeā bΛdacarea maļ wērāra edaēda idji soēba wārāda crīcha bΛbΛrΛ idjaba idji cacuaba quīrā bΛra poya droaibΛrΛ, bia bΛa maļ wērāra edaēda. ³⁸ Wārāda quima edabΛrΛba bia o bΛa. BaribΛrΛ mĭmaarā quima edaēba biara o bΛa. §

³⁹ Djabawērā quima bara bΛra dji quima zocai bΛmisa idji ume baida bΛa. BaribΛrΛ dji quimara beuibΛrΛ, dewara umaquīrāda eda quīrāibΛrΛ, edaida bΛa. BaribΛrΛ ababe dadjirā Boro Jesucrito ĭjā bΛdrΛ edaida bΛa. ⁴⁰ Mĭa crīcha bΛa idjira quima edaēbΛrΛ bΛsridaara baida. Mĭmaarā Ācōrē Jaureba māwā crīchabi bΛda.

† 7:34 Crīchada umē erobΛbaria. Griego bedeaēe ĭcΛrΛ cartade maļra neēa. § 7:38 Griego bedeaēe versículo 36-38 ebuēda bΛēa. Idjaba naļ quīrāca traducida bΛa: 36 BaribΛrΛ djababa idji cau awērā djorada quima diaē bΛēba biē o bΛda crīcha bΛbΛrΛ, idjimaarā bia bΛbΛrΛ, quima diaida bΛa. Maļra cadjiruaēa. 37 BaribΛrΛ djababa idji caura diaēda sodeba crīcha bΛbΛrΛ, idjaba dewara bΛba jara bΛ carea māwā oē bΛbΛrΛ, bia bΛa idji caura quima diaēda. 38 Wārāda idji cau diabΛrΛba bia o bΛa. BaribΛrΛ mĭmaarā idji cau diaēba biara o bΛa.

8

Jɔwaba oda ȁcōrēa djico diadadebema

¹ Idjaba jɔwaba oda ȁcōrēa djico diadadebemada m̃la jaraya. Dadjirāba cawa panɔa jūmarāda crīcha cawa panɔda. Māwāmīna crīcha cawaaba dadjira djārā cāyābara biara bɔda crīchabibaria. Baribɔɔɔl quīrīāba djārāra carebabaria. ² Abaɔba bio cawa bɔda crīcha bɔbɔɔl, wadibida adua bɔa idjia cawaida bɔ quīrāca. ³ Baribɔɔɔl abaɔba ȁcōrēda quīrīā bɔbɔɔl, ȁcōrēba idjira cawa bɔa.*

⁴ Maɔ bērā jɔwaba oda ȁcōrēa djico diada cobadadebemada m̃la jaraya. Dadjirāba cawa panɔa jɔwaba oda ȁcōrēra wārāēda. Idjaba cawa panɔa wārā ȁcōrēra ababɔɔl bɔda. ⁵ Bajāne, naɔ ējūāne bida ēberārāba ȁcōrē abadara baraa. Wārāda maɔgɔrāra idjaba ēberārāba ādji boro abada sida zocārā baraa. ⁶ Baribɔɔɔl dadjirāmarā ȁcōrēra ababɔɔl bɔa. Idjira dadjirā Zezaa. Idjiabɔɔl ne jūmada osia. Dadjirāra idji itea zocai panɔa. Idjaba dadjirā Boro Jesucritora ababɔɔl bɔa. Idjideba ȁcōrēba ne jūmada osia. Idjideba dadjirāra zocai panɔa.

⁷ Baribɔɔɔl ȁcɔɔlaba maɔgɔra cawadaē panɔa. ȁcɔɔl djabarāba wadibida crīcha panɔa jɔwaba oda ȁcōrē ādjia naēna ēpē pananara zocai beada. Maɔ bērā jɔwaba oda ȁcōrēa djico diadada cosidara crīchabadaa jɔwaba oda ȁcōrēra wayacusa ēpēbɔdada. Wārā bedeada bio adua panɔ bērā maɔ djico co panɔneba crīchabadaa ȁcōrē quīrāpita biē panebɔdada. ⁸ Baribɔɔɔl djicoba dadjirāra ȁcōrē quīrāpita bia bɔcaa. Maɔ bērā dadjia co panɔneba, coēaē panɔneba bida ȁcōrē quīrāpita biara beadaēa.

⁹ Wārāda dadjia co quīrīā panara coēida panɔa. Baribɔɔɔl quīrācuīta beadaēda bārāba co panɔneba djaba bio adua bɔra cadjiruade baerāmārēa.

¹⁰ Ne jūma coida bɔ cawa bɔ djabada jɔwaba oda ȁcōrē dede eda ne co chūmeibɔɔl, maɔne ne jūma coida bɔ adua bɔba idjira mama chūmɔda unuibɔɔl, idjia bida jɔwaba oda ȁcōrēa djico diadara coida crīchaya. Baribɔɔɔl jɔwaba oda ȁcōrēra ēpēbɔɔl crīcha bɔ bērā idjima cadjiruada o bɔa.

¹¹ Māwā ne jūma coida bɔ cawa bɔba dji bio adua bɔ djabara cadjiruade baebiya. Baribɔɔɔl quīrānebadua Critora beusida maɔ adua bɔ djaba carea.

¹² Bārāba maɔ adua bea djabarā cadjiruade baebibɔdada Crito quīrāpita cadjiruada o panɔa. ¹³ Maɔ carea m̃la co bɔdeba m̃ djabada cadjiruade baebibɔɔl, waa coēa.

9

Jaradia bɔbari Pauloba edaca bada

¹ ¿M̃djia o quīrīā bɔ quīrāca o cara bɔca? ¿M̃ra Jesucritoba diabuedaēca? ¿M̃la bida dadjirā Boro Jesura unusiēca?*

¿Bārāba m̃neba dadjirā Borora ijāsidaēca? ² ȁcɔɔl djabarāba m̃ra Jesucritoba diabuedada crīchadaē panamīna bārāba cawadida panɔa m̃ra wārāda idjia diabuedada māwā bɔda. M̃la jaradiadadeba bārāba dadjirā Boroda ijāsida bērā maɔgɔra ebuēda bɔa.

³ M̃ biē jarabadarāa m̃la naɔgɔda iwidiya: ⁴ ¿m̃la jaradia bɔbari ne coi carea edaiē bɔca? ¿Doi carea bida edaiē bɔca? ⁵ Waabema Jesuba diabuedarāda, dadjirā Boro Jesu djabarāda, Pedro sida ādji quima ume ābaa nībabadaa.† Ara ādjirā quīrāca ¿m̃ra Jesu ijā bɔ wērā ume dji edapeēda m̃ ume ābaa eronībaiē bɔca? ⁶ Bernabebe, m̃la bida ȁcōrē bedeēa jaradia nīnane dewara traju sida obadaa ne eropanani carea. Baribɔɔɔl ¿waabemarā quīrāca daiba jaradia panɔneba ne edadida panɔēca?

* **8:3** Griego bedeade maɔ versicɔlora ebuēda bɔēa.

* **9:1** Hecho 9:3-7.

† **9:5** Pedro. Griego

bedeade bɔ bɔa “Cepa.”

⁷ ¿Sordaora ara idji parataba djõne wābarica? ¿Uva uda erobaba idji uvara jōcaca? ¿Oveja wagabariba oveja jubara docaca? ⁸ ¿Jūma maḷḷara ababe mādji crīchadeba jara bāca? ¿Ācōrēba Moisea diada leyba abari quīrāca jaracaca? ⁹ Maḷ leyde nāwā bā bā: “Bā paca ne caradagabi bāde idji itera jārādua.”[‡] Ācōrēba maḷ beba jaraside ¿ababe pacadebemada crīcha bāca? ¹⁰ ¿Dadjirānebema sida crīcha bāsiēca? Wārāda dadjirā careabara Ācōrēba maḷ leyra diasia. Ējūā o bāra, dji ewa bā sida trajabadaa maḷneba ne erobeadida cawa panā bēā. ¹¹ Ara maḷ quīrāca daiba bārā Ācōrē bebara jaradiasida bēā ¿bia bāca daiba bārāneba ne edadida? ¹² Dewararāba bārāneba ne edadida panabara, daiba ādjirā cāyābara biara ne edadida panā.

Māwāmīna ne iwidiāca. Ātebāra jūma droa panā ēberārāba beba bia Critodebemada biē crīcharānamārēā. ¹³ Bārāba cawa panā Ācōrē de dromane trajabadarāba ādjia o panāneba codira edabadada. Animarā babue diabadarāba maḷ djaradebemada edabadaa codi carea. ¹⁴ Abari quīrāca dadjirā Boro Jesuba jarasia beba bia idjidebema jaradia nīnaba maḷneba codira edadida panāda. [§] ¹⁵ Māwāmīna mā edāca. Idjaba maḷḷadebemada nā cartade bā bā bārāba ne diaēamārēā. Mā jaradia bābari ne edāca bēā bārida bā. Mā quīrāca ni abāba ne dia bādeba maḷ bāridara jōbida. Māmarā bārāneba ne edā cāyābara beida biara bā.

¹⁶ Mā beba bia Critodebemada jaradia bāmīna māra dji dromaana aca, Ācōrēbāra jaradiabi bā bēā. Wārāda beba bia Critodebemada jaradiaēbāra, māra mā djuburi beya. ¹⁷ Mādjiareba jaradia baibāra, ne edāda bā. Baribāra mādjiareba jaradiaē bā. Ācōrēbāra māra bāsia jaradia bāmārēā. Maḷ bēā mā jaradia bāda bā. ¹⁸ Māwāra ¿mā jaradia bābari cārēda edā? Ne edā. Ababe bārida baya ne iwidiēne beba bia Critodebemada jaradia bā bēā. Mā jaradia bābari ne edāda bāmīna iwidiāca.

¹⁹ Māra djārā nezocēmīna ara mādjiā jūmarā nezocada bebia zocārāba māneba Jesucritoda ijanamārēā. ²⁰ Māra judiorā tāēna bāde judiorā quīrāca babaria māneba Jesucritoda ijanamārēā. Ācōrēba Moisea diada leydeba bea tāēna bāde māra maḷ leydeba bāēmīna māneba bā quīrāca babaria. Māwā babaria ādjirāba māneba Jesucritoda ijanamārēā. ²¹ Idjaba Ācōrēba Moisea diada ley adua bea tāēna bāde māra ādjirā quīrāca babaria māneba Jesucritoda ijanamārēā. Baribāra mā Ācōrē leyra igarāca. Jūma Critoba obi bāra ēpēbaria. ²² Māra djabarā wārā beba mācua adua bea tāēna bāde ādjirā quīrāca babaria māneba Jesucritodebemada biara cawāamārēā. Mā wābāra ēberārā tāēna bāde ādjirā quīrāca babaria māneba bā bā Critoda ijanapeba cadjiruadebemada ēdrāamārēā. ²³ Mā jūma maḷ quīrāca obaria beba bia Critodebemada cawabi carea. Māwā mā bāda Ācōrēneba ne biada edā.

²⁴ Bārāba cawa panā ēberāra pirabadada caida jīrū mēsrāra bā cawāya. Maḷne zocārā pirabadamīna ababe dji nārā jūenabāra ne edabaria. Bārā sida isabe pirāda quīrāca jūma bia odāda Ācōrēba diai jaradada edā carea. ²⁵ Jemenebadarāba ādji cacuara quīrācuīta wagabadaa zarea beā carea. Māwā obadaa dewararā cāyābara biara jemenenapeba borobarida edā carea. Maḷ borobarira isabe āribāria. Baribāra dadjirāba ne jūmada bia obadaa Ācōrēba diai jarada āricada edā carea. ²⁶ Maḷ bēā ēberā baridua pira wābāra quīrāca mā oca. Idjaba ēberā djō bāde baridua djōbari quīrāca oca. ²⁷ Ātebāra mā cacua zarea o bā quīrāca idjaba mā cacuaba o ama bāda

‡ 9:9 Deuteronomio 25:4. § 9:14 Mateo 10:10.

obi ɓɔ quĩrãca jũma o ɓɔɔ Ācõrẽba diai jaraɗara edai carea. Mãwã oẽɓɔɔɔ, mɔa ẽberãrãa jaraɗia ɓaɗamĩna mɔabɔɔ Ācõrẽba diai jaraɗara poya edaẽa.

10

Jɔwaba oda ãcõrẽra igaraɗida panɔa

¹ Djabarã, mɔa quĩrã ɓɔɔ ɓãrãba Moise ewaride mãwãnada quĩrãdoadaẽda. Maɔ ewaride jũma dadji drõãenabemarã Moise ume nĩbapedaɗara Ācõrẽba diabueda jãrãrã edre nĩbasidaa idjaba Pusa Purruɗe chãsidea.* ² Maɔ pu-saɗe, jãrãrã edre biɗa jũma ãdjirãra Moise ume ãbaa panasida bẽrã Moise trãneba borocuepedada quĩrãca panasidaa. ³ Idjaba jũmarãba abari djico Ācõrẽba bajãneba diabuedada cobadjidaa.† ⁴ Jũmarãba abari baido Ācõrẽba mõgaradeba weabidada dobadjidaa.‡ Maɔ mõgarara Critoda mãwã basia, ãdjirã wãɓɔdaza Critora jauredeba ãdjirã ume ɓaɗa bẽrã. ⁵ Baribɔɔ Ācõrẽba zocãrãda biẽ unusia ãdjia o panana carea. Maɔ bẽrã ẽjũã põãsa ewaraga ɓaɗe quinisidaa.

⁶ Maɔ ewaride mãwãnaba dadjirãa cawabi ɓɔɔ ne cadjiruara awuadiẽ panɔa ãdjirãba awuapedada quĩrãca. ⁷ Jɔwaba oda ãcõrẽra ẽpẽrãnada ɔɔɔ ãdjirãba ẽpẽpedada quĩrãca.§ Ācõrẽ Bedeade ãdjirãnebemada nãwã ɓɔ ɓɔɔ: “Èberãrãra chũpanenapeda ɓɔsriɗa ãbaa ne co duanasidaa idjaba itua do duanasidaa. Mãwãnacarea pirabaridapeda ãdji cacuaba o quĩrã ɓɔɔ o duanesidaa.”* ⁸ Dadjirãba auɗuada odiẽ panɔa ɔɔɔ ãdjirãba opedada quĩrãca. Ādjia mãwã o panɔa carea ewari abaaɗe veintitres mil quinisidaa.† ⁹ Idjaba Ācõrẽba sãwã oi cawaya dadjirãba biẽ odiẽ panɔa ɔɔɔ ãdjirãba opedada quĩrãca. Maɔ carea ãdjirãra damaba zocãrã cácuapeda quinisidaa.‡ ¹⁰ Idjaba sobiẽ panɔaneba Ācõrẽnebemada biẽ bedearãnada ɔɔɔ ãdjirãba opedada quĩrãca. Maɔ carea bajãnebema nezoca dadji quinibibariba ãdjirãra zocãrã quinibisia.§

¹¹ Jũma ãdjirã mãwãnaba unubi ɓɔɔ sãwã Ācõrẽba cadjiruara cawa obarida. Maɔɔɔ Ācõrẽ Bedeade ɓɔ ɓɔɔ dadjirã naɔ jirũarebema ewaride ɓearãba abari quĩrãca orãnamãrẽã. ¹² Maɔ bẽrã abaaɓa bio ñjã ɓaɗa crĩcha ɓɔɔɔɔ, ara iduba quĩrãcuɗa ɓaɗa ɓɔɔ cadjiruade ɓae amaaba. ¹³ Dadji cadjiruade ɓaebida ɓɔ crĩchada ɓãrãmaa zebaria jũmarãmaa zebari quĩrãca. Baribɔɔ Ācõrẽra bedea aba ɓɔɔ. Maɔ crĩchara poya droadaẽɔɔɔ, idjia idu jũmawãyã zebiẽa. Idjaba maɔ crĩcha zebɔɔɔ Ācõrẽba carebaya droadapeda ẽdrãdamãrẽã.

¹⁴ Maɔ carea mɔ djabarã, jɔwaba oda ãcõrẽra igaraɗada. ¹⁵ Mɔa ɓãrãa bedeaɔɔ crĩcha cawa ɓearãa bedeaɔɔ quĩrãca. Bio crĩchadaɗa mɔa jara ɓɔɔ wãrã cawaya. ¹⁶ Crito quĩrãnebaɗi carea cobadara co panɔne dadjirãba uva ɓa tazade ɓɔ carea Ācõrẽa bia ɓaɗa adapeda doadaa. Maɔ doadaɗe unubibadaa dadjirãra Crito oadeba idji ume ãbaa panɔa. Idjaba paɔ cõrãcuada cobadaɗe unubibadaa Crito naɔ djarade bia mĩgadaɗeɗa dadjirãra idji ume ãbaa panɔa. ¹⁷ Dadjirãba paɔ aba ɓaɗa zocãrã cõrãcuapeda cobadaa. Ara maɔ quĩrãca dadjirãra zocãrã panamĩna cacua aba ɓɔ quĩrãca panɔa.

¹⁸ Israelerãba obadaɗebemada crĩchadaɗa. Ādjirãba animarã Ācõrẽa babue diabadaɗe maɔ djaradeɗemada cobadaa. Maɔ cobadaɗe unubibadaa

* **10:1** Numero 10:34; Exodo 14:1-31. † **10:3** Exodo 16:4,35. ‡ **10:4** Exodo 17:6; Numero 20:11.

§ **10:7** Exodo 32:1-35. * **10:7** Exodo 32:6. † **10:8** Numero 25:1-9. ‡ **10:9** Numero 21:4-9.

§ **10:10** Numero 16:41-50.

Ācōrēra ēpē panΛda. (Ara maļ quīrāca abaΛba jΛwaba oĉa ācōrēa nedjara diadadebemada coibΛra, unubiya maļ jΛwaba oĉa ācōrēra ēpē bΛda.)
¹⁹ BaribΛra mĹa jaraē bΛa jΛwaba oĉa ācōrēra wārā arada. JΛwaba oĉa ācōrēa nedjara diaĉara ara jāwābema djara quīrāca bΛa. ²⁰ Māwāmīna Ācōrē adua beaba nedjarada ādji jΛwaba oĉa ācōrēa diabΛdade wārāda jairāa dia panΛa. Ācōrēa dia panΛēa. Bārāba maļ djarara coĉibΛra, unubidia jaida ēpē panΛda. MaļgΛra mĹa quīrāēa. ²¹ Jaia diada tazade bΛda bārāba doĉibΛra, Jesucrito oa quīrānebaĉi careabema tazade bΛda doĉiē panΛa. Jaia djico diadada bārāba coĉibΛra, dadjirā Boro quīrānebaĉi careabema cobadara coĉiē panΛa. ²² Māwā oĉibΛra ĉdadjirā Borora quīrūbidaēca? ĉDadjirāra idji cāyābara ΛbΛara panΛca?

Jūma oĉadua djabarāba bia crīchadamārēā

²³ ΛcΛraΛba jara panΛa dadjia o quīrā bΛra jūma oĉa bΛda. BaribΛra mĹa jaraya: ne jūma oĉa bΛmīna jūma dadjia o quīrā bΛba dadjira carebacaa. Wārāda jūma dadjia o quīrā bΛra oĉa bΛmīna jūma maļgΛba djabarāra carebacaa. ²⁴ Ni abaΛba ara idji bia baira jΛra baiē bΛa, ātebΛra dewararāda bia beadamārēā jΛra baida bΛa.

²⁵ Nedjara nēdobuebadama nēdoĉada coĉida panΛa. BaribΛra bārā crīcha ārīna amaaba iwiĉirānadia maļ nedjarara jΛwaba oĉa ācōrēa diada basi cawaya. ²⁶ Naļ ējūāra, ne jūma naļ ējūāne nūmΛ siĉa dadjirā Boro Ācōrēba osia. Maļ bēra ne jūmada coĉida panΛa.

²⁷ Jesu ĩjāē bΛba bΛda ne comārēā edoĉibΛra, maļne wā quīrāibΛra, wādua. Idjia diabΛraΛra coĉua. BΛ crīcha ārī amaaba iwiĉirādia maļ djicora jΛwaba oĉa ācōrēa diada basi cawaya. ²⁸ BaribΛra abaΛba nedjarara jΛwaba oĉa ācōrēa diadaada aibΛra, corādua idji crīcha ārī amaaba.* ²⁹ MĹa jaraē bΛa bārāmaara maļ djicora cocara panΛa. BaribΛra dewaraba māwā crīcha bΛbΛra, idji crīchara ārīya.

Ababa nāwā crīchaisicada: “MĹa o quīrā bΛda obΛraĉe abaΛba biē crīchaibΛra, ĉmaļgΛra ocara bΛca? ĉMĹa o quīrā bΛ quīrāca oĉa bΛēca? ³⁰ MĹa cobΛra carea Ācōrēa bia bΛada aibΛra, ĉcārē cārēā dewaraba mĹda biē jaraida bΛ? Biē jaraiē bΛa.”

³¹ BaribΛra mĹa jaraya: bārā ne co panΛne, ne o panΛne bida jūma oĉadua ēberārāba Ācōrēda bia jaradamārēā. ³² Bārāba ne o panΛneba judiorāra, judiorāēra, Ācōrē ēberārā siĉa cadjiruade baebirānadia. ³³ Ara maļ quīrāca mĹa o bΛĉeba jūmarāa bia crīchabi quīrā bΛa. Ababe mĹdjidrΛ bia bai carea jΛraΛcaa, ātebΛra ēberārā zocārā bia beadamārēā jΛraΛbaria. Māwā mĹa o bΛĉeba ādjirāba Critora ĩjānia Ācōrēba ēdra edamārēā.

11

¹ MĹra Crito nībaĉa quīrāca nībabari bēra mĹ quīrāca nībaĉadua.

Djabawērārā boro ānēbaribadadebema

² Djabarā, ewariza mĹra quīrāneba panΛ bēra idjaba mĹa jaradiĉara ēpē panΛ bēra bārāra bia jaraya. ³ MĹa quīrā bΛa bārāba cawāĉida Critora umaquīrā Boroda, umaquīrāra dji wērā boroda, idjaba Ācōrēra Crito Boroda.

⁴ Djabarā ābaa dji jΛre panΛne umaquīrāda boro ānēbaripeĉa Ācōrēa iwiĉibΛra wa Ācōrēneba beĉeaibΛra, idji Boro Critora wayaē bΛda unubi bΛa. ⁵ BaribΛra wērāba Ācōrēa iwiĉi bΛĉe wa Ācōrēneba beĉea bΛĉe boro

* **10:28** Griego beĉeaĉe ΛcΛra cartade idjaba naļ siĉa bΛ bΛa: “Naļ ējūāra, ne jūma naļ ējūāne nūmΛ siĉa dadjirā Boro Ācōrēba osia.”

ānēb̄ariēb̄ar̄a, idji quimara wayaē b̄ada unubi b̄aa. Māwā o b̄ara borob̄ichia t̄a b̄a quĩr̄aca b̄aa. ⁶ Wēr̄ada boro ānēb̄ari quĩr̄āēb̄ar̄a, borob̄ichia t̄aida b̄aa. Barib̄ar̄a borob̄ichia t̄asira peraida b̄a b̄ēr̄a boro ānēb̄arida b̄aa.

⁷ Djabarā ābaa dji j̄are pan̄ane umaquĩr̄ār̄ada boro ānēb̄aridē pan̄a Ācōrēba ara idji quĩr̄aca oda b̄ēr̄a idjaba umaquĩr̄ār̄aba Ācōrēra ādji boroda unubi pan̄a b̄ēr̄a. Barib̄ar̄a wēr̄ār̄aba unubi pan̄a umaquĩr̄ara ādji boroda. ⁸ Ācōrēba umaquĩr̄ara wēr̄aneba oē basía, āteb̄ar̄a wēr̄ara umaquĩr̄aneba osia. ⁹ Idjaba umaquĩr̄ara oē basía wēr̄a carebamār̄ēā, āteb̄ar̄a wēr̄ada osia umaquĩr̄a carebamār̄ēā. ¹⁰ Maḷ carea djabarā ābaa dji j̄are pan̄ane wēr̄aba idji borora ānēb̄arida b̄aa unubi carea dji quimara idji boroda. Māwā oida b̄aa baj̄ānebema nezocarāba bia ununamār̄ēā.

¹¹ Barib̄ar̄a Jesucrito ĩjā bea b̄ēr̄a wēr̄aba idji quimada carebaida b̄aa idjaba umaquĩr̄aba idji quimada carebaida b̄aa. ¹² Naār̄ābema wēr̄ada umaquĩr̄aneba zesia. Mamaḷba ḷtaa umaquĩr̄ara wēr̄aba tobaria. Barib̄ar̄a wār̄ada jūmaena Ācōrēneba ze pan̄a.

¹³ Bār̄āmaar̄ā, ¿bia b̄aca wēr̄aba boro ānēb̄ariēne Ācōrēa iwidida? Bio cr̄ichadadua bia b̄a cawaya. ¹⁴ Ara dadji beadeba cawa pan̄a umaquĩr̄aba buḍa ureabisira peraida b̄ada. ¹⁵ Barib̄ar̄a wēr̄a buḍa urea b̄ara bia unubadaa. Ācōrēba wēr̄a buḍara diasia boro ānēb̄arimār̄ēā. ¹⁶ Bariduada maḷḡa carea caicaya beib̄ar̄a, m̄la naḷda idjía jaraya: daiba, Ācōrē ēber̄ār̄a bida awara odacaa.

Crito quĩr̄ānebađi carea cobada djabarāba āi opeḍada

¹⁷ Naḷ b̄ab̄ar̄aḍe m̄la bār̄ara poya bia jaraēa. Bār̄ā ābaa dji j̄areb̄adaḍe quĩr̄āipa odacaa. Bia panani cāyābara biē panebadaa. ¹⁸ Naār̄a jaraya m̄la ũr̄i b̄ada bār̄ara ābaa dji j̄are duan̄ane cr̄icha awara awara duanabarida. Maḷ bedeara jūma wār̄āē sida m̄la ĩjābaria. ¹⁹ Wār̄ada bār̄ara cr̄icha awara awara duan̄aneba ebuda baya cair̄adr̄a Ācōrēba bia unu b̄ada. ²⁰ Bār̄ā ābaa dji j̄are duan̄ane Crito quĩr̄ānebađi carea cobadara quĩr̄āipa coḍacaa. Ācōrēmaa maḷ co pan̄ara wār̄a araēa. ²¹ Jūmar̄a jūēni naēna bād̄jiza enepedadara cobadaa. Maḷne ḷcar̄ara jarra duanebaria idjaba ḷcar̄ara beu duanebaria. ²² ¿Bār̄ara de neē beaca mama ne codi carea? ¿Bār̄aba Ācōrē ēber̄ār̄ara igara pan̄lēca? ¿Maḷba dji ne neē quedeara perabi pan̄lēca? ¿M̄la cār̄ēda jarai? ¿Maḷḡa carea m̄la bār̄ara bia jaraica? Maḷ carea bia jaraēa.

Crito quĩr̄ānebađi carea cobada

²³ M̄la bār̄āa jaradiadara dadjir̄a Boro Jesuḍeba cawasia. Maḷḡara nāwā b̄aa: diamasi dadjir̄a Boro Jesu jidabi naēna idji j̄awade paḷda edasia. ²⁴ Ācōrēa bia b̄ada apeda cōr̄acuab̄ar̄aḍe jarasia: “Edadadua. Coḍadua.* Naḷra m̄ cacuaa, bār̄ā carea diab̄ar̄a. M̄ quĩr̄ānebađi carea ara naḷ quĩr̄aca o pananadua.” ²⁵ Ara maḷ quĩr̄aca ne copeḍadacarea tazara idji j̄awade edapeḍa jarasia: “Naḷ tazade b̄ara m̄ oaa. M̄ oadeba Ācōrēba bār̄ā ume beḍea djiwidida b̄ab̄ar̄a. Naḷ doḷadaza m̄ quĩr̄ānebađi carea doḍadua.”

²⁶ Dadjir̄a Boro Jesu zeb̄ar̄amisa maḷ paḷ cobadaza idjaba maḷ tazade b̄a doḷadaza bār̄āba idji beuḍadebemada jara pan̄a. ²⁷ Maḷ carea bariduaba dadjir̄a Boro wayaē maḷ paḷda coib̄ar̄a, maḷ tazade b̄ada doib̄ar̄a, cadjiruada o b̄aa. Dadjir̄a Boro cacuara, oa sida siriē b̄ada cr̄icha b̄aa. ²⁸ Maḷ paḷ coi naēna, maḷ tazade b̄a doi naēna dadjiza bio ac̄ida b̄aa wār̄ada dadjir̄a Boro waya b̄a cawaya. ²⁹ Dadjir̄a Boro Jesu cacua wayaē b̄aba maḷ paḷda coib̄ar̄a,

* **11:24** Edadadua. Coḍadua. Griego bedeaḍe ḷcar̄a cartade maḷra neēa.

mañ tazade b̄ada doibara, Ācōrēba cawa oya.† 30 Mañ carea zocārā bārāba cacua biē beaa, cacua norrabari beaa, idjaba ḥcara beusidaa. 31 Baribara ara dadjiza bio quīrācuīta acadaida panāa jipa o panā cawaya. Māwāra Ācōrēba cawa oēa. 32 Dadjirā Boroba ubaria jipa nībaadamārēā. Māwā dadjirāra nañ ējūāne bea ume biē b̄āēa.

33 Mañ bēra m̄ djabarā, dadjirā Boro quīrānebađi carea cobadara obadađe jūmarāda j̄ānadua ābaa cođi carea. 34 Abada jarra b̄abara idji diguida ne coida b̄aa. Māwā ābaa dji jarebadađe Ācōrēba bārāba cawa oēa biē o panā carea. M̄a wadi jaradiaida b̄ara j̄amaa w̄abarađe jūma jaradiaya.

12

Ācōrē Jaureba obi b̄adebema

1 Djabarā, m̄a quīrā b̄a Ācōrē Jaureba obi b̄adebemada bārāba bio cawadida. 2 Bārāba cawa panāa Ācōrē adua beaside baridua carea āi crīchabadjida. Mañ bēra j̄waba ođa ācōrē beada ēpēbadjida. Mañra zocai beaē bēra beadeada. 3 Mañ carea m̄a quīrā b̄a bārāba nañda cawadida: Ācōrē Jaureba bea b̄aba Jesura biē b̄ada acaa. Idjaba Ācōrē Jaureba beaē b̄aba Jesura jūmarā Boroada acaa.

4 Ācōrē Jaureba b̄aba dadjirā dia b̄a ne quīrātanoa ođamārēā. 5 Dadjirā Boro aba b̄a itea ne quīrātanoa obadaa. 6 Ācōrē aba b̄aba dadjirā ne quīrātanoa obi b̄a. Idjiabara dadjirāneba mañra jūma obaria.

7 Ācōrē Jaureba dadjirāza ne obibaria djabarā jūmarāda carebadamārēā. 8 Ācōrē Jaureba ḥcara dia b̄a idji necawaadeba poya beadeadamārēā. Abari Ācōrē Jaureba ḥcara dia b̄a idjideba cawapeadađada poya jaradiadamārēā. 9 Abari Ācōrē Jaureba ḥcara dia b̄a poya bio iñā pananamārēā. Idjaba abari Ācōrē Jaureba ḥcara dia b̄a cacua biē beara poya biabidamārēā. 10 Idjaba Ācōrē Jaureba ḥcara dia b̄a ne ununacada poya ođamārēā. ḥcara dia b̄a poya Ācōrēneba beadeadamārēā. ḥcara dia b̄a poya cawadamārēā ababa Ācōrē Jaureba bea b̄ada wa jaideba bea b̄ada. Idjaba ḥcara dia b̄a quīrātanoa dadjia ūrīnaca beade beadeadamārēā. Idjaba ḥcara dia b̄a dadjia ūrīnaca beade jaradara cawa jaradamārēā. 11 Abari Ācōrē Jaureba jūma mañra obi b̄a. Idjia dadjirāza obi b̄a idjia quīrā b̄a quīrāca.

12 Dadji cacuara aba b̄a. Baribara dadji cacuađe ne jūmada eropanāa. Critora idji iñā bea ume ara mañ quīrāca panāa. 13 ḥcara dadjirāra judiorāa, ḥcara judiorāēā, ḥcara nezocarāa, ḥcara nezocarāēā. Baribara abari Ācōrē Jaureba dadjirā jūmarāda cacua abade b̄asia.* Jūma dadjirāba abari Ācōrē Jaureba edasidaa.

14 Dadji cacuađe ne jūmada eropanāa. Baribara dadji cacuađe beara abarica beaēa. 15 Dadji j̄rūba jaraibara: “M̄ra j̄waē bēra nañ cacuađebemaēa,” mañba ħwārāda dadji cacuađebemaēca? 16 Idjaba cawara jaraibara: “M̄ra dauē bēra nañ cacuađebemaēa,” mañba ħwārāda dadji cacuađebemaēca? 17 Dadji cacuađe ababe dauda b̄bara ħcārēba ūrīcasi? Dadji cacuađe ababe cawara b̄bara ħcārēba ḥcasi? 18 Ācōrēba dadji cacuađe ne jūmada b̄asia idjia quīrā bađa quīrāca. 19 Dadji cacuađe beara

† 11:29 ḥcara crīchabadaa Pauloba “Jesu cacua wayaē b̄a” aside jara b̄asida “Jesu ēberārā wayaē b̄a.”

* 12:13 B̄asia. Griego beade b̄a b̄a “borocuesia.” Nañ versículođe mañ beadeba jaraē b̄a baidođe borocuađebemada, ātebara jara b̄a Ācōrē Jaureba Crito iñā b̄ara idji ume āba b̄adebemada.

jūma abarica badabara cacuara neē bacasia. ²⁰ Dadji cacuade ne jūmada eropanmīna dadji cacuara aba b̄aa.

²¹ Mañ b̄erā dauba j̄awaa poya jaraēa: “B̄a neē m̄ra bia b̄aya.” Idjaba boroba j̄rūa poya jaraēa: “B̄arā neē m̄ra bia b̄aya.” ²² W̄arāda nañ cacuade beara ãc̄arã dadjirāmaarā m̄cua siriē beaa. Barib̄arã mañḡa neē dadji cacuara bia b̄acaa. ²³ Idjaba nañ cacuade bea dadjirāmaarā m̄cuaē beara biara djiobadaa bia ununamārēã. Idjaba nañ cacuade bea dadjia unubidiē pan̄ra quĩr̄acuita m̄r̄abadaa. ²⁴ Barib̄arã dadji cacuade quĩr̄aw̄arēã beara m̄r̄anacaa. Āc̄orēba dadji cacuade beara jūma aride osia. Dadjia unubidaca sīda osia bia wagadamārēã. ²⁵ M̄w̄a osia dadji cacuara biē b̄erāmārēã, āteb̄arã dadji cacuade beara dji careba pananamārēã. ²⁶ Dadji cacuadebemada aba puab̄arã, jūmaena puabaria. Ara mañ quĩr̄aca dadji cacuadebemada aba bia jaradib̄arã, jūmaena capipia babaria.

²⁷ Ara mañ quĩr̄aca b̄arāra jūma ābaa Crito cacua quĩr̄aca pan̄aa. B̄arāra idji cacuadebemarāa. ²⁸ Āc̄orēba djabarā t̄ēna Jesucritoba diabuedarāda naārā b̄asia. Mañare idjideba bedeabadarāda b̄asia. Mañare idji bedeaja radiabadarāda b̄asia. Mañare ãc̄arãda b̄asia ne ununacada poya odamārēã, ãc̄arãda b̄asia cacua biē beara poya biabidamārēã, ãc̄arãda b̄asia djabarā carebadamārēã, ãc̄arãda b̄asia djabarā cawa jipa ededamārēã, idjaba ãc̄arãda b̄asia quĩr̄atanoa dadjia ūr̄inaca bedeade bedeadamārēã. ²⁹ ¿Jūmarāda Jesucritoba diabuedarāca? ¿Jūmarāda Āc̄orēneba bedeabadarāca? ¿Jūmarāda Āc̄orē bedeaja radiabadarāca? ¿Jūmarāba ne ununacada poya obadaca? ³⁰ ¿Āc̄orēba jūmarāa diasica cacua biē beara poya biabidamārēã? ¿Āc̄orēba jūmarāa diasica dadjia ūr̄inaca bedeade poya bedeadamārēã? ¿Jūmarāba dadjia ūr̄inaca bedeade jaradara poya cawa jaradica? ³¹ Āc̄orē Jaureba obi b̄ad̄ebema dji biara carebaida beadr̄a j̄ar̄ad̄adua.

J̄al̄be m̄a b̄arāa cawabiya s̄aw̄a ne jūmada poya biara o pananida.

13

Quĩr̄āda ne jūma c̄aȳabara biara b̄aa

¹ M̄da nañ ējūāne bea bedeade bedeab̄arã idjaba bajānebema nezoca bedeade bedeab̄arã, mañne quĩr̄āda neē b̄ab̄arã, m̄ra jiorro oda j̄iguabari quĩr̄aca wa p̄r̄achiru j̄iguabari quĩr̄aca b̄aa. ² M̄da Āc̄orēneba bedeab̄arã, Āc̄orēba cr̄icha cawabiē badada jūma cawa b̄ab̄arã, Āc̄orē necawaada jūma cawa b̄ab̄arã, idjaba sođeba w̄arāda ĩjā b̄ad̄eba eyada poya āyā b̄ab̄arã, mañne quĩr̄āda neē b̄ab̄arã, m̄ra ara j̄aw̄abema quĩr̄aca b̄aa. ³ Ne jūma m̄a erob̄ada ne neē quedeaa diaib̄arã idjaba Āc̄orē carea ara m̄djida idu bá beabib̄arã, barib̄arã quĩr̄āda neē b̄ab̄arã, m̄ra ara j̄aw̄abema quĩr̄aca b̄aa.

⁴ Quĩr̄ā erob̄aba jūma droa b̄aa, djārāra quĩr̄ā djuburiabaria, djārāba erob̄ara awuacaa, djārā c̄aȳabara biara b̄ada jaracaa ni dji dromada cr̄ichacaa. ⁵ Quĩr̄ā erob̄aba djārāra wayabaria, ababe idji iteab̄arã cr̄ichacaa, mañr̄iã carea quĩr̄ūcaa, djārāba idji biē odara quĩr̄adoabaria. ⁶ Quĩr̄ā erob̄ara ne cadjirua carea b̄asridacaa, āteb̄arã jūma w̄arā careab̄arã b̄asridabaria. ⁷ Quĩr̄ā erob̄aba djārāba biē odara jūma droabaria, ne jūma biada ĩjābaria, jūma bia odjamārēã j̄ābaria, idjaba ne jūmane droa babaria.

⁸ Quĩr̄āra j̄ocaa. Barib̄arã ewari aba Āc̄orēneba bedeabadara waa bedeadaēa, dadjia ūr̄inaca bedeade bedeabadara waa bedeadaēa, Āc̄orē Jauređeba cawapedađa jaradiabadaba waa jaradiadaēa. ⁹ Dadjirāba ababe mañr̄i cawa pan̄aa idjaba Āc̄orēneba mañr̄i bedeabadaa. ¹⁰ Barib̄arã dji biara b̄a zeb̄arãde mañ mañr̄i b̄ara j̄oya. Mañne ne jūmada cawad̄ia. ¹¹ M̄

wadi caibe queraside warra zaque quĩrãca bedeabadjia idjaba warra zaque quĩrãca crĩchabadjia. Baribãrã drõã bedacarea warra zaque quĩrãca badara idu bãsia. ¹² Ara nawena dadjirãba ãcõrẽnebemada jarijaria unu panã quĩrã acãbadade unu panã quĩrãca. Baribãrã ewari aba dadjirãba jũma ebuã ununia sãwãbãrã bãda. Ara nawena mãa maãrĩ cawa bãa, baribãrã ewari aba jũma cawaya ãcõrẽba mã cawa bã quĩrãca. ¹³ Naã ùbea panãra jõcaa: ne jũma biada ïjã baida, jũma bia odjamãrẽã jãã baida idjaba quĩrãda. Baribãrã maã ùbeãdebemada quĩrãda biara bãa.

14

Dadjia ùrĩnaca bedeade bedeabadadebema

¹ Quĩrãda biara ëpẽnadua. Idjaba ãcõrẽ Jaureba obi bãra jũma o quĩrãnadua. Baribãrã biara ãcõrẽneba bedeãdida quĩrãnadua. ² Dadjia ùrĩnaca bedeade bedeã bãba ëberãrãa bedeã bãã, idjia jarabãrãra ni abãba cawa ùrĩnaca bẽrã. Ababe ãcõrẽa bedeã bãa. Dadjia cawaãcada ãcõrẽ Jauredeba bedeã bãa. ³ Baribãrã ãcõrẽneba bedeã bãba ëberãrãa bedeã bãa biara ïjãnamãrẽã, zareaara beãdamãrẽã, idjaba sobiaãdamãrẽã. ⁴ Dadjia ùrĩnaca bedeade bedeã bãba ara idjida careba bãa biara ïjãi carea. Baribãrã ãcõrẽneba bedeã bãba djabarãda careba bãa biara ïjãnamãrẽã.

⁵ Mãmaarã jũma bãrãra dadjia ùrĩnaca bedeade poya bedeãbãdabara bia bacasia. Baribãrã jũmarãda ãcõrẽneba poya bedeãbãdabara biara bacasia. Wãrãda dadjia ùrĩnaca bedeade bedeã cãyãbara ãcõrẽneba bedeãda biara bãa. Baribãrã abãba dadjia ùrĩnaca bedeade bedeãpedã cawa jaraibãrã, maã sida bia bãa. Djabarãba cawa ùrĩnapeda ãcõrẽra biara ïjãnia. ⁶ Maã carea djabarã, mãda bãrãmaa wãpedã dadjia ùrĩnaca bedeade bedeãibãrã, ¿bãrãda sãwã carebai? Carebaã. Baribãrã dadjia ùrĩbada bedeade ãcõrẽba mãa cawabidada jaraibãrã, wa ãcõrẽ necawaadeba bedeãibãrã, wa ãcõrẽneba bedeãibãrã, wa ãcõrẽ bedeãda jaradiaibãrã poya carebaya.

⁷ Ara maã quĩrãca abãba chiruda wa arpada zaibãrã baribãrã jipa zaëbãrã, jĩgua bãmĩna dadjia cawaãã cãrẽ trããbida za bãda. ⁸ Cachiru sida jipa zaëbãrã, ¿sordaorãda sãwã isabe cobeadĩ djõni carea? ⁹ Ara maã quĩrãca bãrãba ùrĩbada bedeade bedeããbãrã, ëberãrãba ¿sãwã cawadi bãrãba jara panãda? Mãwã bedeãdibãrã, bãrãra ara jãwã bedeã panãa. ¹⁰ Naã ëjũãne bedeã quĩrãtãnoa baraa. Maã bedeãza dji cawa bãba cawa ùrĩbaria. ¹¹ Baribãrã mãa maã bedeãda adua bãbãrã, dji bedeãbãrãmaarã mãra drua ãibema quĩrãca bãa, idjaba mãmaarã idjida drua ãibema quĩrãca bãa. ¹² Bãrãra ara maã quĩrãca beaa. ãcõrẽ Jaureba obi bãra bãrãba bio o quĩrã panã bẽrã djabarã carebai careabemada biara o quĩrãnadua ãdjirãba biara ãcõrẽra ïjãnamãrẽã.

¹³ Maã carea dadjia ùrĩnaca bedeade bedeã bãba ãcõrẽa iwidida bãa ara idjia jarãdara poya cawa jarai carea. ¹⁴ Dadjia ùrĩnaca bedeade mãa ãcõrẽa iwidibãrã, mã jaureba iwidĩ bãa. Baribãrã mãa adua bãa cãrẽda iwidĩ bãda. ¹⁵ Mãwãra ¿sãwã jipaara oi? Mã jaureba ãcõrẽa iwidĩya baribãrã mãa cawa bã bedeade bida iwidĩya. Mã jaureba ãcõrẽa bia jara trããya, baribãrã mãa cawa bã bedeade bida trããya. ¹⁶ Bã jaureba ãcõrẽa bia bedeãibãrã, bãa jarada cawa ùrĩcaba ¿sãwã wãrãana ai? ¹⁷ Wãrãda bãa mãwã bedeãbãrãde ãcõrẽa bia bedeã bãa, baribãrã dewararãda carebaã bãa biara ïjãnamãrẽã.

* **14:16** Wãrãana ai. Griego bedeade bã bãa: “Amén.” Maã bedeãra hebreo bedeãa. Crĩchada umé jara bãa. Eããde jara bãa “bia bãa mãwã baida” idjaba eããde jara bãa “wãrã.”

18 M̄la Ācōrēa bia b̄lada abaria m̄ra b̄rā cāyābara dadjia ūrīnaca bedeade auɖuara bedeabari b̄rā. 19 Barib̄r̄a djabarā dji j̄re duanane m̄maara dadjia ūrīnaca bedeade d̄rā bedei cāyābara biara b̄la dadjia ūrībada bedeade d̄rāē jaradiada.†

20 Djabarā, warra zaquerā quīrāca beaɖadua. Ādjirāba cadjiruada bio adua pan̄a. Barib̄r̄a Ācōrē Jaureba obi b̄debemada drōārā quīrāca crīcha beaɖadua. Waa warra zaquerā quīrāca crīcharānadua. 21 Ācōrē Bedeade nāwā b̄l b̄la: “Dadjirā Boroba jara b̄la: m̄ra nāl puru ume drua āibemarā iteɖeba, ādjia ūrīnaca bedeabada ēberārāneba bedeaya. Māwāmīna m̄l bedeara ūrī ama panania.”‡ 22 Māba cawa pan̄a dadjia ūrīnaca bedeade bedeira Jesu ījā bea carea b̄lēda, āteb̄r̄a Jesu ījāē bea unubi b̄la Ācōrēba cawa oida.§ Barib̄r̄a Ācōrēneba bedeira Jesu ījā bea carea b̄la, Jesu ījāē bea carea b̄lēa. 23 Māl carea djabarā ābaa dji j̄re duanane jūmarāda dadjia ūrīnaca bedeade bea duananib̄r̄a, mālne āc̄r̄a Jesu ījāē beada wa Ācōrē bea ūrī quīrīā beada eɖa zesidara ¿adjia jaradaēca b̄rāra quīrāē duanada? 24 Barib̄r̄a jūmarāda Ācōrēneba beaɖadib̄r̄a, mālne Jesu ījāē b̄la wa Ācōrē bea ūrī quīrīā b̄la eɖa zesira b̄rāba jara pan̄a ūrī b̄deba idjia cawaya cadjirua obarida idjaba Ācōrē quīrāpita bedeade b̄la. 25 Idji soɖe m̄rā eroɖara ebuda cawaya. Mālne ch̄r̄aborode coɖeɖa Ācōrēa bia bedeaya idjaba jaraya Ācōrēra wārāda b̄rā ume b̄la.

Ābaa dji j̄reb̄dada jūma quīrāipa oɖadua

26 Māl carea djabarā, ¿sāwā jipaara odi? B̄rā ābaa dji j̄re panane āc̄r̄aba tr̄ābi Ācōrē Bedeadebemada tr̄ānida pan̄a, āc̄r̄aba Ācōrē bedeara jaradiada pan̄a, āc̄r̄aba Ācōrēba cawabidada jaradida pan̄a, āc̄r̄aba dadjia ūrīnaca bedeade beaɖadida pan̄a, idjaba āc̄r̄aba māl beaɖara cawa jaradida pan̄a. Barib̄r̄a jūma māḡra oɖida pan̄a djabarāba biara ījānamārēā. 27 Dadjia ūrīnaca bedeade beaɖadib̄r̄a, djaba umé wa ūbeabe māwā beaɖadida pan̄a. Barib̄r̄a aba aba beaɖadida pan̄a. Beadeacarea abaaba māl beaɖara cawa jaradida b̄la. 28 Barib̄r̄a djabarā ābaa dji j̄re panane māl beaɖa cawa jarabarida neēb̄r̄a, dadjia ūrīnaca bedeade bea quīrīā b̄ra chupea b̄aida b̄la. Idji crīchade Ācōrēa chupea beaɖadida b̄la.

29 Ara māl quīrāca Ācōrēneba beaɖadara umé wa ūbea beaɖadida pan̄a. Mālne jūmarāba ādjia bea pan̄a quīrācuɖa ūrīnida pan̄a wārā cawaya. 30 Djaba aba bea b̄de Ācōrēba dji ūrī duananebema abaaba ne cawabisira, dji bea b̄ba māl djabara idu beaɖadida b̄la. 31 Jūmarāda aba aba Ācōrēneba beaɖadida pan̄a cawa wānamārēā idjaba biara ījānamārēā. 32 Ācōrēneba beaɖarira cawaēne bea nūmecaa, āteb̄r̄a poya j̄lābaria bedei carea. 33 Ācōrēba b̄ga nūmebicaa, āteb̄r̄a necai b̄aida diabarria.

34 Ācōrē ēberārā ābaa dji j̄reb̄daza wērārā beaɖadiē pan̄a, āteb̄r̄a chupea ūrīnida pan̄a. Ādji quima bedeara ījā beaɖadida pan̄a judiorā leyba jara b̄l quīrāca. 35 Wērārāba iwidi quīrānib̄r̄a, diguidi panane ādji quimaa iwidiɖidida pan̄a. Djabarā ābaa dji j̄re duanane wērā bedeira biē b̄la.

36 ¿Ācōrē bedeara b̄rāneba zesica? ¿Ababe b̄rāmaa zesica? 37 Bariduaba Ācōrēneba beaɖaridida crīcha b̄b̄r̄a, wa Ācōrē Jauredeba ne o b̄la crīcha

† 14:19 D̄rā bedei. Griego beade b̄l b̄la “bea die mil.” D̄rāē. Griego beade b̄l b̄la “bea juesumabe.” ‡ 14:21 Isaia 28:11-12. Ācōrēba israelerā jarasia ādjia ījānāē pan̄a carea drua āibemarāba ādjirāra āyā eɖeɖida. § 14:22 Jesu ījāē bea unubi b̄la Ācōrēba cawa oida. Griego beade māra ebuda b̄lēa.

ḅabara, mañ ēberāba jaraya mña nañ cartade ḅabara dadjirā Boroba obi ḅada. ³⁸ Bariduaba mañgada igaraibara, idji sida igaradada.

³⁹ Mañba djabarā, biara jaradada Ācōrēba bedeada. Idjaba dadjia ūrīnaca bedeade bedeabadara idu bedeabidada. ⁴⁰ Baribara jūmaena quīrācuīta quīrāipa oadada.

15

Crito ĩrēbadadebema

¹ Mañ awara djabarā, mña bārāa quīrānebabiya bedea bia Jesucritodebema mña bārāa jaradiadada. Mañ bedeara bārāba mñneba cawasidaa idjaba bio ĩjā panā. ² Mña jaradiadara wārāda ĩjā pananibara, Ācōrēba ēdra edaya. ĩjā pananaēbara, bādji quīrābe ĩjāsidaa.

³ Mña cawada crīcha dromaara ḅada nañrā bārāa jaradisia. Nañgā basía: Critora dadjirā cadjirua carea beusia Ācōrē Bedeade ḅā ḅa quīrāca.* ⁴ Idjira tḅarisidaa, mañbe ewari ūbeade beu badada ĩrēbasia Ācōrē Bedeade ḅā ḅa quīrāca.† ⁵ ĩrēbadacarea ara idjida Pedroa unubisia.‡ Mañare idjia doce edadarāa ara idjida unubisia. ⁶ Māwānacarea ara idjida djabarā quiniento auḁu ābaa panā unubisia. Ādjirānebemada ĩcāra jaidasidaa baribara zocārā wadibida zocai panā. ⁷ Mañ quiniento djabarāba Jesu unupedacarea ara idjida Santiagoa unubisia.§ Māwānacarea ara idjida jūma idjia diabuedarāa unubisia.

⁸ ĩrūare mña unubisia. Mñra warra aradgada quīrāca dji biē badamīna māwā unubisia.* ⁹ Wārāda mñra Jesucritoba diabuedadebema dji edaara ḅa. Ācōrē ēberārā biē oi carea ēpē baḁa bērā bia ḅāē ēberārāba mñra idjia diabuedada jaradamārē. ¹⁰ Baribara Ācōrēba idji biadeba mñra ḅasia Jesucritoba diabuedada bamārē. Idji quīrābe mñra māwā ḅāē basía. Ātebara jūma Jesucritoba diabuedarā cāyābara mña idji itea auḁuara o ḅa. Baribara ara mādjidēba māwā oē ḅa. Ācōrēbara idji biadeba mñra careba ḅa māwā omārē. ¹¹ Waabema Jesuba diabuedarāba idjidēbemada jaradia panabara wa mña jaradia ḅabara, abarida jaradia panā. Idjaba bārāba ara mañ bedeara ĩjāsidaa.

Djabarā beupedada ĩrēbadidebema

¹² Dairāba Crito ĩrēbadadebemada jaradia panā. Mañda ḁsāwā ĩcāra bārānebemaba beupedadara ĩrēbadaēana a panā? ¹³ Beupedadada ĩrēbadaēbara, mañba jara ḅa Crito sida ĩrēbaē basida. ¹⁴ Critoda ĩrēbaē basibara, māwāra dadji quīrābe jaradia panā idjaba bārāba bādji quīrābe idjira ĩjā panā. ¹⁵⁻¹⁶ Critoda ĩrēbaē basibara, Ācōrēba idji ĩrēbabisiada abadade daiba Ācōrēnebemada sewada jara panā. Wārāda beupedadada ĩrēbadaēbara, mañba jara ḅa Crito sida ĩrēbaē basida. ¹⁷ Critoda ĩrēbaē basibara, bādji quīrābe idjira ĩjā panā idjaba wadibida cadjiruaḁe panā. ¹⁸ Māwāra jūma Crito ĩjā bea beupedadara aduasidaa. ¹⁹ Dadjirāba Critodeba ababe nañ ējūāne bia beadida crīcha panabara, jūmarā cāyābara mñā djuburiara panā.

²⁰ Baribara Ācōrēba wārāda Critora beu badada ĩrēbabisia. Beupedadebemada idjira dji nañrā ĩrēbadaa. Māwā Ācōrēba unubisia jūma idjiderā sida wārāda ĩrēbadida. ²¹ Ēberā ababa cadjirua oḁa carea

* **15:3** Isaía 53:5-12. † **15:4** Salmo 16:8-11; Isaía 26:19. ‡ **15:5** Pedro. Griego bedeade ḅā ḅa “Cepa.” § **15:7** Santiago. Santiagora idjaba Jacobo abadaa. Idjira Jesu djaba basía. * **15:8** Hecho 9:1-6.

dadjirāra beudia. Ara mañ quĩrāca ēberā abalba bia oda carea dadjirāra lrēbadia. ²² Jūmarāda Adañneba zepedada bēra beubadaa. Ara mañ quĩrāca Critodeba jūma idjiderāda wayacusa zocai panania. ²³ Critoda naārā lrēbasia. Idji waya zebalade idjiderāda lrēbadia. ²⁴ Māwānacarea nañ ējūāra jōya. Mañ ewaride Critoba jai bororāda, jai dromarāda, jai mēsrā bea sida jūma poyaya. Mañbe idji puruda dadji Zeza Ācōrēa diaya.

²⁵ Wārāda Critora jūmarā boroda baida bla aba jūma idji dji quĩrūra poyabaladaa.† ²⁶ Jĩrūare idjia dadji beuira jōbiya, mañga sida idji ume dji quĩrū bēra. ²⁷ Ācōrē Bedeade jara bla: “Bla ne jūmada idji jalwaeda blasia.”‡ Ne jūma Crito jalwaeda blasia jara bamīna ebuda bla Ācōrēba ara idjida Crito jalwaeda bē basida. Ācōrēbal ne jūmada Crito jalwaeda blasia. ²⁸ Ācōrē Warra Critoba ne jūma poyadacarea ara idjida Ācōrē jalwaeda beya Ācōrēba ne jūmada idji jalwaeda bada quĩrāca. Māwābal Ācōrēba ne jūmada idji jalwaeda erobaya.

²⁹ Beupedadada lrēbadaēbal, ¿cārē cārēā lcalara beupedada cacuabari borocue pan? Ācōrēba beupedadara lrēbabiēbal, ¿cārē cārēā ādjirā cacuabari borocuedi?§ ³⁰ Idjaba beupedadada lrēbadaēbal, ¿daira cārē cārēā Jesucrito bedea carea ewariza minijīchiade bia mīga pan? ³¹ Djabarā, bārāba dadjirā Boro Jesucrito ijā pan carea mīra wārāda blsrida bla. Wārāda jaraya: ewariza crīcha bla ēberārāba mīra Jesu bedea carea beadida. ³² Epeso purude Ācōrē bedea jaradi ai carea mīra bia mīgasia animarā cadjirua bea ume djō bla quĩrāca.* Beupedadada lrēbadaēbal, ¿mā bia mīgada carea cārē biada edasi? Wārāda dadjirāra lrēbadaēbal, biara bla odida lcalaba jarabada quĩrāca: “Bia ne codia, itua dodia nu beudi bēra.”†

³³ Idu cūrūgabirānada. Bārāda cadjirua obadarā ume ābaa nībadibal, ādjirāba bārā bia nībadara ārīnia. ³⁴ Jipa crīchadada. Cadjiruada waa orānada. lcal bārānebemaba Ācōrēra adua bea. Mañ carea bārāra peradida pan.

Djabarā lrēbabadade ādji cacua sāwā baidebema

³⁵ lcalaba iwidiidiscada: “¿Beupedadada sāwābal lrēbadi? ¿Ādjirā cacuara sāwā beadi?” ³⁶ Jji māwā iwidi blara crīcha neē tabla! Ne uda tunubalade dji tara berawabaria. ³⁷ Trigoda uibal wa baridua tada uibal, dji balwalada ucaa ātebal dji tadr ubaria. ³⁸ Baribal mañ tadeba Ācōrēba dji balwalada tunubibaria idji baida bla quĩrāca.

³⁹ Nañ ējūāne zocai beara abari cacua quĩrāca beaēa. Ēberā cacuara awara bla, animarā cacuara awara bla, ībana cacuara awara bla, beda cacuara awara bla. ⁴⁰ Idjaba bajāne ne quĩrātanoa baraa. Nañ ējūāne bida ne quĩrātanoa baraa. Baribal bajāne ne biya quedeara awara bea. Nañ ējūāne ne biya quedeara awara bea. ⁴¹ Amādaū lnaara awara bla, jedeco lnaara awara bla, chīdaū lnaara awara bla. Chīdaūza lnaara awara bea.

⁴² Beupedada lrēbadira ne uda quĩrāca bla. Cacua berawabarida joubadaa baribal cacua berawacada lrēbaya. ⁴³ Cacua biaēda joubadaa baribal cacua biya quiruda lrēbaya. Cacua blaē bada joubadaa baribal cacua bla bada lrēbaya. ⁴⁴ Nañ ējūānebema cacuada joubadaa baribal bajānebema cacuada lrēbaya. Nañ ējūānebema cacuada balbal bajānebema cacua sida bla.

⁴⁵ Ācōrē Bedeade bā bla: “Nabema ēberā Adañ abadara Ācōrēba zocai babisia.” Baribal Crito dji jĩrūarebema Adañ abadada blasia idji jauredaba

† 15:25 Aba jūma idji dji quĩrūra poyabaladaa. Griego bedeade nāwā bā bla: “Aba idji jĩrū edre balbaladaa.” ‡ 15:27 Salmo 8:6. § 15:29 Corintodebema djabarāba dji beupedada cacuabari

borocue pananamīna Ācōrē Bedeade jaracaa dadjia māwā odida panada. * 15:32 Hecho 19:23-41.

† 15:32 Isaia 22:13.

zocai ðaيدا diamãrẽã. ⁴⁶ Bajãnebema cacuada naãrãbema cacuaẽa, ãtebΛΓΛ naã ãjũãnebema cacuadrΛ dji naãrãbema. Dji naãrãbema cacua jõnacarea bajãnebema cacuada edaya. ⁴⁷ Nabema ãberã Adaã abadara egoro oða basía. Jĩrũarebema ãberã Jesucrito abadara bajãnebema. ⁴⁸ Adaã cacuara egoro oða basía. Ara maã quĩrãca naã ãjũãnebemarãba eropanΛΛ. BaribΛΓΛ Critoba bajãnebema cacuada erobΛ quĩrãca bajãnaa wãbΛda ãberãrãba eropanania. ⁴⁹ Dadjirãra nabema ãberã egoro oða quĩrãca panΛΛ idjaba bajãneba zeda ãberã Crito quĩrãca panania.

⁵⁰ Djabarã, mΛa naãda jaraya: naã ãjũãnebema cacuara Æcõrẽ bajãnebema purude poya ðaẽa. Cacua ðerawabarira cacua ðerawacama poya ðaẽa. ⁵¹ Ærĩnadia. Æcõrẽba naẽna cawabiẽ ðadara mΛa cawabiya: jũma dadjirãra beudaẽa, ãtebΛΓΛ cacua quĩrã awara panenia. ⁵² Cawaẽne, daupica edabΛΓΛde, jĩrũarebema cachiru jĩguabΛΓΛde mãwã quĩrã awara panenia. Wãrãda Æcõrẽ cachirura jĩguaya. Mãne beupedaðada cacua ãrĩnacade ãrẽbaðia. Idjaba dadjirã waði zocai ðeara cacua quĩrã awara panenia. ⁵³ Dadjirã cacua ãrĩbarira cacua ãrĩcada ðeya. Dadji beuida ðΛ cacuara beuca cacuada ðeya. ⁵⁴ Naã cacua beuida ðΛra cacua beuca ðebΛΓΛde Æcõrẽ Bedeade ðÁ ðΛ quĩrãca wãrãda ðaya. Nãwã ðÁ ðΛΛ: “Æcõrẽba dadji beuira jõbisia.” ‡ ⁵⁵ Idjaba ðÁ ðΛΛ:

Beuba waa poya beubiẽa. Beuba waa poya puabiẽa. §

⁵⁶ Æcõrẽba Moisea diada leyba cawabi ðΛΛ dadjirãba cadjirua obadada. Cadjiruada obada ðẽrã beudia. ⁵⁷ BaribΛΓΛ Æcõrẽa bia ðΛada adida panΛΛ dadjirã Boro Jesucritodeba beudidebemada ãdrΛ edada ðẽrã. ⁵⁸ Maã carea mΛ djabarã, bio ãjã pananadia. Dadjirã Boroba quĩrã ðΛra bio ãpẽ oðadia. Bãrãba cawa panΛΛ dadjirã Boro itea o panΛra bãdji quĩrãbe o panΛẽda.

16

Djabarã Jerusaleãnebema itea parata jΛΓΛ pepedaða

¹ Maã awara bãrãba djabarã Jerusaleãnebema itea parata jΛΓΛ pebΛdadebemada mΛa jaraya. MΛa djabarã Galacia druadebemarãa jaraða quĩrãca oðadia. ² Nabema ewari domiaza bãdjiza edabΛdadebemada waga ðadada. Mãwãra mΛ jũebΛΓΛde bãrãba ewabe jΛΓΛ peðaẽa. ³ MΛ jũebΛΓΛde djabarã bãrãba edabΛdada mΛa Jerusaleãnaa parata diade diabueya. Djabarã Jerusaleãnebemarãba ãdjira bia edadamãrẽã mΛa ãdji ume cartada ðÁ diabueya. ⁴ BaribΛΓΛ bãrãmaara mΛ sida wãida bia ðΛbΛΓΛ, ãdji ume wãya.

Paulo Corintoðaa wãida crĩchada

⁵ MΛra naãrã Macedonia druadaa wãida ðΛΛ. Maãbe bãrãmaa wãya. ⁶ MΛra bãrã ume dãrãisicada. Æĩbẽrã jũma naã doidaara ðaisicada. Maãbe bãrãba mΛra poya carebaðia mãdji wãbΛΓΛmaa bia wãmãrẽã. ⁷ Ara nawena poya dãrã ðaẽ ðẽrã mΛa bãrãra acΛde wã quĩrãẽa. BaribΛΓΛ dadjirã Boroba quĩrãibΛΓΛ, bãrãmaa wãbΛΓΛde dãrãica ðΛΛ. ⁸ Nama Epeso purude ðaya aða Pentecoste ewari droma jõbΛΓΛdaa.* ⁹ Nama mΛ ume dji quĩrũda baramĩna nawena poya Æcõrẽ ðeðeara bia jaradia ðaya idjaba zocãrãba ãjãbΛdaa.

‡ **15:54** Isaía 25:8. Æcõrẽba dadji beuira jõbisia. Griego bedeade nãwã ðÁ ðΛΛ: “Dji poya ðΛba beuira mĩbuesia.” § **15:55** Osea 13:14. Griego bedeade maã versículoda nãwã ðÁ ðΛΛ: “Beu, ¿ba cũmiara sãma ðΛ? Joubada uria, ¿ba poya ðadara sãma ðΛ?” *

* **16:8** Judiorãba ãdji Egiptodeba ãdrΛpeðaða quĩrãnebada ewari oðacarea cincuenta ewari ðΛde ãdji néu naãrã ewapeðaða carea ðΛsriða obada ewarida obadjidaa. Maã ewari dromara Pentecoste abadjidaa. Levitico 23:15-16.

¹⁰ Djaba Timoteoda bārāma jūēibara, idjira bārā tāēna bia edadadua wabarāmārēā. Dadjirā Boroba quīrīā bara idjia bia o bara māa o ba quīrīca.

¹¹ Mā carea idjira igararānadua, ātebara carebadadua mā acade zebarede necai zemārēā. Mā, dewara djabarā bida idji zeida jā panā.

¹² Dadjirā djaba Apoloa mā beāa djuburiasia dewara djabarā ume bārā acade wānamārēā. Baribara ara nawena idjira wā quīrīāē bara. Poya wābarede wāya.

Pauloba na cartade jirūare ba

¹³ Quīrīcuita beadadua. Jesucitora bio iā pananadua. Idjideba sozarra beadadua idjaba zarea beadadua. ¹⁴ Ne jūma bārāba obdara quīrīāneba odadua.

¹⁵ Djabarā, bārāba cawa panā Acaya druade Estepanaba, idji ēberārā bida naārā Jesura iāsīdada idjaba ādji crīchara bacādada jūma djabarā carebađi carea. ¹⁶ Mā bārā beāa djuburiaya ādjira, jūma ādji quīrīca bea sīda ēpēnamārēā. Jūma Ācōrē traju o panāra, djabarā careba panā sīda ēpēnadua.

¹⁷ Djaba Estepanada, Fortunatoda, Acaico sīda māma jūēpedāda bēā bāsrīda bara. Ādjirāba bārā cacuabari māra careba panā. ¹⁸ Ādjirāba mā sora bāsrīdabīsīdaa bārā so bāsrīdabīpedāda quīrīca. Ādjirānebamada, djabarā ādjirā quīrīca panā sīda bia crīchadadua.

¹⁹ Djabarā Asia druadebemaba quīrīā panā bārāra bia pananida. Djaba Aquilaba, djabawērā Priscilaba, djabarā ādji dede ābaa dji jarebada bida dadjirā Borodeba quīrīā panā bārāra bia pananida. ²⁰ Djabarā jūmarāba quīrīā panā bārāra bia pananida. Wārā quīrīāneba dji bia edadadua.†

²¹ Māra Paulo. Naāga beāara ara māđji jawaba bābara.

²² Bariduaba dadjirā Boro Jesucitoda quīrīāēbara, Ācōrēba mā ēberāra biē bāya. ¡Zedua, dadjirā Boro!

²³ Mā quīrīā bara dadjirā Boro Jesucitoba idji biadeba bārāra careba baīda.

²⁴ Jesucitodeba mā bārāra wārāda quīrīā bara.‡

† **16:20** Wārā quīrīāneba. Griego beāeade bā bara: “Isō bia quīrudēba.” ‡ **16:24** Griego beāeade ācāra cartade jirūare bā bara: “Bia bara māwā baīda.”

2 CORINTO

UMÉBEMA CARTA PAULOBA BΛDΛ DJABARĀ CORINTO PURUÐEBEMA ITEA

Nabema carta djabarā Corintodebema itea bΛdacarea Pauloba nañ cartada bΛsia. Dewara carta bea cāyābara nañ cartade ara idjidebemada ebudaara bΛsia.

Djabarā Corintodebemaba carta Pauloba nañrā bΛdada acΛdapeða ñjāsidadaca bΛa. Mañ carea abaaba cadjirua o baðada Pauloba quĩrādoasia (2:5-11). Idjaba Paulora sobiasia ādjia cadjirua o pananada igarapedaða bērā (7:2-16). BaribΛrΛ ācΛrΛ eða zedapeða jara panesidaa Paulora wārāda Jesucritoba diabuedaēða. Ādjia jarabadjidāa Pauloba mamaa wāyaana apeða wāē bΛ bērā sewaida bΛda (1:15deba aba 2:4daa). Idjaba jarabadjidāa ādjia parata djabarā Jerusaleñnebema itea jΛrΛ pebΛdara Pauloba ara idji itea edabarida. Mañ awara jarabadjidāa ādjida Jesucritoba diabuedarā dji dromarāda (11:4). Djabarāba mañ ēberārā bedeada ñjāpedaða bērā Pauloba cawa crīchaē besia (11:1-15).

Capítulo 1neba aba 7daa Pauloba bΛsia Jesucritoba idjira wārāda diabuedadebemada. Capítulo 10deba aba 13daa abarida bΛ bΛa. Mañ awara jara bΛa ādjirā acΛde wābΛrΛde waði cadjirua o beara quĩrā djuburiaēða. Capítulo 8deba aba 9daa bΛ bΛa sāwā parata djabarā Jerusaleñnebema itea jΛrΛ peðida panΛda.

Nañ cartade dji crīcha dromada 5:20de bΛ bΛa: “Daira Critoba diabuedarāa. Daideba Ācōrēba bārāa bedea djuburia bΛa idji ume ibiadamārēā. Daiba Crito trΛneba bārāa bedea djuburiabΛdaa: Ācōrē ume ibiadaɗua.”

Nañ cartade Pauloba nañrā bΛda

¹ MΛra Pauloa. Ācōrēba quĩrīāna bērā mΛra Jesucritoba diabuedaa. Dadjirā djaba Timoteora mΛ ume bΛa. Nañ cartara bΛbΛrΛa Ācōrē ēberārā Corinto purudebema itea, jūma idji ēberārā Acaya druade bea itea biða. ² MΛa quĩrīā bΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biða ādji biaðeba bārāra careba pananida idjaba necai baira bārāa dia pananida.

Paulo mĩgaða

³ Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēa bia bedeadida panΛa. Idjira dadjirā quĩrā djuburiabari Zezaa, dadjirā sobiabibari Ācōrēa. ⁴ Ne jūmane bia mĩga panΛne idjia daira sobiabibaria dewara bia mĩga beada sobiabidamārēā idjia dai sobiabida quĩrāca.* ⁵ Wārāda Crito carea daira bio bia mĩgabadamīna idjideba ne jūmane sobiabadaa. ⁶ BaribΛrΛ daira māwā bia mĩga panΛa bārā sobiadamārēā idjaba cadjiruadebemada ēdrΛdamārēā. Ācōrēba dai sobiabibΛrΛde bārā sida daideba sobiabadaa. Māwā bārāra dai quĩrāca bia mĩgabΛdade poya droaɗia. ⁷ Daiba cawa panΛa bārāba Ācōrēa wārāda bio ñjā panΛda. Cawa panΛa bārāra dai quĩrāca bia mĩgabadamīna Ācōrēba bārāra dai quĩrāca sobiabibarida.

⁸ Djabarā, daiba quĩrīā panΛa bārāba cawaðida daira Asia druade wārāda bia mĩga panasidada. Jācua mĩga panana bērā waa poya droadaēða crīchasiɗaa. Abeda poya zocai ēdrΛdaēða crīchasiɗaa. ⁹ Wārāda daira beaðida crīchasiɗaa. BaribΛrΛ jūma māwāsia ara daduba poya ēdrΛðida

* 1:4 Isaía 40:1.

crīcharānamārēã ātebΛrΛ beupeɗada λrēbabibari Ācōrēba ēdrΛ bΛida ĩjānamārēã.
 10 Idjia dai beadidebemada ēdrΛ bΛsia idjaba wayacusa beadida crīchasiɗara ēdrΛ bΛya. Daiba wārāda ĩjā panΛa idjia dai beadidebemada ēdrΛ bΛ baida.
 11 Bārã biɗa dai carea Ācōrē iwidi panΛneba careba panΛa. Zocārāba māvã iwidi panΛ bērã zocārāba Ācōrēa bia bΛaɗa adia idji biadeba dai careba bΛ carea.

Paulo Corintodaa wāi bada

12 Naλ carea bΛsriɗa panΛa: daiba cawa panΛa so jipa panΛneba, crīcha biadeba naλ ējũānebemarã tãena, bārã tãena biɗa bia nĩnada. Maλ so jipa baira, crīcha bia siɗa ĀcōrēbΛrΛ diabarria. Daira naλ ējũānebema necawaadeba māvã nĩnaēa, ātebΛrΛ Ācōrēba idji biadeba careba bΛ bērã māvã nĩnaa. 13-14 Daiba cartade bΛɗacaa bārāba poya cawadaēɗa. Mλa crīcha bΛa bārāba maārĩ cawapeɗadara biara cawa wānida. Māvã bārāra dai carea bΛsriɗadia idjaba dadjirã Boro Jesu zebΛrΛɗe daira bārã carea bΛsriɗadia.

15 Bārāra mλ carea wārāda bΛsriɗadiɗa crīcha bΛ bērã, naārã mλa crīcha basia barima umé bārã acΛɗe wāida biara carebai carea.† 16 Mλa crīcha basia Macedonia druadaa wābΛrΛɗe naārã bārāda acΛɗe wāida. Maλbe Macedonianaa wāpeɗa jēda bārã acΛɗe wāida crīcha basia. Māvã Judea druadaa wābΛrΛɗe bārāba mλra poya carebaɗiɗa crīcha basia. 17 BaribΛrΛ mλa crīcha baɗa quĩrāca oɗaē bērã ¿bārāmaarã mλa wariwarria jarasica? ¿Bārāmaarã mλa oyada adara waya oēana abarica mλɗjia o quĩrĩã bΛ quĩrāca oi carea? 18 Ācōrēra beɗea aba bΛa. Idjia cawa bΛa daiba jarapeɗadara wārã basida. Daiba bārāmaa wāniana adapeɗa ara maλne wānaēana aɗaē basia. 19 Silvanoba, Timoteoba, mλa biɗa bārāa Ācōrē Warra Jesucritodebemada jaradia panasidaa. Jesucritoba oyada adara waya oēana acaa. Idjia oyada adara jūma obaria. (Ara maλ quĩrāca daira panΛa.) 20 Wārāda Ācōrēba oi jaradara jūma Critodeba obaria. Maλ carea dadjia Ācōrēa iwidiɗaɗe Critodeba wārāana abadaa.‡ Māvã idjida bia jara panΛa. 21 ĀcōrēbΛrΛ daira, bārã siɗa Crito ume bio waga erobΛa. Idjia dadjirāra edasia. 22 Idji Jaureda dadjirāza diasia sēyāda bamārēã. Māvã cawabi bΛa dadjirāra idjideda. Idjaba dadjirã sode bΛsia cawadamārēã jūma idjia diai jaradara wārāda edadiɗa.

23 Mλa Ācōrē quĩrāpita jaraya: Corintodaa wadi wāé bΛa bārã quēã bΛɗeɗa sopuabi amaaba. 24 Bārāba Critora bio ĩjā panΛ bērã daiba jara panΛra ogo obidaēa. Ababe bārāra careba quĩrĩã panΛa bΛsriɗa pananamārēã.

2

1 Maλ carea mλa crīchasia bārāra acΛɗe wāéɗa. Wayacusa bārã quēã bΛɗeɗa sopuabi quĩrĩáé basia. 2 Mλa bārāda sopuabibΛrΛ ¿caiba mλra bΛsriɗabi? ¿Bārã sopua beaba mλra bΛsriɗabiɗica? 3 Maλ carea bārã acΛɗe wāi cāyābara cartada diabuesia. Māvã mλ wābΛrΛɗe bārāba mλra sopuabidaēa. Bārāba mλra bΛsriɗabiɗiɗa panΛa. Mλa cawa bΛa bārāba māvã oɗi bērã mλ ume ābaa bΛsriɗa pananida. 4 Wārāda maλ cartara bΛsia bārã quēãi carea. BaribΛrΛ māvã bΛé basia bārã sopuadamārēã, ātebΛrΛ cawadamārēã mλa bārāra wārāda quĩrĩã bΛda. Maλ carea mλa sopuadeba, jūmawāyā crīcha bΛɗeɗa, idjaba ĩjā bΛɗeɗa maλ cartara bΛ basia.

AbΛba cadjirua oɗada Pauloba quĩrādoada

† 1:15 Carebai carea. Griego beɗeɗe λcΛrΛ cartade bΛ bΛa: “BΛsriɗabi carea.” ‡ 1:20 Wārāana abadaa. Griego beɗeɗe bΛ bΛa: “Amén.” Amén beɗeɗe edaude jara bΛa “wārã” idjaba edaude jara bΛa “bia bΛa māvã baida.”

⁵ Wārāda abalaba cadjirua o badeba m̄ra sopuabisia. Baribalaba ababe m̄dr̄a sopuabiē basía, ātebalaba berara jūma bārā sida sopuabisia. (Berara jūma bārāda jara bala, idjia odara jūmawāyā cadjirua balada a quĩrĩāē bērā.)
⁶ Berara jūmarāba maļ ēberā cadjirua odara quēānapeda āi balasidaa. Ara maļba bia bala. ⁷ Maļ bērā idjia odara quĩrādoadida panla idjaba sobiabidida panla jūmawāyā sopua balba biē berāmārēā. ⁸ Maļ carea m̄la bārāa bedea djuburiaya wayacusa cawabidamārēā bārāba idjira quĩrĩā panla. ⁹ M̄la naēna maļnebemada balasia bārāba wārāda jūma m̄la jaradada ijā odi cawaya. ¹⁰ Abalaba cadjirua odada bārāba quĩrādoasidara m̄la biēda quĩrādoaya. Cadjirua m̄la quĩrādoaida balda wārāda basibalaba, maļ cadjiruara Crito quĩrāpita jūma quĩrādoasia bārā bia duananamārēā. ¹¹ M̄wā quĩrādoasia diauruba dadjirāra cūrūgarāmārēā. Idjia sāvā obarida dadjirāba bio cawa panla.

Critodeba dadjirāba ne jūma poya panla

¹² M̄ra Troa purudaa wāsia bedea bia Critodebemada jaradai carea. Mama dadjirā Boroba eēda wābadara ewabalaba quĩrāca osia ēberārāba ūrĩ quĩrĩānamārēā. ¹³ Baribalaba m̄ djaba Titoda unuē bērā sode necai baē basía. Maļ carea djabarā ume dji jalrepeda m̄ra wāyaana asia. Ara maļda Macedonia druadaa Tito jalrade wāsia.

¹⁴⁻¹⁵ Baribalaba Ācōrēa bia balada adida panla. Jesucritoba jūma poyapeđa दौरa jūmarā quĩrāpita nocodaa edebalaba idjaba daideba druaza idjidebemada cawabi bala. Critodebema jaradia panlane Ācōrē quĩrāpita दौरa quera quĩrāca tūāpa panla. Idjaba idjidebema cawaira quera quĩrāca bala. Maļ querara dji ēdrādi ēberārāba, dji aduadi ēberārā biēda lbadaa. ¹⁶ Dji aduadimaarā maļ querara ēberā beūda m̄guiaca bala, Jesu ijānaē panneba beūdi bērā. Baribalaba dji ēdrādimaarā maļ querara bio tūāpa bala, Jesu ijā panneba zocai panani bērā. ¿Caiba ara idji baladeba Ācōrē bedeara poya jaradai? ¹⁷ Daiba parata edadi carea Ācōrē bedeara jaradia nīnaēa zocārāba obada quĩrāca. Ātebalaba Crito ume panla bērā Ācōrēba दौरa diabuesia. Maļne idji quĩrāpita crīcha biadeba jaradiabadaa.

3

Ācōrēba ēberā ume bedea balda djiwidi

¹ ¿Maļ jara panneba wayacusa ara daidebemada bia bedea panaca? ¿Dai bia nīnanebema cartada bārāa acalbidida panaca jaradiadi carea? ¿Daiba bārāa cartada iwidiidida panaca jaradiade wāni carea lcalaba obada quĩrāca? ² Bārādr̄a carta dai sode bal bala quĩrāca panla. Jūmarāba maļ carta acalapeđa cawa panla daiba jipa jaradiabadada. ³ Daideba bārāba Crito ijāpedada bērā bārāra carta Critoba bal diada quĩrāca panla. Idjia maļ cartara tintaba balē basía, ātebalaba zocai bal Ācōrē Jauredeba balasia. Mōgara pewedeade balē basía, ātebalaba dadjirā sode balasia.*

⁴ Ācōrē quĩrāpita daiba Critodeba cawa panla maļgara wārāda. ⁵ Daiba poya jaradaēa ara daduba Ācōrē trajura poya odida. Ātebalaba cawa panla Ācōrēneba jūma poya odida. ⁶ Ācōrēba दौरa balasia idjia ēberārā ume bedea balda djiwidida poya jaradiadamārēā. Maļ bedea balda djiwidira Ācōrēba Moisea diada ley quĩrāca jalwaba baldaēa, ātebalaba Ācōrē Jaureba cawabidaa. Ācōrēba Moisea diada leyba cawabi bala cadjirua o panla carea ēberārāba beūdida panla, baribalaba Ācōrē Jaureba dadjirā zocai balda diabaria.

* 3:3 Jeremia 31:31-34.

7-8 Ācōrēba Moisea diada leyra mōgara pewedeade b̄ada basía.† Mañ leyba cawabisia cadjirua o pan̄ carea ēberārāra beudida pan̄ada. Ācōrēba mañ ley diaside idji dorrodorroaba Moise quīrāra dorrodorroabisia. Mañ carea israelerāba Moise quīrāra poya ac̄adaē basía. Mañ dorrodorroa b̄ara pīāca jōb̄ara badamīna wadibida poya ac̄adaē panasidaa.‡ Wārāda Ācōrēba idji dorrodorroaba unubisia mañ leyra bio bia b̄ada. Barib̄ara idjia bedea b̄ada djiwidira idji Jaureba cawabi b̄a b̄ērā ḡMoisea diada ley cāyābara biara b̄āēca? 9 Wārāda mañ leyba ēberārāra beudida pan̄ada jara b̄amīna bio bia b̄aa. Barib̄ara Ācōrēba bedea b̄ada djiwidira biara b̄aa. Mañba cawabi b̄aa s̄awā Ācōrēba dadjirāra jipa unubarida. 10 Ācōrēba Moisea diada leyra bio bia badamīna idira mācuaē b̄aa idjia bedea b̄ada djiwidira biara b̄a b̄ērā. 11 Ācōrēba Moisea diada leyra naēna bio bia badamīna ewariza b̄ai careabemaē basía. Barib̄ara idjia bedea b̄ada djiwidira jōca b̄ērā biara b̄aa.

12 Mañ bedea b̄ada djiwidira wārāda jōcada cawa pan̄a b̄ērā daiba maḡara ebuda jaradiabadaa. 13 Daiba ni cārē sida mērānaca Moiseba idji quīrā mērāna quīrāca. Moiseba idji quīrāra b̄arabadjia israelerāba idji quīrā dorrodorroa jōb̄ara unurānamārēā. 14-15 Barib̄ara ādjirāba maḡadebemada cawadaē basía. Ādji crīchara wuaba b̄arā eropan̄a quīrāca basia. Idi bida Ācōrēba Moisea diada ley ac̄abadade judiorāba cawadaca. Ādji crīchara wadibida wuaba b̄arā eropan̄a quīrāca b̄aa. Ababe Critodeba poya cawadā. Idjiab̄ara ādji crīcha wuaba b̄arā eropan̄ara ērā b̄aya. 16 Wārāda abaaba ijāb̄ara idji crīcha wuaba b̄arā ero b̄a quīrāca b̄ara dadjirā Boroba ērā b̄aya. 17 Dadjirā Boro ab̄ara de Ācōrē Jaureda jara b̄aa. Dadjirā Boro Jauredeba n̄babarira cadjirudebemada, Ācōrēba Moisea diada leydebema sida ēdrasia. 18 Dadjirāba Critoda ijā pan̄a b̄ērā dadjirā quīrāra wuaba b̄arā eropan̄a quīrāca pan̄ā. Mañ b̄ērā dadjirāneba dewararāba dadjirā Boro quīrāwārēāra unu pan̄a quīrā ac̄abadade ac̄a pan̄a quīrāca. Mañne dadjirā Boro Jaureba dadjirāra ewariza biara o wāa dadjirā Boro quīrāca pananamārēā.

4

1 Ācōrēba quīrā djaburideba idji bedeara idu jaradiabi b̄a b̄ērā daiba poyadaēda crīchadaca. 2 Ne jūma cadjirua ēberārāba mērā obadada, mīā pera obada sida daiba igarasidaa. Djārāra cūrūgadaca. Ācōrē bedeara āi jardiadaca, āteb̄ara wārā bedeara ebuda jaradiabadaa. Māwā Ācōrē quīrāpita daiba jūmarāa cawabibadaa jipa o pan̄ada. 3 Barib̄ara bedea bia Critodebema daiba jaradia pan̄ada wadibida ebuda b̄āēb̄ara, ababe dji aduadimaarā māwā b̄aa. 4 Jipa jaraib̄ara, Ācōrē ijāē beamaarā ebuda b̄āē. Nañ ējūāne diauruda ādjirā boro. Diauruba ādjirāa wārā bedea bia Critodebemada idu cawabiē b̄aa dauberrea o b̄a quīrāca.* Māwā ādjirāba Crito bia quirudebemada poya cawadaē. Critora Ācōrē b̄ērā māwā bia quirua. 5 Ara daidebemada jaradia pan̄ā, āteb̄ara jaradia pan̄a Jesucitora jūmarā Boroda. Idjaba daiba jara pan̄a Jesura quīrā pan̄a b̄ērā दौरā bārā nezocada. 6 Nañ ējūāra jūma pāima badada Ācōrēba ānabisia.† Ara mañ quīrāca idji ānaada dadjirā sode ānabisia. Mañba jara b̄aa idji biya quirudebemada Critodeba dadjirāa cawabisida.

Crito ijā b̄adeba n̄badi

7 Critodebema bedea biya quirura daiba eropan̄a. Māwāmīna nañ cacuara b̄baē b̄aa idjaba ārīcha b̄aa zoco quīrāca. Mañ b̄ērā jūmarāba

† 3:7-8 Exodo 31:18. ‡ 3:7-8 Exodo 34:27-35. * 4:4 Wārā. Griego bedeaē b̄ā b̄aa “ānaa.” † 4:6 Genesi 1:3.

cawa pan Λ a dai Λ β Λ e β a ma λ be β e β ara jaradia pan Λ e β a, \AA te β Λ Γ Λ \AA c \AA r \AA e Λ β Λ a wa \AA β Λ a β Λ e β a jaradia pan Λ a. ⁸ Daira ne j \AA mane bia m \AA ga pan Λ m \AA na poya \AA dr Λ da \AA da cr \AA cha β ada β a. S \AA w \AA odida cawada \AA e pan Λ ne poya oda \AA da cr \AA cha β ada β a. ⁹ \AA ber \AA r \AA ba daira bi \AA o pan Λ m \AA na \AA c \AA r \AA e β a igara \AA e β Λ a. \AA dji \AA r \AA ba daira bia m \AA gabi pan Λ m \AA na poya beada \AA a. ¹⁰ Dai w \AA β Λ daza \AA ber \AA r \AA ba daira bea qu \AA r \AA ba pan Λ a Jesu beape β ada qu \AA r \AA ca. Barib Λ Γ Λ Jesuba daira careba β Λ b \AA r \AA \AA dji \AA daideba Jesu zocai β Λ da unubadaa. ¹¹ W \AA r \AA da dai wadi zocai pan Λ ne Jesu carea \AA ber \AA r \AA ba daira bea qu \AA r \AA ba panania. M \AA w \AA dai cacua beuida β Λ e β a j \AA mar \AA ba Jesu zocai β Λ da ununia. ¹² W \AA r \AA da \AA ber \AA r \AA ba daira bea qu \AA r \AA ba pan Λ m \AA na daiba jaradia pan Λ ra b \AA r \AA ba \AA jsi \AA daa. Ma λ b \AA r \AA ewariza \AA c \AA r \AA e ume zocai panania.

¹³ \AA c \AA r \AA e Be β eade β Λ β Λ a: “M \AA a \AA c \AA r \AA e β a \AA jsi \AA da b \AA r \AA be β easia.” \ddagger Abari qu \AA r \AA ca daiba \AA c \AA r \AA e β a w \AA r \AA da \AA jsi \AA da b \AA r \AA idjidebemada be β e β a pan Λ a. ¹⁴ \AA c \AA r \AA e β a dadji \AA r \AA Boro Jesura \AA r \AA e β abisia. Daiba cawa pan Λ a ara ma λ \AA c \AA r \AA e β a dai si \AA da Jesu qu \AA r \AA ca \AA r \AA e β abida. Ma λ be daira b \AA r \AA ume \AA baa idji qu \AA r \AA pita β Λ ya. ¹⁵ Daira bia m \AA ga pan Λ a b \AA r \AA bia be β adam \AA r \AA e \AA . Ma λ ne \AA c \AA r \AA e β a idji biadeba \AA ber \AA r \AA da zoc \AA r \AA \AA dr Λ edab Λ Γ Λ a. M \AA w \AA zoc \AA r \AA ba idji \AA bia β Λ ada adia idjaba idjida bia jaradia.

¹⁶ Ma λ b \AA r \AA daiba waa jaradiada \AA da cr \AA cha β ada β a. Daira ewariza cacua Λ β Λ a \AA era w \AA nam \AA na \AA c \AA r \AA e β a careba β Λ a dai sode Λ β Λ ara be β adam \AA r \AA e \AA .[§] ¹⁷ Dai ara nawena bia m \AA gabadara d \AA r \AA e \AA ne j \AA ya. Barib Λ Γ Λ daiba baj \AA ne β ema cr \AA cha pan Λ ne j \AA ma ma λ g Λ droa pan Λ ra m \AA cua zarea β Λ e \AA . W \AA r \AA da dai bia m \AA ga pan Λ carea baj \AA ne bio bia panania. Ma λ bia pananira ewariza β aya. ¹⁸ Ma λ carea dauba unubadara daiba cr \AA cha pan Λ e \AA , \AA te β Λ Γ Λ dauba ununacada cr \AA cha pan Λ a. Dadji dauba unubadara isabe j \AA baria, barib Λ Γ Λ dauba ununacara j \AA ca.

5

¹ Na λ \AA j \AA ane na λ cacuara d \AA r \AA droaca b \AA r \AA wua de qu \AA r \AA ca β Λ a.* Dadji \AA r \AA ba cawa pan Λ a na λ cacua beudacarea \AA c \AA r \AA e β a dadji \AA r \AA a cacua beucada baj \AA ne diaida. Ma λ cacuara \AA ber \AA ba oda \AA a. ² Ma λ carea na λ cacua \AA e pan Λ ne dadji \AA r \AA ba cacua baj \AA ne β emada bio eda qu \AA r \AA ba pan Λ a. ³ Ma λ cacuara dadji \AA r \AA ba baj \AA ne eropanania. Baj \AA ne cacua ne \AA beada \AA a. ⁴ W \AA r \AA da dadji \AA r \AA na λ cacua \AA e pan Λ ne bia m \AA gabadaa idjaba m \AA sopua be β eabadaa. Barib Λ Γ Λ m \AA a jara \AA e β Λ a dadji \AA r \AA ba beu qu \AA r \AA ba pan Λ a na λ cacua ero β eada amaaba. \AA te β Λ Γ Λ baj \AA ne β ema cacuada eda qu \AA r \AA ba pan Λ a. M \AA w \AA dadji cacua beuida β Λ ra j \AA pe β a dadji cacua beucadr Λ β eya. ⁵ W \AA r \AA da \AA c \AA r \AA e β a dadji \AA r \AA ba ma λ carea osia. Idji Jaurera dadji \AA r \AA ba diasia cawad \AA m \AA r \AA e \AA j \AA ma idji \AA diai jaradara w \AA r \AA da eda \AA da.

⁶ Ma λ b \AA r \AA dadji \AA r \AA ba cr \AA ch \AA ra \AA c \AA r \AA e β ama w \AA r \AA da β Λ c \AA r \AA inaa. Dadji \AA r \AA ba cawa pan Λ a na λ cacua \AA e pan Λ ne dadji \AA r \AA ba Boro β Λ ma pan Λ e \AA da. ⁷ Dadji dauba unu pan Λ neba n \AA na \AA , \AA te β Λ Γ Λ \AA c \AA r \AA e β \AA jsi \AA da pan Λ neba n \AA naa. ⁸ Ma λ carea dadji \AA r \AA ba cr \AA ch \AA ra \AA c \AA r \AA e β ama w \AA r \AA da β Λ c \AA r \AA inaa. Dadji \AA r \AA ba biara na λ cacua \AA e β emada \AA dr Λ

\ddagger 4:13 Salmo 116:10. \AA c \AA r \AA e β a careba β Λ a dai sode Λ β Λ ara be β adam \AA r \AA e \AA . Griego be β eade n \AA w \AA β Λ β Λ a: “ \AA c \AA r \AA e β a dai sora djiwidiara o β Λ a.” * 5:1 Griego be β eade vers \AA culo 1-4 n \AA w \AA β Λ β Λ a: “1 Na λ \AA j \AA ane dadji \AA r \AA ba wua dede panabadaa. Dadji \AA r \AA ba cawa pan Λ a ma λ dera \AA r \AA ba Γ Λ , \AA c \AA r \AA e β a dadji \AA r \AA ba baj \AA ne deda diaya. Ma λ dera \AA r \AA ca. \AA ber \AA ba oda de \AA a. 2 Barib Λ Γ Λ na λ \AA j \AA ane pan Λ ne dadji \AA r \AA ba \AA ya β a draso \AA \AA ya β a pan Λ a, baj \AA ne β ema deda cacua \AA e j \AA qu \AA r \AA ba pan Λ b \AA r \AA . 3 Ma λ dera cacua \AA e j \AA si \AA dara \AA ca \AA da panana \AA a. 4 Dadji \AA r \AA ba na λ wua dede pan Λ ne bia m \AA gabadaa idjaba m \AA sopua be β eabadaa. Dadji \AA r \AA ba j \AA pan Λ ra \AA r \AA ba qu \AA r \AA ba \AA a \AA te β Λ Γ Λ baj \AA ne β ema deda cacua \AA e j \AA qu \AA r \AA ba pan Λ a. M \AA w \AA dadji beuida β Λ ra zocai baiba m \AA bueya.”

quĩrĩã panΛa dadjirã Boro ume ābaa beadi carea. ⁹ Maã carea naã cacuađe panΛne wa beusidara, dadjirãba jũma o quĩrĩã panΛa Ācõrẽba bia unumãrẽã. ¹⁰ Wãrãda Critoba jũma dadjirãra cawa oya. Idjia dadjiza diaya dadjia naã cacuađe o bađa quĩrãca. Bia o basibΛrΛ, ara maã quĩrãca diaya. Biẽ o basibΛrΛ, ara maã quĩrãca diaya.

Ācõrẽ ume ibiadidebema

¹¹ Dadjirã Borora waya panΛ bẽrã daiba ěberãrãa jara panΛa idjida ĩjãnamãrẽã. Ācõrẽba cawa bΛa daiba crĩcha biadeba jaradia nĩnada. Mãa crĩcha bΛa bãrã biđa cawa panΛda. ¹² Wayacusa daiđebemada bãrãa bia beđe panΛẽa, ātebΛrΛ quĩrĩã panΛa bãrãba daiđebemada poya bia crĩchadida. Mãwã ācΛrΛba dai biẽ jarabΛdade bãrãba daiđebemada poya bia jaradia. MaãgΛrãba ādji dauba bia unu bΛda biara crĩchabadaa. Sodebemada crĩchadacaa. ¹³ ΛcΛrΛba jara panΛa दौरa quĩrãẽ panΛda. Daida mãwã panΛbΛrΛ, Ācõrẽba jara bΛ odi carea mãwã panΛa. Daida quĩrã biabΛrΛ, bãrã carebađi carea mãwã panΛa. ¹⁴ Critoba दौरa quĩrĩã bΛ bẽrã idjia quĩrĩã bΛdrΛ daiba o panΛa. Daiba cawa panΛa ěberã Aba beusida jũmarã carea. Maã bẽrã Ācõrẽ quĩrãpita jũmarãda beusidaa. ¹⁵ Wãrãda Critora jũmarã carea beupeđa ĩrẽbasia dadji zocai beaba ara dadjia o quĩrĩã panΛ quĩrãca waa orãnamãrẽã, ātebΛrΛ idjia quĩrĩã bΛ quĩrãca o pananamãrẽã.

¹⁶ Maã carea naã ějũãnebemarãba djãrã acΛbada quĩrãca idira daiba ni abaΛda acΛdacaa. Naẽna daiba Critodebemada mãwã crĩcha pananamĩna idira mãwã ođacaa. ¹⁷ Wãrãda abaΛda Crito ume bΛbΛrΛ, idjira ěberã djiwidida mãwã bΛa. Idji naẽna bađa quĩrãca bΛẽa ātebΛrΛ ěberã djiwidia. ¹⁸ Jũma maãgΛra Ācõrẽba osia. Critodeba dadjirãra idji ume bia basia idjaba दौरa basia maãgΛđebemada ěberãrãa jaradiadamãrẽã. ¹⁹ Wãrãda Critodeba Ācõrẽba naã ějũãnebemarãra idji ume bia basia. Dadjia cadjirua opeđađara jũma quĩrãdoasia. Idjaba maã beđe idji ume bia baiđebemada daia diasia jaradiadamãrẽã. ²⁰ Maã bẽrã दौरa Critoba diabueđarãa. Daiđeba Ācõrẽba bãrãa beđe djuburia bΛa idji ume ibiadãmãrẽã. Daiba Crito trãneba bãrãa beđe djuburiabΛdaa: Ācõrẽ ume ibiadadua. ²¹ Critoba cadjiruada oca basia. BaribΛrΛ dadjirã carea Ācõrẽba idjira dji cadjirua quĩrãca unusia. Mãwã Critodeba Ācõrẽba dadjirãra jipa unu bΛa.

6

¹ Daiba Ācõrẽ ume ābaa idji trajuda o panΛa. Maã bẽrã daiba bãrãa beđe djuburiadia Ācõrẽba idji biadeba careba bΛda igararãnamãrẽã. ² Ācõrẽ Bedeade nãwã jara bΛa:

Mãa carebai carea bΛđa ewaride bΛa iwididara mãa ũrĩsia.

BΛ ědrΛ edada ewaride mãa bΛra carebasia.*

Wãrã arada mãa jaraya: idi Ācõrẽba idji biadeba careba bΛa. Idi Ācõrẽba ědrΛ edabaria.

³ Ni cãrẽneba daiđebemada biẽ unubiđae panΛa daiba jaradia panΛnebemada, ni abaΛba biẽ beđearãnamãrẽã. ⁴ ĀtebΛrΛ ne jũmane unubi panΛa दौरa Ācõrẽ nezocarãda. Bia mĩga panΛne, ne neẽ panΛne, minijĩchiađe panΛne biđa jũma droa panΛneba mãwã unubi panΛa. ⁵ ěberãrãba u eropanΛne, jida eropanΛne, dai ume quĩrũbΛca duanΛne biđa mãwã unubi panΛa. Jũmawãyã traja panΛne, cãĩnaẽ panΛne, ne cođaẽ panΛne biđa mãwã unubi panΛa. ⁶⁻⁷ Dai jipa nĩnaneba, wãrã crĩcha cawađeba, jũma droa panΛneba, sobiađeba, Ācõrẽ Jaure dai sođe bΛđeba, wãrã quĩrĩãneba,

* 6:2 Isaía 49:8.

wārā beḏea jaradia panΛneba, idjaba Ācōrē ΛbΛḏeḏeba biḏa māwā unubi panΛa. Dai jipa panΛneba cadjiruara poyabadaa idjaba ara maλba daida cadjiruadebemada jūātrΛbadaa. ⁸ Eḏauḏe λcΛrΛba daida bia jarabadaa. Eḏauḏe biē jarabadaa. Eḏauḏe दौरa biē trλ bΛgabibadaa. Eḏauḏe bia trλ bΛgabibadaa. Daiba wārā beḏeada jara panΛmīna λcΛrΛba jara panΛa दौरa sewaiḏa panΛḏa. ⁹ दौरa bio cawa panΛmīna ādjia ununaca ēberārā quīrāca obadaa. दौरa beubododada crīcha panΛmīna waḏi zocai panΛa. दौरa puobadamīna beaḏacaa. ¹⁰ दौरa sopuabadamīna ewariza bΛsriḏa panΛa. दौरa ne neē panΛa. Māwāmīna daiba zocārā ēberārāa Ācōrēnebemada cawabibadaa ādjirāra ne bara bea quīrāca beaḏamārēā. दौरa ne neē panΛmīna Ācōrēneba ne jūmada eropanΛa.

¹¹ Djabarā Corintodebema, daiba soḏeba bārāra bio quīrīā panΛ bērā ebuḏa māwā jara panΛa. ¹² Wārāda daiba bārāra soḏeba quīrīā panΛa, baribΛrΛ bārāba दौरa soḏeba quīrīāē panΛa. ¹³ Maλ bērā mλa bārāa beḏea djuburiaya zezaba idji warrarāa beḏea djuburiabari quīrāca: daiba soḏeba bārā quīrīā panΛ quīrāca bārā biḏa दौरa soḏeba quīrīā pananadua.

Crito ijāē bea ume beḏea bΛrānada

¹⁴ Crito ijāē bea ume beḏea bΛrānada. ¿ēberā jipa bΛḏa sāwā ēberā cadjirua ume bia bai? ¿λnaada sāwā pāima ume bia bai? ¹⁵ ¿Critoda sāwā diauru ume bia bai?† ¿Crito ijā bΛra sāwā Crito ijāē bΛ ume bia nībai? ¹⁶ ¿Λwaba oḏa ācōrēda Ācōrē ḏeḏe baida bΛca? Wārāda dadjirāra Ācōrē zocai bΛ de dromaa. Maλ carea Ācōrēba idji beḏeade nāwā jarasia:

Mλra ādjirā ume baya. Ādjirā tāēna nībaya.

Mλra ādji Ācōrē baya idjaba ādjirāra mλ ēberārāda beaḏia.‡

¹⁷ Idjaba dadjirā Boroba nāwā jarasia:

Ādjirāmabemada āyā wānada. Ādjirā ume ābaa bΛrānada.

Mλa bia unucara igaraḏadua. Maλbe mλa bārāra bia edaya.§

¹⁸ Mλra bārā Zeza baya. Bārāra mλ warrarāda beaḏia idjaba mλ caurāda beaḏia.

Dadjirā Boro jūma poya bΛba māwā jara bΛa.*

7

¹ Djabarā, Ācōrēba dadjirāa maλgΛra jūma oyada aḏa bērā naλ cacuaba cadjirua obarira, dadji crīchaḏeḏeba obari siḏa jūma igaraḏida panΛa. Ācōrē bio waya panΛneba idji itea bia beaḏida panΛa.

Paulo djabarā Corintodebema carea bΛsriḏada

² Soḏeba दौरa quīrīānada. Daiba ni abaΛḏa biē oḏaē panΛa, cadjiruada crīchabiḏaē panΛa, cūrūgaaē panΛa. ³ Mλa maλgΛra jaraē bΛa bārā biē jarai carea. Mλa naēna jarasia daiba bārāra soḏeba quīrīā panΛḏa. Idjaba māwā quīrīā panania bārā ume ābaa panΛne wa beubḏade biḏa. ⁴ Mλa bārāa ebuḏa beḏea bΛa cawa bΛ bērā jipa oḏida. Bārā carea mλra bΛsriḏa bΛa. Dai bia mīga panΛne mλra bārā carea sobia bΛbaria idjaba bio bΛsriḏa bΛbaria.

⁵ Macedonia druade jūēsidaḏe दौरa poya λnāūnaē panasiḏaa, ātebΛrΛ ne jūmane bia mīga panasiḏaa. दौरa ne waya nībabadjidaa idjaba ēberārāra dai ume caicayabadjidaa. ⁶ BaribΛrΛ Tito jūēsidaḏe दौरa sobiasidaa Ācōrēba sopua bΛara sobiabibari bērā. ⁷ दौरa ababe idji jūēna carea bΛsriḏaḏaē

† **6:15** Diauru. Griego beḏeade bΛ bΛa “Belial.” ‡ **6:16** Levitico 26:12; Ezequiel 37:27. § **6:17** Isaía 52:11; Ezequiel 20:41. * **6:18** 2 Samuel 7:14; 1 Cronica 17:13; Isaía 43:6.

basía, átebΛΓΛ bārã carea ÞΛsrídaŝidaa. Idjia jarasia bārã ume Þasíde bārãba idjira sobiabisída. Mañ awara nēbΛrΛŝia bārãba दौरa unu quĩrĩã panΛda, cadjirua opeðada carea sopuaba jĩã panΛda, idjaba quĩrĩãneba mΛra crĩcha panΛda. Mañ carea mΛra biara ÞΛsrídaŝia.

⁸ MΛa carta naēna ÞΛðdaba bārãra sopuabídamiña mΛra sopuaē ÞΛa. Naãrã sopua Þasia. Cawasia bārãra ðãrã sopuaē pananamĩna mañ cartadeba bārãra sopuabisída. ⁹ BaribΛΓΛ idira mΛra ÞΛsrída ÞΛa. ÞΛsrída ÞΛēã bārãra sopuabída bērã, átebΛrΛ ÞΛsrída ÞΛa bārãba cadjirua o pananara sopuadeba igarapeda wayacusa Ācōrēmaa zesída bērã. Wãrãda Ācōrēba quĩrĩã ÞΛ quĩrãca bārãra sopuasída. Mãwã daiba quēãpeðada carea bārãra biē Þeadaē basía. ¹⁰ AbaΛba cadjirua oda carea Ācōrēba quĩrĩã ÞΛ quĩrãca sopuaibΛrΛ, idjia cadjirua oðara igarapeda Ācōrēmaa zeya. Mañbe Ācōrēba idjira ēdrΛ edaya. Ācōrē ume bia Þeða bērã mañ sopuadebemada biē crĩchacaa. BaribΛrΛ abaΛda nañ ējũãnebemarã sopuabada quĩrãca sopuaibΛrΛ, cadjiruara igaraē bērã beuya.

¹¹ Ācōrēba quĩrĩã ÞΛ quĩrãca bārãra sopuasída bērã mañ sopuaba bārãa jipa crĩchabisia idjaba jipaara obisia. Mañ bērã bārãba jipa o panΛda jũmarãa cawabi quĩrĩã panΛa. Djababa cadjirua oda carea bārãra quĩrũsídaa idjaba Ācōrēba cawa oiðebemada wayasídaa. Mañ carea ara mañda dji cadjirua oda ēberãda quēãnapeda ãi ÞΛsídaa. Ne jũmaneba bārãba unubisídaa mañ cadjirua oda carea Þeðeade panΛēda. Mañ awara mΛra unu quĩrĩã panΛa. ¹² MΛa mañ cartara ababe dji cadjirua oda ēberãa quēãi carea ÞΛē basía. Idjaba dji biē Þeða ēberã carebai carea ÞΛē basía. ÁtebΛrΛ ÞΛŝia bārãba ĩjã o panΛneba Ācōrē quĩrãpita cawaðamãrēã wãrãda daiare panΛda. ¹³ Jũma mañgΛba दौरa sobiabisia.

Mañ awara bārãba Titora ÞΛsrídaÞisídaa. Idjira bārãmaΛba ÞΛsrída zeda bērã दौरa biara ÞΛsrídaŝidaa. ¹⁴ Tito bārãmaa wãi naēna mΛa bārãnebemada idjía bia jarasia. MΛa jarada quĩrãca Titoba unune wãna bērã mΛra bārã carea quĩrã peraē ÞΛa. Jũma daiba bārãa jarapipeðadara wãrã basía. Ara mañ quĩrãca jũma daiba Titoa bārãnebema bia jarapeðadara wãrã basía. ¹⁵ Titoba quĩrãneba Þabaria bārãba idji Þeðeara ĩjã osídaa idjaba waya panΛneba idjira bia edasídaa. Mañ bērã bārãra biara quĩrĩã ÞΛa. ¹⁶ Idira mΛ síða ÞΛsrída ÞΛa. MΛa cawa ÞΛa bārãba wãrãda jipa o pananida.

8

Djabarãba sobiadeba parata diapedada

¹ Mañ awara djabarã, daiba cawabi quĩrĩã panΛa Ācōrēba idji biadeba djabarã Macedonia druadebemada careba ÞΛda. ² Ādjirãra bio bia mĩga panΛmĩna ÞΛsrída panΛa. Ne neē panΛmĩna ÞΛsrídaba Ācōrēã paratada waiÞΛa diasídaa. ³ MΛa jaraya: ãdjia poya diabΛda quĩrãca sobiadeba diasídaa. Idjaba ãdjia poya diaðida panana auðu diasídaa. ⁴ Ādjirãba daia bio Þeða djuburiasídaa ãdjia biða djabarã Jerusaleñnebemada carebaði carea. ⁵ Mañne ãdjia ababe daiba crĩcha panana quĩrãca odaē basía. ÁtebΛrΛ naãrã ara ãdjida diasídaa dadjirã Boro Jesucritoba quĩrĩã ÞΛ quĩrãca oði carea. Mañare daiba jarapeðadara osídaa. Mãwã Ācōrēba quĩrĩã ÞΛ quĩrãca ariðe osídaa.

⁶ Djaba Titoba naãrã bārãa crĩchada diasia bārã biða paratada djabarã Jerusaleñnebema itea jΛrΛ peðamãrēã. Mañ carea daiba Titoa Þeða djuburiasídaa bārãa jarade wãmãrēã jũma bārãba sobiadeba diaðiaða apedaðara wãrãda jΛrΛ peðamãrēã. ⁷ Bārãba ne jũmane bio bia o panΛa; Jesura bio ĩjã panΛa, bio Þeða cawa panΛa, Ācōrēneba bio ne cawa panΛa, Ācōrēba quĩrĩã

Ɂa quĩrãca bio o quĩrĩã panɁa, idjaba दौरa bio quĩrĩã panɁa. Maã bẽrã bãrãba sobiadẽba parata jɁɁa pe panɁara waiɁa diaɁadua.

⁸ Mãa maãgɁara õgo obiẽ Ɂa, ãtebɁɁa mãa quĩrĩã Ɂa bãrãba acɁbidida djabarã wãrãda quĩrĩã panɁda. Maã carea mãa bãrãa cawabi Ɂa sãwã dewararãba paratara djabarã Jerusaleãnebema itea jɁɁa pe panɁda. Bãrã bida ara maã quĩrãca odibɁɁa, acɁbidia wãrãda djabarã quĩrĩã panɁda. ⁹ Bãrãba bio cawa panɁa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadẽba bãrã carea odada. Idjira bajãne ne jũma bara Ɂamĩna, bãrã carea naã djarade ne neẽ Ɂa quĩrãca Ɂasia bãrãba ne jũma Æcõrẽba dia Ɂadẽbemada erobẽadamãrẽã.

¹⁰ Bãrãba parata jɁɁa pe panɁnebemada mãa jaraya. Mãmaarã bãrãba nãwã odibɁɁa bia panania: za wãsi poade bãrãbɁɁa naãrã jɁwa osidãa parata jɁɁa pedi carea idjaba maãgɁara o quĩrĩãsidãa. ¹¹ Bãrãba naãrã parata jɁɁa pe panasidade sobiadẽba mãwã o panasidãa. Ara maã quĩrãca bãrãba sobiadẽba diadiada apedãdara jũma daucha diaɁadua. Bãdjiza poya diabɁda quĩrãca diaɁadua. ¹² Wãrãda abãɁba poya diabɁɁa quĩrãca sobiadẽba diaibɁɁa, maã diaɁara Æcõrẽba bia unuya. Dadjia neẽ ɁabɁɁa, Æcõrẽba diabicaa.

¹³ Mãa mãwã jaraẽ Ɂa dewararã careba panɁneba bãrãra bia mĩgadamãrẽã. ÆtebɁɁa mãa quĩrĩã Ɂa abarica dji carebadida.* ¹⁴ Mãa jara Ɂa idira bãrãba aduba eropanã bẽrã djabarãra carebadida panɁda. Ara maã quĩrãca bãrã ne neẽ panɁne ãdjirãba aduba eropanãba bãrãra carebadida panɁa. Mãwã jũmarãda abarica dji careba Ɂeada. ¹⁵ Æcõrẽ Bedeade nãwã jara Ɂa: “Dji waitabeara jɁɁa pedãba aduba erobaẽ basia idjaba dji mãrĩara jɁɁa pedãba cãrebaeẽ basia.”†

Pauloba Tito Corintodaa diabueda

¹⁶ Mãa Æcõrẽba bia Ɂada abaria. Idjia djaba Tito sode Ɂasia bãrãra quĩrĩã bamãrẽã mãa bãrã quĩrĩã Ɂa quĩrãca. ¹⁷ Daiba idjia jarasidãa bãrã acɁde wãmãrẽã. Maãne idjia bia Ɂada asia. Idjira wãrãda bãrã acɁde wã quĩrĩã Ɂa. ¹⁸ Idji ume daiba djabada abã diabuebɁdaa. Maã djababa bedea bia Critodebemada careba jaradia nĩbãbari bẽrã djabarã puruzabemaba idjira bia jarabadaa. ¹⁹ Maã awara djabarã puruzabemaba idjira edasidãa dai ume parata djabarã itea jɁɁa pepedãda Jerusaleãnaa diade wãmãrẽã. MaãgɁara daiba o panɁa djabarãba dadjirã Boroa bia bedeadamãrẽã idjaba daiba wãrãda careba quĩrĩã panɁda acɁbidi carea.‡ ²⁰ Daiba quĩrãcuíta o panɁa maã parata waiɁa jɁɁa pepedãda edebɁdaẽ ni abãɁba biẽ jararãnamãrẽã. ²¹ Wãrãda daiba Æcõrẽ quĩrãpita, õberãrã quĩrãpita bida jipa o quĩrĩã panɁa.

²² Umẽbema djabarã bãrãmaa wãbɁdade dewara djabada ãdji ume diabuedia. Maã djababa Ɂarima zocãrã daia unubisia djabarãra bio careba quĩrĩã Ɂada. Idira bãrãra biara careba quĩrĩã Ɂa bãrãba jipa odida cawa Ɂa bẽrã. ²³ Bariduaba Titodebemada iwidisidãra jaradãdua idjira mã ume nĩbãbarida idjaba mã ume bãrã tãẽna Æcõrẽ trajura o Ɂada. Bariduaba dewara djabarãnebemada iwidisidãra jaradãdua ãdjira djabarãba diabuepedãdarãda idjaba ãdji carea õberãrãba Critodebemada bia bedea panɁda. ²⁴ Maã djabarãa unubidadua bãrãba ãdjira wãrãda quĩrĩã panɁda. Mãwã ãdjia cawadia daiba bãrãnebema bia jarapedãdara wãrã basida. Maãne djabarã Ɂeaza bida ara maã quĩrãca cawadia.

* **8:13** ÆtebɁɁa mãa quĩrĩã Ɂa abarica dji carebadida. Griego bedeade ãcɁɁa cartade mãra neã.

† **8:15** Exodo 16:18. ‡ **8:19** Daiba wãrãda careba quĩrĩã panɁda. Griego bedeade ãcɁɁa cartade nãwã Ɂã Ɂa: “Bãrãba wãrãda careba quĩrĩã panɁda.”

9

Djabarã Jerusaleãnebema itea parata jãrã pepedãda

¹ Bãrãba djabarã Jerusaleãnebema itea parata jãrã pe panãnebemada mãa naã cartade waa bãlẽ bãa. ² Mãa cawa bãa bãrãba careba quĩrãã panãda. Maã carea nama Macedonia druade mãa djabarãa bãrãnebemada bia bedeabaria. Mãa ãdjirãa jarabaria poa aba babãrãda bãrã Acaya druade panãba carebadi carea panãda. Mãwã ùrĩpedãda bẽrã zocãrã djabarã Macedonianebemaba abari quĩrãca careba quĩrãã panãa. ³ Maã carea mãa naã djabarãda bãrãmaa diabuebãrãa bãrãba diadiada apedãdara wãrãda jũma jãrã pedãmãrẽã. Mãwã mãa bãrãnebema bia jarãdara sewa baẽa, ãtebãrã bãrãba wãrãda diadi carea panania. ⁴ Mãwã oããebãrã, ãcãrã Macedonianebema djabarã mã ume bãrãmaa wãbãdade ãĩbẽrã ununicada bãrãba paratara jãrã pedãẽ panãda. Mãwãra दौरã quĩrã peradia, crĩcha panana bẽrã bãrãba wãrãda jãrã pedida. Idjaba bãrã sida biara quĩrã peradia. ⁵ Maã carea mãa naã djabarãa bedea djuburiasia mã na bãrãa jarade wãnamãrẽã bãrãba sobiãdeba diadiada apedãdara jũma jãrã pedãmãrẽã. Mãwã mã jũebãrãde bãrãba sobiãdeba diadiada apedãdara jũma eropanania. Maãba cawabidã daiba õgo diabidãẽ panãda ãtebãrã bãrãba sobiãdeba diasidada.

⁶ Naãda quĩrãnebaãdua: “Maãrĩ ubãrãba maãrĩ ewaya. Waibãa ubãrãba waibãa ewaya.” ⁷ Ëberãza diada bãa idji soãe crĩcha bã quĩrãca. Dia amaaneba diaiẽ bãa, idjaba õgo diabi panã carea diaiẽ bãa. Bãsrĩda dia bãra ãcõrẽba quĩrãã bãa. ⁸ Wãrãda ãcõrẽba ne jũmada bãrãa aãuba poya diaya. Mãwã ewariza ne jũmane bãrãba eroãeãdãda panãda wãrãda eropanania maãneba ne jũma biada odi carea. ⁹ ãcõrẽ Bedeade nãwã bã bãa:

Idjia jedecaside ne neẽ queãeaa waibãa diasia. Ewariza idjia jipa obaria.*

¹⁰ ãcõrẽba netada diabaria uãdamãrẽã. Codã careabema sida diabaria. Neta uãdamãrẽã aãuba diabãrã quĩrãca idjia ne jũmada aãuba bãrãa diaya djãrãra bio carebaãdamãrẽã. Maãne jipa o panãneba ne biada zocãrã ununia ne uãda bio zau bã quĩrãca. ¹¹ Wãrãda ãcõrẽba bãrãa ne jũmada aãuba diaya djãrãra sobiãdeba poya carebaãdamãrẽã. Maãbe bãrãba dai ume parata diabuebãda carea djabarãba ãcõrẽa bia bãada adãa. ¹² Bãrãba parata diabãdaba ababe carebaẽa djabarã ne neẽ panãba eroãeãdamãrẽã, ãtebãrã maãgã carea djabarãba ãcõrẽa bio bia bãada a panania. ¹³ Bãrãba careba panãneba unubi panãa bedea bia Critõdebemada wãrãda ãjã panãda. Maã bẽrã ãdjirãba ãcõrẽa bia bedeadia. Maã awara ãcõrẽa bia bedeadia bãrãba sobiãdeba ãdjirã itea diapedãda carea idjaba dewararã sida sobiãdeba carebabada bẽrã. ¹⁴ ãcõrẽba idji biãdeba bãrãra bio carebasia ãdjirã carebaãdamãrẽã. Maã bẽrã ãdjirãba bãrã bio quĩrãã panãneba ãcõrẽa bãrã carea iwidi panania. ¹⁵ Wãrãda ãcõrẽba diada carea dadjirãba ãcõrẽa bia bãada adãda panãa. Maã diãdara jãcua bio biya quĩru bẽrã dadjirãba poya cawa jarãããã sãwã bãda.

10

Pauloba ara idjidebema djabarãa cawabida

¹ Mãra Pauloã. Crito quĩrãneba, idji biãdeba bida mãa bãrãa bedea djuburiaya jipa oãdamãrẽã. ãcãrãba jara panãa bãrã ume bãde bãrã quẽãã carea mãa waya babarida, baribãrã bãrã ume bãẽne cartãdeba quẽãã carea wayacada. ² Mãwã jara panãmĩna bãrãma jũebãrãde dai biẽ jara panãra mãa wãrãda quẽãya. ãdjia jara panãa दौरã naã djaraba quĩrãã bã quĩrãca nĩnada.

* 9:9 Salmo 112:9.

Mañ bēra bāra sida quēa amaaba mla bea djaburiaya jipa odamāreā. ³ Daira nañ djarade panla baribara cadjirua poyadi carea nañ djaradeba djō panla. ⁴ Daiba djōni carea eropana nañ ējūānebemaēa, ātebara Ācōrē lāadeba jūma idjidebema idu cawabidacara daiba poyabadaa. ⁵ Jūma crīcha āi beara, jūma Ācōrēnebema idu cawabidaca crīcha droma bea sida daiba sewada cawabidadaa. Preso jidabada quīra daiba māwā crīcha beara jipa crīchabidadaa Crito ijānamāreā. ⁶ Daiba djabarā cawara zarea beara quēani carea panla. Baribara naāra jā panla bāra ne jūmane ijā odamāreā.

⁷ Bāra lābema aca panla. Bariduada wāra Critodeba crīcha lābara, cawa ba da ba dai sida Critoderāda. ⁸ Ācōrēba daia obi lādebemada mla āibēra jūmawāyā bea lāma māga carea quīra pera lā. Dajira Boro ba daia māwā obi lā bāra biara ijānamāreā. Idjia daira lā basia bāra biē beadamāreā. ⁹ Mla quīraēa bāra crīchada mla cartadeba bāra dauperabi quīra lā. ¹⁰ Lāba jara panla cartadeba mla bio quēabarida idjaba jūmawāyā obibarida. Baribara bāra ume lāde mla, mla bea sida mācuaē lā abadaa. ¹¹ Māwā jara panla cawada panla daiba lāba cartadeba jara panla quīra bāra ume panla odida.

¹² Lāba ara ādjidebemada bia beabadaa. Ādjira crīcha neē bea. Ara ādjida acabadaa cāra biara lā cawaya. Baribara daiba jara quīraēa ādjia quīra panla wa ādjia cāyābara biara panla. ¹³ Ara daidebemada jūmawāyā beadaēa, ātebara Ācōrēba daia obi lādebemada bia beada. Idjia obi lāra jūma o panla bēra daiba bāra bida jaradiabadaa. ¹⁴ Daibara bāra naāra bea bia Critodebemada jaradiade wāsidaa. Māwāēbara idira bāra jaradiabadae Ācōrēba diabudaēma jaradia panacidaa. ¹⁵ Djāra opada carea ara daidebemada bia beadaca daibara opada quīra. Ātebara daiba quīra panla bāra Critora biara ijānida. Māwā daiba bāra druade poya biara jaradia ara Ācōrēba obi lā quīra. ¹⁶ Mañbe bea bia Critodebemara dewara druade bida jaradia. Baribara djāra jaradiapedama wānaēa dewaraba odara daibara osidaada ada amaaba. ¹⁷ Ācōrē Bedeade lā lā: “Abada bia beaibara, dajia Boro debemada bia bea lā.”* ¹⁸ Abala ara idjida bia jaraibara, māba jara lā Ācōrēba mā ēberāra bia unu lā. Ātebara Ācōrēba bia jara lā ēberāra bia unu lā.

11

Jesucritoba diabuedarā quīra bea

¹ Mla crīcha neē lā quīra bea lāma quīra lā bāra droada. Mla djaburia mla jara lāra ūradua. ² Ācōrēba wagabi lā quīra mla bāra bio waga quīra lā. Ēberāba idjia cau quima diabara quīra mla bāra Crito dia quīra lā ababe idjiderāda beadamāreā. Mla quīra lā bāra idjia itea bio bia beada awēra umaquīra adua quiru quīra. ³ Baribara mla waya lā lāba bāra cūrūgada damaba crīcha cawaadeba Eva cūrūgada quīra.* Māwā bāra Crito wāra soeba ijā panla igaradia. ⁴ Āba zedaba Jesudebemada daiba jaradiapedada awara jaradiabaraē bāra iduaribidada. Idjaba Ācōrē Jaure bāra edapedadebemada awara jaradiabaraē bāra iduaribidada. Idjaba bea bia bāra ijāpedada awara jaradiabaraē bāra iduaribidada. ⁵ Māwā jaradia bea bāra? Jesucritoba diabueda dji dromarāca? Mla māra ādjira cāyābara mla ni māra bida

* **10:17** Jeremia 9:24. * **11:3** Genesi 3:1-13.

edaara ɓɓɛa. ⁶ Mɓra bedea biya quirudeba bedecamina wɓrɓ bedeara bio cawa ɓɓa. Maɓ wɓrɓ bedeara daiba ne jũmaneba bɓrɓa ebuda cawabisidaa.

⁷ Mɓa bedea bia Ɔcɔrɛnebemada bɓrɓa bari jaradiada bɛrɓ mɓra bɓrɓ quĩrɓpita edaara besia Ɔcɔrɛ ume bia beadamɓrɛɓ. ¿Mɓwɓra cadjirua osica?

⁸ Dewara djabarɓa paratada mɓa diasidaa bɓrɓa poya bio jaradia ɓamɓrɛɓ.

⁹ Mɓ bɓrɓama ɓaside ne jũma erobadaɛmɓna bɓrɓa ne iwidiɛ basia. Ɔteɓɓɓ mɓa neɛ ɓadara djabarɓ Macedonianeɓema zepedadaba jũma diasidaa. Mɓa ni maɓrɓ bida bɓrɓa iwidiɛ basia idjaba iwidiɛ ɓaya. ¹⁰ Wɓrɓ bedea Critodeɓemada mɓ soɗe ɓɓ bɛrɓ wɓrɓneba jaraya: bɓrɓ drua Acayaɗe mɓa ni aɓaɓa paratada iwidiɛa. Mɓwɓ bɓrɓneba parata edaɛ ɓɓaɗa aɓɓɓɓe ni aɓaɓa poya jaradaɛa maɓra jaracara ɓɓa.

¹¹ ¿Mɓra cɓrɛ cɓrɛɓ mɓwɓ bedea ɓɓ? ¿Bɓrɓa quĩrɓɛɓ ɓɓ bɛrɓ mɓwɓ bedea ɓɓca? Ɔcɔrɛba cawa ɓɓa mɓa bɓrɓa quĩrɓ ɓɓa.

¹² Ara mɓdjia obari quĩrɓca o ɓaya. Mɓwɓ dai quĩrɓca o panɓana abadaba ni maɓrɓ bida poya jaradaɛa dai quĩrɓca o panɓa.

¹³ Ɔdjira Critoba diabuedarɛɓa, Ɔteɓɓɓ djɓrɓ cũrũgabadarɓa. Sewaɗeɓa Ɔdjia crɔchabibadaa Ɔdjira Critoba diabuedarɓa.

¹⁴ Baribɓɓ bɓrɓa crɔchadiɛ panɓa Ɔdjira mɓwɓ zedaɗa. Diauru sida bajɓneɓema nezoca ɓnaaneɓema quĩrɓca zebaria.

¹⁵ Maɓ bɛrɓ idji nezocarɓ bida jipa o panɓ quĩrɓca zedibɓɓ bɓrɓa crɔchadiɛ panɓa sɓwɓ jɓwɓ zebɓdada. Baribɓɓ Ɔdjirɓ beubɓda ewaride Ɔdjia cadjirua opeɗada quĩrɓca edaɗa.

Paulo bia mɓga ɓɓ carea ɓɓsridada

¹⁶ Mɓa wayacusa jaraya: ni aɓaɓa crɔchadiɛ ɓɓa mɓra crɔcha neɛ ɓɓa. Baribɓɓ mɓwɓ crɔchadiɓɓɓ, mɓra crɔcha neɛ ɓɓ quĩrɓca idu bedeabidada mɓa bida ara mɓdjideɓemada maɓrɓ bia bedei carea.

¹⁷ Ara mɓdjideɓemada bia bedea ɓɓde dadjirɓ Boroba mɓwɓ bedeabiɛ ɓɓa, Ɔteɓɓɓ mɓra crɔcha neɛ ɓɓ quĩrɓca bedea ɓɓa.

¹⁸ Zocɓrɓa ara Ɔdjideɓemada bia bedeabadaa naɓ ɛjũɓneɓemarɓa obada quĩrɓca. Maɓ bɛrɓ mɓa bida ara mɓdjideɓemada bia bedeya.

¹⁹ Bɓrɓamaɓ bɓrɓa crɔcha bara ɓeaa. Baribɓɓ crɔcha neɛ ɓeaba jaradia panɓa bɓrɓa bia uɓɓɓadaa.

²⁰ Ara Ɔdji bedeaɗa ogo iɓɓa obibɓɗe, bɓrɓ orrodeba ne cobɓɗe, bɓrɓ cũrũgabɓɗe, bɓrɓ igarabɓɗe, bɓrɓ uridarrɓe ubɓɗe bida bɓrɓa iduaribibadaa.

²¹ Mɓa jaraya: jɓɓ ɛberɓrɓa jɓcua bia o panɓ bɛrɓ Ɔdjidrɓ dji dromaca ɓeaa. Mɓwɓra mɓra pera ɓɓa daira ɓɓaɛ queɗeɓa bɛrɓ. Maɓ carea Ɔdjia obada quĩrɓca poya oɗaɛca ɓɓa.

Aɓaɓa ara idjideɓemada poya bia bedeaibɓɓ, mɓa bida ara mɓdjideɓemada poya bia bedeya. Baribɓɓ mɓwɓ bedeira crɔcha neɛ ɓɓ quĩrɓca bedeaɗa ɓɓa.

²² Ɔdjira hebreorɓana a panɓa. ¿Mɓ sida aɓariɛca? Ɔdjira israelerɓana a panɓa. ¿Mɓ sida aɓariɛca? Ɔdjira Abrahaɓ warrarɓana a panɓa. ¿Mɓ sida aɓariɛca?

²³ Ɔdjira Crito nezocaaɗa a panɓa. Baribɓɓ Ɔdjirɓ cɓyɓbara mɓa biara Critoba quĩrɓ ɓɓa obaria. Mɓwɓ bedea ɓɓde crɔcha neɛ ɓɓ quĩrɓca bedea ɓɓa.

Wɓrɓa Ɔdjirɓ cɓyɓbara mɓa Ɔcɔrɛ trajura auɗuara obaria. Ɔdjirɓ cɓyɓbara ɛberɓrɓa mɓra ɓarima zocɓrɓ usidaa. Ɔdjirɓ cɓyɓbara mɓra ɓarima zocɓrɓ preso ɓɓsidaa. ɓarima zocɓrɓ mɓra beuidia basia.

²⁴ ɓarima juesuma judiorɓa mɓra jidasidaa. Jidabɓdaza soaba ɓarima 39 usidaa. ²⁵ ɓarima uɓeɓ mɓra jidapeɗa bacuruba usidaa. ɓarima aɓa mɓra mɔgaraba tabari jidasidaa beadi carea. ɓarima uɓeɓ mɓra pusade ɓarrusia. Maɓne ɓarima aɓa ɓsa, diamasi bida mɓra pusade uɓasia.

²⁶ Mɓra pi ɓaca basia, Ɔteɓɓɓ baridua pɓrrɓa nɓɓabadjia. Do minijɔchiaɗe nɓɓabadjia idjaba ne drɓabada barama minijɔchiaɗe nɓɓabadjia. Ara mɓ ɛberɓrɓ

judiorā tāēna, judiorāē tāēna biða m̄ra minijīchiade þasia. Puruðe, puru jīga biða m̄ra minijīchiade þasia. Pusade biða minijīchiade þasia. Wārē djabarāma biða m̄ra minijīchiade þasia. ²⁷ Traja þaðe m̄ra bia mīgabadjia. Þarima zocārā cāīē þabadjia, jarra þabadjia, opichia þabadjia, ne coē þabadjia. Cūrāsaba m̄ra jīsua þabadjia, idjaba j̄li carea neē þabadjia.

²⁸ Maļ awara ewariza jūma djabarā druazabema carea m̄a bio crīcha þabaria. ²⁹ Aþa cacua biē þaþara, m̄ sida cacua biē þaca þabaria. Aþaþa dewara djabada cadjiruade þaebiba, m̄ra maļ ēberā ume quīrūbaria. ³⁰ Ara m̄djidebemada bia bedeaba, m̄ aþaē þadebemada bia bedeaya. ³¹ Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēa ewariza bia bedeada panā. Idjia cawa þa m̄ra sewa oē þa. ³² Damasco puruðe þaside dji nocoba idji zarrarā m̄ra jarabisia preso þa carea. Dji nocora dji druadebema boro Aretaba þa þasia. ³³ Purura mōgaraba auðu jūrā ca þasia. Maļne dajadaa acþadada āta þasia. Djabarāba m̄ra ē waibaðe þaþeþa maļgaðeþa uða arabari þasidaa puru dajada. Māwā m̄ra dji noco jaradebemada ēdrasia.†

12

Pauloba bajāne ununa

¹ Waya ara m̄djidebemada bia bedeaya, maļba djārāra carebacamīna. Dadjirā Boroba m̄a cāimocara quīrāca unubidada idjaba cawabiða sida m̄a jaraya. ² M̄a ēberāda unubaria Crito j̄jā þa. * Catorce poa þara Ācōrēa maļ djabara bajānaa idji þamaa ede þada.† M̄a adua þa Ācōrēa idji cacuada ede þasida wa aþabe idji jaureda ede þasida. Ācōrēþa cawa þa. ³⁻⁴ Bariba m̄a cawa þa Ācōrēa maļ djabara idji bajā biya quirumaa ede þasida. Mama maļ djababa ūrīsia bedeaba biya quiru dadjia poya cawa jaradaēda idjaba naļ ējūāne jaracara panā. Wārāda m̄a adua þa Ācōrēa idji cacuada ede þasida wa aþabe idji jaureda ede þasida. Ācōrēþa cawa þa. ⁵ Maļ djadebemada m̄a bia bedeaya, bariba ara m̄djidebemada bia bedeaba. Aþabe m̄ aþaē þadebemada bia bedeaya. ⁶ Wārāda ara m̄djidebemada bia bedeaba quīrā þara m̄ra crīcha neē þa quīrāca bedeaba bacasia, wārā bedeaba þa þeþa. Bariba m̄ra māwā bedeaba ni aþaþa crīcharānamārēā m̄ra biara þa. Āþa m̄a quīrā þa þarāba m̄nebemada ariðe crīchaðida m̄a o þa unu panā þeþa idjaba m̄a jaradia þa ūrī panā þeþa.

⁷ Ācōrēa m̄a bajāne unubidara bio biya querasia. Māwāmīna ara m̄djidebemada jūmawāyā bia crīcharānamārēā Ācōrēa m̄a puada idu unubi þa. Maļ puara þa su nūma quīrāca þa. Diauru nezocaba māwā o þa. ⁸ M̄a þarima ūþe dadjirā Boro Jesucritoa bedeaba djuburiasia maļ puara jōbimārēā. ⁹ Bariba idjia jarasia: “M̄ biadeþa þara careþaya jūma droa þamārēā. Þa aþaē þa m̄ þara þeþa biara unubi þa.” M̄ aþaē þa Crito þara erobabari þeþa m̄ aþaē þadebemada þasriðaba bia bedeaya. ¹⁰ Crito carea bia mīga þa, aþaē þa, ne neē þa, ēberārāba biē jara panāne idjaba biē oði carea ēþe panāne m̄ra þasriða þa. Wārāda m̄ aþaē þa Critodeþa þa þa.

Corintodebema djabarā Pauloba crīcha þada

† **11:33** Hecho 9:23-25. * **12:2** Pauloba ara idjida māwā jara þa. Bariba mērāmērā jara þa ēberārāba crīcharānamārēā idjira dji dromada jara þa. † **12:2** Bajānaa idji þamaa. Griego bedeaba þa þa: “Ūþeþeþa bajānaa.” Ūþeþeþeþa þada jarabadae judiorāba jara panā “Ācōrē þamaa.”

¹¹ M̄ra cr̄icha neē ʘa quĩr̄aca ara m̄djidebemada bia bedeā ʘa, baribara b̄r̄aba m̄ra m̄w̄a bedeabisidaa. B̄r̄aba m̄nebemada bia bedeadida panam̄ina bia bedeadāē pan̄a. Cr̄icha pan̄a b̄r̄aba ēp̄e pan̄a ēber̄ara Jesucritoba diabuedar̄a dji dromar̄ada. M̄ra dji dromaēm̄ina ādjir̄a c̄ȳābara edaara ʘaēa. ¹² M̄ b̄r̄a t̄ēna ʘaside j̄ma droa ʘasia. Idjaba ne ununaca waiʘa beada obadjia Jesucritoba diabuedar̄aba obada quĩr̄aca. M̄w̄a cawabisia m̄ra w̄r̄ada Jesucritoba diabuedada. ¹³ ¿M̄a c̄r̄ēneba b̄r̄ara dewara purudebema djabar̄a c̄ȳābara biēara osi? Aʘabe b̄r̄aba m̄ra carebadam̄r̄ēā iwidiidāē b̄r̄a biē osisicadame. M̄ēteara j̄ma biē ođara m̄ quĩr̄a djuburia quĩr̄adoadadua!

¹⁴ M̄ra b̄r̄amaa w̄i carea ʘa. Naʘba ʘarima ūbea w̄ya. Baribara m̄a iwidiēa b̄r̄aba carebadam̄r̄ēā. B̄r̄aba erobeāra jara ʘaēa, āteb̄ra quĩr̄iā ʘa b̄r̄aba m̄ra ēp̄enida. Warra zaquer̄aba ne jarađaca ādji djibarir̄a ne diaēi carea, āteb̄ra djibarir̄aba ne jarađada ādji warrar̄a diaēi carea. ¹⁵ Ara m̄djida, j̄ma m̄a erob̄a sida ʘsrida diaya b̄r̄a carebai carea. M̄a b̄r̄ara bio quĩr̄iā ʘa b̄r̄a ¿b̄r̄aba m̄ra quĩr̄iāē paneb̄daca? M̄maar̄a m̄w̄āēa.

¹⁶ B̄r̄aba cawa pan̄a m̄a b̄r̄a paratara ni mār̄i bida edāē basida. M̄w̄am̄ina āc̄ra b̄r̄anebemaba jara pan̄a m̄ cr̄icha cawađeba b̄r̄ara c̄r̄ūgasida parata edai carea. ¹⁷ M̄a djabar̄a diabueside ¿ādjideba b̄r̄ara c̄r̄ūgasica parata edai carea? ¹⁸ M̄a Titoa bedeā djuburiasia b̄r̄a ac̄de w̄m̄r̄ēā. Dewara djaba sida idji ume diabuesia. Ādji w̄sidade ¿Titoba b̄r̄ara c̄r̄ūgasica parata edai carea? ¿Daiba aʘari cr̄ichada eropananaē basica? ¿Aʘari quĩr̄aca n̄badaē basica?

¹⁹ ¿B̄r̄amaar̄a daiba m̄w̄a jara pan̄ca daidebemada biē cr̄ichar̄anam̄r̄ēā? M̄w̄āēa. Djabar̄a, daira Critode b̄r̄a Āc̄r̄e quĩr̄apita j̄ma māgara jara pan̄a b̄r̄aba biara ĩjanam̄r̄ēā. ²⁰ M̄a waya ʘa b̄r̄ama j̄eb̄rađe b̄r̄aba jipa o pan̄da unune w̄ēda m̄a unu quĩr̄iā ʘa quĩr̄aca. Maʘne b̄r̄aba quĩr̄inaēm̄ina m̄a quēāya. W̄r̄ada m̄a waya ʘa unune w̄ida b̄r̄ara caicaya duan̄da, djār̄aba ne erobeā carea biē duan̄da, quĩr̄u duan̄da, ara b̄dji bia panani carea jara duan̄da, n̄bara o duan̄da, djār̄a biē jara duan̄da, dji dromaca cr̄icha duan̄da, idjaba quĩr̄ipa ođāē duan̄da. ²¹ M̄a waya ʘa b̄r̄ama j̄eb̄rađe Āc̄r̄eba m̄ra b̄r̄a carea wayacusa quĩr̄a perabida. Maʘne zoc̄r̄a b̄r̄aba naēna cadjirua o pananada wadibiđa o pan̄a b̄r̄a m̄ra j̄āya. B̄r̄aba cadjirua obadara, auđua n̄babadara, naʘ cacuaba cadjirua o quĩr̄iā ʘa obada sida wadibiđa igarāđāē pan̄a b̄r̄a j̄āya.

13

Pauloba naʘ cartade j̄r̄uare ʘada

¹ Āc̄r̄e Bedeaba n̄w̄a jara ʘa: “Aʘaba biē ođa cawa obadađe ēber̄ada umé wa ūbea arima pananida pan̄a. Maʘne idjia biē ođadebemada aʘarida jaradib̄ra, cawađia w̄r̄ada biē osida.”* Naʘba ʘarima ūbea m̄ra b̄r̄amaa w̄b̄ra b̄r̄a cawa oya Āc̄r̄e Bedeaba jara ʘa quĩr̄aca. ² ʘarima umé b̄r̄amaa w̄side m̄a cadjirua o bear̄a jarasia waa or̄anam̄r̄ēā. M̄w̄a ođāeb̄ra, wayacusa zeb̄rađe m̄a ādjir̄a quĩr̄a djuburiaēana asia. Idjaba ara nawena m̄ra b̄r̄a ume ʘaēm̄ina aʘarida jaraya: cadjirua o bear̄aba igarāđāēb̄ra, m̄ wayacusa w̄b̄rađe ādjir̄a quĩr̄a djuburiaēa. ³ M̄w̄a m̄a unubiya Critora w̄r̄ada m̄neba bedeā ʘada. B̄r̄aba maʘda cawa quĩr̄iā pan̄a. Critoba ara idjida ʘaē ʘada b̄r̄a unubicaa, āteb̄ra ʘa ʘada unubi ʘa. ⁴ Idjira ʘaē ʘa quĩr̄aca crude cachipeđam̄ina Āc̄r̄e ʘađeba zocai ʘa. Dai sida

* 13:1 Deuteronomio 19:15.

Λβλαε̃ panΛa idji Λβλαε̃ βada quĩrãca, baribΛrΛ idji ume दौरa Ācõrẽ Λβλαdeba panania bãrã carebađi carea.

⁵ Ara bãdjiza bio crĩchadadua wãrãda Jesura ĩjã panΛ cawaya. Ara bãdjiza bio acΛdadua jipa nĩna cawaya. ¿Bãrãba adua panΛca Jesucritora bãrã sođe βada? Bãrã sođe βΛẽbΛrΛ idjiderãéa. ⁶ BaribΛrΛ bãrã sođe βΛda cawasidara mΛa crĩcha βΛa bãrãba cawadida दौरa wãrãda Jesucritoba diabuedarãda. ⁷ Daiba Ācõrẽa iwidi panΛa bãrãba cadjirua orãnamãrẽã. BaribΛrΛ mãwã iwidi panΛéa acΛbiđi carea दौरa Jesucritoba diabuedarãda. ĀtebΛrΛ iwidi panΛa bãrãba jũma biada ođamãrẽã, दौरa Jesucritoba diabuedarãda crĩchadaé panΛ sida. ⁸ Daiba wãrã beđeara poya quĩrã awara ođaeã, ātebΛrΛ wãrã beđeara jũma ĩjã odida panΛa. ⁹ Bãrãba bio ĩjã pananibΛrΛ दौरa Λβλαε̃ panΛmĩna βΛsrida panΛa. Mã awara daiba Ācõrẽa iwidi panΛa bãrãba jipaara o pananamãrẽã. ¹⁰ Mã carea bãrãmaa wãi naẽna mΛa naĩ cartara βΛ diabuebΛrΛa. Bãrãba ĩjãsidara bãrãma jũebΛrΛde mΛa quẽẽéa. Wãrãda dadjirã Boro Jesuba mΛra βΛé basía bãrãra bié beadamãrẽã, ātebΛrΛ mΛra βΛsia bãrãba biara ĩjãnamãrẽã.

¹¹ Djabarã, jĩrũare mΛa nãwã βΛya: βΛsrida beadadua, wayacusa jipa o pananadua, mΛa jara βΛra ĩjã o pananadua, abari crĩchada erobeadadua, idjaba ābaa necai beadadua. Mãwãra Ācõrẽra bãrã ume βaya. Idjideba quĩrĩada, necai bai sida ze βΛa. ¹² Wãrã quĩrĩãneba dji bia edadadua.† ¹³ Jũma namabema djabarãba quĩrĩã panΛa bãrãra bia duananida.

¹⁴ MΛa quĩrĩã βΛa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bãrãra careba βaida, Ācõrẽba bio quĩrĩã βaida, idjaba ewariza Ācõrẽ Jaureba ābaa bia erobaida.

† **13:12** Wãrã quĩrĩãneba. Griego beđeade βΛ βΛa: “Isõ bia quirudeba.”

GALATA CARTA PAULOBA ƁAƁA DJABARĀ GALACIA DRUAƁEBEMA ITEA

Pauloba naārã JesucritoƁebema jarade wāsīde naλƅarã puru Galacia druade beadaa wāsia: Antioquía Pisidiadebema, Iconio, Listra, idjaba Derbe (Hecho 13:1neba aba 14:23ɗaa). Ēberārã maλ purude beara biara judiorǎe basía. Pauloba mama jaradiadacarea λƅarλ judiorāda jūenapeɗa jaradia panesidaa Crito ijāni awara cacua wēāgoɗida panλda. Maλ awara jara panasidaa Pauloba ādji leyra jūma ijābica bērã Critoba diabueɗaɗda. Maλne djabarã Galaciaɗe beaba ādjira ēpēbλda basía.

Maλ carea Pauloba naλ Galata cartada Ɓasía. Poa 50de Ɓasica Ɓaa. Naārã Pauloba djabarāra quēāsia beɗea bia CritoƁebema ijānapeɗa dewara crīcha ēpēbλda carea. Maλare Ɓasía sāwā Jesucritoba idjira trāsida judiorǎe jaradia nībamārēã idjaba māwā o Ɓara djabarã dji dromarã Jerusaleλne beaba bia unu panλda (Hecho 15). Maλ awara Ɓasía Crito ijā panλ carea Ācōrēba idji biaɗeba dadjirāra jipa unu Ɓλda. Jūma maλƅara 1:10ɗeba aba 2:21naa Ɓλ Ɓaa.

Maλare Pauloba Ɓasía Moise ley ijābi panλneba maλ judiorāba judiorǎe beɗea bia CritoƁebemara igarabi panλda idjaba maλ ley ēpēbλdaba jūma ijā oɗida panλmīna poya oɗaɗda. Maλ carea Ɓasía Abrahaλba maλ ley neē ijāna bērã Ācōrēba carebasida. Ɓasía ādjirāba māwā ijānibarλ Ācōrēba carebaida Abrahaλ carebaɗa quīrāca. Jūma maλƅara Ɓλ Ɓaa 3:1neba aba 4:31naa.

Pauloba jīrūare Ɓasía beɗea bia CritoƁebemada ijānibarλ Ācōrēba dadjirāra leyɗebemada ēɗrλ Ɓλida idji Jaureba pe eronībamārēã. Maλ carea Ɓasía sāwā idji Jaureɗeba nībaɗida panλda. Maλnebemada Ɓλ Ɓaa 5:1neba aba 6:18ɗaa.

Naλ cartade Pauloba naārã Ɓλda

¹ Māra Paulo, Jesucritoba diabueɗaa.* Ēberārāba māra Ɓλɗaɗ basía idjaba eɗaɗaɗ basía Jesucritoba diabueɗada Ɓamārēã. Ātebarλ Jesucritoba idjaba idji Zeza Ācōrē, idji beu Ɓaɗa λrēbabieɗaba māra māwā Ɓasidaa. ²⁻³ Mā naλ cartara Ɓλbarλa djabarã Galacia druadebema itea. Mā, jūma djabarã mā ume panλ biɗa quīrīã panλa dadjirã Zeza Ācōrēba, dadjirã Boro Jesucrito biɗa ādji biaɗeba bārāra careba pananida idjaba necai Ɓai siɗa bārā dia pananida. ⁴ Dadjirã Boro Jesucritoba ara idjida dadjirã cadjirua carea idu beabisia naλ ewari cadjiruadebemada ēɗrλ eɗai carea. Māwā osia dadjirã Zeza Ācōrēba quīrīana bērã. ⁵ Ewariza idjía bia beɗeaɗida panλa. Bia Ɓaa māwā Ɓaɗa.†

Beɗea bia CritoƁebemara ababarλ Ɓaa

⁶ Mā cawa crīchaɗa sāwā bārāra dārāéne Ācōrēnebemada āi wābλdada. Ācōrēba bārāra trāsia Crito biaɗeba ēɗrλ eɗai carea, baribarλ bārāba biara ēpē panλa dewararāba beɗea bia quīrāca jara panλda. ⁷ Wārāda ādjia jaradia panλra beɗea biaɗe. Baribarλ λƅarλba bārāa āi crīchabibadaa beɗea bia CritoƁebemada āi jaradia panλ bērã. ⁸ Bariduaba beɗea bia CritoƁebemada daiba bārāa jaradiapedaɗa awara jaradiaibarλ, Ācōrēba idjira ewariza biē Ɓaya; daiba wa bajānebema nezoca biɗa awara jaradiadibarλ, dai siɗa Ācōrēba ewariza biē Ɓaya. ⁹ Daiba naārã jarapedaɗara mā wayacusa jaraya: bārāba

* **1:1** Jesucritoba diabueɗa. Cāpūrīã beɗeaɗe jara Ɓaa “apóstol.” Maλ griego beɗeaba jara Ɓaa “diabueɗa.” † **1:5** Bia Ɓaa māwā Ɓaɗa. Cāpūrīã beɗeaɗe Ɓλ Ɓaa: “Amén.”

bedea bia Critodebema ïjãpedadada bariduaba awara jaradiaibΛΓΛ, Ācōrēba idjira ewariza biē βΛya.

¹⁰ Māwã jara βΛdeba m̃la jΛΓΛē βΛa ēberārãba m̃ra bia ununida, ãtebΛΓΛ quĩrĩã βΛa Ācōrēba m̃ra bia unuida. Crito ïjãi naēna m̃la jΛΓΛ βabadjia ēberārãba m̃ra bia ununamārēã. Wadibiãda m̃wã o βΛbara, m̃ra Crito nezocaē bacasia.

Jesucritoba Paulo trãna

¹¹ Djabarã, cawadadua bedea bia Critodebema m̃la bãrãa jaradiaãdara ēberã crĩchaēda. ¹² Mañ bedeara m̃la ni abaa ēberãneba cawaē basía. Ni abaa ēberãba m̃la jaradiaē basía. ĀtebΛΓΛ JesucritobΛΓΛ m̃la cawabisia. ¹³ Bãrãba ũrĩsidaa m̃ra sãwã nĩbasida judiorãba jaradiabada jũma ïjã o βaside. Bãrãba cawa panΛa m̃la Ācōrē ēberārãra bio biē obadjida. Aβeda jũma jōbi quĩrĩã βasia. ¹⁴ Judiorãba jaradiabadara m̃la biara cawabΛΓΛ basía m̃ daucharã cãyãbara. Dai drõã naēnabemaba obadara m̃la bio ïjã obadjia. ¹⁵⁻¹⁶ BaribΛΓΛ m̃l todi naēna Ācōrēba m̃ra edasia. Idji biadeba m̃ra trãsia idji nezocada βamārēã. Idjia crĩchada quĩrãca idji Warrara m̃la cawabisia judiorãã idjidebemada jaramārēã. Mañne m̃la ni abaa iwidiē basía sãwã oida βΛ cawaya. ¹⁷ Idjaba Jesucritoba m̃l naēna diabuedarãa Jerusaleãnaa iwidiide wãé basía. ĀtebΛΓΛ m̃ra Arabia druadãa wãsia. Mãwãnacarea Damasco purudãa jēda wãsia.

¹⁸ Poa ũbea badacarea m̃ra Jerusaleãnaa Pedro cawai carea wãsia. Mama quince ewari idji ume βasia. ¹⁹ Pedro awara dadji Boro Jesucritoba diabuedarãnebemada ababe idji djaba Santiagoda unusia.‡ Dewararãra m̃la unuē basía. ²⁰ Ācōrē quĩrãpita m̃la bãrãa jaraya: m̃nebema βΛβΛΓΛra sewaãa. ²¹ Jerusaleãnaa wãnacarea m̃ra Siria druadãa idjaba Cilicia druadãa wãsia. ²² Crito ïjã bea Judea druadebemarãba m̃ra ununaca basía. ²³ Ādjirãba ababe ũrĩbadjidaa djabarãba nãwã jara panΛda: “Dadjirã biē oi carea ēpē badaba idira jaradia nãa jũmarãba Jesu ïjãnamārēã. Naēna maãgΛra idjia abeda jōbi quĩrĩã βasia.” ²⁴ Mañ bẽrã m̃l carea ãdjirãba Ācōrēba bia bedesidaa.

2

Jesucritoba diabuedarãba Paulo bia edapedada

¹ Catorce poa badacarea m̃ra Bernabe ume wayacusa Jerusaleãnaa wãsia. Tito sida wãsia. ² M̃ra wãsia Ācōrēba cawabida bẽrã mama wãida βΛda. Jũpeda naãrã m̃la ababe djabarã dji dromarãa jarasia bedea bia Critodebema m̃la judiorãã sãwã jaradia βΛda. Mãwã osia m̃la o βΛra ãdjirãba bia unu panΛ cawaya.* ³ Mañne Tito m̃l ume βΛra judioẽmĩna ãdjia jaradaē basía idji cacuara wẽãgoida βΛda. ⁴ Mañnebemada bedesidaa λcΛΓΛ wãrã djabarãēba jarabadjida bẽrã jũmarãda cacua wẽãgodida panΛda Ācōrē ēberãrã beadi carea. Ādjirãra djabarã quĩrãca djabarãmaa zedapeda Jesucritoba ēdra βΛdada igarabi quĩrĩã panasidaa. Ādjirãba dadjirãa wayacusa judiorã leyda ïjã obi quĩrĩã panasidaa nezoca quĩrãca. ⁵ BaribΛΓΛ ãdjia jarapedadara daiba ni maãrĩ bida ïjãnaē basía bãrãba bedea bia Critodebema dji wãrã arada ewariza erobeadamārēã.

⁶⁻⁷ Djabarã dji dromarãba dewara crĩchada jaradaē basía m̃la jaradiamārēã. ĀtebΛΓΛ cawasidaa Ācōrēba m̃ra diabuesida bedea bia Critodebemada judiorãã jaradiamārēã Pedro judiorãmaa diabueda quĩrãca. (Ādjirãra dji

‡ **1:19** Santiagora idjaba Jacobo abadaa. * **2:2** Mãwã osia m̃la o βΛra ãdjirãba bia unu panΛ cawaya. Griego bedeadẽ nãwã βΛ βΛa: “Mãwã osia m̃l pira wãnara, pira wãβΛΓΛ sida ara jãwã βerãmārēã.”

dromarāda dārābΛdamīna mĭa quīrācuitaē bΛa, Ācōrēba dadjira quīrā awara unuca bērā.)⁸ Wārāda Ācōrēba Pedrora edapeḁa judiorāmaa jaradīamārēā diabuesia. Ara maĭ Ācōrēba mĭra edapeḁa judiorāēmaa diabuesia.⁹ Djabarā dji dromarā Santiagoba, Pedroba, Juaĭ biḁa cawasiḁaa Ācōrēba idji biadeba wārāda mĭra judiorāēmaa diabuesida. Maĭne ādjira mĭ ume, Bernabe ume biḁa jΛwa jidasidaa cawabidi carea abari crīchada eropanΛda. Ādjia jarasidaa daiba judiorāēma jaradia pananida, maĭne ādjia judiorāma jaradia pananida.¹⁰ Ababe daia jarasidaa djabarā ne neē quedeāra carebaḁamārēā. Maĭgara mĭmaārā bio bia basia māwā o quīrā bēda bērā.

Pauloba Pedro quēāna

¹¹ Ewari aba Pedrora Antioquía puruḁaa djabarā acΛde wāsia. Mama mĭa idjira jūmarā djabarā quīrāpita quēāsia, idjia wārāda biē oda bērā.¹² Nāwā biē osia: ḁcΛraΛ djabarā judiorāra Santiago bΛmaΛba Antioquía puruḁaa wāsidaa. Ādjirāba jarabadjidaa judiorāéra cacua wēāgoēida panΛda Ācōrē ēberārā beaḁi carea. Ādji jūēni naēna Pedrora djabarā judiorāē ume ne cobadjia, baribΛraΛ maĭ djabarā judiorā jūēpeḁadacarea idjira waa djabarā judiorāē ume ne coē basia. ĀtebΛraΛ jĭga nĭbaḁe wāsia. Idjia wayasia djabarā judiorāba idjira biē jaradida judiorāē ume ne co bΛ carea.[†] ¹³ Idjaba dewararā djabarā judiorā biḁa djabarā judiorāéra igarasidaa Pedroba sewadeba o bΛ quīrāca. Māwā o panΛ bērā Bernabe biḁa abari quīrāca biē osia.¹⁴ BaribΛraΛ mĭa unusia ādjirāra wārā beḁea bia Critoḁebemaba jara bΛ quīrāca nĭnaēda. Maĭ bērā mĭa Pedrora jūmarā djabarā quīrāpita nāwā quēāsia: “BΛra judiomīna judio quīrāca baḁaa. ĀtebΛraΛ judioē quīrāca babaria. Maĭda ¿cārē cārēā judiorāba obadara bΛa djabarā judiorāēā obi bΛ?”

¹⁵ Ācōrēba Moisea diada leyra judiorāēba neē panΛ bērā dadji judiorāba ādjirāra cadjirua obadarāana abadaa. Dadjirāra toḁadeba judiorā bērā maĭ leyra eropanΛa.¹⁶ BaribΛraΛ dadjirāba cawa panΛa maĭ ley ĩjā o bΛdeba ni abaΛda Ācōrē quīrāpita jipa baēda, ātebΛraΛ Jesucrito ĩjā bΛ carea Ācōrēba jipa unuya. Dadjirā biḁa Jesucritora ĩjāsidaa Ācōrēba bia unumārēā. Wārāda Ācōrēba Moisea diada ley ĩjā o panΛneba dadjirāra Ācōrē quīrāpita jipa beadaēa, ni abaΛda maĭ ley ĩjā o bΛdeba idji quīrāpita jipa baē bērā.[‡]

¹⁷ Ācōrēba Moisea ley diada cāyābara dadjirāba jΛraΛsidaa Critoḁeba Ācōrēba jipa unumārēā. Maĭ bērā ḁcΛraΛmaārā dadjirāra cadjirua obadarāa. Māwāra ¿Critoḁa dadjirāra cadjiruada obi bΛca? ¡Māwāēā!¹⁸ Mĭa ley naēna ēpē baḁada wayacusa ēpēibΛraΛ, mĭdraΛ beḁeade beya.¹⁹ Naēna mĭra Ācōrēba Moisea diada leydeba basia. BaribΛraΛ maĭ leyḁebemada ēdraΛsia.Š Māwā mĭra Ācōrē itea zocai besia.²⁰ Mĭra Crito ume ābaa crude cachisidaa. Maĭ bērā ara mĭdjideba bΛēa, ātebΛraΛ CritodraΛ mĭ soḁe bΛa. Naĭ djarade zocai bΛmisa mĭra Ācōrē Warra Jesu ĩjā bΛdeba baya. Ara maĭ Jesuba mĭra quīrāsia idjaba mĭ carea ara idjida idu beabisia.²¹ Ācōrēba idji biadeba dadji jipa bΛḁada mĭa igaraēa. Ācōrēba Moisea diada ley ĩjā o panΛneba idji quīrāpita poya jipa beaḁibara, Critora idji quīrābe beucasia.”

3

Ababe JesucritodraΛ ĩjānida panΛa

[†] **2:12** Pedrora naēna biē jaraḁa bērā wayacusa biē jaraḁida crīchasia. Hecho 11:1-18. [‡] **2:16** Salmo 143:2. **Š 2:19** Maĭ leyḁebemada ēdraΛsia. Griego beḁeade nāwā bΛ bΛa: “Maĭ leyḁebemada beusia.”

1 Djabarã Galacia druadebema, ¡bãrãra crïcha neẽ beaa! ¿Caiba bãrãra cûrûgasi wãrã bedeara idu b̂damãrẽã? Daiba bãrã quĩrãpita ebuda jaradia-badjidaa Jesucritora bãrã carea crude cachi beasidada. 2 M̂a naãda bãrãa iwiãiya: ¿Ãcõrẽba Moisea diada ley ïjã o pananeba bãrãba Ãcõrẽ Jaurera edasidaca? ¿Bedeã bia Jesucritodebemada ùrĩnapeda ïjãside edasidaẽca? 3 ¡Bãrãra wãrãda crïcha neẽ beaa! Crito ïjãside naãrã Ãcõrẽ Jauredeba bia nĩbasidaa. ¿Idira ara bãdjia o pananeba jũma jipa beadica? 4 Crito ïjã pananeba carea bãrãra bio bia mĩgasidaa. Maãda Critoda igaradibara, ¿bãdji quĩrãbe bia mĩgasidaẽca? M̂maarã bãdji quĩrãbe bia mĩgadaẽ basia. 5 Ãcõrẽba idji Jaurera bãrãa diasia idjaba bãrã tãena ne ununacada o b̂a. ¿Ãcõrẽba cãrẽ cãrẽã mãwã o b̂a? Mãwã o b̂a bãrãba bedea bia Critodebemada ùrĩnapeda ïjãside bãrã. Ãcõrẽba mãwã oẽ b̂a idjia Moisea diada leyra bãrãba ïjã o pananeba bãrã.

6 Abrahãnebemada crïchadada. “Abrahãba Ãcõrẽra wãrãda ïjãsia. Maã carea Ãcõrẽba idjira jipa unusia.”† 7 Maãba cawadada wãrãda Ãcõrẽ ïjã beadrã Abrahã warrarãda. 8 Naẽnaedaãba Ãcõrẽ Bedeade b̂a b̂a judiorãeba Ãcõrẽda ïjãside idjia ãdjirã sida jipa unuida. Maã carea naẽnaeda Ãcõrẽba Abrahãa bedea bia dadji edradidebemada bedeasia. Idjia nãwã jarasia: “Bãdeba m̂a naã eãjũane bea purura jũma carebaya.”‡ 9 Maã bãrã Abrahãba ïjãna quĩrãca ïjã beara Ãcõrẽba jũma carebaya Abrahã carebada quĩrãca.

10 Ãcõrẽba Moisea diada ley ïjã o pananeba jipa beadida crïcha beara Ãcõrẽba biẽ b̂aya. Maã leyde nãwã b̂a b̂a: “Naã ley jũma ïjã oẽ beara Ãcõrẽba biẽ b̂aya.”§ 11 Wãrãda ebuda b̂a Ãcõrẽba Moisea diada ley ïjã o b̂adeba ni abãda Ãcõrẽ quĩrãpita jipa beãda. Ãcõrẽ Bedeade nãwã b̂a b̂a: “Ãcõrẽ quĩrãpita jipa b̂a eberãra Ãcõrẽ ïjã b̂adeba b̂aya.”*

12 Baribara Ãcõrẽba Moisea diada ley ïjã o b̂adeba jipa baida crïcha b̂aba crïchacaã Ãcõrẽ ïjã b̂adeba jipa baida. Atebãra idjidebemada nãwã b̂a b̂a: “Naã ley ïjã o b̂ara maãgãdeba b̂aya.”†

13 Ãcõrẽba Moisea diada leyba biẽ b̂adidebemada Jesucritoba dadjirãra edra b̂asia. Idjidra Ãcõrẽba dadjirã cacuabari biẽ b̂asia. Ãcõrẽ leyde nãwã b̂a b̂a: “Abãda bacurude jira b̂adibara, Ãcõrẽba idjira biẽ b̂aya.”‡

14 Maãgara mãwãsia Ãcõrẽba Jesucritodeba judiorãe sida carebamãrẽã idjia naẽna Abrahãa carebayaãda ada quĩrãca.§ Dadjirãba Jesucritoda ïjã pananeba bãrã Ãcõrẽba idji Jaure diai jaradara edasidaa.

Ãcõrẽba Abrahãa ume bedea b̂adara leyba ãyã b̂acaã

15 Djabarã, m̂ara ne jara b̂adeba bedeaya: eberãba dewara ume bedea b̂adara cartade b̂apeda idji trãda maã cartade b̂asira, ni abãba maã bedea b̂adara poya ãyã b̂adaã, idjaba dewara crïchada poya eda b̂adaã. Ara maã quĩrãca Ãcõrẽba wãrãneba jaradara quĩrã awara oẽa. 16 Ãcõrẽba Abrahãa, idjideba yõida b̂a bida jarasia idjia jũmarãda carebaida. * Ãcõrẽ Bedeade b̂a b̂a “Abrahãneba yõni eberãrãda” zocãrã eberãrã jara b̂a quĩrãca. Atebãra b̂a b̂a Ãcõrẽba Abrahãneba yõida b̂a mãwã jarasida abãdebemada bedea b̂a bãrã. Maãra Crito. 17 M̂a jara b̂ara maãgã: Ãcõrẽra Abrahãa ume bedea b̂asia.† 430 poa badacarea idji leyra Moisea diasia. Baribara idjia

* 3:3 Ara bãdjia o pananeba. Griego bedeade b̂a b̂a “naã djaradeba.” † 3:6 Genesi 15:6. ‡ 3:8 Genesi 12:3. § 3:10 Deuteronomio 27:26. * 3:11 Habacuc 2:4. † 3:12 Levitico 18:5. ‡ 3:13 Bacurude. Griego bedeade bacuru abãraãde cru sida jara b̂a. Deuteronomio 21:23. § 3:14 Genesi 12:3. * 3:16 Genesi 22:18. † 3:17 Griego bedeade ãcãraã cartade nãwã b̂a b̂a: “Critodeba Ãcõrẽra Abrahãa ume bedea b̂asia.”

Abrahañ ume naãrã beɗea bɔɗara mañ leyba ãyã bɔɗe basía. ãyã bɔɗabara idjia carebayada adara oẽ bacasia. ¹⁸ ãcõrẽba Moisea diada ley ñjã o panɔ carea idjia dadjirãda carebaibɔɗɔ, idjia carebayada ada quĩrãca carebaẽa. Baribɔɗɔ ãcõrẽba Abrahañra carebayada ada bẽrã idji biadeba carebasia.

¹⁹ Mañda ¿ãcõrẽba cãrẽ cãrẽã idji leyra Moisea diasia? Idji leyra diasia ãberãrãba cadjirua obadada cawadãmãrẽã. Ëberãrãra mañ leydeba panasidaa aba Abrahañneba yõida baɗa zebɔɗɔdaa, idjideba ãcõrẽba carebayada ada bẽrã. ãcõrẽba Moisea mañ leyra bajãnebema nezocarãneba diasia. Mañbe Moiseba ãberãrãa diasia. ²⁰ Baribɔɗɔ ãcõrẽba Abrahañra carebayada aside ni abada mañ beɗea jarade diabueẽ basía, ãtebɔɗɔ ara idjiabɔɗɔ Abrahañra mãwã jarasia.

²¹ Mãẽteara ãcõrẽba idji ley Moisea diaside ¿idjia Abrahañ ume beɗea bɔɗara igarasica? ¡Mãwãéa! ãcõrẽba Moisea diada leydeba dadjirãda ewariza ãcõrẽ ume poya zocai beaɗibara, mañ ley ñjã o panɔneba ãcõrẽ quĩrãpita jipa panacasiɗaa. ²² Baribɔɗɔ ãcõrẽ Beɗeade bɔ bɔa cadjiruaba jũmarãda preso eroɗada. Mãwã ãcõrẽba Abrahañra ãberãrã carebayada adara poya oya. Wãrãda Jesucrito ñjãbɔɗara mãwã careba bɔa.

²³ Crito zeĩ naẽna dadjirãba idjida poya ñjãnaẽ basía. Mañne dadjirãra ãcõrẽba Moisea diada ley jɔwaɗeada panasidaa. Mañ leydebemada poya ãɗrãdaẽ basía aba ãcõrẽba Crito cawabibɔɗɔdaa. ²⁴ Wãrãda ãcõrẽba Moisea diada leyba dadjirãra pe eronĩbasia aba Crito zebɔɗɔdaa. Crito zedacarea idji ñjã panɔ carea ãcõrẽba dadjirãra jipa unu bɔa. ²⁵ Iɗira dadjirãba Critoda ñjã panɔ bẽrã ãcõrẽba Moisea diada leyba pe eronĩẽa. ²⁶ Jesucritoda ñjã panɔ bẽrã jũma bãrãra ãcõrẽ warrarãa. ²⁷ Bãrã borocuesidaade unubisidaa Crito ume ãbaa panɔda. Mañ bẽrã idji quĩrãca panesidaa.‡ ²⁸ Jũma bãrãra Jesucrito ume ãbaa panɔ bẽrã ãcõrẽ quĩrãpita judiora griego ume abaria, nezocara nezocaẽ ume abaria, idjaba umaquĩrãra wẽrã ume abaria. ²⁹ Bãrãra Critode bẽrã wãrãda Abrahañ warrarãa. Mañba ãcõrẽba bãrãra carebasia idjia Abrahañra carebayada ada bẽrã.

4

Dadjirãra ãcõrẽ warrarãa

¹ Mñã jara bɔra nañ quĩrãca bɔa: warraba idji zezadera jũma edaida bɔmĩna caibe bɔɗe nezoca quĩrãca bɔa. ² Caibe bɔra warra wagabada jɔwaɗeada bɔa, idjaba idji zezade edaida bɔra dewararãba wagabadaa aba dji zezaba jaraɗa ewaridaa. ³ Ara mañ quĩrãca Crito ñjãni naẽna dadjirãra warra zaque quĩrãca beasia. Mañ ewaride dadjirãba nañ ãjũãnebema crĩchara ñjã o panasidaa nezoca quĩrãca. ⁴ Baribɔɗɔ ãcõrẽba jarada ewari jũẽside idji Warrara nañ ãjũãnaa diabuesia. Mañ Warrara wẽrãba tosia, idjaba ãcõrẽba Moisea diada leyra ñjã oida basia. ⁵ ãcõrẽba idjira diabuesia dadjirã mañ ley jɔwaɗeada beaɗara ãɗrã bɔpeɗa idji warrarãda bɔi carea. ⁶ Bãrãra ãcõrẽ warrarã bẽrã idji Warra Jaureda diabuesia bãrã soɗe bamãrẽã. Idji Jaure dadjirã soɗe bɔba ãcõrẽa “¡Mñ Zeza!” abaria cawadãmãrẽã dadjirãra ãcõrẽ warrarãda. ⁷ Mañ bẽrã idira bãrãra nezocarãẽa, ãtebɔɗɔ ãcõrẽ warrarãa. ãcõrẽ warrarã bẽrã idji warrarã itea eroɗada edadia.*

Pauloba djabarã carea bio crĩcha beɗa

‡ 3:27 Idji quĩrãca panesidaa. Griego beɗeade nãwã bɔ bɔa: “Critoba djio panesidaa.” * 4:7 Edadia. Griego beɗeade ãcɔɔɔ cartade bɔ bɔa: “Critodeba edadia.”

⁸ Naëna bārāba Ācōrē adua panasidade wārāé ācōrēda ēpē panasidaa ādji nezoca quīrāca. ⁹ Baribara idira bārāba Ācōrēra cawa panla. Jipa jaraibara, Ācōrēba bārāra cawa bla. Maāda ¿cārē cārēā crīcha blaē beada wayacusa ēpē panla nezoca quīrāca? Maāba bārāra carebaca. ¹⁰ Bārāba quīrātanoa ewarida, jedecoda, poa sida wagabadaa Ācōrēba bia unumārēā. ¹¹ Maā bērā mā crīcha bla mādji quīrābe bārā jaradiasida.

¹² Djabarā, bārā judiorāé quīrāca bai carea māra Ācōrēba Moisea diada leydebemada ēdrasia. Maā bērā mā bārā beada djuburiaya mā quīrāca maā leyde bearānamārēā. Naëna bārāba māra biē odaé basía. ¹³ Bārāba cawa panla mā bārāma beada bia Critodebemada naārā jaradiaside cacua biē bla bērā bārā druade jaradia besida. ¹⁴ Cacua biē bla māna bārāba māra igaradaé basía idjaba jaretadaé basía.† Ātebara bia edasidaa Ācōrē nezoca bajānebema edabada quīrāca, Jesucrito edabada quīrāca. ¹⁵ ¿Sāwāsi bārā bla srida naëna erobedara? Mā wārāda jaraya bārāba poya opeadabara ara bādji daura nuētacasidaa mā diadi carea. ¹⁶ Mā wārā beadebeba quēā bla bērā ¿māra bārā ume dji quīrūca?

¹⁷ Bārā tāëna āi jaradia beaba ne jūma o panla bārāba ādji beeara ijānamārēā. Baribara ādjia jaradia panla bārāra carebaca. Bārāra dai umebemada āi ede quīrā panla ādjidra sodeba ēpēnamārēā. ¹⁸ Wārāda bia bla ewariza crīcha biada sodeba ēpē pananida. Baribara māwā ēpēniē panla ababe mā bārā ume bla debara. Ātebara mā neēne bida ewariza sodeba ēpē pananida panla. ¹⁹ Djabarā mā warrarāca bea, māra wayacusa bārā carea bia mīga bla wērā warra pua nūma quīrāca. Māra māwā bia mīga baya aba bārā Crito quīrāca panebadada. ²⁰ ¡Māda ara nawena bārā ume badabara cawacasia sāwā bārā ume beadeida bla! Mā wārāda adua bla bārānebemada sāwā crīchaida.

Saradeba idjaba Agaradeba Pauloba cawabida

²¹ Ācōrēba Moisea diada leyde ba quīrā beaba mā jaradadua: ¿Ācōrē leyde blā bara adua panca? ²² Nāwā blā bla: Abrahāba warrada umé erobasia. Aba nezocawērā Agaraba tosia.‡ Dewarabemara idji quima Saraba tosia. § Sarara nezocawērāé basía. ²³ Nezoca wērāba warrara tosia Abrahāba naā djaradeba māwā quīrāna bērā. Baribara dji quimaba todara Ācōrēba diai jarada basía.

²⁴ Maāgaba crīcha dromada dia bla. Ācōrēba beada badada umé panla. Maā beada bla umé panla Sara idjaba Agara quīrāca panla. Ācōrēba beada badara aba Sinai eyade diasia. Maā beada badara nezocawērā Agara quīrāca bla, maā beada bla ēpē beara nezoca quīrāca panla bērā. ²⁵ Sinai eya Arabia druade bara Agara quīrāca bla maā eyade diada leyde beara nezoca quīrāca panla bērā. Idjaba Jerusaleā naā ējūāne bara Agara quīrāca bla maā purudebemarāra nezoca quīrāca panla bērā. Nezoca quīrāca panla Ācōrēba Moisea diada leyde panla bērā. ²⁶ Baribara bajānebema Jerusaleāra Sara quīrāca bla maā purudebemarāra nezoca quīrāca panla bērā. Māwā panla Ācōrēba Moisea diada leyde panla bērā. Dadjirāra mamabema bērā Sara warrarāca panla. ²⁷ Ācōrē Bedeade nāwā blā bla: Wērā warra tocara, bla sridadua. Warra pua unucara, bio bla sridadua. Wērā umaquīrāba igaradaba warrarāda auduara erobaya wērā quima bara bla cāyābara.*

† 4:14 Acaraba crīchabadaa Paulo cacua biē badaba Galaciadebemarāra bia mīgabisida. ‡ 4:22 Genesi 16:1-16. § 4:22 Genesi 21:1-3. * 4:27 Isaía 54:1.

28 Djabarã, dadjirãra Isa quĩrãca panΛa. Isara tosidãa Ãcõrẽba AbrahaΛa mãwã jarada bãrã. Ara mã quĩrãca dadjirãra Ãcõrẽ warrarãda panesidãa idjia mãwã jarada bãrã. 29 AbrahaΛ ewaride Ismael, baridua warra quĩrãca todaba Isa, Ãcõrẽ Jaure ΛbΛdeba todara biẽ obadjia. Ara mã quĩrãca idi bida Ãcõrẽba Moisea diada leyde beaba Crito ijã beara biẽ obadaa. 30 BaribΛrΛ Ãcõrẽ Bedeade mãwã bΛ bΛa: “Nezoca wẽrãra, idji warra sida ãyã jΛretadua. Nezoca wẽrã warraba nezocaẽ wẽrã warra ume dji zezaba erobΛra poya edaẽa.”†

31 Mã bãrã djabarã, dadjirãra nezocawẽrã warrarã quĩrãca panΛẽa. ãtebΛrΛ nezocaẽ warrarã quĩrãca panΛa.

5

Critoba dadjirã êdrΛ bΛda

1 Critoba dadjirãra êdrΛ bΛsia mã êdrΛ bΛdeade nĩbadamãrẽã. MãgΛra bio ijã pananadua. Wayacusa nezoca quĩrãca bearãnadua. 2 jÛrĩnadua! Mãra Pauloa. Mã naΛgΛda bãrãa jaraya: Ãcõrẽ quĩrãpita jipa beadi carea bãrã cacuada wẽãgodida panΛda crĩcha panΛbΛrΛ, Critoba bãrã carea odaba carebaẽa. 3 Wayacusa mã jaraya: baridua umaquĩrãba idji cacuada wẽãgobibΛrΛ, Ãcõrẽba Moisea diada leyra jũma ijã o baida bΛa. 4 Mã ley ijã o panΛneba Ãcõrẽ quĩrãpita jipa beadida crĩcha beara Crito jĩga wãsidãa. Idji biadeba jipa bΛdara ãdjirãba igarasidãa. 5 BaribΛrΛ dadjirãba Critoda ijã panΛ bãrã Ãcõrẽ Jauredeba wãrãda cawa panΛa Ãcõrẽba dadjirãra jipa unuida. 6 Cacua wẽãgo bΛdeba dadjira Jesucrito ume ãbaa bacaa idjaba cacua wẽãgoẽ bΛdeba idji ume ãbaa bacaa. ãtebΛrΛ idji ijã bΛdeba idji ume ãbaa bΛa. Mãwã ijã bΛba djãrãra quĩrã bΛa.

7 Bãrãba wãrã bedeara bia êpẽ panasidãa. ¿Caiba mã sãsi bãrãba mã bedeara igaradamãrẽã? 8 ãdjia jaradia panΛra Bãrã Trãnaneba zeẽ bΛa. 9 Quĩrãnebadua: harina ãsãbibari mãrĩ bΛba harinara jũma ãsãbibaria. Ara mã quĩrãca mãrĩ ãi jaradia bΛba abeda jũma ãi crĩchabibaria. 10 Mãwãmĩna dadjirã Boro Jesucritodeba mã cawa bΛa bãrãba mã jara bΛ awara crĩchadaẽda. BaribΛrΛ bariduaba bãrãda mãwã mã sãibΛrΛ Ãcõrẽba cawa oya. 11 Djabarã, Ãcõrẽ quĩrãpita jipa beadi carea cacua wẽãgodida panΛda mã wadi jaradia bΛbara, dji mãwã jaradia beaba mãra biẽ odi carea êpẽnaẽ bacasia. Mã mãwã jaradia bΛbara ãdjirãba Jesu crude beudadebemada biẽ crĩchadaẽ bacasia. 12 Mãmaarã biara bacasia bãrã mãwã mã sã beaba ãdji umaquĩrã cacuara abeda jũma tΛtadida.

13 Djabarã, Ãcõrẽba bãrãra trãsia idjia êdrΛ bΛdeade nĩbadamãrẽã. BaribΛrΛ êdrΛpedada bãrã crĩcharãnadua bãdji cacuaba quĩrã bΛ quĩrãca odida panΛda. ãtebΛrΛ wãrã quĩrãneba dji carebadua. 14 Ãcõrẽba Moisea diada leyra mã beada abΛba jũma jara bΛa: “Djãrãra quĩrãduã ara bΛdji quĩrã bΛ quĩrãca.”*

15 Quĩrãcuãta beadua. Ijara duananibΛrΛ, djõ duananibΛrΛ, ara bãduba jũma ãrĩnia.†

Ãcõrẽ Jauredeba nĩbadua

16 Mã carea mã jaraya: Ãcõrẽ Jauredeba nĩbadua. MãwãbΛrΛ bãrã cacuaba cadjirua o quĩrã bΛra odaẽa. 17 NaΛ djaraba cadjirua o quĩrã bΛra Ãcõrẽ Jaureba quĩrãca. Idjaba Ãcõrẽ Jaureba obi quĩrã bΛra naΛ djaraba

† 4:30 Genesi 21:10. * 5:14 Levitico 19:18. † 5:15 Griego bedeade mã versícúloda mãwã bΛ bΛa: “Bãrãda dji ca duananibΛrΛ, idjaba dji cotadica duananibΛrΛ, ara bãduba jũma ãrĩnia.”

quĩrĩãcaa. Ādjira ābaa bia pananaca bẽrã bãrãba o quĩrĩã pan̄ra poya ođãã. ¹⁸ Barib̄r̄ Ācõrẽ Jaureba bãrãda eronĩb̄r̄, Ācõrẽba Moisea diãda leyde pan̄ã.

¹⁹ Naã cacuaba cadjirua obarira ebuđa b̄ã. Maãra naãḡã: daunemabadara, auđuã nĩbabadara, baridua ume auđuã o quĩrĩãbadara, ²⁰ j̄waba ođã ãcõrẽã iwidibadara, jãibanaba obadara, djãrã quĩrãmabadara, ijarabadara, djãrãne awuabadara, maãrĩã carea quĩrũbadara, ara ãdji bia baidr̄ j̄r̄badara, caicayabadara, Ācõrẽ beđeã quĩrã awara jaradia pan̄neba awara wãbadara, ²¹ djãrãba erob̄ã carea biẽ crĩchabadara, mĩã beabadara, beu nĩbabadara, b̄srĩda ewari o pan̄ne jũmawãyã cadjirua obadara, idjaba ne jũma cadjirua maã quĩrãca b̄ã sĩa.‡ Mãã bãrãã naẽna jarada quĩrãca wayacusa jaraya: maã cadjirua o b̄ãra Ācõrẽ purude beããã.

²²⁻²³ Barib̄r̄ Ācõrẽ Jaureba naãḡãda diabaria: djãrã quĩrĩã beãdida, b̄srĩdaada, necai beãdida, jũma droa beãdida, ãberã biada beãdida, sobiada, beđeã aba beãdida, jũmarã ume aduã beãdida, idjaba dadji cacua jipa erobeãdi sĩa. Jũma maãḡãra ni abãã leyba cadjiruãda acaa. ²⁴ Naã djaraba ne jũma cadjirua o quĩrĩã babarira Critoderãba crude cachi beasĩdaã. ²⁵ Dadjirãra Ācõrẽ Jauredeba zocai pan̄ bẽrã idjideba nĩbeãdida pan̄ã. ²⁶ Djãrã cãyãbara biara beãda crĩchãdiẽ pan̄ã, caicaya duananiẽ pan̄ã, idjaba djãrãba erob̄ã carea biẽ crĩchãdiẽ pan̄ã.

6

Dji carebadadua

¹ Djabarã, djabada cawaẽne cadjiruãde b̄ãsira, bãrã dji Ācõrẽ Jauredeba nĩnaba biãdeba carebeãdida pan̄ã wayacusa jipa nĩbamãrẽã. Barib̄r̄ quĩrãcuita beãdadua bãrã sĩa abari quĩrãca cadjiruãde beãda amaaba. ² Bia mĩã pan̄ne dji carebadadua. Mãwãb̄r̄ Critoba obi b̄ãra bãrãba jũma ođã. ³ Dji dromaẽ b̄ãba idjida dji dromada crĩcha b̄ãb̄r̄, ara idjiduba cũrũga b̄ã. ⁴ Djãrãba o b̄ã ac̄i cãyãbara ara dadjia o b̄ãdr̄ ac̄ida b̄ãã jipa o b̄ã cawaya. Mãwã ara dadjia o b̄ã carea b̄ãsrĩda b̄ãã. ⁵ Dadjiza ođida pan̄ra jũma jipa ođida pan̄ã.

⁶ Ācõrẽ beđeã cawab̄r̄ba dji jaradiabariã ne jũma bia idjia erob̄ãdebemada diaida b̄ãã.

⁷ Ara bãduba cũrũgarãnadua. Ni abããba Ācõrẽra poya cũrũgaã. Quĩrãnebadadua: ne u b̄ãba idjia ub̄r̄ quĩrãca ewaya. ⁸ Maã carea naã djaraba cadjirua o quĩrĩã b̄ãda abããba o b̄ãb̄r̄, Ācõrẽba maã ãberãra biẽ b̄ãã. Barib̄r̄ Ācõrẽ Jaureba quĩrĩã b̄ãda abããba o b̄ãb̄r̄, Ācõrẽba maã ãberãra ewariza idji ume zocai b̄ãã. ⁹ Maã bẽrã sãnaẽ ne biada o pananadua. Sãnaẽb̄r̄, Ācõrẽba b̄ãã ewaride dadjirãba biada edãã. ¹⁰ Maã carea dadjirãba poya ob̄ãdaza jũmarãda bia carebeãdida pan̄ã. Biara Jesu ãjã beãda mãwã carebeãdida pan̄ã.

Pauloba naã cartade jĩũare b̄ãã

¹¹ Ac̄ãdadua, ara mãdji j̄waba letra wãib̄ãba naã cartara b̄ãb̄r̄ã. ¹² Bãrã cacua wããgobi quĩrĩã beãba Crito crude beudãdebemada jaradiabadaã barib̄r̄ cacua wããgobi pan̄ã judiorãba bia ununamãrẽã idjaba ãdjia jaradia pan̄ã carea biẽ orãnamãrẽã. ¹³ Barib̄r̄ dji cacua wããgopedãdaba Ācõrẽba Moisea diãda leyra jũma ãjã ođãã. Mãwãmĩna ãdjirãba bãrã cacuada wããgobi

‡ 5:21 Mĩã beabada. Griego beãdeã ãc̄ãã cartade mããra neãã.

quĩrĩã panΛa, bãrãba mãwã osidara ara ãdjidebemada bia bedeadĩ carea. ¹⁴ BaribΛrΛ mãra mãwã ðΛã. Mãnebemada ni mãrĩ bida bia bedeaã. ÅtebΛrΛ ababe dadjirã Boro Jesucrito crude beudadebemada bia bedeya. Critora crude beuda bãrã naã ãjũãnebemaba bia unubadara mãmaarã jũma beusia. Idjaba naã ãjũãne beamaarã mãra beusia. ¹⁵ Åcõrẽmaarã cacua wẽãgo ðaida wa cacua wẽãgoẽ ðai sida biara ðΛã. Idjia ãberã djiwidĩ odadrΛ bia unu ðΛa. ¹⁶ Mã quĩrĩã ðΛa jũma mã jara ðΛ quĩrãca ãjã beara Åcõrẽba quĩrã djuburia ðaida, necai ðai sida ãdjirã dia ðaida. MãlgΛrãra Åcõrẽ ãberãã araa.*

¹⁷ Idiba ãtaa mã quĩrĩãã abΛba mãra mã sãida. Jesudebema jaradia ðΛ carea ãberãrãba mãra biẽ osidaa. Mã djara cõãcuada aninada eroðΛa unubi carea mãra idjideda.

¹⁸ Djabarã, mã quĩrĩã ðΛa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba jũma bãrãra careba ðaida. Bia ðΛa mãwã ðaida.

* **6:16** MãlgΛrãra Åcõrẽ ãberãã araa. Griego bedeadẽ ðΛ ðΛa: “MãlgΛrãra Åcõrẽ israelerãa.”

EPESO CARTA PAULOBA ƁAƁA DJABARÃ EPESO PURUƁEBEMA ITEA

Paulo Romane preso Ɓaside naã cartada djabarã Epeso puruƁebemarã itea Ɓasia. Poa 60de Ɓasica Ɓa.

Paulo Epesode jũeside Aquila, Priscila ume Ɓadada awara wãsia (Hecho 18:19). ƁaƁa maarã Priscilaba, Aquila ume Epesode naãrã JesuƁebemada jaraƁe wãsiƁaa (Hecho 18:26). Paulo jeda zeside poa ume auƁu djabarãa jaraƁia Ɓabadjia (Hecho 19:8-10). Zocãrãba Critoda iƁãƁada bẽrã dji ãcõrẽwẽrã Artemisa eƁẽbadara quĩrũbucasiƁaa (Hecho 19:21-41).

Pauloba Ɓasia judiorãda judiorãe sida Crito ume panã bẽrã ãdjirãra puru Ɓa Ɓada. Capítulo 1ne Ɓã Ɓa ãcõrẽba Critodeba oƁada, Pauloba ãcõrẽba bia beƁeƁada idjaba djabarã carea iwididada. Capítulo 2de, 3de bida Ɓã Ɓa ãcõrẽba Crito eberãrãneba obi quĩrã ƁaƁebemada. Capítulo 4deba Ɓa 6Ɓaa Ɓã Ɓa sãwã dadjirãba maãƁara oƁida.

Pauloba naã cartade naãrã Ɓada

¹ Mãra Pauloa. ãcõrẽba quĩrãna bẽrã mãra Jesucritoba diabueƁaa. Mãra naã cartara ƁaƁa jũma ãcõrẽ eberãrã Jesucrito iƁã Ɓe Epeso puruƁebema itea. ² Mãra quĩrã Ɓa dadjirã Zeza ãcõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito bida ãdji biƁeƁa bãrãra careba pananida idjaba necai Ɓai sida bãrãra dia pananida.

ãcõrẽba ne jũma bia dadji jaure itea dia Ɓa

³ Dadjirã Boro Jesucrito Zeza ãcõrẽba bia beƁeƁada panã. Crito ume panã bẽrã idji JaureƁe ne jũma biada dadjirãa bajãneba dia Ɓa. ⁴ Naã eƁjũã oi naẽna Critodeba dadjirãra edasia idji itea bia ƁeƁamãrẽã idjaba idji quĩrãpita cadjirua neẽ ƁeƁamãrẽã. ⁵ NaẽnaeƁa Jesucritodeba dadjirãra edasia idji warrarãda ƁeƁamãrẽã, mãwã o quĩrã Ɓada bẽrã idjaba dadjirãra quĩrãna bẽrã. ⁶ Idji bia waiƁa ƁaƁeƁa dadjirãra bio carebasia idjia quĩrã Ɓa Warradeba. Maã carea idjia bia beƁeƁada panã. ⁷ Idji Warra oa erozoaƁeƁa ãcõrẽba dadjirãra cadjiruƁebemada eƁra edasia. Dadjirãba cadjirua opeƁadara idji biƁeƁa jũma quĩrãdoasia. ⁸ Idji biƁeƁa dadjirãra bio carebasia jũma idji necawaada, crĩcha cawaa sida diada bẽrã. ⁹⁻¹⁰ Idjia o quĩrã Ɓada naẽna cawabiẽ Ɓasia. Baribãra dadjirãa cawabisia idji biƁeƁa quĩrãna bẽrã. Idjia Critodeba naẽnaeƁa oi crĩcha Ɓadara idjia ƁaƁa ewariƁe jũma oya. Maã ewariƁe ne jũma bajãneƁemada, naã eƁjũãneƁema sida Crito jaƁwaeƁa Ɓa.

¹¹ ãcõrẽba naẽnaeƁa crĩcha Ɓada quĩrãca Critodeba dadjirãra edasia idjia diaideƁemada eƁamãrẽã.* Mãwã osia ne jũmada idjia o quĩrã Ɓa quĩrãca obari bẽrã. ¹² Idjia quĩrãsia dai judiorã dji naãrã Crito iƁãpeƁadaba idji biya quiruƁebemada bia beƁeƁada. ¹³ Maã awara bãrã judiorãe bida wãrã beƁeƁa bia dadji eƁraideƁemada ũrĩnapeƁa Critora iƁasiƁaa. Mãwã bãrã sida idji eberãrãda panesiƁaa. Crito iƁasiƁade ãcõrẽba jaraƁa quĩrãca idji JaureƁa bãrãra diasia sẽyãda Ɓamãrẽã. Maãba cawabi Ɓa bãrãra idjiderãda. ¹⁴ ãcõrẽ JaureƁa eƁeƁada bẽrã dadjirãba cawa panã jũma ãcõrẽba diai jaraƁara wãrãda

* **1:11** Edasia idjia diaideƁemada eƁamãrẽã. Griego beƁeƁe maãra ebuƁa Ɓa. ƁaƁa maarã nãwã jara Ɓa: “Edasia idji eberãrãda ƁeƁamãrẽã.”

bea” abadaa Ācōrē ēberārā adi carea. Barib_ΛΓ_Λ ādji cacuara wēāgosida bērā ababe naļ djarade quīrā awara beaa. ¹² Quīrānebadadua naēna bārāra Crito neē beasida idjaba Israeldebemaē basida. Ācōrē ādjirā ume bedea b_Λside idjia bārāa ni cārē sida diai jaraē basía. Maļ awara bārāra sāvā bia beadida neē panasidaa idjaba naļ ējūāne Ācōrē neē beasia. ¹³ Barib_ΛΓ_Λ idira Jesucrito ume pan_Λ bērā, bārāra naēna t_Λm_Λ beadada Ācōrēba Crito oadeba idji caita enesia.

¹⁴ Wārāda Critoba dadjirāra necai b_Λsia. Idjia judiorāra judiorāē ume ābaa b_Λsia puru aba bēmārēā. Idji beudadeba dadjirāra awara pananada ābaa b_Λsia. ¹⁵ Ācōrēba Moisea diada leyba ne zocārā obibaria. Barib_ΛΓ_Λ idji beudadeba Critoba maļ leyra āyā b_Λsia judiorāda, judiorāē ume ābaa necai b_Λi carea. Idjia puru umé pananada puru djiwidida aba osia. ¹⁶ Idji crude beudadeba puru umé badada puru aba opeða umena Ācōrē ume bia b_Λsia. Māwā dadjirāra awara pananada idjia ābaa bia b_Λsia.

¹⁷ Critoba bedea bia Ācōrē ume necai baidebemada bārā dji Ācōrēnebema t_Λm_Λ beadaa, dai dji Ācōrē caita beaa bida jarade zesia.† ¹⁸ Critodeba dadji umērāba abarica dadjirā Zeza Ācōrēa idji Jaure aba b_Λdeba poya iwididía. ¹⁹ Maļ bērā bārā judiorāéra waa Ācōrē purudebemada āi beadaēa, āteb_ΛΓ_Λ Ācōrē purudebemarā ume ābaa pan_Λa. Idira bārāra Ācōrē ēberārāa. ²⁰ Bārāra mōgara de quīrāca pan_Λa. Jesuba diabuedarāda, Ācōrēneba bedebadarā sida maļ de edrebema mōgara quīrāca pan_Λa. Bārāra mōgara ādjirā r_Γ ca wāb_Λda quīrāca pan_Λa. Maļ dedebema dji biara b_Λ mōgarara Jesucrito. ²¹ Idjideba maļ dera biya cara bebaria idjaba wai_Λb_Λara wari wābaria dadjirā Boro itea bia bēmārēā. ²² Crito ume pan_Λ bērā bārā sida jūma Ācōrē ēberārā ume ābaa de quīrāca pan_Λa. Maļ dede Ācōrēra idji Jauredeba babaria.

3

Ācōrēba Paulora b_Λsia judiorāéa jaradia bamārēā

¹ Maļ bērā m_Λa [bārā carea Ācōrēa iwidibaria.]* M_Λra Paulo. Bārā judiorāéa Jesucritodebemada jaradia b_Λ carea preso b_Λa. ² M_Λmaarā bārāba bio cawa pan_Λa Ācōrēba idji biadeba m_Λra b_Λsida bārāa jaradiamārēā. ³ Idjia naēna cawabiē badada m_Λa cawabisia. Maļg_Λdebemada m_Λa naļ cartade maārī b_Λsia. ⁴ Naļ carta a_Λ pan_Λne bārāba cawadía Ācōrēba Critodebema cawabiē badara m_Λa cawa b_Λda. ⁵ Naārāeda Ācōrēba ēberārāa maļra cawabiē basia, barib_ΛΓ_Λ idira idjideba bedebadarāa, Jesucritoba diabuedarāa bida idji Jauredeba cawabisia. ⁶ Idjia cawabiē badara naļg_Λa: judiorāéba bedea bia Critodebemada i_Γā pan_Λneba judiorā ume ābaa Ācōrēba diaidebemada edadía, abari cacuade duan_Λa, idjaba Ācōrēba Jesucritodeba diai jaradada ābaa eropan_Λa. ⁷ Ācōrēba idji biadeba m_Λra idji nezocada b_Λsia bedea bia Critodebemada jaradiamārēā. Idji b_Λadeba māwā osia.

⁸ Jūma Ācōrē ēberārā tāēna edaara b_Λmīna Ācōrēba idji biadeba m_Λra b_Λsia judiorāéma Critoba bio careba b_Λdebemada jaradiamārēā. Critoba bio careba b_Λra dadjirāba poya jūma cawa jaradaēa. ⁹ Ācōrē ne jūma odaba m_Λra b_Λsia jūmarāa ebuða cawabimārēā sāvā osida idjia naēna oi crīcha badara.

† **2:17** Bārā dji Ācōrēnebema t_Λm_Λ beadaa, dai dji Ācōrē caita beaa bida jarade zesia. Maļba jara b_Λa “judiorāéa, judiorāa bida jarade zesia.” * **3:1** Bārā carea Ācōrēa iwidibaria. Maļra griego beadeade neēa. Pauloba jarai badada jūma jaraē basía, āteb_ΛΓ_Λ dewara crīchada jaradia besia. Barib_ΛΓ_Λ zocārāmaarā idjia jarai basía maļ djabarā carea Ācōrēa iwidibarida 3:14de jara b_Λ quīrāca.

Mañ oi crícha ðaðara naëna cawabië ðasia. ¹⁰ Idira judiorãra judiorãé ume ábaa ðaða bërã ádjirãneba bajãnebema dji droma ðeaa, dji ððaa ðeaa biða cawabisia idjira ne jũmane bio ne cawa ðaða. ¹¹ Mãwã osia idjia naãrãeða dadjirã Boro Jesucritodeba oida crícha ðaða bërã. ¹² Dadjirãba ara mañ Jesucritora ðjã panð bërã idjaba idji ume ábaa panð bërã Ácõrëa ne wayaa neë iwidiðida panð. ¹³ Mañ carea mãa bãrãa nãwã bedea djuburiaya: mãra bãrã carea bia mĩga ðamĩna jũmawãyã sopuarãnadua. Mãwã bia mĩga ðaa bãrãra Ácõrë ume bia ðeadamãrëã.

Pauloba Epesodebema djabarã carea Ácõrëa iwidiða

¹⁴ Mañ carea mãra dadjirã Boro Jesucrito Zeza quĩrãpita chĩrãborode cobebaria.† ¹⁵ Idjia jũma bajãne ðeaa, nañ ëjũãne ðea sida osia idjaba idjideba panð.‡ ¹⁶ Idjiderã itea ne erobara bio biya quirua. Mañ bërã mãa iwidi ðaa idji Jauredeba idji ððara bãrãa soðe diamãrëã. Mãwã bãrãra zarea ðeaðia. ¹⁷ Idjaba iwidi ðaa ðjã panð bërã Critora bãrã soðe ðamãrëã. Iwidi ðaa bãrãra ne jũmane quĩrãneba pananamãrëã. Mãwã zarea ðeaðia bio carra jida panð quĩrãca. ¹⁸ Mañne bãrãba jũma Ácõrë ëberãrã ume poya cawaðia Crito quĩrãra waibara ðaða, jeðea ðaða, drasoa ðaða, ãta ðaða, idjaba nãbua ðaða. ¹⁹ Ara dadji críchadeba poya cawaðacamĩna mãa iwidi ðaa bãrãba mañ quĩrãra cawaðamãrëã. Cawasidara ne jũmane Ácõrë quĩrãca ðeaðia.

²⁰⁻²¹ ¡Ácõrëra bio bia quirua! Idji ððaa dadjirã soðe ðaðeaba waibara poya oya dadjirãba críchabada cãyãbara wa idjia iwidiðada cãyãbara. Djabarã, Jesucrito ume panð bërã jewariza Ácõrëa bia bedeaðadua! Bia ðaa mãwã ðaida.

4

Ácõrë Jauredeba djabarãra cacua aba panð

¹ Mãra dadjirã Boro Jesu carea preso ðaa. Mãa bãrãa bedea djuburiaya jipa nĩðadamãrëã. Ácõrëba bãrãra trãsia mãwã nĩðadamãrëã. ² Críchãrãnadua bãrãra dji dromarãda, átebãra sobiadeba ðeaðadua. Quĩrãneba abarica dji droaðadua. ³ Jũma odadua ábaa necai ðeadi carea. Mãwã Ácõrë Jaureba bãrã ábaa bia ðaðara ãrĩnaëa. ⁴ Dadjirãra cacua aba panð. Ácõrë Jaure aba ðaða eropanð. Ácõrëba bãrãra trãsia abarida jãã pananamãrëã. ⁵ Dadjirã Boro Jesura ababãra ðaa. Dadjirãba abari Jesuda ðjã panð. Idjaba abari trãneba borocuesidaa. ⁶ Ácõrëra ababãra ðaa. Idjira jũmarã Zezaa, jũmarã Boroa. Jũma idjiderã soðe ðaa idjaba dadjirãneba idjia o quĩrã ðara obaria.

⁷ Baribãra Critoba dia quĩrã ðaða quĩrãca idji biadeba dadjirãza idji itea ne odamãrëã awara awara diasia. ⁸ Ácõrë Bedeade nãwã ðá ðaa: Idji ãtaa wãsiðe idjia poyaðara preso edesia. Mañbe ne biada ëberãrã diasia.* ⁹ Idjira ãtaa wãsiðe a ðaba çcãrëda jara ða? Jara ðaa ãtaa wã naëna idjira ãtaaba nañ ëjũãnaa zesida. ¹⁰ Dji ãtaaba eðaa zedãra wayacusa bajã ãtara ðamaa wãsia ne jũmada idjideba ðeadamãrëã. ¹¹ Idjiabãra ãcãra ðasia idjia di-abuedarãda ðeadamãrëã, ãcãra ðasia Ácõrëneba bedeabadarãda ðeadamãrëã, ãcãra ðasia bedea bia Critodebemada jaradia nĩðadamãrëã, idjaba ãcãra ðasia idji ëberãrã wagabadada idjaba jaradiabadada ðeadamãrëã. ¹²⁻¹³ Idjia mãwã ðasia Ácõrë ëberãrã careðadamãrëã, ádjirã biða Ácõrë itea poya bia odamãrëã. Mãwã jũma Crito ëberãrã idji cacua abadara zareara wari wãnia aba jũmarãda

† **3:14** Dadjirã Boro Jesucrito. Griego bedeade ãcãra cartade mãra neëa. ‡ **3:15** Griego bedeade mañ versícúloda nãwã ðá ðaa: “Idjideba jũma bajãneðamarãba, nañ ëjũãneðamarã biða ádji trãra edabadaa.” * **4:8** Salmo 68:18.

Ãcõrẽ Warra ïjã panΛneba idjaba cawa panΛneba ābaa bia panebΛdadaa. Mañne dadjirãra ne jũmane Crito quĩrãca beadia. ¹⁴ Mãwãra waa warra zaque quĩrãca beadaẽa. Warra zaqueba baridua bedeada ïjãbaria. Mañ awara ēberãrã cũrũga cawa beaba jaradia panΛneba sewada ïjãbibadaa nãũrãba jãba āyã edebΛrΛ quĩrãca. BaribΛrΛ dadjirãra mañ quĩrãca beadaẽa. ¹⁵ ÅtebΛrΛ quĩrãneba wãrã bedeada ēpēnida panΛa ne jũmane dadjirã Boro Crito quĩrãca beadi carea. ¹⁶ Idjideba jũma dadjirã idji cacua abadara ābaa cara panΛa dji carebađi carea. Dadjirãza odida panΛ quĩrãca obΛdadae jũmarãda quĩrãneba bia wari wãnia.

Critodeba zocai bai djiwidi erobeara sãwã nĩbadida panΛ

¹⁷ Bãrãba wãrãda odamãrẽã mãa dadjirã Boro trΛneba nañda jaraya: waa Åcõrẽ adua bea quĩrãca nĩbarãnadua.† Ådjirãra crĩcha siriẽ beadeba nĩbabadaa. ¹⁸ Ådji crĩchara pãĩmane bΛ bẽrã Åcõrẽnebemada cawadacaa. Ådji so zareaba Åcõrẽra adua panΛ bẽrã idjia zocai bai dia bΛda neẽ panΛa. ¹⁹ Ådjia cadjirua o panΛ carea peradacaa. Ababe cadjiruada o quĩrãbadaa. Ne jũma miã perada o panΛba sēnacaa.

²⁰ BaribΛrΛ bãrãba Crito ïjãsideade cawasidaa mãwã beadiẽ panΛda. ²¹ Wãrãda bãrãba Jesucritodebemada ùrĩnapeda ïjãsidea. ïjãpedadacarea djabarãba wãrã beadea idjidebemada biara jaradiasidaa. ²² Ådjia jaradiapedadara nañgΛa: bãrã crĩcha drõãneba waa nĩbarãnadua naẽna o panana quĩrãca. Bãrã crĩcha drõãra jũma ãrĩ bΛa nañ cacua cadjirua o awua bΛba cũrũga erobΛ bẽrã. ²³ ÅtebΛrΛ idu Åcõrẽba bãrã crĩchara djiwidida obidada. ²⁴ Mañ crĩcha djiwidira Åcõrẽba osia bãrãra idji quĩrãca beadamãrẽã. Mañ bẽrã wua djiwidi jΛ panΛ quĩrãca crĩcha djiwidideba nĩbadada. Mãwã bãrãra Åcõrẽ quĩrãpita jipa, biya nĩbadia wãrã bedeaba jara bΛ quĩrãca.

²⁵ Mañ bẽrã sewara idu bΛdadua. Ababe wãrãdrΛ djãrã ume bedeadada, jũma dadjirãra abari cacuadebema bẽrã.

²⁶ QuĩrũnibΛrΛ cadjiruada orãnadua. Mañ quĩrũbira sode ewari aba erobearãnadua.‡ ²⁷ Diaurua idu cũrũgabirãnadua.

²⁸ Ne drΛabari badara waa ne drΛaiẽ bΛa, ãtebΛrΛ ara idji jΛwaba trajaida bΛa ne erobai carea. Mãwã idjia erobaya ne neẽ quedeara carebai carea.

²⁹ Bedea cadjiruara bedearãnadua. ÅtebΛrΛ djãrã carebađi carea ababe bedea biadrΛ bedeadada. Mãwã bãrã bedea ùrĩ beara bia panania.

³⁰ Cadjirua o panΛba Åcõrẽ Jaurera sopuabirãnadua. Åcõrẽba idji Jaureda bãrãa diasia sēyãda bamãrẽã. Mañba cawabi bΛa bãrãra idjiderãda. Idji Jaurera bãrã ume baya aba Åcõrẽba idji ēberãrã jũma bia bΛi ewaridaa. ³¹ Jũma bãrãba sode biẽ crĩchabadara, sodeba quĩrũbadara, quẽguea bedeadadara, caicayabadara, djãrã biẽ jarabadara, idjaba jũma djãrã biẽ odi crĩchabada sida āyã bΛdadua. ³² Sobia beadada. Quĩrã djuburiaya beadada. Bãrã biẽ opedadara quĩrãdoadada Åcõrẽba bãrã cadjirua Critodeba quĩrãdoada quĩrãca.

5

Åcõrẽ warrarã sãwã beadida panΛ

¹ Åcõrẽba bãrã, idji warrarãra bio quĩrã bΛa. Mañ bẽrã idji quĩrãca beadada. ² Jũmarãda quĩrãnadua Critoba dadjirã quĩrã bΛda unubiãda

† 4:17 Åcõrẽ adua bea quĩrãca. Griego bedeade bΛ bΛa: “Judiorãẽ nĩbabada quĩrãca.” ‡ 4:26 Salmo 4:4.

quĩrãca. Quĩrĩãneba dadjirã carea ara idjida idu beabisia Ācõrẽa animarã babue diabΛΓΛ quĩrãca. Ācõrẽba maĩda bia unusia.

³ Bãrãra Ācõrẽ ēberãrã bẽrã daunemaniẽ panΛa, auẽua nĩbadiẽ panΛa, idjaba djãrãneda awuadiẽ panΛa. Maĩnebemada ni maãrĩ bida bedeadĩẽ panΛa.* ⁴ Bedea cadjiruada, siriẽ bΛ bedeada, ijaramia cadjirua sida bedearãnadua mãwã bedearia biẽ bΛ bẽrã.† ĀtebΛΓΛ Ācõrẽa bia bΛaẽa adadua. ⁵ Bãrãba cawa panΛa daunemabadara, auẽua nĩbabadara, ne jũma awuabada sida Critoba, Ācõrẽ bida ãdji purude edaðaða. Ne jũma awua baira jΛwaba oda ãcõrẽ epẽ bΛ quĩrãca bΛa, Ācõrẽ cãyãbara idjia awua bΛda biara epẽ bΛ bẽrã.

⁶ AbaΛba sewaðeba cadjiruada oẽida panΛana aibΛΓΛ, idu cũrũgabirãnadua. Cadjirua o panΛ carea Ācõrẽba idji bedea ijãẽ beara cawa oya. ⁷ Maĩ bẽrã cadjirua obadarã ume abarica orãnadua.

⁸ Naẽna bãrãra pãĩmanebema basía, baribΛΓΛ idira dadjirã Boro ume panΛ bẽrã bãrãra ãnaanebema. Maĩ bẽrã ãnaanebema warrarã quĩrãca nĩbadadua. ⁹ ãnaane nĩbadibΛΓΛ sobia beadia, jipa oẽia, idjaba wãrãneba nĩbadia.‡ ¹⁰ Dadjirã Boroba bia unu bΛda cawaði carea jΛΓΛadua. ¹¹ Pãĩmanebemarãba cadjirua obadaẽba ne biada zecaa. Maĩ bẽrã abarica orãnadua, ãtebΛΓΛ cawabiẽadua ãdjia obadara cadjiruada. ¹² Wãrãda dadjira peraðida panΛa ãdjia cadjirua mẽrã obadaẽbemada bedeadĩ carea. ¹³⁻¹⁴ BaribΛΓΛ ne jũmada ãnaane bΛbΛdaẽ sãwãbΛΓΛ bΛda ebuða unubibadaa, ãnaane ne jũmada ebuða unubada bẽrã. Maĩ carea nãwã jarabadaa: Λrãmadua bΛ cãĩ bΛra. Cadjiruade beu baẽada piradrΛdua. Maĩbe Critoba bΛra ãnaane bΛya.

¹⁵ Maĩ bẽrã quĩrãcuíta nĩbadadua. Adua bea quĩrãca nĩbarãnadua, ãtebΛΓΛ necawaaðeba nĩbadadua. ¹⁶ Bãrãba poya obΛdaza bia oẽadua, naĩ ewaride ēberãrãba ne jũma cadjiruada obada bẽrã. ¹⁷ Crĩcha neẽ bea quĩrãca bearãnadua, ãtebΛΓΛ bio cawaẽadua cãrẽda dadjirã Boroba obi bΛda. ¹⁸ Ituaba beu nĩbarãnadua. MaĩgΛba cadjiruada wetara obibaria. Beu nĩbadi cãyãbara Ācõrẽ Jauredeba beadadua. ¹⁹ Ācõrẽ Bedeade bΛ trããbida, djabarãba trããbadada, idjaba Ācõrẽ Jaureba trããbi bΛ sida dji carebadi carea ãbaa trããnadua. Dadjirã Boroa soẽba trããnadua bia bedeadĩ carea. ²⁰ Dadjirã Boro Jesucrito trãneba ewariza dadjirã Zeza Ācõrẽa ne jũma carea bia bΛaẽa adadua.

Dadji quima ume sãwã beadida panΛ

²¹ Crito waya panΛneba abarica dji ijãnadua.§

²² Wẽrã quima bara bea, bãrãba dadjirã Boro Crito bedea ijã obada quĩrãca bãrã quima bedeara ijã oẽadua. ²³ Umaquĩrãda idji quima boroa. Ara maĩ quĩrãca Critora idji ēberãrã Boroa idjaba idji ēberãrãra idji cacua quĩrãca panΛa. Idjira ãdjirã ĒdrΛ Edabaria. ²⁴ Crito ēberãrãba idji bedea ijã obada quĩrãca wẽrãba idji quima bedeara jũma ijã baída bΛa.

²⁵ Umaquĩrãrã, bãrã quimara quĩrã beadadua Critoba dadjirã quĩrã bΛda unubida quĩrãca. Quĩrĩãneba dadjirã carea ara idjida idu beabisia. ²⁶ Idjia mãwã osia dadjirãra Ācõrẽ itea bia bΛi carea. Idji bedebaba dadjirã cadjiruara sΛgΛsia baidoba sΛgΛda quĩrãca.* ²⁷ Jũma maĩgΛra osia dadjirãra idji itea bio

* **5:3** Ni maãrĩ bida bedeadĩẽ panΛa. Maĩ bedeara idjaba nãwã traducida bΛa: “Nĩbadadua dewararãba ni maãrĩ bida poya jararãnamãrẽã bãrãba cadjiruada o panΛda.” † **5:4** Bedea cadjiruada. ΛcΛΓΛ cartade “sewada” bΛ bΛa. ‡ **5:9** ãnaane nĩbadibΛΓΛ. Griego bedeade λcΛΓΛ cartade bΛ bΛa: “Ācõrẽ Jauredeba nĩbadibΛΓΛ.” § **5:21** Crito waya panΛneba. Griego bedeade λcΛΓΛ cartade bΛ bΛa: “Ācõrẽ waya panΛneba.” * **5:26** Griego bedeade nãwã bΛ bΛa: “Dadjirã cadjiruara sΛgΛsia baidoba idjaba idji bedebaba.”

biya ɓɓi carea, jaigua neẽ, bidrubidrua neẽ, ni baridua mititia neẽ biɗa. Idjia quĩrĩã ɓasia dadjirãra idji itea biya ɓeadeɗa biẽ jaradi neẽ. ²⁸ Ara maã quĩrĩãca umaquĩrĩãba idji quimara bio quĩrĩã ɓaɗa ɓɓa ara idji cacua quĩrĩã ɓɓ quĩrĩãca. Umaquĩrĩãba idji quimada quĩrĩã ɓɓɓɓɓɓ, ara idjida quĩrĩã ɓɓa. ²⁹⁻³⁰ Ni abaɓba ara idji cacuada quĩrĩãmacaa, aɗeɓɓɓɓɓɓ bia ne co ɓɓɗeɓa bio wagabaria. Ara maã quĩrĩãca Critoba idji ẽberãrãra wagabaria, idji cacua quĩrĩãca panɓ ɓẽrã.†
³¹ Ācõrẽ Bedeade nãwã ɓɓ ɓɓa:
 Maã carea umaquĩrĩãba dji zezara, dji papa siɗa amepeda idji quima ume ābaa beya.

Mãwã cacua aba ɓɓ quĩrĩãca panania.‡

³² Maã bedeaba crĩcha droma cawaẽ pananada cawabi ɓɓa. Mãa jara ɓɓa Crito idji ẽberãrã ume ābaa panɓneɓemada. ³³ Maãneɓemada cawabi ɓɓmĩna ɓãdjiza ɓãrã quimara quĩrĩã ɓeadeɗa panɓa ara ɓãdji quĩrĩã panɓ quĩrĩãca. Idjaba wẽrãba idji quimara waya ɓaɗa ɓɓa.

6

Warrarã djibarirã ume sãwã beadeɗa panɓ

¹ Warrarã, ɓãrã djibarirã beɗeara ĩjãnadua dadjirã Boroba quĩrĩã ɓɓ quĩrĩãca. Maãgɓara jipa ɓɓa. ²⁻³ Ācõrẽ leyde nãwã jara ɓɓa: “Bãrã zezara, ɓãrã papa siɗa waya pananadua.”* Maãda ĩjã osiɗara Ācõrẽba nãwã carebayada asia: “Mãwã ɓãrãra naã ẽjũãne dãrã bia duanania.”† Maã basía idji leyde naãrã carebayada aɗara.

⁴ Zezarã, ɓãrã warrarãra quĩrũbirãnadua. Āteɓɓɓɓɓɓ quĩrĩãcuɗa jaradia panɓneɓa idjaba jipa obi panɓneɓa dadjirã Boroba quĩrĩã ɓɓ quĩrĩãca daupẽnadua.

Nezocarã ādji boro ume sãwã beadeɗa panɓ

⁵ Nezocarã, ɓãrã boro naã ẽjũãneɓema waya panɓneɓa idjia jarabɓɓɓɓa soɗeɓa jũma ĩjã oɗadua Crito beɗeɗa ĩjã o panɓ quĩrĩãca. ⁶ Ababe idjia aɓɓ ɓɓɗe mãwã orãnadua idji ume bia beadi carea. Āteɓɓɓɓɓɓ soɗeɓa ĩjã oɗadua ɓãrãra Crito nezocarã ɓẽrã. Ācõrẽba mãwã quĩrĩã ɓɓa. ⁷ Bãrã boroba jara ɓɓ o panɓne crĩcha biadeɓa oɗadua dadjirã Boro Crito itea o panɓ quĩrĩãca. Crĩcharãnadua ababe naã dudabema boro itea mãwã o panɓda. ⁸ Bãrãba cawa panɓa nezocabɓɓɓɓ wa nezocaẽɓɓɓɓ, dadji Boro Critoba dadjirãza bajãne diaya dadjia oɗa quĩrĩãca.

⁹ Nezoca bororã, ɓãrã biɗa ɓãrã nezocara bia oɗadua. Ādjira waragarãnadua. Quĩrãneɓadeɗa ādji Boro bajãne ɓɓara idjaba ɓãrã Boroda. Idjia jũmarãda aride cawa obaria.

Dadjirã jũãtrɓdamãrẽã Ācõrẽba diada

¹⁰ Maã awara djabarã, dadjirã Boro ɓɓa waiɓɓa ɓɓɗeɓa zarea beadeɗa. ¹¹ Ācõrẽba ɓãrãa diasia cadjiruadeɓemada jũãtrɓdamãrẽã. Maãgɓa jũãtrɓ beadeɗa sordaoba idji jũãtrɓbari jɓbari quĩrĩãca. Mãwã ɓãrãra zarea beadi diauruba cũrũgarãmãrẽã. ¹² Dadjirãra ẽberãrã ume djõ panɓeã.‡ Āteɓɓɓɓɓɓ jairã cadjirua naã ẽjũã dedaade panɓ ume djõ panɓa. Ādjirãra dji dromaa, ɓɓa beaa, naã ẽjũã cadjirua bororã. ¹³ Maã carea Ācõrẽba jũãtrɓdamãrẽã diaɗaba jũãtrɓ beadeɗa. Mãwã diauruba mĩã sẽɓɓɓɓɓɓ ɓãrãba poya droaɗia. Poyadeɗa biara zarea beadia.

† **5:29-30** Griego beɗeade ɓɓɓɓɓɓ cartade naã siɗa ɓɓ ɓɓa: “Idji djara idjaba idji ɓɓɓɓɓɓ quĩrĩãca panɓ ɓẽrã.” ‡ **5:31** Genesi 2:24. * **6:2-3** Exodo 20:12. † **6:2-3** Deuteronomio 5:16. ‡ **6:12** Ẽberãrã ume djõ panɓeã. Griego beɗeade nãwã ɓɓ ɓɓa: “Djara bara bea ume, oa bara bea ume djõ panɓeã.”

¹⁴ Mañ bēṛā wārā beḏea ṽjā pananeba zarea beaḏadua sordaoba jḷ ḅa bio trājḷ eroḅa quĩṛāca. Jipa nĩbaḏadua cadjiruadebemada jũātrāḏi carea sordaoba ne zarea idji so ḷṛḷ jũātrābari quĩṛāca. ¹⁵ Beḏea bia Ācōrē ume necai baidebema jarade wāni carea beaḏadua sordaoba djōne wāi carea idji jĩṛūne jḷbari quĩṛāca. § ¹⁶ Mañ awara ne jũmane Critora ṽjā pananadua. Mañra sordaoba jũātrābari idji jḷwade eroḅa quĩṛāca ḅa. Diauruba mĩā sēḅaṛaḏe cha uruaba ḏṛaḅaṛa quĩṛāca ḅa. Baribaṛa bārāba Critoda ṽjā pananibaṛa, droaḏia jũātrābariba cha urua quiaḅaḏa quĩṛāca. ¹⁷ Idjaba soḏeba bio cawaḏadua Ācōrēba bārāra wārāḏa ēḏṛa edasida. Mañ cawa ḅara sordaoba ne zarea idji borode jḷbari quĩṛāca ḅa. Mañ awara Ācōrē beḏeara idji Jaureḏeba bio cawaḏadua. Ācōrē beḏeaba cadjiruara poyabari bēṛā djōbada neco quĩṛāca ḅa.

¹⁸ Ewariza ne jũma carea Ācōrē Jaureḏeba idjía iwidi pananadua. Jũma idji ēberārā carea quĩṛācuita sēnaē idjía iwidi pananadua. ¹⁹ Idjaba mḷ carea Ācōrēa iwidi pananadua. Idjía iwidiḏadua mḷa cawabimārēā sāwā Critodebemada beḏeaida ḅaḏa. Māwā mḷa ne wayaa neē ēberārā cawabiya beḏea bia Critodebema Ācōrēba naēna cawabiē baḏada. ²⁰ Critoba mḷra diabuesia mañ beḏea jaradiamārēā. Jaradia ḅa carea idira mḷra preso ḅa. Ācōrēa iwidiḏadua mḷa ne wayaa neē Critodebemada beḏeai carea mḷa oida ḅa quĩṛāca.

Nañ cartade Pauloba jĩṛūare ḅaḏa

²¹ Dadjia quĩṛā panā djaba Tiquicoba mḷnebemada bārāa jũma nēḅaṛaṛa cawaḏamārēā mḷra sāwā ḅaḏa idjaba cārēḏa o ḅaḏa. Idjira dadjirā Boro nezocaa. Dadjirā Boro trajura ne jũmane bia obaria. ²² Idjira mḷa bārāmaa diabueḅaṛa cawaḏamārēā daira sāwā panāḏa. Idjia bārāra sobiabiya.

²³ Djabarā, mḷa quĩṛā ḅa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biḏa bārāra carebaḏida dji quĩṛā pananamārēā idjaba biara ṽjā pananamārēā. Idjaba quĩṛā ḅa ādji necai bai sida bārāa dia pananida. ²⁴ Mḷa quĩṛā ḅa Ācōrēba idji biaḏeba jũma dadjirā Boro Jesucrito wārāḏa bio quĩṛā beara careba baḏa. Bia ḅa māwā baḏa.

§ 6:15 Mañ versícolura idjaba nāwā traducida ḅa: “Beḏea bia Ācōrē ume necai baidebemada bio ṽjā pananadua zarea panani carea, sordaoba chiradaga amaaba idji jĩṛūne jḷbari quĩṛāca.”

PILIPO CARTA PAULOBA ƁAƁA DJABARÃ PILIPO PURUƁEBEMA ITEA

Poa 61are Pauloba naã cartada Ɓasia. Romane preso Ɓaside Ɓasica Ɓaa (Hecho 28:16-31). Pilipo 1:13de maãra ebuda Ɓaa.

Hecho 16:6-40de Ɓã Ɓaa Paulo naãrã Pilipo puruƁaa wãnanebemada. Maã puru dajada Pauloba ãcãrã wẽrãrãda unupeƁa Jesucritodebemada jaradia-sia. Wẽrã Lidia abadaba naãrã ãjãsia. Idji dede Paulora, idji ume nãna sida panasidaa. Djabarãda ara maã dede dji jãre panasidaa Ɓaa.

Paulo preso Ɓaside djabarã Pilipo puruƁebemaba idjãa paratada dia-buesidaa. ãdjia diapedadara djaba Epaproditoba edesia. Pauloba naã cartara Ɓasia ãdjirãa bia Ɓaada ai carea. Naãrã ãcõrẽa bia bedeasia (1:1-11). Maãare ãdjirãa nẽbãrãsia idji sãwã ƁaƁebemada. Pauloba crãcha Ɓasia dãrãẽne preso ƁaƁebemada bia ãdrãida (1:12-26). Maãare Ɓasia Crito quãrãca nãbaƁamãrẽã (1:27deba aba 2:18daa). Maãare Ɓasia Epaproditoda isabe jẽda diabueida idjaba Timoteoba jaradia Ɓamãrẽã diabueida (2:19-30). Maãare Ɓasia ãi jaradia Ɓea carea quãrãcuidamãrẽã (3:1neba aba 4:1naa). Pauloba jãrãre ƁaƁara 4:2-23de Ɓã Ɓaa.

Pauloba naã cartade naãrã ƁaƁa

¹ Mãra Paulo. Timoteora mã ume Ɓaa. Daira Jesucrito nezocaa. Mãa naã cartara djabarã Pilipo puruƁebemara itea Ɓãbãrã: djabarã wagabadarã, djabarã carebabadarã, jũma ãcõrẽ eberãrã Jesucrito ume Ɓearã itea.* ² Daiba quãrã panã dadjirã Zeza ãcõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito biã ãdji biadeba bãrãra careba pananida idjaba ãdji necai bai sida dia pananida.

Pauloba djabarã carea ãcõrẽa iwidida

³ Mãa bãrã quãrãnebabãrãza ãcõrẽa bia Ɓaada abaria. ⁴⁻⁵ ãcõrẽa iwidibãrãza mãa bãrã carea Ɓasrida iwidibaria, bãrãba idji bedeã ãjãsida ewarideba ãtaã bedeã bia Critodebemada mã careba jaradia panã bẽrã. ⁶ Mãa naãgãda wãrãda cawa Ɓaa: ãcõrẽba bãrã soƁe traju bia jãwa oƁara biara o wãya aba Jesucrito zebãrãdaa. Maãne idjia bãrãra jũma biya o erobaya. ⁷ Bia Ɓaa mãa jũma bãrãnebemada mãwã crãcha Ɓaida, bãrãra bio quãrã Ɓã bẽrã. Mã preso ƁaƁe wa bedeã bia Critodebemada wãrã arada cawabi ƁaƁe ãcõrẽba idji biadeba bãrãra mã sida careba Ɓaa idji bedeã jaradia pananamãrẽã. ⁸ ãcõrẽba cawa Ɓaa mãa Jesucrito quãrã waiƁaƁeba jũma bãrãra bio quãrã ƁaƁa.

⁹ Mãa ãcõrẽa iwidida Ɓaa bãrãra biara dji quãrã ƁeaƁamãrẽã, idjida biara cawaƁamãrẽã idjaba sãwã nãbaƁida panãda cawaƁamãrẽã. ¹⁰ Mãwã bãrãba bio cawadia cãrẽda biara ƁaƁa idjaba Crito zebãrãde idji quãrãpita cadjirua neẽ Ɓeãdia, biẽ jarai sida neẽ Ɓeãdia. ¹¹ Mãa iwidida Ɓaa bãrãra Jesucritodeba ne jũmane jipa ƁeaƁamãrẽã, eberãrãba ãcõrẽra dji dromaara Ɓaada aƁamãrẽã idjaba idjãa bia bedeãamãrẽã.

Ne jũmane Paulora Crito carea Ɓaa

¹² Djabarã, mãa bãrãra cawabi quãrã Ɓaa mã preso Ɓara cadjiruaẽda, ãtebãrã careba Ɓaa eberãrãba bedeã bia Critodebemada ãjãnamãrẽã. ¹³ Romanebema boro de wagabada sordarãba, dewararã biã cawa panã mãra Crito carea

* **1:1** Djabarã wagabadarã. Cãpũrã bedeãde “pastores” o “ancianos” abadaa. Djabarã carebabadarã. Cãpũrã bedeãde “diaconos” abadaa.

preso ɓɔda. ¹⁴Maɓ carea zocārã djabarãba dadjirã Boro Jesudeba biara Ācōrē beɗeara ne wayaa neẽ jara nĩnaa.

¹⁵Wārãda ɓɔɓɔ mɓ ume biẽ panɓ bẽrã Critodebemada jara nĩnaa mɓ cãyãbara cawaara panɓana adi carea. Baribɓɓɓ ɓɔɓɔba crĩcha biadeba jara nĩnaa. ¹⁶⁻¹⁷Maɓgɓrãba quĩrĩneba mãwã obadaa. Cawa panɓa Ācōrēba mɓra nama ɓasida beɗea bia Critodebemada wārã arada cawabimãrẽã. Baribɓɓɓ ɓɔɓɔba idjidebemada jara nĩnaa cawaara beɗa crĩcha panɓ bẽrã. Crĩcha biadeba mãwã oɗacaa. Ādjirãba crĩcha panɓa maɓgɓɗe mɓ nama preso ɓara wetara sopuabidida. ¹⁸Baribɓɓɓ ɓmaɗda sãwã? Crĩcha biadeba wa crĩcha biẽ panɓneba jara nĩnabɓɓ, Critodebemada jara panɓa. Maɓ carea mɓra ɓasriɗa ɓaa.

Idjaba ɓasriɗa ɓaya. ¹⁹Bãrãba Ācōrẽa iwidi panɓ bẽrã idjaba Jesucritoba diada Jaureba careba ɓa bẽrã mɓa cawa ɓaa mɓra namaɓba bia eɗriɗa. ²⁰Crito carea mɓra ni maãrĩ biɗa pera quĩrĩẽ ɓaa, ãteɓɓɓ idjidebemada beɗeai carea sozarra ɓa quĩrĩã ɓaa. Mãwã mɓa jũmarãa Critora dji dromaara ɓada cawabiya ewariza o ɓabari quĩrĩca. Zocai beibɓɓ wa beaɗibɓɓ, mɓa quĩrĩã ɓaa jũmarãba mɓneba cawadida Critora dji dromaara ɓada. ²¹Mɓmaarã zocai ɓaɗe ababe Crito carea ɓaɗa ɓaa, baribɓɓɓ beuibɓɓɓ biara ɓaya. ²²Mɓ zocai ɓaɗe Critodebemada poya jaradia ɓaya. Maɓ carea mɓa adua ɓaa sãwã quĩrĩã ɓada, zocai ɓaɗa wa beuida. ²³Zarea ɓaa jaraida maɓ uméɓemarã sãɓgɓda biara ɓada. Mɓmaarã biara ɓaa beuida Crito ume bai carea. ²⁴Baribɓɓɓ bãrã carea biara ɓaa mɓra zocai ɓaɗa. ²⁵Maɓ bẽrã cawa ɓaa bãrã carebai carea mɓra waɗibiɗa zocai ɓaɗa idjaba waya bãrã ume ãbaa ɓaɗa. Mãwã bãrãba Critora biara ñjã panɓneba ɓasriɗa panania. ²⁶Jesucritoba mɓra wayacusa bãrãmaa eɗeɓɓɓde bãrãra idji carea biara ɓasriɗaɗeɗa bia jaradia.

²⁷Jipa nĩɓadadua beɗea bia Critodebemaba jara ɓa quĩrĩca. Mãwãra mɓa bãrãda aɗe wãibɓɓ, wa bãrã ume ɓaɗe bãrãneɓemada ũrĩɓɓɓ, cawaya bãrãba aɓari crĩchadeba ãbaa bio ñjã panɓda idjaba ãbaa bio traja panɓda maɓ beɗea biada cawabidi carea. ²⁸Bãrã ume dji quĩrũra ni maãrĩ biɗa wayarãnadua. Maɓba cawabiya Ācōrēba ãdjirãra biẽ ɓaɗa, baribɓɓɓ bãrãra eɗra ɓaɗa. Maɓgɓra Ācōrēba jũma o ɓaa. ²⁹Ācōrēba bãrãra eɗaẽ basía ababe Crito ñjã pananamãrẽã, ãteɓɓɓ eɗasia Crito carea bia miɓgaɗamãrẽã. ³⁰Bãrãba unusiɗaa mɓra bia miɓga ɓada idjaba idi ũrĩ panɓa waɗibiɗa miɓga ɓada.† Ara maɓ quĩrĩca bãrã siɗa bia miɓga panɓa.

2

Ācōrēba Crito jũmarã cãyãbara dji dromaara ɓada

¹⁻²Critoba bãrã crĩchara careba ɓa bẽrã, idji quĩrĩãba bãrã sora biabi ɓa bẽrã, Ācōrē Jaurera bãrã ume ɓa bẽrã, idjia bãrãra quĩrĩã ɓa bẽrã, idjaba quĩrã djuburia ɓa bẽrã mɓra nãwã bio ɓasriɗabidada: aɓari crĩchada eroɓeɗadua, dji quĩrĩã pananadua, idjaba aɓari crĩchadeba jũma oɗadua. ³Djãrã cãyãbara biara beɗa crĩcha panɓneba ni cãrẽ siɗa orãnadua. Idjaba orãnadua ababe bãdji iteabɓɓɓ bia beaɗi carea. Āteɓɓɓ crĩchadadua de-wararãda bãrã cãyãbara biara beɗa. ⁴Ara bãdjiza bia beaɗi carea jɓɓɓɓɓnadua, ãteɓɓɓ jɓɓɓɓɓɓɓ djarã siɗa bia beaɗamãrẽã. ⁵Jesucritoba crĩcha beaɗa quĩrĩca crĩchadadua:

⁶Idjira Ācōrēmĩna Ācōrẽca ɓaɗa crĩchaca basía.

† **1:30** Hecho 16:11-40.

- 7 Āteβara idji badada idu βasia nezoca bai carea. Maλbe dadjirā quĩrāca naλ djarade βesia.
- 8 Maλbe edaara βesia. Ācōrēba beuida βada aside idjia ĩjā osia. Crude bia mĩga beuimĩna ĩjā osia.
- 9 Maλ carea bajāne Ācōrēba idjira dji dromaara βasia. Idjira jūmarā Boroda βasia.*
- 10 Māwā jūma bajāne βeara, naλ ějūāne βeara, beudarā panabadama βearā sida Jesu quĩrāpita chĩrāborode cobeadia.
- 11 Maλne jūmarāba ebuda jaradia Jesucritora jūmarā Boroda idjaba jūmarāda dadjirā Zeza Ācōrēba bia bedeadia.

Djabarā naλ ějūāne sāwā beadida panλ

12 Mλ djabarā, mλ bārā ume badadeba λtaa Ācōrē bedeara ĩjā o panλ. Idi mλra bārā ume βāēmĩna Ācōrē bio waya panλneba ĩjā o pananadua idjia bārāra ēdra edada bēra. 13 Ācōrēβara bārāra careba βa idjia quĩrā βara o pananamārēā idjaba māwā o quĩrā beadamārēā.

14 Idarradaēne, caicayadaēne jūma odadua. 15 Māwā bārāra biē jaradi neē beadia idjaba jipa beadia. Ēberārā bio cadjirua obada tāēna panλmĩna cadjirua neē beadadua. Ācōrē warrarā bēra ādjirā tāēna chĩdau udjizua bea quĩrāca panλ. 16 Bedea zocai baidebemada ādjirā ebuda cawabi pananadua. Māwā Crito zebraade mλra bārā carea βasridaya. Maλne mλa cawaya mλdji quĩrābe nĩbaē basida idjaba mλdji quĩrābe trajaē basida. 17 Dārāēne mλra Crito carea beadisicada. Māwā uva βa Ācōrēa wea diaēda quĩrāca βaya. Idjaba bārāba Crito ĩjā panλra animarā Ācōrēa babue diaēda quĩrāca βa.† Maλ carea mλra bārā ume bio βasrida βa. 18 Ara maλ quĩrāca bārā sida mλ ume ābaa βasrida beadida panλ.

Timoteo idjaba Epaprodito

19 Dadjirā Boro Jesuba quĩrāsira mλa Timoteoda isabe bārāmaa wābiya. Māwā idji wayacusa mλmaa zebraade mλ sida βasrida βaya bārā sāwā duanλda cawai bēra. 20 Nama mλ ume idji quĩrāca βada dewara neē. Idjia bārāra wārāda careba quĩrā βa. 21 Jūmarāba ara ādji bia beadida jarλbadaa Jesucritoba quĩrā βa jarλdi cāyābara. 22 Baribara bārāba cawa panλa Timoteoba biada obarida. Warraba idji zeza carebabari quĩrāca idjia bedea bia Critodebemada careba jaradia βa. 23 Mλ sāwā odida cawasira Timoteora bārāmaa diabueida crĩcha βa. 24 Baribara crĩcha βa dadjirā Boroba mλra carebaida dārāēne mλ sida bārāmaa wāmārēā.

25 Bārāba djaba Epaproditoda mλ carebamārēā diabuesida. Idjia mλ ume abarica Ācōrē bedeara jaradia βa sordao djō βa quĩrāca. Nawena mλa idjira jēda wābiya. 26 Idjia bārāra wārāda unu quĩrā βa. Idjira bio sopua βa, bārāba idji cacua biē βada ũrĩsidade sopuasida bēra. 27 Wārāda idjira cacua biē βasia. Berara beusia. Baribara Ācōrēba idjira quĩrā djuburiasia. Ababe idjida quĩrā djuburiaē basia, āteβara mλ sida quĩrā djuburiasia wetara sopuarāmārēā. 28 Maλ bēra mλa idjira isabe jēda wābi quĩrā βa bārāba idji unubade wayacusa βasridadamārēā. Māwā mλra bārā carea mācua sopua baēa. 29 Idjira bio βasrida edadadua dadjirā Boro Jesucritode bēra. Idjida, djabarā idji quĩrāca bea sida bia wayadadua. 30 Critoba obi βa carea idjira berara beusia. Bārāba jāmaλba mλ carea poya odaē panλda idjia beui adua osia.

* 2:9 Griego bedeadē nāwā βλ βa: “Ācōrēba idjia dji dromaara βa trāda diasia.” † 2:17 Levitico 23:18.

3

Aba Critodr̃a ĕpĕnida paña

¹ Mał awara djabarā, dadjirā Boro Jesudeba ɓasrida beadadua. M̃a nałg̃a bedeara naĕna ɓad̃am̃ina sĕcaa abarida wayacusa ɓai carea. M̃awā bārāra cadjiruadebemada waga ɓaya.

² Ĕberārā usa quĩrāca beadebemada quĩrācuitadadua ādjia obadara biĕ ɓa bĕrā. Ādjia jaradiabadaa umaquĩrā cacuada wĕāgodida pañada Ācōrĕ ĕberārā beadi carea. ³ Barib̃ar̃a dadjirādr̃a dji wārā wĕāgopedadarā.* Dadjirāb̃ar̃a Ācōrĕ Jauredeba idjia bia bedebadaa. Idjaba Jesucritoba dadjirā carea odara bia jarabadaa. Dadjia nał djarade o paña carea Ācōrĕba jipa unuida cr̃ichadacaa. ⁴ M̃a nał djarade bia oda carea m̃awā cr̃icha ɓaida ɓam̃ina m̃awā cr̃ichacaa. Wārāda bariduaba idjia o ɓa carea Ācōrĕba jipa unuida cr̃icha ɓab̃ar̃a, idji cāyābara m̃ab̃ar̃a biara m̃awā cr̃icha ɓaida ɓa. ⁵ M̃a topedadacarea ocho ewari ɓade m̃ara cacua wĕāgosidaa. M̃ara israelerānebema, Benjamĩneba yōnaa. M̃da, m̃a djibarirā sida hebreorā araa. Pariseo bĕrā m̃a judiorā leyra quĩrācuitaara ĩjā obadjia. ⁶ Mał ley bio ĕpĕ ɓada bĕrā Crito ĩjā beara biĕ oi carea ĕpĕbadjia. Judiorā leyra jūma ĩjā o ɓada bĕrā ni ab̃aba poya jaraɗaca basia m̃ara jipaĕ ɓada.

⁷ Barib̃ar̃a Critoda ĩjā ɓa bĕrā ne jūma m̃a bia unu ɓadara idira bia unucaa. ⁸⁻⁹ Wārāda m̃a Boro Jesucrito cawaida ne jūma cāyābara biara ɓa. M̃a cr̃icha ɓadara idji carea jūma igarasia. Jūma małg̃ara nejarra quĩrāca unusia Crito cawai carea idjaba idji ume ɓai carea. M̃a cr̃ichacaa Ācōrĕba Moisea diada leydeba m̃ara idji quĩrāpita jipa ɓada. Ātebar̃a cawa ɓa Crito ĩjā ɓa carea Ācōrĕba m̃ara jipa unu ɓada. ¹⁰ M̃a Critoda biara cawa quĩrā ɓa. Idjira Ācōrĕ ɓadadeba ĩrĕbasia. M̃ara ara mał ɓadadeba idji ume ñiba quĩrā ɓa. Mał bĕrā idji bia m̃igada quĩrāca m̃ara m̃iga quĩrā ɓa, idjaba idji beuda quĩrāca beu quĩrā ɓa. ¹¹ M̃awā quĩrā ɓa Ācōrĕba m̃ara ĩrĕbabi bĕrā.

¹² M̃a jaraĕ ɓa m̃ara abeda m̃awā ɓada. Idjaba jaraĕ ɓa m̃ara abeda jipa ɓada. Barib̃ar̃a m̃awā ɓai carea m̃ara nocodaa wā Jesucritoba m̃ara mał carea edada bĕrā. ¹³ Djabarā, m̃a jaraĕ ɓa m̃ara wārāda m̃awā ɓada barib̃ar̃a m̃a nałda o ɓa: m̃a naĕna o ɓadara quĩrādoapada biara Crito quĩrāca ɓai carea nocodaa wā. ¹⁴ Idji quĩrāca ɓai carea ña, Ācōrĕba m̃ara m̃awā ɓamārĕ Jesucritodeba tr̃ana bĕrā.

¹⁵ Jūma dadjirā Crito bio cawa beaba mał quĩrāca cr̃ichadida paña. Bārāba quĩrā awara cr̃icha pañab̃ar̃a, sāwā cr̃ichadida pañada Ācōrĕba ebuɗa cawabiya. ¹⁶ Barib̃ar̃a dadjirāba cawapedadara jūma ĩjā odida paña.

¹⁷ Djabarā, m̃a quĩrāca beadadua. Bārā tāĕna ñibasidaa daiba unubisidaa sāwā beadida pañada. Djabarā m̃awā beada ĕpĕ pananadua. ¹⁸ M̃a nałda ɓarima zocārā bārāa jarasia idjaba ĩjā ɓaba wayacusa jaraya: zocārā ĕberārāba ādjia o pañaneba unubibadaa Crito crude beudadebema bedeara quĩrānacada. ¹⁹ Mał bĕrā beubadade Ācōrĕba ādjirāra jūma biĕ ɓaya. Ādji cacuaba quĩrā ɓadr̃a ādji ācōrĕa.† M̃iā pera o pañanebemada bia bedebadaa. Ababe nał ĕjūānebemada cr̃ichabadaa. ²⁰ Barib̃ar̃a dadjirāra bajānebema. Dadjirā Ĕdr̃a Edabarira mamaɓa zeida ĩjā paña. Idjira dadjirā Boro Jesucrito. ²¹ Idji zeb̃ar̃ade dadjirā cacua beuida ɓara quĩrā

* **3:3** Dji wārā wĕāgopedadarā. Mał bedeaba jara ɓa dadjirāra Ācōrĕ puruda. Naĕna israelerāba jūma ādji umaquĩrā cacuara wĕāgobadajidaa cawabiĕi carea ādjirāra Ācōrĕ puruda. † **3:19** Ādji cacuaba quĩrā ɓadr̃a ādji ācōrĕa. Griego bedede nāwā ɓa ɓa: “Ādji ɓidr̃a ādji ācōrĕa.”

awara oya. Mañne idji cacua quĩrãca bio biya ðeya. Idji ʌʌadeba mǎwǎ oya. Mañ ʌʌadeba idjia ne jũmada poyaya.

4

¹ Mañ carea mǎ djabarǎ, mǎa jarada quĩrãca dadjirǎ Boro Jesucritora bio ïjǎ pananadua. Mǎa bǎrǎra bio quĩrĩã ʌʌa idjaba unu quĩrĩã ʌʌa. Bǎrǎ carea mǎra bio ʌʌsrida ʌʌa. Bǎrǎra mǎ ʌʌsridaa.*

Pauloba djabarǎa obida

² Mǎa djabawērǎ Evodiaa, djabawērǎ Sintiquea bida beðea djuburiaya ibiadamǎrēã dadjirǎ Boro Jesucrito ume panʌ bēřǎ. ³ Djaba, mǎ ume Ācōrē traju obari, mǎa bǎa iwidiya mañ djabawērǎrǎ carebamǎrēã. Ādjida, Clementeda, waabemarǎ sida mǎ ume bio trajasidaa beðea bia Critodebemada cawabidi carea. Jũma ãdjirǎ trǎra Ācōrēba idji zocai ʌaidebema cartade ʌʌ eroʌʌa.

⁴ Dadjirǎ Boro Jesucrito ume panʌ bēřǎ ewariza ʌʌsrida beaðadua. Mǎa wayacusa jaraya: ¡ʌʌsrida beaðadua! ⁵ Bǎrǎra ēberǎ biada jũmarǎa unubidadua. Dadjirǎ Boro Jesucrito ze ewarira caita ʌʌa.

⁶ Baridua carea jũmawǎyǎ crĩcharǎnadua, ãtebʌrʌ Ācōrēa iwidiidadua, idjia beðea djuburiadua, idjaba ne jũma carea bia ʌʌada adua. ⁷ Mañba Ācōrēba bǎrǎ sora, bǎrǎ crĩcha sida necai ʌʌya Jesucrito ume panʌ bēřǎ. Mañ necai ʌaira ēberǎrǎba ãduʌa poya cawadaēa.

⁸ Mañ awara djabarǎ, jũma wǎrǎnebemada, ne jũma dadjia bia unubadaðebemada, jũma jipa ʌðebemada, jũma cadjirua neñ ʌðebemada, jũmarǎba quĩrĩãbadaðebemada, jũma bia trǎ ʌʌga ʌðebemada, ne jũma biadebemada, ne jũma dadjia bia jarabadaðebema sida crĩcha pananadua. ⁹ Mǎa jaradiadara, bǎrǎba mǎneba cawapedadara, mǎneba ũrĩpedadara, unupedada sida jũma o pananadua. Mañne Ācōrēra bǎrǎ ume ʌaya idjaba bǎrǎra necai ʌaya.

Djabarǎba ne diabuepedada carea Pauloba bia ʌʌada adua

¹⁰ Dadjirǎ Boro Jesucritodeba mǎra bio ʌʌsrida ʌʌa, bǎrǎba mǎ crĩcha panʌneba wayacusa ne diabuesida bēřǎ. Mañgʌra bǎrǎba naēna o quĩrĩã pananamĩna poya odaē basía. ¹¹ Mǎwǎ jaraē ʌʌa mǎra ne neñ ʌʌ bēřǎ. Mǎa cawasia sǎwǎbʌrʌ necai ʌaida ara mǎdjia eroʌʌba. ¹² Ne neñ ʌʌde idjaba aduba eroʌʌde sǎwǎ ʌaida cawa ʌʌa. Mǎa cawasia bariduaðe sǎwǎ necai ʌaida, jǎwũã ʌʌde idjaba jarra ʌʌde, aduba eroʌʌde idjaba ne neñ ʌʌde bida. ¹³ Critodeba jũma poya oya idjia mǎa ʌʌlada dia ʌʌ bēřǎ. ¹⁴ Baribʌrʌ mǎa bǎrǎa bia ʌʌada aya, mǎ bia mĩga ʌʌde carebapedada bēřǎ. Wǎrǎda bǎrǎba bia osidaa.

¹⁵ Djabarǎ Pilipodebema, bǎrǎba cawa panʌa beðea bia Critodebemada naǎrǎ ïjǎsidaðe mǎ sǎwǎnada. Macedonia druaðeba dewara druadaa jaraðe wǎside djabarǎ dewara puruðebemarǎba mǎa ne diabuedaē basía. Ababe bǎrǎbʌrʌ mǎa ne diabuesidaa.† ¹⁶ Mǎ Tesalonica puruðe ʌaside bǎrǎba ʌarima zocǎrǎ ne diabuesidaa carebaði carea. ¹⁷ Mǎa iwidiē ʌʌa bǎrǎba ne diabuedamǎrēã, ãtebʌrʌ quĩrĩã ʌʌa bia o panʌ carea Ācōrēba bǎrǎra biara carebaida. ¹⁸ Ne jũma bǎrǎba djaba Epaprodito ume diabuepedadara mǎa edasia. Mañ bēřǎ aduba eroʌʌa. Mañgʌba mǎra bia ʌaya. Bǎrǎba diabuepedadara quera tũãpa Ācōrēa diada quĩrãca ʌʌa. Mañra Ācōrēba bia unu ʌʌa. ¹⁹ Wǎrǎda jũma bǎrǎba neñ panʌda mǎ Ācōrēba ne jũma eroʌʌðebemada

* 4:1 Bǎrǎra mǎ ʌʌsridaa. Griego beðeade nǎwǎ ʌʌ ʌʌa: “Bǎrǎra mǎ borobaría.” † 4:15 Hecho 18:5.

Jesucritoðeba diaya. ²⁰ Mañ bẽrã ewariza dadjirã Zeza ãcõrẽa bia bedeadida panΛa. Bia ðΛa mãwã ðaida.

Pauloba jĩrũare ðΛda

²¹ Jũma ãcõrẽ ãberãrã Jesucrito ume ðeaa jaradadua mãa quĩrĩã ðΛda ãdjirãra bia duananida. Djabarã mã ume panΛ bida quĩrĩã panΛa bãrãra bia duananida. ²² Jũma ãcõrẽ ãberãrã namabemarãba quĩrĩã panΛa bãrãra bia duananida. Djabarã Romanebema boro itea traja panΛba biara mãwã jara panΛa.

²³ Mãa quĩrĩã ðΛa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadẽba bãrãra careba ðaida.‡

‡ 4:23 Griego bedeadẽ ἄχαγα cartade nañ sida ðΛ ðΛa: “Bia ðΛa mãwã ðaida.”

COLOSA CARTA PAULOBA ʙΛʙA DJABARÃ COLOSA PURUÐEBEMA ITEA

Poa 60are Paulo preso ʙaside nañ cartada ʙΛsia. Carta Pilemoñ itea diabueside nañ carta sida Romaneba diabuesica ʙΛa. Djabarã Colosade beaba, Laodiceade ʙea bida ledamãrẽã diabuesia (4:16).

Paulora Colosadaa wãca basia (2:1). Eapropa naãrã bedeã bia Jesucritodebemada jarade wãsia (1:5-7). Djabarã Colosade, Laodiceade, Hierapolide bearã jaradia ʙabadjia (4:12-13). MaãgΛrã purura abari druade panasidaa.

Eapro ʙaside λcΛrΛba crĩcha ãĩ ʙeada ẽpẽ panesidaa. λcΛrΛba ãcõrẽã bia bedeadi cãyãbara bajãnebema nezocarãã bia bedeabadjidaa. Dewararãba jarabadjidaa abaλba ãdji leyda ẽpẽibΛrΛ cadjiruada oẽda. Mañ carea Eapropa Pauloã jarade wãsia. Pauloba nañ cartara ʙΛsia djabarãba sewara ãjãrãnamãrẽã idjaba Jesucritora dji dromaara ʙada cawadamãrẽã (1:15-23; 2:6-23). Mañ awara Pauloã nañ cartade ʙΛsia djabarã carebai carea jaradia basida (1:24deba aba 2:5daa). Maãare ʙΛsia djabarãra sãwã nĩbaẽda panΛda (3:1neba aba 4:6daa). Djabarã itea jĩrũare ʙΛda 4:7-18de ʙΛa.

Nañ cartade Pauloã naãrã ʙΛda

¹ Mãra Pauloã. ãcõrẽba quĩrĩãna bẽrã mãra Jesucritoba diabuedaa. Dadjirã djaba Timoteora mã ume ʙΛa. ² Mãã nañ cartara ʙΛbΛrΛ ãcõrẽ ẽberãrã Jesucrito ãjã ʙea Colosa puruðebema itea. Daiba quĩrĩã panΛa dadjirã Zeza ãcõrẽba idji biadeba bãrãra careba ʙaيدا, necai ʙai sida dia ʙaيدا.*

Djabarã carea Pauloã ãcõrẽã iwidida

³ Dadjirã Boro Jesucrito Zeza ãcõrẽã iwidibΛdaza daiba bãrã carea bia ʙΛada abadaa. ⁴ Daiba ãrĩ panΛa bãrãba Jesucritora ãjã panΛda idjaba jũma ãcõrẽ ẽberãrãra bio quĩrĩã panΛda. ⁵⁻⁶ Bãrãra mãwã panΛa, cawa panΛ bẽrã ãcõrẽba bãrã itea nebiada bajãne waga erobΛda. MaãgΛra bãrãba naẽna ãrĩsidaa wãrã bedeã Jesucritodebemada bãrãma jũeside. Mañ bedeãra jũma druaza wari wãã idjaba zau ʙΛa bãrãma zau ʙΛ quĩrãca. Bãrãba mãñ bedeã naãrã ãrĩsidade ãcõrẽba idji biadeba bãrãra wãrãda ẽdrΛ edaida bio cawasidaa. Mañ ewarideba λtaa mãñ bedeãra bãrãma bio zau ʙΛa. ⁷ Mãñ bedeãra djaba Eapropa bãrãra cawabisia. Idjira daiba wãrãda quĩrĩã panΛa. Dai ume abarida o ʙΛa. Idjira Crito nezocaa. Bãrã carebai carea ne jũmane jipa obaria.† ⁸ Idjia daia jarasia bãrãra ãcõrẽ Jauredeba wãrãda dji quĩrĩã panΛda.

⁹ Mãwã ãrĩpedadadeba λtaa daiba bãrã carea ewariza ãcõrẽã iwididã panΛa idjia obi quĩrĩã ʙΛra bãrãã jũma cawabimãrẽã idjaba crĩcha cawaada, necawaa sida idji Jauredeba jũma diamãrẽã. ¹⁰ Mãwã bãrãra poya jipa nĩbaẽda dadjirã Boroba quĩrĩã ʙΛ quĩrãca idjaba ne jũmane idjia bãrãra bia unuya. Wãrãda bãrãba ne jũma bia o panΛneba nejõ bia zau ʙΛ quĩrãca duania idjaba ãcõrẽra biara cawa wãnia. ¹¹ Daiba ãcõrẽã iwididã panΛa idji λʙΛa waiʙΛa ʙΛdeba bãrãra zarea ʙΛmãrẽã. Mãñba bãrã bia mĩga panΛra, bãrã biẽ o panΛ sida bia droadia. ¹² Mãwã ʙΛsridã dadjirã Zeza ãcõrẽã bia ʙΛada

* **1:2** Dadjirã Zeza ãcõrẽba. Griego bedeade λcΛrΛ cartade ʙΛ ʙΛa: “Dadjirã Zeza ãcõrẽba, dadjirã Boro Jesucrito bida.” † **1:7** Bãrã carebai carea. Griego bedeade λcΛrΛ cartade ʙΛ ʙΛa: “Dai carebai carea.”

adia. Bārāra jūma idji ēberārā ume bia ḅasia idjia erobḅadebemada bajāne edadamārēā. ¹³ Ācōrēba dadjirāra diauru jḅwaedabemada ēdrḅ edapeda ḅasia idji Warra quīrīā ḅaba pe erobamārēā. ¹⁴ Idji Warradeba Ācōrēba dadjirāra cadjiruadebemada ēdrḅ edasia.† Dadjirāba cadjirua opedađara jūma quīrādoasia.

Critora ne jūma cāyābara dji dromaara ḅaa

¹⁵ Dadjia ununaca Ācōrēra Jesucritodeba unubadaa. Idjidrḅ Ācōrē Warra iwina bēra ne jūma Ācōrēba oda Boroa.

¹⁶ Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia. Bajāne beada, naḅ ējūāne beada, dadjia unubadada, dadjia ununaca sida jūma osia.

Jūma ununaca bororāda, dji dromarāda, dji ḅḅaa bea sida osia. Ācōrēba ne jūmada Critodeba osia idjaba Crito itea osia.

¹⁷ Ne jūma oi naēna Critoda ḅasia. Ne jūmada idjideba bea.

¹⁸ Critora idji ēberārā boroa. Idjideba ādjirāra bea. Idjida ewariza zocai bai carea naārā ḅrēbasia. Maḅ bēra ne jūma cāyābara dji dromaara ḅaa.

¹⁹ Ācōrēba quīrīāsia Critora ara idji quīrāca baida.

²⁰ Idjaba quīrīāsia Critodeba ne jūma bajānebemada, naḅ ējūānebema sida idji ume bia beadamārēā.

Maḅ bēra Crito crude oa erozoadebeba idji ume necai ḅasia.

²¹ Cadjirua o panḅneba bārāda naēna Ācōrēnebemada jīga beasia idjaba biē crīcha panḅneba Ācōrē ume dji quīrūda beasia. ²² Baribḅrḅ Crito beudadeba Ācōrēba bārāra idji ume bia ḅasia idji quīrāpita cadjirua neē, biē jaradi neē beadamārēā. ²³ Maḅ bēra Crito bio ijā panḅneba zarea beadida panḅa. Bedea bia Critodebema bārāba ūrpedađara igaradiē panḅa, ātebḅrḅ Ācōrēba diai jaradada jḅā pananida panḅa. Maḅ bedea biara jūma naḅ ējūāne jaradia panḅa. Ara maḅ bedeada mḅa bida jaradia ḅaa.

Pauloba djabarā carebai carea jaradia bada

²⁴ Idira mḅa bārā carebai carea bia mīga ḅḅmīna ḅsrida ḅaa. Idjaba Crito carea wadibida wetara bia mīgaida ḅḅ bēra bia mīga nībaya jūma idji ēberārā carebai carea. ²⁵ Ācōrēba mḅra idji ēberārā nezocada ḅasia. Maḅ bēra idji bedeara jūma daucha bārāa jaradia ḅaa. ²⁶ Maḅ bedeara drōā naēnabema ewaride Ācōrēba cawabiē ḅasia, baribḅrḅ idira idji ēberārāa cawabisia. ²⁷ Maḅ bedea bia quiru cawabiē bađara idjiderā dji judiorāēa bida cawabisia. Maḅ cawabiē bađara naḅgḅa: Critora bārā sode ḅaa. Idjideba cawa panḅa idji bia quirudebemada edadida.

²⁸ Jūma crīcha cawaaebeba daiba Critodebemada jūmarāa jaradia panḅa jipa nībadamārēā. Māwā daiba jūmarāda Critodeba ne jūmane jipa panḅda Ācōrēa unubidia. ²⁹ Maḅ carea mḅra ḅnāūé traja ḅaa Critoba idji ḅḅaa waibḅaa dia ḅadeba.

2

¹ Mḅa quīrīā ḅaa bārāba naḅda cawadida: mḅra bio traja ḅaa bārā Colosadebemarāda, djabarā Laodicea purudebemada, jūma djabarā mḅ ununaca sida carebai carea. ² Mḅa quīrīā ḅaa jūmarāda sodeba zarea beadida, quīrīāneba ābaa bia duananida, idjaba wārā crīcha cawaa eropanḅneba bia duananida. Māwābḅrḅ Ācōrēba naēna cawabiē bađara cawadia. Maḅra Critoa. ³ Idjiabḅrḅ Ācōrē necawaada, crīcha cawaa sida poya diaya. Maḅ necawaara, crīcha cawaa sida bio bia panḅa. ⁴ Jūma maḅgḅra mḅa jara ḅaa

† 1:14 Ēdrḅ edasia. Griego bedeadē ḅḅrḅ cartade ḅḅ ḅaa: “Ēdrḅ edasia idji oadeba.”

ni abalaba sewa jaradia pananeba bārāra cūrūgarānamārēā. ⁵ Māra bārā ume balēmīna crīchadeba bārā ume bla. Māra cawa bla bārāra ābaa bia duanada idjaba Critora bio ijā panada. Maā carea basrīda bla.

Zocai bai djiwidi Critodeba eropanā

⁶ Bārāba dadjirā Boro Jesucritora ijāpedada bēra idjideba nībadadua. ⁷ Idjideba zarea pananadua bio carra jida panā quīrāca, de baubawa bal quīrāca. Idjira bio ijā pananadua djabarāba jaradiapedada quīrāca. Maā awara ewariza Ācōrēa bia blaada adadua.

⁸ Quīrācuīta beadadua ni abalaba bārāra cūrūgarānamārēā dadji carebaca wārāē crīchadeba. Jūma maāgara drōā naēnabema crīchaa, naā ējūānebema crīchaa. Bedea Critodebemaēa. ⁹ Critora naā djarade basimīna wārāda Ācōrē basīa. ¹⁰ Bārāra Crito ēberārā bēra idjideba ne jūmada eropanā Ācōrē ume bia beadi carea. Idjidra jūma dadjia ununaca dji droma bea Boroa. ¹¹ Bārāra idji ēberārā bēra cacua wēāgopeḍada quīrāca panā. Baribara maāgara jawaba oḍaēa. Ātebāra jara bla bārāra naā djaraba cadjirua o quīrā baldebemada ēdrasīdada. Maāga cacua wēāgoḍara Critobara osia. ¹² Ācōrēba idji lbaladeba Critora lrēbabisia. Bārāba Ācōrēra māwā lbla lada ijāpedada bēra borocuesīdade unubisīdaa Crito ume jousīdada idjaba Ācōrēba bārāra idji ume lrēbabisīda.

¹³⁻¹⁴ Naēna cadjirua o pananeba bārāra beu beasia. Maāne naā djaraba cadjirua o quīrā lara ēpēbadjīdaa.* Baribara Ācōrēba bārāra Crito ume zocai basia. Wārāda cadjirua o panā carea dadjirāba Ācōrēa ne diai bara panasīdaa. Ācōrē leyde bal bla dadjirāra beudīda panada. Baribara Crito crude beusīde Ācōrēba maā diai bara pananara jūma jōbisīa. Jūma dadjia cadjirua opedāra idjia quīrādoasīa. ¹⁵ Crito crude beusīde Ācōrēba jūma dadjia ununaca dji droma beara poyasīa. Māwā poyāda idjia jūmarāa cawabisīa.

¹⁶ Maā bēra bārāba cobada carea, dobada carea bīda ēberārāba biē jaradibara, ādji beḍeara ijārānadua. Bārāba ewari droma wagadaca carea, jedeco djiwidi wagadaca carea, lnaūbada ewari wagadaca carea bīda ādjirāba biē jaradibara, ijārānadua. ¹⁷ Jūma maāgaba Ācōrēba oidebemada jarijaria unubi basia. Baribara Ācōrēba oi jaradara Critodeba jūma osia.

¹⁸ Maā carea abalaba bārāba nebiada bajāne edaḍaēana adibara, ijārānadua.† Māwā beḍeabadara djārā cāyābara eḍaara bea quīrāca nībabadamīna dji dromarāda crīchabadaa. Ādjirāba bajānebema nezocarāa bia beḍeabadaa. Cāimocara quīrāca unupeḍadada biara jaradiabadaa. Baribara ara ādji crīchadeba māwā jaradiabadaa idjaba māwā crīcha pananeba djārā cāyābara biara beada crīchabadaa. ¹⁹ Ādjirāra dadjirā Boro Crito ume panāēa. Baribara Crito ēberārāba idjideba ne jūmada eropanā idji ume ābaa bia panani carea. Idjideba dadjirāra waribadaa Ācōrēba waribi bal quīrāca.

²⁰ Bārāra Crito ume ābaa beusīda bēra naā ējūānebema crīchara ēpēniē panā. Maāda ḡcārē cārēā wadibīda maā crīchara ēpē panā naā ējūānebemarāba ēpēbada quīrāca? ²¹ Nāwā jarabadaa: “Jāāgara tārānadua, jari lara corānadua, jidarānadua.” ²² Jūma māra naā ējūānebema crīchaa. Maā crīcha beara ēpēniē panā jūma dadjia copedāra, dopedada sīda jōbari bēra. ²³ Wārāda maā crīcha ēpē beara ne cawa beaca beaa. Ādjia jarabadaa ara dadjiduba ne obi pananeba Ācōrēra poya bia ēpēnīda, djārā cāyābara eḍaara nībadīda

* **2:13-14** Naā djaraba cadjirua o quīrā lara ēpēbadjīdaa. Griego beḍeade bal bla: “Cacua wēāgoē pananeba.” † **2:18** Bārāba nebiada bajāne edaḍaēana adibara. Griego beḍeade maāba idjaba jara bla: “Abalaba bārāda dji biaēana adibara.”

panΛda, idjaba ara daduba puadeba bia mīga beadida panΛda. BaribΛrΛ jūma maŕgΛba dadji cacuaba cadjirua o quĩrĩã bΛra jōbicaa.

3

Bajãnebemada jΛrΛdida panΛa

¹ Bãrãra Crito ume ãrēbapedada bẽrã bajãnebemada jΛrΛ pananadua. Mama Critora ãcõrẽ jΛwa araare chũmΛa. ² Bajãnebemada crĩcha pananadua. Naã ãjũãnebemada crĩcharãnadua. ³ Bãrãra Crito ume beupedaada bẽrã idji ume zocai panΛa. Maã zocai baidebemada ãberãrãba cawadaca. BaribΛrΛ Critora ãcõrẽ ume zocai bΛ bẽrã, bãrã sida ãcõrẽ ume zocai panΛa. ⁴ Bãrãba Critodeba zocai baira eropanΛa.* Ara idjida waya unubibΛrΛde bãrãra idji ume panania. Maãne idji quĩrãca quĩrãwãrẽã panania.

Critodeba dadjirã djiwidida panena

⁵ Maã bẽrã jūma naã ãjũãnebema crĩcha bãrã sode bΛra igaradadua. Audua nĩbarãnadua, mĩã perada orãnadua, bãrã cacuaba cadjirua o awua bΛra orãnadua, crĩcha cadjiruara ãpẽrãnadua, idjaba ne awua bearãnadua. Ne awua bΛba ãcõrẽ cãyãbara maãda biara ãpẽbari bẽrã jΛwaba oda ãcõrẽ ãpẽ bΛ quĩrãca bΛa. ⁶ Jūma maã cadjirua carea ãcõrẽba idji ãjãé beara cawa oya.† ⁷ Bãrã sida naẽna mãwã nĩbabadjida. ⁸ Jãlbe bãrã sodeba quĩrũbadara, quẽguea bedeabadara, djãrã biẽ obadara, djãrã biẽ jarabadara, bede cadjirua jarabada sida jūma igaradadua.

⁹ Djãrãa sewa orãnadua. Bãrãra naẽna cadjiruade pananada ãdrãsidãa. Bãrãba cadjirua obadapedadara idu bΛsidãa. ¹⁰ Wua djiwidi jΛbΛda quĩrãca bãrãra djiwidida panesidãa. ãcõrẽba mãwã osia. Maã awara bãrãra biara o wãa idji quĩrãca beadamãrẽã idjaba idjida biara cawadamãrẽã. ¹¹ ãcõrẽba mãwã oda bẽrã idji quĩrãpita griegora judio ume abaria. Cacia wẽãgo beara cacua wẽãgoẽ bea ume abaria. Drua ãibemada, ne adua bΛ ãberãda, nezocada, nezocãẽ sida abaria. Critoda dji biara bΛa. Idjira jūmarã sode bΛa.

¹² ãcõrẽba bãrãra quĩrãneba edasia idji itea bia beadamãrẽã. Maã bẽrã djãrãra quĩrã djoburia beadadua. ãberã biada beadadua. Bãrãra djãrã cãyãbara biara beada crĩcharãnadua. Jūmarã ume crĩcha biadeba beadadua. Ne jūmane droadadua. ¹³ Jūmarã ume droa cawa beadadua. AbaΛba biẽ osira maã biẽ odara quĩrãdoadadua. Bãrãba biẽ opedadara dadjirã Boroba quĩrãdoada quĩrãca bãrã bida quĩrãdoadadua. ¹⁴ Maã awara biara jūmarã ume dji quĩrã duananadua. Mãwã bãrãra jūmarã ume abaa bia duanania. ¹⁵ Bãrãra cacua aba bΛ quĩrãca panΛ bẽrã ãcõrẽba bãrãra trãsia abaa necai duananamãrẽã. Critoba necai baira bãrã sode dia bΛa.‡ Maãba cawabiya cãrẽda odida panΛda. Maãneba beadadua. Idjaba ãcõrẽa bia bΛada adadua.

¹⁶ Bedea Critodebemara bãrã sode erobeadadua. Jūma ãcõrẽ necawaadeba dji jaradiadadua idjaba dji carebadadua biara ãjãni carea. ãcõrẽ Bedeade bΛ trãbida, djabarãba trãbadada, ãcõrẽ Jaureba trãbi bΛ sida ãcõrẽa trããnadua. Sodeba bia jara panΛneba trããnadua. ¹⁷ Bãrã bedeabdade, ne obadade bida jūma odadua dadjirã Boro Jesuba quĩrã bΛ quĩrãca. Idjideba dadjirã Zeza ãcõrẽa bia bΛada adadua.

Djabarã ãdji ãberãrã ume sãwã beadida panΛ

* **3:4** Bãrãba. Griego bedeade ΛCΛrΛ cartade bΛ bΛa: "Dadjirãba." † **3:6** Idji ãjãé beara. Griego bedeade ΛCΛrΛ cartade mãrã neã. ‡ **3:15** Critoba. Griego bedeade ΛCΛrΛ cartade bΛ bΛa: "ãcõrẽba."

¹⁸ Wērã quima bara ðea, bārã quimaba jara ðara ðjã odadua. Dadjirã Boro Jesu ume panã bërã mãwã odida panã. ¹⁹ Umaquĩrã quima bara ðea, bārã quimada quĩrãnadua. Ādjirã ume quĩrũ ðearãnadua.

²⁰ Warrarã, bārã djibarirã bedeara ne jũmane ðjãnadua. Ācõrẽba mãlgara bia unu ðaa. ²¹ Zesarã, bārã warrarãra quĩrũbirãnadua so ārĩrãnamãrẽã.

²² Nezocarã, bārã boro naĩ ějũãnebemaba obibãrãra jũma ðjã odadua. Ababe idjia acã ðãde idji ume bia ðeadi carea orãnadua. Ātebãrã Ācõrẽra waya panã bërã biãdeba jũma odadua. ²³⁻²⁴ Jũma bārãba o panãra zoqueadeba odadua dadjirã Boro itea o panã quĩrãca. Ababe ěberãrãba bia ununamãrẽã orãnadua. Bārãra dadjirã Boro Crito nezocarã. Bārãba cawa panã idji itea bia o panãbari idjia bārã ne diaida. ²⁵ Baribãrã dji biẽ o ðara Ācõrẽba cawa oya. Ācõrẽba jũmarãda aride cawa obaria.

4

¹ Nezoca bororã, bārã nezocarã ume jipa odadua. Bārã biãda Boroda bajãne eropanãda cawa panã.

² Ewariza Ācõrẽa iwiði pananadua. Iwidibãdãde dau ðãã ðeadadua idjaba bia ðããda adadua. ³ Dai carea iwididãdã Ācõrẽba eã wãbadara ewabãrã quĩrãca idu Critoðebema naẽna cawabiẽ ðadada jaradiabimãrẽã. Mã jaradia ðã carea mãra preso ðaa. ⁴ Iwididãdã mã ebuãda jaradiã carea mã oida ðã quĩrãca.

⁵ Crito ðjãẽ ðea tãẽna crĩcha cawaãdeba nĩbaãdãdã. Ewariza jãrããdãdã idjidebemada ādjirã cawabiði carea. ⁶ Beãde biãdeba beãdeãdãdã jũmarãba bia ũrĩnamãrẽã. Mãwã Critoðebema iwidibãdãde bārãba cawa beãdia sãwã panunida panãda.

Pauloba naĩ cartade jĩrũare ðãda

⁷⁻⁸ Mã quĩrã ðã djaba Tiquicoda bārãmaa diabuebãrãã mãnebemada cawaãdamãrẽã idjaba sobiaãdamãrẽã. Idjia mã ume ãbaa Ācõrẽ trajura ne jũmane bia o ðaa. Idjia daidebemada bārãã jũma cawabiya. ⁹ Jãmabema djaba Onesimoda djaba Tiquico ume diabuebãrãã. Idjia ne jũmane jipa o ðaa idjaba daiba idjira quĩrã panã. Tiquicoba, Onesimo biãda bārãã nẽbãrãdia jũma nama sãwã nũmãda.

¹⁰ Djaba Aristarcoda mã ume ãbaa preso ðaa. Idjia quĩrã ðãã bārãra bia duananida. Bernabe djabawarra Marcoba quĩrã ðãã bārãra bia duananida. Idjidebemada mã naẽna cartade ðasia. Idjira bārãmaa wãibãrã, bia eããdãdã. ¹¹ Idjaba djaba Jesu, Justo abadaba quĩrã ðãã bārãra bia duananida. Djabarã judiorãnebema mã ũbeabe panãba nama mã careba jaradia panã ěberãrãba Ācõrẽra ādjirã Boroda ðããdamãrẽã. Mã djabarãneba mãra sobia ðabaria. ¹² Jesucrito nezoca jãmabema Eapropa quĩrã ðãã bārãra bia duananida. Idjia ewariza Ācõrẽa iwiði ðabaria bārãra ne jũmane zarea beãdamãrẽã, bio ðjã pananamãrẽã, idjaba jũma Ācõrẽba obi quĩrã ðãã cawaãpeda ðjã odãdamãrẽã. ¹³ Mã jaraya: djaba Eaproda wãrãda traja ðãã bārãra, jũma djabarã Laodicea puruðebemara, Hierapoli puruðebema siãda carebai carea. ¹⁴ Djaba nẽãrã diabari Lucaba quĩrã ðãã bārãra bia duananida. Idjira daiba quĩrã panã. Djaba Demã biãda quĩrã ðãã bārãra bia duananida.

¹⁵ Dadjirã djabarã Laodicea puruðebemarã jaraãdãdã mã quĩrã ðãã ādjirãra bia duananida. Dadjirã djabawẽrã Ninpaa, jũmarã djabarã idji dede ãbaã dji jãrebãdarãã biãda jaraãdãdã mã quĩrã ðãã ādjirãra bia duananida.

¹⁶ Bãrãba naã carta ac Λ pedadacarea djabarã Laodicea purudebemarãa bida ac Λ bidadua. Bãrã bida carta m \tilde{a} a ãdjirãa diabuedara ac Λ dadua. ¹⁷ Djaba Arquipoa jara Λ dadua: “Dadji Boroba obi $\text{\textcircled{h}}$ ara jũma quĩrãcuita o $\text{\textcircled{h}}$ adua.”

¹⁸ Mãra Paulo. Ara m \tilde{a} dji j Λ waba $\text{\textcircled{h}}$ Λ $\text{\textcircled{h}}$ Λ $\text{\textcircled{h}}$ Λ m \tilde{a} a quĩrã $\text{\textcircled{h}}$ Λ da bãrãra bia duananida. M \tilde{a} preso $\text{\textcircled{h}}$ Λ carea ãcõrãa iwidi pananadua. M \tilde{a} a quĩrã $\text{\textcircled{h}}$ Λ a ãcõrãba idji biã $\text{\textcircled{h}}$ eba bãrãra careba $\text{\textcircled{h}}$ aيدا.

1 TESALONICA

NABEMA CARTA PAULOBA BΛDΛ DJABARĀ TESALONICA PURUDEBEMA ITEA

Paulo naãrã Tesalonica puruđaa wãnanebemada bΛ bΛa Hecho 17:1-10de. Tesalonicađeba Bereadaa wãsia. MamaΛba Atena puruđaa wãsia. Mama bΛde Timoteora jęda Tesalonicađaa diabuesia. Małne Paulora Corintođaa wãsia. Tesalonicađeba Timoteora Silvano ume Paulomaa wãsiđaa. Djabarã Tesalonicađebemada nębarΛpedađa bęrã Pauloeba nabema carta djabarã Tesalonicađebema itea bΛsia. Poa 51ne Corintođeba diabuesia.

Mał nabema cartade Pauloeba djabarã carea Ācõręa bia bΛada asia (1:1-10). Małare quĩrãnebabisia ādjirã tãena bia nĩbađađebemada (2:1-16). Małare bΛsia ādjirãda crĩcha bΛ bęrã acΛde wã quĩrã bΛda (2:17đeba aba 3:5đaa). Małare bΛsia Timoteoba ādjirã bia jaradadebemada (3:6-13). Małare bΛsia sãwã djabarãra nĩbađida panΛda (4:1-12). Małare bΛsia Crito zeidebemada (4:13đeba aba 5:11đaa). Pauloeba djabarã itea jĩrũare bΛđada 5:12-28de bΛa.

Nał cartade Pauloeba naãrã bΛda

¹ Młra Pauloeba. Nał cartara bΛbarΛa djabarã Tesalonica purudebemarã itea. Bãrãra dadjirã Zeza Ācõręnea, dadjirã Boro Jesucritođea. Djaba Silvanoda, Timoteo sida mł ume panΛa. Daiba quĩrã panΛa dadjirã Zeza Ācõręba, dadjirã Boro Jesucrito biđa ādji biadeba bãrãra careba pananida, necai b̄ai sida bãrãa dia pananida.

Djabarãba bia opeđada

² Daiba ewariza Ācõręa iwidibΛdade bãrã carea bia bΛada abadaa. ³ Daiba dadjirã Zeza Ācõrę quĩrãpita ewariza quĩrãneba panΛa bãrãba Ācõrę ĩjã panΛneba biada o panΛda, quĩrãneba dji careba panΛda, idjaba bia mĩga panΛmĩna dadjirã Boro Jesucritoba nebia diamãręã jłã panΛra quenatΛđae panΛda.

⁴ Djabarã, Ācõręba bãrãra bio quĩrã bΛa. Daiba cawa panΛa idjia bãrãra edasida. ⁵ Daiba bedeaba bia Critodebema bãrãa jaradiasidade ara jãwã bedeadaē basia. ĀtebarΛ mał bedeara wãrã arada cawa panΛ bęrã Ācõrę Jaure bΛadeba bedeasidaa. Bãrãba cawa panΛa दौरa sãwã bãrã tãena nĩbasidada bia pananamãręã. ⁶ Ara mał quĩrãca bãrãba epęsidaa. Dadjirã Boro nĩbađa quĩrãca epęsidaa. Bãrãra bio bia mĩga panΛmĩna Ācõrę Jaureba bΛsrida dia bΛdeba bedeaba Critodebemara ĩjãsidaa.* ⁷ Mãwã jũma Crito ĩjã bea Macedonia druadebemaba, Acaya druadebemaba biđa bãrãneba unusidaa sãwã nĩbađida panΛda. ⁸ Ādjirã awa bãrãneba dadjirã Boro bedeara ũrĩnaē basia, ātebarΛ druazabemaba cawasidaa bãrãba Ācõręra ĩjã panΛda. Mał bęrã ğdaiba bãrãnebemada cãręda jaradi? ⁹ ĀdjirãbarΛ jara panΛa sãwã bãrãba दौरa bia edasidada, idjaba jΛwaba ođa ācõrę beara igarasidada Ācõrę wãrãda zocai bΛ ĩjãni carea. ¹⁰ Ādjirãba jara panΛa sãwã bãrãba Ācõrę Warra Jesu bajãneba zeida jłã panΛda. Ara mał Jesuda Ācõręba łrębabisia. Idjia dadjirãra Ācõręba cawa ode zeidebemada ēdrΛ edasia.

2

Pauloeba Tesalonica purude oda

* 1:6 Hecho 17:1-10.

1 Djabarã, bãrãba cawa panla dai bãrãma panasidade dadji quĩrĩãbe pananaẽ basida. 2 Cawa panla bãrãmaa wãni naẽna Pilipodebemarãba दौरा बिह जारसिददा idjaba biẽ osidada.* Maã awara bãrãma jũesidade zocãrãba quĩrĩãnaẽ basía daiba jaradiadida. Baribara ãcõrẽba carebasia idji bedeã biada bãrãa ne wayaa neẽ jaradiadamãrẽã. 3 Daiba crĩcha biaẽneba wa sewadeba bãrãa jaradiadaẽ basía. Idjaba bãrãra cũrũgadida crĩchadaẽ basía. 4 ãtebãra ãcõrẽba bia ununa bãrã दौरा बिह idji bedeã bia Critodebemada jaradiadamãrẽã. Maã bãrã daiba jaradia panla. Daiba jaradaẽ panla eberãrãba bia ununamãrẽã ãtebãra quĩrĩã panla dadji so acã ãcõrẽba bia unumãrẽã. 5 Bãrãba cawa panla daiba bedeã bia quirudeba jaradiadaẽ panasidada. Idjaba parata edadi carea sewadeba jaradiadaẽ basía. Maãra ãcõrẽba cawa ãla. 6-7 Daiba jaradaẽ panasidaa bãrãba, dewararã bida daida bia jaradamãrẽã. Maã awara दौरा बिह Critoba diabuedarã bãrã idididida panasidaa bãrãba ne diadamãrẽã. Baribara idididaẽ basía. ãtebãra quĩrĩãneba daiba bãrãra careba panasidaa dji papaba warra zaquerã wagabari quĩrãca. 8 Daiba bãrãra bio quĩrĩã panla bãrã ababe bedeã bia ãcõrẽnebemada bãrãa jaradiadaẽ basía, ãtebãra ne jũmaneba carebadi carea panasidaa. 9 Djabarã, bãrãba cawa panla daiba bedeã bia ãcõrẽnebemada bãrãa jaradia panasidade ãsa diamasi bida ãnãũnaẽ dewara traju sida obadjidada parata edadi carea. Quĩrĩãnaẽ basía bãrãba daia õgo ne dia panneba bia mĩgadida.

10 Bãrãba cawa panla, ãcõrẽ bida cawa ãla दौरा बिह dji Crito ãjã beã tãẽna biya, jipa, biẽ jaradi neẽ nĩbasidada. 11 Maã awara cawa panla zezaba idji warrarã ume obari quĩrãca daiba bãdjiza sobiabisidada idjaba jipa nĩbadamãrẽã jara panasidada. 12 Daiba jarasidaa bãrãra ãcõrẽba quĩrĩã ãla quĩrãca nĩbadamãrẽã. Idjia bãrãra trãsia pe erobai carea idjaba idji biya quirudebemada erobadamãrẽã.

13 Daiba ewariza bãrã carea ãcõrẽba bia ãlada abadaa. Bãrãba ãcõrẽ bedeada daideba ãrisidade eberã crĩcha quĩrãca ãjãnaẽ basía. ãtebãra maã bedeãra wãrãda ãcõrẽ bedeada cawapedada bãrã ãjãsidaa. Ara maã bedeãba bãrã dji Crito ãjã beã crĩchara biara o wãa. 14 Djabarã, bãrãba ãjã panla carea ara bãdji druadebemarãba biẽ o panasidaa ãcõrẽ eberãrã judiorã druade mãwãna quĩrãca. Mama Jesucrito ãjã beã judiorãra dji ãjãẽ beãba biẽ o panasidaa. 15 Dadjirã Boro Jesura, ãcõrẽneba bedeabadarã sida beasidaa. Maã awara दौरा बिह ãjã ãretasidaa. ãdjirãra ãcõrẽba bia unucãa. ãdjira jũmarã ume dji quĩrãca. 16 ãcõrẽba edãra edamãrẽã daiba judiorãẽa jaradia quĩrĩã panne ãdjirãba iduaribidacãa. Mãwã cadjiruara waibãlada o panla. Maã carea ãcõrẽba idji quĩrũbideba ãdjirãra cawa oya.

Paulo Tesalonicadebema djabarã acãde wã quĩrĩã bada

17-18 Djabarã, dãrãẽ ãla दौरा बिह dji bãrã ume pananada ãjã wãpedadada. Ara nawena daiba bãrãra ununaẽ panãmĩna crĩchadeba bãrã ume panla. Daiba wãrãda bãrã acãde wã quĩrĩã panasidaa baribara diauruba mã sã basia wãrãnamãrẽã. Mãra wãrãda bãrãma zocãrã bãrãmaa wãi carea basia. 19 Bãrã carea ãsridã panla bãrã mãwã panla. Maã awara cawa panla dadjirã Boro Jesucrito zebãrãde daiba bãrãra jipa panla idjia unubidida. Maãne idji

* 2:2 Hecho 16:11-40.

quĩrãpita bãrãda dai ðasriðaa baya.† 20 Wãrãda bãrã carea ðasriðaa panãa. Bãrãra dai ðasriðaa.

3

1-2 Daiba waa poya droadaẽ bãrã crĩchasiðaa daduba Atena purude panãmisa djaba Timoteoda bãrãmaa wãida. Ara maãda idjira diabuesiðaa Crito biara ãjã panãneba zarea ðeadamãrẽã. Æcõrẽ nezoca Timoteoba dai ume abari bedea bia Critoðebemada jaradiabaria.* 3 Maã awara idjira diabuesiðaa bãrã bia mĩga panãne jũmawãyã crĩcharãnamãrẽã. Bãrãba cawa panãa Crito ãjã panã carea dadjirãra bia mĩgadiðaa panãda. 4 Bãrã ume panasiðaa daiba jarabadjidaa ãberãrãba dadjirãra bia mĩgabidiðaa. Bãrãba cawa panãa maãgara wãrãda mãwãsiðaa. 5 Maã carea mãã waa poya droaẽ bãrã Timoteora bãrãmaa diabuesia wadi Critora ãjã panã cawaya. Mãã crĩchasia ãĩbẽrã diauruba bãrãa Critora igarabisiðaa. Mãwãnabara daiba bãrãa Critoðebema jaradiapedadara ara jãwã ðecasia.

6 Baribãrã Timoteora bãrãma ðadada daima jũesia. Bãrãba Crito ãjã panãnebemada, bãrã quĩrãnebemada siðaa idjia mãã biya jarade zesia. Idjia jarasia bãrãba quĩrãnebamada wadibiðaa daiba quĩrãnebabadada idjaba unu quĩrã panãda daiba bãrã unu quĩrã panã quĩrãca. 7 Maãba djabarã, daiba cawasiðaa bãrãba Jesura wadi ãjã panãda. Maã bãrã daiba bia mĩga panãmĩna sobiasiðaa. 8 Idibãrã daiba wãrãda so aduã panesiðaa, cawa panã bãrã bãrãba wadibiðaa dadjirã Borora ãjã panãda. 9 Bãrã carea daiba Æcõrẽ quĩrãpita bio ðasriðaa panãa. Jãcua ðasriðaa panã bãrã Æcõrãa bia ðãada abãdada wadibiðaa mããra carebae ðãã. 10 Æsa, diamasi biðaa daiba Æcõrãa iwidibadaa bãrã acãde wãni carea. Mãwã bãrãba Critoðebema wadi adua panãra daiba poya jaradiadia jũma daucha ãjãnamãrẽã.

11 Daiba dadjirã Zeza Æcõrãa, dadjirã Boro Jesua iwiði panãa bãrãmaa wayacusa wãbiðamãrẽã. 12 Daiba quĩrã panãa dadjirã Boroba bãrãra careba ðaiba jũmarã ume biara dji quĩrã ðeadamãrẽã daiba bãrã bio quĩrã panã quĩrãca. 13 Idjaba iwiði panãa Critoba bãrãra careba ðaiba soðeba bio ãjãnamãrẽã. Mãwã dadjirã Boro Jesura jũma idjiderã ume zebãrãde bãrãra dadjirã Zeza Æcõrẽ quĩrãpita biya ðeadia biẽ jaradi neẽ.

4

Sãwã nĩbaðida panã Æcõrãba bia unumãrẽã

1 Maã awara djabarã, daiba bãrãa jaradiasiðaa sãwã Æcõrẽ quĩrãpita nĩbaðida panãda idjia bia unumãrẽã. Dadjirã Boro Jesudeba daiba bãrãa bedea djuburiadia ara maã quĩrãca nĩbaðamãrẽã. Wãrãda bãrãba mãwã o panãa, baribãrã biara oðadua.

2 Dadjirã Boro Jesudeba daiba jaradiapedadada bãrãba cawa panãa. 3 Æcõrãba quĩrã ðãã bãrãra idji itea bia ðeadiðaa. Maã bãrã auðuada orãnadua. 4 Bãrã cacuara jipa cawa erobeadiðaa Æcõrẽ quĩrãpita, ãberãrã quĩrãpita biðaa bia ðeadamãrẽã. 5 Naã djaraba cadjirua o awua ðããra orãnadua Æcõrẽ adua ðeaba obada quĩrãca.* 6 Maãgãdeba djabarãda biẽ orãnadua idjaba cũrũgarãnadua. Jũma mããgara dadjirã Boroba cawa oya daiba bãrãa jara-
pedada quĩrãca. 7 Æcõrãba dadjirãra eðã basia cadjiruade ðeadamãrẽã,

† 2:19 Bãrãda dai ðasriðaa baya. Griego bedeade mãwã ðãã ðãã: "Bãrãda dai borobarã." Pauloãa jara basia borobarã jã ðãã quĩrãca idjira djabarã carea ðasriðaa ðaiba. * 3:1-2 Æcõrẽ nezoca. Griego bedeade ðãããã cartade ðãã ðãã "Æcõrẽ ume trajabari." * 4:5 Bãrã cacua. Griego bedeade ðãã ðãã "bãrã zoco." ðãããããããã mãã bedeaba jara ðãã "bãrã quima."

ãtebΛΓΛ edasia idji itea bia beadamãrêã. ⁸ Mañ igara bΛba ëberãba jaradada igaraë bΛa, ãtebΛΓΛ Æcõrêba jara bΛda igara bΛa. Ara mañ Æcõrêba idji Jaureda bãrãa diasia cadjirua neë beadamãrêã.

⁹ Mañ awara bãrãra sãwã djabarã ume dji quĩrĩanida panΛda mΛa nañ cartade ¿cãrêã bΛi? ÆcõrêbΛΓΛ bãrãa mañra jaradiasia. ¹⁰ Bãrãba jũma djabarã Macedonia druadebemara mãwã quĩrĩã panΛa. BaribΛΓΛ djabarã, daiba bãrãa bedea djuburiadia biara dji quĩrĩã beadamãrêã. ¹¹ Idjaba jΛrΛdadua jũmarã ume necai duanani carea. Djãrã nêbΛrade bearãnadua. Bãrã jΛwaba trajadadua daiba jarapedada quĩrãca. ¹² MãwãbΛΓΛ bãrãba ne erobeadia idjaba Jesu ïjãé beaba bãrãra bia ununia.

Jesu ume ábaa dji jΛredidebema

¹³ Djabarã, daiba quĩrĩã panΛa bãrãba Jesu ïjã bea jaidapedadadebemada cawadida. Mãwã bãrãra sopuadaëa Æcõrê ïjãé bea sopuabada quĩrãca. Ædjirãra sopuabadaa dji beupedadara sãwãbΛΓΛ duananida cawadaë bêrã. ¹⁴ BaribΛΓΛ dadjirãba Jesura beu badada ãrêbasida ïjã panΛa. Mañ bêrã cawa panΛa Jesu ïjã bea jaidapedadara Æcõrêba jũma ãrêbabida idji ume beadamãrêã.†

¹⁵ Mañ carea dadjirã Boroba jaradara daiba bãrãa jarabΛdaa: dadjirã Boro zebΛΓΛde dadjirã, dji waði zocai beara dji jaidapedada na idjima wãnaëa. ¹⁶ Bajãnaa dadjirã Borora bedeabΛΓΛda jĩgua ùrĩnia, bajãnebema nezoca dji droma sida bedeabΛΓΛda ùrĩnia, idjaba Æcõrê cachiru jĩgua sida ùrĩnia. Mañne dadjirã Borora bajãneba zeya. Idji ïjã bea jaidapedadada naãrã ãrêbadia. ¹⁷ Ara mañda dadjirã, dji zocai beara, Ædjirã ume ábaa ãtaa wãnia dadjirã Boro ume jãrãrãne dji ununi carea. Mañbe dadjirã Boro ume ewariza duanania. ¹⁸ Mañ bedeaba bãrãra dji sobiabiadua.

5

Dadjirã Boroba cawa oi ewari

¹ Djabarã, mΛa nañ cartade bΛëa sãñbe dadjirã Borora zeida. ² Bãrãba bio cawa panΛa dadjirã Boroba cawa oi ewarira cawaëne zeida diamasi ne drΛabari zebari quĩrãca. ³ Æberãrãba nãwã jara panania: “Jũma necai nũmΛa, dauperadira neëa.” Mãwã panΛne cawaëne Ædjirã jũma ãrĩ ewarira zeya wêrã biogoa bΛ cawaëne puabari quĩrãca. Mañne Ædjirãra ni abaΛda ëdrΛdaëa.

⁴ BaribΛΓΛ djabarã, bãrãra pãĩmane beaëa. Mañ bêrã dadjirã Boroba cawa ode zebΛΓΛ ewaride bãrãra dauperadaëa ne drΛabari zebΛΓΛde dauperabada quĩrãca. ⁵ Jũma bãrãra ãnaanebema, ãsabema. Dadjirãra diamasibemaëa, pãĩmanebemaëa. ⁶ Mañ bêrã dadjirãra cãĩ beadaëa dewararã cãĩ bea quĩrãca, ãtebΛΓΛ dau bΛba beadia, quĩrãcuíta jipa beadia. ⁷ Cãĩ beara diamasi cãĩ bea, beu nĩmira diamasi beu nã. ⁸ BaribΛΓΛ dadjirãra ãsabema bêrã quĩrãcuíta jipa beadida panΛa. Critora ïjã pananida panΛa, dji quĩrĩã beadida panΛa, idjaba Æcõrêba cawa oidebema ëdrΛdira jã pananida panΛa. Mãwã ara dadjida cadjiruaðebemada jũãtrΛ beadia sordaoba idji jãare ne zareaba jũãtrΛbari quĩrãca, idji boro sida ne zareaba jũãtrΛbari quĩrãca. ⁹ Æcõrêba dadjirãra trãë basia cawa oi carea, ãtebΛΓΛ trãsia dadjirã Boro Jesucritodeba ëdrΛdamãrêã. ¹⁰ Idjira dadjirã carea beusia. Mañ bêrã dadjirãda zocai beadibΛΓΛ wa beudibΛΓΛ, idji zebΛΓΛde idji ume ábaa zocai panania. ¹¹ Mañ carea dji sobiabiadua. Idjaba dji carebadadua biara ïjãni carea bãrãba o panΛ quĩrãca.

† 4:14 Jesu ïjã bea jaidapedadara Æcõrêba jũma ãrêbabida idji ume beadamãrêã. Griego bedeadë nãwã bΛ bΛa: “Æcõrêba Jesu ïjã bea jaidapedadara idji ume eneya.”

Pauloba djabarãa jĩũare jaradiada

¹² Maã awara djabarã, daiba beɗea djuburiadia djabarã bãrã tãena Ācõrẽ traju o panɔda bio wayaɗamãrẽã. Ādjirãra dadjirã Boro Jesucritoɗeba bãrã bororãa. Bãrãra sãwã nĩbaɗida panɔda jaradiabadaa. ¹³ Ādjidebemada bia crĩchadaɗua. Ādjia o panɔ carea bio quĩrĩãnaɗua. Jũmarã ume bia duananada.

¹⁴ Djabarã, daiba jaraɗia bãrã tãena djuburia beara quẽãnamãrẽã. Soɗe ɓasriɗaɗ beara sobiabidaɗua. Soɗe ɓɓaã beara carebaɗua. Jũmarã ume droaɗua. ¹⁵ jũrĩnaɗua! Aɓaɓa bãrãda biẽ osira idjida abarica biẽ orãnaɗua. Āteɓara ewariza bãdjiza biadrɔ oɗua. Jũmarã ume bia oɗua.

¹⁶ Ne jũmane ɓasriɗa beaɗua. ¹⁷ Anãũnaẽ Ācõrẽa iwidi pananada. ¹⁸ Ne jũma carea Ācõrẽa bia ɓaɗa adada. Maãdrɔ Ācõrẽba quĩrĩã ɓa, bãrãra Jesucrito ĩjã bea bẽrã.

¹⁹ Ācõrẽ Jaureba o ɓara idu obi ama bearaɗnaɗua.* ²⁰ Ācõrẽneba beɗeabariba jara ɓara igararãnaɗua. ²¹ Jũma maãra quĩrĩãcuɗa ũrĩnaɗua, maãbe ababe dji wãrãdrɔ ĩjãnaɗua. ²² Ni maãrĩ biɗa cadjiruara orãnaɗua.

²³ Mãa quĩrĩã ɓa dadji necai ɓai diabari Ācõrẽba bãrãra biara o wãida ne jũmane idji itea bia beaɗamãrẽã. Mãa quĩrĩã ɓa Ācõrẽba bãrã jaureda, bãrã crĩchada, bãrã cacua siɗa jũma wagaida. Mãwã dadjirã Boro Jesucrito zebraɗe bãrãra ni maãrĩ biɗa biẽ jaraɗi neẽ beaɗia. ²⁴ Bãrã Trãnara beɗea aɓa ɓa bẽrã jũma maãgara oya.

Pauloba jĩũare ɓaɗa

²⁵ Djabarã, dai carea Ācõrẽa iwidiɗua.

²⁶ Wãrã quĩrĩãneba jũma djabarãa nãwã jaraɗua: daiba quĩrĩã panɔ bãrãra bia duananida.†

²⁷ Mãa dadjirã Boroɗeba jaraya: naã cartara jũma djabarã quĩrãpita leɗua.

²⁸ Mãa quĩrĩã ɓa dadjirã Boro Jesucritoba idji biadeba bãrãra careba ɓaɗa.

* **5:19** Griego beɗeade maã versícúloda nãwã ɓa ɓa: “Ācõrẽ Jaure uruada quiarãnaɗua.” † **5:26** Wãrã quĩrĩãneba. Griego beɗeade ɓa ɓa: “Isõ bia quiruɗeba.”

2 TESALONICA

UMÉBEMA CARTA PAULOBA BΛΔA DJABARĀ TESALONICA PURUÐEBEMA ITEA

Nabema carta bΛΔacarea Pauloba ūrīstica bΛa djabarāra bia mīga panΛda, sewa jaradiabadarāda ādji tāēna zesiēlada, idjaba λcλrλ djabarāra coaiēda beada. Mañ carea umébema cartara bΛsia. Djabarā carea Ācōrēa bia bΛada apeēda iwiēisia ādjia biara ĩjānamārēā (1:1-12; 2:13-17). Mañ awara Ācōrēba cawa oi ewaridebemada ebudaara bΛsia λcλrλba sewadeba jaradia pananada ĩjārānamārēā (2:1-12). Mañare bΛsia ādjirāba Ācōrēa iwiēi pananida panΛda idjaba dji coaiēda beara trajadida panΛda (3:1-15). Idjia djabarā itea ĩrūare bΛdada 3:16-18de bΛa.

Pauloba nañ cartade naārā bΛda

¹ Māra Pauloa. Nañ cartara bΛbλrλa djabarā Tesalonica puruðebema itea. Bārāra dadjirā Zeza Ācōrēnea, dadjirā Boro Jesucritodea. Djaba Silvanoda, Timoteo siēda mā ume panΛa. ² Daiba quīrīā panΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biēda ādji biadeba bārāra careba pananida, necai ĩai siēda bārā dia pananida.

Ācōrēba idji bedea ĩjānaca cawa oiðebema

³ Djabarā, daiba ewariza bārā carea Ācōrēa bia bΛada abadaa. Daiba māwā obadara bia bΛa. Bārāba ewariza Critora biara ĩjā panΛa idjaba biara dji quīrīā panΛa. ⁴ Mañ carea daiba Ācōrē ēberārā duanλza bārānebemada bΛsriēda nēbλrλbadaa. Jarabadaa ēberārāba biē oēi carea ēpē panΛmīna bārāba Critora waēi ĩjā panΛda idjaba bia mīga panΛmīna jūma droa panΛda. ⁵ Mañba cawabi bΛa Ācōrēba jipa cawa obarida. Idjia bārāra bia unu bΛa pe erobai carea. Mañ carea ara nawena bia mīga panΛa.

⁶ Ācōrēba jipa cawa obaria. Bārā bia mīgabi panΛra idjia bia mīgabiya. ⁷⁻⁸ Baribλrλ bārā, dji bia mīga beara λnāūbiya dai λnāūbi quīrāca. Mañgλra māwāya dadjirā Boro Jesura idji nezocarā mēsrā bea ume urua eradrλ nūmλne bajāneba zebλrλde. Mañne jūma Ācōrē ĩjāē beada, bedea bia dadjirā Boro Jesuðebema ĩjānacada cawa oya. ⁹ Ādjirāra tλbλ uruade ewariza bia mīgabiya. Dadjirā Boro quīrāpitabemada, idji λbΛa dromanebema siēda tλmλ beadi. ¹⁰ Mañ ewaride idjiderāba idjia bia bedeadia. Ādjirā ume bia oēa carea jūma idji ĩjā beaba idjira bio bia ununia. Daiba idjiðebema jaradia-pedadara bārāba ĩjāpedada bēra bārā siēda mañ ēberārānebema.

¹¹ Mañ carea daiba ewariza dadjirā Ācōrēa iwiðibadaa bārāda bia unumārēā. Idjia bārāra mañ carea trāsia. Daiba iwiēi panΛa Ācōrēba idji λbΛadeba bārāra ne jūmane carebamārēā. Māwā idji ĩjā panΛneba bia o quīrīā panΛra bārāba jūma oēia. ¹² Māwāra bārāneba jūmarāba dadjirā Boro Jesucritora bia jaradia idjaba idjiðeba bārāda bia jaradia. Dadjirā Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito biēda ādji biadeba careba panΛ bēra māwā bia jaradia.

2

Cadjiruadebema ēberā zeida bΛ

¹⁻² Mañ awara djabarā, daiba bārāa bedea djuburiadia dadjirā Boro Jesucrito zeidebemada idjaba dadjirā idji ume ābaa dji jλreðidebemada āi

crīcharānamārēā. Abaaba dadjirā Boroba cawa oi ewarira jūēsiaa aibara, dauperarānada. Bariduaba Ācōrēneba bea ba quīrāca māwā jaraibara, wa māwā jaradiaibara, wa daiba cartade māwā basidaada aibara, ījārānada. ³ Ni maārī bida abaa idu cūrūgabirānada. Dadjirā Boroba cawa oi ewari zeī naēna zocārā ēberārāba Ācōrēra igaradia. Mañne cadjiruadebema ēberāda odjaya. Mañ ēberāra Ācōrēba taba uruade batabueya. ⁴ Idjia Ācōrēra idjaba ne jūma ēberārāba ācōrē abada sida quīrāca baya. Idjida jūma maaga cāyābara dji dromaara baada aya. Mañ bēra Ācōrē de dromane chūmepea jaraya idjida Ācōrēda.

⁵ Bārāma baside māa maaga jaraē basica? Quīrānebadaēca? ⁶ Mañ bēra cawa panā cārēba mañ ēberāra idu odjabiē ba. Baribara idji ewari jūēbade odjaya. ⁷ Nawena cadjiruara mērā o nīnaa, baribara dji iduaribiē baba mañ cadjiruadebema ēberāra idu odjabiē ba. Māwā baya aba Ācōrēba dji iduaribiē bara āyā edebada. ⁸ Mañbebara cadjiruadebema ēberāra odjaya. Baribara dadjirā Boro Jesu quīrāwārēā dorrodorrea zebade ara beababa mañ ēberāra beaya.

⁹ Cadjiruadebema ēberāra diauruba zebiya. Diauru ababa ne ununacada quīrātanoa ocuaya ēberārāba Ācōrēba māwā o ba crīchadamārēā. ¹⁰ Ne quīrātanoa cadjirua o baeba ēberārā taba uruade bia mīgada panāra cūrūgaya. Ādjirāba wārā beada quīrānaca bēra Ācōrēba ēdra edaēa. ¹¹ Ātebara idu sewada ījābiya. Māwā ara ādjiduba bio cūrūga beadia. ¹² Mañ ēberārā wārā bea ījāē beaba cadjiruada basridaa obada bēra Ācōrēba biē baya.

Ācōrēba idji ījā bea ēdra edada

¹³ Djabarā, daiba ewariza bārā carea Ācōrēra bia baada abada. Dadjirā Boroba bārāra quīrā ba. Idjia bārāra ēdra edai carea naēnaeda edasia. Bārāba idji wārā bea ījā panā bēra idjaba idji Jaureba bārāra idji itea bia ba bēra ēdra edaya. ¹⁴ Daiba bea bia Critodebema jaradia panāneba Ācōrēba bārāra trāsia dadjirā Boro Jesucrito bia quirudebemada edadamārēā. ¹⁵ Mañ bēra djabarā, zarea beada. Daiba jaradiapedara, cartade bapeada sida quīrādoarānada.

¹⁶⁻¹⁷ Ācōrēba dadjirāra quīrāsia. Idji biadeba sobiabicuasias ewariza māwā beadamārēā. Idjaba cawabisia wārāda idjideba nebiada edada. Daiba quīrā panā dadjirā Boro Jesucritoba, dadjirā Zeza Ācōrē bida bārāra sobi- abidida idjaba zarea ba. Māwā bārāba bea panāra, o panā sida jūma bia baya.

3

Djabarāba Ācōrēra iwididamārēā Pauloba jarada

¹ Mañ awara djabarā, dai carea Ācōrēra iwididada dadjirā Boro beeara druaza isabe jūēmārēā idjaba ēberārāba mañnebemada bia jaradamārēā bārā tāēna māwāna quīrāca. ² Ācōrēra iwididada daira ēberā cadjiruarāba biē o quīrā panānebemada wagamārēā. Ācōrē ījā quīrāē bea baraa. ³ Baribara dadjirā Borora bea aba ba. Idjia bārāra careba baya zarea beadamārēā idjaba cadjiruadebemada waga baya. ⁴ Dadjirā Borodeba cawa panā daiba jaradiapedara bārāba wārāda o panāda idjaba o pananida. ⁵ Quīrā panā dadjirā Boro Ācōrēba cawabida bārāra bio quīrā ba. Idjaba quīrā panā idjia carebaida Critoba droada quīrāca droadamārēā.

Coa neš trajadida panΛ

⁶ Djabarã, dadjirã Boro Jesucrito trãneba daiba bãrãa jaradãa djabarã coaida bea ume ãbaa ðearãnamãrẽã. Daiba jaradiapedada quĩrãca odacaa. ⁷ Bãrãba cawa panΛa dai nĩbapedada quĩrãca bãrãra nĩbadida panΛa. Bãrã tãena panasidãe दौरa bari pananaca basía. ⁸ Daiba bãrãnedã bari coãã basía, ãtebΛΓΛ ãsa, diamasi bida ãnãũnaẽ dewara traju sida o panasidãa bãrãba daia õgo ne diarãnamãrẽã. ⁹ Wãrãda bãrãba carebadãmãrẽã iwidiidida pananamĩna iwidiidãẽ basía. ãtebΛΓΛ दौरa trajasidãa cawabidi carea bãrãba abari quĩrãca oãida panΛa. ¹⁰ Bãrã tãena panasidãe daiba naãda jarasidãa: dji traja quĩrãẽ ðara ne cobirãnadua. ¹¹ Daiba ãrĩ panΛa ãcΛΓΛ bãrãnebemada coaida beada. ãdjirãra trajadãcaa ãtebΛΓΛ djãrã nẽbΛrade panabadaa. ¹² Mã djabarãa daiba dadjirã Boro Jesucritodẽba bedẽa djuburiãdia necai trajadãmãrẽã codira erobẽadãmãrẽã.

¹³ BaribΛΓΛ djabarã, bia o panΛneba sãrãnadua. ¹⁴ Daiba naã cartãe jaradiapedãdada abãba ãjãẽbΛΓΛ, jũmarãa cawabidãdua biẽ o ðada. Idji ume ãbaa ðearãnadua perãmãrẽã. ¹⁵ BaribΛΓΛ idjira bãrã ume dji quĩrũ quĩrãca erobẽarãnadua, ãtebΛΓΛ bãrã djaba bãrã jarãdãdua jipa omãrẽã.

Pauloba jĩrũare ðada

¹⁶ Daiba quĩrãã panΛa dadjirã Boro necai ðai diabariba idji necai ðaira bãrãa ewariza ne jũmane dia ðaida. Quĩrãã panΛa dadjirã Borora bãrã ume ðaida. ¹⁷ Mãra Pauloã. NaãgΛ bedẽada mã jΛwaba ðΛbΛΓΛΛ. Jũma mã cartãe nãwã ðΛbaria cawabi carea mãabΛΓΛ ðΛbΛΓΛda. Nãwã ðΛ ðabaria. ¹⁸ Mã quĩrãã ðΛã dadjirã Boro Jesucritoba idji biaãdẽba bãrãra careba ðaida.

1 TIMOTEO NABEMA CARTA PAULOBA TIMOTEO ITEA BΛΔA

Pauloba nañ cartara Timoteo itea bΛsia. Timoteora Listra purudebema basia. Paulora nañrã mañ purudeaa wãnanebemada bΛ bΛa Hecho 14:6-23de. Pauloba Timoteoda idji ume jaradiade wãmãrẽã edadaebemada bΛ bΛa Hecho 16:1-3de. Ædjia bedea bia Jesucritodebemada zocãrã puru beade abaa jaradiasidaa.

Paulora Roma purude preso badada poa 62de edrasica bΛa. Mañbe jẽda Epeso purudeaa wãsia. Timoteoda mama amesia djabarã nẽbΛrade beada carebamãrẽã. Mañbe Macedonia druadaa wãsia. Nañ nabema cartara mamaΛba diabuesia Timoteoa crĩcha biada diai carea.

Epesode λcΛΓΛba drõãenabema crĩchada jaradia panasidaa. BaribΛΓΛ Pauloba bΛsia ababe bedea bia Critodebema ïjã panΛneba dadjirãra cadjiruadebemada edrΛdida (1:1-20). Mañare bΛsia sãwã djabarãba Æcõrẽa iwididida panΛda (2:1-8), djabawẽrãra sãwã beadida panΛda (2:9-15), idjaba djabarã bororãda sãwã beadida panΛda (3:1-16). Capítulo 4de Pauloba bΛsia sewa jaradia beadebemada idjaba sãwã Jesucrito nezocara nĩbaida bΛdebemada. Mañare bΛsia djabarã boroba sãwã djabarãra wagaida bΛda (5:1neba aba 6:2daa). Jĩrũare bΛsia Crito ïjã bΛba sewada igarapeda wãrã bedeeda ïjãida bΛda. Mañ awara bΛsia paratada awua baiẽ bΛda ãtebΛΓΛ ne biada o baida bΛa bajãne ne biada erobai carea (6:3-21).

Pauloba nañ cartade nañrã bΛda

¹ MΛra Pauloa, Jesucritoba diabuedaa. Æcõrẽ dadji ÆdrΛ Edabariba dadji Boro Jesucrito ume mΛra mãwã bΛsidaa. Ara mañ Jesucritodeba dadjira wãrãda bia beadida cawa panΛa. ² Timoteo, mΛa nañ cartara bΛ itea bΛbΛΓΛa. MΛneba Critora ïjãna bẽrã bΛra wãrãda mΛ warraca bΛa. MΛa quĩrĩã bΛa dadji Zeza Æcõrẽba dadji Boro Jesucrito bida quĩrã djuburia pananida, ãdji biadeba careba pananida, idjaba necai bai sida dia pananida.

Æjaradia beaa idu jaradiabirãdua

³ Macedonia druadaa wãĩ naẽna mΛa bΛa bedea djuburiasia Epesode bemãrẽã. Mãwã osia bΛa quĩrã awara jaradia beaa waa idu jaradiabirãmãrẽã.

⁴ Ædjirãa jaradua drõã naẽnabema nẽbΛΓΛbadara, dadji drõã naẽnabemarã trΛ zocãrã jaradiabada sida waa jaradiarãnamãrẽã. Mañba ababe caicaya duanebibaria. Dadjirãra carebacaa Æcõrẽba obi bΛda odamãrẽã. Ababe idji bedea ïjã panΛneba poya odia. ⁵ MΛa mãwã jara bΛa djabarãba crĩcha biadeba, sobiadeba, wãrãda Æcõrẽ ïjã panΛneba dji quĩrĩã duananamãrẽã. ⁶ BaribΛΓΛ λcΛΓΛara mañnebemada ãĩ wãsidaa. Mañbe baridua bedea dadji carebacada epẽsidaa. ⁷ Ædjirãra Æcõrẽba Moisea diada ley jaradiabadada ba quĩrĩã panΛa, baribΛΓΛ bio cawa panΛ quĩrãca jaradiabadamĩna adua panΛa cãrẽda jaradia panΛda.

⁸ Dadjirãba cawa panΛa mañ leyra biada. BaribΛΓΛ aride jaradiadida panΛa.

⁹ Mañ bẽrã cawaẽda panΛa Æcõrẽba mañ leyra diaẽ basida dji jipa o bea carea, ãtebΛΓΛ diasia dji ïjã odaca carea, cΛwΛΓΛ zarea bea carea, Æcõrẽ neẽ bea carea, cadjirua o bea carea, Æcõrẽ wayadaca carea, Æcõrẽ igarabada carea, ãdji djibarirã beabada carea, mĩã beabada carea, ¹⁰ daunemabada carea, ara ãdji abaricarã ume mĩã perada obada carea, djãrã nẽdobuebada carea, sewaida bea carea, sewadeba djãrã biẽ jarabada carea, idjaba wãrã bedeeba

jara bΛra odaca carea. ¹¹ Bedea bia quiru Ācōrēnebemaba maļ wārā bedeara cawabi bΛa. Dadji Ācōrē bia quiruba maļra mĀa diasia jaradia bamārēā.

Ācōrēba Paulo quīrā djuburiada

¹² Dadjirā Boro Jesucritoba mĀa ΔbΛada diasia idji bedea jaradia bamārēā. Idjia cawasia mĀa ne jūmada jipa oida. Maļ bērā mĀra bΛsia idjia quīrīā bΛda o bamārēā. Maļ carea mĀa idjīa bia bΛada aya. ¹³ Naēna mĀa idjidebemada biē bedeadadja idjaba idjiderāda biē oi carea ēpēbadja. Djārāa biē bedeadadja. BaribΛrΛ idjia mĀra quīrā djuburiasia. Idjida waēi ījāē baēa bērā adua bΛdeba māwā biē obadja. ¹⁴ Dadjirā Boro Jesucritoba idji biadeba mĀra bio carebasia idjida ījāmārēā idjaba idji quīrīāda erobamārēā.

¹⁵ Naļ bedeara wārā ara bērā jūmarāba ījānida panΛa: Jesucritora naļ ējūānaa zesia cadjirua obadarā ēdrΛ edai carea. Cadjirua obadarānebemada mĀdrΛ dji cadjiruaara basia. ¹⁶ BaribΛrΛ Ācōrēba mĀra quīrā djuburiasia. Māwā Jesucritoba mĀ, dji cadjiruaara baēadeba unubisia idjia jūma bia droa bΛda. MĀneba dji waēi ījāē beaa cawabisia sāwā ēberā cadjiruara quīrā djuburiabarida zocai bai jōcada erobeadamārēā. ¹⁷ Ācōrēda ewariza jūmarā Boroa. Idjira beucaa. Dadjirāba ununacaa. Ababe idjidrΛ bΛa.* IdjīabΛrΛ dadjirāba ewariza bia bedeadida panΛa idjaba wayadida panΛa. Bia bΛa māwā baida.

¹⁸⁻¹⁹ MĀ warra Timoteo, bΛa oida bΛra mĀa jara bΛbΛrΛa. Ācōrēneba bΛdebema jarapedadara quīrānebadua. Māwā Crito ījā bΛdeba, crīcha biadeba bΛa wārā bedeara waga erobaya bia djō bΛ quīrāca. ΛcΛrΛba crīcha bia erobeada igaradapeēa ādjia Crito ījā panΛra idu bΛsiēda. ²⁰ MaļgΛ ēberārānebemarā aba Himeneo basīa. Abara Alejandro basīa. Ādjira mĀa diauru jΛwade bΛsia cawadamārēā Ācōrēnebemada waa biē bedeadīē panΛa.

2

Sāwā Ācōrēa iwididida panΛ

¹ Naļda biara jaraya: jūma ēberārā carea djabarāba Ācōrēa bedea djuburiadida panΛa, carebamārēā iwididida panΛa, idjaba bia bΛada adida panΛa. ² Jūma naļ ējūānebema bororā carea, zarra bea carea bida Ācōrēa iwididida panΛa dadjirāra necai beadi carea, aduā beadi carea, Ācōrē waya beadi carea, idjaba ne jūmane jipa beadi carea. ³ Māwā iwidī pananida bia bΛa. Ācōrē dadji ĒdrΛ Edabariba maļgΛra bia unu bΛa. ⁴ Idjia quīrīā bΛa jūmarāba wārā bedeadada cawadapeēa cadjiruadebemada ēdrΛdida. ⁵ Ācōrēra ababΛrΛ bΛa. Idjaba ēberārā Ācōrē ume bia bΛbarida ababΛrΛ bΛa. Maļ ēberāra Jesucritoa. ⁶ Ara idjida idu beabisia jūma ēberārāda ēdrΛ bΛi carea. Ācōrēba bΛda ewaride Jesucritoba maļra cawabisia. ⁷ Maļ carea mĀra idji bedea jarabarida bΛsia. MĀra idjia diabuedada bΛsia wārā bedea idji ījānida panΛnebemada judiorāēa jaradiade wāmārēā. MĀa wārā bedeadada jara bΛa.* Sewada oē bΛa.

⁸ Djabarā ābaa dji jΛrebΛdaza mĀa quīrīā bΛa umaquīrārāba crīcha biadeba Ācōrēa iwididida. Maļne quīrū beadiē panΛa, caicaya beadiē panΛa.† ⁹ MĀa quīrīā bΛa wērārāra quīrāipa, aride djiodida. Ādji buēara jūmawāyā biya

* **1:17** Ababe idjidrΛ bΛa. Griego bedeadē ΛcΛrΛ cartade bΛ bΛa: “Ababe idjidrΛ ne cawa bΛ Ācōrēa.”

* **2:7** MĀa wārā bedeadada jara bΛa. Griego bedeadē ΛcΛrΛ cartade nāwā bΛ bΛa: “MĀra Critode bērā wārā bedeadada jara bΛa.” † **2:8** Ācōrēa iwididida. Griego bedeadē bΛ bΛa: “JΛwa Λtaa waēida.” Maļ ewaride ēberārāba jΛwa Λtaa wabadjidāa Ācōrēa iwidibΛdade. Maļ bērā edauē Ācōrēa iwididida adī cāyābara jarabadjidaa: “JΛwa Λtaa waēia.”

erudiē panΛa. Oroda wa neta nēbΛa beada jūmawāyā pēūniē panΛa.‡ Djio nēbΛa bΛ sīda jāniē panΛa. ¹⁰ ĀtebΛΓΛ Ācōrē waya bea bērā wērārāba bia o panΛneba bio djio panΛ quīrāca beadida panΛa. ¹¹ Djabarā ābaa dji jΛre panΛne wērārāba chupea ūrīnida panΛa idjaba dji bororāda waya beadida panΛa. ¹² Ābaa dji jΛrebΛdade mΛa iduaribicaa wērāba jaradia baida wa umaquīrāda idji jΛwaeda erobaida. ĀtebΛΓΛ wērāba chupea ūrī baida bΛa. ¹³ Māwā baida bΛa Ācōrēba Adałda naārā oda bērā. Māwānacarea Evada osia. ¹⁴ Mał awara diauruba Adałra cūrūgaē basía, ātebΛΓΛ wērāda cūrūgasia. Cūrūgaside wērāba cadjiruada osia. ¹⁵ BaribΛΓΛ warra to panΛneba wērārāra ēdrΛdia Critoda ĩjā pananibΛΓΛ, wārā quīrīāda eropananibΛΓΛ, idjaba Ācōrē itea bia pananibΛΓΛ. Jūma małgara quīrāipa ēpēnida panΛa.§

3

Djabarā wagabari sāwā baida bΛ

¹ Nał beđeara wārā araa: abałda djabarā wagabarida ba quīrīā bΛbΛΓΛ, biada o quīrīā bΛa.* ² Mał bērā djabarā wagabarira biē jaradi neē baida bΛa, quīma aba erobaida bΛa, jūmawāyā baiē bΛa, crīcha biadeba baida bΛa, quīrāipa baida bΛa, idji dede jūēbΛdara bia edaida bΛa, idjaba jaradia cawa baida bΛa. ³ Idjira beu nībaiē bΛa. Quīrūbi jΛΓΛya baiē bΛa, ātebΛΓΛ aduā baida bΛa. Jūmarā ume necai baida bΛa. Paratada awua baiē bΛa. ⁴ Idji dedebemarāra bio waga cawa baida bΛa, idji warrarāra cΛwΛΓΛ ĩjā erobaida bΛa, idjaba ādjirāba idjira wayadida panΛa. ⁵ Ara idji dedebemarāda waga adua bΛbΛΓΛ, ¿sāwā Ācōrē ēberārāda bia wagai? ⁶⁻⁷ Crito ĩjāé bea biā idjiēbemada bia crīchađida panΛa. Māwā ēberārāba idjiēbemada biē beđeadaēa idjaba diauruba idjira ēberārā quīrāpita biē bΛēa. Ācōrē beđea ĩjāna djiwidi bΛra djabarā wagabarida baiē bΛa dji dromada crīcharāmārēā. Māwā crīchasira Ācōrēba idjira cawa oya diauru cawa oda quīrāca.

Djabarā carebabari sāwā baida bΛ

⁸ Ara mał quīrāca djabarā carebabada sīda jīpa nībađida panΛa ēberārāba wayađamārēā.† Ādjirāba sewada o beadiē panΛa, beu nībađiē panΛa, idjaba paratada awua beadiē panΛa. ⁹ Dadjia ĩjā panΛ beđea Ācōrēba cawabiđara crīcha biadeba bio wagađida panΛa. ¹⁰ Djabarā carebabada bΛđi naēna bio quīrācuīta acΛđida panΛa. Małbe biē jaradi neē beabΛΓΛ, djabarā carebabadada beadida panΛa. ¹¹ Abari quīrāca āđji quīma sīda jīpa nībađida panΛa ēberārāba wayađamārēā.‡ NēbΛra o beadiē panΛa. Jūmawāyā beadiē panΛa ātebΛΓΛ ne jūmane jīpa beadida panΛa. ¹² Djabarā carebabariba wērāda aba erobaida bΛa. Idji warrarāra, idji dedebemarā sīda bio waga cawa baida bΛa. ¹³ Djabarā carebabadaba ođida panΛra jīpa ođibΛΓΛ, jūmarāba ādjirānebemada bia beđeadia. Māwā ne wayaa neē ādjirāba Jesucrito ĩjā panΛnebemada poya beđeadia.

Wārā beđea Ācōrēba cawabida

‡ **2:9** Neta nēbΛa bea. Griego beđeade bΛ bΛa “perla.” § **2:15** Mał versículoba jara bΛra ebuda bΛēa. Ācōrē Beđea bio cawa beamaarā Pauloba cawabi basia wērārāda dji bororāēmīna bia beada. Idjia jaraē basía warrarāda tođida panΛda ēdrΛđi carea. * **3:1** Djabarā wagabari. Griego beđeade bΛ bΛa “dji acΛbari.” Cāpūrīā beđeade biara “pastor” jarabadaa. † **3:8** Djabarā carebada. Griego beđeade bΛ bΛa “nezoca.” Cāpūrīā beđeade biara “diacono” jarabadaa. ‡ **3:11** Āđji quīma. Griego beđeade bΛ bΛa “wērārā.” ΛcΛΓΛmaarā djabarā carebabada quīmarāda jara bΛa idjaba ĩcΛΓΛmaarā djabarā carebabada dji wērārāda jara bΛa.

14-15 Māra isabe bΛ acΛde wā quĩrĩā bΛa. Māwāmĩna māra dārāisicada. Maā bērā naā cartara bΛ itea bΛbΛrΛa Ācōrē ēberārāra sāvā ābaa beadida panΛda cawamārēā. Dadjirāra Ācōrē zocai bΛ ēberārāa. Idji wārā bedeara quĩrācuĩta jaradiabadaa ni abaΛba quĩrā awara jaradiarānamārēā. §

16 Wārāda Ācōrēba naā bedea cawabidara bio bia bΛa: Critora naā djarađe zesia.

Ācōrē Jaureba cawabisia idjira jipa bΛda.

Bajānebema nezocarāba idjira unusidaa.

Djabarāba idjidebemada judiorāéma jaradiasidaa.

Zocārāba naā ējūāne idjira ĩjāsidaa.

Ācōrēba idjira bajā bia quiruđe wayacusa edasia.

4

Ā jaradiabadarā

1 Ācōrē Jaureba ebuđa jara bΛa naā jĩrũarebema ewaride ĩcΛrΛba Crito ĩjā pananara igaradapeda jai cūrũgaya beada, ādjia jaradiabi panΛ sida ēpēnida.

2 Maā jairāba jaradiabi panΛra ēberārā dji biaca bea sewaida beaba jaradiabadaa. Cadjirua obadađeba maā ēberārā crĩchara jūma ārĩ beaa. 3 Ādjirāba idu quima edabidacaa. Ne jūma codi sida idu cobidacaa. BaribΛrΛ Ācōrēba jūma diasia idji ĩjā beaba, wārā bedea cawa beaba idjia bia bΛada adapeda codamārēā. 4 Ne jūma Ācōrēba ocuadara bia bΛa. Maā bērā Ācōrēa bia bΛada asidara ni abaΛ codidebemara igaradiē panΛa. 5 Maā codira Ācōrē quĩrāpita bia bΛa Ācōrē bedebaba māwā jara bΛ bērā idjaba idjia bia bΛada abada bērā.

Jesucrito nezoca bia

6 BΛa jūma maāgΛda djabarāa jaradia baibΛrΛ, Jesucrito nezoca biada baya. Ācōrē wārā bedea dadjia ĩjā panΛ ēpē bΛdeba bΛ jaurera bΛa wari baya bia ne co bΛ quĩrāca.

7 Drōā naēnabema nēbΛrΛbada biē beara igaradua. Ācōrēba quĩrĩā bΛ quĩrāca nĩbai carea cawa wādua. 8 Wārāda naā cacuara zarea o pananibΛrΛ, ara dadji cacuada carebada. BaribΛrΛ Ācōrē ume nĩbadi carea cawa wānibΛrΛ, maāba dadjira ne jūmane carebaya. Idibema ewaride, tēābema ewaride bida carebaya. 9 Maā bedeara wārā araa. Jūmarāba maāra ĩjānida panΛa. 10 Maā carea dadjira traja panΛa idjaba bia mĩga panΛa. Ācōrē zocai bΛba ēdrΛ edamārēā jāā panΛa. Idjia jūmarāda ēdrΛ edabaria. Biara jaraibΛrΛ, idji ĩjābΛdadrΛ ēdrΛ edabaria.

11 Jūma maāgΛra jaradiadua idjaba ĩjā odamārēā jaradua. 12 BΛra cūdrāmĩna ni abaΛa idu igarabirādua. ĀtebΛrΛ bΛa bedebΛrΛdeba, ne o bΛdeba, wārā quĩrĩāneba, quĩrāipa bΛdeba, idjaba Crito ĩjā bΛdeba djabarāa unubidua sāvā beadida panΛda. 13 Jūmarā quĩrāpita Ācōrē Bedeara jĩgua ledua, jaradia badua, idjaba djabarāra careba badua biara ĩjānamārēā aba mā jūēbΛrΛdaa. 14 Ācōrēba bΛa omārēā diađara quĩrādoarādua. Djabarā wagabadaba ādji jΛwa bΛ ĩrΛ bΛsidade Ācōrēneba jarasidaa idjia maāra diabΛrΛda. 15 Jūma maāgΛra quĩrāipa o badua jūmarāba cawadāmārēā bΛa ewariza biara o wāda. 16 Ara bΛdjidebemada, bΛa jaradia bΛ sida quĩrācuĩta badua. Jūma maāgΛra jipa o nĩbadua. Māwā o baibΛrΛ bΛra ēdrΛya. BΛa jaradia bΛ ũrĩ bea sida ēdrΛdia.

§ 3:14-15 Wārā bedeara quĩrācuĩta jaradiabadaa. Griego bedeadē nāwā bΛ bΛa: “Dadjirāra wārā bedea de jĩrũa, de edrebemaa.”

5

Djabarã ume sãwã baida bΛ

¹ Drõãrãra quẽãrãdua, ãtebΛrΛ bΛ zeza ume bedeabari quĩrãca ãdji ume biadeba bedeadua ãjãnamãrẽã. Cũdrarãa bedeadua bΛ djabarã ume bedeabari quĩrãca. ² Djorarãa bedeadua bΛ papa ume bedeabari quĩrãca. Awẽrãrãa crĩcha biadeba bedeadua bΛ djabawẽrã ume bedeabari quĩrãca.

³ Pẽdra wẽrãrã dji carebadi neẽ beara carebadua. ⁴ BaribΛrΛ pẽdra wẽrãba warrarãda erobΛbΛrΛ, wiuzaquerãda erobΛbΛrΛ, maãgrãba carebadida panΛa. ãdjirãba bio cawadida panΛa sãwã ãdji õberãrãra carebadida panΛa. ãdji djibarirãa ne diadida panΛa djibarirãba ãdjirãa dia panana quĩrãca. MaãgrΛ ãcõrẽ quĩrãpita jipa bΛa. ⁵ Pẽdra wẽrã wãrãda iduba bΛba bio cawa bΛa jũma idjia erobaida bΛra ãcõrẽbΛrΛ diaida. ãsa, diamasi bida ãcõrẽa iwidibaria carebamãrẽã. ⁶ BaribΛrΛ pẽdra wẽrãba ababe bΛsrĩdada jΛrΛ baibΛrΛ, zocai bΛmĩna beudaca bΛa. Maã pẽdra wẽrãra djabarãba carebadiẽ panΛa. ⁷ Jũma maãgrΛ djabarãa obidua pẽdra wẽrãrã carea biẽ jaradiẽ neẽ beadãmãrẽã. ⁸ AbaΛba ara idji õberãrãda, idji dedebemarã sida carebaca baibΛrΛ, ãcõrẽ bedeara igara bΛa. Idjia Crito ãjãẽ bea cãyãbara biẽara o bΛa.

⁹ Djabarãba baridua pẽdra wẽrã trãda cartade bΛdiẽ panΛa carebadi carea. ãtebΛrΛ nãwã beadrΛ bΛdida panΛa: sesenta poa audu beada, umaquĩrã ababe erobeada. ¹⁰ ãdjia bia opedada carea trã bΛga beadida panΛa. ãdji warrarãda bia daupẽbadjidabΛrΛ, ãdji dede zepedadara bia edabadjidabΛrΛ, djabarã jĩrũra sagΛbadjidabΛrΛ, bia mĩga beara carebadjidabΛrΛ, idjaba ne jũma biada obadjidabΛrΛ, maã pẽdra wẽrã trãra cartade bΛdida panΛa.*

¹¹ BaribΛrΛ pẽdra wẽrã wadi warrada bea trãra cartade bΛrãnadua. ãdji cacuaba o quĩrã bΛdeba wayacusa quima eda quĩrãbadaa. Mãwã ãdjia Crito traju odi carea waa quima edadaẽana apedadara igarabadaa. ¹² ãdjia naãrã bedea bΛpedada quĩrãca beadaca bẽrã bedede panebaria. ¹³ Maã awara ãdjirãra deza nĩbabadaa idjaba coa panebadaa. Coa bea awara nẽbΛrada o panebadaa, djãrã nẽbΛrade panebadaa, idjaba ne jaraiẽ beada bedea panebadaa. ¹⁴ Maã carea mãa quĩrã bΛa pẽdra wẽrã wadi warra beara quima edadida, warra todida, idjaba ãdji de sida bia wagadida. Mãwãra dadjirã dji quĩrũba poya biẽ bedeaẽa. ¹⁵ Mãa maãda jara bΛa ãcΛrΛ pẽdra wẽrãrãra ãi wãnapeda diauruda õpẽ panΛ bẽrã.

¹⁶ Crito ãjã bΛ wẽrãba pẽdra wẽrã idji õberãrã tãena beada carebaida bΛa.† Maã pẽdra wẽrãra djabarãba carebadiẽ panΛa. ãtebΛrΛ pẽdra wẽrã õberãrã neẽ bΛdrΛ carebadida panΛa.

Djabarã wagabadarã ume sãwã odida panΛ

¹⁷ Djabarã wagabadarãba bia o panΛ carea djabarãba crĩcha biadeba ãdjirãda carebadida panΛa ara jãwã bearãnamãrẽã. Biara ãcõrẽ bedea jaradiabada, dadji sãwã nĩbaidebema jaradiabada sida carebadida panΛa. ¹⁸ ãcõrẽ Bedeaba nãwã jara bΛa: “BΛa pacaa ne cΛradΛgabi bΛde idji itera jãrãdua.”‡ Idjaba nãwã jara bΛa: “Ne o bΛba paratada edaida bΛa idjia o bΛbari.”§

¹⁹ AbaΛba djabarã wagabarida biẽ jaraibΛrΛ, baribΛrΛ õberã umẽba wa õbeaba abarida jaradaẽbΛrΛ, maã bedeara ãjãrãdua. ²⁰ BaribΛrΛ djabarã wagabariba cadjiruada o baibΛrΛ, jũmarã quĩrãpita quẽãdua waabemarãba wayadãmãrẽã. ²¹ ãcõrẽ quĩrãpita, Crito quĩrãpita, bajãnebema nezocarã

* **5:10** Jĩrũra sagΛbadjidabΛrΛ. Maãba jara bΛa nezoca quĩrãca djabarãra carebadjidada. † **5:16** Crito ãjã bΛ wẽrãba. Griego bedede ãcΛrΛ cartade bΛ bΛa: “Crito ãjã bΛ wẽrãba wa umaquĩrãba.” ‡ **5:18** Deuteronomio 25:4. § **5:18** Luca 10:7.

quĩrãpita bida m̃la b̃la jaraya: jũma m̃la jaradara ijã odua. Ni abalare barãdua, ãteb̃ara jũmarã ume quĩrãipa o badua. ²² Quĩrãcuita crĩchaẽne b̃la j̃awara ni abal ãrã b̃arãdua djabarã wagabarida bamãrẽã. B̃la mãwã oib̃ara, idjia cadjiruada osira b̃la sida maã cadjirua carea bedeade baya. Jũma cadjiruadebemada ãi badua.

²³ B̃ara baridua cacua biẽ babari bẽrã ababe baidoda dorãdua. ãteb̃ara uva ba sida b̃la bi carea maãrĩ dodua.

²⁴ ãcõrẽba cawa oi naẽna ãc̃ara b̃a cadjirua o pañara dadjia ebuẽda unubadaa barib̃ara dewararãba cadjirua o pañara tẽãbe cawadã. ²⁵ Ara maã quĩrãca ãc̃ara b̃a bia o pañara dadjia ebuẽda unubadaa, idjaba ãc̃ara b̃a bia o pañara ebuẽda ununacamĩna mẽrã beẽa.

6

Nezocarã sãwã beadida paña

¹ Crito ijã paña nezocarãba ãdji borora waya beadida paña. Mãwãra dewararãba ãcõrẽda, dadjia jaradia paña sida biẽ jaradãea. ² ãdjirã boroba Critoda ijã b̃ab̃ara, crĩchadiẽ paña djaba bẽrã wayadãea. ãteb̃ara idji itea biara trajadida paña. ãdji trajudeba Crito ijã b̃aba parata edabari bẽrã quĩrãneba idji itea trajadida paña. Maãg̃ara jaradia badua. Idjaba mãwã odamãrẽã ãdjirãa jaradua.

Parata awua bea

³⁻⁴ Abalaba quĩrã awara jaradia baib̃ara, dadjirã Boro Jesucritoba jipa jaradiadada ãi b̃lada aib̃ara, idjaba dadji jipa nĩbadidebema sida quĩrã awara jaradia baib̃ara, jũma cawa b̃lada crĩcha b̃amĩna wãrãda adua b̃la. Sobiẽ b̃adeba ijara beãea bebaria. Baridua beãea carea caicaya bebaria. Maãg̃adeba zebaria djãrãba erob̃a carea biẽ baida, djãrã ume quĩrũbi j̃ara baida, djãrã ecarraare biẽ beãea baida, idjaba djãrã ume biẽ crĩcha baida. ⁵ Maã eberã crĩcha ãrĩ beara, wãrã beãea adua bea sida baridua ijara beãeabadaa. ãdjirãba crĩchabadaa ãcõrẽ ijã b̃adeba parata edadida.* ⁶ Wãrãda ãcõrẽ ijã b̃adeba nebia waib̃lada eropaña. Barib̃ara ara dadjia naã ejuãne eropaña necai beadida paña. ⁷ Tosidãde dadjirãba naã ejuãnaa ni cãrẽ sida enenaẽ basia. Beub̃adãde ni cãrẽ sida ededãea. ⁸ Maã bẽrã codida eropañab̃ara, cacuade j̃nida eropañab̃ara, ara maãba necai beadida paña. ⁹ Barib̃ara parata bara ba quĩrã beaba ne jũma awua pañaneba cadjiruade baebadaa. Maãne ne siriẽ bea awua pañaneba, dadji ãrĩda bea awua pañaneba bida cadjiruade panebadaa animarã j̃caraba jidada quĩrãca. Maãne ãdjirãra bio ãrĩnapeda bio biẽ bebaria. ¹⁰ Ne jũma cadjiruara parata awua b̃adeba zebaria. Ara maã awua pañaneba ãc̃ara b̃a Crito ijã pananara igarasidãa. Mãwã ãdjira bio biẽara panesidãa.

Pauloba Timoteoa obida

¹¹ Barib̃ara b̃la Critora ijã b̃a bẽrã jũma maãg̃adebemada ãi nĩbadua.† Jipa nĩbadua. ãcõrẽra epẽdua. Sodeba wãrãda Critora ijã badua. Jũmarãda quĩrã badua. Jũma droadua. Jũmarã ume aduã badua. ¹² Ne jũmane Critora ijã badua bia djõ b̃a quĩrãca. Mãwã b̃ara ewariza ãcõrẽ ume zocai baya. B̃la Crito ijã b̃lada zocãrã duaña quĩrãpita jaraside ãcõrẽba b̃ara trãsia maã zocai baira erobamãrẽã. ¹³⁻¹⁴ Jũma zocai beara ãcõrẽneba zocai paña. Ara maã ãcõrẽ quĩrãpita m̃la beãeada jaraya b̃la ijã o bamãrẽã. Jesucrito quĩrãpita bida abari beãeada jaraya idjia wãrã beãeada Poncio Pilato quĩrãpita jaradã

* **6:5** Griego beãeade ãc̃ara cartade naã sida b̃a b̃la: “Maãg̃arã ume ãbaa b̃arãdua.” † **6:11** Critora ijã b̃a. Griego beãeade “ãcõrẽ eberã” b̃a b̃la.

quĩrãca. Mĩa naĩgΛda jaraya: mĩa jaradia bΛra quĩrãipa ĩjã o bΛdua biẽ jaradi neẽ aba dadjirã Boro Jesucrito zebΛrΛdaa. ¹⁵ Ācõrẽba bΛda ewaride idjira unubiya.

Ācõrẽ biya quiruda jũmarã Boroa.

Idjira jũma bororã cãyãbara dji dromaara bΛa idjaba jũma dji droma bea Boroa.

¹⁶ Ababe idjida beucaa. Idji bΛma dorrodorroa nũmΛ bẽrã ni abaΛda caita poya wãnaẽa.

Idjira ni abaΛba ununaẽ panΛa idjaba poya ununacaa.

Mĩa quĩrĩã bΛa ewariza jũmarãba idjĩa bia bedea pananida idjaba jũmarãda poya erobaida.

Bia bΛa mãwã baida.

Parata bara beaba sãwã odida panΛ

¹⁷ Naĩ ejũãne parata bara bearãa jaradua dji dromarãda crĩcharãnamãrẽã. Ādjia ne eropanΛra dãrã droaca bẽrã jaradua mãĩneba bia beadida crĩcharãnamãrẽã. Biara ĀcõrẽdrΛ crĩchaẽdida panΛda.‡ IdjiabΛrΛ dadjirãa ne jũmada aduba dia bΛa necai beadamãrẽã. ¹⁸ Dji ne bara beaa jaradua jũmarã ume bia odamãrẽã. Idjaba jaradua ādjia eropanΛnebemada sobiadeba dewararãa diadi carea beadida panΛda. ¹⁹ Mãwã bia o panΛneba ne waga wãbΛrΛ quĩrãca o panΛa nocoarebema ewaride bia beadi carea. Mãne ādjia wãrã zocai baira erobeadia.

Pauloba naĩ cartade jĩũare bΛda

²⁰ Timoteo, jũma Ācõrẽba jaradara bio wagadua. Ācõrẽ quĩrãpita biẽ bea nẽbΛrΛbadara igaradua. Idjaba jũma crĩcha Ācõrẽ bedea ume quĩrã awara beara igaradua. ΛcΛrΛba mã crĩcha beara necawaada abadaa. BaribΛrΛ necawaẽa. ²¹ ΛcΛrΛba mã necawaara eropanΛana abadaa. Mã carea ādjia Crito ĩjã pananara igarasidaa. Mĩa quĩrĩã bΛa Ācõrẽba idji biadeba bΛra careba baida.§

‡ 6:17 Ācõrẽ. Griego bedeadẽ ΛcΛrΛ cartade bΛ bΛa “Ācõrẽ zocai bΛ.”

§ 6:21 BΛra. Griego bedeadẽ

ΛcΛrΛ cartade bΛ bΛa “bãrãra.”

2 TIMOTEO

UMÉBEMA CARTA PAULOBA TIMOTEO ITEA BΛΔA

Pauloba umébema carta Timoteo itea bΛside wayacusa preso basia. Poa 67de bΛsica bΛa. Idji preso bΛdebemada ēdrΛēda crīcha bΛ bēřā naļ cartara bΛsia Timoteoba idji isabe acΛde zemārēā (4:6-13; 4:21).

Pauloba naārā bΛsia Timoteo carea Ācōrēa bia bΛađa abarida (1:1-7). Maļare bΛsia Timoteora peraiē bΛda Jesucrito carea ni idji preso bΛ carea (1:8-18). Maļare bΛsia Jesucrito ĩjā bΛđeba zarea bāmārēā idjaba ne jūmane Ācōrē itea bia bāmārēā (2:1-26). Maļare bΛsia jīrūarebema ewaride minijīchiada zeimīna Timoteoba Ācōrē beđeada jipa jaradia baida bΛda (3:1neba aba 4:5đaa). Maļare bΛsia idji cawa obΛdađebemada idjaba jarasia Timoteora isabe zemārēā (4:6-22).

Dji crīcha dromada naļgΛa: “Ācōrē beđeara jaradia bΛdua. Ēberārāba ũrī quīrīā panΛne, ũrī quīrīāē panΛne biđa jaradiai carea bΛdua.” (2 Timoteo 4:2).

Pauloba naļ cartade naārā bΛda

¹ Mļra Pauloa. Ācōrēba quīrīāna bēřā mļra Jesucritoba diabuedaa. Idjia mļra diabuesia Ācōrēba diai jarada zocai baidebemada jarade wāmārēā. Maļ zocai baira Jesucritodeba bΛa. ² Timoteo, naļ cartara bΛ itea bΛbΛrΛa. Mļa bΛra bio quīrīā bΛa mļ warra quīrāca. Quīrīā bΛa dadji Zeza Ācōrēba, dadji Boro Jesucrito biđa bΛra quīrā djuburia pananida, ādji biadeba careba pananida, necai bai siđa dia pananida.

Timoteo carea Pauloba Ācōrēa bia bΛađa ađa

³ Āsa, diamasi biđa mļa Ācōrēa iwidibΛrΛde bΛ carea bia bΛađa abaria. Ācōrēba jara bΛra crīcha biadeba obaria mļ drōā naēnabemarāba opedada quīrāca. ⁴ Mļ wābΛrΛ carea bΛra jīāsia. Maļ crīchabΛrΛde acΛde wā quīrīā bΛbaria bio bΛsriđa bai carea. ⁵ Mļa quīrāneba bΛbaria bΛa Critora wārāda ĩjā bΛda bΛ papadjora Loidaba, bΛ papa Eunice biđa bΛ naēna ĩjā panana quīrāca. Mļa cawa bΛa bΛa biđa abari quīrāca Critora ĩjā bΛda. ⁶ Mļ jΛwara bΛ ĩrā bΛside Ācōrēba bΛa diasia idji itea ne omārēā. Maļ carea mļa jaraya: Ācōrēba diađara biara ēpē odua. ⁷ Ācōrēba dadjīa ne waya bai soda diaē basia, ātebΛrΛ dadji sođe diasia jūma poya ođamārēā, quīrīāda erođeādamārēā, idjaba dadji cacuara jipa erođeā cawađamārēā.

⁸ Maļ bēřā dadji Boro Jesucritodebemada jarai carea perarādua. Mļra Jesucrito carea preso bΛmīna perarādua. ĀtebΛrΛ beđeā bia Jesucritodebema jaradiabΛrΛde Ācōrē bΛađeba bΛ siđa bia mīgai carea bΛdua. ⁹ Ācōrēba dadjirāra ēdrΛ edasia idjaba trāsia idji itea bia beādamārēā. Dadjia bia o panΛ carea māwā oē basia, ātebΛrΛ idji biadeba oida crīcha bΛda bēřā māwā osia. Wārāda naļ ējūā bai naēna Ācōrēba idji biadeba crīchasia Jesucritodeba dadjirāra carebaida. ¹⁰ Maļbe Jesucrito dadji ĒdrΛ Edabari zeside unubisia sāwā idji biadeba carebabarida. Dadji beuida bΛđara Jesucritoba jōbipeđa ewariza zocai baida diasia. Beđeā bia idjidebemaba mļra ebuda cawabi bΛa.

¹¹ Ācōrēba mļra bΛsia maļ beđeā bia jarabarida bāmārēā, Jesucritoba diabuedada bāmārēā, idjaba judiorāēa jaradiabarida bāmārēā.* ¹² Maļ carea mļra bia mīga bΛa. BaribΛrΛ peraē bΛa. Mļa cawa bΛa caida ĩjā bΛda.

* **1:11** Judiorāēa. Griego beđeāde ĩcΛrΛ cartade mļra neēa.

Idjaba cawa b̄la m̄la idji j̄lawade wagamārēã b̄ladada idjia poya wagaida āba idjia cawa oi ewaridaa.†

¹³ M̄la jipa jaradia b̄ada quĩrãca jaradia b̄adua. Jesucrito ïjã b̄adeba, quĩrãneba nĩbadua. ¹⁴ Ācõrē Jaure dadji sođe b̄aba wārã beđeã Ācõrēba b̄la diađara bio waga b̄adua.

¹⁵ B̄la cawa b̄la berara jũma djabarã Asia druadebemaba m̄ra igarasidada. Djaba Pigeloba, Hermogene bida m̄wã osidaa. ¹⁶ Barib̄la m̄la quĩrã b̄la dadji Boroba djaba Onesiporo eberãrãra quĩrã djuburia b̄aida. Idjia m̄ra b̄arima zocãrã carebasia. M̄ra carenaba jã b̄amĩna m̄ carea quĩrã peraẽ basía. ¹⁷ Āteb̄la Roma purude jũpeda m̄ra quĩrãcuíta j̄la nĩne unusia. ¹⁸ M̄la quĩrã b̄la dadji Boroba cawa oi ewaride idjira quĩrã djuburiaida. B̄la cawa b̄la Onesiporoba Epesođe bio carebasida.

2

Sãwã Jesucrito beđeã jaradiaida b̄la

¹ M̄ warra, Jesucrito biadeba zarea b̄adua. ² M̄la zocãrã eberãrã quĩrãpita jaradia b̄adada b̄la ùrĩsia. Ara maã jaradia b̄adara b̄la bida djabarã jipa beã jaradia b̄adua ãdjirãba abari quĩrãca dewararã jaradiadamārēã.

³ B̄ara Jesucrito sordao bia b̄rã m̄ quĩrãca bia mĩgai carea b̄adua. ⁴ Sordaoba ne baridua ocaa, ãteb̄la idji boroba quĩrã b̄adr̄ obaria bia unumārēã. ⁵ Idjaba dji jemenebarida idji jemeneida b̄ quĩrãca jemeneẽb̄la, idjia poyab̄la sida idjia edaida b̄adara edaẽa. ⁶ Ējũã o b̄ara bia mĩgabarã. Maã b̄rã idjiab̄la n̄u zaudadebemada naãrã edaida b̄la. ⁷ M̄la jara b̄ara bio crĩchadua. Dadji Boro Jesuba b̄la jũma maãḡara cawabiya.

⁸ Jesucritoebemada quĩrãnebadua. Idjira Davideba zedaa. Idjira beu b̄adada Ācõrēba ãrẽbabisia. Maã beđeã bia idjidebemada m̄la jaradia b̄la. ⁹ Maã carea m̄ra bia mĩga b̄la. M̄ra eberã cadjirua quĩrãca carenaba jã eropan̄la. Barib̄la Ācõrē beđeãra jã eropan̄la. ¹⁰ Maã carea m̄la jũma droa b̄la Ācõrēba edada eberãrã carebai carea. M̄wã Ācõrēba ãdjirã sida Jesucritoeba eđra edaya ewariza idji bia quirudebemada erobeadamārēã.

¹¹ Naã beđeãra wārã araa:
Dadjirãda Crito ume beusidab̄la, idji ume zocai panania.
¹² Dadjirã bia mĩga pan̄da droadib̄la, idji ume dji bororãda beadia.
Dadjirãba Critoda adua pan̄ana adib̄la, idjia bida dadjirãra adua b̄ada aya.
¹³ Dadjirãda idji ume jipa nĩbadaẽb̄la, idjida jipa b̄abaria ara idjia jarađara o ama b̄aca b̄rã.

Ācõrē nezoca sãwã b̄aida b̄la

¹⁴ Jũma maãḡara djabarã quĩrãnebabi b̄adua. Dadjirã Boro quĩrãpita jaradua ãdjirãra baridua beđeã carea caicaya beadiẽ pan̄da. Maã caicayaba biada diacaa, ãteb̄la dji ùrĩ beã crĩchara ãrĩbaria. ¹⁵ Ācõrē wārã beđeãra jipa jaradia b̄ada unubi b̄adua. Ne obari bia quĩrãca quĩrãcuíta o b̄adua Ācõrēba b̄ara quĩrã pera neẽ bia unumārēã. ¹⁶ Ācõrē quĩrãpita biẽ beã n̄eb̄ladara igaradua. Maã epẽ beã Ācõrēnebemada tam̄lara wãbadaa. ¹⁷ Ādjia jaradia pan̄ba eberãrãra ãrĩ wãbaria aidaba pea co wãbari quĩrãca. M̄wã jaradiabadarã tãena Himeneoda, Pileto sida pan̄la. ¹⁸ Ādjira wārã beedebebemada ãi wãsidaa. Ādjia jaradiabadaa eberãrã jaidapedadara ãrẽbacuasidada. Maãḡadeba ãc̄la b̄a Crito ïjã pan̄ara ãdjia ãrĩb̄adaa. ¹⁹ Barib̄la Ācõrē eberãrãba Critora bio ïjã pan̄a de jĩrũba dera zarea erobabari quĩrãca.

† **1:12** Idji j̄lawade wagamārēã b̄ladada. Āc̄la maarã maã beđeãra jara b̄la: “Idjia m̄ j̄lawade b̄ladada.”

Ācōrēba idjiderāda cawabi carea nāwā jarasia: “Dadjirā Boroba jūma idjiderāra cawa ɓa.” Idjaba jarasia: “Dadjirā Boro ijā panana a beaba jūma cadjiruara igaradida panana.”

²⁰ De waibade ababe oro odada, parata oda sida beaēa, ātebala bacuru odada, egoro cada sida bea. Acara dji biara bea bēra baridua ewari carea beaēa, baribala waabemara baridua ewari carea bea. ²¹ Dadjirā sida ara mañ quīrāca panana. Dadjirāba cadjiruara igaradibala, dadjirā Boro itea dji biara beada panania. Māwā dadjirāneba idjia ne poya oya idjaba ne jūma biada odi carea beadia.

²² Cūdrarāba cadjirua awua pananebemada āi badua. Jipa oida ēpē badua. Jesura ijā badua. Jūmarāda quīrā badua. Jūmarā ume necai badua. Dadjirā Boro Ācōrēa iwidibadarā ume so jipa ɓadeba jūma maḡara ēpē badua. ²³ Ēberārāba crīcha siriē bea beaēa panane eda bebearādua. Ba cawa ɓa maḡadeba caicayabadada. ²⁴ Dadjirā Boro nezocara ijara baiē ɓa, ātebala jūmarā ume aduā baida ɓa. Jaradia cawa baida ɓa. Jūmarā ume droa baida ɓa. ²⁵ Idjia jaradia ɓa quīrānaca ēberārā beaēa biaēba Ācōrē beaēa cawabida ɓa. Māwā Ācōrēba ādjirāra carebaisicada idjima jēda zedapeḡa wārā beaēa cawadamarēa. ²⁶ Quīrāipa crīchasedara ādjirāra diauruba jida eroɓadebemada ēdrādia. Ara nawena diauruba jida pe eroɓa idjia quīrā ɓara odamarēa.

3

Jirūarebema ewaride ēberārā sāwā beadi

¹ Ba naḡada cawa baida ɓa. Jirūarebema ewaride minijīchiada zeya. ² Ēberārāba ne jūmada ādji itea quīrānia, parata awua beadia, ādjida biara beada adia, dji dromada crīchadia, djārāda biē jaradia, ādji djibarirā beaēa ijānaca baya, ādji carebabala ēberāa bia ɓada adaca baya, idjaba Ācōrēa wayadaca baya. ³ Ādjirāba djārāda quīrānaca baya, quīrā djuburiadaca baya, nēbala oya beadia, cadjirua odira poya igaradaca baya, jawaichia beadia, idjaba ne jūma biada igaradia. ⁴ Ādji dji bia quīrāca eropanara cūrūga ɓadeba biē odia. Bio crīchade ne bariduada o beadia. Jūmarā cāyābara ne cawaara beada adia. Ācōrē cāyābara ɓasriedada biara quīrā beadia. ⁵ Ācōrē ijā beaca beadia baribala iduaribidaēa Ācōrēba idji ɓadeba ādjira jipa ɓamarēa. Maḡarā ume ābaa ɓarādua.

⁶ Māwā beara djārā deza wābadaa wērā crīcha neē bea, cadjiruaba bira beada cūrūgadi carea. Maḡa wērārāba ne jūma cadjirua o quīrā ɓadeba bariduada ijābadaa. ⁷ Ādjirāra ewariza ne cawa wānaa, baribala wārā beaēa poya cawadaca. ⁸ Janēba, Jambre bida Moise beaēa igarapedada quīrāca āi jaradia bea bida wārā beaēa igarabadaa.* Ādji crīchara cadjiruaba jūma āri bea. Wārā beaēa cawadaca. ⁹ Baribala ādjia o panara bia odjaēa. Jūmarāba ādjira crīcha neē beada ebuda cawadia Moise ewaride Jané, Jambre māwāpedada quīrāca.†

Pauloba Timoteoa obida

¹⁰⁻¹¹ Baribala ɓabala jūma mā jaradia ɓara bio cawa ɓa. Mā nībada, mā o quīrā ɓada, mā Crito ijā ɓada, mā jūmarā ume droa ɓada, mā quīrā eroɓada, mā biē odi carea ēpēɓada jūma droa ɓada, mā bia mīga ɓa sida ɓa cawa ɓa. Antioquiaē, Iconione, Listrade bida mā biē odi carea ēpēpedadada

* **3:8** Exodo 7:10-12. Janéra, Jambre sida Egiptodebema ne cawa bea basia. † **3:9** Exodo 8:16-19. Janéba, Jambre bida jūma poya odaē basia Moiseba Ācōrēneba oda quīrāca. Māwā jūmarāba cawasidaa ādjira sewaida beada.

bla bio cawa bla.‡ Mlra bio bia mlgasia. Baribara dadji Boroba juma maagadebemada edra lasia. ¹² Warada juma Jesucrito ija bea Acore quirapita bia ninada eberaba biē odi carea epenia. ¹³ Baribara ebera cadjiruaraba, djara curugabada beda wetara cadjirua o wania. Djara cura beadia idjaba dewaraba adjira curugadia.

¹⁴ Baribara bla cawadara wara arada cawa ba berā maara epē wādua. Bla cawa bla bla jaradiapedadaba jipa jaradiasidada. ¹⁵ Caibe eda Acore Bedeara cawasia. Mañ beadeba bla cawabi baya ababa Critoda ijasira Acoreba edra edaida. ¹⁶ Acorebara juma Idji Bedeara labisia. Juma maagara bia bla jaradiai carea, cadjirua o beara queai carea, ai o beara jipa o cawabi carea, idjaba sawa quirāipa nibadida cawabi carea. ¹⁷ Mawa Acore eberaba ne juma biada o cawadapea poya o panania.

4

¹ Jesucritora zeya jumarā Boroda bai carea. Mañne eberā zocai beara, beupedada sida cawa oya. Mañ berā Jesucrito quirapita, Acore quirapita beda mañ nañ beadeada jaraya bla omareā. ² Acore beara jaradia badua. Eberaba urī quirā panane, urī quirāē panane beda jaradiai carea badua. Ai o beara jipa o cawabidua. Cadjirua o beara queādua. Idjaba djabarā carebadua biara ijanamareā. Juma droa beaba, quiracuita jaradia beaba mawa odua. ³ Ewari aba eberaba wara beara urī quirāē panania. Atebara adjia quirā panada epenia. Mañ berā jaradiabadada zocara jaradia adjia urī quirā panara jaradiadamareā. ⁴ Adjiraba wara beara urī ama beadia, mañne nañ dudabemaba nebarabadada epenia. ⁵ Baribara bara ne jumane quirāipa badua. Bia miga beba droa badua. Beba bia Critodebemada jaradia badua. Juma bla Acore itea oida bara jipa o badua.

⁶ Dāreēne mra beadia.* Mñ beui ewarira caita bla. ⁷ Mra Acore itea oida badara juma osia. Juma jipa osia bia djona quiraca. Mra Critora igaraē bla. ⁸ Mra jipa o ba carea dadji Boroba mñ itea nepeda waga eroba. Idjia jipa cawa obari berā mañ nepera mra diaya idjia cawa obara. Baribara ababe mra diaēa, atebara juma idji ze ewari unu quirā beara diaya.

Timoteo zemareā Pauloba jarada

⁹ Isabe mñ acade zedua. ¹⁰ Djaba Cresentera Galacia druadaa wā bla. Titora Dalmacia druadaa wā bla. Mañ awara djaba Demaba nañ ejūnebemada biara quirāna berā mra igarapea Tesalonica puradaa wasia. ¹¹ Ababe djaba Lucada mñ ume bla. Ba zebara de djaba Marcoda jarade wapeba enedua.† Mra Acore itea o bara idjia carebaida bla. ¹² Djaba Tiqicora mra Epesodaa wabisia. ¹³ Ba zebara de mra jisua carea jbarida enedua. Mañda Troa purude, djaba Carpo dede besia. Idjaba mñ carta beara enedua. Mra biara quirā bla mñ carta animarā ede ba beada.

¹⁴ Jiorrodeba ne obari Alejandroba mñ biē oda carea dadjirā Boroba cawa oya. ¹⁵ Idji ume quiracuita badua. Dadjia jaradia pananebemada idjia bio biē jara bla.

¹⁶ Ara mndji carea dji dromarā quirapita beadeside ni abada mare beadeade basia. Atebara jumaraba mra igarasidaa. Mra quirāēa adjira mañ carea Acore quirapita beade beada. ¹⁷ Baribara dadji Borora mñ ume

‡ **3:10-11** Hecho 13:44deba aba 14:21naa. * **4:6** Dāreēne mra beadia. Griego beadeade nawa ba bla: "Mra uva ba Acore wea diabada quiraca bla." Mañ beadeaba Pauloba cawabi basia dāreēne eberaba idjira Crito carea beada. † **4:11** Marco. Hecho 13:5; 13:13; 15:36-40.

ħasia. Idji ʌħʌada mʌa diasia idji bedeā jaramārēā. Māwā jūma judiorēē arima duanʌba ũrĩsidaa. Maħne dadjirā Boroba mʌra imama itedebemada ēdrʌ edasia. ¹⁸Maħ awara dadjirā Boroba jūma mʌ biē obʌdaēbemada ēdrʌ edaya. Idjia mʌra waga edeya idji ēberāra bajāne bia pe erobʌmaa. Ewariza idjia bio bia bedeadida panʌa. Bia ħʌa māwā ħaida.

Pauloba jĩrũare ħʌda

¹⁹Djaba Aquilaa, Priscaā biċa jaradua mʌa quĩrĩā ħʌda ādjira bia pananida. Ara maħ quĩrĩca djaba Onesiporo ēberārāa jaradua. ²⁰Djaba Erastora Corinto purude ħesia. Djaba Tropimora cacua biē ħeda bērā idjira Mileto purude amesia. ²¹Cue jara bai naēna isabe zedua. Djabarā Eubuloba, Pudenteba, Linoba, Claudiaba, jūma djabarā biċa quĩrĩā panʌa ħʌra bia ħaida.

²²Mʌa quĩrĩā ħʌa dadjirā Boro Jesucitora ħʌ ume ħaida idjaba Ācōrēba idji biadeba ħārāra careba ħaida. Bia ħʌa māwā ħaida.‡

‡ 4:22 Bia ħʌa māwā ħaida. Griego bedeaēde ʌCʌrʌ cartade maħra neēa.

TITO CARTA PAULOBA TITO ITEA BΛDA

Pauloba nañ cartada Tito itea bΛsia. Mañ Titoba Paulodeba Jesucritora ïjāsia (1:4). MamaΛba λtaa Paulo ume nĩbabadjia. Paulo nañrã Jerusaleñnaa djabarã bororã ume bedeaede wāsida Titora edesia (Galata 2:1-3). 2 Corintode 2:12-13de, 7:5-6de bida jara bΛa Titoba djabarã Corintodebemarãa jaradia babadjida. 2 Timoteo 4:10de jara bΛa Titora Dalmacia druadaa wāsida.

Romane preso bada ēdrΛdacarea Pauloba wayacusa puruza djabarã acΛde wāsia. Tito ume bedea bia Jesucritodebemada Creta morro dromanaa jarade wāsidaa (1:5). ΛcΛrΛba ïjāpedadacarea Pauloba Titora mama amesia jaradia bamārēã. Māwānacarea Pauloba nañ cartara diabuesia Titora idji ume Nicopoli puruɖaa wāmārēã (3:12). Tiquicoda wa Artemada diabuesia Tito cacuabari djabarãa jaradia bamārēã. Poa 63de Pauloba nañ cartara Corintodeba diabuesica bΛa. Djaba Zenaba, Apolo bida Titomaa edesidaa (3:13).

Pauloba Ācōrēa bia bΛada apeda bΛsia djabarã wagabadarãda sãwã beadida panΛda (1:1-9) idjaba Titoba sewa jaradia bea carea quĩrãcuitaيدا bΛda (1:10-16). Mañare bΛsia drōārãda, djararãda, cūdrarãda, nezocarã sida sãwã beadida panΛda (2:1-10). Mañare bΛsia Ācōrēba ādjirã ēdrΛ edada bērã jipa nĩbadida panΛda (2:11deba aba 3:10daa). Jĩrũare bΛsia Titora zemārēã (3:12-15).

Dji crĩcha dromada 2:15de bΛ bΛa: “Jũma maλgΛra jaradia badua. Carebadua djabarãba mañ bedeara ïjã oɖamārēã. Āĩ o beara quēãdua, Ācōrēba bΛra bΛda bērã māwã omārēã. Djabarãa bΛra idu igarabirãdua.”

Pauloba nañ cartade nañrã bΛda

¹ Mλra Pauloa, Ācōrē nezocaa idjaba Jesucritoba diabuedaa. Mλra diabuesia Ācōrēba edadarãba idjida ïjānamārēã idjaba wārã bedea cawadapeɖa Ācōrēba quĩrã bΛ quĩrãca beadamārēã. ² Ādjirãba ewariza Ācōrē ume zocai panani carea jλã panΛa. Nañ ējũã oi naēna Ācōrē sewa ocaba mañ zocai baira diaida jarasia. ³ Mañbe idjia bΛda ewaride mλa jaradia bΛdeba idji bedea Critodebemada ebuda cawabisia. Mañ bedeara Ācōrē dadji ĒdrΛ Edabariba mλa jaradiabisia.

⁴ Tito, mλa nañ cartara bΛ itea bΛbΛrΛa. Dadjia abari quĩrãca Critora ïjã panΛ bērã bΛra wārãda mλ warra quĩrãca bΛa. Mλa quĩrã bΛa dadji Zeza Ācōrēba, dadji Boro Jesucrito bida ādji biaɖeba bΛra careba pananida, necai bai sida dia pananida.

Pauloba Titoa obi jarada

⁵ Mλa bΛra Creta morro dromane amesia ota o bedara jũma omārēã. Mλa jarada quĩrãca djabarã wagabadada puruza bΛcuadua.* ⁶ Djabarã wagabarira biē jaradi neē baida bΛa. Quima aba erobaida bΛa. Idji warrarãba Critora ïjã beadida panΛa idjaba jipa nĩbadida panΛa. Māwãra ēberãrãba jaradaēa cadjirua o panΛda wa cΛwΛrΛ zarea panΛda. ⁷ Djabarã wagabariba Ācōrē trajura obari bērã biē jaradi neē baida bΛa. Idjira cawaara bΛ quĩrãca baiē bΛa, caicaya baiē bΛa, beu nĩbaiē bΛa, jΛwaichia baiē bΛa idjaba parata awua baiē bΛa. ⁸ ĀtebΛrΛ idji dede jũebΛdara jũma bia edaida

* 1:5 Djabarã wagabada. Griego bedeaede bΛ bΛa “drōārã.” Cãpũrĩã bedeaede mañba jara bΛa “pastores” o “ancianos.”

ɓɓa, ne jūma biada o quĩrĩã ɓaɪda ɓɓa, crĩcha biadeba ɓaɪda ɓɓa, jipa ɓaɪda ɓɓa, Ācõrẽ itea ɓaɪda ɓɓa, idjaba idji cacuara jipa erobaida ɓɓa. ⁹ Wārã beɓea idjia jaradiapedadara bio ñjã ɓaɪda ɓɓa. Māwã idjia wārã beɓea jipa jaradia ɓɓadeba ēberārãra poya carebaya biara ñjanamārẽã, idjaba wārã beɓea biẽ tabɓada abadarãa poya cawabiya aĩ crĩcha panɓda.

¹⁰ Māa māwã jara ɓɓa wārã beɓea quĩrĩãnacada, dadji carebaca beɓea jaradiabadada, djārã cūrũgabada siɓa bara bẽrã. Dadji umaquĩrã cacua wẽãgoɓida panɓana abadara maɓ ēberārãnebema. ¹¹ Ādjia jaradiãĩẽ ɓeada jaradia panɓneba deza ēberārã crĩchara jūma ārĩbadaa. Ababe parata carea jaradiabadaa. Maɓgɓrãa idu jaradiabirãdua.

¹² Cretadebema drõã naēnabema dji dromaba nãwã jarasia: “Cretadebemarãra sewaida ɓeaa, animarã cadrɓa quĩrãca ɓeaa, ne coya ɓeaa, djuburia ɓeaa.”† ¹³⁻¹⁴ Maɓba jaradara wārãa. Maɓ carea maɓ ēberārãra quẽã ɓadua wārã beɓeada ñjanamārẽã, judiorãba drõã naēna nẽɓɓɓɓadara igaradãmārẽã, idjaba wārã beɓea ñjanacaba jaradia panɓda ñjãrãnamārẽã.

¹⁵ Ācõrẽ quĩrãpita bia ɓeamaarã ne jūmada Ācõrẽ quĩrãpita bia ɓɓa. Baribɓɓa Ācõrẽ ñjãẽ ɓeamaarã ni cãrẽ siɓa bia ɓɓẽa. Ādji crĩchara, ādji so siɓa cadjiruaba jūma ārĩ ɓeaa. ¹⁶ Ādjia jarabadaa Ācõrẽra cawa panɓda, baribɓɓa ādjia o panɓneba unubibadaa idjira igara panɓda. Ādjirãra cɓwɓɓa zarea ɓeaa idjaba ne bia odi carea ɓeadaɓa. Ādjia obadara Ācõrẽba quĩrĩãca.

2

Pauloba Titoa jaradiabida

¹ Baribɓɓa ɓɓabɓɓa wārã beɓeara jipa jaradia ɓaɪda ɓɓa. ² Drõãrãa jaradiadua ādji cacuara jipa erobeadãmārẽã, quĩrãipa ɓeadaãmārẽã, crĩcha biadeba nĩɓadaãmārẽã, Critora bio ñjã ɓeadaãmārẽã, wārã quĩrĩãneba ɓeadaãmārẽã, idjaba jūma droadaãmārẽã. ³ Idjaba djorarãa jaradiadua Ācõrẽ quĩrãpita jipa ɓeadaãmārẽã, nẽɓɓa orãnamārẽã idjaba beu nĩbarãnamārẽã. Āteɓɓɓa ne jūma biada jaradiadida panɓa. ⁴⁻⁵ Ādjirãba awērãrãa jaradiadida panɓa ādji quimara, ādji warrarã siɓa quĩrĩãnamārẽã, crĩcha biadeba jipa nĩɓadaãmārẽã, wẽrã biada ɓeadaãmārẽã, ādji dera bia wagadaãmārẽã, sobia ɓeadaãmārẽã, idjaba ādji quimaba jara ɓɓa ñjã oɓamārẽã. Māwãra ni abɓɓa Ācõrẽ beɓeara biẽ jaradaẽa.

⁶ Cũdrarãa jaradiadua crĩcha biadeba jipa nĩɓadaãmārẽã. ⁷ Jūma bia o ɓɓadeba jūmarãa unubi ɓadua sãwã nĩɓadida panɓda. Crĩcha biadeba jipa jaradia ɓadua. ⁸ Wārã beɓeada jaradia ɓadua ni abɓɓa ɓɓa biẽ jararãnamārẽã. Māwã jaradia ɓaibɓɓa, ɓɓa ume dji quĩrũra peradãa. Ādjia ni maãrĩ biɓa dadjirãra poya biẽ jaradaẽa.

⁹ Nezocarãa jaradiadua ādji boroba jara ɓɓa jūma ñjã oɓamārẽã. Ne jūmada bia oɓida panɓa ādji boroba bia unumārẽã. Ādji boroba jarabɓɓara daucha panuniẽ panɓa. ¹⁰ Ādji borodeda drãadĩẽ panɓa, āteɓɓɓa unubiɓida panɓa ādjia ne jūmada jipa o panɓda. Māwãra ēberārãba cawadãa Ācõrẽ dadji Ēdra Edabari beɓeara bio bia ɓɓda.

¹¹ Ācõrẽba jūmarãa unubisia idji biadeba ēberārãra ēdra edabarida. ¹² Maɓgɓba dadjirãa cawabi ɓɓa ne jūma cadjiruara, naɓ ējũãnebemarãba quĩrĩãbada siɓa igaradida panɓda. Idjaba cawabi ɓɓa dadjirã naɓ ējũãne panɓne crĩcha biadeba jipa nĩɓadida panɓda Ācõrẽba quĩrĩã ɓɓa quĩrãca. ¹³ Dadjirã bia panani ewari jãã panɓmisa māwã pananida panɓa. Maɓ

† 1:12 Drõã naēnabema dji droma. Griego beɓeade ɓɓa ɓɓa “Ācõrẽneba beɓeabari.”

ewaride dadjirã Êdr̃ Edabari Jesucritora zeya. Mañne idji quĩrãwãrẽãra ununia. Idjira dadjirã ãcõrẽ dji dromaa. ¹⁴ Dadjirã carea Jesucritoba ara idjida idu beabisia ne jũma cadjiruadebemada êdr̃ edai carea. Dadjirãra ara idji itea bia ðasia idji puruda beadamãrẽã idjaba ne jũma biada o quĩrã pananamãrẽã.

¹⁵ Jũma mañgara jaradia ðadua. Carebadua djabarãba mañ bedeara ãjã odamãrẽã. ãi o ðeara quẽãdua, ãcõrẽba ðara ðada ðãrã mãwã omãrẽã. Djabarãa ðara idu igarabirãdua.

3

Ãcõrẽba idji biadeba dadjirã êdr̃ edada

¹ Djabarãa quĩrãnebidua nañ ãjũãnebema bororã jãwaeda pananamãrẽã. ãdjia jarabãdara ãjã odida panã idjaba ne jũma biada odi carea beadida panã. ² Djabarãa jaradua: ni abããdebemada biẽ bedeadie panã, caicaya beadie panã, ãtebãrã sobia beadida panã, jũmarã ume aduã beadida panã.

³ Wãrãda naẽna dadjirã biã crĩcha biada neẽ panasidaa, ãcõrẽra ãjãnaẽ panasidaa, ãi crĩcha panasidaa. Dadjia cadjirua o awua ðeara, ðasrida o quĩrã ðea sida nezoca quĩrãca jũma obadjidaa. Baridua cadjiruade nĩbadadjidaa, djãrãba erobã carea soðe biẽ panebadjidaa, djãrãba dadjirãra quĩramabadjidaa, idjaba dadjirãba djãrãda quĩramabadjidaa. ⁴ Baribãrã dadjirã Êdr̃ Edabari ãcõrẽba idji biada, idji quĩrã sida jũmarãa cawabisia. ⁵ Mañba dadjirãra êdr̃ edasia. Dadjia bia opeðada carea êdr̃ edaẽ basia, ãtebãrã idji quĩrã djuburiadeba êdr̃ edasia. Dadjirã cadjiruara sañasia djiwidi toða quĩrãca beadamãrẽã idjaba ãcõrẽ Jaureba dadjirãa zocai ðai djiwidida diasia. ⁶ Dadji Êdr̃ Edabari Jesucritodeba ãcõrẽba idji Jaurera dadjirãa wãgaẽ diasia. ⁷ ãcõrẽba idji biadeba dadjirãra jipa unu ðã ðãrã ewariza idji ume zocai panania. Mañda jãã panã.

⁸ Mañ bedeara wãrã araa. Mãa quĩrã ðãa ðãa mañgara bio jaradia ðaida ãcõrẽ ãjã ðeaba ne jũma biada o wãnamãrẽã. Mañ bedeara bio bia ðãa. Jũmarãda carebabaria. ⁹ Baribãrã baridua beðea siriẽ ðã carea caicayarãdua. ãcõrẽba Moisea diaða ley carea biã caicayarãdua. Idjaba dadji drõã naẽnabemarã trã jaradiabadara igaradua. Jũma mañgara biẽ ðã ðãrã carebaca.

¹⁰ Abããba djabarãda ijarabibãrã, idjira quẽãdua waa mãwã orãmãrẽã. Idjia ãjãẽbãrã, wayacusa quẽãdua. Mañne waðibida ãjãẽbãrã, idji ume ðarãdua.

¹¹ ðãa bio cawa ðãa mañ ãberãba wãrã bedeara igarapeða biẽ o ðãda. Cadjirua o ðãdeba unubi ðãa ara idjida ãcõrẽ quĩrãpita bedeaðe ðãda.

Nañ cartade Pauloba jãrũare ðãda

¹² Mãa djaba Artemada wa djaba Tiquicoda ðãmaa wãbiya. Jãma jũẽnacarea isabe Nicopoli puruðaa mã acãde zedua. Mãa za uru cue jara mama ðaida crĩcha ðãa. ¹³ ãberãare bedeaðari Zenada, Apolo sida ðãmaãba wãbãdada ne jũmaneba carebadua bia wãnamãrẽã. ¹⁴ Dadjirã dji Crito ãjã ðeaba biada o cawa wãnida panã ne neẽ queðea carebaði carea. Mãwãra ara dadji quĩrãbe beadaã.

¹⁵ Jũma mã ume duanãba quĩrã panã ðãra bia ðaida. Dai quĩrã panã Crito ãjã ðeaa jaradua daiba quĩrã panãda ãdjirãra bia duananida. Mãa quĩrã ðãa ãcõrẽba idji biadeba jũma ðãrãra careba ðaida.

PILEMOA CARTA PAULOBA PILEMOA ITEA BΛA

Pauloba naλ cartada Pilemoλ itea BΛsia. Poa 60are Romane preso baside BΛsia. Carta djabarā Colosadebema itea diabueside naλ carta sida diabuesica BΛa (Colosa 4:11).

Maλ Pilemoλra Colosade babadjia idjaba ne bara BΛsia. Paulodeba Jesu-critoda ijāsia (v. 19). Djabarāda idji dede dji jΛrebadjidaa (v. 2). Idjia nezoca Onesimo abadada erobasia. BaribΛra maλ Onesimora ne drΛasica BΛ bēra mīrū wāsia (vv. 18-19). Paulo preso BΛmaa wāpeda careba BΛsia.

Onesimoba Crito ijānacarea Pauloba naλ cartara BΛsia. Critodeba djabarā bēra Pauloba Pilemoλa bedea djuburiasia Onesimora wayacusa bia edamārēa (vv. 10-12, 15-20). Pauloba BΛsia Onesimoba drΛadara idjiabΛa jēda diaida.

Naλ carta BΛside Pauloba ēdrΛida crīcha BΛsia. Ara ēdrΛpeda Pilemoλmaa wāida crīcha BΛsia (v. 22).

Pauloba naλ cartade naāra BΛa

¹ Mλra Paulo. Jesucrito carea preso BΛa. Dadji djaba Timoteoda nama BΛa. Djaba Pilemoλ, daiba BΛra quīrīa panΛa. BΛa dai quīrīca Ācōrē trajura o BΛ bēra mλa naλ cartara BΛ itea BΛBΛra. ² Idjaba BΛBΛra jūma djabarā BΛ dede ābaa dji jΛrebadarā itea, dadji djabawērā Apia itea, dadji djaba Arquipo itea bida. Arquipoba Ācōrē beđeara dai careba jaradiabaria. ³ Mλa quīrīa BΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Boro Jesucrito bida ādji biadeba bārāra careba pananida idjaba necai BΛa sida bārāra dia pananida.

Djaba Onesimo carea Pauloba bedea djuburiada

⁴ Mλa Ācōrēa iwidibΛraza BΛ carea bia BΛada abaria. ⁵ Mλa ūrīsia BΛa dadjirā Boro Jesura bio ijā BΛda idjaba jūma Ācōrē ēberārāra quīrīa BΛda. ⁶ Mλa Ācōrēa iwidi BΛa Crito ijā bea ume BΛra bio bia BΛamārēa. * Māwā jūma ne bia dadjia Jesucritodeba eropanΛda BΛa bio cawaya. ⁷ Djaba, BΛa Ācōrē ēberārāra quīrīaneba sobiabida bēra mλ sida sobiabisia idjaba bio BΛsriδabisia.

⁸ Maλ carea BΛa iwidiya mλa jarabΛra quīrīca omārēa. Critodeba mλa obida BΛmīna obiēa. ⁹ ĀtebΛra mλa bedea djuburiaya quīrīaneba māwā omārēa. Mλra drōa Paulo. Jesucrito carea preso BΛa. ¹⁰ BΛ nezoca Onesimo carea mλa bedea djuburiaya. Idjira mλ warra quīrīca BΛa. Mλ nama preso BΛde idjia mλneba Critora ijāna bēra mλ warra quīrīca BΛsia. ¹¹ Naēna BΛ nezoca dji biaē basía, baribΛra idira nezoca biada BΛsia. Māwā idjia BΛ itea bia trajaya idjaba mλra bia carebaya.

¹² Idjira BΛmaa jēda diabueBΛra. Mλa idjira bio quīrīa BΛa. Mλ quīrīa djuburia idjira bia edadua mλ edabΛra quīrīca.† ¹³ Beđea bia Critodebema carea mλ preso BΛde idjira mλ ume erōba quīrīa BΛsia jūma BΛa mλ carea jāmaΛba poya oē BΛda omārēa. ¹⁴ BaribΛra BΛa bia BΛada aēne māwā o quīrīaē basía. Mλa quīrīa djuburia iwidi BΛra BΛa ogo obiēa ātebΛra quīrīa BΛa BΛabΛra māwā o quīrīa BΛida.

¹⁵ Dārāē BΛa BΛ nezoca Onesimora BΛ ume BΛada mīrū wānada. Āībēra māwāsia idji jēda wāBΛra BΛa ewariza erōBΛamārēa. ¹⁶ BaribΛra idjira nezoca quīrīca erōBΛaiē BΛa, ātebΛra nezoca cāyābara biara erōBΛida BΛa.

* **1:6** Crito ijā bea ume BΛra bio bia BΛamārēa. ΛcΛra maλba jara BΛa: "Crito ijā BΛdeba BΛra idji ēberārā ume bio bia BΛamārēa." † **1:12** Griego beđeade maλ versícolora ebuđa BΛēa.

Critodeba bΛ djaba bēřã quĩrĩãneba erobaida bΛa. Mãa idjira bio quĩrĩã bΛa, baribΛrΛ mã cãyãbara bΛa idjira biara quĩrĩãida bΛa, bΛ nezoca bēřã idjaba dadjirã Borođeba bΛ djaba bēřã.

¹⁷ BΛmaarã dadjia Ācōrē itea abarida o panΛbΛrΛ, Onesimora bia edadua mã edabΛrΛ quĩrĩãca. ¹⁸ Idjia bariduđeba bΛda biē osibΛrΛ wa bΛa jēda diai bara bΛbΛrΛ, mãa iwidiđua. ¹⁹ Ara mã jΛwaba nãwã bΛbΛrΛa: idjia jēda diaida bΛra mãa diaya. Quĩrĩãnebadua mãneba Crito ĩjãna bēřã bΛa mãa diai bara bΛda. ²⁰ Djaba, dadji Boro carea mã quĩrĩã djuburia iwidi bΛra odua. Dadjira Critodeba djabarã bēřã mã sora bΛsrĩđabidua.

²¹ Mãa mãwã bΛbΛrΛa cawa bΛ bēřã bΛa mã bedeara ĩjãida. Cawa bΛa mãa jara bΛ cãyãbara bΛa biara oida. ²² Mã awara mãa crĩcha bΛa bãrãba Ācōrēa iwidi panΛneba mãra ēdrΛida. Mãwã mãra bãrãmaa poya wãya. Mã bēřã mã cãĩ sida waga erobadua.

Pauloba naã cartade ĩrũare bΛda

²³ Djaba Epaproda Jesucrito carea mã ume preso bΛa. Idjia quĩrĩã bΛa bΛra bia baida. ²⁴ Marcoba, Aristarcoba, Demába, Luca bida quĩrĩã panΛa bΛra bia baida. Ādjirãba mã ume Ācōrē trajura o panΛa.

²⁵ Mãa quĩrĩã bΛa dadjirã Boro Jesucritoba idji biđeba bãrãra careba baida.‡

‡ 1:25 Bãrãra. Griego bedeadē bΛ bΛa “bãrã jaurera.”

HEBREO CARTA HEBREORÃ ITEA

Naã cartada hebreorã itea ðada basía. Cawadaẽ panla caiba ðasida. ΛCARΛmaarã Bernabeba, Apoloba, Silaba, Lucaba, Clemente Romanebemaba wa dewaraba ðasida. Naẽna zocãrãba crĩcha panasidaa Pauloba ðadada. Ababe cawa panla Hebreo carta ðadara judio basida. (Judiorãra hebreo bedeade bedeabada bẽrã hebreorã abadaa.) Naã carta ðadaba, dji carta edadarã bida Timoteora unubadjidaa (13:23). Maã awara djabarã Italia druadebemarã ume dji bia basía (13:24-25). Poa 70 bai naẽna ðasia.

Naã cartara djabarã judiorã bia mĩga ðea itea ðasia Jesucrito igararãnamãrẽã. Jesucrito ïjã panla carea ãdjia erobeara ãCARΛba jãrĩsidaa (10:32-34). Jũma naã cartade dji ðadaba jara ðaa Critora dji dromaara ðada.

Critora bajãnebema nezocarã cãyãbara biara ðaa (1:1neba aba 2:18daa). Critora Moise cãyãbara biara ðaa (3:1neba aba 4:13daa). Critora dadjirã Sacerdote dji Dromaara ðaa (4:14deba aba 7:28daa). Critoba cadjirua carea odara sacerdoterãba obada cãyãbara biara ðaa (8:1neba aba 10:39daa).

Jĩrũare dji carta ðadaba jara ðaa Æcõrẽba dadjirã bia unumãrẽã idjida ïjãnida panlada (11:1neba aba 13:25daa). Dji crĩcha dromara 12:1ne ðaa: “Maã eberãrã zocãrãba unubisidaa Æcõrẽra wãrãda ïjãsidaa. Maãda cawa panla bẽrã dadjirã bida ara maã quĩrãca ïjã pananida panla. Dadjirãa idu ïjãbicara, cadjiruaba dadjirã ðarã edabari sida ãyã ðadapeða jũma droa panlneba nocodaa wãnadra dadjirã jũenida panlamaa.”

Æcõrẽ Warrara dji dromaara ðaa

¹ Naẽnaeda Æcõrẽba dadji drõã naẽnabemarãa ðarima zocãrã quĩrãtanoaneba bedeabadjia. Idjideba bedeabadarãneba mãwã osia. ² BaribΛra naã jĩrũarebema ewaride idji Warradeba dadjirãa bedeasia. Idji Warradeba Æcõrẽba ne jũmada osia idjaba idjida ðasia ne jũma erobamãrẽã. ³ Idji Warraba Æcõrẽ quĩrãwãrẽã dorrodorroadã unubibaria. IdjiabΛra Æcõrẽra sãwã ðada cawabibaria. Idji bedea Λðaa ðadaba ne jũma odara ara mãwã ðaa. Idjia dadjirã cadjiruara sΛgΛpeða Æcõrẽ dji droma ða jΛwa araare bajãne chũmesia.

⁴ Æcõrẽba idjira bajãnebema nezocarã cãyãbara dji dromaara ðasia. Æcõrẽba idjira trã ðasia “mã Warra,” mãne ãdjirãra trã ðasia “mã nezocarã.” Mãwã Æcõrẽba idji trã ðadara ãdjirã trã ðada cãyãbara biara ðaa. ⁵ Æcõrẽba ni abaa bajãnebema nezocaa mãwã jaraẽ basía:

Λra mã Warraa. Idi Λra mã Warraada abΛra.*

Idjaba ãdjidebemada mãwã jaraẽ basía:

Mãra idji zeza baya, idjaba idjira mã warra baya.†

⁶ Æcõrẽba idji Warra iwina naã ejuãnaa diabuebΛra de mãwã jarasia:

Jũma Æcõrẽ bajãnebema nezocarãba idjia bia bedeadida panla.

⁷ Bajãnebema nezocarãnebemada Æcõrẽba mãwã jarasia:

Bajãnebema nezocarãda osia mãurã quĩrãca beadamãrẽã.‡

Ædjirãra osia tΛba urua quĩrãca beadamãrẽã.§

⁸ BaribΛra idji Warradebemada Æcõrẽba mãwã jarasia:

* **1:5** Salmo 2:7. Idi Λra mã Warraada abΛra. Griego bedeade ða ðaa: “Idi mã ðada unusia” wa “idi mãra ða zeza basía.” † **1:5** 2 Samuel 7:14. ‡ **1:7** Griego bedeade “nãurã” idjaba “jaure” abari bedea. Maã carea ãCARΛ traduccioãne mã versículo de mãwã ða ðaa: “Idji bajãnebema nezocarãda osia jaureda beadamãrẽã.” § **1:7** Salmo 104:4.

Ācōrē, bΛra ewariza jūmarā boroda baya. BΛ purura jipa pe erobaya. ⁹ BΛa biadrΛ quĩrĩāsia. Cadjiruara quĩrĩmasia.

Mañ carea Ācōrē, bΛ Ācōrēba jūma bΛ ume panΛ cāyābara bΛdrΛ dji dromaara bΛsia. Māwā bΛra bio bΛsriδabisia.*

¹⁰ Idjaba nāwā jarasia:

Jūmarā Boro, naārāeda bΛa nañ ējūāda, bajā sida osia.

¹¹ Jūma maλgΛra jōya baribΛrΛ bΛra ara māwā baya. Jūma maλgΛra dji sore baya wua dji sore babari quĩrāca.

¹² Wua sore ērāpeda djiwidi jΛbΛrΛ quĩrāca bΛa jūma maλgΛra āyā bΛpeda djiwidiida oya.

BaribΛrΛ bΛra ara bΛdji bΛda baya. BΛra beuca.†

¹³ Ācōrēba ni abaΛ bajānebema nezocaa jaraē basía:

MΛ jΛwa araare chūmedua aba bΛ dji quĩrūra mΛa jūma bΛ jΛwaeda bΛbΛrΛdaa.‡

¹⁴ Jūma bajānebema nezocarāda Ācōrēba zocabaria. Ācōrēba ādjirāra diabuebaria dji ēdrΛdirā carebadamārēā.

2

Quĩrācuia beadadua Crito igarada amaaba

¹ Mañ bērā āi wāna amaaba dadjirāba wārā bedea ũrĩpedadara quĩrācuia biara ēpēnida panΛa. ² Ācōrēba naēna obi bada bedeara bajānebema nezocarāneba diasia. Mañ bedeara ēberārāba jūma ĩjā odida panasidaa. Jūma ĩjā oē beara, igara bea sida Ācōrēba aride cawa obadjia. ³⁻⁴ Ara mañ quĩrāca Ācōrēba ēdrΛ edaidebema bedeada dadjirāba igaradibΛrΛ, ¿Ācōrēba cawa oidebemada sāwā ēdrΛdi? Mañ bedea bio bia bΛra dadjirā Boro Jesuba naārā jaradiasia. Mañ ũrĩpedadaba dadjirā jarasidaa maλgΛra wārāda. Mañ awara Ācōrēba ne ununaca wai bΛada quĩrātanoa obisia. Idjia quĩrā bada quĩrāca idji Jaureba obi bΛra idjiderāza diasia. Jūma maλgΛdeba cawabisia mañ bedeara wārāda. Mañda dadjirāba igaradibΛrΛ, ¿sāwā ēdrΛdi?

Jesucrito dadji quĩrāca bada

⁵ Ējūā djiwidi zeida bΛ daiba jara panΛra Ācōrēba bajānebema nezocarā jΛwaeda bΛē basía. ⁶ ĀtebΛrΛ Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa:

MΛ Ācōrē, ēberāda ¿cārē? ¿Cārēā dairāma crīchabari?

Ēberāda ¿cārē? ¿Cārēā dairāda wagabari?

⁷ BΛa दौरa bajānebema nezocarā cāyābara edaara bΛsia.

Māwāmīna दौरa nañ ējūāne bia bΛsia idjaba dji dromarāda bΛsia.*

⁸ BΛa ne jūmada dai jΛwaeda bΛsia.†

Ācōrēba ne jūmada dadji jΛwaeda bΛsia. Dadji jΛwaeda bΛdaēra neēa. Māwāmīna wadibiða ununaēa ne jūma dadji jΛwaeda bΛda. ⁹ BaribΛrΛ Jesudebemada cawa panΛa.‡

Ācōrēba idjira bajānebema nezocarā cāyābara nañ ējūāne edaara bΛsia. Ācōrēba idji biadeba māwā osia Jesura jūmarā carea beumārēā. Bia mīga beuda bērā Ācōrēba idjira bia bΛsia idjaba dji dromada bΛsia.

¹⁰ Ācōrēba ne jūmada osia. Idjideba ne jūmada beaa. Ācōrēmarā bia basia Jesura bia mīgaida. Māwā idjira ēberārā ĒdrΛ Edabarida aride bΛsia. Idjideba

* **1:9** Salmo 45:6-7. † **1:12** Salmo 102:25-27. ‡ **1:13** Salmo 110:1. BΛ jΛwaeda bΛbΛrΛdaa. Griego bedeade bΛ bΛa: “BΛ jĩrū edre bΛbΛrΛdaa.” * **2:7** Griego bedeade ĩcΛrΛ cartade nañ sida bΛ bΛa: “Daura bΛsia ne jūma bΛa oda bororāda beadamārēā.” † **2:8** Salmo 8:4-6. Dai jΛwaeda bΛsia. Griego bedeade nāwā bΛ bΛa: “Ne jūmada idji jĩrū edre bΛsia.” ‡ **2:9** Jesudebemada cawa panΛa. Griego bedeade nāwā bΛ bΛa: “Dadjirāba Jesura unu panΛa.”

Ācōrēba idji warrarāda zocārā edasia idji biya quirudebemada edadamārēā.

¹¹ Jesuba ēberārāda Ācōrē itea bia ḅbaria. Idjia, mañ ēberārā biḅa abari Zezada eropanḅa. Mañ carea Jesura peracaa ādjirāra idji djabarā ai carea.

¹² Ācōrē Bedeade nāwā ḅḅ:

Mḅa ḅḅebemada mḅ djabarāa bedeaya. Jūmarā ābaa dji jḅre duanḅne mḅa ḅḅda bia jaraya.ḅ

¹³ Idjaba nāwā ḅḅ:

Mḅa idjidrḅ ḅḅ.

Idjaba nañ siḅa ḅḅ:

Mḅra nama ḅḅ, idjaba warrarā Ācōrēba mḅa diadara mḅ ume ābaa panḅ.†

¹⁴ Mañ warrarāba djarada, oa siḅa eropanḅ bēra Jesu biḅa abarida edasia idji beudaḅeba diauru poyai carea. Diaurura beu djibaria. ¹⁵ Jesuba diaurura poyada bēra, beudi carea waya beadara idjia jūma ēdrḅ ḅḅsia. Ewariza beudi waya panḅneba ādjirāra biḅ panasidaa nezoca quīrāca. ¹⁶ Wārāda Jesura bajānebema nezocarā carebaḅe zeḅ basía, āteḅḅḅ Abrahañ quīrāca Ācōrē ḅḅ beadrḅ carebaḅe zesia.‡ ¹⁷ Idji zeside ne jūmane dadji quīrāca ḅḅsia djārā quīrā djuburiabari Sacerdote dji Droma bai carea.ḅ Wārāda Ācōrē quīrāpita sacerdote dji droma jūma aride obarida ḅesia. Mañba ara idjida idu beabisia ēberārāba cadjirua obadara Ācōrēba quīrādoamārēā. ¹⁸ Diauruba mḅa sē baside Jesura bia mḅgasia. Mañ bēra diauruba mḅa sē beara careba cawa ḅḅa.

3

Moise cāyābara Jesura dji dromaara ḅḅa

¹ Djabarā, bārāra Ācōrē ēberārā bēra idjaba Ācōrēba bārāra trḅna bēra, Jesucritodebemada bio quīrācuita crīchadadua. Idjira Ācōrēba diabuedaa idjaba Sacerdote dji Dromaa. Dadjirāba ebuda jarabadaa idjidrḅ wārāda ḅḅ panḅda. ² Ācōrēba obidara Jesuba jūma aride osia Moiseba Ācōrē ēberārā ume oḅa quīrāca.* ³ Ēberārāba de bia obaridebemada dji de cāyābara biara bedeabadaa. Ara mañ quīrāca dadjirāba Moisedebema cāyābara Jesudebemada biara bedeadaida panḅa. ⁴ Dera dji oḅa bara beaa. Baribḅḅḅ Ācōrēba ne jūmada osia. ⁵ Moiserā Ācōrē nezoca bēra Ācōrē ēberārā ume jūma aride osia. Mañne idjia cawabisia Ācōrēba nocoarebema ewaride cārēda jaraida. ⁶ Baribḅḅḅ Ācōrē warra Critora idji ēberārā boroa. Ādjirā ume jūma aride o ḅḅa. Dadjirāba Critoda ḅḅ pananibḅḅḅ idjaba idjideba edadira ḅḅsiḅda jḅḅ pananibḅḅḅ, Ācōrē ēberārā.†

Critora igararānada

⁷⁻⁸ Mañ carea Ācōrē Jaureba nāwā jara ḅḅa:

Idi Ācōrē bedeā ūrībḅdaḅe bārā sora zarearānada bārā drōā naēnabemarā so zareapedada quīrāca.

Ādjirā ējūā pōāsa ewaraga ḅḅde duanasidaḅe Ācōrēba jaradara igarasidaa idjia sāwā oi cawaya.

⁹ Mama idjia oḅara cuarenta poa unusidamḅna ādjirāba ḅḅānaḅ basía sāwā oi cawaya.

¹⁰ Mañ carea ādjirā ume quīrūpeda Ācōrēba nāwā jarasia:

“Ādjirāba mḅra soḅeba wārāda ēpēnaca. Mḅ ora cawa quīrānaca.”

ḅ 2:12 Salmo 22:22. * 2:13 Isaía 8:17. † 2:13 Isaía 8:18. ‡ 2:16 Griego bedeade nāwā ḅḅ ḅḅa: “Abrahañ ēberārāra carebaḅe zesia.” ḅ 2:17 Dadji quīrāca. Griego bedeade ḅḅ ḅḅa: “Idji djabarā quīrāca.” * 3:2 Ācōrē ēberārā ume. Griego bedeade ḅḅ ḅḅa “Ācōrē dede.” † 3:6 Griego bedeade ḅḅḅḅ cartade nañ siḅa ḅḅ ḅḅa: “Aba nañ ewari jōḅḅḅḅdaa.”

11 Idjaba quĩrũ bade wãrãneba nãwã jarasia: “Mãa ãnãũbima ãdjirãra jũenaẽa.” ‡
 12 Djabarã, quĩrãcuíta beaðadua. So cadjiruaba Æcõrẽ ijãnaẽ bearãnadua. So cadjiruaba Æcõrẽ zocai b̄ara igarabaria. 13 Wadi ewari bade eda ewariza dji carebaðadua biara ijãni carea. Mãwã ni abada cadjiruaba cũrũgapeda so zarea beadaẽa. 14 Dadjirãba naãrã ijãpedaðadeba aba beubadaada Critoda ijã pananibara, idji ume panania. 15 Maã carea Æcõrẽ Bedeade nãwã jara b̄a: Idi Æcõrẽ bedeade urĩbada bãrã sora zarearãnadua bãrã drõã naẽnabemarã so zareapedada quĩrãca. §

16 Æcõrẽ bedeade urĩpedaðacarea ¿cairãda so zareasida? ¿Jũma Moiseba Egiptoðeba eðra edaðarãda mãwã so zareasidaẽca? 17 ¿Æcõrẽra cairã ume cuarenta poa quĩrũ basi? ¿Cadjirua opeðadarã ume quĩrũ basiẽca? ¿Maã carea ãdjirãra ejuã põãsa ewaraga bade quinisidaẽca? 18 ¿Æcõrẽba cairã wãrãneba jarasi idjia ãnãũbima jũenaẽda? ¿Idji bedeade ijãnaẽ beaðarã mãwã jarasiẽca? 19 Maãgdeba dadjirãba cawa panã ãdjirãba ijãpedaðaẽ bẽrã Æcõrẽba ãnãũbida baðama poya jũenaẽ basida.

4

1 Æcõrẽba wãrãda jara b̄a dadjirãra wadibida idjia ãnãũbima poya jũenida panada. Baribara quĩrãcuíta beaðadua. Mãwãera ãcãra bãrãnebemada mama jũenaẽa. 2-3 Bedeade bia Æcõrẽba ãnãũbidebemada dadjirãba urĩsidaa drõã naẽnabemarãba urĩpedada quĩrãca. Dadjirãba soðeba ijã panã bẽrã Æcõrẽba ãnãũbima jũenia. Baribara drõã naẽnabemarãba urĩnapeda ijãpedaðaẽ bẽrã mã beðeaba carebaẽ basia. Ædjirãnebemada Æcõrẽba nãwã jarasia:

Quĩrũ bade mã wãrãneba nãwã jarasia: “Mãa ãnãũbima ãdjirãra jũenaẽa.”*
 Mãwã jarasia naã ejuã oðaðeba ãtaa idjia oida baðara jũma o erobãmĩna. †

4 Æcõrẽba idji bedeade ãnãũbada ewaridebemada nãwã jarasia: ‡

Sietebema ewaride Æcõrẽba jũma pãrã erobasia. Maã bẽrã sietebema ewaride ãnãũsia. §

5 Idjaba Æcõrẽba idji bedeade nãwã jara b̄a:

Mãa ãnãũbima ãdjirãra jũenaẽa.*

6 Bedeade bia Æcõrẽba ãnãũbidebema naãrã urĩpedaðaba ijãnaẽ basia. Maã bẽrã idjia ãnãũbida baðama jũenaẽ basia. Baribara ãcãra eberãrãda wadibida Æcõrẽba ãnãũbima poya jũenia. 7 Maã carea Æcõrẽba dewara ewarida b̄asia idjia ãnãũbima jũenamãrẽã. Maã ewarira Æcõrẽba trã b̄asia “idi.” Maã ewari baðacarea dãrãbãrãde idjia Davideba mãnebemada beðeasia. Maã beðeara mã naẽna naã cartade b̄asia. Nãwã b̄a:

Idi Æcõrẽ bedeade urĩbada bãrã sora zarearãnadua. †

8 Josueba israelerãra Æcõrẽba wãrãda ãnãũbimaa edeðabara Æcõrẽba dewara ãnãũbidebemada beðeade bacasia. 9 Maã bẽrã ãnãũbada ewarida Æcõrẽ eberãrã itea wadibida b̄a. 10 Abada Æcõrẽba ãnãũbima b̄abara, idjia o baðaðebemada ãnãũsia Æcõrẽba ne jũma opeðada ãnãũna quĩrãca. 11 Maã bẽrã dadjirãba biara jarãðida panã Æcõrẽba ãnãũbima jũeni carea. Mãwãra ni abada baðaða drõã naẽnabemarã ijãnaẽ panãneba baepedada quĩrãca.

12 Wãrãda Æcõrẽ beðeara zocai b̄a idjaba b̄bã b̄a. Idji beðeara djõbada neco quida umé era b̄a cãyãbara peweðeara b̄a. Idji beðeaba dadji crĩchara, dadji soba o quĩrã b̄a sida jũma ebuda cawabibaria dadji crĩcha, dadji jaure,

‡ 3:11 Salmo 95:7-11; Numero 14:21-35. § 3:15 Salmo 95:7-8. * 4:2-3 Salmo 95:11. † 4:2-3 Idjia oida baðara. Mãba cawabi b̄a Æcõrẽba dadji ãnãũni sida osida. ‡ 4:4 Ænãũbada ewari. Griego beðeade b̄a b̄a “séptimo día.” § 4:4 Genesi 2:2. * 4:5 Salmo 95:11. † 4:7 Salmo 95:7-8.

dadji so sida eðu cõbꝛꝛꝛ quĩrãca. ¹³ Æcõrẽba ne jũmada unubaria. Idjia unuẽ bꝛꝛꝛa neẽa. Idjia oðara, dadjia mẽrã eroþꝛꝛ sida ebuða unu þꝛꝛꝛa. Idjia cawa obꝛꝛꝛde jũma dadjia oðara idjía jaradida panꝛꝛꝛa.

Jesura dadjirã Sacerdote dji Droma

¹⁴ Æcõrẽ Warra Jesura bajãnaa wãsia. Idjira dadjirã Sacerdote dji Dromaa. Dadjirãba idjira ãjã panꝛꝛꝛana a panꝛꝛꝛ bẽrã wãrãda ãjã pananida panꝛꝛꝛa. ¹⁵ Jesu dadjirã Sacerdote dji Dromaba cawa þꝛꝛꝛa dadjirãra ʌþꝛꝛꝛaẽ panꝛꝛꝛada. Diauruba idjira mĩã sẽsia dadjirã mĩã sẽbari quĩrãca. Baribꝛꝛꝛꝛ Jesuba cadjiruara oẽ basía. ¹⁶ Dadji ʌþꝛꝛꝛaẽ þꝛꝛꝛdebemada cawa þꝛꝛꝛ bẽrã dadjirã idji bugue caita wãbꝛꝛꝛada quĩrãca ne wayaa neẽ Æcõrẽa iwĩdĩdĩda panꝛꝛꝛa. Mãwã idjia dadjirãra quĩrã djuburiaya idjaba idjia carebamãrẽã iwĩdĩbꝛꝛꝛadade idji biadẽba carebaya.

5

¹ Æcõrẽba sacerdote dji droma þꝛꝛꝛbꝛꝛꝛꝛza ãberãda aba edapeda þꝛꝛꝛbaria. Maã bẽrã ãberãrãba cadjirua opedada carea sacerdoteba Æcõrẽa ne diabaria idjaba animarãda babue diabaria.* ² Æberãrãba adua panꝛꝛꝛneba ãĩ opedadara sacerdote dji dromaba poya cawa quĩrã djuburiaya idjia biða abarica obari bẽrã. ³ Æberãrãba cadjirua opedada carea animarã babue diabꝛꝛꝛꝛde idjia oða carea biða animarã babue diaida þꝛꝛꝛa. ⁴ Ni abãꝛꝛada ara idjiduba sacerdote dji dromada becaa, ãtebꝛꝛꝛꝛ Æcõrẽbꝛꝛꝛꝛ aba trãpeda þꝛꝛꝛbaria Aaroã þꝛꝛꝛada quĩrãca. ⁵ Ara maã quĩrãca Critora ara idjiduba Sacerdote dji Dromada beẽ basía, ãtebꝛꝛꝛꝛ Æcõrẽbꝛꝛꝛꝛ idjira mãwã þꝛꝛꝛsia. Æcõrẽba idjía nãwã jarasia:

Bꝛꝛꝛa mã Warraa. Idi bꝛꝛꝛa mã Warraada abꝛꝛꝛꝛa.†

⁶ Idjaba nãwã jarasia:

Bꝛꝛꝛa ewariza sacerdoteda baya Melquisedé þꝛꝛꝛada quĩrãca.‡

⁷ Crito naã djarade baside jĩã þꝛꝛꝛba Æcõrẽa jĩgua beþea djuburiasia, Æcõrẽba idji beuida þꝛꝛꝛdebemada poya ãdrꝛꝛ þꝛꝛꝛida þꝛꝛada bẽrã. Maãne Æcõrẽba quĩrĩã þꝛꝛꝛ quĩrãca ãjã oyada ada bẽrã, Æcõrẽba idji beþeara ãrĩsia.§ ⁸ Critora Æcõrẽ Warramĩna idji bia mĩga þꝛꝛꝛdeba ãjã o cawasia. ⁹ Ne jũmane daucha ãjã oða bẽrã, idjia jara þꝛꝛꝛ ãjã o þeara jũma ãdrꝛꝛ edaya ewariza zocai beadamãrẽã. ¹⁰ Maã bẽrã Æcõrẽba idjira Sacerdote dji Dromada þꝛꝛꝛsia Melquisedé þꝛꝛada quĩrãca.

Wãrã beþeara igararãnada

¹¹ Maãgꝛꝛꝛdebemada daiba zocãrã jaradia quĩrĩã panꝛꝛꝛa. Baribꝛꝛꝛꝛ zarea þꝛꝛꝛa ebuða cawabĩdĩda, bãrãba isabe cawadaca bẽrã. ¹² Bãrãba Jesu ãjãpedadara dãrãbꝛꝛꝛada. Maã bẽrã idira bãrãra Æcõrẽ beþea jaradiabadada beadida panasĩdaa. Mãwãmĩna Æcõrẽ beþeara mãcua adua panꝛꝛꝛ bẽrã poya bia jardiadacaa. Abãþꝛꝛꝛa bãrãa Æcõrẽ beþeadebema cawaichaara þꝛꝛada wayacusa jaradiaida þꝛꝛꝛa juba dawabꝛꝛꝛꝛ quĩrãca. Bãrãra warra zaque quĩrãca bea bẽrã djico codi cãyãbara jubadrꝛꝛ doðida panꝛꝛꝛa. ¹³ Juba do þeara waði djuburi queþea bẽrã sãwã jipa oira adua þeaa. ¹⁴ Baribꝛꝛꝛꝛ djico zareara drõãrã iteaa. Ædjirãba Æcõrẽ beþea quĩrãcuita crĩcha panꝛꝛꝛneba cawa panꝛꝛꝛa cãrẽda biada idjaba cãrẽda cadjiruada.

* **5:1** Levítico 1:1deba aba 6:7daa. † **5:5** Salmo 2:7. Idi bꝛꝛꝛa mã Warraada abꝛꝛꝛꝛa. Griego beþeade bꝛꝛꝛ þꝛꝛꝛa: “Idi mãra þꝛꝛada osia” wa “idi mãra þꝛꝛ zeza basía.” ‡ **5:6** Salmo 110:4. Genesi 14:18. § **5:7** Marco 14:32-36.

6

1-2 Mañ bërã nocodaa wãnia Critoda biara cawadi carea. Dadjirãba idjidebema naãrã cawapedada awa jaradiadaëa. Wayacusa jaradiadaëa cadjirua o panΛ carea beudida panΛda, cadjirua igaradapeda Æcõrëmaa zedida panΛda, Æcõrë ïjäninebemada, borocuedidebemada, djabarã ãrã jΛwa Æadidebemada, beudarã ãrëbadidebemada, idjaba Æcõrëba cawa odarã ewariza bia mïgãdidebema sida. ³ Æcõrëba quĩrã ÆΛbΛrΛ, jũma maãgΛdebemada wayacusa jaradiadi cãyãbara dadjirãra nocodaa wãnia Critoda biara cawadi carea.

⁴ ΛcΛrΛba wãrã bedeara cawa panasidaa. Æcõrëba dia ÆΛ carea ÆΛsrida panasidaa. Idji Jauredeba ne edasidaa. ⁵ Idji bedea bio bia ÆΛda, idji ΛbΛa nocoarebema ewaride unubi sida cawa panasidaa. ⁶ Ædjirãba Critoda igarapedada bërã wayacusa poya jëda idjimaa zedaëa. Zesidara Æcõrë Warra wayacusa cruë cachibΛda quĩrãca idjidebemada jũmarãa bië bedebidã.

⁷ Cue zebΛrΛza egoroba dobaria. Mañba egoro biade ne uðara dji uða itea bia zaubaria. Æcõrëba mañ ëjũãra bia jarabaria. Crito igarãë beara mañ ëjũã quĩrãca panΛa. ⁸ BaribΛrΛ cue zedacarea ΛrΛda, chirua cadjirua sida tunuibΛrΛ, mañ egorora bië ÆΛa. Æcõrëba mañ ëjũãra bië jarapeda jĩrũare jũma babueya. Crito igara beara mañ ëjũã cadjirua quĩrãca panΛa.

⁹ Djabarã, दौरa mãwã bedea panΛmĩna cawa panΛa Æcõrëba bãrãra ëdrΛ edada bërã o biade wãbΛdada. ¹⁰ Æcõrëra jipa ÆΛ bërã bãrãba bia o panΛra idjaba idji quĩrã panΛra quĩrãdoãëa. Idji ëberãrã careba panΛneba unubisidãa idjira quĩrã panΛda. Idi bida careba panΛa. ¹¹ Daiba quĩrã panΛa bãdjiza mãwã o pananida aba beubΛdadaa. MãwãbΛrΛ bãrãba Æcõrëneba edadi carea jã panΛra jũma edadia. ¹² Daiba quĩrãnaëa bãrãra coa beadida, ãtebΛrΛ quĩrã panΛa bãrãra dewararã djabarã quĩrãca beadida. Ædjirãba Critoda ïjã panΛ bërã idjaba jũma droa panΛ bërã, Æcõrëba diai jaradara jũma edadia.

Æcõrëba bedea ÆΛdara wãrãda oya

¹³ Æcõrë cãyãbara dji dromaara ÆΛda neëa. Mañ bërã Abrahañ ume bedea ÆΛside ara idji trãneba wãrãda carebayada asia. ¹⁴ Nãwã jarasia: “Wãrãda mãra Æara carebaya idjaba Ædeba zocãrã yõbiya.”* ¹⁵ Abrahañba jũma droa Ædeba jã Æpeda Æcõrëba warra diai jaradada unusia.

¹⁶ Æberãrãba wãrãneba jarabΛdade ãdji cãyãbara dji dromaara ÆΛ trãneba mãwã jarabadaa. Mañne ni abãba poya sewaada adacaa. ¹⁷ Ara mañ quĩrãca Æcõrëba ebuda cawabi quĩrãsia idjia diai jarada edadi ëberãrãba mãra wãrãda edadida idjaba idjia crĩcha ÆΛ quĩrãca wãrãda obarida. Mañ carea ara idji trãneba diayada asia. ¹⁸ Æcõrëra sewa oca bërã idjia diai jaradara wãrãda diaya idjaba idji trãneba jaradara quĩrã awara oëa. Mañ bërã Æcõrëba dadjirã waga Æamãrëã jΛrΛsidaa. Idjia jaradara wãrãda oida cawa panΛ bërã dadjirãba poya sozarra ïjã panania. Mañba Jesudeba edadi carea jã panΛra quenabaridaëa. ¹⁹⁻²⁰ Dadjia jã panΛra wãrãda edadida cawa panΛa. Mañba dadjirãra careba ÆΛa bio ïjã pananamãrëã anclaba barco ero ïmabari quĩrãca. Dadjia jã panΛra wãrãda edadida cawa panΛa Jesura bajãnaa dadjirã na wãna bërã. Idjira Æcõrë dede wuaba eatΛ jira ÆΛ edaare wãsia dadjirã carebai carea. Mama idjira dadjirã Sacerdote dji Dromada besia Melquisedé baða quĩrãca. Ewariza mãwã ÆΛa.

* **6:14** Genesi 22:17.

7

Melquisedé

¹ Mañ Melquisedéra Saleñ puruðebema boro basía idjaba Ācōrē dji Dromaara ᵇ sacerdotē basía.* Mañ ewaride Abrahañra ᵇ sacerdotē puru bororā ume djōpeda jūma poyasia. Abrahañ jēda zebᵇ Melquisedéba audiabariðe wāpeda idjira bia jarasia Ācōrēba carebamārēã. ² Mañbe Abrahañba djō ᵇpeda jārīnanebemada Melquisedéa diasia. Die juachabᵇ abā diasia. Melquisedé trᵇ jara ᵇ “ēberārã boro jipa ᵇ.” Idjaba idjira Saleñnebema boro abadjidaa. Mañ trᵇ jara ᵇ “necai ᵇ boro.” ³ Ni abāba adua panᵇ Melquisedé zezara, dji papa sida cairã basida. Adua panᵇ idji ēberārã drōã naēnabemara cairã basida. Idji toðadebemada, beuðadebema sida adua panᵇ.† Māwã idjira Ācōrē Warra quĩrãca ewariza sacerdotēa.

⁴ ᵇ Melquisedéðebemada bio crīchadadua! Idjira wārãda dji droma basía. Dadjirã drōã naēnabema dji droma ᵇ Abrahañba djō ᵇpeda jārīnanebemada idjía diasia. Die juachabᵇ abā diasia. ⁵ Māwãnacarea Ācōrēba Moisea diada leyde jarasia jūma israelerãba edabᵇ Levideba yōpedada sacerdoterãa diadida panᵇ. Die edabᵇ abā diadida panᵇ. Israelerãa mañ sacerdoterã djabarāmīna, abari Abrahañneba yōpedadamīna, māwã diadida panᵇ. ⁶ Baribᵇ Melquisedéra Levideba yōnaē basía. Māwãmīna Abrahañba jārīnanebemada idjía diasia. Die juachabᵇ abā diasia. Mañne Melquisedéba Abrahañra bia jarasia Ācōrēba carebamārēã. Māwã osia Ācōrēba Abrahañra naēna wārãda carebayada adamīna.‡ ⁷ Jūmarãba cawa panᵇ dji dromaara ᵇba dji edaara ᵇra bia jarabarida Ācōrēba carebamārēã.

⁸ Israelerãba edabᵇ Levideba yōpedada sacerdoterãa diabadaa. Mañ sacerdoterã beuðimīna die edabᵇ ãdjía abā diabadaa. Baribᵇ Melquisedéra wadi zocai ᵇca ᵇ Ācōrē bedeaba idjira beusida jaraē ᵇ bērã. Māwã Abrahañba jārīnanebemada mañ beuca sacerdotēa diasia. Die juachabᵇ abā diasia. ⁹⁻¹⁰ Israelerãba die edabᵇ Levideba yōpedada sacerdoterãa abā diabadaa. Baribᵇ Melquisedéba Abrahañ audiabariðe Abrahañ wiuzaque Levira wadi neē basía. Mañ bērã dadjirãba nãwã jaradida panᵇ: Abrahañba die juachabᵇ Melquisedéa abā diaside idji wiuzaque Levideba yōnirã bida ara maḡᵇ diasidaa.

¹¹ Ācōrēba idji ley diaside Levideba yōpedada sacerdoterãa ᵇsia israelerã mañ leydeba pe eronībadamārēã. Naārã Aaroḡda sacerdotē dji droma basía. Mañ sacerdoterãba o panᵇneba ēberārãda poya jipa beadibara, ¿cãrē cãrēã Aaroḡ awara sacerdotē Melquisedé quĩrãca ᵇda zeida ᵇsi? ¹² Mañ sacerdotera Levideba yōpedada sacerdoterã cacuabari ᵇsia. Mañ bērã dji ley sida awara ᵇsia. ¹³ Jūma maḡᵇba dadjirã Boro Jesuðebemada bede ᵇba. Idjira Levideba yōnaē basía, ãtebᵇ Judadeba yōna basía. Mañ naēna ni abā Judadeba yōnada sacerdotē beadaē basía. ¹⁴ Moiseba jaraca basía sacerdoterãa mañ ēberārãneba zedida. Baribᵇ jūmarãba cawa panᵇ dadjirã Boro Jesura Judadeba yōna basida.

¹⁵ Jūma mᵇa jaradara ebudaara ᵇba naḡda cawadibᵇ: Levideba yōpedadarã awara Jesuda sacerdotēda ᵇsia Melquisedé ᵇda quĩrãca. ¹⁶ Idjira sacerdotēda beē basía leyba ᵇda bērã. Leyba ababe Levideba

* **7:1** Genesi 14:17-20. † **7:3** Griego bedeade mañ versículoda nãwã ᵇ ᵇba: “Melquisedéra zeza neē ᵇba, papa neē ᵇba, ēberārã drōã naēnabema sida neē ᵇba. Idji toða ewari neē ᵇba, idji beuda ewari sida neē ᵇba.” ‡ **7:6** Genesi 12:1-3.

yõpedadadr̃a b̃a baria. Jesura sacerdoteda b̃esia idji a b̃a deba beuca b̃erã.

¹⁷ Maã carea ãcõrẽ Bedeade nãwã b̃a b̃a:

B̃ara ewariza sacerdoteda b̃aya Melquisedé b̃ada quĩrãca. §

¹⁸ Naãrã b̃ada leyba ni aba da carebadaẽ b̃erã ãcõrẽba ãyã b̃asia. ¹⁹ Maã leyba ni aba bida jipa b̃aẽ basía. Maã ley cãyãbara ãcõrẽba ne biara b̃ada diasia dadjirã carebai carea. Maã g̃a deba dadjirãra ãcõrẽ caita wãbadaa.

²⁰⁻²¹ ãcõrẽba dji naãrã panana sacerdoterã b̃aside ewariza beadida jaraẽ basía. Barib̃ara ãcõrẽba Jesura sacerdoteda b̃aside wãrãneba jarasia ewariza mãwã b̃aida. ãcõrẽ Bedeade nãwã b̃a b̃a:

Dadjirã Boroba wãrãneba jarasia b̃ara ewariza sacerdoteda b̃aida Melquisedé b̃ada quĩrãca.* Idjia jara da ra quĩrã awara oẽa.

²² Maã g̃ara ãcõrẽba wãrãneba jara da b̃erã dadjirãba cawa panãa ãcõrẽba Jesudeba dadjirã ume bedeã b̃a da ra wãrãda oida. Maã bedeã b̃a da ra idjia naãrã dia da ley cãyãbara biara b̃a.

²³ Naãrã beada sacerdoterãra beubadjidaa. Aba jaidasira idjia o b̃ada ra waa poya oẽ b̃erã idji cacuabari dewarada b̃ebadjia. Mãwã zocãrãda sacerdotẽ basidaa. ²⁴ Barib̃ara Jesura beuca b̃erã ewariza sacerdotẽ b̃aya.

²⁵ Maã b̃erã idjideba ãcõrẽmaa zeb̃ada ra jũma poya ãdr̃a edaya ewariza zocai beadamãrẽã. Idjira beuca b̃erã ewariza dadjirã carea ãcõrẽa bedeã djuburiabaria.

²⁶ Dadjia Sacerdotẽ dji Droma Jesuba cadjiruara ocaa, ne jũmane jipa b̃a. ãcõrẽba idjira bia unu b̃a. Cadjirua obadarã tãenabemada ãyã b̃a pedã bajãne dji dromada b̃asia. Maã b̃erã ne jũmane dadjirãra poya carebaya. ²⁷ Idjia ocaa dewararã sacerdotẽ dji dromarãba ewariza obada quĩrãca. Maã sacerdoterãba ara ãdjia cadjirua opedãda carea naãrã ãcõrẽa animarãda babue diabadaa. Maã beb̃ara dewara animarãda babue diabadaa ãberãrãba cadjirua opedãda carea. Barib̃ara Jesuba animarã babue diabara quĩrãca ara idjida idu beabisia ãberãrãba cadjirua obada carea. B̃arima aba mãwã odaba cadjiruara jũma sa g̃asia. ²⁸ ãcõrẽba Moisea dia da leyba ãberãrã ne jũmane jipaẽ beada b̃a baria sacerdotẽ dji dromarãda beadamãrẽã. Barib̃ara mã ley diadacarea ãcõrẽba wãrãneba jarasia idji Warrara ewariza Sacerdotẽ dji Dromada b̃aida. Mãwã idji Warrara b̃asia dadjirã carea sacerdotẽ ari de b̃ada bemãrẽã.

8

Jesu dadjirã Sacerdotẽ dji Dromaa

¹ Dji crĩcha droma daiba jara panãra naã g̃a: dadjirã Sacerdotẽ dji Dromada bajãne ãcõrẽ bugue biya quiru j̃a wa araare chũmãa. ² Bajãne ãcõrẽ de dji wãrã arade idjira sacerdotẽa. Maã dera ãberãba odaẽa, ãte b̃ara dadjirã Boro ãcõrẽba odaa.

³ Sacerdotẽ dji dromarãda ãcõrẽba jũma b̃a baria idjia ne diadamãrẽã idjaba animarãda babue diadamãrẽã. Maã b̃erã Jesucrito bida ne diaida basia.

⁴ Idjida naã ãjũãne b̃a bara sacerdotẽ baẽ bacasia naã ãjũãne sacerdoterã bara b̃erã. Maã sacerdoterãba ãcõrẽa ne diabadaa idji leyde b̃a b̃a quĩrãca.

⁵ Sacerdoterãba o panãneba unubibadaa bajãne sãwã b̃ara b̃ada. Maã carea Moiseba ãcõrẽ wua de oi naẽna ãcõrẽba idjia nãwã jarasia: “Jũma daucha odadua mã naã eyade unubida quĩrãca.”* ⁶ Barib̃ara Jesu dadjirã Sacerdotẽ

§ 7:17 Salmo 110:4. * 7:20-21 Melquisedé b̃ada quĩrãca. Griego bedeade aca ra cartade mãra neãa.

* 8:5 Exodo 25:40.

dji Dromaba bajãne o ʘara sacerdoterãba naã ẽjũãne o panʘ cãyãbara biara ʘa. Ara maã quĩrãca ãcõrẽba Jesudeba bedea ʘadara biara ʘa Moisedeba bedea ʘada cãyãbara. Mãwã biara ʘa maã bedea ʘaside ãcõrẽba ẽberãrãra biara carebayada ada bẽrã. ⁷ ãcõrẽba Moisedeba naãrã bedea ʘadaba wãrãda carebadabara waya dewara bededa ʘã bacasia. ⁸ Baribʘʘ ãcõrẽba Moisedeba bedea ʘadara ẽberãrãba jũma opedadaẽ bẽrã idjia bedede panʘda unusia. Maã carea nãwã jarasia:

Jũmarã Boroba nãwã jara ʘa: “Ewari aba mãa israelerã ume, Judadebemarã ume bida bedea djiwidida ʘya.

⁹ Maã bedea djiwidira bãrã drõã naẽnabemarã ume bedea ʘada quĩrãca baẽa. Bãrã drõã naẽnabemarã ume bedea ʘasia Egiptodeba quĩrãcuita waga ẽdra eneside.†

Baribʘʘ wãrãda ãjãpedadaẽ bẽrã mãa ãdjirãra igarasia.” Mãwã jara ʘa jũmarã Boroba.

¹⁰ Idjaba jũmarã Boroba nãwã jara ʘa: “Nocoarebema ewaride mãa bedea djiwidida israelerã ume nãwã ʘya:

mã leyra ãdjirã crĩchade, ãdjirã sode bida ʘya.

Mãra ãdjirã ãcõrẽ baya, idjaba ãdjirãra mã puru baya.

¹¹ Maãne jũmarãba mãra cawa panania. Dji edaara beaba, dji dromarã bida cawa panania.

Maã bẽrã ni abaaba idji druadebemarãa, idji ẽberãrãa bida waa jaradiadaẽa mã jũmarã Boroda cawadamãrẽã.

¹² ãdjirãba biẽ opedadara mãa jũma quĩrãdoaya. ãdjirãba cadjirua opedadara mãa waa crĩcha baẽa.”‡

¹³ ãcõrẽba bedea djiwidi ʘyada aside cawabisia idjia naãrã bedea ʘadara dji drõãda. Dji drõã bẽrã dãrãẽne ãyã ʘya.§

9

ãcõrẽ de naã ẽjũãnebema idjaba bajãnebema

¹ ãcõrẽ israelerã ume naãrã bedea ʘaside jarasia idji wua deda naã ẽjũãne odida panʘda, maã dede sãwã odida panʘ sida. ² Maã de odapeda dji nocoarebema dejãra “ãcõrẽ itea ʘa dejã” abadjidãa. Maã dejãne ãbĩrãda, mesa sida basia. Paã ãcõrẽ quĩrãpita ʘada sida basia. ³ Dji edaara ʘa dejãne wuaba eatʘ jira basia. Maãgʘ dejãra “ãcõrẽ itea biara ʘa dejã” abadjidãa. ⁴ Quera bá diabadada mama basia. Mãra oroba jũma bʘrá basia. ãcõrẽ baurude sida basia. Maã sida oroba jũma bʘrá basia. Epedeco jũgurua oro odada manãba bira ʘada maã baurudede eda basia.* Aaroã bacuru tununa sida eda basia.† ãcõrẽba diada ley mõgara pewedede ʘada sida eda basia.‡ ⁵ Baurude ãrã bajãnebema nezoca quĩrãca i bara panʘda umé panasidaa. ãdji iba dji baurude ãrã cobʘra jũãtrʘ eropanasidaa.§ ãdji panʘmaa ãcõrẽ quĩrãwãrẽã dorrodorroda zebadjia. Maã baurude ãrã cobʘmaa sacerdoteba oa jãpobʘgʘde ãcõrẽba ẽberãrãba cadjirua opedadara quĩrãdoabadjia. Maãgʘdebemada ara nawena daiba naã cartade jũma jaradiadaẽa.

⁶ Jũma maãgʘ pãrãpedadacarea sacerdoterãra ewariza dji nocoarebema dejãne eda wãbadjidãa ãdjia ãcõrẽ itea odida panʘra jũma odi carea. ⁷ Baribʘʘ dji edaara ʘa dejãne ababe sacerdoti dji dromadrʘ poza b̄arima aba eda

† **8:9** Quĩrãcuita waga ẽdra eneside. Griego bedede ʘa ʘa: “Jʘwa jidapeda ẽdra eneside.” ‡ **8:12** Jeremia 31:31-34. § **8:13** Dãrãẽne ãyã ʘya. Griego bedede ʘa ʘa: “Dãrãẽne nẽbaya.” * **9:4** Exodo 16:33. † **9:4** Numero 17:1-10. ‡ **9:4** Exodo 25:16. § **9:5** Exodo 25:17-22.

wābadjia. Eða wābΛΓΛde idjia cadjirua oða carea idjaba ēberārāba adua panΛneba cadjirua opeðada carea biða animarā oada Ācōrē quīrāpita jīāpoi carea edebadjia.* 8 Mañneba Ācōrē Jaureba cawabi ðasia ēberārāra wadi Ācōrē de bajāne ðΛde poya eða wānaēða. Sacerdoterāba wadi Ācōrē de nañ ējūāne ðΛde ne odida panΛmisa māwā ðasia. 9 Nañ ewaride jūma mañgΛba cawabi ðΛa Ācōrēa ne dia panΛneba idjaba animarā babue dia panΛneba biða dji māwā o ðea crīchara poya jipa ðΛēða. 10 Ācōrēba Moisea diada leyba ababe cawabisia cārēða codida panΛda, cārēða dodida panΛda, idjaba Ācōrēba sΛgΛbi ðΛra sāwā sΛgΛðida panΛda. Jūma mañgΛra nañ djarade obadjidaa aba Ācōrēba jūma quīrā awara obΛΓΛðaa.

11 BaribΛΓΛ Critora zesia dadjirā Sacerdote dji Droma bai carea. Jūma ne bia nañ ewaride ðΛda idjia dadjirāa dia ðΛa.† Idjira Ācōrē de bajāne ðΛde dadjirā carea ne o ðΛa. Mañ dera dji araa. Ācōrē de nañ ējūāne ðΛ cāyābara biara ðΛa. Ēberāba odaēa; nañ ējūānebemaēa. 12 Critora Ācōrē de bajāne ðΛde dji eðaara ðΛ dejāne ðarima aba eða wāsia. Mañ dejāra “Ācōrē itea biara ðΛ dejā” abadaa. Wāside chiwatu oada, paca zaque oa sida Ācōrē quīrāpita jīāpoi carea edeē basia. ĀtebΛΓΛ ara idji oada edesia. ðarima aba māwā odaba dadjirāra ēdrΛ ðasia ewariza bedea neē ðeaðamārēa. 13 Sacerdoteba paca dji umaquīrā oada, chiwatu oada, paca zaque wērā babue diada pora sida ēberārā ΛrΛ jīāpobaria. Mañba ēberārā Ācōrē quīrāpita biē ðeaðara nañ djarade bia ðΛbaria. 14 Māwā baibΛΓΛ, ¿Crito oaba dadjirāra biara ðΛēca? Critora cadjirua neē ðasia. Ācōrē Jaure beucaba carebada bēra ara idjida idu beabisia animarā Ācōrēa babue diabΛΓΛ quīrāca. Cadjirua o panΛ carea dadjirāra beudida panasidaa. BaribΛΓΛ Critoba ara idjida idu beabida bēra dadjirāba cadjirua opeðadara Ācōrēba quīrādopeða dadjirā crīchara jipa ðasia. Māwā Ācōrē zocai ðΛra dadjirāba poya jñānia.

15 Ācōrēba naārā bedea ðΛðadeba panasidade ēberārāba cadjiruada obadjidaa. BaribΛΓΛ CritodrΛ beusia ādjia cadjirua obadaðebemada ēdrΛ ðΛi carea. Critora beuða bēra idjideba Ācōrēba bedea djiwidida ðasia. Māwā Ācōrēba ne jūma bia jōca diai jaraðara idjia trñnarāba Critodeba poya edaēa.

16 Nañ quīrāca ðΛa: ēberāba cartade ðΛbaria idji beudacarea caiba idjia eroðΛra edaida. BaribΛΓΛ dji edaida ðΛba dji bedea ðΛðara wārāda beusida acΛbiēbΛΓΛ, poya edaēa. 17 Dji bedea ðΛda wadi zocai ðΛmisa dji edaida ðΛba mañ cartade ðΛ ðΛra poya edaēa. Ababe beudacareabΛΓΛ poya edaya. 18 Ara mañ quīrāca Ācōrēba israelerā ume naārā bedea ðΛside animarā oada erozoasia. Mañba cawabisia ādjirāba mañ bedea ðΛðara jñā odida panasidada. 19 Mañra nāwā ðasia: Ācōrēba diada leyra Moiseba naārā ēberārāa jūma jarasia. Mañbe paca zaque oada, chiwatu oa sida baidoðaa puerasia. Hisopo bacuru jΛwateðe oveja cara purea oðada jΛpeða oade beguea edasia. Mañ oaba idjia Ācōrēba diada ley cartara, ēberārā sida jīāposia. 20 JīāpobΛΓΛde nāwā jarasia: “Nañ oaba jara ðΛa Ācōrē bārā ume bedea ðΛðara jūma jñā odida panΛda.”‡ 21 Ara mañ quīrāca Moiseba Ācōrē wua dera, jūma mañ dede eða ðea sida oaba jīāposia. 22 Wārāda Ācōrēba Moisea diada leyba jara ðΛa berara ne jūmada oaba jīāpoida ðΛda Ācōrē quīrāpita bia ðamārēa. Oada erozoaēbΛΓΛ dadjia cadjirua opeðadara Ācōrēba quīrādoaēa.

* 9:7 Levitico 16:1-34. † 9:11 Jūma ne bia nañ ewaride ðΛda. Griego bedeaðe ΛcΛΓΛ cartade ðΛ ðΛa: “Jūma ne bia zeida ðΛda.” ‡ 9:20 Exodo 24:8.

Crito oaba dadjira cadjirua odara jūma saglbaria

²³ Ācōrē wua dera, mañ dede eda bea sida Ācōrē de bajāne bΛ zaca basia. Jūma maḷgΛra animarā oaba jīāpoida basia Ācōrē quīrāpita bia bamārēā. BaribΛrΛ Ācōrē de bajāne bΛra, mañ dede eda bea sida animarā oa cāyābara oa biara bΛba jīāpoida basia. ²⁴ Critoba idji oara Ācōrē de ēberāba odade eda edeē basia, maḷgΛra ababe Ācōrē de ara bajāne bΛ zaca bada bērā. Critoba idji oara bajānebΛrΛ Ācōrē quīrāpita edesia. Idira mama dadjirā carea Ācōrēa quīrā djuburia iwidi bΛa. ²⁵ Idjira bajānaa wāé basia idji oada barima zocārā jīāpoi carea nañ ējūānebema sacerdote dji dromaba poaza Ācōrē itea biara bΛ dejāne obari quīrāca. ²⁶ Māwā badabara nañ ējūā odadeba ḷtaa Critora barima zocārā beuida bacasia. BaribΛrΛ nañ jīrūarebema ewaride zepeda ara idjida idu beabisia. Barima aba māwā odaba dadjirāba cadjirua opedadara jūma āyā basia. ²⁷ Jūmarāda barima aba beudia. Māwānacarea Ācōrēba cawa oya. ²⁸ Ara mañ quīrāca Critoba barima aba ara idjida idu beabisia zocārāba cadjirua opedadara āyā bΛi carea. Idjira wayacusa zeya, baribΛrΛ mañne dadjirāba cadjirua obadara āyā bΛi carea zeēa. ĀtebΛrΛ zeya idji jΛā beara ēdra edai carea.

10

¹ Ācōrēba Moisea diada leyba jūma ne bia Critodeba zeidebemada jarijaria unubi bΛa. Mañ ne biara leyba diaca. Mañ bērā poaza Ācōrēa animarā babue diade wābadara leyba poya jipa bΛcaa. ² Leyba ādjirāra wārāda jipa badabara, waa animarāra babue diade wānaē bacasia. Animarā babue dia panΛneba wārāda cadjirua neē panenabara, waa crīchadaē bacasia idji quīrāpita bedeade panΛda. ³⁻⁴ BaribΛrΛ paca dji umaquīrā oaba, chiwatu oa bida cadjiruara poya āyā bΛca bērā, poaza animarā babue dia panΛneba quīrānebabi bΛa ādjia cadjirua obadada. ⁵ Mañ carea Crito nañ ējūānaa zeside idjia Ācōrēa nāwā jarasia:

BΛa animarāra bΛa babue diadida quīrāē bΛa. Ne diadi sida quīrāē bΛa. BΛa mΛa cacua diadadrΛ quīrā bΛa.

⁶ Ādji cadjirua carea animarā babue diabΛdade, ne diabΛdade bida bΛra bΛsrida bacaa.

⁷ Mañ bērā mΛa jarasia: Ācōrē, mΛra nama bΛa bΛa quīrā bΛda oi carea.

BΛ Bedeade mΛnebemada māwā bΛ bΛa.*

⁸ Critoba naārā jarasia Ācōrēba quīrāē bΛda ēberārāba ādji cadjirua carea animarāda idjia babue diadida idjaba ne diadida. Ācōrēba Moisea diada leyba māwā obi bΛmīna, mañneba Ācōrēra bΛsrida bacada asia. ⁹ Mañbe Critoba Ācōrēa nāwā jarasia: “MΛra nama bΛa bΛa quīrā bΛda oi carea.” Mañba cawabi bΛa naārā Ācōrēba animarā babue diabi badara Critoba āyā bΛsida. Mañ cacuabari ara idjida idu beabida bērā idjidrΛ besia. ¹⁰ Ācōrēba quīrā bΛra Jesucritoba jūma osia. Ara idjida idu beabisia. Barima aba māwā odaba dadjirāra ewariza Ācōrē itea bia basia.

¹¹ Sacerdoterāba ewariza Ācōrē itea ne obadaa idjaba animarāra babue diabadaa. Māwāmīna maḷgΛba cadjiruara āyā bΛcaa. ¹² BaribΛrΛ Jesucritoba cadjirua carea ara idjida idu beabisia. Barima aba māwā odaba jūma cadjiruara āyā bΛsia. Mañbe Ācōrē jΛwa araare chūmesia. ¹³ Mama jΛā bΛa aba Ācōrēba jūma idji ume dji quīrūra idji jΛwaeda bΛbΛrΛdaa.† ¹⁴ Critoba ara

* **10:7** Salmo 40:6-8. † **10:13** Idji jΛwaeda bΛbΛrΛdaa. Griego bedeade bΛ bΛa: “Idji jīrū edre bΛbΛrΛdaa.”

idjida idu beabisia. Māwā b̄arima aba odaba jūma Ācōrē itea b̄eara jipa b̄asia. Mañ jipa b̄adara ewariza b̄aya. ¹⁵ Ācōrē Jaure bida abarida dadjirā cawabi b̄aa. Naārā jarasia:

¹⁶ Jūmarā Boro Ācōrēba nāwā jara b̄aa: “Nocoarebema ewaride m̄la beḏea djiwidida israelerā ume nāwā b̄aya: m̄ leyra ādjirā crīchade, ādjirā sode bida b̄aya.”‡

¹⁷ Mañare nāwā jarasia:

Ādjirāba biē opedadara m̄la jūma quīrādoaya. Ādjirāba cadjirua opedadara m̄la waa crīcha baēa. §

¹⁸ Critoḏeba Ācōrēba dadjirā cadjiruara jūma quīrādoada b̄ērā, waa dadjirā cadjirua carea idjia ne diadiē pan̄aa.

Jesucritoḏeba dadjirāra Ācōrē caita poya wānia

¹⁹ Mañ b̄ērā djabarā, Ācōrē itea biara b̄a dejāne eḏa wāb̄ada quīrāca nañ ewaride Jesucrito oḏeba dadjirāra Ācōrē caita ne wayaa neē wānida pan̄aa.

²⁰ Mañ dejāne wua eat̄a jira b̄a cōāb̄ara quīrāca Jesucritoba idji beḏadeba o djiwidida jarisia dadjirā Ācōrē caita poya wānamārēā. Mañ ode wāb̄ara ewariza Ācōrē ume zocai b̄aya. ²¹ Dadjirāba Sacerdote dji Dromada bajāne eropan̄aa. Idjia Ācōrē ēberārāra jūma carebabaria. ²² Mañ b̄ērā Ācōrē caita wānadr̄a. Critoba dadjirā crīcha cadjirua baḏada jipa b̄asia dadjirā so idji oaba jīapob̄ara quīrāca. Ācōrē quīrāpita bia b̄asia dadjirā cacuara baido pāpārā quiruba sḡada quīrāca. Mañ b̄ērā crīcha aba pan̄neba idjaba wārāda ijā pan̄neba Ācōrē caita wānida pan̄aa. ²³ Ācōrēra beḏea aba b̄a b̄ērā dadjirāba jlā pan̄ara idjaba mañnebema jūmarāa jara pan̄a sida ni maārī bida quenabaridiē pan̄aa. ²⁴ Jar̄ada pan̄aa s̄awā dji carebaḏida biara dji quīrāni carea idjaba ne biada odi carea. ²⁵ Ābaa dji jar̄adara idu b̄adiē pan̄aa āc̄ara idu b̄abada quīrāca. Āteb̄ara dji carebaḏida pan̄aa biara ijāni carea. Dadjirā Boro Ācōrēba cawa oi ewarira dārāēne zeida cawa pan̄a b̄ērā biara māwā odida pan̄aa.

²⁶ Wārā beḏea cawapedadacarea ara dadjiareba cadjiruada o pananib̄ara, waa neēa Ācōrēa diadi carea mañ cadjiruara quīrādoamārēā. ²⁷ Māwā o b̄aba ababe ne wayaḏeba jlāida b̄aa Ācōrēba cawa omārēā. Mañ ewaride Ācōrēba jūma idji ume dji quīrūra tab̄a uruga nūm̄ne batabueya ewariza bá nūmamārēā. ²⁸ Naēna ab̄aba Ācōrēba Moisea diada leyda igarasira, mañne ēberā umēba wa ūbeaba jarasidara wārāda māwā b̄ada, idjira abeḏa quīrā djuburia neē beabadjidaa.* ²⁹ Mañba ḡs̄awā crīcha pan̄a? ḡĀcōrēba idji Warra igarabadara wetara cawa oēca? Ācōrēba idji Warra oḏeba beḏea djiwidida b̄asia dadjirāra idji itea bia b̄ai carea. Māwāra Ācōrē Warra oa erozoada siriē b̄ada crīchabadara ḡidjia wetara cawa oēca? Mañ awara Ācōrē Jaureba idji biadeba dadjirāra careba b̄aa. Māwāra Ācōrē Jaure biē jarabadara ḡidjia wetara cawa oēca? ³⁰ Dadjirāba cawa pan̄aa Ācōrēba nāwā jarasida: “M̄lab̄ara cawa oya. Jūmarāa diaya ādjirāba opedada quīrāca.”† Idjaba nāwā jarasia: “Jūmarā Boro Ācōrēba idji ēberārāra cawa oya.”‡ ³¹ Ācōrē zocai b̄aba dadjida cawa oib̄ara wārāda bio minijīchia b̄aa.

³² Quīrānebadadua bārāba naārā wārā beḏea cawasidade s̄awā panasidada. Mañ ewaride bārā bia mīgapedadara jūma droasidaa. ³³ Eḏaude jūmarā quīrāpita Crito carea biē jarasidaa idjaba biē osidaa. Eḏaude djabarā Crito

‡ 10:16 Jeremia 31:33. § 10:17 Jeremia 31:34. * 10:28 Deuteronomio 17:2-6. † 10:30 Deuteronomio 32:35. ‡ 10:30 Deuteronomio 32:36.

careia bia mīga panΛ ume bia mīgasidaa. ³⁴ Crito careia preso bΛpedadara bārāba quīrā djuburiasidaa. Idjaba bārāba ne erobeadara bΛsrida idu jārībisiadaa, cawa panΛ bērā maλ cāyābara ne biara bΛ jōcada bajāne eropanΛda. ³⁵ Maλ bērā bārāba Ācōrē ĩjā panΛra igararānada. ĩjā pananibΛrΛ, Ācōrēba bajāne ne biada waiβΛa diaya. ³⁶ Bārāba jūma droadida panΛa. Māwā Ācōrēba quīrā bΛda odapeda idjia diai jarađara jūma edadia. ³⁷ Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa:

Dji zeida bΛra dārāéne zeya. Idjira wārāda dārāéa.

³⁸ Ēberā jipa bΛra mλ ĩjā bΛdeba zocai baya. BaribΛrΛ idjia ĩjā bΛda igaraibΛrΛ, mλa idjira bia unuēa. §

³⁹ ΛcΛrΛba Ācōrē ĩjā panΛra igaradapeda aduadia. BaribΛrΛ dadjirāra maλ ēberārā quīrāca panΛēa, ātebΛrΛ Ācōrē ĩjā panΛneba ewariza zocai panania.

11

Ācōrē ĩjā bΛdebema

¹ Dadjirāba Ācōrēda ĩjā panΛ bērā cawa panΛa dadjia jλā panΛra wārāda edadida idjaba ununaē panΛ sida wārāda. ² Dadji drōā naēnabemarāba Ācōrēra ĩjā panana bērā Ācōrēba bia unusia.

³ Dadjirāba Ācōrēda ĩjā panΛ bērā cawa panΛa Ācōrē bedebΛrΛba naλ ējūāra, bajā sida jūma osida. Māwā dadjia ununacadeba idjia ne jūma dadjia unubadara osia.

⁴ Abelba Ācōrēda ĩjā bađa bērā Caiλba diada cāyābara ne biara bΛda diasia. ĩjāna bērā idjia diađara Ācōrēba bia unupeđa jarasia idjira jipa bΛda. Abelera beuđamīna idjia wārāda ĩjā bađaba dadjirāa wađibiđa cawabi bΛa Ācōrēra ĩjānida panΛda.*

⁵ Enocoba Ācōrēra ĩjā bađa bērā beurāmārēā Ācōrēba zocai edesia. Ācōrēba edeđa bērā idjira waa ununaē basía. Ācōrē Bedeade bΛ bΛa Enoco edei naēna Ācōrēba idjira bia unusida.† ⁶ BaribΛrΛ Ācōrē ĩjāé bΛra Ācōrēba bia unuca. Ācōrēmaa ze quīrā bΛba ĩjāida bΛa Ācōrēra wārāda bΛda idjaba jūma idji jΛrΛbΛdara carebabarida.

⁷ Noéba wađi unuca zeidebemada Ācōrēba idjía jarasia. Maλra Noéba ĩjāsia. Ara maλda Ācōrēra waya bađa bērā idji ēberārāra ēdrΛ edai careia jāba dromada osia. Ācōrēda ĩjāna bērā Noéba cawabisia naλ ējūāne beara dji cadjiruarāda. Noéba ĩjāna bērā Ācōrēba jipa unusia.‡

⁸ Ācōrēba Abrahaλa jarasia idjia diai jarađa druadaa wāmārēā. Abrahaλba Ācōrēra ĩjāna bērā sāma wāda adua bΛmīna idji druara amepedā wāsia.§

⁹ Ācōrēra ĩjāna bērā idjira Ācōrēba diai jarađa druade āībema quīrāca wua dede bΛbadjia. Idji warra Isara, idji wiuzaque Jacobo sida ara maλ quīrāca panabadjidaa, Ācōrēba ādjía biđa maλ druara diai jarađa bērā. ¹⁰ Abrahaλra māwā bΛbadjia, bajāne bΛ puru jōcadaa wāi careia jλā bađa bērā. Maλ purura Ācōrēba bio crīcha bΛpeda jūma osia.

¹¹ Abrahaλra drōāda basia. Idji quima Sarara warra toca basía. BaribΛrΛ Abrahaλba ĩjāsia Ācōrēba idjía warrara unubida. Ācōrēba diai jarađara ĩjāna bērā warrada unusia.* ¹² Māwā Abrahaλra beuyama bađamīna idjideba

§ 10:38 Habacuc 2:3-4. * 11:4 Genesi 4:3-5. † 11:5 Genesi 5:22-24. ‡ 11:7 Genesi capítulo 6-8. § 11:8 Genesi 12:1-5. * 11:11 Griego bedeade maλ versículora ebuđa bΛēa. Nāwā traducida bΛa: “Abrahaλ quima Sara biđa Ācōrēra ĩjāna bērā biogoasia, warra tocamīna idjaba djorada bΛmīna. Ācōrēba diai jarađara wārāda diaida ĩjāna bērā warra tosia.”

²⁹ Ācōrēda ijā panana bēra israelerāra Ācōrēba Pusa Purru ēsi ewada ode pōāsa chāsidaa. Baribara Egiptodebemarā abari ode chābada jūma nābara quinisidaa.*

³⁰ Ācōrēda ijā panana bēra israelerāra siete ewari Jerico puru auđu parragabada mañ puru auđu jūrā ca bara jūma todogozoasia.†

³¹ Israelerā umēba Jerico puru sāwā ba cawaya acade wāsidade wērā auđu Rahāba Ācōrēda ijā bada bēra ādjira bia edasia. Mañ carea israelerāba Ācōrē ijāe beara jūma quenasidade idjira beadaē basía.‡

³² Ācōrē ijā beadaebemada māa cārēda wadi jarai? Sansoñebemada, Gedeoñebemada, Baracodebemada, Jeptedebemada, Davidebemada, Samueldebemada, Ācōrēneba bedeabadarānebema sida bedeai carea ewariba araēa. ³³ Ācōrēda ijā panana bēra lara drua beara poyasidaa, lara ādji druara jipa eroheasia, idjaba lara nañ ējūāne Ācōrēba diai jarađara edasidaa. Ācōrēda ijā panana bēra lara Ācōrēba imamaa idu cobie basía. ³⁴ Ācōrēda ijā panana bēra lara tba uruga nūmba baē basía, lara necoba beadeebemada edrasidaa, lara cacua lbaē beada cacua lbasidaa idjaba mēsrā heasia dji quīrū ume djōni carea. Mañba ādji dji quīrūra poyasidaa.

³⁵ Lara wērārāba Ācōrēda ijā panana bēra ādji ēberārā beupedara lrēbasidaa. Baribara lara Ācōrē ijā panā carea ēberārāba bio puodapeda beasidaa. Ācōrēda igaradibara edra badiada asidade igaradaē basía. Atebara idu beabisidaa lrēbapeda zocai bai biara bada edadi carea. ³⁶ Lara Ācōrē ijā panā carea ēberārāba ipida biē jarasidaa, soaba usidaa, idjaba carenaba jñapeda preso basidaa. ³⁷ Lara mōgaraba tabari beasidaa. Lara ēsidra lā arasidaa. Lara necoba beasidaa. Lara de neē bea bēra para wāsidaa. Mañne ādjia jñni carea neē beada bēra oveja e odada, chiwatu e oda sida jbadjidaa. Ādjirāra abeda ne neē heasia. Ēberārāba ādjirāra bia mīga eropanabdjidaa idjaba biē obadjidaa. ³⁸ Mañ ēberārāra Ācōrē quīrāpita dji biara heasia. Mañ bēra nañ ējūāne beadiē panasidaa. Ādjirāra de neē bea bēra ējūā pōāsa ewaraga bade, eyade bida para nībabdjidaa. Eya uriade, egoro uriade bida panabdjidaa.

³⁹ Jūma mañ ēberārāba Ācōrēra ijā panana bēra Ācōrēba ādjirāra bia unusia. Māwāmīna idjia diai jarađara nañ ējūāne edadaē basía. ⁴⁰ Ācōrēba dadjirā itea ne biara bada erobā bēra quīrāsia ādjirāra dadjirā ume ne jūmane bia pananida.

12

Jesucritoda crīcha pananadua

¹ Mañ ēberārā zocārāba unubisidaa Ācōrēra wārāda ijāsidaa. Mañda cawa panā bēra dadjirā bida ara mañ quīrāca ijā pananida panā. Dadjirā idu ijābicara, cadjiruaba dadjirā barā edabari sida āyā bapeda jūma droa panāneba nocodaa wānadra dadjirā jūenida panāmaa. ² Jesudra biara crīchadida panā. Idjabara carebasia dadjirāba naārā jñanamārēā idjaba carebaria ewariza ijā pananamārēā. Crīchadua sāwā idjira crude bia mīgasida. Mañ carea peraida badamīna peraē basía. Idjia cawasia māwānacarea bio basrida bida. Idira Ācōrē bugue biya quiru jawa araare chūma.

* **11:29** Exodo 14:21-31. † **11:30** Josue 6:1-21. ‡ **11:31** Josue 2:1-21; 6:22-25.

³ Bio crīchadadua ēberā cadjiruarāba Jesu biē osidade sāwā droasida. Māwā bārāra sēnaēa idjaba bārāba ijā panara igaradida crīchadaēa. ⁴ Bārāra cadjirua ume djō panara. Baribara wadibida bārāra beadaē panara Jesu beapedada quīrāca.* ⁵ Biara ijānamārēā Ācōrē Bedeade bā bāra ħbārāba quīrādoasidaca? Idji warrarā nāwā jarasia:

Mā warra, Jūmarā Boroba quēābārade sopuarādua. Jipa omārēā quēābārade biē crīcharādua.

⁶ Jūmarā Boro Ācōrēba quīrīā bā ēberārāra quēābaria jipa odamārēā.

Idji warrarā beadamārēā edadarāba cadjirua osidara idjia ubaria.†

⁷ Bārā bia mīga panara droadadua Ācōrēba maḡadeba jipa obi bā bērā. Bārāra idji warrarā bērā, Ācōrēba māwā idu bia mīgabi bā cawa jipa odamārēā. ħWarraba jipa omārēā dji zezaba quēācaca? ⁸ Ācōrēba idji warrarāra jūma quēābaria jipa odamārēā. Māwā oēbāra, bārāra idji warrarā araēa. ⁹ Dadjirāba naḡ djarade zezada eropanasidāa. Ādjirāba dadjirāra quēābadjidāa jipa odamārēā. Maḡ carea ādjirāra wayabadjidāa. Maḡba ħewariza zocai beadi carea dadjirā Zeza bajānebemara biara wayadiē panara? ¹⁰ Dadjirā zeza naḡ ējūāne zocai panasidade dadjirāra quēābadjidāa jipa odamārēā ara ādjia crīcha panana quīrāca. Baribara Ācōrēba māwā obaria idji quīrāca cadjirua neē bia beadamārēā. ¹¹ Jipa odamārēā quēābārade dadjirāra bāsrīdadāca ātebāra sopuabadaa. Baribara tēā badācarea dji ijāpedadaba jipa obadaa idjaba necai beabadaa.

Ācōrēra ijā pananadua

¹² Maḡ carea sē panamīna bārā jāwa norrabari beada, bārā chīrāboro ureurea bea sīda wayacusa bā abibāda quīrāca biara ijā pananadua. ¹³ O jipa bāde nībadadua. Māwā dji sē panara āi wānaēa ātebāra biara ijā panania.‡

¹⁴ Jūmarā ume necai beadadua. Idjaba Ācōrē itea bia beadadua. Ācōrē itea bia beaēba idjira poya ununaēa. ¹⁵ Quīrācuīta beadadua Ācōrēba idji biadeba careba bāra ni abāba igararānamārēā. Idjaba quīrācuīta beadadua bārā tāēna ni abāda ne carra aseā quīrāca bearānamārēā. Maḡba djabarāa biē crīchabipeda ārībaria. ¹⁶ Quīrācuīta beadadua bārā tāēna ni abāda audua nībarānamārēā ni Esaú quīrāca Ācōrēnebemada crīchadaē bearānamārēā. Esaúra warra iwina bērā dji zezaba erobādebemada waibāra edaida basia. Māwāmīna idji djababa barima aba ne cobidabari idjia edaida badara jūma idji djabaa diasia.§ ¹⁷ Bārāba cawa panara māwānacarea Esaúba quīrīā basida dji zezaba idjira bia jaraida Ācōrēba carebamārēā. Māwāmīna dji zezaba idjira igarasia. Esaúra jīānamīna idjia naārā odara poya bia bāē basia.*

¹⁸ Bārā Ācōrēmaa zepedadara israelerā zepedada quīrāca bāēa. Israelerāra Sinai eyadaa wāsīdaa. Maḡ eyara ādji dauba unusīdaa.† Maḡne eyara uruga nūmasia, ewarira pāisosoa nūmesia, idjaba nāūrāda minijīchia pua nūmesia. ¹⁹ Ādjirāba cachiru jīguara, Ācōrēba jīgua bedebāra sīda ūrīsidāa. Maḡ ūrīsidade ne wayaaba bedea djuburiasīdaa Ācōrēra waa bedearāmārēā. ²⁰ Bio ne wayasīdaa Ācōrēba nāwā jarada bērā: “Barīdua ēberāda, animarā sīda naḡ eya caita zeibāra, mōgaraba tabari beadida panara wa chaba drā

* **12:4** Bārāra beadaē panara Jesu beapedada quīrāca. Griego bedeade nāwā bā bāra: “Wadibida bārā oara erozoaē bāa.” † **12:6** Proverbio 3:11-12. ‡ **12:13** Griego bedeade nāwā bā bāra: “O jipa bāde nībadadua dji jīrū biē beara āi tagarānamārēā ātebāra ādji jīrūra biadamārēā.” § **12:16** Genesis 25:27-34.

* **12:17** Genesis 27:1-41. † **12:18** Eyara ādji dauba unusīdaa. Griego bedeade nāwā bā bāra: “Eya dadjia poya tāida bāmaa zesīdaa.”

beadida panΛa.”‡ 21 Israelerāba unu panΛra bio minijīchia bΛ bēra Moiseba nāwā jarasia: “Māra ne wayaaba ure nūmΛa.”§

22 BaribΛrΛ bārāra Ācōrēmaa zesidāde bajānebema SioĶ eyadaa, bajānebema JerusaleĶnaa zesidāa. MaĶ purura Ācōrē zocai bΛdeā. Mama bajānebema nezocarāda mil zocārā ābaa bΛsrīda dji jΛre duanΛa. 23 Bārāra Ācōrē warrarā dji jΛre duanΛmaa zesidāa. Ācōrēmaarā jūmarāda warra iwinaa. Bajānebema bēra ādji trĶra mama bΛ bΛa. Bārāra jūmarā Cawa Obari Ācōrēmaa zesidāa. Ēberārā jipa bea Ācōrēba bia bΛdamāa zesidāa. 24 Bārāra Jesumāa zesidāa. Id-jīdeba Ācōrēra ēberārā ume bedea djiwidida bΛsia. Bārāra idji oa jīāpōdamāa zesidāa. Jesu oa erozoadaaba cawabi bΛra Abel oa erozoadaaba cawabi bΛ cāyābara biara bΛa. Jesu oa erozoadaaba cawabi bΛa Ācōrēba cadjiruara saĶabarida. BaribΛrΛ Abel oa erozoadaaba cawabi bΛa Ācōrēba cadjiruara cawa obarida.*

25 MaĶ carea quīrācuīta beadaua Ācōrēba jara bΛra igarada amaaba. Idjia Sinai eyade jarada igarapedadara cawa osīde ēdrΛdaē basīa. MaĶ bēra idjia bajāneba dadjirā sode jara bΛda igaradibΛrΛ ĶēdrΛdica? ĒdrΛdaēa. 26 Sinai eyade Ācōrē bedeasīde de uremiada wāsīa. BaribΛrΛ naĶ ewarīde idjia nāwā jara bΛa:

Wayacusa mĶa de uremiara wābiya. MaĶne ababe naĶ ējūāda urebiēa, ātebΛrΛ bajā sīda urebiya.†

27 Wayacusa urebiyada asīde Ācōrēba cawabisīa ne jūma idjia ocuadara urepeda jōbīda. MaĶne ababe jōcadrΛ beya.‡ 28 Dadjirāra Ācōrē puru jōcade panani bēra idjīa bia bΛada adīda panΛa. Bio waya panΛneba idjīa bia bedeadīda panΛa idjia quīrīā bΛ quīrāca. 29 Māwā wayadīda panΛa dadji Ācōrēba idji ījāé beara cawa oi bēra tΛbΛ uruaba jūma bábari quīrāca.

13

Djabarāra sāwā nībaadīda panΛa

1 Bārāra djabarā bēra abarīca dji quīrīā beadaua. 2 Quīrādoarānada bārā dede zebΛdara bia edadīda panΛda. ΛcΛrΛba cawadaēne bajānebema nezocarāda ādji dede bia edasīdaa. 3 Preso beara quīrādoarānada bārā sīda ādjirā ume preso panΛ quīrāca. Ēberārāba biē o panΛneba bia mīga beara quīrādoarānada bārā sīda ādjirā ume bia mīga panΛ quīrāca.

4 Jūmarāba ādji quimara waya beadīda panΛa. Ācōrēba audua obadara, daunemabada sīda cawa oi bēra ababe bārā quīma ume cānīda panΛa.

5 Paratara awua bearānada. ĀtebΛrΛ bādjia erobeaba bΛsrīda beadaua Ācōrēba nāwā jarada bēra: “MĶa bΛra ameēa idjaba igarāēa.”* 6 MaĶ carea dadjirāba ne wayaa neē nāwā jaradīda panΛa:

MĶ Boroba mĶra careba bΛa. MaĶ bēra mĶra ne wayaē bΛa. Ķēberāba mĶda sāwā biē oi?†

7 Bārā bororāda quīrānebadada. Ādjirāba Ācōrē bedeara bārāa jaradīdasīda. Crīchadada sāwā ādjira nībasīdada idjaba maĶĶba cārēda sāwāsīda. Ādjia Crito ījā panana quīrāca bārā bīda ījā pananada.

8 Jesucritora quīrā awara bacaa. Nuena bada quīrāca idi bīda abarīca bΛa, idjaba ewarīza māwā bayā. 9 BaribΛrΛ ĶcΛrΛba ne quīrātanoa āi jaradiabadaa.

‡ 12:20 Exodo 19:12-13. Wa chaba drΛ beadīda panΛa. Griego bedeade ĶcΛrΛ cartade maĶra neēa.

§ 12:21 Deuteronomio 9:19. * 12:24 Genesi 4:10-11. † 12:26 Hageo 2:6. ‡ 12:27 Griego bedeade nāwā bΛ bΛa: “Ne jūma idjia ocuada ureida bΛra urepeda jōbiya. MaĶne ababe ne jūma urecada beya.” * 13:5 Deuteronomio 31:6. † 13:6 Salmo 118:6.

Ādjirāa idu cūrūgabirānadia. Bārāba co pananeba wa codaē pananeba Ācōrēa biara ijānaēa. Maḵba ni abaada carebaaa. Ātebala Ācōrēba idji biadeba careba ba bārāba biara soḋeba ijānamārēa.

¹⁰ Dadjirāba Jesuda eropanāa animarā dadji cadjirua carea babue diapeḋada quīrāca. Baribala Ācōrē dede wadibida ādji cadjirua carea animarā babue diabadarāba Jesura poya edaḋaēa.‡

¹¹ Cadjirua carea sacerdote dji dromaba animarā oara Ācōrē itea biara ba dejāne eḋa jīāpode wābaria. Baribala dji animarāra puru jīga edeḋapeḋa babuebaaa. ¹² Ara maḵ quīrāca Jesura puru jīga bia mīgasia idji oaba ēberārāra Ācōrē itea bia ba carea. ¹³ Maḵ bēra puru jīga Jesumaa wābada quīrāca idjira ēpēnida panāa. Ēberārāba Jesu biē jarapeḋada quīrāca dadjirā siḋa biē jarabadaḋe droaḋida panāa. ¹⁴ Naḵ ējūāne dadjirāra puru jōcaḋe panāe, ātebala jā panāa bajānebema puru jōcaḋe panani carea. ¹⁵ Maḵ carea Jesucritodeba dadjirāba ewariza Ācōrēa bia beḋeaḋida panāa. Dadji Ācōrē ijā panāana a panāba idjia bia beḋeaḋada animarā babue diabada quīrāca o panāa. ¹⁶ Quīrādoarānadia bia oḋi carea idjaba bārāba eropananeba dji careba panani carea. Jūma maḵgala Ācōrēba bia unu ba animarā babue diabada quīrāca.

¹⁷ Djabarā, bārā bororāba jara panāra ijā oḋadia. Bārāra waga panā bēra ādji jawaeda beḋadia. Ādjirāba cawa panāa Ācōrēba cawa obalaḋe jūma ādjia opeḋadara idjia ebuda jaraḋida. Maḵ bēra ādjia jara panāra ijā oḋadia. Māwā ādjirāba baḋriḋa, sopua neē jūma oḋia. Bārāba ijā oḋaē pananeba ādjirāda sopuabidibala, bārāra poya bia carebaḋaēa.

¹⁸ Dai carea Ācōrēa iwididadia. Daira ne jūmane jipa nība quīrā panāa. Cawa panāa cadjiruara oḋaē panāda. ¹⁹ Mā djuburia, Ācōrēa iwididadia wayacusa isabe bārāmaa wābimārēa.

²⁰⁻²¹ Dadjirā Boro Jesucritora Oveja Wagabari dji Dromaa. Necai bai diabari Ācōrēba idjira beu baḋada ārēbabisia. Jesucrito oadeba Ācōrēa ēberārā ume beḋea baḋsia. Maḵra ewariza baya. Mā quīrā ba Ācōrēba ne jūma biada bārāa o cawabida idjia quīrā ba quīrāca poya oḋamārēa. Idjaba quīrā ba Jesucritodeba idjia dadjirā soḋe ne jūma oida idjia quīrā ba quīrāca beḋamārēa. Dadjirāba ewariza Jesucritoa bia beḋeaḋida panāa. Bia ba māwā baḋida.

²² Djabarā, mā naḵ carta zaqueda baḋsia bārāba biara ijānamārēa. Maḵ bēra mā bārāa beḋea djuburiaya naḵ beḋeara bia eḋaḋamārēa.

²³ Cawaḋadia dadjirā djaba Timoteo preso baḋara ēḋalaḋida. Idjida isabe māmaa zeibala, bārā aḋaḋe wābalaḋe mā idjira edeya.

²⁴ Djabarā, bārā bororāa, jūma Ācōrē ēberārāa biḋa jaraḋadia mā quīrā baḋa ādjirāra bia duananida. Djabarā Italia druadebemarāba quīrā panāa bārāra bia duananida.

²⁵ Mā quīrā ba Ācōrēba idji biadeba bārāra jūma careba baḋida.

‡ **13:10** Griego beḋeaḋe maḵ versículoda nāwā ba ba: “Dadjirāba animarā babue diabadada eropanāa. Ācōrē dede ne o panāba maḵnebemada cocara panāa.”

SANTIAGO CARTA SANTIAGOBA BΛΔA

Jesu djaba Santiagoba nañ cartada bΛsica bΛa. Mañ Santiagoba nañrã Jesura ñjãé bΛsia (Juañ 7:1-9). BaribΛrΛ idjira Jesu ñjã bearã tãena dji dromada bΛsia. Hecho cartade mañra ebuða bΛa (12:17; 15:12-21; 21:17-19). Santi-
agora Jerusaleñne bΛbadjia. Poa 62de idjira Jesu ñjã bΛ carea beasidaa.

Santiagoba nañ cartara Israel doce warrarãneba yõpedadarã druaza bea itea bΛsia. ΛcΛrΛmaarã mañba jara bΛa djabarã judiorã itea bΛsida. De-
wararãmaarã jara bΛa jũma Jesu ñjã bea itea bΛsida.

Santiagoba nañ cartara bΛsia cawabi carea sãwã nañ ãjũãne nĩbadida panΛda. 1:1-18de bΛ bΛa Æcõrẽ necawaada, jũma droa bai sida iwidida panΛda. Mañare Æcõrẽ wãrãda ñjã baidebemada bΛ bΛa (1:19deba aba 2:26daa). Mañare bΛ bΛa dadji quĩrãme quĩrãcuitadidebemada idjaba nañ ãjũã awuadiẽ panΛnebemada (3:1neba aba 5:6daa). Jĩrũare bΛ bΛa dadjia jũma droa panΛne djãrã bia odidebemada (5:7-20).

Dji crĩcha dromada 2:8de bΛ bΛa: “Bãrãba Æcõrẽ leydebema dji dromaara bΛda wãrãda ñjã o panΛbΛrΛ, bia o panΛa. Æcõrẽ Bedeade mañ leyba nãwã jara bΛa: djãrãra quĩrĩãdua ara bΛdji quĩrĩã bΛ quĩrãca.”

Bia mĩga bΛde droa baidebema

¹ Mãra Santiagoa, Æcõrẽ nezocaa idjaba dadjirã Boro Jesucrito nezocaa. Nañ cartara bΛbΛrΛa Israel doce warrarãneba yõpedadarã druaza bea itea. Mãa quĩrĩã bΛa bãrãra bia pananida.

² Djabarã, bariduadeba bia mĩga panΛne bΛsrida beadadua. ³ Bãrãba cawa panΛa mãwã bia mĩga panΛne Æcõrẽda ñjã pananibΛrΛ, biara droa cawadida. ⁴ Mañ bẽrã jũma bia droa pananadua. Mãwã ne jũmane biya, jipa beadãia. Ni maãrĩ bida biẽ beadãea.

⁵ Bãrãnebemaba crĩcha cawaada neẽ bΛbΛrΛ, Æcõrẽa iwidida bΛa. Mañne Æcõrẽba diaya. Idjia iwidisidara quẽãene jũmarãa aduba diabaria. ⁶ BaribΛrΛ wãrãda ñjã bΛdeba iwidida bΛa. Ni maãrĩ bida crĩchaiẽ bΛa Æcõrẽba diaẽda. Mãwã crĩcha bΛra nãurãba pusa bogozoa ãyã edebari quĩrãca bΛa. ⁷ Mãwã bΛba crĩchaiẽ bΛa dadjirã Boroðeba ne edaida. ⁸ Idjira crĩcha umé bΛ bẽrã abari crĩchade bΛcaa.

⁹ Djaba mĩã djuburi bΛra bΛsrida baida bΛa Æcõrẽ quĩrãpita dji droma bẽrã. ¹⁰ BaribΛrΛ parata bara bΛra bΛsrida baida bΛa Æcõrẽba idjira mĩã djuburi unu bΛ bẽrã. Parata bara bΛra dãrã baẽa nepõnõ dãrã bΛca quĩrãca. ¹¹ Amãdau odjadacarea jãwãrããba chiruara põpõnozoabaria. Mañbe dji põnõ jurrupeda idji biya quirura jõbaria. Ara mañ quĩrãca ne bara bΛra ewariza parata edai carea bΛde beuya.

¹² Abãlba bia mĩga bΛde jũma droa bΛbΛrΛ, Æcõrẽ quĩrãpita bio bia bΛa.* Jũma droadacarea Æcõrẽba borobari diabΛrΛ quĩrãca idjira ewariza zocai bΛya. Æcõrẽba jũma idji quĩrĩã bearãa wãrãneba mãwã zocai bΛyada asia.

¹³ Cadjirua oi crĩcha zebΛrΛde ni abãlba jaraiẽ bΛa Æcõrẽba mañra dia bΛda. Cadjirua oi crĩchara Æcõrẽmaa zeca bẽrã idjia ni abãlba mañra dia-
caa. ¹⁴ ÆtebΛrΛ cadjirua oi crĩchara zebaria ara dadjia mãwã o quĩrĩã bΛ

* **1:12** Bia mĩga bΛde. Griego bedeade mañba idjaba jara bΛa: “Cadjirua oi crĩcha zebΛrΛde.”

bērā. ¹⁵ Cadjirua oi crīchara zepeda maīda o bebaria. Māwā o beđa bērā beudacarea Ācōrēnebemada ewariza jīga baya.

¹⁶ Djabarā, ara bāduba cūrūgarānada. ¹⁷ Ātaareba dadjirā Zeza Ācōrēba ne jūma bio biya quedeadrā dadjirā diabarā. Idjiabārā ne jūma bajāne uruabadara ocuasīa. Maīra ewariza abarica uruadacaa. Baribārā Ācōrēba quīrā awara bacaa idjaba quīrā awara ocaa. ¹⁸ Idjia quīrāna bērā idji wārā bedeadeba dadjirāra zocai bāsia. Māwā néudebema naārā ewada idjīa diađa quīrāca dadjirāra jūma idjia odadebemada idji itea biara panā.

¹⁹ Maī bērā djabarā, jūmarāba quīrācuīta ūrīni carea beadida panā, quīrācuīta bedeadida panā, idjaba baridua carea isabe quīrūniē panā. ²⁰ Dadji quīrūbadaĉe Ācōrēba jipa obi bāra odacaa. ²¹ Maī bērā ne jūma cadjiruara, ne jūma jipaē bā siĉa igaradada. Maībe Ācōrēba idji beđa bārā sode bāĉada crīcha biadeba ījānada. Ara maī beđeaba bārāra Ācōrēba cawa oiĉebemada poya ēdrā edaya.

²² Ācōrē beđeara ījā o pananada. Ababe ūrībadada beārānada. Māwā beadibārā, ara bāduba cūrūga beadia. ²³ Ācōrē beđa ūrī bāba ījā oēbārā, ēberāba quīrā acābadade idji quīrā acābārā quīrāca bā. ²⁴ Acābārāde idjira sāwā bāda unubarimīna, āyā wāsira abeđa quīrādoabarā. ²⁵ Baribārā baridubā Ācōrē beđeada ūrīpeda quīrādoēbārā, bio bia baya. Maī beđa jipa bā dadji ēdrā bābarida ewariza quīrācuīta crīchapeđa ījā o baibārā, idjia o bāĉeba bio bia baya.

²⁶ Abābā Ācōrēda ījā bāda crīcha bābārā, baribārā idji quīrāmeda quīrācuīta wagaēbārā, ara idjiduba cūrūga bā. Wārāda ījāē bā. ²⁷ Wārāda ījā bāba nāwā oida bā dadji Zeza Ācōrēba idjia o bāra bia unumārēā idjaba jipa unumārēā: jērāmārāda, pēdra wērārā siĉa bia mīga panāne carebaida bā, idjaba naī ējūāne bea cadjiruada oiē bā.

2

Ni aba ume quīrā awara oĉiē panā

¹ Djabarā, bārāba dadjirā Boro biya quiru Jesucritoda ījā panā bērā ni abā ume quīrā awara orānada. ² Āībērā ewari aba bārā ābaa dji jare panāne ēberāba jawaĉe oro oĉa jā bāda, djio nēbā jā bāda eĉa zeisicada. Maīne idjaba ēberā ne neē bāba djio sore jā bāda eĉa zeisicada. ³⁻⁴ Bārāba bio djio nūmāda bia ununapeđa idjīa nama biara bāma chūmeduāda adībārā, maīne dji ne neē quīrā jāma āta nūmeduāda adībārā, wa nama mā jīrū caita egode chūmeduāda adībārā, ĉara bārā tāēna quīrā awara o panāĉca? ĉCrīcha biē bāĉeba māwā o panāĉca?

⁵ Djabarā, jūrīnada! ĉĀcōrēba naī ējūāne ne neē queĉeara Jesucrito ījānamārēā edasiēca? Māwā ādjirāra ne bara panā quīrāca beaa. Ācōrēba ādjirāra bia pe erobaya idji quīrā beārā wārāneba māwā jaraĉa bērā. ⁶ Māwāmīna bārāba ne neē queĉeara biē obadaa. Parata bara beadrā bia obadaa. Baribārā ĉparata bara beabārā bārāra biē odacaca? ĉĀdjiabārā bārāra cawa obadamaa ōgo edeĉacaca? ⁷ Bārāra Jesucritodea. Baribārā ĉādjirāba idji trā biya quiruda biē jaraĉacaca?

⁸ Bārāba Ācōrē leyĉebema dji dromaara bāda wārāda ījā o panābārā, bia o panā. Ācōrē Bedeade maī leyba nāwā jara bā: “Djārāra quīrāĉdua ara bādjī quīrā bā quīrāca.”* ⁹ Baribārā bārāba ācārāda quīrā awara o panābārā, cadjiruada o panā. Ācōrē leyba jara bā bārāra maī carea beđeade panāda.

* 2:8 Levítico 19:18.

10 Abaλba Ācōrē leydebemada aba ījā oēbλrλ, jūma ījā oē bλ carea bedeade bλa. 11 Naļ quīrāca bλa. Ācōrēba jarasia “daunemarādua” idjaba “mīā bearādua.” Daunemaēmīna mīā beaibλrλ, Ācōrē leyra ījā oē bλa. 12 Quīrācuīta bedeadadua idjaba jipa ođadua, Ācōrēba dadji ēdrλ bλbari leydeba cawa oi bērā. 13 Djārā quīrā djuburiacara Ācōrēba cawa obλrλde quīrā djuburiača. Maļne djārā quīrā djuburiabadara bia beađia.

Crito wārāda ījā bλba biada obaria

14 Djabarā, abaλba Jesucritoda wārāda ījā bλada aibλrλ, baribλrλ biada oē bλbλrλ, ģmaļba carebaica? ģMaļba idjira wārāda ēdrλica? 15 Naļ quīrāca bλa. Djababa wa djabawērāba cacuade jλi carea idjaba coi carea neē bλsicada. 16 Maļne aba bārānebemaba idjia jaraibλrλ, “māa quīrīā bλa bλra bia wāida, cacuade jλi careabemara erobaida, idjaba bia ne co baida,” baribλrλ ni cārē sida diaēbλrλ, ģmaļ jaradaba carebasica? Carebaē basia. 17 Ara maļ quīrāca Jesucrito ījā bλada a bλba biada oēbλrλ, wārāda ījāē bλa. Idjia ījā bλada a bλra ēberā beuda quīrāca bλa.

18 Abaλba jaraisicada: “Bλa Jesucritora ījā bλada abaria, maļne māa biada obaria.” Māa naļda jaraya: bλa bia oēne acλbidua Jesucritora wārāda ījā bλda. Maļne māa bia o bλdeba acλbiya Jesucritora wārāda ījā bλda. 19 Bλa ījā bλa Ācōrēra ababλrλ bλda. ¡Bio bia bλa! Jairā bida māwā ījā panλa, baribλrλ Ācōrē wayaaba urebadaa.

20 Bλra crīcha neē bλa. ģMāa bλa cawabida bλca Jesucrito ījā bλada a bλba biada oēbλrλ wārāda ījāē bλda?† 21 ģDadji judiorā zeza Abrahaλba ođa carea Ācōrēba idjira jipa unuē basica? Ācōrēba Abrahaλa idji warra Isara babue diaduada aside Abrahaλba māwā ode wāsia.‡ ģĀcōrēba idjira maļ carea jipa unuē basica? 22 Bλa cawaida bλa Abrahaλba wārāda Ācōrēra ījāna bērā māwā osida. Idjaba māwā ođa bērā unubisia Ācōrēra wārāda ījā bλda. 23 Abrahaλba ođaba cawabi bλa Ācōrē Bedeade bλ bλra wārāda. Nāwā bλ bλa: “Abrahaλba Ācōrēra ījāsia. Maļ carea Ācōrēba idjira jipa unusia.”§ Idjaba Abrahaλra Ācōrē ume dji biaada abadjidaa.

24 Maļgλdeba bārāba cawa panλa Ācōrēba dadjira jipa unuē bλda ababe idjida ījā panλana a panλ bērā, ātebλrλ jipa unu bλa idjira ījānapeda biada o panλ bērā.

25 Ara maļ quīrāca wērā auđua Rahāba ođa carea Ācōrēba idjira jipa unusia. Josueba diabuedarāra idji dede bia edasia idjaba dewara óare jēda wābisia.*

26 Beudara jaure neē bλa. Ara maļ quīrāca Ācōrē ījā bλada a bλba biada oēbλrλ, wārāda ījāē bλa. Idjia ījā bλada a bλra ēberā beuda quīrāca bλa.

3

Quīrācuīta bedeadida panλa

1 Djabarā, bārāba cawa panλa Ācōrēba dji jaradiabadada biara cawa oida. Maļ bērā zocārā bārānebemaba jλrλdiē panλa Ācōrē beđea jaradiabadada beađi carea. 2 Jūma dadjirāba bλrima zocārā āi obadaa. Abaλba beđea bλde dewara soda ārīcabλrλ, ne jūmane jipa bλa idjaba idji cacuara jūma jipa erobλa.

† 2:20 Griego bedeade λcλrλ cartade maļ versículoda nāwā bλ bλa: “ģMāa bλa cawabida bλca Jesucrito ījā bλada a bλba biada oēbλrλ, idjia ījā bλada adara ēberā beuda quīrāca bλda?” ‡ 2:21 Genesi 22:1-18.

§ 2:23 Genesi 15:6. * 2:25 Josue 2:1-24.

³ Dadjirāba cawayo quēbāra j̄badaa j̄jā obiēi carea. Māwā cawayora dadji wā quīrīā panāmaa edebadaa. ⁴ Idjaba barcodebemada crīchadadua. Barcora waiβāa beamīna, nāūrā dji cābāyā pua nūmāba edebarimīna, dji edebārāba peratābari maārī quiruba idji wā quīrīā βāmaa edebaria. ⁵ Ara maļ quīrāca dadji quīrāmera maārī quirumīna jūmawāyā bedebaria. Crīchadadua sāwā urua maārī quiruba oi waiβāada jūma bābibarida. ⁶ Dadji quīrāmera tβā urua quīrāca βā bērā jūmarāda ārīda βāa. Ne jūma cadjiruada bedebaria. Ara dadji cacuae βā bērā dadjira jūma ārībaria aba beubādaāa. Idjaba diauruba cadjiruada bedebibaria tβā jidabibārā quīrāca.*

⁷ Quīrātanoa animarā beada, ībana beada, ādji jāne wābada beada, pusaē bea sida ēberārāba jidadapeda λmλmλrλābibadaa. ⁸ Baribārā dadji quīrāmera ni abāba poyadāca. Dadji quīrāmeba cadjiruada baridua bedebaria. Nēārā cadjiruaba bira βā quīrāca βāa. ⁹ Dadji quīrāmeba dadji Zeza Ācōrēa bia bedebadaa, idjaba abari quīrāmeba ēberārāda biē jarabadaa Ācōrēa ara idji quīrāca odamīna. ¹⁰ Abari iteba beāa biada, beāa cadjirua sida bedebaria. Djabarā, māwā baiē βāa. ¹¹ Egorodeba λtaa bogadrā βā baidodeba ¿baido cūāda idjaba baido cāyada zebarica? ¹² ¿Higojō bacuruba olivoda zaubarica? ¿Uvaba higojōda zaubarica? Zauca. Ara maļ quīrāca egorodeba λtaa bogadrā βā baidodeba baido cūāda idjaba baido cāyada zecaa.

Wārā necawaa

¹³ Bārāra crīcha cawa beada, ne cawa beada crīcha panābārā, bia nīnaneba unubidadua wārāda māwā beada. Dji dromada crīchadaēne necawaēbea bia odida panāa. ¹⁴ Baribārā djārāba eroβā carea wa o βā carea sobiē beadibārā, idjaba djārā cāyābara biara beadi carea jarābārā, jararānada bārāra ne cawa beada. Māwā jaradibārā, wārā beāara igara panāa. ¹⁵ Bārā necawaēbea māwā crīcha panābārā, maļ necawaara Ācōrēneba zecaa, ātebārā naļ ējūānebema necawaa, ēberā necawaa, idjaba diauru necawaa. ¹⁶ Djārāba eroβā carea wa o βā carea sobiē beara, djārā cāyābara biara beadi carea jarā bea sida baridua caicayabadaa idjaba ne jūma cadjiruada obadaa. ¹⁷ Baribārā Ācōrēba dia βā necawaa eroβeaba ne jūmane jipa obadaa, jūmarāda ābaa necai beadamārēā jarābadaa, jūmarā ume bia panabadaa, dewaraba jara βāra ūrīni carea panabadaa, djārāra quīrā djuburiabadaa idjaba ne jūma biada obadaa. Ni abāa ume quīrā awara odāca. Idjia jaradia βā quīrāca wārāda obaria. ¹⁸ Ēberārā ābaa necai beadamārēā jarābariba ādjirāra ābaa necai βābaria necai bai beāa ubārā quīrāca. Māwā idjia unuya ēberārāba jipa o panāda ne bia ewabārā quīrāca.

4

Ācōrēba jara βāra jūma j̄jā o pananadua

¹ ¿Bārāra cārē cārēā djōbada idjaba ijarabada? Bārāba o quīrīā panā cadjiruara bārā soē djō βāa māwā odamārēā. ² Bārāra ne eda quīrīābadamīna poya edadāca. Maļ bērā mīā beabadaa. Djārāneda eda quīrīābadaa. Baribārā poya edadāca bērā ijarabadaa idjaba djōbadaa. Bārāba quīrīā panāra edadāca Ācōrēa iwididāca bērā. ³ Idjaba bārāba Ācōrēa iwidibādāde edadāca crīcha biē βādeba iwidibada bērā. Bārāba ababe iwidibadaa edadapeda bādjia quīrīā panā quīrāca odi carea. ⁴ Daunemabāda quīrāca bārāba Ācōrēra igarasidāa naļ ējūānebemada ēpēni carea. ¿Bārāba wadibida adua panāca naļ ējūānebema quīrīā βāra Ācōrē ume dji quīrūda? Wārāda bariduaba naļ

* **3:6** Diauruba. Griego bedeaē βā βāa: “Tβā uruaba.”

ējũānebemada quĩrĩã ʘʘʘʘʘ, Ācõrẽ ume dji quĩrũa. ⁵ Ācõrẽba dadjirã soðe ʘʘʘʘ Jaureba quĩrĩã ʘʘʘ ababe Ācõrẽdrʘ quĩrĩã pananida. ¿Bãrãba crĩcha panʘca Ācõrẽ Bedeade ara idji quĩrĩãbe mãwã ʘʘʘʘʘ? ⁶ Baribʘʘʘ Ācõrẽba idji biadeba dadjirãra bio careba ʘʘʘ. Mã carea Idji Bedeade nãwã ʘʘʘ ʘʘʘ:

Dji dromada crĩcha ʘeara Ācõrẽba idu bia wãbicaa.

Baribʘʘʘ dji dromada crĩchaẽ ʘeara Ācõrẽba idji biadeba carebabaria.*

⁷ Mã carea Ācõrẽ jʘʘwaeda ʘeadadua. Diaurura ïjãrãnadua. Mãwã idjira bãrãmabemada ãyã wãya. ⁸ Ācõrẽ caita zedadua, mãwãra idjira bãrã caita zeya. Bãrã dji cadjirua obadarã, jʘʘwa sagʘʘʘʘʘ quĩrãca waa cadjiruara orãnadua! Bãrã dji crĩcha umé erobe, jcrĩcha cadjirua igaradapeda ababe Ācõrẽdrʘ crĩchadadua! ⁹ Bãrãba cadjirua opedada carea sopua ʘeadadua, jĩãnadua, aujĩãnadua. Waa ʘʘʘʘʘʘʘ ipidarãnadua, ãtebʘʘʘʘ bãrãba cadjirua opedada carea wãrãda sopuadadua. ¹⁰ Crĩcha edaara ʘʘʘeba dadjirã Boro Ācõrẽ quĩrãpita zedadua. Mãwã bãrãra dji dromarãda ʘʘʘ.

Djãrãra biẽ jararãnadua

¹¹ Djabarã, djãrãra biẽ jararãnadua. Aʘʘʘʘʘ idji djabada biẽ jaraibʘʘʘ wa cadjiruade ʘʘʘʘ aibʘʘʘʘ, Ācõrẽ leyda biẽ jara ʘʘʘ, idjaba mã leyra biẽ ʘʘʘ crĩcha ʘʘʘ.† Aʘʘʘʘ Ācõrẽ leyda biẽ ʘʘʘ crĩcha ʘʘʘʘʘ, mã leyba jara ʘʘʘra ïjã oẽ ʘʘʘ. Ācõrẽ leyba jara ʘʘ cãyãbara idjidrʘ djãrã cawa obarida ʘesia. ¹² Baribʘʘʘ mã leyra Ācõrẽbʘʘʘ diasia. Idjiabʘʘʘ cawa obaria. Aʘʘʘ idjiabʘʘʘ eberãrãra poya edrʘ edaya idjaba poya biẽ ʘʘʘ. Mã bẽrã ¿bʘʘra cai, bʘʘ djaba cawa oi carea?

Bãrãnebemada aride crĩchadadua

¹³ jMʘʘ bedeara ùrĩnadua! ʘʘʘʘʘʘ mãwã jarabadaa: “Nane wa nu dadjira dewara purudaa wãnia. Mama poa aba panania. Mãne ne odia parata edadi carea.” ¹⁴ Baribʘʘʘ bãrãba adua panʘa nubema ewaride cãrẽda sãwãida. ¿Bãrãba cawa panʘca nubema ewaride zocai ʘeadida? Adua panʘa. Bãrãra jãrãra towaa quĩrãca ʘea. Jãrãra towaa odjapeda isabe nẽbabari quĩrãca bãrã sida dãrã ʘeadã. ¹⁵ Mã bẽrã biara ʘʘʘ bãrãba mãwã jaradida: “Dadjì Boro Ācõrẽba quĩrĩãibʘʘʘ, dadjirãra zocai ʘeadia. Mãbe ne ocuadia.” ¹⁶ Baribʘʘʘ bãrãba mãwã oelacaa. ãtebʘʘʘʘ dji dromada crĩcha panʘ bẽrã jarabadaa bãdjia o quĩrĩã panʘra poya oelida. Wãrãda mã quĩrãca bedeadira biẽ ʘʘʘ. ¹⁷ Bariduaba biada o cawa ʘʘmĩna oẽbʘʘʘ, cadjiruada o ʘʘʘ.

5

Ācõrẽba parata bara ʘea cawa oidebema

¹ Parata bara ʘea, jMʘʘ bedeara ùrĩnadua! jĩãnadua! Dãrãéne bãrãra biẽ beadi bẽrã aujĩãnadua. ² Jũma bãrãba eropanʘra ʘerawada quĩrãca ʘʘʘ. Bãrãba cacuade jʘʘbadara chimiaba ãrĩna quĩrãca ʘʘʘ. ³ Nañ jĩrũarebema ewaride bãrãba paratara waibʘʘa waga panʘa. Baribʘʘʘ bãrã oroda, parata sida menazau ʘʘʘ. Ācõrẽba cawa obʘʘʘde bãrã parata menazau ʘʘʘ cawabiya bãrãba biẽ osidada. Mã bẽrã tʘʘʘ uruade bia mĩga ʘeadia. ⁴ Bãrã néu ewapedadarãa paratada diadaẽ panʘa ãdji trajubari. Mã bẽrã ãdjirãba Ācõrẽa iwidi panʘa cawa omãrẽã. jÙrĩnadua! Ādjia iwidi panʘra dadjirã Boro Ācõrẽ jũma poya o ʘʘʘ ùrĩsia. ⁵ Nañ eějũāne bãrãba ne jũmada eropanʘa idjaba bãrãba o quĩrĩã panʘra obadaa. Mãwã bãrãra paca boreguea ʘʘ quĩrãca panʘa.

* **4:6** Proverbio 3:34. † **4:11** Ācõrẽ ley. Ebuda ʘʘʘ sããgʘʘ leyda jara ʘʘʘ. ʘʘʘʘʘʘ mãwã Ācõrẽba Moisea diada leyda jara ʘʘʘ. Dewararãmarã djãrã quĩrĩãida ʘʘ leyda jara ʘʘʘ. Santiago 2:8.

Baribara paca beabara quĩrãca dãrãéne Ācõrẽba bãrãra biẽ baya. ⁶ Bãrãba ãberã jipa beara cawa odapeda beasidaa. Maãne bearãnamãrẽã ãdjia ni cãrẽ sida odaẽ basía.

Jũma droadadua

⁷ Maã bãrã djabarã, jũma droadadua aba dadjirã Boro Jesucrito zebaraadaa. Ëberã pea o badebemada crĩchadadua. Idji néu udacarea cueda jããbaria tunupeda bia waragamãrẽã. Dãrã jããbaria zaumãrẽã. ⁸ Ara maã quĩrãca jũma droa panneba jãã pananadua idjaba sodeba ãjã pananadua, dadjirã Boro Jesucrito zeira caita ba bãrã. ⁹ Djabarã, Jesucritoba bãrã cawa orãmãrẽã djãrãra biẽ jararãnadua. Jesucrito dadji cawa obarira dãrãéne zeya.*

¹⁰ Djabarã, crĩchadadua sãwã Ācõrẽneba bedebadarãba droasidada. Dadjirã Boro Ācõrẽ trãneba bedea pan carea bia mĩgapedadara jũma droasidaa. Ara maã quĩrãca bãrã bida jũma droadida panã. ¹¹ Dadjirãba crĩchabadaa bia mĩga panne droa beara bio bia beada. Bãrãba ãrĩbadaa Joba idji dãrã bia mĩgadara jũma droasida. Dãrã mĩgadacarea cawa panã dadjirã Boro Ācõrẽba idjira bia basida. Dadjirã Boro Ācõrẽra quĩrã djuburiaida ba idjaba quĩrãneba carebaya ba.

Ācõrẽa iwidiadua

¹² Maã awara djabarã, ni abã trãneba wãrãda odiada arãnadua. Bajãnebema trãneba, naã ãjũãnebema trãneba, ni bariduadeba wãrãda odiada arãnadua. Odiada adibara, wãrãda odadua. Idjaba odaẽana adibara, wãrãda orãnadua. Mãwã Ācõrẽba cawa oẽa.

¹³ Bãrãnebemada aba bia mĩga babara, Ācõrẽa iwidida ba. Aba basrida babara, trããbideba Ācõrẽa bia bedeaida ba. ¹⁴ Bãrãnebemada aba cacua biẽ babara, djabarã wagabadarãda trãida ba idji carea Ācõrẽa iwidiãdamãrẽã.† ãdjirãba iwidiãdade dadjirã Boro Jesu trãneba nedragaba maãrĩ paraida panã. ¹⁵ Idjaba ãjã pananida panã Ācõrẽba idjira biabida. Mãwã iwidiãdibara dadjirã Boroba biabiya. Dji cacua biẽ badaba cadjiruada osibara, dadjirã Boroba maãgara quĩrãdoaya. ¹⁶ Maã carea bãrãba cadjirua opedadara dji jaradadua. Idjaba abaa Ācõrẽa iwidiadua bia duanani carea. Ëberã jipa baba Ācõrẽa iwidiãsira Ācõrẽ abadeba ne waibada obaria. ¹⁷ Elãra dadjirã quĩrãca ãberã basía. Idjia sodeba Ācõrẽa iwidiãsia cue zerãmãrẽã. Maãbe Israel druade poa ãbea ãsira cue zeẽ basía. ¹⁸ Mãwãnacarea idjia Ācõrẽa iwidiãsia cuera zemãrẽã. Ara maãda cue zesia.‡ Maãba néura tunupeda zausia.

¹⁹⁻²⁰ Djabarã, naãda cawadadua: wãrã bedebademada aba ãi wãibara, maãne abãba idjia cadjiruada igarabipeda jẽda zebibara, maã ãberãba cadjirua zocãrã o badara Ācõrẽa quĩrãdoabiya idjaba ewariza Ācõrẽ jãga baidebemada ãdra baya.§

* **5:9** Jesucrito dadji cawa obarira dãrãéne zeya. Griego bedede nãwã ba ba: “Dadji cawa obarira dede eda wãbadama ba.” † **5:14** Djabarã wagabadarã. Cãpũrã bedede jara ba “ancianos” o “pastores.” ‡ **5:18** 1 Rey capítulo 17–18. § **5:19-20** Ācõrẽ jãga baidebemada. Griego bedede ba ba “beuidebemada.”

1 PEDRO NABEMA CARTA PEDROBA BΛΔA

Pedroba nañ cartada bΛsia. Jesuba idji trλside beda beabari basía (Marco 1:16-18). BaribΛΓΛ Jesuba diabuedadebemada Pedrora dji dromaara basia. IdjiabΛΓΛ Jerusaleñne Ācōrē de dromane judiorāa Jesucritodebemada ebuđa jaradisia (Hecho 2:14-41) idjaba judiorāémaa biđa Jesudebemada jarađe wāsia (Hecho 10:1-48). Poa 67are romanorāba idjira quĩrā edaa crude cachi beasidaa.

Poa 64de Roma puruda bá wāsia. Zocārāmaarā dji boro Neroλ abadaba bábisia de djiwidida ocuai carea. BaribΛΓΛ nēbΛrađe ba amaaba Neroλba jarasia Crito ĩjā beadrΛ bedeađe panΛda. Mañ bērā romanorāba drua beaza djabarāra biē ođi carea ēpē panesidaa. Mañ carea Pedroba nañ cartada bΛsia. Romaneba djabarā drua beaza diabuesia bia mĩga panΛmĩna Critoda ĩjā pananamārēã (2:18-25; 3:8-18; 4:12-19; 5:8-11).

Dji crĩcha dromada 2:21ne nāwā bΛ bΛa: “Critora bārā carea bia mĩgada bērā Ācōrēba bārāra trλsia bia mĩgadāmārēã. Crito bia mĩgaside unubisia bārā mĩgabΛdađe sāwā nĩbadida panΛda.”

Nañ cartade Pedroba bΛsia Ācōrēba Jesucritodeba dadjirāra edasida idji puruda bamārēã (1:1-11; 2:1-10). Mañ bērā dadjirāra ne jūmane jipa nĩbadida panΛa (1:1neba aba 3:7daa, 4:1-11; 5:1-11). Dadji druadebema leyda, dji bororā sida ĩjānida panΛa (2:13-17). BaribΛΓΛ ne jūma cāyābara Jesucritoda ĩjānida panΛa (3:13-16).

Pedroba nañ cartade nañrā bΛda

¹ Mλra Pedroa, Jesucritoba diabuedaa. Mλa nañ cartara bΛbΛΓΛa Ācōrēba edadarā Ponto druade, Galacia druade, Capadocia druade, Asia druade, Bitinia druade biđa āĩbemarā quĩrāca panabada itea. ² Dadjirā Zeza Ācōrēba bārāra edasia idjia naēnaeda crĩcha bađa quĩrāca. Ācōrē Jaureba bārāra idji itea bΛsia Jesucritoda ĩjānamārēã idjaba idji oadeba Ācōrē quĩrāpita cadjirua neē beadamārēã. Mλa quĩrā bΛa Ācōrēba idji biadeba bārāra careba baıda, necai bai sida bārāra dia baıda.

Pedroba Ācōrēba bia bedeađa

³ Dadjirā Boro Jesucrito Zeza Ācōrēba bia bedeadida panΛa. Idjia dadjirāra bio quĩrā djuburiada bērā Jesucrito beu bađa λrēbadađeba zocai bai djiwidida diasia. Mañ bērā idji ume bajāne pananida jλã panΛa. ⁴ Ācōrēba zocai bai djiwidida diađa bērā idjia dadjirā itea bajāne waga erobΛra jūma edađa. MaλgΛra ārĩcaa, jōcaa, idjaba cadjirua neē bΛa. ⁵ Jesucritoda ĩjā panΛ bērā Ācōrēba idji bΛađeba bārāra waga erobaya aba jĩrũarebema ewaride ēdrΛ edabΛrΛdaa.

⁶ Mañ carea ara nawena ne quĩrātanoaneba bārāra bia mĩga panΛmĩna bio bΛsrida panΛa. ⁷ Māwā bia mĩgađida panΛa mañ droa panΛneba unubidi carea Jesucritora wārāda ĩjā panΛda. Bārāba ĩjā panΛra oro quĩrāca bΛa. Orora jλwλrλãba dorrabaribibadaa idji awa bemārēã. Ara mañ quĩrāca bārā bia mĩga panΛ droa panΛneba unubi panΛa Jesucritora wārāda ĩjā panΛda. MaλgΛra oro cāyābara biara bΛa orora ārĩbari bērā. Bārāba Jesucritora wārāda ĩjā panΛda unubi panΛ bērā, idji unubΛdađe Ācōrēba bārāra bia unuya, bia jaraya idjaba dji dromarāda bΛya.

8 Bārāba ununacamīna Jesucritora quĩrĩã panΛa. Nawena ununaẽ panΛmĩna idjida ijã panΛa. Idji carea bio ðΛsriða panΛa. Jãcua ðΛsriða panΛ bẽrã mañ ðΛsridara sãwãðΛΓΛ ðΛda poya cawa jaradaẽa. 9 Mãwã ðΛsriða panΛa Jesucrito ijã panΛneba Æcõrẽba ãdrΛ edai bẽrã.

10 Æcõrẽneba bedeabadarãba naẽnaeda jarabadjidaa Æcõrẽba idji biadeba bãrã ãdrΛ edaida. MañgΛdebema cawaði carea ãdjirãba quĩrãcuíta crĩchabadjidaa idjaba iwidibadjidaa. 11 Crito Jaure ãdji soðe ðΛba bedeabibadjia Crito bia mĩgapeda Æcõrẽba bia ðΛidebemada. Bedeapedadacarea cawa quĩrĩã panasidaa caidebemada Crito Jaureba ãdjirãa bedeabisida idjaba sãlbe jũma mañgΛra mãwãida. 12 BaribΛΓΛ Æcõrẽba cawabisia ãdjia bedeapedadara ãdji ewaride mãwãẽda, ãtebΛΓΛ nocoarebema ewaride mãwãida jũma dadjirã carebai carea. Ædjia bedeapedadara idira bedeã bia Critodebema jaradia panΛba dadjirãa ebuða cawabi panΛa Æcõrẽ Jaure bajãneba diabuedadeba. MañgΛra bajãnebema nezocarã biða cawa quĩrĩã panΛa.

Æcõrẽ itea bia beadadua

13 Mañ bẽrã bia oði carea crĩcha cawaadeba beadadua. Quĩrãipa beadadua. Sẽnaẽ jãã pananadua Jesucrito unubΛda ewaride Æcõrẽba idji biadeba bãrãra bia edamãrẽã. 14 Warra cΛwΛΓΛ ijã ðΛ quĩrãca beadadua. Nañ cacuaba cadjirua o quĩrĩã ðΛra waa orãnadua Æcõrẽ adua beaside obadapedada quĩrãca. 15 Æcõrẽba bãrãra trΛsia. Idjira ne jũmane jipa ðΛa. Mañ bẽrã bãdjia obΛdaza jipa beadadua. 16 Æcõrẽ Bedeade nãwã ðΛ ðΛa: “Jipa beadadua mΛra jipa ðΛ bẽrã.”*

17 Bãrãba Æcõrẽa bedeabΛdade bãrã Zeza abadaa. Dadjia opedada quĩrãca idjia jũmarãda cawa oya. Mañ bẽrã wadi nañ ãjũãne ãibemarã quĩrãca panΛmisa ewariza idji waya panΛneba jipa nĩbaadua. 18-19 Bãrãra naẽna siriẽ bea crĩchadeba nĩbabadjidaa bãrã drõã naẽnabemarãba mãwã jaradiabadjida bẽrã. BaribΛΓΛ cawa panΛa Æcõrẽba bãrãra mañnebemada ãdrΛ edasida. Idjia bãrãra nẽdoẽ basia oro ãrĩda ðΛba wa parata ãrĩda ðΛba, ãtebΛΓΛ Crito oaba nẽbΛa nẽdosia. Critora dji biara ðΛ oveja zaque Æcõrẽa babue diada quĩrãca basia. 20 Nañ ãjũã oi naẽna Æcõrẽba Critora edapeða nañ jĩrũarebema ewaride diabuesia bãrãra bia beadamãrẽã. 21 Critodeba bãrãba Æcõrẽra ijã panΛa. Æcõrẽba idjira beu badada ãrẽbabipeða dji dromada ðΛsia. Mañ bẽrã bãrãba Æcõrẽra wãrãda ijã panΛa idjaba jãã panΛa Æcõrẽba jaradara jũma omãrẽã.

22 Wãrã bedeada ijã o panΛ bẽrã bãrãra cadjirua neẽ panesidaa. Mañ bẽrã djabarãra wãrãda quĩrĩã panΛa. Soðeba wãrãda bio dji quĩrĩã beadadua.

23 Nañ djara beuida ðΛdeba bãrãra djiwidida todaẽ basia, ãtebΛΓΛ Æcõrẽ beucadeba djiwidida tosidea. Æcõrẽ bedeã jõcaba zocai ðΛida diabaria. Mañ bedeadeba bãrãra djiwidida tosidea. 24 Æcõrẽ Bedeade nãwã ðΛ ðΛa:

Jũmarãda chirua quĩrãca bea. Ædji quĩrãwãrẽãra nepõnõ quĩrãca ðΛa.

Chiruarã purrubapeða dji põnõra jurrubaria. 25 BaribΛΓΛ dadjirã Boro bedearã jõcaa.†

Mañ bedeã jõcara bedeã bia Critodebema. MañgΛra djabarãba bãrãra jarasidaa.

2

Æcõrẽba edada ãberãrã

* 1:16 Levítico 11:45; 19:2. † 1:25 Isaía 40:6-8.

1 Djārā biē odira igaradadua. Djārāra cūrūgarānadua. Λαγαβα ara ādjia jarabada quīrāca odācaa. Mañ ēberārā quīrāca bearānadua. Djārāba erobā carea biē crīcharānadua. Djārāra biē jararānadua. ²⁻³ Dadjirā Boroba biadeba bārāra carebabarida cawasīdaa. Mañ bēra warra zaque djiwidi todaba ju do quīrā babari quīrāca Ācōrē beđeara biara cawa quīrānadua.* Idji beđeara juba idji awa quiru quīrāca bāa. Idji beđeada cawa wānibara waridīa aba idjia bārā ēdra edabara.

⁴ Dadjirā Boro Jesucritomaa zedadua. Idjira zocai bāa, de oi careabema mōgara quīrāca bāa.† Ēberārāba idjira igarasīdaa, baribara Ācōrēba edasia mōgara biya quiru nēbāa bā quīrāca. ⁵ Bārāra idjideba zocai bea bēra de oi careabema mōgara quīrāca bea. Bārāneba Ācōrēba idji deda obara. Idjaba bārāra sacerdoterā idji itea bāda. Bārāba Jesucitodeba Ācōrē itea ne o panane idjia animarā babue diabada quīrāca o panā. Māwā o panara idjia bia unu bāa. ⁶ Ācōrē Beđeade Jesucitodebemada nāwā bā bāa:

Ūrīnadua, Sioñ purude māa de oi careabema mōgara dji biara bāda bābara.‡ Mañ mōgara biya quiru nēbāa bāda māa edasia. Mañ bēra idji ija bāba idji quīrābe ija bāea.§

⁷ Bārā dji Crito ija beamaarā idjira bio bia bāa. Baribara idji ijaē beamaarā biē bāa. Ādjidebemada Ācōrē Beđeade nāwā bā bāa:

De obadaba mōgara igarapeđadara dji biara bāda besia.*

⁸ Idjaba nāwā bā bāa:

Mañ mōgarade ēberārāra tenedrapeda baedia.†

Ādjirāba Ācōrē beđeara ijanāē panā bēra mōgarade tenedrabada quīrāca panā. Ācōrēba ādjirāra basia māwā beadamārēā.

⁹ Baribara bārāra Ācōrēba edadarāa, jūmarā Boro Ācōrē sacerdoterāa, idji itea bāda ēberārāa, idji purua. Māwā Ācōrēba bio biya odadebemada bārāba beđeabadaa. Ācōrēba bārāra pāīmanebemada trāsia idji lnaa bio biya quirude beadamārēā. ¹⁰ Naēna bārāra Ācōrē puruē basīa, baribara idira Ācōrē purua. Naēna Ācōrēba bārāra quīrā djuburiaē basia, baribara idira quīrā djuburia bāa.

Nañ ējūānebema bororā beđeara ijanadua

¹¹ Mā djabarā, nañ ējūāne bārāra drua āībemarāa. Mañ bēra māa bārāa beđea djuburiaya nañ cacuaba cadjirua o quīrā bāda igaradamārēā. Mañgara dadji jaure ume djō bāa. ¹² Ācōrē adua bea tāēna jipa nībadadua. Ara nawena ādjirāba bārāra cadjirua obadarāana a panamīna, bārāba bia o panara unu panā. Mañbe Ācōrē zebara de bārā carea idjia bia beđeadia.

¹³ Dadjirā Boro Jesucrito carea jūma nañ ējūānebema bororā beđeara ijanadua. Nañ druadebema boroba jarabara ijanadua idjira dji dramaara bā bēra. ¹⁴ Idjiarebemarāba jarabada sīda ijanadua. Dji boroba ādjirāra basia cadjirua obadarāda cawa odamārēā idjaba bia obadarāda bia jaradamārēā. ¹⁵ Ācōrēba quīrā bāa bārāba biada o pananida. Māwā bārāba crīcha neē beada chupeabidīa adua pananeba bārāra biē jarabada bēra.

¹⁶ Critoba bārāra ēdra bāda bēra, mañ ēdra bādade nībadadua. Baribara ēdra bāda bēra crīcharānadua cadjiruara odida panāda. Ātebāra Ācōrē nezocarāda

* **2:2-3** Ju do quīrā babari quīrāca Ācōrē beđeara biara cawa quīrānadua. Griego beđeade bā bāa: “Ācōrē Jaureba dia bā jubara do quīrānadua.” † **2:4** Idjira zocai bāa, de oi careabema mōgara quīrāca bāa. Griego beđeade bā bāa: “Idjira zocai bā mōgaraa.” ‡ **2:6** Sioñ purura idjaba Jerusaleā abadaa. § **2:6** Isaía 28:16. * **2:7** Salmo 118:22. † **2:8** Isaía 8:14.

beadadua. ¹⁷ Jūmarāda wayadadua. Djabarāra bio quĩrĩānadua. Ācōrēra wayadadua. Naļ druadebema boro dji droma sida wayadadua.

¹⁸ Nezocarā, bārā borora waya pananadua. Idji bedeara iļā odadua. Ababe bārā boro dji quĩrā djuburiabari ume māwā bearānadua, ātebΛΓΛ dji cadrΛΛ ume bida māwā beadadua. ¹⁹ Edaude bia o bΛ carea dadjira bia mĩgabaria. BaribΛΓΛ Ācōrēba idu mĩgabi bΛda cawapeda jūma droaibΛΓΛ, Ācōrēba bia unuya. ²⁰ Bārāba biē o panΛ carea dji boroba uibΛΓΛ, bārāba droadimĩna ζcaiba bārānebemada bia bedei? BaribΛΓΛ bia o panΛ carea mĩga panΛne droadibΛΓΛ, Ācōrēba bia unuya. ²¹ Critora bārā carea bia mĩgada bērā Ācōrēba bārāra trāsia bia mĩgadamārēā. Crito bia mĩgaside unubisia bārā mĩgabΛdade sāwā nĩbadida panΛda. ²² Critoba cadjiruara oca basía idjaba sewa oca basía.‡ ²³ Ēberārāba idji biē jarasidade ādjirāra biē jaraē basía. Idji biē osidade ādjirāra waragaē basía. ĀtebΛΓΛ Ācōrēba jipa cawa obari bērā idji biē o panΛra Ācōrē jΛwade bΛbadjia. ²⁴ Critoba dadjirā cadjiruara idji λrλ crude edesia dadjirāra cadjiruadebemada beudapeda jipa beadamārēā. Idji djara cōādrΛcuapedadadeba bārāra bia panesidaa. ²⁵ Bārāra naēna oveja adua nĩna quĩrāca nĩbasidaa, baribΛΓΛ idira Critomaa jēda zesidaa. Idjia bārāra waga bΛa oveja wagabariba idji oveja wagabari quĩrāca.

3

Quima bara bea sāwā beadidebema

¹⁻² Wērā quima bara bea, bārā quima bedeara iļā odadua. Māwā λcΛrΛba Ācōrē beaea iļānaē panΛmĩna bārāra quĩrāipa beada, Ācōrē waya beada unapeđa iļānia. Bārāba ādjía iļānamārēā jaradaēmĩna bia o panΛ carea iļābidia. ³ Bārā quĩrāwārēāra ababe λrλbemada baiē bΛa; buđa biya erupeđa ne jūma pēū jλ bΛdeba baiē bΛa, djio oro oda jλ bΛdeba baiē bΛa, wua biya quiru jλ bΛdeba baiē bΛa. ⁴ ĀtebΛΓΛ bārā quĩrāwārēāra sodebΛΓΛ baida bΛa; biya, necai bΛdeba baida bΛa. Maļ quĩrāwārēāra ārĩca idjaba Ācōrēba bia unu bΛa. ⁵ Ara maļ quĩrāca drōā naēnabema wērārā Ācōrē itea beadara quĩrāwārēā beasia. Ācōrēba jaradara ādjirāba sodeba wārāda iļā panasidaa idjaba ādji quima bedeara iļā obadjiđaa. ⁶ Saraba Abrahaļ bedeara iļā obadjia idjaba mλ boroada abadjia. Ne wayaa neē bārāba ne jūma biada o pananibΛΓΛ, Sara cauda beadia.

⁷ Umaquĩrārā quima bara bea, crĩcha biadeba bārā quima ume bia beadadua. Bārā quima waya panΛneba ādjira bia wagadadua, wērāra umaquĩrā cāyābara λbΛaē bΛ bērā idjaba bārā ume ābaa Ācōrē biadeba bajāne zocai beadi bērā. Māwā odaēbΛΓΛ, bārāba iwidibΛdara Ācōrēba bia ūrĩēa.

Bia o panΛ carea mĩgaididebema

⁸ Maļ awara djabarā, abari crĩchadeba jūma bārāra ābaa bia duananadua. Djārā carebai crĩchadeba beadadua. Djabarā bērā dji quĩrĩānadua. Dji quĩrā djuburiadadua idjaba djārā cāyābara biara beada crĩcharānadua. ⁹ AbaΛba bārāda biē osira abari quĩrāca orānadua. Biē jarasira abari quĩrāca biē jararānadua. ĀtebΛΓΛ iwididadua Ācōrēba idjira carebamārēā. Cawa panΛa Ācōrēba bārāra edasida māwā beadamārēā. Māwā beadibΛΓΛ, Ācōrēba bārā sida carebaya. ¹⁰ Ācōrē Bedeade nāwā bΛ bΛa:

Bariduada bΛsrida ba quĩrĩā bΛbΛΓΛ, cadjirua beaea amaaba idji quĩrāmera wagaida bΛa.

Dārā bia ba quĩrĩā bΛbΛΓΛ, sewa o amaaba idji itera wagaida bΛa.

‡ 2:22 Isaía 53:9.

11 Idjia ne jūma cadjiruada igarapeḁa biada o ḁaida ḁAA. Djārā ume necai bai carea jΛΛpeda māwā ḁaida ḁAA.

12 Jūmarā Boro Ācōrēba ēberā jipa beara waga ḁAA. Ādjirāba iwidibΛdara bia ūrī ḁAA.

BaribΛΓΛ cadjirua obadara idu bia wābicaa.*

13 Bārāba biada o pananibΛΓΛ, ζcaiba bārāda biē oi? 14 BaribΛΓΛ bārāba bia o panΛ carea bia mīgadibΛΓΛ, Ācōrē quīrāpita bio bia bea. Bārā biē obΛdara wayarānada. Jūmawāyā crīcharānada. 15 Critora bārā Boro bērā sodeba idjidrΛ wayadada. Bārāba Critodeba edadi carea jĵā panΛnebemada aḁaḁba iwidisira aride panuni carea beadada. Wayaaḁeba ijaradaē panunada.

16 Ara ḁāduḁa cawa pananada cadjiruada odaē panΛda. Māwāra bārā Critodeba bia nīnanebema biē bedeabadara peradia.

17 Ācōrēba bārāda idu bia mīgabibΛΓΛ, biara ḁAA bia o panΛ carea bia mīgadida biē o panΛ carea bia mīgadi cāyābara. 18 Critora jipa ḁΛmīna cadjirua carea ḁarima aḁa beusia. Maḁba dadjirā dji jipaē beara Ācōrē ume bia ḁASia. Idjira naḁ djarade beusia, baribΛΓΛ Ācōrē Jaureḁeba ḁrēbasia. 19 Idjaba Ācōrē Jaureḁeba idjira jaure preso beamaa wāsia. Wāpeda jarasia jūma cadjiruara poyasida. 20 MaḁgΛrā jaureba Noé ewaride Ācōrē beḁeara ĵjānaē basia. Maḁne Noéba jāba dromada o ḁΛmisa Ācōrēba jūma droa ḁΛḁeba jĵā basia ādjirāba ĵjānamārēā. BaribΛΓΛ ēberā zocārāēbe dopapadebemada ēdrΛsidaa. Jipa jaraibΛΓΛ, ochobe ēdrΛsidaa. 21 Maḁ dopapaba borocuebadadebemada jara ḁAA. BorocuebΛdaḁe Jesucrito ḁrēbaḁḁeba dadjirāra ēdrΛbadaa. BorocuebΛrΛba dadji cacua mititiara sΛgΛcaa ātebΛrΛ māwā obadaa dadjirāra Ācōrē quīrāpita waa beḁeade panΛḁda cawa panΛ bērā.†

22 Jesucritora bajānaa wāpeda Ācōrē jΛwa araare ḁAA. Jūma bajānebema nezocarāra, jūma jairā dji dromarāra, dji ḁḁAA bea sida idji jΛwaḁda eroḁAA.

4

Crito nībada quīrāca nībaḁadua

1 Critora naḁ djarade bia mīgada bērā bārā bida aḁari crīchada eroḁeada. Naḁ djarade bia mīga ḁaba cadjiruada igarasia. 2 Maḁba wadi naḁ ējūāne ḁΛḁe naḁ cacuaba cadjirua o quīrīā ḁara o ḁaēa, ātebΛrΛ Ācōrēba quīrīā ḁΛdrΛ o ḁaya. 3 Naēna bārāba cadjiruara o ḁeasia Ācōrē adua beaba obada quīrāca. ¡Ḃesia! ¡Waa māwā orānada! Jūmawāyā auḁuada obadjidaa, naḁ cacuaba cadjirua o quīrīā ḁΛda obadjidaa, beu nībabadjidaa, ḁsrida obadaḁe jūmawāyā cadjiruada obadjidaa, itua do awua beasia, idjaba jΛwaba oda ācōrēda ēpēbadjidaa. Maḁra Ācōrēba quīrīāca. 4 Idira bārāba waa Ācōrē adua bea ume cadjiruada oḁaca bērā ādjirāba cawa crīchaḁacaa. Maḁ carea bārānebemada biē beḁeabadaa. 5 BaribΛΓΛ Ācōrēba cawa obΛrΛḁe ādjia opeḁadara idjia jūma jaradia. Idjia zocai beara, beudarā sida cawa oi carea ḁAA. 6 Maḁ bērā beḁea bia Critodebemada beudarā jaradiasidaa ādji jaurera zocai beḁamārēā Ācōrē zocai ḁΛ quīrāca.* Māwāmīna ādjirāra naḁ djarade beusidaa Ācōrēba jūmarāda beudida panΛana ada bērā.

7 Ne jūma jōi ewarira caita ḁAA. Maḁ bērā jipa crīcha beadada idjaba quīrācuita beadada. Māwā Ācōrēa poya iwididia. 8 Bio dji quīrīā beadada.

* 3:12 Salmo 34:12-16. † 3:21 ĀtebΛrΛ māwā obadaa dadjirāra Ācōrē quīrāpita waa beḁeade panΛḁda cawa panΛ bērā. ΛcΛrΛmaarā maḁ beḁeaba nāwā jara ḁAA: “BorocuebΛdaḁe dadjirāba Ācōrēa iwidibadaa dadji cadjiruara quīrādoamārēā.” * 4:6 Beudarā. ΛcΛrΛmaarā jara ḁAA djabarā zocai beasidaḁe maḁ beḁeara ūrīsida. Dewararāmaarā jara ḁAA Crito zei naēnabemarāba ūrīsida.

Maḷḡara ne jūma cāyābara biara ʙaa. Quĩrĩa eroʙaa cadjiruara ʙarima zocārā quĩrādoabaria. ⁹ Bādjī diguida biē crīchadaē dji bia edadaua. ¹⁰ Ācōrēba idji biadeba dadjirāza djārā carebađamārēā awara awara diasia. Ācōrē nezoca biarā bērā idjia bādjiza diadađeba djārāra carebađadua. ¹¹ Aʙaa jara diaibaa, Ācōrē bedeada jaradia ʙa bērā quĩrācuia jaradiaida ʙaa. Aʙaa djārāda carebaibaa, Ācōrēba dia ʙa ʙađeba carebaida ʙaa. Ne jūma ođadua jūmarāba Jesucritodeba Ācōrēa bia bedeadađamārēā. Idjīabaa ewariza bia bedeadaida panaa. Bia ʙaa ne jūmada idji jawaeda eroʙaida. Bio bia ʙaa māwā baida.†

Crito ĩjā ʙa carea bia mĩgaida ʙađebema

¹² Djabarā, bārā bia mĩga panaa carea jūmawāyā crīcharānadua. Māwā panaa Critoda biara ĩjāni carea. Maḷ bērā bia mĩgadiē panada crīcharānadua. ¹³ Ātebaaa Crito quĩrāca bia mĩga panaa bērā ʙasrida beadaua. Māwā Ācōrēba Critora dji dromaara ʙada unubibaađe bārāra bio ʙasridađia. ¹⁴ Bārāda Crito ĩjā panaa carea biē jaradibaa, Ācōrē quĩrāpita bio bia ʙeaa. Ācōrē Jaure quĩrāwārēā quirura bārā ume ʙaa. ¹⁵ Bārāra bia mĩgadimĩna ni aʙaađia mĩa beada carea, ne drada carea, djārā nēbađe eda ʙada carea, dewara cadjirua oda carea bida mĩgaiē ʙaa. ¹⁶ Baribaa aʙaađia Crito ĩjā ʙa carea bia mĩgaibaa, peraiē ʙaa. Ātebaaa Critode bērā Ācōrēa bia bedeaida ʙaa. ¹⁷ Ewarira jūesia Ācōrēba idjiderāda cawa omārēā. Ācōrēba dadjirāda naārā cawa oibaa, ¿bedea bia Ācōrēnebema ĩjāē ʙeara sāwā panani? ¹⁸ Ēberā jipa ʙada ēdrai carea zarea ʙabaa, ¿Ācōrē igarapeđa cadjirua obarira sāwā ēdrai?‡ ¹⁹ Maḷ carea Ācōrēba quĩrĩa ʙa quĩrāca bia mĩga panaba ara ādjida idji jawade ʙađapeđe ne biada ođida panaa. Dadji Ođara bedea aba ʙaa.

5

Pedroba djabarā wagabadarāa jarada

¹ Bārā wagabadarāa māa bedea djuburiaya, mā sida djabarā wagabari bērā. Crito bia mĩgaađara māa unusia. Idjaba Ācōrēba Crito dji dromaara ʙada unubibaađe mā sida idji ume ʙaya. Maḷ bērā nāwā bedea djuburiaya: ² Ācōrēba djabarā bārā jawade ʙađara bio wagadaua. Māwā orānadua dewararāba ogo obi panaa bērā. Ātebaaa waga quĩrĩa panaa bērā māwā ođadua.* Parata awua pananeba wagarānadua, ātebaaa sođeba waga quĩrĩa panaa bērā māwā ođadua. ³ Bārāba waga panara nezocarā quĩrāca eroʙearānadua, ātebaaa bādjī nībađeba unubidada sāwā nībađida panada. ⁴ Maḷbe Crito dadjirā Wagabari dji Droma zebaađe bārāra dji dromarāda ʙaya borobari ārīcada diabaa quĩrāca.

⁵ Cūdrarā, drōārāba jarabađara ĩjā ođadua. Jūmarāda dji careba beadaida panaa djārā cāyābara dji dromaara ʙada crīchadaē. Ācōrē Bedeade nāwā ʙa ʙaa:

Dji dromada crīcha ʙeara Ācōrēba idu bia wābicaa.

Baribaa dji dromada crīchaē ʙeara Ācōrēba idji biadeba carebabaria.†

⁶ Maḷ bērā ne jūma poya o ʙa Ācōrē quĩrāpita dji droma quĩrāca ʙearānadua. Māwābaaa idjia quĩrĩa ʙa ewaride bārāra dji dromarāda ʙaya. ⁷ Bārāba jūmawāyā crīcha panara Ācōrēa jūma jaradaua, idjia bārāra waga ʙa bērā.

† **4:11** Griego bedeade ʙa ʙaa: “Amén.” Amén bedeaba eđauđe jara ʙaa “wārā” idjaba eđauđe jara ʙaa “bia ʙaa māwā baida.” ‡ **4:18** Proverbio 11:31. * **5:2** Griego bedeade ʙaa cartade naā sida ʙa ʙaa: “Ācōrēba quĩrĩa ʙa quĩrāca.” † **5:5** Proverbio 3:34.

⁸ Quĩrãcuita beadedua idjaba dau ʌbʌa beadedua. Diauru bārã ume dji quĩrũra imama quĩrãca ʌrrʌa nã caia Ācõrẽda poya igarabi cawaya.‡
⁹ Baribʌrʌ diaurura ĩjārãnadua. Critodrʌ bio ĩjã pananadua, cawa panʌ bẽrã bārã djabarã jũma druaza beara abari quĩrãca bia mĩga panʌda. ¹⁰ Baribʌrʌ bārãra dārã mĩgadaẽa. Mãwãnacarea Ācõrẽba ne jũmane bia bʌya. Idjia bārãra carebaya biara ĩjãnamãrẽã, jũma droadamãrẽã idjaba zarea beadamãrẽã. Ācõrẽba idji biadeba ne jũmane carebabaria. Idjia bārãra Jesucritoẽba trãsia idji ume ewariza bajãne dji dromada beadamãrẽã. ¹¹ Bia bʌa ewariza ne jũmada idji jʌwaeda erobaida. § Bia bʌa mãwã baida.

Pedroba naã cartade jĩrũare bʌda

¹² Djaba Silvanoba naã carta zaqueda careba bʌsia. Mãa cawa bʌa idjia ne jũmane jipa obarida. Naã cartadeba mãa bārãra careba quĩrã bʌa biara ĩjãnamãrẽã. Idjaba cawabi quĩrã bʌa wārãda Ācõrẽba idji biadeba careba bʌda. Maʌgʌra ĩjã pananadua.

¹³ Djabarã Babilonianebe maba quĩrã panʌa bārãra bia pananida.* Bārã edada quĩrãca ãdjirã sida Ācõrẽba edasia. Mã warraca bʌ Marco bida quĩrã bʌa bārãra bia pananida. ¹⁴ Wārã quĩrãneba dji bia edadedua.† Mãa quĩrã bʌa jũma bārã, Jesucrito ume beara necai beadida.‡

‡ **5:8** Caia Ācõrẽda poya igarabi cawaya. Griego bedede bʌ bʌa: “Caida poya cobuei cawaya.” § **5:11** Griego bedede ʌcʌrʌ cartade naã sida bʌ bʌa: “Ēberãrãba idjibʌrʌ bia bedeadida panʌa.” * **5:13** Babilonianebe maba. Pedro ewaride djabarãba Roma purura Babilonia abadjidaa. † **5:14** Wārã quĩrãneba dji bia edadedua. Griego bedede nãwã bʌ bʌa: “Quĩrãneba isõnadua dji bia edadi carea.” ‡ **5:14** Griego bedede ʌcʌrʌ cartade naã sida bʌ bʌa: “Bia bʌa mãwã baida.”

2 PEDRO

UMÉBEMA CARTA PEDROBA BΛDA

Pedroba nañ carta sida bΛsia. Mañ bēřã Umébema Pedro abadaa. Poa 66are bΛsica bΛa. BΛđacarea dārãéne romanorãba idjira crude cachi beasidaa.

Pedroba nañ cartara biara bΛsia Crito ĩjã beaba sewa jaradiabadarã carea quĩrãcuitadamãrēã. Capítulo 2de mañnebemada bΛ bΛa. Capítulo 1ne bΛ bΛa đadžia wãrã beđeada cawa panΛ bēřã mañdrΛ ĩjãnida panΛda. Capítulo 3de bΛ bΛa dadžia Crito zeira jãñnida panΛda.

Dji crĩcha dromada 3:14-15de nãwã bΛ bΛa: “Djabarã, bãrãba jũma mañra jãñ panΛ bēřã ne jũmane quĩrãipa nĩbadadua Ācõrēba bãrã biya, cadjirua neẽ, idji ume necai panΛda unumãrēã. Quĩrãnebadadua dadjirã Boroba ēberãrã ēdrΛ edai carea jũma droa bΛda.”

Pedroba nañ cartade naãrã bΛda

¹ Mãra Simoã Pedroa, Jesucrito nezocaa idjaba idjia diabueđaa. Mãa nañ cartara bΛbΛrΛa dai quĩrãca Jesucrito ĩjã bearã itea. Dadjirãba ĩjã panΛra bio biya quirua. Jesucritora dadjirã Ācõrēa idjaba ĒdrΛ Edabaria. Idjira jipa bΛ bēřã dadjirãra carebasia ĩjãnamãrēã. ² Bãrãba Ācõrēra, dadjirã Boro Jesu sida cawa panΛ bēřã, mãa quĩrã bΛa ãdji biađeaba bãrãra bio careba pananida idjaba necai bai sida aduba dia pananida.

Ācõrēba trãnarã sãwã beadida panΛ

³⁻⁴ Ācõrēda cawa panΛ bēřã, idji l̄bΛađeaba dadjirãa ne jũma diasia idjia quĩrã bΛ quĩrãca nĩbadamãrēã idjaba ewariza idji ume zocai beadamãrēã. Idjira dji droma bēřã idjaba jipa bΛ bēřã dadjirãra trãpeda ne wai bΛa bio bia bΛda dadjirã itea oyada asia. Mãwã o bΛ bēřã nañ ējũãnebemarãba cadjirua o quĩrã panΛra bãrãba igarađapeda poya idji quĩrãca jipa beadia. ⁵ Mañba bãrãba nãwã odida panΛa: Critoda ĩjã panΛ bēřã bio jarΛđadua jipa nĩbađi carea; jipa nĩnane jarΛđadua crĩcha cawaada erobeadi carea; ⁶ crĩcha cawaa eropanΛne jarΛđadua bãrã cacuara jipa erobeadi carea; bãrã cacua jipa eropanΛne jarΛđadua jũma droadi carea; jũma droa panΛne jarΛđadua Ācõrēba quĩrã bΛ quĩrãca beadi carea; ⁷ Ācõrēba quĩrã bΛ quĩrãca panΛne jarΛđadua djabarã cããgađi carea; djabarã cããga panΛne jarΛđadua jũmarãda quĩrãni carea.

⁸ Bãrãba mañda jũma biara o wãnibΛrΛ, dadjirã Boro Jesucritoda cawa panΛ bēřã ne bia odi carea zoquea beadia. ⁹ BaribΛrΛ mãwã oẽ bΛra dau towa bΛ quĩrãca bΛa, dauberrea bΛ quĩrãca bΛa. Idjia quĩrãdoasia naēna cadjirua o bađara Ācõrēba jũma sΛgΛsida. ¹⁰ Djabarã, Ācõrēba bãrãra trãpeda edasia. Wãrãda mãwã beada unubiđi carea zoquea beadadua. Mãwã odibΛrΛ baedaēa. ¹¹ Mañbe Ācõrēba bãrãra dadjirã Boro Jesucrito purude bio bia edaya. Mama dadjirã ĒdrΛ Edabariba ewariza bia pe erobaya.

¹² Jũma mañgΛra cawa panΛmĩna idjaba wãrã beđea bãrãa jaradiapedađara bio ĩjã panΛmĩna, mãa jũma mañgΛra bãrãa quĩrãnebabi baya. ¹³ Mãmaarã jipa bΛa wađi zocai bΛmisa mañra quĩrãnebabi baıda. ¹⁴ Dadjirã Boro Jesucritoba mãa ebuda cawabisia dārãéne mãra beuida. ¹⁵ Mañ bēřã mãa jũma oya mã beuđacarea bãrãba jũma mañgΛra ewariza quĩrãnebadamãrēã.

Jesudebema jarapedađara wãrãa

¹⁶ Dadjirã Boro Jesucrito ðabadebemada, idji waya zeidebema sida daiba bãrãa jaradiasidade ëberãba ara ãdji crĩchadeba jarapedadada jaradiadaẽ basía. Ætebãrã dadjirã Boro Jesu quĩrãwãrẽã dorrodorroda unupedada bẽrã mãwã jaradiasidaa. ¹⁷ Dadjirã Zeza Æcõrẽba idjidebema bia jaraside idjaba dji dromada unubiside दौरa aria panasidaa. Mãne Æcõrẽ dji droma bio quĩrãwãrẽã ðaba nãwã jarasia: “Naãdrã mã Warraa. Mã idjira bio quĩrã ðãã. Mãra idji carea ðãsrída ðãã.”* ¹⁸ Daiba mã bedeara wãrãda bajãnaa ùrĩsidaa Jesu ume Æcõrẽ eyade panasidade.

¹⁹ Mã awara cawa panã Æcõrẽneba bedeadadarãba jarapedadara wãrãda. Mã bedeara ïbĩrã pãĩmane urua ðã quĩrãca ðã bẽrã bãrãba bio quĩrãcuíta ùrĩnida panãã. ïbĩrãra urua ðabaria aba ãnadrãbãrãdaa, aba diapedabema chĩdau odjabãrãdaa. Ara mã quĩrãca dadjirã naã ëjũã cadjiruade panãmisa mã bedebaba dadjirã sođe cawabi ðãã sãwã nĩbaeida panãda aba Crito zebãrãdaa. ²⁰ Naãda bio cawadada: Æcõrẽneba bedeadadarãba Idji Bedeade ðapedadara ara ãdji crĩchadeba ni mãrĩ bida ðãdaẽ basía. ²¹ Jũma ãdjia jarapedadara ëberã crĩchadeba zeẽ basía. Ætebãrã Æcõrẽ Jauredeba bedeadada.†

2

Sewa jaradiabadarã

¹ Israelerã tãẽna ãcrãrãba sewadeba jarabadjidaa Æcõrẽneba bedeadadada. Bãrã tãẽna bida sewa jaradiabadarãda baraya. Sewadeba ãdjirãba dadjã ãrĩbari crĩchada Æcõrẽ bedea quĩrãca jaradiadia. Dadjirã Boro Jesuba ãdjirã ëdrã ðãda igaradia. Mã carea Æcõrẽba isabe cawa oya. ² Ædjia mãã pera obadara zocãrãba bio ëpẽnia. Ædjirã carea ëberãrãba wãrã bedea ëpẽbadadebemada biẽ bedeadia. ³ Ædjirãba paratada awua panã bẽrã, bãrã parata edadi carea ara ãdji crĩchadeba sewada jaradiadia. Mã carea dãrãẽne Æcõrẽba wãrãda cawa oya. Dãrãbãrã Æcõrẽba ãdjirã cawa oi carea ðãda.

⁴ Bajãnebema nezocarãba cadjirua osidade Æcõrẽba quĩrã djuburiaẽ basía. Ætebãrã preso ðãbada uria pãĩsosa ðãde ðatacuasia.* Mã carenaba jã ðeaã aba Æcõrẽba cawa oi ewaridaa. ⁵ Idjaba drõã naẽnabemarãba Æcõrẽ igarasideade idjia quĩrã djuburiaẽ basía. Ætebãrã dopapada zebisia mã ëberãrã jũma nãbãrã quininamãrẽã. Baribãrã Noẽba dadjã jipa nĩbaidebemada jaradiabadjia. Idjida, idji ëberãrã siete panã sida Æcõrẽba ëdrã edasia.† ⁶ Idjaba Æcõrẽba Sodoma puru, Gomorra puru sida cawa oside jũma babuesia. Aðeda jũma pora babisia. Mããgãdeba idjia cawabisia idji quĩrãnacara sãwãnida. ⁷ Baribãrã ëberã jipa ðã Lo abadara Æcõrẽba Sodoma babueidebemada ëdrã edasia.‡ Lora sopua ðabadjia mã purudebemarãba ne jũma cadjirua o panã carea. ⁸ Mã ëberã jipa ðãra Sodomanebemarã tãẽna ðabadjia. Jipa ðã bẽrã ãdjia cadjirua o panã unubãrãde idjaba ùrĩbãrãde ewariza sopua ðabadjia. ⁹ Mããba ebuða ðãã jipa o ðeara dadjirã Boro Æcõrẽba bia mãã panãnebemada ëdrã eda cawa ðãda. Idjaba jipa oẽ ðeara sãwã erobaida cawa ðãã aba idjia cawa oi ewaridaa. ¹⁰ Naã cacuaba cadjirua o quĩrã ðã obadara idjaba Æcõrẽ ãdji Boro bai quĩrãnacara sida wetara cawa oya.

* **1:17** Mateo 17:5; Marco 9:7; Luca 9:35. † **1:21** Versículo 20-21 idjaba nãwã traducida ðãã: “Baribãrã naãda bio cawadada: Æcõrẽneba bedeadadarãba Idji Bedeade ðapedadara ni abaãba ara idji crĩchadeba poya cawadaãa, mããgãra ëberã crĩchadeba zeẽ basi bẽrã. Ætebãrã Æcõrẽ Jauredeba bedeadada.” * **2:4** Preso ðãbada uria pãĩsosa ðãã. Griego bedeade ðã ðãã “Tártaro.” † **2:5** Genesi capítulo 6-8. ‡ **2:7** Genesi 19:1-29.

Sewa jaradiabadara cadjirua ođi carea peradacaa. Cawaara bea quĩrãca panabadaa. Jairã dji droma bea biẽ jaradi carea wayadacaa. ¹¹ Bajãnebema nezocarãda ãdji cãyãbara ʌʌlara beamĩna idjaba ne waiʌlara obadamĩna, dadjirã Boro Ācõrẽ quĩrãpita jairã dji droma beara biẽ jaradacaa. ¹² Baribʌʌ sewa jaradiabadaba ãdjia adua panʌnebemada biẽ bedeabadaa. Animarã quĩrãca crĩcha neẽ beaa. Ababe ãdji cacuaba quĩrã ʌʌdrʌ obadaa. Animarãda tobaria eberãba jidadapeda beadamãrẽã. Ara maʌ quĩrãca sewa jaradiabadara jũma beudia. ¹³ Ācõrẽba ãdjirãra bio biẽ ʌʌya ara ãdjia opedada quĩrãca. Ādjirãra ne co awua bea idjaba itua awua bea. Maʌdrʌ ãdji ʌʌsridaa. Diamasi, ãsa bida mãwã obadaa. Djabarã ume ãbaa ne co panʌne bida mãwã obadaa. Mãwã bãrã tãena wua jaigua mititia quĩrãca beaa. ¹⁴ Ādjirãra daunemaya beaa. Ne jũma cadjirua o panʌba sãnacaa. Bio ĩjãẽ beada cũrũgabadaa. Ne jũmada awuabadaa. Maʌ carea Ācõrẽba ãdjirãra biẽ ʌʌya. ¹⁵ Ācõrẽ o jipa ʌʌda igaradapeda ãi wãsidaa. Beor warra Balaaʌba ođi quĩrãca obadaa. § Balaaʌra parata awua ʌada bãrã parata carea cadjiruada oida crĩchasia. ¹⁶ Baribʌʌ cadjirua ode wãʌʌrãde burroba idjira quẽãsia. Maʌ animarã bedeacada eberã quĩrãca bedeasia. Ācõrẽneba bedeabari Balaaʌba crĩcha neẽ ʌ quĩrãca biẽ ode wãida crĩcha ʌʌmĩna burroba idu wãbiẽ basia.

¹⁷ Sewa jaradiabadara do zaque baido neẽ ʌ quĩrãca beaa.* Ādjirãra jãrãrã nãurãba ãyã edebʌʌrã quĩrãca beaa. Nãurãba jãrãrã ãyã edebʌʌrãde cue zecaa. Ara maʌ quĩrãca ãdjia jaradia panʌba carebacaa. Ācõrẽba uria bio pãisosa ʌada o ʌasia ãdjirã biẽ ʌai carea. ¹⁸ Ādjirãba bedea biya quirudeba jaradiabadaa. Baribʌʌ maʌba carebacaa. Ādjirãba jaradiabadaa naʌ cacuaba cadjirua o quĩrã ʌʌra odida panʌda. Mãwã cadjiruadeba eʌrãpedada dãrãẽ beara ãdjirãba cũrũgabadaa wayacusa cadjiruada ođamãrẽã. ¹⁹ Jarabadaa ãdjida eʌpẽnibʌʌrã, nezoca eʌdrʌ ʌʌpedada quĩrãca biara beadida. Mãwãmĩna cadjiruada poya igaradaca bãrã biara beaẽa. Maʌba ãdjirãda cadjirua nezocarãa. Wãrãda baridua cadjiruada poya igaradaẽbʌʌrã, dadjirãra maʌgʌ nezocaa. ²⁰ Jesucrito dadjirã Boro, dadji Eʌdrʌ Edabarira cawasida bãrã naʌ eʌjũãne ʌ cadjiruadebemada eʌdrãsidaa. Baribʌʌrã jãcarade ʌrã panebʌda quĩrãca wayacusa cadjiruada odibʌʌrã, naãrã panana cãyãbara biẽara panenia. ²¹ Maʌ bãrã Ācõrẽ bedea cawapedada igaradi cãyãbara biara ʌacasia Ācõrẽ o jipa ʌdebebemada adua beadida. ²² Ādjirãra eberãba jarabada quĩrãca beaa. Nãwã jarabadaa: “Usaba weđara wayacusa cobaria.”† Idjaba nãwã jarabadaa: “Chinara cuipeda wayacusa egoro ʌa susuade tabebaria.”

3

Dadjirã Boroba cawa ode zeidebema

¹ Djabarã, naʌba cartara ʌarima umẽ mãa bãrã itea ʌʌbʌrãʌa. Carta umerãne mãa wãrã bedeara quĩrãnebabi ʌʌa jipa crĩchadamãrẽã. ² Mãa quĩrã ʌʌa Ācõrẽneba bedeabadarãba naẽna jarapedadara bãrãba quĩrãnebadida. Idjaba quĩrã ʌʌa Jesucrito dadjirã Boro, dadji Eʌdrʌ Edabariba jaradada quĩrãnebadida. Maʌra idjia diabueđarãba bãrãa jaradidasidaa.

³ Naʌda bio cawadadua: jĩrũarebema ewaride Ācõrẽ ipida biẽ jarabadara baraya. Ādji cacuaba cadjirua o quĩrã ʌada o beadida. ⁴ Nãwã ipida jaradia: “Crito ze jaradara ʌsãwãsi? Dadji drõã naẽnabemarãra jũma beusidaa.

§ 2:15 Numero 22:1-41. * 2:17 Do zaque baido neẽ ʌ quĩrãca beaa. Griego bedeade nãwã ʌ ʌa: “Baido egoroẽeba ʌtaa bogadrʌ ʌada jõna quĩrãca beaa.” † 2:22 Proverbio 26:11.

Baribara nañ ejũã odaɗeba jũma ara mãwã ða. 5 Mañ eberãrãba ãjã quĩrãnaẽa naẽnaeda Æcõrẽ bedeabara bajaɗa osida, ejũãda pusade odjabisida, idjaba baidoɗeba mãwã osida.* 6 Ara mañ baidoba jũma nañ ejũãne naẽna beaɗara ùpeɗa nãbara quinibisia. 7 Ara mañ quĩrãca Æcõrẽ bedeabara nañ ejũãda, bajã sida waga erobara idjaba idjia cawa oi ewaride babueya. Mañ ewaride idji quĩrãnacara cawa opeɗa jũma biẽ ða.

8 Baribarã djabarã, nañda quĩrãdoarãnadua: dadjirã Boromaarã ewari abara mil poa quĩrãca ða idjaba mil poara ewari aba quĩrãca ða. 9 Dadjirã Boro zeyada aɗara ðãrãbara bẽrã Æcõrãba crĩcha panã zeɗda. Baribarã mãwãeã. Ætebara bãrã carea jũma droa ða bẽrã ðãrãbara. Idjia quĩrãeã ða ni abada aduaida. Quĩrã ða jũmarãba cadjiruada igaraɗepeɗa idjima zedida. 10 Dadjirã Boro cawa oi ewarira cawaẽne zeya ne drãbari zebari quĩrãca.† Mañ ewaride minijĩchia jururuapeɗa bajãra nẽbaya. Ne jũma dadjia bajãne unubadara bá wãya. Idjaba nañ ejũãra, ne jũma nañ ejũãne bea sida bá wãya.‡

11 Ne jũmada jõi bẽrã bãrãra Æcõrẽba quĩrã ða quĩrãca jipa, cadjirua neẽ nĩbaɗida panã. 12 Æcõrẽba cawa oi ewarira jãã pananida panã. Mañmisa Æcõrẽba quĩrã ðara o pananadua mañ ewarira isabeara zemãrẽã.§ Mañ ewaride Æcõrẽba bajãra babueya. Mañne ne jũma dadjia bajãne unubadara, nañ ejũãne unubada sida jãwãrããba dorrabariya. 13 Baribarã Æcõrẽba bajã djiwiɗida, ejũã djiwiɗi sida oyaɗa asia. Mañda dadjirãba jãã panã. Mama jũmarãba jipa o beaɗia.

14 Djabarã, bãrãba jũma mãra jãã panã bẽrã ne jũmane quĩrãipa nĩbaɗadua Æcõrẽba bãrã biya, cadjirua neẽ, idji ume necai panãda unumãrẽã. 15 Quĩrãnebaɗadua dadjirã Boro eberãrã eɗra edai carea jũma droa ða. Dadjia djaba Paulo biɗa abarida cartade bãrã ða diabuesia Æcõrẽba idjia ðaɗa necawaɗeba. 16 Cartaza mãgãɗebemada ða. Æcõrãba crĩcha idjia beaɗara cawaɗi carea zarea ða. Wãrã beɗea cawaɗacaba, bio ãjãeã beaba idjia beaɗara ãi jaradiabadaa jũma Æcõrẽ Beɗea ãi jaradiabada quĩrãca. Mañ carea Æcõrẽba aɗjirãra biẽ ða.

17 Djabarã, bãrãba mãda cawa panã bẽrã quĩrãcuita beaɗadua eberã cadjiruarãba ãi jaradia panãneba cũrũgarãnamãrẽã. Mãwã bãrãba bio ãjã panãra igaraɗaã. 18 Jesucrito dadjirã Boro, dadjia Eɗra Edabarira biara cawa wãnadua. Idji biɗeɗa waridãdua. Idi idjaba ewariza idjia bia beɗeɗida panã. Bia ða mãwã beaɗa.

* 3:5 Baidoɗeba mãwã osida. Griego beɗeɗe mãra ebuda ða. † 3:10 Zebari quĩrãca. Griego beɗeɗe Æcõrãba cartade “diamasi zebari quĩrãca” ða ða. ‡ 3:10 Ne jũma nañ ejũãne ða sida bá wãya. Griego beɗeɗe mãra ebuda ða. Æcõrãmaarã mãwã jara ða: “Idjaba Æcõrẽba cawa obaraɗe ne jũma eberãrãba nañ ejũãne opeɗaɗara unubiya.” § 3:12 Æcõrẽba quĩrã ðara o pananadua mañ ewarira isabeara zemãrẽã. Mañ beɗeɗe idjaba mãwã traducida ða: “Mañ ewarira isabe zeida quĩrãnida panã.”

1 JUAΛ NABEMA CARTA JUAΛBA ΒΛΔΑ

Jesu ume nĩbada Juaλba naλ cartada βasia. BaribΛΓΛ cartade jaraē βΛa idjia βΛδada. Poa 90are βasica βΛa.

Naλ cartara jũma djabarā itea βasia sewada ĩjārānamārēā. Juaλ drōā baside λcΛΓΛba dewara crĩcha Jesudebemada ēpē panesidaa. Ādjia jarabadjidaa Jesu naλ ējũāne baside ēberārāba ababe idji jaureda unubadjidada. Dewararāba jarabadjidaa Jesura ēberā basida baribΛΓΛ borocueside Critoda idji ume ābaa besida. Idjaba dewararāba jarabadjidaa naλ djarara abeda cadjirua βΛda. Maλ bērā jaradiabadjidaa necawaada edaēdida panΛda naλ djaradebemada ēdΛēdi carea. BaribΛΓΛ maλ necawaa edapeđadaβa jarabadjidaa naλ djaraba cadjirua oida bia βΛda.

Maλ carea Juaλba naλ cartara βasia. Dji crĩcha dromada naλgΛa: Ācōrē Warrara ¿cai? Idjaba Ācōrē warrarāra ¿cairā? Juaλba naārā βasia dadjirāra Ācōrē λnaane nĩbabadaēbemada (1:1ne aba 2:17daa). Maλare βasia diauru warrarāra sāwā beada idjaba Ācōrē warrarāra sāwā beada (2:18deba aba 3:11daa). Maλare βasia wārā quĩrĩā Ācōrēneba ze βΛdebemada (3:12deba aba 4:21naa). ĩrũare βasia Jesu ĩjā panΛneba naλ ējũānebema cadjiruara poyadida (5:1-21).

Dji Zocai Βai Diabari Bedea

¹ Naārāeda basia Zocai Βai Diabari Bedea abadada. Idjira wadibida βΛa. Idjia jaradia βΛda daiba ũrĩsidaa. Idjira dai dauba unusidaa idjaba jΛwaba tāsidaa. Idjia o βΛra quĩrācuiteda acΛsidaa. Idjidebemada mλa naλ cartade βΛβΛΓΛa. ² Maλ zocai bai diabarira Ācōrēba naλ ējũāne unubisia. Daiba idjira unusidaa idjaba idjidebemada wārāda bedea panΛa. Daiba bārāa jara panΛa maλ zocai bai diabarira ewariza babarida. Naārāeda idjira dadji Zeza Ācōrē ume bajāne babadjia. Idji bajāne badada Ācōrēba daia naλ ējũāne unubisia. ³ Daiba unupeđada, ũrĩpeđada sida bārāa jara panΛa bārā sida dai ume ābaa abarica dadjirā Zeza Ācōrē ume idjaba idji Warra Jesucrito ume bia pananamārēā. ⁴ Jũma maλgΛra mλa βΛβΛΓΛa dadjirāra bio βasridadi carea.*

Ācōrēra cadjirua neē βΛa

⁵ Daiba Jesucritoēba ũrĩpeđada bārāa jara panΛra naλgΛa: Ācōrēra λnaa quĩrāca βΛa ne jũmane jipa βΛ bērā. Maλba idjima pāĩmara ni maārĩ bida neēa. ⁶ Dadjirāda idji ume ābaa bia panΛana a panΛβΛΓΛ, baribΛΓΛ pāĩmane nĩnabΛΓΛ, sewa o panΛa. Wārā bedeara ēpēnaē panΛa. ⁷ BaribΛΓΛ idji λnaane βΛ quĩrāca dadjirāda λnaane nĩbadibΛΓΛ, dadjirā djabarā ume ābaa bia panania. Idjaba idji Warra Jesucrito oa erozoađaba dadjirā cadjiruara jũma sΛgΛbaria.

⁸ Dadjirāda cadjirua neē panΛana a panΛβΛΓΛ, ara dadjiduba cūrũga panΛa idjaba wārā bedeara adua panΛa. ⁹ BaribΛΓΛ Ācōrēra bedea aba βΛ bērā idjaba jipa obari bērā, dadjirāba cadjirua opeđada idjia jaradibΛΓΛ, maλ cadjiruara idjia quĩrādoaya. Abeda jũma dadjirāba biē opeđadara sΛgΛya. ¹⁰ BaribΛΓΛ dadjirāba cadjiruada odacaada adibΛΓΛ, Ācōrēra sewaida βΛaada a panΛa idjaba idji bedeara ĩjānaē panΛa.†

* **1:4** Dadjirāra. Griego bedeaēde λcΛΓΛ cartade “bārāra” βΛ βΛa. † **1:10** Ācōrēba jarasia jũmarāda cadjirua obadada. Romano 3:23. Maλ carea cadjirua neē βΛaada a βΛba Ācōrēra sewaida βΛaada a βΛa.

2

Dadjirã carea Ācõrẽa bedea djuburiabari

¹ Djabarã, bãrãra mĀ warrarã quĩrãca beaa. MĀa naġġara ÐABARĀA bãrãba cadjiruara orãnamãrẽã. BaribARĀ aÐAĀba cadjiruada oibARĀ, aÐa eropanĀa dadji Zeza Ācõrẽa dadjirã carea bedea djuburiabarida. MaĀ bedea djuburiabarira Jesucrito. Idjira ne jũmane jipa ÐĀA. ² Idjira beusia Ācõrẽba dadjirã cadjiruada quĩrãdoamãrẽã. AÐabe dadjirã cadjirua carea beuẽ basía, ãtebARĀ beusia jũma naĀ ëjũãne duanARã cadjirua carea biða.

³ Ācõrẽba obi ÐĀda dadjirãba ĩjã o panĀBARĀ, ebuda ÐĀa idjira wãrãda cawa panĀda. ⁴ BaribARĀ aÐAĀba jaraibARĀ: “MĀa idjira cawa ÐĀA,” maĀne idjia obi ÐĀda ĩjã oẽ ÐABARĀ, maĀ ëberãra sewaida ÐĀA. Idjia wãrã bedeara adua ÐĀA. ⁵⁻⁶ BaribARĀ Ācõrẽ bedea ĩjã o ÐĀba Ācõrẽra wãrãda quĩrã ÐĀA. Ācõrẽ ume ãbaa ÐĀada a ÐĀra nĩbaida ÐĀa Jesucrito nĩbada quĩrãca. Dadjirãda mãwã nĩbaðibARĀ, cawa panĀa wãrãda idji ume ãbaa panĀda.

Ācõrẽba obi ÐĀ djiwidi

⁷ Djabarã, mĀa bãrãa ÐĀẽ ÐĀA Ācõrẽba obi ÐĀ bedea djiwidida, ãtebARĀ ÐĀ ÐĀa idjia naẽna obi jaraðada.* MaĀ obi jaraðara bãrãba Crito ĩjãpedaðadeba Āta cawa panĀa. Wãrãda bãrãba ũrĩpedaðara Ācõrẽba naẽna obi jaraðada basía. ⁸ Mãwãmĩna mĀa ÐABARĀA Ācõrẽba obi ÐĀ bedea djiwidi quĩrãca ÐĀA. MaĀ bedeara djiwidi quĩrãca ÐĀA Critoba ĩjã oda bẽrã idjaba bãrã biða wãrãda ĩjã o panĀ bẽrã. Djiwidi quĩrãca ÐĀA pãima jãrãdrĀBARĀ quĩrãca bãrãba cadjiruara igara wãbĀda bẽrã. Idjaba djiwidi quĩrãca ÐĀA wãrã ĩnaa odjabARĀ quĩrãca bãrãba quĩrãneba jipa o wãbĀda bẽrã.

⁹ Bariduaba ĩnaane ÐĀada aibARĀ, baribARĀ idji djabada quĩrãma ÐaibARĀ, wadibiða pãimane ÐĀA. ¹⁰ Idji djaba quĩrã ÐĀra ĩnaane ÐĀA. Idji sode neẽa cãrẽba cadjiruade Ðaebida. ¹¹ BaribARĀ idji djaba quĩrãma ÐĀra pãimane ÐĀA. Pãimane nĩ bẽrã adua ÐĀA sãmaa wãda, pãimaba idjira dauberrea eroÐĀ bẽrã.

¹² Warrarã, mĀa naĀ cartara bãrãa ÐABARĀA Ācõrẽba Critodeba bãrã cadjiruara quĩrãdoada bẽrã.

¹³ Drõãrã, mĀa naĀ cartara bãrãa ÐABARĀA naãrãeda Ðaðada wadibiða ÐĀda cawa panĀ bẽrã.

Cũdrarã, mĀa naĀ cartara bãrãa ÐABARĀA diaurura poyapedada bẽrã.

Warrarã, mĀa naĀ cartara bãrãa ÐABARĀA dadji Zeza Ācõrẽra cawasida bẽrã.

¹⁴ Drõãrã, mĀa naĀ cartara bãrãa ÐABARĀA naãrãeda Ðaðada wadibiða ÐĀda cawasida bẽrã.

Cũdrarã, mĀa naĀ cartara bãrãa ÐABARĀA bio ĩjã panĀ bẽrã, Ācõrẽ bedeara bãrã sode ÐĀ bẽrã, idjaba diaurura poyapedada bẽrã.

¹⁵ NaĀ ëjũãnebema crĩchara, ne jũma cadjirua naĀ ëjũãne ÐĀ sida quĩrãrãnadua. NaĀ ëjũãnebema cadjirua quĩrã ÐĀba dadji Zeza Ācõrẽra quĩrãẽ ÐĀA. ¹⁶ NaĀ ëjũãnebema cadjiruara naġġa: naĀ cacuaba awua ÐĀ cadjirua o Ðaida, dadji dauba unu ÐĀ awua Ðaida, idjaba dadjia eroÐĀ carea wa o ÐĀ carea ara dadjida dji biara ÐĀda crĩcha Ðai sida. Jũma maġġara dadjirã Zeza Ācõrẽneba zeẽ ÐĀA, ãtebARĀ naĀ ëjũã cadjiruadeba ze ÐĀA. ¹⁷ NaĀ ëjũã cadjiruara idjaba jũma cadjirua ëberãrãba o awua panĀ sida jõya. BaribARĀ Ācõrẽba jara ÐĀ ĩjã o ÐĀra ewariza idji ume zocai Ðaya.

Crito ume dji quĩrũ

* 2:7 JuaĀ 13:34-35.

18 Djabarā mλ warrarāca bea, naλ ewarira jōbođoa. Bārāba ūrīsidea Crito ume dji quīrūda zeida.† Crito ume dji quīrūrā idira baraa. Maλ bērā dadjirāba cawa panΛa naλ ewarira jōbođoda. 19 Ādjirāra dadjirā ume pananada ēdrΛsidea, baribΛrΛ wārāda dadjirānebemaē basía. Ādjirāda wārāda dadjirānebema badabara, dadjirā ume ābaa wadi panacasidaa. BaribΛrΛ maλgΛara māwāsia ebuda bamārēã jūmarāda dadjirānebemaēda.

20 BaribΛrΛ bārāba Ācōrē Jaure Critoba diadada eropanΛa. Idjideba jūma bārāba wārā beđeara cawa panΛa. 21 Mλa naλ cartara bΛē bΛa bārāba wārā beđeada adua panΛ bērā ātebΛrΛ bΛbΛrΛa cawa panΛ bērā. Idjaba bārāba cawa panΛa sewara wārāneba zecada. 22 ¿Caida sewaida bΛ? Jesura Ācōrēba diai jarada ēdrΛ edabariēana a bΛda sewaida bΛa.‡ Idjira Crito ume dji quīrūa. Idjia dadji Zeza Ācōrēra, Ācōrē Warra sida igara bΛa. 23 Ācōrē Warra igara bΛba dadji Zeza Ācōrēra neē bΛa. Jesura Ācōrē Warraada a bΛba dadji Zeza Ācōrē sida erobΛa. 24 Maλ bērā bārāba ĩjāpedadadeba λtaa Critodebema ūrī panΛara bārā sođe bio waga erobeadađua. Maλda bio waga panΛbΛrΛ, bārāra dadji Zeza Ācōrē ume, idji Warra ume biđa ābaa panΛa. 25 Māwā ābaa panΛbΛrΛ, Critoba dadjirāa wārāneba jarasia ewariza Ācōrē ume zocai pananida.

26 Mλa maλra bΛasia λcΛrΛba bārāra cūrūga quīrīã panΛ bērā. 27 BaribΛrΛ bārāba Ācōrē Jaure Critoba diadara eropanΛa. Maλ bērā jΛrΛdiē panΛa dewararāba bārāa jaradiadamarēã. Ācōrē Jaureba bārāa ne jūmada jaradia bΛa. Idjia jaradia bΛra sewaēa, ātebΛrΛ wārā araa. Maλ carea Crito ume ābaa beadađua Ācōrē Jaureba bārāa jaradiađa quīrāca.

28 Djabarā mλ warrarāca bea, Crito ume ābaa beadađua. Māwā idji zebΛrΛđe dadjirāra ne wayaa neē, quīrā pera neē idji quīrāpita beadia. 29 Bārāba cawa panΛa Jesucitora jipa bΛda. Idjaba cawa panΛa jūma jipa o beara Ācōrē warrarāda.

3

Ācōrē warrarā

1 Crīchadađua sāwā dadji Zeza Ācōrēba dadjirāra jācua quīrīã bΛda. Jācua quīrīã bΛ bērā dadjirāra idji warrarāana abaria. Wārāda dadjirāra idji warrarāa. Naλ ējūānebemarāba dadjirāra Ācōrē warrarāda adua panΛa, Ācōrēra adua panΛ bērā. 2 Djabarā, dadjirāra Ācōrē warrarāa. Māwāmīna Ācōrēba wadibida cawabiē bΛa dadjirāra sāwā beadida. BaribΛrΛ dadjirāba cawa panΛa Crito zebΛrΛđe idji quīrāca beadida, maλ ewaride idjira sāwābΛrΛ bΛda ununi bērā. 3 Crito quīrāca bai carea jλã bΛra cadjirua neē bΛbaria Crito cadjirua neē bΛ quīrāca.

4 Cadjirua o bΛba Ācōrē beđeara ĩjā ocaa. Idjia maλ beđeara abeđa igara bΛa. 5 BaribΛrΛ bārāba cawa panΛa Jesucitora naλ ējūānaa zesida dadjirā cadjirua āyā bΛi carea. Ni maārī biđa idjira cadjirua neē bΛa. 6 Idji ume ābaa bΛba cadjiruara ocaa. BaribΛrΛ cadjirua o bΛba Jesucitora adua bΛa idjaba sāwābΛrΛ bΛda cawacaa.

7 Djabarā mλ warrarāca bea, ni abala idu cūrūgabirānada. Jipa o bΛra Ācōrē quīrāpita jipa bΛa Crito jipa bΛ quīrāca. 8 BaribΛrΛ cadjirua o bΛra diaurudea, diaurura naārēdaλba cadjirua obari bērā. Ācōrē Warrara naλ ējūānaa zesia diauruba o bΛ poyai carea.

† 2:18 Crito ume dji quīrū. Griego beđeade “Anticrito” bΛ bΛa. ‡ 2:22 Ācōrēba diai jarada ēdrΛ edabari. Griego beđeade “Crito” bΛ bΛa.

⁹ Ācōrēneba todaba cadjiruara o bæcaa, idji Zeza Ācōrēba obari quĩrāca o ʙΛ bērā. Ācōrēneba toda bērā cadjiruara o bæēa. ¹⁰ NaλgΛdeba dadjirāba cawa panΛΛ cairāda Ācōrē warrarāda idjaba cairāda diauru warrarāda. Jipa oē ʙΛra Ācōrē warraēa. Idjaba idji djaba quĩrāē ʙΛra Ācōrē warraēa.

Dji quĩrā beadida panΛΛ

¹¹ Bārāba ĩjāpedadadeba λtaā ũrĩ panΛ bedeara naλgΛΛ: dadjirāra dji quĩrā beadida panΛΛ. ¹² Caiλ quĩrāca beadiē panΛΛ.* Idjira diaurude basía. Maλ bērā idji djabara beasia. ¿Cārē cārēā idji djabara beasi? Beasia idji djababa o badara Ācōrē quĩrāpita bia bæda bērā baribΛrΛ idjia oðara biē bæda bērā.

¹³ Djabarā, naλ ějũānebemarāba bārāda quĩrāmanibΛrΛ, jũmawāyā crĩcharānada. ¹⁴ Dadjirāba djabarāra quĩrā panΛ bērā cawa panΛΛ dadjirāra beu pananada zocai panesidada. Idji djaba quĩrāē ʙΛra wadibiða beu ʙΛ. ¹⁵ Idji djaba quĩrāma ʙΛra Ācōrē quĩrāpita mĩā beabaria. Bārāba cawa panΛΛ mĩā beabarira ewariza Ācōrē ume zocai bæēda. ¹⁶ Wārā quĩrāra sāwābΛrΛ ʙΛda dadjirāba cawa panΛΛ naλgΛdeba: Jesucritora dadjirā carea beusia. Ara maλ quĩrāca dadjirā sida quĩrāneba djabarā carea beudi carea beadida panΛΛ. ¹⁷ Naλ ějũāne ne bara ʙΛ djababa ne neē ʙΛ djabada unu ʙΛda carebaēbΛrΛ, ¿Ācōrē quĩrāra idji soðe erobΛca? Neē ʙΛ. ¹⁸ Djabarā mλ warrarāca bæa, dadjirā quĩrāra ababe bedeadeba bæiē ʙΛ, ātebΛrΛ dadjia o panΛneba wārāda quĩrā bara panΛda unubidida panΛΛ.

¹⁹⁻²⁰ Maλneba cawa panΛΛ dadjirāra wārāda Ācōrēneda. Idjaba ara dadjirāda soðe dji biaēda crĩchaðibΛrΛ, Ācōrē quĩrāpita poya necai panania. Ācōrēba dadjirānebemada biara cawa ʙΛΛ dadjirā soðe crĩcha panΛ cāyābara. Idjia abeda jũma cawa ʙΛ. ²¹ Djabarā, dadjirā soðe cawa panΛbΛrΛ cadjiruade panΛēda, ne wayaa neē Ācōrēa poya iwididia. ²² Maλne dadjirāba Ācōrēa iwidibΛdara idjia diaya, idjia obi ʙΛda idjaba bia unu ʙΛda ĩjā o panΛ bērā. ²³ Idjia obi ʙΛra naλgΛΛ: idji Warra Jesucritora ĩjānida idjaba dji quĩrā beadida idjia dadjirāra jarada quĩrāca. ²⁴ Ācōrēba obi ʙΛ bedea ĩjā o ʙΛra Ācōrē ume ʙΛ, idjaba Ācōrēra idji ume ʙΛ. Dadjirāba cawa panΛΛ Ācōrēra dadjirā ume ʙΛda, idji Jaureda dadjirāra diaða bērā.

4

Sewa jaradia bæa sāwā cawadi

¹ Djabarā, Ācōrē Jauredeba bedea panΛana abadara jũma ĩjārānada, ātebΛrΛ quĩrācuitta acΛdadua ādjia wārāda Ācōrē Jauredeba wa dewaradeba bedea panΛ cawaya. Māwā oðadua zocārāba naλ ějũāne sewadeba ādjia Ācōrē Jauredeba bedea panΛana abada bērā. ² NāwābΛrΛ bārāba cawadia caida Ācōrē Jauredeba bedea ʙΛda: abaΛba Jesucritora naλ djarade wārāda zesida aibΛrΛ, Ācōrē Jauredeba bedea ʙΛ. ³ BaribΛrΛ abaΛba Jesucritora naλ djarade zeē basiada aibΛrΛ, Ācōrē Jauredeba bedea ʙΛēa. Crito ume dji quĩrūneba bedea ʙΛ.* Bārāba ũrĩsidaa Crito ume dji quĩrūra zeida ʙΛda. Wārāda idjira ara nawena naλ ějũāne ʙΛ.

⁴ Djabarā mλ warrarāca bæa, bārāra Ācōrēnea. Bārāba maλ sewaida bea idu cūrūgabidaē basía bārā soðe ʙΛra naλ ějũāne bæa soðe ʙΛ cāyābara ʙΛra ʙΛ bērā. ⁵ Maλ sewaida bæara naλ ějũā cadjiruadebema. Maλ bērā ādjirāba naλ ějũānebema crĩchada jaradiabadaa idjaba ādjia jaradia panΛra naλ ějũāne

* **3:12** Genesi 4:1-15. * **4:3** Crito ume dji quĩrū. Griego bedeadē “Anticrito” ʙΛ ʙΛ.

Ãcõrẽ adua ðeaba ijãbadaa. ⁶ BaribΛΓΛ dadjirãra Ãcõrẽnea. Ãcõrẽ cawa ðΛba dadjia jaradia panΛra ijãbaria. BaribΛΓΛ Ãcõrẽ adua ðΛba dadjia jaradia panΛra ijãcaa. Mañneba dadjirãba cawa panΛa caiba Ãcõrẽ Jaureðeba wãrã beðeara jaradia ðΛda idjaba caiba dewara jaureðeba sewara jaradia ðΛda.

Ãcõrẽba ðberãrã quĩrĩã ðΛðebema

⁷ Djabarã, dadjirãra dji quĩrĩã ðeaðida panΛa, wãrã quĩrĩãra Ãcõrẽneba ze ðΛ bẽrã. Jũma dji quĩrĩã eroðeara Ãcõrẽ warrarãa idjaba Ãcõrẽra cawa panΛa. ⁸ Ãcõrẽra ne jũmane quĩrĩã bara ðΛ bẽrã quĩrĩã neð ðΛba Ãcõrẽra adua ðΛa. ⁹ Ãcõrẽba dadjirãra quĩrĩã ðΛda unubisia idji Warra aba ðΛda nañ ðjũãnaa diabueside idjideba ewariza zocai ðeadamãrẽã. ¹⁰ Wãrã quĩrĩãra nãwãbΛΓΛ ðΛa: quĩrĩãneba Ãcõrẽba idji Warrara diabuesia beumãrẽã dadjirã cadjirua poya quĩrãdoai carea. Ãcõrẽba mãwã oẽ basía dadjirãba idjira quĩrĩã panana bẽrã, ãtebΛΓΛ mãwã osia idjia dadjirãra quĩrĩãna bẽrã.

¹¹ Djabarã, Ãcõrẽba dadjirãra mãwã quĩrĩãna bẽrã dadjirã sida dji quĩrĩã ðeaðida panΛa. ¹² Ni abaΛba Ãcõrẽra ununacaa. BaribΛΓΛ dadjirãda dji quĩrĩã panΛbΛΓΛ, Ãcõrẽra dadjirã ume ðΛa idjaba idji quĩrĩãneba dadjirãba wãrãda jũmarãda quĩrĩã panΛa. ¹³ Ãcõrẽba idji Jaureda dadjirãa diaða bẽrã cawa panΛa dadjirãra Ãcõrẽ ume panΛda idjaba idjira dadjirã ume ðΛda. ¹⁴ Daiba unusidaa idjaba jara panΛa dadjirã Zeza Ãcõrẽba idji Warrara wãrãda diabuesida nañ ðjũãnebemarã ðdrΛ edamãrẽã. ¹⁵ Bariduaba Jesura wãrãda Ãcõrẽ Warraaða aibΛΓΛ, Ãcõrẽra idji ume ðΛa idjaba idjira Ãcõrẽ ume ðΛa.

¹⁶ Dadjirãba cawa panΛa idjaba ijã panΛa Ãcõrẽba dadjirãra quĩrĩã ðΛda. Ãcõrẽba ne jũmane quĩrĩã ðΛa. Wãrã quĩrĩã eroðara Ãcõrẽ ume ðΛa idjaba Ãcõrẽra idji ume ðΛa. ¹⁷ Mãwã dadjirãba Ãcõrẽra, jũma ðberãrã sida wãrãda quĩrĩã panΛa. Ãcõrẽba cawa oi ewaride dadjirãra ne wayaa neð ðeaðia, nañ ðjũãne Jesucrito nĩbaða quĩrãca nĩbapedaða bẽrã. ¹⁸ Dadjirãba Ãcõrẽda, jũma ðberãrã sida quĩrĩã panΛbΛΓΛ, Ãcõrẽba cawa oiðebemada wayaðaẽ panΛa, wãrã quĩrĩãba mã wayaðira jõbibari bẽrã. Ãcõrẽba cawa oi waya ðΛba cawa ðΛa Ãcõrẽba idjira cawa oida. Idjia Ãcõrẽra, jũma ðberãrã sida waðibiða wãrãda quĩrĩã ðΛãa.

¹⁹ Dadjirãba Ãcõrẽra quĩrĩã panΛa idjia dadjirãra naãrã quĩrĩãna bẽrã. ²⁰ AbaΛba Ãcõrẽda quĩrĩã ðΛaða aibΛΓΛ, mãñne idji djabada quĩrãma ðaibΛΓΛ, idjira sewaiða ðΛa. Idji djaba unu ðΛda quĩrĩãẽ ðaibΛΓΛ, ¿sãwã Ãcõrẽ unuẽ ðΛda quĩrĩã ðai? ²¹ Jesucritoba dadjirãa obi ðΛra nañgΛa: Ãcõrẽ quĩrĩã ðΛba idji djabara quĩrĩã ðaiða ðΛa.

5

Ãcõrẽ Warra ijãnida panΛnebema

¹ Jesura Ãcõrẽba ðdrΛ edabari diai jaraðada abaΛba ijãibΛΓΛ, mãñ ðberãra Ãcõrẽ warraa.* Dadji Zeza Ãcõrẽ quĩrĩã ðΛba idji warrarã sida quĩrĩã ðΛa. ² Dadjirãba Ãcõrẽda quĩrĩã panΛbΛΓΛ idjaba idjia obi ðΛda ijã o panΛbΛΓΛ, cawa panΛa idji warrarã sida quĩrĩã panΛda. ³ Dadjirãba Ãcõrẽda wãrãda quĩrĩã panΛbΛΓΛ, idjia obi ðΛra jũma ijã odia. Idjia obi ðΛra zareaẽ ðΛa. ⁴ Jũma Ãcõrẽ warrarãba nañ ðjũãnebema cadjiruara igarabadaa. Wãrãda dadjia Jesucritoda ijã panΛ bẽrã nañ ðjũãnebema cadjiruara poya igaraðia.

* 5:1 Ãcõrẽba ðdrΛ edabari diai jaraða. Griego beðeade "Crito" ðΛ ðΛa.

⁵ ¿Caiba nañ ējũānebema cadjiruara poya igarai? Aβaλba Jesura wārāda Ācōrē Warrada ĩjā βλβγλ, mañ ēberāba nañ ējũānebema cadjiruara poya igaraya.

Ācōrē Jaureba Jesura wārāda Ācōrē Warra cawabida

⁶ Jesucritora nañ ējũānaa zepeda baidode borocuesia idjaba idji oara crude erozoasia. Nañ ējũānaa zepeda ababe baidode borocueē basía, āteβγλ idji oa sida crude erozoasia. Ācōrē Jaureba cawabi βλa maλγλa wārāda, idjia wārā bedeara cawabibari bērā. [⁷ Idjaba bajāne ũbea panλba maλγλa wārā arada jara panλa; dadji Zeza Ācōrēba māvā jara βλa, “Bedea” abadaba māvā jara βλa, idji Jaure bida māvā jara βλa. Mañ ũbeara aba βλda māvā βλa.†] ⁸ Nañ sēyā ũbea panλba cawabibadaa Jesudebema bedeara wārāda: Jesura borocueda bērā, idji oara crude erozoada bērā, idjaba Ācōrē Jaureba cawabi βλ bērā. Mañ ũbea panλba abarida cawabi panλa. ⁹ Ēberāba ununara wārāna aibγλ dadjirāba ĩjābadaa. Baribγλ Ācōrēba jara βλa biara ĩjānida panλa, idji Warradebemada wārāda jara βλ bērā. ¹⁰ Ācōrē Warra ĩjā βλba idji sode cawa βλa Ācōrēba jara βλa wārāda. Baribγλ Ācōrēba jara βλ ĩjāé βλba Ācōrēra sewaida βλda crīcha βλa, Ācōrēba idji Warradebema jara βλa ĩjāé βλ bērā. ¹¹ Ācōrēba jara βλa naλγλa: idji Warradeba dadjirāa diasia ewariza idji ume zocai beadida. ¹² Wārāda Ācōrē Warra ĩjā βλa idji ume ewariza zocai βaya. Baribγλ Ācōrē Warra ĩjāé βλba idji ume ewariza zocai βaida neē βλa.

Juaλba nañ cartade ĩrũare βλda

¹³ Mλa nañ cartara bārā dji Ācōrē Warra ĩjā βea itea βλβγλa cawađamārēē ewariza Ācōrē ume zocai beadida.

¹⁴ Ācōrēba quĩrĩā βλ quĩrāca dadjirāba iwididibγλ, cawa panλa idjia bia ũrĩbarida. Mañ bērā poya ne wayaa neē idjía iwididida panλa. ¹⁵ Dadjia iwidibλdara ũrĩbarida cawa panλ bērā, idjaba cawa panλa mañ iwidibλdara idjia diaida.

¹⁶ Cadjiruada βλa Ācōrēba quĩrādoacada. Aβaλba mañ cadjiruada osira beuya. Mañ bērā mλa jaraē βλa ēberā mañ cadjirua oda carea iwididamārēē. Baribγλ cadjiruada βλa Ācōrēba quĩrādoabarida. Aβaλba mañ cadjiruada osira wađibida poya ēdraya ewariza Ācōrē neē baidebemada.‡ Mañ bērā aβaλba idji djababa mañ cadjiruada o βλda unuibγλ, idji carea Ācōrēa iwidida βλa. Mañne Ācōrēba dji ēberā cadjirua oada idji ume ewariza zocai βaida diaya. ¹⁷ Jūma Ācōrē quĩrāpita biē o βλa cadjiruua. Baribγλ cadjiruada βλa Ācōrēba quĩrādoabarida. Aβaλba mañ cadjiruada osira wađibida beudebemada poya ēdraya.

¹⁸ Dadjirāba cawa panλa Ācōrē warrarāba cadjiruara o pananacada, Ācōrē Warra Jesucritoba ādjirāra waga βλ bērā. Maλba diauruba ādjirāra poya biē oēa. ¹⁹ Dadjirāba cawa panλa dadjirāra Ācōrēneda. Idjaba cawa panλa jūma nañ ējũāne Ācōrē adua beara diauru jλwaeda panλda. ²⁰ Dadjirāba cawa panλa Ācōrē Warrara zesida idjaba crīcha cawaada dadjirāa diasida wārā Ācōrēda cawađamārēē. Idji Warra Jesucrito ume panλ bērā dadjirāra wārā Ācōrē ume panλa. Ācōrēdrλ dji wārā Ācōrēa. Idjiabγλ ēberārāa diabarida idji ume ewariza zocai beadida. ²¹ Djabarā mλ warrarāca βea, jλwaba oda ācōrē beara ēpērānada.

† 5:7 Griego bedeade λcγλ cartade versículo 7 neēa. ‡ 5:16 Ewariza Ācōrē neē baidebemada. Griego bedeade βλ βλa “beuidebemada.”

2 JUAΛ

UMÉBEMA CARTA JUAΛBA BΛDA

Jesu ume nĩbaɗa Juaλba naλ cartada bΛsia. Poa 90are Epeso purude bΛside bΛsia. Naλ cartade ara idjida djabarā wagabari drōāna asia. Cartara bΛsia “wērā Ācōrēba ēdrΛ edaɗa itea, idji warrarā itea biɗa.” ΛCARΛmaarā maλba jara bΛa djabarā abaΛ purudebemada.

Naλ cartade Juaλba naārā bΛsia idjira bΛsrida bΛda wārā beɗeada ijā panΛ bērā idjaba wārā quĩrĩāra eropanΛ bērā (vv. 1-6). Maλbe ādjirā jarasia sewa jaradiabadarāda bia edarānamārēā (vv. 7-11). Juaλ drōā bΛside ΛCARΛba jara panasidaa Jesu naλ ējũāne bΛside ēberārāba ababe idji jaureda unubadjidada. Juaλba jarasia ādjida bia edarānamārēā (v. 7). Jĩrũare bΛsia dārēēne dji ununida idjaba ΛCARΛ djabarāba quĩrĩā panΛda ādjira bia pananida (vv. 12-13).

Naλ cartade Juaλba naārā bΛda

¹ Mλra djabarā wagabari drōāa.* Mλa naλ cartara bΛbΛrΛa wērā Ācōrēba ēdrΛ edaɗa itea, idji warrarā itea biɗa. Mλa bārāra wārāda quĩrĩā bΛa. BaribΛrΛ ababe mλabΛrΛ bārāra quĩrĩā bΛēa, ātebΛrΛ jũma wārā beɗea cawa beaba bārāra quĩrĩā panΛa. ² Mλa bārāra quĩrĩā bΛa, wārā beɗeara dadjirā soɗe bΛ bērā. Wārā beɗeara dadjirā soɗe ewariza baya. ³ Dadjirāba wārā beɗeada ēpē panΛ bērā idjaba dji quĩrĩā panΛ bērā, mλa quĩrĩā bΛa dadjirā Zeza Ācōrēba, dadjirā Zeza Warra Jesucrito ume ādji biaɗeba bārāra careba pananida, quĩrā djuburia pananida, ādji necai bai sida bārā soɗe baida.†

Wārā beɗea idjaba quĩrĩā

⁴ Mλa ΛCARΛ bΛ warrarānebemada ũrĩsia. Mλra bΛsridasia ādjirāra wārāneba nĩna bērā dadjirā Zeza Ācōrēba jara bΛ quĩrāca. ⁵ Djabawērā, mλa beɗea djuburiaya dadjirāra dji quĩrĩānamārēā. MaλgΛra Ācōrēba obi bΛ beɗea djiwidiēa, ātebΛrΛ maλ beɗeara dadjirāba naārāɗa ũrĩsidaa.‡ ⁶ Maλ wārā quĩrĩāra naλgΛa: Ācōrēba obi bΛ beɗeara ijā o pananida. Maλ obi bΛ beɗeara bārāba naārāɗa ũrĩsidaa. Maλ beɗeaba jara bΛa quĩrĩāneba nĩbaɗida panΛda.

Djārā cūrũgabada

⁷ Djārā cūrũgabada naλ ējũāne zocārā nĩnaa. Ādjirāba ijānacaa Jesucritora naλ djarade dadjirā quĩrāca zesida. Dji māwā bΛra djārā cūrũgabaria idjaba Crito ume dji quĩrũa. ⁸ Quĩrācuita beaɗadua maλgΛrāba cūrũgarānamārēā. Māwā bārāba Ācōrē itea o panΛbari idjia diaira aduaɗaēa, ātebΛrΛ jũma daucha edaɗia.§

⁹ Bariduaba idji crĩchada Critoba jaradiaɗa auɗu jaradia nĩbaibΛrΛ, idjaba Critoba jaradiaɗada ijā ama baibΛrΛ, maλba Ācōrēra neē bΛa. BaribΛrΛ bariduaba Critoba jaradiaɗada ijā baibΛrΛ, dji Zezara, dji Warra sida erobΛa. ¹⁰ Bariduada bārāmaa wābΛrΛɗe Critoba jaradiaɗa quĩrāca jaradiaēbΛrΛ, maλgΛra bārā dede edarānadua idjaba “bia bΛa bΛra zesida” arānadua. ¹¹ “Bia bΛa bΛra zesida” a bΛba maλ ēberāba cadjirua o bΛra idji ume ābaa o bΛa.

Juaλba naλ cartade jĩrũare bΛda

* **1:1** Djabarā wagabari drōā. Maλ beɗeaba jara bΛa djabarā boroda. Cāpũrĩā beɗeade jara bΛa “anciano” wa “pastor.” † **1:3** Juaλ 1:14-18. ‡ **1:5** Juaλ 13:34. § **1:8** Bārāba Ācōrē itea o panΛbari. Griego beɗeade ΛCARΛ cartade bΛ bΛa: “Daiba Ācōrē itea o panΛbari.”

¹² M̃a ne quĩrãtanoa b̃rãa jara quĩrĩã ʙ̃a. Barib̃r̃a naĩ cartade jũma ʙ̃ã. M̃a b̃rãra ac̃de wã quĩrĩã ʙ̃a. Maĩne b̃rã ume ãbaa bedeadia bio ʙ̃sridadi carea.

¹³ ʙ̃ djabawẽrã warrarã ãcõrẽba êdr̃ edađaba quĩrĩã paña b̃rãra bia duananida.*

* **1:13** Griego bedeadẽ ãc̃r̃a cartade idjaba ʙ̃̃ ʙ̃a: “Amén.” Maĩba jara ʙ̃a “bia ʙ̃a m̃wã ʙ̃aida.”

3 JUAΛ

ŨBEABEMA CARTA JUAΛBA ΒΛΔΑ

Jesu ume nĩbaɗa Juaλba naλ cartada ɓasia. Poa 90are Epeso purude ɓaside ɓasia. Naλ cartade ara idjida djabarā wagabari drōāna asia. Cartara djaba Gayo itea ɓasia.

Naλ cartade Juaλba naārā ɓasia idjira ɓasriɗa ɓɗa Gayoba wārā bedeeda ijā ɓɗa bērā idjaba wārā quĩrĩɗa eroɓɗa bērā (vv. 1-4). Maλare ɓasia idjia djabarā diabueɗadebemada. Gayoba ādjirā bia edapeɗa careba ɓɗa carea Juaλba idjira bia jarasia (vv. 5-8). Baribɗɗɗa Gayoma djabarā boro Diotrepeba ādjirā idu jaradiabica basia. Maλ awara ādjirā bia edabɗɗara āyā jɗretabadjia idjaba Juaλra biē jarabadjia (vv. 9-10). Baribɗɗɗa Juaλba Gayoa jarasia Diotrepe quĩrāca nĩbarāmārēā, ātebɗɗɗa djārā bia o ɓamārēā (vv. 11-12). Jĩrūare ɓasia dārēne dji ununida idjaba djabarāba quĩrā panɗa idjira bia ɓaɗa (vv. 13-15).

Djaba Gayoba bia oɗa

¹ Mλra djabarā wagabari drōā.* Mλa naλ cartara ɓɗɗɗɗa mλ djaba Gayo itea. Mλa ɓara wārāda quĩrā ɓɗa. ² Djaba, mλa Ācōrēa iwidi ɓɗa ɓara idji ume bia ɓɗa bērā ne jūmane bia ɓamārēā idjaba cacua bia ɓamārēā. ³ Mλra bio ɓasriɗasia, λcɗɗɗa djabarā mλma jūpeɗadaba nēbɗɗɗa bērā ɓɗa wārā bedeeda ēpē ɓɗa. ⁴ Mλ djabarāba wārā bedeara ēpē panɗa ũrĩbɗɗɗe mλra biara ɓasriɗa ɓabaria.†

⁵ Djaba, ɓɗa djabarā careba ɓɗɗɗa bia o ɓɗa. ɓɗa unuca djabarā siɗa carebabari bērā wārāda bio bia o ɓɗa. ⁶ Maλgɗɗɗa ɓɗa quĩrānebemada namabema djabarā nēbɗɗɗa ābaa dji jɗre panasidade. Mλ quĩrā djuburia, ādjirā carebadua bia wānamārēā Ācōrēba idji traju o ɓea carebabibari quĩrāca. ⁷ Ādjirāba Jesucritodebemada jaradia nĩnaa. Maλne ādjia Ācōrē adua ɓea iwidiɗaca carebaɗamārēā. ⁸ Maλ carea dadjirāba maλ djabarāra bia edaɗiɗa panɗa. Māwā ādjirā ume ābaa traja panɗa Ācōrē wārā bedeeda cawabiɗi carea.

Djaba Diotrepeba biē oɗa

⁹ Mλa cartada jūma djabarā jāmabema itea naēna ɓasia. Baribɗɗɗa djaba Diotrepeba dai bedeara ijāē ɓɗa. Idjira djabarā tāēna dji dromaara ɓa quĩrā ɓɗa. ¹⁰ Maλ carea jāmaa wābɗɗɗe mλa jūmarāa cawabiya idjia biē o ɓɗa. Idjia daɗa sewadaba biē jarabaria. Maλ awara djabarā jāmaa wābɗɗara idjia bia edaca idjaba djabarāba ādji deɗe eda quĩrā panɗe iduaribicaa. Bia edasiɗara maλ djabarāra āyā jɗretabaria.

Djaba Demetriodebema bia bedapeɗada

¹¹ Djaba, cadjiruara ēpērādua ātebɗɗɗa biadrɗa ēpēdua. Bia obarira Ācōrēnea, baribɗɗɗa cadjirua obariba Ācōrēra adua ɓɗa.

¹² Djaba Demetriodebemada jūmarāba bia bedea panɗa. Wārā bedea ēpē ɓɗɗɗa unubi ɓɗa idjira jipa ɓɗa. Dai biɗa idjidebemada bia bedea panɗa. Bārāba cawa panɗa daɗa jara panɗa wārāda.

Juaλba naλ cartade jĩrūare ɓɗa

* **1:1** Djabarā wagabari drōā. Maλ bedeeba jara ɓɗa djabarā boroda. Cāpūrā bedeeɗe jara ɓɗa “anciano” wa “pastor.” † **1:4** Mλ djabarā. Griego bedeeɗe ɓɗ ɓɗa “mλ warrarā.”

¹³ M̃a ne quĩrãtanoa b̃a jara quĩrĩã b̃a barib̃r̃a cartade b̃ã. ¹⁴ Dãrãéne b̃ ac̃de wã quĩrĩã b̃a. Maĩbe ãbaa bedeadia. ¹⁵ M̃a quĩrĩã b̃a ãcõrẽba idji necai baira b̃ sođe dia b̃aida. Namabema djabarãba quĩrĩã paña b̃ra bia b̃aida. Jãmabema djabarãza jaradua m̃a quĩrĩã b̃da ãdjirãra bia duananida.

JUDA CARTA JUDABA BΛDPA

Jesu djaba Judaba naλ cartada bΛsica bΛa. Dji bΛdaba jara bΛa idjira Santiago djabada (1:1). ΛcΛrΛmaara naλ cartara djabarā judiorā itea bΛsia. Poa 65are bΛsica bΛa.

Judaba naλ cartara bΛsia λcΛrΛba sewada jaradia panana bērā. Maλ ēberārāba jara panasidaa Ācōrēba idji biadeba ēdrΛ edada bērā baridua cad-jiruada odida panΛda (1:4, 18-19). Maλ carea Judaba djabarāa jarasia ādjia ījā panΛra ni abΛa idu quīrā awara jaradiabidiē panΛda (1:3). Maλ awara bΛsia djabarāra dji carebaēda panΛda Jesucrito biara ījāni carea idjaba Ācōrē ījāē beada quīrā djuburiadida panΛda (1:20-23).

Naλ cartade Judaba naārā bΛda

¹ Mλra Judaa, Santiago djabaa idjaba Jesucrito nezocaa.* Naλ cartara bΛbΛrΛa jūma dadjirā Zeza Ācōrēba trλnarā itea. Idjia bārāra quīrā bΛa idjaba Jesucritodeba waga erobΛa. ² Mλa quīrā bΛa idjia bārāra bio quīrā djuburia baida, necai baira aduba dia baida, idjaba bārāra bio quīrā baida.

Sewa jaradia bea

³ Djabarā, mλa naλ cartade Ācōrēba dadjirā ēdrΛ edadadebemada bΛ quīrā bΛsia. BaribΛrΛ mλmaara biara bΛa ara nawena bΛida quīrācuīta beadamārēā. Bārāba ījā panΛra ni abΛa idu quīrā awara jaradiabirānadua. Ācōrēba wārā beđeara jūma idji ēberārāa barima aba diasia. Quīrā awara diacaa. ⁴ Māwā bΛ bΛa λcΛrΛda djabarā quīrāca zedapeda bārā tāēna panΛ bērā. Maλ ēberārāba sewadeba jaradiabadaa Ācōrēba idji biadeba dadjirāra ēdrΛ edada bērā dadji cacuaba cadjirua o quīrā bΛda odida panΛda. Ādjirāba dadjirā Boro aba bΛ Jesucritora igarabadaa. NaārēdaΛba bΛ bΛsia Ācōrēba ādjirāra cawa oida.

⁵ Bārāba cawa panΛmīna mλa quīrānebabīya dadjirā Boroba idji purura Egip-todeba ēdrΛ edasida. BaribΛrΛ ēdrΛ edadacarea idji ījāpedadaēra quinibisia. ⁶ Idjaba quīrānebadua λcΛrΛ bajānebema nezocarāda Ācōrēba bΛda quīrāca beadaē basida. ĀtebΛrΛ ādji pananara igarasidaa. Maλ carea Ācōrēba uria pāisosoa bΛde preso bΛcārīa aba idjia cawa oi ewarīdaa. ⁷ Ara maλ quīrāca Ācōrēba Sodomanebemarāda, Gomorrađebemarāda, ādji caita bea puruđebemarā sida cawa osia. Maλ ēberārāba auđuada obadjīdaa. Abeda ne jūma cadjirua dadji cacuaba oiē bΛda obadjīdaa. Maλ carea Ācōrēba ādjirāra tΛbΛ urua quicade ewariza bia mīga erobΛa. Maλba cawabi bΛa jūma cadjirua obadara māwā bia mīga pananida.

⁸ Bārā tāēna zepedadara maλ ēberārā quīrāca panΛa. Ādjirāba cāīmocaradada ēpēbadaa. Ādji cacuaba cadjirua o quīrā bΛda obadaa, dadjirā Borora igarabadaa, idjaba jairā dji droma beada biē jarabadaa. ⁹ BaribΛrΛ bajānebema nezoca dji droma Miguelba māwā oca basia. Moise beudacarea Miguelera idji cacua carea diauru ume caicayasia. Māwāmīna diaurura biē jaraida crīchaē basia, ātebΛrΛ jarasia: “Dadji Boroba bΛra quēāya.” ¹⁰ BaribΛrΛ maλ ēberārā bārā tāēna zepedadaba ādjia adua panΛnebemada biē

* 1:1 Santiagora idjaba Jacobo abadaa.

bedeabadaa. Ādjia cawa panΛra animarā crīcha quīrāca bΛa. Animarā quīrāca ababe ādji cacuaba quīrīā bΛda obadaa. Mañ carea Ācōrēba biē bΛya.

¹¹ Ādjira mīā djuburi beaa. Caiλba oda quīrāca obadaa.† Parata awua panΛneba Balaaλba oda quīrāca āi o nīnaa. Coreba Moise igarada quīrāca Ācōrēda igara panΛ bērā ādjirā sida biē bΛya. ¹² Quīrīāneba bārā ābaa ne co panΛne ādjirā sida ne wayaa neē bΛsrida ne cobadaa. Māwā bārāba o panΛra ārībadaa. Ababe ādjidrΛ crīchabadaa. Ādjirāra jārārā nāūrāba āyā edebari quīrāca beaa. Nāūrāba jārārā āyā edebΛrΛde cue zecaa. Ara mañ quīrāca ādjia jaradia panΛba carebaca. Ādjirāra bacuru zauca quīrāca beaa. Nejō zauca cora wāna quīrāca beaa. Māwā barima ume beuda quīrāca beaa. ¹³ Ādjirāra pusa bogozoa quīrāca beaa. Pusa bogozoaba cōpepea do icawa batabuebari quīrāca ādjirāba mīā perada baridua obadaa. Āi wāpedada bērā chīdau baebΛrΛ quīrāca beaa. Ācōrēba uria bio pāisosoa bΛda o bΛsia ādjirā ewariza biē bΛi carea.

¹⁴⁻¹⁵ Mañ ēberārānebemada Enocoba bedeasia. (Adaλneba aba Enocoda si-ete drōāenabemarā panasidaa.) Enocora Ācōrēneba nāwā bedeasia: “ĪŪrīnadua! Dadjirā Boroba jūmarā cawa oi carea idjiderā zocārā panΛ ume zebΛrΛa. Mañne jūma idji quīrīānacara biē bΛya. Idji quīrīānacadeba cadjirua opedada bērā idjaba idjidebemada bio biē bedeapedada bērā māwā oya.” ¹⁶ Mañ ēberārāra baridua carea biē duanebaria, idjaba baridua carea djārāra biē jarabadaa. Ababe ādjia quīrīā beadrΛ jarΛbadaa. Dji droma quīrāca bedeabadaa. Ādji ēpēnamārēā djārāa bia bedeabadaa.

Djabarāba sāwā odida panΛ

¹⁷ BaribΛrΛ djabarā, dadjirā Boro Jesucritoba diabuedarāba naēna japedadara quīrānebadadua. ¹⁸ Bārāa nāwā jarasidaa: “Īrūarebema ewaride Ācōrē ipida biē jarabadara baraya. Ācōrēda quīrīānaca bērā ādji cacuaba o quīrīā bΛda o beadia.” ¹⁹ Ādjirāba djabarāa awara awara crīchabibadaa, baridua ādjia quīrīā panΛda obadaa, Ācōrē Jaureda neē beaa.

²⁰ BaribΛrΛ djabarā, biara Critoda ĩjāni carea dji carebadadua. Ācōrēa idji Jauredaba iwididadua. ²¹ Ācōrē quīrīāneba nībadadua. Dadjirā Boro Jesucritoba quīrā djuburiađeba zocai bai jōcada diamārēā jλānadua.

²² Djabarā bio ĩjāé beara quīrā djuburiađadua. ²³ TΛbΛ uruadāa wābΛdara ēdrΛdamārēā carebadadua. Djārāra quīrā djuburiađadua, baribΛrΛ quīrācuita beadadua. Ādjia cadjirua obadara jūma igaradadua.‡

Judaba Ācōrēa bia bedeada

²⁴ Ācōrēba bārāra poya wagaya cadjiruade baerānamārēā. Idji quīrāwārēā quīrāpita cadjirua neē poya bia bΛya. Mama bārāra bΛsrida beadia. ²⁵ Ācōrēra ababΛrΛ bΛa. Idjira dadjirā ĒdrΛ Edabaria. IdjidrΛ dji dromaa, ne jūma poya o bΛa. Idjira jūmarā Boroa. Naēnaeda māwā bΛsia, idi māwā bΛa, idjaba ewariza māwā baya. Dadjirā Boro Jesucritodeba idjīabΛrΛ bia bedeadaida panΛa. Bia bΛa māwā baida.

† **1:11** Caiλ. Genesi 4:3-8. Balaaλ. Numero 22:1-35. Core. Numero 16:1-35. ‡ **1:23** Ādjia cadjirua obadara jūma igaradadua. Griego bedeade bΛ bΛa: “Ādjia jΛ panΛra quīrāmanadua cadjirua o panΛneba jaigua bΛ bērā.”

APOCALIPSI JESUCRITIBA JUAĽA CAWABIDA

Jesu ume nĩbada JuaĽba naĽ cartada ʘasia. Poa 95are ʘasia. Griego bedede apocalipsiba jara ʘaa “unubida” wa “cawabida.”

Domitiano abadada poa 81neba aba 96daa Romanebema boro basía. MaĽ ewaride leyda ʘasidaa jũmarāba Ācõrēba bia bedeabada quĩrāca Romanebema boroa bia bedeadida panada. Māwā oē ʘa carea JuaĽra preso ʘasia.

MaĽne Jesucritoba JuaĽa naĽ cartara ʘabisia djabarā siete purude bearā itea. Jesuba ʘabidada JuaĽba jũma cāimocara quĩrāca unusia. JuaĽba Jesu ĩjā bearā cawabisia Jesura wārāda ādjirā ume ʘada idjaba dārāéne dji quĩrūda jũma poyaida. Jarasia Jesucrito zedacarea Ācõrēba diauruda, jũma idjiare bea sida babueida. Idjaba jarasia diauruba Critoderā beabara sida ewariza Ācõrē purude bia duananida.

Dadjirāba naĽ crĩcha droma 2:10de ʘá ʘara quĩrānebadida panaa: “Bārā dārāéne bia mĩgādira wayarānada. ¡Ũrĩnada! Diauruba ʘara bārānebemada preso jidabiya ĩjā panani cawaya. Bārāra dārānaē bia mĩgādia. Baribara bārā beabada sida ĩjā pananada. MaĽbe mĽa bārāra ewariza zocai ʘaya.”

NaĽ cartade JuaĽba naĩrā ʘada

¹ MĽra Jesucrito nezoca JuaĽa. NaĽ cartade ʘá ʘaa Jesucritoba bajāneba mĽa cawabidada. MaĽ cawabidara Ācõrēba Jesucrito cawabisia idji ĩjā bea cawabimārēā dārāéne cārēda sāwāida.* Jesucritoba bajānebema nezocada mĽmaa diabuesia maĽra cawabimārēā. ² Jũma mĽa ununara wārāda jara ʘaa. MĽa jaraya naĽ bedeara Ācõrēneba ze ʘada idjaba Jesucritoba wārāda cawabisida. ³ MaĽ sāwāinebema bedea djabarā quĩrāpita lebara bio bia ʘaya. Idjaba naĽ bedea ũrĩnapeda ĩjā o beara bio bia beadia, naĽ bedeara dārāéne māwāi bērā.

Djabarā Asia druadebema itea JuaĽba ʘada

⁴ MĽra JuaĽa. NaĽ cartara ʘabara djabarā Asia druadebemarā itea. Siete purudaa diabuebara. MĽa quĩrā ʘaa Ācõrēba idji biadeba bārāra careba baida idjaba necai baira bārāra dia baida. Idjira ʘaa, naēna ʘasia, idjaba ewariza ʘaya. Idjaba mĽa quĩrā ʘaa Ācõrē bugue biya quiru quĩrāpita siete jaure panaba māwā o pananida.† ⁵ MaĽ awara quĩrā ʘaa Jesucritoba māwā o baida. Idjia Ācõrēnebemada wārāda jarabaria. Beu badada naĩrā lrēbasia ewariza zocai bai carea. Jũma naĽ ējũānebema bororā cāyābara dji dromaara ʘaa. Idjia dadjirāra quĩrā ʘaa idjaba idji oadeba cadjiruadebemada ēdra ʘasia. ⁶ Dadjirāra ʘasia Ācõrē purude sacerdotada beadamārēā. Māwā idji Zeza Ācõrēba quĩrā ʘara o panania. Idjia bia bedeadida panaa. Bia ʘaa idjidra ewariza jũmarā Boroda baida. Wārāda bia ʘaa māwā baida.‡

⁷ Ũrĩnada. Critora jārāne zeya. MaĽne jũmarāba ununia. Idji supedada bida ununia.

Idji unubadae jũma naĽ ējũānebemara jĩānia.§ Wārāda māwā ʘaya.

* **1:1** Idji ĩjā bea. Griego bedede ʘá ʘaa “nezocarāa.” † **1:4** Siete jaure panaba. ʘara maĽra maĽ jaure panara Ācõrē Jaureda māwā ʘaa. Idjaba ʘara maĽ jaure siete panara bajānebema nezocarā dji dromada māwā bea. ‡ **1:6** Wārāda bia ʘaa māwā baida. Griego bedede ʘá ʘaa: “Amén.” § **1:7** Mateo 24:30; JuaĽ 19:34-37.

8 Dadjirā Boroba jarasia: “Māra ne jūma poya o ʘΛ Ācōrēa. Māra dji Al-paa idjaba dji Omegaa.* Maāba jara ʘΛa māra dji naārābemada idjaba dji jīrūarebemada. Māra ʘΛa, naēna ʘasia, idjaba ewariza baya.”

Juaāba Crito ununa

9 Māra bārā djaba Juaāa. Dadjirāra Jesucrito ume panΛ bērā māra bārā ume Ācōrē puruḁebemaa, bārā ume bia mīga ʘΛa, idjaba bārā ume jūma droa ʘΛa. Ācōrē beḁea jaradia ʘΛ carea idjaba Jesuḁebema wārāana a ʘΛ carea māra morro droma Patmo abadaḁe ʘΛsidaa. 10 Dadjirā Boro Jesucrito itea wagabada ewaride māra Ācōrē Jaureḁeba ʘasia.† Maāne mā ēcarraare abaλba beḁea ʘΛda ūrīsia. Idji beḁeara cachiru jīgua quīrāca ʘasia. 11 Maāba jarasia: “ʘΛa unubΛrΛda cartade ʘΛpeda djabarā siete puru beḁe panΛmaa diabuedua: Epesoda, Esmirnanaa, Pergamonaa, Tiatirada, Sardida, Piladelpiada, idjaba Laodiceada.”‡

12 Maāne mā jēda acΛsia caida beḁea ʘΛ cawaya. AcΛbΛrΛḁe siete ībīrā oro oḁada unusia. 13 Maā siete ībīrā ēsi ēberā zaca ʘΛda unusia.§ Idjia cacuaḁe jΛ ʘΛra eḁu jīrū daucha jūe ʘasia. Idji ju caita oro oḁada trājΛ ʘasia. 14 Idji buḁara totroa querasia oveja cara quīrāca wa nieve quīrāca. Idji daura tΛbΛ urua quīrāca ʘasia. 15 Idji jīrūra bronze tΛbΛḁe dorrabaripeda Λraḁa quīrāca urua ʘasia. Idji beḁeara do jururua ʘΛ quīrāca jīguasia. 16 Idji jΛwa araare chīdauda siete eroʘasia. Idji iteḁeba djōbada neco quida umena peweḁea era ʘΛda odja nūmasia. Idji quīrāra āmāḁau dorrodorroa quīrāca ʘasia.

17 Idji unuside ne wayaaba māra idji jīrū caita beḁa quīrāca egode tabesia. BaribΛrΛ idji jΛwa araarebemada mā ārΛ ʘΛpeda jarasia: “Ne wayarādua. Māra dji naārābemaa idjaba dji jīrūarebemaa. 18 Māra dji Zocai ʘΛa. Māra beuḁamīna acΛdua zocai ʘΛda, idjaba ewariza zocai baya. MāabΛrΛ beuḁarāra ārēbabida ʘΛa.* 19 ʘΛa unu ʘΛda cartade ʘΛdua. Idi sāwā nūmΛda idjaba jīrūare sāwā nūmainebema sida ʘΛdua. 20 Mā cawabiya ʘΛa ununa siete chīḁau mΛ jΛwa araarebemane eroʘΛba cārēda jara ʘΛda idjaba maā siete ībīrā oro oḁaba cārēda jara ʘΛda. Maā siete chīḁauba jara ʘΛa bajānebema nezocarā siete panΛda. Maā siete panΛba djabarā siete puru beḁe panΛda wagabadaa. Ādjiza djabarā puru abaḁe panΛda wagabadaa. Dji ībīrā siete panΛba jara ʘΛa djabarā siete puru beḁe panΛnebemada.”

2

Critoba djabarā Epeso puruḁebemarā itea ʘabida

1 Idjia mā nāwā jarasia: “Djabarā Epeso puruḁebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā ʘΛdua:

Idji jΛwa araarebemane chīḁau siete eroʘΛba, siete ībīrā oro oḁa tāēna nība nāwā jara ʘΛa:

2 Bārāba o panΛra mā cawa ʘΛa. Mā itea bio traja panΛda idjaba bia mīga panΛne jūma droa panΛda cawa ʘΛa. Bārāba dji cadjirua obadarāa

* **1:8** Griego alfabetoḁe alpara dji naārābema letraa, omegara dji jīrūarebema letraa. † **1:10** Dadjirā Boro Jesucrito itea wagabada ewaride. Jesu ārēbaḁacarea domiaza djabarāba idji ārēbaḁara quīrānebabadjidaa. Idira domingoza māwā obadaa. ‡ **1:11** Griego beḁeḁe ācΛrΛ cartade naā sida ʘΛ ʘΛa: “Māra dji Al-paa idjaba dji Omegaa. Maāba jara ʘΛa māra dji naārābemada idjaba dji jīrūarebemada.” § **1:13** Ēberā zaca ʘΛda. Griego beḁeḁe nāwā ʘΛ ʘΛa: “Naā djara edaḁaca ʘΛda unusia.” Abari quīrāca jara ʘΛa Daniel 7:13ḁe. * **1:18** MāabΛrΛ beuḁarāra ārēbabida ʘΛa. Griego beḁeḁe nāwā ʘΛ ʘΛa: “MāabΛrΛ ēberāra beuḁiḁebema yavera eroʘΛa. Beupeḁada duanΛmabema yavera eroʘΛa.”

iduaribidacada cawa ɓɓa. ʌɕɒɒɒ bārāmaa wānapeda Jesucritoba diabuesiada abadjidaa.* Baribɒɒɒ bārāba quĩrācuíta aɕɒ panɒneba cawasidaa ādjirāra sewaida beada. ³ Bārā mɒ carea bia mĩga panɒne jūma droa panɒa idjaba sēnaē mɒ itea bia traja panɒa. ⁴ Baribɒɒɒ naɒgɒda mɒa biē unu ɓɓa: bārāba naārā quĩrā erobeada idira mācuá neē panɒa. ⁵ Maɒ bērā quĩrānebadadua bārāba naārā quĩrā eropananada.† Wayacusa Ācōrēmaa zedadua. Odadua bārāba naārā bia o panana quĩrāca. Bārāda wayacusa Ācōrēmaa zedaēbɒɒɒ, mɒa bārā cawa ode wāya.‡ Maɒne bārā ĩbĩrāra āyā ɓɒya. ⁶ Baribɒɒɒ naɒgɒda bia o panɒa: Nicolás ēpē beaba biē obadara bārāba quĩrānaca. Mɒa bida quĩrāca. ⁷ Dji ɕɒwɒɒɒ bara ɓɒba ũrĩdua Ācōrē Jaureba djabarā jara ɓɒra. Cadjirua poyapedadarā mɒa bacuru zocai ɓai diabaridebema nejōda idu jōbiya. Maɒ bacurura Ācōrē ējūā biya quirude ɓɒa.”

Critoba djabarā Esmirna purudebema itea ɓɒbida

⁸ “Djabarā Esmirna purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā ɓɒdua:

Dji beupeda wayacusa zocai ɓɒra dji naārābema idjaba jĩrūarebema. Idjia nāwā jara ɓɒa:

⁹ Bārāba o panɒra mɒa cawa ɓɒa. § Bia mĩga panɒda idjaba ne neē beada cawa ɓɒa. Māwāmĩna Ācōrēneba bārāra ne bara beaa. Mɒa cawa ɓɒa ʌɕɒɒɒ judiorāba bārānebemada biē bedeabadada. Ādjirāra Ācōrē ēberārāna abadamĩna māwāéa.* Ātebɒɒɒ diauru ēberārā.† ¹⁰ Bārā dārāéne bia mĩgadira wayarānadua. ¡Ūrĩnadua! Diauruba ʌɕɒɒɒ bārānebemada preso jidabiya ĩjā panani cawaya. Bārāra dārānaē bia mĩgadía.‡ Baribɒɒɒ bārā beabɒda sida ĩjā pananadua. Maɒbe mɒa bārāra ewariza zocai ɓɒya. § ¹¹ Dji ɕɒwɒɒɒ bara ɓɒba ũrĩdua Ācōrē Jaureba djabarā jara ɓɒra. Cadjirua poyapedadara ewariza Ācōrēnebemada jĩga beadaéa.”*

Critoba djabarā Pergamo purudebema itea ɓɒbida

¹² “Djabarā Pergamo purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā ɓɒdua:

Djōbada neco quida umena pewedeera era erobɒba nāwā jara ɓɒa:

¹³ Bārāba o panɒra mɒa cawa ɓɒa.† Idjaba cawa ɓɒa bārā panabadama diaurura dji droma chūmebada buguede chūmɒda. Māwāmĩna bārāba mɒda wadibida ēpē panɒa. Bārā purude diauru ɓabarima djaba Antipa mɒ carea beasidaē bārāba mɒ ĩjā panɒra igaradaē basía. Djaba Antipaba ne jūmane mɒnebemada bedeabadjia. ¹⁴ Baribɒɒɒ naɒgɒda mɒa biē unu ɓɒa. ʌɕɒɒɒ bārā tāēnabemaba Balaaɒba jaradiadara ēpē panɒa.‡ Balaaɒba Baláa jaradisia sāwā israelerāra cadjiruade ɓaebida. Jɒwaba oda ācōrēa nedjara diadada cobibadjia idjaba audeada obibadjia. ¹⁵ Idjaba ʌɕɒɒɒ

* **2:2** Jesucritoba diabuesiada abadjidaa. Griego bedede ɓɒ ɓɒa “apóstoles.” † **2:5** Griego bedede nāwā ɓɒ ɓɒa: “Quĩrānebadadua sāmɒɒa ɓaesidada.” ‡ **2:5** Bārā cawa ode wāya. Griego bedede ʌɕɒɒɒ cartade nāwā ɓɒ ɓɒa: “Dārāéne mɒa bārā cawa ode wāya.” § **2:9** Bārāba o panɒra mɒa cawa ɓɒa. Griego bedede ʌɕɒɒɒ cartade māra neēa. * **2:9** Ācōrē ēberārā. Griego bedede ɓɒ ɓɒa “judiorā.” † **2:9** Diauru ēberārā. Griego bedede ɓɒ ɓɒa: “Diauru ume dji jarebada dedebemārā.” ‡ **2:10** Dārānaē. Griego bedede “die ewari” ɓɒ ɓɒa. § **2:10** Ewariza zocai ɓɒya. Griego bedede nāwā ɓɒ ɓɒa: “Mɒa borobari zocai baidebemada bārāa diaya.” * **2:11** Ewariza Ācōrēnebemada jĩga beadaéa. Griego bedede ɓɒ ɓɒa: “Barima umé beadaéa.” † **2:13** Bārāba o panɒra mɒa cawa ɓɒa. Griego bedede ʌɕɒɒɒ cartade māra neēa. ‡ **2:14** Numero 22:1deba aba 25:3daa; 31:16.

bārā tāēnabemaba Nicolá ēpē beaba jaradiabadara ēpē panΛa. Mañ jaradiabadara mĭa quĩrĩācaa. § 16 Mañ bērā wayacusa Ācōrēmaa zedadua. Māwā odaēbΛrΛ, mĭa dārāēne bārā cawa ode wāya. Mañne neco mĭ itedeba odja nūmΛba mañ ēberārā ume djōya. 17 Dji cΛwΛrΛ bara bΛba ūrĩdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara bΛra. Cadjirua poyapedadarāa mĭa maná mērā bādara cobiya idjaba mōgara zaque totroa quiruda diaya.* Mañ mōgara zaquede trĭ djiwidida bĭ bΛa. Ni abaΛba mañ trĭra adua bΛa. BaribΛrΛ dji edabΛrΛba cawaya.”

Critoba djabarā Tiatira purudebema itea bΛbida

18 “Djabarā Tiatira purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā bΛdua:

Ācōrē Warra daura tΛbΛ urua quĩrāca bΛa, idji jĩrūra bronze Λrada uru-abari quĩrāca bΛa. Idjia nāwā jara bΛa:

19 Bārāba o panΛra mĭa cawa bΛa. Bārā quĩrĩānebemada, mĭ ĩjā panΛnebemada, mĭ itea o panΛnebemada, idjaba jūma droa panΛnebema sida cawa bΛa. Bārāba naārā o panana cāyābara idi biara o panΛda cawa bΛa. 20 BaribΛrΛ naĭgΛda mĭa biē unu bΛa. Wērā Jezabel abadaba sewa jaradia bΛra bārāba iduaribi panΛa. † Idjira Ācōrēneba bedeabariaēda abaria. Mañne idjia jaradia bΛdeba mĭ nezocarāra cūrūgabaria auđua nĩbadamārēā idjaba nedjara jΛwaba oda ācōrēa diađada cođamārēā. 21 Mĭa jĭā basia idjia cadjiruara igarapeđā Ācōrēmaa zemārēā baribΛrΛ idji auđua nĩra igara quĩrĩāē basía. 22 Mañ bērā mĭa idjira cacua piraba cΛdeade bΛya. Mañbe jūma idji ume daunemabadaba idji quĩrāca cadjirua o panΛda igaradaēbΛrΛ, mĭa bia mĩgabiya. 23 Idji warrarāra mĭa quinibiya. Māwā djabarā duanΛza cawaēia mĭa jūmarā crĩchara, jūmarāba sođeba o quĩrĩā panΛ sida cawa bΛda. Bādjiza opeđada quĩrāca mĭa cawa oya. 24-25 BaribΛrΛ ĩcΛrΛ bārā Tiatiradebemaba mañ wērāba jaradia bΛra ēpēnaē panΛa. Mañ awara diauruba idjiderāa cawabida mērā ero bΛra jΛrΛdeāē panΛa cawaēi carea. Mĭa ababe jaraya bārāba nañ ewaride ĩjā panΛ quĩrāca ĩjā pananamārēā aba mĭ zebΛrΛdaa. Dewara bedeada ĩjā obiēa. 26-27 Cadjirua poyapedadara idjaba mĭa quĩrĩā bΛ ewariza opeđadara mĭa druazabema bororāda beađamārēā bΛcuaya mĭ Zezaba mĭra jūmarā boroda bΛda quĩrāca. Mañbe ādjirāba quĩrā djuburia neē jūmarāa ĩjā obidia. ‡ Zoco tođozoabibΛda quĩrāca jūmarāda poyadia. § 28 Mĭa diapedabema chĩdauda ādjirāa diaya.* 29 Dji cΛwΛrΛ bara bΛba ūrĩdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara bΛra.”

3

Critoba djabarā Sardi purudebema itea bΛbida

1 “Djabarā Sardi purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā bΛdua:

Ācōrē quĩrāpita jaureda siete panΛa.* Ādji zocabariba chĩdauda idji jΛwade siete ero bΛa. Idjia nāwā jara bΛa:

Bārāba o panΛra mĭa cawa bΛa. Ēberārāba jara panΛa bārāba Ācōrēra bio ĩjā panΛ bērā zocai beada. BaribΛrΛ wārā arada bārāba Ācōrēra ĩjānaē

§ 2:15 Mañ jaradiabadara mĭa quĩrĩācaa. Griego bedeade ĩcΛrΛ cartade mañra neēa. * 2:17 Manára Ācōrēba diabueđa paĭ basía. Exodo 16:31-34. † 2:20 Jezabel. 1 Rey 16:29-31; 18:4,19; 2 Rey 9:22. ‡ 2:26-27 Quĩrā djuburia neē jūmarāa ĩjā obidia. Griego bedeade bĭ bΛa: “Jiorroba ĩjā obiya.”

§ 2:26-27 Salmo 2:9. * 2:28 Diapededabema chĩdauba jara bΛa Critoda. Apocalipsi 22:16. * 3:1 ĩcΛrΛmaarā mañ siete jaure panΛba jara bΛa Ācōrē Jaureda. Idjaba ĩcΛrΛmaarā jara bΛa bajānebema nezocarā dji dromada.

panΛ bĕrā dji beudarāa. ² ¡Quĩrācuitadadua! Mĕa unu bΛa bārāba o panΛra Ācōrē quĩrāpita jipa bΛĕda. Bārāba bia o panΛra jūma idu bΛbododa. BaribΛrΛ maĕgΛra wayacusa bia ĕpĕnadua. ³ Wārā bedea bārāba ũrĩpedadara quĩrānebadadua. MaĕgΛra bio ĩjānadua. Cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedadua. Bārāra quĩrācuita beadaĕbΛrΛ, ne drΛabari quĩrāca mĕra cawaĕne zeya bārā cawa oi carea. ⁴ BaribΛrΛ bārā Sardiebbemarā zocārāĕbe cadjiruade nĩnaĕa bārāba cacuade jĕ panΛra mititiabidaĕ panΛ quĩrāca. BārādrΛ mĕ ume ābaa nĩbaĕi carea bia panΛ bĕrā totroa quĩru jĕ panΛda mĕ ume ābaa nĩbaĕia. ⁵ Cadjirua poyapedadaba ara maĕ quĩrāca totroa quĩruda jĕnia. Ādji trĕra ewariza zocai beadi cartade eda bĕ bea bĕrā mĕ āyā bΛĕa. ĀtebΛrΛ mĕ Zeza quĩrāpita, idji nezocarā bajānebema quĩrāpita bida ādjirāra mĕreana aya. ⁶ Dji cΛwΛrΛ bara bΛba ũrĩdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara bΛra.”

Critoba djabarā Piladelpia purudebema itea bΛbida

⁷ “Djabarā Piladelpia purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā bΛdua:

Ācōrē quĩrāpita Bio Biya Quirura, Wārāda Bedea Aba BΛra Davi puru boroa.† Idjia ewabΛrΛra ni abaΛba poya jūātrΛ bΛdaĕa. Idjia jūātrΛ bΛbΛrΛra ni abaΛba poya ewadaĕa. ⁸ Idjia nāwā jara bΛa:

Bārāba o panΛra mĕa cawa bΛa. ¡Ūrĩnadua! Eĕa wābadada mĕa bārā na ewa nūmasia. MaĕgΛra ni abaΛba poya jūātrΛ bΛdaĕa. Bārāra mācua bΛaĕ panΛmĩna mĕ beĕeara bio ĩjā panΛa. Mĕra igaradaĕ panΛa. ⁹ ¡Ūrĩnadua! Bārā jĩrū caita mĕa diauru ĕberārāda chĩrāborode copanebiya.‡ Maĕne ādjirāba cawaĕia mĕa bārāra quĩrā bΛda. Ādjirāra Ācōrē ĕberārāana abadamĩna wārāĕa.§ Ādjirāra sewaida bea. ¹⁰ Bārā mĕ carea bia mĩga panΛra jūma droa panΛa mĕa jarada quĩrāca. Maĕ bĕrā naĕ ĕjūānebemarā bia mĩgadi ewarĩ zebΛrΛde mĕa bārāra wagaya. Maĕ ewaride mĕa jūma naĕ ĕjūāne beara bia mĩgabiya sāwā odi cawaya. ¹¹ Mĕra dārāĕne zeya. Maĕ bĕrā bārāba idi ĩjā panΛ quĩrāca ĩjā pananadua. Māwā ni abaΛba bārā nepeda jārĩnaĕa. ¹² Cadjirua poyapedadara mĕ Ācōrē dedebema de jĩrū quĩrāca bΛya. Māwā idji dedebemada āyā wānaca baya. Ādji dratude mĕ Ācōrē trĕda bΛya idjiderāda cawabi carea. Idjaba mĕ Ācōrē puru trĕ Jerusaleĕ Djwidĩ abada sida ādji dratude bΛya maĕ purudebemada cawabi carea. Maĕ purura bajāneba mĕ Ācōrē bΛmaΛba zeya. Idjaba ādji dratude mĕ trĕ djwidĩda bΛya mĕreda cawabi carea. ¹³ Dji cΛwΛrΛ bara bΛba ũrĩdua Ācōrē Jaureba djabarāa jara bΛra.”

Critoba djabarā Laodicea purudebema itea bΛbida

¹⁴ “Djabarā Laodicea purudebema wagabari bajānebema nezoca itea cartade nāwā bΛdua:

Wārā Bedea trĕ jarabadaba Ācōrēnebemada wārāda jūma aride jarabaria.* Idjideba Ācōrēba ne jūmada osia.† Idjia nāwā jara bΛa:

¹⁵ Bārāba o panΛra mĕa cawa bΛa. Mĕra igaradaĕ panΛa baribΛrΛ sodeba ĕpĕnaĕ panΛa. Māwā bārāra baido cūrāsa quĩrāca panΛĕa ni baido jĕwĕrĕā quĩrāca panΛĕa. Sodeba wārāda ĕpĕnaĕbΛrΛ, mĕmaarā biara bacasia mĕra

† **3:7** Davi puru. Maĕba jara bΛa “Ācōrē puru.” Puru boroa. Griego beĕeade nāwā bĕ bΛa: “Idjia Davi yavera erobΛa.” Ādji tāĕna dji yave erobΛra puru boroa. ‡ **3:9** Diauru ĕberārā. Griego beĕeade bĕ bΛa: “Diauru ume dji jΛrebada dedebemarāa.” § **3:9** Ācōrē ĕberārā. Griego beĕeade bĕ bΛa “judiorā.”

* **3:14** Wārā bedea. Griego beĕeade bĕ bΛa: “Amĕn.” † **3:14** Griego beĕeade maĕba idjaba nāwā jara bΛa: “Idjira ne jūma Ācōrēba oĕa Boroa.”

abeda ēpēnaēda. ¹⁶ Baribara baido j̄w̄l̄r̄l̄j̄w̄l̄r̄l̄ã ða quĩrãca panãa; m̄ra igaradaē panãm̄ina soðeba w̄rãda ēpēnaē panãa. Mañ bẽrã m̄ã bãrãra igaraya baido j̄w̄l̄r̄l̄j̄w̄l̄r̄l̄ã ða m̄ã itedeba webara quĩrãca. ¹⁷ Bãrãba jara panãa ne jũma eropanãda, ne jũmada edasidada. Bãrãba edadida panãra waa neẽana a panãa. Baribara adua panãa m̄ã d̄juburi panãda, biẽ panãda, ne neẽ panãda, dauberrea panãda, idjaba ãcada panãda. ¹⁸ Mañ bẽrã m̄ã bãrãra cr̄icha biada diaya: oro tabãde dorrabariãda idji awa quiruda m̄neba nẽdoðadua. Mãwã bãrãra w̄rã arada ne bara beadia. Idjaba wua totroa quiruda m̄neba nẽdoðadua j̄l̄ni carea. Mãwã bãrã ãcada panana carea quĩrã peradaēa. Idjaba dau tada m̄neba nẽdoðadua bãrã daude tadapeða bia ununi carea. ¹⁹ M̄ã quĩrã ða ēberãrãra quẽãbaria idjaba ubaria m̄ã beða ãjã oðamãrẽã. Mañ bẽrã wayacusa m̄maa zedapeða soðeba w̄rãda ēpẽ pananadua. ²⁰ ¡Ûr̄nadua! M̄ra dede eða wãbadama ða. Dajadaareba tr̄ã ða bãrãba ewadapeða m̄ra idu eða wãbidamãrẽã. Bariduaba m̄ã beðeada ùr̄peða d̄ji eða wãbadara ewaibara, m̄ra eða wãpeða idji ume ne coya. ²¹ M̄ã cadjiruara poyada bẽrã m̄ã Zeza ume idji bugue biya quirude chũmesia. Ara mañ quĩrãca cadjirua poyapeðadara m̄ã bugue biya quirude m̄ã ume chũmebiya. ²² D̄ji cawara bara ðãba ùr̄idua Æcõrẽ Jaureba djabarãa jara ðara.”

4

Bajãnebemarãba Æcõrẽa bia beðeapedada

¹ Mãwãnacarea wayacusa cãimocara quĩrãca m̄ã unusia bajãne eða wãbadada ewa nũmãda. Mañne m̄ã naãrã ùr̄ina cachiru j̄gua quĩrãca beða ðãba jarasia: “Nama ãtaa zedua. M̄ã cawabiya nocoarebema ewaride cãrẽda sãwãida.”

² Ara mañda m̄ra Æcõrẽ Jauredeba ðesia. Mañne m̄ã unusia bugue biya quiru bajãne ðada. Mañ buguede aba chũmasia. ³ Mañ buguede chũmara urua ðasia jaspe m̄ogara quĩrãca idjaba cornalina m̄ogara urua ðabari quĩrãca. Eumada mañ bugue biya quiru auðu jũrã ðasia. Mañ eumara esmeralda m̄ogara quĩrãca urua ðasia. ⁴ Bugue biya quiru auðu veinticuatro bugue biya queðeaba jũrã ðasia. Mañ bugue biya queðeade veinticuatro drõãrãda chũpanasidaa. Ædjia cacuade j̄l̄ panãra totroa querasia. Idjaba oro oda nepeda j̄l̄ panasidaa. ⁵ Mañne Æcõrẽ bugue biya quiru ãsi ðãdeba baada purewa eða nũmabadjia, jururua nũmabadjia, d̄ji cãbãyã ðae nũmabadjia. Mañ bugue quĩrãpita ãbãrãda siete urua nũpanasidaa. Siete jaure Æcõrẽ quĩrãpita beada mãwã panãa. ⁶ Mañ bugue quĩrãpe pusa pãpãrã ða quĩrãca ðasia. Mañra vidrio ãsã quiru quĩrãca ðasia. Bugue j̄wa araare, j̄wa acãare, jẽdaare, nocoare biða animarã zaca zocai beada quĩmãrẽ panasidaa. Ædjirãra jãare, ãcarraare biða dauba bira panasidaa. ⁷ Aba imama zaca ðasia. Aba paca zaca ðasia. Aba d̄ji quĩrãdarrara ēberã quĩrãca ðasia. Idjaba aba nejõbã waibãra wãbari ða zaca ðasia. ⁸ Mañ quĩmãrẽbema zocai panãba ida sei eropanasiãda. Æd̄ji cacuara jũma dauba bira panasidaa. I edre biða dauba bira panasidaa. Æsa, diamasi biða Ædjirãba ãnãũnaē nãwã jarabadaa:

Bio bia quirua, bio bia quirua, bio bia quirua dadjirã Boro Æcõrẽra.

Idjia jũma poya o ðãa. Idjira ðasia, idi ðãa, idjaba ewariza ðaya.

⁹⁻¹⁰ Æcõrẽ ewariza zocai ðãra idji bugue biya quirude chũmabaria. Mañne d̄ji animarã zaca zocai beaba idjãa bio bia quiruada abadaa, bia beðeabadaa, idjaba bia ðãada abadaa. Mãwã jarabãdaza veinticuatro drõãrãda Æcõrẽ

ewariza zocai ʘΛ quĩrāpita chĩrāborode copanenapeda bia bedeabadaa. Małbe ādji nepeda dji buguede chũmΛ quĩrāpita ʘΛapeda nāwā jarabadaa:

11 Dairā Boro Ācōrē, bΛdrΛ bia ʘΛΛ jūmarāba bio biya quiruada adida, wayaēdida, idjaba ʘΛΛ jūma poya erobaida bia ʘΛada adida.

ʘΛΛ ne jūmada oda bērā bia ʘΛΛ jūmarāba māwā jaradida.

Wārāda ʘΛΛ quĩrāna bērā ne jūmada osia idjaba ne jūmada bΛdeba ʘΛΛ.

5

Juałba Oveja Zaque ununa

1 Małbe młā unusia bugue biya quirude chũmΛba carta tuyadada jΛwa araare erobΛda. Mał cartara quĩrā umena ʘΛ ʘasia. Dji quĩrā tēũne siete ceraba cara panasidaa ni aʘΛba ewararānamārēā. 2 Małne młā bajānebema nezoca dji dromada unusia. Idjia jĩgua iwidisia: “¿Caida bia ʘΛ nał cartade cara ʘeara oguecuapeda ewarai carea?” 3 BaribΛrΛ ni aʘΛda bia ʘaē ʘasia mał carta ewarapeda acΛi carea. Bajāne, nał ējũāne, beudarā panabadama bida neē ʘasia.* 4 Małne młra dji quĩāne jĩā ʘesia ēberā biada neē bada bērā mał carta ewarapeda acΛi carea. 5 BaribΛrΛ veinticuatro drōārānebema aʘΛba młā nāwā jarasia: “Waa jĩārādua. AcΛdua, Juda ēberārānebema Imama abadaba idji ume dji quĩrūda poyasia. Idjira Davideba zedaa. IdjiabΛrΛ nał cartade siete cara ʘeara oguecuapeda ewaraida ʘΛΛ.”

6 Małne Ācōrē bugue biya quiru caita, animarā zaca zocai ʘea quĩmārē panΛ caita, idjaba veinticuatro drōārā panΛ ēsi młā Oveja Zaqueda łta nũmΛda unusia. Idjira beapedada quĩrāca ʘasia. Idjia cachuda siete erobasia. Dau sida siete erobasia. Mał siete dauba jara ʘΛΛ Ācōrē quĩrāpita siete jaure panΛda. MałgΛrāra Ācōrēba jūma nał ējũāne diabuebaria. 7 Małne Oveja Zaque bugue biya quirude chũmΛmaa wāpeda carta idji jΛwa araare erobΛra edasia. 8 Mał carta edadacarea animarā zaca zocai ʘea quĩmārē panΛra idjaba veinticuatro drōārā sida idji quĩrāpita chĩrāborode copanesidaa. Jūma ādjirāba arpada, epedeco jũgurua sida eropanasidaa. Mał epedeco jũgurua incienso queraba bira ʘesia. Mał incienso queraba jara ʘΛΛ Ācōrē ēberārāba idjía iwidibΛdada. 9 Veinticuatro drōārāba, animarā zaca zocai ʘea quĩmārē panΛ bida nał trłābi djiwidida trłāsidaa:

BΛra beapedada bērā bΛdrΛ bia ʘΛΛ mał carta edapeda dji cara ʘeara oguecuaida.

BΛ oa erozoadaba ēberārāda Ācōrē itea nēdosia.

Bedeazabemada, puruzabemada, jūma druazabema sida łcΛrΛ nēdosia.

10 ʘΛΛ ādjirāra ʘasia dadji Ācōrē purude sacerdoterāda ʘeadamārēā.

Idjaba nał ējũāne dji bororāda ʘeadia.

11 Małbe młā acΛbΛrΛde bajānebema nezocarāda trłā duanΛda unusia. MałgΛrāra zocārā panΛ bērā młā poya juachaē ʘasia.† Ādjirāra Ācōrē bugue biya quiru, dji animarā zaca zocai ʘea, idjaba veinticuatro drōārā auđu jūrā panasidaa. 12 Nāwā jĩgua trłā panasidaa:

¡Oveja Zaque beapedadada bio bia ʘΛΛ!

Jūmarāba idjía bia bedeadida panΛa ne jūma poya erobΛ bērā, ne jūmada erobΛ bērā, jūma cawa ʘΛ bērā idjaba bio ʘΛΛ ʘΛ bērā.

IdjidrΛ dji dromaara ʘΛada adida panΛa idjaba bio bia quiruada adida panΛa.

* 5:3 Beudarā panabadama. Griego bedeade ʘΛ ʘΛa: “Nał ējũā edre.” † 5:11 Zocārā. Griego bedeade ʘΛ ʘΛa “diez miles de diez miles, y miles de miles.” Cāpūrīā bedeade jara ʘΛa “millones de millones.”

13 Mañne m̃la ũr̃sia jũma Ācõrēba oda bajãne ðeaba, nañ ëjũãne ðeaba, beudarã jaureba, pusade ðea bida nãwã trãã duanãda:‡

Jũmarãba dji bugue biya quirude chũmãla, Oveja Zaquea bida ewariza bia bedeadida panãa.

Ādjida dji dromaana adida panãa, bio bia quiruada adida panãa, idjaba ādjia jũma poya eropananida bia ðãada adida panãa.

14 Mañbe animarã zaca zocai ðea quĩmãrẽ panãba nãwã jarasidaa: “Bia ðãa mãwã ðaida.” Ara mañda veinticuatro drõãrãda chĩrãborode copanenapeða dji ewariza zocai ðãa bia bedeasidaa. §

6

Cartade cara ðeada sei oguecuada

1 Mañbe m̃la unusia Oveja Zaqueba cartade cara ðeada aba ogabãrãda. Idjaba ũr̃sia animarã zaca zocai ðea quĩmãrẽ panãnebema abããba nãwã jara ðãda: “Acãde zedua.” Idji bedeara baa jĩguabãrã quĩrãca basia. 2 Araa acãde wãside cawayo torroda unusia. Mañ cawayo ãrã chũmãba idji jãwade enedrãmada erobasia. Abããba idjia nepeda diasia. Ara mañda ãcãrã poyapeða dewararã poyai carea wãsia.

3 Mãwãnacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara ðeada aba ogabãrãde m̃la ũr̃sia dewarabema animarã zaca zocai ðãba nãwã jara ðãda: “Acãde zedua.” 4 Araa acãde wãside cawaẽne cawayo purea ðãda odjasia. Abããba mañ cawayo ãrã chũmãla djõbada neco waiðãada diasia. Ācõrēba idjia idu ārĩbisia ëberãrã nañ ëjũãne ãbaa necai duanãda, mãwã djõ duanãba dji quena duananamãrẽã.

5 Mãwãnacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara ðeada aba ogabãrãde m̃la ũr̃sia dewarabema animarã zaca zocai ðãba nãwã jara ðãda: “Acãde zedua.” Araa acãde wãside m̃la cawayo pãimada unusia. Mañ cawayo ãrã chũmãba ne zãgãa zabadada idji jãwade erobasia. 6 Mañne m̃la ũr̃sia animarã zaca zocai ðea ãsi aba ðeada ðãda. Mañba dji cawayo ãrã chũmãla nãwã jarasia: “Trigoda idu bia zaubirãdua. Mãwã trigo libra ume nẽdoi carea ëberãda ewari aba trajaida ðãa. Cebada sida idu bia zaubirãdua. Mãwã cebada sei libra nẽdoi carea ëberãda ewari aba trajaida ðãa. Baribãrã nedraga diabarida, uva sida idu bia zaubidua nedragada, uva ða sida baramãrẽã.”

7 Mãwãnacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara ðeada aba ogabãrãde m̃la ũr̃sia dewarabema animarã zaca zocai ðãba nãwã jara ðãda: “Acãde zedua.” 8 Araa acãde wãside m̃la unusia cawayo cuaracuara ðãda. Mañ cawayo ãrã chũmã trãra “Beuidebema” abadaa. Idji caiðu aba nĩbabadjia “Beudarã panabada ëjũã” abadada.* Jũma nañ ëjũãne ëberãrã quĩmãrẽ ðeaza Ācõrēba ādjia aba idu beabisia. Mañ ëberãrãra beasidaa djõ duanãba, jarrababa, cacua biẽ duanãba, idjaba animarã nañ ëjũãnebema minijichia ðea bida.

9 Mãwãnacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara ðeada aba ogabãrãde m̃la unusia Ācõrẽ ðeada jaradia panã carea beapedadarã jaureda. Ādjirãra bajãne Ācõrẽa ne babue diabada edrecare duanasidaa. 10 Nãwã jĩgua jarasidaa: “Jũmarã Boro, ðara bio bia quirua idjaba wãrãda ðeada aba ðãa. ¿Bãa sããbe duðabemarãra cawa oi dairã beapedada carea?” 11 Ācõrēba ādjiza wua torroda jãnamãrẽã diasia. Mañbe nãwã panusia: “Wadi necai jããnãdua aba ëberãrãba bãrã beapedada quĩrãca bãrã djabarã Crito nezocarãda jũma daucha beabãdadaa.”

‡ 5:13 Beudarã jaureba. Griego bedeadẽ ðã ðãa: “Nañ ëjũã edrecare ðeaba.” § 5:14 Dji ewariza zocai ðãa. Griego bedeadẽ ãcãrã cartade mañra neãa. * 6:8 Beudarã panabada ëjũã. Griego bedeadẽ ðã ðãa “Hades.”

12 Māwānacarea Oveja Zaqueba wayacusa cartade cara beada aba ogab_Λada m_Λa ac_Λ basia. Ma_Λne de uremiada dji cābāyā uresia. Sopua carea j_Λbada pāima b_Λ quīrāca _Λmādaura pāimasia. Jedecora oa quīrāca jūma pureasia. 13 Nāūrā dji cābāyā puab_Λade nejō dji ca jurrubari quīrāca chīdaura bajāneba egorōdaa jurrusia. 14 Bajāra carta b_Λrat_Λb_Λ quīrāca nēbasia. Jūma eyara, pusade bea morro sida naārā beadama panenaē basia. 15 Ma_Λbe na_Λ ējūānebema bororāda, ādjiarebemada, zarrarā bororāda, ne bara beada, na_Λ ējūāne dji dromarāda, nezoca beada, nezocaē bea sida eya uriaē idjaba eyade mōgara cobeade mīrūcuasidaa. 16 Ādjirāba nāwā jarasidaa: “Eya, mōgara, dai _Λr_Λ baedada. Daida mērānada jā_Λ bugue biya quirude chūm_Λ quīrāpitabemada idjaba Oveja Zaqueba cawa oidebemada. 17 Ādjia cawa oēi ewari dromada jūēsia. ¿Caiba ma_Λg_Λara droai?”

7

Sēyā Ācōrē nezocarā dratude b_Λda

1 Māwānacarea m_Λa bajānebema nezocarāda quīmārē unusia. Ādjira na_Λ ējūā iquidaza nūmeasia. Ādjia nāūrāda ni aba_Λareba na_Λ ējūāne, pusade, ni aba_Λ bacurumaa bida idu puabidaē basia. 2-3 Ma_Λne m_Λa unusia dewara nezoca bajānebemada _Λmādaud odjabariareba zeb_Λada. Ma_Λg_Λba dji zocai b_Λ Ācōrē sēyā b_Λbarida erobasia. Idjia bajānebema nezocarā quīmārē pan_Λa nāwā jīgua jarasia: “Na_Λ ējūāra, pusara, bacuru sida ārīrānada aba daiba Ācōrē sēyāra idji nezocarā dratude jūma b_Λb_Λadaa.” Māwā jarasia Ācōrēba _Λb_Λada bajānebema nezocarā quīmārē pan_Λa diada bēra na_Λ ējūāra, pusa sida ārīnamārēā.

4 Ma_Λne m_Λa ūrīsia Ācōrē sēyā erobeara jūmasāwā pan_Λda. 144 mil panasidaa. Jūma ādjirāra Israel ēberārānebema basia. 5 Israel warra Judadeba yōpedadada doce mil panasidaa. Rube_Λneba yōpedadada doce mil panasidaa. Gadeba yōpedadada doce mil panasidaa. 6 Aserdeba yōpedadada doce mil panasidaa. Neptalideba yōpedadada doce mil panasidaa. Manasedeba yōpedadada doce mil panasidaa. 7 Simeo_Λneba yōpedadada doce mil panasidaa. Levideba yōpedadada doce mil panasidaa. Isacardeba yōpedadada doce mil panasidaa. 8 Zabulo_Λneba yōpedadada doce mil panasidaa. Josedeba yōpedadada doce mil panasidaa. Idjaba Benjami_Λneba yōpedadada doce mil panasidaa.

Ēberārā zocārā Ācōrē quīrāpita bea

9 Māwānacarea wayacusa cāimocara quīrāca m_Λa ēberārāda zocārā unusia. Ni aba_Λba ādjirāra poya juachadaē basia. Druazabemada, puruzabemada, bedeazabema sida _Λc_Λg_Λ duanasidaa. Jūmarāba cacuaē j_Λbada torroada j_Λ beasia idjaba b_Λsrida pan_Λ bēra uruta queduaca beada ādji j_Λwade erobeasia. Ādjirāra Ācōrē bugue biya quiru quīrāpita idjaba Oveja Zaque quīrāpita bida _Λta duanasidaa. 10 Ma_Λne jūmarāba nāwā jīgua jarasidaa: “¡Dai Ācōrē na_Λ bugue biya quirude chūm_Λba, Oveja Zaque bida dairāra ēdr_Λ edasidaa!”

11 Ma_Λne animarā zaca bea quīmārē pan_Λra, veinticuatro drōārā sida Ācōrē bugue biya quiru caita panasidaa. Jūma bajānebema nezocarāda ādjirā auēu jūrā _Λta duanasidaa. Ma_Λne bugue biya quiru quīrāpita ma_Λ bajānebema nezocarāra chīrāborode quīrā edaa barru copanenapēda Ācōrēa bia bedeasidaa. 12 Nāwā jarasidaa:

¡Bārāba jara pan_Λ quīrāca wārāa!* Ewariza jūmarāba dairā Ācōrēa bia bedeadida pan_{ΛΛ} dji dromaara b_Λ bērā, ne cawaara b_Λ bērā, ne jūma poya erob_Λ bērā idjaba bio _Λb_{ΛΛ} b_Λ bērā. Idjía bia b_Λada adida pan_{ΛΛ} idjaba bio biya quiruada adida pan_{ΛΛ}. ¡Wārāda bia b_{ΛΛ} māwā baida!†

¹³ Mañbe veinticuatro drōārānebema ab_Λba m_Λā iwidisia: “¿B_{ΛΛ} cawa b_Λca za cacuade j_Λbada torroa j_Λ beara cairāda jāwā beada? ¿Cawa b_Λca s_Λma_Λba zesidada?”

¹⁴ M_Λā panusia: “B_Λab_Λr_Λ cawa b_{ΛΛ}.”

Mañne idjia jarasia: “Nañ ēberārāra jīrūarebema ewari bio minijichia b_Λdebema ēdr_Λpedadarāa. Oveja Zaque oaba ādjia cacuade j_Λbadara totroa tātosi_Λdaa. ¹⁵ Mañ bērā Ācōrē bugue biya quiru quīrāpita duan_{ΛΛ}. Idji dede āsa, diamasi bi_Λda idji itea ne o pan_{ΛΛ}. Mañ bugue biya quirude chūm_Λba ādjirāra waga baya.‡ ¹⁶ Waa jarra beadaēa ni opichia beadaēa. Beseaba waa baē beadia idjaba j_Λw_Λr_Λāba mīā sēēa. ¹⁷ Oveja Zaqueba ādjirāra Ācōrē bugue biya quiruma waga baya. Ādjirāra edeya zocai bai dia b_Λ baido bogadr_Λ nūmeamaa dodamārēā. Mañne Ācōrēba ādjirā daubara jūma jareya.”

8

Cartade cara beada jīrūarebema ogada

¹ Oveja Zaqueba cartade siete cara beada jīrūarebema ogaside bajāne dārā chupea nūmesia.* ² Māwānacarea m_Λā unusia bajānebema nezocarāda Ācōrē quīrāpita siete _Λta duan_Λda. Siete cachiruda ādjirāa diasia. ³ Mañbe dewara nezoca bajānebemada zepeda Ācōrēa quera babadama _Λta nūmesia. Mañ quera babada oro odara Ācōrē bugue quīrāpita b_{ΛΛ}. Bajānebema nezocaba idji j_Λwade quera babada epedecoda erobasia. Mañ epedecora oro o_Λda basía. Ab_Λba idjía incienso querada wai_Λb_{ΛΛ} diasia jūma Ācōrē ēberārāba iwidipedada ume ābaa bá diamārēā. Ara mañda quera babada _Λr_Λ incienso querara bá nūm_Λsia. ⁴ Ācōrē ēberārāba iwidipedadara mañ bajānebema nezocaba incienso quera bá nūm_Λ cowaa ume ābaa Ācōrēmaa tūāpa cowasia. ⁵ Mañbe bajānebema nezocaba quera babada epedecoda edapeda quera babada _Λr_Λ t_Λb_Λdau urua b_Λba b_Λrasia. Mañ t_Λb_Λdau uruara nañ ējūānaa peatasia. Mañba baada jururuasia, dji cābāyā jīgua bae nūmesia, purewa eda nūmesia, idjaba nañ ējūāra ure nūmesia.

Bajānebema nezocarāba cachiru zapedada

⁶ Mañbe bajānebema nezocarā siete pan_Λba ādji siete cachiru edapedadara zadi carea eronūpanesidaa.

⁷ Ab_Λba idji cachiruda zāsia. Ara mañda hieloda cue quīrāca nañ ējūānaa jurrusia. Idjaba uruada oa ume puera b_Λda nañ ējūānaa jurrusia. Mañba nañ ējūāra, bacuru si_Λda berara ēsidra bá wāsia.† Mama chiruara jūma bá wāsia.

⁸ Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zāsia. Ara mañda eya wai_Λb_{ΛΛ} quīrāca b_Λda purega jida nūm_Λda ab_Λba pusade batabuesia. Mañba pusara berara ēsidra oa babisia. ⁹ Mañne pusadebema animarāda berara ēsidra quinisidaa idjaba barcora berara ēsidra jūma ārīsidaa.

* **7:12** Wārāa. Griego bedeadē b_Λ b_{ΛΛ}: “Amén.” † **7:12** Wārāda bia b_{ΛΛ} māwā baida. Griego bedeadē b_Λ b_{ΛΛ}: “Amén.” ‡ **7:15** Ādjirāra waga baya. Griego bedeadē b_Λ b_{ΛΛ}: “Ācōrēba idji wua dera ādjirā _Λr_Λ b_Λya.” * **8:1** Dārā. Griego bedeadē b_Λ b_{ΛΛ} “media hora.” † **8:7** Nañ ējūāra. Griego bedeadē _Λc_Λr_Λ cartade mañra neēa. Berara ēsidra. Griego bedeadē b_Λ b_{ΛΛ} “la tercera parte.” Mañ bedeara versículo 7deba aba 12daa odja b_{ΛΛ}.

¹⁰ Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachirura zásia. Ara maľne chĩdau waibla uruga jida nũmlda bajāneba aesia.† Berara esidra naľ jũāne bea dode, baido bogadr beade bida aesia. ¹¹ Maľ chĩdau trra Asea abadaa. Idji aedama baidora jũma aseasia. Maľ baidoba berrra zocr quinisidaa.

¹² Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachirura zásia. Ara maľda ľmādaura, jedeco sida berara esidra pima nũmesia. Chĩdau ea sida berara esidra pimacuasidaa. Maľ br sa baida adada berara esidra pima nũmasia. Diamasi bida jedecora, chĩdau ea sida ľna baida adada berara esidra ľna asía.

¹³ Ma ľtaa acbrde ũrsia nejb ľta wbari ba jĩgua jara da:Š “jMĩa djuburi eadi! jMĩa djuburi eadi! jMĩa djuburi eadi naľ jũāne eara dewarabema nezoca ũbea panba dji cachiru zabdade!”

9

¹ Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zásia. Maľne ma chĩdau bajāneba naľ ējũānaa aedada unusia. Aba uria dau cre  jũtr  ewabarida maľ chĩdaũa diasia. ² Maľ uria jũtr  ewaside urideba nrda ľtaa cowasia pea b wbr cowabari quĩrca.* Maľ cowaaba ľmādaura, baj pwr  sida jũma pima nũmesia. ³ Maľne adichichi waibada maľ cowaadeba naľ ējũānaa wwzoasia. crba maľ adichichia ada diasia berr cadamr drusrba cabr quĩrca. ⁴ Idjia adichichia jarasia naľ jũānebema chiruara, bacuru sida rrnamr. tebr ababe berr cr sy dji dratude ne eada cabisia. ⁵ crba adichichia berrra idu beabi basía, tebr jedeco juesumabe idu puabisia. Maľ puara drusrba cada pua quĩrca basia. ⁶ Maľ ewaride berrra beu jria baribr beudaa. Wrda beu quĩr pananimna beudaa.

⁷ Maľ adichichira cawayo sordaoba djne edebari quĩrca easia. dji borode nepe oro oda quĩrca da j easia. dji quĩrdarrara ber quĩrca easia. ⁸ dji budara wr budaca easia. dji quidara imama quidaca easia. ⁹ dji cacuara jiorro odaba jũtr easia. dji i jĩguara jururuga nũmasia cawayo zocr dji carreta bara berr dj panmaa pira wbda quĩrca. ¹⁰ dji drura drusrne quĩrca quida cũmia easia. Jedeco juesuma dji druba berrra poya bi o panania. ¹¹ Maľ adichichi borora uria dau cre  wagabaria.† Idji trra hebreo beade Abado abadaa. Griego beade Apolio abadaa.‡

¹² Nabema ma djuburi eadi jaradara jsia, baribr wadibida um pan.Š

¹³ Māwānacarea dewarabema nezocaba idji cachiruda zásia. Maľne cr quĩrpita quera babada oro oda cachu quĩmr panareba aba beade da ma ũrsia. ¹⁴ Dji beade ba bajānebema nezoca cachiru zadaa nw jariasia: “Do waiba Euprate abadama bajānebema nezoca quĩmr j panda r dua.” ¹⁵ Ara maľda idjia maľ quĩmr panra r sia naľ jũāne eara berara esidra quenanamr. * crba djira erobasia ara maľ poade, ara maľ jedecode, ara maľ ewaride mw quenanamr. ¹⁶ Maľne ma

‡ **8:10** Uruga jida nũmlda. Griego beade a: “Ībĩr quĩrca uruga jida nũmlda.” Š **8:13** Nejb. Griego beade a cartade a “bajānebema nezoca.” * **9:2** Pea b wbr cowabari quĩrca. Griego beade a: “Jiorro dorrabaribada cowabari quĩrca.” † **9:11** Uria dau cre  wagabaria. Cpr beade a “ngel del abismo.” ‡ **9:11** Abado, Apolio. Maľ trba jara pana: “Ne jũma rbri.” Š **9:12** Maľ ma djuburi eadi jaradara dadjirba Apocalipsi 8:13de unubadaa. * **9:15** Berara esidra. Griego beade a “la tercera parte.” Ara maľ quĩrca jara a versículo 18de.

ūrīsia ababba jarabarda cawayode wābada sordaorāda jūmasāwā enebada. Dosciento miyoñ enebadaa asia.

¹⁷ Mā cāimocara quīrāca ununa cawayora nāwā beasia: ādji borora imama boro quīrāca beasia. Ādji itedeba uruada, azupreda, idjaba nārīda cowabadjia. Dji arā chūmeaba ādji jāare jūātrabarida jā beasia. Mañ jūātrabarira purega basia, zapiro mōgara quīrāca pāwārā basia idjaba azupre quīrāca cuara basia.†
¹⁸ Cawayo itedeba cowa bā nārība, uruaba, azupre bida nañ ējūāne beara berara ēsidra quenasidaa. ¹⁹ Mañgarā cawayoba ādji itedeba cowa bāba, ādji dru bida ēberārāra beabadjidaa. Ādji drura dama quīrāca basia. Mañba ēberārāra cadapeda beabadjidaa.

²⁰ Māwāmīna ēberārā quininaē badaba wadibida ādjia cadjirua obadara igaradaē basia. Ādjia jai ēpēbadara igaradaē basia. Jawaba oda ācōrēra igaradaē basia: dji oro odada, parata odada, bronce odada, mōgara odada, bacuru oda sida igaradaē basia. Mañ jawaba oda ācōrēba ununacamīna, ūrīnacamīna, idjaba nībadacamīna, ēberārāba mañra igaradaē basia. ²¹ Idjaba mīā beabadara, djārā nāgabada, auēua nībabada, ne drabada sida ēberārāba igaradaē basia.

10

Bajānebema nezocaba carta zaque erobada

¹ Māwānacarea cāimocara quīrāca mā unusia bajānebema nezoca dji dromada edaa zebarda. Idjia cacuade jā bāra jārārā basia. Idji boro arā eumada basia. Idji quīrāra amādau quīrāca urua basia. Idji jīrūra taba eradra nūma quīrāca basia. ² Idji jawade carta zaqueda ewara erobasia. Idji jīrū araarebemara pusade tga nūmasia. Jīrū acarebemara dru tga nūmasia. ³ Mañbe idjira imama jarragabari quīrāca jīgua biasia. Māwā biabarde baara barima siete jururuasia. ⁴ Baa barima siete jururuadacarea mañ jururuaba jaradara mā cartade bā basia. Mañne bajānaa mā bedeada ūrīsia nāwā jarabarda: “Baaba barima siete jururu jaradara mērā erobada. Cartade bārdūa.”

⁵ Mañbe mā ununa bajānebema nezoca pusade idjaba dru tga nūmba idji jawa araarebemada āta bajānaa wasia. ⁶ Māwā bade idjira nañ ējūānebema, bajānebema, pusadebema jūma oda Ācōrē trāneba bedeasia. Nāwā jarasia Ācōrē ewariza zocai bā trāneba: “Ācōrēba jaradara dārāēne jūma māwāya. ⁷ Idjideba bedebadarāda idji nezocarāa. Naēna Ācōrēba ādjirāa jarabadjia idjia cawabiē bāda jīrūare jūma māwāida. Bajānebema nezoca dji jīrūarebemaba cachiru zabarde wārāda jūma māwāya.”

⁸ Mañbe bajānaa bedea mā naēna ūrīnaba wayacusa nāwā jarasia: “Bajānebema nezoca jīrū aba pusade jīrū aba dru tga nūmba carta zaque idji jawade ewara erobada edade wādua.”

⁹ Ara māda bajānebema nezocamaa wāpeda mā iwidisia carta zaquera diamārēā. Idjia panusia: “Edada. Codua. Bā itedera urrajō quīrāca cūā baya, baribara bā biteda asea nūmeya.”

¹⁰ Mañ carta zaquera bajānebema nezoca jawadebemada edapeda cosia. Mā itede urrajō quīrāca cūā basia baribara codacarea mā biteda asea nūmesia.

¹¹ Mañbe idjia mā jarasia: “Bā wayacusa Ācōrēneba bedeaida bā zocārā puru sāwāninebemada, zocārā dru sāwāninebemada, bedeza sāwāninebemada, idjaba ēberārā bororā sāwāninebema sida.”

† 9:17 Zapiro mōgara. Griego bedeade bā bā “jacinto nepōnō.”

11

Ācōrēnebema bedēabadarā umé panΛ

¹ Māwānacarea aḅΛΛba de zabada bacuru quīrāca ḅΛda mĀa diasia. Idjia nāwā jarasia: “Ācōrē de dromara, animarā babue diabada sida zaḁe wādua. Idjaba Ācōrēa mama bia beḁea panΛ sida jūma juachadua. ² BaribΛrΛ Ācōrē de droma mōgaraba auḁu jūrā ca ḅΛ eḁaarebema ējūāda zarādua, maġgΛra Ācōrē ĩjāē beaa diada bērā. Ādjirāba Ācōrē puru JerusaleĀra 42 jeḁeco poya eropanania.* ³ Maġ ewaride mĀa ēberāda umé diabueya mĀnebemada ebuḁa beḁeadamārēā. Ādjia sopua carea jĀbada jĀ panΛne 1,260 ewari Ācōrēneba beḁeadia.”

⁴ Ācōrē naġ ējūānebema boro quīrāpita olivo bacurada umé panΛa, ĩbīrā sida umé panΛa. Maġba idjidebema beḁeabada umé panΛda jara ḅΛa.† ⁵ Bariduaba ādjida biē o quīrānibΛrΛ, ādji iteḁeba urua eradrΛḅrΛba ādji ume dji quīrūra bá beaḁia. Jūma ādji biē o quīrāḅΛdara ara maġ quīrāca beaḁia. ⁶ Maġ ēberā umé panΛba Ācōrēneba beḁea panΛne bajāra poya jūātrΛḁia cue zerāmārēā. Baido sida ādjia poya oa babidia idjaba naġ ējūā ārīnira quīrātanoa poya zebidia ādjia o quīrā panΛ quīrāca.

⁷ BaribΛrΛ Ācōrēnebema jūma beḁeapedadacarea animarā cadjirua uria dau cΛre ḅΛḁeba zebΛrΛba ādjira orraya. Maġba ādjira poyapeḁa beaya. ⁸ Dji bewārāra JerusaleĀ puru dromane tapanania. (JerusaleĀ puruḁe dadjirā Boro Jesura crude cachi beasidaa. ΛcΛrΛba maġ purura trĀ jarabadaa “Sodoma” idjaba “Egipto”, JerusaleĀnebemaba cadjiruara abarica obada bērā.) ⁹ Puruzabemaba, beḁeazabemaba, druazabema bida bēwārā mama tapanΛda ewari ūbea ēsidra acΛ panania. Maġ bewārāra idu joubidaēa. ¹⁰ Ādji beupeḁada carea naġ ējūāne beara ḅΛsrīḁaḁia. ḅΛsrīḁa panΛba ādjiza nebiada diadrudaia maġ Ācōrēneba beḁeabada umé pananaba ādjirāra bia mġga eropanana bērā. ¹¹ BaribΛrΛ ewari ūbea ēsidra baḁacarea Ācōrēba ādjira Ārēbabisia. Ādji piradrΛḅΛda unupeḁadara bio dauperasidaa. ¹² Maġbe dji Ācōrēneba beḁeabadaba beḁeada bajānaa jġgua ūrīsidaa. Nāwā jarasia: “Nama Ātaa zeḁadua.” Ara maġda ādji ume dji quīrūba acΛ panΛne jĀrārāne bajānaa wāsidaa.

¹³ Maġbe de uremiada dji cābāyā uresia. Maġba JerusaleĀ puruḁe deda zocārā coracuasia.‡ Ēberārāda siete mil quinisidaa. Maġne dji zocai beara bio daupera duanΛba Ācōrē bajāne ḅΛa bia beḁeasidaa.

¹⁴ Maġ mġā djuburi beaḁi jaraḁara jōsia. BaribΛrΛ jīrūarebema mġā djuburi beaḁi jaraḁara dārāēne zeya.§

Jīrūarebema cachiru zaḁa

¹⁵ Bajānebema nezoca dji jīrūarebemaba idji cachirura zāsia.* Maġne bajāne zocārā nāwā jġgua beḁeasidaa:

Dadjirā Boro Ācōrēda, idjia ēdrΛ edabari diai jaraḁa ume naġ ējūānebema boroda panesidaa.†

Idiba Ātaa Ācōrēra ewariza jūmarā Boroda ḅaya.

* **11:2** Griego beḁeade nāwā ḅΛ ḅΛa: “Ādjirāra Ācōrē itea ḅΛ purura 42 jeḁeco biwadΛgadia.” † **11:4** Zacaria 4:1-14. ‡ **11:13** Zocārā. Griego beḁeade ḅΛ ḅΛa “la décima parte.” § **11:14** Mġā djuburi beaḁi jaraḁara ūbea panΛa. Apocalipsi 8:13. * **11:15** Bajānebema nezoca dji jīrūarebemaba. Cāpūrīā beḁeade ḅΛ ḅΛa “séptimo ángel.” † **11:15** Idjia ēdrΛ edabari diai jaraḁa. Griego beḁeade “idji Crito” ḅΛ ḅΛa.

16 Mañbe veinticuatro drõârãda ãdji bugue biya quirude Æcõrẽ quĩrãpita chũmeanada chĩrãborode þarru copanenapeda Æcõrẽa bia bedeasidaa. 17 Nãwã jarasidaa:

Dairã Boro Æcõrẽ jũma poya Ð, Ðra naãrãeda þasia idjaba waðibiða Ða.†
 Ð Ða waibÐa Ðda unubi Ð bẽrã idjaba jũmarã Boroda þeda bẽrã daiba bia Ðada a panÐa.

18 Druazabemarãra Ð ume quĩrũbucasidaa. BaribÐÐ Ða cawa oi ewarira jũesia.‡ IdibÐÐ Ða beudarãra cawa oya.

Mañne Ð nezocarã Ðdeba bedeapedadarãa, Ð ãberãrãa, Ð waya bea dji dromarãa, edaara bearã bida Ða ne biada diaya ãdjia opeðada quĩrãca. BaribÐÐ nañ ãjũãne cadjirua opeðadara Ða biẽ Ðya.

19 Mañbe Æcõrẽ de droma bajãne Ðra ewasia. Mañ dede eda Æcõrẽ ley wagabada baurudeda mña unusia. Mañne baada purewa eda nũmesia, jururua nũmesia, idjaba dji câbãyã þae nũmesia. Nañ ãjũãra ure nũmesia idjaba hieloda cue quĩrãca jurru nũmesia.

12

Wẽrã Juañba ununa

1 Ne jarai waibÐada bajãne odjasia. Mña unusia wẽrãba ãmãdauda wua quĩrãca jñ Ðda.* Idji jĩrũra jedeco ãrñ þasia. Doce chĩdauda borobari quĩrãca jñ þasia. 2 Mañ wẽrãra þiogo þasia. Warra toide nũmÐ bẽrã puaba biabadjia.

3 Mañbe dewara ne jaraida bajãne odjasia. Mña je droma purega Ðda unusia. Mañ jeba boroda siete erobasia idjaba cachuda die erobasia. Nepeda boroza jñ þeasia. 4 Idji druba jãrãwẽbÐÐba chĩdauda berara ãsidra bajãneba nañ ãjũãnaa jurrubisia.† Mañ jera wẽrã warra toi carea Ðma nũmesia warra zaque ara tobÐÐda mĩ carea. 5 Mañne wẽrãba umaquĩrã warrada tosia. (Mañ warraba quĩrã djuburia neẽ jũma nañ ãjũãne þeaa idji bedeada ãjã obiya.)‡ BaribÐÐ jeba mĩ naẽna Æcõrẽba mañ warrara ãtaa edesia idji bugue biya quirude chũmÐmaa. 6 Mañbe wẽrãra ãjũã põãsa ewaraga Ðmaa mĩrũ wãsia. Mama 1,260 ewari idjira waga erobai carea Æcõrẽba jũma o erobasia.

7 Mãwãnacarea bajãnebema nezoca dji droma Miguel abadada idjiare panÐ nezocarã sida je ume bajãne djõbucasidaa. Mañne jera idjiare panÐ sida djõbucasidaa. 8 BaribÐÐ jeba, idjiare panÐ bida poyadaẽ basia. Mañ bẽrã ãdjira bajãne waa poya pananaẽ basia. 9 Mañne je dromara, jũma idjiare panÐ sida nañ ãjũãnaa þatabuesidaa. Mañ jera naẽnaeda baða dama basia. Idji trãra Diauru idjaba Satana abadaa.‡ Idjia nañ ãjũãne þeara jũma cũrũga erobÐa.

10 Mañbe mña ãrĩa aþaða bajãne jĩgua beða Ðda. Mañba nãwã jarasia: IdibÐÐ dadji Æcõrẽba idji ãberãrãra ãdrÐ edabÐÐa.

IdibÐÐ idji ÐÐaðeba jũmarã boroda þaya.

Crito idjia ãdrÐ edabari diai jaradaba jũma poya erobaya.

Dadji djabarã biẽ jarabarida bajãneba uða þatabuesidaa.

Idjia ãsa, diamasi bida dadji Æcõrẽ quĩrãpita djabarãra biẽ jarabadjia.

11 Dadji djabarãba Oveja Zaque oa erozoadaba idjaba idji beða jara panÐneba poyasidaa.

Ãdjirã Crito carea beadira wayadaẽ basia, ãtebÐÐ beudi carea panasidaa.

‡ 11:17 Griego bedeade ãcÐÐ cartade idjaba Ð Ða: “Idjaba zeida Ða.” § 11:18 Ða cawa oi ewarira jũesia. Griego bedeade nãwã Ð Ða: “Ð quĩrũbi ewarira jũesia.” * 12:1 Mañ wẽrãba judiorãnebemada jara Ða. † 12:4 Berara ãsidra. Griego bedeade Ð Ða “la tercera parte.” ‡ 12:5 Quĩrã djuburia neẽ. Griego bedeade Ð Ða: “Jiorroba ãjã obiya.” Salmo 2:7-9. § 12:9 Griego de beða diauruba jara Ða: “Djãrã biẽ jarabari.” Satana trãba jara Ða: “Dji quĩrũ.”

¹² ¡Mañ bërã jũma bajãne beara b̄sridadadua!
 Barib̄r̄a nañ ãjũãne beara, pusade bea sida mĩã djuburi beadia diaurura
 b̄r̄ãmaa zeda bërã.
 Idjira d̄arã baẽda cawa b̄ã bërã bio quĩrũ b̄ã.
¹³ Jeba cawasia idjira nañ ãjũãnaa batabuesidada. Mañ carea wërã warra
 todara biẽ oi carea ep̄esia. ¹⁴ Barib̄r̄a jeba biẽ orãmãrẽã Ācõrẽba wërãa nejõb̄ã
 droma ida diasia ãjũã põãsa ewaraga b̄ãmaa wãbari wãmãrẽã. Mama Ācõrẽba
 idjira poa ũbea ãsidra waga erobai carea jũma o erobasia. ¹⁵ Mañ bërã jeba
 idji itedeba baidoda do quĩrãca cumabuesia wërãra do b̄arrea edemãrẽã.
¹⁶ Barib̄r̄a egoroba wërãra carebasia. Egorora yã dogopeã jeba itedeba do
 quĩrãca cumabuedara jũma dosia. ¹⁷ Mañ carea jera wërã ume bio quĩrũsia.
 Ara mañda idjira wërãneba yõpedada waabemarã ume djõne wãsia. Mañ
 yõpedadara Ācõrẽ beãda ãjã o beara, Jesucritoba jaradiada ãjã beara.

13

Animarã minijichia b̄ã pusadeba odjada

¹ Mãwãnacarea jera pusa ãb̄ãde nũmesia.* Mañne mãa unusia animarã
 minijichia b̄ãda pusadeba odjab̄r̄ada. Mañ animarãra siete boroda idjaba
 die cachuda erobasia. Cachuzã nepeda jã beasia. Boroza Ācõrẽ biẽ jera
 b̄ã beãda trã quĩrãca b̄ã erobeasia. ² Mañ animarã mãa ununara imama
 gorogoroa quĩrãca basia. Idji jĩrũra wi jĩrũ quĩrãca basia. Idji itera imama ite
 quĩrãca basia. Jeba mañ animarãa idji ãb̄ãda diasia. Idjaba idji bugue biya
 quirude chũmebisia nañ ãjũãne beara poya erobãmãrẽã. ³ Mañ animarã boro
 aba cõnara anina bara basia. Mañ cõnaba idjira wãrãda beuida basia barib̄r̄a
 dji cõnara ani basia. Mañ carea jũma nañ ãjũãne beaba cawa crĩchadaẽ basia.
 Mañ bërã idjira ep̄esidã. ⁴ Ādjirãba jea bia beãbadjidã, idji ãb̄ãra mañ
 animarãa diada bërã. Idjaba dji animarãa bida bia beãbadjidã. Nãwã
 jarabadjidã: “¿Caida nañ animarã quĩrãca b̄ã? ¿Caida idji ume poya djõ?”

⁵ Ācõrẽba mañ animarãa idu jarabisia ara idjidr̄ã dji dromada idjaba
 Ācõrẽra biẽ tab̄ãda. ⁶ Mañne idjia Ācõrẽda, Ācõrẽ trãda, Ācõrẽ b̄ãmabemada, jũma bajãne bea sida biẽ
 jarabadjia. ⁷ Idjaba Ācõrẽba iduaribisia mañ animarãra idji eberãrã ume
 djõnapeã poyãmãrẽã. Iduaribisia puruzabemada, beãazabemada, druaz-
 abema sida poya erobãmãrẽã. ⁸ Mañne jũma nañ ãjũãne beaba mañ animarãa
 bia beãbadjidã. Nañ ãjũã oi naẽna ãdji trãra Oveja Zaqueba erobã cartade
 b̄ã beasia. Mañ cartade eberãrã ewariza zocai beadi trãda jũma b̄ã b̄ã. ⁹ Dji
 cawarã bara b̄ãba ũrĩdua:

¹⁰ Abãda preso beida Ācõrẽba quĩrã b̄ãb̄r̄ã, preso beya.

Abãda necoba beuida quĩrã b̄ãb̄r̄ã, necoba beuya.†

Mañ carea Ācõrẽ eberãrã bio droadida panã idjaba bio ãjã pananida panã.

Animarã minijichia b̄ã egorodeba odjada

¹¹ Mãwãnacarea mãa dewara animarã minijichia b̄ãda egorodeba od-
 jab̄r̄ada unusia. Mañ animarãba cachu zaqueda umẽ erobasia oveja zaque
 cachu quĩrãca. Barib̄r̄a je beãab̄r̄ã quĩrãca beãbadjia. ¹² Idjira pusadeba
 odjada animarãare basia. Mañne animarã pusadeba odjadãba jarab̄r̄ãra
 idjia eberãrãa jũma ãjã obibadjia. Mañ bërã jarasia jũma nañ ãjũãne beaba
 animarã pusadeba odjadaã bia beãdamãrẽã. Mañ animarã boro cõna

* **13:1** Jera pusa ãb̄ãde nũmesia. Griego beãde ãcãrã cartade b̄ã b̄ã: “Mãra pusa ãb̄ãde nũmesia.” ãcãrã
 Bibliade mañ beãara 12:18de b̄ã b̄ã. † **13:10** Jeremia 15:2; 43:11.

aninara beuida bađamĩna wađi zocai basia. ¹³ Animarã egorodeba odjadaba ne ununaca waibla beada ocuabadjia. Ĕberãrãba aca panane urua sida bajãneba nađ eđuãnaa bæebisia. ¹⁴ Ācõrẽba iduaribisia egorodeba odjađa animarãba mađ ne ununacara pusadeba odjađa animarã trãneba poya o bamãrẽã.‡ Mãwã egorodeba odjađa animarãba nađ eđuãne beara cõrũgasia. Djõbada necoba animarã cõna wađi zocai ba za quĩrãca bađa idjia obisia.Š Mãwã odacarea idjia jarasia jũmarãba małgãla bia beđeadamãrẽã. ¹⁵ Ācõrẽba iduaribisia animarã egorodeba odjadaba animarã jãwaba ođaa zocai baira diaida.* Małbe animarã jãwaba ođara beđeasia. Mał jãwaba ođa animarãba idjia bia beđeadaẽra jũma quenabisia. ¹⁶ Mał awara egorodeba odjađa animarãba jũmarãa sẽyãda ađji jãwa arade wa dratude bałbisia. Dji dromarãa, dji eđaara queđeaa, ne bara beaa, ne neđ queđeaa, nezocarãa, nezocarãea bida mał sẽyãda bałbisia. ¹⁷ Ababe mał sẽyã erobeaba poya ne nẽdodida panasidaa idjaba poya nẽdobuedida panasidaa. Mał sẽyãra pusadeba odjađa animarã trãa wa idji trãnebema numeroa. ¹⁸ Mał numeroa caida jara ba cawai careara ne cawa bađa ba. Crĩcha cawa bałba poya cawaya caida jara bađa. Mał numerora ĩberã trãda mãwã ba. Idji numerora nałgãla: 666.

14

144 mil ĩberãrã trããpeđada

¹ Mãwãnacarea mãa unusia Oveja Zaquera Sioł eya borode nũmãda. Idji ume ĩberãrãda 144 mil panasidaa. Ādjirã dratude Oveja Zaque trãda, dji Zeza trã sida bał erobeasia. ² Małne bajãnaa mãa ũrĩsia do bũga nũmã quĩrãca, baa jururua nũmã quĩrãca. Mãa ũrĩnara arpa zabadarãba biya zá duanã quĩrãca basia. ³ Małne Ācõrẽ bugue biya quiru quĩrãpita, animarã zaca zocai bea quĩmãrẽ panã quĩrãpita, veinticuatro drõãrã quĩrãpita bida trããbi djiwidida trãã duanasidaa. Ni abałba mał trããbira poya trãã cawadaẽ basia. Ababe mał 144 mil ĩberãrã Ācõrẽba nađ eđuãnebema ĩdrã edađaba trãã cawasidaa. ⁴ Mał ĩberãrãra wẽrã adua beasia. Ācõrẽ itea ni maãrĩ bida biẽ beadaẽ basia. Oveja Zaque wãbałza ĩpẽbadaa. Ācõrẽba ađjirãra idji itea, Oveja Zaque itea bida beđamãrẽã nađ eđuãnebemada ĩdrã edasia. Nẽudebema naãrã ewađa Ācõrẽa diađa quĩrãca panã. ⁵ Sewara ni aba bida odacaa. Abeda cadjirua neđ bea.

Bajãnebema nezoca ũbea panãba jarapeđada

⁶ Mãwãnacarea mãa bajãnebema nezocada unusia bajãne wãbaribusida. Idjia beđea biada erobasia jũma nađ eđuãnebemarãa, druazabemarãa, beđeazabemarãa, puruzabemarãa bida jarai carea. Mał beđeara ewariza mãwã baya. ⁷ Idjia nãwã jĩgua jarasia: “Ācõrẽra wayađadua! Idjia cawa oi ewarira jũena bẽrã idjidrã dji dromaana ađadua. Bajãda, egoroda, pusada, baido bogadrã bea sida ođa bẽrã idjia bia beđeadađua.”

⁸ Mał bajãnebema nezoca caidu dewarada zepeda nãwã jarasia: “Babilonia puru dromara jũma ãrĩsia. Wãrãda jũma ãrĩsia. Mał purudebemarãba auđu

‡ **13:14** Ācõrẽba iduaribisia egorodeba odjađa animarãba mał ne ununacara pusadeba odjađa animarã trãneba poya o bamãrẽã. Mał beđeara idjaba nãwã traducida ba: “Diauruba egorodeba odjađa animarã bałada diasia mał ne ununacara pusadeba odjađa animarã trãneba poya o bamãrẽã.”

Š **13:14** Djõbada necoba animarã cõna wađi zocai ba za quĩrãca bađa idjia obisia. Mał beđeara idjaba nãwã traducida ba: “Djõbada necoba cõna waya zocai beđa animarã quĩrãca bađa idjia obisia.”

* **13:15** Ācõrẽba iduaribisia animarã egorodeba odjadaba animarã jãwaba ođaa zocai baira diaida. Mał beđeara idjaba nãwã traducida ba: “Diauruba idjia bałada diasia pusadeba odjađa animarã zaca ba zocai babimãrẽã.”

o duan_Λba druazabemarāa a_Λarica cadjiruada obisi_Δaa itua ōgo diab_Λda quīrāca.”

⁹⁻¹⁰ Ma_Λ bajānebema nezoca wānacarea dewarada wābari zesia. Idjia nāwā jīgua jarasia: “Bariduaba animarā minijīchia b_Λā, j_Λwaba o_Δa idji za quīrāca b_Λā bida bia bedeaib_ΛΓ_Λ, idjaba dratude wa j_Λwade ma_Λ animarā sēyāda idu b_Λbib_ΛΓ_Λ, Ācōrēba quīrūbideba ma_Λ ēberāra bio biē b_Λya uva b_Λ asega b_Λ dawab_ΛΓ_Λ quīrāca. Ma_Λ ēberāra jūma bajānebema nezocarā quīrāpita, Oveja Zaque quīrāpita bida azupre uruaba bio bia mīga baya. ¹¹ Ma_Λ ēberā bia mīga b_Λma t_Λb_Λ uruara quica baya. Ewariza cowa nūmaya. Bariduaba animarā minijīchia b_Λā, j_Λwaba o_Δa idji za quīrāca b_Λā bida bia bedeaib_ΛΓ_Λ, ānāūnira neē baya. Ma_Λ animarā tr_Λ idu b_Λbipe_Δa_Δaba āsa, diamasi bida ānāūnira neē panania.” ¹² Ma_Λ carea Ācōrē ēberārāba na_Λ ējūāne bio droa_Δida pan_Λa. Idjia ījā obi b_Λ bedeada ījā o bea_Δida pan_Λa idjaba Jesura bio ījā pananida pan_Λa.

¹³ Māwānacarea m_Λā bajānaa ūrīsia aba nāwā bedeaib_ΛΓ_Λda: “Cartade nāwā b_Λdua: idiba ātaa bia bea_Δia dadjirā Boro Jesu ījā pan_Λne beub_Δdara.”

Ma_Λne Ācōrē Jaureba nāwā jarasia: “Wārāda bia bea_Δia. Ādjirāra bia mīga panananebemada ānāūnia. Ādjia bia ope_Δada carea Ācōrēba ne biada bajāne diaya.”

Ācōrēba na_Λ ējūāne bea cawa oi_Δebema

¹⁴ Māwānacarea m_Λā ātaa ac_Λb_ΛΓ_Λde jārārā torroda unusia. Ēberā zaca b_Λda ma_Λ jārārā ār_Λ chūm_Λda unusia.* Nepe oro o_Δada j_Λ b_Λsia. Idji j_Λwade neco pewe_Δea era b_Λda erob_Λsia. ¹⁵ Māwā b_Λde Ācōrē de droma bajāne b_Λdeba nezocada aba dajadaa zepeda dji jārārā ār_Λ chūm_Λā nāwā jīgua jarasia: “Ējūānebema néura jūma purea tab_Λā. Ewai jara nūm_Λ bē_Λrā b_Λ necoba ewadua.” ¹⁶ Ara ma_Λda jārārā ār_Λ chūm_Λba idji necoba na_Λ ējūānebema néura b_Λrima ababe orrawe tub_ΛΓ_Λba jūma ewasia.

¹⁷ Ma_Λbe dewara nezocada Ācōrē de droma bajāne b_Λdeba dajadaa zesia. Idjia bida neco pewe_Δea era b_Λda erob_Λsia. ¹⁸ Ma_Λne quera babada bajāne b_Λma_Λba dewara nezocada zesia. Ma_Λ nezocaba quera babada uruada urua erob_Λbaria. Idjia bajānebema nezoca neco pewe_Δea era erob_Λā nāwā jīgua jarasia: “Ējūānebema uvara jūma purea nūm_Λ bē_Λrā b_Λ neco pewe_Δea era b_Λba uvara dji c_Λm_Λne ewadua.” ¹⁹ Ara ma_Λda bajānebema nezocaba idji necoba na_Λ ējūānebema néura b_Λrima ababe orrawe tub_ΛΓ_Λba uvara c_Λm_Λne jūma ewasia. Ma_Λbe uvara dji biwad_Λgabada_Δde cuabuesia dji b_Λ piai carea. Ma_Λba jara b_Λā Ācōrēba cawa oi_Δebemada. ²⁰ Uvara Jerusale_Λ puru dajada biwad_Λgasia. Ma_Λne oada mama_Λba mīga weabari wāsia.† Dji nābuada cawayo ite j_Λbada āt_Λade jūēsia.

15

Bajānebema nezoca siete pan_Λba bia mīgabididebema

¹ Wayacusa ne jarai waib_Λada m_Λā bajāne unusia. Ma_Λ ne jarai carea m_Λā cawa crīchaē b_Λsia. Bajānebema nezocarāda siete panasid_Λaa. Ādjirāza jīrūarebema bia mīgabidira aba eropanasid_Λaa. Ma_Λ bia mīgabi siete pan_Λ jūma māwānacarea Ācōrē quīrūbideba cawa oira jōya.

² Ma_Λ awara m_Λā pusa quīrāca unusia vidrio quīrāca ēsā quiruda idjaba urua nūm_Λda. Ma_Λ icawa jūma dji animarā minijīchia b_Λ ījāpe_Δadaēra

* **14:14** Ēberā zaca b_Λda. Griego bedeade b_Λ b_Λa: “Na_Λ djara eda_Δdaca b_Λda.” Abari quīrāca jara b_Λā Daniel 7:13. † **14:20** Mīga weabari wāsia. Griego bedeade nāwā b_Λ b_Λa: “1,600 estadia weabari wāsia.” Cāpūrā bedeade jara b_Λā “300 kilómetro weabari wāsia.”

duanasidaa. Ādjirāba maļ animarāa, jλwaba oða idji za quĩrāca bλa bida bia bedeadaē basía idjaba idji trλnebema numeroda ādji dratude, jλwade bida idu bλbidaē basía. Ācōrēba arpa diadada ādjirāba eropanasidaa. ³ Arpa zabλdade Ācōrē nezoca Moise trλābida, Oveja Zaque trλābi sida nāwā trλā panasidaa:

Dairā Boro Ācōrē jūma poya bλ, bλa o bλara wai bλa bλa.

Bλa o bλ carea ēberārāba cawa crīchaadaē panabadaa.

Jūmarā Boro, bλa o bλara jipa bλa idjaba aride bλa.*

⁴ Dairā Boro, ¿caiba bλara wayaē bai?

¿Caiba bλara dji dromaana aē? Bλdrλ dji wārā Ācōrēa.

Druazabemarāda zedapeda bλa bia bededia bλa jipa o bλara unubida bēra.

⁵ Māwānacarea λtaa acλbλrλde mλa Ācōrē deda bajāne unusia. Dji edaara bλ dejāne wua eatλ jira bλara ewa nūmasia. ⁶ Maļ dedeba bajānebema nezoca siete panλra dajadaa zesidaa. Bia mĩgabidi siete panλra eropanasidaa. Lino wua oða totroa dorrodorroa quiruda jλ panasidaa. Ādji ju caita oro oðaba trājλ beasia. ⁷ Maļbe animarā zaca zocai bea quĩmārē panλnebema abaλba ādjirāa epedeco jūguruua oro oðada aba aba diasia. Maļ epedecora ewariza zocai bλ Ācōrē quĩrūbiba bira beasia.† ⁸ Maļbe Ācōrē dorrodorroaba, λbλa bida idji dede eda cowaga nūmesia. Maļba ni abaλda maļ dede eda poya wānaē basía aba bajānebema nezocarā siete panλba bia mĩgabidi siete panλ jōbλrλdaa.

16

Ācōrēba jĩrūarebema bia mĩgabi siete panλ

¹ Maļbe mλa ūrīsia abaλda Ācōrē de bajāne bλdeba jĩgua bedebλrλda. Maļba bajānebema nezocarā siete panλa nāwā jarasia: “Jāλ siete epedeco jūguruua Ācōrē quĩrūbiba bira beara ējūānaa weabuede wānadaa.” ² Ara maļda aba wāpeda idji epedecode bλda naλ ējūānaa weabuesia. Maļba animarā minijīchia bλ trλ dratude wa jλwade bλ erobeara, maļ animarā za quĩrāca bλ jλwaba oðaa bia bedebada sida aida cadjirua minijīchia bλba jūma birasia.

³ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bλda pusade weabuesia. Maļba pusara oa babisia. Ēberā beuda oa quĩrāca ūmesia. Maļne jūma pusade zocai beara quinisidaa.

⁴ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bλda doza idjaba baido bogadrλ beaza weabuesia. Maļba baidora jūma oa bacuasia. ⁵ Maļne mλa ūrīsia baido wagabari bajānebema nezocaba Ācōrēa nāwā jarabλrλda: ¡Bλdrλ dji wārā Ācōrēa! Bλara idi bλa idjaba naēna basia. Bλa ēberārāra jipa cawa osia.

⁶ Ādjirāba bλ ēberārā oada, bλdeba bedebadarā oa sida erozoabisidaa.

Maļ carea bλa ādjirāa oada dobibλrλa ādjia biē opeðada quĩrāca.

⁷ Maļbe mλa ūrīsia abaλba bajāne bλ quera babadamaλba nāwā jarabλrλda: “Dai Boro Ācōrē jūma poya bλ, wārāda bλa jipa aride cawa obaria.”

⁸ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode bλda λmādau λrλ weabuesia. Maļba λmādaura wetara uruabisia ēberārāda bāmārēa. ⁹ λmādau jλwλrλāba ādjirā bio babλda carea Ācōrēda biē jarabadjidaa, idjiabλrλ māwā bia mĩgabi bλ bēra. Baribλrλ ādjia cadjirua obadara igaradaē basía idjaba Ācōrēdrλ dji dromaana adaē basía.

* **15:3** Jūmarā Boro. Griego bedeeade λcλrλ cartade bλ bλa “Ācōrē ēberārā boro” wa “ewariza bλ boro.”

† **15:7** Epedeco Ācōrē quĩrūbiba bira bλba jara bλa Ācōrēba cawa oiðebemada.

¹⁰ Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode ɓɓda animarā minijichia ɓɓ bugue ɓɓrɓ weabuesia. Ara maɓda maɓ animarāba poya ɓɓ druade ewarira pāima nūmesia. Maɓne puaba ēberārāba ādji quīrāmera cabadjidaa. ¹¹ Ādji pua carea, ādji aida carea Ācōrē bajāne ɓɓda biē jarabadjidaa. Baribɓrɓ ādjia cadjirua obadara igaradaē basía.

¹² Māwānacarea dewara nezocaba idji epedecode ɓɓda Euprate do waibɓade weabuesia. Ara maɓda dora poasia ɓɓmādau odjabariareba druzabema bororā djōne zebɓdade bia chānamārēā.

¹³ Idjaba mɓa jai cadjirua baujīā quīrāca ɓɓeada ūbea unusia. Aɓa je itedebea ēdrɓsia. Aɓa animarā minijichia ɓɓ itedebea ēdrɓsia. Idjaba Ācōrēneba bedeabari dji wārāé ɓɓ itedebea aɓa ēdrɓsia.* ¹⁴ Maɓ jairāba ne ununaca waibɓada quīrātanoa obadjidaa. Idjaba jūma druzabema bororāmaa wānapeda jarasidaa ābaa Ācōrē ume djōne wānamārēā. Ācōrē dji droma ɓɓaba jūmarā poyai ewaride māwā djōnia. ¹⁵⁻¹⁶ Maɓ bororāra ējūā Armagedoɓ abadamaa djōne edesidaa. Maɓ trɓra hebreo bedeaa.

(Jesuba nāwā jarasia:) “jŪrīnada! Ne drɓabari quīrāca mɓra cawaēne zeya. Bio bia ɓɓeada dau ɓɓɓa ɓɓeara idjaba cacuade jɓɓada jɓ ɓɓeara. Māwā mɓ zebɓrɓde ādjira ācada ɓɓeadaēa ni quīrā peradaēa.”

¹⁷ Māwānacarea jŪrēarebema nezocaba idji epedecode ɓɓda naɓ dedaade weabuesia. Maɓne Ācōrē de bajāne ɓɓdebea idji bugue biya quirumaɓba bedeaba nāwā jŷgua jarasia: “Ya jōsia. Waaēa.” ¹⁸ Ara maɓda baara purewa eda nūmesia, dji cābāyā ɓɓe nūmesia, jururua nūmesia, idjaba de uremiada dji cābāyā ure nūmasia. Ācōrēba ēberā oda ewarideba maɓ de uremia quīrāca wadī urecaa. ¹⁹ Maɓ de uremiaba egorora drapeda puru droma ɓɓadada puru ūbea panɓ quīrāca tabesia. Idjaba jūma naɓ ējūānebema purura ārīsidaa. Ācōrēba quīrādoae basía Babilonia puru dromada cawa oi carea. Idji quīrūbideba maɓ purura bio cawa osia uva ɓɓa bio asega ɓɓ dawabɓrɓ quīrāca. ²⁰ De uremiaba pusade morro ɓɓeara, eya ɓɓe sida jūma nēbabisia. ²¹ Bajāneba hieloda mōgara waibɓa quīrāca ēberārā ɓɓrɓ jurrusia. Maɓ hielu zɓɓara berara cien libra ɓɓesia.† Maɓ hielu jurru nūmɓba bio mŷga panɓ bērā ēberārāba Ācōrēda biē jarasidaa.

17

Juaɓba wērā auɓua ununa

¹ Bajānebema nezocarā siete epedeco eropananada aɓa mɓmaa zepeda nāwā jarasia: “Wāna. Mɓa acɓbiya sāwā Ācōrēba wērā auɓua trɓ ɓɓga ɓɓda cawa oida. Maɓ wērāra do zocārā ɓɓrɓ chūmabaria. ² Naɓ ējūānebema bororāba idji ume cadjiruada obadjidaa. Idjaba maɓ wērāba auɓua o ɓɓda unu panɓ bērā naɓ ējūānebemarāba auɓuada obadjidaa ituaba beu duanɓ quīrāca.”

³ Ara maɓda Ācōrē Jauredeba ɓɓde bajānebema nezocaba mɓra ējūā pōāsa ewaraga ɓɓdaa edesia. Mama mɓa unusia wērāda animarā minijichia ɓɓ ɓɓrɓ chūmɓda. Maɓ animarāra purea ɓɓasia idjaba trɓ zocārā Ācōrē biē jara ɓɓda idji cacuade ɓɓ eroɓasia. Maɓ animarāba siete boroda idjaba die cachuda eroɓasia. ⁴ Maɓ wērāba wua pursupursua ɓɓda idjaba purea ɓɓda jɓ ɓɓasia. Oroba, mōgara nēɓɓaba, neta nēɓɓa ɓɓ bida djio ɓɓasia.* Taza oro odada idji jɓwade eroɓasia. Maɓ tazara ne jūma Ācōrēba quīrācaba idjaba jūma

* **16:13** Ācōrēneba bedeabari dji wārāé. Ācōrēneba bedeabari dji wārāéra Juaɓba naārā unusia animarā minijichia ɓɓ quīrāca egorodeba odjabɓrɓda. Apocalipsi 13:11-18. † **16:21** Griego bedeade ɓɓ ɓɓa “talento aɓa.” Cāpūrīā bedeade ɓɓ ɓɓa “cuarenta kilos.” * **17:4** Neta nēɓɓa ɓɓa. Griego bedeade ɓɓ ɓɓa “perla.”

mañ wērāba auđua o ʙaba bira ʙasia. ⁵ Ĕberāba cawaiē ʙa trāda idji dratude erobasia. Nāwā ʙa ʙasia:

Māra Babilonia puru dromaa. Māra wērā auđuarā papaa, idjaba ne jūma nañ ĩjūāne Ācōrēba quĩrĩca papaa.

⁶ Acʙaʙaʙa mĭa cawasia mañ wērāra Ācōrē ĩberārā oaba, Jesudebema jaradia panʙa carea beapedada oaba beu chūmʙa.

Mañ wērā ununa carea mĭa cawa crĩchaē ʙesia. ⁷ Mañbe bajānebema nezocaba mĭa nāwā iwĩdisia: “¿Sāwāērā cawa crĩchaē ʙa? Mañ wērānebemada, idji edebʙa animarā minijĩchia ʙa debema sida mĭa cawabiya. Animarā siete boro erobʙa debemada, die cachu erobʙa debema sida cawabiya. ⁸ ʙa ununa animarā minijĩchia ʙara naēna zocai ʙasia, idira neēa, baribʙa ewari aba uria dau care ʙa deba ĩdrʙa. Māwānacarea Critoba idjira ewariza biē ʙa. Nañ ĩjūāne ʙeaba idji unubʙa cawa crĩchadaē panenia. Nañ ĩjūā oi naēna ādjirā trāra ewariza zocai ʙeadi cartade ʙaē ʙesia.

⁹ ʙa ununaba ne jara quĩrĩ ʙa cawai careara ne cawa ʙaida ʙa. Siete bororāba jara ʙa siete eyada. Mañ siete eya ĩrā dji wērā auđuada chūmʙa.

¹⁰ Idjaba mañ siete bororāba jara ʙa ĩberārā bororāda siete panʙa. Mañ siete bororānebemada juesuma beusidaa. Aba ʙa wadi ĩberārā poya erobʙa. Idjaba ababemada wadi odjaē ʙa. Baribʙa idji zebʙa ĩberārā boroda beimĩna dārā ʙaē. ¹¹ Animarā minijĩchia ʙa naēna ʙada idi neēba jara ʙa ĩberārā boro dewara zeidebemada. Idjira mañ siete bororānebemaa. Critoba idjira ewariza biē ʙa.

¹² ʙa die cachu ununaba jara ʙa ĩberārā bororā die pananinebemada. Ādjirā wadibida ĩberārā bororāēa. Baribʙa animarā minijĩchia ʙara ĩberārā boroda ʙebʙa ĩdjirā sida ĩberārā bororāda ʙeadia. Māwāĩna dārānaēa.†

¹³ Mañ die bororāba abari crĩchada edadia. Ādji druara animarā minijĩchia ʙa jʙa wada ʙa. ¹⁴ Mañne ādjirāra Oveja Zaque ume djōnia. Baribʙa Oveja Zaqueba ādjirāra poyaya idjida jūma dji droma ʙe Boro bēra idjaba jūma bororā cāyābara dji dromaara ʙa bēra. Poyabʙa idji bio ĩjā panʙa idji ume panania. Ādjirāra trāsia idjaba edasia.”

¹⁵ Mañbe bajānebema nezocaba mĭa nāwā jarasia: “Wērā auđua chūmʙa ʙa doda zocārā unusia. Mañ do zocārāba jara ʙa puruzabemada, bedeazabemada, druazabema sida. ¹⁶ ʙa die cachu ununaba, animarā minijĩchia ʙa bida mañ wērā auđua ʙara igaradapeda quĩrāmania. Mañ bēra jūma idjia erobʙa jārĩnia. Abeda ācada ʙa. Ādjirāba idji djarada codia idjaba babuedia. ¹⁷ Ācōrēba mañ die bororā sode ʙasia idjia quĩrĩ ʙa quĩrĩca ođamārēa. Mañ carea abari crĩchada edadapeda ādji druara animarā minijĩchia ʙa jʙa wada ʙa aba Ācōrēba jarađara jūma māwāʙa. ¹⁸ ʙa ununa wērā auđuaba puru dromada jara ʙa. Mañ purudebema boroba druazabema bororāda idji jʙa wada erobʙa.”

18

Ācōrēba Babilonia puru cawa ođa

¹ Māwānacarea mĭa bajānebema nezocada unusia bajāneba edaa zebʙa. Mañra dji droma basia. Idji dorrodorroaba nañ ĩjūāra ĩnaga nūmesia. ² Idjia nāwā ĩgua jarasia:

¡Babilonia puru dromara ārĩa! ¡Wārāda jūma ārĩa! Ĕberārā neēa, āteʙa jairāda mama panabadaa.

† 17:12 Dārānaēa. Griego bedede nāwā ʙa ʙa: “Hora ababe ĩberārā bororāda ʙeadia.”

Jūma jai cadjirua beara mama panabadaa. Jūma ĩbana Ācōrē quĩrāpita mititia beara mama panabadaa.*

³ Maļ purudebemarāba auđua o duanaba druazabemarāa abarica cadjiru-ada obisiđaa itua ōgo diabada quĩrāca.

Druazabema bororāba abari quĩrāca obadjidaa wērā auđua ume daunemabada quĩrāca.

Maļ carea Babilonia purura jūma ārĩaia.

Maļ puruba ne bia waiβada jūmawāyā eda quĩrā ĩada bērā naļ ējūānebema ne nēdobuebadarāda ne barasiđaa.

⁴ Maļbe mļa ūrĩaia abalaba bajāneba nāwā jarabada:

Mļ ēberārā, Babilonia purudebemada āyā wābadađua jāļ puruba cadjirua o βa quĩrāca orānamārēā.

Māwāra Ācōrēba jāļ puru cawa obadađe bārāra cawa oēa.

⁵ Jāļ puruba jūmawāyā cadjiruada o βa. Ādji cadjiruara mōgara pā buebada quĩrāca bajānaa jūēsia.

Jūma ādjia cadjirua opeđadara Ācōrēba quĩrādoāē βa.

⁶ Jāļ purura biē ođadua djārā biē ođa quĩrāca.

Idjia djārā biē ođa cāyābara barima umé bičara ođadua.

Idjia djārāra biē osia uva βa asega βa ōgo diabada quĩrāca.

Maļ bērā idjira barima umé bičara ođadua uva βa asega βa barima umé ōgo diabada quĩrāca.

⁷ Jāļ purura bio bia mīgabiđadua idjaba bio sopuabiđadua ādji

purura dji dromaana a panā bērā idjaba ne biada aduba eropanana a panā bērā.

Jāļ puruba nāwā crĩaia βa: “Mļra wērā dji droma idji buguede chūma quĩrāca βa.

Mļra pēdra wērā quĩrāca βāēa. Mļra sopua βāēa.”

⁸ Māwā crĩaia βa bērā dārāēne jāļ purudebemarāra quinia, sopuaba jĩaia, idjaba jarrababa biē duania.†

Dadjirā Boro Ācōrē jūma poya βaba cawa obadađe jāļ purura babueya.

⁹ Jāļ puru ume druazabema bororāba cadjiruada obadjidaa daunemabada quĩrāca. Idjaba jāļ puruba ne bia aduba eroβabemada edapeđada bērā ne barasiđaa. Maļ carea jāļ puru bá nūma cowaa unubadađe jĩaia. ¹⁰ Waya panania Ācōrēba Babilonia puru cawa ođa quĩrāca ādjirā siđa cawa oida. Maļ carea tamba acā panane nāwā jaradĩa:

ĩmĩā djuburi, mĩā djuburi Babilonia puru droma ne jūma obari badara!

Ācōrēba jāļ purura isabe cawa osia.

¹¹ Naļ ējūānebema ne nēdobuebadara maļ puru carea aujĩaia ādjia nēdobue panā nēdođira neē bai bērā. ¹² Maļ purude ne jūmada nēdobuebadjidaa: oroda, paratada, mōgara nēβa beada, neta nēβa beada, dji biara βa lino wuada, seda wuada, wua pursupursua βada, wua purea βada, bacuru tūā queđeada, elepante quida ođada, bacuru nēβa βa ođada, bronze ođada, jiorro ođada, marmol mōgara ođa siđa nēdobuebadjidaa.‡ ¹³ Idjaba canelada, ne jūma tūāpa queđeada, incienso querada, mirra querada, olibano querada, uva βada, olivo dragada, harina biada, trigoda, pacada, ovejada, cawayoda, carreta siđa nēdobuebadjidaa. Ēberārā siđa nēdobuebadjidaa nezocada beadamārēā.

¹⁴ Jūma maļ nēdobuebadarāba nāwā jaradĩa: “Ne jūma jāļ puruba awua badara neē besia. Jāļ puruba parata waiβa eroβadara, ne biya queđea aduba

* **18:2** Griego bedede αcala cartade naļ siđa βa βa: “Jūma animarā Ācōrē quĩrāpita mititia beara mama panabadaa.” † **18:8** Dārāēne. Griego bedede βa βa: “Ewaride abade.” ‡ **18:12** Elepante quida. Cāpūrĩa bedede βa βa “marfil.”

erobada sida jūma jōsia. Waa edadaēa.”¹⁵ Wārāda maļ puruḁaa ne jūma nēdobuede wābadapedadara bio ne barasidaa. Ādjirāba waya panania Ācōrēba maļ puru cawa oḁa quīrāca ādjirā sida cawa oida. Maļ carea tḁmḁba aḁ panḁne nāwā aujīānia:

¹⁶ ¡Mīā djuburi, mīā djuburi jāļ puru droma baḁara!

Jāļ purura wērā lino wua dji biara ḁḁba djio ḁḁ quīrāca ḁasia.

Wua pursupursua ḁḁba idjaba purea ḁḁba djio ḁḁ quīrāca ḁasia.

Oro oḁaba, neta nēḁḁa ḁḁba, mōgara nēḁḁa quedeaba djio ḁḁ quīrāca ḁasia. §

¹⁷ Baribḁḁḁ jāļ puruba ne bara baḁara isabe jōsia.

Jūma barcodebema bororāba, barcode wābadaba, barcode trajabadaba, pusade trajabada biḁa tḁmḁba aḁ duanania. ¹⁸ Maļ puru bá nūmḁ cowaa unubḁade nāwā jīgua jaradia: “¿Sāḁḁḁ puruda jāļ puru quīrāca ḁḁ?” ¹⁹ Maļbe sopuaba ādji boro ḁḁḁ egoro porada jāḁḁḁpede nāwā jīgua aujīānia:

¡Mīā djuburi, mīā djuburi jāļ puru droma baḁara! Jāļ purura ne bara baḁa bēḁā, barco erobeara

jāma ne barasidaa. Baribḁḁḁ jāļ purura isabe jūma āḁsia.

²⁰ ¡Jūma bajāne ḁeara ḁḁsridaḁdua jāļ purura āḁna bēḁā!

Ācōrē ēberārā, Jesuba diabuedarā, Ācōrēneba bedeabadarā sida ḁḁsridaḁdua.

Jāļ puruba bārā biē oḁa carea Ācōrēba cawa osia.

²¹ Maļbe bajānebema nezoca dji dromaba mōgara waibḁada yu droma quīrāca ḁḁa edapeḁa ḁatabuesia. Māwā obḁḁḁ nāwā jarasia:

Maļ mōgara juerza pusadaa ḁatabueda quīrāca Babilonia puru dromara isabe jūma āḁya. Maļ purura waa ununaēa.

²² Maļ puruḁe arpa, chiru, cachiru zá duanḁ sida waa ūḁnaēa. Ēberārā trḁḁ duanḁ sida waa ūḁnaēa.

Maļ puruḁe ne obadara waa ununaēa. Yude ne ḁa duanḁ jīguada waa ūḁnaēa.

²³ Maļ puruḁe ibīrā uruara waa ununaēa. Quima edabḁade ḁḁsriḁa ḁḁga nūmḁra waa ūḁnaēa.

Mamabema ne nēdobuebadara naļ ējūāne dji dromada ḁeasia.

Mamabema jāibanaḁba druazabemarāda jūma cūrūgabadjidaa. Maļ carea purura jūma āḁsia.

²⁴ Ācōrēneba bedeabadarā beapeḁada carea, Ācōrē ēberārā beapeḁada carea, idjaba jūma naļ ējūāne beapeḁada carea biḁa maļ purura bedeade ḁḁa.

19

Bajānebemarāba Ācōrēba bia bedeapedada

¹ Māwānacarea mḁa bajānaa zocārā nāwā bedeade duanḁda ūḁsia.

¡Biya quirua dadjirā Boro Ācōrēra! Idjiabḁḁḁ ēberārā ēdrḁ edasia. Idjidrḁ dji dromaara ḁḁa idjaba dji ḁḁara ḁḁa.

² Idjia jipa ariḁe cawa obaria. Wērā auḁua trḁ ḁḁga baḁara cawa osia maļ wērāba cadjirua o ḁḁḁba jūma naļ ējūānebemarāa abarica cadjiruada obida bēḁā.

Ācōrēba maļ wērāra biē ḁḁsia idji nezocarāda quenana bēḁā.

³ Wayacusa nāwā jīgua jarasidaa:

¡Biya quirua dadjirā Boro Ācōrēra! Jāļ puru bá nūmḁ cowaara ewariza cowa nūmaya.

§ 18:16 Neta nēḁḁa ḁḁ. Cāpūrīā bedeade ḁḁ ḁḁa “perla.”

⁴ Mañne veinticuatro drõârãda, animarã zaca zocai ðea quĩmãrẽ pan_Λ sida chĩrãne ðarru copanesidãa Æcõrẽa bia bedeadĩ carea. Æcõrẽ idji bugue biya quirude chũm_Λne ãdjirãba nãwã bia bedeasidãa:

¡Mañg_Λara wãrã!^{*} ¡Dadjirã Boro Æcõrẽra biya quirua!

⁵ Idjaba m_Λa ùrĩsia Æcõrẽ bugue biya quiruma_Λba aba nãwã bedeab_Λr_Λda:

¡Jũma Æcõrẽ nezocarã, dadjirã Æcõrẽa bia bedead_Λdua!

¡Æcõrẽ waya ðearã, idjía bia bedead_Λdua! ¡Dji droma ðeaba, dji edaara ðea biãa bia bedead_Λdua!

Oveja Zaque quima edai ewari

⁶ Mañbe zocãrã jĩgua bedea duan_Λda m_Λa ùrĩsia. Mañra do jururuga nũm_Λ quĩrãca ðasia, baa dji cãbãyã ðaeb_Λr_Λ quĩrãca ðasia. Ædjirãba nãwã jara duanasidãa:

¡Biya quirua dadjirã Boro Æcõrẽra!

¡Dadjirã Boro Æcõrẽba jũma poya o ð_Λa! ¡Idjidr_Λ jũmarã Boroa!

⁷ ¡Þ_Λsridãdia! ¡Capipiãdia! Idjidr_Λ dji Dromaana adia, Oveja Zaque quima edai ewarira jũena ðerã. Idji quima baira djiosia.

⁸ Æcõrẽba idjira dji biara ð_Λ lino wua totroa dorrodorroa quiruba djiobisia. (Mañ biara ð_Λ lino wuaba jara ð_Λa Æcõrẽ eberãrãba jipa obadadebemada.)

⁹ Bajãnebema nezocaba m_Λã jarasia: “Cartade nãwã ð_Λdua: Oveja Zaque quima edab_Λr_Λ carea ne cob_Λdamaa j_Λredarãda bio bia ðeaa.” Idjaba jarasia: “Mañg_Λara wãrã bedea Æcõrẽba jaradaa.”

¹⁰ Ara mañda m_Λra bajãnebema nezoca jĩrũ caita chĩrãne ðarru cobesia idjía bia bedei carea. Barib_Λr_Λ idjia m_Λã jarasia: “Jãwã orãdua, ãteb_Λr_Λ Æcõrẽab_Λr_Λ bia bedeadua. M_Λra Æcõrẽ nezocada jãwã quirua ð_Λ quĩrãca idjaba djabarã Jesuba jaradiada ïjã ðea quĩrãca.”

Jesuba jaradiadara Æcõrẽ Jaureba idji nezocarãa bedeabibaria.[†]

Cawayo torro ãrã zeda

¹¹ Mãwãnacarea m_Λa unusia bajãne eda wãbadada ewa nũm_Λda. Cawaẽne cawayo torroda odjasia. Mañ cawayo ãrã chũm_Λra “Bedea Aba Þ_Λ” idjaba “Wãrã Ara” abadaa. Idjia eberãrãra jipa cawa obaria idjaba jipa o ð_Λdeba dji quĩrũ ume djõbaria. ¹² Idji daura t_Λþ_Λ quĩrãca urua ðasia. Nepeda zocãrã jã ðasia. Idji borode trãda ð_Λ erob_Λsia barib_Λr_Λ ababe idjiab_Λr_Λ mañ trãra cawa ðasia. ¹³ Idjia cacuade jã ð_Λra oade t_Λ edada basía. Idji trãra Æcõrẽ Bedea abadaa.[‡] ¹⁴ Idji caidu bajãnebema sordaorãda cawayo torro ðea ãrã zesidãa. Ædjia cacuade jã ðeara dji biara ð_Λ lino wua totroa quiru basía. Ni mãrĩ biãa mititiaẽ ðeasia. ¹⁵ Æcõrẽ Bedea abada itedeba djõbada neco pewedea ð_Λda odja ðasia druzabemarã poyai carea. Idji j_Λwade erob_Λ jiorro odaba ãdjirãa ïjã obiya. § Uva biwad_Λgab_Λr_Λ quĩrãca ãdjirãra cawa oya Æcõrẽ jũma poya ð_Λba quĩrũbidaba mãwã cawa obi ðerã. ¹⁶ Idjia ãrã jã ð_Λde idji ðacara ãrã nañ trãda ð_Λ erob_Λa: “Jũmarã bororã cãyãbara dji dromaara ð_Λ, idjaba jũma dji droma ðea Boro.”

¹⁷ Mañbe m_Λa unusia bajãnebema nezocada ãmãdau ãrã nũm_Λda. Idjia jũma ne mĩguia cobada ãt_Λ wãbaribadarãa nãwã jĩgua jarasia: “Zedadua. Åbaa dji j_Λredadua ne codi waiþ_Λa Æcõrẽba o ð_Λma. ¹⁸ Mama eberãrã boro djarada, sordaorã boro djarada, mẽsrã ðea djarada, cawayo djarada, cawayo ãrã wãbada djara sida codia. Jũma eberãrã djarada codia: nezocãẽ djarada,

* **19:4** Wãrãa. Griego bedeadẽ ð_Λ ð_Λa: “Amén.” † **19:10** Jesuba jaradiadara Æcõrẽ Jaureba idji nezocarãa bedeabibaria. Griego bedeadẽ mañra ebuãa ðãã. ‡ **19:13** Juañ 1:1. § **19:15** Salmo 2:9.

nezoca djarada, dji edaara quedea djarada, idjaba dji dromarã bea djara sida codia.”

¹⁹ Maãbe mãa unusia animarã minijichia bãda, naã ëjũãnebema bororãda, jũma ãdji sordaorã sida ãbaa dji jãre duanãda. Cawayo ãrã chũmã ume, idjiare panã sordaorã ume djõni carea duanasidaa. ²⁰ Djõbãdade cawayo ãrã chũmãba animarã minijichia bãra, ãcõrẽneba bedeabari dji wãrãé sida jidasia. Maã ãcõrẽneba bedeabari dji wãrãéba animarã minijichia bã trãneba ne ununaca waibãa beada obadjia. Mãwã animarã minijichia bã sãyã idu bãbipedadara jũma cũrũgabadjia. Maã animarã za quĩrãca bã jãwaba oãaa bia bedeapedadara cũrũgabadjia. Cawayo ãrã chũmãba maã animarã minijichia bãra, ãcõrẽneba bedeabari dji wãrãé sida zocai panãda tãbã urua azupre bara uruga nũmãne batabuesia. ²¹ Djõbada neco idji itedeba odja bãba dewararãda jũma quenasia. Maãbe jũma ne mĩguia cobada ãtã wãbaribadara maã djara co duanãba jãwũãsidaa.

20

Mil poa

¹ Mãwãnacarea mãa bajãnebema nezocada edaa zebãrãda unusia. Idjia uria dau care bã jũãtrã bã ewabarida erobasia. Idjaba carena omoga chũmãda idji jãwade erobasia. ² Jera jidapeda mil poa jã bãsia. Maã jera drõã naẽnabema damaa, diauru idjaba Satana abadaa. ³ Bajãnebema nezocaba idjira uria dau care bãde edaa batabuepeda jũãtrã nũmãsia ni abãba poya ewarãnamãrẽã. Maãba diauruba druzabemarãda waa cũrũgaãa aba mil poa jõbãrãdaa. Mil poa badacarea idjira ërã bãya naã ëjũãne dãrãé bãmãrẽã.

⁴ Maãbe mãa bugueda zocãrã unusia. Maã ãrã chũmeara ãcõrẽba bãsia Crito ume dji bororãda beadãmãrẽã. Idjaba mãa ëberãrã obãá tãpedada jaureda unusia. Mãwã obãá tãsidaa Jesuba jaradiada ãjã panã carea idjaba ãcõrẽ bedea jaradia panã carea. ãdjirãba animarã minijichia bãa, idji za quĩrãca bã jãwaba oãaa bida bia bedeadaë basía. Idji sãyãra ãdji dratude, jãwade bida idu bãbidaë basía. ãdjirãra ãrẽbadapeda Crito ume dji bororãda mil poa panesidaa. ⁵ Maã ãrẽbapedadara ãcõrẽba naãrã ãrẽbabida basía. Dewara beudarãra ãrẽbadaë basía aba mil poa jõnacarea. ⁶ ãcõrẽba naãrã ãrẽbabi ëberãrãra bio bia beadia. ãdjirãra waa beudaãa, ãtebãrã ãcõrẽ sacerdoterãda, Crito sacerdoterã sida beadia.* Idjaba mil poa Crito ume dji bororãda beadia.

ãcõrẽba diauru tãbã uruade batabueda

⁷ Mil poa jõnacarea diaurura jã badada ërã bãya. ⁸ Maãne idjia jũma druaza cũrũgaë wãya. Gog druadebemarãda, Magog druadebemarã sida cũrũgaya. Maã druadebema sordaorãda pusa ãbã quĩrãca zocãrã panãda edeya ãcõrẽ ëberãrã ume djõnamãrẽã. ⁹ Jũma naã ëjũãra ãdjirãba biraya. Maãne ãcõrẽba quĩrã bã puruda, idji ëberãrã duanãmaa auðu jũrã edadia. Baribãrã ãcõrẽba uruada bajãneba bæbiya. Maãba ãdjirãra jũma bá quenaya. ¹⁰ Mãwãnacarea ãcõrẽba diaurura ëberãrã cũrũga erobadada tãbã urua azupre bara uruga nũmãne batabueya. Naẽna ãcõrẽba animarã minijichia bãda, ãcõrẽneba bedeabari dji wãrãé sida maã tãbã uruade batabuesia. Mama ãdjira, diauru sida ewariza ãsa, diamasi bida bio bia mĩga panania.

ãcõrẽba bugue waibãa torroa bãdeba cawa oi

* **20:6** Waa beudaãa. Griego bedeade nãwã bã bãa: “Bãrima umé beudaãa.” Bãrima umé beudiba jara bãa ãcõrẽ neë tãbã uruade bia mĩgadida. Apocalipsi 20:14.

11 Māwānacarea m̄la bugue waibla torroa b̄lda unusia. Mañ buguede chūm̄la sida unusia. Idji quīrāpita jūma nañ ējūāra, bajā sida nēbasidaa. Ni abal̄ba waa ununaē basía. 12 Idjaba m̄la unusia beupedadarā dji dro-marāda, dji edaara quēdea sida Ācōrē quīrāpita duan̄lda. Mañne cartada ewaracuasia. Mañ cartade jūma ēberārāba opeḏadada b̄l̄ beasia. Dewara carta sida ewarasia. Mañ cartade ewariza zocai beadi ēberārā tr̄lda b̄l̄ beasia. Jūma beupedadara Ācōrēba cawa osia ādjirāba opeḏada quīrāca. Jūma ādjia opeḏadara cartade b̄l̄ basia. 13 Jūma pusade beupedadara Ācōrē quīrāpita zesidaa. Abēda jūma beupedada jaurera ādji panabadamāba Ācōrē quīrāpita zesidaa.† Mañbe Ācōrēba ādjiza cawa osia ādjia opeḏada quīrāca. 14 Beuḏira Ācōrēba jōbisía t̄b̄l̄ uruade batabueb̄r̄l̄ quīrāca. Beupedada panabada ējūā sida t̄b̄l̄ uruade batabuesia. Ācōrēba bariduada t̄b̄l̄ uruade batabueib̄r̄l̄, b̄rima umé beusiada abadaa. 15 Ēberārā ewariza zocai beadi cartade tr̄l̄ b̄l̄ē beara Ācōrēba t̄b̄l̄ uruade batabuesia.

21

Ējūā djiwidi idjaba bajā djiwidi

1 Māwānacarea m̄la bajā djiwidida, ējūā djiwidi sida unusia. Mañne nañ ējūāra, bajā sida neē basía. Pusa sida neē basía. 2 Idjaba m̄la unusia Ācōrē puru djiwidi Jerusalēl̄ abadada idji b̄lamāba bajāneba edaa zeb̄r̄lda.* Mañ purura biya querasia wērā quima edab̄r̄l̄de bio djio b̄l̄ quīrāca. 3 Mañbe m̄la ūr̄sía abal̄da Ācōrē bugue biya quirumāba nāwā jīgua beḏeb̄r̄l̄da:† “j̄Ūr̄inadua! Idira Ācōrēra ēberārā tāēna b̄la.‡ Idjira ādjirā ume baya. Mañne ādjirāra idji ēberārāda beadia. Wārāda idjidr̄l̄ ādjirā ume baya idjaba ādjirā Ācōrē baya. 4 Ādji daubara idjia jūma jareya. Jūma naēna b̄adara jōna b̄erā waa beuḏaēa, j̄iānaēa, auj̄iānaēa, idjaba puara neē baya.”

5 Mañbe dji bugue biya quirude chūm̄ba nāwā jarasia: “M̄la ne jūma djiwidida o b̄la.”

Idjaba nāwā jarasia: “Nañ beḏeara cartade b̄l̄dua wārā beḏea b̄erā idjaba wārāda māwāi b̄erā.”

6 Māwānacarea idjia m̄la nāwā jarasia: “M̄la oida b̄adara jūma osia. M̄ra dji Alpa idjaba dji Omegaa.§ Mañba jara b̄la m̄ra dji naārābemada idjaba dji j̄r̄ūarebemada. Bariduada opichia b̄l̄b̄r̄l̄, m̄la baido bogadr̄l̄ b̄lda bari dobiya. Mañ baidoba zocai baida diabaria. 7 Cadjirua poyapedadarāba jūma māḡra edadia warraba dji zezadeba ne edabari quīrāca. M̄ra ādji Ācōrē baya idjaba m̄l̄ warrarāda beadia. 8 Barib̄r̄l̄ Crito ēp̄ēni carea waya beara, m̄l̄ beḏea j̄jānaē beara, m̄la quīr̄iāca o beara, m̄iā beabadara, auḏua obadara, j̄iābanara, j̄lwaba oda ācōrē j̄jā beara, sewaida bea sida t̄b̄l̄ urua azupre bara uruga nūm̄ane bia m̄iā beadia. Ācōrēba bariduada t̄b̄l̄ uruade batabueib̄r̄l̄, b̄rima umé beusiada abadaa.”*

Jerusalēl̄ djiwidi

9 Mañbe bajānebema nezocarā siete epeḏeco eropananada aba m̄maa zesia. Mañ bajānebema nezocarāba ādji epeḏecode siete eropananaba nañ ējūāne beara j̄r̄ūare bia m̄igabisidaa.† Dji m̄maa zedaba nāwā jarasia: “Wāna. M̄la ac̄biya Oveja Zaqueba quima edab̄r̄l̄da.”

† 20:13 Beupedada panabada. Griego beḏeade b̄l̄ b̄la “Hades.” * 21:2 M̄l̄. Griego beḏeade āc̄r̄l̄ cartade b̄l̄ b̄la: “M̄l̄, Juāba unusia.” † 21:3 Ācōrē bugue biya quirumāba. Griego beḏeade āc̄r̄l̄ cartade b̄l̄ b̄la: “Bajāneba.” ‡ 21:3 Ācōrē. Griego beḏeade b̄l̄ b̄la: “Ācōrē wua de.” § 21:6 Griego alfabetode alpara dji naārābema letra, omegara dji j̄r̄ūarebema letra. * 21:8 Apocalipsi 20:6,14. † 21:9 Apocalipsi capítulo 16.

10 Ara maŕda Ācōrē Jauredēba bade idjia m̄ra eya waibla lta bamaa edesia. Mama unubisia Ācōrē puru djiwidi Jerusaleā abadada Ācōrē bamaaba bajāneba edaa zebarda. 11 Ācōrē dorrodorroaba maŕ purura dorrodorroa basia. Urua basia mōgara biya quiru nēbla bā quīrāca, jaspe mōgara quīrāca. Ēsā querasia vidrio quīrāca. 12 Maŕ purura lta mōgaraba auđu jūrā ca basia. Eda wābadara doce panasidaa. Eda wābadaza bajānebema nezocada aba basia. Maŕ awara Israel warrarā doce panana trāda eda wābadaza aba bā beasia. 13 Eda wābadara lmadau odjabariare ūbea panasidaa, lmadau baebariare ūbea panasidaa, orro abaare ūbea panasidaa, idjaba dewarabema orroare ūbea panasidaa.‡ 14 Maŕ puru auđu jūrā ca bāra doce mōgara lrl basia. Mōgaraza Oveja Zaqueba doce diabuedarā trāda aba bā beasia.

15 Bajānebema nezoca m̄ ume bedea badaba ējūā zabada oro odada erobasia. Puru, dji eda wābada, puru auđu jūrā ca bā sida zai carea erobasia. 16 Maŕ ējūā zabadaba bajānebema nezocaba purura zasía. Dji puru zadara jūmaena abarica basia. Dji drasoara, dji jedea sida abarica basia. Dji zadara 2,200 kilómetro basia.§ Dji drasoada, dji ltlada, dji jedea sida jūmaena abarica basia. 17 Maŕbe puru auđu jūrā ca bā sida zasía. Dji zadara bicaca 144 basia.* Naŕ ējūānebemarāba zabada quīrāca bajānebema nezocaba zasía.

18 Maŕ purura jūmaena oro idji awa quiru oda basía. Maŕra vidrio ēsā quiru quīrāca basia. Dji puru auđu jūrā ca bāra jaspe mōgaraba cada basía. 19 Maŕ auđu jūrā ca bāra doce mōgara lrl basia. Maŕ mōgarara jūmaena biya quedeasia. Naārābemada jaspe mōgara basía. Maŕare zapiro mōgarada basia. Maŕare ágata mōgarada basia. Maŕare esmeralda mōgarada basia. 20 Maŕare ónice mōgarada basia. Maŕare cornalina mōgarada basia. Maŕare crisólito mōgarada basia. Maŕare berilo mōgarada basia. Maŕare topacio mōgarada basia. Maŕare crisoprasso mōgarada basia. Maŕare jacinto mōgarada basia. Jīrūare amatista mōgarada basia. 21 Maŕ purude eda wābada doce panlra neta nēbla bā oda basía.† Eda wābadaza neta aba oda basía. O puru ēsi bāra oro idji awa quiru oda basía. Maŕra ēsā querasia vidrio quīrāca.

22 Maŕ purude Ācōrē de dromara m̄a unuē basía neē bērā. Ēberārāba dadjirā Boro Ācōrē jūma poya bā quīrāpita, Oveja Zaque quīrāpita bida bia bedeadia idji de dromane obadapedada quīrāca. 23 Lmadau neē, jedeco neē bida maŕ purura lna nūmabaria Ācōrē dorrodorroaba, Oveja Zaqueba dia bā lnaa bida. 24 Maŕ puru lnaaba druaza lna beadia jūmarāda maŕ lnaane nībadamārēā. Idjaba druazabema bororāba ne bia eropanlra maŕ puruēdaa ededia.‡ 25 Diamasira neē bai bērā maŕ purude eda wābadara ewariza jūātrādacaca baya. 26 Jūma druazabemarāba ne bia eropanlra maŕ puruēdaa ededia.§ 27 Baribarda ne jūma Ācōrēba bia unucara maŕ purude eda edecara panla. Cadjirua obadara, sewaida bea sida eda wācara panla. Ababe ewariza zocai beadi cartade trā bā beadrl poya eda wānia. Maŕ cartara Oveja Zaqueba erobla.

22

Do zocai bai diabari

‡ **21:13** Orro abaare, dewarabema orroare. Griego bedeade nāwā bā bā: “Al lado norte y al lado sur.”

§ **21:16** 2,200 kilómetro. Griego bedeade nāwā bā bā “12,000 estadia.” * **21:17** Bicaca 144. Cāpūrā bedeade bā bā “65 metros.” † **21:21** Neta nēbla bāda. Griego bedeade bā bā “perla.” ‡ **21:24**

Druazabema bororāba ne bia eropanlra maŕ puruēdaa ededia. Maŕ bedeara idjaba nāwā traducida bā: “Druazabema bororāba maŕ puruēdaa wānia Ācōrēba bia bedeadia carea.” § **21:26** Maŕ versículora idjaba nāwā traducida bā: “Idjaba druazabemarāba maŕ puruēdaa wānia Ācōrēba bia bedeadia carea.”

1-2 Māwānacarea bajānebema nezocaba do pāpārā quiruda m̄la unubisia. Ēsā querasia vidrio quĩrāca. Mañ baidoba zocai baida diabaria. Ācōrē idjaba Oveja Zaque bugue biya quirudeba mañ dora purudebema o jedea ʘa ēsi wea ʘa. Do orroza bacuru nejō zocai bai diabarida basia. Mañ bacurura jedecoza zaubaria. Mañba jara ʘa poaza ʘarima doce zaubarida. Mañ bacuru queduada ʘa druazabemarā cacua bia pananamārēā. ³ Ācōrēba biē bai jaradada mañ purude neē baya. Ācōrē idjaba Oveja Zaque bugue biya quirura mañ purude baya. Mama Ācōrē nezocarāba idjía bia bedeadia. ⁴ Idji quĩrāra ununia idjaba idji trāra ādjirā dratude ʘa erobeadia. ⁵ Diamasira neē baya. Dadji Boro Ācōrēba ānaada diai bēra, ībirā neē idjaba āmāda neē biē ēberārāra bia beadia. Ewariza ādjirāra idji ume ābaa dji bororāda beadia.

Crito dārāēne zeidebema

⁶ Mañbe bajānebema nezocaba m̄la jarasia: “Jūma nañ bedeara wārāa idjaba wārāda māwāya. Dadjirā Boro Ācōrēba idjideba bedeadadarāa bedeadibaria. Idjiabara bajānebema nezocada diabuesia idji nezocarāa cawabimārēā dārāēne cārēda sāvāida.”

⁷ Jesuba jarasia: “iŪrīnada, m̄ra isabe zeya! Nañ cartade ʘa ʘa dārāēne cārēda sāvāida. Bio bia ʘa jūma nañ cartade jara ʘa ījā ʘa.”

⁸ M̄ra Juaā. Jūma mañgāra unusia idjaba ūrīsia. Māwānacarea m̄ra bajānebema nezoca jīrū caita chīrāne barru cobesia bia bedeara carea. Māwā osia idjía jūma mañgāra unubida bēra. ⁹ Baribara idjía jarasia: “Jāwā orādua, ātebāra Ācōrēbāra bia bedeadua. M̄ra Ācōrē nezocada jāwā quirua ʘa quĩrāca, djabarā Ācōrēneba bedeadadarā quĩrāca, idjaba jūma nañ cartade jara ʘa ījā bea quĩrāca.”

¹⁰ Idjaba jarasia: “Nañ cartade ʘa ʘa dārāēne cārēda sāvāida. Mañra mērā erobarādua jūma dārāēne māwāi bēra. ¹¹ Cadjirua o ʘara idji cawa cadjiruaēda badua. Ne jūma Ācōrēba quĩrāca o ʘara idji cawa mañne badua. Baribara jipa o ʘaba ewariza jipa o baida ʘa. Idjaba Ācōrē itea bia ʘara ewariza Ācōrē itea bia baida ʘa.”

¹² Jesuba jarasia: “iŪrīnada, m̄ra isabe zeya! Zebāraē m̄ra jūmarāa ne diai carea eneya ādjia opedada quĩrāca. ¹³ M̄ra dji Alpa idjaba dji Omega.* Mañba jara ʘa m̄ra dji naārābemada idjaba dji jīrūarebemada.

¹⁴ Bio bia beaa cacuaēda jābada tāto erobeara. Ādjirāra purude eēda wānida panāa nejō zocai bai diabarida jōni carea. ¹⁵ Baribara cadjirua obadara, jāībanara, auēda obadara, mīā beabadara, jāwaba oēda ācōrē ēpēbadara, idjaba sewa oya beara jūma dajadaare duanenia.†

¹⁶ M̄ra Jesua. Bajānebema nezocada diabuesia jūma mañgāra djabarā beaza jaramārēā. M̄ra Davideba zedaa, idjideba tununaa.‡ M̄ra Diapedabema Chīda Uruga ʘa abadaa.”

¹⁷ Ācōrē Jaureba, Oveja Zaque quima abada biēda nāwā jara panāa: “iZedua!” Mañ ūrī ʘaba jaraida ʘa: “iZedua!” Dji opichia ʘara zeida ʘa baido zocai bai diabarida domārēā. Mañ baido do quĩrā ʘaba bari doida ʘa.

18-19 Nañ cartade ʘa ʘa dārāēne cārēda sāvāida. Nañ cartade ʘa ʘa ūrī bearā m̄ra jaraya: bariduaba nañ cartade ʘa ʘa auēda jaraibara, Ācōrēba nañ cartade bia mīgai jara ʘaba idjira bia mīgabiya. Idjaba bariduaba nañ cartade ʘa ʘa mañrī awara jaraibara, Ācōrēba idjía nejō zocai bai

* **22:13** Griego alfabetode alpara dji naārābema letra, omegara dji jīrūarebema letra. † **22:15** Cadjirua obadarā. Griego bedeadē ʘa ʘa “usa.” ‡ **22:16** Isaía 11:1-10.

diabariðebemada idu jõbiẽa idjaba Æcõrẽ purude eða idu wãbiẽa. Maã nejõnebemada, maã purudebema sida naã cartade b́ b́a.

²⁰ Jũma naã cartade b́ b́da Jesuba wãrãana a b́a. Nãwã jara b́a: “¡Wãrãda mãra isabe zeya!”

Bia b́a isabe zeida. § ¡Zedua dairã Boro Jesu!

²¹ Mãa quĩrã b́a dadjirã Boro Jesuba idji biaðeba jũma bãrãra careba baida.